Cartea românească veche
în Imperiul Habsburgic (1691–1830).
Recuperarea unei identități culturale

Old Romanian Book
in the Habsburg Empire (1691–1830).
Recovery of a cultural identity

Cartea românească veche
în Imperiul Habsburgic (1691–1830).
Recuperarea unei identități culturale

Old Romanian Book
in the Habsburg Empire (1691–1830).
Recovery of a cultural identity

Ioan Chindriș ❀ Niculina Iacob ❀ Eva Mârza
Anca Elisabeta Tatay ❀ Otilia Urs
Bogdan Crăciun ❀ Roxana Moldovan ❀ Ana Maria Roman-Negoi

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2016

Lucrare finanţată dintr-un grant al Consiliului Naţional al Cercetării Ştiinţifice, CNCS-UEFISCDI,
cod proiect PN-II-ID-PCE–2011–3-0314. / This work was supported by a grant of the Romanian National Authority for Scientific Research, CNCS – UEFISCDI, project number PN-II-ID-PCE–2011–3-0314.

Studiu introductiv:
Eva MÂRZA

Revizie filologică:
Niculina IACOB
Ioan CHINDRIȘ

Metodologia alcătuirii repertoriului:
Niculina IACOB

Descrierea cărților:
Otilia URS (*Abrud, Alba Iulia, Arad, Blaj, Cluj, Râmnic, Sibiu, Șumuleu-Ciuc, Timișoara*)
Anca Elisabeta TATAY (*Brașov, Bratislava, Buda, Cernăuți, Kalocsa, Karlowitz, Liov, Oradea, Pesta, Trnava, Veneția, Viena*)
Andreea MÂRZA (*cărți în limba greacă*)
Bogdan CRĂCIUN (*cărți în limba germană*)

Rezumate în limba română:
Ioan CHINDRIȘ
Niculina IACOB

Traducerea textelor în limba engleză:
Roxana MOLDOVAN, CZINTOS Emese (rezumate)
Carmen BORBELY (studiu introductiv)

Reprezentarea cronologică a cărții românești vechi din Imperiul Habsburgic (1691–1830):
Ana Maria ROMAN-NEGOI

Reprezentarea cartografică a centrelor tipografice:
Bogdan CRĂCIUN

ISBN 978-606-543-733-3
Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României.

DTP şi copertă:
Francisc BAJA

© Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia,
Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Universității, 2016

Editura Mega | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

INTRODUCERE

Argument

Cercetarea cărţii româneşti vechi are în spaţiul românesc o istorie de peste un secol, chiar un secol şi jumătate. Abordarea ştiinţifică se datorează în primul rând eruditilor grupaţi în jurul Bibliotecii Academiei Române de la Bucureşti. Dintre cei mai aplecaţi asupra acestei problematici, începând cu cea de a doua parte a secolului al XIX-lea pot fi numiţi Timotei Cipariu şi Ioan Bianu. Pe lângă colecţionarea cărţilor cu valoare istorică şi documentară, în speţă a cărţilor manuscrise slavo-române şi româneşti, a exemplarelor de la apariţia tiparului (1508), de asemenea slavo-române şi româneşti, cei doi reprezentanţi ai intelectualităţii româneşti, ambii din Transilvania, au pus la cale realizarea bibliografiei retrospective româneşti[1]. Academia Română de la Bucureşti a agreat în anul 1895 proiectul *Bibliografiei Româneşti Vechi*, stabilindu-se limitele temporale de înregistrarea cărţilor între anii 1508–1830[2].

Cartea românească veche, periodizată în spaţiul românesc între 1508–1830, nu a constituit până acum obiectul cercetării în context european, cu excepţia unor sondaje comparative cu ţările învecinate. Aceste sondaje sugerează concluzia conform căreia evoluţia culturii, ilustrată prin producţia de carte, s-a desfăşurat între anii 1691–1830 (de la începutul dominaţiei habsburgice asupra Transilvaniei şi până la limita convenţională de sus a literaturii româneşti vechi), în context cultural sud-est şi vest-european. Istoricul francez Pierre Chaunu include spaţiul carpatin între „teritoriile de recuperare din est", adică limita până unde a avansat spiritualitatea europeană în perioada istorică avută de noi în vedere. Datorită imaginii statornicite de secole, spaţiul cultural românesc – transilvănean – poartă amprenta tradiţională a slavonismului creată din cauza grafiei slavo-chirilice din cărţile româneşti vechi (1508–1830). Prin cercetarea de faţă dorim să nuanţăm punctul de vedere asupra amprentei slavone aplicate tradiţional cărţii româneşti din Transilvania şi să demonstrăm, prin argumente reprezentate chiar de cărţi, temperarea influenţelor slavone şi apropierea conceptuală de spiritul european.

Având în vedere aceste coordonate şi referindu-ne global la conceptul investigaţiei, obiectivul cercetării de faţă vizează cunoaşterea imaginii, conţinutului şi rolului cărţii româneşti tipărite în Imperiul Habsburgic, în limba română, indiferent de locul tipăririi şi al cărţilor tipărite de autori români, indiferent de limba de publicare în acelaşi spaţiu geografic, în perioada 1691–1830. În Imperiul Habsburgic din care făceau parte pe lângă alte ţări Transilvania, Banatul şi Bucovina, s-a manifestat aceeaşi mentalitate culturală bazată pe moştenirea central-europeană, fără să se omită în unele ţări influenţele culturale mai vechi, bizantine. Proiectul care se află la baza cercetării de faţă, *Cartea românească veche în Imperiul Habsburgic (1691–1830). Recuperarea unei identităţi culturale* şi-a propus să extindă cercetarea asupra producţiei de carte „românească" în Imperiul

---

[1] Eva Mârza, *Timotei Cipariu şi Bibliografia românească veche*, în *Annales Universitatis Apulensis Series Historica* (mai departe *AUASH*), 2000–2001, 4–5, p. 115–120.

[2] Ioan Bianu, Nerva Hodoş, Dan Simonescu, *Bibliografia românească veche (1508–1830),* I-IV, Bucureşti, 1903–1944 (mai departe BRV).

Habsburgic, în speță, asupra perioadei de referință, 1691–1830. Cercetarea desfășurată asupra culturii românești cu specific transilvănean se referă în preocuparea actuală la cartea românească apărută în Transilvania aflată sub stăpânire habsburgică, care s-a configurat în ansamblul realităților geo-politice și culturale din Principat și Marele Principat, purtând amprenta locală.

Prin conceptul său, proiectul nostru se poate compatibiliza cu crearea unei Biblioteci europene (*The European Library* – TEL), prin care se instituie posibilitatea regăsirii cărții „regionale" în instrumentarul informativ paneuropean, realizat în interiorul și între statele membre ale UE, pentru evaluarea de ansamblu a patrimoniului de carte[3]. Prin această inițiativă, unele biblioteci naționale au creat un portal numit: *Poarta către cunoaștere europeană*[4]. Acest serviciu permite în prezent consultarea colecțiilor bibliotecilor naționale europene, accesarea izvoarelor digitale, a cărților, periodicelor, cotidienelor și altor materiale. Comisia europeană consideră că acest proiect finalizat va prezenta *Biblioteca europeană digitală*, un serviciu comun al tuturor organizațiilor păstrătoare de moștenire culturală digitală din Europa (biblioteci, arhive, muzee)[5]. Ca atare, calea spre integrarea bibliologică a eșantionului de carte repertorizat prin proiectul nostru în *The European Library* se justifică mai pregnant datorită ansamblului politic-geografic în care a fost creată, Imperiul Habsburgic.

Obiectivele urmărite în repertoriul realizat în acest context sunt: cunoașterea, pentru prima dată, a tuturor titlurilor de carte românească veche, pe baza investigațiilor în bibliotecile din țară și din străinătate și reunirea lor într-o lucrare unică la nivel național; cunoașterea tuturor centrelor tipografice unde s-au scos la lumină aceste cărți, a editorilor, tipografilor, ilustratorilor și difuzorilor care au contribuit la edificarea vechii culturi românești; familiarizarea mediului științific european cu rezultatele cele mai importante ale acestei cercetări. Dorim să oferim comunității științifice un instrument complex asupra culturii românești vechi, prin prisma produsului concret care o definește: cartea, depășind paradigma tradițională definită prin termenul de catalog de bibliotecă.

Metoda repertorierii

Identificarea cărților românești vechi din Imperiul Habsburgic (1691–1830) a presupus activități de tip investigație de depozit, descriere-tip de exemplare, identificare, descriere etc. Pentru descrierea de bază au fost luate în calcul numai elementele culese prin contact direct cu cartea. Conceptul de carte românească veche, în definiția prezentată mai sus, a implicat cunoașterea limbilor latină, maghiară, germană și română în alfabet chirilic. Inventarierea cărților a presupus activități de tipul organizării materialului identificat pe următoarele criterii: cronologic, geografic, tematic. Cărțile sunt descrise din două unghiuri metodologice: tradițional, folosind

---

[3] Cele mai noi informații pot fi găsite pe adresa: http://www.theeuropeanlibrary.org/tel4/?locale=ro (accesat la 1.02.2016). „Conceput pentru a satisface nevoile cercetărilor din întreagă lume, portalul oferă acces simplu și rapid la colecțiile Bibliotecilor naționale ale unor biblioteci de cercetare din Europa". Pentru a înlesni accesarea, pot fi vizitate paginile grupului „Europeana".

[4] La proiect s-au conectat în prima etapă bibliotecile naționale ale Finlandei, Germaniei, Italiei (Roma, Florența), Olandei, Portugaliei, Sloveniei, Elveției, Marii Britanii, mai nou a Poloniei și altele. Portalul *TheEuropeanLibrary.org* a fost lansat la data de 17 martie 2005.

[5] Prin recomandarea din data de 24 august 2006 a Comisiei Europene agreată și impusă statelor membre de către Consiliul Europei cu nr. 2006/C 297/01, apare pentru prima dată în istoria continentului necesitatea imperativă de a conserva cartea prin toate mijloacele moderne, în vederea facilității accesului la informație și a cunoașterii valorilor patrimoniale la modul încrucișat, de la cultură la cultură, pentru evitarea atât a hiatusurilor informative, cât și a redundanțelor și suprapunerilor consumatoare de timp, efort și bani. Unele biblioteci din România au fost agreate în anul 2008. Vezi la: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Library (accesat la 1.02.2016).

normele uzuale în ceea ce privește parametrii materiali ai cărţilor, completate de un sistem inovator cu grad de originalitate ridicat, constând în precizarea capitolelor, punctual, la fiecare carte, fără să fie omise referinţele. Din îmbinarea celor două tipuri de descriere, imaginea rezultată reprezintă un regest fluid și științific, un instrument de lucru pentru cercetători, în beneficiul conservării exemplarelor originale ca valori de tezaur. Analiza cărţii românești vechi din perioada 1691–1830 este completată de ilustrarea cantitativă a producţiei de carte în parametri statistici.

Accentuăm faptul că ideea prezentului repertoriu este justificată de inexistenţa unei cercetări dedicate, care să creioneze imaginea culturii românești vechi în ansamblul celei europene. Cartea românească veche se individualizează prin următoarele atribute: este rară, reflectă fenomenul naşterii limbii române literare, reprezintă o moştenire culturală cu un potenţial de valorificare ridicat, constituind un univers încă necunoscut exegezei internaţionale. Tema actuală de cercetare propune comunităţii ştiinţifice ideea că literatura română veche, implicit cartea românească, în concepţia noastră cea produsă în Imperiul Habsburgic, se încadrează prin conţinut și răspândire în creaţia europeană.

Lucrarea a fost structurată pe două părţi: prima parte conţine studiul introductiv, iar partea a doua cuprinde repertoriul propriu-zis, care va edifica nenumărate aspecte de amănunt, nuanţă, context, conţinut, care vor ajuta sau chiar impulsiona realizarea unor ediţii critice din vechile texte literare românești. Lucrarea de faţă se dorește a fi o contribuţie la ideea fundamentală a Bibliotecii Digitale Europene, cu scopul cunoașterii, conservării şi ocrotirii patrimoniului cultural naţional, care preocupă societatea în epoca noastră. Pe de altă parte, sperăm să oferim specialiștilor din domeniul științelor umaniste sute de unităţi bibliologice, iar publicului nespecializat lucrarea va oferi transliterarea cuprinsului textelor chirilice din cărţile românești vechi. Repertoriul cărţii românești vechi: *Cartea românească veche în Imperiul Habsburgic (1691–1830). Recuperarea unei identităţi culturale* este precedat de prezentul studiu în care ne-am concentrat asupra contextului istoric, cultural, religios și politic și asupra influenţelor acestuia asupra evoluţiei mediului editorial românesc în spaţiul Habsburgic.

Situaţia istorico-politică şi religioasă în Transilvania la începutul dominaţiei Habsburgice

Ultimul deceniu al secolului al XVII-lea a adus în viaţa românilor din Transilvania numeroase schimbări de ordin politic, confesional, social și cultural. Situaţia în care se afla cartea românească veche în răstimpul stabilit, de la 1691–1830, a fost direct influenţată de evoluţia istoriei Transilvaniei. Pornirea demersului nostru se raportează, firește, la actul revoluţionar pentru populaţia românească din Transilvania, care, considerăm noi, împreună cu alţi cercetători, a fost integrarea Transilvaniei în Imperiul Habsburgic. Care au fost motivele și consecinţele acestui act politic pentru Imperiu și pentru Transilvania este o problematică de o reală complexitate tratată în decursul mai multor decenii de istoriografiile românească, maghiară și austriacă[6]. În contextul studiului de faţă nu ne-am propus să ne oprim asupra polemicilor din istoriografia

[6] Robert A. Kann, *Geschichte des Habsburgerreiches 1526–1918*, Hermann Bohlaus Nachf., 1977; David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum. Din istoria formării naţiunii române*, Ediţia nouă cu adăugiri și precizări, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1984, p. 134–144; Keith Hitchins, *Conștiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania 1700–1868*, I. Introducerea și îngrijirea ediţiei de Pompiliu Teodor, traducere de Sever Trifu și Codruţa Trifu, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1987; Mathias Bernath, *Habsburgii și începuturile formării naţiunii române*, traducere de Marionela Wolf, prefaţă de Pompiliu Teodor, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1994; M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ș. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*, București, Ed. Enciclopedică, 1998, p. 270–273, 282–285 (lucrarea va fi citată mai departe: *Istoria României*); I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului românesc ardelean 1697–1792,* Traducere Maria Someșan, București, Ed. Pythagora, 2001; *Discourses of Collective Identity in*

extrem de bogată a acestei perioade, ci să folosim o selecţie din bibliografie drept suport pentru edificarea politicii statului și influenţei sale asupra actului cultural-editorial.

Având la bază dorinţa de a alunga forţele militare otomane din Europa, încă din secolele XVI–XVII, Casa de Habsburg și-a propus să pună stăpânire pe voievodatul Transilvaniei, ceea ce părea să nu deranjeze elita politică a Transilvaniei aflată în imposibilitatea de a se apăra de pericolul otoman[7]. Transilvania se integrează și în continuare în iniţiativa antiotomană (fără o participare militară) alături de Imperiul Habsburgic, Polonia, Veneţia, Anglia și Olanda, în anul 1684 făcând parte din Liga Sfânta organizată de Sfântul Scaun[8]. Începând cu semnarea tratatului din data de 28 iunie 1686 se certifică protecţia imperială asupra Transilvaniei. Principele Mihai Apafi obţine dreptul ereditar la tronul Principatului, drept de care va beneficia în curând fiul său, Mihai Apafi al II-lea. Aceste drepturi vor fi încălcate în mai multe rânduri de însuși împăratul Leopold. După încheierea tratatului de la Blaj din data de 27 octombrie 1687, în același an, după o succesiune de evenimente, Dieta transilvană s-a declarat de acord cu includerea Transilvaniei în Imperiul Habsburgic[9]. Transilvania va fi integrată în Imperiu prin persoana împăratului de la Viena, astfel se va schimba hegemonia otomană cu cea habsburgică. Ca o consecinţă imediată, în 4 decembrie 1691[10], împăratul Leopold I emite *Diploma Leopoldină* (precedată de o altă *Diplomă Leopoldină* din 16 octombrie 1690[11]), care reglementa pentru un secol și jumătate constituţia Transilvaniei, implicit, stabilea locul Transilvaniei în Monarhia Habsburgică[12]. Prin acordarea *Diplomei* s-a încheiat transferul Transilvaniei, fără folosirea forţelor armate, în Imperiu cu recunoașterea autonomiei și a drepturilor tradiţionale pentru nobilimea privilegiată. Printr-un *Decret* din 23 august 1692 împăratul acorda, între altele, Bisericii Unite drepturi egale cu Biserica Romano-Catolică[13], ceea ce s-a arătat a fi una din esenţialele probleme dezbătute de istoriografia Bisericii Greco-Catolice în ultimele decenii.

Includerea și integrarea Transilvaniei în Monarhie a însemnat, în primul rând, reorganizarea administraţiei, dar și primii pași în subordonarea religiei romano-catolice. Reorganizarea administrativă privea numeroase aspecte ale vieţii sociale, juridice, economice și militare, iar cea religioasă avea în vedere slăbirea influenţei principilor calvini și a susţinătorilor acestora din rândul nobilimii. Contrareforma a devenit pe parcursul deceniilor următoare o armă de temut în mâna Habsburgilor romano-catolici împotriva populaţiei protestante din Transilvania. În consecinţă, dominaţia imperială recunoaște „Unio trium nationum", ca de altfel și cele patru religii recepte, excluzându-i pe români din aceste sintagme[14].

Cum au influenţat aceste măsuri evoluţia actului editorial românesc în Transilvania și în Imperiu, la urma urmei în folosul românilor, este un capitol al istoriei culturale românești, pe care ne-am propus a-l dezbate în acest context, deoarece cartea a fost, de la apariţia ei, suportul

Central and Southeast Europe 1770–1945. Texts and Commentaries, vol. I. Late Enlightenment – Emergence of the Modern 'Nation Idea', Ed. Balázs Trencsényi și Michal Kopeček, Budapest, New York, CEU Press, 2006.

7 Gheorghe Gorun, *The instauration of Austrian domination in Transylvania. A case of European Integration*, în (Ed. by Laura Stanciu and Cosmin Popa-Gorjanu), *Transylvania in the Eighteenth Century. Aspects of Regional Identity*, Cluj-Napoca, Mega Publishing House, 2013, p. 11–27.

8 *Ibidem*, p. 12.

9 *Istoria României,* p. 269.

10 *Ibidem*, p. 283; D. Prodan, *Supplex*, p. 134. În G. Gorun, *The instauration of Austrian domination*, p. 15. *Diploma leopoldină* este datată 16 octombrie 1690, fiind citat în notă *Erdély története*, II, Budapesta, 1986, p. 881.

11 G. Gorun, *The instauration of Austrian domination*, p. 15, 17.

12 *Istoria României,* p. 283–284.

13 Keith Hitchins, *Promisiunile socio-politice ale unei posibile încheieri a unirii*, în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. I, De la începuturi până în anul 1701*, București, Ed. Enciclopedică, 2010, p. 143–145.

14 Keith Hitchins, *Conștiinţă naţională*, p. 32–34; Vasile Leb, *Trei naţiuni și patru confesiuni recepte în Transilvania secolului al XVII-lea și statutul juridic al românilor, care nu erau recunoscuţi nici ca naţiune și nu aveau nicio religie receptă*, în *Unirea românilor transilvăneni,* vol. I, p. 24–33.

cel mai practic și rezistent în scopul răspândirii ideologiilor. Tipografia a îndeplinit, pe lângă atribuţiile sale culturale în Imperiul Habsburgic şi nu numai acolo, un indiscutabil rol social și politic, folosind metode specifice proprii ideologiei și programului oficial, de la centru către periferie[15]. Etapele urmate de cele trei fenomene importante ale ecuaţiei esenţiale pentru această dezbatere, politicul – Biserica – politica editorială a tipografiilor, evoluează într-o ordine ierarhică descendentă, niciodată ascendentă, funcţionarea tipografiilor din Transilvania supunându-se cerinţelor politice și instituţiei bisericești deopotrivă. Prin încorporarea Transilvaniei în Imperiul Habsburgic, tipografii români din Transilvania vor avea de înfruntat influenţe politice, confesionale și culturale atât din direcţia Vienei, cât și pe cele venite din partea guvernatorilor proprii, reprezentaţi prin Gubernium.

La cârma Imperiului Habsburgic, la începutul perioadei avute în vedere, se afla împăratul Leopold I, personalitate care prin exercitarea prerogativelor sale de drept a emanat diplome, patente, rescripte, prin care se instaura treptat noul regim în Transilvania. Începând cu primul act politic convenţional numit *Diploma Leopoldină* din 4 decembrie 1691, Transilvania a primit o constituţie[16]. Prin legiferarea textului *Diplomei*, populaţia românească a devenit tolerată pe lângă cele trei naţiuni recunoscute oficial (saşii, secuii, ungurii), iar religia greco-orientală a fost exclusă dintre cele patru religii recepte (romano-catolică, luterană, calvină și unitariană). Situaţia creată a influenţat toate aspectele vieţii populaţiei românești. Prin promulgarea *Diplomei*, sârbii, românii, rutenii, grecii și macedo-vlahii s-au „bucurat" de acordarea „privilegiilor ilirice", bazate pe mai multe diplome emise de Leopold I și urmașii săi la tron. Ilirii, consideraţi toţi greci și cei mai mulţi neuniţi, reprezentau o minoritate greco-orientală beneficiară de privilegii[17].

Guvernarea ţării prin instituţii aflate în Transilvania și la Viena, Guberniul cu sediul în Transilvania (1693), Cancelaria aulică a Transilvaniei cu sediul la Viena (1694), Tezaurariatul subordonat Camerei chezaro-crăiești de la Viena, Tabla Regească cu sediul la Târgu-Mureș, a fost în măsură să cuprindă toate aspectele puterii, prin care Curtea a pornit pe calea subordonării Principatului transilvan încă pe parcursul primului deceniu de la cucerire[18]. Scopul Curţii de la Viena în a controla populaţia românească exclusă din privilegiile acordate celorlalte trei naţiuni din Transilvania a fost și subordonarea confesională, care se încadra în acţiunile Contrareformei iniţiate de Curte, prin definiţie catolică, și avea în vedere premisele Conciliului de la Florenţa în spiritul ideii de unire a Bisericilor, rezumându-se, în final, doar la unirea Bisericii Ortodoxe cu cea Romano-Catolică[19]. Biserica Romano-Catolică din Transilvania se afla la sfârșitul secolului al XVII-lea într-un con de umbră datorită forţelor protestante

---

[15] Kósáry G. Domokos, *Müvelödés a XVIII. századi Magyarországon*, Budapest, Akadémiai kiadó, 1983 (ed. a II-a); Remus Câmpeanu, Attila Varga, Anton Dörner, *În pragul Europei. Instituţiile transilvane în epoca prereformistă,* Cluj-Napoca, PUC, 2008; *În spiritul Europei moderne. Administraţia și confesiunile din Transilvania în perioada reformismului terezian și iosefin (1740–1790)*, Remus Câmpeanu, Anca Câmpian ș.a. coord., Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2009.

[16] David Prodan, *Supplex*, p. 134–135; *Istoria României,* 282–284; I. Zoltán Tóth, *Primul secol al naţionalismului*, p. 18.

[17] Mihai Săsăujan, *Politica bisericească a Curţii de la Viena în Transilvania (1740–1761)*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2002, p. 74–77. Autorul caracterizează, pe baza referinţelor istoriografice, conceptul „naţiunii ilirice" care nu avea un sens etnic. Acest concept definea popoare din monarhia habsburgică, ortodoxe, singurul liant dintre ele fiind faptul că toate se aflau în subordinea mitropolitului sârb de la Karlowitz. Privilegiile din 1691 au fost acordate din nou în 1743. Vezi și Paul Brusanowski, *Statutul canonic al Ortodoxiei din spaţiul intracarpatic până în 1864*, în *Revista Teologica*, 2010, nr.1, p. 95–113.

[18] Angelika Schaser, *Reformele iozefine în Transilvania și urmările lor în viaţa socială. Importanţa Edictului de Concivilitate pentru oraşul Sibiu*. Traducere de Monica Vlaicu, Sibiu, Ed. Hora, 2000, p. 29–33.

[19] Pompiliu Teodor, *O nouă perspectivă asupra formării naţiunii române*, în Mathias Bernath, *Habsburgii și începuturile formării*, p. 7; Ernst Christoph Suttner, *Teologie și biserică la români de la încreștinare până în*

– calvine, dominante în Principat. În ultimul deceniu și la începutul secolului următor, acest inconvenient s-a aflat în raza de interese politice ale monarhului. Biserica Romano-Catolică își va intra în drepturi în Principat abia în anul 1716, în timpul împăratului Carol al VI-lea, când va fi reinstaurată Episcopia Romano-Catolică la Alba Iulia, primul episcop devenind Gheorghe Martonfi[20]. Cu toate acestea, stabilizarea poziției între religiile recepte se constată doar la jumătatea secolului al XVIII-lea[21]. Istoriografia Monarhiei Habsburgice oferă un bogat suport documentar pentru convingerile confesionale de sorginte romano-catolică ale familiei de Habsburg, care pentru români s-au soldat prin unirea cu Biserica Romei în ultimul deceniu al secolului al XVII-lea.

Căutând întărirea poziției politice în Principatul Transilvaniei, Imperiul Habsburgic a fost preocupat de diminuarea influenței partidei princiare protestante – calvine. Prin încorporarea Transilvaniei în Imperiu, chiar dacă aceasta s-a făcut pe cale pașnică și fără utilizarea armelor, printre primii ocupanți ai teritoriului se aflau armata și iezuiții cu misiune precisă de a avea grijă de soldații și de catolicii din Transilvania. Totodată, „[...] aveau misiunea de a promova în rândul cercurilor conducătoare ale Bisericii românilor disponibilitatea unei uniri cu Biserica Catolică”[22]. Prin acceptarea din partea românilor a unirii religioase, beneficiile Curții se îndreptau atât în direcția de consolidare a puterii politice, cât și în cea a slăbirii influenței principilor calvini și a Bisericii Protestante[23]. Având rezultate mulțumitoare și experiența din spațiul rutean din anul 1689, unde la Muncaci a fost instalat ca vicar apostolic al Bisericii Unite Iosif de Camillis[24], proiectul *Einrichtungswerk des Königreichs Hungarn*, elaborat de o comisie sub conducerea cardinalului Leopold Kollonich, a avut în vedere extinderea catolicismului în noile provincii, Transilvania făcând parte din acest proiect[25]. Pe baza *Diplomei Leopoldine* din 1692 se promiteau uniților – credincioși și fețe bisericești – drepturi și privilegii egale cu cele ale catolicilor de rit latin[26]. Primele demersuri concrete în această direcție au avut loc pe timpul vieții mitropolitului Ardealului Teofil, care a semnat *Declarația de unire*, tratativele nefiind încheiate din cauza decesului acestuia în anul 1697. Totuși, s-au formulat revendicările preoților români și s-a perfectat o unire cu Biserca Romei în termeni florentini. Încă înainte de a se face pași noi în demararea altor demersuri pentru realizarea unirii, reprezentanții vechii puteri din Principat au încercat să-i convingă pe români să nu accepte noua religie. Alături de cardinalul Kollonich, principalul împuternicit al Sfântului Scaun în instituirea unirii bisericești din Transilvania, se implică noul

---

secolul XX. Traducere din limba germană de Adriana Cînța, Ed. Galaxia Gutenberg, 2011, p. 167–188; Keith Hitchins, *Conștiință națională*, p. 30–41.

[20] Márton József, *Papnevelés az erdélyi egyházmegyében 1753-tól 1918-ig*, Budapest, Márton Áron Kiadó, 1993, p. 74; Mihai Săsăujan, *Politica bisericească a Curții,* p. 134.

[21] Mihai Săsăujan, *Habsburgi și Biserica Ortodoxă din Imperiul austriac (1740–1761). Documente*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 14–15.

[22] Ernst Christoph Suttner, *Teologie și biserică*, p. 169–172; V. Ioniță, I. Mârza, L. Stanciu și E. Christoph Suttner, *Demararea tratativelor de unire și începuturile opoziției împotriva acesteia*, în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. 1*, p. 16–17; D. Prodan, *Supplex*, p. 136.

[23] Laura Stanciu, *Power and Consciousness from the Perspective of Romanian interconfessional Controversies: Relations of Greek-Catholics and Ortodox in mid–18th Century Transylvania*, în (eds.) Laura Stanciu, Cosmin Popa-Gorjanu, *Transylvania in the Eighteenth Century Aspects of Regional Identity*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2013, p. 105–123.

[24] *Istoria României,* p. 285. Pe pagina de titlu a *Catehismului* lui Iosif de Camillis, tipărit în 1726 la Trnava (Slovacia), acesta își spune episcop. Varianta slavonă a cărții a apărut în anul 1698. Vezi *Catehismul lui Iosif de Camillis, Trnava, 1726,* Prefața Iacob Mârza, transcrierea textului, studiu introductiv, îngrijirea ediției Eva Mârza, studiul teologic Anton Rus, Sibiu, Ed. Imago, 2002, p. 39–41.

[25] *Istoria României,* p. 285; Gh. Gorun, *The instauration of Austrian domination*, p. 16.

[26] Ernst Christoph Suttner, *Teologie și biserică*, p. 171.

mitropolit al Ardealului Atanasie Anghel[27]. Unirea unei părţi a românilor din Transilvania cu Biserica Romei a avut cauze existenţiale pentru români. Din dorinţa de a beneficia de aceleaşi drepturi sau privilegii cu catolicii, preoţii, protopopii şi enoriaşii români vor adera sub conducerea mitropolitului de bună voie la unire. Prin urmare, se semnează actul unirii cu Biserica Romano-Catolică în anul 1698, dar cu condiţia păstrării tradiţiilor vechii Biserici. Braşovul, Sibiul şi o parte a Hunedoarei vor fi în continuă opoziţie faţă de Biserica Unită, păstrând aici tradiţia ortodoxă[28].

Diploma unirii din 16 februarie 1699 legalizează unirea românilor, grecilor, rutenilor cu Biserica Romei[29]. Prin *Diplomă* li se oferea românilor alegerea unirii cu una din religiile recepte, singura agreată, în final, fiind cea romano-catolică. Aceasta este şi una din căile prin care Transilvania s-a integrat în Monarhie. Prin emiterea *Diplomei* administraţia austriacă face primii paşi în supunerea instituţiilor administrative şi bisericeşti din Transilvania[30]. Urmând interesele Curţii, Atanasie, urmaşul pe scaunul mitropolitan de Alba Iulia al lui Teofil, a purtat tratative pe parcursul anilor 1700–1701 în Sinod şi la Viena. Ca rezultat, împreună cu revendicările din partea românilor, împăratul Leopold a emis la data de 19 martie 1701 o altă *Diplomă Leopoldină,* un document prin care se prevede atât îndeplinirea doleanţelor clerului românesc şi a enoriaşilor uniţi, cât şi controlul asupra acestora[31].

Prin apariţia *Diplomei* din anul 1701 şi prin renunţarea definitivă la tron a principelui Mihai Apafi al II-lea (1697, 1701) se deschide o nouă etapă a preluării puterii politice şi religioase de instituţiile aulice de la Viena. Frământările românilor transilvăneni din perioada anterioară nu se vor încheia, ele vor fi influenţate de noile provocări atât din interior din partea instituţiilor proprii, cât şi din exterior, dacă ne gândim în acest context la forurile imperiale. Prin acceptarea unirii cu Biserica Romei, românilor li s-a deschis calea spre Europa occidentală şi oportunităţile oferite prin posibilităţile de instrucţie şi educaţie. „Prin unire, puteţi spera să vă daţi fiii la învăţătură în şcolile şi în seminariile catolice, care sunt sau vor fi înfiinţate în acest scop”[32]. Pe de altă parte, prin reformele viitoare, după cum a demonstrat istoria, prin unire, tradiţia bisericească bizantină nu a avut de suferit.

Acesta a fost contextul în care s-au înscris primele acte editoriale. Dorind să contextualizăm rezultatele prezentate în repertoriul aflat la baza întreprinderii echipei grantului de faţă, am prezentat în capitolele următoare tipografiile, care au produs cartea românească în Imperiul Habsburgic (1691–1830). Tipografiile le-am ordonat, în măsura posibilităţilor, cronologic, acordând atenţia mai ales segmentelor esenţiale din activitatea lor şi cărţilor celor mai reprezentative.

---

[27] Problematica legată de unirea bisericească este tratată în istoriografia românească în ultimele două decenii cu multă atenţie şi aplecare (Cristian Barta, Paul Brusanowski, Nicolae Chifăr, Ioan Chindriş, Ciprian Ghişa, Ovidiu Ghitta, Keith Hitchins, Greta Miron, Mircea Păcuraru, David Prodan, Mihai Săsăujan, Laura Stanciu, Ernst Christoph Suttner, Pompiliu Teodor şi alţii). Din iniţiativa colectivului de studiu al Fundaţiei PRO ORIENTE pentru cercetarea unirii bisericeşti din Transilvania de la Viena, în anul 2010 a fost editat primul volum în limba română şi în limba germană sub titlul *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei,* citat şi mai sus. Principalii îngrijitori de ediţie au fost Johann Marte împreună cu Viorel Ioniţă, Iacob Mârza, Laura Stanciu şi Ernst Christoph Suttner. Rezultatele cercetărilor grupului de autori ne-au permis ca în acest studiu să nu insistăm asupra descrierii desfăşurării evenimentelor decât pentru nevoia unei cronologii edificatoare.

[28] *Ibidem,* passim; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului,* p. 70–76. În acest sens autorul susţine că „Ortodoxia nu trebuie privită doar drept un factor religios, ci mai ales unul etnic”.

[29] D. Prodan, *Supplex*, p. 140.

[30] *Istoria României,* p. 282–284.

[31] *Ibidem*, p. 144–147; *Istoria României,* p. 288–290; V. Ioniţă, I. Mârza, L. Stanciu şi E. Christoph Suttner, *Demararea tratativelor de unire,* p. 20–23.

[32] I. Zoltán Tóth, *Primul secol al naţionalismului*, p. 58.

Alba Iulia / Bălgrad – primul centru tipografic românesc din Monarhie

În viaţa culturală şi bisericească a românilor transilvăneni, ultimul deceniu al secolului al XVII-lea s-a desfăşurat sub semnul prefacerilor[33]. Biserica românească forma una dintre laturile triunghiului alcătuit de Biserica Protestantă şi cea Catolică, fiecare având poziţie ierarhică diferită. Realitatea în care se afla mitropolitul Ardealului, Teofil, primul artizan al unirii religioase, se reflectă în hotărârile luate în domeniul actului editorial din timpul vieţii sale[34]. Conform istoriografiei, Teofil nu a rămas dator faţă de români, având la îndemână tipografia activă în deceniile premergătoare, a editat cel puţin o lucrare în limba română. Apărut în anul 1696, *Ceasloveţul* face parte dintre produsele tipografice curioase ale tipografiei Mitropoliei Bălgradului[35]. Curiozitatea culturală constă în itinerarea materialului tipografic de la Alba Iulia la Sibiu, îndepărtat de ochii superintendenţilor calvini de lângă curtea princiară care au avut misiunea de a supraveghea actul editorial din tipografia bălgrădeană[36]. Conţinutul cărţii corespunde altei lucrări cu acelaşi titlu apărute tot la Alba Iulia între anii 1685–1686 patronată de Mihai Apafi[37]. *Ceasloveţul* din vremea mitropolitului Teofil a fost finanţat de acesta şi de protopopul Gheorghe Dăianul, iar patronajul spiritual este atribuit deja împăratului Leopold I[38], care înlocuieşte pe foaia de titlu a cărţii din ediţia anterioară pe principele Transilvaniei, patronul mai multor tipărituri precedente.

Aflat între trei influenţe confesionale potrivnice – superintendentul calvin Ştefan Veszprémi, iezuitul Ladislau Barányi şi mitropolitul Ţării Româneşti Teodosie – poziţia lui Teofil la momentul tipăririi cărţii era una complexă, cu siguranţă, dificilă. Cert este că *Ceasloveţul* în cauză, tipărit la Sibiu, este produsul tipografiei româneşti de la Mitropolia Bălgradului, ceea ce indică şi valenţele sale tradiţionale, concluzie dată de materialul tipografic folosit. Că poziţia mitropolitului Teofil era stabilă în cadrul Bisericii româneşti, dar şi în Principat cu un an înaintea morţii şi în timpul editării *Ceasloveţului* demonstrează faptul că prin *Testamentul* datat la 12 iulie 1697 a donat „averile" sale bisericii Mitropoliei Bălgradului (unelte agricole, animale, cărţi, obiecte de cult etc. şi 400 de zloţi)[39].

Realizarea aspiraţiilor centralizatoare şi absolutiste a căror expresie era legiferarea *Diplomei* imperiale din 1701, putea fi soluţionată şi prin susţinerea vieţii culturale, impulsionarea actului instructiv-educativ, inclusiv prin propulsarea tiparului. Totodată, tiparul a devenit mesagerul reglementărilor emise de Viena sau şi de instituţiile guberniale din Transilvania, fiind o metodă

---

[33] *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei,* vol. 1, passim.

[34] Iacob Mârza, *Episcopii Teofil şi Atanasie,* în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei,* vol. 1, p. 96–119; Laura Stanciu, *Situaţia izvoarelor pentru negocierile iezuiţilor cu românii pe vremea Episcopului Teofil*, în *Ibidem*, p. 166–175.

[35] BRV, I, nr. 101, p. 339–340; IV, nr. 101, p. 207–208. Tipograful cărţii a fost Kiriak Moldoveanul şi arhidiacul Avram. Vezi şi Eva Mârza, *Din istoria tiparului românesc. Tipografia de la Alba Iulia 1577–1702*, Sibiu, Ed. Imago, 1998, p. 85–88; *Ceasloveţul* în cauză a fost tipărit cu acelaşi set de litere ca ediţia anterioară albaiuliană a cărţii cu acelaşi titlu din anul 1685. De asemenea, nu există diferenţe de remarcat nici în curgerea textului celor două ediţii. Vezi: *Ibidem,* p. 85–87. Există şi o ipoteză conform căreia *Ceasloveţul* din 1696 să se fi tipărit în tipografia lui Petru Bart de la Sibiu. Vezi: Dan Jumară, *Un manuscris inedit despre tipografiile româneşti*, în *Xenopoliana*, XII, 2004, p. 120 (citându-l pe I. Micu Moldovan), ipoteză pe care nu o susţinem. Pentru istoria tipografiei de la Alba Iulia vezi şi Eugen Pavel, *Carte şi tipar la Bălgrad (1567–1702)*, Cluj, Ed. Clusium, 2001.

[36] Ca exemplu se poate apela la o situaţie similară în care se află *Catehismul* din anul 1642, tipărit în Presaca Ampoiului şi *Sicriul de aur*, 1683, apărut la Sebeş, pentru ambele cărţi s-a folosit material tipografic albaiulian.

[37] BRV, I, nr. 84, p. 279–280. Editorii cărţii au fost protopopii Ioan din Vinţ (Zoba) şi Gheorghe din Daia, traducerea, după declaraţia editorilor, s-a făcut din limba slavonă, iar imprimarea a fost realizată de tipograful rus, ieromonahul Iosif.

[38] Pe foaia de titlu a *Ceasloveţului,* editorii acestuia îl numesc pe Leopold „craiul Budei şi Ţărăi Ungureşti".

[39] *Testamentul mitropolitului Teofil (1697)*, în *Revista istorică*, 1916, nr. 3–6, p. 83–84.

practică și modernă de transmitere a informațiilor[40]. Cea de-a doua *Diplomă Leopoldină* reprezintă una dintre măsurile prin care împăratul a putut, pe lângă alte prerogative, să exercite și controlul asupra circulației ideilor[41]. Prin articole impuse în document este recunoscută Biserica Unită din Transilvania, și clerul ei este pus – teoretic – în egalitate cu clerul romano-catolic. Din punctul de vedere al instrucției, se ordonă înființarea școlilor; cel de al patrulea articol se referă la catehismele „stricate" [calvine] aflate la populație, care trebuiau adunate[42]. În schimb, se ordona tipărirea altora, care să fie împărțite în popor[43]. Articolele șase și șapte prevăd prezența teologului iezuit, care va avea obligația, între altele, de a verifica introducerea cenzurii în cazul cărților tipărite în viitor; se mai stipulează că fără acordul său, al iezuitului, nu pot fi emise nici „cărți" (acte)[44].

Măsurile revendicative erau îndreptate împotriva influențelor calvine, în regres în primii ani ai secolului al XVIII-lea; totuși, a mai existat un oarecare control asupra funcționării Episcopiei românești din Transilvania. Mitropolia Bălgradului a fost transformată în anul 1697 în Episcopie, încă prin numirea lui Teofil din partea împăratului și cardinalului Kollonich, ca episcop al Bisericii Române Unite. Această măsură a privit, implicit, și singura tipografie funcțională în folosul românilor din Transilvania, care a funcționat până la anul 1702 în fosta Mitropolie a Bălgradului[45].

Sub privirea iezuitului Ladislau Barányi și prin noua situație politică din Principat, tipografia albaiuliană și-a mai desfășurat activitatea încă o jumătate de deceniu. *Diploma Leopoldină* din 1701 a taxat, sub formula de „catehisme stricate", cel puțin o carte albaiuliană, care, credem noi, putea fi *Bucoavna* tipărită la 1699, pentru că mai vechile catehisme (1642, 1648, 1656) nu mai puteau fi în circulație datorită vechimii ori uzurii[46]. Considerată în istoriografia românească primul abe-

---

[40] Tipărirea diferitelor tipuri de documente, care apăreau adesea sub forma foilor volante, nu se află în atenția proiectului de față.

[41] D. Prodan, *Supplex*, p. 144–147 demonstrează că *Diploma* nu a intrat în uz; vezi și *Istoria besericească a Episcopiei românești din Ardeal Acum întâiu culeasă și scrisă de P. Samuil Clain din Sad din Mănăstirea Sfintei Troiță din Blaji. Tomul IV,* în Samuil Micu, *Istoria românilor*, II. Ediție princeps după manuscris de Ioan Chindriș, București, Ed. Viitorul Românesc, 1995, p. 272–283, 403–404.

[42] Confiscarea cărților de la români putea avea loc doar teoretic, practic nu credem că s-ar fi putut întâmpla. Nici episcopul nu le cerea locuitorilor să returneze catehismele sau bucoavnele achiziționate. Această măsură – confiscarea cărților – nu a fost solitară între reglementările emise de consilierii imperiali. Un exemplu similar de presiune antireformistă, într-un spațiu geografic central-european, îl oferă istoria culturală a Boemiei. Acolo, în anul 1717, a apărut un ordin imperial prin care trebuiau căutate și găsite cărțile necatolice – interzise. În această acțiune, cu mare zel s-a remarcat iezuitul Antonín Koniáš, care a trecut prin foc cărțile interzise de Biserică, fiind considerat de istorici distrugător al culturii cehe. Vezi: *ABC světových dějin* [ABC al istoriei universale], Praha, Ed. Orbis, 1967, p. 414;

[43] Ne gândim, în acest sens, la *Pânea pruncilor* tipărită tot la Alba Iulia, în anul 1702. Cartea s-a tipărit din dispoziția lui Leopold Kollonich și urma să fie distribuită gratuit românilor. Vezi Martinus Szentiványi, *Dissertatio chronologico polemica de ortu schismatic Graeci atque graeci ritus Ecclesiae cum Romana Ecclesia*, Tyrnaviae, Typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1703, f. 3 v.; Ion Mușlea, *Pâinea pruncilor (Bălgrad, 1702). Din istoria unei cărți vechi românești*, în *Omagiu lui Ioan Lupaș la împlinirea vîrstei de 60 de ani, august 1940*, București, 1943, p. 629; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului,* p. 55; *Pâinea pruncilor sau învățătura credinții creștinești strânsă în mică șumă care o au scris […] cinstitul Pater Boroneai Laslo Parochușulu besearecii catholicești de la Belgradu și s-au întorsu în limba românească de Duma Ianășu de la Borbanti în anii Dom. 1702.* Ediție îngrijită de Florina Ilis, studiu istoric de Ovidiu Ghitta, studiu filologic de Florina Ilis, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2008.

[44] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 273–276.

[45] Eva Mârza, *Din istoria tiparului,* passim.

[46] Din ediția 1642 a *Catehismului* nu se cunoaște nici un exemplar, dar informația despre existența lui se păstrează în *Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc* dat de mitropolitul Sucevei și arhiepiscopul Moldovei Varlaam în anul 1645 (BRV, IV, nr. 48, p. 190–194). Ediția *Catehismului* din anul 1648 se păstrează într-un singur exemplar, cunoscut până acum, la Biblioteca Teleki din Târgu-Mureș (BRV, I, nr. 53, p. 160–165), iar din ediția *Scutului*

cedar românesc, *Bucoavna* tipărită „cu voia" mitropolitului Atanasie, este socotită, prin forma sa interioară un catehism[47]. Compatibilitatea *Bucoavnei* cu *Diploma unirii* din 16 februarie 1699 este pusă la îndoială în 14 martie 1701 (cu 5 zile înainte de emiterea celei de a doua Diplome din 19 martie 1701) de superiorul misiunii de propagandă catolică din Transilvania, Gabriel Kapi, într-o scrisoare adresată cardinalului Kollonich. Lipsa lui *Filioque,* a cauzat nemulţumirea episcopului armenilor uniţi, Auxenţiu Verzar[48], având în vedere pretenţiile iezuiţilor, la care se poate adăuga și promisiunea semnată la Viena de Atanasie Anghel în 7 aprilie 1701: „Promit în mod solemn că voi distribui preoţilor și laicilor mei catehismul dreptei credinţe în limba română, care va fi imprimat cu cheltuiala eminentului domn cardinal, iar pe cele de până acum, tipărite cu erori, fie ale schismaticilor, fie ale ereticilor, le voi cere înapoi de la cler și de la mulţimea laică și în locul lor le voi împărţi gratis pe cele nou tipărite în dreaptă credinţă. Mai mult, din celelalte cărţi tipărite și răspândite voi șterge erorile schismatice sau eretice care s-au strecurat prin ignoranţa noastră sau prin schismă. Cele care se vor tipări după aceea în tipografia noastră vor fi date teologului meu spre cenzură și nici o carte nu va mai fi imprimată fără știrea și aprobarea sa expresă"[49].

Conţinutul declaraţiei în cauză clarifică în totalitate implicaţiile mitropolitului în posibila epurare a vechilor catehisme, promisiunile de acolo fiind inserate în text cu sau fără voia sa. *Bucoavna* a făcut parte, foarte probabil, dintre aceste cărţi, datorită influenţelor majoritar răsăritene, ceea ce declară editorul între altele pe foaia de titlu a cărţii „șapte taine ale Beserecii Răsăritului". Pe de altă parte, credem că ipoteza despre distrugerea cărţii, așa cum se află (fără să fie numită) în declaraţia lui Atanasie Anghel o putem susţine, pentru că astăzi nu se cunosc decât trei exemplare din *Bucoavna*, 1699. Ele sunt bine conservate; două dintre ele se află în fondurile bibliotecilor documentare românești, unul în Biblioteca Academiei din Cluj-Napoca[50], celălalt în Biblioteca Astra din Sibiu[51]. Cel de al treilea, despre care am obţinut informaţia recent este păstrat în British Library din anul 1873, este bine conservat și a ajuns în colecţia bibliotecii prin orientalistul francez Isaac Silvestre de Sacy[52].

În ce privește influenţele calvine, la 1699, anul apariţiei *Bucoavnei*, nu au fost identificate de cercetători ceea ce se explică prin slăbirea poziţiei principelui și a superintendentului său[53]. În privinţa ștergerii erorilor schismatice sau eretice din cărţile considerate incompatibile cu noua

catehismușului, 1656 se cunosc foarte puţine exemplare (BRV, IV, nr. 64, p. 21–22). Vezi și E. Mârza, *Din istoria tiparului*, p. 30–33, 44–46, 51–55.

47 BRV, I, nr. 113, p. 369–370; IV, nr. 113, p. 209–210. *Bucoavna Bălgrad 1699*, Ediţie critică tipărită din iniţiativa și binecuvântarea P. S. Emilian episcop al Alba Iuliei, 1989. Autorul *Bucoavnei* este considerat tipograful Mihai Ștvanovici, care a editat cartea după tipicul slavonesc, partea de citire cuprinde texte din *Ceaslovețul* bălgrădean 1685, 1696, din *Pravoslavnică mărturisire*, Buzău, 1691 ș.a. *Rugăciunea pentru când va să înceapă copilul a învăța* nu a fost identificată în alte surse. Vezi și O. Ghitta, *Pâinea puncilor context istoric, discurs și mize,* în *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii*, p. IX–XVIII.

48 Eugen Pavel, *Prima Bucoavnă tipărită în limba română și posteritatea ei*, în *Dacoromania*, Cluj-Napoca, III–IV, 1998–1999, p. 217.

49 Veszely Károly, *I. Lipót 1701 március 19-ki diplomája az unió dolgában*, în *Alsófehérvár megyei és Régészeti Évkönyve*, 1892, V, p. 61–74. Eugen Pavel, *Prima Bucoavnă tipărită în limba română,* p. 218. Aici autorul redă textul declaraţiei lui Atanasie tradus în limba română. De consultat și O. Ghitta, *Pâinea puncilor context istoric, discurs și mize*, în *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii,* p. VII–XXVI.

50 Cota cărţii în bibliotecă: CRV 237.

51 Cota cărţii în bibliotecă: BRV, 101, coll. 2.

52 Milan Grba, Paul Shore, *A Recently Identified Seventeenth Century Romanian Catechism in the British Library*, în *Valahian Journal of Historical Studies*, vol. 13, Summer 2010, p. 7. http://www.valahianjournal.info/user/image/04.-grba-shore.pdf (accesat în 15.02.2016). Pentru intermedierea informaţiei îi mulţumim colegului Florin Bogdan.

53 O părere legată de implicarea *Bucoavnei*, 1699 în procesul unirii bisericești la Ovidiu Ghitta, *Bucoavna de la Bălgrad (1699) și mișcarea de unire cu Biserica Romană*, în *Identităţi confesionale în Europa Central-Orientală*

confesiune, mare lucru nu era de făcut, pentru că erau prea puţine. După opinia noastră, după anul 1701 se mai putea interveni doar printr-o nouă editare în *Chiriacodromionul* tipărit în 1699 la Alba Iulia[54], alte cărţi româneşti nemaiapărând în Transilvania acelei perioade, până la anul 1702, ceea ce reprezintă însă un alt subcapitol al cercetării noastre.

Diploma Leopoldină din 19 martie 1701 prevedea obligativitatea consultării oricărui text propus spre tipărire cu teologul iezuit de lângă episcop, iar în articolul patru revine asupra obligaţiei de a tipări un nou catehism „[...] şi alţii, unirei asemenea să se tipărească şi la toţi să se împartă"[55]. În această situaţie găsim primul catehism destinat populaţiei unite apărut în Transilvania, la Alba Iulia, *Pâinea pruncilor* numit şi *Catehismul catolic* din anul 1702[56]. Din subtitlul cărţii, *Învăţătura credinţei creştineşti strânsă în mică sumă care o au scris în mici întrebăciuni şi răspunsuri ungureşti cinstitul pater Boronyai Láslo parohuşul besericii catoliceşti de la Bălgrad*, rezultă limpede că volumaşul se încadrează în cerinţele legislaţiei imperiale. Lipseşte numele episcopului Atanasie, în schimb, pe foaia de titlu apare numele traducătorului Duma Ianăş din Bărăbanţ, un nobil de rang mic dintr-o suburbie de astăzi a Alba Iuliei. Autorul cărţii Ladislau Baranyi, un iezuit de vocaţie, se afla încă din vremea lui Teofil într-o poziţie de intermediar între clerul superior românesc şi reprezentanţii Curţii vieneze în Transilvania[57]. Autor al *Catehismului* tradus din limba maghiară în limba română, limbă diferită de cea a cărţilor de cult albaiuliene din secolul al XVII-lea, a oferit românilor un manual de comportament creştin. *Pâinea pruncilor* devenea cartea „imprimat[ă] cu cheltuiala eminentului domn cardinal" Leopold Kollonich, pe care episcopul român promitea a o împărţi gratuit enoriaşilor[58]. Pusă în balanţă cu *Catehismele* romano-catolice ale iezuitului Petrus Canisius, care s-au încetăţenit în lumea catolică din Monarhie din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, ne întrebăm de ce cardinalul Kollonich a favorizat apariţia unui text nou prin editarea *Pânii pruncilor*, care nu era scris neapărat pentru românii uniţi[59]. Cartea lui Baranyi era, probabil, la îndemână atunci când, sub presiunea timpului şi a voinţei Cardinalului, autorităţile aveau nevoie de ea pentru copiii şi adulţii români, care doreau să îmbrăţişeze noua confesiune. S-a scris pentru romano-catolicii[60] din „ţara Ardealului şi în părţile ţării Ungureşti". Rămâne o problemă neelucidată cine a tipărit cartea. Este posibil că tipografii de pe lângă Mitropolia Bălgradului, Kiriak, tipograf moldovean şi Mihai Iştvanovici, care era încă în anul 1702 la Alba Iulia, dar primul fiind moldovean, celălalt muntean de origine, ar fi fost – oare – dispuşi pentru o astfel de întreprindere, fiind răsăriteni în credinţa lor. Oricum, numele tipografului lipseşte din paginile cărţii. În istoriografie mai apare numele unui meşter, tipograf Nicolae, menţionat în anturajul mitropolitului Atanasie în jurul

(secolele XVII–XXI), coord. Nicolae Bocşan, Ana Victoria Sima, Ion Cârja, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2009, p. 333–343.

54 BRV, I, nr. 115, p. 372–377, 538. *Chiriacodromionul* se află până astăzi în zeci de exemplare în bibliotecile documentare, parohiale româneşti, ceea ce dovedeşte că această carte nu a putut fi epurată, chiar dacă se urmăreau directivele diplomelor sau declaraţia lui Atanasie din 1701.

55 Samuil Clain, *Istoria bisericească a Episcopiei românești din Ardeal*, tom IV, în Samuil Micu*, Istoria românilor*, p. 275

56 BRV, IV, nr. 133, p. 216–217.

57 *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii,* p. XXVII–XCV. Fiind o carte extrem de rară, un exemplar a fost identificat recent la Alba Iulia: Doina Dreghiciu, Gabriela Mircea, *Un exemplar necunoscut al unui „Catehism românesc (Pâinea pruncilor, Bălgrad, 1702)" păstrat la Alba Iulia*, în *Apulum*, XXXVI, 1999, p. 311–318.

58 Vezi şi Martinus Szentiványi, *Dissertatio chronologico polemica,* f. 3 v.

59 O. Ghitta, *Pâinea pruncilor context istoric, discurs şi mize,* în *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii,* p. XCIV. Din concluziile studiului lui Ovidiu Ghitta asupra editării catehismului *Pâinea pruncilor* rezultă că textul nu era „întru totul adecvat lumii spre care urma să pornească", lume cu tradiţii şi slab instruită.

60 *Ibidem*, p. XCIII.

anului 1701[61]. În fine, trebuie menţionat că şi această ultimă carte românească imprimată la Alba Iulia face parte dintre raritățile bibliofile prin existenţa a doar 3 exemplare[62]. Materialele tipografice bălgrădene, după un itinerar necunoscut în totalitate, vor ajunge la Blaj și se vor afla la baza tipografiei organizate în urma hotărârilor luate de Curtea de la Viena la momentul dat, probabil în anul 1747[63]. „[...] venind poruncă de la Curte la vlădica Aaron [Petru Pavel] să tipărească sârbește nește patensuri pentru Ţara Sârbească, vlădica au lăsat lui Gherontie, vicarește-lui său, să caute slovele, care era de demult în nește lăzi aruncate. Și să întâmplasă atunci de venisă și din Ţara Românească un preot, carele înţelegea lucrul tipograficesc [Dimitrie Pandovici], pre acesta puindu-l Gherontie ca să pue la rând slovele [...] și să mai facă ceale de lipsă, au cumpărat de la Sibiu teasc [...]”[64].

Viaţa spirituală și culturală a românilor uniţi din Transilvania în primele decenii ale secolului al XVIII-lea a continuat prin paşi mărunţi. Până la numirea lui Inochentie Micu în calitate de episcop (1729), după anul 1702, în Transilvania s-a tipărit o singură carte certă în limba română, total diferită faţă de cele apărute în tipografia românească de la Alba Iulia. În tradiţia ultimelor două catehisme (*Bucoavna*, 1699; *Pânea pruncilor*, 1702), tipărit probabil în tipografia unitariană la Cluj[65], a apărut în anul 1703 *Catehismus szau Summa kredinczei katholicsest*, ediţie îngrijită de ordinul iezuit, aşa cum se spune în titlul cărţii[66]. Cartea este închinată din nou lui Atanasie Anghel în calitate de „svetnic” al împăratului și reprezintă o traducere din lucrarea iezuitului Petrus Canisius înfăptuită de Gheorghe Buitul, de asemenea din ordinul iezuit, din Banat. Chiar dacă această carte poartă numele unui autor consacrat, editorii, prin folosirea alfabetului latin și ortografia maghiară defectuoasă și nepotrivită pentru exprimarea limbii române, nu au putut pătrunde în sufletul românilor; prin formă și conţinut, cartea nu era convingătoare pentru românii obișnuiţi cu grafia chirilică și încă nepregătiţi pentru abandonarea acesteia.

---

[61] Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum historiam Ecclesiae Orientalis in terris coronae Sancti Stephani Maximam partem nunc primum ex variis tabulariis, Romanis, Austriacis, Hungaricis, Transilvanis, Croaticis, Societatis Jesu alliisque fontibus accessu difficilibus erutae*, I, Oeniponte, 1885, p. 260–261; Eugen Pavel, *Consideraţii asupra tipăriturilor bălgrădene de la sfârșitul secolului al XVII-lea,* în *Cercetări de lingvistică*, XXVI, 1981, nr. 2, p. 197; Eva Mârza, *Din istoria tiparului*, p. 104–109.

[62] Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, Biblioteca Academiei din Cluj-Napoca și un fragment la Muzeul Naţional al Unirii din Alba Iulia.

[63] Samuil Micu, *Istoria românilor*, p. 336, 440; Eva Mârza, *Din istoria tiparului*, p. 111–114.

[64] Samuil Micu, *Istoria românilor*, p. 336.

[65] V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon a kézisajtó korában 1473–1800*, Budapest, Balassi kiadó, 1999, p. 112. Conform rezultatelor publicate de cercetătoare, tipografia unitariană a fost singura tipografie din Cluj funcţională în anul 1703, care a și fost ultimul an în care a lucrat. Această realitate nu poate însemna altceva decât că, susţinută de iezuiţi, cartea să fi fost tipărită totuși în tipografia unitariană. BRV și Andrei Veress oferă o descriere bibliografică foarte asemănătoare a acestei ediţii a *Catehismului* fără a indica numele tipografiei, doar faptul că s-a tipărit la Cluj. Cartea este înregistrată și la Szabó Károly, *Régi Magyar Könyvtár az 1531–1711 megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve*, II, Budapest, M. Tud. Akadémia, 1879, nr. 2155 (RMK); Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară, 1473–1780*, I, București, 1931, p. 152–153, nr. 277; BRV, I, nr. 138, p. 447; IV, nr. 138, p. 218; O. Ghitta, *Pâinea puncilor context istoric, discurs și mize,* în *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii,* p. XCV.

[66] Chiar dacă nu ne-am propus să tratăm apariţia cărţilor românești în Imperiul Habsburgic din această perioadă cu exhaustivitate, nu putem lăsa neobservată o notă a autorilor consacraţi Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, nr. 283, p. 156; BRV, I, nr. 156, p. 481, care citează un *Catechism catolic* cu litere latine, Sibiu 1709. La baza acestei citări se află Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* vol. I, p. 372. Se consideră că Franciscus Szunyogh ar fi editorul acestui „Catechismum Valachicum majorem Romano catholicum, typo Valachico Tyrnaviae 1696 et 1726, typo latino Cibinii 1709”. Exemplare nu se cunosc. Andrei Veress, în locul citat, propune titlul *Catehismus sau învăţătură creștinească*.

Transilvania se afla sub semnul nesiguranţei ca şi viaţa în fosta reşedinţă a capitalei Principatului Alba Iulia, care a suferit scăderea importanţei politice, în directă dependenţă cu declinul Curţii princiare albaiuliene, reforma calvină găsindu-şi tot mai slab suport din partea Vienei. Aceeaşi soartă aştepta şi Mitropolia Bălgradului, care a căzut victima proiectelor grandioase de reconstruire a cetăţii medievale şi a construirii cetăţii hexagonale de tip Vauban, care se încadrează în eforturile de consolidare a poziţiei Monarhiei în Transilvania (1718–1738)[67]. Nemulţumirile faţă de acţiunile absolutiste ale Curţii de la Viena în rândul nobilimii catolice şi protestante au luat forma răscoalei antihabsburgice conduse de Francisc Rákoczi al II-lea. Transilvania va deveni scena luptelor între anii 1703–1713. Evenimentele din perioada respectivă l-au implicat încă o dată pe episcopul Atanasie, Francisc Rákoczi impunându-i în contrapartidă un episcop ortodox în persoana lui Ioan Ţirca (1707), hirotonit în Moldova, în încercarea de a slăbi influenţa Habsburgilor şi a Bisericii Catolice, deşi însuşi Rákoczi a fost catolic[68]. Sinodul l-a demis pe Atanasie, care a fost reînscăunat abia în anul 1711. În urma evenimentelor, existenţa Episcopiei unite conduse de el nu era deloc stabilă. Atanasie Anghel a murit în anul 1713, ceea ce a pus la o nouă încercare unirea bisericească. Schimbările s-au petrecut şi la Curtea vieneză, după Leopold I şi lunga sa domnie din perioada 1705–1711, a urcat pe tron fiul său Iosif, după care urmează o altă domnie de durată a lui Carol al VI-lea.

Oltenia – un episod editorial imperial[69]

În urma păcii de la Passarowitz, anul 1718 a coincis cu anexarea Olteniei şi Banatului la Imperiu, ceea ce a venit ca o nouă provocare pentru Habsburgi în vederea supunerii administrative şi politice a unor noi provincii românești. Cei 20 de ani în care Oltenia s-a aflat sub stăpânirea austriacă nu au adus schimbări de durată în această provincie românească, care a făcut parte înainte şi după aceea din Ţara Românească, chiar dacă imperialii doreau totala ei integrare politică. Încercarea impunerii reformelor similare cu cele din Transilvania a avut, în unele situaţii, continuitate în guvernările ulterioare, după părăsirea provinciei de administraţia austriacă în anul 1738[70]. În încercarea de a interveni şi în viaţa spirituală a provinciei, austriecii aveau în plan de a supune Biserica Ortodoxă de aici, având centrul spiritual la Râmnicu-Vâlcea sub oblăduirea Mitropoliei Sârbeşti din Belgrad. Mai mult, imperialii au sperat să controleze şi numirea episcopilor. Proiectul a primit o formă concretă deja în anul 1719, însă supunerea mănăstirilor şi asumarea dreptului de desemnare a egumenilor se aflau în disonanţă totală cu voinţa episcopului român, dar a înlesnit controlul financiar al activităţii economice a acestora[71].

Încă înainte de instituirea stăpânirii austriece în Oltenia, în cadrul Episcopiei de la Râmnic, s-au pus bazele unui centru tipografic în anul 1705, care s-a dezvoltat în prima etapă de funcţionare sub influenţa moştenirii slavone. Personalitatea marcantă a locului şi a perioadei de început a activităţii editoriale la Râmnic a fost eruditul tipograf, apoi mitroplit Antim Ivireanul[72]. Primul

[67] Toma Goronea, *Fortificaţia bastionară de tip Vauban de la Alba Iulia (prima jumătate a secolului al XVIII-lea)*, Alba Iulia, Ed. Aeternitas, 2007; Mathias Bernath, *Habsburgii şi începuturile formării*, p. 69.

[68] David Prodan, *Supplex*, p. 147; *Istoria României,* p. 290–291; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului,* p. 62.

[69] Sub un titlu apropiat şi un text adaptat a apărut acest capitol în Eva Mârza, *Oltenia – un episod editorial imperial (1718–1739)*, în *Transilvania*, 2014, nr. 5–6, p. 56–58.

[70] *Istoria României,* p. 291–292.

[71] Şerban Papacostea, *Oltenia sub stăpânirea austriacă (1718–1739)*. Ediţie îngrijită de Gheorghe Lazăr, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 1998, p. 286–296.

[72] Din anul 1706 până în anul 1709, în tipografia Episcopiei Râmnicului, a colaborat cu Mihai Iştvanovici, tipograful venit (nu cunoaştem motivele acestui transfer) din Transilvania, de la Alba Iulia, acesta fiind tipograful cărţilor albaiuliene din anul 1699.

produs tipografic datorat activităţii lui şi tipografiei râmnicene este opul numit *Tomul bucuriei* (1705)[73]. Tipărită greceşte, cartea cuprinde în prefaţa semnată de patriarhul Dositei o critică adusă unirii religioase din Transilvania pe care o combate în punctele esenţiale. Patriarhul a fost foarte bine informat asupra decurgerii evenimentelor din Transilvania. Producţia tipografiei a crescut pe parcursul deceniilor şi nu s-a oprit nici în perioada supunerii Olteniei faţă de Casa de Austria. După cucerirea Olteniei, administraţia austriacă nu a avut în vedere imediat introducerea catolicismului în provincie şi nu s-a opus traducerii cărţilor liturgice slavone în limba română[74]. Pe de altă parte, aşa cum se va întâmpla şi pe parcursul deceniilor următoare, austriecii nu vedeau cu ochi buni distribuirea cărţilor muntene, fiind şi cazul celor tipărite la Râmnic, spre Transilvania. Reglementările incipiente, dar nici cele din deceniile următoare, nu au reuşit să oprească circulaţia cărţilor de dincolo de arcul carpatic în Transilvania.

Ca o consecinţă de impunere a controlului Mitropoliei sârbeşti şi a Imperiului asupra Episcopiei râmnicene, în tipografia Episcopiei s-au tipărit în răstimpul 1724–1739 cărţi în care a fost marcată supunerea faţă de Viena, cel puţin prin predosloviile cărţilor; conţinutul lor, după cum rezultă din studiile de specialitate, nu a fost influenţat de o eventuală încercare de catolicizare a românilor din provincie. După urcarea lui Antim Ivireanul în scaunul mitropolitan şi plecarea sa la Mitropolia Ţării Româneşti, în tipografia de la Râmnic s-a impus episcopul Damaschin al Râmnicului. A cerut voie de la administraţia habsburgică să reînfiinţeze tipografia care şi-a încetat activitatea; se presupune că Antim ar fi luat cu el instrumentarul tipografiei[75]. Acceptarea redeschiderii tipografiei a adus rezultate imediate, în anul 1724 fiind tipărite aici *Învăţăturile despre şapte taine*[76], traduse de episcopul Damaschin şi un *Ceaslov* îngrijit şi finanţat tot de acesta[77]. Administraţia austriacă a obţinut treptat controlul asupra Bisericii Ortodoxe din Oltenia şi a arondat tipografia de la Râmnic Mitropoliei sârbeşti de la Belgrad. Supunându-se indicaţiilor Vienei, episcopul Damaschin a dat la tipar în anul 1726 o proprie traducere cu titlul *Întâia învăţătură pentru tineri*, varianta slavo-română, deja patronată şi sponsorizată de mitropolitul Belgradului, Moise Petrovici, iar în predoslovie îl invocă şi îl binecuvântează pe împărat[78]. Într-o situaţie asemănătoare a fost tipărit *Molitvenicul* din 1730, doar că editorul cărţii a devenit noul episcop Inochentie[79]. Încă în luna noiembrie 1725, episcopul Damaschin a cerut voie oficialităţilor vieneze să difuzeze cărţile în Transilvania şi Banat, ceea ce nu i s-a permis; mai mult chiar, prima sa carte, *Învăţăturile despre şapte Taine*, a fost interzisă de Sinodul Bisericii Unite la scurt timp după apariţie, în anul 1725[80]. În plină perioadă a guvernării austriece în Oltenia şi sub continuă presiune asupra capilor Bisericii Ortodoxe, în anul 1734 se tipăreşte, în limba slavă, *Întâia învăţătură* închinată lui Vichentie Ioanovici, arhiepiscop şi mitropolit al Belgradului[81], iar în *Antologhionul*, 1737, episcopul Climent al Râmnicului invocă pe foaia de titlu a cărţii pe „preaînălţătul" împărat Carol al VI-lea[82]. Cu toate acestea, Episcopia Râmnicului, în perioada

---

[73] BRV, I, nr. 149, p. 463–466. Antim Ivireanul a fost un meşter tipograf iscusit, debutul său în meserie a avut loc la Bucureşti în anul 1691. A contribuit, între altele, la tipărirea unei capodopere tipografice apărute tot la Bucureşti: *Evanghelie greco-română* din anul 1693.

[74] Şerban Papacostea, *Oltenia sub stăpânirea austriacă*, p. 297–300.

[75] Mircea Păcuraru, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, ediţia a II-a, Bucureşti, 1994, p. 340.

[76] BRV, II, nr. 185, p. 22–23.

[77] BRV, IV, nr. 58, p. 47.

[78] BRV, II, nr. 193, p. 29–32.

[79] BRV, II, nr. 200, p. 36–41. Astfel a fost închinat Episcopiei Belgradului şi *Triodionul*, 1731.

[80] Mircea Păcuraru, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* p. 340.

[81] BRV, IV, nr. 68, p. 52–54.

[82] BRV, II, nr. 215, p. 52–53.

administraţiei habsburgice, a reuşit să păstreze neschimbat conţinutul tradiţional ortodox al cărţilor tipărite în tipografia sa[83].

Stăpânirea habsburgică în Oltenia nu a reuşit să se impună radical în viaţa bisericească şi culturală. Chiar dacă formal Episcopia Râmnicului era supusă Mitropoliei Belgradului, mitropoliţii nu au intervenit în politica bisericească şi nici cea editorială a românilor.

Începuturile tiparului pentru românii uniți. Carte românească de la Blaj[84]

Pe parcursul perioadei istorice în care interesele politice şi administrative ale Imperiului erau îndreptate spre cucerirea şi subordonarea Olteniei, situaţia în Transilvania se stabiliza treptat, uneori sinuos, dacă avem în vedere desfăşurarea răscoalei antihabsburgice a lui Francisc Rákoczi, neîndeplinirea promisiunilor cuprinse în cea de a doua *Diplomă Leoplodină* sau chiar neîncrederea enoriaşilor în preoţii lor ataşaţi unirii. După moartea episcopului Atanasie (1713), noul episcop a fost ales abia în anul 1723 (1724)[85], perioadă în care viaţa bisericească a românilor uniţi era coordonată de teologul iezuit până la alegerea în scaunul episcopal al lui Ioan Pataki[86]. Poziţia statului faţă de viitoarea evoluţie a Transilvaniei va implica Biserica Romano-Catolică „[...] utilizându-i discursul şi structurile instituţionale pentru a-şi consolida identitatea politică şi a-şi transforma supuşii într-un popor omogen şi disciplinat”[87].

Înfiinţarea şcolilor româneşti, considerată a fi un deziderat declarat încă din secolul al XVII-lea de principii Transilvaniei, reclamat şi de Atanasie Anghel, apoi, de la începutul secolului următor stipulat în diplome imperiale, nu se va înfăptui curând. Primul student român care va uza de dreptul de a beneficia de instrucţie în Europa va fi chiar Ioan Pataki[88]. Student la Viena şi la Roma între anii 1705–1710, „nobilis Valachus”, format în universităţile iezuite, a devenit susţinător al unirii, având încredere în puterea Catolicismului de a-i salva „neamul de la rătăcire”[89]. Disponibilitatea Curţii de a-i recunoaşte calităţile de viitor episcop unit se bazează pe activitatea lui de până atunci: pregătirea teologică serioasă, misionarismul, cultura aleasă, mai mult chiar, a fost ridicat de împăratul Carol al VI-lea la rang de baron[90]. Scurta perioadă de ocupare a scaunului episcopal al Făgăraşului nu i-a permis multe acte de cultură, dacă ne gândim şi la contextul cercetării noastre. Fosta tipografie a Mitropoliei bălgrădene, moştenită de Biserica Unită, fapt demonstrat de cercetările ultimelor decenii, nu a funcţionat în vremea şederii lui Pataki în Făgăraş. Doar se presupune că s-ar fi putut afla în Făgăraş (în sediul Episcopiei?!). Cert este că după anul 1702 şi până la montarea tipografiei la Blaj, nu s-a tipărit cu instrumentarul tipografic bălgrădean nicio carte.

---

[83] Mircea Păcuraru, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* p. 338–343.

[84] În acest capitol am rezumat informaţii şi o bibliografie selectivă legată de importante momente istorice din evoluţia Bisericii Unite, necesară, după părerea noastră, pentru înţelegerea contextului în care a început şi s-a dezvoltat tipografia de la Blaj.

[85] Ernst Christoph Suttner, *Wahl, Weihe und Einsetzung des Bischofs Johannes Giurgiu Nemes-Pataki und die damaligen Spannungen zwischen Rumänen, Wiener Behörden und Römischer Kurie*, în *AUASH*, 2007, 11/2, p. 37–47; Iacob Mârza, *Biserică, politică şi cultură la Episcopul Ioan Giurgiu Patachi (1681–1727)*, în *AUASH*, 2007, 11/2, p. 48–67.

[86] Ernst Christoph Suttner, *Wahl, Weihe und Einsetzung des Bischofs Johannes Giurgiu Nemes-Pataki,* passim.

[87] Ovidiu Ghitta, *Naşterea unei biserici. Biserica Greco-Catolică din Sătmar în primul ei secol de existenţă (1667–1761)*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 154.

[88] Ioan Marin Mălinaş, *Situaţia învăţământului bisericesc al românilor în contextul reformelor şcolare din timpul domniei Împărătesei Maria Tereza (1740), a Împăratului Iosif al II-lea (1780–1790) şi Leopold al II-lea (1790–1792). Contribuţii privind relaţii româno-austriece,* Oradea, 1994, p, 23–24, 165; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 58–59.

[89] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 67, 68, 69.

[90] Iacob Mârza, *Biserică, politică şi cultură la Episcopul Ioan Giurgiu Pataki,* p. 53.

Relaţia în binomul Stat – Biserică, funcţional în Transilvania de la cucerirea acesteia de Imperiul Habsburgic, s-a încetăţenit încă în primele două decenii ale secolului al XVIII-lea, reprezentând reflexia statului asupra Bisericii Romano-Catolice, dacă ne gândim la formula agreată de Imperiu. În conformitate cu aceasta, confesiunea romano-catolică era „religia de stat" și a împăraţilor familiei de Habsburg[91]. Celelalte trei religii recepte (calvină, unitariană și luterană) se aflau într-o situaţie tot mai conflictuală faţă de Biserica statului, ceea ce a dus la proteste în favoarea susţinerii drepturilor iniţiale. Fără apartenenţă la religia romano-catolică nu era posibilă promovarea în funcţii politice[92]. În acest sens, în atenţia reprezentanţilor statului, se afla în continuare funcţionarea Episcopiei Greco-Catolice în condiţii optime, pentru care după distrugerea edificiilor vechii Mitropolii a Bălgradului în favoarea construirii cetăţii habsburgice, trebuia găsit un stabiliment; după trecerea Episcopiei prin Făgăraș, Blajul a devenit centrul greco-catolicismului în Transilvania. S-a ţinut seama de sfaturile lui Petru Dobra, „causarum fiscalium director",[93] dar și de poziţia geografică a Blajului, la intersecţia unor rute comerciale. În această situaţie, la scurt timp de la decesul episcopului unit Ioan Pataki, Biserica transilvană Greco-Catolică a primit un nou conducător în persoana episcopului Inochentie Micu Klein.

Instruit la școlile catolice de la Cluj și Trnava,[94] Inochentie Micu Clain a beneficiat de bursa acordată tinerilor greco-catolici pentru studii de fundaţia Cardinalului Kollonich. Formarea sa, atent urmărită de iezuiţii organizatori de colegii în Imperiu, a permis lui și altor tineri români să obţină o pregătire de tip umanist bazată pe o programă școlară riguroasă și, în același timp, performantă[95]. Aducând în Transilvania spiritul Europei preiluministe, Inochentie a fost activ și implicat în câștigarea drepturilor politice și religioase, stipulate prin *Diplomele unirii* emise de Leopold I. În atenţia sa se afla mai ales punctul trei din cea de a doua *Diplomă*, prin care trebuia să fie recunoscută naţiunea română în rândul celorlalte naţiuni recepte și obţinute drepturile pentru cler și pentru populaţie. Inochentie nu a văzut îndeplinit acest scop al luptei sale. Realizarea acestui deziderat al său ar fi trebuit să apropie Biserica Unită de instituţii similare europene și poporul român din Transilvania de popoarele Europei Centrale.

Prin spiritul său managerial, episcopul a reușit transferul domeniului Făgărașului pentru cel al Blajului, realitate prin care a creat la Blaj o reședinţă durabilă a Bisericii Unite pentru peste 200 de ani, de fapt până astăzi[96]. Inochentie Micu Clain și-a dus lupta politică pe vremea a doi împăraţi, Carol al VI-lea și Maria Tereza; chiar dacă primul l-a numit episcop și consilier imperial prin diploma din 25 februarie 1730, fiind urcat în scaunul vlădicesc în anul 1732, niciunul dintre cei doi monarhi nu a luat hotărârile necesare îndeplinirii revendicărilor episcopului în folosul naţiunii române[97].

---

[91] Mihai Săsăujan, *Politica bisericească a Curţii,* p. 136.

[92] *Ibidem*, p. 131–141.

[93] Iacob Mârza, *Petru Dobra (?–1757), protector al unirii. Preliminarii*, în *AUASH*, 2006, 10/II, p. 103–112.

[94] Laura Stanciu, *Trnava – un spaţiu formativ al elitei române ardelene în secolul al XVIII-lea*, în *AUASH*, Special Issue, 2009, p. 101–112.

[95] David Prodan, *Supplex*, p. 151–158; Laura Stanciu, *Iluminism central-european Școala Ardeleană (1700–1825)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2010, p. 32–33.

[96] *Ibidem*, p. 49–50.

[97] Carol al VI-lea l-a numit consilier al său, iar în anul 1729 Inochentie a primit și titlu de baron; Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein. Exilul la Roma 1745–1768*, vol. I, Cluj-Napoca, Ed. Centrul de Studii Transilvane, 1997, p. 5–7; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 81; R. Câmpeanu, *Persoane și grupuri confesionale importante pentru unire în sec. XVIII (viaţa și poziţiile lor de drept bisericesc, eclesiologice și dogmatice). Inochentie Micu-Klein,* în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II: de la 1701 până în anul 1761*. Editat de Johann Marte împreună cu Viorel Ioniţă, Wolfgang Rappert, Laura Stanciu și Ernst Christoph Suttner, București, Ed. Enciclopedică, 2015, p. 196–218; Laura Stanciu, Andreea Mârza, *Din nou, despre diploma de*

Transferul de putere de la împăratul Carol al VI-lea spre fiica sa, Maria Tereza, care și-a început guvernarea în anul 1740, nu a însemnat schimbarea atitudinii Vienei față de Transilvania. Politica de reformare a luat tot mai accentuate forme absolutiste care nu au avut neapărat numai influenţe negative în viaţa transilvănenilor. Reformarea vieţii sociale aplicată și în Transilvania a urmărit organizarea statului modern. Reformismul terezian a atins cele mai multe capitole ale vieţii Imperiului: administraţia, justiţia, armata, finanţele; nici cultura, învăţământul și Biserica nu au fost omise din atenţia oficialităţilor[98]. Oportunităţile oferite prin promovarea tiparului în folosul politicii culturale nu au rămas neobservate de Împărătească și consilierii săi. Tipografiile au devenit treptat liantul dintre oficialii guvernului și funcţionarii din Transilvania. Producţia tipografică va fi în măsură să răspândească informaţiile oficiale transmise de la Viena, să intermedieze furnizarea ordinelor, decretelor emise din partea Statului, să transmită actele oficiale, dar și cărţi, prin intermediul cărora se putea face instrucţia în rândul românilor. Considerăm că prin contribuţia producătorilor de cărţi și acte oficiale s-au creat în editurile și tipografiile din Transilvania canale primare de comunicaţii, care, în lipsa presei cotidiene, au intermediat informaţii, având în vedere și educaţia culturală a cititorilor[99].

Prin contribuţia episcopului Inochentie și a câtorva tineri eruditi,[100] care au beneficiat de instrucţie la școlile romano-catolice – unii dintre ei au obţinut bursa oferită de *Fundaţia Ianiană*, au studiat la universitatea de la Trnava, la *De Propaganda Fide* la Roma, la *Pazmaneum* ori *Barbareum* de la Viena și, nu în ultimul rând, au fost școliţi de iezuiţii din Transilvania – s-a format nucleul primilor intelectuali ai Luminilor transilvane[101]. În așteptarea nașterii unui centru spiritual, grupul de tineri intelectuali, bazându-se pe cele învăţate, au susţinut propagarea și protejarea unirii. Inochentie, apelând la prerogativele celei de a II-a *Diplome Leopoldine,* se afla permanent într-o poziţie conflictuală cu stările din Dietă, negăsind între membrii ei disponibilitatea pentru acordarea clerului unit și poporului român unei poziţii politice solicitate și cuvenite[102]. Demontează argumentele pe care se bazează poziţia negativistă a Dietei și nobilimii în general, și în special cu strădaniile sale pretinde pentru naţiunea sa din partea Monarhului „cel puţin o egalitate de drepturi" cu celelalte naţiuni din Principatul transilvănean[103]. Lungile tergiversări cauzate de veșnicele neînţelegeri dintre episcop și adversarii săi nu se termină prin moartea împăratului Carol al VI-lea (1740) și prin urcarea pe tron a Mariei Tereza, când tot programul politic trebuia reluat.

Schimbul intervenit la vârful ierarhic al statului nu a simplificat situaţia din Transilvania. Neînţelegerea unirii de o parte a populaţiei și preoţilor, mai ales din sudul Transilvaniei, devine mai pregnantă când, chiar în timpul desfășurării Dietei din 1744, se produce un protest vehement împotriva unirii întreţinut de mitroplitul de la Karlowitz. Călugărul Visarion Sarai a reușit să-și alăture populaţia românească și pe unii preoţi, producând un puternic reviriment al Ortodoxiei[104]. Împărăteasa acuză guvernul incapabil să prevină astfel de provocări. Inochentie

---

înnobilare a familiei Micu, din 1737, în *Școala Ardeleană*, (ed. Ioan Chindriș și Niculina Iacob), Oradea, V, 2011, p. 192–203.

98 *Istoria României,* p. 293–294.

99 Eva Mârza, *Politică culturală și principii ale autorităţii de la Viena privind activitatea tipografiilor românești din Transilvania în secolul al XVIII-lea*, în *AUASH*, 2011, 15/I, p. 203.

100 Grigore Maior, Petru Pavel Aron, Gherontie Cotore ș.a. vezi în Laura Stanciu, *Iluminism central european,* p. 42; pentru Joannes Petkovszky, Georgius Szabados vezi în Ovidiu Ghitta, *Naşterea unei biserici,* p. 255.

101 Iacob Mârza, *Școala și naţiune (Școlile din Blaj în epoca renașterii naţionale)*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1987, p. 34–35.

102 I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 84–94; Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein,* p. 7–9.

103 I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 86.

104 Din bibliografia legată de acest subiect alegem recentul studiu al lui Nicolae Chifăr, *Ieromonahul Visarion Sarai,* în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei,* vol. II, p. 368–381.

este chemat la Viena să dea explicaţii, este acuzat, între altele, că nu a luat atitudine faţă de faptul că dieceza îi este „inundată de cărţi schismatice”[105]. În același timp în Moldova și în Ţara Românească au început să apară lucrări de polemică religioasă îndreptate împotriva catolicismului, implicit contra unirii. Tot mai vehemente sunt și vocile care vin din spaţiul extraromânesc și se răspândesc în traducere românească, cum este, spre exemplu, Nectarie Patriarhul Ierusalimului, *Cartea arbitrul adevărului și al dreptăţii*, Iași, 1746[106].

Etapa cea mai prolifică a strădaniilor lui Inochentie Micu Klein se va încheia prin autoexilarea la Roma. Îșі menţine încă funcţia și pe unii colaboratori, dintre care se remarcă Petru Pavel Aron. Acesta devine, prin decretul Mariei Tereza din data de 23 iunie 1745, Vicar episcopesc, întărit în funcţie la Blaj în 31 august 1745[107] și apoi, în acord cu colaboratorii fideli lui Inochentie, Petru Pavel Aron a fost numit de împărătească urmaș al său la Episcopia greco-catolică a Blajului. Petru Pavel Aron este prins între diverse hotărâri luate de Curte și de Inochentie care erau menite se asigure poziţia stabilă a Bisericii Unite în această perioadă aflată pe diferite mâini[108]. Investit în funcţia de episcop, Petru Pavel Aron, susţinut de împărătească, a reușit să întemeieze la Blaj atât centrul spiritual al românilor uniţi, cât și școlile pentru români care vor avea, în viitorul apropiat, capacitatea instruirii altor generaţii de tineri. Mulţi dintre ei se vor evidenţia printre liderii Școlii Ardelene și ai Revoluţiei de la 1848. Astfel, Blajul a devenit din primele decenii de existenţă a Episcopiei, apoi a Școlilor, centrul greco-catolicismului transilvan, implicit al mișcărilor naţionale românești din Transilvania.

Lipsa școlilor românești și nivelul scăzut de instrucţie a populaţiei, dar chiar și a preoţilor a fost considerat și una din cauzele răzvrătirii populare conduse de Visarion; drept urmare, apare un rescript din data de 18 iulie 1747, prin care împărăteasa dorește înfiinţarea unui seminar și a școlilor sătești[109]. Gândindu-se favorabil la nevoia susţinerii Bisericii Unite din Transilvania și la educarea poporului nu numai prin școală, ci și prin intermediul cărţilor tipărite în limba română, împărăteasa a emis la data de 14 octombrie 1746 decretul prin care a fost exprimată intenţia de a înfiinţa o tipografie, deocamdată fără a se discuta locaţia acesteia[110]. Rostul demersului său era stoparea importului de carte din spaţiul ortodox, în primul rând din Ţara Românească și Moldova[111]. La scurt timp după acea dată, la 23 noiembrie 1746, importul

---

[105] Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ian Inocenţiu Klein (1728–1751).* Ediţia a II-a realizată prin confruntarea cu manuscrisul original de Ioan Chindriș și Niculina Iacob, Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2012, p. 195; David Prodan, *Supplex,* p. 171–175.

[106] BRV, IV, nr. 95, p. 61–67.

[107] Ioan Chindriș, Niculina Iacob, *Petru Pavel Aron,* Blaj, Ed. Astra, 2007, p. 20.

[108] *Ibidem*, p. 22–37. În lucrare sunt relevate numeroase evenimente petrecute în această perioadă a existenţei Bisericii Unite, acţiunile episcopului exilat, intervenţia Curţii prin episcopul de la Munkacs Mihail Olsavszky, contribuţia oficialilor catolici din Transilvania numiţi să protejeze unirea, strădaniile lui Inochentie pentru reluarea poziţiei în Biserică și la Blaj dorită, de altfel, de românii uniţi ș.a.

[109] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 233. Finanţarea pentru proiectul împărătesei trebuia să rezulte din impozitul plătit de preoţii Episcopiei, ceea ce s-a dovedit a fi o sursă insuficientă de bani. Văzând nivelul foarte scăzut de instrucţie la preoţi, sinodul din anul 1742 i-a obligat să deţină cel puţin un catehism. *Ibidem*, p. 238.

[110] Informaţia provine încă de la Vasilie Popp, *Disertaţie despre tipografiile românești în Transilvania și învecinatele ţări de la începutul lor până la vremile noastre,* Sibiu, 1838. Studiu introductiv, ediţie, note, rezumat și indice de Eva Mârza și Iacob Mârza, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1995, p. 128–129, 164–165; V. Popp citează un document în care este relatată evoluţia tipografiei blăjene în anul 1772.

[111] Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisiu Novacovici sau Istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaș, Tip. Semin. Arh., 1902, p. 353–361; Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite*. Ediţie îngrijită de Ioan Tîmbuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2006, p. 316–317; L. Stanciu, K. Hitchins, D. Dumitran (ed.), *Despre Biserica Românilor din Transilvania. Documente externe (1744–1754)*, Cluj-Napoca, 2009, p. 37–38;

cărţilor ortodoxe a fost interzis prin lege[112]. Apoi, la 5 mai 1747, Maria Tereza a emis un decret prin care vameşii primesc dreptul de confiscare a cărţilor româneşti de dincolo de munţi, după care la 18 iunie a instituit cenzura cărţilor unite, iar cele destinate populaţiei ortodoxe aveau voie să ajungă doar la neuniţi[113]. Astfel de intervenţii în circulaţia cărţilor româneşti vor putea fi observate și în deceniile următoare. Pătrunderea cărţilor „străine" în spaţiul transilvan putea fi și cauza interesului sporit al împărătesei pentru înfiinţarea tipografiei proprii pentru români, databilă în anul 1747[114]. Întreaga politică editorială ulterioară de la Blaj a fost guvernată de necesităţile Bisericii Unite și de funcţionarea școlilor româneşti înfiinţate la Blaj cu câţiva ani mai târziu.

La data de 14 iulie 1747, fără ca instrumentarul tipografiei să fie funcţional, episcopului P. P. Aron i se transmite o comandă „imperială" pentru traducerea din limba latină în limbile română și sârbă a unei *Porunci pentru interzicerea circulaţiei banilor austrieci în ţările otomane supuse,* care urma să fie tipărită într-un tiraj de 300 de exemplare[115]. După mai multe tratative, dintre Alba Iulia și Blaj, opţiunea s-a oprit în favoarea Blajului. Primele informaţii documentare despre instalarea tipografiei se datorează călugărilor de la Blaj, care în prima ediţie a *Strastnicului*, 1753, în prefaţă au notat că: „Si aflând cum că din zilele prea sfinţitului și în domnul răposatului Kir Athanasie, mitropolitul Belgradului, până în vremile de acum, a noastră tipografie, în măhramă s-au ţinut învălită și pentru aceea mare scădere în cele sufleteşti s-au întâmplat […]"[116].

Cine au fost meșterii capabili să pună la punct instrumentarul și să producă primele ediţii blăjene? Este cunoscut primul meșter tipograf Dimitrie Pandovici (1747–1750), care foloseşte ce a mai rămas din vechea tipografie albaiuliană. Mărturia o aflăm în scrierile lui Samuil Micu: „[…] vlădica au lăsat lui Gherontie [Cotore], vicarășul său, să caute slovele, care era de demult în neşte lăzi aruncate. Și să întâmplasă atunci de venisă și din Ţara Românească un preot, care înţelegea lucrul tipograficesc, pre acesta puindu-l Gherontie ca să pue la rând slovele și să îndrepteză și să facă ceale de lipsă, au cumpărat de la Sibiu teasc și au tipărit aceale patenșuri sau porunci impărăteşti. […] au venit din Moldova un tipograf, meșter bun, anume Sandul, carele au făcut slove noao și au întemeiat tipografia"[117]. Materialul tipografic cu care s-au imprimat primele documente, apoi și cărţi la Blaj, era cel moștenit de la tipografia de la Alba Iulia, fiind destul de

documentele nr. 255, p. 199 (22–24 ianuarie 1749); nr. 258, p. 201–202 (14 ianuarie și 20 februarie 1749); nr. 261, p. 204 (28 ianuarie și 20 februarie 1749); nr. 272, p. 208–209 (5 martie 1749).

[112] Z. Pâclișanu, *Istoria Bisericii*, p. 384; Augustin Bunea, *Episcopii,* (1902), p. 257.

[113] Augustin Bunea, *Episcopii,* (1902), p. 357; Mihai Săsăujan, *Politică bisericească a Curţii,* p. 155; vezi decretul în Idem, *Habsburgii și Biserica Ortodoxă din Imperiul austriac (1740–1761). Documente*, Cluj-Napoca, 2003, p. 305–306, reprodus la p. 304–308.

[114] L. Stanciu, K. Hitchins, D. Dumitran (eds.), *Despre Biserica Românilor din Transilvania:* documentele nr. 128, 129, p. 145, 146 (post 16 iunie 1746); nr. 142 p. 152–153 (9 decembrie 1746); nr. 144 p. 154 (11 decembrie 1746); nr. 164, 165 p. 162 (18 iunie 1747).

[115] *Istoria besericească a Episcopiei românești din Ardeal*, p. 440. Aici în Samuil Micu după titlul *Poruncii* citim: „[…] scoasă de pre letinie în limba rumânească și tipărită în scaonul arhieresc, în Blaj, anul Domnului 1747, în luna lui august, în 27 zile, de Dimitrie Pandovici tipograful". De aici rezultă că într-un interval de o lună, Dimitrie Pandovici a fost capabil să pună pe picioare tipografia. Vezi și BRV, IV, nr. 99, p. 68; Aurel Răduţiu, Ladislau Gyémánt, *Repertoriul actelor oficiale privind Transilvania tipărite în limba română 1701–1847,* București, Ed. Ştiinţifică și Enciclopedică, 1981, p. 77–78 citează documentul de la Biblioteca Mitropoliei Sibiului, CRV 217 datat la Viena în 2 ianuarie 1747; Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj în anii 1747–1830*, Alba Iulia, Ed. Altip, 2008, p. 139–144 ș.a., din cercetările autoarei rezultă că originalul documentului din 14 iulie 1747 se păstrează la Alba Iulia (Fond Mitropolia română-unită Blaj, Cabinetul mitropolitului doc. 26/1747).

[116] BRV, IV, nr. 290, p. 245–247.

[117] *Istoria besericească a Episcopiei românești din Ardeal*, p. 336.

uzat și neștiindu-se cu siguranţă itinerarul și soarta lui după anul 1702[118]. Cercetarea tipologică a literelor din tipăriturile primei perioade demonstrează refolosirea seturilor de litere albaiuliene. Este de presupus că la începutul activităţii nu au existat resursele necesare pentru înnoirea materialului tipografic uzat[119]. Ideea utilizării vechii tipografii îi aparţine încă lui Inochentie Micu Clain din anul 1735[120].

P. P. Aron împreună cu vicarul Gherontie Cotore, foști studenţi al Colegiului iezuit, nu erau străini de funcţionarea tipografiei de acolo, ceea ce le putea fi de folos în punerea în funcţiune a tipografiei de la Blaj, cel de al doilea ajungând și în fruntea tipografiei[121]. Ambii s-au îngrijit de procurarea noului set de litere abia în anii 1755–1756. Totuși, până atunci în tipografie s-au tipărit cărţi cu utilajele existente prin strădania tipografilor Vlaicu, Vasilie Costandin, Ioan Râmniceanu, Mihail Becikerechi; ultimul a ajuns în fruntea tipografiei și a contribuit la modernizarea ei[122]. Printr-o colaborare fructuoasă, meșterul și turnătorul de litere Székely Páldi István, tipograful Colegiului reformat de la Cluj, i-a instruit pe tipografii blăjeni în această primă perioadă de activitate. Tot Páldi a confecţionat până la sfârșitul anului 1755 (1756) și noul set de litere chirilice și setul de litere latine pentru tipărirea cărţilor în limba latină, refolosind și literele vechi și tocite[123]. Modernizarea tipografiei nu s-a încheiat, ci a avut un parcurs mai lung, completul de litere fiind terminat abia în anul 1763[124]. Întreaga istoriografie relativ bogată despre primii pași făcuţi de călugării blăjeni ajutaţi de tipografii mai iscutiţi a arătat cât de sinuos a fost parcursul primilor ani[125].

Încă de la preluarea funcţiei, tipografia și școlile se aflau între prioritățile episcopului P. P. Aron[126]. Începuturile imprimării cărţilor la Blaj punctează apariţia lucrării iniţiate de Petru Pavel Aron, *Floarea adevărului*, care s-a terminat de tipărit la data de 30 martie 1750[127]. Din foaia de titlu a unicului exemplar cunoscut deocamdată rezultă că tipărirea a avut loc în Mănăstirea Sf. Troiţe și a fost realizată „prin strădania" călugărilor[128]. P. P. Aron a tradus cartea în limba

---

[118] Despre reactivarea tipografiei românești de la Alba Iulia la Blaj vezi și Eva Mârza, *Din istoria tipografiei*, p. 111–114.

[119] Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj,* p. 61.

[120] Augustin Bunea, *Episcopii*, p. 356; Ioan Chindriș, *Petru Pavel Aron*, p. 53; Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj,* p. 61.

[121] Jakó Zsigmond, *Philobiblon transilvan*, București, Ed. Kriterion, 1977, p. 240.

[122] *Ibidem*, p. 242–243; Cornel Tatai-Baltă, *Gravorii în lemn de la Blaj*, Blaj, Ed. Eventus, 1995, p. 43–81.

[123] Jakó Zsigmond, *Philobiblon transilvan*, p. 241–246.

[124] *Ibidem*, p. 244.

[125] Repertoriul aflat ca preocupare principală a cercetătorilor echipei proiectului prezentat în volumul de față are în vedere publicarea cărţilor tipărite. Foile volante reprezintă încă un capitol prea puţin cercetat din aria culturii românești, de care nu ne-am putut ocupa în acest context. Am considerat necesară elucidarea pe scurt a începuturilor tipografiei, care va intra în funcţiune la 45 de ani de la încheierea activităţii celei de la Alba Iulia, fiind și singurele tipografii românești din Transilvania acelei perioade.

[126] Întemeierea școlilor a avut loc în octombrie anului 1754. Organizarea învăţământul blăjean s-a desfășurat pe patru nivele: Școala de obște, Școala latină (nivel gimnazial), Seminarul din Mănăstirea *Sf. Treime*, Seminarul *Bunei Vestiri*. Vezi în Iacob Mârza, *Școala și națiune*, p. 47–52.

[127] Cartea este descrisă în BRV, II, nr. 276, p. 113; IV, nr. 276, p. 244; Vasilie Popp, *Disertaţie*, p. 131; vezi și *Floarea adevărului pentru pacea și dragostea de obște. Păstoricească poslanie sau dogmatica învăţătură a besearicii Răsăritului.* Cuvânt înainte de IPS Lucian Mureșan. Studiu istorico-teologic de Cristian Barta. Ediţie, glosar, indice de Meda-Diana Hotea, Cluj-Napoca, Argonaut, 2004, este o ediţie critică după cea din anul 1816. Ediţia princeps a fost citată de Ioan Chindriș, *Cartea românească la Budapesta (I),* în *Acta Musei Napocensis*, *Istorie*, 33, 1997, p. 225, cartea aflându-se în fondul Bibliotecii Naţionale a Ungariei (Országos Széchényi Könyvtár OSzK. cota 324007) și are iscălitura episcopului greco-catolic de Gherla, Ioan Alexi.

[128] Autorii ediţiei critice *Floarea adevărului*, p. 9–11, consideră că este o lucrare colectivă datorată erudiţilor călugări basilitani de la Blaj: Grigore Maior, Silvestru Caliani, Gherontie Cotore și Leonte Moschonas împreună

latină şi a tipărit-o în timpul şederii sale la Viena, în anul 1752, variantă care nu s-a păstrat până astăzi, dar există o reeditare din anul 1862 de la Roma, după exemplarul original, cu titlul *Flosculus veritatis [...]*[129].

De la începutul funcţionării tipografiei blăjene s-au tipărit şi acte oficiale, decrete, patente, instrucţiuni emise de Guvernul Transilvaniei sau de Viena; în contextul cercetării de faţă, cele mai importante rămân cărţile necesare cultului şi manualele în traducere sau operele autorilor români, apărute mai ales după înfiinţarea şcolilor în anul 1754[130]. Cele mai reprezentative cărţi realizate în această perioadă a activităţii tipografiei blăjene după *Floarea adevărului* sunt: *Ceaslov* (1753), *Strastnic* (1753), *Bucoavna* (1759), *Păstoricească poslanie sau Dogmatica învăţătură a Bisericii Răsăritului* a lui P. P. Aron (1760), al aceluiaşi *Epistola consolatoria* (1761), *Catavasier* (1762) ş.a.

Activitatea tipografică de la Blaj se afla sub continua supraveghere a oficialităţilor transilvănene şi imperiale. O problemă nelipsită din preocupările Episcopiei, dar şi a Casei de Habsburg pe parcursul secolului al XVIII-lea a fost creată prin importul de carte din spaţiul extracarpatic. Împotriva importului ilegal de cărţi a apărut o interdicţie din partea împărătesei la 20 iunie 1765. Pentru că fenomenul nu putea fi oprit şi încercând să asigure o piaţă liberă pentru tipăriturile blăjene, episcopul Atanasie Rednic împreună cu teologul Ştefan More au obţinut din partea împărătesei emiterea unui nou decret. Decretul din data de 6 iunie 1768 interzicea din nou importul cărţilor româneşti din afara Principatului Transilvaniei[131]. Prin ultimul decret s-a instituit şi cenzura cărţilor pe două căi: cele cu conţinut religios au fost cercetate „de episcopul şi teologul lui, iar cele de cuprins politic de guvernul transilvan"[132]. Atât împărăteasa, cât şi reprezentanţii Bisericii Greco-Catolice erau preocupaţi de „pericolul" pe care l-au văzut în conţinutul cărţilor româneşti de dincolo de Carpaţi, pătrunderea cărora nu avea cum să fie oprită prin emiterea decretelor împărăteşti. Una din modalităţile de a evita acest fenomen era tipărirea în centrul cultural greco-catolic a unui număr suficient de mare şi variat de cărţi necesare cultului. Dar trebuie avută în vedere şi *altera pars*: în anul 1765 tipografia Mitropoliei de la Bucureşti a obţinut dreptul de a confisca tipăriturile „străine" aduse de negustori de dincolo de arcul carpatic, o clară măsură prin care trebuia oprit importul cărţilor blăjene considerate neconforme cu ortodoxia, în Ţara Românească[133].

Blajul a devenit pe parcursul secolului al XVIII-lea prin corpul profesoral şi monahal erudit „motorul" care s-a implicat în activităţile de susţinere a identităţii naţionale, mişcare reprezentativă pentru perioada preiluministă şi a Iluminismului transilvănean. Tipografia de la Blaj a asigurat în perioada cercetată cartea de cult necesară serviciului divin, lucrări fundamentale de teologie în slujba Bisericii Greco-Catolice, manuale şcolare, dar şi fluxul informaţional de la Centru spre periferia Monarhiei, respectiv în Transilvania. Aici s-a tipărit majoritatea actelor oficiale româneşti între anii 1747–1847[134], multe dintre ele au avut un rol pozitiv în îmbunătăţirea cali-

---

cu P. P. Aron. A doua ediţie cu textul neschimbat a apărut tot la Blaj, cu tiparul Seminarului în anul 1816 şi este pe larg descrisă în BRV, II, nr. 906, p. 141–146.

[129] *Floarea adevărului,* p. 12–13; I. Chindriş, *Petru Pavel Aron*, p. 57. Vezi şi Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, p. 149–155.

[130] Iacob Mârza, *Şcoala şi naţiune*, p. 47–52.

[131] „Inductio librorum valahicorum a provinciis exteris in Transylvaniam amplium haud admittantur". Vezi Z. Pâclişanu, *Istoria Bisericii,* p. 454.

[132] *Ibidem*, p. 454–455; Augustin Bunea, *Episcopii*, p. 360.

[133] Mircea Tomescu, *Istoria cărţii româneşti de la începuturi până la 1918*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1968, p. 96.

[134] A. Răduţiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, p. 23; Avram Andea, *Raţionalizarea şi modernizarea administraţiei Ţărilor Române în epoca Luminilor, în context european,* în *Anuarul Institutului de Istorie „G. Barițiu"*, Cluj-Napoca, XXIX (1988–1989), p. 157–170; Ioan Chindriş, *Blajul iluminist. O analiză a structurilor culturale*, în *Ibidem*, XXIII (1980), p. 189–208.

tăţii vieţii populaţiei din Transilvania. Altele, chiar dacă aveau ca substrat reformismul terezian, au sprijinit prin conţinutul lor interesele administrative ale Curţii de la Viena. În fond, slova tipărită în limba română a adus un imens beneficiu populaţiei românești prin răspândirea textelor în limba naţională, prin care tipografia își îndeplinea funcţia educativă și culturală pentru care a fost înființată.

Locaţia tipografiei, așa cum o indică *Floarea adevărului* din anul 1750, se afla în primii ani de funcţionare, sub cupola Mănăstirii *Sf. Treimi*, unde călugării i-au creat condiţii optime de funcţionare. Nu este de mirare că mănăstirea a ocrotit tipografia prin călugării ei, deoarece tocmai aceștia formau elita intelectuală a Blajului acelor timpuri, fiind instruiţi în școli înalte europene. Pe parcursul anilor această locaţie va fi schimbată, după cum demonstrează foile de titlu ale tipăriturilor blăjene și cercetările ulterioare. Mutarea tipografiei sub supravegherea lui Samuil Micu, la ordinul lui Atanasie Rednic, a avut loc după 27 septembrie 1764, noua locaţie fiind seminarul Mănăstirii *Bunei Vestiri*. Episcopul P. P. Aron (decedat la 25 martie 1764) a lăsat prin testamentul său tipografia în grija seminarului[135]. Un fenomen curios se poate remarca pe foaia de titlu a *Evangheliei* din 1765, unde în locul formulei „cu Tipariul Seminariului Bunei Vestiri" utilizat de obicei, a apărut inexplicabil „În Sfântă Mitropolie a Blajului"[136]. Până la anul 1830, tipografia a trecut prin mai multe faze evolutive patronate de episcopii Blajului, oferind erudiţie românilor prin intermediul cuvântului tipărit. Cărţile din tipografia blăjeană puteau fi găsite atât în bisericile greco-catolice, cât și în cele ortodoxe. Trebuie subliniat faptul că, pe lângă tipografia de la Blaj, și tipografia reformaţilor și unitarienilor de la Cluj au fost susţinute de împărăţie. Și tipografiile clujene se foloseau de privilegii de tipărire date de Viena, fiind cunoscuţi mai mulţi autori români care și-au tipărit acolo lucrările, în primul rând pe cele în limba latină.

Chiar în perioada de plină efervescenţă, funcţionarea tipografiei blăjene nu reușea să acopere necesarul de carte de cult pentru Biserica Greco-Catolică, de aceea cărţile pătrunse de dincolo de arcul carpatic completau cărţile lipsă. Ca o consecinţă a acestei situaţii apare amintitul decret din 1768 (6 iunie) cu interdicţia importului de carte împreună cu lista de „libri prohibiti"[137]. Situaţia nu a fost rezolvată definitiv; ca o consecinţă, în anul 1771 au apărut reclamaţii conform cărora pătrunderea cărţilor de dincolo de graniţele Transilvaniei ar fi incomodat afacerile tipografiei blăjene. La începutul anului 1772 urma o altă încercare de stopare a fenomenului când Guvernatorul Maria Joseph Graf Auersperg a ordonat adunarea cărţilor neconforme și arderea lor în secret. Aceeași procedură trebuia urmată și în cazul cărţilor găsite la ortodocși[138]. Și din acest demers se vede limpede că negoţul ilicit cu cartea dintre cele trei ţări românești nu a putut fi remediat prin emiterea interdicţiilor și decretelor, fenomen demonstrat prin găsirea numărului mare de cărţi, care, prin circulaţia lor firească, au depășit graniţele de atunci.

Aruncând o privire asupra producţiei de carte de la Blaj în cele trei perioade agreate de istoriografia contemporană, de la începuturi – 1764, 1765–1784, 1785–1830,[139] putem face câteva aprecieri asupra principalelor direcţii editoriale. Marea majoritate a cărţilor sunt cele de cult, opere teologice, manuale de școală, între care catehisme, lucrări de aritmetică și morală pentru preoţi, cele mai multe tipărite cu alfabetul chirilic, unele cu cel latin. Dintre foi volante au apărut la Blaj ordonanţe, regulamente, circulare episcopale, înștiinţări etc. De la începutul activităţii până la anul 1764 au apărut 23 de cărţi certe. Această perioadă coincide cu funcţionarea tipografiei

---

[135] Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, p. 103, 209–210.

[136] *Ibidem*, p. 212.

[137] Constantin Stoide, *Comerţul cu cărţi dintre Transilvania, Moldova și Ţara Românească între 1730–1830*, ed. I. Caproșu. Iași, Ed. Demiurg, 2005, p. 445–447.

[138] Z. Pâclișanu, *Istoria Bisericii*, p. 455–456.

[139] Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, passim; autoarea a segmentat istoria tipografiei în trei etape evolutive.

sub supravegherea călugărilor de la Mănăstirea *Sf. Treimi*. Cea de-a doua perioadă s-a aflat sub semnul schimbării de la vârf, prin moartea Mariei Tereza în anul 1780 și urcarea pe tron a lui Iosif al II-lea. Tipografia a fost mutată la Mănăstirea *Bunei Vestiri* și au fost tipărite 30 de titluri de carte. În ultima perioadă cercetată de noi (până în anul 1830), tipografia este raportată la funcționarea seminarului, purtându-i și numele. Acum au apărut cca 50 de cărți, numărul ar trebui să fie proporționat cu o perioadă mai lungă[140]. Chiar dacă numărul cărților în ultima etapă este mai mare față de celelalte, a existat un moment critic pentru viața instituției. Din cauza insuficienței veniturilor tipografiei în jurul anilor 1785–1786, în 16 mai 1787, împăratul Iosif al II-lea a ajuns la concluzia că tipografia trebuie vândută la licitație[141]. Că nu s-a întâmplat așa, demonstrează activitatea destul de constantă a oficinei blăjene și după anul 1787. Faptul că această instituție culturală nu a avut soarta pregătită de împărat se datorează, probabil, și unor considerente diplomatice. Desființarea tipografiei ar fi lovit exact în singura tipografie a greco-catolicilor transilvăneni, ceea ce ar fi putut cauza nemulțumiri și proteste din partea românilor uniți. Poziția managerială neprietenoasă față de tipografia blăjeană din partea monarhului, de neînțeles pentru români, se încadra în concepția sa politică și economică lansată prin liberalizarea generală a comerțului, aici fiind incluse și tipografiile și librăriile. În primele trei decenii ale secolului al XIX-lea, tipografii de la Blaj demonstrează vitalitatea proiectelor editoriale, reușind ca tipografia să fie prezentă în spațiul cultural transilvan până la anul 1948, anul închiderii ei forțate[142].

Cartea românească în Clujul multietnic

Viața culturală a Clujului se desfășoară sub semnul multiculturalismului și multilingvismului. Fiind unul din principalele orașe ale Principatului autonom al Transilvaniei, dar și al Ungariei medievale, evoluția sa economică, politică și chiar religioasă depășește în intensitate pe cea a capitalei Principatului, Alba Iulia. Între anii 1790 și 1848 la Cluj se afla capitala Principatului, ceea ce a avut consecințe favorabile pentru evoluția orașului. În acest context, la Cluj se țin dietele care au adus un plus de culoare și importanță vieții cotidiene în oraș. O contribuție și-au adus tipografii și librarii transilvăneni, care, simțind posibilitățile de profit, și-au extins afacerile în oraș (spre exemplu, sibienii Martin Hochmeister sau Petru Bart). Pe parcursul secolelor, în Cluj au funcționat instituții de rang superior; Maria Tereza a înființat aici o universitate germană, transformată de Iosif al II-lea în universitate piaristă, în care învățământul se desfășura în limba latină. În rândurile de mai jos ne vom referi la acele instituții de învățământ, în ale căror tipografii s-au tipărit, între altele și cărți ale autorilor români.

De la jumătatea secolului al XVIII-lea, când vor începe să activeze în Transilvania sau în Imperiu noi oficine tipografice românești sau pentru români, se remarcă unele apariții editoriale singuratice. Prin regresul temporar al Bisericii Romano-Catolice, la Cluj s-au poziționat favorabil Bisericile Reformată și cea Unitariană cu tipografiile lor, chiar dacă de pe la anul 1693 iezuiții s-au întors în oraș. De fapt, încă în anul 1703, la unitarieni, s-a tipărit *Catechismul* lui Petrus Canisius cu caractere latine și ortografie maghiară[143]. Apoi în anul 1744 s-au tipărit două

---

[140] Pentru această statistică am folosit BRV, II, III, IV și Daniela Poenaru, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, Târgoviște, Muzeul Județean Dâmbovița, 1973. La toate cărțile apărute, unele în ediții multiple, trebuie adăugate foile volante, al căror număr nu este definitivat în cercetările de specialitate până la acest moment.

[141] Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, p. 283. Suma care rezulta din vânzare trebuia depusă la „oficiul cuprului", iar dobânda urma să fie folosită pentru întreținerea seminarului.

[142] Eva Mârza, Anton Rus, *Bibliografia cărților blăjene de la începuturile tipografiei până la anul 1948*, Blaj, Ed. Buna Vestire, 2004.

[143] V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 113 consideră că anul 1703 a fost și utimul an în care s-a tipărit în tipografia unitarienilor de la Cluj. În altă ordine de idei, unii autori consideră *Catehismul* din 1703

Bucoavne editate în limba română cu alfabet chirilic, ambele în tipografia Colegiului iezuit de la Cluj. Ele reprezintă două versiuni diferite ale abecedarului. Apariţia lor se datorează tipografului Mihai Becikerechi, activ la Cluj între anii 1739–1745 (mai târziu va fi tipograf la Blaj)[144]. Prima variantă dintre cele două cărţi, similară cu ediţia de la Bălgrad din 1699, este aproape o copie identică a acesteia. Diferenţele dintre ediţiile din anul 1744 constau în faptul că prima variantă este considerată de istoriografia problemei „strict ortodoxă", iar cea de-a doua, tipărită în paralel în grafie chirilică şi latină corespunde cerinţelor noii credinţe, celei unite[145]. Cercetările contextului în care s-au tipărit aceste două *Bucoavne* ne îndeamnă, împreună cu alţi cercetători, să-l considerăm ca singur editor posibil pe Inochentie Micu Clain. În lipsa unei reşedinţe pentru dezideratul mult invocat – şcoala românească –, iar din reşedinţa obţinută în Blaj lipsind deocamdată tipografia, episcopul Inochentie a beneficiat de benevolenţa iezuiţilor, tipărind la ei aceste două opuscule. Totuşi, se poate pune întrebarea de ce s-a mai tipărit varianta chirilică numită şi ortodoxă şi de ce ar fi avut Inochentie Micu Clain nevoie de ea, chiar dacă avem în vedere că ediţia din 1699 era ori epuizată, ori retrasă încă în timpul vieţii episcopului Atanasie Anghel, ca urmare a condiţiilor impuse sau/şi asumate?!

Cele două *Bucoavne* apărute în limba română cu alfabet chirilic în anul 1744[146] nu au rămas singurele imprimate în tipografia Colegiului iezuit de la Cluj. Înfiinţată în anul 1726, tipografia s-a remarcat printr-o bună înzestrare cu material tipografic[147]. La scurt timp, numită Tipografia Colegiului Academic, a beneficiat şi de privilegiul imperial de tipărire. Se tipăreau manuale şi disertaţii[148], cu precădere lucrări de susţinere a catolicismului. Nu este lipsită de interes apariţia altei cărticele destinate copiilor, *Elementa Puerilis Institutionis in Lingva Latina – Nacialo pismen detem* […], Claudiopoli, Typis Academicis Societatis Jesu per Andream Feij, 1746. Abecedarul latino-rutean, tipărit cu alfabet latin şi chirilic, patronat şi finanţat de episcopul unit de Muncaci Mihail Manuil Olsavszky, conform foii de titlu, a fost alcătuit şi pentru populaţia din Maramureş, aparţinătoare Episcopiei sale[149]. Apariţia cărţii la iezuiţii din Cluj indică, încă o dată, lipsa unei tipografii pentru Biserica Greco-Catolică din Imperiul Habsburgic pentru românii din Transilvania. Este şi dovada relaţiei episcopului de Muncaci cu Biserica Catolică, respectiv

---

ca fiind primul tipărit în limba română cu alfabet latin. Trebuie să menţionăm, chiar dacă nu se încadrează în cercetările noastre actuale că, încă în anul 1648 a apărut în tipografia de la Alba Iulia *Catehismul calvinesc*, tipărit cu caractere latine şi în ortografia maghiarizantă.

144 Sigismund Jakó, *Philobiblon*, p. 242.

145 Onisifor Ghibu, *Istoria literaturii didactice românești*, București, Ed. didactică și pedagogică, 1975, p. 250; Eugen Pavel, *Prima Bucoavnă tipărită în limba română și posteritatea ei*, în *Dacoromania*, serie nouă, III-IV, 1998–1999, p. 226–228. Despre prima variantă dintre cele două de la 1744 discută şi Alin Mihai Gherman, Eva Mârza, *Studiu filologic*, în *Bucoavna Bălgrad 1699,* p. 89. Cercetătorul Eugen Pavel a remarcat că, faţă de ediţia din 1699, varianta „ortodoxă" a *Bucoavnei* din 1744 cuprinde rugăciuni în plus, este prezent *Filioque*, care lipseşte în cea din 1699. Mai apar schimbări în text, comune ambelor variante (1744). La 1744 nu s-a mai folosit mica xilogravură reprezentându-i pe sfinţii Constantin şi Elena, aceştia fiind înlocuiţi cu gravura Maicii Domnului cu Pruncul. Varianta chirilico-latină cuprinde mai multe diferenţe faţă de prima. În textul imprimat cu alfabet latin apar forme maghiarizate, unii termeni gramaticali sunt prezentaţi şi în limba latină. Cercetătorul conchide astfel „[...] ambele ediţii apărute în 1744 sunt revizuite în spiritul doctrinei catolice, de a cărei încălcare fusese acuzată *Bucoavna* de la Bălgrad" (p. 228–229).

146 După cele două *Bucoavne* din 1744, în BRV, IV, nr. 91, p. 58 se mai menţionează o informaţie despre existenţa altei ediţii din Cluj, tipărită în 1746, latinește și slavonește (slava bisericească).

147 Din studiul lui V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 183–184 rezultă anul înfiinţării tipografiei în 1726, iar în *Istoria Universității „Babeș-Bolyai"*, coordonator Ovidiu Ghitta, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2012, p. 50–51, se propune anul 1727.

148 Multe dintre disertaţiile susţinute la Colegiul iezuit de la Cluj poartă numele promotorilor de origine română.

149 BRV, IV, nr. 91, p. 58.

Unită din Transilvania[150]. Tipografia Academică a fost activă până la desființarea ordinului iezuit în anul 1776. Chiar dacă aici nu s-au tipărit cărți în limba română[151], în tipografie au apărut cărți, manuale necesare învățământului superior transilvan în limbile latină și maghiară, Colegiul Academic fiind ridicat în anul 1757 la rang universitar, ceea ce a oferit ocazii și pentru tipărirea disertațiilor universitare ale studenților români în tipografia iezuită. Prin dimensiunile cercetării noastre actuale despre la activitatea tipografiilor din Imperiul Habsburgic producătoare de carte românească sau a autorilor români în răstimpul dat dintre anii 1691–1830, Tipografia academică de la Cluj nu am putut-o eluda din prezentarea noastră datorită apariției lucrărilor în limba latină, referindu-ne și la lucrările studenților români tipărite în alte limbi decât cea română.

Putem avansa, în acest sens, și discuția deocamdată firavă în istoriografia românească, privind producția de carte transilvană. Este un concept care își caută încă acoperire și pentru care ar trebui să existe o preocupare constantă a specialiștilor români în identificarea cărților tipărite în Transilvania în alte limbi decât limba română și slavonă, precum și în alte grafii decât cea chirilică. Astfel, în repertoriul de față se regăsesc, deocamdată, lucrările autorilor români din Transilvania tipărite de iezuiții de la Cluj în limba latină[152]. Avem în vedere spre exemplu pe Andreas Illia[153], Petrus Dallyai (Petru de la Daia)[154] ș.a., ale căror cărți, din motive de propagandă sau/și de susținere a literaturii destinate clerului și populației unite, au fost incluse în planurile editoriale ale Tipografiei iezuite din Cluj. După desființarea ordinului iezuit, tipografia a intrat în posesia Universității, în final, a fost cumpărată de episcopul romano-catolic Batthyany Ignác, care a mutat-o la reședința sa din Alba Iulia[155].

Deși atunci când Alba Iulia era capitala Principatului autonom al Transilvaniei și sediul principilor, în Cluj se concentra viața culturală și economică prin comerțul dezvoltat. Funcționarea diferitelor instituții de învățământ a însemnat și prezența studenților și dascălilor formatori. Dată fiind importanța orașului Cluj, în sprijinul Reformei au fost invitați renumiți tipografi; astfel, în anul 1550, Gáspár Heltai și Georg Hoffgref au pus împreună bazele primei tipografii de la Cluj în care, folosind grafie latină, au tipărit cărți în limba latină și maghiară, susținând

---

[150] *Elementa puerilis institutionis in lingva latina […] Nacialo pismen detem […], Kolozsvár, 1746. évi kiadás hasonmása*. A kisérö tanulmányokat írták: János István, Udvari István. Nyíregyháza, IMI PRINT KFT, 1999. Vezi și Sztripszky Hiador, *Ismeretlen kolozsvári rutén-könyv 1746-ból,* (Erdélyi Múzeum – http://epa.oszk.hu/erdelyi_muzeum accesat în 10.04.2013), p. 170–182.

[151] O curiozitate rămâne totuși apariția caietului cu titlul *Kintyetse kimpenyesty ku glazurj rumunyesty* [*Cântece românești și ungurești]*, care s-a tipărit cu setul de litere latine și cu ortografie maghiară. Se presupune că ar fi fost tipărit în tipografia academică de la Cluj în anul 1768 și are 16 foi. Vezi: BRV, IV, 142, p. 83–86.

[152] Problematica disertațiilor ar trebui tratată fiind deosebit de importantă pentru cercetarea istoriei învățământului și culturii transilvănene.

[153] Andreas Illia, *Ortus et progressus variarum in Dacia gentium ac religionum cum principibus ejusdem […] per Andream Illia […],* Claudiopoli, Typis Academ. Soc. Jesu, 1730. BRV nu cunoaște lucrarea. Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, nr. 330, p. 179–180 avansează ideea că iezuitul Illia ar putea fi român. Vezi și Laura Stanciu, *O contribuție documentară din secolul al XVIII-lea privitoare la unirea Bisericii Românilor din Transilvania cu Biserica Romei (1697–1701)*, în *AUASH*, 2002, 6/II, p. 184.

[154] *Architecturae militaris tyrocinium,* Claudiopoli, Typis Academicis Societatis Jesu, 1738. Nomina promotorum: Petrus Dallyai nobilus valachus. BRV nu cunoaște lucrarea, în schimb o citează Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, nr. 370, p. 197.

[155] *Istoria Universității „Babeș-Bolyai"*, p. 50–51; V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 183–184. Vezi și la *Biblioteca Batthyaneum la sfârșitul secolului al XIX-lea. Cartea – catalog a lui Varjú Elemér adnotată și comentată,* (red. Doina Biro), București, Ed. Bibliotecii Naționale a României, 2014, p. 222. În tipografia batthyanyană de la Alba Iulia au apărut numeroase lucrări ale episcopului și colaboratorilor săi; pot fi amintite cărți din domeniul astonomic, altele de popularizare, cum este spre exemplu: Hanckens Bálint, *Új és o kalendariom […] 1791 esztendöre […]*, Gyulafehérvár, Püspöki nyomda, 1790.

Reforma calvină, propagată și de principii Transilvaniei pe parcursul secolului al XVI-lea și al XVII-lea. Principele Mihail Apafi a înființat în anul 1672 tipografia Colegiului Reformat, care prin politica editorială a tipărit și lucrările autorilor români, însă mai rar românește, în general latinește. Este, spre exemplu, situația lui Abraham Mehesi, student la Colegiul reformat, care în anul 1774 susținea disertația *Assertiones theologicae ex tractatibus De Incarnatione Verbi Angelis […]*[156]. Profesor la Colegiul reformat din Cluj și Târgu-Mureș, Ștefan Körösi (Crișanu), care susține folosirea ortografiei etimologice, a tipărit aici *Orthographia latino-valachica* în anul 1805[157]. Urmând exemplul lui Samuil Micu, Gheorghe Șincai ș.a., Ștefan Körösi devine unul dintre promotorii proiectului dicționarului românesc care urma să apară prin elaborarea unui dicționar românesc-latinesc-unguresc, pe care nu l-a văzut tipărit. După moartea sa, dicționarul a ajuns, după cum se presupune, la Ioan Bob. Acesta l-a putut folosi pentru redactarea și tipărirea în aceeași tipografie reformată a ediției *Dicționarului româno-latino-unguresc*, I-II, 1822–1823[158]. Îl mai amintim ca student al Colegiului, devenit apoi medic, pe eruditul transilvan Vasilie Popp, căruia i-au fost tipărite în tipografia Colegiului *Elegiile* latinești[159]. Este de subliniat că acești intelectuali români instruiți sub influența curentului latinist al *Școlii Ardelene*, prin lucrările publicate în tipografia reformată, susțin preceptele mișcării culturale și politice care milita pentru părăsirea grafiei chirilice și folosirea celei latine. Eforturile *Școlii Ardelene* vor culmina câțiva ani mai târziu, când la Buda va fi tipărit în anul 1825 *Lexiconul de la Buda* al lui Petru Maior și colaboratorii sub titlul *Lesicon românescu-latinescu-ungurescu-nemțescu, care de mai mulți autori în cursul a treizeci și mai multor ani s-au lucrat*, devenind primul dicționar în patru limbi al limbii române. Prin apariția dicționarului lui Petru Maior se împlinesc străduaniile intelectualilor români în efortul lor de a demonstra latinitatea limbii române și romanitatea poporului român.

Din Clujul multilingvistic nu puteau lipsi în secolul al XVIII-lea nici tipografii particulari preocupați de tipărirea publicațiilor pentru pătura medie a populației vorbitoare de limbă maghiară. Telegdi Pap a oferit cititorilor maghiari *Calendare* încă din anul 1707, care pe urmă au apărut ulterior la Szathmári Pap, Pataki, Kollman până pe la anul 1783[160]. Editarea calendarelor a continuat-o prin filiala sa deschisă la Cluj Martin Hochmeister: *Erdélyi új és o kalendariom a […] 1795-dik esztendöre* în 1794, 1799, 1800. Apariția calendarelor cu un conținut de popularizare a științelor în limba maghiară ar fi putut sta la dispoziția etniilor aflate de secole în vecinătate mai ales în lipsa acestui gen de literatură. Se poate presupune că, la un anumit nivel de instrucție, acestea erau folosite și de români.

---

[156] Daniela Poenaru, *Contribuții*, nr. 53, p. 56–57. Abraham Mehesi, preot greco-catolic, a fost student la Colegiul reformat din Cluj. Vezi Nicolae Comșa, Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului 1754–1948,* Cuvânt înainte de Ion Brad, București, Ed. Demiurg, 1994, p. 43.

[157] BRV, II, nr. 684, p. 462–463. Vezi și Coriolan Suciu, *Un filolog puțin cunoscut: Ștefan Körösi (Crișanu),* în „România literară", I, 1930, nr. 2, p. 45–51.

[158] BRV, III, nr. 1150, p. 391–393.

[159] Vasilie Popp, *Elegia [...] Carol Michaeli Moger*, Claudiopoli, Typis Coll. Reformatorum, 1808; *Elegia [...] Georgio Banffi,* Typis Coll. Reformatorum 1808; *Elegia [...] Emerico Wass*, Typis Coll. Reformatorum 1809 ș.a. Vasilie Popp, eruditul greco-catolic din Chimitelnicul de Câmpie (jud. Mureș), a fost în perioada în care a scris și dat la tipar *Elegiile*, student la Colegiul piariștilor din Cluj, dar poemele sale au ajuns să fie tipărite în Tipografia Colegiului reformat. Mircea Popa, *Contribuții la cunoașterea operei manuscrise a doctorului Vasile Popp*, în *Biblioteca și cercetarea*, 1984, VIII, p. 163–176.

[160] Petrik Géza, *Magyar könyvészet 1712–1920.*

Sibiul – între tipografia dinastiei Bart şi Hochmeister

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, într-o atmosferă favorabilă pentru Biserica Ortodoxă, intră pe scena culturală a Transilvaniei o nouă oficină tipografică, cea a dinastiei Barth/Bart de la Sibiu. Alături de Blajul uniţilor, tipografia familiei Bart de la Sibiu a beneficiat de privilegii, programul editorial fiind îndreptat spre tipărirea cărţilor pentru românii neuniţi[161]. Această direcţie se afla în congruenţă cu liberalizarea confesiunii neunite din partea împărătesei, care, ferventă susţinătoare a catolicismului, s-a văzut nevoită să restaureze, în anul 1759, ortodoxia, un act politic aflat în stare să calmeze mişcările confesionale din Transilvania. Până în epoca lui Iosif al II-lea, politica naţională a Habsburgilor era determinată prin maxima „[...] fericirea poporului, cât şi a statului este mai bine promovată atunci când întregul popor aparţine aceleiaşi religii ca şi domnitorul”[162].

Având experienţa răzvrătirilor populare împotriva unirii conduse de Visarion Sarai, trebuia recunoscută şi cealaltă Biserică românească[163]. Schimbarea tonului discursului imperial a dus în consecinţă la alegerea unui episcop pentru românii neuniţi şi a sediului acestuia: „Scopul era clar: întărirea ocolită a unirii prin ortodoxia care o ameninţă cu prăbuşirea, scăzând şi puterea mitropolitului de la Karlowitz […]”[164]. Astfel, la 13 iulie 1759 a fost emis Decretul de toleranţă, prin care s-a încercat, pe de o parte, să se facă ordine în baza materială a Bisericii Unite; dar,

---

[161] În acest context al activităţii tipografice la Sibiu la începutul secolului al XVIII-lea punem în discuţie existenţa sau nu a unei ediţii de *Catehism românesc* din anul 1709, citat de mai mulţi autori. În BRV, I, nr. 156, p. 480 catehismul în limba română din 1709 este numit *Catolic* cu litere latine, autorii bazându-se pe lucrarea lui Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* p. 372. Nilles consideră ediţia din 1709 reeditarea *Catehismului* lui Francisc Szunyogh „Edidit Catehismum Valachicum majorem Romano-catholicum, typo Valachico Tyrnaviae 1696 et 1726, typo latino Cibinii 1709”. La Andrei Veress, *Bibliografia*, I, nr. 283, p. 156 este indicat *Catehismus sau învăţătură creştinească*, tipărit la Sibiu în anul 1709. În completare, autorul menţionează că este vorba de „Ediţie nouă a cărţii lui P. Francisc Szunyogh, din 1696, neexistând în niciun exemplar”. Veress citează ca sursa informaţiei sale, în primul rând pe Stephanus Katona, *Historia Critica Regum Hungariae,* tom. XXXVIII, Pestini et Budae, 1778–1817, p. 891: „Edidit Catehismum Valachicum maiorem Romano catholicum, typo Valachico Tyrnaviae, 1696”. Ambele bibliografii au în vedere o tipăritură românească imprimată în anul 1696 cu litere latine.

Se profilează aici mai multe probleme; mai întâi cea referitoare la citarea din N. Nilles. Ediţia din 1696 este considerată de Nilles în primul rând romano-catolică şi apoi tipărită cu litere latine, ceea ce ar însemna că autorul acestui catehism ar putea să fie Petrus Canisius, ale cărui catehisme în diferite limbi au apărut din iniţiativa cardinalului Kollonich la Trnava în jurul datei menţionate. Astăzi ştim că ediţia din 1726 îl are drept autor pe Iosif de Camillis, episcopul rutenilor din Muncaci, şi, în acest caz, este vorba de o variantă greco-catolică tipărită cu litere chirilice. Ambele ediţii 1696 şi 1726, şi după Katona, au fost tipărite la Trnava. În ce-l priveşte pe Francisc Szunyogh, presupunem că el a tradus varianta chirilică din 1726, dar despre ediţia din 1696 nu credem că putea fi el traducătorul ei (vezi ediţia critică *Catehismul lui Iosif de Camillis*, p. 9–10). Urmărind firul bibliografic, aflăm că în anul 1696 a apărut cu litere chirilice în limba slavă (altul în limba slovenă cu un titlu asemănător) un catehism în tipografia academică de la Trnava, de fapt un *Abecedar* (*Kratka Abekavica I Kratak Kerstianski Katolicsanski Nauk*). Patronul ediţiei a fost cardinalul Kollonich; vezi *eRMK Elektronikus Régi Magyar Könyvtár*, Arcanum Digitéka, nr. 1843 (1844). În aceeaşi sursă nu se găseşte nicio informaţie despre o ediţie românească a catehismului din 1696. Însă, în anul 1696 a apărut la Trnava ediţia *Catehismului* în limba ruteană cu caractere chirilice a cărei autor este acelaşi Iosif de Camillis.

În ce priveşte ediţia de la care am pornit, cea de la Sibiu din 1709, aceasta nu poate fi pusă în legătură cu ediţia din 1696, deoarece gândindu-ne logic, nu cunoaştem exemplare din aceste două ediţii; apoi, după considerentele lui Nilles, ediţia din 1709, în primul rând romano-catolică, apoi tipărită cu litere latine nu are cum să stea la baza celei din 1726 de la Trnava, dacă avem în vedere şi observaţiile de mai sus.

[162] Apud Mathias Bernath, *Habsburgii şi începuturile formării,* p. 74.

[163] Paul Brusanowski, *Structuri instituţionale ale Ortodoxiei din Principatul Transilvaniei şi Regatul Ungariei până în 1761*, în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II,* 178–180.

[164] David Prodan, *Supplex*, p. 204.

s-a militat și pentru înțelegerea dintre cele două confesiuni și, pe de altă parte, se întrezărea și intenţia de apărare a unirii de influenţele din afară[165]. Decretul nu a fost luat în serios de populaţie; ca urmare a tensiunilor, a apărut mișcarea călugărului sârb Sofronie, care neagă în întregime conţinutul documentului împărătesc[166]. În martie 1761 a fost trimis în Transilvania generalul Buccow cu forţele armate, având misiunea clară să facă ordine[167]. Cu el a venit și episcopul ortodox Dionisie Novacovici, numirea lui s-a înfăptuit prin „graţie regală" la data de 6 noiembrie 1762. Sofronie a fost nevoit să se retragă în Ţara Românească, însă nemulţumirile populaţiei, mereu întărâtate de el și susţinătorii săi, nu s-au oprit ușor, având un caracter confesional la care s-a adăugat și cel social[168]. Generalul Buccow, în dorinţa de a asigura graniţa Transilvaniei din Banat până în Bucovina de influenţele din afară, propune Curţii înființarea regimentelor militare. Împărăteasa a legiferat înființarea regimentelor de graniță, organizarea fiindu-i acordată tot generalului Buccow[169].

În acest context politic și social, acceptarea din partea Vienei a deschiderii unei tipografii în folosul românilor neuniţi, într-o zonă în care o parte a populaţiei a respins unirea, a fost un gest pozitiv din punct de vedere administrativ și diplomatic. Poziţia Sibiului a devenit importantă în configuraţia Principatului Transilvaniei încă din ultimul deceniu al secolului al XVII-lea, orașul fiind, după anul 1691, o importantă fortăreaţă a Imperiului Habsburgic. După decăderea politică a Albei Iulia, Sibiul a devenit capitala ţării, ceea ce a contribuit la un avânt economic al orașului, inclusiv al pieţii cărţii. Primul reprezentant al dinastiei tipografilor Barth/Bart nu a pornit de pe un teren neexperimentat; Sibiul, prin poziţia sa politică și culturală în Transilvania, a mai găzduit numeroși alţi tipografi încă din anul 1525[170]. Într-un șir mare de tipografi sibieni, care au tipărit în limbile germană, latină și maghiară (mai puţin în ultima menţionată), se încadrează primul meșter din familia Barth, Johann I activ cca din anul 1687, fiind urmat de fiul său Johann al II-lea, implicat în treburile tipografiei din anul 1726[171]. Astfel constatăm că tipografia familiei Bart avea deja în ultimele două decenii al secolului al XVIII-lea o tradiţie de peste un secol în cetatea Sibiului[172].

---

[165] *Ibidem*. Vezi și la Daniel Dumitran, *Un timp al reformelor Biserica Greco-Catolică din Transilvania sub conducerea episcopului Ioan Bob (1782–1830)*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2007, p. 53–82.

[166] Mișcarea lui Sofronie este mai nou pe larg discutată în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei,* vol. II. Alegem studiile Cristian Barta, *Românii din Transilvania secolului al XVIII-lea care au simpatizat cu Unirea. Când și cum și-au declarat simpatizanţii conștiința de sine*, p. 120–122; Florin Dobrei, *Un opozant al Unirii religioase a românilor din Ardeal cu Biserica Romei: Călugărul Sofronie de la Cioara*, p. 402–435.

[167] Mihai Săsăujan, *Curtea de la Viena și chestiunea unirii bisericești a românilor din Transilvania la mijlocul secolului al XVIII-lea*, în *Ibidem*, p. 614–615.

[168] David Prodan, *Supplex*, p. 205–209.

[169] Florin Dobrei, *Un opozant al unirii religioase a românilor din Ardeal cu Biserica Romei,* în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II,* p. 420–424; Mihai Săsăujan, *Curtea de la Viena și chestiunea unirii bisericești a românilor din Transilvania la mijlocul secolului al XVIII-lea*, în *Ibidem*, p. 614–620.

[170] Ultimele identificări au adus la lumină cea mai veche prezenţă tipografică cu litere latine din România, în speţă în Transilvania, prin contribuţia lui Lucas Trapoldner, tipograf sibian (1525). Vezi la Simon Zsolt, *Primele tipărituri din Transilvania (Sibiu, 1525)*, în *Anuarul Institutului de Istorie „G. Barițiu"*, 2007, XLVI, p. 89–106.

[171] Liliana Popa, *Oameni și cărți în Sibiul de altădată. Tipografi și tiparnițe, bibliofili și biblioteci, librari și librării în mărturii documentare*, Sibiu, Schiller Verlag/Editura Schiller, Hermannstadt/Sibiu, 2010, p. 25–29, 353; Cornel Mihai Maria, *Cartea românească veche în tipografia dinastiei Bart (sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea)*, p. 11–14. Teza de doctorat susţinută la Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia în anul 2011, coordonator prof. dr. Eva Mârza.

[172] Johann I și II Bart au arendat pe rând și tipografia orașului, care le-a adus atât o poziţie economică în urbe, cât și niște venituri importante; Johann I a funcţionat între anii 1703–1706, Johann II între 1716–1746. Aceeași tipografie a fost luată în arendă și de Martin Hochmeister cel tânăr între anii 1779–1789. Vezi la: V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 161.

Sigur, pentru cercetarea noastră este esenţială contribuţia din plină efervescenţă a Iluminismului transilvan a celor doi membri ai familiei Barth/Bart, începând cu anul 1780, Petrus/Petru și Johann Andreas/Ioan Andrea[173]. Primii membri ai dinastiei nu au folosit caractere chirilice, lucrând doar cu seturi de litere latine. Atunci când își începe activitatea fiul celui de al doilea Johann, Petru, cei doi, tatăl și fiul vor obţine noi comenzi și o poziţie nouă în lumea tipografilor transilvăneni.

Fiind de origine germană, Petru și Ioan Bart, ultimii membri ai dinastiei, au pornit de la tradiţia familiei. Aflându-se într-un spaţiu multietnic și multiconfesional tipic pentru Sibiu și Transilvania secolului al XVIII-lea, cu un simţ practic indiscutabil, cei doi au găsit un debușeu ce promitea pentru viitorul familiei posibilităţi de dezvoltare și bunăstare, prin încercarea de a obţine privilegii de la Viena pentru tipărirea cărţilor românești. Posibilităţile de a se remarca au apărut datorită faptului că în cetate își avea sediul Guberniul transilvan. Cancelaria aulică a Transilvaniei de la Viena (fondată la 1694), ca un for superior, transmitea Guberniului directive oficiale pentru a fi făcute cunoscute în teritoriu. Intermedierea făcându-se prin intermediul tiparului, se ofereau tipografilor certe surse de existenţă[174]. În afara beneficiului adus din transmiterea actelor oficiale dinspre Curte spre instituţiile statului locale, Guberniul a avut sarcini precise din partea Vienei în programul de alfabetizare și educare a populaţiei românești. În această situaţie, în urma cererii adresate direct împăratului încă în anul 1781, Petru Bart obţine privilegiu de a tipări românește, dar abia după trei ani de așteptare, în anul 1784[175]. Dificultăţile întâmpinate de Petru Bart pot fi explicate prin existenţa, încă de la 1770, a unui privilegiu pentru tipărirea cărţilor românești acordat tipografului vienez Joseph Kurzböck, care va provoca destule dureri de cap tipografilor transilvăneni. Nu în ultimul rând, un rival de temut era și sibianul Martin Hochmeister, care, chiar dacă doar sporadic, a tipărit românește, dar cu litere latine.

Aflându-se într-o concurenţă cu Martin Hochmeister, deţinătorul mai multor privilegii împărătești, Petru Bart a încercat să atragă norocul de partea familiei sale. În 31 mai 1781, Bart tatăl și fiul adresează o cerere Magistratului sibian, din care rezultă că doresc să obţină o adeverinţă despre faptul că n-au datorii și sunt buni tipografi. Nu era stipulat și scopul acestei cereri; adeverinţa era necesară în încercarea lor de a obţine dreptul imperial pentru tipărirea în limba română cu caractere chirilice. În cerere se explică situaţia tipografiilor din Transilvania și Ungaria unde nu exista nicio oficină destinată românilor neuniţi (iliri și greci)[176]. Având în vedere și înfiinţarea Episcopiei ortodoxe la Sibiu, cererea venită din partea celor doi Bart avea o logică de necontestat. Tipografii Petru și Ioan Bart s-au implicat pe termen mediu și lung în rezultatele urmărite de Curtea de la Viena îndreptate spre culturalizarea și instruirea populaţiei românești. Activitatea lor se află „in medias res" a epocii guvernate încă prin reformele tereziene și în plină desfășurare a celor instituite de Iosif al II-lea, accentuate prin apariţia mai multor reglementări pragmatice, cum au fost primele încercări de organizare a școlilor din 1771 ale lui Josef Messmer și *Allgemeine Schulordnung* datorat lui Felbiger, din anul 1774[177]. De la înfiinţarea școlilor și până la necesitatea tipăririi manualelor școlare, tipografiile au devenit mijloace tot mai

[173] Cele mai noi informaţii despre familia tipografilor Bart, în Cornel Mihai Maria, *Cartea românească veche,* passim.

[174] *Istoria României*, p. 283–284.

[175] L. Popa, *Oameni și cărţi*, p. 35, consideră că Bart ar fi primit privilegiul de tipărire în limba română în 1786. Între timp a tipărit spre exemplu, în anul 1784, lucrarea inspectorului școlilor sibiene Martinus Felmer, *Primae Lineae M. Principatus Transilvaniae Historiam Antiqui, Medii et recentioris Aevi Exhibentes et Illustrantes,* Typis Barthianis, 1789. Vezi Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară,* I, nr. 608, p. 307.

[176] Liliana Popa, *Oameni și cărţi,* p. 34–36; Cornel Mihai Maria, *Cartea românească veche,* p. 15–16.

[177] Ingeborg Jaklin, *Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert aus dem Wiener Verlag Trattner und dem Schulbuchverlag*, Wien, Edition Praesens, Verlag für Literatur und Sprachwissenschaft, 2003, p. 72–76.

utile procesului de instrucţie nu numai în Transilvania, ci şi, în general, în ţările supuse Coroanei habsburgice. Din *Schulordnung* rezultă o imagine a manualului şcolar, de la hârtia de tipar, mai scumpă şi mai ieftină, după posibilităţile familiei (se stipulează chiar că hârtia nu are voie să fie prea lucioasă ca să nu solicite ochii), pentru dimensiunea cărţilor se recomanda „in 8°", modul de compactare era în principiu broşura, sunt prescrise şi metode de ilustrare a cărţilor şi, nu în ultimul rând, preţurile, care trebuiau să fie cât se poate de accesibile şi pentru familii sărace[178]. *Ratio educationis,* legiferată în anul 1777, prin varianta sa transilvăneană *Norma regia* din 1781, a contribuit prin conţinutul său atât la organizarea învăţământului românesc, cât şi la creşterea utilizării cărţilor pentru acesta[179]. Una dintre importantele „rânduiri" prin care a intrat pe scena politică Iosif al II-lea a fost *Edictul de toleranţă*[180]. Împăratul avea în vedere existenţa diplomelor acordate deja de predecesorii săi prin care confesiunea ortodoxă făcea parte dintre cele tolerate[181]. Şi această măsură imperială care a adus un plus de importanţă Bisericii Ortodoxe poate fi considerată printre cele ce au favorizat acordarea privilegiilor tipografului neuniţilor Petru Bart.

Prima tipăritură a lui Petru Bart în limba română cu alfabet chirilic a fost o poruncă împărătească, *Norma, adecă rânduiala veniturilor patrahirului* din 1784, destinată populaţiei neunite[182]. A urmat un număr relativ mare de acte oficiale; de fapt, acestui tip de tipărituri se adresa privilegiul pe numele său, deocamdată nu şi pentru tipărirea cărţilor[183]. În ceea ce priveşte acordarea privilegiilor pentru tipărirea cărţilor româneşti, încă mai continuă valabilitatea drepturilor acordate în anul 1770 lui Kurzböck, care va pierde privilegiul în anul 1787. După cum demonstrează şi istoriografia mai nouă[184], pe tipograful vienez nu l-a intimidat retragerea dreptului de a tipări românește, pentru că sunt consemnate apariţiile cărţilor româneşti în tipografia sa până la anul morţii survenite în 1792.

Petru Bart a mai încercat în anul 1786 să obţină privilegiul pentru a tipări manuale şcolare pentru românii neuniţi[185]. După ani de tergiversări, a primit aprobarea de tipărire a cărţilor, doar ca o consecinţă a pierderii acestui drept din partea lui Joseph Kurzböck. Abia în anul 1788 a tipărit tipograful sibian primul său manual româno-german cu textul paralel sub titlul *Bucoavnă pentru pruncii cei rumânești*[186]. Privilegiul primit este menţionat, poate pentru credibilitate sau pentru că era obligat, chiar pe foaia de titlu a tipăriturii următoare apărute în anul 1789, *Catihisis mic,* destinat „pruncilor celor neuniţi" şi acesta în varianta româno-germană „la Petru Bart kesaro-krăescul privilegiatul tipograf a kărţilor celor scholasticești neunite rumânești"[187]. După mutarea Guberniului Transilvan la Cluj, în anul 1790, „oficina Barthiana" va lucra cu o filială la Cluj, pe care o va menţine şi urmaşul lui Petru, Ioan Bart. Interesele lui Petru Bart şi Kurzböck s-au mai intersectat în anul 1792 (anul morţii lui Kurzböck), când Petru Bart şi-a răspândit

---

178 *Ibidem*, p. 106–108.

179 Iacob Mârza, *Câteva aspecte ale controlului statului în Transilvania secolului Luminilor: şcolile românești*, în *AUASH*, 2005, 9/I, p. 35–39.

180 Daniel Dumitran, *Reacţii transilvănene la Edictul de toleranţă iosefin*, în *AUASH*, 8, 2004, p. 87.

181 *Ibidem*, p. 87–88.

182 BRV, II, nr. 476, p. 291; actul este datat cu 23 septembrie, ceea ce înseamnă că la această dată Petru Bart foloseşte litere chirilice de tipar pentru prima oară.

183 Cornel Maria în teza sa de doctorat citată (p. 16) a atras atenţia asupra unei situaţii interesante privind raportul de acte oficiale tipărite de Petru Bart şi Martin Hochmeister: „1786 – 4: 1; 1787 – 14:0; 1788 – 13: 3; 1789 – 59: 0; 1790 – 1: 0". La baza acestei investigaţii se află lucrarea A. Răduţiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, p. 325.

184 Eva Mârza, *Tipograful vienez Joseph Lorenz von Kurzböck şi cartea românească veche, vector al identităţii culturale*, în *Transilvania,* 2013, nr. 5–6, p. 13–18.

185 Liliana Popa, *Oameni şi cărţi,* p. 35,

186 BRV, II, nr. 519, p. 324.

187 BRV, II, nr. 523, p. 327.

cărţile prin Banat, care era fieful tipografului vienez. Există informaţii despre prelungirea în acelaşi an a privilegiului pentru Petru Bart din partea Magistratul sibian[188].

Petru Bart a primit privilegiul de tipărire a cărţilor româneşti pentru o durată de 12/13 ani, perioada în care a realizat cca 50 de lucrări între care, aşa cum suna şi privilegiul acordat, manuale şcolare: bucoavne, catehisme, lucrări de morală, manuale pentru dascăli, cărţi populare, dar şi cărţi de cult, toate destinate românilor neuniţi, copiilor şi adulţilor. Dintre lucrările de o valoare specială pot fi amintite, spre exemplu, *Gramatica* lui Radu Tempea[189], *Legile firei*, traducerea lui Samuil Micu[190]. După anul 1794 a încercat un nou trend prin tipărirea cărţilor populare ca *Alexandria, Esopia, Viaţa lui Bertoldo şi a lui Bertoldino* şi *Istorie despre Arghir cel frumos şi despre Elena cea frumoasă,* aceasta fiind şi ultima tipărită în anul 1801. Cărţile bartiene apar sub patronajul episcopului neunit Gherasim Adamovici, al Guberniului Transilvaniei, deci şi cel al împăratului Iosif al II-lea sau Leopold al II-lea, menţionarea lor pe foaia de titlu fiind un act obligatoriu faţă de stăpânire. Petru Bart nu a lucrat singur în tipografia sa. Pe lângă fiul său Ioan a avut angajaţi, dintre care cei mai însemnaţi au fost Radu Râmniceanu sau Mihail Dir (Dürr), cunoscut şi ca Mihai Sibianul. Petru Bart, fiind cel de-al treilea membru al dinastiei bartiene, a devenit un factor important pe piaţa cărţii de pe cuprinsul Principatului Transilvaniei, fiind secondat încă din anul 1797 de fiul său Ioan (Johann Andreas).

Ioan Bart (1773–1832) a continuat linia proiectată de tatăl său la Sibiu şi Cluj, devenind unicul proprietar al tipografiei în anul 1801[191]. A tipărit cărţi româneşti, încercând şi nişte proiecte mai mari prin editarea *Mineelor*, care nu i-a reuşit. Este de remarcat că titlurile cărţilor care se tipăresc la Ioan Bart au apărut în ediţii multiple, de pildă *Bucoavna* a apărut de şapte ori între anii 1803–1828; şi mai curios este că pe ultima ediţie din 1828 se menţionează că este ediţia a III-a; *Ceasloave* şi *Ceasosloave* a tipărit Ioan Bart de 11 ori între anii 1805–1830 sau *Psaltirea* a ieşit de sub teascurile sale de 9 ori între 1804–1827. Acestea şi alte titluri vin în continuarea ediţiilor deja tipărite de Petru Bart. Este clară colaborarea tipografului cu poetul şi eruditul iluminist Vasile Aron, la care i-a publicat numeroase texte ca *Piram şi Tisbe* (1807, 1830), *Istoria lui Sofronim şi a Haritei* (1821), *Viaţa şi pildele lui Esop* (1802, 1807, 1816)[192]. Pe lângă cărticica de popularizare a medicinei *Învăţătură a vindeca boala sfranţului,* Cluj [Sibiu], 1803[193], Ioan Bart a tipărit şi lucrarea eruditului transilvănean medicul Vasilie Popp, *Despre apele minerale de la Arpătac, Bodoc şi Covasna, şi despre întrebuinţarea acelorași în deschilinite patimi,* în anul 1821[194]. Dintre ultimele cărţi apărute în tipografia lui Ioan Bart, conform informaţiilor recente – o raritate, aflată în Biblioteca Muzeului Naţional al Unirii din Alba Iulia, este un *Acatist* din anul 1830[195].

---

188 Liliana Popa, *Activitatea familiei de tipografi Barth (1693–1832)*, în *Transilvania*, 1978, nr. 6, p. 17.

189 BRV, II, nr. 612, p. 397. Cartea a apărut cu sprijinul financiar al parohului Radu Verze din Satul Lung Săcele.

190 BRV, II, nr. 625, p. 417.

191 Petru Bart a trăit între anii 1745–1801.

192 Liliana Maria Popa – Ioan-Nicolae Popa, *Vasile Aaron 1780–1821 Studiu monografic*, Sibiu, Ed. Infoart Media, 2011.

193 Cluj, „în Chesaro-Crăiasca privileghiata Tipografia a lui Ioann Bart", 1803; BRV, II, nr. 663, p. 447. În BRV este indicat drept tipograf Petru Bart, dar, după informaţiile noastre, în anul tipăririi cărţii Ioan este singurul proprietar al tipografiei. Autorii BRV-ului îl citează numai pe V. Popp, *Disertaţie*, p. 125, 185 ceea ce înseamnă că nu au văzut cartea.

194 Pentru ediţiile multiple ale lui Ioan Bart poate fi consultat *Repertoriul tipografilor, gravorilor, patronilor şi editorilor cărţilor româneşti (1508–1830)*. Ediţia a II-a revizuită şi adăugită, coord. Eva Mârza, Florin Bogdan, Sibiu, Ed. Astra Museum, TechnoMedia, 2013, p. 36–40. Pentru lucrările tipărite la Bart de Vasilie Popp vezi şi Eva Mârza – Iacob Mârza, *Elemente de balneologie la polihistorul transilvănean Vasilie Popp (1789–1842)*, în *Saşii şi concetăţenii lor ardeleni. Studia in Honorem Dr. Thomas Nägler*, Alba Iulia, ALTIP, 2009, p. 405–413.

195 Informaţia se datorează cercetărilor doamnelor Lucia Haţeganu, Doina Lupan, *Cartea veche românească în biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia,* în *Apulum*, XVII, 1979. p. 431–432. Unicitatea exemplarului păstrat în spaţiul românesc a fost verificată recent de dr. Florin Bogdan (Cota CVR 197).

Cu toată concurența cu care avea a se confrunta, Ioan Bart a fost un tipograf bine fixat în spațiul cultural transilvan de la începutul secolului al XIX-lea. În tipografia sa au apărut mai multe titluri de cărți în fiecare an. Ca și tatăl său, Ioan Bart a obținut și dreptul pentru tipărirea actelor oficiale. Moare în anul 1832 și prin el se stinge partea bărbătească a dinastiei. Fiica lui s-a căsătorit cu tipograful Georg Samuel von Clozius. Tipografia trece în proprietatea ginerelui și de acum devine Tipografia Clozius activă până în anul 1890[196]. În noul context apărut încă în timpul vieții lui Ioan Bart, prin colaborarea cu ginerele său, au fost tipărite cărți sub două variante de foi de titlu, unele semnate de Bart, altele de Clozius, existând, probabil, o rivalitate între cei doi tipografi în aceeași oficină tipografică. Într-o astfel de situație apare Vasile Aaron, Istoria lui Sofronim și a Haritei încă în anul 1821[197] sau spre exemplu Vasile Aaron, Piram și Tisbe, 1830[198].

Pe parcursul activității sale, așa cum am mai menționat, Casa Bart se afla într-o concurență cu Casa Hochmeister, care se remarca doar pe planul imprimării actelor oficiale, pentru că Martin Hochmeister tatăl și fiul nu au tipărit cărți românești cu alfabet chirilic. Privilegiul de tipărire și de funcționare a librăriei a fost primit de Martin Hochmeister de la Maria Tereza în anul 1777. Cererea pentru obținerea privilegiului a fost un pas foarte bine gândit de Hochmeister. Poate din oportunism, a trecut împreună cu fiul său la religia romano-catolică, gest prin care doreau să câștige bunăvoința împărătesei[199]. În anii 1778–1780 lui Hochmeister i se acordau „subvenții" de tipărire din partea Curții[200]. După urcarea pe tron a lui Iosif al II-lea, Martin Hochmeister, în acord cu prevederile *Edictului de toleranță*, a încercat să importe cărți românești din Țara Românească, ceea ce nu i s-a permis[201]. În schimb, în anul 1783 a tipărit un *ABC sau Bucavna* româno-germană imprimată cu litere latine și ortografie germană, care cu siguranță nu a trezit încrederea românilor[202]. În tipografia sa, ca și în cea a lui Bart, s-au tipărit calendare[203]. Martin Hochmeister seniorul a murit tânăr, dar afacerea sa a fost preluată cu mult succes de fiul său cu același nume[204].

Mutarea Guberniului la Cluj l-a îndemnat pe Hochmeister cel tânăr, ca și pe Bart, de altfel, să deschidă acolo câte o filială (1790). În anul 1808 Martin Hochmeister junior a dăruit tipografia și librăria sa de la Cluj gimnaziului romano-catolic, ceea ce demonstrează că familia a avut o situație materială foarte bună și o poziție socială deosebită pentru tipografii vremii. În anul 1813, după obținerea titlului nobiliar, se va ocupa mai puțin de tipografie și mai mult de viața publică din Sibiu.

Din activitatea lui Martin Hochmeister tatăl și fiul rezultă puține ediții de cărți românești. Tipăriturile românești se reduc la instrucțiuni, acte și texte ocazionale, ceea ce demonstrează că tipografia deținea totuși și seturi de litere chirilice[205]. O lucrare importantă pentru devenirea

[196] Liliana Popa, *Oameni și cărți,* p. 59.

[197] BRV, III, nr. 1109, p. 366–369.

[198] BRV, III, nr. 1469, p. 672–673.

[199] Angelika Schaser, *Reformele iosefine*, p. 185; Liliana Popa, *Oameni și cărți,* p. 59–62.

[200] Angelika Schaser, *Reformele iosefine*, p. 184–185.

[201] Liliana Popa, *Oameni și cărți,* p. 42.

[202] BRV, II, nr. 458, p. 279. La aceeași dată, la Blaj, apărea o altă *Bucoavnă* cu tiparul seminarului cu titlul aproape identic cu cea al lui Hochmeister: BRV, II, nr. 457, p. 279.

[203] Hanckens Bálint: *Új és o kalendáriom*, pentru anii 1781, 1782, 1788, 1789. O altă serie de calendare a tipărit și Hochmeister fiul: *Erdélyi új és o kalendariom*, pentru anul 1795, 1800, 1801.

[204] Martin Hochmeister senior a fost primit în loja francmasonică în anul 1784, fiul în 1789, intrând în cercul de apropiați ai guvernatorului Samuel von Brukenthal. Hochmeister senior a murit în anul 1789 la vârsta de 49 de ani. Hochmeister junior a trăit până la anul 1837. Vezi Liliana Popa, *Oameni și cărți,* p. 59–62.

[205] În oficina lui Hochmeister s-au tipărit la începutul secolului al XIX-lea mai multe acte în limba română. Vezi A. Răduțiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, p. 25; Angelika Schaser, *Reformele iosefine*, p. 184–185. În acest context la Hochmeister s-au imprimat unele instrucții imperiale în limba română.

naţională a românilor din Transilvania, *Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae,* a tipărit-o Martin Hochmeister cel tânăr la Cluj în anul 1791, în calitate de tipograf şi librar regal şi împărătesc[206]. Prin tipărirea acestei cărţi importante pentru români, Hochmeister s-a pus într-o lumină nefavorabilă în faţa Dietei transilvane, cu toate că tipăritura deţinea un „imprimatur" din partea contelui Eszterházi. Pe de altă parte, medicul român Ioan Molnar Piuariu, angajat de Guberniul Transilvaniei în calitate de medic al săracilor, şi-a tipărit la Hochmeister lucrarea din domeniul medicinei *Paraenesis ad auditores chirurgiae*, în anul 1793[207]. Datorită faptului că tipografia Hochmeister avea un renume în Transilvania, de colaborarea tipografului a beneficiat şi Samuil Micu care a tipărit la Sibiu *Acatistul* său din anul 1801 dedicat tuturor creştinilor. Samuil Micu, în spiritul său iluminist, susţine aici latinismul limbii române, încercând să militeze pentru renunţarea la slove chirilice[208]. Tipografia Hochmeister de la Sibiu nu a dispărut după stingerea fondatorilor; afacerea va fi continuată de moştenitori, care însă nu fac parte directă din familie[209].

Reformele iosefine au pregătit terenul pentru afirmarea intelectualităţii formate sub influenţa iluminismului european şi transilvănean. Sub semnul răscoalei lui Horea din 1784–1785, sfârşitul domniei lui Iosif al II-lea aduce în atenţia imperialilor şi românilor o nouă paradigmă care se bazează mai puţin pe confesionalism şi treptat, are în vedere, tot mai mult, probleme sociale[210]. Coborând până la nivelele elitei româneşti din rândul slujitorilor bisericii, dascălilor, micilor funcţionari, intelectuali din mediul rural şi urban au devenit consumatori de cultură – de carte tipărită în limba română. Cărţile editate în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi începutul secolului următor de Petru şi Ioan Bart au format o „bibliotecă" românească capabilă să contribuie la instrucţia copiilor şi adulţilor, nu într-o măsură suficientă, însă cel puţin detectabilă. Datorită şcolarizării în instituţiile din Transilvania şi în cele din Europa Centrală s-a format o pătură de erudiţi transilvăneni, care au beneficiat de liberalizarea educaţiei înlesnite de reformele tereziene şi iosefine. Iluminiştii perioadei, având ca suport reformele învăţământului, traduc sau scriu lucrări ştiinţifice, manuale şcolare, a căror apariţie va fi remarcabilă şi în acele trei decenii din secolul al XIX-lea pe care le include cercetarea de faţă.

Tipograful Joseph Kurzböck din Viena şi cartea românească

Imaginea despre viaţa culturală a românilor din Transilvania nu ar fi completă fără să abordăm implicarea tipografilor vienezi care, prin proiectele lor curajoase, au dobândit privilegii imperiale pentru a tipări cărţi în limba română, cu alfabet chirilic. În plină desfăşurare a activităţii tipografiilor transilvănene de la Blaj şi Sibiu, Maria Tereza şi Iosif al II-lea, fără să-l omitem pe Leopold al II-lea, acordă privilegii tipografilor din capitala Imperiului: Joseph Lorenz von Kurzböck, Johan Thomas Trattner şi Ştefan Novacovici. Fiecare dintre aceştia, la timpul potrivit, a beneficiat în spiritul politicii iluministe şi în favoarea Contrareformei, de susţinere imperială, chiar dacă în unele cazuri această susţinere era în defavoarea tipografiilor transilvănene şi ele deţinătoare de drepturi de tipărite pentru cărţi în limba română. Aşa cum am apreciat în alt context, Viena era interesată de acordarea drepturilor de tipărire pentru români şi iliri în general, protejându-şi în primul rând pe supuşii direcţi din Austria de astăzi. Pe tot parcursul secolului al XVIII-lea au existat o seamă de reglementări după care tipografii erau obligaţi să-şi

[206] BRV, II, nr. 548, p. 343–344. Cf. şi David Prodan, *Supplex.*

[207] Claudiopoli, Typis Martini Hochmeister Caes. Reg. Priv. Dicast. Typograph. et Bibliopolae, 1793; BRV, IV, nr. 240, p. 109.

[208] BRV, II, nr. 633, p. 425–429.

[209] Liliana Popa, *Oameni şi cărţi,* p. 63. Autoarea apreciază că la Hochmeister s-au tipărit în jur de 110 cărţi.

[210] *Istoria României*, p. 320–323.

conducă afacerea. Bunul mers al tipografiilor, al celor transilvănene, ca şi al celor de la Viena, era subordonat legislaţiei în vigoare. Chiar dacă Maria Tereza a susţinut înfiinţarea tipografiei pentru românii greco-catolici de la Blaj, tipografie în plină dezvoltare, împărăteasa acordă un alt privilegiu de tipărire a cărţilor româneşti lui Joseph Lorenz von Kurzböck la data de 14 februarie 1770 pentru o durată de 20 de ani[211]. Scopul acordării lui Kurzböck a drepturilor de tipărire de cărţi pentru români se încadrează în seria măsurilor centralizatoare prin care erau protejaţi tipografii (1767). Conform acestei directive, lucrările (manuscrisele) autorilor din „ţară" (din ţările Coroanei) trebuiau tipărite acasă; editorilor li se interzicea să caute avantaje prin tipărire în „Ausland" (ţări nehabsburgice)[212]. Împărăteasa mai dorea promovarea autorilor autohtoni şi apărarea lor de retipărirea operelor (Nachdruck) acestora în străinătate, o practică des uzitată în acea vreme[213]. În prelungirea hotărârilor luate de Maria Tereza şi prin susţinerea tipografilor vienezi, implicit a lui Kurzböck, în calitate de tipograf oficial pentru limba română, se avea în vedere instruirea populaţiei şi a celei româneşti în acord cu legislaţia şcolară în vigoare în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea[214].

Joseph Lorenz von Kurzböck – „der k. k. illyrisch – und orientalisch Hofbuchdrucker und Buchhandler", librar şi tipograf din anul 1755 când a preluat afacerea (tipografia Universităţii din Viena) de la tatăl său – s-a înscris în istoria tipografiilor Imperiului Habsburgic[215]. A obţinut privilegii imperiale în mai multe rânduri pentru tipărirea cărţilor ilirice; pentru a putea tipări româneşte, a fost susţinut financiar de Maria Tereza la turnarea seturilor de litere chirilice[216]. Dreptul de a tipări pentru popoarele din estul Imperiului a însemnat pentru tipograf o soluţie economică avantajoasă care demonstrează şi existenţa unui loc sigur pe scena culturală a Vienei, dar se încadrează şi în politica iluministă susţinută de împărăteasă. Poziţia stabilă între tipografii vienezi şi-a câştigat-o Kurzböck datorită producerii cărţilor cu alfabet latin din perioada premergătoare obţinerii privilegiului de tipărire a cărţilor româneşti şi a celor orientale. Privilegiul primit în anul 1770 pentru 20 de ani i-a fost acordat după 18 ani de activitate în domeniu[217]. În acei ani a reuşit să-şi câştige un renume şi printre tipografii vienezi, chiar dacă se afla în permanentă rivalitate mai ales cu Johann Thomas Trattner (1719–1798). Joseph Kurzböck a fost

---

[211] Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck und seine Bedeutung für österreichische Literatur des 18. Jahrhunderts*, în Zeman Herbert (Hrsg.), *Die österreichische Literatur. Ihr Profil an der Wende vom 18. zum 19. Jahrhundert (1750–1830)*, Graz, 1979. 1, p. 150. Vezi şi Emilian Micu, *Din istoria culturală a românilor din Austro-Ungaria. Contribuiri fragmentare la istoria tipografiei ilirico-româneşti din Viena 1770–1793 şi 1795*, în *Transilvania*, XLI, 1910, nr. 1–2, p. 17–30.

[212] Ursula Kohlmaier, *Der Verlag Franz Anton Schrämbl*, Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophie eingereicht an der Geisteswissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien von Wien, im Januar 2001, p. 19. http://www.wienbibliothek.at/dokumente/kohlmaier-ursula–2.pdf (accesat în 23.01.2013). Acest drept de tipărire îl primeau şi alţi tipografi, ca spre exemplu Th. Trattner, Ghelen ş.a.

[213] Walter Garber**,** *Johann Thomas Edler von Trattner. Magnat und Raubdrucker aus Wien*, în *Kulturelemente*. Zeitschrift für aktuelle Fragen, 1999, nr. 17 p. 14–15. Format online: http://www.ehb.it/1447d1457.html (accesat în 25.01.2013).

[214] O posibilă exemplificare la Ingeborg Jaklin, *Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert*. Vezi şi E. Mârza, *Politică culturală*, p. 203–220.

[215] Josef Ritter von Kurzböck (21 noiembrie 1736 – 18 decembrie 1792) a fost scriitor, librar, tipograf. În anul 1755 a preluat de la tatăl său tipografia Universităţii din Viena şi a organizat activitatea tipografică pentru limbile ilirice şi orientale, motiv pentru care a primit privilegiu de la împărăteasa Maria Tereza. Faţă de concurentul său Johann Thomas von Trattner, şi el deţinător de privilegiu pentru tipărire, cărţile sale erau apreciate pentru aspectul lor grafic şi preţul redus. *Allgemeine Deutsche Biographie*, 17, (1883), p. 431–432; [Onlinefassung]: http://www.deutsche-biographie.de/artikelADB_017–431-01.html (accesat în 10.10.2011).

[216] Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck,* p. 150.

[217] *Ibidem;* Emilian Micu, *Din istoria culturală,* p. 17–30.

contemporan cu Joseph Hraschanzky (1785–1813)[218] și cu mai tânărul Anton Schmid (1765–1855) și acesta nu a fost ultimul dintre tipografii vienezi activi în aceeași vreme. Atenţia de care s-a bucurat Kurzböck, prin acordarea privilegiului de tipărire din partea Curţii, se datorează dorinţei împărătesei de a nu lăsa comerţul cu cartea la întâmplare, de a tipări cât se poate de multe cărţi în limbile „ilirice" (rusă, română, sârbă, ilirică, greacă și în alte limbi „orientale") pentru confesiunea unită și neunită, pentru ca să nu obosească preoţimea, preocupându-se de editarea cărţilor și de obţinerea banilor din Rusia, Veneţia sau din alte ţări, pentru ca banii cheltuiţi să rămână în ţară („eygenen Erb-Landen")[219]. Ca recunoaștere pentru calitatea cărţilor sale și a serviciilor aduse Coroanei, împărăteasa Maria Terezia l-a înnobilat în anul 1776.

Astfel, Joseph Edler von Kurzböck sau Joseph Ritter von Kurzböck, cum se intitula în cărţile tipărite în germană, latină sau maghiară, a început în anul 1771 să tipărească lucrări necesare învăţământului, manuale școlare și alte cărţi pentru copii, dar a tipărit și partituri muzicale, operă dramatică, periodice, almanahuri ș.a. Prin susţinerea imperială a reușit să scoată cărţile la preţuri reduse, aspectuoase și profitabile pentru afacerea sa. Cu toate acestea, pe tot parcursul activităţii sale, având nu numai calitatea de tipograf, editor și librar, Kurzböck era devansat de Trattner în ce privește extinderea și diversitatea afacerilor cu cartea[220]. Totuși pe piaţa cărţii „orientale" Kurzböck nu a fost întrecut de niciunul dintre tipografi. Pe piaţa cărţii românești avea de a se confrunta cu privilegiile date tot de împărătească tipografiilor de pe teritoriul Transilvaniei, el provocând în mai multe rânduri proteste din partea Bisericii și a tipografilor de la Blaj și Sibiu.

Iosif Lavrentie Kurţbek sau numai Iosif de Kurţbec este numele cu care sunt semnate foile de titlu ale cărţilor românești difuzate în Transilvania. Despre acordarea privilegiului lui Kurzböck informează Curtea Guberniul transilvan în 6 iunie 1770[221]. Provocat de știrea despre obţinerea pri-

---

[218] Reinhard Buchberger, *Hraschanzky Geschichte und Bibliographie einer Wiener Buchdruckerei (1785–1813)*, Hausarbeit zur Prüfung für den höheren Bibliotheksdienst, Wien, 2008, p. 9–10. http://www.buchforschung.at/pdf/Hraschanzky.pdf (accesat în 28.10.2012). Este interesantă și convingătoare informaţia conform căreia activitatea tipografiilor în Monarhie a fost reglementată pe vremea împăratului Iosif al II-lea, mai precis în anul 1771 printr-un *Buchdruckerordnung* (Regulament al tipografilor), prin care se stabileau condiţii obligatorii pe care viitorul tipograf trebuia să le respecte: instrucţie, timp de lucru. Se stipulează drepturi și obligaţii din partea proprietarului tipografiei și personalului angajat, condiţii financiare și de calificare. Îndeplinirea condiţiilor impuse permitea deschiderea unei tipografii. Ni se pare a fi ușor nonconformistă declaraţia lui Iosif al II-lea privind liberalizarea activităţii tipografilor și librarilor din 5 aprilie 1788: „Wer sich Lettern [...] anschafft, kann drucken wie Strümpfe stricken [...]. Zum Bücherverkauf braucht es nicht mehr Kenntnisse, als um Käse zu verkaufen [...]"; de facto, împăratul minimalizează importanţa și rolul producătorilor de carte și al librarilor până la nivel de negustori din piețele Vienei.

[219] Vezi la Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck*, p. 150: „Es haben ihro Kayserl. Königl. Apostol. Mayest. Allergnädigst beschlossen, zum Nutzen, und Gebrauch in Allerhöchst Dero Erblanden in Zahlreicher Menge ansessigen Illyrischen Nation, und des Cleri der unirten, und nicht unirten Griechischen Kirche, eine eygene Privilegirte Buchdruckerey unter der Obsorge, und Direction dieser Kays. Königl. in Illyricis aufgestellten Hof-Deputation allhier errichten zu lassen, damit nicht allein der Clerus, und die Nation in der Bequemlichkeit der Überkommung aller nathwendigen, bishero um theueres Geld, und mit einem berträchtlichen Geld-Ausfluss aus Russland, Venedig, und anderen auswärtigen Provinzen herbeygehollten Büchern eine Erleichterung, sondern auch in dem wohlfeileren Preyss einen grösseren Vortheil verspüren, überhaupt aber durch eine solche in denen eygenen Erb-Landen errichtende Buchdruckerey die beträchtliche Geld-Summen, welche vorhin hinausgegangen, füglicher im Lande erhalten, mit der Zeit auch durch die Emporbringung dieser für die Russisch-Wallachisch-Raizisch-Illyrisch-Griechisch- und anderen Orientalischen Sprachen aufstellende Druckerey mit denen auflegenden Büchern zu einen namhafften auswärtigen Handel der Grund geleget, und deren Nutzen, welchen bishero anderer Staatten daraus gezohen, denen Kays. Königl. Erblanden vorzüglichen zuflüssen gemacht werden möge".

[220] *Ibidem*, p. 146.

[221] E. Micu, *Din istoria culturală*, p. 17–30. Autorul indică pe p. 17 data de 14 octombrie 1770, în care Maria Tereza i-ar fi acordat privilegiul tipografului vienez, el mai indică și sursa arhivistică din Arhivele Vienei.

vilegiului, episcopul Atanasie Rednic de la Blaj a protestat împotriva hotărârii date, invocând o altă hotărâre a împărătesei din anul 1747 în urma căreia a fost înființată tipografia de la Blaj, urmată de privilegiul primit la data de 6 iulie 1763[222]. În data de 7 septembrie 1771 a mai primit tipografia blăjeană un nou privilegiu. Guberniul a înaintat protestul episcopului Rednic Curții de la Viena, ca urmare dreptul pentru tipărirea cărților românești a fost scos de sub monopolul lui Kurzböck[223].

După obținerea privilegiului, încă din anul 1770, tipograful iese pe piața cărții cu un *Bucvar slavo-rusesc* tipărit pentru locuitorii ortodocși din Transilvania și Ungaria[224]. Imediat după aceea, în 27 august 1771 apare un alt *Bucvar sau începere de învățătură celor ce vor să învețe carte cu slove slovenești*[225]*,* cu permisiunea „preaînălțatei Chesaro-Crăiești Curți". Kurzböck a tipărit abecedarul în limba română pentru copiii de religie catolică și *Extrasul din primul Regulament iliric*[226] în limba latină și română. După acest an, probabil din cauza protestului venit din Transilvania, Kurzböck face o pauză, tipărind acte oficiale și doar în anul 1775 apare la el lucrarea lui Mihai Roșu, *Învățături creștinești*[227]. O apariție cu anul incert de tipărire este *Catehismul sârbesc, românesc, nemțesc* din anul 1774 [1784][228]. Greutatea activității tipografice în domeniul cărților românești va cădea pe deceniul următor, când Kurzböck va tipări, cu mici excepții, cel puțin câte o carte românească în fiecare an. Aproape în toate tipăriturile sale românești se va invoca privilegiul de tipărire primit.

Este remarcabilă o colaborare dintre tipograful Kurzböck și viitorul episcop greco-catolic Grigore Maior. Acesta, încă în jurul anului 1771, a lucrat în tipografia sa. Până la repornirea tipăririi cu alfabet chirilic, la Kurzböck apare în anul 1773 predica de consacrare a lui Grigorie Maior ținută la Viena[229], în limba germană, latină și în limba croată: Ruschitzka, Anton, *Predigt von der Einigkeit im Christenthume über Johann 17, 20, 21*. Gehalten in der k. k. Hofkapelle, als der hochwürd. Bischof von Fogarasch, Gabriel Gregorius Major von Szarvad [...] am 4. Maymonate 1773. (56 f.) Wien, gedr. bey Jos. Kurzböck; Ruschitzka, Anton, *Sermo de concordia in populo christiano secundum Joann*. 17. 20. 21. dictus 4. Maii 1773 [...] in capella caes. reg. aulica, dum [...] Fogaraschiensis episcopus Gabriel Gregorius Major de Szarvat [...] solenni ritu consecraretur. E germanico sermone in latinum translatus. (54 f.) Viennae, typis Jos. Kurzböck, 1773[230]; Ruschitzka, Anton, *Predika od jedinstva u kerstjanstvu sverchu Evang. Joan.* pog. 17; red. 20. 21

---

[222] Z. Pâclișanu, *Istoria Bisericii*, p. 455. Autorul amintește, în acest loc, și un privilegiu, emis la data de 6 iulie 1763 din partea împărătesei Maria Tereza pentru tipărirea cărților românești.

[223] Prin această hotărâre se atrage atenția Guberniului și episcopului asupra obligației de cenzurare a manuscriselor destinate tipăririi.

[224] BRV, IV, nr. 148, p. 88.

[225] BRV, II, nr. 374, p. 195–196. Cartea s-a tipărit cu cheltuiala preotului neunit Constantin Șuboniu din Timișoara.

[226] A. Răduțiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, p. 88–89, nr. 23.

[227] BRV, IV, nr. 155, p. 91–92.

[228] BRV, II, nr. 385, p. 205.

[229] Este interesantă informația conform căreia Grigore Maior, înainte să devină episcop greco-catolic de Blaj, a lucrat în tipografia kurzböckiană în calitate de corector. Vezi la Gheorghe Gorun, *Cenzorii români de la tipografia din Buda de la începutul secolului al XIX-lea*, Ed. Logos '94, 2002; http://www.rasfoiesc.com/hobby/arta-cultura/CENZORII-ROMANI-DE-LA-TIPOGRAF41.php (accesat în 21.06.2013); *Șematismul Veneratului Cler al Archidiecesei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba-Iulia și Făgăraș pre Anul Domnului 1900 de la Sânta Unire 200*, Blaș, 1900, p. 35–36. Grigore Maior a fost recomandat în acel post de eruditul Ioan Neagoe, reprezentant al românilor la Viena, elevul lui Sonnenfels. Vezi, I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului,* p. 237; Cristian Barta, *Implicare și acțiune culturală la românii ardeleni în secolul al XVIII-lea: Grigore Maior (1715–1785). Teză de doctorat.* Conducător științific: prof. univ. dr. Iacob Mârza, Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, 2012.

[230] Identificare după Petrik Géza, *Magyar könyvészet 1712–1920*, CD-ROM, Arcanum Digitéka, 2000 (www.arcanum.hu).

iz nimacskoga na ilirski jezik prevedena o Adamu Thadi Blagoevichiu od Valpova, u Becsu, 1773 u Jos. Kurzböka (139 f.)[231]. Este de remarcat aici faptul că aceste lucrări apar imediat după protestele Episcopiei greco-catolice de la Blaj împotriva lui Kurzböck și după privilegiul dat lui de împărătească. A fost acest gest o încercare de împăcare cu tipografia rivală sau a primit tipograful vienez un ordin de sus, având în vedere că noul episcop greco-catolic, Grigore Maior, se afla în grațiile Mariei Tereza!? Ne punem întrebarea care a fost interesul tipografului vienez pentru tipărirea unor lucrări, care nu se încadrau perfect în nota comună a proiectului său editorial în folosul românilor? Între acestea, pe lângă manuale școlare și cărțile de cult pentru bisericile neunite a inclus lucrarea lui Samuil Micu, *Carte de rogaciuni,* 1779[232]? Autorul acestei cărți imprimate cu alfabet latin militează prin ediția în cauză, în spiritul Școlii Ardelene, pentru înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin în scrierea limbii române. Pentru a deveni cartea sa mai utilă pentru acest scop, la sfârșit autorul oferă corespondentele alfabetului latin cu cel chirilic. În același spirit, în tipografia kurzböckiană s-a tipărit lucrarea lui Samuil Micu și Gheorghe Șincai *Elementa linguae Daco-Romanae sive Valahicae*[233] în anul 1780, iar în anul următor lucrarea lui S. Micu, *Dissertatio canonica de matrimonio*[234].

Reluând firul edițiilor românești abia în anul 1777, proiectul său va avea o susținere serioasă după emiterea regulamentului privind organizarea sistemului de învățământ în țările Coroanei, *Allgemeine Schulordnung* din anul 1774. Casele editoriale din Monarhie au putut beneficia de reglementările *Regulamentului* în direcția imprimării cărților de instrucție. În acest sens, din tipografia lui Kurzböck au ieșit manuale școlare bilingve, cele mai multe româno-germane, uneori în ordine inversă, germano-române sau, mai mult, și slavo-(sârbo)-ruse. Kurzböck a tipărit și o ediție trilingvă sârbo-româno-nemțească[235]. Aplicarea *Regulamentului* în vederea tipăririi manualelor școlare pentru copiii românilor s-a soldat cu ediții multiple ale unor cărți de învățătură: *Aritmetici* destinate copiilor de școală (1777, 1782, 1785, 1788[236]), *Bucvare* (1770, 1771, 1781, 1785, 1790[237]), *Catehisme* destinate copiilor populației neunite (1784, 1774–1784, 1785[238]) sau Mihai Roșu, *Învățături creștinești* (1775, 1785)[239]. Un alt set de lucrări a avut ca scop instruirea

---

[231] Petrik G., *Magyar könyvészet 1712–1920*, III, Budapest, 1891, p. 259. Remarcăm diferența în numărul foilor între cele trei variante. Pe când numărul foilor în limbile germană și latină este aproximativ egal, varianta în limba croată este mai mult decât dublă față de primele două (56 f., 54 f., 139 f.).

[232] BRV, II, nr. 418, p. 229–230.

[233] BRV, II, nr. 430, p. 251–253.

[234] BRV, II, nr. 447, p. 272–273.

[235] Multilingvismul cărților lui Kurzböck este demonstrat prin editarea unui serial în patru limbi pentru copii în limbile considerate de el fundamentale pentru europeni, adică: germană, latină, franceză și italiană: *Schauplatz der Natur und der Künste in vier Sprachen, deutsch, lateinisch, französisch und italienisch,* Wien, 1774–1783. Cartea are ilustrații în cupru extrem de sugestive. Urmărind calitatea cărților destinate cititorilor centraleuropeni și comparația cu publicațiile pentru publicul consumator de carte „orientală" este limpede unde se aflau interesele principale ale tipografului. Din analiza cărții reiese o concluzie interesantă, conform căreia pentru tipograful vienez, limba engleză nu se afla între limbile agreate la acel moment. Vezi la Johanna Monschein, *Kinder – und Jugendbücher der Aufklärung aus der Sammlung Kaiser Franz'I. von Österreich*, Salzburg und Wien, Residenz Verlag, 1994, p. 236–240.

[236] 1777: BRV, II, nr. 443, p. 270; 1782: BRV, II, nr. 452, p. 274; 1785: BRV, II, nr. 489, p. 305–306; 1788: Daniela Poenaru, *Contribuții*, nr. 80, p. 80–81.

[237] 1770: BRV, IV, nr. 148, p. 88; 1771: BRV, II, nr. 374, p. 195–196; 1781: BRV, II, nr. 443, p. 270; 1785: Daniela Poenaru, *Contribuții*, nr. 65, p. 68–69; 1790: BRV, II, nr. 533, p. 334.

[238] 1784: BRV, II, nr. 470, p. 286–287; 1774/1784: BRV, II, nr. 385, p. 205; 1785: BRV, II, nr. 486, p. 384.

[239] Lucrarea documentată a autoarei I. Jaklin, *Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert,* p. 133–134 nu deține prea multe informații despre manuale școlare din Transilvania, punctându-le scurt și schematic, pe când în același capitol: *Bücher zur Normalschulreform von 1774,* p. 121–134, analizează pe larg manualele indicate în materialul amintit, desigur pe cele de limba germană. Între *Fremdsprachige Schulbücher* include pe cele de

dascălilor, care şi ele se încadrează în direcţia stabilită de *Allgemeine Schulordnung*. În această categorie de lucrări intră, spre exemplu, *Carte trebuincioasă pentru dascăli,* I-II, în limba română şi germană, 1785. Este interesant că aici se face trimitere la trei manuale pentru copii apărute înainte, un *Catehism, Aritmetica* şi *Carte de cetire*[240]. *Ducere de mână către cinste* a apărut în două ediţii distincte (1777, 1788[241]), la 1785 a tipărit *Economia stupilor* a lui Ioan Molnar Piuariu[242] sau tot a lui *Deutsch-Walachische Sprachlehre* 1788[243], *Gramatica românească,* ediţia a II-a a lui Ienache Văcărescu[244] şi alte lucrări utile pentru instruirea preoţilor, copiilor şi adulţilor, cele mai multe dintre acestea au fost cu trimitere spre românii neuniţi. Prin editarea lor, Kurzböck îndeplinea rolul tipografului privilegiat, calitate ce i-a fost acordată din partea statului.

Odată cu activitatea tipografiei kurzböckiene şi la Sibiu, din anul 1784, Petru Bart primea privilegiul de tipărire a cărţilor româneşti, mai ales celor de învăţătură şcolară pentru copii sau/şi populaţia neunită. Împreună cu tipografia de la Blaj, toate cele trei tipografii deserveau nevoile românilor de carte tipărită în limba română[245]. Joseph Kurzböck a reuşit să se menţină pe piaţa cărţii româneşti datorită situaţiei sale financiare şi a privilegiului dat de Maria Tereza, reînnoit de Iosif al II-lea, până la sfârşitul vieţii[246]. Competiţia dintre tipograful vienez şi Petru Bart se acutizează în august 1787[247]. În 10 august 1787, din nou, i-a fost anulat lui Kurzböck privilegiul de tipărire a cărţilor româneşti ortodoxe din partea Cancelariei aulice, hotărâre comunicată şi Guberniului[248]. A fost înlăturat pentru timp scurt de pe piaţă. Neînţelegerile vor reveni şi în anul morţii lui, 1792, din cauza lui Bart care şi-a extins jurisdicţia peste cea a lui Kurzböck în Banat. De fapt, atunci Kurzböck nu mai tipărea pentru români, ultima carte românească apărută la el a fost *Bucvarul* nemţesc şi românesc din 1790.

Joseph Edler von Kurzböck a fost un supus austriac fidel, dovadă fiind şi ridicarea lui la rang de nobil. Prin contribuţia lui s-a îmbogăţit „biblioteca" românească cu zeci de cărţi utile educaţiei copiilor şi adulţilor. Cu toate că a fost un om de afaceri, abil în lupta cu concurenţa, nu i se poate nega apartenenţa la Aufklärung-ul austriac, implicit la cel central-european. Se cunoaşte relativ bine activitatea sa editorială în spaţiul austriac, totuşi în contextul mai larg al Imperiului Habsburgic, informaţii despre latura românească a activităţii sale tipografice nu este cunoscută deloc sau doar fragmentar. Am aflat despre el că a primit dreptul şi ajutorul din partea Mariei Tereza pentru turnarea literelor chirilice. A tipărit un număr însemnat de cărţi în limba română, dar nu ştim cine au fost colaboratorii săi care au făcut ca ediţiile sale pentru români să aibă ţinuta

---

limba italiană, cehă şi, marginal, franceză. De aici rezultă că autoarea austriacă nu a cercetat manualele şcolare apărute în limba română în Imperiu, fiind marginele în lucrarea sa.

240 BRV, II, nr. 485, p. 302–304.

241 1777: BRV, II, nr. 409, p. 222; 1784: BRV, II, nr. 520, p. 324; IV, nr.520, p. 267, în această ediţie tipograful se prezintă în calitate de „tipograful românilor şi sârbilor şi vânzător de cărţi".

242 BRV, II, nr. 493, p. 307–309.

243 BRV, II, nr. 521, p. 324–326.

244 BRV, II, nr. 517, p. 322.

245 E. Mârza, *Politică culturală*, passim.

246 Între timp, fără indicaţia tipografiei, credem că la Kurzböck au apărut mai multe hotărâri ale monarhului, interesante pentru completarea spectrului de preocupări ale tipografului: *Orânduiala lui Iosif al II-lea pentru pădurile din Bucovina*, nemţeşte şi româneşte, 1786 (BRV, II, nr. 504, p. 315); *Orânduiala lui Iosif al II-lea pentru vânătoare*, nemţeşte şi româneşte, 28 februarie 1786 (BRV, II, nr. 504, p. 315), *Proclamaţia lui Iosif al II-lea pentru desfiinţarea iobăgiei*, Viena, 22 august 1785 (BRV, II, nr, 495, p. 310), *Aşezământul lui Iosif al II-lea pentru cadastru*, Viena, 10 februarie 1786 (BRV, II, nr. 499, p. 312), *Aşezământul lui Iosif a II-lea pentru ţăranii din Bucovina*, nemţeşte şi româneşte, [Viena], 1 noiembrie 1786 (se vindea nelegat cu 3 creiţari).

247 Lucia Protopopescu, *Contribuţia la istoria învăţământului din Transilvania 1774–1805*, Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1966, p. 150.

248 *Ibidem*, p. 148–149.

necesară. Cine au fost tipografii și corectorii cu care a putut realiza cărţile în limba română, în afara informaţiei despre colaborarea sa scurtă cu Grigore Maior? Deocamdată este o temă deschisă pentru o cercetare în arhivele vieneze.

Kurzböck nu a lăsat tipografia urmaşilor, ci oficina sa a fost vândută lui Ștefan de Novacovici, care o folosește mai departe la Viena. Novacovici a obţinut și el privilegiul pentru tipărirea cărţilor românești de școală („și a limbilor răsăritului"). În anul 1792 a editat prima carte din această tipografie sub titlul *Ducere de mână cătră frumoasa scrisoare rumânească*[249]. În anul 1793 a tipărit o *Cazanie* tradusă din limba sârbă, după cum se spune în *Introducere* și „cu blagoslovenia arhiepiscopului și mitropolitului Karloveţului"[250]. Tot în anul 1793 pare să fi ieșit ultima carte românească din această tipografie în aceleași condiţii cu *Cazania*, *Ceaslovul*[251]. Chiar dacă privilegiul a fost acordat din partea împărăţiei pentru 15 ani, în anul 1795 Novacovici renunţă la el și împreună cu tipografia vinde afacerea sa la Buda[252].

*
* *

Începând cu guvernarea Mariei Tereza, prin Iosif al II-lea și Leopold al II-lea, Curtea de la Viena era preocupată de tipografii, librării, edituri și educaţie în ţările Coroanei fără să se îndepărteze de spiritul Contrareformei și susţinând, cu paşi mărunţi, dar constant, progresul, implicit Aufklärung-ul austriac și cel european[253]. Reformele Habsburgilor au creat condiţii pentru formarea unor generaţii de intelectuali școliţi în principalele centre de erudiţie ale Imperiului, la Viena, Trnava, Buda, dar și la Roma și în Germania, fără să omitem pe cele de acasă. De formaţie europeană și formatori de opinii, membrii Școlii ardelene au adus „marile curente de idei în mediul românesc"[254] și au creat o *operă* alcătuită din lucrări de istorie, dicţionare, traduceri ale lucrărilor utile Bisericii Unite și neunite, ori teologiei în general, care dăinuie până în zilele noastre[255]. Samuil Micu[256], Petru Maior[257], Gheorghe Șincai[258], Ioan Budai-Deleanu[259],

---

[249] BRV, II, nr. 554, p. 349.

[250] BRV, II, nr. 558, p. 350–351.

[251] BRV, II, nr. 561, p. 352–353.

[252] István Käfer, *Az egyetemi nyomda négyszáz éve [1577–1977]*, Budapest, Magyar Helikon, 1977, p. 118.

[253] Mai mult la Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck*, p. 145–146.

[254] Pompiliu Teodor, *Sub semnul luminilor. Samuil Micu*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2000, p. 178.

[255] Principalii reprezentanţi ai *Școlii Ardelene* și-au găsit pe parcursul timpului exegeţi, de aceea nu ne-am propus să poposim mai mult asupra activităţii lor, deja de mult timp aflate în atenţia istoricilor. De asemenea, nu vom cita numeroase opere în care sunt trataţi succint sau parţial, existând lucrări fundamentale despre viaţa și opera acestora. Prezentarea dinamicii istoriografiei despre Iluminismul românesc din Transilvania, spre exemplu: Ioan Chindriș, *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Cluj-Napoca, Ed. Cartimpex, 2001; Laura Stanciu, *Despre istoria istoriografiei iluministe central-europene. Direcţii – repere – tendinţe,* în *AUASH,* 2007, 11/I, p. 192–226 ș.a.

[256] Pompiliu Teodor, *Sub semnul luminilor. Samuil Micu*, passim.

[257] Laura Stanciu, *Biografia unei atitudini: Petru Maior (1760–1821).* Prefaţa de Iacob Mârza, Cluj-Napoca, Ed. Risoprint, 2003.

[258] Ana Maria Roman Negoi, *Recuperarea unui destin. Gheorghe Șincai, Hronica românilor*, Prefaţă Eva Mârza, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2009, 550 p.

[259] Larisa Matei (Fîrtat), *Coordonate ale discursului istoric la Ion Budai-Deleanu: „De originibus Populorum Transylvaniae"*. Teza de doctorat susţinută la Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, 2009, conducător prof. dr. Iacob Mârza; Victor Neumann, *Exegesis of the Past Political Militantism: The Case of Ioan Budai Deleanu's Historical Work*, in Idem, *Essays of Romanian Intellectual History*, trans. Simona Neumann. Jassy, Ed. Institutul European, 2013, p. 15–51.

Ioan Molnar Piuariu[260] şi un întreg şir de apropiaţi lor, prin exegezele lor, au atras atenţia guvernanţilor şi concetăţenilor asupra stării naţiunii române din Transilvania, asupra trecutului ei, nevoilor politice şi sociale. Formarea lor în şcolile europene le-a permis obţinerea unei viziuni moderne asupra nevoilor poporului din care provin. Necesitatea educaţiei şi instrucţiei a fost un deziderat susţinut prin scrierile lor[261]. Prin cercetarea istorică şi critica surselor documentare ei au abordat atât istoria românilor, cât şi istoria Bisericii lor, mai cu seamă a celei unite[262]. Abandonarea scrisului chirilic şi folosirea alfabetului latin a fost una din temele abordate de învăţaţi. Samuil Micu arată prin lucrările sale în mod practic posibilitatea modernizării scrisului în limba română şi renunţarea la alfabetul chirilic, a cărui folosire de secole nu era proprie unei limbi de sorginte romanică. Prin lucrarea sa *Carte de rogaciuni,* din anul 1779[263] a demonstrat practic că limba română are capacitatea de a fi scrisă şi tipărită cu alfabet latin. Chiar dacă nu poate fi vorba de o transliterare fără probleme, Samuil Micu a făcut, în acest sens, un pas important pe calea evoluţiei scrisului românesc. Trecând pe mai departe prin încercările de reformare a alfabetului chirilic, a trebuit să se mai scurgă un secol până când folosirea alfabetului latin va deveni o realitate.

Guvernarea lui Iosif al II-lea a oferit intelectualităţii româneşti un important imbold în încercările ei de modernizare a societăţii în general, ceea ce a însemnat, în linii mari, treptata laicizare a societăţii, acordarea atenţiei criteriului naţional faţă de cel confesional. Cercetările lingvistice şi istorice au contribuit la fundamentarea ideologiei naţionale care, la mijlocul perioadei şi în deceniile următoare, a generat mişcări revendicative ale populaţiei româneşti din Transilvania (1784/1785, 1848/1849)[264]. Prin intervenţia împăratului în viaţa popoarelor aparţinătoare Coroanei, în conştiinţa acestora, s-a format imaginea „bunului împărat" care putea să-i ajute pe cei asupriţi, introducând reformele de sus în jos. În conştiinţa poporului român, de la simplul ţăran până la erudiţii vremii, discursul monarhului şi imaginea sa ca un apărător al celor slabi, singur judecător recunoscut de popor, reformator al sistemului educaţional, atent diseminate, au constituit un sentiment pozitiv şi general agreat de societate[265]. Susţinut de generaţia Şcolii Ardelene, pe de altă parte, prin punerea unui episcop în vârful Bisericii Ortodoxe încă de Maria Tereza, primul său demers, emanarea *Edictului de toleranţă* (1781) a însemnat din partea împăratului întoarcerea la valoarea diplomelor predecesorilor prin care au fost recunoscute, doar scriptic, religiile recepte şi toleranţa pentru confesiunea ortodoxă[266]. Românii s-au ales astfel prin recunoaşterea celor două Biserici româneşti, cu două vârfuri de lance, prin episcopii greco-

---

[260] Mircea Popa, *Ioan Molnar Piuariu*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1976.

[261] Pot fi aduse ca exemple: Gheorghe Şincai, *Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae,* Viena, 1780 (împreună cu Samuil Micu); Gh. Şincai, *Îndreptare către Arithmetică*, Blaj, 1785; Gh. Şincai, *Învăţătură firească spre surparea superstiţiei norodului*, cu o prefaţă de D. Prodan, şi un studiu introductiv de D. Ghişe şi Pompiliu Teodor, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1964, prelucrare după manuscris; Ioan Budai-Deleanu, *Lexicon românesc-nemţesc şi nemţesc-românesc*, Liov, 1818 ş.a.

[262] Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812; Idem, *Animadversiones in Recesionem Historiae De origine Valachorum în Dacia*, Buda, 1812; Samuil Micu, *Theologia moralicească*, Blaj, 1796.

[263] BRV, II, nr. 418, p. 229–230.

[264] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 303.

[265] Doru Radosav, *Arătarea împaratului. Intrările imperiale în Transilvania şi Banat (sec. XVIII–XIX). Discurs şi reprezentare*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitara Clujeană, 2002; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 311–316; Petre Din*, Mitul bunului împărat în sensibilitatea colectivă a românilor din Transilvania în secolul al XVIII-lea*, Cluj-Napoca, Napoca Star, 2003; I. Cristinel Roman Negoi*, Elemente moderne de propagandă ale politicii împăratului Iosif al II-lea în călătoriile din Transilvania*, în *AUASH*, 2003, nr. 7, p. 241–244.

[266] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 311–316; Daniel Dumitran, *Reacţii transilvănene*, în *AUASH*, 2004, 8, p. 87.

catolic și ortodox, care, la nevoie, au fost ascultaţi de împăraţi, chiar dacă doleanţele lor au fost rar îndeplinite.

Perioada în care se afla pe tron urmașul lui Iosif al II-lea, Leopold al II-lea, nu a însemnat în viaţa culturală a românilor un progres din punct de vedere cultural, chiar dacă, pe lângă naţiunile privilegiate care doresc tot mai multe drepturi de la imperiali, și românilor li se va deschide un larg spaţiu de afirmare[267]. Un disconfort resimţit de români din partea naţiunilor privilegiate a însemnat desfășurarea Dietei din 1790, unde 90% din reprezentanţi au aparţinut ungurilor și secuilor, 10% au fost saşi, iar românii au avut un singur reprezentant prin episcopul greco-catolic de la Blaj, Ioan Bob[268]. Nefiind mulţumită cu starea de lucruri, elita transilvăneană – românească – greco-catolică se concentrează asupra conceperii revendicărilor politice stipulate încă în *Diploma* din 1701. Ca rezultat al colaborării erudiţilor români, în anul 1791 se naște memoriul *Supplex Libellus Valachorum* tipărit la Hochmeister în anul 1791,[269] devenit apoi o mișcare politică a *Supplex*-ului. Începând cu Inochentie Micu, preluate și continuate de membrii Școlii Ardelene, punctele cheie ale memoriului cum sunt continuitatea, vechimea românilor pe meleagurile transilvănene, situaţia clerului românesc, educaţia, au făcut din *Supplex Libellus Valachorum* un manifest al românilor[270]. Nefiind acceptat de Dietă, a mai fost înaintat un al doilea *Supplex* în anul 1792 care va ajunge, prin mandatarea episcopilor Bisericilor românești Ioan Bob și Gherasim Adamovici să fie prezentat în faţa Curţii. Ca răspuns, episcopilor li s-a interzis participarea la acţiunile politice[271]. David Prodan consideră mișcarea *Supplex*-ului o prelungire a Iluminismului vienez care se adresează împăratului, aşteptând rezolvarea revendicărilor de la vârful ierarhiei politice[272]. Fără un rezultat imediat din partea guvernanţilor, mișcarea *Supplex*-ului a trezit interesul opiniei publice românești, devenind un memento pentru generaţia Vormärz-ului și a revoluţionarilor din 1848/1849[273]. În accepţiunea cercetării noastre, din mișcarea Școlii Ardelene și a *Supplex*-ului rezultă o elită transilvăneană căreia i se datorează o „operă" tipărită în tipografiile românești din Transilvania și din Imperiu.

Situaţia politică și culturală de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și de la începutul celui următor a adus și pentru funcţionarea instituţiei tipografice din Imperiu unele schimbări incluzându-i și pe români. Pe când în vremea Mariei Tereza cenzura avea în vedere cca 4000 de titluri, în timpul domniei lui Iosif al II-lea atitudinea sa liberală faţă de tipografi a însemnat scăderea numărului cărţilor cenzurate la 400. Odată cu această măsură s-au deschis graniţele importului de cărţi din Europa și liberalizarea în acest domeniu a durat și în timpul lui Leopold al II-lea[274]. Însă, în anul 1795 a fost emis *General-Zensurordnung*, care îngrădea din nou munca tipografiilor, ceea ce a dus la scăderea numărului ediţiilor din tipografiile Imperiului[275]. Libertăţile obţinute în vremea lui Iosif al II-lea au fost anulate și s-a instituit o cenzură aspră. În Transilvania activitatea

[267] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 324–325.

[268] *Ibidem*; Laura Stanciu, Andreea Mârza, *Din nou, despre diploma de înnobilare,* p. 192–203.

[269] *Supplex Libellus Valachorum*, Claudiopoli. Sumptibus et Typis Martini Hochmeister, Caes. Reg. Dicast. Typographi & pr. Bibliopolae MDCCXCI [1791]. BRV, II, nr. 548, p. 343–344; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, nr. 760, p. 76–77.

[270] Se știe că *Supplex libellus Valachorum* a apărut în mai multe variante, 1791 și 1792, apoi 1804.

[271] *Istoria României*, p. 325–328.

[272] David Prodan, *Supplex*, p. 417–419.

[273] Ladislau Gyémánt, *Mișcarea naţională a românilor din Transilvania între anii 1790 și 1848*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 49–62; pe larg, la D. Prodan, *Supplex*, p. 9–93.

[274] Marie-Elizabeth Ducreux, *Introduction. Les espaces de la censure dans la monarchie des Habsbourg,* în *Libri prohibiti La censure dans l'espace habsbourgeois 1650–1850*, edité par Marie-Elizabeth Ducreux et Martin Svatoš, Leipzig, Leipziger Univesitätsverlag, 2005, p.7–24; Iacob Mârza, *Aspekte der staatlichen Kontrolle in Siebenbürgen in Zeitalter der Aufklärung: das Beispiel der Rumänischen Schule*, în *Ibidem*, p. 99–104.

[275] Ingeborg Jaklin, *Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert,* p. 40.

tipografiilor românești se desfășoară și în această perioadă în liniile schițate mai sus la Sibiu și Blaj și nu se poate observa ritmul descendent nici în spațiul vienez.

Odată cu tipografii Joseph Kürzböck și Ștefan Novacovici, Johann Thomas Edler von Trattner și-a dobândit un loc remarcabil între tipografii vienezi prin pricepere și abilitate. Afacerea sa a cunoscut o reală dezvoltare și nu-l putem ocoli în studiul nostru, chiar dacă nu a tipărit în limba română[276]. Aplicând la realitățile timpului său motto-ul „Labore et favore", Trattner a reușit ca, după achiziționarea unei tipografii în stare dezolantă de la Johann Jakob Jahn, fiind susținut de iezuiți, să construiască un „imperiu" tipografic și editorial (typographischer Palast), cu mori de hârtie, turnătorie de litere, librării în numeroase orașe ale Austriei habsburgice, între care și la Sibiu[277]. Tipograful universității și al Curții, înnobilat de împărăteasa de la care a obținut privilegii de tipărire a manualelor de școală și cursurilor universitare, cărților religioase, calendarelor etc., a fost un concurent puternic pentru toți tipografii contemporani de la Viena și din Monarhie[278]. În perioada eficienței sale maxime, tipograful deținea 34 de prese tipografice, fiind considerat cel mai puternic din breaslă și unul dintre cei mai bogați oameni din Viena[279]. Din tipografia lui au ieșit câteva lucrări meritorii și de interes pentru români, cum sunt spre exemplu: lucrarea cu valențe istorice Nicolaus Olahus, *Hungaria et Atila*, Viena, 1763[280]; în anul 1774 s-au tipărit la el *Regulae Directivae* pentru școlile sârbești și românești neunite,[281] lucrarea care a contribuit la îmbunătățirea stării învățământului din Imperiul Habsburgic și în același an s-a tipărit la el *Allgemeine Schulordnung*[282]; în anul 1777 apare în tipografia sa *Ratio Educationis*, legea care a contribuit prin prevederile sale la modernizarea învățământului și la înființarea școlilor românești din Transilvania pe principii felbigeriene[283]. Între altele, în anul 1753 a retipărit *Tabula Peutingeriana* într-o ediție reușită de mari dimensiuni (35 × 51cm)[284]. La Johann Thomas von Trattner au apărut numeroase titluri de carte în limba germană, latină și maghiară folosite de cititorii din Transilvania, cărți bisericești,

---

[276] Johann Thomas Edler von Trattner (8 iulie 1717 – 31 iulie 1798). Vezi: Anton Mayer, în *Allgemeine Deutsche Biographie,* 38 (1894), p. 499–501. Despre activitatea sa la Buda, V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás a Magyarországon*, p. 223–225.

[277] Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck in Österreich*, Wien, Hauptverband der graphischen Unternehmungen Österreichs, 1981, p. 204.

[278] Walter Garber, *Johann Thomas Edler von Trattner. Magnat und Raubdrucker aus Wien*, în *Kulturelemente. Zeitschrift für aktuelle Fragen*, 1999, nr. 17, p. 14–15: http://www.ehb.it/1447d1457.html (accesat în 25.05.2013); Christof Capellaro, *„Durch Arbeit und Gunst" zu den Geschäftsstrategien des typographischen Großunternehmers Johann Thomas von Trattner (18. Jahrhundert)*, Humboldt-Universität zu Berlin Institut für Bibliothekswissenschaft, (f.a.): http://www.ib.hu-berlin.de/texte/hausarbeiten/capellaro/trattner.pdf (accesat în 25.05.2013).

[279] Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck,* p. 146; Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck,* p. 206.

[280] *Nicolaus Olahus, Hungaria et Atila, sive de originibus gentis regni Hungariae situ, habitu, opportunitatibus et rebus bello paceque ab Atila gestis libri duo […],* Vindobonae, Typis Ioannis Thomae Trattner, 1763. Lucrarea a fost inventariată de Dan Râpă Buicliu, în *Bibliografia românească veche. Additamenta* I, 1536–1830, Galați, Ed. Alma 2000, nr. 206, p. 100.

[281] *Regulae Directivae für Verbesserung des ilyrischen und walachischen nicht – unierten Elementar oder Trivialschulwesen [...],* Wien, gedruckt Johann Thomas von Trattner, 1774, titlu identificat de Dan Râpă Buicliu, *Bibliografia*, nr. 218, p. 107.

[282] Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck,* p. 210.

[283] *Ratio Educationis totiusque rei litterariae per Regnum Hungariae et provincias eidem adnexas*, Vindobonnae, tomus I, 1777, Typis Joh. Thom. Nob. de Trattnern; vezi Dan Râpă Buicliu, *Bibliografia*, nr. 225, p. 110.

[284] Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck,* p. 209–210. De interes pentru bibliotecarii vremii – la Trattner și-a tipărit Michael Denis lucrările de specialitate *Einleitung in die Bücherkunde* (1777–1796), *Grundriss der Bibliographie* (1777), *Wiens Buchdruckergeschichte* (1793), dar și *Codices manuscripti theologici* (1793).

manuale școlare ș.a., dovada utilității și răspândirii fiind fondurile bibliotecilor documentare din Transilvania[285].

În vecinătatea preocupărilor noastre actuale se află alți doi tipografi vienezi înregistrați pentru activitatea lor în bibliografia retrospectivă românească. În Viena, pe lângă tipografii deja tratați, care au lucrat pentru românii din Transilvania, mai pot fi amintiți Joseph Baumeister[286] și Georgios Ventoti[287], ambii orientați spre literatura greacă. Cei doi au ajuns să fie înregistrați în bibliografia românească retrospectivă, datorită relațiilor pe care le-au întreținut cu intelectualii activi și în spațiul românesc.

Cărți românești de la Buda

Prin abandonarea fostei tipografii kurzböckiene de Ștefan Novacovici și vânzarea ei în anul 1795 către Universitatea din Buda, autorii români și unele instituții școlare din Transilvania au primit un important suport. Tipografia de la Buda va ocupa – de acum înainte și până la anul limită al cercetării noastre – cea mai importantă poziție în lumea oficinelor tipografice active pentru români. Importanța acestei tipografii pentru români rezultă din numărul mare de cărți tipărite în limba română. Pe de altă parte, tipografia cu „secția" pentru români a beneficiat de erudiția corectorilor, cenzorilor, dar și de zețari români, formându-se aici o adevărată „Republik der Gelehrten". Prin contribuția personalităților marcante ale Iluminismului românesc – scriitori, filologi, istorici, teologi, medici – și datorită progresului tehnicii, cărțile românești apărute în tipografie, prin conținut și prin aspect grafic, au realizat un pas important spre modernizarea conceptului de carte[288].

Istoria tipografiei coboară în secolul al XVI-lea, când în orașul slovac Trnava (Sâmbăta Mare) au fost puse bazele Universității de episcopul romano-catolic Nicolaus Telegdi. Universitatea și tipografia au fost permanent susținute de ordinul iezuit, ceea ce rezultă și din foile de titlu ale cărților. Într-un context care nu este elucidat în totalitate, printr-o hotărâre a lui Leopold Kollonich, promotorul unirii religioase în Imperiu, aici s-a tipărit *Catehismul* episcopului de Muncaci Iosif de Camillis cu caractere chirilice în anul 1726 (acest episod tipografic va fi tratat mai jos). Kollonich a suportat achiziționarea setului de litere chirilice pentru tipografie, după cum rezultă din cercetările întreprinse de istoricii slovaci la sfârșitul anilor '70 ai secolului al XX-lea. Literele chirilice s-au folosit în tipografia de la Trnava între anii 1695–1727[289]. Universitatea care a cunoscut o evoluție managerială și cultural-științifică spectaculoasă pe tot parcursul

---

[285] Afacerea a lăsat-o moștenire nepotului său cu același nume, care a mai rezistat până la anul 1804, timp în care a fost nevoit să renunțe treptat la mai multe din realizările bunicului.

[286] Joseph Baumeister a fost un tipograf al diasporei grecești de la Viena, care prin tipărirea lucrării Dimitrios Nicolaos Darvaris, *Gramatica germană foarte exactă*, în anul 1785, ocupă un loc în bibliografia națională românească. Acest fapt se datorează autorului cărții, tot un grec, fost student al umanioarelor și filosofiei la București în anul 1777. Având o relație cu Alexandru Ipsilanti, el a rămas până în anul 1780 la București. Vezi Georgios Polioudakis, *Die Übersetzung deutscher Literatur ins Neugriechische vor der Griechischen Revolution von 1821*, Franfurt am Main, Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2008, p. 28–29. BRV nu cunoaște lucrarea, care a fost înregistrată de D. Poenaru, *Contribuții*, nr. 66, p. 70.

[287] Cel de al doilea tipograf grec, Georgios Ventoti, tipărește grecește și latinește lucrarea medicului Dimitrie Caracaș din București, *Poemata Medica.* Georgios Polioudakis, *Die Übersetzung deutscher Literatur,* p. 121–123.

[288] Andrei Veress, *Tipografia românească din Buda*, în *Boabe de grâu*, III, 1932, nr. 12, p. 593–612; Gheorghe Gorun, *Cenzorii români de la tipografia din Buda,* passim.

[289] Hadrián Radváni, *Kníhtlačiareň Trnavskej univerzity* (Tipografia Universității de la Trnava), în *Trnavská univerzita 1646–1777*, ed. Jozef Šimončič, Trnava, 1996, p. 44–62. Autorul menționează și faptul că turnătoria de litere a tipografiei Universității de la Trnava a realizat după anul 1737 setul de litere pentru tipografia Academiei iezuite de la Cluj (problemă discutată mai sus). Având în vedere perioada discutată, presupunem că nu poate fi vorba decât de seturi de litere latine, și nu de litere chirilice. Însă, istoriografia maghiară privitoare la evoluția

funcţionării, a suferit în urma iniţiativelor Mariei Tereza de restructurare a învăţământului, inclusiv a celui universitar[290]. Aceasta a fost cauza mutării treptate a Universităţii Tyrnaviense la Buda; odată cu ea, la Buda a ajuns și tipografia, mutarea ei s-a desfășurat între anii 1773–1777. La Trnava au rămas doar micile ei părţi componente, care au purtat numele „Filială a tipografiei Universităţii regale de la Buda" și a mai funcţionat 22 de ani.

La Buda, tipografia a început să lucreze în forţă, chiar dacă pe parcurs a avut nevoie de modernizare. La început, pentru români activitatea ei nu a însemnat o creştere însemnată a numărului cărţilor. Înainte de a primi drepturi și privilegii de la împărăţie, în tipografie s-a tipărit, spre exemplu, un document în limba română cu litere latine, care a reprezentat decretul lui Iosif al II-lea de desfiinţare a șerbiei din părţile apusene ale Transilvaniei în 22 august 1785[291]. O importantă intervenţie în bunul mers al tipografiei a însemnat privilegiul acordat de Maria Tereza în anul 1779, prin care tipografia de la Buda primea dreptul de a tipări manuale școlare pentru întreaga Ungarie[292]. Acest drept, care se află în acord cu politica culturală – iluministă a Curţii din epocă, a însemnat pentru tipografie direcţia de dezvoltare pentru următoarele decenii[293]. Pentru

---

tipografiei de la Buda, de pildă István Käfer, *Az egyetemi nyomda,* la p. 118–119 menţionează că setul de litere chirilice, cu care s-au tipărit puţine cărţi românești, a fost, în secolul al XVIII-lea, transferat de la Trnava la Cluj.

[290] În anul 2010, Universitatea de la Trnava a sărbătorit 375 de ani de la înfiinţare. Cu ocazii unui simpozion legat de aniversare a fost editat volumul de studii *Die Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*, ed. Alžbeta Hološová und Kollektiv, Kraków – Trnava, 2012.

[291] A. Răduţiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, nr. 131, p. 129.

[292] În tipografia de la Buda s-au tipărit cărţi în 16 limbile: maghiară, latină, germană, franceză, italiană, neogreacă, cehă, slovacă, croată, sârbă, ucraineană, bulgară, slovenă, română, ebraică, idiș. Vezi la László Sziklay, *Les courants idéologiques et artistiques dans les publications de l'imprimerie Universitaire de Buda,* în *Tipographia Universitatis Hungaricae Budae*, 1777–1848, publié par Péter Király, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983, p. 45–51, apud Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria și arta cărţii românești vechi: Gravura de la Buda (1780–1830)*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2011, p. 16–17.

[293] Privilegiul acordat tipografiei de Maria Tereza este reprodus pe primele pagini al abecedarului: *ABC sau Bucoavna spre folosul scolelor niamului romanesc,* bilingv român și german, tipărit la Buda în anul 1797 și pentru elocvenţa lui îl citãm din BRV, II, nr. 606, p. 390–392: „Nos Maria Theresia Dei gratia Romanorum imperatrix vidua, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae &c. Sclavoniae &c. […] memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod postea quam primis statim fundatae Universitatis olim Tyrnaviensis annis Patres abolitae Societatis, qui eandem providebant Typographiam Academicam erexerunt, atque in eadem quosvis Scholasticos Libros non interrupta serie in usum tam eiusdem Universitatis quam & aliarum in Regno nostro Hungariae attunc quoque existentium Academiarum & publicarum Seholarum procudi fecerunt, insuperque super aliis etiam uti signanter corporis Juris Hungarici privative edenelis Benigna Privilegia nostra ita dicta exclusiva procurarunt, atque penes eadem Privilegia nunc etiam postquam Universitas Regia Tyrnavia Budam translata, & Typographia Academica quoque hoc loco collocata est, eadem Typographia Excusionem cum primis Scholasticorum Librorum continuat; pro maiori nihilominus stabilitate & securitate Nomine praefatae Typographiae & respective ipsius Universitatis Regiae Budensis, ad quam eadem Typographia Academica optimo iure pertinet, Maiestati nostrae supplicatum extitit humillime, quatenus saepestatam Typographiam benigno Privilegio nostro Regio eum in modum, ut nemo sive spiritualium, sive Laicorum, sive Nobilium sive Ignobilium eruditorum, vel rudium Bibliopolarum, Bibliopaegorum aut Typographorum, denique quorumcunque Institorum & Veteratorum memoratos cuiuscunque generis Libros scholasticos in usum Academiarum, Gymnasiorum ac quarumvis Scholarum publicarum per Regnum nostrum Hungariae eoque pertinentes Provincias Authoritate nostra Regia, quocunque tempore praescribendos, seu in toto, seu per partes in compendio vel quocunque demum formato Typis denuo exprimere, vel in exteris provinciis excusos in Regna & Provincias nostras Haereditarias cumprimis Hungariam eidemque adnexas Partes sine eiusdem Typographiae praescitu, & annuentia invehere, & vendere ausit, clementer munire dignaremur; Unde nos ex clementissima reflexione, quod Fundus Typographiae partim pro intertentione & conservatione Bibliothecae Universitatis, sed & aliarum ad Academias Regias, reliquaque publica Seholarum Instituta pertinentium, partim pro remunerandis eruditis Lucubrationibus destinatus sit, partim denique in alios optimos fines deservire debeat, praecipue yero, quod hac etiam ratione noviter constitutum Systema Litterarium confirmare,

românii de confesiune romano-catolică, s-a tipărit cu litere latine la 1780 *Katekizmul cel Mare cu entraebaeri si raeszpunszuri*[294] și un *Catehism* mai mic destinat tinerilor ambele patronate încă de Maria Tereza[295]. În urma privilegiului primit în anul 1779 au trebuit să se mai scurgă câţiva ani până la pornirea unei activităţi susţinute pentru români. Doar în urma decesului tipografului Kurzböck de la Viena în anul 1792 și după vânzarea tipografiei sale lui Ștefan Novacovici, care la rândul său o vinde Universităţii de la Buda în anul 1795, tipografia budensă va beneficia de seturi de litere chirilice[296]. Astfel, din acest punct de vedere, ultimii 5 ani ai secolului al XVIII-lea au însemnat un plus de importanţă pentru tiparul românesc cu alfabet chirilic. Ștefan Novacovici vânzându-și tipografia cu privilegiile avute Universităţii, Consiliul Locumtenenţial însărcinează în data de 11 decembrie 1795 această instituţie, cu punerea în funcţiune, cât mai rapid posibil, a achiziţiei[297]. Acesta a fost momentul din care Tipografia Universităţii de la Buda a devenit cel mai mare producător de carte românească a vremii spre folosul românilor din Transilvania și nu numai al acestora. Planul editorial care poate fi descifrat urmărind bibliografiile retrospective este dovada unei viziuni manageriale moderne. Carte religioasă, de popularizare, manuale școlare, dar și lucrări ştiinţifice originale sau traduceri, demonstrează spectrul vast al titlurilor și conţinutului publicaţiilor realizate în perioada cercetată de noi (1795–1830).

Erudiţii români care au apelat la serviciile tipografiei au beneficiat de contribuţia corectorilor sau cenzorilor români, care s-au perindat pe parcursul anilor prin instituţie. Începând cu anul 1799 a fost numit primul corector în persoana lui Ioan Onișor, care nu corespundea cerinţelor profesionale ale postului și abia în anul 1804 Gheorghe Șincai apare interimar în funcţia de corector

---

atque promotionem Rei Litterariae quoquo modo adiuvare velimus, id eidem Typographiae de Regiae pote, statis nostrae plenitudine & gratia speciali clementer annuendum & concedendum esse duximus, quatenus eadem Typographia praedeclaratos scholasticos Libros libere & privative imprimi, divendi & distrahi facere, hocque benigno indultu & annuentia nostra, generatim autem omni eo Jure, quod prius Typographia penes Universitatem Tyrnaviensem collocata habuit, in perpetuum uti, frui, & gaudere possit ac valeat, ea tamen lege & conditione ut omnes eiusmodi Libros ante eorum impressionem legali atque in Systemate quoque litterario praescriptae Censurae praefata Typographia submittere teneatur, e contra nemini sive spiritualium sive Laicorum, sive Nobilium sive Ignobilium eruditorum vel rudium Bibliopolarum, Bibliopaegorum aut Tipographorum denique quorumcunque Institorum aut Veteratorum rementionatos scholasticos Libros, vel in toto, ve] per partes, in compendio, vel quocunque alio formato interpolare Typis denuo exprimere, vel alibi impressum in Regna nostra haereditaria, atque Hungariam imprimis eidemque adnexas partes sine eiusdem Typographiae scitu & annuentia invehere & vendere palam, vel occulte sub poena confiscationis eiusmodi Librorum ac praeterea decem Marcarum Auri puri in una Fisco nostro Regio, in altera vero medietate eidem Typographiae applicandarum licitum sit, aut permissum.

Prouti clementer annuimus & concedemus ac serio & firmiter inhibemus praesentium per vigorem […] committimus & mandamus, quatenus mentionatam Typographiam Universitatis Regiae Budensis in impressione & distractione praememoratorum scholasticorum Librorum nullatenus turbare, aut impedire praesumatis vel sitis ausi modo aliquali, quin potius eandem hacce benigna concessione & indultu nostro Regio in perpetuum libere & absque omni impedimento uti, frui, & gaudere permittere, alios vero, qui eosdem libros imprimere vel aliunde inducere, sicque divendere attentarent, ab eiusmodi impressione inductione & distractione serio & sub paena supranotata prohibere, Authoritateque etiam magistratuali ipsi Typographiae hoc in passu toties quoties necessum fuerit assistere modis omnibus debeatis & teneamini secus non facturi. Praesentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum in archi Ducali Civitate nostra Vienna Austriae, die quinta Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo, Septingentesimo, Septuagesimo Nono, Regnorum nostrorum Hungariae, Bohemiae & reliquorum anno quadragesimo. (L. S.) Maria Theresia m.p. C. Franciscus Eszterhazy m.p. Adamus Csathó m.p."

[294] Andrei Veress, *Tipografia de la Buda*, p. 593; BRV, II, nr. 428, p. 250; IV, nr. 428, p. 259.

[295] BRV, II, nr. 429, p. 250; IV, nr. 429, p. 259–261.

[296] István Käfer, *Az egyetemi nyomda*, p. 118. Conform autorului, tipografia deţinea patru prese și seturi de litere chirilice.

[297] Veress Endre, *A Budai Egyetemi Nyomda Román kiadványainak dokumentumai 1780–1848*, A dokumentumokat gyüjtötte, összeálította és ismeretetökel ellátta […], Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982, nr. 6, p. 36–37.

al cărţilor româneşti[298]. În același an este numit oficial pe postul de cenzor și corector al cărţilor românești Samuil Micu, pe lângă care, în anul 1805, a fost acceptat din nou și Gheorghe Șincai. În afara limbii române, ei s-au ocupat și de cărţile în limba maghiară și latină. În anul 1807 a fost numit în post de cenzor și corector Ioan Corneli, care însă nu a dorit să părăsească Oradea și așa la 1808 a primit postul Petru Maior. Practic, din anul 1809 până la anul 1821, Petru Maior a contribuit până la sfârșitul vieţii la cea mai intensă activitate în producerea cărţilor românești din tipografia de la Buda. După moartea lui Petru Maior, Ioan Teodorovici se afla temporar pe postul de cenzor, dar până la anul 1830 și nici în anii imediat următori nu a fost numit nimeni în această funcţie, datorită neînţelegerilor dintre episcopii greco-catolici din Transilvania și Consiliul Locumtenenţial și, nu în ultimul rând, neînţelegerilor dintre candidaţi[299]. Este simptomatică și cu urmări culturale valoroase prezenţa reprezentanţilor Școlii Ardelene până la un moment dat într-un post cheie în procesul de editare a cărţilor românești în tipografia de la Buda. Prin erudiţia lor s-a asigurat o bună calitate din punct de vedere al acurateţii limbii și conţinutului cărţilor. Pe de altă parte, este discutat și aspectul grafic, care se datorează echipelor de tipografi, turnători de litere și gravori care, chiar dacă au provenit din întreaga Europă, și-au dedicat cunoștinţele și talentul în folosul tipografiei și producerii de carte de bună calitate apreciată până în zilele noastre[300].

Condiţiile de editare, calitatea tipăriturilor finalizate au devenit un punct de atragere a autorilor și editorilor români din spaţiul greco-catolic și ortodox, care au apelat la serviciile tipografiei de la Buda. În anul 1799 a apărut lucrarea iluministului bănăţean Paul Iorgovici, *Observaţii de limba rumănească*[301], cartea fiind patronată de Biserica Ortodoxă a Banatului. Paul Iorgovici a fost adeptul grafiei latine, susţinând principiile iluminiștilor români privind latinitatea limbii și a poporului român. Odată cu insistenţele episcopului de la Oradea Ignatie Darabant în a-l propune pe Samuil Micu pentru postul de cenzor și corector la tipografie, în anul 1799, în „Crăiască Tipografie Orientalicească a Universităţii din Peșta", a apărut cartea reprezentativă pentru sfârșitul secolului al XVIII-lea, care îl are pe acesta drept autor, *Loghica, adică partea cea cuvântătoare a filosofiei*[302]. Autorului nu i-a fost trecut numele pe foaia de titlu, dar ultimele cercetări au demonstrat paternitatea sa asupra ediţiei, despre care tradiţia spune că ar fi traducere după Christian Baumeister[303]. Cartea s-a tipărit cu alfabet chirilic. În schimb, *Evanghelia* din 1799[304] a fost tipărită cu litere latine și ortografie maghiară. Până la finele secolului al XVIII-lea, în tipografie s-au tipărit cca 21 de cărţi în limba română[305]. Până la încheierea perioadei cercetate (anul 1830), în tipografia de la Buda au fost tipărite pentru cititorii români cărţi în limba română, cu seturi de litere chirilice de către autori români sau alţii în limbile latină și germană, dar și în limba română cu ortografie maghiară.

Cele trei decenii din secolul al XIX-lea au însemnat o extraordinară efervescenţă culturală în colaborarea autorilor și traducătorilor români cu tipografia de la Buda. O cercetare recentă

---

[298] Gheorghe Gorun, *Cenzorii români de la tipografia din Buda,* passim.

[299] *Ibidem*.

[300] Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria și arta cărţii,* p. 31–35 squ.

[301] BRV, II, nr. 621, p. 413–416.

[302] BRV, II, nr. 622, p. 416.

[303] Cercetarea profesorului Alin Mihai Gherman și ediţia critică asupra *Loghicii* demonstrează că lucrarea lui Samuil Micu are un important grad de originalitate. Vezi Samuil Micu, *Loghica*, ediţie, studiu introductiv și note de Alin-Mihai Gherman, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2007.

[304] BRV, II, nr. 620, p. 413; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară,* nr. 856, p. 814–816. Cartea este considerată a fi a doua ediţie a *Evangheliei* tipărite în anul 1769 la Kalocsa din îndemnul doamnei Margareta Tomejan.

[305] Andrei Veress, *Tipografia de la Buda*, p. 593; István Käfer, *Az egyetemi nyomda*, p. 109. Mai nou la cercetătoarea Maria Berényi, *Cultura românească la Budapesta în secolul al XIX-lea*, Gyula, 2001 http://mariaberenyi.hu/Budapest.pdf (accesat în 15.03.2013).

apreciază că în tipografie s-au tipărit cca 220 de cărţi ale autorilor români pentru Transilvania, Ungaria, dar şi Ţara Românească şi Moldova[306]. Exemple sunt multe, deoarece, cu mici excepţii, în fiecare an a apărut cel puţin unul, dar şi mai multe titluri de cărţi destinate românilor. Printre autorii lucrărilor esenţiale pentru cultura românească a vremii apărute aici trebuie amintit Petru Maior, Grigorie Obradovici, D. Ţichindeal, Ioan Tincovici, Constantin Diaconovici Loga, Damaschin Bojincă, Pavel Vasici şi alţii. Având în vedere lipsa lucrărilor ştiinţifice originale, erudiţii români au tradus cărţi de popularizare a ştiinţelor, importante lucrări din limba franceză, germană, latină de filosofie, teologie, filologie, medicină, geografie, istorie ş.a. A fost un efort cultural echivalent cu un autentic act de creaţie ceea ce a contribuit la încetăţenirea terminologiei ştiinţifice în rândurile românilor. Editarea seriei *Calendarelor* a adus populaţiei româneşti articole de popularizare, de învăţături morale şi practice, povestiri, versuri şi multe informaţii utile vieţii de zi cu zi. O întreprindere de mare anvergură a fost tipărirea *Mineielor* pe 12 luni, care au apărut în două ediţii (1804–1805) într-o colaborare culturală cu episcopul Argeşului Iosif. *Mineiele* sunt apreciate pentru calitatea limbii şi pentru tehnica tipografică[307]. Tipărirea lor a implicat mari sume de bani şi o intensă colaborare între editori şi direcţiunea tipografiei[308]. Pe toată perioadă, la Buda, au apărut cărţi de cult, unele dintre ele patronate de Biserica Ortodoxă, altele de cea Greco-Catolică[309]. Prefeţele multor cărţi reprezintă foiletoane despre viaţa românilor contemporani, anunţuri despre apariţia cărţilor, texte patriotice şi istorice, declaraţii personale, îndrumări morale etc.

Tipografia Universităţii ungureşti de la Buda a oferit oportunităţi pentru intelectualii români care puteau interveni direct sau prin relaţii personale la conducerea tipografiei. O cale de acces spre conducerea tipografiei, care avea un cuvânt hotărâtor de spus despre acceptarea pentru tipar a manuscriselor autorilor, ducea şi pe la cei doi episcopi greco-catolici de la Oradea, Ignatie Darabant şi Samuil Vulcan. Pe de altă parte, cei trei corifei ai Şcolii Ardelene, aflaţi pe parcursul anilor în vizorul directorilor tipografiei pentru ocuparea postului de cenzor şi corector au găsit înţelegere la superiorii imprimeriei şi li s-a tipărit aici o parte din operă. Unele cărţi au apărut în regia proprie a autorilor, altele au fost sponsorizate de intelectuali ai vremii sau prin finanţarea unor negustori din Pesta şi din Transilvania, alte cărţi au apărut prin prenumeraţie, dar şi prin finanţarea directă a tipografiei.

Faptul că nu orice lucrare era acceptată pentru tipar este demonstrat prin acordul dat de oficialităţi. Ca una din dovezile despre cenzurarea cărţilor religioase, pe foile de titlu se află numele episcopilor, în calitate de patroni sau editori. În această calitate pe lângă Iosif al Argeşului, care a îndreptat cărţile, apare şi blagoslovenia episcopului de Karlowitz, Ştefan Stratimirovici. Nelipsit este numele împăratului Francisc I, considerat a fi patronul suprem laic al cărţilor, aşa cum se proceda în cultura românească în general. Editarea manualelor şcolare a fost atent supravegheată la nivel chesaro-crăiesc.

Dacă trecem în revistă titlurile cărţilor în limba română apărute în tipografia de la Buda, constatăm o mare diversitate a domeniilor abordate, creşterea numărului lucrărilor laice, apariţia cărţilor de popularizare, dar şi un număr stabil de cărţi bisericeşti destinate cultului greco-catolic şi ortodox pentru românii din Transilvania, dar şi din Ţara Românească şi Moldova[310].

---

[306] Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria şi arta*, p. 33. Andrei Veress în *Tipografia de la Buda*, p. 612 apreciază că „De la catehismul românesc din 1780 timp de 38 de ani această tipografie a scos peste o sută de cărţi în 130 de volume şi de la 1818 până la 1861 cam alte o sută de volume".

[307] Episcopul Iosif al Argeşului „a îndreptat" mai multe cărţi apărute la Buda, implicându-se în activitatea editorială a tipografiei, mai ales în cazul cărţilor de cult comandate pentru Biserica din Ţara Românească (spre exemplu *Octoih*, 1811).

[308] De văzut corespondenţa la Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda,* passim.

[309] Nu ne propunem să inserăm titlurile acestor opere, fiind foarte multe şi ele sunt parte a repertoriului de faţă.

[310] Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, nr. 161, p. 158–161 publică un document, care conţine prelungirea privilegiului de tipărire a cărţilor lui Ştefan Novacovici din 18 aprilie 1793 şi care expira în anul 1807. Din

Această deschidere culturală demonstrează diversificarea treptată a preocupărilor intelectualităţii românești și este, în fond, reflecţia preocupărilor tipice iluministe. În această situaţie, tipografia de la Buda a avut un rol important nu numai pentru formarea limbii literare românești, ci, implicit, a exercitat și o influenţă asupra spiritului național. Faptul că românii au publicat cărţile într-un centru cultural aflat mai aproape de Europa Centrală a contribuit la cunoașterea mai bună a realităţilor românești și în afara graniţelor de atunci ale Transilvaniei.

Tipografiile din Pesta

Tipografia de la Buda reprezintă un focar de cultură românesc – într-un centru politic și comercial important al Ungariei – prin oameni și cărţi, care se leagă de această instituţie. Nu se poate vorbi despre concurenţa unor tipografi, care au funcţionat pe malul stâng al Dunării, în Pesta. Tipografii particulari din Pesta, unii puternici, au reușit să se impună în lumea cărţii. Pentru cultura românească, un loc important îl ocupă unul din membrii familiei Trattner. Fondatorul „imperiului" Johann Thomas Trattner (1719–1798) a fost activ la Viena, dar a lăsat moștenire afacerea sa înfloritoare nepotului său activ la Buda. Tipografia de la Pesta a fost condusă la începutul secolului al XIX-lea de o rudă a familiei, Mathias Trattner, care a tipărit în anul 1808 Georg Constantin Roja, *Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre*, în limba germană și greacă[311], iar în anul 1812 la același tipograf mai apar două lucrări cu valenţe românești: Toma Costin, *Discussio descriptionis Valachorum*[312] și o lucrare de polemică cu Martin Schwartner al aceluiași autor, *Észrevételek Tekéntetes Schwartner Márton ur magyar ország statistikájában az oláhokról tett jegyzésekre*[313].

Unii autori au lansat ipoteza că nepotul lui Johann Thomas Trattner cu același nume, care ar fi preluat tipografia fondatorului, a vândut-o în anul 1805. Nu deţinem informaţii despre un alt Johann Thomas Trattner, care a tipărit la Pesta și în interesul românilor lucrările: Petru Maior, *Reflexiones in responsum Domini recensentis Viennensis ad animadversiones in recensionem historiae de origine valachorum in Dacia.* E valachico in latinum translatae. Pesthini, Typis Joan. Thom. Trattner, 1815[314]; Georg Mantan, *Gespräch zwischen einem Fremden aus der Türkey und einem Pesther Bürger. Als ein Denkmahl froher Emfindungen für die merkwürdigen Thaten und um die walachische Nation erworbenen Verdienste des Hochwohlgebohrnen Herrn Urosius Nestorovits königl. Raths und der G. n. U. Schulen Ober-Schul-Inspektors dargebracht* von [...] Lehrer der walachischen Normal-Schulen zu Pesth. Pesth, 1816. Gedruckt bei Johann Thomas Trattner, 1816[315]. În deceniul următor a tipărit românește la Pesta un alt tipograf, reprezentant al unei mari case editoriale, Ludovic Landerer de Füskút, o disertaţie a lui Damaschin T. Bozsinka, *Animadversio in dissertationem Hallensem*, *Erweiss dass die Walachen nicht Römischer Abkunft sind […] vom f. Rath* von […] 1823 editam. Pestini, Typis Ludovici Landerer de Füskút, 1827, în care aduce dovezi „Probatio, Valachos esse veros Posteros Romanorum"[316]. Lucrările apărute în tipografiile particulare din Pesta completează imaginea creată despre români în literatura

conţinutul documentui face parte și o listă de 23 de cărţi românești tipărite cu preţuri, unele dintre ele neavând anul de tipărire; ultimul an indicat este 1807. La nr. 164, p. 161 este publicat un alt document adresat directorului tipografiei, Matia Antoniu Markovits, în care se face din nou referire la prelungirea privilegiului cu alţi 15 ani pentru tipărirea cărţilor românești în tipografia de la Buda.

311 BRV II, nr. 753, p. 537–538. G. C. Roja a fost un medic macedoromân la Pesta.

312 BRV III, nr. 805, p. 56.

313 BRV III, nr. 806, p. 56. Martin Schwartner a fost istoric, s-a ocupat de diplomatica, heraldica și statistica istorică a Ungariei (*Statistik des Königreichs Ungarn*, 1798). Vezi în *Slovenský biografický slovník*, V, zv. R-Š, Martin, Matica slovenská, 1992, p. 247.

314 BRV III, nr. 880, 122–123.

315 BRV III, nr. 915, p. 154–155. Autorul G. Mantan/Montan a fost un susţinător al lui Petru Maior.

316 BRV III, nr. 1300, p. 527.

vremii. Ele nu sunt tipărite în alfabet chirilic, dar bibliografia românească retrospectivă le recunoaşte, aşa am făcut şi noi în cercetarea de faţă.

Cartea românească la Braşov

Vechi centru cultural şi economic românesc şi săsesc, Braşovul este bine cunoscut istoriografiei temei cercetate în repertoriul de faţă. Aflat la intersecţia drumurilor comerciale între Moldova şi Transilvania de vest, dar şi spre Europa, oraşul a oferit condiţii favorabile pentru deschiderea tipografiilor. Populaţia de sorginte germană s-a racordat într-un timp scurt la Reforma religioasă de la începutul secolului al XVI-lea. Sub influenţa Reformei, în ambele oraşe cu specific săsesc, atât Braşovul, cât şi Sibiul, şi-au găsit sprijin în tipografii care, chiar dacă nu permanent, ci cu unele pauze, au produs cărţi în folosul populaţiei transilvănene. Braşovul nu a rămas în urma Sibiului, în ce priveşte vechimea tiparului românesc cu slove chirilice. Pe când la Sibiu a funcţionat în deceniile cinci şi şase ale secolului al XVI-lea tipograful Filip Moldoveanul, în Braşovul aceleiaşi perioade, începea activitatea casei editoriale care poartă numele diaconului Coresi. Aflându-se prin relaţii comerciale şi spirituale într-o lume mai apropiată de Europa centrală şi datorită influenţei Reformei religioase, Coresi, prin înfiinţarea tipografiei chirilice, a fondat la jumătatea secolului al XVI-lea o primă afacere de proporţii în lumea românească, bazată pe activitate tipografică. Realizând cărţi în limba slavonă, în limba română şi ediţii bilingve, Coresi a lucrat, în principiu, în urma cererilor adresate atât din partea principilor transilvăneni, cât şi a celor venite din partea episcopilor sau mitropoliţilor ortodocşi din Ţara Românească. Chiar dacă şi fiul său Şerban a fost tipograf, activitatea tipografiei româneşti a încetat în anul 1582 (1583)[317]. Având legături cu învăţaţii europeni şi sub influenţa Reformei, pe parcursul secolului al XVI-lea, la Braşov au funcţionat şi alte oficine tipografice în care meşterii de origine germană au tipărit carte în limba latină, maghiară, germană şi greacă[318]. Reprezentantul cel mai de seamă al tipografilor braşoveni a fost umanistul Johannes Honterus, care s-a făcut cunoscut în Europa prin *Cosmographia* tipărită în zeci de ediţii în Polonia, Elveţia, Germania, Olanda, Cehia, Franţa pe tot parcursul secolului al XVI-lea şi în secolul următor, începând cu prima ediţie apărută la Cracovia[319]. Eruditul sas s-a înscris şi în istoria tiparului transilvănean prin instalarea tipografiei la Braşov unde a tipărit prima carte în anul 1539[320]. De la Honterus şi până în deceniul patru al secolului al XVIII-lea, în Braşov, nu a fost semnalată o altă tipografie.

Viaţa românilor din Braşov s-a desfăşurat în preajma Bisericii româneşti. După un hiatus de peste un secol şi jumătate, se semnalează un tipograf român, o apariţie solitară în mijlocul românilor din Şcheii Braşovului. Petcu sau Petru Şoanul (1706?–1741) a fost tipograful braşovean care a pus bazele unei tipografii de mică anvergură. Tipograful nu poate fi încadrat în vreo şcoală tipografică, cunoscându-se despre el doar informaţii sumare[321]. În oficina sa numită în foaia de titlu *Tipografia nouă*[322], a apărut în anul 1733, cu un instrumentar modest, fără să folosească litere mobile inventate încă de Johanes Gutenberg, o ediţie a *Calendarului* românesc pentru o

---

[317] Fondatorul moare în anul 1583.

[318] Johannes Heinrich Crato, Johann Fabricius, Gregor Frantliger, Georg Greus, Martin Heusler, Valentinus Wagner, Martin Wintzler.

[319] Gernot Nussbächer, *Johannes Honterus Monografie*, Bucureşti, Ed. Kriterion, 1977, p. 30 şi altele. Vezi şi *Régi Magyarországi Nyomtatványok (1473–1600),* I, Budapest, Akadémiai kiadó, 1971, passim.

[320] Gernot Nussbächer, *Johannes Honterus,* p. 49–50. Din tipografia lui Honterus au ieşit la lumină cărţi în limba latină, germană, greacă.

[321] *Repertoriul tipografilor, gravorilor, patronilor, editorilor cărţilor româneşti (1508–1830),* coord. Eva Mârza, Sibiu, Ed. TechnoMedia, 2008, p. 262.

[322] Nu deţinem informaţia de ce tipografia sa se numeşte Tipografie nouă.

sută de ani[323]. Bibliografia românească de specialitate dezbate existenţa *Calendarului* lui Șoanul în variante diferite și se menţionează ediţiile din 1731[324], 1733[325] și 1737[326] (poate și în 1739)[327]. Cercetarea actuală a lui Borsa Gedeon a demonstrat că nu poate fi vorba decât de o singură ediţie, cea din 1733. Petcu Șoanul a fost dascăl și preot în Șcheii Braşovului. Este posibil să fi lucrat clandestin, fiind și singurul meseriaș în tipografia sa[328]. Materialele sale tipografice au ajuns, probabil, în posesia familiei preoţilor Tempea, și nu s-a mai tipărit niciodată cu ele[329]. Între activitatea lui Șoanul și înfiinţarea următoarei tipografii românești a trebuit să se scurgă alţi peste 60 de ani.

Dacă la Sibiu ne-am oprit asupra activităţii meșterilor tipografi din familia Barth/Bart, la Brașov îl găsim pe Johann Georg Edler von Schobeln, senator în Brașov, pe văduva acestuia Johanna Regina (nu este semnată pe foile de titlu) și pe fiul său Franz von Schobeln. Ambele familii de origine germană, Barth și Schobeln, prin activitatea lor, au contribuit la dezvoltarea tiparului românesc. Ei au tipărit și cu alfabet latin, cărţi și documente – unii spre sfârșitul secolului al XVIII-lea – cum este cazul lui Bart, alţii în primele decenii ale secolului următor, adică membrii familiei Schobeln. Mai mult decât atât, între aceste două centre tipografice am observat și un transfer de tipografi, dacă ne gândim, spre exemplu, la Mihail Dir/Michael Dürr, care a lucrat cu Bart la Sibiu, după care, până la anul morţii sale, a lucrat cu Georg Schobeln.

Până în primii ani ai secolului al XIX-lea, după Petcu Șoanul, în Brașov, nu a mai lucrat vreo tipografie românească. Activitatea tipografică a familiei Schobeln a fost lansată prin proprietarul tipografiei, Johann Georg Edler von Schobeln, care a tipărit cu alfabet latin încă la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Iniţiatorii afacerii românești au fost negustorii braşoveni, fraţii Constantin și Ioan Boghici. Fraţii Boghici fac parte din numerosul grup de negustori braşoveni care au susţinut cultura românească. În articolul lui Axente Banciu[330] este prezentată convingător desfășurarea activităţii tipografiei.

Constantin Boghici a arendat tipografia de la J. G. von Schobeln în 25 mai 1804 pentru tipărirea cărţilor românești, grecești și ilirice, iar proprietarul tipografiei își revendica dreptul de a tipări în tipografie cărţi în limba latină, germană și maghiară. J. G. von Schobeln s-a stins din

---

[323] Borsa Gedeon, *Brassói román nyomda a 18. század elsö felében*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2010. Din cercetarea specialistului maghiar rezultă o nouă abordare a acestei tipărituri ca și a tipografului român. Lucrările de specialitate românești, inclusiv BRV-ul include 3–4 ediţii din acest calendar pentru anii 1731–1739. Borsa Gedeon demonstrează că este vorba, de fapt, despre o singură ediţie din anul 1733, restul, păstrat în extrem de puţine exemplare, sunt doar fragmente ale aceleiași ediţii.

[324] Conform cronicarului Radu Tempea, *Istoria sfintei besereci a Șcheilor Braşovului*. Ed. îngrijită, studiu introductiv, indice de nume, glosar, note de Octavian Șchiau și Livia Bot, Editura pentru Literatură, 1969, p. 132 se menţionează ediţia din anul 1731.

[325] BRV, II, nr. 207, p. 48; Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, *Calendare și almanahuri românești 1731–1918*, București, Ed. Ştiinţifică și Enciclopedică, 1981, p. 198–201. Autorii sumarizează istoriografia legată de apariţia *Calendarului*, publicând și foaia de titlu a celui păstrat din anul 1733.

[326] BRV, IV, nr. 71, p. 54.

[327] Articolul de faţă nu are menţionat autorul și publicaţia: *Izvodul primului Calendar-almanah românesc descoperit în Șcheii Braşovului* http://www.altii.home.ro/altii/primele/Petcu_Soanu.htm (accesat în 9.01.2014).

[328] Cronica lui Radu Tempea încearcă să facă lumină în identificarea problemei clandestinităţii tipografiei lui Petru Șoanul. Pentru „*Calendarele*" tipărite de el ar fi primit unele materiale din partea preotului neunit State (Grid), la momentul marilor neînţelegeri dintre susţinătorii unirii și preoţii neuniţi din Șcheii Braşovului. Vezi Radu Tempea, *Istoria sfintei besereci*, p. 144, 149 ș.a.

[329] Borsa Gedeon, *Brassói román nyomda*, p. 131.

[330] Axente Banciu, *Suflete uitate Boghicii*, în *Ţara Bârsei*, 1930, nr. 4, p. 293–309. Autorul a găsit în arhivele braşovene contractul încheiat dintre Georg von Schobeln și fraţii Boghici. Susţinea ideea că tipografia lui Honterus a ajuns în posesia lui Georg von Schobeln. Vezi și Ruxandra Moașa Nazare, *Cărţile tipărite de negustorii braşoveni, fraţii Constantin și Ioan Boghici*, în *Libraria*, 2007, VI, p. 305–317. Deoarece nu am întreprins cercetări speciale privind istoricul acestei tipografii, meritul concluziilor le aparţine autorilor menţionaţi în această notă.

viaţă în anul următor, iar oficina i-a revenit soţiei sale, Johanna Regina Schobeln. Noii proprietărese și fraţilor Boghici li se impune o severă cenzură a cărţilor românești, de care se ocupa rectorul Marienburg și care trebuia să predea la magistratul orașului din 6 în 6 luni lista cărţilor[331]. Fraţii Boghici, sponsorizează – uneori doar Constantin, altădată numai Ioan, dar de cele mai multe ori ambii – cărţile românești tipărite cu instrumentarul lui von Schobeln. Ei nu au fost deprinși cu arta tipografică, de aceea întâlnim în tipografia finanţată de ei meșteri de renume ca deja amintitul Michael Dürr/Mihail Dir, care a venit la Brașov de la Sibiu[332]. Mihail Dir a primit misiunea să se îngrijească de turnarea literelor la Pesta. Un alt tipograf, Ioan Henning a tipărit pentru Boghici doar în anul 1807[333]; Herfurt[334] a fost cel mai statornic dintre tipografi și numele lui se află pe cărţile tipărite în oficina Schobeln în tot timpul funcţionării. Faptul că tipografia se afla în atenţia oficialităţilor este dovedit prin folosirea formulei „tipografia privilegiată", aflată pe foile de titlu ale cărţilor. Se presupune că în perioada 1806–1816 tipografia a fost condusă de văduva fondatorului. Contractul dintre Boghici și urmașul familiei von Schobeln, Franz, întors de la studii din străinătate, a expirat în anul 1816. În tipografia fraţilor Boghici s-au tipărit 21 de cărţi românești. Franz von Schobeln (Francisc Șobel în cărţile românești) a preluat afacerea de la mama sa și a continuat să tipărească, până în anul 1827,[335] cărţi românești.

Ce cărţi românești s-au tipărit la familia Schobeln/Boghici? Conţinutul cărţilor șobeliene diferă de la un membru de familie la altul. În perioada fondatorului s-a tipărit Ioan Bărac, *Istoria prea frumosului Arghi*r […], cea de a II-a ediţie,[336] o *Bucoavnă, Octoih mic și Patimile și moartea Domnului* […], toate în anul 1805. Având privilegiul pentru tipărirea manualelor școlare, în perioada lui Francisc Șobel au apărut trei ediţii de *Bucoavne* (1817, 1822, 1826), mai interesantă din producţiile sale fiind lucrarea lui Ioan Prale, *Psaltirea în versuri*, care este și ultima ediţie a perioadei cercetate de noi.

Prin activitatea editorilor și meșterilor brașoveni susţinuţi și prin privilegiile obţinute, tipografia a contribuit în diferitele sale faze evolutive la dezvoltarea elitei transilvănene în general, dar cum demonstrează și repertoriul anexat, în speţă a elitei românești. Proprietarii tipografiei, în colaborare cu editorii și meșterii tipografi, au realizat o afacere, care, după producţia reală de carte, poate fi considerată prolifică și astfel s-au putut lansa în editarea cărţilor, orientându-se după cerere. Chiar dacă biografiile editorilor și meșterilor tipografi sunt prea puţin cunoscute, numele lor indică apartenenţa la etnia germană (Schobeln, Herfurt, Henning, Dürr). Tipărirea cărţilor românești era profitabilă, mai ales prin susţinerea financiară din partea negustorilor Constantin și Ioan Boghici. Tirajele relativ mari, 1000–3000 de exemplare[337], stau mărturie capacităţii de lucru a tipografiei brașovene. Relaţiile cu personalităţile românești din preajma

[331] Axente Banciu, *Suflete uitate. Boghicii*, p. 299.

[332] Mihail Dir a fost tipograf, zeţar și diortositor la Petru și Ioan Bart. Prima carte la care a colaborat încă la Sibiu a fost intitulată *Pilde filosofești,* din anul 1783. Din anul 1804, când a lucrat pentru fraţii Boghici, și până în anul 1806, când a și murit, folosește numele germanizat Michael Dürr. Vezi: *Repertoriul tipografilor*, p. 95–96.

[333] Johannes Henning a tipărit în limba română ediţia a II-a din *Floarea darurilor* în anul 1807 și *Psaltirea* în același an. Vezi: *Repertoriul tipografilor*, p. 141.

[334] Numele de familie Herfurt apare în mai multe variante. Nu avem cunoștinţă despre mai mulţi membri ai familiei, chiar dacă pe tipăriturile de la tipografia Schobeln numele apare în această formă: Fridrich (1805, 1808, 1809, 1812, 1816, 1818, 1820, 1827), Fridrich August (1820, 1822, 1826), Ioan August (doar în 1811). Vezi: *Repertoriul tipografilor*, p. 142–143.

[335] Vezi: *Repertoriul tipografilor*, p. 239–240. În tipăriturile românești, numele de familie apare românizat în Șobel: Gheorghe sau Francisc de Șobel.

[336] Tipograful a fost Mihail Dir, dar nu este limpede când a apărut prima ediţie a cărţii. Ba mai mult, în anul 1809, în vremea „tipografiei privilegiate" conduse de văduva lui J. G. von Schobeln, a apărut încă o dată ediţia a doua, tipărită de Fridrich Herfurt.

[337] Ruxandra Moașa Nazare, *Cărţile tipărite de negustorii brașoveni,* p. 316.

Șcheilor, preoţi sau laici, au contribuit la formarea unui cerc de colaboratori şi cititori participanţi la actul editorial. Susţinerea financiară venită din partea locuitorilor implicaţi în viaţa economică a urbei reprezintă totodată conştientizarea nevoii crescute de instrucţie nu numai în rândul intelectualităţii, ci şi în rândul comercianţilor braşoveni. Nevoia şi dorinţa de carte sunt demonstrate prin lungile liste de prenumeranţi publicaţi în unele volume tipărite.

Oradea lui Samuil Vulcan

Oraşul, aflat în vestul extrem al Transilvaniei, în regiunea istorică Crişana, face parte din importante centre ale vieţii culturale. A găzduit încă la începutul celei de a doua jumătăţi a secolului al XVI-lea un iscusit şi deja bine cunoscut tipograf Rafael Hoffhalter, alt reprezentant al Reformei. Sosit de la Viena şi Debrecen, Rafael Hoffhalter s-a îngrijit de instalarea tipografiei la Oradea în anul 1565. Tipografia hoffhalteriană a funcţionat aici cu intermitenţe, lucrând cu alfabet latin, mai ales în limba maghiară până la anul 1567. În anii ulteriori a fost plimbată până la Alba Iulia, unde Rafael a primit din partea principelui Ioan Sigismund titlul de tipograf „regal”[338]. Un episod tipografic semnificativ pentru oraș a fost venirea tipografului Abraham Szenczi Kertész. Se presupune că a fost activ aici o perioadă mai lungă de timp, între anii (1639)1640–1660[339], iar dintre cărţile sale privitoare la români trebuie menționată lucrarea *Approbatae Constitutiones Regni Transylvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum* din anul 1653[340]. Gheorghe Rákoczi al II-lea a patronat tipărirea *Bibliei* la Oradea, dar tirajul acesteia a fost distrus de turci în anul 1660. În secolul al XVIII-lea, în contextul istoric mai sus analizat, în perioada creșterii importanţei Bisericii Catolice în Imperiu, episcopul romano-catolic Nicolae Csáki pune bazele tipografiei Seminarului romano-catolic, care a funcţionat între anii 1741–1804. Tipografia producea cărţi, aşa cum era firesc, în limba latină, maghiară, germană, necesare învăţământului seminarial sau cultului catolic[341]. Tipografia a fost luată în chirie de o întreagă pleiadă de tipografi, însă, în prima fază a funcţionării ei, nu s-au tipărit cărţi care ar face obiectul cercetării noastre.

Situaţia tipografiei se va schimba începând cu anul 1804, când a cumpărat-o Antal Gottlieb Marmarosiensis, care obţine şi privilegiu de tipărire în Oradea[342]. Într-un spirit al culturii iluministe transilvănene de sorginte locală, tipografia de la Oradea a publicat în acest răstimp în limba română sau de autori români mici lucrări ocazionale. În același an 1804 apare la Gottlieb

---

[338] Despre activitatea lui Rafael Hoffhalter și a fiului său Rudolf, Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, nr. 79, p. 31–32 descrie, pe baza cercetărilor lui Hiador Sztripszki și Gheorghe Aleksics, *Cântece bisericești* a lui Szegedi Gergely din anul 1570, considerate a fi cântece calvine în limba maghiară și română, numit convenţional *Fragment Todorescu*. După autori, tipograful ar fi fost Rudolf în anul 1570–1573. În cea mai recentă lucrare în care este prezentată activitatea tatălui și fiului Hoffhalter, avem în vedere pe V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* pe p. 62, autoarea ajunge la concluzia că Rafael moare în anul 1568, iar Rudolf își începe activitatea tipografică în anul 1573–1574, dar nu la Oradea, ci în Slovenia în Dolnja Lendava și Nedelice. Într-adevăr, ajunge să lucreze și în Oradea, dar abia în anul 1584–1585, iar în anul 1586 a murit la Debrecen. Vezi o discuție și la Constantin Mălinaș, *Tipografi, tipografii și edituri în Bihor 1565–1948*, Oradea, Ed. Mihai Eminescu, 1995, p. 7–8. O discuţie pe tema cărţii şi la Mariana Ciuciu, Mircea Valeriu Diaconescu, *Psaltirea Bisericii Reformate Române din Transilvania și Psaltirea în versuri a lui Dosoftei, Mitropolitul Moldovei*, postat de autori în 9 septembrie 2012 http://no14plusminus.ro/2012/09/09/psaltirea-bisericii-reformate-romane-din-transilvania-si-psaltirea-in-versuri-a-lui-dosoftei-mitropolitul-moldovei/ (accesat în 9.06.2013).

[339] V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 109, 119–120.

[340] Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, nr. 150, p. 82–85.

[341] În această tipografie a lucrat între anii 1746–1755 tipograful Mihail Becikerechi, cel care a plecat de la Oradea la Blaj unde a funcţionat între anii 1756–1757 în tipografia Mănăstirii *Sf. Troiță*.

[342] Antal Gottlieb Marmarosiensis, venit de la Vác, cumpără tipografia cu 1000 de forinţi. Vezi la V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 185; Constantin Mălinaș, *Tipografi, tipografii,* p. 9.

Elegia lui Gheorghe Șincai în culegerea de poezii encomiastice *Orodias*[343]. Între mai multe tipărituri ocazionale, în anul 1807 a apărut *Salutatio* în onoarea episcopului greco-catolic de Oradea, Samuil Vulcan[344]. Totodată, cu ocazia consacrării episcopului la Oradea în anul 1807, Ioan Bob, episcop greco-catolic de la Blaj, a ţinut cuvântarea publicată sub titlul *Propemticon* la același Gottlieb[345]. Cu aceeași ocazie a consacrării, prin intermediul tiparului, i-au fost adresate episcopului de Oradea mai multe salutaţii, ode, felicitări, apărute în tipografia lui Gottlieb[346]. În anul 1808 tipografia schimba din nou proprietarul prin Ioan Francisc Tichy, care va fonda aici o dinastie tipografică, de trei generaţii[347]. În tipografia sa, lipsită la început de setul de litere chirilice, apăreau de asemenea tipărituri ocazionale, în limba latină, maghiară sau română cu ortografia maghiară, așa cum este de pildă *Spre bucurie marelui și pre vrednikului al Boros Jenöului Domnului Atzél Stefán […],* 1808[348]. În cel de al treilea deceniu al secolului, la Tichy văd lumina tiparului lucrări ocazionale datorate lui Dimitrie Hossu, preot greco-catolic[349], Petru Ioanovici, student la Oradea[350], Moise Noak, student probabil la Oradea[351], în limba română și latină, redactate încă sub semnul Iluminismului. Samuil Vulcan este autorul cărticelei de popularizare pentru români *Despre vărsatul de vacă*, 1823, dar și al lucrării *Carte către cler și popor*, tipărită de același Tichy în anul 1824[352]. Semnificativă pentru această perioadă de final a Iluminismului este editarea șematismelor cu calendar *Schematismus venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadinensis graeci-ritus catholicorum*, tipărite în limba latină și română în anii 1820, 1822, 1825, 1829[353], fiind posibilă și apariţia celor din anii 1824, 1827, 1828 în aceeași tipografie. Tipografia familiei Tichy, după cum rezultă din lucrările prezentate, a avut o bună relaţie cu Episcopia lui Samuil Vulcan și a susţinut Biserica Unită din eparhia Oradiei.

Lumea cărţii româneşti în Arad şi Timişoara

Din lipsa mai multor informaţii adăugăm într-un capitol la preocupările intelectualităţii românești din vestul Transilvaniei în domeniul publicării lucrărilor pentru români, alături de Oradea, Aradul și Timișoara, existând și un liant firesc între ele. Modestele ştiri pe care le deţinem privind contribuţiile perioadei cercetate de noi, indică unul și același tipograf în ambele orașe

[343] Ioan Chindriș, *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Cluj-Napoca, Ed. Cartimpex, 2001, p. 179–212.

[344] BRV, II, nr. 728, p. 504–505.

[345] *Propemticon* honoribus Ilustrissimi ac reverendissimi Domini Samuelis Vulkan Episcopi Magno-Varadiensis graeci ritus catholici, cum solemnem sui consacrationem ab Excelentissimo […] Domino Joanne Babb Episcopo Fogararasiensi […] die VII. Junii MDCCCVII Balásfalvae suscepturus, in Transylvaniam proficisceretur, debita cum veneratione dicatum […]; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, nr. 949, p. 157.

[346] În același an 1804, când Gottlieb pune în funcţie tipografia sa, în oraș a încercat să se așeze un alt tipograf, Michel Szigeti. Gottlieb împreună cu meșterul său tipograf Tichy fac cu succes demersuri pentru înlăturarea concurenței și Szigeti va părăsi orașul fără să editeze aici vreo carte. Constantin Mălinaș, *Tipografi, tipografii*, p. 10–11.

[347] În contextul studiului nostru se acreditează doar primul membru al familiei, care este activ până la anul 1838. După el urmează Alajos (1838–1862) și ultimul este Akaţiu (1862–1874).

[348] BRV nu cunoaște lucrarea. Vezi: Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, nr. 975, p. 168–169.

[349] *Versuri Episcopului Nicolae Kováts*, 1827; BRV, III, nr. 1308, p. 534–535; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, nr. 1188, p. 250. Vezi și Ioan Chindriș, *Cel mai vechi Șematim românesc cunoscut: Oradea, 1813,* în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu" Series Historica*, 2002, L, p. 235–260.

[350] *Odă către Episcopul Samuil Vulcan*, 1823, înregistrată la Daniela Poenaru, *Contribuţii*, nr. 148, p. 132–134.

[351] *Ode* amplissimis honoribus Illustrissimi […] Samuelis Vulcan Episcopi Magno-Varadiensis Graeci Ritus catholicorum […], 1827, Moise Noák din Hunedoara fiind student al seminarului în primul an. BRV, III, nr. 1320, p. 545; IV, nr. 1320, p. 317; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, nr. 1193, p. 252.

[352] BRV, III, nr. 1194 a, p. 717.

[353] Șematismele și calendarele dintre anii 1822–1829 sunt cunoscute BRV-ului III, nr. 1085, p. 347, nr. 1163, p. 403 apoi BRV, IV, nr. 451, p. 162 și BRV, III, nr. 1431, p. 660.

prin persoana lui Iosif Klapka[354]. Nu avem certitudinea că lucrarea lui Moysi Bota, *Dedicaţie la instalarea lui Nestor Ioanovics*, [Arad], 1829[355] a apărut într-adevăr la Arad. Fără mai multe date edificatoare despre tipografia arădeană, *Bibliografia românească veche*[356] presupune că s-ar fi tipărit la Arad, la tipograful Iosif Klapka[357]. Ipoteza autorilor BRV-ului s-ar putea adeveri, deoarece corpul didactic al Preparandiei de la Arad cerea printr-un memorandum datat cu 26 iulie 1828 să poată dispune de o tipografie[358]. Posibil ca dedicaţia lui M. Bota, învăţător din zona Aradului, la instalarea lui Nestor Ioanovici să se fi tipărit prin Iosif Klapka, tipograful venit de la Timişoara pentru instalarea tipografiei Preparandiei. Iosif Klapka a fost un tipograf activ în Timişoara acelei vremi, din tipografia sa ieşind mai multe texte ocazionale, în rândul cărora s-ar încadra şi dedicaţia lui Moysi Bota.

Activitatea sa de la Timişoara[359] s-a desfăşurat în mai multe direcţii; de la faptul că, după cum afirmă bibliografia locului, a înfiinţat prima bibliotecă publică funcţională din Imperiul Habsburgic şi din teritoriile româneşti în anul 1815,[360] până la realitatea că a fost un primar de succes al Timişoarei între anii 1819–1833[361]. În contextul cercetării noastre, Klapka a fost tipograf şi posibil şi compactor la Timişoara în aceeaşi perioadă în care a ocupat funcţia de primar[362].

Unicatul de la Trnava/Sâmbăta Mare

Centrul cultural de la Trnava (Slovacia), amintit de noi în câteva rânduri, este legat în primul rând de instrucţia unor tineri români în secolul al XVIII-lea, şi nu poate fi omis din cercetarea noastră actuală, pentru că printr-un concurs de împrejurări s-a tipărit aici o singură carte în limba română cu caractere chirilice. Această apariţie solitară o reprezintă *Catehismul* episcopului de Muncaci Iosif de Camillis tipărit aici în tipografia academică în anul 1726[363]. *Catehismul* lui de Camillis este cel de-al treilea catehism unit în limba română. Apare ca o continuare a îndeplinirii prerogativelor diplomelor leopoldine, prin care se solicita episcopilor greco-catolici tipărirea cărţilor în spiritul unirii. Prima variantă a fost realizată de episcopul Iosif de Camillis în limba ruso-ruteană, tipărită la 1698, tot la Trnava, în aceeaşi tipografie din care în anul 1726 a ieşit şi ediţia românească legată de numele traducătorului sau editorului Francisc Szunyogh.

Episcopul Muncaciului, cu jurisdicţie şi peste românii din Sătmar şi Maramureş, a purtat şi titulatura de vicar apostolic şi a fost subordonat direct papei. Această calitate i-a permis să-şi extindă

---

354 Numele tipografului, chiar dacă nu într-o viziune favorabilă, îl găsim în scrisoarea din 9 martie 1809 trimisă de la Timişoara de Grigore Obradovici directorului tipografiei de la Buda la Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, nr. 195, p. 185.

355 BRV, III, nr. 1412, p. 318. Autorul a mai publicat la Buda *Versuri indemnătóre cătré deprinderé ténerimei românéschi,* 1829; *Regulile sau grammatica poeziii,* 1831.

356 BRV, III, nr. 1412, p. 622, IV, nr. 1412, p. 318.

357 Iosif Klapka sau Jozsef Klapka a fost un tipograf activ la Timişoara după anul 1800, tipărind mai mult texte scurte, ocazionale, foi volante în limba maghiară şi latină.

358 Anton Ilica, *Istoricul preparandiei din Arad de la şcoala regească preparandială gr. neunită a naţiunii române la liceul pedagogic „Dimitrie Ţichindeal" Arad*, Cluj-Napoca, Ed. Casa cărţii de ştiinţă, 2012 p. 102, 141–142.

359 Primele informaţii despre o activitate tipografică la Timişoara datează, probabil, din anul 1769 sau 1771, folosind alfabetul latin şi limba germană cu predilecţie. Activitatea de aici a fost direcţionată mai ales pe publicarea lucrărilor de mică anvergură. Se remarcă apariţia încă în anul 1771 a publicaţiei periodice *Temeschwarer Nachrichten.* Vezi V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 212–213.

360 http://www.banaterra.eu/romana/prima-biblioteca-publica (accesat în 8.01.2014).

361 http://www.primariatm.ro/m/2-Monitorul_Primariei_Timisoara/17-Istoria_ora%C5%9Fului_t%C4%83u/1097-Primarii_Municipiului_Timi%C5%9Foara.html (accesat în 8.01.2014).

362 La Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, nr. 147, p. 148–149.

363 BRV, IV, nr. 190, p. 225–233, fără niciun comentariu este citată lucrarea lui Nicolae Iorga, *Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramureşene*, II, Bucureşti, 1906, p. 9, nr. 9.

autoritatea ecleziastică în „Ungaria”[364]. *Catehismul* propus de Iosif de Camillis, inovator prin conceptele sale aflate între cele ale Bisericii Răsăritene şi cele ale Bisericii Romano-Catolice, promovează o sintagmă de compromis „catolic în credinţă, răsăritean în rit”[365]. Tipografia academică de la Trnava, răspunzând politicii editoriale a Curţii de la Viena mijlocită de iezuiţi, s-a implicat în mod firesc în tipărirea cărţilor cu alfabet chirilic pentru popoarele din Răsăritul Europei supuse Imperiului. *Catehismele* din 1698 şi 1726 nu sunt singurele cărţi destinate popoarelor supuse din Monarhie. Sub patronajul cardinalului Kollonich, în aceeaşi tipografie s-au tipărit *Abecedarele* lui Petrus Canisius în limbile croată şi sârbă. Setul de litere chirilice le-a procurat cardinalul Kollonich din Cracovia, suportând achiziţionarea lor pentru a se tipări cu ele şi cărţi în limbile ruteană, croată, sârbă, slovenă şi română[366]. Setul de litere chirilice s-a folosit la Trnava între anii 1695–1727, dar o singură dată pentru a se tipări o carte românească, cea din anul 1727[367]. După anul 1727, corpul de litere îmbogăţit a fost trimis tipografiei academice la Cluj[368].

Cartea românească în Bucovina Habsburgică

Parte a Imperiului Habsburgic din anul 1775, Cernăuţiul a fost un centru multicultural al Bucovinei în care populaţia românească a fost majoritară în unele perioade istorice, sau, cel puţin, a ocupat un loc important în istoria modernă a Ucrainei[369]. Această realitate l-a determinat pe tipograful Petru Ekhardt, a cărui naţionalitate presupunem că ar putea fi cea germană, să înfiinţeze o tipografie la Cernăuţi. Privilegiul de tipărire a cărţilor în limba română şi ilirică l-a obţinut în data de 16 ianuarie 1808[370]. La el s-a tipărit, spre exemplu, un *Catehism mic* trilingv, român, rus şi german în anul 1804,[371] *Extract din gramatica germano-română* a lui Anton de Marki, 1808[372] şi 1810[373]. La

[364] Ovidiu Ghitta, *Naşterea unei biserici,* p. 118–119.

[365] Anton Rus, *Dimensiunea teologică a catehismului lui Iosif de Camillis*, în *Catehismul lui Iosif de Camillis,* p. 21–22 ş.a. Despre traducătorul în limba română a *Catehismului* lui de Camillis s-a exprimat Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* p. 372; Andrei Veress în *Bibliografia româno-ungară*, nr. 321, p. 174–176, informaţia nefiind demonstrată prin surse certe. Autorul, ca şi N. Nilles, îl nominalizează în calitate de traducător pe iezuitul Francisc Szunyogh, care s-a aflat, la un moment dat, în anturajul episcopului Atanasie Anghel.

[366] *Catehismul lui Iosif de Camillis,* p. 10–13. Vezi şi Johanes Németh, *Memoria Typographiarum inclyti regni Hungariae et Magni Principatus Transsilvaniae*, Pesthini, Typis et Sumptibus Joanis Thomae Trattner, 1818, p. 156. În perioada în care s-a tipărit *Catehismul* din 1726, factorul tipografiei de la Trnava a fost Fridericus Gáll (1717–1731).
Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, I, nr. 253, p. 137 mai indică un alt *Catehism românesc*, care s-ar fi tipărit în anul 1696 de iezuitul Francisc Szunyog în limba română la Trnava, din care nu se mai păstrează exemplare. Vezi şi BRV, I, nr. 100, p. 339. Pentru ediţia din 1696, atât Veress, cât şi BRV citează alte surse mai vechi, spre exemplu pe Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* p. 372. N. Nilles îi atribuie lui Szunyogh editarea [traducerea] *Catehismelor* de la Sibiu, 1709 şi Trnava 1696 şi 1726.

[367] Hadrián Radváni, *Knihtlačiareň Trnavskej univerzity* [Tipografia universităţii de la Trnava], în *Trnavská univerzita 1646–1777*, ed. Jozef Šimončič, Trnava, 1996, p. 44–62. Autorul menţionează şi faptul că turnătoria de litere a tipografiei Universităţii de la Trnava a realizat după anul 1737 setul de litere pentru tipografia Academiei iezuite de la Cluj. Având în vedere perioada discutată, presupunem că ar trebui să fie vorba de seturi de litere latine, şi nu de litere chirilice. Însă, istoriografia maghiară privitoare la evoluţia tipografiei de la Buda, de pildă István Käfer, *Az egyetemi nyomda,* la p. 118–119 menţionează că setul de litere chirilice, cu care s-au tipărit puţine cărţi româneşti, a fost, în secolul al XVIII-lea, transferat de la Trnava la Cluj. Se profilează aici o temă care ar merita clarificată în viitor.

[368] Hadrián Radváni, *Knižnica a knihtlačiareň trnavskej univerzity* [Biblioteca şi tipografia universităţii de la Trnava], în *Trnavská univerzita v slovenských dejinách*, Bratislava, Ed. Veda, 1987, p. 213–214.

[369] http://ro.wikipedia.org/wiki/Cern%C4%83u%C8%9Bi (accesat la 20.02.2013). Petru Ekhardt a fost probabil şi librar şi legător de cărţi.

[370] Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, nr. 164, p. 161.

[371] BRV, II, nr. 666, p. 448–449.

[372] BRV IV, nr. 322, p. 128; Daniela Poenaru, *Contribuţii*, nr. 322. IV, p. 267.

[373] BRV, III, nr. 780, p. 25–27.

1807 a tipărit o *Carte de pravilă*, I-II[374] și *Cartea legilor*, I-II în anul 1812[375] și o serie de *Calendare* în anii 1809, 1811–1814, datorate lui Vasile Ţintilă, unele dintre ele fiind doar foi volante.

La Liov/Lemberg s-a tipărit românește și nemțește *Rânduiala judecătorească* în anul 1789[376], apoi *Învățătură pentru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, [1793] „cu tipariul lui Piller"[377]. În anul 1794 a apărut aici traducerea lucrării autorului suedez Nils Nystrilm, *Mijlociri pentru stingerea focului*, în limba germană și română[378]. Tipograful indicat la ambele cărţi este Piller. Joseph Johann Piller a fost librar și tipograf, a tipărit atât în limba germană, cât și românește, ca exemplu poate fi adusă și *Învăţătura despre sămănare inului pentru Bohemia, Moravia și Silezia.* S-au dat în Bohemia de K. economicească patrioţască soţietate. În anul 1804 s-au tipărit la Iosef Ioan Piler în Liov[379].

Curiozităţi bibliologice

Finalmente, din ordinul cărţilor tipărite în limba română sau aparţinătoare autorilor români, ne-au rămas de tratat câteva apariţii solitare, care se desprind oarecum din masivul tezaur de carte prezent în repertoriul nostru.

În tipografia de la Bratislava a apărut, în contextul unei lucrări de mare anvergură a enciclopedistului slovac Matthias Bel, lucrarea lui Nicolaus Olahus, *Hungaria sive de originibus gentis, regionis, situ, divisionis habitumatque opportunitatibus*, *liber singularis nunc primum in lucem editus, decadis I monumentum I. Accesit eisdem, compendiarium altatis suae chronicon.* Din punctul de vedere al cercetării noastre, Matthias Bel a intrat în posesia manuscrisului, devenind astfel primul editor al acestei lucrări. Ea face parte din volumul cu titlul *Adparatus ad Historiam Hungariae, sive Collectio Miscella, Monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientium*. Conguisuit in decades partius est & prefationibus, atque Notis illustrauit, Matthias Bel, Posonium, Typis Ioannis Paulli Royer, 1735[380].

Am inclus în lucrarea noastră un alt unicat reprezentat de *Evanghelia* apărută la Kalocsa (Ungaria) în anul 1769 cu litere latine în tipografia piariștilor de acolo pentru că a fost patronată de o ardeleancă, doamna Margareta Tomejan[381].

În Serbia, din același grup de rarităţi face parte *Slavenskaja i valahijskaja Kalligrafia*, tipărită în Ţesaro Kralevskih Vienskih Akademei Hudojestva vă Karlovitia Sremskom în 1778, carte destinată funcţionarilor din cancelarii. Autor și tipograf a fost Zaharij Orfelin[382]. Despre alte ediţii pentru români deocamdată nu deţinem informaţii.

---

374 BRV, II, nr. 714, p. 497.

375 BRV, III, nr. 803, p. 55–56.

376 BRV, II, nr. 528, p. 330.

377 Dan Râpă-Buicliu, *Bibliografia românească veche. Additamenta*, Galați, 2000, p. 117. Despre tipograf există scurte informaţii. Spre exemplu vezi în *Annalen der Literatur und Kunst in dem Oesterreichischen Kaiserthume*. Jahrgang 1812, zweiter Band. April, May, Juny. Wien, 1812, im Verlage bey Anton Doll, p. 418. https://books.google.ro/books?id=B4tfAAAAcAAJ&pg=PA418&lpg=PA418&dq=Lemberg,+%7C+gedruckt+bei+Joseph+Johann+Piller.&source=bl&ots=AAqNjeZh_q&sig=I2YBfkbCQyQwivfrrUhjrMn7_9E&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwizkqjCrf7KAhWJ_iwKHZIyBfkQ6AEIGjAA#v=onepage&q=Lemberg%2C%20%7C%20gedruckt%20bei%20Joseph%20Johann%20Piller.&f=false (accesat în 16.02.2016).

378 BRV, II, nr. 580, p. 367.

379 BRV IV, nr. 291, p. 120

380 Eva Mârza, Andreea Mârza, *Transilvania în opera polihistorului slovac Matei Bel (1684–1749),* în *ANUASH*, 2009, 13, p. 122–123.

381 Această *Evanghelie* este considerată de Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară,* nr. 856, p. 814–816 a fi prima ediţie a celei tipărite în anul 1799 la Buda.

382 Biografia lui Zaharij Orfelin o găsim, spre exemplu la http://www.antikvarne-knjige.com/magazin/zaharije-orfelin (accesat în 17.02.2016).

Constatări finale

Istoriografia privind cele două teme mari pe care le-am abordat prin studiul de faţă – istoria cărţii româneşti vechi şi prezenţa şi influenţele politicii habsburgice în spaţiul transilvan – este vastă şi cuprinzătoare. Prin juxtapunerea celor două teme, cumulate sub titlul *Cartea românească veche în Imperiul Habsburgic (1691–1830). Recuperarea unei identităţi culturale,* ne-am propus decantarea acestor două segmente din istoria Transilvaniei şi evaluarea lor în linii comune. Ne-am pus întrebări ori probleme de genul: Cum a influenţat politica culturală a Curţii de la Viena editarea cărţilor româneşti de la cucerirea Transilvaniei de către Imperiul Habsbugic? Care au fost metodele Curţii folosite în acest scop?

Nu ne-am propus, nici nu credem că ar fi fost util, să realizăm prin acest studiu o exegeză exhaustivă asupra primei întrebări. Am dorit să punem la locul cuvenit producţia de carte într-un spaţiu istoric bine delimitat şi într-o perioadă tot la fel de bine demarcată din punct de vedere cronologic. Repertoriul care formează partea inovatoare a acestei lucrări, va fi capabil, prin conţinutul său, să legitimeze concepţii, tendinţe, metode, chiar şi idei, precum şi originea lor autohtonă sau europeană, acolo unde este posibil. Autorii, editorii, patronii, traducătorii, tipografii cărţilor româneşti şi-au manifestat apartenenţa la spaţiul transilvan şi românesc chiar şi atunci când nu au putut beneficia de susţinere din partea oficialităţilor. De la înfiinţarea primelor tipografii româneşti, au avut un rol hotărâtor condiţiile istorice apărute prin treptata cucerire a Transilvaniei, Olteniei, Banatului, Bucovinei de către Habsburgi. Dinamica modernizării gândirii erudiţilor implicaţi în procesul editorial este demonstrată prin fiecare fişă de carte înregistrată în repertoriu. Sondajele noastre aplicate celor două segmente: istoriei şi cărţii, sperăm să fi permis specialistului, dar şi cititorului interesat ca, pe baza circumscrierii contextului istoric, politic, poate şi social, să descifreze locul ocupat de cartea românească a vremii în folosul românilor transilvăneni şi nu numai al acestora. Ne-am rezumat la câte o punere a problemei privind înfiinţarea tipografiilor, istoricul cărora a mai fost completat în ultimele decenii prin unele cercetări de specialitate. În studiul de faţă am marcat doar apariţiile cheie, urmând apoi ca repertoriul oferit să permită o apropiere de fiecare exemplar dat la lumină.

Influenţele şi implicarea factorilor interni şi a celor din afară şi totuşi dinăuntrul Imperiului timp de 139 de ani au contribuit la formarea conţinutului şi aspectului grafic al cărţilor româneşti aflate în această situaţie. În anul 1691, considerat an de referinţă pentru începutul analizei şi sintezei de faţă, s-a putut ilustra apariţia primei intervenţii în viaţa politică, culturală şi bisericească a românilor transilvăneni. Prin treptata înlăturare a protestantismului, înlocuit cu programul catolic al Casei de Habsburg susţinut de iezuiţi, s-a instalat noul curs al vieţii religioase pentru români. De la apariţia *Diplomei leopoldine* în anul 1691, legiuirile pornite de la Viena erau omniprezente şi de neocolit. Dintre ele se remarcă, pentru această cercetare, privilegiile date tipografilor şi tipografiilor pe tot parcursul celor 139 de ani (1691–1830). Interdicţiile de importare a cărţilor de dincolo de Carpaţi şi privilegiile date de împăraţii de la Viena în favoarea unor tipografii au dirijat politica editorială pentru români. Dacă urmărim în ordine cronologică apariţia şi dispariţia tipografiilor, doar prima dintre cele nominalizate, cea de la Alba Iulia nu era direct supusă în timp de 10 ani activităţii reglementărilor directe din partea Imperiului (1691–1700). Doar *Pânea pruncilor* din anul 1702 răspunde unei comenzi concrete ce corespunde cerinţelor *Diplomei* din 1691 şi celor ce au urmat.

Proiectul imperial de a se impune în Oltenia nu a durat timp suficient pentru a dicta propriile metode de guvernare. Cei 20 de ani de stăpânire austriacă nu au adus rezultate scontate nici pe plan politic, nici pe cel editorial. Producţia tipografică de la singura oficină activă, încă din anul 1705 – am discutat despre cea de la Râmnic –, nu a putut fi controlată de oficialităţile

habsburgice. Supunerea Episcopiei de la Râmnic faţă de Mitropolia sârbească a contribuit la păstrarea independenţei proiectelor editoriale, cu toate că din punct de vedere formal, patronajul împăraţilor de la Viena era declarat pe foile cărţilor. Cu toate acestea, Viena nu a îngăduit nici difuzarea cărţilor apărute în condiţiile date la Râmnic, românilor din Transilvania.

Privilegiile monarhice pentru tipărirea cărţilor, demonstrate prin sursele documentare, s-au ţinut lanţ, începând de la momentul în care consilierii împărătesei Maria Tereza recunosc pericolul importului de carte din Ţara Românească și Moldova. Constatarea acestui inconvenient stă la baza înfiinţării primei tipografii de pe teritoriul transilvan susţinute de Viena la Blaj, în noul sediu al Episcopiei unite. Tipografia de la Blaj, într-o strânsă legătură cu școlile de aici, a îndeplinit rolul unei instituţii oficiale, care răspundea comandamentelor culturale și politice ale Curţii. Nu trebuie uitată o altă exigenţă a acestei politici culturale, care viza prin tipărirea cărţilor la Blaj întărirea unirii religioase în această parte a Principatului. Ideea înfiinţării tipografiei pentru Biserica Unită îi aparţinea încă episcopului Inochentie și se materializează în anul 1746 sub episcopatul lui Petru Pavel Aron. În scopul apărării tipografiei și a românilor de influenţe din „exterior", împărăteasa a emis mai multe decrete de interdicţie a importurilor de cărţi, de cenzură, dar și privilegii de tipărire. Totuși, cum a demonstrat istoria, pătrunderea cărţilor de dincolo și de dincoace de Carpaţi nu s-a oprit prin decrete imperiale. Dovada acestei realităţi stau, de pildă, cărţile râmnicene sau blăjene aflate și astăzi în diferite fonduri de bibliotecă pe întreg spaţiul românesc. Tipografia de la Blaj s-a dezvoltat atât graţie privilegiilor și intereselor statului, cât și legăturilor pe care le-au avut reprezentanţii erudiţilor blăjeni cu lumea europeană. În interesul editorilor, cum ne-am fi aşteptat, nu a stat doar cartea de cult, ci au apărut aici lucrări fundamentale de teologie, manuale școlare, dar și publicaţiile oficiale care au asigurat calea de comunicare între Viena și Transilvania și viceversa.

Un intermezzo tipografic românesc de mai mică întindere a apărut într-un context favorabil în prima jumătate a secolului al XVIII-lea la Cluj, prin contribuţia tipografiei unitariene, sub patronajul episcopului Atanasie Anghel a Bălgradului. La 1703, aici s-a tipărit un *Catehism* în limba română aparţinând iezuitului Petrus Canisius. Chiar dacă Clujul multietnic și multilingvist a găzduit mai mulţi tipografi pe parcursul perioadei cercetate, cărţile apărute aici sunt imprimate cu seturi de litere latine, în limbile latină și maghiară. Pe lângă tipografia unitariană, dispărută după anul 1703, Colegiul iezuit și tipografia sa se remarcă prin numărul însemnat și calitatea cărţilor, care acoperă necesităţile învăţământului, Bisericii Catolice și celei Unite. Ca o finalitate a studiilor, conform procedurii încetăţenite și în Europa occidentală, în tipografiile colegiilor și universităţilor se tipăreau disertaţiile studenţilor. În tipografia clujeană a Colegiului iezuit au putut fi identificate și disertaţiile studenţilor români, dar problematica disertaţiilor o considerăm a fi un capitol independent al istoriei cărţii, dar și al învăţământului, și nu ne-am ocupat de el. Întorcându-ne la ideea multietnicităţii Clujului, la Colegiul reformat și în tipografia sa au găsit înţelegere autorii români, unii dintre ei susţinători ai preceptelor mișcării care lupta pentru părăsirea grafiei chirilice și schimbarea ei cu cea latină. În acest mod, chiar dacă mai mult indirect, Clujul, prin poziţia sa în viaţa culturală a Transilvaniei, se afla în vizorul erudiţilor români prin școala și cartea tipărită aici.

Într-o contrapondere cu tipografia blăjeană, susţinătoarea Bisericii și a școlilor greco-catolice, Sibiul, mai ales prin tipografia ultimilor doi membri ai familiei Barth/Bart, a devenit un centru de publicare a cărţilor pentru românii neuniţi. Noua politică de susţinere a Ortodoxiei din partea Curţii de la Viena avea în vedere calmarea tensiunilor confesionale în Transilvania prin numirea unui episcop pentru românii neuniţi în persoana lui Dionisie Novacovici în anul 1762, sediul Episcopiei stabilindu-se la Sibiu. Atmosfera favorabilă a fost exploatată de tipograful Petru Bart, care, în repetate rânduri, a apelat prin cereri la oficialităţile locale, dar și direct

la împărat, în anul 1781, pentru obţinerea privilegiului de tipărire pentru românii neuniţi. Dificultăţile şi întârzierea obţinerii privilegiului puteau avea o explicaţie logică prin faptul că la Viena a fost acordat dreptul de tipărire în limba română tipografului vienez Joseph Kurzböck, încă în anul 1770. Interesele celor doi tipografi s-au intersectat de mai multe ori pe parcursul vieţii lui Kurzböck. Petru Bart a obţinut privilegiul său, în sfârşit, în anul 1784, beneficiind de el şi fiul său, Ioan. Ambii au produs cărţi care răspundeau comandamentelor imperiale şi urmăreau instruirea şi culturalizarea supuşilor. În acord cu legislaţia şcolară reformatoare, Bart, tatăl şi fiul, au editat manuale şcolare, literatură morală, cărţi populare, carte de cult, specializându-se pentru literatura destinată românilor neuniţi, dar s-au ocupat şi de tipărirea formularelor necesare funcţionării Guberniului transilvan cu sediul la Sibiu.

Concurentul casei tipografice Bart de la Sibiu, Joseph Kurzböck cu sediul în capitala Imperiului, a avut avantajul vechimii privilegiilor acordate de împărătească pentru proiectele sale tipografice. Până la apariţia interesului familiei Bart pentru obţinerea dreptului de tipărire în limba română, tipografia lui Kurzböck s-a bucurat de bunăvoinţa împărătesei pentru tipărirea cu litere latine. Mai mult de atât, în plină dezvoltare a tipografiei de la Blaj, Kurzböck a devenit tipograf oficial pentru limba română şi limbile ilirice. Rivalul şi contemporanul său Johann Thomas Trattner de la Viena nu era interesat de tipărirea cărţilor în limbile „orientale", chiar dacă domeniul său editorial şi de afaceri cu fabricarea hârtiei şi cu cartea îl depăşea pe cel al lui Kurzböck. Asemenea politicii editoriale a lui Bart, şi Kurzböck se profilează pentru editarea manualelor şcolare, în general bilingve, româno-germane, sau invers, a cărţilor de învăţături pentru copii şi adulţi, catehisme, cărţi indicate prin *Allgemeine Schulordnung*, care a oferit o paletă largă de posibilităţi pentru tipografii din Imperiu. Printre autorii editaţi în tipografia kurzböckiană i-am identificat pe Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Grigore Maior, care, după cum mărturisesc sursele documentare, a fost angajat o scurtă perioadă în tipografia lui Kurzböck. Încheindu-şi viaţa şi activitatea în anul 1792, Kurzböck nu a lăsat tipografia urmaşilor. Tipografia sa a fost cumpărată de sârbul Ştefan de Novacovici, împreună cu privilegiile pentru tipărirea cărţilor româneşti pentru neuniţi. Chiar dacă deţinea dreptul de a tipări românește dat pentru 15 ani, după puţine cărţi apărute la el, a vândut tipografia Univesităţii de la Buda în anul 1795. Astfel, tipografia de la Viena va ajunge să contribuie la primii paşi realizaţi în tipărirea cărţilor româneşti cu corpul de litere chirilic turnat pentru Joseph Kurzböck la Buda în tipografia Universităţii.

Privilegiul acordat de Maria Tereza tipografiei de la Buda în anul 1779 a însemnat şi tipărirea primelor cărţi în limba română în anul 1780 cu alfabet latin şi ortografie maghiară. Abia după achiziţionarea tipografiei kurzböckiene a început o adevărată emulaţie culturală românească în spaţiile tipografiei. Acceptarea corectorilor, cenzorilor, culegătorilor sau zeţarilor români a sporit interesul autorilor şi Bisericilor româneşti pentru această tipografie, cu toate că şi acasă îşi continua activitatea tipografia de la Blaj şi cea a lui Bart din Sibiu, la care, de la începutul secolului al XIX-lea s-au adăugat şi alte oficine tipografice nou înfiinţate. Importanţa acestei tipografii pentru români nu se rezumă la numărul cărţilor apărute aici, ele fiind cel puţin una, dar în general mai multe tipărite pe an. Conţinutul cărţilor şi calitatea grafică a prezentării le recomanda automat în faţa cititorilor. De colaborare cu tipografia de la Buda erau interesaţi autorii consacraţi din rândul reprezentanţilor Şcolii Ardelene, capii Bisericii Greco-Catolice şi Ortodoxe, traducătorii lucrărilor autorilor străini în limba română şi alţi eruditi. Astfel s-a ajuns la cifrele discutate în bibliografie de cca 200 de cărţi apărute în românește în tipografia de la Buda. Colaborările cu românii nu s-au încheiat cu anul 1830, ultimul an al temei cercetate de noi, ci a continuat cu mult spor şi în deceniile următoare.

Literatura românească s-a îmbogăţit semnificativ în secolul al XIX-lea, când pe lângă Blaj, Sibiu, Buda, fraţii Ioan şi Constantin Boghici arendează tipografia familiei germane Schobeln

de la Braşov. Chiar dacă la Braşov s-a semnalat apariţia unui *Calendar* la Petcu Şoanul cu mult înainte, probabil în anul 1733, o semnificaţie deosebită o va dobândi tipografia şobeliană după arendarea ei de fraţii Boghici, în anul 1804. Susţinerea financiară a tipografiei din partea celor doi negustori braşoveni se baza pe privilegiul de tipărire în limba română menţionat şi pe foile de titlu ale cărţilor. Pe lângă scopul comercial demonstrat prin producţia reală de carte, s-a remarcat şi un interes patriotic din partea fraţilor Boghici, dacă luăm în seamă preocuparea lor de bază, care a fost comerţul. Tirajele mari, între 1 000 şi 3 000 de exemplare, despre care discută literatura de specialitate, probează puterea financiară a editorilor, dar şi un interes sporit din partea cititorilor înregistraţi de mai multe tipărituri în liste de prenumeranţi.

Poziţia geografică mai apropiată faţă de Viena a oraşelor din vestul extrem al Transilvaniei, Oradea, Arad, Timişoara, nu le-a oferit prilej de manifestare în sfera editării cărţilor româneşti. Cauza poate fi căutată în compoziţia etnică a acestor oraşe, respectiv în lipsa unor instituţii culturale şi şcolare româneşti active, cum a fost cazul Blajului. Toate cele trei oraşe au avut viaţa culturală comparabilă cu altele din Transilvania; nici funcţionarea tipografiilor nu este de neglijat, însă cărţile apărute acolo, în majoritatea lor, au fost destinate populaţiei vorbitoare de limba maghiară sau germană. La Oradea se desprind preocupările literare ale grupului din jurul episcopului greco-catolic Samuil Vulcan din primii ani ai secolului al XIX-lea şi apariţia în limba latină a *Şematismelor* greco-catolice ale diecezei de Oradea (1820–1829). Aradul şi Timişoara pot fi asociate între ele, în ce priveşte tipărirea cărţilor, prin tipograful Iosif Klapka, prezent în ambele centre culturale ca tipograf şi compactor. Numărul mic al cărţilor tipărite în limba română sau chiar cu alfabet chirilic este o trăsătură comună pentru toate cele trei oraşe din vestul Transilvaniei în perioada de timp a actualei cercetări.

Parte integrantă a conceptului nostru, includem şi Bucovina habsburgică, prin Liovul / Lembergul şi Cernăuţiul. Cărţile româneşti semnalate în bibliografii aduc o modestă contribuţie la „biblioteca românească", creată sub stăpânire habsburgică în această parte a Ucrainei de astăzi. Activitatea susţinută în tipărirea cărţilor româneşti poate fi urmărită în primul rând la Cernăuţi, unde Petru Ekhardt a fost proprietarul privilegiului de tipărire în limba română şi cea ilirică, începând cu anul 1808, ceea ce s-a şi repercutat în titluri de cărţi editate, catehism, dicţionar, calendare.

În final, ne-am oprit asupra unor curiozităţi editoriale printre care se poate număra editarea *Catehismului* lui Iosif de Camillis la Trnava, 1726, apariţia la Matthias Bel la Bratislava a operei lui Nicolaus Olahus, *Hungaria sive de originibus gentis* [...] în anul 1735 sau apariţia *Evangheliei* în limba română tipărită cu litere latine la Kalócsa în anul 1769 şi susţinerea financiară a acesteia din partea doamnei Margareta Tomejan.

Cercetate în ansamblu, cărţile româneşti tipărite în perioada stăpânirii habsburgice sunt oglinda transformărilor suferite de Transilvania în cei 139 de ani cercetaţi. Ele reflectă orientarea culturală şi politică a Vienei faţă de Transilvania. Implicarea Curţii de la Viena în actul de tipărire direct sau prin instituţiile locale a avut câteva scopuri culturale şi politice declarate. Prin intermediul instituţiilor şcolare, implicit prin tipărirea manualelor de şcoală pentru adulţi şi copii, se urmărea instruirea cetăţenilor loiali Imperiului; prin susţinerea editării cărţilor de cult s-a avut în vedere, în primul rând, întărirea unirii religioase pe cuprinsul Principatului. Prin apropierea de Imperiu, erudiţii români au beneficiat de o educaţie europeană a vremii, de universităţi şi biblioteci. Prin implicarea lor în actul editorial, cartea românească a devenit, într-o importantă măsură, oglinda spiritului european împărtăşit de erudiţi prin slova scrisă şi tipărită.

Eva MÂRZA

INTRODUCTION

Argument

Research on Old Romanian books has a history of over one century, of one century and a half, to be more specific, in the Romanian cultural space. Scientific approaches in this field have been undertaken primarily by scholars grouped around the Library of the Romanian Academy in Bucharest. Among those who devoted themselves most seriously to this issue, starting from the second half of the 19th century, mention should be made of Timotei Cipariu and Ioan Bianu. In addition to collecting books of historical and documentary value, in particular, Slavo-Romanian and Romanian books in manuscript form, as well as Slavo-Romanian and Romanian specimens from the beginnings of the printing press (1508), the two Romanian intellectuals, both from Transylvania, set out to compile a retrospective Romanian bibliography[1]. The Romanian Academy in Bucharest approved, in 1895, the project of the *Old Romanian Bibliography*, setting the time limits for the registration of books dating from the period 1508–1830[2].

Old Romanian books, periodized in the Romanian space between 1508 and 1830, have so far not been the subject of research in a European context, with the exception of a few comparative surveys with the neighbouring countries. These surveys suggest the conclusion that from 1691 to 1830 (from the beginning of Habsburg rule in Transylvania to the upper conventional limits of Old Romanian literature) the evolution of culture, illustrated by the production of books, took place in a South-Eastern and Western European cultural context. French historian Pierre Chaunu included the Carpathian space among the "Eastern recovery territories," that is, the limit to where European spirituality had advanced during the historical period under consideration here. Because of an image entrenched for centuries, the Romanian or, rather, the Transylvanian cultural space is traditionally thought to bear the imprint of Slavonism, due to the Slavonic-Cyrillic spelling used in Old Romanian books (1508–1830). Through this research, we wish to tone down the prevalent view concerning the Slavonic imprint with which the Romanian books in Transylvania have traditionally been associated and to demonstrate, through the arguments of the books themselves, the tempered impact of Slavonic influences and the conceptual proximity between these books and the European spirit.

Given these coordinates and referring globally to the concept of our investigation, the aim of this research is to acquire in-depth knowledge about the image, the content and the role of the Romanian books printed in the Habsburg Empire, in the Romanian language, regardless of the place of their publication, and about the books printed by Romanian authors, regardless of the language in which they were published, in the same geographical space of Transylvania, from

---

[1] Eva Mârza, "Timotei Cipariu și Bibliografia românească veche," in *Annales Universitatis Apulensis Series Historica* (hereinafter *AUASH*), 2000–2001, 4–5, pp. 115–120.

[2] Ioan Bianu, Nerva Hodoș, Dan Simonescu, *Bibliografia românească veche (1508–1830),* I-IV, București, 1903–1944 (hereinafter BRV).

1691 to 1830. In the Habsburg Empire, which comprised, among other countries, Transylvania, Banat and Bukovina, one and the same cultural mentality manifested itself, based on the Central European heritage, even in those regions where older, Byzantine cultural influences could be sensed. The project underlying this research – *Old Romanian Books in the Habsburg Empire (1691–1830). Recuperating a Cultural Identity* – aims to expand research on the production of "Romanian" books in the Habsburg Empire, in particular as regards the reference period, 1691–1830. The research conducted, as part of this project, on the specifically Transylvanian Romanian culture refers to the Romanian books that were printed in Transylvania during the period of Habsburg rule. The Romanian culture in Transylvania gained shape in the context of the geo-political and cultural realities in the Principality and in the Grand Principality, bearing the local imprint.

Through its concept, our project can be compatibilized with the creation of a European Library (*The European Library* – TEL), providing for the possibility of including "regional" books in the pan-European information database, created in and by the EU Member States, for an overall assessment of the book heritage[3]. As part of this initiative, some national libraries have created a portal called: *The Gateway to European Knowledge*[4]. This service currently allows consultation of the collections stored by the European national libraries, access to digital sources, books, periodicals, newspapers and other materials. The European Commission considers that once completed, this project will accomplish the *European Digital Library*, a common service of all the organizations preserving digital cultural heritage in Europe (libraries, archives, museums)[5]. As such, the path towards the bibliological integration of the sample of books catalogued, through our project, in *The European Library*, is all the more poignantly justified due to the political-geographical context in which these books were produced in the Habsburg Empire.

The objectives pursued in the repertory created in this context are: to acquire knowledge, for the very first time, of all the titles of Old Romanian books, on the basis of investigations conducted in libraries in Romania and abroad, and to bring them together in a single study, unique at national level; to acquire knowledge of all the publishing centres where these books saw the light of print, of the publishers, typesetters, illustrators and distributors who contributed to the development of Old Romanian culture; to familiarize the European scientific environment with the most important results of this research. We wish to offer the scientific community a complex tool of research on Old Romanian culture, in terms of the concrete products defining it: books, and to surpass, thus, the traditional paradigm defined by the term "library catalogue".

---

[3] The latest information can be found on the website: http://www.theeuropeanlibrary.org/tel4/?locale=ro (accessed on 1.02.2016) "Designed to meet the needs of the research community worldwide, our online portal offers quick and easy access to the collections of the 48 National Libraries of Europe and leading European Research Libraries." For easier access, one can visit the pages of the group "Europeana".

[4] In the first stage, the national libraries of Finland, Germany, Italy (Rome, Florence), the Netherlands, Portugal, Slovenia, Switzerland, Great Britain and, more recently, Poland connected themselves to the project. The portal *TheEuropeanLibrary.org* was launched on 17 March 2005.

[5] Under the recommendation of 24 August 2006 of the European Commission, approved and imposed on the Member States by the Council of Europe with no. 2006 / C 297/01, for the first time in the continent's history there has appeared an imperative need to preserve books through all modern means, in order to facilitate access to information and the knowledge of heritage values, in a cross-cultural manner, and to avoid information hiatuses, redundancies and overlaps, which are time-, effort- and money-consuming. Some libraries in Romania were included in 2008. See: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Library (accessed on 1.02.2016).

The repertory method

The identification of Old Romanian books in the Habsburg Empire (1691–1830) entailed activities such as: book depository investigations, set descriptions of the book copies, identification, description, etc. For the basic description, attention was given solely to the items of information collected through direct contact with the books. The concept of Old Romanian books, in the definition above, involved knowing the following languages: Latin, Hungarian, German and Romanian in the Cyrillic alphabet. The inventory of the books involved activities of organizing the identified material, based on the following criteria: chronological, geographical and thematic. The books are described from two methodological angles: traditional, using the customary standards relating to the material parameters of the books, supplemented by an innovative system with a high degree of originality, which consists in punctually mentioning the chapters of each book, without omitting the references. The image resulting from the two types of description combined represents a fluid scientific record and a working tool for researchers, useful for conserving the original copies of these works as treasury values. The analysis of Old Romanian books from the period 1691–1830 is completed by a quantitative illustration of the production of books, according to statistical parameters.

We should emphasize that the idea of this repertory is justified by the lack of previous researches dedicated to outlining the image of Old Romanian culture in the context of European culture. Old Romanian books have the following individualizing features: they are rare, they reflect the phenomenon of the birth of the literary Romanian language, they represent a cultural heritage with a high valorization potential, and they form a universe that is still largely unknown to international scholarship. The current research theme proposes to the scientific community the idea that Old Romanian literature and, implicitly, Old Romanian books, including those produced in the Habsburg Empire, belong to the European sphere of creation, in terms of both their content and their area of dissemination.

This work is structured in two parts: the first part contains an introductory study, while the second part comprises the actual repertory, which will shed light on countless aspects of detail, nuance, context and content that will help or even boost the development of critical editions of Old Romanian literary texts. This work is intended as a contribution to the fundamental idea of a European Digital Library, with the purpose of examining, preserving and protecting the national cultural heritage, which is of major concern for the society of our times. On the other hand, we hope to provide specialists in the field of Humanities with hundreds of bibliological units. The lay public will find, in this work, the transliteration of the Cyrillic texts in Old Romanian books. The repertory of Old Romanian books, entitled *Old Romanian Books in the Habsburg Empire (1691–1830). Recuperating a Cultural Identity,* is preceded by this study, in which we focus on the historical, cultural, religious and political context and its influences on the evolution of the Romanian publishing environment from the Habsburg space.

The historical-political and religious situation at the beginnings of Habsburg rule in Transylvania

The last decade of the 17th century brought numerous political, confessional, social and cultural changes into the lives of the Romanians in Transylvania. During the period 1691–1830, the situation of Old Romanian books was directly influenced by the historical evolution of Transylvania. Our approach is related, of course, to what we and other researchers consider to have been an event of revolutionary magnitude for the Romanian population in Transylvania:

the integration of Transylvania in the Habsburg Empire. What were the reasons and consequences of this political act for the Empire and for Transylvania? This is a concern of unquestionable complexity, approached in the Austrian, Hungarian and Romanian historiographies over the course of several decades[6]. In the context of the present study, we do not intend to focus on the polemics in the extremely rich historiography of this period, but to use a selection from the bibliography as the support for outlining the state policies and their influence on various cultural and editorial undertakings.

Impelled by the desire to drive the Ottoman military forces away from Europe, in as early as the 16th–17th centuries, the House of Austria set out to establish its dominion over the Transylvanian voivodate. This did not appear to inconvenience the political elites of Transylvania, given their failure to defend the country against the Ottoman threat[7]. Transylvania was further integrated in the anti-Ottoman initiative (without actual military participation), together with Habsburg Empire, Poland, Venice, England and the Netherlands. Thus, in 1684 it was part of the Holy League organized by the Holy See[8]. The signing of the Treaty of 28 June 1686 certified the Imperial protection over Transylvania. Prince Michael Apafi obtained hereditary rights to the throne of the Principality, his son, Michael Apafi II, soon coming to benefit from these rights. Emperor Leopold himself violated these rights on several occasions. After the conclusion of the Treaty of Blaj, dated 27 October 1687, in the same year, after a sequence of events, the Transylvanian Diet assented to the inclusion of Transylvania in the Habsburg Empire[9]. Transylvania was integrated in the Empire through the person of the Emperor in Vienna, changing thus Ottoman hegemony with Habsburg hegemony. As a direct consequence, on 4 December 1691,[10] Emperor Leopold I issued the *Leopoldine Diploma* (preceded by another *Leopoldine Diploma* of 16 October 1690),[11] which regulated, for a century and a half, Transylvania's Constitution, establishing thereby the place of Transylvania in the Habsburg Monarchy[12]. The issuance of the *Diploma* completed the transfer of Transylvania, without the use of armed forces, into the Empire, recognizing the autonomy and traditional rights of the privileged nobility. Under a *Decree* dated 23 August 1692, the Emperor granted to the Uniate Church, among other things, equal rights with those of the

---

6 Robert A. Kann, *Geschichte des Habsburgerreiches 1526–1918*, Hermann Bohlaus Nachf., 1977; David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum Din istoria formării naţiunii române*. New revised edition, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984, pp. 134–144; Keith Hitchins, *Conştiinţă naţională şi acţiune politică la românii din Transilvania 1700–1868*, I. Introduction and edited by Pompiliu Teodor, translated by Sever Trifu and Codruţa Trifu, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1987; Mathias Bernath, *Habsburgii şi începuturile formării naţiunii române*, translated by Marionela Wolf, preface by Pompiliu Teodor, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1994; M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ş. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 1998, pp. 270–273, 282–285 (the work will be cited hereinafter as: *Istoria României*); I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului românesc ardelean 1697–1792.* Translated by Maria Someşan, Bucureşti, Ed. Pythagora, 2001; *Discourses of Collective Identity in Central and Southeast Europe 1770–1945. Texts and Commentaries, vol. I. Late Enlightenment – Emergence of the Modern 'Nation Idea'*. Ed. Balázs Trencsényi and Michal Kopeček, Budapest, New York, CEU Press, 2006.

7 Gheorghe Gorun, "The instauration of Austrian domination in Transylvania. A case of European Integration," in (Ed. by Laura Stanciu and Cosmin Popa-Gorjanu), *Transylvania in the Eighteenth Century. Aspects of Regional Identity*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2013, pp. 11–27.

8 *Ibidem*, p. 12.

9 *Istoria României,* p. 269.

10 *Ibidem*, p. 283; D. Prodan, *Supplex*, p. 134. In G. Gorun, "The instauration of Austrian domination," p. 15. The *Leopoldine Diploma* is dated 16 October 1690, being cited in the note *Erdély története*, II, Budapest, 1986, p. 881.

11 G. Gorun, "The instauration of Austrian domination," pp. 15, 17.

12 *Istoria României,* pp. 283–284.

Roman Catholic Church[13]. This has become one of the essential problems debated in the historiography of the Greek-Catholic Church over the past few decades.

The inclusion and integration of Transylvania in the Monarchy meant, first and foremost, the reorganization of the administration, as well as the first steps towards subordination to the Roman Catholic religion. The administrative reorganization concerned numerous aspects of social, legal, economic and military life, while religious reorganization was targeted at weakening the influence of the Calvinist princes and their supporters among the nobility. Over the next few decades, the Counter-Reformation became a fearsome weapon in the hands of the Roman Catholic Habsburgs against the Protestant population in Transylvania. As a consequence, the Imperial rule recognized the "Unio trium nationum" and the four accepted religions, excluding the Romanians from these syntagms[14].

The ways in which these measures – which were, after all, in the Romanians' interest – influenced the evolution of Romanian publications in Transylvania and in the Empire is a chapter of cultural history that we intend to discuss in this context, because books represented, from the beginnings, the most practical and resilient support for the dissemination of various ideologies. In the Habsburg Empire and elsewhere, printing houses fulfilled not only cultural purposes, but they also played an indisputable political and social role, using specific methods and disseminating the official ideology and program from the centre to the periphery[15]. The steps followed by three major players in the essential equation for this debate – the political power holders, the Church and the editorial policy of the printing houses – evolved in a descending, never ascending hierarchical order. Thus, the operation of the printing houses in Transylvania complied with the demands of the political and the ecclesiastical institutions alike. After the incorporation of Transylvania into the Habsburg Empire, the Romanian printing houses in Transylvania had to face political, confessional and cultural pressures imposed not only from Vienna, but also from the local forms of government, represented by the Gubernium.

At the beginning of the period under consideration, at the helm of the Habsburg Empire was Emperor Leopold I, who exercised his prerogatives by issuing diplomas, patents and rescripts as the new regime was gradually set up in Transylvania. Beginning with the first conventional political act known as the *Leopoldine Diploma* of 4 December 1691, Transylvania received a Constitution[16]. After the enactment of the text of the *Diploma*, the Romanian population became tolerated besides the three officially recognized nations (Saxons, Szeklers, Hungarians), and the Greek-Oriental faith was excluded from the four accepted religions (Roman Catholic, Lutheran, Calvinist and Unitarian). This situation influenced all the aspects of the Romanian population's life. The promulgation of the *Diploma* enabled the Serbs, the Romanians, the Ruthenians, the Greeks and the Macedo-Wallachians to "enjoy" the "Illyrian privileges," based on several diplomas issued by Leopold I and his successors to the throne. The Illyrians, all of whom were

---

[13] Keith Hitchins, "Promisiunile socio-politice ale unei posibile încheieri a unirii," in *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. I De la începuturi până în anul 1701*, București, Ed. Enciclopedică, 2010, pp. 143–145.

[14] Keith Hitchins, *Conștiință națională*, pp. 32–34; Vasile Leb, "Trei națiuni și patru confesiuni recepte în Transilvania secolului al XVII-lea și statutul juridic al românilor, care nu erau recunoscuți nici ca națiune și nu aveau nicio religie receptă," in *Unirea românilor transilvăneni vol. I*, pp. 24–33.

[15] Kósáry G. Domokos, *Müvelödés a XVIII. századi Magyarországon*, Budapest, Akadémiai kiadó, 1983 (second edition); Remus Câmpeanu, Attila Varga, Anton Dörner, *În pragul Europei. Instituțiile transilvane în epoca prereformistă,* Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2008; *În spiritul Europei moderne. Administrația și confesiunile din Transilvania în perioada reformismului terezian și iosefin (1740–1790)*, Remus Câmpeanu, Anca Câmpian et al. eds., Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2009.

[16] David Prodan, *Supplex*, pp. 134–135; *Istoria României,* pp. 282–284; I. Zoltán Tóth, *Primul secol al naționalismului*, p. 18.

considered to be Greeks and most of whom were not Uniates, represented a Greek-Oriental minority that was the beneficiary of such privileges[17].

The governance of the country through the institutions headquartered in Transylvania and in Vienna – the Gubernium based in Transylvania (1693), the Aulic Chancellery of Transylvania based in Vienna (1694), the Treasury subordinated to the Imperial-Royal Chamber in Vienna, the Royal High Court seated in Târgu-Mureș – encompassed all the aspects of power, whereby the Court embarked on the path of subordinating the Transylvanian Principality, starting from the very first decade after the conquest[18]. By controlling the Romanian population excluded from the privileges granted to the other three nations in Transylvania, the Court in Vienna also aimed to subordinate this population from a confessional standpoint, in line with the Counter-Reformation actions launched by the Court, which was, by definition, Catholic and was guided by the premises of the Council of Florence, upholding the idea of the Union of the Churches, even though it eventually limited itself to the Union of the Orthodox Church with the Roman Catholic Church[19]. At the end of the 17th century, the Roman Catholic Church in Transylvania was somewhat overshadowed by the dominant Protestant or, rather, Calvinist forces in the Principality. In the previous decade and at the beginning of the next century, this inconvenience had suited the monarch's political interests. The Roman Catholic Church could fully exercise its rights in the Principality only in 1716, during the reign of Emperor Charles VI, when the Roman Catholic Diocese of Alba Iulia was re-established, Gheorghe Martonfi becoming the first Bishop[20]. Notwithstanding all this, its position among the accepted religions was stabilized only in the mid–18th century[21]. The historiography of the Habsburg Monarchy offers a rich documentary source concerning the Habsburg family's confessional beliefs of Roman Catholic extraction, which eventually meant, for the Romanians, the Union with the Church of Rome during the last decade of the 17th century.

Seeking to reinforce its political position in the Principality of Transylvania, the Habsburg Empire sought to diminish the influence of the Protestant-Calvinist princely faction. Following the incorporation of Transylvania in the Empire, even if this process was peaceable and did not involve the use of weapons, the first occupants of the territory were the army and the Jesuits, whose precise mission was to take care of the soldiers and the Catholics in Transylvania. At the same time, "[...] they had the mission to promote among the ruling circles of the Romanians' Church the possibility of a Union with the Catholic Church"[22]. Given the Romanians' acceptance

---

[17] Mihai Săsăujan, *Politica bisericească a Curții de la Viena în Transilvania (1740–1761)*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2002, pp. 74–77. The author characterizes, based on historiographical references, the concept of "Illyrian nation," which had no ethnic meaning. This concept defined the Orthodox peoples in the Habsburg Monarchy, the only thing all of them had in common being the fact that they were subordinated to the Serbian Metropolitan of Karlowitz. The privileges of 1691 were granted again in 1743. See also Paul Brusanowski, *Statutul canonic al Ortodoxiei din spațiul intracarpatic până în 1864*, în *Revista Teologica*, 2010, no.1, pp. 95–113.

[18] Angelika Schaser, *Reformele iozefine în Transilvania și urmările lor în viața socială. Importanța Edictului de Concivilitate pentru orașul Sibiu*. Translated by Monica Vlaicu, Sibiu, Ed. Hora, 2000, pp. 29–33.

[19] Pompiliu Teodor, "O nouă perspectivă asupra formării națiunii române," in Mathias Bernath, *Habsburgii și începuturile formării*, p. 7; Ernst Christoph Suttner, *Teologie și biserică la români de la încreștinare până în secolul XX*. Translated from German by Adriana Cînța, Ed. Galaxia Gutenberg, 2011, pp. 167–188; Keith Hitchins, *Conștiință națională*, pp. 30–41.

[20] Márton József, *Papnevelés az erdélyi egyházmegyében 1753-tól 1918-ig*, Budapest, Márton Áron Kiadó, 1993, p. 74; Mihai Săsăujan, *Politica bisericească a Curții,* p. 134.

[21] Mihai Săsăujan, *Habsburgi și Biserica Ortodoxă din Imperiul austriac (1740–1761). Documente*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2003, pp. 14–15.

[22] Ernst Christoph Suttner, *Teologie și biserică*, pp. 169–172; V. Ioniță, I. Mârza, L. Stanciu and E. Christoph Suttner, "Demararea tratativelor de unire și începuturile opoziției împotriva acesteia," in *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. 1*, pp. 16–17; D. Prodan, *Supplex*, p. 136.

of the religious Union, the advantages for the Court included the consolidation of its political power and the weakening of the influence exerted by the Calvinists and the Protestant Church[23]. Having had satisfactory results and experience in the Ruthenian space in 1689, when Iosif de Camillis was installed as Apostolic Vicar of the Uniate Church in Mukacheve,[24] the project *Einrichtungswerk des Königreichs Hungarn*, prepared by a commission under the leadership of Cardinal Leopold Kollonich, envisaged the expansion of Catholicism in the new provinces, Transylvania being part of this project[25]. Under the *Leopoldine Diploma* of 1692, the Uniates – both the parishioners and the clergy – were promised rights and privileges equal to those of the Latin-rite Catholics[26]. The first concrete steps in this direction were taken during the life of Metropolitan Teofil of Transylvania, who signed the *Declaration of Union*, negotiations failing to be concluded because of his death in 1697. Still, the claims of the Romanian clergy were formulated and a Union with the Church of Rome, in the Florentine spirit, was prepared. However, before new steps were taken with a view to achieving the Union, the representatives of the older power in the Principality tried to convince the Romanians not to accept the new religion. Along with Cardinal Kollonich, who was the main envoy authorized by the Holy See to carry out the ecclesiastical Union in Transylvania, Atanasie Anghel, the new Metropolitan of Transylvania, also intervened in this process[27]. The Union of a part of the Romanians in Transylvania with the Church of Rome had existential causes for the Romanians. In order to benefit from the same rights or privileges with the Catholics, the Romanian priests, parishioners and archpriests willingly adhered to the Union under the leadership of the Metropolitan. Consequently, the Act of Union with the Roman Catholic Church was signed in 1698, but on condition that the traditions of the old Church were preserved. Brașov, Sibiu and part of Hunedoara adopted a stance of constant opposition to the Uniate Church, preserving the Orthodox tradition here[28].

The *Diploma of the Union,* issued on 16 February 1699, enacted the Union of the Romanians, Greeks and Ruthenians with the Church of Rome[29]. The *Diploma* offered the Romanians the choice of the Union with one of the accepted religions, the only one that was eventually approved being the Roman Catholic denomination. This was one of the ways in which Transylvania was integrated in the Monarchy. By issuing the *Diploma,* the Austrian administration took the first

---

[23] Laura Stanciu, "Power and Consciousness from the Perspective of Romanian interconfessional Controversies: Relations of Greek-Catholics and Ortodox in mid–18th Century Transylvania," in (eds.) Laura Stanciu, Cosmin Popa-Gorjanu, *Transylvania in the Eighteenth Century Aspects of Regional Identity*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2013, pp. 105–123.

[24] *Istoria României,* p. 285. On the title page of the *Catechism* by Iosif de Camillis, printed in Trnava (Slovakia) in 1726, he calls himself Bishop. The Slavonic version of the book appeared in 1698. See *Catehismul lui Iosif de Camillis, Trnava, 1726.* Preface Iacob Mârza, Text transcription, introductory study, edition by Eva Mârza, theological study by Anton Rus, Sibiu, Ed. Imago, 2002, pp. 39–41.

[25] *Istoria României,* p. 285; Gh. Gorun, "The instauration of Austrian domination," p. 16.

[26] Christoph Suttner, *Teologie și biserică*, p. 171.

[27] The problem of the ecclesiastical Union is treated in the Romanian historiography of the past two decades with great attention and thoroughness (Cristian Barta, Paul Brusanowski, Nicolae Chifăr, Ioan Chindriș, Ciprian Ghișa, Ovidiu Ghitta, Keith Hitchins, Greta Miron, Mircea Păcuraru, David Prodan, Mihai Săsăujan, Laura Stanciu, Ernest Christoph Suttner, Pompiliu Teodor and others). At the initiative of the research team of the PRO ORIENTE Foundation for research on the ecclesiastical Union in Transylvania from Vienna, in 2010 the first volume entitled *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei*, also quoted above, was published in Romanian and in German. The main editor was Johann Marte, together with Viorel Ioniță, Iacob Mârza, Laura Stanciu and Ernst Christoph Suttner. The research findings of this group of authors have allowed us, in this study, not to insist on describing the events, except to the extent that we could outline an edifying timeline.

[28] *Ibidem,* passim; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului,* p. 70–76. In this sense, the author claims that "Orthodoxy should not be regarded as a religious, but rather as an ethnic factor."

[29] D. Prodan, *Supplex*, p. 140.

steps towards ensuring the allegiance of the administrative and ecclesiastical institutions in Transylvania[30]. Complying with the Court's interests, Atanasie, Teofil's successor to the metropolitan see of Alba Iulia, carried out negotiations in 1700–1701 in the Synod and in Vienna. As a result, taking into account the demands of the Romanians, Emperor Leopold issued another *Leopoldine Diploma* on 19 March 1701. This document stipulated both the fulfillment of the Romanian clerics' and parishioners' desiderata and the exertion of control over them[31].

The issuance of the Diploma of 1701 and the definitive abdication from the throne of Prince Michael Apafi II (1697, 1701) opened a new phase in the process of political and religious power takeover by the Aulic institutions in Vienna. The Romanians' convulsions from the previous period did not come to an end, but were affected by new challenges both from within their own institutions and from the outside, in this context, from the imperial authorities. By accepting the Union with the Church of Rome, the Romanians' pathways were opened towards Western Europe, where they were offered training and education opportunities. "Through the Union, you can hope to have your sons learn in the Catholic schools and seminaries, which are or will be established for that purpose."[32] On the other hand, as history has demonstrated, despite the reforms brought about by the Union, the Byzantine ecclesiastical tradition did not have to suffer.

This was the context in which they the first publishing projects were carried out. Wishing to contextualize the results presented in the repertory compiled by the team of this grant, we shall describe, in the following chapters, the printing houses that produced Romanian books in the Habsburg Empire (1691–1830). We have addressed the printing houses in chronological order, to the extent possible, paying attention especially to the essential segments of their businesses and to the most representative books they produced.

Alba Iulia/Bălgrad – The first Romanian printing centre in the Monarchy

In the cultural and ecclesiastical life of the Transylvanian Romanians, the last decade of the 17th century stood under the sign of transformations[33]. The Romanian Church represented one of the sides of the triangle including the Protestant and the Catholic Churches, each with a different hierarchical position. The reality with which Metropolitan Teofil of Transylvania, the first artisan of the Union, was confronted is reflected in the decisions he adopted in the editorial field throughout his lifetime[34]. According to the historiography, Teofil did his duty to the Romanians and, given his access to a printing press that had also been active during the previous decades, he published at least one work in the Romanian language. Printed in 1696, *Ceasloveţul* (*The Horologion*) is one of the curious typographical products of the printing house managed by the Metropolitanate of Bălgrad[35]. The cultural curiosity derives from the itinerancy of the typographic material

---

30 *Istoria României,* pp. 282–284.

31 *Ibidem*, pp. 144–147; *Istoria României,* pp. 288–290; V. Ioniţă, I. Mârza, L. Stanciu and E. Christoph Suttner, *Demararea tratativelor de unire,* pp. 20–23.

32 I. Zoltán Tóth, *Primul secol al naţionalismului*, p. 58.

33 *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. 1*, passim.

34 Iacob Mârza, *Episcopii Teofil şi Atanasie,* în *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. 1*, p. 96–119; Laura Stanciu, "Situaţia izvoarelor pentru negocierile iezuiţilor cu românii pe vremea Episcopului Teofil," in *Ibidem*, pp. 166–175.

35 BRV, I, no. 101, pp. 339–340; IV, no. 101, pp. 207–208. The typographer of the book was Kiriak Moldoveanul and archdeacon Avram. See also Eva Mârza, *Din istoria tiparului românesc. Tipografia de la Alba Iulia 1577–1702*, Sibiu, Ed. Imago, 1998, pp. 85–88; the *Ceasloveţ* in question was printed with the same set of types as the previous edition of the book, printed in Alba Iulia, with the same title, in 1685. Also, there are no noteworthy differences in the texts of the two editions. See: *Ibidem,* pp. 85–87. There is a hypothesis according to which the *Ceasloveţ* of 1696 was printed by Petru Bart in Sibiu. See: Dan Jumară, "Un manuscris inedit despre tipografiile românești," in

from Alba Iulia to Sibiu, as this work was concealed from the eyes of the Calvinist superintendents from the princely court, who had the mission to oversee the editorial production of the printing house in Bălgrad[36]. The content of the book corresponds to another work with the same title, which had been printed in Alba Iulia in 1685–1686, under the patronage of Michael Apafi[37]. *Ceasloveţul* from the time of Metropolitan Teofil was funded by this high prelate and by Archpriest Gheorghe Dăianul. Its spiritual patronage was already attributed to Emperor Leopold I,[38] whose name replaced, on the title page of the book from the previous edition, the name of the Prince of Transylvania, who had been the patron of several previously printed works.

Situated between three opposing denominational influences – the Calvinist superintendent Ştefan Veszprémi, the Jesuit Ladislau Barányi and Metropolitan Teodosie of Wallachia – Teofil's position at the time this book was printed was complex and, most certainly, difficult. What is certain is that the *Ceasloveţul* in question, printed in Sibiu, was the product of the Romanian printing house subordinated to the Metropolitanate of Bălgrad, which explains its traditional undertones, as indicated by the typographic material used. The fact that the position of Metropolitan Teofil was stable within the Church and in the Principality one year before his death, at the time of publishing *Ceasloveţul,* is demonstrated by his will (*Testamentul*), dated 12 July 1697, under which he donated his "assets" to the church of the Metropolitanate of Bălgrad (agricultural tools, livestock, books, religious objects, etc., as well as the sum of 400 zloty)[39].

The centralizing and absolutist desiderata whose expression was the enactment of the Imperial *Diploma* of 1701 could also be accomplished by supporting cultural life, advancing the educational process and encouraging the publishing activity of the printing houses. At the same time, the printing press became a mouthpiece for the regulations issued by Vienna or the Gubernium institutions in Transylvania, being a practical and modern information transmission method[40]. The second *Leopoldine Diploma* represents one of the measures by which the Emperor managed to, among other things, exercise his control over the circulation of ideas[41]. Under the articles imposed in the document, the Uniate Church in Transylvania was recognized and its clergy were – theoretically – granted equal rights with the Roman Catholic clergy. As regards education, it ordered the establishment of schools; the fourth article refers to the "corrupted" [Calvinist] catechisms already distributed to the population, which had to be reclaimed from the parishioners[42]. On the other hand, it ordered the printing of other catechisms, to be dis-

---

Xenopoliana, XII, 2004, p. 120 (quoting I. Micu Moldovan), a hypothesis we do not endorse. For the history of the typography in Alba Iulia, see also Eugen Pavel, *Carte și tipar la Bălgrad (1567–1702)*, Cluj, Ed. Clusium, 2001.

36 To give an example, there was a similar situation, that of the *Catechism* of 1642, printed in Presaca Ampoiului, and that of *Sicriul de aur* (*The Golden Coffin)*, in 1683, in Sebeș, typographic material from Alba Iulia being used for both books.

37 BRV, I, no. 84, pp. 279–280. The book was edited by the archpriests Ioan from Vinţ (Zoba) and Gheorghe from Daia. The translation, as the editors stated, was done from Slavonic, and the printing was carried out by the Russian typographer, the hieromonk Iosif.

38 On the title page of *Ceasloveţ*, its editors call Leopold "the King of Buda and of the Hungarian Country."

39 "Testamentul mitropolitului Teofil (1697)," in *Revista istorică*, 1916, no. 3–6, pp. 83–84.

40 The printing of various types of documents, often appearing in the form of leaflets, is not the focus of the present project.

41 D. Prodan, *Supplex*, pp. 144–147 shows that the *Diploma* did not enter into usage; see also "Istoria besericească a Episcopiei românești din Ardeal Acum întâiu culeasă și scrisă de P. Samuil Clain din Sad din Mănăstirea Sfintei Troiță din Blaji. Tomul IV," in Samuil Micu, *Istoria românilor*, II. Princeps edition based on the manuscript by Ioan Chindriș, București, Ed. Viitorul Românesc, 1995, pp. 272–283, 403–404.

42 The confiscation of books from the Romanians could take place only in theory. We do not think that it could have happened practically. Nor did the Bishop demand the people to return the catechisms or the primers they had purchased. This measure – the confiscation of books – was not isolated in the regulations issued by the

tributed to the masses[43]. Articles six and seven provided for the presence of the Jesuit theologian, who was bound, among others, to verify the introduction of censorship in the books that were to be printed in the future; they further stipulated that without the Jesuit's consent, no "papers" or documents could be issued[44].

These measures were directed against the Calvinist influences, undergoing a regression in the early years of the 18th century, even though there still was some degree of control over the functioning of the Romanian Diocese of Transylvania. The Metropolitanate of Bălgrad was transformed into a Diocese in 1697, when Teofil was appointed as Bishop of the Romanian Uniate Church by the Emperor and by Cardinal Kollonich. This measure implicitly also affected the only printing house that published materials for the Romanians in Transylvania, which had functioned, up until 1702, in the former Metropolitan See of Bălgrad[45].

Under the gaze of the Jesuit Ladislau Barányi and in the context of the new political situation in the Principality, the printing house in Alba Iulia carried out its activity for another half a decade. The *Leopoldine Diploma* of 1701 disapproved, under the formula "corrupted catechisms," of at least one book printed in Alba Iulia, which, we believe, could have been the *Bucoavna* (*Primer*) printed in 1699, because the older catechisms (1642, 1648, 1656) could no longer have been in circulation, due to their considerable age or state of wear[46]. Considered the first Romanian primer, the *Bucoavna* printed "with the will" of Metropolitan Atanasie can be regarded, given its inner structure, as a catechism[47]. The compatibility

---

imperial counsellors. A similar example of anti-Reformist pressure in a Central European geographical space is offered by the cultural history of Bohemia. There, in 1717, was issued an imperial order stipulating that prohibited non-Catholic books had to be sought and found. In this action the one who distinguished himself with great zeal was the Jesuit Antonín Koniáš, who set fire to books prohibited by the Church, being considered by historians a destroyer of Czech culture. See: *ABC světových dějin* [ABC of world history], Praha, Ed. Orbis, 1967, p. 414;

43 We may consider, in this regard, *Pânea pruncilor* (*The Infants' Bread*) also printed in Alba Iulia, in 1702. The book was printed at the order of Leopold Kollonich and was to be distributed free of charge to the Romanians. See Martinus Szentiványi, *Dissertatio chronologico polemica de ortu schismatic graeci atque graeci ritus Ecclesiae, cum Romana Ecclesia*, Tyrnaviae, Typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1703, f. 3 v.; Ion Mușlea, "Pâinea pruncilor (Bălgrad, 1702). Din istoria unei cărți vechi românești," in *Omagiu lui Ioan Lupaș la împlinirea vîrstei de 60 de ani, august 1940*, București, 1943, p. 629; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului,* p. 55; *Pâinea pruncilor sau învățătura credinții creștinești strânsă în mică șumă care o au scris […] cinstitul Pater Boroneai Laslo Parochușului besearecii catholicești de la Belgradu și s-au întorsu în limba românească de Duma Ianășu de la Borbanti în anii Dom. 1702.* Edited by Florina Ilis, historical study by Ovidiu Ghitta, philological study by Florina Ilis, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2008.

44 Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, pp. 273–276.

45 Eva Mârza, *Din istoria tiparului,* passim.

46 No copy of the 1642 edition of the *Catechism* is known to exist, but information about its existence is kept in *Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc* (*Reply against the Calvinist Catechism*) given by the Metropolitan of Suceava and Archbishop of Moldova Varlaam in 1645 (BRV, IV, no. 48, pp. 190–194). The edition of the *Catechism* of 1648 is preserved in a single copy, known so far, at the Teleki Library in Târgu-Mureș (BRV, I, no. 53, p. 160–165). There are very few known copies in existence of the 1656 edition of *Scutului catehismușului* (*The Shield of the Catechism*) (BRV, IV, no. 64, pp. 21–22). See also E. Mârza, *Din istoria tiparului*, pp. 30–33, 44–46, 51–55.

47 BRV, I, no. 113, pp. 369–370; IV, no. 113, pp. 209–210. *Bucoavna Bălgrad 1699*, Critical edition printed at the initiative and with the blessing of His Holiness Emilian Bishop of Alba Iulia, 1989. It is considered that the author of *Bucoavna* was the printer Mihai Ișțvanovici, who edited the book after the Slavonic custom. The reading section includes texts from the *Ceasloveț* printed in Alba Iulia in 1685, 1696, from *Pravoslavnică mărturisire* (*Pious Confession*), Buzău, 1691 etc. *Rugăciunea pentru când va să înceapă copilul a învăța* (*Prayer for when the child begins to learn*) has not been identified in other sources. See also O. Ghitta, "Pâinea puncilor context istoric, discurs și mize," in *Pâinea pruncilor sau învățătura credinții*, pp. IX–XVIII.

between *Bucoavna* and the *Diploma of the Union* issued on 16 February 1699 was questioned on 14 March 1701 (five days before the second Diploma was issued, on 19 March 1701) by the superior of the Catholic Propaganda Mission in Transylvania, Gabriel Kapi, in a letter addressed to Cardinal Kollonich. The lack of the *Filioque* caused the dissatisfaction of Auxenţiu Verzar,[48] the Bishop of the Uniate Armenians, with the demands of the Jesuits. To this may be added the promise signed in Vienna by Atanasie Anghel, on 7 April 1701: "I solemnly promise that I will distribute to my clergy and laity the catechism of the right faith in the Romanian language, which will be printed at the expense of his Eminence the Cardinal, and that I will demand that the clergy and the laity return the catechisms printed so far with the errors either of the schismatics or of the heretics, and in their stead I will distribute the newly printed ones, in the right faith, free of charge. Furthermore, I will delete the schismatic or heretical errors that have insinuated themselves in the other printed books through our ignorance or through schism. Those that will be printed after that in our printing house will be entrusted to my theologian for censorship and no book will be printed without his deliberate knowledge and approval."[49]

The content of the statement in question clarifies entirely the Metropolitan's implications in the possible expurgation of the old catechisms, the promises made there having been inserted in the text with or without his will. *Bucoavna* was, most likely, one of these books, considering the largely Eastern influences detectible in it, as declared by the editor on the title page of the book, where, among others, are mentioned the "seven Sacraments of the Church of the East." On the other hand, we believe that the hypothesis about the destruction of the book, as suggested (without being named) in Atanasie Anghel's statement, can be sustained by the fact that today there are only three existing copies of *Bucoavna*, 1699. They are well preserved; two of them are found in the funds of the Romanian documentation libraries: one is preserved in the Academy Library in Cluj-Napoca,[50] the other in the Astra Library in Sibiu[51]. The third, about which we have recently obtained information, has been preserved in the British Library since 1873 and is in a good state of conservation; it was added to the library's collection via the French Orientalist Isaac Silvestre de Sacy[52].

As regards the Calvinist influences, the researcher has not identified them in 1699, when *Bucoavna* was published, the explanation residing in the weakened position of the prince and his superintendent by that time[53]. Concerning the deletion of the schismatic or heretical errors in the books deemed to be incompatible with the new confession, there wasn't much that could be done because they were too few. In our opinion, after 1701 one could intervene only by

---

[48] Eugen Pavel, "Prima Bucoavnă tipărită în limba română și posteritatea ei," in *Dacoromania*, Cluj-Napoca, III–IV, 1998–1999, pp. 217.

[49] Veszely Károly, *I. Lipót 1701 március 19-ki diplomája az unió dolgában*, în *Alsófehérvár megyei és Régészeti Évkönyve*, 1892, V, pp. 61–74. Eugen Pavel, *Prima Bucoavnă tipărită în limba română,* p. 218. Here the author reproduces the text of Atanasie's statement translated into Romanian. See also O. Ghitta, "Pâinea puncilor context istoric, discurs și mize," in *Pâinea pruncilor sau învățătura credinții,* pp. VII–XXVI.

[50] Library reference number: CRV 237.

[51] Library reference number: BRV, 101, coll. 2.

[52] Milan Grba, Paul Shore, "A Recently Identified Seventeenth Century Romanian Catechism in the British Library," in *Valahian Journal of Historical Studies*, vol. 13, Summer 2010, p. 7. http://www.valahianjournal.info/user/image/04.-grba-shore.pdf (accessed on 15.02.2016). We thank our colleague Florin Bogdan for bringing this to our awareness.

[53] For an opinion related to the involvement of Bucoavna, 1699 in the process of ecclesiastical Union, see Ovidiu Ghitta, "Bucoavna de la Bălgrad (1699) și mișcarea de unire cu Biserica Romană," in *Identități confesionale în Europa Central-Orientală (secolele XVII–XXI)*, eds. Nicolae Bocșan, Ana Victoria Sima, Ion Cârja, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2009, pp. 333–343.

reprinting *Chiriacodromionul* (*Kyriakodromion*), which had been published at Alba Iulia in 1699[54]. No other Romanian books were published in that period up to the year 1702, but this is another chapter of our research.

The *Leopoldine Diploma* of 19 March 1701 provided for compulsory consultation on any text proposed for printing with the Jesuit theologian of the bishop. Article four of this *diploma* reiterated the obligation to print a new catechism "[...] and others, consistent with the Union shall be printed and distributed to everyone."[55] This was the case of the first catechism intended for the Uniate population, published in Transylvania, at Alba Iulia, *Pâinea pruncilor* (*The Infants' Bread*), also known as the Catholic Catechism of 1702[56]. The book's subtitle: *The teaching of the Christian faith gathered in a small amount written in small questions and answers in Hungarian by the honest pater Boroneai Laslo, the parish priest of the Catholic Church in Bălgrad* clearly suggests that the volume complied with the requirements of the imperial legislation. What is missing is the name of Bishop Atanasie. However, on the title page appears the name of the translator, Duma Ianăş of Bărăbanţ, a petty nobleman from a present-day suburb of Alba Iulia. The author of the book, Ladislau Baranyi, a Jesuit by vocation, had functioned, ever since the time of Teofil, as an intermediary between the Romanian higher clergy and the envoys of the Viennese Court to Transylvania[57]. As the author of the *Catechism* translated from Hungarian into Romanian, a language that was different from the language of the books of worship from Alba Iulia in the 17th century, Baranyi gave the Romanians a handbook of Christian conduct. *The Infants' Bread* became that book "printed at the expense of his Eminence the Cardinal" Leopold Kollonich, which the Romanian Bishop had promised to distribute free of charge to the parishioners[58]. Placed in a balance with the Roman Catholic *Catechisms* of the Jesuit Petrus Canisius, which had been widely disseminated in the Catholic world of the Monarchy from the second half of the 16th century onwards, one may wonder why Cardinal Kollonich favored the publication of a new text by editing *Pânea pruncilor*, a text that had not necessarily been written for the Uniate Romanians![59] Baranyi's book was probably close at hand when, under the pressure of time and of the Cardinal's will, the authorities needed it for the Romanian children and adults who wanted to embrace the new confession. It was written for the Roman Catholics[60] in the "land of Transylvania and in the Hungarian areas." An unsolved problem remains: who printed the book? Possibly the printers from the Metropolitanate of Bălgrad, Kiriak, a Moldovan printer, and Mihai Iştvanovici, who had been in Alba Iulia since 1702; still, since the former was a Moldovan and the latter was a Wallachian, could they have been willing to embark on such an undertaking, considering that their faith was Eastern, Orthodox? In any case, the name of the

[54] BRV, I, no. 115, p. 372–377, 538. To this day, there are dozens of copies of *Chiriacodromionul* in the documentary libraries, in the Romanian parishes, which proves that this book could not have been purged, even if the directives of the diplomas or Atanasie's statement of 1701 had been enforced.

[55] Samuil Clain, *Istoria bisericească a Episcopiei românești din Ardeal*, tom IV, în *Samuil Micu, Istoria românilor*, p. 275.

[56] BRV, IV, no. 133, pp. 216–217.

[57] *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii,* p. XXVII–XCV. It is an extremely rare book. A copy has recently been identified in Alba Iulia: Doina Dreghiciu, Gabriela Mircea, "Un exemplar necunoscut al unui "Catehism românesc (Pâinea pruncilor, Bălgrad, 1702)" păstrat la Alba Iulia," in *Apulum*, XXXVI, 1999, pp. 311–318.

[58] See also Martinus Szentiványi, *Dissertatio chronologico polemica,* f. 3 v.

[59] O. Ghitta, "Pâinea pruncilor context istoric, discurs şi mize," in *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii,* p. XCIV. The conclusions of Ovidiu Ghitta's study on the editing of the catechism *Pâinea pruncilor* suggest that the text was "not entirely appropriate for the world it was about to be circulated in," a world steeped in traditions and poorly educated.

[60] *Ibidem*, p. XCIII.

printer is missing from the book's pages. The historiography mentions the name of another craftsman, the printer Nicolae, who was in the entourage of Metropolitan Atanasie in around the year 1701[61]. Finally, it should be noted that this Romanian book printed at Alba Iulia is also a bibliophile rarity, given the existence of only 3 copies thereof[62]. Following an itinerary that is not fully known, the typographical materials from Alba Iulia eventually reached Blaj and underlay the organization of the printing house set up as a result of the decisions taken by the Court in Vienna at that time, probably in 1747[63]. "An order came from the Court to Bishop Aaron [Petru Pavel] that he should print in Serbian some patents for the Serbian Land. The bishop entrusted Gherontie, his vicar, to look for the types, which had long been lying in some discarded crates. And it so happened that a priest had come from Wallachia at that time, who was skilled at typesetting [Dimitrie Pandovici], Gherontie ordering him to set the types in rows [...] and to make the missing ones, buying a press from Sibiu [...]."[64]

The spiritual and cultural life of the Uniate Romanians in Transylvania during the first decades of the 18th century continued with small steps. Until the appointment of Inochentie Micu as Bishop (1729), after the year 1702, a single book in Romanian was printed in Transylvania beyond any doubt, a book that was totally different from those published in the Romanian printing press from Alba Iulia. In the tradition of the previous two catechisms (*Bucoavna*, 1699; *Pâinea pruncilor*, 1702), probably printed in the Unitarian typography from Cluj,[65] there appeared *Catehismus szau Summa Kredinczei Katholicsest*, in 1703, edited by the Jesuit Order, as specified in the title of the book[66]. This book is also dedicated to Atanasie Anghel, as the "svetnic" (counsellor) of the Emperor, and is a translation of the work compiled by the Jesuit Petrus Canisius. The translator is Gheorghe Buitul, also a member of the Jesuit Order, from Banat. Even though this book bears the name of a consecrated author, in using the Latin alphabet and a rather cor-

---

61 Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum historiam Ecclesiae Orientalis in terris coronae Sancti Stephani Maximam partem nunc primum ex variis tabulariis, Romanis, Austriacis, Hungaricis, Transilvanis, Croaticis, Societatis Jesu alliisque fontibus accessu difficilibus erutae*, I, Oeniponte, 1885, pp. 260–261; Eugen Pavel, "Consideraţii asupra tipăriturilor bălgrădene de la sfîrşitul secolului al XVII-lea," in *Cercetări de lingvistică*, XXVI, 1981, no. 2, p. 197; Eva Mârza, *Din istoria tiparului*, pp. 104–109.

62 "Lucian Blaga" Central University Library in Cluj-Napoca, the Academy Library in Cluj-Napoca and a fragment at the National Museum of the Union in Alba Iulia.

63 Samuil Micu, *Istoria românilor*, pp. 336, 440; Eva Mârza, *Din istoria tiparului*, pp. 111–114.

64 Samuil Micu, *Istoria românilor*, p. 336.

65 V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon a kézisajtó korában 1473–1800*, Budapest, Balassi kiadó, 1999, p. 112. According to the results published by the researcher, the Unitarian printing house was the only operational printing house in Cluj in 1703, which was the last year in which it functioned. This reality meant simply that even though it was supported by the Jesuits, the book was printed in the Unitarian typography. BRV and Andrei Veress offer a very similar bibliographic description of this edition of the *Catechism* without indicating the name of the printing house, mentioning only that was printed in Cluj. The book is also recorded in Szabó Károly, *Régi Magyar Könyvtár az 1531–1711 megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve*, II, Budapest, M. Tud. Akadémia, 1879, no. 2155 (RMK); Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară, 1473–1780*, I, Bucureşti, 1931, pp. 152–153, no. 277; BRV, I, no. 138, p. 447; IV, no. 138, p. 218; O. Ghitta, "Pâinea pruncilor context istoric, discurs şi mize," in *Pâinea pruncilor sau învăţătura credinţii,* p. XCV.

66 Even though we do not intend to approach comprehensively the publication of Romanian books in the Habsburg Empire during this period, we cannot leave unnoticed a remark of the consecrated author Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, no. 283, p. 156; BRV, I, no. 156, p. 481, who cites a *Catechism catolic* (*Catholic Catechism*) in Latin script, Sibiu 1709. At the basis of this citation is Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* vol. I, p. 372. It is considered that Franciscus Szunyogh was the editor of this "Catechismum Valachicum majorem Romano catholicum, typo Valachico Tyrnaviae 1696 et 1726, typo latino Cibinii 1709." There are no known extant copies. Andrei Veress, in the aforecited place, proposes the title *Catehismus sau învăţătură creştinească*.

rupted Hungarian spelling, highly inconsistent with the orthographic spirit of the Romanian language, the editors failed to appeal to the soul of Romanians; through its form and content, the book was not convincing for the Romanians who were accustomed to the Cyrillic spelling and were as yet unprepared to abandon it.

Transylvania was under the sign of uncertainty, just like life in the former residence of the Principality's capital, Alba Iulia, which suffered from a decline in political importance, in direct correlation with the decline of the Princely Court in Alba Iulia, the Calvinist Reform receiving ever weaker support from Vienna. The same fate awaited the Metropolitanate of Bălgrad, as it fell prey to the grandiose projects of reconstructing the medieval fortification and constructing the hexagonal Vauban-type fortification, as part of the efforts to strengthen the position of the Monarchy in Transylvania (1718–1738)[67]. The grievances of the Catholic and the Protestant nobility related to the actions undertaken by the absolutist court in Vienna took the form of the anti-Habsburg uprising led by Francis Rákoczi II. Transylvania became the scene of the battles waged in 1703–1713. The events of that period involved once again Bishop Atanasie, Francis Rákoczi counterposing to him an Orthodox Bishop, Ioan Ţirca (1707), ordained in Moldova, in an attempt to weaken the influence of the Habsburgs and of the Catholic Church, even though Rákoczi himself was a Catholic[68]. The Synod deposed Atanasie, who was reinstated in office in as late as the year 1711. In the aftermath of these events, the existence of the Uniate Diocese under his leadership was far from stable. Atanasie Anghel died in 1713, which subjected the ecclesiastical Union to further trials. Changes also occurred at the Viennese Court: after Leopold I and his long reign of 1705–1711, his son Joseph came to the throne. He was followed by another long-lasting reign, of Charles VI.

Oltenia – an imperial editorial episode[69]

After the Peace of Passarowitz, the year 1718 coincided with the annexation of Oltenia and Banat to the Empire, which posed further challenges to the Habsburgs, as regards the administrative and political subordination of several new Romanian provinces. The 20 years in which Oltenia was under Austrian rule did not bring lasting changes in this province, which was part of Wallachia both before and after that period, even if the imperial authorities aimed for its complete political integration. The attempt to impose reforms similar to those in Transylvania had, in some cases, continuity under the subsequent governments, after the province was removed from under Austrian administration in 1738[70]. In an attempt to intervene also in the spiritual life of the province, the Austrians were planning to place the Orthodox Church here, with a spiritual centre in Râmnicu-Vâlcea, under the leadership of the Serbian Metropolitanate of Belgrade. Moreover, the imperial authorities also hoped to control the appointment of bishops. The project gained concrete shape in 1719, but the subjection of the monasteries and assuming the right to appoint abbots were entirely dissonant with the will of the Romanian Bishop, even though it facilitated the Austrians' financial control over their economic activity[71].

---

[67] Toma Goronea, *Fortificaţia bastionară de tip Vauban de la Alba Iulia (prima jumătate a secolului al XVIII-lea)*, Alba Iulia, Ed. Aeternitas, 2007; Mathias Bernath, *Habsburgii şi începuturile formării*, p. 69.

[68] David Prodan, *Supplex*, p. 147; *Istoria României,* pp. 290–291; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului,* p. 62.

[69] Under an appropriated title and using an adapted text, this chapter appeared in Eva Mârza, "Oltenia – un episode editorial imperial (1718–1739)," in *Transilvania*, 2014, no. 5–6, pp. 56–58.

[70] *Istoria României,* pp. 291–292.

[71] Şerban Papacostea, *Oltenia sub stăpânirea austriacă (1718–1739)*. Edited by Gheorghe Lazăr, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 1998, pp. 286–296.

Even before the establishment of the Austrian rule in Oltenia, the foundations were laid for a printing centre in the Diocese of Râmnic, in 1705. This centre developed, during its first stage of operation, under the influence of the Slavonic heritage. An outstanding personality of this area, representative for the beginnings of the editorial activity in Râmnic, was the erudite printer and, then, Metropolitan Antim Ivireanul[72]. The first typographic product of his activity at the printing house in Râmnic is the volume entitled *Tomul bucuriei* (*The Tome of Joy,* 1705)[73]. Printed in Greek, the book includes, in the preface signed by Patriarch Dositei, a criticism of the religious Union in Transylvania, whose essential points he rebutted. The patriarch was very well informed about the course of the events in Transylvania. The production of the printing house increased over the decades and didn't cease even during the period when Oltenia was ruled by the House of Austria. After the conquest of Oltenia, the Austrian administration did not try to immediately introduce Catholicism in the province and was not opposed to the translation of Slavonic liturgical books into Romanian[74]. On the other hand, as it would also happen during the following decades, the Austrians did not look favourably upon the distribution of Wallachian books (or of those printed at Râmnic) in Transylvania. Neither early regulations, however, nor the ones issued during the following decades managed to stop the circulation of books from beyond the arc of the Carpathians in Transylvania.

As a consequence of the control imposed over the Diocese of Râmnic by the Serbian Metropolitanate and the Empire, in 1724–1739 the diocesan printing house published books that expressed obedience to Vienna, in the prefaces, at least; as scholarship has shown, their content was not influenced by any attempt to convert the Romanians in the province to Catholicism. After Antim Ivireanul's ascent to the metropolitan see and his departure for the Metropolitanate of Wallachia, Bishop Damaschin of Râmnic distinguished himself in the printing house from Râmnic. He asked for permission from the Habsburg administration to re-establish the printing house, which had ceased to operate; Antim is alleged to have taken with him the printing instruments[75]. The reopening of the printing house brought immediate results, *Învăţăturile despre şapte taine* (*Teachings on the Seven Sacraments*) being printed here in 1724,[76] translated by Bishop Damaschin, as was also a *Ceaslov* (*Horologion*) that he edited and financed[77]. The Austrian administration gradually acquired control over the Orthodox Church in Oltenia and placed the printing house in Râmnic under the Serbian Metropolitanate of Belgrade. Obeying the directions imposed by Vienna, Bishop Damaschin printed, in 1726, his own translation under the title *Întâia învăţătură pentru tineri* (*The First Teaching to the Youth*), the Slavo-Romanian version, already sponsored and championed by Moise Petrovici, the Metropolitan of Belgrade; in the preface he invokes and blesses the Emperor[78]. *Molitvenicul* (*Molitvenik, Prayer Book*) was printed under similar circumstances in 1730, Bishop Inochentie becoming the editor of this book[79]. Ever since November 1725, Bishop Damaschin had asked permission from the Vienna

---

[72] From 1706 to 1709, in the typograpy of the Diocese of Râmnic, he collaborated with Mihai Iştvanovici, the printer who had come (we do not know the reasons for this transfer) from Transylvania, from Alba Iulia, and who was the printer of the books that appeared in Alba Iulia in 1699.

[73] BRV, I, no. 149, pp. 463–466. Antim Ivireanul was a skillful typographer, his debut in the profession having taken place in Bucharest in 1691. He contributed, among other things, to the printing of a typographical masterpiece, in Bucharest: *Evanghelie greco-română* (*The Greek-Romanian Gospel*) in 1693.

[74] Şerban Papacostea, *Oltenia sub stăpânirea austriacă*, pp. 297–300.

[75] Mircea Păcuraru, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, second edition, Bucureşti, 1994, p. 340.

[76] BRV, II, no. 185, pp. 22–23.

[77] BRV, IV, no. 58, p. 47.

[78] BRV, II, no. 193, pp. 29–32.

[79] BRV, II, no. 200, pp. 36–41. *Triodionul* was also dedicated thus to the Diocese of Belgrade, 1731.

officials to disseminate the books in Transylvania and Banat, but was prohibited from doing so. Moreover, his first book, *Învăţăturile despre şapte Taine* (*Teachings about the Seven Sacraments*), was banned by the Synod of the Uniate Church shortly after it was published, in 1725[80]. At the height of the period of Austrian rule in Oltenia and despite the continuous pressure exerted on the leaders of the Orthodox Church, *Întâia învăţătură (The First Teaching)* was printed in Slavonic in 1734, dedicated to Vichentie Ioanovici, Archbishop and Metropolitan of Belgrade,[81] while in *Antologhionul* (*Antologion*), 1737, Bishop Climent of Râmnic invoked, on the title page of the book, "His Highness" Emperor Charles VI[82]. However, during the Habsburg administration, the Diocese of Râmnic managed to keep unchanged the traditional Orthodox content of the books produced in its printing house[83].

The Habsburg rule in Oltenia failed to radically impose itself in the ecclesiastical and cultural life. Even though formally the Diocese of Râmnic was subject to the Metropolitanate of Belgrade, the metropolitans did not intervene in the Romanians' religious or editorial policy.

The beginnings of printing among the Uniate Romanians. The Romanian books printed in Blaj[84]

During the historical period in which the political and administrative interests of the Empire were directed toward the conquest and subordination of Oltenia, the situation in Transylvania gradually stabilized, sometimes tortuously, if we consider the anti-Habsburg uprising led by Francis Rákoczi, the non-fulfilment of the promises included in the second *Leopoldine Diploma* or even the parishioners' distrust of their priests attached to the Union. After the death of Bishop Atanasie (1713), the new Bishop was elected only in 1723 (1724),[85] a period in which the Uniate Romanians' ecclesiastical life was coordinated by the Jesuit theologian, until the election of Ioan Pataki to the episcopal see[86]. The position of the State toward the future evolution of Transylvania was to involve the Catholic Church "[...] using its discourse and institutional structures to consolidate its political identity and to turn its subjects into a homogenous and disciplined people"[87].

The establishment of Romanian schools – assumed as a desideratum by the princes of Transylvania ever since the 17th century, also avowed by Atanasie Anghel and, then, from the beginning of the next century, stipulated in imperial diplomas – was not to occur too soon. The first Romanian student who availed himself of the right to benefit from training in Europe was Ioan Pataki himself[88]. A student in Vienna and Rome from 1705 to 1710, this "nobilis Valachus,"

---

[80] Mircea Păcuraru, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* p. 340.

[81] BRV, IV, no. 68, pp. 52–54.

[82] BRV, II, no. 215, pp. 52–53.

[83] Mircea Păcuraru, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* pp. 338–343.

[84] In this chapter we have summed up information and a selective bibliography related to important historical moments in the evolution of the Uniate Church, necessary, in our opinion, for understanding the context in which the printing press in Blaj began and developed its activity.

[85] Ernest Christoph Suttner, "Wahl, Weihe und Einsetzung des Bischofs Johannes Giurgiu Nemes-Pataki und die damaligen Spannungen zwischen Rumänen, Wiener Behörden und Römischer Kurie," in *AUASH*, 2007, 11/2, pp. 37–47; Iacob Mârza, "Biserică, politică şi cultură la Episcopul Ioan Giurgiu Patachi (1681–1727)," in *AUASH*, 2007, 11/2, pp. 48–67.

[86] Ernest Christoph Suttner, *Wahl, Weihe und Einsetzung des Bischofs Johannes Giurgiu Nemes-Pataki,* passim.

[87] Ovidiu Ghitta, *Naşterea unei biserici. Biserica greco-catolică din Sătmar în primul ei secol de existenţă (1667–1761)*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 154.

[88] Ioan Marin Mălinaş, *Situaţia învăţământului bisericesc al românilor în contextul reformelor şcolare din timpul domniei Împărătesei Maria Tereza (1740), a Împăratului Iosif al II-lea (1780–1790) şi Leopold al II-lea (1790–1792). Contribuţii privind relaţii româno-austriece,* Oradea, 1994, pp. 23–24, 165; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, pp. 58–59.

educated in Jesuit universities became a supporter of the Union, confident in the power of Catholicism to save his "nation from errancy"[89]. The Court's willingness to recognize his qualities as a future Bishop was based on his activity up until that time: his serious theological training, missionarism, erudite culture; moreover, he was elevated by Emperor Charles VI to the rank of baron[90]. The short period in the diocesan see of Făgăraș did not allow him to undertake too many cultural projects, if we consider the context of our research. The former printing press of the Metropolitanate of Alba Iulia, inherited by the Uniate Church (a reality demonstrated by the research conducted over the past few decades), was not in operation during Pataki's stay in Făgăraș. It is merely assumed to have been located in Făgăraș (in the Diocesan headquarters). What is certain is that after the year 1702, up until the time when the printing press was installed in Blaj, no book was printed with the printing instruments from Alba Iulia.

The relationship in the State-Church binomial – which operated in Transylvania from the moment of its conquest by the Habsburg Empire – became entrenched in the first two decades of the 18th century, representing the reflection of the State upon the Roman Catholic Church, if we consider the formula approved by the Empire. According to this, the Roman Catholic confession was the "religion of State" and of the Emperors from the Habsburg family[91]. The other three official religions (Calvinist, Unitarian and Lutheran) occupied increasingly conflicting positions toward the State Church, which led to protests in support of their initial rights. If one did not belong to the Roman Catholic religion, he could not be promoted to political functions[92]. In this sense, the attention of the State representatives continued to be focused on the functioning of the Greek-Catholic Diocese in optimal conditions: after the destruction of the buildings that had belonged to the old Metropolitanate of Bălgrad in favour of constructing the Habsburg fortification, new premises had to be found. After the passing of the Diocese through Făgăraș, Blaj became the centre of Greek-Catholicism in Transylvania. The advice of Petru Dobra, "causarum fiscalium director",[93] was taken into account, as was the geographical location of Blaj, at the intersection of several trade routes. In this situation, shortly after the death of the Uniate Bishop Ioan Pataki, the Transylvanian Greek-Catholic Church received a new leader: Bishop Inochentie Micu Clain.

Trained at the Catholic schools in Cluj and Trnava,[94] Inochentie Micu Clain benefited from a study scholarship granted to young Greek-Catholics by Cardinal Kollonich's foundation. His training, carefully supervised by the Jesuits who organized the colleges in the Empire, allowed him and other young Romanians to acquire a humanist training, based on a rigorous and, at the same time, efficient school curriculum[95]. Bringing the spirit of pre-Enlightenment Europe to Transylvania, Inochentie was actively involved in earning the political and religious rights stipulated in the *Diplomas of the Union* issued by Leopold I. His attention was focused especially on the third article of the second *Diploma*, under which the Romanian nation was to be recognised as one of the official nations and the rights of the clergy and of the population had to be secured. Inochentie did not see this purpose of his struggle fulfilled. The achievement of this desideratum should have drawn the Uniate Church closer to similar European institutions and, respectively, the Romanian people in Transylvania to the peoples of Central Europe.

[89] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului*, pp. 67, 68, 69.

[90] Iacob Mârza, *Biserică, politică și cultură la Episcopul Ioan Giurgiu Pataki,* p. 53.

[91] Mihai Săsăujan, *Politica bisericească a Curții,* p. 136.

[92] *Ibidem*, pp. 131–141.

[93] Iacob Mârza, "Petru Dobra (?–1757), protector al unirii. Preliminarii," in *AUASH*, 2006, 10/II, pp. 103–112.

[94] Laura Stanciu, "Trnava – un spațiu formativ al elitei române ardelene în secolul al XVIII-lea," in *AUASH*, Special Issue, 2009, pp. 101–112.

[95] David Prodan, *Supplex*, p. 151–158; Laura Stanciu, *Iluminism central european Școala Ardeleană (1700–1825)*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2010, pp. 32–33.

Thanks to his managerial spirit, the Bishop succeeded in transferring the domain of Făgăraş to that of Blaj, creating a durable residence of the Uniate Church in Blaj for over 200 years or, in fact, until today[96]. Inochentie Micu Clain waged his political struggle during the reign of the two emperors, Charles VI and Maria Theresa; even though the former appointed him Bishop and imperial counsellor under the diploma of 25 February 1730 (he was elevated to the diocesan see in 1732), neither of the two monarchs took the necessary decisions towards meeting the Bishop's demands in the interest of the Romanian nation[97].

The transfer of power from Emperor Charles VI to his daughter, Maria Theresa, whose reign began in 1740, did not entail a change in Vienna's attitude towards Transylvania. The reformist policy embraced ever more absolutist forms that did not necessarily exert solely negative influences on the lives of the Transylvanians. The reform of the social life, also carried out in Transylvania, targeted the organization of the modern State. Theresan reformism touched most of the area of life in the Empire: the administration, justice, the military, finances. The officials' attention did not omit culture, education and the Church[98]. The opportunities offered through the promotion of printing in the service of cultural policy did not remain unnoticed by the Empress and her advisors. Printing houses gradually became the glue between the government officials and the civil servants in Transylvania. The printed production could disseminate the official information transmitted from Vienna, conveying orders, increasing access to the decrees issued by the State, making official documents public, but also ensuring the circulation of books, through which Romanians could be educated. We believe that the contribution of book and official document producers created primary channels of communications in the publishing and printing houses from Transylvania, which, in the absence of a daily press, conveyed information, by taking into account the cultural background of the readers[99].

The efforts undertaken by Bishop Inochentie and several young scholars[100] who had been trained in Roman Catholic schools (some of them had won scholarships offered by the *Ianian Foundation* and had studied at the University of Trnava, others had obtained the *De Propaganda Fide* grant in Rome, or at the *Pazmaneum* or the *Barbareum* in Vienna, and, last but not least, others had been schooled by the Jesuits in Transylvania) formed the nucleus of the first Enlightenment intelligentsia in Transylvania[101]. Pending the birth of a spiritual centre, the group of young intellectuals, relying on what they had learned, advocated the propagation and protection of the Union. By invoking the prerogatives stipulated in the second *Leopoldine Diploma*, Inochentie was permanently in conflict with the estates in the Diet, whose members

---

[96] *Ibidem*, pp. 49–50.

[97] Charles IV appointed him as his counsellor and in 1729 Inochentie also received the title of baron; Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein. Exilul la Roma 1745–1768*, vol. I, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 1997, pp. 5–7; I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 81; R. Câmpeanu, "Persoane şi grupuri confesionale importante pentru unire în sec. XVIII (viaţa şi poziţiile lor de drept bisericesc, eclesiologice şi dogmatice). Inochentie Micu-Klein," in *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II: de la 1701 până în anul 1761*. Edited by Johann Marte together with Viorel Ioniţă, Wolfgang Rappert, Laura Stanciu and Ernst Christoph Suttner, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2015, pp. 196–218; Laura Stanciu, Andreea Mârza, "Din nou, despre diploma de înnobilare a familiei Micu, din 1737," in (Ioan Chindriş and Niculina Iacob ed.) *Şcoala Ardeleană*, Oradea, V, 2011, pp. 192–203.

[98] *Istoria României,* pp. 293–294.

[99] Eva Mârza, "Politică culturală şi principii ale autorităţii de la Viena privind activitatea tipografiilor româneşti din Transilvania în secolul al XVIII-lea," in *AUASH*, 2011, 15/I, p. 203.

[100] For Grigore Maior, Petru Pavel Aron, Gherontie Cotore and others, see Laura Stanciu, *Iluminism central european,* p. 42; for Joannes Petkovszky, Georgius Szabados, see Ovidiu Ghitta, *Naşterea unei biserici,* p. 255.

[101] Iacob Mârza, *Şcoala şi naţiune (Şcolile din Blaj în epoca renaşterii naţionale)*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1987, pp. 34–35.

were reluctant to grant the Uniate clergy and the Romanian people the political rights they demanded and were entitled to[102]. Inochentie dismantled the arguments that the Diet's and, in general, the nobility's negativist position was based on and demanded, through his endeavours, that the Monarch should grant to his nation "at least equality of rights" with the other nations in the Principality of Transylvania[103]. The long delays caused by the eternal conflicts between the Bishop and his opponents had not come to an end upon the death of Emperor Charles VI (1740) and the accession to the throne of Maria Theresa, when the entire political project had to be resumed.

The change that occurred at the hierarchical apex of the State did not simplify matters in Transylvania. The failure to understand the Union by a part of the population and the priests, especially in southern Transylvania, became all the more evident when, even during the session of the Diet in 1744, a vehement protest against the Union was voiced, fuelled by the Metropolitan of Karlowitz. The monk Visarion Sarai had managed to rally the support of the Romanian population and some priests, producing a strong resurgence of Orthodoxy[104]. The Empress blamed the government for being unable to prevent such challenges. Inochentie was summoned to Vienna to give explanations, being accused, among other things, that he had not taken a stand against the fact that his diocese was "flooded by schismatic books"[105]. At the same time, religious polemical works against Catholicism and, implicitly, against the Union, had begun to appear in Moldova and Wallachia. Increasingly vehement opinions coming from the extra-Romanian space were disseminated in Romanian translation; such was, for example, the Patriarch of Jerusalem, Nectarie, with *Cartea arbitrul adevărului şi al dreptăţii* (*Books – The Arbiters of Truth and Justice*, Iaşi, 1746[106].

The most prolific phase of Inochentie Micu Klein's endeavours came to an end when he exiled himself to Rome. He maintained, however, his position and some of his collaborators, including Petru Pavel Aron. Under Maria Theresa's decree dated 23 June 1745, the latter was appointed diocesan Vicar, a position confirmed in Blaj on 31 August 1745[107]. Then, in agreement with Inochentie's loyal collaborators, the Empress appointed P. P. Aron as his successor to the Greek-Catholic Diocese of Blaj. P. P. Aron was wedged between various decisions taken by the Imperial Court and by Inochentie, meant to ensure the stable position of the Uniate Church in this period of variegated leadership[108]. Supported by the Empress, Petru Pavel Aron was sworn in as Bishop and managed to establish in Blaj both a spiritual centre of the Uniate Romanians and schools for Romanians, which were to instruct, in the near future, many young generations. Many of them distinguished themselves among the leaders of the Transylvanian School and the Revolution of 1848. Thus, from the very first decades in the existence of the Diocese and, then,

---

[102] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, pp. 84–94; Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein,* pp. 7–9.

[103] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 86.

[104] From the bibliography on this theme, we may choose the recent study of Nicolae Chifăr, "Ieromonahul Visarion Sarai," in *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II,* pp. 368–381.

[105] Augustin Bunea, *Din istoria românilor Episcopul Ian Inocenţiu Klein (1728–1751).* Second edition, compiled by correlating the document with the original manuscript by Ioan Chindriş and Niculina Iacob, Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2012, p. 195; David Prodan, *Supplex,* pp. 171–175.

[106] BRV, IV, no. 95, pp. 61–67.

[107] Ioan Chindriş, Niculina Iacob, *Petru Pavel Aron,* Blaj, Ed. Astra, 2007, p. 20.

[108] *Ibidem*, pp. 22–37. The work reveals many events that took place during this period in the existence of the Uniate Church, such as the actions of exiled Bishop, the intervention of Court through the Bishop of Mukacheve Mihail Olsavszky, the contribution of the Catholic officials in Transylvania appointed to protect the Union, Inochentie's efforts to resume his position in the Church and in Blaj, desired, in fact, by the Uniate Romanians, etc.

of the Schools, Blaj became the centre of Romanian Greek-Catholicism in Transylvania and, implicitly, of the Romanian national movements in Transylvania.

The lack of Romanian schools and the low level of literacy among the population or even the priests were considered to be some of the causes that had triggered the popular uprising led by Visarion. As a result, there was issued a rescript dated 18 July 1747, through which the Empress stipulated the establishment of a seminary and of village schools[109]. Looking favourably upon the need to support the Uniate Church in Transylvania and the education of people not only in schools but also through books printed in Romanian, the Empress issued, on 14 October 1746, a decree expressing her intention to set up a printing press, without discussing its location, for now[110]. The aim of her endeavour was to stop the import of books from the Orthodox space, primarily from Wallachia and Moldova[111]. Shortly afterwards, on 23 November 1746, the import of Orthodox books was prohibited under law[112]. Then, on 5 May 1747, Maria Theresa issued a decree by which customs officials were entitled to seize the Romanian books from across the mountains. On 18 June, she instituted the censorship of Uniate books, while those intended for the Orthodox population were allowed to reach only the non-Uniates[113]. Such interventions in the circulation of Romanian books were also made during the following decades. The entry of "foreign" books in Transylvania may also have been the reason why the Empress was particularly interested in setting up a printing press for the Romanians, datable to 1747[114]. The entire subsequent editorial policy of Blaj was governed by the needs of the Uniate Church and of the Romanian schools established in Blaj a few years later.

On 14 July 1747, without the instruments of the printing press being functional, the Bishop was assigned an "Imperial" commission for translating, from Latin into Romanian and Serbian, *Poruncă pentru interzicerea circulaţiei banilor austrieci în ţările otomane supuse* (*A commandment for banishing the circulation of Austrian money in the subjected Ottoman countries*), which was to be printed in a batch of 300 copies[115]. After several negotiations regarding the location of the printing press, in

---

[109] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, p. 233. Funding for the project of the Empress had to result from the tax paid by the priests of the Diocese, which proved to be an insufficient source of money. Seeing the very low level of training among the priests, the Synod of 1742 demanded them to own at least one catechism. *Ibidem*, p. 238.

[110] The information comes from Vasilie Popp, *Disertaţie despre tipografiile româneşti în Transilvania şi învecinatele ţări de la începutul lor până la vremile noastre,* Sibiu, 1838. Introductory study, edited, notes, summary and index by Eva Mârza and Iacob Mârza, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1995, pp. 128–129, 164–165; V. Popp cites a document that recounts the evolution of the typography from Blaj in 1772.

[111] Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron şi Dionisiu Novacovici sau Istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaş, Tip. Semin. Arh., 1902, pp. 353–361; Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*. Edited by Ioan Tîmbuş, Galaxia Gutenberg, 2006, pp. 316–317; L. Stanciu, K. Hitchins, D. Dumitran (ed.), *Despre Biserica Românilor din Transilvania. Documente externe (1744–1754)*, Cluj-Napoca, 2009, pp. 37–38; documents no. 255, p. 199 (22–24 January 1749); no. 258, pp. 201–202 (14 January and 20 February 1749); no. 261, p. 204 (28 January and 20 February 1749); no. 272, pp. 208–209 (5 March 1749).

[112] Pâclişanu, *Istoria Bisericii*, p. 384; Augustin Bunea, *Episcopii,* (1902), p. 257.

[113] Augustin Bunea, *Episcopii,* (1902), p. 357; Mihai Săsăujan, *Politică bisericească a Curţii,* p. 155; see the decree in Idem, *Habsburgii şi Biserica Ortodoxă din Imperiul austriac (1740–1761). Documente*, Cluj-Napoca, 2003, pp. 305–306, reproduced on pp. 304–308.

[114] L. Stanciu, K. Hitchins, D. Dumitran (eds.), *Despre Biserica Românilor din Transilvania:* documents no. 128, 129, pp. 145, 146 (post 16 June 1746); no. 142 pp. 152–153 (9 December 1746); no. 144 p. 154 (11 December 1746); no. 164, 165 p. 162 (18 June 1747).

[115] *Istoria besericească a Episcopiei româneşti din Ardeal*, p. 440. Here we may read in Samuil Micu, after the title of *Porunca*: "translated from Latin into Romanian and printed at the diocesan see in Blaj, in the year of our Lord 1747, in the month of August, on the 27th day, by Dimitrie Pandovici the printer." It follows that within a month, Dimitrie Pandovici had been capable of putting the typography on its feet. See also BRV, IV, no. 99, p. 68;

Alba Iulia or Blaj, the option went in favour of Blaj. The first documentary information about the installation of the printing press is due to the monks in Blaj, who noted, in the preface to the first edition of *Strastnicul*, 1753, that: "And learning that ever since the days of the most holy Kir Atanasie, Metropolitan of Belgrade, resting unto the bosom of our Lord, until these very times, our typography has been kept shrouded in a veil, which is why great spiritual damage has occurred […]."[116]

Who were the craftsmen capable of developing the printing instruments and producing the first editions in Blaj? We know that the first master printer was Dimitrie Pandovici (1747–1750), who used what had been left of the old printing press from Alba Iulia. A testimony to this effect appears in the writings of Samuil Micu: "[...] the bishop entrusted Gherontie [Cotore], his vicar, to look for the types, which had long been lying in some discarded crates. And it so happened that a priest had come from Wallachia at that time, who was skilled at typesetting, Gherontie ordering him to set the types in rows and straighten them and make the missing ones, to buy a press from Sibiu and print those patents or imperial commands. [...] A printer, a skilled craftsman arrived from Moldova, called Sandul, who made new types and founded the typography."[117] The typographic material with which the first documents and, then, books were printed in Blaj was inherited from the printing house in Alba Iulia, being quite worn out; its itinerary and fate after 1702 are not known precisely[118]. The typological research of the types from the material printed during the first period demonstrates that the sets of letters from Alba Iulia had been reused. It may be assumed that at the beginning of activity, there were no resources for the renewal of the worn-out typographic material[119]. The idea of using the old printing press belongs to Inochentie Micu Clain and dates from the year 1735[120].

P. P. Aron and Vicar Gherontie Cotore, former students of the Jesuit College, were not unfamiliar with the functioning of the printing press there. This information could be useful to them in setting the printing press in Blaj into operation. Cotore actually became the leader of the typography[121]. Both of them purchased the new set of types in as late as 1755–1756. However, books were, indeed, printed in the typography even before then, with the existing equipment, thanks to the endeavour of typesetters such as: Vlaicu, Vasilie Costandin, Ioan Râmniceanu, Mihail Becikerechi. Becikerechi eventually came to be in charge of the printing press and contributed to its modernization[122]. Through a fruitful collaboration, the craftsman and typesetter Székely Páldi István, the printer of the Reformed College in Cluj, instructed the typesetters from Blaj during this first period of activity. By the end of 1755 (1756), Páldi had manufactured the new set of Cyrillic types and the set of Latin types for printing books in Latin, reusing the old, worn-out types[123]. The modernization of the printing press continued, the full set of types being

Aurel Răduțiu, Ladislau Gyémánt, *Repertoriul actelor oficiale privind Transilvania tipărite în limba română 1701–1847,* București, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981, pp. 77–78 cites the documents from the Library of the Metropolitanate of Sibiu, CRV 217 dated Vienna 2 January 1747; Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj în anii 1747–1830*, Alba Iulia, Ed. Altip, 2008, pp. 139–144 and passim, the researcher's study suggesting that the original of the document of 14 July 1747 is kept in Alba Iulia (Fund: The Romanian Uniate Metropolitanate of Blaj, Cabinet of the Metropolitan, doc. 26/1747.

116 BRV, IV, no. 290, pp. 245–247.

117 *Istoria besericească a Episcopiei românești din Ardeal*, p. 336.

118 On the reactivation of the Romanian printing house from Alba Iulia in Blaj, see also Eva Mârza, *Din istoria tipografiei*, pp. 111–114.

119 Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj,* p. 61.

120 Augustin Bunea, *Episcopii*, p. 356; Ioan Chindriș, *Petru Pavel Aron*, p. 53; Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj,* p. 61.

121 Jakó Zsigmond, *Philobiblon transilvan*, București, Ed. Kriterion, 1977, p. 240.

122 *Ibidem*, pp. 242–243; Cornel Tatai-Baltă, *Gravorii în lemn de la Blaj*, Blaj, Ed. Eventus, 1995, pp. 43–81.

123 Jakó Zsigmond, *Philobiblon transilvan*, București, Ed. Kriterion, 1977, pp. 241–246.

finished in as late as the year 1763[124]. The relatively rich historiography about the first steps undertaken by the monks in Blaj, with the assistance of more skilled typesetters, has shown how tortuous the advancement of this process was during the first years[125].

Ever since he had acceded to the episcopal see, Bishop P. P. Aron had included the typography and the schools among his priorities[126]. The beginnings of book printing in Blaj were coeval with the publication of the work initiated by Petru Pavel Aron, *Floarea adevărului* (*The Flower of Truth*), which had been printed by 30 March 1750[127]. The title page of the only existing copy known so far shows that the printing took place in the Holy Trinity Monastery and that it was carried out "thanks to the efforts" of the monks[128]. P. P. Aron translated the book into Latin and had it printed during his stay in Vienna in 1752, a version that has not been preserved until today; however, there was a second edition, dating from 1862, printed in Rome after the original copy, entitled *Flosculus veritatis [...]*[129].

From the beginning of its operation, the printing press in Blaj published official documents, decrees, patents and instructions issued by the Government of Transylvania or by the authorities in Vienna; in the context of this research, the most important are the books of worship and the textbooks translated into Romanian or the works of Romanian authors, printed especially after the establishment of schools in 1754[130]. The most representative books printed during this period of the typography in Blaj, after *Floarea adevărului,* are: *Ceaslov* (1753), *Strastnic* (1753), *Bucoavna* (1759), *Păstoricească poslanie sau Dogmatica învăţătură a Bisericii Răsăritului* by P. P. Aron (1760), *Epistola consolatoria* by the same author (1761), *Catavasier* (1762) and others.

The printing activity in Blaj was under the continuing supervision of the Transylvanian and the Imperial officials. A problem of ceaseless concern for the Diocese and the House of Habsburg throughout the 18th century was created through the import of books from the extra-Carpathian area. On 20 June 1765, the Empress issued a ban on the illegal import of books.

---

[124] *Ibidem*, p. 244.

[125] The repertory that has been the main concern of the researchers forming the team of this project, presented in this volume, envisages the publication of the printed books. Leaflets represent another little researched chapter in this area of Romanian culture, which we could not deal with in this context. We have considered it necessary to elucidate briefly the beginnings of the printing press, which came into operation 45 years after the end of the activity of the typography in Alba Iulia, these being the only Romanian printing houses in Transylvania during that period.

[126] The establishment of the schools took place in October 1754. The organization of education in Blaj was carried out on four levels: the Community School, the Latin School (secondary level), the Seminary in the Holy Trinity monastery and the Annunciation Seminary. See Iacob Mârza, *Şcoala şi naţiune*, pp. 47–52.

[127] The book is described in BRV, II, no. 276, p. 113; IV, no. 276, p. 244; Vasilie Popp, *Disertaţie*, p. 131; see also *Floarea adevărului pentru pacea şi dragostea de obşte. Păstoricească poslanie sau dogmatica învăţătură a besearicii Răsăritului.* Foreword by IPS Lucian Mureşan. Historical-theological study by Cristian Barta. Edited, glossary, index by Meda-Diana Hotea, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2004, is a critical edition after the one of 1816. The princeps edition is cited by Ioan Chindriş, "Cartea românească la Budapesta (I)," in *Acta Musei Napocensis*, *Istorie*, 33, 1997, p. 225, the book is included in the fund of the National Library of Hungary (Országos Széchényi Könyvtár OSzK. Reference number 324007) and is autographed by the Greek-Catholic Bishop of Gherla, Ioan Alexi.

[128] The authors of the critical edition of *Floarea adevărului*, pp. 9–11, consider that it is a collective work written by the erudite Basilian monks from Blaj: Grigore Maior, Silvestru Caliani, Gherontie Cotore and Leonte Moschonas together with P. P. Aron. A second edition appeared with the text unchanged also in Blaj, at the typography of the Seminary, in 1816, being described at large in BRV, II, no. 906, pp. 141–146.

[129] *Floarea adevărului,* p. 12–13; I. Chindriş, *Petru Pavel Aron*, p. 57. See also Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, pp. 149–155.

[130] Iacob Mârza, *Şcoala şi naţiune*, pp. 47–52.

Because the phenomenon could not be stopped and attempting to ensure a free market for the materials printed in Blaj, Bishop Atanasie Rednic persuaded the Empress, together with the theologian Ştefan More, to issue a new decree. The Decree dated 6 June 1768 prohibited the import of Romanian books from outside the Principality of Transylvania[131]. This Decree also imposed the censorship of books in two ways: those with a religious content were to be investigated "by the bishop and his theologian, while those with a political content were to be scrutinized by the Transylvanian Government"[132]. Both the Empress and the representatives of the Greek-Catholic Church were concerned about the "threat" posed by the content of Romanian books from across the Carpathians, whose entry into Transylvania could simply not be halted by issuing imperial decrees. One of the ways to avoid this phenomenon was to print, in the Greek-Catholic cultural centre, a sufficiently large and varied amount of books of worship. But consideration also ought to be given to "altera pars": in 1765 the printing press of the Metropolitanate in Bucharest obtained the right to confiscate "foreign" printed material brought by merchants from beyond the arc of the Carpathians, a clear measure designed to prevent the import of books from Blaj, considered not to comply with the precepts of Orthodoxy, into Wallachia[133].

During the 18th century Blaj became, by virtue of the erudite teaching and monastic staff there, the "engine" engaged in activities of supporting the national identity, a representative movement for the pre-Enlightenment and the Enlightenment periods in Transylvania. The typography in Blaj ensured, during the period under study, the books of worship necessary for the divine service, fundamental works of theology in the service of the Greek-Catholic Church, school textbooks, but also the information flow from the centre to the periphery of the Monarchy – including to Transylvania. Here were printed the majority of the official Romanian documents in the period 1747–1847[134]. Many of them had a positive role in improving the quality of life for the population in Transylvania. Others, despite their Theresian Reformist substrate, supported the administrative interests of the Court in Vienna through their subject matter. In fact, the works printed in the Romanian language brought immense benefits to the Romanian population: through the dissemination of texts in the national language, the printing press accomplished the educational and cultural purpose for which it had been established in the first place.

During the first years of operation, as indicated in *Floarea adevărului* of 1750, the printing press was located under the dome of the *Holy Trinity* Monastery (*Sf. Treime*), where the monks created optimal conditions for its functioning. It is no wonder that the monastery protected the printing press through its monks, because they formed the intellectual elite of the Blaj during those times, having been trained in higher education institutions across Europe. Over the years, this location was changed, as demonstrated by the title pages of the works printed in Blaj and by subsequent research. The typography was placed under the supervision of Samuil Micu, at the behest of Atanasie Rednic, after 27 September 1764. The new location was the Seminary of the Annunciation Monastery (*Buna Vestire*). Bishop P. P. Aron (who died on 25 March 1764) decreed in his will that the typography should be left in the care of the Seminary[135]. A curious phenomenon can be noticed on the title page of *Evanghelia* (*Gospel*) from 1765, where instead of

[131] "Inductio librorum valahicorum a provinciis exteris in Transylvaniam amplium haud admittantur." See Z. Pâclișanu, *Istoria Bisericii,* p. 454.

[132] *Ibidem*, pp. 454–455; Augustin Bunea, *Episcopii*, p. 360.

[133] Mircea Tomescu, *Istoria cărţii româneşti de la începuturi până la 1918*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968, p. 96.

[134] A. Răduţiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, p. 23; Avram Andea, "Raţionalizarea şi modernizarea administraţiei Ţărilor Române în epoca Luminilor, în context european," in *Anuarul Institutului de Istorie "G. Barițiu"*, Cluj-Napoca, XXIX (1988–1989), pp. 157–170; Ioan Chindriș, "Blajul iluminist. O analiză a structurilor culturale," in *ibidem*, XXIII (1980), pp. 189–208.

[135] Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, pp. 103, 209–210.

the formula "with the printing press of the Seminary of the Annunciation," used as a rule, there appeared, rather inexplicably, the phrase "In the Holy Metropolitan See of Blaj"[136]. Up until 1830, the typography had gone through several phases of development under the patronage of the bishops in Blaj, offering enlightening scholarship to the Romanians through those printed works. The books produced in the typography from Blaj could be found both in the Greek-Catholic and in the Orthodox churches. It should be stressed that, in addition to the typography in Blaj, the printing press of the Reformed and the Unitarians in Cluj was also backed up by the imperial authorities. The printing houses in Cluj used the printing privileges granted to them by Vienna; several Romanian authors had their works printed there, primarily those written in Latin.

Even during the period of effervescent development, the printing press in Blaj failed to produce the necessary amount of book of worship for the Greek-Catholic Church, which is why the books coming from beyond the arc of the Carpathians completed the numbers. As a consequence of this, the aforementioned Decree of 1768 (6 June) was issued with a view to placing an embargo on book imports, accompanied by a list of "libri prohibiti"[137]. The situation was not definitively resolved; as a consequence, in 1771 there appeared complaints that the import of books from beyond the borders of Transylvania would inconvenience the business of the printing press in Blaj. At the beginning of 1772 there was another attempt to stop the phenomenon when Governor Maria Joseph Graf Auersperg ordered that non-compliant books should be collected and burned in secret. The same procedure had to be followed in the case of books identified among the Orthodox[138]. What this makes clear is that illicit book trading among the three Romanian countries could not be remedied by issuing bans and decrees, as shown by the large number of books whose natural circulation meant crossing territorial boundaries during that period.

Casting a glance at the book production in Blaj during the three periods examined in contemporary historiography, from the beginnings–1764, 1765–1784, 1785–1830,[139] we can make a few assessments of the main editorial directions. The vast majority of these books were those of worship, theological works, school textbooks, including catechisms, arithmetic and moralizing works for priests, most of them printed in the Cyrillic alphabet, some of them in the Latin alphabet. The leaflets printed in Blaj included ordinances, regulations, episcopal circulars, notices, etc. From the beginning of its activity until 1764, it is certain that it published at least 23 books. This period coincided with the functioning of the printing press under the supervision of the monks from the *Holy Trinity* Monastery. The second period was marked by changes at the hierarchical apex, given Maria Theresa's death and the accession of Joseph II to the throne in 1780. The printing house was moved to the *Annunciation Monastery* and 30 different books were printed there. In the last period we have studied (until 1830), the typography was related to the functioning of the Seminary and it carried its name. During this stage, there appeared about 50 books and the number is, indeed, proportionate with this longer period[140]. Even though the number of books in the last stage was greater than in the others, there was a critical moment in

[136] *Ibidem*, p. 212.

[137] Constantin Stoide, *Comerțul cu cărți dintre Transilvania, Moldova și Țara Românească între 1730–1830*, Ed. by I. Caproșu. Iași, Ed. Demiurg, 2005, pp. 445–447.

[138] Z. Pâclișanu, *Istoria Bisericii*, pp. 455–456.

[139] Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, passim; the author divides the history of printing into three evolutionary stages.

[140] For this statistic we have used BRV, II, III, IV and Daniela Poenaru, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, Târgoviște, Muzeul Județean Dâmbovița, 1973. In the case of all the books published, some in multiple editions, we should consider the leaflets, whose number is not definitively ascertained in specialized research to date.

the life of that institution. Due to insufficient revenues in the printing house in 1785–1786, on 16 May 1787, Emperor Joseph II came to the conclusion that the typography had to be sold at auction[141]. That this was not the case is demonstrated by the fairly constant activity of the office in Blaj even after 1787. The fact that this cultural institution did not have the fate prepared by the Emperor was, probably, also due to some diplomatic considerations. The dismantling of the printing house would have affected the only typography of the Greek-Catholic community in Transylvania, which could have caused the Uniate Romanians' discontent and protests. The Monarch's unfriendly managerial position towards the Blaj typography, incomprehensible to the Romanians, squared with his political and economic conception, launched through the general trade liberalization, the printing houses and book stores being included here. During the first three decades of the 19th century, the printers in Blaj supported the vitality of their editorial projects, the printing press being present in the Transylvanian cultural space until 1948, the year of its forced shutdown[142].

Old Romanian books in multiethnic Cluj

The cultural life of Cluj unfolded under the aegis of multiculturalism and multilingualism. Being one of the main cities in the autonomous Principality of Transylvania, but also in medieval Hungary, its economic, political and even religious developments exceeded, in intensity, those in the capital of the Principality, Alba Iulia. From 1790 to 1848 Cluj was the capital of the Principality. This had favourable consequences for the evolution of the city. In this context, the Diets held in Cluj brought a touch of colour and greater importance to this city. The Transylvanian printers and bookstore owners contributed to this: sensing the possibilities for profit, they expanded their businesses into the city (for example, Martin Hochmeister or Petru Bart from Sibiu). Throughout the centuries, higher education institutions functioned in Cluj; Maria Theresa founded a German University here, converted by Joseph II into a Piarist University, in which education was conducted in Latin. In what follows, we will refer to those higher education institutions, whose typographies printed, among others, the books of Romanian authors.

In the mid–18th century, when new Romanian printing businesses – or typographies for the Romanians – began to operate in Transylvania or the Empire, a few solitary editorial events stood out. Given the temporary setback of the Roman Catholic Church in Cluj, the Reformed and Unitarian Churches, with their printing houses, acquired a more favourable position in the city, even though the Jesuits returned here in 1693. In fact, in 1703, the Unitarians printed Petrus Canisius's *Catechism* in Latin script and Hungarian spelling[143]. Then, in 1744, there were printed two *Bucoavne*, edited in Romanian in the Cyrillic alphabet, both at the typography of the Jesuit College in Cluj. They represent two different versions of the primer. Their publication was due to the printer, Mihai Becikerechi, active in Cluj in 1739–1745 (later he worked as a printer in Blaj)[144]. The first version of the two books, similar to the 1699 edition from Bălgrad,

[141] Gabriela Mircea, *Tipografia din Blaj*, p. 283: The amount resulting from the sale had to be submitted to "office of copper," and the interest was to be used for the maintenance of the seminary.

[142] Eva Mârza, Anton Rus. *Bibliografia cărţilor blăjene de la începuturile tipografiei până la anul 1948*, Blaj, Ed. Buna Vestire, 2004.

[143] V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 113 considers that 1703 was the last year in which printing was carried out in the typography of the Unitarians in Cluj. In another order of ideas, some authors believe the *Catechism* of 1703 was the first that was printed in Romanian using the Latin alphabet. We should mention, even if this not within the scope of our current research, that *Catehismul calvinesc* (*The Calvinist Catechism*) was printed in the typography from Alba Iulia in 1648, using the Latin alphabet and Hungarianized spelling.

[144] Sigismund Jakó, *Philobiblon*, p. 242.

was an almost identical copy thereof. The differences between the editions of 1744 consist in the fact that the first variant is considered, in the historiography of the problem, to be "strictly Orthodox," while the second, printed in parallel in Cyrillic and Latin script, corresponds to the requirements of the new faith, the Uniate faith[145]. Research into the context in which these two *Bucoavne* were printed impels us, and other researchers as well, to consider Inochentie Micu Clain as their only possible editor. In the absence of premises for the much invoked desideratum – a Romanian school (a printing press was yet to be added to the residence in Blaj) – Bishop Inochentie acted upon the benevolence of the Jesuits, having these two works printed in their offices. However, one can ask the question: why was the Cyrillic version, also known as the Orthodox version, printed and why did Inochentie Micu Clain need it, if we consider that the 1699 edition had been withdrawn or exhausted during the life of Bishop Atanasie Anghel, as a consequence of the conditions he had imposed and/or assumed?

The two *Bucoavne* in Romanian, printed in the Cyrillic alphabet in 1744,[146] were not the only ones published in the typography of the Jesuit College in Cluj-Napoca. Established in 1726, the typography distinguished itself through a good endowment with typographic material[147]. Shortly afterwards, appointed as the Academic College Typography, it benefited from an imperial printing privilege. Textbooks and dissertations,[148] especially works that supported Catholicism, were published here. What is worth mentioning is the publication of another small book for children, *Elementa Puerilis Institutionis in Lingva Latina – Nacialo pismen detem* […], Claudiopoli, Typis Academicis Societatis Jesu per Andream Feij, 1746. A Latin-Ruthenian primer, printed in Latin and Cyrillic script, supervised and funded by the Bishop of Mukacheve Mihail Manuil Olsavszky, was compiled, according to the title page, for the population of Maramureș, belonging to Diocese[149]. The book's appearance at the Jesuits' press in Cluj indicates, once again, the lack of a printing press for the Greek-Catholic Church in the Habsburg Empire or for the Romanians in Transylvania. It also stands proof of the Bishop of Mukacheve's relationship with the Catholic Church and, respectively, with the Uniate Church in Transylvania[150]. The Academic Typography was active until the abolishment of the Jesuit Order in 1776. Even if no books were

[145] Onisifor Ghibu, *Istoria literaturii didactice românești*, București, Ed. didactică și pedagogică, 1975, p. 250; Eugen Pavel, "Prima Bucoavnă tipărită în limba română și posteritatea ei," in *Dacoromania*, new series, III–IV, 1998–1999, pp. 226–228. The first version of the two from 1744 is also discussed by Alin Mihai Gherman, Eva Mârza, "Studiu filologic," in *Bucoavna Bălgrad 1699,* p. 89. The researcher Eugen Pavel notes that compared to the 1699 edition, the "Orthodox" version of the *Bucoavna* of 1744 includes prayers. In addition, the *Filioque* is present in the new edition, being absent from the edition of 1699. There also appear changes in the text, common to both versions (1744). In 1744 the small woodcut representing the Saints Constantine and Helen was no longer used, being replaced with an engraving of the Virgin Mary with Child. The Cyrilic-Latin version includes several differences from the first. In the text printed in the Latin alphabet there appear Magyarized forms, some grammatical terms being also given in Latin. The researcher thus concludes that "both editions published in 1744 were revised in line with the Catholic doctrine, whose violation the *Bucoavna* from Bălgrad had been accused of" (pp. 228–229).

[146] After the two *Bucoavne* of 1744, in BRV, IV, no. 91, p. 58 there is mentioned one more piece of information about the existence of another edition from Cluj, printed in 1746, in Latin and Slavonic (Church Slavic).

[147] The study of V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 183–184 suggests that the year in which the typography was founded was 1726, while *Istoria Universității "Babeș-Bolyai"*, ed. Ovidiu Ghitta, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2012, pp. 50–51, proposes the year 1727.

[148] Many dissertations defended at the Jesuit College in Cluj bear the names of promoters of Romanian origin.

[149] BRV, IV, no. 91, p. 58.

[150] *Elementa puerilis institutionis in lingva latina […] Nacialo pismen detem […], Kolozsvár, 1746. évi kiadás hasonmása*. A kisérö tanulmányokat írták: János István, Udvari István. Nyíregyháza, IMI PRINT KFT, 1999. See also Sztripszky Hiador, *Ismeretlen kolozsvári rutén-könyv 1746-ból,* (Erdélyi Múzeum — http://epa.oszk.hu/erdelyi_muzeum accessed on 10.04.2013), pp. 170–182.

printed here in Romanian,[151] the typography produced books and textbooks necessary for the Transylvanian higher education, in Latin and Hungarian, the Academic College being elevated, in 1757, to university rank. This created opportunities for printing the university dissertations of the Romanian students, in the Jesuit printing press. Given the scope of our present research on the activity of the printing offices in the Habsburg Empire, which produced Romanian books or published the works of Romanian authors in the period 1691–1830, we have not excluded the Academic Typography in Cluj from our analysis, due to the fact that this typography published works in Latin and we also refer to the Romanian students' works printed in other languages than Romanian.

We can also advance, in this sense, the discussion – meagre, so far, in the Romanian historiography – concerning the production of Transylvanian books. It is a concept that still needs to be explored. There should be, in fact, a constant concern, on the part of the Romanian specialists, for identifying books printed in Transylvania in languages other than Romanian and Slavonic, as well as in other scripts than the Cyrillic alphbet. Thus, the present repertory includes, for the time being, the works of the Romanian authors in Transylvania printed in Latin by the Jesuits in Cluj[152]. We are considering here, for example, Andreas Illia,[153] Petrus Dallyai (Petru of Daia)[154] and others, whose books, for propaganda reasons or/and for supporting the literature intended for the Uniate clergy and population, were included in the editorial plans of the Jesuit Printing House in Cluj. After the dismantling of the Jesuit Order, the printing press came to be owned by the University, being eventually purchased by the Roman Catholic Bishop Ignác Batthyany, who moved it to his residence in Alba Iulia[155].

While Alba Iulia was the capital of the autonomous Principality of Transylvania and the seat of princes, Cluj concentrated the cultural and economic life by way of the trade that developed here. The functioning of the various educational institutions also meant the presence of students and of the teachers ensured their training and education. Given the importance of the city of Cluj, renowned printers were invited to support the Reformation here. Thus, in 1550 Gáspár Heltai and Georg Hoffgref laid together the foundations of the first printing house in Cluj where, using the Latin script, they printed books in Latin and Hungarian, supporting the Calvinist Reformation, also propagated by the princes of Transylvania during the 16th and 17th centuries. In 1672,

---

[151] A curiosity remains though: the appearance of the notebook with the title *Kintyetse kimpenyesty ku glazurj rumunyesty* [*Romanian and Hungarian Songs*], printed with the set of Latin types and using the Hungarian spelling. It is assumed that it was printed in the academic typography from Cluj in 1768 and it has 16 sheets. See: BRV, IV, 142, pp. 83–86.

[152] The problem of dissertations should be treated as being of particular importance for research on the history of education and culture in Transylvania.

[153] Andreas Illia, *Ortus et progressus variarum in Dacia gentium ac religionum cum principibus ejusdem […] per Andream Illia […],* Claudiopoli, Typis Academ. Soc. Jesu, 1730. BRV does not know this work. Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, no. 330, pp. 179–180 claims that the Jesuit Illia might have been Romanian. See also Laura Stanciu, "O contribuţie documentară din secolul al XVIII-lea privitoare la unirea Bisericii Românilor din Transilvania cu Biserica Romei (1697–1701)," in *AUASH*, 2002, 6/II, p. 184.

[154] *Architecturae militaris tyrocinium,* Claudiopoli, Typis Academicis Societatis Jesu, 1738. Nomina promotorum: Petrus Dallyai nobilus valachus. BRV does not know this work, which is, however, cited by Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, no. 370, p. 197.

[155] *Istoria Universităţii "Babeş-Bolyai"*, pp. 50–51; V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* pp. 183–184. See also *Biblioteca Batthyaneum la sfârşitul secolului al XIX-lea. Cartea — catalog a lui Varjú Elemér adnotată şi comentată* (ed. Doina Biro), Bucureşti, Ed. Bibliotecii Naţionale a României, 2014, p. 222. In the Batthyanyan typography in Alba Iulia there were printed numerous works by the Bishop and his collaborators; mention could be made of books from the astronomic field, popularization books, such as, for instance: Hanckens Bálint, *Új és o kalendariom […] 1791 esztendöre […]*, Gyulafehérvár, Püspöki nyomda, 1790.

Prince Michael Apafi founded the typography of the Reformed College, which, by virtue of its editorial policy, published the works of Romanian authors, however rare, generally in Latin and, less frequently, in Romanian. This was the situation, for example, of Abraham Mehesi, a student at the Reformed College, who defended in 1774 a dissertation entitled *Assertiones theologicae ex tractatibus De Incarnatione Verbi Angelis […]*[156]. A professor at the Reformed College in Cluj and Târgu-Mureș, Ștefan Körösi (Crișanu), who supported the use of etymological spelling, printed *Orthographia latino-valachica* here in 1805[157]. Following the example of Samuil Micu, Gheorghe Șincai and others, Ștefan Körösi became one of the promoters of the project for a forthcoming Romanian-Latin Dictionary, by compiling a Romanian-Latin-Hungarian dictionary, which he never saw printed. After his death, the dictionary reached, as we may assume, Ioan Bob, who may have used it for compiling and printing, in the same Reformed typography, the edition of the *Romanian-Latin-Hungarian Dictionary, I-II*, 1822–1823[158]. We may also mention the erudite Transylvanian Vasilie Popp, a former student of the College, who became a physician and whose Latin *Elegies* (*Elegii*) were printed in the typography of the College[159]. It should be noted that these Romanian intellectuals, trained under the Latinist influence of the Transylvanian School, supported, through the works they printed in the Reformed typography, the precepts of the cultural and political movement that advocated abandoning the Cyrillic alphabet and using the Latin script. The efforts of the Transylvanian School culminated a few years later, when *Lexiconul de la Buda* (*The Buda Lexicon*) by Petru Maior et al. was printed at Buda, in 1825, under the title *Lesicon românescu-latinescu-ungurescu-nemţescu, care de mai mulţi autori în cursul a treizeci şi mai multor ani s-au lucrat* (*Romanian-Latin-Hungarian-German Lexicon, compiled by several authors over the course of thirty and more years*), which became the first dictionary in four languages of the Romanian language. The publication of Petru Maior's dictionary brought to fruition the Romanian intellectuals' endeavours to prove the Latinness of the Romanian language and Romanness of the Romanian people.

Private printing presses could not be absent from a multilinguistic Cluj in the 18th century. They were most likely concerned with printing publications for the Hungarian-speaking middle-classes. Telegdi Pap offered *Calendars* to Hungarian readers in as early as 1707, such calendars being subsequently printed by Szathmári Pap, Pataki, or Kollman until around 1783[160]. Martin Hochmeister continued editing calendars through the subsidiary he opened in Cluj: *Erdélyi új és o kalendariom a […] 1795-dik esztendöre* in 1794, 1799, 1800. The appearance of calendars whose content popularized science in the Hungarian language may have also made them available to the ethnicities that had lived for centuries in the proximity of the Hungarians, especially given the absence of this genre of literature. It may be assumed that, at a certain level of training, they were also used by the Romanians.

---

[156] Daniela Poenaru, *Contribuții*, no. 53, pp. 56–57. Abraham Mehesi, a Greek-Catholic priest, a former student in the Reformed College in Cluj. See Nicolae Comșa, Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului 1754–1948*. Foreword by Ion Brad, București, Ed. Demiurg, 1994, p. 43.

[157] BRV, II, no. 684, pp. 462–463. See also Coriolan Suciu, "Un filolog puţin cunoscut: Ștefan Körösi (Crișanu)," in *România Literară*, I, 1930, no. 2, pp. 45–51.

[158] BRV, III, no. 1150, pp. 391–393.

[159] Vasilie Popp, *Elegia [...] Carol Michaeli Moger*, Claudiopoli, Typis Coll. Reformatorum, 1808; *Elegia [...] Georgio Banffi,* Typis Coll. Reformatorum 1808; *Elegia [...] Emerico Wass*, Typis Coll. Reformatorum 1809 etc. Vasilie Popp, the Greek-Catholic erudite from Chimitelnicul de Câmpie (Mureș County), was, during the period in which he wrote and submitted *Elegii* for printing, a student in the Piarists' College in Cluj, but his poems came to be printed at the Tipography of the Reformed College. Mircea Popa, *Contribuţii la cunoaşterea operei manuscrise a doctorului Vasile Popp*, în *Biblioteca şi cercetarea*, 1984, VIII, pp. 163–176.

[160] Petrik Géza, *Magyar könyvészet 1712–1920.*

Sibiu – between the typographies of the Bart and the Hochmeister dynasties

In the second half of the 18th century, in a favourable atmosphere to the non-Uniate Church, a new typographical office entered the cultural stage of Transylvania, that of the Barth/Bart dynasty in Sibiu. Along with the typography of the Uniates in Blaj, the typography of the Bart family in Sibiu was granted privileges, its editorial program targeting the printing of books for the non-Uniate Romanians[161]. This direction was consistent with the liberalization of the non-Uniate confession by the Empress, who, a fervent advocate of Catholicism, was forced to restore Orthodoxy in 1759, a political act designed to calm down the confessional movements in Transylvania. Until the epoch of Joseph II, the national policy of the Habsburgs had been determined by the maxim "the happiness of the people and of the state is better promoted when the whole people belongs to the same religion as the ruler"[162].

Given the popular uprisings against the Union led by Visarion Sarai, it was becoming imperative that the other Romanian Church should be recognized too[163]. Changing the tone of the imperial discourse led accordingly to the election of a bishop and a diocesan see for the non-Uniate Romanians: "The goal was clear: a circuitous strengthening of the Union through the Orthodoxy that was threatening to collapse it, also decreasing the power of the

---

[161] In this context of the typographical activity in Sibiu in the early 18th century, we should raise the question of the actual existence of a *Romanian Catechism* edition from 1709, quoted by several authors. In BRV, I, no. 156, p. 480, the catechism in the Romanian language from 1709 is referred to as *Catholic* in the Latin script, the authors relying on the work of Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* p. 372. Nilles considers that the edition of 1709 was a re-editing of the *Catechism* written by Francisc Szunyogh "Edidit Catehismum Valachicum majorem Romano-catholicum, typo Valachico Tyrnaviae 1696 et 1726, typo latino Cibinii 1709." Andrei Veress, *Bibliografia*, I, no. 283, p. 156 indicates *Catehismus sau învățătură creștinească*, printed in Sibiu in 1709. In addition, the author mentions that it is the "New edition of the book by Francis P. Szunyogh from 1696, no copy of which exists." Veress cites, as his source of information, Stephanus Katona, *Historia Critica Regum Hungariae* tom. XXXVIII, Pestini et Budae, 1778–1817, p. 891: "Edidit Catehismum Valachicum maiorem Romano catholicum, typo Valachico Tyrnaviae, 1696." Both bibliographies consider a Romanian work printed in the Latin script in 1696.
Several problems arise here. First, the one relating to the quotation from N. Nilles. Nilles considers that the edition of 1696 is, above all, Roman Catholic and only secondly printed in the Latin script, which means that the author of this catechism could have been Petrus Canisius, as his catechisms were published in different languages in Trnava, at the initiative of Cardinal Kollonich, at around that date. Today we know that the 1726 edition was authored by Iosif de Camillis, the Bishop of the Ruthenians from Mukachevo, and in this case it is a Greek-Catholic variant printed with Cyrillic types. Both editions 1696 and 1726, and after Katona, were printed in Trnava. As regards Francisc Szunyogh, we may assume that he translated the Cyrillic version of 1726, but we cannot believe that he was the translator of the 1696 edition (see the critical of Catechism edition of *Catehismul lui Iosif de Camillis*, pp. 9–10). Following the bibliographical thread, we learn that a catechism was published in the academic typography of Trnava in 1696, using Cyrillic types, in the Slavic language (another in Slovenian, with a similar title): it was actually a Primer (*Kratka Abekavica I Kratak Kerstianski Katolicsanski Nauk*). Cardinal Kollonich was the patron of this edition; see *eRMK Elektronikus Régi Magyar Könyvtár*, Arcanum Digitéka, no. 1843 (1844). This source includes no information about a Romanian edition of the catechism from 1696. But in 1696 the Ruthenian edition of the *Catechism* whose author was the same Iosif de Camillis appeared in Trnava, printed in the Cyrillic alphabet.
As regards the edition from which we started, the one printed in Sibiu in 1709, it cannot be related to the edition of 1696 because if we think logically, we do not know any copies of these two editions; then, according to Nilles, the edition of 1709, primarily Roman Catholic, and only then printed using Latin types, cannot possibly have been at the basis of the 1726 edition from Trnava, especially if we also take into consideration the observations above.

[162] Apud Mathias Bernath, *Habsburgii și începuturile formării,* p. 74.

[163] Paul Brusanowski, "Structuri instituționale ale Ortodoxiei din Principatul Transilvaniei și Regatul Ungariei până în 1761," in *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II,* 178–180.

Metropolitan of Karlowitz."[164] Thus, on 13 July 1759, the Tolerance Edict was issued. Through it an attempt was made, on the one hand, to put order into the material basis of the Uniate Church. What was also championed was the idea of a mutual understanding between the two denominations. On the other hand, the intention was to defend the Union from external influences[165]. The decree was not taken seriously by the population; as a result of the tensions, the movement of the Serbian monk Sofronie appeared, rejecting the entire content of the imperial document[166]. In March 1761, General Buccow was sent to Transylvania with armed forces, with the clear mission to impose order there[167]. With him came the Orthodox Bishop Dionisie Novacovici, his appointment being made by "royal grace" on 6 November 1762. Sofronie was forced to retreat to Wallachia, but the grievances of the population, constantly fuelled by him and his supporters, were not easily appeased, as they were grounded in both denominational *and* social causes[168]. Wishing to secure the border of Transylvania with Banat to Bukovina, General Buccow proposed to the Court the establishment of military regiments. The Empress enacted the establishment of border regiments, their organization being assigned to General Buccow[169].

In this political and social context, Vienna's willingness to open a typography for the non-Uniate Romanians, in an area where part of the population had rejected the Union, was a positive gesture from an administrative and diplomatic point of view. The position of Sibiu became important in the Principality of Transylvania beginning from the last decade of the 17th century. After 1691, the city became an important fortress of the Habsburg Empire. After the political downfall of Alba Iulia, Sibiu became the capital of the country, which gave an economic boost to the city, including on the book market. The first representative of the Barth/Bart printers' dynasty did not start against a background of inexperience. Given its political and cultural position in Transylvania, Sibiu had also hosted many other printers, ever since 1525[170]. The long series of printers from Sibiu, who had published works in German, Latin and Hungarian (not so many in the latter language), included the first craftsman in the Barth family, Johann I, active since cca 1687. He was succeeded by his son Johann II, involved in the affairs of the typography from 1726 on[171]. Thus, we may see that by the

---

[164] David Prodan, *Supplex*, p. 204.

[165] *Ibidem*. See also Daniel Dumitran, *Un timp al reformelor Biserica Greco-Catolică din Transilvania sub conducerea episcopului Ioan Bob (1782–1830)*, Cluj-Napoca, Argonaut, 2007, pp. 53–82.

[166] A recent and extensive discussion of Sofronie's movement can be found in *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II.* We would opt for the titles Cristian Barta, "Românii din Transilvania secolului al XVIII-lea care au simpatizat cu unirea. Când și cum și-au declarat simpatizanţii conștiința de sine," pp. 120–122; Florin Dobrei, "Un opozant al unirii religioase a românilor din Ardeal cu Biserica Romei: Călugărul Sofronie de la Cioara," pp. 402–435.

[167] Mihai Săsăujan, "Curtea de la Viena și chestiunea unirii bisericești a românilor din Transilvania la mijlocul secolului al XVIII-lea," in *ibidem*, pp. 614–615.

[168] David Prodan, *Supplex*, pp. 205–209.

[169] Florin Dobrei, "Un opozant al unirii religioase a românilor din Ardeal cu Biserica Romei," in *Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. II,* pp. 420–424; Mihai Săsăujan, "Curtea de la Viena și chestiunea unirii bisericești a românilor din Transilvania la mijlocul secolului al XVIII-lea," in *Ibidem*, pp. 614–620.

[170] The latest identifications have brought to light the oldest material printed in the Latin script in Romania, more specifically, in Transylvania, thanks to the contribution of Lucas Trapoldner, a printer from Sibiu (1525). See Simon Zsolt, *Primele tipărituri din Transilvania (Sibiu, 1525)*, în *Anuarul Institutului de Istorie "G. Barițiu"*, 2007, XLVI, pp. 89–106.

[171] Liliana Popa, *Oameni și cărți în Sibiul de altădată. Tipografi și tiparnițe, bibliofili și biblioteci, librari și librării în mărturii documentare*, Sibiu, Schiller Verlag/Editura Schiller, Hermannstadt/Sibiu, 2010, pp. 25–29, 353; Cornel Mihai Maria, *Cartea românească veche în tipografia dinastiei Bart (sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea)*, pp. 11–14. PhD Thesis defended at the "1 December 1918" University in Alba Iulia, in 2011, supervisor: prof. dr. Eva Mârza.

last two decades of the 18th century, the typography of the Bart family had already built a tradition of over one century in the city of Sibiu[172].

For our research, what is essential is the contribution of the two members of the Barth/Bart family from the period of full effervescence that characterized the Transylvanian Enlightenment from 1780 on: Petrus/Petru and Johann Andreas/Ioan Andrea[173]. The first members of the dynasty did not use Cyrillic characters, working only with sets of Latin types. When Petru, the son of the second Johann, commenced his activity, the two – father and son – received new orders and a new position in the world of the Transylvanian printers.

Being of German descent, Petru and Ioan Bart, the last members of their dynasty, started from the family tradition. Living in a multiethnic and multiconfessional environment that was typical of Sibiu and Transylvania in the 18th century and having an unquestionable practical savviness, the two found an outlet that promised future possibilities of development and welfare for the family, in their attempt to obtain privileges from Vienna for the printing of Romanian books. The possibilities to distinguish themselves in this craft were given by the fact that the seat of the Transylvanian Gubernium was located in the city. The Aulic Chancellery of Transylvania from Vienna (founded in 1694), as a higher authority, transmitted official directives to the Gubernium, which was to make them known in the territory. Since the mediation was made via the printing press, typographers were offered reliable sources of income[174]. Besides the transmission of official documents from the Court to the local state institutions, Vienna assigned the Gubernium precise tasks as part of the program for spreading literacy and education among the Romanian population. Under these circumstances, following the request addressed directly to the Emperor in 1781, Petru Bart obtained the privilege to print in Romanian, but only after three years of waiting, in 1784[175]. The difficulties encountered by Petru Bart can be explained by the existence, ever since 1770, of a privilege for printing Romanian books granted to the Viennese printer Joseph Kurzböck, who was to cause plenty of headaches to the Transylvanian printers. Last but not least, another fearsome rival was Martin Hochmeister from Sibiu, who, albeit only occasionally, printed works in Romanian, but with Latin types.

Being in competition with Martin Hochmeister, who held several imperial privileges, Petru Bart tried to attract good fortune to his family. On 31 May 1781, Bart the father and the son addressed a request to the Magistrate of Sibiu, claiming that they wished to obtain a certificate attesting the fact that they had no debt and were good typographers. What was not stipulated was the aim of this request; the certificate was necessary for obtaining the imperial right for printing in Romanian using the Cyrillic alphabet. In the request, they explained the situation of the typographies in Transylvania and Hungary, where there was no printing press intended for the non-Uniate Romanians (Illyrians and Greeks)[176]. In view of the establishment of the Orthodox Diocese of Sibiu, the request coming from the two Barts evinced an undeni-

---

[172] Johann I and II Bart successively leased the typography of the city, which brought them both an important economic position and significant revenues; Johann I functioned between 1703 and 1706, Johann II between 1716 and 1746. The same printing press was taken on lease by Martin Hochmeister the younger between 1779 and 1789. See: V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 161.

[173] For the latest information on the Bart family of printers, see Cornel Mihai Maria, *Cartea românească veche,* passim.

[174] *Istoria României*, pp. 283–284.

[175] Liliana Popa, *Oameni și cărți*, p. 35, believes that Bart received the privilege of printing in Romanian in 1786. Meanwhile, he printed, for example, in 1784, the work of the school inspector from Sibiu Martinus Felmer, *Primae Lineae M. Principatus Transilvaniae Historiam Antiqui, Medii et recentioris Aevi Exhibentes et Illustrantes,* Typis Barthianis, 1789. See Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară,* I, no. 608, p. 307.

[176] Liliana Popa, *Oameni și cărți,* pp. 34–36; Cornel Mihai Maria, *Cartea românească veche,* pp. 15–16.

able logic. The printers Petru and Ioan Bart committed themselves, in the medium and long term, to achieving the results envisaged by the Vienna Court: the instruction and education of the Romanian population. Their activity was situated "in medias res" of the epoch still governed through the Theresan reforms, a period in which the reforms instituted by Joseph II were also underway, exacerbated by the enactment of several pragmatic regulations, such as Josef Messmer's first attempts of organizing the schools in 1771 and the *Allgemeine Schulordnung,* laid down by Felbiger in 1774[177]. From the establishment of schools to the need for printed textbooks, typographies became increasingly helpful means in the process of education not only in Transylvania, but also, more generally, in the countries that were subject to the Habsburg Crown. The *Schulordnung* provided guidelines for the production of school textbooks, starting from the paper to be used for printing, more expensive or cheaper, depending on the possibilities of the family (it was even stipulated that the paper should not be too glossy so as avoid straining the eyes); the recommended size of the books was "in 8^0," the basic binding type was the brochure; there were also prescribed methods of illustration for the books; and, last but not least, it stated that the prices had to be as accessible as possible for the poor families too[178]. *Ratio educationis,* enacted in 1777, through its Transylvanian version *Norma regia* from 1781, contributed to the organization of Romanian education and to an increased use of books to this end[179]. One of the important "laws" that marked the entry on the political scene of Joseph II was the *Tolerance Edict*[180]. The Emperor had in mind the existence of diplomas already granted by his predecessors, suggesting that the Orthodox confession was part of the tolerated ones[181]. This imperial measure, which gave additional importance to the Orthodox Church, enabled the granting of privileges to Petru Bart, the printer of the non-Uniates.

The first publication printed by Petru Bart in Romanian in the Cyrillic alphabet was an imperial commandment: *Norma, adecă rânduiala veniturilor patrahirului* (*Norms, or the laws governing the revenue of the stole wearers*) from 1784, intended for the non-Uniate population[182]. There followed a relatively large number of official documents; in fact, the letter patent attesting the privilege granted to him referred to this type of prints, and not to the printing of books[183]. As regards the granting of privileges for printing Romanian books, the right bestowed upon Kurzböck in 1770 continued to be valid. Kurzböck was to lose this privilege in 1787. As proved by the more recent historiography,[184] the Viennese printer was not intimidated by the withdrawal of his right to print in Romanian, because the documents mention certain Romanian books that were published in his typography until his death in 1792.

Petru Bart tried again, in 1786, to obtain the privilege for printing school textbooks for the

---

[177] Ingeborg Jaklin, *Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert aus dem Wiener Verlag Trattner und dem Schulbuchverlag*, Wien, Edition Praesens, Verlag für Literatur und Sprachwissenschaft, 2003, pp. 72–76.

[178] *Ibidem*, pp. 106–108.

[179] Iacob Mârza, *Câteva aspecte ale controlului statului în Transilvania secolului Luminilor: școlile românești*, în *AUASH*, 2005, 9/I, pp. 35–39.

[180] Daniel Dumitran, *Reacții transilvănene la Edictul de toleranță iosefin*, în *AUASH*, 8, 2004, p. 87.

[181] *Ibidem*, pp. 87–88.

[182] BRV, II, no. 476, p. 291; the document is dated 23 September, which means that this was the first time Petru Bart had used Cyrilic types.

[183] Cornel Maria draws attention, in his PhD Thesis mentioned herein (p. 16), to an interesting situation concerning the ratio between the official documents printed by Petru Bart and Martin Hochmeister: "1786 – 4: 1; 1787 – 14:0; 1788 – 13: 3; 1789 – 59: 0; 1790 – 1: 0." This investigation is based on the study A. Răduțiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, p. 325.

[184] Eva Mârza, "Tipograful vienez Joseph Lorenz von Kurzböck şi cartea românească veche, vector al identităţii culturale," in *Transilvania,* 2013. no. 5–6, pp. 13–18.

non-Uniate Romanians[185]. After years of prevarication, he received approval for the printing of books, but only as a consequence of Joseph Kurzböck's loss of this right. It was not until the year 1788 that the printer from Sibiu published his first Romanian-German textbook with a parallel text, under the title *Bucoavnă pentru pruncii cei rumâneşti* (*Primer for the Romanian children*)[186]. The privilege he received is mentioned, perhaps for the sake of credibility or perhaps because he was compelled to, on the very title page of the following material printed in 1789, *Catihisis mic* (*A Small Catechesis*), for the "non-Uniate children," also in the Romanian-German version "at Petru Bart, the imperial-royal privileged printer of Romanian non-Uniate scholastical books"[187]. After the Transylvanian Gubernium was moved to Cluj, in 1790, the "oficina Barthiana" worked with a subsidiary in Cluj, which the successor of Petru, Ioan Bart, was to maintain. The interests of Petru Bart and Kurzböck intersected again in 1792 (the year of Kurzböck's death), when Petru Bart distributed his books in Banat, which was the fief of the Viennese printer. There is information about the extension, in the same year, of the privilege for Petru Bart by the Sibiu-based Magistrate[188].

Petru Bart was awarded the privilege of printing Romanian books for a period of 12/13 years, a period in which he produced about 50 works, including, as the privilege granted to him stipulated, school textbooks: primers, catechisms, moralizing works, textbooks for teachers, popular books, but also books of worship, all for the non-Uniate Romanians, both children and adults. These works of special value included, for example, Radu Tempea's *Gramatica* (*Grammar*),[189] or *Legile firei* (*The Laws of Nature*) translated by Samuil Micu[190]. After 1794, he tried to embark on a new trend, by printing popular books like *Alexandria, Esopia, Viaţa lui Bertoldo şi a lui Bertoldino* (*The Life of Bertoldo and Bertoldino*) and *Istorie despre cel frumos şi despre Elena cea frumoasă* (*A History of Arghir the Handsome and Elena the Beautiful*), the latter being also the last book he printed, in 1801. The Bartian books appeared under the patronage of the non-Uniate Bishop Gherasim Adamovici, of the Gubernium of Transylvania, hence, also of Emperors Joseph II or Leopold II. The mentioning of their names on the title sheet was a compulsory gesture of deference to the power holders. Petru Bart never worked alone in his printing press. In addition to his son Ioan, he had employees. The most important of these were Radu Râmniceanu and Mihail Dir (Dürr), also known as Mihai Sibianul. Petru Bart was the third member of the Bartian dynasty. He became an important player on the book market of the Principality of Transylvania, being seconded, from 1797 on, by his son Ioan (Johann Andreas).

Ioan Bart (1773–1832) continued the line set by his father in Sibiu and Cluj, becoming the sole owner of the printing house in 1801[191]. He printed Romanian books, also attempting some larger projects by editing the *Minee* (*Menaia*), which he did not succeed in. It should be noted that the titles of the books that were printed by Ioan Bart appeared in multiple editions. For instance, *Bucoavna* appeared seven times from 1803 to 1828. What is more curious is that in the last edition of 1828 it is mentioned that this was the third edition. Ioan Bart printed *Ceasloave* and *Ceasosloave* (*The Horologion*) eleven times, from 1805 to 1830. *Psaltirea* (*The Psalter*) saw the light of print in his typography nine times, from 1804 to 1827. These and other titles continued the editions already printed by Petru Bart. It is clear that the printer collaborated with the Enlightenment poet

[185] Liliana Popa, *Oameni şi cărţi,* p. 35.
[186] BRV, II, no. 519, p. 324.
[187] BRV, II, no. 523, p. 327.
[188] Liliana Popa, "Activitatea familiei de tipografi Barth (1693–1832)", in *Transilvania*, 1978, no. 6, p. 17.
[189] BRV, II, no. 612, p. 397. The book was published with financial support from the parish priest Radu Verze from Satul Lung Săcele.
[190] BRV, II, no. 625, p. 417.
[191] Petru Bart lived from 1745 to 1801.

and scholar Vasile Aron, whose numerous texts he published: *Piram şi Tisbe* (*Pyramus and Thisbe*, 1807, 1830), *Istoria lui Sofronim şi a Haritei* (*The History of Sofronim and Harita*, 1821), *Viaţa şi pildele lui Esop* (*The Life and Parables of Aesop*, 1802, 1807, 1816)[192]. In addition to the booklet for the popularization of medicine entitled *Învăţătură a vindeca boala sfranţului* (*Teaching for Curing the Syphilis Disease*) [Sibiu] 1803,[193] Bart also printed the work of the Transylvanian scholar Vasilie Popp, a physician, *Despre apele minerale de la Arpătac, Bodoc şi Covasna, şi despre întrebuinţarea aceloraşi în deschilinite patimi* (*On the mineral waters from Arpătac, Bodoc and Covasna, and on their use for different ailments*), in 1821[194]. According to recent information, one of the last books that were printed in the typography of Ioan Bart is an *Acatist* (*Akathist*) dating from 1830, a rarity, found in the Library of the National Museum of the Union in Alba Iulia[195].

Despite all the competition he was confronted with, Ioan Bart was a printer who was firmly anchored in the Transylvanian cultural space at the beginning of the 19th century. Several books were published in his typography every year. Like his father, Ioan Bart obtained the right to print official documents. He died in 1832 and with him, the male side of the dynasty also died away. His daughter married the printer Georg Samuel von Clozius. The typography went into the property of his son-in-law and became the Clozius Typography, active until 1890[196]. In the new context that had emerged during Ioan Bart's lifetime, through his collaboration with his son-in-law, books were also printed in two versions of title pages, some signed by Bart, others by Clozius. There was probably a rivalry between the two printers working in the same printing office. It was in such a situation that Vasile Aaron's *Istoria lui Sofronim şi a Haritei* was printed in 1821[197] and Vasile Aaron's *Piram şi Tisbe* was published in 1830[198].

Over the course of its activity, as mentioned above, the House of Bart was in competition with the House of Hochmeister, which stood out only as regards the printing of official documents, because Martin Hochmeister the father and the son did not print Romanian books in the Cyrillic alphabet. Martin Hochmeister received the printing privilege and the licence for the bookshop from Maria Theresa in 1777. The request for obtaining the privilege was a very well-conceived step on Hochmeister's part. Perhaps out of opportunism, he converted, together with his son, to the Roman Catholic religion, a gesture through which they hoped to gain the goodwill of the Empress[199]. In 1778–1780, Hochmeister was granted printing "subsidies" by the Court[200]. After the accession of Joseph II to the throne, Martin Hochmeister tried, in compli-

---

[192] Liliana Maria Popa – Ioan-Nicolae Popa, *Vasile Aaron 1780–1821 Studiu monografic*, Sibiu, Ed. Infoart Media, 2011.

[193] Cluj, "în Chesaro-Crăiasca privileghiata Tipografia a lui Ioann Bart" ("in the privileged imperial-royal typography of Ioann Bart"), 1803; BRV, II, no. 663, p. 447. BRV indicates Petru Bart as the printer, but according to our information, in the year the book was published, Ioan was the sole owner of the typography. The authors of BRV cite only V. Popp, *Disertaţie*, p. 125, 185 which means they did not consult the book.

[194] For Ioan Bart's multiple editions, one can consult *Repertoriul tipografilor, gravorilor, patronilor şi editorilor cărţilor româneşti (1508–1830)*. Second revised edition, eds. Eva Mârza, Florin Bogdan, Sibiu, Ed. Astra Museum, TechnoMedia, 2013, pp. 36–40. For the works Vasilie Popp printed in Bart's typography, see also Eva Mârza – Iacob Mârza, "Elemente de balneologie la polihistorul transilvănean Vasilie Popp (1789–1842)", in *Saşii şi concetăţenii lor ardeleni. Studia in Honorem Dr. Thomas Nägler*, Alba Iulia, Ed. ALTIP, 2009, pp. 405–413.

[195] The information is found in: Lucia Haţeganu, Doina Lupan, "Cartea veche românească în biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia," in *Apulum*, XVII, 1979. pp. 431–432. The uniqueness of the copy preserved in the Romanian space has been verified recently by dr. Bogdan Florin (CVR reference number 197).

[196] Liliana Popa, *Oameni şi cărţi,* p. 59.

[197] BRV, III, no. 1109, pp. 366–369.

[198] BRV, III, no. 1469, pp. 672–673.

[199] Angelika Schaser, *Reformele iosefine*, p. 185; Liliana Popa, *Oameni şi cărţi,* pp. 59–62.

[200] Angelika Schaser, *Reformele iosefine*, pp. 184–185.

ance with the Tolerance Edict, to import books from Wallachia, which he was not permitted to do[201]. Then, in 1783 he printed *ABC sau Bucavna* (*ABC or Primer*) in Romanian-German, in Latin letters and German spelling, which certainly didn't awaken the Romanians' confidence[202]. Calendars were printed in his typography, just like in Bart's[203]. Martin Hochmeister senior died young, but his business was successfully taken over by his son, who had the exact same name[204].

The movement of the Gubernium to Cluj compelled the younger Hochmeister, as well as Bart, incidentally, to open a branch there (1790). In 1808 Martin Hochmeister junior donated his printing press and bookshop in Cluj to the Roman Catholic Gymnasium, which shows that his family had a very good material situation and an important social position among the printers of that time. In 1813, after obtaining the nobiliary title, he focused less on the typography and more on the public life of Sibiu.

Martin Hochmeister the father and the son produced few editions of Romanian books. The Romanian printed material was limited to instructions, documents and occasional texts, which shows that the printing press did have sets of Cyrillic types[205]. An important work for the national identity of the Romanians in Transylvania, *Supplex libellus Valachorum Transilvaniae*, was printed by Martin Hochmeister the younger in Cluj in 1791, in his capacity as royal and imperial printer and bookseller[206]. By printing this book that was of utmost importance for the Romanians, Hochmeister placed himself in an unfavourable light before the Transylvanian Diet, even though the printed text had an "imprimatur" from Count Eszterházi. On the other hand, the Romanian physician Ioan Molnar Piuariu, employed by the Gubernium of Transylvania as a physician for the poor, printed with Hochmeister his work of medicine *Paraenesis ad auditores chirurgiae*, in 1793[207]. Because the Hochmeister typography was renowned in Transylvania, Samuil Micu also benefited from the printer's collaboration, printing in Sibiu his *Acatistul* (*Akathist*) in 1801, dedicated to all Christians. In the spirit of the Enlightenment, Samuil Micu supported, in this work, the Latinness of the Romanian language, trying to push for the relinquishment of the Cyrillic script[208]. The Hochmeister typography in Sibiu did not disappear after the demise of its founders; the business was continued by their heirs, who did not, however, directly belong to the family[209].

The Josephine reforms paved the way for the affirmation of the intellectuals trained under the influence of the European and the Transylvanian Enlightenment. Under the sign of the uprising led by Horea in 1784–1785, the end of the reign of Joseph II brought to the attention of the Austrians and the Romanians a new paradigm, based to a lesser degree on confessionalism and

---

[201] Liliana Popa, *Oameni și cărți,* p. 42.

[202] BRV, II, no. 458, p. 279. At that time, in Blaj, another *Bucoavnă* was printed in the typography of the seminary, the title being almost identical with that of Hochmeister: BRV, II, no. 457, p. 279.

[203] Hanckens Bálint: *Új és o kalendáriom*, for the years 1781, 1782, 1788, 1789. Hochmeister the son printed another series of calendars: *Erdélyi új és o kalendariom*, for the years 1795, 1800, 1801.

[204] Martin Hochmeister senior was received in the masonic lodge in 1784, the son – in 1789. Thus, they entered the inner circle of Governor Samuel von Brukenthal. Hochmeister senior died in 1789 at the age of 49 years. Hochmeister junior lived until 1837. See Liliana Popa, *Oameni și cărți,* pp. 59–62.

[205] At the beginning of the 19th century, several documents were printed in Romanian in Hochmeister's printing house. See A. Răduțiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, p. 25; Angelika Schaser, *Reformele iosefine*, pp. 184–185. In this context Hochmeister's typography printed some imperial instructions in Romanian.

[206] BRV, II, no. 548, pp. 343–344. Cf. also David Prodan, *Supplex.*

[207] Claudiopoli, Typis Martini Hochmeister Caes. Reg. Priv. Dicast. Typograph. et Bibliopolae, 1793; BRV, IV, no. 240, p. 109.

[208] BRV, II, no. 633, pp. 425–429.

[209] Liliana Popa, *Oameni și cărți,* p. 63. The author claims that Hochmeister's printing house published around 110 books.

paying increasing attention to the social problems[210]. From the elite to the clergy, the teachers, the civil servants, the intellectuals in the rural and the urban milieus, the Romanians become consumers of culture – of books printed in the Romanian language. The books published during the second half of the 18th century and the beginning of the next century by Petru and Ioan Bart formed a Romanian "library" able to contribute to the training of children and adults alike, if not to a sufficient, then at least to a discernible extent. Due to the education received in institutions from Transylvania and Central Europe, a layer of Transylvanian scholars was formed, its members having benefited from the liberalization of education that had been fostered by the Theresan and Josephine reforms. Relying on the support of the education reforms, the Enlightenment thinkers of the period translated or wrote scientific papers and school textbooks, whose publication was remarkable also in the three decades of the 19th century that are included in the present research.

The printer Joseph Kurzböck from Vienna and Romanian books

The image about the cultural life of the Romanians in Transylvania would not be complete without a reference to the Viennese typographers who, through their courageous projects, gained imperial privileges for printing books in the Romanian language, using the Cyrillic alphabet. While the activity of the Transylvanian printing businesses from Blaj and Sibiu was fully underway, Maria Theresa and Joseph II (and we should not omit Leopold II here) granted privileges to the printers in the Empire's capital: Joseph Lorenz von Kurzböck, Johan Thomas Trattner and Ştefan Novacovici. Every one of them, at the right time, received imperial support, in the spirit of the Enlightenment and in favour of the Counter-Reformation, even though in some cases this support was detrimental to the Transylvanian printing houses, which also held the right to print books in the Romanian language. As I opined in a different context, Vienna was interested in granting rights of printing for the Romanians and the Illyrians in general, protecting, above all, the direct subjects in present-day Austria. Throughout the 18th century, there was a series of regulations whereby printers were bound to conduct their business. The good functioning of printing houses, not only in Transylvania, but also in Vienna, was subordinated to the laws in force. Even though Maria Theresa had advocated setting up the typography for the Greek-Catholic Romanians in Blaj, a typography that was now thriving, on 14 February 1770 the Empress granted another privilege for the printing of Romanian books to Joseph Lorenz von Kurzböck, valid for a period of 20 years[211]. The purpose of granting Kurzböck rights of printing books for the Romanians squared with the series of centralizing measures which were designed to protect printers (1767). According to this directive, the works (manuscripts) of the authors in the "country" (in the countries of the Crown) had to be printed at home; publishers were not allowed to seek advantages from printing in "Ausland" (non-Habsburg countries)[212]. The Empress also wished to promote the local authors and to defend their works against reprints (Nachdruck) abroad, a practice com-

---

[210] *Istoria României*, pp. 320–323.

[211] Herbert Zeman, "Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck und seine Bedeutung für österreichische Literatur des 18. Jahrhunderts," in Zeman Herbert (Hrsg.), *Die österreichische Literatur. Ihr Profil an der Wende vom 18. zum 19. Jahrhundert (1750–1830)*, Graz, 1979, 1, p. 150. See also Emilian Micu, "Din istoria culturală a românilor din Austro-Ungaria. Contribuiri fragmentare la istoria tipografiei ilirico-românești din Viena 1770–1793 şi 1795," in *Transilvania*, XLI, 1910, no. 1–2, pp. 17–30.

[212] Ursula Kohlmaier, *Der Verlag Franz Anton Schrämbl*, Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophie eingereicht an der Geisteswissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien von Wien, im Januar 2001, p. 19. http://www.wienbibliothek.at/dokumente/kohlmaier-ursula–2.pdf (accessed on 23.01.2013). This printing patent was also granted to other printers, such as Th. Trattner, Ghelen and others.

monly used at that time[213]. In line with the decisions taken by Maria Theresa and supporting the Viennese printers and, implicitly, Kurzböck, in his capacity as official Romanian language typographer, the envisaged goal was to educate the Romanian population in accordance with the school legislation in force in the second half of the 18th century[214].

Joseph Lorenz von Kurzböck – "der k. k. illyrisch – und orientalisch Hofbuchdrucker und Buchhandler," a bookseller and printer since 1755, when he took over the business (the typography of the University of Vienna) from his father – entered the printing history of the Habsburg Empire[215]. He received imperial privileges for the printing of Illyrian books on several occasions; in order to be able to print in Romanian, he was financially backed by Maria Theresa in the casting of Cyrillic type sets[216]. For this printer, the right to print for the peoples in the Eastern areas of the Empire meant an advantageous economic solution and it also meant a safe place on Vienna's cultural stage, in line with the Enlightenment policy supported by the Empress. Kurzböck earned a stable position among the Viennese printers thanks to the production of books using the Latin alphabet from before obtaining the privilege of printing Romanian and Oriental books. The 20-year privilege he received in 1770 was granted to him after 18 years of activity in this field[217]. In those years he had managed to earn a good reputation among the Viennese typographers, even though he was engaged in constant rivalry with Johann Thomas Trattner (1719–1798). Joseph Kurzböck was a contemporary of Joseph Hraschanzky's (1785–1813)[218] and of the younger Anton Schmid's (1765–1855), and he was not the last of the Viennese printers active at the same time. The attention Kurzböck enjoyed, in being granted the printing privilege by the Court was due to the Empress's desire not to allow the book trade to develop at random, to have as many books as possible printed in the "Illyrian" languages (Russian, Romanian, Serbian, Illyrian, Greek and other "Oriental" languages) for the Uniate and non-Uniate confessions, to prevent the clergy's strenuous efforts of editing books and obtaining funds from Russia, Venice or elsewhere, and to ensure that the money spent thus would stay in the country ("eygenen

---

[213] Walter Garber, *Johann Thomas Edler von Trattner. Magnat und Raubdrucker aus Wien*, în *Kulturelemente*. Zeitschrift für aktuelle Fragen, 1999, no. 17 pp. 14–15. Online format: http://www.ehb.it/1447d1457.html (accessed on 25.01.2013).

[214] A possible example in Ingeborg Jaklin, Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert. See also E. Mârza, *Politică culturală*, pp. 203–220.

[215] Josef Ritter von Kurzböck (21 November 1736 – 18 December 1792) was a writer, bookseller and printer. In 1755 he took over from his father the typography of the University of Vienna and organized the printing activity for the Illyrian and Oriental languages, for which he received a privilege from Empress Maria Theresa. Compared to his competitor Johann Thomas von Trattner, who also held a printing privilege, his books were appreciated for their graphic aspect and low price. *Allgemeine Deutsche Biographie*, 17, (1883), pp. 431–432; [Onlinefassung]: http://www.deutsche-biographie.de/artikelADB_017–431-01.html (accessed on 10.10.2011).

[216] Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck,* p. 150.

[217] *Ibidem;* Emilian Micu, *Din istoria culturală,* pp. 17–30.

[218] Reinhard Buchberger, *Hraschanzky Geschichte und Bibliographie einer Wiener Buchdruckerei (1785–1813)*, Hausarbeit zur Prüfung für den höheren Bibliotheksdienst, Wien, 2008, p. 9–10. http://www.buchforschung.at/pdf/Hraschanzky.pdf (accessed on 28.10.2012). An interesting and compelling piece of information is that the activity of the printers in the Monarchy was regulated, during the time of Emperor Joseph II, specifically in 1771, by a *Buchdruckerordnung* (*Regulation for printers*), which set binding conditions that future printers had to respect: training, working hours. It stipulated rights and obligations for the owner and the staff of the printing house, financial conditions and qualifications. Meeting these requirements was a prerequisite for the opening of a printing house. We find the statement of Joseph II concerning the liberalization of the printers' and the booksellers' activity, made on 5 April 1788, to have been slightly nonconformist: "Wer sich Lettern [...] anschafft, kann drucken wie Strümpfe stricken [...]. Zum Bücherverkauf braucht es nicht mehr Kenntnisse, als um Käse zu verkaufen [...]"; de facto, the Emperor minimized the importance and role of book producers and booksellers, downgrading them to the level of merchants in Vienna's markets.

Erb-Landen")[219]. In recognition for the quality of his books and the services rendered to the Crown, Empress Maria Theresa ennobled him in 1776.

Thus, Joseph Edler von Kurzböck or Joseph Ritter von Kurzböck, as he was called in the books that were printed in German, Latin or Hungarian, began in 1771 to print works necessary for the education process, such as school textbooks and other books for children, but he also printed musical scores, dramatic operas, periodicals, almanacs, etc. With imperial support, he managed to publish books at discounted prices, in appealing formats and at profitable prices for his business. However, throughout his activity as a printer, publisher and bookseller, Kurzböck was outrun by Trattner in terms of the extension and diversity of his book-related affairs[220]. Still, on the "Oriental" book market, Kurzböck was not surpassed by any of the other printers. On the Romanian book market he was confronted with the privileges granted, also by the Empress, to printers across the territory of Transylvania, and he caused, on several occasions, protests from the Church and the printers in Blaj and Sibiu.

Iosif Lavrentie Kurţbek or Iosif de Kurţbec is the name signed on the title sheets of the Romanian books distributed in Transylvania. The Court informed the Transylvanian Gubernium about granting the privilege to Kurzböck on 6 June 1770[221]. Inflamed by the news about Kurzböck's obtaining the privilege, Bishop Atanasie Rednic from Blaj protested against the decision, citing another ruling of the Empress from 1747, which had stipulated the establishment of a printing press in Blaj, followed by the privilege received on 6 July 1763[222]. On 7 September 1771 the typography in Blaj was bestowed a new patent. The Gubernium had remitted Bishop Rednic's protest to the Court of Vienna. Consequently, the right to print Romanian books was removed from Kurzböck's monopoly[223].

After obtaining the privilege, in 1770, the printer came out on the book market with a *Bucvar slavo-rusesc* (*Slavo-Russian Primer*), printed for the Orthodox inhabitants of Transylvania and Hungary[224]. Immediately thereafter, on 27 August 1771, there appeared another *Bucvar sau începere de învăţătură celor ce vor să înveţe carte cu slove sloveneşti* (*Primer or incipient teachings for*

---

[219] See Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck*, p. 150: "Es haben ihro Kayserl. Königl. Apostol. Mayest. Allergnädigst beschlossen, zum Nutzen, und Gebrauch in Allerhöchst Dero Erblanden in Zahlreicher Menge ansessigen Illyrischen Nation, und des Cleri der unirten, und nicht unirten Griechischen Kirche, eine eygene Privilegirte Buchdruckerey unter der Obsorge, und Direction dieser Kays. Königl. in Illyricis aufgestellten Hof-Deputation allhier errichten zu lassen, damit nicht allein der Clerus, und die Nation in der Bequemlichkeit der Überkommung aller nathwendigen, bishero um theueres Geld, und mit einem berträchtlichen Geld-Ausfluss aus Russland, Venedig, und anderen auswärtigen Provinzen herbeygehollten Büchern eine Erleichterung, sondern auch in dem wohlfeileren Preyss einen grösseren Vortheil verspüren, überhaupt aber durch eine solche in denen eygenen Erb-Landen errichtende Buchdruckerey die beträchtliche Geld-Summen, welche vorhin hinausgegangen, füglicher im Lande erhalten, mit der Zeit auch durch die Emporbringung dieser für die Russisch-Wallachisch-Raizisch-Illyrisch-Griechisch- und anderen Orientalischen Sprachen aufstellende Druckerey mit denen auflegenden Büchern zu einen namhafften auswärtigen Handel der Grund geleget, und deren Nutzen, welchen bishero anderer Staatten daraus gezohen, denen Kays. Königl. Erblanden vorzüglichen zuflüssen gemacht werden möge."

[220] *Ibidem*, p. 146.

[221] E. Micu, *Din istoria culturală*, pp. 17–30. The author indicates, on p. 17, the date of 14 October 1770, when Maria Teresa allegedly granted the privilege to the Viennese printer. He also indicates the archival source in the Archives of Vienna.

[222] Z. Pâclișanu, *Istoria Bisericii*, p. 455. The author also mentions here a privilege issued by Empress Maria Theresa, on 6 July 1763, for Romanian printing books.

[223] This decision drew the attention of the Gubernium and the Bishop to the obligation of censoring manuscripts destined for printing.

[224] BRV, IV, no. 148, p. 88.

those who want to learn how to read in Slavonic script),[225] with the permission of "Its Highness, the Imperial-Royal Court". Kurzböck printed the primer in the Romanian language for the Catholic children and *Extrasul din primul Regulament iliric* (*An Extract from the First Illyrian Regulation*)[226] in Latin and Romanian. After this year, probably because of the protest that had come from Transylvania, Kurzböck took a break, printing only official documents. It was only in 1775 that he published Mihai Roşu's work *Învăţături creştineşti* (*Christian Teachings*)[227]. A publication with an uncertain year of printing was *Catehismul sârbesc, românesc, nemţesc* (*Serbian, Romanian, German Catechism*) from the year 1774 [1784][228]. The weight of the activity of publishing Romanian books fell upon the next decade, when Kurzböck printed, with small exceptions, at least one Romanian book each year. The printing privilege he had received was invoked in almost all of the works he printed in Romanian.

There was a remarkable collaboration between the printer Kurzböck and the future Greek-Catholic Bishop Grigore Maior. In around 1771, the latter had worked in Kurzböck's typography. Before it resumed printing in the Cyrillic alphabet, Kurzböck's typography printed, in 1773, Grigorie Maior's consecration sermon delivered in Vienna[229] in German, Latin and Croatian: Ruschitzka, Anton, *Predigt von der Einigkeit im Christenthume über Johann 17, 20, 21*. Gehalten in der k. k. Hofkapelle, als der hochwürd. Bischof von Fogarasch, Gabriel Gregorius Major von Szarvad [...] am 4. Maymonate 1773. (56 f.) Wien, gedr. bey Jos. Kurzböck; Ruschitzka, Anton, *Sermo de concordia in populo christiano secundum Joann*. 17. 20. 21. dictus 4. Maii 1773 [...] in capella caes. reg. aulica, dum [...] Fogaraschiensis episcopus Gabriel Gregorius Major de Szarvat [...] solenni ritu consecraretur. E germanico sermone in latinum translatus. (54 f.) Viennae, typis Jos. Kurzböck, 1773[230]; Ruschitzka, Anton, *Predika od jedinstva u kerstjanstvu sverchu Evang. Joan*. pog. 17; red. 20. 21 iz nimacskoga na ilirski jezik prevedena o Adamu Thadi Blagoevichiu od Valpova, u Becsu, 1773 u Jos. Kurzböka (139 f.)[231]. It should be noted here that these works appeared immediately after the protests of the Greek-Catholic Diocese in Blaj against Kurzböck and after the privilege the Empress had given him. Was this an attempt at reconciliation with the rival typography or had the Viennese typographer received an order from above, bearing in mind that the new Greek-Catholic Bishop, Grigore Maior, was in the good graces of Maria Theresa!? We may ask ourselves what interest may the Viennese printer

---

[225] BRV, II, no. 374, pp. 195–196. The book was printed at the expense of the non-Uniate priest Constantin Şuboniu from Timişoara.

[226] A. Răduţiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, pp. 88–89, no. 23.

[227] BRV, IV, no. 155, pp. 91–92.

[228] BRV, II, no. 385, p. 205.

[229] An interesting piece of information concerns the fact that, before Grigore Maior became Greek-Catholic Bishop of Blaj, he had worked as a proofreader in the Kurzböckian typography. See Gheorghe Gorun, *Cenzorii români de la tipografia din Buda de la începutul secolului al XIX-lea*, Ed. Logos'94, 2002; http://www.rasfoiesc.com/hobby/arta-cultura/CENZORII-ROMANI-DE-LA-TIPOGRAF41.php (accessed on 21.06.2013); *Şematismul Veneratului Cler al Archidiecesei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba-Iulia şi Făgăraş pre Anul Domnului 1900 de la Sânta Unire 200*, Blaş, 1900, pp. 35–36. Grigore Maior was recommended for that position by the scholar Ioan Neagoe, the representative of the Romanians in Viena, the student of Sonnenfels. See, I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului,* p. 237; Cristian Barta, *Implicare şi acţiune culturală la românii ardeleni în secolul al XVIII-lea: Grigore Maior (1715–1785).* PhD Thesis. Supervisor: prof. dr. Iacob Mârza, the "1 December 1918" University in Alba Iulia, 2012.

[230] Identification after Petrik Géza, *Magyar könyvészet 1712–1920*, CD-ROM, Arcanum Digitéka, 2000 (www.arcanum.hu).

[231] Petrik G., *Magyar könyvészet 1712–1920*, III, Budapest, 1891, p. 259. We should note the difference in the number of sheets between the three variants. While the number of sheets in German and Latin is approximately equal, the version in the Croatian language is more than twice as large as the first two (56 f., 54 f., 139 f.).

have had in printing some works which did not square perfectly with the common note of his editorial project for the benefit of the Romanians? Was it among these, among school textbooks and the religious books for the non-Uniate churches that Samuil Micu included his work *Carte de rogaciuni* (*Book of Prayers*), 1779?[232] The author of this book printed in the Latin alphabet advocated here, through this edition and in the spirit of the Transylvanian School, the replacement of the Cyrillic alphabet with the Latin alphabet in writings in the Romanian language. Making this book most useful in that regard, the author provided, at the end, a list of correspondences between the Latin and the Cyrillic alphabets. In the same spirit, the Kurzböckian typography printed the work of Samuil Micu and Gheorghe Şincai, entitled *Elementa Linguae Daco-Romanae sive Valahicae*[233] in 1780, while in the following year it published S. Micu's work *Dissertatio canonica de matrimonio*[234].

Resuming the publication of Romanian works in 1777, his project received serious endorsement after the enactment of the regulation governing the organization of the education system in the countries belonging to the Crown, *Allgemeine Schulordnung*, in 1774. The publishing houses in the Monarchy benefited from the *Regulation* in the sense that they could print education-related books. Thus, Kurzböck's typography printed bilingual school textbooks, most of them in Romanian-German, sometimes in reverse order, German-Romanian or even in Slavic-(Serbo-) Russian. Kurzböck also printed a Romanian-Serbian-German trilingual edition[235]. The enforcement of the *Regulation* as regards the printing of school textbooks for the Romanians' children led to multiple editions of education-related books: *Aritmetici* (*Arithmetics*) for schoolchildren (1777, 1782, 1785, 1788),[236] *Bucvare* (*Primers*, 1770, 1771, 1781, 1785, 1790),[237] *Catehisme* (*Catechisms*) for the children of the non-Uniate population (1784, 1774–1784, 1785)[238] or Mihai Roşu's *Învăţături creştineşti* (*Christian Teachings,* 1775, 1785)[239]. Another set of works was aimed at training teachers, also in line with the direction set by the *Allgemeine Schulordnung*. This category of works includes, for instance, *Carte trebuincioasă pentru dascăli* (*A Necessary Book for Teachers*), I-II, in Romanian and German, 1785. It is interesting that this work makes reference to three textbooks for children published before: *Catehism* (*Catechism*), *Aritmetica* (*Arithmetic*)

[232] BRV, II, no. 418, pp. 229–230.

[233] BRV, II, no. 430, pp. 251–253.

[234] BRV, II, no. 447, pp. 272–273.

[235] The multilingualism of Kurzböck's books is demonstrated by his publishing a series of books for children in four languages, which he considered fundamental for Europeans, namely: German, Latin, French and Italian: *Schauplatz der Natur und der Künste in vier Sprachen, deutsch, lateinisch, französisch und italienisch,* Wien, 1774–1783. The book has highly suggestive illustrations in copper. Considering the quality of books intended for Central European readers and comparing them with the books published for the readership with a penchant for "Oriental" books, it is clear where there were the main interests of the printer lay. The analysis of the book reveals an interesting conclusion: for the Viennese typographer, English was not a language he favoured at that time. See Johanna Monschein, *Kinder– und Jugendbücher der Aufklärung aus der Sammlung Kaiser Franz'I. von Österreich*, Salzburg und Wien, Residenz Verlag, 1994, pp. 236–240.

[236] 1777: BRV, II, no. 443, p. 270; 1782: BRV, II, no. 452, p. 274; 1785: BRV, II, no. 489, pp. 305–306; 1788: Daniela Poenaru, *Contribuţii*, no. 80, pp. 80–81.

[237] 1770: BRV, IV, no. 148, p. 88; 1771: BRV, II, no. 374, pp. 195–196; 1781: BRV, II, no. 443, p. 270; 1785: Daniela Poenaru, *Contribuţii*, no. 65, pp. 68–69; 1790: BRV, II, no. 533, p. 334.

[238] 1784: BRV, II, no. 470, pp. 286–287; 1774/1784: BRV, II, no. 385, p. 205; 1785: BRV, II, no. 486, p. 384.

[239] The documented paper of I. Jaklin, *Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert*, pp. 133–134 does not have much information about school textbooks in Transylvania, briefly and schematically mentioning them. However, in the same chapter: *Bücher zur Normalschulreform von 1774*, pp. 121–134, she extensively analyses the textbooks indicated in said material, of course, those in German. She includes among *Fremdsprachige Schulbücher* textbooks of Italian, Czech and, marginally, French. Hence, it appears that the Austrian author did not research the school textbooks published in Romanian in the Empire, of marginal interest in her work.

and *Carte de cetire* (*Primer*)[240]. *Ducere de mână către cinste* (*A Guide to Honesty*) appeared in two separate editions (1777, 1788)[241]. In 1785 he printed Ioan Molnar Piuariu's *Economia stupilor* (*The Economy of Beehives*)[242] and his *Deutsch-Walachische Sprachlehre* 1788,[243] Ienache Văcărescu's *Gramatica românească* (*Romanian Grammar*), the second edition,[244] and other useful works for the training of priests, children and adults, most of them being addressed to the non-Uniate Romanians. By editing them, Kurzböck fulfilled the role of a privileged printer, a quality that had been bestowed upon him by the State.

In parallel with the activity of Kurzböck's typography in Sibiu, in 1784 Petru Bart received the privilege of printing Romanian books, especially those related to the school education of the non-Uniate children or/and population. Together with the typography in Blaj, all the three printing houses catered for the Romanians' needs for books printed in the Romanian language[245]. Joseph Kurzböck managed to maintain himself on the Romanian book market thanks to his financial situation and the privilege granted to him by Maria Theresa and renewed by Joseph II until the end of his life[246]. The competition between the Viennese printer and Petru Bart deepened in August 1787[247]. On 10 August 1787, Kurzböck's privilege to print Orthodox Romanian books was cancelled once again by the Aulic Chancellery, a decision communicated to the Gubernium as well[248]. He was removed from the market for a short time. The conflicts surfaced again in the year of his death, 1792, due to the fact that Bart had extended his jurisdiction over that of Kurzböck in Banat. In fact, Kurzböck was no longer printing for the Romanians at that time, the last Romanian book printed in his typography being the German and Romanian *Bucvarul* (*Primer*) of 1790.

Joseph Edler von Kurzböck was a loyal Austrian subject, as proved by his elevation to the rank of a nobleman. Through his contribution the Romanian "library" was enriched with dozens of useful books for the education of children and adults. Although he was a shrewd businessman in his fight against the competition, what cannot be denied is the fact that he belonged to the Austrian and, implicitly, the Central European Aufklärung. His editorial activity in the Austrian space is relatively well known, yet in the wider context of the Habsburg Empire, the information related to the Romanian side of his publishing activity is not known at all, or only fragmentarily. We have found out about him that he received from Maria Theresa the right to cast Cyrillic types. He printed a considerable number of books in Romanian, but what we don't know is: Who were the collaborators that ensured the high quality standards of

---

[240] BRV, II, no. 485, p. 302–304.

[241] 1777: BRV, II, no. 409, p. 222; 1784: BRV, II, no. 520, p. 324; IV, no. 520, p. 267, in this edition the printer introduced himself as the "typographer of the Romanians and the Serbs and bookseller."

[242] BRV, II, no. 493, pp. 307–309.

[243] BRV, II, no. 521, pp. 324–326.

[244] BRV, II, no. 517, p. 322.

[245] E. Mârza, *Politică culturală*, passim.

[246] Meanwhile, with no indication of the printing house, we believe that Kurzböck printed several decrees issued by the Monarch, which may complete the spectrum of the typographer's interests: *Orânduiala lui Iosif al II-lea pentru pădurile din Bucovina*, in German and Romanian, 1786 (BRV, II, no. 504, p. 315); *Orânduiala lui Iosif al II-lea pentru vânătoare*, in German and Romanian, 28 February 1786 (BRV, II, no. 504, p. 315), *Proclamația lui Iosif al II-lea pentru desființarea iobăgiei*, Vienna, 22 August 1785 (BRV, II, no. 495, p. 310), *Așezământul lui Iosif al II-lea pentru cadastru*, Vienna, 10 February 1786 (BRV, II, no. 499, p. 312), *Așezământul lui Iosif a II-lea pentru țăranii din Bucovina*, in German and Romanian, [Vienna], 1 November 1786 (it was sold as a flying leaflet for 3 Kreuzer).

[247] Lucia Protopopescu, *Contribuția la istoria învățământului din Transilvania 1774–1805*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1966, p. 150.

[248] *Ibidem*, pp. 148–149.

his editions for the Romanians? Who were the typesetters and the proofreaders with whom he could publish all those books in Romanian? We do have information about his brief collaboration with Grigore Maior, but for the time being this is a subject open to research in the Viennese archives.

Kurzböck did not leave the typography to his heirs. His printing press was sold to Ştefan of Novacovici, who used it in Vienna. Novacovici also obtained the privilege for printing school books in Romanian ("and in the languages of the East"). In 1792 he edited the first book in this typography under the title *Ducere de mână către frumoasa scrisoare rumânească* (*A Guide to Beautiful Handwriting in Romanian*)[249]. In 1793 he printed *Cazanie* (*Homilies*) translated from Serbian, as mentioned in the *Introduction*, "with the blessing of the Archbishop and Metropolitan of Karloveţ"[250]. Also in 1793 he seems to have published his last Romanian book under the same circumstances as *Cazania* (*Homilies*), *Ceaslovul* (*Horologion*)[251]. Even if his privilege had been granted by the Empire for 15 years, in 1795 Novacovici waived it and, along with his typography, he sold his business in Buda[252].

*
* *

Starting with the governance of Maria Theresa, and continuing with the reigns of Joseph II and Leopold II, the Vienna Court was concerned with the typographies, bookstores, publishing houses and education in the countries of the Crown, without departing from the spirit of the Counter-Reformation and supporting, with small, but steady steps, the progress and, implicitly, the Aufklärung in Austria and Europe alike[253]. The Habsburgs' reforms created conditions for the formation of entire generations of intellectuals, who were educated in major centres of erudition across the Empire, such as Vienna, Trnava, Buda, but also Rome and various universities in Germany, not to mention the ones at home. With a European mindset and prone to shape the opinions of their conationals, the members of the Transylvanian School brought the "great trends of ideas into the Romanian milieus"[254] and created an *oeuvre* consisting of history works, dictionaries, translations of works useful to the Uniate and the non-Uniate Churches, or of theology in general, an oeuvre that has endured to this day[255]. Samuil Micu,[256] Petru Maior,[257] Gheorghe Şincai,[258]

---

[249] BRV, II, no. 554, p. 349.

[250] BRV, II, no. 558, pp. 350–351.

[251] BRV, II, no. 561, pp. 352–353.

[252] István Käfer, *Az egyetemi nyomda négyszáz éve [1577–1977]*, Budapest, Magyar Helikon, 1977, p. 118.

[253] See Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck*, pp. 145–146.

[254] Pompiliu Teodor, *Sub semnul luminilor Samuil Micu*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2000, p. 178.

[255] The main representatives of the Transylvanian School have found, over time, their own exegetes. This is why we have decided not to insist on their activity, which has long been under the scrutiny of historians. Also, we will not cite numerous works in which they are treated briefly or in part, given the existence of fundamental works on their life and work. For the dynamics of the historiography on the Romanian Enlightenment in Transylvania, see, for example: Ioan Chindriş, *Cultură şi societate în contextul Şcolii Ardelene*, Cluj-Napoca, Ed. Cartimpex, 2001; Laura Stanciu, *Despre istoria istoriografiei iluministe central-europene. Direcţii – repere – tendinţe,* în *AUASH,* 2007, 11/I, pp. 192–226 and others.

[256] Pompiliu Teodor, *Sub semnul luminilor Samuil Micu*, passim.

[257] Laura Stanciu, *Biografia unei atitudini: Petru Maior (1760–1821).* Preface by Iacob Mârza, Cluj-Napoca, Ed. Risoprint, 2003.

[258] Ana Maria Roman Negoi, *Recuperarea unui destin. Gheorghe Şincai, Hronica românilor*. Preface by Eva Mârza, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2009, 550 p.

Ion Budai-Deleanu,[259] Ioan Molnar Piuariu[260] and an entire series of thinkers akin to them drew the attention of the power holders and their fellow citizens, through their exegeses, to the state of the Romanian nation in Transylvania, to its past, as well as to its political and social needs. The training they had acquired in European schools allowed them to form a modern perspective on the needs of the people they belonged to. The need for education and instruction was a desideratum they supported through their writings[261]. Through historical research and the critique of documentary sources, they approached both the history of the Romanians and the history of their Church, particularly the Uniate Church[262]. Abandoning the use of Cyrillic writing and adopting the Latin alphabet represented one of the themes addressed by these scholars. Samuil Micu practically showed, through his works, the possibility of modernizing writing in the Romanian language and of relinquishing the Cyrillic alphabet, whose use, for centuries, had been inappropriate for a language of Romance origin. His book *Carte de rogaciuni* (*Prayer Book*) of 1779[263] demonstrated that the Romanian language could be written and printed in the Latin alphabet. Even though the transliteration was not devoid of problems, Samuil Micu took an important step, in this regard, on the path of developing Romanian writing. After various attempts at reforming the Cyrillic alphabet, another century had to pass before the use of the Latin alphabet could become a reality.

The governance of Joseph II provided the Romanian intelligentsia with an important impetus for modernizing society at large, which entailed the gradual laicization of the society and granting prevalence to the national criterion over the confessional one. Linguistic and historical research contributed to the birth of the national ideology which, at middle of this period and over the coming decades, generated protest movements on the part of the Romanian population in Transylvania (1784/1785, 1848/1849)[264]. Through the intervention of the Emperor in the life of the peoples belonging to the Crown, what gained shape in their conscience was the image of "the good Emperor", who could help those oppressed, introducing reforms from the top down. In the consciousness of the Romanian people, from simple peasants to erudite scholars, the carefully disseminated discourse of the Monarch and his image as the defender of the poor, as the sole judge recognized by the nation and as the reformer of the educational system fostered a positive sentiment, generally endorsed by the society[265]. Supported by the Transylvanian School

---

[259] Larisa Matei (Fîrtat), *Coordonate ale discursului istoric la Ion Budai-Deleanu: "De originibus Populorum Transylvaniae."* PhD Thesis defended at the "1 December 1918" University in Alba Iulia, 2009, Supervisor Prof. Dr. Iacob Mârza; Victor Neumann, "Exegesis of the Past Political Militantism: The Case of Ioan Budai Deleanu's Historical Work," in Idem, *Essays of Romanian Intellectual History*, trans. Simona Neumann. Jassy, Ed. Institutul European, 2013, pp. 15–51.

[260] Mircea Popa, *Ioan Molnar Piuariu*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1976.

[261] The following examples may be invoked: Gheorghe Șincai, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae,* Viena, 1780 (together with Samuil Micu); Gh. Șincai, *Îndreptare către Arithmetică*, Blaj, 1785; Gh. Șincai, *Învățătură firească spre surparea superstiției norodului*, with a preface by D. Prodan, and an introductory study by D. Ghișe and Pompiliu Teodor, București, Ed. Științifică, 1964, adapted after a manuscript; Ioan Budai-Deleanu, *Lexicon românesc-nemțesc și nemțesc-românesc*, Liov, 1818 ș.a.

[262] Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812; Idem, *Animadversiones in Recesionem Historiae De origine Valachorum în Dacia*, Buda, 1812; Samuil Micu, *Theologia moralicească*, Blaj, 1796.

[263] BRV, II, no. 418, pp. 229–230.

[264] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului*, p. 303.

[265] Doru Radosav, *Arătarea împaratului. Intrările imperiale în Transilvania si Banat (sec. XVIII–XIX). Dicurs si reprezentare*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitara Clujeană, 2002. I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naționalismului*, p. 311–316; Petre Din, *Mitul bunului împărat în sensibilitatea colectivă a românilor din Transilvania în secolul al XVIII-lea*, Cluj-Napoca, 2003; I. Cristinel Roman Negoi, "Elemente moderne de propagandă ale politicii Împăratului Iosif al II-lea în călătoriile din Transilvania", in *AUASH*, 2003, no. 7, pp. 241–244.

generation and, on the other hand, by the fact that a Bishop had been appointed at the head of the Orthodox Church by Maria Theresa herself, the Emperor's first undertaking, the issuance of the *Tolerance Edict* (1781), meant a return to the value of the predecessors' diplomas by which recognition had been granted, on paper alone, however, to the accepted religions and tolerance had been expressed for the Orthodox confession[266]. The Romanians benefited thus, by having their two Churches recognized, from two spearheads: the Greek-Catholic and the Orthodox Bishops, who, if necessary, addressed themselves to the Emperors, even though their demands were rarely heeded.

The period in which the heir of Joseph II, Leopold II, was on the throne did not mean, in the cultural life of the Romanians, a progress from a cultural standpoint, even though, in addition to the privileged nations that clamoured more and more rights from the Emperor, the Romanians' path was opened for greater self-affirmation[267]. A sense of discomfort was imparted to the Romanians by the privileged nations when the Diet of 1790 was held. Here, 90% of the representatives belonged to the Hungarians and the Szeklers, 10% were Saxons, and the Romanians had only one representative: the Greek-Catholic Bishop from Blaj, Ioan Bob[268]. Not being satisfied with the status quo, the Romanian Transylvanian Greek-Catholic elite focused on the political claims stipulated in the *Diploma* of 1701. As a result of the collaboration between the Romanian scholars, the Memorandum *Supplex Libellus Valachorum* gained shape in 1791,[269] being printed by Hochmeister in 1791 and subsequently generating the political movement of the *Supplex*. Conceived by Inochentie Micu, picked up and continued by the members of the Transylvanian School, the key points of the memorandum, such as the continuity and the ancientness of the Romanians in Transylvania, the situation of the Romanian clergy or of education, turned *Supplex Libellus Valachorum* into a manifesto of the Romanians[270]. As the first memorandum was not accepted by the Diet, a second *Supplex* was submitted in 1792. Via the mandating of the bishops of the Romanian Churches Ioan Bob and Gherasim Adamovici, this document was presented before the Court. In response, the bishops were barred from participating in political actions[271]. David Prodan considers the movement of the *Supplex* to have been an extension of the Viennese Enlightenment that was addressed to the Emperor, awaiting the resolution of demands at the top of the political hierarchy[272]. Without an immediate result from the power holders, the movement of the *Supplex* aroused the interest of the Romanian public opinion, becoming a reminder of the national quest for the generation of the Vormärz and the revolutionaries of 1848/1849[273]. In our view, the movement of the Transylvanian School and of the *Supplex* generated a Transylvanian elite that produced an "oeuvre" printed in the Romanian typographies in Transylvania and across the Empire.

The cultural and political situation in the late 18th century and in the early 19th century brought about some changes that also concerned the Romanians as regards the functioning of the typographical institution in the Empire. While during the reign of Maria Theresa censorship had

---

[266] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, pp. 311–316; Daniel Dumitran, "Reacţii transilvănene," in *AUASH*, 2004, 8, p. 87.

[267] I. Tóth Zoltán, *Primul secol al naţionalismului*, pp. 324–325.

[268] *Ibidem*; Laura Stanciu, Andreea Mârza, *Din nou, despre diploma de înnobilare,* pp. 192–203.

[269] *Supplex Libellus Valachorum*, Claudiopoli. Sumptibus et Typis Martini Hochmeister, Caes. Reg. Dicast. Typographi & pr. Bibliopolae MDCCXCI [1791]. BRV, II, no. 548, pp. 343–344; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, no. 760, pp. 76–77.

[270] It is known that *Supplex libellus Valachorum* appeared in several versions, 1791 and 1792, then 1804.

[271] *Istoria României*, pp. 325–328.

[272] David Prodan, *Supplex*, pp. 417–419.

[273] Ladislau Gyémánt, *Mişcarea naţională a românilor din Transilvania între anii 1790 şi 1848*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986, pp. 49–62; for an extensive approach, see D. Prodan, *Supplex*, pp. 9–93.

envisaged about 4000 titles, during the reign of Joseph II the Monarch's liberal attitude towards printers meant that the number of books censored dropped to 400. With this measure, the borders were opened to imports of books from Europe and liberalization in this area also lasted during the reign of Leopold II[274]. However, in 1795 the *General-Zensurordnung* was issued, an ordinance that restricted the printers' activity again, and this led to a decrease in the number of publications produced in the printing houses of the Empire[275]. The freedoms obtained during the time of Joseph II were cancelled and harsh censorship was instituted. In Transylvania, the activity of the Romanian printing houses unfolded, during this period, along the lines described above, in Sibiu and Blaj. A decreased pace could not be noticed even in the Viennese typographies.

Together with the printers Joseph Kürzböck and Ştefan Novacovici, Johann Thomas Edler von Trattner acquired a distinguished place among the Viennese printers thanks to his great acumen and skill. His business experienced a genuine development and we cannot avoid discussing his activity in our study, even though he did not print in the Romanian language[276]. Applying the motto "Labore et favore" to the realities of his time and being supported by the Jesuits, Trattner managed, after purchasing a downtrodden typography from Johann Jakob Jahn, to build a typographical and editorial "Empire" (typographischer Palast) with paper mills, a foundry for casting types and bookshops in many cities of Habsburg Austria, including in Sibiu[277]. As the printer of the University and of the Court, ennobled by the Empress, from whom he obtained the privilege of printing school textbooks and university courses, religious books, calendars, etc., he was a strong competitor for all his contemporary printers in Vienna and across the Monarchy[278]. During his period of maximum efficiency, the printer owned 34 printing presses, being considered the most powerful in the guild and one of the wealthiest men in Vienna[279]. He published in his printing press several meritorious works of interest for the Romanians, such as: Nicolaus Olahus's historical work, *Hungaria et Atila*, Vienna, 1763[280]. In 1774 he printed *Regulae Directivae* for the non-Uniate Serbian and Romanian schools,[281] a work that contributed to improving the state of

---

[274] Marie-Elizabeth Ducreux, "Introduction. Les espaces de la censure dans la monarchie des Habsbourg," in *Libri prohibiti La censure dans l'espace habsbourgeois 1650–1850*, edité par Marie-Elizabeth Ducreux et Martin Svatoš, Leipzig, Leipziger Univesitätsverlag, 2005, pp. 7–24; Iacob Mârza, "Aspekte der staatlichen Kontrolle in Siebenbürgen in Zeitalter der Aufklärung: das Beispiel der Rumänischen Schule," in *Ibidem*, pp. 99–104.

[275] Ingeborg Jaklin, *Das österreichische Schulbuch im 18. Jahrhundert,* p. 40.

[276] Johann Thomas Edler von Trattner (8 iulie 1717–31 iulie 1798). See: Anton Mayer, in *Allgemeine Deutsche Biographie,* 38 (1894), pp. 499–501. On his activity in Buda, V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás a Magyarországon*, pp. 223–225.

[277] Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck in Österreich*, Wien, Hauptverband der graphischen Unternehmungen Österreichs, 1981, p. 204.

[278] Walter Garber, "Johann Thomas Edler von Trattner. Magnat und Raubdrucker aus Wien", in *Kulturelemente. Zeitschrift für aktuelle Fragen*, 1999, no. 17, pp. 14–15: http://www.ehb.it/1447d1457.html (accessed on 25.05.2013); Christof Capellaro, *"Durch Arbeit und Gunst" zu den Geschäftsstrategien des typographischen Großunternehmers Johann Thomas von Trattner (18. Jahrhundert)*, Humboldt-Universität zu Berlin Institut für Bibliothekswissenschaft, (f.a.): http://www.ib.hu-berlin.de/texte/hausarbeiten/capellaro/trattner.pdf (accessed on 25.05.2013).

[279] Herbert Zeman, *Der Drucker – Verleger Joseph Ritter von Kurzböck,* p. 146; Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck,* p. 206.

[280] *Nicolaus Olahus, Hungaria et Atila, sive de originibus gentis regni Hungariae situ, habitu, opportunitatibus et rebus bello paceque ab Atila gestis libri duo […],* Vindobonae, Typis Ioannis Thomae Trattner, 1763. Lucrarea a fost inventariată de Dan Râpă-Buicliu, în *Bibliografia românească veche. Additamenta* I, 1536–1830, Galaţi, Ed. Alma 2000, no. 206, p. 100.

[281] *Regulae Directivae für Verbesserung des ilyrischen und walachischen nicht – unierten Elementar oder Trivialschulwesen [...],* Wien, gedruckt Johann Thomas von Trattner, 1774, titlu identificat de Dan Râpă-Buicliu, *Bibliografia*, no. 218, p. 107.

education in the Habsburg Empire. In the same year he printed *Allgemeine Schulordnung*[282]. In 1777 his typography published *Ratio Educationis*, a law that contributed, through its provisions, to modernizing education and the establishment of Romanian schools based on Felbigerian principles in Transylvania[283]. Among others, in 1753 he reprinted the *Tabula Peutingeriana* in a successful large-size edition (35 × 51cm)[284]. In Johann Thomas von Trattner's typographies there appeared numerous books in German, Latin and Hungarian, the proof of their usefulness and dissemination being the funds of the documentary libraries in Transylvania[285].

In the proximity of our present concerns lie two other Viennese printers recorded, for their activity, in the Romanian retrospective bibliography. In Vienna, in addition to the already discussed printers, who published for the Romanians in Transylvania, we could also mention Joseph Baumeister[286] and Georgios Ventoti,[287] both oriented towards Greek literature. The two have come to be registered in the Romanian retrospective bibliography due to the relationships they maintained with intellectuals who were also active in the Romanian space.

Romanian books from Buda

The abandonment of the former Kurzböckian typography by Ștefan Novacovici and the selling of this printing business to the University of Buda in 1795 meant that the Romanian authors and some of the school institutions in Transylvania would receive important support. From now on until the limit year of our research, the typography in Buda occupied the most important position in the world of typographic offices that printed works for the Romanians. The importance of this printing house for the Romanians stems from the large number of books printed in the Romanian language. On the other hand, this printing press, which had a "Department" for the Romanians, benefited from the erudition of Romanian proofreaders, censors and typesetters, a true "Republik der Gelehrten" coming into being here. Through the contribution of foremost personalities associated with the Romanian Enlightenment — writers, philologists, historians, theologians, physicians — and due also to technical progress, the Romanian books published in this typography took an important step towards modernizing the concept of books, in terms of both their content and their appearance[288].

---

[282] Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck,* p. 210.

[283] *Ratio Educationis totiusque rei litterariae per Regnum Hungariae et provincias eidem adnexas*, Vindobonnae, tomus I, 1777, Typis Joh. Thom. Nob. de Trattnern; see Dan Râpă-Buicliu, *Bibliografia*, no. 225, p. 110.

[284] Anton Durstmüller, *500 Jahre Druck,* pp. 209–210. Of interest for the librarians of the time – Michael Denis had his specialized studies published in Trattner's typography: *Einleitung in die Bücherkunde* (1777–1796), *Grundriss der Bibliographie* (1777), *Wiens Buchdruckergeschichte* (1793) and *Codices manuscripti theologici* (1793).

[285] He bequeathed his business to his grandson of the same name, who carried on printing until 1804, during which time he was forced to gradually relinquish several of his grandfather's achievements.

[286] Joseph Baumeister was a typographer of the Greek diaspora in Vienna. In having published the work of Dimitrios Nicolaos Darvaris, *Gramatica germană foarte exactă* (*A Very Accurate German Grammar*) in 1785, he occupies a place in the Romanian national bibliography. This is due to the author of the book, another Greek, a former student of humanities and philosophy in Bucharest in 1777. Having a relation with Alexandru Ipsilanti, he remained in Bucharest until 1780. See Georgios Polioudakis, *Die Übersetzung deutscher Literatur ins Neugriechische vor der Griechischen Revolution von 1821*, Franfurt am Main, Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2008, pp. 28–29. BRV does not know this work, which was recorded by D. Poenaru, *Contribuții*, no. 66, p. 70.

[287] The second Greek printer, Georgios Ventotis, printed in Greek and Latin the work of the physician Dimitrie Caracaș from Bucharest, *Poemata Medica.* Georgios Polioudakis, *Die Übersetzung deutscher Literatur,* pp. 121–123.

[288] Andrei Veress, "Tipografia românească din Buda," in *Boabe de grâu*, III, 1932, no. 12, pp. 593–612; Gheorghe Gorun, *Cenzorii români de la tipografia din Buda,* passim.

The history of printing goes back to the 16th century, when the foundations of the University were laid by the Roman Catholic Bishop Nicolaus Telegdi in the Slovak town of Trnava (Sâmbăta Mare). The university and the printing press were permanently supported by the Jesuit Order, as suggested also by the title page of the books. In a context that is not totally understood, following a decision reached by Leopold Kollonich, the promoter of the religious Union in the Empire, here was printed the *Catechism* of the Bishop of Mukacheve Iosif de Camillis, in the Cyrillic script, in 1726 (this typographical episode will be discussed below). Kollonich purchased a set of Cyrillic types for printing, as shown by the investigations carried out by the Slovak historians in the late 1970s. Cyrillic letters were used in the typography of Trnava from 1695 to 1727[289]. The University, which experienced a spectacular cultural and scientific management throughout its existence, suffered as a result of Maria Theresa's initiatives targeted at restructuring education, including higher education[290]. This led to the gradual transfer of the Tyrnaviense University to Buda. With it, the typography also arrived in Buda, being moved there in 1773–1777. Only small parts thereof remained at Trnava, under the name "Branch of the typography of the Royal University of Buda." It continued to function for 22 more years.

In Buda, the printing press began working in full force, even though it needed modernizations along the way. At first, its activity did not mean a significant increase in the number of books for the Romanians. Before receiving rights and privileges from the imperial authorities, the typography printed, for instance, a document in the Romanian language in Latin script: Joseph II's Decree for abolishing serfdom in the Western parts of Transylvania, issued on 22 August 1785[291]. A major intervention for the smooth running of the typography was the privilege granted by Maria Theresa in 1779, whereby the typography in Buda received the right to print school textbooks for the whole of Hungary[292]. This right, which was in accordance with the Enlightenment cultural policies of the Court during this period, gave the printing house the direction of development for the coming decades[293]. For the Romanians of Roman Catholic confession, it printed

---

[289] Hadrián Radváni, "Kníhtlačiareň Trnavskej university" (The Typography of the University of Trnava), in *Trnavská univerzita 1646–1777*, ed. Jozef Šimončič, Trnava, 1996, pp. 44–62. The author mentions that the foundry casting types for the printing house of the University of Trnava produced, after 1737, the set of types for the typography of the Jesuit Academy in Cluj (an issue discussed above). Given the period under examination, we may assume that these could only be sets of Latin, not Cyrillic types. However, the Hungarian historiography about the evolution of the typography in Buda, for example István Käfer, *Az egyetemi nyomda,* pp. 118–119, notes that the set of Cyrillic types, with which were printed few Romanian books, was transferred from Trnava to Cluj in the 18th century.

[290] In 2010 Trnava University celebrated 375 years of existence. On the occasion of a symposium related to this anniversary, the following volume of studies was published: *Die Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*, ed. Alžbeta Hološová und Kollektiv, Kraków-Trnava, 2012.

[291] A. Răduțiu, L. Gyémánt, *Repertoriul*, no. 131, p. 129.

[292] In the typography from Buda books were printed in 16 languages: Hungarian, Latin, German, French, Italian, Modern Greek, Czech, Slovak, Croatian, Serbian, Ukrainian, Bulgarian, Slovenian, Romanian, Hebrew, Yiddish. See László Sziklay, *Les courants idéologiques et artistiques dans les publications de l'imprimerie Universitaire de Buda,* în *Tipographia Universitatis Hungaricae Budae*, 1777–1848, publié par Péter Király, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983, pp. 45–51, apud Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria și arta cărții românești vechi: Gravura de la Buda (1780–1830)*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2011, pp. 16–17.

[293] The privilege Maria Theresa granted to the tipography is reproduced on the first pages of the primer: *ABC sau Bucoavna spre folosul scolelor niamului romanesc,* bilingual, Roamnian and German, printed in Buda in 1797, and for its eloquence, we shall quote it from BRV, II, no. 606, pp. 390–392: "Nos Maria Theresia Dei gratia Romanorum imperatrix vidua, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae &c. Sclavoniae &c. […] memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod postea quam primis statim fundatae Universitatis olim Tyrnaviensis annis Patres abolitae Societatis, qui eandem providebant Typographiam Academicam erexerunt, atque in eadem quosvis Scholasticos Libros non interrupta serie in

in 1780, in Latin script, *Katekizmul cel Mare cu entraebaeri si raeszpunszuri* (*The Great Catechism with Questions and Answers*)[294] and a smaller *Catechism* intended for young people, both under the patronage of Maria Theresa[295]. Following the privilege received in 1779, several years had to pass before the typography could start a sustained activity for the Romanians. Only after the death of the printer Kurzböck in Vienna in 1792 and after the selling of his printing house to Ştefan Novacovici, who in turn sold it to the University of Buda in 1795, did the printing press

---

usum tam eiusdem Universitatis quam & aliarum in Regno nostro Hungariae attunc quoque existentium Academiarum & publicarum Seholarum procudi fecerunt, insuperque super aliis etiam uti signanter corporis Juris Hungarici privative edenelis Benigna Privilegia nostra ita dicta exclusiva procurarunt, atque penes eadem Privilegia nunc etiam postquam Universitas Regia Tyrnavia Budam translata, & Typographia Academica quoque hoc loco collocata est, eadem Typographia Excusionem cum primis Scholasticorum Librorum continuat; pro maiori nihilominus stabilitate & securitate Nomine praefatae Typographiae & respective ipsius Universitatis Regiae Budensis, ad quam eadem Typographia Academica optimo iure pertinet, Maiestati nostrae supplicatum extitit humillime, quatenus saepestatam Typographiam benigno Privilegio nostro Regio eum in modum, ut nemo sive spiritualium, sive Laicorum, sive Nobilium sive Ignobilium eruditorum, vel rudium Bibliopolarum, Bibliopaegorum aut Typographorum, denique quorumcunque Institorum & Veteratorum memoratos cuiuscunque generis Libros scholasticos in usum Academiarum, Gymnasiorum ac quarumvis Scholarum publicarum per Regnum nostrum Hungariae eoque pertinentes Provincias Authoritate nostra Regia, quocunque tempore praescribendos, seu in toto, seu per partes in compendio vel quocunque demum formato Typis denuo exprimere, vel in exteris provinciis excusos in Regna & Provincias nostras Haereditarias cumprimis Hungariam eidemque adnexas Partes sine eiusdem Typographiae praescitu, & annuentia invehere, & vendere ausit, clementer munire dignaremur; Unde nos ex clementissima reflexione, quod Fundus Typographiae partim pro intertentione & conservatione Bibliothecae Universitatis, sed & aliarum ad Academias Regias, reliquaque publica Seholarum Instituta pertinentium, partim pro remunerandis eruditis Lucubrationibus destinatus sit, partim denique in alios optimos fines deservire debeat, praecipue yero, quod hac etiam ratione noviter constitutum Systema Litterarium confirmare, atque promotionem Rei Litterariae quoquo modo adiuvare velimus, id eidem Typographiae de Regiae pote, statis nostrae plenitudine & gratia speciali clementer annuendum & concedendum esse duximus, quatenus eadem Typographia praedeclaratos scholasticos Libros libere & privative imprimi, divendi & distrahi facere, hocque benigno indultu & annuentia nostra, generatim autem omni eo Jure, quod prius Typographia penes Universitatem Tyrnaviensem collocata habuit, in perpetuum uti, frui, & gaudere possit ac valeat, ea tamen lege & conditione ut omnes eiusmodi Libros ante eorum impressionem legali atque in Systemate quoque litterario praescriptae Censurae praefata Typographia submittere teneatur, e contra nemini sive spiritualium sive Laicorum, sive Nobilium sive Ignobilium eruditorum vel rudium Bibliopolarum, Bibliopaegorum aut Tipographorum denique quorumcunque Institorum aut Veteratorum rementionatos scholasticos Libros, vel in toto, ve] per partes, in compendio, vel quocunque alio formato interpolare Typis denuo exprimere, vel alibi impressum in Regna nostra haereditaria, atque Hungariam imprimis eidemque adnexas partes sine eiusdem Typographiae scitu & annuentia invehere & vendere palam, vel occulte sub poena confiscationis eiusmodi Librorum ac praeterea decem Marcarum Auri puri in una Fisco nostro Regio, in altera vero medietate eidem Typographiae applicandarum licitum sit, aut permissum.

Prouti clementer annuimus & concedemus ac serio & firmiter inhibemus praesentium per vigorem […] committimus & mandamus, quatenus mentionatam Typographiam Universitatis Regiae Budensis in impressione & distractione praememoratorum scholasticorum Librorum nullatenus turbare, aut impedire praesumatis vel sitis ausi modo aliquali, quin potius eandem hacce benigna concessione & indultu nostro Regio in perpetuum libere & absque omni impedimento uti, frui, & gaudere permittere, alios vero, qui eosdem libros imprimere vel aliunde inducere, sicque divendere attentarent, ab eiusmodi impressione inductione & distractione serio & sub paena supranotata prohibere, Authoritateque etiam magistratuali ipsi Typographiae hoc in passu toties quoties necessum fuerit assistere modis omnibus debeatis & teneamini secus non facturi. Praesentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum in archi Ducali Civitate nostra Vienna Austriae, die quinta Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo, Septingentesimo, Septuagesimo Nono, Regnorum nostrorum Hungariae, Bohemiae & reliquorum anno quadragesimo. (L. S.) Maria Theresia m.p. C. Franciscus Eszterhazy m.p. Adamus Csathó m.p."

[294] Andrei Veress, *Tipografia de la Buda*, p. 593; BRV, II, no. 428, p. 250; IV, no. 428, p. 259.

[295] BRV, II, no. 429, p. 250; IV, no. 429, pp. 259–261.

in Buda receive sets of Cyrillic types[296]. Thus, from this point of view, the last 5 years of the 18th century meant an important editorial activity for the Romanian production of books in the Cyrillic alphabet. Ştefan Novacovici sold his typography, with its privileges, to the University. On 11 December 1795, the Locumtenency Council entrusted this institution with putting the purchased typography into operation as quickly as possible[297]. It was the moment when the Typography of the University of Buda became the largest producer of Romanian books for the benefit of the Romanians in Transylvania and beyond. The editorial plan that can be deciphered by examining the retrospective bibliographies attests a modern management outlook. The religious books, the popularization books, the school textbooks and the original scientific works or the translations demonstrate the vast spectrum of the titles and the content of the publications produced in Buda during the period we have investigated (1795–1830).

The Romanian scholars who resorted to the typography's services benefited from the contribution of Romanian proofreaders or censors who worked in this institution over the years. In 1799 Ioan Onişor was appointed as the first proofreader, but his professional qualifications did not make him eligible for this position. It was only in 1804 that Gheorghe Şincai appeared as interim proofreader of the Romanian books[298]. In the same year Samuil Micu was officially appointed as censor and proofreader of the Romanian books. Besides him, in 1805, Gheorghe Şincai was accepted again. In addition to the Romanian books, they also proofread books in Hungarian and Latin. Ioan Corneli was appointed to the post of censor and proofreader in 1807, but he did not wish to leave Oradea, so Petru Maior received this position in 1808. Basically, from 1809 to 1821, Petru Maior contributed, to the end of his life, to the most intense activity of producing books in the typography in Buda. After the death of Petru Maior, Ioan Teodorovici was temporarily employed as a censor, but until 1830, or in the immediately ensuing years, no one else was appointed to this position, due to disagreements between the Greek-Catholic Bishops in Transylvania and the Locumtenency Council, not least because of the disputes between the applicants[299]. What was symptomatic and had valuable cultural consequences was the presence of the representatives of the Transylvanian School, up until a point, in a key editing post for the production of Romanian books in the typography in Buda. Their erudition ensured a good quality in terms of the accuracy of the language and the content of the books. On the other hand, the graphic aspects should also be discussed: its high standards were due to the teams of typographers, typesetters and engravers who may have originated from entire Europe, but devoted their knowledge and skills to the typography and the production of good quality books, highly appreciated to this day[300].

The editing conditions and the quality of the printed matter became a point of attraction for Romanian Greek-Catholic and Orthodox authors and editors, who enlisted the services of the printing press in Buda. In 1799 there appeared the work of the Enlightenment thinker from Banat Paul Iorgovici *Observaţii de limba rumănească* (*Observations on the Romanian Language*),[301] the book being patronized by the Orthodox Church of Banat. Paul Iorgovici advocated the use of the Latin script, supporting the principles of the Romanian Enlightenment thinkers regarding the Latinness of the Romanian language and the Romanian people. Following the insistence of

---

[296] István Käfer, *Az egyetemi nyomda*, p. 118. According to the author, the typography owned four presses and sets of Cyrilic types.

[297] Veress Endre, *A Budai Egyetemi Nyomda Román kiadványainak dokumentumai 1780–1848*, A dokumentumokat gyüjtötte, összeálította és ismeretetökel ellátta […], Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982, no. 6, pp. 36–37.

[298] Gheorghe Gorun, *Cenzorii români de la tipografia din Buda,* passim.

[299] *Ibidem*.

[300] Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria şi arta cărţii,* pp. 31–35 squ.

[301] BRV, II, no. 621, pp. 413–416.

the Bishop of Oradea Ignatie Darabant in proposing Samuil Micu for the post of censor and proofreader at the typography, in 1799, in the "Orientalist Royal Typography of the University of Pest," there appeared a book that was representative of the late 18th century: *Loghica, adică partea cea cuvântătoare a filosofiei* (*Logic, or, the Verbal Part of Philosophy*) by Samuil Micu[302]. The author's name was not mentioned on the title page, but the latest research has shown that he authored this work, about which tradition allegedly claims that is a translation after Christian Baumeister[303]. The book was printed in the Cyrillic alphabet. By contrast, the *Gospel* of 1799[304] was printed in Latin script and Hungarian spelling. By the end of the 18th century, the printing press had produced about 21 books in Romanian[305]. Up until the end of the period studied (1830) the typography from Buda had printed, for the Romanian readers, books in Romanian, with Cyrillic lettering sets, by Romanian authors or others in Latin and German, but also in the Romanian language with Hungarian spelling.

The three decades of the 19th century meant an extraordinary cultural effervescence as regards the collaboration between Romanian authors and translators and the printing press in Buda. A recent research considers that the printing press produced about 220 books by Romanian authors for Transylvania, Hungary, Wallachia and Moldova[306]. There are many examples because, with a few exceptions, at least one book, but possibly several books intended for the Romanians were published every year. The authors of the essential works for the Romanian culture of that time included Petru Maior, Grigorie Obradovici, D. Ţichindeal, Ioan Tincovici, Constantin Diaconovici Loga, Damaschin Bojincă, Pavel Vasici and others. Given the lack of original scientific works, the Romanian scholars translated books that popularized science, important works from French, German or Latin, in the fields of philosophy, theology, philology, medicine, geography, history, etc. It was a cultural effort equivalent to an authentic act of creation, which contributed to entrenching scientific terminology among the Romanian readership. Editing the series of *Calendars* brought the Romanian population popularization articles, moralizing and practical teachings, stories, lyrics and useful information for daily life. A large-scale undertaking was the printing of the *Menaia* for a period of 12 months: they appeared in two editions (1804–1805), as the result of the cultural collaboration with Bishop Iosif of Argeş. The *Menaia* are appreciated for the quality of the language and for the exquisite typographical technique[307]. Their printing involved large amounts of money and an intense collaboration between the editors and the directors of the printing house[308]. Throughout the period, in Buda were published books of worship, some of them patronized by the Orthodox Church, others by

---

[302] BRV, II, no. 622, p. 416.

[303] The research of Professor Alin Mihai Gherman and the critical edition of *Loghica* show that the work of Samuil Micu has an important degree of originality. See Samuil Micu, *Loghica*, edited, introductory study and notes by Alin-Mihai Gherman, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2007.

[304] BRV, II, no. 620, p. 413; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară,* no. 856, pp. 814–816. The book is considered to be the second edition of the *Evanghelia* printed in Kalocsa in 1769 at the behest of Mrs. Margareta Tomejan.

[305] Andrei Veress, *Tipografia de la Buda*, p. 593; István Käfer, *Az egyetemi nyomda*, p. 109. More recently, see the researcher Maria Berényi, *Cultura românească la Budapesta în secolul al XIX-lea*, Gyula, 2001 http://mariaberenyi.hu/Budapest.pdf (accessed on 15.03.2013).

[306] Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria și arta*, p. 33. Andrei Veress in *Tipografia de la Buda*, p. 612 claims that "From the Romanian catechism of 1780, for 38 years, this typography printed over one hundred books in 130 volumes and from 1818 to 1861 – about one hundred other books."

[307] Bishop Iosif of Argeș "corrected" several books published in Buda, getting involved in the publishing activity of the printing house, especially where religious books ordered for the Church in Wallachia were concerned (for example *Octoih*, 1811).

[308] See the correspondence in Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda,* passim.

the Greek-Catholic Church[309]. The prefaces of many books represent forays into the contemporary life of the Romanians, including announcements about the publication of books, patriotic and historical texts, personal statements, moral guidance books, etc.

The printing house of the Hungarian University in Buda provided opportunities for the Romanian intellectuals to intervene directly or through personal relationships with the management of the typography. One pathway to the typography's leaders, who had a decisive say as regards the acceptance of the authors' manuscripts for print, led to the two Greek-Catholic bishops from Oradea, Ignatie Darabant and Samuil Vulcan. On the other hand, the three leaders of the Transylvanian School, envisaged, over the years, by the typography's leaders to fill the positions of censor and proofreader found understanding from the superiors of the printing house and had a part of their works printed here. Some books were sponsored by the authors themselves, others were sponsored by the intellectuals of the time or were financed by merchants from Pest and Transylvania, while other books appeared through prenumeration, as well as through direct funding from the printing house.

That not any work was accepted for printing is demonstrated by the approval that had to be given by the officials. As one of the proofs about the censoring of religious books, on the title page are mentioned the names of bishops, in their capacity as patrons or editors. In addition to Iosif of Argeș, who corrected the books, there appears the blessing of the Bishop of Karlowitz, Ștefan Stratimirovici. The name of Kaiser Francis I, considered to be the supreme lay patron of the books, appeared without fail, as it was customary in the Romanian culture in general. The editing of school textbooks was carefully supervised at the imperial-royal level.

If we review the titles of the books published in the Romanian language by the typography in Buda, we may find a wide variety of subject areas addressed, a growing number of secular works, the emergence of popularization books, but also a stable number of ecclesiastical books destined for the Greek-Catholic and Orthodox Romanians in Transylvania, but also in Wallachia and Moldova[310]. This cultural opening demonstrates the gradual diversification of the Romanian intellectuals' concerns and is, in fact, a reflection of the typical concerns of Enlightenment thinkers. In this situation, the typography in Buda had an important role not only for the formation of the literary Romanian language, but it also, implicitly, exerted an influence on the national spirit. The fact that the Romanians published these books in a cultural centre located closer to Central Europe contributed to a better understanding of the realities of Transylvania outside its borders at that time.

The printing houses in Pest

The typography in Buda represented a hub of Romanian culture – in an important political and commercial centre in Hungary – in terms of the people and the books that were associated with this institution. One cannot speak about a competition among the printers who worked on the left bank of the Danube, in Pest. The private printers of Pest, some of them strong, managed to impose themselves in the world of book publishing. For the Romanian culture, an important place was occupied by one of the Trattner family members. The founder of the "empire" Johann Thomas Trattner (1719–1798) was active in Vienna, but he bequeathed his thriving business

[309] We do not intend to insert the titles of these works, which are very many and are included in this repertory.

[310] Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, no. 161, pp. 158–161 publishes a document that contains the extension of the book printing privilege of Ștefan Novacovici from 18 April 1793, which expired in 1807. The content of documents includes a list of 23 Romanian books, printed with their prices, some of them having no printing year; the last year indicated is 1807. At no. 164, p. 161 is published another document, sent to the Director of the Matia Antoniu Markovits Typograpy, which again referred to the extension of the privilege, by another 15 years, for printing Romanian books in the printing press from Buda.

to his grandson, who was active in Buda. The typography in Pest was led, at the beginning of the 19th century, by a relative of the family, Mathias Trattner, who printed, in 1808, together with Georg Constantin Roja, *Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre* (*Research on the Romanians across the Danube*), in German and Greek,[311] while in 1812 the same printer published two works with Romanian overtones: Toma Costin, *Discussio descriptionis Valachorum*[312] and a polemic with Martin Schwartner by the same author *Észrevételek Tekéntetes Schwartner Márton ur magyar ország statistikájában az oláhokról tett jegyzésekre*[313].

Some authors have launched the hypothesis that the grandson of Johann Thomas Trattner with the same name, who took over the typography of the founder, sold it in 1805. We have no information about another Johann Thomas Trattner, who printed in Pest, in the Romanians' interest, the following works: Petru Maior, *Reflexiones in responsum Domini recensentis Viennensis ad animadversiones in recensionem historiae de origine Valachorum in Dacia.* E valachico in latinum translatae. Pesthini, Ty,pis Joan. Thom. Trattner, 1815[314]; Georg Mantan, *Gespräch zwischen einem Fremden aus der Türkey und einem Pesther Bürger. Als ein Denkmahl froher Emfindungen für die merkwürdigen Thaten und um die walachische Nation erworbenen Verdienste des Hochwohlgebohrnen Herrn Urosius Nestorovits königl. Raths und der G. n. U. Schulen Ober-Schul-Inspektors dargebracht* von [...] Lehrer der walachischen Normal-Schulen zu Pesth. Pesth, 1816. Gedruckt bei Johann Thomas Trattner, 1816[315]. In the next decade, another printer published a Romanian work in Pest. He was the representative of a large publishing house, Ludovic Landerer de Füskút, and the work he published was a dissertation by Damaschin T. Bozsinka, *Animadversio in dissertationem Hallensem*, *Erweiss dass die Walachen nicht Römischer Abkunft sind […] vom f. Rath* von […] 1823 editam. Pestini, Typis Ludovici Landerer de Füskút, 1827, in which evidence was brought "Probatio, Valachos esse veros Posteros Romanorum"[316]. The works that were published in the private printing houses of Pest complete the image created about the Romanians in the literature of the time. They are not printed in the Cyrillic alphabet, but the Romanian retrospective bibliography recognizes them, as have we in this research.

Old Romanian books in Braşov

An old Romanian and Saxon cultural and economic centre, Braşov is well known in the historiography of the theme researched for this repertory. Located at the crossroads of commercial roads between Moldova and Transylvania, but also towards Europe, the city provided favourable conditions for the opening of printing houses. The population of German origin was connected in a short time to the religious Reformation in the early 16th century. Under the influence of the Reformation, in both cities with a Saxon specificity, Braşov and Sibiu, printers found support – albeit not permanently, but with some intermissions – and produced books for the Transylvanian population. Braşov did not lag behind Sibiu, in terms of the first Romanian works printed in the Cyrillic alphabet. While the printer Filip Moldoveanul functioned in Sibiu in the fifth and sixth decades of the 16th-century, the publishing house bearing the name of

[311] BRV II, no. 753, p. 537–538. G. C. Roja was a Macedo-Romanian physician in Pest.

[312] BRV III, no. 805, p. 56.

[313] BRV III, no. 806, p. 56. Martin Schwartner was a historian and dealt with the historical diplomatics, heraldry and statistics of Hungary (*Statistik des Königreichs Ungarn*, 1798). See *Slovenský biografický slovník*, V, zv. R-Š, Martin, Matica slovenská, 1992, p. 247.

[314] BRV III, no. 880, pp. 122–123.

[315] BRV III, no. 915, p. 154–155. The author G. Mantan/Montan was a supporter of Petru Maior.

[316] BRV III, no. 1300, p. 527.

Deacon Coresi started its activity in Braşov during the same period. Situated, by virtue of his commercial and spiritual relations, in a world that was closer to Central Europe also due to the influence of the religious Reformation, Coresi founded this Cyrillic printing house in the mid–16th century. It became the first large-scale printing business in the Romanian world. Producing books in Slavonic, in Romanian and in bilingual editions, Coresi's work responded to orders placed by the Transylvanian princes and by the Orthodox bishops and metropolitans from Wallachia. Even though his son Şerban was a printer too, the activity of the Romanian typography ceased in 1582 (1583)[317]. Having links with European scholars and being under the influence of the Reformation during the 16th century, Braşov was also the seat of other printing offices where German craftsmen printed books in Latin, Hungarian, German and Greek[318]. The most prominent representative of the printers in Braşov was the humanist Johannes Honterus, who became known in Europe through his *Cosmographia*, published in dozens of editions in Poland, Switzerland, Germany, Netherlands, Bohemia and France throughout the 16th and the 17th centuries, beginning with the first edition that was published in Krakow[319]. The Saxon scholar contributed to the history of the printing press in Transylvania by installing his typography in Braşov, where he printed the first book in 1539[320]. From Honterus until the 1730s no other printing house was set up in Braşov.

The Romanians' life in Braşov was organized around the Romanian Church. After a hiatus of more than a century and a half, a Romanian printer made his appearance, a solitary presence in the midst of the Romanians in Şcheii Braşovului. Petcu sau Petru Şoanul (1706? –1741) was a Braşov-based printer who founded a small publishing house. This printer cannot be associated with any school of printing, only brief information existing about him[321]. In his office called, on the title page, *Tipografia nouă* (*The New Typography*)[322] there appeared a Romanian edition of the *Romanian Calendar* for a hundred years[323] in 1733; it was published with modest tools, without using the mobile types invented by Johannes Gutenberg. The Romanian scholarship has discussed the existence of Şoanul's *Calendar* in different versions, mentioning the editions of 1731[324], 1733[325] and 1737[326] (perhaps also of

---

317 The founder died in 1583.

318 Johannes Heinrich Crato, Johann Fabricius, Gregor Frantliger, Georg Greus, Martin Heusler, Valentinus Wagner, Martin Wintzler.

319 Gernot Nussbächer, *Johannes Honterus Monografie*, Bucureşti, Kriterion, 1977, p. 30 and others. See also *Régi Magyarországi Nyomtatványok (1473–1600),* I, Budapest, Akadémiai kiadó, 1971, passim.

320 Gernot Nussbächer, *Johannes Honterus,* pp. 49–50. Books in Latin, German and Greek were published in Honterus's typography.

321 *Repertoriul tipografilor, gravorilor, patronilor, editorilor cărţilor româneşti (1508–1830),* ed. Eva Mârza, Sibiu, Ed. TechnoMedia, 2008, p. 262.

322 We do not have any information as to why his typography was called the New Typography.

323 Borsa Gedeon, *Brassói román nyomda a 18. század elsö felében*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2010. The research of the Hungarian specialist suggests a new approach to this printed material and to the Romanian printer. Romanian specialized studies, including BRV, consider 3–4 editions of this calendar for the years 1731–1739. Borsa Gedeon demonstrates that it was actually a single edition, from 1733, and that the other, preserved in very few copies, are only fragments of that edition.

324 According to the chronicer Radu Tempea, *Istoria sfintei besereci a Şcheilor Braşovului*. Edited, introductory study, index of names, glossary, notes by Octavian Şchiau and Livia Bot, Editura pentru Literatură, 1969, p. 132 the edition of the year 1731 is mentioned.

325 BRV, II, no. 207, p. 48; Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, *Calendare şi almanahuri româneşti 1731–1918*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981, pp. 198–201. The authors summarize the historiography related to the publication of the *Calendar*, publishing also the title page of the preserved calendar from 1733.

326 BRV, IV, no. 71, p. 54.

1739)[327]. Borsa Gedeon's recent research has demonstrated that there could be only one edition, from 1733. Petcu Şoanul was a teacher and a priest in Şcheii Braşovului. He may have worked clandestinely, as he was the only craftsman in his typography[328]. His typographic materials probably went into the possession of the Tempea family of priests and were never again used for printing[329]. Between the activity of Şoanul and the setting up the next Romanian printing house there had to pass another 60 years.

While in Sibiu we focused on the work of printers in the Barth/Bart family, at Braşov we could come across Johann Georg Edler von Schobeln, a senator in Braşov, his widow *Johanna Regina* (whose name was not signed on the title pages) and his son Franz von Schobeln. Both families of German descent, Barth and Schobeln, contributed to the development of the printing press. They also printed books and documents using the Latin alphabet – some in the late 18th century – as was the case of Bart, others in the early decades of the next century, as was the case of the members of the Schobeln family. Moreover, between these two typographical centres we have noticed a transfer of printers, if we consider, for example, Mihail Dir/Michael Dürr, who worked with Bart in Sibiu, after which, until the year of his death, he worked with Georg Schobeln.

Until the early years of the 19th century, no other Romanian typography functioned in Braşov after Petcu Şoanul. The printing activity of the Schobeln family was launched by the owner of the typography, Johann Georg Edler von Schobeln, who printed in the Latin alphabet in as early as the late 18th century. The initiators of the Romanian business were Braşov-based merchants – the brothers Constantin and Ioan Boghici. The Boghici brothers belonged to the numerous group of merchants from Braşov who supported Romanian culture. The activity of this printing house is convincingly presented in Axente Banciu's article[330].

Constantin Boghici leased the typography from J. G. von Schobeln, on 25 May 1804, for the printing of Romanian, Illyrian and Greek books, and the owner of the typography preserved his right to print books in Latin, German and Hungarian. J. G. von Schobeln died the following year, and the office went to his wife Johanna Regina Schobeln. The new owner and the Boghic brothers were imposed a severe censorship of the Romanian books, Rector Marienburg being in charge of this. He was supposed to hand over the list of books to the magistrate of the city, every six months[331]. The Boghic brothers sponsored – sometimes only Constantin, at other times only Ioan, but most of the times both – the Romanian books printed with von Schobeln's instruments. They were not accustomed with the art of printing, which is why we find in the typography they financed renowned craftsmen such as they already mentioned Michael Dürr/Mihail Dir, who came to Braşov from Sibiu[332]. Mihail Dir received the mission to take care of

[327] The author of this article and the publication are not mentioned: *Izvodul primului Calendar-almanah românesc descoperit în Șcheii Brașovului* http://www.altii.home.ro/altii/primele/Petcu_Soanu.htm (accessed on 9.01.2014).

[328] Radu Tempea's review tries to shed light on the problem of the clandestine printing press of Petru Șoanul. For the "Calendars" he printed, he allegedly receive some materials from the non-Uniate priest State (Grid), at the time of the major disputes between the supporters of the Union and the non-Uniate priests in Șcheii Brașovului. See Radu Tempea, *Istoria sfintei besereci*, pp. 144, 149 and passim.

[329] Borsa Gedeon, *Brassói román nyomda*, p. 131.

[330] Axente Banciu, "Suflete uitate Boghicii," in *Țara Bârsei*, 1930, no. 4, pp. 293–309. The author found in the archives of Brașov the contract between Georg von Schobeln and the Boghici brothers. He claims that the typography of Honterus came to be owned by Georg von Schobeln. See also Ruxandra Moașa Nazare, "Cărţile tipărite de negustorii braşoveni, fraţii Constantin și Ioan Boghici," in *Libraria*, 2007, VI, pp. 305–317. As we have not conducted special research on the history of this printing house, the merit of the conclusions belongs to the author mentioned in this note.

[331] Axente Banciu, "Suflete uitate Boghicii", p. 299.

[332] Mihail Dir was a typographer, typesetter and proofreader in the printing house of Petru and Ioan Bart. The first book on which he collaborated in Sibiu was entitled *Pilde filosofești* (*Philosophical Parables*), 1783. From 1804,

the casting of types in Pest. Another printer, Ioan Henning, printed for Boghici only in 1807[333]. Herfurt[334] was the most steadfast of the typographers and his name was on the books printed in the Schobeln printing office throughout the period in which it operated. The fact that the printing press was in the attention of the officials is proved by the use of the formula "privileged typography" on the title pages of the books. It may be assumed that in the period 1806–1816 the typography was run by the founder's widow. The contract between Boghici and the heir to the von Schobeln family, Franz, who had returned from his studies abroad, expired in 1816. Twenty-one Romanian books were printed in the typography of the Boghic brothers. Franz von Schobeln (Francisc Șobel in the Romanian books) took over the business from his mother and continued to publish Romanian books until 1827[335].

What Romanian books were printed by the Schobeln/Boghici family? The content of the Schobeln books differs from one family member to another. During the period of the founder the books printed included Ioan Bărac, printed *Istoria prea frumosului Arghir […]* (*The History of the All Too Beautiful Arghir [...]*), the second edition,[336] a *Bucoavnă* (*Primer*), *Octoih mic* (*Little Octoechos*), *Patimile și moartea Domnului […]* (*The Passion and the Death of the Lord [...]*), all in 1805. Thanks to the privilege for the printing of school textbooks, three editions of Primers appeared during the period of Francisc Șchobel (1817, 1822, 1826), the most interesting among his productions being the work of Ioan Prale, *Psaltirea în versuri* (*Psalter in Verse*), which is the latest edition of the period we have studied.

Through the activity of the publishers and craftsmen in Brașov, who were also supported by virtue of the privileges they had obtained, the typography contributed, in different evolution stages, to the development of the Transylvanian elite in general and, in particular, as demonstrated by the attached repertory, to the development of the Romanian elite. The owners of the printing house, in collaboration with the publishers and the printing craftsmen, developed a business that could be considered prolific, judging by its actual book production. Thus, they could launch themselves into publishing books, orienting themselves after the demand. Even though the biographies of the editors and printing craftsmen are too little known, their names indicate their German ethnicity (Schobeln, Herfurt, Henning, Dürr). The printing of Romanian books was profitable, especially given the financial support from the merchants Constantin and Ioan Boghici. The relatively large circulation figures, 1000–3000 copies,[337] attest the working capacity of the printing house in Brașov. The relations with the Romanian personalities around Șchei, priests or laymen, contributed to the formation of a circle of contributors and readers who participated in the publishing process. The financial support coming from the inhabitants involved in the economic life of the city attested, at the same time, their awareness of the growing

---

when he worked for the Boghici brothers, until 1806, when he died, he used the Germanized name Michael Dürr. See: *Repertoriul tipografilor*, pp. 95–96.

[333] Johannes Henning printed in Romanian the second edition of *Floarea darurilor* in 1807 and *Psaltirea* in the same year. See: *Repertoriul tipografilor*, p. 141.

[334] The family name Herfurt appears in several versions. We have no knowledge of several members of this family, even though the name appears on the works printed in the Schobeln typography as follows: Fridrich (1805, 1808, 1809, 1812, 1816, 1818, 1820, 1827), Fridrich August (1820, 1822, 1826) Ioan August (only in 1811). See: *Repertoriul tipografilor*, pp. 142–143.

[335] See: *Repertoriul tipografilor*, pp. 239–240. On the Romanian printed works the surname appears Romanianized as Șobel. Gheorghe or Francisc de Șobel.

[336] The typographer was Mihail Dir, but it is not clear when the first edition of the book appeared. Moreover, in 1809, at the time of the "privileged printing house" run by the widow of J. G. von Schobeln, second edition appeared again, printed by Fridrich Herfurt.

[337] Ruxandra Moașa Nazare, *Cărțile tipărite de negustorii brașoveni,* p. 316.

need for education not only among the intellectuals, but also among the traders in Braşov. The need and the desire for books are demonstrated through the long lists of subscribers published in some of the printed volumes.

Samuil Vulcan's Oradea

The city, located in the far west of Transylvania, the Crişana historical region, is one of the major centres of cultural life. At the beginning of the second half of the 16th century it hosted a skilful and already well-known printer, Rafael Hoffhalter, another representative of the Reformation. Arriving from Vienna and Debrecen, Rafael Hoffhalter installed the printing press in Oradea in 1565. The Hoffhalterian typography worked here intermittently, using the Latin alphabet, especially in the Hungarian language, until the year 1567. In later years it was moved to Alba Iulia, where Rafael received the title of "royal" printer from Prince Ioan Sigismund[338]. A significant typographic episode for the city was the arrival of the printer Abraham Szenczi Kertész. He is assumed to have been active here for a longer period of time, between the years (1639)1640–1660[339]. One of his books about the Romanians was *Approbatae Constitutiones Regni Transylvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum* from 1653[340]. Gheorghe Rákoczi II patronized the printing of the *Bible* in Oradea, but its circulation batch was destroyed by the Turks in 1660. In the 18th century, in the historical context analysed above, during a period when the importance of the Catholic Church grew in the Empire, the Roman Catholic Bishop, Nicolae Csáki laid the foundations of the Roman Catholic Seminary, which operated between the years 1741–1804. The printing house produced books, as was natural, in Latin, Hungarian and German, these languages being necessary for the seminarial education or the Catholic cult[341]. The printing press was leased by an entire pleiad of printers, but in the first phase of its operation, there were no printed books that fit the subject of our research.

The situation of the typography changed in 1804, when Antal Gottlieb Marmarosiensis bought it. He also obtained printing privileges in Oradea[342]. Complying with the spirit of Enlightenment Transylvanian culture, the typography in Oradea published, in this period, works in Romanian or small occasional works by Romanian authors. In the same year 1804 Gottlieb published Gheorghe Şincai's *Elegia* (*Elegy*) in the collection of encomiastic poems *Orodias*[343]. Among sev-

---

338 Regarding the activity of Rafael Hoffhalter and his son Rudolf, Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, no. 79, pp. 31–32 describes, based on the researches of Hiador Sztripszki and Gheorghe Aleksics, Szegedi Gergely's *Cântece bisericești* (*Church Songs*) from 1570, considered to be Calvinist songs in Hungarian and Romanian, conventionally called *Fragment Todorescu*. According to the authors, the printer was Rudolf, in 1570–1573. The latest work that presents the activity of the Hoffhalters, father and son, is V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 62, in which the author concludes that Rafael died in 1568 and Rudolf began his printing work in 1573–1574, not in Oradea but in Dolnja Lendava and Nedelice, in Slovenia. He also got to work in Oradea, but only in 1584–1585, and he died at Debrecen in 1586. See the discussion in Constantin Mălinaş, *Tipografi, tipografii și edituri în Bihor 1565–1948*, Oradea, Ed. Mihai Eminescu, 1995, pp. 7–8. For a discussion on the theme of the book, see Mariana Ciuciu, Mircea Valeriu Diaconescu, *Psaltirea Bisericii Reformate române din Transilvania și Psaltirea în versuri a lui Dosoftei, Mitropolitul Moldovei*, posted by the authors on 9 September 2012 http://no14plusminus.ro/2012/09/09/psaltirea-bisericii-reformate-romane-din-transilvania-si-psaltirea-in-versuri-a-lui-dosoftei-mitropolitul-moldovei/ (accessed on 9.06.2013).

339 V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* pp. 109, 119–120.

340 Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, no. 150, pp. 82–85.

341 In 1746–1755, the printer Mihail Becikerechi worked in this printing house. He left Oradea for Blaj, where he worked in the printing press of the monastery *Sf. Troița* in 1756–1757.

342 Antal Gottlieb Marmarosiensis, coming from Vác, bought the printing press for 1000 forints. See V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* p. 185; Constantin Mălinaş, *Tipografi, tipografii,* p. 9.

343 Ioan Chindriş, *Cultură și societate în contextul Şcolii Ardelene*, Cluj-Napoca, Ed. Cartimpex, 2001, pp. 179–212.

eral occasional prints, *Salutatio* appeared in 1807 in honour of the Greek-Catholic Bishop of Oradea, Samuil Vulcan[344]. At the same time, on the occasion of the consecration of the Bishop in Oradea in 1807, Ioan Bob, Greek-Catholic Bishop of Blaj, delivered a speech that was published by the same Gottlieb, under the title *Propemticon*[345]. On the same consecration occasion, several salutations, odes and congratulations were addressed to the Bishop of Oradea, these materials being printed in Gottlieb's typography[346]. In 1808 the typography changed its owner again. Ioan Francisc Tichy established a typographic dynasty here, of three generations[347]. In his typography, which lacked, in the beginning, a set of Cyrillic types, there were published occasional materials in Latin, Hungarian or Romanian with Hungarian spelling, as was the case, for instance, of *Spre bucurie marelui şi pre vrednikului al Boros Jenöului Domnului Atzél Stefán […]*, 1808[348]. In the third decade of the century, the works that saw the light of print at Tichy were occasional works authored by Dimitrie Hossu, a Greek-Catholic priest,[349] Petru Ioanovici, a student in Oradea,[350] Moise Noak, a student probably in Oradea,[351] in Romanian and Latin, written still under the sign of the Enlightenment. Samuil Vulcan is the author of the popularization booklet for the Romanians *Despre vărsatul de vacă* (*On Cow Pox*), 1823, but also of the work *Carte către cler şi popor* (*Letter to the Clergy and the People*), printed by the Tichy in 1824[352]. What was significant for this final period of the Enlightenment was the editing of schematisms with a calendar *Schematismus venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadinensis graeci-ritus catholicorum*, printed in Latin and Romanian in 1820, 1822, 1825, 1829[353]. It is possible that such schematisms also appeared in 1824, 1827, 1828 in the same typography. As suggested by the works presented here, the typography of the Tichy family had good relations with the Diocese of Samuil Vulcan and supported the Uniate Church in the Diocese of Oradea.

The world of Romanian books in Arad and Timişoara

Because of the lack of more extensive information, let us add a chapter about Arad and Timişoara (given the natural bond between them), besides the chapter about Oradea, regarding the preoccupations of the Romanian intellectuals from Transylvania to publish works addressed

---

344 BRV, II, no. 728, pp. 504–505.

345 *Propemticon* honoribus Ilustrissimi ac reverendissimi Domini Samuelis Vulkan Episcopi Magno-Varadiensis graeci ritus catholici, cum solemnem sui consacrationem ab Excelentissimo […] Domino Joanne Babb Episcopo Fogararasiensi […] die VII. Junii MDCCCVII Balásfalvae suscepturus, in Transylvaniam proficisceretur, debita cum veneratione dicatum […]; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, no. 949, p. 157.

346 In the same year, 1804, when Gottlieb set his printing press in operation, another printer, Michel Szigeti, attempted to set up his business in town. Gottlieb, together with his master printer Tichy, made successful efforts to eliminate competition and Szigeti left town without publishing a single book here. Constantin Mălinaş, *Tipografi, tipografii*, pp. 10–11.

347 In the context of our study only the first member of the family was accredited. He was active until 1838 and was followed by Alajos (1838–1862), the last one being Akaţiu (1862–1874).

348 BRV is not familiar with this work. See: Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, no. 975, pp. 168–169.

349 *Versuri Episcopului Nicolae Kováts*, 1827; BRV, III, no. 1308, pp. 534–535; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, no. 1188, p. 250. See also Ioan Chindriş, "Cel mai vechi Şematim românesc cunoscut: Oradea, 1813" in *Anuarul Institutului de Istorie "George Barițiu" Series Historica*, 2002, L, pp. 235–260.

350 *Odă către Episcopul Samuil Vulcan*, 1823, recorded in Daniela Poenaru, *Contribuţii*, no. 148, pp. 132–134.

351 *Ode amplissimis honoribus Illustrissimi […] Samuelis Vulcan Episcopi Magno-Varadiensis Graeci Ritus catholicorum […]*, 1827, Moise Noák from Hunedoara was a first-year student of the seminary. BRV, III, no. 1320, p. 545; IV, no. 1320, p. 317; Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, II, no. 1193, p. 252.

352 BRV, III, no. 1194 a, p. 717.

353 The schematisms and calendars from the years 1822–1829 are known to BRV III, no. 1085, p. 347, no. 1163, p. 403 then BRV, IV, no. 451, p. 162 and BRV, III, no. 1431, p. 660.

to the Romanian readership. The modest information available to us about the contributions from the period we have researched indicates one and the same printer in both cities: Iosif Klapka[354]. We have no certainty that Moysi Bota's work *Dedicaţie la instalarea lui* (*Dedication upon the Installation of Nestor Ioanovics*) [Arad], 1829[355] appeared indeed in Arad. Without any other convincing data about the typography in Arad, *Bibliografia românească veche* (*Old Romanian Bibliography*)[356] assumes that this work was printed in Arad, by the printer Iosif Klapka[357]. The BRV authors' hypothesis might be true, because the teaching staff of the *Preparandia* (Pedagogical School) in Arad demanded, in a memorandum dated 26 July 1828, to have a printing press made available to them[358]. it is possible that the dedication of M. Bota, a teacher from the area of Arad, upon the installation of Nestor Ioanovici, was printed by Iosif Klapka, who had come to Timişoara for installing the printer of the *Preparandia*. Iosif Klapka was a printer who operated in Timişoara, where he published several occasional texts, including, apparently, the dedication of Moysi Bota.

He carried out his activity in Timişoara[359] following several directions: as stated in the local bibliography, he founded the first functional public library in the Habsburg Empire and the Romanian territories in 1815[360]. He was a successful mayor of Timişoara between the years 1819–1833[361]. In the context of our research, Klapka was a printer and, possibly, a binder of books in Timişoara during the same period in which he served as mayor[362].

The unique book from Trnava / Sâmbăta Mare

The cultural centre from Trnava (Slovakia), mentioned above a few times, is associated, in the first place, with the education of several young Romanians in the 18th century. It therefore cannot be left out of our current research, because given a set of circumstances, a single book was printed here in the Romanian language expediency in the Cyrillic alphabet. This solitary publication was the *Catechism* authored by the Bishop of Mukacheve Iosif de Camillis in the academic typography in 1726[363]. The *Catechism* of de Camillis was the third Uniate catechism in the Romanian language. It appeared as a continuation of the fulfilment of the prerogatives laid down by the Leopoldine Diplomas, which demanded the Greek-Catholic bishops to print books in the spirit of the Union. The first version was accomplished by Bishop Iosif de Camillis

---

354 The name of the printer, who is not necessarily seen in a favourable light, is found in a letter dated 9 March 1809, sent by Grigore Obradovici from Timişoara to the Director of the printing press in Buda, in Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, no. 195, p. 185.

355 BRV, III, no. 1412, p. 318. The author also published in Buda *Versuri indemnătóre cătré deprinderé ténerimei româneschi,* 1829; *Regulile sau grammatica poeziii,* 1831.

356 BRV, III, no. 1412, p. 622, IV, no. 1412, p. 318.

357 Iosif Klapka or Jozsef Klapka was a printer who worked in Timişoara after 1800. He printed several short, occasional texts, or leaflets in Hungarian and Latin.

358 Anton Ilica, *Istoricul preparandiei din Arad de la şcoala regească preparandială gr. neunită a naţiunei române la liceul pedagogic "Dimitrie Ţichindeal" Arad*, Cluj-Napoca, Ed. Casa Cărţii de Ştiinţă, 2012 pp. 102, 141–142.

359 The first information about a printing business in Timişoara dates, probably, from 1769 or 1771. It used primarily the Latin alphabet and the German language. The activity here was focused on publishing small-scale works. Mention should be made of the publication, in 1771, of the periodical *Temeschwarer Nachrichten.* See V. Ecsedi Judit, *A könyvnyomtatás Magyarországon,* pp. 212–213.

360 http://www.banaterra.eu/romana/prima-biblioteca-publica (accessed on 8.01.2014).

361 http://www.primariatm.ro/m/2-Monitorul_Primariei_Timisoara/17-Istoria_ora%C5%9Fului_t%C4%83u/1097-Primarii_Municipiului_Timi%C5%9Foara.html (accessed on 8.01.2014).

362 See Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, no. 147, pp. 148–149.

363 BRV, IV, no. 190, pp. 225–233, where, without any comment, there is a quotation from Nicolae Iorga, *Scrisori şi inscriptii ardelene şi maramureşene*, II, Bucureşti, 1906, p. 9, no. 9.

in Russian-Ruthenian. It was printed in 1698, in Trnava, in the same typography that printed, in 1726, the Romanian edition related to the name of the translator or editor Francis Szunyogh.

Having jurisdiction over the Romanians in Sătmar and Maramureş, the Bishop of Mukacheve also bore the title of vicar apostolic and was directly subordinated to the Pope. In this capacity he expanded his ecclesiastical authority in "Hungary"[364]. The *Catechism* proposed by Iosif de Camillis, with its innovative concepts situated between those of the Eastern Church and those of the Roman Catholic Church, promoted a conciliatory syntagm "of Catholic faith, of Oriental rite"[365]. The academic typography in Trnava, responding to the editorial policy of the Court in Vienna, mediated by the Jesuits, was naturally involved in printing books in the Cyrillic alphabet for the peoples in Eastern Europe that were subjected to the Empire. The *Catechisms* from 1698 and 1726 were not the only books intended for the subjected peoples in the Monarchy. Under the patronage of Cardinal Kollonich, in the same typography were printed the *Abecedarele* (Primers) of Petrus Canisius in Croatian and Serbian. The set of Cyrillic types was purchased by Cardinal Kollonich from Krakow, in order to print with them books in Ruthenian, Croatian, Serbian, Slovenian and Romanian[366]. The set of Cyrillic types was used in Trnava in 1695–1727, but only once in order to print a Romanian book, in 1727[367]. After 1727, the enriched body of letters was sent to the academic typography in Cluj[368].

Old Romanian books in Habsburg Bukovina

Part of the Habsburg Empire in 1775, Czernowitz was a multicultural centre of Bukovina in which the Romanian population represented the majority in some historical periods, or at least occupied an important place in the modern history of Ukraine[369]. This reality led the printer Petru Ekhardt, whose nationality we may assume was German, to set up a printing press in

---

[364] Ovidiu Ghitta, *Naşterea unei biserici,* pp. 118–119.

[365] Anton Rus, "Dimensiunea teologică a catehismului lui Iosif de Camillis," in *Catehismul lui Iosif de Camillis,* pp. 21–22, and passim. References to the translator of de Camillis's *Catechism* into Romanian appear in Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* p. 372; Andrei Veress in *Bibliografia româno-ungară*, no. 321, pp. 174–176, where the information is not attested by unquestionable sources. Like N. Nilles, this author suggests that the translator was the Jesuit Francisc Szunyogh, who was, at one point, in the entourage of Bishop Atanasie Anghel.

[366] *Catehismul lui Iosif de Camillis,* pp. 10–13. See also Johanes Németh, *Memoria Typographiarum inclyti regni Hungariae et Magni Principatus Transsilvaniae*, Pesthini, Typis et Sumptibus Joanis Thomae Trattner, 1818, p. 156. During the period in which the *Catechism* of 1726 was printed, the one in charge of the printing house in Trnava was Fridericus Gáll (1717–1731).
Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară*, I, no. 253, p. 137 indicates yet another *Catehism românesc* (*Romanian Catechism*), which was printed in 1696 by the Jesuit Francisc Szunyog in Romanian in Trnava, only a few copies of it being preserved. See also BRV, I, no. 100, p. 339. For the 1696 edition, both Veress and BRV cite other older sources, for instance, Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum,* p. 372. N. Nilles ascribes to Szunyogh the editing [translation] of the *Catechisms* from Sibiu, 1709 and Trnava, 1696 and 1726.

[367] Hadrián Radváni, "Kníhtlačiareň Trnavskej univerzity [The Printing Press of the University of Trnava]," in *Trnavská univerzita 1646–1777*, ed. Jozef Šimončič, Trnava, 1996, pp. 44–62. The author also mentions that the foundry of the printing house from Trnava University produced, after 1737, the set of letters (types) for the printing press of the Jesuit Academy in Cluj. Given the period under discussion, we must assume that these were sets of Latin, not Cyrillic types. However, the Hungarian historiography on the evolution of the printing press in Buda, for example, István Käfer, *Az egyetemi nyomda,* pp. 118–119, notes that the set of Cyrillic letters, with which few Romanian books were published, was transferred from Trnava to Cluj in the 18th century. A theme that deserves clarification in the future is outlined here.

[368] Hadrián Radváni, "Knižnica a knihtlačiareň trnavskej univerzity [The library and printing press of the University of Trnava]," in *Trnavská univerzita v slovenských dejinách*, Bratislava, Ed. Veda, 1987, pp. 213–214.

[369] http://ro.wikipedia.org/wiki/Cern%C4%83u%C8%9Bi. (20.02.2013). Petru Ekhardt was probably both a librarian and a book binder.

Czernowitz. He obtained the privilege of printing books in Romanian and Illyrian on 16 January 1808[370]. He printed, for example, a trilingual *Catehism mic* (*Short Catechism*), in English, Russian and German, in 1804,[371] *Extract din gramatica germano-română* by Anton de Marki, 1808[372] and 1810[373]. In 1807 he printed *Carte de pravilă* (*Book of Laws*), I-II[374] şi *Cartea legilor* (*Book of Laws*), I-II in 1812[375] and a series of *Calendars* in 1809, 1811–1814, due to Vasile Ţintilă, some of them being just flyers.

In Lviv/Lemberg the works printed in Romanian and German included: *Rânduiala judecătorească* (*The Law of Judges*) in 1789,[376] then *Învăţătură pentru sămănătorii de tăbac din Bucovina* (*Teachings for the Tobacco Farmers in Bukovina*) [1793] "with the printing press of Piller"[377]. In 1794 here was printed a translation of the work by the Swedish author Nils Nystrilm, *Mijlociri pentru stingerea focului* (*The Means of Putting out Fires*), in German and Romanian[378]. The printer indicated in both books is Piller. Joseph Johann Piller was a bookseller and a printer. He printed in both German and English. An example that can be invoked here is *Învăţătura despre sămănare inului pentru Bohemia, Moravia, şi Silezia* (*Teachings about the Sowing of Flax Crops in Bohemia, Moravia and Silesia*). S-au dat în Bohemia de K. economicească patrioţască soţietate. În anul 1804 s-au tipărit la Iosef Ioan Piler în Liov (Distributed in Bohemia by K. economical patriotic society. In 1804 they were printed by Iosef Ioan Piler in Lviv)[379].

Bibliological curiosities

Finally, as regards the books printed in the Romanian language or belonging to Romanian authors, we still have to discuss a few solitary publications that somehow stand out in the treasury of books included in our repertory.

In the typography from Bratislava there was published, in the context of a large-scale work by the Slovak encyclopaedist Matthias Bel, the work of Nicolaus Olahus, *Hungaria sive de originibus gentis, regionis, situ, divisionis habitumatque opportunitatibus*, liber singularis nunc primum in lucem editus, decadis I monumentum I. Accesit eisdem, compendiarium altatis suae chronicon. From the point of view of our research, Matthias Bel came into possession of the manuscript, thus becoming the first editor of this work. It is part of the volume entitled *Adparatus ad Historiam Hungariae, sive Collectio Miscella, Monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientium*. Conguisuit in decades partius est & prefationibus, atque Notis illustrauit, Matthias Bel, Posonium, Typis Ioannis Paulli Royer, 1735[380].

---

370 Andrei Veress, *A budai egyetemi nyomda*, no. 164, p. 161.

371 BRV, II, no. 666, pp. 448–449.

372 BRV IV, no. 322, p. 128; Daniela Poenaru, *Contribuţii*, no. 322. IV, p. 267.

373 BRV, III, no. 780, pp. 25–27.

374 BRV, II, no. 714, p. 497.

375 BRV, III, no. 803, pp. 55–56.

376 BRV, II, no. 528, p. 330.

377 Dan Râpă-Buicliu, *Bibliografia românească veche. Additamenta*, Galaţi, 2000, p. 117. The information about this printer is very meagre. See, for instance, *Annalen der Literatur und Kunst in dem Oesterreichischen Kaiserthume*. Jahrgang 1812, zweiter Band. April, May, Juny. Wien, 1812, im Verlage bey Anton Doll, p. 418. https://books.google.ro/books?id=B4tfAAAAcAAJ&pg=PA418&lpg=PA418&dq=Lemberg,+%7C+gedruckt+bei+Joseph+Johann+Piller.&source=bl&ots=AAqNjeZh_q&sig=I2YBfkbCQyQwivfrrUhjrMn7_9E&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwizkqjCrf7KAhWJ_iwKHZIyBfkQ6AEIGjAA#v=onepage&q=Lemberg%2C%20%7C%20gedruckt%20bei%20Joseph%20Johann%20Piller.&f=false (accessed on 16.02.2016).

378 BRV, II, no. 580, p. 367.

379 BRV IV, no. 291, p. 120.

380 Eva Mârza, Andreea Mârza, "Transilvania în opera polihistorului slovac Matei Bel (1684–1749)," in *ANUASH*, 2009, 13, pp. 122–123.

We have included in our research another unique work, *Evanghelia* (*Gospel*), which appeared in Kalocsa (Hungary) in 1769, printed, in Latin script, in the typography of the Piarists there, because it was patronized by a Transylvanian, Mrs. Margareta Tomejan[381].

In Serbia, the same group of rarities included *Slavenskaia i valahiiskaia Kalligrafia*, printed in Țesaro-Kralevskih Vienskih Akademei Hudojestva, vă Karlovitia Sremskom 1778, a book intended for the Chancellery officials. The author and the printer was Zaharij Orfelin[382]. We do not have information about any other Romanian editions, for the time being.

Final remarks

The historiography of the two vast topics we have approached in this study – the history of Old Romanian books and the presence and influences of Habsburg policies in Transylvania – is extensive and comprehensive. Through the juxtaposition of the two large themes, combined under the title *Old Romanian Books in the Habsburg Empire (1691–1830). Recuperating a Cultural Identity,* we have proposed to examine in-depth these two segments in the history of Transylvania and to assess them in broad lines. We have asked questions such as: How did the cultural policy of the Court in Vienna influence the publishing of Romanian books from the conquest of Transylvania by the Habsburg Empire on? What were the methods the Court used for this purpose?

We did not intend, nor do we believe it would have been useful to achieve in this study, an exhaustive exegesis based on the first question. We wanted to ascertain the just importance of the book production in a well-defined historical space and in an equally well demarcated chronological period. The repertoire, which forms the innovative part of this research, can legitimize, through its content, various concepts, trends, methods, even ideas, as well as their domestic or European origin, wherever possible. The authors, editors, patrons, translators, printers of the Romanian books manifested their Transylvanian identity even when they could not benefit from the support of the officials. Since the establishment of the first Romanian printing presses, the historical conditions arising through the gradual conquest of Transylvania, Oltenia, Banat and Bukovina by the Habsburgs proved their decisive role. The modernization dynamics of the scholarly thinking of those involved in the editorial process is demonstrated by every book record filed in the repertory. We hope that our surveys, applied to the two segments: history and books, have enabled specialists, but also readers who are interested in this topic, to decipher – on the basis of the historical, social and political context described here – the usefulness of the Romanian books published, at that time, for the Romanians in Transylvania and not only for them. We have limited ourselves to examining the establishment of the typographies, their history having been completed thanks to specialized research condicted over the past few decades. In the present study we have highlighted only the key publications, the repertory we have compiled offering a more detailed picture of each copy we have shed light on.

The influences and the involvement of the internal and external power holders (still, from inside the Empire) for 139 years contributed to the formation of the content and the graphic aspect of the Romanian books examined here. In 1691, regarded as a reference year for the beginning of this analysis and synthesis, there occurred the first intervention in the political, cultural and ecclesiastical life of the Transylvanian Romanians. Through the gradual elimination

---

[381] This *Evanghelie* (*Gospel*) is considered by Andrei Veress, *Bibliografia româno-ungară,* no. 856, pp. 814–816, to be the first edition of the one printed in Buda in 1799.

[382] The biography of Zaharij Orfelin may be found, for instance, at http://www.antikvarne-knjige.com/magazin/zaharije-orfelin (accessed on 17.02. 2016).

of Protestantism, replaced with the Catholic program of the House of Habsburg, supported by the Jesuits, a new course of religious life was laid down for the Romanians. Since the issuance of the *Leopoldine Diploma* in 1691, the regulations coming from Vienna had become ubiquitous and unavoidable. Those that stand out, for the purposes of this research, are the privileges granted to the printers and printing houses throughout the 139 years (1691–1830). The ban on importing books from across the Carpathians and the patents granted by the emperors of Vienna in favour of some printing houses steered the editorial policy for the Romanians. If we follow in chronological order the appearance and disappearance of printing presses, only the first of those discussed above, the typography in Alba Iulia was not directly subjected, over the course of its 10 years of activity, to direct regulations form the imperial authorities (1691–1700). Only *Pâinea pruncilor* (*The Infants' Bread*) from 1702 answered a concrete order, complying with the requirements of the Diploma of 1691 and of those that followed.

The imperial project of imposing the Habsburg rule in Oltenia did not last long enough to dictate its own methods of governance. The 20 years of Austrian control did not bring the expected political or editorial results. The printing production of the single existing printing office, in as early as 1705 – we discussed the printing press in Râmnic – could not be controlled by the Habsburg officials. The placement of the Diocese of Râmnic under the authority of the Serbian Metropolitanate was instrumental in preserving the independence of editorial projects, even though from a formal point of view, the patronage of the Emperors of Vienna was stated on the pages of the books. However, Vienna did not allow even the dissemination of the books printed in Râmnic, in the given circumstances, among the Romanians in Transylvania.

The monarchical privileges for the printing of books, proven by documentary sources, were ceaselessly granted starting from the moment when Empress Maria Theresa advisors recognized the danger of importing books from Wallachia and Moldavia. The realization of this threat led to the establishment – supported by Vienna – of the first printing press on the Transylvanian territory, at Blaj, in the new seat of the Uniate Diocese. The typography from Blaj, in close contact with the schools here, fulfilled the role of an official institution, which answered the cultural and political commandments of the Court. What should not be forgotten is another demand of this cultural policy, aimed at strengthening the religious Union in this part of the Principality through the books printed in Blaj. The idea of setting up a typography for the Uniate Church belonged to Bishop Inochentie and came to fruition in 1746, under the episcopate of Petru Pavel Aron. For the purposes of defending the printing press and the Romanians from "external" influences, the Empress issued several decrees banning the imports of books, imposing censorship, but also granting printing privileges. However, as history has demonstrated, the circulation of books from either side of the Carpathians could not be stopped by imperial decrees. This is attested, for example, by the books produced in Râmnic or Blaj, included even today in the funds of libraries across Romania. The typography in Blaj developed both thanks to the privileges and interests of the State and to the links the Blaj scholars had with the European world. The editors were interested, as it was to be expected, not only in books of worship, since the materials printed here included also fundamental works of theology, school textbooks and official publications which ensured communication between Vienna and Transylvania.

A smaller-scale Romanian typographic intermezzo appeared in a favourable context in Cluj in the first half of the 18th century, through the contribution of the Unitarian typography, under the patronage of Bishop Atanasie Anghel of Bălgrad. In 1703, a *Catechism* by the Jesuit Petrus Canisius was printed here in the Romanian language. Even though multiethnic and multilingual Cluj hosted several typographers throughout the period studied, the books that appeared

here were printed with sets of Latin types, in Latin and Hungarian. In addition to the Unitarian printing press, which disappeared after 1703, the Jesuit College and its typography stood out through the important number and quality of the books designed to cater for the needs of education, the Catholic Church and the Uniate Church. Marking the completion of the studies, the dissertations produced by the students were printed in the typographies of colleges and universities, in keeping with the procedure entrenched in Western Europe as well. In the typography of the Jesuit College in Cluj the Romanian students' dissertations were indeed printed, but the problem of these dissertations should be considered to be an independent chapter in the history of books and of education, which is why we have not dealt with it. Returning to the idea of multiethnic Cluj, some Romanian authors' projects were embraced by the Reformed College and its typography. Some of them supported the precepts of the movement that fought for abandoning the Cyrillic script and replacing it with the Latin one. In this way, even though more indirectly, by virtue of its position in the cultural life of Transylvania, Cluj was a favourite centre of education and book production for the Romanian scholars.

As a sort of counterweight to the Blaj typography, which supported the Greek-Catholic Church and schools, Sibiu – especially through the printing press of the last two members of the Barth/Bart family – became a centre that published books for the non-Uniate Romanians. The new policy of supporting Orthodoxy, on the part of the Vienna Court, envisaged appeasing the inter-confessional tensions in Transylvania through the appointment of a Bishop for the non-Uniate Romanians, in the person of Dionisie Novacovici, in 1762, the seat of the diocese being established in Sibiu. The favourable atmosphere was exploited by the printer Petru Bart, who repeatedly submitted requests to the local officials, but also directly to the Emperor, in 1781, for obtaining the printing privilege for the non-Uniate Romanians. The difficulties and the delay in obtaining the privilege could have a logical explanation: in Vienna the right of printing in Romanian had been granted to the Viennese printer Joseph Kurzböck in 1770. The interests of the two printers intersected several times throughout Kurzböck's life. Petru Bart finally obtained his privilege in 1784, he and his son Ioan benefiting from it. Both have produced books that answered the imperial commandments and sought to train and cultivate the subjects. In compliance with the school reform law, Bart the father and the son edited school textbooks, moralizing literature, popular books, books of worship, specializing in literature intended for the non-Uniate Romanians, but they also printed the necessary forms for the functioning of the Transylvanian Gubernium based in Sibiu.

The competitor of the Bart printing house in Sibiu, Joseph Kurzböck was headquartered in the Empire's capital and had the advantage of older printing privileges granted by the Empress. Up until the Bart family developed an interest in obtaining the right to print in the Romanian language, Kurzböck's typography had enjoyed the goodwill of the Empress for printing in Latin script. Furthermore, while the development of the printing press in Blaj was fully underway, Kurzböck became the official printer for the Romanian and Illyrian languages. His contemporary and rival Johann Thomas Trattner from Vienna was not interested in printing books in the "Oriental" languages, even though his editorial and business domain, namely paper and book production, exceeded that of Kurzböck. Like Bart's editorial policy, Kurzböck's was targeted at editing school textbooks, generally bilingual (Romanian-German or vice versa), books of teachings for children and adults, catechisms, the books indicated by the *Allgemeine Schulordnung*, which offered a wide range of possibilities for the printers across the Empire. Among the authors published in Kurzböck's printing press we have identified Samuil Micu, Gheorghe Şincai and Grigore Maior. As the documentary sources attest, Maior was employed, for a short period, in Kurzböck's typography. Ending his life and activity in 1792, Kurzböck did not leave the printing

press to his descendants. It was bought by the Serbian Ştefan of Novacovici, together with the privileges of printing Romanian texts for the non-Uniates. Even though he had the right to print in Romanian for 15 years, after printing a few books, he sold the typography to the University of Buda in 1795. Thus, the typography of Vienna contributed to the first steps that were made towards the printing of Romanian books, using the set of Cyrillic types cast for Joseph Kurzböck at Buda, in the typography of the University.

The privilege granted by Maria Theresa to the printing press in Buda in 1779 led to the printing of the first Romanian-language books in 1780, using the Latin alphabet and Hungarian spelling. Only after purchasing the Kurzböckian typography was a genuine Romanian cultural emulation fostered in the space of the printing house. The acceptance of Romanian proofreaders and typesetters increased the interest of the Romanian authors and the Romanian Churches in this printing house, even though the typography in Blaj and Bart's typography in Sibiu had continued their activity in Transylvania. To these were added, at the beginning of the 19th century, also other newly established typographic offices. The importance of this printing house for the Romanians was not limited to the number of books that appeared here (at least one, but generally several works produced per year). The content of the books and the graphic quality of the presentation recommended them automatically to the readers. A collaboration with the typography in Buda was appealing to consecrated authors from among the representatives of the Transylvanian School, the leaders of the Greek-Catholic and the Orthodox Churches, the translators of works by foreign authors into Romanian and other scholars. This led to the figures discussed in the bibliography: about 200 books that were printed in Romanian at Buda. The collaborations with the Romanians did not come to an end in 1830, the last year of the theme we have researched, but continued proficiently also in the following decades.

Romanian literature was enriched significantly in the 19th century, when besides the typographies existing in Blaj, Sibiu and Buda, the brothers Ioan and Constantin Boghici Ioan leased the printing house of the German Schobeln family in Braşov. Even though in Braşov a *Calendar* was printed by Petcu Şoanul long before, probably in 1733, the Schobeln typography was to acquire particular significance after being rented out by the Boghici brothers in 1804. The financial support to the printing house from those two Braşov-based merchants was based on the printing patent for Romanian-language publications that was also mentioned on the title pages of the books. In addition to the commercial purpose demonstrated by actual production of books, a certain patriotic interest of the Boghici brothers could be noted, if we take into account their core concern, which was trade. The large circulation numbers, between 1000–3000 copies, discussed in the scholarship confirmed the financial power of these publishers, as well as a growing interest on the part of the readers, registered by several publications on the lists of subscribers.

The geographical position – closer to Vienna – of the cities from the extreme west of Transylvania, Oradea, Arad, Timişoara, did not offer them the opportunity to engage in the field of publishing Romanian books. The cause can be found in the ethnic composition of these cities and in the absence of active Romanian cultural and educational institutions, as was the case with Blaj. All the three cities had a cultural life comparable to others in Transylvania. The activity of the printing houses was not negligible, but most of the books that appeared there were intended for the Hungarian or German-speaking population. In Oradea note should be taken of the literary concerns of the group around the Greek-Catholic Bishop Samuil Vulcan during the early years of the 19th century and the publication, in Latin, of the *Schematisms* of the Greek-Catholic Diocese of Oradea (1820–1829). Arad and Timişoara can be associated with each other, in terms of the book printing activity, through the printer Iosif Klapka, present in both cultural centres

as a printer and as a bookbinder. The small number of books printed in the Romanian language or even in the Cyrillic alphabet was a common characteristic of all three cities in the west of Transylvania within the timeframe of the current research.

Habsburg Bukovina, through Lviv/Lemberg and Czernowitz, forms an integral part of our concept. The Romanian books reported in bibliographies brought a modest contribution to "the Romanian library" created under the Habsburg rule in this part of present-day Ukraine. A sustained activity of printing Romanian books can be traced primarily to Czernowitz, where Petru Ekhardt was granted the printing privilege for texts in Romanian and Illyrian in 1808, as evinced by the books, the catechism, the dictionary and the calendars he published.

Finally, we focused on some editorial curiosities, including the editing of the *Catechism* by Iosif de Camillis at Trnava, in 1726, the printing by Matej Bel, in Bratislava, of Nicolaus Olahus's work *Hungaria sive de originibus gentis* [...] in 1735 or the publication of the *Gospel* in the Romanian language, printed with Latin letters in Kalocsa in 1769, and its financial support by Mrs. Margareta Tomejan.

Researched as a whole, the Romanian books printed during the period of Habsburg rule are the mirror of the transformations Transylvania underwent in the 139 years surveyed here. They reflect Vienna's cultural and political orientation toward Transylvania. The involvement of the Vienna Court in the activity of printing, directly or through the local institutions, had several cultural and political overt purposes. The aim was to educate citizens who would be loyal to the Empire through the educational institutions that were set up and through the printing of school textbooks for adults and children. The support offered for publishing books of worship envisaged, first and foremost, strengthening the religious Union throughout the Principality. By drawing closer to the Empire's desiderata, the Romanian scholars received a European education, benefiting from access to universities and libraries. Through their involvement in the editorial process, Romanian books became, to a significant extent, the mirror of the European spirit shared by scholars through the written and the printed letters.

Eva MÂRZA

METODOLOGIA ALCĂTUIRII REPERTORIULUI

Repertoriul de față reprezintă concretizarea activității de cercetare întreprinse în cadrul proiectului *Cartea românească veche din Imperiul Habsburgic (1691–1830). Redescoperirea unei identități culturale* (*Old Romanian Book in the Habsburg Empire (1691–1830). Recovery of a cultural identity*), desfășurat la Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia între 2011 și 2016 (PN-II-ID-PCE–2011–3-0314). Limita *a quo* a perioadei 1691–1830 o constituie începutul dominației habsburgice asupra Transilvaniei, iar limita *ad quem* coincide, în mod firesc, cu delimitarea convențională a ceea ce se consideră a fi, deocamdată, eșantionul de carte denumit *carte românească veche* și periodizat în mod tradițional între 1508 și 1830. În cazul de față, conceptul *carte românească veche* se referă la cartea tipărită în limba română în Imperiul Habsburgic, indiferent de loc, și la cartea tipărită de un autor român, indiferent de limba de publicare și de loc, între limitele cronologice menționate.

Ideea de a realiza un repertoriu al cărții românești vechi din Imperiul Habsburgic i-a aparținut regretatului nostru colaborator, cercetătorului de înaltă clasă care a fost Ioan Chindriș. Fascinat încă din tinerețe de acest ogor atât de mănos, Domnul Profesor s-a documentat temeinic, în biblioteci și în arhive din țară și din străinătate, reușind să întocmească un număr impresionant de fișe cu descrieri ale cărților. Om al idealurilor pe care nu le concepea de neatins, Ioan Chindriș a hotărât în anul 2011 să inițieze acest proiect. Prin urmare, le-a propus tinerilor săi colaboratori să accepte o provocare deloc ușoară și să se angajeze împreună în realizarea râvnitului repertoriu, punând la dispoziția echipei de cercetare (Eva Mârza, Niculina Iacob, Anca Elisabeta Tatay, Otilia Urs, Bogdan Crăciun, Ana Maria Roman-Negoi, Roxana Moldovan) toată documentația adunată de Domnia Sa în mulți ani de trudă. Această prețioasă documentație a fost punctul de plecare, însă fiecare descriere a impus drumul înapoi la sursă, fiind necesare noi stagii de documentare în țară și în străinătate. Repertoriul de față reprezintă, așadar, împlinirea unui ideal, dar, în același timp, este și semnul modest al recunoștinței pe care i-o purtăm Domnului Profesor.

1. Organizarea materialului în repertoriu. În mod firesc, prioritate s-a acordat locului tipăririi, centrele tipografice fiind prezentate în ordine alfabetică. Articolele în cadrul fiecărui centru tipografic sunt ordonate cronologic, iar pentru același an de apariție, alfabetic. Pentru a oferi cercetătorului și o perspectivă cronologică asupra materialului descris, s-a întocmit un indice, *Reprezentarea cronologică a cărții românești vechi din Imperiul Habsburgic (1691–1830)*, în care are prioritate, în mod firesc, anul tipăririi, pentru același an de apariție, titlurile fiind ordonate alfabetic. Cărțile cu existență incertă vor fi marcate aici cu [!] înaintea titlului. De asemenea, s-a considerat necesară și o *Reprezentare cartografică a centrelor tipografice* din Imperiul Habsburgic (harta fiind publicată de cartograful englez John Arrowsmith, în *The London Atlas of Universal Geography, Exhibiting the Physical & Political Divisions of the Various Countries of the World, Constructed from Original Materials*, Londra, 1844), în care s-a tipărit carte românească veche.

Date fiind problemele care s-au ivit cu privire la unele cărți vechi menționate în diferite surse bibliografice, dar a căror existență fizică nu poate fi susținută cu certitudine, s-a hotărât adăugarea unei secțiuni speciale în care, sub titlul *Cărți cu existență incertă*, să fie adunate, urmând aceleași criterii de ordonare, articolele succinte cuprinzând descrierea respectivelor cărți, dată după sursele bibliografice unde ele sunt menționate. În acest fel, autorii repertoriului de față și-au făcut datoria față de bibliografia de specialitate, dar nu au abdicat de la principiul pe care l-au formulat, în urmă cu peste 100 de ani, Ioan Bianu și Nerva Hodoș, autorii *Bibliografiei românești vechi* (tomul I, 1508–1716, Editura Academiei Române, București, 1903, p. VIII), în *Prefața* lucrării: „Unei lucrări bibliografice serioase i se cere mai presus de toate exactitate, ceea ce nu se poate avea decât înscriind într-însa numai cărți pe cari bibliograful le-a avut sub ochi când a făcut descrierea lor."

2. Descrierea cărților. Fiecare carte este descrisă într-un articol distinct, urmărindu-se două perspective metodologice: cea tradițională, folosind normele uzuale în ce privește parametrii materiali ai cărților, completată de un sistem inovator, constând în precizarea capitolelor, punctual, la fiecare carte, astfel încât rezultatul să fie un regest științific fluid, un adevărat instrument de lucru pentru cercetători, în beneficiul conservării exemplarelor originale ca valori de tezaur. Astfel, cercetătorul va găsi în fiecare articol, în ordine, următoarele informații: **titlul-vedetă**, însoțit de anul și locul tipăririi cărții, **titlul cărții**, așa cum apare pe pagina de titlu, **rezumatul cărții în limba engleză**, detalii privind **formatul cărții** și **ornamentația** acesteia, **cuprinsul desfășurat al cărții**, cu indicarea paginilor, câteva dintre **depozitele** unde poate fi găsită cartea, **referințe bibliografice** (ordonate cronologic, cu excepția trimiterilor la *Bibliografia românească veche* – BRV; grație statutului de lucrare de referință al lucrării, această sursă bibliografică a fost așezată în capul listei) și **observații** (privind exemplarul după care s-a făcut descrierea, cu adăugarea ocazională și a altor precizări necesare: eventuale erori de paginație – semnalate în cuprins prin [!] după cifra care indică pagina, număr de tiraje, diferențe constatate între tiraje etc.).

3. Transcrierea textelor. Un astfel de repertoriu pune probleme diverse și complexe de transcriere, deoarece cărțile descrise sunt eterogene din punct de vedere grafic și ortografic: textele redactate în limba română sunt scrise fie cu slove chirilice, cele mai multe, fie cu litere latine. Unele dintre acestea din urmă sunt redactate cu ortografie etimologică, altele însă, cu ortografie maghiară ori germană. La aceste situații se adaugă cărțile redactate în alte limbi: latină, greacă, germană, maghiară, sârbă, bulgară. Nu în ultimul rând, trebuie menționate tipăriturile care conțin texte în limba greacă scrise cu alfabet chirilic, având însă titlurile în limba română.

Așa stând lucrurile, pe aceste paliere vor fi evidențiate în continuare principiile de transcriere aplicate de autorii prezentului repertoriu.

a. *Transcrierea textelor românești scrise cu litere chirilice*. Slovele chirilice au fost echivalate după cum urmează: а = *a*, б = *b*, в = *v*, г = *g*, г (+ є, и) = *ghe, ghi*, д = *d*, є, е = *e, ie*, ж = *j*, ѕ = *dz*, з, ꙁ = *z*, и, й, ї, і = *i*, к = *c*, к (+ е, и) = *che, chi*, л = *l*, м = *m*, н = *n*, о = *o*, п = *p*, р = *r*, с = *s*, т, ѳ = *t*, ѹ = *u*, ѡ, ѽ = *u*, ф = *f*, х = *h*, ѿ = *o*, ц = *ţ*, ч = *ĉ* (*ce, ci*), ш = *ş*, щ = *şt*, ъ = *ă*, ы = *î*, ь = *ø*, ѣ = *ea, ia*, ю = *iu*, ѫ = *â*, ѧ = *ea, ia*, ѩ = *ia, ea*, ѳ, ѳ = *th*, ѯ = *x*, ѵ = *i, v, u*, ѱ = *ps*, ѧ = *î, în, îm*, ѫ = *ĝ* (*ge, gi*).

Din situația prezentată mai sus rezultă că cele mai multe slove au un singur corespondent fonetic. Sunt însă cazuri când aceeași slovă notează foneme diferite sau când același fonem este reprezentat prin mai multe slove, fapt care generează dificultăți în transcrierea textelor românești scrise cu slove chirilice. Este motivul pentru care sunt necesare precizările care urmează.

ѧ a fost transcris: **îm** (înainte de **p, b**), dacă nu se notează în cuvânt și н: ѧпъратꙋл = *împăratul*, ѧпъртъширѣ = *împărtășirea*; **în** (înainte de alte consoane și de vocale): ѧсемнарѣ = *însemnarea*, ѧцелесꙋл = *înțelesul*; **î** (atunci când este urmat de **n**, în cuvinte al căror radical nu începe cu **n**): ѧналтъ = *înaltă*, ѧнаинте = *înainte*.

Cu puţine excepţii, ѣ (iati) a fost transcris prin **ea:** прокопсѣла = *procopseala*, сѣмнеле = *seamnele*, весѣрикъ = *besearică*.

Prin *ia*, în fonetică sintactică, am transcris slova ѣ în forme de tipul: шѣ꙯ = *şi-au*, мѣ꙯ = *mi-au*; мѣр = *mi-ar*.

Iusul mic (ѧ) a fost notat prin **ia**: ачеѧ = *aceia*, рѫнд꙯ѧла = *rânduiala*, кръѫска = *crăiasca*. Dacă ѧ este precedat de ї, atunci s-a notat fonetic **iia**: благословенїѧ = *blagosloveniia*, вечернїѧ = *vecerniia*, вїѧца = *viiaţa*, евлавїѧ = *evlaviia*.

ѧ a fost transcris **ea** atunci când urmează după ѣ, în forma de feminin a pronumelui/adjectivului pronominal demonstrativ de depărtare şi de identitate: ачѣѧ = *aceaea*, ачѣѧшй = *aceaeaşi*, în pronumele personal ѧ = *ea,* şi după consoane: съ стѧ.

ꙗ a fost transcris prin **ia**: ꙗсте = *iaste*, ꙗръ = *iară*, келт꙯ꙗлъ= *cheltuială*.

ꙗ a fost transcris **ea** atunci când notează formele pentru feminin, sg. şi pl., ale pronumelui personal: ꙗ= *ea*, ꙗле = *eale*.

ъ (ierul mare sau ior) şi ѫ (iusul mare) sunt folosite cvasiconsecvent pentru a nota fonemele consacrate prin tradiţie. Prin urmare, ъ a fost transcris prin **ă**: пънъ = *până*, съптъмънъ = *săptămână*, мънт꙯итоарелор = *măntuitoarelor*, мънъ = *mână*, iar ѫ a fost redat prin **â/î:** пжнъ = *până*, пжне = *pâne*, ж꙯ръмжнт = *jurământ*, са꙯ тжлмъчит = *s-au tâlmăcit*. În situaţia în care, potrivit concepţiei unor oameni de cultură ai vremii[1], se foloseşte numai ъ (ierul mare), acesta va fi transcris tot prin **ă**, chiar dacă formele rezultate sunt artificiale.

Formele de indicativ prezent ale verbului *a fi*, I sg., I-III pl., s-au transcris: *sânt, sântem, sânteţi*.

Slova ѥ (є) a fost transcrisă prin **e** sau prin **ie** după următoarele reguli:

– **e**, la început de cuvânt, în formele verbului *a fi* (*era*), în formele pronominale (*eu, el*), în cuvinte din domeniul religios (*egumen*, *episcop*, *episcopie* etc.), în neologisme: економіѧ = *economiia*, еретичилор = *ereticilor* şi în nume proprii străine: Єфрем = *Efrem*;

– **e**, la început de silabă, după **i**: к꙯н꙯нїей = *cununiei*;

– **ie**, la început de cuvânt, în afara cazurilor de mai sus: а꙯ ешит = *au ieşit*; съ ерт꙯ = *să iert*; єрй = *ieri*;

– **ie** la început de silabă, după altă vocală decât **i**: кръеск = *crăiesc*, тръеск = *trăiesc*, Григорїе Маерь = *Grigorie Maier*, м꙯ерѣ = *muierea*; вое = *voie*;

– **e**, după labiale: перирѣ = *perirea*, перире = *perire*.

---

[1] Unii dintre reprezentanţii Şcolii Ardelene au ales să folosească slova ъ în locul slovei ѫ în interiorul cuvintelor, fapt motivat prin originea străină a sunetului [î]. Acesta a fost contestat de Constantin Diaconovici-Loga în *Ortografia sau dreapta scrisoare* şi de Petru Maior în *Ortografia* sa (Cap. I, *Despre litere în general*, § 9: „Este ştiut că la Buda, în Tipografia Regală de Ştiinţe a Universităţii din Pesta, s-au tipărit deja mai multe opere în limba română cu alfabet chirilic fără vocala ѫ, şi peste tot în locul ei s-a pus vocala ъ, ba s-a făcut această schimbare fără ca cititorii să o observe. Căci, din pricina apropierii celor două sunete, un român poate la fel de bine să pronunţe silaba cu vocala ъ, în loc de ѫ, ca şi cu vocala ѫ. Ba, mai mult, dat fiind că aceasta (ѫ) nu este o vocală firească pentru români, le vine cu mult mai uşor să pronunţe ъ decât ѫ. Din pricina aceasta, aşa cum am atras atenţia deasupra, cei mai mulţi niciodată nu folosesc ѫ în scris. Aşa că, în vederea scutirii ortografiei române de o dificultate absolut superfluă, sfătuiesc pe toţi cei care scriu cu alfabet chirilic să îndepărteze în scris litera ѫ, şi din aceste două litere să se servească numai de ъ. Astfel, se va ajunge ca chiar şi sunetul care astăzi se notează cu litera ѫ să dispară fără prea multă bătaie de cap, de pe buzele tuturor românilor. Eu, oricum, am să elimin în această *Ortografie* acel sunet străin şi de aceea n-am să pun deasupra nici unei vocale accentul circumflex, de care se foloseau unii până acum, când scriau cu litere latine şi voiau să noteze acel sunet.”). El susţinea, de asemenea, că în tinereţe nu a auzit acest sunet în gura bătrânilor, ci numai [ă], şi că în sudul Dunării nu se folosea [î], ci numai [ă]. În virtutea acestei observaţii, considera că românii ar putea chiar renunţa la sunetul în discuţie. O idee similară avea şi Ioan Budai-Deleanu, când punea pe seama limbilor rusă şi slovacă prezenţa în limba română a celor două vocale.

ѳ a fost transcris **th**: Мєѳодиє = *Methodie*, ариѳметикъ = *arithmetică*.

ѵ s-a redat prin **v**: аѵг8ст = *avgust*, єѵхологіон = *evhologhion*, єѵангелій = *evanghelii*, єѵлавїѧ = *evlaviia* sau prin **i**: тѵпографѣл = *tipograful*, тѵпарюл = *tipariul*, кѵрі8 кѵр = *chiriu chir*, сѵнодь = *sinod*, лѵт8ргій = *liturghii*, сѵноѱісь = *sinopsis*, mai rar prin **u:** Одїссеѵс = *Odisseus*.

ѱ s-a redat prin digraful **ps**: ѱалтирѣ = *Psaltirea*; ѱалм8л = *psalmul*.

ь nu are valoare fonetică: катихисісь микь = *catihisis mic*, сѵнодь = *sinod*, сфѣтникь динь лъ8нтр8 = *sfeatnic din lăuntru*, Григорїє Маєрь = *Grigorie Maier*, Петр8 Бартъ = *Petru Bart*, сѵноѱісь = *sinopsis*.

În ceea ce privește 8 final (**-u** postconsonantic), acesta s-a eliminat peste tot în reproducerea cuprinsului cărților, dacă valoarea lui fonetică este incertă sau generează forme artificiale. Pentru fidelitate față de pagina de titlu a cărții descrise, în transcrierea titlului, **-u** s-a păstrat întotdeauna, indiferent dacă formele rezultate sunt plauzibile sau nu: кръєск8 = *crăiescu*, вистїєр8 = *vistieru*, рєг8лєлор8 = *reguleloru*, ал дойлѣ рѫнд8 = *al doilea rându*, ⁞wсиф8 = *Iosifu*, ал К8рцїй типограф8 ши вивлїѡпол8 = *al Curții tipografu și vivliopolu*.

Scrierea cuvintelor cu **-i**, cu **-ii** sau cu **-iii** s-a făcut ținând seama de normele actuale, fără a semnala intervenția editorilor, mai cu seamă că apar destul de frecvent neconcordanțe din cauza caracterului silabic sau nesilabic al lui *i* final.

Cuvintele abreviate prin suprascriere sau contragere, consacrate prin tradiție, s-au întregit în mod tacit: їс̄ хс̄ = *Isus Hristos*; хс̄ = *Hristos*; дм̄нєзє8 = *Dumnezeu* etc. În cazul prescurtărilor de tipul: P., S., SSS etc. s-a recurs la întregire cu croșete numai în măsura în care s-a considerat că, într-un anumit context, prescurtarea ar putea crea probleme cititorului: П. = *p<ărintele>*; ч. = *ci<nstitul>*, чин. = *cin<stitul>*. Literele suprascrise au fost coborâte în rând fără semnalarea intervenției.

b. *Transcrierea textelor românești scrise cu litere latine.* Indiferent dacă aceste cărți sunt scrise cu ortografie etimologică, cu ortografie maghiară sau cu ortografie germană, principiul urmărit a fost acela de a reproduce întocmai ortografia cu care s-a tipărit respectivul text.

c. *Textele redactate în limba latină, în germană sau în maghiară* s-au transcris cu fidelitate, fiind îndreptate tacit eventualele erori de tipar. Pentru textele în limba germană s-a transcris *β* (scharfes S) prin *ss*.

d. *Textele redactate în limba greacă* s-au transcris cu litere latine, aplicându-se echivalarea obișnuită a literelor grecești în alfabetul latin: α = *a*, β = *v*, γ = *g*, δ = *d*, ε = *e*, ζ = *z*, η = *e*, *i*, ϑ = *th*, ι = *i*, κ = *c*, *ki*, *ch*, λ = *l*, μ = *m*, ν = *n*, ὃ = *x*, *cs*, ο = *o*, π = *p*, ρ = *r*, σ, ς = *s*, τ = *t*, υ = *i*, φ = *ph*, *f*, χ = *ch*, *h*, ψ = *ps*, ω = *o*, γγ = *ng*, γκ =*nc*, γξ = *nx*, αι = *e*, ει = *i*, οι = *i*, υι = *i*, αυ = *af*, *av*, ευ = *ev*, *ef*, ηυ = *if*, *iv*, ου = *u*, μπ = *b*, ντ = *d*, τσ, τζ = *ts*, *ț*. Spiritul aspru s-a transcris prin litera *h*.

e. *Textele redactate în slavonă sau în limbi slave* s-au transcris cu litere latine, aplicându-se echivalarea obișnuită a literelor chirilice în alfabetul latin: а = *a*, б = *b*, в = *v*, г = *g*, д = *d*, є = *e*, *ie*, ж = *ž*, з, = *z*, и = *i*, й = *j*, к = *k*, л = *l*, м = *m*, н = *n*, о = *o*, п = *p*, р = *r*, с = *s*, т = *t*, 8 = *u*, ѹ = *u*, ф = *f*, = *h*, ѡ = *o*, ц = *c*, ч = *č*, ш = *š*, щ = *št*, щ = *sč*, ъ = ъ, ы = *y*, ь = *ø*, ѣ = *ě*, ю = *ju*, я = *ja*, ѥ = *je*, ѧ = *ę*, ѫ = *ǫ*.

Pentru a întregi cuvintele din care s-au omis litere se folosesc parantezele ascuțite (< >). Parantezele drepte se folosesc atunci când, în cuprinsul unei cărți, o anumită secvență nu are un titlu propriu-zis, iar editorii dau drept titlu incipitul secțiunii (titlu de intrare în materie), cules cu litere italice, de exemplu: „Zaceal 1. [*Cuvine-să a ști, iubiților ...*]”, „Zaceal 2. [*Trebuie să știți, fiilor, că tot creștinul îi datoriu ...*]”. Tot între paranteze drepte, dar cu litere drepte, se dau titlurile refăcute de editori după conținutul secvenței respective, de exemplu, [Pascalia], precum și informațiile completatate de editori, pe baza tradiției sau a diferitelor surse bibliografice, cu privire la autorul unei cărți, anul sau locul tipăririi ei: [Gheorghe Șincai], *Alfavit sau bucoavnă*;

Votiva apprecatio, [Blaj, 1760]; între paranteze drepte se dau și cifrele paginilor / filelor nenumerotate: f. [2r–3v]. Bara dreaptă delimitează rândurile în titlurile cărților descrise, ajutându-i pe cei interesați să reconstituie într-o anumită măsură oglinda paginii de titlu.

Punctuaţia în textele românești a fost stabilită după logica textului și în conformitate cu normele actuale ale Academiei Române. În cazul textelor redactate în alte limbi, s-a păstrat punctuația din original.

*
* *

Aducem mulțumirile noastre cordiale colegilor care, înțelegând importanța unei asemenea întreprinderi, dar și dificultatea unui astfel de demers, au răspuns cu bunăvoință și prompt solicitărilor noastre, ori de câte ori a fost nevoie. Se cuvine să amintim aici buna colaborare cu colegi din câteva instituții prestigioase: Biblioteca Academiei Române din București, Biblioteca Județeană „Astra" din Sibiu, Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga" din Cluj-Napoca, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din București, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu" din Iași, Biblioteca Județeană „George Barițiu" din Brașov, Biblioteca Județeană „V. A. Urechia" din Galați, Biblioteca Metropolitană din București, Biblioteca Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia, Biblioteca Universitară „Svetozar Marković", Belgrad.

Bibliografie*

Aaron 2012 — Aaron, Vasile, *Patima și moartea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos.* Prefață: Ioan Chindriș, ediție îngrijită și studiu introductiv: Liliana Maria Popa, Ioan-Nicolae Popa, Sibiu, InfoArt Media, 2012.

Aaron 2013 — Aaron, Vasile, *Scrieri antume 1806–1821*. Ediție îngrijită și studiu introductiv: Liliana Maria Popa, Ioan-Nicolae Popa, Cluj-Napoca, Editura Curs, 2013.

Adamescu 1912 — Adamescu, Gh., *Indicațiuni bibliografice pentru literatura română. Sec. XVI – sec. XIX*, București, 1912.

Adamescu 1921–1928 — Adamescu, Gh., *Contribuțiune la bibliografia românească. Istoria literaturii române. Texte și autori. 1500–1925,* I-III, București, 1921, 1923, 1928.

Akantisz 1922 — Akantisz, Viktor, *Dr. Todoreszku Gyula és neje Horváth Aranka régi magyar könyvtára*, Budapest, 1922.

Albu 1943 — Albu, Nicolae, *Un satelit al Școalei Ardelene. Ștefan S. Niagoe*, în „Transilvania", 74, nr. 7–8, 1943, p. 596–616.

Albu 1944 — Albu, Nicolae, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944.

Albu 1969 — Albu, Nicolae, *Cauzele interdicției Istoriei pentru începutul românilor în Dachia și a Istoriei besericii românilor ale lui Petru Maior*, în „Limbă și literatură", XX, 1969, nr. 20, p. 209–215.

Albu 1970 — Albu, Nicolae, *„Cârtirea" împotriva persoanei lui Petru Maior*, în „Limbă și literatură", XXVI, 1970, nr. 21, p. 121–131.

Albu 1971 — Albu, Nicolae, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800–1867*, București, 1971.

Alicu 1978–1983 — Alicu, Grațiana, *Circulația cărții vechi românești în județul Cluj,* în „Acta Musei Napocensis", XV, 1978, p. 401–410 (I); XVI, 1979, p. 791–808 (II); XVII, 1980, p. 769–784 (III); XVIII, 1981, p. 681–694 (IV); XIX, 1982, p. 673–685 (V); XX, 1983, p. 771–782 (VI).

Andea 1978 — Andea, Avram, *Date noi privind biografia intelectuală a lui Gheorghe Lazăr,* în „Ziridava", X, 1978, p. 293–308.

Andea 1996 — Andea, Susana, *Cartea românească veche din Transilvania în inventare bisericești*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 1996. (în colaborare cu Avram Andea).

Andriescu 2013 — Andriescu, Bogdan, *Carte românească veche în biblioteci din Ungaria*, în „Transilvania", 2013, nr. 1, p. 75–77.

Andriescu 2013/A — Andriescu, Bogdan, *Contributions to the Old Romanian Bibliography. Széchény Budapesta National Library*, în „Brukenthal. Acta Musei", VIII, 2013, nr.1, p. 131–137.

Andriescu 2013/B — Andriescu, Bogdan, *Carte românească veche în colecțiile Bibliotecii Universității Eötvös Loránd Budapesta. Catalog*, Sibiu, Cluj-Napoca, 2013.

* Lucrările citate în studiul introductiv nu se cuprind în Bibliografie.

Andriescu 2013/C — Andriescu, Bogdan, *Contribuții la bibliografia românească veche*, în „Transilvania", 2013, nr. 3, p. 21–23.

Andriescu 2013/D — Andriescu, Bogdan, *Carte românească veche în Biblioteca Națională Széchényi Budapesta – repertoriu*, în „Transilvania", 2013, nr. 9, p. 73–76.

Andriescu, Borș 2013 — Andriescu Bogdan; Borș, Silviu, *Carte românească veche în colecțiile Bibliotecii Județene ASTRA Sibiu 1801–1830. Catalog*, Sibiu, Cluj-Napoca, 2013.

Andriescu, Borș 2014 — Andriescu, Bogdan; Borș, Silviu, *Carte românească veche în colecțiile Bibliotecii Județene ASTRA Sibiu 1750–1800. Catalog*, Sibiu, Cluj-Napoca, 2014.

Anghelescu 1983 — Anghelescu, Mircea, *L'Imprimerie de l'Université de Buda et les luministes roumains*, în *Typographia Universitatis Hungaricae Budae 1777–1848*, coord. Péter Király, Budapest, 1983, p. 287–292.

Anton 1979 — Anton, Monica, *Biblia de la Blaj și ideea de unitate națională,* în „Biblioteca și cercetarea", Cluj-Napoca, III, 1979, p. 55–60.

Anzeige 1797 — *Anzeige vaterländischer Schriften,* în „Siebenbürgische Quartalschift", V, 1797, p. 376–389.

Arădeanul 1970 — Arădeanul, Eugen, *Informații noi cu privire la viața și activitatea lui Nicolae Horga-Popovici,* în „Mitropolia Banatului", XX, 1970, nr. 4–6, p. 377–381.

Arădeanul 1976 — Arădeanul, Eugen, *Date noi cu privire la activitatea literară a preotului Nicolae Horga-Popovici*, în „Mitropolia Banatului", XXVI, 1976, nr. 5–8, p. 501–504.

Asociația 1903 — *Asociația română pentru înaintarea literaturii. Catalogul Expoziținei*, București, 1903.

Avram 1974 — Avram, Mircea, *Primul calendar românesc apărut la Sibiu (1793),* în **** Târgoviște, cetate a culturii românești. Lucrările Sesiunii științifice din 21–23 decembrie 1972. Partea I. Studii și cercetări de bibliografie*, Târgoviște, 1974, p. 79–82.

Avram 2009 — Avram, Monica, *Un altfel de Supplex ... Unele aspecte privind relațiile interetnice din Transilvania din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Libraria", VIII, 2009, p. 150–165.

Avram, Bogdan 2012 — Avram, Monica; Bogdan, Florin, *Tipărituri blăjene în colecțiile Bibliotecii „Teleki-Bolyai" din Târgu-Mureș*, în „Școala Ardeleană", VI, coord. Ioan Chindriș și Niculina Iacob, 2012, p. 109–118.

Bahner 1967 — Bahner, Werner, *Das Sprach und Geschichtsbewusstsein in der rumänischen Literatur von 1780–1880*, Berlin, 1967.

Balaur 1934 — Balaur, Dimitrie, *Biserici în Moldova de răsărit. Județul Lăpușna 1928. I. Cărți românești de slujbă bisericească care au trecut Prutul*, în „Biserica Ortodoxă Română", LIII, 1934, nr. 1–2, p. 38–59; D. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit. Județul Lăpușna 1928. Însemări de pe cărți românești de slujbă bisericească care au trecut Prutul*, în „Biserica Ortodoxă Română", LIII, 1934, nr. 3–4, p. 189–209.

BALRL 1972 — *Bibliografia analitică a limbii române literare 1780–1866*, București, 1972.

Banciu 1930 — Banciu, Axente, *Suflete uitate. Boghicii. Cu câteva pagini din istoricul unei tipografii*, în „Țara Bârsei", II, 1930, nr. 4, p. 293–309; nr. 5, p. 385–392; nr. 6, p. 481–494.

Bariț 1877 — Bariț, George, *Vasile Aaron și operele sale*, în „Transilvania", X, 1877, nr. 24, p. 277–279.

Basarab 1978 — Basarab, Mircea, *Cartea veche românească în Biblioteca Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului*, în „Mitropolia Ardealului", XXIII, 1978, nr. 1–3, p. 27–38.

Basarab 1992–1994 — Basarab, Maria, *Cărți vechi românești de prevestire, aflate în patrimoniul bibliofil hunedorean*, în „Sargeția", XXV, 1992–1994, p. 334–335.

Basarab 1998 — Basarab, Maria, *Carte românească veche în Muzeul din Deva. Catalog*, Deva, 1998.

Basarab 2000 — Basarab, Maria, *Cărți vechi păstrate la Castelul Corvineștilor*, în „Corviniana", VI, 2000, nr. 6, p. 336–339.

Bădără 1998 — Bădără, Doru, *Tiparul românesc la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea*, Brăila, 1998.

Bălan 1914 — Bălan, Ioan, *Biblia de Blaj*, în „Cultura creștină", IV, 1914, nr. 5, p. 133–141; nr. 6, p. 176–182; nr. 7, p. 197–202.

Bălan 1915 — Bălan, Ioan, *Stabilirea limbei liturgice românești*, în „Cultura creștină", V, 1915, nr. 3, p. 70–78; nr. 5, p. 137–149; nr. 6–7, p. 173–183; nr. 8, p. 224–234.

Bălan 1925–1926 — Bălan, Teodor, *Teodor Racoce și Crestomaticul românescu*, în „Codrul Cosminului", Cernăuți, II și III (1925 și 1926), p. 347–370.

Bălan 1930 — Racoce, Teodor, *Crestomaticul românesc din anul 1820*, ediție critică îngrijită de Teodor Bălan, Cernăuți, 1930.

Bălănescu 1890 — Bălănescu, Silvestru, *Catalogul Bibliotecei Seminariului Central din București, așezat după alfabet și după limbi*, București, 1890.

Bărbulescu 1959 — Bărbulescu, Daniela, *Îndreptări la Bibliografia românească veche*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXVII, 1959, nr. 11–12, p. 1118–1130.

Bărbulescu 1960 — Bărbulescu, Daniela, *Completări și îndreptări la Bibliografia românească veche*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXVIII, 1960, nr. 5–6, p. 545–559.

Bărbulescu 1961 — Bărbulescu, Daniela, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXIX, 1961, nr. 9–10, p. 921–939.

Bărbulescu 1962 — Bărbulescu, Daniela, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în „Glasul Bisericii", XXI, 1962, nr. 3–4, p. 372–403.

Bărcăcilă 1933 — Bărcăcilă, Al., *Un tropar al preacuviosului Nicodim*, în „Buletinul Comisiunii monumentelor istorice", XXVI, 1933, p. 43.

Bărnuțiu 1980 — Bărnuțiu, Elena, *Cartea veche românească din sec. XVIII în județul Satu Mare. Catalog selectiv*, Satu Mare, 1980.

Bărnuțiu 1986–1987 — Bărnuțiu, Elena, *Cartea veche românească din Oaș, județul Satu Mare*, în „Satu Mare. Studii și comunicări", VII-VIII, 1986–1987, p. 163–183.

Bărnuțiu 1998 — Bărnuțiu, Elena, *Carte românească veche în colecții sătmărene*, Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 1998.

Bârlea 1909 — Bârlea, Ioan, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909.

Beju 1956 — Beju, Ioan, *Biblioteca mitropolitană*, în *** *Omagiu Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului 1905–1955*, Sibiu, 1956.

Beju 1964 — Beju, Ioan N., *Tipărituri românești vechi necunoscute*, în „Mitropolia Ardealului", IX, 1964, nr. 1–2, p. 56–72.

Beju 1967 — Beju, Ioan N., *Contribuții la Bibliografia românească veche. Cărți vechi românești din Biblioteca Mitropoliei Sibiu*, în „Mitropolia Ardealului", XII, 1967, nr. 1–3, p. 82–97.

Belu 1963 — Belu, Dumitru, *Cea dintâi omiletică în limba română. Retorica de la 1798,* în „Mitropolia Ardealului", VIII, 1963, nr. 9–10, p. 709–737.

Benkő 1778 — Benkő, Joseph, *Transilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus*, I-II, Viena, 1778.

Berechet 1933–1934 — Berechet, Șt. Gr., *Istoria vechiului drept românesc. Izvoarele*, Iași, 1933–1934.

Berechet 1937 — Berechet, Șt. Gr., *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, Vaslui, 1937.

Berechet 1938 — Berechet, Șt. Gr., *O ediție necunoscută a fabulelor lui Esop*, în „Revista istorică", XXIV, 1938, nr. 4–6, p. 141.

Berechet 1938/A — Berechet, Șt. Gr., *O ediție de Bucoavnă*, în „Revista istorică", XXIV, 1938, nr. 4–6, p. 142–143.

Bianu 1876 — Bianu, Ioan, *Viața și activitatea lui Maniu Samuil Micul alias Clain de Sad*, București, 1876.

Bianu 1904 — B[ianu], I[oan], *Academia lui Lazăr la 1818*, în „Convorbiri literare", XXXVIII, 1904, nr. 4, p. 399–403.

Bibliografie 1870 — *Bibliografie*, în „Transilvania", III, 1870, p. 8.

Bica 1980 — Bica, Cristina, *Tipăriturile românești vechi existente în Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia (Catalog)*, în „Apulum", XVIII, 1980, p. 233–251.

Bichigean 1925–1926 — Bichigean, Vasile, *Poëmation de secunda legione Valachica sub Carolo barone Enzenbergio*, în „Arhiva someșană", 1925, nr. 2, p. 13–19; nr. 3, p. 39–65; 1926, nr. 4, p. 51–80.

Bitay 1921–1923 — Bitay, Árpád, *O poezie românească a lui Gheorghe Șincai,* în „Dacoromania", II, 1921–1922, p. 680–681; III, 1922–1923, p. 784–786.

Blédy 1960 — Blédy, G., *Viața și activitatea filologică a lui Ștefan Crișan-Körösi,* în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", Series Philologia, Cluj, V, 1960, fasc. 2, p. 69–76.

Boantă 2009 — Boantă, Adrian, *Filozofia dreptului la Ladislau Vajda de Glod*, în „Școala Ardeleană", III, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2009, p. 128–159.

Bobulescu 1920 — Bobulescu, C., *Pentru „Bibliografia românească". Cărți necunoscute,* în „Spicuitor în ogor vecin", I, 1920, fascicolele 1–3, p. 46–55.

Bocșan 1973 — Bocșan, Nicolae, *Polemica lui Damaschin Bojincă și Eftimie Murgu cu Sava Tököly*, în „Banatica", II, 1973, p. 363–382.

Bocșan 1976 — Bocșan, Nicolae, *Confiscarea fabulelor lui Țichindeal,* în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca", XIX, 1976, p. 127–147.

Bocșan 1977 — Bocșan, Nicolae, *Contribuții la bibliografia literaturii române din Banat în epoca luminilor,* în „Banatica", 1977, p. 483–494.

Bocșan 1978 — Bocșan, Nicolae, *Iluminismul românesc din Banat și idealul luminării,* în ****Studii de limbă, literatură și folclor*, Reșița, 1978, p. 145–173.

Bocșan 1979 — Bocșan, Nicolae, *Contribuții la Bibliografia românească veche 1770–1830,* în ****Biblioteca Universitară – laborator de muncă intelectuală. Lucrările celui de al doilea simpozion din 25–26 noiembrie 1977*, București, 1979, p. 365–374.

Bodea 1956 — Bodea, Cornelia, *Preocupări economice și culturale în literatura transilvană dintre anii 1786–1830*, în „Studii", IX, 1956, nr. 1, p. 87–106.

Bodinger 1976 — Bodinger, Martin, *Cartea românească veche în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Iași*, vol. III, Iași, 1976.

Bodinger 1977 — Bodinger, Martin, *Un calendar românesc tipărit la Sibiu în anul 1810. Contribuții la Bibliografia românească veche*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară", XXVI, 1977, p. 165–170.

Bodinger 1981 — Bodinger, Martin, *Catalogul cărților rare și prețioase, vol. IV: Secolul XVIII*, Iași, 1981.

Bogdan 1895 — Bogdan, Ioan, *Românii și bulgarii. Raporturile culturale și politice între aceste două popoare*, București, 1895.

Bogdan 1938 — Bogdan, Damian P., *Contribuții la Bibliografia românească veche. Tipărituri dintre anii 1546–1762 necunoscute la noi*, București, 1938.

Bogdan 1960 — Bogdan, Damian P., *Răspândirea cărții ruse bisericești din Oltenia. III. Tipărituri oltenești traduse după tipărituri rusești*, în „Mitropolia Olteniei", XII, nr. 3–4, 1960, p. 164–170.

Bogdan 1968	Bogdan, Ioan, *Bartolomei Kopitar. O pagină din istoria filologiei române*, în *Scrieri alese,* București, 1968, p. 577–583.
Bogdan 2014	Bogdan, Florin, *Două contribuții la Bibliografia românească veche: Bucoavnă (Sibiu, 1792) și Ceaslov (Sibiu, 1799)*, în „Libraria", 2014, nr. 13, p. 79–95.
Bogdan-Duică 1901	Bogdan-Duică, Gheorghe, *Salomon Gesner în literatura română*, în „Convorbiri literare", XXXV, 1901, p. 162–173.
Bogdan-Duică 1924	Bogdan-Duică, Gheorghe, *Viața și ideile lui Simion Bărnuțiu*, București, 1924.
Bogdan-Duică 1929	Bogdan-Duică, Gheorghe, *Tipograful Popa Petre*, în „Țara Bârsei", I, 1929, nr. 1, p. 76–78.
Bogdan-Duică 1933	Bogdan-Duică, Gheorghe, *Ioan Barac*, București, 1933.
Bojincă 1978	Bojincă, Damaschin, *Scrieri. De la idealul luminării la idealul național*, ediție îngrijită de Nicolae Bocșan, Timișoara, 1978.
Bolca 1934	Bolca, Vasile, *Școala Normală Unită Română din Oradea*, Oradea, 1934.
Bologa 1926	Bologa, Valeriu L., *Terminologia medicală românească a doctorului Ioan Piuariu (Molnar von Müllersheim)*, Cluj, 1926 (extras din „Dacoromania", IV, 1924–1926).
Bologa 1927	Bologa, Valeriu L., *Contribuțiuni la istoria medicinei din Ardeal*, Cluj, 1927.
Bologa 1930	Bologa, Valeriu L., *Începuturile medicinei științifice românești*, Cluj, 1930.
Bologa, Izsák 1955	Bologa, Valeriu L., Izsák, Samuil, *Medicina în Ardeal în timpul orânduirii feudale*, în ****Contribuții la istoria medicinei în R.P.R.,* București, 1955, p. 122–212.
BOR	„Biserica Ortodoxă Română" (1874 ș.u.).
Bordaș 2006	Bordaș, Liviu, *Imaginea Indiei în primele cărți de istorie și geografie tipărite în românește. I. „Istoria Universală" a lui Millot (Buda, 1800)*, în *In honorem Gabriel Ștrempel,* coord. Anca Bogdan, Gabriela Dumitrescu, Satu Mare, 2006, p. 78–97.
Boroș 1894	Boroș, I., *Adaus la „Materialul pentru istoria tipografiei române"*, în „Transilvania", XXV, 1894, nr. 8, p. 239–241.
Botiș 1922	Botiș, Teodor, *Istoria Școalei Normale (Preparandiei) și a Institutului Teologic Ortodox Român din Arad,* Arad, 1922.
Bouchard 1982	Bouchard, Jacques, *Nicolas Mavrocordatos et l'aube des Lumières*, în „Revue des études sud-est européenes", XX, 2, 1982, p. 237–246.
Bouchard 1983	Bouchard, Jacques, *Sagesse et folie dans l'oeuvre de Nicolas Mavrocordatos*, în „Revue des études sud-est européenes", XXI, 1983, nr. 2, p. 107–116.
BR 1830	„*Biblioteca românească*", editată de Zaharia Carcalechi, IV, Buda, 1830, coperta III.
Bran 1935	Bran, Gh., *Rarități bibliografice în bisericile maramureșene,* în „Graiul Maramureșului", IV, 1935, nr. 94, p. 3.
Bratu 1957	Bratu, Daniela, *Câteva tipărituri necunoscute,* în „Mitropolia Olteniei", IX, 1957, nr. 9–10, p. 666–671.
Bratu 1957/A	Bratu, Daniela, *Contribuții la BRV*, în „Studii Teologice", IX, 1957, nr. 9–10, p. 741–747.
Bratu 1958	Bratu, Daniela, *Cărți vechi românești la Biblioteca Patriarhiei Române. Contribuție la Bibliografia românească veche,* în „Glasul Bisericii", XVII, 1958, nr. 6–7, p. 560–564.
Braunstein 1981	Braunstein, Iancu, *Catalogul cărților vechi românești 1643–1830* [din Biblioteca Filialei Iași a Academiei Române], Iași, 1981.
Brătulescu 1960	Brătulescu, Victor, *Însemnări din cărți vechi aflate în Biblioteca Patriarhiei*, în „Glasul Bisericii", XIX, 1960, nr. 3–4, p. 297–304.

Brătulescu 1966	Brătulescu, Victor, *Înscripții și însemnări din biserici*, în „Glasul Bisericii", XXV, 1966, nr. 7–8, p. 622–668.
Brunet 1860	Brunet, J. Ch., *Manuel du libraire et de l'amateur de livres,* I-VI, Paris, 1860.
BRV	Bianu, Ioan; Hodoș, Nerva; Simonescu, Dan, *Bibliografia românească veche*, vol. I-IV, București, 1903–1944.
BRV 2004	*Bibliografia românescă veche*, vol. I, (A-C), Târgoviște, 2004.
Buciumeanu 1996	Buciumeanu, Dan, *Comori de carte veche românească și străină*, Turnu Severin, 1996.
Bucoavnă 1988	*Bucoavna (Bălgrad 1699)*. Ediție critică, tipărită din inițiativa și cu binecuvântarea PS Emilian, episcop al Alba Iuliei, Alba Iulia, Editura Episcopia Ortodoxă Română Alba Iulia, 1988.
Budai-Deleanu 1791	Budai-Deleanu, Ion, *Widerlegung der zu Klausenburg 1791 über die Vorstellung der Walachischen Nation herausgekommenen Noten*, în Ion Budai-Deleanu, *Scrieri inedite,* Cluj, 1970, p. 37–114, și Iosif Pervain, *Studii de literatură română*, Cluj, 1971, p. 157–188.
Bugariu 1942	Bugariu, Vincențiu, *Figuri bănățene*, București, 1942.
Bulat 1968	Bulat, T. G., *Ioan Heliade Rădulescu despre fabulistul bănățean preotul D. Țichindeal*, în „Mitropolia Banatului", XVIII, 1968, nr. 1–3, p. 105–112.
Bulat 1970	Bulat, Toma, *O carte bisericească pentru Banat tipărită la Iași în anul 1765,* în „Mitropolia Banatului", XX, 1970, nr. 1–3, p. 138–144.
Bunea 1902	Bunea, Augustin, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisie Novacovici sau istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764,* Blaj, 1902.
Burcin 1983	Burcin, Hilda, *Cărți pedagogice de patrimoniu din fondul Onisifor Ghibu al Bibliotecii Centrale Pedagogice*, în „Valori bibliofile din patrimoniul cultural național. Cercetare și valorificare", II, București, 1983, p. 113–122.
Buzași 2006	Buzași, Ion, *Samuil Micu – scriitor religios*, în *Școala Ardeleană și Oradea*, coord. Corneliu Crăciun, Oradea, 2006, p. 31–42.
Buzilă 1936	Buzilă, Ștefan, *Din trecutul comunei Nușfalău,* în „Arhiva someșană", 1936, nr. 18, p. 459–467.
BZK	*„Beilage zum Kriegsboten" (1789–1791).*
CAL 1807	*Calendariu pe anul de la Hristos 1807,* Buda, 1807.
CAL 1809	*Calendariu pe anul de la Hristos 1809,* Buda, 1809.
CAL 1818	*Calendariu pe anul de la Nașterea Domnului Dumnezeului și Mântuitoriului nostru Iis. Hs. 1818,* Buda, 1818.
CAL 1821	*Calendariu pe anul de la Hristos 1821,* Buda, 1821.
CAL 1825	*Carte de mână împreună cu Calendariul pre anul de la Hristos 1825,* Buda, 1825, foile nepaginate de la sfârșit 3v–4r.
CAL 1833	*Calendariu pe anul de la Hristos 1833,* Buda, 1833.
Calendar 1793	*Călindari rumânesc vechi pă anul de la Hristos 1793* ..., Sibiu, 1793.
Camariano 1941–1942	Camariano, Ariadna, *Traducerea greacă a „Teatrului politic" atribuită greșit lui N. Mavrocordat și versiunile românești*, în Extras din „Revista istorică română", vol. XI–XII, București, 1941–1942, p. 216–260.
Caragioiu 1980	Caragioiu, Melania, *Valori de patrimoniu în Biblioteca județeană Timiș*, în „În sprijinul bibliotecarului", vol. I, 1980, p. 46–47.
Cartea B. 1972	*Cartea veche românească în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București,* București, 1972.
Cartojan 1910	Cartojan, Nicolae, *Alexandria în literatura românească,* București, 1910.
Cartojan 1929–1938	Cartojan, Nicolae, *Cărțile populare în literatura românească,* I-II, București, 1929, 1938.

Cartojan 1940–1945 — Cartojan, Nicolae, *Istoria literaturii române vechi,* I-III, București, 1940, 1942, 1945.

Catalogue 1841 — *Catalogue des livres de lecture de la bibliothèque de l'Academie. Catalogul cărților de cetit în biblioteca Academiei Mihăilene,* Iași, 1841.

Catalogul Brașov — *Catalogul documentelor românești din Arhivele Statului de la orașul Stalin,* I, București, 1955; *Catalogul documentelor românești din Arhivele Statului de la Brașov,* II, București, 1975.

Catalogus 1803 — *Catalogus Bibliothecae Hungaricae Nationalis Széchényianae. Tomi I. Scriptores Hungaros et Rerum Hungaricarum typis editos complectentis. Supplementum I. A-Z*, Posonii, Typis Belnaianis, 1803.

Catalogus 1830 — *Catalogus Bibliotecae Monasterii Balasfalvensis, ad Sanctissimam Trinitatem,* lucrare manuscrisă circa 1830, la Biblioteca Filialei din Cluj-Napoca a Academiei Române, ms. lat. 435.

Catalogus 1832 — *Catalogus Librorum Scholasticorum qui in Typographia R. Universitatis Hungaricae in Conv. Mon. venales prostant. Verzeichniss der Schulbücher welche bei der k. Univ.-Buchdruckerei um beigesetzte Preise in Conv. Münz zu haben sind,* Buda, 1832.

Catalogus 1841 — *Catalogus librorum qui in Typographia Regiae scientiarum Universitatis Hungaricae venales prostant …*, Buda, 1841.

Catehism 1726 — *Catehismul lui Iosif de Camillis, Trnava, 1726.* Prefața Iacob Mârza, transcrierea textului, studiu introductiv, îngrijirea ediției Eva Mârza, studiul teologic Anton Rus, Sibiu, Ed. Imago, 2002.

Călinescu 1941 — Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* București, 1941.

Cărăbaș 1939 — *Librăria universitară Ioan Cărăbaș, București, General Berthelot, Nr. 3. Catalog de cărți românești vechi și noi privitoare la: istorie, numismatică, filologie, folclor, istorie și critică literară, geografie, arheologie etc. etc.,* București, 1939.

Cânda 1978 — Cânda, Ana, *Cartea veche românească în județul Sălaj (I)*, în „Acta Musei Porolissensis", II, 1978, p. 365–388.

Cânda 1982 — Cânda, Ana, *Cartea veche românească în județul Sălaj (II)*, în „Acta Musei Porolissensis", VI, 1982, p. 353–417.

Cânda 1983 — Cânda, Ana, *Cartea veche românească în județul Sălaj (III)*, în „Acta Musei Porolissensis", VII, 1983, p. 539–588.

Cânda 1984 — Cânda, Ana, *Colecțiile de carte veche românească din depozitele de la Șimleu Silvaniei și Zalău*, în „Acta Musei Porolissensis", VIII, 1984, p. 592–608.

Cânda 1985 — Cânda, Ana, *Carte veche românească în județul Sălaj (Catalog IV)*, în „Acta Musei Porolissensis", IX, 1985, p. 591–623.

Cândea 1955 — Cândea, Virgil, *Completări la Bibliografia românească veche,* în „Studii și cercetări bibliologice", I, 1955, p. 261–262.

Cândea 2010 — Cândea, Virgil, *Mărturii românești peste hotare: creații românești și izvoare despre români în colecții din străinătate*, I, București, 2010.

Cârlan 1980 — Cârlan, N., *Contribuție la Bibliografia românească veche (O lucrare de legislație militară – 1829),* în *Valori bibliofile din Patrimoniul Cultural Național*, București, Vol. I, Râmnicu-Vâlcea, 1980, p. 131–138.

CBP 1915 — *Catalogul cărților Bibliotecei pedagogice, No. I (ediția a II-a)*, București, 1915.

Cereteu 2009 — Cereteu, Igor, *Circulația vechilor cărți românești de Blaj, Sibiu, Brașov, Viena și Buda în Basarabia*, în vol. *Cercetarea și perspectivele digitizării*, editori Ana Maria Roman-Negoi, Eva Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 233–255.

Cereteu 2011	Cereteu, Igor, *Carte românească veche și modernă în fonduri din Chișinău: Catalog*, Iași, 2011.
Cereteu 2016	Cereteu, Igor, *Cartea bisericească în mănăstirile din Republica Moldova*, Chișinău, 2016.
Cernovodeanu, Poenaru 1974	Cernovodeanu, Paul; Poenaru, Daniela, *Contribuție la Bibliografia românească veche*, Târgoviște, Muzeul Județean Dâmbovița, 1973.
Chendi 1969	Chendi, Ilarie, *Pagini de critică,* București, 1969.
Chiaburu 2010	Chiaburu, Elena, *The Distribution of the Mineie of Buda throughout Moldavia (1804–1805)*, în *Lucrările simpozionului internațional: Cartea. România. Europa, Ediția a II-a, 20–24 septembrie, 2009*, București, 2010, p. 52–61.
Chindriș 1980	Chindriș, Ioan, *Blajul luminist. O analiză a structurilor culturale,* în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca", XXIII, 1980, p. 187–208.
Chindriș 1980/A	Chindriș, Ioan, *Petru Maior contra Lexiconului de la Buda?* în „Manuscriptum", XI, 1980, nr. 4, p. 146–158.
Chindriș 1981	Chindriș, Ioan, *Mărturii vechi despre viața rațională,* în „Cronica sătmăreană", XIV (XVIII), 1981, nr. 3656 (3935), p. 2.
Chindriș 1981/A	Chindriș, Ioan, *Taina domnului de Cosimelli*, în „Steaua", XXXII, 1981, nr. 10/413, octombrie, p. 46–47.
Chindriș 1982	Chindriș, Ioan, *O scriere necunoscută a lui Petru Maior?*, în „Tribuna", XXVI, 1982, nr. 47 (1353), p. 3.
Chindriș 1989	Chindriș, Ioan, *Poezia lui Gheorghe Șincai,* în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie din Cluj", XXIX, 1989, p. 401–433.
Chindriș 2001	Chindriș, Ioan, *Poezia lui Gheorghe Șincai*, în vol. *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Cluj-Napoca, 2001, p. 179–212.
Chindriș 2001/A	Chindriș, Ioan, *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Cluj-Napoca, Editura Cartimpex, 2001.
Chindriș 2003	Chindriș, Ioan, *Transilvanica*, Cluj-Napoca, 2003.
Chindriș 2004	Chindriș, Ioan, *Un „Acatist" românesc necunoscut: Sibiu 1802*, în „Academica", XIV, 2004, nr. 31, p. 36–39.
Chindriș 2006	Chindriș, Ioan, *Premisele și momentul primei traduceri a Bibliei Vulgata în limba română*, în *Școala Ardeleană și Oradea*, coord. Corneliu Crăciun, Oradea, 2006, p. 7–15.
Chindriș 2007	Chindriș, Ioan, *Unirea cu Roma și Școala Ardeleană*, în „Școala Ardeleană", II, coord. Ioan Chindriș, Oradea, 2007, p. 9–60.
Chindriș 2009	Chindriș, Ioan, *Pietas et eruditio. 300 de ani de la nașterea lui Petru Pavel Aron*, în „Școala Ardeleană", III, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2009, p. 107–113.
Chindriș 2010	Chindriș, Ioan, *Poezia lui Gheorghe Șincai*, în vol. *Crâmpeie din Școala Ardeleană*, Cluj-Napoca, 2010, p. 179–212.
Chindriș, Iacob 2007	Chindriș, Ioan; Iacob, Niculina, *Petru Pavel Aron*, Editura ASTRA, Blaj, 2007.
Chindriș, Iacob 2010	Chindriș, Ioan; Iacob, Niculina, *Silvius Tannoli și poemul său grăniceresc (o hermeneutică românească)*, în „Școala Ardeleană", IV, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2010, p. 186–220.
Chindriș, Iacob 2010/A	Chindriș, Ioan; Iacob, Niculina, *Samuil Micu în mărturii antologice*, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2010.
Chindriș, Iacob 2011	Chindriș, Ioan; Iacob, Niculina, *Recitirea Cotroanței lui Petru Furdui*, în „Școala Ardeleană", V, coord. Ioan Chindriș și Niculina Iacob, Oradea, 2011, p. 90–98.

Chindriș, Iacob 2012	Chindriș, Ioan; Iacob, Niculina, *Ioan Budai-Deleanu în mărturii antologice*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2012.
Chindriș, Iacob 2013	Chindriș, Ioan; Iacob, Niculina, *Secvențe iluministe*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2013.
Chițimia 1956	Chițimia, I. C., *Esopia și problemele textelor esopice,* prefață la ediția *Esopia,* [București], 1956, p. 3–31.
Cioculescu 1969	Cioculescu, Șerban, *Un izvor literar necunoscut,* în „România literară", II, 1969, nr. 20, p. 8.
Cioroiu, Aurel 1978	Cioroiu, Constantin; Mocanu, Aurel, *Cartea românească în Dobrogea înainte de 1877,* în „Glasul bisericii", XXXVII, 1978, nr. 9–12, p. 1075–1096.
Cioroiu, Mocanu 1978	Cioroiu, Constantin; Mocanu, Aurel, *Cartea românească în Dobrogea înainte de 1877,* Constanța, 1978.
Ciortea 1903	Ciortea, Aurel, *Catalogul Bibliotecei școalelor centrale române gr. cat. din Brașov. Secțiunea I. Istorie,* Brașov, 1903.
Cipariu 1841	Cipariu, Timotei, *Șincai,* în „Foaie pentru minte, inimă și literatură", 1841, nr. 42, p. 329–334.
Cipariu 1855	Cipariu, Timotei, *Acte și fragmente latine românești pentru istoria beserecei române, mai ales unite,* Blaj, 1855.
Cipariu 1855/A	Cipariu, Timotei, *[Listă manuscrisă de cărți vechi românești],* aproximativ 1855, la Arhivele Statului din Cluj-Napoca, Fond. Blaj, colecția Cipariu, nr. 2506 (publicată la Ioan Chindriș, *Transilvanica*, Cluj-Napoca, 2003, p. 648–649).
Cipariu 1866	Cipariu, Timotei, *Principia de limbă și de scriptură*, Blaj, 1866.
Cipariu 1868	Cipariu, Timotei, *Biografia lui Georgiu Șincai, scrisă de el însuși,* în „Archivu pentru filologie și istorie", 1868, nr. XIII, p. 247–256; nr. XIV, p. 274–276; nr. XV, p. 290–297.
Cipariu 1869–1871	Cipariu, Timotei, *Gramatiștii și ortografiștii români,* în „Archivu pentru filologie și istorie", 1869, nr. XXIX, p. 561–570; nr. XXX, p. 587–594; 1870, nr. XXXI, p. 603–609; nr. XXXII, p. 625–628; nr. XXXIII, p. 644–648; nr. XXXIV, p. 671–674; nr. XXXV, p. 681–692; nr. XXXVI, p. 705–710; nr. XXXVII, p. 721–726; nr. XXXVIII, p. 745–750; 1870–1871, nr. XXXIX, p. 761–765.
Cipariu 1870	Cipariu, Timotei, *Nicolau A., episcopul Strigonului,* în „Archivu pentru filologie și istorie", 1870, nr. XXXVI, p. 711–714; nr. XXXVII, p. 726–733; nr. XXXVIII, p. 750–756.
Ciuhandu 1929	Ciuhandu, Gheorghe, *Din viața lui Nestor Ioanovici,* Arad, 1929.
Ciuhandu 1935	Ciuhandu, Gheorghe, *Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț. Pagini mai ales din istoria românilor crișeni (1830–40),* Arad, 1935.
Ciulei 1963	Ciulei, Gheorghe, *Date istorice din registre și de pe vechi cărți bisericești,* în „Mitropolia Banatului", XIII, 1963, nr. 11–12, p. 507–512.
Clain 1806	Clain, Samuil, *Prospect pentru dicționarul latin-roman-german-unguresc*, 1806.
Clemens 1821	Clemens, Andreas, *Walachische Sprachlehre für Deutsche,* Buda, 1821.
Clemens 1836	Clemens, Andreas, *Walachische Sprachlehre,* („zweite, verbesserte Auflage"), Sibiu, 1836.
Clemens 1837	Clemens, Andreas, *Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch-Walachisches Woerterbuch*. Zweite, verbesserte Auflage, Hermannstadt, 1837.
Colan 1928–1929	Colan, Ion, *Viața și opera lui Ioan Barac*, în „Analele Academiei Române, Memoriile secțiunii literare", 1928–1929, p. 1–84.

Colta 1978 — Colta, Elena Rodica, *Circulația tipăriturilor vechi românești în secolul al XVIII-lea în comitatele Arad și Zărand,* în „Ziridava", X, 1978, p. 679–690.

Colta 1979 — Colta, Elena Rodica, *Însemnări de pe cărți vechi românești, documente ale veacurilor trecute*, în „Ziridava", XI, 1979, p. 1059–1079.

Colta 1980 — Colta, Elena Rodica, *Vechi tipărituri românești în județul Arad*, în „Ziridava", XII, 1980, p. 715–757.

Constantinescu 1973 — Constantinescu, P., *A doua odă a lui Gheorghe Lazăr,* în „Transilvania", VI, 1973, nr. 7, p. 19–21.

Constantinescu-Iași 1929 — Constantinescu-Iași, P., *Circulația vechilor cărți bisericești românești în Basarabia sub ruși,* Chișinău, 1929.

Corfus 1975 — Corfus, Ilie, *Însemnări de demult,* Iași, 1975.

Cornides 1792 — Cornides, Daniel, *Bibliotheca Hungarica,* Pesta, 1792.

Cosma 1933 — Cosma, Aurel, *Bănățeni de altă dată,* I, Timișoara, 1933.

Cotoșman 1958 — Cotoșman, Roman, *Contribuții la istoria Școalelor românești din Banat. Protocolul țercularelor școlare*, în „Mitropolia Banatului", VIII, 1958, nr. 1–3, p. 125–133.

Cotoșman 1964 — Cotoșman, Gheorghe, *Inscripții și însemnări din bisericile Mitropoliei Banatului*, în „Mitropolia Banatului", XIV, 1964, nr. 9–10, p. 592–606.

CPLR 1963 — *Cărțile populare în literatura românească,* ediție de Ioan Chițimia și Dan Simonescu, I-II, București, 1963.

Crăciun 1958–1959 — Crăciun, Ioachim, *Cronicile românești ale Transilvaniei și Banatului. Considerații preliminare*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie", I-II, 1958–1959, p. 125–152.

Crăciun 1969 — Crăciun, Ioachim, *Incunabule și cărți rare tipărite în apus (1482–1600) de autori și tipografi de pe teritoriul țării noastre*, în „Studia bibliologica", III, 1969, p. 149–160.

Crăciun 2006 — Crăciun, Corneliu, *Textele reprezentanților Școlii Ardelene – surse pentru istoria mentalităților*, în *Școala Ardeleană și Oradea*, coord. Corneliu Crăciun, Oradea, 2006, p. 52–71.

Crăiniceanu 1907 — Crăiniceanu, Gheorghe, *Literatura medicală românească*, București, 1907.

Cristache-Panait 1969 — Cristache-Panait, Ioana, *Cărți vechi cu însemnări din bisericile Mitropoliei Banatului*, în „Mitropolia Banatului", XIX, 1969, nr. 4–6, p. 264–271.

Crișan 1933 — Crișan, Ascaniu, *Din trecutul învățământului matematic la românii din Ardeal. O carte de aritmetică din anul 1822*, în „Natura", XXII, 1933, nr. 2, p. 12–17.

CRV 1985 — Dima, Elena; Buluță, Gheorghe; Ceaușu, Simona, *Cartea românească veche în bibliotecile documentare ale Arhivelor statului: Catalog*, București, 1985.

Czoppelt 1805 — Czoppelt, Mathias Gottlieb, *Biographie merkwürdiger Siebenbürger. A. Johann Michael Ballman*, în „Siebenbürgische Provinzialblätter", I, 1805, p. 253–267.

Čurčič, Olar 1982 — Čurčič, Lazăr; Olar, Kornelija, *Becki štampar Stefan Novaković i rumunska Štampana Knjiga*, în *Radovi V Jugoslovensko-Rumunskog Simpozijuma / Actele celui de al V-lea Simpozion iugoslavo-român*, (Beograd, 25–29, VIII, 1980), Beograd, 1982, p. 125-128.

Danilov, Grițco, Malahov 2002 — Danilov, M.; Grițco, A.; Malahov, L., *Cartea românească în colecțiile Muzeului Național de istorie a Moldovei. Catalog*, Ed. Tyrgeția, Chișinău, 2002.

Dankanits 1969 — Dankanits, A., *Vechi tipărituri transilvănene*, în „Revista bibliotecilor", XXII, 1969, nr. 2, p. 101.

Datorințele 1847 — *Datorințele supușilor cătră monarhul lor, pentru folosul școalelor românești celor din Țeara Ungurească și din părțile ei împreunate*, Buda, 1847.

Datorințele 1859 — *Datorințele supușilor cătră monarhul lor, pentru folosul școlarilor de legea drept-credincioasă răsăriteană*, Sibiu, 1859.

David 1934 — David, Al., *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, în „Luminătorul. Revista bisericii din Basarabia", LXVII, 1934, nr. 20, p. 788.

Dăianu 1906 — *Predicile lui Petru Maior. III. Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți*, ediție de Elie Dăianu, Cluj, 1906.

Dăianu 1907 — Dăianu, Elie, *O predică de Paști din 1848*, în „Răvașul", V, 1907, nr. 17–18, p. 307–314.

Dăianu 1908 — D[ăianu], E[lie], *Petru Maior, plagiator?*, în „Răvașul", VI, 1908, nr. 2, p. 55–58.

Deju 2010 — Deju, Georgeta, *„Transilvanice" din colecția muzeului devean. Însemne de proprietate*, în „Transilvania", 2010, nr. 11–12, p. 19–24.

Denić 1982 — Denić, Čedomir, *Povodom četiri knijge Samuila Miku Klajna*, în *Radovi V Jugoslovensko-Rumunskog Simpozijuma / Actele celui de al V-lea Simpozion iugoslavo-român*, (Beograd, 25–29, VIII, 1980), Beograd, 1982, p. 129–142.

Densusianu O. 1894 — Densusianu, Ovid, *Cântarea despre începutul românilor de Ioan Teodorovici*, în „Revista critică-literară", II, 1894, nr. 2, p. 81–84.

Densusianu O. 1920 — Densusianu, Ovid, *Literatura română modernă*, I, București, 1920.

Densușianu A. 1894 — Densușianu, Aron, *Istoria limbei și literaturei române*, ed. 2-a, Iași, 1894.

Densușianu A. 1894/A — Densușianu, Aron, *Cauzele persecuțiunilor lui S. Micul, G. Șincai și Petru Maior*, în „Revista critică-literară", II, 1894, nr. 4, p. 145–161.

Densușianu A. 1895 — Densușianu, Aron, *Arghir ca mit și tendință*, în „Revista critică-literară", III, 1895, nr. 2, p. 33–44.

Densușianu A. 1895/A — Densușianu, Aron, *Cărțile bisericești cu litere latine*, în „Revista critică-literară", III, 1895, nr. 5–6, p. 133–138.

Densușianu A. 1896 — Densușianu, Aron, *Arghir și Traian*, în „Revista critică-literară", IV, 1896, nr. 6, p. 161–167.

Densușianu A. 1896/A — Densușianu, Aron, *Din istoria Lexiconului de Buda*, în „Revista critică-literară", IV, 1896, nr. 7–8, p. 193–206.

Densușianu A. 1896/B — Densușianu, Aron, *Începuturile ziaristicei române*, în „Revista critică-literară", V, 1896, nr. 6, p. 177–182.

Densușianu A. 1896/C — Densușianu, Aron, *Un dicționar vechi*, în „Revista critică-literară", IV, 1896, nr. 2, p. 33–44.

Densușianu N. 1884 — Densușianu, Nicolae, *Revoluțiunea lui Horea în Transilvania și Ungaria*, București, 1884.

Dianu 1869 — Dianu, Gr. I., *Catalogul alfabetic de cărțile aflate în Biblioteca Centrală din București*, II, București, 1869.

Dianu 1869/A — Dianu, Gr. I., *Supliment la vol. I-II al Catalogului alfabetic de cărțile aflate în Biblioteca Centrală din București*, București, 1869.

Dimaras 1977 — Dimaras, C. Th., *Neoellenikos Diafotismos*, Atena, 1977.

DLR 1979 — *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900,* București, 1979.

Dóczy, Wellmann, Bakács — Dóczy, Jenő; Wellmann, Imre; Bakács, István, *A magyar gazdasági irodalom első századának könyvészete*, I-III, Budapest, 1934, 1938, 1956.

Domokos 1983 — Domokos, Sámuel, *Activitatea lui Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior la Tipografia din Buda pe baza documentelor necunoscute,* în *Typographia Universitatis Hungaricae Budae 1777–1848*, coord. Péter Király, Budapest, 1983, p. 293–299.

Dorobont 2006 — Dorobont, Elena, *Carte veche în Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud*, vol. III, Editura Eikon, Cluj, [2006].

Drăganu 1921–1922 — Drăganu, N., *Cea mai veche carte rákóczyană,* în „Anuarul Institutului de istorie națională", I, 1921–1922, p. 161–276.

Drăganu 1938 — Drăganu, N., *Histoire de la littérature roumaine de Transilvanie des origines á la fin du XVIII-e siécle*, București, 1938.

Dreghiciu 1981 — Dreghiciu, Doina, *Cartea românească veche de pe Valea Sebeșului (Catalog)*, I-III, în „Apulum", XIX, 1981, p. 487–498; XX, 1982, p. 491–505; XXI, 1983, p. 263–278.

Dreghiciu, Mircea 1999 — Dreghiciu, Doina; Mircea, Gabriela, *Un exemplar necunoscut al unui „Catehism" românesc („Pânea pruncilor", Bălgrad, 1702), păstrat la Alba Iulia*, în „Apulum", 36, 1999, p. 311–328.

Dudaș 1977 — Dudaș, Florian, *Carte veche românească în Bihor: sec. XVI–XVII. Catalog*, Oradea, 1977.

Dudaș 1979 — Dudaș, Florian, *Contribuții privind cartea românească veche. Epoca Luminilor*, în „Crisia", IX (1979), p. 338–380.

Dudaș 1979/A — Dudaș, Florian, *Vechile tipărituri românești din bisericile Bihorului*, Oradea, 1979.

Dudaș 1979/B — Dudaș, Florian, *Cărțile românești din Biblioteca lui Samuil Vulcan (Catalogul din 1829–1830),* în „Crisia", IX, 1979, p. 381–419.

Dudaș 1981 — Dudaș, Florian, *Zărandul și fapte din trecut*, București, 1981.

Dudaș 1987 — Dudaș, Florian, *Vechi cărți românești călătoare*, București, 1987.

Dudaș 1990 — Dudaș, Florian, *Memoria vechilor cărți românești. Însemnări de demult*, Oradea, 1990.

Dudaș 1992 — Dudaș, Florian, *Însemnări pe bătrâne cărți de cult*, București, 1992.

Dudaș 1996 — Dudaș, Florian, *Românii din Oradea în epoca Luminilor*, Vol. I, Oradea, 1996.

Dudaș 2007 — Dudaș, Florian, *Vechile tipărituri românești din Țara Bihorului*. Vol. I (1536–1760), vol. II (1761–1830), Timișoara, 2007.

Duicu 1983 — Duicu, Serafim, *Pe urmele lui Gheorghe Șincai*, București, 1983, p. 135–140.

Dumitran 2010 — Dumitran, Daniel, *Coordonate ale literaturii teologice românești în perioada Luminilor. Problema formării clerului*, în „Școala Ardeleană", IV, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2010, p. 247–261.

Dumitrescu 1912 — Dumitrescu, Al. T., *Foi volante din colecțiunea Academiei Române 1642–1866*, f. l., 1912.

Dumitrescu 1960 — Dumitrescu, Dinu A., *Îndreptări la Bibliografia românească veche*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXVIII, 1960, nr. 3–4, p. 371–374.

Dunăreanu 1970 — Dunăreanu, Elena, *Calendarele românești sibiene (1793–1970)*, Sibiu, 1970.

Dunăreanu, Popa 1979 — Dunăreanu, Elena; Popa, Aurelia, *Cartea românească sibiană (1544–1918)*, Sibiu, 1979.

Duțu 1965 — Duțu, Alexandru, *Contribuții documentare la tratatul de Istoria literaturii române*, în „Steaua", XVI, 1965, nr. 9, p. 118–124.

Duțu 1966 — Duțu, Alexandru, *Alte contribuții documentare la tratatul de Istoria literaturii române*, în „Steaua", XVII, 1966, nr. 6, p. 117–125.

Duțu 1968 — Duțu, Alexandru, *Coordonate ale culturii românești în secolul XVIII*, București, 1968.

Duțu 1972 — Duțu, Alexandru, *Cărțile de înțelepciune în cultura română,* București, 1972.

Edroiu 1978 — Edroiu, Nicolae, *Începuturile literaturii economice românești 1780–1810*, Cluj-Napoca, 1978.

Elian 1957 — Elian, Alexandru, *Primul manual de caligrafie chirilică românească,* în vol. *Prima sesiune științifică de bibliologie și documentare. București, 15–16 decembrie 1955. Comunicări și discuții*, București, 1957, p. 181–190.

Engel 1979 — Engel, Károly, *Din tezaurele bibliotecii noastre: tezele disputei publice filozofice susținute de Grigore Maior la Colegiul De Propaganda Fide în 1743,* în „Biblioteca și cercetarea", III, 1979, p. 146–187.

Erbiceanu 1903 — Erbiceanu, Constantin, *Bibliografia greacă sau cărțile grecești imprimate în Principatele Române în epoca fanariotă și dedicate domnitorilor și boierilor români: studii literare*, București, Tip. Cărților Bisericești, 1903.

Eustatievici 1790 — Eustatievici, Dimitrie, *Dezvoaltele și tâlcuitele Evanghelii*, Sibiu, 1790.

Expoziția 1926 — *Biblioteca Academiei Române. Expoziția a II-a. Cartea românească veche 1508–1820. Portrete și stampe alese. Deschidere la 5 martie 1926 ora 3 p. m.*, București, 1926.

Faiciuc 2011 — Faiciuc, Elisabeta, *Dicționar de calendare și almanahuri românești (DCAR). Partea I. Completări la bibliografia generală a calendarelor pentru perioada 1600–1918*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2011.

Filimon 1927–1928 — Filimon, Aurel, *Contribuțiuni la Bibliografia veche românească*, în „Dacoromania", V, 1927–1928, p. 601–619.

Filimon 1929–1930 — Filimon, Aurel, *Nouă contribuțiuni la Bibliografia veche românească*, în „Dacoromania", VI, 1929–1930, p. 374–387.

Filip 1970 — Filip, Mircea, *Cartea românească veche în Biblioteca „G. T. Kirileanu" Piatra Neamț*, Bacău, 1970.

Filip 2013 — Filip, Mircea, *Cartea românească veche în Biblioteca „G. T. Kirileanu", Piatra Neamț*. Bibliografie adnotată. Ediția a II-a (îngrijită de Viorel Savin), Piatra-Neamț, 2013.

Filipoiu 1980 — Filipoiu, Onisim, *Poemul cosimellian. Unele considerații privind primele ediții*, în „Buletinul intern al Cenaclului literar-itinerant «Mihai Eminescu»", II, 1980, nr. 1 (3), p. 6–17.

Fináczy 1899–1902 — Fináczy, Ernö, *A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában,* I-II, Budapest, 1899, 1902.

Floarea 1816 — *Floarea adevărului pentru pacea și dragostea de obște*, Blaj, 1816.

Floarea 2004 — *Floarea adevărului pentru pacea și dragostea de obște. Păstorească poslanie sau dogmatica învățătură a Besearicii Răsăritului.* Cuvânt înainte de IPS Lucian Mureșan. Studiu istorico-teologic de Cristian Barta. Ediție, glosar, indice de Meda-Diana Hotea, Cluj-Napoca, Argonaut, 2004.

Florescu 1980 — Florescu, Aurelia, *Un Acatist imprimat la Râmnic între anii 1737–1739*, în „Mitropolia Olteniei", 1980, nr. 3–6, p. 491–494.

Florescu 1998 — Florescu, Aurelia, *Gravura râmniceană (1705–1827)*, Editura Aius, Craiova, 1998.

Florescu 2000 — Florescu, Aurelia, *Tezaur. Carte românească veche: 1557–1830*, Craiova, 2000.

Fragment 1907 — *Fragment din Propovedaniile lui Petru Maior, (Volumul III al Predicilor, ce vor apărea în zilele acestea),* în „Răvașul", V, 1907, nr. 21–22, p. 360–361.

Frînculescu 1980 — *Retorică românească: antologie*. Ediție îngrijită, prefață și note de Mircea Frînculescu, București, 1980.

Furdui 1974 — Furdui, Titus, *Tipărituri românești vechi în colecțiile Bibliotecii Academiei R. S. România – Filiala Cluj,* în ****100 de ani de la înființarea primei biblioteci publice din județul Galați. Volum jubiliar,* Galați, 1974, p. 101–112.

Furdui 1978 — Furdui, Titus, *O „tipăritură" românească veche „arădană" în Biblioteca Academiei R. S. România – Filiala Cluj-Napoca,* în „Ziridava", X, 1978, p. 691–698.

Furdui 1980 — Furdui, Titus, *Tipăriturile românești vechi din Biblioteca Academiei R. S. R., Filiala Cluj-Napoca, provenite din biblioteca personală a lui Timotei Cipariu,* în „Biblioteca și cercetarea", II, 1980, p. 131–165.

Furdui 1980/A	Furdui, Titus, *Reeditările de texte românești vechi, simbol al continuității bimilenare a poporului român în patria noastră,* în „Biblioteca și cercetarea”, IV, 1980, p. 357–390.
Furtună 1915	Furtună, D., *Preoțimea română în secolul al XVIII-lea,* Vălenii de Munte, 1915.
G. T. 1890–1891	G. T., *Teologie dogmatică și moralicească*, în „Biserica Ortodoxă Română”, XIV, 1890–1891, nr. 6, p. 438–443.
G. V. 1894	G. V., *Din pățaniile limbei române*, în „Revista critică-literară”, II, 1894, nr. 9, p. 383–384.
Gáldi 1939	Gáldi, László, *Argirus históriája az oláh irodalomban*, în „Philologiai Közlöny”, LXIII, 1939, p. 153–172, și în vol. cu același titlu, Budapest, 1939, p. 24.
Gáldi 1939/A	Gáldi, Ladislau, *Contribuție la cunoașterea romantismului românesc,* în „Convorbiri literare”, LXXII, 1939, nr. 10–12, p. 1866–1874.
Gáldi 1940	Gáldi, László, *XVIII századi humanizmusunk és a románság. L'humanisme hongrois du XVIIIe siecle et les roumains,* Budapest, 1940.
Gáldi 1941	Gáldi, Ladislau, *Simeon Magyar, ein rumänischer Pionier der josephinischen Schulreform,* în „Archivum Europae Centro-Orientalis”, VII, 1941, fasc. 1–4, p. 489–526.
Gáldi 1971	Gáldi, Ladislau, *Introducere în istoria versului românesc,* București, 1971.
Gaster 1883	Gaster, Mozes, *Literatura populară română,* București, 1883.
Gaster 1891	Gaster, Mozes, *Chrestomație română. Texte tipărite și manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale și un glosar francez,* I-II, Leipzig-București, 1891.
Gaster 1896	Gaster, Mozes, *Geschichte der rumänischen Literatur,* în Gustav Gröber, *Grundriss der romanischen Philologie,* II. Band, 3 Ableitung, Strassburg, 1896, p. 262–428.
Gavrilovič 1974	Gavrilovič, Nikola, *Istorija ćiriliskih Štamparija u habsburškoj monarhiji u XVIII veku,* Novi Sad, 1974.
Gavrilovici 1978	Gavrilovici, Nikola, *Versiunea românească a „Catehismului mic” de Jovan Raici*, în „Mitropolia Banatului”, XXVIII, 1978, nr. 7–9, p. 358–368.
Gârleanu 1865	Gârleanu, Ion C., *Catalogul alfabetic de cărțile aflate în Biblioteca Centrală*, [I], București, 1865.
GBC	*George Barițși contemporanii săi*, I–X, București, 1973–2003.
Georgescu 1934	Georgescu, Ioan, *Tipografia seminarului din Blaj*, în „Boabe de grâu”, V, 1934, nr. I, p. 1–31.
Georgescu 1960	Georgescu, Valentin Al., *Trăsăturile generale și izvoarele Codului Calimach*, în „Studii. Revistă de istorie”, XIII, 4, 1960, p. 73–106.
Gherman 1995	Gherman, Mihai Alin, *Bucoavna de la Cluj (1744)*, în „Biblioteca și cercetarea”, XIX, 1995, p. 67–70.
Gherman, Mârza 1988	Gherman, Alin Mihai; Mârza, Eva, *Studiu filologic*, în *Bucoavna Bălgrad 1699*, ediție critică, Alba Iulia, 1988, p. 73–93.
Ghibănescu 1923	Ghibănescu, G., *De prin librăriile Ardealului și celelalte provincii românești*, în „Ion Neculce”, III, 1923, Fascicola 3, p. 245–247.
Ghibu 1915	Ghibu, Onisifor, *Școala românească în Transilvania și Ungaria*, București, 1915.
Ghibu 1916	Ghibu, Onisifor, *Din istoria literaturii didactice românești*, București, 1916 (extras din „Analele Academiei Române”, Memoriile Secțiunii literare, Seria II, tom. XXXVIII, 1915–1916, p. 1–359).
Ghibu 1934–1935	Ghibu, Onisifor, *Contribuții la istoria poeziei noastre, populare și culte,* în „Analele Academiei Române”, Memoriile Secțiunii literare, Seria III, tom. VII, (1934–1935), p. 1–36 (și extras).

Ghibu 1975	Onisifor, Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*. Ediție îngrijită de Octav Păun, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975.
Ghinis, Mexas 1959	Ghinis, D. S.; Mexas, V. G., *Eleniki bibliographia (1800–1863)*, Tom I (1800–1838), Athena, 1959.
Ghișe, Teodor 1972	Ghișe, Dumitru; Teodor, Pompiliu, *Fragmentarium iluminist*, Cluj-Napoca, 1972.
Giura 2008	Giura, Maura, *Iluminismul românesc între influența germană și cea franceză*, în „Transilvania", nr. 2/2008, p. 80–84.
Glück 1975	Glück, Eugen, *Contribuții cu privire la viața și activitatea lui Nicolae Horga Popovici*, în „Ziridava", V, 1975, p. 155–168.
Gram. 1923	*Primii gramatici români bănățeni. Gramatica lui Constantin Diaconovici Loga, Buda 1822 și fragmente din viața și faptele lui*, Caransebeș, 1923 (reproducere din „Foaia diecezană", XXXVII, 1922, nr. 1–14, 28, 50–51; XXXVIII, 1923, nr. 1–5).
Grama 1884	Grama, Alexandru V., *Istoria Besericei Românești Unite cu Roma de la începutul creștinismului până în zilele noastre,* Blaj, 1884.
Grămadă 1960	Grămadă, Livia, *Istoria lui Millot în tălmăcirile lui Ioan Molnar Piuariu,* în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", Series IV, Fasciculus 2, Philologia, 1960, p. 161–175.
Grămadă, Protase 1958	Grămadă, Livia; Protase, Maria, *Preocupări de teorie literară la români între 1780 și 1830,* în „Studia Universitatum Victor Babeș et Bolyai", Tomus III, nr. 6, Series IV, Fasciculus 1, Philologia, 1958, p. 49–65.
Gross 1886	Gross, Julius, *Kronstädter Drucke 1535–1886. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte Kronstadts,* Brașov, 1886.
Guțu Romalo 1980	Rădulescu, Ion Heliade, *Gramatică românească*, ediție și studiu de Valeria Guțu Romalo, Editura Eminescu, București, 1980.
Györy 1910	Györy, Tibor, *Magyarországi orvosi bibliograhiája 1472–1899,* Budapest, 1910.
Halima 1963	*Halima și alte cărți populare,* ediție îngrijită de Ion Chițimia și Dan Simonescu, București, 1963.
Hanga 1903	Hanga, Gavril, *Rugăciune în vremea de foamete și de război,* în „Telegraful român", LI, 1903, nr. 10, p. 43.
Hangiu 1978	Hangiu, Ion, *Reviste și curente în evoluția literaturii române*, București, Editura didactică și pedagogică, 1978.
Hasdeu 1877	Hasdeu, Bogdan Petriceicu, *Dialectologia. Versul Catrónței de Petru Furdui. Specimen de graiul român din Munții Abrudului în Transilvania,* în „Columna lui Traian", VIII, 1877, p. 184–187.
Hasdeu 1879	Hasdeu, Bogdan Petriceicu, *Cărțile poporane ale românilor în secolul XVI în legătură cu literatura poporan cea nescrisă,* București, 1879.
Hasdeu 1886–1887	Hasdeu, Bogdan Petriceicu, *Etymologicum Magnum Romaniae,* I-II, București, 1886–1887.
Hasdeu 1936	Hasdeu, Bogdan Petriceicu, *Cărțile poporane,* ediție de Petre V. Haneș, București, 1936.
Hațeganu 1975	Hațeganu, Lucia, *Cartea veche românească din biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia*, în „Apulum", XIII, 1975, p. 353–372.
Hațeganu 1976	Hațeganu, Lucia, *Cartea veche românească în Biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia*, în „Apulum", XIV, 1976, p. 225–250.
Hațeganu 1977	Hațeganu, Lucia, *Cartea veche românească în Biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia*, în „Apulum", XV, 1977, p. 371–391.
Hațeganu, Lupan 1979	Hațeganu, Lucia; Lupan, Doina, *Cartea veche românească în Biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia*, în „Apulum", XVII, 1979, p. 385–440.

Hâncu 1965	Hâncu, G., *Cartea românească veche în Biblioteca „V. A. Urechia”,* Galați, 1965.
Herseni 1980	Herseni, Traian, *Cultura psihologică românească,* București, 1980.
Hochmeister 1873	Hochmeister, Adolf, *Leben und Wirken des Martin Edler von Hochmeister,* Sibiu, 1873.
Hodîrnău 1976	Hodîrnău, Marcel, *Calendarul românesc din anul 1814*, în „Revista Muzeelor și Monumentelor. Muzee”, 1976, nr. 5, p. 46–48.
Hodoș, Sadi Ionescu 1913	Hodoș, Nerva; Sadi Ionescu, Al., *Publicațiunile periodice românești,* I, București, 1913.
Horány 1775	Horányi, Alexius, *Memoria Hungarorum et provincialium scriptis editis notorum,* I, Viena, 1775.
Horány 1792	Horányi, Alexius, *Nova memoria Hungarorum et provincialium scriptis editis notorum,* I, Pesta, 1792.
Horhoi, Oancea-Raica 2007	Horhoi, Doina, Oancea-Raica, Claudia, *Blajul – un topos spiritual în cultura română*, în „Școala Ardeleană”, II, coord. Ioan Chindriș, Oradea, 2007, p. 209–217.
Huț 2011	Huț, Anca-Daniela, *Protecția spirituală a cărții vechi din Țara Hațegului (secolele XVIII–XIX)*, în „Terra Sebus”, nr. 3, 2011, p. 369–378.
Iacob 2001	Iacob, Niculina, *Limbajul biblic românesc (1640–1800),* vol. I-II, Editura Universității Suceava, 2001 (Vol. I: *Aspecte ale evoluției limbii române literare până la 1840,* 240 p.; vol. al II-lea: *Biblia de la Blaj – text de referință în tradiția biblică românească*; cu *Indice de cuvinte, sintagme, forme pentru fiecare volum*).
Iacob 2004	Iacob, Niculina, *Biblia de la Blaj – Moment de referință în cultura românească*, în Conferințele Academiei Române. Ciclul „Limba română și relațiile ei cu istoria și cultura românilor”, Editura Academiei Române, București, 2004.
Iacob, Chindriș 2011	Iacob, Niculina; Chindriș, Ioan, *Petru Pavel Aron în texte antologice*, în „Școala Ardeleană”, V, coord. Ioan Chindriș și Niculina Iacob, Oradea, 2011, p. 18–88.
Iacobescu 1993	Iacobescu, Mihai, *Din istoria Bucovinei*, București, 1993.
Iarcu 1865	Iarcu, Dimitrie, *Analele bibliografice române. Repertoriu cronologic sau Catalog general de cărțile române imprimate de la adoptarea imprimeriei, jumătate secolu XVI și până astăzi, 1550–1865 esclusive,* București, 1865.
Iarcu 1873	Iarcu, Dimitrie, *Bibliografia cronologică română sau catalog general de cărțile române imprimate de la adoptarea imprimeriei, jumătate secolu XVI și până astăzi 1550–1873,* București, 1873.
IBR 1958	*Istoria Bisericii Românești. Manual pentru institutele teologice,* II, București, 1958.
Icoane 1929	*Icoane din trecutul cultural al Aradului. Dascălul Moisă Bota*, în „Biserica și școala”, LIII, 1929, nr. 41, 43 și 47.
Ideologia 1968	*Ideologia generației române de la 1848,* București, 1968.
Iftinchi 1962	Iftinchi, Gheorghe, *Gramatica germano-română a lui Anton de Marki*, în „Studii și cercetări științifice”, seria Filologie, fasc. 2, 1962, p. 221–239.
IMR 1972	*Istoria medicinei române,* București, 1972.
Ionașcu 1914	Ionașcu, Romulus, *Gramaticii români,* Iași, 1914.
Ionescu 1912	Ionescu, G., *Tipografia din Sibiu,* în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie”, XIII, Partea I-II, 1912, p. 129–153.
Ionescu 1935	Ionescu, Ion, *Prima aritmetică tipărită în limba română,* în „Gazeta matematică”, XLI, 1935, septembrie, p. 20–24.
Iordan 1943	Iordan, Al., *Petru Beran și primul Bucvar bulgar,* în „Timocul”, X, 1943, caiet. II-III, p. 17–28.

Iorga 1901 — Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688–1821),* I-II, București, 1901.

Iorga 1906 — Iorga, Nicolae, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene. II. Inscripții și însemnări (*Vol. XIII din *Studii și documente cu privire la istoria românilor),* București, 1906.

Iorga 1907 — Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea – de la 1821 înainte,* I, București, 1907.

Iorga 1908 — Iorga, Nicolae, *Inscripții din bisericile României,* II, București, 1908.

Iorga 1908–1909 — Iorga, Nicolae, *Istoria bisericii române,* I-II, București, 1908–1909.

Iorga 1915 — Iorga, Nicolae, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria,* I-II, București, 1915.

Iorga 1920 — Iorga, Nicolae, *Lucien Repey și cele dintâi „Istorii Universale" în românește,* în „Revista istorică", VI, 1920, nr. 7–9, p. 125–136.

Iorga 1922 — Iorga, Nicolae, *Istoria presei românești de la primele începuturi până la 1916,* București, 1922.

Iorga 1925 — Iorga, Nicolae, *Cea dintâi Istorie universală tipărită în Transilvania,* în „Analele Academiei Române", Memoriile Secțiunii istorice, Seria III, tom. IV, București, 1925, p. 381–383.

Iorga 1928 — Iorga, Nicolae, *Istoria învățământului românesc,* București, 1928.

Iorga 1931 — Iorga, Nicolae, *Tipărituri românești necunoscute,* în „Revista istorică", XVII, 1931, nr. 1–3, p. 25–27.

Iorga 1938 — Iorga, Nicolae, *Istoria românilor,* VII-VIII, București, 1938.

Iorga 1969 — Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea,* ed. II-a, I-II, București, 1969.

Iorgovici 1979 — Iorgovici, Paul, *Observații de limba rumânească*. Prefață de Ștefan Munteanu. Ediție critică, studiu introductiv, tabel cronologic, note și bibliografie de Doina Bogdan-Dascălu și Crișu Dascălu, Timișoara, 1979.

Iosipescu 1957 — Iosipescu, Elena, *Fondul de cărți românești vechi din Biblioteca Centrală Universitară și bibliotecile de facultăți,* în ****Prima sesiune științifică de bibliologie și documentare. București, 15–16 decembrie 1955. Comunicări și discuții,* București, 1957, p. 134–136.

Istoria 1968 — *Istoria literaturii române*, II, București, Editura Academiei, 1968.

Istrati 1929 — Istrati, N., *Priviri asupra bibliografiei pedagogice românești,* în „Concepții și realizări în pedagogie. Buletinul nr. 5 și programul de activitate pe 1929–1930 al Seminariului de Pedagogie Teoretică", București, 1929, p. 285–338.

Ivașcu 1967 — Ivașcu, George, *Din istoria teoriei și a criticii literare românești 1812–1866*, București, 1967.

Ivașcu 1969 — Ivașcu, George, *Istoria literaturii române*, I, București, 1969.

Ivič 1936–1937 — Ivič, Aleksa, *Documente referitoare la mișcarea literară și culturală a românilor din Ungaria în secolele XVIII și XIX*, în „Analele Academiei Române", Memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom. XVIII, 1936–1937, p. 115–152.

Ivici 1927 — Ivici, Alexe, *Acte privitoare la Dimitrie Cichindeal*, în „Revista istorică", XIII, 1927, nr. 10–12, p. 380–384.

Izsák 1956 — Izsák, Samuil, *Din trecutul legăturilor medicale româno-maghiare*, București, 1956.

Izsák 1968 — Izsák, Samuil, *Iluminismul medical românesc*, în *Studii de istoria medicinei*, sub redacția lui Valeriu L. Bologa și Samuil Izsák, Cluj, 1968.

Izvoranu 1960 — Izvoranu, Stelian, *Literatura dreptului bisericesc în veacul XIX. Colecții canonice, manuale, studii și monografii*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXVIII, 1960, nr. 5–6, p. 468–495.

Întrebare 1896 — *Întrebare,* în „Revista critică-literară", IV, 1896, nr. 5, p. 160.

Jumară 2004 — Jumară, Dan, *Un manuscris inedit despre tipografiile românești*, în „Xenopoliana", XII, 2004, p. 117–120.

Jurchescu 1959 — Jurchescu, Liviu, *Paul Iorgovici,* în „Scrisul bănățean", X, 1959, nr. 11, p. 84–87.

Katalog 1896 — *Katalog der Bibliothek des Baron Brukenthal'schen Museum in Hermannstadt*, Erstes Heft, Sibiu, 1896.

Katona 1778 — Katona, István, *Historia critica Rerum Hungariae*, vol. 39, Pesta, 1778.

Király 1983 — Király, Péter, *Zur Frage der Osteuropäischen Schriftsprachen und Rechtschreibung in Lichte der Druckwerke der Universitätsdruckerei in Ofen*, în *Typographia Universitatis Hungaricae Budae 1777–1848*, coord. Péter Király, Budapest, 1983, p. 35–43.

Kodrescu 1875 — Kodrescu, Iancu Al., *Biblio-hronologie română,* în „Buciumul român", I, 1875, p. 46–48; 93–96; 142–144; 190–192; 238–240; 287–288; 335–336; 382–384; 431–432; 478–480; 527–528; 569–571.

Kogălniceanu 1855 — Kogălniceanu, Mihail, *Jurnalismul românesc în 1855*, în „România literară", Iași, 1855, nr. 4, p. 52.

Köpeczi 1983 — Köpeczi, Béla, *Le rôle de l'Imprimerie Universitaire de Buda dans le développement culturel des peuples de l'Europe Centrale et Orientale á la fin du XVIII-e et au début du XIX-e siècle*, în *Typographia Universitatis Hungaricae Budae 1777–1848*, coord. Péter Király, Budapest, 1983, p. 29–34.

Kósa 1945 — Kósa, Jean, *Un ouvrage économique en cinq langues,* în „Revue d'histoire comparée", Budapest, XXIII, 1945, nr. 3, p. 208–210.

Kossa 1904 — Kossa, Gyula, *Magyar állatorvosi könyvészet 1472–1904,* Budapest, 1904.

Kostić 1915 — Kostić, Mita, *Zaharias Orfelinus Kalligraphie*, în „Archiv für slavische Philologie", Berlin, XXXVI, 1915, p. 155–165.

Krafft 1905 — *Expoziția Asociațiunii 1905. Expoziția generală română, București 1906. Catalogul Librăriei și Tipografiei W. Krafft în Sibiu,* Sibiu, 1905.

Lacea 1922–1923 — Lacea, C., *Contribuție la Bibliografia românească*, în „Dacoromania", III, 1922–1923, p. 799–801.

Lacea 1929–1930 — Lacea, C., *Cel mai vechi calendar românesc*, în „Dacoromania", VI, 1929–1930, p. 357–359.

Lascu 1943 — Lascu, Nicolae, *Vasile Aaron și Ovidiu,* în „Studii Literare", II, 1943, p. 26–66.

Legrand 1928 — Legrand, Émile, *Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par des grecs au XVIII-ème siècle*, editori Louis Petit, Hubert Pernot, II, Paris, 1928.

Leu 1993/B — Leu, Valeriu, *Cartea și lumea rurală în Banat (1700–1848)*, Cluj-Napoca, 1993.

Leu 1996 — Leu, Valeriu, *Cartea veche românească în bisericile eparhiei Caransebeșului*, Reșița, 1996.

Literat 1996 — Literat, Valeriu, *Biserici vechi românești din Țara Oltului*, Cluj-Napoca, 1996.

Lițiu 1968 — Lițiu, Gheorghe, *Contribuții la studiul circulației vechilor cărți bisericești*, în „Mitropolia Banatului", XVIII, 1968, nr. 7–9, p. 461–472.

Loga 1971 — *Constantin Diaconovici Loga*, ediție îngrijită de Ion Iliescu, Timișoara, 1971.

Loghin 1926 — Loghin, C., *Istoria literaturii române din Bucovina*, Cernăuți, 1926.

Loghin 1976 — Loghin, Georgeta, *Fabula în literatura română*, Iași, 1976.

Lugoșianu 1895 — Lugoșianu, O., *Societatea Femeilor Române din anul 1815*, București, 1895.

Lumperdean 1999 — Lumperdean, Ioan, *Literatura economică românească din Transilvania la începutul epocii moderne*, București, 1999.

Lungu 1978 — Lungu, Ion, *Școala Ardeleană*, București, 1978.

Lupan 1982 — Lupan, Doina, *Cartea românească veche în colecția Muzeului Mixt Sebeș. II. Catalog*, în „Apulum", XX, 1982, p. 507–527.

Lupan, Hațeganu 1974	Lupan, Doina; Hațeganu, Lucia, *Cartea veche românească în Biblioteca Muzeului de istorie Alba Iulia*, în „Apulum", XII, 1974, p. 359–394.
Lupaș 1916	Lupaș, Ioan, *Din trecutul ziaristicei românești*, Arad, 1916.
Lupaș 1921–1922	Lupaș, Ioan, *Cea mai veche revistă literară românească*, în „Anuarul Institutului de istorie națională", I, 1921–1922, p. 120–137.
Lupaș 1926	Lupaș, Ioan, *Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardelene*, Sibiu, 1926.
Lupaș 1930	Lupaș, Ioan, *Cronicari și istorici români din Transilvania*, I, Craiova, 1930.
Lupaș 1939	Lupaș, Ioan, *Doctorul Ioan Piuariu-Molnar. Viața și opera lui*, în „Analele Academiei Române", Memoriile Secțiunii istorice, Seria III, tom. XXI, București, 1939, mem. 20, p. 653–697 (și aparte, București, 1939).
Lupaș 1963	Lupaș, Octavian, *Preotul Nicolae Horga Popovici, cărturar de acum un veac și jumătate*, în „Mitropolia Banatului", XIII, 1963, nr. 5–8, p. 262–272.
Lupeanu-Melin 1929	Lupeanu-Melin, Alexandru, *Xilografii de la Blaj 1750–1800*, Blaj, 1929.
Macrea 1959	Macrea, Dimitrie, *Lingviști și filologi români*, București, 1959.
Magazin 1971	*Documente inedite din arhiva lui Gheorghe Lazăr*, în „Magazin", XV, nr. 705, p. 2 (interviu cu Onisifor Ghibu).
Magyarország Bibliographiája 1989	*Magyarország Bibliographiája, 1712–1860. Könyvészeti kimutatása a magyarországban s hazánkra vonatkozólag külföldon megjelent nyomtatványoknak*, vol. VII, Budapest, 1989.
Maior 1816	Maior, Petru, *Contemplatio Recensionis in Valachicam Anticriticam Literariis Ephemeridibus Vienensibus Nro. 7. Februar, 1816, divulgatae,* Buda, 1816 (ediție recentă, cu traducere românească: Petru Maior, *Scripta minora,* ediție îngrijită de Ioan Chindriș, București, 1997, p. 100–109; 145–152).
Maior 1921	Maior, Petru, *La centenarul morții sale. Extrase din istoria pentru începutul românilor. Cartea de predică. Propovedanii. Didahii*, București, („Pagini alese din scriitori români", nr. 27), București, 1921.
Manolache 1987–1988	Manolache, Gabriela, *Consumul de hârtie în lumina evidențelor contabile ale tipografiei din Blaj (1807–1818)*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie", Cluj-Napoca, XVIII, 1987–1988, p. 502–523.
Manolache 1988	Manolache, Gabriela, *Date privind tipărirea „Bibliei de la Blaj"*, în „Biblioteca și cercetarea", Cluj-Napoca, XII, 1988, p. 234–241.
Maria 2011	Maria, Cornel, *Cartea românească veche în tipografia dinastiei Bart (sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea,* teză de doctorat în manuscris, susținută în 2011 la Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba Iulia, coordonator Eva Mârza.
Maria 2012	Maria, Cornel, *Adăogiri și rectificări la Bibliografia românească veche,* în „Transilvania", 2012, nr. 5–6, p. 29–32.
Maria 2013	Maria, Cornel, *Bibliografia Românească Veche, o listă deschisă*, în „Transilvania", 2013, nr. 5–6, p. 37–41.
Marian 1900	Marian, Simeon Fl., *Inscripțiuni de pe manuscripte și cărți vechi din Bucovina. Partea I. Inscripțiunile de pe manuscriptele și cărțile din districul Câmpulungului*, Suceava, 1900.
Marian 1937	Marian, Victor, *Aritmetica lui G. Șincai*, în „Țara Bârsei", IX, 1937, p. 250–254.
Marienescu 1883	Marienescu, Atanasie Marian, *Viața și operele lui Petru Maior*, București, 1883.
Marinescu, Mischevca 2010	Marinescu, Florin; Mischevca, Vlad, *Cărțile românești din Biblioteca Mânăstirii Athonite „Sfântul Pavel"*, Atena, 2010.
Marino 1964	Marino, Adrian, *Iluminiștii români și problema „cultivării" limbii (I)*, în „Limba română", XIII, 1964, nr. 5, p. 467–482; Adrian Marino, *Iluminiștii români și problema „cultivării" limbii (II)*, în „Limba română", XIII, 1964, nr. 6, p. 571–586.

Márki 1881	Márki, Sándor, *Bihari román írók*, Oradea, 1881.
Matei 2009	Matei, Larisa, *Viața si activitatea lui Ioan Budai-Deleanu (1760–1821)*, în „Școala Ardeleană", III, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2009, p. 242–269.
Matei 2009/A	Matei, Larisa, *Din textele lui Ion Budai-Deleanu: Traducerile oficiale*, în vol. *Cercetarea și perspectivele digitizării*, editori Ana Maria Roman-Negoi, Eva Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 290–296.
Maxim 1942	Maxim, V., *De festis conciliarum oecumenicorum in Ecclesia Bysantina*, Roma, 1942.
Mazilu 1994	Mazilu, D. H., *Recitind literatura română veche*, vol I, Partea I, *Privire generală*, Editura Universității București, 1994.
Mălinaș 1993	Mălinaș, Constantin, *Catalog de cartea românească veche*, Oradea, 1993.
Mălinaș 2003	Mălinaș, Constantin, *Contribuții la istoria Iluminismului românesc din Transilvania. Ioan Corneli 1762–1848*, Oradea, 2003.
Mălinaș 2007	Mălinaș, Constantin, *Ionii Școlii Ardelene la Oradea*, în „Școala Ardeleană", II, coord. Ioan Chindriș, Oradea, 2007, p. 102–155.
Mălinaș, Călușer 2006	Mălinaș, Constantin; Călușer, Iudita, *Biblioteca Gimnaziului Greco-catolic de Băieți din Beiuș 1828–1918*, Oradea, 2006.
Mârza 1979	Mârza, Eva, *Carte veche românească pe Valea Gălzii, jud. Alba. (Catalog)*, în „Apulum", XVII, 1979, p. 341–367.
Mârza 1994	Mârza, Iacob, *Din cărțile unui intelectual blăjean: preotul Ioan Olteanu (1804–1875)*, în „Biblioteca și cercetarea", Cluj-Napoca, XVIII, 1994, p. 48–53.
Mârza 1998	Mârza, Eva, *Din istoria tiparului românesc, Tipografia de la Alba Iulia*, Sibiu, 1998.
Mârza 2004	Mârza, Eva, *Bibliografia cărților blăjene de la începuturile tipografiei până la anul 1948*, Blaj, 2004.
Mârza 2009	Mârza, Eva, *Explorări bibliologice*, Sibiu, 2009.
Mârza 2009/A	Mârza, Eva; Mârza, Andreea, *Transilvania în opera polihistorului slovac Mathias Bel (1684–1749)*, în „Annales Universitatis Apulensis", Series Historica, 2009, nr. 13, p. 115–123.
Mârza 2013	Mârza, Eva, *Tipograful vienez Joseph Lorenz von Kurzböck și cartea românească veche, vector al identității culturale*, în „Transilvania", 2013, nr. 5–6, p. 13–19.
Mârza, Bogdan 2013	Mârza, Eva; Bogdan, Florin (editori), *Repertoriul tipografilor, gravorilor, patronilor, editorilor cărților românești (1508–1830),* Sibiu, 2013.
Mârza, Dreghiciu 1989	Mârza, Eva; Dreghiciu, Doina, *Cartea românească veche în județul Alba. Secolele XVI–XVII. Catalog*, Alba Iulia, 1989.
Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007	Mârza, Eva; Dreghiciu, Doina; Mircea, Gabriela, *Pietre pentru zidirea românității moderne. Vechile tipărituri blăjene de la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia (1747–1830)*, Alba Iulia, 2007.
Mârza, Rus 2004	Mârza, Eva; Rus, Anton, *Bibliografia cărților blăjene de la începutul tipografiei până la anul 1948*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2004.
Meteș 1918	Meteș, Ștefan, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Ardeal și Ungaria,* vol. I până la 1700, Arad, 1918.
Meteș 1936	Meteș, Ștefan, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria*, Sibiu, 1936.
MH 1781	„Magyar hírmandó", 1781, p. 340.
Miclăuș 1977	Miclăuș, Paul, *Semiotica lingvistică,* Timișoara, 1977.
Micu 1791	Micu, Samuil, *Responsum ad Crisim Josephi Caroli Eder in Supplicem Libellum Valachorum Transylvaniae iuxta numeros ab ipso positos,* în Iosif Pervain, *Studii de literatură română,* Cluj, 1971, p. 42–72.

Micu 1887 — Micu, Emilian, *Despre poesia poporală,* în „Luminătoriul", VIII, 1887, nr. 83, p. 2–3; nr. 84, p. 2.

Micu 1889 — Micu, Emilian, *O carte românească scrisă în Banatul Timișoarei și tipărită în Moldova în orașul Iași la anul 1765,* în „Luminătoriul", X, 1889, nr. 66–67.

Micu 1892 — *La domnul Emilian Micu în Kissoda p. u. Temesvár se află de vânzare următoarele cărți din biblioteca sa, și anume,* în „Tribuna", Sibiu, IX, 1892, nr. 253, p. 1012.

Micu 1894 — Micu, Emilian, *Material pentru istoria tipografiei române,* în „Transilvania", XXV, 1894, nr. 6, p. 168–175.

Micu 1894/A — Micu, Emilian, *O scrisoare necunoscută a lui Petru Maior,* în „Revista critică-literară", II, 1894, nr. 2, p. 68–72; nr. 3, p. 123–140.

Micu 1895 — Micu, Emilian, *Momente din viața lui Petru Maioru de Dicio-Sânmartin*, în „Transilvania", XXVI, 1895, nr. 8, p. 234–238; nr. 9, p. 276–283.

Micu 1910 — Micu, Emilian, *Din istoria culturală a românilor din Austro-Ungaria. Contribuții fragmentare la istoria Tipografiei ilirico-românești din Viena 1770–1793 și 1795*, în „Transilvania", XLI, 1910, nr. 1–2, p. 17–30.

Micu 1995 — Micu, Samuil, *Istoria românilor*, II. Ediție princeps după manuscris de Ioan Chindriș, București, Viitorul Românesc, 1995.

Micu 2007 — Micu, Samuil, *Loghica*, ediție, studiu introductiv și note de Alin-Mihai Gherman, Cluj-Napoca, Argonaut, 2007.

Mihailović 1964 — Mihailović, Gheorghije, *Srpska bibliografija XVIII veka,* Beograd, 1964.

Mihăilescu 1968 — Mihăilescu, Dan, *Din activitatea editorială în epoca iluminismului în sudul Transilvaniei,* în „Cumidava", II, 1968, p. 147–151.

Mihu 1981–1982 — Mihu, Elena, *Cartea românească de pe valea Nirajului. Document al continuității de viață și cultură națională*, în „Marisia", XI–XII, 1981–1982, p. 91–98.

Mihu 1994 — Mihu, Elena, *Cartea veche românească pe valea Beicii (jud. Mureș)*, în „Marisia", XXIII–XXIV, 1994, p. 365–390.

Mihu, Bogdan 2008 — Mihu, Elena; Bogdan, Florin, *Ceasloave blăjene (1751–1753)*, în „Libraria", VII, 2008, p. 159–169.

Milian 1893 — Milian, P., *Ceva despre poetul poporal Ioan Barac și despre scrierile lui*, în „Transilvania", XXIV, 1893, nr. 3, p. 75–80.

Minea 1929–1931 — Minea, I., *Cărți vechi necunoscute sau rare,* în „Cercetări istorice", V-VII, 1929–1931, p. 378–380.

Mircea 1982/A — Mircea, Ioan, *Tipărituri apărute la Blaj în primii 25 de ani de activitate a tipografiei (1747–1771), relevate de un document de epocă*, în „Apulum", XX, 1982, p. 207–213.

Mircea 1982/B — Mircea, Ioan, *Tipărituri apărute la Blaj în primii 25 de ani de activitate a tipografiei (1747–1771), relevate de un document de epocă*, în „Acta Musei Napocensis", XIX, 1982, p. 687–694.

Mircea 1988 — Mircea, Ioan, *Prezența cărții vechi românești pe meleaguri clujene*, în „Biblioteca și cercetarea", Cluj-Napoca, 1988, p. 215–233.

Mircea 1995 — Mircea, Gabriela, *Vechi tipărituri blăjene la bicentenarul Bibliei din 1795*. Catalogul expoziției temporare din noiembrie 1995, de la Sala Unirii, Alba Iulia, 1995.

Mircea 1996 — Mircea, Gabriela, *Despre tipăriturile vechi blăjene incerte și necesitatea evaluării lor sistematice*, în „Apulum", XXXIII, 1996, p. 19–32.

Mircea 1997 — Mircea, Gabriela, *Crochiu istorico-bibliografic privind imprimarea la Blaj a „Abecedarului" (1787–1788) și a „Bucoavnei" (1793), necunoscute BRV-ului*, în „Apulum", 34, 1997, p. 335–340.

Mircea 2007 — Mircea, Gabriela, *Tractatul despre locurile theologicești, Blaj, 1811. O tipăritură veche românească neinclusă în BRV*, în „Școala Ardeleană", II, coord. Ioan Chindriș, Oradea, 2007, p. 288–297.

Mircea 2008 — Mircea, Gabriela, *Tipografia din Blaj în anii 1747–1830*, Alba-Iulia, Editura Altip, 2008.

Mircea 2008/A — Mircea, Gabriela; Mircea, Ioan, *Două Psaltiri de Blaj din colecția muzeului albaiulian, pretext pentru considerații bibliografice și documentare mai ample*, în „Transilvania", 2008, nr. 2, p. 35–41.

Mircea 2011 — Mircea, Gabriela, *New Considerations on the Catalogue of Old Romanian Books Collected at the Batthyaneum Library in Alba Iulia*, în *Batthyaneum. Omagiu fondatorului Ignatus Salestus de Batthyány (1741–1798)*, București, Editura Bibliotecii Naționale a României, 2011, p. 43–61.

Mircea, Dreghiciu 2008 — Mircea, Gabriela; Dreghiciu, Doina, *Repere bibliofile din patrimoniul Muzeului albaiuluian, sec. XVI–XIX. La 500 de ani de la introducerea tiparului în România*, Alba Iulia, Editura Altip, 2008.

Mircea, Dreghiciu 2009 — Mircea, Gabriela; Dreghiciu, Doina, *Viața confesională și spirituală locală reflectată în cărțile românești vechi din fondul patrimonial al municipiului Sebeș (sec. XVII–XIX). Antecedente, comentarii și completări bibliografice*, în „Terra Sebus", 2009, nr. 1, p. 233–248.

Mircea, Dreghiciu 2010 — Mircea, Gabriela; Dreghiciu, Doina, *Un colligat de secol al XVIII-lea de la Petrești, aflat în colecția Muzeului Municipal Sebeș. Cu privire specială asupra părții manuscrise*, în „Terra Sebus", 2010, nr. 2, p. 365–388.

Miskolczy 1983 — Miskolczy, Ambrus, *Le rôle des publications de l'Imprimerie Universitaire de Buda dans l'évolution de la culture roumaine de la fin du XVIIIe siècle á 1830*, în *Typographia Universitatis Hungaricae Budae 1777–1848*, coord. Péter Király, Budapest, 1983, p. 301–307.

Mitric 2005 — Mitric, Olimpia, *Cartea românească veche în județul Suceava (1643–1830): Catalog*, Suceava, 2005.

Mitu 1996 — Mitu, Mihai, *Cărți în limba română apărute în Galiția și Bucovina în perioada 1780–1830*, în Mihai Mitu, *Cercetări lingvistice și literare româno-slave*, Craiova, 1996, p. 127–139.

Mladin, Vlad, Moisin 1957 — Mladin, N.; Vlad, I.; Moisin, Al., *Samuil Micu – teologul. Viața, opera și concepția lui teologică,* Sibiu, 1957.

Moașa Nazare 2007 — Moașa Nazare, Ruxandra, *Cărțile tipărite de negustorii brașoveni, frații Constantin și Ioan Boghici*, în „Libraria", VI, 2007, p. 305–317.

Moașa Nazare 2009 — Moașa Nazare, Ruxandra, *The Illustration of the Romanian Books from Brașov, Published by the Brothers Constantin and Ion Boghici (traders) – Some remarks*, în *Lucrările Simpozionului internațional „Cartea. România. Europa", Ediția I, 20–23 septembrie 2008, 500 de ani de la prima carte tipărită pe teritoriul României*, București, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2009, p. 136–143.

Moga 1940 — Moga, Ioan, *Contribuțiuni privitoare la tipărirea cărților bisericești în veacul XVIII pentru românii din Transilvania și Ungaria,* în *Omagiu Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului, la douăzeci de ani de arhipăstorie,* Sibiu, 1940, p. 584–593.

Moisil 1939 — Moisil, Iuliu, *Biografia căpitanului Anton Cosimelli și opera sa, Poëmation de Secunda Legione Valachica, poema Regimentului al II-lea grănițeresc năsăudean. Tipărită pentru întâiași dată în limba latină în anul 1768, sub pseudonimul Comes Silvius Tannoli. Traducere în limba română (în 1925) de Vasile Bichigean f. director al liceului „G. Coșbuc" din Năsăud,* în „Arhiva someșană", 1939, nr. 25, p. 447–481 (și extras, Năsăud, 1939).

Moldovan 1870 — Moldovan, Ioan Micu, *Documente pentru biografia lui S. Klain,* în „Archivu pentru filologie și istorie", 1870, nr. XXXIV, p. 675–679; nr. XXXV, p. 700; nr. XXXVI, p. 715–720; nr. XXXVII, p. 736–739.

Moldovan 1900 — Moldovan, Silvestru, *Din literatura geografică a Transilvaniei. Scrierile geografice în sec. XIX,* în „Transilvania", XXXI, 1900, nr. 1, p. 17–24 (și cont.).

Moldovan 1913 — Moldovan, Vasile, *Vizitație canonică în Maramureș, 27 iunie – 24 iulie 1913,* Gherla, 1913.

Molin 1960 — Molin, Virgil, *Ilustrația în vechea carte bisericească,* în „Biserica Ortodoxă Română", LXXVIII, 1960, nr. 7–8, p. 683–719.

Molin 1966 — Molin, V., *Din istoricul parohiei române ortodoxe din Pesta,* în „Mitropolia Banatului", XVI, 1966, nr. 4–6, p. 256–261.

Molnar 1822 — Molnar Piuariu, Ioan *Wörterbüchlein Deutsch und Walachisches. Vocabularium nemțesc și românesc,* Sibiu, 1822.

Moraru, Velculescu 1976 — Moraru, Mihai; Velculescu, Cătălina, *Bibliografia analitică a literaturii române vechi*, I, București, 1976.

Moraru, Velculescu 1978 — Moraru, Mihai; Velculescu, Cătălina, *Bibliografia analitică a literaturii române vechi*, II, București, 1978.

Morărescu 1997 — Morărescu, Dragoș, *Ioan Zugrav*, în „Biblioteca", 1997, nr. 6, p. 168–169.

Mosora, Hanga 1991 — Mosora, Elena; Hanga, Doina, *Catalogul cărții vechi românești din colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga" Cluj-Napoca*, Cluj-Napoca, 1991.

Muntean 1975 — Muntean, Vasile, *Izvoarele bizantine în opera lui Petru Maior,* în „Mitropolia Banatului", XXV, 1975, nr. 4–6, p. 177–187.

Munteanu 1962 — Munteanu, Romulus, *Contribuția Școlii Ardelene la culturalizarea maselor,* București, 1962.

Munteanu 2002 — Munteanu, Carmen, *Reflectarea cărții vechi românești în Catalogul Bibliotecii Teleki*, în „Libraria", I, 2002, p. 25–41.

Mureșianu 1934 — Mureșianu, Aurel, *Zaharia Carcalechi, întemeietorul primei reviste românești. Contribuții cu privire la familia, viața și opera lui,* în „Gazeta cărților", IV, 1934, nr. 1, p. 2–5.

Mureșianu 1978 — Mureșianu, Ion B., *Importanța însemnărilor de pe tipăriturile bisericești din secolul XVIII aflate în Biblioteca Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului,* în „Mitropolia Banatului", XXVIII, 1978, nr. 1–3, p. 68–73.

Mureșianu 1985 — Mureșianu, Ion B., *Cartea veche bisericească din Banat*, Timișoara, 1985.

Murgu 1969 — Murgu, Eftimie, *Scrieri*. Ediție îngrijită de I. D. Suciu, București, 1969.

Mușlea 1928–1929 — Mușlea, Ion, *Viața și opera doctorului Vasilie Popp (1789–1842),* în „Anuarul Institutului de istorie națională", V, 1928–1929, p. 86–157.

Mușlea 1941 — Mușlea, Ion, *„Pânea pruncilor" (Bălgrad – 1702). Din istoria unei cărți vechi românești*, București, 1941, (extras din volumul *Omagiu profesorului Ioan Lupaș*).

Naghiu 1937 — Naghiu, Iosif, *Antonio Cosimelli,* în „Studii italiene", IV, 1937, p. 129–143.

Naghiu 1943 — Naghiu, Iosif, *Catehisme catolice românești în sec. XVII–XVIII,* în „Cultura creștină", XXIII, 1943, nr. 10–12, p. 593–601.

Naghiu 1944 — Naghiu, Iosif, *Tipărituri blăjene între 1750–1800,* în „Cultura creștină", XXIV, 1944, nr. 5–6, p. 309–320.

Naghiu 1945 — Naghiu, Iosif, *Contribuții la Bibliografia românească veche,* în „Revista istorică română", XV, 1945, fascicula IV, p. 500–503.

Németh 1818 — Németh, Johanes, *Memoria Typographiarum inclyti regni Hungariae et Magni Principatus Transsilvaniae*, Pesthini, Typis et Sumptibus Joanis Thomae Trattner, 1818.

Niagoe 1829 — Niagoe, Ștefan, *Calendariu românesc,* Buda, 1829.

Nicola 1965 — Nicola, Ion C., *Culegere de însemnări din cărțile noastre vechi,* în „Mitropolia Banatului", XV, 1965, nr. 10–12, p. 768–773.

Nicola 1968 — Nicola, Ion, *Un calendar necunoscut*, în „Limba română", XIX, 1968, p. 261.

Nicolescu 1971 — Nicolescu, Aurel, *Școala Ardeleană și limba română*, București, 1971.

Nicorescu 1907 — *Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți, de preotul Samuil Clain de Sad izvodite*. Editate acum pentru întâia oară cu litere latine după ediția din Sibiu, anul 1842, de Ioan Nicorescu, Arad, 1907.

Nilles 1885 — Nilles, Nicolaus, *Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae Orientalis in terris Coronae S. Stephani*, I-II, Oeniponte, 1885.

Nistor 1977 — Nistor, Ioan, *O ediție necunoscută din anul 1821 a Bucoavnei de la Sibiu din 1795. Completare la Bibliografia românească veche*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca", XX, 1977, p. 321–324.

Notitia 1870 — *Notitia literaria,* în „Archivu pentru filologie și istorie", 1870, nr. XXXVIII, p. 759–760.

Novacović 1869 — Novacović, Stojan, *Srpska bibliografija (1741–1867)*, Beograd, 1869.

Nuțiu 2009 — Nuțiu, Florica-Elisabeta, *Arhieraticoanele ardelene în cadrul literaturii arhieraticonale românești*, în „Școala Ardeleană", III, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2009, p. 317–360.

Nuțiu 2009/A — Nuțiu, Florica-Elisabeta, *Cărțile de altar create în ansamblul Școlii Ardelene*, în vol. *Cercetarea și perspectivele digitizării*, editori Ana Maria Roman-Negoi, Eva Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 256–289.

Ojtozi 1985 — Ojtozi, Eszter, *A Görögkatolikus Hittudományi Főiskola könyvtárának szláv és román cirillbetűs könyvei*, Debrecen, 1985.

Olahus 1938 — Olahus, Nicolaus, *Hungaria – Athila (1536, 1537)*, editori Colomannus Eperjessy, Ladislaus Juhász, Budapest, 1938 (= BSMRAe: Saeculum XVI).

Oprescu 1940 — Oprescu, George, *Gravura în lemn ca ornament de carte ilustrată în țările române, în perioada 1800–1807*, în „Viața românească", XXXII, nr. 8–9, 1940, p. 34–45.

Oprescu 1942 — Oprescu, George, *Grafica românească în secolul al XIX-lea*, Vol. I, București, 1942.

Oros 2002 — Oros, Ioan, *Circulația cărții vechi românești de Blaj (1753–1830) în Sălaj*, în „Apulum", XXXIX, 2002, p. 367–382.

Oros 2008 — Oros, Ioan, *Circulația cărții românești în Țara Silvanei (sec. XVII–XIX) și efectul de colportaj*, în „Transilvania", nr. 2/2008, p. 21–34.

Oros 2010 — Oros, Ioan Maria, *Dimensiuni ale culturii moderne în Țara Silvaniei (secolele XVII–XIX). Cărți și proprietari*, Cluj-Napoca, 2010.

Ostojić 1923 — Ostojić, Tihomir, *Zaharija Orfelin. Jivat i rad. mu.*, Beograd, 1923.

Papadima 1975 — Papadima, Ovidiu, *Ipostaze ale iluminismului românesc,* București, 1975.

Papadopoulos 1984 — Papadopoulos, Thōma I., *Ellīnikī vivliografia (1466–1800)*, I, Atena, 1984.

Papahagi 1909 — Papahagi, Pericle, *Scriitori aromâni în secolul al XVIII-lea (Cavalioti, Ucuta, Daniil)*, București, 1909.

Papiu Ilarian 1851 — Papiu Ilarian, Alexandru, *Istoria românilor din Dacia Superioară,* I, Viena, 1851.

Papiu Ilarian 1860 — Papiu Ilarian, Alexandru, *Gramatica lui Șincai și Epistola către Ioane de Lipszky,* în „Instrucțiunea publică", 1860, p. 56–60; „Revista Carpaților", 1860, semestrul I, p. 48 și urm.

Papiu Ilarian 1862 — Papiu Ilarian, Alexandru, *Tezaur de monumente istorice pentru România*, I, București, 1862, p. 87–105.

Papiu Ilarian 1864 — Papiu Ilarian, Alexandru, *Tezaur de monumente istorice pentru România*, III, București, 1864.

Papiu Ilarian 1869 — Papiu Ilarian, Alexandru, *Viața, operele și ideile lui Georgiu Șincai din Șinca,* București, 1869.

Papp 1968 — Papp, Francisc, *Psaltirea lui Dimitrie Pandovici. Contribuții la Bibliografia românească veche*, în „Acta Musei Napocensis", V, 1968, p. 539–549.

Parhomovici 1925 — Parhomovici, Iosif, *Catalogul Bibliotecii Societății istorico-arheologice bisericești basarabene din Chișinău – Casa eparhială, etaj 1924,* în „Revista Societății istorico-arhelogice bisericești din Chișinău", XVI, 1925, p. I-VI și 1–74 (paginație independentă de revistă).

Pascu 1927 — Pascu, Giorge, *Istoria literaturii române din secolul XVIII.* III. *Epoca lui Clain, Șincai și Maior,* Iași, 1927.

Pascu 1975 — Pascu, Constantin, *Trei tipărituri inedite, în Biblioteca Muzeului Brukenthal,* în „Studii și comunicări", Muzeul Brukenthal, vol. XIX, arheologie și istorie, Sibiu, 1975, p. 109–115.

Pascu 1976 — Pascu, Constantin, *Cartea românească veche în Biblioteca Brukenthal,* Sibiu, 1976.

Paşchivschi 1924 — Paşchivschi, Vladimir, *Anton de Marchi, „un necunoscut", și gramatica sa,* în „Junimea literară", XIII, 1924, Cernăuți, p. 247–259.

Paşchivschi 1924/A — Paşchivschi, Vladimir, *Învățătură păntru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, în „Junimea literară", XIII, 1924, p. 347–350.

Paşchivschi 1924/B — Paşchivschi, Vladimir, *O ediție necunoscută a istoriei lui Arghir și Elena de Bărac*, în „Junimea literară", XIII, 1924, p. 435–442, 500–504.

Patachi 1960 — Patachi, Liviu, *Cărți vechi românești în Țara Hațegului de pe o listă din 1857,* în „Studii și cercetări de bibliologie", III, 1960, p. 282–287.

Pavel 1979 — Pavel, Eugen, *Două completări la Bibliografia românească veche,* în „Mitropolia Ardealului", XXIV, 1979, nr. 7–8, p. 714–716.

Pavel 1979/A — Pavel, Eugen, *Meșteri tipografi bălgrădeni între 1567–1702*, în „Apulum", XIII, 1979, p. 299–316.

Pavel 1980 — Pavel, Eugen, *Câteva adăugiri și precizări la Bibliografia românească veche,* în „Cercetări de lingvistică", XXV, 1980, nr. 2, p. 235–241.

Pavel 1998–1999 — Pavel, Eugen, *Prima Bucoavnă tipărită în limba română și posteritatea ei*, în „Dacoromania", serie nouă, III-IV, 1998–1999, Cluj-Napoca, p. 217–229.

Pavel 2001 — Pavel, Eugen, *Carte și tipar la Bălgrad (1567–1702)*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2001.

Pavel 2007 — Pavel, Eugen, *Între filologie și bibliofilie*, Cluj-Napoca, Biblioteca Apostrof, 2007.

Păltănea 1979 — Păltănea, Paul, *Catalogul manuscriselor și scrisorilor din Biblioteca V. A. Urechea*, Galați, 1979.

Păltănea 1987–1988 — Păltănea, Paul, *Contribuții la BRV. Două tipărituri sibiene*, în „Acta Musei Napocensis", XXIV–XXV, 1987–1988, p. 669–675.

Pâclișanu 1915 — Pâclișanu, Zenovie, *Ceva despre edițiile lui „Supplex Libellus Valachorum"*, în „Cultura creștină", V, 1915, nr. 1, p. 22–24.

Pâclișanu 1919 — Pâclișanu, Zenovie, *Cum a apărut Biblia lui Clain?*, în „Cultura creștină", VIII, 1919, nr. 5–6, p. 96–102.

Pâclișanu 1934 — Pâclișanu, Zenovie, *Tipografia din Blaj,* în „Boabe de grâu", V, 1934, nr. 2, p. 105–108.

Pâclișanu 1991–1993 — Pâclișanu, Zenovie, *Istoria Bisericii Române Unite* (partea a II-a, 1752–1783), în „Perspective", 1991–1993, XIV–XVI, nr. 53–60, München, p. 17–195.

Pânea 2008 — *Pânea Pruncilor sau Învățătura credinții creștinești strânsă în mică șumă*, ediție îngrijită de Florina Iliș, studiu istoric de Ovidiu Ghitta, studiu filologic de Florina Iliș, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2008.

Pârnuță 1969 — Pârnuță, Gheorghe, *Învățăturile și îndemnurile lui Nicolaie Nicolau*, în „Revista Bibliotecilor", XXII, 1969, nr. 2, p. 100–101.

Pârnuță 1973 — Pârnuță, Gheorghe, *Gheorghe Lazăr. Contribuția sa la dezvoltarea învățământului,* București, 1973.

Pervain 1958 — Pervain, Iosif, *Dimitrie Eustatievici,* în „Studia Universitatum «Victor Babeș et Bolyai»", Tomus III, nr. 6, Series IV, Fasciculus 1, Philologia, p. 27–47.

Pervain 1971 — Pervain, Iosif, *Studii de literatură română,* Cluj, 1971.

Pervain, Ciurdariu, Sasu 1977 — Pervain, Iosif; Ciurdariu, Ana; Sasu, Aurel, *Românii în periodicele germane din Transilvania 1778–1840. Bibliografie analitică,* București, 1977.

Pervain, Protase 1970 — Pervain, Iosif; Protase, Maria, *Petru Maior și Lexiconul de la Buda,* în „Cercetări de lingvistică", XV, 1970, nr. 1, p. 11–22.

Petcu 1965 — Petcu, Stela, *Limba lui I. Molnar-Piuariu în „Economia stupilor" (1785)*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", Series Philologia, Cluj, X, 1965, fasc. 1, p. 105–119.

Petrik — Petrik, Géza, *Magyarország bibliográphiája,* I-IV, Budapest, 1886, 1890–1892. Continuat cu: V, Budapest, 1971.

Petrovic 1928 — Petrovic, V., *Orfelin Zaharije,* în St. Stanojevic, *Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka,* III, Zagreb, 1928, p. 263–266.

Philippide 1888 — Philippide, Alexandru, *Introducere în istoria limbei și literaturei române,* Iași, 1888.

Pintea 2010 — Pintea, Zaharie, *Problema originalității la teologul Samuil Micu. Studiu de caz: Teologia moralicească, Blaj, 1796*, în „Școala Ardeleană", IV, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2010, p. 99–109.

Piru 1964 — Piru, Al., *Literatura română premodernă,* București, 1964.

Piru 1967 — Piru, Al., *Puțină sursologie,* în „Gazeta literară", XIV, 1967, nr. 8, p. 3.

Piru 1970 — Piru, Al., *Istoria literaturii române,* I-II, București, 1970.

Plăianu 1980 — Plăianu, Clemente, *Antonio Cosimelli. Poemul Celui de al doilea Regiment românesc. Poëmation de secunda legione Valachica. Traducere în versuri,* în „Buletinul intern al Cenaclului literar-itinerant «Mihai Eminescu»", publicație manuscrisă, II, 1980, nr. 1 (3).

Pleșa 1972 — Pleșa, Ioan, *Tipărituri și publicații românești pe teritoriul comitatului Alba Inferioară,* în „Apulum", X, 1972, p. 777–796.

Pleșa 1996 — Pleșa, Dana Teodora, *Conservarea unei Biblii tipărite la Viena în 1815,* în „Acta Musei Napocensis", tom 33, 1996, p. 439–440.

Poenaru 1973 — Poenaru, Daniela, *Contribuții la Bibliografia românească veche,* Târgoviște, 1973.

Poenaru 1974 — Poenaru, Daniela, *Contribuții la Bibliografia românească veche în perioada 1944–1972,* în vol. col. *Târgoviște, cetate a culturii românești. Lucrările Sesiunii științifice din 21–23 decembrie 1972. Partea I. Studii și cercetări de bibliofilie,* Târgoviște, 1974, p. 61–67.

Pop 1827 — Pop, Vasilie, *Cătră cinstit dumnealui Ioan Prale, autorul Psaltirii în versuri,* epistolă-prefață la *Psaltirea în versuri* a lui Ioan Prale, Brașov, 1827; reprodusă în „Archivu pentru filologie și istorie", 1870, nr. XXXI, p. 615–619.

Pop 1838 — Pop, Vasilie, *Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și învecinatele țări, de la începutul lor până în vremile noastre,* Sibiu, 1838.

Pop 1875–1876 — Pop, Vasile Gr., *Conspect asupra literaturei române și scriitorilor ei de la început și până astăzi, în ordine cronologică,* I-II, București, 1875–1876.

Pop 1929 — Pop, Ștefan, *Frământări românești în jurul scaunului episcopesc ortodox de la Arad,* Arad, 1929.

Pop 1938 — Pop, Dariu, *Mărturii strămoșești. Note paleologice pe margini de cărți sătmărene,* Satu Mare, 1938.

Pop 1946 — Pop, Emil, *Societatea filosofică din 1795,* în „Transilvania", 1946, nr. 1–4, p. 1–5.

Popa 1930–1931 — Popa, Atanasie, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal,* în „Anuarul Comisiunii Monumentelor istorice. Secția pentru Transilvania", 1930–1931, p. 161–314.

Popa 1931 — Popa, Atanasie, *Biserica de lemn din Cuhea (Maramureș),* în „Boabe de grâu", II, 1931, nr. 8–9, p. 398–408.

Popa 1938 — Popa, Atanasie, *Biserici de lemn românești din Ardeal,* în „Anuarul Comisiunii Monumentelor istorice. Secția pentru Transilvania", IV, 1932–1938, p. 55–154.

Popa 1976 — Popa, Mircea, *Ioan Molnar Piuariu,* Cluj-Napoca, 1976.

Popa 1977 — Popa, Mircea, *Contribuții la istoria calendarelor românești,* în vol. *Ștefan Meteș la 85 de ani,* Cluj-Napoca, 1977, p. 419–422.

Popa 1978 — Popa, Mircea, *Nicolae Oțelea și prima culegere de fabule în limba română,* în „Luceafărul", XXI, 1978, nr. 11, p. 5.

Popa 1980 — Popa, Mircea, *Tectonica genurilor literare,* București, 1980.

Popa 1983 — Popa, Liliana, *Despre valorile bibliofile românești tipărite de Petru Barth (1784–1801)*, în „Valori bibliofile din Patrimoniul Cultural Național. Cercetare și valorificare", vol. II, București, 1983, p. 336–340.

Popa 1985 — Nicolae, Oțălea, *Alese fabule*. Ediție îngrijită și prefață de Mircea Popa, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985.

Popa 1996 — Popa, Liliana, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, extras din „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu", III, București, Editura Academiei Române, 1996, p. 229–232.

Popa 2008 — *Cântece câmpenești cu glasuri rumânești, Cluj, 1768*, ediția a IV-a îngrijită și prefațată de Mircea Popa, Cluj-Napoca, 2008.

Popa 2009 — Popa, Mircea, *Ioan Barac, autor de scrieri religioase*, în „Școala Ardeleană", III, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2009, p. 208–230.

Popa 2010 — Popa, Liliana, *„Siebenbürgische Quartalschrift" despre cărțile românești apărute în epocă la Sibiu*, în „Transilvania", 2010, nr. 11–12, p. 14–18.

Popa 2010/B — Popa, Liliana, *Oameni și cărți în Sibiul de altădată. Tipografi și tiparnițe, bibliofili și biblioteci, librari și librării în mărturii documentare*, Sibiu, 2010.

Popa 2011 — Popa, Mircea, *O tipăritură iluministă necunoscută: Cheia preteșugului (1815)*, în „Libraria", X, 2011, p. 167–175.

Popa 2010/A — Popa, Ioan Nicolae, *Mărturii despre scriitori și cărți în documente din „Fondul personal Vasile Aaron"*, în „Transilvania", 2010, nr. 11–12, p. 145–149.

Popa 2015 — Aaron, Vasile, *Patima și moartea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos*, Sibiu, 1808. Ediția a II-a, revăzută. Ediție îngrijită și studiu introductiv: Liliana Maria Popa, Ioan-Nicolae Popa, Cluj-Napoca, Editura Curs, 2015.

Popa 2015/A — Popa, Liliana Maria; Popa, Ioan-Nicolae, *Istoria primului text dramatic tipărit în limba română, „Ahilefs la Skiro", Sibiu, 1979*, Cluj-Napoca, Editura Curs, 2015.

Popa, Popa 2011 — Popa, Liliana Maria; Popa, Ioan-Nicolae, *Vasile Aaron (1780–1821): studiu monografic*, Sibiu, 2011.

Popa, Popa 2014 — Popa, Liliana Maria; Popa, Ioan-Nicolae, *Vasile Aaron. Scrieri juridice inedite*, Cluj-Napoca, Editura Curs, 2014.

Popa, Tașcu 1980 — Popa, Mircea; Tașcu, Valentin, *Istoria presei literare românești din Transilvania*, Cluj-Napoca, 1980.

Popeangă 1974 — Popeangă, V., *Un secol de activitate școlară în părțile Aradului 1721–1821,* Arad, 1974.

Popeangă, Găvănescu, Țârcovnicu 1964	Popeangă, V.; Găvănescu, E.; Țârcovnicu, V., *Preparandia din Arad*, București, 1964.
Popescu 1919	Popescu, Nicolae M., *Prin Banatul Timișorii în vara anului 1909,* București, 1919.
Popović 1924	Popović, P., *Rasuždenie o postah i njegov izvor, în Prilozi za književnost jezik istoriju i folklor,* IV, Beograd, 1924. p. 56-60
Popovici 1972	Popovici, D., *Studii literare. I. Literatura română în epoca „Luminilor"*, Cluj, 1972.
Popp 2004	Popp, Vasilie, *Despre înmormântarile comune la daco-romani*, ediție, note, indice de Marius Rotar, Iacob Mârza, Alba Iulia, Aeternitas, 2004.
Pop-Reteganul 1886	Pop-Reteganul, Ioan, *Ioann Barac și opurile lui*, în „Cărțile săteanului român", XI, 1886, p. 17–26.
Poptămaș 2008	Poptămaș, Dimitrie, *Prezența și circulația vechilor tipărituri românești în zona superioară a văii Mureșului*, Târgu-Mureș, Ed. Nico, 2008.
Precup 1929	Precup, E., *O carte veche: Cultura albinelor*, în „Anuarul Liceului «Petru Maior» din Gherla pe anul jubiliar 1928–1929", p. 121–127.
Precup 1915	Precup, Gavril, *Două Bucoavne*, în „Unirea", XXV, 1915, nr. 114, p. 2–3; nr. 115, p. 2–3; nr. 116, p. 2–3.
Primii gramatici 1923	*Primii gramatici români bănățeni. Gramatica lui Constantin Diaconovici Loga, Buda 1822 și fragmente din viața și faptele lui*, Caransebeș, 1923.
Prodan 1967	Prodan, David, *Supplex Libellus Valachorum*, București, 1967.
Prodan 1998	Prodan, David, *Supplex Libellus Valachorum*, București, Editura Enciclopedică, 1998.
Protase 1971	Protase, Maria, *Petru Maior, istoricul: concepție și metodă*, în „Studii. Revistă de istorie", tom. XXIV, 1971, nr. 2, p. 253–264.
Protase 1973	Protase, Maria, *Petru Maior*, București, 1973.
Protopopescu 1966	Protopopescu, Lucia, *Contribuții la istoria învățământului din Transilvania 1774–1805*, București, 1966.
Protopopescu 1967	Protopopescu, Lucia, *Noi contribuții la biografia lui I. B. Deleanu. Documente inedite*, București, Editura Academiei Române, 1967.
Pumnul 1862	Pumnul, Aron, *Lepturariu rumânesc cules den scriptori rumâni*, tom. III, Viena, 1862.
Pumnul 1864	Pumnul, Aron, *Lepturariu rumânesc cules den scriptori rumâni*, tom. IV, partea 1, Viena, 1864.
Pumnul 1865	Pumnul, Aron, *Lepturariu rumânesc cules den scriptori rumâni*, tom. IV, partea 2, Viena, 1865.
Pușcariu 1889–1897	Pușcariu, Ilarion, *Documente pentru limbă și istoriă*, I-II, Sibiu, 1889, 1897.
Pușcariu 1920–1921	Pușcariu, Sextil, *„Economia" din 1806 de Șincai,* în „Dacoromania", I, 1920–1921, p. 348.
Racotă 1946	Racotă, Iuliu, *Petru Pavel Aron,* în „Transilvania", LXXVII, 1946, nr. 1–4, p. 32–44.
Radosav 1995	Radosav, Doru, *Catalogul cărții vechi românești din nord-vestul Transilvaniei,* Cluj-Napoca, Editura Philobiblon, 1995.
Radu 1924	Radu, Iacob, *Doi luceferi rătăcitori. Contribuții la viața și operele lui Gheorghe Șincai și Samuil Micu Clain*, București, 1924.
Radu 1967	Radu, A., *Opera omiletică a lui Petru Maior*, în „Studii teologice", Seria II, XIX, 1967, nr. 9–10, p. 656–673.
Radu 1968	Radu, A., *Cu privire la izvoarele predicilor lui Petru Maior*, în „Steaua", XIX, 1968, nr. 8, p. 98–101.
Radu-Onciulescu 1976	Radu-Onciulescu, Petru, *Contribuții la istoria dezvoltării învățământului din Banat*, Timișoara, 1976.

Rațiu	Rațiu, Ioan, *Dascălii noștri. Scurte notițe din viața și activitatea lor literară (1754–1848)*, f. l., f. a.
Răduică 1981	Răduică, Georgeta; Răduică, Nicolin, *Calendare și almanahuri românești 1731–1918*, București, 1981.
Răduțiu 1978	Răduțiu, Aurel, *Daia Română la 1785*, în „Apulum", XVI, 1978, p. 311–322.
Răduțiu, Gyémánt 1981	Răduțiu, Aurel; Gyémánt, Ladislau, *Repertoriul actelor oficiale privind Transilvania tipărite în limba română, 1701–1847*, București, 1981.
Râpă 1985	Râpă, Dan, *Additamenta bibliographica*, III, în „Danubius", XI–XII, 1985, p. 107–142.
Râpă-Buicliu 1985	Râpă-Buicliu, Dan, *Contribuții privind cartea românească veche*, în „Biblioteca și cercetarea", Cluj-Napoca, IX, 1985, p. 173–183.
Râpă-Buicliu 2000	Râpă-Buicliu, Dan, *Bibliografia românească veche. Additamenta*, Galați, 2000.
Retorica 1980	*Retorica românească*, ediție de Mircea Frînculescu, București, 1980.
Roman-Negoi 2009	Roman-Negoi, Ioan Cristinel, *Tipografia de la Buda la granița dintre secolul XVIII și XIX: exportul cultural românesc*, în vol. *Cercetarea și perspectivele digitizării*, editori Ana Maria Roman-Negoi, Eva Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 312–325.
Românii 1906	*Românii din Bucovina. Privire istorică asupra dezvoltării lor pe terenul cultural și economic de la încorporarea Bucovinei la Monarhia Austro-Ungară, 1775–1906*, Cernăuți, 1906.
Rosetti 1897	Rosetti, Dim. R., *Dicționarul contimporanilor*, București, 1897.
Roșu 1924	Roșu, Ioan, *Cărțile vechi românești ale Bibliotecii Universității din Cluj*, în „Societatea de mâine", I, 1924, nr. 24, p. 477–478.
Roșu 1925	Roșu, Ioan, *Cărți vechi românești*, în „Societatea de mâine", II, 1925, nr. 1–2, p. 24, nr. 3, p. 41–42, nr. 7, p. 111–112.
Roșu 1941	Roșu, Titu L., *Însemnări și inscripții bihorene*, I, Beiuș, 1941.
Rufini 1941	Rufini, Mario, *La scuola latinista romena (1780–1871)*, Roma, 1941.
Rus 1899	Rus, L., *Un tipograf literat. „Evanghelia învățătoare" de Bălgrad an. 1699 și Mihaiu Ișvanovici, tipograful din Ungro-Vlachia*, în „Tribuna" (Sibiu), XVI, 1899, nr. 191, p. 763 și nr. 192, p. 769.
Russu 1885	Russu, Ioan, *Fabulele lui Demetriu Cichindeal, în traducere nouă din originalul sârbesc, al lui Dositei Obradovici*, Arad, 1885.
Rusu 1935	Rusu, Sextil, *Cea dintâi lucrare medicală în limba românească: Despre apele minerale, de Vasilie Pop*, Cluj, 1935.
Ruvarac 1911	Ruvarac, D., *Prilozi za istoriju srpske književnosti*, Karlovci, 1910.
S.B.	„Siebenbürger Bothe" (1792–1862).
S.I.	„Siebenbürgisches Inteligenzblatt" (1792–1805).
S.P.	„Siebenbürgische Provinzialblätter" (1805–1824, intermitent).
S.Q.	„Siebenbürgische Quartalschrift" (1790–1801, intermitent).
Samarian 1928–1938	Samarian, Pompei Gh., *Medicina și farmacia în trecutul românesc*, II, București, 1928, III, București, 1938.
Sana 2012	Sana, Silviu, *Șematisme în colecțiile Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai" Bihor (I)*, în „Școala Ardeleană", VI, coord. Ioan Chindriș, Niculina Iacob, Oradea, 2012, p. 309–328.
Sartori 1830	Sartori, Franz, *Historisch-etnographische Übersicht der wissenschaftlichen Cultur, Geistesthätigkeit und Literatur des österreichischen Kaiserthums nach seinen mannigfaltigen Sprachen und deren Bildungsstufen. In skizzirten Umrissen bearbeitet*, I, Viena, 1830.
Sasu 1976	Sasu, Aurel, *Retorica literară românească*, București, 1976.

Sbiera 1897	Sbiera, I. G., *Mișcări culturale și literare la românii din stânga Dunării în restimpul de la 1504–1714*, Cernăuți, 1897.
Sch. Tr. 1830	*Schematismus Dicosteriorum, et officialium MAGNI Principatus Transsilvaniae pro Anno 1830*, Cluj, 1830.
Seche 1966	Seche, Mircea, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, I, București, 1966.
Serafinceanu 1960	Serafinceanu, I., *Adăugiri și îndreptări la Bibliografia românească veche*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXVIII, 1960, nr. 11–12, p. 1125–1141.
Siegescu 1906	Siegescu, József, *A román helyesírás története*, Budapest, 1906.
Silași 1883	Silași, Gregoriu, *Abecedariu romanescu din seclulu XVII*, în „Transilvania", XIV, 1883, nr. 9–10, p. 74–75.
Simionescu 1972	Simionescu, Constantin, *O publicație necunoscută din anul 1804 despre popularizarea vaccinări antivariolice în Transilvania*, în vol. *Din istoria luptei antiepidemice în România*, București, 1972, p. 183–186.
Simon 2007	Zsolt, Simon, *Primele tipărituri din Transilvania (Sibiu, 1525)*, în „Anuarul Institutului de Istorie G. Barițiu", Cluj-Napoca, 2007, XLVI, p. 89–106.
Simonescu 1940	Simonescu, Dan, *O latură necunoscută din activitatea lui Vasilie Aaron,* în „Arhiva românească", tom. V, 1940, p. 257–265.
Simonescu 1940/A	Simonescu, Dan, *Un calendar de la Buda necunoscut,* în „Arhiva românească", tom. IV, 1940, p. 355–356.
Simonescu 1955	Simonescu, Dan, *Contribuții la Bibliografia românească veche,* în „Studii și cercetări de bibliologie", I, 1955, p. 246–256.
Simonescu, Petrescu 1972	Simonescu, Dan; Petrescu, Victor, *Târgoviște – vechi centru tipografic românesc*, Târgoviște, 1972.
Socolan 1983	Socolan, Aurel, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș*, Cluj-Napoca, 1983.
Solomon 1941	Solomon, Constantin, *Contribuții la cunoașterea tipăriturilor românești. Cărți aflate la biserici din Moldova*, în „Arhiva românească", 1941, tom. VI, p. 395–411; tom. VII, p. 339–352.
Stanciu 2007	Stanciu, Laura, *Alternative la tipografia din Blaj? Diseminarea rescriptelor imperiale în mediul românesc transilvănean. Un caz din 1749*, în „Școala Ardeleană", II, coord. Ioan Chindriș, Oradea, 2007, p. 81–90.
Steinke 1971	Steinke, Klaus, *Șincais Korrekturen an den Elementa linguae Daco-Romanae bei der Neuauflage von 1805,* în „Analele Științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași", Secțiunea III, Lingvistică, XVII, 1971, p. 109–119.
Stoica 1969	Stoica de Hațeg, Nicolae, *Cronica Banatului,* București, 1969.
Stoide 1956	Stoide, C. A., *Contribuții la istoria tipariului românesc în Brașov în secolul XVIII,* în „Luceafărul de ziuă", I, 1956, nr. 3, p. 132–142.
Stoide 1957	Stoide, C. A., *Contribuții la Bibliografia românească veche. Un Bucvariu necunoscut,* în „Luceafărul de ziuă", II, 1957, nr. 1, p. 157–166.
Suciu 1930	Suciu, Coriolan, *Un filolog puțin cunoscut: Ștefan Kőrösi (Crișanu)*, în „România literară", Aiud, I, 1930, nr. 2, p. 45–51.
Suciu 1940	Suciu, Ion Dimitrie, *Literatura bănățeană de la început până la Unire, 1582–1918*, Timișoara, 1940.
Suciu 1977	Suciu, I. D., *Monografia Mitropoliei Banatului*, Timișoara, 1977.
Suciu, Constantinescu 1980	Suciu, I. D., Constantinescu, Radu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1980.
Sulzer 1781–1782	Sulzer, Franz Joseph, *Geschichte des transalpinischen Daciens, das ist: der Walachey, Moldau und Bessarabiens, im Zusammenhange mit der Geschichte des übrigen Daciens, als ein Versuch einer allgemeinen dacischen Geschichte mit kritischer Freyheit entworfen …,* I-III, Viena, 1781–1782.

Szabó 1879–1898 Szabó, Károly, *Régi magyar könyvtár*, I-III, Budapest, 1879–1898.

Sziklay 1983 Sziklay, László, *Les courants idéologiques, littéraires et artistiques dans les publications de l'Imprimerie Universitaire de Buda*, în *Typographia Universitatis Hungaricae Budae 1777–1848*, coord. Péter Király, Budapest, 1983, p. 45–51.

Szinnyei 1903 Szinnyei, József, *Magyar irók életé és munkái*, vol. IX, Budapest, 1903.

Șaguna 1860 Șaguna, Andrei, *Istoria Bisericii Ortodoxe Răsăritene Universale*, II, Sibiu, 1860.

Șandru 1947 Șandru, D., *Îndreptări la „Bibliografia românească veche"*, în „Revista istorică română", 1947, vol. XVII, fasc. I-II, p. 138–156.

Școala 1959 *Școala Ardeleană*, antologie de Emil Boldan, București, 1959.

Școala 1970 *Școala Ardeleană*, antologie de Florea Fugariu, I-III, București, 1970.

Școala 1977 *Școala Ardeleană (Poezii, proză, tălmăciri)*, antologie de Mihai Gherman, Cluj-Napoca, 1977.

Școala 1983 *Vérsu Kotrancí in sztihuri álketuit de Petru Furdui de la Abrudfallva lá Ánnul 1818 18 zilé December*. *Versu Cotronții în stihuri alcătuit de Petru Furdui de la Abrudfalva la anul 1818, 18 zile decemvrie*, în *Școala Ardeleană*, ediție critică, note bibliografie și glosar de Florea Fugariu, II, București, 1983, p. 351–356.

Șematism 1900 *Șematismul veneratului cler al Archidiecesei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul Domnului 1900, de la Sfânta Unire 200,* Blaj, 1900.

Șerbănescu 2012 Șerbănescu, Olga, *Manuale de agricultură din secolul al XIX-lea: Ioan Tomici, Cultura albinelor și Cultura bombițelor, Buda, 1823*, (recuperarea și completarea textului: Carmina Maior), în „Transilvania", 2012, nr. 5–6, p. 113–116.

Șincai 1805 Șincai, Gheorghe, *Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae,* Buda, 1805.

Șincai 1869 Șincai, Gheorghe, *Elegia,* în reeditarea lui Alexandru Papiu Ilarian, *Viața, operele și ideile lui Georgiu Șincai din Șinca,* București, 1869, anexe, p. 106–126.

Șincai 1940 Gheorghe Șincai, *Elegia,* în traducerea lui Teodor A. Naum, în „Gând românesc", seria VIII, 1940, nr. 1–4, p. 54–59.

Șora, Ardelean 1969 Șora, Gheorghe; Ardelean, Petru, *Nicolae Horga-Popovici, iluminist și mare patriot (1741–1811),* în „Revista de filozofie", XVI, 1969, tom. I, nr. 6, p. 743–752.

Șotropa 1975 Șotropa, Valeriu, *Districtul grăniceresc năsăudean,* Cluj-Napoca, 1975.

Tagliavini 1943 Tagliavini, C., *Contribuții la Bibliografia românească veche (Trei tipărituri unite de la Blaj)*, în „Cercetări literare", V, 1943, p. 1–7.

Tanco 1973 Tanco, Teodor, *Antonio Cosimelli, poetul grănicerilor năsăudeni*, în vol. *Virtus Romana Rediviva,* I, Bistrița, 1973, p. 183–185.

Tartler 1918 Tartler, Thomas, *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, III, Brașov, 1918.

Tatai 1975 Tatai, Cornel, *Gravorii în lemn de la Blaj (1750–1830) II. Gravorii Ioanichie Endrédi și Sandul Tipograf*, în „Apulum", XIII, 1975, p. 719–745.

Tatai 1980 Tatai-Baltă, Cornel, *Considerații referitoare la xilogravura românească din secolul al XVIII-lea*, în „Biblioteca și cercetarea", IV, Cluj-Napoca, 1980, p. 32–44.

Tatai 2007 Tatai, Anca Elisabeta, *Xilogravura de la Sibiu (sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea)*, Alba Iulia, 2007.

Tatai-Baltă 1995 Tatai-Baltă, Cornel, *Gravorii în lemn de la Blaj (1750–1830)*, Blaj, Editura Eventus, 1995.

Tatai-Baltă 2003 Tatai-Baltă, Cornel, *Interferențe cultural artistice europene*, Blaj, Editura „Astra", Despărțământul „Timotei Cipariu", 2003.

Tatai-Baltă 2010 Tatai-Baltă, Cornel, *Cadrul foii de titlu al Molitvenicului de la Blaj din 1784. Sursele sale de inspirație*, în „Școala Ardeleană", IV, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2010, p. 141–150.

Tatai-Baltă 2011	Tatai-Baltă, Cornel, *Din relațiile de colaborare ale tipografiei de la Brașov cu cea de la Buda*, în „Școala Ardeleană", V, coord. Ioan Chindriș și Niculina Iacob, Oradea, 2011, p. 105–114.
Tatai-Baltă 2013	Tatai-Baltă, Cornel, *Caleidoscop artistic*, Alba Iulia, 2013.
Tatai-Baltă, Mircea 1988	Tatai-Baltă, Cornel; Mircea, Gabriela, *Lucrătorii tipografiei din Blaj în context documentar*, I, în „Apulum", XXV, 1988, p. 365–384.
Tatai-Baltă, Smericinschi 1981	Tatai-Baltă, Cornel; Smericinschi, Teodor, *Din activitatea tipografiei de la Blaj (1787–1821), reflectată de un material arhivistic*, în „Apulum", XIX, 1981, p. 239–258.
Tatay 2009	Tatay, Anca Elisabeta, *Litografiile din revista „Biblioteca românească" de la Buda*, în „Școala Ardeleană", III, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2009, p. 366–375.
Tatay 2009/A	Tatay, Anca Elisabeta, *Considerații referitoare la Tipografia de la Buda și cultura din Țara Românească și Moldova*, în *Cercetarea și perspectivele digitizării*, coord. Ana Maria Roman-Negoi și Eva Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 297–311.
Tatay 2010	Tatay, Anca Elisabeta, *Frontispicii și viniete laice gravate în lemn folosite pentru decorarea tipăriturilor românești de la Buda (1780–1830)*, în „Școala Ardeleană", IV, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2010, p. 156–169.
Tatay 2010/A	Tatay, Anca Elisabeta, *Viena, Buda, spațiul românesc – rută de circulație a gravurii (1780–1830)*, în „Transilvania", 2010, nr. 11–12, p. 35–41.
Tatay 2011	Tatay, Anca Elisabeta, *Din istoria și arta cărții românești vechi: gravura de la Buda (1780–1830)*, Cluj-Napoca, 2011.
Tatay 2011/A	Tatay, Anca Elisabeta, *Reprezentările xilogravate ale Sfântului Ioan Damaschin din Octoihurile de la Buda (1811, 1826), cu surse de inspirație din Moscova, Lvov, Râmnic și Blaj*, în „Școala Ardeleană", V, coord. Ioan Chindriș și Niculina Iacob, Oradea, 2011, p. 105–114.
Tatay 2011/B	Tatay, Anca Elisabeta, *Imagini din epoca napoleoneană existente în cărțile românești vechi tipărite la Buda (1814–1815)*, în „Transilvania", 2011, nr. 3–4, p. 115–121.
Tatay 2011/C	Tatay, Anca Elisabeta, *Incursion into the Old Romanian Secular Books printed in Buda. The Puncheon Print*, în „Transylvanian Review", vol. XX, No. 2, Summer 2011, p. 34–50.
Tatay 2011/D	Tatay, Anca Elisabeta, *Gravurile în metal din cartea lui I. H. Kampe, „Descoperirea Americii", Buda, 1816*, în „Libraria", nr. X, 2011, p. 176–187.
Tatay 2012	Tatay, Anca Elisabeta, *Frontispicii și viniete religioase folosite pentru decorarea tipăriturilor românești de la Buda (1780–1830)*, în „Școala Ardeleană", VI, coord. Ioan Chindriș și Niculina Iacob, 2012, p. 79–98.
Tatay 2013	Tatay, Anca Elisabeta, *Un alt Calendar de Buda (1821) necunoscut*, în „Terra Sebus", 2013, nr. 5, p. 563–576.
Tatay 2013/A	Tatay, Anca Elisabeta, *Imagini din cărțile de economie tipărite la Buda (1810–1823)*, în „Transilvania", nr. 5–6/2013, p. 19–24.
Tatay 2014	Tatay, Anca Elisabeta, *Contribuții la Bibliografia românească veche: trei cărți inedite în Biblioteca Széchenyi din Budapesta*, în „Libraria", XIII, 2014, p. 96–104.
Tempea 1899	*Istoriia besérecei Șchéilor Brașovului (manuscript dela Radu Témpé)*, *publicată cu cheltuiala bisericei Sf. Nicolae din Brașov (Scheiu) de Sterie Stinghe*, Brașov, 1899.
Tempea 1969	Tempea, Radu, *Istoria sfintei besereci a Șcheilor Brașovului*, [București], 1969.

Teodor 1966 — Teodor, Pompiliu, *În jurul unei lucrări istorice a lui Petru Maior. Contribuție la istoria cărții românești vechi*, în „Anuarul Institutului de istorie Cluj", IX, 1966, p. 271–281.

Teodorescu 1926 — Teodorescu, Barbu, *Un Penticostariu din 1786*, în „Revista istorică", XV, 1926, p. 158–159.

Teodorescu 1960 — Teodorescu, Barbu, *Repetoriul cărții românești vechi 1508–1830*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXVIII, 1960, nr. 3–4, p. 339–366.

Teodorescu 1960/A — Teodorescu, Barbu, *Completări și rectificări la Bibliografia românească veche*, în „Glasul Bisericii", XIX, 1960, nr. 11–12, p. 1042–1065.

Teodorescu 1961 — Teodorescu, Barbu, *Circulația vechii cărți bisericești. Contribuții la un catalog cumulativ*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXIX, 1961, nr. 1–2, p. 169–194.

Teodorescu 1998 — Teodorescu, Dorin *Carte românească veche de secol XVIII din județul Olt*, Slatina, Editura Fundației „Universitatea pentru toți", 1998.

Teodorescu 2002 — Teodorescu, Dorin, *Cartea românească veche în județul Olt (1801–1830)*, Slatina, 2002.

Teodorescu 2005 — Teodorescu, Dorin, *Cartea veche românească de Râmnic (1701–1830)*, Slatina, 2005.

Teodorescu 2006 — Teodorescu, Dorin, *Determinator de carte veche românească (1701–1830)*, Slatina, 2006.

Teodorescu 2008 — Teodorescu, Dorin, *Lămurirea problemelor Mineielor de la Buda din 1804–1805*, în „Transilvania", 2008, nr. 2, p. 45–46.

Teodorescu 2008/A — Teodorescu, Dorin, *Ceaslovul sibian din 1802*, în „Transilvania", 2008, nr. 2, p. 35–44.

Teodorov Balan 1909 — Teodorov Balan, A., *Blgarski knigopisă za sto godini 1806–1905*, Sofia, 1909.

Theodorescu 1961 — Theodorescu, Barbu, *Psaltirea. Însemnări bibliografice*, în „Glasul bisericii", XX, 1961, nr. 5–6, p. 490–527.

Tomescu 1955 — Tomescu, Mircea, *Precizări și adăogiri la Bibliografia românească veche*, în „Studii și cercetări de bibliologie", I, 1955, p. 256–261.

Tomescu 1957 — Tomescu, Mircea, *Calendarele românești 1733–1830. Studiu și bibliografie*, București, 1957.

Tomescu 1968 — Tomescu, Mircea, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, București, 1968.

Tomuș 1965 — Tomuș, Mircea, *Gheorghe Șincai*, București, 1965.

Topliceanu 1931 — Topliceanu, Traian, *Paul Iorgovici. Viața și opera lui (1764–1808)*, în „Analele Banatului", IV, 1931, nr. 2–4, p. 132–148.

Topliceanu 1940 — Topliceanu, Traian, *Opera lui Paul Iorgovici*, în „Luceafărul", VI, 1940, nr. 11–12.

Trausch 1873 — Trausch, Joseph, *Schriftsteller-Lexikon oder biographisch-literärische Denk-Blätter der Siebenbürger Deutschen*, III, Brașov, 1873.

Tulbure 1908 — Tulbure, G., *Propovedaniile lui Sam. Clain și P. Maior. Sau: un duplu plagiat binecuvântat*, în „Răvașul", VI, 1908, nr. 13–14, p. 439–445.

Turdeanu 1939 — Turdeanu, Emil, *Din vechile schimburi dintre români și jugoslavi*, în „Cercetări literare", III, 1939, p. 141–206.

Țepelea 1964 — Țepelea, G. F., *O ediție necunoscută a Alexandriei (Ediția din 1794 găsită în regiunea Banat)*, în „Limba română", XIII, 1964, nr. 6, p. 605–613.

Țepelea 1967 — Țepelea, G., *Limba veche și-nțeleaptă. Date noi despre „Alexandria", cea mai populară carte veche românească, rod al colaborării între Râmnicu-Vâlcea și Sibiu*, în „Argeș", II, 1967, nr. 9, p. 9.

Țigu 1978 — Țigu, Viorel, *Însemnări de pe tipăriturile românești. (Fondul de carte al Mitropoliei Banatului Timișoara)*, în „Mitropolia Banatului", XXVIII, 1978, nr. 1–3, p. 74–94.

Țîrcovnicu 1970 — Țîrcovnicu, V., *Contribuții la istoria învățământului românesc din Banat (1780–1918)*, București, 1970.

Țîrcovnicu 1978 — Țîrcovnicu, V., *Istoria învățământului din Banat până la 1800*, București, 1978.

Umanistul 1968 — *Umanistul Nicholaus Olahus…*, ediție de I. S. Firu, I. C. Albu, București, 1968.

Urechia 1892–1901 — Urechia, V. A., *Istoria școalelor de la 1800 la 1864, cu o scurtă introducere cuprinzând note din istoria culturei naționale anterioare secolului al XIX-lea și cu numeroase fac-simile de documente, semnături, autografe etc.*, I-II, București, 1892; III, București, 1894; IV, București, 1901.

Urs 2007 — Urs, Otilia, *Ediția a II-a a Psaltirii tipărite la Blaj în 1758*, în „Școala Ardeleană", vol. II, coord. Ioan Chindriș, Oradea, 2007, p. 298–299.

Urs 2009 — Urs, Otilia, *Noi identificări de exemplare din cartea veche românească*, în „Școala Ardeleană", III, coord. Ioan Chindriș și Ciprian Ghișa, Oradea, 2009, p. 386–390.

Urs 2011 — Urs, Otilia, *Catalogul cărții românești vechi din Biblioteca Academiei Române filiala Cluj-Napoca*, Cluj-Napoca, 2011.

Urs 2012 — Urs, Otilia, *Cărțile românești vechi din biblioteca lui Timotei Cipariu*, în „Școala Ardeleană", VI, coord. Ioan Chindriș și Niculina Iacob, 2012, p. 119–128.

Urs 2013 — Urs, Otilia, *O contribuție la Bibliografia românească veche: „Specimen characterum latinorum in typographia Petri Barth una cum modulis fusoriis existentium, Cibinii, MDCCXCIV"*, în „Transilvania", 2013, nr. 10, p. 89–90.

Ursu 1961 — Ursu, N. A., *Cărți de popularizare a științei traduse de Petru Maior*, în „Limba română", X, 1961, nr. 2, p. 135–143.

Ursu 1963 — Ursu, N. A., *Un calendar istorico-literar publicat de Paul Iorgovici*, în „Limba română", XXII, 1963, nr. 3, p. 283–291.

Ursu 1971 — Ursu, N. A., *Modelul gramaticii lui Samuil Micu și Gheorghe Șincai*, în „Limba română", XX, 1971, nr. 3, p. 259–272.

Ursuțiu 1983 — Ursuțiu, Liviu, *„Biblioteca românească și abonații ei"* în „Biblioteca și cercetarea", Cluj-Napoca, VII, 1983, p. 241–246.

Vaida 1830 — [Vaida, Ladislau], *Reflexiones IX ad Poëmation de Secunda Legione Valachica, sub Carolo Barone Enzenhergio positae,* în Silvius Tannoli, *Poëmation de Secunda Legione Valachica sub Carolo Barone Enzenbergio*, ed. III, Oradea, 1830, p. 17–118.

Vătămanu 1964 — Vătămanu, N., *Foi volante cu sfaturi împotriva bolilor la începutul secolului trecut,* în *Chipuri și momente din istoria educației sanitare*, București, 1964.

Vârtosu 1968 — Vârtosu, Emil, *Paleografia româno-chirilică*, Editura Științifică, București, 1968.

Veress 1910 — Veress, Endre, *Erdély-és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatvány (1544–1808)*, Cluj, 1910.

Veress 1924–1925 — Veress, Andrei, *Ceva despre viața și activitatea doctorului Ioan Molnár Piuariu și a fiului său*, în „Anuarul Institutului de Istorie Națională", III, 1924–1925, p. 569–572.

Veress 1926 — Veress, Andrei, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744–1848)*, în „Revista arhivelor", II, 1926, nr. 3, p. 338–365.

Veress 1931 — Veress, Andrei, *Bibliografia română-ungară*, I-II, București, 1931.

Veress 1932 — Veress, Andrei, *Tipografia românească din Buda*, în „Boabe de grâu", III, 1932, nr. 12, p. 593–612.

Veress 1982 — Veress, Endre, *A Budai egyetemi nyomda kiadányainak dokumentumai 1780–1848*, Budapest, 1982.

Vesa 2008	Vesa, Pavel, *Carte veche românească în bibliotecile parohiale arădene*, în „Transilvania", 2008, nr. 2, p. 47–51.
Vicoreanu 1931	Vicoreanu, Ioan, *Începuturile apiculturii teoretice la români*, în „Făt-Frumos", VI, 1931, p. 131–134.
Voileanu 1902	Voileanu, Mateiu, *Momente din viața bisericească a românilor ortodocși din Transilvania 1780–1787*, Sibiu, 1902.
Vuia 1896	Vuia, Iuliu, *Școalele românești bănățene în secolul al XVIII. Studiu istoric*, Orăștie, 1896.
Wolf 1935	Wolf, Hans, *Das Schulwesen des Temesvarer Banats im 18. Jahrhundert: Gründung und Ausbau im Geiste des aufgeklärten Absolutismus*, Viena, 1935.
Wolf 1957	Wolf, Ioan, *Organizarea școlilor bănățene în anii 1770–1800 și activitatea pedagogului Teodor I. Iancovici*, în vol. *Din istoria pedagogiei românești*, I, București, 1957, p. 57–97.
Xenopol, Erbiceanu 1885	Xenopol A. D.; Erbiceanu, C., *Serbarea școlară de la Iași cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la înființarea învățământului superior în Moldova*, Iași, 1885.
Zgraon 1976	Zgraon, Florentina, *Tipăriturile vieneze din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și unificarea limbii române literare*, în „Limba română", XXV, 1976, nr. 1, p. 43–56.
Zgraon 1993	Zgraon, Florentina, *Floarea adevărului – ediția princeps (1750)*, în „Limba română", XLII, 1993, nr. 3, p. 123–128, nr. 4, p. 171–177.
Zugrav 1974	Zugrav, Ioan, *Un singular octoih din anul 1804*, în Corneliu Dima-Dragan, *Târgoviște – cetate a culturii românești*, București, Editura Litera, 1974, p. 97–101.

DEPOZITE

ANAR	Direcţia Judeţeană Arad a Arhivelor Naţionale
ANBC	Direcţia Judeţeană Bacău a Arhivelor Naţionale
ANBV	Direcţia Judeţeană Braşov a Arhivelor Naţionale
ANC	Direcţia Judeţeană Cluj a Arhivelor Naţionale
ANGJ	Direcţia Judeţeană Gorj a Arhivelor Naţionale
ANPH	Direcţia Judeţeană Prahova a Arhivelor Naţionale
ANSB	Direcţia Judeţeană Sibiu a Arhivelor Naţionale
ANSJ	Direcţia Judeţeană Sălaj a Arhivelor Naţionale
BAAB	Biblioteca Arhiepiscopiei Ortodoxe, Alba Iulia
BAC	Biblioteca Judeţeană „Alexandru şi Aristia Aman”, Craiova
BACJ	Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române
BAIS	Biblioteca Filialei Iaşi a Academiei Române
BAR	Biblioteca Academiei Române, Bucureşti
BASB	Biblioteca Judeţeană „Astra”, Sibiu
BBAI	Biblioteca Batthyaneum, Alba Iulia
BBSB	Biblioteca Brukenthal, Sibiu
BCS	Biblioteca Centrală de Stat, Bucureşti
BCUB	Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, Bucureşti
BCUCJ	Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca
BCUIS	Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, Iaşi
BDAS	Biblioteca Documentară a Direcţiei Generale a Arhivelor Statului
BDMHROS	Biblioteca Documentară a Muzeului „Haáz Rezső”, Odorheiul Secuiesc
BDO	Biblioteca Diecezană Episcopală de la Oradea
BFTC	Biblioteca Facultăţii de Teologie din Cernăuţi
BGŞBH	Biblioteca Judeţeană „Gheorghe Şincai”, Oradea
BGTK	Biblioteca „G. T. Kirileanu”, Piatra-Neamţ
BIGB	Biblioteca Institutului de Istorie „George Barițiu”, Cluj-Napoca
BILSP	Biblioteca Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu”, Cluj-Napoca
BITSB	Biblioteca Institutului Teologic, Sibiu
BJCJ	Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga”, Cluj-Napoca
BJGCBN	Biblioteca Judeţeană „George Coşbuc”, Bistriţa
BJTM	Biblioteca Judeţeană Timiş, Timişoara
BMSB	Biblioteca Mitropoliei Ardealului, Sibiu
BMSB	Biblioteca Mitropoliei Ortodoxe, Sibiu
BMSP	Biblioteca Mânăstirii „Sfântul Pavel”, Athos
BMTM	Biblioteca Mitropoliei Banatului, Timişoara
BMZBSSD	Biblioteca Municipală „Zaharia Boiu”, Sighişoara
BNC	Biblioteca Naţională a Cehiei
BNCF	Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze, Florența
BNF	Bibliothèque Nationale de France, Paris

BNR	Biblioteca Naţională a României, Bucureşti
BNRM	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova, Chișinău
BNU	Bibliothèque Nationale et Universitaire, Strasbourg
BSB	Bayerische Staatsbibliothek, München
BSSB	Biblioteca Sfântului Sinod, București
BȘCM	Biblioteca Ştiinţifică Centrală „A. Lupan” a Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Chișinău
BUB	Biblioteca Universității „Eötvös Loránd”, Budapesta
BUC	Biblioteca Universităţii din Craiova
BUSM	Biblioteca Universității de Stat din Moldova, Chișinău
BVAUGL	Biblioteca Judeţeană „V. A. Urechia”, Galaţi
DJCOT	Depozit Județean Clocociov, Olt
DPCNBH	Depozitul Patrimoniului Cultural Naţional Bihor
EKD	Biblioteca Universității din Debrecen, Ungaria
ICSUC	Institutul de Cercetări Socio-Umane, Craiova
IICJ	Institutul de Istorie „George Barițiu”, Cluj-Napoca
ILCJ	Institutul de Lingvistică „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca
MAIEH	Muzeul de Arheologie, Istorie și Etnografie, Hunedoara
MBVL	Mănăstirea Bistriţa, Vâlcea
MCDR	Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane, Deva
MJSM	Muzeul Județean Satu Mare
MMIRS	Muzeul Municipal „Ioan Raica”, Sebeș
MNAM	Muzeul Naţional de Artă al Moldovei, Chișinău
MNCJ	Mănăstirea Nicula, Cluj
MNIM	Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei, Chișinău
MO	Mitropolia Olteniei, Craiova
MOC	Muzeul Olteniei, Craiova
MSL	Matica Srpska Library, Novi Sad
MTAK	Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Budapesta
MUAI	Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
NULZ	The National and University Library in Zagreb
ÖNb	Österreichische Nationalbibliothek, Viena
OSzK	Országos Széchényi Könyvtár, Budapesta
PORTGMS	Protopopiatul Ortodox Român, Târgu-Mureș
ULB	University Library „Svetozar Marković”, Belgrad
ULIM	Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău

CENTRE TIPOGRAFICE

1. TIPOGRAFIA DIN ABRUD

1818. Petru Furdui, ***Vérsu Cotránczi***, Abrud, 1818.

Vérsu Kotranczí | in | sztihuri álketuit | de | Petru Furdui | déla Abrudfalva lá ánnul 1818, 18 zilé december.

Petru Furdui, ***Vérsu Cotránczi****. Petru Furdui is an obscure character from independent sources. He lived in Abrud (Apuseni Mountains, Transylvania) at the beginning of the 19th century. His unique poem has a natural theme and style, which reveals an aspect of uplanders' life and psychology. These people live close to a virtual glamour that is displayed by the ever-present yellow metal. It was printed at Abrud, Transylvania, in 1818.*

Format. In 8°; 10 p.

Cuprins. *Verșu Cotroanții*; *Cătră tărșeji*; *Cătră băiașii cari au lucrat pe bir*.

Referințe. BRV, III, nr. 980, p. 222; Hasdeu 1877, p. 184–187; Philippide 1888, p. 57; Gaster 1891, p. 222–228; Iorga 1969, II, p. 380; Popovici 1972, p. 447; Școala 1983, II, p. 351–356; Chindriș, Iacob 2011, p. 90–98.

Observații. Descrierea s-a făcut după BRV, III, nr. 980, p. 222. Nu se cunosc exemplare.

2. TIPOGRAFIA DIN ALBA IULIA (BĂLGRAD)

1699. *Bucoavnă*, Bălgrad, 1699.

Bucovnă | ce are în sine deprinderea învăţăturii | copiilor la carte şi Sim|volul credinţii creştine|şti, zeace porunci ale Legii | Vechi şi ale cei Noao, şapte | taine ale Besearecii Răsări|tului iproci. | Cu voia preasfinţitului chir | Athanasie, mitropolitul | Ţărâi Ardealului, | acum întâi într-acest chip tocmi|tă şi tipărită, în sfânta Mitro|polie, în Belgrad, | de Mihai Iştvanovici | tipograful, |anul Domnului 1699.

Spelling Book [Bucoavnă]. *The book of only 66 pages represents the first* ***Spelling Book [Bucoavnă]*** *printed in Romanian. The small textbook was based on minimal religious knowledge about the Eastern Church and was meant to teach Romanian reading and writing skills. It was printed at Alba Iulia, Transylvania, in 1699.*

Format. In 8°; [33] f. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravură reprezentându-i pe Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, în chenar din semne tipografice florale (f. tt. v). Şir de semne tipografice cu rol de frontispiciu (f. [2r], [6v], [7v], [8v], [10r], [11v], [15r], [20r]). Viniete: compoziţie din semne tipografice (f. tt. v, [18v], [33v]); compoziţie stilizată în forma unui triunghi descendent (f. [13v]). Iniţiale ornate în negru (f. [9v], [10r], [11v]).

Cuprins. „Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne, şi sfântă Învierea Ta cântăm şi o slăvim". (f. tt. v); *Slovele glavizne* [2r]; *Slovele mai mici* [2r]; *Glasnicele* [2v]; *Neglasnicele* (f. [2v]); *Glasnică cu neglasnică sillave* (f. [2v–4r]); *Neglasnice cu difthongii* (f. [4r]); *Doao neglasnice cu o glasnică* (f. [4v–5r]); *Doao neglasnice cu difthongii* (f. [5r–v]); *Între doao glasnice o neglasnică* (f. [5v–6r]); *Însemnare pentru cum să cade a slovni slovele ce au desupra titlă* (f. [6v–7v]); *Prosodiile orthografiii* (f. [7v–8r]); *Rugăciunea când va să înceapă copilul a învăţa* (f. [8r]); *Rugăciunea dimineţii* (f. [8v–10r]); *Mărturisirea pravoslavnicii credinţă dată într-acesta chip la întâiul în Necheia săbor a toată lumea şi al doilea în Ţarigrad* (f. [10r–11r]); *Simvol preosfeştennago Athanasija patriarha Alexandrijskago* (f. [11v–14v]); *Zeace porunci* (f. [15r–17r]); *Şase săvârşiri* (f. [17v–19v]); *Întrebăciune* (f. [20r–31v]); *Trei fapte bune* (f. [32r–33v]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BASB.

Referinţe. BRV, I, nr. 113, p. 369–370; BRV, IV, nr. 113, p. 209–210; Silaşi 1883, p. 74–75; Szabó 1885, II, p. 531; Veress 1910, p. 30–31; Precup 1915, p. 2–3; Ghibu 1916, p. 10–12; Bucoavnă 1988, *passim*; Râpă-Buicliu 2000, p. 211–213; BRV 2004, p. 129; Urs 2011, p. 173–174.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 237.

1699. *Chiriacodromion*, Bălgrad, 1699.

Chiriacodromion | sau | Evanghelie învățătoare | care are întru ea cazanii la toate duminecile | preste an și la praznicelele domnești, și | la sfinții cei numiț, | acum întâi întru acesta chip așezată și | tipărită, și mai luminat în limba | rumânească diorthosită, | supt biruința prealuminatului și înălțatului | Iosif Leopold, | craiul Budei și al Țărâi Ungurești și | al Ardealului, | fiind gubernator țărâi Măriia Sa Bamfi | Gheorghie, | cu blagosloveniia preasfințitului chir | Athanasie, mitropolitul țărâi, | în sfânta Mitropolie, în Belgrad, | în anul de la mântuirea lumii 1699. | De Mihai Iștvanovici tipograful. | Tu ex Ungrovlahia.

Homily [Chiriacodromion]. *The literary work appeared with the blessing of Metropolitan Atanasie of Bălgrad (today, Alba Iulia). It comprises 81 Sunday sermons or homilies, which explain the Gospel and, thus, carry on the tradition initiated by Metropolitan of Moldavia, Varlaam, in 1643. It was printed at Alba Iulia, Transylvania, in 1699.*

Format. In 4°; [3] f. + 415 f. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină. Textul în chenar din linii.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: reprezentarea Sfintei Treimi (f. [1v]); reprezentarea Sfinților Împărați Constantin și Elena (f. 126r, 168r, 229r, 279r, 297v). Frontispicii: șiruri de semne tipografice (f. [2v], [3v], 4v, 10v, 20r, 25v, 28v, 34v, 37r, 40v, 45r, 51v, 54v, 56v, 66v, 73v, 77v, 82r, 85v, 90v, 95v, 100v, 105v, 110v, 126v, 131r, 135v, 140v, 145v, 153v, 158r, 174r, 188v, 202r, 207v, 225v, 234r, 239v, 247v, 252v, 258r, 263r, 271v, 275v, 291r, 295r, 368r, 378v, 410r, 413r, 414r, 415r); dreptunghi conținând trei medalioane, dintre care cel din centru îl înfățișează pe Isus Hristos, iar cele laterale pe Sfântul Pavel și pe Sfântul Ioan (f. 1r, 63r, 122r, 272r, 305v, 324r, 392r,); dreptunghi conținând motive florale (f. 14r, 149v, 163r, 178r, 193r, 212r, 220v, 229v, 267r, 282v, 310v, 320r, 338r, 357v, 374r, 398r); dreptunghi înfățișând pe Isus Hristos în medalion central, mărginit de motive florale (f. 168v, 182v, 197v, 215v, 243v, 286v, 298r, 329r, 343v, 352r, 361r, 384v, 404r). Inițiale ornate în negru (*passim*) și o singură inițială ornată în negru (f. 1r). Viniete: diverse compoziții din semne tipografice (f. 14r, 20v, 51r, 81v, 100r, 105r, 110r, 135r, 149r, 162v, 173v, 182r, 192v, 201v, 211v, 215r, 247r, 271r, 310r, 343r, 351v, 367v, 378r, 384r, 391v, 409v, 412v, 413v, 415r); compoziție stilizată din motive floral-geometrice (f. 40r, 56r, 62v, 121v, 130v, 153r, 188r, 225r, 239r, 257v, 271v, 278v, 286r, 305r, 319v, 337v, 373v, 397v); compoziție stilizată din motive floral-geometrice în forma unui triunghi descendent (f. 45r, 90r, 95r, 145r, 157v, 207r, 266v, 328v, 403v).

Cuprins. [*Trei chipuri în osebire ș-un Dumnezău în mărire*], 8 versuri la stema Mitropoliei Belgradului din Ardeal (f. tt. v); *Preasfințitului și de Dumnezău alesului păstoriu chir Athanasie, arhiepiscopul și mitropolitul scaunului Belgradului, al Vadului, al Maramurășului, al Silvașului, al Făgărașului și a toată Țara Ardealului și părților Țărâi Ungurești, Vidicului, Chivarului, Sulagiului și al Crasnii, ca unul adevărat stăpân și după darul Duhului Sfânt părinte sufletesc, plecate închinăciuni*, predoslovie semnată „Al Sfințiii Tale mic și plecată slugă, Mihai Iștvanovici tipograful. Tu ex Ungrovlahia" (f. [2r–3r]); [Extrase din Noul Testament] (f. [3v]); *Cazanie la Dumineca vameșului și a fariseului* (f. 1r–4r); *Cazanie la Dumineca feciorului celui curvariu* (f. 4v–10r); *Cazanie la Dumineca lăsatului de carne* (f. 10v–14r); *Cazanie la Dumineca lăsatului de brânză* (f. 14r–20r); *Cazanie la Dumineca întăi a sfântului post* (f. 20r–25v); *Cazanie la Dumineca a doa a sfântului post* (f. 25r–28v); *Cazanie la Dumineca a treia a sfântului post* (f. 28v–34r); *Cazanie la Dumineca a patra sfântului post* (f. 34v–37r); *Cazanie la Dumineca a cincea a sfântului post* (f. 37r–40r); *Cazanie la Sâmbăta lui Lazar* (f. 40v–44v); *Cazanie la*

Dumineca Florilor (f. 45r–51r); *Cazanie la Gioi Mari* (f. 51v–54r); *A doa parte pentru dovedirea muncilor Domnului Hristos* (f. 54v–56r); *Cazanie în Sămbăta cea Mare* (f. 56v–62v); *Cazanie la slăvita și luminata zi a Învierii* (f. 63r–66v); *Cazanie a 2 iarăș la Înviiarea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 66v–73v); *Cazanie la Dumineca Thomei, a 2 după Paști* (f. 73v–77r); *Cazanie la Dumineca mironosițelor, a treia după Paști* (f. 77v–81v); *Cazanie la Dumineca slăbănogului, a patra după Paști* (f. 82r–85r); *Cazanie la Dumineca samarineanei, a cincea după Paști* (f. 85r–90r); *Cazanie la Dumineca orbului, a șasa după Paști* (f. 90v–95r); *Cazanie la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 95v–100r); *Cazanie la Dumineca a șaptea după Paști* (f. 100v–105r); *Cazanie la Dumineca Rusaliilor* (f. 105v–110r); *Cazanie a 2 iarăș la Dumineca Rusaliilor* (f. 110v–121v); *Cazanie la Dumineca Mare, adecă a tuturor sfinților* (f. 122r–126r); *Cazanie la Dumineca a dooa după Rusalii* (f. 126v–130v); *Cazanie la Dumineca a treia după Rusalii* (f. 131r–135r); *Cazanie la Dumineca a patra după Rusalii* (f. 135v–140r); *Cazanie la Dumineca a cincea după Rusalii* (f. 140v–145r); *Cazanie la Dumineca a șasa după Rusalii* (f. 145v–149r); *Cazanie la Dumineca a șaptea după Rusalii* (f. 149v–153r); *Cazanie la Dumineca a opta după Rusalii* (f. 153v–157v); *Cazanie la Dumineca a nooa după Rusalii* (f. 158r–162v); *Cazanie la Dumineca a zeacea după Rusalii* (f. 163r–168r); *Cazanie la Dumineca a 11, după Rusalii* (f. 168v–173v); *Cazanie la Dumineca a 12 după Rusalii* (f. 174r–178r); *Cazanie la Dumineca a 13, după Rusalii* (f. 178r–182r); *Cazanie la Dumineca a 14 după Rusalii* (f. 182v–188r); *Cazanie la Dumineca a 15 după Rusalii* (f. 188v–192v); *Cazanie la Dumineca a 16 după Rusalii* (f. 193r–197r); *Cazanie la Dumineca a 17 după Rusalii* (f. 197v–201v); *Cazanie la Dumineca a 18 după Rusalii* (f. 202r–207r); *Cazanie la Dumineca a 19 după Rusalii* (f. 207v–211v); *Cazanie la Dumineca a 20 după Rusalii* (f. 212r–215r); *Cazanie la Dumineca a 21 după Rusalii* (f. 215v–220r); *Cazanie la Dumineca a 22 după Rusalii* (f. 220v–225r); *Cazanie la Dumineca a 23 după Rusalii* (f. 225v–229r); *Cazanie la Dumineca a 24 după Rusalii* (f. 229v–233v); *Cazanie la Dumineca a 25 după Rusalii* (f. 234r–239r); *Cazanie la Dumineca a 26 după Rusalii* (f. 239v–243r); *Cazanie la Dumineca a 27 după Rusalii* (f. 243v–247r); *Cazanie la Dumineca a 28 după Rusalii* (f. 247v–252v); *Cazanie la Dumineca a 29 după Rusalii* (f. 252v–257v); *Cazanie la Dumineca a 30 după Rusalii* (f. 258r–263r); *Cazanie la Dumineca a 31 după Rusalii* (f. 263r–266v); *Cazanie la Dumineca a 32 după Rusalii* (f. 267r–271r); [Mărire și laudă să dăm neîncetat] (f. 271v); *Cazanie la întăia zi a lui septemvrie* (f. 272r–275v); *Cazanie la a opta zi a lui septemvrie* (f. 275v–278v); *Cazanie la 14 zile a lui septemvrie* (f. 279r–282r); *Cazanie la 14 zile a lui octovrie* (f. 282v–286r); *Cazanie la 126 de zile a lui octovrie* (f. 286v–291r); *Cazanie la 8 zile a lui noiemvrie* (f. 291r–295r); *Cazanie la 21 de zile a lui noiemvrie* (f. 295r–297v); *Cazanie la 6 zile a lui dechevrie* (f. 298r–305r); *Cazanie la 25 de zile a lui dechevrie* (f. 305v–310r); *Cazanie a 2 iarăș la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 310v–319v); *Cazanie la întăia zi a lui ghennuarie* (f. 320r–323v); *Cazanie la 7 zile a lui ghennuarie, la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (f. 324r–328v); *Cazanie a 2, iarăș la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (f. 329r–337v); *Cazanie la 2 zile a lui fevruarie* (f. 338r–343r); *Cazanie la 17 zile a lui fevruarie* (f. 343v–351v); *Cazanie la 9 zile a lui martie* (f. 352r–357r); *Cazanie la 25 de zile a lui martie* (f. 357v–360v); *Cazanie la 23 de zile a lui aprillie* (f. 361r–367v); *Cazanie pentru muceniia sfântului și slăvitului marelui mucenic Ioann Novi de la Soceava, ce să prăznuiaște gioi după Rusalii* (f. 368r–373v); *Cazanie la 24 de zile a lui iunie* (f. 374r–378r); *Cazanie la 29 de zile a lui iunie* (f. 378v–384r); *Cazanie în 20 de zile a lui iulie* (f. 384v–391r); *Cazanie la 6 zile a lui avgust* (f. 392r–397v); *Cazanie la 15 zile a lui avgust* (f. 398r–403v); *Cazanie la 29 de zile a lui avgust* (f. 404r–409v); *Pinax sau însemnare pentru toate cazaniile ce sânt în cartea aceasta* (f. 410r–412v); *A praznicelor domnești și a sfinților celor mari însemnare* (f. 413r–v); *A tipografului cătră cei ce să vor întâmpla a ceti, bucurie*, postfață semnată „Tot cel mic și plecat de bine voitoriu Mihai Ștvanovici tipograful. Tu

Ex Ungrovlahia" (f. 414r–v); [Tipăritu-s-au această dumnezeiască carte în sfânta ...] (f. 415r); *Urmarea azbuchilor ce arată tratazii cărţii aceştiia* (f. 415r); [*În ce chip cerbul doreaşte de izvorul cel reace ...*] (f. 415r).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BMDV; BBAI; BGŞBH; BMSB; BDAS; BASAR; CMB; MUAI.

Referinţe. BRV, I, nr. 115, p. 372–377 şi 538; Pop 1838, p. 26; Cipariu 1866, p. 118; Sbiera 1897, p. 66; Rus 1899; Bianu 1926, p. 14; Bica 1980, p. 241; CRV 1985, p. 39; Mârza, Dreghiciu 1989, p. 170–217; Mosora, Hanga 1991, p. 34–35; Mălinaş 1993, p. 36; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 60–63; Râpă-Buicliu 2000, p. 213; Pavel 2001, p. 86–88; BRV 2004, p. 77–78; Mitric 2005, p. 61; Dudaş 2007, p. 171–229; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 21–22; Oros 2008, p. 22–23; Vesa 2008, p. 47; Avram 2009, p. 278; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 233; Oros 2010, p. 25, 30–31; Urs 2011, p. 174–183.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 202.

1702. Bárány László Pál, ***Pânea pruncilor***, Bălgrad, 1702.

Pănea pruncilor | sau | învăţătura credinţii creştineşti | strânsă în mică şumă, | care o au scris în mici întrebăciu|ni şi răspunsuri ungureşti cinsti|tul pater Boroneai Laslo, | parochuşul Besearecii | Catholiceşti de la | Belgrad, | şi s-au întors în limba românească | de Duma Ianăş de la | Borbanţi, | în anii Dom. 1702.

*Bárány László Pál, **The Bread of the Infants [Pânea pruncilor]**. The book has a catechetical (dialogued) form and it popularize a large number of religious themes. It was translated from Hungarian by Duma Ianăş, in order to explain a great diversity of themes and religious practices to the Uniate faithful, for the benefit of the people. It was printed at Alba Iulia, Transylvania, in 1702.*

Format. In 18°; 7 p. + 152 f. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Stema cardinalului Leopold Kollonich, mitropolitul primat al Ungariei (f. tt. v). Frontispicii: şir de semne tipografice (p. 3); două şiruri de semne tipografice realizate din motive geometrice stilizate (f. 1r). Două iniţiale ornate: iniţiala *V* (p. 3) şi iniţiala *C* (p. 4).

Cuprins. *Epistolie închinătoare*, semnată „Cap<e>lanii cei emeriţi ai Eminenţii Tale, păstorii sufleteşti a Besearecii Unite din Ardeal" (p. 3–7); *Partea dentăi. Despre credinţa creştinească* (f. 1r–5v); *A doa parte. Tâlcuiala părţii dintâiu a Credeului care caută faţa dintâi a Sfintei Troiţă* (f. 5v–11v); *A treia parte. Tâlcuiala a doa parte a Credeului carea grăiaşte despre a doa faţă a Sfintei Troiţă* (f. 11v–25v); *A patra parte a Credeului care sămnează a treia faţă a Sfintei Troiţă; cuvine-să a şti Duhul Sfânt şi alte mlădiţă ce sânt cuprinsă întru el* (f. 25v–34v); *A cincea parte. Despre nădeajde* (f. 34v–38r); *Despre rugăciune* (f. 38r–41r); *Despre Tatăl nostru* (f. 41v–52r); *Despre mulţămirea îngerului cătră Mariia* (f. 58v); *A şasa parte. Despre şteargerea păcatelor* (f. 58v–62r); *A şaptea parte. Despre dragoste* (f. 62v–65v); *Despre zeace porunci* (f. 65v–67r); *Despre porunca tablei dintâi* (f. 67r–72r); *A cincea parte* (f. 72v–74r); *A şasa parte. Despre a doa tablă a poruncilor* (f. 74r–78r); *A şaptea parte* (f. 78v–80r); *A opta parte* (f. 80r–82v); *A noa parte* (f. 82v–85v); *A zeacea parte* (f. 85v–90v); *A unsprăzeacea parte* (f. 90v–91v); *A opta parte. Despre sfinţenie* (f. 91v–93r); *A 2. Pentru botez* (f. 93r–98v); *A 5. Pentru pocanie* (f. 98v–102r); *A 7. Despre rănduiala besearecii* (f. 102v–103v); *A 8. Pentru căsătorie* (f. 103v–107r); *Cap al noaolea. Despre păcatele ceale mai mari sau de moarte, întâi despre fală* (f. 107v–111r); *A 2. Despre scumpie* (f. 111v–114v); *A 3. Despre curvie* (f. 114v–117v); *A 4. Despre pizmă* (f. 118r–120v); *A 5. Despre*

lăcomie (f. 120v–124r); *A 6. Pentru mănie* (f. 124r–126r); *A 7. Pentru leanea a facerii de bine* (f. 126r–128r); *Despre poruncile besearecii* (f. 128r–132v); *Despre făpturile ceale sfinţite de obște* (f. 132v–134v); *Despre făpturile ceale sfinţite deosebi* (f. 134v–144v); *Întăia împotrivire* (f. 144v–145r); *A dooa împotrivire* (f. 145r–145v); *A treia împotrivire* (f. 145v–152v).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; MUAI.

Referințe. BRV, I, nr. 133, p. 440; BRV, IV, nr. 133, p. 216–217; Horány 1792, p. 287; Sartori 1830, p. 176; Pop 1838, p. 28; Cipariu 1866, p. 119; Szabó 1885 II, p. 571; Sbierea 1897, p. 108; Mușlea 1941; Mosora, Hanga 1991, p. 38; Bădără 1998, p. 125; Dreghiciu, Mircea 1999, p. 311–328; Râpă-Buicliu 2000, p. 220; Pavel 2001, p. 88–91; *Pânea* 2008; Urs 2011, p. 195.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 236.

3. TIPOGRAFIA DIN ARAD

[1829]. Moise Bota, ***Dedicaţie la instalarea lui Nestor Ioanovici***, Arad, [1829].

Dedicatie | la | instalatia | mult strelucitului domn | Nestor Ioanovics | anteiului | ca | roman | cu | mila lui Domnedeu | ritului biserecii G. N. U. drept | credincios episcop | de | Maiestate Sa inaltiatu | inperat si craiu | Franc' I-iul | pe | diecesu | Aradului Vechiu, Oradiei | Mari Ienopoliei și a Halmagiului | anomit inchinata, | in Arad, | cu literile lui Iosif Klapka.

Moise Bota, ***Dedication on the Occasion of Nestor Ioanovici's Establishment [Dedicaţie la instalarea lui Nestor Ioanovici].*** *The booklet includes an encomiastic text. It was written by Moise Bota on the occasion of Nestor Ioanovici's establishment as Bishop of Arad. The text was prepared in Latin letters and printed at Arad, Transylvania, in 1829.*

Format. In 8°; [10] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 30).

Ornamentaţie. Frontispiciu înfățișând o carte deschisă, având alături motive florale (f. [2r]). Ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete, întrebuințat ca frontispiciu (f. [8v]).

Cuprins. [Extrase din Psalmii lui David și din Cla<udiu>] (f. tt. v); [Viza cenzurii] (f. tt. v.); [*Cuprindeti-mi Sante umbre*] (f. [2r–7r]); *Poftire* (f. [7r–v]); *Multiemire* (f. [7v–8r]); *Cantare* (f. [8v–9v]); *Nota* (f. [10v]).

Depozit. BCUCJ; BAR.

Referințe. BRV, III, 1412, p. 622; BRV, IV, p. 318; Pop 1875–1876, p. 124–125; Pop 1929, p. 89–90; Ciuhandu 1929, p. 30; Icoane 1929; D.L.R. 1979, p. 120–121; Mosora, Hanga 1991, p. 243.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1412.

4. TIPOGRAFIA DIN BLAJ

1750. ***Floarea adevărului***, Blaj, 1750.

Floarea adevărului | pentru pacea și dragostea | de obște, | din grădinile Sfintelor | Scripturi, prin mare | strădaniia cucearnicilor | între ieromonași, în Mănăstirea | Sfintei Troițe de la Blaj, | acum întâiu culeasă, | carea luminat arată cum | că unirea altă nu iaste, fără | numai credința și învățătura sfinților părinți. | Tipăritu-s-au în Blaj, | în anul Domnului 1750, | martie 30.

The Flower of Virtue [Floarea adevărului]*. It is a very important book pertaining to the Romanian culture and defining the identity of the Uniate (or Greek-Catholic) confession that was instated among the Romanians from Transylvania in the year 1700. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1750.*

Format. In 8°; [2] f. + 62 f. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-un chenar alcătuit din elemente ornamentale de compoziție tipografică. Vinietă din ornamente tipografice formând un triunghi descendent (f. 62v). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice.

Cuprins. *Predoslovie către cetitor* (f. [1v–2v]); *Cuvânt-înainte* (f. 1r–8v); Cap 1. *Pentru credință* (f. 8v–12r); Cap 2. *Pentru capul besearicii* (f. 12r–26r); Cap 3. *Pentru purceaderea Duhului Sfânt* (f. 26v–40v); Cap a 4. *Pentru materiia sfintei cuminecături* (p. 40v–48v); Cap 5. *Pent<r>u sufletele răposaților* (f. 48v–62v).

Depozit. BAR; BACJ (copie după exemplarul de la OSzK); BCS; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 276, p. 113; BRV, IV, nr. 276, p. 244; Pop 1838, p. 46; Iarcu 1873, p. 12; Philippide 1888, p. 149; Bunea 1902, p. 358 și 368; Veress 1910, p. 44; Bălan 1915, p. 63, 139; Iorga 1915, p. 440; Akantisz 1922, p. 76; Pascu 1927, p. 11; Georgescu 1934, p. 8, 17–18; Iorga 1938, p. 246; Tagliavini 1943, p. 1–2; Albu 1944, p. 311 și 314; Naghiu 1944, p. 309–310; IBR 1958, p. 362–363; Teodorescu 1960, p. 343; Iorga 1969, p. 63; Chindriș 1980, p. 193; Mircea 1982/A, p. 208, 212; Mircea 1982/B, 687–688, 692; Christache-Panait 1987, p. 306; Zgraon 1993, p. 123–128; Chindriș [1996], p. 4; Râpă-Buicliu 2000, p. 257–258; Chindriș 2001, p. 113, 261–263; Chindriș 2003, p. 717; Floarea 2004, *passim*; GBC III, p. 117; Chindriș 2006, p. 10; Chindriș 2007, p. 16; Chindriș, Iacob 2007, p. 54–59, 112–113; Giura 2008, p. 82; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 44; Giura 2008, p. 82; Mircea 2008, p. 149–154, 156, 159–164 ș.u.; Chindriș 2009, p. 109; Oros 2010, p. 26; Iacob, Chindriș 2011, p. 23; Chindriș, Iacob 2013, p. 518–557.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 324007.

1751. *Ceasoslov*, Blaj, 1751.

Ceasoslov, | acum | într-ace<s>taș chip întâiu | tipărit | supt stăpânirea | preaînălțatei chesaro-|crăiasei | Mariii Theresiii, | cu blagosloveniia | preaci<nstitului> P. Petru | Aaron, g<eneral> vicareșului, | în sfânta mănăstire | de la Blajiu, | la anul de la Hristos | 1751. | S-au tipărit de cucearnicul Popa Vladu | și de Vasilie Constantin.

***Breviary [Ceasoslov]**. A religious book that contains prayers and religious hymns used in the Eastern Christian Church at certain times of day. Printed in Blaj, Transylvania, in 1751.*

Format. In 8°; [2] f. + 660 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 17 rânduri la pagină.

Ornamentație. Foaia de titlu în chenar de tip portic, cu coloanele spiralate, cu două capete de îngeri în partea superioară și cu semne tipografice la bază. Gravuri: reprezentarea Mănăstirii Blajului, semnată „Vlaicul", în partea dreaptă, jos, însoțită de legenda: „Această mănăstire o au început și o au înzestrat împăratul Carol al 6, 1738 și o au isprăvit fiica sa, M<aria> Theresiia, pe sama episcopiii și a călugărilor rumânești." (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos în Grădina Ghetsimani, datată 1751 și semnată „Vlaicul", textul care însoțește gravura fiind: „Părinte, de vei să treacă păharul acesta de la Mine, însă nu voia Mea, ci a Ta să fie." (Luca 25). „Și I S-au arătat îngerul din ceriu, întărindu-L pre El." (Matei, cap 26) (p. 102, între p. 658 și 659). Pentru gravura dintre p. 658 și 659, legenda este următoarea: „Și a doa zi, foarte de noapte sculâdu-să, au ieșit și S-au dus în locu pustiu și acolo S-au rugat. Marco cap. 1"; reprezentarea lui Isus Hristos în fața lui Pilat, însoțită de textul: „Iară deaca s-au făcut zio, sfat au făcut toți arhiereii și legând pre Isus L-au dus și L-au dat lui Pilat din Pont. Matei 27". (f. aflată între p. 164 și 165); reprezentarea batjocoririi lui Isus Hristos de către soldați, semnată „Vlaicu" și însoțită de textul: „Și deaca L-au batjocorit, L-au dus să-L răstignească. Și era ceasul al treilea. Matei 27, Marco 15". (f. aflată între p. 182 și 183, între 639 și 640); reprezentarea răstignirii lui Isus Hristos pe cruce, semnată „Vlaicu" și însoțită de textul: „Și deaca au venit la locul ce să cheamă al Căpățânelor, acolo L-au răstignit pre El, și era la al șaselea ceas." (Luca 23, stih 2, 12) (f. aflată între p. 198 și 199, p. 238). Pentru gravura de la p. 238, legenda este: „Și, strigând cu glas mare, Isus au zis: «Părinte, în mâinile Tale dau sufletul Mieu»." (Luca, cap. 53); reprezentarea potirului euharistic într-un ansamblu de persoane și obiecte legate de răstignirea lui Isus Hristos, semnată „Vlaicu" și însoțită de textul „Cela ce mănâncă trupul Mieu și bea sângele Mieu are viiață veacinică." (Ioan, cap 6) (p. 216, 608); reprezentarea coborârii lui Isus Hristos de pe cruce, semnată „Vlaicul" și însoțită de textul „Iară Iosif, cumpărând giolgiu și pogorându-L pre El, L-au înfășurat cu giolgiul". Marco, cap. 15. (p. 258); reprezentarea punerii lui Isus Hristos în mormânt, datată și semnată „1752, Vlaicul", însoțită de textul: „Și L-au pus într-un mormânt nou, care îl săpasă în piiatră." (Matei, cap. 57) (p. 284); reprezentarea învierii lui Isus Hristos, semnată „Vlaicul" și însoțită de textul: „Și de am murit cu Hristos creadem că vom învia cu Dânsul." (Cătră Romani, cap. 6) (p. 388); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul, sub care se află precizarea: „Icoana Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, carea au lăcrămat în Ardeal în sfânta mănăstire de la Nicula. 1699, fevruarie 4, datată 1751" și semnată „Vlaicul", însoțită de textul: „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită făr' de asemănare decăt serafimii." (p. 574). Frontispicii: două șiruri de semne tipografice (p. 1); gravură dreptunghiulară cu motive florale și un medalion central care conține o cruce și inițialele *IHS* (p. 68, 389, 609); gravură conținând motive florale stilizate și un medalion central cu textul *Maria* (p. 96, 575); gravură dreptunghiulară reprezentând Duhul Sfânt în chip de porumbel (p. 103, 259); gravură dreptunghiulară realizată din motive florale (p. 165, 196,

239, 275); gravură dreptunghiulară cu motive vegetale (p. 182, 217, 409, 434, 477); buchet de flori stilizat în chenar din semne tipografice (p. 257); gravură dreptunghiulară cu motive florale și geometrice stilizate (p. 302); două șiruri de semne tipografice (p. 359); un șir de semne tipografice (p. 430, 444, 469, 487, 492, 500, 513, 527, 533, 540, 545, 551, 557, 564, 647). Viniete: compoziție din semne tipografice florale (p. 34); împletitură stilizată (p. 67, 607); două flori cu codițele terminate într-o împletitură stilizată (p. 95, 429, 573); compoziție din semne tipografice florale așezate în forma unui triunghi cu vârful în jos (p. 101); doi porumbei ciugulind dintr-un vas cu flori stilizat (p. 164, 301, 468, 526, 660); împletitură stilizată, alt tip (p. 181); buchet de flori stilizat (p. 195); cap de înger înaripat (p. 215); înger ținând în mâini două ramuri cu flori (p. 358, 433, 643); motive florale și geometrice stilizate în forma unui candelabru (p. 408). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale. Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Preadoslovie către cetitori*, semnată de monahii de la Blaj (f. [2r–v]); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 1–67); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 68–95); *Polunoștnița duminecii* (p. 96–101); *Începutul utreniii* (p. 103–164); *Începutul lui pervii ceas* (p. 165–181); *Începutul lui tretii ceas* (p. 182–195); *Începutul lui șestii ceas* (p. 196–215); *Începutul obeadniții* (p. 217–237); *Începutul lui devetii ceas* (p. 239–256); *Rânduiala laudei ceii de a șaptea* (p. 257); *Începutul vecerniii* (p. 259–283); *Începutul cu Dumnezeu a pavecerniții ceii mici* (p. 285–301); *Începutul, cu Dumnezeu, al pavecerniții ceii mari* (p. 302–358); *Începutul troparelor și condacelor triodului și ale penticostariului* (p. 359–387); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 389–408); *Troparele Învierii la opt glasuri* (p. 409–429); *Troparele Învierii ce să cântă după fericiți cei fără prihană în cale* (p. 430–433); *Troparele peste toată săptămâna* (p. 434–443); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 444–468); *Bogorodicinele și creastob<o>gorodicinele* (p. 469–476); *Sinaxariu a celor 12 luni* (p. 477–573); *Canon de rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 575–607); *Slujba sfintei priceștanii* (p. 609–643); *Rugăciunile measei* (p. 644–647); *Însemnare pentru înțeleagerea pashaliei* (p. 647–649); *Pashalia* (p. 650–655); *Însemnare cum să cetesc evangheliile văscreasnilor de la Dumineca Tuturor Sfinților până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, peste toţ anii* (p. 656–660).

Depozit. BAR; BACJ; PORTGMS; BCUCJ (Bibl. Institutului de Ling. Cluj, cota V. 362); BCS; BBSB; BMSB BAC; MUAI.

Referințe. BRV, IV, nr. 105, p. 70–71; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, p. 100; Filimon 1929–1930, p. 379–380; Naghiu 1944, p. 310; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1057; Teodorescu 1960/B, p. 1057; Petrik V, 92; Pascu 1976, p. 50; Mârza 1979, p. 360; Mihu 1981–1982, p. 96; Pâclișanu 1991–1993, p. 64; Mihu 1994, p. 385; Tatai-Baltă 1995, p. 46, 49–50, 54–57, 63, 122, 124, 131; Florescu 2000, 137; Râpă-Buicliu 2000, p. 259–261; Tatai-Baltă 2003, p. 33, 160; BRV 2004, p. 189; Mârza, Rus 2004, p. 17; Dudaș 2007, p. 446; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 24–25; Mihu, Bogdan 2008, p. 159–169; Mircea 2008, p. 165–167, 170; Urs 2011, p. 292–293; Mârza, Bogdan 2013, p. 294.

Observaţii. Exemplar de referință: PORTGMS (exemplarul provenit de la Sânișor, numărul de inventar 28). Au fost consultate, de asemenea, și exemplarele de la Institutul de Lingvistică „Sextil Pușcariu" Cluj-Napoca, cota V. 362; BAR, cota 280A; BACJ, cota CRV 594 și BBSB, cota CVR I. 132.

175[3]. ***Ceasoslov****,* Blaj, 175[3].

Breviary [Ceasoslov]*. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Blaj, Transylvania, in 175[3].*

Format. In 8°; [?] f. + peste 560 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 20 de rânduri la pagina cu litere mari.

Ornamentație. Gravuri: reprezentarea lui Isus Hristos în Grădina Ghetsimani, gravură în chenar, datată „1751" și semnată „Vlaicu". Textul care însoțește gravura este: „Părinte, de vei să treacă păharul acesta de la Mine, însă nu voia Mea, ci a Ta să fie." (Luca 25); „Și I S-au arătat îngerul din ceriu întărindu-L pre El." (Matei cap 26) (p. 76); reprezentarea lui Isus Hristos în fața lui Pilat, gravură încadrată în chenar, însoțită de textul „Iară deaca s-au făcut zio, sfat au făcut toți arhiereii și, legând pre Isus, L-au dus și L-au dat lui Pilat din Pont." (Matei 27) (p. 142); reprezentarea batjocoririi lui Isus Hristos de către soldați, gravură încadrată în chenar din semne tipografice, semnată „Vlaicu" și însoțită de textul „Și deaca L-au batjocorit, L-au dus să-L răstignească. Și era ceasul al treilea." (Matei 27, Marco 17) (p. 156); reprezentarea pironirii lui Isus Hristos pe cruce, încadrată în chenar din semne tipografice, semnată „Vlaicu" și însoțită de textul: „Și deaca au venit la locul ce să cheamă al Căpățînilor, acolo L-au răstignit pre El și era la al șaselea ceas." (Luca 23, stih 2, 12) (p. 167); reprezentarea potirului euharistic într-un ansamblu de persoane și obiecte legate de răstignirea lui Isus Hristos, în chenar din semne tipografice, semnată „Vlaicu" și însoțită de textul: „Cela ce mânâncă trupul Mieu și bea sângele Mieu are viiață veacinică." (Ioan, cap 6) (p. 183, 530); reprezentarea răstignirii lui Isus Hristos pe cruce, însoțită de legenda: „Și strigând cu glas mare, Iisus au zis: «Părinte, în mâinile Tale dau sufletul Mieu»." (Luca, cap. 23), gravura este semnată „Vlaicu" (p. 212); reprezentarea coborârii lui Isus Hristos de pe cruce, în chenar, semnată „Vlaicul" și însoțită de textul: „Iară Iosif, cumpărând giolgiu și pogorându-L pre El, L-au înfășurat cu giolgiul." (Marco, cap. 15) (p. 228); reprezentarea punerii lui Isus Hristos în mormânt, gravură în chenar, datată și semnată „1752. Vlaicul", însoțită de textul „Și L-au pus într-un mormânt al său nou, care îl săpasă în piiatră." (Matei, cap. 57) (p. 308); reprezentarea Învierii lui Isus Hristos, în chenar, semnată „Vlaicul" și însoțită de textul: „Și, de am murit cu Hristos, creadem că vom învia cu Dânsul." (Cătră Romani, cap. 6) (p. 338); *Icoana Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, carea au lăcrămat în Ardeal, în sfânta mănăstire de la Nicula. 1699, fevruarie, 4*, în chenar din semne tipografice, datată și semnată „1751, Vlaicu". Gravura este însoțită de legenda „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită făr' de asemănare decât serafimii." (p. 560). Frontispicii: gravură dreptunghiulară cu motive florale (p. 48, 157, 184, 312, 353, 377, 436); gravură dreptunghiulară cu motive florale și un medalion central care conține o cruce și inițialele ISHS (p. 72, 370, 531); gravură dreptunghiulară reprezentând Duhul Sfânt în chip de porumbel (p. 77 [!], 228, 309, 406); două șiruri de semne tipografice (p. 105, 451, 464, 493, 499, 504, 510, 515, 521, 559); gravură dreptunghiulară realizată din motive florale, alt tip (p. 143, 168, 213, 386); gravură dreptunghiulară cu motive florale și geometrice stilizate (p. 255); gravură conținând motive florale stilizate și un medalion central cu textul „Maria" (p. 339); un șir de semne tipografice (p. 373, 457, 475, 486). Viniete: motive florale și geometrice stilizate în forma unui candelabru (p. 47 [!], 227, 369, 558); două flori cu codițele terminate într-o împletitură stilizată (p. 71); compoziție din semne tipografice florale (p. 141, 376); doi porumbei ciugulind dintr-un vas cu flori stilizat (p. 166, 211, 254, 435, 529,); buchet de flori stilizat (p. 182, 559); înger ținând în mâini două ramuri cu flori (p. 311, 405); compoziție din semne tipografice florale așezate în forma unui triunghi cu vârful în jos (p. 343, 385). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Polunoștnița de toate zilele* (p. 1–5–47 [!]); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 48–71); *Polunoștnița duminecii* (p. 72–75); *Începutul utreniii* (p. 77–104 [!]); *Cântări Troicinice* (p. 105 [!]–141 [!]); *Începutul lui pervii ceas* (p. 143–155); *Începutul lui tretii ceas* (p. 157–166); *Începutul lui șestii ceas* (p. 168–182); *Începutul obeadniții* (p. 184–211); *Începutul lui devetii ceas* (p. 213–227);

Începutul vecerniii (p. 229–254); *Începutul, cu Dumnezeu, a pavecerniții cei mari* (p. 255–308); *Începutul pavecerniții cei mici* (p. 309–312); *Începutul troparelor și condacelor Triodului și ale Penticostariului* (p. 313–337); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 339–352); *Troparele Învierii, la opt glasuri* (p. 353–369); *Troparele Învierii ce să cântă după fericiți cei fără prihană în cale* (p. 370–372); *Alte tropare ale morților* (p. 373–376); *Troparele peste toată săptămâna* (p. 377–385); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 386–405); *Bogorodicinile troparelor* (p. 406–435); *Minologhion, adecă sinaxar* (p. 436–529); *Slujba sfintei priceștanii* (p. 531–558); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie. Facerea lui Teostirict monahului* (p. 559–560-?).

Depozit. BAR, BACJ; MNCJ; ILCJ; MO.

Referințe. BRV, IV, nr. 110, p. 72; Filimon, 1929–1930, p. 380; Naghiu 1944, p. 310; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1057; Petrik V, p. 92; Bărnuțiu 1980, p. 16; Mihu 1981–1982, p. 93, 95; Mircea 1988, p. 223 ș.a.; Pâclișanu 1991–1993, p. 64; Radosav 1995, p. 73; Tatai-Baltă 1995, p. 46, 49–50, 63, 122, 124, 131; Mârza, Rus 2004, p. 17; Mircea 2008, p. 167, 198–199; Mihu, Bogdan 2008, p. 159–169; Urs 2011, p. 294–296.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota II 290 A. Au fost văzute și exemplarele de la BACJ, cota CRV 569 și cel de la MNCJ. Din exemplarul de referință lipsesc p. 1–4, 561-?. Conținutul p. 1–4 s-a completat tacit. Cartea conține erori de paginație. Nu se cunosc exemplare cu foaie de titlu. Exemplarului de la MNCJ îi sunt alăturate, după p. 560, încă 9 p. (adică p. 591–598), care prezintă identitate cu celelalte 560 de pagini din punctul de vedere al caracteristicilor tipografice, numai că aceste file/pagini sunt mai mari decât celelalte 560 de pagini cu aproximativ 0,5 cm, atât pe lungime, cât și pe lățime. Aceasta ar putea însemna că ele au făcut parte dintr-un alt exemplar sau că marginile celor 560 de pagini au fost tăiate cu prilejul relegării cărții. Paginile 591–598, alăturate exemplarului de la MNCJ, conțin: *Însemnare pentru înțeleagerea Pascaliei* (p. 591–592); *Epactiile lunilor* (p. 593); *Pasha<l>iia,* care începe cu anul 1760 (p. 594–597); *Însemnare cum să cetesc evangheliile voscreasnelor de la Dumineca tuturor sfinților până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, peste toți anii* (p. 598-?). Din punctul de vederea al ornamentației, aceleași pagini conțin: două șiruri de semne tipografice (p. 591, 598); un șir de semne tipografice (p. 593); o vinietă dintr-o compoziție din semne tipografice florale așezate în forma unui triunghi cu vârful în jos (p. 592).

Pe lângă paginile 591–598 din exemplarul de la MNCJ, a fost identificată, într-o colecție privată, și o foaie de titlu a unui *Polustav* de Blaj din 175?. Conținutul acestei foi de titlu este următorul: **Polustav, | acum a doa oră tipărit, | cu blagosloveniia preo|sfințitului Măriii Sale | domnului vlădicului | Petru Pavel Aaron, | la Sfânta Troiță | în Blaj, | la anii de la Hristos** 175?. Acest titlu este încadrat într-o gravură bogat ornamentată, care are în centru pe Isus Hristos ținând crucea pe umăr, într-un medalion central, înconjurat de alte opt medalione care redau conținutul *Polustavului*. În partea de sus a gravurii se află un cap de înger, iar în partea de jos, două coloane care susțin un portic. Autorul gravurii este Sandul tipograful, scris „San-dul", în două casete mici. Sub gravură este mențiunea: „De Petru Sibiianul tip.". Gravura foii de titlu a acestei ediții este identică cu cea a Polustavelor din 1773, 1793 și 1808.

Întrucât cifra unităților este greșită, anul tipăririi este incert pentru această a doua ediție de Blaj a *Ceaslovului*, numit de această dată *Polustav*. Foaia de titlu a *Ceaslovului* de Blaj din 1751 precizează că aceea este ediția întâi, iar foaia de titlu prezentată aici menționează că aceasta este ediția a doua. Alăturând conținutul acestei foii de titlu la anul 1760, anul cu care începe Pascalia în paginile alăturate exemplarului de la MNCJ, și fără a vedea întreg exemplarul căruia îi aparține această foaie de titlu, se poate avansa ideea că ediția a doua a *Ceaslovului*/*Polustavului* de Blaj a apărut în 1759 și nu în 1753.

1753. *Strastnic*, Blaj, 1753.

Strastnic | care cuprinde în sine | slujba sfintelor patimi și a Învierii | Domnului Hristos. | Acum | într-acesta chip tipărit, | supt | stăpânirea preaînălţatei chesaro-crăiasei | Mariii Theresiii, | cu blagosloveniia preasfinţitului | vlădichii | Făgărașului, chiriu chiriu | Petru Pavel Aaron | de la Bistra, | în Mănăstirea Sfintei Troiţe, la Blaj, | anii de la Hristos 1753, | de Vasilie Costandin.

Strastnic *(an Orthodox cult book that includes the services of the Holy Week). The book contains those ceremonies and prayers held by the Orthodox Church that are related to Christ's vicarious sufferings, death and rising from the dead. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1753.*

Format. In folio; [2] f. + 187 p. Tipar negru și roșu, pe două coloane (excluzând prefaţa), cu 39 de rânduri la coloană.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar ornamental realizat dintr-o gravură care înfăţișează trei cruci într-un ansamblu floral, din gravuri imitând două segmente de coloane alcătuite din motive spiralate și din elemente tipografice. Chenarul este datat și semnat: *1752*, „Vlaicu". Gravura *Sfânta Mănăstirea de la Blaj*, în chenare, semnată „Vlaicul" (f. tt. v). În partea de jos a chenarului, în două casete minuscule, se află din nou semnătura „Vlaicu" și anul „1752", scrise răsturnat, de la dreapta spre stânga. Sub gravură, textul „Trei feaţe văz în Troiţă, / Un Dumnezeu prin credinţă: / Tatăl, Fiiul, Duhul Sfânt un gând și o voie sânt. / Troiţii s-au numit hramul, / Ca să păzească tot neamul, / Și cei dintr-această vie / Un gând și-o voie se fie". Gravuri în text reprezentând: răstignirea Mântuitorului (p. 94), punerea în mormânt (p. 124) și învierea lui Hristos (p. 181 [!]), semnate tot de Vlaicu. Mici gravuri despărţitoare de capitole, realizate din simboluri creștine și din motive florale. Frontispicii și viniete: inițiale ornate, unele în negru, altele în roșu (*passim*). Toate paginile sunt încadrate în chenar linear, negru, și au în partea de sus ornamente tipografice.

Cuprins. *Predoslovie. Iubitului cetitoriu, cucearnicii ieromonașii de la Blaj, plecată închinăciune* (f. [2r–v]); *Începutul, cu Dumnezeu, a sfintelor și dumnezeieștilor slujbe care să cuprind întru această carte. Vineri, a șasea săptămână a Florilor* (p. 1–14); *În sâmbăta sfântului și dreptului Lazar* (p. 14–25 [!]); *Sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mică* (p. 25–26); *În sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mare* (p. 27–30); *În Dumineca Florilor, la utrene* (p. 31–40); *În Dumineca Florilor, seara* (p. 40–45); *În sfânta și marea luni* (p. 45–53); *În sfânta și marea luni, seara* (p. 53–59); *În sfânta și marea marți, la utrene* (p. 59–63); *Întru această sfântă și mare marți, seara* (p. 63–65); *În sfânta și marea marți, la pavecerniță* (p. 65–67); *În sfânta și marea miercuri, la utrene* (p. 67–73); *În sfânta și marea miercuri, seara* (p. 73–78); *În sfânta și Marea Joi, la utrene* (p. 78–86); *În sfânta și Marea Joi, seara* (p. 86–89); *Rânduiala ce să face la sfânta și dumnezeiască spălarea picioarelor în Joia cea Mare* (p. 89–93); *Slujba sfintelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos* (p. 94–97); *Învățătura ceasurilor ale sfintei și Marii Vineri* (p. 97 [!]–117); *În sfânta și Marea Vineri, seara* (p. 117–122); *În sfânta și Marea Sâmbătă* (p. 124 [!]–131); *A doao stare* (p. 131–136); *A treia stare* (p. 136–147); *În sfânta și Marea Sâmbătă, seara* (p. 147–170); *În sfânta și Marea Dumineca a Paștilor* (p. 170–178); *Întru sfânta și Marea Dumineca a Paștilor, la liturghie* (p. 178–179).

Depozit. BACJ; BAR; BCUIS; BCS; BCUCJ; BGȘBH; BASB; BBSB; BMSB; BMDV; MOC; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 290, p. 126; BRV, IV, nr. 290, p. 245–247; Pop 1838, *passim*; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 22; Iarcu 1873, p. 12; Iorga 1906, *passim*; Bârlea 1909, p. 104, 126, 159,

192, 211; Moldovan 1913, p. 95, 168; Bălan 1915, p. 139; Akantisz 1922, p. 77; Roșu 1925, p. 41; Bianu 1926, p. 15; Expoziție 1926, p. 15; Pascu 1927, p. 11; Filimon 1927–1928, p. 609–610; Lupeanu-Melin 1929, p. 11–13; Georgescu 1934, p. 9; Roșu 1941, p. 53, 77; Tagliavini 1943, p. 2–4; Racotă 1946, p. 37; Beju 1956, p. 125; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Bărbulescu 1962, p. 389; Tomescu 1968, p. 102; Petrik V, 477; Lupan, Hațeganu 1974, p. 369–370; Corfus 1975, p. 123, 200; Pascu 1976, p. 51; Bodinger 1976, p. 97; Alicu 1978, p. 402; Cândea 1978, p. 372; Alicu 1979, p. 791, 804, 807; Mârza 1979, p. 341; Pavel 1979, p. 309–319; Alicu 1980, p. 772, 775, 779, 781; Bărnuțiu 1980, p. 16–17; Tatai 1980, p. 36; Andea 1981–1982, p. 220, 227; Mihu 1981–1982, p. 96; Cândea 1982, p. 372; Lupan 1982, p. 505; Cândea 1983, p. 547–548; Cândea 1984, p. 594–595; Cândea 1985, p. 600–601; Mureșianu 1985, p. 137, *passim*; Ojtozi 1985, p. 68; Mircea 1988, p. 215–233; Dudaș 1990, p. 234, 235, 247, 253, 257; Mosora, Hanga 1991, p. 69–70; Pâclișanu 1991–1993, p. 64, nota 152; Dudaș 1992, p. 181, nota 283, p. 191, nota 423, p. 203, nota 630; Leu 1993/B, p. 138, 142, 212, 448, 530; Mălinaș 1993, p. 51–52; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 38; Andea 1996, *passim*; Literat 1996, p. 39, 58; Basarab 1998, p. 78–79; Florescu 2000, p. 138; Râpă-Buicliu 2000, p. 262–263; Chindriș 2001, p. 113, 266; Chindriș 2003, p. 722; Chindriș 2007, p. 53; Chindriș, Iacob 2007, p. 68; Dudaș 2007, p. 458–470; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 43; Mircea 2008, p. 170–174, 202; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 28–29; Oros 2008, p. 26, 31; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Nuțiu 2009/A, p. 277–278; Mircea, Dreghiciu 2010; Oros 2010, p. 27, 45, 49; Urs 2011, p. 297–299; Avram, Bogdan 2012, p. 110; Andriescu, Borș 2014, p. 15–17.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cotele CRV 173, CRV 253 și CRV 1359. Cartea conține erori de paginație.

1755. *Învățătură creștinească*, ediția I, Blaj, 1755.

[Tirajul I]
Învăţătură | creştinească | prin întrebări şi răspun|suri pentru procopseala | şcoalelor, | acum întâiu tipărită, | cu blagosloveniia preaosfinţi|tului chiriu chir | P. Pavel Aaron, | vlădicăi Făgăraşului, | în Mănăstirea Sfintei Troiţă | de la Blaj, ian. 31, 1755, | de cucearnicul popa Vladul | tipograful.

[Tirajul II]
Învăţătură | creştinească | prin întrebări şi răspun|suri pentru procopseala | şcoalelor şi adăpostirea | lipsiţilor, | acum întâiu tipărită, | cu blagosloveniia preaosfinţi|tului chiriu chir | P. Pavel Aaron, | vlădicăi Făgăraşului, | în Mănăstirea Sfintei Troiţă | de la Blajiu, martie 6, 1755.

Christian teachings [Învățătură creștinească]. *A textbook that develops a great number of religious themes in catechetic (dialogue) form The goal of Greek Catholic Bishop Petru Pavel Aron was to enlighten the Greek Catholic scholars about different religious themes and practices for their commonweal. Printed in Blaj, Transylvania, in 1755.*

Format. In 16°; [2] f. + 82 f. + [8] f. + 28 f. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.
Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravura *Sfânta mănăstire de la Blaj*, semnată „Vlaicul" (f. tt. v), însoţită de mottoul: „Troiţii s-au numit hramul / Ca să păzească tot neamul." Frontispicii: două șiruri de semne tipografice florale (f. [2r], f. [1r], numerotarea a

II-a, f. 1r, numerotarea a III-a); dreptunghi cu monograma lui Isus Hristos în medalion central, mărginit de motive florale (f. 1r, numerotarea I); un șir de semne tipografice florale cu rol de frontispiciu (f. 56r, numerotarea I; f. [1r], numerotarea a II-a). Vinietă reprezentând un înger înaripat, cu flori în mâini (p. 28, numerotarea a III-a). Colontitlurile sunt încadrate între două semne tipografice florale.

Cuprins. *Ucenicilor spășenie,* prefață semnată de „Cucearnicii în Hristos ieromonahocanonici" (f. [2r–v]). Numerotarea I: Cap 1. *Pentru sfânta cruce* (f. 1r–3r); Cap 2. *Pentru un Dumnezeu în Troiță* (f. 3r–4v); Cap 3. *Pentru zidirea lumii* (f. 5r–v); Cap 4. *Pentru zidirea omului* (f. 5v–7v); Cap 5. *Pentru păcatul strămoșesc* (f. 7v–9r); Cap 6. *Pentru venirea Răscumpărătoriului* (f. 9r–10v); Cap 7. *Pentru însuși Mesiia* (f. 10v–12r); Cap 8. *Pentru viiața lui Hristos* (f. 12r–14v); Cap 9. *Pentru moartea Domnului Hristos* (f. 15r–17r); Cap 10. *Pentru înălțarea Domnului Hristos și primirea Duhului Sfânt* (f. 17r–19r); Cap 11. *Pentru biserecă* (f. 19r–21v); Cap 12. *Pentru seamnele adeveritei besearici* (f. 21v–23v); Cap 13. *Pentru împărtășirea sfinților* (f. 23v–24v); Cap 14. *Pentru iertarea păcatelor* (f. 24v–25v); Cap 15. *Pentru moarte și judecată* (f. 26r–v); Cap 16. *Pentru rugăciune* (f. 26v–32r); Cap 17. *Pentru poruncile lui Dumnezeu* (f. 32r–34r); Cap 18. *Pentru a doao poruncă* (f. 34r–v); Cap 19. *Pentru a treia poruncă* (f. 35r–36r); Cap 20. [*Î: Care-i porunca a patra*] (f. 36r–v); Cap 21. [*Î: Care-i porunca a cincea*] (f. 36v–37v); Cap 22. [*Î: Care iaste a șasea poruncă*] (f. 37v–38r); Cap 23. [*Î: Care iaste a șaptea poruncă*] (f. 38r–v); Cap 24. [*Î: Care iaste porunca a opta*] (f. 38v–39r); Cap 25. [*Î: Care-i porunca a noao*] (f. 39r); Cap 26. [*Î: Care-i porunca a zeacea*] (f. 39r–v); Cap 27. *Pentru poruncile sfintei bisearici* (f. 39v–42r); Cap 28. *Pentru darul lui Dumnezeu* (f. 42r–43r); Cap 29. *Pentru sfintele taine* (f. 43r–4v); Cap 30. *Pentru botez* (f. 44r–45v); Cap 31. *Pentru mir* (f. 46r–46v); Cap 32. *Pentru taina sfintei cuminecături* (f. 46v–49r); Cap 33. *Pentru taina pocăinții* (f. 49v–52r); Cap 34. *Pentru canonul pocăinții* (f. 52v–54r); Cap 35. *Pentru sfântul maslu* (f. 54v–56r); Cap 36. *Pentru viiața creștinească* (f. 56r–62r); Cap 37. *Pentru rodurile Duhului Sfânt* (f. 62r–63r); Cap 38. *Pentru darurile Duhului Sfânt* (f. 63r–v); Cap 39. *Pentru fericiri* (f. 64r–66r); Cap 40. *Pentru faptele sau lucrurile dragostei* (f. 66v–67v); Cap 41. *Pentru sfaturile Domnului Hristos* (f. 67v–69v); Cap 42. *Pentru păcate* (f. 69v–71v); Cap 43. *Pentru păcatele căpeteniii* (f. 72r–76v); Cap 44. *Pentru păcatele împrotriva Duhului Sfânt* (f. 76v–79r); Cap 45. *Pentru păcatele care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (f. 79r–v); Cap 46. *Pentru cinci simțiri* (f. 79v–82v). Numerotarea a II-a: *Însemnarea pe scurt a sfintelor taine pentru deprinderea mai lesne, adecă ce iaste materia, forma, slujitoriul, priimitoriul, folosul, rânduiala, înțelesul și gândul bun* (f. [1r]); *A sfântului botez* (f. [1r–2r]); *A sfântului mir* (f. [2r–v]); *A sfântei euharistii* (f. [3r–4r]); *A sfântei pocăianii* (f. [4r–5v]); *A sfântei preoții* (f. [5v–6v]); *A sfântei căsătorii* (f. [6v–7v]); *A sfântului maslu* (f. [7v–8v]). Numerotarea a III-a: *Dialogos. Ucenicul cu dascalul* (f. 1r–28r).

Depozit. BAR; BACJ; BASB; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 114, p. 73 și nr. 114a, p. 160; Bunea 1902, p. 358; Tagliavini 1943, p. 4–7; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1048–1049; Petrik, V, p. 221; Mosora, Hanga 1991, p. 71; Pâclișanu 1991–1993, p. 47, 66; Chindriș 2003, p. 718; Mircea 2008, p. 177–179; Urs 2011, p. 299; Andriescu, Borș 2014, p. 17–19.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 295/A (pentru tirajul din 31 ianuarie) și BASB, cota BRV 114/IV (pentru tirajul din 6 martie). Tirajul din 31 ianuarie 1755 conține pe versoul foii de titlu înștiințarea „Această mânăstire o au început și o au înzestrat împăratul Carol al 6, 1738, și o au isprăvit fiica sa M. Theresiia pe sama episcopiei și a călugărilor rumânești". Formatul, ornamentația și conținutul s-au redat după tirajul II.

1756. *Bucoavnă,* ed. a II-a, Blaj, 1756.

Bucoavnă | pentru deprinderea pruncilor | la cetanie și la temeiul în|vățăturii creștinești, | acum a do<ua> oară într-acestaș | chip, cu blagosloveniia preasfin|țitului și prealuminatului | chiriu chir | P. Pavel Aaron, | vlădicăi Făgărașului, | tipărită, | în Mănăstirea Sfintei Troiță, | la Blajiu. Martie 15, anii de la Hristos 1756. |De Ioan Râmniceanul.

***Spelling Book [Bucoavnă]**. Textbook for the use of Romanian primary school children, based on minimal religious knowledge of the Eastern Christian Church, traditionally entitled Bucoavnă. Printed in Blaj, Transylvania, in 1756.*

Format. In 8°; [24] f. Sunt numerotae caietele 1, 2 și 3 (parțial). După caietul 3, celelalte caiete nu mai sunt numerotate. Caietul 1 începe după foaia de titlu. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, maximum 20 și 21, la pagină plină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar din semne tipografice. Frontispicii din șiruri de semne tipografice (f. [1v], [2r], [5v], [6v], [18r], [21r]). Viniete: înger înaripat cu flori în mâini (f. [1v]); semne tipografice florale ([20v]); doi bujori cu codițele prelungite, împletite în spirale (f. [24v]). Inițiale ornate (f. [2r], [8r]).

Cuprins. *Rugăciunea Sfântului Maxim înaintea cetaniei* (f. [1v]); *Slovele glavijnioare* (f. [2r]); *Slovele mai mici* ([f. 2r]); *Glasnice* (f. [2r]); *Diftonghi* (f. [2r]); *Neglasnicile* (f. [2r]); *Pentru numele și cuvintele grecești <ce> le-au primit sloveanii. Glasnică cu neglasnică, silavă* (f. [2v]-[3r]); *Și cealealalte de rând* (f. [3r–v]); *Neglasnice cu diftoghii* (f. [3v]); *Așijderea și cealealalte toate, pre rând. Doao neglasnice cu o glasnică* (f. [3v–4r]); *Doao neglasnice cu diftonghii* (f. [4v–5r]); *Între doao glasnice o neglasnică* (f. [5r–v]); *Însemnare pentru cumu să cade a slovni slovele ce au desupra titlă* (f. [5v–6v]); *Prosodiile ortografiii* (f. [6v]); [*În numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh...*] (f. [7r]); *Împărate ceresc* (f. [7r]); *Sfinte Dumnezeule ...* (f. [7r–v]); *Preasfântă Troiță* (f. [7v]); *Tatăl nostru* (f. [7v–8r]); *Născătoare de Dumnezeu* (f. [8r]); *Simvolul credinții* (f. [8r–9r]); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (f. [9r–v]); *Cinci porunci ale sfintei besearecі* (f. [9v–10r]); *Trei sfaturi ale Domnului Hristos* (f. [10r]); *Șapte taini ale sfintei besearecі* (f. [10r–v]); *Trei fapte bune ale bogosloviei* (f. [10v]); *Patru fapte bune, de obște și mai întâi, sânt* (f. [10v]); *Șapte daruri ale Duhului Sfânt* (f. [10v]); *Doaosprăzeace roduri ale Duhului Sfânt* (f. [11r]); *Opt fericiri* (f. [11r–v]); *Șapte lucruri ale milosteniii care se apropie la trup* (f. [11v]); *Șapte lucruri ale milosteniii care să apropie la suflet* (f. [11v–12r]); *Trei fealiuri de păcate* (f. [12r]); *Șapte păcate <ale> căpeteniii* (f. [12r]); *Șapte faceri de bine împotriva acestora* (f. [12v]); *Șase păcate împrotiva Duhului Sfânt* (f. [12v]); *Patru păcate care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (f. [12v–13r]); *Cinci simțiri ale trupului* (f. [13r]); *Trei vrăjmași ai omului* (f. [13r]); *Patru lucruri mai de pre urmă ale omului de carii, aducându-și aminte, pururea nu va greși* (f. [13r]); *Patru care-s de lipsă a să știi, a să creade, fără carii nimenea nicidecum nu să va spăsi* (f. [13r–v]); *Ceale de lipsă a să știi din singură poruncă sânt cinci* (f. [13v–14r]); *Patru lucruri care să cuvin a le face dimineața* (f. [14r]); *Patru lucruri care să cuvin a le face când mergi să te culci* (f. [14r–v]); *Faptele bogosloviii cu care fiștecare creștin iaste datori a le zice. Fapta credinții* (f. [14v–15r]); *Fapta nădejdii* (f. [15r–v]); *Fapta dragostii* (f. [15v–16r]); *Fapta căinții* (f. [16r–v]); *Cinci care-s de lipsă spre plinirea ispovedaniii* (f. [16v–17r]); *Învățătură pentru ispovedanie* (f. [17r–18r]); *Învățătură pentru ispovedanie și sfânta cuminecătură* (f. [18r–v]); *Ce trebuie să facem înaintea ispovedaniii, ca, cu îndrăzneală și cu mai mare folos a sufletelor noastre, să ne putem ispovedui* (f. [18v–19r]); *După ispovedanie ce lipsește a face* (f. [19v]); *Ce lipsește a face [...] ne cuminecăm* (f. [19v–20r]); *Ce trebuie să facem după ce ne cuminecăm* (f. [20r]); *Învățătură pentru tainele besearecii, de obște* (f. [20v]);

Puntumurile uni<r>ii. Puntumul dintâi (f. [21r–v]); *Al doilea puntum* (f. [21v–22r]); *Al treilea puntum* (f. [22r]); *Al patrulea puntum* (f. [22r–v]); *Pentru sufletele drepţilor* (f. [22v–23r]); *Pentru morţii cei nepocăiţi* (f. [23r–v]); *Pentru cei cu păcate mici* (f. [23v–24v]).

Depozit. EKD.

Referinţe. Magyarország Bibliographiája 1989, p. 91; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 53; Mircea 2008, p. 181.

Observaţii. Exemplar de referinţă: EKD, nr. inv. 13793–1970. http://hdl.handle.net/2437/229238. Comparaţia ediţiei de faţă cu ediţia *Bucoavnei* de Blaj din 1759 arată că aceasta din urmă este reeditare a celei din 1756, ceea ce înseamnă că în exemplarul descris aici lipseşte conţinutul filelor [21r–27v], rezultând că numărul de file al ediţiei din 1756 creşte de la 24 la 31. Conţinutul filelor [21–27] din ediţia din 1759 este următorul: *Însemnarea pe scurt a sfintelor taine pentru deprinderea mai lesne, adecă ce iaste materiia, forma, slujitoriul, primitoriul, folosul, rânduiala, înţălesul şi gândul bun. A sfântului botez* (f. [21r–v]); *A sfântului mir* (f. [22r–v]); *A sfintei euharistii* (f. [22v–23v]); *A sfintei pocăianii* (f. [23v–24v]); *A sfintei preoţii* (f. [25r–v]); *A sfintei căsătorii* (f. [25v–26v]); *A sfântului maslu* (f. [26v–27v]).

1756. *Învăţătură creştinească*, ediţia a II-a, Blaj, 1756.

Învăţătură | creştinească | prin întrebări şi răspun|suri pentru procopseala | şcoalelor. | Acum a doao oară tipărită, | cu blagosloveniia preaosfinţi|tului chiriu chir | P. Pavel Aaron, | vlădicăi Făgăraşului, | în Mănăstirea Sfintei Troiţă, | la Blajiu, | maiu 20, 1756, de Dumitru Râmniceanul.

Christian Teaching Through Questions and Answers [Învăţătură creştinească prin întrebări şi răspunsuri]. *It is a textbook written catechetically (or dialogically). It was intended to explain the main elements of Christian faith to students in the Uniate schools. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1756.*

Format. In 8°; [4] f. + 136 p. + 63 p. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenar ornamental de compoziţie tipografică. Gravura *Mănăstirea de la Blaj*, semnată „Vlaicul" (f. tt. v), însoţită de mottoul: „Troiţii s-au numit hramul, / Ca să păzească tot neamul." Frontispicii şi viniete. Şiruri din semne tipografice despărţitoare de capitole. Numerotarea paginilor este încadrată de semne tipografice florale.

Cuprins. *Ucenicilor spăsenie*, prefaţă semnată de „Cucearnicii în Hristos ieromonaho-canonici" (f. [2r–v]); *Însămnarea capetelor carele să află într-această carte* (f. [3r–4v]). numerotarea I: Cap 1. *Pentru sfânta cruce* (p. 1–4); Cap 2. *Pentru un Dumnezeu în Troiţă* (p. 5–9); Cap 3. *Pentru zidirea lumii* (p. 9–10); Cap 4. *Pentru zidirea omului* (p. 10–14); Cap 5. *Pentru păcatul strămoşesc* (p. 14–16); Cap 6. *Pentru venirea Răscumpărătoriului* (p. 16–18); Cap 7. *Pentru însuş Mesiia* (p. 19–20); Cap 8. *Pentru viiaţa lui Hristos* (p. 21–25); Cap 9. *Pentru moartea Domnului Hristos* (p. 26–29); Cap 10. *Pentru înălţarea Domnului Hristos şi trimiterea Duhului Sfânt* (p. 29–32); Cap 11. *Pentru beserică sau adunarea pravoslavnicilor* (p. 32–36); Cap 12. *Pentru seamnele adevăratei besearecі* (p. 36–39); Cap 13. *Pentru împărtăşirea sfinţilor* (p. 39–41); Cap 14. *Pentru iertarea păcatelor* (p. 41–43); Cap 15. *Pentru moarte şi judecată* (p. 43–44); Cap 16. *Pentru rugăciune* (p. 44 [!]- 53); Cap 17. *Pentru zeace porunci a lui Dumnezeu* (53 [!]–57); Cap 18. [*Care iaste a doao poruncă?*] (p. 57–57 [!]); Cap 19. [*Care iaste a treia poruncă?*] (p. 57 [!]–58); Cap 20. [*Care-i porunca a patra?*] (p. 58–61); Cap 21. [*Care iaste porunca a cincea?*]

(p. 61–61 [!]); Cap 22. [*Care iaste a șasea poruncă?*] (p. 61–62 [!]); Cap 23. [*Care iaste a șaptea poruncă?*] (p. 62–64 [!]); Cap 24. [*Care iaste porunca a opta?*] (p. 64); Cap 25. [*Care-i porunca a noao?*] (p. 64–65); Cap 27. [!] *Pentru poruncile sfintei beseareci* (p. 65–70); Cap 28. *Pentru darul lui Dumnezeu* (p. 70–71); Cap 29. *Pentru sfintele taine* (p. 71–72); Cap 30. *Pentru botez* (p. 72–75); Cap 31. *Pentru mir* (p. 75–76); Cap 32. *Pentru taina sfintei cuminecături* (p. 76–81); Cap 33. *Pentru taina pocăinții* (p. 81–85); Cap 34. *Pentru canonul pocăinții* (p. 85–88); Cap 35. *Pentru sfântul maslu* (p. 89–91); Cap 36. *Pentru viiața creștinească* (p. 91–101); Cap 27. [!] *Pentru rodurile Duhului Sfânt* (p. 101–102); Cap 28. [!] *Pentru darurile Duhului Sfânt* (p. 102–104); Cap 39. *Pentru fericiri* (p. 104–107); Cap 40. *Pentru faptele sau lucrurile dragostei* (p. 108–109); Cap 41. *Pentru sfaturile Domnului Hristos* (p. 109–112); Cap 42. *Pentru păcate* (p. 113–116); Cap 43. *Pentru păcatele căpeteniii* (p. 116–124); Cap 44. *Pentru păcatele împrotiva Duhului Sfânt* (p. 124–128); Cap 45. *Pentru păcatele care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (p. 129); Cap 46. *Pentru cinci simțiri* (p. 129–134); *Patru care-s de lipsă a să ști și a să creade fără care nimenea nicidecum nu să va spăsi* (p. 135); *Ceale de lipsă a să ști din sângură poruncă sânt cinci* (p. 136). Numerotarea a II-a: *Dialogos. Ucenicul cu dascalul* (p. 1–43); *Adaogerea diialogului* (p. 44–63).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ.

Referințe. BRV, II, nr. 299, p. 134; BRV, IV, nr. 299, p. 247–248; Pop 1838, p. 46; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 22; Iarcu 1873, p. 12; Gaster 1896, p. 308; Bunea 1902, p. 374; Iorga 1906, p. 10; Pascu 1927, p. 11; Lupeanu-Melin 1929, p. 14 (despre Dumitru Râmniceanu); Georgescu 1934, p. 10; Naghiu 1943, p. 599; Naghiu 1944, p. 311; Albu 1944, p. 311, 312, 314, 315; Teodorescu 1960/A, p. 1048–1049; Teodorescu 1960, p. 343; Mosora, Hanga 1991, p. 71; Pâclișanu 1991–1993, p. 47, 66; Râpă-Buicliu 2000, p. 265; Chindriș 2007, p. 53; Mircea 2008, p. 178; Iacob, Chindriș 2011, p. 23; Urs 2011, p. 299–300; Mârza, Bogdan 2013, p. 294.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 153. Cartea conține erori de paginație. Capitolul 26 nu există. Bibliografia lucrării arată că și această ediție a avut două tiraje: cel descris aici, cu data de imprimare 20 mai 1756, iar celălalt, cu data de 8 mai 1756.

1756. ***Liturghier***, Blaj, 1756.

Dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților no|ștri, Ioan Zlatoust, Vasilie cel | Mare și a Prejdesfeșteniei, | acum | întâiu într-acesta chip tipărite, | stăpânind preanălțata chesaro-|crăiasa romanilor, prințesa Ardealului | iproci, Maria Theresia, | cu blagosloveniia | prealuminatului și preasfințitului | chiriu chir | Petru Pavel Aaron, | vlădicăi Făgărașului, | în Mănăstirea Sfintei Troiță, la Blaj, | anul de la Hristos 1756, | de Mihail Becicherechi.

Divine Liturgies [Liturghier]. *This altar book contains the texts of the three liturgies belonging to the Orthodox Church: John Chrysostom's, Basil the Great's and St. Gregory the Dialogist's (also entitled The Divine Liturgy of the Presanctified (Liturghia darurilor mai înainte sfințite). It was printed at Blaj, Transylvania, in 1756.*

Format. In 4°; [1] f. + 238 p. Textul este tipărit cu negru și roșu, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul, încadrat în chenar simplu, din ornamente tipografice. Frontispicii și viniete. O schemă a imaginii proscomidiei, în chenar din ornamente tipografice (p. 127). Inițiale ornate în roșu și negru. Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Scara celor ce să află întru această Liturghie* (f. [1v]); *Rânduiala diaconiei* (p. 1–12); *Rugăciunile care le ceteaște preotul la vecernie* (p. 13–34); *Rănduiala utrăniii* (p. 35–55); *Rănduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 56–77); *Dumnezeiasca liturghie a sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 78–142); *Cade-să a ști că dumnezeiasca liturghie a Marelui Vasilie nu să face tot anul, ci numai în zile rânduite ...* (p. 143); *Dumnezeiasca liturghie a sfântului părintelui nostru Vasilie cel Mare* (p. 144–194 [!]); *Învățătură pentru dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeșteniei* (p. 195–198 [!]); *Dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeșteniii* (p. 199–220 [!]); *Otpusturile prazdnicilor celor domnești, ce să zic la vecernii, utrăne și la liturghie, după rânduială, la Nașterea Domnului Hristos* (p. 220 [!]–224 [!]); *Otpusturile peste săptămănă, ce să zic la vecernie, la utrăne și la liturghie, duminecă seara* (p. 224 [!]–226 [!]); *Vozglașeniile în zioa Sfintelor Paști, la canon, după fieștecare peasnă* (p. 226 [!]–227); *Rugăciunea la blagosloveniia colivii* (p. 227–229); *Rugăciunea la blagosloveniia brănzii și a oaolor* (p. 229); *Rugăciunea la blagosloveniia cărnurilor* (p. 229–230).

Depozit. BAR; BACJ; BASB; BCUIS; BCS; BCUCJ; BVAUGL; BBSB; BMSB; BBAI; BȘCM.

Referințe. BRV, II, nr. 300, p. 134; Pop 1838, p. 46; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 22; Iarcu, 1873, p. 12; Iorga 1906, *passim*; Moldovan 1913, p. 95, 109, 124; Bălan 1915, p. 139–141; Bianu 1926, p. 15; Expoziţia 1926, p. 15; Pascu 1927, p. 11; Lupeanu-Melin, 1929, p. 14; Georgescu 1934, p. 7; Bianu, 1935; Iorga 1938, p. 247; Moga 1940, p. 591; Naghiu 1944, p. 311; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960 A, p. 1046; Hâncu 1965, p. 34; Petrik V, p. 132; Bodinger 1976, p. 101; Pascu 1976, p. 51–52; Alicu 1980, p. 772; Bărnuţiu 1980, p. 17; Bica 1980, p. 242; Socolan 1983, p. 101 ș.a.; Mosora, Hanga 1991, p. 71–72; Pâclișanu 1991–1993, p. 67; Râpă-Buicliu 2000, p. 265; Chindriș 2001, p. 113, 267; Tatai-Baltă 1995, p. 123–124; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, p. 470–471; Mircea 2008, p. 181–182, 202; Cereteu 2009, p. 258; Nuțiu 2009/A, p. 273; Urs 2009, p. 386–388; Oros 2010, p. 27; Cereteu 2011, p. 70–71; Urs 2011, p. 300–304; Andriescu, Borș 2014, p. 21–23.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 300. Cartea conține erori de paginație. Există exemplare care au două file liminare, f. tt. v albă, a doua filă liminară conţinând pe recto *Scara cărţii* și vinieta, iar versoul acesteia fiind alb.

1757. Petru Pavel Aron, ***Doctrina christiana***, Blaj, 1757.

Doctrina | Christiana | ex probatis authoribus collecta, | ad | usum hujus scholasticae juventutis | cooptata, | cum adjecto | de sacra unione | colloquio | jussu | Illustrissimi, ac Reverendissimi | D. D. | Petri Pauli | Aaron | de Bisztra, | episcopi Fogarasiensis & c. | In Monasterio Sanctissimae Triadis | typis edita Balasfalvae. | Per Michaëlem Betskereki. Anno 1757.

Petru Pavel Aron, ***Doctrina christiana.*** *It is the Latin version of the work published in 1756,* ***Christian Doctrine [Învățătură creștinească]****. It is a textbook written catechetically (or dialogically). It was intended to explain the main elements of Christian faith to students in the Uniate schools. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1757.*

Format. In 12°; [5] f. + 195 p. + [3] p. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Icoana plângătoare de la Cluj, cu inscripţia „Icon Beatae Mariae Virginis ad Claudiopolim lacrymantis”, semnată „Vlaicu” (f. tt. v). Frontispicii din elemente ornamentale de compoziţie tipografică și viniete.

Cuprins. *Excellentissimo, et Illustrissimo Domino Domino Ignatio Josepho Bornemiszsza L. B. de Kaszon, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Status & Excelsi Regii in Transylvania Gubernii Consiliario Actuali Intimo, ac per eundem Principatum Partesque reapplicatas Thesaurario Regio, Rerumque Cameralium Supremo Directori, & Sacrae Unitae Religionis Protectori,* &c. &c. (f. [2r]); *Illustrissimo item Domino Friderico Vilhelmo L. B. de Dietrich S. R. I. Equiti, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Camerae Aulicae, et Inclyti Regii in Transylvania Thesaurariatus Consiliario Actuali Intimo* &c. &c. *Dominis Suis Colendissimis. Humiles Hieromonachi Canonici Balasfalvenses O. S. Basilii M. Professi perennem Felicitatem* (f. [2v]); *Excellentissime, ac Illustrissimi Domini Domini* (f. [3r–4v]); *Iidem Suis Sakutem Discipulis* (f. [5r–v]); *Doctrina Christiana per Quaestiones, & Responsiones* (p. 1); Caput I. *De signo Sanctae Crucis* (p. 1–4); Caput II. *De Deo uno et Trino* (p. 4–7); Caput III. *De creatione mundi* (p. 7–8); Caput IV. *De creatione hominis* (p. 8–11); Caput V. *De peccato originali* (p. 11–13); Caput VI. *De adventu redemptoris* (p. 13–15); Caput VII. *De Messia ipso* (p. 16–17); Caput VIII. *De vita Christi* (p. 17–22); Caput IX. *De morte Christi, ac quid contigerit a morte illius* (p. 22–25); Caput X. *De ascensione Christi, ac missione Spiritus Sancti* (p. 25–28); Caput XI. *De ecclesia seu congregatione fidelium?* (p. 28–32); Caput XII. *De signis verae ecclesiae* (p. 32–34); Caput XIII. *De communione sanctorum* (p. 34–35); Caput XIV. *De remissione peccatorum* (p. 36–37); Caput XV. *De morte, ac judicio* (p. 37–38); Caput XVI. *De oratione* (p. 38–45); Caput XVII. *De preceptis divinis* (p. 46–48); Caput XVIII. [*Quod est secundum mandatum?*] (p. 49); Caput XIX. [*Quod est tertium praeceptum?*] (p. 49–50); Caput XX. [*Quod est quartum mandatum?*] (p. 51–52); Caput XXI. [*Quod est quintum praeceptum?*] (p. 52–53); Caput XXII. [*Quod est sextum praeceptum?*] (p. 53–54); Caput XXIII. [*Quod est septimum praeceptum?*] (p. 54); Caput XXIV. [*Quod est octavum praeceptum?*] (p. 54–55); Caput XXV. [*Quod est nonum praeceptum?*] (p. 55); Caput XXVI. [*Quod est decimum praeceptum?*] (p. 55–56); Caput XXVII. *De praeceptis ecclesiae* (p. 56–60); Caput XXVIII. *De gratia divina* (p. 60–61); Caput XXIX. *De sacramentis* (p. 61–62); Caput XXX. *De baptismo* (p. 63–65); Caput XXXI. *De confirmatione* (p. 65–66); Caput XXXII. *De sacramento ss. Eucharistiae* (p. 66–70); Caput XXXIII. *De sacramento poenitentiae* (p. 70–75); Caput XXXIV. *De canone poenitentiae* (p. 75–78); Caput XXXIII. *De extrema unctione* (p. 78–80); Caput XXXVI. *De vita christiana* (p. 80–89); Caput XXXVII. *De fructibus Spiritus S.* (p. 89–90); Caput XXXVIII. *De donis Spiritus Sancti* (p. 90–91); Caput XXXIX. *De beatitudinibus* (p. 91–95); Caput XL. *De operibus misericordiae* (p. 95–96); Caput XLI. *De consiliis evangelicis* (p. 97–100); Caput XLII. *De peccatis* (p. 101–104); Caput XLIII. *De peccatis capitalibus* (p. 104–112); Caput XLIV. *De peccatis in Spiritum Sanctum* (p. 112–117); Caput XLV. *De peccatis in coelum clamantibus* (p. 117–118); Caput XLVI. *De quinque sensibus* (p. 118–123); *Appendix* (p. 124–138); *Colloquium Discipuli cum Magistro de Sacra Unione* (p. 139–172); *Additamentum* (p. 173–190); *Epistola Clementis XI. Pont. Max. ad Cardinalem Kolonitz Primatem Hungariae* (p. 191–195); *Index* (p. [1–3]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 303, p. 137–139; Pascu 1927, p. 11; Lupeanu-Melin 1929, p. 13; Veress 1931, I, p. 234; Georgescu 1934, p. 11; Pâclișanu 1934, p. 105–107; Naghiu 1943, p. 599; Naghiu 1944, p. 319; Albu 1944, p. 311–312; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960 A, p. 1047, 1049; Petrik V, p. 125; Poenaru 1973, p. 47; Protase 1973, p. 331; Chindriș 1980, p. 193; Mosora, Hanga 1991, p. 72; Pâclișanu 1991–1993, p. 47, 66; Râpă-Buicliu 2000, p. 265; Chindriș 2001, p. 113, 277–278; Dudaș 2007, p. 473; Mircea 2008, p. 178–179; Iacob, Chindriș 2011, p. 23; Urs 2011, p. 304–305; Mârza, Bogdan 2013, p. 294.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 303. Forma tipografică a cărții, de la p. 1–198 este absolut identică cu ediția de la Cluj din același an, care figurează ca operă a lui Teodor Aron (v. ac.). Situația grafică a cărții corespunde exact celei a lui Teodor Aron, cu titlul

aproape identic: *Doctrina christiana...*, Cluj, 1757 (v. ac.). Diferența: o vinietă, prezentă aici la f. lim. 4v (un mănunchi floral stilizat), care acolo lipsește.

1757. *Evhologhion*, Blaj, 1757.

Evhologhion, | adecă | Molitvenic, | acum întâiu într-acesta chip | tipărit, | cu blagoslovenііa | preasfinţitului | chiriu chir | Petru Pavel Aaron | de la Bistra, | vlădicăi Făgărașului, | în Mănăstirea Sfintei Troiță, | la Blaj, | anii de la Hristos 1757, | de Ioan Râmniceanul.

Euchologion [Evhologhion]. *Also called* ***Molitvelnic****, this is the most complete prayer book of the Eastern Church, comprising texts used at all occasions in the life of Christian community. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1757.*

Format. In 4°; [3] f. + 432 p. + 8 p. + 24 p. Tipar negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlu în chenar de compoziție tipografică. Imagine grafică înfățișând *Mănăstirea de la Blaj*, însoțită de mottoul: „Troiţii s-au numit hramul, / Ca să păzească tot neamul. / Și cei dintr-această vie / Un gând și-o voie să fie", gravură datată „1752" și semnată „Vlaicul" (f. tt. v). Frontispicii și viniete. Inițiale ornate în roșu. Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Însămnarea de ceale ce să află întru acest Molitvinic* (f. [2r–3v]). Numerotarea I: *Rugăciuni în zioa dintăiu. Deaca naște muiarea pruncul ...* (p. 1–4); *Rugăciunea la însemnarea pruncului, numindu-i numele a opta zi de la nașterea lui* (p. 4–6); *Rugăciunea ce să cetească după patruzeci de zile muiarii ce au născut* (p. 6–11); *Rugăciunea când leapădă muiarea, adecă când să stărpească de-și leapădă pruncul* (p. 11–13); *Rugăciunea la facerea oglașenicului, adecă la cel chiemat spre botez* (p. 13–22); *Rănduiala sfântului botez* (p. 23–43); *Rănduiala lui Methodie, patriarhul Ţarigradului, pentru ceia ce, din lepădare de leage a osebite feaţe și vârste, și iar să întorc la pravoslavnica și adevărata credinţă* (p. 43–52); *Rănduiala ispovedaniii* (p. 53–56); *Rănduiala logodnii* (p. 57–62); *Rănduiala cununiei* (p. 63–79); *Rănduiala la a doao nuntă* (p. 80–88); *Rănduiala la facerea rasoforului* (p. 89–90); *Rănduiala chipului celui mic, adecă al mantiei* (p. 90–106); *Rănduiala sfântului maslu* (p. 107–144 [!]); *Rănduiala pogrebaniii mireanilor* (p. 145 [!]–186 [!]); *Rânduiala pogrebaniei pruncilor celor mici* (p. 187 [!]–210 [!]); *Arătarea precum să face pogrebaniia la Sfintele Paști și preste toată Săptămâna cea Luminată* (p. 211 [!]–213 [!]); *Rănduiala pogrebaniei călugărilor* (p. 214 [!]–238 [!]); *Rănduiala pogrebaniei preoţilor mireani* (p. 239 [!]–289 [!]); *Rănduiala la ieșirea sufletului* (p. 290 [!]–297 [!]); *Rugăciune pentru sufletul cel osândit* (p. 297 [!]–299 [!]); *Învățătură cum trebuie a să cânta parastasul* (p. 300 [!]–304 [!]); *Rugăciune la blagoslovenііa colivii întru pomenirea tuturor sfinţilor* (p. 305 [!]–306 [!]); *Rugăciunea la toată neputința* (p. 306 [!]–307 [!]); *Rugăciunea la bolnavul ce nu poate dormi* (p. 308 [!]–310 [!]); *Rănduiala feștaniei cei mici* (p. 311 [!]–331 [!]); *Rănduiala feștaniii cei mari* (p. 332 [!]–351 [!]); *Rănduiala preotului carele să ispitească în vis* (p. 352 [!]–360 [!]); *Rănduială cu rugăciune pentru cei bolnavi ce să turbură de duhuri necurate și bântuiesc* (p. 361 [!]–373 [!]); *Rugăciunile, adecă blesteamele ale Marelui Vasilie către cei ce pătimesc de la diavoli și la toată neputința* (p. 373 [!]–389 [!]); *Rugăciuni de iertăciune la tot blestemul și afurisaniia la mort* (p. 389 [!]–393 [!]); *Rugăciunea pentru casa ce să supără de duhuri reale* (p. 393 [!]–395 [!]); *Rugăciune pentru ceia ce să pocăiesc și pre sine și cu jurământ s-au legat* (p. 395 [!]–396 [!]); *Rugăciune la dezlegarea de blestem* (p. 397 [!]); *Rugăciune la împăcarea celor ce au fost învrăjbiţi* (p. 397 [!]–398 [!]); *Rugăciunea la temeliia casei* (p. 398 [!]–399 [!]); *Rugăciunea când va să între cineva în casă noao* (p. 399 [!]); *Rugăciunea la săparea*

fântănei (p. 400 [!]); *Rănduiala carea să face de să va întâmpla să cază ori fieștece spurcat în fântâna cu apa* (p. 401 [!]–402 [!]); *Rănduiala carea să face la teme<l>iia besearecii* (p. 402 [!]–404 [!]); *Rugăciunea la deșchiderea besearecii spurcate de păgâni, încă și de eretici* (p. 404 [!]–405 [!]); *Rugăciunea ce să face la deșchiderea beseariciii întru care s-au întâmplat de au murit vreun om dă năprasnă sau și când au murit vreun dobitoc carele după leagea veache era necurat și la jărtve nu să primea sau au fătat dobitoc în besearică* (p. 406 [!]–407 [!]); *Rugăciune la blagosloveniia sălciii în Dumineca Florilor* (p. 408 [!]); *Rugăciune la blagosloveniia brănzei și a oaolor în sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 409 [!]–410 [!]); *Rugăciunea la gustarea strugurilor* (p. 410 [!]–411 [!]); *Rănduiala carea să face de să va întâmpla să cază ceva spurcat sau necurat de curând în vasul cu vinul sau cu untul de lemn, sau cu miiare, sau cu altceva* (p. 411 [!]–412 [!]); *Rugăciune la vasul cel spurcat* (p. 413 [!]–414 [!]); *Rugăciunea pentru grăul carele să spurcă sau făina, sau alt feali* (p. 414 [!]–414 [!]); *Rugăciunea la aducerea părgă de poame* (p. 414 [!]–415 [!]); *Rugăciunea la blagosloveniia vinului* (p. 415 [!]–416 [!]); *Rănduiala care să face la temeliia besearicii* (p. 416 [!]–417 [!]); *Rugăciunea la toată litiia* (p. 417 [!]–421 [!]); *Rugăciuni la neploare* (p. 421 [!]–434 [!]); *Rănduiala carea să face la holde sau la vie, sau la grădină, de să va întâmpla să se strice de gadini sau de alte jigănii* (p. 434 [!]–436 [!]). Numerotarea a II-a: *Rănduiala carea să face când să bolnăvesc orice feali de dobitoace, oile sau altele* (p. 1–2); *Rugăciune pentru cei ce vor să se călătorească ori în ce cale* (p. 2–3); *Molitva pe scurt a sfinți apa* (p. 3); *Molitva la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos, la fiii cei duhovnicești* (p. 3–5); *Molitva ce să ceteaște în fieștecare post* (p. 5–6); *Molitva în luminata zi a Învierii lui Hristos, fiilor celor sufletești* (p. 6–8). Numerotarea a III-a: *Urmarea cei de rugăciune. Cântări cătră Preasfânta și de viiață începătoarea Troițe, carea să cântă în vreamea boalei ceii pierzătoare și a morții ceii năprasnice* (p. 1–18); *La rană de moarte, la liturghie* (p. 19–24).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BASB; BMSB; BCUCJ; BJCJ; BCUIS; BVAUGL; BMDV; MUAI; OSzK.

Referințe. Cipariu 1855/A; Iorga 1906, p. 125, 161, 186; Bârlea 1909, p. 71; BRV, II, nr. 306, p. 141; Moldovan 1913, p. 174; Pascu 1927, p. 11; Lupeanu-Melin 1929, p. 13; Veress 1931, II, p. 46; Georgescu 1934, p. 6–7; Pâclișanu 1934, p. 107; Iorga 1938, p. 248; Naghiu 1944, p. 311; Racotă 1946, p. 37; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1047; Hâncu 1965, p. 34–35; Petrik V, p. 144; Bodinger 1976, p. 101–102; Haţeganu 1976, p. 228; Pascu 1976, p. 52–53; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 40; Haţeganu, Lupan 1979, p. 392–393; Mârza 1979, p. 344 ș.u.; Bărnuțiu 1980, p. 18; Socolan 1983, p. 51, 54, 61, 62, 72, 76; Mureșianu 1985, p. 125; Mosora, Hanga 1991, p. 72–73; Radosav 1995, p. 97, 49, 75; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 79; Râpă-Buicliu 2000, p. 265; Chindriș 2001, p. 113, 268; Chindriș 2003, p. 717; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, I, p. 473–475; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 33–34; Mircea 2008, p. 182–183, 246; Oros 2008, p. 31; Nuțiu 2009/A, p. 270; Oros 2010, p. 27; Urs 2011, p. 306–307; Mârza, Bogdan 2013, p. 294; Andriescu, Borș 2014, p. 23–24.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 523. Cartea conține erori de paginație.

1758. *Psaltire*, Blaj, 1758.

Psaltir<ea> | <proro>cului și împăr<atului> | <D>avid, | <acu>m a doa oară tipă<rită>, | cu blagosloveniia | <preo>sfinţitu<lui> | chiriu chir | <P>avel Aaron, | vlădicăi | Făgărașului, | <în> Mânăstirea Sfintei | Troiță, la Blaj, | anii de la Hristos 1758.

Psalter [Psaltire]. *The second edition of the book of Psalms was printed at Blaj, Transylvania, in 1758. It contains directions on how to read the psalms during church services.*

Format. Întrucât celelalte ediții ale *Psaltirii* tipărite la Blaj în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea sunt de format in 8°, este de presupus că și prezenta ediție are același format, filele păstrate din această ediție având dimensiunile de 16x10 cm. Singurul exemplar cunoscut conține foaia de titlu și două file, la care nu s-a păstrat numerotarea, toate cele trei file fiind fragmentare. Tipar negru, cu 21, respectiv 17 rânduri pe paginile păstrate.

Ornamentație. Titlul în chenar simplu, alcătuit din ornamente tipografice, conținând în partea superioară un frontispiciu din motive florale. Gravura *Sfânta Mănăstire de la Blaj*, în chenar din ornamente tipografice, iar dedesubt, mottoul (reconstituit din fragmentul de pagină rămas): „Troiții s-au numit hramul, / Ca să păzească tot neamul". (f. tt. v). Șir de ornamente tipografice florale cu rol de frontispiciu (probabil p. 1).

Depozit. BACJ.

Referințe. Pâclișanu 1934, p. 105–108; Albu 1944, p. 314; Naghiu 1944, p. 311; Teodorescu 1960/A, p. 1044; Cotoșman 1964, p. 592–606; Poenaru 1973, p. 46; Furdui 1974, p. 103; Pâclișanu 1991–1993, p. 67; Râpă-Buicliu 2000, p. 267; Chindriș 2007, p. 53; Urs 2007, p. 298–299; Mircea 2008, p. 177, 198; Nuțiu 2009/A, p. 285; Urs 2011, p. 308.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 154. Întrucât exemplarul descris este unicul cunoscut, și acesta păstrat fragmentar, nu s-a putut face o prezentare a cuprinsului. Cartea este impracticabilă. Este însă importantă pentru că, prin foaia de titlu, câtă s-a păstrat, se dovedește existența unei Psaltiri de Blaj, ca a doua ediție, la 1758.

1759. Petru Pavel Aron, ***Bucoavnă***, Blaj, 1759.

Bucoavnă | pentru deprinderea pruncilor | la cetanie și la temeiul în|vățăturii creștinești, | cu blagoslovenii preasfințitu|lui și prealuminatului | chiriu chir | P. Pavel Aaron, | vlădicăi Făgărașului. | Tipărită | în Mănăstirea Sfintei Troiță, | la Blajiu, avgust 29, | anii de la Hristos 1759, | de Petru Sibiianul tip.

***Spelling Book [Bucoavnă]**. School textbook used by the Romanian students in primary school, based on minimal religious knowledge about the Eastern Christian Church, traditionally entitled Bucoavnă. Printed in Blaj, Transylvania, in 1759.*

Format. In 8°; [31] f. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar din semne tipografice. Frontispicii din șiruri de semne tipografice (f. [1v], [2r], [5v], [6v], [18r], [20v], [21r], [28r]). Viniete: înger înaripat cu flori în mâini (f. [1v]); buchet de flori stilizat (f. [27v]); doi porumbei ciugulind dintr-o vază cu flori stilizată (f. [31v]); semne tipografice florale ([17v], [20r]). Inițiale ornate (f. [2r], [7r], [7v], [8r]).

Cuprins. *Rugăciunea Sfântului Maxim înaintea cetaniei* (f. [1v]); *Slovele glavijnioare* (f. [2r]); *Slovele mai mici* (f. [2r]); *Glasnice* (f. [2r]), *Diftonghi* (f. [2r]); *Neglasnicile* (f. [2r]); *Pentru numele și cuvintele grecești ce le-au primit sloveanii. Glasnică cu neglasnică silavă* (f. [2v–3r]); *Și cealealalte de rând* (f. [3r–v]); *Neglasnice cu diftoghii* (f. [3v]); *Așijderea și cealealalte toate, pre rând. Doao neglasnice cu o glasnică* (f. [3v–4r]); *Doao neglasnice cu diftonghi* (f. [4r–v]); *Între doao glasnice o neglasnică* (f. [4v–5v]); *Însemnare pentru cumu să cade a slovni slovele ce au deasupra titlă* (f. [5v–6v]); *Prosodiile* (f. [6v]); [*În numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh...*] (f. [6v–7r]); *Împărate ceresc* (f. [7r]); *Sfinte Dumnezeule* (f. [7r]); *Preasfântă Troiță* (f. [7v]); *Tatăl*

nostru (f. [7v]); *Născătoare de Dumnezeu* (f. [8r]); *Simvolul credinţii* (f. [8r–9r]); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (f. [9r–v]); *Cinci porunci ale Sfintei Beseareci* (f. [9v]); *Trei sfaturi ale Domnului Hristos* (f. [10r]); *Șapte taini ale Sfintei Beseareci* (f. [10r]); *Trei fapte bune ale bogosloviei* (f. [10r]); *Patru fapte bune de obște și mai întâi sânt* (f. [10r–v]); *Șapte daruri ale Duhului Sfânt* (f. [10v]); *Doaosprăzeace roduri ale Duhului Sfânt* (f. [10v]); *Opt fericiri* (f. [10v–11r]); *Șapte lucruri ale mil<o>steniei care se apropie la trup* (f. [11r–v]); *Șapte lucruri ale milosteniei care se apropie la suflet* (f. [11v]); *Trei fealiuri de păcate* (f. [11v]); *Șapte păcate ale căpeteniei* (f. [12r]); *Șapte faceri de bine împrotiva acestora* (f. [12r]); *Șase păcate împrotiva Duhului Sfânt* (f. [12r–v]); *Patru păcate care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (f. [12v]); *Cinci simţiri ale trupului* (f. [12v]); *Trei vrăjmași ai omului* (f. [12v]); *Patru lucruri mai de pre urmă ale omului, de carii aducându-și aminte pururea nu va greși* (f. [12v–13r]); *Patru care-s de lipsă a să ști și a să creade, fără carii nimenea nicidecum nu să va spăsi* (f. [13r]); *Ceale de lipsă a să ști din singură poruncă sânt cinci* (f. [13v]); *Patru lucruri care să cuvin a le face dimineaţa* (f. [13v–14r]); *Patru lucruri care să cuvin a le face când mergi să te culci* (f. [14r]); *Faptele bogosloviei cu care fieștecare creștin iaste datoriu a le zice. Fapta credinţii* (f. [14v–15r]); *Fapta nădejdii* (f. [15r]); *Fapta dragostii* (f. [15v–16r]); *Fapta căinţii* (f. [16r]); *Cinci care-s de lipsă spre plinirea ispovedaniei* (f. [16v]); *Învăţătură pentru ispovedanie* (f. [16v–17v]); *Învăţătură pentru ispovedanie și sfânta cuminecătură* (f. [18r]); *Ce trebuie să facem înaintea ispovedaniii, ca cu îndrăzneală și cu mai mare folos a sufletelor noastre să ne putem ispovedui* (f. [18r–19r]); *După ispovedanie ce lipseaște a face* (f. [19r–v]); *Ce lipseaște a face când ne cuminecăm* (f. [19v]); *Ce trebuie să facem după ce ne cuminecăm* (f. [20r]); *Învăţătură pentru tainele besearecii* (f. [20v]); *Însemnarea pe scurt a sfintelor taine pentru deprinderea mai lesne, adecă ce iaste materiia, forma, slujitoriul, primitoriul, folosul, rânduiala, înţălesul și gândul bun. A sfântului botez* (f. [21r–v]); *A sfântului mir* (f. [22r–v]); *A sfintei euharistii* (f. [22v–23v]); *A sfintei pocăianii* (f. [23v–24v]); *A sfintei preoţii* (f. [25r–v]); *A sfintei căsătorii* (f. [25v–26v]); *A sfântului maslu* (f. [26v–27v]); *Puntumurile unirii. Puntumul dintâiu* (f. [28r–v]); *Al doilea puntum* (f. [28v–29r]); *Al treilea puntum* (f. [29r]); *Al patrulea puntum* (f. [29r–v]); *Pentru sufletele drepţilor* (f. [29v]); *Pentru morţii cei nepocăiţi* (f. [30r–v]); Pentru cei cu păcate mici (f. [30v–31v]).

Depozit. BDMHROS; BMZBSSD; BAR (copie fotografică numai după foaia de titlu a exemplarului de la Sighișoara).

Referinţe. BRV, IV, nr. 117, p. 74; Moga 1940, p. 587; Teodorescu 1960, p. 343; Tomescu 1968, p. 94; Petrik V, p. 17; Moga 1973, p. 313; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 52; Mircea 2008, p. 199, 249.

Observaţii. Exemplar de referință: BDMHROS, cota 478; BMZBSSD, cota 8. 1880, nr. de inventar 17972. Exemplarul de la Sighișoara este complet, iar din cel de la Odorheiul Secuiesc lipsește f. 2 din caietul 2.

1759. Petru Pavel Aron, ***Păstoriceasca datorie***, Blaj, 1759.

Păstoriceasca | datorie | dumnezeieștii turme | vestită, | și acum, cu blagosloveniia | preaosfinţitului | și prealuminatului | chiriu chir | Petru Pavel Aaron, | vlădicul Făgărașului, | întâiu tipărită | în Blaj, | la Sfânta Troiţă, | anul 1759, mai 28, | de Petru Sibiianul.

Petru Pavel Aron, ***Pastoral Responsability [Păstoriceasca datorie].*** *It is a text divided into ten chapters that standardize the clerics' status (priests and deacons) within the Uniate Church from Transylvania. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1759.*

Format. In 8°; [1] f. + 160 p. Tipar negru, cu 17 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenar ornamental de compoziţie tipografică. Frontispiciu modest de compoziţie tipografică şi semne tipografice cu rol de viniete. Două iniţiale ornate în negru. Semne tipografice din motive florale în loc de colontitlu.

Cuprins. *Petru Pavel Aaron de Bistra, din mila lui Dumnezeu și a Scaunului Apostolicesc, prin toată Țara Ardealului și părților ei împreunate, vlădicul Făgărașului iproci* (p. 1–11) – (cuvânt introductiv); Cap 1. *Că nu-i slobod a să hirotoni peste hotar* (p. 11–20); Cap 2. *Nu-i slobod preoților sau diaconilor a sluji ceva fără de voia și blagosloveniia arhiereului locului* (p. 20–24); Cap 3. *Carii sânt opriți și îndrăznesc a sluji* (p. 24–35); Cap patru. *Nu numai a sluji ceale preoțești, precum s-au arătat, ce nici a propovedui sau a învăța norodul, fără blagosloveniia arhiereului locului, nu-i slobod* (p. 35–70); Cap 5. *Preoții cei legiuiți, adecă canonicească rânduiți, datori sânt în popoarele sale a sluji sfintele taine și a propovedui cuvântul Domnului* (p. 70–92 [!]); Cap șase. *Nu numai a sluji sfintele taine și a-ș paște poporeanii cu adevărata învățătură, ce și a-i feri de toată călbeaza, adecă de necurata învățătură și de năvălirea lupilor, datori sânt preoții* (p. 92 [!]–106 [!]); Cap șapte. *Precum sânt datori preoții a-și învăța poporeanii leagea Domnului și a le sluji ceale sufletești, aşijderea sânt datori poporeanii a-i asculta, a-i cinsti și a le da ceale trupești* (p. 106 [!]- 129 [!]); Cap opt. *După hirotonie, nimărui nu-i slobod a să însura* (p. 129 [!]–140 [!]); Cap noao. *Căsătoriile ceale legiuite și după dumnezeiasca rânduială săvârșite, nu-i slobod a le despărți* (p. 140 [!]–153 [!]); Cap zeace. *Să procetesc dumnezeieștile și bisericeștile porunci* (p. 153 [!]); *Zeace porunci a lui Dumnezeu* (p. 154 [!]); *Poruncile sfintei bisearici* (p. 154 [!]–155 [!]); *Șapte taine a sfintei besearici* (p. 155 [!]); *Patru stihii sau puntumurile sfintei uniri* (p. 155 [!]–156 [!]); *Trei fapte a bogosloviii* (p. 157 [!]); *Aşijderea, patru lucruri de lipsă, care nimenea nu să poate spăsi* (p. 157 [!]–158 [!]); *Greșalele așa le ceteaște* (p. 159 [!]).

Depozit. BAR; BVAUGL.

Referințe. BRV, II, 1910, nr. 315, p. 147; Catalogus 1830, f. 13r; Popp 1838, p. 46; Iarcu 1865, p. 22; Iarcu 1873, p. 13; Șematism 1900, p. 28 și 669; Iorga 1901, II, p. 63; Bunea 1902, p. 359, 369–370; Iorga 1908–1909, II, 139; Furtună 1915, p. 111; Iorga 1915, I, p. 439; Pascu 1927, p. 11 și 15; Pleșa 1927, p. 786; Pâclișanu 1934, p. 107; Ivič 1936–1937, p. 117; Drăganu 1938, p. 57; Iorga 1938, VII, p. 248; Albu 1944, p. 314; Cultura creștină 1944, p. 311; Naghiu 1944, p. 311; Racotă 1946, p. 37; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1048; Hâncu 1965, p. 34–36; Petrik V, p. 17 și 377; Poenaru 1973, p. 47 și 198; Răduțiu, Gyémánt 1981, p. 78–79; Râpă-Buicliu 2000, p. 268; Chindriș 2001/A, p. 277–278; Chindriș, Iacob 2007, p. 96, 113; Dudaș 2007, I, p. 488; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Mircea 2008, p. 183, 249; Chindriș 2009, p. 111; Iacob, Chindriș 2011, p. 23; Urs 2011, p. 310–311.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 593. Cartea conţine erori de paginaţie.

1760. Petru Pavel Aron, ***Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învăţătură a Bisericii Răsăritului***, Blaj, 1760.

Păstoriceasca | poslanie | sau | dogmatica învăţătură | a Bisearecii Răsăritului | cătră cuvântătoarea turmă. | Cu blagosloveniia | preaosfinţitului | şi prealuminatului | chiriu chir | Petru Pavel Aaron, | vlădicul Făgăraşului, | acum dată şi tipărită | la Sfânta Troiţă, în Blaj, | 1760, maiu 17, | de Petru Sibiianul tip.

Petru Pavel Aron, ***Pastoral Letter or Dogmatic Teaching of the Eastern Church [Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învăţătură a Bisericii Răsăritului].*** *It is the princeps edition of a*

pastoral writing belonging to the Eastern Catholic Bishop in Transylvania, Petru Pavel Aron. It includes pastoral advice and teachings about the Union applied to all his believers. It was the time of a crisis determined by a popular uprising against the Union with Rome, led by the Orthodox Christian monk Sofronie. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1760.

Format. In 8°; [1] f. + 106 p. Tipar negru, cu 17 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice florale și geometrice. Frontispiciu din motive florale (p. 1). Iniţială ornată în negru, situată în chenar din semne tipografice florale. Numerotarea paginilor este încadrată între semne tipografice florale. Semne tipografice florale cu rol de vinietă (p. 106).

Cuprins. *Petru Pavel Aaron de Bistra, din mila lui Dumnezeu și a Scaunului Apostolicesc, vlădicul Făgărașului (iproci)*, v*oao, iubiţilor noștri în Hristos fii, pace de la Domnul Hristos, dar și blagoslovenie* (p. 1–7); Zaceal 1. [*Cuvine-să a ști, iubiţilor...*] (p. 7–13); Zaceal 2. [*Trebuie să știți, fiilor, că tot creștinul îi datoriu...*] (p. 13–16); Zaceal 3. [*Iară înnoitorii și dejghinații, carii pentru aceaea și neuniți poftesc a să numi...*] (p. 16–18); Zaceal 4. [*Pravoslavnica Biserecă învață, creade și mărturisește unirea credinței...*] (p. 18–23); Zaceal 5. [*Însă înnoitorii tăgăduiesc unirea și o hulesc...*] (p. 23–25); Zaceal 6. *Puntumul dintâiu* (p. 25–33); Zaceal 7. [*Înnoitorii sau dezghinații tăgăduiesc acest puntum sau stihul credinții...*] (p. 33–39); Zaceal 8. *Al doilea puntum* (p. 39–49); Zaceal 9. *Al treilea puntum* (p. 49–55); Zaceal 10. [*Însă dejghinații și aceasta tăgăduiesc...*] (p. 55–56); Zaceal 11. [*Iară cu ce cuvinte să preface această dumnezeiască taină...*] (p. 56–59); Zaceal 12. [*Iară acum împrotivă ține și învață...*] (p. 59–60); Zaceal <13>. *Al patrulea puntum* (p. 60–63); Zaceal 14. [*Iară acum, după învățătura sporitorilor dejghinării...*] (p. 64–65); Zaceal 15. [*Iară pentru sufletele păcătoșilor cu greale păcate...*] (p. 65–68); Zaceal 16. [*Despre acest adevăr și bisericeasca învățătură...*] (p. 68–69); Zaceal 17. [*Iară cum că sufletele celor cu păcate mici...*] (p. 69–75); Zaceal 18. [*Iară acum, cu povățuitorii lor...*] (p. 75–76); Zaceal 19. [*Iară de veți întreba: cine din sfinți au tăgăduit aceste munci vremelnice?*] (p. 77–79); Zaceal 20. [*Știm noi aceasta, iubiţilor, că adeaseori vă procitesc voao înșălătorii...*] (p. 79–87); Zaceala 21. [*Iară când auziți de la acești hulitori de acum zicând...*] (p. 88–94); Zaceal 22. [*Și aceasta trebuie să știți, că unirea nu-i în leage...*] (p. 94–99); Zaceal 23. [*Dintr-aceaste mai sus, din sfintele cărți aduse, bine ați înțeles...*] (p. 99–106).

Depozit. BAR; BACJ; BCS.

Referințe. BRV, II, nr. 317, p. 148–149; Popp 1838, p. 47; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 13; Expoziţie 1926, p. 15; Bianu 1926, p. 15; Pascu 1927, p. 11; Pâclișanu 1934, p. 107; Iorga 1938, p. 440; Naghiu 1944, p. 311–312; Albu 1944, p. 314–315; Teodorescu 1960, p. 343; Iarcu 1965, p. 22; Petrik V, p. 17; Chindriș 1980, p. 193; Chindriș 2001/A, p. 277–278; Floarea 2004, *passim*; Chindriș, Iacob 2007, p. 113; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Mircea 2008, p. 184, 191; Chindriș 2009, p. 111; Oros 2010, p. 26; Iacob, Chindriș 2011, p. 23; Urs 2011, p. 311; Chindriș, Iacob 2013, p. 499–511.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 317.

1760. *Octoih*, Blaj, 1760.

Octoih | și | slujbele sfinţilor de obște, | cu blagosloveniia preaosfinţitului | și prealuminatului | chiriu chir | Petru Pavel Aaron | de Bistra, | prin Ţara Ardealului și părţilor | ei împreunate, | vlădicul Făgărașului, tipărit la Sfânta Troiţă, | în Blaj, 1760, | de Petru Sibiianul.

Hymn Book [Octoih]. *It is a liturgical book of a great importance for the Eastern Church. It includes religious hymns that are sung in eight melodic styles. These styles are repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1760.*

Format. In 4°; [1] f. + 498 p.+ 219 p. + 38 p. Tipar negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravura *Sfântul Ioan Damaschin* (f. tt. v), însoțită de legenda: „Organul bogosloviei Damaschin încordează / Și noao Sfânta Troiță bine ne-adeverează". Un singur tip de frontispiciu din elemente ornamentale tipografice, întrebuințat și ca ornament despărțitor de capitole (*passim*). Viniete: compoziții din ornamente tipografice florale (*passim*); îngerul cu flori în mâini (prezent și pe foaia de titlu), (p. 208 [!], numerotarea I); două flori cu codițele-panglici legate în fundă (p. 467 [!], numerotarea I, și 196 [!], numerotarea a II-a); cap de înger înaripat (p. 469 [!], numerotarea I); două păsări ciugulind dintr-o vază cu flori (p. 498 [!], numerotarea I; p. 219 [!], numerotarea a II-a; p. 38, numerotarea a III-a). Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Începaperea, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine: Stihirile Învierii. Glas 1* (p. 1–6); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 6–14); *Duminecă, la utrene* (p. 14–31 [!]); *La liturghie* (p. 31 [!]–32 [!]); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am: Stihirile Învierii. Glas 2* (p. 33 [!]–37 [!]); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 37 [!]–45 [!]); *Duminecă, la utrăne* (p. 45 [!]–64 [!]); *La liturghie* (p. 65 [!]); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine: Stihirile Învierii. Glas 3* (p. 66 [!]–69 [!]); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 70 [!]–77 [!]); *Duminecă, la utrenie* (p. 78 [!]–96 [!]); *La liturghie* (p. 97 [!]–98 [!]); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine: Stihirile Învierii. Glas 4* (p. 99 [!]–103 [!]); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 104 [!]–111 [!]); *Duminecă, la utrene* (p. 111 [!]–133 [!]); *La liturghie* (p. 133 [!]–135 [!]); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine: Stihirile Învierii. Glas 5* (p. 136 [!]–140 [!]); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 140 [!]–147 [!]); *Duminecă, la utrene* (p. 147 [!]–169 [!]); *La liturghie* (p. 169 [!]–171 [!]); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine: Stihirile Învierii. Glas 6* (p. 171 [!]–175 [!]); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 175 [!]–182 [!]); *Duminecă, la utrene* (p. 183 [!]–207 [!]); *La liturghie* (p. 207 [!]–208 [!]); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine: Stihirile Învierii. Glas 7* (p. 209 [!]–212 [!]); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 212 [!]–220 [!]); *Duminecă, la utrene* (p. 220 [!]–242 [!]); *La liturghie* (p. 242 [!]–244 [!]); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine: Stihirile Învierii. Glas 8* (p. 244 [!]–248 [!]); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (p. 248 [!]–256 [!]); *Duminecă, la utrene* (p. 256 [!]–280 [!]); *La liturghie* (p. 280 [!]–281 [!]); *Duminecă seara* (p. 282 [!]–286 [!]); *Luni dimineața, după întâia stihologhie, seadealna de pocăință. Glas 1* (p. 286 [!]–307 [!]); *La liturghie* (p. 307 [!]–312 [!]); *Luni seara, la Doamne, strigat-am către Tine. Stihire de pocăință. Glas 2* (p. 312 [!]–316 [!]); *Marți dimineața, după întâia stihologhie, seadealna de pocăință. Glas 2* (p. 316 [!]–339 [!]); *La liturghie* (p. 339 [!]–342 [!]); *Marți sara, la Doamne, strigat-am către Tine* (p. 342 [!]–345 [!]); *Miercuri dimineața, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 3* (p. 345 [!]–366 [!]); *La liturghie* (p. 366 [!]–369 [!]); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am către Tine. Stihurile apostolilor. Glas 4* (p. 370 [!]–374 [!]); *Joi dimineața, după întâia stihologhie, seadealna apostolilor. Glas 4* (p. 374 [!]–394 [!]); *La liturghie* (p. 394 [!]–398 [!]); *Joi seara, la Doamne, strigat-am către Tine. Stihirile crucii. Glas 5* (p. 398 [!]–404 [!]); *Vineri dimineața, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 5* (p. 404 [!]–423 [!]); *La liturghie* (p. 423 [!]–426 [!]); *Vineri seara, la Doamne, strigat-am către Tine. Stihirile mucenicilor. Glas 8* (p. 426 [!]–430 [!]); *Sâmbătă dimineața, după întâia stihologhie, seadealna mucenicilor. Glas 8* (p. 430

[!]–452 [!]); *La liturghie* (p. 452 [!]–458 [!]); *Troicinicile ale lui Grigorie Sinaitul, care să cântă după Canonul Troicinic în toate duminecile* (p. 458 [!]–459 [!]); *Cântări Troicinice* (p. 459 [!]–467 [!]); *Troparele voscreasnelor* (p. 468 [!]–469 [!]); *Începutul sveatilnelor, a voscreasnelor și stihirile samoglasnice ale celor unsprăzeace evanghelii de dimineața ale Învierii, și sânt stihirile făcute de Leon împărat, iar sveatilnele – de fiul său, Constantin împărat* (p. 470 [!]–498 [!]). Numerotarea a II-a: *Începutul, cu Dumnezeu sfântul, al slujbelor de obște ce să cântă la unul și la mulți sfinți după rânduială. Slujba de obște la un apostol* (p. 1–11); *Slujba la doi și la mulți apostoli* (p. 12–23 [!]); *Slujba la un proroc* (p. 23 [!]–36 [!]); *Slujba la un mucenic* (p. 36 [!]–48 [!]); *Slujba la mulți mucenici* (p. 48 [!]–59 [!]); *Slujba la un arhiereu* (p. 60 [!]–72 [!]); *Slujba la doi și la mulți arhierei* (p. 72 [!]–82 [!]); *Slujba la un sfințit mucenic* (p. 82 [!]–91 [!]); *Slujba la doi și la mulți sfințiți mucenici* (p. 92 [!]–103 [!]); *Slujba la un cuvios* (p. 104 [!]–114 [!]); *Slujba la doi și la mulți cuvioși* (p. 115 [!]–126 [!]); *Slujba la un cuvios mucenic* (p. 127 [!]–138 [!]); *Slujba la doi și la mulți cuvioși mucenici* (p. 139 [!]–149 [!]); *Slujba la muiare muceniță* (p. 149 [!]–161 [!]); *Slujba la doao și la multe muieri muceniţe* (p. 161 [!]–171 [!]); *Slujba la cuvioasă muiare* (p. 172 [!]–184 [!]); *Slujba la doao și la multe cuvioase muieri* (p. 185 [!]–196 [!]); *Bogorodicinele troparelor sfinților, ce să cântă peste tot anul la vecernie și la utrenie* (p. 197 [!]–219 [!]); Numerotarea a III-a: *Sinaxariul a celor 12 luni cu mâna anului și slujbele sfinților, precum s-au obicinuit și într-alte mineaie de obște a să pune* (p. 1–38).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; ANA; ANSJ; BPRB; BCS; BVAUGL; BBSB; BASB; BMDV; BASSJ; BASAB; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 322, p. 152; BRV, IV, nr. 322, p. 249; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, p. 30, 211; Bârlea 1909, *passim*; Veress 1910, p. 47; Moldovan 1913, p. 78, 89, 95; Pascu 1927, p. 11; Lupeanu-Melin 1929, p. 17; Georgescu 1934, p. 8; Bran 1935; Meteș 1936, p. CXVII; Iorga 1938, p. 440; Pop 1938, p. 69; Roșu 1941, p. 56, 90–92; Albu 1944, p. 315; Naghiu 1944, p. 311; Racotă 1946, p. 37; Bratu 1957, p. 670; IBR 1958, p. 363; Bărbulescu 1959, p. 1118; Brătulescu 1960, p. 297; Teodorescu 1960, p. 343; Hâncu 1965, p. 36–38; Petrik V, p. 358; Cartea B. 1972, p. 71–72; Poenaru 1973, p. 200; Pascu 1976, p. 53–54; Alicu 1979, p. 792; Haţeganu, Lupan 1979, p. 393–395; Bărnuţiu 1980, p. 18; CRV 1985, p. 83; Mureșianu 1985, p. 181; Mosora, Hanga 1991, p. 75; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 67-68; Basarab 1998, p. 80–81; Râpă-Buicliu 2000, p. 268–269; Chindriș 2001, p. 113, 269; Chindriș 2003, p. 720; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, I, p. 488–496; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 36–38; Mircea 2008, p. 190–191, 197; Oros 2008, p. 31; Vesa 2008, p. 47; Nuțiu 2009/A, p. 274–275; Oros 2010, p. 27; Urs 2011, p. 313–319; Andriescu, Borș 2014, p. 32–34.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 322. Cartea conține erori de paginație.

1760. ***Votiva apprecatio***, [Blaj, 1760].

Votiva Apprecatio | Illusstrissimo, ac, Reverendissimo, | Domino, Domino | Petro Paulo | Aaron de Bistra, | Dei, et Apostolicae Sedis Gratia | in Transylvania, | et | Partibus Eidem Annexis, | episcopo | Fogarasiensi &c. &c. | Patrono Gratiosissimo | a | Typographis Balasfalvensibus | in Gratitudinis & Devoti Animi Signum | in Onomastico Ejusdem Nominis die | Facta et Oblata.

Votiva apprecatio. *The book was printed to venerate the Eastern-Catholic Bishop of Blaj, Transylvania: Petru Pavel Aron. It includes a Latin text and an illustration that depicts the oldest picture of Blaj. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1760.*

Format. In 4°; [2] f. Tipar negru și roșu.

Ornamentație. Gravură realizată din trei registre expuse vertical: sus, cerul cu Trinitatea și îngerii săi; la mijloc, apostolii Petru și Pavel, având între ei blazonul familiei Aron de Bistra, încununată de pălăria vaticană a ierarhilor catolici; jos, cea mai veche imagine a Blajului din câte se cunosc, în care se identifică 2 repere: dealul dinspre sud, de peste Târnava, și castelul episcopal (f. tt. v). Frontispiciu realizat din patru șiruri de semne tipografice (f. [2r]). Două ornamente mici, realizate din semne tipografice, așezate în partea superioară a filei ([2v]).

Cuprins. *Illusstrissime, ac, Reverendissime Domine Praesul, Domine Patrone nobis gratiosissime!* (f. [2r–v]).

Depozit. BACJ.

Referințe. BRV, II, nr. 323, p. 152–154; Lupeanu-Melin 1929, p. 14–15; Teodorescu 1960, p. 343; Tatai-Baltă 1995, p. 117-118; Mircea 2008, p. 190, 191, 199–200; Urs 2011, p. 319.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 116. Dedicația care formează cuprinsul acestei tipărituri dezvăluie, la sfârșit, locul și data acestei broșuri devoționale: Blaj, 29 iunie 1760, precum și pe autorii textului: „Humilimi servi Petrus Tekeld, cum reliquis Typographis" – [preaplecații servi Petrus Tekeld și ceilalți tipografi]". Broșura a fost tipărită într-un singur exemplar, prin urmare este unicat.

1761. Petru Pavel Aron, ***Epistola consolatoria***, Blaj, 1761.

Epistola consolatoria | ex | divinitus inspiratis scripturis, | opera Illustrissimi, ac Reverendissimi Domini | Petri Pauli Aaron | de Bisztra, | episcopi Fagarasiensis | ad tempus tribulationum pro sui gre|gis utilitate collecta, & adaptata, | cumque ejusdem | benedictione | Valachico nuper vulgata, nunc rur|sus Latino idiomate typis edita | Balasfalvae, anno MDCCLXI, | per Joannicium Endredi diaconum.

Petru Pavel Aron, ***Epistola consolatoria.*** *It is a pastoral writing belonging to the Eastern-Catholic Bishop of Blaj, Petru Pavel Aron. He was comforting and encouraging his believers in the context of an Orthodox rebellion against the Union with the Church of Rome in Transylvania. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1761.*

Format. In 16°; [3] f. + 61 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (între 17 și 21).

Ornamentație. Pe rectoul foii de titlu, un mic ornament de compoziție tipografică ce conține la mijloc sigla ISHS și o cruce. Tot aici se află și un modest șir de ornamente tipografice. Frontispicii și viniete.

Cuprins. *Excellentissimo, et Illustrissimo domino, domino Adolpho Nicolao L. B. de Buccow, domino bonorum Medzesvitz, Harbultovitz, Lontzka, superioris, & inferioris Bogorsch suae Caesareo-Regiae Apostolicae Majestatis equitatus generali, proprietario, & tribuno unius Cataphractorum Legionis, supremo per Principatum Transylvaniae armorum praefecto, nec non ordinatae in eodem principatu caesareo-regiae commissionis aulicae praesidi, &c. &c. D. D. D.* (f. [2r]); *Excellentissime, ac Illustrissime domine, domine!* (f. [2v–3v]); *Petrus Paulus Aaron de Bisztra, Dei, et Apostolicae Sedis gratia per Principatum Transylvaniae, eidemque partes annexas episcopus Fagarasiensis &c. &c. vobis, charissimi fratres, dilectissimi in Christo filii, gratia, misericordia, ac pax a Deo Patre, ac Domino Nostro Jesu Christo, veraque consolatio, ac benedictio* (p. 1–58); *Appendix* (p. 59–61).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; OSzK; BUB.

Referințe. BRV, II, nr. 325, p. 155–156; BRV, IV, nr. 325, p. 249; Catalogus 1830, f. 115r; Grama 1884, p. 201; Nilles 1885, II, p. 605; Petrik I, p. 1; Katalog 1896, p. 1; Iorga 1906, p. 11–12; Veress 1910, p. 48; Bianu 1926, p. 15; Expoziţie 1926, p. 15; Pascu 1927, p. 12; Lupeanu-Melin 1929, p. 18; Veress 1931, I, p. 242; Georgescu 1934, p. 18; Naghiu 1944, p. 319; Teodorescu 1960, p. 343; Pascu 1976, p. 54; Mosora, Hanga 1991, p. 75; Chindriș 2001, p. 113, 278; Chindriș 2003, p. 714; BRV 2004, p. 9; Chindriș, Iacob 2007, p. 113; Dudaș 2007, II, p. 10; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Mircea 2008, p. 188–189, 202; Iacob, Chindriș 2011, p. 23; Urs 2011, p. 319; Andriescu 2013/B, p. 11–12.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 1430.

1762. Petru Pavel Aron, ***Exordium Synodi Florentinae***, Blaj, 1762.

Exordium et Definitio | Sanctae Oecumenicae | Synodi | Florentinae | ex antiqua Graeco-Latina editione | desumpta | et ab | Illustrissimo, ac Reverendissimo | Domino | Petro Paulo Aaron | de Bisztra | Episcopo Fagarasiensi | ad sui gregis utilitatem, majus nempe | Unionis argumentum adaptata, | cumque ejusdem benedictione prius | Valachico, nunc rursus latino idio|mate typis edita. Balásfalvae, apud | Sanctissimam Trinitate. | Anno 1762.

Petru Pavel Aron, ***Initiating the Assembly of Florence [Exordium Synodi Florentinae]****. The work has a special content. Petru Pavel Aron – the Greek-Catholic Bishop of Blaj – popularized the beginning, the conditions and the signatures considering the Assembly of Florence, 1439. The faithful would perceive the Union as the recovery of a truth as old as Christianity itself. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1762.*

Format. In 8°; [5] f. + 48 p. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Frontispiciu din patru rânduri orizontale de semne ornamentale tipografice (p. 1). Litera Q în chenar din semne tipografice florale (f. [2v], p. 1). Viniete: înger zburând cu flori în mâini (p. 9); un singur rând de semne tipografice florale (p. 10, 16, 29, 48). Medalion oval-vertical înfățișând pe David, ținând în mâini harpa, cu inscripţia: „Laudate Dominum Omnes Gentes" (p. 15). Un cerc din semne tipografice florale care are în interior alte două cercuri, cu textele: „Adjutor ad protector meus es Tu Domine ne derelinquas me Deus meus." și „Sanctus Petrus, Sanctus Paulus, Eugenius Papa IIII"(p. 28). Paginile au în partea superioară două mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Eecellentissimo et Illustrissimo Domino, Domino Adolpho Nicolao, Libero Baroni de Buccow* (f. [2r]); *Excellentissime ac Illustrissime Domine, Domine!* (f. [2v–5v]); *Petrus Paulus Aaron de Bisztra, Dei, et Apostolicae sedis gratia per Principatum Transylvaniae, Eidamque partes annexas, Episcopus Fagarasiensis, etc., etc. Vobis, charissimi fratres, dilectissimi in Christo filii, nostris dioecesanis Gratia, Misericordia, et Pax à Deo Patre et Domino nostra Jesu Christo* (p. 1–9); *Exordium Sacro-Sancti Oecumenici concilii Florentini. Exhortatio Patriarchae* (p. 10–15); *Definitio Sanctae Oecumenicae Synodi Florentinae* (p. 16–28); *Subscriptions Imperatoris, ac Orientalium partum, qui in Synodo aderant* (p. 29–47); *Extrema Sententia patriarchae* (p. 47); [*Quonim ad finem vitae ...*] (p. 48).

Depozit. BAR; OSzK; BUB.

Referinţe. BRV, II, nr, 329, p. 158–159; Horányi 1775, p. 1; Catalogus 1830, p. 115; Grama 1884, p. 201; Nilles 1885, II, p. 605, Petrik, I, p. 1; Veress 1910, p. 48; Pascu 1927, p. 12; Veress

1931, I, p. 243; Naghiu 1944, p. 319–320; Teodorescu 1960, p. 343; Chindriș 2001, p. 113, 279; Chindriș 2006, p. 13; Chindriș, Iacob 2007, p. 114; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Chindriș 2009, p. 110; Iacob, Chindriș 2011, p. 23.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 329 (este o copie fotografică după exemplarul de la BUB).

1762. Petru Pavel Aron, ***Începerea, așezământul și iscăliturile Soborului de la Florența***, Blaj, 1762.

Începaperea, așezământul și iscăliturile sfântului și a toată lumea Săbor de la Florenţiia din ceale vechi grecești și latinești, spre înțeleagerea și folosul neamului nostru, acum întâiu prefăcute și într-acest chip tipărite, cu blagoslovenia preaosfinţitului și prealuminatului chiriu chir Petru Pavel Aron, vlădicul Făgărașului, la Sfânt. Troiţă în Blaj, în anul Domnului 1762, apr. 26.

Petru Pavel Aron, ***Beginning, Conditions and Signatures considering the Assembly of Florence [Începerea, așezământul și iscăliturile Soborului de la Florența].*** *This work is the Romanian version of Exordium Synodi Florentinae by which Petru Pavel Aron, the Greek-Catholic Bishop of Blaj, intended to popularize the beginning, the conditions and the signatures related to the Assembly of Florence – 1439. The faithful would perceive the Union as the recovery of a truth as old as Christianity itself. It was printed at Blaj, in Transylvania, 1762.*

Format. In 8°. Exemplarul de referinţă, incomplet, conţine [4] f. + 45 p. Exemplarul complet are, probabil, [6] f. + 45 p., situaţie în care filele nenumerotate păstrate sunt f. 3–6. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu din două șiruri de semne tipografice, înfăţișând motive florale și geometrice (p. 1). Șir de semne tipografice florale cu rol de frontispiciu (p. 7). Vinietă dintr-o gravură sugerând un candelabru din motive florale (p. 45). Iniţiala *Î*, plasată într-o gravură înfăţișând un castel. Iniţiala *E*, în chenar din semne tipografice florale. Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice.

Cuprins. [Introducere] a lui Petru Pavel Aron (din care se păstrează ultimele 4 f.); *Începaperea sfântului marelui Săbor de la Florenţiia. Cartea sau îndemnarea patriarhului* (p. 1–7); *Așezământul sau judecata sfântului a toată lumea Săborului de la Florenţiia* (p. 7–45). Între p. 22 și 45, sunt semnăturile participanţilor, în număr de 146, în frunte cu papa Eugeniu II. Cartea se încheie cu *Scrisoarea cea mai de pre urmă a patriarhului* (p. 44–45), dată în Florenţa la 8 iunie 1439.

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV II, nr. 328, p. 157–158; Pop, 1838, p. 47; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 13; Grama 1884, p. 201; Niles 1885, II, p. 605; Șematism 1900, p. 28; Iorga 1901, II, p. 63 și 331; Bunea 1902, p. 359 și 370; Iorga 1908–1909, II, p. 139; Adamescu 1912, p. 20; Iorga 1915, I, p. 439; Adamescu 1921–1928, I, p. 36; Pascu 1927, p. 12; Pâclișanu 1934, p. 107; Georgescu 1934, p. 18–19; Ivič 1936–1937, p. 117; Drăgan 1938, p. 57; Iorga 1938, VII, p. 253; *Cultura creștină* 1944, p. 312; Naghiu 1944, p. 312; Racotă 1946, p. 38; Teodorescu 1960, p. 343; Petric V, p. 17; Pleșa 1972, p. 786; Chindris 1980, p. 193; Răduţiu, Gyémánt 1981, p. 82–83; Chindriș 2001, p. 279; Chindriș, Iacob 2007, p. 114; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Iacob, Chindriș 2011, p. 23.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 328. Exemplarul de la BAR este incomplet. Nu se cunosc exemplare cu foaie de titlu și paginaţie completă. Titlul este dat după Pop 1838, p. 47. În același an apare și o ediţie latinească a acestei cărţi (vezi aci, supra), după care s-a stabilit, parţial, prin comparaţie, cuprinsul ediţiei de faţă.

1762. *Catavasier*, Blaj, 1762.

Catavasiiariu | cu multe, preste tot anul, | trebuincioase cântări, | cu | blagosloveniia preaosfin|ţitului și prealumina|tului domn | Petru Pavel Aaron | de Bistra, | prin Ţara Ardealului | și părţilor ei împreuna|te, vlădicul Făgărașului, | tipărit la Sfânta Tro|iţă în Blaju, anul 1762, | de Dimitrie Râmniceanul.

Irmologion [Catavasier]. *This is an altar book that is specific to the Eastern Church. It includes prayers and hymns from various religious services, such as: Vespers, Matins, Mass etc. It was printed at Blaj, in Transylvania, 1762.*

Format. In 8°; [3] f. + 570 p. Tipar negru și roșu, cu 17 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din elemente ornamentale tipografice. Frontispicii: gravură cu elemente florale viguroase, curbate simetric dinspre mijloc spre cele două laturi (p. 1); diferite ornamente de compoziţie tipografică, fie ca frontispiciu, fie ca ornamente despărţitoare de capitole (*passim*). Viniete: compoziţii din semne tipografice (*passim*); imagine în triunghi descendent, din elemente florale geometrice, având ca motiv central două păsări ciugulind dintr-o vază (p. 528 [!]); înger zburând cu flori în mână (f. [3v], p. 559 [!]). Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Însemnarea pe scurt a celor ce să cuprind întru acest Catavasiiariu* (f. [2r–3v]); *Catavasii la Naștera Domnului nostru Isus Hristos* (p. 1–16); *Catavasii la Botezulu Domnului nostru Isus Hristos* (p. 17–33); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 34–39); *Catavasii la Blagoveștenie* (p. 40–50); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 50–72); *Întru sfânta și marea luni și marţi și miercuri, la alliluia, tropariu. Glas 8* (p. 73); *În sfânta și marea joi și vineri, la alliluiia, tropariu. Glas 8* (p. 74–75); *În sfânta și marea vineri seara, la stihovnă, slavă și acum. Glas 5* (p. 75–76); *În sfânta și Marea Sâmbătă, la pogrebanie, adică la fericiţi cei fără prihană* (p. 76–77); *La prealuminata Înviiare a Domnului nostru Isus Hristos, tropariu. Glas 5* (p. 78–97); *Aprile 23, la Sfântul Mucenic Gheorghe* (p. 98–101); *Maiu 21, la Sfinţii Împăraţi Constantin și Elena* (p. 101–104); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos și la sfânta Troiţă* (p. 104–113); *La dumineca a șaptea după Paști a sfinţilor părinţi* (p. 114); *La sfânta Troiţă, la vecernie* (p. 115–121); *Iunie 24, la Naștera Sfântului Ioann* (p. 121–125); *La Sfinţii Apostoli Petru și Pavel, la vecerniia cea mare* (p. 125–130); Avgust 6. *La Preobrejeniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 130–133); *Avgust 15, la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 134–139); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 140–149); *Septemvrie 8, la Nașterea Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 149–152); *Catavasii la cinstita cruce* (p. 152–161); *Octomvrie 14, la preapodoabna Parascheva* (p. 161–164); *Octomvrie 26, la Sfântul Marele M<u>cenic Dimitrie* (p. 164–169); *Noiemvrie 8, la Săborul îngerilor* (p. 170–174); *Noiemvrie 21, la Văvedeniia Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 174–177); *Dechemvrie 6, la Sfântul Nicolae* (p. 177–182); *Rânduiala utreniei, duminecă dimineaţa, după Canonul Troicinic* (p. 183–200); *Rânduiala utreniii praznicelor sfinţilor* (p. 200–203); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 203–233); *Stihurile vecerniii cei mari pe glasul carele va fi* (p. 233–239); *De aici să încep cântări veselitoare la masa celui ce te ospetează; să cântă pe*

glas 8. Facerea lui Neon patron (p. 240–248); *Podobiil<e> glasurilor* (p. 248–263); *Polieleul care să cântă la praznicele împărătești și ale sfinților* (p. 263–270); *Pentru polieleu* (p. 271–272); *Pripealele la praznice împărătești și la toți sfinții care au polieleu, facerea lui Filothei monahul* (p. 272–315); *Cântarea lui Moisi, după ce s-au afundat Faraon, de la Eșire, cap 15* (p. 316–336 [!]); *Prevelicul* (p. 336 [!]–341 [!]); *Rânduiala paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 342 [!]–379 [1]). De la p. 379 [!] se continuă cu următoarele texte în limba greacă, cu alfabet chirilic, și titlurile în românește: *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 379 [!]–387 [!]); *Tropariul Botezului* (p. 387 [!]); *Catavasii la Botezul Domnului Hristos* (p. 388 [!]–395 [!]); *Stihirile ce să cântă la sfințirea apei* (p. 395 [!]–397 [!]); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 397 [!]–401 [!]); *La Înviiarea Domnului Hristos, tropariu. Glas 5* (p. 401 [!]); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 401 [!]–415 [!]); *Catavasii la Înălțarea Domnului Hristos* (p. 415 [!]–418 [!]); *Catavasii la Adormirea Preacistii* (p. 419 [!]–423 [!]); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 423 [!]–427 [!]); *Tropariu la Zioa Crucii* (p. 427 [!]); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 427 [!]–432 [!]); *Troparele Învierii* (p. 432 [!]–434 [!]); *De va fi alt praznic, să zice antifonul al glasului 4* (p. 435 [!]–436 [!]); *Stihurile de la ceaea ce ești mai cinstită* (p. 437 [!]–439 [!]); *Slavoslovie* (p. 439 [!]–442 [!]); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 442 [!]–452 [!]); *Priceasnele preste toată săptămâna, duminecă. Glas 6* (p. 453 [!]–454 [!]); *Rânduiala liturghiii a Marelui Vasilie* (p. 454 [!]–457 [!]); *Rânduiala sfintei liturghii a Prejdes<fe>șteniii* (p. 458 [!]–459 [!]; *Aceastea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 459 [!]–461 [!]); *Irmoasele ce să căntă la anaforă și la masă* (p. 461 [!]–474 [!]); *Tablă arătătoare în fieștecare an, care să fie mâna anului, din care să descopere zioa duminecii* (p. 475 [!]–476 [!]); *Adunarea a celor 12 luni de preste an* (p. 477 [!]–528 [!]); *Pashalie într-acesta chip așezată pentru îndreptarea și mai aleasă înțeleagerea cetitoriului, carea cuprinde în sine ani 40* (p. 529 [!]–567 [!]); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 568 [!]–570 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BGȘBH; BUCIS; BCUCJ; BBSB; BASB; BDAS; BMDV; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 125; p. 77–79; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, II, p. 115, 161, 203; Moldovan 1913, *passim*; Drăganu 1921–1922, p. 174; Akantisz 1922, p. 78; Roșu 1925, p. 111; Filimon 1927–1928, p. 611; Popa 1931, p. 408; Bran 1935, *passim*; Naghiu 1944, p. 312; Șandru 1947, p. 141; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, p. 91; Bodinger 1976, p. 108; Pascu 1976, p. 54; Hațeganu, Lupan 1979, p. 395; CRV 1985, p. 84; Mosora, Hanga 1991, p. 76; Mălinaș 1993, p. 56–57; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 81–82; Râpă-Buicliu 2000, p. 271; Chindriș 2001, p. 113, 269; Chindriș 2003, p. 715; BRV 2004, p. 158–159; Dudaș 2007, II,p. 17–18; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 15–16; Mircea 2008, p. 192, 204; Oros 2008, p. 31; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Nuțiu 2009/A, p. 275; Urs 2011, p. 321–322; Andriescu, Borș 2014, p. 34–36.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CU-U BRV 330/A și BACJ, cota CRV 578. Cartea conține erori de paginație. Exemplarul aflat la Muzeul Unirii din Alba Iulia, cota CRV 172 nu corespunde descrierii indicate de Dan Râpă-Buicliu, *Bibliografia*, p. 271.

1763. *Acatistier*, Blaj, 1763.

Acatistiiariu | cu multe alease rugăciuni | pentru evlaviia fieștecă|ruia creștin, cu blagoslove|niia preaosfințitului | și prealuminatului domn | P. Pavel Aaron | de Bistra, prin Țara Ardea|lului și părților ei îm|preunate, vlădicul Făgă|rașului, tipărit la Sfăn|ta Troiță în Blaj, | anii de la Hristos 1763, | de Ioanu Râmniceanul tip.

Book of Akathists [Acatistier]. *This ritual book is specific to the Eastern Church. It includes religious hymns, praises and prayers to the Most Holy Trinity, the Saviour, the Virgin Mary and to other saints, for deliverance and protection of the faithful who pray. It was printed at Blaj, Transylvania, in1763.*

Format. In 8°; [2] f. + 661 p. + [3] p. Tipar negru și roșu, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar, realizat din două coloane laterale care redau ciorchini de struguri și frunze, coloane unite în partea de jos printr-un șir de semne tipografice, iar în partea de sus, printr-o compoziție din motive vegetale. Gravura foii de titlu este semnată și datată „1751, Vlaicu". Gravură înfățișând Buna Vestire, semnată cu inițialele latine „J. E." (f. tt. v). Frontispicii: șir de semne tipografice florale (f. [2r]); șiruri de semne tipografice (p. 1, 32, 83, 144, 170, 202, 223, 322, 369, 381, 384, 471, 537, 539, 559, 566, 569, 625, 631, 634, 636, 638, 641, 644, 646, 648, 650, 652, 654, 656, 659); gravură dreptunghiulară cu motive florale și medalion cu sigla lui Isus Hristos la mijloc (p. 184, 400); gravură cu motive florale curbate simetric de la mijloc spre margini (p. 300, 307, 400); gravură cu un medalion central, mărginit de motive florale (p. 336); gravură redând motive vegetale (p. 508, 597). Viniete: înger cu flori în mâini (p. 76, 299, 368, 399, 470); două flori cu codițele terminate într-o împletitură stilizată (p. 169, 201, 339, 383, 630); doi porumbei ciugulind dintr-o vază cu flori stilizată (p. 183, 380, p. [3]); buchet de flori (p. 222, 335, 399); candelabru stilizat, realizat din motive vegetale și geometrice (p. 507, 624); compoziții din semne tipografice (p. 558, 661). Inițiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Însemnarea celor aici cuprinse* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–31); *Rugăciunile peste săptămână de toate zilele* (p. 32–73); *Rugăciune din toate zilele către Născătoarea de Dumnezeu* (p. 74–77); *Rugăciune mai înainte de mărturisire* (p. 78–81); *Altă rugăciune către Preasfânta de Dumnezeu Născătoarea foarte de folos tuturor creștinilor* (p. 81–82); *Rugăciunile dumnezeiești slujbi* (p. 83–144); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 144–169); *Molitva către Dumnezeu Savaoth, scoasă de pre grecie, foarte de folos* (p. 170–183); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 184–201); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 202–222); *Molitva dintăi a Sfântului Vasilie celui Mare* (p. 223–299); *Acathistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 300–3); *Canonul de mulțămire către presfânta Născătoare de Dumnezeu, căruia întru facerea elinească semnarea de pre margini iaste întru acesta chip* (p. 322–335); *Molitva către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu după a șasea peasnă, înaintea condacelor și icoaselor, închinându-te să zici cu lacrămi* (p. 336–339); *Icoasele* (p. 340–368); *Apoi această rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, facerea Sfântului Filothei, patriarhul Țarigradului* (p. 369–380); *Altă rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 381–383); *Rugăciune către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 384–399); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos cel preadulce* (p. 400–470); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 471–507); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieții omului. Facerea lui Ioann monahul, cel cu piciorul negru, a căruia stihul cel de pe margine la greci iaste acesta* (p. 508–538); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții* (p. 539–558); *Slujba din toate zilele* (p. 559–596); *Rugăciunile celor ce merg spre somn* (p. 597–624); *Rugăciunile measii* (p. 625–630); *Adunarea celor 12 luni de preste an cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 631–661); [Pascalia] (p. [1–2]); *Însemnarea slovelor care să pun la număr, începând de la una până la o mie* (p. [3]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; MUAI; BMSB.

Referințe. BRV, II, nr. 331, p. 160; BRV, IV, nr. 331, p. 249; Pop 1838, 47; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 13; Filimon 1929–1930, p. 380–381; Naghiu 1944, p. 312; IBR

1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, p. 18; Haţeganu, Lupan 1979, p. 396; Mosora, Hanga 1991, p. 77; Râpă-Buicliu 2000, p. 271; Chindriș 2001, p. 113, 270; BRV 2004, p. 15; Dudaș 2007, II, p. 19; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 4–5; Mircea 2008, p. 248; Nuţiu 2009/A, p. 261; Urs 2011, p. 322; Mârza, Bogdan 2013, p. 295.

Observaţii. Exemplare de referinţă: BACJ, cota CRV 233; BCUCJ, cota CN-U BRV 331 și BAR, cota CRV 331.

1763. Joannes Damascenus, ***Opera philosophica et theologica***, I-II, Blaj, 1763.

[vol. I]
Sancti patris nostri | Joannis Dama|sceni, | monachi et presbyteri | Hierosolymitani, | opera philosophica et theologica | quae eius nomine circumferuntur. | Ex editione Veneta et Parisiensi. | Pars prima complectens | dialecticam, physicam et haereses, | cum | Illustrissimi ac Reverendissimi | Domini | Petri Pauli Aaron | de Bisztra, | Episcopi Fogarasiensis benedictione, | nunc primum hoc ordine typis edita. | Balasfalvae, anno Domini MDCCLXIII.

[vol. II]
Sancti patris nostri | Joannis Dama|sceni, | monachi et presbyteri | Hierosolimitani, | opera philosophica et theologica | quae eius nomine circumferuntur. | Ex editione Veneta et Parisiensi. | Pars secunda complectens | quatuor de fide orthodoxa libros, | cum | Illustrissimi ac Reverendissimi | Domini | Petri Pauli Aaron | de Bisztra, | Episcopi Fogarasiensis benedictione, | nunc primum hoc ordine typis edita. | Balasfalvae, anno Domini MDCCLXIII.

*Joannes Damascenus, **Opera philosophica et theologica**, I-II. It is the first Latin publication of John of Damascus`s philosophical and theological synthesis in the Romanian culture. It represented a capital writing for the paleochristian philosophy, a writing that was comparable to Aristotle`s ones. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1763.*

Format. 2 vol., in 8°; [8] f. + 447 p. (vol. I); [6] f. + 445 p. (vol. II). Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. [Vol. I:] Frontispiciu înfăţișând Duhul Sfânt, înconjurat de motive florale (p. 1). Șiruri de semne tipografice florale cu rol de frontispiciu (p. 11, 179, 351 [!], 367 [!]). Viniete realizate din motive florale (f. [8]v, p. 203 [!], 366 [!] și 447 [!]). [Vol. II:] Frontispiciu înfăţișând Duhul Sfânt, înconjurat de motive florale (p. 1). Vinietă realizată din motive florale (p. 445 [!]).

Cuprins. [Vol. I]. *Motto* din Sfântul Grigorie din Nazianz cognomento Theologus, Orat. XXIX: „Vis theologus aliquando fieri ac Divinitate dignus? Mandata serva, per Dei praecepta incede: praxis enim gradus est ad theoriam” (f. tt. v); *Praefatio ex tome primo institutionum theologhicarum antiquorum patrum, venerabilis cardinalis Thomasii, edit. Rom., anno Domini MDCCIX. Ad pium lectorem* (f. [2r–8v]); *Sancti Joannis Damasceni opera philosophica et theologica. Fons scientiae. Religiosissimo et venerabili in Deo Patri Cosmae, Sanctissimo episcopo Maiumae, Joannes minimus monacho et presbyter in Domino salutem* (p. 1–6); *Capita philosophica. Index accuratus capitum buiusce voluminis* (p. 6–9); *Dialecticae Damasceni capita ea modo exhibuimus serie, qua in editione Basileensi, & in quinque codicibus regiis recensita reperiuntur, in*

quibus logica fusior continetur. Verum, ut utriusque editionis diserimina lector percipiat, indicem alium proferre lubet ex logicae brevioris codicibus assumtum (p. 10–11); *Reliqua capita eo sequuntur ordine, quo in priori indice. De cognitione.* Cap I. (p. 11–16); *Quisnam huius operis finis.* Cap II. (p. 16–17); *De philosophia.* Cap III. (p. 17–21); *De ente, substantia, & accidente.* Cap IV. (p. 21–23); *Idem caput ex breviori logica. De ente, substantia, & accidente* (p. 23–24); *De voce.* Cap V. (p. 24–32); *De divisione.* Cap VI. (p. 32–37); *Idem caput ex breviori dialectica. De divisione* (p. 37–40); *De eo quod natura prius est.* Cap VII. (p. 40–41); *De definitione.* Cap VIII. (p. 41–47); *De genere.* Cap IX. (p. 47–50); *De specie.* Cap X. (p. 50–59); *De genere generalissimo, & specie specialissima, ac de subalternis* (p. 60–67); *De individuo.* Cap XI. (p. 67–68); *De differentia.* Cap XII. (p. 68–70); *De accidente.* Cap XIII. (p. 70–72); *De proprio.* Cap XIV. (p. 73–74); *De his quae praedicantur.* Cap XV. (p. 74–76); *De univoca, & aequivoca praedicatione.* Cap XVI. (p. 76–78); *De praedicationibus in quid est, & in quale quid est.* Cap XVII. (p. 78–81); *In quibus quinque simplices voces conveniant inter se ac dissideant.* Cap XVIII. (p. 81); *In quibus genus, & differentia inter se conveniant, ac discrepent.* Cap XIX. (p. 81–82); *In quibus genus, & species inter se conveniant, ac dissideant.* Cap XX. (p. 82–83); *In quibus genus, & proprium inter se conveniant, ac differant.* Cap XXI. (p. 83–84); *In quibus genus, & accidens inter se conveniant, ac differant.* Cap XXII. (p. 84); *In quibus differentia, & species inter se conveniant, ac differant.* Cap XXIII. (p. 84–85); *In quibus conveniant inter se ac differant differentia, & proprium.* Cap XXIV. (p. 85); *In quibus differentia, & accidens inter se conveniant, ac differant.* Cap XXV. (p. 85–86); *In quibus species, & proprium inter se conveniant, ac differant.* Cap XXVI. (p. 86–87); *In quibus species, & accidens inter se conveniant, & differant.* Cap XXVII. (p. 87); *In quibus proprium, & accidens inseparabile tum conveniant tum differant.* Cap XXVIII. (p. 88); *De hypostasi, enhypostato, & anhypostato.* Cap XXIX. (p. 88–89); *De voce* οὐσίας *de natura & forma, nec non de individuo, persona, & hypostasi.* Cap XXX. (p. 89–92); *Capita Aristotelis. Si est, quid est, quale quid est, propter, quid est. De aequivocis.* Cap XXXI. (p. 92–96); *De univocis.* Cap XXXII. (p. 96); *De polyonymis.* Cap XXXIII. (p. 96–97); *De alteris, & heteronymis.* Cap XXXIV. (p. 97); *De denominativis.* Cap XXXV. (p. 97–99); *De decem generibus generalissimis.* Cap XXXVI. (p. 99–100); *De homogeneis, & homoideis; deque heterogeneis, & heteroideis, ac numero differentibus.* Cap XXXVII. (p. 100–102); *De In aliquo.* Cap XXXVIII. (p. 103); *De substantia iterum.* Cap XXXIX. (p. 104); *De natura.* Cap XL. (p. 105); *De forma.* Cap XLI. (p. 105–107); *De hypostasi.* Cap XLII. (p. 107–109); *De persona.* Cap XLIII. (p. 109–110); *De enhypostato.* Cap XLIV. (p. 110–112); *De anhypostato.* Cap XLV. (p. 112); *Divisio entis.* Cap XLVI. (p. 112); *Divisio substantiae.* Cap XLVII. (p. 113–116); *Iterum de homogeneis, & homoideis; de que heterogeneis, & heteroideis; nec non de homohypostatis ac de numero differentibus.* Cap XLVIII. (p. 117–118); *De quanto, & quantitate.* Cap XLIX. (p. 118–125); *De iis quae aliquid, sive de relatione.* Cap L. (p. 126–130); *De quali, & qualitate.* Cap LI. (p. 131–138); *De agere, & pati.* Cap LII. (p. 138–141); *De situ.* Cap LIII. (p. 141–142); *De ubi.* Cap LIV. (p. 142); *De quando.* Cap LV. (p. 142–143); *De habitu.* Cap LVI. (p. 143–144); *De oppositis.* Cap LVII. (p. 144–147); *De habitu, & privatione.* Cap LVIII. (p. 147–150); *De priori, & posteriori.* Cap LIX. (p. 150–152); *De simul.* Cap LX. (p. 152–153); *De motu.* Cap LXI. (p. 153–157); *De habere.* Cap LXII. (p. 157–159); *De enunciatione affirmatione, & negatione.* Cap LXIII. (p. 159); *De termino, & propositione, & syllogismo.* Cap LXIV. (p. 160–163); *Definitiones variae.* Cap LXV. (p. 163–170); *Adhuc de unione secundum hypostasim.* Cap LXVI. (p. 171–174); *Sex philosophiae definitiones.* Cap LXVII. (p. 174–176); *De methodis quatuor dialecticis* (p. 177–178); *Sancti Joannis Damasceni physica. Dictionum solutio.* Cap I. *Necessitas violentiae causa est* (p. 179–182); *De naturalibus principiis, & causis.* Cap II. (p. 183–194); *De materia, & forma, & privatione.* Cap III. (p. 195–203); *De causis, & effectis.* Cap IV. (p. 204–214); *De motu, & quiete: ubi etiam de entelechia, & de potentia, & aciu.* Cap V. (p. 215–229); *De motu, & quiete.* Cap

VI. (p. 229–252); *De ortu, & interitu.* Cap VII. (p. 252–267); *De natura.* Cap VIII. (p. 267–274); *Adhuc de natura.* Cap IX. (p. 274–279); *De loco, & tempore*. Cap X. (p. 279–291); *De infinito.* Cap XI. (p. 293–297); *De elementis.* Cap XII. (p. 297–314); *De flammis ardentibus que in caelo apparent, & de iis quae caprae, & faces, & stellae trajestae vocantur.* Cap XIII. (p. 314–324); *De crinitis stellis, & lacteo circulo.* Cap XIIII. (p. 324–330); *De spectris, quae in caelo cernuntur.* Cap XV. (p. 330–334); *De terrae motu.* Cap XVI. (p. 334–342); *De tonitruo, fulgure, procella, vortice, turbine, ac fulmine.* Cap XVII. (p. 342–351); *Institutio elementaris ad dogmata, viva voce Joannis monachi Damasceni, ad sanctissimum Joannem Laodicenae urbis episcopum* (p. 351); *De substantia, natura, & forma*. Cap I. (p. 352–353); *De hypostasi, persona, & individuo*. Cap II. (p. 353); *De differentia, qualitate ac proprietate*. Cap III. (p. 353–354); *De differentia substantiali ac adventitia; id est naturali differentia, & accidente*. Cap IV. (p. 354–356); *De accidenti separabili, & inseparabili*. Cap V. (p. 356–357); *De iis quae sunt ejusdem ac diversae substantiae*. Cap VI. (p. 357); *De genere, & specie*. Cap VII. (p. 357–363); *De operatione*. Cap VIII. (p. 363–364); *De passione*. Cap IX. (p. 364); *De voluntate*. Cap X. (p. 364–366); *De haeresibus compendium* (p. 367 [!]–447 [!]). [Vol. II]. *Motto* din Grigorie din Nazianz, cognomento Theologus, Orat. XXXVI: „Praestantissimus hic apud nos theologus censetur, non qui totum invenerit, nec enim hoc vinculum potest capere totum, sed qui alio plusmente conceperit, ampliusque in se ipso collegerit veritatis simulachrum vel adumbrationem, verquo conquetandem alio vocabulo utiquis malit." (f. tt. v); *Ex Historia ecclesiastica Socratis Lib. V, cap. 10* (f. [2r–3v]); *Capita dogmatica* (f. [4r–6v]); *Expositio accurata Fidei Orthodoxae. Liber primus. Deum comprehendi non posse; nec ea quae a sanctis prophetis, & apostolis, & evangelistis minime tradita sunt, curiosius inquirenda esse*. Cap I. (p. 1–3); *De his quae sermone exprimi possunt, vel non possunt; item de his quae in cognitionem cadunt, & quae cognitionem fugiunt*. Cap II. (p. 3–7); *Demonstratio quod Deus sit*. Cap III. (p. 7–11); *Quidnam Deus sit, quodque comprehendi non posit*. Cap IV. (p. 11–14); *Demonstratio quod unus sit Deus, & non plures*. Cap V. (p. 15–17); *De Verbo ac Dei Filio, probatio ducta a ratione*. Cap VI. (p. 17–19); *De Spiritu Sancto, probatio ducta ex ratione*. Cap VII. (p. 19–22); *De Sancta Trinitate*. Cap VIII. (p. 22–47); *De iis quae de Deo dicuntur*. Cap IX. (p. 47–50); *De Divina unione, & distinctione*. Cap X. (p. 50–52); *De bis quae modo corporeo de Deo dicuntur*. Cap XI. (p. 52–55); *De iisdem rebus*. Cap XII. (p. 55–57); *Adhuc de divinis nominibus accuratius* (p. 57–62); *De loco Dei, & quod solus Deus incircumscriptus sit*. Cap XIII. (p. 63–70); *Proprietates seu attributa divinae naturae* (p. 70–73); *Liber secundus. De saeculo, seu aevo*. Cap I. (p. 73–76); *De rerum creatione*. Cap II. (p. 76–77); *De angelis*. Cap III. (p. 77–84); *De diabolo, & daemonibus*. Cap IV. (p. 84–86); *De visibili creatura*. Cap V. (p. 86–87); *De caelo*. Cap VI. (p. 87–94); *De luce, igne, luminaribus, Sole, Luna, & stellis*. Cap VII. (p. 94–109); *De aere, & ventis*. Cap VIII. (p. 109–112); *De Aquis*. Cap IX. (p. 112–118); *De Terra et iis quae ex ea producuntur*. Cap X. (p. 118–123); *De Paradiso*. Cap XI. (p. 123–130); *De homine*. Cap XII. (p. 130–140); *De voluptatibus*. Cap XIII. (p. 140–142); *De tristitia*. Cap XIV. (p. 142–143); *De timore*. Cap XV. (p. 143); *De ira*. Cap XVI. (p. 143–145); *De vi imaginatrice.* Cap XVII. (p. 145); *De sensu*. Cap XVIII. (p. 145–150); *De cogitatione*. Cap XIX. (p. 150–151); *De memoria*. Cap XX. (p. 151–152); *De verbo seu sermone interno, & prolatitio*. Cap XXI. (p. 152–153); *De passione, & actione*. Cap XXII. (p. 153–163); *De actu*. Cap XXIII. (p. 163–165); *De voluntario, & non voluntario*. Cap XXIV. (p. 166–169); *De eo quod in nostra potestate situm est, sive de libero arbitrio*. Cap XXV. (p. 170–172); *De iis quae fiunt*. Cap XXVI. (p. 172–174); *Quam ob causam libero arbitrio praediti simus*. Cap XXVII. (p. 174–176); *De iis quae in nostra potestate posita non sunt*. Cap XXVIII. (p. 176–177); *De Providentia*. Cap XXIX. (p. 178–184); *De praescientia, & praedestinatione*. Cap XXX. (p. 184–191 [!]); *Liber Tertius. De divina dispensatione, nostrique solicitudine, & de nostra salute*. Cap I. (p. 192 [!]–196 [!]); *Quomodo conceptum sit Verbum, & de divina ejus incarnatione*. Cap II. (p. 196 [!]–199 [!]);

De duabus naturis adversus monophysites. Cap III. (p. 199 [!]–207 [!]); *De modo mutuae communicationis proprietatum*. Cap IV. (p. 207 [!]–210 [!]); *De numero naturarum*. Cap V. (p. 210 [!]–214 [!]); *Quod tota divinae natura in una suarum personarum toti humanae naturae unita sit, & non pars parti*. Cap VI. (p. 214 [!]–219 [!]); *De una Dei Verbi composita persona*. Cap VII. (p. 219 [!]–223 [!]); *Ad eos qui sciscitantur: an ad continuam quantitatem vel ad discretam Domini naturae reducantur*. Cap VIII. (p. 224 [!]–228 [!]); *Ad illud quod quaeritur, sit ne ulla natura quae subsistentia careat, responsio*. Cap IX. (p. 228 [!]–229 [!]); *De hymno trisagio*. Cap X. (p. 229 [!]–233 [!]); *De natura quae in specie, & quae in individuo consideratur, deque differentia unionis, & incarnationis: & quomodo illud accipiendum sit, Unam Dei Verbi naturam incarnatam*. Cap XI. (p. 233 [!]–238 [!]); *Quod sancta Virgo Dei Genetrix sit adversus nestorianos*. Cap XII. (p. 238 [!]–244 [!]); *De ambarum naturarum proprietatibus*. Cap XIII. (p. 244 [!]–245 [!]); *De Domini nostri Jesu Christi duplici veduntate, arbitriique libertate*. Cap XIV. (p. 245 [!]–260 [!]); *De operationibus quae in Domino nostro Jesu Christo sunt*. Cap XV. (p. 260 [!]–277 [!]); *Adversus eos qui dicunt si duplicis naturae, & actionis est homo necesse est tres esse in Christo naturas totidemque actiones dicere*. Cap XVI. (p. 278 [!]–282 [!]); *De eo quod carnis Domini natura, & voluntas deificata sit*. Cap XVII. (p. 282 [!]–285 [!]); *Iterum de duplici voluntate arbitriique libertate; mente item, scientiaque, & sapientia duplici*. Cap XVIII. (p. 285 [!]–292 [!]); *De theandrica seu deivirili actione* Cap XIX. (p. 292 [!]–294 [!]); *De naturalibus, & inculpatis passionibus*. Cap XX. (p. 294 [!]–296 [!]); *De ignorantia, & servitute*. Cap XXI. (p. 296 [!]–299 [!]); *De profectu*. Cap XXII. (p. 299 [!]–301 [!]); *De timore*. Cap XXIII. (p. 301 [!]–303 [!]); *De Domini oratione*. Cap XXIV. (p. 304 [!]–307 [!]); *De appropriatione seu vindicatione*. Cap XXV. (p. 307 [!]–308 [!]); *De Corporis Domini passione, ipsiusque divinitatis impassibilitate*. Cap XXVI. (p. 308 [!]–310 [!]); *Quod Verbi divinitas ab animo, & corpore inseparabilis manserit, etiam in Domini morte: & quod una interim persona perstiterit*. Cap XXVII. (p. 310 [!]–312 [!]); *De corruptione, & corruptela*. Cap XXVIII. (p. 312 [!]–314 [!]); *De descensu ad inseros*. Cap XXIX. (p. 314 [!]–315 [!]); *Liber quartus. Dei iis quae resurrectionem sequuta sunt*. Cap I. (p. 315 [!]–316 [!]); *De sessione ad dexteram Patris*, Cap II. (p. 315 [!]–317 [!]); *Adversus eos qui ita objiciunt: Si duae naturae Christus est, aut creaturam colitis, naturam creatam adorando, aut alteram naturam dicitis adorandam, alteram non adorandam*. Cap III. (p. 317 [!]–319 [!]); *Cur Dei Filius non Pater aut Spiritus Sanctus, homo factus sit: quidque factus homo praestiterit*. Cap IV. (p. 319 [!]–324 [!]); *Ad eos qui quaerunt: sitne Christi persona creata, an increata?* Cap V. (p. 324 [!]); *Quando Christus est appellatus*. Cap VI. (p. 324 [!]–327 [!]); *Ad eos qui sciscitantur, an sancta Dei genitrix duas naturas genuerit, & an duae naturae in Cruce pependerint*. Cap VII. (p. 327 [!]–329 [!]); *Quomodo primogenitus dicatur unigenitus Dei Filius*. Cap VIII. (p. 329 [!]–331 [!]); *Ad eos qui quaerunt, utrum ad continuam quantitatem, an vere ad discretam dua naturae referantur*. Cap IX. (p. 331 [!]–333 [!]); *De Fide, & Baptismo*. Cap X. (p. 333 [!]–341 [!]); *De Fide*. Cap XI. (p. 341 [!]–342 [!]); *De Cruce, ubi rursum de Fide*. Cap XII. (p. 342 [!]–349 [!]); *De Adoratione ad Orientem*. Cap XIII. (p. 349 [!]–351 [!]); *De sacrosanctis, & immaculatis Domini mysteriis*. Cap XIV. (p. 352 [!]–365 [!]); *De Genere Domini deque sancta Dei genitrice*. Cap XV. (p. 365 [!]–374 [!]); *Quis sanctis, ipsorumque reliquiis bonos habendus sit*. Cap XV [!]. (p. 374 [!]–381 [!]); *De sanctorum imaginibus*. Cap XVII. (p. 381 [!]–387 [!]); *De Scriptura*. Cap XVIII. (p. 387 [!]–390); *De his que de Christo dicuntur*. Cap XIX. (p. 390–404); *Deum auctorem malorum non esse*. Cap XX. (p. 404–407); *Non esse duo principia*. Cap XXI. (p. 407–411); *Cor Deus eos condiderit, qui peccaturi essent nec poenitentiam acturi*. Cap XXII. (p. 411–412); *De lege Dei, & lege peccati*. Cap XXIII. (p. 412–415); *Adversos judeus, de Sabbato*. Cap XXIV. (p. 415–422 [!]); *De virginitate*. Cap XXV. (p. 422 [!]–428 [!]); *De circumcisione*. Cap XXVI. (p. 428 [!]–431 [!]); *De Antichristo*. Cap XXVII. (p. 431 [!]–435 [!]); *De Resurrectione*. Cap XXVIII. (p. 435 [!]–445 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BASB; BCUCJ; BBAI.

Referințe. BRV, II, nr. 333, p. 160–161; BRV, IV, nr. 333, p. 322; Catalogus 1830, f. 96v; Veress 1910, p. 48; Pascu 1927, p. 12; Naghiu 1944, p. 320; Albu 1944, p. 316; Teodorescu 1960, p. 343; Bica 1980, p. 242–243; Furdui 1980, p. 158; Mosora, Hanga 1991, p. 77–78; Radosav 1995, p. 85; Tatai-Baltă 1995, p. 115-116; Andea 1996, p. 27; Râpă-Buicliu 2000, p. 271–272; Chindriș 2001, p. 113, 280; Chindriș 2007, p. 54; Chindriș, Iacob 2007, p. 115; Dudaș 2007, II, p. 20; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Mircea 2008, p. 206, 249; Chindriș 2009, p. 111; Urs, 2011, p. 323–326; Avram, Bogdan 2012, p. 110–111; Urs 2012, p. 122; Chindriș, Iacob 2013, p. 175; Andriescu, Borș 2014, p. 36–39.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 384/I-II. Cartea conține erori de paginație.

1764. *Psaltire*, Blaj, 1764.

Psaltirea | prorocului și împăratului | David, | acum a treia oară tipărită, | cu blagoslo-veniia | preasfinţitului | chiriu chir | P. Pavel Aaron, | vlădicăi | Făgărașului, | în sfânta Mitropolie | a Blajului, | anii de la Hristos 1764.

***Psalter [Psaltire]**. The third edition of the Psalm Book, printed at Blaj, Transylvania, in 1764, accompanied by other texts about the Psalms and the Psalm Book.*

Format. In 8°; [1] f. + 501 p. + [3] f. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice, încheiat în partea superioară cu o gravură din motive vegetale, curbate dinspre centru înspre lateral. O xilogravură înfățișându-l pe David prorocul, semnată și datată „Petru Râm., 1764" (f. tt. v). Frontispicii: compoziţie dreptunghiulară din motive vegetale stilizate, având în centru un coif de slodat (p. 1); șiruri de semne tipografice (*passim*). Viniete: compoziții din semne tipografice (*passim*); doi porumbei ciugulind dintr-o vază cu flori stilizată (p. 419). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între două semne tipografice florale.

Cuprins. *Psaltirea prorocului și împăratului David* (p. 1–419 [!]); *Cântarea lui Moisi* (p. 420 [!]–462 [!]); *Pentru polieleu* (p. 462 [!]–465 [!]); *Pripealele* (p. 466 [!]–501 [!]); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post, în săptămâna dintâiu, a doao și a treia, și a patra, și a șasea* (f. [1r–3v]); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea peste săptămână* (f. [3v]).

Depozit. BCUCJ; BAR; BACJ; BCUIS; BJGȘBH; BBSB; BASB; MUAI; BAAB; BJCJ.

Referințe. BRV II, nr. 339, p. 162; BRV IV, nr. 339, p. 250–251; Pop 1838, p. 47; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 13; Iorga 1906, p. 33, 167; Pascu 1927, p. 12–13; Filimon 1929–1930, p. 381–382; Bărcăcilă 1933, p. 43; Georgescu 1934, p. 9; Naghiu 1944, p. 312; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, 1971, p. 63; Bodinger 1976, p. 113; Pascu 1976, p. 54–55; Chindriș 1980, p. 193; Mosora-Hanga 1991, p. 78–79; Mălinaș 1993, p. 58–59; Radosav 1995, p. 38, 52; Tatai-Baltă 1995, p. 86; BRV 2004, p. 107; Dudaș 2007, II, p. 23; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 42; Mircea 2008, p. 198; Mircea 2008/A, p. 35, 36–37; Oros 2008, p. 31; Urs 2011, p. 328–329; Mârza, Bogdan 2013, p. 223; Andriescu, Borș 2014, p. 47.

Observații. Exemplare de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 339; BACJ, cota CRV 1340; BBSB, cota CVR I 226; BCUIS, cota BRV 33. Cartea conține erori de paginație: pagina 64 e numerotată 65 și continuă eronat până la p. 501.

1765. *Evanghelie*, Blaj, 1765.

Sfânta și dumnezeiasca | a lui Isus Hristos Evanghelie, | acum întâiu tipărită supt stă|pânirea preaînălţatei împărăteasei | râmleanilor, prinţeasei Ardealului | iproci, | Mariei Theresiii, | cu blagosloveniia prealuminatului | și preaosfinţitului chiriu chir | Athanasie Rădnic, | vlădicăi Făgărașului iproci, | în sfânta Mitropolie a Blajului, | anii de la Hristos 1765.

Gospel [Evanghelie]. *The book contains the four known Gospels, in the following order: John, Matthew, Luke and Mark, together with data concerning the Evangelists` lives and notes about reading the Gospel texts on different occasions. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1765.*

Format. In folio; [4] f. + 363 p. + [1] f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 39 de rânduri pe coloană. Textul în chenar de linii.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga și din dreapta sunt reprezentaţi Sfântul Petru și Sfântul Pavel, iar în colţuri, simbolurile celor patru evanghelişti. Gravura foii de titlu este semnată „Sandul tipograf". Gravuri în text reprezentând: *Sfântul evanghelist Ioann*, semnată „Sandul tipograf" (f. [4v]); *Sfântul evanghelist Mathei*, semnată „Sandul T." (p. 48 [!]); *Sfântul evanghelist Luca*, semnată „S. T." (p. 117 [!]); *Sfântul evanghelist Marc*, semnată „S. T." (p. 211 [!]). Frontispicii: dreptunghi cu Isus Hristos, Fecioara Maria și Sfântul Ioan, în 3 medalione, înconjurate de motive vegetale (p. 1, 49 [!], 118 [!], 212 [!]); Sfântul Simeon Stâlpnicul în medalion, mărginit de motive vegetale (p. 278 [!]); cruce cu monograma: IS HS NI KA, în medalion flancat de motive vegetale (p. 290 [!], 294 [!], 301 [!], 313 [!]), 325 [!], 331 [!], 334 [!], 339 [!], 344 [!], 347 [!], 356 [!]); șiruri de semne tipografice cu rol de frontispicii (*passim*). Viniete: compoziţie floral-geometrică stilizată sub forma unui candelabru (f. [4r]); compoziţii din semne tipografice (*passim*). Iniţiale ornate în roșu. Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Viaţa Sfântului și evanghelistului Ioann, după cum au scris Sofronie* (f. [2r–v]); *A acestuia evanghelist viiață. Dintru ale lui Dorothei mucenicul și episcopul Tirionului* (f. [2v]); *Înștiinţare pentru cetaniia Evangheliilor* (f. [3r–4r]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 1–45 [!]; *Deci să înceape, de la Dumineca Rusaliilor înainte, Mathei și Luca, cum arată înainte, până la lăsata secului de Paști, de săptămâna brânzii. De-acii înceape Evanghelie lui Marco* (p. 46 [!]); *Viiaţa Sfântului evanghelist Mathei, de Sofronie* (p. 47 [!]); *Luni, în săptămâna dintâi după Rusalii* (p. 49 [!]–115 [!]); *Viiaţa Sfântului evanghelist Lucăi, după cum scrie Sofronie* (p. 116 [!]); *Luni, a optasprezeace săptămână dup<ă> Rusalii* (p. 118 [!]–209 [!]); *Viiaţa Sfântului Marco evanghelist, de la Sofronie* (p. 210 [!]); *A acestuiași evanghelist viiață pre scurt, de la Dorothei mucenicul, episcopul Tirionului* (p. 210 [!]); *Sămbătă, în săptămăna cea dintăi a sfântului post* (p. 212 [!]–268 [!]); *Începutul evangheliilor celor 11 voscresne* (p. 269- [!]–276 [!]); *De aicea înaainte să înceape orânduiala lunilor pre praznice, fieștecare praznic cu evangheliia lui, cum iaste orânduită și în cea grecească, nici mai adoas, nici mai lipsit* (p. 277 [!]); *Minologhion întru carele să cuprinde orânduiala evangheliilor pre lună. Luna lui septemvrie* (p. 278 [!]–290 [!]); *Luna lui octomvrie* (p. 290 [!]–294 [!]); *Luna lui noiemvrie* (p. 294 [!]–301 [!]); *Luna lui dechemvrie* (p. 301 [!]–313 [!]); *Luna lui ianuarie* (p. 313 [!]–325[!]); *Luna lui fevruarie* (p. 325 [!]–330[!]); *Luna lui martie* (p. 331 [!]–333 [!]); *Luna lui aprilie* (p. 334 [!]–336 [!]); *Luna lui mai* (p. 336 [!]–338 [!]); *Luna lui iunie* (p. 339 [!]–343 [!]); *Luna lui iulie* (p. 344 [!]–347 [!]); *Luna lui avgust* (p. 347

[!]–353 [!]); *Evangheliile de obște la zilele sfinților carii n-au evanghelii de rând la minologhion, adecă la orânduiala lunilor* (p. 353 [!]–356 [!]); *Evanghelii la sfințitul besearicii, adecă la târnoseală, de la Mathei, cap 16, zacealo 67* (p. 356 [!]–358 [!]); *Evangheliile sfântului maslu* (p. 359 [!]–363 [!]); *Slavă, cinste și închinăciune, unuia Dumnezeu cel slăvit în Sfânta Troiță*, *Carele au ajutat, după început, de am ajuns și sfârșitul* (f. [1r]).

Depozit. BCUCJ; BAR; BCS; BMSB; BPRB; BBSB; BASB; BVAUGL; BMTM; BBAI; MOC; BGȘBH; BASSJ; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 342, p. 164; Cipariu 1855/A; Petrik IV, 64; Veress 1910, p. 48; Pascu 1927, p. 14; Lupeanu-Melin 1929, p. 18–22; Georgescu 1934, p. 7; Iorga 1938, p. 255; Pop 1938, p. 28, 42, 75, 145; Naghiu 1944, p. 313; Beju 1956, p. 125; Molin 1960, p. 712–714; Brătulescu 1960, p. 297, 302–303; Teodorescu 1960, p. 343; Hâncu 1965, p. 39; Poenaru 1973, p. 203; Lupan, Haţegan 1974, p. 370; Pascu 1976, p. 55; Ţigu 1978, p. 88 și 92; Mârza 1979, p. 344, 366, 347; Bica 1980, p. 243; Tatai 1980, p. 36; Dreghiciu 1981, p. 491; Socolan 1983, *passim*; CRV 1985, p. 86–87; Mureșianu 1985, p. 145, 193, 199; Ojtozi 1985, p. 69; Mosora, Hanga 1991, p. 79; Mălinaș 1993, p. 59–60; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 76–79; Andea 1996, *passim*; Florescu 2000, p. 141; Râpă-Buicliu 2000, p. 273–274; Chindriș 2001, p. 270; BRV 2004, p. 84–85; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 24–35; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 28; Mircea 2008, p. 211–213, 216, 247; Oros 2008, p. 31; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 29; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 239; Nuțiu 2009/A, p. 280–283; Oros 2010, p. 40; Mârza, Bogdan 2013, p. 244; Andriescu, Borș 2014, p. 49–51.

Observații. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 342. Cartea conține erori de paginație.

1766. *Orologhion*, Blaj, 1766.

Orologhion, | adecă | Ceasoslov, | care cuprinde în sine sluj|ba de zi și de noapte, | acum într-acest chip aș|zat și tipărit, după | rănduiala Besearicii Răsări|tului, cu blagoslovenііa celor mai | mari. | Tipărit în Blaj, în tipo|grafiia Mănăstirii Bunei | Vestiri, 1766. | Petru Rămniceanul tipograful.

Breviary [Ceasoslov / Orologhion]. *It is a religious book consisting of ecclesiastic prayers and hymns that are uttered by the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1766.*

Format. In 8°; [4] f. + 799 p. + [6] f. Tipar negru și roșu, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenar din semne tipografice florale, încheiat în partea superioară cu o gravură înfățișând sigla lui Isus Hristos într-un ansamblu decorativ floral. Gravuri reprezentând Buna Vestire, semnată „J. E.” (f. tt. v) și Răstignirea lui Hristos, semnată „Vlaicu” (f. [3v]). Frontispicii: Isus Hristos ca împărat al lumii, în medalion oval, retezat bipolar, într-un dreptunghi cu motive florale (p. 1); crucea cu însemnele IS HS NI KA, în medalion încadrat dreptunghiular de motive florale (p. 7, 49, 74); sigla lui Hristos în medalion central, flancat de motive florale (identic cu cel de pe foaia de titlu), intervine fie ca frontispiciu, fie ca ornament despărţitor de capitole (*passim*); șiruri se semne tipografice florale cu rol de frontispiciu (*passim*). Viniete: înger zburând cu flori în mâini (f. [3r]); două păsări ciugulind dintr-o vază cu flori (f. [3r]). Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Pentru cetirea Pravilii* (f. [2r–3r]); *Însemnare de ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [4r–5v]); *Ceasoslovul cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprinde toată slujba ce i să cuvine după rânduiala sfintei besearecі* (p. 1–6); *Înceaperea polunoștniții* (p. 7–49); *Începutul cu Dumnezeu a polunoștniții ceii de sâmbătă* (p. 49–71); *Polunoștnița duminecii* (p. 71–73); *Începutul utreniii* (p. 74–97); *Cântări Troicinice* (p. 97–107); *Cântarea lui Moisi* (p. 108–165); *Începutul lui pervii ceas* (p. 165–176); *Începutul lui mejdo ceas* (f. 176–185); *Începutul lui tretii ceas* (p. 185–195); *Mejdo ceas a lui tretii ceas* (p. 195–204 [!]); *Șestii ceas* (p. 204 [!]–217 [!]); *Mejdo ceas a lui șestii ceas* (p. 217 [!]–222 [!]); *Începutul obedniții* (p. 222 [!]–244 [!]); *Pentru rădicarea panaghiei* (p. 244 [!]–247 [!]); *Devetii ceas* (p. 247 [!]–260 [!]); *Mejdo ceas a lui deveatii ceas* (p. 261 [!]–267 [!]); *Începutul vecerniei* (p. 268 [!]–288 [!]); *Rugăciunea measii* (p. 288 [!]–290 [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al pavecerniții cei mici* (p. 291 [!]–315 [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al pavecerniții ceii mari* (p. 315 [!]–351 [!]); *Troparele sfinților de obște* (p. 351[!]–360 [!]); *Minologhion, adecă Sinaxar, cu ajutoriul lui Dumnezeu, a tot anul. Luna lui septemvrie* (p. 360 [!]–390 [!]); *Luna lui octovrie* (p. 390 [!]–419 [!]); *Luna lui noiemvrie* (p. 420 [!]–450 [!]); *Luna lui dechemvrie* (p. 450 [!]–476 [!]); *Luna lui ianuarie* (p. 477 [!]–506 [!]); *Luna lui fevruarie* (p. 506 [!]–526 [!]); *Luna lui martie* (p. 526 [!]–537 [!]); *Luna lui aprilie* (p. 537 [!]–547 [!]); *Luna lui mai* (p. 547 [!]- 565 [!]); *Luna lui iunie* (p. 566 [!]–582 [!]); *Luna lui iulie* (p. 582 [!]–603 [!]); *Luna lui avgust* (p. 604 [!]–622 [!]); *Troparele Învierii* (p. 622 [!]–656 [!]); *Troparele Învierii ce să cântă după „F<e>riciți cei fără prihană"* (p. 656 [!]–639 [!]); *Troparele peste toată săptămâna* (p. 639 [!]–641 [!]); *Alte tropare ale morților, care să cântă sâmbăta după „Fericiții cei fără prihană în cale"* (p. 642 [!]–645 [!]); *Troparele și condacele Triodului și ale Penticostariului* (p. 645 [!]–664 [!]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 664 [!]–676 [!]); *Bogorodicinele troparelor ce să cântă peste tot anul la vecernie și la utrene* (p. 676 [!]–703 [!]); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 704 [!]–774 [!]); *Canon de rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie. Facerea lui Theostirist monahul* (p. 774 [!]–799 [!]); *Pashalie* (f. [1r–3r]); *Tablele slovelor Pashaliei* (f. [3v–4r]); *Tablele praznicilor* f. [4v–6v].

Depozit. BCUCJ; BACJ; BASB; BVAUGL; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 346, p. 170–171; BRV, IV, nr. 346, p. 251; Pop 1838, p. 47; Cipariu 1855/A; Asociația 1903, p. 146; Veress 1910, p. 49; Akantisz 1922, p. 79; Pascu 1927, p. 14; Lupeanu-Melin 1929, p. 13, 18, 21; Pâclișanu 1934, p. 107; Bran 1935, p. 3; Iorga 1938, p. 255; Naghiu 1944, p. 313; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960 A, p. 1057; Hâncu 1965, p. 40; Petrik V, 367; Hațeganu, Lupan 1979, p. 396–397; Socolan 1983, p. 54, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 81; Mălinaș 1993, p. 61, 62; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Râpă-Buicliu 2000, p. 274–275; Chindriș 2001, p. 271; Chindriș 2003, p. 721; BRV 2004, p. 191; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 49–53; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 25; Mircea 2008, p. 216, 217, 218; Oros 2008, p. 31; Nuțiu 2009/A, p. 268–269; Urs 2011, p. 332–334; Mârza, Bogdan 2013, p. 294; Andriescu, Borș 2014, p. 53–55.

Observații. Exemplarele de referință: BACJ, cotele CRV 531, CRV 234 și CRV 532. Cartea conține erori de paginație.

1767. ***Apostol***, Blaj, 1767.

Apostol, | acum întâiu așezat și tipărit, | după rânduiala Besearicii Răsăritului, | supt stăpânirea preaînălțatei | împărăteasei râmleanilor, prințeasei | Ardealului iproci, doamnei doamnei | Mariei Theresiii, | cu blagosloveniia celor mai mari. | Tipărit în Blaj, în tipografiia | Mânăstirii Bunei Vestiri, | anii de la Hristos 1767, | de Petru Râmniceanul tipograful.

Apostle [Apostol]. *It is an altar book that contains texts taken from* ***The Apostles' Deeds [Faptele apostolilor]*** *plus some detailed methodological guidance about when and how these texts should be read in church. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1767.*

Format. In folio; [1] f. + 162 f. Tipar negru și roșu, cu 39 de rânduri la pagină plină. Textul în chenar de linii.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga și din dreapta sunt reprezentaţi Sfântul Petru și Sfântul Pavel, iar în colţuri, simbolurile celor patru evangheliști. Gravură: *Evanghelistul Luca* (f. tt. v). La frontispiciul filei 1r, o gravură masivă (14,5x10,5 cm), reprezentând învierea Domnului, cu legenda în limba slavonă: ВОСКРИСЕНІЄ: ХВО, iar la cel de la f. 26r [!], o altă gravură cu Maica Domnului și pruncul Isus, în ceruri, stând în picioare pe semiluna așezată pe un nor, gravură semnată „I. E.". Frontispicii și viniete. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (f. 1r–25v [!]), *Duminecă, în zioa de Rusalii* (f. 26r [!]–90r [!]); *Sâmbăta dintâi a Marelui Post* (f. 90r [!]–97r [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, Minologhiului, adecă sinaxariului lunilor* (f. 97r [!]–135r [!]); *Apostole pentru morți* (f. 135v [!]–136r [!]); *Prochimene și apostoli de toată treaba* (f. 136v [!]–137v [!]); *Prochimene și alliluiiare de preste săptămână* (f. 137v [!]–138r [!]); *Antifoane de preste toate zilele* (f. 138r–v [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BASBN; BASGL; BBAI; BCUB; BCUCJ; BCUIS; BMSB; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 348, p. 172; BRV, IV, nr. 348, p. 251; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, *passim*; Bârlea 1909, p. 49, 66, 127, 200; Veress 1910, p. 50; Moldovan 1913, p. 146, 174, 184; Pascu 1927, p. 14; Lupeanu-Melin 1929, p. 20, 21; Georgescu 1934, p. 5; Bran 1935; Iorga 1938, p. 255; Pop 1938, p. 17, 67; Roșu 1941, p. 39, 54; Albu 1944, p. 316; Naghiu 1944, p. 313; Șandru 1947, p. 150; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1054–1055; Petrik V, p. 63; Cartea B. 1972, p. 76; Lupan, Hațeganu 1974, p. 370–371; Bodinger 1976, p. 119–120; Alicu 1979, p. 754; Hațeganu, Lupan 1979, p. 397; Alicu 1980, p. 779; Bărnuțiu 1980, p. 22–23; Bica 1980, p. 243; Socolan 1983, p. 53, *passim*; CRV 1985, p. 89–90; Mureșianu 1985, p. 172, *passim*; Ojtozi 1985, p. 69; Mosora, Hanga 1991, p. 82; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 79-80; Andea 1996, *passim*; Râpă-Buicliu 2000, p. 275–276; Chindriș 2001, p. 271; Chindriș 2003, p. 715; BRV 2004, p. 48–49; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 54–60; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 9–10; Mircea 2008, p. 216, 221, 246, 262, 263; Oros 2008, p. 31; Nuțiu 2009/A, p. 284–285; Oros 2010, p. 41; Urs 2011, p. 335–337.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 400. Cartea conține erori de paginație; practic, toate filele sunt numerotate greșit.

1768. ***Penticostar***, Blaj, 1768.

Penticostarion, | acum întâiu așezat și tipă|rit, după rânduiala Besearicii | Răsăritului, | supt stăpânirea preaînălţa|tei împărăteasei râmleanilor, | prinţeasei Ardealului iproci, | doamnei doamnei | Mariei Theresiii, | cu blagosloveniia celor mai mari. | Tipărit în Blaj, în tipografiia | Mânăstirii Bunei Vestiri, | anii de la Hristos 1768.

Pentecostarion [Penticostar]. *This altar book includes the ordinary of church services starting with the first day of Easter and ending with the first Sunday after Pentecost. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1768.*

Format. In folio; [2] f. + 202 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 39 de rânduri la coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire. Pe coloanele din stânga și din dreapta sunt portretele, în medalion, a opt sfinți, câte patru pe coloană: Sofronie patriarhul, Gherman patriarhul, Andrei Criteanul și Iosif monahul (stânga), Ioan Damaschin, Anatolie patriarhul, Theofan monahul și Theodor Studitul (dreapta). În cele patru colțuri ale gravurii sunt simbolurile celor patru evangheliști. Gravura foii de titlu este semnată: „De Petru Papavici tipografu Râmniceanu". Gravură reprezentând Buna Vestire, semnată „J. E." (f. tt. v). Gravuri în text reprezentând: învierea Domnului, intitulată în slavonă ВОСКРИСЕНІЕ: ХВО · (f. [1r]); *Credința Thomei*, semnată „Petru P. tip." și datată 1768 (f. 21v); Duminica Mironosițelor, semnată „Petru Papavici tipograf Râm." (f. 38r); *Duminica slăbănogului*, semnată „Petru P. tip." (f. 58r); *Duminica samarineancii*, semnată „Petru P. T." (f. 81v); vindecarea orbului, semnată „Petru P. T." (f. 98r); *Înălțarea Domnului*, semnată „Petru P. T." (f. 112v); *Când s-a arătat Hristos patriarhului Petru de la Alexandria*, semnată „Petru P. T." (f. 124r); *Dumineca a 50-lea*, semnată „Petru P. T." (f. 143r); *Duminica tuturor sfinților*, semnată „Petru P. T." (f. 162r). Frontispicii și viniete. Inițiale ornate în roșu. Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Către cetitoriu* (f. [2r]); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al Penticostariului carele cuprinde în sine toate slujbele ce i să cuvin și să înceape din sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, dimineața, și să sfârșește la Dumineca Suturor Sfinților* (f. 1r–8v); *Întru sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, seara, la vercernie* (f. 9r–10v); *Luni în săptămâna cea luminată, la utrene* (f. 10v–11r); *Luni în săptămăna cea luminată, seara* (f. 11r–12v); *Marți, în săptămăna cea luminată, la utrene* (f. 12v–13r); *Marți, în săptămăna cea luminată, seara* (f. 13r–14r); *Miercuri, în săptămăna cea luminată, la utrăne* (f. 14r); *Miercuri, în săptămăna cea luminată, seara* (f. 14r–15r); *Joi, în săptămăna cea luminată, la utrene* (f. 15r–15v); *Joi, în săptămăna cea luminată, seara* (f. 15v–17r); *Vineri, în săptămăna cea luminată, la utrene* (f. 17r–19v); *Vineri, în săptămăna cea luminată, seara* (f. 19v–20r); *Sâmbătă, în săptămăna cea luminată, la utrene* (f. 20r–v); *Dumineca Antipasha carea iaste pipăirea Sfântului și slăvitului Apostol Thomei* (f. 21r–v); *La vecerniia cea mare* (f. 21v–23r); *În Dumineca Thomei, la utrene* (f. 23r–26r); *Duminecă seara* (f. 26r–26v); *Luni, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 26v–28r); *Luni, a doao săptămănă, seara* (f. 28r–v); *Marți, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 28v–29v); *Marți, a doao săptămănă, seara* (f. 29v–30v); *Miercuri, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 30v–31r); *Miercuri, a doao săptămănă, seara* (f. 31r–v); *Joi, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 32r–v); *Joi, a doao săptămănă, seara* (f. 33r–v); *Vineri, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 33v–34r); *Vineri, a doao săptămănă, seara* (f. 34v–35r); *Sâmbătă, a doao săptămănă după Paști, la utrene* (f. 35r–36r); *Dumineca a treia după Paști, a sfintelor muieri mironosițe și a dreptului Iosif. La vecerniia cea mică* (f. 36v–37r); *La vecerniia cea mare* (f. 37v–39v); *La utrenie* (f. 39v–46v); *Duminecă seara* (f. 46v–47r); *Luni, a treia săptămănă, la utrene* (f. 47r–48r); *Luni, a treia săptămănă, seara* (f. 48r–v); *Marți, a treia săptămănă, la utrenie* (f. 48v–49v); *Marți, a treia săptămănă, seara* (f. 49v–50r); *Miercuri, a treia săptămănă, la utrene* (f. 50v–51v); *Miercuri, a treia săptămănă, seara* (f. 51v–52r); *Joi, a treia săptămănă, la utrene* (f. 52r–53r); *Joi, a treia săptămănă, seara* (f. 53r–v); *Vineri, a treia săptămănă, la utrenie* (f. 53v–54v); *Vineri, a treia săptămănă, seara* (f. 54v–55v); *Sâmbătă, a treia săptămănă, la utrene* (f. 55v–56v); *Dumineca a*

patra, a slăbănogului. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică (f. 56v–57r); *La vecerniia cea mare* (f. 57v–59r); *La utrenie* (f. 59r–64r); *Duminecă seara* (f. 64v–65r); *Luni, a patra săptămână, la utrenie* (f. 65r–66r); *Luni seara* (f. 66r–v); *Marți, a patra săptămână, la utrene* (f. 66v–67v); *Marți, a patra săptămână. Înjumătățarea a cincizeci de zile* (f. 67v–69r); *În miercurea, a patra săptămână a înjumătățării, la utrenie* (f. 69r–75r); *În miercurea înjumătățării a cincizeci de zile, seara* (f. 75r–v); *Joi, a patra săptămână după Paști, la utrene* (f. 75v–76v); *Joi, a patra săptămână după Paști, seara* (f. 76v–77v); *Vineri, a patra săptămână după Paști, la utrenie* (f. 77v–78r); *Vineri, a patra săptămână după Paști, seara* (f. 78r–79r); *Sâmbătă, a patra săptămână după Paști, la utrene* (f. 79r–80r); *Dumineca a cincea a Samarineancii. Sâmbătă la vecerniia cea mică* (f. 80r–80v); *La vecerniia cea mare* (f. 81r–82v); *Dumineca a cincea după Paști, la utrene* (f. 82v–88r); *Duminecă a Samarineancii, seara* (f. 88r–v); *În lunea Samarineancii, la utrene* (f. 88v–89v); *Luni seara a Samarineancii* (f. 89v–90r); *Marți, la utrene* (f. 90r–91r); *În marțea Samarineancii, seara* (f. 91r–v); *Miercurea Samarineancii, seara* (f. 91v–92r); *La utrenie* (f. 92r–93r); *În joia Samarineancii, seara* (f. 93v–94r); *La utrenie* (f. 94r–v); *În vinerea Samarineancii, seara* (f. 95r–v); *Sâmbătă, la utrene* (f. 95v–96v); *Dumineca a șasea după Paști, a Orbului celui din naștere. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 96v–97v); *La vecerniia cea mare* (f. 97v–99v); *La utrenie* (f. 99v–104v); *În Dumineca Orbului, seara* (f. 104v–105v); *În lunea orbului, la utrenie* (f. 105v–106r); *În lunea orbului, seara* (f. 106r–v); *În marțea orbului, la utrenie* (f. 107v–108v); *În marțea orbului, seara* (f. 108v–109v); *În miercurea orbului, la utrenie* (f. 109v–111v); *Miercuri a șasa săptămână după Paști, seara, prăznuim Înălțarea Domnului și Dumnezeului și Mântuitoriului nostru Isus Hristos. La vecerniia cea mică* (f. 112r); *La vecerniia cea mare* (f. 112v–114v); *La utrene* (f. 114v–120v); *Joi a Înălțării* (f. 120v–121r); *În vinerea Înălțării, la utrenie* (f. 121r–v); *În vinerea Înălțării, seara* (f. 121v–122r); *Sâmbătă, la utrenie* (f. 122r–v); *Duminecă, a șaptea după Paști, a Sfinților Părinți trei sute optsprăzeace celor din Niceia de la sfântul sâbor cel dintâi. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 123r–v); *La vecerniia cea mare* (f. 123v–126r); *La utrenie* (f. 126v–132r); *Întru a șaptea duminecă, seara* (f. 132r–v); *Luni, a șaptea săptămână, la utrene* (f. 132v–133r); *Luni, a șaptea săptămână după Paști, seara* (f. 133r–v); *Marți, a șaptea săptămână* (f. 133v–134r); *Marți, a șaptea săptămână, seara* (f. 134r–v); *Miercuri, a șaptea săptămână, la utrenie* (f. 134v–135r); *Miercuri seara* (f. 135r–136r); *Joi, a șaptea săptămână, la utrenie* (f. 136r–v); *Vineri seara a cincizeci de zile* (136v–138r); *La utrene* (f. 138r–142r); *Dumineca a cincizecilea. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 142v); *La vecerniia cea mare* (f. 143r–145r); *La utrene* (f. 145r–147r); *Întru această zi, duminecă a opta după Paști, pomenirea a cincizeci de zile, când Duhul Sfânt, în limbi de foc, ucinicilor s-au arătat* (f. 147r–149v); *Întru această duminecă a cincizeci de zile, seara* (f. 150r–155r); *Întru aceaeași luni, a cincizecilea, la utrene* (f. 155v–156v); *Luni seara* (f. 156v–157r); *Marți, la utrene* (f. 157r–v); *Marți seara* (f. 157v–158r); *Miercuri, la utrene* (f. 158r–v); *Miercuri seara* (f. 158v–159r); *Joi, la utrene* (f. 159r–v); *Joi seara* (f. 159v–160r); *Vineri, la utrene* (f. 160r–v); *Dumineca Tuturor Sfinților. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 161r–v); *La vecerniia cea mare* (f. 162r–165r); *La utrene* (f. 165r–172v); *Tripeasnițele, facerea lui Iosif. Luni, a doao săptămână după Paști* (f. 173r–v); *Marți, a doao săptămână* (f. 174r–v); *Miercuri, a doa săptămână* (f. 174v–175v); *Joi, a doa săptămână* (f. 175v–176r); *Vineri, a doa săptămână* (f. 176r–177r); *Sâmbătă, a doao sătămână* (f. 177r–178r); *Luni, a treia săptămână* (f. 178r–v); *Marți, a treia săptămână* (f. 178v–179v); *Miercuri, a treia săptămână* (f. 179v–180r); *Joi, a treia săptămână* (f. 180r–181r); *Vineri, a treia săptămână* (f. 181r–v); *Sâmbătă, a treia săptămână* (f. 181v–182v); *Luni, a patra săptămână* (f. 183r–v); *Marți, a patra săptămână* (f. 183v–184v); *Joi, a patra săptămână* (f. 184v–185r); *Vineri, a patra săptămână* (f. 185r–v); *Sâmbătă, a patra săptămână* (f. 186r–v); *Luni, a cincea săptămână după Paști* (f. 187r–v); *Marți, a cincea săptămână* (f. 187v–188v); *Joi, a cincea săptămână* (f. 188v–189r); *Vineri, a cincea săptămână* (f. 189r–190r); *Sâmbătă, a*

cincea săptămână (f. 190r–191r); *Luni, a șasea săptămână* (f. 191r–v); *Marți, a șasea săptămână* (f. 191v–192r); *Vineri, a șasea săptămână după Paști* (f. 192r–v); *Sâmbătă, a șasea săptămână* (f. 192v–193v); *Luni, a șaptea săptămână după Paști* (f. 193v–194v); *Marți, <a> șaptea săptămână* (f. 194v–195r); *Miercuri, a șaptea săptămână* (f. 195r–196r); *Joi, a șaptea săptămână* (f. 196r–v); *Vineri, a șaptea săptămână după Paști, seara* (f. 196v–197v); *Marți, în săptămâna a cincizecilea* (f. 197v–198r); *Miercuri, în săptămâna a cincizacilea* (f. 198r–199r); *Joi, în săptămâna a cincizecilea* (f. 199r–v); *Vineri în săptămâna a cincizecilea* (f. 200r–v); *Sâmbătă, în săptămâna a cincizecilea* (f. 200v–201r); *Canon al morților* (f. 201r–202v).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BMSB; BASB; BBAI; MUAI; CMB; OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 143, p. 86–87; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Popescu 1919, p. 73; Roșu 1925, p. 203; Catalogus 1830, f. 65v; Filimon 1929–1930, p. 382–383; Pâclișanu 1934, p. 107; Pop 1938, p. 27, 29, 51, 58, 60, 84; 145; Maxim 1942, p. 56; Naghiu 1944, p. 313; Șandru 1947, p. 151; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Tomescu 1968, p. 102; Costache-Panait 1969, p. 271; Petrik V, p. 383; Lupan, Hațeganu 1974 p. 371; Bodinger 1976, p. 124–125; Pascu 1976, p. 59–60; Bica 1980, p. 244; Tatai 1980, p. 36; Socolan 1983, p. 54, *passim*; Mureșianu 1985, p. 137, *passim*; Ojtozi 1985, p. 69; Mosora, Hanga 1991, p. 85–86; Dudaș 1992, p. 162, 179; Leu 1993, p. 140, *passim*; Andea 1996, *passim*; Radosav 1995, p. 32, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 86–91; Râpă-Buicliu 2000, p. 281–282; Chindriș 2003, p. 721; Mitric 2005, p. 138; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 80–100; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 40; Mircea 2008, p. 224–225, 247, 262, 263, 293; Oros 2008, p. 31; Popa 2008, *passim*; Vesa 2008, p. 47; Nuțiu 2009/A, p. 276–277; Oros 2010, p. 42; Urs 2011, p. 346; Avram, Bogdan 2012, p. 111; Mârza, Bogdan 2013, p. 223; Andriescu, Borș 2014, p. 76–78.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 363/A.

1768. *Sanctorum Parentium nostrorum Pachomii Aegyptiaci Dorothei Thebani, et Theodori Studitae Ascetica*, Blaj, 1768.

Sanctorum patrum | nostrorum | Pachomii | Aegyptiaci, | Dorothei | Thebani, & | Theodori | Studitae | Ascetica. | Nunc primum hoc ordine | typis edita. | Balasfalvae | typis Monasterji B. V. Annunciatae. | MDCCLXVIII.

Sanctorum Parentium nostrorum Pachomii Aegyptici, Dorothei Thebani, et Theodori Studitae Ascetica. *This book represents Petru Pavel Aron's endeavour to publish the paleochristian writers' work in Latin at the typographical centre in Blaj. Petru Pavel Aron was a Uniate bishop from Transylvania. After John of Damascus' work, a two-volume edition from 1763, Atanasie Rednic, the descendant at the episcopal seat in Blaj, has published the herein imposing edition in Latin. He comprised texts about asceticism taken from the works of: Saint Pahomie the Egyptian, Saint Dorothei from Thebes and Saint Theodore the Studite. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1768.*

Format. In 8°; [8] f. + 528 [!] p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornament grafic reprezentând un înger zburând cu flori în mâini (f. tt.). Gravuri: *S<fântul> Pahomie* (f. [5v]); *Sfântul Dorothei* (p. 42). Frontispicii și viniete.

Cuprins. [*Motto:*] „Accipe librum, & devora illum: & faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel". (Apoc. 10, v. 9) (f. tt. v); *Praefatio ad pium lectorem* (f. [2r–4v]); [Citate din Sfinții Pahomie și Teodor Studitul] (f. [5r]); *Ex vita S. Pachomii* (f. [6r–8v]); *Sancti Pachomii*

Abbatis Regula a Sancto Hieronymo in latinum conversa. Praefatio S. Hieronymi (p. 1–4); *Regula S. Pachomii* (p. 5–24); *De puellarum disciplina* (p. 25–34); *De vestibus monachorum* (p. 34–41); *Sancti Dorothei archimandritae, de vita recte & pie instituenda doctrinae. Laurentius Monachus pio lectori, salutem* (p. 43–44); *In S. Dorothei doctrinas Anonymi, perantiqui tamen scriptoris, Praefatio* (p. 44–47); *Epistola inventoris editionum Dorothei ad fratrem qui petebat sibi mitti doctrinas S. Patris Dorothei, in qua epistola continetur laus Dorothei, et narratio vitae Dosithei discipuli ipsius Dorothei* (p. 47–54); *Vita S. Dorothei Thebani. Auctore Palladio episcopo Helenopolitano, teste oculato* (p. 55–58); *Vita S. Dosithei. Auctore coaetaneo anonimo. Interprete Balthasare Corderio S. J.* (p. 59–77); *Sancti Dorothei abbatis de Renuntiatione. Doctrina I* (p. 78–107); *De humilitate. Doctrina II* (p. 107–123); *De conscientia. Doctrina III* (p. 123–130); *De Divino timore. Doctrina IV* (p. 130–153); *Non debere quenquam suae prudentiae confidere. Doctrina V* (p. 153–166); *Ne proximum iudicemus. Doctrina VI* (p. 167–182); *De accusatione sui ipsius. Doctrina VII* (p. 182–196); *De simultate. Doctrina VIII* (p. 196–207); *De mendacio. Doctrina IX* (p. 208–310 [!]); *Ut ad certum scopum et sobrietatem dirigamur. Doctrina X* (p. 310 [!]–325 [!]); *Ut studeamus statima nobis praecidere passiones prius quam in habitum animae transeant. Doctrina XI* (p. 325 [!]–344 [!]); *De timore et poenis Inferni, et quod is qui salvari cupit, non debeat sine cura suae salutis vivere. Doctrina XII* (p. 344 [!]–361 [!]); *Ut viriliter et cum gratiarum actione tentationes feramus. Doctrina XIII* (p. 362 [!]–376 [!]); *De aedificio et harmonia virtutum animae. Doctrina XIV* (p. 376 [!]–396 [!]); *De jejunio sancto. Doctrina XV* (p. 396 [!]–405 [!]); *Ad quosdam celliotas interrogantes ipsum de Congressibus et Colloquiis. Doctrina XVI* (p. 405 [!]–413 [!]); *De institutione fratrum. Doctrina XVII* (p. 413 [!]–419 [!]); *Dialogus ad eum qui penum administrat. Doctrina XVII* [!] (p. 420 [!]–425 [!]); *Breves et compendiosae sententiae. Doctrina XIX* (p. 425 [!]–428 [!]); *De insensibilitate animae et refrigerio charitatis. Doctrina XX* (p. 429 [!]–430 [!]); *De planctu. Humilitate, et quibusdam aliis virtutibus. Doctrina XXI* (p. 431 [!]–442 [!]); *Expositio Dorothei in quaedam dicta Gregorii Nazianzeni quae cantatur per modulos quosdam ad S. Pascha. Doctrina XXII* (p. 442 [!]–451 [!]); *Expositio in verba Divi Gregorii decantata in S. Martyres. Doctrina XXIII* (p. 452 [!]–460 [!]); *De compositione monachi. Doctrina XXIV* (p. 460 [!]–465 [!]); *Ejusdem ad fratrem tentati onibus opressum* (466 [!]–467 [!]); *Ejusdem ad Patrem qui in diuturnum morbum et varia accidentia inciderat* (468 [!]); *Ejusdem ad fratrem in tentatione existentem* (468 [!]–470 [!]); *Ejusdem ad imbecilliorem quendam fratrem, varia cogitantem de administrante, quae ad ipsius usum pertinebant* (470 [!]–471 [!]); *De S. Theodoro Studita. Martirologium Romanum, pridie idus Novembris* (p. 471 [!]–473 [!]); *Sancti ac deiferi patris nostri et confessoris Theodori Studiensis praepositi testamentum. Legitur autem ante dormitionem ejus. Prologus* (p. 473 [!]–488 [!]); *Ejusdem selectiores epistole ad asceticam vitam pertinentes. Liber I. Simeoni Praeposito epistola VIII* (p. 489 [!]–497 [!]); *Liber II. Inclusae epistola XLIII* (p. 497 [!]–528 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBAI.

Referințe. BRV, IV, nr. 144, p. 87; Filimon 1927–1928, p. 613–614; Pâclișanu 1934, p. 107; Naghiu 1944, p. 320; Teodorescu 1960, p. 343; Dudaș 1979, p. 37; Bica 1980, p. 243; Mosora, Hanga 1991, p. 86; Tatai-Baltă 1995, p. 118; Râpă-Buicliu 2000, p. 282; Chindriș 2001, p. 113, 280; Chindriș 2007, p. 54; Chindriș, Iacob 2007, p. 115; Dudaș 2007, II, p. 101; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Mircea 2008, p. 223–224, 247; Urs 2011, p. 347–349; Urs 2012, p. 122; Chindriș, Iacob 2013, p. 175.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 375. Cartea conține erori de paginație. Pagina numerotată 528 are custode, ceea ce înseamnă că mai există și alte pagini după aceasta. Toate exemplarele văzute la BCUCJ și BACJ se termină la p. 528, cu custode. La descrierea cărții s-a dat numărul de pagini indicat de numerotarea din carte. În realitate, paginația este eronată, sărind de la 210 la 300. Ca atare, numărul real al paginilor este de 440.

1769. *Catavasier*, Blaj, 1769.

Catavasiiariu | cu multe, preste tot anul, | trebuincioasă cântări, | acum a doao oară aşe|zat şi tipărit, | supt stăpânirea preaînăl|ţatei împărăteasei râmlea|nilor, prinţeasei Ardea|lului iproci, doamnei doamnei | Mariei Thereziei, | cu blagosloveniia celor | mai mari, | în tipografiia Mănăstirii | Bunei Vestiri, în Blaj, | anii de la Hristos 1769, | de Petru Popovici tipograf Râm.

The Book of Katavasiae [Catavasier]. *It is one of the fundamental books of religious services in the Eastern Church. It resembles The Hymn Book because it sumarizes the so-called irmoi, that is, the first verses or stanzas of a hymn, systematized in textual sequences of equal tension. Moreover, it can also be used in all circumstances of church practices. Second Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1769.*

Format. In 8°; [3] f. + 462 p. + [1] p. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar din semne tipografice florale. Gravură reprezentând Buna Vestire, semnată „Pet. P. T." (f. tt. v). Frontispicii și viniete. Inițiale ornate în roșu. Colontitlurile se află între semne tipografice florale.

Cuprins. *Însemnarea, pe scurt, celor ce să cuprind întru acest Catavasiiariu* (f. [2r–3v]); *Catavasii la Naşterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 1–13); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 14–28); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 28–34); *Catavasii la Blagoveştenie şi la alte praznice ale Preacistii* (p. 34–43); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 43–62); *Întru sfânta şi marea luni şi marţi şi miercuri* (p. 62); *În sfânta şi Marea Joi şi Vineri* (p. 63–65); *În sfânta şi Marea Sâmbătă* (p. 65–66); *La prealuminata Înviiare a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 66–83); *Aprile 23, la Sfântul Mucenic Gheorghie* (p. 83–86); *Maiu 21, la Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena* (p. 86–88); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos şi la Sfânta Troiţă* (p. 89–103); *Iunie 24, la Naşterea Sfântului Ioann* (p. 103–107); *La Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel* (p. 107–111); *Avgust 6, la Preobrejeniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 112–114); *Avgust 15, la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 115–119); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 120–128); *Septemvrie 8, la Naşterea Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 128–130); *Catavasii la cinstita cruce* (p. 131–138); *Octomvrie 14. Tropariul mucenicilor* (p. 141 [!]–142 [!]); *Octomvrie 26, la Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 142 [!]–146 [!]); *Noiemvrie 8, la Săborul îngerilor* (p. 146 [!]–150 [!]); *Noiemvrie 21, la Văvedeniia Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 150 [!]–153 [!]); *Dechemvrie 6, la Sfântul Nicolae* (p. 153 [!]–157 [!]); *Rânduiala utreniei* (p. 158 [!]–173 [!]); *Rânduiala utreniii praznicelor sfinţilor* (p. 173 [!]–176 [!]); *Rânduiala sfintei şi dumnezeieştii liturghii* (p. 176 [!]–196 [!]); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 196 [!]–197 [!]); *Priceasnele praznicelor la Naşterea lui Hristos* (p. 197 [!]–202 [!]); *Stihurile vecerniii cei mari* (p. 203 [!]–208 [!]); *De aici să încep cântări veselitoare* (p. 208 [!]–216 [!]); *Podobiil<e> glasurilor* (p. 216 [!]–228 [!]); *Polieleul care să cântă la praznicele împărăteşti şi ale sfinţilor* (p. 228 [!]–234 [!]); *Pentru polieleu* (p. 235 [!]–236 [!]); *Pripealele* (p. 236 [!]–271 [!]); *Cântarea lui Moisi* (p. 272 [!]–289 [!]); *Prevelicul* (p. 289 [!]–293 [!]); *Rănduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 293 [!]–326 [!]). *Catavasii la Naşterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 327 [!]–333 [!]); *Catavasii la Botezul Domnului Hristos* (p. 334 [!]–340 [!]); *Stihirile ce să cântă la sfinţirea apei* (p. 340 [!]–342 [!]); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 342 [!]–345 [!]); *La Înviiarea Domnului Hristos* (p. 345 [!]); *În sfânta şi luminata zi a Paştilor* (p. 345 [!]–357 [!]); *Catavasii la Înălţarea Domnului Hristos* (p. 357 [!]–360 [!]); *Catavasii la Adormirea Preacistii* (p. 361 [!]–364 [!]); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 364 [!]–367 [!]); *Tropariu la Zioa Crucii* (p. 367

[!]); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 368 [!]–372 [!]); *Troparele Învierii* (p. 372 [!]–381 [!]); *Rănduiala sfintei liturghii* (p. 381 [!]–391 [!]); *Rânduiala liturghiii a Marelui Vasilie* (p. 391 [!]–393 [!]); *Rânduiala sfintei liturghii a Prejdesfeșteniii* (p. 393 [!]–397 [!]; *Irmoasele ce să cântă la anaforă și la masă* (p. 397 [!]–408 [!]); *Adunarea a celor 12 luni de preste an* (p. 409 [!]–453 [!]); *Învățătură pentru înțălesul Pashaliei* (p. 454 [!]–456 [!]); *Pashaliia* (p. 457 [!]–460 [!]); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 461 [!]–462 [!]); *Însemnarea slovelor care să pun la număr, începând de la unu până la o mie* (p. [1]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BJCJ; BASB; BMSB; BCUIS; BASSJ; BMDV; BGȘBH; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 364, p. 191; BRV, IV, nr. 364, p. 251; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 14; Iorga 1906, p. 165; Akantisz 1922, p. 79; Roșu 1925, p. 42; Pascu 1927, p. 14; Filimon 1927–1928, p. 614; Georgescu 1934, p. 6; Naghiu 1944, p. 313; Șandru 1947, p. 150; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1053; Petrik V, p. 91; Lupan, Hațeganu 1974, p. 373, 373–374; Bodinger 1976, p. 127; Hațeganu, Lupan 1979, p. 397–398; Socolan 1983, p. 45, *passim*; CRV 1985, p. 95; Mosora, Hanga 1991, p. 87; Pâclișanu 1991–1993, p. 124; Mălinaș 1993, p. 63; Radosav 1995, p. 60, 81; Tatai-Baltă 1995, p. 68–69; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 84–85; Râpă-Buicliu 2000, p. 283; Chindriș 2001, p. 270; Chindriș 2003, p. 716; BRV 2004, p. 160; Dudaș 2007, II, p. 101–103; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 16–18; Mircea 2008, p. 225, 247; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 30; Oros 2008, p. 31; Nuțiu 2009/A, p. 275; Tatay 2010/A, p. 37; Urs 2011, p. 354–355; Avram, Bogdan 2012, p. 111–112; Mârza, Bogdan 2013, p. 222; Andriescu, Borș 2014, p. 78–80.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 364. Cartea conține erori de paginație. Textele capitolelor cuprinse între paginile 327 [!] și 462 [!] sunt în limba greacă, cu litere chirilice, iar titlurile sunt în limba română.

1770. *Octoih*, Blaj, 1770.

Octoih | și | slujbele sfinților de obște, | acum a doao oară așezat și tipărit, | după rânduiala Besearicii Răsăritului, | supt stăpâniia preaînălțatei împărăteasii | râmleanilor, prințeasii Ardealului iproci, | iproci, doamnii doamnii | Mariei Theresiii, | cu blagosloveniia celor mai mari. | Tipărit în Blaj, în tipografiia | Mânăstirii Bunei Vestiri, | anii de la Hristos 1770, | de Petru Papavici tipograful Râmniceanul.

Hymn Book [Octoih]. *It is a liturgical book of a great importance in the Eastern Church. It includes religious hymns that are sung in eight melodic styles. These styles are repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. Second Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1770.*

Format. In 4°; [1] f. + 211 f. + 104 f. Tipar negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice florale. Gravura *Sfântul Ioan Damaschin* (f. tt. v), însoțită de legenda: „Organul bogosloviei Damaschin încordează / Și noao Sfânta Troiță bine ne-adeverează". Frontispicii și ornamente despărțitoare de capitole alcătuite din șiruri de semne tipografice florale (*passim*). Viniete din compoziții de semne tipografice florale (p. 123, numerotarea I; p. 90, numerotarea a II-a).

Cuprins. Numerotarea I: *Înceaperea, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine* (f. 1r–3r); *Duminecă dimineața, la polunoștniță* (f. 3r–6v);

Duminecă, la utrene (f. 6v–17r); *La liturghie* (f. 17r–v); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 17v–19v); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (f. 19v–22v); *Duminecă, la utrăne* (f. 23r–31r); *La liturghie* (f. 31r–31v); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 31v–33r); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (f. 33r–36v); *Duminecă, la utrene* (f. 36v–45r); *La liturghie. Blajenile* (f. 45r–v); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 46r–48r); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (f. 48r–51r); *Duminecă, la utrene* (f. 51r–60v); *La liturghie. Blajenile* (f. 60v–61v); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 61v–63v); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (f. 63v–66r); *Duminecă, la utrene* (f. 66v–75v); *La liturghie. Blajenile* (f. 75v–76r); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 76v–78r); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (f. 78r–81r); *Duminecă, la utrene* (f. 81r–91v); *La liturghie. Blajenile* (f. 91v–92r); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 92r–93v); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (f. 93v–96v); *Duminecă, la utrene* (f. 96v–106v); *La liturghie. Blajenile* (f. 106v–107r); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 107r–108v); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (f. 108v–112v); *Duminecă, la utrene* (f. 112v–122v); *La liturghie. Blajenile* (f. 122v–123r); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 123v–125r); *Luni dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna de pocăinţă. Glas 1* (f. 125r–134r); *La liturghie. Blajenile* (f. 134r–136r); *Luni seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 136r–138r); *Marţi dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna de pocăinţă. Glas 2* (f. 138r–147r); *La liturghie. Blajenile* (f. 147r–148r); *Marţi seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 148r–149v); *Miercuri dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 3* (f. 149v–158r); *La liturghie. Blajenile* (f. 158r–159v); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 159v–161v); *Joi dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna apostolilor. Glas 4* (f. 161v–169v); *La liturghie. Blajenile* (f. 169v–171r); *Joi seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 171v–173v); *Vineri dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 5* (f. 173v–181r); *La liturghie. Blajenile* (f. 181r–182v); *Vineri seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 182v–184r); *Sămbătă dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna mucenicilor. Glas 8* (f. 184r–193v); *La liturghie. Blajenile* (f. 193v–195v); *Troicinicile ale lui Grigorie Sinaitul, care să cântă după Canonul Troicinic în toate duminecile* (f. 195v–196r); *Cântări Troicinice* (f. 196r–199v); *Troparele voscreasnelor* (f. 199v–200v); *Începutul sveatilnelor, a voscreasnelor şi stihirile samoglasnice ale celor unsprăzeace evanghelii de dimineaţa ale Învierii* (f. 200v–211v). Numerotarea a II-a: *Începutul, cu Dumnezeu sfântul, al slujbelor de obşte, ce să cântă la unul şi la mulţi sfinţi după rânduială. Slujba de obşte la un apostol* (f. 1r–5v); *Slujba la doi şi la mulţi apostoli* (f. 5v–10r); *Slujba la un proroc* (f. 10r–15r); *Slujba la un mucenic* (f. 15r–20r); *Slujba la mulţi mucenici* (f. 20r–24v); *Slujba la un arhiereu* (f. 24v–29v); *Slujba la doi şi la mulţi arhierei* (f. 29v–33v); *Slujba la un sfinţit mucenic* (f. 33v–37v); *Slujba la doi şi la mulţi sfinţiţi mucenici* (f. 37v–42v); *Slujba la un cuvios* (f. 42v–46v); *Slujba la doi şi la mulţi cuvioşi* (f. 47r–51v); *Slujba la un cuvios mucenic* (f. 51v–56v); *Slujba la doi şi la mulţi cuvioşi mucenici* (f. 56v–61r); *Slujba la muiare muceniţă* (f. 61r–66r); *Slujba la doao şi la multe muieri muceniţe* (f. 66r–70r); *Slujba la cuvioasă muiare* (f. 70v–75v); *Slujba la doao şi la multe cuvioase muieri* (f. 75v–80v); *Bogorodicinele troparelor sfinţilor, ce să cântă peste tot anul, la vercenie şi la utrene* (f. 80v–89v); *Sinaxariul a celor 12 luni cu mâna anului şi slujbele sfinţilor, precum s-au obicinuit şi într-alte Mineaie de obşte a să pune* (f. 90r–104v).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BASB; BBSB; BMSB; BCUB; BASSJ; BPRB; BMDV; BNRM; BGŞBH; MOC; MUAI; CMB; OSzK.

Referinţe. BRV, II, nr. 371, p. 194; BRV, IV, nr. 371, p. 252–253; Hodac 1835; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 14; Iorga 1906, *passim*; Veress 1910, p. 50–51; Bobulescu 1920, p. 47, 53–54; Pascu 1927, p. 14; Georgescu 1934, p. 8; Pâclişanu 1934, p. 107; Pop 1938, p. 42, 45, 75, 145; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, p. 358; Cartea B. 1972, p. 80–81;

Lupan, Hațeganu 1974, p. 373–374; Bodinger 1976, p. 128–129; Pascu 1976, p. 62; Hațeganu, Lupan 1979, p. 398; Socolan 1983, p. 55, *passim*; CRV 1985, p. 97; Mureșianu 1985, p. 176, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 88; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Florescu 2000, p. 159; Mitric 2005, p. 141–142; Dudaș 2007, II, p. 104–109; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 38–39; Mircea 2008, p. 226, 247; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 31; Oros 2008, p. 31; Nuțiu 2009/A, p. 275; Urs 2011, p. 356–358; Avram, Bogdan 2012, p. 112; Andriescu, Borș 2014, p. 84–85.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 93.

1771. *Triod*, Blaj, 1771.

Triodion, | acum întâiu așezat | și tipă|rit, după rânduiala Besearicii | Răsăritului, | supt stăpânirea preaînălța|tei împărăteasei râmleanilor, | prințeasei Ardealului iproci, | doamnei doamnei | Mariei Theresiii, | cu blagosloveniia celor mai mari. | Tipărit în Blaj, în tipografiia Mânăstirii Bunei Vestiri, | anii de la Hristos 1771.

Triodion [Triod]. *It is a ritual Christian book that contains the hymns and the prayers specific to those ten weeks precursory of Easter. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1771.*

Format. In 4°; [2] f. + 236 f. + [1] f. Tipar negru și roșu, text pe două coloane, cu 43 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, care redă în partea de sus imaginea lui Hristos Pantocrator. Jos, la baza gravurii, Buna Vestire. Cele două coloane cuprind, în medalioane oval-verticale, chipurile sfinților Sofronie patriarhul, Gherman patriarhul, Andrei Criteanul, Iosif monahul (stânga) și Ioan Damaschin, Anatolie patriarhul, Theofan monahul și Theodor Studitul (dreapta). La colțuri, simbolurile celor 4 evangheliști (Ev. Mathei, Ev. Marco, Ev. Luca, Ev. Ioan). Gravura este semnată: „De Petru Papavici tipografu Râmniceanu". Gravură reprezentând Buna Vestire, semnată de același: „Petr. T." (f. tt. v). Gravuri în text, reprezentând scena cu vameșul și fariseul (f. 1r) și răstignirea Mântuitorului, cea din urmă încadrată lateral de textul: „Întărește, Doamne, besearica Ta, carea o ai răscumpărat cu scump sângele Tău", (f. 123r), ambele semnate: „Petru T." La f. 1r, un frontispiciu deosebit, de compoziție grafică originală, reprezentându-L pe Isus Hristos la mijloc, flancat în partea stângă de Fecioara Maria, sub prescurtarea grecească „Maria Theotokos", iar în partea dreaptă, de Sfântul Ioan, simbolizând aici persoanele cele mai iubite de Mântuitor. Alte frontispicii și viniete. Șiruri din ornamente tipografice despărțitoare de capitole. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Cătră cetitoriu* (f. [2r]); *Triodion, adecă trei cântări cu Dumnezeu cel sfănt, carele cuprind întru sine slujba ce i să cuvine. Dumineca întru carea să citească sfințita și sfănta evanghelie a pildei vameșului și a fariseului* (f. 1r–4v); *Dumineca întru carea să citească sfințita și sfănta evanghelie a pildei fiiului celui curvariu* (f. 5r–8r); *Vineri seara, facem pomenire tuturor celor din veac adormiți, pravoslavnicilor creștini, părinților și fraților noștri* (f. 8v–14r); *Dumineca lăsatului de carne* (f. 14r–19v); *În lunea brănzii, la utrene* (p. 19v–21r); *Luni seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (21r–v); *În marța brănzii, la utrene* (f. 21v–23r); *Marți seara, la Doamne, strigat-am* (f. 23r); *În miercurea brănzei, la utrene* (f. 23r–27r); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (f. 27r–v); *Joi, la utrene* (f. 27v–29r); *În joia brănzii, seara, la Doamne, strigat-am cătră tine* (f. 29r–v); *În vinerea brănzii, la utrene* (f. 29v–34r); *În vinerea brănzii, la vecernie* (f. 34r–35r); *În sămbăta brănzii, la utrene* (f. 35r–40r); *În dumineca lăsatului de brănză* (f. 40v–45v); *Luni, întâia*

săptămână, toacă (f. 45v–51v); *Luni, întăia săptămână, seara* (f. 51v–55r); *Marţi, întăia săptămână, la utrene* (f. 55r–57v); *Marți seara, la Doamne, strigat-am* (57v–58v); *Marţi, întăia săptămână, la pavecerniță* (58v–59r); *Miercuri, întăia săptămână, la utrene* (f. 59r–61r); *Miercuri, întăia săptămână seara, după psalmul cel de începătură* (61r–62r); *Miercuri, întăia săptămână, la pavecerniță* (62r); *Joi, întăia săptămână, la utrene* (f. 62r–64r); *Joi seara, după psalmul cel de începătură* (64r–55v [!]); *Joi, întăia săptămână, la pavecerniță* (55v [!]); *Vineri, întăia săptămână, la utrene* (f. 55v [!]–57v [!]); *Vineri seara, după psalmul cel de început* (f. 57v [!]–63v [!]); *Sămbătă, întăia săptămână a sfântului post, la utrene* (f. 63v [!]–68r [!]); *Dumineca cea dintăiu a sfântului post, întru carea să pomeneaște pravoslaviia, obicinuita bdenie, sâmbătă seara la vercerniia cea mică* (f. 68v [!]–69r [!]); *Dumineca pravoslaviei, la vecerniia cea mare* (f. 69r [1]–69v [!]; *La utrene, la Dumnezeu e Domnul* (f. 69v [!]–72v [!]); *Duminecă seara, după psalmul cel de început* (f. 72v [!]–73r [!]; *Luni, a doao săptămână, la utrene* (f. 73r [!]–75r [!]); *Luni seara, după psalmul cel de începere* (f. 75r [!]–76v [!]; *Marţi, în săptămăna a doao, la utrene* (f. 76v [!]–78v [!]); *Marţi seara, stihirile ale lui chir Iosif* (f. 78v [!]–79v [!]; *Miercuri, a doao săptămână, la utrene* (f. 79v [!]–81v [!]); *Miercuri, a doao săptămână, seara* (f. 81v [!]–82v [!]); *Joi la utrene* (f. 82v [!]–84v [!]); *Joi, a doao săptămână, seara* (f. 84v [!]–86r [!]); *Vineri, a doao săptămână, la utrene* (f. 86r [!]–88v [!]); *Vineri seara a doao săptămână, la Doamne, strigat-am* (f. 88v [!]–89r [!]); *Sămbătă, a doao săptămână, la utrene* (f. 89r [!]–91v [!]); *A doao duminecă a sfăntului post. Sămbătă seara* (f. 92r [!]–94r [!]); *Duminecă seara, după psalmul cel de începătură* (f. 94r–v [!]); *Luni, a treia săptămână, la utrene* (f. 94v [!]–96v [!]); *Luni, a treia săptămână, seara* (f. 96v [!]–98r [!]); *Marţi, a treia săptămână, la utrene* (f. 98r [!]–100v [!]); *Marţi, a treia săptămână, seara* (f. 100v [!]–101r [!]); *Miercuri, a treia săptămână, la utrene* (f. 101v [!]–103v [!]); *Miercuri, a treia săptămână, seara* (f. 103v [!]–104r [!]); *Joi, a treia săptămână, la utrene* (f. 104r [!]–106v [!]); *Joi, a treia săptămână, seara* (f. 106v [!]–108r [!]); *Vineri, a treia săptămână, la utrene* (f. 108r [!]–110r [!]); *Vineri seara, obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am* (f. 110r [!]–111r [!]); *Sămbătă, a treia săptămână, la utrene* (f. 111r [!]–113r [!]); *Sămbătă a închinării crucii, seara, la vecernia cea mică* (f. 113r–v [!]); *Dumineca a treia a sfântului post, prăznuim închinarea cinstitei și de viață făcătoarei cruci. Sămbătă seara, la bdenie* (f. 113v [!]–114v [!]); *La utrene, după cei 6 psalmi, Dumnezeu e Domnul* (f. 114v [!]–119r [!]); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (f. 119r–v [!]); *Luni, a patra săptămănăm, la utrene* (f. 119v [!]–122r [!]); *Luni seara, la Doamne, strigat-am cătră tine* (f. 122r [!]–123r [!]); *Marți, a patra săptămănă, la utrene* (f. 123r [!]–125v [!]); *În marțea săptămănii din mijloc, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 125v [!]–127r [!]; *În miercurea săptămănii din mijloc, la utrene* (f. 127r [!]–131v [!]); *Miercuri seara, în săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am* (f. 132r–v [!]); *Joi, în săptămâna cea din mijloc, la utrene* (f. 132v [!]–135r [!]); *Joi, în săptămâna cea din mijloc, seara* (f. 135r [!]–136r [!]); *Vineri, în săptămănă din mijloc, la utrene* (f. 136r [!]–140r [!]); *Vineri, în săptămănă din mijloc, seara* (f. 140r [!]–141r [!]); *Sămbătă, a patra săptămănă la utrene* (f. 141r [!]–143r [!]); *Duminecă, a patra a sfăntului post* (f. 143r–v [!]); *La utrene, după obiceaiu, toată slujba...* (f. 143v [!]–146v [!]); *Duminecă seara, după psalmul cel de începătură, la Doamne, strigat-am* (f. 146v [!]–147r [!]); *Luni, a cincea săptămănă, la utrene* (f. 147r [!]–149v [!]); *Luni, a cincea săptămănă, seara* (f. 149v [!]–150v [!]); *Marți, a cincea săptămănă, la utrene* (f. 150v [!]–152v [!]); *Marți, a cincea săptămănă, seara* (f. 152v [!]–153v [!]); *Miercuri, a cincea săptămănă, la utrene* (f. 153v [!]–156r [!]); *Miercuri seara* (f. 156r [!]–159r [!]); *Joi, a cincea săptămănă* (f. 159r [!]–171v [!]); *Joi seara, după psalmul cel de începătură* (f. 171v [!]–173r [!]); *Vineri, a cincea săptămănă, la utrene* (f. 173r [!]–175r [!]); *Vineri seara, la Doamne, strigat-am* (f. 175r [!]–176v [!]); *Sămbătă, a cincea săptămănă, la utrene* (f. 177r [!]–184r [!]); *Dumineca a cincea a sfântului post* (f. 184v [!]–185r [!]); *La utrene, după toată rânduiala cea obicinuită ...* (f. 185r [!]–188r [!]); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (f. 188r [!]–188v [!]);

Luni, a Stălpărilor, la utrene (f. 188v [!]–190v [!]); *În lunea Stălpărilor, seara* (f. 190v [!]–192v [!]); *Marţea Stălpărilor, la utrene* (f. 192v [!]–194v [!]); *Marţi seara* (f. 194v [!]–195v [!]); *În miercurea Stălpărilor, la utrene* (f. 195v [!]–198r [!]); *Miercuri seara* (f. 198r [!]–199v [!]); *În joia Stălpărilor. Troicinele. La utrene* (f. 199v [!]–201v [!]); *Joi seara* (f. 201v [!]–200v [!]); *Vineri a Stălpărilor, la utrene* (f. 203r [!]–205r [!]); *Cântările sveatilnelor și a troicineloru pe glasuri* (f. 205v [!]–207r [!]); *Stihire de umilință cu seadealne și cu mucenicine la toate glasurile, care să cade să se cânte în sfântul și Marele Post* (f. 207r [!]–229v [!]); *Rănduiala tipicului sfântului și Marelui Post carele iaste a Triodului* (f. 230r [!]–236v [!]); *Către cetitoriu* (f. [1r]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BPRB; BCUCJ; BASB; BBSB; BMSB; BMDV; BNRM; BGȘBH; CMB; OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 151, p. 89–90; Catalogus 1830, f. 66v; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 14; Iorga 1906, *passim*; Bârlea 1909, *passim*; Moldovan 1913, *passim*; Paşchievschi 1924–1925, p. 578–579; Filimon 1927–1928, p. 615; Popa 1931, p. 408; Pâclișanu 1934, p. 107; Bran 1935; Pop 1938, *passim*; Roșu 1941, *passim*; Naghiu 1944, p. 314; Șandru 1947, p. 141, 151; IBR 1958, p. 363; Brătulescu 1960, p. 298; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1052; Petrik V, p. 528; Corfus 1975, p. 204, 213; Bodinger 1976, p. 130; Pascu, 1976, p. 63; Alicu 1978, p. 403–406; Colta 1978, p. 688–689; Alicu 1979, *passim*; Alicu 1980, *passim*; Bărnuțiu 1980, p. 26–27; Socolan 1983, p. 54, *passim*; Mureșianu 1985, p. 126, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 89; Mălinaș 1993, p. 64; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 92–93; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 85–86; Chindriș 2001, p. 272; Chindriș 2003, p. 722; Mitric 2005, p. 142; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 109–126; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 43–44; Mircea 2008, p. 228–230, 247; Oros 2008, p. 31; Vesa 2008, p. 47; Cereteu 2009, p. 237–238; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Nuțiu 2009/A, p. 279; Oros 2010, p. 40–41; Cereteu 2011, p. 87–88; Urs 2011, p. 359–360; Mârza, Bogdan 2013, p. 224; Andriescu, Borș 2014, p. 86–88.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 241. Cartea conține erori de paginație.

1773. *Polustav*, ed. a IV-a, Blaj, 1773.

Polustav, | acum a patra oară| tipărit, | cu blagosloveniia ce|lor mai mari, | cu tipariul B. Vestiri, | în Blaj, anul 1773, | de Petru Papavici Râmniceanul tipograful.

Breviary [Polustav]. *This religious book is also known as Orologhion or Ceasoslov. It contains prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day and during particular religious ceremonies. The Fourth Edition was printed at Blaj, Transylvania, in 1773.*

Format. In 8°; [2] f. + 598 [!] p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat într-o gravură bogat ornamentată care are în centru pe Isus Hristos în medalion, înconjurat de alte opt medalioane care redau conținutul Polustavului. În partea de sus a gravurii se află un cap de înger, iar în partea de jos, două coloane care susțin un portic. Gravura foii de titlu este semnată „Petru Papavici Râmniceanul tipograful". Pe versoul foii de titlu se află gravura reprezentând Buna Vestire, realizată de „Petr. T.". Gravuri în text: *Isus Hristos, arhiereu*, semnată „Petru P. T.", însoțită de legenda „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, povățuindu-o la împărăția Ta". (f. [2v]); *Isus Hristos în potir*, semnată „Petru P. tipografu" (p. 532) și reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul, numită „Icoana Preasfintei

Născătoarei de Dumnezeu", semnată „Petru P. tipo." (p. 562). Frontispicii: șir de semne tipografice cu rol de frontispiciu (f. [2r], p. 312, 351, 368, 375, 384, 449, 463, 475, 493, 499, 510, 515, 522, 590, 593, [600]); dreptunghi, având în centru un medalion cu Isus Hristos, în mână cu globul pământesc, medalion mărginit de motive vegetale (p. 1); compoziţie vegetală având în centru un medalion cu monograma „MARIA" (*passim*). Viniete: compoziţii din semne tipografice (p. 168, 403); capitel, retezat în partea superioară (p. 598 [!]). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice ornamentale.

Cuprins. *Însemnarea pentru cele ce să află întru acest Ceaslov* (f. [2r]); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 1–52); *Polunoștnița sămbetii* (p. 53–77); *Polunoștnița duminecii* (p. 77–81); *Începutul utreniii* (p. 81–107); *Cântări Troicinice* (p. 107–144); *Începutul lui pervâi ceas* (145–157); *Începutul lui tretâi ceas* (158–168); *Începutul lui șestâi ceas* (169–183); *Începutul obeadniții* (184–210); *Începutul lui deveatâi ceas* (211–225); *Începutul vecerniii* (p. 226–252); *Începutul cu Dumnezeu a pavecerniții cei mari* (252–308); *Începutul pavecerniții ceii mici* (308–311); *Începutul troparelor și condacelor Triodului și ale Penticostariului, începând de la Dumineca Vameșului și a Fariseului până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 312–337); *În sfănta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 337–351); *Troparele Învierii* (p. 351–371); *Alte tropare ale morților* (p. 371–374); *Troparele peste toată săptămăna* (p. 375–383); *Troparele și condacele sfinților de obște, după rânduiala Sinaxariului* (p. 384–403); *Bogorodicinele troparelor ce să cântă preste tot anul la vecernie și la utrene* (p. 404–433); *Minologhion, adecă Sinaxariu* (p. 434–531); *Slujba sfintei priceștanii* (p. 533–561); *Rânduiala Paraclisului* (p. 563–590); *Rugăciunile measii* (p. 590–592); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 593–594 [!]); *Pashaliia* (p. 596–599); *Însemnare cum să cetesc Evangheliile voscreasnelor de la Dumineca Tuturor Sfinților până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, peste toți anii* (p. 595 [!]–598 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BASB; BJCJ.

Referinţe. BRV, II, nr. 381, p. 203; Veress 1910, p. 51; Pascu 1927, p. 14; Lupeanu-Melin 1929, p. 20; Georgescu 1934, p. 8; Naghiu 1944, p. 314; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1058; Petrik V, p. 399; Tatai-Baltă 1995, p. 93; Tatai 1975, p. 725, 741–741; Râpă-Buicliu 2000, p. 286; Chindriș 2001, p. 273; Dudaș 2007, II, p. 126–128; Mircea 2008 p. 231, 248; Tatay 2010/A, p. 37; Urs 2011, p. 360; Avram, Bogdan 2012, p. 112; Andriescu, Borș 2014, p. 88–89.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 381 și CRV 381, Dubletul 1.

1773. ***Psaltire***, Blaj, 1773.

Psaltirea | prorocului și împăratului | David, | acum a patra oară tipărită | supt stăpânirea preaînăl|țatei împărăteasei râmlea|nilor, prinţeasei Ardea|lului iproci, doamnei | doamnei | Mariei Teresiei, | cu blagosloveniia celor | mai mari, | în tipografiia Mănăstirii | Bunei Vestiri, în Blaj. | Anii de la Hristos 1773. | De Petru Papavici Râmniceanul tipograful.

Psalter [Psaltire]. *The fourth edition of the Book of Psalms printed at Blaj, Transylvania in 1773 accompanied by other texts referring to the psalms and to the Book of Psalms.*

Format. In 8°; [1] f. + 486 p. + [3] f. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenar din semne tipografice florale. Gravuri: *David proroc* (f. tt. v). Frontispicii: gravură dreptunghiulară realizată din motive florale și cu David proroc într-un medalion central (p. 1); două șiruri de semne tipografice florale (*passim*); un șir de semne

tipografice florale, despărțitor de capitole (*passim*). Viniete: compoziție în forma unui triunghi cu vârful în jos din semne tipografice (p. 122, 407). Inițiale ornate în negru (*passim*). În partea de sus a paginilor se află două semne tipografice florale.

Cuprins. *Psaltirea proorocului și împăratului David* (p. 1–407); *Cântarea lui Moisi* (p. 408–450); *Pentru polieleu* (p. 450–453); *Pripealele* (p. 453–486); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post în săptămâna dintâiu, a doao și a treia, și a patra, și a șasea* (f. [1v–3v]; *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea peste săptămână* (f. [3v]).

Depozit. BAR; BCUCJ; MUAI.

Referințe. BRV, IV, nr. 152, p. 90; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, 1971, p. 63; Haţeganu, Lupan 1979, p. 398–399; Mârza 1979, p. 354; Cândea 1982, p. 283–284; Mircea 1988, p. 215–233; Mosora, Hanga 1991, p. 90; Radosav 1995, p. 30; Andea 1996, p. 54; Mitric 2005, p. 142; Dudaș 2007, II, p. 128; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 42; Mircea 2008/A, p. 35, 37–38; Mircea 2008, p. 231, 246; Oros 2008, p. 31. BRV 2004, p. 109–110.

Observaţii. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 382/A; BAR, cota CRV 381A.

1773. *Strastnic*, Blaj, 1773.

Strastnic | care cuprinde în sine | slujba sfintelor patimi | și a Învierii Domnului Hristos, | acum a doao oară tipărit, | supt stăpânirea preaî|nălțatei chesaro-crăiasei | Mariei Theresiii, | cu blagosloveniia celor mai mari, | în sfânta mitropolie| a | Blajului, |cu tiparriul și chieltuialele | fundațiii Bunei Vestiri, anii de la Hristos 1773.

Strastnic *(an Orthodox cult book that includes the services of the Holy Week). The book contains those ceremonies and prayers held in the Orthodox Church that are related to Jesus Christ's vicarious sufferings, death and rising from the dead. Second Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1773.*

Format. In folio; [1] f. + 187 p. Tipărit cu negru și roșu, pe două coloane, cu 41 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, care redă, în partea de sus, în medalion, învierea lui Hristos. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire. Pe coloanele laterale sunt alte 8 medalioane care redau scene din patimile lui Isus. Gravura de pe foaia de titlu este semnată „De Petru Papavici Râm. tip.". Gravură înfățișând răstignirea lui Hristos, semnată „Petru T.", însoțită de compoziții din semne tipografice ornamentale (f. tt. v). Gravuri în text, înfățișând: intrarea Domnului în Ierusalim, intitulată *Duminica Florilor*, semnată „Petru P. tipograf" și datată 1773 (p. 21); răstignirea lui Hristos, semnată „Petru T." (p. 82); luarea lui Isus de pe cruce și punerea în mormânt, semnată „Petru T." (p. 120); învierea Domnului, intitulată în slavonă ВОСКРИСЕНІЄ: ХВО · și semnată „S. T." (p. 166). Frontispicii și viniete. Șiruri de semne tipografice ornamentale despărțitoare de texte. Inițiale ornate în roșu. Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Începutul, cu Dumnezeu, a sfintelor și dumnezeieștilor slujbe care să cuprind întru această carte. Vineri, a șasea săptămână a Florilor* (p. 1–11); *În sâmbăta sfântului și dreptului Lazar* (p. 11–20); *Sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mică* (p. 20); *În sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mare* (p. 21–24); *În Dumineca Florilor, la utrene* (p. 25–32); *În Dumineca Florilor, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 32–36); *În sfânta și marea luni, la utrene* (p. 36–42); *În sfânta și marea luni, seara* (p. 42–48); *În sfânta și marea marți, la utrene* (p. 48–52); *Întru aceasta*

sfântă și mare marți, seara (p. 52–55); *În sfânta și marea miercuri, la utrene* (p. 56–61); *În sfânta și marea miercuri, seara* (p. 61–66); *În sfânta și marea joi, la utrene* (p. 66–73); *În sfânta și marea joi, seara* (p. 73–77); *Rânduiala ce să face la sfânta și dumnezeiasca spălare a picioarelor, în Joia cea Mare* (p. 77–81); *Slujba sfintelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos* (p. 82-); *Învățătura ceasurilor ale sfintei și Marii Vineri* (p. 94–114); *În sfânta și Marea Vineri, seara* (p. 114–119); *În sfânta și Marea Sâmbătă* (p. 120–126); *A doao stare* (p. 126–132); *A treia stare* (p. 132–143); *În sfânta și Marea Sâmbătă, seara* (p. 143–165); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 165–172); *Întru sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, la liturghie* (p. 172–174); *Tipicul Strasnicului* (p. 175–187).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BCUCJ; BBSB; BASB; BMSB; BASBN; MNAM; BNRM; MNIM.

Referințe. BRV, II, nr. 382, p. 203; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, *passim*; Bârlea 1909, *passim*; Veress 1910, p. 51; Moldovan 1913, *passim*; Pascu 1927, p. 15; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Pop 1938, *passim*; Roșu 1941, p. 66, 68–69, 78–79; Naghiu 1944, p. 314; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Nicola 1965, p. 770–771; Cristache-Panait 1969, p. 265–266, 270; Petrik V, p. 477; Corfus 1975, p. 105–106, 125; Bodinger 1976, p. 132–133; Pascu 1976, p. 63–64; Alicu 1978, *passim*; Colta 1978, p. 689; Alicu 1979, p. 798–799; Alicu 1980, p. 770–771; Bărnuțiu 1980, p. 27–28; Tatai 1980, p. 36; CRV 1985, p. 99–100; Mureșianu 1985, p. 126, *passim*; Ojtozi 1985, p. 69; Mosora, Hanga 1991, p. 90; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Râpă-Buicliu 2000, p. 286; Chindriș 2001, p. 266–267; Danilov, Grițco, Malahov 2002, p. 73; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 128–145; Mircea 2008, p. 232, 246, 262, 263; Oros 2008, p. 31; Vesa 2008, p. 47; Cereteu 2009, p. 238; Nuțiu 2009/A, p. 277–278; Oros 2010, p. 41; Cereteu 2011, p. 88–89; Huț 2011, p. 375; Urs 2011, p. 361; Mârza, Bogdan 2013, p. 223; Andriescu, Borș 2014, p. 89–90.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 174.

1774. *Acatistier*, Blaj, 1774.

Acathistiiariu | cu multe alease ru|găciuni pentru evla|viia fieștecă|ruia creștin, | cu blagoslo|veniia celor mai | mari, acum a doa oară | tipărit în tipo|grafiia M. B. V., în | Blaj, 1774, | de Petru Papavici Râm. tipografu.

Book of Akathists [Acatistier]. *It is a ritual book specific to the Eastern Church, including religious hymns, chants and prayers (to: the most Holy Trinity, Christ, the Messiah, Virgin Mary and other Saints) for protection and deliverance of believers who pray. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1774.*

Format. In 12°; [4] f. + 599 p. + [5] p. Tipărit cu negru și roșu, cu 17 rânduri pe pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat într-o gravură de tip blazon cu ornamente vegetale. Gravuri în text, reprezentând: Buna Vestire, semnată „Petru P. T.” (f. [1v], p. 224); Isus pe norii cerului, semnată „Petru P. tip.” (f. [2v], p. 68, 120, 312); Trisaghionul, semnată „Petru P. T.” (f. [4v], p. 484); Isus Hristos euharistic, semnată „Petru P. T.” (p. 156); Fecioara Maria și Pruncul – o iconiță în text (p. 289); *Sfântul Nicolae*, semnată „Petru P. T.” (p. 376); *Izvorul cel de viață dătător*, semnată „Petru P. T.” (p. 422). Frontispicii și viniete. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Aprobație* (pentru tipărire, dată la 17 septembrie 1774 de Silvestru Caliani, în calitate de „cel dintâiu răvizor a cărților”) (f. [2r]); *Însemnarea celor ce să cuprind întru acest*

Acathistiiariu (f. [3r–4r]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–26); *Rugăciunile peste săptămână de toate zilele* (p. 26–67); *Rugăciunile dumnezeiești slujbi* (p. 69–119); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 121–144); *Molitva către Dumnezeu Savaoth, scoasă de pre grecie, foarte de folos* (p. 145–153); *Molitva către Născătoarea de Dumnezeu, scoasă din slovenie* (p. 153–154); *Ispovedaniia* (p. 154–155); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 157–172); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 172–223); *Acathistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 225–311); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos cel preadulce* (p. 313–375); *Canon de laudă al Sfântului Nicolae* (p. 377–421); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 423–455); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieții omului. Facerea lui Ioann Monahul* (p. 456–483); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții* (p. 485–502); *Slujba din toate zilele* (p. 503–537); *Rugăciunile celor ce merg spre somn* (p. 538–562); *Rugăciunile measii* (p. 562–567); *Adunarea celor 12 luni de preste an cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 568–596); *Învățătură pentru înțălesul Pashalii* (p. 597–599); *Pashaliia* (p. [1–5]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BCUCJ.

Referințe. BRV, II, nr. 383, p. 203–204; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 15; Veress 1910, p. 51; Pascu 1927, p. 15; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Georgescu 1934, p. 4–5; Meteș 1936, p. CXVII; Naghiu 1944, p. 314; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, p. 18; Bodinger 1976, p. 133; Bărnuțiu 1980, p. 28; Mosora, Hanga 1991, p. 90; Radosav 1995, p. 64; Tatai-Baltă 1995, p. 95–98; Râpă-Buicliu 2000, p. 286–287; Chindriș 2001, p. 270; BRV 2004, p. 17; Dudaș 2007, II, p. 1145; Mircea 2008, p. 235–236, 247, 262, 263; Nuțiu 2009/A, p. 261; Tatay 2010/A, p. 36–37; Urs 2011, p. 361–362; Andriescu 2013/B, p. 14; Mârza, Bogdan 2013, p. 221.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 383 și BACJ, cota CRV 600.

1775. *Liturghier*, Blaj, 1775.

Dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților noștri, | Ioann Zlatoust, Vasilie cel Mare și | a Prejdesfeșteniii, | acum | a doao oară tipărite, supt stăpânirea | preaînălțatei împărăteasii râmleanilor, | prințeasii Ardealului iproci, | doamnei doamnei | Mariei Theresiii, |cu blagosloveniia celor mai mari, | în tipografiia Mănăstirii Bunei Vestiri, | în Blaj, | anii de la Hristos | 1775, | de Petru Papavici Râmniceanul tipograful.

Divine Liturgies [Liturghier]. *This altar book contains the texts of the three liturgies belonging to the Orthodox Church: John Chrysostom's, Basil the Great's and St. Gregory the Dialogist's (also entitled The Divine Liturgy of the Presanctified / Liturghia darurilor mai înainte sfințite). Moreover, there were included some prayers specific to certain liturgical occasions. Second Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1775.*

Format. In 4°; [2] f. + 224 p. + [1] p. Tipar negru și roșu, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar simplu de compoziție tipografică. Gravură, în chenar din ornamente tipografice, înfățișând Buna Vestire, semnată „Petr. T." (f. tt. v). Gravuri în text: *Închipuirea sfântului discos*, semnată „Petru T." (p. 58); *Sfântul Ioan Zlatoust*, semnată: „Petru Pa. tip." (p. 70); *Sfântul Vasilie cel Mare*, semnată: „Petru Papav. T." (p. 130); *Sfântul Grigorie Dvoe Slovu* (ДВОЄ СЛОВѢ), semnată: „Petru P. tip." (p. 180); o imagine-schemă înfățișând ritualul frângerii pâinii la liturghie, pe antimis (p. 114). Frontispicii și viniete. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice.

Cuprins. *Aprobaţie* dată de „Ieronim Calnochi, canonic şi a cărţilor revizor” şi datată „Blaj, 17 iulie 1775” (f. [2r]); *Scara celor ce să află întru această liturghie* (f. [2v]); *Rănduiala diaconiei* (p. 1–11); *Rugăciunile care le ceteaşte preotul la vecernie* (p. 12–30); *Rănduiala utrăniii* (p. 31–49); *Rănduiala sfintei şi dumnezeieştii liturghii* (p. 50–69); *Dumnezeiasca liturghie a sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 71–129); *Dumnezeiasca liturghie a sfântului părintelui nostru Vasilie cel Mare* (p. 131–174); *Învăţătură pentru dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeşteniii* (p. 174 [!]–178 [!]); *Dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeşteniii* (p. 180 [!]–203 [!]); [Îndrumări tipiconale referitoare la liturghia Prejdesfeşteniii] (p. 204 [!]–208 [!]); *Otpusturile praznicilor celor domneşti ce să zic la vecernie, utrăne şi la liturghie* (p. 208 [!]–212 [!]); *Otpusturile peste săptămănă ce să zic la vecernie, la utrăne şi la liturghie* (p. 212 [!]–213 [!]); *Vozglaşeniile în zioa Sfintelor Paşti* (p. 213 [!]–214 [!]); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 215 [!]–216 [!]); *Rugăciunea la blagosloveniia brânzii şi a oaolor, în sfânta şi Marea Duminecă a Paştilor* (p. 216 [!]–217 [!]); *Învăţătură pentru sfărmarea şi păzirea agneţului peste tot anul* (p. 218 [!]–222 [!]); *Cătră cetitoriu* ([1] p.), postfaţă semnată de călugărul blăjean Gherman Peterlaki.

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BCUCJ; BASB; BMSB; BBSB; BVAUGL; BGŞBH; MUAI; BASBC; BASMS; BASBH; BASSJ; OSzK.

Referinţe. BRV, II, nr. 931, p. 212; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, *passim*; Bârlea 1909, p. 132, 166; Veress 1910, p. 52; Moldovan 1913, p. 55; Pascu 1927, p. 15; Lupeanu-Melin 1929, p. 21, 22; Georgescu 1934, p. 7; Pop 1938, p. 14, 56; Naghiu 1944, p. 314; Şandru 1947, p. 151; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1046; Hâncu 1965, p. 42–43; Bodinger 1976, p. 135; Pascu 1976, p. 65; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 41; Alicu 1980, p. 777; Bărnuţiu 1980, p. 28–29; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Socolan 1983, p. 54–56, *passim*; CRV 1985, p. 104–105; Mureşianu 1985, p. 193, *passim*; Ojtozi 1985, p. 69; Mosora, Hanga 1991, p. 92–93; Mălinaş 1993, p. 64–65; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 98–99; Andea 1996, *passim*; Râpă-Buicliu 2000, p. 289; Chindriş 2001, p. 267; Chindriş 2003, p. 719; Chindriş 2007, p. 53; Dudaş 2007, II, p. 146–152; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 29; Mircea 2008, p. 236–237, 248, 262, 263, 289; Oros 2008, p. 31; Nuţiu 2009/A, p. 274; Oros 2010, p. 42; Urs 2011, p. 364–366; Avram, Bogdan 2012, p. 112; Mârza, Bogdan 2013, p. 222–223; Andriescu, Borş 2014, p. 95–97.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 511. Cartea conţine erori de paginaţie.

1776. *Evanghelie*, Blaj, 1776.

Sfânta şi dumnezeiasca | a lui Isus Hristos Evanghelie, | acum | a doao oară tipărită supt | stăpânirea preaînălţatei împără|teasei râmleanilor, | prinţeasei | Ardealului i|proci, i|proci, | Mariei Theresiii, | cu blagosloveniia Exţeleanţiii Sale, prea|luminatului şi preaosfinţitului | domnului domn | G. Grigorie Maier, | vlădicăi Făgăraşului şi al preaî|nălţatei Chesaro-Crăieştii şi Apostoli|ceştii Măriri sfeatnic dinlăuntru | i|proci, iproci, | în tipografiia M. Bunei Vestiri, | în Blaj, | anii de la Hristos 1776, | de Petru Popovici Râmniceanul tipograful.

Gospel [Evanghelie]. *The book contains the four known Gospels, in the following order: John, Matthew, Luke and Mark, together with data concerning the Evangelists` lives and notes about reading the Gospel texts on different occasions. Second Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1776.*

Format. In 4°; [4] f. + 344 p. Tipar negru şi roşu, pe două coloane, cu 39 de rânduri pe coloană. Textul în chenar linear.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga și din dreapta sunt reprezentaţi Sfântul Petru și Sfântul Pavel, iar în colţuri, simbolurile și numele celor patru evangheliști. Compoziție ornamentală realizată prin așezarea în diferite structuri geometrice a unor mici semne tipografice (f. tt. v). Gravuri în text: *Sfântul evanghelist Ioan*, semnată „Sandul tipograf" (f. [4v]); *S. evanghelist Matei*, semnată: „Sandul T." (p. 42); *S. evanghelist Luca* (p. 110); *Sfântul evanghelist Marcu* (p. 194). Frontispicii și viniete. Ornamente grafice și tipografice despărţitoare de capitole și paragrafe. Inițiale ornate cu roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Viiaţa Sfântului Evanghelist Ioann, după cum au scris Sofronie* (f. [2r–v]); *A acestui evanghelist viiață, dintru ale lui Dorothei mucenic și episcopul Tirionului* (f. [2v]); *Înștiinţare pentru cetaniia evangheliilor preste tot anul, de unde să încep și unde să săvârșesc* (f. [3r–4r]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 1–40); *Viiaţa Sfântului Evanghelist Matheiu, de Sofronie* (p. 41); *Luni, în săptămâna dintâi după Rusalii* (p. 43–108); *Viiaţa sfântului evanghelist Lucăi, după cum scrie Sofronie* (p. 109); *Luni, a optasprezeace săptămână după Rusalii* (p. 111–192); *Viiaţa Sfântului Marco evanghelist, de la Sofronie* (p. 193); *A acestuiași evanghelist viiață pre scurt, de la Dorotheiu mucenicul, episcopul Tirionului* (p. 193); *Sâmbătă, în săptămâna cea dintâi a sfântului post* (p. 195–251); *Începutul evangheliilor celor 11 voscreasne* (p. 252–260); *Minologhion întru carele să cuprinde orânduiala evangheliilor pre lună* (p. 261–336); *Evangheliile de obște la zilele sfinţilor carii n-au evanghelii de rând, la Minologhion, adecă la orânduiala lunilor* (p. 336–343); *Cătră cetitoriu*, postfață semnată de călugărul blăjean Gherman Peterlaki (p. 344).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BPRB; BCUCJ; BBSB; BASB; BMSB; BASCJ; BMDV; MLR; BAC; MOC; CMB; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 394, p. 214; Pop 1838, p. 47; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 15; Iorga 1906, *passim*; Iorga 1908, p. 131; Bârlea 1909, *passim*; Veress 1910, p. 52; Moldovan 1913, *passim*; Pascu 1927, p. 15; Lupeanu-Melin 1929, p. 21, 22; Balaur 1934, p. 15; Georgescu 1934, p. 7; Buzilă 1936, p. 466; Meteș 1936, p. CXVII; Pop 1938, *passim*; Roșu 1941, p. 82; Naghiu 1944, p. 314–315; Șandru 1947, p. 149, 152; IBR 1958, p. 363; Brătulescu 1960, p. 301; Teodorescu 1960, p. 343; Cristache-Panait 1969, p. 266, 269–270; Petrik V, p. 64; Bodinger 1976, p. 135; Pascu 1976, p. 66–67; Alicu 1978, p. 406; Cândea 1978, p. 379; Alicu 1979, p. 805; Colta 1979, p. 1061–1062; Mârza 1979, p. 360; Alicu 1980, p. 774–775, 783; Bărnuțiu 1980, p. 29–30; Dreghiciu 1981, p. 492; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Mihu 1981–1982, p. 96; Cândea 1982, p. 384; Cândea 1983, p. 559–588; Socolan 1983, p. 54, *passim*; CRV 1985, p. 106; Mureșianu 1985, p. 126, *passim*; Bărnuțiu 1986–1987, p. 163, 171, 173, 180–182, 183; Teodorescu 1987, p. 56; Dudaș 1990, p. 254–255, 258, 268, 277; Mosora, Hanga 1991, p. 93–94; Dudaș 1992, p. 179, 204; Leu 1993, p. 84, *passim*; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Leu 1996, p. 143–145, 318–319; Basarab 1998, p. 86–87; Florescu 2000, p. 166; Râpă-Buicliu 2000, p. 289; Chindriș 2001, p. 271; Chindriș 2003, p. 717; BRV 2004, p. 87–88; Mitric 2005, p. 146–147; Teodorescu 2006, p. 42; Dudaș 2007, II, p. 152–160; Mircea 2008, p. 237–239, 247, 262, 263, 289; Oros 2008, p. 31; Vesa 2008, p. 47; Cereteu 2009, p. 238; Nuțiu 2009/A, p. 283; Cereteu 2011, p. 95; Urs 2011, p. 367–368; Avram, Bogdan 2012, p. 112; Mârza, Bogdan 2013, p. 244; Andriescu, Borș 2014, p. 97–99.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 242.

1777. *Arhieraticon*, Blaj, 1777.

Arhieraticon | tâlcuit de pre limba elinească pre | limba rumânească, carele cuprinde | în sine toată slujba arhierească, | acum întâiu tipărit, | cu blagosloveniia Exţelenţiii Sale, prea|luminatului şi preaosfinţitului | domn, domnului mitropolit | G. Grigorie Maier, | vlădica Făgăraşului şi a toată | Ţara Ardealului, a Preaînălţatei | Chessaro-Crăieştii Măriri sveatnic din|lăuntru, | în sfânta Mitropolie în Blaj, | anul de la mântuirea lumii | 1777.

Archieratikon [Arhieraticon]. *This Christian writing has a particular content. It includes the ordinances and the prayers used exclusively for those religious services that require the presence of a church hierarch (Bishop, Metropolitan, Patriarch). It was printed at Blaj, Transylvania, in 1777.*

Format. In folio; [1] f. + 44 p. Tipar negru şi roşu, cu textul în chenar de linii, cu câte 39 rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu şi împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga şi din dreapta sunt reprezentaţi Sfântul Petru şi Sfântul Pavel, iar în colţuri, simbolurile şi numele celor patru evanghelişti. Gravură intitulată *Sfântul Vasilie cel Mare*, în chenar din ornamente tipografice, semnată „Petru Papav. T." (f. tt. v). Frontispicii şi viniete. Iniţiale ornate în negru (*passim*). Paginile conţin în partea superioară ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Rănduiala cari să face la hirotoniia ceteţului şi cântăreţului* (p. 1); *Rănduiala care să face la hirotoniia ipodiiaconului* (p. 2–3); *Rănduiala care să face la hirotoniia diiaconului* (p. 4–6); *Rănduiala care să face la hirotoniia preotului* (p. 7–9); *Rănduiala care să face la punerea arhimandritului* (p. 9–11); *Rănduiala hirotoniii episcopului* (p. 12–20); *Slujba sfântului mir* (p. 21–23); *Iară materiia sfântului mir iaste aceasta* (p. 23–24); *Iară rănduiiala mirului* (p. 24); *Rănduiiala care să face la sfinţirea antimiselor* (p. 25–27); *Rănduiiala la sfinţirea bisericii. Seara la vecernie* (p. 28–29); *Rănduiala şi slujba care să face la sfinţirea bisericii* (p. 30–41); *Slujba care să face la sfinţirea discosului şi potiriului nou* (p. 42); *Altă slujbă care să face la sfinţirea discosului şi potiriului celor noao şi neatinse* (p. 43); *Slujba care să face la sfinţirea icoanelor celor noao* (p. 44).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV, II, nr. 399, p. 219; Veress 1910, p. 52; Bălan 1915, p. 232–233; Pascu 1927, p. 15; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Georgescu 1934, p. 5; Naghiu 1944, p. 315; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, p. 37; Dudaş 1979 b, p. 318–319; Râpă-Buicliu 2000, p. 290; Chindriş 2001, p. 272; BRV 2004, p. 53; Chindriş 2007, p. 53; Dudaş 2007, II, p. 165; Mircea 2008, p. 251; Nuţiu 2009, p. 345–347; Nuţiu 2009/A, p. 265–266; Mârza, Bogdan 2013, p. 222.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 399.

1777. *Bucoavnă*, Blaj, 1777.

Bucovnă | pentru deprinderea pruncilor | la cetanie şi la temeiul învă|ţăturii creştineşti iproci, | cu blagosloveniia Exţeleanţiii Sa|le prealuminatului şi prea|osfinţitului domnului | domn | G. Grigorie Maier, vlădicăi Fă|găraşului şi al preaînăl|ţatei Chesaro-Crăieştii şi Apo|stoliceştii Măriri sfeatnic | dinlăuntru iproci, iproci, | tipărită în Blaj, în tipografiia | M. B. Vestiri, fevruarie 16, | anii de la Hristos 1777, | de Petru Popovici Râmniceanul tip.

Spelling Book [Bucoavnă]. *This is a Romanian textbook for beginners, based on minimal religious knowledge about the Eastern Church. Its traditional title is Bucoavnă. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1777.*

Format. In 8°; [24] f. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Frontispicii: două şiruri de semne tipografice (f. [1v], [2r], [9r], [37r]); un şir de semne tipografice (f. [11r], [31v], [35v]). Viniete: compoziţie din semne tipografice în formă de romb (f. [1v]); capitel retezat în partea superioară (f. [24v]). Iniţiale ornate în negru (f. [2r], [11v], [13v]). Iniţială în chenar din semne tipografice ([13r]).

Cuprins. *Rugăciunea Sfântului Maxim înaintea cetaniii* (f. [1v]); *Slovele glavișnoare* (f. [2r]); *Slovele mai mici* (f. [2r]); *Glasnice* (f. [2r]); *Diftonghi* (f. [2r]); *Neglasnicile* (f. [2r–v]); *Glasnică cu neglasnică silavă* (f. [2v–3r]); *Și cealelalte de rând* (f. [3r–v]); *Neglasnice cu diftonghii* (f. [3v]); *Aşijderea și cealelalte toate, pre rând, doao neglasnice cu o glasnică* (f. [3v–4r]); *Doao neglasnice cu diftonghii* (f. [4r–v]); *Întră doao glasnice o neglasnică* (f. [4v–5r]); *Însemnare pentru cum să cade a slovni slovele ce au deasupra titlă* (f. [5v–6r]); *Prosodiile ortografiii* (f. [6r–7v]); *Simvolul credinţii* (f. [7v–8v]); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (f. [8v]); *Cinci porunci ale sfintei besearici* (f. [9r]); *Șapte taini ale sfintei besearici* (f. [9r–v]); *Trei fapte bune ale blagosloviei* (f. [9v]); *Patru fapte bune de obște...* (f. [9v]); *Șapte daruri ale Duhului Sfânt* (f. [9v]); *Doaosprăzeace roduri ale Duhului Sfânt* (f. [10r]); *Opt fericiri* (f. [10r–v]); *Șapte lucruri ale milosteniii care să apropie de trup* (f. [10v]); *Șapte lucruri ale milosteniii care să apropie de suflet* (f. [10v–11r]); *Trei fealiuri de păcate* (f. [11r]); *Șapte păcate a căpeteniii* (f. [11r]); *Șapte faceri de bine* (f. [11r–v]); *Șase păcate împrotiva Duhului Sfânt* (f. [11r]); *Patru păcate care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (f. [11v]); *Cinci simțiri ale trupului* (f. [11v]); *Trei vrăjmași ai omului* (f. [12r]); *Patru lucruri mai de pre urmă ale omului, de carii aducându-și aminte pururea nu va greși* (f. [12r]); *Patru care-s de lipsă a să ști și a să creade* (f. [12r–v]); *Ceale de lipsă a le ști din singură poruncă sânt cinci* (f. [12v]); *Patru lucruri care să cuvin a le face dimineața* (f. [12v–13r]); *Patru lucruri care să cuvin a face când mergi să te culci* (f. [13r–v]); *Faptele bogosloviii cu care fieștecare creștin iaste datoriu a le zice. Fapta credinţii* (f. [13v–14r]); *Fapta nădejdii* (f. [14r]); *Fapta dragostii* (f. [14v]); *Fapta căinţii* (f. [14v–15r]); *Cinci care-s de lipsă spre plinirea ispoveadniii* (f. [15r–v]); *Învăţătură pentru ispovedanie* (f. [15v–16v]); *Învăţătură pentru ispovedanie și sfânta cuminecătură* (f. [16v–17r]); *Ce trebuie să facem înaintea ispovedaniii ca cu îndrăzneală și cu mai mare folos a sufletelor noastre să ne putem ispovedui* (f. [17r–v]); *După ispovedanie ce lipsește a face* (f. [17v–18r]); *Ce lipsește a face când ne cuminecăm* (f. [18r–v]); *Învăţătură pentru tainele besearicii, de obște* (f. [18v–19r]); *Însemnarea pre scurt a sfintelor taine pentru deprinderea mai lesne, adecă ce iaste materiia, forma, slujitoriul, priimitoriul, folosul, rânduiala, înţelesul și gândul bun* (f. [19r]); *A sfântului botez* (f. [19v–20r]); *A sfântului mir* (f. [20r–v]); *A sfintei euharistii* (f. [20v–21r]); *A sfintei pocăianii* (f. [21r–22r]); *A sfintei preoţii* (f. [22v–23r]); *A sfintei căsătorii* (f. [23r–v]); *A sfântului maslu* (f. [24r–v]).

Depozit. BBSB; BMSB; MJSM; OSzK.

Referinţe. BRV, II, nr. 401, p. 219; BRV, IV, nr. 401, p. 256; Iorga 1906, p. 13; Veress 1910, p. 52; Precup 1915, p. 2–3; Ghibu 1916, p. 37–39; Akantisz 1922, p. 79; Pascu 1927, p. 15; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Gáldi 1941, p. 12; Albu 1944, p. 318; Naghiu 1943, p. 600; Naghiu 1944, p. 315; Teodorescu 1960, p. 343; Protopopescu 1966, p. 101–102; Ghibu 1975, p. 51, 53; Pascu 1976, p. 67, 68; Bărnuţiu 1980, p. 30; Chindriș 2003, p. 715; BRV 2004, p. 130; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 52; Mircea 2008, p. 239, 248, 262, 263–264, 284; Andriescu 2013, p. 75–77.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BBSB, cota CVR I 215.

1777. *Catavasier*, Blaj, 1777.

Catavasiiariu, | acum a treia oară tipărit, | cu blagosloveniia Exţelenţiii | Sale, prealuminatului și | preaosfinţitului domn, | domnului mitropolit | G. Grigorie Maier, | vlădica Făgărașului și | a toată Ţara Ardealului, | a Preaînălţatei Chessaro-|Crăieștii Măriri sveatnic | dinlăuntru, | în sfânta Mitropolie, în | Blaj, | anul de la mântuirea lumii | 1777, | de Petru Popovici Râm. tipograful.

The Book of Katavasiae [Catavasier]. *It is one of the fundamental books of religious services in the Eastern Church. It resembles The Hymn Book because it sumarizes the so-called irmoi, that is, the first verses or stanzas of a hymn, systematized in textual sequences of equal tension. Moreover, it can also be used in all circumstances of church practices. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1777.*

Format. In 8°; [3] f. + 463 p. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice florale. Gravură reprezentându-L pe Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, având dedesubt ca *motto* cuvintele: „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăţiia Ta", semnată „Petru P. T." (f. tt. v). Frontispicii și viniete. Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Însemnarea pe scurt celor ce să cuprind întru acest Catavasiiariu* (f. [2r–3v]); *Catavasii la Naștera Domnului nostru Isus Hristos* (p. 1–13); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 14–28); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 28–34); *Catavasii la Blagovești̦enie și la alte praznice ale Preacistii* (p. 34–43); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 43–62); *Întru sfânta și marea luni și marți și miercuri* (p. 62–66); *La prealuminata Înviiare a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 66–83); *La Sfântul Mucenic Gheorghie* (p. 83–86); *La Sfinţii Împărați Constantin și Elena* (p. 86–88); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 89–103); *La Naștera Sfântului Ioann* (p. 103–107); *La Sfinţii Apostoli Petru și Pavel. La vecerniia cea mare* (p. 107–111); *La Preobrajeniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 112–114); *La Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 115–119); *Catavasii la Adormirea Preacistii* (p. 120–128); *La Naștera Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 128–130); *Catavasii la cinstita cruce* (p. 131–138); *Tropariul mucenicilor* (p. 139–140); *La Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 140–144); *La Săborul îngerilor* (p. 144–148); *La Aducerea în besearică a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 148–151); *La Sfântul Nicolae* (p. 151–155); *Rânduiala utreniei* (p. 156–172); *Rânduiala utreniii praznicelor sfinţilor* (p. 172–174); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 175–195); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 195–196); *Priceasnele praznicelor* (p. 196–202); *Stihurile vecerniii ceii mari* (p. 202–207); *De aici să încep cântări veselitoare* (p. 207–215); *Podobiile glasurilor* (p. 215–227); *Polieleul care să cântă la praznicele împărătești și ale sfinţilor* (p. 227–233); *Pentru polieleu* (p. 234–235); *Pripealele* (p. 235–270); *Cântarea lui Moisi* (p. 271–288); *Prevelicul* (p. 288–292); *Rănduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 293–324); *Catavasii la Naștera Domnului nostru Isus Hristos* (p. 325–331); *Catavasii la Botezul Domnului Hristos* (p. 332–338); *Stihirile ce să cântă la sfinţirea apei* (p. 338–340); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 340–343); *La Înviiarea Domnului Hristos tropariu* (p. 343); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 343–355); *Catavasii la Înălţarea Domnului Hristos* (p. 355–358); *Catavasii la Adormirea Preacistii* (p. 359–362); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 362–365); *Tropariu la Zioa Crucii* (p. 365); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 366–370); *Troparele Învierii* (p. 370–379); *Rănduiala sfintei liturghii* (p. 379–396); *Stihurile vecerniii cei mari*

(p. 396–400); *Irmoasele ce să cântă la anaforă și la masă* (p. 400–411); *Adunarea a celor 12 luni de preste an* (p. 412–453); *Învățătură pentru înțălesul Pashaliii* (p. 454–455); *Pashaliia* (p. 456–459); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 460–462); *Însemnarea slovelor care să pun la număr începând de la unu până la o mie* (p. 463).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BASB; BMSB; BJCJ; BCUCJ; BBAI; BGȘBH; CMB. OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 404, p. 220; BRV, IV, nr. 404, p. 92; Veress 1910, p. 52; Akantisz 1922, p. 79; Pascu 1927, p. 15; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Georgescu 1934, p. 6; Naghiu 1944, p. 315; Șandru 1947, p. 152; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, p. 91; Pascu 1976, p. 69; Bica 1980, p. 244; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Mosora, Hanga 1991, p. 95; Mălinaș 1993, p. 66–68; Andea 1996, *passim*; Chindriș 2001, p. 270; Chindriș 2003, p. 716; BRV 2004, p. 161–162; Mitric 2005, p. 151–152; Teodorescu 2006, p. 27; Dudaș 2007, II, p. 165–167; Mircea 2008, p. 239–240, 262, 263, 287; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 238; Nuțiu 2009/A, p. 275–276; Tatay 2010/A, p. 37; Urs 2011, p. 370–371; Mârza, Bogdan 2013, p. 222; Andriescu, Borș 2014, p. 99–101.

Observații. Exemplare de referinţă: BAR, cota CRV 404 și BACJ, cota CRV 1294. Textele capitolelor cuprinse între paginile 325 și 411 sunt în limba greacă, cu litere chirilice, iar titlurile sunt în limba română.

1778. *Ceasoslov*, Blaj, 1778.

Ceasoslov, | acum a cincea oară tipărit, | cu blagosloveniia Exţelenţiii | Sale, prealuminatului și | preaosfinţitului domn, | domnului mitropolit | G. Grigorie Maier, | vlădica Făgărașului și | a toată Ţara Ardealului, | a Preaînălţatei Chessaro-|Crăieștii Măriri sveatnic | dinlăuntru, | în sfânta Mitropolie, în | Blaj, | anul de la mântuirea | lumii 1778, | de Petru Popovici Râm. tipograful.

Breviary [Ceasoslov / Orologhion]. *It is a religious book consisting of ecclesiastic prayers and hymns that are uttered by the Eastern Church at certain times of the day. Fifth Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1778.*

Format. In 8º; [2] f. + 604 p. Tipar negru, cu două tipuri de litere și cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice florale. Gravuri în text reprezentând: Buna Vestire (f. tt. v); *Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc*, având dedesubt ca *motto* cuvintele: „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăţiia Ta", semnată „Petru P. T.". (f. [2v]); Isus Hristos într-un potir, în compoziţie ovală, imagine înconjurată de inscripţia: „Hristos, pâinea cea de viiață purtătoare, darul pre toți credincioșii pururea hrănește", semnată de „Petru P. tipografu" (p. 532); *Icoana Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu*, semnată „Petru P. tip." (p. 562). Frontispicii și viniete. Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Însămnare pentru ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r]); *Polunoștniţa de toate zilele* (p. 1–52); *Polunoștniţa sămbetii* (p. 53–77); *Polunoștniţa duminecii* (p. 77–81); *Începutul utreniii* (p. 81–107); *Cântări Troicinice* (p. 107–144); *Începutul lui pervăi ceas* (p. 145–158); *Începutul lui tretâi ceas* (p. 158–168); *Începutul lui șestâi ceas* (p. 169–183); *Începutul obeadniţii* (p. 184–210); *Începutul lui deveatâi ceas* (p. 211–225); *Începutul vecerniii* (p. 226–252); *Începutul, cu Dumnezeu, a pavecerniţii cei mari* (p. 252–311); *Începutul troparelor și condacelor Triodului* (p. 312–337); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 337–351); *Troparele Învierii* (p. 351–370);

Alte tropare ale morţilor (p. 371–374); *Troparele peste toată săptămâna* (p. 375–383); *Troparele și condacele sfinţilor de obște* (p. 384–403); *Bogorodicinele troparelor* (p. 404–433); *Minologhion, adecă Sinaxariu* (p. 434–531); *Slujba sfintei priceștanii* (p. 533–561); *Rănduiala Paraclisului* (p. 563–590); *Rugăciunile measii* (p. 590–592); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 593–595); *Pashalia* (p. 596–599); *Însemnare cum să cetesc evangheliile voscreasnelor de la Dumineca Tuturor Sfinţilor până la a cincea duminecă din Postul cel Mare* (p. 600–604).

Depozit. BAR; BACJ; BASB; BMSB; BVAUGL; BMDV; BGŞBH; MUAI; CMB; OSzK.

Referinţe. BRV, II, nr. 413, p. 225–226; Veress 1910, p. 53; Akantisz 1922, p. 80; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Pascu 1927, p. 15; Georgescu 1934, p. 8; Naghiu 1944, p. 315; Șandru 1947, p. 152; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1057; Hâncu 1965, p. 43–44; Petrik V, p. 92; Poenaru 1973, p. 216; Lupan, Haţeganu 1974, p. 374; Socolan 1983, p. 55, *passim*; Mălinaș 1993, p. 69–71; Andea 1996, p. 136, *passim*; Basarab 1998, p. 87–88; Chindriș 2003, p. 716; BRV 2004, p. 194–195; Mitric 2005, p. 154; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 167–168; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 26; Mircea 2008, p. 252, 262; Oros 2008, p. 31; Nuţiu 2009/A, p. 269; Urs 2009, p. 388; Urs 2011, p. 373–374; Mârza, Bogdan 2013, p. 222; Andriescu, Borș 2014, p. 103.

Observaţii. Exemplare de referinţă: BACJ, cotele CRV 673 și CRV 1428.

1780. ***Alfavita***, Blaj, [1780].

Alfavit | pentru folosul și procopsala scole|lor celor normalicești a neamului | românesc. | Tipărit cu îngăduința celor mai mari. **[Blaj, 1780. Tipografia din Sf<ânta> Mitropolie].**

Spelling Book [Alfavita]*. Textbook for Romanian primary school children in Transylvania for teaching writing and reading in Romanian, based on teachings which may educated them as citizens respecting Christian faith and morals. Printed in Blaj, Transylvania, in 1780.*

Format. In 8°; 31-[32] p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni, cu maximum 22 de rânduri la pagină, până la pagina 16, iar de la pagina 17, cu maximum 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Înger cu aripile larg deschise și cu mâinile depărtate de corp, ținând în ele flori (f. tt.). Vinietă redând struguri (p. 31). Litere ornate (p. 3, 9, 10, 11, 13). Ornamente tipografice la sfârţit de capitol și la numărul de pagină.

Cuprins. *Literele cele înduplicate și numărul șase* (p. 3); § II. (p. 4–8); § III. (p. 8–9); § IV. (p. 9); § V. (p. 9–13); § VI. *Învăţături deregătorești scurte* (p. 13–16); § VII. *Cuvântări scurte. Pruncul de lucruri cercătoriu* (p. 16–18); *Pruncul cu evlavie* (p. 18–19); *Pruncul stringătoriu* (p. 19–20); § VIII. *Tabella 1. Despre cunoașterea literelor* (p. 21–22); § IX. *Tabella 2. Despre slovnire* (p. 22–24); § X. *Tabella 3. Despre cetire* (p. 25–28); § XI. *Despre cuviosul graiu cu literele ceale illiricești la scrisul sillavelor și a cuvintelor în limba românească sânt de a socoti doao capete care urmează* (p. 28–29); § XII. *Despre accenturile ce sânt de lipsă la ortografie* (p. 29–31); § XIII. *Despre numeri* (p. [32]).

Depozit. OSzK.

Referinţe. Magyarország Bibliographiája 1989, p. 30; Mircea 2008, p. 253.

Observaţii. Exemplar de referinţă**:** OSzK, cota 821916.

1780. *Întrebări și răspunsuri despre unire*, [Blaj, 1780].

Întrebări și răspunsuri | despre sfânta unire din cărţile be|searicii culease.

Questions and Answers about the Union [Întrebări și răspunsuri despre unire]. *The writing is based on dialogues. As far as the religious community is concerned, it seeks clarification of those dogmatic aspects that define the essence of the Uniate Church: the primacy of the Pope of Rome within the Church, the Filioque, the communion with unleavened bread and the existence of the Purgatory. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1780.*

Format. In 8°; [8] f. Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Șir de ornamente tipografice cu rol de frontispiciu. Vinietă înfăţișând un candelabru din elemente florale stilizate. Filele au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Întrebări și răspunsuri despre sfânta unire din cărţile besearicii culease* (f. [1r–2r]); *Puntumul dintâiu. Patriarhul Romei iaste cap și stăpân a toate adeveritele apostolicești biseareci* (f. [2r–v]); *Al doile puntum. Duhul Sfânt purceade de la Tatăl și de la Fiiul sau de la Tatăl prin Fiiul, ca dintr-un izvor* (f. [2v–3r]); *Al treilea puntum. La sfânta liturghie, păinea azimă la rămleani, precum și la noi cea dospită, cu cuvintele Domnului să preface în trupul Domnului Isus Hristos* (f. [3r–4v]); *Al patrulea puntum. Sufletele drepţilor sânt în ceriu, adecă văd faţa lui Dumnezeu, iară a celor cu păcate mari, în muncile de veaci, iară a celor cu păcate mici și carii s-au ispoveduit și n-au plinit canonul, în munci oarecare, trecătoare, care și curăţitoare, rămleneaște Purgatorium să numesc, de unde să pot ajuta cu facerile de bine ale celor vii* (f. [4v–8r]).

Depozit. BACJ.

Referinţe. BRV, II, nr. 431, p. 253; Bunea 1902, p. 358; Albu 1944, p. 320; Naghiu 1944, p. 310, 315; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, 221; Mircea 2008, p. 254; Urs 2011, p. 377.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 345.

1780. *Psaltire*, Blaj, 1780.

Psaltirea | prorocului și împăratului | David, | acum a cincea oară tipărită, | cu blagoslo-veniia Exelenţiii | Sale, prealuminatului și | preaosfinţitului domn, | domnului | G. Grigorie Maier, | vlădica Făgărașului și | a toată Ţara Ardealului, |a preaînălţatei Chesaro-|Crăieștii Mărimi sfeatnic | dinlăuntru, | la sfânta Mitropolie în Blaj, | anii de la mântuirea lumii 1780.

Psalter [Psaltire]. *The fifth edition of the book of Psalms was printed at Blaj, Transylvania, in 1780. It contains more texts related to psalms and to* ***The Psalter****.*

Format. In 8°; [4] f. + 485 p. + [43] p. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice florale. Gravuri: *David proroc* (f. [4v]). Frontispicii: un șir de semne tipografice (f. [1v], p. 274, 449, 452, 453, 455, 461, 464, 466, 467, 470, 472, 473, 474, 476, 478, 479, 481, 482, 483, 484, p. [43]); două șiruri de semne tipografice florale (f. [4r], p. 16, 456, 458, 459); gravură dreptunghiulară cu un medalion central care îl înfă-ţișează pe prorocul David, mărginit de motive florale (p. 1); gravură deptunghiulară realizată dintr-un medalion central care înfăţișează simbolul Duhului Sfânt, mărginit de motive florale (p. 33, 97, 235, 293, 330, 405, p. [42]); gravură dreptunghiulară realizată dintr-un medalion

central care conţine numele MARIA, mărginit de motive florale (p. 56, 77, 122, 145, 164, 184, 207, 255, 314, 353, 369, 390, 407, p. [1]). Viniete: trei cruci realizate din semne tipografice florale (f. [4r], p. 313, 329); două cruci realizate din semne tipografice (p. 406); trei tringhiuri cu vârfurile orientate în jos (p. [41]). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între două semne tipografice florale.

Cuprins. *Învăţătură cum să ceteaşte Psaltirea în sfântul şi Marele Post* (f. [1v–4r]); *Învăţătură cum să ceteaşte Psaltirea preste săptămână* (f. [4r]); *Psaltirea proorocului şi împăratului David* (p. 1–406); *Cântarea lui Moisi* (p. 407–449); *Pentru polieleu* (p. 449–452); *Pripealele* (p. 452–485); *Pashaliia* (p. [1–41]); *Psalmii ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. [42–43]); *Psalmii ce să dau conon celor ce să mărturisesc* (p. 43).

Depozit. BAR; BACJ; BMSB; BBSB; BCUIS; BCUCJ; BGŞBH; BDAS; OSzK.

Referinţe. BRV, II, nr. 440, p. 269; BRV, IV, nr. 440, p. 262; Cipariu 1855/A; Veress 1910, p. 53; Roşu 1925, p. 477; Pascu 1927, p. 15; Filimon 1927–1928, p. 615; Georgescu 1934, p. 9; Albu 1944, p. 319; Naghiu 1944, p. 315; Şandru 1947, p. 141, 152; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, p. 63; Bodinger 1976, p. 151; Pascu 1976, p. 72; Cândea 1978, p. 381; Bărnuţiu 1980, p. 31; Cândea 1982, p. 281; Lupan 1982, p. 509; Socolan 1983, p. 54, *passim*; CRV 1985, p. 121; Mosora, Hanga 1991, p. 98; Mălinaş 1993, p. 73; Radosav 1995, p. 22; Andea 1996, p. 24, 98, 111, 125; Chindriş 2001, p. 268; Chindriş 2003, p. 721; BRV 2004, p. 111–112; Chindriş 2007, p. 53; Dudaş 2007, II, p. 169; Mircea 2008, p. 159, 253, 262; Mircea 2008/A, p. 38; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Nuţiu 2009/A, p. 285; Roman-Negoi 2009, p. 349; Urs 2011, p. 382–383.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 440 şi BACJ, cota CRV 582.

1781. *Minologhion*, Blaj, 1781.

Minologhion | care cuprinde întru sine rânduiala dumnezeieştilor praz|nice şi ale Stăpânei, de Dumnezeu Născătoarei şi | pururea Fecioarei Mariei, şi ale sfinţilor celor numiţi | ce să prăznuiesc preste an, şi ale sfinţilor de obşte, | în fieştecare zi. | Acum întâiu tipărit rumâneaşte, supt stăpânirea | preaînălţatului împărat al romanilor, | Iosif al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al Ardealului | iproci, | cu blagosloveniia Exelenţiei Sale, prealuminatului | domn Gavriil Grigorie Maier, | episcopul Făgăraşului şi al Preaînălţatei Chesaro-|Crăieştii Măriri sfeatnic dinlăuntru, | în Blaj la Mitropolie, | anul de la Naşterea lui Hristos, | 1781.

***Minologhion**. It is also known as **Synaxarion**. This ecclesiastic book includes Saints' biographies and it is read at Saints' feasts. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1781.*

Format. In folio; [1] f. + 1149 p. + 63 p. Tipar negru şi roşu, pe două coloane, în chenar din linii, cu 43 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice florale, încheiat în partea superioară de o gravură care îi înfăţişează, în trei medalioane, pe Isus Hristos, pe apostolii Pavel şi Ioan, medalioane situate într-o compoziţie florală. Partea de jos a chenarului se închide cu o altă gravură, reprezentând trei cruci într-o compoziţie florală. Gravura *Isus în templu la 12 ani* (f. tt. v), având ca *motto* versurile: „Hristos stă în mijloc de jidovi, carii se numiia dascali, / Şi ochii tuturor la Dânsul priviia şi se întreba. / Iară ei pre sine se făcea ucenici a lui Moisi proroc / Şi de învăţăturile lui Hristos îşi bătea joc. / Deci Hristos, dintru a lor scriptură de la prorocul Isaia, / Încă le dovediia pre Sine a fi El Mesiia / Şi spunându-le că să va lăsa casa lor pustie, / Căci (zice):

«Nu ați crezut prorocirilor și Mie.»”. Gravuri în text: *Preacuviosul Simeon Stâlpnicul*, semnată „Petru T.” (p. 1); *Naşterea Născătoarei de Dumnezeu,* semnată „Petru P. tip.” (p. 31); *Înălţarea cinstitei cruci*, semnată „Petru P. T.” și datată „1770” (p. 64); *Sfântul Ioan Evanghelistul*, semnată „Petru P. T.” (p. 95); *Sfântul Dimitrie*, semnată „Petru P. T.” (p. 176 [!]); *Soborul sfinţilor îngeri*, semnată „Petru P. tip. Râm.” și datată „1779” (p. 213 [!]); *Sfântul Ioann Zlatoust* (p. 232 [!], 729 [!], 745 [!]); *Sfântul Grigorie Decapolitu* (p. 267 [!]); *Întrarea în biserică* (p. 282 [!]); *Apostolul Andrei* (p. 308 [!]); *Sfântul Sava* (p. 342 [!]); *Sfântul Nicolae*, semnată „Petru P. T.” (p. 355 [!]); *Sfântul Vasilie cel Mare*, semnată „Petru P. tip.” (p. 553 [!], 745 [!]); *Sveatâi Theodosie* (p. 649 [!]); *Cuviosul Antonie* (p. 672 [!]); *Sveatâi Athanasie, Sveatâi Chiril, patriarşii Alexandriii* (p. 681 [!]); *Cuviosul Evthimie* (p. 696 [!]); *Sveatâi Grigorie Bogoslovu* (p. 716 [!], 745 [!]); *Buna Vestire*, semnată „Petru T.” (p. 833 [!]); *Sfântul Mare Mucenic Gheorghie* (p. 856 [!]); *Sfântul Constantin şi Elena, maica sa* (p. 904 [!]); *Naşterea Sfântului Ioann Botezătoriul* (p. 952 [!]); **СОБОРЪ СѢТЪІХЪ ВѢРХОВНЪІХЪ АПОСТОЛОВЪ** (p. 971 [!], 986 [!]); *Prorocu Ilie* (p. 1023 [!]); alte gravuri, reprezentând: Naşterea lui Isus Hristos, semnată „Petru Popovici Râm. tip.” și datată „1780” (p. 501 [!]); Tăierea Împrejur, intitulată în limba greacă *ἡ περιτομῆ τοῦ Χριστοῦ*, semnată „Petru P. tip. Râm.” (p. 543 [!]); Botezul Domnului (p. 614 [!]); Întâmpinarea Domnului (p. 769 [!]); 40 de mucenici (p. 814 [!]); reprezentând Schimbarea la faţă (p. 1080 [!]); Adormirea Născătoarei de Dumnezeu (p. 1103 [!]); Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul (p. 1125 [!]). Frontispicii: dreptunghi cu Isus Hristos, apostolii Pavel și Ioan în medalioane situate într-o compoziţie florală (p. 1, 329 [!], 542 [!], 762 [!], 812 [!], 852 [!], 885 [!], 925 [!], 994 [!]); flori răsfirate în stânga și în dreapta, ieșind dintr-o vază (p. 119, 157); Sfântul Simeon Stâlpnicul în medalion central, mărginit de motive florale (p. 196 [!]); dreptunghi cu trei cruci, într-o compoziţie florală (p. 1058 [!] și p. 1, numerotarea a II-a). Elemente ornamentale (de tip frontispiciu și șiruri de semne tipografice) despărţitoare de capitole și viniete (*passim*). Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Antologhion, adecă floarea cuvintelor, cu Dumnezeu sfântul, carele cuprinde în sine toată slujba praznicilor dumnezeieşti şi ale sfintei Născătoarei de Dumnezeu şi a altor sfinţi ce să prăznuiesc şi a sfinţilor de obşte. Luna lui septemvrie* (p. 1–118); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui octomvrie* (p. 119–195 [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui noiemvrie* (p. 196 [!]–328 [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui dechemvrie* (p. 329 [!]–541 [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui ianuarie* (p. 542 [!]–761 [!]); *Luna lui fevruarie* (p. 762 [!]–811 [!]); *Luna lui martie* (p. 812 [!]–851 [!]); *Luna lui aprilie* (p. 852 [!]–884 [!]); *Luna lui mai* (p. 885 [!]–924 [!]); *Luna lui iunie* (p. 925 [!]–993 [!]); *Luna lui iulie* (p. 994 [!]–1057 [!]); *Luna lui avgust* (p. 1058 [!]–1149 [!]); numeotarea a II-a: *Începutul, cu Dumnezeu sfântul, al slujbelor de obște ce să cântă la unul sau la mulţi sfinţi, după rânduială. Slujba de obște la un apostol* (p. 1–5,); *Slujba la doi și la mulţi apostoli* (p. 5–8); *Slujba la un proroc* (p. 8–11,); *Slujba la un mucenic* (p. 11–15); *Slujba la doi și la mulţi mucenici* (p. 15–19); *Slujba la un arhiereu* (p. 19–22); *Slujba la doi și la mulţi arhierei* (p. 22–25); *Slujba la un sfinţit mucenic* (p. 25–29); *Slujba la doi și la mulţi sfinţiţi* (p. 29–33); *Slujba la un cuvios* (p. 33–36); *Slujba la doi și la mulţi cuvioși* (p. 36–40); *Slujba la un cuvios mucenic* (p. 40–44); *Slujba la doi și la mulţi cuvioși mucenici* (p. 44–48); *Slujba la muiare muceniţă* (p. 48–55 [!]); *Slujba la doao și la multe muieri muceniţe* (p. 55 [!]–55); *Slujba la o cuviosă muiare* (p. 55–60); *Slujba la doao și la multe cuvioase muieri* (p. 60–63).

Depozit. BACJ; BASB; BBSB; BMSB; BASMS; BCUCJ; BJCJ; BMDV; BNRM; MUAI.

Referinţe. BRV, II, nr. 448, p. 273; BRV, IV, nr. 448, p. 262; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, II, *passim*; Veress 1910, p. 53–54; Pascu 1927, p. 15; Filimon 1927–1928, p. 616; Bran 1935; Pop 1938, p. 18 ș.u.; Roșu 1941, p. 33; Naghiu 1944, p. 316; Șandru 1947, p. 143, 153; Bărbulescu 1960, p. 547–548; Teodorescu 1960, p. 343; Liţiu 1968, p. 463; Petrik V, p. 324; Poenaru 1973,

p. 219–220; Pascu 1976, p. 73–74; Alicu 1978, 402–403, 405, 406–407, 408; Cândea 1978, p. 380; Colta 1978, p. 683–690; Alicu 1979, p. 793; Colta 1979, p. 1064–1065, 1069, 1073; Mârza 1979, p. 345; Alecu 1980, 775–776, 779–780; Bărnuţiu 1980, p. 31–32; Tatai 1980, p. 36; Drăghici 1981, p. 413–414; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Cândea 1982, p. 385–386; Cândea 1983, p. 561; Socolan 1983, p. 54, *passim*; CRV 1985, p. 124; Mureșianu 1985, p. 140, *passim*; Ojtozi 1985, p. 69; Bărnuţiu 1986–1987, p. 163–164; Dudaș 1990, p. 259, 362, 378; Mosora, Hanga 1991, p. 100–101; Dudaș 1992, p. 166, 191, 423; Leu 1993, p. 140–141; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 100–109; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 88–89; Râpă-Buicliu 2000, p. 298–300; Chindriș 2001, p. 273; Teodorescu 2006, p. 64–65; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 172–188; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 31–32; Mircea 2008, p. 256, 262, 290; Oros 2008, p. 31; Vesa 2008, p. 47; Cereteu 2009, p. 238; Cereteu 2011, p. 105; Urs 2011, p. 393–396; Mârza, Bogdan 2013, p. 223; Andriescu, Borș 2014, p. 113–116.

Observații. Exemplare de referinţă: BACJ, cota CRV 165. Cartea conţine erori de paginaţie.

1783. *Octoih*, Blaj, 1783.

Octoih | și | slujbele sfinţilor de obște, | acum a treia oară așezat și tipărit, după rân|duiala Besearecii Răsăritului, | supt | preafericita împărăţie a preanăl|ţatului împărat al romanilor, | marelui prinţ Ardealului | și ceal<e>l<alte>, | domnului domnului | Iosif al doilea, | cu voia celor mai mari, | anii de la Hristos 1783, | în Blaj, | cu tipariul Seminariului.

Hymn Book [Octoih]. *It is a liturgical book of a great importance in the Eastern Church. It includes religious hymns that are sung in eight melodic styles. These styles are repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1783.*

Format. In 4°; [1] f. + 478 p. + 224 p. Tipărit cu negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul într-un chenar împodobit cu motive florale, de uzanță tipografică. Gravuri: *Sfântul Ioan Damaschin*, semnată „Ioanni" și însoţită de legenda: „Organul bogosloviei Damaschin încordează, și noao Sfânta Troiţă bine adeverează" (f. [1v]); reprezentarea Sfintei Treimi la stejarul Mamvri (p. 7, 42, 73, 106, 142, 175, 211, 246, numerotarea I); reprezentarea răstignirii lui Hristos, semnată de „Petru T." (p. 136, numerotarea I). După p. 478, urmează o filă care are pe verso un alt tip de reprezentare a răstignirii lui Hristos. Frontispicii: dreptunghi cu Isus Hristos Învăţător în medalion, mărginit de motive florale (p. 1, numerotarea I și numerotarea a II-a); șiruri de semne tipografice florale cu rol de frontispicii, dar și ca elemente decorative despărţitoare de capitole (*passim*); dreptunghi cu globul pământesc în centru, mărginit de motive florale (p. 192, numerotarea a II-a); Viniete: capitel retezat în partea superioară (p. 37, 387, numerotarea I); compoziţii din semne tipografice florale (p. 170, 206, 241, 334, 360, numerotarea I); cap de înger într-o compoziţie florală (p. 278); vază cu flori (p. 478); reprezentarea Bunei Vestiri, semnată „J. E." (p. 191, numerotarea a II-a); împletitură stilizată (p. 224, numerotarea a II-a). Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Începaperea, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile Învierii. Glas 1* (p. 1–5); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 5–13); *Duminecă, la utrene* (p. 13–35); *La liturghie* (p. 35–37); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am. Stihirile Învierii. Glas 2* (p. 38–41); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă*

(p. 42–49); *Duminecă, la utrăne* (p. 49–67); *La liturghie* (p. 68); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile Învierii. Glas 3* (p. 69–72); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 72–80); *Duminecă, la utrene* (p. 80–98); *La liturghie* (p. 99–100); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile Învierii. Glas 4* (p. 101 –105); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 105–113); *Duminecă, la utrene* (p. 113–134); *La liturghie* (p. 134–136); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile Învierii. Glas 5* (p. 137–141); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 141–148); *Duminecă, la utrene* (p. 148–169); *La liturghie* (p. 169–170); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile Învierii. Glas 6* (p. 171–174); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 175–182); *Duminecă, la utrene* (p. 182–205); *La liturghie* (p. 205–206); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile Învierii. Glas 7* (p. 207–210); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 210–218); *Duminecă, la utrene* (p. 218–240); *La liturghie* (p. 240–241); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile Învierii. Glas 8* (p. 242–245); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 245–254); *Duminecă, la utrene* (p. 254–276); *La liturghie* (p. 277–278); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (p. 279–282); *Luni dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna de pocăinţă. Glas 1* (p. 283–302); *La liturghie* (p. 303–306); *Luni seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihire de pocăinţă. Glas 2* (p. 307–310); *Marţi dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna de pocăinţă. Glas 2* (p. 311–331); *La liturghie* (p. 332–334); *Marţi seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine* (p. 335–338); *Miercuri dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 3* (p. 338–357); *La liturghie* (p. 357–360); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihurile apostolilor. Glas 4* (p. 361–364); *Joi dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna apostolilor. Glas 4* (p. 365–384); *La liturghie* (p. 384–387); *Joi seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile crucii. Glas 5* (p. 388–393); *Vineri dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 5* (p. 393–410); *La liturghie* (p. 410–412); *Vineri seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine. Stihirile mucenicilor. Glas 8* (p. 413–416); *Sămbătă dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna mucenicilor. Glas 8* (p. 416–436); *La liturghie* (p. 437–442); *Troicinicile ale lui Grigorie Sinaitul, care să cântă după Canonul Troicinic în toate duminecile* (p. 442); *Cântări Troicinice* (p. 443–450); *Troparele voscreasnelor, ce să cântă în toate duminecile peste tot anul* (p. 451–452); *Începutul sveatilnelor, a voscreasnelor şi stihirile samoglasnice ale celor unsprăzeace evanghelii de dimineaţa ale Învierii; şi sânt stihirile făcute de Leon Împărat, iar sveatilnele, de fiul său, Constantin împărat* (p. 452–478). Numerotarea a II-a: *Începutul, cu Dumnezeu sfântul, al slujbelor de obşte ce să cântă la unul şi la mulţi sfinţi, după rânduială. Slujba de obşte la un apostol* (p. 1–11); *Slujba la doi şi la mulţi apostoli* (p. 11–21); *Slujba la un proroc* (p. 21–24 [!]); *Slujba la un mucenic* (p. 24 [!]–43); *Slujba la mulţi mucenici* (p. 43–52); *Slujba la un arhiereu* (p. 53–64); *Slujba la doi şi la mulţi arhierei* (p. 64–72); *Slujba la un sfinţit mucenic* (p. 72–80); *Slujba la doi şi la mulţi sfinţiţi mucenici* (p. 80–91); *Slujba la un cuvios* (p. 91–100); *Slujba la doi şi la mulţi cuvioşi* (p. 100–111); *Slujba la un cuvios mucenic* (p. 111–122); *Slujba la doi şi la mulţi cuvioşi mucenici* (p. 122–131); *Slujba la muiare muceniţă* (p. 131–141); *Slujba la doao şi la multe muieri muceniţe* (p. 141–150); *Slujba la cuvioasă muiare* (p. 150–162); *Slujba la doao şi la multe cuvioase muieri* (p. 162–172); *Bogorodicinele troparelor sfinţilor ce să cântă peste tot anul la vercenie şi la utrene* (p. 172–191); *Sinaxariul a celor 12 luni cu mâna anului şi slujbele sfinţilor, precum s-au obicinuit şi într-alte Mineaie de obşte a să pune* (p. 192–224).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BCUB; BMSB; BASBC; BVAUGL; MLR; CMB.

Referinţe. BRV, IV, nr. 179, p. 96; Iarcu 1873, p. 16; Filimon 1927–1928, p. 617; Bran 1935, p. 3; Şandru 1947, p. 141; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 47–49; Petrik V, p. 358; Cartea B. 1972, p. 89; Bodinger 1976, p. 159; Mârza 1979, p. 354; Bărnuţiu 1980, p. 33; Cândea 1983, p. 562; Socolan 1983, p. 58, *passim*; CRV 1985, p. 127; Mureşianu 1985, p. 287; Bărnuţiu 1986–1987, p. 171; Mosora, Hanga 1991, p. 103; Radosav 1995, p. 55, 82; Andea

1996, *passim*; Râpă-Buicliu 2000, p. 302–303; Mitric 2005, p. 172; Teodorescu 2006, p. 77; Dudaș 2007, II, p. 194–197; Mircea 2008, p. 270; Cereteu 2009, p. 238; Nuțiu 2009/A, p. 275; Cereteu 2011, p. 110–111; Urs 2011, p. 403–404.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 464/A. Cartea conține erori de paginație.

1783. Gheorghe Șincai, ***ABC sau Alfavit***, Blaj, 1783.

ABC | sáu | Alphávit | pentru folosul și procopsála | scoálelor celor normalesci a | nemului | romanesc. | ABC | oder | Namenbüchlein | zum Gebrauche | der | Walachischen National Schulen.| Blasendorf. | Gedruckt mit den Buchstaben des Seminarii | 1783.

*Gheorghe Șincai, **Spelling Book [ABC sau Alphavit].** It was an official textbook of the type of a bilingual Romanian-German spelling book. It was commissioned by the Vienna imperial authority for Romanian schools of all denominations in the Habsburg Empire. The illustrative texts were published in both Romanian and German, on two mirrored pages. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1783.*

Format. In 8°; 95[–96] p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu rol de vinietă, reprezentând o vază cu flori (p. [96]). Colontitlurile se află între semne tipografice florale.

Cuprins. § I. *Die Buchstaben des lateinischen walachischen und deutschen Alphabets nach der gewöhnlichen Ordnung / Litterele cele lateinesci cu qvare au trait romanii mai de demult* (p. 2–3); *Dyphtongii cei lateinesci cu qvarii au trait romanii mai de demult* (p. 2–3); *Literele ceale illiricești, cu care trăiesc românii acuma* (p. 2–3); *Literele illyricești, ceale înduplicate, și numerul șease* (p. 2–3); *Diftongii illiricești, cei proprii* (p. 2–3); *Diftongii illiricești, cei neproprii* (p. 2–3); *Grosse und kleine deutsche Buchstaben* (p. 2–3); §. II. 1. [*Ba be bi bo bu by ba-be-bi ba be-bea bei ...*] (p. 4–6); §. III. 1. [*Bi-as di-ac Ca-in fi-ul ...*] (p. 6–7); § IV. *Di-a-cul, di-a-vol lu-a-re* (p. 7); § II. [*Ba be bi-bi bo bu bu bâ bă bea biu bei ...*] (p. 7–12); § III. 1. [*Bi-as di-ac ca-in fi-iul ...*] (p. 12–13); § IV. 1. [*Di-a-cul di-a-vol lu-a-re ...*] (p. 13–14); § II. 1. [*Ba be-ba-bo bi-bie-bu-bn bo bu bau bai-bei-beu-ben-bai-bau-ban ...*] (p. 14–19); § III. 1. [*Au-en No-e Theu-er Gey-er ...*] (p. 19); § IV. 1. [*Ehr-bar-keit mehr-ma-lig zwey-fa-che ...*] (p. 19–20); § V. [*In Namen Gott des Vaters, und des Sohnes, und des hei-li-gen Gei-stes A-men. ... / In nu-me-le Ta-ta-lui si a Fi-iu-lui si a Săn-tu-lui Duch. Amin. ...*] (p. 20–27); *Kurze Sittenlehren / Învățături deregătorești scurte* (p. 27–32); § VII. *Kleine Erzaehlungen / Cuvântări scurte* (p. 32–36); *Das fromme Kind / Pruncul cu evlavia* (p. 36–40); *Das Haushalterische Kind / Pruncul strângătoriu* (p. 40–45); § VIII. I. *Tabelle. Bon srfenntnis der Buchstaben* / § VIII. *Tabela 1. Despre cunoașterea literelor* (p. 46–58); § IX. II. *Tabelle. Von Erkenntniß der Buchstaben* / § IX. *Tabella 2. Despre slovnire* (p. 58–67); § X. III. *Tabelle. Von dem Lesen / Tabella 3. Despre cetire* (p. 66–78); § XI. [Es kommen in Büchern ve<r>schiedene Abkürzungen oder Abbreviaturen vor, welche man muß verstehen lernen] / § XI. [*Se află în cărți multe fealiuri de scurtări sau abreviaturi care trăbuie să învățăm a le înțeleage ...*] (p. 78–80); § XII. *Von den illyrischen Buchstaben überhaupt* / § XII. *Despre litterele cele illyricesci de obsce* (p. 80–83); § XIII. *Von den illyrischen Buchstaben insbesondere und zwar* / § XIII. *Despre litterele illyricesci de osebi* (p. 83–90); § XIV. *Despre accenturile ce sint de lipsa la orthographia* (p. 90–91); § XIV. *Despre literele ceale lătinești* (p. 92–93); § XVI. Von den Zahlen / *Despre numeri* (p. 94–95); *Finis coronam opus* (p. [96]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BVAUGL.

Referințe. BRV, II, nr. 457, p. 279; BRV, IV, nr. 457, p. 263; Șincai 1803, p. 122; Papiu Ilarian 1869, p. 122; Philippide 1888, p. 152, 181; Veress 1910, p. 54; Ghibu 1916, p. 51–54, 75; Pascu 1927, p. 17, 146, 171 Minea 1929–1931, p. 383; Gáldi 1941, p. 12; Albu 1944, p. 263, 320; Naghiu 1944, p. 316; Școala 1959, p. 296; Teodorescu 1960, p. 344; Munteanu 1962, p. 137; Hâncu 1965, p. 47; Protopopescu 1966, p. 112; Petrik V, p. 427; Nicolescu 1971, p. 186; Pervain 1971, p. 82; Ghișe, Teodor 1972, p. 132, 223; Ghibu 1975, p. 92; Chindriș 1980, p. 194, 205; Mosora, Hanga 1991, p. 103; Râpă-Buicliu 2000, p. 302; Mircea 2008, p. 270.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 457.

1783. Gheorghe Șincai, ***Catehismul cel mare***, Blaj, 1783.

Catehismul | cel mare | cu întrebări și răspunsuri, | alcătuit și întocmit pentru folosul și proco|psala tuturor școalelor normălești a neamului | românesc | de | Gheorghie Gavriil Șincai, | directorul și catehetul școalei | cei normălești din Blaj și ceal<e>l<alte>. | În Blaj, | cu tipariul Seminariului, | 1783.

*Gheorghe Șincai, **The Great Catechism [Catehismul cel mare].** It is a famous authored textbook that has a catechetical form (based on dialogues). It covers religious knowledge for pupils in the Uniate schools from Transylvania. Moreover, it has a philologic importance for the Romanian language. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1783.*

Format. In 8°; [4] f. + 180 p. + [1] f. Tipar negru, realizat cu litere de două dimensiuni, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, o împletitură stilizată. Frontispicii și viniete. Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Aprobație,* semnată de Stefan Sabo și Ioann Halmaghi (f. tt. v); *Cuvânt-înainte* (f. [2r–v]); *Indexul lucrurilor care se află în Catehismul cel mare* (f. [3r–4v]); *Îndreptare către Catehism* (p. 1–2); Cap 1. *Despre credință.* Partea 1. *Ce ar fi credința cea pravoslavnică* (p. 2–9); Partea 2. *Despre doaosprezeace închieturi ale credinței* (p. 9); *Despre Dumnezeu* (p. 10–14); *Despre plăsmuire* (p. 14–16); § 2. *Despre a doaoa închietură a credinței* (p. 16–18); § 3. *Despre a treia închietură a credinței* (p. 18–23); § 4. *Despre a patra închietură a credinței* (p. 23–25); § 5. *Despre a cincea închietură a credinței* (p. 25–28); § 6. *Despre a șeasa închietură a credinței* (p. 28–29); § 7. *Despre a șeaptea închietură a credinței* (p. 29–30); § 8. *Despre a opta închietură a credinței* (p. 30–31); § 9. *Despre a noaoa închietură a credinței* (p. 31); *Despre besearică* (p. 31–34); *Despre împărtășirea sfinților* (p. 34–37); § 10. *Despre a zeacea închietură a credinței* (p. 37); § 11. *Despre a unsprezeacea închietură a credinței* (p. 38); § 12. *Despre a doaoasprezeace închietură a credinței* (p. 38–39); Cap 2. *Despre nădeajde.* Partea 1. *Ce ar fi nădeajdea creștinească* (p. 40–41); Partea 2. *Despre rugăciune.* § 1. *Despre rugăciune de obște* (p. 41–43); § 2. *Despre rugăciunea Domnului deosebi* (p. 43–44); *Despre proem* (p. 44–45); *Despre ceale mai dintâiu trei cereri ale rugăciunei Domnului* (p. 45–51); § 3. *Despre închinăciunea îngerească* (p. 51–53); Cap 3. *Despre dragoste.* Partea 1. *Ce ar fi dragostea* (p. 54–56); Partea 2. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu de obște* (p. 57–60); Partea 3. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu deosebi.* § 1. *Despre ceale dintâiu trei porunci care cuprind deregătoriile către Dumnezeu* (p. 61–66); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă șeapte porunci care cuprind dereghitoriile către cei de-aproape* (p. 66–73); Partea 4. *Despre poruncile besearicei de obște* (p. 73–75); Partea 5. *Despre poruncile besearicești deosebi.* § 1. *Despre ceale*

dintâiu porunci ale besearicei (p. 75–78); 1. *Despre sfânta liturghie. Ce ar fi sfânta liturghie și ce s-ar face într-însa* (p. 79–83); *Cum trăbuie se se asculte sfânta liturghie* (p. 83–87); 2. *Despre cealelalte slujbe dumnezeiești* (p. 87–88); 3. *Despre învățăturile ceale dumnezeiești* (p. 88–90); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă trei porunci ale besearicei* (p. 90–93); Cap 4. *Despre sfintele taine sau misterii. Partea 1. Despre sfintele taine de obște* (p. 93–96); Partea 2. *Despre sfintele taine deosebi.* § 1. *Despre taina botezului* (p. 97–103); § 2. *Despre taina sfântului mir* (p. 103–104); § 3. *Despre cea mai sfântă taină, a evharistiei* (p. 104–114); *Despre aceaea ce trebuie se facem după ce am cuminecat* (p. 114–115); § 4. *Despre misteriul pocăinței sau al deslegărei. Despre ceale ce trăbuie să știm mai întâiu despre taina aceasta* (p. 115–117); *Despre cercarea cunoștinței* (p. 117–120); *Despre căire și frângerea inimei* (p. 120–126); *Despre tarea făgăduință* (p. 126–127); *Despre mărturisirea păcatelor* (p. 128–136); *Despre facerea destul pentru păcate* (p. 136–141); § 5. *Despre taina ungerei de pre urmă* (p. 141–144); § 6. *Despre taina hirotoniei sau a preoției* (p. 144–146); § 7. *Despre taina cununiei sau a căsătoriei* (p. 146–149); Cap 5. *Despre îndreptarea creștinească* (p. 150–151); § 1. *Despre păcatul strămoșesc* (p. 151); § 2. *Despre păcatele aleagerei și despre fealiul lor* (p. 151–154); *Despre ceale șeapte păcate ale căpeteniei* (p. 154–157); *Despre ceale șease păcate împotriva Duhului Sfânt* (p. 157–158); *Despre ceale patru păcate care strigă resplătire în ceriu* (p. 158–159); *Despre ceale noao păcate streine* (p. 159–160); *A doaoa parte a îndreptării creștinești: fă bine* (p. 160–161); § 1. *Despre vârtuțile theologhicești* (p. 161–166); § 2. *Despre vârtuțile deregătorești* (p. 166–168); § 3. *Despre ceale ce se mai țin de îndreptarea creștinească* (p. 169); § 4. *Despre ceale opt fericiri* (p. 169–171); *Despre faptele ceale bune și despre vrednicia lor. Despre faptele ceale bune de obște* (p. 171–172); *Despre faptele ceale bune deosebi* (p. 172–174); *Adaogere. Despre ceale patru lucruri mai de pre urmă* (p. 174–175); *Despre moarte* (p. 175); *Despre judecată* (p. 175–178); *Despre iad* (p. 178–179); *Despre împărăția ceriurilor* (p. 179–180); [Erată] (f. [1r–v]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BMSB; BBAI; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 462, p. 281–282; BRV, IV, nr. 462, p. 263; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Philippide 1888, p. 148, 181; Iorga 1906, p. 13–14; Veress 1910, p. 55; Akantisz 1922, p. 83; Pascu 1927, *passim*; Georgescu 1934, p. 11; Naghiu 1943, p. 600; Albu 1944, p. 263–268; Școala 1959, p. 296; Teodorescu 1960, p. 344; Munteanu 1962, p. 136–137, 137–139, 210–211; Protopopescu 1966, p. 129; Școala 1970, I, 74–82; Petrik V, p. 467; Nicolescu 1971, p. 186, 193–194; Pervain 1971, p. 82; BALRL 1972, p. 13–14; Ghișe, Teodor 1972, p. 221; Popovici 1972, p. 218, 251–252; Dudaș 1979 b, p. 399; Bica 1980, p. 245; Furdui 1980, p. 134, 143, 145, 161; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Socolan 1983, p. 55; Mosora, Hanga 1991, p. 103–104; Chindriș 2007, p. 21; Dudaș 2007, II, p. 197; Mircea 2008, p. 271, 287–288; Urs 2011, p. 404–407; Urs 2012, p. 123.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 209.

1783. Gheorghe Șincai, ***Prima principia Latinae grammatices***, Blaj, 1783.

Prima | principia | Latinae | grammatices | quae | ad usum | scholarum | Valachico | nationalium | propter majorem incipientium puerorum facilita|tem adjecta Valachica lingva in hunc ordinem | redegit, ac typis edi curavit | Georgius Gabriel Sinkai de Eadem | AA. LL. Philosophiae & SS. theologiae doctor | ac primariae scholae nationalis Balasfalvensis | director, & catecheta. | Balasfalvae. | Typis Seminarii Dioecesani. MDCCLXXXIII.

Gheorghe Șincai, ***Prima principia Latinae grammatices.*** *It was the first Latin textbook meant for Romanian pupils in Transylvanian schools of Uniate confession. The author, Gheorghe Șincai, is a celebrity of the Romanian Enlightenment. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1783.*

Format. In 8°; 184 p. Tipar negru, cu textul pe una și două coloane, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un mic ornament grafic de compoziție tipografică. Frontispiciu din frunze și flori puternic încovoiate și viniete. Paginile au la mijloc, sus, mici ornamente grafice de compoziție tipografică.

Cuprins. Caput I. *Introductio in grammaticam Latinam* / Cap I. *Îndreptáre catra grámmáteicá lateinésca*; § 1. *De natura, & partibus Latinae grammatices* / § 1. *Despre firea, si partile grám̃áteicei Lateinesci* (p. 3–4); § 2. *De orthoepia* / § 2. *Despre orthoepia* (p. 4–7); § 3. *De prosodia* / § 3. *Despre prosodia* (p. 7); § 4. *De orthographia* / § 4. *Despre orthográphia* (p. 7–9); Caput II. *De etymologia* / Cap II. *Despre etimologia* (p. 9–14); § 2. *De declinationibus substantivorum. Tabula formationum seu omnes terminationes casuum in quinque declinationibus* (p. 15); *Prima declinatio nominum substantivorum* (p. 16–17); *Secunda declinatio* (p. 17–19); *Templum generis neutrius* (p. 19–20); *Tertia declinatio* (p. 20–22); *Tempus nomen tertiae declinationis* (p. 22–24); *Qvarta declinatio* (p. 24–25); *Genu nomen qvartae* (p. 25–26); *Qvinta declinatio* (p. 26–27); § 3. *De declinationibus adjectivorum* (p. 27–30); *De adjectivis tertiae declinationis* (p. 30–34); § 4. *De declinationibus nominum anomalorum* (p. 34–36); § 5. *De pronominibus* (p. 36–37); *De declinatione pronominum primitivorum substantivorum* (p. 37–39); *De declinatione pronominum primitivorum adjectivorum* (p. 39–43); *De declinatione pronominum derivativorum* (p. 43–46); *De declinatione pronominum relativi, & interrogativi* (p. 46–49); § 6. *De comparatione nominum adjectivorum* (p. 50); *De formatione graduum comparationum* (p. 50–54); *De comparatione adjectivorum anomalorum* (p. 54–55); *Comparationes praepositionum adverbialiter sumptarum* (p. 55–57); § 7. *De verborum conjugatione* (p. 57–61); *De verbo substantivo sum* (p. 61–67); *De formationibus temporum conjugationum regularium* (p. 67–71); *De formationibus temporum verbi passivi* (p. 71–72); *Prima conjugatio verbi activi* (p. 73–81); *Laudor verbum passivum* (p. 81–90); *Secunda conjugatio verbi activi* (p. 90–96); *Videor verbum passivum* (p. 96–104); *Tertia conjugatio verbi activi* (p. 104–111); *Colligor verbum passivum* (p. 111–119); *Qvatra conjugatio verbi activi* (p. 119–126); *Polior verbum passivum* (p. 127–134); *Conjugatio verbi deponentis* (p. 134–144); *De conjugatione verborum impersonalium* (p. 144); *Paradigma verbi impersonalis activi* (p. 145–147); *Paradigma verbi impersonalis passivi* (p. 147–149); *De conjugatione verborum anomalorum* (p. 149–172); *De verbi defectivis* (p. 173–177); Caput III. *De syntaxi, sive doctrina construendi vocabula, & sententias* / Cap III. *Despre syntáx sáu învatiaturá de á împreuná cuvinte, si sententii* (p. 177–184).

Depozit. BAR; BACJ; BASB; BCUCJ; BIGB; MTAK; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 463, p. 282; Șincai 1803, p. 122; Cipariu 1866, p. 16; Iarcu 1873, p. 16; Philippide 1888, p. 56, 152, 180; Petrik III, p. 389; Veress 1910, p. 55; Akantisz 1922, p. 80; Expoziția 1926, p. 17; Bianu 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 17, 26, 146–147, 171; Iorga 1928, p. 124; Veress 1931, p. 27; Gáldi 1941, p. 3; Albu 1944, p. 261–262, 321; Naghiu 1944, p. 320; Teodorescu 1960, p. 344; Munteanu 1962, p. 137; 216; Tomuș 1965, p. 245; Protopopescu 1966, p. 136; Nicolescu 1971, p. 186; Pervain 1971, p. 82; Ghișe, Teodor 1972, p. 132, 223; Popovici 1972, p. 218; Lungu 1978, p. 252; Chindriș 1980, p. 205; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Mosora, Hanga 1991, p. 104; Buciumeanu 1996, p. 228; Chindriș 2003, p. 722; Dudaș 2007, II, p. 197; Mircea 2008, p. 272, 291; Urs 2011, p. 407; Avram, Bogdan 2012, p. 112–113; Andriescu, Borș 2014, p. 121–122.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 380.

1784. Ioan Bob, ***Cuvânt în ziua instalaţiei***, Blaj, 1784.

Cuvânt | carele Măriia Sa, prealuminatul și preaosfinţitul | domn Ioan Bob, vlădicul Făgărașului | și a toată Ţara Ardealului și părţilor ei împreunate, l-au avut în zioa | instellaţiei, adecă când s-au înălţat și s-au așezat în scaunul său cel | arhieresc, prin domnii comisareși de Împărătescul Gubernium rânduiţi, întru adu|narea clerului, în anul Domnului 1784, iunie, zile 30.

Ioan Bob, ***Word on the Day of Installation [Cuvânt în ziua instalaţiei].*** *It was Eastern Catholic Bishop Ioan Bob`s speech at Blaj, on the occasion of his installation as Bishop on June 30th 1784. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1784.*

Format. In folio; [4] f. Tipar negru, cu 44 de rânduri la pagină. La sfârșit, specificația: „Tipăritu-s-au în Blaj, cu tipariul Seminariului".

Ornamentaţie. Șir de ornamente tipografice florale cu rol de frontispiciu și viniete. Prima literă a textului, *T*, este ornată în negru. Paginile au în partea de sus ornamente tipografice florale.

Depozit. BACJ.

Referinţe. BRV, II, nr. 467, p. 286; Veress 1910, p. 56; Pascu 1927, p. 17, 70, 82; Pop 1838, p. 48; Georgescu 1934, p. 19; Naghiu 1944, p. 316; Teodorescu 1960, p. 344; Petrik V, p. 69; Dudaș 2007, II, p. 199; Urs 2011, p. 408.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 164. Cartea nu are foaie de titlu, titlul indicat aici este acela de intrare în materie.

1784. ***Evhologhion***, Blaj, 1784.

Evhologhion, | adecă | Molitvenic, | care cuprinde în sine rânduiala | Besearecii Răsăritului, ce să | cuvine preoţilor a sluji la | toată treaba norodului. | Supt | preafericita împărăţie a prenălţatului | împărat al romanilor, marele prinţip | Ardealului și ceal<e>l<alte>, | Iosif al doile, | cu voia celor mai mari, | tipărit acum a doa oară într-ace|sta chip în Blaj, la anii de la Hristos | 1784, cu tipariul Seminarului.

Euchologion [Evhologhion]. *Also called* ***Molitvelnic****, this is the most complete prayer book of the Eastern Church, comprising texts used at all occasions in the life of the Christian community. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1784.*

Format. In 4o; [4] f. + 607 p. + [5] p. Tipar negru și roșu, cu două tipuri de caractere și cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o cunună, situată pe o consolă, ce redă tainele Bisericii Răsăritului, care sunt înscrise pe panglicile ce înfășoară spiralat cununa. Stema mare a Imperiului Habsburgic, așezată sub titlul: *Stihuri politicești asupra stemei împărătești*, însoțită de următoarele versuri: „Gripsorul cu doao capete înălțat, / Schiptrul, mărul cu spata împreunat / Semnul puterii împărătești arată, / Carea lui Iosif este încredințată, / Lui Iosif cel mare, de neamuri iubit, / Soare de scutință noao răsărit. / Domnul cu pace mulți ani să-l trăiască / Și, prin el, pre

noi să ne fericească." (f. tt. v). Gravuri în text reprezentând: răstignirea lui Hristos, semnată „J. E."; scena propriu-zisă a răstignirii este înconjurată de 16 compoziţii grafice cu simbolistică religioasă și laică (f. [1v]); închinarea păstorilor (p. 4); taina botezului (p. 24); taina spovedaniei (p. 54); taina cununiei (p. 67); taina maslului (p. 95); taina euharistiei, semnată „Petru P. T." (p. 144); botezul Domnului, semnată „J. E." (p. 169); înmormântarea creștinească (p. 249); *Izvorul cel de viiață dătător*, semnată „Petru P. T." (p. 586). Frontispicii și viniete. Iniţiale ornate în negru. Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [3r–4v]); *Evhologhion, adecă Molitvenic care cuprinde în sine rânduiala Besearecii Răsăritului ce să cuvine preoților a sluji la toată treaba norodului. Rânduiala în zioa dintâiu, după ce naște muiarea pruncul* (p. 1–9); *Rugăciunea la însemnarea pruncului* (p. 10–12); *Rugăciunea la facerea oglașenicului (adecă la cel chemat spre botez)* (p. 12–23); *Rănduiala sfăntului botez* (p. 25–43); *Rănduiala sfăntului botez pe scurt* (p. 44–46); *Rugăciunea când lapădă muiarea, adecă când stărpește de-și lapădă pruncul* (p. 46–48); *Rugăciunea ce să ceteaște după patruzeci de zile muierii ce au născut* (p. 48–54); *Rănduiala ispovedaniei, adecă a mărturisirii păcatelor* (p. 54–60); *Rănduiala ce să face la logodnă* (p. 61–67); *Rănduiala cununiei* (p. 67–83); *Rănduiala la a doao nuntă* (p. 84–94); *Rănduiala sfăntului maslu* (p. 95–143); *Rănduiala când să va întâmpla cu grabă a cumineca pre cel bolnav* (p. 143–150); *Rănduiala cea mică la sfinţirea apei* (p. 150–166); *Rănduiala pentru sfinţirea apei* (p. 167–168); *Rănduiala cea mare a sfinţirii apei la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 169–187); *Rănduiala la facerea rasoforului* (p. 188–189); *Rănduiala chipului celui mic, adecă a mantiei* (p. 190–205); *Rănduiala marelui și îngerescului chip* (p. 206–237); *Rănduiala la ieșirea sufletului* (p. 238–248); *Rănduiala îngropării mireanilor* (p. 249–288); *Rănduiala astrucării pruncilor celor mici* (p. 289–301); *Rănduiala îngropării preoților și diaconilor mireani* (p. 302–352); *Rănduiala îngropării călugărilor* (p. 353–372); *Arătare cum să face prohodul la Sfintele Paști și preste toată Săptămâna cea Luminată* (p. 373–386); *Învățătură cum să cade a să cânta parastasul* (p. 386–392); *Rănduiala în Dumineca Pogorării Duhului Sfănt* (p. 393–416); *Rănduiala de rugăciune ce să cântă în vreame de neploare* (p. 417–445); *Rugăciune la toată litia* (p. 446–449); *Rănduiala ce să cântă la vreame fără senin* (p. 449–466); *Rugăciune la primejdie de trăsnet și de fulger* (p. 466–467); *Rănduiala ceii de rugăciune* (p. 468–502); *Rănduială cu rugăciune pentru cei ce să turbură de duhuri necurate și să bântuiesc* (p. 503–514); *Rugăciunile, adecă blestemele Marelui Vasilie cătră cei ce pătimesc de la diavoli și la toată neputința* (p. 514–528); *Rugăciunile pentru casă ce să supără de duhuri reale* (p. 528–530); *Rănduiala preotului carele să ispiteaște în vis* (p. 530–538); *Rănduiala carea să face de să va întâmpla să cază ori fieștece spurcat în fântâna cu apa* (p. 538–540); *Rănduiala carea să face de să va întâmpla să cază ceva spurcat sau necurat de curând în vasul cu vinul sau cu untul de lemn, sau miiare, sau cu altceva* (p. 540–541); *Rugăciunea la temeliia casei* (p. 542); *Rugăciunea la vasul cel spurcat* (p. 542–543); *Rugăciunea pentru grăul carele să spurcă sau făina, sau alt fealiu* (p. 543–544); *Rugăciunea când va să între cineva în casă noao* (p. 544); *Rănduiala carea să face la temelia besearecii* (p. 545–546); *Rugăciunea la deschiderea besearecii spurcate de păgâni, încă și de eretici* (p. 546–547); *Rugăciunea ce să face la deșchiderea besearecii întru care s-au întâmplat de au murit vreun om dă năpraznă sau și când au murit vreun dobitoc sau au fătat dobitoc în besearică* (p. 547–549); *Rugăciunea la aducerea părgă de poame* (p. 549–550); *Rugăciunea la toată neputința* (p. 550); *Rugăciunea la săparea fântănei* (p. 551); *Rugăciunea la blagoslovenia vinului nou* (p. 551–552); *Rugăciunea ce să zice la sămănat* (p. 552–553); *Rănduiala carea să face la holde sau la vie, sau la grădină, de să va întâmpla să se strice de gadini sau de alte jigănii* (p. 553–555); *Rugăciunea la bolnavul ce nu poate dormi* (p. 555–557); *A celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioann Gură de Aur, arhiepiscopul Ţarigradului, cuvânt de învăţătură în sfânta și Marea Joi* (p. 557–559); *A celuia dintru sfinţi părintelui nostru Ioann, arhiepiscopul Ţarigradului, cu rostul*

de aur, cuvânt de învățătură în sfânta și Marea Dumineca a Paștilor (p. 559–560); *Rugăciuni de iertăciuni la tot blestemul și afurisania la mort* (p. 560–563); *Rugăciune pentru ceia ce sânt întru blestemuri și pre sineș cu jurământ s-au legat* (p. 563–564); *Rugăciune la dezlegarea de blestem* (p. 565); *Rugăciune la împăcarea celor ce au fost învrăjbiți* (p. 565–566); *Rugăciune la blagoslovenia colivii întru pomenirea tuturor sfinților* (p. 566–567); *Rugăciune la blagoslovenia sălciii în Dumineca Florilor* (p. 567–568); *Rugăciunea la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și Marea Dumineca a Paștilor* (p. 568–569); *Altă rugăciune la binecuvântarea brânzei și a oaălor* (p. 569); *Rugăciune în luminata zi a Învierii lui Hristos, fiilor celor sufletești* (p. 569–571); *Rugăciunea ce să ceteaște în fieștecare post* (p. 571–572); *Rugăciune la gustarea strugurilor* (p. 572); *Rugăciune la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos, la fiii cei duhovnicești* (p. 573–574); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătorească ori în ce cale* (p. 574–575); *Rănduială carea să face când să bolnăvesc orice fealiu de dobitoace, oile sau altele* (p. 575–577); *Rănduiala lui Methodie, patriarhul Țarigradului, pentru ceia ce, din lepădare de leage a osebite feațe și vârste, la pravoslavnica și adevărata credință să întorc* (p. 577–578); *Rugăciune de curățenie pentru ceia ce din lepădare să întorc la adevărata credință* (p. 578–585); *Rănduiala întru tot cinstitului Paraclis* (p. 586–596); *Adunarea celor 12 luni de preste an* (p. 597–607); *Însemnarea celor ce să află într-acest Molitveanic* (p. [1–5]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BCUIS; BVAUGL; BMDV; BBAI; MLR; BASB; BMSB; BASMS; BJCJ; MOC; BGȘBH; CMB; MUAI; BGTK.

Referințe. BRV, II, nr. 475, p. 290–292; BRV, IV, nr. 475, p. 264; Iorga 1906, p. 3; Veress 1910, p. 56; Pascu 1927, p. 18; Veress 1931, p. 30, nr. 640; Georgescu 1934, p. 7; Popa 1932–1938, p. 78; Naghiu 1944, p. 316–317; Șandru 1947, p. 141; IBR 1958, p. 363; Hâncu 1965, p. 50; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1047; Filip 1970, p. 64; Petrik V, p. 144; Poenaru 1973, p. 222; Bodinger 1976, p. 165; Pascu 1976, p. 75–76; Alicu, 1979, p. 778, 800; Hațeganu, Lupan 1979, p. 399; Bica 1980, p. 245; Mălinaș 1981, p. 42–43; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Socolan 1983, p. 54, *passim*; CRV 1985, p. 131; Mureșianu 1985, p. 190, *passim*; Ojtozi 1985, p. 70; Mosora, Hanga 1991, p. 107; Mălinaș 1993, p. 76–78; Radosav 1995, p. 46, 53, 55, 77, 9; Tatai-Baltă 1995, p. 131, p. 26–35; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 93; Florescu 2000, p. 259; Râpă-Buicliu 2000, p. 307–308; Chindriș 2001, p. 268–269; Mitric 2005, p. 173; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 201–207; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 35; Mircea 2008, p. 272, 273, 290; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 239; Nuțiu 2009/A, p. 270–271; Oros 2010, p. 42; Tatai-Baltă 2010; Cereteu 2011, p. 114; Urs 2011, p. 414–416; Filip 2013, p. 78; Mârza, Bogdan 2013, p. 223; Andriescu, Borș 2014, p. 133–135.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 475.

1784. Samuil Micu, ***Propovedanie sau învățături la îngropăciunea oamenilor morți***, Blaj, 1784.

Propovedanie | sau | învățături | la | îngropăciunea oamenilor | morți, | acum de preotul Samoil Clain de Sad | făcute. | Cu bunăvoința celor mai mari, | tipăritu-s-au în Blaj, | cu tipariul Seminariului, 1784.

Samuil Micu, ***Teachings Uttered at Funerals [Propovedanie sau învățături la îngropăciunea oamenilor morți].*** *The book contains speeches uttered by the priest in his parish during burial services. The parables and pieces of advice constitute elements of folk pedagogy. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1784.*

Format. In 4°; [2] f. + 139 p. + [1] p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din ornamente tipografice. Frontispicii şi viniete. Iniţiale ornate în negru (*passim*). Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Către cetitoriu*, prefață semnată: „Samoil Clain de la Sad" (f. [2r–v]); *Învăţătură la oameni morţi (Și lumea treace, și pofta ei, iară cel ce face voia lui Dumnezeu petreace în veaci)* (p. 1–13); *Învăţătură la oameni morţi (Rânduit iaste odată a muri)* (p. 13–20); *Învăţătură la oameni morţi (Fiţi gata, că în care ceas nu gândiţi Fiiul Omenesc va veni)* (p. 20–32); *Învăţătură la oameni morţi (Deșertăciunea deșertăciunilor și toate sânt deșertăciune)* (p. 32–49); *Învăţătură la oameni morţi (Voi aţi murit și viiața voastră iaste ascunsă cu Hristos în Dumnezeu)* (p. 49–59); *Învăţătură la oameni morţi (Adevăr, adevăr zic voao, că cel ce ascultă cuvântul Mieu și creade celui ce M-au trimis pre Mine are viața veacilor)* (p. 60–74); *Învăţătură la prunci morţi (Și întrând Isus au zis lor: „Ce plângeţi și ce gâlceviţi? N-au murit fecioara, ci doarme")* (p. 74–82); *Iertăciuni la oameni morţi* (p. 82–96); *A celui întru sfinţi părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul Chesariei din Cappadochiia, cuvânt de moarte* (p. 97–117); *A celui dintru sfinţi părintelui nostru Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, cuvânt pentru ieșirea sufletului* (p. 118–139); *Scara celor ce să cuprind întru această carte* (p. [1]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BMSB; BCUB; BCUCJ; BVAUGL; BGTK; BMTM; BMDV; BBAI; BASB; BASSJ; BJCJ; BIGB; MUAI.

Referinţe. BRV, II, nr. 472, p. 287–288; BRV, IV, nr. 472, p. 263–264; Șincai 1803, p. 117; Catalogus 1830, f. 11r; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Cipariu 1866, p. 312; Iarcu 1873, p. 16; Philippide 1888, p. 175; Krafft 1905, p. 20 (214); Dăianu 1908, p. 56–57; Tulbure 1908, *passim*; Veress 1910, p. 56; Bianu 1926, p. 17; Expoziţia 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 11–18, 105–106; Georgescu 1934, p. 29; Meteș 1936, p. CV; Naghiu 1944, p. 317; Beju 1956, p. 125; Mladin, Vlad, Moisiu 1957, p. 71–72; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 49–50; Filip 1970, p. 62–64; Școala 1970, I, p. 84–102; Nicolescu 1971, p. 173; Petrik V, 260; BALRL 1972, p. 14; Cartea B. 1972, p. 93; Ghișe, Teodor 1972, p. 38, 221; Popovici 1972, p. 202–203; Papadima 1975, p. 94, 101; Bodinger 1976, p. 165; Haţeganu 1976, p. 229–230; Bica 1980, p. 245; Herseni 1980, p. 88; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Socolan 1983, p. 56, *passim*; CRV 1985, p. 129; Dudaș 1990, p. 249, 274, 309, 338; Mosora, Hanga 1991, p. 106–107; Dudaș 1992, p. 184; Radosav 1995, p. 66; Andea 1996, *passim*; Buciumeanu 1996, p. 228–229; Basarab 1998, p. 91–92; Chindriș 2001, p. 287; Buzași 2006, p. 39–42; Crăciun 2006, p. 63–65; Chindriș 2007, p. 56; Dudaș 2007, II, p. 207; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45, 46; Mircea 2008, p. 273, 288, 309; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 32; Oros 2008, p. 26, 31; Cereteu 2009, p. 260; Nuţiu 2009/A, p. 293–294; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 8, 125–158; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 410–414; Avram, Bogdan 2012, p. 113; Filip 2013, p. 76–77; Andriescu, Borș 2014, p. 133–135.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 417.

1785. Gheorghe Șincai, ***Îndreptare către aritmetică***, Blaj, 1785.

Îndreptare | către | arithmetică, | întâia parte, | alcătuită și întocmită pentru | folosul și procopseala tuturor | școalelor normălești a neamului | românesc | de | Gheorghie Șincai din Șinca, | directorul și catehetul numitelor școale & c. | În Blaj, | cu tipariul Seminariului, | 1785.

Gheorghe Șincai, ***Arithmetic Guide Book [Îndreptare către aritmetică].*** *It was the first Romanian modern textbook of arithmetic appropriated for the Uniate Transylvanian schools. It was compiled according to the illuminist principles of the 18th century. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1785.*

Format. In 8°; [3] f. + 77 p. + [4] p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Ornament grafic ce reprezintă un înger cu flori în mâini (f. tt. r); frontispiciu din motive florale stilizate (p. 1); vinietă reprezentând o vază cu flori (p. [4]). Numerotarea paginilor este încadrată între semne ornamentale tipografice.

Cuprins. *Indexul lucrurilor care se află în întâia parte a Arithmeticei* (f. [2r–3v]); *Îndreptare cătră arithmetică.* § I. *Tâlcuri înainte-mergătoare* (p. 1–2); § II. *Despre numerare* (p. 3); § III. *Despre seamnele numerilor* (p. 3–8); § IV. *Despre spunerea și însemnarea numerilor* (p. 8–12); Cap I. *Despre ceale obicinuite patru șpețiiașuri sau lucrări ale arithmeticei în numeri întregi și de același fealiu.* § I. *Despre addiție sau adaogerea numerilor și a unimilor* (p. 12–16); § II. *Despre subtracție sau scoaterea numerilor* (p. 16–21); § III. *Despre multiplicație sau înmulțirea numerilor* (p. 21–27); § IV. *Despre divizie sau împărțirea numerilor* (p. 27–39); § V. *Despre probele acestor patru lucrări ale arithmeticei, care se numesc și șpețiiașuri* (p. 39–41); Cap II. *Despre numerii cei cunoscuți și numiți.* § I. (p. 42–49); § II. *Despre rezoluție sau desfacerea numerilor* (p. 49–56); § III. Despre reducție sau reducerea numerilor (p. 56–60); § IV. *Despre adaogere* (p. 61–63); § V. *Despre scoatere* (p. 63–66); § VI. *Despre înmulțire* (p. 66); § VII. *Despre împărțire* (p. 67–68); Cap III. *Despre unele seamne și despre regula de tri.* § I. *Despre unele seamne care sânt primite în arithmetică* (p. 68–70); § II. *Despre regula cea de aur sau de tri* (p. 70–75); § III. *Despre regula de tri cea întoarsă* (p. 75–77); *Adaogere. Despre Tabla țibeti și numerii cei illiricești.* § I. *Despre Tabla țibeti* (p. [1–2]); § II. *Despre numerii cei illiricești* (p. [3–4]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUB; BCUCJ; BMSB; BMDV; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 496, p. 310; BRV, IV, nr. 496, p. 264; Șincai 1803, p. 123; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Gârleanu 1865, p. 405; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 17; Philippide 1888, p. 149, 181; Vuia 1896, p. 107; Micu 1910, p. 27; Veress 1910, p. 60; Pascu 1927, p. 18, 147, 171; Iorga 1928, p. 124; Catalogus 1830, f. 112v; Georgescu 1934, p. 11; Ionescu 1935, p. 20–27; Marian 1937, p. 250–254; Albu 1944, p. 268–274, 323; Naghiu 1944, p. 317; Școala 1959, p. 296; Teodorescu 1960, p. 344; Munteanu 1962, p. 139–140, 217–219; Protopopescu 1966, p. 133–135; Tomescu 1968, p. 112; Școala 1970, p. 107–110; Nicolescu 1971, p. 186; Pervain 1971, p. 82–83; Petrik V, p. 467; Cartea B. 1972, p. 94; Ghișe, Teodor 1972, p. 132, 223; Popovici 1972, p. 218; Chindriș 1980, p. 205; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Mălinaș 1988, p. 191; Mosora, Hanga 1991, p. 110; Basarab 1998, p. 93; Chindriș 2003, p. 722; Dudaș 2007, II, p. 215; Mircea 2008, p. 280, 286, 308; Urs 2011, p. 424–425.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 212.

1786. *Acatist*, Blaj, 1786.

Acathist | cu multe alease ru|găciuni pentru evla|viia fiește|că|ruia creștin, | cu blagoslo|veniia celor mai | mari, acum a 3 oară | tipărit în tipo|grafiia Seminariului, | Blaj, 1786.

The Akathist [Acatist]. *It is a ritual book specific to the Eastern Church, including religious hymns, chants and prayers (to: the most Holy Trinity, Christ, the Messiah, Virgin Mary and*

other Saints) for protection and deliverance of believers who pray. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1786.

Format. In 12°; [2] f. + 453 p. + [4] p. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat într-o gravură de tip blazon cu ornamente vegetale, semnată de „Petru P. T.". Gravuri în text reprezentând: Buna Vestire, intitulată cu inițialele „B. V.", semnată „Petru. P. T." (f. [1v]); *Fecioara Maria cu Isus* (p. 138). Frontispicii și viniete. Inițiale ornate în negru. Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Însemnarea celor aici cuprinse* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–26); *Rugăciunile peste săptămână de toate zilele* (p. 26–58); *Rugăciunile dumnezeiești liturghii* (p. 59–96); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 97–110); *Canon de rugăciune către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu, la mărturisirea păcătosului* (p. 110–122); *Rugăciunile mai înainte de ispovedanie* (p. 123–138); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 139–160); *Acathistul Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 161–211); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 212–264); *Canonul Sfântului Nicolae* (p. 265–306); *Canon de rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, la toată scârba sufletului și la vreame de nevoi* (p. 307–331); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieții omului* (p. 332–356); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții* (p. 357–373); *Slujba din toate zilele* (p. 374–400); *Rugăciunile spre somn* (p. 401–415); *Rugăciunile measii* (p. 415–417); *Rugăciunea către Dumnezeu Savaoth* (p. 417–427); *Adunarea celor 12 luni de preste an cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 428–453); *Pashaliia* (p. [1–4]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BMSB; BMDV; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 497, p. 311; Iarcu 1873, p. 17; Veress 1910, p. 60; Naghiu 1944, p. 317; Teodorescu 1960, p. 344; Petrik V, p. 18; Pascu 1976, p. 78; Hațeganu, Lupan 1979, p. 399–400; Mosora, Hanga 1991, p. 110; Basarab 1998, p. 94; Chindriș 2001, p. 270; BRV 2004, p. 18; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 5–6; Mircea 2008, p. 281; Nuțiu 2009/A, p. 261; Urs 2011, p. 425.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 497.

1786. *Ceasoslov*, Blaj, 1786.

Ceasoslov, | acum a șasea oară tipărit, | cu blagosloveniia prealu|minatului și preaosfin|țitului domnului domn | Ioan Bob, vlădica | Făgărașului și a toată | Țara Ardealului, | în Blaj, | anul de la zidirea lumii | 7294, | iară de la mântuirea lumii | 1786.

Breviary [Polustav]. *This religious book contains prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. The Sixth Edition was printed at Blaj, Transylvania, in 1786.*

Format. In 8°; [2] f. + 608 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar de compoziție tipografică, lineară, cu mici elemente geometrice și florale. Gravura reprezentând Buna Vestire (f. tt. v). Gravuri în text: *Isus Hristos, arhiereu,* însoțită de legenda „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, povățuindu-o la împărăția Ta"; gravură semnată „Petru P. T." (f. [2v], p. 434); *Maica Domnului cu Pruncul* (p. 52); *Isus Hristos în potir,* semnată „Petru P. tipograf" (p. 524); *Izvorul cel de viață dătător*, semnată „Petru P. T." (p. 552). Frontispicii: Isus Hristos cu globul pământesc, în medalion oval, înconjurat de motive

florale (p. 1); monograma MARIA, în medalion iradiind, mărginit de motive vegetale (p. 53, 81, 110, 173, 198, 237, 262, 320); globul pământesc, surmontat de o cruce și mărginit de motive florale (p. 77, 160, 184, 223, 317, 374, 435, 525, 552, 585); șiruri de semne tipografice cu rol de frontispicii (p. 344, 378, 386, 405, 449, 455, 462, 473, 485, 490, 496, 500, 506, 510, 516, 548, 580, 582, 594, 596, 597, 604); șir de semne tipografice florale (p. 358, 592, 593, 594, 596). Viniete: buchet de flori (p. 183); buchet de flori, alt tip (p. 198); compoziții din semne tipografice (p. 172, 222, 316, 433, 584, 599); compoziție floral-geometrică stilizată în forma unui candelabru (p. 608). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Însemnare pentru ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r]); *Polunoștnița cea de toate zilele* (p. 1–52); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 53–76); *Polunoștnița dumineci* (p. 77–80); *Începutul utreniii* (p. 81–109); *Cântări Troicinice* (p. 110–160); *Începutul lui pervăi ceas* (p. 160–172); *Începutul lui tretii ceas* (p. 173–183); *Începutul lui șestăii ceas* (p. 184–198); *Începutul obeadniții* (p. 199–222); *Începutul lui deveatăii ceas* (p. 223–236); *Începutul vecerniii* (p. 237–261); *Începutul cu Dumnezeu, a pavecerniții ceii mari* (p. 262–316); *Începutul pavecerniții ceii mici* (p. 317–319); *Începutul troparelor și condacelor Triodului* (p. 320–344); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 344–349); *În Dumineca Sfântului Apostol Toma* (p. 349); *În Dumineca mironosițelor* (p. 350); *În Dumineca slăbonogului* (p. 350–351); *Miercuri, la jumătățarea a cincizeci de zile* (p. 351–352); *În Dumineca samarineancii* (p. 352–353); *În Dumineca orbului* (p. 353–354); *În Dumineca sfinților și purtătorilor de Dumnezeu părinți cei din Nicheia* (p. 354–355); *În sâmbăta cea din naintea Pogorârii Duhului Sfânt* (p. 555); *În Dumineca Pogorârii Duhului Sfânt* (p. 555–556); *În Dumineca tuturor sfinților* (p. 556–557); *Troparele Învierii* (p. 358–373); *Alte tropare ale morților* (p. 374–377); *Troparele peste toată săptămâna* (p. 378–386); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 386–404); *Bogorodicinele troparelor* (p. 405–433); *Minologhion, adecă Sinaxariu cu ajutoriul lui Dumnezeu a tot anul* (p. 435–523); *Slujba sfintei preceștanii* (p. 525–551); *Rănduiala Paraclisului* (p. 553–584); *Rănduiala mărturisirii* (p. 585–591); *Rugăciune pe scurt a sfinți apa* (p. 592–593); *Rugăciunea moașei carea rădică pruncul* (p. 593–594); *Pentru rânduiala vecerniei* (p. 594–596); *Opustul care să zice la toate praznicile preacuratei Fecioarei, Născătoarei de Dumnezeu și sâmbătă seara* (p. 596); *Opusturile peste săptămână ce să zic la vecernie, la utrenie, la dumineca seara* (p. 597–599); [Pascalia] (p. 600–603); *Însemnare cum să cetesc evangheliile voscreasnelor de la Dumineca tuturor sfinților până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, peste toți anii* (p. 604–608).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUB; BMDV; CMB; BASB; BMSB; BDAS.

Referințe. BRV, II, nr. 501, p. 313; BRV, IV, 501, p. 265; Iorga 1906, p. 189 și 193; Veress 1910, p. 61; Filimon 1927–1928, p. 618; Georgescu 1934, p. 8; Naghiu 1944, p. 317; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1057; Petrik V, p. 92; Cartea B. 1972, p. 95; Corfus 1975, p. 218; Socolan 1983, p. 83; CRV 1985, p. 136; Mureșianu 1985, p. 287; Mosora, Hanga 1991, p. 111; Tatai-Baltă 1995, p. 123; Andea 1996, p. 117, 164, 168; Basarab 1998; p. 94–95; BRV 2004, p. 201–202; Mitric 2005, p. 175; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 215; Mircea 2008, p. 281; Mârza, Bogdan 2013, p. 222; Andriescu, Borș 2014, p. 148–150.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 501; BAR, cota CRV 501.

1786. ***Psaltire***, Blaj, 1786.

Psaltirea | proorocului și împăra|tului David, | acum a șasea oară ti|părită cu blagosloveniia prea|luminatului și preao|sfinţitului domnului | domn | Ioan Bob, | vlădica Făgărașului și | a toată Ţara Ardealului, | în Blaj, | anul de la zidirea lumii | 7294, | iară de la mântuirea lumii | 1786.

Psalter [Psaltire]. *This is the Sixth Edition of the Book of Psalms. It also comprises some other texts related to psalms and Psalter. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1786.*

Format. In 8°; [3] f. + 415 p. + [27] p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni, cu 19 și 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: *Isus Hristos, arhiereu* (f. tt.v); *David proroc* (f. [3r]). Frontispicii: șir de semne tipografice (f. [2r], [3r]); gravură dreptunghiulară, înfățișându-l pe David prorocul cântând din harpă, în medalion central, mărginit de motive florale (p. 1); șiruri de semne tipografice (*passim*); gravură reprezentând Duhul Sfânt în chip de porumbel, în medalion, mărginit de motive florale (p. 364); viniete: compoziții din semne tipografice (f. [3r], p. 110, 186, 348, 362, p. [18], p. [26]). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Învățătură cum să cetească Psaltirea în sfântul și Marele Post ...* (f. [2r]); *Învățătură cum să cetească Psaltirea pre<s>te săptămână* (f. [3r]); *Psaltirea prorocului și împăratului David* (p. 1–363); *Cântarea lui Moisi* (p. 364–390); *Pentru polieleu* (p. 390–392); *Pripealele* (p. 392–415); *Pashaliia* (p. [1–18]; *Nume jidovești care le pomenește David la psalmii lui, tâlcuite cu istoriia lor* (p. [19–26]); *Psalmii ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. [27]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BASB; BVAUGL.

Referințe. BRV, II, nr. 507, p. 315; BRV, IV, nr. 507, p. 265; Cipariu 1855/A; Veress 1910, p. 62; Georgescu 1934, p. 9; Naghiu 1944, p. 317; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 51; Petrik V, p. 63; Poenaru 1973, p. 230–231; Bodinger 1976, p. 176–177; Bărnuțiu 1980, p. 33; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Mosora, Hanga 1991, p. 111–112; Radosav 1995, p. 86; Andea 1996, p. 85; Râpă-Buicliu 2000, p. 321; Chindriș 2001, p. 268; BRV 2004, p. 115–116; Chindriș 2007, p. 53; Mircea 2008, 281–282, 293; Mircea 2008/A, p. 38–39; Nuțiu 2009/A, p. 285; Urs 2011, p. 425–426.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 507; BAR cota CRV 507.

1791. ***Acatist***, Blaj, 1791.

Acathist | cu multe alease ru|găciuni pentru evla|viia fieștecă|ruia creștin. | Cu blagoslo|veniia celor mai | mari, acum a 4 oară | tipărit în tipo|grafiia Seminarului, | Blaj, 1791.

The Akathist [Acatist]. *It is a ritual book specific to the Eastern Church, including religious hymns, chants and prayers (to: the most Holy Trinity, Christ, the Messiah, Virgin Mary and other Saints) for protection and deliverance of believers who pray. Fourth Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1791.*

Format. In 12°; [3] f. + 463 p. + [4] p. Tipar negru și roșu, cu 17 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat într-o gravură de tip blazon cu ornamente vegetale. Gravura foii de titlu este semnată „Petru P. T.”. Gravuri: *Izvorul cel de viață dătător* (f. tt.v, p. 324); reprezentarea Trisaghionului, semnată „Petru P. T.” (f. [3v], 374); Isus Hristos Împăratul ceresc, semnată „Petru P. T.” (p. 62, 104, 224); reprezentarea lui Isus Hristos în potir (p. 136); *Buna Vestire*, semnată „Petru T.” (p. 162); *Maica Domnului cu Pruncul* (p. 281); *Sfântul Nicolae*, semnată „Petru P. T.” (p. 282); reprezentarea îngerului, păzitorul vieții omenești (p. 354). Frontispicii:

șiruri de semne tipografice (f. [2r], 26, 60, 105, 120, 133, 156, 163, 174, 219, 327, 349, 355, 390, 430, 431, 440, 442, 447, 449, 452, 454, 456); monogramă creștină în medalion central, mărginit de motive vegetale (p. 1, 63, 137, 225, 283, 325, 376, 415, 435). Viniete: compoziţii din semne tipografice (f. [3r], 61, 103, 222, 323, 414, 463). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Însemnarea celor ce să cuprind întru acest Acathistiiariu* (f. [2r–3r]); *Rugăciunile dimineţii* (p. 1–26); *Rugăciunile preste săptămână de toate zilele* (p. 26–60); *Rugăciunile dumnezeieștii slujbi* (p. 63–103); *Canon de pocăinţă către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 106–119); *Rugăciunile mai nainte de ispovedanie* (p. 120–135); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 137–161); *Acathistul Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 163–173); *Canon de mulţămire către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 174–219); *Rugăciune către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 219–221); *Altă rugăciune către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 221–223); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 225–271); *Rugăciune de umilinţă către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 271–281); *Canonul Sfântului Nicolae* (p. 283–291); *Condacele și icoasele Sfântului Nicolae* (p. 291–318); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 325–349); *Rugăciune către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 349–353); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieţii omului* (p. 355–372); *Rugăciune către îngerul păzitoriul vieţii omenești* (p. 372–373); *Canonu de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții* (p. 375–389); *Canonul de rugăciune de toate zilele* (p. 390–414); *Rugăciunile spre somn* (p. 415–430); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele ca să dobândim sfârșit bun vieţii noastre* (p. 430–434); *Adunarea acelor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 435–463); [Pascalia] (p. [1–4]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BIGB; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 541, p. 340; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Naghiu 1944, p. 318; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 344; Petrik V, p. 18; Bodinger 1976, p. 184; Haţeganu, Lupan 1979, p. 400; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, anexa 1; Mosora, Hanga 1991, p. 116; Buciumeanu 1996, p. 232; Chindriș 2001, p. 270; BRV 2004, p. 18; Dudaș 2007, II, p. 224; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 6–7; Mircea 2008, p. 307; Cereteu 2009, p. 260; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Moașa Nazare 2009, p. 141; Nuţiu 2009/A, p. 261, 284, 298; Mârza, Bogdan 2013, p. 221–222.

Observații. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 541.

1792. *Octoih*, Blaj, 1792.

Octoih | și | slujbele sfinţilor de o<b>ște, | acum a patra oară, cu adaogerea vecerniilor | a fieștecăruia glas duminecă seara, aș|e|zat și tipărit, după rânduiala Beseari|cii Răsăritului, | supt stăpânirea preaînălţatului împăra|tului râmleanilor, prinţului Ardealului | iproci, iproci, domnului domnului | Franţișc. | Cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui și preaosfinţitului vlădicului | Făgărașului, | Ioann Bobb, | tipărit în Blaj, | în tipografiia Seminariului, | anii de la zidire 7300, iară de la Hristos 1792.

Hymn Book [Octoih]. *It is a liturgical book of a great importance for the Eastern Church. It includes religious hymns that are sung in eight melodic styles. These styles are repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. Fourth Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1792.*

Format. In 4º; [1] f. + 424 p. + 196 p. Tipar negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din ornamente tipografice. Gravură intitulată *Sfântul Ioan Damaschin*, semnată de Dimitrie Finta (f. tt. v). Șiruri de ornamente tipografice întrebuinţate ca frontispicii și ca ornamente despărţitoare de capitole. Viniete elegante, de compoziţie tipografică, la paginile 168 și 196 (numerotarea a II-a). Iniţiale simple și ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Înceaperea, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine: Stihirile Învierii. Glas 1* (p. 1–5); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 5–11); *Duminecă, la utrene* (p. 11–31); *La liturghie* (p. 31–32); *Duminecă seara* (p. 33–36); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am: Stihirile Învierii. Glas 2* (p. 36–40); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 40–46); *Duminecă, la utrene* (p. 46–62); *La liturghie, blajenile* (p. 62); *Duminecă seara* (p. 63–65); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am: Stihirile Învierii. Glas 3* (p. 66–69); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 69–75); *Duminecă, la utrene* (p. 75–91); *La liturghie, blajenile* (p. 91–93); *Duminecă seara* (p. 93–95); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am: Stihirile Învierii. Glas 4* (p. 95–99); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 99–105); *Duminecă, la utrene* (p. 105–123); *La liturghie, blajenile* (p. 123–125); *Duminecă seara* (p. 126–128); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am: Stihirile Învierii. Glas 5* (p. 128–132); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 132–137); *Duminecă, la utrene* (p. 137–155); *La liturghie, blajenile* (p. 155–156); *Duminecă seara* (p. 156–160); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am cătră Tine: Stihirile Învierii. Glas 6* (p. 160–163); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 163–169); *Duminecă, la utrene* (p. 169–188); *La liturghie, blajenile* (p. 188–189); *Duminecă seara* (p. 189–192); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am: Stihirile Învierii. Glas 7* (p. 193–196); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 196–201); *Duminecă, la utrene* (p. 201–220); *La liturghie, blajenile* (p. 220–221); *Duminecă seara* (p. 221–223); *Sămbătă seara, la Doamne, strigat-am: Stihirile Învierii. Glas 8* (p. 223–226); *Duminecă dimineaţa, la polunoștniţă* (p. 226–233); *Duminecă, la utrene* (p. 233–252); *La liturghie, blajenile* (p. 252–253); *Duminecă seara* (p. 253–256); *Luni dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna de pocăinţă. Glas 1* (p. 256–273); *La liturghie, blajenile* (p. 273–276); *Luni seara* (p. 276–280); *Marţi dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna de pocăinţă. Glas 2* (p. 280–297); *La liturghie, blajenile* (p. 297–300); *Marţi seara* (p. 300–302); *Miercuri dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 3* (p. 302–319); *La liturghie, blajenile* (p. 319–321); *Miercuri seara* (p. 321–325); *Joi dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna apostolilor. Glas 4* (p. 325–340); *La liturghie, blajenile* (p. 340–343); *Joi seara* (p. 343–347); *Vineri dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna crucii. Glas 5* (p. 347–361); *La liturghie, blajenile* (p. 361–364); *Vineri seara* (p. 364–367); *Sămbătă dimineaţa, după întâia stihologhie, seadealna mucenicilor. Glas 8* (p. 367–389); *Troicin<i>cile ale lui Grigorie Sinaitul, care să cântă după Canonul Troicinic în toate duminecile* (p. 389–390); *Cântări Troicinice* (p. 390–397); *Troparele voscreasnelor ce să cântă în toate duminecile, preste tot anul* (p. 397–398); *Începutul sveatilnelor, a voscreasnelor și stihirile samoglasnice ale celor unsprezeace evanghelii de dimineaţa, ale Învierii. Și sânt stihirile făcute de Leon împărat, iară sveatilnele, de fiiul său, Constantin împărat* (p. 398–409); *A Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă după slava hvalitelor, în toate duminecile* (p. 409–410); *Evangheliile dimineţii ale Învierii celor 11 voscreasne* (p. 410–421); *Rânduiala ispovedaniei* (p. 421–424). Numerotarea a II-a: *Începutul, cu Dumnezeu sfântul, al slujbelor de obște ce să cântă la unul și la mulţi sfinţi, după rânduială. Slujba de obște la un apostol* (p. 1–9); *Slujba la doi și la mulţi apostoli* (p. 9–18); *Slujba la un proroc* (p. 18–28); *Slujba la un mucenic* (p. 28–38); *Slujba la mulţi mucenici* (p. 38–46); *Slujba la un arhiereu* (p. 46–56); *Slujba la doi și la mulţi arhierei* (p. 56–64); *Slujba la un sfinţit mucenic* (p. 64–71); *Slujba la doi și la mulţi sfinţiţi mucenici* (p. 71–80); *Slujba la un cuvios* (p. 80–89); *Slujba la doi și la mulţi cuvioși* (p. 89–98); *Slujba la un cuvios mucenic* (p. 98–107); *Slujba la doi și la mulţi cuvioși mucenici* (p. 107–115); *Slujba la muiare muceniţă* (p. 115–125); *Slujba la doao*

și la multe muieri muceniţe (p. 125–133); *Slujba la cuvioasă muiare* (p. 133–143); *Slujba la doao și la multe cuvioase muieri* (p. 143–152); *Bogorodicinele troparelor sfinţilor ce să cântă preste tot anul la vercenie și la utrene* (p. 152–168); *Sinaxariul acelor 12 luni cu mâna anului și slujbele sfinţilor, precum s-au obicinuit și într-alte Mineaie de obște a să pune* (p. 169–196).

Depozit. BAR; BACJ; BMSB; BBSB; BCUB; BIGB; BȘCM; MOC; MO; MUAI; BASB; BDAS; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 556, p. 349; Pop 1838, p. 48; Iarcu 1865, p. 25; Iorga 1906, p. 17, *passim*; Veress 1910, p. 71; Akantisz 1922, p. 81; Lupeanu-Melin 1929, p. 23; Georgescu 1934, p. 8; Naghiu 1944, p. 318; Șandru 1947, p. 148; Beju 1956, p. 125; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 344; Petrik V, p. 358; Cartea B. 1972, p. 100; Haţeganu 1976, p. 230–231; Pascu 1976, p. 81–82; Socolan 1983, p. 54, *passim*; CRV 1985, p. 144–145; Mureșianu 1985, p. 127, *passim*; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 111–112; Andea 1996, *passim*; Buciumeanu 1996, p. 232; Florescu 2000, p. 277–279; Chindriș 2003, p. 720; Mitric 2005, p. 178–179; Teodorescu 2006, p. 77; Chindriș 2007, p. 53; Chindriș 2007, p. 36–37; Dudaș 2007, II, p. 226–234; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 39; Mircea 2008, p. 308; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 239; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Nuțiu 2009/A, p. 275; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 10–11; Cereteu 2011, p. 121–122; Urs 2011, p. 440–443; Chindriș, Iacob 2012, p. 23; Urs 2012, p. 123; Mârza, Bogdan 2013, p. 109; Andriescu, Borș 2014, p. 168–171.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 1133.

1793. ***Bucoavnă***, Blaj, 1793.

Bucoavnă | pentru deprinderea la | cetanie și la temeiul | învăţăturii creștinești | și cealelalte, | cu blagosloveniia prea|luminatului și | preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | prin Ţara Ardealului și | părţile ei împreunate, | vlădichei Făgărașului, | tipărită în Blaj, | anii de la Hristos 1793.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. The title was traditional: Bucoavnă. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1793.*

Format. In 8°; [1] f. + 71 p. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice florale, încheiat în partea superioară cu o gravură ce redă Duhul Sfânt în chip de porumbel, în medalion retezat bipolar, mărginit de motive florale. Frontispicii și viniete.

Cuprins. *Rugăciunea Sfântului Maxim înaintea cetaniei* (f. [1v]); *Slovele glavijnoare* (p. 1); *Slovele mai mici* (p. 1); *Slovele glasnice* (p. 1); *Diftonghi* (p. 1); *Nelgasnice* (p. 2); *Pentru numele și cuvintele grecești le-au priimit sloveanii. Glasnică cu neglasnică silavă* (p. 2–3); *Și cealealalte de rând* (p. 3–4); *Neglasnice cu diftonghii* (p. 4–5); *Așijderea și cealealalte toate, pre rând, a doao neglasnice cu o glasnică* (p. 5–6); *Doao neglasnice cu diftonghii* (p. 4–5); *Așijderea și cealealalte toate, pre rând, doao neglasnice cu o glasnică* (p. 5–6); *Doao neglasnice cu ditfonghii* (p. 6–7); *Între doao glsnice o neglasnică* (p. 7–8); *Prosodiile orthografiei* (p. 9–12); *Împărate ceresc* (p. 10–11); *Tatăl nostru* (p. 11–12); *Născătoare de Dumnezeu* (p. 12); *Simvolul credinţii* (p. 13–15); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 15–16); *Cinci porunci ale sfintei besearici* (p. 16–17); *Trei sfaturi ale Domnului Hristos* (p. 17); *Șapte taini ale sfintei besearici* (p. 17); *Trei fapte bune ale bogosloviei* (p. 18); *Patru fapte bune de obște* (p. 18); *Șapte daruri ale Duhului Sfânt* (p. 18); *Doaosprăzeace*

roduri ale Duhului Sfânt (p. 18–19); *Opt fericiri* (p. 19–20); *Șapte lucruri ale milostiveniei care să apropie de trup* (p. 20–21); *Șapte lucruri ale milostiveniei care să apropie la suflet* (p. 21); *Trei fealiuri de păcate* (p. 21–22); *Șapte păcate căpetenii* (p. 22); *Șapte faceri de bine împrotiva acestora* (p. 22); *Șase păcate împrotiva Duhului Sfânt* (p. 22–23); *Patru păcate care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (p. 23); *Cinci simțiri ale trupului* (p. 23–24); *Trei vrăjmași ai omului* (p. 24); *Patru lucruri mai de pre urmă ale omului* (p. 24); *Patru care-s de lipsă a să ști și a să creade* (p. 24–25); *Ceale de lipsă a le ști din singură poruncă sânt cinci* (p. 25–26); *Patru lucruri care să cuvin a le face dimineața* (p. 26–27); *Patru lucruri care să cuvin a face când mergi să te culci* (p. 27–28); *Faptele bogosloviii cu care fieștecare creștin iaste datoriu a le zice. Fapta credinții* (p. 28–29); *Fapta nădejdii* (p. 29–30); *Fapta dragostii* (p. 30–31); *Fapta căinții* (p. 32–33); *Cinci carele-s de lipsă spre plinirea ispovedaniei* (p. 33–34); *Învățătură pentru ispovedanie* (p. 34–36); *Învățătură pentru ispovedanie și sfânta cuminecătură* (36–37); *Ce trebuie să facem înaintea ispovedaniei* (p. 37–39); *După ispovedanie ce lipsește a face* (p. 39–40); *Ce lipsește a face când ne cuminecăm* (p. 40–42); *Învățătură pentru tainele besearicii de obște* (p. 42–43); *A sfântului botez* (p. 43–45); *A sfântului mir* (p. 45–46); *A sfintei evharistii* (p. 47–49); *A sfintei pocăianii* (p. 49–51); *A sfintei preoții* (p. 51–53); *A sfintei căsătorii* (p. 53–55); *A sfântului maslu* (p. 55–57); *Învățătură creștinească* [în formă catehetică] (p. 58–71).

Depozit. OSzK.

Referințe. Magyarország Bibliographiája 1989, p. 91; Mircea 1997, p. 335–340; Chindriș 2003, p. 687–688, 692, 715; Mircea 2008, p. 310; Andriescu 2013, p. 75–77.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 323949.

1793. *Catavasier*, Blaj, 1793.

Catavasiiariu, | acum a patra oară ti|părit supt preafe|ricita împărăție a prea|înălțatului împărat | Franțișc al doilea, | cu blagosloveniia prea|luminatului și preao|sfințitului domnului | domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, | anii de la Hristos 1793.

The Book of Katavasiae [Catavasier]. *It is one of the fundamental books of religious services in the Eastern Church. It resembles The Hymn Book because it sumarizes the so-called irmoi, that is, the first verses or stanzas of a hymn, systematized in textual sequences of equal tension. Moreover, it can also be used in all circumstances of church practices. Fourth Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1793.*

Format. In 8°; [1] f. + 4 p. + 432 p. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice florale, încheiat în partea superioară cu o gravură care înfățișează Duhul Sfânt în chip porumbel, în medalion retezat bipolar, mărginit de motive florale. Gravuri: *Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc*, semnată „Petru. P. T.", însoțit de invocația: „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăția Ta!" (f. tt. v); *Izvorul cel de viiață dătătoriu* (p. 276). Frontispiciu reprezentându-l pe Hristos împărat ceresc, în oval retezat bipolar pe verticală, mărginit de motive florale (p. 1, numerotarea a II-a). Alte frontispicii și viniete modeste. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Însămnarea pe scurt celor ce să cuprind întru acest Catavasiariu* (p. 1–3, numerotarea I); *Catavasiile grecești* (p. 3–4, numerotarea I); *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 1–13); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 14–27); *Catavasii*

la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos (p. 28–32); *Catavasii la Buna Vestire și la alte praznice ale Preacestei* (p. 33–41); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 41–63); *Catavasii la prealuminata Înviiare a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 64–81); *Aprilie 23: la Sfântul Mucenic Gheorghie* (p. 81–84); *Maiu 21: la Sfinții Împărați Constantin și Elena* (p. 84–86); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 86–100); *Iunie 24: la Nașterea Sfântului Ioann, mergătoriului înainte* (p. 100–103); *La Sfinții Apostoli Petru și Pavel* (p. 103–107); *August 6: la Schimbarea la față* a *Domnului nostru Isus Hristos* (p. 108–110); *August 15: la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 110–115); *Catavasii la Adormirea preacuratei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 115–123); *Septemvrie 8: la Nașterea Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 123–126); *Catavasii la cinstita cruce* (p. 126–133); *Octomvrie 14. Tropariul mucenicilor* (p. 133–134); *Octomvrie 26. La Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 134–139); *Noiemvrie 8. La Săborul Îngerilor* (p. 139–142); *Noiemvrie 21. La Aducerea în besearică a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 142–145); *Dechemvrie 6: la Sfântul Nicolae* (p. 145–149); *Rânduiala utreniii* (p. 149–166); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 166–191); *Stihurile vecerniii ceii mari* (p. 191–196); *De aici să încep cântări veselitoare* (p. 196–203); *Podobiile glasurilor* (p. 203–214); *Polieleul care să cântă la praznicele ceale împărătești și ale sfinților* (p. 214–220); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice împărătești și ale Născătoarei de Dumnezeu și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 220–221); *Pripealele la praznice împărătești și la toți sfinții care au polieleu. Facerea lui Filotheiu Monahul* (p. 221–254); *Cântarea lui Moisi după ce s-au afundat Faraon* (p. 254–270); *Prevelicul* (p. 271–275); *Cinstitul Paraclis a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 277–307). De la p. 307 se continuă cu catavasiile în limba greacă, cu alfabet chirilic, după cum urmează: *Tropariul Nașterii* (p. 307); *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 307–314); *Catavasii la Botezul Domnului Hristos* (p. 314–322); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 322–325); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 325–336); *Catavasii la Înălțarea Domnului Hristos* (p. 336–339); *Catavasii la Adormirea Preacistii* (p. 339–342); *Catavasii a Născătoarei de Dumnezeu* (p. 343–346); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 346–350); *Troparele Învierii* (p. 350–353); *Stihirile de la ceaea ce ești mai cinstită* (p. 354–355); *Slavoslovie* (p. 355–358); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 358–367); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 367–368); *Priceasnele praznicelor* (p. 368–373); *Rânduiala sfintei liturghii a Prejdesfești eniii* (p. 373–375); *Stihurile vecerniei ceii mari* (p. 375–379); *Irmoasele ce să cântă la anaforă și la masă* (p. 380–390); *Adunarea a celor 12 luni de preste an* (p. 391–426); *Însămnare* (p. 427); [Pascalia] (p. 428–432).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BASB; BMSB; MOC; MO; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 559, p. 351; BRV, IV, nr. 559, p. 267–268; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 18; Iorga 1906, II, p. 293 și 295; Veress 1910, p. 72; Filimon 1927–1928, p. 618–619; Georgescu 1934, p. 6; Naghiu 1944, p. 318; Șandru 1947, p. 155; Teodorescu 1960, p. 344; Bărbulescu 1962, p. 393; Petrik V, p. 91; Poenaru 1973, p. 244; Pascu 1976, p. 82; Haţeganu, Lupan 1979, p. 400–401; Socolan 1983, p. 58, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 119; Radosav 1995, p. 46, 48, 53, 63; Andea 1996, *passim*; Florescu 2000, p. 282; Râpă-Buicliu 2000, p. 332; Chindriș 2001, p. 270; BRV 2004, p. 164–165; Mitric 2005, p. 180; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 236–237; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 18–19; Mircea 2008, p. 311–312; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 33; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 239; Nuțiu 2009/A, p. 276; Urs 2011, p. 444–445; Mârza, Bogdan 2013, p. 222; Andriescu, Borș 2014, p. 177–179.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 559.

1793. *Polustav*, Blaj, 1793.

Polustav | tipă<rit> după rânduia<la> | Beseari<cii> Răsă<ritului>, cu bla<goslovenia> | prealum<inatului> și preaos<finţitului> | domnului d<omn> Ioann | Bobb, vlădi<ca> Făgă<rașului>. | În Blaj, anu Dom<nului> 1793.

Breviary [Polustav]. *This holy book, also called* ***Orologhion*** *or* ***Ceasoslov****, includes religious prayers and hymns uttered by the Eastern Church at certain times of the day and during certain religious ceremonies. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1793.*

Format. In 8°; [2] f. + 723 p. + [8] p. Tipar negru și roșu, cu litere de două dimensiuni, cu 19 rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Titlul este inclus într-o gravură elegantă, care cuprinde toată foaia și îl reprezintă pe Isus Hristos purtând crucea, într-un oval încadrat de elemente artistice de tip baroc, sub semnătura „Sandul". Gravura *Buna Vestire*, realizată de Petr. T. (f. tt. v). Gravuri în text: Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, însoțit de invocarea „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăţiia Ta.", semnată „Petru P. T." (f. [2v]); Isus Hristos într-un potir, în compoziţie ovală, imagine înconjurată de inscripţia: „Hristos, pâinea cea de viiață purtătoare, cu darul pre toți credincioșii pururea hrănește". În cele patru colțuri ale cadrului gravurii, imaginile a patru sfinți. Gravura este semnată „Petru P. tipografu" (p. 308); *Izvorul cel de viiaţă dătătoriu*, nesemnată (p. 336). Frontispicii: imaginea lui Isus Hristos în oval retezat bipolar pe verticală, înconjurat de motive florale (p. 1); Maica Domnului cu Pruncul în brațe (p. 51, 160, 170, 184, 200); Duhul Sfânt, într-o compoziţie florală (p. 214, 239, 260, 309, 337, 368, 391, 404, 450, 477). Viniete de compoziţie tipografică, mai complicate sau mai modeste (p. 49, 75, 199, 307, 403, 431, 723). Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice ornamentale.

Cuprins. *Însemnarea celor ce să află întru acest Ceaslov* (f. [2r]); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 1–49); *Polunoștnița sămbetii* (p. 50–72); *Polunoștnița duminecii* (p. 72–75); *Începutul utreniii* (p. 76–102); *Cântări Troicinice* (p. 102–147); *Începutul lui pervâi ceas* (p. 148–159); *Începutul lui tretâi ceas* (p. 160–169); *Începutul lui șestâi ceas* (p. 170–183); *Începutul obeadniţii* (p. 184–199); *Începutul al noaolea ceas* (p. 200–213); *Rânduiala vecerniii* (p. 214–238); *Începutul pavecerniţii ceii mici* (p. 239–259); *Începutul, cu Dumnezeu, a pavecerniţii ceii mari* (260–307); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 309–335); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie. Facerea lui Theostirict Monahul* (p. 337–365); *Rugăciunile measii* (p. 365–367); *Începutul troparelor și condacelor Triodului și ale Penticostariului, începând de la Dumineca Vameșului și a Fariseului până la Dumineca Tuturor Sfinţilor* (p. 368–390); *În sfănta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 391–403); *Troparele Învierii* (p. 404–419); *Alte tropare ale morţilor* (p. 419–423); *Troparele peste toată săptămăna* (p. 423–431); *Troparele și condacele sfinţilor de obște, după rânduiala Sinaxariului. La un proroc* (p. 432–433); *La un apostol* (p. 433); *La mulți apostoli* (p. 433–434); *La un arhiereu* (p. 434); *La mulți arhierei* (p. 434–435); *La un cuvios* (p. 435–436); *La mulți cuvioși* (p. 436); *La un mucenic* (p. 436–437); *La mulți mucenici* (p. 437–438); *La un sfinţit mucenic* (p. 438–439); *La mulți sfinţiți mucenici* (p. 439–440); *La un cuvios mucenic* (p. 440–441); *La mulți cuvioși mucenici* (p. 441); *La o muiare muceniță* (p. 441–443); *La multe muieri muceniţe* (p. 443–444); *La multe cuvioase muieri* (p. 444–446); *La o cuvioasă muceniță* (p. 446); *La un preacuvios mărturisitoriu* (p. 446–447); *La sfinții fără de arginți* (p. 447–448); *La sfinții cei ce s-au făcut nebuni pentru Hristos* (p. 448–449); *La săboarele sfinţilor părinți* (p. 449); *Bogorodicinele troparelor ce să cântă preste tot anul la vecernie și la utrene*

(p. 450–476); *Minologhion, adecă Sinaxariu* (p. 477–723); [Pascalia] (p. [1–4]); *Însemnare cum să cetesc Evangheliile voscreasnelor de la Dumineca Tuturor Sfinţilor până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, peste toţi anii* (p. [5–8]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BCUCJ; BASB; BMSB; BGŞBH; OSzK.

Referinţe. BRV II, nr. 567, p. 356; Veress 1910, p. 73; Lupeanu-Melin, 1929, p. 21; Georgescu 1934, p. 8; Naghiu 1944, p. 318; Șandru 1947, p. 154; Beju 1956, p. 125; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 344; Petrik V, p. 399; Poenaru 1973, p. 245; Bodinger 1976, p. 193; Mosora, Hanga 1991, p. 120–121; Mălinaș 1993, p. 80; Radosav 1995, p. 29; Râpă-Buicliu 2000, p. 332; Chindriș 2003, p. 721; BRV 2004, p. 205; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 237–238; Oros 2008, p. 31; Urs 2011, p. 447; Mârza, Bogdan 2013, p. 223; Andriescu, Borș 2014, p. 181–183.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 223.

1795. *Biblia*, Blaj, 1795.

Bibliia, | adecă | Dumnezeiasca Scriptură | a Legii Vechi şi a ceii Noao | toate | care s-au tălmăcit de pre limba elinească pre înţălesul limbii românești. | Acum întâiu s-au tipărit românește supt stăpânirea preaînălţa|tului împărat a romanilor, | Franţisc al doilea, | craiului apostolicesc, mare prinţip al Ardealului şi cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatului şi preasfinţitului | domnului domn | Ioann Bob, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, | anul de la naşterea lui Hristos | 1795.

The Bible [Biblia]. *It embodies a full translation of The Holy Scripture into Romanian. The endeavour was based on The Eastern Septuagint. It is the second integral translation of The Bible into Romanian and the first one into a modern literary language. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1795.*

Format. In folio; [10] f. + 894 p. + 250 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu 63 de rânduri la coloană plină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar simplu din ornamente tipografice. Gravuri în text: *Sfântul Ev. Matheiu* (p. 2, numerotarea a II-a); *Sfântul Ev. Ioann* (p. 82, numerotarea a II-a). Frontispiciu artistic reprezentându-l pe Isus Hristos, arhiereu şi împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar, flancat de motive florale bogate (p. 1, numerotarea I). Vinietă elegantă reprezentând un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziţie florală (p. 894). Ornamente grafice de compoziţie tipografică despărţitoare de capitole. Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Cătră cetitoriu* (f. [2r]); *Cuvânt înainte la S. Scriptură* (f. [2v–5v]); *Însămnarea rândului cărţilor Sfintei Scripturi* (f. [6v]); *În ceale cinci cărţi ale lui Moisi. Cuvânt-înainte* (f. [7r]); *Cartea Facerii* (f. [7v]); *Însămnarea apostolilor şi a evangheliilor dumineciлor, a sărbătorilor, a morţilor şi a maslului* (f. [8r–9r]); *Cătră cetitoriu* (f. [9r]); [Erată] (f. [9r–10r]). Numerotarea I: *Dumnezeiasca Scriptură cea Veachie. Cartea Facerii* (p. 1–51); *Cartea ieşirii* (p. 51–92); *Cartea leviţilor. Cuvânt-înainte* (p. 92–119); *Cartea numerilor. Cuvânt-înainte* (p. 120–157); *A doaoa leage. Cuvânt-înainte* (p. 157–189); *Cartea lui Iisus Navi. Cuvânt-înainte* (p. 190–212); *Cartea judecătorilor. Cuvânt-înainte* (p. 213–235); *Cartea Ruth. Cuvânt-înainte* (p. 236–239); *Patru cărţi a împăraţilor. Cuvânt-înainte* (p. 239–268); *Cartea a doao a împăraţilor* (p. 269–293); *Cartea împăraţilor a treia, carea la jidovi să zice întăia a împăraţilor. Cuvânt-înainte* (p. 293–321); *Cartea împăraţilor a patra, carea la jidovi să zice a doao a împăraţilor* (p. 321–348); *Cartea*

1 paralipomenon. Cuvânt-înainte (p. 348–375); *Cartea 2 paralipomenon* (p. 375–405); *Cartea lui Esdra și a lui Neemiia. Cuvânt-înainte* (p. 405–414); *Cartea lui Nemiia* (*carea și a Esdrii a doao să zice*) (p. 415–427); *Cartea Esthirii. Cuvânt-înainte* (p. 427–436); *Cartea lui Iov. Cuvânt-înainte* (p. 436–460); *În cartea psalmilor. Cuvânt-înainte* (p. 460–461); *Psaltirea proorocului și împăratului David* (p. 461–517); *La cartea pildelor. Cuvânt-înainte* (p. 517–539); *Eclisiastul. Cuvânt-înainte* (p. 539–547); *Cântarea lui Solomon. Cuvânt-înainte* (p. 547–551); *Prorociia lui Isaiia. Cuvânt-înainte* (p. 551–595); *Prorociia lui Ieremiia. Cuvânt-înainte* (p. 595–639); *Plângerea Ieremiei* (p. 639–643); *Prorociia lui Iezechiil. Cuvânt-înainte* (p. 643–686); *Prorociia lui Daniil. Cuvânt-înainte* (p. 686–700); *Prorociia lui Osie. Cuvânt-înainte* (p. 700–707); *Prorociia lui Ioil. Cuvânt-înainte* (p. 707–709); *Prorociia lui Amos. Cuvânt-înainte* (p. 709–714); *Prorociia lui Avdie. Cuvânt-înainte* (p. 714–715); *Prorociia lui Iona. Cuvânt-înainte* (p. 715–717); *Prorociia lui Miheia. Cuvânt-înainte* (p. 718–721); *Prorociia lui Naum. Cuvânt-înainte* (p. 721–723); *Prorociia lui Avvacum. Cuvânt-înainte* (p. 723–725); *Prorociia lui Sofonie. Cuvânt-înainte* (p.725–727); *Prorociia lui Aggheu* (p. 727–728); *Prorociia lui Zahariia. Cuvânt-înainte* (p. 729–736); *Prorociia lui Malahiia. Cuvânt-înainte* (p. 736–738); *Cuvânt-înainte la cărțile care să zic apocrifa* (p. 739); *Cartea lui Tovit. Cuvânt-înainte* (p. 739–748); *Cartea Iudithei. Cuvânt-înainte* (p. 748–761); *Prorociia lui Varuh. Cuvânt-înainte* (p. 762–766); *Cartea lui Ieremiia proorocului* (p. 766–768); *Cântarea celor trei prunci* (p. 768–769); *Cartea Esdrii a treia* (p. 769–782); *Cartea înțelepciunei. Cuvânt-înainte* (p. 782–795); *Cartea lui Iisus, fiiul lui Sirah. Cuvânt-înainte* (p. 795–828); *Istoriia Susanei. Cuvânt-înainte* (p. 828–830); *Istoriia omorârei bălaorului și a sfârmării lui Vil, despărțită de la sfârșitul cărții lui Daniil* (p. 830–831); *Cartea întâiu a Macaveilor. Cuvânt-înainte* (p. 831–857); *Cartea a doao a Macaveilor* (p. 857–875); *Cartea a treia a Macaveilor* (p. 875–883); *A lui Iosif Flavie. Cuvânt-înainte* (p. 883–893); *Rugăciunea lui Manasi, împăratului Iudeii, când era rob în Vavilon* (p. 893–894). Numerotarea a II-a: *Cuvănt-înainte despre evanghelii* (p. 1); *Sfânta evanghelie a Domnului Isus Hristos de la Matheiu* (p. 2–30); *Cuvănt-înainte despre sfăntul Marco Evanghelistul* (p. 31); *Sfânta evanghelie a Domnului Isus Hristos de la Marco* (p. 32–49); *Cuvănt-înainte despre sfăntul Luca Evanghelistul* (p. 50); *Sfânta evanghelie a Domnului Isus Hristos de la Luca* (p. 51–81); *Cuvănt-înainte despre sfăntul Ioann Evanghelistul* (p. 82); *Sfânta evanghelie a Domnului Isus Hristos de la Ioann* (p. 82–106); *Cuvănt-înainte despre faptele apostolilor* (p. 107); *Faptele apostolilor* (p. 108–138); *Cuvănt-înainte în cărțile Sfăntului Pavel Apostolul* (p. 139); *În cartea Sfăntului Pavel către romani. Cuvânt-înainte* (p. 139–153); *În cartea cea dintăiu a Sfăntului Apostol Pavel către corintheani. Cuvânt-înainte* (p. 153–165); *În cartea Sfăntului Apostol Pavel către corintheani a doao. Cuvânt-înainte* (p. 166–174); *Cartea Sfăntului Apostol Pavel către galateani. Cuvânt-înainte* (p. 175–179); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către efeseani. Cuvânt-înainte* (p. 180–184); *Cartea Sfăntului Apostol Pavel către filippiseani. Cuvânt-înainte* (p. 185–188); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către colosseani. Cuvânt-înainte* (p. 188–191); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către thessaloniceani 1. Cuvânt-înainte* (p. 192–195); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către thessaloniceani 2. Cuvânt-înainte* (p. 195–197); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către Thimotheiu 1. Cuvânt-înainte* (p. 197–201); *Cartea Sfăntului Apostol Pavel către Thimotheiu 2. Cuvânt-înainte* (p. 201–203); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către Tit. Cuvânt-înainte* (p. 204–205); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către Filimon. Cuvânt-înainte* (p. 206–207); *Cartea Sfăntului Pavel Apostol către evrei. Cuvânt-înainte* (p. 207–217); *Cartea cea săbornicească a Sfăntului Apostol Iacov. Cuvânt-înainte* (p. 217–221); *Cartea Sfăntului Apostol Petru. Cuvânt-înainte* (p. 221–222); *A Sfântului Apostol Petru cartea săbornicească 1* (p. 222–225); *A Sfântului Petru Apostol cartea cea săbornicească a doao* (p. 225–228); *În cărțile ceale săbornicești ale Sfăntului Ioann Apostol. Cartea Sfăntului Ioann 1. Cuvânt-înainte* (p. 228–232); *A S. Ioann Apostol cartea săbornicească 2* (p. 232); *A S. Ioann Apostol cartea săbornicească 3*

(p. 232–233); *Cartea cea săbornicească a Sfântului Apostol Iuda. Cuvânt-înainte* (p. 233–234); *Apocalipsul S. Ioann Apostol* (p. 235–250).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BMSB; BASB; BMSB; BCUCJ; BCUIS; BCUB; BVAUGL; BGTK; BMDV; BBAI; BIGB; MNAM; MOC; BAC; BGȘBH; BMSP; MUAI; BUȘS; BDAS; BASAR; BASBN; BASIS; BASSJ; BJCJ.

Referințe. BRV, II, nr. 595, p. 380–382; Șincai 1803, p. 117; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Pumnul 1864, p. 21; Iarcu 1865, p. 26; Cipariu 1866, p. 312; Moldovan 1870, p. 676, 700, 715; Iarcu 1873, p. 18; Grama 1884, p. 202; Philippide 1888, p. 176; Bălănescu 1890, p. 26 (490); Gaster 1891, p. 155–160; Iorga 1906, p. 55; Veress 1910, p. 76–77; Bălan 1914; CBP 1915, p. 64; Pâclișanu 1919; Pascu 1927, p. 18, 106; Lupeanu-Melin 1929, p. 22; Georgescu 1934, p. 6; Meteș 1936, p. CV, CXVII; Pop 1938, p. 145; Albu 1944, p. 331–332; Naghiu 1944, p. 318; Beju 1956, p. 125; Mladin, Vlad, Moisiu 1957, p. 52–58; IBR 1958, p. 363; Școala 1959, p. 294; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 63; Filip 1970, p. 69; Nicolescu 1971, p. 173; Pervain 1971, p. 34; Petrik V, p. 62; BALRL 1972, p. 15; Cartea B. 1972, p. 107–109; Popovici 1972, p. 198; Bodinger 1976, p. 200; Hațeganu 1976, p. 231–233; Pascu 1976, p. 84–86; Școala 1977, p. 157–169, 192; Anton 1979, p. 55–58; Hațeganu, Lupan 1979, p. 401; Bica 1980, p. 246–247; Furdui 1980, p. 146–147; Chindriș 1980, p. 204; Tatai-Baltă, Smericinschi 1981, Anexa 1; CRV 1985, p. 155; Mureșianu 1985, p. 127, *passim*; Manolache 1988, p. 234–241; Mosora, Hanga 1991, p. 125–127; Mălinaș 1993, p. 82; Mircea 1995, p. 8–9, 10; Radosav 1995, *passim*; Tatai-Baltă 1995, p. 121; Andea 1996, *passim*; Buciumeanu 1996, p. 234; Basarab 1998, p. 95–96; Florescu 2000, p. 290; Râpă-Buicliu 2000, p. 338–340; Chindriș 2001, p. 341–342; Iacob 2001, *passim*; BRV 2004, p. 126–127; Iacob 2004, *passim*; Mitric 2005, p. 187–189; Buzași 2006, p. 34–39; Chindriș 2007, p. 21–22; Dudaș 2007, II, p. 240–243; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 212; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 12–14; Mircea 2008, p. 312–313; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 239–240; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 8, 27–96; Marinescu, Mischevca 2010, p. 23; Oros 2010, p. 47; Cereteu 2011, p. 129; Urs 2011, p. 451–456; Avram, Bogdan 2012, p. 113; Urs 2012, p. 123; Chindriș, Iacob 2013, *passim*; Filip 2013, p. 83–84; Andriescu, Borș 2014, p. 188–192.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 2.

1796. Samuil Micu, ***Teologie morală*,** I-II, Blaj, 1796.

[Titlul general]
Theologhiia moralicească | sau | bogosloviia, carea cuprinde învățătura năravurilor ce|lor bune și a vieții creștinești, din S. Scriptură | și din sfinții părinți culeasă și într-acest chip | așezată, după rânduiala s<fintei> Besearicii Răsăritului, | supt stăpânirea preanălțatului împărat al ro|manilor, | Franțișc al doilea, | cu | blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatului și | preasfințitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului. | Acum întâiu tipărită în Blaj, | anii de la Hristos 1796.

[Titlul părții a II-a]
Cartea a doao | a Theologhiei moralicești, carea cuprinde învățătura | despre contracturi și osibite detorii a fieștecărui | stat și despre darul lui Dumnezeu și tainele | sfintei besearici și cealealalte. | Tipărită în Blaj, | 1796.

*Samuil Micu, **Moral Theology [Teologie morală].** It is a theological discourse that covers all the dogmatic, legal, institutional, moral and pastoral aspects of the Christian Church. It was the*

first research of its kind in Romanian culture and, at the same time, the most important one. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1796.

Format. Coligat tipografic, in 4º; [2] f. + 303 p. + [1] p. (partea I) + [1] f. + 370 p. (partea a II-a). Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 28 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlul ambelor părți este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziție tipografică. Gravură: Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, însoțit de invocarea „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăția Ta.", semnată „Petru P. T." (f. tt. v). Frontispicii, viniete și inițiale ornate, puține la număr, de calitate grafică modestă.

Cuprins. Partea I. *Cuvânt-înainte,* semnat „Samuil Clain din Mănăstirea S. Troițe din Blaj" (f. [2r–v]); *Povățuire către Theologhiia moralicească sau cea îndreptătoare de viiață și de năravuri* (p. 1–28); Partea I. *De deregătoriile creștinești preste tot.* Cap 1. *Despre deatoriia moralicească. De deregătoriia omenească sau moralicească, de leage și de deregătorii preste tot* (p. 28–33); Cap 2. *De leagea cea veacinică și de leagea cea firească* (p. 33–38); Cap 3. *De leagea cea pusă a lui Dumnezeu, adecă de leagea cea veachie și cea noao* (p. 39–48); Cap 4. *De leagea omenească carea iaste cea besericească și cea politicească* (p. 48–59); Cap 5. *Despre multe fealiuri de lucrări omenești. De împutare și de cunoștință* (p. 59–70); Cap 6. *De oarecare începuturi sau temeiuri și de deregătorii ale vieții creștinești mai preste tot* (p. 70–84); Cap 7. *De păcat* (p. 84–129); Cap 8. *De mijlocirile ceale împrotiva păcatelor* (p. 129–141); Partea I. [!] *De deregătoriile vieții creștinești ceale către Dumnezeu* (p. 141); Cap 1. *De cunoștința lui Dumnezeu* (p. 141–151); Cap 2. *De credință* (p. 151–162); Cap 3. *De nădeajde* (p. 162–168); Cap 4. *De dragoste* (p. 168–177); Cap 5. *Cum că sântem detori a lăuda pre Dumnezeu și a-I mulțămi* (p. 177–184); Cap 6. *De frica lui Dumnezeu, de smereniia și de ascultarea cu carea sântem detori lui Dumnezeu și de urmarea lui Dumnezeu și a lui Hristos* (p. 184–193); Cap 7. *De slujba carea sântem detori să o facem lui Dumnezeu și de greșealele ceale ce sânt împrotiva ei* (p. 193–234); Partea a doao. *De deregătoriile ceale către sine* (p. 235–236); Cap 1. *De ceale ce sântem detori sufletului nostru în lucrurile bune ceale firești și în ceale mai presus de fire* (p. 236–253); Cap 2. *De deregătoriile care le are omul către trupul său* (p. 253–284); Cap 3. *De averile ceale din afară* (p. 284–292); Cap 4. *De bucurii și de năcazuri* (p. 293–303); *Scara capetelor care să află întru această carte* (p. [1]).

Partea a II-a. *Scara capetelor părții a doaolea* (f. [1v]); Partea IV. *De deregătoriile ceale către de-aproapele.* Cap 1. *De iubirea de-aproapelui* (p. 1–37); Cap 2. *Cum că sântem detori a ne feri ca pre de-apropele să nu-l vătămăm* (p. 37–44); Cap 3. *De a nu vătăma viiața sau mădulările, sau sânătatea de-aproapelui* (p. 44–54); Cap 4. *De a nu vătăma pre de-aproapele în averile lui și de a ținea dreptatea în contracturi sau în tomneale* (p. 54–65); Cap 5. *De tomnealele ceale darnice anume* (p. 65–78); Cap 6. *De tomnealele povarnice anume* (p. 78–96); *Despre logodnă* (p. 96–115); Cap 7. *De ținearea cinstei sau a numelui celui bun a de-aproapelui* (p. 115–127); Cap 8. *De întoarcerea sau răsplătirea cu carea sântem detori celui ce l-am păgubit* (p. 127–150); Partea V. Cartea a treia. *De deregătoriile ceale deosebi a osebite staturi* (p. 151–152); Cap 1. *De deregătoriile celor căsătoriți* (p. 152–164); Cap 2. *De detoriile părinților, ale pruncilor și ale rudeniilor* (p. 164–182); Cap 3. *De deregătoriile stăpânilor căsii și a casnicilor* (p. 183–193); Cap 4. *De detoriile însoțirei politicești* (p. 193–210); Cap 5. *De detoriile preoților și ale norodului către păstorii săi cei sufletești* (p. 210–232); Cap 6. *Despre statul și datoriia călugărilor* (p. 233–273); Cap 7. *De poruncile besearicii* (p. 273–285); Partea VI. *De mijlocirile faptelor celor bune și cu care să plinesc deregătoriile creștinești.* Cap 1. *De darul dumnezăiesc cel dinlăuntru* (p. 285–298); Cap 2. *De taine preste tot care sânt altă mijlocire a plini deregătoriile creștinești, iar deosebi de botez și de mir* (p. 298–314); Cap 3. *De taina sfintei evharistii* (p. 314–318); Cap 4. *De taina pocăință* (p. 318–335); Cap 5. *De*

maslu, de preoție și de căsătorie (p. 335–346); Cap 6. *De alte mijlociri ale faptelor bune* (p. 346–366); Cap 7. *De sfaturile evangheliceşti* (p. 366–370).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BCUB; BCUIS; BMSB; BASB; BUC; MUAI; ÖNb; OSzK; BUB.

Referințe. BRV, II, nr. 600, p. 385–386; Șincai 1803, p. 117; Pumnul 1864, p. 21; Iarcu 1865, p. 26; Cipariu 1867, p. 676–678; Moldovan 1870, p. 676–679, 715–716; Iarcu 1873, p. 19; Philippide 1888, p. 148, 176; Veress 1910, p. 77; Pascu 1927, p. 18, 106; Iorga 1928, p. 122; Albu 1944, p. 328–329; Naghiu 1944, p. 319; Beju 1956, p. 125; Mladin, Vlad, Moisiu 1957, p. 31–34; Teodorescu 1960, p. 344; Nicolescu 1971, p. 173; Petrik V, p. 260; Cartea B. 1972, p. 110–111; Popovici 1972, p. 198; Bodinger 1976, p. 201–202; Pascu 1976, p. 87; Haţeganu, Lupan 1979, p. 401; Furdui 1980, p. 146–147; Socolan 1983, p. 55, *passim*; CRV 1985, p. 158; Mosora, Hanga 1991, p. 128–130; Radosav 1995, p. 41, 86; Florescu 2000, p. 291; Râpă-Buicliu 2000, p. 340; Chindriș 2001, p. 286; Chindriș 2003, p. 702, 719; Dudaș 2007, II, p. 243–244; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45, 47; Mircea 2008, p. 313–314; Oros 2008, p. 31; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 243; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Pintea 2010; Urs 2011, p. 456–465; Avram, Bogdan 2012, p. 114; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 15; Andriescu, Borș 2014, p. 192–196.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 94.

1796. [Gheorghe Șincai], *Alfavit sau Bucoavnă*, Blaj, 1796.

Alfavit | sau | Bucoavnă | pentru folosul și procopsala școa|lelor neamului rumânesc. | Tipărită în Blaj, cu tipariul | Seminariumului, anul Domnului | 1796.

*[Gheorghe Șincai], **Spelling Book [Alfavit sau Bucoavnă].** It was an elementary textbook for the Romanian schools in Transylvania. It covered the basics of learning the alphabet in Romanian, Hungarian and German. The appendix gave short demonstrative texts in those three languages. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1796.*

Format. In 8º; 39 p. + [1] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Șir de ornamente tipografice despărţitoare de capitole. Numerotarea paginilor este încadrată între două ornamente tipografice din motive florale.

Cuprins. *Die Buchstaben des lateinischen, walachischen, und deutschen Alphabets nach der gewoehnlichen Ordnung – Literile ceale letinești cu care au trăit românii mai de demult* (p. 2–3); *Glasnicele ceale ungurești cu care trăiesc ungurii* (p. 2–3); *Literile ceale iliricești cu care trăiesc românii acuma* (p. 2–3); *Literile iliricești ceale înduplecate și numărul șease* (p. 2–3); *Diftonghii iliricești cei proprii* (p. 2–3); *Diftonghii iliricești cei neproprii* (p. 2–3); *Grosse und kleine beuntsche Buchstaben* (p. 2–3); § II. [Îmbinări de litere, diftongi, construcții de cuvinte în limbile latină, germană, maghiară și română, așezate pe patru coloane] (p. 4–11); § V. [Texte fundamentale de pietate (*Tatăl Nostru, Născătoare de Dumnezeu, Crezul* și *Bucură-Te, Marie!*), în limbile latină, germană, maghiară și română, așezate pe patru coloane] (p. 10–17); § V. *Kurze sittenleren – Învățături deregătorești scurte* (p. 18–23); § VII. *Rövid beszelgetesek. A kérdezdegelö gyermek – Cuvântări scurte. Pruncul de lucruri cercătoriu* (p. 24–27); *Das promme Kind – Pruncul cu evlavie* (p. 26–31); *A gazdálkadó gyermek – Pruncul strângătoriu* (p. 32–35); [Numele și simbolul cifrelor în limbile: latină, germană, maghiară și română, așezate pe patru coloane, unde în coloana latină simbolurile cifrice sunt date cu litere latine, iar în limba română, cu slovo-cifre] (p. 36–39); [Tabla înmulțirii sau tabla Țibeti, în limba germană (*Das Einmal Eins*)] (p. 39-p. [1]).

Depozit. BAR; BACJ.

Referințe. BRV, II, nr. 598, p. 384; BRV, IV, nr. 598, p. 272; Philippide 1888, p. 153, 181; Veress 1910, p. 77; Ghibu 1916, p. 73–77, 318; Veress 1931, p. 98, (811); Albu 1944, p. 263, 328; Naghiu 1944, p. 318; Teodorescu 1960, p. 344; Protopopescu 1966, p. 116–117; Tomescu 1968, p. 112; Râpă-Buicliu 2000, p. 340; Mircea 2008, p. 314–315; Urs 2011, p. 467.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 387.

1797. Vasile Nemeș, ***Catehismul cel mare***, Blaj, 1797.

Învăţătură creştinească | sau | Catehismul cel mare | cu întrebări şi răspunsuri. | Alcătuit, întocmit şi acum cu | stihuri din Sfânta Scriptură adusă în|tărit, pentru folosul şi procopsala | şcoalelor normăliceşti a neamului | rumânesc.| În Blaj, | cu tipariul Săminariului, | 1797.

Vasile Nemeș, ***The Great Catechism [Catehismul cel mare].*** *It is an authored book, written catechetically (or dialogically). It covers religious knowledge for pupils in the Uniate schools from Transylvania. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1797.*

Format. In 8°; [3] f. + 235 p. + [1] p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornament grafic înfățișând un candelabru stilizat, din motive floral-geometrice (f. tt., repetat la f. [3v]). Modeste frontispicii și viniete. Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente de compoziţie tipografică.

Cuprins. [Aprobarea cărţii, semnată de Ioann Bob, în care este precizat numele autorului „Vasilie Neameș", directorul școlilor normale din Blaj] (f. [1v]); *Arătarea lucrurilor care să află în acest Catehism* (f. [2r–3v]); *Îndreptare către catehism* (p. 1); Cap 1. *Despre credinţă.* Partea 1. (p. 2–9); Partea 2. *Despre doaosprăzeace închieturi ale credinţei* (p. 9–10); *Despre Dumnezeu* (p. 10–21); *Despre facere* (p. 22–26); § 2. *Despre a doao închietură a credinţei* (p. 26–29); § 3. *Despre a treia închietură a credinţei* (p. 30–35); § 4. *Despre a patra închietură a credinţei* (p. 35–38); § 5. *Despre a cincea închietură a credinţei* (p. 38–42); § 6. *Despre a șasa închietură a credinţei* (p. 42–43); § 7. *Despre a șeaptea închietură a credinţei* (p. 43–45); § 8. *Despre a opta închietură a credinţei* (p. 45–47); § 9. *Despre a noao închietură a credinţei* (p. 47); *Despre besearică* (p. 47–51); *Despre împărtășirea sfinţilor* (p. 51–54); § 10. *Despre a zeacea închietură a credinţei* (p. 55–56); § 11. *Despre a u<n>sprăzeacea închietură a credinţei* (p. 56–57); § 12. *Despre a 12-cea închietură a credinţei* (p. 57–59); Cap 2. *Despre nădeajde.* Partea 1. *Ce ar fi nădeajdea creștinească?* (p. 59–61); Partea 2. *Despre rugăciune*. § 1. *Despre rugăciune de obște* (p. 61–64); § 2. *Despre rugăciunea Domnului deosebi* (p. 64–65); *Despre înainte-cuvântare* (p. 65–67); *Despre ceale mai dintâi trei cearери ale rugăciunei Domnului* (p. 67–69); *Despre ceale mai de pre urmă patru cearери ale rugăciunei Domnului* (p. 69–72); § 3. *Despre închinăciunea îngerească* (p. 72–75); Cap 3. *Despre dragoste*. Partea 1. *Ce ar fi dragostea?* (p. 75–79); Partea 2. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu de obște* (p. 79–83); Partea 3. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu deosebi.* § 1. *Despre ceale dintâiu trei porunci care cuprind dătoriile către Dumnezeu* (p. 83–95); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă șeapte porunci care cuprind datoriile către cei de-aproape* (p. 95–114); Partea 4. *Despre poruncile besearicii de obște* (p. 114–117); Partea 5. *Despre poruncile besearicii deosebi*. § 1. *Despre ceale dintâiu 2 porunci ale besearicei* (p. 117–119); 1. *Despre sfânta liturghie. Ce ar fi sfânta liturghie și ce s-ar face într-însa?* (p. 119–124); *Cum trăbuie să se asculte sfânta liturghie?* (p. 124–127);

2. *Despre cealealalte slujbe dumnezeiești* (p. 127–128); 3. *Despre învățăturile ceale dumnezeiești* (p. 128–129); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă trei porunci ale besearicei* (p. 129–132); Cap 4. *Despre sfintele taine.* Partea 1. *Despre sfintele taine de obște* (p. 132–135); Partea 2. *Despre sfintele taine deosebi.* § 1. *Despre taina botezului* (p. 135–142); § 2. *Despre taina sfăntului mir* (p. 142–144); § 3. *Despre cea mai sfântă taină a evharistiei sau a cuminecăturii* (p. 144–149); *Despre gătirea la vreadnica împărtășire cu sfânta evharistie* (p. 149–154); *Despre aceaea ce trăbuie să facem după ce ne-am cuminecat* (p. 155–156); § 4. *Despre taina pocăinței sau a deslegării. Despre ceale ce trăbuie să știm mai întâiu despre taina aceasta* (p. 156–161); *Despre căire și înfrângerea inimii* (p. 161–167); *Despre tarea făgăduință* (p. 167–169); *Despre mărturisirea păcatelor* (p. 169–176); *Despre facerea destul pentru păcate* (p. 176–180); § 5. *Despre taina maslului* (p. 180–183); § 6. *Despre taina hirotoniii sau a preoției* (p. 183–185); § 7. *Despre taina cununiei sau a căsătoriei* (p. 186–189); Cap 5. *Despre îndreptarea creștinească* (p. 189–190); § 1. *Despre păcatul strămoșesc* (p. 190–193); § 2. *Despre păcatele aleagerii și despre fealiul lor* (p. 193–200); *Despre ceale șease păcate împrotiva Duhului Sfânt* (p. 200–203); *Despre ceale patru păcate care strigă răsplătire în ceriu* (p. 203–204); *Despre ceale noao păcate streine* (p. 204–207); *A doao parte a îndreptării creștinești: Fă bine!* (p. 207–208); § 1. *Despre faptele theologhicești* (p. 208–212); § 2. *Despre faptele deregătorești* (p. 212–216); § 3. *Despre ceale ce se mai țin de îndreptarea creștinească* (p. 216–217); § 4. *Despre ceale opt fericiri* (p. 217–219); § 5. *Despre faptele ceale bune și despre vredniciia lor* (p. 219–220); *Despre faptele ceale bune deosebi* (p. 221–225); *Adaogere. Despre ceale patru lucruri mai de pre urmă* (p. 225–226); *Despre moarte* (p. 226–227); *Despre judecată* (p. 228–230); *Despre iad* (p. 231–233); *Despre împărăției ceriurilor* (p. 233–235); *Mărire lui Dumnezeu, Celui ce ne-au binecuvântat a începe și a săvârși. Amin* (p. [1]).

Depozit. BACJ.

Referințe. Dudaș 1979 a, p. 346, 351–353; Chindriș 2003, p. 638; Dudaș 2007, II, p. 245; Mircea 2008, p. 315; Urs 2011, p. 467–468.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 379.

1800. ***Triod***, Blaj, 1800.

Triodion, | acum a doao oară așezat | și tipărit, după rânduiala | Besearicii Răsăritului, | supt stăpânirea preaînălța|tului împărat a romanilor, | Franțisc al doilea, | craiului apostolicesc, mare prin|țip al Ardealului și ceal<e>lalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatului și preasfin|țitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, | anul de la nașterea lui Hristos 1800.

Triodion [Triod]. *It is a ritual Christian book that contains the hymns and the prayers specific to those ten weeks precursory of Easter. Second Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1800.*

Format. In folio; [1] f. + 630 p. Tipar negru și roșu, cu două tipuri de litere, cu textul pe două coloane, cu câte 42 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, care redă în partea de sus imaginea lui Hristos Pantocrator. Jos, la baza gravurii, Buna Vestire. Cele două coloane cuprind, în medalioane oval-verticale, chipurile sfinților: Sofronie Patriarhul, Gherman Patriarhul, Andrei Criteanul, Iosif Monahul (stânga); Ioan Damaschin, Anatolie Patriarhul, Teofan Monahul și Theodor Studitul (dreapta). La colțuri, simbolurile celor 4 evangheliști. Gravura este semnată:

„De Petru Papavici tipografu Râmniceanu". Gravură cu Buna Vestire, semnată, prescurtat, de același: „Petr. T." (f. tt. v). Gravuri în text reprezentând: vameșul și fariseul (p. 1) și răstignirea (p. 305), ambele semnate: „Petru T." Frontispicii: gravură reprezentându-l pe Isus Hristos, flancat în partea stângă de Fecioara Maria, iar în partea dreaptă, de Sfântul Ioan (p. 1); gravură reprezentându-l pe Sfântul Simion Stâlpnicul într-un cadru circular, flancat de motive florale ample (p. 571). Vinietă elegantă reprezentând un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziție florală (p. 570, 630). Șiruri din ornamente tipografice despărţitoare de capitole. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Triodion, adecă trei cântări, carele cuprinde în sine slujba ce i să cuvine lui. Dumineca întru carea să citească sfânta evanghelie a pildei vameșului și a fariseului* (p. 1–13); *Dumineca în carea să ceteaște sfânta evanghelie a pildei fiiului celui curvariu* (p. 13–22); *În sămbăta lăsatului de carne facem pomenire tuturor celor din veac adormiți, pravoslavnicilor creștini, părinților și fraților noștri* (p. 22–37); *Dumineca lăsatului de carne* (p. 37–51); *Luni, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 51–54); *Luni, în săptămăna brânzii, seara* (p. 54); *Marți, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 54–57); *Întru aceaeași marți, seara* (p. 57–59); *Miercuri, în săptămăna brânzii, polunoștnița cu metaniile ei, la utrăne* (p. 59–67); *Miercuri, în săptămăna brânzii, seara* (p. 67–69); *Joi în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 69–73); *Joi seara, în săptămăna brânzii* (p. 73–74); *Vineri, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 74–81); *Întru aceaeași vineri a brânzii, cetim ceasurile cu metanii, precum și miercuri am arătat* (p. 81–82); *Sămbătă, în săptămâna brănzii, facem pomenirea tuturor cuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor părinți, cei ce au strălucit întru nevoință* (p. 82–85); *În sămbăta brănzii, la utrene* (p. 85–97); *În dumineca lăsatului de brănză* (97–99); *În dumineca brănzii, la utrene* (p. 99–109); *Întru aceaeași duminecă a brânzii, seara* (p. 109–112); *Începutul sfântului și Marelui Post. Luni în săptămâna cea dintâi* (p. 112–121); *Pentru tretii ceas* (p. 121–123); *În lunea cea dintăi a postului, la șestii ceas* (p. 123–126); *La ceasul al noaolea* (p. 126–128); *Luni, întăia săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 128–141); *Marți întăia săptămănă, la utrene* (p. 141–146); *Marți seara, la Doamne, strigat-am* (p. 146–155); *Miercuri, în săptămăna cea dintâiu, la utrene* (p. 155–159); *Miercuri, întăia săptămănă, seara* (p. 159–170); *Joi, în săptămăna cea dintâiu a sfântului post, la utrene* (p. 170–174); *Joi seara, după psalmul cel de începătură* (p. 174–183); *Vineri, întăia săptămănă, la utrene* (p. 183–188); *Vineri seara, în săptămâna cea dintâi a sfântului post* (p. 188–196); *Sămbătă, întăia săptămănă a sfântului post, la utrene* (p. 196–207); *Dumineca întăiu a sfăntului post întru carea să pomenește dreapta credință* (p. 207–208); *La vecerniia cea mare, după obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am* (p. 208–210); *La utrene* (p. 210–221); *Duminecă seara, după psalmul cel de început, la Doamne, strigat-am* (p. 221–222); *Luni, a doao săptămănă a sfântului post, la utrăne* (p. 222–226); *Luni seara, după psalmul cel de începere* (p. 226–229); *Marți, în săptămăna a doao, la utrene* (p. 229–233); *Marți, a doao săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 233–235); *Miercuri, a doao săptămână, la utrene* (p. 235–239); *Miercuri, a doao săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 239–241); *Joi, a doao săptămănă a sfântului post, la utrene* (p. 241–246); *Joi, a doao săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 246–249); *Vineri, a doao săptămână din post, la utrene* (p. 249–253); *Vineri seara, a doao săptămână, la Doamne, strigat-am* (p. 253–256); *Sămbătă, a doao săptămână, la utrene* (p. 256–261); *A doao duminecă a sfăntului post. Sămbătă seara* (p. 261–265); *Duminecă seara, după psalmul cel de începătură* (p. 266); *Luni, a treia săptămănă a sfântului post, la utrene* (p. 267–271); *Luni, a treia săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 271–274); *Marți, a treia săptămână, la utrene* (p. 274–278); *Marți, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 278–280); *Miercuri, a treia săptămână, la utrene* (p. 280–285); *Miercuri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 285–287); *Joi, a treia săptămănă a sfântului post, la utrene* (p. 287–291); *Joi, a treia săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 291–294);

Vineri, a treia săptămână a sfântului post, la utrene (p. 294–299); *Vineri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 299–300); *Sâmbătă, a treia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 301–305); *Duminecă a treia a sfântului post prăznuim închinarea cinstitei și de viiață făcătoarei cruci. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 305–306); *Sâmbătă seara, la bdenie* (p. 306–308); *Duminecă, la utrene, după cei șease psalmi* (p. 308–318); *Duminecă seara, a treia săptămână din post, la Doamne, strigat-am* (p. 319–320); *Luni, a patra săptămână, la utrene* (p. 320–325); *Luni seara, la Doamne, strigat-am* (p. 325–327); *Marți, a patra săptămână, la utrene* (p. 327–332); *Marți seara, în săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am* (p. 332–335); *Miercuri, a patra săptămână din post, la utrene* (p. 335–344); *Miercuri seara, în săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am* (p. 344–346); *Joi, în săptămăna cea din mijloc, la utrene* (p. 346–351); *Joi, a patra săptămână din post, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 351–353); *Vineri, în săptămăna din mijloc, la utrene* (p. 353–362); *Vineri, a patra săptămână din post, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 362–364); *Sâmbătă, a patra săptămână din post, la utrene* (p. 364–368); *Dumineca a patra a sfântului Marelui Post* (p. 368–369); *Duminecă, la utrăne* (p. 369–376); *Duminecă, a patra săptămână a sfântului post, seara* (p. 376–377); *Luni, a cincea săptămână, la utrene* (p. 377–382); *Luni, a cincea săptămână din post, seara* (p. 382–384); *Marți, a 5 săptămână, la utrăne* (p. 384–388); *Marți, a cincea săptămână din post, seara* (p. 388–391); *Miercuri, a cincea săptămână, la utrene* (p. 391–396); *Miercuri seara, a cincea săptămână din post* (p. 396–402); *Joi, a cincea săptămână a sfântului post* (p. 402–431); *Joi, a cincea săptămână din post, seara* (p. 431–435); *Vineri, a cincea săptămână, la utrene* (p. 435–440); *Vineri seara* (p. 440–443); *Sâmbătă, a cincea săptămână din post, la utrene* (p. 443–472); *Dumineca a cincea a sfântului și Marelui Post* (p. 473–481); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 481–482); *Luni, a șeasa săptămână, a Stâlpărilor, la utrene* (p. 482–486); *În lunea Stâlpărilor, seara* (p. 486–490); *Marți, a șeasa săptămână, a Stâlpărilor, la utrene* (p. 490–495); *Marți seara, a șasea săptămână, a Florilor* (p. 495–497); *Miercuri, a șeasa săptămână, a Florilor, la utrene* (p. 497–502); *Miercuri seara, a șasea săptămână, a Stâlpărilor* (p. 502–505); *Joi, a 6 săptămână, a Florilor, la utrene* (p. 505–510); *Joi seara, a șasea săptămână, a Florilor* (p. 510–513); *Vineri, a șasea săptămână, a Stâlpărilor, la utrene* (p. 513–518); *Cântări Troicinice pe opt glasuri, care cântăm în Postul cel Mare* (p. 519–523); *Stihiri de umilință cu seadealne și cu mucenicine la toate glasurile, care să cade să se cânte în sfântul și Marele Post* (p. 523–570); *Joi, la canonul cel mare, viiața sfintei maicii noastre Mariei Eghipteanchei, scrisă de Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului* (p. 571–582); *Tipic din capetele lui Marco, cum să cântă împreună cu Triodul* (p. 582–630).

Depozit. BAR; BACJ; BPRB; BASB, BMSB; BBSB; BCUIS; BVAUGL; BCUCJ; BNRM; MOC; BASBC.

Referințe. BRV, II, nr. 629, p. 420; Iarcu 1865, p. 26; Iarcu 1873, p. 20; Krafft 1905, p. 29 (513); Veress 1910, p. 82; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Georgescu 1934, p. 9; Oprescu 1942, p. 127; IBR 1958, p. 363; Brătulescu 1960, p. 297; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1052; Hâncu 1965, p. 66; Petrik V, p. 528; Bodinger 1976, p. 217; Pascu 1976, p. 89–90; Socolan 1983, p. 55, *passim*; CRV 1985, p. 166; Mureșianu 1985, p. 132, *passim*; Ojtozi 1985, p. 70; Mosora, Hanga 1991, p. 137; Radosav 1995, p. 17; *passim*; Andea 1996, p. 29, *passim*; Florescu 2000, p. 297–301; Mitric 2005, p. 195; Teodorescu 2006, p. 104; Chindriș 2007, p. 53; Dudaș 2007, II, p. 258–279; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 44; Mircea 2008, p. 318; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 240; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237; Nuțiu 2009/A, p. 279–280; Cereteu 2011, p. 136; Urs 2011, p. 478; Mârza, Bogdan 2013, p. 224; Andriescu, Borș 2014, p. 210–212.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1352.

1801. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică și morală despre taine peste tot***, Blaj, 1801.

Theologhie | dogmatică și moralicească | despre taine preste tot, după învăţătura bunilor | credincioși dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinţi și din tră|daniia bisericii întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc | așezată și tipărită, | supt stăpânirea preaînălţatului | împărat al romanilor | Franţișc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al | Ardealului și cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui și preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, anul 1801, | cu tipariul Seminariului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about Mysteries in All Places [Teologie dogmatică și morală despre taine peste tot].*** *It is a theological discourse about the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume contains the general theoretical part. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.*

Format. In 4º; [1] f. + 10 p. + 112 p. + [3] f. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Frontispiciu dreptunghiular înfățișând Duhul Sfânt încadrat central într-un cerc luminos, într-o compoziție tipografică, flancat de doi îngeri și de ornamente florale (p. 1, numerotarea a II-a). Vinietă de uzanță tipografică foarte obișnuită (p. 1, 10, numerotarea I; f. [3r]). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Tipograful* (p. 1); *Cuvânt înainte către iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 2–3); [Cuprins] (p. 4–10); Numerotarea a II-a: *Învăţătură theologhicească despre taine preste tot sau de obște. Întrebarea 1. Despre firea și hotărârea tainei* (p. 1); Cap 1. *Despre numele și hotărârea tainei* (p. 1–8); Cap al doilea. *Despre semnul tainelor* (p. 8–10); *Întrebarea a doua. Despre lipsa și numărul tainelor.* Cap 1. (p. 10–24); *Întrebarea a treia. Despre materia și forma tainii, despre cinci lucruri va fi vorba întru această întrebare* (p. 24); Cap 1. (p. 24–43); *Întrebarea a patra. Despre slujitoriul tainelor.* Cap 1. (p. 43–45); Cap 2. (p. 45–50); Cap al treilea (p. 50–53); Cap 4. (p. 53–56); Cap 5. (p. 56–64); *Întrebarea a cincea. Despre primitoriul tainelor.* Cap 1. (p. 64–77); *Întrebarea a 6. Despre darul care să primească prin taine.* Cap 1. (p. 77–83); *Cap al doilea* (p. 83–92); *Întrebarea a 7. Despre tainele legii vechi.* Cap 1. (p. 92–99); *Întrebarea a 8. Despre sămnul nește̦rs.* Cap 1. (p. 99–105); *Întrebarea a 8.* [!] *Despre ţeremonii și lucrurile ceale sfinte care să ţin în bisearică.* Cap întâiu. *Despre ţeremonii* (p. 105–112); *Adaogere. Învăţătură despre ș̦eapte taine pe scurt au dat și episcopul Damaschin din Râmnic, tipărită în anul 1724, octomvrie zile 5, a căriia predoslovie aceasta iaste* (f. [1r–3r]).

Depozit. BAR; BACJ; BMSB; BCUCJ; BCUB; BJCJ; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 634, p. 429; Pop 1838, p. 48; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Pascu 1927, p. 106–107; Gramma 1884, p. 201; Veress 1910, p. 83; Georgescu 1934, p. 14–15; Beju 1956, p. 126; Mladin, Vlad, Moisiu 1957, p. 35–36; Teodorescu 1960, p. 344; Cartea B. 1972, p. 120; Popovici 1972, p. 198; Haţeganu 1976, p. 233; Alicu 1980, p. 780; Mosora, Hanga 1991, p. 138; Andea 1996, p. 97; Florescu 2000, p. 302; Râpă-Buicliu 2000, p. 349; Chindriș 2001, p. 286; Dudaș 2007, II, p. 280; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 47; Mircea 2008, p. 320–321; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 35; Oros 2008, p. 26, 31; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 480–484; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 101.

1801. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică și morală despre taina botezului***, Blaj, 1801**.**

Theologhie | dogmatică și moralicească | despre taina botezului, după învăţătura bunilor | credincioși dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinţi și din tră|daniia bisericii întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc | așezată și tipărită, | supt stăpânirea preaînălțatului | împărat al romanilor | Franţisc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al | Ardealului și cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui și preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, anul 1801, | cu tipariul Seminariului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about the Mystery of Baptism [Teologie dogmatică și morală despre taina botezului].*** *It is a theological discourse about the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume is about the sacrament of baptism. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.*

Format. In 4º; [1] f. + 11 p. + 109 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Două frontispicii: compoziţie din motive tipografice (p. 1, numerotarea I), Frontispiciu dreptunghiular înfățișând Duhul Sfânt încadrat central într-un cerc luminos, într-o compoziţie tipografică, flancat de doi îngeri și de ornamente florale (p. 1, numerotarea a II-a). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvânt înainte către iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 1–5); [Cuprinsul] (p. 5–11); Numerotarea a II-a: *Învăţătură theologhicească despre taina sfântului botez* (p. 1); Cap 1. *Despre numele și înţelesul botezului* (p. 1–6); Cap 2. *Despre materiia departe a botezului* (p. 6–14); Cap a 3. *Despre materiia de aproape a botezului* (p. 14–24); Cap 4. *Despre forma botezului* (p. 24–30); Cap a 5. *De osebirea botezului lui Hristos de botezul lui Ioann* (p. 30–36); *Întrebarea a 2. Despre lipsa botezului.* Cap 1. (p. 36–46); Cap a 2. *Despre botezul sângelui* (p. 46–55); *Întrebarea a treiia. Despre pricinile, rânduitoriul, slujitoriul și primitoriul botezului* (p. 55–61); Cap a 2. *De slujitoriul botezului* (p. 61–71); Cap a 3. *Despre primitorii botezului* (p. 71–89); *Întrebarea a patra. De folosul sau rodul botezului.* Cap 1. (p. 89–93); Cap a 2. *Despre semnul neșters și despre cei ce primesc botezul cu fățărie, oare, după ce lapădă fățăria, înviiază darul botezului?* (p. 93–96); *Întrebarea de pre urmă. Despre ţeremoniile botezului* (p. 96); *Rugăciunea la facerea oglașenicului* (p. 96–98); *Rănduiala s<fântului> botez* (p. 98–99); *Episcopul Damaschin a Râmnicului, învăţătura sa din annul 1724, despre șapte taine, în tipariu dată, așa scrie de taina s<fântului> botez* (p. 99–102); *Pentru materiia sau lucrul s<fântului> botez* (p. 102); *De forma sau de obărșirea botez<ului>* (p. 102–103); *Poslojnicul slujitoriu tainei s<fântului> botez* (p. 103–107); *Pentru nași sau cumetri* (p. 107); *Sfârșit și lui Dumnezeu laudă* (p. 107–109).

Depozit. BAR; BACJ; BCUB; BCUCJ; MUAI.

Referinţe. BRV, II, nr. 635, p. 429–430; Veress 1910, p. 83; Teodorescu 1960, p. 344; Școala 1970, I, p. 277–279; Cartea B. 1972, p. 120; Haţeganu 1976, p. 233; Mosora, Hanga 1991, p. 138; Florescu 2000, p. 302; Râpă-Buicliu 2000, p. 349; Chindriș 2001, p. 286; Dudaș 2007, II, p. 281; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 47–48; Mircea 2008, p. 320–321; Oros 2008, p. 26; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 484–486; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 102.

1801. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică și morală despre taina mirului***, Blaj, 1801.

Theologhie | dogmatică și moralicească | despre taina mirului, după învăţătura bunilor | credincioși dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinţi și din tră|daniia bisericii întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc | așezată și tipărită, | supt stăpânirea preanălţatului | împărat al romanilor | Franţișc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al | Ardealului și cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui și preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, anul 1801, | cu tipariul Seminarului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about the Mystery of Chrism [Teologie dogmatică și morală despre taina mirului].*** *It is a theological discourse about the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume is about the sacrament of chrism. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.*

Format. In 4º; 8 p. + 30 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Două frontispicii din șiruri de ornamente tipografice cu motive florale (p. 1, numerotarea I; p. 1, numerotarea a II-a). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvânt-înainte către iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 1–6); *Însămnarea întrebărilor și a răspunsurilor* (p. 6–8); Numerotarea a II-a: *Învăţătură despre taina mirului. În cinci părţi sau întrebări vom împărţi această învăţătură despre mir* (p. 1); *Întrebarea întie. Despre firea și părţile dintru care stă taina mirului* (p. 1); Cap întăiu. *Despre hotărârea și numele tainei mirului* (p. 1–2); *Ce iaste taina mirului?* (p. 2); Cap al doilea. *Greșalele* (p. 2–9); Cap 3. *Despre materia tainei mirului* (p. 9–18); Cap a 4. *Despre forma tainei mirului* (p. 18–19); *Întrebarea a doao. Despre lipsa tainei mirului.* Cap 1. (p. 19–20); *Întrebarea a treiia. Despre pricinile sau rânduitoriul, slujitoriul și primitoriul tainei mirului.* Cap 1. *Despre rânduitoriul tainei, oare de la Hristos și când s-au rânduit* (p. 20–21); Cap al doilea. *Despre slujitoriul tainei mirului* (p. 21–24); Cap al treilea. *Despre primitoriul tainei* (p. 24); *Întrebarea a patra. Despre rodul tainei mirului* (p. 25); Cap 1. *Despre darul care să dă prin taina mirului* (p. 25–26); Cap al doilea. *Despre semnul neșters care să dă prin mir și despre ritușul prin care cei ce să întorcea la credinţă să primea* (p. 26–30); *Întrebarea a cincea. Despre ţeremoniile tainei mirului* (p. 30).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; MUAI.

Referinţe. BRV, II, nr. 636, p. 430; Veress 1910, p. 84; Teodorescu 1960, p. 344; Cartea B. 1972, p. 120; Haţeganu 1976, p. 234; Mosora, Hanga 1991, p. 139; Florescu 2000, p. 302; Chindriș 2001, p. 286; Dudaș 2007, II, p. 281; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 48; Mircea 2008, p. 320–321; Oros 2008, p. 26; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 493–495; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 103.

1801. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică și morală despre taina pocăinţei***, Blaj, 1801.

Theologhie | dogmatică și moralicească | despre taina pocăianiei, după învăţătura bunilor | credincioși dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinţi și din

tră|daniia bisericii întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc | aşezată şi tipărită, | supt stăpânirea preînălţatului | împărat al romanilor | Franţişc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al | Ardealului şi cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui şi preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului, | în Blaj, la Mitropolie, anul 1801, | cu tipariul Seminariului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about the Mystery of Penitence [Teologie dogmatică şi morală despre taina pocăinţei].*** *It is a theological discourse about the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume is about the sacrament of penitence. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.*

Format. In 4°; [1] f. + 30 p. + 287 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Două frontispicii: şiruri de ornamente tipografice cu motive florale (p. 1, numerotarea I); gravură elegantă înfăţişând, la mijloc, în chenar multilobat, un înger, motiv flancat de elemente grafice florale şi geometrice (p. 1, numerotarea a II-a). Vinietă din motive tipografice florale (p. 30, numerotarea I). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvănt-înainte către iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 1–11); *Însămnarea întrebărilor şi a răspunsurilor* (p. 11–30); Numerotarea a II-a: *Despre taina pocăianiei. În doao părţi să va împărţi această învăţătură. În cea dintâie, pe scurt, vom cerca despre pocăianie, în câtu-i faptă bună, întru a doao, în câtu-i taină.* Partea întie. *Despre pocăianie, în câtu-i faptă bună* (p. 1); Cap 1. *Despre firea pocăianiii* (p. 1–3); *Despre pricina isprăvitoare şi sfârşitul pocăianiei* (p. 3); *Despre materiia pocăianiii* (p. 3–4); *Despre cel ce face pocăianie* (p. 4–5); *Despre lipsa pocăianiii* (p. 5); Partea a doao. *Despre pocăianie, în cătu-i taină* (p. 5–6); Cap 1. *Despre eretici* (p. 6–12); *Împrotivirile ereticilor* (p. 12–16); *Întrebarea a doao* (p. 16); Cap întie. *Despre iertarea păcatelor prin taina pocăianiii* (p. 16–18); *Împrotivirile ereticilor* (p. 18–22); Cap 2. (p. 22–23); Cap a treia. *Despre iertarea păcatelor prin dezlegarea preotului* (p. 23–25); *Împrotiviri* (p. 25–27); Cap a patra. *Oare pocăiania, precum păcatul, aşa şi pedeapsa păcatului iartă?* (p. 27–28); *Să arată a doao parte* (p. 28–29); *Împrotiviri* (p. 29–30); Cap 5. (p. 31); *Împrotiviri* (p. 31–32); Cap 6. *Oare pocăiania, vredniciile prin păcat împedecate, îndreptează-le, adecă aduce-le iară la statul cel dintâi?* (p. 32–34); *Împrotiviri* (p. 34–35); *Întrebarea a treia. Despre materia pocăianiei* (p. 35); Cap 1. *Despre materia departe a pocăianiei* (p. 35–38); *Împrotiviri* (p. 38–39); Cap al doilea. *Despre materiia de aproape a pocăianiii, adecă din ce stă această taină* (p. 39–41); *Întrebarea a patra. Despre înfrângere sau dureare* (p. 41–42); Cap 1. *Despre înfrângere de obşte* (p. 42–52); Cap a treia. *Despre lipsa şi porunca durerii de păcate* (p. 52–54); *Împrotiviri împrotiva amânduror răspunsurilor* (p. 54–59); Cap al doilea. *Despre împărţirea durerii de păcate* (p. 59–63); Cap a treia. *Despre durearea carea nu-i deplin* (p. 63–71); *Întrebarea a cincea. Despre spovedanie* (p. 71); Cap 1. *Despre numele şi fiinţa spovedaniei* (p. 71); Cap al 2. *Despre porunca tainei spovedaniei* (p. 71–75); *Împrotiviri* (p. 75–78); *În veacul din 1* (p. 78–79); *În veacul al 2* (p. 79–81); *În veacul al treilea* (p. 81–85); *În veacul al patrulea* (p. 85–87); *În veacul al cincilea* (p. 87–90); *În veacul al şaselea* (p. 90–92); *În veacul al şeaptelea* (p. 92–95); *Împrotiviri* (p. 95–110); *Să dezleagă multe fealiuri de întrebări despre lipsa spovedaniei din porunca lui Dumnezeu* (p. 110–115); *Despre porunca bisericii despre spovedanie* (p. 115); Cap a treia. *Despre materia spovedaniei* (p. 115–116); Cap a patra. *Despre modrurile spovedaniii* (p. 116–119); *Despre adevărul spovedaniei* (p. 119–123); *Despre întregimea spovedaniei* (p. 123); *Despre ispitirea faptelor înaintea*

spovedaniei (p. 123–125); *De modrul întregimei spovedaniei* (p. 125–137); *Despre pricinile care mântuiesc de la întregimea spovedaniei* (p. 137–144); *Despre pricinile care s-ar vedea pe deasupra a mântui de întregimea spovedaniei* (p. 144–149); *Despre deslegarea celui bolnav de moarte, care au nicicât sau deplin nu să spoveduiaște* (p. 149–158); *Cuvântare istoricească. Despre rânduiala bisearecii veachi, deslegat-au au nicicum n-au deslegat pre unii păcătoși, macar sânătoși, macar bolnavi* (p. 158–164); *Despărţirea a patra. Oare spovedaniia trebuie să se facă și cu cuvântu, și celui de față?* (p. 164–169); *Închietura a cincea. Despre cel ce să poate spovedui* (p. 169–170); *Cuvântare istoricească* (p. 170–173); *Întrebarea întăie. Despre canon sau facere destul* (p. 173); Cap întăie. *Despre lipsa canonului sau facerii destul* (p. 173–182); Cap al doilea. *Despre modrul canonului sau a facerii destul* (p. 182–191); Cap al treilea. *Despre facerea destul, în cât trebuie a să pune de la duhovnic* (p. 191–229); *Canonele de pocăianie* (p. 229); *Despre porunca întie* (p. 230); *Despre porunca a doao* (p. 230–231); *Despre porunca a treia* (p. 231–232); *Despre porunca a patra* (p. 232); *Despre porunca a cincea* (p. 232–233); *Despre porunca a șeasa* (p. 233–235); *Despre porunca a șeaptea* (p. 235–236); *Despre porunca a opta* (p. 236); *Despre porunca a noao* (p. 236); *Despre porunca a zeacea* (p. 236–237); Cap a patra. *Despre facerea destul despre partea celui ce să pocăiaște* (p. 237–250); Cap a cincilea. *Despre rodurile facerii destul* (p. 250–253); *Cuvântare istoricească. Despre obiceaiul biseariciimai dinainte despre pocăianie* (p. 253); Cap întăiu. *Despre rânduiala, curgerea și încetarea pocăianiei de obște* (p. 253–255); Cap al doilea. *Despre rânduiala pocăianiii de partea celor ce să pocăia* (p. 255–258); *Întrebarea a nooa. Despre forma tainei pocăianiei, adecă despre deslegare* (p. 258); Cap întăiu (p. 258–262); *Întrebarea a zeacea. Despre slujitoriul tainei pocăianiei* (p. 262–263); *Închietura întie. Cine iaste de Hristos rânduit adevărat slujitoriu tainei pocăianiei?* (p. 263–265); Cap al doilea. *Oare, afară de putearea tainei preoției, mai iaste de lipsă în preot și deschilinită puteare, ca să poată cu folos deslega?* (p. 265–268); *Să desleagă împrotivirile* (p. 268–270); *Închietura a treia. Despre deslegarea de păcatele de la cel mai mare șieși ţânute* (p. 270–271); *Despre tăcearea de ceale din spovedanie* (p. 271–287).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BDAS; BASBN.

Referințe. BRV, II, nr. 637, p. 430; Catalogus 1830, p. 107; Veress 1910, p. 84; Teodorescu 1960, p. 344; Alicu 1980, p. 780; CRV 1985, p. 167; Mosora, Hanga 1991, p. 139; Florescu 2000, p. 302; Chindriș 2001, p. 286; Dudaș 2007, II, p. 281; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 48; Mircea 2008, p. 320–321; Oros 2008, p. 26; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 496–499; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 91.

1801. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică și morală despre taina maslului***, Blaj, 1801.

Theologhie | dogmatică și moralicească | despre taina maslului, după învăţătura bunilor | credincioși dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinți și din tră|daniia bisearicii, întărită spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc | așezată și tipărită, | supt stăpânirea preaînălţatului | împărat al romanilor | Franţișc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al | Ardealului și cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui și preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, anul 1801, | cu tipariul Seminariului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about the Mystery of the Holy Oil [Teologie dogmatică și morală despre taina maslului].*** *It is a theological discourse about the seven*

dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume is about the sacrament of the Holy Oil. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.

Format. In 4°; 6 p. + 41 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Două frontispicii din şiruri de ornamente tipografice cu motive florale (p. 3, numerotarea I; p. 1, numerotarea a II-a). Vinietă modestă (p. 6, numerotarea I). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvănt-înainte către iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 1); *Însămnarea întrebărilor şi a răspunsurilor* (p. 3–6); Numerotarea a II-a: *Învăţătură despre taina maslului. Această despre maslu învăţătură în şeapte întrebări o vom despărţi. Întâia întrebare va fi despre numele şi fiinţa maslului* (p. 1); *Întrebarea întâie. Despre numele, fiinţa şi vrednicia maslului* (p. 1–10); *Întrebarea a doao. Despre rânduitoriul şi slujitoriul tainei maslului.* Cap 1. *Despre rânduiala maslului* (p. 10–12); Cap al doilea. *Despre slujitoriul tainei maslului* (p. 12–18); *Întrebarea a treia. Despre materia tainei maslului* (p. 18); Cap 1. *Despre materia departe a tainei maslului* (p. 18–19); Cap al doilea. *Despre materiia de aproape a tainei maslului* (p. 19–20); *Întrebarea a patra. Despre forma tainei maslului* (p. 20–22); *Întrebarea a cince. Despre primitoriul tainei maslului* (p. 22–25); *Întrebarea a şeasa. Despre proprietaşurile maslului* (p. 25–30); *Întrebarea a şeaptea. Despre rodul şi ţeremoniile tainei maslului.* Cap 1. *Despre rodul tainei maslului* (p. 30–40); Cap al doilea. *Despre ţeremoniile tainei maslului* (p. 40–41).

Depozit. BAR; BACJ; BCUB; BCUCJ; BASBN; MUAI.

Referinţe. BRV, II, nr. 638, p. 430; Veress 1910, p. 84; Teodorescu 1960, p. 344; Cartea B. 1972, p. 120; Haţeganu 1976, p. 234; Alicu 1980, p. 780; CRV 1985, p. 167; Mosora, Hanga 1991, p. 139; Florescu 2000, p. 303; Chindriş 2001, p. 286; Dudaş 2007, II, p. 281; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 48; Mircea 2008, p. 320–321; Oros 2008, p. 26; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriş, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 491–493; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 104.

1801. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică şi morală despre taina preoţiei***, Blaj, 1801**.**

Theologhie | dogmatică şi moralicească | despre taina preoţiei, după învăţătura bunilor | credincioşi dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinţi şi din tră|daniia bisearicii întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc | aşezată şi tipărită, | supt stăpânirea preaînălţatului | împărat al romanilor | Franţişc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al | Ardealului şi cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui şi preaosfnţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului,| în Blaj, la Mitropolie, anul 1801, | cu tipariul Seminariului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about the Mystery of Ministry [Teologie dogmatică şi morală despre taina preoţiei].*** *It is a theological discourse about the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume is about the sacrament of ministry. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.*

Format. In 4°; [1] f. + 13 p. + 104 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Două frontispicii din şiruri de ornamente tipografice cu motive florale (p. 1, numerotarea I; p. 1, numerotarea a II-a). Vinietă elegantă reprezentând un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziţie florală (p. 104). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvănt-înainte cătră iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 1–7); *Însămnarea întrebărilor şi a răspunsurilor* (p. 7–13); Numerotarea a II-a: *Învăţătură theologhicească despre taina preoţiei. Această învăţătură în şeapte întrebări o vom împărţi* (p. 1); *Întrebarea întie. Despre numele şi hotărârea preoţiei şi cum că iaste preoţie* (p. 1); *Hotărirea preoţiei* (p. 2); *Cum că iaste preoţie* (p. 2–10); *Întrebarea a doao. Despre fiinţa sau firea preoţiei.* Cap 1. (p. 10–13); *Întrebarea a treia. Despre materiia şi forma hirotoniii* (p. 13–14); *Întrebarea a patra. Despre rânduitoriul, slujitoriul şi primitoriul tainei hirotoniei.* Cap 1. *Despre rânduitoriul tainei hirotoniei* (p. 14–16); Cap al doilea. *Despre slujitoriul tainei hirotoniei* (p. 16–17); Cap al treilea. *Ce episcop trebuie să fie de la care să primeaşte hirotoniia* (p. 17–20); Cap al patrulea. *Despre primitoriul tainei hirotoniei* (p. 20–22); *Despre cei nebotezaţi* (p. 22–33); *Despre hirotoniia prin sărire* (p. 33); Cap al cincilea. *Despre împedecările care împeadecă de la hirotonie* (p. 33–35); *Despre împedecarea carea vine din lipsa minţii* (p. 35–37); *Despre împedecarea carea iaste din slăbiciunea trupului* (p. 37–38); *Despre împedecarea din naştere* (p. 38–39); *Despre împedecarea carea vine din scădearea veastei* (p. 39–40); *Despre împedecarea carea vine din vârstă* (p. 40); *Despre împedecarea carea vine din datorie* (p. 40–41); *Despre împedecarea carea iaste din lipsa tainei* (p. 41–42); *Despre împedecarea neblândeaţei* (p. 42–44); *Despre împedecarea neslobozirei sau legăturii* (p. 44–45); *Despre împedecarea din eres* (p. 45); *Despre împedecarea carea vine din ucidere* (p. 45–46); *Canoanele apostoliceşti* (p. 46–48); *Săborul 1 de la Nicheia* (p. 48); *Săborul de la Anchira* (p. 48); *Săborul de la Neochesariia* (p. 48); *Săborul de la Antiohia* (p. 48); *Săborul de la Laodichiia* (p. 48–49); *Săborul de la Calchidonia* (p. 49); *Săborul de la Carthaghen* (p. 49–50); *Săborul de la Trulla* (p. 50–51); *Săborul de la Nichia al 2.* (p. 51); *Săborul 1 şi 2* (p. 51); *S<fântul> Vasilie* (p. 51–52); *Întrebarea a cincea. Despre rituşul care să face în hirotonie* (p. 52–53); *Întrebarea a şasa. Despre ceale ce să dau şi să fac prin primirea hirotoniei* (p. 53–55); Cap întie. *Despre sămnul neşters* (p. 55–58); Cap 2. *Despre semnul care să dă prin hirotonie* (p. 58); *Întrebarea a şeaptea. Despre treaptele care sânt în hirotonie* (p. 58–59); Cap 1. *Despre treaptele ceale mai mari şi mai sfinte. Despre episcopie* (p. 59–65); *Despre rănduiala dumnezeiască a episcopilor şi vreadnicia preste preoţi* (p. 65–73); *De forma şi de materiia episcopiei* (p. 73–76); *Despre slujitoriul hirotoniii episcopului* (p. 76); *Despre primitoriul episcopiei* (p. 76–78); *Despre deregătoriia şi lipsa episcopilor* (p. 78–79); *Despre aleagerea episcopilor* (p. 79–82); *Despre corepiscop* (p. 82–84); Cap al doilea. *Despre preoţie* (p. 84–86); *Despre materia şi forma fiinţii preoţiei* (p. 86); *Despre osebite treapte a preoţilor* (p. 86); *Despre vicarăşi* (p. 86–87); *Arhipresbiteri sau protopopi* (p. 87); *Arhidiaconi* (p. 87); *Duhovnici* (p. 87–88); *Theologhi* (p. 88); *Parohi* (p. 88–89); Capul al treile. *Despre diiaconie* (p. 89–96); *Despre forma şi materiia diiaconiei* (p. 96–97); Cap al patrulea. *Despre ipodiiaconie* (p. 97–98); *Despre materiia, forma şi datoriia ipodiiaconului* (p. 98); Cap al cincilea. *Despre ceteţi şi cântăreţi* (p. 98–101); *Despre datoriia şi faptele ceale bune a cliricilor* (p. 101–104).

Depozit. BAR; BACJ; BCUB; BCUCJ; BJCJ; MUAI.

Referinţe. BRV, II, nr. 639, p. 430; Veress 1910, p. 84; Teodorescu 1960, p. 344; Cartea B. 1972, p. 120; Haţeganu 1976, p. 234; Alicu 1980, p. 780; Mosora, Hanga 1991, p. 139; Florescu 2000, p. 303; Chindriş 2001, p. 286; Dudaş 2007, II, p. 282; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007,

p. 48; Mircea 2008, p. 320–321; Oros 2008, p. 26; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 499–503; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 105.

1801. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică și morală despre taina căsătoriei***, Blaj, 1801**.**

Theologhie | dogmatică și moralicească | despre taina căsătoriei, după învăţătura bunilor | credincioși dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinţi și din tră|daniia bisericii întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc | așezată și tipărită, | supt stăpânirea preaînălţatului | împărat al romanilor | Franţișc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip al | Ardealului și cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prealuminatu|lui și preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, anul 1801, | cu tipariul Seminariului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about the Mystery of Marriage [Teologie dogmatică și morală despre taina căsătoriei].*** *It is a theological discourse about the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume is about the sacrament of marriage. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.*

Format. In 4º; [1] f. + 16 p. + 266 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Două frontispicii: compoziţie din motive tipografice (p. 1, numerotarea I); gravură elegantă înfățișând, la mijloc, în chenar multilobat, un înger, motiv flancat de elemente grafice florale și geometrice (p. 1, numerotarea a II-a). Vinietă elegantă reprezentând un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziţie florală (p. 266). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvânt-înainte către iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 1–4); *Însămnarea întrebărilor și a răspunsurilor* (p. 4–16); Numerotarea a II-a: *Învăţătură theologhicească despre taina căsătoriii* (p. 1–2); *Întrebare. De numele, orânduiala sau hotărârea și fiinţa căsătoriii. Numele căsătoriii* (p. 2–3); *Hotărirea căsătoriii* (p. 3–4); *De fiinţa căsătoriii* (p. 4–10); *Întrebarea a doao. De rânduiala căsătoriei* (p. 10); Cap întie. *Despre rânduiala căsătoriei, în câtu-i datorie firească* (p. 10–12); Cap al doilea. *Despre rănduiala căsătoriei, în câtu-i tainǎ* (p. 12–16); *Greșeale și păreri* (p. 16); *Căsătoriia în sine bună iaste, de cinste și slobodă împrotiva ereticilor vechi* (p. 16–20); *Arătarea întie din S. Scriptură* (p. 20–31); *Răspuns la împrotivirile lui Durand* (p. 31–34); *Când au rănduit Hristos căsătoriia?* (p. 34–35); *Întrebare. Iaste fieștecare căsătorie a credincioșilor tainǎ, așa cât înţelesul contractului să nu să poată despărţî de a tainei?* (p. 35–37); *Căsătoriia prin procuratori între credincioși poate să face, și, de să face, iaste tainǎ?* (p. 37–40); *Între<bare>. În leagea evanghelică, căsătoriile necredincioșilor între sine sau a credinciosului cu necredincioasă sau oglajnică sau eretică sânt taine și slobode sânt?* (p. 40–48); *Î<ntrebare>. Căsătoriia în necredinţă, făcută după ce să botează feaţăle, face-să tainǎ?* (p. 48–50); *Întrebarea a treiia. Despre forma, materiia și slujitoriul tainii căsătoriii.* Cap întie. *Despre materia și forma tainii căsătoriii* (p. 50); *Părerile scolasticilor* (p. 50–53); *Răspuns* (p. 53–54); Cap 2. *Despre slujitoriul tainii* (p. 54–62); *Întrebarea a patra. Despre pricina cea făcătoare a căsătoriii sau despre*

împrumutata voinţă a celora ce să căsătoresc (p. 62–72); *Întrebarea a cincea. De proprietaşurile căsătoriii* (p. 72–73); Cap întăiu. *Căsătoriia iaste una* (p. 73); *Despre poligamiia pre rând* (p. 73–83); *Împrotivă* (p. 83–94); *Î<ntrebare>. De poligamiia deodată opritu-i şi din ce leage iaste oprit a avea mai multe muieri deodată?* (p. 94–108); *Răspuns a treiia* (p. 108–111); *Întreb<are>. Această leage a lui Hristos îndetoreaşte numai pre creştini sau şi pre cei necredincioşi? Şi căsătoriia necredincioşilor cu a doao, a treia sau mai cu multe muieri, trăind cea dintâe, iaste căsătoriia bună, au numai cu cea dintâie?* (p. 111–112); Cap al doilea. *De tărimea şi nedespărţirea legăturii căsătoriei* (p. 112–136); *Răspuns* (p. 136–138); *Împrotiviri* (p. 138–141); *Î<ntrebare>. De tărimea legăturii căsătoriii la creştini desleagă-să prin precurvie?* (p. 141–150); *Dovedirea a doao* (p. 150–165); *Să răspunde la ceale ce să aruncă împrotivă* (p. 165–195); *Despre despărţire* (p. 195–197); Cap a triia. *Despre lipsa şi porunca căsătoriei* (p. 197); *Întrebarea a şeasa. Despre cealea care sânt mai înainte de căsătorie* (p. 197–198); Cap 1. *Despre logodnă* (p. 198–201); Cap al doilea. *Despre vestirile sau strigările care să fac mai înainte de cununie* (p. 201–202); Cap al treilea (p. 202–203); *Întrebarea a şeaptea. Despre împedecările căsătoriei de obşte* (p. 203); Cap 1. (p. 203–206); *Întrebarea a opta. Despre întrebări deosebi* (p. 206); Cap 1. *Despre împedecările care şi opresc căsătoriia să nu să facă, şi, de să face, o strică* (p. 206–208); Cap al doilea. *Despre împedecarea care iaste făgăduinţa cea mare sau luminată* (p. 208–212); *Despre împedecarea care vine din necredinţă* (p. 212–213); *Despre împedecarea carea să zice silă sau frică* (p. 213–217); *Întămplare* (p. 217–220); *Despre împedecarea ce să zice legătura căsătoriei* (p. 220–227); *Despre împedecarea ce să numeaşte neputinţă* (p. 227–230); *Despre împedecarea carea să zice răpire* (p. 230–233); *Despre împedecarea carea iaste vârsta* (p. 233–234); *Despre împedecarea nebuniei* (p. 234–235); *Despre împedecarea beţiii* (p. 235); *Despre împedecarea rudeniii* (p. 235–241); *Despre rudeniia din botez* (p. 241–242); *Despre rudeniia carea iaste din primire* (p. 242–243); *Despre cuscrie* (p. 243–244); *Despre cuscriia dintăiu* (p. 244); *Cuscriia de al doilea rând* (p. 244–246); *Cuscriia de al treilea* (p. 246); *Despre năşie* (p. 246–247); *Despre cinstea de obşte* (p. 247–248); *Despre împedecarea căsătoriei care să zice pre ascuns* (p. 248–255); Cap al doile. *Despre împedecările căsătoriei ceale opritoare* (p. 255–256); *Despre împedecarea carea iaste oprealişte* (p. 256); *Despre împedecarea din făgăduinţa curăţeniii* (p. 256–257); *Despre împedecarea căsătoriei din logodnă* (p. 257–260); Cap al treilea. *Despre rodul căsătoriei* (p. 260–261); *Întrebarea a noao. Despre ţeremoniile cununiei.* Cap 1. *Despre ţeremoniile logodnei* (p. 261–262); Cap al doilea. *Despre ţeremoniile cununiei* (p. 263–266).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BASMS.

Referinţe. BRV, II, nr. 640, p. 430; Iorga 1906, p. 17; Veress 1910, p. 84; Bărbulescu 1960, p. 549–551; Teodorescu 1960, p. 344; Şcoala 1970, I, p. 280–283; Poenaru 1973, p. 251; Alicu 1980, p. 780; CRV 1985, p. 168; Mosora, Hanga 1991, p. 139; Florescu 2000, p. 303; Chindriş 2001, p. 286; Dudaş 2007, II, p. 282; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 48; Mircea 2008, p. 320–321; Oros 2008, p. 26; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriş, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 486–491; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 74.

1802. ***Apostol***, Blaj, 1802.

Apostol, | acum a doao oară aşezat şi ti|părit, după rânduiala Besearicii Ră|săritului, | supt stăpânirea preaînălţatului | împărat al romanilor | Franţisc al doilea, | craiul apostolicesc, mare prinţip | al Ardealului şi cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii Sale, prea|luminatului şi preasfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului, | în Blaj, la Mitropolie, | anul de la Naşterea lui Hristos 1802, | cu tipariul Seminariului.

Apostle [Apostol]. *It is an altar book that contains texts taken from* ***The Apostles' Deeds [Faptele apostolilor]*** *plus some detailed methodological guidance about when and how these texts should be read in church. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1802.*

Format. In folio; [1] f. + 258 p. Tipar negru și roșu, cu 42 de rânduri la pagină. Întregul textul este așezat în chenar din linii.

Ornamentație. Titlul este încadrat într-o gravură de tip portic ce redă, în partea de sus, imaginea lui Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga și din dreapta sunt reprezentați apostolii Petru și Pavel, iar în cele patru colțuri, simbolurile evangheliștilor. Gravură reprezentându-l pe *S. Evanghelist Luca* (f. tt. v) și un frontispiciu constând dintr-o gravură, reprezentând Învierea Domnului, cu legenda în limba slavonă: ВОСКРИСЕНІЄ: ХВО (p. 1). Alte frontispicii pe bază de gravură: Isus Hristos în medalion oval, flancat de imaginea apostolilor Pavel și Ioan (p. 36); Sfântul Simion Stâlpnicul într-un cadru circular, flancat de motive florale ample (p. 188); o singură vinietă artistică reprezentând un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziție florală (p. 258). Alte numeroase ornamente, frontispicii sau semne despărțitoare de capitole, de compoziție tipografică (*passim*). Inițiale elegant ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins: *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 1–35); *Duminecă, în zioa de Rusalii* (p. 36–177); *Duminecă dintâi a Marelui Post* (p. 177–187); *Începutul cu Dumnezeu a Minologhiiului, adecă a Sinaxariului lunilor* (p. 188–253); *Apostole pentru morți* (p. 253–254); *Prochimene și apostoli de toată treaba* (p. 254–206 [!]); *Prochimene și alliluiiare de preste săptămână* (p. 206 [!]–257); *Antifoane de preste toate zilele* (p. 257–248 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BPRB; BBSB; BMSB; BCUCJ; BCUIS; BMDV; BNRM; MNAM; MNIM; ULIM; MOC; ANC; BGȘBH; BASBN; BASDJ; BASGJ; BJCJ.

Referințe. BRV, II, nr. 644, p. 433; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Veress 1910, p. 85; Parhomovici 1925, p. 11; Georgescu 1934, p. 5; Oprescu 1942, p. 127–128; Șandru 1947, p. 153; Brătulescu 1960, p. 297–298; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1054–1055, 1058; Tomescu 1968, p. 127; Christache-Panait 1969, p. 266; Bodinger 1976, p. 219; Pascu 1976, p. 92–93; Alicu 1978, p. 407; Alicu 1979, p. 796; CRV 1985, p. 169; Mureșianu 1985, p. 144, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 140; Mălinaș 1993, p. 83; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 97; Florescu 2000, p. 303–305; Râpă-Buicliu 2000, p. 349; Danilov, Griţco, Malahov 2002, p. 80; Mitric 2005, p. 203–204; Teodorescu 2006, p. 24; Dudaș 2007, II, p. 283–301; Mircea 2008, p. 322; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 240–241; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Nuțiu 2009/A, p. 285; Oros 2010, p. 47; Cereteu 2011, p. 137–138; Urs 2011, p. 504–505.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 123. Cartea conține erori de paginație.

1802. Samuil Micu, ***Teologie dogmatică și morală despre taina euharistiei***, Blaj, 1802.

Theologhie | dogmatică și moralicească | despre taina evharistiei, după învățătura bunilor | credincioși dascali întocmită, cu mărturii din | Sfânta Scriptură, ss. părinți și din tră|daniia bisericii întărită, spre învățătura | clerului celui tânăr rumânesc | așezată și tipărită, | supt stăpânirea preaînălțatului | împărat al romanilor | Franțișc al doilea, | craiului apostolicesc, mare prințip al Ardealului și cealealalte, | cu blagosloveniia Măriii

Sale, prealuminatu|lui și preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului, | în Blaj, la Mitropolie, anul 1802, | cu tipariul Seminariului.

Samuil Micu, ***Dogmatic and Moral Theology about the Mystery of the Housel [Teologie dogmatică și morală despre taina euharistiei].*** *It is a theological discourse about the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. It is a translation of the 18th-century discourse written by the great French theologian, Honoré Tournély. The volume is about the sacrament of the housel. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1801.*

Format. In 4°; [1] f. + 24 p. + 450 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu câte 33 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar din motive ornamentale de compoziţie tipografică. Două frontispicii: compoziţie din motive tipografice (p. 1, numerotarea I); gravură elegantă înfăţişând, la mijloc, în chenar multilobat, un înger, motiv flancat de elemente grafice florale şi geometrice (p. 1, numerotarea a II-a). Vinietă elegantă reprezentând un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziţie florală (p. 24, numerotarea I). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvănt-înainte către iubitorii de învăţătură theologhicească* (p. 1–8); *Însămnarea întrebărilor şi a răspunsurilor* (p. 8–24); Numerotarea a II-a: *Învăţătură theologhicească despre taina evharistiei. Învăţătura despre taina evharistiei în opt întrebări o împărţim* (p. 1); *Întrebarea întăiu. De numele, chipurile şi hotărârea evharistiei.* Cap întăiu. *Despre mai multe fealiuri de nume cu care să numeaşte evharistiia* (p. 1–2); *De la faptele prin care să face evharistiia* (p. 2–4); *De la materiia dintru carea să face evharistia* (p. 4); *De la lucrul care să cuprinde evharistie* (p. 5); *De la vreamea rănduielii* (p. 5); *De la locul rănduielii* (p. 5–6); *De la cei ce o primesc* (p. 6–7); *De la rod* (p. 7); Cap al doilea. *Despre mai multe tipuri a evharistiei* (p. 7–10); Cap al treilea. *Hotărârea tainei evharistiei* (p. 10–11); *Întrebarea a doao. Iaste adevărat, de bună samă, şi cu fiinţa sa trupul lui Hristos în evharistie?* (p. 11); Cap întăi. *De iriticii carii s-au împrotivit şi au tăgăduit a fi Hristos de faţă în evharistie* (p. 11–14); Cap al doilea (p. 14–21); *Întărirea a 2 din trădanie* (p. 21–30); *Răspuns la împrotiviri care le aduc din s. părinţi* (p. 30–37); Cap al treile (p. 37–75); Cap a patra (p. 75–77); *Dovedirea întie* (p. 77–82); *A doao dovedire* (p. 82–85); *A treia dovedire* (p. 85–87); *A patra dovedire* (p. 87–89); *A cincea dovedire* (p. 89–93); *A şasa dovedire* (p. 93–133); Cap a cincea (p. 133–154); Cap al şasălea (p. 154–162); *Întrebarea a treia. De modru cum iaste Hristos în evharistie sau de prefacere* (p. 162); Cap întăiu (p. 162–163); *Împănetorii* (p. 163–164); *Împreună fiinţătorii* (p. 164–166); *Părearea şcoalei. Macar că despre dogmă să unesc întră sine dascalii şcoalelor, dară în doao lucruri să osebesc* (p. 166); Cap al doilea. *De adeverinţa dogmei pravoslavnice despre prefacere* (p. 166–172); Cap a *triia. Despre cugetul S. Ioann Hrisostom, a lui Theodoret, a lui Ghelasie, patriarhului Romei, şi a lui Rupert, în rândul credinţii prefacerii* (p. 172–185); *Despre Rupert* (p. 185–201); *Întrebare a patra. De firea, materia şi forma tainei evharistiei* (p. 201–202); Cap întăiu (p. 202–205); *Să răspunde la împrotiviri* (p. 205); Cap al doilea (p. 205–213); Cap al treilea (p. 213–215); Al patrălea cap (p. 215–222); Cap a cincea (p. 222–228); *Răspuns al treilea* (p. 228–233); Cap a şasălea (p. 233–234); *Greşale şi păreri* (p. 234–238); *Să răspun<dem> la împrotiviri* (p. 238–243); Cap al şeaptelea (p. 243–244); *Răspundem la împrotiviri* (p. 244–247); Cap al optulea. *De forma evharistiei* (p. 247–259); *Răspuns la ceale ce să aduc împrotivă* (p. 259–270); *Întrebarea a cincea. De pricinile evharistiei* (p. 270); Cap întie. *Despre rânduitoriul evharistiei: oare Hristos o au rânduit evharistia şi când?* (p. 270–273); *Osebite păreri a theologhilor despre aceaste patru* (p. 273–280); *Împrotiva acestor cinci răspunsuri aşa zic împrotivitorii* (p. 280–288); Cap al doilea. *De slujitoriu evharistiei* (p. 288); *Greşale şi păreri* (p. 288–295); Cap al treilea. *De*

primitoriul tainei evharistiei și de gătirea celui ce vrea a o primi (p. 295–298); *De gătirile ce trăbuie să fie în fața carea vrea să se cuminece* (p. 298–302); *Gătirile despre partea sufletului* (p. 302–303); *Întrebarea a șasa. De lipsa evharistiei.* Cap întăiu (p. 303–305); *Greșeale și păreri* (p. 305–310); Cap al doilea (p. 310–313); *Întrebarea a șeaptea. De faptele sau rodul evharistiei* (p. 313–317); *Întrebarea a opta. De jertfa liturghiei* (p. 317–319); *Hotărârea jertvei* (p. 319–322); *Lipsa jertvei* (p. 322–325); *De jertfa liturghiii* (p. 325); Cap întie. *De numele și cum că iaste jertvă adevărată a liturghiii* (p. 325–326); *Smintealele despre jertfa liturghiei* (p. 326–327); *Dovedirea întăiu. Din prorociile prorocilor* (p. 327–332); *Dovedirea a dooa. Din preoției lui Hristos, după rânduiala lui Melhisedec* (p. 332–339); *A treia dovedire* (p. 339–343); *A patra dovedire* (p. 343–346); *A cincea dovedire. Din trădania ss. părinți și ss. canoane* (p. 346–350); *A șasa dovedire. Din condițiile ce sânt de lipsă la adevărata taină care toate să află în jertfa liturghiei* (p. 350–352); *A șeaptea dovedire. Din minunile care Dumnezeu în întărirea jertfei altariului au făcut* (p. 352–362); *Să răspunde la împrotivirile înnoitorilor ce să aduc împrotiva adeverinței jertfii* (p. 362–368); Cap al doilea. *De firea sau ființa jertfei, în ce stă mai vârtos jertfa?* (p. 368–382); *Răspuns a treia. Frângerea și mistecarea aceștii taine nu să ține de ființa jertfei* (p. 382); *Răspuns a patra* (p. 382–384); *Răspuns al cincilea. Sfințirea evharistiei iaste de ființa jertfei* (p. 384–391); Cap al treilea (p. 391–394); Cap al patrălea (p. 394–406); Cap al cincile. *De fapta sau rodul care aduce jertfa liturghiii* (p. 406–411); Cap al șasălea (p. 411–414); Cap al șeaptelea. *Pentru cine trebuie să se aducă jertfa, numai pentru cei vii au și pentru cei morți?* (p. 414); *De cei vii* (p. 415); *De cei morți* (p. 415–420); Cap al optulea. *De liturghiile deosebi* (p. 420–423); Cap al noaolea. *De slujitoriul jertfei* (p. 423–435); Cap unsprăzeace. *De gătirile și statul celuia ce slugeaște liturghie* (p. 436); Cap a doisprăzeacea. *Despre vreame și locul întru care iaste slobod a sluji liturghiia* (p. 436–439); Cap trisprăzeace. *De țeremoniile liturghiii* (p. 439–440); *De hainele ceale sfinte besericești* (p. 440–442); *La Joia Mare* (p. 442); *De besearici* (p. 442–445); *De altariu* (p. 445–446); *De vasăle ceale sfinte* (p. 446–447); *De lumini* (p. 447–448); *De tămăie* (p. 448); *De veșmântul altariului* (p. 448–450).

Depozit. BAR; BACJ; BMSB; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BIGB; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 648, p. 434; Catalogus 1830, p. 107; Veress 1910, p. 86; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 344; Bodinger 1976, p. 220; Haţeganu 1976, p. 234; Pascu 1976, p. 93; Alicu 1980, p. 780; Mosora, Hanga 1991, p. 140; Radosav 1995, p. 15; Buciumeanu 1996, p. 239; Florescu 2000, p. 303; Râpă-Buicliu 2000, p. 349–350; Chindriș 2001, p. 286; Dudaș 2007, II, p. 301–302; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 48; Mircea 2008, p. 320–321; Oros 2008, p. 26, 31; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Dumitran 2010, p. 248–251; Oros 2010, p. 45; Urs 2011, p. 505–513; Avram, Bogdan 2012, p. 114.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 71.

1804. ***Catehismul cel mare***, ed. a III-a, Blaj, 1804.

Învăţătură creștinească | sau | Catehismul cel mare | cu întrebări și răspunsuri, | alcătuit și întocmit și acum | a triia oară prin protopopul nostru | și directorul Școalelor Normalice|ști, Vasilie Nemeș, de nou așezat | și cu stihuri din sfânta Scriptură | adusă întărit și răvidăluit, cu bla|gosloveniia Exelenţiii Sale, prealumina|tului și preaosfinţitului d. d. | Ioann Bobb, | vlădicului Făgărașului și al Che|saro-Crăieștii Mărimi sfetnicului | dinlăuntru, tipărit | în Blaj, | cu tipariul Săminariului. | 1804.

The Great Catechism [Catehismul cel mare]. *The book had a catechetical (dialogued) form and it approached a large number of religious themes that would be put into circulation. Its*

purpose was to make a wide variety of themes and religious practices accessible to the Uniate believers, for public use. The Third Edition was printed at Blaj, Transylvania, in 1804.

Format. In 8°; [2] f. + 250 p. + [1] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu dreptunghiular reprezentând un medalion cu textul MARIA, scris în ligament, mărginit de două mănunchiuri de ramuri înfrunzite, prinse la mijloc cu câte un inel (p. 1). Numerotarea paginilor este încadrată între semne tipografice florale.

Cuprins. *Arătarea lucrurilor care să află în acest Catehism* (f. [1v–2v]); *Îndreptare către catehism* (p. 1); Cap 1. *Despre credință.* Partea 1. (p. 2–10); Partea 2. *Despre doaosprăzeace închieturi ale credinței* (p. 10); *Despre Dumnezeu* (p. 10–23); *Despre facere* (p. 24–28); § 2. *Despre a doao închietură a credinței* (p. 28–32); § 3. *Despre a treia închietură a credinței* (p. 32–38); § 4. *Despre a patra închietură a credinței* (p. 38–41); § 5. *Despre a cincea închietură a credinței* (p. 41–45); § 6. *Despre a șasa închietură a credinței* (p. 45–46); § 7. *Despre a șeaptea închietură a credinței* (p. 46–48); § 8. *Despre a opta închietură a credinței* (p. 48–50); § 9. *Despre a noao închietură a credinței* (p. 50); *Despre besearică* (p. 51–54); *Despre împărtășirea sfinților* (p. 54–58); § 10. *Despre a zeacea închietură a credinței* (p. 58–60); § 11. *Despre a u<n>sprăzeacea închietură a credinței* (p. 60–61); § 12. *Despre a 12-cea închietură a credinței* (p. 61–63); Cap 2. *Despre nădejde.* Partea 1. *Ce ar fi nădejdea creștinească* (p. 63–65); Partea 2. *Despre rugăciune*. § 1. *Despre rugăciune de obște* (p. 65–69); § 2. *Despre rugăciunea Domnului deosebi* (p. 69–70); *Despre înainte-cuvântare* (p. 70–71); *Despre cele mai dintâi trei cereri ale rugăciunei Domnului* (p. 72–74); *Despre cele mai de pre urmă patru cereri ale rugăciunei Domnului* (p. 74–77); § 3. *Despre închinăciunea îngerească* (p. 77–80 [!]); Cap 3. *Despre dragoste*. Partea 1. *Ce ar fi dragostea* (p. 80 [!]–85); Partea 2. *Despre zece porunci ale lui Dumnezeu de obște* (p. 85–88); Partea 3. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu deosebi.* § 1. *Despre cele dintâiu trei porunci care cuprind dătoriile către Dumnezeu* (p. 89–102); *2. Despre cele mai de pre urmă șeapte porunci care cuprind datoriile către cei deaproape* (p. 102–123); Partea 4. *Despre poruncile besearicii de obște* (p. 123–125); Partea 5. *Despre poruncile besearicii deosebi*. § 1. *Despre ceale dintâiu 2 porunci ale besearicei* (p. 126–129); 1. *Despre sfânta liturghie*. *Ce ar fi sfânta liturghie și ce s-ar face într-însa* (p. 129–134); *Cum trebuie să se asculte sfânta liturghie* (p. 134–13); 2. *Despre celelalte slujbe dumnezeiești* (p. 137–138); 3. *Despre învățăturile cele dumnezeiești* (p. 138–139); *6. Despre cele mai de pre urmă trei porunci ale besericii* (p. 139–142); Cap 4. *Despre sfintele taine.* Partea 1. *Despre sfintele taine de obște* (p. 142–145); Partea 2. *Despre sfintele taine deosebi*. § 1. *Despre taina botezului* (p. 146–153); § 2. *Despre taina sfântului mir* (p. 153–154); 2. *Despre cea mai sfântă taină, a evharistiei sau a cumenecăturii* (p. 155–160); *Despre gătirea la vreadnica împărtășire cu sfânta evharistie* (p. 160–163); *Despre aceaea ce trăbuie să facem când ne cuminecăm* (p. 164–166); *Despre aceaea ce trăbuie să facem după ce ne-am cuminecat* (p. 166–167); 4. *Despre taina pocăinței sau a deslegării. Despre cele ce trăbuie să știm mai întâiu despre taina aceasta* (p. 167–169); *Despre cercarea cunoștinței* (p. 170–173); *Despre căire și înfrângerea inimii* (p. 173–179); *Despre tarea făgăduință* (p. 179–180); *Despre mărturisirea păcatelor* (p. 180–187); *Despre facerea destul pentru păcate* (p. 187–192); 5. *Despre taina maslului* (p. 192–195); § 6. *Despre taina hirotoniii sau a preoției* (p. 195–198); § 7. *Despre taina cununiei sau a căsătoriei* (p. 198–202); Cap 5. *Despre îndreptarea creștinească* (p. 202); *Întâia parte a îndreptării creștinești: ferește-te de rău* (p. 202–203); § 1. *Despre păcatul strămoșesc* (p. 203–205); 2. *Despre păcatele alegerii și despre feliul lor* (p. 205–209); *Despre cele 7 păcate ale căpeteniei* (p. 209–213); *Despre cele șapte păcate împrotiva Duhului Sfânt* (p. 213–216); *Despre cele patru păcate care strigă răsplătire în ceriu* (p. 216–218); *Despre cele noao păcate streine* (p. 218–221); *A doao parte a îndreptării creștinești: fă bine* (p. 221–222); 1. *Despre faptele theologhicești* (p. 222–225); § 2. *Despre faptele deregătorești* (p. 225–229); 3. *Despre cele ce se mai țin de*

îndreptarea creştinească (p. 229–231); § 4. *Despre cele opt fericiri* (p. 231–232); § 5. *Despre faptele cele bune şi despre vredniciia lor* (p. 232–234); *Despre faptele cele bune deosebi* (p. 234–239); *Adaogere. Despre cele patru lucruri ma<i> de pre urmă* (p. 239–240); *Despre moarte* (p. 240–241); *Despre judecată* (p. 242–245); *Despre iad* (p. 245–247); *Despre împărăţiia ceriurilor* (p. 247–250); *Mărire lui Dumnezeu, Celui ce ne-au binecuvântat a începe şi a săvârşi. Amin* (p. 250). După p. 250 urmează o filă nenumerotată pe al cărei recto se continuă cu conţinutul.

Depozit. BAR; BMSB; BFTC; MOC.

Referinţe. BRV, II, nr. 667, p. 449; Veress 1910, p. 89; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1048–1049; Poenaru 1973, p. 258; Florescu 2000, p. 307; Dudaş 2007, II, p. 302; Mircea 2008, p. 323.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 667. Cartea conţine erori de paginaţie.

1804. *Strastnic*, Blaj, 1804.

Strastnic, | acum a treia oară aşezat | şi tipărit, după rânduiala | Besericii Răsăritului, | supt stăpânirea preaînăl|ţatului împărat al romanilor, | Franţisc al doilea, | craiului apostolicesc, mare prin|ţip al Ardealului şi cealelalte, | cu blagosloveniia Exsealenţiii Sale, | prealuminatului şi preasfin|ţitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului, | în Blaj, la Mitropolie, | anul de la naşterea lui Hristos 1804, | cu tipariul Seminariului.

Strastnic *(an Orthodox cult book that includes the services of the Holy Week). The book contains those ceremonies and prayers held by the Orthodox Church that are related to Christ's vicarious sufferings, death and rising from the dead. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1804.*

Format. In folio; [1] f. + 218 p. Tipar negru şi roşu, cu textul pe două coloane, cu 42 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, care redă în partea de sus, în medalion, Învierea lui Hristos. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire. Pe coloanele laterale sunt alte 8 medalioane care redau scene din patimile lui Isus. Gravură înfăţişând răstignirea lui Hristos, semnată „J. E.". Scena propriu-zisă a răstignirii este înconjurată de 16 compoziţii grafice cu simbolistică religioasă şi laică (f. tt. v). Gravuri în text înfăţişând: intrarea Domnului în Ierusalim, intitulată *Duminica Florilor*, semnată „Petru tipograf, 1773" (p. 25); răstignirea lui Hristos, semnată „Petru T." (p. 102 [!]); luarea lui Isus de pe cruce şi punerea în mormânt, semnată „Petru T." (p. 146 [!]); învierea lui Hristos, intitulată în slavonă ВОСКРИСЕНІЕ: ХВО · şi semnată „S. T." (p. 195 [!]). Frontispicii şi viniete. Iniţiale ornate în roşu. Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, a sfintelor şi dumnezeieştilor slujbe care să cuprind întru această carte. Vineri, a şeasea săptămână a Florilor* (p. 1–12); *În sâmbăta sfântului şi dreptului Lazăr* (p. 12–23); *Sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mică* (p. 23–24); *În sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mare* (p. 25–29); *În Dumineca Florilor, la utrene* (p. 29–38); *În Dumineca Florilor, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 38–42); *În sfânta şi marea luni, la utrene* (p. 42–51); *În sfânta şi marea luni, seara* (p. 51–57); *În sfânta şi marea marţi, la utrene* (p. 57–62); *Întru aceasta sfântă şi mare marţi, seara* (p. 62–66); *În sfânta şi marea miercuri, la utrene* (p. 66–76 [!]); *În sfânta şi marea miercuri, seara* (p. 76 [!]–82 [!]); *În sfânta şi Marea Joi, la utrene* (p. 82 [!]–93 [!]); *În sfânta şi Marea Joi, seara* (p. 93 [!]–97 [!]); *Rânduiala ce să face la*

sfânta și dumnezeiasca spălare a picioarelor (p. 97 [!]–101 [!]); *Slujba sfintelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos* (p. 102 [!]–119 [!]); *Învăţătura ceasurilor ale sfintei și Marii Vineri* (p. 119 [!]–140 [!]); *În sfânta și Marea Vineri, seara* (p. 140 [!]–145 [!]); *În sfânta și Marea Sâmbătă* (p. 146 [!]–153 [!]); *A doao stare* (p. 153 [!]–158 [!]); *A treia stare* (p. 159 [!]–171 [!]); *În sfânta și Marea Sâmbătă, seara* (p. 171 [!]–194 [!]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 194 [!]–203 [!]); *Întru sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, la liturghie* (p. 203 [!]–205 [!]); *Tipicul Strastnicului* (p. 205 [!]–218 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BMSB; BASBC; BNRM; MOC.

Referințe. BRV, II, nr. 674, p. 452; Catalogus 1830, p. 66v; Pop 1838, p. 46; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Veress 1910, p. 91; Georgescu 1934, p. 9; Oprescu 1942, p. 130; Teodorescu 1960/A, p. 1057–1058; Teodorescu 1960, p. 344; Bodinger 1976, p. 229; Pascu 1976, p. 97–98; CRV 1985, p. 178–179; Mureșianu 1985, p. 180, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 146; Radosav 1995, p. 28, 61; Andea 1996, p. 24, 134, 148; Florescu 2000, p. 316–320; Râpă-Buicliu 2000, p. 357; Mitric 2005, p. 208–210; Teodorescu 2006, p. 94; Dudaș 2007, II, p. 304–311; Mircea 2008, p. 318–319, 320, 323–324; Oros 2008, p. 31; Moașa Nazare 2009, p. 142; Nuţiu 2009/A, p. 278; Cereteu 2011, p. 141–142; Urs 2011, p. 525–526; Mârza, Bogdan 2013, p. 228.

Observații. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 674. Cartea conține erori de paginație.

1804–1811. Dimitrie Căian junior, ***Teologie dogmatică,*** vol. I-III, Blaj, 1804–1811.

Dimitrie Căian junior, ***Dogmatic Theology****, vol. I-III* ***[Teologie dogmatică]****, vol. I-III. The apparently limitative title belongs to a theological writing with a much wider content. The first volume includes moral theology and biblical history, while the second one includes dogmatic theology. The third one is about the seven sacraments of the Christian Church. It is a valuable and well made writing, a special order on the part of Eastern Catholic Bishop Ioan Bob. It was printed at Blaj, Trasnilvania, between 1804 and 1811.*

[Vol. I]

Theologhie | dogmatică, | după învăţătura bunilor credincio|și dascali întocmită, cu mărtu|rii din S. Scriptură și din ss. | părinţi întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc aș|zată și tipărită, | cu blagosloveniia Exsellenţiii Sale, | prealuminatului și preaosfin|ţitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului și a Prea|înălţatei Chesaro-Crăieștii Mărimi | sfeatnic dinlăuntru. | Cartea întâie. | În Blaj, la Mitropolie, anul 1804, | cu tipariul Seminariului.

Format. In 8°; [1] f. + 10 p.+ 471 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispicii: Duhul Sfânt, flancat de motive florale (p. 1, 89, 188, numerotarea a II-a); Isus pe norii cerului, flancat de motive florale (p. 235); monogramă în medalion, mărginit de mănunchiuri de frunze prinse la mijloc cu verigi (p. 235, 363). Șiruri de semne tipografice cu rol de frontispiciu (p. 4, numerotarea I). Vinietă reprezentând un buchet de flori stilizat (p. 8, 234, 269, 471, numerotarea a II-a). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvânt-înainte* (p. 1–3); *Însămnarea celor ce să cuprind întru această carte* (p. 4 [!]–10 [!]); Numerotarea a II-a: *Cuprindere pre scurt a învăţăturilor theologhicești. Întrebări înainte* (p. 1–8); *Tractatul despre relighie* (p. 9–12); Cap 1. *Despre deatoriia a cinsti pre*

Dumnezeu și din lăuntru și din afară (p. 12–16); Cap 2. *Despre descoperire* (p. 16–24); *Închietura întie. Despre minuni* (p. 25–36); *Adevăr următoriu* (p. 36–37); *Închietura 2. Despre prorocii* (p. 37–41); Cap 3. *Despre relighiia jidovească* (p. 41); *Închietura 1. Despre vredniciia Pentateuhului* (p. 42–44); *Închietura a 2. Despre întregimea Pentateuhului* (p. 45–48); *Închietura a 3. Despre adevărul lucrurilor care să cuprind în Pentateuh* (p. 48–55); *Adevăr următoriu* (p. 55–58); Cap 4. *Despre relighiia creștinească* (p. 58–59); *Închietura 1. Despre vredniciia și întregimea cărților Legii Noao* (p. 59–64); *Închietura a 2. Despre adevărul lucrurilor care să cuprind în Leagea Noao* (p. 65–72); *Adevăr următoriu. Așadară, rălighiia creștinească de la Dumnezeu iaste descoperită* (p. 72–73); *Temeiul 1. Din minunile lui Hristos* (p. 73–74); *Temeiul 2. Din înviiarea lui Hristos* (p. 74–82); *Temeiul 3. Din lățimea relighiei creștinești* (p. 82–85); *Temeiul al 4. Din înălțimea învățăturii creștinești* (p. 85–88); *Tractatul despre unul Dumnezeu și despre dumnezeiești le săvârșiri* (p. 89); *Cuvântarea 1. Despre estirea unui Dumnezeu* (p. 89–90); *Temeiul 1. Din ființa cea de lipsă* (p. 91–92); *Temeiul 2. Din a materiei sau a lumii zidire* (p. 92–94); *Temeiul 3. Din unirea tuturor noroadelor* (p. 94–99); *Cuvântarea 2. Despre dumnezăiești le săvârșiri* (p. 99–100); Cap întie. *Despre neamestecarea și nemărginirea lui Dumnezeu* (p. 100–104); Cap 2. *Despre veciniciia lui Dumnezeu* (p. 104–107); Cap 3. *Despre nemutarea și slobodă voința lui Dumnezeu* (p. 107–115); Cap 4. *Despre atotputerniciia, dreptatea și milostivirea dumnezeiască* (p. 116–119); Cap 5. *Despre vederea lui Dumnezeu* (p. 119–126); *Adevăr următoriu* (p. 126–128); Cap 6. *Despre știința lui Dumnezeu* (p. 128–142); Cap 7. *Despre voia lui Dumnezeu* (p. 143); *Închietura întie. Despre osăbirea voii dumnezăiești* (p. 143–147); *Închietura a 2. Despre proprietățile dumnezăieștii voință* (p. 147–151); *Închietura 3. Despre obiiactumul voii dumnezăiești* (p. 151–156); Cap 8. *Despre purtarea de grije a lui Dumnezeu* (p. 156); *Închietura întie. Despre purtarea de grige a lui Dumnezeu de obște* (p. 156–160); *Închietura 2. Despre purtarea de grige a lui Dumnezeu deosebi* (p. 161); Paragraful 1. *Despre înainte rânduire* (p. 161–181); Paragraful 2. *Despre lăpădare* (p. 181–187); *Tractatul despre Dumnezeu în trii feațe* (p. 188–189); Cap întie. *Despre estirea Preas<fintei> Troiță* (p. 189); *Închietura întie. Despre Troița osăbitelor feațe în Dumnezeu* (p. 189–197); *Închietura 2. Despre dumnezeirea Fiiului sau a Cuvântului* (p. 197–205); *Închietura 3. Despre dumnezeirea Duhului Sfânt* (p. 205–212); Cap 2. *Despre purceaderile dumnezeiești* (p. 212–223); Cap 3. *Despre cuprinderea unii feațe dumnezeiești într-alta și despre trimiterea lor* (p. 223–227); Cap 4. *Despre asămănările feațelor dumnezeiești* (p. 227–230); Cap 5. *Despre numele feațelor dumnezeiești* (p. 230–234); *Tractatul despre Dumnezeu ziditoriul* (p. 235); Partea întie. *Despre îngeri* (p. 236); Cap întie. *Oare sânt îngeri, ce fire au, pre ce vreame și în ce stat s-au zidit?* (p. 236–241); Cap 2. *Despre cădearea și pedeapsa îngerilor* (p. 241–245); Cap 3. *Despre slujba, numărul și osebite treapte <ale> îngerilor celor buni* (p. 245–250); Partea a doao. *Despre omul cel dintâie* (p. 250–251); Cap întie. *Despre zidirea omului celui dintâie și despre statul în care s-au zidit* (p. 251–254); Cap 2. *Despre darurile omului celui fără prihană* (p. 254–259); Cap 3. *Despre păcatul omului celui dintâie* (p. 259–264); *Tractatul despre Dumnezeu întrupat* (p. 264 [!]); *Cuvântarea 1. Despre estirea întrupării* (p. 264 [!]–276); *Cuvântarea a 2. Despre lipsa sau trăbuința întrupării și despre pricinile ei* (p. 276–283); *Cuvântarea a 3. În ce stă misteriumul întrupării* (p. 283); Cap întie. *Despre o față a lui Hristos* (p. 284–292); Cap 2. *Despre doao firi în Hristos* (p. 292–293); *Închietura întie. Despre doao firi a lui Hristos de obște* (p. 293–297); *Închietura a 2. Despre omeneasca a lui Hristos fire* (p. 297–298); Paragraful întie. *Despre trupul lui Hristos* (p. 298–306); Paragraful a 2. *Despre sufletul lui Hristos cel omenesc* (p. 306–313); *Cuvântarea a 4. Despre ceale ce urmează din întrupare* (p. 313); Cap întie. *Despre facerea destul a lui Hristos* (p. 314); *Închietura întie. Oare Hristos, cu adevărat și strâns zis, au au făcut destul pentru noi?* (p. 314–321); *Închietura a 2. Oare Hristos pentru toți oamenii au murit?* (p. 321–326); Cap a 2. *Despre împărtășirea idiomatelor* (p. 326–331); Cap a 3. *Despre numele lui Hristos, cu care să numească pentru întruparea Sa* (p. 331); *Închietura întie.*

Oare Hristos omul iaste Fiiul lui Dumnezeu, preot și arhiereu? (p. 332–336); *Închietura a 2. Oare Hristos iaste între Dumnezeu și între oameni migilocitoriu?* (p. 336–339); Cap a 5. *Despre darurile și puterile cu care omenirea lui Hristos, prin ipostatică împreunarea cu Cuvântul dumnezăiesc, au fost împodobită* (p. 339); *Închietura întie. Despre știința lui Hristos* (p. 339–344); *Închietura a 2. Despre sfințiia lui Hristos* (p. 344–347); Cap a 5. *Despre cinstea carea să cuvine omenirii lui Hristos* (p. 348); *Închietura întie. Despre cinstea carea să cuvine lui Hristos și sfinților* (p. 348–357); *Închietura a 2. Despre cinstea moaștelor și a icoanelor* (p. 357–362); *Tractatul 7. Despre darul lui Hristos* (p. 362); *Cuvăntarea 1. Despre hotărârea și ceale mai de lipsă osebiri a darului lui Hristos* (p. 363–369); *Cuvăntarea a 2. Despre lipsa sau trebuința darului* (p. 370); Cap întie. *Despre ceale mai vechi greșeale în rândul lipsei darului și despre învățăturile lui Molina* (p. 370–374); Cap a 2. *Pentru ce iaste de lipsă darul dumnezeiesc* (p. 374–399); Cuvăntarea a 2 [!]. *Despre în dar dăruirea darului* (p. 399–407); *Cuvăntarea a 4. Despre lucrarea darului* (p. 407–408); Cap întie. *Ce învață theologhii despre darul cel aducătoriu de faptă și care învățătură iaste mai aproape de adevăr?* (p. 408–428); Cap a 2. *În ce stă aducerea de faptă a darului?* (p. 428–433); Cap 3. *Oare iaste dar neaducătoriu de faptă, adecă căruia să poate sta împotrivă?* (p. 433–434); *Cuvăntarea a 5. Despre împărțirea darului celui lucrătoriu* (p. 434–442); *Cuvăntarea a 6. Vom zice: 1) Despre firea darului rămâitoriu, a 2) Despre rodurile lui.* Cap întie. *Despre firea darului rămâitoriu* (p. 443–447); Cap a 2. *Despre rodurile darului celui rămâitoriu* (p. 447); *Închietura întie. Despre firea îndreptării* (p. 448–452); *Închietura a 2. Despre proprietățile îndreptării* (p. 453–462); *Închietura a 3. Despre gătirile care sânt de lipsă spre dobândirea dreptății* (p. 463–471).

[Vol. II]

Theologhie | dogmatică, | după învăţătura bunilor credincio|și dascali întocmită, cu mărtu|rii din S. Scriptură și din ss. | părinți întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc aș|zată și tipărită, | cu blagosloveniia Exsellenţiii Sale, | prealuminatului și preaosfin|ţitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului și a Prea|înălţatei Chesaro-Crăieștii Mărimi | sfeatnic dinlăuntru. | Cartea întâie. | În Blaj, la Mitropolie, anul 1804, |cu tipariul Seminariului.

Format. In 8°; [1] f. + 10 p. + 402 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispicii: monogramă în medalion, mărginit de mănunchiuri de frunze prinse la mijloc cu verigi (p. 1, 64, 245 [!], 303 [!], 355 [!]); Isus pe norii cerului, flancat de motive florale (p. 157). Vinietă reprezentând o vază cu flori (p. 10, numerotarea I; p. 156, numerotarea a II-a). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Cuvănt-înainte* (p. 1–3); *Însămnarea celor ce să cuprind întru această carte* (p. 4–10 [!]); Numerotarea a II-a: *Tractatul despre lucrările omenești* (p. 1); *Cuvăntarea 1. Despre pricinile sau izvodirile ceale dinlăuntru a lucrărilor omenești* (p. 1–2); Cap întie. *Despre voință* (p. 2); *Închietura întie. Despre lucrarea, în cât iaste vrută* (p. 2–10); *Închietura a 2. Despre lucrare, în cât iaste volnică* (p. 11–22); Cap a 2. *Despre cunoștință* (p. 22–32); *Cuvăntarea a 2. Despre pricinile sau izvodirile lucrurilor omenești, cealea din afară* (p. 32–34); Cap întie. *Despre fericirea omului* (p. 34–41); Cap a 2. *Despre deregătoriia prin care ne îndătorim ca toate faptele noastre să le aducem la Dumnezeu, ca la sfârșitul cel mai de pre urmă* (p. 41–50); *Cuvăntarea a 3. Despre proprietățile lucrurilor omenești* (p. 50); Cap întie. *Despre bunătataea și răutatea lucrărilor, cea moralicească* (p. 50–55); Cap 2. *Despre vredniciia lucrărilor omenești* (p. 55–63); *Tractatul despre legi* (p. 64–67); *Cuvăntarea 1. Despre leagea cea veacinică și firească* (p. 67–78); *Cuvăntarea a 2. Despre leagea cea pusă* (p. 78); Cap întie. *Despre leagea lui Dumnezeu cea pusă* (p. 78–79);

Închietura întie. Despre leagea cea veache sau mozaicească (p. 79–85); *Închietura a 2. Despre leagea cea noao sau evangheliceasc*ă (p. 86–92); Cap 2. *Despre legile omenești* (p. 92); *Închietura întie. Despre leagea cea pusă omenească peste tot* (p. 92); Paragraful 1. *Despre putearea a pune legi și despre obiiactum sau materiia legii* (p. 92–97); Paragraf 2. *Despre supusul legilor omenești și despre îndătorirea lui* (p. 97–102); Paragraf a 3. *Despre încetarea legilor omenești* (p. 102–107); *Închietura a 2. Despre mai multe fealiuri a legilor omenești* (p. 107); Paragraf 1. *Despre leagea cea scrisă și din obiceaiu* (p. 107–110); Paragraf 2. *Despre leagea cea ușurătoare sau privileghium și despre cea îngreoitoare* (p. 110–117); *Tractatul despre ceale mai de frunte și mai de obște porunci ale besearicii* (p. 117–118); Cap întie. *Despre porunca de a asculta s. liturghie* (p. 118–124); Cap a 2. *Despre porunca prin care ne îndatorăm a cinsti zioa duminecii și alte zile de praznic* (p. 124–131); Cap a 3. *Despre porunca besearicii, prin care ne îndatorim a posti și a ajuna* (p. 131–132); *Închietura întie. Despre hotărârea postului, despre putearea besearicii, prin care poate pune posturi, și despre posturile cealea mai vestite* (p. 132–137); *Închietura a 2. Despre ceale ce sânt de lipsă să se ție în postul cel besericesc* (p. 138); Paragraf 1. *Despre înfrânarea de carne* (p. 138–142); Paragraf 2. *Despre numai o dată mâncarea în zi și despre gustăritul de seară, ce să zice și colație* (p. 142–146); *Închietura a 3. Despre aceia pre carii îi îndătorește porunca besearicii ca să postească și despre pricinile care dezleagă pre om de această datorie* (p. 146–152); *Închietura a 4. Despre folosul postului și despre ceale ce trebuie ținute ca postul să fie de folos și plăcut lui Dumnezeu* (p. 153–156); *Tractatul despre cădință și dreptate* (p. 157); Cap întie. *Despre cădință și dreptate* (p. 157–160 [!]); *Închietura întie. Despre împărțirea, firea, subiiactumul și obiiactumul stăpânirii* (p. 160 [!]–164 [!]); *Închietura a 2. Despre modrurile prin care să poate dobândi stăpânirea* (p. 164 [!]–173 [!]); Cap a 2. *Despre întoarcere* (p. 173 [!]); *Încheietura 1. Despre întoarcere preste tot* (p. 173 [!]–184 [!]); *Închietura a 2. Despre întoarcerea deosebi* (p. 184 [!]); Paragraful 1. *Despre întoarcerea pentru nedreptatea și paguba făcută trupului* (p. 184 [!]–189 [!]); Paragraf 2. *Despre întoarcerea pentru nedreptatea și paguba făcută în numele cel bun al de-aproapelui* (p. 189 [!]–193 [!]); Paragraful a 3. *Despre întoarcerea pentru nedreptatea și paguba făcută în bunurile norocirii* (p. 193 [!]–198 [!]); Cap a 3. *Despre contracturi* (p. 198 [!]–199 [!]); *Închietura întie. Despre contracturi preste tot* (p. 199 [!]–204 [!]); *Închietura a 2. Despre contracturi deosebi* (p. 204 [!]–217 [!]); *Despre contractul însoțirii și despre întreitul contract* (p. 218 [!]–221 [!]); *Despre schimb* (p. 221 [!]–223 [!]); *Despre intereas sau veniturile annului* (p. 223 [!]–226 [!]; *Despre vindere și cumpărare* (p. 226 [!]–233 [!]); *Despre neiem, despre punere și îndămânare* (p. 233 [!]–242 [!]); *Tractatul despre vârtute* (p. 243 [!]); *Cuvântarea 1. Despre vârtute de obște* (p. 243 [!]–250 [!]); *Cuvăntarea 2. Despre vârtuțile ceale moralicești* (p. 250 [!]–254 [!]); *Cuvăntarea a 3. Despre vârtuțile cealea theologhicești* (p. 254 [!]–255 [!]); Cap întie. *Despre credință* (p. 255 [!]); *Închietura întie. Despre firea și împărțirea credinții* (p. 255 [!]–262 [!]); *Închietura a 2. Despre lipsa faptei credinții* (p. 262 [!]–267 [!]); *Închietura 3. Despre păcatele care să împrotivesc credinței* (p. 267 [!]–269 [!]); Cap a 2. *Despre nedeajdea theologhicească* (p. 270 [!]); *Închietura întie. Despre firea, împărțirea, materiia, subiiactumul și adeverința nedeajdii* (p. 270 [!]–274 [!]); *Închietura a 2. Despre lipsa, rodurile nedejdii și despre păcatele care să împrotivesc nedejdii* (p. 274 [!]–280 [!]); Cap a 3. *Despre dragoste* (p. 280 [!]); *Închietura întie. Despre firea, împărțirea dragostei și despre porunca aceiia către Dumnezeu* (p. 280 [!]–287 [!]); *Închietura a 2. Despre porunca dragostei către de-aproapele* (p. 288 [!]–290 [!]); *Închietura a 3. Despre rândul și deregătoriile dragostei* (p. 290 [!]–296 [!]); *Închietura a 4. Despre păcatele care să împrotivesc dragostei* (p. 297 [!]–302 [!]); *Tractatul despre vârtutea relighiei* (p. 303 [!]–304 [!]); *Cuvăntarea 1. Despre faptele ceale dinlăuntru ale relighiei sau slujbiei lui Dumnezeu* (p. 304 [!]–305 [!]); Cap întie. *Despre lipsa rugăciunii, despre condiții, despre aceaea pentru cine trebuie să ne rugăm și despre binele ce trebuie să-l cearem* (p. 305 [!]–313 [!]); Cap a 2. *Despre cealea șeapte laude sau ceasurile cealea canonicești* (p. 314 [!]–318 [!]); *Cuvăntarea a 2. Despre faptele cealea din afară*

a slujbei lui Dumnezeu (p. 318 [!]–319 [!]); Cap întie. *Despre jurământ* (p. 319 [!]); *Închietura întie. Despre firea și traiul cel slobod a jurământului* (p. 319 [!]–323 [!]); *Închietura a 2. Despre condiţiile care sânt de lipsă la aceaea ca să fie slobod a jura* (p. 324 [!]–330 [!]); *Închietura a 3. Despre îndatorirea care o face jurământul, despre pricinile pentru care înceată acea îndatorire și despre poftirea jurământului* (p. 330 [!]–334 [!]); Cap a 2. *Despre făgăduința cea făcută lui Dumnezeu* (p. 335 [!]); *Închietura 1. Despre firea, împărţirea, cuviința făgăduinţii și despre dătoria de a plini făgăduința* (p. 335 [!]–340 [!]); *Închietura a 2. Despre deschilinite modruri prin care înceată îndatorirea a făgăduinţii cei făcute lui Dumnezeu* (p. 340 [!]–346 [!]); *Cuvântarea a 3. Despre greșealele care să împrotivesc slujbei lui Dumnezeu* (p. 346 [!]–354 [!]); *Tractatul despre păcate* (p. 355 [!]); Partea întie. *De păcat preste tot* (p. 355 [!]); Cap întie. *Despre firea și pricinile păcatului* (p. 355 [!]–367 [!]); Cap a 2. *Despre deschilinirea, împreunarea și neasămânarea păcatelor* (p. 367 [!]–372 [!]); Cap a 3. *Despre rodurile păcatului* (p. 372 [!]–378 [!]); Partea a 2. *Despre păcate deosebi* (p. 378 [!]–379 [!]); Cap întie. *Despre păcatul strămoșesc* (p. 379 [!]); *Închietura 1. Despre adeverirea păcatului strămoșesc* (p. 379 [!]–389 [!]); *Închietura a 2. Despre subiiactumul păcatului strămoșesc* (p. 389 [!]–392 [!]); *Închietura a 3. Despre rodurile păcatului strămoșesc* (p. 392 [!]–397 [!]); Cap 2. *Despre păcatul de moarte și lezne iertătoriu* (p. 397 [!]–402 [!]).

[Vol. III]

Theologhie | dogmatică, | după învăţătura bunilor credincio|și dascali întocmită, cu mărtu|rii din S. Scriptură și din ss. | părinţi întărită, spre învăţătura | clerului celui tânăr rumânesc a|șăzată și tipărită, | cu blagosloveniia Exsellenţiii Sale, | prealuminatului și preao|sfinţitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, a Preaî|nălţatei Chesaro-Crăieștii Mărimi | sfeatnic dinlăuntru și a mărit or|dului al 2 Leopold comendator. | Cartea a doao. | În Blaj, la Mitropolie, anul 1811, | cu tipariul Seminariului.

Format. In 8°; [1] f. + 478 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispicii: Duhul Sfânt, flancat de motive florale (p. 1, 62, 232, 422); Isus pe norii cerului, flancat de motive florale (p. 104). Viniete reprezentând: o cruce din semne tipografice (p. 61); doi porumbei ciugulind dintr-o vază (p. 103, 421). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Tractatul de taine preste tot* (p. 1); Cap 1. *Despre firea și estirea tainelor Legii Noao* (p. 1–6); Cap 2. *Despre materiia și forma tainelor* (p. 7–15); Cap 3. *Despre putearea și lucrarea tainelor Legii Noao* (p. 15–19); Cap 4. *Despre rodurile tainelor* (p. 20–24); Cap 5. *Despre rânduitoriul tainelor* (p. 24–27); Cap 6. *Despre slujitoriul tainelor* (p. 27); *Închietura 1. Cine iaste slujitoriul tainelor?* (p. 27–31); *Închietura 2. Despre gândul sau voia care iaste slujitoriului de lipsă, ca să săvârșească tainele bine și cu folos* (p. 31–40); *Închietura 3. Despre sfinţiia slujitoriului* (p. 40–48); *Închietura 4. Despre credinţa slujitoriului* (p. 48–52); Cap 7. *Despre primitoriul tainelor* (p. 52–58); *Despre ţeremoniile tainelor* (p. 58–61); *Tractatul despre botez* (p. 62); Cap 1. *Despre numele, firea și deschilinirea botezului* (p. 62–65); Cap 2. *Despre materiia botezului* (p. 65–71); Cap 3. *Despre forma botezului* (p. 71–77); Cap 4. *Despre slujitoriul botezului* (p. 77–82); Cap 5. *Despre primitoriul botezului* (p. 82–90); Cap 6. *Despre lipsa botezului* (p. 90–96); Cap 7. *Despre rodurile botezului* (p. 97–103); *Tractatul despre taina s. mir* (p. 104); Cap 1. *Despre firea mirului* (p. 104–109); Cap 2. *Despre materiia mirului* (p. 109–115); Cap 3. *Despre forma mirului* (p. 115–118); Cap 4. *Despre slujitoriul mirului* (p. 118–122); Cap 5. *Despre primitoriul mirului și despre gătirile care sânt de lipsă spre primirea aceștii taine* (p. 122–126); Cap 5. *Despre lipsa și rodurile mirului* (p. 126–132); *Tractatul despre evharistie* (p. 132); Partea 1. *Despre evharistie, în câtu-i tainâ* (p. 132–133); Cap 1. *Despre aceastea: oare iaste evharistiia tainâ a Legii Noao, ce iaste într-însa lucru de tainâ, cum*

să poate dobândi, cum că trupul și sângele lui Hristos iaste de față în evharistie (p. 133–151); Cap 2. *Despre prefacere și despre ceale ce să țân de dânsa* (p. 151–158); Cap 3. *Despre cinstea cu carea sântem datori evharistiei* (p. 158–161); Cap 4. *Despre materiia evharistiei* (p. 161–169); Cap 5. *Despre forma evharistiei* (p. 170–175); Cap 6. *Despre slujitoriul și primitoriul evharistiei* (p. 175–182); Cap 7. *Despre gătirile care sânt de lipsă spre primirea evharistiei* (p. 182–187); Cap 8. *Despre rodurile și lipsa evharistiei* (p. 187–203); *Cuvântarea 2. Despre evharistie, în câtu-i jertvă* (p. 203–204); Cap 1. *Despre hotărârea și deschilinirea jertvei, oare iaste evharistiia adevărată jertvă, ce iaste ființa ei și de ce fealiu de jertve iaste evharistiia* (p. 204–215); Cap 2. *Despre slujitoriul jertvei evharisticești și despre ceia pentru carii să poate aduce această jertvă* (p. 215–224); Cap 3. *Despre liturghiile ceale deosebi și despre plata lor* (p. 224–231); *Tractatul despre taina pocăianiei* (p. 232–233); Cap 1. *Despre aceaea cum că pocăianiia iaste tainâ* (p. 233–241); Cap 2. *Despre materiia tainei pocăianiei* (p. 241–245); Cap 3. *Despre înfrângerea inimii* (p. 245–246); *Închietura 1. Despre înfrângerea de obște* (p. 246–248); *Închietura 2. Despre înfrângerea desăvârșit* (p. 248–251); *Închietura 3. Despre înfrângerea ceaea ce nu iaste desăvârșit* (p. 251–252); Paragraf 1. *Oare bună și vreadnică de laudă iaste frica pedeapsii cei veacinice și oare îndestuluită iaste atrița carea purceade dintru aceaeași frică*? (p. 252–258); Paragraful 2. *Oare ceva dragoste cătră Dumnezeu, măcar în început, de lipsă iaste spre dobândirea îndreptării în taina pocăianiei?* (p. 258–259); Paragraful 3. *Ce fealiu și cum trebuie să fie dragostea aceaea din început cătră Dumnezeu, carea iaste de lipsă la taina pocăianiei?* (p. 260–270); Cap 4. *Despre mărturisire* (p. 270–271); *Închietura 1. Despre rânduiala și obiceaiul mărturisirii* (p. 271–276); *Închietura 2. Despre lipsa mărturisirii* (p. 276–280); *Închietura 3. Despre condiţiile care sânt de lipsă ca să se facă mărturisirea pre leage* (p. 281); Paragraf 1. *Despre întrejimea mărturisirei* (p. 282–287); Paragraful 2. *Despre tăcearea celor mărturisite în spovedanie* (p. 287–290); Cap 5. *Despre facerea destul* (p. 290–300); Cap 6. *Despre forma tainei pocăianiei sau despre dezlegare* (p. 300–310); Cap 7. *Despre slujitoriul tainei pocăianiei* (p. 310–316); Cap 8. *Despre rodurile tainei pocăianiei* (p. 317–320); *Tractatul despre ţenzuri* (p. 320); Cap 1. *Ce și de câte fealiuri iaste ţenzura și oare are besearica puteare a pune ţenzuri?* (p. 321–325); Cap 2. *Ce ţeremonii sânt de lipsă când să pune ţenzura și pentru care greșeale să pune?* (p. 325–329); Cap 3. *Despre pricinile care mântuiesc de ţenzuri* (p. 329–332); Cap 4. *Despre dezlegarea de ţenzuri* (p. 332–335); Cap 5. *Despre afurisanie* (p. 335–342); Cap 6. *Despre oprire* (p. 342–346); Cap 7. *Despre oprealiște sau contenire* (p. 347–350); Cap 8. *Despre pricinile pentru care nu are puteare ţenzura* (p. 350–353); *Adaogere despre monitorii* (p. 353–357); *Tractatul despre taina preoției* (p. 357); Cap 1. *Cum să hotăreaște hierotoniia sau preoţiia, oare iaste taina Legii Noao și care sânt treaptele hierotoniei?* (p. 358–361); Cap 2. *Despre episcopie* (p. 361–369); Cap 3. *Despre preoție* (p. 369–373); Cap 4. *Despre diiaconie* (p. 373–378); Cap 5. *Despre ipodiiaconie* (p. 378–381); Cap 6. *Despre treaptele ceale mai mici a hierotoniei și despre tundere* (p. 381–383); Cap 7. *Despre slujitoriul sfintei hierotonii* (p. 383–387); Cap 8. *Despre primitoriul hierotoniei și de condiţiile ceale de lipsă la primirea tainei acestiia* (p. 387–393); Cap 9. *Despre rodurile hierotoniei* (p. 393–395); *Tractatul despre nehărniciia spre primirea hierotoniei* (p. 395–396); Cap 1. *Ce iaste nehărniciia și de câte fealiuri* (p. 396–398); Cap 2. *De nehărniciia cea din scădeare* (p. 398–405); Cap 3. *Despre nehărniciia carea vine din ceva păcat* (p. 405–407); Cap 4. *Despre lucrările nehărniciei și încetarea ei* (p. 407–410); *Tractatul despre datoriile clericilor* (p. 410–411); Cap 1. *Despre deregătoriile cliricilor preste tot* (p. 411–416); *Despre datoriile celora carii au ceva venit besericesc* (p. 416–421); *Tracatatul despre căsătorie* (p. 422); *Cuvântarea întie. Despre căsătorie, în cât iaste contract politicesc* (p. 422–423); Cap 1. *Despre hotărârea căsătoriei și împrumutata voință a căsătoriților* (p. 423–431); Cap 2. *Despre rânduirea, sfârșitul și cinstea căsătoriei* (p. 431–433); Cap 3. *Despre proprietașurile căsătoriei* (p. 433); *Închietura 1. Despre unimea căsătoriei* (p. 433–436); *Închietura 2. Despre tăriia căsătoriei* (p. 436–441); Cap 4. *Despre*

împiedecările căsătoriei (p. 442–445); Cap 5. *Despre ţeremoniile căsătoriei* (p. 445); *Închietura 1. Despre logodnă* (p. 445–450); *Închietura 2. Despre vestiri* (p. 450–454); *Cuvăntarea 2. Despre taina căsătoriei* (p. 454–455); Cap 1. *Oare taina căsătoriei iaste adevărată tainǎ a Legii cei Noao* (p. 455–456); Cap 2. *Despre materiia și forma tainii căsătoriei* (p. 457–458); Cap 3. *Despre slujitoriul tainei căsătoriei* (p. 458–461); Cap 4. *Despre lucrările sau rodurile tainei căsătoriei* (p. 461–463); *Tractatul despre taina maslului* (p. 463); Cap 1. *Despre hotărirea maslului și oare iaste adevărată tainǎ a Legii cei Noao?* (p. 463–467); Cap 2. *Despre materiia și forma maslului* (p. 467–470); Cap 3. *Despre slujitoriul și primitoriul maslului și gătirile de lipsă la taina maslului* (p. 470–475); Cap 4. *Despre lipsa și rodurile maslului* (p. 475–478).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BCUCJ; BBSB; BASB; BGȘBH; BVAUGL; BIGB; BAC; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 675, p. 452–453; Pop 1838, p. 48; Iarcu 1865, p. 27; Dianu 1869, p. 441; Iarcu 1873, p. 20; Philippide 1888, p. 148; Veress 1910, p. 91; Georgescu 1934, p. 15; Patachi 1960, p. 287; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 71–74; Corfus 1975, p. 159, 261–262; Bodinger 1976, p. 229–230; Haţeganu 1976, p. 234, 236; Pascu 1976, p. 98; Haţeganu, Lupan 1979, p. 401–402; Mureșianu 1985, p. 178; Mosora, Hanga 1991, p. 147; Mălinaș 1993, p. 96–97; Buciumeanu 1996, p. 241; Florescu 2000, p. 320; Râpă-Buicliu 2000, p. 124–125, 357–358; Dudaș 2007, II, p. 311–313; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 49–50; Mircea 2008, p. 324–325; Oros 2008, p. 31; Urs 2011, p. 527–529; Andriescu, Borș 2013, p. 197–198.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 383/I-III. Volumele I și al II-lea conțin erori de paginație.

1805–1806. Ioan Bob, ***Carte de învățături creștinești***, vol. I-III, Blaj, 1805–1806.

Ioan Bob, ***Book of Christian Teachings [Carte de învăţături creştineşti].*** *The pedagogy of the pulpit is an important coordinate of Old Romanian culture. Eastern Catholic Bishop Ioan Bob from Blaj develops the literary genre of religious sermon in a three-volume book. It has a wide variety of topics, suitable for the faithful. Bob`s speeches were excellently written from the stylistic point of view. They contain an obviously ecclesiastical stoicism that underline those human qualities and acts that contribute to the supreme achievement by spiritual and moral ways. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1805 and in 1806.*

[Vol. I]

Carte | de învăţături creştineşti | despre deşertăciunea lumii şi datoriia omului în fieştece | stat, din SS. Scripturi culease şi întărite, | pre scurt, pentru mai lesne înţăleagerea | şi procopseala, pre limba | rumânească a|şezată de | preaosfinţitul şi prealuminatul domn, | Exelenţiia Sa | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului şi a Preaînaltei Chesaro-|Crăieştii Mărimi sfeatnic dinlăuntru. | Tipărită în Blaj, la Mitropolie, | annul de la Hristos 1805, | cu chieltuiala şi tipariul Seminariului.

Format. In 4º; 8 p. + 436 p. + [2] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu dintr-o gravură elegantă înfățișând, la mijloc, în chenar multilobat, un înger, motiv flancat de elemente grafice florale și geometrice (p. 1, numerotarea a II-a). Șiruri de semne tipografice cu rol de frontispicii. Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. [*Motto*:] „Păzește cetaniia și mângăiarea și învățătura" (Sfântul Pavel cătră Timothei, I, cap 4, stih 13); „Fiți făcători cuvântului și nu numai ascultători!" (Iacov Apostolul, cap 1, stih

25) (f. tt. v); *Cătră cetitori*, semnat „Vlădica Ioann Bob” (p. 1 [!], numerotarea I; *Însămnarea capetelor și a lucrurilor despre care iaste învățătura* (p. 1 [!]–5 [!]); *Partea 1 a Învățăturilor creștinești despre deșertăciunea lumii și datoriia omului în fieștece stat pe scurt, pentru mai lesne înțăleagerea și procopseala așezate.* Cap 1 (p. 1–5); Cap 2. *De pacea inimei* (p. 5–9); Cap 3. *Cum să cunoaște deșertăciunea lumii din viiața lui Hristos* (p. 9–13); Cap 4. *De deșertăciunea care vine în lucrurile lumii* (p. 13–17); Cap 5. *De lăpădarea de lume* (p. 17–24); Cap 6. *De osăbite sfârșituri a lucrurilor lumei* (p. 24–27); Cap 7. *De socotința sfârșitului lucrurilor lumești* (p. 27–32); Cap 8. *De deșertăciunea judecăților și vorbelor oamenilor* (p. 32–36); Cap 9. *De a nu băga în seamă vorbele oamenilor* (p. 36–38); Cap 10. *Deșertăciunea celor ce grăiesc de rău pre cei buni* (p. 39–42); Cap 11. *De deșertăciunea celora carii, pentru grăirea împrotivă a lumii, de la lucrul bun ce l-au început înceată* (p. 42–46); Cap 12. *Deșertăciunea celor ce nu-și bagă în seamă vestea lor cea bună* (p. 46–51); Cap 13. *De deșertăciunea celor ce să fălesc de ceale reale* (p. 52–55); Cap 14. *De deșertăciunea judecăților oamenilor* (p. 55–62); Cap 15. *De deșertăciunea pretenșugurilor omenești* (p. 62–67); Cap 16. *De adevărata preatinie* (p. 67–71); Cap 17. *De deșertăciunea laudelor omenești* (p. 71–74); Cap 18. *De mărirea deșartă* (p. 75–80); Cap 19. *De ura măririi deșearte* (p. 80–83); Cap 20. *De deșertăciunea celor ce să laudă pre sine* (p. 83–88); Cap 21. *De deșertăciunea celor ce vreau a plăcea lumii* (p. 88–93); Cap 22. *De deșertăciune<a> celor ce-și mântuiesc păcatele sale* (p. 93–97); Cap 23. *De deșertăciunea celor ce vreau a fi mari în veacul acesta* (p. 97–101); Cap 24. *De deșertăciunea domniii lumești* (p. 102–105); Cap 25. *De deșertăciunea celor ce năzuiesc la prelaturi sau treapte mai mari* (p. 106–110); Cap 26. *De pilda celor mai mari* (p. 110–115); Cap 27. *De datoriia mai-marilor besearicești* (p. 115–119); Cap 28. *De deșertăciunea celor ce vreau a fi putearnici și a porunci* (p. 119–123); Cap 29. *De deșertăciunea celor ce să încred loruși cu îndrăznire* (p. 124–127); Cap 30. *De deșertăciunea celor ce să ţin pre sine învățați* (p. 127–131); Cap 31. *Celor ce învață pre alții să cade ca cu știința să aibă însoțită și viiața cea bună* (p. 131–135); Cap 32. *De deșertăciunea celor ce să judecă pre sine a fi tari* (p. 135–139); Cap 33. *Despre deșertăciunea celor ce-și izbândesc nedreptățile șie făcute* (p. 139–143); Cap 34. *Trebuie a ierta celor ce ne-au greșit* (p. 143–148); Cap 35. *De deșertăciunea caselor celor făloasă* (p. 148–152); Cap 36. *De deșertăciunea celor ce-ș caută pomenire în lumea aceasta* (p. 152–156); Cap 37. *Despre nemerniciia lumii aceștiia* (p. 156–160); Cap 38. *De deșertăciunea frumseații trupești* (p. 161–165); Cap 39. *De frumseațea cea adevărată* (p. 165–168); Cap 40. *De deșertăciunea hainelor de mare preț* (p. 168–172); Cap 41. *Cum trebuie să murim lumii* (p. 172–176); Cap 42. *De primejdiia întru care trăiesc cei lumești* (p. 176–180); Cap 43. *De deșertăciunea bogățiilor vremealnice* (p. 180–184); Cap 44. *Cât de puțân ajung bogățiile vremealnice* (p. 184–188); Cap 45. *De sărăciia bogățiilor pământești* (p. 188–191); Cap 46. *De iubirea bogățiilor pământești* (p. 191–196); Cap 47. *De păgubirea care pricinuiaște biruința bogățiilor pământești* (p. 196–200); Cap 48. *De lăpădarea de avuțiile pământești* (p. 201–204); Cap 49. *De deșertăciunea celor ce adună comoară în lumea aceasta* (p. 204–210); Cap 50. *Trebuie a aduna comoară în ceri* (p. 210–215); Cap 51. *De bunătatea milosteniei* (p. 215–221); Cap 52. *De deșertăciunea celor ce, când vreau a da milostenie săracului, îl întreabă* (p. 221–225); Cap 53. *De năcazul care au ceii răi din binele altora* (p. 226–231); Cap 54. *Despre nemulțămire* (p. 231–237); Cap 55. *De mulțămirea celor buni* (p. 237–243); Cap 56. *De deșertăciunea bucuriii lumești* (p. 243–248); Cap 57. *În ce lucru trebuie omul să se desfeteaze* (p. 249–253); Cap 58. *De deșertăciunea râsului lumesc* (p. 253–258); Cap 59. *De înfrângerea inimii* (p. 158–262); Cap 60. *Cum șterg lacrămile păcatele* (p. 263–267); Cap 61. *Întristarea celor buni să va întoarce în bucurie* (p. 267–271); Cap 62. *De deșertăciunea desfătărilor lumești* (p. 272–276); Cap 63. *De deșertăciunea uspețălor și a desfătărilor lumești* (p. 277–282 [!]); Cap 64. *De păgubirea ce să naște din mâncare și beutură multă* (p. 282 [!]–287 [!]); Cap 65. *De greșealele celor lumești* (p. 287 [!]–291 [!]); Cap 66. *De deșertăciunea muzicii și a cântărilor lumești* (p. 291 [!]–295 [!]); Cap 67. *De cântările duhovnicești*

(p. 295 [!]–299 [!]); Cap 68. *Despre fuga de lume* (p. 299 [!]–302 [!]); Cap 69. *De cetirea cărţilor sfinte* (p. 302[!]–307 [!]); Cap 70. *Cum trebuie să ne ferim noi de ceale reale a lumii aceştiia, macar ar fi mici* (p. 307 [!]–311 [!]); Cap 71. *Trebuie a fugi de însoţirea celor răi* (p. 311 [!]–315 [!]); Cap 72. *Trebuie a petreace cu cei buni* (p. 315 [!]–318 [!]); Cap 73. *Despre neştinţa celor lumeşti* (p. 318 [!]–322 [!]); Cap 74. *Despre linguşitori sau ceia carii să lingăresc cu făţărnicie* (p. 322 [!]–327 [!]); Cap 75. *De vicleana bucurie a lumii* (p. 327 [!]–331 [!]); Cap 76. *De deşertăciunea fericirii lumeşti* (p. 331 [!]–334 [!]); Cap 77. *De bunătăţile goanei* (p. 334 [!]–338 [!]); Cap 78. *Ce cuget a inimii trăbuie să aibă cel ce să lapădă de lume* (p. 338 [!]–343 [!]); Cap 79. *De folosul năcazurilor* (p. 343 [!]–347 [!]); Cap 80. *De folosul boalelor trupeşti* (p. 348 [!]–353 [!]); Cap 81. *Cu ce trebuie să ne vindecăm de boalele trupeşti* (p. 353 [!]–357 [!]); Cap 82. *Dumnezeu pre cei ce-i iubeşte îi ceartă* (p. 357 [!]–360 [!]); Cap 83. *Cum mângăie Dumnezeu pre cei ce-i bate* (p. 360 [!]–365 [!]); Cap 84. *De grijea deşartă a oamenilor lumeşti* (p. 365 [!]–370 [!]); Cap 85. *Cum iubeaşte de tare Dumnezeu pacea* (p. 371 [!]–375 [!]); Cap 86. *De începutul şi sfârşitul lucrurilor lumeşti* (p. 375 [!]–379 [!]); Cap 87. *Cum trebuie a căuta înţălepciunea adevărată* (p. 379 [!]–382 [!]); Cap 88. *De deşertăciunea celor ce să tânguiesc şi plâng peste seamă la moartea celor buni* (p. 382 [!]–389 [!]); Cap 89. *De deşertăciunea celor ce poftesc a trăi mult* (p. 389 [!]–393 [!]); Cap 90. *Despre scurtarea vieţii omeneşti* (p. 393 [!]–398 [!]); Cap 91. *Pentru ce au vrut Dumnezeu să fie viiaţa noastră aşa scurtă* (p. 398 [!]–400 [!]); Cap 92. *De primejdiile vieţii omeneşti* (p. 400 [!]–404 [!]); Cap 93. *Aducerea aminte de moarte, cum pricinuiaşte lăpădarea deşertăciunilor lumii* (p. 404 [!]–407 [!]); Cap 94. *Aducerea aminte de patima lui Hristos pricinuiaşte lăpădarea şi nebăgarea în seamă a deşertăciunilor lumeşti* (p. 407 [!]–411 [!]); Cap 95. *Despre deşertăciunea celor ce lungesc vreamea pocăianiei* (p. 411 [!]–416 [!]); Cap 96. *Cum trebuie îndată să se facă pocăianiia* (p. 416 [!]–421 [!]); Cap 97. *De pocăianie* (p. 421 [!]–425 [!]); Cap 98. *Cum e de folos pocăianiia în ceasul morţii* (p. 425 [!]–430 [!]); Cap 99. *Despre nedeajdea deşeartă a celor lumeşti* (p. 430 [!]–433 [!]); Cap 100. *De vicleniile şi leşurile lumii* (p. 433 [!]–436 [!]); *Însămnarea greşealelor* (f. [1r–2v]).

[Vol. II]

Carte | de învăţături creştineşti | despre deşertăciunea lumii şi datoriia omului în fieştece | stat, din SS. Scripturi culease şi întărite, pre scurt, | pentru mai lesne înţăleagerea şi procopseala, | pre limba | rumânească aşeza|tă de | preaosfinţitul şi prealuminatul domn, | Exelenţiia Sa | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului şi a Preaînaltei Chesaro-Crăieştii | Mărimi sfeatnic dinlăuntru. | Tipărită în Blaj, la Mitropolie, | annul de la Hristos 1805, | cu chieltuiala şi tipariul Seminariului.

Format. In 4°; [4] f. + 451 p. + [3] p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu dintr-o gravură elegantă înfăţişând, la mijloc, în chenar multilobat, un înger, motiv flancat de elemente grafice florale şi geometrice (p. 1). Şiruri de semne tipografice cu rol de frontispicii. Vinietă realizată din motive geometrice şi vegetale, sugerând un candelabru (p. 441). Iniţiale ornate în negru. Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. [Motto:] „Veţi ceti cartea aceasta, carea o am trimis la voi, ca să o cetiţi în casa Domnului, la zilele praznicului şi la zilele vremii." (Baruh, cap 1, stih 14); „Cel ce va face şi va învăţa, acela mare să va chiema întru împărăţiia ceriurilor." (Matheiu, cap 5, stih 19) (f. tt. v); *Însămnarea capetelor şi a lucrurilor despre care iaste învăţătura* (f. [2r–4r]); *A învăţăturilor creştineşti despre deşertăciunea lumii şi datoriia omului în fieştece stat, pre scurt, pentru mai lesne înţăleagerea şi procopseala aşezate, partea 3*. Cap 1. *Lumea nu satură sufletul nostru* (p. 1–4); Cap 2. *Cum îndestuleaşte şi satură numai Dumnezeu sufletul nostru* (p. 4–8); Cap 3. *Pentru ce*

Dumnezeu, și nu lumea, satură sufletul nostru (p. 8–10); Cap 4. *Numai în Dumnezeu să află liniște desăvârșit și odihnă* (p. 11–14); Cap 5. *Nădeajdea trăbuie în Dumnezeu pusă* (p. 14–17); Cap 6. *De iubirea lui Dumnezeu* (p. 17–21); Cap 7. *De mărimea dragostei dumnezăiești* (p. 21–27); Cap 8. *De iubirea de-aproapelui* (p. 27–32); Cap 9. *De iubirea vrăjmașilor* (p. 32–37); Cap 10. *De păgubirea cu care vrăjmașii pre sine însuși să păgubesc* (p. 37–41); Cap 11. *De binele care ne fac noao vrăjmașii* (p. 42–46); Cap 12. *Vrăjmașii trăbuie iubiți* (p. 46–52); Cap 13. *Vrăjmașilor noștri trăbuie să facem bine* (p. 52–58); Cap 14. *De iubirea sa* (p. 58–62); Cap 15. *Despre lăpădarea sa* (p. 62–67); Cap 16. *Cum trebuie să purtăm noi crucea pre umere* (p. 68–73); Cap 17. *De binele goanei* (p. 73–76); Cap 18. *De ura sa însuși* (p. 77–79); Cap 19. *De învingerea sa* (p. 79–83); Cap 20. *De cunoștința sa însuși* (p. 83–88); Cap 21. *De mișălătatea condițiii omenești* (p. 88–92); Cap 22. *De cunoștința lui Dumnezeu* (p. 92–97); Cap 23. *De cugetare și de privire* (p. 97–100); Cap 24. *De adevărata omorâre* (p. 101–105); Cap 25. *De contenirea de bucate* (p. 105–109); Cap 26. *De răbdarea care trăbuie să avem în ceale împotrivitoare* (p. 109–114); Cap 27. *De iubirea sângurătății* (p. 114–120); Cap 28. *De împreună culeajerea și închiderea, adecă ca monașii sau călugării să rămâie în mănăstire și să aibă grije de cinul său* (p. 120–124); Cap 29. *De tăceare* (p. 125–128); Cap 30. *De cuvintele deșearte* (p. 128–132); Cap 31. *De cuvintele sfinte* (p. 132–135); Cap 32. *De cârtire sau răpștire* (p. 135–140); Cap 33. *Despre paza inimii* (p. 140–144); Cap 34. *De curățeniia inimii* (p. 145–149); Cap 35. *De mângăiarea scripturilor și sângurătatea inimii* (p. 149–153); Cap 36. *De dorul a fi cu Dumnezeu* (p. 153–158); Cap 37. *Cum trăbuie să căutăm noi pre Dumnezeu* (p. 158–163); Cap 38. *Sluga lui Dumnezeu nu cearce viiața altuia* (p. 163–168); Cap 39. *Scăderile de-aproapelor trăbuie răbdate* (p. 168–173); Cap 40. *De împreună pătimirea frățească* (p. 173–178); Cap 41. *De gândurile deșearte* (p. 178–181); Cap 42. *De gândurile ceale bune* (p. 181–185); Cap 43. *Cum trebuie vreamea petrecută bine* (p. 186–184); Cap 44. *Trebuie a face fapte bune* (p. 192–198); Cap 45. *Ceriul să capătă cu fapte bune* (p. 198–203); Cap 46. *Despre faptele milosteniii* (p. 203–208); Cap 47. *Ce fapte trebuie să aducem lui Dumnezeu* (p. 208–212); Cap 48. *Trebuie să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu* (p. 212–218); Cap 49. *De privegheare și rugăciune* (p. 219–224); Cap 50. *Despre veseliia cea duhovnicească* (p. 224–227); Cap 51. *Despre laudele lui Dumnezeu* (p. 227–231); Cap 52. *Sluga lui Dumnezeu trebuie adesăori să se împărtășască cu tainele* (p. 231–236); Cap 53. *Despre mulțămire* (p. 236–241); Cap 54. *Trebuie a căuta la sfârșitul vărtuții* (p. 242–245); Cap 55. *Cum trebuie a să sui la săvârșire* (p. 245–249); Cap 56. *Despre îndreptarea năravurilor* (p. 249–253); Cap 57. *Despre viiața cea bună și pacinică* (p. 254–257); Cap 58. *Despre laudele dragostei și rodurile ei* (p. 257–262); Cap 59. *Despre lenevie* (p. 262–265); Cap 60. *Despre bunătatea lucrului* (p. 265–269); Cap 61. *Despre odihna cea sfântă* (p. 270–273); Cap 62. *Despre mărimea și laudele vieții lucrătoare* (p. 273–277); Cap 63. *Despre faptele vieții lucrătoare* (p. 277–280); Cap 64. *Despre nedeajdea carea trebuie să o punem în Dumnezeu* (p. 280–283); Cap 65. *Despre mijlocirile împortiva [!] neîncredințării* (p. 284–287); Cap 66. *Sluga lui Dumnezeu trebuie să fugă de părearea și judecata sa* (p. 287–301 [!]); Cap 67. *Cum trebuie în năcazurile noastre să alergăm la Dumnezeu, și nu la lume* (p. 301 [!]–305 [!]); Cap 68. *Faptele ceale bune cu ferbințală și cu graba trebuie făcute* (p. 305 [!]–308 [!]); Cap 69. *Despre fierbințala fără aleajere* (p. 309 [!]–313 [!]); Cap 70. *Despre răutatea stâmpărării* (p. 313 [!]–316 [!]); Cap 71. *Cu ce luare-aminte trebuie a sluji lui Dumnezeu* (p. 317 [!]–320 [!]); Cap 72. *Cum trebuie a sluji lui Dumnezeu* (p. 321 [!]–326 [!]); Cap 73. *Întru toate trebuie a sluji lui Dumnezeu* (p. 326 [!]–331 [!]); Cap 74. *Cum că nimenea nu poate sluji la doi domni* (p. 331 [!]–335 [!]); Cap 75. *În slujba lui Dumnezeu pururea trebuie a spori* (p. 336 [!]–340 [!]); Cap 76. *Pururea trebuie a face fapte bune* (p. 340 [!]–342 [!]); Cap 77. *Despre rămânerea până în sfârșit în lucrul bun început* (p. 342 [!]–346 [!]); Cap 78. *Despre ispite* (p. 346 [!]–350 [!]); Cap 79. *Despre îngrijearea și priveghearea împotriva ispitelor lumești* (p. 350 [!]–354 [!]); Cap 80. *Despre folosul ispitelor* (p. 355 [!]–359 [!]); Cap 81. *În*

ispite, trebuie în Dumnezeu a să nădăjdui (p. 359 [!]–364 [!]); Cap 82. *Despre modru și mișlocirea împotriva ispitelor, carea iaste rugăciunea* (p. 364 [!]–368 [!]); Cap 83. *Despre mărimea și folosul rugăciunii* (p. 368 [!]–372 [!]); Cap 84. *Despre statorniciia în rugăciune* (p. 372 [!]–378 [!]); Cap 85. *Pentru ce Dumnezeu nu ne dă cearerile noastre* (p. 378 [!]–383 [!]); Cap 86. *Pururea trebuie a să ruga* (p. 384 [!]–387 [!]); Cap 87. *Nu trebuie a ne grăbi în hotărirea lucrurilor* (p. 388 [!]–390 [!]); Cap 88. *Despre teamerea de Dumnezeu* (p. 390 [!]–396 [!]); Cap 89. *Despre ascultare* (p. 396 [!]–401 [!]); Cap 90. *Despre ascultarea cu grabă* (p. 401 [!]–406 [!]); Cap 91. *Despre neascultare* (p. 406 [!]–411 [!]); Cap 92. *Trebuie a asculta de mai-mari, de sânt și răi* (p. 411 [!]–415 [!]); Cap 93. *Despre sărăcie* (p. 415 [!]–419 [!]); Cap 94. *Despre privelighiia sărăciii* (p. 419 [!]–425 [!]); Cap 95. *Despre sfârșitul pentru care s-au făcut omul* (p. 425 [!]–429 [!]); Cap 96. *Despre înfricoșeata judecată a lui Dumnezeu* (p. 429 [!]–432 [!]); Cap 97. *Despre frica pedeapsii cei veacinice* (p. 433 [!]–436 [!]); Cap 98. *Despre înfricoșeata zioa judecății* (p. 436 [!]–442 [!]); Cap 99. *Despre pedeapsele celor carii iubesc deșertăciunile lumii* (p. 443 [!]–446 [!]); Cap 100. *Despre mărirea carea vor dobândi cei ce leapădă deșertăciunile lumii* (p. 446 [!]–451 [!]); [Erată] (p. [1–3]).

[Vol. III]

Carte | de învățături creștinești | despre deșertăciunea lumii și datoriia omului în fiește|ce | stat, din SS. Scripturi culease și întărite, pre scurt, | pentru mai lesne înțăleagerea și procopseala, | pre limba | rumânească așeza|tă de | preaosfințitul și prealuminatul domn, | Exelenţiia Sa | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului și a Preaînaltei Chesaro-Crăiești | Mărimi sfeatnic dinlăuntru. | Tipărită în Blaj, la Mitropolie, | annul de la Hristos 1806, | cu chieltuiala și tipariul Seminariului.

Format. In 4°; [4] f. + 418 p. + [1] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu dintr-o gravură elegantă înfățișând, la mijloc, în chenar multilobat, un înger, motiv flancat de elemente grafice florale și geometrice (p. 1). Șiruri de semne tipografice cu rol de frontispicii. Vinietă realizată din motive geometrice și vegetale, sugerând un candelabru (p. 418). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. [*Motto*:] „Am avut grije ca celor ce vor vrea să cetească să fie mângăiare sufletească, iară celor ce să vor nevoi a le ținea aminte, ușurare, și tuturor celor ce vor ceti, folos." (2 Carte Macaveilor, cap 2, stih 26); „Nu auzitorii legii sânt drepți la Dumnezeu, ci făcătorii legii să vor îndrepta." (Cătră romani, cap 2, stih 13) (f. tt. v); *Însămnarea capetelor și a lucrurilor despre care iaste învățătura* (f. [2r–4v]); *Partea 2 a Învățăturilor creștinești despre deșertăciunea lumii și datoriia omului în fieștece stat, pre scurt, pentru mai lesne înțăleagerea și procopseala așezate* (p. 1); Cap 1. *Despre statul lumii* (p. 1–4); Cap 2. *Despre vicleana făgăduință a lumii* (p. 4–7); Cap 3. *Despre vicleniile lumii* (p. 7–9); Cap 4. *Despre cursele lumii* (p. 9–14); Cap 5. *Despre deșertăciunea lumii* (p. 14–17); Cap 6. *Despre graba cu carea treace lumea* (p. 17–20); Cap 7. *Cum uită lumea pre ai săi* (p. 20–25); Cap 8. *Cât de curund lasă lumea pre ai săi* (p. 25–29); Cap 9. *Cum ajută Dumnezeu pre cei slabi și năcăjiți* (p. 29–34); Cap 10. *Despre jugul cel greu al lumii* (p. 34–40); Cap 11. *Despre jugul lui Hristos cel bun* (p. 40–44); Cap 12. *Despre chinu cu care năcăjește lumea pre cei ce-i slujesc ei* (p. 44–48); Cap 13. *Despre păgubirea cu carea strică lumea sufletul nostru* (p. 49–52); Cap 14. *Cât iaste lumea de stricătoare trupului* (p. 53–56); Cap 15. *Cum gonește lumea pururea pre cei buni* (p. 56–60); Cap 16. *Cum lumea, gonind pre cei buni, să strică pre sine* (p. 61–64); Cap 17. *Cum ne desparte pre noi lumea de Dumnezeu* (p. 64–69); Cap 18. *Cum scoate lumea pre Dumnezeu din sufletul nostru* (p. 69–74); Cap 19. *Cât iaste de urâtă lumea lui Dumnezeu* (p. 74–78); Cap 20. *Despre mișelătatea și slăbiciunea lumii* (p. 78–81); Cap 21. *Nu-i de a creade*

lumii (p. 82–86); Cap 22. *Despre slăbiciunea inimii seu neîndrăznirea celor lumești* (p. 86–91); Cap 23. *Despre îndrăznirea cea mare a celor buni* (p. 91–97); Cap 24. *Despre cunoștința lumii* (p. 98–102); Cap 25. *Despre cumpenele și prețurile sau prețurile nedrepte a lumii* (p. 103–108); Cap 26. *Despre întocmirea și turburarea lumii în sine* (p. 108–112); Cap 27. *Despre binele unirii sau împreună înțăleagerii* (p. 112–117); Cap 28. *Despre iubirea lumii* (p. 117–122); Cap 29. *Despre iubirea făpturilor și de de<s>părțirea lor* (p. 122–125); Cap 30. *Despre leneviia întru carea trăiesc oamenii cei lumești* (p. 125–129); Cap 31. *Despre strădaniia și bunăvoința celor buni* (p. 130–133); Cap 32. *Cum că aceastea lumești nu sânt a noastre* (p. 133–136); Cap 33. *Despre înșelăciunea și fățărniciia celor lumești* (p. 137–143); Cap 34. *Despre visurile oamenilor păcătoși* (p. 143–147); Cap 35. *Despre împetrirea omului în păcate* (p. 147–152); Cap 36. *Despre slujba lumească* (p. 152–156); Cap 37. *Despre mâniia și ura celor lumești* (p. 156–160); Cap 38. *Despre vârtutea răbdării* (p. 160–165); Cap 39. *Despre viclențugurile lumii* (p. 166–169); Cap 40. *Despre neodihna celor lumești* (p. 169–173); Cap 41. *Cum sânt mângăierile lumești pline de amărăciune* (p. 173–176); Cap 42. *Despre dulceața și mângăiarea carea iaste în Dumnezeu* (p. 176–181); Cap 43. *Despre orbirea celor lumești* (p. 181–184); Cap 44. *Despre durearea celor lumești întru despărțirea lor de lume* (p. 185–187); Cap 45. *Despre plata carea dă lumea slujitorilor ei* (p. 188–191); Cap 46. *Trebuie a să feri și de prilejul păcatului* (p. 191–195); Cap 47. *Despre lepădarea mângăierii lumești* (p. 196–199); Cap 48. *De lăpădarea părinților, rudeniilor și a priiatenilor, când împiiadică de la viiața duhovnicească* (p. 199–204); Cap 49. *Cum caută Dumnezeu mai mult la voie și la cuget decât la faptă* (p. 204–208); Cap 50. *Despre aducerea aminte de moarte* (p. 208–212); Cap 51. *Ceasul morții nu să știe* (p. 212–215); Cap 52. *Pentru ce n-au vrut Dumnezeu să știm noi ceasul morții noastre* (p. 215–218); Cap 53. *Creștinul trebuie să-și aducă aminte de moarte* (p. 218–222); Cap 54. *Creștinul trebuie, cu dureare, să-și aducă aminte de patima Domnului* (p. 223–227); Cap 55. *Despre trei turme cu care se războiaște lumea împotriva noastră* (p. 227–231); Cap 56. *Despre războiul împotriva lumii* (p. 231–235); Cap 57. *Despre păcatul trufiii* (p. 235–240); Cap 58. *Cum smerește Dumnezeu pre cei trufași* (p. 240–244); Cap 59. *Despre mijlocirea împotriva trufiei* (p. 244–248); Cap 60. *Despre umilință* (p. 249–253); Cap 61. *Cum rădică Dumnezeu pre cei smeriți* (p. 254–257); Cap 62. *Despre începaperea și izvorul umilinței* (p. 257–262); Cap 63. *Cum descopere Dumnezeu ceale ascunse a Lui celor umiliți* (p. 262–266); Cap 64. *Despre a doao turmă a lumii, lăcomiia adecă și scumpeatea* (p. 266–269); Cap 65. *Despre mijlocirea împotriva lăcomiii și a scumpeatei* (p. 269–273); Cap 66. *Despre dărnicie* (p. 273–276); Cap 67. *Despre păcatul poftei cei reale trupești* (p. 276–280); Cap 68. *Despre curățănie* (p. 281–284); Cap 69. *Despre bunătatea carea o pierd cei lumești* (p. 284–288); Cap 70. *Cuvântare despre oprirea pomului* (p. 288–292); Cap 71. *Despre cădearea celui dintii. Omiliia 1* (p. 292–296); Cap 72. *Despre cădearea omului celui dintii. Omiliia 2* (p. 296–301); Cap 73. *Cuvântare despre Moisi* (p. 301–305); Cap 74. *Cuvântare despre Ilie* (p. 305–309); Cap 75. *Omiliia în psalmul 9: Mărturisi-mă-voiu Ție, Doamne, cu toată inima mea, spune-voiu toate minunile Tale* (p. 309–312); Cap 76. *Omilie despre fericitul Iov* (p. 313–315); Cap 77. *În cuvintele psalmului 24: Îndreptează-mă întru adevărul Tău și mă învață* (p. 315–318); Cap 78. *Omilie despre cuvintele care sânt scrisă în psalmul 25, stih 10: Izbăvește-mă, Doamne, și mă mântuiaște* (p. 319–322); Cap 79. *Omilie în cuvintele care sânt scrise în psalmul 26: Domnul e luminarea mea și mântuitoriul mieu, de cine mă voiu teame* (p. 323–325); Cap 80. *Omilie despre ceale ce sânt scrise în psalmul 29: Doamne, Dumnezeul mieu, în veac mă voi mărturisi Ție, stih 12* (p. 325–328); Cap 81. *Omilie în cuvintele ce sânt scrise în psalmul 33: Cine iaste omul cel ce voiaște viiață, carele iubeaște să vază zile bune* (p. 328–333); Cap 82. *Omilie în cuvintele psalmului 68, stih 19: Auzi-mă, Doamne, că bună iaste mila Ta* (p. 334–336); Cap 83. *Omilie în cuvintele psalmului 71, stih 6: Pogorî-să-va ca ploaia pre lână și ca o picătură de pic pre pământ, răsări-va în zilele lui dreptate și mulțimea păcii, până ce să va lua luna* (p. 336–340); Cap 84.

Omilie în cuvintele ce sânt scrise în psalmul 24, stih 5: Au doară în veaci Te vei mâniia spre noi sau vei întinde mâniia Ta din neam în neam (p. 340–344); Cap 85. *Despre ceaia ce iaste scris în psalmul 118: Bunătate ai făcut cu robul Tău, Doamne, după cuvântul Tău* (p. 344–348); Cap 86. *Omilie în psalmul 121: Fie pace întru putearea Ta și îndestulare întru zidurile turnului Tău* (p. 348–353); Cap 87. *Omilie în psalmul 122: Cătră Tine am rădicat ochii miei, Cela ce lăcuiești în ceriu* (p. 353–357); Cap 88. *În psalmul 142: Nu întra la judecată cu robul Tău, Doamne, că nu să va îndrepta înaintea Ta tot cel viu* (p. 357–361); Cap 89. *Cuvânt în stihul înțelepciunii: Sufletele drepților sânt în mâna lui Dumnezeu* (p. 361–365); Cap 90. *Omilie de cuvintele care sânt scrise în Isaie prorocul, cap 42, stih 10: Cântați Domnului cântare noao, stăpânirea Lui, măriți numele Lui de la marginile pământului!* (p. 366–370); Cap 91. *Omilie în ceale ce sânt scrise în Isaie prorocul, cap 9, stih 7: Mare va fi stăpânirea Lui și păcii Lui nu va fi hotar* (p. 370–372); Cap 92. *Omilie în cuvintele care sânt scrise la Isaia prorocul, cap 62, stih 11, de venirea Domnului: Bucură-te Sioane, iată Mântuitoriul tău vine* (p. 373–375); Cap 93. *Omilie de cuvintele care sânt scrise în Zaharie prorocul, cap 6, stih 12, de gătirea venirii Domnului: Bărbat căruia iaste numele Răsăritul și supt el va răsări și va zidi casă Domnului* (p. 376–380); Cap 94. *Omilie în cuvintele la Matheiu, cap 5, stih 19: Iară cel ce va face și va învăța, acesta mare să va chiema întru împărăției ceriurilor* (p. 380–383); Cap 95. *Omilie în dumineca 19, după Rusalii* (p. 384–389); Cap 96. *Omilie în dumineca lăsatului de brânză* (p. 390–395); Cap 97. *Omilie în locul lui Mathei, cap 25: Încât ați făcut unuia dintru acești frați mai mici ai Miei, Mie ați făcut. De bogat, de sărac și de facerea milosteniii* (p. 395–400); Cap 98. *Cuvânt despre cela ce au căzut în tălhări* (p. 400–405); Cap 99. *Cuvântare despre Înviiare* (p. 405–407); Cap 100. *Despre Înviiare cuvântare* (p. 407–411); *Cuvânt din Apostol: De credință, nădeajde și de dragoste* (p. 411–418); [Erată] (f. [1r]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BMSB; BCUIS; BBSB; BCUB; BVAUGL; BIGB; MOC; MO; BASBN; BJCJ; BGȘBH; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 677, p. 454–455; Pop 1838, p. 48; Iarcu 1865, p. 27, 28; Iarcu 1873, p. 21; Grama 1884, p. 201; Philippide 1888, p. 148; Veress 1910, p. 91; Parhomovici 1925, p. 21; Pascu 1927, p. 18, 70, 82; Constantinescu-Iași 1929, p. 43; Ciuhandu 1935, p. 3; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 71–74; BALRL 1972, p. 18; Cartea B. 1972, p. 124; Bodinger 1976, p. 230–231; Haţeganu 1976, p. 237; Pascu 1976, p. 99–100; Haţeganu, Lupan 1979, p. 402; Ojtozi 1985, p. 70; Mosora, Hanga 1991, p. 147–148; Mălinaș 1993, p. 87; Andea 1996, *passim*; Buciumeanu 1996, p. 242; Florescu 2000, p. 375; Chindriș 2003, p. 715; Dudaș 2007, II, p. 353–354, 363; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 50–51; Mircea 2008, p. 325–326; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 241–242; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Urs 2011, p. 530–535.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1382/I-II și CRV 73/III. Cartea conține erori de paginație. În prezentarea volumelor s-a acordat prioritate cronologiei. Așadar, deși [vol. III], apărut în anul 1806, cuprinde partea a II-a a *Învățăturilor*, el a fost poziționat după vol. II, care cuprinde partea a III-a a aceloraşi *Învățături*.

1807. *Liturghier*, Blaj, 1807.

Dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților noștri, | Ioann Zlatoust, Vasilie cel Mare și | a Prejdesfeștenniii, | acum | a treia oară tipărite, supt stăpânirea | preaînălțatului împărat | Franțisc al doilea, | craiului apostolicesc, mare prinț al | Ardealului și cealelalte, | cu blagosloveniia Exțelenției Sale, prealu|minatului și preasfințitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, | anul de la Nașterea lui Hristos 1807, | cu tipariul Seminariului.

Divine Liturgies [Liturghier]. *This altar book contains the texts of the three liturgies belonging to the Orthodox Church: John Chrysostom's, Basil the Great's and St. Gregory the Dialogist's (also entitled The Divine Liturgy of the Presanctified / Liturghia darurilor mai înainte sfințite). Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1807.*

Format. In 4°; [2] f. + 204 p. Tipar negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenar simplu, de compoziţie tipografică. Gravuri reprezentând: Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, însoțit de invocarea „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăția Ta.", semnată „Petru P. T." (f. tt. v); *Închipuirea sfântului discos* (p. 54); *Sfântul Ioan Zlatoust* (p. 64); *Sfântul Vasilie cel Mare* (p. 116); *Sfântul Grigorie Dvoeslovu*, semnată „Petru P. tip." (p. 164). Frontispiciu reprezentativ înfățișându-l pe Isus Hristos arhiereu, încadrat central într-un cerc situat, la rândul lui, într-un ansamblu grafic din motive florale (p. 1, 46, 65, 117, 165). Viniete elegante reprezentând: un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziție florală (p. 28); un arabesc de cercuri de compoziție tipografică (p. 63); două păsări care ciugulesc boabe, într-o compoziție florală (p. 158); o compoziție florală retezată în partea de sus și concepută sub formă de mobilier (p. 163). Inițiale ornate în roșu și negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Scara celor ce să află întru această Liturghie* (f. [2r]); *Rănduiala diaconiei, adecă cum slujește diaconul cu preotul la vecerniia cea mare, la utrenie și la liturghie* (p. 1–10); *Rugăciunile care le cetește preotul la vecernie* (p. 11–28); *Rănduiala utreniei* (p. 29–45); *Rănduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 46–63); *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 65–115); *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Vasilie cel Mare* (p. 117–158); *Învățătură pentru dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeșteniei* (p. 159–163); *Dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeșteniei* (p. 165–190); *Otpusturile praznicilor celor domnești ce să zic la vecernie, utrenie și la liturghie, după rânduială* (p. 191–194); *Otpusturile peste săptămână ce să zic la vecernie, la utrenie și la liturghie* (p. 194–195); *Vozglașeniile în zioa Sfintelor Paști, la canon, după fieștecare peasnă* (p. 196–197); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 197–198); *Rugăciune la blagosloveniia brânzii și a oaolor în sfânta și Marea Duminecă a Pștilor* (p. 198–199); *Rugăciune la blagosloveniia cărnurilor* (p. 199); *Învățătură pentru sfărmarea și păzirea agnețului peste tot anul* (p. 201–204).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BCUIS; BCUCJ; BDAS; BASSJ; BJCJ; BMDV; MOC; ANC; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 721, p. 502–503; Pop 1838, p. 46; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 21; Veress 1910, p. 100; Akantiz 1922, p. 84; Lupeanu-Melin 1929, p. 21; Constantinescu-Iași 1929, p. 43; Georgescu 1934, p. 7; Oprescu 1942, p. 126–127; Teodorescu 1960/A, p. 1046; Teodorescu 1960, p. 344; Bodinger 1976, p. 246–247; Haţeganu 1976, p. 237; Pascu 1976, p. 105; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 43; Alicu 1979, p. 796; Haţeganu, Lupan, 1979, p. 402; CRV 1985, p. 200; Mureșianu 1985, p. 130, 142, 240; Ojtozi 1985, p. 70; Mosora, Hanga 1991, p. 157; Radosav 1995, p. 88; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 98–99; Florescu 2000, p. 380–381; Râpă-Buicliu 2000, p. 365; Chindriș 2003, p. 719; Mitric 2005, p. 225–226; Dudaș 2007, II, p. 372; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 30–31; Mircea 2008, p. 327; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 242; Urs 2011, p. 550–552; Mârza, Bogdan 2013, p. 223.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 87.

1808. Ioan Bob, ***Înștiințare***, Blaj, 1808.

Înștiințare | carea au făcut Exseleanţiia Sa, prealu|minatul și preaosfinţitul domnul | Ioann Bobb, | vlădica Făgărașului, al Chesaro-Cră|ieștii Mărimi sfeatnic dinlăuntru, | cinstitului său cler despre râdicarea | capitulumului în Blaj, la anul 1807, | 1 zi iulie, adăogând și doao | cuvântări | despre preoție și despre duhul celui bun și a celui rău păstoriu sufle|tesc. Tipărită în Blaj, | cu tipariul Seminariului.

Ioan Bob, ***Reminder [Înștiințare].*** *It is a pastoral writing belonging to Ioan Bob, the Eastern Catholic Bishop from Transylvania. He gave the believers of his diocese notice of organizing a Catholic-type institution at his residence in Blaj. It was for the first time in the history of Romanian Greek Catholic Church that such an institution had been organized. It consisted of canon priests and it was symbolically in charge of the Episcopal Cathedral. Moreover, it was intended to help the Bishop with solving Church problems in his diocese. It was a very important event because the members were also people with cultural and educational pursuits. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; [1] f. + 80 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu reprezentând Duhul Sfânt într-o compoziție florală (p. 1). Vinietă obișnuită în tipografia de la Blaj, cu două păsări care ciugulesc boabe, într-o compoziție florală. Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice florale.

Cuprins. [*Motto:*] „Auzit-au Domnul și m-au miluit, Domnul au fost ajutătoriul mieu." (Psalmul 29, stih 10); „Fraţii miei cei iubiți și doriți, bucuriia și cununa mea!" (Filipiseanii, cap 4, stih 1) (f. tt. v); *Fraților protopopi, fiilor inșpectori, administratori, hotareși, parohi și preoți, dar voao și ceale de la milostivul Dumnezeu, iară de la noi arhiereasca blagoslovie!* (p. 1–13); *Cuvântare carea Măriia Sa, prealuminatul domnul Stefan Costa, consiliariul de gubernie, ca installator comisarius, cu prilejul installaţiii canonicilor, acum întie, prin Exselenţiia Sa, preaosfinţitul domnul Ioann Bobb, episcopul Făgărașului, fundăluiți, au făcut în limba latinească, către Exselenţiia Sa și către canonici, în bisearica cea mare, în Blaj, la hramul SS. Troițe, după sfârșitul s. liturghii, la 1 zi iulie 1807* (p. 14–21); *După aceaea, Exseleanţiia Sa, preaosfinţitul domnul episcop, au avut această cuvântare* (p. 21–27); *Urmează cuvântarea carea preacinstitul domnul părintele Dimitrie Caian cel bătrân, prepositul, cu acel prilej mai pre urmă o au zis* (p. 28–41); *A sfântului părintelui nostru Efrem Sirul cuvânt de preoție* (p. 42–54); *Cuvânt a unui cucearnic preot despre duhul celui bun și a celui rău păstoriu sufletesc* (p. 55–80).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BCUCJ (microfilm).

Referințe. BRV, II, nr. 733, p. 522–524; Pop 1838, p. 49; Iarcu 1865, 28; Iarcu 1873, p. 21, 22; Veress 1910, p. 102; Pascu 1927, p. 18; Georgescu 1934, p. 19; Teodorescu 1960, p. 344; Bodinger 1976, p. 249; Dudaș 2007, II, p. 378; Urs 2011, p. 554–555.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 394.

1808. ***Penticostar***, Blaj, 1808.

Penticostarion, | acum a doao oară, după rânduia|la Besearicii Răsăritului, supt | stăpânirea preaînălţatului | împărat al Austriei și marelui | prinţ Ardealului, domnului domn | Franţisc al doilea, | cu blagosloveniia Exeleanţiei Sale, | preaosfinţitului domn | Ioann Bob, | episcopul Făgărașului și al | Preaînălţatei Chesaro-Crăieștii | Mărimi sfeatnic dinlăuntru, | tipărit în Blaj, la Mitropo|lie, cu tipariul Seminariului, | anul 1808.

Pentecostarion [Penticostar]. *This altar book includes the ordinary of church services starting with the first day of Easter and ending with the first Sunday after Pentecost. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1808.*

Format. In folio; [1] f. + 212 f. Tipar negru și roșu, cu textul pe două coloane, cu 40 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga și din dreapta sunt reprezentaţi sfinții: Sofronie Patriarhul, Gherman Patriarhul, Andrei Criteanul, Iosif Monahul (stânga), Ioan Damaschin, Anatolie Patriarhul, Teofan Monahul, Theodor Studitul (dreapta). În cele patru colţuri ale gravurii sunt simbolurile celor patru evangheliști. Gravură înfățișând răstignirea lui Hristos, semnată „J. E.". Scena propriu-zisă a răstignirii este înconjurată de 16 compoziţii grafice cu simbolistică religioasă și laică (f. tt. v). Gravuri în text reprezentând: *Credința Thomei*, semnată „Petru P. tip." (f. 23v); Duminica Mironosiţelor, semnată „Petru Papavici tipograf Râm." (f. 40v); *Duminica Slăbănogului*, semnată „Petru tip." (f. 60v); *Duminica Samaritencii*, semnată „Petru T." (f. 85r); Vindecarea orbului, nesemnată (f. 102v); *Înălţarea Domnului*, semnată „Petru P. T." (f. 117v); *Când s-a arătat Hristos patriarhului Petru de la Alexandria*, semnată „Petru P. T." (f. 129v); Pogorârea Sfântului Duh, semnată „Petru P. T." (f. 149v); *Duminica Tuturor Sfinţilor*, semnată „Petru P. T." (f. 170r). Frontispiciu constând dintr-o gravură amplă ce reprezintă învierea Domnului, intitulată în slavonă ВОСКРИСЄНІЄ: ХВО · și semnată „S. T." (f. 1r); frontispiciu dintr-o gravură reprezentând un dreptunghi cu Isus Hristos, Fecioara Maria și Sfântul Ioan, în 3 medalione, înconjurate de motive vegetale (f. 183r); alte frontispicii de compoziție tipografică (*passim*). Viniete (*passim*), prevalând trei motive de uzanță tipografică: o compoziție florală retezată în partea de sus și concepută sub formă de mobilier, crucea cu brațe egale într-un cerc de raze, înconjurat de arabescuri florale, un candelabru stilizat. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al Penticostariului, carele cuprinde în sine toate slujbele ce i să cuvin și să înceape din sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, dimineața, și să sfârșește până la Dumineca Tuturor Sfinţilor* (f. 1r–8r); *Întru sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, la liturghie* (f. 8r–11r); *Întru sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, seara, la vercernie* (f. 11r–12v); *Luni, în Săptămăna cea Luminată, la utrenie* (f. 12v–13r); *Luni, în Săptămăna cea Luminată, seara* (f. 13r–14v); *Marți, în Săptămăna cea Luminată, la utrene* (f. 14v–15r); *Marţi, în Săptămăna cea Luminată, seara* (f. 15r–v); *Miercuri, în Săptămăna cea Luminată, la utrăne* (f. 15v–16r); *Miercuri, în Săptămăna cea Luminată, seara* (f. 16r–17r); *Joi, în Săptămăna cea Luminată, la utrene* (f. 17r–v); *Joi, în Săptămăna cea Luminată, seara* (f. 17v–18v); *Vineri, în Săptămăna cea Luminată, la utrenie* (f. 19r–21v); *Vineri, în Săptămăna cea Luminată, seara* (f. 21v–22r); *Sămbătă, în Săptămăna cea Luminată, la utrene* (f. 22r–v); *Dumineca Antipasha, carea iaste pipăirea Sfântului și slăvitului Apostol Thoma. Sămbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 23r–v); *La vecerniia cea mare* (f. 23v–25r); *În Dumineca Thomei, la utrene* (f. 25r–29r); *Întru aceaeași duminecă, seara* (f. 29r–v); *Luni, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 29v–31r); *Luni, a doao săptămănă, seara* (f. 31r–v); *Marţi, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 31v–32v); *Marţi, a doao săptămănă, seara* (f. 32v–33r); *Miercuri, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 33r–34r); *Miercuri, a doao săptămănă, seara* (f. 34r–v); *Joi, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 34v–35v); *Joi, a doao săptămănă, seara* (f. 35v–36r); *Vineri, a doao săptămănă, la utrenie* (f. 36r–37r); *Vineri, a doao săptămănă, seara* (f. 37r–v); *Sămbătă, a doao săptămănă după Paști, la utrenie* (f. 37v–38v); *Dumineca a treia după Paști, a sfintelor*

muieri mironosiţe şi a dreptului Iosif, la vecerniia cea mică (f. 39r+v); *La vecerniia cea mare* (f. 40r–42r); *La utrenie* (f. 42r–49v); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (f. 49v–50v); *Luni, a treia săptămână, la utrenie* (f. 50v–51r); *Luni, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 51r–52r); *Marţi, a treia săptămână, la utrenie* (f. 52r–v); *Marţi, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 52v–53v); *Miercuri, a treia săptămână, la utrenie* (f. 53v–54v); *Miercuri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 54v–55r); *Joi, a treia săptămână, la utrenie* (f. 55r–56r); *Joi, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 56r–v); *Vineri, a treia săptămână, la utrenie* (f. 56v–57v); *Vineri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 57v–58v); *Sămbătă, a treia săptămână, la utrenie* (f. 58v–59r); *Dumineca a patra, a Slăbănogului. Sămbătă seara, la vecernia cea mică, la Doamne, strigat-am* (f. 59v); *La vecernia cea mare, la Doamne, strigat-am* (f. 60r–61v); *La utrenie* (f. 61v–67r); *La liturghie* (f. 67r); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (f. 67r–68r); *Luni,a patra săptămână, la utrenie, după întâia stihologhie* (f. 68r–v); *Luni seara, la Doamne, strigat-am* (f. 69r); *Marţi, a patra săptămână, la utrenie* (f. 69v–70r); *Marţi, a patra săptămână. Înjumătăţirea a cincizeci de zile* (f. 70v–72r); *În miercurea, a patra săptămână a Înjumătăţirii, la utrenie* (f. 72r–78r); *La liturghie* (f. 78v); *În miercurea Înjumătăţirii a cincizeci de zile, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 78v–79r); *Joi, a patra săptămână după Paşti, la utrenie* (f. 79r–80r); *Joi, a patra săptămână după Paşti, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 80r–v); *Vineri, a patra săptămână după Paşti, la utrenie* (f. 81r–v); *Vineri, a patra săptămână după Paşti, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 81v–82v); *Sămbătă, a patra săptămână după Paşti, la utrenie* (f. 82v–83r); *Dumineca a cincea, a samarineancii. Sămbătă, la vecerniia cea mică, la Doamne, strigat-am* (f. 83v–84r); *La vecerniia cea mare* (f. 84v–86r); *Dumineca a cincea după Paşti, la utrenie* (f. 86r–92v); *În Dumineca Samarineancii, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 92v–93r); *În lunea samarineancii, la utrenie* (f. 93r–94r); *Luni seara a samarineancii, la Doamne, strigat-am* (f. 94r–v); *Marţi, la utrenie* (f. 94v–95v); *În marţea samarineancii, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 95v–96r); *În miercurea samarineancii, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 96r–v); *La utrenie* (f. 96v–97v); *În joia samarineancii, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 97v–98r); *La utrenie* (f. 98r–99r); *În vinerea samarineancii, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 99r–100r); *Sămbătă, la utrenie* (f. 100r–v); *Dumineca a şeasa, după Paşti, a orbului celui din naştere. Sămbătă seara, la vecerniia cea mică, la Doamne, strigat-am* (f. 101r–v); *La vecerniia cea mare* (f. 102r–104r); *La utrenie* (f. 104r–109v); *La liturghie* (f. 109v–110r); *În Dumineca Orbului, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 110r–v); *În lunea orbului, la utrenie* (f. 111r–112r); *În lunea orbului, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 112r–113r); *În marţea orbului, la utrenie* (f. 113r–114r); *În marţea orbului, seara* (f. 114r–v); *În miercurea orbului, la utrenie* (f. 115r–117r); *Miercuri, a şeasa săptămână după Paşti, seara, prăznuim Înălţarea Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitoriului Nostru Isus Hristos. La vecerniia cea mică* (f. 117r); *La vecerniia cea mare* (f. 117v–119v); *La utrenie* (f. 119v–125v); *La liturghie* (f. 125v–126r); *Joia a Înălţării, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 126r–v); *În vinerea Înălţării, la utrenie* (f. 126v–127r); *În vinerea Înălţării, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 127r–v); *Sămbătă, la utrenie* (f. 127v–128r); *Duminecă a şaptea după Paşti, a sfinţilor părinţi trei sute optsprăzeace celor din Nicheia de la sfântul săbor cel dintâiu. Sămbătă seara, la vecerniia cea mică, la Doamne, strigat-am* (f. 128v–129r [!]); *La vecerniia cea mare, la Doamne, strigat-am* (f. 129r [!]-f. 131v); *La utrenie* (f. 131v–138v); *La liturghie* (f. 138v); *Întru a şaptea duminecă, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 138v–139r); *Luni, a şaptea sămbătă, la utrenie* (f. 139r–v); *Luni, a şaptea săptămână după Paşti, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 139v–140r); *Marţi, a şaptea săptămână* (f. 140r–v); *Marţi, a şaptea săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 140v–141r); *Miercuri, a şaptea săptămână, la utrenie* (f. 141r–v); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am* (f. 141v–142v); *Joi, a şaptea săptămână, la utrenie* (f. 142v–143r); *Joi seara, a şaptea săptămână, la Doamne, strigat-am* (f. 143r); *Vineri seara, a cincizeci de zile* (143r–144v); *La utrenie*

(f. 144v–148v); *La liturghie* (f. 148v); *Dumineca a cincizecilea. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică, la Doamne, strigat-am* (f. 149r); *La vecerniia cea mare* (f. 149v–151v); *La utrenie* (f. 151v–156r); *La liturghie* (f. 156r–v); *Întru această duminecă a cincizeci de zile, seara* (f. 157r–162r); *Întru aceaeași luni a cincizecilea, la utrenie* (f. 162r–164v); *La liturghie* (f. 164v); *Luni seara, la Doamne, strigat-am* (f. 164v–165r); *Marți, la utrenie* (f. 165r–v); *Marți seara, la Doamne, strigat-am* (f. 165v–166r); *Miercuri, la utrenie* (f. 166r–v); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am* (f. 166v–167r); *Joi, la utrenie* (f. 167r–v); *Joi seara, la Doamne, strigat-am* (f. 167v–168v); *Vineri, la utrenie* (f. 168v–169r); *Întru aceaeași vineri, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 169r); *Dumineca Tuturor Sfinților. Sâmbătă seara, la verceniia cea mică, la Doamne, strigat-am* (f. 169r–v); *La vercerniia cea mare* (f. 170r–173r); *La utrenie* (f. 173r–181v); *La liturghie* (f. 181v); *Tripeasnițele, facerea lui Iosif* (f. 182r–183r); *Luni, a doao săptămână după Paști, seara* (f. 183r–v); *Marți, a doao săptămână după Paști, seara* (f. 183v–184v); *Miercuri, a doao săptămână după Paști, seara* (f. 184v–185v); *Joi, a doao săptămână după Paști, seara* (f. 185v–186r); *Vineri, a doao săptămână după Paști, seara* (f. 186r–187r); *Duminecă, a treia săptămână după Paști, seara* (f. 187r–188r); *Luni, a treia săptămână după Paști, seara* (f. 188r–v); *Marți, a treia săptămână după Paști, seara* (f. 188v–189r); *Miercuri, a treia săptămână după Paști, seara* (f. 189r–190r); *Joi, a treia săptămână după Paști, seara* (f. 190r–191r); *Vineri, a treia săptămână după Paști, seara* (f. 191r–192r); *Duminecă, a patra săptămână după Paști, seara* (f. 192r–v); *Luni, a patra săptămână după Paști, seara* (f. 192v–193v); *Miercuri, a patra săptămână după Paști, seara* (f. 193v–194r); *Joi, a patra săptămână după Paști, seara* (f. 194r–v); *Vineri, a patra săptămână după Paști, seara* (f. 194v–195v); *Duminecă, a cincea săptămână după Paști, seara* (f. 195v–196v); *Luni, a cincea săptămână după Paști, seara* (f. 196v–197r); *Miercuri, a cincea săptămână după Paști, seara* (f. 197r–198r); *Joi, a cincea săptămână după Paști, seara* (f. 198r–v); *Vineri, a cincea săptămână după Paști, seara* (f. 198v–199v); *Duminecă, a șeasa săptămână după Paști, seara* (f. 199v–200r); *Luni, a șeasa săptămână după Paști, seara* (f. 200r–201r); *Joi, a șeasa săptămână după Paști, seara* (f. 201r–v); *Vineri, a șeasa săptămână după Paști, seara* (f. 201v–202v); *Duminecă, a șaptea săptămână după Paști, seara* (f. 202v–203r); *Luni, a șaptea săptămână după Paști, seara* (f. 203r–204r); *Marți a șasea săptămână după Paști, seara* (f. 204r–205r); *Miercuri, a șaptea săptămână după Paști, seara* (f. 205r–v); *Joi, a șaptea săptămână după Paști, seara* (f. 205v–206v); *Luni, în săptămâna a cincizecilea, seara* (f. 206v–207r); *Marți, în săptămâna a cincizecilea, seara* (f. 207r–v); *Miercuri, în săptămâna a cincizecilea, seara* (f. 208r–v); *Joi în săptămâna a cincizecilea, seara* (f. 208v–209r); *Vineri, în săptămâna a cincizecilea, seara* (f. 209r–210r); *Canonul morților* (f. 210r–211v); *Adaogere* (f. 212r–v); *Îndreaptă* (f. 212v); [Postfață către cititor] (f. 212v).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BBSB; BMSB; BCUCJ; BMDV; BNRM; MNEIN; MNAM; MOC; MO; ANC; BASGL; BASGJ.

Referințe. BRV, II, nr. 746, p. 534–535; Pop 1838, p. 35, 47; Cipariu 1855/A; Veress 1910, p. 103; Constantinescu-Iași 1929, p. 44; Georgescu 1934, p. 8; Oprescu 1942, p. 124–126; Teodorescu 1960, p. 344; Tomescu 1968, p. 102, 125; Bodinger 1976, p. 251; Pascu 1976, p. 109; CRV 1985, p. 205–206; Mureșianu 1985, p. 206, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 161; Radosav 1995, p. 23, *passim*; Andea 1996, p. 24, *passim*; Basarab 1998, p. 99–100; Florescu 2000, p. 383–394; Mitric 2005, p. 229–231; Teodorescu 2006, p. 85–86; Dudaș 2007, II, p. 383–393; Mircea 2008, p. 328–329; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 242; Nuțiu 2009/A, p. 277; Cereteu 2011, p. 151–153; Urs 2011, p. 556; Avram, Bogdan 2012, p. 114–115.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 133.

1808. *Polustav*, Blaj, 1808.

Polustav | tipă<rit> după rânduia<la> | Beseari<cii> Răsă<ritului>, cu bla<gosloveniia> | Exsel<enței> Sale, preaos<finţitului> | domnului d<omn> Ioann | Bobb, vlădi<ca> Făgă<rașului>, | în Blaj, anu Domnului 1808.

Breviary [Polustav]. *This religious book, also called* ***Orologhion*** *or* ***Ceasoslov****, includes religious prayers and hymns uttered by the Eastern Church at certain times of the day and during certain religious ceremonies. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; [2] f. + 683 p. + [4] p. + 13 p. Tipar negru și roșu, cu două tipuri de litere și cu 19 și 24 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat într-o gravură bogat ornamentată reprezentându-l în partea superioară pe Isus Hristos, în medalion, înconjurat de alte opt medalione în care sunt înscrise titlurile capitolelor mari ale Polustavului. În partea de sus a gravurii se află un cap de înger, iar în partea de jos, două coloane ce susţin un portic. Gravura de pe foaia de titlu este semnată „Sandu". Gravură reprezentând Buna Vestire, semnată „Petr. T." (f. tt. v). Gravuri în text reprezentând: Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, având dedesubt ca *motto* cuvintele: „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăţiia Ta", semnată „Petru P. T." (f. [2v]); Isus Hristos într-un potir, în compoziție ovală, imagine înconjurată de inscripția: „Hristos, pâinea cea de viiață purtătoare, darul pre toți credincioșii pururea hrănește", semnată de „Petru P. tipografu" (p. 392) și *Izvorul cel de viaţă dătătoriu* (p. 420). Frontispicii: Isus Hristos în oval retezat bipolar vertical, într-o compoziție florală (p. 1); Duhul Sfânt în chip de porumbel, în medalion retezat bipolar, mărginit de motive florale (p. 46, 172, 187, 223, 244, 280, 305, 347, 393, 422, 446); Maica Domnului cu Pruncul, în medalion rotund retezat bipolar pe verticală, mărginit de motive florale (p. 66, 365). Vinietă de compoziție floral-geometrică, din care atârnă doi ciorchini de struguri (p. 243, 279); vinietă reprezentând două păsări care ciugulesc boabe, într-o compoziție florală (p. 69, 318). Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice ornamentale.

Cuprins. *Însemnarea celor ce să află întru acest Polustav* (f. [2r]); Numerotarea I: *Polunoștniţa de toate zilele* (p. 1–45); *Polunoștniţa sămbetii* (p. 46–65); *Polunoștniţa duminecii* (p. 66–69); *Începutul utreniei* (p. 70–138); *Începutul lui pervii ceas* (p. 139–149); *Începutul lui tretii ceas* (p. 150–158); *Începutul lui șestii ceas* (p. 159–171); *Începutul obeadniţii* (p. 172–186); *Începutul al noaolea ceas* (p. 187–199); *Rânduiala vecerniii* (p. 200–222); *Începutul pavecerniţii ceii mici* (p. 223–243); *Începutul, cu Dumnezeu, a pavecerniţii ceii mari* (p. 244–279); *Începutul troparelor și condacelor Triodului și ale Penticostariului, începând de la Dumineca Vameșului și a Fariseului până la Dumineca Tuturor Sfinţilor* (p. 280–304); *În sfănta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 305–318); *Troparele Învierii* (p. 319–334); *Alte tropare ale morţilor* (p. 334–338); *Troparele peste toată săptămăna* (p. 338–346); *Troparele și condacele sfinţilor de obște, după rânduiala Sinaxariului* (p. 347–364); *Bogorodicinele troparelor ce să cântă preste tot anul, la vecernie și la utrenie* (p. 365–391); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 393–419); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoarea <de> Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie. Facerea lui Theostirict Monahul* (p. 421–445); *Minologhion, adecă Sinaxariu* (p. 446–683); [Pascalia] (p. [1–4]); Numerotarea a II-a: *Însemnare cum să cetesc evangheliile voscreasnelor de la Dumineca Tuturor Sfinţilor până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, peste toţi anii* (p. 1–4); *Rugăciunile measii* (p. 5–6); *Rugăciunea a sfinți apa, pe scurt* (p. 6); *Rânduiala ispovedaniei, adecă a mărturisirii* (p. 7–12); *Rugăciunea pentru cei ce vor să călătorească ori în ce cale* (p. [1]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BCUB; BMSB; MUAI; MOC.

Referințe. BRV, II, nr. 747, p. 535; BRV, IV, 747, p. 283; Iorga 1906, p. 162; Veress 1910, p. 104; Georgescu 1934, p. 8; Teodorescu 1960, p. 344; Cartea B. 1972, p. 138–139; Bodinger 1976, p. 251–252; Mosora, Hanga 1991, p. 161; Radosav 1995, p. 53; Florescu 2000, p. 395; Râpă-Buicliu 2000, p. 368; Dudaș 2007, II, p. 378–380; Oros 2008, p. 31; Urs 2011, p. 556–557; Avram, Bogdan 2012, p. 115; Mârza, Bogdan 2013, p. 245.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 747.

1808. ***Triod***, Blaj, 1808.

Triodion, | acum a doao oară, după rânduia|la Bisericii Răsăritului, supt | stăpânirea preaînălțatului | împărat al Austriei și marelui | prinț Ardealului, domnului domn | Franțisc al doilea, | cu blagosloveniia Exeleanției Sale, | preaosfințitului domn | Ioann Bobb, | episcopul Făgărașului și al | Preaînălțatei Chesaro-Crăiești | Mărimi sfeatnic dinlăuntru, | tipărit în Blaj la Mitropo|lie, cu tipariul Seminarului, | anul 1808.

Triodion [Triod]. *This ritual Christian book contains chants and prayers of the ten-week Lent. The Second Edition was printed at Blaj, Transylvania, in 1808.*

Format. In folio; [1] f. + 630 p. + 218 p. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 42 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, care redă în partea de sus imaginea lui Hristos Pantocrator. Jos, la baza gravurii, Buna Vestire. Cele două coloane cuprind, în medalioane oval-verticale, chipurile sfinților Sofronie Patriarhul, Gherman Patriarhul, Andrei Criteanul, Iosif Monahul (stânga) și Ioan Damaschin, Anatolie Patriarhul, Teofan Monahul și Teodor Studitul (dreapta). La colțuri, simbolurile celor 4 evangheliști (Ev. Mathei, Ev. Marco, Ev. Luca, Ev. Ioan). Gravură cu reprezentarea Bunei Vestiri, înconjutată de 16 mici compartimente cu simboluri religioase referitoare la momentul răstignirii lui Hristos, semnată „I E" (f. tt. v). Gravuri în text: reprezentarea Pildei vameșului și a fariseului, semnată „Petru T." (p. 1, numerotarea I); reprezentarea Răstignirii lui Hristos, semnată: „Petru T."(p. 305, numerotarea I); *Duminica Florilor*, datată „1773" și semnată „Petru tipograf" (p. 25, numerotarea a II-a); reprezentarea Răstignirii lui Hristos, alt tip, semnată „Petru T." (p. 102, numerotarea a II-a); *Luarea de pe cruce* și *Punerea în mormânt*, ambele scene cuprinse într-un singur dreptunghi, gravură semnată „Petru T." (p. 146, numerotarea a II-a); *Învierea lui Hristos*, semnată „S. T." (p. 195, numerotarea a II-a). Frontispicii: compoziție grafică originală, reprezentându-L pe Isus Hristos la mijloc, flancat în partea stângă de Fecioara Maria, sub prescurtarea grecească „Maria Theotokos", iar în partea dreaptă, de Sfântul Ioan, simbolizând aici persoanele cele mai iubite de Mântuitor (p. 1, numerotarea I); dreptunghi înfățișând trei medalione cu chipurile lui Isus Hristos (central), Apostolul Pavel (stânga) și Apostolul Ioan (dreapta), medalioane înconjurate de elemente florale (p. 519, 1, numerotarea a II-a); dreptunghi înfățișând în medalion central pe Sfântul Simeon Stâlpnicul, mărginit de motive vegetale (p. 571); șiruri din semne tipografice florale cu rol de frontispiciu (p. 582); mic frontispiciu dreptunghiular format din elemente vegetale, având în centru un medalion cu simbolul Duhului Sfânt (p. 13, numerotarea I, p. 12, numerotarea a II-a); alt tip de frontispiciu mic, format din elemente vegetale și dintr-un medalion central, înfățișându-l pe Isus Hristos șezând pe norii cerului (p. 22, 37, 82, 97, 207, 261, 368, 443, 473, 523, numerotarea I); mic dreptunghi înfățișând în medalion central numele MARIA, scris prin ligament, mărginit de două mănunchiuri de ramuri înfrunzite, legate la mijloc cu câte

un inel (p. 23, 205, numerotarea a II-a); dreptunghi având în centru un medalion cu simbolul Duhului Sfânt, mărginit de elemente vegetale, tip diferit de cel precedent (p. 29, 42, 57, 66, 82, 171, 203, numerotarea a II-a). Viniete: cap de înger pe o compoziţie floral̆ă (p. 518, 570); capitel, retezat în partea superioară (p. 24, 145, 194, numerotarea a II-a); Șiruri din ornamente tipografice despărţitoare de capitole. Iniţiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Triodion, adecă trei cântări carele cuprinde în sine slujba ce i să cuvine lui. Dumineca întru carea să citeaște sfânta evanghelie a pildei vameșului și a fariseului* (p. 1–13); *Dumineca în carea să ceteaște sfânta evanghelie a pildei fiiului celui curvariu* (p. 13–22); *În sâmbăta lăsatului de carne facem pomenirea tuturor celor din veac adormiți, pravoslavnicilor creștini, părinților și fraților noștri, vineri seara...* (p. 22–37); *Dumineca lăsatului de carne* (p. 37–51); *Luni, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 51–54); *Luni, în săptămăna brânzii, seara* (p. 54); *Marţi, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 54–57); *Întru aceaeași marţi, seara* (p. 57–59); *Miercuri, în săptămăna brânzii, polunoștnița cu metaniile ei, la utrăne ...* (p. 59–67); *Miercuri, în săptămăna brânzii, seara* (p. 67–69); *Joi în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 69–73); *Joi seara, în săptămăna brânzii...* (p. 73–74); *Vineri, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 74–81); *Întru aceaeași vineri a brânzii, cetim ceasurile cu metanii, precum și miercuri am arătat* (p. 81–82); *Sâmbătă, în săptămâna brănzii, facem pomenirea tuturor cuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor părinți, cei ce au strălucit întru nevoință. Vineri seara, după psalmul cel de începătură* (p. 82–85); *În sâmbăta brănzii, la utrene* (p. 85–97); *În dumineca lăsatului de brânză* (97–99); *În dumineca brănzii, la utrene* (p. 99–109); *Întru aceaeași duminecă a brânzei, seara, după psalmul cel de începătură, la Doamne, strigat-am* (p. 109–112); *Începutul sfântului și Marelui Post. Luni în săptămăna cea dintâi* (p. 112–121); *Pentru tretii ceas* (p. 121–123); *Cetim și ceas șestii* (p. 123); *În lunea cea dintăi a postului, la șestii ceas* (p. 123–126); *La ceasul al noaolea* (p. 126–128); *Luni, întăia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 128–141); *Marţi, întăia săptămână, la utrene* (p. 141–146); *Marţi seara, la Doamne, strigat-am* (p. 146–155); *Miercuri, în săptămână cea dintâiu, la utrene* (p. 155–159); *Miercuri, întăia săptămână, seara* (p. 159–170); *Joi, în săptămăna cea dintâiu a sfântului post, la utrene* (p. 170–174); *Joi seara, după psalmul cel de începătură* (p. 174–183); *Vineri, întăia săptămână, la utrene* (p. 183–188); *Vineri seara, în săptămâna cea dintâiu a sfântului post, după psalmul cel de început* (p. 188–196); *Sâmbătă, întăia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 196–207); *Dumineca întăiu a sfăntului post, întru carea să pomenește dreapta credinţă. Facem bdenie după obiceaiu. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică...* (p. 207–208); *La vecerniia cea mare, după obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am* (p. 208–210); *La utrene* (p. 210–221); *Duminecă seara, după psalmul cel de început, la Doamne, strigat-am* (p. 221–222); *Luni, a doao săptămână a sfântului post, la utrăne* (p. 222–226); *Luni seara, după psalmul cel de înceapere* (p. 226–229); *Marţi, în săptămăna a doao, la utrene* (p. 229–233); *Marţi, a doao săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 233–235); *Miercuri, a doao săptămână, la utrene* (p. 235–239); *Miercuri, a doao săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 239–241); *Joi, a doao săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 241–246); *Joi, a doao săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 246–249); *Vineri, a doao săptămână din post, la utrene* (p. 249–253); *Vineri seara, a doao săptămână, la Doamne, strigat-am* (p. 253–256); *Sâmbătă, a doao săptămână la utrene* (p. 256–261); *A doao duminecă a sfăntului post. Sâmbătă seara* (p. 261–265); *Duminecă seara, după psalmul cel de începătură* (p. 266); *Luni, a treia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 267–271); *Luni, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 271–274); *Marţi, a treia săptămână, la utrene* (p. 274–278); *Marţi, a treia săptămână, seara la Doamne, strigat-am* (p. 278–280); *Miercuri, a treia săptămână, la utrene* (p. 280–285); *Miercuri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 285–287); *Joi, a treia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 287–291); *Joi, a treia săptămână, seara, la*

Doamne, strigat-am (p. 291–294); *Vineri, a treia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 294–299); *Vineri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 299–300); *Sâmbătă, a treia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 301–305); *Duminecă, a treia a sfântului post, prăznuim închinarea cinstitei și de viiață făcătoarei cruci. Sâmbătă seara, la vecernia cea mică* (p. 305–306); *Sâmbătă seara, la bdenie, blagoslovind preotul, cântăm după obiceaiu după psalmul cel de începătură...* (p. 306–308); *Duminecă, la utrene, după cei șease psalmi* (p. 308–318); *Duminecă seara, a treia săptămână din post, la Doamne, strigat-am* (p. 319–320); *Luni, a patra săptămână, la utrene* (p. 320–325); *Luni seara, la Doamne, strigat-am* (p. 325–327); *Marți, a patra săptămână, la utrene* (p. 327–332); *Marți seara, în săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am* (p. 332–335); *Miercuri,a patra săptămână din post, la utrene* (p. 335–344); *Miercuri seara, în săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am* (p. 344–346); *Joi, în săptămăna cea din mijloc, la utrene* (p. 346–351); *Joi, a patra săptămână din post, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 351–353); *Vineri, în săptămăna din mijloc, la utrene* (p. 353–362); *Vineri, a patra săptămână din post, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 362–364); *Sâmbătă, a patra săptămână din post, la utrăne* (p. 364–368); *Duminecă, a patra a sfăntului Marelui Post. Sâmbătă seara, după obicinuita cathismă...* (p. 368–369); *Duminecă, la utrăne, după obicinuita urmare...* (p. 369–376); *Duminecă, a patra săptămănă a sfăntului post, seara, după psalmul cel de începătură* (p. 376–377); *Luni, a cincea săptămănă, la utrene* (p. 377–382); *Luni, a cincea săptămână din post, seara* (p. 382–384); *Marți, a 5 săptămănă, la utrăne* (p. 384–388); *Marți, a cincea săptămână din post, seara* (p. 388–391); *Miercuri, a cincea săptămână, la utrăne* (p. 391–396); *Miercuri seara, a cincea săptămână din post* (p. 396–402); *Joi, a cincea săptămănă a sfântului post...* (p. 402–431); *Joi, a cincea săptămănă din post, seara, după psalmul cel de începătură* (p. 431–435); *Vineri, a cincea săptămână, la utrene* (p. 435–440); *Vineri seara cetim cathisma a 18, după obicinuirea stihologiilor, la Doamne, strigat-am* (p. 440–443); *Sâmbătă, a cincea săptămănă din post, la utrene* (p. 443–472); *Dumineca a cincea a sfăntului și Marelui Post* (p. 473–474); *La utrene, după toată rânduiala cea obicinuită...* (p. 474–481); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 481–482); *Luni, a șeasa săptămănă a Stâlpărilor, la utrene* (p. 482–486); *În lunea Stălpărilor, seara* (p. 486–490); *Marți, a șeasa săptămână a Stălpărilor, la utrene* (p. 490–495); *Marți seara, a șasea săptămână a Florilor* (p. 495–497); *Miercuri, a șeasa săptămână a Florilor, la utrene* (p. 497–502); *Miercuri seara, a șasea săptămână a Stâlpărilor, obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am* (p. 502–505); *Joi, a 6 săptămănă a Florilor, la utrene* (p. 505–510); *Joi seara, a șasea săptămână a Florilor* (p. 510–513); *Vineri, a șasea săptămână a Stălpărilor, la utrene* (p. 513–518); *Cântări Troicinice pe opt glasuri, care cântăm în Postul cel Mare* (p. 519–523); *Stihiri de umilință cu seadealne și cu mucenicine, la toate glasurile, care să cade să se cânte în sfântul și Marele Post* (p. 523–570); *Joi, la canonulu celu mare, viiața sfintei maicii noastre Mariei Egipteancei, scrisă de sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului...* (p. 571–582); *Tipic din capetele lui Marco, cum să cântă împreună cu Triodul sfinții, în sfântul și Marele Post, și Buna Vestire a Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, când, în care zi, să vor întâmpla* (p. 582–630). Numerotarea a II-a: *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al sfintelor și dumnezeieștilor slujbe care să cuprind întru această carte. Vineri, a șasea săptămănă, a Florilor* (p. 1–12); *În sămbăta sfântului și dreptului Lazar* (p. 12–23); *Sâmbăta Stălpărilor, seara, la vecerniia cea mică* (p. 23–24); *În sămbăta Stălpărilor, seara, la vecerniia cea mare* (p. 25–29); *În Dumineca Florilor, la utrene, la Dumnezeu e Domnul* (p. 29–38); *În Dumineca Florilor, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 38–42); *În sfănta și marea luni, la utrene* (p. 42–51); *În sfânta și marea luni, seara, după psalmul cel de începătură, obicinuita stihologhie* (p. 51–57); *În sfânta și marea marți, la utrene* (p. 57–62); *Întru această sfântă și mare marți, seara* (p. 62–66); *În sfânta și marea miercuri, la utrene* (p. 66–77); *În sfânta și marea mie<r>curi, seara, după psalmul cel de începătură, obicinuita stihologhie* (p. 77–82); *În sfânta și marea joi, la utrene* (p. 82–93); *În sfânta și marea joi, seara*

(p. 93–97); *Rănduiala ce să face la sfânta și dumnezăiască spălare a picioarelor, în Joia cea Mare* (p. 97–101); *Slujba sfintelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos, în sfânta și Marea Joi, seara* (p. 102–119); *Învățătura ceasurilor ale sfintei și Marei Vineri, facerea lui Chiril, arhiepiscopului Alexandriei* (p. 119–140); *În sfânta și Marea Vineri, seara* (p. 140–145); *În sfânta și Marea Sâmbătă* (p. 146–153); *A doao stare* (p. 153–158); *A treia stare* (p. 158–171); *În sfânta și Marea Sâmbătă, seara* (p. 171–194); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 194–205); *Tipicul Strastnicului* (p. 205–218).

Depozit. BAR.

Referințe. Simonescu 1955, p. 253; Teodorescu 1960, p. 344; Poenaru 1973, p. 104–107; Teodorescu 2006, p. 104–105; Mircea 2008, p. 328; Mârza, Bogdan 2013, p. 228.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 752A. Cartea conține erori de paginație. A doua numerotare este în mod cert un Strastnic. A se vedea, în acest sens, și ultimul titlu din cuprins. Daniela Poenaru (Poenaru 1973, p. 104–107) consideră că este o singură carte, cu titlul Triod.

1809. Ioan Bob, ***Forma clerului și a păstorului bun***, Blaj, 1809.

Forma | clerului și a păstoriului bun, | după învăţătura Domnului nostru | Isus Hristos, păstoriului celui bun. | Pilda ss. părinţi și dascali. | Cu strădaniia | preaosfinţitului și prealu|minatului domn, Exselenţiia Sa | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, a Prea|înălţatei Chesaro-Crăieștii Mă|rimi statului sfeatnic din|lăuntru și ordului al 2 Leo|pold comendator, | așezată, în Blaj, la Mitropolie, | anul 1809, | cu tipariul Seminariului

Ioan Bob, ***The Form of the Clergy and the Good Shepherd [Forma clerului și a păstorului bun].*** *This authored book belongs to the Uniate Eastern Catholic Bishop from Transylvania, Ioan Bob. It describes the recruitment principles for church servants, their social and moral responsibility, as well as the qualities that they should have in order to be models in front of ordinary believers. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1809.*

Format. In 8°; [4] f. + 100 p. + 206 p. + 156 p. + 172 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar simplu din ornamente tipografice. Frontispicii modeste din motive tipografice (*passim*). Viniete reprezentând: un buchet stilizat cu flori și fructe (p. 100, numerotarea I; p. 64, 74, numerotarea a II-a); două păsări care ciugulesc boabe, într-o compoziție florală (p. 83, 150, numerotarea a III-a; p. 165, numerotarea a IV-a); o compoziție floral-geometrică, din care atârnă doi ciorchini de struguri (p. 172, numerotarea a IV-a). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. [*Motto:*] „De vestesc, nu-mi iaste mie laudă, că datoriia mă sileaște, iară amar mie iaste de nu voiu vesti." (1 Corinth., cap 9, stih 16); „Fiți făcători cuvântului, și nu numai ascultători, amăgindu-vă pre voi înșivă!" (Iacov, cap 1, stih 22) (f. tt. v); *Cuvânt-înainte la evlavnicii clerici,* semnat „Vlădica Ioann" (f. [2r–4v]); Numerotarea I: *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea întie. *De sfânt statul clerului, de osebite a lui treapte și de chiemare.* Cap întie. *De vredniciia clerului* (p. 1–6); Cap 2. *De chiemare* (p. 6–8); Cap 3. *De seamnele adevăratei chiemări* (p. 8–23); Cap 4. *De mijlocirile chiemării, de mijlocirile prin care chiemarea dumnezeiască să poate cerca, cunoaște și duce în vig* (p. 23–29); Cap 5. *De modrul a asculta de chiemarea dumnezeiască prin mijlocirile și seamnele mai din sus arătate* (p. 29–30); Cap 6. *De modrul întregimii lipsii chiemării dumnezeiești în clericii nechiemați* (p. 30–32); Cap 7. *De ispita mai înainte de hirotonie* (p. 32–35);

Cap 8. *De aleajerea cliricilor* (p. 35–37); Cap 9. *De clerici. De făgăduința clericilor* (p. 37–39); Cap 10. *De ceteți* (p. 39–41); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și răspunsurilor întru această parte cuprinsă* (p. 42–47); *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea a doaoa. *Lumea. De unele împedecări, care au tot a cliricilor sporiu îl întârzie, au de tot îl opresc* (p. 48 [!]–51); Cap 2. *Averile pământești* (p. 51–52); Cap 3. *Lucrurile mirenești* (p. 53); Cap 4. *Ostașii și arme* (p. 54–55); Cap 5. *Procatoriia* (p. 55–56); Cap 6. *De deregătorii lumești* (p. 56–57); Cap 7. *Vrăciia* (p. 57–58); Cap 8. *Bătaia și sfada* (p. 59–60); Cap 9. *Chizeșugul* (p. 60–61); Cap 10. *Neguțătoriia* (p. 61–64); Cap 11. *Târgul, piiațul, mulțimea oamenilor lumești* (p. 64–66); Cap 12. *Camăta* (p. 66–67); Cap 13. *Vânatul, păsăritul* (p. 67–69); Cap 14. *Cărțile, coțca* (p. 69–70); Cap 15. *Privirea la comedii, la jocuri* (p. 70–72); Cap 16. *Ospeațele, beuturile, jocurile* (p. 72–74); Cap 17. *Cârșma* (p. 74–76); Cap 18. *Veșmintele* (p. 76–78); Cap 19. *Muierile* (p. 78–81); Cap 20. *Însoțirea cu clericii cei iubitori de lume* (p. 81–83); Cap 21. *Părinții și rudeniile* (p. 84–86); Cap 22. *Pârâle și legiuirile* (p. 87–89); Cap 23. *Neștiința* (p. 89–93); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și răspunsurilor întru această parte cuprinse* (p. 94–100). Numerotarea a II-a: *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea a treia. *De păcatele, greșalele și scăderile clerului mai tare împrotivitoare.* Cap 1. *De tot păcatul trebuie să fie clericii curați* (p. 1–8); Cap 2. *De pofta cinstii și a deregătoriilor fără de rând* (p. 8–12); Cap 3. *De mărirea deșartă* (p. 12–13); Cap 4. *De ipohris sau fățărie* (p. 14–17); Cap 5. *De scumpeate sau lăcomiia averilor* (p. 17–19); Cap 6. *De nesațiul și de beție* (p. 19–24); Cap 7. *De necontenire* (p. 25–27); Cap 8. *De neomorâre* (p. 27–34); Cap 9. *De depărtarea necuviinții și a netocmirii omului din afară* (p. 34–55); Cap 10. *De scandălă* (p. 55–58); Cap 11. *De petreacerea vremii în zădar și zădărnicie* (p. 59–62); Cap 12. *De lenevie* (p. 63–64); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și răspunsurilor întru această parte cuprinse* (p. 65–74); *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea a patra. *De ceale mai de frunte a clerului vărtuți.* Cap 1. *Clerul, statul săvârșirii a tuturor vărtuților* (p. 75–78); Cap 2. *De sfințeniia clerului* (p. 78–83); Cap 3. *De credință* (p. 84–88); Cap 4. *De nedeajde* (p. 88–93); Cap 5. *De dragoste* (p. 93–101); Cap 6. *Despre zel sau râvnă* (p. 101–110); Cap 7. *De relighie sau buna creștinătate* (p. 110–111); Cap 8. *De rugăciune* (p. 111–121); Cap 9. *Slujba pravilii* (p. 122–126); Cap 10. *De sărăcie* (p. 126–130); Cap 11. *Despre legiuitul traiu cu averile besericești și cum că acealea trebuie drept împărțite* (p. 130–135); Cap 12. *De primirea streinilor și ospătarea lor* (p. 135–141); Cap 13. *De curățănie* (p. 141–147); Cap 14. *De ascultare* (p. 147–151); Cap 15. *De umilință* (p. 151–152); Cap 16. *De blândeațe* (p. 152–157); Cap 17. *De cuviință sau petreacerea clericilor cu bună pildă* (p. 157–160); Cap 18. *De bărbăție* (p. 160–164); Cap 19. *De răbdare* (p. 164–169); Cap 20. *De înțălepciune sau aleagere* (p. 169–174); Cap 21. *De urmarea lui Hristos* (p. 174–177); Cap 22. *De știință* (p. 177–184); Cap 23. *De faptele milosteniii* (p. 184–189); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și răspunsurilor în partea aceasta cuprinsă* (p. 190–206); Numerotarea a III-a: *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea a cincea. *De ceale mai de frunte datorii a clericilor.* Cap 1. *A sluji în treapta primită* (p. 1–2); Cap 2. (p. 2–7); Cap 3. *Grijea mântuirii sufletelor cu frică să o primească* (p. 7–15); Cap 4. *De lăcuință* (p. 15–26); Cap 5. *De vestirea cuvântului lui Dumnezeu* (p. 26–41); Cap 6. *De a învăța pre cei ce nu știu sau a-i catehizălui* (p. 41–48); Cap 7. *De învățătura și îndemnarea deosebi* (p. 48–57); Cap 8. *Despre ceale ce-i datoriu păstoriul mai întie a învăța* (p. 57–59); Cap 9. *Despre omul căzut și despre Hristos, mântuitoriul și mijlocitoriul, despre care Pavel Apostolul au învățat credincioșii, și păstoriu trebuie să-și înveațe oile sale* (p. 59–64); Cap 10. (p. 64–65); Cap 11. *Cu de-adins trebuie prin păstoriu băgate în inima oilor tainele răscumpărării prin Hristos, ca aceale norodu chiiar să le cunoască și, cunoscându-le, să le și urmeaze* (p. 65–68); Cap 12. *Trebuie a învăța norodul datoriia creștinească, care fieștecine, macar în ce stat, iaste datoriu a o plini* (p. 68–69); Cap 13. *Cu câtă grije și sârguință trebuie păstoriul a-ș învăța oile sale datoriia omului creștin* (p. 69–71); Cap 14. (p. 71–73); Cap 15. (p. 73–76); Cap 16. (p. 76–79); Cap 17. *Despre mângăiarea celor năcăjiți, robi și ispitiți* (p. 79–83); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și*

răspunsurilor întru această parte cuprinse (p. 84–92); *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea a șasa. *De slujba tainelor preste tot, de botez, de mir, de s. liturghie și de cuminecătură.* Cap 1. *De vredniciia slujbei tainelor* (p. 93–101); Cap 2. *De întocmirea și gătirea de aproape, care trebuie să fie în slujitoriul tainelor* (p. 101–105); Cap 3. (p. 105–108); Cap 4. (p. 108–110); Cap 5. *De slujba tainelor deosebi. De slujba botezului* (p. 111–121); Cap 6. *De slujba tainii mirului* (p. 122–125); Cap 7. *De jertfa s. liturghii* (p. 125–135); Cap 8. *De slujba tainii evharistiii. De mărirea aceștii slujbe și cât trebuie preoții să să nevoiască ca, cu vrednicie, să o slujească* (p. 136–150); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și răspunsurilor întru această parte cuprinse* (p. 151–156); Numerotarea a IV-a: *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea a șeaptea. *De taina pocăianiii.* Cap 1. *De slujba tainii pocăianiii* (p. 1–29); Cap 2. *De întrebare* (p. 30–36); Cap 3. (p. 36–40); Cap 4. (p. 40–45); Cap 5. *Despre bolnavi* (p. 45–58); Cap 6. (p. 58–69); Cap 7. *Despre canonul după spovedanie* (p. 69–76); Cap 8. *Despre pocăiania preoților* (p. 76–84); Cap 9. (p. 84–86); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și răspunsurilor întru această parte cuprinse* (p. 87–91); *Forma clerului și a păstoriului bun.* Partea a opta. *De slujba tainii maslului și a căsătoriei.* Cap 1. *De slujba tainii maslului* (p. 92–101); Cap 1. [!] *De gătire la încredințare și la căsătorie* (p. 101–111); Cap 2. (p. 112–115); Cap 3. (p. 115–116); Cap 4. (p. 116–120); Cap 5. (p. 120–122); Cap 6. (p. 122–123); Cap 7. (p. 123–124); Cap 8. (p. 124–126); Cap 9. *De nuntă și de jocuri* (p. 126–134); Cap 10. (p. 134–136); Cap 11. *De dispenzație sau blagoslovenie în căsătorie care s-au făcut cu împedecare stricătoare de căsătorie* (p. 136–138); Cap 12. *De vestiri și de dișpeanzațiia în eale și în împedecările căsătoriii* (p. 138–140); Cap 13. (p. 140–141); Cap 14. (p. 141–143); Cap 15. (p. 143–144); Cap 16. (p. 144–146); Cap 17. (p. 146–149); Cap 18. *De duhul păstoriului trupesc, lumesc și politicesc* (p. 149–165); *Însămnarea capetelor, întrebărilor și răspunsurilor întru această parte cuprinse* (p. 166–172).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BIGB; BGȘBH; MUAI; BJCJ.

Referințe. BRV, III, nr. 756, p. 1–3; Pop 1838, p. 49; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 28; Dianu 1869, p. 435; Iarcu 1873, p. 22; Philippide 1888, p. 150; Iorga 1906, p. 18; Pascu 1927, p. 18, 71, 83; Teodorescu 1960, p. 344; Haţeganu 1976, p. 238–239; Haţeganu, Lupan 1979, p. 403–404; Mosora, Hanga 1991, p. 162; Mălinaș 1993, p. 92; Buciumeanu 1996, p. 245; Dudaș 2007, II, p. 393; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 51; Mircea 2008, p. 330–331; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 36; Oros 2008, p. 31; Dumitran 2010, p. 251–256; Urs 2011, p. 557–558.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 535.

1809. *Psaltire*, Blaj, 1809.

Psaltirea | prorocului și împăratu|lui David, | acum a șeaptea oară tipă|rită, | cu blagosloveniia Exse|lenției Sale, prealumina|tului și preaosfințitu|lui domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, a | Preaînălţatei Chesaro-Cră|iești Mărimi sfeatnic | dinlăuntru și ordului | al 2 Leopold comendator, | în Blaj, la Mitropolie, | anul 1809, | cu tipariul Seminariului.

Psalter [Psaltire]. *The seventh edition of the book of Psalms, printed at Blaj, Transylvania, in 1809. It also contains other texts related to the psalms and to The Psalter.*

Format. In 8°; [1] f. + 4 p. + 398 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar de compoziție tipografică. Gravuri: *David prorocul* (f. tt. v). Frontispiciu înfățișându-l pe împăratul David cântând la harpă, într-un chenar oval tăiat bipolar pe verticală, mărginit de motive florale (p. 1, numerotarea a II-a). Duhul Sfânt

în chip de porumbel, în medalion central, mărginit de motive florale (p. 328). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 1–4); Numerotarea a II-a: *Psaltirea proorocului și împăratului David* (p. 1–326); *Acest psalm deosebi iaste scris de David și afară de numărul celor 150 de psalmi, când singur s-au bătut cu Goliiath. Și în bisearică nu să ceteaște, numai deosebi îl citim și la sfârșitul lui zicem „Slava!"* (p. 327); *Cântarea lui Moisi* (p. 328–330); *Cântarea a doao a lui Moisi, de la a Doao Leage, cap 32* (p. 331–337); *Cântarea 3. Pre Dumnezeu cinsteaște stearpa ceaea ce ce au născut înstreinat. Rugăciunea Annei, mumei lui Samoil prorocul, de la Întâia Împărăție, cap 2* (p. 337–339); *Cântarea a patra. Rugăciunea proorocului Avacum, cap 3* (p. 339–342); *Cântarea 5. Cântarea sfântului proroc Isaiei, cap 26* (p. 343–345); *Cântarea a 6. Rugăciunea lui Iona prorocul, cap 2: „Din fiiară au strigat Iona zicând* (p. 345–346); *Cântarea 7. Rugăciunea sfinților* (p. 346–350); *Cântarea celor trei coconi* (p. 350–351); *Cântarea 8. Cântarea celor trei sfinți coconi* (p. 351–354); *Cântarea 9. Cântarea Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, de la Luca, zacealo 1* (p. 354–355); *Rugăciunea sfântului proroc Zahariei* (p. 355–356); *Pentru polieleu, ce să cântă la praznice dumnezăiești și ale Născătoarei de Dumnezeu, și la ale altor sfinți mari ce să părăznuiesc* (p. 357–359); *Pripealele* (p. 359–383); *Nume jidovești cari le pomenește David la psalmii lui, tâlcuite, cu istoriia lor* (p. 384–393); *Pashaliia* (p. 394–397); *Psalmii ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. 398).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BCUCJ; MOC; BGȘBH.

Referințe. BRV, III, nr. 770, p. 13; Cipariu 1855/A; Oprescu 1942, p. 148; Teodorescu 1960, p. 344; Pascu 1976, p. 111; Ojtozi 1985, p. 71; Mosora, Hanga 1991, p. 165; Mălinaș 1993, p. 95; Florescu 2000, p. 395–396; Dudaș 2007, II, p. 402; Mircea 2008, p 329; Urs 2011, p. 565–566; Avram, Bogdan 2012, p. 115; Urs 2012, p. 124.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 232.

1811. Ioan Bob, ***Cuvânt păstoresc***, Blaj, 1811.

Cuvânt | păstoresc, | tipărit în Blaj, | anul 1811, noiemvrie 28, | cu tipariul Seminariumului.

Ioan Bob, ***The Shepherd's Word [Cuvânt păstoresc].*** *This pastoral book belongs to the Eastern Catholic Bishop Ioan Bob from Transylvania. The author talks about some moral, religious and social principles addressed to the faithful of his diocese. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1811.*

Format. In 4°; [1] f. + 34 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un ornament grafic ce sugerează un candelabru stilizat din motive floral-geometrice și un element ornamental linear. Inițială ornată în negru (p. 1). Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice florale.

Cuprins. [*Motto* alcătuit din citate biblice selectate din: I Corinteni 3, 1; 4, 16; 11, 1; Mathei 23, 3 și Luca 11, 28] „Rogu-vă pre voi, fraților (1), să fiți mie următori (2), precum și eu lui Hristos (3) / (iară voi, fiilor,) toate câte vor zice voaă să le țineți, țineți-le și le faceți (4), că fericiți cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și păzesc pre dânsul (5)." (f. tt. v); [Scurtă erată] (f. tt. v); *Cuvănt păstoresc, care preaosfinţitul și prealuminatul domn, Exsealeanţiia Sa Ioann Bobb, vlădicul Făgărașului, a Preaînălţatei Chesaro-Crăieștii Mărimi sfeatnic dinlăuntru și rândului Leopold al doile comeandator, l-au trimis la parohii săi și păstorii sufletești în anul 1811, 13 noiemvrie, al*

vlădiciei sale an 29 (p. 1–10); *Despre credinţă* (p. 10–11); *De nedeajde* (p. 11–12); *De dragoste* (p. 12–13); *De iubirea lui Dumnezeu* (p. 13); *De iubirea de-aproapelui* (p. 13–15); *De iubirea vrăjmaşilor* (p. 15); *De frica lui Dumnezeu* (p. 16); *De rugăciune* (p. 16–17); *De bogaţi şi bogăţie* (p. 17–19); *De sărăcie* (p. 19); *De milostenie* (p. 19–20); *De ascultare* (p. 20–21); *De bătrâni, bătrâne, văduve şi tineri* (p. 21–22); *De bărbaţi însuraţi* (p. 22–23); *De muierile măritate* (p. 23); *De părinţi* (p. 23–25); *De fii* (p. 25–26); *De slugi* (p. 26–27); *De stăpâni* (p. 27–28); *Depărtarea de păcate* (p. 28–29); *De pocăianie* (p. 29–32); *De fapte bune* (p. 32–34).

Depozit. BACJ.

Referinţe. BRV, III, nr. 787, p. 30; Catalogus 1830, p. 9; Pop 1838, p. 49; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 22; Grama 1884, p. 201; Pascu 1927, p. 18, 71, 83; Teodorescu 1960, p. 344; Mircea 2008 p. 331; Urs 2011, p. 571.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 290.

[**1811**]. ***Tratat despre locurile teologice***, [Blaj, cca. 1811].

Tractatul despre locurile theologhicești.

Discourse on Theological Places [Tratat despre locurile teologice]. *It is a subversive work. The author is not mentioned. Presumably, he was the well-known Uniate historian, theologian and philologist Petru Maior who demolished the fundamental principles that stood at the basis of the Union between the Romanians and the Church of Rome in 1700. The book, with a pronounced polemic character, is part of the literature of opposition which stood against Catholicism. The opposition was manifested in Transylvania after the religious reform of the 1700s. The place and year of printing were not specified. Nevertheless, the research assessed with some approximation that it could have been printed at Blaj, in 1811.*

Format. In 8°; 131 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu constând într-o imagine ce înfăţişează Duhul Sfânt în chip de porumbel, în medalion retezat bipolar, mărginit de motive florale (p. 1).Vinietă reprezentând două păsări care ciugulesc boabe, într-o compoziţie florală. Colontitlul este încadrat între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Tractatul despre locurile theologhicești* (p. 1); Cap 1. *Despre S. Scriptură* (p. 1–21); Cap 2. *Despre trădanie* (p. 21–27); Cap 3. *Despre sfinţii părinţi* (p. 28–35); Cap 4. *Despre bisearică* (p. 35–36); *Închietura 1. Despre mădulările beasearecii* (p. 36–42); *Următoriul adevăr* (p. 42–47); *Închietura 2. Despre seamnele besearecii* (p. 47); *Seacţiia 1. Despre unimea besearicii* (p. 47–54); Secţiia 2. *Despre sfinţiia bisearecii* (p. 54–56); *Secţiia 3. Despre seborniciia besearecii* (p. 56–59); Secţiia 4. *Despre apostoliciia bisearicii* (p. 59–62); *Următoriu adevăr* (p. 62); *Închietura 3. Despre proprietăţile bisearicii* (p. 62–67); *Închietura 4. Despre vredniciia sau putearea besearecii* (p. 68–80); Cap 5. *Despre săboară* (p. 80–92); Cap 6. *Despre patriarhul Râmului* (p. 92–103); *Adevăruri următoare* (p. 103–117); Cap 7. *Despre theologhii scolasticești și despre mintea omenească firească* (p. 117–121); Cap 8. *Despre filosofie și istorie* (p. 122–124); *Adaogere la cap 3. Despre ss. părinți* (p. 125–128); *Adaogere cătră cap 5. Despre săboare* (p. 129–131).

Depozit. BACJ.

Referinţe. Furdui 1974, p. 103; Chindriș 1982, p. 3; Manolache 1987–1988, anexa IV, anul 1811; Mârza1994, p. 49–53; Mârza 1994, p. 49, 53; Mircea 2007, *passim*; Mircea 2008, p. 331–339; Urs 2011, p. 577–578.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 572. Nu se cunoaște decât exemplarul de referință, cu foaia de titlu pierdută. Cartea nu are un titlu în sensul propriu al cuvântului, ci enunțul-titlu este plasat la începutul primei pagini, ca secvență de intrare în materie.

1812. Ioan Bob, ***Cuvânt în ziua instalației***, Blaj, 1812.

Cuvănt | care Exselenţiia Sa, prealuminatul și preaosfinţitul | domn Ioann Bobb, vlădicul Făgărașului, | l-au avut în ziua installaţiei, adecă când s-au î|nălţat și s-au așezat în scaunul său cel arhieresc, prin | domnii comisareși de Împărătescul Gubernium rânduiţi, în|tru adunarea clerului, în anul Domnului 1784, iunie | zile 30. De nou tipărit în anul 1812.

Ioan Bob, ***Word on the Day of Installation [Cuvânt în ziua instalației].*** *It was a republication of Bishop Ioan Bob`s speech that was uttered and printed in the year of his installation as a Bishop, June 30th 1784. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1812.*

Format. In 4°; 15 p. Tipar negru, cu 25, 26 și 27 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Șir de ornamente tipografice cu rol de frontispiciu (p. 1) și de vinietă (p. 15). Inițială ornată în negru (p. 1). Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Idem cu titlul cărții (p. 1–15). La sfârșitul broșurii, specificarea: „Tipăritu-s-au în Blaj, cu tipariul Seminariului".

Depozit. BAR; BACJ.

Referințe. BRV, III, nr. 802, p. 55; Pop 1838, p. 48; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Pascu 1927, p. 18, 71, 83; Teodorescu 1960, p. 344; Mircea 2008, p. 339; Urs 2011, p. 579.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 542. Cartea nu are un titlu în sensul propriu al cuvântului, ci enunțul-titlu este plasat la începutul primei pagini, ca secvență de intrare în materie.

1812. Thomas de Kempis, ***De urmarea lui Hristos***, Blaj, 1812.

A Thomii de la Cămp | de urmarea lui Hristos | patru cărţi. | Cu blagosloveniia și cheltuiala | preaosfinţitului și prealu|minatului domn, Exselenţiia Sa | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, a Prea|înălţatei Chesaro-Crăieștii Mărimi | statului sfeatnic dinlăuntru | și a rândului al doilea Leopold | comendator, | tipărită | în Blaj, la Mitropolie, anul de la | Hristos 1812, cu tipariul Seminariului.

Thomas de Kempis, ***Following Christ [De urmarea lui Hristos].*** *It was the first translation of Imitatio Christi printed in Romanian. The famous writing belonged to the German theologian Thomas a Kempis and it was printed at Blaj, Transylvania, in 1812.*

Format. In 8°; [6] f. + 420 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu constând dintr-o imagine ce înfățișează Duhul Sfânt în chip de porumbel, în medalion retezat bipolar, mărginit de motive florale (p. 86). Vinietă reprezentând două păsări care ciugulesc boabe, într-o compoziție florală (p. 333). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Cătră cetitori,* semnat „Vlădica Ioann" (f. [2r–3r]); *Prealuminate și preaosfințite doamne, Exelenţiia Ta episcope, al nostru părinte!*, semnată „Cei mai mici între preoți", adică membrii Capitulului din Blaj (f. [3v–6v]); *A Thomii de la Cămp de urmarea lui Hristos.* Cartea 1. *Îndemnul spre viiaţa duhovnicească folositoare.* Cap 1. *De urmarea lui Hristos și de ura deșertăciunilor lumii* (p. 1–4); Cap 2. *De a sâmți umilit despre sâne* (p. 4–6); Cap 3. *De învățătura adevărului* (p. 6–11); Cap 4. *Despre înțălepciunea care trebuie să avem în lucrurile noastre* (p. 11–12); Cap 5. *De cetirea Sfintelor Scripturi* (p. 12–14); Cap 6. *De poftele ceale fără de rând* (p. 14–15); Cap 7. *Despre depărtarea nedejdii deșearte și mândriii* (p. 15–17); Cap 8. *De depărtarea pretinșugului mare* (p. 17–18); Cap 9. *De ascultare și supunere* (p. 19–20); Cap 10. *De depărtarea vorbelor multe și peste măsură* (p. 20–22); Cap 11. *De dobândirea păcii și râvna mergerii înainte* (p. 22–25); Cap 12. *De folosul împrotivirilor* (p. 26–27); Cap 13. *De răbdarea ispitelor* (p. 27–32); Cap 14. *De judecata cea fără socoteală* (p. 32–34); Cap 15. *De faptele din iubire făcute* (p. 34–36); Cap 16. *De răbdarea scăderilor altora* (p. 36–38); Cap 17. *De viiaţa monasticească sau călugărească* (p. 38–40); Cap 18. *De pildele sfinţilor părinți* (p. 40–44); Cap 19. *De lucrarea călugărului bun* (p. 44–49); Cap 20. *De iubirea sângurătăţii și a tăcerii* (p. 49–55); Cap 21. *De înfrângerea inimii* (p. 55–59); Cap 22. *Despre gândirea mișelătăţii omenești* (p. 59–64); Cap 23. *De gândirea morţii* (p. 64–70); Cap 24. *De judecată și de pedeapsa păcatelor* (p. 70–77); Cap 25. *De fierbinte îndreptare a toatei vieţii noastre* (p. 77–85); Cartea a doao. *Îndemnări la ceale dinlăuntru trăgătoare.* Cap 1. *De petreacerea cea dinlăuntru* (p. 86–92); Cap 2. *De umilita supunere* (p. 92–94); Cap 3. *De omul bun și pacinic* (p. 94–97); Cap 4. *De mintea curată și proasta întindere sau cugetare* (p. 97–99); Cap 5. *De căutarea la sine însuși* (p. 99–101); Cap 6. *De bucuriia cunoștinţei bune* (p. 101–104); Cap 7. *De iubirea lui Isus preste toate* (p. 105–107); Cap 8. *De pretinșugul lui Isus* (p. 107–111); Cap 9. *De lipsa a toatei mângăieri* (p. 111–117); Cap 10. *De mulţămire pentru darurile lui Dumnezeu* (p. 117–121); Cap 11. *Cum că puțini sânt iubitori crucii lui Isus* (p. 121–124); Cap 12. *De împărăteasca cale a sfintei cruci* (p. 125–135); *A Thomii de la Cămp de urmarea lui Hristos.* Cartea a triia. *De măngăiarea dinlăuntru. Cătră cetitoriu* (p. 136); Cap 1. *De graiul cel dinlăuntru a lui Hristos cătră sufletul credincios* (p. 136–138); Cap 2. *Cum că adevărul grăiaște dinlăuntru fără zarva cuvintelor* (p. 138–140); Cap 3. *Cum că cuvintele lui Dumnezeu cu umilinţă trebuie auzite și cum că mulţi sânt carii acealea nu le preţuiesc* (p. 140–144); *Rugăciune spre cearerea darului evlaviii* (p. 144–145); Cap 4. *Cum că întru adevăr și umilinţă trebuie să petreacem înaintea lui Dumnezeu* (p. 146–149); Cap 5. *De minunatul rod al dragostei dumnezeiești* (p. 149–154); Cap 6. *De proba adevăratei dragoste* (p. 155–158); Cap 7. *De ascultarea darului supt umilită pază* (p. 159–163); Cap 8. *Înaintea ochilor lui Dumnezeu pre noi de jos a fi să ne socotim* (p. 163–165); Cap 9. *Cum că toate la Dumnezeu ca la un sfârșit mai de pre urmă trebuie aduse* (p. 166–168); Cap 10. *Cum că, lepădând lumea, dulce iaste a slugi lui Dumnezeu* (p. 168–172); Cap 11. *Cum că dorurile inimii trebuie socotite și îndreptate* (p. 172–174); Cap 12. *De chivernisirea răbdării și războiul împotriva poftelor* (p. 174–178); Cap 13. *De ascultarea umilitului supus după pilda lui Isus Hristos* (p. 178–180); Cap 14. *De luarea-aminte a judecăţilor celor ascunse a lui Dumnezeu, ca să nu ne mărim în ceale bune* (p. 180–183); Cap 15. *Cum trebuie a sta și a zice în tot lucrul care să doreaște* (p. 183–185); *Rugăciune, ca să facem toate după plăcearea lui Dumnezeu* (p. 185–186); Cap 16. *Cum că bucuriia cea adevărată sângur în Dumnezeu trebuie căutată* (p. 186–188); Cap 17. *Cum că toată grijea trebuie pusă în Dumnezeu* (p. 188–190); Cap 18. *Cum că necazurile aceaste vremealnice, după pilda lui Hristos, trebuie cu bună răbdare suferite* (p. 190–193); Cap 19. *De răbdarea celor ce ne pricinuiesc noao alţii și ne greșesc, și cine să arată a fi adevărat răbdătoriu* (p. 193–196); Cap 20. *De mărturisirea slăbiciunii sale și de mișelătăţile lumii aceștiia* (p. 196–199); Cap 21. *Cum că în Dumnezeu, preste toate bunătăţile, trebuie să ne odihnim* (p. 200–205); Cap 22. *De aducerea aminte de facerile de bine a lui Dumnezeu* (p. 205–209); Cap 23. *De patru lucruri care aduc pace*

(p. 209–210); *Rugăciune împrotiva gândurilor celor reale* (p. 210–211); *Rugăciune pentru luminarea minţii* (p. 211–213); Cap 24. *De a nu fi cercătoriu vieţii altuia* (p. 213–215); Cap 25. *În ce stă pacea inimii și adevărata meargere înainte* (p. 215–217); Cap 26. *De bunătatea minţii slobode, carea prin rugăciune, mai mult decât prin cetire, să dobândeaște* (p. 218–220); Cap 27. *Cum că dragostea osebită de la bunătatea cea desăvârșită foarte împeadecă* (p. 220–222); *Rugăciunea pentru curăţirea inimii și înţălepciunea cerească* (p. 222–223); Cap 28. *Împotriva limbilor clevetitorilor* (p. 224–225); Cap 29. *Cum trebuie Dumnezeu chiemat și binecuvântat în vreamea năcazului* (p. 225–226); Cap 30. *De cearerea ajutoriului dumnezăiesc și de încredinţarea dobândei darului* (p. 227–231); Cap 31. *De nebăgarea în samă a tuturor făpturilor, ca făcătoriul să se poată afla* (p. 232–235); Cap 32. *De lăpădarea de sine și de toate poftele lumești* (p. 235–238); Cap 33. *De nestatorniciia inimii și de gândul de pre urmă, care cătră Dumnezeu trebuie să-l rânduim* (p. 238–239); Cap 34. *Cum că celui ce iubeaște pre Dumnezeu în pace preste toate și întru toate* (p. 239–242); Cap 35. *Cum că omul fără ispită nu iaste în viiaţa aceasta* (p. 242–245); Cap 36. *Împrotiva celor deșearte a oamenilor judecăţi* (p. 245–248); Cap 37. *De cuvioasa lepădare de sine, ca să se dobândească slobozeniia inimii* (p. 248–250); Cap 38. *De buna ocârmuire întru ceale din afară și de căutarea cătră Dumnezeu în primejdii* (p. 250–252); Cap 39. *Cum că omul să nu fie neașezat în lucrurile sale* (p. 252–254); Cap 40. *Cum că omul, de la sine, nici o bunătate nu are și în nemic nu să poate lăuda* (p. 254–257); Cap 41. *De lăpădarea cinstei vremealnice* (p. 258–259); Cap 42. *Cum că pacea nu trebuie pusă în oameni* (p. 259–261); Cap 43. *Împrotiva știinţei lumești și deșearte* (p. 261–264); Cap 44. *Ca să nu să tragă la sine lucrurile ceale din afară* (p. 264–265); Cap 45. *Cum că nu trebuie tuturor a creade și cum că prin cuvinte lesne cad* (p. 265–270); Cap 46. *Cum că trebuie să fie în Dumnezeu nedeajdea când să rădică săjeţile cuvintelor* (p. 270–274); Cap 47. *Cum că toate greutăţile pentru viiaţa de veaci trebuie răbdate* (p. 274–277); Cap 48. *De zioa veciii și necazurile lumii aceștiia* (p. 277–283); Cap 49. *De dorul vieţii de veaci și câte bunătăţi sânt puse înaintea celor ce să oștesc* (p. 283–289); Cap 50. *Cum trebuie omu năcăjit să se lase în mâna lui Dumnezeu* (p. 289–295); Cap 51. *Cum că trebuie făcute faptele ceale umilite când să scade de ceale înalte* (p. 295–297); Cap 52. *Cum că omul nu să socotească pre sine a fi vreadnic de mângăiare, ci mai vrednic de bătăi* (p. 297–300); Cap 53. *Cum că darul lui Dumnezeu nu să mestecă cu ceia cărora le plac ceale lumești* (p. 300–303); Cap 54. *De osebite mișcări a firii și a dragostei* (p. 303–310); Cap 55. *De stricarea firii și lucrarea darului dumnezeiesc* (p. 310–315); Cap 56. *Cum că noi trebuie să ne lepădăm însuși de noi și să urmăm lui Hristos prin cruce* (p. 315–319); Cap 57. *Omul nu trebuie să slăbească de tot când cade într-unele scăderi* (p. 319–322); Cap 58. *De a nu cerca lucrurile ceale înalte și judecăţile lui Dumnezeu ceale ascunse* (p. 322–330); Cap 59. *Cum că toată nedeajdea trebuie pusă în Dumnezeu* (p. 330–333); *A Thomii de la Cămp de urmarea lui Hristos.* Cartea 4. *Evlavnică îndemnare la sfânta cuminecătură. Cuvântul lui Hristos* (p. 334–335); Cap 1. *Cu câtă cuviinţă și cinste trebuie primit Hristos. Graiul ucenicului* (p. 335–344); Cap 2. *Cum că mare bunătate și dragoste a lui Dumnezeu în taină să dă omului. Graiul ucenicului* (p. 344–349); Cap 3. *Cum că iaste de folos adeaseori a să cumineca. Graiul ucenicului* (p. 349–353); Cap 4. *Cum că multe bunătăţi să dau celor ce cu evlavie să cuminecă. Glasul ucenicului* (p. 353–358); Cap 5. *De vredniciia tainii și statul preoţesc. Glasul iubitului* (p. 358–362); Cap 6. *Întrebare despre lucrarea înainte de cuminecătură. Graiul ucenicului* (p. 362–363); Cap 7. *Despre cercarea cunoștinţii sale și făgăduinţa îndreptării. Glasul iubitului* (p. 363–367); Cap 8. *De jertvirea lui Hristos în cruce și de dăruirea sa pentru noi. Glasul iubitului* (p. 367–369); Cap 9. *Cum că pre noi și toate ale noastre lui Dumnezeu trebuie să le aducem și pentru toţi a ne ruga. Glasul ucenicului* (p. 369–373); Cap 10. *Cum că cuminecarea nu trebuie lesne lăsată. Graiul iubitului* (p. 373–379); Cap 11. *Cum că trupul lui Hristos și S. Scriptură foarte sânt de lipsă sufletului credincios* (p. 379–385); Cap 12. *Cu mare sârguinţă trebuie să se gătească cel ce să cuminecă cu*

Hristos. Graiul iubitului (p. 386–389); Cap 13. *Cum că din toată inima sufletul evlavnic trebuie să dorească împreunarea cu Hristos în taină. Glasul ucenicului* (p. 389–392); Cap 14. *De a unora evlavnici ferbinte dor spre trupul lui Hristos. Glasul ucenicului* (p. 392–395); Cap 15. *Cum că darul evlaviii cu umilinţă şi cu lepădarea de sâne însuşi să dobândeaşte. Glasul iubitului* (p. 395–398); Cap 16. *Cum că lipsăle noastre trebuie lui Hristos arătate şi de la El dar a ceare. Glasul ucenicului* (p. 398–400); Cap 17. *De arzătoare dragoste şi dor mare a primi pre Hristos. Graiul ucenicului* (p. 400–404); Cap 18. *Cum că omul să nu fie îndrăzneţ cercătoriu tainii, ci umilit următoriu lui Hristos, supuind sâmţirea sa sfintei credinţă. Graiul iubitului* (p. 404–407); *Însămnarea capetelor a cărţilor patru. De urmarea lui Hristos* (p. 408–419); [Erată] (p. 420).

Depozit. BAR; BACJ; BCUB; BCUCJ; BCUIS; BASBN; MUAI; OSzK.

Referinţe. BRV, III, nr. 813, p. 62; BRV, IV, nr. 813, p. 291–294; Pop 1838, p. 49; Bianu 1876, p. 26; Gaster 1896, II, p. 303; Iorga 1969, II, p. 412; Cartea B. 1972, p. 149; Bodinger 1976, p. 269; CRV 1985, p. 226; Mosora, Hanga 1991, p. 171; Râpă-Buicliu 2000, p. 375–376; Chindriș 2001, p. 291; Chindriș 2003, p. 718; Buzași 2006, p. 33–34; Chindriș 2007, p. 23; Dudaș 2007, II, p. 412; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 52; Mircea 2008, p. 339; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 385–388; Urs 2011, p. 587–588; Avram, Bogdan 2012, p. 115; Iacob, Chindriș 2012, p. 59–78; Chindriș, Iacob 2013, p. 192–214.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 219.

1813. ***Triod***, Blaj, 1813.

Triodion, | acum a treiia oară aşezat | şi tipărit, după rânduiala | Beseariciі Răsăritului, | supt stăpânirea preaînălţa|tului împărat al Austriei, | Franţisc întie, | craiului apostoli<cesc>, mare prin|ţip al Ardealului şi cealelalte, | cu blagosloveniia Exselenţiii Sa|le, prealuminatului şi prea|sfinţitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului, | în Blaj, la Mitropolie, | anul de la naşterea lui Hristos 1813.

Triodion [Triod]. *It is a ritual Christian book that contains the hymns and the prayers specific to those ten weeks precursory of Easter. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1813.*

Format. In folio; [1] f. + 630 p. Tipar negru şi roşu, cu litere de două dimensiuni. Textul pe două coloane, cu 42 şi 53 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu şi împărat ceresc. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire. Pe coloanele din stânga şi din dreapta sunt portretele, în medalion, a opt sfinţi, câte patru pe coloană: Sofronie Patriarhul, Gherman Patriarhul, Andrei Criteanul şi Iosif Monahul (stânga), Ioan Damaschin, Anatolie Patriarhul, Theofan Monahul şi Theodor Studitul (dreapta). În cele patru colţuri ale gravurii sunt simbolurile celor patru evanghelişti. Gravură cu Buna Vestire, semnată, prescurtat, „Petr. T." (f. tt. v). Gravuri în text reprezentând: vameşul şi fariseul (p. 1), răstignirea (p. 305), ambele semnate: „Petru T.". La p. 1, un frontispiciu deosebit, de compoziţie grafică originală, reprezentându-l pe Isus Hristos la mijloc, flancat în partea stângă de Fecioara Maria, sub prescurtarea grecească „Maria Theotokos", iar în partea dreaptă, de Sfântul Ioan, simbolizând aici persoanele cele mai iubite de Mântuitor. Vinietă elegantă reprezentând un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziţie florală (p. 518, 630). Şiruri din ornamente tipografice despărţitoare de capitole (*passim*). Iniţiale ornate în roşu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate de mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Triodion, adecă trei cântări carele cuprind întru sine slujba ce I să cuvine Lui. Dumineca întru carea să ceteaşte sfânta evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului* (p. 1–13); *Dumineca în carea să ceteaşte sfânta evanghelie a pildei fiiului celui curvariu* (p. 13–22); *În sămbăta lăsatului de carne, facem pomenirea tuturor celor din veac adormiţi, pravoslavnicilor creştini, părinţilor şi fraţilor noştri* (p. 22–37); *Dumineca lăsatului de carne* (p. 37–51); *Luni, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 51–54); *Luni, în săptămăna brânzii, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 54); *Marţi, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 54–57); *Întru aceaeaşi marţi, seara, a brânzii, din începutul vecerniei* (p. 57–59); *Miercuri, în săptămăna brânzii, polunoştniţa cu metaniile ei, la utrene* (p. 59–67); *Miercuri, în săptămăna brânzii, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 67–69); *Joi, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 69–73); *Joi seara, în săptămăna brânzii* (p. 73–74); *Vineri, în săptămăna brânzii, la utrene* (p. 74–81); *Întru aceaeaşi vineri a brânzii, cetim ceasurile cu metanii, precum şi miercuri am arătat* (p. 81–82); *Sămbătă, în săptămâna brănzii, facem pomenirea tuturor cuvioşilor şi de Dumnezeu purtătorilor părinţi, cei ce au strălucit întru nevoinţă* (p. 82–85); *În sămbăta brănzii, la utrene* (p. 85–97); *În dumineca lăsatului de brănză* (97–99); *În dumineca brănzii, la utrene* (p. 99–109); *Întru aceaeaşi duminecă a brânzii, seara, după psalmul cel de începătură, la Doamne, strigat-am* (p. 109–112); *Începutul sfântului şi Marelui Post. Luni, în săptămâna cea dintâi* (p. 112–121); *Pentru tretii ceas* (p. 121–123); *Cetim şi ceas şestii* (p. 123); *În lunea cea dintăi a postului, la şestii ceas* (p. 123–126); *La ceasul al noaolea* (p. 126–128); *Luni, întăia săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 128–141); *Marţi, întăia săptămănă, la utrene* (p. 141–146); *Marţi seara, la Doamne, strigat-am* (p. 146–155); *Miercuri, în săptămăna cea dintâiu, la utrene* (p. 155–159); *Miercuri, întăia săptămână, seara* (p. 159–170); *Joi, în săptămăna cea dintâiu a sfântului post, la utrene* (p. 170–174); *Joi seara, după psalmul cel de începătură* (p. 174–183); *Vineri, întăia săptămănă, la utrene* (p. 183–188); *Vineri seara, în săptămâna cea dintâi a sfântului post, după psalmul cel de început* (p. 188–196); *Sămbătă, întiia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 196–207); *Dumineca întie a sfăntului post, întru carea să pomeneaşte dreapta credinţă* (p. 207–208); *La vecerniia cea mare, după obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am* (p. 208–210); *La utrene, la Dumnezeu iaste Domnul* (p. 210–221); *Duminecă seara, după psalmul cel de început, la Doamne, strigat-am* (p. 221–222); *Luni, a doao săptămănă a sfântului post, la utrene* (p. 222–226); *Luni seara, după psalmul cel de înceapere* (p. 226–229); *Marţi, în săptămăna a doao, la utrene* (p. 229–233); *Marţi, a doao săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 233–235); *Miercuri, a doao săptămână, la utrene* (p. 235–239); *Miercuri, a doao săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 239–241); *Joi, a doao săptămănă a sfântului post, la utrene* (p. 241–246); *Joi, a doao săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 246–249); *Vineri, a doao săptămână din post, la utrene* (p. 249–253); *Vineri seara, a doao săptămână, la Doamne, strigat-am* (p. 253–256); *Sămbătă, a doao săptămână, la utrene* (p. 256–261); *A doao duminecă a sfăntului post. Sămbătă seara* (p. 261–265); *Duminecă seara, după psalmul cel de începătură* (p. 266); *Luni, a treia săptămănă a sfântului post, la utrene* (p. 267–271); *Luni, a treia săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 271–274); *Marţi, a treia săptămână, la utrene* (p. 274–278); *Marţi, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 278–280); *Miercuri, a treia săptămână, la utrene* (p. 280–285); *Miercuri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 285–287); *Joi, a treia săptămănă a sfântului post, la utrăne* (p. 287–291); *Joi, a treia săptămănă, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 291–294); *Vineri, a treia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 294–299); *Vineri, a treia săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 299–300); *Sămbătă, a treia săptămână a sfântului post, la utrene* (p. 301–305); *Duminecă, a treia a sfântului post, prăznuim închinarea cinstitei şi de viiaţă făcătoarei cruci. Sămbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 305–306); *Sămbătă seara, la bdenie* (p. 306–308); *Duminecă, la utrene, după cei şease psalmi* (p. 308–318); *Duminecă seara, a treia săptămână din post, la Doamne, strigat-am* (p. 319–320); *Luni, a patra săptămână, la utrene* (p. 320–325); *Luni seara, la Doamne, strigat-am*

(p. 325–327); *Marţi, a patra săptămână, la utrene* (p. 327–332); *Marţi seara, în săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am* (p. 332–335); *Miercuri, a patra săptămână din post, la utrene* (p. 335–344); *Miercuri seara, în săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am* (p. 344–346); *Joi, în săptămăna cea din mijloc, la utrene* (p. 346–351); *Joi, a patra săptămână din post, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 351–353); *Vineri, în săptămăna din mijloc, la utrene* (p. 353–362); *Vineri, a patra săptămână din post, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 362–364); *Sâmbătă, a patra săptămână din post, la utrene* (p. 364–368); *Duminecă, a patra a sfântului Marelui Post. Sâmbătă seara, după obicinuita cathismă* (p. 368–369); *Duminecă, la utrăne, după obicinuita urmare* (p. 369–376); *Duminecă, a patra săptămănă a sfăntului post, seara, după psalmul cel de începătură* (p. 376–377); *Luni, a cincea săptămănă, la utrene* (p. 377–382); *Luni, a cincea săptămănă din post, seara* (p. 382–384); *Marţi, a 5 săptămănă, la utrăne* (p. 384–388); *Marţi, a cincea săptămănă din post, seara* (p. 388–391); *Miercuri, a cincea săptămână, la utrăne* (p. 391–396); *Miercuri seara, a cincea săptămână din post* (p. 396–402); *Joi, a cincea săptămănă a sfântului post, tocăm la al patrulea ceas din noapte* (p. 402–431); *Joi, a cincea săptămănă din post, seara, după psalmul cel de începătură* (p. 431–435); *Vineri, a cincea săptămână, la utrene* (p. 435–440); *Vineri seara, cetim cathisma a 18, după obicinuirea stihologhiilor, la Doamne, strigat-am* (p. 440–443); *Sămbătă, a cincea săptămănă din post, la utrene* (p. 443–472); *Dumineca a cincea a sfăntului şi Marelui Post* (p. 473–474); *La utrene, după toată rânduiala cea obicinuită* (p. 474–481); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 481–482); *Luni, a şeasa săptămănă a Stâlpărilor, la utrene* (p. 482–486); *În lunea Stălpărilor, seara* (p. 486–490); *Marţi, a şeasa săptămână a Stâlpărilor, la utrene* (p. 490–495); *Marţi seara, a şasea săptămână a Florilor* (p. 495–497); *Miercuri, a şeasa săptămână a Florilor, la utrene* (p. 497–502); *Miercuri seara, a şasea săptămână a Stâlpărilor, obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am* (p. 502–505); *Joi, a 6 săptămănă a Florilor, la utrene* (p. 505–510); *Joi seara, a şasea săptămână a Florilor* (p. 510–513); *Vineri, a şasea săptămână a Stâlpărilor, la utrene* (p. 513–518); *Cântări Troicinice pe opt glasuri, care cântăm în Postul cel Mare* (p. 519–523); *Stihiri de umilinţă, cu seadealne şi cu mucenicine la toate glasurile, care să cade să se cânte în sfântul şi Marele Post* (p. 523–570); *Tipic din capetele lui Marco, cum să cântă împreună cu Triodul* (p. 571–611 [!]); *Joi, la canonul cel mare, viiaţa sfintei maicii noastre Mariei Eghipteancei, scrisă de Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului* (p. 611 [!]–630).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BMSB; BCUIS; BCUCJ; BMDV; BNRM; MLR; MNAM; MOC; BDAS; MNIM.

Referinţe. BRV, III, nr. 836, p. 84; Catalogus 1830, f. 66v; Pop 1838, p. 48; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Iorga 1906, p. 18; Oprescu 1942, p. 156; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1052; Bodinger 1976, p. 274–275; Pascu 1976, p. 117; Alicu 1978, p. 409; Alicu 1979, p. 799; CRV 1985, p. 228–229; Mureşianu 1985, p. 140, *passim*; Ojtozi 1985, p. 71; Mosora, Hanga 1991, p. 174; Radosav 1995, p. 18, *passim*; Andea 1996, p. 37, *passim*; Basarab 1998, p. 105–107; Florescu 2000, p. 422–427; Danilov, Grițco, Malahov 2002, p. 83–84; Mitric 2005, p. 244; Teodorescu 2006, p. 105; Dudaș 2007, II, p. 417–426; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 44; Mircea 2008, p. 340–341; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2009, p. 242–243; Oros 2010, p. 41; Cereteu 2011, p. 157–158; Urs 2011, p. 592.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 129.

1813. Dimitrie Vaida, ***Cuvântări în cinstea Excelenţei Sale Ioan Bob***, Blaj, 1813.

Cuvântări | în cinstea Exsealeanţiii Sale Ioann | Bobb, vlădicului Făgăraşului | şi a Crăieştii şi Împărăteştii Mărimi | sfeatnic dinlăuntru, | dintre care, | cea dintâie supt

numele clirului | celui mai bătrân, cu prilejul insta|laţiii canonicilor de Exealeanţiia Sa, | acum de nou fundăluiţi, 1807, pe | întâie iulie s-au alcătuit, | ceaealaltă, clirul cel tinăr întru | arătarea fieştii sale cucernicii, în | Blaj, în muzeumul său, în zioa când | Exseleanţiia Sa, mai sus lăudatul | vlădic, în Cluj, din mâna Exseleanţiii | Sale, a gubernatorului Gheorghie Ban|fi, în fiinţa de faţă a mai-marilor | patriii, sămnul Ordului lui Leo|pold al doilea, cinstit de la î<nălţatul> îm|părat l-au primit în anul 1809, 25 | aprilie, o zis. Cu tipariul Seminariumului, 1813.

Dimitrie Vaida, ***Speeches in Honour of his Excellency Ioan Bob [Cuvântări în cinstea excelenţei sale Ioan Bob].*** *It is a laudative writing carried out in honour of Eastern Catholic Bishop Ioan Bob from Transylvania. It was occasioned by an institutional event of the diocese and by the Bishop's decoration by the Imperial Court in Vienna. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1813.*

Format. In 8°; [7] f. + 192 p. + [7] f. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. O vinietă elegantă înfățișând un candelabru stilizat din motive florale (p. 192). Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice.

Cuprins. [*Motto*:] „Cui, de nu să și poate atâta mulțemită arăta cu fapta, câtă i să cuvine, cu cuvântul totuș, așa de mare, cât de mare pot inimile noastre cuprinde, trebuie să i se facă.", cu precizarea sursei: „Chichero, în Filipica a triia" (f. tt. v); *Cuvânt-înainte*, semnat „Dimitrie Vaida de Șoșmezo" (f. [2r–7v]); *I Cuvântare. Exseleanţiia Ta, preluminate doamne arhieree și prealuminați domni înștalatori, domni comisari și preacinstiți domni, acum orânduiți canonici!* (p. 1–156); *Cuvăntarea II* (p. 157–192); *Indexul persoanelor și al altor lucruri despre care iaste vorbă în însemnări și mai ales a doveadelor prin care să arată care mai cu samă ar fi fost pricinile învrăjbirii neamului și care sânt a rămânerii întru împărecheare, din care și stricarea și nefericirea lui să poate vedea* (f. [1r–6r]), cu subdiviziunile: *Arhiereii, de la făcuta împăciuire a neamului românesc cu Bisearica Romii Vechi* ([1r]); *Canonicii, în redicatul acum de nou capitulum înștălăluiți* ([1v]); *Al altor lucruri* ([1v–6r]); [Erată] (f. [6r–7r]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BMSB; BCUB; BCUCJ; BGȘBH; OSzK.

Referințe. BRV, III, nr. 837, p. 84–87; Pop 1838, p. 49; Cipariu 1855/A, p. 141; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Densușianu A. 1894, p. 158; G. V. 1894, p. 383; Pascu 1927, p. 5; Georgescu 1934, p. 20; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 84; Cartea B. 1972, p. 153–154; Bodinger 1976, p. 275; Mosora, Hanga 1991, p. 174–175; Mălinaș 1993, p. 99–100; Chindriș 2003, p. 723; Dudaș 2007, II, p. 426–427; Mircea 2008, p. 340; Urs 2011, p. 592–593.

Observaţii. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 370.

1814. ***Apostol***, Blaj, 1814.

Apostol, | acum a treia oară așezat și ti|părit, după rânduiala Besearicii Ră|săritului, | supt stăpânirea preaînălțatului | împărat al Austriii, | Franţisc întie, | craiul apostolicesc, mare prinţip | al Ardealului și cealealalte, | cu blagosloveniia Exseleanţiii Sale, prea|osfinţitului și prealuminatu|lui domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, în Blaj, la Mitropolie, | anul de la nașterea lui Hristos 1814, | cu tipariul Seminariului.

Apostle [Apostol]. *It is an altar book that contains texts taken from* ***The Apostles' Deeds***

*[**Faptele apostolilor**] plus some detailed methodological guidance about when and how these texts should be read in church. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1814.*

Format. In folio; [1] f. + 264 p. Tipar negru și roșu, cu textul în chenar de linii pe două coloane, cu 42 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul este încadrat într-o gravură de tip portic ce redă, în partea de sus, imaginea lui Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga și din dreapta sunt reprezentați apostolii Petru și Pavel, iar în cele patru colțuri, simbolurile evangheliștilor. Gravură reprezentându-l pe *S. Evanghelist Luca* (f. tt. v). Ilustrație înfățișându-l pe Isus Hristos arhiereu, într-o compoziție dreptunghiulară, flancat de Fecioara Maria (stânga) și de Sfântul Ioan (dreapta), toate trei imaginile în medalioane rotunde (p. 36). Gravură cu rol de frontispiciu: Învierea lui Hristos, intitulată în slavonă ВОСКРИСЄНІЄ: ХВО · (p. 1). Frontispiciu: dreptunghi înfățișând în medalion central pe Sfântul Simion Stâlpnicul, încadrat de motive florale bogate (p. 190). Multe semne despărțitoare de capitole, de compoziție tipografică, familiare la Blaj, predominând imaginea porumbelului ca simbol al Duhului Sfânt, în medalion central, mărginit de motive florale (*passim*). Vinietă: un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziție florală (p. 189). Alte compoziții din semne tipografice (p. 49, 57, 61, 103, 259). Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 1–36); *Duminecă, în zioa de Rusalii* (p. 36–177); *Sămbăta dintăiu a Marelui Post* (p. 177–189); *Începutul, cu Dumnezeu, a Minologhiului, adecă a Sinaxariului lunilor* (p. 190–257); *Apostole pentru morți* (p. 258–259); *Prochimene și apostoli de toată treaba* (p. 260–261); *Prochimene și alliluiiare de preste săptămână* (p. 262); *Antifoane de preste toate zilele* (p. 263–264); *Slavă, cinste și închinăciune unuia Dumnezeu cel slăvit în Sfânta Troiță, Carele au ajutat, după început, de am ajuns și sfârșitul,* semnat: „Dimitrie Popp Costa, paroh Aiudului, în slăvita varmeghie a Belgradului de Jos, precum și a aceiiaș eparhii și a scaunului Ariiașului protopop și notareș mare S. Conzistorium Vlădicesc" (p. 264).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BMSB; BCUIS; BCUCJ; MLR; MNAM; BNRM; MOC; ANC; BGȘBH; BMSP; MUAI; ANS; BASBZ; MNIM; OSzK.

Referințe. BRV, III, nr. 845, p. 95; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, p. 100; Akantisz 1929, p. 84; Oprescu 1942, p. 159–160; Teodorescu 1960/A, p. 1054–1055; Teodorescu 1960, p. 344; Hațeganu 1976, p. 239; Pascu 1976, p. 117; Alicu 1978, p. 409; Bodinger 1979, p. 277; Socolan 1983, p. 54, *passim*; CRV 1985, p. 229–230; Mureșianu 1985, p. 147, *passim*; Ojtozi 1985, p. 71; Mosora, Hanga 1991, p. 175; Mălinaș 1993, p. 101; Radosav 1995, p. 17, *passim*; Andea 1996, p. 24, *passim*; Florescu 2000, p. 428–433; Râpă-Buicliu 2000, p. 380; Danilov, Grițco, Malahov 2002, p. 84; Chindriș 2003, p. 715; BRV 2004, p. 50; Mitric 2005, p. 248–249; Teodorescu 2006, p. 24; Dudaș 2007, II, p. 427–430; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 10–11; Mircea 2008, p. 341–342; Oros 2008, p. 26, 31; Cereteu 2009, p. 243; Nuțiu 2009/A, p. 285; Marinescu, Mischevca 2010, p. 39; Oros 2010, p. 43, 45; Cereteu 2011, p. 159; Huț 2011, p. 371; Urs 2011, p. 595–596; Avram, Bogdan 2012, p. 115.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1193.

1815. *Catehismul cel mare*, Blaj, 1815.

Catehismul cel mare | sau | învățătură creștinească | cu întrebări și răspunsuri, | alcătuit și întocmit și acum | a patra oară, | cu blagosloveniia Exselenției Sa|le, prealuminatului și

| preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului, a Prea|nălţatei Chesaro-Crăieştii Mărimi | sfeatnic dinlăuntru şi ordu|lui al 2 Leopold | comendator, | în Blaj, la Mitropolie, | cu tipariul Seminariului, | 1815.

The Great Catechism [Catehismul cel mare]. *Catechetically, the book develops a large number of religious themes in a missionary style. It is a reiteration of the moral-religious ideas stated in Ioan Bob's book,* ***Ecclesiastic Speeches****. The purpose is to make the Uniate faithful aware of a large diversity of themes and religious practices, for the benefit of the people. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1815.*

Format. In 8°; [1] f. + 251 p. + [3] p. Tipar negru, cu 27–28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu dreptunghiular înfăţişând Duhul Sfânt încadrat central într-un cerc luminos, într-o compoziţie tipografică, flancat de doi îngeri şi de ornamente florale (p. 1). Colontitlurile se află între semne tipografice florale.

Cuprins. *Arătarea lucrurilor care să află în acest Catehism* (f. [1v] şi p. [1–3]); *Îndreptare către catehism* (p. 1); Cap 1. *Despre credinţă*. Partea 1 (p. 2–10); Partea 2. *Despre doaosprăzeace închieturi ale credinţei* (p. 10); *Despre Dumnezeu* (p. 10–23); *Despre facere* (p. 24–28); *Despre a doao închietură a credinţei* (p. 28–32); *Despre a treia închietură a credinţei* (p. 32–38); § 4. *Despre a patra închietură a credinţei* (p. 38–41); § 5. *Despre a cincea închietură a credinţei* (p. 41–45); § 6. *Despre a şasa închietură a credinţei* (p. 45–46); § 7. *Despre a şeaptea închietură a credinţei* (p. 46–48); § 8. *Despre a opta închietură a credinţei* (p. 48–50); § 9. *Despre a noaoa închietură a credinţei* (p. 51); *Despre besearică* (p. 51–54); *Despre împărtăşirea sfinţilor* (p. 54–58); § 10. *Despre a zeacea închietură a credinţei* (p. 58–60); § 11. *Despre a unsprezeacea închietură a credinţei* (p. 60–61); § 12. *Despre a 12 închietură a credinţei* (p. 61–63); Cap 2. *Despre nădeajde.* Partea 1. *Ce ar fi nădeajdea creştinească* (p. 63–65); Partea 2. *Despre rugăciune*. § 1. *Despre rugăciune de obşte* (p. 65–69); § 2. *Despre rugăciunea Domnului deosebi* (p. 69–70); *Despre înainte-cuvântare* (p. 70–71); *Despre ceale mai dintâiu trei ceareri a rugăciunei Domnului* (p. 72–74); *Despre ceale mai de pre urmă patru ceareri ale rugăciunei Domnului* (p. 74–77); *Despre închinăciunea îngerească* (p. 77–80); Cap 3. *Despre dragoste.* Partea 1. *Ce ar fi dragostea* (p. 80–85); Partea 2. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu de obşte* (p. 85–88); Partea 3. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu deosebi.* § 1. *Despre ceale dintâiu trei porunci care cuprind dătoriile către Dumnezeu* (p. 89–102); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă şeapte porunci care cuprind datoriile către cei deaproape* (p. 102–123); Partea 4. *Despre poruncile besearicii de obşte* (p. 123–126); Partea 5. *Despre poruncile besearicii deosebi.* § 1. *Despre ceale dintâiu 2 porunci ale besearicei* (p. 126–129); 1. *Despre sfânta liturghie. Ce ar fi sfânta liturghie şi ce s-ar face într-însa* (p. 129–134); *Cum trebuie se se asculte sfânta liturghie* (p. 134–137); 2. *Despre cealealalte slujbe dumnezeieşti* (p. 137–138); 3. *Despre învăţăturile ceale dumnezeieşti* (p. 138–139); 6. *Despre ceale mai de pre urmă trei porunci ale besearecii* (p. 139–142); Cap 4. *Despre sfintele taine.* Partea 1. *Despre sfintele taine de obşte* (p. 142–145); Partea 2. *Despre sfintele taine deosebi*. § 1. *Despre taina botezului* (p. 146–153); § 2. *Despre taina sfântului mir* (p. 153–154); 2. *Despre cea mai sfântă taină a evharistiei sau a cuminecăturii* (p. 155–160); *Despre gătirea la vreadnica împărtăşire cu sfânta evharistie* (p. 160–163); *Despre aceaea ce trebuie să facem când ne cuminecăm* (p. 164–166); *Despre aceaea ce trebuie să facem după ce ne-am cuminecat* (p. 166–167); 4. *Despre taina pocăinţei sau a deslegării. Despre ceale ce trăbuie să ştim mai întâiu despre taina aceasta* (p. 167–169); *Despre cercarea cunoştinţei* (p. 170–173); *Despre căire şi înfrângerea inimii* (p. 173–179); *Despre tarea făgăduinţă* (p. 179–180); *Despre mărturisire păcatelor* (p. 180–187); *Despre facerea destul pentru păcate* (p. 187–192); 5. *Despre taina maslului* (p. 192–195); § 6. *Despre taina hirotoniii sau a preoţiei* (p. 195–198);

§ 7. *Despre taina cununiei sau a căsătoriei* (p. 198–202); Cap 5. *Despre îndreptarea creştinească* (p. 202); *Întâia parte a îndreptării creştineşti: fereaşte-te de rău* (p. 202–203); 1. *Despre păcatul strămoşesc* (p. 203–205); 2. *Despre păcatele aleagerii şi despre fealiul lor* (p. 205–209); *Despre ceale 7 păcate ale căpeteniei* (p. 209–213); *Despre ceale şease păcate împrotiva Duhului Sfânt* (p. 213–216); *Despre ceale patru păcate care strigă resplătire în ceriu* (p. 216–218); *Despre ceale noao păcate streine* (p. 218–221); *A doao parte a îndreptării creştineşti: fă bine* (p. 221–222); 1. *Despre faptele theologhiceşti* (p. 222–226); § 2. *Despre faptele deregătoreşti* (p. 226–230); 3. *Despre ceale ce să mai ţin de îndreptarea creştinească* (p. 230–232); § 4. *Despre ceale opt fericiri* (p. 232–233); 5. *Despre faptele ceale bune şi despre vreadniciia lor. Despre faptele ceale bune de obşte* (p. 233–235); *Despre faptele ceale bune deosebi* (p. 235–240); *Adaogere. Despre ceale patru lucruri mai de pre urmă* (p. 240–241); *Despre moarte* (p. 241–242); *Despre judecată* (p. 243–246); *Despre iad* (p. 246–248); *Despre împărăţia ceriurilor* (p. 248–251).

Depozit. BAR; BMSB; BMDV; MUAI.

Referinţe. BRV, III, nr. 871, p. 115–116; Iarcu 1873, p. 24; Teodorescu 1960/A, p. 1048–1049; Teodorescu 1960, p. 344; Cartea B. 1972, p. 164; Basarab 1998, p. 108; Dudaş 2007, II, p. 434; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 21–22; Mircea 2008, p. 343.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 871.

1815. *Evhologhion*, Blaj, 1815.

Evhologhion, | adecă | Molitvenic |care cuprinde în sine rânduiala Be|searicii Răsăritului, ce să cuvine | preoţilor a sluji la toată trea|ba norodului. | Supt | preafericita împărăţie a preanălţa|tului împărat al Austriei, marele | prinţip al Ardealului şi ceal<e>l<alte>, | Franţisc întie, | cu blagoslove<nia> Exselenţiii Sale, | preaosfinţi<tului> d<omnului> vlădica | Ioann Bobb, | tipărit acum a treia oară într-|acesta chip, în Blaj, la anii de la Hristos | 1815, cu tipariul Seminariului.

Euchologion [Evhologhion]. *Also called Molitvelnic, this is the most complete prayer book of the Eastern Church, comprising texts used at all occasions in the life of Christian community. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1815.*

Format. In 4°; [3] f. + 610 p. + [4] f. Tipar negru şi roşu, cu litere, pe alocuri, de două dimensiuni, cu 25 de rânduri la pagină, la litera dominantă.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o cunună, situată pe o consolă, ce redă tainele Bisericii Răsăritului, care sunt înscrise pe panglicile ce înfăşoară spiralat cununa. Stema mare a Imperiului Austriac, însoţită de 8 versuri („Gripsorul cu doao capete înălţat, / Schiptrul, mărul cu spata împreunat / Semnul puterii împărăteşti arată, / Carea lui Franţisc este încredinţată, / Lui Franţisc cel mare, de neamuri iubit, / Soare de scutinţă noao răsărit. / Domnul, cu pace, mulţi ani să-l trăiască / Şi, prin el, pre noi să ne fericească.") (f. tt. v). Gravuri în text reprezentând: răstignirea (f. [3v]), semnată „J. E."; închinarea păstorilor (p. 4); taina botezului (p. 24); taina spovedaniei (p. 54); taina cununiei (p. 67); taina maslului (p. 95); Isus Hristos într-un potir, în compoziţie ovală, imagine înconjurată de inscripţia: „Eu sânt pânea cea vie, carea s-au pogorât din ceriu. Ioan" (la mijloc, sus), „Cel ce mănâncă trupul Mieu" (în partea stângă) „şi bea sângele Mieu" (în dreapta) „are viaţa veacinică, şi Eu voiu viia pre el în zioa cea de apoi. (Za. 25)" (la mijloc, jos). În cele patru colţuri ale cadrului gravurii, imaginile în oval vertical a patru sfinţi: Ioan Gură de Aur, Grigorie Dialogul, Iacov „fratele Domnului", Vasilie cel Mare. (p. 144); Botezul lui Isus,

semnată „J. E.” (p. 169); Înmormântarea creştinească (p. 251); *Izvorul cel de viaţă dătător* (p. 588). Frontispicii reprezentând: Isus Hristos arhiereu, încadrat central într-o compoziție rotundă, flancat de două păsări și de elemente florale (p. 1); un înger încadrat central într-o compoziție multilobată, flancat de motive grafice de tip geometric și floral (p. 25); dreptunghi alungit orizontal, cuprinzând elemente florale, iar la extremități, soarele simbolizat prin două elemente rotunde cu raze de diferite forme (p. 44); dreptunghi de aceeași formă, cu elemente decorative florale și pomicole, între care și o albină (p. 54, 419); Duhul Sfânt încadrat central într-un cerc luminos, într-o compoziție tipografică, flancat de doi îngeri și de ornamente florale (p. 188, 355, 475). Câteva frontispicii simple din motive tipografice (*passim*). Viniete reprezentând: o cruce cu brațele egale într-un cerc străbătut de raze, încadrat într-o amplă compoziție de elemente florale (p. 23); o imagine compusă din forme geometric-rotunde și florale, în compoziție simetrică, dreapta și stânga (p. 60); desen din linii curbate în joc circular (p. 83, 187, 504, f. [4r]); compoziție floral-geometrică stilizată sub forma unui candelabru (p. 354); un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziție florală (p. 394). Litere ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–3r]); *Evhologhion, adecă Molitevnic care cuprinde în sine rânduiala Besearecii Răsăritului, ce să cuvine preoților a sluji la toată treaba norodului. Rânduiala în zioa dintâiu, după ce naște muiarea pruncul* (p. 1–9); *Rugăciunea la însemnarea pruncului* (p. 10–12); *Rugăciunea la facerea oglașenicului (adecă la cel chiemat spre botez)* (p. 12–23); *Rănduiala sfăntului botez* (p. 25–43); *Rănduiala sfăntului botez pe scurt* (p. 44–46); *Rugăciunea când lapădă muiarea, adecă când stărpește de-și lapădă pruncul* (p. 46–48); *Rugăciunea ce să cetește după patruzeci de zile muierii ce au născut* (p. 48–54); *Rănduiala ispovedaniei, adecă a mărturisirii* (p. 54–60); *Rănduiala ce să face la logodnă* (p. 61–67); *Rănduiala cununiei* (p. 67–83); *Rănduiala la a doao nuntă* (p. 84–94); *Rănduiala sfăntului maslu* (p. 95–143); *Rănduiala când să va întâmpla cu grabă a cumineca pre cel bolnav* (p. 143–150); *Rănduiala cea mică la sfinţirea apei* (p. 150–166); *Rănduiala pentru sfinţirea apei* (p. 167–168); *Rănduiala cea mare a sfinţirii apei la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 169–187); *Rănduiala la facerea rasoforului* (p. 188–189); *Rănduiala chipului celui mic, adecă al mantiei* (p. 190–205); *Rănduiala marelui și îngerescului chip* (p. 206–237); *Rănduiala la ieșirea sufletului* (p. 238–250); *Rănduiala îngropării mireanilor* (p. 251–290); *Rănduiala îngropării pruncilor celor mici* (p. 291–303); *Rănduiala îngropării preoților și diaconilor mireani* (p. 304–354); *Rănduiala îngropării călugărilor* (p. 355–374); *Arătare cum să face prohodul la sfintele Paști și preste toată Săptămâna cea Luminată* (p. 375–388); *Învățătură cum să cade a să cânta parastasul* (p. 388–394); *Rănduiala în Dumineca Pogorirei Duhului Sfănt* (p. 395–418); *Rănduiala de rugăciune ce să cântă în vreame de neploare* (p. 419–447); *Rugăciune la toată litia* (p. 448–451); *Rănduiala ce să cântă la vreame fără senin* (p. 451–468); *Rugăciune la primejdie de trăsnet și de fulger* (p. 468–469); *Rănduiala ceii de rugăciune* (p. 470–504); *Rănduială cu rugăciune pentru cei ce să turbură de duhuri necurate și să bântuiesc* (p. 505–516); *Rugăciunile, adecă blestemele Marelui Vasilie către cei ce pătimesc de la diavoli și la toată neputinţa* (p. 516–530); *Rugăciunile pentru casa ce să supără de duhuri reale* (p. 530–532); *Rănduiala preotului carele să ispitește în vis* (p. 532–540); *Rănduiala carea să face de să va întâmpla să cază orifieștece spurcat în fântâna cu apa* (p. 540–542); *Rănduiala carea să face de să va întâmpla să cază ceva spurcat sau necurat de curând în vasul cu vinul sau cu untul de lemn, sau miiare sau cu altceva* (p. 542–543); *Rugăciunea la temeliia casei* (p. 544); *Rugăciune la vasul cel spurcat* (p. 544–545); *Rugăciunea pentru grăul carele să spurcă sau făina sau alt fealiu* (p. 545–546); *Rugăciunea când va să între cineva în casă noao* (p. 546); *Rănduiala care să face la temelia besearecii* (p. 547–548); *Rugăciunea la deschiderea besearecii spurcate de păgâni, încă și de eretici* (p. 548–549); *Rugăciunea ce să face la deșchiderea besearecii întru care s-au întâmplat de au murit vreun om de năprasnă*

sau și când au murit vreun dobitoc, sau au fătat dobitoc în besearică (p. 549–551); *Rugăciunea la aducerea părgă de poame* (p. 551–552); *Rugăciunea la toată neputința* (p. 552); *Rugăciunea la săparea fântănei* (p. 553); *Rugăciunea la blagoslovenia vinului nou* (p. 553–554); *Rugăciunea ce să zice la sămănat* (p. 554–555); *Rănduiala carea să face la holde sau la vie, sau la grădină, de să va întâmpla să se strice de gadini sau de alte jigănii* (p. 555–557); *Rugăciunea la bolnavul ce nu poate dormi* (p. 557–559); *A celui dintru sfinți părintelui nostru Ioann Gură de Aur, arhiepiscopul Țarigradului, cuvânt de învățătură în sfânta și Marea Joi* (p. 559–561); *A celui dintru sfinți părintelui nostru Ioann, arhiepiscopul Țarigradului, cu Rostul de Aur, cuvânt de învățătură în sfânta și Marea Dumineca a Paștilor* (p. 561–562); *Rugăciuni de iertăciuni la tot blestemul și afurisania la mort* (p. 563–565); *Rugăciune pentru ceia ce sânt întru blestemuri, și pre sineș cu jurământ s-au legat* (p. 566–567); *Rugăciune la dezlegarea de blestem* (p. 567); *Rugăciune la împăcarea celor ce au fost învrăjbiți* (p. 567–568); *Rugăciune la blagoslovenia colivii întru pomenirea tuturor sfinților* (p. 568–569); *Rugăciune la blagoslovenia sălciii în Dumineca Florilor* (p. 569–570); *Rugăciune la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 570–571); *Altă rugăciune la binecuvântarea brânzei și a oaălor* (p. 571); *Rugăciune în luminata zi a Învierii lui Hristos, fiilor celor sufletești* (p. 571–573); *Rugăciunea ce să ceteaște în fieștecare post* (p. 573–574); *Rugăciune la gustarea strugurilor* (p. 574); *Rugăciune la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos, la fiii cei duhovnicești* (p. 575–576); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătorească ori în ce cale* (p. 576–577); *Când face cruce preotul la patima boalei cu sfânta copie* (p. 575); *Rănduială carea să face când să bolnăvesc orice fealiu de dobitoace, oile sau altele* (p. 578–579); *Rănduiala lui Methodie, patriarhul Țarigradului, pentru ceia ce, din lepădare de leage, a osebite feațe și vârste, la pravoslavnica și adevărata credință să întorc* (p. 579–580); *Rugăciune de curățenie pentru ceia ce, din lepădare, să întorc la adevărata credință* (p. 580–587); *Rănduiala întru tot cinstitului paraclis* (p. 588–599); *Adunarea celor 12 luni de preste an* (p. 600–610); *Însemnarea celor ce să află într-acest Molitveanic* (f. [1r–3r]); *Evanghelia ce să ceteaște la ușa țintirimului* (f. [3v–4r]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BMDV; BAC; BGȘBH; MUAI; OSzK.

Referințe. BRV, III, nr. 875, p. 117; BRV, IV, nr. 875, p. 300; Iorga 1906, p. 18; Oprescu 1942, p. 164–165; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1047; Hâncu 1965, p. 87; Bodinger 1976, p. 288; Mureșianu 1985, p. 130, 277; Mosora, Hanga 1991, p. 182; Mălinaș 1993, p. 103; Radosav 1995, p. 19, 47; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 108–109; Florescu 2000, p. 437; Râpă-Buicliu 2000, p. 386–387; Chindriș 2003, p. 717; Mitric 2005, p. 254; Teodorescu 2006, p. 70; Dudaș 2007, II, p. 435–438; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 36; Mircea 2008, p. 343; Oros 2008, p. 31; Urs 2011, p. 600–602.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 65.

1816. ***Acatist***, Blaj, 1816.

Acatist | cu multe alease ru|găciuni pentru evla|viia fieștecă|ruia creștin, | cu blagoslo|veniia celor mai mari, acum a 5 oară | tipărit, în tipo|grafiia Seminariului, | Blaj, 1816.

The Akathist [Acatist]. *It is a ritual book specific to the Eastern Church, including religious hymns, chants and prayers (to: the most Holy Trinity, Christ, the Messiah, Virgin Mary and other Saints) for protection and deliverance of believers who pray. Fifth Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1816.*

Format. In 12°; [2] f. + 465 p. + [4] p. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat într-o gravură de tip blazon cu ornamente vegetale. Gravuri reprezentând: Trisaghionul (f. tt. v, p. 378); Buna Vestire (p. 164); Isus Hristos, împărat ceresc, semnată „P. tip." (p. 228); *Sfântul Nicolae,* semnată „Petru P. T." (p. 286); *Izvorul cel de viaţă dătător* (p. 328). Frontispicii: Duhul Sfânt în medalion central, flancat de motive vegetale (*passim*). Viniete: înger cu flori (p. 64, 163, 358); compoziţii din semne tipografice florale (p. 105, 138, 227); două păsări ciugulind dintr-o vază cu flori (p. 439); șiruri din semne tipografice despărţitoare de capitole (*passim*). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice florale.

Cuprins. *Însemnarea celor ce să cuprind întru acest Acathistiiariu* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineţii* (p. 1–29); *Rugăciunile preste săptămână de toate zilele* (p. 29–64); *Rugăciunile dumnezeieștii slujbi* (p. 65–105); *Canon de pocăinţă către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 106–121); *Rugăciunile mai nainte de ispovedanie* (p. 122–135); *Învăţătură pentru ispovedanie* (p. 136–138); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 139–158); *Rugăciunile după sfânta cuminecătură* (p. 159–163); *Acathistul Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 165–176); *Canon de mulţămire către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 176–222); *Rugăciune către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 222–224); *Altă rugăciune către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 225–227); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 229–275); *Rugăciune de umilinţă către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 276–285); *Canonul Sfântului Nicolae* (p. 287–295); *Condacele și icoasele Sfântului Nicolae* (p. 295–327); *Rănduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 329–354); *Rugăciune către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 354–358); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieţii omului* (p. 358–376); *Rugăciune către îngerul păzitoriul vieţii omenești* (p. 376–377); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toţi sfinţii* (p. 379–393); *Canonul de rugăciune de toate zilele* (p. 394–418); *Rugăciunile spre somn* (p. 419–434); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele ca să dobândim sfârșit bun vieţii noastre* (p. 434–435); *Rugăciunile measii* (p. 436–439); *Adunarea acelor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 440–465); [Pascalia] (p. [1–4]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; MUAI; OSzK.

Referinţe. BRV, III, nr. 895, p. 136; Cipariu 1855/A; Oprescu 1942, p. 168–169; Teodorescu 1960, p. 344; Haţeganu 1976, p. 240; Haţeganu, Lupan 1979, p. 404; Mosora, Hanga 1991, p. 185; Florescu 2000, p. 438; Râpă-Buicliu 2000, p. 389; Chindriș 2003, p. 714; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 7–8; Mircea 2008, p. 344; Nuţiu 2009/A, p. 261–262; Urs 2011, p. 604–605.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 595 și BCUCJ, cota CN-U BRV 895.

1816. Ioan Bob, ***Cuvânt păstoresc***, Blaj, 1816.

Cuvănt păstoresc | despre împrotivnică sta|rea și întocmirea vremilor de acum, alcătuit și, la a|nul 1816, 15 februarie, | tipărit în Blaj, | cu tipariul Seminariului.

Ioan Bob, ***The Shepherd's Word [Cuvânt păstoresc].*** *It was a pastoral writing belonging to the Uniate Bishop of Transylvania, Ioan Bob. Its theme lay in encouraging the faithful ones under conditions of crisis following Napoleon`s wars. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1816.*

Format. In 4°; 30 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Un ornament înfăţișând un candelabru stilizat din motive florale (f. tt.). Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice florale.

Cuprins. [Cuvânt păstoresc despre împrotivnică starea și întocmirea vremilor de acum] (p. 2–30).

Depozit. BAR; BACJ.

Referințe. BRV, III, nr. 905, p. 141; Pascu 1927, p. 71, 83; Teodorescu 1960, p. 344; Mircea 2008, p. 344–345; Urs 2011, p. 606–607.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 302.

1816. *Floarea adevărului* și *Păstoriceasca poslanie*, Blaj, 1816.

I. Floarea | adevărului | pentru pacea și dragostea | de obște, | din grădinile Sfintelor Scrip|turi, prin mare strădaniia cu|cearnicilor între ieromonași, în | Mănăstirea Sfintei Troiță de la|Blaj, la anul 1750 culeasă, | carea luminat arată cum că | unirea altă nu iaste, fără nu|mai credința și învățătura | sfinților părinți. | Tipăritu-s-au acum a doa oară, | în Blaj, la anul Dom|nului 1816, | ianuarie 10, | cu tipariul Seminariului.

II. Cărticica carea urmează, tipă|rită întiia dată cu titula Păs|torniceasca poslanie sau dogma|tica învățătură a Besearicii Răs|ăritului, la anul 1760, mai 17, | supt numele preaosfințitului de | atunci vlădic Petru Pavel A|aron, fiindcă tot un lucru cu|prinde cu Floarea adevărului și | tot despre aceaea materie vorbește, | mai adăogând unele adevăruri, ca|re întru aceaea rămăsease, a doa oară | și aceasta a să tipări s-au dat bla|goslovenie.

The Flower of Virtue [Floarea adevărului] *and* ***Pastoral Letter [Păstoriceasca poslanie]****. This volume contains two re-editted papers that were printed under Petru Pavel Aron's pastorate (an 18th-century Uniate Bishop). The first paper was collective, while the second one was a pastoral letter written by the already-mentioned Bishop for his faithful. In early 19th century, in the time of Bishop Ioan Bob, the volume was perceived as a reiteration of the principles underlying the historic union of the Romanians of Transylvania with the Church of Rome. The two papers are extremely important because they confer identity to the Greek-Catholic (or Uniate) denomination that was installed in the principality in 1700. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1816.*

Format. In 8°. Tipăritură cuprinzând două lucrări distincte, cu paginație separată. Numerotarea I: 96 p.; numerotarea a II-a: 67 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ținută grafică modestă. Frontispiciu din motive tipografice (p. 1, numerotarea a II-a). Vinietă cu păsări ciugulind fructe (p. 96; numerotarea I). Ornamente tipografice despărțitoare de capitole (*passim*). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice care încadrează colontitlurile.

Cuprins. I. *Predoslovie* (p. 2–4); *Predoslovie către cetitoriu* (p. 5–7); *Cuvânt-înainte* (p. 8–18); Cap 1. *Pentru credință* (p. 18–23); Cap 2. *Pentru capul besearicii* (p. 23–43); Cap 3. *Pentru purceaderea Duhului Sfănt* (p. 44–64); Cap 4. *Pentru materiia Sfintei Cuminecături* (p. 64–76); Cap 5. *Pentru sufletele răposaților* (p. 76–96). **II.** [Prefață] (p. 2–5); Cap 1. [*Cuvine-să a ști, iubiților...*] (p. 5–8); Cap 2. [*Trebuie să știți, fiilor, că tot creștinul îi datoriu...*] (p. 9–11); Cap 3. [*Iară înnoitorii sau cei noi, carii pentru aceaea și neuniți poftesc a să numi...*] (p. 11–12); Cap 4. [*Pravoslavnica Besearică învață, creade și mărturisește unirea credinței...*] (p. 12–15); Cap 5. [*Însă înnoitorii tăgăduiesc unirea și o hulesc...*] (p. 15–16); Cap 6. *Puntumul dintâiu* (p. 17–21); Cap 7. [*Înnoitorii tăgăduiesc acest puntum sau stihul credinții...*] (p. 22–25); Cap 8. *Al doilea puntum* (p. 25–31); Cap

9. *Al treilea puntum* (p. 31–34); Cap 10. [*Însă înnoitorii și aceasta tăgăduiesc...*] (p. 35); Cap 11. [*Iară cu ce cuvinte să preface această dumnezeiască taină...*] (p. 35–37); Cap 12. [*Iar acum împrotivă țin și învață...*] (p. 37–38); Cap 13. *Al patrulea puntum* (p. 38–40); Cap 14. [*Iară acum, după învățătura sporitorilor dejghinării...*] (p. 40–41); Cap 15 [*Iară pentru sufletele păcătoșilor cu greale păcate...*] (p. 41–43); Cap 16. [*Despre acest adevăr și bisericeasca învățătură...*] (p. 43–44); Cap 17. [*Iară cum că sufletele celor cu păcate mici...*] (p. 44–47); Cap 18. [*Iară acum, cu povățuitorii lor...*] (p. 47–48); Cap 19. [*Iară de veți întreba: cine din sfinți au tăgăduit aceaste munci vremealnice?*] (p. 49–50); Cap 20. [*Știm noi aceasta, iubiților, că adeaseori vă procitesc voao înșălătorii...*] (p. 50–55); Cap 21. [*Iară când auziți de la unul, altul hulitoriu zicând...*] (p. 55–59); Cap 21 [!]. [*Și aceasta trebuie să știți, că unirea nu-i în leage...*] (p. 59–62); Cap 23. [*Dintr-aceaste mai sus, din sfintele cărți adusă, bine ați înțeles...*] (p. 62–67).

Depozit. BAR; BACJ; BMSB; BMDV; ÖNb.

Referințe. Pentru *Floare adevărului*: BRV, III, nr. 906, p. 141–146; Pop 1838, p. 46; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 30; Dianu 1869, p. 37; Iarcu 1873, p. 24; Philippide 1888, p. 151; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 92; Basarab 1998, p. 109; Chindriș 2003, p. 701; Floarea adevărului 2004; Dudaș 2007, II, p. 438; Mircea 2008, p. 156–157, 344; Iacob, Chindriș 2011, p. 23; Urs 2011, p. 607; Chindriș, Iacob 2013, p. 554. Pentru *Păstoriceasca poslanie*: BRV, III, nr. 906, p. 144–146; Pop 1838, p. 47; Basarab 1998, p. 109–110; Dudaș 2007, II, p. 438; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 44–45; Urs 2011, p. 311.

Observații. Exemplar de referinţă pentru *Floarea adevărului*: BACJ, cota CRV 229. Exemplar de referinţă pentru *Păstoriceasca poslanie*: BACJ, cota CRV 230. *Păstoriceasca poslanie* a apărut în coediție cu *Floarea adevărului pentru pacea și dragostea de obște,* Blaj, 1816.

1817. *Bucoavnă*, Blaj, 1817.

Bucoanvă | pentru deprinderea la ce|tanie și la temeiul învă|țăturii creștinești și | cealelalte, | cu blagosloveniia Exselen|țiii Sale, prealuminatu|lui și preaosfinți|tului domnului domnului | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | a Preaînălțatei Chesaro-|Crăiești Mărimi sfeatnic | dinlăuntru și ordului al 2-e Leopold comenditor. | În Blaj, la Mitropolie, | anul 1817.

Spelling Book [Bucoavnă]*. Textbook for the use of Romanian primary school children, based on minimal religious knowledge of the Eastern Christian Church, traditionally entitled Bucoavnă. Printed in Blaj, Transylvania, in 1817.*

Format. In 8°; [1] f. + 77 p. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Foaia de titlu în chenar din semne tipografice. Frontispicii și inițiale ornate în negru (f. tt. v; p. 3). Semne tipografice cu rol de frontispiciu (*passim*).

Cuprins. *Rugăciunea Sfântului Maxim înaintea cetaniei* (f. [1]v); *Literile ceale iliricești, cu carele trăiesc romanii acuma* (p. 1); *Slovele glavijnoare* (p. 2); *Neglasnice* (p. 3); *Glasnică cu neglasnică, silavă* (p. 3–4); *Și cealelalte de rând* (p. 4–5); *Neglasnice cu diftongi* (p. 5–6); *Așijderea și cealelalte, pe rând, doao neglasnice cu o glasnică* (p. 6–7); *Doao neglasnice cu diftongii* (p. 7–8); *Între doao glasnice, o neglasnică* (p. 8–9); *Prosodiile orthografiei* (p. 10–13); *Simvolul credinței* (p. 14–16); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 16–17); *Cinci porunci ale sfintei besearici* (p. 17–18); *Trei sfaturi ale Domnului Hristos* (p. 18); *Șeapte taine ale sfintei bisearici* (p. 18); *Trei sfaturi ale Domnului Hristos* (p. 18); *Șeapte taine ale sfintei bisearici* (p. 18); *Trei fapte bune ale bogosloviei* (p. 19); *Patru fapte bune*

(p. 19); *Șeapte daruri ale Duhului Sfânt* (p. 19); *Doaosprezeace roduri ale Duhului Sfânt* (p. 19–20); *Opt fericiri* (p. 20–21); *Șeapte lucruri ale milosteniii, carele să apropie de trup* (p. 21–22); *Șeapte lucruri ale milosteniii, care să apropie de suflet* (p. 22); *Trei fealiuri de păcate* (p. 22–23); *Șeapte păcate ale căpteneniii* (p. 23); *Șeapte faceri de bine împotriva acestora* (p. 23); *Șasă păcate împotriva Duhului Sfânt* (p. 23–24); *Patru păcate care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (p. 24); *Cinci simțiri ale trupului* (p. 24–25); *Trei vrăjmași ai omului* (p. 25); *Patru lucruri mai de pre urmă ale omului de care, aducându-și aminte, pururea nu va greși* (p. 25); *Patru care-s de lipsă a să ști și a să creade fără care nimenea nicidecum nu să va spăsi* (p. 25–26); *Ceale de lipsă a le ști din singură poruncă sânt cinci* (p. 26–27); *Patru lucruri care să cuvin a le face dimineața* (p. 27–28); *Patru lucruri care să cuvin a le face când mergi să te culci* (p. 28–29); *Faptele bogosloviii care fieștecare creștin iaste datoriu a la zice. Fapta credinții* (p. 29–30); *Fapta nădejdii* (p. 31–32); *Fapta dragostii* (p. 32–33); *Fapta căinții* (p. 33–34); *Cinci care-s de lipsă spre plinirea ispovedaniei* (p. 34–35); *Învățatură pentru ispovedanie* (p. 35–38); *Învățătură pentru ispovedanie și sfânta cu<mi>necătură* (p. 38–39); *Ce trebuie să facem înaintea ispovedaniei ca cu îndrăzneală și cu mai mare folos a sufletelor noastre să ne putem ispovedui* (p. 39–41); *După ispovedanie ce e de lipsă a face* (p. 41–42); *Ce e de lipsă a face când ne cuminecăm* (p. 42–43); *Ce trebuie să facem după ce ne cuminecăm* (p. 43–44); *Învățătură pentru tainele besearicii de obște* (p. 45); *Însemnarea pre scurt a sfintelor taine pentru deprinderea mai lesne, adecă ce iaste materiia, forma, slujitoriul, priimitoriul, folosul, rândul, înțelesul și rândul bun. A sfântului botez* (p. 45–47); *A sfântului mir* (p. 47–49); *A sfântei euharistii* (p. 49–51); *A sfintei pocăinței* (p. 554); *A sfintei preoții* (p. 54–56); *A sfintei căsătorii* (p. 56–58); *A sfântului maslu* (p. 58–60); *Învățătură creștinească* (p. 61–73); *Rugăciunile dimineții* (p. 74–77).

Depozit. BBAB.

Referințe. Bica 1980, p. 233–251; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 53; Mircea 2008, p. 340, 346; Mircea 2011, p. 43–61.

Observații. Exemplar de referință: BBAB, cota F6 I 21.

1817. *Evangheliar*, Blaj, 1817.

Sfânta și dumnezeiasca | a lui Isus Hristos Evanghelie, | acum a treia oară tipărită sub stă|pânirea preanălțatului împărat al Au|striei, marelui prinț al Ardealului | și cealelalte, | Francisc I, cu blagosloveniia Exselenției Sale, prea|osfințitului și prealuminatului | domn, vlădica Făgărașului, | Ioann Bobb, | în Blaj, la Mitropolie, | cu tipariul Seminariului, | la anul de la Hristos 1817.

Gospel [Evangheliar]. *The book contains the four known Gospels, in the following order: John, Matthew, Luke and Mark, together with data concerning the Evangelists` lives and notes about reading the Gospel texts on different occasions. Third Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1817.*

Format. In folio; [4] f. + 346 p. + [1] p. Tipar negru și roșu, cu textul pe 2 coloane în chenar de linii, cu 39 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, ce redă în partea de sus pe Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, binecuvântând cu amândouă mâinile, în medalion retezat bipolar. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire, pe coloanele din stânga și din dreapta sunt reprezentați Sfântul Petru și Sfântul Pavel, iar în colțuri, simbolurile celor patru evangheliști. Gravura foii de titlu este semnată „Sandul tipograf". Gravuri în text: *Sf. Ev. Ioan*,

semnată „Sandul tipogra." (f. [4v]); *Sf. Ev. Matei*, semnată „S. T." (p. 42); *S. Evanghelist Luca* (p. 110); *Sfântul Ev. Marc* (p. 194). Frontispicii: șiruri de semne tipografice (f. [2r], [2v], [3r], p. 41, 193, 260, 336, 342, p. [1]); gravură înfățișându-l pe Isus Hristos arhiereu, încadrat central într-un oval, flancat de apostolii Pavel și Ioan, în medalioane rotunde, totul într-un ansamblu grafic bogat din motive florale (p. 1, 43, 111, 195); gravură de mici dimensiuni, înfățișând un porumbel, simbolul Duhului Sfânt, într-un medalion central, flancat de motive florale (*passim*); gravură de mici dimensiuni, înfățișându-L pe Isus Hristos Mântuitor, cu crucea pe umăr, în medalion central, flancat de motive florale (p. 50, 252, 339); gravură dreptunghiulară, înfățișându-l pe Sfântul Simeon Stâlpnicul, în medalion central, flancat de motive centrale (p. 261). Șiruri de semne tipografice, despărțitoare de pericope evanghelice, precum și de alte capitole (*passim*). Viniete: cruci realizate din semne tipografice (f. [2v], p. 39, 40, 41, 107, 108, 192, 251, 259, 260, 308, 316, 336, 346); candelabru stilizat (f. [4r]); combinații de mici dimensiuni din semne tipografice (p. 18, 137, 138, 143, 165, 313, 319). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale. Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Viiața Sfântului Evanghelist Ioann, după cum îl scrie Sofronie* (f. [2r–v]); *A acestuia evanghelist viiață. Dintru ale lui Dorothei mucenicul și episcopul Tirionului* (f. [2v]); *Înștiințare pentru cetaniia Evangheliilor preste tot anul, de unde să înceape și unde să săvârșesc* (f. [3r]); *Învățătură pentru Evangheliia hananeiancei și pentru săptămânile după botez, câte să fac și cum să cetesc* (f. [3r–4r]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* [Evangheliile de la Ioan care se citesc de la Paști până la Rusalii] (p. 1–40); *Viiața Sfântului Evanghelist Mathei, de Sofronie* (p. 41); *Luni în săptămâna dintâi după Rusalii* [Evangheliile de la Matei care se citesc în cele șaptesprezece duminici după Rusalii] (p. 43–108); *Viiața Sfântului Evanghelist Luca, după cum scrie Sofronie* (p. 109); *Luni a optasprezeace săptămână după Rusalii* [Evangheliile de la Luca ce se citesc din a optsprezecea duminică după Rusalii până la lăsatul secului din săptămâna brânzei din Postul Mare] (p. 111–192); *Viiața Sfântului Marco evanghelist de la Sofronie* (p. 193); *A acestuiași evanghelist viiață pre scurt, de la Dorothei mucenicul, episcopul Tirionului* (p. 193); *Sâmbătă, în săptamâna cea dintâi a sfântului post* [Evangheliile de la Marcu care se citesc în Postul Mare] (p. 195–251); *Începutul evangheliilor celor 11 voscreasne* (p. 252–260); *Minologhion întru carele să cuprinde orânduiala evangheliilor pre lună* (p. 261–336); *Evangheliile de obște la zilele sfinților carii n-au evanghelii de rând la Minologhion, adecă la orânduiala lunilor* (p. 336–339); *Evanghelii la sfințitul besearicii, adecă la târnoseală* (p. 339–341); *Evangheliile sfântului maslu* (p. 342–345); *Evanghelie la sfântul botez* (p. 345); *Evanghelie la cununie* (p. 346); *Evanghelie la osfeștaniia cea mică* (p. 346); [Postfață], semnată „Dimitrie Popp, paroh Aiudului..." (p. [1]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; MOC; BMSB; BJCJ.

Referințe. BRV, III, nr. 940, p. 187; Cipariu 1855/A; Oprescu 1942, p. 174–175; Teodorescu 1960, p. 344; Pascu 1976, p. 126–127; Alicu 1979, p. 797; Socolan 1983, p. 56, *passim*; Mureșianu 1985, p. 147, *passim*; Ojtozi 1985, p. 71; Mosora, Hanga 1991, p. 192; Rasdosav 1995, p. 16, *passim*; Andea 1996, p. 22, *passim*; Florescu 2000, p. 458; Râpă-Buicliu 2000, p. 394; Mitric 2005, p. 266; Dudaș 2007, II, p. 442–445; Mircea 2008, p. 345; Oros 2008, p. 31; Huț 2011, p. 372, 373; Urs 2011, p. 611–612; Mârza, Bogdan 2013, p. 244.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 176.

1817. ***Strastnic***, Blaj, 1817.

Strastnic, |acum a patra oară așezat | și tipărit, după rânduiala | Besearicii Răsăritului, | supt stăpânirea preaînăl|țatului împărat al Austriei, | Franțisc întie, | craiului apostolicesc,

mare prin|țip al Ardealului și cealelalte, | cu blagosloveniia Exseleanțiii Sale, | prealuminatului și preasfin|țitului domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicului Făgărașului, | în Blaj, la Mitropolie, | anul de la nașterea lui Hristos 1817, | cu tipariul Seminariului.

Strastnic *(an Orthodox cult book that includes the services of the Holy Week). The book contains those ceremonies and prayers held by the Orthodox Church that are related to Christ's vicarious sufferings, death and rising from the dead. Fourth Edition. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1817.*

Format. In folio; [1] f. + 217 p. Tipar negru și roșu, cu textul pe două coloane, cu 42 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, în medalion, Învierea lui Hristos. În partea de jos a gravurii este reprezentată Buna Vestire. Pe coloanele laterale sunt alte 8 medalioane care redau scene din patimile lui Isus. Gravură înfățișând răstignirea lui Hristos, semnată „J. E." (f. tt. v). Scena propriu-zisă a răstignirii este înconjurată de 16 compoziții grafice cu simbolistică religioasă și laică. Gravuri în text înfățișând: intrarea Domnului în Ierusalim, intitulată *Duminica Florilor*, semnată și datată „Petru tipograf, 1773" (p. 25); răstignirea lui Hristos, semnată „Petru T." (p. 101); luarea lui Isus de pe cruce și punerea în mormânt, semnată „Petru T." (p. 145); învierea lui Hristos, intitulată în slavonă ВОСКРИСЕНІЕ: ХВО · și semnată „S. T." (p. 194). Frontispicii și viniete. Ornamente despărțitoare de capitole. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, a sfintelor și dumnezeiești slujbe, care să cuprind întru această carte. Vineri, a șeasa săptămână a Florilor* (p. 1–12); *În sâmbăta sfântului și dreptului Lazăr* (p. 12–23); *Sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mică* (p. 23–24); *În sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mare* (p. 25–29); *În Dumineca Florilor, la utrene* (p. 29–38); *În Dumineca Florilor, seara, la Doamne, strigat-am* (p. 38–42); *În sfânta și marea luni, la utrene* (p. 42–51); *În sfânta și marea luni, seara* (p. 51–57); *În sfânta și marea marți, la utrene* (p. 57–62); *Întru aceasta sfântă și mare marți, seara* (p. 62–66); *În sfânta și marea miercuri, la utrene* (p. 66–76); *În sfânta și marea miercuri, seara* (p. 76–81); *În sfânta și Marea Joi, la utrene* (p. 81–92); *În sfânta și Marea Joi, seara* (p. 92–96); *Rânduiala ce să face la sfânta și dumnezeiasca spălare a picioarelor* (p. 96–100); *Slujba sfintelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos* (p. 101–118); *Învățătura ceasurilor ale sfintei și Marii Vineri* (p. 118–139); *În sfânta și Marea Vineri, seara* (p. 139–144); *În sfânta și Marea Sâmbătă* (p. 145–152); *A doao stare* (p. 152–158); *A treia stare* (p. 158–170); *În sfânta și Marea Sâmbătă, seara* (p. 170–192); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 193–202); *Întru sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, la liturghie* (p. 202–204); *Tipicul Strastnicului* (p. 204–217).

Depozit. BAR; BACJ; BAIS; BCUCJ; BMSB; BASDJ; BMDV; ANC.

Referințe. BRV, III, nr. 947, p. 189–190; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, *passim*; Georgescu 1934, p. 9; Oprescu 1942, p. 175–176; Teodorescu 1960, p. 344; Alicu 1979, p. 806, 808; Alicu 1980, p. 775, 777, 781; Socolan 1983, p. 54, *passim*; CRV 1985, p. 253; Mureșianu 1985, p. 193, 197, 241; Mosora, Hanga 1991, p. 195–196; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 110; Florescu 2000, p. 462–463; Râpă-Buicliu 2000, p. 395–396; Mitric 2005, p. 268; Teodorescu 2006, p. 95; Dudaș 2007, II, p. 448–451; Mircea 2008, p. 318–319, 345–346; Oros 2008, p. 26, 31; Cereteu 2009, p. 244; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237; Nuțiu 2009/A, p. 278; Oros 2010, p. 41, 45; Huț 2011, p. 372, 373; Urs 2011, p. 616–618; Avram, Bogdan 2012, p. 117.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 126.

1823. *Bucoavnă*, Blaj, 1823.

Bucoavnă | pentru deprinderea la ce|tanie și la temeiul învă|țăturii creștinești și | cealelalte, | cu blagosloveniia Exselen|ției Sale, prealuminatu|lui și preaosfințitu|lui domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, | a Preaînălțatei Chesaro-|Crăiești Mărimi sfeatnic | dinlăuntru și ordului | al 2 Leopold comendator, | în Blaj, la Mitropolie, | anul 1823.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. The title was traditional: Bucoavnă. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1823.*

Format. In 16º; [1] f. + 77 p. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlul în chenar simplu din ornamente tipografice. Frontispicii și o vinietă. Inițiale ornate în negru (*passim*). Numerotarea paginilor este încadrată între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Rugăciunea Sfântului Maxim înaintea cetaniei* (f. [1v]); *Literile ceale iliricești cu carele trăiesc romanii acuma* (p. 1); *Slovele glavijnoare* (p. 2); *Neglasnice* (p. 3); *Glasnică cu neglasnică silavă* (p. 3–4); *Și cealelalte de rând* (p. 4–5); *Neglasnice cu diftongi* (p. 5–6); *Așijderea și cealelalte, pe rând, doao neglasnice cu o glasnică* (p. 6–7); *Doao neglasnice cu diftongii* (p. 7–8); *Între doao glasnice o neglasnică* (p. 8–9); *Prosodiile orthografiei* (p. 10–13); *Simvolul credinții* (p. 14–16); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 16–17); *Cinci porunci ale sfintei besearici* (p. 17–18); *Trei sfaturi ale Domnului Hristos* (p. 18); *Șeapte taine ale sfintei bisearici* (p. 18); *Trei fapte bune ale bogosloviei* (p. 19); *Patru fapte bune* (p. 19); *Șeapte daruri ale Duhului Sfânt* (p. 19); *Doaosprezeace roduri ale Duhului Sfânt* (p. 19–20); *Opt fericiri* (p. 20–21); *Șeapte lucruri ale milosteniii carele să apropie de trup* (p. 21–22); *Șeapte lucruri ale milosteniii care să apropie de suflet* (p. 22); *Trei fealiuri de păcate* (p. 22–23); *Șeapte păcate ale căpteneniii* (p. 23); *Șeapte faceri de bine împotriva acestora* (p. 23); *Șasă păcate împotriva Duhului Sfânt* (p. 23–24); *Patru păcate care strigă răsplătire de la Dumnezeu* (p. 24); *Cinci simțiri ale trupului* (p. 24–25); *Trei vrăjmași ai omului* (p. 25); *Patru lucruri mai de pre urmă ale omului, de care aducându-și aminte pururea nu va greși* (p. 25); *Patru care-s de lipsă a să ști și a să creade, fără care nimenea nicidecum nu să va spăsi* (p. 25–26); *Ceale de lipsă a le ști din singură poruncă sânt cinci* (p. 26–27); *Patru lucruri care să cuvin a le face dimineața* (p. 27–28); *Patru lucruri care să cuvin a le face când mergi să te culci* (p. 28–29); *Faptele bogosloviii, care fieștecare creștin iaste datoriu a la zice. Fapta credinții* (p. 29–30); *Fapta nădejdii* (p. 31–32); *Fapta dragostii* (p. 32–33); *Fapta căinții* (p. 33–34); *Cinci care-s de lipsă spre plinirea ispovedaniei* (p. 34–35); *Învățătură pentru ispovedanie* (p. 35–38); *Învățătură pentru ispovedanie și sfânta cu<mi>necătură* (p. 38–39); *Ce trebuie să facem înaintea ispovedaniei ca cu îndrăzneală și cu mai mare folos a sufletelor noastre să ne putem ispovedui* (p. 39–41); *După ispovedanie ce e de lipsă a face* (p. 41–42); *Ce e de lipsă a face când ne cuminecăm* (p. 42–43); *Ce trebuie să facem după ce ne cuminecăm* (p. 43–44); *Învățătură pentru tainele besearicii de obște* (p. 45); *Însemnarea pre scurt a sfintelor taine pentru deprinderea mai lesne, adecă ce iaste materiia, forma, slujitoriul, priimitoriul, folosul, rândul, înțelesul și rândul bun. A sfântului botez* (p. 45–47); *A sfântului mir* (p. 47–49); *A sfintei evharistii* (p. 49–54); *A sfintei preoții* (p. 54–56); *A sfintei căsătorii* (p. 56–58); *A sfântului maslu* (p. 58–60); *Învățătură creștinească* (p. 61–73); *Rugăciunile dimineții* (p. 74–77).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, III, nr. 1174, p. 406; Catalogus 1830, p. 20; Ghibu 1916, p. 93–95; Teodorescu 1960, p. 344; Mircea 2008, p. 346; Avram, Bogdan 2012, p. 118.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1174.

1824. *Catavasier*, Blaj, 1824.

Catavasiiariu, | cu blagosloveniia Exțealean|țiii Sale, prealuminatului | și preaosfințitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădica Făgărașului și | a toată Țara Ardealului, | precum și a Preaînălțatei | Chesaro-Crăiești Măriri | sfeatnic dinlăuntru | și a luminatului Ord | al împăratului Leopold | comendator, | tipărit, | în Blaj, anul de la mân|tuirea lumii 1824.

The Book of Katavasiae [Catavasier]. *It is one of the fundamental books of religious services in the Eastern Church. It resembles The Hymn Book because it sumarizes the so-called irmoi, that is, the first verses or stanzas of a hymn, systematized in textual sequences of equal tension. Moreover, it can also be used in all circumstances of church practices. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1824.*

Format. In 8°; [3] f. + 456 p. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar modest din ornamente tipografice. Gravura *Sfânta Mănăstire de la Blaj*, semnată „Vlaicul" (f. tt. v). Gravura *Izvorul cel de viiață dătătoriu* (p. 292). Frontispicii: Duhul Sfânt în chip de porumbel, în două variante grafice ale motivului central, mărginit de motive florale (p. 1, 28, 33, 294, 343, 409). Două viniete, prima înfățișând o vază cu flori stilizată (p. 291, 448), cea de a doua, reprezentând un arabesc de cercuri de compoziție tipografică (p. 453 [!]). Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Însămnarea pe scurt a celor ce să cuprind întru acest catavasiiariu* (f. [2r–3v]); *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 1–13); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 14–27); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 28–32); *Catavasii la Bună Vestire și la alte praznice ale Preacestei* (p. 33–41); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 41–63); *Catavasii la prealuminata Înviiare a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 64–86); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 87–117); *Catavasii la Adormirea Preacistii* (p. 117–128); Catavasii la cinstita cruce (p. 128–136); *Octomvrie 14. Tropariul mucenicilor* (p. 136–141); *Noiemvrie 8, la Săborul îngerilor* (p. 142–145); *Noiemvrie 21, la Aducerea în besearică a Preasfintei Născă<toarei> de Dumnezeu* (p. 146–148); *Dechemvrie 6, la Sfântul Nicolae* (p. 148–153); *Rânduiala utreniei*, *duminecă dimineața* (p. 154–170); *Rânduiala utreniii praznicelor sfinților* (p. 170–173); *Rânduiala sfintei și dumnezeiești liturghii* (p. 173–200); *Stihurile vecerniii ceii mari* (p. 200–205); *De aici să încep cântări veselitoare* (p. 205–213); *Podobiile glasurilor* (p. 213–224); *Polieleul care să cântă la praznicele ceale împărătești și ale sfinților* (p. 225–231); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice împărătești și ale Născătoarei de Dumnezeu și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 231–268); *Cântarea lui Moisi* (p. 268–286); *Prevelicul* (p. 286–291); *Cinstitul Paraclis a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 293–324); *Tropariul Nașterii* (p. 324; de aici și până la p. 408, textul este în limba greacă, cu alfabet chirilic, iar titlurile sunt în limba română); *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 324–331); *Catavasii la Botezul Domnului Hristos* (p. 331–339); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 339–342); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 343–354); *Catavasii la Înălțarea Domnului Hristos* (p. 354–357); *Catavasii la Adormirea Preacistii* (p. 357–360); *Catavasii<le> Născătoarei de Dumnezeu* (p. 361–364);

Catavasii la Zioa Crucii (p. 364–368); *Troparele Învierii* (p. 368–371); *Stihurile de la Ceaea ce eşti mai cinstită* (p. 372–373); *Slavoslovie* (p. 373–376); *Rănduiala sfintei liturghii* (p. 376–385); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 385–386); *Priceasnele praznicelor. La Naşterea lui Hristos* (p. 386–387); *La liturghiia Marelui Vasilie* (p. 387–391); *Rănduiala sfintei liturghii a Prejdesfeşteniii* (p. 391–397); *Irmoasele ce să cântă la anaforă şi la masă* (p. 398–408); *Adunarea a celor 12 luni de preste an* (p. 409–447); *Însămnarea slovelor care să pun la număr, începând de la una până la o mie* (p. 448); *Rânduiala Pashaliei* (p. 449–453); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 454–456).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BMSB; BASAB; BIGB; BAC; BMSP; MUAI.

Referinţe. BRV, III, nr. 1205, p. 434; Catalogus 1830, 63v; Popa 1932, p. 255; Georgescu 1934, p. 6; Oprescu 1942, p. 191; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 112; Bodinger 1976, p. 362; Haţeganu 1976, p. 240; Pascu 1976, p. 137; Socolan 1983, p. 55–57, 69, 71, 75, 76, 78, 80, 82, 85, 86, 88; CRV 1985, p. 288; Mosora, Hanga 1991, p. 225; Radosav 1995, p. 56, 100; Andea 1996, p. 35, *passim*; Buciumeanu 1996, p. 266; Florescu 2000, p. 491; Râpă-Buicliu 2000, p. 426–427; Mitric 2005, p. 287; Dudaş 2007, II, p. 465–466; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 19; Mircea 2008, p. 346–347; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 38; Oros 2008, p. 31; Nuţiu 2009/A, p. 276; Marinescu, Mischevca 2010, p. 65; Urs 2011, p. 658–663; Avram, Bogdan 2012, p. 118; Mârza, Bogdan 2013, p. 294.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 220.

1825. *Octoih*, Blaj, 1825.

Octoih, | împreună cu | slujbele sfinţilor de obşte, | aşezat după rânduiala Besearicii Răsăritului, sub stă|pânirea preaînălţatului împărat al Austriei, craiul | apostolicesc, marele prinţ al Ardealului şi cealelalte, | Franţisc I. | Cu binecuvântarea Exsealeanţiii Sale, prealumina|tului şi preaosfinţitului domn domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgăraşului şi a toatei Ţări a Ardea|lului, precum şi a Preaînălţatei Chesaro-Cră|ieştii şi Apostoliceştii Măriri consiliariu din|lontru şi a preamăritului Order al împăra|tului Leopold comendator. Tipărit | în Blaj, cu tipariul Seminariului, | la anul de la mântuirea lumii 1825.

Hymn Book [Octoih]. *It is a liturgical book of a great importance for the Eastern Church. It includes religious hymns that are sung in eight melodic styles. These styles are repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. It was printed at Blaj, Transylvania, in 1825.*

Format. In 4°; [1] f. + 434 p. + 239 p. + [2] p. Tipar negru şi roşu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar simplu din ornamente tipografice. Gravura *Sfântul Ioan Damaschin* (f. tt. v). Frontispicii: o compoziţie grafică reprezentând un vrej floral expus orizontal între două linii (p. 1, numerotarea I şi a II-a); frontispicii mai simple, din motive tipografice (p. 33, 126, 193, numerotarea I; p. 205, numerotarea a II-a). Viniete: un înger zburând, cu flori atârnând de aripi (p. 125, 192, numerotarea I; p. 180, numerotarea a II-a); o compoziţie din cercuri, vrejuri şi flori (p. 204, numerotarea a II-a); un înger cu aripile din frunze, într-o imagine de compoziţie florală (p. 239, numerotarea a II-a). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între ornamente tipografice florale.

Cuprins. Numerotarea I: *Înceaperea, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine* (p. 1–5); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 5–11); *Duminecă, la utrene* (p. 11–31); *La liturghie* (p. 31–32); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am*

către Tine (p. 33–36); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 36–40); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 40–46); *Duminecă, la utrene* (p. 46–62); *La liturghie, fericirile* (p. 62); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 63–65); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 66–69); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 69–75); *Duminecă, la utrene* (p. 75–91); *La liturghie, fericirile* (p. 91–93); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 93–95); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 95–99); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 99–105); *Duminecă, la utrene* (p. 105–123); *La liturghie, fericirile* (p. 123–125); *Duminecă seara, stihirile stăpâneşti* (p. 126–128); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 128–132); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 132–137); *Duminecă, la utrene* (p. 137–155); *La liturghie, fericirile* (p. 155–156); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 156–160); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am către Tine* (p. 160–163); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 163–169); *Duminecă, la utrene* (p. 169–188); *La liturghie, fericirile* (p. 188–189); *Duminecă seara, stihirile domneşti* (p. 189–192); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 193–196); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 196–201); *Duminecă, la utrene* (p. 201–220); *La liturghie, fericirile* (p. 220–221); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 221–223); *Sâmbătă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 223–226); *Duminecă dimineaţa, la polunoştniţă* (p. 226–233); *Duminecă, la utrene* (p. 233–252); *La liturghie, fericirile* (p. 252–253); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (p. 253–256); *Luni dimineaţa, după întâia stihologhie* (p. 256–273); *La liturghie, fericirile* (p. 273–276); *Luni seara, la Doamne, strigat-am* (p. 276–280); *Marţi dimineaţa, după întâia stihologhie* (p. 280–297); *La liturghie, fericirile* (p. 298–300); *Marţi seara, la Doamne, strigat-am* (p. 300–302); *Miercuri dimineaţa, după întâia stihologhie* (p. 302–319); *La liturghie, fericirile* (p. 319–321); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am* (p. 321–325); *Joi dimineaţa, după întâia stihologhie* (p. 325–341); *La liturghie, fericirile* (p. 341–343); *Joi seara, la Doamne, strigat-am către Tine* (p. 345–349); *Vineri dimineaţa, după întâia stihologhie* (p. 349–365); *La liturghie, fericirile* (p. 365–368); *Vineri seara, la Doamne, strigat-am* (p. 368–371); *Sâmbătă dimineaţa, după întâia stihologhie,* (p. 371–391); *La liturghie, fericirile* (p. 391–396); *Troicinicile ale lui Grigorie Sinaitul, care să cântă după Canonul Troicinic în toate duminecile* (p. 397); *Cântări Troicinice* (p. 397–405); *Troparele voscreasnelor ce să cântă în toate duminecile, preste tot anul* (p. 405–406); *Începutul sveatilnelor* (p. 406–418); *A Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă după mărirea laudelor, în toate duminecile* (p. 418–419); *Evangheliile dimineţii ale Învierii celor 11 voscreasne* (p. 419–431); *Rânduiala ispovedaniei, adecă a mărturisirii* (p. 431–434); Numerotarea a II-a: *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al slujbelor de obște, ce să cântă la unul și la mulţi sfinți, după rânduială. Slujba de obște la un apostol* (p. 1–3); *La utrene* (p. 3–9); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 9–11); *Slujba la doi și la mulţi apostoli* (p. 11–12); *La utrene* (p. 12–20); *La liturghie* (p. 20–21); *Slujba la un proroc* (p. 21–23); *La utrene* (p. 23–29); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 29–31); *Slujba la un mucenic* (p. 31–32); *La utrene* (p. 33–40); *La liturghie* (p. 40–42); *Slujba la mulţi mucenici* (p. 42–44); *La utrene* (p. 44–52); *La liturghie* (p. 52); *Slujba la un arhiereu* (p. 52–55); *La utrene* (p. 55–62); *La liturghie, prochimenul* (p. 62–63); *Slujba la doi și la mulţi arhierei* (p. 64–65); *La utrene* (p. 65–72); *La liturghie* (p. 72); *Slujba la un sfinţit mucenic* (p. 73–74); *La utrene* (p. 74–81); *Slujba la doi și la mulţi sfinţiţi mucenici* (p. 81–83); *La utrene* (p. 83–90); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 90–92); *Slujba la un cuvios* (p. 92–94); *La utrene* (p. 94–100); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 100–102); *Slujba la doi și la mulţi cuvioși* (p. 102–104); *La utrene* (p. 104–111); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 111–113); *Slujba la un cuvios mucenic* (p. 114–115); *La utrene* (p. 115–123); *La liturghie, prochimenul* (p. 123–125); *Slujba la doi și la mulţi cuvioși mucenici* (p. 125–126); *La utrene* (p. 127–133); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 133–135); *Slujba la muiare muceniţă* (p. 135–137); *La utrene* (p. 137–144); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 144–146); *Slujba la doao și la multe muieri muceniţe* (p. 147–148); *La utrene* (p. 149–157);

Slujba la cuvioasă muiare (p. 157–158); *La utrene* (p. 158–167); *La liturghie, prochimenul și apostolul* (p. 167–169); *Slujba la doao și la multe cuvioase muieri* (p. 169–171); *La utrene* (p. 171–178); *La liturghie, prochimenul apostolului* (p. 178–180); *A Născătoarei de Dumnezeu, la troparele sfinților ce să cântă preste tot anul la vecernie și la utrene* (p. 181–204); *Sinaxariul a celor 12 luni, cu mâna anului, și slujbele sfinților, precum s-au obicinuit și într-alte Mineaie de obște a să pune* (p. 204–239); *Cântarea pentru împăratul* (p. [1–2]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BMDV; MOC; MO; BMSP; BASSJ; OSzK.

Referințe. BRV, III, nr. 1242, p. 474–476; Pop 1838, p. 48; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 32; Iarcu 1873, p. 27; Georgescu 1934, p. 8; Oprescu 1942, p. 194; Teodorescu 1960, p. 344; Hâncu 1965, p. 116; CRV 1985, p. 298; Ojtozi 1985, p. 72; Mosora, Hanga 1991, p. 233; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, *passim*; Basarab 1998, p. 111–112; Florescu 2000, p. 497–498; Chindriș 2003, p. 720; Mitric 2005, p. 291; Teodorescu 2006, p. 79; Dudaș 2007, II, p. 472–474; Mircea 2008, p. 347; Oros 2008, p. 31; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 244; Marinescu, Mischevca 2010, p. 65; Urs 2011, p. 666–667.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 274.

1827. Dimitrie Căian, ***Predică despre statul milităresc***, [Blaj], 1827.

Predică | despre | statul milităresc | și | semnele lui de invingere, | quare | Demetrie Caian, | canonic lector in capitulu Blasiulu, | cŏtră | quel d'ăntea Cesario-Crăescul | Regiment a românilor din | Ardeal nro. 16, | la | sanțirea steagurilor | in | adunarea la Cristian, | in 4 ḑi a lui junie 1827, au ținut-o, 1827.

Blicke | auf die | erhabene Bestimmung des Militär-Standes | und | seiner Siegeszeichen. | Freye Uebersetzung |der | Predigt | zur Feyer der am 4. Juni 1827 | im | Lager bei Grossau | vollzogenen Weihe | zweyer neuen Fahnen | des | kais. kön. ersten Wallachen Gränz Infanterie-|Regiments Nro. 16 | gehalten in wallachischer Sprache | von | Demetrius Kajan | Domherrn des griechisch-katholischen Dom-Kapitels | zu Blasendorf. 1827.

Dimitrie Căian, ***Sermon about the Militaristic Status [Predică despre statul milităresc].*** *It is an occasional discourse with a church-sermon style. Canon Căian Dimitrie from Blaj uttered it at a military event organized by the Romanian border Regiment number 1 in Transylvania, founded by Empress Maria Theresa in 1768. The content of the speech was printed in Romanian and German at Blaj, Transylvania, in 1827.*

Format. In 8°; 44 p. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină. Text paralel, româno-german, pe pagina din stânga textul românesc, pe pagina din dreapta cel german.

Ornamentație. Linii ornamentale cu rol de frontispicii și de viniete (*passim*).

Cuprins. [Motto:] *Domne măntuesce pe imperatul și ne auḑi pe noi, ori in que ḑi te vom chiema. Psalm 19, v. 10 / Herr erhalte den Kaiser, und erhöre uns an welchem Tage wir immerhin zu dir rufen.* (p. 4); [*Predică despre statul milităresc și semnele lui de invingere / Blicke auf die erhabene Bestimmung des Militär-Standes und seiner Siegeszeichen]* (p. 4–41); *Cuventare quănd domnul oberster Michael de Fligely au dat steagurile quele sănțite / Anrede des Regiments Commandanten Obersten Michael von Fligely bei der Ueberreichung der neuen geweihten Fahnen an das Regiment* (p. 42–44).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BGȘBH.

Referințe. BRV, III, nr. 1301, p. 527–528; Iarcu 1865, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Teodorescu 1960, p. 344; Mălinaș 1981, p. 59; Mosora, Hanga 1991, p. 239; Mălinaș 1993, p. 119–120; Dudaș 2007, II, p. 499; Mircea 2008, p. 347; Urs 2011, p. 674.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 675.

1828. *Catehismul cel mare*, Blaj, 1828.

Catehismul cel mare | sau | Învățătură creștinească | cu întrebări și răspunsuri, | alcătuit și întocmit, și acum | a cincea oară, | cu blagosloveniia Exselenţiii Sa|le, prealuminatului și | preaosfinţitului | domnului domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului, a Preaînălţatei Chesaro-Creieștii Mărimi | sfeatnic dinlăuntru și ordu|lui al 2 Leopold | comendator, | în Blaj, la Mitropolie, | cu tipariul Seminarului, | 1828.

The Great Catechism [Catehismul cel mare]*. The book exposes a large number of religious subjects in a popularizing style, in a catechetical (dialogue) form. The purpose of the book is to edify Greek Catholic believers on a diversity of subjects and religious practices to their common wellbeing. The fifth edition was printed in Blaj, Transylvania, in 1828.*

Format. In 8°; [2] f. + 251 p. + [1] p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un șir de semne tipografice florale. Frontispiciu dintr-o gravură dreptunghiulară, înfățișând un porumbel în medalion central, mărginit de motive vegetale (p. 1). Vinietă ce înfățișează o împletitură stilizată (p. 251). Paginile au în partea de sus patru semne tipografice florale, grupate două câte două.

Cuprins. *Arătarea lucrurilor care să află în acest Catehism* (f. [1r–2v], p. [1]); *Îndreptare cătră catehism* (p. 1); Cap 1. *Despre credinţă*. Partea 1 (p. 2–10); Partea 2. *Despre doaosprăzeace închieturi ale credinţei* (p. 10); *Despre Dumnezeu* (p. 10–23); *Despre facere* (p. 24–28); § 2. *Despre a doao închietură a credinţei* (p. 28–32); § 3. *Despre a treia închietură a credinţei* (p. 32–38); § 4. *Despre a patra închietură a credinţei* (p. 38–41); § 5. *Despre a cincea închietură a credinţei* (p. 41–45); § 6. *Despre a șasa închietură a credinţei* (p. 45–46); § 7. *Despre a șeaptea închietură a credinţei* (p. 46–48); § 8. *Despre a opta închietură a credinţei* (p. 48–50); § 9. *Despre a noao închietură a credinţei* (p. 50); *Despre besearică* (p. 51–54); *Despre împărtășirea sfinţilor* (p. 54–58); § 10. *Despre a zeacea închietură a credinţei* (p. 58–60); § 11. *Despre a unsprăzeacea închietură a credinţei* (p. 60–61); § 12. *Despre a 12 închietură a credinţei* (p. 61–63); Cap 2. *Despre nădeajde.* Partea 1. *Ce ar fi nădeajdea creștinească* (p. 63–65); Partea 2. *Despre rugăciune*. § 1. *Despre rugăciune de obște* (p. 65–69); § 2. *Despre rugăciunea Domnului deosebi* (p. 69–70); *Despre înainte-cuvântare* (p. 70–71); *Despre ceale mai dintâiu trei ceareri a rugăciunei Domnului* (p. 72–74); *Despre ceale mai de pre urmă patru ceareri ale rugăciunei Domnului* (p. 74–77); *Despre închinăciunea îngerească* (p. 77–80); Cap 3. *Despre dragoste.* Partea 1. *Ce ar fi dragostea* (p. 80–85); Partea 2. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu de obște* (p. 85–88); Partea 3. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu deosebi* § 1. *Despre ceale dintâiu trei porunci care cuprind dătoriile cătră Dumnezeu* (p. 89–102); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă șeapte porunci care cuprind datoriile cătră cei deaproape* (p. 102–123); Partea 4. *Despre poruncile besearicii de obște* (p. 123–126); Partea 5. *Despre poruncile besearicii deosebi.* § 1. *Despre ceale dintâiu 2 porunci ale besearicei* (p. 126–129); 1. *Despre sfânta liturghie. Ce ar fi sfânta liturghie și ce s-ar face într-însa* (p. 129–134); *Cum trebuie se se asculte sfânta liturghie* (p. 134–137); 2. *Despre cealelalte slujbe dumnezeiești* (p. 137–138); 3. *Despre învățăturile ceale dumnezeiești* (p. 138–139); 6. *Despre ceale mai de pre urmă trei porunci*

ale besearecii (p. 139–142); Cap 4. *Despre sfintele taine.* Partea 1. *Despre sfintele taine de obște* (p. 142–145); Partea 2. *Despre sfintele taine deosebi*. § 1. *Despre taina botezului* (p. 146–153); § 2. *Despre taina sfântului mir* (p. 153–154); 2. *Despre cea mai sfântă taină a euharistiei sau a cuminecăturii* (p. 155–160); *Despre gătirea la vreadnica împărtășire cu sfânta euharistie* (p. 160–163); *Despre aceaea ce trebuie să facem când ne cuminecăm* (p. 164–166); *Despre aceaea ce trebuie să facem după ce ne-am cuminecat* (p. 166–167); 4. *Despre taina pocăinței sau al deslegării. Despre ceale ce trăbuie să știm mai întâiu despre taina aceasta* (p. 167–169); *Despre cercarea cunoștinței* (p. 170–173); *Despre căire și înfrângerea inimii* (p. 173–179); *Despre tarea făgăduință* (p. 179–180); *Despre mărturisire păcatelor* (p. 180–187); *Despre facerea destul pentru păcate* (p. 187–192); 5. *Despre taina maslului* (p. 192–195); § 6. *Despre taina hirotoniei sau a preoției* (p. 195–198); § 7. *Despre taina cununiei sau a căsătoriei* (p. 198–202); Cap 5. *Despre îndreptarea creștinească* (p. 202); *Întâia parte a îndreptării creștinești: fereaște-te de rău* (p. 202–203); 1. *Despre păcatul strămoșesc* (p. 203–205); 2. *Despre păcatele aleagerii și despre fealiul lor* (p. 205–209); *Despre ceale 7 păcate ale căpeteniei* (p. 209–213); *Despre ceale șease păcate împrotiva Duhului Sfânt* (p. 213–216); *Despre ceale patru păcate care strigă resplătire în ceriu* (p. 216–218); *Despre ceale noao păcate streine* (p. 218–221); *A doao parte a îndreptării creștinești: fă bine* (p. 221–222); 1. *Despre faptele theologhicești* (p. 222–226); § 2. *Despre faptele deregătorești* (p. 226–230); 3. *Despre ceale ce să mai țin de îndreptarea creștinească* (p. 230–232); § 4. *Despre ceale opt fericiri* (p. 232–233); 5. *Despre faptele ceale bune și despre vredniciia lor. Despre faptele ceale bune de obște* (p. 233–235); *Despre faptele ceale bune deosebi* (p. 235–240); *Adaogere. Despre ceale patru lucruri mai de pre urmă* (p. 240–241); *Despre moarte* (p. 241–242); *Despre judecată* (p. 243–246); *Despre iad* (p. 246–248); *Despre împărăției ceriurilor* (p. 248–251).

Depozit. BCUCJ; Bibl. Fac de Istorie sau/și Filologie Buc; BCUB.

Referințe. Iosifescu 1957, p. 135–136; Cartea B 1972, p. 219; Poenaru 1973, p. 154; Mircea 2008, p. 347.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1405/C.

5. TIPOGRAFIA DIN BRAȘOV

1733. *Calendar*, Brașov, 1733.

Calendari, | acum întâi rumânesc, | alcătuit de pe cel sărbesc. | Așezatu-s-au pe limba rumă|nească, ca întru 100 de ani | să slujească, că și cel | slovenesc într-acest chip | au fost, fiind de un | mare astrolog la Chiev scos. | De un mare doftor muscal | s-au tălmăcit într-acesta | chip, precum acum s-au izvo|dit și precum în izvod am | aflat. Acum în stambă noao | s-au dat, | în Brașov, 1733.

***The Calendar [Calendar]**. It is a bibliological rarity because it was the first Romanian printed calendar. There is only one copy on record. The print belongs to the family of medieval calendars that contained calendar data for 100 years, inspired from a Russian model. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1733.*

Format. In 12°; [38] f. Tipar negru, cu maximum 18 rânduri la pagină.

Ornamentație. Ținută grafică modestă. Foaia de titlu este încadrată într-un chenar alcătuit din motive ornamentale de compoziție tipografică. Frontispiciu linear din motive tipografice (f. [1v], [6r], [8r], [10r], [22r], [28r], [31r], [33r], [34r], [35r], [37r]). Vinietă din motive tipografice f. [2v], [7v], [9v], [26r], [34r], [38v].

Cuprins. *Întru numele lui Isus Hristos* [cronologie după 12 sisteme] (f. [1v]); [Cele 7 planete cu zodiile lor] (f. [2r–26r]), cu un tabel la început, urmat de caracteristicile planetelor: *Întâia planetă iaste Saturnus* (f. [2r–5v]); *Planeta Apolo* (f. [6r–9v]); *Planeta a treia iaste Mars* (f. [10r–13r]); *Planeta a patra iaste Soarele* (f. [13v–16r]); *Planeta a cincea iaste Venus* (f. [16v–20r]); *Planeta a șasea iaste Mercurius* (f. [20v–23v]; *Planeta a șaptea iaste Luna* (f. [24r–26r]); *Pentru semințe* (f. [26v–27v]); *Spunere de casnici* (f. [28r–30v]); *Știință de planite, ce zi și ce ceas stăpânește* (f. [31r]); *Arătare pentru ceasurile zilei și ale nopții. Ce planetă ce ceas stăpânește și ce puteare are* (f. [31v–32v]); *La aceaste 7 planete să să caute de ceasurile zilei și ale nopții, că spune care ceas e bun și care e rău* (f. [33r–v]); *Pentru perirea Soarelui și a Lunei* (f. [33v–34r]); *Sfârșitul calindariului, prin osteneala dascalului Petcu Șoanul de la Brașov și a lui Dumnezeu laudă* (f. [34r]); [Calendariul propriu-zis al anului bisericesc, cu începere din luna septembrie] (f. [34v–38r]).

Depozit. BAR

Referințe. BRV II, nr. 207, p. 48; BRV IV, p. 237; Iarcu 1873, p. 10; Gross 1886, p. 102; Bianu 1926, p. 15; Pascu 1927, p. 298; Tomescu 1957, p. 20–24, 100–101; Răduică 1981, p. 201; Mazilu 1994, p. 362–363; Râpă-Buicliu 2000, p. 238.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 207 – unicat și CRV 207 – dublet 1. Celui dintâi îi lipsesc filele 16, 24, 25, iar celui de al doilea, filele 31–38. Cele 2 foi de titlu diferă în partea de jos: exemplarul dublet are chenarul alcătuit doar din motive ornamentale și nu are

precizat locul tipăririi (Braşov), ci doar *Fev. 20. 1733*, în timp ce la unicat chenarul este întrerupt la mijloc de literele *Fe* şi *V* suprascris şi de cifra *20*, fiind precizat deasupra lui *În Braşov. 1733*. În ultimele două surse bibliografice se precizează că textul ar fi tradus după un original slavo-ucrainean de preotul Eustache Grid.

1805. Vasilie Aron, ***Patimile şi moartea lui Isus Hristos***, Braşov, 1805.

Patimile | şi | moartea | a Domnului şi Mântui|toriului nostru | Isus Hristos,| în stihuri alcătuite de Vasilie | Aaron, advocat jurat în M<arele> | Prinţ<ipat> al Ardealului. | Cu slobozeniia celor mai mari. | Tipărite cu toată chieltuiala d. chiriu | Costandin Boghici. | Braşov, | în tipogr. lui Gheorghie de Şobel, | prin Mihail dir., | 1805.

Vasilie Aron, ***Christ's Vicarious Sufferings and Death [Patimile şi moartea lui Isus Hristos]****. It is a large versification that contains the translation of the well-known Biblical epics Der Messias into Romanian folk lyrics. Der Messias belongs to the German preromantic poet named Friedrich Gottlieb Klopstock. The original metrics was not respected. The author of the translation is Vasilie Aron, one of the Romanian preromantic poets. It was printed at Braşov, Transylvania, in 1805.*

Format. In 8°; [2] f. + 432 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ţinută grafică modestă. Titlul e încadrat într-un chenar alcătuit din ornamente tipografice. Frontispiciu constând dintr-o ornamentaţie care înfăţişează ochiul lui Dumnezeu într-un triunghi, încadrat la rândul lui într-un cerc din două inele concentrice, care limitează razele ce izvorăsc din imaginea centrală. Această compoziţie este flancată de motive grafice imitând spice de grâu (p. 1). La începutul şi la sfârşitul unor capitole există frontispicii şi viniete constând dintr-un singur motiv grafic care înfăţişează, cu mici diferenţe, o compoziţie centrală din mai multe forme ovale flancate de câte o săgeată cu extremităţile ascuţite. Paginile au la mijloc, sus, ornamente tipografice din şapte cercuri de două dimensiuni. Litere iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Către cetitoriu*, cuvânt-înainte semnat „Vasilie Aaron procurator" (f. [2r–v]); Cap 1. *Isus să suie în Muntele Olivetului. Îngerul vesteşte în limbi venirea Lui. Isus doarme în vale, îngerul Îi umbrează* (p. 1–25); Cap 2. *Spaima şi turburarea dracilor în iad, înţelegând venirea Mesiii ca să strice putearea iadului* (p. 26–71); Cap 3. *Caiafa şi Filo în săbor fac sfat să ucigă pre Hristos. Gamaleil, Iosif şi Nicodim stau împotrivă. Iuda Îl vinde în bani lui Caiafa* (p. 72–116); Cap 4. *Cina cea mai de pre urmă* (p. 117–168); Cap 5. *Turburarea lui Isus, vrând a lua moarte pentru neamul omenesc* (p. 169–216); Cap 6. *Isus Să prinde. Plânsul lui Petru* (p. 217–263); Cap 7. *Ceaealaltă întâmplare a lui Hristos până la răstignire* (p. 264–306); Cap 8. *Isus Să răstigneşte în Golgotha. Lângă Dânsul, doi tâlhari. Tânguirea Evii. Orion duce pre Iuda şi-i arată pre Hristos răstignit, îi arată raiul unde era să meargă, mai pre urmă îl aruncă în iad* (p. 307–351); Cap 9. *Plângerea lui Petru şi vorbirea cu doi din Ierusalim, cu Levei, cu Andreiu şi cu Iosif, cu Nicodim şi cealelalte* (p. 351–397); Cap 10. *Ioan din Arimathea şi cu Nicodim îngroapă pre Hristos. Tânguirea preacuratei Fecioarei Mariei* (p. 397–432).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BASB.

Referinţe. BRV II, nr. 676, p. 454; Pop 1827, p. 116; Gross 1886, p. 102; Krafft 1905, p. 29 (514); Iorga 1906, p. 30; Bianu 1926, p. 17; Petrik III, p. 751; Expoziţia 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 301; Constantinescu-Iaşi 1929, p. 43; Banciu 1930, p. 294; Veress 1910, p. 91; Teodorescu

1960, p. 345; Hâncu 1965, p. 71; Duțu 1968, p. 324; Cartea B. 1972, p. 123–124; Popovici 1972, p. 449–450; Papadima 1975, p. 153, 156–157; Bodinger 1976, p. 230; Pascu 1976, p. 98; Moașa Nazare 2007, p. 315; Cereteu 2009, p. 246; Moașa Nazare 2009, p. 138; Popa 2010/A, p. 146; Cereteu 2011, p. 142; Andriescu, Borș 2013, p. 50–51.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 676.

1805. Ioan Barac, ***Arghir și Elena***, Brașov, 1805.

Istoria | prea frumosului | Arghir | și | prea frumoasei | Elena | cea măiastră și cu părul de aur, | adecă o închipuire supt carea să | înţelege luarea Ţării Ardealului | prin Traian, chesarul Râmului. | Acum a doa ora de autorul | îndreptată, | cu slobozeniia celor mai mari, | tipărită cu cheltuiala dumn. chiriu Costandin Boghici. | Brașov, | în tipografia lui Gheorghie de Șobel, | prin Mihail dir., | 1805.

Ioan Barac, ***Arghir and Helen [Arghir și Elena].****It was a Pre-Romantic Romanian poem of great editorial circulation in the 19th-century. Ioan Barac, the author, metrified and adapted a literary motif circulating in Central-Eastern Europe, applying its senses to the Romanian people`s ideology of identity in the post-Enlightenmet era. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1805.*

Format. In 8°; [38] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Cuprins. *Prefață* (f. 2r–v) semnată de Ioan Barac; *Istoria lui Arghir și a Elenei* (f. 3r–38v).

Depozit. BSSB; ÖNb.

Referințe. Bratu 1958, p. 562; Bărbulescu 1960, p; 557; Teodorescu 1960, p. 345; Poenaru 1973, p. 102; Poenaru 1974, p. 63; Moraru, Velculescu 1976, p. 175; Chindriș 2003, p. 700; Moașa Nazare 2007, p. 315; Moașa Nazare 2009, p. 138–139.

Observații. Exemplar de referință: BSSB, cota I 4555.

1805. ***Bucoavnă***, Brașov, 1805.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoaște|rea slovelor, la slovenire și | la cetanie, cât și la rându|iala vecerniei, utreniei | și a sfintei liturghii. | Tipărită cu cheltuiala dumn. chiriu Costandin Boghici. | Brașov, | în tipografia lui Gheorghie de Șobel, | prin Mihail dir., | 1805.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1805.*

Format. In 8°; [40] f. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu *Sfântul Nicolae* (f. [1v]); gravură cu *Sfânta Treime*, semnată și datată „D. F. 1800" (f. [2v]); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cuprinderea învățăturilor din această cărticică* (f. [2r]); [Arătarea slovelor și primele cuvinte] (f. [3r–4r]); *Rânduiala vecerniei* (f. [4v–11]r); *Rânduiala utreniei* (f. [11r–17v]); *Rânduiala sfintei liturghii* (f. [17v–31r]); *Aceastea să cântă când să îmbracă arhiereul* (f. [31v]); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (f. [32r–33r]); *Învățături bisericești* (f. [33v–34v]); *Rugăciunea*

care să zice în toate zilele, ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre (f. [34v–35r]); *Rugăciunile mesii* (f. [35r–36r]); *Rugăciuni pentru școală* (f. [36v–38r]); *În ce chip se cade creștinul pravoslavnic a-și face semnul sfintei cruci* (f. [38v]); *Arătarea numerilor rumânești, arapești, latinești* (f. [39r–40r]); *O dată unul* (f. [40v]).

Depozit. BBSB.

Referințe. BRV II, nr. 678, p. 455; Gross 1886, p. 102; Petrik I, p. 353; Krafft 1905, p. 29 (515); Veress 1910, p. 91; Ghibu 1916, p. 89–93; Banciu 1930, p. 294; Teodorescu 1960, p. 345; Pascu 1976, p. 100; Moașa Nazare 2007, p. 315; Moașa Nazare 2009, p. 139; Tatai-Baltă 2011, p. 107; Mârza, Bogdan 2013, p. 108–109.

Observații. Exemplar de referință: BBSB, cota CRV I 214.

1805. *Octoih mic*, Brașov, 1805.

Tipul A:

Ceale | opt glasuri | sau | Octoihul | cel mic, | împreună cu | podobiile glasurilor, cu svea|tilnele Învierii și bogo|rodicinele lor. | Tipărit cu chieltuiala dumnealui chiriu | Constantin Boghici, | Brașov, | în privileghiiata tipografie, | de Ioan Fridrih Herfurt, | 1805.

The Abbreviated Hymn Book [Octoih mic]. *It is a liturgical book used by the Eastern Church. It comprises hymns practiced on Sundays. It was published at Brașov, Transylvania, in 1805. The explanation is also available for type B (see infra).*

Format. In 8°; [2] f. + 198 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea Sfintei Treimi, având în partea de jos a imaginii înscris un *motto* din Ioan, cap 1: „Trei sânt carii mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei Unul sânt.", datată și semnată: „1800 D. F." Dedesubtul imaginii este încă un *motto*: „Pre tatăl și pre Fiiul, și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o lăudăm." (f. [2v]). Frontispicii: *Înălțarea Mântuitorului și cei 4 evangheliști* (p. 1); ornamentație înfățișând ochiul lui Dumnezeu într-un triunghi, încadrat la rândul lui într-un cerc din două inele concentrice care limitează razele ce izvorăsc din imaginea centrală. (p. 29, 64, 104, 138, 168). Ornamente tipografice în forma unei sulițe ascuțite la ambele capete, despărțitoare de capitole.

Cuprins. 18 versuri semnate de Ioan Bărac (f. [1v]); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Glas 1* (p. 1–28); *Sâmbătă seara. Glas 2* (p. 29–45); *Sâmbătă seara. Glas 3* (p. 46–63); *Sâmbătă seara. Glas 4* (p. 64–84); *Sâmbătă seara. Glas 5* (p. 84–104); *Sâmbătă seara. Glas 6* (p. 104–120); *Sâmbătă seara. Glas 7* (p. 121–137); *Sâmbătă seara. Glas 8* (p. 138–156); *Podobiile glasurilor* (p. 156–167); *Pripealele Troicinicelor* (p. 168–171); *Rugăciunea Sfântului Marco monahul* (p. 171–174); *Troparele Învierii* (p. 174–176); *Sveatilnele Învierii* (p. 177–196); *Bogorodicina* (p. 196–198).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Tipul B:

Ceale | opt glasuri | sau | Octoihul | cel | mic, | împreună cu | sveatealnele, voscreasnele, bogoro|dicinele preste tot anul și | și podobiile glasurilor. | Tipărit cu chieltuiala dumn. chiriu Costandin Boghici, | Brașov, | în tipografiia lui Gheorghie de Șobel, | prin Mihail dir., | 1805.

Format. In 8°; [2] f. + 198 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea Sfintei Treimi, având în partea de jos a imaginii înscris un *motto* din Ioan, cap 1: „Trei sânt carii mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei Unul sânt.", datată și semnată: „1800 D. F.". Dedesubtul imaginii este încă un *motto*: „Pre tatăl și pre Fiiul, și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită." (f. [2v]); Frontispicii: *Înălțarea Mântuitorului și cei 4 evangheliști* (p. 1, 177); ornamentație înfățișând ochiul lui Dumnezeu într-un triunghi, încadrat la rândul lui într-un cerc din două inele concentrice care limitează razele ce izvorăsc din imaginea centrală (p. 28). Ornamente tipografice în forma unei sulițe ascuțite la ambele capete, despărțitoare de capitole.

Cuprins. 18 versuri semnate de Ioan Bărac (f. [1v]); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Sâmbătă seara. Glas 1* (p. 1–27); *Sâmbătă seara. Glas 2* (p. 28–44); *Sâmbătă seara. Glas 3* (p. 45–62); *Sâmbătă seara. Glas 4* (p. 63–82); *Sâmbătă seara. Glas 5* (p. 83–102); *Sâmbătă seara. Glas 6* (p. 103–120); *Sâmbătă seara. Glas 7* (p. 121–137); *Sâmbătă seara. Glas 8* (p. 138–155); *Podobiile glasurilor* (p. 156–167); *Pripealele Troicinicelor* (p. 168–171); *Rugăciunea Sfântului Marco monahul* (p. 171–174); *Troparele Învierii* (p. 174–176); *Începutul sveatilnelor, a voscreasnelor* (p. 177–195); *Bogorodicina* (p. 196–198).

Depozit. BNR; BAR; BASB.

Referințe (ambele tipuri). BRV II, nr. 683, p. 462; BRV IV, p. 274; Gross 1886, p. 102; Petrik I, p. 404; Iorga 1906, p. 140; Iorga 1908, p. 142; Roșu 1925, p. 42; Banciu 1930, p. 294; Veress 1910, p. 93; Teodorescu 1960, p. 345; Poenaru 1973, p. 261–262; CRV 1985, p. 193–194; Mosora, Hanga 1991, p. 148; Florescu 2000, p. 369; Moașa Nazare 2007, p. 315; Moașa Nazare 2009, p. 139; Mârza, Bogdan 2013, p. 109; Andriescu, Borș 2013, p. 58–60.

Observații. Exemplar de referință: **tipul A**, BAR, cota CRV 683; **tipul B**, BAR, cota CRV 683A.

1806. ***Ceasoslov***, Brașov, 1806.

Orologhion, | adecă | Ceasoslov | bogat. | Acum întâiu tipărit în limba romă|nească în zilele preaînălțatu|lui împărat al Austriei, | Franțiscus cel dintâiu, | cu blagosloveniia cinstitului Conzistorium | al pravoslavnicii legi neunite din | Marele Prințipat al Ardealului, | cu toată cheltuiala dumnealor fraților chirii | Constantin și Ioann Boghici. | Tipărit în privileghiiata tipografie din | Brașov, | 1806.

Breviary [Ceasoslov]. *It is a religious book consisting of ecclesiastic prayers and hymns that are uttered by the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1806.*

Format. In 4°; [4] f. + 616 p. Tipar negru și roșu, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, cu baza și coloanele înfășurate în ghirlande de flori. Gravuri: Isus Hristos, arhiereu și împărat ceresc, pe nori, gravură însoțită de versurile cu rol de *motto*: „Isuse (Fiiule al puternicului, /al totțiitoriu și preaveacinicului / Domn și Stăpân mie, nevreadnicului), / Scoate-mă din ceața întunearecului! (f. [4v]); aceeași gravură, cu alt *motto*: „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, izbăvește-ne de cel rău!" (p. 230); *Buna Vestire*, însoțită de versurile: „Strigați, credincioșilor, cu limbă ușoară: «Bucură-te, sfântă, cerească comoară! / Bucură-te, raiul cel plin de izvoară! / Bucură-Te, Maică, pururea Fecioară!»" (p. 258); *Adormirea Preacestei*, însoțită de versurile: „Cea plină de daruri întru adormire, / Tu însuți nu ne lași pre

noi la perire, / Ci viiața de veaci întru îndulcire / Ai sălășluit-o în a ta mărire." (p. 290); *Sfântul Nicolae*, însoțită de versurile: „Arhiereule, Nicolae Sfinte, / Și făcătoriule de minuni, părinte, / Roagă-te Domnului pentru noi fierbinte, / Care strigăm ție aceaste cuvinte!" (p. 322); gravura imnul serafimilor, însoțită de versurile: „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaoth preasfântul, / Umplând de mărire ceriul și pământul. / Osana Celui ce vine jos în lume / Întru al Domnului de sus mare nume!" (p. 400). Frontispicii cu motivul rombului (f. [2r], 362, 373, 380, 395, 401, 601); frontispiciu îngust cu ghirlandă de flori spiralată (f. [3r]); frontispiciu lat cu ghirlandă de flori dispusă simetric (p. 186, 231, 323, 459); frontispiciu cu motivul cercului și al rombului (p. 221, 414, 600); frontispiciu cu motivul cercului (p. 259, 291, 346); vinietă cu ochiul lui Dumnezeu în triunghi (f. [4r]); vinietă cu un copil așezat la masă (p. 155, 196); vinietă cu legume (p. 413, 458).

Cuprins. *Înainte-cuvântare către pravoslavnicii cititori*, semnată „Ierei Ioan Stefanovici, paroh besearicii din Brașov" (f. [2r–v]); *Însemnare de toate ceale ce să află întru această sfântă carte* (f. [3r–4r]); *Ceasoslovul, cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprinde toată slujba după rânduiala sfintelor și cinstitelor mănăstiri ale Ierusalimului* (p. 1–3); *Începutul polunoștnițiii* (p. 4–23); *Polunoștnița sâmbătii* (p. 24–33); *Polunoștnița duminecii* (p. 34–35); *Începutul utreniii* (p. 36–45); *Cântări Troicinice* (p. 46–50); *Cântarea lui Moisi* (p. 51–76); *Pervii ceas* (p. 77–82); *Tretii ceas* (p. 83–87); *Ștastii ceas* (p. 87–93); *Rânduiala obeadniții* (p. 93–105); *Rânduiala panaghiei* (p. 105–108); *Pentru râdicarea panaghiei* (p. 109–110); *Devetii ceas* (p. 110–116); *Mejdo ceas a lui pervii ceas* (p. 117–121); *Mejdo ceas a lui tretii ceas* (p. 121–124); *Mejdo ceas a lui șestii ceas* (p. 125–128); *Mejdo ceas a lui devetii ceas* (p. 128–132); *Rânduiala vecerniei* (p. 133–143); *Rugăciunea measii* (p. 143–144); *Pavecernița cea mică* (p. 145–155); *Pavecernița cea mare* (p. 156–185); *Molitvele, mergând spre somn* (p. 186–196); *Troparele Învierii* (p. 197–198); *Troparele morților* (p. 198–200); *Troparele și condacele Triodului, carii să încep de la Dumineca vameșului și a fariseului și până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 200–214); *Ceasurile Paștilor și troparele Penticostariului* (p. 214–228); *Bogorodicina ce să cântă, după slava hvalitelor, în toate duminecile* (p. 229); *Cinstitul Acathist a Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Hristos cel preadulce* (p. 231–257); *Acathistul Bunei Vestiri al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 259–289); *Acathistul adormirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 291–321); *Acathistul acelui dintru sfinți părintelui nostru Nicolae, arhiepiscopul Mirelor de la Lichiia* (p. 323–345); *Cinstitul paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 346–362); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieții omului* (p. 362–372); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții* (p. 373–379); *Bogorodicinele troparelor* (p. 380–394); *Troparele preste toată săptămâna* (p. 395–399); *Troparele și condacele sfinților de obște după rânduiala Sinaxariului* (p. 401–410); *Însemnare cum să cetesc evangheliile voscreasnelor de la Dumineca tuturor sfinților, până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. 410–411); *Rugăciunea sfântului Marco monahul* (p. 412–413); *Rânduiala mărturisirii* (p. 414–416); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 417–453); *Pentru sfintele posturi și pentru zilele ce să postesc preste tot anul, și pentru zilele ceale slobode a să mânca dulce* (p. 454–457); *Apostol și Evanghelie, care să cetesc în toate zilele la ceasuri* (p. 457–458); *Minologhion, adecă Sinaxariu, cu ajutoriul lui Dumnezeu, a tot anul*, cu 12 părți, în funcție de lunile anului (p. 459–596); *Avgar, craiul Edesiei* (p. 597–599); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătorească ori în ce cale* (p. 600); *Pashaliia* (p. 601–615); [Poezie de 16 versuri], semnată „Ioan Stefanovici, paroh Bolgarseghiului, ca diorthositori" (p. 616).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 693, p. 477–478; BRV IV, p. 274; CAL 1833, p. 395; Krafft 1905, p. 29 (516); Iorga 1906, p. 188; Iorga 1908, p. 76–77, 188, 271; Constantinescu-Iași 1929, p. 43; Veress 1910, p. 96; Banciu 1930, p. 294; Balaur 1934, p. 19; Teodorescu 1960, p. 345; Cartea B. 1972,

p. 129–130; Bodinger 1976, p. 241–142; CRV 1985, p. 196; Florescu 2000, p. 376–377; Teodorescu 2002, p. 57–58; Moașa Nazare 2007, p. 315; Cereteu 2009, p. 246; Moașa Nazare 2009, p. 139, 141, 142; Tatay 2010/A, p. 36; Tatai-Baltă, 2011, p. 105–114; Urs 2011, p. 539; Andriescu, Borș 2013, p. 67–69; Tatai-Baltă, 2013, p. 36–40, 137–142.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 693.

1807. *Catehism mic*, Brașov, 1807.

Catihisis | mic | sau | scurtată pravoslavnică mărturi|sire a legii grecești neunite, | pentru trebuința prunci|lor celor neuniți ro|mânești făcută, | și de la neunitul episcopescul, în Car|loveț, la anul 1774, ținutul sinod | întărit, și cu întărirea arhiepis|copului și mitropoli|tului tipărit. | Cu toată cheltuiala dumnealor fraților | Const. și Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din | Brașov, | 1807.

Small Catechism [Catehism mic]. *It was a textbook with religious content, meant for pupils of Orthodox-Eastern confession. The textbook was realized catechetically (by question and answer), according to the particularity of the era and in order to facilitate learning. It was printed at Brașov, in 1807.*

Format. In 8°; [1] f. +108 p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul e încadrat în chenar simplu, liniar; frontispiciu cu tablele legii (p. 1); vinietă cu copil la masa de studiu (p. 108).

Cuprins. *Întrare* (p. 1–3); Partea 1. *Pentru credință* (p. 4–56), împărțită astfel: *1. Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 8–13); *2. Întâia încheietura credinții. Pentru Dumnezeu Tatăl Făcătoriul* (p. 14–20); *3. A doua încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Fiul Răscumpărătoriul* (p. 20–21); *A treia încheietură a credinții. Pentru întruparea Domnului* (p. 21–24); *A patra încheietură a credinții. Pentru patimile și moartea lui Hristos* (p. 25–28); *A cincea încheietură a credinții. Pentru învііarea lui Hristos* (p. 28–29); *A șasea încheietură a credinții. Pentru Înălțarea Domnului* (p. 29–30); *A șaptea încheietură a credinții. Pentru a dooa venirea Domnului* (p. 30–34); *4. A opta încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Duhul Mângăitoriul* (p. 34–40); *5. A noao încheietură a credinții. Pentru sfânta și sobornicească bisearică* (p. 40–44); *6. A zecea încheietură a credinții. Pentru îndreptare și faptele bune* (p. 45–50); *7. A unsprezeace încheietură a credinții. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 50–54); *A doasprezeace încheietură a credinții* (p. 54–56); Partea 2. *Pentru dragoste* (p. 56–82), împărțită astfel: Întâia tablă. *Pentru dragostea cătră Dumnezeu* (p. 61–66); 2. A doua tablă. *Pentru dragostea cea cătră aproapele* (p. 66–74); 3. *Pentru păcat* (p. 74–82); Partea 3. *Pentru nădeajde* (p. 83–108), împărțită astfel: *1. Pentru rugăciune de obște* (p. 86–88); *2. Pentru rugăciune deosebi* (p. 89–99); *3. Pentru ceale noo fericiri* (p. 100–101); *Scurtă tâlcuială a celor noo fericiri evanghelicești* (p. 102–108).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 715, p. 497–498; BRV IV, p. 280–281; Kodrescu 1875, p. 431; Banciu 1930, p. 294; Teodorescu 1960, p. 345; Mosora, Hanga 1991, p. 156; Moașa Nazare 2007, p. 315–316; Moașa Nazare 2009, p. 139.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 715.

1807. *Floarea darurilor*, Brașov, 1807.

Floarea | darurilor | foarte folositoare fieștecăruia | creștin, atâta sufletește, | cât și trupește. | Acum a dooa oară tipărită românește, | în zilele | înălțatului împăratului nostru | Franțiscus al doilea, | fiind gubernator Exțelențiia Sa | grof Banfi Gheorghie, | cu blagosloveniia preacinstitului | Conzistorium neunit din Mare | Prințipatul Ardealului, | cu toată cheltuiala dumnealor fraților | Const. și Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din | Brașov, | prin tipograful Ioann Henning, | 1807.

The Flower of Virtue [Floarea darurilor]. *It was a book of moral teachings intended for a wide audience and based on religious precepts. Love, joy, peace and mercy were some of the analysed concepts. They were specific to the folk pedagogy of Austrian Enlightenment (Aufklärung). The book was published with the approval of the religious forum named „consistory". It was printed at Brașov, in 1807.*

Format. In 8°; [4] f. + 173 p.+ [1] f. Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenare de compoziție tipografică; frontispiciu cu ghirlandă de trandafiri (f. [2r]); frontispiciu cu tablele legii (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Preadoslovie către pravoslavnicii cetitori* (f.[2r–4r]) semnată de „Ierei Ioann Stefanovici paroh bisericii din Bolgarseg Braşovului"; *Pentru dragoste.* Cap 1. (p. 1–23); *Păcatul pizmii.* Cap 2. (p. 23–27); *Pentru bucurie*. Cap 3. (p. 27–28); *Păcatul întristării*. Cap 4. (p. 28–33); *Pentru pace*. Cap 5. (p. 34–37); *Păcatul mănierii*. Cap 6. (p. 37–44); *Pentru milostenie*. Cap 7. (p. 44–48); *Pentru păcatul nemilostivirii*. Cap 8. (p. 48–51); *Pentru îndurare*. Cap 9. (p. 51–60); *Păcatul scumpetii*. Cap 10. (p. 61–65); *Pentru îndrieptarea*. Cap 11. (p. 66–69); *Păcatul îmbunării*. Cap 12. (p. 69–72); *Pentru înțelepție*. Cap 13. (p. 72–79); *Păcatul nebuniei*. Cap 14. (p. 79–83); *Pentru direptate*. Cap 15. (p. 83–89); *Păcatul strâmbătății*. Cap 16. (p. 90–94); *Pentru îndireptarea*. Cap 17. (p. 94–97); *Păcatul înșălăciunii*. Cap 18. (p. 97–103); *Pentru adevărul*. Cap 19. (p. 103–107); *Păcatul minciunii*. Cap 20. (p. 107–111); *Pentru puteare*. Cap 21. (p. 111–115); *Păcatul teamerii*. Cap 22. (p. 115–118); *Pentru bărbățiia sufletului*. Cap 23. (p. 118–120); *Păcatul înălțării*. Cap 24. (p. 120–123); *Pentru întărire*. Cap 25. (p. 123–126); *Păcatul neîntărirei*. Cap 26. (p. 126–128); *Pentru socotință*. Cap 27. (p. 128–135); *Păcatul nesocotinței*. Cap 28. (p. 135–137); *Darul înțelepției smerite*. Cap 29. (p. 137–143); *Păcatul trufiei*. Cap 30. (p. 143–148); *Darul ținearei.* Cap 31. (p. 149–151); *Păcatul nesațiului*. Cap 32. (p. 151–154); *Pentru fecioriia, adecă curățiia*. Cap 33. (p. 154–158); *Păcatul curviii*. Cap 34. (p. 158–165); *Pentru măsurarea*. Cap 35. (p. 165–173); *Însemnarea capetelor aceștii cărți* (p. [174–175]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; OSzK.

Referințe: BRV II, nr. 718, p. 498–499; Pascu 1927, p. 300; Cartojan 1929–1938, I, p. 205–206; Banciu 1930, p. 294; Veress 1910, p. 100; Cartojan 1840–1945, I, p. 74; Teodorescu 1960, p. 345; CPLR 1963, p. 273–386; Hâncu 1965, p. 76; Bodinger 1976, p. 245–246; Moraru, Velculescu 1978, p. 302–303; DLR 1979, p. 358–359; Basarab 1998, p. 99; Chindriș 2003, p. 717; Moașa Nazare 2007,p. 316; Moașa Nazare 2009, p. 139.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 718.

1807. *Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu*, Braşov, 1807.

Cinstitul | Paraclis | al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu şi | pururea Fecioarei Mariei. | Întocmit | după cel grecesc, pentru îndemânarea în cântarea. | Cu toată chieltuiala dumnealor fraţilor chirii | Constandin şi Ioann Boghici. | Tipărit în Braşov, | 1807.

Oratory Dedicated to Virgin Mary [Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu].*It was a book of hymns dedicated to Virgin Mary in particular. It was an edition based on an original Greek writing, intended for the Eastern-Orthodox faithful in Transylvania. It was printed at Braşov, in 1807.*

Format. In 4º; [1] f. + 12 p. Tipar negru, cu maximum 27 de rânduri la pagină.
Ornamentaţie. Frontispiciu cu tablele legii (f. [2r]); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Cinstitul Paraclis* (p. 1–10); *Rugăciune către Preasfânta de Dumnezeu Născătoarea* (p. 10–12).
Depozit. BAR.
Referinţe. BRV IV, nr. 314, p. 126; Teodorescu 1960, p. 345; Moaşa Nazare 2007, p. 316; Moaşa Nazare 2009, p. 139.
Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 718A.

1807. *Psaltire*, Braşov, 1807.

Psaltirea | fericitului proroc | şi împărat | David, | cu molitvele la toate cathismele şi cu cântă|rile lui Moisi, cu psalmi aleşi şi cu pripea|lele lor, cu Paraclisul Preacistii şi cu Pashalie. | Acum întâi tipărită, | în zilele prealuminatului şi preaînălţatului | împărat al Austriii, | Franţiscus cel dintâi, | cu toată cheltuiala dumnealor fraţilor chirii | Constandin şi Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din Braşov, | prin tipograful Ioann Henning, | 1807.

Psalter [Psaltire]. *Beside the text of the psalms, the book also includes some methodological clarifications which indicate the moments of those ecclesiastical services that involve sequences of the Biblical psalms. Moreover, it includes some texts of piety, for example* ***Oratory Dedicated to Virgin Mary****. It was printed at Braşov, in 1807.*

Format. In 4º; [4] f. + 320 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.
Ornamentaţie. Titlul încadrat într-un chenar terminat cu o arhivoltă sprijinită pe două coloane decorate cu spirale de flori. Gravură cu *David* (f. [4v]); frontispiciu lat cu ghirlandă vegetală dispusă simetric (p. 1, 253); vinietă cu copil aşezat la masa de studiu (p. 10, 74, 228); vinietă îngustă cu ghirlandă de trandafiri (p. 88, 142, 191, 201, 217, 252); vinietă lată cu ghirlandă vegetală (p. 100, 144, 241); frontispiciu cu tablele legii (p. 273, 293); vinietă cu motivul spicului de grâu (p. 292); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Învăţătură cum să cetească Psaltirea în sfântul şi Marele Post* (f. [2r–3r]); *Învăţătură cum să ceteaşte Psaltirea preste tot anul* (f. [3r]); *Rânduiala cum să cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [3v–4r]); *Psaltirea proorocului şi împăratului David* (p. 1–252), cuprinzând 20 de cathisme; *Cântarea lui Moisi* (p. 253–272); *Pentru polieleu* (p. 273–292); *Cinstitul paraclis al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Mariei* (p. 293–304); *Pashalia* (p. 305–319); *Aicea însemni psalmii cei ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. 320).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 726, p. 504; Iarcu 1873, p. 21; Krafft 1905, p. 29 (517); Moldovan 1913, p. 142; Banciu 1930, p. 294; Balaur 1934, p. 19; Veress 1910, p. 101; Teodorescu 1960, p. 345; Bodinger 1976, p. 247; Pascu 1976, p. 106; Chindriș 2003, p. 722; Teodorescu 2002, p. 61–62; Moașa Nazare 2007, p. 316; Moașa Nazare 2009, p. 139, 141; Popa 2009, p. 215; Tatai-Baltă 2011, p. 107.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 726.

1808. ***Bucoavnă***, Brașov, 1808.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea | slovelor, la slovenire și la | cetanie, cât și la rânduiala | vecerniei, utreniei, și | a sfintei liturghii. | Tipărită | cu toată cheltuiala dumnealor fraților | Constandin și Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din | Brașov, | prin tipograful Fridrihi Herfurt, | 1808.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; 81 + [3] p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu *Sfânta Treime*, semnată și datată: „D. F. 1800” (p. 12); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Arătarea slovelor și primele cuvinte (p. 2–11); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–26); *Rânduiala utreniei* (p. 26–39); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 39–66); *Aceastea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 67); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 68–70); *Învățături bisericești* (p. 71–73); *Rugăciunea care să zice în toate zilele, ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 73–74); *Rugăciunile mesii* (p. 74–76); *Rugăciuni pentru școală* (p. 77–80); *În ce chip se cade creștinului pravoslavnic a-și face semnul sfintei cruci* (p. 81); *Arătarea numerilor rumânești, arapești, latinești* (p. [82–83]); *O dată unul* (p. [84]).

Depozit. BBSB.

Referințe. Krafft 1905, p. 29 (518); Ghibu 1916, p. 89–93; Pascu 1976, p. 107–108; Moașa Nazare 2007, p. 316; Moașa Nazare 2009, p. 139.

Observații. Exemplar de referință: BBSB, cota CRV I 115.

1808. ***Floarea darurilor***, Brașov, 1808.

Floarea | darurilor | foarte folositoare fieștecăruia | creștin, atâta sufletește, | cât și trupește. | Acum a dooa oară tipărită românește, | în zilele | înălțatului împăratului nostru | Franțiscus al doilea, | fiind gubernator Exțelențiia Sa | grof Banfi Gheorghie, | cu blagoslovenia preacinstitului | Conzistorium neunit din Mare | Prințipatul Ardealului, | cu toată cheltuiala dumnealor fraților | Constandin și Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din | Brașov, | prin tipograful Fridrihi Herfurt, | 1808.

The Flower of Virtue [Floarea darurilor]. *It was a book of moral teachings intended for a wide audience and based on religious precepts. Love, joy, peace and mercy were some of the analysed*

concepts. They were specific to the folk pedagogy of Austrian Enlightenment (Aufklärung). The book was published with the approval of the religious forum named „consistory". New Edition. It was printed at Braşov, in 1808.

Format. In 8°; [4] f. + 172 p. + [2] p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenare de compoziţie tipografică; frontispiciu cu motivul spicului de grâu (f. [2r]); frontispiciu cu tablele legii (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Preadoslovie către pravoslavnicii cetitori*, semnată „Ierei Ioann Stefanovici paroh bisericii din Bolgarseg Braşovului" (f. [2r–4v]); *Pentru dragoste.* Cap 1 (p. 1–23); *Păcatul pizmii.* Cap 2 (p. 23–27); *Pentru bucurie*. Cap 3 (p. 27); *Păcatul întristării*. Cap 4 (p. 28–33); *Pentru pace*. Cap 5 (p. 33–36); *Păcatul mânierii*. Cap 6 (p. 36–43); *Pentru milostenie*. Cap 7 (p. 43–48); *Pentru păcatul nemilostivirii*. Cap 8 (p. 48–51); *Pentru îndurare*. Cap 9 (p. 51–60); *Păcatul scumpetii*. Cap 10 (p. 60–65); *Pentru îndireptarea*. Cap 11 (p. 65–69); *Păcatul îmbunării*. Cap 12 (p. 69–72); *Pentru înţelepţie*. Cap 13 (p. 72–78); *Păcatul nebuniei*. Cap 14 (p. 79–82); *Pentru direptate*. Cap 15 (p. 82–89); *Păcatul strâmbătăţii*. Cap 16 (p. 89–93); *Pentru îndireptarea*. Cap 17 (p. 94–96); *Păcatul înşălăciunii*. Cap 18 (p. 96–102); *Pentru adevărul*. Cap 19 (p. 102–106); *Păcatul minciunii*. Cap 20 (p. 106–110); *Pentru puteare*. Cap 21 (p. 110–114); *Păcatul teamerii*. Cap 22 (p. 114–117); *Pentru bărbăţiia sufletului*. Cap 23 (p. 117–119); *Păcatul înălţării*. Cap 24 (p. 119–122); *Pentru întărire*. Cap 25 (p. 122–125); *Păcatul neîntărirei*. Cap 26 (p. 125–127); *Pentru socotinţă*. Cap 27 (p. 127–134); *Păcatul nesocotinţei*. Cap 28 (p. 134–136); *Darul înţelepţiei smerite*. Cap 29 (p. 136–142); *Păcatul trufiei.* Cap 30 (p. 142–147); *Darul ţinearei.* Cap 31 (p. 148–150); *Păcatul nesaţiului*. Cap 32 (p. 150–153); *Pentru fecioriia, adecă curăţiia*. Cap 33 (p. 153–157); *Păcatul curviei*. Cap 34 (p. 157–164); *Pentru măsurarea*. Cap 35 (p. 164–172); *Însemnarea capetelor aceştii cărţi* (p. [173–174]).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK.

Referinţe. BRV II, nr. 740, p. 531; Iorga 1906, p. 145; Akantisz 1922, p. 84; Banciu 1930, p. 294; Veress 1910, p. 102; Teodorescu 1960, p. 345; Cartea B. 1972, p. 137; Bodinger 1976, p. 250; Moraru, Velculescu1978, p. 303; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 100; CRV 1985, p. 204; Chindriş 2003, p. 717; Moaşa Nazare 2007, p. 316; Oros 2008, p. 25; Moaşa Nazare 2009, p. 139; Oros 2010, p. 37.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 740.

1809. Ioan Barac, ***Arghir şi Elena***, Braşov, 1809.

Istoriia | prea frumosului | Arghir | şi a | prea frumoasei | Elena | cea măiastră şi cu părul de aur, | adecă o închipuire, supt carea să | înţelege luarea Ţării Ardealului | prin Traian, chesarul Râmului. | Acum a doa ora de autorul îndreptată, | cu slobozeniia celor mai mari, | tipărită | cu toată cheltuiala dumnialor fraţilor Costandin şi Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din | Braşov, |prin tipograful Friedrich Herfurt, | 1809.

*Ioan Barac, **Arghir and Helen [Arghir şi Elena].** It was a Pre-Romantic Romanian poem of great editorial circulation in the 19th-century. Ioan Barac, the author, metrified and adapted a literary motif circulating in Central-Eastern Europe, by applying its meanings to the Romanian people`s ideology of identity in the post-Enlightenmet era. Second Edition, revised by the author. It was printed at Braşov, Transylvania, in 1809.*

Format. In 8°; [42] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Cuprins. *Înainte-cuvântare,* semnată: „Ioan Barac. Dascal normalicesc neunit în Brașov" (f. [2r–v]); *Întâia parte* (f. [3r–17r]); *A doao parte* (f. [17r–32r]); *A treia parte* (f. [32r–48r]); *A patra parte* (f. [38v–42r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 755, p. 1; Gross 1886, p. 102; Paşchivschi 1924/B, p. 441; Pascu 1927, p. 301; Banciu 1930, p. 294; Gáldi 1939, p. 6 și pass.; Bărbulescu 1960, p. 557; Teodorescu 1960, p. 345; Școala 1970, II, p. 72–91; Poenaru 1974, p. 63; Moraru, Velculescu 1976, p. 175; Moașa Nazare 2007, p. 316; Moașa Nazare 2009, p. 139.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 755.

1810. ***Octoihul mic***, Brașov, 1810.

Ceale | opt glasuri | sau | Octoihul | cel mic, | împreună cu | podobiile glasurilor, cu svea|tilnele Învierii și bogo|rodicinele lor. | Tipărit cu chieltuiala dumnealui chiriu | Constantin Boghici, | Brașov, | în privileghiiata tipografie, | de Ioann Fridrih Herfurt, | 1810.

The Abbreviated Hymn Book [Octoih mic]. *It is a liturgical book used by the Eastern Church. It comprises hymns practiced on Sundays. New Edition. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1810.*

Format. In 8°; [1] f. + 200 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu Învierea Mântuitorului (p. 2), semnată neinteligibil. Frontispiciu cu Înălțarea Mântuitorului și cei patru evangheliști (p. 3); frontispiciu cu motivul spicului de grâu (p. 31, 66, 106, 140, 170); frontispiciu cu motivul rombului (p. 86, 123, 158, 179); frontispiciu cu tablele legii (p. 48); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. 18 versuri semnate de Ioan Barac (f. [1v]); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, a Octoihului. Sâmbătă seara. Glas 1* (p. 3–30); *Sâmbătă seara. Glas 2* (p. 31–47); *Sâmbătă seara. Glas 3* (p. 48–65); *Sâmbătă seara. Glas 4* (p. 66–86); *Sâmbătă seara. Glas 5* (p. 86–106); *Sâmbătă seara. Glas 6* (p. 106–122); *Sâmbătă seara. Glas 7* (p. 123–139); *Sâmbătă seara. Glas 8* (p. 140–158); *Podobiile glasurilor* (p. 158–169); *Pripealele Troicinicelor* (p. 170–173); *Rugăciunea Sfântului Marco monahul* (p. 173–176); *Troparele Învierii* (p. 176–178); *Sveatilnele Învierii* (p. 179–198); *Bogorodicina* (p. 198–200).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 782, p. 28; Cipariu 1855/A; Gross 1886, p. 102; Parhomovici 1925, p. 13; Banciu 1930, p. 294; Balaur 1934, p. 19; Teodorescu 1960, p. 345; Iarcu 1973, p. 22; CRV 1985, p. 212–213; Mosora, Hanga 1991, p. 166; Moașa Nazare 2007, p. 316; Cereteu 2009, p. 246; Moașa Nazare 2009, p. 139; Tatai-Baltă 2011, p. 107.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 782 (nu are p. 193–200) și BCUCJ, cota BRV 782 (nu are prima filă și p. 199–200). Ambele sunt incomplete.

1810. ***Psaltire***, Brașov, 1810.

Psaltirea | fericitului proroc | și împărat | David, | cu molitvele la toate cathismele și cu cân|tările lui Moisi, cu psalmi aleși și cu | pripealele lor, cu Paraclisul Preacestii și | cu

Pashaliia. | Acum întâiu tipărită, | în zilele prealuminatului și preaînălțatului | împărat al Austriii, | Franțiscus cel dintâiu, | cu toată cheltuiala dumnealor fraților, chirii | Constantin și Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din Brașov, | 1810.

Psalter [Psaltire]. *Beside the text of the psalms, the book also includes some methodological clarifications which indicate the moments of those ecclesiastical services that involve sequences of the Biblical psalms. Moreover, it includes some texts of piety, for example* ***Oratory Dedicated to Virgin Mary****. Reproduction of the 1807 Edition. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1810.*

Format. In 4º; [4] f. + 324 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-un chenar terminat cu o arhivoltă sprijinită pe două coloane decorate cu spirale de flori; gravură cu *David* (f. [4v]); frontispiciu cu motivul rombului (f. [2r], p. 11, 35, 60, 101, 128, 157, 181, 203, 243); vinietă cu elemente vegetale, prinse cu o panglică (f. [4r], p. 34, 180, 253); frontispiciu lat cu ghirlandă de flori dispusă simetric (p. 1); vinietă cu fructe (p. 10); vinietă cu iepuri (p. 20, 242, 274); frontispiciu îngust cu ghirlandă subțire de flori dispusă în spirală (p. 21, 48, 75, 89, 113, 144, 169, 219); vinietă cu fântână arteziană (p. 74, 100); vinietă cu copil cu coș cu flori (p. 88); vinietă cu elemente vegetale (p. 127, 168, 218, 273); vinietă cu cupă și elemente vegetale (p. 143); vinietă cu carte dispusă pe un suport decorat cu elemente vegetale (p. 156, 229, 294); frontispiciu îngust cu ghirlandă lată de flori dispusă în spirală (p. 264, 275, 295, 308); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [2r–3r]); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea preste tot anul* (f. [3r]); *Rânduiala cum să cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [3v–4r]); *Psaltirea proorocului și împăratului David* (p. 1–253), cuprinzând 20 de cathisme; *Cântarea lui Moisi* (p. 254–274); *Pentru polieleu* (275–294); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 295–308); *Pashaliia* (p. 309–323); *Aicea însemnăm psalmii cei ce să cetesc la vreame de primeajdie* (p. 324).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 783, p. 28–29; Iorga 1908, p. 128; Banciu 1930, p. 294; Teodorescu 1960, p. 345; Simonescu, Petrescu 1972, p. 101; Bodinger 1976, p. 261; Cioroiu, Aurel 1978, p. 1087; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 57; CRV 1985, p. 213; Mosora, Hanga 1991, p. 167; Mălinaș 1993, p. 95–96; Florescu 2000, p. 397; Teodorescu 2003, p. 69–70; Moașa Nazare 2007, p. 316; Cereteu 2009, p. 246; Moașa Nazare 2009, p. 139, 141, 142.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 783.

1810. *Rânduiala sfântului maslu*, Brașov, 1810.

Rânduiala | sfântului maslu | și a | osfeștaniei cei mici, | acum într-acest chip tipărite pentru leznirea | preoților. | În Brașov, 1810.

The Ordinary of Holy Unction [Rânduiala sfântului maslu]*. It is a methodological guidebook for priests that presents both the service of the Holy Unction and the services that imply blessing with holy water. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1810.*

Format. In 4º; 59 p. (numerotate de la 85 la 139). Tipar negru și roșu, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Compoziție cu o carte așezată pe un suport decorat cu elemente vegetale, iar dedesubtul acesteia, o suliță ascuțită la ambele capete (f. tt.). Frontispiciu îngust cu ghirlandă de flori subțire dispusă în spirală (p. 86); frontispiciu îngust cu ghirlandă de flori groasă dispusă în spirală (p. 125 [!]). Vinietă cu fântână arteziană (p. 124 [!]); vinietă cu elemente vegetale prinse cu o panglică (p. 139 [!]). Alte ornamente tipografice simple, flancând colontitlurile (*passim*). Litere inițiale ornate (*passim*).

Cuprins. *Rânduiala sfântului maslu* (p. 86–124 [!]); *Rânduiala osfeștaniei cei mici* (p. 125 [!]–139 [!]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 784, p. 29; Teodorescu 1960, p. 345.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 784. Cartea conține erori de paginație.

1811. Ioan Barac, ***Gratulație către episcopul Vasile Moga***, Brașov, 1811.

Gratulație | întru cinstea preaosfințitului | domn | Vasilie Moga, | episcopului neunit în M<arele> Prin|țipat al Ardealului, sfințit în | Carloviț, la 23 aprilie, | anno | quando pecunia mox fatis | agitatur inignis | sacra papirus opis sin ubi | solvitur aes.

Ioan Barac, ***Congratulations to Bishop Vasile Moga [Gratulație către episcopul Vasile Moga].*** *It was a laudative poem dedicated to Vasile Moga, Bishop of the Romanian Greek-Eastern Christians from Transylvania. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1810.*

Format. 18 × 10,50 cm; [8] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu (f. [2r]).

Cuprins. *Poeta* (f. [2r]); *Muzăle* (f. [2v]); *Poeta* (f. [2v–3r]); *Muzăle* (f. [3r–v]); *Poeta* (f. [3v–5r]); *Muzăle* (f. [5r–8r]).

Depozit. BASB.

Referințe. BRV IV, nr. 341, p. 162; Teodorescu 1960, p. 345; Popa 2009, p. 214–215; Andriescu, Borș 2013, p. 106–107.

Observații. Exemplar de referință: BASB, cota CRV 341 IV.

1811. ***Evhologhion***, Brașov, 1811.

Evhologhion, | adecă | Molitvenic, | care cuprinde în sine rânduiala Be|searicii Răsăritului, ce să cuvine | preoților a sluji la toată | treaba norodului. | Cu slobozeniia celor mai mari, | cu toată chieltuiala dumnealor fraților chirii | Costantin și Ioann Boghici, | tipărit în privileghiiata tipografie din | Brașov, | prin tipograful Ioann August Herfurt, | 1811.

Euchologion [Evhologhion]. *Also known as* ***The Prayer Book****, this is the most complete prayer book of the Eastern Church, comprising texts used at all occasions in the life of Christian community. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1811.*

Format. In 4º; [4] f. + 562 p. + [5] p. Tipar negru și roșu, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-un chenar terminat cu o arhivoltă sprijinită pe două coloane decorate cu spirale de flori; frontispiciu cu balustradă, motive vegetale, stup și urnă

(f. [1v]); vinietă cu corn cu flori (f. [1v]); frontispiciu lat cu ghirlandă de flori încolăcită (f. [2r]); vinietă cu elemente vegetale prinse cu o pangligă (f. [3v], p. 139, 420, 490, 546); gravură cu *Răstignirea*, semnată „Ioniț Ion Voina" (f. [4v]); frontispiciu cu *Sfânta Treime la stejarul din Mamvri* (p. 1); frontispiciu îngust cu ghirlandă simplă încolăcită (p. 10, 72, 82, 241); vinietă cu struguri și alte fructe (p. 19, 192, 305); frontispiciu lat cu ghirlandă de flori dispusă simetric (p. 20, 45, 57); frontispiciu cu romburi (p. 36, [563]); vinietă cu doi iepurași (p. 44, 141); vinietă cu carte dispusă pe un suport decorat cu elemente vegetale (p. 50, 158, 228, 286, 531, 562); frontispiciu cu motivul cercului (p. 51); vinietă cu mere (p. 71); vinietă cu legume (p. 81, 485, 496); vinietă cu fântână arteziană (p. 124; 522); frontispiciu îngust cu ghirlandă lată încolăcită (p. 125, 142, 159, 165, 182, 193, 229, 287, 306, 322, 343, 390, 421, 499, 511; 523, 532, 547); vinietă cu fructe (p. 164, 240, 389, 477, [567]); vinietă cu elemente vegetale (p. 166); vinietă cu bust încadrat de două obeliscuri (181, 321, 474); vinietă cu tablele legii, potir și cruce (p. 470); vinietă cu copil (p. 510); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Versuri de dedicație către cei doi frați mecenați] (f. [1v]); *Cuvânt-înainte* (f. [2r–3v]); *Rânduiala în zioa dintâiu dacă naște muiarea pruncul* (p. 1–9); *Rugăciunea la facerea oglașenicului (adecă la cel chiemat spre botez)* (p. 10–19); *Rânduiala sfântului botez* (p. 20–36); *Rânduiala sfântului botez pe scurt* (p. 36–38); *Rugăciune când lapădă muiarea, adecă când stărpește de-și lapădă pruncul* (p. 38–39); *Rugăciunea ce să cetește după patruzeci de zile, muierii ce au născut* (p. 39–44); *Rânduiala ispovedaniei, adecă a mărturisirii păcatelor* (p. 45–50); *Rânduiala ce să face la logodnă* (p. 51–56); *Rânduiala cununiei* (p. 57–71); *Rânduiala la a doao nuntă* (p. 72–81); *Rânduiala sfântului maslu* (p. 82–124); *Rânduiala osfeștaniei cei mici* (p. 125–139); *Rânduiala pentru osfeștaniia cea mică* (140–141); *Rânduiala osfeștaniei cei mari* (142–158); *Rânduiala când să va întâmpla cu grabă a cumineca pre cel bolnav* (p. 159–164); *Rânduiala la facerea rasoforului* (p. 165–166); *Rânduiala chipului celui mic, adecă al mantiei* (p. 167–181); *Rânduiala la ieșirea sufletului* (p. 182–192); *Rânduiala pogrebaniei mireanilor* (p. 193–228); *Rânduiala pogrebaniei pruncilor celor mici* (p. 229–240); *Rânduiala îngropării preoților și diaconilor mireani* (241–286); *Rânduiala îngropării călugărilor* (p. 287–305); *Arătare cum să face pogrebaniia la Sfintele Paști și preste toată Săptămâna cea luminată* (p. 306–317); *Învățătură cum să cade a să cânta parastasul* (p. 317–321); *Rânduiala în Dumineca pogorârei Duhului Sfânt* (p. 322–342); *Rânduială de rugăciune ce să cântă în vreame de neploare* (p. 343–369); *Rugăciune la toată litiia* (p. 369–372); *Rânduială ce să cântă la vreame fără sănin* (p. 372–389); *Rânduială de rugăciune* [la vreame de ciumă] (p. 390–420); *Rânduială de rugăciune pentru cei ce să turbură de duhuri necurate și să bântuiesc* (p. 421–431); *Rugăciunile, adecă bleastemele Marelui Vasilie cătră cei ce pătimesc de la diiavoli, și la toată neputința* (p. 431–443); *Rugăciunea pentru casa ce să supără de duhuri reale* (p. 443–445); *Rânduiala preotului, carele să ispitește în vis* (p. 445–452); *Rânduiala carea să face de să va întâmpla să cază orifieștece spurcat în fântâna cu apa* (p. 453–454); *Rânduiala carea să face de să va întâmpla să cază ceva spurcat sau necurat de curând în vasul cu vinul sau cu untul de lemn, sau miiare, sau cu altceva* (p. 454–455); *Rugăciunea la temeliia casei* (p. 456); *Rugăciunea la vasul cel spurcat* (p. 456–457); *Rugăciunea pentru grâul carele să spurcă sau făină, sau alt fealiu* (p. 457–458); *Rugăciunea când va să între cineva în casă noao* (p. 458); *Rănduiala care să face la temeliia besearecii* (p. 459–460); *Rugăciunea la deșchiderea besearecii spurcate de păgâni, încă și de eretici* (p. 460–461); *Rugăciunea ce să face la deșchiderea besearicii întru carea s-au întâmplat de au murit vreun om dă năprasnă, sau și când au murit vreun dobitoc, sau au fătat dobitoc în besearecă* (p. 461–463); *Rugăciunea la aducerea pârgă de poame* (p. 463); *Rugăciunea la toată neputința* (p. 463–464); *Rugăciunea la săparea fântânei* (p. 464); *Rugăciunea la blagosloveniia vinului nou* (p. 465); *Rugăciunea ce să zice la sămănat* (p. 465–466); *Rânduiala carea să face la holde sau la vie, sau la grădină, de să va întâmpla să se strice de gadini sau de alte*

jigănii (p. 466–468); *Rugăciunea la bolnavul ce nu poate dormi* (p. 468–470); *A celui dintru sfinți părintelui nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Țarigradului, cuvânt de învățătură, în sfânta și Marea Joi* (p. 471–472); *A celui dintru sfinți părintelui nostru Ioan, arhiepiscopul Țarigradului, cu Rostul de Aur, cuvânt de învățătură, în sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 473–474); *Rugăciuni de iertăciune la tot blestemul și afurisaniia la mort* (p. 475–477); *Rugăciunea pentru ceia ce sânt întru blestemuri, și pre sineși cu jurământ s-au legat* (p. 478); *Rugăciune la dezlegarea de blestem* (p. 479); *Rugăciune la împăcarea celor ce au fost învrăjbiți* (p. 479–480); *Rugăciune la blagosloveniia colivii întru pomenirea tuturor sfinților* (p. 480–481); *Rugăciunea la blagosloveniia salciei, în Dumineca Florilor* (p. 481–482); *Rugăciunea la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 482); *Altă rugăciune la blagosloveniia brânzei și a oaălor* (p. 483); *Rugăciune în luminata zi a Învierii lui Hristos* (p. 483–485); *Rugăciunea ce să ceteaște în fieștecare post* (p. 485); *Rugăciune la gustarea strugurilor* (p. 486); *Rugăciune la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 486–488); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătorească ori în ce cale* (p. 488); *Când face cruce preotul la patima boalei cu sfânta copie, zice aceaste tropare* (p. 488–489); *Rânduială carea să face când să bolnăvesc orice fealiu de dobitoace, oile sau altele* (p. 489–490); *Rânduiala lui Methodie, patriarhul Țarigradului, pentru ceia ce, din lepădare de leage a osebite feațe și vârste, la pravoslavnica și adevărata credință să întorc* (p. 491–498); *Rânduiala întru tot cinstitului paraclis* (p. 499–510); *Adunarea celor 12 luni de preste an* (p. 511–522); *Învățătură pentru ispovedanie* (p. 523–531); *Învățătură pentru ceia ce să ispoveduesc* (p. 532–546); *Învățătură pentru canoane* (p. 547–562); *Însemnarea celor ce să află într-acest Molitvenic* (p. [563–567]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS.

Referințe. BRV III, nr. 794, p. 45–47; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, p. 165; Iorga 1908, p. 124, 145, 246, 252; Constantinescu-Iași 1929, p. 44; Banciu 1930, p. 294; Balaur 1934, p. 19; Teodorescu 1960, p. 345; Tomescu 1968, p. 127; Corfus 1975, p. 216; Bodinger 1976, p. 263; Cioroiu, Aurel 1978, p. 1089; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 80; CRV 1985, p. 215–217; Mosora, Hanga 1991, p. 168; Florescu 2000, p. 417; Teodorescu 2002, p. 70–71; Moașa Nazare 2007, p. 317; Cereteu 2009, p. 246–247; Moașa Nazare 2009, p. 140, 142; Tatai-Baltă 2011, p. 107; Urs 2011, p. 568–569; Mârza, Bogdan 2013, p. 295; Cereteu 2016, p. 111.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1309.

1812. ***Ușa pocăinței***, Brașov, 1812.

Ușa pocăinții, | adecă | carte foarte umilitoare și de | suflet prea folositoare, | carea cuprinde | ceale patru mai de pre urmă ale omului, adecă: | moartea, judecata, iadul și raiul, | prin care să face minunata schimbare a omului | celui veachiu, și a celui nou, nașterea. | S-au tălmăcit de pre limba elinu-grecească pre limba | românească, în București. | Și acum întâiaș dată, cu blagosloveaniia și prin mijlo|cirea preaosfințitului și preamilostivului stă|pân și mitropolit a toată Ugrovlahiia | chiriu chir Dosithei, | s-au dat în tipariu, prin toată cheltuiala dumnealor | chiriu chir Constandin, Ioann Boghici, | spre veacinica pomenire și spre folosul cel de obște | al pravoslavnicilor creștini. | S-au tălmăcit această carte și s-au diorthosit din cuvânt | în cuvânt cu multă sârguință și luare aminte de | Rafail, | smeritul monah din sfânta Mănăstire a Neamțului. | În priveleghiiata tipografie din | Brașov, | de tipograful Ioan Fridrih Herfurt, | 1812.

The Penitence Door [Uşa pocăinţei]. *It is an important book of parables and religious teachings, aimed at contrasting the old man and the new one, namely the deeply Christian man. The*

endeavour was based on the need of ending life with humility, a situation that fosters meditation about death, the Last Judgment, Hell and Heaven. On the basis of a Greek original, the work was accomplished through collaboration between cultural factors in Wallachia, Moldavia and Transylvania. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1812.

Format. In 4°; 32 p. (cu cifre arabe) + 356 p. (cu slovo-cifre) + [8] p. Tipar negru (cu excepția titlului, care este tipărit cu negru și roșu), cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar format din ornamemnte tipografice; 5 gravuri în aramă, situate pe foi în afara numerotării textului: *Ceale patru mai de pre urmă ale omului* (prima numerotare, între p. 18 și 19), semnată „Rafail, sm<eritul> m<onah>"; *Moartea* (în fața p. 1 din a doua numerotare), semnată „Rafail, sm<eritul> m<onah>"; *Judecata* (în fața p. 69 din a doua numerotare), semnată „Rafail, sm<eritul> m<onah>"; *Iadul* (în fața p. 165 din a doua numerotare); *Raiul* (în fața p. 223 din a doua numerotare). Frontispiciu îngust cu ghirlandă groasă de flori spiralată (prima numerotare: p. 2, 19; a doua numerotare: p. 5, 69, 165, 223, [363]); frontispiciu îngust cu ghirlandă subțire de flori spiralată, mărginit la capete (prima numerotare: p. 9; a doua numerotare: p. 229, 332); frontispiciu lat cu ghirlandă de flori dispusă simetric (prima numerotare: p. 11, 13); frontispiciu cu motivul rombului (prima numerotare: p. 29; p. [357]); frontispiciu lat cu ghirlandă de flori spiralată (a doua numerotare: p. 1); frontispiciu cu motivul cercului (a doua numerotare: p. 74); frontispiciu îngust cu ghirlandă subțire de flori spiralată (a doua numerotare: p. 169). Viniete: copilaș cu un coșuleț cu flori (prima numerotare: p. 12; a doua numerotare: p. 81); vinietă cu copilaș cu carte (prima numeroatre: p. 18; a doua numerotare: p. 164); vinietă cu fructe (prima numerotare: p. 28); vinietă cu carte dispusă pe un suport decorat cu elemente vegetale (a doua numerotare: p. 4, 68, 167, 222); vinietă cu legume (a doua numerotare: p. 12, 157, 216, 269, [361], [364]); vinietă cu bust încadrat de două obeliscuri (a doua numerotare: p. 43); vinietă cu elemente vegetale cu cunună de frunze de laur (a doua numerotare: p. 73); vinietă cu doi iepuri (a doua numerotare: p. 185, 331); vinietă cu soldat roman cu scut și lance, în peisaj antic (a doua numerotare: p. 356). Literă ornată, înfățișând un copil și elemente vegetale (prima numerotare: p. 13). Alte ornamente tipografice simple (*passim*).

Cuprins. Numerotarea I: *Stihuri către preaosfințitul și de Dumnezeu alesul mitropolit al Valahiei, chiriu chir Dosithei, al nostru preamilostiv stăpân și de obște iarăși arhipăstoriu*, semnate „Rob prea plecat Rafail, din Sfânta Mănăstirea Neamțului" (p. 3–8); *Stihuri asupra cărții aceaștiia* (p. 9–10); *Stihuri politicească ști la cartea aceasta* (p. 11–12); *Către iubitoriul cetitoriu, înainte-cuvântare* (p. 13–18); *Către cetitoriu, pentru omul cel veachiu, oprire, iară pentru cel nou, sfătuire* (p. 19–28); *Scara cărții întâiu* (p. 29); *Scara cărții a doi* (p. 30–31); *Scara cărții a trei* (p. 31–32); Numerotarea a II-a: *Înainte-cuvântare pentru moarte* (p. 1–4); Cartea 1. (p. 5–68), cu următoarele capitole: Cap 1. *Nașterea omului celui nou, carea i s-ar putea pricinui lui din cea cu luare aminte cugetare a morții* (p. 5–12); Cap 2. *Omul cel vechiu, căutând la mormânt, să deșteaptă, iară cel nou priveghiiază deasupra* (p. 13–20); Cap 3. *Lesne alunecarea și căderea omului, și curgerea cea de-a pururea a vremii* (p. 20–29); Cap 4. *Ce iaste moartea* (p. 29–37); Cap 5. *Omul cel vechiu, luând aminte la mormânt, preface grozăviia sufletului său în frumseațe* (p. 37–43); Cap 6. *Omul cel nou, când cu luare aminte privește mormânturile, atuncea și veade, și aude, și înțeleage noao lucruri* (p. 44–50); Cap 7. *Fiindcă moartea la mulți vine făr' de veste, pentru aceasta, la mulți să arată înfricoșată* (p. 50–59); Cap 8. *Minutul vieții noastre care iaste în vreamea cea mai de pre urmă și de margine iaste vreadnic de cel prea desăvârșit preț* (p. 59–68); *Cuvânt-înainte pentru judecata cea viitoare* (p. 69–73); Cartea 2. (p. 74–164), cu următoarele capitole: Cap 1. *Omul cel vechiu să deșteaptă cu sunetul trâmbiței carea va să sune deasupra mormântului, carea îl ridică din mormânt la divan* (p. 74–81); Cap 2. *După sunetul trâmbiței cel*

strigătoriu ca tunetul, urmează învііarea trupurilor (p. 82–94); Cap 3. *Crucea, carea în văzduh va mearge înaintea înfricoșatului judecătoriu, cu fealiuri de chipuri multora să va arăta* (p. 94–103); Cap 4. *Pogorârea cea din ceriuri a preaînaltului Judecătoriu, deaca să va privi bine, să va face suire a omului celui nou în ceriuri* (p. 103–113); Cap 5. *Prea mult încuvințată iaste venirea și luarea de seamă a Judecătoriului, Carele Să pogoară din ceriu și șade pre scaunul Său* (p. 113–123); Cap 6. *Mai înainte de înfricoșata hotărâre a Judecătoriului, vor veni de față la mijloc mulți pârâși ai acelora carii au să se osândească* (p. 123–132); Cap 7. *Hotărârea cea prea fericită și prea veaselă să hotărăște la cei drepți* (p. 133–144); Cap 8. *Înfricoșata și groaznica osândă a dreptului Judecătoriu arde ca un fulger și trăsnet pre ticăloșii păcătoși* (p. 144–157); Cap 9. *Săvârșirea amândurora hotărârilor și sfârșitul a toatei lumi* (p. 158–164); *Înainte-cuvântare pentru iad* (p. 165–167); Cartea 3. *Loc iaste și tovăroșie* (168–222), cu următoarele capitole: *Întunearec* (173–180); *Rea putoare* (p. 180–185); *Plângere* (p. 186–191); *Foamete* (p. 191–198); *Viiarmele științei* (p. 198–203); *Foc* (p. 203–207); *Deznădăjduire* (p. 207–211); *Veacinicie* (p. 211–216); *Pedeapsă* (p. 217); *Altă iarăși pedeapsă* (p. 217–218); *Pildă* (p. 218–222); *Înainte-cuvântare pentru împărățiia ceriurilor* (p. 223–228); Cartea 4. (p. 229–331), cu următoarele capitole: Cap 1. *Omul cel nou treace cu vedearea ceale mari ale pământului, fiindcă privește mărimea ceriurilor* (p. 229–235); Cap 2. *Omul cel nou să suie pre sineș cu gândul în ceriuri, privind frumseațea și bună-cuviința aceluia* (p. 235–244); Cap 3. *Când omul cel nou ar privi darurile trupului celui proslăvit, treace cu vedearea trupul său* (p. 244–260); Cap 4. *Când omul cel nou va întoarce ochii săi ca să privească negrăita desfătare și prea dulcea veselie a drepților, pre carea o dobândesc prin vedeare, atuncea își va întoarce ochii săi ca să nu vază ceale deșarte* (p. 261–269); Cap 5. *Omul cel nou, când ar privi și cealelalte desfătări ale fericiților, pre care le dobândesc și prin cealelalte simțiri, să socotește pre sineș cum că până atuncea au fost nesimțitoriu* (p. 270–280); Cap 6. *Îndulcire cea prea bogată a bucurie și a veseliei să pricinuiește din slava și din privirea cea împrumutătoare a fericiților drepți* (p. 280–292); Cap 7. *Unirea tuturor drepților și dragostea cea între sineși, unii către alții, să face pricinuitoare de necovârșită veselie* (p. 293–305); Cap 8. *Dumnezeu, curat privindu-Să, prea desăvârșită mântuire iaste oamenilor* (p. 305–320); Cap 9. *La sfârșitul cel mai de pre urmă al omului iaste veaciniciia cea veacinică a tuturor bunătăților* (p. 320–331); *Al sfântului părintelui nostru Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, cuvânt pentru ieșirea sufletului și pentru a doao venire* (p. 332–356); *Treacerea cu vedearea slovelor la diorthosirea tipariului, care s-au întâmplat alta în loc de alta* (p. [357–361]); *Stihuri* semnate „Rafail, smerit monah din sfânta Mănăstirea Neamțului" (p. [362]); *Catalog de numele feaților care au ajutat la tipărirea cărții aceaștiia* (p. [363–364]).

Depozit. BACJ; BAR; BAIS; BCUCJ; BCUIS; BVAGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 815, p. 64–70; Pop 1838, p. 16; Iarcu 1865, p. 29; Dianu 1869, p. 441; Iarcu 1873, p. 23; Gross 1886, p. 102; Banciu 1930, p. 294; Teodorescu 1960, p. 345; Hâncu 1965, p. 82–83; Filip 1970, p. 78–79; Cartea B. 1972, p. 149–151; Poenaru 1973, p. 276; Corfus 1975, p. 265; Bodinger 1976, p. 269–270; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 72; CRV 1985, p. 227–228; Mosora, Hanga 1991, p. 171–172; Florescu 2000, p. 417; Moașa Nazare 2007, p. 317; Cereteu 2009, p. 269; Moașa Nazare 2009, p. 140; Cereteu 2011, p. 156; Urs 2011, p. 583–584; Andriescu, Borș 2013, p. 111–113; Mârza, Bogdan 2013, p. 240.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 815. Unele exemplare au paginile nenumerotate de la sfârșit legate la începutul cărții, între paginile 8 și 9, cu numerotare arabă.

1815. ***Paraclisul Sfântului Haralambie***, [Brașov], 1815.

Tipul A:

Cinstitul | Paraclis | al Sfântului sfințitului | Mucenic Haralambie, | care iaste foarte folositoriu și | apărătoriu de înfricoșată boală | a ciumii, încă și de alte boale iaste | apărătoriu la cei ce cu credință | și cu fierbinte dragoste îl | va ceti și-l va asculta. | Prin chieltuiala dumnealui | chir | Constantin Manzovici, | tipărit la anul 1815.

The Oratory Dedicated to Saint Charalampus [Paraclisul Sfântului Haralambie]*. It was a book of piety that was dedicated to Saint Charalampus of the Oriental Church. He was a fighter against the plague. His veneration is officiated on February 10th. The book was printed at Brașov, Transylvania, in 1815. The explanation is also available for Type B (see infra).*

Format. In 8°; 46 p. + [2] p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentându-l pe *Sfântul Mucenic Haralambie* călcând în picioare moartea de ciumă, semnată „Ion Invoi"(p. 2, 26). Vinietă înfățișând un buchet stilizat (p. 24); altă vinietă înfățișând un îngeraș așezat pe nori (p. 25). Alte ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cinstitul Paraclis al Sfântului sfințitului Mucenic Haralambie* (p. 3–24); [Explicații în legătură cu tălmăcirea cărții din grecește] (p. 24); *Viiața Sântului sfințitului Mucenic Haralambie foarte frumoasă și minunată, carele să prăznuiaște la 10 zile ale lunii lui fevruarie* (p. 25–46), având la final specificarea: „S-au diorthosit acest cinstit paraclis prin smeritul Nicolae Grid, paroh în Bolgarseghi"; *Stihuri* închinate Sfântului Haralambie (p. [47–48]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS.

Tipul B.

Format. In 8°; 52 p. + [2] p. Tipar negru, cu maximum 20 de rânduri la pagină, în partea I, și cu 24 de rânduri, în partea a II-a.

Ornamentație. Gravuri: *Sfântul Haralambie*, semnată „Ion Invoi" (p. 2); *Sfântul Haralambie* (p. 34). Vinietă cu un cap de înger (p. 33). Alte ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cinstitul Paraclis al Sfântului sfințitului Mucenic Haralambie* (p. 3–32); *Viața Sfântului sfințitului Mucenic Haralambie foarte frumoasă și minunată, care să prăznuiaște la 10 zile ale lunii lui fevruarie* (p. 33–52); *Stihuri* închinate Sfântului Haralambie (p. [53–54]).

Depozit. BCUCJ.

Referințe (tipul A și B). BRV III, nr. 882, p. 123–124; BRV IV, p. 300; Teodorescu 1960, p. 345; Filip 1970, p. 81; Cartea B. 1972, p. 165; Bodinger 1976, p. 289; CRV 1985, p. 240; Mosora, Hanga 1991, p. 183; Tatai-Baltă 2011, p. 107; Urs 2011, p. 596–567; Mârza, Bogdan 2013, p. 163.

Observații. Exemplar de referință tipul A: BACJ, cota CRV 1200. Exemplar de referință tipul B: BCUCJ, cota BRV 882/2. Exemplarul nu are foaie de titlu.

1816. ***Bucoavnă***, Brașov, 1816.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea | slovelor, la slovenire, și la | cetanie, cât și la rânduiala | vecerniei, utreniei și | a sfintei liturghii. | Tipărită | cu toată chieltuiala dumnealui | chiriu Constandin Boghici, | în priveleghiiata tipografie din | Brașov, | prin tipograful Fridrihi Herfurt, | 1816.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. New Edition. New Edition. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1816.*

Format. In 8°; 81 p. + [3] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea *Sfintei Treimi*, semnată „M. A." (p. 12); vinietă cu case și turn (p. 11); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. § I. [Arătarea slovelor] (p. 2–4); § II. [Primele silabe și cuvinte] (p. 5–8); § III. [Despărțirea cuvintelor în silabe] (p. 8–11); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–26); *Rânduiala utreniei* (p. 26–39); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 39–66); *Acestea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 67); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 68–70); *Învățături bisericești* (p. 71–73); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele, ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 73–74); *Rugăciunile mesii* (p. 74–76); *Rugăciuni pentru școală* (p. 77–80); *În ce chip să cade creștinului pravoslavnic a-și face semnul sfintei cruci* (p. 81); *Arătarea numerilor slovenești, arapești, latinești* (p. [82–83]); *O dată unul* (p. [84]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 900, p. 139; Teodorescu 1960, p. 345; Florescu 2000, p. 439; Moașa Nazare 2007, p. 317; Moașa Nazare 2009, p. 140; Tatai-Baltă 2011, p. 107.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 900.

1816. ***Psaltire***, Brașov, 1816.

Psaltirea | fericitului proroc | și împărat | David, | cu molitvele la toate cathismele și cu cân|tările lui Moisi, cu psalmi aleși și cu | pripealele lor, cu Paraclisul Preacestii și | cu Pashaliia. | Acum întâiu tipărită, | în zilele prealuminatului și preaînălțatului | împărat al Austriii, | Franțiscus cel dintâiu, | cu toată chieltuiala dumnealui chiriu | Constantin Boghici, | în privileghiiata tipografie din Brașov, | prin tipograful Fridrih Herfurt, | 1816.

Psalter [Psaltire]. *Beside the text of the psalms, the book also includes some methodological clarifications which indicate the moments of those ecclesiastical services that involve sequences of the Biblical psalms. Moreover, it includes some texts of piety, for example* ***Oratory Dedicated to Virgin Mary****. Reproduction of the 1807 and 1810 Editions. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1816.*

Format. In 4°; [4] f. + 324 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, cu baza și coloanele înfășurate în ghirlande de flori. În spațiul de sub arhivoltă, o imagine înfățișând un îngeraș plutind pe nori; gravură reprezentând pe *Prorocul și împăratul David*, însoțită de două strofe cu valoare de *motto*: „Când am în tot locul / Pre David prorocul / Și mă învață / Să cânt cu dulceață. // Fericit bărbatul / Ce nu umblă în sfatul / Cu necredincioșii / Și cu păcătoșii".(f. [4v]); frontispiciu cu motivul rombului (f. [2r], p. 11, 21, 35, 48, 101, 128, 157, 181, 203, 230, 243, 324); frontispiciu îngust cu ghirlandă subțire de flori spiralată (f. [3v], p. 60, 75, 89, 113, 144, 179, 193, 219, 253, 274); frontispiciu lat cu ghirlandă de flori dispusă simetric (p. 1); frontispiciu cu motivul cercului (p. 254, 309); frontispiciu îngust cu ghirlandă groasă de flori spiralată (p. 275, 295); vinietă cu elemente vegetale prinse cu o panglică (f. [4r], p. 323); vinietă cu bust încadrat de două obeliscuri (p. 10);

vinietă cu doi iepuri (p. 20, 34, 242, 274); vinietă cu fântână arteziană (p. 74, 127); vinietă cu un copilaș având un coș cu flori (p. 88); vinietă cu caduceu și instrumente muzicale (p. 100, 156, 229, 294); vinietă cu cupă și elemente vegetale (p. 143); vinietă cu motive vegetale (p. 178, 218, 273); vinietă cu legume (p. 180, 253); alte ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [2r–3r]); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea preste tot anul* (f. [3r]); *Rânduiala cum să cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [3v–4r]); *Psaltirea proorocului și împăratului David*, cuprinzând 20 de cathisme (p. 1–253); *Cântarea lui Moisi* (p. 254–273); *După aceasta, Ceaea ce ești mai cinstită decât heruvimii* (p. 274); *Pentru polieleu* (275–294); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 295–308); *Pashaliia* (p. 309–323); *Aicea însemni psalmii cei ce să cetesc la vreame de primeajdie* (p. 324).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV IV, nr. 412, p. 147; Teodorescu 1960, p. 345; Cartea B. 1972, p. 169; Bodinger 1976, p. 301; CRV 1985, p. 251; Mosora, Hanga 1991, p. 188; Radosav 1995, p. 39; Florescu 2000, p. 440; Moașa Nazare 2007, p. 317; Moașa Nazare 2009, p. 140; Popa 2009, p. 215; Urs 2011, p. 609; Andriescu, Borș 2013, p. 152–154.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota BRV 929/A.

1817. ***Bucoavnă***, Brașov, 1817.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea | slovelor, la slovenire și la | cetanie, cât și la rânduiala | vecerniei, utreniei și | a sfintei liturghii. | S-au tipărit | în privileghiiata tipografiia | domnului Franțiscus de Șobeln | din Brașov, | prin tipograful Fridrihi Herfurt, | 1817.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. New Edition. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1817.*

Format. In 8°; 81 p. + [3] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea Sfintei Treimi, având în partea de jos a imaginii înscris un *motto* din Ioan, cap 1: „Trei sânt carii mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei Unul sânt.", semnată: „M. A.". Dedesubtul imaginii este încă un *motto*: „Pre Tatăl și pre Fiiul, și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o lăudăm." (p. 12). Vinietă cu turn și două case (p. 11). Alte ornamente tipografice simple despărțitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. § I. [Arătarea slovelor] (p. 2–4); § II. [Primele silabe și cuvinte] (p. 5–8); § III. [Despărțirea cuvintelor în silabe] (p. 8–11); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–26); *Rânduiala utreniei* (p. 26–39); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 39–66); *Acestea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 67); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 68–70); *Învățături bisericești* (p. 71–73); *Rugăciunea care să zice în toate zilele, ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 73–74); *Rugăciunile mesii* (p. 74–76); *Rugăciuni pentru școală* (p. 77–80); *În ce chip să cade creștinului pravoslavnic a-și face semnul sfintei cruci* (p. 81); *Arătarea numerilor* (p. [82–83]); *O dată unul* [tabla înmulțirii] (p. [84]).

Depozit. BAR; BCUIS; BVAUGL.

Referințe. BRV III, nr. 932, p. 182; Ghibu 1916, p. 89–93; Teodorescu 1960, p. 345; Hâncu 1965, p. 97; Bodinger 1976, p. 308.

Observații. Exemplar de referință: BVAUGL, cota I–68.

1820. *Psaltire*, Brașov, 1820.

Psaltirea | fericitului proroc | și împărat | David, | cu molit|vele la toate cathismele, | cu cântările lui Moisii, cu psal|mii cei aleși și cu pripealele | lor, cu Pashalia, Paraclisul | Preacistii și scara psalmilor. | Acum | într-acest chip tipărită, | în zilele prea|înălțatului împărat al Austriei, | Franțiscus cel dintâi, | Brașov. | S-au tipărit în tipografia domnului | Franțisc de Șobeln, prin | Friedrih August Herfurt, | 1820.

Psalter [Psaltire]. *It was an extended version of previous editions (1807, 1810, 1816). In addition to the psalms, the book also includes some methodological clarifyings that indicate the moments of those ecclesiastical services that involve sequences of the Biblical psalms. Moreover, it includes some texts of piety, for example The Oratory Dedicated to Virgin Mary. In relation to the previous editions, there is some information of a general interest inserted herein, such as: historical references to the book of Psalms, the calculation of the date of Paschal Holidays for 61 years (i.e. from 1820 up to 1880) and a table of contents indicating the place of each psalm within The Psalter. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1820.*

Format. In 8°; [7] f. + 470 p. + [10] p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu tablele legii (p. 1, 335, 395, 406, 451); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Prefață în versuri] semnată de „Ioan Barac, magistr. translator" (f. [2r–3v]); *Învățătură cum să cetească Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [4r–6r]); *Învățătură cum să cetească Psaltirea preste săptămână* (f. [6r–v]); *Rânduiala cum să cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [6v–7v]); *Psaltirea proorocului și împăratului David* (p. 1–334), cu seria celor 20 de cathisme; *Cântarea lui Moisi* (p. 335–363); *Pentru polieleu* (p. 364); *Pripealele la praznicele ceale Dumnezeești și la toți sfinții carii au polieleul, facerea lui Filothei monahul* (p. 365–394); *Istorie. Nume jidovești care le pomenește David la psalmii lui, tâlcuite cu istoriia lor* (p. 395–404); *Aici însemnăm psalmii ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. 405); *Pashaliia pe 61 de ani, începându-se de la anul Domnului 1820, iară de la Adam 7328, până la 1880, 7388* (p. 406–450); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 451–470); *Scară, acum întâiu izvodită, pentru a putea găsi mai degrab oricare psalm în Psaltire* (p. [471–480]).

Depozit. BAR; BCUCJ; ÖNb.

Referințe. BRV III, nr. 1082, p. 339–342; Iorga 1906, p. 33; Cartea B. 1972, p. 185–186; Bodinger 1976, p. 347; Mosora, Hanga 1991, p. 213; Chindriș 2003, p. 702; Popa 2009, p. 215–216.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1082.

1822. *Bucoavnă*, Brașov, 1822.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea | slovelor, la slovenire și la | cetanie, cât și la rânduiala | vecerniei, utreniei și | a sfintei liturghii. | Brașov, | s-au tipărit în tipografiia domnului | Franțisc de Șobeln, prin | Fridrih Avgust Herfurt, | 1822.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. New Edition. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1822.*

Format. In 8°; 81 p. + [3] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea Sfintei Treimi, având în partea de jos a imaginii înscris un *motto* din Ioan, cap. 1: „Trei sânt carii mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei Unul sânt.", semnată: „M. A.". Dedesubtul imaginii este încă un *motto*: „Pre Tatăl și pre Fiiul, și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o lăudăm." (p. 12). Vinietă cu turn și două case (p. 11). Alte ornamente tipografice simple despărțitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. § I. [Literele mari și literele mici de tipar. Alfabetul chirilic și numele literelor] (p. 2–4); § II. [Exemple de silabe și cuvinte] (p. 5–8); § III. [Despărțirea cuvintelor în silabe] (p. 8–11); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–26); *Rânduiala utreniei* (p. 26–39); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 39–66); *Acestea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 67); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 68–70); *Învățături bisericești* (p. 71–73); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele, ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 73–74); *Rugăciunile mesii* (p. 74–76); *Rugăciuni pentru școală* (p. 77–80); *În ce chip să cade creștinului pravoslavnic a-și face semnul sfintei cruci* (p. 81); *Arătarea numerilor*, într-un tabel cu rubricile: *Slovenești. Arapești. Latinești* (p. [82–83]); *O dată unul* (p. [84]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1151, p. 393; BRV IV, p. 310; Gross 1886, p. 102–103; Petrik I, p. 353; Ghibu 1916, p. 89–93.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1151.

1824. Petre Berovici, ***Bucoavnă bulgărească***, Brașov, 1824.

Bukvar | sъ različny | poučenija, | sobrani ot | Petra H. Beroviča | za bolgarski-tja oučilišča. | Napečata sja sasъ pomošč-ta | G. Antonova Ioannoviča | [vъ Brašov] vъ godja 1824.

Petre Berovici, ***Bulgarian Spelling Book [Bucoavnă bulgărească].*** *It is a textbook compiled for the Bulgarian pupils from Brașov, in their mother tongue and regarding the period when the Bulgarian community from the already mentioned town was still preserving its ethnic identity. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1824.*

Format. In 8°; 140 p. + 1 tabel + [2] f. + [3] planșe cu gravuri. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând un copil cu un coș de flori (f. tt.); vinietă reprezentând un copil (p. 11); vinietă reprezentând două case și un turn (p. 90); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor (*passim*); 1. Maimuța. 2. Elefantul. 3. Rinocerul. 4. Cerbul (planșa 1); 5. Castor. 6. Crocodilul. 7. Hipopotam. 8. Struțul (planșa 2); 9. Cocor. 10. Barza. 11. Balena. 12. Delfinul (planșa 3).

Cuprins. *Predislovie* (p. 2–11); I §, care conține 28 de puncte, exemplificând literele, cuvintele și propozițiile limbii bulgare (p. 12–27); II. [*Vsjako deate treba, koga šte si legni* ...]

(p. 27–36), cuprinzând și: *Molitvy utrenny* (p. 33–34), *Molitva predъ da seadnimъ da pladnuvamy* (p. 34–35), *Molitva predъ da seadnimъ da večerjamy* (p. 35), *Molitva predъ da načenatъ da četatъ deaca-ta (a)* (p. 36); III. *Dobri soveati* (p. 37–41); IV. *Umni otveati*, conținând 64 de alineate numerotate (p. 41–51); V. *Basny (temsili)*, conținând 18 alineate numerotate, având și titluri (p. 51–58); VI. *Različny istoriy*, conținând 50 de povești scurte, nenumerotate, dar cu titluri (p. 58–90); VII. *Fisičeski skazanija*, conținând 20 de texte, nenumerotate, dar cu titluri, în dreptul a 10 dintre ele figurând numărul care face trimitere la primele 10 animale reprezentate pe planșe (p. 91–132); *Arithmetika* (p. 133–140); *Priloženie / Otloženie / Umnoženie / Dealenie* (tabelul); *Ljubezny ednorodny!* (f. [1r–2v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1203, p. 433; BRV IV, p. 311–315; Bogdan 1895, p. 39; Teodorov Balan 1909, p. 68, 120–121; Iordan 1943, p. 17–28; Teodorescu 1960, p. 345.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1203 – copie fotografică după originalul din Biblioteca lui Gustav Finkelstein.

1824. *Paraclisul Sfântului Haralambie*, Brașov, 1824.

Această cărticică coprinde | în sine | Paraclisul Sf. sfințitu|lui Marelui Mucenic | Haralambie | și al Sf. Marelui Mucenic | Mina. | S-au dat în tipari prin oserdiia și toată | chieltuiala c<instit> părintelui Voina, parohu | sf<intei> b<iserici> cei noao a Brașovului, hramu | Presf. Troițe, spre folosul | evlavioșilor creștini. | Tipărit la anul 1824.

The Oratory Dedicated to Saint Charalampus [Paraclisul Sfântului Haralambie]. *Actually, this book of piety contains religious exercises dedicated to two Saints of the Eastern Church:Charalampus and Mina. Religious services, hymns and rituals were dedicated to them. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1824.*

Format. In 8°; 46 p. Tipar negru, cu maximum 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravuri cu *Sfântul Haralambie* (p. 2) și cu *Sfântul Mina* (p. 28); vinietă cu elemente vegetale (p. 24, 46); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cinstitul Paraclis al Sf. sfințitului M<are> Mucenic Haralambie, izbovitoriu de moarte nepraznică* (p. 3–24); *Stihuri* (p. 25–26); *Cinstitul Paraclis al Sf. Marelui Mucenic Mina, făcătoriului de minuni și grabnic ajutătoriu* (p. 27–46).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1213, p. 442; BRV IV, p. 316; Bratu 1957, p. 671; Teodorescu 1960, p. 345.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1213.

1826. *Bucoavnă*, Brașov, 1826.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea | slovelor, la slovenire și la | cetanie, cât și la rânduiala | vecerniei, utreniei și | a sfintei liturghii. | Brașov, | s-au tipărit în tipografiia domnului | Franțisc de Șobeln, | prin | Fridrih August Herfurt, | 1826.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. New Edition. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1826.*

Format. In 8°; 81 p. + [3] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea Sfintei Treimi, semnată „M. A." (p. 12); o vinietă cu un turn și două case (p. 11); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. § I. [Arătarea slovelor] (p. 2–4); § II. [Primele silabe și cuvinte] (p. 5–8); § III. [Despărțirea cuvintelor în silabe] (p. 8–11); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–26); *Rânduiala utreniei* (p. 26–39); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 39–66); *Aceastea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 67); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 68–70); *Învățături bisericești* (p. 71–73); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele, ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 73–74); *Rugăciunile mesii* (p. 74–76); *Rugăciuni pentru școală* (p. 77–80); *În ce chip se cade creștinului pravoslavnic a-și face semnul sfintei cruci* (p. 81); *Arătarea numerilor slovenești, arapești, latinești* (p. [82–83]); *O dată unul* (p. [84]).

Depozit. BAR; BCUIS; ÖNb.

Referințe. BRV III, nr. 1267, p. 484; Ghibu 1916, p. 89–93; Teodorescu 1960, p. 345; Cartea B. 1972, p. 202–203; Bodinger 1976, p. 373.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1267.

1826. *Ceasoslov*, Brașov, 1826.

Ceasoslov, | tipărit după rânduiala Bisea|ricii Răsăritului de legea | grecească, | cu slobozeniia celor mari. | Brașov. | S-au tipărit în tipografia domnului | Franțisc de Șobeln, | prin | Fridrih August Herfurt, | 1826.

Breviary [Ceasoslov]. *It is a religious book that includes prayers and hymns that are uttered by the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Brașov, Transylvania, in 1826.*

Format. In 8°; [2] f. + 414 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravuri: *Isus, mare arhiereu pe nori* (f. [1v], p. 250); *Izvorul cel de viață dătător* (p. 308); *Sfânta împărtășanie* (p. 332); *Sfânta Treime*, semnată „M. A." (p. 404); frontispicii, viniete, litere ornate, ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Însemnarea celor ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Rânduiala vecerniei* (p. 1–18); *Rânduiala utreniei* (19–47); *Pervii Ceas* (p. 47–58); *Tretii ceas* (p. 59–66); *Șestii ceas* (p. 67–76); *Devetii ceas* (p. 77–87); *Rânduiala obedniții* (p. 87–100); *Pavecernița cea mare* (p. 100–136); *Pavecernița cea mică* (p. 137–153); *Polunoștința de toate zilele* (p. 154–184); *Polunoștința sâmbetei* (p. 185–201); *Polunoștința duminecii* (p. 201–202); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 203–250); *Troparele Triodului* (p. 251–264); *Troparele Pentecostariului* (p. 265–274); *Troparele Învierii* (p. 274–285); *Troparele Învierii, ce să cântă după fericiți cei fără prihană* (p. 285–287); *Troparele zilelor* (p. 287–293); *Troparele sfinților de obște* (p. 293–308); *Cinstitul paraclis* (p. 309–328); *Rugăciunea cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 328–332); *Slujba sfintei cumineături* (p. 333–352); *Rugăciunile spre somn* (p. 352–367); *Rugăciunile dimineții* (p. 367–377); *Rugăciunea din toate duminecile* (p. 378–379); *Rugăciunea de dumineca* (p. 380–383); *Rugăciunea de luni* (p. 383–386); *Rugăciunea de marți* (p. 386–389); *Rugăciunea de miercuri* (p. 390–391); *Rugăciunea de joi* (p. 392–393); *Rugăciunea de vineri* (p. 393–397); *Rugăciunea de sâmbătă*

(p. 397–402); *Rânduiala mărturisirii* (p. 403–407); *Tâlcuirea rugăciunii Domnului* (p. 407–410); *Învățătura Pashaliei* (p. 411); *Pashalia* (p. 412–413); *Însemnare* (p. 414).

Depozit. BAR; BSSB.

Referințe. Bratu 1958, p. 564; Poenaru 1973, p. 140–141; Tatai-Baltă 2011, p. 107.

Observații. Exemplar de referință: BSSB, cota I 4261**.**

1827. Ioan Prale, ***Psaltirea în versuri***, Brașov, 1827.

Psaltirea | proroculuĭ și împărat | David, | în verșuri alcătuită | de | micul între musicoșii sistimii vechi, | Ioan Prale din Iașul Moldovii, | în zilile tristilor întâmplări ce s-au începuput | prin Țările Românești din anul 1821, | spre a să înnoi aducerea aminte de cele | ce strigă psalmii și spre folosul | celor de nației sa români și a iubi|torilor lor. Acum întâi, cu | cheltuiala sa, la | Brașov, | s-au tipărit, în tipografia d. Franțisc de | Șobeln, prin Fridrih Herfurt, | 1827.

Ioan Prale, ***The Psalter in Rhymes [Psaltirea în versuri].*** *The book is a rhymed translation of the Biblical psalms, accomplished by one of the minor poets of the Romanian Pre-Romanticism, Ioan Prale. It carries on a tradition – the poetic translation of The Psalter into Romanian. The precursors were the Moldavian Metropolitan Dosoftei (in the 17th century) and the writer and diplomat Teodor Corbea of Wallachia (in the 18th century). It was printed at Brașov, Transylvania, in 1827.*

Format. In 4°; 90 f. + [6] f. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-un chenar terminat cu o arhivoltă sprijinită pe două coloane decorate cu spirale de flori. Gravură cu *David*, însoțită de textul: „Înțeleageți, dar, cei ce ne înțeleageți între popoare, cei nebuni înțelepțiți-vă vreodată. Psalm 93" (f. 1v). Frontispiciu lat cu ghirlandă de flori dispusă simetric (f. 2r). Alte ornamente tipografice de rutină, care despart psalmii în mod inconsecvent.

Cuprins. *Psaltirea proroc-împăratului David* [cu cele 20 de cathisme] (f. 2r–80r); *Cântarea 1 a lui Moisi* (f. 80v–81r); *Cântarea 2* (f. 81r–82v); *Cântarea 3 a proorociței Anii* (f. 82v–83r); *Cântarea 4 a proorocului Avvacum* (f. 83v–84r); *Cântarea 5 a proorocului Isaiia* (f. 84r–v); *Cântarea 6 a proorocului Iona* (f. 84v–85r); *Cântarea 7 a sfinților coconi* (f. 85r–v); *Cântarea celor trei coconi* (f. 86r); *Cântarea 8 a sfinților trei coconi* (f. 86r–v); *Cântarea 9 a Născătoarii de Dumnezău* (f. 86v); *Cântarea proorocului Zaharie* (f. 86v–87r); *Șăsziliia (sau cele șase zile) verșuită* (f. 87r–88r); *Lexicon* (f. 88v–90v); *Cătră cinstit dumnealui Ioan Prale, autorul Psaltirii în versuri* (f. [1–6]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 1322, p. 546–552; CRV 1985, p. 312–313; Mosora, Hanga 1991, p. 240–241; Popa 2009, p. 216; Tatay 2010/A, p. 40; Urs 2011, p. 671–673; Urs 2012, p. 127.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 342.

6. TIPOGRAFIA DIN BRATISLAVA

1735. Nicolaus Olahus, 1. ***Hungaria sive de originibus gentis …*** 2. ***Compendiarum aetatis suae Chronicon***, Bratislava, 1735.

Nicolai Oláhi | archi-episcopi Strigoniensis | Hungaria | sive | De originibus gentis, regionis situ, | divisione, habitu, atque oppor|tunitatibus, | liber singularis, | nunc primum in lucem editus. | Decadis I. Monumentum I. | Accessit, | Eiusdem, Compendiarium aetatis suae | Chronicon.

Nicolaus Olahus, 1. ***Hungariasive de originibusgentis*** *… 2.* ***Compendiarum aetatis suae Chronicon.*** *The documents represent two historical works written by the Romanian-born humanist scholar Nicolaus Olahus, who held different positions in the Kingdom of Hungary, including the position of Archbishop of Esztergom (Strigonium). The two texts had been printed after the manuscripts by Matthias Bél in the work Adparatus ad Historiam Hungariae, sive Collectio Miscella, Monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientum. Printed in Bratislava (in Hungarian: Pozsony), present-day Slovakia, in 1735.*

Format. In folio; [2] f. + 42 p. (ultima nenumerotată). Tipar negru, cu 49 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Litere ornate: *N* (f. [1v]), *S* (f. [2v], p. 1) și *I* (p. 38); frontispiciu dreptunghiular cu doi îngeri care susțin un medalion cu stema Ungariei (p. 1).

Cuprins. *Ad lectorem Philohistora* (f. [1v–2r]); *Nicolaus Oláhus, Ad lectorem* (f. [2v]); *Nicolai Oláhi. Hungariae* (p. 1–38), cuprinzând 19 capitole: Caput primum. *De Scythia vetere & Originibus Scytharum* (p. 1–3); Caput secundum. *De Bellis & Propaginibus Scytharum* (p. 3–4); Caput tertium. *De Hunnis & horum Adventu in Europam* (p. 4–6); Caput quartum. *De Nomine, Situ & maioribus Hungariae Fluviis* (p. 6–8); Caput quintum. *De Hungaria Occidentali, Regia Buda & huius Bibliotheca* (p. 8–10); Caput sextum. *De Viribus, Castris & Oppidis in Budae vicinia* (p. 10–13); Caput septimum. *De reliquis Ulterioris Hungariae Urbibus & Opportunitatibus* (p. 13–15); Caput octavum. *Continuatio Descriptionis Hungariae Ulterioris* (p. 15–16); Caput nonum. *De Secunda Hungariae Parte, citra & ultra Savum sita* (p. 17–18); Caput decimum. *De Tertia Hungariae Parte, quae Danubium & Tibiscum interiacet* (p. 18–21); Caput undecimum. *De Residua, eiusdem Hungariae Parte* (p. 21–23); Caput duodecimum. *De Hungaria Trans-Tibiscana* (p. 23–25); Caput decimum tertium. *De Moldavia* (p. 25); Caput decimum quartum. *De Transylvania* (p. 25–27); Caput decimum quintum. *Continuatio Descriptionis Transylvaniae* (p. 27–29); Caput decimum sextum. *De Reliqua, ultra & infra Tibiscum, Hungariae* (p. 29–30); Caput decimum septimum. *De Provincia Themesiensi & huius vicinia* (p. 30–32); Caput decimum octavum. *De Hungariae Opportunitatibus variis* (p. 33–35); Caput decimum nonum. *De Residuis Hungariae Commoditatibus* (p. 35–38); *Nicolai Oláhi. Compendiarium suae Aetatis. Chronicon,*

ex manuscripto, nunc primum editum. Sorte noua redit Hunnorum clarissima quondam, Tempore quae fuit Atilae victoria Regis (p. 38–41); *Ad emtorem, Monitiuncula* (p. [42]).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK; ÖNb.

Referințe. Petrik I, p. 216; Szinnyei 1903, col. 1270; Veress 1931, I, p. 188–189; Crăciun 1958–1959, p. 127–129; Umanistul 1968, p. 74–75, 128–129, Hangiu 1978, p. 8; Râpă-Buicliu 2000, p. 78–79; Mârza 2009/A, p. 122; Cândea 2010, p. 77.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CV 107. Cele două scrieri ale lui Nicolaus Olahus au fost tipărite după manuscris de Matthias Bel, care a adunat mai multe texte inedite despre istoria Ungariei în lucrarea *Adparatus ad Historiam Hungariae, sive Collectio Miscella, Monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientum*, Posonii, Typis Joannis Pauli Royer, a MDCCXXXV.

7. TIPOGRAFIA DIN BUDA

1780. ***Catehismul cel mare***, Buda, 1780.

Katekizmul | csel mare | ku entraebaery | si | raeszpunszury tokmit | paentru aenvaecaetura toturora | krestino-katolicsilor | aen caerile | prea aennaelczatei, si prealumina|tei aempaeraeteaszei-kraeieaszi | aposztolicsesty. | Aen Buda, | ku szlovele Kraeaejeszkului Univerzsitas, | annul MDCCLXXX.

The Great Catechism [Catehismul cel mare]. *It is an untechnical writing that was composed catechetically (that is, a book based on dialogues). It refers to basic theological knowledge considering Catholicism. The book is also an attempt to introduce Latin letters and writing with Hungarian spelling in Romanians' church books, instead of writing with Cyrillic letters. It was printed at Buda, Hungary, in 1780.*

Format. In 8°; [3] f. + 120 p. Tipar negru, cu 40 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea ochiului lui Dumnezeu în triunghi (f. tt); vinietă reprezentând doi copii care se joacă cu un porumbel (f. [3r]); frontispiciu cu doi copii care se joacă într-o grădină (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Aretarea acselora kare aen Katekizmul acseszta szaent kuprinszae* (f. [2r–3v]); *Poveczuirea* (p. 1); Partea dintei. *De kredincae* (p. 2–27), cuprinzând următoarele diviziuni: Deszparcirea dintei. *Cse ieaszte kredincza krestineaszkae katolicsaszkae* (p. 2–5); A doao deszparcire. *De doaoszprezeacse artikusury a Kredeului* (p. 5–27), împărțită, la rândul său, astfel: *De artikusul dintei* (p. 5–6); § I. *De Dumnezaeu* (p. 6–9); § II. *De zidirea faepturilor* (p. 9–11); § III. *De a doilea artikus a Kredeului* (p. 11–13); § IV. *De a treilea artikus a Kredeului* (p. 13–15); § V. *De a patrelea artikus a Kredeului* (p. 15–17); § VI. *De a csincsealea artikus a Kredeului* (p. 17–18); § VII. *De a saszaelea artikus a Kredeului* (p. 18–19); § VIII. *De a seaptelea artikus a Kredeului* (p. 19); § IX. *De a optealea artikus a Kredeului* (p. 20); § X. *De a noaolea artikus a Kredeului* (p. 21–25); § XI. *De a zeacselea artikus a Kredeului* (p. 25–26); § XII. *De a unszprezeacselea artikus a Kredeului* (p. 26); § XIII. *De a doaoszprezeacselea artikus a Kredeului* (p. 27). A doao parte. *De naedeazsde* (p. 28–37), cuprinzând următoarele diviziuni: Deszparcirea dintei. *Cse ieaszte naedeazsdea krestineaszkae* (p. 28–29); A doao deszparcire. *De rugaecsunie* (p. 29–37), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De rugaecsunie aen obsthiae* (p. 29–30); § II. *De rugaecsunia Domnului aen oszobit* (p. 31); § III. *De maerturiszania noasztrae katrae Dumnezaeu* (p. 31–32); § IV. *De trei rugaecsuny dintei a rugaecsuni Domnului* (p. 32–33); § V. *De acseale patru rugaecsuny de pe urmae a rugaecsuni Domnului* (p. 34–35); § VI. *De vesztirea aembukuratae aengsereaszkae* (p. 35–37). A treia parte. *De iubire au dragoszte* (p. 38–62), cuprinzând următoarele diviziuni: Deszpaercirea dintei. *Cse ieaszte iubirea au dragosztea krestineaszkae* (p. 38–39); A doao deszpaercire. *De zeacse poruncsy a lui Dumnezaeu aen obsthiae* (p. 40–42); A treia deszpaercire. *De zeacse poruncsz a lui*

Dumnezaeu aen oszaebit (p. 43–50), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De zeacse poruncsy a lui Dumnezaeu kare kuprind datoriile noasztre kaetrae Dumnezaeu* (p. 43–46); § II. *De csealelalte seapte poruncsy kare kuprind datoriile noasztre kaetrae approapele* (p. 46–50); A patra deszpaercire. *De poruncsile beszearecsi aen obsthiae* (p. 50–51); A csincsea deszpaercire. *De poruncsile beszearecsi aen oszaebit* (p. 52–62), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De doao poruncsy dintei a beszearecsi* (p. 52–54); § II. *De szvaenta Missae au Lyturgie* (p. 54–58); § III. *De aszkultarea kuvaentului lui Dumnezaeu aen praedikaecii* (p. 58–59); § IV. *De szluzsba dumnezeiaszkae dupae amniaz* (p. 59–60); § V. *De trei poruncsy de pe urmae a szvintei beszearecsi* (p. 60–62). A patra parte. *De szvintele taine au sacramente* (p. 63–99), cuprinzând următoarele diviziuni: Deszpaercirea dintei. *De szvintele taine au sacramente aen obsthiae* (p. 63–64); A doao deszpaercire. *De szvintele taine au sacramente aen oszaebire* (p. 65–99), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De szvaenta taina Botezului* (p. 65–68); § II. *De szvaenta taina Mirului au Krizmi* (p. 68–69); § III. *De prea szvaenta taina Altarului* (p. 69–72); § IV. *De gaetirea la primirea a szvintei taini Altarului au Kuminekaeturi* (p. 73–74); § V. *Cse are de a facse krestinul aen primirea szvintei Kuminekaeturi* (p. 74–75); § VI. *Cse are krestinul de a facse dupe szvaenta Kuminekaeturae* (p. 75–76); § VII. *De szvaenta taina Pokaeinci, si de acseale kare de szvaenta taina Pokaeinci trebuie szae stim* (p. 76–77); § VIII. *De aencserkarea au kautarea stiincii szufletului* (p. 78–79); § IX. *De durerea paentru paekate la taina Pokaeinci traebuincsoaszae* (p. 79–83); § X. *De faegaeduincae vaertoaszae de a aembuna viacza* (p. 84–85); § XI. *De iszpovadae* (p. 85–90); § XII. *De kanonu au facserea aendesztul paentru paekate* (p. 90–92); § XIII. *De jertaecsunie* (p. 93–94); § XIV. *De szvaenta taina Unszoarei de pe urmae* (p. 95–96); § XV. *De szvaenta taina Raendulu Preocii* (p. 96–97); § XVI. *De szvaenta taina Kununii* (p. 97–99). A csincsea parte. *De dreptatea krestineaszkae* (p. 99–116), cuprinzând următoarele diviziuni: Partea dintei a dreptaeci krestinesty. *De a ne depaerta de raeu* (p. 100–106), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De paecatul sztraemoseszk* (p. 100–101); § II. *De paekatul de aku au a perszoni* (p. 101–102); § III. *De seapte paekate kaepetenii* (p. 103–104); § IV. *De saszae paekate aen Duhul Szvaent* (p. 104–105); § V. *De patru paekate kare sztrigae aen csery* (p. 105); § VI. *De noao paekate sztreine* (p. 106); A doao parte a dreptaeci krestinesty. *De a facse bun si bine* (p. 106–116), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De vaertute dumnezaeiesty au bogoszlovnicse* (p. 107–110); § II. *De vaerture firese* (p. 110–112); § III. *De acseale kare aenkae szae kuvin dreptaeci krestinesty* (p. 112–113); § IV. *De opt fericsiry* (p. 113); § V. *De fapte bune si de vrednicsia lor aen obsthiae* (p. 113–114); § VI. *De fapte bune aen oszaebit* (p. 114–116). *Adaozu de acseale patru de pe urmae* (p. 116–120), cu următoarele diviziuni: § I. *De moarte* (p. 116–117); *§ II. De zsudekatae* (p. 117–118); § III. *De iad* (p. 119); § IV. *De aempaeraecia cserului* (p. 119–120).

Depozit. BAR; BNR; BILSP; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 428, p. 250; BRV IV, p. 259; CAL 1807, f. 23r; CAL 1817, f. 47v; CAL 1825; Catalogus 1830, f. 111r; CAL 1832, p. 31; Catalogus 1832, p. 32; Veress 1910, p. 53; Petrik I, p. 402; Petrik II, p. 342; Akantisz 1922, p. 80; Radu 1924, p. 10–12; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 19, 30; Veress 1932, p. 594; Albu 1944, p. 319; IBR 1958, p. 364; Teodorescu 1960, p. 348; Anghelescu 1983, p. 287; Király 1983, p. 42; Mosora, Hanga 1991, p. 97; Chindriș 2003, p. 718; Tatay 2010, p. 158; Tatay 2010/A, p. 35; Tatay 2011/C, p. 35; Tatay 2012, p. 95.

Observații. Exemplar de referință: BILSP, cota V 250.

1780. ***Catehismul cel mic***, Buda, 1780.

Katekizmul | csel mik | ku entraebaery | si | raeszpunszury, tokmit | paentru aenvaecaetura pruncsilor | a krestino-katolicsilor | aen caerile | prea aennaelczatei si prealumina|tei

aempaeraeteaszej-kraejeaszi | aposztolicsesty. | Aen Buda, | ku szlovele Kraejeszkuluj Univerzsitas, | annul MDCCLXXX.

The Small Catechism [Catehismul cel mic]. *It is an untechnical writing that was composed catechetically (that is, a book based on dialogues). It refers to basic theological knowledge considering Catholicism. Children's Edition. The book is also an attempt to introduce Latin letters and writing with Hungarian spelling in Romanians' church books, instead of writing with Cyrillic letters. It was printed at Buda, Hungary, in 1780.*

Format. In 8°; 20 p. Tipar negru, cu maximum 40 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Un frontispciu reprezentând doi copii care se joacă (f. tt.) și o vinietă înfățișând un coș cu flori pe un stativ elegant (p. 20). Ornamente tipografice modeste în partea de sus a paginii sau la început de capitol (*passim*).
Cuprins. *Povaeczuirea* (p. 3); Partea dintei. *De kredincae* (p. 3–6); A doao parte. *De naedeazsde* (p. 6–7); A treia parte. *De iubire au dragoszte* (p. 7–9); A patra parte. *De szvintele taine au szacramente* (p. 10); A cincsea parte. *De dreptatea krestineaszkae* (p. 10); § I. Partea dintei. *De a ne depaerta de raeu* (p. 11–13); § II. A doao parte. *De a facse bun au bine* (p. 13–18); *Adaozu de acseale patru de pe urmae* (p. 18–20).
Depozit. BAR; OSzK.
Referințe. BRV IV, p. 259; Catalogus 1830, f. 111r; Radu 1924, p. 10–12; Chindriș 2003, p. 718.
Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 428A.

1780. ***Catehismul pentru învățătura tinerilor***, Buda, 1780.

Katekizmul | ku aentraebaery | si | raeszpunszury, tokmit | paentru aenvaecaetura tinerilor | a krestino-katolicsilor | aen caerile | prea aennaelczatei si prealumina|tei aempaeraeteaszei-kraeieaszi | aposztolicsesty. | Aen Buda, | ku szlovele Kraejeszkului Univerzsitas, | annul MDCCLXXX.

Catechism for Teaching Young People [Catehismul pentru învățătura tinerilor]. *It is an untechnical writing that was composed catechetically (that is, a book based on dialogues). It refers to basic theological knowledge considering Catholicism. Youth Edition. The book is also an attempt to introduce Latin letters and writing with Hungarian spelling in Romanians' church books, instead of writing with Cyrillic letters. It was printed at Buda, Hungary, in 1780.*

Format. In 8°; 76 p. Tipar negru, cu 41 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Gravură reprezentând doi copii jucându-se cu un porumbel (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Povaeczuirea* (p. 3); Partea dintei. *De kredincae* (p. 3–18), cuprinzând următoarele diviziuni: Deszpaercirea dintei. *Cse ieaszte kredincza krestineaszkae katolicsaszkae* (p. 3–6); A doao deszpaercire. *De doaoszprezeacse artikusuri a Kredeului* (p. 6–18), împărțită, la rândul său, astfel: [§ I.] *De artikusul dintei a Kredeului* (p. 6–7); § II. *De zidire faepturilor* (p. 7–9); § III. *De a doilea artikus a Kredeului* (p. 9–10); § IV. *De a treilea artikus a Kredeului* (p. 10); § V. *De a patrelea artikus a Kredeului* (p. 11); § VI. *De a csincselea artikus a Kredeului* (p. 11–12); § VII. *De a saszaelea artikus a Kredeului* (p. 13); § VIII. *De a seaptelea artikus a Kredeului* (p. 13–14); § IX. *De a optelea artikus a Kredeului* (p. 14–15); § X. *De a noaolea artikus a Kredeului* (p. 15–16);

§ XI. *De a zeacselea artikus a Kredeului* (p. 17); § XII. *De a unszprezeacselea artikus a Kredeului* (p. 17); § XIII. *De a doaoszprezeacselea artikus a Kredeului* (p. 18); A doao parte. *De naedeazsde* (p. 18–25), cuprinzând următoarele diviziuni: *Deszpaercirea dintei*. *Cse ieaszte naedeazsdea krestineaszkae* (p. 18–19); A doao deszparcire. *De rugaecsunie* (p. 19–25), împărțită, la rândul său, astfel: §1. *De rugaecsunie aen obsthiae* (p. 19–20); § II. *De rugaecsunia Domnului aen oszaebit* (p. 20); § III. *De maeturiszania noasztrae kaetrae Dumnezaeu* (p. 20–21); § IV. *De trei rugaecsuny dintei a rugaecsuni Domnului* (p. 21–22); § V. *De acseale patru rugaecsuny de pe urmae a rugaecsuni Domnului* (p. 23–24); § VI. *De vesztirea aembukuratae aengsaereaszkae* (p. 24–25); A treia parte. *De iubire au dragoszte* (p. 25–42), cuprinzând următoarele diviziuni: Deszpaercirea dintei. *Cse ieaszte iubirea au dragosztea krestineaszkae* (p. 25–26); A doao deszpaercire. *De zeacse poruncsy a lui Dumnezaeu aen obsthiae* (p. 27–28); A treia deszpaercire. *De zeacse poruncsy a lui Dumnezaeu aen oszaebit* (p. 28–35), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De zeacse poruncsy a lui Dumnezaeu kare kuprind datoriile noasztre kaetrae Dumnezaeu* (p. 28–31); § II. *De csealelalte seapte poruncsy kare kuprind datoriile noasztre kaetrae approapele* (p. 31–35); A patra deszpaercire. *De poruncsile beszearecsi aen obsthiae* (p. 35–36); A csincsea deszpaercire. *De poruncsile beszearecsi aen oszaebit* (p. 36–42), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De doao poruncsy dintei a beszearecsi* (p. 36–37); § II. *De szvaenta miszae au lyturgie* (p. 37–39); § III. *De aszkultarea kuvaentului lui Dumnezaeu aen praedikacie* (p. 40); §IV. *De trei poruncsy de pe urmae a szvintei beszearecsi* (p. 40–42); A patra parte. *De szvintele taine au szakramente* (p. 42–67), cuprinzând următoarele diviziuni: Deszpaercirea dintei. *De szvintele taine au szakramente aen obsthiae* (p. 42–43); A doao deszpaercire. *De szvintele taine au szakramente aen oszaebire* (p. 43–67), împărțită, la rândul său, astfel: § I. *De szvaenta taina botezului* (p. 43–45); § II. *De szvaenta tainae mirului au krizmi* (p. 45); § III. *De prea szvaenta taina altarului* (p. 46–47); § IV. *De gaetire la primirea a szvintei taini altarului au kuminekaeturi* (p. 47–48); § V. *Cse are de a facse krestinul aen primirea szvintei kuminekaeturi* (p. 48–49); § VI. *Cse are krestinul de a facse dupae szvaenta kuminekaeturae* (p. 49); § VII. *De szvaenta taina pokaeinci. De acseale kare de szvaenta taina pokaeinci trebuie szae stim* (p. 50–51); § VIII. *De aencserkarea stiingii szufletului* (p. 51–52); § IX. *De durerea paentru paekate la taina pokaeinci traebuincsoaszae* (p. 52–56); § X. *De faegaeduinca de a aembuna viacza* (p. 56–57); § XI. *De iszpovadae* (p. 57–60); § XII. *De kanonu au facserea aendesztul paentru paekate* (p. 60–61); § XIII. *De jertaecsunie* (p. 62–63); § XIV. *De szvaenta taina unszoarei de pe urmae* (p. 63–64); § XV. *De szvaenta taina raendulu preocii* (p. 64–65); § XVI. *De szvaenta taina kununii* (p. 65–67); A csincsea parte. *De dreptatea krestineaszkae* (p. 67–75), cuprinzând următoarele diviziuni: § I. Partea dintei. *De a ne depaerta de raeu* (p. 67–70); § II. A doao parte. *De a facse bun au bine* (p. 70–75); *Adaozu de acseale patru de pe urmae* (p. 75–76).

Depozit. BAR; BNR; BVAUGL; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 429, p. 250; BRV IV, p. 260–261; Boroș 1894, p. 239–241; Micu 1894/A, 168–173; Vuia 1896, p. 102; Petrik II, p. 341; Radu 1924, p. 10–12; Bianu 1926, p. 17; Albu 1944, p. 319; Iosipescu 1957, p. 136; Teodorescu 1960, p. 348; Hâncu 1965, p. 44; Cartea B. 1972, p. 84; Bodinger 1976, p. 146–147; Chindriș 2003, p. 718.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 429.

1796–1797. Polizois Kontos, ***Comoara gramaticii*** (vol. I-II), Buda, 1796–1797.

Vol. I

Thesavros | Grammatiche | Sintethis men hos hoion te evmetho|dos para tu epistemonicotatu | iatrofilosofu Constanti|nu Careoannu | perihon anellipos ec panton ton |

grammaticon to calliston | afirothez de | Tis Eclabrotatis che | ellogimis his tu hipselato tu | Evsevestatu che sofotatu | Hegemonos | pases Uncrovlahias chiriu Ioanu | Alexandru Constantinu | Muruze | Constantino, Georgio, Demetrio, | Nicolae, che to Eclabrotato | Avtadelfo avtu Chirio | Panagiote. | Nin proton tipis ecdidote | meta prostheche pollon Canonon anecdaton, che | anancheon paradigmaton filopono spude, | che acrive diofthosi tu en Hirevsin elahize Polizoe Contu | Didascalu tu ex Ioanninon. | Tomos 1 | En Buda | En tu Vasilike Tipografia tes cat'Uncarian | Academias. 1796.

Vol. al II-lea
Thesavros | Grammatiche | Sintethis men hos hoion te evmetho|dos para tu epistemonicotatu | iatrofilosofu Constanti|nu Careoannu | perihon anellipos ec panton ton | grammaticon to calliston | afirothez de | Tis Eclabrotatis che | ellogimis his tu hipselato tu | Evsevestatu che sofotatu | Hegemonos | pases Uncrovlahias chiriu Ioanu | Alexandru Constantinu | Muruze | Constantino, Georgio, Demetrio, | Nicolae, che to Eclabrotato | Avtadelfo avtu Chirio | Panagiote. | Nin proton tipis ecdidote | meta prostheche pollon Canonon anecdaton, che | anancheon paradigmaton filopono spude, | che acrive diofthosi tu en Hirevsin elahize Polizoe Contu | Didascalu tu ex Ioanninon. | Tomos 2 | En Buda | En tu Vasilike Tipografia tes cat'Uncarian | Academias. 1797.

Polizois Contos, ***The Treasure of Grammar [Comoara gramaticii]****. The work is a synthesis of Greek grammar, in the first volume analysing elements of morphology and, in the second volume, issues regarding language syntax. Printed in Buda, in Hungary, in 1796–1797.*

Format. In 8°; [9] f. + 371 p. + [3] f. (vol I); [4] f. + 536 p. (numerotate doar până la p. 441). Tipar negru, cu 38 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Vol I. Gravură în metal ce o reprezintă pe *Venerabila Ellas admirând statuia lui Praxiteles*, semnată în partea stângă „Inven. s. Polizoi Codus" (f. [1v]); frontispiciu cu imaginea unui copil care se joacă cu o mască, împresurat fiind de alte obiecte: cărți, tobă etc. (f. [3r]); vinietă compusă dintr-o liră și două trompete așezate pe o consolă (f. [3r]); frontispiciu cu imaginea unui înger care trâmbițează (f. [4r]); frontispiciun compus din flori și din ghirlande de flori (f. [7r]); frontispiciu compus din trandafiri (f.[9v]); frontispiciu compus dintr-o carte deschisă pe care se află o cunună de lauri, semnat „Gr<itner>" (p. 1); vinietă compusă dintr-un stup de albine (p. 106); frontispicii compuse din ornamente tipografice (p. 107, 213); vinietă compusă dintr-un templu rotund cu coloane, așezat pe nor, semnat „Gritner" (p. 371); frontispiciu compus din flori și panglică spiralată (f. [1r]); alte câteva ornamente decorative simple. Vol. 2. Frontispiciu cu trandafiri (f. [2r]); frontispiciu cu decor vegetal flancat de 2 îngeri (p. 1); vinietă alcătuită din liră, caduceu și alte elemente (p. 192); frontispiciu compus din ornamente tipografice (p. 193, 313, 430, [442]); frontispiciu compus din flori și panglică spiralată (p. [530]); alte câteva ornamente decorative simple.

Cuprins. Vol. 1. *Epigramma heroelegeion* (f. [2r]); *Heroikon, ho ecdotes, pros tus pedas* (f. [2r]); *Eclabrotate* (f. 3r); *Eclabrotati* (f. 4r–6v), semnată „Ho en Hierevsin elahizos Polizoes Contu, ho ex Ioanninon"; *Tis Entevxomenis herin* (f. 7r–9r), semnată „Constantinos Careoannes ho Iatros"; *Ho ecdotes hellenon pesi herin* (f. 9v); *Grammatices. Vivlion 1. Peri grammaton*, cuprinzând 304 paragrafe (p. 1–106); *Vivlion 2*, cuprinzând 387 paragrafe (p. 107–212); *Vivlion 3*, cuprinzând 922 paragrafe (p. 213–371); *Pinax ton eberihomenon to 1 Tomo* (f. [1r–3v] de la sfârșit). Vol. 2. *Catalogos ton filagathon che filellenon Sindrometon, hus ho ton holon theos antamipsi ec ton plusion avtu doreon hicanen etian to ecdote tes tu tiutu singrammatos ecdoseos parashontas* (f

[2r–4v]); *Vivlion 4. Peri sintaxeos ton octo meron tu logu*, cuprinzând 630 de paragrafe (p. 1–192); *Vivlion 5*, cuprinzând 532 de paragrafe (p. 193–312); *Vivlion 6. Peri doalecton, itun grammatike ton dialecton*, cuprinzând 648 de paragrafe (p. 313–429); *Vivlion 7. Peri pietiches,* cuprinzând 37 de paragrafe (p. 430–441); *Elenhos ton en tis edafiis eberiehomenon che maliza ton rematicon hronon che prosopon* (p. [442–529]); *Pinax ton eberiehomenon to 2 Tomo* (p. [530–536]).

Referințe. Serafinceanu 1960, p. 1128–1134; Poenaru 1973, p. 94–96; Tatay 2011, p. 65.

Depozit. BAR; BCUIS.

Observație. Exemplar de referință: BAR, cota 598 A. Gravura în metal de la început lipsește de pe exemplarul unicat, dar se află în dubletul 1.

1797. *ABC sau Bucoavnă*, Buda, 1797.

ABC | sau | Bucavna | spe folosul | scolelor niamului romanesc. | ABC | oder | Namenbüchlein, | zum Gebrauche | der | Nazional-Schulen | in dem | Königreiche Ungarn | und den | damit verbundenen Staaten. | Kostet ungebunden 6 kr. | Ofen, | gedruckt mit königl. hung. Universitätsschriften. | 1797.

ABC or Spelling Book [ABC sau Bucoavnă]. *It was an official textbook. The Romanian-German bilingual spelling book was ordered by the imperial authority from Vienna and it was meant for Romanian schools of all denominations in the Habsburg Empire. The illustrative texts in this textbook were published in both Romanian and German, on two mirrored pages. It was printed at Pesta, Hungary, in 1797.*

Format. In 8°; 103 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu compus din ornamente tipografice (p. 2); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Privilegium,* acordat de „Maria Theresia", contrasemnat de „Franciscus Esterházy" și „Adamus Csatkó" (p. 2–3); I §. [Literele alfabetului românesc și german] (p. 4–5); II §. [Silabe și cuvinte românești] (p. 6–8); § III. [Despărțirea în silabe a cuvintelor simple] (p. 8); § IV. [Alte despărțiri în silabe] (p. 9); [II §. Deutsche Silben und Woerter] (p. 10–13); § III. [Silbentrennung der einfachen Woerter] (p. 13–14); § IV. [Alte despărțiri în silabe] (p. 14–17); § V. [Propoziții în română] (p. 18–20) / § V. [Saetze auf Deutsch] (p. 19–21); § VI. [Poveste în română] (p. 20–22) / § VI. [Geschichte auf Deutsch] (p. 21–23); § VII. *Cuventari scurte* (p. 22–74) / § VII. *Kleine Erzählungen* (p. 23–75), cuprinzând: *Pruncul de lucruri cercatoriu* (p. 22–24) / *Das neugierige Kind* (p. 23–25); *Pruncul cu evlavie* (p. 26–28) / *Das fromme Kind* (p. 27–29); *Pruncul strengatoriu* (p. 28–30) / *Das haushälterische Kind* (p. 29–31); *Muma si pruncul* (p. 30–34) / *Die Mutter und das Kind* (p. 31–35); *Prunca zaluda* (p. 34–36) / *Das aufrichtige Kind* (p. 35–37); *Paul si fratila* (p. 36) / *Paul und Franz* (p. 37); *Fratii quarii nu se intielleg laolalta* (p. 36–38) / *Die ungleichen Brüder* (p. 37–39); *Typul sau fatia insala* (p. 38–40) / *Das Bild oder der Schein betrügt* (p. 39–41); *Fata buna* (p. 40) / *Die gute Magd!* (p. 41); *Sluga buna* (p. 42) / *Der gute Knech* (p. 43); *Pruncul facatoriu de bine* (p. 44) / *Das wohlthätige Kind* (p. 45); *Fiul multiamitoriu* (p. 44) / *Der dankbare Sohn* (p. 45–47); *Vecina pizmosa* (p. 46) / *Die neidische Nachbarin* (p. 47); *Pretenul la lipsa* (p. 46–48) / *Der Freund in der Noth* (p. 47–49); *Tatul si fiul* (p. 48–50) / *Der Vater und der Sohn* (p. 49–51); *Seracul datatoriu* (p. 50–52) / *Der wohlthätige Arme* (p. 51–53); *Hotiul mithitel* (p. 52) / *Der kleine Dieb* (p. 53); *Diacul lenes si reu* (p. 52–56) / *Der nachläßige und boshafte Schulknab* (p. 53–57); *Diacul bun* (p. 56–58) / *Der gute Schulkind* (p. 57–59); *Daicutia seraca* (p. 58–60) /

Das arme Kindermägdchen (p. 59–61); *Sluga rea* (p. 60–62) / *Der böse Knecht* (p. 61–63); *Streini* (p. 62) / *Die Fremden* (p. 63); *Lucratorii* (p. 62–64) / *Die Taglöhner* (p. 63–65); *Plugariul bun* (p. 64–66) / [Der gute Bauer] (p. 65–67); *Homul bland* (p. 68) / *Der Samftmüthige*(p. 69); *Prosthi rei* (p. 68–70) / *Die bösen Bauern* (p. 69–71); *Primitoriul de furi* (p. 70) / *Der Hehler* (p. 71); *Homul fatiarnic* (p. 72) / *Der Heuchler* (p. 73); *Pastoriul* (p. 72–74) / *Der Hirt* (p. 73–75); *Ce e prea mult nu e sanatos* (p. 74–76) / *All zu viel ist ungesund* (p. 75–77); *Despre folosul celor mai mari* (p. 78–82) / *Vom Nutzen der Obrigkeit* (p. 79–83); *Despre insotire, stepanire, legi si catane* (p. 82–94) / *Von der Gesellschaft, der Obrigkeit, von Gesetzen und Soldaten* (p. 83–95); *Cuvinte romanesthi ungurestht si nemtiesthi* (p. 94–99) / *Wallachisch, Ungarisch und deutsche Wörter* (p. 94–99); [Cele 3 rugăciuni fundamentale: Tatăl nostru, Născătoare de Dumnezeu, Crezul] (p. 100–101); [Das Gebet des Herrn, Der Englische Gruss, Die zwölf Artikeln des christlichen Glaubens] (p. 102–103);

Depozit. BCUCJ; BCUIS; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 606, p. 390–392; BRV IV, p. 272; Petrik I, p. 4; Veress 1910, p. 78; Ghibu 1916, p. 79, 97, 114; Pascu 1927, p. 19, 26; Veress 1931, I, p. 103–104; Veress 1932, p. 594–595; Gáldi 1941, p. 12; Teodorescu 1960, p. 348; Protopopescu 1966, p. 117–118; Tomescu 1968, p. 124; Bodinger 1976, p. 203; Mosora, Hanga 1991, p. 131; Chindriș 2003, p. 714; Roman-Negoi 2009, p. 322.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 606. De la paginile 18–19 până la 94–95, textul merge în paralel: pe pagina din stânga în română, pe cea din dreapta în germană.

1798. *Ducere de mână către cinste și dreptate*, Buda, 1798.

Ducerea de mână | către cinsta și direptatea, | adeacă | la copiii rumânești cei ce în școlele cea|le mici să învață spre cetanie rânduită | cartea. | Nelegată, cu 18 cr<eițari>. | Cu dovoirea stăpânitorilor, | în Buda, | tipărită la Creiasca Universiteții | Tipografie. | 1798.

Anleitung | zur | Rechtschaffenheit, | oder | das für die in den Trivialschulen ler|nende wallachische Jugend bestimmte | Lesebuch. | Kostet ungebunden 18 kr. | Mit Erlaubniss der Obern. | Ofen, | gedruckt mit Königl. Universitätsschriften, | 1798.

Handbook of Honor and Justice [Ducere de mână către cinste și dreptate]. *It is a bilingual official textbook of civic education, written in both Romanian and German. It was commissioned by the Vienna imperial authority and it was meant for Romanian schools of all denominations in the Habsburg Empire. The illustrative texts in this textbook were published in both Romanian and German, on two mirrored pages. It was printed at Buda, Hungary, in 1798.*

Format. In 8°; 261 p. Tipar negru, cu 33 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema Imperiului (pe fiecare dintre cele două f. tt.). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Cuprins] (p. 4) / [Inhalt] (p. 5); *Tabla despre partea întâia* (p. 6–10) / *Tabelle über das erste Stück* (p. 7–11); Întăia partea. *Pentru ceale ce sânt datori ucinicii să înveațe în școlă și cum să să țină ei cu omenie formos în școlă* (p. 12–32*)* / Erstes Stück. *Von dem, was die Schüler in den Schulen lernen, und wie sie sich in der Schule rechtschaffen bezeigen sollen* (p. 13–33), cu următoarele diviziuni: *Întrarea pentru școlă* (p. 12) / *Einleitung von der Schule* (p. 13); Cap întăiu. *Pentru norocosă fericirea* (p. 12–18) / Erstes Hauptstück. *Von der Glückseligkeit* (p. 13–19); Al

doilea cap. *Pentru sufletul omului* (p. 18–22) / Zweytes Hauptstück. *Von der Seele des Menschen* (p. 19–23); *Cuvăntarea.* Cap întăiu. *Pentru ceale ce să înveațe ucenicul în școlă* (p. 24–28) / *Abhandlung.* Erstes Hauptstück. *Von dem, was die Schüler in den Schulen lernen* (p. 25–29); Al doile cap. *Pentru ceale ce ucenicul în școlă să înveațe* (p. 30–32) / Zweytes Hauptstück. *Von dem, was die Schüler in der Schule lernen sollen* (p. 31–33); *Tabla despre a doao partea pentru bun năravu* (p. 32–38) / *Tabelle über das zweyte Stück, von der Sittsamkeit.* (p. 33–39); Partea a doa. *Pentru bun năravu sau cinsta și direptatea omului în rânduri, fapte și întru portarea sa* (p. 38–100) / Zweytes Stück. *Von der Sittsamkeit oder Rechtschaffenheit eines Menschen in seinen Gesinnungen, Handlungen und in seiner Aufführung.* (p. 39–101), cu următoarele diviziuni: *Întrare* (p. 38–42) / *Einleitung* (p. 39–43); *Cuvăntarea.* Cap întăiu. *Pentru gândurile de cinste care să aibă tot omul* (p. 42–50) / *Abhandlung.* Erstes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Gesinnungen, die man haben soll* (p. 43–51); Al doile cap. *Pentru fapteale de cinste cătră Domneazeu* (p. 52) / Zweytes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen in Absicht auf Gott* (p. 53); Al treile cap. *Pentru faptele de cinste cătră alții* (p. 52–60) / Drittes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen andere* (p. 53–61); Al patrele cap. *Pentru fapteale de cinste cătră sine însuș* (p. 62–68) / Viertes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen sich selbst* (p. 63–71); Al cincele cap. *De ce să să păzască omu de cinste* (p. 70–88) / Fünftes Hauptstück. *Von dem, was ein Rechtschaffener meiden muß* (p. 71–89); Al șasele cap. *De ceale ce sânt ale țineariĭ formoasă* (p. 88–96) / Sechstes Hauptstück. *Von dem, was zur Artigkeit gehöret* (p. 89–97); Al șaptele cap. *Pentru ceale ce sânt încă ale țineariĭ bune* (p. 96–100) / Siebentes Hauptstück. *Von dem, was noch sonst zur Artigkeit gehöret* (p. 97–101); *Tabla deasupra a treia parte a cărții spre cetanie rânduită* (p. 102–112) / *Tabelle über das dritte Stück des Lesebuches* (p. 103–113); A treia parte a cărții pentru cetanie rânduite. *Pentru soție întru care oamenii să treiască, de la Domneazeu, sânt rânduiț și pentru datoriile a soției* (p. 114–196) / Drittes Stück des Lesebuches. *Von der Gesellschaft, darinn die Menschen zu leben von Gott bestimmet sind, und von den gesellschaftlichen Pflichten* (p. 115–197), cu următoarele diviziuni: *Povețuire. Pentru soție de obște* (p. 114–116) / *Einleitung. Von der Gesellschaft überhapt* (p. 115–117); Cap întăiu. *Pentru chiline feliuri de soție* (p. 116–156) / Erstes Hauptstück. *Von den verschiedenen Arten der Gesellschaften* (p. 117–157); Al doile capu. *Mijlocire prin care împărații procopsesc buna norocire a soției oreșenilor* (p. 156–172) / Zweytes Hauptstück. *Mittel, dadurch Regenten die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördern* (p. 157–173); Al treile cap. *Încheieturile a soției oreșenilor, cum procopsesc împromut buna norocire lor cu dechiline învățăturile, vreadniciile și cu îndeletniciile lor* (p. 172–186) / Drittes Hauptstück. *Wie die Mitglieder der bürgerlichen Gesellschaft durch verschiedene Wissenschaften, Geschicklichkeit und Gewerbe ihre wechselweise Glückseligkeit befördern* (p. 173–187); Al patrele cap. *Cugetare despre chiline fepturile, despre plecăciunile și lucrurile oamenilor, prin care procopsesc buna norocire a soției oreșenilor* (p. 186–196) / Viertes Hauptstück. *Betrachtungen über die verschiedenen Geschöpfe, über die Neigungen, und Arbeiten der Menschen, dadurch die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördert wird* (p. 187–197); *Tabla despre povețuire cătră meșteșugul de țineria căsii* (p. 196–198) / *Tabelle über die Anleitung zur Haushaltungskunst* (p. 197–199); A patra parte cărții de cetanie pentru meșteșugul de țineria căsii (p. 200–224) / Viertes Stück des Lesebuches. Von derHaushaltungskunst (p. 201–225), cu următoarele diviziuni: Cap întăiu. *Ce e țineria căsii, pornirea și dischilinarea* (p. 200–204) / Erstes Hauptstück. *Was Haushalten sey, dessen Absicht und Verschiedenheit* (p. 201–205); Al doile capu. *Ce să ceare ca să ținem bine casa și ce chivernisim* (p. 204–216) / Zweytes Hauptstück. *Was erfordert werde, um wohl Haus zu halten, oder zu wirthschaften* (p. 205–217); Al treile cap. *Lipse și greșalele lângă chivernisala căsii* (p. 216–222) / Drittes Hauptstück. *Mängel und Fehler beim Haushalten* (p. 217–223); Al patrele cap. [*Oarecare învățăturile pentru țineria căsii* ...] (p. 222–224) / Viertes Hauptstück. *Einige Erinnerungen für die*

Haushälter (p. 223–225); Tabla peste a cincea parte cărții de cetanie (p. 224–230) / Tabelle über das fünfte Stück des Lesebuches (p. 225–231); A cincea parte cărții de cetanie pentru stare săteanilor (p. 232–260) / Fünftes Stück des Lesebuches. Vom Bauernstande (p. 233–261), cu următoarele diviziuni: *Povețuire* (p. 232) / *Einleitung* (p. 233); Cap întăiu. *Pentru folosurile cele ce stare săteanilor aduce la soție orășenilor* (p. 234–236) / Erstes Hauptstück. *Von den Vortheilen, welche der Bauernstand der bürgerlichen Gesellschaft gewähret* (p. 235–237); Al doile capu. *Pentru lipse și stricăciunile cele ce să află lângă starea săteanilor* (p. 236–244) / Zweytes Hauptstück. *Von den Mängeln und Gebrechen, die man bey dem Bauernstande findet* (p. 237–245); Al treile cap. *Pentru greutețile și sarcinile cinului săteanilor* (p. 244–248) / Drittes Hauptstück. *Von den Beschwerden und Lastern des Bauernstandes* (p. 245–249); Al patrele cap. *De unde veniră greutețile cinului săteanilor* (p. 248–258) / Viertes Hauptstück. *Woher die Beschwerden des Bauernstandes gekommen sind* (p. 249–259); Al cincele cap. *Temeile cătră măngăiarea chinului săteanilor lăngă greutețile sale* (p. 258–260) / Fünftes Hauptstück. *Gründe zur Beruhigung des Bauernstandes bei seinen Beschwerden* (p. 259–261).

Depozit. BACJ; BAR; BNR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BVAUGL; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 614, p. 403; CAL 1807, f. 23v; CAL 1809, p. 20v; CAL 1825; CAL 1832, p. 31; Philippide 1888, p. 153, Katalog 1896, p. 31; Vuia 1896, p. 104; Petrik I, p. 84; Veress 1910, p. 79; Pascu 1927, p. 20; Veress 1931, II, p. 110; Ciuhandu 1935, p. 3; Bodea 1956, p. 88; Teodorescu 1960, p. 348; Hâncu 1965, p. 65; Tomescu 1968, p. 112, 124; Cartea B. 1972, p. 113; Bodinger 1976, p. 207; Pascu 1976, p. 88; Petrik V, p. 129; Király 1983, p. 42; Mosora, Hanga 1991, p. 133; Chindriș 2003, p. 717; Urs 2011, p. 470.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 354. Text bilingv, cu pagini în oglindă.

1798. *Katalogъ slaveno-serbskihъ i valahijskihъ knigъ*, Buda, 1798.

Katalogъ | slaveno-serbskihъ i valahijskihъ | knigъ, kotoryja | pri glavnoj tipografij kralevskago universiteta, | peštanskago siloju isključitelnyja Privilegij, ej | ot ego C. K. Veličestva dannoj vъ Budině | a vъ drugihъ městahъ, kodъ vnutrъ nazna|čennyhъ knigoprodavcevъ po dolu posta|vlenněj cěně nesvjazannyja imětisě | mogutъ. 1798. Verzeichniss | verschiedener | Slawo-Serbisch- und Walachischen | Bücher, | die sowohl zu Ofen | in der | K. Hung. Universitäts-Buchdruckerey | Kraft des derselben | allerhöchsten Orts ausschliessungsweise ertheilten Privilegiums als | auch bey den inbenannten Verkäufern zu haben sind. | 1798.

Katalogъ slaveno-serbskihъ i valahijskihъ knigъ. *The book catalogue was printed in 1798 in Buda in Serbian, German and Romanian-Chyrilic characters. The catalogue contains 14 old Romanian books printed in Buda and Vienna between 1784–1798.*

Format. In 8°; [12] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste.

Cuprins. *Naznačenie* (p. 2); *Privilegija* (p. 3–6); *Bücher in Slawo-Serbischer Sprache* (p. 7–11); *Bücher in walachischer Sprache* (p. 11–12); *Landkarten und Bilder* (p. 12).

Depozit. OSzK.

Referințe. Andriescu 2013/A.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 821041.

1798. [Ioan Molnar Piuariu], ***Retorică,*** Buda, 1798.

Retorică, | adecă | învățătura | și | întocmirea frumoasei cuvântări. | Acum | întâiu izvodită pe limba românească. | Împodobită și întemeiată cu pildele vechilor | filosofi și dascali bisericești. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie Orientalicească | a Universitatei Peștii, | 1798.

[Ioan Molnar-Piuariu], ***Rhetoric [Retorică].*** *It was a very important authored work, the first systematic discourse on rhetoric that had ever been written in Romanian. The author was an outstanding personality of the Romanian Enlightenment at an Imperial level. It was printed at Buda, Hungary, in 1798.*

Format. In 8°; [8] p. + 296 p. Tipar negru, cu două tipuri de caractere, cu 25 sau 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o masă stilizată pe care sunt așezate cărți (f. tt.). Frontispiciu constând într-o gravură ce reprezintă un peisaj suburban, cu o fântână în planul prim (p. 9). Ornamente tipografice modeste în partea de sus a paginii (*passim*).

Cuprins. *Tuturor de aleasă vrednicie iubitori de știință, de la Dumnezeu toate darurile îndurărilor*, semnată „Autorul" (p. [3–4]); *Cuvânt-înainte* (p. [5–8]); Cartea 1 (p. 9–108), cu următoarele diviziuni: Cap 1. *Pentru cum s-au găsit ritorica* (p. 9–11); Cap 2. *Ce iaste rânduirea ființei ritoricești?* (p. 11–13); Cap 3. *Ce iaste treaba și sfârșitul și materia ritoricii?* (p. 13–15); Cap 4. *În câte chipuri să face grăirea sau cuvântarea?* (p. 15–20); Cap 5. *Câte și care sânt părțile ritoricii?* (p. 21–23); Cap 6. *Pentru locurile ceale ce să zic de obște și ritoricești* (p. 24–26); Cap 7. *Pentru orânduire* (p. 26–30); Cap 8. *Carea iaste numărarea cea pre rând a părților?* (p. 30–35); Cap 9. *Pentru etimologhia* (p. 35–39); Cap 10. *Pentru evstiha* (p. 39–44); Cap 11. *Pentru neam* (p. 44–48); Cap 12. *Pentru fealiu* (p. 48–52); Cap 13. *Pentru asemenea* (p. 52–53); *Tânărul iaste ca ceara* (p. 53–55); Cap 14. *Pentru neaseaminea* (p. 55–57); Cap 15. *Care sânt ceale împrotivitoare?* (p. 58–62); Cap 16. *Care sânt împărăchiiate* (p. 62–63); Cap 17. *Pentru stările împrejur sau întâmplări care să zic elinește peristasis, latinește – țircumștanții* (p. 64–73); Cap 18. *Care sânt ceale mai întâi?* (p. 73–75); Cap 19. *Care sânt ceale următoare?* (p. 75–78); Cap 20. *Care sânt pricinile?* (p. 78–89); Cap 21. *Care sânt lucrurile sau faptele?* (p. 89–93); Cap 22. *Carea iaste dimpreună judecarea ce să zice elinește sigrisis?* (p. 93–95); Cap 23. *Pentru locurile ceale din afară* (p. 95–96); *Pentru înaintea judecată* (p. 96–99); *Pentru veaste* (p. 100–101); *Pentru chinuri* (p. 101–102); *Pentru leage* (p. 102–104); *Pentru mărturie* (p. 104–106); *Pentru jurământ* (p. 106–108); Cartea 2 (p. 108–167), cu următoarele diviziuni: *Pentru buna orânduială* (p. 108–110); Cap 1. *Câte și care sânt părțile cuvântului?* (p. 110–111); Cap 2. *Pentru proimion* (p. 111–112); Cap 3. *Câte sânt darurile proimionului?* (p. 113–114); Cap 4. *Mijloacele proimiilor* (p. 115–126); Cap 5. *Alte proimii* (p. 126–129); Cap 6. *Pentru povestire* (p. 130–137); Cap 7. *Care sânt darurile povestirii?* (p. 137–140); Cap 8. *Pentru adeverire* (p. 140–141); Cap 9. *Câte și care sânt adeveririle?* (p. 142); *Pentru siloghismos* (p. 142–145); *Pentru enthimima* (p. 145–147); *Pentru soritis* (p. 147–148); *Pentru epagoghi* (p. 148–151); *Pentru pildă* (p. 151–156); *Pentru dilemma* (p. 156–157); Cap 10. *Pentru dezlegare* (p. 157–163); Cap 11. *Ce iaste epilogos?* (p. 163–167); Cartea 3 (p. 167–193), cu următoarele diviziuni: *Pentru tâlcuire, carea să zice erminie* (p. 167–168); Cap 1. *Ce iaste tropos și câte sânt fealiurile lui?* (p. 168–170); Cap 2. *Pentru metafora* (p. 170–172); Cap 3. *Câte sânt fealiurile metaforii?* (p. 172–175); Cap 4. *Pentru sinecdohi* (p. 175–177); Cap 5. *Pentru metonomia* (p. 177–179); Cap 6. *Pentru antonomasia* (p. 179–180); Cap 7. *Pentru onomatopeia* (p. 180); Cap 8. *Pentru catahrisis* (p. 181); Cap 9. *Pentru metalepsis* (p. 182–183); Cap 10. *Pentru aligorie*

(p. 183–186); Cap 11. *Ce iaste perifrasis?* (p. 187–188); Cap 12. *Ce iaste ipervaton?* (p. 189); Cap 13. *Pentru ipervoli* (p. 189–193); Cartea 4 (p. 193–288), cu următoarele diviziuni: *Pentru shimele zicerilor și ale cugetelor* (p. 193–196); Cap 1. *Pentru epanalipsis, adecă întoarcerea zicerii* (p. 196–197); Cap 2. *Pentru epinafora* (p. 197–198); Cap 3. *Pentru simplochi, adecă împletecirea vorbei* (p. 199–200); Cap 4. *Pentru anadiplosis, adecă îndoirea zicerii* (p. 200–202); Cap 5. *Pentru metavoli, adecă cădeare de schimbarea zicerilor* (p. 202–204); Cap 6. *Pentru sinonimia* (p. 204–205); Cap 7. *Ce iaste polisindeton?* (p. 205–206); Cap 8. *Ce iaste climax, adecă scară?* (p. 207–208); Cap 9. *Pentru paronomasia, adecă prefacerea și schimbarea de nume* (p. 209–210); Cap 10. *Ce iaste omiopton? Sânt ceale ce să săvârșesc la una și aceastaș cădeare* (p. 210–211); Cap 11. *Ce iaste omiotelevton, adecă cu aseaminea sfârșit?* (p. 211–213); Cap 12. *Pentru antithesis, adecă punere de doao lucruri împrotivitoare* (p. 213–215); Cap 13. *Ce iaste zevxis, adecă legarea cu un graiu a multe lucruri?* (p. 216–217); Cap 14. *Pentru prosografia, adecă zugrăvirea din afară a lucrurilor* (p. 218–222); Cap 15. *Pentru apostrofi, adecă întoarcere* (p. 222–224); Cap 16. *Pentru întrebare* (p. 225–226); *Mirare* (p. 226–227); *Miloserdie* (p. 227–228); *Nădeajde* (p. 228–232); Cap 17. *Pentru ipervoli, adecă când ritorul face întrebare și singur răspunde* (p. 232–234); Cap 18. *Pentru epanorthosis, adecă îndreptare de cuvânt* (p. 234–235); Cap 19. *Pentru epifonima, adecă pildă frumoasă la sfârșitul cuvântului* (p. 236–238); Cap 20. *Pentru paralipsis, adecă păreare de lăsare* (p. 239–241); Cap 21. *Pentru ecfonisis* (p. 241–243); Cap 22. *Pentru prolipsis, adecă luare mai denainte* (p. 243–246); Cap 23. *Pentru antivolisis, adecă rugăciune* (p. 246–248); Cap 24. *Pentru dialoghismos, adecă vorba ce face ritorul cu sine ori cu alții* (p. 248–250); Cap 25. *Pentru ipotiposis* (p. 250–255); *Cap 26. Pentru aposiopisis, adecă curmare de cuvânt* (p. 255–256); Cap 27. *Pentru sinhorisis, adecă lăsare sau îngăduință* (p. 257–258); Cap 28. *Pentru erminie, adecă tâlcuire* (p. 259–260); Cap 29. *Ce iaste merismos, adecă împărțirea?* (p. 261–263); Cap 30. *Pentru ipomonis, adecă îngăduire* (p. 263–265); Cap 31. *Pentru anaschevin, adecă stricarea vorbei împrotivnicului* (p. 265–267); Cap 32. *Pentru aporia, adecă uimire* (p. 267–269); *Cap 33. Pentru anachinosis, adecă cearere de sfătuire* (p. 269–271); Cap 34. *Pentru blestem* (p. 271–274); Cap 35. *Pentru poftirea de bine* (p. 274–277); Cap 36. *Pentru prosopopeie, adecă înfățășarea unui plăsmuit obraz* (p. 277–283); Cap 37. *Pentru ironia, adecă batjocurirea* (p. 283–288); [Cartea 5]. *Pentru ținearea aminte și închipuirea vorbei* (p. 288–296), cu 4 capitole: Cap 1. *Pentru ținearea aminte* (p. 288–290); Cap 2. *Canoane pentru buna țineare aminte* (p. 290–292); Cap 3. *Pentru închipuirea de vorbă* (p. 292–294); Cap 4. *Povățuire pentru buna închipuire a vorbei* (p. 295–296).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BVAUGL; OSzK; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 616, p. 403–404; Pop 1838, p. 93; Cipariu 1855/A; Pumnul 1864, p. 17; Iarcu 1865, p. 26; Cipariu 1866, p. 307; Dianu 1869, p. 291; Cipariu 1869–1871, p. 626; Iarcu 1873, p. 19; Philippide 1888, p. 153, 188; Gaster 1891, p. 162–164; Densușianu A. 1894, p. 260; Crăiniceanu 1907, p. 13; Micu 1910, p. 21; Veress 1910, p. 80; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 283; Ciuhandu 1935, p. 2; Lupaș 1939, p. 671; Albu 1944, p. 329–330; Beju 1956, p. 125; Grămadă, Protase 1958, p. 59; Școala 1959, p. 265, 300; Teodorescu 1960, p. 348; Munteanu 1962, p. 167; Belu 1963; Hâncu 1965, p. 65; Protopopescu 1966, p. 44; Bahner 1967, p. 48; Duțu 1968, p. 323–324; Filip 1970, p. 70; Școala 1970, I, p. 221–234; Nicolescu 1971, p. 178; Petrik V, p. 327; BALRL 1972, p. 16–17; Cartea B. 1972, p. 113–114; Popovici 1972, p. 276; Bodinger 1976, p. 208–209; Pascu 1976, p. 89; Popa 1976, p. 164, *passim*; Sasu 1976, p. 116–149; Frînculescu 1980, p. 1–48; Popa 1980, p. 76; Școala 1977, p. 120–124; Braustein 1981, p. 59–60; CRV 1985, p. 162; Mosora, Hanga 1991, p. 133–134; Chindriș 2003, p. 720; Avram 2009, p. 280; Urs 2011, p. 472; Andriescu, Borș 2014, p. 204–206.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 328.

1799. Friedrich Christian Baumeister, ***Logica*** (trad. Samuil Micu), Buda, 1799.

Loghica, | adecă | partea cea cuvântătoare | a | filosofiei. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie | Orientalicească a Universitatei Peștii, | 1799.

Friedrich Christian Baumeister, ***Logic*** *(translated by Samuil Micu)* ***[Logica]*** *(trad. Samuil Micu). The book is actually a translation of that part of a famous work that refers to Logic. The above-mentioned famous work belonged to a German philosopher, Friedrich Christian Baumeister, and it was entitled: Elementa philosophiae recentioris usibus juventutis scholastica accommodata. It was printed at Leipzig in 1747 and it had one edition at Cluj, Transylvania, dating back in 1771. Logic mentions rationalist German Christian Wolff´s thinking, through his disciple and propagator, Baumeister. This translation affiliates with the illuminist ideology from the Habsburg Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1799.*

Format. In 8°; 205 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o colonadă apoteotică (f. tt.); frontispiciu constând într-o gravură care înfățișează intrarea într-o cetate (p. 3); mici ornamente tipografice în partea superioară a paginii (*passim*); viniete la p. 24 și la sfârșitul cărții.

Cuprins. Cap 1. *De filosofie și de părțile ei* (p. 3–15); Cap 2. *De părțile și de împărțirea filosofiei* (p. 16–19); Cap 3. *A loghicii sau a filosofiei cei cuvântătoare prolegomena sau cuvânt-înainte* (p. 19–24); *Loghica.* Partea întâia. *Cea theoretică sau de trei lucrări ale minții* (p. 25–123), cuprinzând 7 capitole: Cap 1. *De idei* (p. 25–49); Cap 2. *De cuvinte* (p. 50–58); Cap 3. *De hotărâri* (p. 59–71); Cap 4. *De împărțiri* (p. 71–73); Cap 5. *De judecăți și de spuneri* (p. 74–92); Cap 6. *De cuvântare și de silloghism* (p. 92–109); Cap 7. *De alte fealiuri de cuvântări* (p. 109–123); Partea a doao. *De folosul loghicii* (p. 123–205), cuprinzând 10 capitole: Cap 1. *De adevăr preste tot sau de obște* (p. 123–126); Cap 2. *De ceale ce să împrotivesc adevărului, de minciună sau de neadevăr, de greșeală sau de rătăcire. De prejudecăți și de amăgiri sau înșelăciuni* (p. 126–140); Cap 3. *De adevărul cel cu bună samă* (p. 140–158); Cap 4. *De adevărul cel părut* (p. 158–179); Cap 5. *De cugetare, cum trebuie a cugeta și prin cugetare a cerca adevărul* (p. 179–182); Cap 6. *De aleagerea sau osibirea adevărului și cum să cade a ceti cărțile și a aleage adevărul din ceale ce sânt scrise în cărți* (p. 183–188); Cap 7. *Cum să împărtășim cu alții adevărul și cum să învingem pre alții* (p. 188–194); Cap 8. *Cum trebuie pre alții a-i răsturna, adecă a-i învinge și a le arăta că rău și nu adevărat grăiesc* (p. 194–197); Cap 9. *Cum să cade a să apăra pre sine* (p. 198–199); Cap 10. *Cum să cade a să disputa* (p. 200–205).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; OSzK; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 622, p. 406; Șincai 1803, p. 117; Pumnul 1864, p. 21; Dianu 1869, p. 39; Papiu-Ilarian 1869, p. 119; Iarcu 1873, p. 19; Grama 1884, p. 202; Philippide 1888, p. 149, 176; Veress 1910, p. 81; Pascu 1927, p. 20, 106; Iorga 1928, p. 121; Veress 1932, p. 595; Ciuhandu 1935, p. 2; Albu 1944, p. 331; Mladin, Vlad, Moisin 1957, p. 30; Școala 1959, p. 246–249, 295; Teodorescu 1960, p. 348; Munteanu 1962, p. 128–134; Hâncu 1965, p. 65; Iarcu 1965, p. 25–26; Bahner 1967, p. 44; Școala 1970, I, p. 246–249; Nicolescu 1971, p. 174; Petrik V, p. 49; BALRL 1972, p. 17–18; Cartea B. 1972, p. 116–117; Ghișe, Teodor 1972, p. 62–100; Popovici 1972, p. 199–200; Papadima 1975, p. 14; Bodinger 1976, p. 211; Chindriș 1980, p. 204; Chindriș 2003, p. 719; Chindriș 2007, p. 57; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 212; Boantă 2009, p. 149–150; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 14; Urs 2011, p. 476; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borș 2014, p. 206–207.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 369. Traducere făcută de Samuil Micu în 1781, după Friedrich Christian Baumeister.

1799. *Catehism mic*, Buda, 1799.

Catihisis | mic | sau | scurtată pravoslavnică | mărturisire a legii grecești | neunite, pentru treaba | pruncilor celor neuniți | rumânești făcut | și de la neunitul episcopescul, în | Carloveț, la anul 1774, | ținutul sinod întărit, și acum a doao | oară, cu întărirea arhiepiscopului și | mitropolitului, tipărit. | Nelegat, cu 7 creițari. | La Buda. | În slaveno-sârbească, rumânească și a lim|bilor Răsăritului Crăiasca Tipografie a Uni|versitatei din Pești. | 1799.

Small Catechism [Catehism mic]. *It is a religious proselyte textbook that was intended for pupils attending Orthodox schools found under the influence and control of the Serbian Patriarchate in Carloviț. The Serbian Patriarchate brandished power over the Romanians in Banat and Transylvania, too. The book was printed at Buda, Hungary, in 1799.*

Format. In 8°; 79 p. Tipar negru, cu 28 rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu cu flori așezate pe un elegant stativ, semnat „Gritner" (p. 3); frontispiciu cu panglică (p. 75); vinietă reprezentând un copil sub un pom (p. 79); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Întrare* (p. 3–4); Partea I. *Pentru credință* (p. 5–41); Partea a II-a. *Pentru dragoste* (p. 41–61); Partea a III-a. *Pentru nădejde* (p. 61–79).
Depozit. BBAI.
Referințe. Bica 1980, p. 246–247.
Observații. Exemplar de referință: BBAI, cota F6 I 20.

1799. ***Culegere a multor rugăciuni***, Buda, 1799.

Culeagere | a | multor rugăciuni pentru | treaba pruncilor celor rumă|nești neuniți, carii învață. | Cu dovoirea stăpânitorilor. | În Buda, | tipărită la Crăiasca Univer|sității Tipografie. | 1799.

Collection of Many Prayers [Culegere a multor rugăciuni]. *It was a textbook of piety intended for the pupils attending Orthodox schools in the Habsburg Empire. The book included a minimum of prayers that was uttered in those schools. It was printed at Buda, Hungary, in 1799.*

Format. In 8°; 16 f. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Coperțile 1 și 4 sunt decorate cu un chenar ce sugerează coloane spiralate cu ghirlande vegetale sau decorate cu flori, având în interior un alt ornament vegetal; gravură cu urnă (f. tt.); frontispiciu cu motivul scoicii (f. 2r).
Cuprins. *Rugăciunea de dimineață* (f. 2r–8v), cuprinzând și: *Simvol al pravoslavnicii credințe* (f. 5r–8r); *După aceasta, cântarea opustului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (f. 8r–8v); *Rugăciunea înaintea measii* (f. 9r–10r), cuprinzând și: *Rugăciunea înaintea cinii* (f. 9v–10r); *Rugăciunea spre somn* (f. 10r–12v); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu ce s-au dat lui Moisi pre doao table* (13r–16r).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV IV, nr. 261, p. 114; Akantisz 1922, p. 83; Teodorescu 1960, p. 348; Petrik V, p. 112.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 619/A.

1799. *Evangheliile*, Buda, 1799.

Evangeliile | la toate | duminecsele | si | szerbetorile | preszte tot anul, | karele, | ku | endemnarea prea csinsztitei si szlevitei | doamnei konziliarisiczei | Margaritei Tomeian, | pre limba raemleneaszke au telmecsit si, | drept veszelia iei csea szufleteaszke, | ku ortografie ungureaszke, la | tipariu au dat | perintele David Biro | de la | Szfaentul Petru din csinul piarisztilor. | La Buda, | al doilea prea kitit si asezat tipariu. Tiperit | en Tipografía Universzitatei Kreiesty, | 1799.

The Gospels [Evangheliile]. *It was an ecclesiastical book that included a calendar of gospel reading on various holidays and occasions during the entire year. It also had illustrative evangelical texts. The work was an unsuccessful attempt to introduce the writing with Latin letters and Hungarian spelling within Romanians´ Church books, instead of writing with Cyrillic letters. It was printed at Buda, Hungary, in 1799, with the support from a sponsor indicated in the title.*

Format. In 8°; 127 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un păstor într-un decor câmpenesc (p. 3); vinietă reprezentând un copil care ia apă de la un izvor (p. 127).

Cuprins. *Praefatiuncula ad Lectionem Evangelii* (p. 2); *Oratio ante Concionem* (p. 2); *Dominica I. Adventus. Luc. cap 21, v. 25* (p. 3–4); *Dominica II. Adventus. Math. cap 11, v. 2* (p. 4–5); *Dominica III. Adventus. Ioan. cap 1, v. 19* (p. 5); *Dominica IV. Adventus. Luc. cap 3, v. 1* (p. 6); *In Nativitate Domini. Luc. cap 2, v. 1. / En zioa de Krecsun Luk. 2 kap, 1 sztih* (p. 6–7); *In Festo Sancti Stephani Proto-Martyris. / En zioa Szfaentului Proto-Mucsenikului Sztefan. Maft. 23 kap, 34 sztih* (p. 8); *In Festo Sancti Ioannis Evangelistae. / En zioa Szfaentului Ioan Evangelisztul. Ioan. 21 kap, 21 sztih* (p. 9); *In Festo Innocentium. / En zioa Mucsenicsilor cselor nevinovaczi. Maft. 2 kap, 13 sztih* (p. 9–10); *Duminike en zioa de Krecsun si Teierea enprezsur a Domnului. Luk. 2 kap, 33 sztih* (p. 10–11); *La Tejerea enprezsur a Domnului. Luk. 2 kap, 21 sztih* (p. 11); *In Epiphania Domini. Math. cap 2, v. 1. / La Boboteaze. Maft. 2 kap, 1 sztih* (p. 12–13); *Dominica infra Octavam Epiphaniae. Luc. cap 2, v. 42. / Duminika 1 dupe Boboteaze. Luk. 2 kap, 42 sztih* (p. 13–14); *Dominica II. post Epipha. Ioan. cap 2, v. 1. / Duminika II. dupe Boboteaze. Ioan. 2 kap, 1 sztih* (p. 14–15); *Dominica III. post Epipha. Math. cap 8, v. 1. / Duminika III. dupe Boboteaze. Maft. 8 kap, 1 sztih* (p. 15–16); *Dominica IV. post Epipha. Math. cap 8, v. 23. / Duminika IV. dupe Boboteaze. Maft. 8 kap, 23 Sztih* (p. 17); *Dominica V. post Epipha. Math. cap 13, v. 24. / Duminika V. dupe Boboteaze. Maft. 13 kap, 24 sztih* (p. 17–18); *Dominica VI. post Epipha. Math. cap 13, v. 31. / Duminika VI. dupe Boboteaze. Maft. 13 kap, 31 sztih* (p. 18–19); *Duminika en Septuagesima. Maft. 20 kap, 1 sztih* (p. 19–20); *Duminika en Sexagesima. Luk. 8 kap, 4 sztih* (p. 21–22); *Duminika en Quinquagesima. Luk. 18 kap, 31 sztih* (p. 22–23); *Dominica I. Quadragesimae. Math. cap 4, v. 1. / Duminika I. a Pereszimilor. Maft. 4 kap, 1 sztih* (p. 23–24); *Dominica II. Quadragesimae. Math. cap 17, v. 1. / Duminika II. a Pereszimilor. Maft. 17 kap, 1 sztih* (p. 24–25); *Dominica III. Quadragesimae. Luc. cap 11, v. 14. / Duminika III. a Pereszimilor. Luk. 11 kap, 14 sztih* (p. 25–27); *Dominica IV. Quadragesimae. Ioan. cap 6, v. 1. / Duminika IV. a Pereszimilor. Ioan. 6 kap, 1 sztih* (p. 27–28);

Dominica Passionis. Ioan. cap 8, v. 46. / Duminika V. a Pereszimilor. Ioan 8 kap, 46 sztih (p. 28–30); *Dominica Palmarum. Math. cap 21, v. 1. / Duminika Florilor. Maft. 21 kap, 1 sztih* (p. 30–31); *Patima Domnului nosztru Iszusz Hrisztosz prekum szkrie Szfaentul Maftei Evangelisztul. La 26 kap, 2 sztih* (p. 31–44); *La Vinerea csea Mare. Patima Domnului nosztru Iszusz Hrisztosz, prekum szkrie Szfaentul Ioan Evangelisztul. kap 18* (p. 44–52); *Dominica Resurectionis. Marc. cap 16, v. 1. / Duminika Envierii szau la Pasti. Mark. 16 kap, 1 sztih* (p. 52–53); *Feria II. Paschae. Luc. cap 24, v. 13. / A doao zi de Pasti. Luk. 24 kap, 13 sztih* (p. 53–55); *Feria III. Paschae. Luc. cap 24, v. 36. / A treia zi de Pasti. Luk. 24 kap, 36 sztih* (p. 55–56); *Dominica in Albis. Ioan. cap 20, v. 19. / Duminika I. dupe Pasti. Ioan. 20 kap, 19. sztih* (p. 57–58); *Dominica II. post Pascha. Ioan. cap 10, v. 11. / Duminika II. dupe Pasti. Ioan. 10 kap, 11 sztih* (p. 58–59); *Dominica III. post Pascha. Ioan. cap 16, v. 16. / Duminika III. dupe Pasti. Ioan. 16 kap, 16 sztih* (p. 59–60); *Dominica IV. post Pascha. Ioan. cap 16, v. 5. / Duminika IV. dupe Pasti. Ioan. 16. kap, 5. Sztih* (p. 60–61); *Dominica V. post Pascha. Ioan. cap 16, v. 23. / Duminika V. dupe Pasti. Ioan. 16 kap, 23 sztih* (p. 61–62); *Die Rogationum. Luc. cap 11, v. 5. / La Zioa Krucsii. Luk. 11 kap, 5 sztih* (p. 62–63); *In Ascensione Domini nostri Iesu Christi. Marc. cap 16, v. 14. / La Iszpasz. Szau la Ennelczarea Domnului nosztru Iszusz Hrisztosz. Mark. 16 kap, 14 sztih* (p. 64); *Dominica infra Octavam Ascensionis. Ioan. cap 15, v. 26* (p. 65); *Dominica Pentec. Ioan. cap 14, v 23. / La Ruszali. Ioan. 14 kap, 23 sztih* (p. 65–66); *Feria II. Pentec. Ioan. cap 3, v. 16. / A doao zi de Ruszali. Ioan. 3 kap, 16 sztih* (p. 67); *Feria III. Pentec. Ioan. cap 10, v. 1. / A treia zi de Ruszali. Ioan. 10 kap, 1 sztih* (p. 68); *En zioa Prea Szfintei Troicze. Maft. 28 kap, 18 sztih* (p. 69); *Dominica I. post Pentec. Luc. cap 6, v. 36. / Duminika I. dupe Ruszali. Luk. 6 kap, 36 sztih* (p. 69–70); *La Zsoia Verde. Ioan. 6 kap, 56 sztih* (p. 70); *Dominica infra Octavam Corporis Christi. Luc. cap 14, v. 16* (p. 71); *Dominica III. post Pentec. Luc. cap 15, v. 1. / Duminika III. dupe Ruszali. Luk. 15 kap, 1 sztih* (p. 72–73); *Dominica IV. post Pentec. Luc. cap 5, v. 1. / Duminika IV. dupe Ruszali. Luk. 5 kap, 1 sztih* (p. 73–74); *Dominica V. post Pentec. Math. cap 5, v. 20. / Duminika V. dupe Ruszali. Maft. 5 kap, 20 sztih* (p. 74–75); *Dominica VI. post Pentec. Marc. cap 8, v. 1. / Duminika VI. dupe Ruszali. Mark. 8 kap, 1 sztih* (p. 75–76); *Dominica VII. post Pentec. Math. cap 7, v. 15. / Duminika VII. dupe Ruszali. Maft. 7 kap, 15 sztih* (p. 76–77); *Dominica VIII. post Pentec. Luc. cap 16, v. 1. / Duminika VIII. dupe Ruszali. Luk. 16 kap, 1 sztih* (p. 77–78); *Dominica IX. post Pentec. Luc. cap 19, v. 42. / Duminika IX. dupe Ruszali. Luk. 19 kap, 42 sztih* (p. 78–79); *Dominica X. post Pentec. Luc. cap 18, v. 9. / Duminika X. dupe Ruszali. Luk. 18 kap, 9 sztih* (p. 79–80); *Dominica XI. post Pentec. Marc. cap 7, v. 13. / Duminika XI. dupe Ruszali. Mark. 7 kap, 13 sztih* (p. 80–81); *Dominica XII. post Pentec. Luc. cap 10, v. 23. / Duminika XII. dupe Ruszali. Luk. 10 kap, 23 sztih* (p. 81–82); *Dominica XIII. post Pentec. Luc. cap 17, v. 11. / Duminika XIII. dupe Ruszali. Luk. 17 kap, 11 sztih* (p. 82–83); *Dominica XIV. post Pentec. Math. cap 6, v. 24. / Duminika XIV. dupe Ruszali. Maft. 6 kap, 24 sztih* (p. 83–85); *Dominica XV. post Pentec. Luc. cap 7, v. 11. / Duminika XV. dupe Ruszali. Luk. 7 kap, 11 sztih* (p. 85); *Dominica XVI. post Pentec. Luc. cap 14, v. 1. / Duminika XVI. dupe Ruszali. Luk. 14 kap, 1 sztih* (p. 86–87); *Dominica XVII. post Pentec. Math. cap 22, v. 35. / Duminika XVII. dupe Ruszali. Maft. 22 kap, 35 sztih* (p. 87–88); *Dominica XVIII. post Pentec. Math. cap 9, v. 1. / Duminika XVIII. dupe Ruszali. Maft. 9 kap, 1 sztih* (p. 88–89); *Dominica XIX. post Pentec. Math. cap 22, v. 1. / Duminika XIX. dupe Ruszali. Maft. 22 kap, 1 sztih* (p. 89–90); *Dominica XX. post Pentec. Ioan. cap 4, v. 46. / Duminika XX. dupe Ruszali. Ioan. 4 kap, 46 sztih* (p. 72–73); *Dominica XXI. post Pentec. Math. cap 18, v. 23. / Duminika XXI. dupe Ruszali. Maft. 18 kap, 23 sztih* (p. 91–93); *Dominica XXII. post Pentec. Math. cap 22, v. 15. / Duminika XXII. dupe Ruszali. Maft. 22 kap, 15 sztih* (p. 93); *Dominica XXIII. post Pentec. Math. cap 9, v. 18. / Duminika XXIII. dupe Ruszali. Maft. 9 kap, 18 sztih* (p. 94); *Dominica XXIV. & ultima post Pentec. Math. cap 24, v. 15. / Duminika XXIV si csea mai de pre urme dupe Ruszali. Maft. 24 kap, 15 sztih* (p. 95–97); *Evangelie pe szerbetori* (p. 97–127), cu următoarele diviziuni: *La Szfaentul*

Andrei. Maft. 4 kap, 18 sztih (p. 97); *La zemiszlirea Maicsii Precsesztei. Maft. 1 kap, 1 sztih* (p. 97–99); *La Szfaentul Ftoma. Ioan. 20 kap, 24 sztih* (p. 99–100); *La numele lui Iszusz kaute Evangelia la tejerea emprezsur. Pag. 11.* (p. 100); *La Obratyena Szfaentului Pavel. Maft. 19 kap, 27 sztih* (p. 100); *In Purificatione B.V.M. / La Entrarea en Beszerike a Maicsii Precsesztii. Luk. 2 kap, 22 sztih* (p. 101–102); *La Szfaentul Matftia. Maft. 11 kap, 25 sztih* (p. 102); *La Szfaentul Joszif. Maft. 1 kap, 18 sztih* (p. 103); *In Annunciatione B.V.M. / La Bune Vesztirea Maicsii Precsesztei. Luk. 1 kap, 26 sztih* (p. 103–104); *La Szfaentul Adalbert. Ioan. 15 kap, 1 sztih* (p. 105); *La Szfaentul Georgie csea din zioa Szfaentului Adalbert. La Szfaentul Filip si Iakov. Ioan. 14 kap, 1 sztih* (p. 106–107); *La aflarea krucsii. Ioan. 3 kap, 1 sztih* (p. 107–108); *La Nasterea Szfaentului Ioan Botezetoriul. Luk. 1 kap, 57 sztih* (p. 109); *La Szfaentul Ladiszlai. Luk. 12 kap, 35 sztih* (p. 110); *La Szfaentul Petru si Pavel. Maft. 16 kap, 13 sztih* (p. 110–111); *La Pohodenia Maicsii Precsesztii. Luk. 1 kap, 39 sztih* (p. 111–112); *La Szfaenta Maria Magdalina. Luk. 7 kap, 36 sztih* (p. 112–114); *La Szfaentul Jakov. Maft. 20 kap, 20 sztih* (p. 114); *La Szfaenta Ana. Maft. 13 kap, 44 sztih* (p. 114–115); *Szkimbarea la Facze a lui Iszusz Hrisztosz. Maft. 17 kap, 1 sztih. pag. 24.* (p. 115); *La Szfaentul Lavrentie. Ioan. 12 kap, 24 sztih* (p. 115–116); *La Maria Mare. Luk. 10 kap, 38 sztih* (p. 116); *La Szfaentul Sztefan, kraiul ungurilor. Luk. 19 kap, 12 sztih* (p. 117–118); *La Szfaentul Varftolomeiu. Luk. 6 kap, 12 sztih* (p. 118–119); *La Nastterea Maicsii Precsesztei, ka la Zemiszlirea. pag. 97* (p. 119); *La Ennelczarea szfintei krucsi. Ioan. 12 kap, 31 sztih* (p. 119–120); *La Szfaentul Matfteiu. Maft. 9 kap, 9 sztih* (p. 120); *La Szfaentul Archangel Mihail. Maft. 18 kap, 1 sztih* (p. 120–122); *La Szfaentul Szimon si Iuda. Ioan. 15 kap, 17 sztih* (p. 122–123); *La toczi szfinczii. Maft. 5 kap, 1 sztih* (p. 123–124); *La Szfaentul Emerik, ka la Szf. Ladiszlai. pag. 110* (p. 124); *La Szfaentul Martin. Luk. 11 kap, 33 sztih* (p. 124); *La Szfaenta Eliszafta, ka la Szfaenta Ana* (p. 124); *La Szfenta Katalina. Maft. 25 kap, 1 sztih* (p. 124–125); *En zioa pomenirii a tuturor morczilor cselor kredincsosi. Ioan. 5 kap, 25 Sztih* (p. 126); *La zioa Beszerecsii. Luk. 19 kap, 1 sztih* (p. 126–127).

Depozit. BNR; BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 620, p. 413; CAL 1807, p. 325; Veress 1910, p. 80; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 20; Veress 1931, II, p. 114–116; Veress 1932, p. 604; IBR 1958, p. 364; Teodorescu 1960, p. 348; Petrik V, p. 143; Mosora, Hanga 1991, p. 135; Chindriș 2003, p. 717.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 620.

1799. Paul Iorgovici, ***Observaţii de limba românească***, Buda, 1799.

Observații | de | limba rumănească | prin | Paul Iorgovici | fecute. | În Buda. | S-au tipărit la Crăiasca Universi|tății Tipografie, | 1799.

Paul Iorgovici, ***An Insight into Romanian [Observaţii de limba românească].*** *This authored book was one of the earliest discourses on Romanian grammar. It was printed at Buda, Hungary, in 1799.*

Format. In 8°; [10] p. + VI p. + 93 + [1] p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură simbolică care înfățișează un înger pe norii cerului, încununând un copil (f. tt.); vinietă înfățișând o liră (p. XVI); frontispiciu tipografic (p. 1); mici ornamente tipografice în partea superioară a paginii (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Tu, in agendo bonos, in loquendo sequere peritos." din „Horatius" (p. [II]); [Dedicație:] „Illustrissimului și înalt preaosfințitului domn Iosif Ioannovici de Șacabent,

pravoslavnicului episcop al Verșețului, Caransebeșului, Logojului, Orșavo-Mehadiei ș.a., preamilostivului arhiereu și patron a seu dedică cartea aceasta, în cea mai adâncă umilințe, auctorul." (p. [III-IV]); *Preamilostive domnule!*, semnată „Cel mai mic, autoru" (p. [V–X]); *La cetitoriu* (p. XI–XVI); Secția I. *Obsevații de limba rumanească* (p. 1–33); Secția II. *Exemplurile* (p. 34–71); [Comentariu al autorului pe marginea ortografiei românești] (p. 72–80); Secția III. *Reflecții despre starea romanilor* (p. 81–93); *Patronii* (p. [1]).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUIS; BVAUGL; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 621, p. 413–416; Pop 1838, p. 93; Cipariu 1855/A; Gârleanu 1865, p. 137 (24); Iarcu 1865, p. 26; Pumnul 1865, p. 4; Dianu 1869/A, p. 55; Papiu Ilarian 1869, p. 3; Iarcu 1873, p. 19; Petrik II, p. 290; Philippide 1888, p. 153, 188; Densușianu A. 1894, p. 240, 260; Densușianu A. 1896/C, p. 36; Vuia 1896, p. 118–119; Micu 1910, p. 22; Akantisz 1922, p. 83; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 20, 27–28, 291–293; Veress 1932, p. 595; Ciuhandu 1935, p. 3; Meteș 1936, p. CXVI; Suciu 1940, p. 44–56; Bugariu 1942, p. 45; Albu 1944, p. 330; Școala 1959, p. 299; Teodorescu 1960, p. 348; Munteanu 1962, p. 118–119, 161–165; Popeangă, Găvănescu, Țârcovnicu 1964, p. 19, 71–72; Hâncu 1965, p. 65; Bahner 1967, p. 39, 57; Tomescu 1968, p. 113; Școala 1970, I, p. 235–245; Nicolescu 1971, p. 160, 200–215; BALRL 1972, p. 17; Cartea B. 1972, p. 116; Ghișe, Teodor 1972, p 232–234; Popovici 1972, p. 267–271; Bodinger 1976, p. 212; Iorgovici 1979; Furdui 1980, p. 137, 159; Király 1983, p. 42; CRV 1985, p. 165; Chindriș 2003, p. 718; Mălinaș 2007, p. 144; Roman-Negoi 2009, p. 322; Tatay 2009/A, p. 304; Urs 2011, p. 475–476; Urs 2012, p. 124.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 391.

[1800]. *Cântecul celui ce bolește de dragoste*, [Buda, 1800].

Cântecul celui ce boleaște de dragoste.

The Song of the One Who Suffers from Love [Cântecul celui ce bolește de dragoste]. *It is a selective reprint of a collection of Romanian songs of love that was printed at Cluj, Transylvania, in 1768. This second edition appeared at Buda, Hungary, in 1800, and it was an abridged edition, printed in Cyrillic, and graphically different from the princeps Edition that was printed with Latin letters and with Hungarian spelling.*

Format. In 8°; 16 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Modeste ornamente tipografice.

Cuprins. *Cântecul celui ce boleaște de dragoste* (p. 1–2); *Jelaniia featii bătrâne* (p. 3–5); *Plângerea după fetie* (p. 6–8); *Despărțirea a doi iubți* (p. 8–11); *După iubita scăpată* (p. 11–12); *Nevasta trăind rău cu bărbatul* (p. 13–14); *Cel ce să însoară pentru avuție* (p. 14–16).

Depozit. BAR (copie foto.); OSzK.

Referințe. BRV IV, nr. 264, p. 115; Veress 1931, II, p. 122; Veress 1932, p. 602; Teodorescu 1960, p. 349; Petrik V, p. 96; Chindriș 2003, p. 716.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 834297. Anul și locul nu sunt indicate. Fără foaie de titlu. Titlul e împrumutat de la prima poezie. Este retipărirea cu litere chirilice a 7 poezii din culegerea *Cântece câmpenești cu glasuri românești* (Cluj, 1768).

1800. Claude-François–Xavier Millot, ***Istorie universală*** (trad. Ioan Molnar Piuariu), Tom I, 1800.

Istorie | universală, | adecă | de obște, | care | cuprinde în sine întâmplările | veacurilor vechi, întocmită | prin | signior Milot, | commembrum Academiii | Frâncești din Lion, | iară | acum întâia dată tălmăcită | în limba românească. | Tomul întâi. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie Orientaliceas|că a Universitatei Peștii, | 1800.

Claude-François–Xavier Millot, ***World History*** *(translated by Ioan Molnar-Piuariu)* ***[Istorie universală]*** *(trad. Ioan Molnar-Piuariu). It is a Romanian translation of the first volume of a French academician's voluminous work: Claude-François–Xavier Millot, Éléments d'histoire générale ancienne et moderne (1772–1783). It covers the Antiquity and it was printed at Buda, Hungary, in 1800.*

Format. In 8°; XXXII p. + 436 p. + XXII p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu constând într-o gravură ce reprezintă un peisaj suburban, cu o fântână în prim-plan (p. 1); frontispiciu constând într-o gravură cu doi copii și un coș de albine (p. 193). Viniete din mici gravuri obișnuite în ilustrarea cărților de la Buda (p. XXXII; p. 120, p. 436). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cuvântare-înainte*, semnată „Ioan Molnar de Millershaim, profesor public în Academia Clujului și doctor de ochi în Marele Principat al Ardealului" (p. III-VI); *Însemnarea materiilor care urmează în acest tom I* (p. VII–XXXII), cu diviziunile: *Istorie veche.* Partea I. *Luări-aminte preste tot despre noroadele cele vechi* (p. VII); *Eghiptenii.* Cap I. *Istorie veche despre Eghipt* (p. VII-VIII); Cap II. *Forma ocârmuirii și legile eghiptenilor* (p. VIII-IX); Cap III. *Credința și năravurile eghiptenilor* (p. IX–X); Cap IV. *Meșteșuguri și științe a eghiptenilor* (p. X–XI); *Hinezii* (p. XI); *Assirienii și babilonenii*. Cap I. *Vechimea acestor noroade* (p. XI–XII); Cap II. *Relighia, științele și năravurile babilonenilor* (p. XII); *Feniția* (p. XII–XIII); *Ovrei și jodovi* (p. XIII); *Medii și persii.* Cap I. *Medii înainte de Țirus* (p. XIV); Cap II. *Împărăția persilor. Țirus cu următorii săi cei dintăi* (p. XIV); Cap III. *Gubernamentul, legile, obiceiurile și năravurile persilor* (p. XV); Cap IV. *Relighia persilor* (p. XVI); *Indienii* (p. XVI); *Știtele și țeltele* (p. XVI); *Asiei* (p. XVI); *Istoria universalicească.* Partea II. *Istoria grecilor. Idee preste tot de istoria grecească și fabulele națioanelor.* Cartea I. *De la vremile cele vechi fabolose, până la războiul asupra persilor.* Cap I. *Despre vremile fabulose și a vitejilor* (p. XVII–XVIII); Cap II. *Varvaria anilor și veacurilor iroicești* (p. XVIII); Cap III. *Gubernamentul, darea de lege și năravurile spartanilor* (p. XIX–XX); Cap IV. *Respublica Athina până la războiul împrotiva persilor* (p. XX–XXI); Cartea II. *De la începutul războiului asupra persilor până la ocârmuirea lui Pericles.* Cap I. *Începutul războiului asupra persilor. Biruința lui Milțiades la Marathon* (p. XXII); Cap II. *Începutul istoriii lui Aristides și Temistocles. Războirea lui Xerxes în Țara Grecească* (p. XXIII); Cap III. *Bătălia de la Salamin, de la Platea și de la Micale* (p. XXIII–XXIV); Cap IV. *Etablisamentul sau iarăș zidirea Ahinii, lângă toată jalusia spartanilor. Administrația lui Aristides* (p. XXIV–XXV); Cap V. *Țimon înmulțește lauda și vestea Athinei* (p. XXV); Cartea III. *Despre administrația statului lui Pericles până la ocârmuirea lui Filip din Mațedonia.* Cap I. *Administrația statului lui Pericles până la războiul peloponicesc* (p. XXVI–XXVII); Cap II. *Începutul războiului peloponicesc. Alțibiades. Athinenii să biruiesc în Siția* (p. XXVII–XXVIII); Cap III. *Contenirea înainte a războiului athinenilor. Luarea Athinii prin Lisandru* (p. XXVIII–XXIX); Cap IV. *Spartea stricată prin Lisandru. Trasibulus mântuiește Athina de tirani. Judecata pusă pre Socrates. Tragerea îndărăpt a acelor zece mii* (p. XXIX–XXX); Cap V. *Aghesilaus în Asia. El să cheamă îndărăpt. Tractatul păcii cu rușine*

cu persii făcut. Respublica Thebanicească până la lovirea bătăii la Leuctra (p. XXX–XXXI); Cap VI. *Thevi să împuternicește pre vremea lui Pelopidas și a Epaminondas. Iară cade starea grecilor înainte de Filipp din Mațedonia* (p. XXXI–XXXII). [Istorie veche. Partea I] (p. 1–190), cu următoarele diviziuni: *Izvoară și mijloace ajutătoare ale istoriei eghiptenești* (p. 1–4); *Luări-aminte preste tot despre noroadele ceale vechi* (p. 4–7); *Eghipteanii* (p. 7–72), cu 4 capitole: Cap I. *Vechile istorii ale Eghiptului* (p. 7–21); Cap II. *Forma sau chipul ocărmuirii și legile eghipteanilor* (p. 21–36); Cap III. *Relighia sau credința și năravurile eghipteanilor* (p. 37–48); Cap IV. *Meșteșuguri și științe ale eghipteanilor* (p. 48–72); *Hinezii* (p. 72–84); *Assirienii și babilonenii* (p. 84–104), cu 2 capitole: Cap I. *Despre vechimea acestor noroade* (p. 84–92); Cap II. *Credința, științele, năravurile babilonenilor vechi* (p. 92–104); *Feniținii* (p. 104–117); *Evreii sau jidovii* (p. 117–126); *Medii și persii* (p. 126–175), cu 4 capitole: Cap I. *Medii înainte de Țirus* (p. 126–131); Cap II. *Împărăția persilor. Țirus și următorii lui cei dintâi întru ocârmuire* (p. 131–146); Cap III. *Ocârmuirea, legile, obiceaiurile și năravurile persilor* (p. 146–165); Cap IV. *Relighia sau credința persilor* (p. 166–175); *Indii* (p. 176–184); *Știții sau schithii și țeltii* (p. 184–186); *Luări-aminte preste tot despre noroadele ceale vechi în Asia* (p. 186–190). *Istoria lumii. Istorie veache.* Partea a doao (p. 191–436), cu următoarele diviziuni: *Istoria grecilor* (p. 193–194); Cartea dintâi. *Din vremile faboloze sau prevestitoare până la războiul asupra persilor* (p. 194–280), cu 4 capitole: Cap I. *De vremile fabuloze și iroicești* (p. 194–205); Cap II. *Barbaria veacurilor iroicești. Credința deșartă și altele* (p. 206–222); Cap III. *Gubernamentul sau forma ocârmuirii, darea legii și năravurile spartanilor* (p. 222–249); CapIV. *Respublica Athina până la războiul asupra persilor* (p. 249–280); Cartea a doa. *De la începutul războiului asupra persilor până la ocârmuirea lui Pericles* (p. 281–340), cu 5 capitole: Cap I. *Începutul războiului asupra persilor, biruința lui Milțiades la Marathon* (p. 281–290); Cap II. *Începutul istoriii lui Aristides și a lui Temistocles. Năvălirea lui Xerxes în Țara Grecească* (p. 291–306); Cap III. *Lovirea lui Salamin la Platea și Micale. Persii goniți de tot din Țara Grecească* (p. 307–318); Cap IV. *Iarăș statornicirea Athinei lângă toată jalusia sau prepunerea spartanilor. Administrația statisticească a lui Aristides* (p. 318–331); Cap V. *Țimon înmulțește mărirea Athinei* (p. 331–340); Cartea a treia. *De la ocârmuirea statului lui Pericles până la ocârmuirea lui Fillip din Mațedonia* (p. 341–436), cu 6 capitole: Cap I. *Gubernamentul sau ocârmuirea lui Pericles până la războiul Peloponesului* (p. 341–357); Cap II. *Începutul războiului peloponicesc. Alțiviades. Athinenii să învingă în Siția* (p. 357–376); Cap III. *Urmarea înainte a războiului peloponicesc. Luarea Athinei prin Lisandru* (p. 376–389); Cap IV. *Sparta cade prin Lisandru în stricare. Trasibulus izbăvește și scapă Athina de tirănie. Proțesul sau judecata asupra lui Socrates. Tragerea înapoiu a acelor zece mii de greci* (p. 389–405); Cap V. *Aghesilaus în Asia. Îl cheamă iară îndărăpt. Tractaturi sau tocmeli de batjocură cu persii. Respublica Thebanicească până la batalia sau lovirea lângă Leuctra* (p. 405–420); Cap VI. *Thevi îș vine în putere pe vremea lui Pelopidas și Epaminondas. Cade iară. Starea Țării Grecești înainte de Fillip din Mațedonia* (p. 420–436). *Tabellă gheograficească veche pentru a ușura înțelegerea țărilor și a cetăților care vin înainte în Istoria aceasta* (p. I–XXII).

Depozit. BACJ; BAR; BNR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr 626, p. 417–418; Gârleanu 1865, p. 167 (38); Iarcu 1865, p. 26; Cipariu 1866, p. 307; Iarcu 1873, p. 19; Philippide 1888, p. 153, 188; Crăiniceanu 1907, p. 14; Iorga 1920, p. 128; Iorga 1925, p. 381; Pascu 1927, p. 283; Lupaș 1930, p. 89–100; Veress 1932, p. 595; Școala 1958, p. 300; Școala 1959, p. 267–276; Grămadă 1960, p. 161–175; Teodorescu 1960, p. 348–349; Munteanu 1962, p. 123–126, 166–167; Cotoșman 1964, p. 600; Hâncu 1965, p. 66; Filip 1970, p. 70; Nicolescu 1971, p. 178; Petrik V, p. 324; BALRL 1972, p. 18; Cartea B. 1972, p. 119–120; Bodinger 1976, p. 215; Pascu 1976, p. 89; Mosora, Hanga 1991, p. 136–137; Bordaș 2006, p. 78–97; Tatay 2009/A, p. 303–304; Urs 2011, p. 477.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 645. Cartea lui Claude-François–Xavier Millot a apărut în 1772–1793 în 9 volume mărunte, la Paris. Traducerea lui Ioan Molnar-Piuariu este după o versiune germană din 1793.

1801. ***Povățuire către cinste și dreptate***, Buda, 1801.

Povéczuíre | szau | dúcsere de mâné | kétré | csínszte si direptáte | adéke | Kárte Rânduſté ſzpre Csetánie péntru Kopii | Românéſti cséj cse énváczé én Skó|alele cséle mícſi. | *La Buda* | Tipérité ku keltujála Kréjeſtij Orientalicséſtij | Tipografij a' Univerſzitátej Péſtij. | 1801.

Exhortation to Honor and Justice [Povățuire către cinste și dreptate]. *It was an official textbook of Civics, intended for Romanian pupils in primary classes. It was written with Latin letters and Hungarian spelling. It was printed at Buda, Hungary, in 1801.*

Format. In 8°; 4 [f] + 157 p. Tipar negru cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); vinietă reprezentând un vas cu fructe (p. 157). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Cuprins] (f. [1v]); *Tábla deszpre partea éntêja. Péntru cséle cse trébuje ſzé énvécze ucsenikul én skóalé, ſi kúm trébuje ſzé ſzé aráte pre ſzíne én skóalé ku cſinszte*. (f. [2r–4v]); Éntêja párte. *Péntru csele cse ſzênt datóri ucsenícsi ſsè ènvecze èn Scóalé, ſi kum ſzè ſzé aráte pre ſzíne èn Skóalé ku omenie, formósz*. (p. 1–13), cuprinzând: *Éntráréa pentru Skóale* + 2 capitole; *Tábla deszpre a dóaoa párte pentru búnul nérav* (14–17); Partea a doáo. *Péntru nerávul bún ſzau csínztéa ſi direptátéa Omuluj en gânduri, fápte, ſi entru purtáréa ſza* (p. 17–55), cuprinzând *Éntráre* + 7capitole; *Tábla deszpre a tréja párte a kérczij szpre csetánie rénduíte*. (56–62); A tréja párte *a kérczij péntru csetánie rânduíte. Pentru szoczietáte, éntru káréa óameni ſzênt rânduiczi dela Dumnezéu ſzé tréjászké, ſi pentru datoriile szoczietéczij* (p. 63–116), cuprinzând *Povéczuire. Pentry szoczietáte de óbſte* + 4 capitole; *Tábla deſzpre povéczuíre kétré meſteſúgul deſzpre czinéréa kèſzi.* (p. 116–118); A pátra párte *a kérczi de cſetánie. Péntru meſteſúgul dészpre czinerea kèſzi*, cuprinzând 4 capitole (p. 119–134); *Tábla deſzpre a csincsa párte a kerczi de csetánie* (p. 135–138); A csíncsea párte *a kérczi de cſetánie péntru sztárea szèténilor*, cuprinzând *Povéczuíre* + 5 capitole (p. 139–157).

Depozit. BCUIS.

Referințe. BRV IV, nr. 270, p. 116; CAL 1809, p. 40; Sartori 1830, p. 176; Micu 1894/A, p. 175; Ghibu 1916, p. 257–258; Veress 1931, II, p. 126; Naghiu 1945, p. 503–504; Teodorescu 1960, p. 349; Poenaru 1974, p. 62; Bodinger 1976, p. 219.

Observații. Exemplar de referință: BCUIS, cota RV II 277. Exemplarul este legat greșit.

1802. Dosithei Obradovici, ***Sfaturile înțelegerii sănătoase*** (trad. Dimitrie Țichindeal), Buda, 1802.

Sfaturile | a | înțeleajerii | cei | sănătoase, | prin bine înțeleptul | Dosithei Obradovici | întocmite, | iară | acuma întâia dată întoarse de pre limba | serbiască și întru acest chip în | limba daco-romaniască | așezate. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie Orientali|ceasc̆a a Universitatii Peștii, | 1802.

Dositei Obradovici, ***Tips for a Healthy Understanding*** *(translated by Dimitrie Ţichindeal)* ***[Sfaturile înţelegerii sănătoase]*** *(trad. Dimitrie Ţichindeal). The book contained moral teachings and it was translated from Serbian by Dimitrie Ţichindeal. Dimitrie Ţichindeal was one of the first propagators of the fable within the Romanian literature. It was printed at Buda, Hungary, in 1802.*

Format. In 8º; XVI p. + 168 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu cu flori şi frunze de trandafir (p. III); frontispiciu cu flori de trandafir (p. XI, 31, 52); frontispiciu cu o carte deschisă pe care se află o cunună de lauri, semnat „Gr<itner>" (p. 1); vinietă cu un coş din care dă pe dinafara recolta de grâu (p. 30); vinietă cu un copilaş care stă aplecat peste un glob pământesc (p. 39); frontispiciu cu frunze (p. 40, 95); vinietă cu casă (p. 51); frontispiciu cu frunze în formă de acoladă (p. 91); vinietă cu o femeie care încununează cu lauri 2 copii (p. 94, 168); vinietă cu un copil care se joacă cu un porumbel (p. 128); frontispiciu cu un medalion în care se înscrie chipul unui savant (p. 129).

Cuprins. [2 *motto-uri*:] „Cela ce poftește a fi înțelept totdeauna se se îndeletnicească întru fapte bune și se urască, și de nimica să ție pre toate aceale care sânt faptelor celor bune împrotivitoare." din „Dosith. Obradovici în Sobrania veștei. Fața 201, rând 2-lea" și „Omule! Năravurile tale îmbunătățește-le / Și întru însuș potearea lor întărește-le. / Întrebuințează ale tale daruri / Spre folositoare învățături, / Și sporiul sufletului, /Întru cercarea adevărului." (p. II); *Patronii*, semnată „Prefațatoriu" (p. III–X); *Înainte-cuvântare,* semnată de Dimitrie Ţichindeal (p. XI–XVI); *Pentru dragoste, și cum că dragostea iaste cea mai de bun neam patimă, și ce să cuvine a gândi pentru dânsa* (p. 1–20); *Nu-ți pară rău făcând bine* (p. 20–30); *Zi ce e direpț, apoi caută de vei potea să scapi* (p. 31–39); *Răspunsul. Cinstite părinte și frate Serafime, îți poftesc senetate!* (p. 40–51); *Mă întrebi cine sânt eu și cine mi-au dat potere se iau eu tonul cel învățetoresc* (p. 52–90); [*Însuș acesta al mieu priiaten după ce au sevârșit a sa scrisoare …*] (p. 91–94*); Prea înalta înțelepciune în ceriu să stea deasupra de steale. Ca se dezrădăcinez răutatea din lume, aceastea sânt ostănealele meale* (p. 95–128); *Pentru faptele bune. Faptele ceale bune a le aleaje iaste mai bine* (p. 129–149); [*Când duhul lui cel mare conoaște că e de trebuință pentru buna norocire a obștii …*] (149–167); [*Iată că puserăm înainte cât am putut pre scurt izvorul și începutul faptelor bune …*] (p. 167–168).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BVAUGL.

Referinţe. BRV II, nr. 651, p. 435–438; BRV IV, p. 273; Pop 1838, p. 93; Cipariu 1855/A*;* Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Philippide 1888, p. 149, 187; Vuia 1896, p. 141; Veress 1910, p. 86; Botiș 1922, p. 412; Pascu 1927, p. 294, 299; Veress 1932, p. 595; Ciuhandu 1935, p. 3; Meteș 1936, p. 211; Suciu 1940, p. 59; Bugariu 1942, p. 56; Teodorescu 1960, p. 349; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 23; Hâncu 1965, p. 66; Bulat 1968, p. 109; Duțu 1968, p. 315, 339–342; Școala 1970, p. 290–296; Nicolescu 1971, p. 191; Duțu 1972, p. 39; Papadima 1975, p. 248–249; Bocșan 1976, p. 130; Bodinger 1976, p. 220; Loghin 1976, p. 49; Pascu 1976, p. 93–94; Suciu 1977, p. 164; CRV 1985, p. 170; Mosora, Hanga 1991, p. 140–141.

Observaţii. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 651.

1802. ***Psaltire***, Buda, 1802.

Întru mărirea Sfintei cei de o | ființă și nedespărțitei Troițe, a Ta|tălui și a Fiiului, și a Sfântului Duh, | cartea aceasta, | Psaltirea, | întru care să cuprind cathismele, | cântările și psalmii cei aleși din|preună cu rânduialele lor și c.l. Cu bla|gosloveniia Exț. Sale,

preaosfințitului domnu|lui domn Stefan Stratimirovici, arhi|episcopului și mitropolitului de | leagea grecească neunit din | Carloveț. | Legată, cu 40 de creiț<ari>. | La Buda. | Tipărită cu cheltuiala Crăieștii și a limbi|lor Răsăritului Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul 1802.

Psalter [Psaltire]. *The book includes the text of the Psalms and some methodological clarifications that indicate the moments of church services when sequences of Biblical psalms are applied. It also includes some texts of piety, such as Oratory Dedicated to Virgin Mary. It was printed at Buda, Hungary, in 1802.*

Format. In 8°; [7] f. + 192 f. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu Isus Hristos Pantocrator (f. tt.); frontispiciu cu monograma „ο Θεος" (f. [2r]); frontispiciu cu flori de trandafir (f. [5r], 165r); frontispiciu cu glob, surmontat de cruce, totul într-un motiv vegetal (f. 1r); frontispiciu cu flori și frunze de trandafir (f. 153v, 181r); vinietă reprezentând un coș cu flori (164v); vinietă reprezentând un păstor, sprinjinit de un toiag, alături de un miel (187r[!]); litere ornate (*passim*).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–4v]); *Învățătură cum să ceteașt Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [5r–6v]); *Rânduială cum să cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [7r–v]); *Psaltirea proroculuiși împăratului David,* cu cele 20 de cathisme. (f. 1r–152r); *Cântarea lui Moisi,* cu 9 cântări (f. 153v–164v); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice dumnezeiești și la al Născătoarei de Dumnezeu, și la sfinți mari ce să prăznuiesc* (f. 165r–180v), cuprinzând: *Pripealele* pentru cele 12 luni (f. 165v–180v); *Cinstitul paraclis al sfinților și întocma cu apostolii împărați Constantin și Elena* (f. 181r–187r [!]); *Istorie. Nume jidovești care le pomenește David la psalmii lui, tâlcuite cu istoria lor* (f. 187v [!]–192r [!]); *Aici însemnăm psalmii cei ce să cetesc la vreame de primejdie* (f. 192r [!]–192v [!]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV IV, nr. 273, p. 117; Cipariu 1855/A; Teodorescu 1960, p. 349; Râpă-Buicliu 2000, p. 350–351; Dudaș 2007, II, p. 302; Chindriș 2003, p. 649; Tatay 2012, p. 95.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota 655A. Cartea conține erori de paginație.

1803. ***Bucvar***, Buda, 1803.

Bucvariu | pentru | pruncii cei rumâne|ști carii să află | în Crăiia Ungurească și hota|rele ei împreunate. | Prețul, fără legătură, 3 cr<ăițari>. | La Buda, | în slaveno-serbeasca rumâneasc̆ă și a limbilor | Răsăritului privileg. Tipografie a Crăieștii Uni|versităţi Ungurești din Peștiu, 1803.

Spelling Book [Bucvar]. *It was a Romanian spelling book meant for primary schools in Hungary, written with the Cyrillic alphabet and composed in the traditional form of old Romanian spelling books within the Eastern Church. It was printed at Buda, Hungary, in 1803.*

Format. In 8°; 43 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema Imperiului Habsburgic unită cu cea a Ungariei (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. § I. *Tipărite și scrise de mână mici și mari slove de rând* (p. 2–3); § II. [Exerciții de silabisire] (p. 4–7); § III. [Exerciții de alcătuire de cuvinte] (p. 7–10); § IV. [Formarea de cuvinte

cu prefix] (p. 10); § V. *Numele literelor (azbuchi)* (p. 11); § VI. *Numele prosodiilor* (p. 11–12); § VII. [Despărțirea în silabe, proverbe, primele texte] (p. 12–20), între care: *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 17–18), *Furul cel mic* (p. 18), *Gazda lotrilor* (p. 18–19), *Tot ce iaste peste măsură nu iaste sănătos* (p. 19–20); § VIII. *Scurte povești* (p. 20–26): *Pentru credința îndeșartă* (p. 20–22), *Pentru ispovedanie* (p. 22–24), *Pentru clacă* (p. 24), *Pentru rătăcire* (p. 25–26), *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 26); § IX. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 26–30); § X. *Însemnarea slovnirii* (p. 31–33); § XI. *Însemnarea cetirii* (p. 34–39); § XII. *Pentru numere* (p. 40–42); *O dată unul* (p. 43).

Depozit. OSzK.

Referințe. Chindriș 2003, p. 688, 693, 715.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 801463.

1804–1805. *Minei* (12 volume), Buda, 1804–1805.

***Menaion** (12 volumes) **[Minei]** (12 volume). It is an Orthodox book organized per months, which includes the services of the Saints and feasts in all twelve months of the year. Complete Menaia are made up of twelve volumes, one for each month of the ecclesiastic year, starting with September and ending with August. The present menaion is the most imposing one in our ancient culture. It was composed on the initiative of the famous physician and writer Ioan Molnar-Piuariu, a freemason of the Enlightenment and a fervent supporter of the Romanian culture in Transylvania. Molnar-Piuariu conceived this important altar book in two editorial versions: one for the Romanians in Transylvania and Hungary and another one for those from Wallachia. The present edition is the editorial version intended for the Romanians in Transylvania and Hungary. It was printed at Buda, Hungary, between 1804 and 1805.*

Mineiul, | luna lui septemvrie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoințele preaosfinţiţilor episcopi a Râmnicului, | Chesarie și Filaret, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălţatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelenţiii Sale, preaosfinţitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [5] f. + 205 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiţilor sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziţiei de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură în text reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu».” (f. [5v]); Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o

carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [3r], 200v); Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r). Vinietă înfățișând diverse obiecte (carte deschisă, barometu, oglindă), într-un decor vegetal (f. 200r). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Exțelența Ta, prealuminate și preaosfințite doamne, doamne preamilostiv arhiepiscop și mitropolit!* (f. [2r–v]), semnat: „Umilit fiiu sufletesc, Ioann Molnar de Milershaim, professor public în Crăiasca Academie a Clujului și, în Marele Prințipat al Ardealului, crăiesc doctor de ochi"; *Cuvântare-înainte* (f. [3r–5r]) semnată: „De mult bine poftitoriu Ioan Molnar Milershaim, professor public în Crăiasca Academie a Clujului și, în Marele Prințipat al Ardealului, crăiesc doctor de ochi"; *Luna lui septemvrie are zile treizeci* (f. 1r–200r); *Bogorodicinele troparelor sfinților ce să cântă preste tot anul la vecernie și la utrenie* (f. 200v–205v).

Depozit. BUB; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 138–139; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 25–26.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/IX. BAAB, cota 271.

Mineiul, | luna lui octovrie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Chesarie, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelențiii Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [3] f. + 175 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură în text reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu sulița împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ție!" (f. [3v]). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r], 171r); Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r); Isus, împărat ceresc, într-o compoziție florală (f. 167r, 170r); o compoziție florală amplă, încununată la mijloc cu o cruce de dimensiuni mici (f. 169r). Viniete înfățișând: Sfânta Treime, într-o compoziție circulară de dimensiuni reduse (f. 166v, 170v); un

potir încununat de raze, așezat pe o carte închisă, având la stânga crucea catolică, peste care este așezată Evanghelia deschisă, iar la dreapta, crucea bizantină cu două brațe, de asemenea cu Evanghelia deschisă, așezată deasupra (f. 168v); un înger pe norii cerului în timp ce încununează un copil (f. 169v, 175v). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Tuturor celor ce cu cinste duhovnicească și cu cinste politicească să despărțesc, aceii dintâiu și aceii dupre urmă șădeare, îmbrățișare cu căzută cinste făcându-vă, ceiu de la acel ceresc dătătoriu tot darul cel bun,* semnată „Chesarie, episcopul Râmnicului" (f. [2r–3r]); *Luna lui octovrie are zile treizeci și una* (f. 1r–166v); *Bogorodicinele Învierii la opt glasuri* (f. 167r–168v); *Troparele sfinților ceale mai de obște, care vin întru această lună a lui octovrie* (f. 169r–169v); *Bogorodicinele troparelor Învierii* (f. 170r–170v); *Bogorodicinele troparelor ale sfinților, ce să cântă preste tot anul, la vecernie și la utrenie* (f. 171r–175v).

Depozit. BACJ; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 524–525; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 26–27.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 117/X.

Mineiul, | luna lui noiemvrie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Chesarie, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelențiii Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [3] f. + 191 file. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziţie, pe două coloane marginale, icoane ale diferiţilor sfinţi, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziţiei de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură în text reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoţită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu suliţa împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ţie!" (f [3v]). Frontispicii înfăţișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spaţiu orizontal-oblic, flancat de o compoziţie dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Cina din Mamvri (Sfânta Treime), într-o compoziţie florală (f. 1r). Numeroase elemente grafice și de compoziţie tipografică despărţitoare de capitole, de-a lungul întregii cărţi. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea,* semnată: „Chesarie, episcopul Râmnicului" (f. [2r–3r]); *Luna lui noiemvrie are zile treizeci* (f. 1r–186v); *Bogorodicinele troparelor* (f. 187r–191v).

Depozit. BUB; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 139–140; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 27–28.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/XI. BAAB, cota 264.

Mineiul, | luna lui dechemvrie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Chesarie, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelenției Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [3] f. + 193 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text, reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu sulița împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ție!" (f. [3v]) și pe *Sfântul Nicolae* (f. 23r). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Cina din Mamvri (Sfânta Treime), într-o compoziție florală (f. 1r); Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea,* semnată „Chesarie, smeritul episcop al Râmnicului" (f. [2r–3r]); *Luna lui dechemvrie are zile treizeci și una* (f. 1r–188v); *Bogorodicinele troparelor* (f. 189r–193v).

Depozit. BUB; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram

2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 31–32.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/XII. BAAB, cota, 1874.

Mineiul, | luna lui ianuarie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Chesarie, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelențiii Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [4] f. + 222 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură în text reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu sulița împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ție!" (f [4v]). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Cina din Mamvri (Sfânta Treime), într-o compoziție florală (f. 1r); Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea,* semnată „Chesarie, smeritul episcop al Râmnicului" (f. [2r–4r]); *Luna lui ianuarie are zile treizeci și una* (f. 1r–217v); *Bogorodicinele troparelor* (f. 218r–222v).

Depozit. BUB; BAAB; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 142; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 28–29; Andriescu, Borș 2013, p. 64–65; Cereteu 2016, p. 69–70.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/I. BAAB cota 273.

Mineiul, | luna lui fevruarie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Chesarie, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al

romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelențiii Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; de [6] f. + 140 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură în text, reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Mântuire ai lucrat în mijlocul pământului, Hristoase Dumnezeule, pre cruce preacurate mâinile Tale ai întins, adunând toate neamurile ceale ce strigă: «Doamne, Mărire Ție!»" (f. [6v]). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Cina din Mamvri (Sfânta Treime), într-o compoziție florală (f. 1r). Vinietă înfățișând pe *Dreptul Simeon* (f. [6r]). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea,* semnată „Chesarie, smeritul episcop al Râmnicului" (f. [2r–5r]); *Numărul anilor din arătarea Scripturii* (f. [5v–6r]); *Luna lui fevruarie are zile doaozeci și opt (iară de va fi bisect, atuncea are zile 29)* (f. 1r–135r); *Bogorodicinele troparelor* (f. 135v–140r).

Depozit. BUB; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 142–143; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 29–30.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/II sau BAAB, cota 266.

Mineiul, | luna lui martie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Chesarie, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelențiii Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [4] f. + 126 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text reprezentând: *Buna Vestire*, însoțită de textul „Astăzi iaste începutul mântuirii noastre și arătarea tainii ceii din veac: Fiiul lui Dumnezeu Fiiul Fecioarei Să face și Gavriil darul bine-l vesteaște. Pentru aceasta, și noi, împreună cu Dânsul, Născătoarei de Dumnezeu să-I strigăm: «Bucură-Te, Ceea ce ești cu dar dăruită, Domnul e cu Tine!»" (f. [4r]); aceeași gravură, fără textul însoțitor, reluată la f. 92v; *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi, veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu»." (f. [4v]). O altă gravură, *Sfinții 40 de mucenici cei din Sevastiia* (f. 28r). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alt frontispiciu reprezentând Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r). O singură vinietă, la sfârșitul cărții, reprezentând o gravură cu elemente florale și elemente culte (f. 126v). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea,* semnată „Chesarie, episcopul Râmnicului" (f. [2r–3v]); *Luna lui martie are zile treizeci și una* (f. 1r–126v).

Depozit. BACJ; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 143; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 523–524; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 20–21.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 117/III.

Mineiul, | luna lui aprilie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Filaret, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelenției Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [4] f. + 120 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți,

în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziţiei de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură în text, reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoţită de textul: „Pre Cela ce S-au răstignit pentru noi veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Maria pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu».” (f [4v]). Frontispicii înfăţișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spaţiu orizontal-oblic, flancat de o compoziţie dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Sfânta Treime, într-o compoziţie florală (f. 1r). Vinietă înfăţișând Sfânta Treime, într-o compoziţie circulară de dimensiuni reduse (f. 120v). Numeroase elemente grafice și de compoziţie tipografică despărţitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea,* semnată „Smeritul episcop al Râmnicului, Filaret” (f. [2r–4r]); *Luna lui aprilie are zile treizeci* (f. 1r–120v).

Depozit. BAAB; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 140–141; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 21–22;

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/IV; BAAB, cota 261.

Mineiul, | luna lui mai, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Filaret, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelenției Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [4] f. + 127 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură înfățișându-i pe Sfinții Constantin și Elena, însoțită de textul: „Constantin, astăzi, cu maică-sa Elena crucea au arătat, lemnul cel prea cinstit, carele iaste ruşinarea tuturor jidovilor și armă credincioşilor împărați asupra celor protivnici. Că pentru noi s-au arătat semn mare și în războaie înfricoşat.” (f. [4r]); aceeași gravură, fără textul însoțitor, reluată la f. 78r; *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul:

„Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi, veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu».” (f. [4v]). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alt frontispiciu reprezentând Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r). O singură vinietă, la sfârșitul cărții, reprezentând o gravură cu elemente florale și elemente culte (f. 127v). Elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea,* semnată „Smeritul episcop al Râmnicului, Filaret” (f. [2r–3v]); *Luna lui mai are zile treizeci și una* (f. 1r–127v).

Depozit. BACJ; BNR; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 144; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 524; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 22–23.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 117/V.

Mineiul, | luna lui iunie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Filaret, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelențiii Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [3] f. + 116 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi, veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu».” (f [3v]). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alte frontispicii reprezentând Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r) și o compoziție florală amplă, încununată la mijloc cu o cruce de dimensiuni mici (f. 116r). O singură vinietă, la sfârșitul cărții, reprezentând o gravură cu elemente florale și elemente culte (f. 116v). Elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea*, semnată „Smeritul episcop al Râmnicului, Filaret" (f. [2r–3v]); *Luna lui iunie are zile treizeci* (f. 1r–115v); *Troparele sfinților ceale mai de obște din luna lui iunie* (f. 116r–116v).

Depozit. BACJ; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 144; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 524; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 23–24.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 117/VI.

Mineiul, | luna lui iulie, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Filaret, | iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelenției Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [3] f. + 150 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text reprezentând: *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cela ce S-au răstignit pentru noi veniți să-L lăudăm toți că pre Acesta L-au văzut Maria pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu»." (f. [3v]) și pe *Sfântul Anatolie* (f. 9v). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Cina din Mamvri (Sfânta Treime), într-o compoziție florală (f. 1r). Vinietă înfățișând Sfânta Treime, într-o compoziție circulară de dimensiuni reduse (f. 150r). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–3r]) semnată „Smeritul episcop al Râmnicului, Filaret"; *Luna lui iulie are zile treizeci și una* (f. 1r–150r); *Troparele sfinților ceale mai de obște dintru această lună a lui iulie* (f. 150v).

Depozit. BNR; BUB; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram

2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 144–145; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 30–31.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/VII; BAAB, cota 260.

Mineiul, | luna lui avgust, | carele mai întâiu s-au fost tipărit tălmăcit prin | nevoința preaosfințitului episcop a Râmnicului, | Filaret. | Iară acum a doa oară, după izvodul cel adevărat al | Mineiului celui Mare, dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al romanilor și apo|stolicescului craiu | Franțisc al doilea, | cu | blagosloveniia Exțelențiii Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1804.

Format. In folio; [4] f. + 147 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text, reprezentând: *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cela ce S-au răstignit pentru noi veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Maria pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu».” (f. [4v]); *Adormirea Preacestei* (f. 66r); *Sfântul proroc Samuil. Saul* (f. 92r). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Sfânta Treime, într-o compoziție floral (f. 1r). Vinietă înfățișând pe Isus, împărat ceresc, într-o compoziție vegetală cu ghindă (f. 147v).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–4r]) semnată „Smeritul episcop al Râmnicului, Filaret”; *Luna lui avgust are zile treizeci și una* (f. 1r–147v).

Depozit. BUB; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 668, p. 449–450; BRV IV, p. 273; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Bărbulescu 1961, p. 933–934; Dudaș 1979, p. 377; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 175–176; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Teodorescu 2008, p. 45–46; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 248–250; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 237, 238; Tatay 2009/A, p. 299–300; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2010/A, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 145; Tatay 2011, p. 65–80; Tatay 2012, p. 95–96; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 24–25.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ae μ 374/VIII. BAAB, cota 272.

1804. [Ștefan Stratimirovici], ***Învățătură de bubatul de vacă***, Buda, 1804.

Învățătură | de | bubatul | de vacă | pentru | dezrădăcinarea și istovirea | bubatului firesc, | după porunca preaînălțatei împărății, | prin arhiepiscopul Carlovețului și | mitropolitul

Stefan, părinților | și tuturor celor mai bătrâni ai | neamului românesc comen|dăluită. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Uni|versitatei din Pești, | 1804.

[Ștefan Stratimirovici], ***Teachings about Fighting Smallpox at Cows [Învățătură de bubatul de vacă].*** *It was an advisory book containing instructions to combat smallpox. It was published by Metropolitan Ștefan Stratimirovici from Carloviț, in command of emperor Francis II. The text was probably translated in German by George Șincai, from an imperial order. It was printed at Buda, Hungary, in 1804.*

Format. In 8°; 20 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu frunze (p. 3); vinietă cu un copil lângă un palmier (p. 20).

Cuprins. *Dintru toate răutățile care pre neamul omenesc cumplit vatămă și nepărtinit istovesc nu iaste nici una mai stricătoare și mai groaznică decât aceaea ce cu numele bubat (vărsat) tuturor e cunoscută* (p. 3–20).

Depozit. BAR.

Referințe. Simionescu 1972, p. 183–186; Răduțiu, Gyémánt 1981, p. 248; Veress 1982, nr. 32; Râpă-Buicliu 2000, p. 121.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 669A.

1804. Gheorghe Șincai, ***Epistola ad Ioannem Lipszky***, Buda, 1804.

Epistola | Georgii Sinkai de Eadem | ad Spectabilem, | et | Clarissimum virum | Ioannem de Lipszky, | capitaneum Caesareo-Regii Regiminis | Equestris Hungarici, quondam | Vécseyani, nunc Hasso-|Homburgensis, | mappae geographicae | provinciarum ad S. Coronam Regni Hungariae | pertinentium elucubratorem. | Budae, | Typis Regiae Universitatis Pestanae, | 1804.

Gheorghe Șincai, ***Epistola ad Ioanem Lipszky****. It was a special printed paper that contained a letter from the Romanian illuminist Gheorghe Șincai addressed to the military cartographer János Lipszky, which provided information on the correct writing of Romanian toponyms on the military map of Transylvania and Hungary that the imperial official was completing. It was printed at Buda, Hungary, in 1804.*

Format. In 8°; VI p. + 9 p. + 1 tabelă. Tipar negru, cu maximum 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezntând un copil aplecat peste un glob pământesc (f. tt.); frontispiciu dreptunghiular reprezentând un pescar lângă un râu, alături de un templu grecesc (p. 1); modeste oramente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Spectabilis, et clarissime vir!* (p. III-VI); *Tabella docens modum scribendi Valachice, litteris tam Cyrillianis, quam Latinis*, semnată „Georgius Sinkai de Eadem" (p. 1–9); [Tabel cu literele chirilice și latine folosite pentru notarea sunetelor limbii române].

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; OSzK; ÖNb; BUB; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 673, p. 451–452; Papiu Ilarian 1860; Papiu Ilarian 1862, p. 95–105; Philippide 1888, p. 55, 153; Petrik III, p. 389; Densușianu A. 1894, p. 243; Veress 1910, p. 90; Pascu 1927, p. 30–31, 147, 172; Veress 1932, p. 600–601; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 69–71; Școala 1970, p. 317–328; Nicolescu 1971, p. 187; Popovici 1972, p. 251; Bodinger 1976, p. 228; Mosora, Hanga, 1991, p. 146; Chindriș 2003, p. 702, 722; Urs 2011, p. 522; Andriescu 2013/B, p. 19; Andriescu, Borș 2013, p. 43–44.

Obsevații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 362.

1805. ***Datorințele supușilor către monarhul lor*** (trad. de Grigorie Obradovici), Buda, 1805.

Datorințele | a | subdaților, adecă suptpușilor, | către | monarhul | lor, | spre întrebuințarea în școalele cele | românești naționalnice. | Traduse de pre limba cea nemțească și cu | nește adaogeri mai direase prin | Grigorie Obradovici, | a școal. | nație. militărești în Bănat | director. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești, 1805.

The Subjects´ Duties towards Their Sovereign *(translated by Grigorie Obradovici)* ***[Datorințele supușilor către monarhul lor]*** *(trad. de Grigorie Obradovici). It was an untechnical book that contained the citizens' precepts and obligations towards the monarch. It was a translation of the German original into Romanian and it was accomplished by Grigorie Obradovici. It came from political areas of Vienna and it was understood as a propaganda handbook. It was printed at Buda, Hungary, in 1805.*

Format. In 8º; 53 p.+ [1] p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Vinietă reprezentând un coș cu flori (p. 6); frontispiciu cu un copil care se joacă cu o cunună mare de flori, flancat de două urne (p. 7); vinietă reprezentând trei brazi (p. 28); ornamente tipografice simple la sfârșit și la început de capitol, precum și în partea de sus a paginilor.

Cuprins. [*Motto* în stihuri:] „Dați pruncilor dojinire / Spre a înaltelor privire, / Spuneți-le datorințele, / Ca să-și pună silințele / De-a le împlini cu voire / Către însăși buna norocire. / Îndemnarea." (p. 2); *Prologul* (p. 3–6); Întâia tăiare. *Pentru stăpânire* (p. 7–11); A doao tăiare. *Pentru puterea stăpânirii* (p. 12–15); A treia tăiare. *Pentru datorințele subdaților în comun* (p. 12 [!]–21); A patra tăiare. *Pentru omeniia carea sânt datori supdații (suptpușii) împăratorului, craiului și ...* (p. 22–25); *A cincea tăiare. Pentru datorința credinței* (p. 26–28); A șasa tăiare. *Pentru datorința aplecării* (p. 29–31); A șaptea tăiare. *Pentru datorințele în vreame de pace* (p. 32–33); A opta tăiare. *Pentru datorințele în vreame de război* (p. 34–37*);* A noao tăiare. *Pentru datorința ostașilor* (p. 38–41); A zecea tăiare. *Pentru călcarea jurământului a ostașilor* (p. 42–44); A unsprezecea tăiare. *Pentru pedeapsa dezerterilor* (p. 45–49); A doaosprezece tăiare. *Pentru dragostea cea către patrie* (p. 50–53); *Observație* (p. [54]).

Depozit. BAR; BUB.

Referințe. BRV II, p. 455–456, nr. 680; Veress 1910, p. 92; Pascu 1927, p. 297; Veress 1932, p. 607; Ciuhandu 1935, p. 4; Bodea 1956, p. 88–89; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 19–20.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 680. Cartea conține erori de paginație.

1805. ***Minei*** (12 volume), Buda, 1805.

Menaion *(12 volumes)* ***[Minei]*** *(12 volume). It is an Orthodox book organized per months, which includes the services of the Saints and feasts in all twelve months of the year. Complete Menaia are made up of twelve volumes, one for each month of the ecclesiastic year, starting with September and ending with August. The present menaion is the most imposing one in*

our ancient culture. It was composed on the initiative of the famous physician and writer Ioan Molnar-Piuariu, a freemason of the Enlightenment and a fervent supporter of the Romanian culture in Transylvania. Molnar-Piuariu conceived this important altar book in two editorial versions: one for the Romanians in Transylvania and Hungary and another one for those from Wallachia. The present edition is the editorial version intended for Wallachia. It was printed at Buda, Hungary, in 1805.

Mineiul | lunii lui septemvrie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului, | Filaret, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [6] f. + 205 p. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură reprezentând *Răstignirea* (f. [5v]) însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu».”; Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r], 200v); Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r). Vinietă înfățișând diverse obiecte (carte deschisă, barometu, oglindă), într-un decor vegetal (f. 200r). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Înainte-cuvântare* (f. [2r–4v]); *Înștiințare* (f. [5r–6r]), semnată de Iosif al Argeșului; *Luna lui septemvrie are zile treizeci* (f. 1r–200r); *Bogorodicinele troparelor ale sfinților ce să cântă preste tot anul la vecernie și la utrenie* (f. 200v–205r).

Depozit. BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 180; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 681/IX.

Mineiul | lunii lui octovrie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Chesarie, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [3] f. +175 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură în text, reprezentând *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu suliță împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ție!" (f. [3v]). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r); Isus împărat ceresc, într-o compoziție florală (f. 167r, 170r); o compoziție florală amplă, încununată la mijloc cu o cruce de dimensiuni mici (f. 169r). Viniete înfățișând: Sfânta Treime, într-o compoziție circulară de dimensiuni reduse (f. 166v, 170v); un potir încununat de raze, așezat pe o carte închisă, având la stânga crucea catolică, peste care este așezată Evanghelia deschisă, iar la dreapta, crucea bizantină cu două brațe, de asemenea cu Evanghelia deschisă, așezată deasupra (f. 168v); un înger pe norii cerului în timp ce încununează un copil (f. 169v, 175v). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Tuturor celor ce cu cinste duhovnicească și cu cinste politicească să despărțesc, aceii dintâiu și aceii dupre urmă șădeare, îmbrățișare cu căzuta cinste făcându-vă ceiu de la acel ceresc dătătoriu tot darul cel bun* (f. [2r–3r]) semnată: „Chesarie, episcopul Râmnicului"; *Luna lui octovrie are zile treizeci și una* (f. 1r–166v); *Bogorodicinele Învierii la opt glasuri. Glas 1* (f. 167r–168v); *Troparele sfinților ceale mai de obște, care vin întru această lună a lui octovrie* (f. 169r–v); *Bogorodicinele troparelor învierii. Glas 1* (f. 170r–v); *Bogorodicinele troparelor ale sfinților ce să cântă preste tot anul, la vecernie și la utrenie* (f. 171r–175v).

Depozit. BAR; ÖNb; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 180–181; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Cereteu 2016, p. 92.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 681/X. BAAB, cota 752.

Mineiul | lunii lui noiemvrie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Chesarie, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [3] f. + 191 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text: *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu sulița împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ție!"(f. [3v]). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alt frontispiciu constând dintr-o gravură ce înfățișează Cina din Mamvri, situată într-un cerc, în cadrul unei compoziții florale bogate (f. 1r.). O singură vinietă, la sfârșitul textului, înfățișând un potir stilizat stituat într-un cadru de elemente geometrice și florale (f. 191v). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–3r]), semnată „Chesarie, episcopul Râmnicului"; *Luna lui noiemvrie are zile treizeci* (f. 1r–186v); *Bogorodicinele troparelor ale sfinților, ce să cântă preste tot anul, la vecernie și la utrenie, la „Dumnezeu e Domnul" și iarăși la sfârșitul utreniei* (f. 187r–191v).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 181–182; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 537–538; Cereteu 2016, p. 93.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/XI.

Mineiul | lunii lui dechemvrie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Chesarie, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [3] f. + 193 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text: *Răstignirea Domnului nostru*

Isus Hristos, însoțită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu sulița împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ție!"(f. [3v]). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alt frontispiciu constând dintr-o gravură ce înfățișează Cina din Mamvri, situată într-un cerc, în cadrul unei compoziții florale bogate (f. 1r). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–3r]), semnată „Chesarie, smeritul episcop al Râmnicului"; *Luna lui dechemvrie are zile treizeci și una* (f. 1r–188v); *Bogorodicinele troparelor ale sfinților, ce să cântă preste tot anul, la vecernie și la utrenie, la „Dumnezeu e Domnul" și iarăși la sfârșitul utreniei* (f. 189r–193v).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 182; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 538.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/XII.

Mineiul | lunii lui ianuarie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Chesarie, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [4] f. + 222 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text: *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blăstemul Legii cu scump sângele Tău. Pre cruce pironindu-Te și cu sulița împungându-Te, nemurire ai izvodit oamenilor, Mântuitoriul nostru, mărire Ție!"(f. [4v]). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alt frontispiciu constând dintr-o gravură ce înfățișează Cina din Mamvri, situată într-un cerc, în cadrul unei compoziții florale bogate (f. 1r). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–4r]), semnată „Chesarie, smeritul

episcop al Râmnicului"; *Luna lui ianuarie are zile treizeci și una* (f. 1r–213v); *Bogorodicinele troparelor ale sfinților, ce să cântă preste tot anul, la vecernie și la utrenie, la „Dumnezeu e Domnul" și iarăși la sfârșitul utreniei* (f. 214r–222v).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 182–184; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356, Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 535.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/I.

Mineiul | lunii lui fevruarie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Chesarie, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [6] f. + 140 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură de dimensiuni mici, înfățișându-l pe Sfântul Simion cu pruncul Isus în brațe ([6r]); altă gravură în text: *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Mântuire ai lucrat în mijlocul pământului, Hristoase Dumnezeule, pre cruce preacurate mâinile Tale ai întins, adunând toate neamurile ceale ce strigă: «Doamne, mărire Ție!»"(f. [6v]). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alt frontispiciu constând dintr-o gravură ce înfățișează Cina din Mamvri, situată într-un cerc, în cadrul unei compoziții florale bogate (f. 1r). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–5r]), semnată „Chesarie, smeritul episcop al Râmnicului"; *Numărul anilor din arătarea Scripturii, ce au viețuit oamenii la veacurile vârstei cei dintâiu, însemnându-să fieștecarele când s-au născut, cât au trăit și când s-au săvârșit, la anii de la zidirea lumii, după Bibliia grecească s-au așezat aicea pentru mai bună priceapere* (f. [5v–6r]); *Luna lui fevruarie are zile doaozeci și opt (iară de va fi bisect, atuncea are zile 29)* (f. 1r–135r); *Bogorodicinele troparelorale sfinților, ce să cântă preste tot anul, la vecernie și la utrenie, la „Dumnezeu e Domnul" și iarăși la sfârșitul utreniei* (f. 135v–140r).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 184–186; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 535–536; Cereteu 2016, p. 86–87.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/II.

Mineiul | lunii lui martie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Filaret, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [4] f. + 126 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură înfățișând Buna Vestire, însoțită de textul: „Astăzi iaste începutul mântuirii noastre și arătarea tainii ceii din veac: Fiiul lui Dumnezeu Fiiul Fecioarei Să face, și Gavriil darul bine-l vestește. Pentru aceasta și noi, împreună cu dânsul, Născătoarei de Dumnezeu să-I strigăm: «Bucură-Te, ceaea ce ești cu dar dăruită, Domnul e cu Tine!»” ([4r]); gravură în text: *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Cel ce S-au răstignit pentru noi, veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu»” (f. [4v]); altă gravură ilustrându-i pe cei 40 de mucenici din Sevastia (f. 28r). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); frontispiciu constând dintr-o gravură ce înfățișează Cina din Mamvri, situată într-un cerc, în cadrul unei compoziții florale bogate (f. 1r). O singură vinietă, la sfârșitul cărții, reprezentând o gravură cu elemente florale și elemente culte (f. 126v). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–3v]), semnată „Chesarie, episcopul Râmnicului”; *Luna lui martie are zile treizeci și una* (f. 1r–126v).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 186–188; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 536; Cereteu 2016, p. 87–88.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/III.

Mineiul | lunii lui aprilie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Filaret, | iară acum, cu

voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [4] f. + 120 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură intitulată *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi, veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu»" (f. [4v]). Frontispiciu dintr-o gravură înfățișând Sfânta Treime într-o compoziție floral bogată (f. 1r). O singură vinietă, la sfârșitul cărții, reprezentând Sfânta Treime, într-o compoziție circulară de dimensiuni reduse (f. 120v). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea*, semnată „Smerit episcop al Râmnicului, Filaret" (f. [2r–4r]); *Luna lui aprilie are zile treizeci* (f. 1r–120v).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 189–190; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 536; Cereteu 2016, p. 88.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/IV.

Mineiul | lunii lui maiu, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Filaret, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [4] f. + 127 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare

arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură înfățișându-i pe Sfinții Constantin și Elena, însoțită de textul: „Constantin, astăzi, cu maică-sa Elena crucea au arătat, lemnul cel prea cinstit, carele iaste rușinarea tuturor jidovilor și armă credincioșilor împărați asupra celor protivnici. Că pentru noi s-au arătat semn mare și în războaie înfricoșat." (f. [4r]); aceeași gravură, fără textul însoțitor, reluată la f. 78r; *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi, veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu»." (f. [4v]). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Sfânta Treime, într-o compoziție florală (f. 1r). Vinietă înfățișând diverse obiecte (carte deschisă, barometu, oglindă) într-un decor vegetal (f. 127v). Elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–3v]), semnată „Smeritul episcop al Râmnicului, Filaret"; *Luna lui mai are zile treizeci și una* (f. 1r–127v).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb; BAAB.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 190; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 536–537; Cereteu 2016, p. 89.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 681/V. BAAB, cota 709.

Mineiul | lunii lui iunie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Filaret, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [3] f. + 115 f. + [1] f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravură intitulată *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi, veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu»." (f. [3v]). Frontispiciu dintr-o gravură înfățișând Sfânta Treime într-o compoziție florală bogată (f. 1r). Un alt frontispiciu, la sfârșitul cărții, înfățișând o compoziție florală amplă, încununată la mijloc cu o cruce de dimensiuni mici (f. [116r]). O singură vinietă, la sfârșitul cărții, reprezentând o gravură cu elemente florale și elemente culte (f. [116v]). Numeroase elemente

grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea*, semnată „Smerit episcop al Râmnicului, Filaret" (f. [2r–3v]); *Luna lui iunie are zile treizeci* (f. 1r–115v); *Troparele sfinților ceale mai de obște din luna lui iunie* (f. [116r–v]).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 190–191; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 537; Cereteu 2016, p. 90.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/VI.

Mineiul | lunii lui iulie, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Filaret, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [3] f. + 150 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. *Răstignirea* însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi veniți să-L lăudăm toți că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu»." (f. [3v]); frontispiciu cu *Cina din Mamvri* (Sfânta Treime) într-o compoziție florală (f. 1r); *Sfântul Anatolie* (f. 9v). Frontispicii înfățișând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); Vinietă înfățișând Sfânta Treime, într-o compoziție circulară de dimensiuni reduse (f. 150r). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–3r]), semnată „Smerit episcop al Râmnicului, Filaret"; *Luna lui iulie are zile treizeci și una* (f. 1r–150r); *Troparele sfinților ceale mai de obște dintru această lună a lui iulie* (f. 150v).

Depozit. BAR; OSzK; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 191–192; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702, 719; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Cereteu 2016, p. 91.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 681/VII.

Mineiul | lunii lui avgust, | carele mai nainte s-au fost tipărit tălmăcit prin | osârdiia și cheltuiala iubitoriului de Dumnezeu epi|scop ai Râmnicului | Filaret, | iară acum, cu voia și blagosloveniia preasfințitului | mitropolit al Ungrovlahiei, | chiriu chir Dosithei, | s-au mai îndreptat la tălmăcire de multe greșale, | în zilele Măriei Sale domnului Țării Românești, | Ioann Constandin Alexandru | Ipsilant voievod, | prin | osârdiia smeritului episcop al Argeșului, | chir Iosif. | În Buda. | S-au tipărit în Crăiasca Tipografie a Universită|ții din Pești, la anul de la Hristos 1805.

Format. In folio; [4] f. + 147 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu două tipuri de caractere, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în text: *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos*, însoțită de textul: „Pre Cel ce S-au răstignit pentru noi veniți să-L lăudăm toți, că pre Acesta L-au văzut Mariia pre lemn și au zis: «Deși rabzi răstignire, Tu ești Fiiul și Dumnezeul Mieu».”(f. [4v]); *Sfânta Treime* (f. 1r); *Adormirea Preacestei* (f. 66v); o gravură înfățișându-i pe prorocii Samuil și Saul (f. 92r). Frontispiciu constând dintr-o gravură care înfățișează inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră și o cruce, într-un spațiu orizontal-oblic, flancat de o compoziție dreptunghiulară cu elemente geometrice și florale (f. [2r]); alt frontispiciu dintr-o gravură înfățișând Sfânta Treime într-o compoziție florală bogată (f. 1r). O singură vinietă, la sfârșitul textului, înfățișându-l pe Isus Hristos în oval vertical, mărginit de elemente florale (f. 147v). Numeroase elemente grafice și de compoziție tipografică despărțitoare de capitole, de-a lungul întregii cărți. Litere ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *La toată persona ce să va îndeletnici a ceti, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–4r]), semnată „Smerit episcop al Râmnicului, Filaret”; *Luna lui avgust are zile treizeci și una* (f. 1r–147v).

Depozit. BACJ; BAR; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 681, p. 456–461; CRV 1985, p. 192–193; Râpă-Buicliu 2000, p. 354–356; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2008, p. 45–46; Chiaburu 2010, p. 52–61; Tatay 2011, p. 65–80; Urs 2011, p. 537.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 8/VIII.

1805. Grigorie Obradovici, ***Povățuirea către învățătura socoatei sau aritmetica***, Buda, 1805.

Povățuirea | către | învățătura socoatei | sau | arithmetica, | spre | trebuința școalelor celor românești, | prin | Grigorie Obradovici, | a școalelor director. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universității | din Peștiu, 1805.

Grigorie Obradovici, ***Advice for Learning Calculation or Arithmetic [Povățuirea către învățătura socoatei sau aritmetica]****. It was a textbook of arithmetic intended for Orthodox schools*

in Banat. Its author was the general director of that family of schools in the region. It was printed at Buda, Hungary, in 1805.

Format. In 8°; 96 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu un copil care, în preajma unui stup, îl încununează pe un altul cu lauri, semnat „Gritner" (p. 13). Frontispicii și viniete simple (*passim*).

Cuprins. *Însămnarea a învățăturii socoatei. Întrarea* (p. 3–8); *Înștiințarea*, semnată „Obradovici, director" (p. 9–12); *Întrarea* (p. 13–21); I cap. *Pentru patru moduri de numărare în numitele numere* (p. 22–44), cu următoarele subcapitole: *1. Adiția sau adunarea* (p. 22–25); *a. Suptracțiia sau scoaterea* (p. 25–29); *b. Multiplicația sau înmulțirea* (p. 29–35); *c. Divizia sau despărțirea* (p. 35–44); II-lea cap. *Pentru numitele numere* (p. 44–58), cu următoarele subcapitole: *a. Tâlcuirea* (p. 44–47); *b. Însămnarea celor mai de frunte și în țară întrebuințătoare monete, măsuri și cumpene, cu despărțirea lor* (47–51); *c. Rezoluția* (p. 51); *d. Reducția* (p. 51–52); *e. Regule pentru patru moduri de numărare întru numitele numere* (p. 52–58); III cap. *Pentru spargeri* (*Bruche*) (p. 58–72), cu următoarele subcapitole: *a. Întrarea* (p. 58–60); b. *Schimbarea spargerii* (p. 60–63); c. *Dezlegarea sau rezoluția spargerii* (p. 63–67); d. *Patru chipuri de socoatăla spargere* (p. 68–72); IV cap. *Pentru regula de tri* (p. 72–90), cu următoarele subcapitole: *a. Ecsplicația* (p. 72–73); b. *Punerea închieturilor* (p. 73–74); *c. Semnele* (p. 74–75) d. *Păsirea* (p. 75–86); *Adaugere* (p. 86–90); Nro. I. *Tabliţa addiţiei* (p. 91); Nro. II. *Tabliţa subtracţiei* (p. 92–93); Nro. III. *Tabliţa multiplicaţiei* (p. 94); Nro. IV. *Tabliţa diviziei* (p. 95–96).

Depozit. BAR; OSzK; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 682, p. 461–462; BRV IV, p. 274; Veress 1910, p. 92; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 74; Protopopescu 1966, p. 134; Chindriș 2003, p. 720; Andriescu 2013/B, p. 32–33.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota Math. p. 407 i.

1805. *Onomasticon … principis Josephi*, Buda, 1805.

Onomasticon | serenissimi hereditarii principis regii | archi-ducis Austriae, | et | regni Hungariae palatini | Josephi | Pesthini, anno MDCCCV. | Inter | concentus musicos | lingvis | Latina et nationum Hungariam incolentium | celebratum. | Budae. | Typis Regiae Universitatis Pesthanae.

Onomasticon … principis Josephi. *It is a laudative work with multiple authors of various ethnicities, including the Romanian illuminist Gheorghe Șincai. It contained poems dedicated to the palatine of Hungary at the time, Prince Joseph of Habsburg. It was printed at Buda, Hungary, in 1805.*

Format. In 2°; 64 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice minimale (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Vox diuersa sonat; Populorum est vox tamen una" din „Martialis Lib. Spect" (p. 2); *Index poëmatum. Linguis* (p. 3); [Poezie în latină], de 30 de versuri, semnată „G. A. S." (p. 5–8); [Poezie în maghiară], de 40 de versuri, semnată „Kultsár István" (p. 9–12); [Poezie în germană], de 10 strofe a câte 4 versuri, semnată „L. V. Schedius" (p. 13–17); [Poezie în slovenă], de 21 de strofe a câte 4 versuri, semnată „od Girjho Palkowiče" (p. 19–29); *Vila*

Dravo-Savska Slovonska, poezie sârbească de 17 strofe inegale, cu 103 versuri, nesemnată (p. 31–39); *Vila Dravo-Vunszka Horvaticza,* poezia croată, de 11 strofe, cu 64 de versuri, nesemnată (p. 41–46); *Oprea,* poezie românească, sub forma unui dialog între ciobanii Oprea și Bucur, de 122 de versuri, semnată „G<eorgius> S<inkai> d<e> E<adem>" (p.47–57); [Poezie ruteană], de 74 de versuri, semnată „G. T." (p. 59–64).

Depozit. BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV IV, nr. 298, p. 161; Bitay 1921–1923, p. 784–786; Veress 1931, II, p. 146; Teodorescu 1960, p. 349; Nicolescu 1971, p. 187; Popovici 1972, p. 290; Mosora, Hanga 1991, p. 148; Chindriș 2003, p. 721.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 688B.

1805. Gheorghe Șincai, ***Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae***, Buda, 1805.

Elementa | linguae | Daco-Romanae | sive | Valachicae. | Emendata, facilitata, et in melio|rem ordinem redacta | per | Georgium Sinkay | de Eadem, | AA. LL. philosophiae, & SS. theologiae doctorem, | scholarum nationalium Valachicarum in | Magno Transylvaniae Principatu primum, | atque emeritum directorem, nunc penes | Regiam Universitatis Pestanae Typo|graphiam typi correctorem. | Budae. | Typis Regiae Universtitatis Pestanae. | 1805.

Gheorghe Șincai, ***Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae.*** *The book represents the first systematic discourse on Romanian grammar. It was written in Latin, according to the author's linguistic position. Then, Romanian followed classic Latin. The real author of the work was Samuil Micu, who printed the princeps edition at Vienna, in 1780. Actually, Gheorghe Șincai, a co-signatory, was the author of the foreword. At the time of the second edition, Samuil Micu, the lead author, was old and sick and he licensed the entire copyright to Gheorghe Șincai. The second edition was printed at Buda, Hungary, in 1805.*

Format. In 8°; 110 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, o imagine grafică de tip uzual, reprezentând o ghirlandă vegetală. Frontispicii modeste la diverse capitole. Aspect grafic general modest.

Cuprins. *Praefatio ad lectorem* (p. 3–8); *Elementorum linguae Daco-Romanae sive Valachicae.* Pars prima. *De ortho-graphia, et oëpia* (p. 9–17), cu următoarele capitole: Caput I. *De litteris Daco-Romanis, earumque pronunciatione* (p. 9–11); Caput II. *De diphthongis, earumque pronunciatione* (p. 12); Caput III. *De accentibus et apostrophe, sive abbreviatione* (p. 12–13); Caput IV. *De formandis Daco-Romanis vocibus ex Latinis* (p. 13–17); Pars II. *De etymologia* (p. 18–74), cu următoarele capitole: Caput I. *De articulo* (p. 18–21); Caput II. *De nomine* (p. 21–24); Caput III. *De declinatione substantivi cum adjectivo* (p. 24–30); Caput IV. *De generibus nominum* (p. 30–31); Caput V. *De formatione nominativi pluralis a singulari* (p. 32–36); Caput VI. *De formatione nominum faemininorum a masculinis* (p. 37–39); Caput VII. *De augmentanda et diminuenda significatione nominum* (p. 39–40); Caput VIII. *De comparationibus* (p. 41); Caput IX. *De pronominibus* (p. 41–47); Caput X. *De numeris* (p. 48–49); Caput XI. *De verbis auxiliaribus* (p. 49–52); Caput XII. *De conjugationibus verborum regularium* (p. 52–66); Caput XIII. *De verbis passivis, reciprocis, et irregularium speciem praeseferentibus* (p. 66–67); Caput XIV. *De adverbiis* (p. 68–71); Caput XV. *De praepositionibus* (p. 72–73); Caput XVI. *De conjunctionibus* (p. 73–74);

Caput XVII. *De interjectionibus* (p. 74); Pars III. *De Syntaxi* (p. 75–84), cu următoarele capitole: Caput I. *Des syntaxi articulorum* (p. 75–76); Caput II. *De syntaxi nominum, et pronominum* (p. 76–79); Caput III. *De syntaxi verborum* (p. 80–84); Caput IV. *De syntaxi adverbiorum, praepositionum, conjunctionum, et interjectionum* (p. 84); *Appendix. De prosodia* (p. 85–86); *Vocábuláriu romănesc, shi lathinesc. Vocabularium Daco-Romanum, et Latinum* (p. 87–96); *Forme de vorbit despre lucrurile céle, ce mai ádéseori vin în cuvëntáre. / Modi loquendi de iis rebus, quae saepius veniunt in sermonem* (p. 97–110).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; ÖNb; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 687, p. 464–466; Clemens 1836, f. [2v]; Cipariu 1841, p. 329–334; Papiu Ilarian 1860; Papiu Ilarian 1862, p. 87–95; Iarcu 1865, p. 27; Cipariu 1866, p. 312–317; Papiu Ilarian 1869, p. 48–53; Cipariu 1869–1870, p. 567–570, 587–594, 603–609; Petrik III, p. 389; Marienescu 1883, p. 38; 1888, p. 152; Densușianu A. 1894, p. 259–260; Akantisz 1922, p. 83; Radu 1924, p. 23; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 31, 147–148; Veress 1931, II, p. 144; Ciuhandu 1935, p. 3; Rufini, 1941, p. 52–68, 89–115; Macrea 1959, p. 34–45; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 74; Școala 1970, I, p. 329–356; Nicolescu 1971, p. 182–184; 187; Steinke 1971, p. 128; Cartea B. 1972, p. 128; Popovici 1972, p. 247–251; Bodinger 1976, p. 233; Furdui 1980, p. 161; Sziklay 1983, p. 48; Mosora, Hanga 1991, p. 149; Chindriș 2003, p. 702, 722; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 212; Mălinaș 2007, p. 144; Roman-Negoi 2009, p. 322; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9; Urs 2011, p. 540; Urs 2012, p. 124; Andriescu 2013/B, p. 33; Andriescu, Borș 2013, p. 60–62.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 361.

1806. ***Adplausus … Samueli Vulkán***, Buda, 1806.

Adplausus, | quo | Illustrissimo, ac Reverendissimo | Domino Domino | Samueli Vulkán | Graeco-Catholico episcopo | Magno-Varadinensi &c., &c. | in exordio | pastoralis suae dignitatis | omnigenam felicitatem | precantur | sui | tribus linguis | Valachica, Hungarica, et Latina. | Budae. | Typis Regiae Universitatis Hungaricae. 1806.

Adplausus … Samueli Vulkán*. It was a laudative collective literary work that was dedicated to Bishop Samuil Vulcan on the occasion of his consecration as the Greek-Catholic Bishop of Oradea. The authors were: Gheorghe Șincai, Ștefan Pop Marginai and Constantin Fărcaș. They contributed with poems in Latin, Hungarian and Romanian. It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 4°; 8 p. Tipar negru, cu maximum 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Un frontispiciu elegant cu doi amorași care țin în brațe cornul abundenței, flancând o imagine de inspirație barocă din elemente florale, cu simbol zoomorf (p. 3).

Cuprins. [*Motto:*] „Virtus ... intaminatis fulget honoribus", semnat „Horat. Lib. III. Od. II" (p. 2); Sermo I. *Ad Daco-Romanos* (p. 3–4) și II. *Ad Illustrissimum Dominum Episcopum* (p. 4–6), două poezii în limba română, semnate „G. S. de S." (Georgius Sinkai de Sinka); [Poezie în limba maghiară, fără titlu], semnată „Marzsinai Pap István" (p. 6–7); [Poezie în limba latină, fără titlu], semnată „Constantinus Farkas" (p. 8).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 689, p. 471–472; Petrik I, p. 24; Pascu 1927, p. 99; Veress 1931, II, p. 153–154; Teodorescu 1960, p. 349; Școala 1970, I, p. 360–363; Nicolescu 1971, p. 187.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota BRV 689.

1806. *Calendar*, Buda, 1806.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1806, | care să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Țării Ungurești | și a Prinţipatului Ardealului, Țării | Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și să|ptămânile calendariului vechiu și a celui | nou, timpurile anului, schimbarea și | plinirea lunii și târgurile, la care să | adaogă și neşte pilde. | Mai pre urmă, câtva din istoria români|lor, carea în tot anul, așa în rând, | mai nainte va urma. | În Buda. | Tipărit în Crăiasca Tipografie a Univer|sității Peștiului.

Calendar [Calendar]. *It was the first edition of a popular periodical publication, one with special prominence among the Romanians in the Habsburg Empire and with a long issuing. It was conceived under the pretext of an annual calendar, but the work was more extensive as it covered a great number of useful information for readers and, last but not least, simple literary texts of the moralizing type, with address at a heterogeneous audience. Sometimes the calendar also inserted authentic literary works, such as the poem entitled The Shepherdess' Song [Cântecul păstoriței], which is present in the herein edition. The author of the poem is supposed to be Gheorghe Șincai. It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 8º; [27] f. Tipar negru și roșu, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar de compoziție tipografică. Pe foaia de titlu, o ilustrație înfățișând stema imperială. Toate paginile sunt încadrate în chenar dublu linear. Frontispicii și viniete simple (*passim*).

Cuprins. *Anul 1806* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2r]); *Împărații și craii carii stăpânesc în Evropa* (f. [2v–3r]); *Ceialalți stăpânitori în Evropa* (f. [3v]); *De eclipsis sau întunecarea soarelui și a lunei* (f. [4r]); *Timpurile* (f. [4r]); *Însemnarea fărtaielor lunii* (f. [4r]); *Luna lui ianuarie are zile31* (f. [4v–5r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [5v–6r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [6v–7r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [7v–8r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [8v–9r]); *Luna lui iunie are zile 30* (f. [9v–10r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [10v–11r]); *Luna lui avgust are zile 31* (f. [11v–12r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [12v–13r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [13v–14r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [14v–15r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [15v–16r]); *Însămnarea târgurilor din Țara Unguresc*ă, *din Bănăt* (f. [16v–19v]); *Oarecare pilde* (f. [19v–23r]), cuprinzând: *De un craiu* (f. [19v–20r]); *De un părinte și de al său fiiu* (f. [20r–v]); *De un birău și de un domn* (f. [20v–21r]); *De un domn și de o slugă* (f. [21r]); *De un bărbat și de o muiare* (f. [21r–v]); *De un tată și de un fecior* (f. [21v–22r]); *De un părinte și de un fiiu* (f. [22r–23r]); *De un om și de vecinul lui* (f. [23r]); *Vorbire întră bărbat și muiare* (f. [23v–27r]); *Stihuri ale unei păstorițe* (presupuse a fi ale lui Gheorgeh Șincai) (f. [27v]).

Depozit. BACJ; BNR; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr. 691, p. 475–476; Iarcu 1873, p. 21; Philippide 1888, p. 158; Veress 1910, p. 96; Veress 1932, p. 610; Tomescu 1957, p. 66–67, 111–112; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p.74; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 212; Tatay 2009/A, p. 302; Faiciuc 2011, p. 24; Urs 2011, p. 541.

Observații. Exemplare de referință: BACJ, cota CRV 353 (lipsesc filele 17, 26 și 27), BNR, cota CR XIX-I–324 (conține doar fila 19 fragmentar, și filele 20–27). Are adeseori atașate [3] f. +

p. 1–34, reprezentând prima parte din *Istoria, lucrurile și întâmplările românilor pre scurt*, a lui Samuil Micu (Continuată în *Calendarul* din 1807). Publicația cu caracter periodic este cunoscută mai ales sub numele de „Calendarul de la Buda".

1806. ***Datorinţele supușilor către monarhul lor***, Buda, 1806.

Datorinţele | suppușilor | către | monarhul lor | pentru folosul | școalelor românești | celor din | Țeara Ungurească | și din părțile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Împărăteștii, | Chesaro-Crăieștii și Apostoliceștei Măriri. | Nelegată, cu 10 crei<țari>. | În Buda. | Tipărită cu cheltuiala Crăieștei Tipografii | a Universităţei Ungurești. 1806.

The Subjects' Duties to their Monarch [Datorinţele supușilor către monarhul lor]. *It was an advisory book that contained the citizens' precepts and obligations to the monarch. It was translated from German into Romanian by Grigorie Obradovici and it originated in the Viennese political circles, as a propaganda handbook. The second edition was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 8°; 59 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu motivul panglicii răsucite (p. 3); vinietă cu o fântână arteziană (p. 6); frontispicii cu flori așezate pe un elegant stativ (p. 7).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–6); Cap I. *Despre stăpânire* (p. 7–13); Cap II. *Despre putearea stăpânirei* (p. 13–18); Cap III. *Despre datorinţele suppușilor (suddiților) în commun* (p. 18–24); Cap IV. *Despre cinstea carea trebuie suppușii se o areate către stăpânitoriul lor* (p. 25–29); Cap V. *Despre credința suppușilor carea trebuie se o aibă către stăpânitoriul său* (p. 30–32); Cap VI. *Despre plecăciunea suppușilor carea trebuie se o aibă către stăpânitoriu* (p. 33–36); Cap VII. *Despre datorinţele suppușilor în vreame de pace* (p. 36–38); Cap VIII. *Despre datorinţele suppușilor în vreame de războiu* (p. 38–42); Cap IX. *Despre datorinţele ostașilor* (p. 42–46); Cap X. *Despre călcarea jurământului între ostași* (p. 46–49); Cap XI. *Despre pedeapsa dezeartorilor* (p. 49–55); Cap XII. *Despre dragostea către patrie* (p. 55–59).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr. 698, p. 458; CAL 1807, f. 22v; CAL 1809, f. 20r; CAL 1817, f. 47v; CAL 1825; CAL 1832, p. 31; CAL 1833, f. 39r; Datorinţele 1847; Datorinţele 1859; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 21; Philippide 1988, p. 153; Veress 1910, p. 97; Ciuhandu 1935, p. 4; Bodea 1956, p. 88–89; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 75; Bodinger 1976, p. 237; Mosora, Hanga 1991, p. 151–152; Mălinaș 1993, p. 88.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 698. Numele traducătorului, Grigorie Obradovici, nu mai este menționat în această ediție.

[1806]. [***Istoria bibliceasc*ă**, Buda], [1806].

Biblical History [Istoria bibliceasc*ă*]. *It was an official textbook of Biblical history that was intended for Romanian schools in Hungary. It was designed in the catechetical form (based on dialogues). It was printed at Buda, Hungary, in [1806].*

Format. In 8°; peste 188 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice simple despărțitoare de capitole.

Cuprins. *Despre facerea lumii* (p. 1–10); *Despre starea oamenilor celor dintâiu în raiu și despre cădearea lor* (p. 11–15); *Cain și Avel* (p. 15–18); *Potopul* (p. 18–23*); Păcatul lui Ham* (p. 23–26); *Zidirea turnului la Vavilon* (p. 26–27); *Avraam* (p. 27–30); *Avraam mearge la Hanaan* (p. 31–36); *Avraam capătă făgăduință de un fecior* (p. 36–38); *Avraam să roagă pentru Sodoma* (p. 38–41); *Avraam capătă poruncă să-ș dea feciorul său jertvă* (p. 42–45); *Isaac capătă muiare pe Raveca* (p. 45–48); *Isav și Iacov, feciorii lui Isaac* (p. 48–50); *Iacov mearge la Mesopotamiia* (p. 51–53); *Iacov să împacă cu fratele său Isav* (p. 54–56); *Iosif să pizmuiaște de frații săi și să vinde* (p. 56–61); *Iosif în casa lui Pentefir și în temniță* (p. 61–65); *Iosif ajunge, ieșind din temniță, la treapte mari* (p. 66–70); *Frații lui Iosif vin la Eghipet* (p. 70–74); *Feciorii lui Iacov să duc a doao oară la Eghipet* (p. 74–77); *Frații lui Iosif să întorc la Hanaan* (p. 77–79); *Iacov vine la Eghipet. Iacov, și după aceaia și Iosif, moare* (p. 90 [!]–84); *Seminția lui Iacov să asupreaște tare în Eghipet* (p. 84–85); *Nașterea lui Moisi și creașterea lui și învățătura la curtea craiului* (p. 86–88); *Moisi capătă poruncă ca să mântuie pre izrailteani din Eghipet* (p. 88–91); *Moisi și Aaron vin înaintea craiului. Zeace pedeapse vin peste Eghipet* (p. 91–95); *Moisi duce pre izrailteani prin Marea Roșie. Hrana lor cea de minune prin pustie* (p. 95–100); *Dumnezeu dă porunci norodului lui Izrail* (p. 100–105); *Norodul să închină la dumnezei streini* (p. 105-?); *Izrailteanii rămase 40 de ani în pustie* (?–113); *Isus Navi duce pre izrailteani în pământul făgăduinții* (p. 113–117); *Timpul judecătorilor. Ili. Samuil ca prunc* (p. 118–121); *Samuil e judecătoriu. Saul să aleage împărat* (p. 121–124); *Saul e împărat. David să unge în locul lui împărat* (p. 124–127); *David la curtea împăratului* (p. 127–130); *Pe David îl gonesc* (p. 130–132); *Împăcarea lui David. Saul moare* (p. 133–135); *David e împărat deplin* (p. 136–138); *Avisalom să scoală cu bătaie asupra tătălui său David* (p. 138–139); *Stăpânind Solomon* (p. 140–142); *Facerea bisearicii (tempel)* (p. 143–146); *Împărțirea împărăției în cea izrailtenească și în cea jidovească* (p. 146–148); *Ilie proroc* (p. 149–153); *Ilie să ia de pre pământ. Eliseiu rămâne* (p. 153–154); *Prorocul Iona* (p. 155–158); *Stricarea împărăției izrailtenești. Înceaperea samarineanilor* (p. 158-?); *Istoriia (poveastea) blândului Tovit* (p. ?–167); *Împărățiia neamului lui Iuda și pearderea ei* (p. 168–169); *Prorocii în țara lui Iuda* (p. 170–173); *Robia în Vavilon* (p. 174–176); *Daniil fiind la împăratul Navahodonosor* (p. 176–179); *Cei trei coconi în cuptoriu* (p. 179–181); *Daniil în groapa leilor* (p. 181–184); *Chipul idolului Vil* (p. 184–186); *Jidovii să întorc iară la țara sa* (p. 187-?).

Depozit. BACJ.

Referințe. BRV IV, nr. 307, p. 125; Clain 1806, p. 10; Teodorescu 1960, p. 349; Veress 1982, nr. 60, 61, 62, 68, 71, 77, 79, 89, 92; Râpă-Buicliu 2000, p. 363–364; Urs 2011, p. 542–543.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 812. Cartea conține erori de paginație. Lipsesc: foile liminare, p. 107–110, 161–162, de la p. 189 până la sfârșit. Clain 1806 menționează existența acestei cărți. BRV preia informația de la el. Râpă aduce câteva noutăți exploatând documentele lui Veress (paternitatea cărții este datorată lui Grigorie Obradovici). Urs (2011, p. 542–543) descrie exemplarul existent în BACJ ca fiind această carte.

1806. *Învățătură creștinească sau Catehismul cel mare*, Buda, 1806.

Învățătură creștinească | sau | Catehismul | cel mare | cu întrebări și răspunsuri | alcătuit, întocmit, și acum | pentru folosul | școalelor românești | celor din | Țeara Ungurească | și din părțile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Împărăteștii, | Chesaro-Crăiești și Apostoliceștei Măriri. | Nelegat, cu 30 crei<țari>. | În Buda. | Tipărit cu cheltuiala Crăieștei Tipografii | a Universității Ungurești. 1806.

Christian Doctrine or Great Catechism [Învățătură creştinească sau Catehismul cel mare]. *It is an advanced religious textbook that was conceived catechetically (that is, based on dialigues). It was intended for the Romanian schools in Hungary and it included basic knowledge of Christian faith and morality. It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 8°; [4] f + 176 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamantație. Stema imperială a Habsburgilor (f. tt.); frontispiciu cu reprezentarea lui Isus Hristos în oval vertical, într-o compoziție florală bogată (p. 1). Elemente grafice modeste, la unele despărțiri de capitole.

Cuprins. *Arătarea lucrurilor care să află în acest Catehism* (f. [2r–4v]); *Îndreptare către Catehism* (p. 1–2); Cap 1. *Despre credință* (p. 2–42), cu următoarele diviziuni: Partea 1. *Ce iaste credința pravoslavnicului?* (p 2–9); Partea 2. *Despre doaosprăzeace închieturi ale credinței care să cuprind în simvol* (p. 9–42), cu următoarele paragrafe: [§ 1. Despre întâia închietură a credinței] (p. 9–10); *Despre Dumnezeu* (p. 10–14); *Despre facere* (p. 14–16); § 2. *Despre a doao închietură a credinței* (p. 17–19); § 3. *Despre a treia închietură a credinței* (p. 19–24); § 4. *Despre a patra închietură a credinței* (p. 24–26); § 5. *Despre a cincea închietură a credinței* (p. 26–28); § 6. *Despre a șasa închietură a credinței* (p. 29); § 7. *Despre a șeaptea închietură a credinței* (p. 30–31); § 8. *Despre a opta închietură a credinței* (p. 31–32); § 9. *Despre a noao închietură a credinței* (p. 32–33); *Despre besearică* (p. 33–36); *Despre împărtășirea sfinților* (p. 36–39); § 10. *Despre a zeacea închietură a credinței* (p. 39–40); § 11. *Despre a unsprăzeacea închietură a credinței* (p. 40); § 12. *Despre a 12-cea închietură a credinței* (p. 40–42); Cap 2. *Despre nădeajde* (p. 42–55), cu următoarele diviziuni: Partea 2 [!]. *Ce iaste nădeajdea creștinească?* (p. 42–43); Partea 2. *Despre răgăciune* (p. 43–55), cu următoarele paragrafe: § 1. *Despre rugăciune de obște* (p. 43–46); § 2. *Despre rugăciunea Domnului deosebi* (p. 46–47); *Despre înainte-cuvântare* (p. 47–48); *Despre ceale mai dintâiu trei cearери ale rugăciunei Domnului* (p. 49–51); *Despre ceale mai de pre urmă patru cearери ale rugăciunei Domnului* (p. 51–53); § 3. *Despre închinăciunea îngerească* (p. 53–55); Cap 3. *Despre dragostea* (p. 55–92), cu următoarele diviziuni: Partea 1. *Ce iaste dragostea?* (p. 55–58); Partea 2. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu preste tot* (p. 58–62); Partea 3. *Despre zeace porunci ale lui Dumnezeu deosebi* (p. 62–75), cu următoarele paragrafe: § 1. *Despre ceale dintâiu trei porunci care cuprind detoriile către Dumnezeu* (p. 62–67); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă șeapte porunci care cuprind detoriile către cei de aproape* (p. 67–75); Partea 4. *Despre poruncile besearicii de obște* (p. 75–77); Partea 5. *Despre poruncile besearicii deosebi* (p. 77–92), cu următoarele paragrafe: § 1. *Despre ceale dintâiu 2 porunci ale besearicei* (p. 77–89), la rândul lui cu 3 subparagrafe: 1. *Despre sfânta liturghie* (p. 80–87); 2. *Despre cealealalte slujbe dumnezeiești* (p. 87); 3. *Despre învățăturile ceale dumnezeiești* (p. 87–89); § 2. *Despre ceale mai de pre urmă trei porunci ale besearicei* (p. 89–92); Cap 4. *Despre sfintele taine* (p. 92–144), cu următoarele diviziuni: Partea 1. *Despre sfintele taine preste tot* (p. 92–95); Partea 2. *Despre sfintele taine deosebi* (p. 95–144), cu următoarele paragrafe: § 1. *Despre taina botezului* (p. 95–101); § 2. *Despre taina sfântului mir* (p. 101–102); § 2 [!]. *Despre cea mai sfântă taină a evharistiei sau a cumenecăturii* (p. 102–107); *Despre gătirea la vreadnica împărtășire cu sfânta evharistie* (p. 107–110); *Despre ceale ce trebuie se facem când ne cuminecăm* (p. 110–112); *Despre ceale ce trebuie să facem după ce ne-am cuminecat* (p. 112–113); § 3 [!]. *Despre taina pocăinței. Despre ceale ce trebuie să știm mai întâiu despre taina aceasta* (p. 113–115); *Despre cercarea cunoștinței* (p. 115–118); *Despre căire și înfrângerea inimii* (p. 118–124); *Despre tarea făgăduință* (p. 124–125); *Despre mărturisirea păcatelor* (p. 125–133); *Despre facerea destul pentru păcate* (p. 133–137); § 5. *Despre taina maslului* (p. 137–139); § 6. *Despre taina hirotoniei sau a preoției* (p. 139–141); § 7. *Despre taina*

cununiei sau a căsătoriei (p. 142–144); Cap 5. *Despre îndreptare creștinească* (p. 145–176), cu următoarele diviziuni: *Întâia parte a îndreptării creștinești: fereaște-te de rău!* (p. 145–155), cu următoarele paragrafe: § 1. *Despre păcatul strămoșesc* (p. 146); § 2. *Despre păcatele aleagerii și despre fealiul lor* (p. 146–149); *Despre ceale 7 păcate ale căpeteniei* (p. 149–152); *Despre ceale șase păcate împrotiva Duhului Sfânt* (p. 152–153); *Despre ceale patru păcate care strigă răsplătire în ceriu* (p. 154); *Despre ceale noao păcate streine* (p. 154–155); *A doao parte a îndreptării creștinești: fă bine!* (p. 155–169), cu următoarele paragrafe: § 1. *Despre faptele theologhicești* (p. 156–160); § 2. *Despre faptele deregătorești* (p. 160–163); § 3. *Despre ceale ce se mai ţin de îndreptarea creștinească* (p. 163–164); § 4. *Despre ceale opt fericiri* (p. 164–165); § 5. *Despre faptele ceale bune și despre vredniciia lor* (p. 165–169), cu 2 subparagrafe: *Despre faptele ceale bune preste tot* (p. 165–167); *Despre faptele ceale bune deosebi* (p. 167–169); *Adaogere despre ceale patru lucruri mai de pre urmă* (p. 169–176), cu următoarele 4 diviziuni: *Despre moarte* (p. 169–170); *Despre judecată* (p. 170–173); *Despre iad* (p. 173–174); *Despre împărăţiia ceriurilor* (p. 174–176).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BUB; Biblioteca Facultății de Litere, București.

Referințe. BRV II, nr. 700, p. 485–486; Iarcu 1865, p. 28; Dianu 1869, p. 435; Iarcu 1873, p. 21; Petrik II, p. 230; Veress 1910, p. 97; Radu 1924, p. 10–12; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 132; Bodinger 1976, p. 239; Mosora, Hanga 1991, p. 152; Chindriș 2003, p. 718; Urs 2011, p. 547; Andriescu 2013/B, p. 34–35.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 373.

1806–1807. Samuil Micu, ***Istoria, lucrurile și întâmplările românilor pre scurt***, Buda, 1806–1807.

Istoria, | lucrurile și întâmplările | românilor | pre scurt, | așezată și din mulţi vechi și noi scri|itori culeasă și scrisă | de | părintele | Samuil Clain de Sad, | ieromonahul | din Mănăstirea Sfintei Troiță | de la Blaj, | iară acum, | în Buda, la Crăiasca Tipografie a Universită|ţii din Pești, ţenzor și revizor | cărţilor românești. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universității | din Peștiu, | 1806.

Samuil Micu, ***The Romanians' History, Labours and Events in Brief [Istoria, lucrurile și întâmplările românilor pre scurt].*** *It was the partly edition of a vast historical work belonging to Samuil Micu (Clain). It comprised the first monographic gathering of the past of all Romanian provinces, as well as their cultural history. On that occasion the author published only facts about the Romanians' ancient history, with emphasis on the conquest of Dacia by the Romans. It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 8°; [3] f. + 72 p. Între paginile 34 și 35, încă o filă nenumerotată. Număr variabil de rânduri la pagină, între 25 și 28.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar. Pe foaia de titlu, un ornament grafic, reprezentând o jerbă de lauri legată cu o panglică. Pagini încadrate în chenar negru, dublu liniar. Frontispicii reprezentând: un morman de arme și steaguri capturate în luptă, între care tronează un bust pe un soclu, cu care se joacă doi amorași (p. 1); aceeași piramidă de arme, de data aceasta victorioase, în mijlocul cărora tronează un soldat roman (p. 25). Vinietă simplă liniară, pe versoul foii nenumerotate de la mijloc.

Cuprins. 1806. [*Motto:*] „Gradivusque Parens, atque Urbis Romulus author / Cernent adhuc superesse mea de gente Nepotem / ... Romani Nominis aeres. / Fortia magnanimos proebentes colla Valachos / Qui referrunt prisca Romanam ab origine Gentem.", semnat „Alexander Cortesius de laudibus Matthiae Corvini" (f [1v]); *Cuvânt-înainte către români!* (f. [2r–3v]); *Scurtă cunoștință a istoriei românilor.* Partea I. *De unde și cum s-au început și s-au înălțat neamul romanilor* (p. 1–24), cuprinzând 20 de paragrafe: § 1. *Stricarea Troiei* (p. 1–2); § 2. *Enea și Antenor merg în Italia* (p. 2); § 3. *Enea ia șie muiare pre fata lui Latin* (p. 2–3); § 4. *Enea piiare în bătaie. Ascanie* (p. 3–4); § 5. *Amilie și Numitor* (p. 5); § 6. *Nașterea și creașterea lui Remus și a lui Romulus* (p. 6–7); § 7. *Numitor cunoaște pre nepoții săi* (p. 7–8); § 8. *Începutul Romei. Moartea lui Remus* (p. 8–9); § 9. *Zidirea Romei* (p. 9–10); § 10. *Așezarea turburării pentru moartea lui Remus* (p. 10); § 11. *Răpirea fămeilor sabineance* (p. 10–11); § 12. *Bătaia sabinilor cu romanii* (p. 11–12); § 13. *Moartea lui Romulus* (p. 12–13); § 14. *Șeapte crai carii, după Romulus, au stă<pâ>nit* (p. 13–15); § 15. *Consulii, dictatorii, maghistrii și tribunii* (p. 16–17); § 16. *Deținemvirii. Tribunii militares* (p. 17–18); § 17. *Dachii vin la cunoștința romanilor* (p. 18–19); § 18. *Împărații romanilor* (p. 20); § 19. *Împăratul Avgust* (p. 20–21); § 20. *Alți împărați ai romanilor* (p. 21–24); Partea a doao. *Bătăile romanilor cu dachii. Descălecătura și așezarea romanilor în Dachiia* (p. 24–72), cuprinzând 12 paragrafe: § 1. *Bătăile romanilor cu dachii, când au împărățit Domitian* (p. 25–27); § 2. *Bătăile împăratului Traian cu dachii* (p. 27–28); § 3. *Dachii fac pace cu romanii* (p. 28–29); § 4. *Dachii nu țin pacea făcută cu romanii* (p. 29–30); § 6 [!]. *Traiian face pod de piatră peste Dunăre. Bătaia cea mai de pre urmă cu dachii* (p. 31–34); **[1807]** (35–37); *Însămnare: Răposând în Domnul preacinstitul d<omn> și p<ărinte> Samuil Clain de Sad (a căruia viață și câte au scris pentru folosul neamului românesc se va spune și se vor numera în cuvântul-înainte la Dicționariul românesc cel de dânsul făcut), mânarea înainte a Cărindariului și a Istoriei românilor s-au încredințat domnului Gheorghie Șincai de Șinca, doctorului filosofiei și al theologhiei, fostului director al școalelor românești din Țeara Ardealului, iară acum diortositoriului cărților ce se tipăresc în Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești, la Buda, care domn, istoria cea românească, de la moartea lui Decheval, unde au fost încetat reposatul Samuil Clain în anul trecut, așa o mână mai încolo* (f. nenumerotată dintre cele 2 părți, plasată între p. 34 și p. 35); § 6. *Despre împărțirea, așezământul și marginile sau otarăle Dachiei* (p. 38–40); § 7. *Despre apele și cetățile Dachiei vechi* (p. 40–59); § 8. *Despre împoporârea Dachiei vechi prin împăratul Traian, adecă despre descălecarea romanilor într-însa* (p. 59–61); § 9. *Despre coloniile în Dachia purtate* (p. 61–64); § 10. *Despre oștile romanilor care au fost în Dachia Veache așezate* (p. 64–66); § 11. *Despre cetățile, căile, apedusurile, băile și ocnele ceale de romani făcute în Dachia* (p. 66–71); § 12. *Despre ocârmuirea coloniilor celor din Dachia Veache* (p. 71–72).

Depozit. BACJ; BAR; BNR; BASB; BVAUGL (doar 1807).

Referințe. BRV II, nr. 695, p. 479–481; BRV IV, p. 274; Cipariu 1855, p. 140; Papiu Ilarian 1869, p. 119; Kodrescu 1875, p. 239; Philippide 1888, p. 177; Veress 1910, p. 96; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 107; Veress 1932, p. 600; Mladin, Vlad, Moisin 1957, p. 69; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 74; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 11; Urs 2011, p. 547; Andriescu, Borș 2013, p. 70–71.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 337. Partea din Istoria lui Samuil Micu, tipărită la sfârșitul Calendarelor de Buda pe anii 1806–1807, are o paginație distinctă față de calendare, continuând discursul istoric de la un an la altul. Ulterior, cercetătorii cărții vechi românești au confecționat exemplare ale acestui fragment de istorie, dislocând textul lui Micu din corpul Calendarelor menționate. A rezultat o carte oarecum artificială, dar plauzibilă prin conținutul ei, din care se cunosc foarte puține exemplare.

1806. Samuil Micu, ***Prospect pentru dicţionarul latin-român-german-maghiar***, Buda, 1806.

A. Samuelis Klein | Monasterii SS. Trinitatis reg. fundat. Balasfalven|sis in Transilv. hieromonachi, Episcopatus Fogara|siensis Consist. adsessoris, et Typog. Regiae Univ. | Hung. censoris, et correctoris, | Dictionarium | Valachico-Latino-Germanico| -Hungaricum | in | genere suo novissimum, et usui cujus|libet accommodatum. | Budae, | typis, et sumtibus Typogr. Regiae Univ. Hungaricae | 1806.

B. Samuelis Klein | Monasterii SS. Trinitatis reg. fundat. Balasfalven|sis in Transilv. hieromonachi, Episcopatus Fogara|siensis Consist. adsessoris, et Typog. Regiae Univ. | Hung. censoris et correctoris, | Dictionarium | Latino-Valachico-Germanico|-Hungaricum | in | genere suo novissimum, et usui cujus|libet accommodatum. | Budae, | typis, et sumtibus Typogr. Regiae Univ. Hungaricae | 1806.

Samuil Micu, ***Prospect for a Latin-Romanian-German-Hungarian Dictionary [Prospect pentru dicţionarul latin-român-german-unguresc].*** *This two-reading short text includes the leaflet of a multilingual dictionary that was designed by the Romanian illuminist scribe Samuil Micu (Klein/Clain). It was the first public manifestation of an action that animated the cultural life of the Romanians in Transylvania, that is, the achievement of a general dictionary appertaining to the Romanian language, in intention, compared to other languages (Latin, German, Hungarian). It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. Broşură cu două titluri, in 8°; [1] f. + 2 p (prima parte); . [1] f.+ 2 p. (a doua parte). Tipar negru, cu 39 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Gravură reprezentând diverse obiecte aşezate pe o consolă (f. tt. 1); gravură reprezentând o carte deschisă pe care este aşezată o coroană de lauri (f. tt. 2); ornamente tipografice modeste.

Cuprins. *Dictionarium Valachico-Latino-Germanico-Hungaricum* (p. 1–2); *Dictionarium Latino-Valachico-Germanico-Hungaricum* (p. 1–2).

Depozit. BAR (fotocopie); OSzK.

Referinţe. BRV II, nr. 696, p. 481–482; BRV IV, p. 275–279; Petrik II, p. 408; Veress 1910, p. 97; Densusianu O. 1920, p. 59–60; Pascu 1927, p. 33–34, 107; Veress 1931, II, p. 151; Teodorescu 1960, p. 349; Şcoala 1970, I, p. 357–359; Pervain 1977, p. 148; Chindriş 2003, p. 719.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 696 (copie fotografică). Acest exemplar are inserate, după primul titlu, 4 file manuscrise (în afară de f. [4 v] cu textul scris pe 2 coloane: germană şi română) conţinând următoarele: *Ankündigung – Înştiinţare* (f. [1r–2r]); *Pr. königl. Ungarischen Universitäts-Buchdruckerey zu Ofen* (f. [2r–4r]); [Catalogul cărţilor ce sunt de vânzare în Institutul Regal Ungar de pe lângă Universitate] (f. [4v]). Să existe undeva un exemplar care să conţină şi aceste pagini tipărite? Nu excludem această posibilitate, însă noi nu l-am întâlnit. Exemplarul de la OSzK, cota Polygl 312, are, asemenea celui de la BAR, [1] f. + 2 p. (prima parte) şi [1] f.+ 2 p. (a doua parte), dar cele 2 părţi sunt legate invers, respectiv: *Dictionarium Latino-Valachico-Germanico-Hungaricum* este primul, iar *Dictionarium Valachico-Latino-Germanico-Hungaricum* este al doilea.

1806. *Povățuire cătră aritmetică*, Buda, 1806.

Povățuire | cătră | arithmetică | sau | învățătura numerilor | spre folosul | școalelor românești | celor din | Țeara Ungurească | și din părțile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Împărăteștei și | Chesaro-Crăiești și Apostoliceștei Măriri. | Nelegată, cu 12 crei<țari>. | În Buda. | Tipărită cu cheltuiala Crăiestei Tipografii a | Universităţei Ungurești. 1806.

Advice for Learning Arithmetic [Povățuire cătră aritmetică]. *It was a textbook of Arithmetic for Orthodox schools in Banat. The content was identical to that of Grigorie Obradovici's Advice for Learning Calculation or Arithmetic (Buda,1805). Obradovici was the general director of the Orthodox schools in the region. The terminology used differed from that of the previous edition and the author was no longer mentioned. It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 8°; 102 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu un păstor într-un peisaj câmpenesc (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Întrare* (p. 3–13); Cap I. *Despre patru lucrări sau spețieasuri în numeri neotărâți* (p. 13–36), cu următoarele părți: a) *Adaogerea* (p. 13–17); b) *Subtracția sau scoaterea* (p. 17–21); c) *Înmulțirea (multiplicația)* (p. 21–26); d) *Împărțirea (divizia)* (p. 26–36); Cap II. *Despre numerii cei otărâți* (p. 36–52), cu următoarele părți: a) *Tâlcuire* (p. 36–39); b) *Catasticul sau catalogul celor întră români mai obicinuite monete, măsuri și povoare sau greutăți împreună cu despărțirile lor* (p. 39–43); c) *Despărțirea* (p. 44); d) *Reducerea* (p. 44–45); e) *Regule despre patru spețiesuri în numeri otărâți* (p. 45–52); Cap III. *Despre fracții (frângeri)* (p. 53–66), cu următoarele părți: a) *Împărțirea fracțiilor* (p. 53–54); b) *Schimbarea fracțiilor* (p. 55–57); c) *Desfacerea sau resoluția fracțiilor* (p. 58); d) *Strămutarea fracțiilor* (p. 58–59); e) *Reducerea fracțiilor* (p. 59–60); f) *Aflarea numitoriului celui de obște* (p. 60–62); g) *Patru spețiesuri ale arithmeticei în fracții* (p. 63–66); Cap IV. *Despre regula de tri* (p. 67–78), cu următoarele părți: a) *Tâlcuirea* (p. 67–68); b) *Rânduiala închieturilor* (p. 68–69); c) *Seamnele prin care se cunoaște de ce fealiu e regula de tri* (p. 69–70); d) *Lucrarea* (p. 71–77); e) *Proba* (p. 77–78); *Despre reducerea regulei de tri ceii înduplicate în simplă* (p. 79–81); *Întrebuințarea regulei de tri la socotirea cametilor neiemurilor (arânzilor), chiriilor și altor lucruri de folos* (p. 81–84), cu 2 părți: a) *Tâlcuiri* (p. 81–82); b) *Pilde* (p. 82–84); *Adaogere. Despre regula soțietății (însoțirei)* (p. 85–90); Nr°. I. *Tabliţa addiției* (p. 91); Nr°. II. *Tabliţa subtracțiii* (p. 92–93); Nr°. III. *Tabliţa multiplicațiii* (p. 94); Nr°. IV. *Tabliţa diviziii* (p. 95–97); *Însemnare* (p. 98–102).

Depozit. BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS.

Referințe. BRV II, nr. 701, p. 489; CAL 1807, f. 22v; CAL 1809, f. 20r; Iarcu 1873, p. 21; Philippide 1888, p. 150; Veress 1910, p. 97; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 133; Bodinger 1976, p. 242; Mosora, Hanga 1991, p. 152; Mălinaș 1993, p. 88–89.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 701.

1806. *Regulele școlasticești*, Buda, 1806.

Regulele | școlasticești | care sânt orânduite și așezate pen|tru ţânearea și procopseala | școalelor românești | celor din | Țeara Ungurească | și din părţile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduinţă a Împărăteștii, | Chesaro-Crăieștii și Apostoliceștei Măriri. | Nelegată, cu 5 crei<țari>. | În Buda. | Tipărită cu cheltuiala Crăieștei Tipografii | a Universitătei Ungurești. 1806.

Scholastic Rules [Regulele şcolasticeşti]. *It was a textbook of good-behavior meant for pupils from Romanian Orthodox schools in Hungary. It was designed in the manner of the Enlightenment, massively sampling secular accents. It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 8°; 32 p. Tipar negru, cu 27 rânduri la pagină.

Ornamentație. Stemă cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu reprezentând un coș cu flori așezat pe un stativ elegant, decorat cu ghirlande de flori, semnat „Gritner" (p. 5).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–4); *Cuprinderea regulelor şcolasticeşti*. I. *Cum trebuie să se poarte şcolasticii către Dumnezeu şi în besearică* (p. 5–15); II. *Datorinţele şcolasticilor în cât sânt pentru şcoală* (p. 15–22); III. *Cum trebuie şcolasticii să se poarte către mai-marii, către dascalii (învăţătorii) şi către soţii lor cei de şcoală* (p. 22–27); IV. *Cum trebuie să se poarte şi să se accommode (întocmească) şcolasticii preste tot (de obşte, în commun)* (p. 27–30); *Însemnare* (p. 31); *Rugăciuni* (p. 32), împărţite astfel: *La începutul şcoalei*; *La sfârşitul şcoalei*.

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 705, p. 486–487; CAL 1809, f. 20v; Philippide 1888, p. 150; Veress 1910, p. 98; Ciuhandu 1935, p. 2; Teodorescu 1960, p. 349; Petrik V, p. 423; Mosora, Hanga 1991, p. 153; Chindriș 2003, p. 722; Andriescu 2013/B, p. 35–36; Mârza, Bogdan 2013, p. 142.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 705.

1806. [Gheorghe Șincai], ***Povățuire către economia de câmp***, Buda, 1806.

Povăţuire | către | economia de câmp | pentru folosul | şcoalelor româneşti | celor din | Ţeara Ungurească | şi din părţile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduinţă a Împărăteştii şi | Chesaro-Crăieştii şi Apostoliceştei Măriri. | Nelegată, cu 30 crei<ţari>. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universităţii | Ungureşti. 1806.

[Gheorghe Șincai], ***Advice for Field Economy [Povățuire către economia de câmp].*** *It was a textbook of agriculture conducted in the manner of the age of the Enlightenment, in order to popularise knowledge about farming and raising domestic animals. In a simple style, the book summarizes knowledge agreed by the policy in Vienna, regarding the efficiency of economy in the Empire. It is the best-known Romanian enlightenment book on the subject, inter alia, due to the competence and the author's style. It was printed at Buda, Hungary, in 1806.*

Format. In 8°; 223 p. + [15] p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema imperială a Habsburgilor (f. tt.); frontispiciu dintr-o gravură reprezentând un amoraș într-o cunună de flori, flancat de două cupe (p. 3). Elemente grafice minimale la colontitlu și la unele despărțiri de capitole.

Cuprins. *Despre economia de câmp. Scurtă învățătură. Tâlcuirea economiei* (p. 3); Cap I. *Despre pământ* (p. 4–17), cu 3 paragrafe: 1. *Despre fealiurile de pământ* (p. 4–7); 2. *Despre direagerea țearinelor* (p. 8–12); 3. *Despre direagerea pășunilor și a locurilor celor pustâi* (p. 12–17); Cap II. *Despre lucrarea pământurilor celor arătoare* (p. 18–59), cu 6 paragrafe: 1. *Despre tâlcuirea și împărțirea pământurilor celor arătoare* (p. 18–19); 2. *Despre unealtele care sânt de lipsă la lucrarea pământurilor celor arătoare* (p. 19–26); 3. *Despre gătirea pământurilor spre semânțe* (p. 26–31); 4. *Despre gătirea semânțelor celor de semănat* (p. 31–47); 5. *Despre strinsul bucatelor* (p. 47–54); 6. *Despre îmblătitul, curățitul și grijitul bucatelor* (p. 54–59); Cap III. *Despre livezi sau*

locurile ceale de cosit (p. 60–72), cu un *Cuvânt-înainte* (p. 60) și cu 2 paragrafe: 1. *Despre livezile sau locurile de cosit ceale firești* (p. 60–66); 2. *Despre livezile ceale cu meșteșug făcute* (p. 67–72); Cap IV. *Despre prăsirea dobitoacelor celor de casă* (p. 73–114), cu un *Cuvânt-înainte* (p. 73–74) și cu 4 paragrafe: 1. *Despre vite* (p. 74–84); 2. *Despre oi* (p. 85–97); 3. *Despre râmători sau porci* (p. 97–103); 4. *Despre galițe sau oară* (p. 103–114); Cap V. *Despre grădini* (p. 115–143), cu 3 paragrafe: 1. *Despre îngrăditul grădinilor* (p. 115–117); 2. *Despre grădinile ceale de legumi* (p. 117–125); 3. *Despre grădinile ceale cu pomi sau pometuri* (p. 125–143); Cap VI. *Despre agonisirea viilor* (p. 144–171), cu 3 paragrafe: 1. *Despre săditul viilor* (p. 144–150); 2. *Despre lucratul viilor* (p. 150–159); 3. *Despre culesul viilor* (p. 160–171); Cap VII. *Despre goangele ceale de folos oamenilor* (p. 172–223), cu 2 paragrafe: 1. *Despre albine* (p. 172–208); 2. *Despre gândacii sau vermii cei ce fac mătasa* (p. 208–223); *Însemnarea lucrurilor și a cuvintelor celor ce se află în cartea aceasta* (p. [224–238]).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 702, p. 468; CAL 1807, f. 22v; CAL 1809, f. 20r; CAL 1817, f. 47v; CAL 1832, p. 31; CAL 1833, f. 39r; Iarcu 1865, p. 27–28; Gârleanu 1865, p. 1 (19); Iarcu 1873, p. 21; Philippide 1888, p. 150; Iorga 1906, p. 18; Crăiniceanu 1907, p. 14; Veress 1910, p. 97; Pușcariu 1920–1921, p. 348; Pascu 1927, p. 148, 171, 297; Veress 1931, II, p. 148; Ciuhandu 1935, p. 4; Albu 1944, p. 274; Bodea 1956, p. 90, 94; Teodorescu 1960, p. 349; Munteanu 1962, p. 147–150, 211–215; Protopopescu 1966, p. 127–128; Școala 1970, II, p. 5–11; Nicolescu 1971, p. 187; Pervain 1971, p. 75, 85; Popovici 1972, p. 218; Papadima, 1975, p. 84; Bodinger 1976, p. 243; Chindriș 1980, p. 205; Braustein 1981, p. 65; Mosora, Hanga 1991, p. 153–154; Radosav 1995, p. 77; Lumperdean 1999, p. 109–121; Chindriș 2003, p. 721; Urs 2011, p. 548–549; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borș 2013, p. 73–74.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 525.

1807. ***Acatist***, Buda, 1807.

Acathist | cu | multe alease | rugăciuni | pentru | evlaviia fieștecăruia creștin, | cu | blagosloveniia celor mai mari. | Acum întâia oară | în Buda | tipărit, în Crăiasca Tipografie a | Universității Ungurești, la | anul 1807.

Akathist [Acatist]. *It was a book of ritual meant for the Eastern Church. It included religious hymns, chants and prayers to the Most Holy Trinity, Christ, the Virgin Mary and other Saints, for protection and deliverance of believers who pray. It was printed at Buda, Hungary, in 1807.*

Format. In 12°; [3] f. + 470 p. + [2] f. Tipar negru și roșu, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Foaia de titlu încadrată într-un chenar tipografic modest. Gravuri reprezentând: *Izvorul cel de viață dătătoriu* (f. [1v]; p. 326); Imnul serafimilor (f. [3v]; p. 378); Isus în slavă, semnată „Hederich sc. Ofen" (p. 64, p. 106, p. 226); Isus Hristos într-un potir, în compoziție ovală, imagine înconjurată de inscripția: „Eu sânt pânea cea vie, carea s-au pogorât din ceriu. Ioan" (la mijloc, sus), „Cel ce mănâncă trupul Mieu" (în partea stângă) „și bea sângele Mieu" (în dreapta) „are viața veacinică, și Eu voiu viia pre el în zioa cea de apoi. (Za. 25)" (la mijloc, jos). În cele patru colțuri ale cadrului gravurii, imaginile în oval vertical a patru sfinți: Ioan Gură de Aur, Grigorie Decalogul, Iacov „fratele Domnului", Vasilie cel Mare (p. 138); *B<una> V<estire>* (p. 164); Sfântul Nicolae (p. 284); Îngerul păzitor (p. 358). Multe frontispicii și viniete, dintre care semnalăm: frontispiciu cu Sfânta Treime (p. 1, p. 139, p. 227); frontispiciu cu Duhul Sfânt în

chip de porumbel (p. 165, p. 327); frontispiciu cu monograma lui Dumnezeu Tatăl, cu inscripția „ο Θεος", în triunghi înconjurat de raze (p. 379); vinietă cu Maica Domnului cu Pruncul în brațe (p. 63, p. 283); inițiale ornate (*passim*).

Cuprins. *Însemnarea celor ce se cuprind întru acest Acathistiiariu* (f. [2r–3r]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–28); *Rugăciunile preste toată săptămână a toate zilele* (p. 28–63); *Rugăciunile dumnezeiești liturghii* (p. 65–105); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 107–121); *Rugăciunile mai nainte de ispovedanie* (p. 122–135); *Învățătură pentru ispovedanie* (p. 135–137); *Rugăciunile sfintei cuminecături* (p. 139–158); *Rugăciunile după sfânta cuminecătură* (p. 158–163); *Acathistul Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 165–175); *Canon de mulțemită către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 176–221); *Rugăciunile către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 221–225); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 227–231); *Canon de umilință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 231–273); *Rugăciune de umilință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 273–283); *Canonul Sfântului Nicolae* (p. 285–325); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 327–329); *Canon* (p. 329–353); *Rugăciune către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 353–357); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieții omului* (p. 359–377); *Canonul de rugăciune ce să cântă către toate puterile cerești și către toți sfinții* (p. 379–394); *Canonul de rugăciune de toate zilele* (p. 395–411); *Rugăciunea către Dumnezeu Savaoth* (p. 411–419); *Rugăciunile spre somn* (p. 420–435); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 435–436); *Rugăciunile measii* (p. 437–440); *Adunarea acelor 12 luni de preste an, cu mâna anului, carea arată zioa duminecii* (p. 441–469), cu următoarele diviziuni: *Luna lui septemvrie* (p. 441–443); *Luna lui octovrie* (p. 444–445); *Luna lui noiemvrie* (p. 446–448); *Luna lui dechemvrie* (p. 448–450); *Luna lui ianuarie* (p. 451–453); *Luna lui fevruarie* (p. 453–455); *Luna lui martie* (p. 455–457); *Luna lui aprilie* (p. 458–460); *Luna lui maiu* (p. 460–462); *Luna lui iunie* (p. 462–464); *Luna lui iulie* (p. 464–466); *Luna lui avgust* (p. 467–469); *Pashalia* (p. [470–473]).

Deppozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 710, p. 492; CAL 1807, f. 23v; CAL 1809, f. 20r; CAL 1817, f. 47v; Veress 1910, p. 99; Constantinescu-Iași 1929, p. 43; Oprescu 1940, p. 44; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 75; Cartea B. 1972, p. 134; Bodinger 1976, p. 244; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Mosora, Hanga 1991, p. 155; Mălinaș 1993, p. 89; Chindriș 2003, p. 714; Cereteu 2009, p. 250; Tatay 2010, p. 160; Tatay 2010/A, p. 36; Cereteu 2011, p. 150; Urs 2011, p. 549–550; Tatay 2012, p. 96; Andriescu, Borș 2013, p. 76–77.

Observații. Exemplare de referință: BCUCJ, cota BRV 710 și CRV 1169 (BACJ).

1807. ***Calendar***, Buda, 1807.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1807, | care să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Țării Ungurești | și a Prințipatului Ardealului, Țării | Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și se|ptămânile calendariului vechiu și a celui | nou, tâmpurile anului, schimbarea și | plinirea lunii și târgurile, la care să | adaogă și nește pilde. | Mai pre urmă, câtva din istoria români|lor, carea în tot anul, așa în rând, | mai nainte va urma. | În Buda. | Tipărit în Crăiasca Tipografie a Univer|sității Ungurești.

Calendar [Calendar]. *It was the second edition of a popular periodical publication, one with special prominence among Romanians in the Habsburg Empire and with a long issuing. It*

was conceived under the pretext of an annual calendar, but the work was more extensive as it covered a great number of useful information for readers and, last but not least, simple literary texts of the moralizing type, with address at a heterogeneous audience. Sometimes the calendar also inserted authentic literary works. It was printed at Buda, Hungary, in 1807.

Format. In 8°; [24] f. Tipar negru și roșu, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar de compoziție tipografică. Pe foaia de titlu, o ilustrație înfățișând stema imperială austriacă. Toate paginile sunt încadrate în chenar dublu linear. Frontispicii și viniete simple (*passim*).

Cuprins. *Anul 1807* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2r]); *Împăraţii și craii carii stăpânesc în Evropa* (f. [2v–3r]); *Ceialalți stăpânitori în Evropa* (f. [3v]); *De eclipsis sau întunecarea soarelui și a lunei* (f. [4r]); *Luna lui ianuarie are zile 31* (f. [4v–5r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [5v–6r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [6v–7r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [7v–8r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [8v–9r]); *Luna lui iunie are zile 30* (f. [9v–10r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [10v–11r]); *Luna lui avgust are zile 31* (f. [11v–12r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [12v–13r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [13v–14r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [14v–15r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [15v–16r]); *Însămnarea târgurilor din Ţara Ungurească și din Bănat* (f. [16v–19v]); *Oarecare pilde* (f. [20r–22r]), cuprinzând: *Despre un preot* (f. [20r]); *Despre un episcop și despre un preot* (f. [20r–v]); *Despre un tist cătănesc* (f. [20v]); *Despre doi oameni neguţători* (f. [20v–21r]); *Despre un preot și despre <un> poporan al său* (f. [21r–v]); *Despre oarecarii oaspeți* (f. [21v]); *Despre un împărat și despre trei soli* (f. [21v–22r]); *Însemnarea cărților care să află de vândut în Crăiasca Tipografie* (f. [22v–23v]); *Înseamnă* (f. [23v–24r]); *Înștiințare* (f. [24v]).

Depozit. BACJ.

Referințe. BRV II, nr. 712, p. 493; Iarcu 1873, p. 21; Kodrescu 1875, p. 239; Philippide 1888, p. 158; Tomescu 1957, p. 67–68, 112; Tatay 2009/A, p. 302; Faiciuc 2011, p. 24; Urs 2011, p. 546; Tatay 2012, p. 96.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 338. Lipsesc foile 4–5. Adeseori, apare cu [1] f. + p. 35–72 + [2] f., reprezentând partea a II-a din *Istoria, lucrurile și întâmplările românilor* a lui Samuil Micu (prima parte se află în Calendarul din 1806).

1807. *Carte de mână pentru bine orânduita economie* (trad. Grigorie Obradovici), Buda, 1807.

Carte de mână | pentru | bine orânduita | economie, | lucrarea câmpului | și | pentru plămădirea și pândirea a vite|lor și a păsărilor celor casnice, | spre mare treabă | a | plugarilor celor românești. | Tradusă de pre limba cea serbească | prin | Grigorie Obradovici, | a școalelor director. | La anul 1805. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universităţii | Ungurești. 1807.

Hand-book for a Well Systematized Economy *(translated by Grigorie Obradovici)* ***[Carte de mână pentru bine orânduita economie]*** *(trad. Grigorie Obradovici). It was a handbook of agriculture conducted in the manner of the age of the Enlightenment, which popularised knowledge about farming and raising domestic animals. In a simple style, the book summarized knowledge agreed by the Viennese policy regarding the efficiency of economy within the Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1807.*

Format. In 8°; [12] f. + 168 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un semănător (p. 1); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. „De bun neam născutului domnului Thomii, nobilu de Fogoraşi, promeritului oberchinez a Crăiescului Scaun de Cămară în Lipova" (f. [2r]); *De bun neam născute domnule de Fogoraşi,* semnată „Obradovici, director" (f [3r–5r]); [Poezie cu 12 versuri] (f. [5v]); *Doritule cetitoriu*, semnată „Obradovici, director" (f. [6r–12v]); Întâiul cap. *Pentru pământul cel din natură neroditoriu şi pentru modru prin care să poate el direge* (p. 1–73), cu următoarele paragrafe: § 1. *Pentru întrebuincioasa amestecare a pământurilor* (p. 1–14); II §. *Pentru gunoiu* (p. 14–25); III §. *Pentru diregerea şi lucrarea pământului şi a ţelinilor* (p. 25–34); IV §. *Pentru lucrarea la arături sau holde* (p. 35–58); V §. *Pentru grijirea grâului celui de toamnă şi celui de vară* (p. 59–65); § VI. *Pentru treieratu, scuturatu, curăţitu şi păstrarea grânelor* (p. 66–73); Capul al doilea. *Pentru livezi sau fâneaţe*. (p. 74–96), cu următoarele paragrafe: I §. *Pentru livezile cele fireşti* (p. 74–82); II §. *Pentru livezile ceale de mâni făcute şi pentru sămănarea trifoiului* (p. 82–91); § III. *Pentru grijirea fânului* (p. 91–96); Capul al treilea. *Pentru presirea şi înmulţirea dobitoacelor celor mulgătoare şi celor trăgătoare* (p. 96–106); Capul al patrulea. *Pentru oi* (107–119); Capul al cincilea. *Pentru porci* (p. 120–123); Capul al şasălea. *Pentru pasările sau oarăle cele de casă* (p. 124–129); Capul al şaptelea. *Pentru gongele şi muştele ceale ce sânt casii de folos. Pentru albini* (p. 130–134); Capul al optălea. *Pentru sămănăturile ceale despre treaba meştereii* (p. 135–139); Capul al noaolea. *Pentru grădini* (p. 140–150), cu următoarele paragrafe: I §. *Pentru grădinile cuhnei* (p. 140–145); II §. *Pentru pomi sau moşii* (p. 145–150); Capul al zecelea. *Pentru vii. Observaţie. Ce rode să află în capul acesta pentru vii iastă mai cu samă pentru viile ceale din Ţara Austriei scris* (p. 151–164), cu următoarele paragrafe*:* § I. *Pentru lucrarea în vie şi la viţă* (p. 155–159); § II. *Pentru culesul viei* (p. 159–164); *Adaogere pentru diregerea şi îngrăşarea viilor, holdelor şi grădinilor, carea cu foarte puţină chieltuială şi bună folosinţă să poate face* (p. 165–168), cu următoarele paragrafe: § I. *Pentru îngrăşarea viilor* (p. 165–167); § II. *Pentru îngrăşarea holdelor celor mârşave* (p. 167–168).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BVAUGL; BUB.

Referinţe. BRV II, nr. 713, p. 493–497; Vuia 1896, p. 69; Veress 1910, p. 99; Pascu 1927, p. 299; Veress 1931, II, p. 157; Ciuhandu 1935, p. 4; Bodea 1956, p. 95–96; Teodorescu 1960, p. 349; Munteanu 1962, p. 27; Hâncu 1965, p. 75–76; Cartea B. 1972, p. 134; Bodinger 1976, p. 244; Herseni 1980, p. 115–116; Mosora, Hanga 1991, p. 155; Lumperdean 1999, p. 121–128; Chindriş 2003, p. 715; Andriescu 2013/B, p. 36; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 713.

1807. *Ceasoslov*, Buda, 1807.

Întru mărirea Sfintei de | o fiinţă şi nedespărţitei | Troiţă, a Tatălui şi a Fiiului | şi a Sfântului Duh. Cartea aceasta, | Ceasoslov, | întru care să cuprinde rân|duiala cum să cuvine a să cân|ta ceasurile, cu troparele şi cu al|te, după obiceaiu, sfârşituri ş.c.l., | s-au dat în tipariu cu îngăduinţa | celor mai mari, | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universită|ţii Ungureşti, 1807.

Breviary [Ceasoslov]. *It is a religious book containing ecclesiastic prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Buda, Hungary, in 1807.*

Format. In 8°; 147 f. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu cu Hristos Pantocrator (f. tt.); frontispiciu cu decor vegetal (f. 2r); mână care binecuvântează (f. 2r); vinietă cu urnă (f. 5v); frontispiciu cu Sfânta Treime (f. 6r); vinietă cu vas cu flori (f. 45v, 76v); frontispiciu cu tablele legii, potir și cruce, într-un decor vegetal (f. 52v, 77r, 94r); frontispiciu cu cruce și motive vegetale (f. 58r, 83v, 137v); vinietă rotundă cu reprezentarea Sfintei Treimi (f. 64v); frontispiciu cu motivul spicului de grâu (f. 65r); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Cuvânt-înainte] (f. 2v–5v); *Ceasoslovul, cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprinde toată slujba după rânduiala sfintelor și cinstitelor mănăstiri ale Ierusalimului* (f. 6r–8v); *Înceaperea polunoștniţii* (f. 9r–21r); *Începutul, cu Dumnezeu, a polunoștniţii ceii de sâmbătă* (f. 21r–23v); *Polunoștniţa dumineci* (f. 23v–26r); *Începutul utreniei* (f. 26r–45v); *Începutul ceasului dintâiu* (f. 46r–52r); *Începutul ceasului al treilea* (f. 52v–57v); *Începutul ceasului al șeaselea* (f. 58r–64v); *Începutul obeadniţii* (f. 65r–76v); *Începutul ceasului al noaolea* (f. 77v–83r); *Începutul vecerniei* (f. 83v–92v); *Rugăciunea measii* (f. 93r–v); *Începutul, cu Dumnezeu, a pavecerniţii ceii mici* (f. 94r–103r); *Începutul pavecerniţii ceii mari* (f. 103v–125r); *Troparele Învierii* (f. 125r–132r); *Troparele Învierii ce să cântă după fericiţi cei fără prihană* (f. 132v–133v); *Troparele și bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (f. 133v–137r); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoi* (f. 137v–147v).

Depozit. OSzK.

Referinţe. Andea 1996, p. 87; Chindriș 2003, p. 689, 694.

Observaţii. Exemplar de referinţă: OSzK, cota: 814080.

1807. Nicolae Horga-Popovici, ***Oglindă arătată omului înţelept***, Buda, 1807.

Oglindă | arătată | omului înţelept, | carea | cuprinde în sine vechile întâmplări | cu pildă adusă, | cumu-i de lipsă omului a se cunoaște | și | celui de aproape îngăduit a fi din în|ţelepciunea sa. | Scrisu-s-au neamului | pentru meargerea înainte, | prin | Nicolae Horga | almintrile | Popovici. | Greco-neunitei legi parohul Seleușu|lui, în slăvită varmeghia Aradului, | anul de la Hristos 1801. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universităţii Ungureşti. Anul 1807.

*Nicolae Horga-Popovici, **A Wise Man in Front of the Mirror [Oglindă arătată omului înţelept].** It is a moralizing writing that aimed at developing a sense of good social conduct and demeanour, achieved on the basis of significant texts that refer to various stories. It is the first modern Romanian discourse on good manners in society. It was printed at Buda, Hungary, in 1807.*

Format. In 8°; [9] f. + 158 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu dintr-o gravură reprezentând un peisaj riveran (p. 1).

Cuprins. O dedicaţie către episcopul ortodox al Aradului, Pavel Avacumovici (f. [2r]); O altă dedicaţie către Sighismund Edlşpacher de Ghioroc (f. [3r]); *Preaosfinţite și mărite vreadnice domnule episcope și cinstite înluminate, mărite domnule viţișpan, domnilor mie milostivi!,* semnată „văditoriul sus-numitei cărţi” (f. [4r–6v]); *Înainte-cuvântare,* semnată „Nicolae Horga sau Popovici” (f. [7r–9v]); I[a] despărţire. *Despre multe fealiuri de pilde a bunelor năravuri* (p. 1–37), cu subdiviziunile: [Prima întâmplare] (p. 1–4); *A doao întâmplare* (p. 4–5); *A treia întâmplare*

(p. 5–6); *A patra întâmplare* (p. 6); *A cincea întâmplare* (p. 7); *A șeasa întâmplare* (p. 8); *A șeaptea întâmplare* (p. 8–9); *A opta întâmplare* (p. 9–10); *A noaoa întâmplare* (p. 10); *A zeacea întâmplare* (p. 11); *A unsprăzeacea întâmplare* (p. 11–12); *A doaosprăzeacea întâmplare* (p. 12–13); *A treisprăzeacea întâmplare* (p. 13–14); *A patrasprăzeacea întâmplare* (p. 14–15); *A cincisprăzeacea întâmplare* (p. 16–18); *A șasasprăzeacea întâmplare* (p. 18–19); *A șapteasprăzeacea întâmplare* (p. 20); *A optsprăzeacea întâmplare* (p. 20–22); *Poveaste pentru cetatea Vilagoșului* (p. 23–32); [Despre Iozif Antonie, palatinul Țării Ungurești] (p. 33–34); *A doaozecea întâmplare* (p. 35); *A doaozeci și una de întâmplare* (p. 36); *A doaozeci și doao de întâmplare* (p. 36–37); II^{oa}. despărţire. *Pentru viiaţa omului de cinste* (p. 38–120 [!]), cu următoarele părți: [I] (p. 38–43); II^{a}. *Pentru leage* (p. 43–46); III^{a}. *Despre datorinţa lăcuitoriului celui credincios* (p. 49 [!]–53 [!]); IV^{a}. *Pentru însoţire* (p. 54 [!]–62 [!]); V^{a}. *Despre vorbiri* (p. 63 [!]–71 [!]); VI^{a}. *Pentru veastea cea bună* (p. 72 [!]–75 [!]); VII^{a}. *Pentru omul cel ce să laudă în deșărt* (p. 76[!]–83[!]); VIII^{a}. *Pentru năravul omului neîndurătoriu* (p. 84 [!]–88 [!]); IX^{a}. *Despre purceaderea oblăduirii* (p. 89 [!]–96 [!]); X^{a}. *Despre năravul cel bun* (p. 97 [!]–100 [!]); XI^{a}. *Pentru prieteșug* (p. 101 [!]–107 [!]); XII^{a}. *Pentru cumpătarea vieţii omului* (p. 108 [!]–113 [!]); XIII. *Pentru căsătorie* (p. 114 [!]–119 [!]); *Despre obiceaiul a câteva neamuri* (p. 119 [!]–120 [!]); *Arătarea unor locuri bătrâne care să cunosc până astăzi* (p. 120 [!]–125 [!]), cu 3 diviziuni: *Pentru Bancota* (p. 120 [!]–121 [!]); *Pentru Boroș Ineu* (p. 121 [!]–122 [!]); *Pentru Orod* (p. 123 [!]–125 [!]); *Jalnice versuri pentru răpăosarea înălţatei crăiţei Alexandra Pavlovna, doamna palatinului Ţării Ungureşti, care s-au făcut în anul 1801* (p. 126 [!]–134 [!]); *Arătarea întâmplării featei lui Bogdan, fostului voievod Ţării Moldovii din anul de la Hristos 1346* (p. 135 [!]–155 [!]); *Întâmplare* (p. 156 [!]–157 [!]); *Celor pizmătareți* (p. 157 [!]–158 [!]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 720, p. 500–502; Pop 1838, p. 93; Iarcu 1873, p. 20; Veress 1910, p. 100; Pascu 1927, p. 311; Veress 1931, II, p. 159; Veress 1932, p. 604; Ciuhandu 1935, p. 3–4; Bodea 1956, p. 96; Teodorescu 1960, p. 349; Lupaș 1963; Hâncu 1965, p. 76; Duțu 1968, p. 307–310, 331–338; Șora, Ardelean 1969; Arădeanul 1970, p. 380–381; Cartea B. 1972, p. 135; Duțu 1972, p. 37, 159; Arădeanul 1976, p. 502; Herseni 1980, p. 114–115; Popa 1980, p. 68; Dudaș 1981, p. 104–110; Mosora, Hanga 1991, p. 156–157; Urs 2011, p. 550; Andriescu 2013/B, p. 37–38; Andriescu, Borș 2013, p. 77–78.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 365. Cartea conține erori de paginație.

1807. *Polustav*, Buda, 1807.

Polustav | tipărit după rânduia<la> | Besear<icii> Răsă<ritului>, cu îngădu|ința celor mai mari, | în Buda, | în Crăia<sca> Tipo<grafie> a Uni|versității Ungurești, | 1807.

Breviary [Polustav]. *It is a religious book that is also known as "orologhion" or "ceasoslov". It includes ecclesiastic prayers and hymns uttered in the Eastern Church at certain times of the day and during certain religious ceremonies. It was printed at Buda, Hungary, in 1807.*

Format. In 8°; [2] f. + 683 p. + [4] f. Tipar negru și roșu, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este inclus într-o gravură elegantă, care cuprinde toată foaia și îl reprezintă pe Isus Hristos purtând crucea, într-un oval încadrat de elemente artistice de tip baroc. Gravuri reprezentând: Buna Vestire (f. [1v]); Isus, mare Arhiereu pe nori, însoțit de invocația „Doamne Isuse Hristoase, păzește turma Ta, / Povățuindu-o la împărăției Ta." (f. [2v]); Isus Hristos într-un potir, în compoziție ovală, imagine înconjurată de inscripția: „Hristos, pâinea

cea de viiață purtătoare, cu darul pre toți credincioșii pururea hrănește". În cele patru colțuri ale cadrului gravurii, imaginile a patru sfinți. (p. 286); *Izvorul cel de viiată dătătoriu*, însoțit de invocația: „Fecioară Preacurată, mântuiaște-ne pre noi cu rugăciunile Tale, mișcând milostivirea cea de maică către Fiiul Tău și Dumnezeul nostru!" (p. 312); multe frontispicii, dintre care amintim: frontispiciu cu Sfânta Treime, într-un cadru floral bogat (p. 1); frontispiciu cu Maica Domnului (p. 46, 313); frontispiciu cu imaginea lui Isus Hristos (p. 70, 137, 196, 219, 448). Cartea se caracterizează grafic prin bogăția vinietelor (p. 45, 69, 136, 169, 218, 238, 285, 311, 341, 401, 418, 683), în general de uzanță tipografică budană, cu excepția celei de la p. 341, care o reprezintă pe Maica Domnului cu Pruncul în brațe. Litere ornate (*passim*).

Cuprins. *Însemnarea celor ce să află întru acest Ceasaslov* (f. [2r]); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 1–45); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 46–66); *Polunoștnița duminecii* (p. 66–69); *Începutul utreniii* (p. 70–94); *Cântări Troicinice* (p. 94–115); *Sveatilnele preste toată săptămâna* (p. 115–136); *Începutul lui pervii ceas* (p. 137–147); *Începutul la al treilea ceas* (p. 148–156); *Începutul ceasului al șasălea* (p. 157–169); *Începutul obeadniții* (p. 170–183); *Începutul la al noaolea ceas* (p. 184–195); *Rânduiala vecerniei* (p. 196–206); *Prochimenele zilelor* (p. 207–216); *Mergând la masă, zicem* (p. 217–218); *Începutul pavecerniții ceii mici* (p. 219–238); *Începutul, cu Dumnezeu, a pavecerniții ceii mari* (p. 239–285); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 287–308); *Rugăciunile după sfânta cumenecături* [!] (p. 308–311); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie. Facerea lui Theostirict monahul* (p. 313–314); *Canon de rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu* (p. 315–337); *Rugăciune către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare* (p. 337–339); *Rugăciunile measii* (p. 339–341); *Începutul troparelor și condacelor Triodului și ale Pentecostariului, începând de la Dumineca vameșului și a fariseului, până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 342–363); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 364–375); *Troparele Învierii* (p. 376–390); *Alte tropare ale morților* (p. 390–393); *Troparele preste toată săptămâna* (p. 394–401); *Troparele și condacele sfinților de obște, după rânduiala Sinaxariului* (p. 402–418); *Bogorodicinele troparelor* (p. 419–447); *Minologhion, adecă Sinaxariu, cu ajutoriul lui Dumnezeu, a tot anul* (p. 448–683), cu următoarele diviziuni: *Luna lui septemvrie* (p. 448–473); *Luna lui octomvrie* (p. 474–499); *Luna lui noiemvrie* (p. 500–526); *Luna lui dechemvrie* (p. 527–550); *Luna lui ianuarie* (p. 551–585); *Luna lui fevruarie* (p. 585–601); *Luna lui martie* (p. 602–609); *Luna lui aprilie* (p. 610–617); *Luna lui maiu* (p. 618–633); *Luna lui iunie* (p. 634–647); *Luna lui iulie* (p. 647–666); *Luna lui avgust* (p. 666–683); [Pashaliia] (p. [684–687]); *Însemnare cum să cetesc evangheliile voscreasnelor de la Dumineca tuturor sfinților, până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. [688–691]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 724, p. 503; CAL 1817, f. 48r; Bârlea 1909, p. 200; Veress 1910, p. 100; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 153; Beju 1965, p. 126; Teodorescu 1960, p. 349; Brătulescu 1966, p. 631; Popovici 1972, p. 260; Mosora, Hanga 1991, p. 157; Oros 2008, p. 25; Oros 2010, p. 37; Tatay 2010, p. 160; Tatay 2010/A, p. 36–37; Urs 2011, p. 552–553; Tatay 2012, p. 96.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 374.

1808. Mihail G. Boiagi, ***Umnaja nastavlenija ili nravoučitelnaja pravila***, Buda, 1808.

Umnaja nastavlenija | ili | nravoučitelnaja | pravila | vъ polzu | slaveno serbske deačice | sъ grečeskago | na | prostyj slaveno-serbskij jazykъ, | prevedena | Mihailomъ Bojağij, | ritoriki slyšatelemъ | vъ | peštanskoj gimnazij, | v Budimea | pismeny kral. vseučilišča Vengerskago | 1808.

Mihail G. Boiagi, ***Wise Guidance or Rule of Righteous Teaching [Umnaja nastavlenija ili nravoučitelnaja pravila /Înțeleaptă îndrumare sau regula dreptei învățături]****. This book of religious and moral education for Serbian children was translated from Greek into popular Serbian by a Romanian writer of Serbian culture who was original from the South of the Danube. It was printed at Buda, Hungary in 1808.*

Format. In 8º; 63 p. Tipar negru cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură mică cu două lebede (f. tt.); frontispiciu înfățișând un peisaj (p. 5); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Slyši čado i prijmi volju moju, i ne otverži soveata moego." din „Sir. 6. 23" (p. 2); *Ljubeznyj čitatelju!*, semnat „Blagosklonnyj i iskrennyj Mihail Bojağij, prevolčikъ" (p. 3–4); *Nravoučitelnaja pravila* (p. 5–54), cuprinzând 61 de capitole; *Razumnaja uvjaštanija* (p. 55–63).

Depozit. ÖNb; Biblioteca Națională și Universitară, Ljubljana (Slovenia)**.**

Referințe. Râpă-Buicliu 2000, p. 123; Chindriș 2003, p. 698, 700; Cândea 2010, p. 99.

Observații. Exemplar de referință: ÖNb, cota 78. Bb. 364.

1808. ***Bucvar***, Buda, 1808.

Bucvariu | pentru | pruncii cei rumâne|ști carii să află | în Crăiia Ungurească și hota|rele ei împreunate. | Prețul fără legătură 6 cr<eițari>. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universității | Ungurești, 1808.

Spelling Book [Bucvar]*. The official Romanian ABC book was different from previous Romanian religious and ecclesiastical textbooks. The entire illustrative material was profane and it consisted of philosophical verdicts and moral stories with a purpose specific to the Enlightenment. It was printed at Buda, Hungary, in 1808.*

Format. In 8º; 43 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.).

Cuprins. § I. *Tipărite și scrise de mână, mici și mari slove, pre rând* (p. 2–3); § II. [Silabe] (p. 4–7); § III. [Alcătuirea cuvintelor] (p. 7–10); § IV. [Formarea de cuvinte cu prefix] (p. 10); § V. [*Az, A. buchi, B. Veadi, V. Glagol*] (p. 11); § VI. *Numele prosodiilor* (p. 11–12); § VII. [Fiiule! Lipește-te de Dumnezeu] (p. 12–17); *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 17–18); *Furul cel mic* (p. 18); *Gazda lotrilor* (p. 18–19); *Tot ce iaste peste măsură nu iaste sănătos* (p. 19–20); § VIII. *Scurte povești pentru credința îndeșartă* (p. 20–22); *Pentru ispovedanie* (p. 22–24); *Pentru clacă* (p. 24); *Pentru rătăcirea* (p. 25–26); *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 26); § IX. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 26–30); § X. *Însemnarea slovnirii* (p. 31–33); § XI. *Însemnarea cetirii* (p. 34–39); § XII. *Pentru numere* (p. 40–42); *O dată unul* (p. 43).

Depozit. BAR**.**

Referințe. BRV IV, nr. 320, p. 127; Ghibu 1916, p. 41–42; 97, 114–115; Teodorescu 1960, p. 349.

Obervații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 754A.

1808. ***Calendar***, Buda, 1808.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1808, | carele e bisect şi să cuprinde | din 366 de zile, | întocmit | pe gradurile şi clima Ţării Ungureşti | şi a Prinţipatului Ardealului, Ţării | Româneşti şi a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile şi se|ptămânile calendariului vechiu şi a celui | nou, | timpurile anului, schimbarea şi | plinirea lunii şi târgurile. | Mai pre urmă, câtva din Hronica Români|lor, carea în tot anul, aşa în rând, | mai înainte va urma. | În Buda. | Tipărit în Crăiasca Tipografie a Univer|sităţii Ungureşti.

Calendar [Calendar]. *This is the 1808 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for the audience. Thus, one may read some simple moralizing literary texts addressed to a heterogeneous audience and even historical texts. It was printed at Buda, Hungary, in 1808.*

Format. In 8º; [20] f. (calendarul propriu-zis) + 40 p. din *Hronica* lui Gheorghe Şincai, Buda, 1808, continuată în *Calendarul* din 1809. Tipar negru şi roşu, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.). Titlul este încadrat în chenar de compoziţie tipografică. Toate paginile sunt încadrate în chenar dublu linear. Frontispiciu cu scoică (f. [20r]); ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Anul 1808* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2r]); *Împăraţii carii stăpânesc în Evropa* (f. [2v–3r]); *Ceialalţi stăpânitori în Evropa* (f. [3v]); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui şi a lunei* [f. [4r]; *Luna lui ianuarie are zile 31* (f. [4v–5r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [5v–6r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [6v–7r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [7v–8r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [8v–9r]); *Luna lui iunie are zile 30* (f. [9v–10r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [10v–11r]); *Luna lui avgust are zile 31* (f. [11v–12r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [12v–13r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [13v–14r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [14v–15r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [15v–16r]); *Însămnarea târgurilor din Ţara Ungurească şi din Bănat*, în ordine calendaristică (f. [16v–19v]); *Însemnarea cărţilor care să află de vândut în Crăiasca Tipografie* (f. [20r–v]); [Fragment din *Hronica românilor* a lui Gheorghe Şincai, de la anul 86, până la anul 169] (p. 1–40).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV II, nr. 735, p. 525; Philippide 1888, p. 158; Veress 1910, p. 102; Tomescu 1957, p. 67, 112; Teodorescu 1960, p. 349; Tatay 2009/A, p. 302.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota: CRV 735. Exemplarul este legat cu prima parte CRV 751, *Hronica românilor* a lui Gheorghe Şincai, Buda, 1808.

1808. ***Epitomul sau scurte arătări pentru sânta besearică*** (trad. Dimitrie Ţichindeal), Buda, 1808.

Epitomul | sau | scurte | arătări | pentru | sânta besearică, pentru vesmintele ei şi | pentru domnezeiasca liturghie care se | sevârşaşte într-însa, aşijderea şi | pentru preotul şi slojitoriul | lui Domnezeu, | prin scurte întrebări şi răspunsuri. | De | folos şi de trebuinţe slugitorilor de ceale | sfinte, preoţilor şi diaconilor şi | tuturor celor ce gândesc aceastea deregă|torii pre sine a lua. | Prin părintele | Dimitrie Ţichindeal, | parohul Becichereculuı Mic, traduse. | În Buda, | la Crăisca Tipografie a Universităţii Un|gureşti, 1808.

Summary or Little Knowledge about Holy Church *(translated by Dimitrie Ţichindeal)* ***[Epitomul sau scurte arătări pentru Sânta Besearică]*** *(trad. Dimitrie Ţichindeal). It was a methodological book meant for Church servants and contained knowledge about the building, its symbolic inventory, the conduct of the liturgy, the priest and his sacerdotal function. The book was written in a catechetical form. It was printed at Buda, Hungary, in 1808.*

Format. In 8°; [8] f. + 80 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Mic frontispiciu vegetal (f. tt.); frontispiciu Isus Hristos în medalion, încadrat de elemente vegetale (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Dedicație către Stefan Avvacumovici, episcopul Timișoarei] (f. [2r]); *Exelenția Ta, milostive domnule!* semnată de Dimitrie Țichindeal (f. [3r–4v]); *Înainte-cuvântare* (f. [5r–8v]) (consemnarea sponsorului cărții: Hristofor Duca, negutitor din Grabaț); Partea întâia. *Pentru Domnezeiasca besearică și sfintele vase și pentru veșmintele ei* (p. 1–20); Partea a doao. *Pentru domnezeiasca liturghie* (p. 21–67); Partea a treia. *Pentru preot* (p. 68–80).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr. 738; p. 526–530; Iarcu 1865, p. 28; Philippide 1888, p. 187; Vuia 1896, p. 142, 143; Iorga 1906, p. 176; Veress 1910, p. 102; Botiș 1922, p. 412; Pascu 1927, p. 294; Ciuhandu 1935, p. 3; Suciu 1940, p. 59; Bugariu 1942, p. 56–57; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 78; Nicolescu 1971, p. 191; Cartea B. 1972, p. 137; Mosora, Hanga 1991, p. 159; Chindriș 2003, p. 723.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 738.

1808. *Fundamentalnice legi pentru granița militărească*, Buda, 1808.

Fundamentalnice | legi | pentru | granița | militărească | al | Carlstadului, Varasdinului, Banalului, | Slavoniei și a Bănatului. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești, | 1808.

Fundamental Laws for Military Borders [Fundamentalnice legi pentru granița militărească]*. It was an official publication that contained legislative texts regarding a segment of the South-East border of the Habsburg Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1808.*

Format. In folio; 60 p. + [1] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); litere ornate (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Decretul lui Francisc I], contrasemnat „Alexandrul Carol gheneralissimus" din 7 august 1807 (p. 3–6); *Legi sau orânduieli fundamentalnice pentru granița militaricească al Carlstadului, Varasdinului, Banalului, Slavoniei și a Bănatului. Intrare* (p. 7–8); Cap I. *Despre dreptul în bunurile nemișcătoare* (p. 9–23), cu paragrafele 1–41 și un tabel la p. 12; Cap II. *Despre dreptul grănițearilor a să deprinde în meșteșuguri, în negoțătorii și în științe* (p. 24–27), cu paragrafele 42–54; Cap III. *Despre împărtășirea căsii* (p. 28–36), cu paragrafele 55–90; Cap IV. *Despre șerbirea militărească a grănițearilor* (p. 37–40), cu paragrafele 91–104; Cap V. *Despre lucrul împărătesc și sătesc a grănițearilor* (p. 41–53), cu paragrafele 105–139; Cap VI. *Despre birul pentru pământuri* (p. 54–57), cu paragrafele 140–147 și un tabel la p. 54; Cap VII. *Despre birul industriei și al scutirii* (p. 57–60 [!]), cu paragrafele 148–155; *Adaogere la §-ful 94. Speţificație* (p. [62] [!]).

Depozit. BAR; BCUCJ;

Referințe. BRV II, nr. 743, p. 532; Veress 1910, p. 103; Teodorescu 1960, p. 349; Mosora, Hanga 1991, p. 160.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 743. Cartea conține erori de paginație.

1808. Dositei Obradovici (trad. Dimitrie Ţichindeal), ***Adunare de lucruri moralicești***, Buda, 1808.

Adunare | de | lucruri | moralicești | de folos | și | spre veselie, | prin | Dosithei Obradovici | întocmită, | iară | acum în limba daco-romaniască traduse prin | părintele Dimitrie Ţichindeall, parohul | Becicherecului Mic. | Partea întâi. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universității Un|gurești, 1808.

Dositei Obradovici, ***Collection of Moral Teachings*** *(translated by Dimitrie Ţichindeal)* ***[Adunare de lucruri moralicești]*** *(trad. Dimitrie Ţichindeal). It is a Romanian translation from Serbian. The book contained moral teachings and parables. Dimitrie Ţichindeal was one of the leading representatives of the Enlightenment. It was printed at Buda, Hungary, in 1808.*

Format. In 8°; [12] f. + 104 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Foaie de titlu simplă, cu minime ornamentații tipografice, având în partea de jos o imagine cu două lebede (f. tt.); frontispiciu cu peisaj cu lac, fântână și case (p. 1); vinietă cu corabie (p. 50); vinietă cu un copilaș păstor, având în mâna stângă un toiag, iar cu dreapta mângâind un miel (p. 63); alte viniete din linii simple, la diferite pagini.

Cuprins. [*Motto*] din „Socrat": „De toate ceale ce trebuiesc vieții te sârguiaște, iar mai vârtos mintea ta o exerțeluiaște!" (f. [1v]); [Dedicație către Grigorie Obradovici] (f. [2r]); *Domnule* [scrisoare către Grigorie Obradovici], semnată „Ţichindeall" (f. [3r–6v]); *Înainte-cuvântare* (f. [7r–11r]); *Cătră cetitoriu*, semnată „Prefăcătoriul" (11v–12v); Capul întâiu. *Pentru dragostea cătră învățătură* (p. 1–11); Cap II. *Pentru chiline istorii pre scurt. Istoriia iaste nome grecesc, vedeare de întâmplările care ni se pon înaintea ochilor* (p. 12–32); Cap III. *Pentru lucrurile de mai multe fealiuri șau [!] șpeţii* (p. 33–50); Cap IV. *Abdala și Balsora, o istorie persicească* (p. 51–63); Cap V. *O păreache de păpuci sau călţuni* (p. 64–72); Cap VI. *Pentru modru cu mare folos a ceti* (p. 73–91); Cap VII. *Pentru priiateni și prieteșug* (p. 92–104).

Depozit. BACJ; BAR; OSzK; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV II, nr. 744, p. 532–534; Popp 1838, p. 93; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 22; Philippide 1888, p. 150, 187; Vuia 1896, p. 142; Botiș 1922, p. 412; Pascu 1927, p. 299; Ciuhandu 1935, p. 3; Suciu 1940, p. 59; Bugariu 1942, p. 56; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 349; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 23–26; Duțu 1965, p. 121; Hâncu 1965, p. 78; Bulat 1968, p. 109; Duțu 1968, p. 315, 343–349; Nicolescu 1971, p. 191; Cartea B. 1972, p. 138; Duțu 1972, p. 39, 159–160; Papadima 1975, p. 248; Loghin 1976, p. 49; Chindriș 2003, p.720; Urs 2011, p. 555; Andriescu 2013/B, p. 38.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 333.

1808. ***Psaltire***, Buda, 1808.

Întru mărirea Sfintei ceii de o | ființă și nedespărțitei Troiță, | a Tatălui și a Fiiului și a | Sfântului Duh. | Psaltirea | întru carea se cuprind cathismele, | cântările și psalmii cei

aleși din|preună cu rânduialele lor ș. c. l. | Cu îngăduința celor mai mari. | Nelegată, cu 2 flo<rinți> 30 de crei<țari>. | În Buda. | Tipărită cu chieltuiala Crăieștii Tipogra|fii a Universității Ungurești, la | anul de la Hristos 1808.

Psalter [Psaltire]. *The book includes the psalms and some methodological clarifications that denote certain moments of ecclesiastical services when sequences of Biblical psalms are used. It also includes some prayers dedicated to Virgin Mary and the saints of the Eastern Church. It was printed at Buda, Hungary, in 1808.*

Format. In 8°; [8] f. + 224 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură în metal ce-l înfățișează pe regele și prorocul David, semnată „Binder sc."(f. [1v]); frontispiciu cu Isus Hristos (f. [2r]); frontispiciu cu monograma lui Isus (f. [3r]); frontispiciu cu elemente vegetale (f. [4r], 201r [!], 218v [!]); frontispiciu cu tablele legii (f. 1r, 184v [!]); vinietă cu cărți (f. 183v [!]); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [3r–5v]); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [6r–7v]); *Rânduială cum se cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [8r–v]); *Psaltirea proorocului și împăratului David*, cu cele 20 de cathisme (f. 1r–184r [!]); *Cântarea lui Moisi*, cu 9 cântări (f. 184v [!]–200v [!]); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice dumnezeiești și la ale Născătoarei de Dumnezeu și la sfinți mari ce să prăznuiesc* (f. 201r [!]–218r), cuprinzând *Pripealele* pentru cele 12 luni (f. 201v [!]–218r); *Istorie. Nume jidovești care le pomenește David la psalmii lui, tâlcuite cu istoriia lor* (f. 218v [!]–224r [!]); *Aici însemnăm psalmii ce să cetesc la vreame de primejdie* (f. 224r [!]–224v [!]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr. 749, p. 535; CAL 1809, f. 20v; Veress 1910, p. 104; Pascu 1927, p. 300; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 78–79; Corfus 1975, p. 99; Bodinger 1976, p. 252–253; CRV 1985, p. 206; Mosora, Hanga 1991, p. 161–162; Tatay 2009/A, p. 301–302; Tatay 2010/A, p. 38; Tatay 2012, p. 96; Mârza, Bogdan 2013, p. 49; Cereteu 2016, p. 105.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 749. Cartea conține erori de paginație.

1808–1809. Gheorghe Șincai, ***Hronica românilor,*** Buda, 1808–1809.

Hronica | românilor | și | a mai multor neamuri, | în cât | au fost eale așa de amestecate cu românii, | cât lucrurile, întâmplările și faptele | unora, fără de ale altora, nu se pot scrie, | pre înțeles, din mai multe mii de autori, | în cursul de 34 de ani culeasă și, după | anii de la nașterea Domnului nostru | Isus Hristos, alcătuită | de | Gheorghie Șincai din Șinca, | doctorul filosofiei și al theologhiei, fo|stul director al școalelor naționalnice | în toată Țara Ardealului | și | diortositoriul cărților în Crăiasca Tipografie | a Universității Ungurești din Pești. | În Buda, | cu chieltuiala mai sus-numitei tipografii, a | se tipări au început la anul 1808.

Gheorghe Șincai, ***Romanians' Chronicle [Hronica românilor]****. It is the partly Edition of a vast historical work that was written by Gheorghe Șincai and worded according to Muratori's annals. The author also included his comments on Romanians' history (dated between 86–169 and 174–264). According to the fashion of time, the comments were added at the end of the Calendars from 1808 and 1809, in order to promote the content. It was printed at Buda, Hungary, in 1808–1809.*

Format. In 8°; 80 p. (p. 1–40 – atașate la *Calendarul* din 1808, cuprinzând anii 86–169; p. 41–80 – la *Calendarul* din 1809, cuprinzând anii 174–264). Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu panglică (f. tt.); frontispiciu cu o statuie bust încadrată de 2 copii și de multe steaguri (p. 3); toate paginile sunt încadrate în chenar dublu.

Cuprins. [**1808**] [*Motto:*] „Tantae molis erat Romanam condere gentem!" din „Virgilius" și „Aceasta era întâiu de a se face pentru români", din „Vladica Maier, vorbind cu Saul Serdariul" (p. 2); *Hronica românilor carea înceape din anul 86, după nașterea Domnului Hristos, și să va săvârși în anul 1808, în carele au început a se tipări* (p. 3–80), cuprinzând: *Anul 86* (p. 3–4); *Anul 87* (p. 4); *Anul 88* (p. 4–5); *Anul 89* (p. 5–6); *Anul 90* (p. 6–7); *Anul 93* (p. 7–8); *Anul 94* (p. 8–9); *Anul 96* (p. 9–10); *Anul 98* (p. 10–11); *Anul 100* (p. 11); *Anii 101. 102* (p. 12–15); *Anii 103. 104* (p. 15–21); *Anul 105* (p. 21–22); *Anul 106* (p. 22–23); *Anul 107* (p. 23–24); *Anul 108* (p. 24–25); *Anul 109* (p. 25); *Anul 110* (p. 25–26); *Anul 111* (p. 26–27); *Anul 112* (p. 27); *Anul 113* (p. 28–29); *Anul 114* (p. 29–30); *Anul 117* (p. 30–32); *Anul 118* (p. 32–33); *Anul 121–131* (p. 33–34); *Anul 132* (p. 34); *Anul 136* (p. 34–35); *Anul 138* (p. 35–36); *Anul 140* (p. 36–37); *Anul 150* (p. 37–38); *Anul 161* (p. 38); *Anul 162* (p. 39); *Anul 166* (p. 39); *Anul 167* (p. 39–40); *Anul 169* (p. 40); [**1809**] *Anul 174* (p. 41–42); *Anul 178* (p. 42); *Anul 180* (p. 42–43); *Anul 181* (p. 43); *Anul 184* (p. 43–44); *Anul 192* (p. 44); *Anul 192* [!] (p. 45–46); *Anul 194* (p. 47); *Anul 196* (p. 47); *Anul 198* (p. 47–48); *Anul 200* (p. 48); *Anul 201* (p. 49); *Anul 202* (p. 49); *Anul 203* (p. 49–50); *Anul 208* (p. 50); *Anul 211* (p. 50–51); *Anul 212* (p. 51); *Anul 217* (p. 52); *Anul 218* (p. 52–53); *Anul 219* (p. 53); *Anul 221* (p. 53); *Anul 222* (p. 54–55); *Anul 233* (p. 55); *Anul 226* (p. 56); *Anul 228* (p. 56–57); *Anul 229* (p. 57); *Anul 230* (p. 57); *Anul 234* (p. 58); *Anul 235* (p. 58); *Anul 236* (p. 59); *Anul 237* (p. 59–60); *Anul 238* (p. 60–61); *Anul 241* (p. 61–62); *Anul 242* (p. 62); *Anul 244* (p. 63–64); *Anul 245* (p. 64–65); *Anul 247* (p. 65); *Anul 248* (p. 65–66); *Anul 149* [!] (p. 66–67); *Anul 250* (p. 67–68); *Anul 251* (p. 68–71); *Anul 252* (p. 71); *Anul 253* (p. 72–73); *Anul 254* (p. 73–74); *Anul 257* (p. 74–75); *Anul 259* (p. 75–76); *Anul 260* (p. 76); *Anul 261* (p. 77); *Anul 262* (p. 77–80); *Anul 263* (p. 80); *Anul 264* (p. 80).

Depozit. BAR; BASB; BACJ (doar Partea a II-a).

Referințe. BRV II, nr. 751, p. 536–537; Veress 1910, p. 104; Expoziția 1926, p. 17; Bianu 1926, p. 17; Veress 1931, II, p. 166; Teodorescu 1960, p. 349; Nicolescu 1971, p. 187; Pascu 1927, p. 148, Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 212; Andriescu, Borș 2013, p. 84–85.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 751. Cele 2 părți sunt legate cu CRV 735 și CRV 757, *Hronica* fiind tipărită ca adaos la *Calendarele de la Buda* din 1808 și 1809.

1809. ***Calendar***, Buda, 1809.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1809, | carele să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Țării Ungurești | și a Prinţipatului Ardealului, Ţării | Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și se|ptămânile calendariului vechiu și acelui | nou, tâmpurile anului, schimbarea și | plinirea lunii și târgurile. | Mai pre urmă, câtva din *Hronica români|lor*, carea în tot anul așa în rând | mai nainte va urma. | În Buda. | Tipărit în Crăiasca Tipografie a Univer|sităţii Ungurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1809 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was*

designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for the readers. Last but not least, there are simple moralizing literary texts for a heterogeneous audience and even historical texts. It was printed at Buda, Hungary, in 1809.

Format. In 8°; [20] f.+ 40 p., numerotate de la 41–80 (în continuarea *Hronicii lui Șincai* din *Calendarul* pe 1808). Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Foaie de titlu încadrată într-un chenar de compoziție tipografică, având ca ornament stema imperială (f. tt.); chenar dublu linear la toate filele; frontispiciu cu panglică (f. [20r]); vinietă cu personaj feminin și cărți (f. [20v]).

Cuprins. *Anul 1809* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2r]); *Împăraţii carii stăpânesc în Evropa* (f. [2v]); *Pruncii* (f. [2v]); *Fraţii, sororile* (f. [2v–3r]); *Unchii și mătușele* (f. [3r]); *Pruncii* (f. [3r]); *Ceialalți stăpânitori în Europa* (f. [3v]); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunii* (f. [4r]); *Patru tâmpuri ale anului* (f. [4r]); *Însemnarea fărtaielor lunii* (f. [4r]); *Luna lui ianuarie are zile 31* (f. [4v–5r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [5v–6r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [6v–7r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [7v–8r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [8v–9r]); *Luna lui iunie are zile 30* (f. [9v–10r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [10v–11r]); *Luna lui avgust are zile 31* (f. [11v–12r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [12v–13r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [13v–14r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [14v–15r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [15v–16r]); *Însămnarea târgurilor din Ţara Ungurească și din Bănat*, în ordine calendaristică (f. [16v–19v]); *Însemnarea cărţilor care să află de vândut în Crăiasca Tipografie* (f. [20r–v]); [Fragment din *Hronica românilor* a lui Gheorghe Șincai, de la anul 174, până la anul 264] (p. 41–80).

Depozit. BACJ; BAR.

Referințe. BRV III, nr. 757, p. 3; Iarcu 1873, p. 22; Philippide 1888, p. 158; Tomescu 1957, p. 112; Teodorescu 1960, p. 349; Popovici 1972, p. 205; Tatay 2009/A, p. 302; Faiciuc 2011, p. 24; Urs 2011, p. 558–559.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 757. În partea a doua, cu pagini numerotate de la p. 41–80, se continuă *Hronica* lui Gheorge Șincai, începută în 1808, de la anul 174 la 264.

1809. Györfy Andreas, ***Ad Sabbam***, Buda, 1809.

Ad | Sabbam e Nobilibus | Tököly | Consiliarium Regium | subtribunum | insurgentium militum | Györfy | vigilarum praefectus. | Budae, | typis Regiae Universitatis Pesthanae.

*Györfy Andreas, **Ad Sabbam.** The work contains some poems, four of these about the seasons. Printed in Buda, Hungary, in 1809.*

Format. In 8º; 8 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentația. Gravură înfățișând un coif, un scut și alte arme (f. tt.); frontispiciu înfățișând doi copii care flanchează o statuie, încadrați de arme și steaguri (p. 3); vinietă înfățișând o liră, un caduceu ș.a. (p. 8); modeste ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Ludimus ingenio, postquam bene lusimus armis" (p. 2); Odă fără titlu [*Sub – quid agam – Tribune petis non ultimus arcis …*] (p. 3–5); 7 poezii în românește și latinește: *Spiritus Zingari in periculo* (p. 5–6); *Ver* (p. 6); *Aestas* (p. 6); *Autumnus* (p. 6–7); *Hyems* (p. 7); *Militis equus* (p. 7); *Montanae Mors Virginis* (p. 7–8).

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV IV, nr. 329, p. 129–130; Veress 1931, II, p. 175; Teodorescu 1960, p. 349.
Observații. OSzK, cota 1809, in 8° (cutia 123).

1809. ***Instrucţie pentru școlile românești din Banat***, Buda, 1809.

Instrucţie | pentru | școalele romanești | în | Bănat. | În Buda, | cu tipariul și chieltuialele Crăieștii Tipo|grafii a Universității Ungurești, | 1809.

Guidebook for Romanian Schools in Banat [Instrucţie pentru şcolile româneşti din Banat]*. This official didactic guidebook comprises some instructions of the obligations relating to the Greek-type various socio-professional categories involved in the smooth running of the educational process. It was printed in Buda in Hungary, in 1809.*

Format. In 8°; 16 p. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.
Ornamentație. Stemă cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu reprezentând un portret de cărturar (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Detoriile învățătorilor, catechizatorilor, localnicilor îndreptători și a comunitatelor spre mai bun folosul școalelor* (p. 3–16), împărțită astfel: I. *Detoriile învățătorilor* (p. 3–8); II. *Detoriile catechizatorului* (p. 8–10); III. *Detoriile localnicului îndreptătoriu* (p. 10–13); IV. *Detoriile comunitatei* (p. 13–16).
Depozit. BAR.
Referințe. BRV III, nr. 760, p. 4; Teodorescu 1960, p. 349.
Observații. Exemplar de referință: BAR, cota BRV 760.

1809. Petru Maior, ***Didahii***, Buda, 1809.

Didahii, | adecă | învățături | pentru | creașterea fiilor | la | îngropăciunea pruncilor morți, | culease de | Petru Maior de Dicio Sămărtin, | paroh Sas-Reghinului și protopop Gurghiului în Ardeal, | precum | și, la Înălțatul Crăiescul Locumtenențiale Consilium al Un|gariei, crăiesc cărților revizor. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești, în anul | 1809.

Petru Maior, ***Didache [Didahii]****. This homiletic book includes speeches or sermons that are uttered on the occasion of children's funeral. The author wrote highly educational texts and changed the moment of sorrow into a subtle exercise of folk pedagogy. It was printed at Buda, Hungary, in 1809.*

Format. In 4°; [3] f. + 139 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni, cu 23, respectiv 30 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Gravură înfățișând o carte așezată pe un suport de citit, încoronată cu flori (f. tt.). Frontispicii: cruce și motive vegetale (f. [2r]); Sfânta Treime într-o compoziție florală bogată (p. 1). Două viniete modeste din semne tipografice (f. [3v]; p. 139). Semne tipografice lineare despărțitoare de capitole (*passim*), modeste semne grafice în partea de sus a paginilor.
Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–3v]); *Didahia întâiu. Că a unora ca aceștea iaste împărăţiia lui Dumnezeu. Marco, cap 10, stih 14* (p. 1–12); *Didahia 2. Lăsaţi pruncii să vie la Mine și nu-i*

opriţi pre ei. Marco, cap 10, stih 14 (p. 12–18); *Didahia 3. Hrăneaşte pre fiiul tău şi te va înfricoşea, joacă-te cu el şi te va întrista. Sirah, cap 30, stih 9* (p. 18–24); *Didahia 4. Slugă rea şi leaneşă. Matheiu, cap 25, stih 26* (p. 25–33); *Didahia 5. Nu râde cu el, ca nu împreună cu el să te doară. Sirah, cap 30, stih 10* (p. 33–41); *Didahia 6. Şi de ceale streine iartă pre robul tău. Psalm 18, stih 13* (p. 41–48); *Didahia 7. Creaşteţi pre ei întru învăţătura şi certarea Domnului. Cătră Efeseani, cap 6, stih 4* (p. 48–57); *Didahia 8. Fii urâţi se fac fiii păcătoşilor. Sirah, cap 41, stih 8* (p. 58–71 [!]); *Didahia 9. Şi voi, părinţi, nu vă întărâtaţi pre fiii voştri spre mănie. Cătră Efeseani, cap 6, stih 4* (p. 72 [!]–79 [!]); *Didahia 10. Răspuns-au lor părinţii lui şi au zis: „Ştim că acesta iaste feciorul nostru şi cum că s-au născut orb, iară acum, cum veade, noi nu ştim sau cine au deschis lui ochii noi nu ştim". Ioann, cap 9, stih 20* (p. 80 [!]–88 [!]); *Didahia 11. Au jertvit pre fiii săi şi pre featele sale dracilor. Psalm 105, stih 36* (p. 88 [!]–98 [!]); *Didahia 12: O, păstorii lui Israil, pre cea bolnavă nu o aţi vindecat, şi pre cea struncinată nu o aţi legat, şi pre cea rătăcită nu o aţi înturnatu-o, şi pre cea perită nu o aţi căutat. Iezechiil, cap 34, stih 4* (p. 98 [!]–104 [!]); *Didahia 13. Iubitori de desfătări mai mult decât de Dumnezeu. A 2 carte cătră Timotheiu, cap 3, stih 4* (p. 105 [!]–117 [!]); *Didahia 14. Săgeată rănitoare iaste limba lor. Ieremie, cap 9, stih 8* (p. 118 [!]–129 [!]); *Didahia 15. Vai lumii de sminteale! Matheiu, cap 18, stih 7* (p. 129 [!]–139 [!]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; ÖNb; BVAUGL; BUB; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 766, p. 10–12; CAL 1817, f. 48v; CAL 1821, f. 48r; Cipariu 1855/A; Cipariu 1855, p. 189; Marienescu 1883, p. 31; Philippide 1888, p. 183; Gaster 1891, p. 201–202; Densuşianu A. 1894, p. 245; Micu 1892, p. 29; Rosetti 1897, p. 119; Maior 1921, p. 28–31; Pascu 1927, p. 185, 204; Bodea 1956, p. 94; IBR 1958, p. 306; Patachi 1960, p. 286; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 80–81; Radu 1967; Radu 1968; Filip 1970, p. 75; Şcoala 1970, II, p. 92–111; Nicolescu 1971, p. 164; Cartea B. 1972, p. 139–140; Ghişe, Teodor 1972, p. 226–229; Popovici 1972, p. 229; Protase 1973, p. 144–156, 371; Bodinger 1976, p. 257; Pascu 1976, p. 111; Alicu 1978, p. 403; Braustein 1981, p. 66–67; CRV 1985, p. 209–210; Mălinaş 1993, p. 94–95; Radosav 1995, p. 64; Andea 1996, p. 116; Chindriş 2001, p. 302–304; Chindriş 2003, p. 701; Crăciun 2006, p. 58; Chindriş 2007, p. 56; Oros 2008, p. 25; Oros 2010, p. 37; Urs 2011, p. 560–561; Tatay 2012, p. 97; Andriescu 2013/B, p. 40–41; Andriescu, Borş 2013, p. 92–94.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 437. Cartea conţine erori de paginaţie.

1809. Petru Maior, ***Propovedanii***, Buda, 1809.

Propovedanii | la | îngropăciunea | oamenilor | morţi, | culease de | Petru Maior de Dicio Sânt-Mărtin, | paroh Sas-Reghinului şi protopop Gurghiului în Ardeal, | precum | şi, la Înălţatul Crăiescul Locumtenenţiale Consilum al Un|gariei, crăiesc cărţilor revizor. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universităţii Ungureşti, în anul | 1809.

Petru Maior, ***Funeral Speeches [Propovedanii]****. The homiletic book comprised speeches (sermons) that were uttered on the occasion of adults' funerals. In his own way, the author included a broad repertoire of lessons for life and relied on the receptiveness of the audience found under the great impact of the moment. It was printed at Buda, Hungary, in 1809.*

Format. In 4°; [5] f. + 304 p. Tipar negru, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, gravură înfăţişând un potir încununat de raze, aşezat pe o carte închisă, având la stânga crucea catolică, peste care este aşezată Evanghelia deschisă, iar la dreapta, crucea bizantină cu două braţe, de asemenea cu Evanghelia deschisă, aşezată deasupra;

frontispiciu cu catafalc (p. 1). Vinietă modestă dintr-un semn grafic (p. 304 [!]). Semne tipografice lineare despărțitoare de capitole (*passim*), modeste semne grafice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–5v]); *Propovedaniia 1. Iată scotea pre un mort, fiiu unul născut al maicii lui. Luca, cap 7, stih 12* (p. 1–9); *Propovedaniia 2. Văzând cetatea, au plâns de dânsa. Luca, cap 19, stih 41* (p. 9–17); *Propovedaniia 3. Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului. Psalm 102, stih 14* (p. 18–25); *Propovedania 4. Adu-ți aminte de ceale mai de pre urmă ale tale, și în veac nu vei păcătui. Sirah, cap 7, stih 38* (p. 26–34); *Propovedaniia 5. Și au luat frică pre toți. Luca, cap 7, stih 16* (p. 34–42); *Propovedaniia 6. Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sânt deșertăciune. Eclisiast, cap 1, stih 2* (p. 42–49); *Propovedaniia 7. O, moarte, bună iaste judecata ta! Isus Sirah, cap 41, stih 3* (p. 50–57); *Propovedaniia 8. Fiți gata, că în ceasul care nu gândiți Fiiul omenesc va veni. Luca, cap 12, stih 40* (p. 57–64); *Propovedaniia 9. Porunceaște casii tale, că tu vei muri. 4 Carte a împăraților, cap 20, stih 1* (p. 64–71); *Propovedaniia 10. Fericită e sluga aceaea, pre carele, viind domnul lui, îl va afla făcând așea. Amin zic voao, că preste toată avuțiia sa pune-l-va pre el. Mathei, cap 24, stih 46* (p. 71–77); *Propovedaniia 11. Privegheați, că nu știți zioa, nici ceasul, în care Fiiul omenesc va veni. Matheiu, cap 25, stih 13* (p. 77–82); *Propovedaniia 12. Fericite sânt slugile acealea, pre carii, venind domnul, îi va afla priveghind. Luca, cap 12, stih 37* (p. 83–88); *Propovedaniia 13. Pentru aceaea, și voi fiți gata, că, în ceasul în care nu gândiți, Fiiul omenesc va veni. Matheiu, cap 24, stih 44* (p. 88–91); *Propovedaniia 14. Adu-ți aminte că moartea nu zăboveaște. Sirah, cap 14, stih 12* (p. 91–97[!]); *Propovedaniia 15. Și au murit. Facere, cap 5, stih 31* (p. 98 [!]–102 [!]); *Propovedaniia 16. De iaste așea amară moartea. Întâia carte a împăraților, cap 15, stih 32* (p. 103 [!]–109 [!]); *Propovedaniia 17. Nu iubireți lumea! Întâia carte săbornicească a lui Ioann, cap 2, stih 15* (p. 109 [!]–117 [!]); *Propovedaniia 18. Inima mea s-au turburat întru mine și frica morții au căzut asupra mea. Psalm 54, stih 4* (p. 117 [!]–121 [!]); *Propovedaniia 19. Moartea păcătoșilor e cumplită. Psalm 33, stih 20* (p. 121 [!]–130 [!]); *Propovedaniia 20. Iaste cale carea se pare oamenilor dreaptă, iară sfârșitul ei duce în fundul iadului. Pilde, cap 14, stih 12* (p. 130 [!]–136 [!]); *Propovedaniia 21. Mă veți căuta pre Mine, și în păcatul vostru veți muri. Ioann, cap 18, stih 21* (p. 136 [!]–148 [!]); *Propovedaniia 22. Teameți-vă de Cel ce are puteare, după ucidere, să arunce în Gheena. Luca, cap 12, stih 5* (p. 149 [!]–159 [!]); *Propovedaniia 23. Anii necredincioșilor se vor împuțina. Pilde, cap 10, stih 28* (p. 159 [!]–164 [!]); *Propovedaniia 24. Mai bine iaste a mearge la casa plângerii decât la casa ospățului. Eclisiast, cap 7, stih 3* (p. 165 [!]–175 [!]); *Propovedaniia 25. Nu plângeți, că nu au murit, ci doarme. Luca, cap 8, stih 42* (p. 175 [!]–179 [!]); *Propovedaniia 26. Lăsați pre prunci să vie la Mine, și nu-i opriți, că a unora ca aceștea iaste împărățiia lui Dumnezeu. Luca, cap 18, stih 16* (p. 180 [!]–186 [!]); *Propovedaniia 27. Nu mă plângeți pre Mine, ci vă plângeți pre voi. Luca, cap 23, stih 28* (p. 186 [!]–191 [!]); *Propovedaniia 28. Muiare, ce plângi? Pre cine cauți? Ioann, cap 20, stih 15* (p. 191 [!]–195 [!]); *Propovedaniia 29. Iată, pruncul era pus mort pre patul lui. 4 Carte a împăraților, cap 4, stih 32* (p. 196 [!]–200 [!]); *Propovedaniia 30. Adevăr zic voao: de nu vă veți întoarce și să fiți ca pruncii, nu veți întra întru împărățiia ceriurilor. Matheiu, cap 18, stih 3* (p. 201 [!]–206 [!]); *Propovedaniia 31. Teame-te de Domnul și cinsteaște pre preot! Sirah, cap 7, stih 32* (p. 206 [!]–216 [!]); *Propovedaniia 32. Cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chiema întru împărățiia ceriurilor. Matheiu, cap 5, stih 19* (p. 216 [!]–226 [!]); *Propovedaniia 33. Luați jugul Mieu preste voi și veți afla odihnă sufletelor voastre. Matheiu, cap 11, stih 29* (p. 226 [!]–233 [!]); *Propovedaniia 34. În neam și în neam voiu vesti adevărul. Psalm 88, stih 2* (p. 233 [!]–245 [!]); *Propovedaniia 35. Nimic nu iaste pre pământ aseamenea Lui făcut. Iov, cap 4, stih 23*(p. 245 [!]–254 [!]); *Propovedaniia 36. Eu sânt Păstoriul cel bun; păstoriul cel bun sufletul său își pune pentru oi. Ioann, cap 10, stih 11* (p. 254 [!]–262 [!]); *Propovedaniia 37. Nice acesta nu au păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se areate lucrurile lui Dumnezeu întru el. Ioann, cap 9, stih 3* (p. 263 [!]–270 [!]); *Propovedaniia 38. Au născut Rahil și greutate au avut în naștere. Și au fost când îi ieșea*

sufletul (că murea) au chiemat numele lui Fiiul-Durerii-Meale, iară tatăl său au chiemat numele lui Veniamin. Facere, cap 35, stih 16–18 (p. 270 [!]–276 [!]); *Propovedaniia 39. Ceaea ce iaste adevărat văduvă și singură lăsată nădăjduiaște întru Dumnezeu și se zăboveaște întru rugăciuni și în cereri, noaptea și zioa. 1 Cătră Timotheiu, cap 5, stih 5* (p. 277 [!]–284 [!]); *Propovedaniia 40. Iată, acela pre carele iubești iaste bolnav. Ioann, cap 11, stih 3* (p. 284 [!]–297 [!]); *Iertăciuni la oameni morți* (p. 297 [!]-p. 304 [!]), cu următoarele diviziuni: *Cătră tată și cătră mumă* (p. 299[!]); *Cătră fii* (p. 300[!]); *Cătră bărbat* (p. 301[!]); *Cătră muiare* (p. 301[!]–302[!]); *Cătră fraţi și cătră surori* (p. 302[!]); *Cătră stăpâni* (p. 302[!]); *Cătră slugi* (p. 302[!]–303[!]); *Cătră dascal* (p. 303[!]); *Cătră sholastici* (p. 303[!]–304[!]); *Cătră toate rudeniile și ceialalți* (p. 304[!]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; ÖNb; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 765, p. 6–10; CAL 1817, p. 48v; CAL 1821, p. 48r; Cipariu 1855/A; Cipariu 1855, p. 189; Iarcu 1865, p. 28; Dianu 1869, p. 437; Iarcu 1873, p. 22; Micu 1892, poz. 28; Densușianu A. 1894, p. 245; Marienescu 1883, p. 31; Grama 1884, p. 204; Philip 1888, p. 183; Rosetti 1897, p. 119; Iorga 1906, p. 207, 190; Maior 1921, p. 24–27; Pascu 1927, p. 185, 203–204; Buzilă 1936, p. 466; Beju 1956, p. 126; IBR 1958, p. 366; Școala 1959, p. 294, 298; Teodorescu 1960, p. 349; Munteanu 1962, p. 117; Cotoșman 1964, p. 597; Hâncu 1965, p. 80; Radu 1967; Radu 1968; Filip 1970, p. 75; Școala 1970, II, p. 112–123; Nicolescu 1971, p. 164; BALRL 1972, p. 19; Cartea B. 1972, p. 140; Ghișe, Teodor 1972, p. 226–229; Popovici 1972, p. 229; Protase 1973, p. 144–156, 371; Bodinger 1976, p. 257–258; Pascu 1976, p. 110–111; Alicu 1978, p. 403; Herseni 1980, p. 88–90; Braunstein 1981, p. 67; CRV 1985, p. 208–209; Mosora, Hanga 1991, p. 163–164; Mălinaș 1993, p. 94; Radosav 1995, p. 66; Andea 1996, p. 24, 47, 116, 138, 156; Chindriș 2001, p. 301; Chindriș 2003, p. 701; Crăciun 2006, p. 61–63; Chindriș 2007, p. 56; Oros 2008, p. 25; Oros 2010, p. 37; Tatay 2011, p. 335; Urs 2011, p. 561–565; Tatay 2012, p. 97; Andriescu 2013/B, p. 38–40; Andriescu, Borș 2013, p. 89–92.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 261. Cartea conține erori de paginație.

1809. Gheorghe Constantin Roja, ***Măiestria ghiovăsirii românești cu litere latinești***, Buda, 1809.

Măiestria | ghiovăsirii românești | cu litere latinești, care sânt literele | românilor ceale vechi, | spre | polirea a toată ghinta românească ceii din|coace și ceii dincolo de Dunăre. | Lucrată de | Gheorghie Constantin Roja, | cetățanul academicesc și candidatul | clinicesc doftor în spitalul Universi|tății Ungurești din Pești.

Tehne tes romaniches | anagnoseos | me Latinica grammata, ta hopia ine ta palea | grammata ton Romanon, pros callopismon | pantos | tu epi tade, che etiperan tu Dunave|os caticuntos Romaniche Genus | peponemene para | Georgiu Constantinu Roza | Politu Academicu, che Filiatru Clinecu ev ta | Nosocomio tu en Peze tes Ungaria, che|menu Pandidacteriu. În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universității Un|gurești, anul 1809.

Gheorghe Constantin Roja, ***Mastery of Romanian Writing with Latin Letters [Măiestria ghiovăsirii românești cu litere latinești]****. The work was meant to accustom Romanians to writing with Latin letters, as they were descendants of the Romans. Interestingly, the author had been accustomed to Romanian dialects from the Southern area of the Danube. The intellectuals were struggling to get such speakers closer to the Romanian linguistic nationalism in the North of the Danube. It was printed at Buda, Hungary, in 1809.*

Format. In 8°; 56 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu, decorat cu elemente vegetale, cu un medalion în care se află portretul unui bărbat care privește spre dreapta (p. 24); frontispiciu, decorat cu elemente vegetale, cu un medalion în care se află portretul unui bărbat care privește spre stânga (p. 25); vinietă cu elemente vegetale (p. 38); altă vinietă cu elemente vegetale (p. 39); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Dedicație domnului Gheorghie Șuliovschi, în română și în greacă] (p. 3). Între p. 4 și p. 39, pe pagina din stânga este textul în limba română, cu chirilice, iar pe pagina din dreapta este textul în limba greacă. *Cuvânt cătră români* (p. 4–22) / *Logos pros romanus* (p. 5–23); *Literele noastre ceale românești sânt 24* (p. 24–38) / *Ta romanica mas grammata ine 24 grafonte* (p. 25–39); De la p. 40 la 56 textul este în română cu litere latine. *Sententii* (p. 40–44); *Vorbe isquusite* (p. 44–47); *Glume* (p. 48–50); *Fabule* (p. 50–56).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 771, p. 13–15; BRV IV, p. 285; Király 1983, p. 42; Mălinaș 2007, p. 145.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 771.

1810. *Însemnarea puselor înainte învăţături*, Buda, 1810.

Însemnarea | puselor înainte | învățături, | care 30 de scolari | în | Scoala Normală a nației romanești din | Pești, | prin | cursul de iarnă, au învățat | de la | Constantin Diaconovici Loga | învățătoriul, | și acum la | publica examinare, | în luna lui aprilie în ... zile anul 1809/1810, | mai nainte de prânz, | de la 9 până la 12 ceasuri, | s-au arătat. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești, | 1810.

Grading Papers [Însemnarea puselor înainte învăţături]. *As it was accustomed, the booklet summarized the results of a public examination held by Romanian Orthodox students at the Normal School of Pest in April 1809/1810. The subject had been taught by a lettered and famous professor, Constantin Diaconovici Loga. The work also contained texts of different type that were suitable for that festive moment. It was printed at Buda, Hungary, in 1810.*

Format. In 4°; 8 p. + 3 p. (numerotate greșit). Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Cuprins. *Persoanele cele de stare a aceștii Scoală Națională: Crăiescu districtual inspector. De bun ghenos născutul și înalt învățatul domn Gheorghie de Piș, crăiescul inspector a scoalelor naționale din districtul Budi. Local director, de bun ghenos născutul domn Ioann de Boráros, al măritului maghistrat din C. L. cetate Pești senator, încă și a Tabulii de județ din luminatul comitat acesta accessor. Catehet, cinstitul domn părintele Ioann Theodorovici, parohul locului. Comunitatea romanească scoala aceasta numai cu al său ajutoriu și chieltuială o ține* (p. 2); *Împărțirea puselor înainte învățături, care la toate trei classe a scolarilor s-au propus, iar acum, după cursul de iarnă, întru acest următoriu mod la cercarea de astăzi înnainte s-au luat; precum:* / *Eintheilung. Der Lehrgegenstände, welche den Schülern Dreyen Classen während des verflossenen Winter-Kurses beygebracht wurden, und wie solche bey heutigen Prüffung vorgenommen werden; als*: (p. 3–5), cuprinzând 9 materii: I. *Din învățătura creștinească* / I. *Aus der Christenlehre* (p. 3); II. *Din lecțiile românești* / II. *Aus den Walachischen Lectionen* (p. 3); III. *Din istoria Bibliei* / III. *Aus der biblischen Geschichte* (p. 4); IV. *Din învățătura limbii românești* / IV. *Aus der Walachischen Sprachlehre*

(p. 4); V. *Din Ducerea de mână cătră cinste* / V. *Aus der Einleitung von der Rechtschafenheit* (p. 4); VI. *Din limba nemțască* / VI. *Aus der Deutschen Sprache* (p. 4); VII. *Din limba ungurească* / VII. *Aus der Ungarischen Sprache* (p. 5); VIII. *Din limba latinească* / VIII. *Aus der Lateinischen Sprache* (p. 5); IX. *Din socoată sau arithmetică* / IX. *Aus der Rechenkunst* (p. 5); *În scrisoarea românească și a altor limbi* / [*Die Schreibart sowohl in der Walachischen …*] (p. 5–6); *Classificatia scolarilor quellor din Scola romaneasca normale in libera si kraiasca cetate Pesta* (p. 7), cu litere latine, cu numele școlarilor pe clase: *De la Psaltire*, *De la Ceasoslov*, *De la Abecedari si Incsepetori*, iar apoi *Aqueste preste tot cursul de Erna nu au amblat la Schola*; *Oraţie mai nainte de examen, prin Constantin Docio zisă* (p. 8); *Oraţia înainte de examen, prin Maria Jembu zisă. Hochwohlgebohrne Gnädige Gönner!* (p. 6[!]); *Oraţie după examen, prin Catarina Zico zisă* (p. 12[!]); *Oraţia aceasta s-au zis prin Naum Lazaru* (p. 11[!]), în maghiară.

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV IV, nr. 333, p. 130; Veress 1931, II, p. 177–178; Teodorescu 1960, p. 349; Popeangă 1974, p. 260; Dudaș 1979, p. 362; Râpă-Buicliu 2000, p. 124.

Observații. Exemplar de referință: OSzK. Cota 1810, in 4 (Sala Colectiilor mici).

1810. Carol Filibért de Lastririe, ***Învăţătura despre bumbac***, Buda, 1810.

Învăţătura | lui | Carol Filibert de Lastririe | despre | sădirea bumbacului, | pre scurt întocmită și cu însem|nări luminată | de | abbatul | Ludovic Mitterparher. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universităţii Un|gurești, 1810.

Carol Filibért of Lastririe, ***Teachings about Cotton [Învăţătura despre bumbac]****. This untechnical literature was specific to the Enlightenment. It was encouraged by the Viennese authorities and popularized the implementation of cotton crops within the countries in the Habsburg Empire. The present book represents the Romanian Edition of the writing. It was printed at Buda, Hungary, in 1810.*

Format. In 8°; 45 p. (prima numerotare) + [1] f. + 4 p. (a doua numerotare) + o planșă. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu copilaș cu toiag (f. tt.); frontispiciu cu fântână, case, lac (p. 3, prima numărătoare); o planșă gravată în aramă, reprezentând unelte, semnată „Binder sc.”.

Cuprins. Prima numerotare: *Învăţătură despre sădirea bumbacului.* Cap întâi. *Despre clima (ținutul) și starea câmpului* (p. 3–6); Cap al doilea. *Despre plasa pământului* (p. 6–7); Cap a treia. *Despre gătirea pământului înainte de sămănat* (p. 7–8); Cap a patra. *Despre stercurare (gunoire)* (p. 9); Cap a cincea. *Despre aleagerea și gătirea sămânței, și despre timpul sămănatului* (p. 10–14); Cap a șeasa. *Despre depărtarea între saduri; despre modru sămănatului și rânduirea sădirii* (p. 14–17); Cap a șeaptea. *Despre prăsirea bumbacului prin răsădire* (p. 17–18); Cap a opta. *Despre plivire* (p. 18–21); Cap a noao. *Despre udare* (p. 21–22); Cap a zecea. *Despre culeagerea puilor și a frunzelor și despre curăţirea bumbacului* (p. 22–24); Cap a unsprăzeacea. *Despre lucrul cel în vreamea rodirei* (p. 24); Cap a doaosprezeace. *Despre ne-ntocmirea tâmpului, despre viermi și lângori* (p. 24–26); Cap a treisprezeace. *Despre culesul rodului bumbacului* (p. 27–29); Cap a patrasprezeace. *Cum trăbuie lâna de grăunţele sămânței să se aleagă și despre mășina (unealtă iscusită) cea spre această întrebuinţare* (p. 30–33); Cap a cincisprezeace. *Despre curăţirea lânei bumbacului și despre așezarea ei în saci* (p. 34–36); Cap a șeasesprezeace. *Despre roditura agonisirei bumbacului, cheltuiala și dobânda* (p. 36–38); Cap a șeaptesprezeace. *Despre grija care*

lipseaşte a avea de bumbacul cel în mai mulţi ani din vecuitoriu în anul al doilea şi în cel următori (p. 38–39); Cap al optsprezeace. *Oare de folos e întră sadurile bumbacului şi altele a agonisi şi în câţi ani aceluşi agru poate rodi?* (p. 39–40); Cap a noaosprezeace. *Despre tipul agonisirei carele prea a se cuveni se veade climei părţilor Europei celor despre miazănoapte* (p. 41–45); *Scara* (p. [47–48]). A doua numerotare: *Însămnările domnului Trattnic, păzitoriului chesaro-crăiescului botanicesc museu despre agonisirea bumbacului*, semnate „Ludovic Mitterpaher" (p. 1–4).

Depozit. OSzK; BUB.

Referinţe. BRV III, nr. 778, p. 22; BRV IV, p. 288; CAL 1825; CAL 1833, f. 39v; Catalogus 1841, p. 58; Veress 1931, II, p. 177; Ciuhandu 1935, p. 4; Kósa 1945, p. 209, *passim*; Bodea 1956, p. 90, 92; Ursu 1961, p. 141; Protase 1973, p. 159; Lumperdean 1999, p. 130; Chindriş 2003, p. 718; Chindriş 2007, p. 59; Tatay 2011, p. 199; Andriescu 2013/B, p. 41–42; Mârza, Bogdan 2013, p. 49; Tatay 2013/A, p. 20.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BUB, cota Ed 1663 (cota pt OSzK: 308440). Cele 4 pagini din a doua numerotare nu sunt legate în ordine cronologică. Veress (1931, II, p. 177) spune despre ele că ar reprezenta prefaţa cărţii.

1810–1811. Petru Maior, ***Predici*** [Părţile I-III], Buda, 1810–1811.

Prediche | sau | învăţături | la | toate duminecile | şi | sărbătorile anului, | culease de | Petru Maior de Dicio Sân-Mărtin, | paroh Sas-Reghinului şi protopop Gurghiului în Ardeal, precum | şi, la Înălţatul Crăiescul Locumtenenţiale Consilium al Unga|riei, crăiesc cărţilor revizor. | Partea I, | carea cuprinde predichele de la Dumineca vameşului până la | Dumineca tuturor sfinţilor. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universităţii Ungureşti din Peşta, | 1810.

Prediche | sau | învăţături | la | toate duminecile | şi | sărbătorile annului, | culease de | Petru Maior de Dicio Sân-Mărtin, | paroh Sas-Reghinului şi protopop Gurghiului în Ardeal, precum | şi, la Înălţatul Crăiescul Locumtenenţiale Consilium al Un|gariei, crăiesc cărţilor revizor. | Partea II, | carea cuprinde predichele de la Dumineca a doao săptămână după | Rusalii, până la Dumineca a 32 după Rusalii. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universităţii Ungureşti din Peşta, | 1811.

Prediche | sau | învăţături | la | toate duminecile | şi | sărbătorile annului, | culease de | Petru Maior de Dicio Sân-Mărtin, | paroh Sas-Reghinului şi protopop Gurghiului în Ardeal, precum | şi, la Înălţatul Crăiescul Locumtenenţiale Consilium al Un|gariei, crăiesc cărţilor revizor. | Partea III, | carea cuprinde predichele sărbătorilor preste tot anul. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universităţii Ungureşti din Peşta, | 1811.

*Petru Maior, **Sermons** (I-III) **[Predici]** (I-III). The author of these three homiletic volumes was the most famous pulpit orator of Old Romanian Culture. They were inspired by Italian Paolo Segneri's Quaresimale. These fully sermons were formed into a religious, social and moral guidebook for the faithful. It combined general religious ideas with laic accents specific to the Enlightenment, in the form of parables for the widest audience. It was printed at Buda, Hungary, in 1811.*

Format. 3 volume, in 4°; [5] f. + 237 p. (vol. I); 296 p. (vol. II); 92 p. (vol. III). Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Toate cele trei volume au pe foaia de titlu o gravură înfățișând o carte așezată pe un suport de citit și încoronată cu flori. Partea I. Frontispiciu înfățișând o panglică din elemente vegetale, fixată de cadru în trei puncte (f. [2r]); alt frontispiciu dintr-o gravură complexă înfățișând la centru un evanghelist, încadrat circular într-un ansamblu bogat de elemente grafice florale (p. 1); vinietă înfățișând un candelabru stilizat (f. [5v]); altă vinietă cu Sfânta Treime într-o gravură mică, încadrată dublu circular (p. 237); ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole. Partea a II-a: frontispiciu cu Isus Hristos într-un cadru oval vertical, într-un ansamblu bogat de elemente florale (p. 3); ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole. Partea a III-a: frontispiciu dintr-o compoziție florală amplă, încununată la mijloc cu o cruce de dimensiuni mici (p. 3); vinietă înfățișând un candelabru stilizat (p. 92); ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole.

Cuprins. Partea I. [*Motto:*] „Mărturisesc eu, drept aceaea, înaintea lui Dumnezeu și a Domnului Isus Hristos, Carele va să judece viii și morții la arătarea Sa și întru împărăției Sa. Propoveduiaște cuvântul, stăi asupră cu vreame și fără vreame, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată răbdarea și cu învățătura. Că va fi vreame când învățătura cea sănătoasă nu o vor priimi, ci după poftele sale își vor aleage lor învățători carii vor scărpina urechile. Și de la adevăr auzul își vor întoarce și la cazne se vor pleca. Iară tu priveghiiază întru toate, pătimeaște răul, fă lucrul evanghelistului, slujba ta fă-o deplin.", din „Cartea a doao cătră Timotheiu, cap 4" (f. tt. v); *Cuvânt-înainte* (f. [2r–5v]); *Predica 1. Dumineca vameșului și a fariseului. Pentru smerenie* (p. 1–12); *Predica 2. Dumineca fiiului celui curvariu. Pentru dumnezeiasca milă* (p. 12–24); *Predica3. Duminecă, în zioa lăsatului de carne. Pentru judecată* (p. 24–32); *Predica 4. Duminecă, în zioa lăsatului de brânză. Pentru post* (p. 33–43); *Predica 5. Duminecă, întâia săptămână a sfântului post. Pentru sfârșitul omului* (p. 43–52); *Predica 6. Duminecă, a doao săptămână a sfântului post. Pentru reotatea păcatului* (p. 53–61); *Predica 7. Duminecă, a treia săptămână a sfântului post. Pentru grija sufletului* (p. 61–72); *Predica 8. Duminecă, a patra săptămână a sfântului post. Pentru ispovedanie* (p. 73–84); *Predica 9. Duminecă, a cincea săptămână a sfântului post. Pentru cugetul carele e de lipsă la ispovedanie* (p. 84–93); *Predica 10. Dumineca Florilor. Pentru sfânta cuminecătură* (p. 93–102); *Predica 11. În sfânta și Marea Vineri. Pentru patima cea mântuitoare a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 102–114); *Predica 12. În zioa Paștilor. Pentru statorniciia vieții ceii duhovnicești* (p. 115–123); *Predica 13. Luni după Pași. Pentru osebita primejdie a celor ce cad după pocăință iarăși în păcat* (p. 124–133); *Predica 14. Duminecă după Pași. Pentru că e de lipsă rugăciunea* (p. 134–141); *Predica 15. Dumineca a treia a mironosițelor. Pentru prilejul păcatului* (p. 142–152); *Predica 16. Duminecă a patra, a slăbănogului. Pentru ajutoriul sufletelor celor ce sânt în iad* (p. 152–160); *Predica 17. Dumineca a patra* [!] *a samarineancii. Pentru că, uneori, de la puțin prilej bun atârnă spăsaniia sufletului* (p. 160–170); *Predica 18. Duminecă a șeasa, a orbului. Pentru aceia carii, nevrând ei a face bine, nu sufere nici pre alții să facă bine* (p. 171–182); *Predica 19. Joi la Înălțare. Pentru că viiața cea duhovnicească și cu pocăință iaste mângăioasă și desfătată* (p. 183–191); *Predica 20. Duminecă a șeaptea, a sfinților părinți. Pentru că oamenii împiiadecă ca cuvântul lui Dumnezeu să nu facă rodurile sale* (p. 192–201); *Predica 21. În zioa de Rusalii. Pentru cum se dobândește și se ține darul Duhului Sfânt* (p. 202–212); *Predica 22. Luni după Rusalii. Pentru că sântem deatori a îndrepta pre de-aproapele* (p. 212–224); *Predica 23. Dumineca tuturor sfinților. Pentru că orice păcătos, de va vrea, se poate face sfânt* (p. 224–237). Partea II. *Predica 1. Duminecă, a doao săptămână după Rusalii. Pentru că puțini sânt carii să aibă foame de cuvântul lui Dumnezeu* (p. 3–13); *Predica 2. Duminecă, 3 săptămână după Rusalii. Pentru căce se cade să învățăm de la crinii câmpului și de la paserile ceriului* (p. 14–24); *Predica 3. Duminecă, a 4 săptămână după Rusalii. Pentru că cum să ne purtăm când cădem în vreo boală trupească* (p. 24–33); *Predica 4. Duminecă, 5 săptămână după Rusalii. Din stăpânirea cea mare ce*

are Dumnezeu preste noi se arată greotatea păcatului celui mare (p. 33–42); *Predica 5. Duminecă, a 6 săptămână după Rusalii. Pentru judecata cea fără socoteală ce se face asupra de-aproapelui* (p. 43–54); *Predica 6. Duminecă, a 7 săptămână după Rusalii. Pentru clevete* (p. 54–65); *Predica 7. Duminecă, a 8 săptămână după Rusalii. Pentru milostenie* (p. 66–78); *Predica 8. Duminecă, a 9 săptămână după Rusalii. Pentru putearea și folosul rugăciunii* (p. 79–90); *Predica 9. Duminecă, 10 săptămână după Rusalii. Pentru păcatul necurăției* (p. 91–104); *Predica 10. Duminecă, a 11 săptămână după Rusalii. Pentru dragostea frățască* (p. 104–112); *Predica 11. Duminecă, a 12 săptămână după Rusalii. Pentru deatoriia carea au fiii ca să cinstească pre părinții lor* (p. 112–124); *Predica 12. Duminecă, 13 săptămână după Rusalii. Pentru că păcatul face pre om și în lumea aceasta ticălos* (p. 125–137); *Predica 13. Duminecă, 14 săptămână după Rusalii. Pentru împietrirea inimii ce e pricinuită de păcat* (p. 137–148); *Predica 14. Duminecă, a 15 săptămână după Rusalii. Pentru porunca ce iaste să iubim pre Dumnezeu* (p. 148–160); *Predica 15. Duminecă, 16 săptămână după Rusalii. Pentru rușinarea cea mare carea o vor păți păcătoșii înaintea a toată lumea la judecata cea mai de pre urmă* (p. 161–169); *Predica 16. Duminecă, a 17 săptămână după Rusalii. Pentru că nimene nu se cade a se sfii de alții întru urmarea evlaviei* (p. 169–178); *Predica 17. Duminecă, a 18 săptămână după Rusalii. Pentru orbirea carea o pricinuiaște păcatul* (p. 178–184); *Predica 18. Duminecă, a 19 săptămână după Rusalii. Pentru că sântem deatori a ne împăca cu vrăjmașii noștri* (p. 184–194); *Predica 19. Duminecă, a 20 săptămână după Rusalii. Pentru că păcatul omoară sufletul* (p. 195–204); *Predica 20. Duminecă, a 21 săptămână după Rusalii. Pentru pilda sămânței* (p. 204–209); *Predica 21. Duminecă, 22 săptămână după Rusalii. Pentru iad* (p. 210–218); *Predica 22. Duminecă, a 23 săptămână după Rusalii. Pentru proorismos* (p. 219–227); *Predica 23. Duminecă, a 24 săptămână după Rusalii. Se arată cât e mai credincios priiaten Dumnezeu decât sânt oamenii* (p. 228–238); *Predica 24. Duminecă, 25 săptămână după Rusalii. Pentru sfântul maslu* (p. 238–244); *Predica 25. Duminecă, a 26 săptămână după Rusalii. Pentru defăimarea iubirii de argint* (p. 245–254); *Predica 26. Duminecă, 27 săptămână după Rusalii. Pentru sfințirea sărbătorilor* (p. 254–264); *Predica 27. Duminecă, a 28 săptămână după Rusalii. Pentru sfânta cumenecătură* (p. 264–271); *Predica 28. Duminecă, a 29 săptămână după Rusalii. Pentru ispovedanie* (p. 271–275); *Predica 29. Duminecă, a 30 săptămână după Rusalii. Pentru minciună* (p. 275–283); *Predica 30. Duminecă, 31 săptămână după Rusalii. Pentru orbirea sufletului* (p. 283–289); *Predica 31. Duminecă, a 32 săptămână după Rusalii. Pentru întoarcerea celor ce ai luat de la altul cu nedreptul* (p. 289–296). Partea III. *Predica 1. La opt zile ale lui septemvrie. Pentru că prea iubită au fost lui Dumnezeu curata Fecioară Mariia* (p. 3–8); *Predica 2. La 14 zile a lui septemvrie. Pentru patimile Domnului nostru Isus Hristos.* (p. 8–12); *Predica 3. La 26 de zile ale lui octomvrie. Pentru schimbarea fericirei spre nefericire și a nefericirei spre fericire* (p. 12–17); *Predica 4. La 8 zile ale lui noiemvrie. Pentru obrăzniciia acelora carii se fălesc întru reotățile sale* (p. 17–21); *Predica 5. La 21 de zile ale lui noiemvrie. Pentru besearică* (p. 21–24); *Predica 6. La 6 zile ale lui dechemvrie. Pentru pocăință* (p. 25–29); *Predica 7. La 25 de zile ale lui dechemvrie. Pentru facerile de bine ceale cu întruparea Fiiului lui Dumnezeu noao aduse* (p. 30–34); *Predica 8. La 26 de zile a lui dechemvrie. Pentru că fărădeleagea niciodată nu poate fi folositoare* (p. 35–38); *Predica 9. La întâia zi a lui ianuarie. Pentru cugetul carele se cade să avem în zioa de Anu Nou* (p. 38–43); *Predica 10. La 6 zile a lui ianuarie. Pentru Sfântul Botez* (p. 43–48); *Predica 11. La 30 de zile a lui ianuarie. Pentru credință* (p. 48–52); *Predica 12. La 2 zile ale lui fevruarie. Pentru prorociia bătrânului Simeon, cea de la Întâmpinarea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 52–55); *Predica 13. La 25 de zile a lui martie. Pentru fecioriia Mariei și pentru întruparea Fiiului lui Dumnezeu* (p. 56–60); *Predica 14. La 24 de zile a lui aprilie. Pentru sfântul mir* (p. 60–64); *Predica 15. La 24 de zile a lui iunie. Pentru căsătorie* (p. 65–69); *Predica 16. La 29 de zile ale lui iunie. Pentru laudele apostolilor Petru și Pavel* (p. 69–75); *Predica 17. La 20 de zile ale lui iulie. Pentru*

folosul năcazurilor (p. 75–78); *Predica 18. La 6 zile a lui avgust. Pentru fericirea și nefericirea oamenilor* (p. 78–82); *Predica 19. La 15 zile ale lui avgust.Pentru că în ce chip Născătoarea de Dumnezeu partea cea bună ș-au ales* (p. 82–85); *Predica 20. La 29 de zile ale lui avgust. Pentru jurământ* (p. 86–92).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; OSzK; ÖNb; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 779, p. 22–25; CAL 1817, f. 48v; CAL 1821, p. 48r; CAL 1825; Cipariu 1855, p. 189; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 22; Marienescu 1883, p. 31; Philippide 1888, p. 183; Micu 1892, poz. 30; Densușianu A. 1894, p. 245; Rosetti 1897, p. 119; Maior 1921, p. 11–23; Pascu 1927, p. 185, 204–205; IBR 1958, p. 366; Teodorescu 1960, p. 349; Munteanu 1962, p. 117–118; Cotoșman 1964, p. 600; Hâncu 1965, p. 81; Radu 1967; Radu 1968; Filip 1970, p. 76; Școala 1970, II, p. 124–136; Nicolescu 1971, p. 164; BALRL 1972, p. 20; Cartea B. 1972, p. 143–144; Ghișe, Teodor, 1972, p. 226–229; Popovici 1972, p. 229; Protase 1973, p. 146–156; Papadima 1975, p. 90–91; Bodinger 1976, p. 260; Pascu 1976, p. 114; Școala 1977, p. 81–89, 191; Alicu 1978, p. 403; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 44; Alicu 1979, p. 800–801; CRV 1985, p. 211; Mosora, Hanga 1991, p. 165–166; Mălinaș 1993, p. 96; Radosav 1995, p. 70; Andea 1996, p. 41, *passim*; Chindriș 2001, p. 299; Chindriș 2003, p. 701, 719; Crăciun 2006, p. 59–61; Chindriș 2007, p. 56; Oros 2008, p. 25; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 239; Oros 2010, p. 37; Urs 2011, p. 567–569; Tatay 2012, p. 97; Andriescu 2013/B, p. 43–44; Andriescu, Borș 2013, p. 97–99, 100–104.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 540. Cartea circulă, de obicei, cu cele trei volume legate împreună.

1811. ***Ceasoslov***, Buda, 1811.

Întru mărirea Sfintei de o | fiinţă şi nedespărţitei Troi|ţă, a Tatălui şi a Fiiului, şi a | Sfântului Duh, cartea aceasta, | Ceasoslov, | întru care se cuprinde rânduiala | cum se cuvine a să cânta ceasurile, cu | troparele şi cu alte, după obiceaiu, | sfârşituri ş. c. | S-au dat la tipariu cu îngăduinţa celor | mai mari. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universităţii | Ungureşti, 1811.

Breviary [Ceasoslov]. *This religious book includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Buda, Hungary, in 1811.*

Format. In 8°; 147 f. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu Sfânta Treime (f. tt.); frontispiciu cu decor vegetal (f. 2r); mână care binecuvântează (f. 2r); vinietă cu urnă (f. 5v); frontispiciu cu Isus Pantocrator (f. 6r); vinietă cu vas cu flori (f. 45v, 76v); frontispiciu cu glob surmontat de o cruce, încadrat într-un decor vegetal (f. 52v, 83v); frontispiciu cu cruce și motive vegetale (f. 58r, 77r, 94r, 137v); vinietă rotundă cu reprezentarea Sfintei Treimi (f. 64v); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Cuvânt-înainte] (f. 2v–5v); *Ceasoslovul, cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprinde toată slujba, după rânduiala sfintelor și cinstitelor mănăstiri ale Ierusalimului* (f. 6r–8v); *Începaperea polunoștniții* (f. 9r–21r); *Începutul, cu Dumnezeu, a polunoștniții cei de sâmbătă* (f. 21r–23v); *Polunoștnița duminecii* (f. 23v–26r); *Începutul utreniii* (f. 26r–45v); *Începutul ceasului dintâiu* (f. 46r–52r); *Începutul ceasului al treilea* (f. 52v–57v); *Începutul ceasului al șaselea* (f. 58r–64v); *Începutul obeadniții* (f. 65r–76v); *Începutul ceasului al noaolea* (f. 77v–83r); *Începutul vecerniei* (f. 83v–92v); *Rugăciunea measii* (f. 93r–v); *Începutul, cu Dumnezeu, a pavecerniții ceii mici* (f. 94r–103r); *Începutul pavecerniții ceii mari* (f. 103v–125r); *Troparele Învierii* (f. 125r–132r);

Troparele Învierii ce să cântă după fericiți cei fără prihană (f. 132v–133v); *Troparele și bogorodicinele, și condacele preste toată săptămâna* (f. 133v–137r); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, ce se cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (f. 137v–147v).

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV IV, nr. 344, p. 132; CAL 1807, f. 22v; CAL 1809, f. 20r; CAL 1817, f. 48r; Catalogus 1832, p. 32; Akantisz 1922, p. 84; Bobulescu 1920, p. 48–50, 53; Teodorescu 1960, p. 349; Chindriș 2003, p. 716.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 821886.

1811. *Chemare la cercare a tinerimii*, Buda, 1811.

Chiemare | la | cea de față și de chepetenie | cercare | a tânărimei | carea să învață | în | romanească normala școală | a | Lipovii, | ceaea ce, | după împlinirea cursului de vară, în 11 septemvrie, anul 1810, | s-au arătat. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești din Pești, | 1811.

Calling the Young for Evaluation [Chemare la cercare a tinerimii]. *This printed material contains the curricula of each subject meant for examination at the end of summer, in 1810. The evaluation took place at the public school in Lipova, Banat (at that time, it was part of Hungary). It was printed at Buda, Hungary, in 1811.*

Format. In 4°; 15 p. Tipar negru, fără număr stabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Imagine cu un înger pe norii cerului încununând un copil (f. tt.); diverse ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Scrierea punerilor înainte de învățături, ce s-au predat amânduror classurilor care să află în românească normala școală a Lipovii întru această curgere de vară, precum*: I. *Class al începătorilor* (p. 3); II. *Class al cetitorilor* (p. 4–5), cu două niveluri: *Ceasoslovii* (p. 4) și *Psaltirii* (p. 4–5); *Observație* (p. 5); *Însămnarea învățăturilor, cum una după alta, în vremea cercării, vor urma* (p. 6); *Classificația spre vredniciia și iubirea de osteneală a școlarilor cu numărul 176, pe cursul de vară, așezată întru acest următoriu chip* (p. 7–10), împărțită astfel: *Psaltirii cei mari* (p. 7); *Psaltirii cei mici* (p. 7); *Ceasoslovii cei mari* (p. 8); *Ceasoslovii cei mici* (p. 8); *Bucvarii cei mari* (p. 8); *Bucvarii cei mici* (p. 9); *Începătorii* (p. 9–10); *Însămnarea școlarilor acestora carii aceasta normală școală au încetat a cerceta, dintră carii unii la școala rimo-catholicească, iară alții prin alte părți s-au împărțit* (p. 11); *Feațele ceale de cercetare, care de față au fost* (p. 12); *Cuvânt de salutare înainte de examen, prin școlariul Anania Popovici grăit* (p. 13); *Cuvânt de mulțemire după examen, grăit prin școlariul Gheorghie Mihailovici* (p. 14–15).

Depozit. BACJ.

Referințe. BRV III, nr. 789, p. 31; Teodorescu, 1960, p. 349; Urs 2011, p. 566–567.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 294.

1811. *Ducerea de mână către frumoasa scrisoare românească*, Buda, 1811.

Ducerea de mănă | către | frumoasa scrisoare românească | pentru | întrebuințarea școalelor celor | naționalnice românești. | În Buda. | Tipărită la Crăiasca Universiteții | Tipografie, | 1811.

Guide for Flowing Romanian Handwriting [Ducerea de mână către frumoasa scrisoare românească]. *The textbook taught young learners the Romanian handwriting. It was written on the initiative of the Imperial Court, as mentioned by the coat-of-arms on the title leaf. It was printed at Buda, Hungary, in 1811.*

Format. In 8°; [8] f. + un tabel. Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema imperială austriacă (f. tt.). Modeste ornamente tipografice în partea de sus a paginilor și în diverse locuri, despărțind capitole.

Cuprins. *Însămnarea ducerii de mână către scrisoarea frumoasă* (f. [2r–3r]), împărțită astfel: I cap. *Pentru gătirea către scrisoare* (f. [2r]); II cap. *Pentru scrisoarea românească cu mâna* (p. [2r–3r]); *Ducerea de mână către scrisoarea frumoasă* (f. [3v–8v]), împărțită astfel: *Tâlcuirea* (f. [3v]); Întâiul cap. *Pentru gătirea către scrisoare* (f. [3v–4v]); Al doilea cap. *Despre scrisoarea românească* (f. [5r–8v]); *Certele de temeiu pentru scrisoarea rumănească cu mâna* (tabel-anexă).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; OSzK; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 793, p. 45; BRV IV, p. 289; CAL 1817, f. 48r; Catalogus 1832, p. 37; Iarcu 1865, p. 24; Iarcu 1873, p. 22; Elian 1957, p. 187; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 81–82; Protase 1973, p. 136; Bocșan 1978, p. 168; Király 1983, p. 42; Mosora, Hanga 1991, p. 167; Chindriș 2003, p. 717; Urs 2011, p. 568; Andriescu 2013/B, p. 44.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 557.

1811. Ștefan Ghiing, ***Doftorie împotriva gălbezii oilor***, Buda, 1811.

Doftorie | împrotiva | gălbezii oilor. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universității Un|gurești, 1811.

Ștefan Ghiing, ***Medicine against Sheep Liverworts [Doftorie împotriva gălbezii oilor].*** *This practical guidebook of veterinary medicine for liverworts, a sheep disease, is specific to the Enlightenment. It was published within the Habsburg Empire, mostly after 1800. No one has established if it were a translation or an original work of the mentioned author. It was printed at Buda, Hungary, in 1811.*

Format. In 8°; 8 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Urnă flancată de elemente vegetale (f. tt.); frontispiciu dintr-o linie șerpuită (p. 3); mici ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. [*Motto:*] „Felix, quem faciunt aliena pericula cautum", din „Ovidius" (p. 2); *Înștiințare* (p. 3–4); *Doftorie împrotiva gălbezei oilor*, „Stefan Ghiing C.M.M., parohul Sânt-Andrașului, protopopul Jirușului și assessorul sântului Consistoriu" (p. 4–8).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 792, p. 45; Petrik I, p. 902; Samarian 1928–1938, II, p. 480; Ciuhandu 1935, p. 4; Teodorescu 1960, p. 349; Școala 1970, II, p. 136–137; Mosora, Hanga 1991, p. 167; Crăciun 2006, p. 66–69; Urs 2011, p. 572.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota: CRV 367.

1811. Grigorie Obradovici, ***Îndemnare către învățătură tinerimei cei românești***, Buda, 1811.

Îndemnare | cătră | învăţătură | tinerimei | cei | românești, | ca | un dar de Anul Nou, | prin | Grigorie Obradovici, | crăiescul al școalelor de leagea răsăritu|lui în Bănat director, dăruită, | în Timișoara, 31 dechemvrie 1810. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universităţii Un|gurești, 1811.

Grigorie Obradovici, ***Urging Romanian Young People to Learn [Îndemnare către învățătura tinerimei românești].*** *This publication comprises an advice specific to the Enlightenment. The author, a famous teacher and principal, urged the young Romanians to attend schools. It was printed at Buda, Hungary, in 1811.*

Format. In 8°, de 16 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontipiciu cu femeie încoronând un copil (f. tt.); frontispiciu cu vioară, trâmbiță și partituri muzicale (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Laissons dans les Cieux les sciences tres sublime. Travaillons a detruire du monde les crimes", din „Le Philosophe Sanssouci" sau, în limba română, cu chirilice: „Științele ceale prea înalte lăsămu-le în ceriuri să stea. Răul din lume a dezrădăcina iaste truda mea", din „Filosoful Sansusii" (p. 2); 5 poezii fără titlu, de 15 versuri, cu excepția celei de a II-a, care are doar 13 (p. 3–6); *Muntele științei și adevărului, vedeare aligoricească* (din Dosithei Obradovici) (p. 6–13); alte 4 poezii fără titlu, cu 15 versuri, cu excepția ultimei care are 16 (p. 13–16).

Depozit. BUB; BDAS.

Referințe. BRV III, nr. 795, p. 47; Vuia 1896, p. 69; Pascu 1927, p. 297–298; Ciuhandu 1935, p. 2; Teodorescu 1960, p. 349; Ghișe, Teodor 1972, p. 239; Protase 1973, p. 136; CRV 1985, p. 217; Andriescu 2013/B, p. 44–45.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Fc 5045.

1811. ***Octoih***, Buda, 1811.

Octoih | ce se zice elinește | Paraclitichi, | acum întâia oară dat la tipariu în zilele prea|înălțatului împărat al Austriei și apo|stolicescului craiu | Franțisc întâiul, | cu | blagosloveniia Exselenției Sale, preaosfințitului domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț, | îndreptat fiind prin osârdiia preaosfințitului | episcop al Argeșului, chiriu chir Iosif. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universității din | Pești, la anul de la Hristos 1811.

Hymn Book [Octoih]. *This liturgical book of great importance for the Eastern Church comprises religious hymns that are sung in eight melodic methods and repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. It was printed at Buda, Hungary, in 1811.*

Format. In folio; [4] f. + 353 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 39 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți,

în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah şi Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah şi Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos şi de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziţiei de jos, Sfântul Ioann Zlatoust şi Grigorie Bogoslov. Gravura cu *Sfântul Ioan Damaschin*, însoţită de versurile: „Organul bogosloviei Damaschin încordează / Şi noao Sfânta Troiţă bine ne adeverează." (f. [4v]). Frontispicii înfăţişând: inima arzândă a lui Isus Hristos, o carte, o ancoră şi o cruce, într-un spaţiu orizontal-oblic, flancat de o compoziţie dreptunghiulară cu elemente geometrice şi florale (f. [1r]); Isus Hristos împărat ceresc, într-o compoziţie florală (f. 1r, 47v, f. 89r, 133v [!], 178r [!], 210r [!], 248v [!], 286r [!]); o compoziţie florală amplă, încununată la mijloc cu o cruce de dimensiuni mici (f. 2r, 46v, 88r, 132v [!], 349r [!]); Sfânta Treime (f. 167r [!], 207r [!], 247v [!], 285r [!]). Vinietă înfăţişând un candelabru stilizat (f. 46r, f. 47r, 88v, 132r [!], 133r [!], 248r [!], 284v [!]); altă vinietă cu ochiul lui Dumnezeu în triunghi (f. 167v [!], 207v [!]); litere ornate la unele capitole mari; ornamente tipografice despărţitoare de capitole (*passim*); colontitlu flancat de semne tipografice.

Cuprins. *Înainte-cuvântar*e, semnată „Smeritul episcop al Argeşului, Iosif" (f. [2r–4r]); *Octoih mare, cu Dumnezeu sfântul. Această carte să numeaşte ellineaşte Paraclitichi, ce să înţeleage mângâitoare. Are întru sine cea cuviincioasă a ei slujbă* (f. 1r). [Glas 1]. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 1r–1v); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 2r–46r); Glas 2. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 46v–47r); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 47v–87v); Glas 3. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 88r–88v); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 89r–132r [!]); Glas 4. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 132v [!]–133r [!]); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 133v [!]–176v[!]); Glas 5. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 177r [!]–177v [!]); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 178r [!]–206v [!]); Glas 6. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 207r [!]–207v [!]); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 208r [!]–247r [!]); Glas 7. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 247v [!]–248r [!]); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 248v [!]–284v [!]); Glas 8. *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 285r [!]–285v [!]); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare* (f. 286r [!]–334v [!]); *Începutul sveatilnelor ale Învierii şi stihirilor samoglasnice ale celor 11 evanghelii de dimineaţa ale Învierii. Şi sânt stihirile făcute de Leon, preaînţeleptul împărat, iară sveatilnele de fiiul său, Constandin împăratul* (f. 335r [!]–337v [!]); *Sveatilnele zilelor preste toată săptămâna* (f. 337v [!]–338r [!]); *Troparele Troicinice care se cântă în toate duminecile după canonul Troicinic* (f. 338r [!]–338v [!]); *Troparele Învierii ce se cântă în toate duminecile* (f. 338v [!]–339r [!]); *Începutul celor unsprezeace evanghelii ale Învierii, ce se cetesc în dumineci, dimineaţa* (f. 339r [!]–342r [!]); *Cade-să a şti cum să face parastasul pentru morţi şi mai ales pentru ctitori* (f. 342r [!]–343v [!]); *Bogorodicinele troparelor* (f. 344r [!]–348v [!]); *Tipicon pre scurt adunat din tipicul cel mare, pentru urmarea slujbei duminecii* (f. 349r [!]–353r [!]), împărţit astfel: *Rânduiala vecerniei ceii mici* (349r [!]); *Rânduiala vecerniei ceii mari, cu slujba dimineţii la priveghiiare, spre zioa duminecii* (349r [!]–350v [!]); *Pentru slujba duminecii nefiind priveghiiare* (f. 350v [!]–351v [!]); *Pentru sfântul ce are bdenie, de să va întâmpla duminecă* (f. 351v [!]); *Să se ştie* (f. 352r [!]); *Arătare pentru slujba preste toată săptămâna* (f. 352r [!]–253r [!]); *Arătare pentru slujba de sâmbătă* (f. 353r [!]-f. 353v [!]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUIS.

Referinţe. BRV III, nr. 796, p. 47–50; CAL 1825; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 29; Balaur 1934, p. 19; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 36, 57, 90; Iorga 1908, p. 42, *passim*; Bârlea 1909, p. 210; Pascu 1927, p. 298; Veress 1932, p. 596; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 144–147; Bodinger 1976, p. 263; Pascu 1976, p. 115–116; Cioroiu, Aurel 1978, p. 1084, 1087, 1094; Anghelescu 1983, p. 290; CRV 1985, p. 217–221; Andea 1996, p. 83, 117, 185; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009,

p. 250–251; Nuţiu 2009/A, p. 275; Tatay 2009/A, p. 300; Tatay 2010/A, p. 37–38; Cereteu 2011, p. 154–155; Huţ 2011, p. 375; Tatay 2011/A, p. 115–118; Urs 2011, p. 574–575; Tatay 2012, p. 97 .

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 1182. Cartea conține erori de paginație.

1812. *Calendar*, Buda, 1812.

Calendar [Calendar]. *This is the 1812 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. It was printed at Buda, Hungary, in 1812.*

Format. In 12°; minimum [39] f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Toate paginile sunt încadrate în chenar dublu, simplu.

Cuprins. *Anul 1812* (f. [1r]); *Hronologhie* (f. [1r]); *Stăpânitoriul împăratul nostru* (f. [1v–2r]); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (f. [2v–3r]); *Patru tâmpuri ale anului* (f. [3r]); *Însemnarea pătrarelor lunii* (f. [3r]); [Partea calendaristică] (f. [3v–15r]); *Însemnări. Târgurilor celor din țara Ungurească, țeara Ardealului și din Banat* (f. [15v–21r]); *Învățătură. Cum se cade să ne purtăm în soțietate cu oamenii* (f. [21v–39v]).

Depozit. BCUIS.

Referințe. BRV IV, nr. 361, p. 135; Simonescu 1940/A, p. 355–356; Tomescu 1957, p. 113; Teodorescu 1960, p. 349; Bodinger 1976, p. 265; Faiciuc 2011, p. 24.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUIS, cota RV II–83. Exemplarul nu are foaie de titlu, iar filele sunt numerotate cu creionul, cuprinsul de mai sus fiind reliazat după această numerotare. BRV IV descrie un exemplar fără început și sfârșit, de doar 38 de file, aflat în Biblioteca Fundației culturale M. Kogălniceanu, București.

1812. *Descripţie despre trista ucidere a grofului Ricaldi și a familiei lui*, Buda, 1812.

Descripţie | despre | trista ucidere | a | grofului Ricaldi | și a | familiei lui, | carea | în luna lui avgust, anul 1793, în ținutul Ve|neţiei s-au întâmplat. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Univer. Ungurești, | 1812.

Description of the sad murder of Count Ricaldi and his family [Descripţie despre trista ucidere a grofului Ricaldi și a familiei lui]. *It is a print attached to the Calendar for 1813 and it relates a tragic event that occurred in the life of a count from that time. Printed in Buda, in Hungary, in 1812.*

Format. In 8°; [8] f. Tipar negru, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu reprezentând un peisaj cu fântână cu cumpănă, lac, case (f. [2r]); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Trista ucidere a grofului Ricaldi și a familiei lui] (f. [2r–4v]); *Împăratul hinesilor* ([4v–6v]); *Împăratul și filosoful* ([6v–7r]); *Scala pentru cursul băncuţelor, după care, urmând paragrafului 13 și 14 al patentului din 20 fevruarie 1811, toate datoriile se cade a le plăti* ([7v–8v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, p. 76; Tomescu 1957, p. 114.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 824 (atașat la *Calendar*, Buda, 1813). BRV-ul nu o consideră o tipăritură aparte, dar, întrucât are foaie de titlu separată, poate avea acest statut.

1812. *Evanghelie*, Buda, 1812.

Sfânta | și dumnezeiasca | Evanghelie, | acum | întâia oară dată la tipariu în zilele î|nălțatului împărat al Austriei și apo|stolicescului craiu | Franțisc întâiul, | cu | blagoslo-veniia Excelenției Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și | mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universității din | Pești, la anul de la Hristos 1812.

Gospel [Evanghelie]. *The book contains the four known Gospels, in the following order: John, Matthew, Luke and Mark, together with both data on the lives of the evangelists and notes on the reading of the Gospel texts on different occasions. It was printed at Buda, Hungary, in 1812.*

Format. In folio; [2] f.+ 142 f.+ [11] f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 39 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Portal sprijinit pe coloane, încadrat în chenar (f. tt.); 4 gravuri în aramă reprezentând pe: Evanghelistul Ioan, semnată și datată „Reazal Venţel Engelmann u Beciu, 1795" (f. [2v]); Evanghelistul Matei, semnată și datată „Reazal Venţel Engelmann u Beciu, 1794" (f. 17v); Evanghelistul Luca, semnată și datată „Reazal Venţel Engelmann u Beciu 1795" (f. 47v [!]); Evanghelistul Marcu, semnată și datată „Reazal Venţel Engelmann u Beciu 1795" (f. 80v [!]); frontispiciu cu reprezentarea scenei Coborârea la iad (f. 1r); vinietă cu vas și motive vegetale (f. 16v, 46v [!]); vinietă cu reprezentarea simbolică a Sfintei Treimi (f. 17r, [151v] [!]); frontispiciu cu reprezentarea lui Isus Hristos (f. 18r, 81r [!]); frontispiciu cu reprezentarea Sfintei Treimi (f. 48r [!], 108r [!]); frontispiciu cu spic de grâu (f. 112v [!], 124r [!], 128r [!], 132r [!]); frontispiciu cu tablele legii (f. 114v [!], 120r [!], 131r [!]); frontispiciu cu cruce și volute vegetale (f. 116r [!], 126r [!], 127r [!], 129r [!]); frontispiciu cu cruce și elemente vegetale (f. 134v [!], f [152r] [!]); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Viața Sfântului Evanghelist Ioann, după cum au scris Sofronie* (f. 2r); *Viața lui Ioann Evanghelistul, din tâlcuirea cea pre scurt a lui Dorotheu, mucenicului și episcopul Tirilor* (f. [2r]); [Evangheliile lui Ioan] *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (f. 1r–16r); *Încă să se știe* (f. 16v); *Viața Sfântului Evanghelist Matheiu, după cum au scris Sofronie* (f. 17r); [Evangheliile lui Mathei] *Luni, în săptămâna dintâiu după Rusalii* (f. 18r [!]–46v [!]); *Viața Sfântului Evanghelist Luchei, din Sofronie* (f. 47r [!]); [Evangheliile lui Luca] *Luni, a optasprezeacea săptămână după Rusalii* (f. 48r [!]–79v [!]); *Viața Sfântului Evanghelist Marco din Sofronie* (f. 80r [!]); *A lui Theofan, episcopul Bulgariei, tâlcuire, de viiața Sfântului Evanghelist Marco* (f. 80r [!]); [Evangheliile lui Marcu] *Sâmbătă, în săptămâna cea dintâiu a sfântului post* (f. 81r [!]–107v [!]); *Minologhion întru care se cuprinde orânduiala Evangheliilor pre lună* (f. 108 [!]–134r [!]); *Evangheliile de obște la zilele sfinților carii nu au evanghelii de rând la minloghion, adecă la orânduiala lunilor* (f. 134v [!]–135v [!]); *Evangheliile la sfințirea besearicii, adecă la târnoseală. De la Mathei, cap 16, zaceala 67* (f. 135v [!]–136v [!]); *Evanghelii la morți. Apoi, zi care îți va fi voia dintr-însele. De la Ioann, cap 5, zaceala 15* (f. 136v [!]–138r [!]); *Evangheliile sfântului maslu, cea dintâiu, de la Luca, cap 10, zaceala 53* (f. 138v [!]–139v [!]); *Evanghelia la sfântul botez, de la Mathei, cap 28, zaceala 116* (f. 139v [!]–140r [!]); *Însemnare carea arată cetaniia evangheliilor și urmarea evanghelistilor*

unul după altul, și de unde se încep și unde se sfârșesc (f. 140v [!]); *Învățătură pentru Evangheliia hananeiancii și pentru săptămânile ceale după Bobotează, câte să fac și cum se cetesc Evangheliile* (f. 140r [!]–142r [!]); *Tâlcuirea celor 11 table ce cuprind și cum se cade să ne folosim cu eale, și pentru ce sânt 35, iară nu mai multe, nici mai puține* (f. 142r [!]–142v [!]); [Cum se citesc Evangheliile] ([143r] [!]-[151v] [!]); *Cetirea Evangheliilor dimpreună cu Apostolii ai săptămânilor anului întru care trebuie să urmeaze Apostolii Evangheliilor, dupre orânduiala lor* ([152r] [!]-[153r] [!]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; OSzK; ÖNb.

Referințe. BRV III, nr. 807, p. 56; Iarcu 1873, p. 23; Krafft 1905, p. 29; Iorga 1908, p. 143, *passim*; Constantinescu-Iași 1929, p. 44; Veress 1932, p. 596; Balaur 1934, p. 20; Beju 1956, p. 126; IBR 1958, p. 365; Teodorescu 1960, p. 349; Brătulescu 1966, p. 668; Bodinger 1976, p. 266; Pascu 1976, p. 116–117; Braunstein 1981, p. 70–71; CRV 1985, p. 223–224; Mosora, Hanga 1991, p. 169; Chindriș 2003, p. 701, 717; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 251; Tatay 2010/A, p. 38–39; Tatay 2011, p. 97–101; Tatay 2012, p. 97; Andriescu 2013/D, p. 75; Mârza, Bogdan 2013, p. 103.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 807. Cartea conține erori de paginație.

1812. Fr. Heintl, ***Învățătură pentru prăsirea pomilor***, Buda, 1812.

Învățătură | pentru | prăsirea pomilor, | scrisă | de | Haintl Franțisc, | domnul Răș̦pacului și Necsingului, | a mai multe învățate și iconomicești | soțietăți împreună soț. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Univer. Ungurești, | 1812.

Fr. Heintl, ***Teaching for Tree Growing*** *(translated by Petru Maior)* ***[Învățătură pentru prăsirea pomilor]****. This advisory book contains instructions for growing trees. It was one of the countless practical pamphlets that were specific to the Enlightenment and appeared within the Habsburg Empire, mostly after 1800. Some researchers considered that Petru Maior, the Romanian scholar, was the translator. It was printed at Buda, Hungary, in 1812.*

Format. In 8°; 168 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu pom fructifer, soldat roman și copii, semnat „Gritner” (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Iubiților agonisitori de pământ!* (p. 3–9); Cap 1. *Despre părțile din care se alcătuiesc leamnele și aceaste de ce treabă sânt* (p. 10–34); Cap 2. *Despre aleagerea pământului pentru pomet și despre fealiurile poamelor celor bune* (p. 34–53); Cap 3. *Despre sporirea pomilor și creașterea lor* (p. 53–77); Cap 4. *Despre îmboerirea leamnelor* (p. 78–125); Cap 5. *Despre răsădirea leamnelor și grijea lor* (p. 126–159); Cap 6. *Despre poame și despre purtarea cu dânsele* (p. 160–168).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL.

Referințe. BRV III, nr. 808, p. 57; CAL 1833, f. 39v; Iarcu 1865, p. 29; Gârleanu 1865, p. 1 (6); Philippide 1888, p. 151; Veress 1931, II, p. 183; Ciuhandu 1935, p. 4; Bodea 1956, p. 90, 91; Teodorescu 1960, p. 349; Ursu 1961, p. 135, 136; Hâncu 1965, p. 82; Tomescu 1968, p. 112; Filip 1970, p. 77–78; Protase 1973, p. 159–164, 373; Bodinger 1976, p. 267; Mosora, Hanga 1991, p. 169; Lumperdean 1999, p. 130; Chindriș 2007, p. 59; Tatay 2010, p. 161; Mârza, Bogdan 2013, p. 142.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 808.

1812. Petru Maior, ***Istoria pentru începutul românilor în Dachia***, Buda, 1812.

Istoria | pentru | începutul românilor în Dachia, | întocmită | de | Petru Maior de Dicio-Sânmărtin, | protopop și, la Înălțatul Crăiescul Consilium Locumtenențiale | al Ungariei, | crăiesc a cărților revizor. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești din Pești, | 1812.

Petru Maior, ***History of Romanians' Beginning in Dacia [Istoria pentru începutul românilor în Dacia].*** *Petru Maior was a Romanian historian from Transylvania. His work had a great public impact. It was considered the most important of its kind from late-Austrian Enlightenment, which had manifested within Romanian culture until mid 19th century. This interesting historic summary approaches the formation of the Romanian people in the territory of ancient Dacia, and the primacy of Romanians in Transylvania – a truth that was vehemently denied by Hungarian historiography. The ideas in this book have influenced the entire subsequent Romanian historiography. It was printed at Buda, Hungary, in 1812.*

Format. In 4°; [2] f. + 348 p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Portret de filosof într-un cadru circular din frunze împletite, flancat de elemente florale (f. tt.); frontispiciu reprezentând zeița justiției, în mijlocul unei compoziții dense din elemente florale și zoologice, cu semnătura „F. G." (p. 1). Vinietă înfățișând: o urnă stilizată la modul baroc (p. 340); un vultur într-un cadru floral (p. 347). Ornamente tipografice simple, despărțitoare de capitole (*passim*). Motive ornamentale tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. [*Motto:*] „Cu anevoie iaste a nu grăi adevărul." (f. tt. v); *Cuvânt-înainte* (f. [2r–v]); Cap întâiu. *Pentru descălecarea romanilor în Dachiia* (p. 1–22), cu următoarele paragrafe: § 1. *Răsboaiele care le-au avut romanii cu dachii înainte de Traian* (p. 1–5); § 2. *Răsboiul cel dintâiu a lui Traian asupra dachilor* (p. 4–5); § 3. *Al doile răsboiu a lui Traian asupra dachilor* (p. 6–7); § 4. *Dachia, cu prilejul răsboiului romanilor, se deșertă cu totul de lăcuitori* (p. 7–12); § 5. *Întrarea romanilor în Dachia spre a lăcui acolo* (p. 12–14); § 6. *Romanii cei trimiși de Traian, așezându-se cu lăcașul în Dachia, nu s-au căsătorit cu muieri dache* (p. 15–22); Cap 2. *Întâmplările romanilor celor din Dachia după moartea înpăratului Traian* (p. 22–32), cu următoarele paragrafe: § 1. *Supt împăratul Adrian* (p. 22–23); § 2. *Supt împăratul Marcus Aurelius Antoninus filosoful* (p. 23–25); § 3. *Supt împăratul Commodus* (p. 25–26); § 4. *Supt împăratul Antoninus Caracalla* (p. 26); § 5. *Supt împăratul Maximinus* (p. 26); § 6. *Supt împăratul Filippus* (p. 26–27); § 7. *Supt împăratul Decius* (p. 27); § 8. *Supt împăratul Gallienus* (p. 27–28); § 9. *Supt împăratul Claudius* (p. 28–31); § 10. *Supt împăratul Aurelianus* (p. 31–32); Cap 3. *Pentru treacerea romanilor celor din Dachia înapoi preste Dunăre în zilele împăratului Aurelian* (p. 32–57), cu următoarele paragrafe: § 1. *Se cetesc scriitorii cei vechi carii au scris pentru treacerea romanilor celor din Dachia preste Dunăre* (p. 32–33); § 2. *Tocma fără crezământ lucru iaste toți romanii, în zilele lui Aurelian, să fi ieșit din Dachia preste Dunăre, în Missia* (p. 34–36); § 3. *Partea cea mai mare a romanilor nu au ieșit din Dachia preste Dunăre* (p. 36–15 [!]); § 4. *Se răspunde lui Enghel* (p. 15 [!]–40); § 5. *Se vădește mai încolo cum că partea cea mai mare a romanilor nu au ieșit din Dachia preste Dunăre* (p. 40–44); § 6. *Se socotește crezământul lui Flavius Vopiscus în treaba treacerei romanilor din Dachia preste Dunăre* (p. 44–54); § 7. *Se mai cern încă cuvintele lui Vopiscus în treaba treacerei romanilor din Dachia preste Dunăre* (p. 54–56); § 8. *Se socotește și crezământul lui Rufus și a lui Eutropius în treaba treacerei romanilor din Dachia preste Dunăre* (p. 56–57); Cap 4. *Întâmplările romanilor celor din Dachia lui Traian, din zilele lui Aurelian pănă la întrarea ungurilor în Panonia* (p. 58–82), cu următoarele paragrafe: § 1. *Romanii cei din Dachia fură stăpâniți de goti* (p. 58–63); § 2. *De*

huni (p. 63–68); § 3. *De ghepide* (p. 68–69); § 4. *De avari* (p. 69–70); § 5. *Dachia volnică* (p. 70–73); § 6. *Romanii cei din Dachia lui Traian niciodată n-au fost supuși bulgarilor* (p. 73–78); §. 7. *Românii, și după vremile lui Aurelian, au rămas în Dachia neam osebit* (p. 78–82); Cap 5. *Pentru descălecarea ungurilor în Ardeal* (p. 82–129), cu următoarele paragrafe: § 1. *Necumpătată dragoste au avut notariul lui Bela spre unguri* (p. 82–85); § 2. *Întrarea ungurilor în Pannonia* (p. 85–88); § 3. *Soliia lui Tuhutum către Arpad, duca ungurilor* (p. 88–90); § 4. *Răsboiul ungurilor cu românii în Ardeal* (p. 91–93); § 5. *Bărbățiia românilor* (p. 93–102); § 6. *Aceaeași, mai încolo* (p. 102–115); § 7. *Gelu au fost român și domn viteaz* (p. 116–117); § 8. *Aleagerea lui Tuhutum spre domniia românilor în Ardeal* (p. 117–125); § 9. *Pricina pentru carea românii din Ardeal ș-au ales loruși domn pre Tuhutum* (p. 125–129); Cap 6. *Pentru statul românilor celor din Ardeal de la înceaperea domniei lui Tuhutum încoace* (p. 129–141), cu următoarele paragrafe: § 1. *Statul românilor din Ardeal în zilele lui Tuhutum* (p. 129–131); § 2. *Statul românilor din Ardeal în zilele Sfântului Stefan, craiului Ungariei* (p. 131–134); § 3. *Statul românilor din Ardeal după Sfântul Stefan, craiul ungurilor* (p. 134–141); Cap 7. *Pentru împărățiia lui Menumorut și a lui Glad* (p. 141–169), cu următoarele paragrafe: § 1. *Se spun marginile și cuprinsul împărăției lui Menumorut și a lui Glad, din istoria notariului lui Bela* (p. 141–142); § 2. *Ce fealiu de ghinte sau neamuri era atunci în Pannonia, dincoace de Dunăre, când au ajuns ungurii în Pannonia* (p. 142–145); § 3. *Menumorut au fost român* (p. 145–148); § 4. *Răsboiul cel dintâiu al ungurilor cu Menumorut* (p. 148–149); § 5. *Al doilea răsboiu al ungurilor cu Menumorut* (p. 150–151); § 6. *Glad, duca Bănatului, nu au fost bulgar* (p. 151–158); § 7. *Pentru săcui* (p. 158–166); § 8. *Pentru sasii din Ardeal* (p. 166–169); Cap 6 [!]. *Pentru schimbarea numelui romanilor celor din Dachia* (p. 169–228), cu următoarele paragrafe: § 1. *În rumani, români și rumuni* (p. 169–173); § 2. *În vlahi și valahi* (p. 173–178); § 3. *Strâmba păreare a lui Lucius pentru împărtășirea numelui vlahilor cu bulgarii* (p. 179–186); § 4. *Părearea lui Tunmann pentru începutul numelui valahi* (p. 186–190); § 5. *Părearea lui Enghel întru aceaeași treabă* (p. 190–194); § 6. *Numele vlahi adeverează că românii sânt romani* (p. 194–195); § 7. *Schimbarea numelui românilor celor din Dachia în dachi* (p. 195–196); § 8. *În misi* (p. 197); § 9. *În paținațite* (p. 197–207); § 10. *În cumani* (p. 207–216); § 11. *În bisseni* (p. 216–218); § 12. *În morlachi sau maurovlahi* (p. 218–224); § 13. *Pentru numele cuțovlahi și țințiari* (p. 224–228); Cap 9. *Pentru începutul numelui altor unor ghinte cu care au vieţuit sau astăzi vieţuiesc românii* (p. 228–243), cu următoarele paragrafe: § 1. *A sclavilor* (p. 228–239); § 2. *A bulgarilor* (p. 239–241); § 3. *A sârbilor* (p. 241–243); Cap 10. *Despre fabula carea spune că românii, în suta a treisprezeacea, de preste Dunăre au venit în Dachia* (p. 244–252), cu următoarele paragrafe: § 1. *Urzitoriul fabulei aceștiia au fost Iosefus Sulțer* (p. 244–245); § 2. *Părearea altora despre Sulțer* (p. 245–248); § 3. *Se răspunde la doveadele fabulei lui Sulțer* (p. 248–249); § 4. *Se răspunde întru aceaeași treabă lui Eder* (p. 249–251); § 5. *Se vădește de minciună fabula lui Sulțer* (p. 251–252); Cap 9 [!]. *Pentru părearea lui Enghel carele zice că românii, către începutul sutei a noao, au venit de preste Dunăre în Dachia* (p. 252–259), cu următoarele paragrafe: § 1. *Se spune părearea lui Enghel cu doveadele ei* (p. 252–254); § 2. *Se răsbat doveadele lui Enghel* (p. 254–256); § 3. *Mai încolo se conceneaște părearea lui Enghel* (p. 257–259); Cap 12. *Întâmplările românilor celor dincolo de Dunăre din zilele lui Aurelian, până la descălecarea bulgarilor în Misia* (p. 259–264), cu paragraful: § 1. *Dintră românii cei preste Dunăre au fost împărați la Roma și la Țarigrad* (p. 259–264); Cap 13. *Întâmplările românilor celor preste Dunăre, de la descălecarea bulgarilor în Misia, până în zilele lui Isaachie Anghel, împăratului grecilor* (p. 264–267), cu următoarele paragrafe: § 1. *Românii au împărățit cu bulgarii împreună* (p. 264–266); § 2. *Împărățiia bulgarilor o au stricat Vasilie, împăratul grecilor* (p. 266–267); Cap 14. *Întâmplările românilor celor preste Dunăre în zilele lui Isaachie Anghel, împăratului grecilor* (p. 268–280), cu următoarele paragrafe: § 1. *Se spune pricina pentru ce românii cei preste Dunăre au făcut rebelie*

asupra împăratului grecesc (p. 268–269); § 2. *Meșteșugul cu care zișii frați au făcut pre români să se scoale cu războiu asupra grecilor și începutul războiului* (p. 269–271); § 3. *Românii bat pre Ioann Cantacuzen chesariul și toată oastea grecească* (p. 271–272); § 4. *Împăratul grecilor, Isaachie Anghel, iarăși se scoală asupra românilor cu oastea grecească și rămâne bătut* (p. 273–278); § 5. *Isaachie Anghel, și în războiul cel de pre urmă a lui asupra românilor celor de preste Dunăre, rămâne învins* (p. 278–280); Cap 15. *Statul românilor celor de preste Dunăre după Isaachie Anghel* (p. 281–301), cu următoarele paragrafe: § 1. *În zilele lui Alexie Comninul, împăratului grecesc* (p. 281–293); § 2. *Latinii iau Țarigradul* (p. 293–294); § 3. *Războiul lui Ioann, împăratului românilor, cu Balduinu Flandru, împăratul Țarigradului* (p. 294–295); § 4. *Moartea lui Ioann, împăratului românilor* (p. 295); § 5. *Frurilă și Ioann Asan, și alți împărați ai românilor* (p. 296–300); § 6. *Alți împărați ai românilor preste Dunăre, până la venirea turcilor* (p. 301); *Dissertație pentru începutul limbei românești* (p. 302–323); *Dissertație pentru literatura cea veachie a românilor* (p. 324–340), cu următoarele paragrafe: § 1. *Românii mai demult s-au întrăbuințat cu slovele ceale lătinești* (p. 324–327); § 2. *Românii cei dincoace de Dunăre în suta a cincisprăzeacea de la Hristos au lăpădat slovele ceale latinești și au priimit ceale chiriliane* (p. 327–330); § 3. *Aseamenea adevărului iaste că românii cei preste Dunăre, în suta 11 de la Hristos, au lăpădat slovele ceale lătinești* (p. 330–331); § 4. *Românii cei din Ardeal au început întâiu a scoate din besearică limba cea slovenească și au băgat iarăși cea românească* (p. 332–340); *Văzuta cărții* (p. 341–347); *Smintite. Îndreptate* (erată) (p. 348).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; ÖNb; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 809, p. 57–61; CAL 1817, f. 48v; CAL 1821, f. 48r; Pop 1838, p. 93; Cipariu 1855/A; Cipariu 1855, p. 189; Pumnul 1862, p. 342–382; Iarcu 1865, p. 24; Iarcu 1873, p. 22; Marienescu 1883, p. 31; Grama 1884, p. 204; Petrik II, p. 653; Philippide 1888, p. 154, 183; Micu 1892, poz. 31; Densușianu A. 1894, p. 244; Rosetti 1897, p. 119; Maior 1921, p. 6–10; Bianu 1926, p. 17; Expoziție 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 72, 185–186, 205–213, 245–246; Lupaș 1930, p. 123–150; Veress 1931, II, p. 184–185; Veress 1932, p. 601; Gáldi 1940, p. 34–42; IBR 1958, p. 366; Școala 1959, p. 174–218, 298; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 82; Bahner 1967, p. 23–34; Bogdan 1968, p. 581; Duțu 1968, p. 303–304; Școala 1970, II, p. 189–235; Nicolescu 1971, p. 164, 222–230; Protase 1971; BALRL 1972, p. 21; Cartea B. 1972, p. 1972; Ghișe, Teodor, 1972, p. 199–200, 206–210; Popovici 1972, p. 230–240; Protase 1973, p. 173–200, 371–372; Muntean 1975; Bodinger 1976, p. 268; Pascu 1976, p. 116–117; Chindriș 1980, p. 203, 206; Furdui 1980, p. 160; Popa 1980, p. 106–107; Braunstein 1981, p. 71–72; Köpeczi 1983, p. 31; Sziklay 1983, p. 48; CRV 1985, p. 224–226; Mosora, Hanga 1991, p. 169–171; Mălinaș 1993, p. 97–98; Radosav 1995, p. 90; Chindriș 2001, p. 286; Chindriș 2003, p. 701, 719; Mălinaș, Călușer 2006, p. 159; Chindriș 2007, p. 23; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 213; Oros 2008, p. 25; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234–235; Roman-Negoi 2009, p. 325; Oros 2010, p. 37; Tatay 2010, p. 161; Tatay 2011, p. 346–347; Urs 2011, p. 581–587; Urs 2012, p. 124–125; Andriescu 2013/B, p. 46–47; Andriescu, Borș 2013, p. 108–110.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 263. Cartea conține erori de paginație.

1812. A. L. Mikan, ***Pentru facerea zahărului***, Buda, 1812.

Pentru | facerea zăharului | din | mustăreaţă de jugastru. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Univer. Ungurești, | 1812.

A. L. Mikan, ***Sugar Making [Pentru facerea zahărului].*** *This advisory booklet contains instructions for sugar preparation from alternative raw materials (maple juice), in conditions*

of extreme crisis caused by Napoleon's wars. It is part of a broad series of small works, which was initiated and imposed by the authority of Vienna, for the purpose of practical orientation of citizens within the entire Empire. The series was published in all national languages. Some researchers consider that the translation of the text was accomplished by Petru Maior, the Romanian scholar. It was printed at Buda, Hungary, in 1812.

Format. In 8°; 43 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând un copil care se joacă cu un porumbel. (f. tt.). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–4); [Textul cărţii] (p. 5–43), în 22 de paragrafe, descriind 6 feluri de jugaștri.

Depozit. OSzK; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 811, p. 61; BRV IV, p. 291; CAL 1825; CAL 1833, f. 39v; Catalogus 1841, p. 58; Petrik III, p. 67; Veress 1931, II, p. 186; Kósa 1945; Bodea 1956, p. 90, 92; Teodorescu 1960, p. 349; Ursu 1961, p. 141; Tomescu 1968, p. 112, p. 112; Protase 1973, p. 158–164; Lumperdean 1999, p. 130–131; Chindriș 2003, p. 719; Chindriș 2007, p. 59; Andriescu 2013/B, p. 47–48.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota: V. Oec. 1839.

1812. Johann Nepomuc Neuhold, ***Învăţătură de a face sirop şi zăhar***, Buda, 1812.

Învăţătură | de a face | sirup şi zăhar | din | mustul tuleilor | de cucuruz, | după ce s-au cules cucuruzul | de pre ei, | întocmită de | D. Ioann Nep. Neuhold. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Univer. Ungurești, | 1812.

Johann Nepomuc Neuhold, ***How to Make Syrup and Sugar [Învăţătură de a face sirop şi zăhar].*** *This advisory booklet contains instructions for sugar preparation from alternative raw materials (juice from maize stalks), in conditions of extreme crisis caused by Napoleon's wars. It is part of a broad series of small works, which was initiated and imposed by the authority of Vienna, for the purpose of practical orientation of citizens within the entire Empire. The series was published in all national languages.Some researchers consider that the translation of the text was accomplished by Petru Maior, the Romanian scholar. It was printed in Buda in Hungary, in 1812.*

Format. In 8°; 24 p.+ 2 planșe. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu masă pe care se află diverse vase (f. tt.); 2 gravuri în aramă care înfățișează teascul pentru facerea zahărului, semnate „Wokál sc." (cele 2 planșe de la sfârșit); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Se arată modul sau mijlocirea cu carea se poate face sirup și zahăr din mustul cel dulce al tuleilor de cucuruz, după ce ai cules de pre dânșii rodul, adecă cocenii pe carii stau grăunțele cucuruzului* (p. 3–20); *Scurtă învățătură a lui Neuhold pentru facerea sirupului și a zăharului din tulei de cucuruz după ce s-au cules rodul de pre ei* (p. 21–22); *Arătarea teascului* (p. 23–24).

Depozit. BAR; BCUIS.

Referințe. BRV III, nr. 810, p. 61; CAL 1825; CAL 1833, f. 39v; Veress 1931, II, p. 183; Bodea 1956, p. 90–92; Teodorescu 1960, p. 349; Ursu 1961, p. 135; Tomescu 1968, p. 112; Popovici 1972, p. 309; Protase 1973, p. 159–164, 373; Bodinger 1976, p. 268; Lumperdean 1999, p. 130; Chindriș 2007, p. 59; Tatay 2011, p. 200–201; Mârza, Bogdan 2013, p. 296; Tatay 2013/A, p. 20–21.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 810.

1812. ***Viaţa şi pildele preaînţeleptului Esop***, [Buda], 1812.

Viaţa | şi | pildele | preaînţeleptului | Esop, | prin acest tipariu mai | îndreptate. | 1812.

Wise Aesop's Life and Parables [Viaţa şi pildele prea înţeleptului Esop]. *The book is a Romanian translation of a famous popular novel from Greek Antiquity. Also called Esopia, the fabler philosopher's life story has been provided with frequent reprints, until the present day. In Romanian literature,* ***Aesop's Life and Parables*** *has had several manuscript translations and printed editions, especially in late 18th century and in early 19th century. The present Edition is one of the mentioned implementations of Esopia. It was printed at Buda, Hungary, in 1812.*

Format. In 8°; [1] f + 172 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu floral (f. tt., p. 78, p. 172); frontispiciu cu bufniţă (p. 1); frontispiciu cu spic de grâu (p. 79).

Cuprins. *Viaţa lui Esop* (p. 1–78); *Pildele şi învăţăturile lui Esop* (p. 79–172), împărţită astfel: 1. *Vulturele şi vulpea* (p. 79–80); 2. *Vulturele şi rădaşca* (p. 80–82); 3. *Privighitoarea şi coroiul* (p. 82–83); 4. *Vulpea şi ţapul* (p. 83–84); 5. *Vulpea şi leul* (p. 84–85); 6. *Mâţa şi cocoşul* (p. 85–86); 7. *Vulpea* (p. 86–87); 8. *Vulpea şi rugul* (p. 87); 9. *Vulpea şi crocodelul* (p. 88); 10. *Cocoşii şi potârnichea* (p. 88–89); 11. *Vulpea* (p. 89); 12. *Cărbunariul şi nălbitoriul* (p. 89–90); 13. *Pescarii* (p. 90–91); 14. *Lăudărosul sau care să laudă pre sine* (p. 91); 15. *Cel ce făgăduieşte ce nu poate* (p. 92); 16. *Vicleanul* (p. 92–93); 17. *Pescarii* (p. 93); 18. *Înşelătoriul* (p. 94); 19. *Broaştele* (p. 95); 20. *Bătrânul şi moartea* (p. 95–96); 21. *Bătrâna şi doftorul* (p. 96–97); 22. *Păsărariul şi şarpele* (p. 97–98); 23. *Vânătorii şi brebul* (p. 98–99); 24. *Văduva şi găina* (p. 99–100); 25. *Mâţa şi şoarecii* (p. 100–101); 26. *Vulpea şi maimuţa* (p. 101–102); 27. *Delfinul cu un peaşte mare* (p. 102–103); 28. *Bucătariul şi câinele* (p. 103–107); 29. *Câinele şi lupul* (p. 104–105); 30. *Câinele şi cocoşul* (p. 105–106); 31. *Leul şi broasca* (p. 106–107); 32. *Leul, măgariul şi vulpea* (p. 107–108); 33. *Leul şi ursul* (p. 108–109); 34. *Furnica şi porumbiţa* (p. 109–110); 35. *Bolnavul şi doftorul* (p. 110–111); 36. *Grădinariul şi măgariul* (p. 111–113); 37. *Slujnicele şi cocoşul* (p. 113); 38. *Mâţa* (p. 114); 39. *Muştele* (p. 114–115); 40. *Ţapul şi lupul* (p. 115–116); 41. *Racul şi vulpea* (p. 116–117); 42. *Omul necărturariu* (p. 117–118); 43. *Hoţii şi cocoşul* (p. 118–119); 44. *Corbul şi şarpele* (p. 119); 45. *Porumbii şi cioara* (p. 119–120); 46. *Cioara* (p. 120–121); 47. *Doi bozi* (p. 121–122); 48. *Lupul şi oaia* (p. 122); 49. *Iepurii şi vulturii* (p. 123); 50. *Furnicile* (p. 123–124); 51. *Mâţa şi liliacul* (p. 124–125); 52. *Păsărariu şi o pasăre* (p. 125); 53. *Călătoriul* (p. 126); 54. *Copilul şi mumă-sa* (p. 127–128); 55. *Păcurariul* (p. 128–129); 56. *Rodiile şi rugul* (p. 129); 57. *Guzul şi mumă-sa* (p. 129–130); 58. *Doi măgari* (p. 130–131); 59. *Măgariul* (p. 131–132); 60. *Ciobanul şi oile* (p. 132–133); 61. *Măgariul şi vulpea* (p. 133); 62. *Măgariul şi broaştele* (p. 134); 63. *Măgariul şi corbul* (p. 134–135); 64. *Călătorii* (p. 135–136); 65. *Măgariul şi vulpea* (p. 136–137); 66. *Găina şi rânduraoa* (p. 137); 67. *Cămila* (p. 138); 68. *Şarpele* (p. 138–139); 69. *Porumbul* (p. 139–140); 70. *Porumbiţa şi cioara* (p. 140); 71. *Fata şi mumă-sa* (p. 141); 72. *Pescarii* (p. 142); 73. *Măgariul şi calul* (p. 142–143); 74. *Omul şi uriiaşul* (p. 143–144); 75. *Vulpea şi vierul* (p. 144–145); 76. *Omul* (p. 145–146); 77. *Doi câini* (p. 146–148); 78. *Pescariul* (p. 148–149); 79. *Corbul şi mumă-sa* (p. 149); 80. *Văcariul* (p. 150); 81. *Furnicile şi greierul* (p. 150–151); 82. *Vulturul şi săgetătoriul* (p. 151–152); 83. *Viiarmele şi vulpea* (p. 152–153); 84. *Omul şi găina* (p. 153); 85. *Lupul şi vulpea* (p. 153–154); 86. *Grădinariul şi şarpele* (p. 154–155); 87. *Lupul şi baba* (p. 156); 88. *Ţapul şi lupul* (p. 157); 89. *Muşcoiul* (p. 157–158); 90. *Trâmbiţaşul şi ostaşii* (p. 158–159); 91. *Moşneagul* (p. 159–161); 92. *Cerbul* (p. 161–162); 93. *Leul şi gliganul* (p. 162); 94. *Leul şi vulpea* (p. 163); 95. *Copilul şi mumă-sa* (p. 163–164); 96. *Copilul şi scorpiia* (p. 164); 97. *Corbul şi vulpea* (p. 165); 98.

Cerbul (p. 165–166); 99. *Vrăjitoriul* (p. 166–167); 100. *Câinele* (p. 167–168); 101. *Cămila* (p. 168); 102. *Grădinariul și șarpele* (p. 168–169); 103. *Cocoșii* (p. 169–170); 104. *Boii* (p. 170–171); 105. *Măgariul* (p. 171–172).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS.

Referințe. BRV III, nr. 816, p. 70–71; Philippide 1888, p. 157; Gaster 1891, p. 207–211; Cartojan 1929–1938, II, p. 262, 266–267; Veress 1932, p. 602; Ciuhandu 1935, p. 3; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 150–151; Protase 1973, p. 136; Moraru, Velculescu 1976, p. 224–228; Bodinger 1976, p. 270–271; DLR 1979, p. 336–337; Anghelescu 1983, p. 291; CRV 1985, p. 228; Mosora, Hanga 1991, p. 172; Maria 2011, p. 87–89, 258, 274, 288, 298.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 816. Maria 2011 (p. 87–89) susține că ar fi apărut la Sibiu, nu la Buda, cu toate că pe foaia de titlu nu e precizat locul apariției.

1813. Johann Burger, ***Dissertație … despre zahăr***, Buda, 1813.

Dissertație | a lui | Ioann Burgher M. D. | despre | zăhar, | carele din | must de tulei de cucuruz | și | de jugastru | se face, | scurtată | și pre limba românească prefăcută. | La Buda. | Cu tipariul Crăieștei Tipografii a Universi|tatei Ungurești din Pești, | 1813.

Johann Burger, ***Dissertation ... on Sugar [Dissertație … despre zahar].*** *This advisory booklet contains instructions for sugar preparation from alternative raw materials (juice from maize and maple stalks), in conditions of extreme crisis caused by Napoleon's wars. It is part of a broad series of small works, which was initiated and imposed by the authority of Vienna, for the purpose of practical orientation of citizens within the entire Empire. The series was published in all national languages. Some researchers consider that the translation of the text was accomplished by Petru Maior, the Romanian scholar. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 8°; 28 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu parc amplu, în depărtare zărindu-se un castel (p. 5); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Notatio naturae et animadversio peperit artem. / Semnarea naturei și luuarea a mente născu măiestria", din „Cicero", scris în limba latină și în limba română, cu litere latine și cu slove chirilice (p. 2); *Prefație* (p. 3–4); I. *Despre zăharul cucuruzului* (p. 5–17); II. *Despre zăharul jugastrului* (p. 17–28).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 823, p. 76; CAL 1833, f. 39r; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Dianu 1869, p. 253; Petrik I, p. 366; Philippide 1888, p. 151; Veress 1931, II, p. 187; Bodea 1956, p. 93; Teodorescu 1960, p. 349; Ursu 1961, p. 135; Protase 1973, p. 159–164, 373; Lumperdean 1999, p. 131; Chindriș 2007, p. 59; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 823.

1813. ***Calendar***, Buda, 1813.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1813, | care se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Țării Ungu|rești și a Prințipatului Ardealului, | Țării Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și | septămânile calendariului vechiu

și a ce|lui nou, tâmpurile anului, schimbarea | și plinirea lunii, și târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universităţii | Ungurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1813 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 8°; [52] f. Tipar negru și roșu, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stemă cu vulturul bicefal (f. tt.); titlul e încadrat în chenar de compoziție tipografică.

Cuprins. *Anul 1813* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2r]); *Stăpânitoriul, împăratul nostru* (f. [2v]) *Muiarea III* (f. [2v]); *Frații și sororile* (f. [3r]); *Unchii și mătușele* (f. [3r]); Despre *eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (f. [3v–4r]); *Patru tâmpuri ale anului* ([4r]); *Însemnarea pătrarelor lunii* (f. [4r]); *Luna lui ianuarie are zile 31* (f. [4v–6r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [6v–8r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [8v–10r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [10v–12r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [12v–14r]); *Luna lui iunie are zile 30* (f. [14v–16r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [16v–18r]); *Luna lui avgust are zile 31* (f. [18v–20r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [20v–22r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [22v–24r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [24v–26r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [26v–28r]); *Însemnarea târgurilor celor din Țeara Ungurească, Țeara Ardealului și din Bănăt* (f. [28v–36v]); *Vreo câteva anectode* (f. [37r–48r]), cuprinzând 36 de anectode, cele de la 32 la 36 având și titlu: 32. *Soldatul (cătana) roman* ([46v]); 33. *Astronomul* ([46v–47v]); 34. *Mormântul lui Dioghenes* ([47v]); 35. *Datorința craiului* ([47v–48r]); 36. *O întrebare veaselă* ([48r]); *Cel de căpetenie al postelor curs prin Țara Ungurească, Ardeal și Țeara Românească* (f. [48v–51r]); *Foarte folositoare tabelă, carea arată împărțirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul la întrebuințarea economiei* (f. [51v]); *Tabelă, din florinți ungurești a face florinți nemțești sau zloți* ([52r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 824, p. 76; Tomescu 1957, p. 113–114; Teodorescu 1960, p. 349.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 824. În partea calendaristică este atașată câte o foaie albă între fiecare 2 pagini ale fiecăreia dintre cele 12 luni. La sfârșit are atașată *Descripție despre trista ucidere a grofului Ricaldi și a familiei lui*, Buda, 1812.

1813. *Cei de obște articuli pentru soţietăţile şi ţehurile de supt crăimea Ungariei*, Buda, 1813.

Ad nrum 7262. | Cei de obște | articuli | pentru | soţietăţile şi ţehurile | de supt | Crăimea Ungariei. | În Buda. | Cu tipariul Crăieștei Tipografii a Universitatei Ungurești, | 1813.

Laws for Societies and Guilds in the Kingdom of Hungary [Cei de obște articuli pentru soţietăţile şi ţehurile de supt crăimea Ungariei]. *This publication contains instructions that control the activity of craft guilds from Hungary. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In folio; 50 p.+ [6] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [55 de articole] (p. 3–50) dintre care, unele au titlu: *Articulu întâiu. Despre tironi sau învățăcei* (p. 3–4); *Articulu al 10-lea. Despre sodali (soți)* (p. 9–11); *Articulu 21. Despre*

măiestrie în genere (preste tot) (p. 21–24 [!]); *Articulu al 30-lea. Despre deatorințele maghistrilor* (p. 30–34); *Articulu 39. Despre îngropăciune și despre petreacerea ei la groapă* (p. 40); *Articulu al 40-le. Despre văduve* (p. 40–41); *Articulu 41. Despre congresurile (adunările) ceatelor* (p. 41–42); *Articulu 48. Despre cum trebuie a se face elecția (aleagerea) maghistrului și a viițemaghistrului ceatei* (p. 45); *Însemnarea celor ce se botează* (p. [51–52]); *Însemnarea celor ce se cunună* (p. [53–54]); *Însemnarea celor ce răposază* (p. [55–56]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 821, p. 72; CAL 1817, f. 47v; CAL 1833, p. 39r; Teodorescu 1960, p. 349.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 821. Cartea conține erori de paginație.

1813. Petru Maior, ***Istoria bisericii românilor***, Buda, 1813.

Istoria | besearicei românilor, | atât | acestor dincoace, | precum și | acelor dincolo de Dunăre, | întocmită de | Petru Maior de Dicio-Sânmărtin, protopop | și, la | Înălțatul Crăiescul Consilium Locumtenențiale al Ungariei, crăiesc | a cărților revizor. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pești, anul Domnului | 1813.

Petru Maior, ***History of Romanians' Church [Istoria bisericii românilor].*** *It was the first scientific discourse on the history of Romanian Church of Eastern denomination, in which the author also included the areas in the South of Danube that were inhabited by Romanians, by virtue of his conception about the geographical area inhabited by Romanians. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 4°; [4] f. + 392 p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o masă stilizată, pe care sunt așezate cărți (f. tt.). Frontispicii: linie ornamentală din motive tipografice [2r]; motiv floral desfășurat pe orizontală, cu crucea la mijloc (p. 1); linie șerpuită de uzanță tipografică (p. 120). Vinietă înfățișând un postament ornamental pe care este așezat un buchet de flori (p. 119). Ornamente tipografice florale în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–4v]); Partea I. *Pentru religiia sau cuceriia românilor* (p. 1–119), împărțită astfel: Cap 1. *Pentru priimirea credinței creștinești întră români* (p. 1–22), cu următoarele paragrafe: § 1. *Foarte demult e priimită întră români credința cea creștinească* (p. 1–3); § 2. *În suta a doao de la Hristos nu puțini creștini era întră români* (p. 3–8); § 3. *Nice o piiadecă nu se punea ca să nu se lățască întră rumâni credința cea creștinească* (p. 9–12); § 4. *Același început a credinței creștinești l-au avut românii cei dincolo de Dunăre, carele fu și a românilor celor dincoace de Dunăre* (p. 12–14); § 5. *Despre întoarcerea lui Gila, prințipului Ardealului, la credința lui Hristos* (p. 14–20); § 6. *Hunii aceia carii în zilele lui Atila se zic a fi fost întorși la credința creștinească nu au fost în Dachia Veachie* (p. 20–21); § 7. *Pentru întoarcerea paținaților și a cumanilor la credința lui Hristos* (p. 22); Cap 2. *Pentru leagea besearicei românilor* (22–46), cu următoarele paragrafe: § 1. *Besearica românilor totdeuna au fost de leagea grecească* (p. 22–25); § 2. *Se spune începutul legei lătinești ceii întră unii români a Moldovei lăcuitori* (p. 25–32); § 3. *Mai demult, și întră unii români din cei de preste Dunăre au fost băgată leagea lătinească* (p. 33–43); § 4. *Pentru numele Vlahia* (p. 44–46); Cap 3. *Despre fealiul credinței creștinești a românilor* (p. 46–70), cu următoarele paragrafe: § 1. *Se areată începutul împărăchierei ceii întră Besearica Grecească și întră Besearica Lătinească, carea până astăzi stăpânește* (p. 46–48); § 2. *Românii mai demult*

toți au fost neuniți (p. 49); § 3. *Totuși odată s-au înnoit unirea cu Besearica Romei întră românii cei dincolo de Dunăre* (p. 50–52); § 4. *Aceaeași unire, întră românii cei dincoace de Dunăre, cu puțin folos s-au ispitit în Țeara Muntenească* (p. 52–56); § 5. *Mai cu sporiu au fost unirea în Moldova* (p. 56–58); § 6. *Românii din Ardeal mai demult toți au fost neuniți* (p. 58–66); § 7. *Afară de români, mai demult, în Ardeal au fost de leage grecească și săcuii, ci uniți cu Besearica Romei* (p. 66–70); Cap 4. *Despre începutul și întâmplările unirei românilor cu Besearica Romei în Ardeal* (p. 71–119), cu următoarele paragrafe: § 1. *Se spune statul credinței românilor supt prințipii calvini în Ardeal, înainte de a se face unirea cu Besearica Romei* (p. 71–85); § 2. *Românii din Ardeal, pre la capetul sutei 17, toți s-au unit cu Besearica Romei* (p. 86–88); § 3. *Statul unirei aceștiia, de la începutul ei pănă la moartea vlădicului Ioann Patachi* (p. 88–92); § 4. *Statul unirei după moartea lui Ioann Patachi, pănă la Ioann Inochentie Clain* (p. 92–97); § 5. *Mai încolo se cuvântă despre theologul cel de lângă vlădica românilor în Ardeal* (p. 98–102); § 6. *Statul unirei în zilele vlădicului Ioann Inochentie Clain* (p. 102–110); § 7. *Statul unirei în zilele vlădicului Petru Pavel Aron* (p. 110–113); § 8. *Statul unirei în zilele vlădicului Athanasie Rednic* (p. 114–115); § 9. *Statul unirei în zilele vlădicului Grigorie Gavriil Maior* (p. 115–116); § 10. *Statul unirei în zilele vlădicului Ioann Bob* (p. 116–119). Partea II. *Despre ierarhia românilor* (p. 120–392), împărțită astfel: Cap 1. *Despre episcopiile românilor celor dincoace de Dunăre* (p. 120–141), cu următoarele paragrafe: § 1. *Românii cei dincoace de Dunăre, în veacurile ceale dintâiu ale creștinătății, au avut episcopiile sale, măcar că locul, numele și numărul lor acum nu se știu* (p. 120–124); § 2. *Despre Episcopiia Gotiei a românilor* (p. 124–126); § 3. *Despre episcopiile Țărei Muntenești* (p. 126–127); § 4. *Despre episcopiile Moldovei* (p. 127–128); § 5. *Despre episcopiile românilor în Ardeal* (p. 128–130); § 6. *Despre alte episcopii ale românilor dincoace de Dunăre* (p. 130–131); § 7. *Despre episcopiia cea neunită a românilor din Ardeal* (p. 131–141); Cap 2. *Despre arhiepiscopiia și mitropoliia românilor în Ardeal* (p. 142–171), cu următoarele paragrafe: § 1. *Arhiereul românilor cel din Alba Iulia sau Bălgrad, în Ardeal, înainte de a se uni aceiași români cu Besearica Romei, au fost arhiepiscop și mitropolit* (p. 142–148); § 2. *Aceaeași se adeverează mai încolo* (p. 148–154); § 3. *Aceaeași și mai încolo* (p. 154–157); § 4. *Se mai aduc unele doveade în treaba aceasta* (p. 157–161); § 5. *Despre episcopii carii au fost supuși mitropolitului de la Bălgrad sau Alba Iulia* (p. 161–171); Cap 3. *Despre episcopiile românilor celor dincolo de Dunăre* (p. 171–183), cu următoarele paragrafe: § 1. *Cătră mijlocul sutei a cincea de la Hristos, mai multe episcopii au avut românii în Dachia Ripense sau în Misia de Jos, carea s-au zis și Misia a Doao* (p. 171–173); § 2. *Episcopiia Abritului* (p. 173–174); § 3. *Episcopiia Novelor* (p. 174–175); § 4. *Episcopiia Nicopolului* (p. 175–176); § 5. *Episcopiia Odissului* (p. 176–177); § 6. *Episcopiia Appiariei* (p. 177–178); § 7. *Episcopiia Comeei* (p. 178); § 8. *Episcopiia Dorostorului* (p. 178–179); § 9. *Episcopiia Marcianopolului* (p. 179–180); § 10. *Toate episcopiile din Dachia cea de Mijloc au fost românești* (p. 180–183); Cap 4. *Despre primatul românilor cel de la Iustiniana Prima* (p. 184–189), cu următoarele paragrafe: § 1. *Se citește nearaoa 11 a împăratului Iustinian, cu carea s-au făcut primația Iustinianei Prime* (p. 184); § 2. *Se numără provinciile ceale supuse Exarhiei Iustinianei Prime* (p. 185–186); § 3. *Se răsfiră înțălesul cuvântului meridianu* (p. 186–187); § 4. *Exarhia Iustinianei Prime au fost românească și toți românii cei dincolo de Dunăre au fost supușii ei* (p. 187); § 5. *Românii cei dincoace de Dunăre niciodată n-au fost supuși Ohrideanului* (p. 188–189); Cap 5. *Despre patriarhul românilor de la Târnova* (p. 189–192), cu următoarele paragrafe: § 1. *La Târnova au făcut papa Inochentie al treilea primație* (p. 189–190); § 2. *După aceaea, s-au făcut în Târnova patriarhie* (p. 191); § 3. *Românii cei dincoace de Dunăre n-au fost supuși patriarhului Târnoveai* (p. 191–192); Cap 6. *Despre eparhiia Episcopiei Făgărașului* (p. 192–354), cu următoarele paragrafe: § 1. *Începutul Episcopiei Făgărașului ceii de acum* (p. 192–201); § 2. *Căpătarea moșiei sau a dominiumului celui din Blaj și treacerea episcopului din Făgăraș la Blaj* (p. 201–210); § 3. *Întâmplările mănăstirei călugărilor din*

Blaj (p. 210–224); § 4. *Soborul mare a Episcopiei Făgărașului* (p. 224–228); § 5. *Adunarea celor 12 bărbați carii închipuia săborul mare* (p. 229–230); § 6. *Consistorium al Episcopiei Făgărașului* (p. 230–233); § 7. *Capitulum al Episcopiei Făgărașului* (p. 233–253); § 8. *Apelația de la scaonul Episcopiei Făgărașului la scaonul arhiepiscopesc al Strigonului* (p. 253–265); § 9. *Despărțirea căsătoriei* (p. 265–276); § 10. *Protopopii* (p. 277–328); § 11. *Viceprotopopii, inspectorii, administratorii, notarii* (p. 328–344); § 12. *Parohii și ceialalți slujitori besericești* (p. 345–354); Cap 7. *Despre faptele vlădicilor celor uniți din Ardeal* (p. 355–392), cu următoarele paragrafe: § 1. *A lui Athanasie, celui întâiu cu numele acesta* (p. 355–376); § 2. *A lui Ioann, liber baro Patachi sau Neameș* (p. 376–389); § 3. *A lui Ioann Inochentie, liber baro Clain de Sad* (p. 389–392).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 858, p. 78–81; Cipariu 1855/A; Cipariu 1855, p. 129–137, 145–188; Pop 1838, p. 15, 93; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Marienescu 1883, p. 31, 34–36; Grama 1884, p. 204; Philippide 1888, p. 155, 184; Densușianu A. 1894, p. 245; G. V. 1894, p. 384; Rosetti 1897, p. 119; Pascu 1927, p. 5, 57, 72, 186, 234–238; Veress 1931, II, p. 188; Lupaș 1930, p. 151–158; IBR 1958, p. 366; Școala 1959, p. 298; Teodorescu 1960, p. 349; Teodor 1966; Școala 1970, II, p. 318–337; Nicolescu 1971, p. 164; Protase 1971, p. 255; Ghișe, Teodor 1972, p. 210–212; Popovici 1972, p. 240–243; Protase 1973, p. 142, 201–252; 372; Muntean 1975; Furdui 1980, p. 159; Mosora, Hanga 1991, p. 172; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 213; Urs 2011, p. 591–592; Urs 2012, p. 125; Andriescu, Borș 2013, p. 116–117.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 459. Această lucrare fundamentală a lui Petru Maior constituie un caz aparte în cultura noastră. Ea a fost tipărită în cea mai mare parte, dar n-a apărut niciodată. Apariția cărții a fost oprită la intervenția episcopului Ioan Bob de la Blaj, care a determinat și sistarea tipăririi. După moartea autorului, partea tipărită la 1813, dar probabil și în anii următori, a ajuns în posesia lui Bob, care a dispus cenzurarea ei, prin eliminarea unor pagini unde era descris excesiv de nefavorabil. Se cunoaște un singur exemplar asupra căruia nu s-a intervenit și care, prin urmare, reprezintă textul original și integral a ceea ce Maior a apucat să tipărească din lucrare. Acest exemplar unic se păstrează la Biblioteca Academiei Române din Cluj-Napoca, cota CRV 459, și se încheie cu un fragment de la începutul narațiunii despre păstoria lui Inochentie Micu-Klein.

1813. Ludovic Mitterpacher, ***Învăţătură despre agonisirea viţei-de-vie şi despre măiestriia de a face vin, vinars şi oţet*** (trad. Petru Maior), Buda, 1813.

Învăţătură | despre | agonisirea | viţei de vie | şi despre | măiestriia de a face | vin, vinars | şi | oţet. | Întocmită de autorii | Şantal, Rozier, Parmentier | şi | Dussieux | şi | întru acest chip scurtată | de abbatul | Ludovicu Mitterpaher, | iară acum | prefăcută în limba românească. | La Buda, | cu tipariul Crăieştei Tipografii a Universi|tatei Ungureşti din Peşta, 1813.

Ludovic Mitterpacher, ***How to Cultivate Vine and to Excell in Producing Wine, Brandy and Vinegar*** *(translated by Petru Maior)* ***[Învăţătură despre agonisirea viţei-de-vie şi despre măestriia de a face vin, vinars şi oţet]*** *(trad. Petru Maior)****.*** *This advisory book contains knowledge about cultivating vine, producind wine, brandy and vinegar. The work is part of a broad series of small writings, which was initiated and imposed by the authority of Vienna, for the purpose of practical orientation of citizens within the entire Empire. The series was published in all national languages.Some researchers considered that the translation of the text*

was accomplished by Petru Maior, the Romanian scholar. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.

Format. In 8°; 111 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu masă pe care se află diverse vase (f. tt); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Învățătură despre agonisirea viței-de-vie și despre măiestriia de a face vin, vinars și oțet.* Partea întâiu. *De agonisirea viței* (p. 3–44), împărțită astfel: Capul întâiu. *Despre climă și loc* (p. 3–9); Cap II. *Despre gătirea pământului, despre aleagerea plantelor, despre depărtarea lor de cătră olaltă și despre deosebitul modru de le plânta* (p. 10–20); Cap III. *Despre chipul înălțimei vițelor; despre păruit; despre tăiat; despre frunzit ș.c.l.* (p. 21–28); Cap IV. *Despre săpat și mirosul de pământ* (p. 29–34); Cap V. *Despre lângorile și vătămările vițelor* (p. 35–39); Cap VI. *Despre înnoirea viilor* (p. 40–44); Partea a doao. *Despre măiestriia de a face vin, despre vinars și despre oțăt* (p. 45–109), împărțită astfel: Capul întăiu. *Despre culesul viilor* (p. 45–49); Cap II. *Despre întocmirea strugurilor spre dospire* (p. 50–54); Cap III. *Despre dospire* (p. 55–65); Cap IV. *Despre timpul și chipul de a turna vinul din cadă* (p. 66–71); Cap V. *Despre modrul cu carele se chiverniseaște vinul în buți* (p. 72–80); Cap VI. *Despre lângorile și mijlocirile de a le împiedeca au a le vindeca* (p. 81–85); Cap VII. *Despre vinars* (p. 86–98); Cap VIII. *Despre oțet* (p. 99–106); Cap IX. *Despre vinul ce se toarnă preste boabe și despre lora (cighir)* (p. 107–109); *Arătarea capetelor* (p. 110–111).

Depozit. BAR; BILSP; BCUIS; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 830, p. 81; CAL 1825; Iarcu 1865, p. 29; Gârleanu 1865, p. 1 (15); Iarcu 1873, p. 23; Veress 1931, II, p. 190; Bodea 1956, p. 92; Teodorescu 1960, p. 349; Ursu 1961, p. 135; Tomescu 1968, p. 112; Popovici 1972, p. 309; Protase 1973, p. 159–164, 393; Bodinger 1976, p. 273; Mosora, Hanga 1991, p. 172; Lumperdean 1999, p. 131; Chindriș 2003, p. 719; Chindriș 2007, p. 59.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 830.

1813. Gh. Montan, ***Versuri la Nașterea Domnului***, Buda, 1813.

Versuri | la | nașterea Domnului | și | Mântuitoriului nostru | Isus Hristos, | tipărite cu ajutoriul onoratului domn | Athanasie Pulievici, | negoțitoriu și cetățean în Pești. | În Buda, | cu tipariul Crăiestei Tipografii a Univer|sitatei Ungurești din Pești, 1813.

Gh. Montan, ***Lyrics at Christ's Birth [Versuri la Nașterea Domnului].*** *This poem numbers 78 religious verses. They were dedicated to Jesus Christ's Birth. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 8°, de [4] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu templu circular pe nori, semnat „Gritner" (f. tt.); frontispiciu cu panglică (f. [2r]).

Cuprins. Titlul *Cântare*, urmat de 78 de versuri, având la sfârșit semnătura „Gheorghie Montan" (f. [2r–4r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 831, p. 81; Veress 1932, p. 602; Ciuhandu 1935, p. 4; Teodorescu 1960, p. 349; Popovici 1972, p. 447; Protase 1973, p. 136.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 831.

1813. Dositei Obradovici, ***Îndreptări moralicești, tinerilor foarte folositoare*** (trad. Dimitrie Ţichindeal), Buda, 1813.

Îndreptări | moralicești, | tinerilor | foarte | folositoare, | cu | chieltuiala jupânului Ioann Logofet, | negoțitoriului și cetățeanului din Timi|șoara, tipărite. | În Buda, | cu tipariul Crăiești Tipografii a Univer|sitatei Ungurești din Pești, 1813.

Dositei Obradovici, ***Helpful Moral Guide for Young People*** *(translated by Dimitrie Țichindeal)* ***[Îndreptări moralicești, tinerilor foarte folositoare]*** *(trad. Dimitrie Țichindeal). This guide of good behavior in society was intended for the youth. It was the first code of good manners in Romanian modern history. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 8; [3] f. + 76 p. (de fapt, 66). Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând o femeie ce încoronează un copil (f. tt.); frontispiciu cu 2 putti, semnat „Gritner" (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–3v]); Capul I. *Pentru sfiiala din buna-cuviință întru lucrurile ceale dumnezeiești* (p. 1–4); Cap II. *Pentru buna rânduială cum să ne purtăm la întâlnire* (p. 4–15); Cap III. *Pentru deatoriia închinării cu sănătate și împreună vorbirea cu priiatenii* (p. 16–23); Cap IV. *Aseamene sfătuire pentru defăimări* (p. 24–37 [!]); Cap V. *Pentru buna-cuviință întru îmbrăcăminte* (p. 38 [!]–40 [!]); Cap VI. *Pentru buna orânduială întru purtare* (p. 41 [!]–43 [!]); Cap VII. *Pentru buna rânduială în vorbe* (p. 44 [!]–54 [!]); Cap VIII. *De ceale de lipsă la masă sau la prânz* (p. 55 [!]–64 [!]); Cap IX. *Cum trăbuie să ne purtăm cu priiatenii* (p. 65 [!]–74 [!]); *Însemnarea materiilor ce se cuprind întru această cărticică* (p. 75 [!]–76 [!]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 825, p. 76–77; Ghibu 1916, p. 261; Veress 1932, p. 606; Ciuhandu 1935, p. 3; Bodea 1956, p. 98; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 83; Duțu 1968, p. 311–312; Cartea B. 1972, p. 151; Bodinger 1976, p. 273; Bocșan 1977/A, p. 370; Bocșan 1979, p. 370; Mosora, Hanga 1991, p. 172; Andriescu, Borș 2013, p. 115–116; Mârza, Bogdan 2013, p. 142.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 825. Cartea conține erori de paginație (p. 26 e numerotată 36, și apoi numerotarea continuă greșit). Adesea, cartea e legată cu cea a lui Dimitrie Ţichindeal, *Arătare despre starea acestor noao întroduse sholasticești instituturi ale nației românești, sârbești și grecești,* Buda, 1813.

1813. ***Psaltire***, Buda, 1813.

Psaltirea | prorocului | și | împăratului David, | acum | a patra oară tipărită | în zilele | preaînălțatului împărat | al | Austriei | Franțisc întâiu, | întru | carea se cuprind cathismele, | cântările și psalmii cei aleși din|preună cu rânduialele lor ș.c.l. | La Buda, | tipărită cu chieltuiala Crăieștii Tipogra|fii a Universității din Pești, | 1813.

Psalter [Psaltire]. *The book includes the psalms and some methodological specifications that indicate certain moments of ecclesiastical services when sequences of Biblical psalms are used. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 8°; [8] f. + 495 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu frunză de acant (f. [2r], p. 449); gravură în metal ce-l înfățișează pe regele și prorocul David, semnată „Binder sc."(f. [8v]); frontispiciu cu tablele legii (p. 1); vinietă cu Maica Domnului pe nori (p 49); vinietă cu coș cu flori (p. 144); frontispiciu cu cruce și volute vegetale (p. 368); frontispiciu cu elemente vegetale (p. 401, 436); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–4v]); *Învățătură cum să cetească Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [5r–6v]); *Rânduială cum se cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [7r–v]); *Învățătură cum să cetească Psaltirea preste săptămână* (f. [8r]); *Psaltirea proorocului și împăratului David,* cu cele 20 de cathisme (p. 1–367); *Cântarea lui Moisi*, cu 9 cântări (p. 368–400); *Pentru polieleu ce se cântă la praznice dumnezeiești și la ale Născătoarei de Dumnezeu, și la sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 401–435), cuprinzând *Pripealele* pentru cele 12 luni (p. 402–435); *Istorie. Nume jidovești care le pomenește David la psalmii lui, tâlcuite cu istoriia lor* (p. 436–447); *Aici însemnăm psalmii ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. 447–448); *Pashalie* (p. 449–495).

Depozit. BAR; BCUCJ; BVAUGL.

Referințe. BRV III, nr. 832, p. 81–82; CAL 1817, f. 48r; Balaur 1934, p. 20; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 83–84; Protase 1973, p. 135; Mosora, Hanga 1991, p. 173–174; Tatay 2009/A, p. 301; Mârza, Bogdan 2013, p. 49.

Observații. Exemplare de referință: BCUCJ, cota BRV 832 (lipsă p. 193–208) și BRV 832/1 (lipsă f. [8] și p. 495).

1813. Ioan Theodorovici-Nica, ***Cântare despre începutul și starea de astăzi a românilor***, Buda, 1813.

Cântare | despre | începutul | și | starea de astăzi | a | românilor, | întocmită | de | Ioann Theodorovici Nica, | academicescul cetățean și în Crăiasca U|niversitate din Pești a legilor auzitor. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Univer. Ungurești, | 1813.

Ioan Theodorovici-Nica, ***Lines about Romanians from Beginning till Present Day [Cântare despre începutul și starea de astăzi a românilor].*** *This nationalist 19-stanza poem was popular. The author praised Romanians, as Latin people and survivors of the Roman Empire. It was printed atn Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 8°; [4] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o liră așezată pe un capitel de coloană dorică, încadrată de două trompete și de flori (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Poezie de 19 strofe a câte 4 versuri fiecare, cu litere latine pe pagina din stânga și cu slove chirilice pe pagina din dreapta] ([1v–4r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 833, p. 82; Densusianu O. 1894, p. 81–84; Pascu 1927, p. 229; Ciuhandu 1935, p. 4; Gáldi 1940, p. 41, 49; Teodorescu 1960, p. 349; Duțu 1968, p. 304; Popovici 1972, p. 246; Protase 1973, p. 300; Suciu 1977, p. 164; Școala 1977, p. 59–61, 189.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 833.

1813. Ioan Theodorovici-Nica, ***Moralnice sentenţii sau folositoare pilde***, Buda, 1813.

Moralnice | sentenţii | sau | folositoare | pilde, | traduse de | Ioann Theodorovici, | românescul paroh în Peşta şi a preacinsti|tului eparhialnic consistorium din Bu|da assessor. | La Buda. | Crăiasca Tipografie a Univer. Ungureşti, | 1813.

Ioan Theodorovici-Nica, ***Morals or Useful Parables [Moralnice sentenţii sau folositoare pilde]****. The author intended to popularize some concepts and principles of social anthropology, in short and accessible texts and based on his own ideas. It was printed at Buda, Hungary, in 1813.*

Format. In 8°; 124 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Gravură înfăţişând un stup de albine (f. tt.); frontispiciu înfăţişând un peisaj cu fântână, lac, case (p. 7); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Păzeaşte cuvintele Meale ca lumina ochilor, înfăşură-le la deagetele tale, şi le scrie pre lăţimea inimei tate", din „Pild. Solom., cap 7, s. 3" (p. 2); *Iubiţilor cetitori!*, semnată „Ioann Theodorovici" (p. 3–6); *Întrarea* (p. 7–9); Partea întâiu (p. 10–69), cu următoarele diviziuni: Întâia despărţire. *Deatorinţele omului ca a unei fiinţe singură fiitoare, fără combinare cu soţietatea* (p. 10–26), cu următoarele capitole: Cap I. *Socotinţa* (p. 10–11); Cap II. *Buna-cuviinţă* (p. 11–12); Cap III. *Sârguinţa* (p. 13–14); Cap IV. *Râvna* (p. 15–16); Cap V. *Buna priceapere* (p. 17–19); Cap VI. *Bărbăţiia* (p. 19–21); Cap VII. *Îndestularea* (p. 21–23); Cap VIII. *Cumpătul vieţii* (p. 23–26); A doao despărţire. *Patimile* (p. 27–36), cu următoarele capitole: Cap I. *Nădeajdea şi frica* (p. 27–28); Cap II. *Bucuriia şi întristarea* (p. 29–31); Cap III. *Mâniia* (p. 31–33); Cap IV. *Mila* (p. 33–34); Cap V. *Pofta şi iubirea* (p. 35–36); A treia despărţire. *Partea muierească* (p. 37–40); A patra despărţire. *Rudeniia sau naturalnica nemutenie* (p. 41–47), cu următoarele capitole: Cap I. *Bărbatul* (p. 41–43); Cap II. *Tatăl* (p. 43–45); Cap III. *Fiiul* (p. 45–46); Cap IV. *Fraţii* (p. 46–47); A cincea despărţire. *Înainte privirea sau deschilinirea întră oameni după întâmplare* (p. 48–56), cu următoarele capitole: Cap I. *Înţelegătorii şi neştiutorii* (p. 48–49); Cap II. *Avuţii şi oarfenii (săracii)* (p. 50–52); Cap III. *Stăpânii şi slugile* (p. 52–54); Cap IV. *Stăpânirea domnească şi supuşii* (p. 54–56); A şeasa despărţire. *Deatorinţele soţietăţii* (p. 57–64); Cap I. *Facerea de bine* (p. 57–58); Cap II. *Direptatea* (p. 58–60); Cap III. *Îndurarea* (p. 60–61); Cap IV. *Mulţemirea* (p. 61–62); Cap V. *Adevărul* (p. 62–64); A şeaptea despărţire. *Dumnezeiasca leage* (p. 65–69); Partea a doao (p. 70–124), cu următoarele diviziuni: Întâia despărţire. *Omul* (p. 70–85), cu următoarele capitole: Cap I. *Pentru forma şi alcătuirea omului* (p. 70–72); Cap II. *Pentru întrebuinţarea simţirilor* (p. 72–74); Cap III. *Sufletul omului, începătura şi însuşirile lui* (p. 75–79); Cap IV. *Pentru vremealnica curgere şi folosul vieţii omeneşti* (p. 79–85); A doao despărţire. *Omul după ale lui neputinţe şi după lucrările acelora socotindu-l* (p. 86–112), cu următoarele capitole: Cap I. *Deşertăciunea* (p. 86–89); Cap II. *Nestatorniciia* (p. 90–94); Cap III. *Slăbiciunea* (p. 95–98); Cap IV. *Ticăloşiia* (p. 98–102); Cap V. *Pentru judecată* (p. 102–107); Cap VI. *Nelucirea* (p. 107–112); A treia despărţire. *Despre aplecările fieştecărui om, care şi lui, şi altora spre vătămare sânt* (p. 113–124), cu următoarele capitole: Cap I. *Iubirea de argint* (p. 113–117); Cap II. *Răsipirea* (p. 117–119); Cap III. *Izbânda* (p. 119–124).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 834, p. 82–83; CAL 1833, f. 40r; Ciuhandu 1935, p. 3; Beju 1956, p. 126; Dumitrescu 1960, p. 373–374; Teodorescu 1960, p. 349; Duţu 1968, p. 311; Cartea B. 1972, p. 151; Duţu 1972, p. 37–38; Protase 1973, p. 136; Bodinger 1976, p. 274; Mosora, Hanga 1991, p. 172–173; Chindriş 2003, p. 722; Andriescu, Borş 2013, p. 117–119.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 834. Există exemplare care nu au gravura cu stupul de albine, ci un mic ornament tipografic; în loc de „pilde traduse de Ioan Theodorovici", scrie „pilde culease de Ioan Theodorovici". De asemenea, au următoarea completare în titlu: **Cu cheltuiala | domnilor | d. Naum Derra, Ioann Barti, Sterio Vi|tali, Naum și Constantin Arghirii, Sterio | Zișii, Constantin Alexovici, Athanasie Grabovschi și Ștefan Tergacica, | români cetățeni și negoțitori în Pești**. (Dumitrescu 1960, p. 373–374). Exemplarul de la OSzK, cota Mor. 5568 eo, are ambele foi de titlu.

1813. Dimitrie Ţichindeal, ***Arătare despre starea acestor noao întroduse sholasticești instituturi ale naţiei românești, sârbești și grecești***, Buda, 1813.

Arătare | despre starea | acestor noao | întroduse sholasticești | instituturi | ale | naţiei românești, | sârbești și grecești. | La Buda. | Cu tipariul Crăieștei Tipografii a Universi|tatei Ungurești din Pești, 1813.

Dimitrie Ţichindeal, ***Evidence about the Condition of New Romanian, Serbian and Greek Schools [Arătare despre starea acestor noao întroduse sholasticești instituturi ale naţiei românești, sârbești și grecești]****. The publication contains a vast narration about the foundation of some schools for the Romanians, Serbs and Greeks in historic Hungary, their organization and teachers' activity. The work ends with encomiastic poems, which were dedicated to the event. It was printed in Buda in Hungary, in 1813.*

Format. In 8°; 62 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând un păstor cu toiag (f. tt.); vinietă cu casă (p. 62).

Cuprins. *Pentru shoala preparandă sau pedagoghicească a naţiei românești* (p. 3–4); *Întroducerile dară sânt aceaste următoare* (p. 4); *Noao întroduceri sânt* (p. 5–30), împărțită astfel: I. *Shoalele pedagoghice sau preparande* (p. 5–15); II. *Întroducere iaste tasul sholei* (p. 15–18); III. *Întroducere iaste cel de căpetenie a tute trei naţiilor de mărturisirea noastră, adecă românesc, sârbesc și grecesc, fundusul sholei* (p. 18–25); IV. *Întroducere iaste a zeacea proțentualnică plată a învățătoriului, carea se mai adaoge la fundus* (p. 25–26); V. *Noao întroducere iaste deputația carea va administrui amândoao fundațiile* (p. 26–28); VI. *Noao întroducere iaste cea noao dinlontru și din afară ale shoalei organizații sau întocmiri* (p. 28–30); *Patronii* (p. 30); *Feațele beserecești* (p. 31–32); *Feațele mirenești* (p. 33–35); I. *Observație* (p. 35); II. *Observație* (p. 36–38); *Osebiți patroni* (p. 38–42), cuprinzând: *Ai Eparhiei Timișoarei* (p. 40); *Ai Eparhiei Verșeţului* (p. 40); *Ai Eparhiei Aradului Vechiu* (p. 41); *Și cei ce se cunosc cătră Consistoriul Oradiei Mari* (p. 41–42); [Poezie de 8 strofe a câte 5 versuri fiecare] (p. 42–44); [*Urmează, dară, ca numai voi, românilor, mlădițe noble vechilor romani*] (p. 45–46); [Poezie de 56 de versuri] (p. 47–49); [Poezie cu strofe inegale] (p. 50–55); [Altă poezie] (p. 55–57); *Iobiților cetitori!* (p. 58–62).

Depozit. BCUCJ; BCUIS; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 835, p. 83–84; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Petrik I, p. 103; Philippide 1888, p. 154, 187; Vuia 1896, p. 143–144; Ioanovici 1916, p. 336; Botiș 1922, p. 412; Veress 1931, II, p. 188; Suciu 1940, p. 59; Bugariu 1942, p. 57, 59; Teodorescu 1960, p. 349; Munteanu 1962, p. 171; Pascu 1967, p. 299; Suciu 1967, p. 352; Bulat 1968, p. 109; Școala 1970, II, 338–341; Nicolescu 1971, p. 191; Cartea B. 1972, p. 152; Bocșan 1976, p. 130; Bodinger 1976, p. 274; Bocșan 1979, p. 370; Miskolczy 1983, p. 302; Mosora, Hanga 1991, p. 174; Andriescu, Borș 2013, p. 119–120.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CRV 835. Adesea apare legată cu cartea lui Dositei Obradovici (trad. Dimitrie Ţichindeal), *Îndreptări moralicești*, Buda, 1813.

1814. *Bucvar*, Buda, 1814.

Bucvariul | pentru | pruncii cei românești | carii | se află în Crăimea Ungurească și | în părțile ei împreunate. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurești, 1814.

Spelling Book [Bucvar]. *This is a new Edition of an official Romanian spelling book, which is completely different from previous religious and ecclesiastical Romanian school textbooks. The entire illustrative material is profane and consists of philosophical verdicts and moral stories that have a purpose specific to the Enlightenment. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; 48 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. § I. *Forma tipăritelor și scriselor litere* (p. 2–3); § II. [Exerciții de alfabet din 2, 3 și 4 litere] (p. 4–7); § III. [Exerciții de alfabet cu 2, 3 și 4 silabe] (p. 7–11); § IV. [Exerciții de alfabet cu 3 și 4 silabe] (p. 11); § V. [Despărțirea cuvintelor în silabe] (p. 12–13); [Cugetări morale și religioase în fraze cursive] (p. 13–18); [Poezie moralizatoare] (p. 19–20); *Pruncul cel fără vicleșug* (p. 20–21); *Furul cel mic* (p. 21); *Luați aceasta aminte, maicilor și pruncilor* (p. 22–23); *Gazda lotrilor* (p. 23–24); *Tot ce iaste preste măsură nu iaste sănătos* (p. 24–25); [*Un prunc, anume Marco*] (p. 25–26); *Fabula a 5. Leul și măgariul*, cu *Învățătură* (p. 26–31); *Pentru supersiție sau credința deșartă* (p. 31–33); *Fata cea înțeleaptă* (p. 34–37); *Pentru ispovedanie* (p. 37–39); *Pentru clacă* (p. 39–40); *Pentru rătăcire* (p. 40–42); *Pentru cel iubitoriu de osteneală* (p. 42–43); *Fabula 33. Doi câni*, cu *Învățătură* (p. 43–46); *Adaogere* (p. 47–47 [!]).
Depozit. BAR (copie); BCUCJ; BCUIS.
Referințe. BRV IV, nr. 380, p. 138; CAL 1817, f. 47v; CAL 1825; CAL 1833, f. 39r; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 155; Bodinger 1976, p. 279; Mosora, Hanga 1991, p. 175.
Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 866A.

1814. *Calendar pe 100 de ani*, Buda, 1814.

Calendariu | ce slujește | pre 100 de ani, | începând | de la anul 1814 până la anul 1914, | în care | se cuprinde: 1. hronologhia; 2. ceale 12 | luni ale anului; 3. Pashalia pe 100 de ani | întocmită; 4. arătarea despre schimbarea și pli|nirea lunii; 5. cursul poștelor în deschilinite | țări și, la sfârșit, încă și alte mai | multe de lipsă lucruri. | Acum întâiu românește alcătuit și cu chieltuiala lui | Nicola Nicolau din Brașov dat în tipariu | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, | 1814.

100-Year Calendar [Calendar pe 100 de ani]. *This is an atypical calendar. It was designed for a period of one hundred years, as it was accustomed. The calendar referred to various historical items that were dated between 1814 and 1914. In spite of its odd aspect, the calendar was an important source of information for the society at the end of the Enlightenment. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; o planșă + 192 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu un astronom care stă la masa de lucru și privește prin ochean (pe coperta originală 1); gravură în metal „Nestatornica roată a lumii și primejdioasele ale ei valuri", semnată „Prixner sc. Pest" (planșă); stema cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu ochiul lui Dumnezeu în triunghi, flancat de ornamente florale în formă de spic (p. 5); semne tipografice despărțitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. *Hronologhia* (p. 3–4); *Adunarea celor 12 luni de preste an* [cu indicarea sfinților fiecărei zile și cu rugăciunile fiecărei luni] (p. 5–34); *Îndreptare* (p. 35); *Pashalie* (p. 36–43); *Praznicile statornice* (p. 44–47); *Pe 100 de ani, cărindariul lunei* (p. 48–57); *Răsărirea și apunerea soarelui* (p. 58–63); *Prognosticon* (p. 64–75); *Cuprindere* (p. 76); *Despre soare* (p. 77–78); *Despre lună* (p. 78–80); *Despre steale* (p. 80); *Despre nori* (p. 81–83); *Despre negură* (p. 83–84); *Despre ploaie* (p. 84–85); *Despre pești și despre raci* (p. 85–86); *Despre deosebite gadini* (p. 86); *Despre ceale neînsufleţite lucruri* (p. 87–88); *1. Pentru roada din destul* (p. 88–89); *2. Pentru nerodirea sau lipsa roadelor, adecă despre ce putem cunoaște anul fi-va neroditoriu* (p. 89–91); *3. Pentru boale* (p. 91); *Despre dumnezeii neamurilor păgânești* (p. 92); *Despre ceale 7 minuni* (p. 92); *Despre împărăţiile din Evropa* (p. 93); *Împăratul Austriei* (p. 93); *Împăratul a toată Rosia* (p. 93); *Împăratul turcilor* (p. 93); *Despre crăiile din Evropa* (p. 93–95); *Voievozii Ungrovlahiei și a Moldaviei* (p. 95); *Despre democratii* (p. 95); *Vredniciile besericești. Patriarh în Ţarigrad* (p. 96); *Arhiepiscopii și mitropoliții* (p. 96); *Episcopii* (p. 97–98); *Despre împărăţiile ceale vechi și alte lucruri* (p. 99–101); *Despre alcătuirea omului* (p. 102–106); *Istorii din Biblie. Din Cartea Facerii. Cap 14* (p. 107–109); *Din Cartea judecătorilor. Cap 4* (p. 109–110); *Dintru aceaeași carte. Cap* 9 (p. 110–111); *De acoloși. Cap 15* (p. 111–112); *De acoloși. Cap 16* (p. 112–116); *Dintru Întâia carte a împăraţilor. Cap 14* (p. 116–119); *De acoloși. Cap 17* (p. 119–124); *Dintru A treia carte a împăraţilor. Cap 3* (p. 124–126); *Din Cartea a doao a împăraţilor. Cap 11* (p. 127–128); *De acoloși. Cap 12* (p. 128–129); *Soboarele sfinţilor părinți* (p. 130–131); *Cursul poștelor în deschilinite ţări* (p. 132–144); *Socoteala milurilor* (p. 145–146); *Asemănarea milurilor din afară cu ceale nemțești miluri* (p. 146); *Despre pornirea și iarăși întoarcerea diligeanţului în Vienna* (p. 147–150); *Însemnarea banilor ce sânt în curgere în împărăţiile din Evropa* (p. 151–156); *Ceale mai de căpetenie târguri din Ardeal, Ţeara Ungurească, Austria, Ţeara Românească, Moldova și din alte din afară ţări* (p. 156–160); *Adaogere. Doftorie împrotiva a vreo câteva boale ce lesne și adeaseori se pot întâmpla cailor, boilor și oilor* (p. 161–192), împărțită astfel: I. *Despre boalele ce se întâmplă cailor* (p. 161–179), cuprinzând: 1. *Friguri înfierbântate* (p. 161–164); 2. *Înfocarea, aprinderea plumânilor* (p. 164–165); 3. *Gușea, gâlcile sau îmflătura în grumazi* (p. 165–268 [!]); 4. *Rosătura în pântece sau colica* (p. 268 [!]–169); 5. *Colică de vânt* (p. 169–170); *6. Colica (mătricea) din răceală* (p. 170); 7. *Colica din îmbuibare (preste măsură mâncare)* (p. 170); 8. *Colica din înfierbântarea bortocanului și a mațelor* (p. 170–171); 9. *Limbricii* (p. 171–172); 10. *Dacă nu se poate calul pișa* (p. 173–174); 7 [!]. *Boala cerbului, adecă încuiarea sau înțepenirea gurii* (p. 174–176); 10 [!]. *Înfocarea ochilor* (p. 176–177); 11 [!]. *Uima* (p. 178–179); II. *Despre boalele dobitoacelor celor cu coarne* (p. 179–186), cuprinzând: 1. *Vătămarea la ochi* (p. 179–180); 2. *Păduchii* (p. 180–181); 3. *Mijlocire cum putem apăra dobitoacele să nu capete păduchi* (p. 181); 4. *Despre vătămături, râie și despre umflături la ugere și în alte locuri stârnite* (p. 181–183); 5. *Despre bobotirea și umflarea ugerului vacilor și despre mulgerea din ţiţe sânge* (p. 183–185); 8 [!]. *Despre friguri* (p. 185–186); III. *Despre boalele oilor* (p. 186–188), cuprinzând: 1. *Boala plumânilor* (p. 186–187); 2. *Căpiiarea* (p. 187–188); 3. *Despre călbează* (p. 188); *Altă și mai bună doftorie împrotiva călbezei oilor* (p. 189–192); 2. *Despre cufureală* (p. 191–192); 3. *Răsfugul sau ranele la oi* (p. 192); 4. *Împrotiva păduchilor* (p. 192).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 847,p. 97; BRV IV, p. 296; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Kodrescu 1875, p. 48; Philippide 1888, p. 158; Roșu 1924, p. 478; Bodea 1956, p. 98; Tomescu 1957, p. 52–53; Teodorescu 1960, p. 349; Tomescu 1968, p. 115; Filip 1970, p. 80–81; Cartea B. 1972, p. 256–158; Bodinger 1976, p. 279–280; Hodîrnău 1976, p. 46–48; Pascu 1976, p. 117; Braunstein 1981, p. 75; CRV 1985, p. 231–232; Mosora, Hanga 1991, p. 176; Chindriș 2003, p. 715; Tatay 2010, p. 162–163; Tatay 2010/A, p. 40; Tatay 2011/C, p. 36; Urs 2011, p. 596; Andriescu 2013/B, p. 48–49; Andriescu, Borș 2013, p. 125–127; Mârza, Bogdan 2013, p. 233.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 847.

1814. Claude Fleury, ***Catehismul cel mic istoricesc*** (trad. Vasile Colosi), Buda, 1814.

Catehismul | cel | mic istoricesc | în carele | pre scurt se cuprind | sfintele întâmplări | și | învățătura creștinească, | așezat de arhimandritul | Clavdie Fleuri, | iară | pre limba românească prefăcut și după | rânduiala Besearicei Răsăritului întocmit | prin protopopul | Vasilie Colossi. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurești, 1814.

Claude Fleury, ***Small Historical Catechism*** *(translated by Vasile Colosi)* ***[Catehismul cel mic istoricesc]*** *(trad. Vasile Colosi). This is the Romanian translation of French theologian Claude Fleury's work, Catéchisme historique, contenant en abrégé l'histoire sainte et la doctrine chrétienne, which was published in 1679. It contains various theological knowledge (ecclesiastical history, dogma and rite etc.) that are listed in a catechetical form. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; 193 p. + [6] p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând cărți așezate pe o consolă (f. tt.); frontispiciu care înfățișează un cioban și o oiță în decor montan stilizat (p. 7); frontispiciu cu cruce și ornamente vegetale stilizate (p. 110); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cuvânt înainte către păstorii și învățătorii cei sufletești* semnat „Vasilie Colossi" (p. 3–6); *A celui mic istoricesc Catehism.* Partea întâia. *Carea pre scurt cuprinde în sine sfintele întâmplări.* (p. 7–109), cuprinzând: Cetirea întâie. *Despre facerea lumei* (p. 7–10); Cetirea a douao. *Despre cădearea sau păcatul lui Adam* (p. 10–14); Cetirea a treia. *Despre potop și despre leagea firei* (p. 15–19); Cetirea a patra. *Despre Avraam și ceialalți patriarhi* (p. 19–22); Cetirea a cincea. *Despre robiia eghiptenească și despre Pasha* (p. 22–26); Cetirea a șeasa. *Despre călătoriia israilteanilor prin pustie și despre leagea cea scrisă* (p. 27–30); Cetirea a șeaptea. *Despre legătura lui Dumnezeu cu israilteanii* (p. 30–35); Cetirea a opta. *Despre închinarea Dumnezeilor streini* (p. 35–38); Cetirea a noao. *Despre David și despre Mesiia* (p. 39–41); Cetirea a zeacea. *Despre scădearea celor zeace seminții de către casa lui David* (p. 42–45); Cetirea a unsprezeacea. *Despre proroci* (p. 46–49); Cetirea a doaosprezeace. *Despre robiia Babilonului* (p. 49–52); Cetirea a treiasprezeacea. *Despre starea jidovilor după ce au scăpat din robie* (p. 53–55); Cetirea a patrasprezeace. *Despre jidovii cei sufletești și cei trupești* (p. 56–59); Cetirea a cinceasprezeace. *Despre nașterea lui Isus Hristos* (p. 59–63); Cetirea a șeasasprezeace. *Despre Sfântul Ioann Botezătoriul* (p. 64–66); Cetirea a șeapteasprezeace. *Despre chiemarea sfinților apostoli* (p. 67–70); Cetirea a optasprezeace. *Despre dăscăliia lui Isus Hristos* (p. 70–73); Cetirea a noaosprezeace. *Despre împrotrivnicii lui Isus Hristos* (p. 73–76); Cetirea a doaozecea. *Despre patima lui Isus Hristos* (p. 76–79); Cetirea a doaozeci și una. *Despre moartea lui Isus Hristos* (p. 80–82); Cetirea a doaozeci și doaoa. *Despre înviiarea lui Isus Hristos* (p. 83–86); Cetirea a doaozeci și treia. *Despre pogorârea Duhului Sfânt*

preste apostoli (p. 86–89); Cetirea a doaozeci și patra. *Despre chiemarea limbilor* (p. 90–93); Cetirea a doaozeci și cincea. *Despre întemeiarea Besearicei* (p. 94–96); Cetirea a doaozeci și șeasa. *Despre trădanie și despre Sfânta Scriptură* (p. 97–100); Cetirea a doaozeci și șeptea. *Despre răsipirea Ierusalimului* (p. 100–102); Cetirea a doaozeci și opta. *Despre goanele besearicei* (p. 103–105); Cetirea a doaozeci și noaoa. *Despre scăparea besearicei și despre călugări* (p. 106–109); *A celui mic istoricesc Cathehism.* Partea a doao. *Carea pre scurt cuprinde în sine învățătura cea creștinească* (p. 110–193), cuprinzând: Cetirea întâie. *Despre credință, nădeajde, și dragoste* (p. 110–113); Cetirea a doao. *Despre Sfânta Troiță* (p. 114–117); Cetirea a treia. *Despre întruparea Cuvântului și despre mântuirea neamului omenesc* (p. 117–120); Cetirea a patra. *Despre pogorârea lui Isus Hristos la iad. Despre Înviiarea și înălțarea Sa la ceruri* (p. 120–123); Cetirea a cincea. *Despre Judecata cea de pre urmă* (p. 123–126); Cetirea a șeasa. *Despre Duhul Sfânt* (p. 126–129); Cetirea a șeaptea. *Despre besearică* (p. 129–132); Cetirea a opta. *Despre iertarea păcatelor* (p. 133–136); Cetirea a noao. *Despre înviiarea morților și despre viiața de veaci* (p. 136–139); Cetirea a zeacea. *Despre rugăciunea Domnului* (p. 139–142); Cetirea a unsprezeacea. *Despre cealelalte părți a rugăciunei Domnului* (p. 142–144); Cetirea a doaosprezeace. *Despre cealelalte rugăciuni* (p. 145–148); Cetirea a treiasprezeace. *Despre ceale zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 149–150); Cetirea a patrasprezeace. *Despre ceale dintâiu trei porunci* (p. 150–153); Cetirea a cincisprezeace. *Despre a patra, a cincea și a șeasa poruncă* (p. 153–155); Cetirea a șeasasprezeace. *Despre ceale patru porunci mai depre urmă* (p. 156–158); Cetirea a șeapteasprezeace. *Despre poruncile besearicei de obște și despre ceale doao dentâi deosebi* (p. 159–162); Cetirea a optaspreazece. *Despre cealelalte trei porunci ale besearicei* (p. 162–165); Cetirea a noaoaspreazece. *Despre sfintele taine de obște* (p. 165–168); Cetirea a doaozecea. *Despre Sfântul Botez* (p. 168–171); Cetirea a doaozeci și una. *Despre sfântul mir* (p. 171–173); Cetirea a doaozeci și doaoa. *Despre jertva sfintei evharistiei* (p. 174–176); Cetirea a doaozeci și treia. *Despre cuminecătură* (p. 176–179); Cetirea a doaozeci și patra. *Despre taina pocăinței* (p. 179–182); Cetirea a doaozeci și cincea. *Urmarea învățăturei despre pocăință* (p. 182–184); Cetirea a doaozeci și șeasa. *Despre taina maslului sau a ungerei ceii de pre urmă* (p. 185–187); Cetirea a doaozeci și șeaptea. *Despre hirotonie sau preoție* (p. 188–190); Cetirea a doaozeci și opta. *Despre taina căsătoriei* (p. 191–193); *Însemnarea celor celor ce se cuprind în Cathehismul acesta* (p. 194–199).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 850, p. 101; Cipariu 1855/A; Pop 1838, p. 94; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 85; Cartea B. 1972, p. 159; Protase 1973, p. 135; Mosora, Hanga 1991, p. 177; Chindriș 2003, p. 717; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 235; Andriescu 2013/B, p. 49–50.

Obsevații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 850. Partea a doua este un Catehism care se dorește a fi învățătura unei confesiuni ecumenice.

1814–1815. *Geografia sau scrierea pământului*, vol. I-II, Buda, 1814–1815.

Geography or Earth Scripture [Geografia sau scrierea pământului]. *This two-volume print represents the translation of Geographie universelle (its first Edition dated back in 1714). Geographie universelle was written by French historian and philosopher Claude Buffier. It was printed at Buda, Hungary, in 1814–1815.*

Gheografia | sau | scrierea pământului, | întocmită după orânduiala cea mai noao, aș|zată pentru 4 părți ale pământului, adecă: | Evropa; Asia, Africa, America, | cu tot cuprinsul

lor. | Acum întâiu, de un iubitoriu de neamul româ|nesc, pre românie tălmăcită și dată | afară la lumină. | Tomu I. | Cu toată chieltuiala lui Nicola Nicolau din Brașov | s-au tipărit | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, | 1814.

Format. In 8°; [8] f.+ 222 p. + [1] f. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stemă cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu glob, cărți și alte obiecte așezate pe un birou (p. 1); frontispiciu cu doi copii cu un glob pământesc, o carte și o tăbliță (p. 82); frontispiciu cu un soldat roman înconjurat de câțiva copii, sub un pom fructifer (p. 84); frontispiciu cu o corabie (p. 134); frontispiciu cu un soldat roman care are dispuse în stânga și în dreapta sa o serie de arme (p. 200); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cătră cetitoriu*, semnat „Un iubitoriu de neamul românesc" (f. [2r–v]); *Izvodirea gheografiei* (f. [3r–7r]); *Izvodirea nu fără preț lucru iaste, să cuvântăm ceva și despre numirile vânturilor* (f. [7v–8v]); *Pentru împărțirea feaței pământului. Fața pământului gheografii o împart în 4 părți, adecă în Evropa, 2. Asia, 3. Africa, 4. America* (p. 1–2); Partea întâiu. *Pentru Evropa* (p. 3–102), cuprinzând: *Portugalia și Spania* (p. 5–6); *Spania* (p. 6–8); *Crăiia Franțuzească* (p. 8–15); *Elveția sau Șvaițu* (p. 15–16); *Italia* (p. 17–18); *Genova* (p. 18); *Milanul* (p. 19); *Veneția* (p. 19–21); *Toșcana* (p. 21); *Stăpânirea papei* (p. 21–25); *Crăiia de Neapol* (p. 25–31); *Ostrovul Elba* (p. 31–32); *Împărăției Austriei* (p. 33–40); *Crăiia Praisului sau a Burcușului* (p. 40–41 [!]); *Țeara Ungurască* (p. 42 [!]–45 [!]); *Marele Principat al Ardealului* (p. 45 [!]–49); *Polonia sau Țara Leșească* (p. 50–55); *Împărăția Moscului* (p. 56–66); *Sveției, Danemarca și Norveghia* (p. 67–69); *Danemarc și Norveghia* (p. 70–72); *Englitera sau Ostroavele de Britania* (p. 73–77); *Împărăția Turcească din Evropa* (p. 78–81); *Moldavia* (p. 82–88); *Ungrovlahia sau Țeara Românească* (p. 89–94); *Bulgaria* (p. 95–102); Partea a doao. *Asiia* (103–199), cuprinzând: *Anatoliia* (p. 104–105); *Siria* (p. 106–107); *Diarbec* (p. 108); *Ierac sau Haldea* (p. 108); *Curdiștani* (p. 108–109); *Armenia* (p. 109–110); *Împărației Giurgiilor* (p. 110–112); *Arabia* (p. 112–115); *Persiia* (p. 116–117); *Indiia* (p. 118–120); *Ostrovul despre apus al Indiei* (p. 120–123); *Ostrovul cel despre răsărit al Indiei* (p. 123–125); *Ostroavele Asiei* (p. 125–128); *Hina sau China* (p. 129–131); *Munți și râuri mari din Asia* (p. 132–133); *Istoria chinezilor de la anul 500 înaintea lui Hristos, până la anul 1814 după Hristos* (p. 134–156); *Din călătoria lui Graf Macartau, de la Englitera la Împărăția Chinei, oreșice însămnări a locurilor și a norodului aceștei țări* (p. 156–179); *Orânduiala chervanurilor prin Arabia* (p. 179–181); *Pentru India* (p. 182–185); *Obiceaiurile de căsătorie ale indiianilor* (p. 186–191); *Țeremoniile îngropăciunilor* (p. 191–199); *Romulus, întâiul craiu al Romei, cătră 752 de ani înaintea lui Hristos* (p. 200–205); *Iulie Cesar, romanesc dictator, născut la anul 98 înaintea lui Hristos* (p. 205–214); *Cesar Avgust, întâiul romanesc împărat, născut 63 de ani înaintea lui Hristos* (p. 215–222); *Arătare despre ceale ce se cuprind în tomu dintâiu al aceștei cărți* (f. [1r–v]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BUIS; OSzK; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 851, p. 101–102; BRV IV, p. 296–298; Gârleanu 1865, p. 113 (7); Pop 1838, p. 93; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23, 24; Philippide 1888, p. 154; Moldovan 1900, p. 24; Veress 1931, II, p. 194; Ciuhandu 1935, p. 4; Bodea 1956, p. 98; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 85; Tomescu 1968, p. 117; Școala 1970, II, p. 362–373; Protase 1973, p. 146; Bodinger 1976, p. 282–283; CRV 1985, p. 233–234; Mosora, Hanga 1991, p. 177–178; Chindriș 2003, p. 718; Stoide 2005, p. 248–250; Avram 2009, p. 280; Tatay 2009/A, p. 305; Tatay 2010, p. 163; Tatay 2011, p. 214–216; Tatay 2011/B, p. 119–120; Andriescu 2013/B, p. 50–52; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borș 2013, p. 128–129.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 851/1. Cartea conține erori de paginație. Pe lângă fila nenumerotată de la sfârșit, cea a cuprinsului cărții, ar trebui să mai fie încă 1 sau

2 file care să conțină *Cinstiții prenumeranți pentru această carte*. Acestea nu au fost găsite în nici unul dintre exemplarele consultate. Exemplarul deținut de Biblioteca Muzeului din Șcheii Brașovului conține o gravură, legată între p. 38 și 39, cu numele „Izbăvitorii Europei: Alezandru I, împăratul Rusiei, Franțisc I, împăratul Austriei / Friderih Wilhelm III, craiul Praisului", semnată „Prixner. del. et. sc".

Gheografia | sau | scrierea pământului, | întocmită după orânduiala cea mai noao, aşe|zată pentru 4 părți ale pământului, adecă: | Evropa, Asia, Africa, America | cu tot cuprinsul lor. | Acum întâiu, de un iubitoriu de neamul romă|nesc, pre românie tălmăcită și dată | afară la lumină. | Tomu II. | Cu toată chieltuiala lui Nicola Nicolau din Brașov | dată în tipăriu | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, | 1815.

Format. In 8°; 174 p. + [2] p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu glob, cărți și alte obiecte așezate pe un birou (p. 3); frontispiciu cu un copil care studiază dintr-o carte pe un glob pământesc (p. 52); frontispiciu cu 2 copii care așază o statuie pe un soclu, încadrați de o serie de arme (p. 164); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Partea a treia. *Africa* (p. 3–24), cuprinzând: *Ostroavele de Africa* (p. 17–23); *Râurile ceale mai mari ale Africei* (p. 23–24); Partea a patra. *America* (p. 25–43), cuprinzând: *America despre miazănoapte* (p. 32–34); *Ostroave din America* (p. 34–35); *Râurile Americei ceale mai mari* (p. 36); *Locuri descoperite mai pre urmă* (p. 37–40); *Pentru mările ceale mai știute, care se împart pre fața pământului* (p. 41–43); *Nume și locuri de strâmtori sau boazuri de mare din ceale mai știute* (p. 44–45); *Tabla întru carea se arată gradele de lungime și de lățime celor mai mari cetăți, țări, munți și râuri. Încredințate din alte gheografii vechi și noau* (p. 45–51); *Globul pământului. Lexicon* (p. 52–59); *Pentru arătarea globului* (p. 60–63); *Întâia orânduială a globului* (p. 63–64); *A doao rânduială a globului* (p. 64); *Al 3-lea orânduială a globului. De a găsi Antipodile unui loc* (p. 65); *Al 4 lea orânduială a globului de a căuta pe cărțile topografice* (p. 65–68); *A 5-lea orânduială* (p. 68–69); *Vezi această închipuire* (p. 69–71); *O întâmplare și istorie eroicească din vreamea când spaniolii intrară spre stăpânirea unora locuri din America, prin generariul Corteț* (p. 72–119); *Cristof Columbus, care au aflat America întâiu, s-au născut la anul 1442 și muri la anul 1506* (p. 120–124); *Pentru oarecare ierburi și poame din locuri și țări streine* (p. 125–131), cuprinzând: *Mirta sau mirsina* (p. 125); *Ceaiul* (p. 125); *Cuișoarele* (p. 126); *Camfora* (p. 126–127); *Cafea* (p. 127); *Cacao* (p. 128); *Piperiul* (p. 128); *Scorțișoara sau canele* (p. 128); *Tămâie* (p. 128); *Aloe* (p. 129); *Zăharul* (p. 129); *Tăbacul* (p. 130); *Nucșoara* (p. 130); *Bumbacul* (p. 130–131); *Pentru dobitoacele ceale sălbatece* (p. 132–139), cuprinzând: *Maimuța* (p. 132–133); *Elefantul ori fildișul* (p. 133–134); *Rinocer* (p. 134); *Tarandon* (p. 134–135); *Castor* (p. 135); *Crocodil* (p. 135–136); *Struthocamil ori zgribțor* (p. 136); *Barza* (p. 137); *Chitul, peaște de mare* (p. 137–138); *Delfinul* (p. 138); *Mărgăritariul* (p. 138–139); *Albinele* (p. 140–143); *Diamantul* (p. 143–157); *Adaogere* (p. 158); *2. Piatra scumpă (o pildă)* (p. 158–160); *3. Pietri scumpe de mai multe fieliuri* (p. 160–163); *Titus, împărat al romanilor (născut la anul 40 după Hristos)* (p. 164–168); *Marcus Aurelius Antonius, românesc împărat (născut în anul 121 după Hristos)* (p. 169–174); *Arătare despre ceale ce se cuprind în tomul al doile al acestei cărți* (p. [175–176]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BUIS; OSzK; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 851, p. 101–102; BRV IV, p. 296–298; Gârleanu 1865, p. 113 (7); Pop 1838, p. 93; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23, 24; Philippide 1888, p. 154; Moldovan 1900, p. 24; Veress 1931, II, p. 194; Ciuhandu 1935, p. 4; Bodea 1956, p. 98; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 85; Tomescu 1968, p. 117; Școala 1970, II, p. 362–373; Protase 1973,

p. 146; Bodinger 1976, p. 282–283; CRV 1985, p. 233–234; Mosora, Hanga 1991, p. 177–178; Chindriș 2003, p. 718; Tatay 2010, p. 163; Andriescu 2013/B, p. 56–57; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 851/2.

1814. *Întâmplările războiului francezilor*, Buda, 1814.

Întâmplările | răsboiului | franțozilor | și | întoarcerea lor | de la | Moscva | ș.c.l., | tălmăcite de pre nemție de un iubitoriu de | neamul românesc și, cu chieltuiala dumnealui | Alexie Lazaru, date în tipariu. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gurești, 1814.

French War Events [Întâmplările războiului francezilor]. *This is the Romanian translation of a far-reaching historical narration about the casualty of Napoleon's army after returning from Russia in 1812. It was an anti-Napoleonian work. Romanian bibliologists have not stated the original author of the writing, yet. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; o planșă + [2] f. + 104 p. + o anexă. Tipar negru, cu 28 și 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură mare în aramă, cu următorul text: *Arătare despre întoarcerea înapoi a oștilor franțozești de la Moscva și despre cumplita întâmplare a lor la Berezina. Noiemvrie în 14, annul 1812* (planșa). Gravură cu coif, scuturi și alte arme (f. tt.). Frontispiciu cu un înger în zbor care trâmbițează, ținând în mână o flamură cu inscripția „Fama volat" (p. 1); frontispiciu cu un bust și doi copii, încadrați de steaguri și arme (p. 32). Ornamente tipografice despărțitoare de capitole și în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Cătră cetitoriu* (f. [2r–v]); *Veastea sau lauda lui Napoleon Bonaparte, ca a unei căpetenie mai mare a oștilor franțozești* (p. 1–20); *Arătare pentru mai buna înțeleagere a întoarcerei înapoi a franțozilor până la Nimen, de la Ernst de Pfuel, împărătesc rusesc maior* (p. 21–31); *Întoarcerea înapoi a franțozilor din Rusia mai pre larg scrisă* (p. 32–54); *Însemnarea ghenerarilor franțozești celor robiți în Rusia* (p. 55–56); *O întâmplare din bătaia de la Borodino* (p. 57–59); *Minunată scăpare a unui pleguit (rănit) rob* (p. 59–60); *Îndrăznirea cazacilor* (p. 60–62); *Firștul Cudașov cu 200 de cazaci de doa ori au străbătut prin oastea vrăjmașului* (p. 62–64); *Îndrăzneața apucare de bătaie pedestru a unei austriecești trupe de cavalerie* (p. 64–65); *Reghementul cel de dragoni a prințului Ioan în bătaia de la Culm* (p. 66–70); *Scrisoarea Înălției Sale craiului praizesc obristerului Sic trimisă* (p. 70–71); *Cinstile care viteajilor din reghementul prințului Ioan s-au dăruit* (p. 71–72); *Prinderea lui Vandame, franțozescului divizion gheneral* (p. 72–73); *Relația despre cumplita și vreadnica de aducere aminte bătaie ce s-au întâmplat la Lipsca în luna lui octomvrie 1813* (p. 74–104); *Înștiințare* semnată „Alexie Lazaru" (anexa).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 852, p. 102–105; CAL 1833, f. 40r; Gârleanu 1865, p. 167 (25); Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Philippide 1888, p. 154; Densușianu A. 1896/B, p. 179–181; Veress 1932, p. 605; Teodorescu 1960, p. 349; Hâncu 1965, p. 85–86; Filip 1970, p. 81; Școala 1970, II, p. 374–376; Pervain 1971, p. 213; Cartea B. 1972, p. 159; Duțu 1972, p. 140; Protase 1973, p. 136; Bodinger 1976, p. 283; Pascu 1976, p. 118–119; Andea 1978, p. 299; Braunstein 1981, p. 75–76; CRV 1985, p. 234–235; Mosora, Hanga 1991, p. 178–179; Tatay 2011/B, p. 115–117; Tatay 2011/C, p. 39–41; Urs 2011, p. 597; Andriescu 2013/B, p. 52; Andriescu, Borș 2013, p. 129–130.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 852. Anexa lui Alexie Lazăr, sponsorul întregii cărți, este în cultura noastră cea dintâi manifestare a intenției de a scoate un ziar.

1814. Petru Maior, ***Animadversiones***, Buda, 1814.

Animadversiones | in | recensionem | Historiae | de | origine Valachorum in Dacia. | E | Valachico in Latinum | conversae. | Budae. | Typis Regiae Universitatis Pestinensis. | 1814.

Petru Maior, ***Animadversiones****. This is a short polemic writing, in which Romanian historian Petru Maior takes vehement stance against Bartholomew Kopitar's opinions about his recent work entitled Early Romanian History in Dacia [Istoria pentru începutul românmnilor în Dachia]. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; 40 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu dintr-o linie șerpuită (p. 3). Fragmente din aceeași linie șerpuită, în partea de sus a paginilor.
Cuprins. [*Non est operae pretium ...*] (p. 3–40).
Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; OSzK; ÖNb; BASB.
Referințe. BRV III, nr. 854, p. 105–106; Cipariu 1855, p. 189; Petrik I, p. 81; Marienescu 1883, p. 31–32; Kodrescu 1875, p. 191; Philippide 1888, p. 183; Pascu 1927, p. 186, 213–229; Veress 1931, II, p. 193; Teodorescu 1960, p. 349; Nicolescu 1971, p. 164; Popovici 1972, p. 245; Protase 1973, p. 253–256, 372–373; Furdui 1980, p. 145–146, 159; Mosora, Hanga 1991, p. 179; Mălinaș 1993, p. 102–103; Chindriș 2003, p. 701, 719; Mălinaș, Călușer 2006, p. 159; Urs 2011, p. 597–598; Urs 2012, p. 125; Andriescu, Borș 2013, p. 132.
Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 382.

1814. Petru Maior, ***Răspuns la cârtire***, Buda, 1814.

Răspunsul | la | cârtirea | carea | s-au dat asupra personei lui Petru Maior, | autorului *Istoriei ceii pentru începutul | românilor în Dachia*. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gariei, 1814.

Petru Maior, ***In Response to Grumbling [Răspuns la cârtire].*** *It is a small printed work, nevertheless, a very important one for Romanian culture. Historian and theologian Petru Maior, an enlightener from Transylvania, developed a vehement polemic against his hierarchical superior, Greek-Catholic Bishop Ioan Bob. Thus, he explained disputed aspects of his biography. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; 42 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Imagine cu un amoraș ținând în mână cornul abundenței (f. tt.).
Cuprins. [*Motto:*] „Vis consuli expers mole ruit sua.", din „Horatius" (p. 2); [Text întreg, fără despărțire de capitole] (p. 3–42); [Aprobarea cenzorului:] „Să se tipărească. Cluj, 20 aprilie 1813. Iosif Martonfi, prezeaș țensurii" (p. 42).
Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; OSzK; BUB.
Referințe. BRV III, nr. 855, p. 106; BRV IV, p. 299; Densușianu A. 1894/A, p. 157–161; Micu 1894/A, p. 68–72, 123–140; Micu 1895, p. 234–236, 281; Pascu 1927, p. 72–73, 186; Veress 1931, II, p. 193; Școala 1959, p. 298; Teodorescu 1960, p. 349–350; Albu 1970, p. 121–131; Școala 1970, II, p. 359–361; Nicolescu 1971, p. 164; Cartea B. 1972, p. 159–160; Popovici 1972, p. 228,

240; Ghișe, Teodor 1972, p. 190, 191; Protase 1973, p. 96–114, 252–253; Popa 1980, p. 107; Mosora, Hanga 1991, p. 179; Chindriș 2001, p. 165–166; Chindriș 2003, p. 719; Urs 2011, p. 598; Andriescu 2013/B, p. 52–53.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 372.

1814. *Polieleul*, Buda, 1814 (îngrijit de Ioan Teodorovici).

Polieleul | ce se cântă la | sărbători dumnezeiești | și la ale | Născătoarei de Dumnezeu, | și la | sfinții mari ce se sărbesc, | cu | blagosloveniia preasfințitului episcop al Budei, | domnului domn | Dionisie Popovici. | Întocmit după cel slaveno-sârbesc, din cu|vânt în cuvânt, prin | Ioann Theodorovici, | parohul din Pești. | Iară acum | întâia oară, cu chieltuiala d. Ioann Barati, | neguțitoriului și cetățanului din Pești, | dat în tipariu | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Univers. din Pești, | 1814. (TIP A)

Alease | rânduieli besearicești, | adecă | Polieleul, | ce se cântă la | sărbători mari, | după cel slaveno-sârbesc întocmit. | Împreună cu | rânduiala utreniei, liturghiei | și vecerniei. | Cu | blagosloveniia preasfințitului episcop al Budei, | domnului domn | Dionisie Popovici, | prin | Ioann Theodorovici, | parohul românesc din Pești și al preacin|stitului Consistorium din Buda assesor. | Iară acum | întâia oară, cu chieltuiala d. Ioann Barati, | negoțitoriului și cetățanului din Pești, | dat în tipariu | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Univers. din Pești, | 1814. (TIP B)

Polyeleos [Polieleul]. *This ritual book contains hymns that are used in the Orthodox Church at certain holidays and during some religious services. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; 112 p. Tipar negru și roșu, cu 22 sau 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. David, gravură în lemn (p. 4); frontispiciu cu frunză de acant (p. 5); frontispiciu cu motivul spicului de grâu (p. 79); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*În știință să fie, că, când se va întâmpla …*] (p. 3); *Polieleul ce se cântă la sărbători dumnezeiești și ale sfinților, când arată tipicul. Psalmul 134. Alliluia* (p. 5–12); *Septemvrie 8. La naștera Născătoarei de Dumnezeu.* (p. 13–14); *Septemvrie 14. La Înălțarea cinstitei cruci* (p. 15–16); *Noiemvrie 21. La aducerea în besearică a Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 17–19); *Dechemvrie 25. La Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 20–23); *Ianuarie 6. La sfânta dumnezeiasca arătare a Domnului Dumnezeului nostru Isus Hristos* (p. 23–25); *Fevruarie 2. La Întâmpinarea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 25–27); *Martie 25. La Buna Vestire a Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 27–30); *La Dumineca Florilor* (p. 30–32); *La Dumineca Thomei* (p. 33–35); *La Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 35–37); *La dumineca a Cincizecile, adecă a Pogorârei Duhului Sfânt* (p. 38–40); *Iunie 24. La Nașterea Sfântului Ioann Înainte Mergătoriul* (p. 41–42); *Avgust 6. La Schimbarea la față a Domnului Dumnezeului și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 43–44); *Avgust 15. La Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 45–47); *Avgust 29. La Tăiarea capului sfântului Ioann Înainte Mergătoriul* (p. 47–49); *Iunie 29. Sfinții Apostoli Petru și Pavel* (p. 49); *La un apostol* (p. 50–52); *La un mucenic* (p. 52–55); *La un ierarh* (p. 55–57); *La un preacuvios* (p. 57–59); *Sfinților celor fără de trupuri* (p. 60–61); *Troparele Învierii* (p. 62–64); *Treaptele ce se cântă la toate sărbătorile mari* (64–67); *La 9 cântare (peasnă) cântarea Născătoarei de Dumnezeu* (p. 67–69); *Duminecă, înaintea sveatilnei, zicem* (p. 69–75); *Cântarea de mărire (slavoslovia) cea mare* (p. 75–78); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștei liturghii*

(p. 79–85); *Antifoanele preste toate zilele* (p. 85–88); *Fericirile* (p. 88–91); *Cântarea heruvimicească* (p. 91–93); *Sfântul Simvol* (p. 93–100); *Priceastnele preste toată săptămâna* (p. 100–103); *Rânduiala vecerniei* (p. 103–109); *Catavasii la Buna Vestire și la alte sărbători ale Născătoarei de Dumnezeu* (p. 110–106 [!]).

Depozit. BUB (tip A); BAR (tip A și B); BCUCJ (tip B).

Referințe. BRV III, nr. 856, p. 106; CAL 1833, f. 40r; Iorga 1908, p. 28; Pascu 1927, p. 299; Teodorescu 1960, p. 349; Cotoșman 1964, p. 594, 596; Bodinger 1976, p. 284; CRV 1985, p. 236; Mosora, Hanga 1991, p. 179; Andriescu 2013/B, p. 53–54; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 856D1 (tip A); BCUCJ, cota BRV 856 (tip B). Cartea conține erori de paginație.

1814. *Scurtă arătare despre luarea Parisului și alte întâmplări*, Buda, 1814.

Scurtă arătare | despre luarea | Parisului | și alte | întâmplări | de la | un iubitoriu de pace. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurești, 1814.

Brief Statement about Reduction of Paris and Other Episodes [Scurtă arătare despre luarea Parisului și alte întâmplări]. *This small popular narration describes the conquest of Paris by Napoleon's enemies, headed by Emperor Alexander I of Russia, in 1813. Romanian bibliologists have not stated the original author of the writing, yet. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; 16 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu două mâini împreunate care ies din nori (f. tt.); frontispiciu din motive tipografice (p. 3); mici ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Arătare despre luarea Parizului și alte întâmplări* (p. 3); *Lăcuitorilor din Pariz!* (p. 3–5); [Cuvântarea împăratului Alexandru I al Rusiei către delegații Parisului] (p. 5–6); *Capitulația a cetății Pariz* (p. 7–8); [Descrierea intrării oștilor aliate în Paris] (p. 9–10); *Înștințarea a împăratului Alexandru* (p. 10–11); *Stăpânirea vremealnică au trimis oștii franțozești acest următoriu atres* (p. 12–13); *Martie în 22 (april 3) au încheaiat senatu franțuzesc și au făcut tuturor de știre* (p. 13–14); *Ofițiosă întâmplare din Paris din 1/13 aprilie* (p. 14–16); *Actele ceale de lăpădare ale împăratului Napoleon* (p. 16).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 860, p. 109; Gârleanu 1865, p. 169 (52); CAL 1833, f. 40 r; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Philippide 1888, p. 154; Veress 1932, p. 605; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 160; Protase 1973, p. 136; Braunstein 1981, p. 76; CRV 1985, p. 237; Mosora, Hanga 1991, p. 180; Tatay 2011/B, p. 115; Urs 2011, p. 598.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1197.

1814. *Trista întâmplare a cetății Dresda*, Buda, 1814.

Trista întâmplare | a | cetății Dresda | de la | spargerea încoace a podului, până la apă|rarea cetății. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurești, 1814.

Sad Episode in Dresden [Trista întâmplare a cetății Dresda]. *This popular small narration of the anti-Napoleonian series presents the battle of Dresden from the 26th–27th of August, 1813.*

Napoleon fought with the Alliance formed against him, which resulted in the defeat of the French army. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.

Format. In 8°; de 24 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu armament militar așezat în formă de piramidă (f. tt.); frontispiciu cu armament militar, în mijlocul căruia doi copii așază o statuie bust pe un soclu (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Tristă cu adevărat fu întâmplara cetății Dresda* ...] (p. 3–24).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 860, p. 110; CAL 1833, f. 40r; Gârleanu 1865, p. 169 (59); Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 23; Philippide 1888, p. 154; Veress 1932, p. 605; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 86; Bodinger 1976, p. 285; Mosora, Hanga 1991, p. 181; Tatay 2011/B, p. 115; Andriescu 2013/B, p. 56.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 860.

1814. Dimitrie Ţichindeal, ***Fabule***, Buda, 1814.

Filosoficești | și | politicești | prin | fabule | moralnice | învățături, | acum întâia oară culease și întru acest | chip pre limba românească întocmite de | Dimitrie Țichindeal, | parohul Becichereculuĭ Mic și al shoa|lelor preparande românești din Aradul | Vechiu catehet. | În Buda. | Cu tipariul Crăiestei Tipografii a Univer|sitatei Ungurești din Pești, 1814.

Dimitrie Ţichindeal, ***Fables [Fabule].*** *This is the first major fable collection in Romanian modern culture. It includes 160 genre stories from great fabulists of world literature. It was printed at Buda, Hungary, in 1814.*

Format. In 8°; [4] f. + 484 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornmentație. Imagine cu un ciobănaș într-un decor campestru idilic, ținând cu mâna dreaptă un miel, iar în stânga, un toiag (f. tt.). Frontispiciu dintr-o gravură, înfățișându-l pe Esop care conversează cu animalele (p. 1). Modeste ornamentații tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. [*Motto:*] „Deșchide-voiu în pilde gura mea și voiu arăta ceale ascunse.", din „Psalm 77" (f. tt. v); *Înainte-cuvântare* (f. [2r–4v]); Fabula dintâiu. *Vulturul și vulpea* (p. 1–5); 2. *Vulturul săgetat* (p. 5–7); 3. *Leul și vulpea* (p. 7–11); 4. *Leul, lupul și vulpea* (p. 11–16); 5. *Leul și asinul (măgariul)* (p. 16–21); 6. *Leul, asinul (măgariul) și vulpea* (p. 21–25); 7. *Leul și ursul* (p. 25–27); 8. *Leul și iepurile* (p. 27–29); 9. *Leul și omul* (p. 29–31); 10. *Leul și vierul sălbatec* (p. 31–34); 11. *Leul, taurii și vulpea* (p. 34–36); 12. *Leul și șoarecele* (p. 36–39); 13. *Leul și taurul* (p. 39–42); 14. *Leița și vulpea* (p. 42–43); 15. *Lupul, baba și pruncul* (p. 43–45); 16. *Lupul și cocorul (cocostârcul)* (p. 45–47); 17. *Lupul și mielul* (p. 47–50); 18. *Lupul și oaia* (p. 50–51); 19. *Lupul și capra* (p. 52–53); 20. *Lupul și leul* (p. 53–54); 21. *Lupul și calul* (p. 54–55); 22. *Vulpile* (p. 56–62); 23. *Vulpea și capul de lemn* (p. 62–63); 24. *Vulpea și strugurul* (p. 63–64); 25. *Vulpea și măiemucul* (p. 64–66); 26. *Vulpea și rugul* (p. 66–68); 27. *Vulpea și crocodinul* (p. 69–71); 28. *Vulpea și leul* (p. 71–72); 29. *Vulpea și corbul* (p. 72–77); 30. *Vulpea și tăietoriul de leamne* (p. 77–79); 31. *Vulpea și țapul* (p. 79–92 [!]); 32. *Vulpea lacomă* (p. 92 [!]); 33. *Doi câni* (p. 93 [!]–96 [!]); 34. *Cânii* (p. 96 [!]); 35. *Cânele și lupul* (p. 96 [!]–97 [!]); 36. *Cânele cel de casă și lupul* (p. 97 [!]–101

[!]); 37. *Cânele și umbra lui* (p. 101 [!]–103 [!]); 38. *Cânele, leul și vulpea* (p. 103 [!]–104 [!]); 39. *Măgariul și stăpânul* (p. 104 [!]–105 [!]); 40. *Măgariul care-și schimbă stăpânul* (p. 105 [!]–106 [!]); 41. *Măgariul și calul cel ofițiresc* (p. 106 [!]–107 [!]); 42. *Măgariul, cioarăle și păcurariul* (p. 107 [!]–109 [!]); 43. *Măgariul carele au purtat pre idol* (p. 110 [!]–111 [!]); 44. *Măgariul în pialea leului* (p. 111 [!]–114 [!]); 45. *Asinul, cocoșul și leul* (p. 114 [!]–116 [!]); 46. *Măgariul și broaștele* (p. 116 [!]–118 [!]); 47. *Calul și măgariul* (p. 118 [!]–120 [!]); 48. *Calul și cocișul* (p. 120 [!]–121 [!]); 49. *Cerbul* (p. 121 [!]–123 [!]); 50. *Cerbul* (p. 123 [!]–124 [!]); 51. *Cerbul și viia* (p. 124 [!]); 52. *Cerbul și puiul lui* (p. 125 [!]); 53. *Motocul sălbatec și cocoșul* (p. 125 [!]–126 [!]); 54. *Motocul și șoarecii* (p. 127 [!]); 55. *Cocoșul, cânele și vulpea* (p. 128 [!]–129 [!]); 56. *Cocoșul și pitpalacul* (p. 129 [!]–131 [!]); 57. *Cocoșul, vulpea și găinile* (p. 131 [!]–134 [!]); 58. *Broaștele, copaciul și idra* (p. 134 [!]–139 [!]); 59. *Doao broaște* (p. 139 [!]–157 [!]); 60. *Doao broaște* (p. 157 [!]–140 [!]); 61. *Musca* (p. 140 [!]–142 [!]); 62. *Doi șoareci* (p. 143 [!]–147 [!]); 63. *Puii de șoarece și muma lor* (p. 147 [!]–148 [!]); 64. *Șarpele și lucrătoriul de pământ* (p. 149 [!]–152 [!]); 65. *Șarpele și săteanul* (p. 152 [!]–153 [!]); 66. *Peunul și ceuca* (p. 154 [!]); 67. *Ceuca și alte pasări* (p. 154 [!]–155 [!]); 68. *Ceuca și vulturul* (p. 155 [!]–156 [!]); 69. *Măiemuca și delfinul* (p. 157 [!]–160 [!]); 70. *Cătara sau mazga îngrășată* (p. 160 [!]–163 [!]); 71. *Furnica* (p. 163 [!]–164 [!]); 72. *Grierușul și furnicile* (p. 164 [!]–167 [!]); 73. *Privighetoarea și cobățul* (p. 167 [!]); 74. *Privighetoarea, cucul și asinulul* (p. 168 [!]–169 [!]); 75. *Bătrânul și moartea* (p. 170 [!]–172 [!]); 76. *Țapul, taurul și leul* (p. 172 [!]–174 [!]); 77. *Broasca și boul* (p. 174 [!]–176 [!]); 78. *Omul mușcat de câni* (p. 176 [!]–177 [!]); 79. *Vânătoriul de pasări și mierla* (p. 177 [!]–179 [!]); 80. *Gliganul sau vierul săbatec și vulpea* (p. 179 [!]–183 [!]); 81. *Satirul și omul* (p. 183 [!]–185 [!]); 82. *Lupoaia și puii ei* (p. 185 [!]–187 [!]); 83. *Vaca cea stearpă și boii arători* (p. 187 [!]–188 [!]); 84. *Iepurii și broaștele* (p. 189 [!]–196 [!]); 85. *Căsapul (zăvodul) și cânele* (p. 197 [!]–198 [!]); 86. *Cânele cel bătrân și vănătoriul* (p. 198 [!]–199 [!]); 87. *Un om și doi câni* (p. 199 [!]–200 [!]); 88. *Săteanul și cânii* (p. 200 [!]–201 [!]); 89. *Oala și căldarea* (p. 201 [!]); 90. *Omul cel mult vorbitoriu* (p. 201 [!]–208 [!]); 91. *Iepurele și leul* (p. 208 [!]–212 [!]); 92. *Doi călători și un topor* (p. 212 [!]–218 [!]); 93. *Ursul și albinele* (p. 218 [!]–220 [!]); 94. *Ursul și țiganul* (p. 220 [!]–224 [!]); 95. *Muiarea și bărbatul beţiv* (p. 225 [!]–227 [!]); 96. *Cârtița și maica ei* (p. 227 [!]–231 [!]); 97. *Șarpele și pila* (p. 231 [!]–232 [!]); 98. *Apolon și omul viclean* (p. 233 [!]–234 [!]); 99. *Ursul și măimucă* (p. 234 [!]–235 [!]); 100. *Berbeacele, cerbul* (p. 235 [!]–237 [!]); 101. *Iepurii și vulpile* (p. 237 [!]); 102. *Mierla în căletcă* (p. 238 [!]–241 [!]); 103. *Vânătoriul și tăietoriul de lemne* (p. 242 [!]); 104. *Pescarii* (p. 243 [!]–247 [!]); 105. *Vulpea, bătrânul și lupul* (p. 247 [!]–252 [!]); 106. *Țânțariul și boul* (p. 252 [!]–165 [!]); 107. *Șoarecii și clopoțealele* (p. 165 [!]–261 [!]); 108. *Rissul și vulpea* (p. 261 [!]–264 [!]); 109. *Stejariu și trestiia* (p. 264 [!]–266 [!]); 110. *Călătorii și arinul* (p. 266 [!]–272 [!]); 111. *Muiarea și găina* (p. 272 [!]–275 [!]); 112. *Broasca țestoasă și vulturul* (p. 276 [!]–281 [!]); 113. *Pruncul și norocul* (p. 281 [!]–285 [!]); 114. *Cocoșul și piiatra scumpă* (p. 285 [!]–287 [!]); 115. *Bătrânul și aurul* (p. 287 [!]–293 [!]); 116. *Papagaiul și mâța* (p. 293 [!]–297 [!]); 117. *Papagaiul și alte paseri* (p. 298 [!]–302 [!]); 118. *Fratele și sora* (p. 303 [!]–308 [!]); 119. *Vulpea și lupul* (p. 308 [!]–311 [!]); 120. *Leul, hârțul și vulpea* (p. 311 [!]–315 [!]); 121. *Mielul și lupul* (p. 315 [!]–320 [!]); 122. *Scroafa și lupoaia* (p. 320 [!]–323 [!]); 123. *Vulpea, cocoșul, găinile și cânii* (p. 323 [!]–330 [!]); 124. *Faber ferariu (faurul sau covaciul) și cânele sau mozocu lui, care tot în cenușe caldă zăcea* (p. 330 [!]–339 [!]); 125. *Cobățul și cucul* (p. 339 [!]–347 [!]); 126. *Bătrânul, țapul și trei soldați (cătane sau panduri)* (p. 347 [!]–355 [!]); 127. *Omul pleșug (pleș) sau fără păr* (p. 355 [!]–359 [!]); 128. *Măgariul și calul* (p. 359 [!]–362 [!]); 129. *Priveghitoarea și peunul* (p. 362 [!]–365 [!]); 130. *Calul și taurul* (p. 366 [!]–367 [!]); 131. *Păsăroiu și priveghitoarea* (p. 367 [!]–373 [!]); 132. *Finics și porumbul* (p. 373 [!]–378 [!]); 133. *Porcul și gorunul (stejariul)* (p. 378 [!]–380 [!]); 134. *Calul, scleapțul și albina* (p. 381 [!]–383 [!]); 135. *Clieră sau o besearică părăsită veachie foarte și vrăbeții* (p. 384

[!]–388 [!]); 136. *Vulpea și stârcul* (p. 388 [!]–392 [!]); 137. *Puiul vulturului și buhnița sau cuhurezu* (p. 392 [!]–397 [!]); 138. *Asinul (măgariul) și Esop* (p. 397 [!]–401 [!]); 139. *Statua de aramă* (p. 401 [!]–405 [!]); 140. *Hercules* (p. 405 [!]–411 [!]); 141. *Pruncul și șarpele* (p. 411 [!]–417 [!]); 142. *Taurul, viţelul și păstoriul* (p. 418 [!]–423 [!]); 143. *Oaia și Iupiter* (p. 423 [!]–427 [!]); 144. *Caprele și Iupiter* (p. 427 [!]–430 [!]); 145. *Leul și măgariu* (p. 430 [!]–436 [!]); 146. *Trei forii ale iadului* (p. 436 [!]–440 [!]); 147. *Salca și spinele* (p. 441 [!]); 148. *Bătrânul și duhul lui Solomon* (p. 441 [!]–448 [!]); 149. *Priveghitoarea și vulturile* (p. 448 [!]–453 [!]); 150. *Pitpălaca și puii ei* (p. 454 [!]–455 [!]); 151. *Herhul și lopta* (p. 455 [!]–458 [!]); 152. *Corbu și priveghitoarea* (p. 459 [!]–466 [!]); 153. *Rânduneaoa și priveghitoarea* (p. 466 [!]–472 [!]); 154. *Rânduneaoa și cealelalte paseri* (p. 473 [!]–484 [!]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 859, p. 109–110; BRV IV, p. 299; Pop 1838, p. 94; Cipariu 1855/A; Pumnul 1864, p. 55; Iarcu 1865, p. 29; Dianu 1869, p. 39; Papiu-Ilarian 1869, p. 3; Iarcu 1873, p. 23; Philippide 1888, p. 157, 187; Petrik I, p. 421; Gaster 1891, p. 212–215; Densușianu A. 1894, p. 325; Vuia 1896, p. 144–145; Botiș 1922, p. 412; Ivici 1927, p. 380–384; Pascu 1927, p. 295–296; Veress 1932, p. 606–607; Ciuhandu 1935, p. 3; Suciu 1940, p. 59, 62–64; Grămadă, Protase 1958, p. 53–54; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 19–20, 23; Duțu 1965, p. 121; Hâncu 1965, p. 86; Ivașcu 1967, p. 85–86; Bulat 1968, p. 107–108; Duțu 1968, p. 315–323; Școala 1970, II, p. 377–396; Teodorescu 1960, p. 350; Nicolescu 1971, p. 191; Cartea B. 1972, p. 160–161; Duțu 1972, p. 39; Popovici 1972, p. 461–463; Protase 1973, p. 136; Papadima 1975, p. 248; Bocșan 1976; Bodinger 1976, p. 285; Loghin 1976, p. 49–53; Pascu 1976, p. 120–121; Școala 1977, p. 125–133; Bocșan 1978, p. 163–164; Popa 1980, p. 69; Braunstein 1981, p. 76; CRV 1985, p. 238; Mosora, Hanga 1991, p. 180–181; Tatay 2009/A, p. 304; Urs 2011, p. 598–599; Andriescu 2013/B, p. 54–56; Andriescu, Borș 2013, p. 134–136.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1198. Cartea conține erori de paginație.

1815. ***Napoleon Bonaparte***, Buda, 1815.

Napoleon Bonaparte, | ce au fost și ce iaste. | O întocmită | arătare | despre | viiața și faptele lui, | dimpreună | cu bătaia ce s-au întâmplat la luarea Pari|sului, până la ducerea lui în insula Elba. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gariei, 1815.

Napoleon Bonaparte*. This small narration of the anti-Napoleonian series presents Napoleon's biography popularly. The last described event is his exile in Elba Island. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; 40 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu liră (coperta 1); frontispiciu cu arme și armuri: fascie, două scuturi, coif, spadă (f. tt.); frontispiciu cu reprezentarea unui sat la un golf, cu două corăbii (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Rădăcina din carea se trag Napoleonii* (p. 3–10); *Însămnarea ţărilor care Ţeara Franţozească de la începutul Revoluţiei le-au tras supt stăpânirea ei și le-au ţinut pănî la luarea Parisului* (p. 11–20), împărțită astfel. I. *Din Italia fură tăiate și la Împărăţia Franţozească lipite* (p. 11–12): II. *Dela Sfaiţ și din locurile lui împreunate* (p. 13); III. *Din Ţeara Nemţească, din ţirculul Austriei* (p. 13–15); IV. *Din ţinutul sau ţirculul Svăbesc, cel ce iaste de ceaia parte de Raina* (p. 15–16); V. *Din ţinutul cel de jos al Vestfaliei, dincolo de Raina* (p. 16–18); VI. *Din Ţeara Ungurească* (p. 18–20);

Puterile Împărăţiei Franţozeşti din anul 1812 (p. 21); *Puterile de mare* (p. 21–22); [*De aicea vom păşi mai nainte şi vom arăta cum fu sfârşitul lui Napoleon şi luarea Parisului …*] (p. 23–29); *Înştiinţarea carea Alexandru I, împăratul a toată Rosia, în 29 martie, la 3 ceasuri după-amează, lăcuitorilor din Crăiasca cetate Paris o au dat* (p. 29–31); [*După ce toate aceastea aşa s-au împlinit …*] (p. 31–40); *Însemnarea celor ce se cuprind întru această cărticică* (coperta 4).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK; BVAUGL; BUB; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 881, p. 123; Petrik I, p. 318; Ciortea 1903, p. 17 (258); Veress 1932, p. 605; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 88; Protase 1973, p. 136; Mosora, Hanga 1991, p. 182–183; Tatay 2009/A, p. 304; Tatay 2011/B, p. 115; Andriescu 2013/B, p. 58; Andriescu, Borş 2013, p. 145–146.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 881.

1815. ***Calendar***, Buda, 1815.

Calendariu | pe anul de la Hristos | 1815, | care se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pre gradurile şi clima Ţării Ungu|reşti şi a Prinţipatului Ardealului, | Ţării Româneşti şi a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile şi | septămânile calendariului vechiu şi a ce|lui nou, tâmpurile anului, schimbarea | şi plinirea lunii şi târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungureşti.

Calendar [Calendar]. *This is the 1815 Edition of a periodical popular publication, which had an extended appearance and a special prominence among Romanians within the Habsburg Empire. Although initially designed as an annual calendar, the 1815 Edition included many educational texts, from several areas and adapted to an audience of modest culture. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; [47] f. Tipar negru şi roşu, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); chenar negru la fiecare pagină.

Cuprins. *Anul 1815* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2v]); *Stăpânitoriul împăratul nostru* (f. [3r–v]); *Răschirarea seamnelor, haractirilor şi ale altor însămnări* (f. [4r]); [Partea calendaristică] (f. [4v–16r]); *Adaogere la Calendariu. Despre stăpânitoriul anului acestuia 1815* (f. [16v]); *Despre iarnă* (f. [16v]); *Despre primăveară* (f. [16v–17v]); *Despre vară* (f. [17r]); *Despre toamnă* (f. [17r]); *Despre întunecarea soarelui şi a lunei* (f. [17r–v]); *Nişte spuneri. Despre credinţa turcilor şi despre învăţătura prorocului lor, Mahomet* (f. [17v–19r]); *Despre popii turceşti, despre traiul şi despre amăgiturile lor* (f. [19r]); *Despre deregătoriile popilor celor turceşti* (p. [19r–20v]), împărtită astfel: 1. *Mufti* (f. [19v]); 2. *Cadileşee* (f. [19r–20v]); 3. *Cadi* (f. [20r–v]); *Despre putearea lui Subaeţi sau judelui cetăţii, care aşijderea întră popi se numără* (f. [20v–21r]); *Despre ceale opt porunci ale turcilor* (f. [21r–v]); *Despre tălcuirea acestor opt porunci* (f. [22r–24v]); *Despre îngropăciunea lui Mahomet* (f. [24v–25r]); *Despre bucuriia celor fericiţi* (f. [25r–26r]); *Despre besearica turcilor şi despre ţeremoniile ei* (f. [26r–v]); *Despre cum îngroapă turcii pre morţii săi* (f. [27r–28v]); *Despre căsătoriia turcilor* (f. [27v–28v]); *Ce cred turcii despre facerea lumii şi despre cel dintâiu om, Adam* (f. [24v–25r]); *Despre obiceaiul turcilor la mâncare* (f. [29r–v]); *Despre beutura turcilor* (f. [29v]); *Ce cred turcii despre sfârşitul veacului acestuia* (f. [30r–v]); *Ce cred turcii despre înviiarea morţilor* (f. [30v–31r]); *Arătare despre mărimea cetăţii Constantinopolului (Ţarigradului)* (f. [31v–34v]); *Cel de căpetenie al poştelor curs prin Ţara Ungurească, Ardeal şi Ţeara Românească* (f. [35r–37v]); *Însemnarea târgurilor celor din Ţeara Ungurească, Ţeara Ardealului şi din Bănat* (f. [38r–45v]);

Foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul la întrebuințarea economiei (f. [46r]); *Tablă. Din florinți ungurești a face florinți nemțești sau zloți* (f. [46v]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 870, p. 115; Philippide 1888, p. 158; Tomescu 1957, p. 114–115; Teodorescu 1960, p. 350; Mosora, Hanga 1991, p. 181; Faiciuc 2011, p. 24.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 870 (lipsește f. [46]) și BCUCJ, cota BRV 870 (lipsește f. tt.).

1815. *Culegere a multor rugăciuni*, Buda, 1815.

Culeagere | a | multor rugăciuni | spre | folosul pruncilor celor rumâ|nești neuniți, | carii | învață în shoală. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurești, 1815.

Collection of Many Prayers [Culegere a multor rugăciuni]. *This textbook was meant to teach religion to beginner students. It included main Christian prayers. It was printed at Buda, Hungary in 1815.*

Format. In 8°; 16 f. Tipar negru, cu 23 rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o urnă (f. tt.); vinietă cu casă (f. 12v); frontispiciu cu cruce și glob (f. 13r).

Cuprins. *Rugăciunea de dimineață* (f. 2r–5r); *Simvol al pravoslavnicii credințe* (f. 5r–8v); *Rugăciunea înaintea measii* (f. 9r–9v); *Rugăciunea înaintea cinii* (f. 9v–10r); *Rugăciunea spre somn* (f. 10r–12v); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu ce s-au dat lui Moisi pre doao table* (f. 13r–14r); *Noao porunci bisericești sânt* (f. 14r–16r).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 874, p. 117; CAL 1817, f. 47v; CAL 1825; Teodorescu 1960, p. 350.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 874.

1815. *Instrucţie pentru școlile românești în Bănat*, Buda, 1815.

Inștrucție | pentru | școalele romanești | în | Bănat. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gariei, 1815.

Guidance for Romanian Schools in Banat [Instrucţie pentru școlile românești în Banat]. *It was an official didactic book and comprised some ideas specific to the Enlightenment. They referred to the duties of various social and socio-professional categories that were involved in the educational process. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; 16 p. + 1 planșă. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.). Frontispiciu reprezentând un portret de filosof într-un cadru circular din frunze împletite, flancat de elemente florale (p. 3). Mici ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Detoriile învățătorilor, catechizatorilor, localnicilor îndreptători și a comunitatelor spre mai bun folosul școalelor* (p. 3–16), cuprinzând: I. *Detoriile învățătorilor* (p. 3–8); II. *Detoriile*

catechizatorului (p. 8–10); III. *Detoriile localnicului îndreptătoriu* (p. 10–13); IV. *Detoriile comunitatei* (p. 13–16); Tabel cu titlul: *Împărţirea ceasurilor şi a învăţăturilor după carea învăţătoriul unui oraş sau sat are a învăţa tinerimea* (planşă).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BVAUGL; BUB.

Referinţe. BRV III, nr. 877, p. 119; CAL 1817, f. 47v; CAL 1825; CAL 1832; CAL 1833, f. 39r; Philippide 1888, p. 151; Primii gramatici 1923, p. 5, 47; Suciu 1940, p. 69; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 87; Loga 1971, p. 37; Mosora, Hanga 1991, p. 182; Urs 2011, p. 602; Andriescu 2013/B, p. 57–58; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 877.

1815. ***Istoria biblicească***, Buda, 1815.

Istoria | biblicească | cu întrebări şi răspunsuri întru acest chip | aşezată | pentru folosul şcoalelor româneşti | celor din | Ţeara Ungurească | şi din părţile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduinţă a Împărăteştei şi | Chesaro-Crăieştii şi Apostoliceştei Măriri. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungureşti, 1815.

Bible History [Istoria biblicească]. *This religious textbook was intended for pupils in higher classes. It was compiled catechetically and contained information and viewpoints about some chapters in the Bblie, both the Old Testament and the New Testament. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8º; 56 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); vinietă cu casă (p. 56).

Cuprins. Cap 1. *Pentru facerea lumii* (p. 3–6); Cap 2. *De păcatul omului celui dintâiu* (p. 6–8); Cap 3. *De potop şi de leagea firească* (p. 9–13); Cap 4. *De Avram şi de ceialalţi strămoşi* (p. 14–16); Cap 5. *De robiia Eghiptului şi de Paşti* (p. 16–18); Cap 6. De *călătoriia israilteanilor prin pustie* (p. 18–21); Cap 7. *De legătura lui Dumnezeu cu israilteanii făcută* (p. 22–24); Cap 8. *De închinăciunea idolilor* (p. 25–26); Cap 9. *De David şi de Mesiia* (p. 26–28); Cap 10. *De despărţirea samarineanilor* (p. 28–30); Cap 11. *De proroci* (p. 30–32); Cap 12. *De robiia Babilonului* (p. 32–34); Cap 13. *Despre statul jidovilor după robia Babilonului* (p. 34–36); Cap 14. *De naşterea lui Isus Hristos* (p. 37–41); Cap 15. *De Ioann Botezătoriul* (p. 41–42); Cap 16. *De chiemarea apostolilor* (p. 43–44); Cap 17. *De propoveduirea lui Isus Hristos* (p. 44–48); Cap 18. *De patimile şi de moartea lui Isus Hristos* (p. 48–51); Cap 19. *De înviiarea lui Isus Hristos* (p. 51–53); Cap 20. *De pogorârea Duhului Sfânt preste apostoli* (p. 54–56).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV III, nr. 878, p. 119; CAL 1817, f. 47v; CBP 1915, p. 64; Teodorescu 1960, p. 350; Cartea B. 1972, p. 164; Bocşan 1978, p. 168.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 878.

1815. Gheorghe Munteanu, ***Cheia prieteşugului celui adevărat***, Buda, 1815.

Cheaia | preteşugului | celui adevărat, | în | viersuri arătată | de | Gheorghie Munteanu, | învăţătoriul Shoalei Naţională Româneşti | din Pesta. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universi. Ungariei, | 1815.

Gheorghe Munteanu, ***The Key to Real Friendship [Cheia prieteşugului celui adevărat].*** *This is a small printed publication that contains a poetic attempt on the theme of friendship. It belonged to a teacher of elementary school. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. 10,50 × 17 cm; 16 p. Tipar negru, cu 26 rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o liră și un caduceu (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cătră patroni*, semnată „Autorul" (p. 3–4); [*Despre pretenie voiu să cuvintez*] (p. 5–16), versuri împărțite în 8 părți.

Depozit. BAR (fotocopie); BVAUGL.

Referințe. Simonescu 1955, p. 246–256; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 87; Poenaru 1973, p. 117; CRV 1985, p. 242; Popa 2011.

Observații. Exemplar de referință: BVAUGL, cota CRV II–74.

1815. Naum Petrovici, ***Versuri celui de înalt și bun neam născutului domnului Uroș Stefan Nestorovici***, Buda, 1815.

Versuri | celui de înalt și bun neam născutului | domnului | Uroș Ștefan | Nestorovici, | a preasfințitei Chesaro-Crăieștei și Aposto|liceștei Maiestatei consiliar, a tuturor shoa|lelor din Crăimea Ungariei de leage grecească | neunite românești, serbești și grecești mai-|marelui inspector, a crăieștilor instituturi | pedagoghicești din Sânt-Andreiu Arad și Pe|sta directorului, precum și, la Deputația | carea ocârmuiaște fundusurile a shoale-lor na|ționale, gheneralnic, și a preparandalelor par|ticularnic purtătoriului de prezi-dium, | preamilostivului patron, la zioa | numelui Măriei Sale, | întru adâncă umilință dedicate | prin | Naum Petrovici. | A mai sus lăudatei Deputației juratul cănțelist, | în 2-lea dechemvrie 1815. | Cu chieltuiala domnului Nicolae Roja, cetățeanu|lui și mare-lui negoțiator din Pesta, precum și la | prelăudata deputăție a fundusurilor shoalelor din | nația românească alesului condeputat, tipărite. | La Buda, | în Crăiasca Tipogr. a Universit. Ungur.

Naum Petrovich, ***Lyrics Dedicated to Mr. Uroș Stefan Nestorovici, a Man of Good Stock [Versuri celui de înalt și bun neam născutului domnului Uroș Stefan Nestorovici].*** *This print contains popular encomiastic lines that were dedicated to Uroș Stefan Nestorovici, an imperial consellor for the educational area in Hungary. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; 15 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu ghirlandă vegetală prinsă cu o panglică (p. 3); vinietă cu un copil așezat lângă un izvor (p. 15).

Cuprins. [*Motto:*] „Mărirea după virtute păşeaşte ca umbra" (p. 2); [25 de strofe a 6 versuri fiecare] (p. 3–15).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 883, p. 124; Veress 1932, p. 603; Teodorescu 1960, p. 350.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 883.

1815. Johann Daniel Friedrich Rumpf, ***Arătarea stăpânirii și a caracterului lui Alexandru I***, Buda, 1815.

Arătarea stăpânirei | și a | caracterului | lui Alexandru I, | împăratul a toată Rossia, | întocmită prin | I. D. F. Rumpf, | crăiescul praisesc a direcţiei din Berlin secretar ex|peditor | și Mărirei Sale, celui pre dreptate și moștenitoriu | craiu al Borussiei, | Fridrih Vilhelm III, | închinată, | iară acum întâiu pre românie prefăcută și tipărită | cu chipul împăratului. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, | 1815.

Johann Daniel Friedrich Rumpf, ***Presenting the Personality and Reign of Alexander I [Arătarea stăpânirii și a caracterului lui Alexandru I]****. This is the translation of Johann Daniel Friedrich Rumpf's work that had little success. The small German writer tried to analyze the fame of Alexander I, the Russian Emperor. He took into account the psychic and the moral qualities of the great leader. The book may be included in the same category of anti-Napoleonian prints. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; [2] f + 104 p. + [2] f. Tipar negru, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. O gravură în cadru rotund, înfățișând-o pe zeița victoriei (f. tt.); gravură în metal cu portretul lui *Alexandru I, împăratul a toată Rossia*, semnată „Ehrenreich Junior Sc." (f. [1v]); frontispiciu amplu care o redă în mijloc pe zeița victoriei, aceeași imagine cu cea de pe foaia de titlu, flancată de cornul abundenței și de motive grafice geometrice (p. 1).

Cuprins. [Istoria recentă a Rusiei] (p. 1–90); *Manifestul care înălţatul împărat a toată Rossia în zioa pornirei sale către Vienna l-au lăsat, 1814 octomvrie 15/27* (p. 90–104); *Cinstiţii prenumeranţi pentru ceastă carte* (f. [1r–4v]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 885, p. 125; BRV IV, p. 300; Roșu 1924, p. 478; Veress 1932, p. 602; Bodea 1956, p. 98–99; Teodorescu 1960, p. 350; Munteanu 1962, p. 26; Hâncu 1965, p. 88; Tomescu 1968, p. 116; Cartea B. 1972, p. 165; Bodinger 1976, p. 290; Braunstein 1981, p. 77; Mosora, Hanga 1991, p. 183–184; Chindriș 2003, p. 722; Tatay 2009/A, p. 304–305; Tatay 2011, p. 211–212; Tatay 2011/B, p. 115–116, 118; Tatay 2011/C, p. 41; Urs 2011, p. 603; Andriescu 2013/B, p. 58–59; Mârza, Bogdan 2013, p. 101.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 885.

1815. ***Sfatul maicii către … tinerime***, Buda, 1815.

Sfatul maicei | către preaiubita | românească și serbească | tinerime | de amândoao părţile, | ca | un rod a fragetei simţiri | cu carea | bunul și norocirea mlădiţelor neamului | său le îmbrăţoșează | auctora. | De pre limba serbească în cea românească în|tors și cu chieltuiala aceiași tipărit. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universi. Ungariei,| 1815.

A Mother's Advice for ... the Young [Sfatul maicii către … tinerime]*. This small printed publication contains moral tips and poems intended for young people. It is the translation of a Serbian text whose author was not identified by Romanian bibliography. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; [6] f. + 27 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o liră și un caduceu (f. tt.); frontispiciu înfățișând doi amoraşi şi un stup de albine, semnat „Gritner" (p. 1); ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole.

Cuprins. *Magnificului domnului domn Uroș Stefan Nestorovici, crăiescului consiliar* (f. [2r]); [*Motto:*] „Vreamea e a face Domnului: stricat-au leagea Ta. Pentru aceasta am iubit poruncile Tale mai mult decât aurul și topazia. Fă judecată și dreptate: nu mă da pre mine celor ce fac strâmbătate. Primește pre robul Tău întru bunătate, ca să nu mă clevetească cei mândri.", din „Fericitul David" (f. [2v]); *Magnifice domnule crăiesc consiliar!* (f. [3r–5r]); *Cântecul chiemării* (f. [5v–6v]); [*Foarte mare bucurie simțesc de luminarea neamului…*] (p. 1–24); *Cântec* (p. 25); *Alt cântec* (p. 26–27).

Depozit. BAR; BCUIS; BUB.

Referințe. BRV III nr. 889, p. 129; Pascu 1927, p. 299; Teodorescu 1960, p. 350; Duțu 1972, p. 38; Bodinger 1976, p. 291; CRV 1985, p. 241 (cu descriere); Andriescu 2013/B, p. 59.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 889.

1815. Ioan Tincovici, ***Cântări dumnezeiești***, Buda, 1815.

Cântări | dumnezeiești | la | praznicile | Mântuitoriului nostru | Isus Hristos | și ale | Născătoarei de Dumnezeu, | și ale altor sfinți ce se prăznuiesc. | Întocmită de | d. Ioann Tincovici | și | acum întâia oară la tipariu întru acest chip date. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gariei, 1815.

Ioan Tincovici, ***Divine Hymns [Cântări dumnezeiești]****. This book contains hymns from various religious feasts of the Orthodox Church. The second part of the printing gathers both versified and fictional texts, which are intended for readers of different ages. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8º; 56 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu liră și caduceu (f. tt.); frontispiciu cu vioară, trompetă și partitură (p. 5); frontispiciu cu compoziție florală (p. 29); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Cântați Domnului cântare noao, cântați Domnului tot pământul", din „Psalm 95" (p. 2); *Iubite cetitoriule!*, prefață semnată „Ioan Tincovici" (p. 3–4); *La Nașterea lui Hristos* (p. 5–6); *Iarăși la Naștere* (p. 6–7); *La Naștere* (p. 8); *Iarăși la Naștere* (p. 9–10); *La Naștere* (p. 10–11); *Iarăși la Naștere* (p. 11–12); *La Naștere* (p. 12–13); *Iarăși la Naștere* (p. 13–14); *La Botezul Domnului* (p. 14–15); *Iarăși la Botez* (p. 15–16); *La Duminica Florilor* (p. 16–17); *La Învierea lui Hristos* (p. 17–18); *Iarăși la Înviere* (p. 18–19); *La Înălțarea lui Hristos* (p. 19–20); *La Pogorârea Duhului Sfânt* (p. 20–21); *La Schimbarea la față* (p. 21–22); *Alta la Preobrajenie* (p. 22–23); *La Adormirea Preacestii* (p. 23–24); *Alta la Adormire* (p. 24–25); *La Nașterea Preacestei* (p. 25–26); *La Sfântul Părinte Nicolae* (p. 26–27); *Cântare de obște* (p. 27–28); *Viersuri despre ceale șeapte păcate de moarte* (p. 29–34), cuprinzând: *Despre mândrie* (p. 29); *Despre iubirea de argint* (p. 30); *Despre curvie* (p. 30–31); *Despre pizmă* (p. 31); *Despre nesațiu* (p. 32); *Despre ținerea minte de rău* (p. 32); *Despre leane* (p. 33); *Altele* (p. 34); *Alte viersuri veselitoare și jalnice* (p. 35–53), cuprinzând 20 de poezii fără titluri; *Cântarea învățăceilor* (p. 54–56).

Depozit. BAR; BCUCJ; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 892, p. 130–131; BRV IV, p. 301; Micu 1887; Cartea B. 1972, p. 165; Mosora, Hanga 1991, p. 184; Tatay 2010, p. 159; Andriescu 2013/B, p. 61–62.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 892.

1815. Ioan Tincovici, ***Înțelepte învățături***, Buda, 1815.

Înţeleapte | învăţături | sau | regule | pentru | îndreptarea năravurilor | spre | folosul pruncilor, | întocmite de | d. Ioann Tincovici | și | acum întâia oară la tipariu întru acest chip date. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universi. Ungariei, | 1815.

Ioan Tincovici, ***Wise Teachings [Înțelepte învățături]****. This moralizing book comprises 60 teachings addressed to readers and based on the precepts of Christian ethics. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; [2] f. + 68 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu cărți așezate pe o consolă (f. tt.). Frontispiciu dintr-o gravură înfățișând un sat situat riveran, cu ambarcațiuni pe luciul apei, semnat „Gritner" (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Ascultă, fiiule, și primește învățătura mea, și nu lăpăda sfatul mieu", din „Sirah 6. 24" (f [1v]); *Iubită tinerime*!, semnată „Ioann Tincovici învățătoriu" (f. [2r–v]); *Regule îndreptătoare de năravuri* (p. 1–68), cuprinzând: 1. *Gândurile oamenilor sânt cu greșale* (p. 1–2); 2. *Tot darul desăvârșit de sus iaste* (p. 2); 3. *Se cuvine omului să-și contenească slobodă voia lui cea sufletească* (p. 3); 4. *Trăbuie omul de toată răotatea să se ferească* (p. 3–4); 5. *Se cade omului prin munca sa cea dreaptă să se îmbogățească* (p. 4–5); 6. *Se cuvine să caute omul cinstea cea adevărată* (p. 5–6); *7. Lipsește să împărtășească omul talantul său și altora, însă cu smerită înțelepciune* (p. 6); 8. *Nu trebuie să se îndulcească omul cu bunătățile vieții prestă măsură* (p. 7); 9. *Se cuvine omului cu bună-cuviință se întrăbuințeaze bunătățile pământești și să fie subpus altora* (p. 7–8); 10. *Se cade să-și păzească omul cinstea sa fără de prihană* (p. 8–9); 11. *Bunătatea iaste lăudată la toți, iară răotatea urâtă* (p. 9); 12. *Se cuvine să fugă omul de fățărie* (p. 9–10); 13. *Lipsește omului să rămână în starea sa* (p. 10–11); 14. *Trăbuie să se poarte omul după chiemarea sa* (p. 11); 15. *Nu se cuvine să se înalță omul întru buna norocire* (p. 11–12); 16. *Să cade să gândească omul despre purcederea sa și să nu se înalță cu vredniciia* (p. 12); 17. *Nu trebuie să fie omul protivnic celor mai tari* (p. 13); 18. *Să cuvine omului să primească sfatul cel bun* (p. 14); 19. *Celor buni norocoși le trăbuiaște mai multă sfătuire* (p. 14–15); 20. *Lipsește omului să înfrâneaze patimile și poftele sale* (p. 15); 21. *Nu să cade să asculte omul de clevetitori și de amăgitori* (p. 15–16); 22. *Nu trăbuie să ia omul nimica înainte când e în mânie și în iuțime* (p. 16–17); 23. *Să cuvine să-și mărturisească omul greșalele sale și să se îndrepteaze* (p. 17); 24. *Să cade a fugi de purtarea nebunilor și a fățarnicilor* (p. 17–18); 25. *Să cuvine omului să fugă de minciună și de vicleșug* (p. 18–19); 26. *Să cade să-și păzească omul făgăduința sa* (p. 19); 27. *Lipsește omului toate să ispitească și să țină binele* (p. 19–20); 28. *Se cade cu prilej să cetească omul scrisorile celor înțelepți* (p. 20–21); 29. *Să cuvine să fugă omul de clevetitori și de grăitorii de rău* (p. 21); 30. *Nu trăbuie să-și bată joc omul de greșala aproapelui său* (p. 22); 31. *Se cade să cinstească omul vredniciia fieștecăruia* (p. 22–23); 32. *Nu se cuvine să se înalțe omul prin covârșirile sale* (p. 23); 33. *Nu se cade să răspundă omul spre clevetirea altora* (p. 24); 34. *Vieţuirea cea bună face pre om în lume tuturora bine-plăcut* (p. 24–25); 35. *Să cuvine omului să se depărteaze de cei iubitori de mărire* (p. 25); 36. *Se cade omului cu bunătatea să biruiască pre nepriiatenii săi* (p. 25–26); 37. *Trăbuie să aibă omul ceva îndrăznire asupra nepriiatenului său* (p. 26–27); 38. *Se cuvine omului să cinstească și să păzească soțietatea* (p. 27–28); 39. *Nu trebuie să creadă omul fieștecăruia* (p. 28); 40. *De bunăvoie se cade omului să ajute priiatenului său cu dreptate și cu ceale putincioasă* (p. 29); 41.

Să cuvine omului să ia bine seama să nu-și facă nepriiateni (p. 29–20 [!]); 42. *Nu să cade omului să treacă cu vederea și să izdea pre priiatenul cel vechiu* (p. 20 [!]); 43. *Nu trăbuie să fie omul făcătoriu de gâlceavă și de vrajbă* (p. 31–32); 44. *Lipsește omului să fie făcătoriu de pace* (p. 32); 45. *Să cade omului să se oprească în vorbe* (p. 32–33); 46. *Să cuvine omului să fie tăcut* (p. 33); 47. *Lipsește omului nesmintit să rabde nenorocirea* (p. 33–34); 48. *Să cuvine să vorbim totdeauna adevărul* (p. 34); 49. *Să cade omului cu înțelepciune să se poarte în vredinciia sa* (p. 35); 50. *Nu trăbuie să se joace omul sau să se împrotivească cu stăpânitorii lui* (p. 35–36); 51. *Nu se cade să fie omul nici prea îndrăzneț, nici prea fricos întru lucrurile sale* (p. 36–37); 52. *Se cuvine omului să gonească năcazul din inima sa* (p. 37); 53. *Se cade să rămână omul statornic și întărit în bine* (p. 37–38); 54. *Nu trebuie să dea omul înainte de moarte averea sa altora* (p. 38–39); 55. *Nu iaste bine să stea omul bun pentru altul* (p. 39–40); 56. *Nu să cuvine să aibă orășenii unire sau mestecătură cu cei de neam mare* (p. 40); 57. *Să cade omului cu bună rânduială să chivernisească lucrurile sale* (p. 41); 58. *Se cuvine se fugă omul de lăcomie și de ședearea fără de lucru, adecă de leane* (p. 41–42); 59. *Se cade omului să fie de cinste în față și întru îmbrăcăminte* (p. 42–43); 60. *Nu să cuvine omului să zavistuiască celor vicleani și nedrepți* (p. 43); *Pilde și învățături filosoficești* (p. 44–68).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 891, p. 130; BRV IV, p. 301; Ghibu 1916, p. 261; Ciuhandu 1935, p. 3; Teodorescu 1960, p. 350; Duțu 1968, p. 312; Cartea B. 1972, p. 165; CRV 1985, p. 241–242; Mosora, Hanga 1991, p. 184; Urs 2011, p. 603; Andriescu 2013/B, p. 60–61.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Ad 10351 (Colig. 6). Cartea conține erori de paginație.

1815. *Vrednica de pomenire biruință*, Buda, 1815.

Vreadnica de pomenire | biruinţă | ce în vreamea noastră s-au făcut | sau | piramida | cea din tunuri înălţată în marea cetate | Moscva. | Înălţarea | cinstitei cruci | în cetatea Dresda | la zioa naşterei Mărirei Sale | Alexandru I, | împăratul a toată Rossia. | Lucrurile lui Napoleon | în | Rossia. | Cum au vorbit craiul din Neapol cu împărăte|scul rusescul anşef general Miloradovici. | Acum întâiu pre românie prefăcută şi tipărită, | dimpreună cu chipul piramidei. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, | 1815.

A Victory Worthy of Commemoration [Vrednica de pomenire biruinţă]. *This anti-Napoleonian publication recounts the event of building an impressive monument in Moscow from cannons abandoned by Napoleon's army when it fled from Russia. The work also includes an ample engraving that presents that monument. It is also a translation whose author was not identified by Romanian bibliographers. It was printed at Buda, Hungary, in 1815.*

Format. In 8°; o planșă + 16 p. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu 2 putii semnat „Gritner" (coperta 1); gravură cu „Vreadnica de vedeare piramidă, carea din orânduiala înălțatului împărat a toată Rossia, Alexandru I, din ceale 1131 de tunuri, în anul 1812, de la franțozi cuprinse, înaintea palatului împărătesc din Moscva spre veacinica pomenire fu înălțată" (planșa); vinietă cu un om care ține în mână o pasăre (coperta 4); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Sămn de biruinţă din tunurile de la franţozi luate* (p. 3–7); *Înălţarea s. cruci în cetatea Dresda la zioa naşterii lui Alexandru împărat, în 11 dechemvrie 1813* (p. 7–9); *Lucrurile lui Bonaparte în Rossia (din annual reghisterul)* (p. 10–16).

Depozit. BAR; OSzK; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 894, p. 135; Gârleanu 1865, p. 169 (63); Ciortea 1903, p. 17 (260); Philippide 1888, p. 154; Veress 1932, p. 605; Teodorescu 1960, p. 350; Iarcu 1965, p. 29; Filip 1970, p. 82; Chindriș 2003, p. 723; Tatay 2011/B, p. 115, 118–119; Tatay 2011/C, p. 41; Andriescu 2013/B, p. 59–60.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 894.

1816. *Apocalipsul sau descoperirea Sfântului Apostol Ioan*, Buda, 1816.

Apocalipsul | sau | descoperirea | Sfântului | Apostol Ioann |, acum întâia oară pre limba românească | deosebi tipărit. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universita|tei din Pesta, | 1816.

The Apocalypse of St. John or The Book of Revelation [Apocalipsul sau descoperirea Sfântului Apostol Ioan]*. The popular book was of great service within Orthodox East Europe. It was a pseudo-narration on Biblical "heretic" themes (Bogomilic texts), which recounted a version of the Apocalypse. The version was parallel to the canonical New Testament. It was established that the text had some impact upon the Cathari and the Albigenses in Southern France. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; 72 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând o carte deschisă pe care este așezată o cunună de lauri (f. tt.); frontispiciu reprezentând o cruce flancată de motive vegetale (p. 5).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–4); Cap întâiu [*Lui Ioann, fiind izgonit în ostrovul Patmos* ...] (p. 5–8); Cap 2. [*Se porunceaște lui Ioann ca să scrie besearicilor Efesului* ...] (p. 8–12); Cap 3. [*Lui Ioann se porunceaște să scrie besearicilor Sardiei* ...] (p. 12–15); Cap 4. [*Ceriul fiind deșchis, veade pre Cel ce șeade pre scaon* ...] (p. 15–17); Cap 5. [*Plângând Ioann, pentru căci cartea cea cu șeapte peceți* ...] (p. 18–20); Cap 6. [*După ce au deșchis patru peceți, osebite lucruri au urmat* ...] (p. 20–22); Cap 7. [*Când trăbuia a se pedepsi pământul, li să porunceaște* ...] (p. 23–25); Cap 8. [*După ce s-au deșchis a șeaptea peceate, cei șeapte* ...] (p. 26–28); Cap 9. [*Când au trămbițat îngerul al cincilea, au căzut* ...] (p. 28–31); Cap 10. [*Strigând tare alt înger, grăiesc ceale șeapte tunete* ...] (p. 31–33); Cap 11. [*Ioann, măsurând besearica, aude că vor propovedui* ...] (p. 33–36); Cap 12. [*După ce muiarea, privind la ea bălaurul, au născut fiiu* ...] (p. 37–39); Cap 13. [*Fiiara cea cu șeapte capete și zeace coarne* ...] (p. 40–42); Cap 14. [*Cei cu feciorie îmblă cu mielul, cântând* ...] (p. 43–46); Cap 15. [*Cei cei ce au biruit fiiara și icoana ei și numărul* ...] (p. 46–48); Cap 16. [*La vărsarea celor șeapte blide pre pământ* ...] (p. 48–51); Cap 17. [*Muiarea curvă sau Vavilonul îmbrăcată cu multe* ...] (p. 52–54); Cap 18. [*Cădearea Vavilonului, judecata, bătăi și pedeapse* ...] (p. 55–59); Cap 19. [*Mărind Sfânții pre Dumnezeu pentru judecata* ...] (p. 59–62); Cap 20. [*Pre bălaur sau pre diavol legat îl aruncă îngerul* ...] (p. 63–65); Cap 21. [*După ce se va înnoi ceriul și pământul, cetatea cea* ...] (p. 65–69); Cap 22. [*Lemnul vieții udat de râul apei ceii vie in toată luna* ...] (p. 70–72).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 896, p. 136; Cartea B. 1972, p. 167.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 896.

1816. ***Calendar***, Buda, 1816.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1816, | carele e bisect și se cuprinde | din 366 de zile, | întocmit | pre gradurile și clima Țării Ungu|rești și a Prinţipatului Ardealului, | Ţării Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și | septămânile calendariului vechiu și a ce|lui nou, tâmpurile anului schimbarea | și plinirea lunii și târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1816 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. As news, there is a section entitled "Peasants' Calendar" and the description of the house where Napoleon lived during his exile on Saint Helena Island. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; [48] f. Tipar negru și roșu, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu bărci într-un golf, semnat „Gritner" ([27r]); chenar negru la fiecare pagină; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Anul 1816* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2v]); *Stăpânitoriul împăratul nostru* (f. [3r–v]); *Răschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însămnări* (f. [4r]); [Partea calendaristică] (f. [4v–16r]); *Adaogere la calendariu. Despre stăpânitoriul anului acestuia 1816* (f. [16v]); *Despre iarnă* (f. [16v]); *Despre primăveară* (f. [17r]); *Despre veară* (f. [17r]); *Despre toamnă* (f. [17r–v]); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (f. [17v]); *Arătarea vremilor*(f. [18r–19r]); *Cărindariul țăreanilor sau a oamenilor proști* (f. [19v–25r]), cuprinzând: *Reguli de obște ale proștilor* (f. [20r]); *Călindariul țăreanilor pe ianuarie* (f. [20r–v]); *Fevruarie (făurariu)* (f. [20v–21r]); *Martie (mărțișor)* (f. [21r–v]); *Aprilie (prier)* (f. [21v–22r]); *Maiu* (f. [22r–v)]; *Iunie (cirișeariu)* (f. [22r]); *Iulie (cuptoriu)* (f. [22v–23r]); *Avgust (agust)* (f. [23r–v]); *Septemvrie (răpciuni)* (f. [23v–24r]); *Octovrie (brumariu)* (f. [24r]); *Noiemvrie (brumariu mare)* (f. [24r–v]); *Dechemvrie (indrea)* (f. [24v–25r]); *O poveaste de istorie* (f. [25v–26v]); *Descripția insulii (ostrovului) Sfânta Elena* (f. [27r–32v]), cuprinzând: *Lăcuitorii, costituția* (f. [29v–31v]); *3. Topografia* (f. [31v–32r]); *Descripțiia casii unde lăcuiaște Napoleon Bonaparte in insula Sfânta Elena* (f. [32r–v]); *Cel de căpetenie al poștelor curs prin Țara Ungurească, Ardeal și Țeara Românească* (f. [33r–36v]); *Însemnarea târgurilor celor din Țeara Ungurească, Țeara Ardealului și din Bănat* (f. [37r–46r]); *Foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul, la întrebuințarea economiei* (f. [46v]); *Tabelă. Din florinți unguresti a face florinți nemțești sau zloți* (f. [47r]); *Însemnarea cărților celor românești ce se află de vândut în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pești* (f. [47v–48v]).

Depozit. BAR.

Refrințe. BRV III, nr. 901, p. 139–140; CAL 1817, p. 47v; Iarcu 1873, p. 24; Tomescu 1957, p. 115; Teodorescu 1960, p. 350; Faiciuc 2011, p. 24.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 901.

1816. Johann Heinrich Campe, ***Descoperirea Americii,*** Vol. I, Buda, 1816.

Descoperirea | Americii. | O | carte foarte folositoare, | alcătuită de | Ioann Hainrih Campe. | Acum întâiu de un iubitoriu de neamul romă|nesc pre românie tălmăcită și

dată afa|ră la lumină. | Tomul I. | Cu 4 figuri. | Cu toată cheltuiala lui Nicola Nicolau din Brașov, | dată în tipariu. | La Buda. | Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pești. | 1816.

Johann Heinrich Campe, ***Discovery Of America [Descoperirea Americii]****. This is the translation of the first volume of the trilogy written by German literate Johann Heinrich Campe, Die Entdeckung von Amerika, which was printed at Hamburg, in 1781–1782. The Romanian bibliographers did not identified the Romanian translator. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; 190 p. + [7] f. Tipar negru, cu 45 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând caravela lui Cristofor Columb (f. tt.); frontispiciu cu tridentul lui Neptun și o coroană (p. 3); 4 gravuri în aramă în plină pagină: *Ajungerea lui Columb la pământul Americii. Fața 42* (urmează după p. 42, hors texte); *Plecarea lui Columb de la Spania. Fața 62,* semnată „A. Geiger del. et Sculp." (urmează după pagina 62); *Groaznică furtună pe mare. Fața 67* (urmează după p. 66, dar cu fața spre p. 67); *Ajungerea lui Columb la limanul cel frumos în America. Fața 158*, semnată „Prixner sc." (după p. 158); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Istoria descoperirei Americii* (p. 3–12); *A doao povestire* (p. 12–23); *A treia povestire* (p. 24–30); *A patra povestire* (p. 31–34); *A cincea povestire* (p. 34–41); *A șeasa povestire* (p. 41–52); *A șeaptea povestire* (p. 52–64); *A opta povestire* (p. 64–71); *A noao povestire* (p. 72–83); *A zecea povestire* (p. 83–97); *A unsprezeacea povestire* (p. 97–106); *A doaosprezeace povestire* (p. 107–117 [!]); *A treisprezeacea povestire* (p. 118 [!]–113 [!]); *A patrasprezeacea povestire* (p. 129 [!]–141); *A cincisprezeacea povestire* (p. 142–150); *A șeaseasprezeacea povestire* (p. 151–160); *A șeapteasprezeacea povestire* (p. 161–174); *A optasprezeacea povestire* (p. 175–190); *Însămnare* semnată „Un iubitoriu de neamul românesc" (f. [1r–v]); *Însemnarea cinstiților prenumeranți la cartea aceasta, după A. B.* (f. [2r–7v]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BVAUGL.

Referințe. BRV III, nr. 911, p. 151–152; BRV IV, p. 301; Veress 1932, p. 605; Ciuhandu 1935, p. 4; Bodea 1956, p. 99–100, 103; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 92; Duțu 1968, p. 312; Tomescu 1968, p. 115–116; Filip 1970, p. 83–84; Poenaru 1973, p. 284; Protase 1973, p. 136; Bodinger 1976, p. 296; Pascu 1976, p. 124; CRV 1985, p. 246–247; Mosora, Hanga 1991, p. 186; Râpă-Buicliu 2000, p. 390; Avram 2009, p. 280; Tatay 2009/A, p. 305–306; Tatay 2011, p. 216–223; Tatay 2011/C, p. 42–43; Tatay 2011/D; Andriescu 2013/D, p. 75; Mârza, Bogdan 2013, p. 115.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota BRV 911. Exemplarul nu conține cele 4 gravuri în plină pagină. Acestea se găsesc în exemplarul de la BBSB.

1816. *Catehism mic*, Buda, 1816.

Catihisis | mic | sau | scurtă mărturisire | pravoslavnică | pentru | shoalele neunite românești ceale din | Țeara Ungurească și din părțile ei | împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Împărăteștei Chesaro-|Crăiești și Apostolicești Măriri. | În Buda. | Tipărit cu chieltuiala Crăiești Tipografii | a Universitatei Ungurești, | 1816.

Small Catechism [Catehism mic]. *This religious textbook was intended for Romanian Orthodox pupils in the province of Hungary within the Habsburg Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format: In 8°; 79 p. Tipar negru, cu 29 și 30 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); Frontispiciu dintr-un ornament de forma unei suliţe cu două capete (p. 3, 75). Vinietă dintr-un mic ornament de forma unei suliţe cu două capete, având în centru diferite motive florale (p. 19, 39, 41, 48, 64, 74, 79).

Cuprins. 1. *Întroducere* (p. 3–5); Partea I. 2. *Despre credinţă* (p. 5–7); § I. *Despre unul Dumnezeu în Sfânta Treime*. A. *Despre estimea lui Dumnezeu și că este în trei feţe* (p. 8–11); § II. *Întâia încheietură a credinţei* (p. 12); B. *Despre Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul* (p. 12–16); § III. *A dooa încheietură a credinţei* (p. 16); G. *Despre Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 16–17); *A treia încheietură a credinţei* (p. 17); *Despre întruparea Domnului* (p. 17–19); *A patra încheietură a credinţei* (p. 20); *Despre patimile și moartea lui Hristos* (p. 20–22); *A cincea încheietură a credinţei* (p. 22); *Despre Învierea lui Hristos* (p. 22–23); *Despre înnălţarea Domnului* (p. 23–24); *Despre a doaa venire a Domnului* (p. 24–26); § IV. *A opta încheietură a credinţei* (p. 26); D. *Despre Dumnezeu Duhul Sfânt* (p. 26–30); § V. *A noao încheietură a credinţei* (p. 30); E. *Despre sfânta și sobornicească bisearică* (p. 30–33); § VI. *A zecea încheietură a credinţei* (p. 33); Dz. *Despre îndreptare și faptele cele bune* (p. 33–37); § VII. *A unsprezecea încheietură a credinţei* (p. 37); Z. *Despre cele patru de pre urmă* (p. 37–39); *A doaosprezecea încheietură a credinţei* (p. 40–41); Partea II. 3. *Despre dragoste*. A. *Întroducere* (p. 42–45); § I. *Tabla întâia.* V. *Despre dragostea cătră Dumnezeu* (p. 45–48); § II. *A doaa tablă*. G. *Despre dragostea cătră de-aproapele* (p. 49–54); § III. D. *Despre păcate* (p.54–60); Partea III. 4. *Despre nădejde.* A. *Întroducere* (p. 61–63); § I. *Despre rugăciune de obște* (p. 63–64); § II. V. *Despre rugăciune deosebi* (p. 65); I. *Înainte-cuvântare* (p. 66); *Întâia cerere* (p. 67); *A doaa* [!] *cerere* (p. 67–68); *A treia cerere* (p. 68–69); *A patra cerere* (p. 69–70); *A cincea cerere* (p. 70); *A șeasa cerere* (p. 71); *A șeaptea cerere* (p. 71–72); *Încheierea* (p. 72); § III. G. *Despre ceale noao fericiri* (p. 73–74); *Scurtă tâlcuială a celor noao fericiri evangheliceşti* (p. 75–79).

Depozit. BGTK; BBSB.

Referinţe. BRV IV, nr. 408, p. 146; CAL 1817, p. 47v; Teodorescu 1960, p. 350; Filip 1970, p. 86–87; Pascu 1976, p. 124.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BGTK, nr. inv. 3636.

1816. *Învăţătură pentru ferirea și doftorirea bolilor ... ale vitelor*, Buda, 1816.

Învăţătură | pentru | ferirea și doftoriia | boalelor | celor ce se încing prin ţeară și a celor ce se leagă, și a unor boale sporadi|ce, adecă pe ici pe colo înblătoare, | ale vitelor celor cu coarne, precum și | a cailor, a oilor și a porcilor. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungariei, 1816.

Teaching for Preventing and Healing ... Cow Diseases [Învăţătură pentru ferirea și doftorirea bolilor ... ale vitelor]*. This print was specific to the Enlightenment. It was promoted by the Viennese authorities in order to develop animal herds in peasants' private households. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; 130 p + [1] p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu reprezentarea unui peisaj montan convenţional, luminat de raze (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. 102 paragrafe grupate în următorele capitole: § 1–14: *Despre ferirea boalei vitelor* (p. 3–17); § 15–18: *Însămnări despre epizooticele și contagioasele boale ale vitelor celor de casă* (p. 18–22); § 19–49: *Despre boala de vite* (p. 22–54); § 50–55: *Despre vărsatul oilor* (p. 54–61);

§ 56–65: *Despre aprinderea splinei* (p. 61–72); § 66–68: *Despre boala de gură și de limbă* (p. 72–76); § 69–70: *Despre boala de picioare sau de unghii* (p. 77–80); § 71–73: *Despre grumăzarea porcilor* (p. 81–85); § 74–78: *Despre boala cea mucoasă* (p. 85–91); § 79–83: *Despre râie* (p. 92–99); § 84–102: *Despre turbarea cânească* (p. 100–126); *Iubite cititorule!* (p. 127–130); *Văzuta cărței* (p. [131]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 909, p. 149–150; CAL 1817, f. 48r; CAL 1825; CAL 1833, f. 39v; Iarcu 1873, p. 24; Philippide 1888, p. 151; Bologa 1927, p. 30; Samarian 1928–1938, II, p. 480; Veress 1931, II, p. 208–210; Teodorescu 1960, p. 350; Ursu 1961, p. 135, 136, 137; Școala 1970, III, p. 5–7; BALRL 1972, p. 22; Popovici 1972, p. 309; Protase 1973, p. 159–164, 373; Bodinger 1976, p. 295; Mosora, Hanga 1991, p. 185; Lumperdean 1999, p. 131; Chindriș 2003, p. 718; Chindriș 2007, p. 59.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota BRV 909.

1816. Petru Maior, ***Contemplatio***, Buda, 1816.

Contemplatio | recensionis | in | Valachicam anticriticam | literariis ephemeridibus Viennensibus | Nro 7. Februar, 1816 divulgatae. | Budae. | Typis Regiae Univers. Hungaricae. | 1816.

Petru Maior, ***Contemplatio****. This is the third brief polemic writing whose target was scholar Bartolomeu Kopitar. Its contention was the origin and the particularity of Romanian language. The first writing, Animadversiones .., appeared in 1814 and the second one, Reflexiones..., in 1815. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; 24 pag. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Modeste ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Aequam memento rebus in arduis / Servare mentem: non secu in bonis / Ab insolenti temperatam / Laetitia", din „Horatius" (p. 2); [*Recensendam assumserat ...*] (p. 3–24).

Depozit. BACJ, BAR, BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 912, p. 152; Cipariu 1855, p. 189; Kodrescu 1875, p. 527; Marienescu 1883, p. 31; Petrik I, p. 441; Philippide 1888, p. 184; Pascu 1927, p. 186; Veress 1931, II, p. 204; Teodorescu 1960, p. 350; Nicolescu 1971, p. 165; Popovici 1972, p. 245; Protase 1973, p. 373; Mosora, Hanga 1991, p. 187; Mălinaș 1993, p. 105–106; Mălinaș, Călușer 2006, p. 159; Urs 2011, p. 608; Andriescu, Borș 2013, p. 150.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 350.

1816. Gheorghe Montan, ***Străinul în Pesta***, Buda, 1816.

Străinul în Pesta, | adecă | o vorbire între un străin | din | Țara Turcească | și | între un cetățean din Pesta, | în care se cuprind faptele ceale vrednice | de neuitare | a | celui de înalt și bun neam născutului | domnului | Uroș Stefan Nestorovici, | a preasfințitei C. C. și a Maiestatei | consiliar, a tuturor shoalelor din Crăimea Un|gariei de leagea grecească n. un. mai-marelui in|spector, a instituturilor pedagoghicești direc|torului, precum și la Deputația carea ocârmuiaște | fundusurile shoalelor naționale purtătoriu|lui

de presidium. | Prin | Gheorghie Montan, | în Shoala Națională din Pesta învă|țătoriu, alcătuită. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurești, 1816.

Gheorghe Montan, ***A Foreigner in Pest [Străinul în Pesta].*** *This small encomiastic writing was dedicated to an imperial counsellor of Hungarian schools. It was conceived as a dialogue between a citizen from Pest and a foreigner from the Turkish Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; 29 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu ghirlandă vegetală prinsă cu o panglică (p. 7); vinietă reprezentând o urnă (p. 29).

Cuprins. [*Motto:*] „Fac aceaea ce sânt deatoriu, ma nici aceaia nu pot să fac pre cât s-ar cădea." (p. 2); [*Cu chieltuiala perilustrului … Ignatie Stancovici*] (p. 3); *Către cetitoriu*, semnată „Binevoitoriu autorul" (p. 5–6); [Dialog între un cetățean din Pesta și străin] (p. 7–29).

Depozit. BAR; BVAUGL; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 914, p. 153–154; Pop 1827, p. 616; Kodrescu 1875, p. 431; Veress 1931, II, p. 205; Ciuhandu 1935, p. 2; Teodorescu 1960, p. 350; Școala 1970, III, p. 8–12; Protase 1973, p. 136; Anghelescu 1983, p. 291; Miskolczy 1983, p. 304–305; Chindriș 2003, p. 720.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 914.

1816. Naum Petrovici, ***Versuri celui de bun neam născutului domnului Atanasie Grabovschi***, Buda, 1816.

Versuri | celui de bun neam născutului | domnului | Athanasie Grabovschi, | cetățeanului și marelui negoțiator din | Pesta, precum și a Shoalei Naționale Ro|mânești de acolea curator, ca unui bun și | spre cultura românilor învăpăiatului pa|tron, la zioa numelui Domniei Sale, | în 18-lea ianuarie 1816. | Cu mare reverință dedicate | prin | Naum Petrovici, | a Măritei Deputației carea ocărmuiaște fundusurile | a shoalelor naționale generalnic și a preparanda|lelor particularnic juratul canțelist. | La Buda, | în Crăiasca Tipogr. a Universit. Ungur, | 1816.

Naum Petrovici, ***Lyrics Dedicated to Mr. Atanasie Grabovski, a Man of Good Stock [Versuri celui de bun neam născutului domnului Atanasie Grabovschi].*** *It is a four-leaf minor publication that includes an encomiastic poem. The 13 stanzas were dedicated to a wealthy merchant of Pest who was also a curator of the Romanian School in the Hungarian capital. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; [4] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un copil care își acopera fața cu o mască, plasat între cărți și instrumente muzicale (f. 2r); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „I ... Grandia laturus meritorum proemia." din „Horatius" / „Pășește mai încolo ... Căci părtași te vei face răsplătirei a meritelor tale", din „Horațiu" (f. tt.v); [Poezie din 13 strofe a câte 6 versuri fiecare] (f. [2r–4r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 917, p. 155; Teodorescu 1960, p. 350.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 917.

1816. *Povăţuire cătră aritmetică*, Buda, 1816.

Povățuire | cătră | arithmetică | sau învățătura numerilor, | spre folosul | școalelor românești | celor din | Țeara Ungurească | și din părțile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Împărăteștei și Chesaro-|Crăieștei și Apostoliceștei Măriri. | În Buda. | Tipărită cu cheltuiala Crăieștei Tipografii a | Universitatei Ungurești, 1816.

Teaching Arithmetic [Povăţuire cătră aritmetică]. *This official textbook was intended for secondary students in Romanian schools from Hungary. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; 102 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); frontispiciu cu cărți, suluri de hârtie și glob pământesc (p. 3).

Cuprins. *Întrare* (p. 3–13); Cap I. *Despre patru lucrări sau speţiesuri în numeri neotărâți* (p. 13–36), cuprinzand: 1. *Adaogerea* (p. 13–17); 2. *Subtracția sau scoaterea* (p. 17–21); 3. *Înmulțirea (multiplicația)* (p. 21–26); 4. *Împarțirea (divizia)* (p. 26–36); Cap II. *Despre numerii cei otărâți* (p. 36–52), cuprinzând: 1. *Tâlcuire* (p. 36–39); 2. *Catastihul sau catalogul celor întră români mai obicinuite monete, măsuri și povări sau greutați, împreună cu despărțirile lor* (p. 39–43); *Ceale în Țeara Turcească obicinuite* (p. 43); 2. *Despărțirea* (p. 44); 3. *Reducerea* (p. 44–45); 4. *Regule despre patru speţiesuri în numeri otărați* (p. 45–52); Cap III. *Despre fracții (frângeri)* (p. 53–66), cuprinzând: 1. *Împărțirea fracțiilor* (p. 53–54); 2. *Schimbarea fracțiilor* (p. 55–57); 2. [!] *Desfacerea sau resoluția fracțiilor* (p. 58); 3. *Strămutarea fracțiilor* (p. 58–59); 4. *Reducerea fracțiilor* (p. 59–60); 5. *Aflarea numitorului celui de obște* (p. 60–62); 6. *Patru speţiesuri ale arithmeticei în fracții* (p. 62–66); Cap IV. *Despre regula de tri* (p. 67–84), cuprinzând: 1. *Tâlcuirea* (p. 67–68); 2. *Rânduiala închieturilor* (p. 68–69); 3. *Seamnele prin care se cunoaște de ce fealiu e regula de tri* (p. 69–70) 3. *Lucrarea* (p. 71–77); 4. *Proba* (p. 77–78); *Despre reducerea regulei de tri ceii înduplicate în simplă* (p.79–81); *Întrebuințarea regulei de tri la socotirea cametilor neiemurilor (arânzilor), birilor și altor lucruri de folos* (p. 81–84); *Adaogere* (p. 85–90); Nro I. *Tăbliţa addiţiei* (p. 91); Nro. II. *Tăbliţa subtracţii* (p. 19 [!]–39 [!]); Nro. III. *Tăbliţa multiplicaţiei* (p. 94); Nro. IV. *Tăbliţa diviţiei* (p. 95–97); *Însemnare* (p. 98–102).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 899, p. 139; CAL 1817, p. 47v; Teodorescu 1960, p. 350; Cartea B. 1972, p. 168; Bocșan 1978, p. 168; Mălinaș 1993, p. 104–105.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 899. Cartea conține erori de paginație.

1816. *Reguli școlare*, Buda, [1816].

Regulele | sholastice, | care sânt orânduite și așezate pen|tru ținearea și procopseala | shoalelor românești | celor din | Țeara Ungurească | și din părțile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Împărăteștei Chesaro-|Crăieștei și Apostoliceștei Măriri. | În Buda, | tipărite cu chieltuiala Crăieștei Tipografii | a Universitatei Ungurești, | 1816.

School Rules [Reguli școlare]*. This official small print includes disciplinary rules that were compulsory for pupils in Romanian schools from Hungary. It was printed at Buda, Hungary, in [1816].*

Format. In 8°; de 32 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.). Frontispiciu grafic înfățișând un panou împodobit cu ornamente geometrice și florale (p. 5); ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole.

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–4); *Cuprinderea regulelor sholastice* (p. 5–30), cu următoarele diviziuni: I. *Cum trebuie să se poarte sholarii către Dumnezeu și în besearică* (p. 5–15); II. *Deatorințele sholarilor în cât sânt pentru shoală* (p. 15–22); III. *Cum trebuie sholarii să se poarte către mai-marii, către dascalii (învățătorii) și către soții lor cei de shoală* (p. 22–27); IV. *Cum trebuie să se poarte și să se acomode (întocmească) sholarii preste tot (de obște, în comun)* (p. 27–30); *Însemnare* (p. 31); *Rugăciuni*: *La începutul shoalei* și *La sfârșitul shoalei* (p. 32).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BVAUGL.

Referințe. BRV III, nr. 919, p. 156; BRV IV, p. 301; CAL 1817, f. 48r; CAL 1825; CAL 1833, f. 39v; CAL 1838, p. 32; Veress 1931, III, p. 210; Ciuhandu 1935, p. 2; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 96; Bocșan 1978, p. 168; Mosora, Hanga 1991, p. 188; Urs 2011, p. 609.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 919. Există tiraje cu foi de titlu care nu precizează anul 1816 (de exemplu, la BACJ). De asemenea, ornamentația și mărimea caracterelor diferă ușor de la o variantă la alta. Exemplarul fără an are un alt frontispiciu la p. 5. Tindem să credem că tirajul e 1816, deoarece ortografia diferă față de cea din 1806, fiind la fel cu ortografia exemplarelor pe care este trecut anul 1816.

1816. ***Strastnic****,* Buda, 1816.

Strastnicul | ce cuprinde în sine slujba sfintelor și mântui|toarelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos. | Acum | întâia oară așezat și tipărit, după rânduia|la Besearicii Răsăritului, | supt | stăpânirea preaînălțatului împărat al Austriei | și apostolicescului craiu, | Franțisc întâiul, | cu | blagosloveniia Exțellinției Sale, preaosfințitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | și mitropolitul Besearicii Răsăritului din | Carloveț. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pești, | anul de la Hristos 1816. Indictul 4.

Strastnic *(an Orthodox cult book that includes the services of the Holy Week). The book includes Orthodox ceremonies and prayers related to Jesus Christ's vicarious sufferings, death and resurrection. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In folio; [1] f. + 110 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta și în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu și a Sfântului Ioan. Sub această compoziție, pe două coloane marginale, icoane ale diferiților sfinți, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah și Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah și Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos și de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziției de jos, Sfântul Ioann Zlatoust și Grigorie Bogoslov. Gravuri în lemn, reprezentând: *Dumineca stâlpărilor* (f. 12v); Scene din viața lui Iosif (f. 21v); *Cinci feate înțeleapte, cinci nebune* (f. 29r); *Când au cinat Hristos în*

casa lui Simon fariseul (f. 34r); *Cina cea de taină* (f. 41r); *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 51r); *Luarea de pe cruce a Domnului nostru Isus Hristos* (f. 69v); *Punerea în mormânt a Domnului nostru Isus Hristos* (f. 73r). Frontispicii înfăţişând: Isus, împărat ceresc, într-o compoziţie floral (f. 1r, 170r); o cruce surmontată unui glob în mijlocul unui decor vegetal ce se desfăşoară pe orizontală (f. 12r, 86r); *Învierea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 97r). Vinietă de compoziţie profană (f. 50v, 85v, 96v, 110r); vinietă cu reprezentarea simbolică a Sfintei Treimi (sub forma unui ochi într-un triunghi, din care ies raze) (f. 72v; 105r). Numeroase elemente grafice şi de compoziţie tipografică despărţitoare de capitole, de-a lungul întregii cărţi. Litere ornate în roşu (*passim*).

Cuprins. *Începutul, cu Dumnezeu cel Sfânt, a sfintelor și dumnezeieștilor slujbe care se cuprind întru această carte. Vineri, a șasa săptămână, a Florilor* (f. 1r–11v); *În sâmbăta stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mică* (f. 12r); *În sâmbăta stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mare* (f. 12v–41r); *În sfânta și Marea Joi, la utrenie* (f. 41r–50v); *Slujba sfintelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (f. 51r–69r); *În sfânta și Marea Vineri, seara* (f. 69v–72v); *În sfânta și Marea Sâmbătă* (f. 73r–85v); *În sfânta și Marea Sâmbătă, seara* (f. 86r–96v); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 97r–105r); *Rânduiala tipicului Strastnicului* (f. 105v–110r).

Depozit. BAR; BCUIS; BBSB; BAAB.

Referințe. BRV III, nr. 920, p. 156; CAL 1817, f. 48r; Dăianu 1907, p. 307; Iorga 1908, p. 288–289; Constantinescu-Iași 1929, p. 45; IBR 1958, p. 366; Teodorescu 1960, p. 350; Cartea B. 1972, p. 169; Bodinger 1976, p. 305; Pascu 1976, p. 124–126; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 32, 67, 90; CRV 1985, p. 248; Andea 1996, p. 24; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 251; Cereteu 2011, p. 176; Tatay 2011, p. 106–125; Cereteu 2016, p. 144–145.

Observații. Exemplar de referință: BAAB, cota 1078. Cartea conține erori de paginație. De obicei, este coligat cu *Triod*, Buda, 1816.

1816. Ioan Teodorovici-Nica, ***Rânduiala sfinţirii apei cei mici***, Buda, 1816.

Rânduiala | sfinţirii apei | ceii mici. | Posleadovanije | malago | osfeštenija vody. | Hacoluthia | tu mikru | Hagiasmu. | Cu chieltuiala cinstiților români din | Pești tipărită. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | din Pești, 1816.

Ioan Teodorovici-Nica, ***How to Hallow [Rânduiala sfinţirii apei cei mici].*** *This guide book comprises indications concerning the act of hallowing. It was drawn up in Romanian, Slavonic and Greek. The book also includes a few occasional prayers. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In 8º; 100 p. Tipar negru şi roşu, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu Sfânta Treime (f. tt.); frontispiciu cu vrejuri care încadrează inscripția „IISHS", așezată sub litera Ω (p. 6, 7); vinietă reprezentând un medalion cu Sfânta Treime (p. 70); vinietă reprezentând un medalion cu ochiul lui Dumnezeu (p. 71); frontispiciu cu motive florale ce încadrează un medalion cu Isus Hristos ținând în mână globul (p. 72, 73); frontispiciu cu motive florale ce încadrează un medalion cu Sfânta Treime (p. 80, 81); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Precuvântare] semnată „Ioann Theodorovici, a besearicii româno-grecești din Pești paroh" (p. 3) urmată de variantele în limba slavonă (p. 4) și greacă (p. 5).

De la p. 6 la 99, textul românesc e pe pagina din stânga în toată cartea, la 21 de rânduri, iar textele slavonești și grecești sunt pe pagina din dreapta, pe câte o coloană fiecare, la 29 de rânduri.

Rânduiala sfinţirii apei ceii mici (p. 6–70) / *Posleadovanije malago osfeštenija vody* / *Acoluthia tu mikru hagiasmu* (p. 7–71); *Rânduiala sfinţirii apei ceii mici, carea se face în zioa Sfintelor Paşti şi în toată Săptămâna cea Luminată* (p. 72–78) / *Posleadovanije malago vodo osfeštenija na stuju pashu i vo vsju sveatluju nedealju bovae moe* / *Acoluthia tu mikru hagiasmu te Chiriace tu Hagiu Pasha, che pasi te Hebdomadi tes diachenesimu* (p. 73–79); *Rânduiala în zioa dintâiu după ce naşte muiarea pruncul* (p. 80–88) / *Molitvi vъ pervij deni, po vnegda roditi ženea otrocea* / *Efhe eis gineca leho, tei protei hemere tes genneseos tu pediu aftes tu Ciriu deethomen* (p. 81–89); *Rugăciunea la însemnarea pruncului, numindu-i numele a opta zi de la naşterea lui* (p. 90–94) / *Molitva vo eje naznamenati otrocea priemljušte imja vo osmij den roždenija svoego* / *Efhe is to catasfragise pedion, lamvanon onoma, te ogdoi hemere tes genneseos aftu* (p. 91–95); *Rugăciunea când lapădă muiarea pruncul* (p. 96–98) / *Molitva ženea egda izveržetъ mladenca* / *Efhe is gineca hotan apovaletai* (p. 97–99); *Rugăciunea moaşei carea rădică pruncul* (p. 100).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BVAUGL.

Referinţe. BRV III, nr. 918, p. 155–156; CAL 1833, f. 40r; Akantisz 1922, p. 84; Pascu 1927, p. 300; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 96; Filip 1970, p. 81, 84; Bodinger 1976, p. 304; Pavel 1980, p. 241; CRV 1985, p. 247; Mosora, Hanga 1991, p. 188–189; Chindriş 2003, p. 722.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 918.

1816. *Triod*, Buda, 1816.

Triodion, | acum | întâia oară aşezat şi tipărit după rânduia|la Besearicei Răsăritului, | supt | stăpânirea preaînălţatului împărat al Avstriei | şi apostolicescului craiu, | Franţisc întâiul, | cu | blagosloveniia Exţelenţiei Sale, preaosfinţitului | domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul | şi mitropolitul Besearecii Răsăritului din | Carloveţ. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Peşta, | anul de la Hristos 1816. Indictul 4.

Triodion [Triod]. *This Christian ritual book contains the hymns and prayers uttered during the ten-week Great Lent. It was printed at Buda, Hungary, in 1816.*

Format. In folio; 1 f. + 320 f. Tipar negru şi roşu, pe două coloane, cu 40 sau 48 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic ce redă în partea de sus, central, cina din Mamvri, flancată în dreapta şi în stânga de icoana Născătoarei de Dumnezeu şi a Sfântului Ioan. Sub această compoziţie, pe două coloane marginale, icoane ale diferiţilor sfinţi, în medalioane ovale, retezate vertical bilateral: Sfântul Cosma, Iosif monah şi Mitrofan (stânga); Ioan Damaschin, Teofan monah şi Teodor Studit (dreapta). În partea de jos, la mijloc, într-un chenar dreptunghiular, o frumoasă imagine a Sfântului Nicolae, în postură de mare arhiereu încoronat, flancat de Isus Hristos şi de Născătoarea de Dumnezeu, iar în marginile compoziţiei de jos, Sfântul Ioann Zlatoust şi Grigorie Bogoslov. Gravuri în lemn, reprezentând: pilda vameşului şi a fariseului (f. 1r); *Răstignirea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 160r). Frontispicii înfăţişând: Sfânta Treime într-o compoziţie florală (f. 1r, 50v, 106v, 231r, 240v, 265v); o cruce surmontată unui glob în mijlocul unui decor vegetal ce se desfăşoară pe orizontală (f. 7r, 42v, 134v, 263v, 290r, 301r[!]); Isus, împărat ceresc, într-o compoziţie florală (f. 19r, 193r). Vinietă cu reprezentarea simbolică a Sfintei Treimi (sub forma unui ochi într-un triunghi, din care ies raze, flancat de 2 lămpi) (f. 6v, 50r, 106r, 240r, 320r [!]). Numeroase elemente grafice şi de compoziţie tipografică despărţitoare de capitole, de-a lungul întregii cărţi. Litere ornate în roşu (*passim*).

Cuprins. *Triodion, adecă trei cântări, cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprinde întru sine slujba ce i se cuvine. Dumineca întru carea se citeaşte sfinţita şi sfânta evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului* (f. 1r–6v); *Dumineca întru carea să ceteaşte sfinţita şi sfânta evanghelie a pildei fiiului celui curvariu* (f. 7r–18v); *Dumineca lăsatului de carne* (f. 19r–42r); *Sâmbătă, în săptămâna brânzii. Facem pomenire tuturor cuvioşilor şi de Dumnezeu purtătorilor părinţi, cei ce au strălucit întru nevoinţe. Vineri seara* (f. 42v–50r); *Dumineca lăsatului de brânză. Izgonirea lui Adam. Obicinuita bdenie. Sâmbătă seara* (f. 50v–106r); *În dumineca cea dintâiu a sfântului post, întru carea se pomeneaşte pravoslaviia: facem obicinuita bdenie. Sâmbătă seara, la vecernia cea mică* (f. 106v–134r); *În dumineca a doao a sfântului post se cântă această urmare a celui întru sfinţi părintelui nostru Grigorie Palama, arhiepiscopul Solunului, făcătoriului de minuni, aşezată de preaosfinţitul patriarh Filothei. Sâmbătă seara* (134v–159v); *În dumineca a treia a sfântului post prăznuim închinarea cinstitei şi de viiaţă făcătoarei cruci. Sâmbătă seara, la vecernia cea mică* (160r–192v); *Dumineca a patra a sfântului post. Sâmbătă seara* (193r–230v); *Sâmbătă, a cincea săptămână, la utrenie* (f. 231r–240r); *Dumineca a cincea a sfântului post* (f. 240v–263r); *Cântări Troicinice pe 8 glasuri* (f. 263v–265r); *Stihiri de umilinţă cu seadalne şi cu mucenicine, la toate glasurile care se cade să se cânte în sfântul şi Marele Post. Duminecă seara* (f. 265v–289v); *Joi, la canonul cel mare* (f. 290r–300v [!]); *Tipic din capetele lui Marco, cum se cântă începutul cu Triodul, în sfântul şi Marele Post, şi bunele vestiri ale Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei, când, în care zi, se vor tâmpla* (f. 320r [!]–320r [!]).

Depozit. BAR; BCUIS; BBSB; OSzK; BAAB.

Referinţe. BRV III, nr. 921, p. 157; CAL 1817, f. 48r; CAL 1833, f. 39v; Iarcu 1865, p. 30; Iarcu 1873, p. 24; Iorga 1906, p. 121; Iorga 1908, p. 105, *passim*; Constantinescu-Iaşi 1929, p. 45; Balaur 1934, p. 21; Beju 1956, p. 126; IBR 1958, p. 366; Teodorescu 1960, p. 350; Pervain 1971, p. 230; Bodinger 1976, p. 305; Pascu 1976, p. 126; Cioroiu, Aurel 1978, p. 1084, 1089, 1094; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 32–33, 67, 90; CRV 1985, p. 249–250; Andea 1996, p. 24; Chindriş 2003, p. 722; Avram 2009, p. 280; Cereteu 2009, p. 251; Cereteu 2011, p. 176–177; Cereteu 2016, p. 146–147.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAAB, cota 1081. Cartea conţine erori de paginaţie. De obicei, este coligat cu *Strastnicul*, Buda, 1816.

1817. Frăţilă Bene, ***Vărsatul cel mântuitor***, Buda, 1817.

Scurtă învăţătură | pentru | vărsatul | cel | mântuitoriu, | scrisă | de | Frăţilă Bene | doftorul. | Dată a doao oară la lumină, mai avuţită, | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | de la Pesta, | 1817.

Frăţilă Bene, ***Treatable Chicken Pox [Vărsatul cel mântuitor].*** *This is a Romanian translation of Ferenc Bene's Rövid oktatás a mentő himlőnek eredetéről, természetéről és beoltásáról. The Hungarian doctor summarized all the knowledge accumulated about chicken pox. The translator used a completed Second Edition, which appeared at Buda, in 1816. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 8 mic; 63 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Precuvântare* (p. 3–8); Cap întâiu. *Scurtă istorie a vărsatului celui de rând* (p. 9–16), cuprinzând § 1–13; Cap a doao. *Despre începutul şi lăţirea vărsatului celui mântuitoriu* (p. 17–27), cuprinzînd § 14–28; Cap a treia. *Despre folosul vărsatului celui mântuitoriu*

(p. 28–38), cuprinzând § 29–41; Cap a patra. *Descrierea vărsatului mântuitoriu celui adevărat* (p. 39–42), cuprinzând § 42–49; Cap a cincea. *Descrierea vărsatului celui neadevărat* (p. 43–46), cuprinzând § 50–56; Cap a șeasa. *Despre prinzătoarea sau buna altuire a vărsatului mântuitoriu celui adevărat* (p. 46–63), cuprinzând § 57–76.

Depozit. BAR; BCUIS; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 931, p. 181–182; BRV IV, p. 302; Petrik I, p. 227; CAL 1833, f. 39v, f. 49v (?); Phillipp 1888, p. 151; Bologa 1927–1928, p. 575; Ciuhandu 1935, p. 4; Veress 1931, II, p. 213; Bodinger 1976, p. 308; Bologa 1977, p. 30; Chindriș 2003, p. 715.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 931. Ediția I, din 1800, nu este cunoscută.

1817. Jean-Pierre [François] Blanchard, ***Plutarh nou***, vol. I, Buda, 1817.

Plutarh Nou | sau | pe scurt scrierea vieților | celor | mai vestiți bărbați și muieri a toate nea|murilor, din ceale mai vechi vremi | pănă în vremile noastre. | În limba franțozească | de Petru Blanhardt dată afară. | Acum întâiu de un iubitoriu de neamul românească pre | românie tălmăcită și dată la lumină. | Tomu I, | cu 26 chipuri. | Cu toată cheltuiala d. Nicola Nicolau, s-au tipărit | la Buda, | în Crăiasca Tipog. a Universitatei Ungariei, | 1817.

Jean-Pierre [François] Blanchard, ***New Plutarch [Plutarh nou]****. It is the translation of Volume I of a famous book written by French writer Pierre Blanchard, with the First Edition dated in 1803: Le Plutarque de la jeunesse ou abrégé des vies des plus grands hommes de toutes les nations, depuis les temps les plus reculés jusqu'a nos jours, avec leurs portraits, au nombre de plus de 200, et ornées de leurs portraits. Ouvrage élémentaire, propre à élever l'ame des jeunes gens, et à leur inspirer les vertus, rédigé par Pierre Blanchard. Tome premier. A Paris, chez le Prieur, libraire, rue St-Jacques, N° 278, year XI, 1803. This popularizing writing was translated in many languages and had many Editions. The Romanian Edition was not translated from French, but from German. It was an Edition that was printed at Pest, in 1815: Neuer Plutarch, oder Kurze Lebensbeschreibungen der berühmtesten Männer und Frauen aller Nationen von den ältesten bis auf unsere Zeiten. Nach dem Französischen des Peter Blanchard neu hrsg., vermehrt und fortgesetzt, von Friedrich Kraft. (Pesth, C.A. Hartleben, 1815). It explains the difference between the German title and the French one. The Romanian translator used the German title (Neuer Plutarch = Plutarh Nou). It was printed at Buda, Ungaria, in 1817.*

Format. In 8°; I-IV p. + 5–352 p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Înainte-cuvântare!* (p. III-IV); *Omer. Acest mai vechi și vestit filosof și poet* (p. 5–16); *Licurg. Legiuitorul Spartei* (p. 17–25); *Romulus. Întâiul craiu al Romei* (p. 26–32); *Pitagora. Un filosof de la Samo* (p. 32–37); *Solon. Legiuitorul Athinei* (p. 37–47); *Esop. Un poet de bazne vestit* (p. 47–49); *Anacreon. Un vestit poet grecesc* (p. 49–52); *Leonidas. Un viteaz al Spartei* (p. 52–54); *Pindar. Un vestit poet grecesc* (p. 54–55); *Confucius. Un filosof al chinezilor* (p. 55–58); *Aristid. Acel mai drept dintre greci* (p. 59–65); *Temistoclit. Un vestit gheneraliu al Athinei* (p. 65–70); *Miltiadis. Un gheneraliu al Atinei* (p. 70–79); *Caiu Marțiu Coriolan. Un patriț al Rome*i (p. 80–89); *Euripid. Un vestit poet de comedii jalnice* (p. 89–92); *Eștil sau Ehil. Un vestit poet de comedii jalnice* (p. 92–95); *Sofocles. Un vestit poet de comedii* (p. 95–96); *Aristofan. Un vestit comicesc poet al țărei grecești* (p. 96–97); *Socrat. Un vestit grecesc filosof* (p. 97–107); *Thuțidid. Un vestit istoric grecesc* (p. 107); *Țimon. Un ghenăraliu al Athinei* (p. 108–114); *Diogen. Un cinicesc (cinic) filosof* (p. 115–120);

Fochion. Un gheneraliu al Atinei (p. 120–130); *Periclit. Un athinean vestit* (p. 131–137); *Alchiviad. Ghenăraliu al Athinei* (p. 137–146); *Platon. Un vestit înțelept al lumei* (p. 146–149); *Aristip. Un filosof grecesc* (p. 149–151); *Xenofon. Un vestit istoric grecesc* (p. 152–153); *Epaminondas. Un ghenăraliu al Thibei* (p. 153–157); *Filip. Craiu de la Machedonia* (p. 158–166); *Demosthene. Un foarte vestit ritor al Athinei* (p. 166–173); *Alexandru. Craiul Machedoniei* (p. 173–184); *Epicur. Un filosof grecesc* (p. 184–186); *Piru. Craiul Upirului* (p. 186–192); *Regulus. Consul al Romei* (p. 192–195); *Filopemen. Un ghenăraliu al Ahaenilor* (p. 195–202); *Anibal. Ghenăraliu al Cartaghenilor* (p. 203–212); *Publie Știpio Africanul. Ghenăraliu al romanilor* (p. 212–221); *Plautus. Un poet comicesc roman* (p. 221–223); *Terenț. Alt poet comicesc al romanilor* (p. 223–225); *Pompeiu cel Mare. Un ghenăraliu al romanilor* (p. 225–235); *Marcul Tulie Țițero. Un foarte vestit ritor al Romei* (p. 235–247); *Iulie Chesar. Romanesc dictator* (p. 248–258); *Chesar August. Întăiul romanesc împărat* (p. 259–267); *Marius. Un ghenăraliu romanesc* (p. 268–279); *Cato din Utica. Un roman cu fapte bune* (p. 279–283); *Horaț. Un poet al latinilor* (p. 283–285); *Virgil. Un foarte vestit poet al latinilor* (p. 285–288); *Ovid. Un poet al latinilor* (p. 288–290); *Titus Livie. Un foarte vestit istoric al latinilor* (p. 290–291); *Plinie. Un vestit ispititoriu al naturei roman* (p. 292–299); *Titus. Împărat al romanilor* (p. 300–305); *Plutarh. Un vestit istoric al grecilor* (p. 305–310); *Marcus Aurelie. Romanesc împărat* (p. 310–318); *Mahomet. Pricinuitoriul legei turcești* (p. 319–323); *Carl cel Mare. Împărat al Romei, craiu al Franției* (p. 324–331); *Saladin. Sultan de la Egipet și Siria* (p. 332–337); *Mateiaș Corvin. Un craiu al Ungariei* (p. 338–352).

Depozit. BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1032, p. 290–291; BRV IV, p. 305; CAL 1818, p. 128; Petrik, I, p. 295–296; Duțu 1966, p. 120–121; Andriescu 2013/C, p. 21–23; Andriescu, Borș 2013, p. 164–165;

Observații. Exemplar de referință: BASB, cota BRV 967 a.

1817. ***Calendar***, Buda, 1817.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1817, | carele se cuprinde din 365 de | zile, | întocmit | pre gradurile și clima Țării Ungu|rești și a Prinţipatului Ardealului, | Țării Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și | septămânile calendariului vechiu și a ce|lui nou, tâmpurile anului, schimbarea | și plinirea lunii și târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1817 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. Thus, one may read some extra interesting news about health care, especially about chicken pox and vaccination against the disease. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 8°; [48] f. Tipar negru și roșu (titlul și partea calendaristică), cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 29).

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.). Toate foile sunt încadrate în chenar negru.

Cuprins. *Anul 1817* (f. [2r]); *Hronologhie* (f. [2v]); *Stăpânitoriul împăratului nostru* (f. [3r–v]); *Răschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însămnări* (f. [4r]); [Partea calendaristică] (f. [4v–16r]); *Adaogere la calendariu* (f. [16v–18r]), cuprinzând: *Despre stăpânitoriul anului acestuia 1817* (f. [16v]); *Despre iarnă* (f. [16v–17r]); *Despre primăveară* (f. [17r]); *Despre veară*

(f. [17r–v]); *Despre toamnă* (f. [17v]); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (f. [17v–18r]); *Arătarea vremilor* (f. [18v–20r]); *Mare luare de samă pentru întreagă ţinearea sănătăţii, pentru boale și pentru moarte* (f. [20v–23r]); *Ceva mai pre scurt despre vărsat (bubat) și despre altoirea lui* (f. [23v–26r]); *Niște anecdote sau povestiri* (f. [26v–32v]),cuprinzând: *Americanul* (f. [26v–30v]), *Alte povestiri* (f. [30v–31r]), *Măria Ta* (f. [31r–v]), *Dacă-i așa, fii iertat* (f. [31v–32r]), *Primăvara frumoasă!* (f. [32r–v]) și *Iedul fără de coarne* (f. [32v]); *Cel de căpetenie al postelor curs. Prin Ţara Ungurească, Ardeal și Ţeara Românească* (f. [33r–36v]); *Însemnarea târgurilor celor din Ţeara Ungurească, Ţeara Ardealului și din Bănat* (f. [37r–46r]); *Foarte folositoare tabelă carea arată împărţirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul la întrebuinţarea economiei* (f. [46v]); *Tabelă, din florinţi ungurești a face florinţi nemţești sau zloţi* (f. [47r]); *Însemnarea cărţilor celor românești ce se află de vândut în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pești* (f. [47v–48r]); *Aceaste următoare cărţi se află la sălașul autorului lor, Petru Maior, revizorul cărţilor* (f. [48v]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referinţe. BRV IV, nr. 423, p. 149; Iosipescu 1957, p. 136; Tomescu 1957, p. 115–116; Teodorescu 1960, p. 350; Filip 1970, p. 87–88; Cartea B. 1972, p. 170; Poenaru 1973, p. 285; Mosora, Hanga 1991, p. 190; Tatay 2009/A, p. 303; Faiciuc 2011, p. 24.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 933A.

1817. Zaharia Carcalechi, ***Genealogia împăraţilor și crailor din toată Europa. Calendar***, Buda, 1817.

Ghenealoghia | împăraţilor | și | crailor | din toată Evropa. | Calendariu | pe anul de la Hristos | 1817. | Întocmit cu toate ceale de lipsă, | cu istorii foarte frumoase. | Cu 6 închipuiri. | La Buda, | în Crăiasca Tipog. a Universitatei. | Se vinde la dum. Zaharie Carcalechi, fer|legherul cărţilor Crăieștei Tipografii.

Zaharia Carcalechi, ***Genealogy of Kings and Rulers from all over Europe. Calendar. [Genealogia împăraţilor și crailor din toată Europa. Calendar]****. The content is divided into three sections: the elements of a regular calendar, a genealogy of European emperors and kings, and moral teachings exemplified by historical or literary parables, such as the translation of one of Marmontel's stories. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 16; [17] f. + 164 p. (între p. 69 și 70 există 10 p. nenumerotate) + [10] f. 4 gravuri pe foi nenumerotate între p. 74–75, 78–79, 90–91, 102–103. Tipar negru și roșu pe foaia de titlu și în partea calendaristică, negru în rest, cu 24 de rânduri la pagină în partea calendaristică și 19 rânduri, în rest.

Ornamentaţie. Athena (c. 1); Hades și Persephone (c. 4); Compoziţie cu trei personaje (f. [1v]); *Mai bine moartea decât piiarderea cinstei* (p. [9], între p. 69–70); *Vitejasca mărime și omenirea*, semnată: „A. Geiger Sculpsit" (p. 74–75); *Văduva din Ţera* (p. 78–79); *Văduva cea bolnavă* (p. 90–91); *Iartă-mă, Doamne, pe un preţ ca acesta Bertha nu-și vinde tortul* (p. 102–103); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Neștiinţa și prostia lăcuiaște acolo unde oamenii nu bucuroși cetesc cărţi" (f. [2v]); *Hronologhie* (f. [3r–4r]); *Anul 1817* (f. [4v]); *Răschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însămnări* (f. [5r]); [Partea calendaristică] (f. 5v–17r); *Adaogere la calendariu. Despre stăpânitoriul anului 1817* (f. [17v].); *Despre iarnă* (p. 1); *Despre primăveară* (p. 2); *Despre veară* (p. 2–3);

Despre toamnă (p. 3); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (p. 3–4); *Ghenealoghia Casei Austriei* (p. 5–7); *Ghenealoghia împăraţilor și a crailor din Europa* (p. 8–68), cuprinzând: I. *Împăraţii. Chesaro-Crăiasca a Casei Austriei familie* (p. 8–19); II. *Familia Împărăţiei Rusăști* (p. 19–21); III. *Familia împăratului turcesc* (p. 22); *Ceialalţi stăpânitori crai* (p. 22–68), împărţită astfel: *Crăiasca familie a Praisului* (p. 22–27); *Crăiasca familie a craiului din Bavaria* (p. 28–32); *Familia crăiască din Britania Mare* (p. 33–36); *Familia crăiască din Franţia* (p. 37–41); *Crăiasca familie din Spania* (p. 41–43); *Familia crăiască din Belgium* (p. 44–45); *Familia crăiască din Danemarc* (p. 45–48); *Familia crăiască din Portugalia* (p. 48–50); *Crăiasca familie din Sardinia* (p. 50–51); *Crăiasca familie din Șveţia și Norveghia* (p. 52–54); *Crăiasca familie din Virtenberg* (p. 54–61); *Familia craiului amânduror Siţililor* (p. 62–64); *Crăiasca familie din Saxonia sau linia Albertenească* (p. 64–68); *Ghenealoghia voievodului a toată Ungrovlahia* (p. 69); *Ghenealoghia voievodului a toată Moldova* (p. [1]); *Vredniciia cea mai mare a Besearicei Răsăritului de leagea grecească drept-credincioasei* (p. [2–7]); *Mai bine moartea decât piiarderea cinstei. Istoria a unei muieri de pe vremile lui Alexandru celui Mare* (p. [10]–74); *Vitejasca mărime și omenirea* (p. 75–77); *Văduva din Ţera* (p. 78–90); *O văduvă bolnavă* (p. 91–101); *Bertha sau plata faptei ceii bune și a sârguinţei* (p. 102–125); *Urâta poftă a iubirii de argint* (p. 126–130); *Istoria morală din poveștile d. Marmontel sau Păstoriţa alpicească* (p. 131–145); *Anecdote sau ghicituri* (p. 146–148); *Cel de căpetenie al postelor curs prin Ţara Ungurească, Ardeal și Ţeara Românească* (p. 144 [!]–156); *Ceale mai de căpeteni târguri din Ardeal, Ţara Ungurească, Austria, Ţara Românească, Moldova și din alte din afară ţări* (p. 157–164); Cele 10 file nenumerotate de la sfârșit: *Pornirea și venirea deleganţului în împărătească cetate Vienna* (f. [1r–3r]); *Însemnare când pornește curiru la Ţalingrad din Vienna, prin Buda, Timișoara, Sibiu, București, în anul 1817* (f. [3v–5r]); *Foarte de folos socoteală la întrebuinţarea iconomiei, a ști omul când are venit pe an fl. 5000, 2000, 1000, 500 cât îi vine pe zi a cheltui* (f. [5v–6r]); *Închiderea a anului 1817* (f. [6v]); *Însemnare despre ceale ce se cuprind întru această carte* (f. [7r–8v]); *Smintealele îndreptate* (f. [9r–v]); *Însemnare* (f. [10r]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referinţe. BRV III, nr. 933, p. 183; BRV IV, p. 302; Poenaru 1973, p. 284; Mosora, Hanga 1991, p. 190; Faiciuc 2011, p. 24–25; Tatay 2011, p. 223–240; Mârza, Bogdan 2013, p. 115.

Observaţii. Exemplare de referinţă: BAR, cota CRV 933 și BCUCJ, cota BRV 933 (exemplarul de la BCUCJ nu are nici o imagine din cele 8 și nici p. 75–76, iar celui de la BAR îi lipsesc din paginile nenumerotate cuprinse între p. 69–70). Cartea conține erori de paginaţie.

1817. *Culegere a multor rugăciuni*, Buda, 1817.

Culeagere | a multor | rugăciuni | pentru | folosul fieștecăruia creștin. | Acum întâia oară tipărite | în Buda, | la Crăiasca Tipografie a Univer|sitatei din Pesta, | 1817. (TIP A)

Culeagere | a multor | rugăciuni | pentru | folosul fieștecăruia creștin de | leagea grecească. | Acum întâia oară tipărite | în Buda, | la Crăiasca Tipografie a Univer|sitatei din Pesta, | 1817. (TIP B)

Collection of Many Prayers [Culegere a multor rugăciuni]*. The book included fundamental prayers of piety that were popular in the Eastern Church. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 16°; 120 p. Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Gravuri în lemn: Maica Domunlui cu Isus în braţe (f. tt.v; p. 101); Buna Vestire (p. 2); Isus în slavă, semnată „Hederich sc. Ofen" (p. 34); *Izvodul cel de viiață dătătoriu* (p. 58); Sfântul Nicolae (p. 102). Frontispiciu cu un porumbel încadrat în decor vegetal (p. 59). Vinietă cu Maica Domnului (p. 33, 57, 90, 114); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Rugăciunea de dimineață* (p. 3–11); *Simvolul pravoslavnicii credințe* (p. 11–20); *Rugăciunea înaintea measii* (p. 21–22); *Rugăciunea înaintea cinii* (p. 22–24); *Rugăciunea spre somn* (p. 24–33); *Canon de pocăință cătră Domnul nostru Isus Hristos* (p. 35–48); *Rugăciune de umilință cătră Domnul nostru Isus Hristos* (p. 48–57); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce se cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie, zicând preotul* (p. 59–65); *Canon* (p. 65–86); *Rugăciune cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 86–90); *Rugăciune cătră Dumnezeu Savaoth* (p. 91–98); *Altă rugăciune cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 98–101); *Rugăciune cătră Sfântul Nicolae* (p. 103–104); *Rugăciune cătră îngerul, păzitoriul vieții omenești* (p. 104–105); *Alte rugăciuni* (p. 106–114); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu, ce s-au dat lui Moisi pre doao table* (p. 115–120).

Depozit. BAR; BCUIS.

Referinţe. BRV IV, nr. 424, p. 149; Simionescu 1955, p. 246–256; Teodorescu 1960, p. 350; Poenaru 1973, p. 286; Bodinger 1976, p. 310.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 937A/D1 (tip A); BAR, cota CRV 937A/D2 (tip B). Textul de pe foaia de titlu, care face diferența dintre cele două tipuri, este șters. Exemplarul de pe care e șters textul are multe litere ornate lipite la începutul paragrafelor, iar vinietele sunt încadrate în chenare lipite.

1817. *Datorinţele presbiterilor parohiali*, Buda, 1817.

Întru mărire Sfintei, ceii de o fiinţă, de via|ţă făcătoarei și nedespărţitei Treime, a | Tatălui și a Fiiului, și a Sfântului Duh, s-au ti|părit cartea aceasta despre Deatorinţele presviteri|lor parohialnici, din cuvântul lui Dumnezeu, a | îndrepterilor sobornicești și a învăţătorilor be|searicești alcătuită, întâia oară în Sant-Petersburg, | la anul Domnului 1776. După aceaea, cu bla|gosloveniia Exţellenţiei Sale, a preaosfinţitului și | preavreadnicului arhiepiscop și mitropolit al Carlo|veţului, domnului Stefan, pre limba slaveno-|srbească, pentru părţile ceale chesaro-crăiești, s-au | tipărit în Buda, cu tipariul Crăieștei Tipografii a | Universitatei din Pesta, la anul 1798, și acuma, | din cuvânt în cuvânt, în limba românească întoarsă, cu | acelaș tipariu iarăș în Buda s-au tipărit, la anul | de la zidirea lumii 7325, iară de la întruparea Cu|vântului lui Dumnezeu, 1817. Indictul 5.

Vicarial Presbyters' Responsibilities [Datorinţele presbiterilor parohiali]. *The book is a translation of a methodological guidebook published in Russian, in 1776. The author used a Serbian version. It comprises priests' main duties of daily activity with the faithful. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 4°; [4] f. + 194 p. Tipar negru, cu litere de mai multe dimensiuni, cu 26 de rânduri la pagină plină, cu caractere mai mari, și cu 31 de rânduri la pagină plină, cu caractere mici, folosite la note, dar nu la subsol, ci în corpul paginilor.

Ornamentaţie. Foaia de titlu încadrată într-un chenar din motive geometrice; gravură cu Sfânta Treime (f. tt.); frontispiciu cu motiv floral desfășurat pe orizontală, cu crucea la mijloc

(f. [2r]; p. 8, 79, 131), vinietă, cu ochiul lui Dumnezeu (f. [4v], p. 78); frontispiciu cu Hristos binecuvântând, cu steagul creștinismului victorios în mâna stângă (p. 1.).

Cuprins. *Capetele cărţii aceştiia* (f. [1v]); *Înainte-cuvântare către presviteri* (f. [2r–4v]); Capul întâiu. *Cuprinde întru sine întrarea către Deatorinţele preoţești* (p. 1–7), cuprinzând 9 §; Capul al doilea. *Pentru întâia deatorinţă preoţească, adecă pentru învăţătura poporanilor* (p. 8–78); Partea 1. *Despre învăţătura ce e deatoriu preotul oamenilor cu cuvânt* (p. 8–48), cuprinzând § 10–43, dintre care unele au titlu: *Întâia deatorinţă a preotului iaste a învăţa norodul*, § 10–15 (p. 8–15); *Ce iaste deatoriu a învăţă și de unde?*, § 16–22 (p. 15–24); *Cu ce mod (chip) a învăţa*, § 23–43 (p. 24–48); Partea 2. *Despre învăţătura ce e deatoriu preotul oamenilor cu lucrul* (p. 49–78), cuprinzând § 44–70; Capul al treilea. *Pentru a doao lucrare preoţească, adecă pentru întocmirea tainelor* (p. 79–130), cuprinzând § 71–129, dintre care unele au titlu: *Propuneri dechilin la fieștecarea taină*. *La taina sfântului botez*, § 80–88 (p. 85–91); *La taina ungerei cu mir*, § 89 (p. 91–92); *La taina pocăinţei*, § 90 (p. 92); *Înaintea ispovedaniei*, § 91–98 (p. 93–99); *La însuș ispovedania*, § 99–108 (p. 100–112); *După ispovedanie*, § 109–110 (p. 112–115); *La taina sfintei cuminecături*, § 111–116 (p. 115–121); *La taina preoţiei*, § 117 (p. 121); *La taina căsătoriei*, § 118–126 (p. 121–127); *La taina maslului (sfinţirii untului de lemn) preste cei bolnavi*, § 127–129 (p. 127–130); Capul al patrulea. *Pentru rugăciune* (p. 131–194), cuprinzând § 130–211, din care § 131–186 alcătuiesc Partea întâiu. *Pentru rugăciunea de comun și ce într-însa se cuvine a ști și a lua aminte* (p. 131–174), iar § 187–211 alcătuiesc Partea 2. *Pentru rugăciune ca despre deatorinţa preoţască* (p. 174–194).

Depozit. BAR; BCUCJ; BVAUGL; BUB.

Referinţe. BRV III, nr. 938, p. 186; Dianu 1869, p. 433; CAL 1818, p. 128; CAL 1833, f. 40r; Pascu 1927, p. 299; Ciuhandu 1935, p. 3; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 350; Izvoranu 1960, p. 481–482; Cotoșman 1964, p. 598–599; Hâncu 1965, p. 97; Mosora, Hanga 1991, p. 191–192; Tatay 2012, p. 97.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 938. Pe foaia de titlu, la anul 1817 cifra sutelor, 8, este greșit tipărită: în locul slovo-cifrei care ar trebui să indice 800 este slovo-cifra care notează 80.

1817. *Diariu sau zioariu*, Buda, 1817.

Diariu sau zioariu | pe anul de la Hristos | 1817, | cel ce are 365 de zile. | Pentru tot omul carele are de a însemna și a scrie cu rânduială veni|turile și chieltuialele sale întocmit. Acum întâia oară, atât pentru | poporul românesc, cât și pentru cel sârbesc, tipărit. | Dnevnikъ | na leato o roždestva Hristova | 1817 | koe ima 365 dana. | Za svakoga koj prihodъ i trošakъ Kueavnyj poredno voditi i zapisyvati ho|eae uredženъ, i prvyj putъ sadъ za valahijskij i Serbskij Narodъ na | tipъ izdatъ. | Cu toată cheltuiala dumnealui Pashal Gheorg Ceapo, negoţitoriului și comisionearіului | din Sent-Andreiu și Petru. | La Buda, | în Chesaro-Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pesta.

***Journal [Diariu or zioariu]**. This is a guidebook similar to present agenda. It comprises the calendar itself, both in Romanian and Serbian, as well as other data related to seasons and cosmic events, plus a few practical tips about the right management of population's income and expenditure. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 4°; 2 f.+ 108 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Gravură cu un astronom care stă la masa de lucru (c. 1); stema cu vulturul bicefal (f. tt.); vinietă cu un portret înscris într-un medalion (f. [2v]); frontispiciu cu cărţi şi glob pământesc (p. 1); vinietă cu un copilaş pe nori, ce ţine în mână o inimă în flăcări (c. 4).

Cuprins. *Stăpânitoriul împăratul nostru* (f. [2r–v]), în românește și sârbește; [Calendar, tot în două limbi, cu zilele lunii, cu sărbătoarea respectivă și cu un spațiu alb pentru notițe, având la dreapta două notițe pentru venituri și cheltuieli; pe paginile din stânga, jos, sunt reprezentate și explicate fazele lunii] (p. 1–106); *Patru timpuri ale anului* (p. 107); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (p. 107); *Četiri vremena godišnja (p. 108); Ušterbeahъ solnca i luny* (p. 107); *Tabela pentru plătirea năimirei, a chiriei, tocmealelor, pensiilor ș.c.l. / Tabšica za ispleajvanea najma, kirie, pogodve i proči* (p. 107); *Folositoare tabelă de înterese / Polezna tablica interessa* (p. 108).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV III, nr. 939, p. 186; BRV IV, p. 303; Dianu 1869/A, p. 53; Iarcu 1873, p. 24; Philippide 1888, p. 158; Pascu 1927, p. 299; Tomescu 1957, p. 123; Teodorescu 1960, p. 350.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 939. Exemplarul este incomplet: lipsesc p. 85–92, 97–98, 101–106.

1817. *Genealogie și Calendar* (grecește), Buda, 1817 (editor Zaharia Carcalechi).

Genealogia | ton | basileon che hegemonon | tes Evropes | he tolerantzatu avtocrator. Iosef 2 | kai | Hemerologion | tu Parontos hronu | 1817 | che alla axiuloga, hos ho hepomenos o|nax didaschi. | ho mu me 5 iconografias | En Buda, | Ec tes Basiliches Tipografias.

Genealogy and Calendar [Genealogie și Calendar]. *This print is the Greek version of the Calendar, a periodical which was particularly popular among the Romanians in the Habsburg Empire and which had a long standing publication. It was conceived as an annual calendar, but the work is much more complex, including a considerable amount of useful information for a mixed public. Printed in Buda, in Hungary, in 1817.*

Format. In 16; [32] f. + 160 p. + [1] f. Între p. 120–121 și 124–125 are legate 2 gravuri. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Athena (c. 1); Hades și Persephone (c. 4); *Mai bine moartea decât piearderea cinstei* (între p. 120–121); *Văduva cea bolnavă* (între p. 124–125); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Epohe diaforon ethnon* (f. [2r–3r]); *Hemere, heorte, nezie, che creofagie tu Parontos Hronu* (f. [3v]); *Pashalion* (f. [3v–4r]); *Pashalion Latinon* (f. [4r]); *Ta dodeca semia tu Zodiacu* (f. 4v); *Eclipsis* (f. 5r); [Calendarul propriu-zis] (f. 5v–29r); *1817 Prognozicon tes hanixeos* (f. 29v–30r); *Prognozicon tu calocheriu* (f. 30r–30v); *Prognozicon tu fthinoporu* (f. 30v–31r); *Prognozicon tu himonos* (f. 31r–32r); *Peri carpoforias che acarpias* (f. 32r–32v); *Genealogia tu Auzriacu icu* (p. 1–3); *Genealogia ton vasileon che hegemonon tes Evropes* (p. 4–59); *Genealogia ton hegemonon pases Ungrovahias* (p. 60); *Genealogia ton hegemonon pases Moldavias* (p. 61); *Ecclesiastichi proedri* (p. 62–63); *Sinodos ton arhireon en Ungrovlahia* (p. 64–65); *Anexithrischia* (p. 66–102); *Peri diatereseos tes Higiias* (p. 103–119); *Kallia thanatos para atimia* (p. 120–124); *He hera apo ten tseran* (p. 125–137); *Eidesis, pote kinun he Poze apo Viennan, che pote erhonte* (p. 138–139); *Erhonte is Viennan* (p. 140–141); *Eidesis pote china apo Viennan ho Curieros dia ten Conzantinupolin che perna apo Vudimi, Temesvari, Sibini, Vucurezi, avton ton hronon 1817*

(p. 142); *Ho si ehusi grammata me politses* (p. 143); *Eidesis pote china apo Viennan to legomenon Delitsani, che pote erhete* (p. 142 [!]); *Deftera* (p. 145–114 [!]); *Eidesis poses Pozes apehusi diafore polis tes Evropes apo Viennan* (p. 149–153); *Eidesis, pote arhinun ta emporica Panegiria en Germania che Ungaria* (p. 154–158); *Logariasmos anancereos is ten iconomian* (f. [1r]); *Enclisis tu parontos hronu 1817* (f. [1v]).

Referințe. BRV III, nr. 960, p. 198; Tatay 2011, p. 223–240.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 960. Cartea conține erori de paginație. Acest Calendar este varianta grecească a Calendarului cu nr. 933 din BRV.

1817. ***Psaltire***, Buda, 1817.

Psaltirea | proorocului | și | împăratului David, | acum | a patra oară tipărită în zilele prea|înălțatului împărat al Austriei, | Franțisc întâiu, | întru | carea se cuprind cathismele, cântări|le și psalmii cei aleși dimpreună cu | rânduialele lor ș.c.l. | La Buda, | tipărită cu chieltuiala Crăiești Tipogra|fii a Universitatei Ungariei, | 1817.

Psalter [Psaltire]. *The book includes the psalms and some methodological clarifications that denote certain moments of ecclesiastical services when sequences of Biblical psalms are used. This Fourth Edition was reissued with new chapters from the Psalter that was printed for Romanians of Oriental denomination. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 8°; [8] f. + 495 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar de linii duble, între care sunt plasate mici motive ornamentale; frontispiciu cu frunză de acant (f. [2r], p. 368); gravură înfățișând pe psalmistul David care cântă la harpă (f. [8v]); frontispiciu cu tablele legii (p. 1); vinietă cu reprezentarea simbolică a Sfintei Treimi (p. 49); vinietă cu Maica Domnului (p. 144); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–4v]); *Învățătură cum se cetește Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [5r–6v]); *Învățătură cum se cetește Psaltirea preste săptămână* (f. [7r]); *Rânduiala cum se cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [7v–8r]); *Psaltirea proorocului și împăratului David,* cuprinzând 20 de cathisme (p. 1–367); *Cântarea lui Moisi* (p. 368–400); *Pentru Polieleu* (p. 401); *Pripealele la praznicile ceale dumnezeiești și la toți sfinții carii au polieleu. Facerea lui Filotheu monahul* (p. 402–435); *Istorie. Nume jidovești, care le pomenește David la Psalmii lui, tâlcuite cu istoria lor* (p. 436–448); *Pashalia* (p. 449–495).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 944, p. 188–189; CAL 1818, p. 128; Moldovan 1913, p. 188; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 98; Protase 1973, p. 135; Corfus 1975, p. 59–60; Bodinger 1976, p. 318; Mosora, Hanga 1991, p. 194; Cereteu 2009, p. 251; Cereteu 2011, p. 182; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borș 2013, p. 159–160.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 944.

1817. Voltaire, ***Tragedia lui Orest*** (trad. Alexandru Beldiman), Buda, 1817.

Tragodia | lui | Orest, | de | cel cu învăpăiată dragoste | spre procopsirea | neamului romanesc, | preaînvățatul arhon aga | Alexandru Beldiman, | acum | întâiu tălmăcită din

limba franțozească în cea romanească. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungurești, | 1817.

Voltaire, ***The Tragedy of Orestes*** *(translated by Alexandru Beldiman)* ***[Tragedia lui Orest]*** *(trad. Alexandru Beldiman). This is the Romanian translation of Voltaire's play, Oreste, Tragédie. A Paris, Rue S. Jacques. Chez P. G. Le Mercier, imprimeur-libraire, au Livre d'or. M. Lambert libraire. 1750. It suggested that the Romanian intellectuals were influenced by Western literature. It was printed at Buda, Hungary, in 1817.*

Format. In 4º; 96 p. Tipar negru, cu maximum 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un personaj care ține în mână, deasupra capului, un caduceu, așezat lângă niște cărți și niște tufișuri (f. tt.); titlu încadrat în chenar; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Obrazele* (p. 2); *Scurtă cuprindere a tragodiei* (p. 3–4); *Tragodia lui Orest* (p. 5–96), cuprinzând: *Facerea întâiu* (p. 5–24), împărțită în 5 *corturi*; *Facerea a doao* (p. 25–44), împărțită în 7 *corturi*; *Facerea a treia* (p. 45–64), împărțită în 8 *corturi*; *Facerea a patra* (p. 65–80), împărțită în 8 *corturi*; *Facerea a cince* (p. 81–96), împărțită în 8 *corturi* + *Cortul cel de pre urmă*.

Depozit. BAR (incomplet); BNR; Biblioteca Patriarhiei Române.

Referințe. Bratu 1958, p. 564; Poenaru 1973, p. 122.

Observații. Exemplar de referință: BNR, cota CR XIX-II–608.

1818. ***Calendar***, Buda, 1818 (editor Zaharia Carcalechi).

Calendariu | pe anul | de la nașterea Domnului | Dumnezeului | și Mântuitoriului nostru Isus Hristos | 1818, | ce se cuprinde din 365 de zile. | Întocmit | pe gradurile și clima Ungariei, | Transilvaniei, Moldaviei și | Ungrovlahiei. | Cu toată cheltuiala d. Zaharie Carcalechi. | La Buda, | în Crăiasca Tipogr. a Universitatei.

Calendar [Calendar]*. This is an atypical calendar, as Zaharia Carcalechi, the author, used the calendar as a pretext in order to insert various information, knowledge, practical advice and literary writings for the Romanian people in Transylvanian villages and towns. The book includes, inter alia, the translation of Jean-François Marmontel's novel, La Bergère des Alpes, which appeared at Paris in 1766. It was printed in Buda in Hungary, in 1818.*

Format. In 16°; [16] f.+ 128 p. Tipar negru și roșu, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); titlul încadrat în chenar; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Hronologhie* (f. [2r]); *Ghenealoghia Casei Austriei* (f. [2v–3r)]; *Alți stăpânitori în Evropa* (f. [3r–v]); *Răschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însămnări* (f. [3v]); *Anul 1818* (f. [4r]); [Calendarul propriu-zis] (f. [4v–16r]); *Adaogere la Calendariu. Despre stăpânitoriul anului acestuia 1818* (f. [16v]–2 [!]); *Patru timpuri ale anului* (p. 2[!]–3), adică *Despre iarnă* (p. 2[!]), *Despre primăveară* (p. 2 [!]–2), *Despre veară* (p. 2–3) *Despre toamnă* (p. 3); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (p. 3–4); *Târgurile din Ardeal* (p. 5–11); *Târgurile din Ungaria și din Bănat* (p. 12–15); *Târgurile din Bucovina* (p. 16); *În Austria* (p. 16–17); *Din Ţara Turcească* (p. 17–18); *Din Moldova* (p. 18); *Din Ţara Românească* (p. 19); *Istoria morală din poveștile d. Marmontel, Adelaida sau păstorița alpicească* (p. 20–101); *Vreo câteva meșteșuguri și*

sicreturi, adică: *Sticle, filingenile și farfuriile cum se pot clei fiind sparte* (p. 102); *Cerneală bună roșie să faci* (p. 102–103); *Cum să faci cerneală verde* (p. 103); *Un meșteșug pentru casa de zid, ca să nu strice pre om cruzimea varului* (p. 104); *Pentru tămăduirea pietrii la om* (p. 104–105); *Pentru junghiu* (p. 105); *Pentru negei la om* (p. 106); *Pentru cel ce-i pute gura* (p. 106–107); *Pentru friguri de trei zile* (p. 107); *Pentru boala de ciumă* (p. 107–110); *Doftorii pentru ciumă, aflate cu cale sânt aceste mai jos însămnate* (p. 110–111); *Cum să faci oțetul, carele iaste foarte bun pentru boala ciumei* (p. 112–113); *Pentru cârcei la mâni sau la picioare* (p. 113); *Când șearpe sau șopârlă va mușca pre oarecine* (p. 113–114); *Pentru creaștere părului* (p. 114–115); *Pentru durearea măsealelor la om* (p. 115); *Pentru vacă să dea lapte mult și bun* (p. 116); *Ce trebuie a face ca să rămână oaole totdeauna proaspete* (p. 116); *Pentru omizile care mănâncă varza* (p. 116–117); *Pentru omizile care mâncă pomii* (p. 117); *Hrisoavele ceale vechi sau zapisele care nu se prea cunosc slovele să le cetești* (p. 118); *Pentru păduchii de lemn* (p. 118); *Pentru supărare de ureachie* (p. 119); *Un meșteșug cum se poate în 24 de ceasuri a se da mearelor mirosul nucșoarei* (p. 119); *Pentru muște* (p. 120); *Pentru șoareci de cei mici* (p. 120–121); *Pentru gârgărițe* (p. 121); *Cum să se facă ciocolada* (p. 122); *Când vei vrea să înflorească trandafirii prea timpuriu* (p. 122); *Cum să faci cafea franțozască, ca nimenea să nu o cunoască că nu ar fi emen cafea* (p. 121 [!]); *Niște povestiri* (p. 124–127); *Însemnarea cărților celor acum de curând noao ieșite din tipariu* (p. [128]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 974, p. 216; Tomescu 1957, p. 117–118; Teodorescu 1960, p. 350; Ciulei 1963, p. 511–512; Mosora, Hanga 1991, p. 196; Tatay 2009/A, p. 303; Faiciuc 2011, p. 24–25.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 974. Cartea conține erori de paginație.

1818. ***Catavasier***, Buda, 1818.

Catavasiariu | grecesc și românesc | pentru | sfintele beseareci ale Răsăritului | de leagea grecească neunită, | precum și | cinstitele | Paraclisuri | a sfintei de Dumnezeu Născătoarei, | a Sfântului Marelui Mucenic Gheorghie | și a Sfinților Împărați și întocma | cu apostolii Constantin și Elena. | Acum | întâia oară dat la tipariu prin | Zaharia Carcalechi, | la Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universi|tatei Ungariei, | 1818.

Irmologion [Catavasier]. *This is an altar book that is specific to the Eastern Church. It includes prayers and hymns from various religious services, such as: Vespers, Matins, Mass etc. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 8°; [4] f. + 311 p. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlu încadrat în chenar; gravuri în lemn: Sfântul Nicolae (f. [1v]); Izvorul cel de viață dătătoriu (p. 52, 230) și Constantin și Elena (p. 260); frontispiciu cu Isus Hristos în medalion oval-vertical (p. 1, 53); frontispiciu floral cu globul încoronat de cruce la centru (f. [2r], p. 215, 261); frontispiciu cu 3 globuri cu motive încadrate de motive vegetale (p. 231, 246, 275); viniete: Maica Domnului cu Pruncul Isus în brațe (p. 51, 187, 245); fructieră cu fructe exotice (f. [4r], p. 229, 274); Maica Domnului (p. 259); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Însemnarea celor ce se află întru acest Catavasiariu* (f. [2r–v]); *Catavasiile românești* (f. [3r–4r]); *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 1–5); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 5–9); *Stihirile ce se cântă la sfințirea apei* (p. 9–10); *Catavasii la sretenia Domnului Hristos* (p. 10–12); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 12–19); *Catavasii la*

Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos (p. 20–21); *Catavasii la adormirea Precistei* (p. 22–24); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 24–26); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 27–29); *Troparele Învierii* (p. 29–32); *Stihurile de la Ceaea ce ești mai cinstită* (p. 32–33); *Slavoslovia cea mare* (p. 33–35); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 36–39); *Fericirile* (p. 39–40); *Priceastnele de preste toată săptămâna* (p. 41); *Rânduiala Liturghiei a Marelui Vasilie* (p. 42–43); *Rânduiala sfintei Liturghii a Prejdesfeșteniei* (p. 43–44); *Aceastea se cântă când se îmbracă arhiereul* (p. 44–45); *Irmoasele ce se cântă la masă* (p. 45–51); *Catavasii la Nașterea Domului nostru Isus Hristos* (p. 53–60); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 61–69); *Catavasii la sretenia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 69–72); *Catavasii la Blagoveștenie și la alte praznice ale Precistei* (p. 72–77); *Catavasii și canonul la Dumineca Florilor* (p. 78–87); *Aceasta iaste slava la vecerniia cea mare și stihiră după Evanghelie la utrenie* (p. 87–88); *În sfânta și marea luni, marți și miercuri, la alliluia* (p. 88); *În sfânta și Marea Joi și Vineri, la alliluia* (p. 88–89); *În sfânta și Marea Vineri, la stihoavnă* (p. 89–90); *În sfânta și Marea Sâmbătă, la pogrebanie* (p. 90); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 91–101); *Aprilie 23. La Sfântul Mucenic Gheorghie* (p. 101–103); *Mai 21. La Sfinții Împărați Constantin și Elena* (p. 103–104); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos și la Pogorârea Duhului Sfânt* (p. 104–109); *La Dumineca a șaptea după Paști, a sfinților părinți* (p. 109–110); *La Pogorârea Duhului Sfânt* (p. 110–113); *Iunie 24. La Nașterea Sfântului Ioan Înainte-Mergătoriului* (p. 113–115); *Iunie 29. La Sfinții Apostoli Petru și Pavel* (p. 115–117); *August 6. La Schimbarea la față a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 118–119); *August 15. La Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 119–122); *Catavasii la Adormirea Precistei* (p. 122–127); *Septembrie 8. La Nașterea sfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 127–128); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 128–133); *Octovrie 14. La Preacuvioasa Parascheva* (p. 133–134); *Octovrie 26. La Sfântul Mare Mucenic Dimitrie* (p. 135–137); *Noiemvrie 8. Soborul Îngerilor* (p. 137–139); *Noiemvrie 21. La Întrarea în Besearică a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 139–141); *Dechemvrie 6. La Sfântul Nicolae* (p. 141–143); *Rânduiala utreniei* (p. 143–144); *Troparele Învierii* (p. 144–147); *La 9 peasnă: Cântarea Născătoarei de Dumnezeu* (p. 147–148); *Duminecă, înaintea sveatilnei, zicem* (p. 148–150); *Slavoslovia cea mare* (p. 151–153); *Rânduiala utreniei praznicilor sfinților* (p. 153–154); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 101 [!]–168); *Priceastnele preste toată săptămâna* (p. 168–169); *Priceastnele praznicilor* (p. 169–171); *Rânduiala sfintei liturghii a Prejdesfeșteniei* (p. 172); *Stihurile Vecerniei ceii Mari* (p. 173–175); *De aicea se încep cântările ceale veselitoare. Polihronismos, adecă gratuluire pentru mitropolitul când rădică păharul* (p. 176–180); *Podobiile glasurilor* (p. 181–187); *Polieleul care se cântă la praznicele împărătești și la ale sfinților* (p. 188–191); *Pripealele la praznicele împărătești și la toți sfinții carii au polieleu* (p. 192–214); *Cântarea lui Moisi* (p. 215–229); *Rânduiala a celui de obște Paraclis* (p. 231–245); *Paraclisul Sfântului Marelui Mucenic Gheorghie, purtătoriul de biruință* (p. 246–259); *Cinstitul Paraclis al sfinților și întocma cu apostolii împărați Constantin și Elena* (p. 261–274); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, carea arată zioa dumineci* (p. 275–302); *Învățătură pentru înțălesul Pashaliei* (p. 303); *Pashalia* (p. 304–307); *Prochimenele zilelor* (p. 308–309); *Rugheciunea la blagoslovenia colivei* (p. 310–311).

Depozit. BAR; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 975, p. 216–217; CAL 1825; CAL 1833, f. 39r; Iorga 1906, p. 48; Bârlea 1909, p. 167; Beju 1956, p. 126; Teodorescu 1960, p. 350; Mosora, Hanga 1991, p. 196; Andea 1996, p. 24, 143; Tatay 2011, p. 74, 79, 81, 85; Andriescu, Borș 2013, p. 165–167; Cereteu 2016, p. 154.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 975.

1818. Dimitrios Darvaris, ***Mai nainte gătire spre cunoștința de Dumnezeu*** (trad. Eufrosin Dimitrie Poteca), Buda, 1818.

Mai nainte gătire | spre | cunoștința | de | Dumnezeu, | prin privirea celor ce sânt. | Tălmăcită | din | limba grecească | de | smeritul | întră | ieromonahi | Eufrosin Dimitrie | Poteca. | Acum | întâia oară tipărită cu cheltuiala Înal|tei Scoale Domnești pentru întâia învățătură | a pruncilor | din | prințipatul Țării Romanești. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungariei. | 1818.

Dimitrios Darvaris, ***Preparation to Meet God*** *(translated by Eufrosin Dimitrie Poteca)* ***[Mai nainte gătire spre cunoștința de Dumnezeu]*** *(trad. Eufrosin Dimitrie Poteca)***.** *The book is a Romanian translation of neo-Greek writer Dimitrios Darvaris' writing that comprised and analyzed the moral precepts that allowed man to acknowledge God. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 8°; [16] f. + 180 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu reprezentarea simbolică a Sfintei Treimi sub forma unui ochi înscris într-un triunghi, înscris, la rândul său, într-un oval decorat cu elemente vegetale (p. 1). Ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Deacă vei cunoaște ce este Dumnezeu, mai cu dulceață vei trăi" (f. tt. v); *Înainte-cuvântare a celui înțelept și mult învățat bărbat, de carele s-au alcătuit* (f. [2r–4r]); *Cătră toți iubiții miei frați din neamul românesc și pravoslavnici creștini, cinste și închinăciune* (f. [4v–15r]), semnat „Slugă preaplecată, Eufrosin Dimitrie Poteca"; *Arătare pe scurt a celor ce se cuprind* (f. [15v–16v]); Partea 1. *Privirea omului peste tot* (p. 1–33), cuprinzând: Cap 1. *Simțirile* (p. 1–6); Cap 2. *Trebuințe ale omului* (p. 7–11); Cap 3. *Trupești puteri* (p. 12–16); Cap 4. *Sufletești puteri* (p. 17–24); Cap 5. *Unire a sufletului și a trupului* (p. 25–29); Cap 6. *Daruri ori vrednicii ale omului mai presus de ceale sădite și de jivine* (p. 30–33); Partea 2. *Omul cătră ceilalți oameni* (p. 34–64), cuprinzând: [Cap 1.] *Părinți și fii* (p. 34–40); Cap 2. *Frați* (p. 41–44); Cap 3. *Iconomia ori rânduiala căsătoriii* (p. 45–51); Cap 4. *Vecinii* (p. 52–53); Cap 5. *Lăcuitorii satelor și ai cetăților* (p. 54–56); Cap 6. *Politicesc ori orășănesc așăzământ* (p. 57–61); Cap 7. *Unire peste tot a oamenilor unora cu alții* (p. 62–64); Partea 3. *Omul cel năravnic la cele mai vrednice de cuvânt îndeletniciri și întâmplări ori stări ale vieții* (p. 65–107), cuprinzând: Cap 1. *Cuviințele peste tot* (p. 65–71); Cap 2. *Boldurile faptelor omenești* (p. 72–81); Cap 3. *Cuviințele ținerilor ori îmbinărilor* (p. 82–89); Cap 4. *Cuviințele la îndeletniciri* (p. 90–97); Cap 5. *Cuviințele la stările ori întâmplările vieții* (p. 98–103); Cap 6. *Arătare sau idee de omul cel bun* (p. 104–107); Partea 4. *Omul și privirea lui ca un lăcuitoriu al lumii, carea este făptură a lui Dumnezeu* (p. 108–179), cuprinzând: Cap 1. *Cunoștință istoricească a lucrurilor celor firești preste tot* (p. 108–133); Cap 2. *Idea ori știința folosinței frumuseții și rânduielii* (p. 134–138); *Cap 3. Privirea așăzării ceii prea frumoase ca o aducere sau întrare spre dovedirea ființei lui Dumnezeu* (p. 139–147); Cap 4. *Privirea Făcătoriului lumii* (p. 148–154); Cap 5. *Amelințare sau îndemnare a cunoștinței lui Dumnezeu spre năravuri* (p. 155–171); Cap 6. *Nădejde de nemurire* (p. 172–179); *Cătră preacucernicul și preaînvățatul ieromonah Eufrosin Dimitrie Poteca*, semnat „Preaplecată slugă, Zaharia Carcalechi, ferlegherul Crăieștii Tipografiei din Buda" (p. [180]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; ÖNb; BUB.

Referinţe. BRV III, nr. 977, p. 218–220; Filip 1970, p. 90; CRV 1985, p. 259; Mosora, Hanga 1991, p. 196–197; Chindriș 2003, p. 701; Tatay 2009/A, p. 310; Urs 2011, p. 620; Tatay 2012, p. 98; Andriescu 2013/B, p. 62–63.

Observaţii. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1216.

1818. Constantin Diaconovici-Loga, ***Ortografia sau dreapta scrisoare pentru îndreptarea scriitorilor limbii românești***, Buda, 1818.

Orthografia | sau | dreapta scrisore | pentru | îndreptarea scriitorilor | limbii romanești. | Sub chivernisirea | Magnifiţenţii Sale, domnului crăiesc con|siliar Urosie Nestorovici, al sholelor roma|nești și sârbești de leagea grecească ortho|doxă supra-inspector, așișderea, al shole|lor preparande romanești din Arad, sâr|bești din Sombor și grecești din Pesta | director, precum și al crăieștii de|putaţii fundul sholasticesc | chivernisitore pro-preses. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungariei. | 1818.

Constantin Diaconovici-Loga, ***Spelling Correction for Romanian Writers [Ortografia sau dreapta scrisoare pentru îndreptarea scriitorilor limbii românești]****. This is one of the countless Romanian writings from the second half of the 18th century and the first decades of the 19th century. It sought to establish the Romanian orthography, in a time when writing with Cyrillic letters was in decline, in favour of writing with Latin letters. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 8°; 94 p. + 1 tabelă. Tipar negru, cu 24 sau 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu din motive livrești, semnat „Hed” (p. 5); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Prefaţă* (p. 3–4), semnată „Constantin Diaconovici Loga, profesorul sholelor preparande a naţiii romanești din Arad”; *Orthografia sau dreapta scrisore* (p. 5–6); Cap întâiu. *De întrebuinţarea literelor* (p. 6–18); Cap al doilea. *De despărţirea literelor în silave* (p. 19–21); Cap al treilea. *De întrebuinţarea semnelor* (p. 22–32); *De perioduri* (p. 33–49); *Exemple sau pilde la regulele grammaticii și ale orthografiii* (p. 49–66), în 11 paragrafe; § 12. *Învăţeturi despre creșterea, despre darurile naturii și despre îndreptarea tinărului* (p. 66–77); § 13. *A fi cu cumpăt, cu minte și statornic, acestea se numără între însușirile omului ceale de chepetenie* (p. 77–82); *Oraţii la examenuri publice*, cuprinzând: 1. *Oraţie înainte de examen* (p. 83–85); *Altă oraţie, înainte de examen* (p. 85–87); *A treia oraţie, înainte de examen* (p. 87–88*)*; *Întâia oraţie, după examen* (p. 88–91); *Altă oraţie, după examen* (p. 91[!]–94); *Caligrafia* (Tabela de format mai mare).

Depozit. BAR; BCUCJ; ÖNb; OSzK; BVAUGL; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 978, p. 221; Gârleanu 1865, p. 139 (27); Iarcu 1865, p. 30; Iancu 1873, p. 25; Philippide 1888, p. 155; Vuia 1896, p. 131; Rosetti 1897, p. 64; Botiș 1922, p. 350; Primii gramatici 1923, p. 47–48; Gram. 1923, p. 5, 47–48; Cosma 1933, p. 14; Suciu 1940, p. 69; Bugariu 1942, p. 71; Școala 1959, p. 255–256, 299; Teodorescu 1960, p. 350; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 27–28, 35; Hâncu 1965, p. 101; Școala 1970, III, p. 19–25; Nicolaescu 1971, p. 160, 230–231; Loga 1971, p. 37; Cartea B. 1972, p. 174; Popovici 1972, p. 271; CRV 1985, p. 259; Mosora, Hanga 1991, p. 197–198; Râpă-Buicliu 2000, p. 397; Chindriș 2003, p. 701, 717; Mălinaș 2007, p. 145; Andriescu, Borș 2013, p. 167–168.

Observaţii. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 978/2. Cartea conține erori de paginație.

1818. Salomon Gessner, ***Moartea lui Avel*** (trad. Alexandru Beldiman), Buda, 1818.

Moartea | lui | Avel. | De | cel cu învăpăiată dragoste spre procopsirea | neamului romanesc, | preaînvăţatul | şi | marele postelnic | Alexandru Beldiman, | acum | întâiu tălmăcită din limba franţozească în | cea romanească. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungariei, | 1818.

Salomon Gessner, ***Avel's Death*** *(translated by Alexandru Beldiman)* ***[Moartea lui Avel]*** *(trad. Alexandru Beldiman). This is a translation of a French Edition of the famous novel written by German writer Salomon Gessner in 1758 (La Mort d'Abel, poëme en sinq hands, traduit de l'allemand de M. Gessner, par M. Huber. Nouevelle édition, revuë & corrigée. Prix, trente fols, broché. A Amsterdam, chez J. H. Schneider, libraire. 1760). The translation suggested that the Romanian intellectuals were influenced by Western literature. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 8°; [4] f. + 245 p. + [1] f.+ 4 gravuri pe foi separate, plasate în faţă la p. 1, respectiv între p. 12 şi 13, 146 şi 147, 208 şi 209. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Gravură convenţională reprezentând femeie aplecată peste un cavou, imagine situată într-un cerc decorat cu motive florale (f. tt.); 4 gravuri în aramă, cu următoarele texte explicative: *S-au deşchis ochii amănduror şi au cunoscut că era goli. Facere, cap 3, stih 7*, semnată „A. Geiger scupl." (în faţa p. 1); *Cain cu mare mânie ascultă cântarea fratelui său Avel* (între p. 12 şi 13); *Omorârea lui Avel* (între p. 146 şi 147); *Îngroparea lui Avel* (între p. 208 şi 209).

Cuprins. [Dedicaţie:] *Preaînvăţatului şi de bun neam născutului, marelui postelnic Alexandru Beldiman, hărăzită această carte* (f. [2r]); *Preaînvăţatule şi iubitoriule de ştiinţe*, semnată „Plecată slugă Zaharie Carcalechi, ferlegărul C. Tipografii din Buda a Universitatei Ungariei" (f. [3r–4v]); *Moartea lui Avel* (p. 1–245 [!]), cuprinzând: *Cap întâi* (p. 1–35); *Cap 2* (p. 36–88); *Cap 3* (p. 89–132); *Cap 4* (p. 133–187); *Cap 5* (p. 188–245 [!]); *Îndreptarea greşealelor din tipariu* ([1r]; [Dedicaţie:] *De bun neam născute şi preaînvăţate boier şi mare postelnic, Alexandru Beldiman,* semnat „Umilită slugă Zaharie Carcalechi" [1v]).

Depozit. BACJ, BAR; BBSB; BUB; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 981, p. 222–223; Pascu 1976, p. 128; CRV 1985, p. 260; Tatay 2009/A, p. 309; Tatay 2011, p. 127–133; Urs 2011, p. 624; Andriescu 2013/B, p. 64; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borş 2013, p. 168–169; Mârza, Bogdan 2013, p. 115.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 981. Cartea conţine erori de paginaţie.

1818. ***Manuductor pentru învăţătorii sholasticeşti***, Buda, 1818.

Manuductor | pentru | învăţătorii | sholasticeşti | sau | îndreptare | către | cuviincioasa împlinire a diregătoriei învăţă|toreşti. | La Buda, | cu tipariul şi chieltuiala Crăieştei Tipografii | a Universitatei Ungariei, | 1818.

Methodology for Teachers [Manuductor pentru învăţătorii sholasticeşti]*. The book is a teaching methodology for Romanian elementary teachers in Transylvania. The four parts of the writing referred to all the activities carried on in schools, with practical considerations for each type of activity. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 8°; [12] f + 244 p. Tipar negru, cu 20 sau 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.). Frontispiciu cu portretul unui cărturar într-un medalion mic (p. 1). Alte ornamente tipografice răzlețe.

Cuprins. *Prefație* (f. [2r–4v]), semnată „Autorul"; *Văzuta cărții* (f. [5r–12v]); *Introducere. Comune observații despre cultivirea învățătoriului poporalnic și națională de leagea grecească neunită și despre prețuirea hărniciei lui către cuviincioasa împlinire a diregătoriei sale* (p. 1–9), cu § 1–4: § 1. *Hotărârea învățătoriului poporalnic și națională* (p. 1–2); § 2. *Întâmplarnica cultivire a învățătoriului carea până acuma o au avut și gătirea lui înainte către diregătorie* (p. 2–6); § 3. *Planul și părțile cele de chepetenie a pedagoghiei* (p. 6–7); § 4. *Literatura pedagoghiei* (p. 7–9). I-a parte. *Despre comunele trebuințe a unei bine orânduită poporalnică și națională sholă* (p. 10–60), cu paragrafele următoare, divizate în 5 capitole*:* § 5. *Conspectul acestor trebuințe* – p. 10–11); cap I. *Trebuințele în socotința învățătoriului poporalnic și națională* (p. 11–40), cu § 6–27: § 6. *Momentuositatea și înainte hotărâre a învățătoriului* (p. 11–12); § 7. *Fisiceasca cultivire.* a) *Sănătatea* (p. 13–14); § 8. *Forma trupului cea regularnică și întreagă* (p. 15); § 9. *Cultivirea intelectului* (p. 16–17); § 10. *Conoștința limbelor.* a) *Limba mumei sale* (p. 17–18); § 11. b) *Limba nemțască* (p. 18–18 [!]); § 12. *Relighie și moral* (p. 18 [!]–20); § 13. *Conoștința despre om* (p. 21–23); § 14. *Conoștință despre forma stăpânirei ceii politicești* (p. 23–25); § 15. *Cunoștința firei sau a naturei* (p. 25–26); § 16. *Cunoștința meșteșugurilor* (p. 26–27); § 17. *Cunoștința gheografiei* (p. 27); § 18. *Cunoștința istoriei* (p. 27–28); § 19. *Cunoștința măiestriilor.* a) *Scrisoarea* (p. 28–29); § 20. b) *Socoata* (p. 29); § 21. v) *Deliniația* (p. 30); § 22. *Cultivirea cea moralicească* (p. 30–32); § 23. a) *Blândețele* (p. 32–34); § 24. b) *Modestia* (p. 34–35); § 25. *Dreptatea* (p. 35–36); § 26. *Credința către împlinirea diregătoriei sale* (p. 37–38); § 27. *Soțiasca cultivire* (p. 38–40); Cap II. *Trebuințele în socotința planului învățăturei, orânduitelor ceasuri de învățătură, cărților sholasticești și a clasificațiilor* (p. 40–47), cu § 28–33: § 28. (p. 40); § 29. *Planul învățăturei* (p. 41–42); § 30. *Obiecturile învățăturei* (p. 42); § 31. *Ceasurile cele orânduite* (p. 43–44); § 32. *Cărțile cele sholasticești* (p. 44); § 33. *Classificațiile* (p. 45–47); Cap III. *Trebuințele în socotința ajutătoarelor mijlociri spre priceperea propuselor obiecturi de învățătură* (p.47–50), cu § 34–36: § 34. (p. 47–58[!]); § 35. *Mapa și globul pământesc* (p. 58[!]–49); § 36. *Tabla, țirculul și liniia* (p. 49–50); Cap IV. *Trebuințele în socotința ajutătoarelor mijlociri a sârguinței și a năravurilor celor bone* (p. 50–58), cu § 37–42: § 37. *Introducere* (p. 50–51); § 38. *Legile cele sholasticești* (p. 51–53); § 39. *Mutarea sholarilor în mai mare clasă* (p. 53); § 40. *Ecsamenturile* (p. 54–55); § 41. *Țensurile* (p. 55–57); § 42. *Daruri* (p. 57–58); Cap V. *Trebuințele în socotința răsuflărei sholarilor* (p. 58–60), cu § 43–44: § 43. *Folosul răsuflărei pentru învățătoriu și sholariu* (p. 58–59); § 44. *Luare de samă la întrebuințarea răsuflărei sholasticești* (p. 59–60). Partea II-a. *Despre osebitele feliuri de sholi naționalnicești și ale lor însușiri* (p. 61–93), cu paragrafele 45–71; începând cu § 46, acestea sunt divizate în 4 capitole: § 45. *Despărțirea sholelor naționalnicești a neamurilor sârbesc, romanesc și grecesc de legea grecească neunită* (p. 61–62); 1. *Sholile sătești* (p. 62–76), cu § 46–57: § 46. *Despre capațitatea (spornicia) săteanului către cultivire* (p. 62–64); § 47. *Caracterul săteanului* (p. 65–66); § 48. *Urmările care de aicea se deduc* (p. 66–67); § 49. *Cultivirea învățătoriului sătenesc.* a) *Cea întelectuală* (p. 67–68); § 50 b) *Cultivirea caracterului și a năravurilor* (p. 68–69); § 51. *Practicească cunoștință despre economie* (p. 69); § 52. *Buna avere întră învățătoriu și preot* (p. 70–71); § 53. *Cuviincioasa orânduire a sholei sătenești.* a) *Planul de învățătură* (p. 71–72); § 54. b) *Obiecturile de învățătură* (p. 72–73); § 55. c) *Uneltele și mijlocirile de învățătură* (p. 73–74); § 56. *Despărțirea pruncilor* (p. 74–75); § 57. *Disțiplina* (p. 75–76); 2-oa. *Sholele ceale orășenești* (p. 76–79), cu § 58–60: § 58. *Despre starea și însușirea orășenilor* (p. 76–77); § 59. *În ce se cuprinde shola orășănească* (p. 77–78); § 60. *Obiecturile de învățătură* (p. 78–79); 3-ia. *Sholele cele ostășești (militerești)* (p. 79–82), cu § 61–64: § 61. *În ce se cuprind sholele militerești* (p. 79–80); § 62. *Planul*

de învățătură (p. 80–81); § 63. *Disțiplina* (p. 81); § 64. *Împreunarea unei sholă de industrie cu shola militărească* (p. 82); 4-a. *Shola pentru fete* (p. 82–93), cu § 65–71: § 65. *Întroducere. Cultivirea neamului fămeiesc iaste multor greutăți supus, și acum întâiu, în timpul nostru, s-au învrednicit a fi un obiect de mai mare luare de seamă* (p. 82–85); § 66. *Sholele cele mai mici pentru fete* (p. 85–87); § 67. *Sholele cele de mijloc* (p. 87–89); § 68. *Sholele cele mai mari pentru fete* (p. 89); § 69. *Obiecturile de învățătură* (p. 90–91); § 70. *Cultivirea cea moralicească* (p. 91–92); § 71. *Disțiplina sholelor de fete* (p. 92–93). III-a parte. *Despre publica creștere în shoalele cele poporalnicești și națională* (p. 94–165), cu § 72–128; începând cu § 76, acestea sunt divizate în 2 capitole: § 72. *În ce se cuprinde creșterea* (p. 94–95); § 73. *Sfârșitul sau scopul creșterei* (p. 95–97); § 74. *Obiectul creșterei și despărțirei ei* (p. 97–98); § 75. *Ce și cât se poate în shola poporalnică și națională despre creștere lucra* (p. 98–99); Cap I-iu. *Despre creșterea trupului* (p. 99–105), cu § 76–81: § 76. *Conspectul acestor următoare* (p. 99–100); § 77. *Proaspăt și sănătos aer* (p. 100–101); § 78. *Curățenia* (p. 101–102); § 79. *Învățătură despre păzirea și întrămarea sănătății.* a) *Conoștința trupului omenesc* (p. 102–103); § 80. b) *Conoștința lipselor fisicești* (p. 103–104); § 81. *Măiestria vindecărei (lecuirei)* (p. 105); Cap al II-lea. *Despre creșterea sufletului* (p. 106–165), cu § 82–128: § 82. *Înainte luare de seamă* (p. 106); § 83. a) *Cultivirea facultatei de a cunoște sau creașterea cea intelectuală* (p. 107); § 84. *Cultivirea sensualitatei* (p. 107–108); § 85. *Curgerea învățătoriului în perfecția organelor a sensului din afară* (p. 108–109); § 86. *Cultivirea sensului dinlontru* (p. 109–110); § 87. *Cultivirea luărei de seamă* (p. 110–111); § 88. *Cultivirea puterei de a închipui* (p. 112–113); § 89. *Cultivirea ținerei aminte* (p. 113–114); § 90. *Cultivirea intelectului* (p. 114–116); § 91. *Cultivirea limbei cu socotință spre cultivirea intelectului* (p. 116–117); § 92. b) *Cultivirea facultatei de a simți sau creșterea cea esteticească* (p. 117–118); § 93. *Cultivirea simțirei ceii din afară* (p. 118–119); § 94. c) *Cultivirea simțirei ceii dinlăuntru. Simțirea adevărului* (p. 119–120); § 95. *Simțirea bunului moralicesc* (p. 121–122); § 96. *Simțirea către formos* (p. 122–123); § 97. d) *Cultivirea facultatei de a voi sau creșterea cea moralicească. Scopul sau sfârșitul creșterei ceii moralicești* (p. 123–124); § 98. *Greotatea carea ajungerea scopului acestuia o are* (p. 124–125); § 99. *Cunoștința despre sufletul omului, iară mai vârtos a pruncilor* (p. 125–127); § 100. *Înainte hotărârea a ceaea ce învățătoriul ca un crescătoriu moralicesc are a lucra* (p. 127–128); § 101. *Mijlocirile cele negative.* a) *Îndeletnicirea* (p. 128–129); *§ 102. b) Pilda cea bună* (p. 129–131); § 103. c) *Încrederea (crezământul)* (p. 131–132); § 104. *Înmicșorarea aceaea ce ar potea aplecăciunile cele rele a le întărâta* (p. 132–134); § 105. d) *Obicinuința* (p. 134–135); § 106. *Positive mijlociri a creșterei.* a) *Obicinuința către suponerea cea necondiționată. Până când omul iaste minorei trebuie să se suponă voiei altora* (p. 135–137); § 107. *Îndreptare prin temeiurile minței* (p. 137); § 108. *Motivele ceale dinlontru ale bunului* (p. 138); *§ 109. Săvârșirea motivelor celor dinlontru* (p. 139–140); § 110. *Mijlocirile de a produce bună plăceare către bon* (p. 141–142); § 111. *Motivele cele din afară a bunului* (p. 141–143); § 112. *Petrecerea morală* (p. 143–144); § 113. *Cultivirea sensului relighios* (p. 145–146); § 114. *Continuire* (p. 146–147); § 115. *Positive pedepse și răsplătiri* (p. 147–148); § 116. *Comune temeiuri a întrebuințerei mijlocirilor de a pedepsi și a dărui* (p. 148–150); § 117. *Continuire* (p. 150–151); § 118. *Chiline feliuri de dăruiri și pedepse* (p. 151); § 119. *Naturei următoare mijlociri a pedepsirei și dăruirei* (p. 152–153); § 120. *Întrebuințarea îndemnului către cinste* (p. 153–155); § 121. *Pagubile nedreaptei întrebuințări a îndemnului către cinste la pedepsile și dăruire* (p. 155–156); § 122. *Regulele luărei de seamă la întrebuințarea îndemnului către cinste* (p. 156–157); § 123. *Pedepsele și darurile cele trupești* (p. 158–159); § 124. *Cultivirea năravurilor celor din afară* (p. 159–161); § 125. *Moralicească doctorie* (p. 161–162); § 126. *Socotințele crescătoriului. Despre însușirile sholarilor săi* (p. 162–163); § 127. *Socotința la neam* (p. 163–164); § 128. *Socotința la hotărâre* (p. 164–165). IV-a parte. *Despre învățătură și methodul învățăturei* (p. 166–244), cu § 129–161; începând cu § 131, acestea sunt divizate în 2 capitole și 3 subcapitole: § 129.

Hotărârea învățăturei (p. 166); § 130. *Știința și măiestriia învățăturei* (p. 166–167); Cap I-iu. *Comune reguli pentru învățătură preste tot* (p. 168–195), cu § 131–145: § 131. *Conspectul acestor următoare* (p. 168–169); I. *Despre alesul materiei de învățătură* (p. 169–173), cu § 132–134: § 132. *Socotinţa la vârsta și hărnicia sholarilor* (p. 169–171); § 133. *Înceata pășire de la cele ușoare la cele greale* (p. 171–172); § 134. *Trebuinciosul cumpăt a materiei de învățătură* (p. 172–173); II. *Despre modul învățăturei* (p. 173–183), cu § 135–140: § 135. *Întocmirea methodului după vârstă și spornicie* (p. 173–174); § 136. *Deșteptarea interesului către învățătură* (p. 174–177); § 137. *Temeirea* (p. 177–178); § 138. *Ușurarea învățăturei* (p. 178–179); § 139. *Îchieutorarea a mai multor scopuri* (p. 179–181); § 140. *Ajutorinţa îndeletnicirei în timpul învățăturei și după dânsa* (p. 181–183); III. *Despre forma învățăturei* (p. 183–195), cu § 141–145: § 141. *Forma învățăturei cea cateheticească sau socratică* (p. 183–189); § 142. *Modul învățăturei cel acromaticesc* (p. 189–190); § 143. *Deșteptarea cea din afară și dinlăuntru a învățăturei* (p. 190–192); § 144. *Planul învățăturei.* a) *Urmarea obiecturilor* (p. 192–193); § 145. b) *Despărţirea obiecturilor a învățăturei în chiline ceasuri preste zi* (p. 193–195); Cap II. *Methodica cea speţială sau regulele pentru fieștecare obiect a învățăturei deosebi* (p. 195–224), cu § 146–161: § 146. *Întroducere* (p. 195–196); § 147. *Deșteptarea luărei de seamă și a cugetărei* (p. 196–197); § 148. *Arătarea vreunelor methoduri la îndeletnicirea intelectului* (p. 197–202); § 152 [!] *Despre măiestrii.* a) *De a ceti* (p. 203–206); § 150. *Continuaţie* (p. 206–207); § 151. b) *Despre măiestria de a scrie* (p. 207–208); § 152. *Despre deliniaţie* (p. 209); § 153. *Despre învățătura în limba nemțască* (p. 209–211); § 154. *Continuaţie* (p. 211–214); § 155. *Despre socoată* (p. 214–215); § 156. *Istoria naturei și tehnologhia* (p. 216–217); § 157. *Gheografia* (p. 217–219); § 158. *Istoria* (p. 219–220); § 159. *Limbele cele streine* (p. 220–222); § 160. *Îndreptarea în relighie* (p. 222–223); § 161. *Continuaţie* (p. 223–224).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL.

Referințe. BRV III, nr. 982, p. 223; Dianu 1869, p. 3; CAL 1825; Catalogus 1832, p. 31; CAL 1833, f. 39r; Iarcu 1865, p. 30; Iarcu 1873, p. 25; Bodea 1956, p. 96–97; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 102; Cartea B. 1972, p. 177; Ghișe, Teodor 1972, p. 239; Bodinger 1976, p. 326; Bocșan 1977/A, p. 370; Bocșan 1979, p. 370; Mosora, Hanga 1991, p. 200; Râpă-Buicliu 2000, p. 397; Urs 2011, p. 625.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota 504. Cartea conține erori de paginație.

1818. François de Salignac de la Mothe-Fénelon, ***Întâmplările lui Telemah, fiului lui Ulise (Odisseus)*** (trad. Petru Maior), Tomul I, Buda, 1818.

Întâmplările | lui | Telemah, | fiiului lui Ulise (Odisseus), | întocmite | de | Fenelon, | arhiepiscopul Cambrei. | Acum întâiu, | de pre limba italienească, pre limba romă|nească prefăcute | de | Petru Maior de Dicio-Sămărtin, | protopop și crăiescu revizor a cărţilor. | Tomu I. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei din | Pestu, 1818.

François de Salignac de la Mothe-Fénelon, ***Adventures of Telemachus, the Son of Odysseus*** *(translated by Petru Maior)* ***[Întâmplările lui Telemah, fiului lui Ulise (Odisseus)]*** *(trad. Petru Maior). The book is the translation of a famous novel written by French writer François de Salignac de la Mothe-Fénelon, Les aventures de Télémaque seem Fenelon, ornées de figures gravées d'après esseins de C.*** Monnet peintre du roi par Jean Baptiste Tilliard, which was published at Paris, in 1699. The translator was an honourable Romanian enlightener, Petru Maior, who used an unidentified Edition from the many ones that existed. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 8°; de 288 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. O imagine reprezentând arme antice şi medievale (f. tt.). Frontispiciu înfăţişând un războinic victorios, în costum militar din secolul al XVIII-lea, şezând în mijlocul unui noian de arme vrăjmaşe capturate, în două suliţe dispuse simetric fiind înfipte două capete de turci (p. 3). Alte ornamente tipografice simple despărţitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. *Cartea 1* (p. 3–26); *Cartea 2* (p. 26–56); *Cartea 3* (p. 56–87); *Cartea 4* (p. 87–114); *Cartea 5* (p. 114–143); *Cartea 6* (p. 143–162); *Cartea 7* (p. 162–197); *Cartea 8* (p. 198–236); *Cartea 9* (p. 236–264); *Cartea 10* (p. 264–287); *Greşele îndreptate* (p. [288]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUB; OSzK; BUB; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 979, p. 221–222; CAL 1821, f. 48r; Cipariu 1855, p. 189; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 21; Marinescu 1883, p. 31; Philippide 1888, p. 183; Densuşianu A. 1894, p. 245; Pascu 1927, p. 186, 271–274; Veress 1932, p. 603; Şcoala 1959, p. 298; Teodorescu 1960, p. 350; Munteanu 1962, p. 155; Filip 1970, p. 90; Şcoala 1970, III, p. 13–18; Nicolaescu 1971, p. 165; Cartea B. 1972, p. 174; Popovici 1972, p. 104; Protase 1973, p. 164–172, 373; Papadima 1975, p. 248; Şcoala 1977, p. 145–156, 192; Chindriş 1980, p. 206–207; Furdui 1980, p. 159; Popa 1980, p. 144; CRV 1985, p. 260; Râpă-Buicliu 2000, p. 397; Chindriş 2003, p. 717; Chindriş 2007, p. 23; Urs 2011, p. 620–622; Urs 2012, p. 125; Andriescu 2013/B, p. 63; Andriescu, Borş 2013, p. 168.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 526.

1818. ***Psaltire****,* Buda, 1818.

Psaltirea | fericitului proroc | şi | împărat David, | cu tropare şi cu rugăciuni în sfârşitul fieştecăriia ca|thisme şi cu cântările lui Moisi, cu al doilea Pa|raclis al Născătoarei de Dumnezeu şi cu Pashalie. | Carea s-au fost tipărit întru acestaşi chip în zilele prealumi|natului şi preaînălţatului domn, | io Grigorie Alexandru Ghica | voievod, | întru întâia domnie a Măriei Sale, | cu blagoslovenia preaosfinţitului mitropolit al Moldaviei, | chiriu chir Gavriil, | întru a preaosfinţitei sale tipografie la sfânta mitropolie în Iaş. | Iară acum, | după acelaş izvod, cu multă osârdie şi mare luare de seamă, a doao | oară, prin Zaharie Carcalechi, dată la tipariu. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, la anul de la | zidirea lumii 7326, iară de la naşterea lui Hristos 1818.

Psalter [Psaltire]. *The Psalter includes psalms and fragments adapted for various church services. Similar to others, the book was written according to Romanian tradition, that is, its last part enumerated encountered Jewish names and their historical explanation. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 4°; [5] f. + 320 pagini. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-un chenar; gravură în aramă cu regele David, cu următorul text explicativ: „Măriţi pre Domnul cu mine şi să înălţăm numele lui împreună.” Psalm 33, 200, 3 (f. 2v); fiecare pagină este încadrată în chenar. Frontispicii: cruce din motive vegetale stilizate (f. [3r]); cruce pe glob flancată de motive vegetale (p. 1, 263, 307); ghirlandă vegetală (p. 236). Viniete: Sfânta Treime aşezată într-un cerc (f. [5v], p. 250); Sfânta Treime sub forma ochiului înscris într-un triunghi (p. 23, 52); Maica Domnului (p. 38, 149, 174, 281); coş de flori aşezat pe o consolă frumos decorată (p. 132); litere ornate (*passim*).

Cuprins. *Învățătură* (f. [3r–4v]); *Rânduiala* (f. [5r–v]); *Psaltirea proorocului și împăratului David*, cu cele 20 de cathisme (p. 1–262); *Cântarea lui Moisi* (p. 263–281); *Psalmi aleși. Pentru Polieleu* (p. 282–300); *Istorie. Nume jidoveși care le pomenește David la Psalmii lui, tâlcuite cu historia lor* (p. 301–306); *Al doilea Paraclis* (p. 307–315); *Pashalia* (p. 316–319); [*Această carte ce se numește Psaltire*] (p. 320).

Depozit. BAR; BCUIS.

Referinţe. BRV III, nr. 986, p. 238; CAL 1825; CAL 1832, p. 32; Iarcu 1873, p. 25; Teodorescu 1960, p. 350; Protase 1973, p. 135; Bodinger 1976, p. 328; Bocșan 1978, p. 168; Tatay 2009/A, p. 301–302; Tatay 2011/C, p. 36; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 986/D4.

1818. Peter Villaume, ***Pedagogia și metodica*** (trad. Naum Petrovici), Buda, 1818.

Pedagoghia | și | methodica | pentru | învățătorii | shoalelor orășenești și sătești, | de Villom. | Acum | întâiu pre limba daco-românească | tradusă și prefăcută | de | Naum Petrovici, | al fundusurilor shoalelor de leagea grecească | neunită naționale, în Crăimea Ungariei, | crăiesc perțeptor. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungariei, |1818.

Peter Villaume, ***Pedagogy and Methodology*** *(translated by Naum Petrovici)* ***[Pedagogia și metodica]*** *(trad. Naum Petrovici). This is a compilation. The aimed writing belonged to a German theologian and educator, Peter Villaume. The title didn't match. The source was a discourse entitled Methode jungen Leuten zu der Fertigkeit zu verhelfen, ihre Gedanken schriftlich auszudrücken and published in 1786. It was printed at Buda, Hungary, in 1818.*

Format. In 8°; [12] f + 340 p. + [14] f. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice minore la unele pagini.

Cuprins. [*Motto:*] „Omul numai prin creaștere va fi om", semnat „P." (f. tt. v); [Dedicație către Nicolae Popovici] (f. [2r]); *Domnule Gheorghie Grozavescu!* semnată „N. Petrovici" (f. [3r–8v]); *Cătră cetitoriu*, semnat „N. Petrovici, c. perțeptor" (f. [9r–12v]). Cartea I. *Pentru începutul creașterei sholarnice și pentru ceale ce sânt cătră dânsa de lipsă* (p. 1–119), cu § 1–120, dintre care unele au titlu: *Cătră învațători* § 1. (p. 1–3), *Creașterea morală* § 3. (p. 3); § 4–120 sunt grupate în 4 capitole: Capul I. *Pentru datorințele pruncilor în shoală* (p. 4–39), cu § 4–35, împărțit astfel: *Împărțirea întâia. Pentru ascultare* (p. 4–13), cu § 5–11; *Despărțirea a doao. Pentru orânduială* (p. 14–27), cu § 12–24; *Despărțirea a treia. Pentru luarea-aminte* (p. 28–37), cu § 25–34; *Despărțirea a patra. Pentru sârguință* (p. 37–39), cu § 35; Cap II. *Pentru datorințele ceale din afară de shoală* (p. 39–46), cu § 36–43; Cap III. *Pentru pedeapse și daruri* (p. 47–74), cu § 44–74; Cap IV. *Moralitate pentru ceale ce vor să fie* (p. 74–119), cu § 75–120, împărțite astfel: *Despărțirea a doao. Pentru methodul învățăturei* (p. 75–107), cu § 77–109; *Despărțirea a treia. Pentru datorințele învațătoriului* (p. 108–119), cu § 110–120. A doao carte. *Orânduiala și despărțirea învățăturei* (p. 119–154), cu § 121–166, grupate astfel: *Despărțirea întâia. Luări-aminte* (p. 119–127), cu § 121–128; *Despărțirea a doao. A învățăturei pentru anul sholastic cel dintâiu. Întâiu an.* Cap I. *Povățuirea pruncilor celor mici* (p. 127–132), cu § 129–137; Cap II. *Învățătură* (p. 132–154), cu § 138–166, împărțite astfel: *Despărțirea a doao* [!]. *Svătuiri* (p. 132–136), cu § 138–143; *Despărțirea a doao. Cetirea* (p. 136–140), cu § 144–149; *Despărțirea a treia. Arithmetica* (p. 141–154), cu § 150–154; *Al doilea an* (p. 155–200), cu § 167–240, împărțite în 4 capitole: Cap

I. *Vorbirea* (p. 155–170), cu § 167–184, împărţite în 3 părţi: *Despărţirea întâiu. Morală* (p. 155–162), cu § 167–175; *Despărţirea a doao. Deschilinirea* (p. 162), cu § 176; *Despărţirea a treia. Causele, adecă pricinile* (p. 162–170), cu § 177–184; Cap II. *Cetirea* (p. 170–185), cu § 185–206; Cap III. *Scrisoarea* (p. 185–193), cu § 207–223; Cap IV. *Arithmetica* (p. 193–200), cu § 224–240; *Al treilea an* (p. 201–238), cu § 241–306, împărțite în 5 capitole: Cap I. (p. 201–224), cu § 241–281, împărţite în 3 părţi: *Despărţirea întâia. Svătuiri. Morală* (p. 201–207), cu § 241–249; *Despărţirea a doao. Deschilinirea* (p. 207–211), cu § 250–254; *Despărţirea a treia. Causa și efectul* (p. 212–224), cu § 255–281; Cap II. *Relighia* (p. 224–234), cu § 282–299; Cap III. *Cetirea* (p. 234), cu § 300–301; Cap IV. *Cântarea* (p. 235–238), cu § 302–306; *Al patrulea an* (p. 238–277), cu § 307–373, împărțite în 5 capitole: Cap I. *Svătuirile* (p. 238–258), cu § 307–339; Cap II. *Relighia* (p. 258–269), cu § 340–353, împărţite în 2 părţi: *Despărţirea întâia. Rugăciunea* (p. 258–266), cu § 340–345; *Despărţirea a doao. Veciia* (p. 266–269), cu § 346–353; Cap III. *Cetirea* (p. 269), cu § 354; Cap IV. *Scrisoarea* (p. 269), cu § 355; Cap V. *Socoteala* (p. 270–277), cu § 356–373; *Al cincilea an* (p. 277–316), cu § 374–442, împărțite în 4 capitole: Cap I. *Svătuiri* (p. 277–302), cu § 374–414, împărţite în 2 părţi: *Despărţirea întâia. Soţietatea* (p. 277–301), cu § 374–412; *Despărţirea a doao. Istoria biblicească* (p. 301–302), cu § 413–414; Cap II. *Relighia* (p. 302–304), cu § 415–422; Cap III. *Conţeptul* (p. 305–311), cu § 423–437; Cap IV. *Arithmetica* (p. 311–316), cu § 438–442; *Al șaselea an* (p. 317–339), cu § 443–465, împărțite în 2 capitole: Cap I. *Svătuiri* (p. 317–337), cu § 443–462, împărţite în 3 părţi: *Despărţirea a treia* [!]. *Lumea* (p. 317–321), cu § 443–447; *Despărţirea a doao. Cum trebuie să se ţină aceia carii cad în vreo boala* (p. 321–335), cu § 448–461; *Despărţirea a treia. Despre lucrarea pamântului și despre manufacturi* (p. 336–337), cu § 462; Cap II. *Relighia* (p. 337–339), cu § 463–465; *Însemnarea cinstiților prenumeranți la cartea aceasta* (cele [14] f. de la sfârșit).

Depozit. BACJ; BCUCJ; OSzK; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 993, p. 247–250; Dianu 1869, p. 7; Pop 1838, p. 94; Iarcu 1873, p. 25; Beju 1956, p. 126; Bodea 1956, p. 100, 103; Teodorescu 1960, p. 350; Munteanu 1962, p. 26; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 20; Hâncu 1965, p. 103; Școala 1970, III, p. 26–33; Filip 1970, p. 90–91; Cartea B. 1972, p. 178; Ghișe, Teodor 1972, p. 239; CRV 1985, p. 268; Mosora, Hanga 1991, p. 201–202; Râpă-Buicliu 2000, p. 400; Chindriș 2003, p. 723; Tatay 2009/A, p. 306; Urs 2011, p. 627; Urs 2012, p. 126; Andriescu, Borș 2013, p. 172–173.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota 506.

1819. ***Acatist***, Buda, 1819.

Acathist | cu | multe alease | rugăciuni | pentru | evlaviia fieștecăruia creștin. | Cu | blagosloveniia celor mai mari, | acum a doo oară, | în Buda, | tipărit în Crăiasca Tipografie a | Universităţii Ungurești, la | anul 1819.

Akathist [Acatist]. *This ritual book is specific to the Eastern Church and includes religious hymns, chants and prayers dedicated to the All-Holy Trinity, the Virgin Mary, the Saviour and to other Saints, for protection and deliverance of believers who pray. It was printed at Buda, Hungary, in 1819.*

Format. In 12°; [3] f. + 473 p. Tipar negru și roșu, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlu încadrat în chenar; 5 gravuri în lemn: *Izvorul cel de viață dătătoriu* (f. [1v]; p. 326); Isus în slavă, semnată „Hederich sc. Ofen” (p. 64, 108, 226); Emmanuel în potir

(p. 140); Buna Vestire (p. 166); Sfântul Nicolae (p. 284); 2 gravuri în metal: Imnul serafimilor (f. [3v]; p. 378); Îngerul păzitor (p. 358); frontispiciu cu inscripția „ο Θεος" (p. 1, 109, 141, 167, 227, 327, 379); frontispiciu cu reprezentarea Sfintei Treimi (p. 65). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Însemnarea celor ce se cuprind întru acest Acathistiiariu* (f. [2r–3r]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–28); *Rugăciunile preste toată săptămână de toate zilele* (p. 28–62); *Rugăciunile dumnezeieștii liturghii* (p. 63–106); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 107–124); *Rugăciunile mai nainte de ispovedanie* (p. 124–136); *Învățătură pentru ispovedanie* (p. 137–139); *Rugăciunile sfintei cuminecături* (p. 141–159); *Rugăciunile după sfânta cuminecătură* (p. 160–165); *Acathistul Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 167–177); *Canon de mulțemire către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 178–221); *Rugăciunile către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 222–225); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 227–230); *Canon de umilință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 231–273); *Rugăciunile de umilință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 273–282); *Canonul Sfântului Nicolae* (p. 283–325); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 327–329); *Canon* (p. 329–352); *Rugăciune către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 353–356); *Canon de rugăciune către îngerul, păzitoriul vieții omului* (p. 357–377); *Canonul de rugăciune ce se cântă către toate puterile cerești și către toți sfinții* (p. 379–394); *Canonul de rugăciune de toate zilele* (p. 395–411); *Rugăciunea către Dumnezeu Savaoth* (p. 412–419); *Rugăciunile spre somn* (p. 420–434); *Rugăciunea carea se zice în toate zilele ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 435–436); *Rugăciunile measii* (p. 437–440); *Adunarea acelor 12 luni de preste an, cu mâna anului, carea arată zioa duminecii* (p. 441–469), cu următoarele diviziuni: *Luna lui septemvrie* (p. 441–443); *Luna lui octovrie* (p. 444–446); *Luna lui noiemvrie* (p. 446–448); *Luna lui dechemvrie* (p. 448–450); *Luna lui ianuarie* (p. 451–453); *Luna lui fevruarie* (p. 453–455); *Luna lui martie* (p. 455–457); *Luna lui aprilie* (p. 458–460); *Luna lui maiu* (p. 460–462); *Luna lui iunie* (p. 462–464); *Luna lui iulie* (p. 464–466); *Luna lui august* (p. 467–469); *Pashalia* (p. 470–473).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1026, p. 286; CAL 1833, f. 139r; Teodorescu 1960, p. 350; Protase 1973, p. 135; Bodinger 1976, p. 329; Pascu 1976, p. 129–130; Hațeganu, Lupan 1979, p. 431; Mosora, Hanga 1991, p. 202; Chindriș 2003, p. 714; Cereteu 2009, p. 251; Cereteu 2011, p. 187; Tatay 2011, p. 87; Andriescu, Borș 2013, p. 176–177.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1026. Pascalia începe cu anul 1830. Suspectăm că ar putea fi greșit anul apariției, cel trecut pe foaia de titlu, și anume, în loc de 1819, să fi fost 1829. MUAI deține un Acatist, fără foaie de titlu (doar p. 43–276, 315–473). Hațeganu, Lupan (1979, p. 431) îl datează după Pascalia care începe cu anul 1830, considerându-l a fi tipărit la Sibiu. Examinând exemplarul acesta, am ajuns la următoarele concluzii: paginația existentă este identică cu cea a Acatistului de Buda presupus a fi din 1819; textul este identic, diferind doar puțin dispunerea cuvintelor în pagină; ornamentația este identică: 5 gravuri în lemn și 2 în metal, dispuse exact la aceleași pagini ca în Acatistul din 1819. Apar, de asemenea, și cele 2 frontispicii (cu inscripția „ο Θεος" și cu reprezentarea Sfintei Treimi), exact la aceleași pagini. Diferă doar frontispiciile compuse din ornamente tipografice (sunt dispuse la aceleași pagini, dar sunt compuse din alte ornamente). De asemenea, la p. 141 există un frontispiciu neîntâlnit în Acatistul din 1819: o altă reprezentare a Sfintei Treimi (în 1819, la p. 141, avem un frontispiciu cu inscripția „ο Θεος").

1819. Jean-Pierre [François] Blanchard, ***Plutarh nou***, Vol. I-II, Buda, 1819.

Vol. I

Plutarh nou | sau, | pe scurt, scrierea vieţilor | celor | mai vestiţi bărbaţi şi muieri a toate nea|murilor, din ceale mai vechi vremi | până în vremile noastre. | În limba franţozească | de Petru Blanhard dată afară, | iar acum întâiu, pentru naţia românească, pre românie | tălmăcită şi dată la lumină. | Tomu I, | cu 26 chipuri. | Cu toată cheltuiala d. Nicola Nicolau s-au tipărit. | La Buda, | în Crăiasca Tipog. a Universitatei Ungariei, | 1819.

Vol. al II-lea

Plutarh nou | sau, | pe scurt, scrierea vieţilor | celor | mai vestiţi bărbaţi şi muieri a toate nea|murilor, din ceale mai vechi vremi | până în vremile noastre. | În limba franţozească | de Petru Blanhard dată afară, | iar acum întâiu, pentru naţia românească, pre românie | tălmăcită şi dată la lumină. | Tomu II. | Cu toată cheltuiala d. Nicola Nicolau s-au tipărit. | La Buda, | în Crăiasca Tipog. a Universitatei Ungariei, | 1819.

*Jean-Pierre [François] Blanchard, **New Plutarch [Plutarh nou]**. It is the translation of Volume I and Volume II of a famous book written by French writer Pierre Blanchard, with the First Edition dated in 1803: Le Plutarque de la jeunesse ou abrégé des vies des plus grands hommes de toutes les nations, depuis les temps les plus reculés jusqu'a nos jours, avec leurs portraits, au nombre de plus de 200, et ornées de leurs portraits. Ouvrage élémentaire, propre à élever l'ame des jeunes gens, et à leur inspirer les vertus, rédigé par Pierre Blanchard. Tome premier. A Paris, chez le Prieur, libraire, rue St-Jacques, N° 278, year XI, 1803. This popularizing writing was translated in many languages and had many Editions. The Romanian Edition was not translated from French, but from German. It was an Edition that was printed at Pest, in 1815: Neuer Plutarch, oder Kurze Lebensbeschreibungen der berühmtesten Männer und Frauen aller Nationen von den ältesten bis auf unsere Zeiten. Nach dem Französischen des Peter Blanchard neu hrsg., vermehrt und fortgesetzt, von Friedrich Kraft. (Pesth, C.A. Hartleben, 1815), which explains the difference between the German title and the French one. The Romanian translator used the German title (Neuer Plutarch = Plutarh Nou). It was printed at Buda, Ungaria, in 1819.*

Format. 2 vol., in 8°; [7] f + 172 p. (numerotate de la I-IV şi de la 5–172) + 4 planşe cu portrete (vol. I); [2] f. + p. 173–352 + 3 planşe cu portrete (vol. II). Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. 4 planşe în primul volum, cu câte 6 portrete, în total 24 de personalităţi: I: *Homer, Licurg, Romulus, Pithagoras, Coriolan, Milţiades* (între p. IV–5); II: *Solon, Esop, Anacreon, Leonidas, Aristid, Themistoclit*, semnată „Lehnhardt sc. Pest" (între p. 16–17); III: *Thucidit, Socrat, Periclit, Diogen, Focion, Ţimon* (între p. 96–97); IV: *Xenofan, Epaminanda, Filip, Alchiviad, Platon, Aristip* (între p. 146–147). Doar 3 planşe în volumul II, cu câte 6 portrete, în total 18 portrete de personalităţi. V: *Alexandrul, Epicur; Regulus, Piru; Anibal, Filopemen* (în faţa p. 173); VI: *Plautus, Publie Stipio, Pompeiu cel Mare, Marius, Iulie Cesar, Virgil* (între p. 220–221); VII*: Cesar August, Horaţ, Ovid, Titus Livie, Marcu [Aurelius], Plutarh* (între p. 258–259). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Vol. I. [Dedicaţie către chirio chirio Gherasim] (f. [2r]); *Preasfinţite şi de Dumnezeu ales episcop!*, semnată „Preaumilită slugă, Nicolae Nicolau, român din Transilvania" (f. [3r–7v]); *Coprinderea.* Tom întâiu (p. I-VI[!]); *Înainte-cuvântare!*, semnată „Autorul" (p. III-IV);

Omir, acest mai vechiu și vestit filosof și poet (p. 5–16); *Licurg, legiuitoriul Spartei* (p. 17–25); *Romulus, întâiul craiu al Romei* (p. 26–32); *Pithagora, un filosof de la Samo* (p. 32–37); *Solon, legiuitoriul Athinei* (p. 37–47); *Esop, un poet de basne vestit* (p. 47–49); *Anacreon, un vestit poet grecesc* (p. 49–52); *Leonidas, un viteaz al Spartei* (p. 52–54); *Pindar, un vestit poet grecesc* (p. 54–55); *Confuțius, un filosof al chinezilor* (p. 55–58); *Aristid, acel mai drept dintră greci* (p. 59–65); *Themistoclit, un vestit ghenărariu al Athinei* (p. 65–70); *Miltiadis, un ghenărariu al Athinei* (p. 70–79); *Caiu Marțiu Coriolan, un patriț al Romei* (p. 80–89); *Euripid, un vestit poet de comedii jalnice* (p. 89–92); *Eșil sau Ehil, un vestit poet de comedii jealnice* (p. 92–95); *Sofocles, un vestit poet de comedii* (p. 95–96); *Aristofan, un vestit comicesc poet al Țărei Grecești* (p. 96–97); *Socrat, un vestit grecesc filosof* (p. 97–107); *Thuțidid, un vestit istoric grecesc* (p. 107); *Țimon, un ghenărariu al Athinei* (p. 108–114); *Dioghen, un cunicesc filosof* (p. 115–120); *Fochion, un ghenărariu al Athinei* (p. 120–130); *Periclit, un athinean vestit* (p. 131–137); *Alchibiad, ghenărariu al Athinei* (p. 137–146); *Platon, un vestit înțelept al lumei* (p. 146–149); *Aristip, un filosof grecesc* (p. 149–151); *Xenofon, un vestit istoric grecesc* (p. 152–153); *Epaminonda, un ghenărariu al Thibei* (p. 153–157); *Filip, craiul de la Machedonia* (p. 158–166); *Demosthen, un foarte vestit ritor al Athinei* (p. 166–172). **Vol. II.** *Coprinderea.* Tom al 2-lea (f. [2 r–v]); *Alexandru, craiul Machedoniei* (p. 173–184); *Epicur, un filosof grecesc* (p. 184–186); *Piru, craiul Epirului* (p. 186–192); *Regulus, consul al Romei* (p. 192–195); *Filopemen, un ghenărariu al ahaenilor* (p. 195–202); *Anibal, ghenărariu al cartaghenilor* (p. 203–212); *Publie Știpio Africanul, ghenărariu al romanilor* (p. 212–221); *Plautus, un poet comicesc roman* (p. 221–223); *Terenț, alt poet comicesc al romanilor* (p. 223–225); *Pompeiu cel Mare, un ghenărariu al romanilor* (p. 225–235); *Marcu Tulie Țițero, un foarte vestit ritor al Romei* (p. 235–247); *Iulie Chesar, romanesc dictator* (p. 248–258); *Chesar August, întâiul romanesc împărat* (p. 259–267); *Marius, un ghenărariu romanesc* (p. 268–279); *Cato din Utica, un roman cu fapte bune* (p. 279–283); *Horaț, un poet al latinilor* (p. 283–285); *Virghil, un foarte vestit poet al latinilor* (p. 285–288); *Ovid, un poet al latinilor* (p. 288–290); *Titus Livie, un foarte vestit istoric al latinilor* (p. 290–291); *Plinie, un vestit ispititoriu al naturei roman* (p. 292–299); *Titus, împărat al romanilor* (p. 300–305); *Plutarh, un vestit istoric al grecilor* (p. 305–310); *Marcus Aurelie, romanesc împărat* (p. 310–318); *Mahomet, pricinuitoriul legei turcești* (p. 319–323); *Carl cel Mare, împărat al Romei, craiu al Franției* (p. 324–331); *Saladin, sultan de la Eghipet și Siria* (p. 332–337); *Mateiaș Corvin, un craiu al Ungariei* (p. 338–352).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BAIS; BCUIS; OSzK; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1032, p. 290–291; BRV IV, p. 305; Iarcu 1865, p. 30; Gârleanu 1865, p. 41 (1); Philippide 1888, p. 155; Minea 1929–1931, p. 378; Oprescu 1942, p. 231; Bodea 1956, p. 98; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 105; Duțu 1966, p. 120–121; Tomescu 1968, p. 115; Filip 1970, p. 92; Cartea B. 1972, p. 179; Bodinger 1976, p. 334; Braunstein 1981, p. 85; Mosora, Hanga 1991, p. 203; Mălinaș 1993, p. 107; Râpă-Buicliu 2000, p. 404; Chindriș 2003, p. 715; Tatay 2010/A, p. 39; Tatay 2011, p. 240–243; Tatay 2011/C, p. 41–42; Urs 2011, p. 623–624; Andriescu, Borș 2013, p. 179; Mârza, Bogdan 2013, p. 181.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1032/dublet 1 (vol. I) și CRV 1032/unicat (vol. II). Se pune problema unei eventuale ediții diferite din același an. Vol. I nu are 172 de pagini, ci 176, numerotate corect. Viața lui Demostene nu se termină la p. 172, ci la 173. După o linie de despărțire, la p. 173 începe *Viața lui Alexandru Macedon*, care, în toate celelalte exemplare cunoscute, este la începutul vol. al II-lea. Exemplarul consultat pare să nu se încheie cu p. 176, căci viața lui Alexandru este dusă abia până la jumătate. Pe de altă parte, în tabla de materii, la același exemplar, nu figurează Alexandru, ultimul indicat fiind Demostene, ceea ce duce mai degrabă la ideea unui sau unor exemplare greșite, decât a unui tiraj aparte. Există și trasuri cu 173 de pagini pentru vol. I (așa cum este cel postat pe Dacoromanica).

1819. *Calendar*, Buda,1819.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1819, | carele se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Ungariei, a Ma|relui Prințipat al Ardealului, a Țărei | Românești și a Moldovei. | Areată | zilele, duminecile, sărbătorile și | septămănile, precum a calendariului celui | vechiu, așa și a celui nou, părțile anului, | schimbarea lunei, și târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografiă a Universitatei | Ungurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1819 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. Thus, one may read a translation of Book XII from Attic Nights [Noctes Atticae], which was written by Roman author Aulus Gellius. It was printed at Buda, Hungary, in 1819.*

Format. In 8°; [48] f. Tipar negru și roșu (titlul și partea calendaristică), cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 29).

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.). Toate foile sunt încadrate în chenar negru.

Cuprins. *Sărbătorile și altele ce sânt schimbătoare* (f. [2r]); *Părțile anului* (f. [2r]); *Hronologhia* (f. [2v]); *Despre eclipsuri sau întunecimile soarelui și a lunei* (f. [3r]); [Partea calendaristică] (f. [3v–15r]); *Adaogere* (f. [15v–16v]), cuprinzând: *Pentru patru timpuri ale anului acestuia* (f. [15v]); *Vremile lunilor anului acestuia* (f. [15v–16v])*; Ghicituri* (f. [17r–21r]), cuprinzând 50 de ghicitori; *Cuvântarea filosofului Favorinu, cu care svătuiește pre o cocoană ce de curând născuse fiiu ca pre născutul său, nu prin daice, ci însăș ea, cu laptele său, să-l hrănească. Scoasă din Aulus Ghellius, Noctes Attice, cartea 12, cap 1.* (f. [21v–23v]); *Târgurile ceale din Țeara Ungurească, din Ardeal și din Bănat* (f. [24r–30r]); *Iarmaroacele sau târgurile din Bucovina* (f. [30v]); *Înteleptiia omenească* (f. [31r–48r]), cuprinzând capitolele 8–13: Cap a opta. *Despre slava deșeartă* (f. [31r–33v]); Cap a noao. *Despre grăirea de rău* (f. [34r–37v]); Cap a zeacea. *Despre patimile sau pornirile, sau poftele cele turburate* (f. [38r–41v]); Cap a unsprezece. *Despre facerea de rău și isbănda* (f. [41v–43v]); Cap a doaosprezece. *Despre virtute* (f. [44r–46v]); Cap a treisprezece. *Despre pretini și pretinie* (f. [47r–48r]); *Despre iarnă* (f. [16v–17r]); *Despre primăveară* (f. [17r]); *Despre veară* (f. [17r–v]); *Despre toamnă* (f. [17v]); *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei* (f. [17v–18r]); *Arătarea vremilor* (f. [18v–20r]); *Mare luare de samă pentru întreagă ținearea sănătății, pentru boale și pentru moarte* (f. [20v–23r]); *Ceva mai pre scurt despre vărsat (bubat) și despre altoirea lui* (f. [23v–26r]); *Niște anecdote sau povestiri* (f. [26v–32v]), cuprinzând: *Americanul* (f. [26v–30v]); *Alte povestiri* (f. [30v–31r]); *Măria Ta* (f. [31r–v]); *Dacă-i așa, fii ertat* (f. [31v–32r]); *Primăvara frumoasă!* (f. [32r–v]) și *Iedul fără de coarne* (f. [32v]); *Cel de căpetenie al postelor curs. Prin Țara Ungurească, Ardeal și Țeara Românească* (f. [33r–36v]); *Foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul, la întrebuințarea economiei* (f. [46v]); *Tabelă, din florinți unguresti a face florinți nemțești sau zloți* (f. [47r]); *Însemnarea cărților celor românești ce se află de vândut în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pești* (f. [47v–48r]); *Aceaste următoare cărți se află la sălașul autorului lor, Petru Maior, revizorul cărților* (f. [48v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1033, p. 291–292; Iancu 1873, p. 25; Tomescu 1957, p. 116; Teodorescu 1960, p. 350; Cartea B. 1972, p. 180; Faiciuc 2011, p. 24.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1033.

1819. Petru Maior, ***Orthographia Romana sive Latino-Valachica,*** Buda, 1819.

Orthographia Romana | sive | Latino-Valachica, | una cum clavi, | qua penetralia originationis vocum reserantur, | per | Petrum Májor | de Ditsö Szent Márton, archidiaconum Dioecesis Foga|rasiensis, districtus Görgényiensis, ac regium revi|sorem librorum Budensem. | Primum Valachico idiomate concinnata, | deinde in Latinum translata. | Budae, | typis Regiae Universitatis Ungaricae, 1819.

Petru Maior, ***Ortographia Romana sive Latino-Valachica.*** *This important writing belongs to Transylvanian enlightener Petru Maior. He indicated the principles of writing into Romanian with Latin letters. This litterary work falls into a long series of Romanian linguists' efforts put to replace the old Cyrillic alphabet, which had been used for several centuries, with the Latin one. Their endeavour was meant to be achieved plausibly and harmoniously. It was printed at Buda, Hungary, in 1819.*

Format. In 8°; VIII + 103 p. Tipar negru, cu litere de dimensiuni diferite (minimum 33, maximum 53 de rânduri la pagină).

Ornamentație. Ornament grafic înfățișând o consolă pe care sunt așezate cărți și rechizite de scris (f. tt.); frontispiciu dintr-o gravură cu motive livrești, semnată: „Hed." (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Praefatio* (p. III-VIII); Caput I. *De literis generatim* (p. 1–12), în 15 paragrafe; Caput II. *De literis speciatim* (p. 12–48), în 21 paragrafe corespunzând celor 21 de litere latine; Caput III. *De diphthongis* (p. 49–50), cu 2 paragrafe: *De numero diphtongorum* și *De pronnunciatione diphtongorum*; Caput IV. *De accentibus* (p. 50–51); Caput V. *De apostropho* (p. 51–52); Caput VI. *De divisione syllabarum* (p. 52–53); *Dialogu pentru începutul linbei română. Întră nepotu și unchiu* (p. 54–190 [!]), cu textul pe două coloane, cu litere latine (stânga) și cu slove chirilice (dreapta), la mijloc despărțite de o linie verticală; *Extractus Observationum ad pronunciationem quarundam literarum pertinentium* (p. 103).

Depozit. BAR; BCUCJ; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1039, p. 299–304; CAL 1821, f. 48r; CAL 1833, f. 39v; Cipariu 1866, p. 325–328; Marienescu 1883, p. 31, 37; Philippide 1888, p. 155, 184; Micu 1892, poz. 36; Densușianu A. 1894, p. 245; Primii gramatici 1923, p. 6; Pascu 1927, p. 40–42, 187, 247–249, 261–265; Simionescu 1940, p. 260; Beju 1956, p. 126; Școala 1959, p. 298; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 105–106; Filip 1970, p. 93; Nicolaescu 1971, p. 165; BALRL 1972, p. 23–24; Popovici 1972, p. 252–253; Protase 1973, p. 260, 277–296, 373–374; Chindriș 1980, p. 206; Mosora, Hanga 1991, p. 205; Mălinaș 1993, p. 108, 109; Petrik II, p. 657; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160; Chindriș 2007, p. 27; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 213; Mălinaș 2007, p. 144; Andriescu, Borș 2013, p. 181–182.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV. 1039. Cartea conține erori de paginație.

1819. Gheorghe Montan, ***Kurzgefasste Geschichte der Wlachischen Nazion in Dacien und Macedonien***, Buda, 1819.

Kurzgefasste Geschichte | der | Wlachischen Nazion | in | Dacien und Macedonien | vom | Georg Montan. | Gedruckt, bey Franz Joseph Patzko. 1819.

Gheorghe Montan, ***Kurzgefasste Geschichte der Wlachischen Nazion in Dacien und Macedonien.*** *The History Book was written in German. Fifteen sections present the history of Romanians from the North and the South of the Danube. This work has a personal nature because the events do not go off chronologically. Gheorghe Montan develops only those episodes that interest him. It was printed at Buda, Hungary, in 1819.*

Format. In 8°; VIII p. + 29 p. + [6] p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Introducere] (p. III-VIII); *Kurzgefasste Geschichte der Wlachischen Nazion in Dacien und Macedonien.* § 1. *Anfang der Römischen Kolonie* (p. 1–4); § 2. *Welches Schicksal hatten die Gothen in Dacien?* (p. 4–6); § 3. *Was geschah nach dem Tode des Attila Königs der Hunnen?* (p. 6); § 4. *Was ist nach der Herrschaft der Gepiden geschehen?* (p. 7–9); § 5. *In welchem Stande blieb Dacien nach dieser Veränderung?* (p. 9–11); § 6. *Wie ist Siebenbürgen zur ungarischen Krone gekommen?* (p. 11–12); § 7. *Welche Nazionen sind acceptirt oder angenommen in Siebenbürgen?* (p. 12–13); § 8. *Herrschten nach den Tode des Gladu im Banat nach Wlachen?* (p. 13–15); § 9. *Wie sind die Wlachen in Bichor oder die Regierung der Menumorut mit der ungarischen Krone bereinigt worden?* (p. 15); § 10. *Wie ist der Name Cuzowlachi und Cinciari entstanden?* (p. 16–21); § 11. *Wie heissen noch die Wlachen, die die Griechen Cuzowlachen genannt hatten?* (p. 21–22); § 12. *Woher stammen die Macedo-Vlachen?* (p. 22–23); § 13. *Welche Schicksale hatten jene Wlachen, die sich von den andern Wlachen in Trajans Dacien zu Zeiten der Kaiser Galien und Aurelian getrennt hatten?* (p. 23–24); § 14. *Was geschah unter der Regierung des Joann Bruder von Peter und Assan?* (p. 24–25); § 15. *Ueber die Veränderung des Namens Wlachen* (p. 26–29); *Verzeichniss* (p. [1–3]); *Bürgerliche Handelsmänner* (p. [4–5]); *Namen der allhiesigen Wittwen und Kaufmanns-Frauen, welche die Cultur der wlachischen Nazion zu befördern pränumerirt haben* (p. [5–6]).

Depozit. BAR; BBSB; OSzK; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1042, p. 308–309; Petrik II, p. 780; Veress 1931, II, p. 225; Teodorescu 1960, p. 350; Pascu 1976, p. 131; Mălinaș 1993, p. 109–110; Chindriș 2003, p. 720; Andriescu 2013/B, p. 64–65.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1042.

1819. Naum Petrovici, ***Neujahrs Geschenk***, 1819.

Neujahrs Geschenk| den | Herren und Frauen | Bürgern und Bürgerinen | Walachischer Nation | zu Pesth | am Abend des 31ten December 1819. | dargebracht | vom | Petrowitsch, | K. P-r. | Ofen, | gedruckt mit königl. ung. Universitätsschriften.

Naum Petrovici, ***Neujahrs Geschenk.*** *A fugitive poetry, Neujahrs Geschenk was written on the 31st of December, 1918. The author wished a Happy New Year to the Romanian inhabitants of Pest. It was printed at Buda, Hungary, in 1819.*

Format. In 8°; 14 p. Tipar negru, cu 24 sau 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu vegetal (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Nun das neue Jahr rückt an …*] (32 de strofe a câte 6 versuri fiecare, p. 3–11); [*NB. Ofen. Die gedeihlichen Fortschritte der gr. n. un.*] (p. 11–14).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV III, nr. 1046, p. 313, Teodorescu 1960, p. 350.
Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1046.

1820. ***Calendar***, Buda, 1820.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1820, | bisect, | carele se cuprinde din 366 de zile, | întocmit | pe gradurile şi clima Ungariei, a Ma|relui Prinţipat al Ardealului, a Ţărei | Româneşti şi a Moldovei. | Areată | zilele, duminecile, sărbătorile şi | septămănile, precum a calendariului celui | vechiu, aşa şi a celui nou, părţile anului, | schimbarea lunei şi târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurească.

Calendar [Calendar]. *This is the 1820 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience: fair days, health care, how to save money and how to reduce expenses. It was printed at Buda, Hungary, in 1820.*

Format. In 8°; [48] f. Tipar negru şi roşu în partea calendaristică (f. 1–16 v.), negru în rest, cu 30 rânduri la pagină.

Ornamenţie. Stema cu vulturul bicefal. Titlul încadrat în chenar ornamentat de compoziţie tipografică. Toate paginile sunt încadrate în chenare simple, lineare.

Cuprins. *Sărbătorile şi altele ce sânt schimbătoare* (f. [2r]); *Părţile anului* (f. [2r]); *Despre eclipsuri sau întunecimile soarelui şi a lunei* (f. [2v]); *Hronologhia* (f. [3r]); *Luna ianuarie* (f. [3v–4r]); *Luna fevruarie* (f. [4v–5r]); *Luna martie* (f. [5v–6r]); *Luna aprilie* (f. [6v–7r]); *Luna maiu* (f. [7v–8r]); *Luna iunie* (f. [8v–9r]); *Luna iulie* (f. [9v–10r]); *Luna avgust* (f. [10v–11r]); *Luna septemvrie* (f. [11v–12r]) *Luna octovrie* (f. [12v–13r]); *Luna noiemvrie* (f. [13v–14r]); *Luna dechemvrie* (f. [14v–15r]); *Adaogere. Pentru patru timpuri ale anului acestuia* (f. [15v]); *Timpurile lunilor anului acestuia* (f. [15v–16v]); *Târgurile din Ţeara Ungurească şi din Ardél* (f. [17r–23r]); *Înţelepţia omenească* (p. [23v–48r]), cu capitolele 13–18: *Urmarea capului treisprezece. Despre pretini şi pretenie* (f. [23v–24v]); *Cap a patrasprezece. Despre cruţare şi chieltuiele* (f. [24v–27r]); *Cap a cincisprezece. Despre avuţii* (f. [27r–29v]); *Cap a şesesprezece. Despre iubirea de stăpănie şidespre deregătorii* (f. [29v–32v]); *Cap a şaptesprezece. Despre măiestria de a ajunge la fericire* (f. [33r–41r]); *Cap a optasprezece. Despre grija sănătatei, precum şi despre înfrânare şi trezvie* (f. [41r–48r]).

Depozit. BCUCJ; OSzK.

Referinţe. Catalogus 1830, f. 110v; Tomescu 1957, p. 117; Răduică 1981, p. 207; Popa 1977, p. 421–422; Chindriş 1986–1987, p. 278–279; Mosora, Hanga 1993, p. 209–210; Chindriş 2003, p. 640, 715; Faiciuc 2011, p. 24.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 1066A.

1820. Voltaire, ***Tragedia lui Orest*** (trad. Alexandru Beldiman), 1820.

Tragodia | lui | Orest, | de | preaînvăţatul | şi cu învăpăiată dragoste | spre procopsirea | neamului romanesc, | marele postelnic | Alexandru Beldiman. | Acum | întâiu tălmăcită din limba franţozească în cea romanească. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, | 1820.

Voltaire, ***The Tragedy of Orestes*** *(translated by Alexandru Beldiman)* ***[Tragedia lui Orest]*** *(trad. Alexandru Beldiman). The book is the Second Edition of the Romanian translation of Voltaire's Oreste, Tragédie. A Paris, Rue S. Jacques. Chez P. G. Le Mercier, imprimeur-libraire, au Livre d'or. M. Lambert libraire. 1750. It was printed at Buda, Hungary, in 1820.*

Format. In 4°; o planșă + 96 p. + [1] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un templu circular pe nori, semnat „Gritner" (f. tt.); *Capiștea lui Agamemnon și mormântul lui*, semnată „A. Geiger sc."; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Obrazele* (p. 2); *Scurtă cuprindere a tragodiei* (p. 3–4); *Tragodia lui Orest. Facerea întâiu* (p. 5–24), cuprinzând: *Cortul 1. Ifia, Pamen* (p. 5–8); *Cortul 2 (Electra, Ifia, Pamen)* (p. 8–14); *Cortul 3 (Clitemnestra, Electra, Ifia)* (p. 14–19); *Cortul 4 (Clitemnestra singură)* (p. 19–20); Cortul 5 *(Eghist, Clitemnestra)* (p. 20–24); *Facerea a doua* (p. 25–44), cuprinzând: *Cortul 1 (Orest, Piladi)* (p. 25–28); *Cortul 2 (Orest, Piladi, Pamen)* (p. 28–32); *Cortul 3. Eghist, Clitemnestra, mai departe Pamen, străjarii)* (p. 32–33); *Cortul 4 (Eghist, Clitemnestra)* (p. 33–34); *Cortul 5 (Clitemnestra, Electra)* (p. 35–39); *Cortul 6. Electra singură* (p. 39–40); *Cortul 7 (Electra, Ifia)* (p. 40–44); *Facerea a treia* (p. 45–64), cuprinzând: *Cortul 1. (Orest, Piladi)* (p. 45–46); *Cortul 2 (Orest, Piladi, Pamen)* (p. 46–48); *Cortul 3 (Orest, Piladi)* (p. 49); *Cortul 4 (Electra, Ifia, de o parte. Orest, Piladi, de alta)* (p. 49–54); *Cortul 5 (Eghist, Clitemnestra, Orest, Piladi) (Electra, Ifia, Pamen, străjarii)* (p. 54–55); *Cortul 6 (Eghist, Clitemnestra, Orest, Piladi, străjarii)* (p. 55–61); *Cortul 7 (Orest, Piladi)* (p. 61–62); *Cortul 8 (Orest, Piladi, Pamen)* (p. 62–64); *Facerea a patra* (p. 65–80), cuprinzând: *Cortul 1 (Orest, Piladi)* (p. 65–66); *Cortul 2 (Electra, Ifia, Piladi)* (p. 66–67); *Cortul 3 (Electra, Ifia)* (p. 67–69); *Cortul 4. Electra singură* (p. 70); *Cortul 5 (Electra, de o parte, Orest, de alta)* (p. 70–74); *Cortul 6 (Electra, Orest, Piladi, Pamen)* (p. 74–76); *Cortul 7 (Eghist, Clitemnestra, Electra, Orest, Piladi, străjarii)* (p. 76–77); *Cortul 8 (Electra, Clitemnestra)* (p. 77–80); *Facerea a cincea* (p. 81–96), cuprinzând: *Cortul 1. Electra* (p. 81); *Cortul 2 (Electra, Ifia)* (p. 81–83); *Cortul 3 (Eghist, Clitemnestra, Electra, Ifia, străjarii)* (p. 83–87); *Cortul 4 (Eghist, Clitemnestra, Electra, Ifia, Dimas)* (p. 87–89); *Cortul 5 (Clitemnestra, Electra, Ifia)* (p. 89); *Cortul 6 (Electra, Ifia)* (p. 89–90); *Cortul 7 (Electra, Piladi, Ifia)* (p. 90–93); *Cortul 8 (Electra, Ifia, Piladi, Pamen)* (p. 93–95); *Cortul cel de pre urmă* (p. 95–96); *Îndreptarea greșelelor* (fila nenumerotată de la sfârșit, față-verso); *Mult preînvățate și de bun niam născute, arhon mare postelnice*, semnată „Umilită slugă, Zaharie Carcalechi" (fila nenumerotată de la sfârșit, verso).

Depozit. BACJ; ÖNb; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1086, p. 347–348; Filip 1970, p. 94; CRV 1985, p. 279–280; Chindriș 2003, p. 707; Tatay 2009/A, p. 309; Tatay 2011, p. 243–245; Urs 2011, p. 637–638; Andriescu 2013/B, p. 66–67; Andriescu 2013/D, p. 75; Mârza, Bogdan 2013, p. 115.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1232. Exemplarul are legate paginile 81–84 după p. 88.

1821. ***Bibliotecă românească*** (editor Zaharia Carcalechi), Buda, 1821.

Bibliotecă | romanească, | întocmită | în 12 părți, după numărul ce|lor 12 luni, | întâia oară tipărită | pentru nației romanească | prin | Zaharie Carcalechi, | ferlegherul de cărți a Crăieștii și mai | marei Tipografii din Buda a | Universitatei Ungariei. | Partea 1 cu 1 figură. | La Buda, | în Crăiasca Tipogr. Universitatei Ungariei, | 1821.

***Romanian Library** (Publisher Zaharia Carcalechi) **[Bibliotecă românească]** (editor Zaharia Carcalechi). The print includes the first number, corresponding to one calendar year, of a Romanian publication that looked like a journal of culture. After 1800, the Romanian writers tried to convert the typographical calendar into popularizing magazines. They included texts concerning various knowledge of general culture. Nevertheless, the present work is the first one that lacks the calendar and its table of contents is specific to a cultural publication. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.*

Format. In 8°; [5] f. + 192 pag.+ [11] f. (ultima filă are notate fețele 195 și 196) . Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu cărți și instrumente de scris, pe o consolă (c. 1); gravură în metal cu *Romulus, strămoșul romanilor* (în fața f. tt.); frontispiciu cu o figură antică între o mulțime de arme (p. 69); vinietă cu un copilaș care ia apă de la un izvor (c. 4); ornamente tipografice.

Cuprins. *De bun neam născutului și onoratului boieriu Gheorghe Oprian închinată partea I a acestei Biblioteci* (f. 3r); *Onorate boiariu!*, semnată „Umilită slugă, Zaharie Carcalechi" (f. [4r]); *Iubitorilor de știință*, semnată „Acelaș iubitoriu" (f. [5r–v]); *Ianuarie*, cu 31 de paragrafe (p. 1–32); *Lauzus și Lidia* (p. 33–68); [*De vreme ce dovedit lucru este că românii sânt viță de a romanilor*] (p. 69–72); *Ascanius împărat* (p. 72–73); *Silvius* (p. 73–76); *Roma făcută de Romulus* (p. 76–87); *Istoria de Sandford și Merton* (p. 88–123); *Despre muște, furnici* (p. 124–132); *De Androcles cu leul* (p. 132–147); *O aflare noo pentru tămăduirea ciumei* (p. 147–151); *Arătare firească* (p. 151); *Despre vreame tare și fulger* (p. 152); *Eclipsul cel mare* (p. 152–153); *Stăpânirea și starea lumei din a. 1820, așezată după A.B. de Dom. Lihten Ștern* (p. 153–164), cuprinzând *Împărăției Austriei* (p. 153–156) și *Craiia Angliei* (p. 157–164); *Izvoru cărților* (p. 165–180); *Observație către țăreni (plugari) românești D.O.B.* (p. 181–187); *Un stih a lui **** (p. 188–189); *Bătrânețele unui român* (p. 190); *Un vis minunat* (p. 190–192); *Preavrednici și preaiubitori de procopsirea neamului romanesc ce bine au voit a să prenumăra la această Bibliotecă – arătați după A.B.* (f. [1r–10v]); *Lexicon pentru vorbele romanești neobicinuite între unii români ce s-au pus în cartea aceasta* (p. f. [11r–v], numerotate greșit 195 [!]–196 [!]).

Depozit. BAR; BCUIS; BVAUGL; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1114, p. 372–273; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 26; Philippide 1888, p. 159; Densușianu A. 1896/B, p. 177–178; Întrebare 1896, p. 160; Lupaș 1921–1922, p. 120–137; Mureșianu 1934; Teodorescu 1960, p. 350; Tomescu 1968, p. 108; Școala 1970, III, p. 130–133; Hâncu 1965, p. 109; Pervain 1971, p. 211–236; Cartea B. 1972, p. 190; Popovici 1972, p. 279; Papadima 1975, p. 249–250; Bodinger 1976, p. 350; Köpeczi 1983, p. 33; Ursuțiu 1983; Tatay 2009. p. 368–369; Tatay 2009/A, p. 306, 308; Tatay 2011, p. 245–247; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1114. Cartea conține erori de paginație.

1821. ***Calendar***, Buda, 1821.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1821, | carele se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Ungariei, a Ma|relui Prinţipat al Ardealului, a Țărei | Românească și a Moldovei. | Areată | zilele, duminecile, sărbătorile și | septămânile, precum a calendariului celui | vechiu, așa și a celui nou, părţile anului, | schimbarea lunei și târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurească.

Calendar [Calendar]. *This is one of the 1821 versions of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience, like some guidance for being at law with somebody. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.*

Format. In 8°; [48] f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Sărbătorile și altele ce sunt schimbătoare* (f. [2r]); *Părțile anului* (f. [2r]); *Despre eclipsuri sau întunecimile soarelui și a lunei* (f. [2v]); *Hronologhia* (f. [3r]); *Luna ianuarie* (f. [3v–4r]); *Luna fevruarie* (f. [4v–5r]); *Luna martie* (f. [5v–6r]); *Luna aprilie* (f. [6v–7r]); *Luna maiu* (f. [7v–8r]); *Luna iunie* (f. [8v–9r]); *Luna iulie* (f. [9v–10r]); *Luna avgust* (f. [10v–11r]); *Luna septemvrie* (f. [11v–12r]) *Luna octomvrie* (f. [12v–13r]); *Luna noiemvrie* (f. [13v–14r]); *Luna dechemvrie* (f. [14v–15r]); *Adaogere pentru patru timpuri ale acestui anu* (f. [15v]); *Timpurile lunilor ale acestui anu* (f. [15v–16v]); *Tărgurile din Țeara Ungurească și din Ardeal* (f. [17r–23r]); *Iarmaroacele sau tărgurile de peste anu* (f. [23v]); *Înțelepția omenească* (f. [24r–47v]), cu următoarele subcapitole: *Cap a noaosprezece. Despre procesuri sau judecăți* (f. [24r–26r]); *Cap a doazecile. Despre jocu* (f. [26r–27r]); *Cap a doaozeci și unu. Despre căsătorie* (f. [27v–31v]); *Cap a doaozeci și doao. Despre omul cel de omenie și nevicleanu* (f. [31v–37r]); *Cap a doaozeci și trei. Despre omul nevoitoriu și sărguitoriu* (f. [37r–43r]); *Cap doaozeci și patru. Despre svat și svetnici* (f. [43r–47v]); *Aceste următoare cărți se află la sălașul autorului lor, Petru Maior, revizorul cărților, de vândut în Buda* (f. [48r]).
Depozit. BCUCJ; BCUIS.
Referințe. Iarcu 1865, p. 31; Philippide 1888, p. 158; Simonescu 1955, p. 255; Tomescu 1957, p. 117; Teodorescu 1960, p. 350; Poenaru 1973, p. 129–130; Poenaru 1974, p. 255; Bodinger 1976, p. 350; Răduică 1981, p. 207; Mosora, Hanga 1991, p. 214–215; Chindriș 1997, p. 223; Chindriș 2003, p. 715; Faiciuc 2011, p. 24; Tatay 2011, p. 439; Tatay 2013, p. 565–566.
Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1129A. Pentru că în 1821 au apărut la Buda două Calendare românești sub formă de carte, cercetătorii l-au numit pe acesta „al lui Petru Maior".

1821. ***Calendar***, Buda, 1821.

Calendariu | pe anul de la Hristos | 1821 | carele se cuprinde din 365 de zile. | La Buda, | în Crăiasca Tipog. a Universitatei.

Calendar [Calendar]. *This is the second 1821 version of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. Some important texts are those regarding the genealogy of the Imperial House of Austria, the rulers of European monarchies, as well as data about some Romanian worthy churchmen. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.*

Format. In 8°; [32] f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu (f.tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Hronologhia* (f. [1v]); *Anul 1821* (f. [2r]); *Răschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însemnări* (f. [2v]); *Luna lui ianuarie* (f. [3r–v]); *Luna lui fevruarie* (f. [4r–v]); *Luna lui martie* (f. [5r–v]); *Luna lui aprilie* (f. [6r–v]); *Luna lui maiu* (f. [7r–v]); *Luna lui iunie* (f. [8r–v]); *Luna lui iulie* (f. [9r–v]); *Luna lui avgust* (f. [10r–v]); *Luna lui septemvrie* (f. [11r–v]); *Luna lui octovrie* (f. [12r–v]); *Luna lui noiemvrie* (f. [13r–v]); *Luna lui dechemvrie*(f. [14r–v]); *Despre eclipsuri sau întunecimile soarelui și a lunei* (f. [15r]); *Părțile și timpurile ale anului acestuia* (f. [15r–v]); *Timpurile lunilor ale acestui anu* (f. [15v–16v]); *Prognostice ce arate întâmplarea vremilor pre 12 luni, în acest an 1821, din cartea unui astronom vechi* (f. [17r–18v]); *Ghenealoghia Casei Austriei* (f. [19r–v]); *Alți stăpânitori în Europa* (f. [19v–20r]); *Vrednicile duhovnicești … arhiepiscopul și mitropolitul … Ștefan Stratimirovici* (f. [20v]); *D. d. episcopi* (f. [21r–v]); *D. d. arhimandriți* (f. [21v–23r]); *O păreache de păpuci (țipeai, călțuni)* (f. [23v–29r]); *Târgurile ceale mai de chepetenie din Ungaria și din Bănat* (f. [29r–30v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [30v–31r]); *Ceale din afară târguri* (f. [31r–v]); *Târgurile din Bucovina* (f. [31v]); *Din Moldova* (f. [32r]); *Din Țeara Românească* (f. [32r]); *Înștiințare! La părintele Ioan Teodorovici, parohul românesc din Pești, se află cărți de vindut* (f. [32v]).

Depozit. OSzK.

Referințe. Chindriș 1997, p. 223, Chindriș 2003, p. 715; Tatay 2011, p. 439; Tatay 2013, p. 563–576.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 3.276/1821. Pentru că în 1821 au apărut la Buda două Calendare românești sub formă de carte, cercetătorii l-au numit pe acesta „al lui Teodorovici".

1821. Andreas Clemens, ***Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch Walachisches Wörterbuch,*** Buda, 1821.

Kleines | Walachisch-Deutsch | und | Deutsch-Walachisches | Wörterbuch. | Verfasst | von | Andreas Clemens | Evangelischer Pfarrer in Brenndorf bey Kronstadt in | Siebenbürgen. | Ofen, | gedruckt mit königl. ung. Universitäts-Schriften. | 1821.

Andreas Clemens, ***Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch Walachisches Wörterbuch.*** *This interesting lexicographic work belongs to Andreas Clemens, a lettered Transylvanian Saxon. It was meant to install a good communication between the Romanians and the Saxons of the Principality. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.*

Format. In 8°; 440 p. Tipar negru, cu 32 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând o carte încununată cu flori și lauri (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. I. *Walachisch-Deutsches Wörter-Buch* (p. 3–190 [!]); II. *Deutsch-Walachisches Wörter-Buch* (p. 191 [!]–440 [!]); „Budae die 27 Februarii 1822. Admittitur al typum per Georgium Petrovics m. p. libr. censor" (p. 440).

Depozit. BAR; BCUCJ; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1116, p. 374; Clemens 1836; Clemens 1837; Veress 1931, II, p. 230; Teodorescu 1960, p. 350; Seche 1966, p. 27–28; Mosora, Hanga 1991, p. 215; Andriescu 2013/B, p. 68–69.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1116. Cartea conține erori de paginație (p. 158 e numerotată 168, continuând greșit paginația).

1821. Andreas Clemens, ***Walachische Sprachlehre für Deutsche …***, Buda, 1821.

Walachische | Sprachlehre | für | Deutsche, | nebst einem kleinen | Walachisch-Deutsch | und | Deutsch-Walachischen | Wörterbuch. | Verfasst | von | Andreas Clemens | Evangelischer Pfarrer in Brenndorf bey Kronstadt in | Siebenbürgen. | Ofen. | Gedruckt mit königl. hung. Universitäts Schriften. | 1821.

Andreas Clemens, ***Walachische Sprachlehre für Deutsche …*** *This book is the first systematic grammar of Romanian language, which was intended for Transylvanian Saxons. It was carried out by Andreas Clemens, a lettered Transylvanian Saxon. The emancipated Transylvanian ethnic group took an interest in Romanian. Hence, its importance for economic, cultural and social activity was acknowledged within the Principality. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.*

Format. In 8°; XII p. + 330 p. + 2 tabele. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu înfățișând 2 amoraș lângă un stup, unul încoronându-l cu lauri pe celălalt, semnat „Gritner" (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Vorbericht* (p. III-VIII); *Inhalt. Erster Theil. Von der Fertigkeit richtig zu reden* (p. IX–XII); 225 de paragrafe organizate în 2 părți: Erster Theil *von der Fertigkeit richtig zu reden* (p. 1–308, cu § 1–213) împărțită în două: *Erster Abschnitt. Von den Wörtern, als Redetheilen, ihrer Bildung, Biegung und Zusammensetzung* (p. 1–226 cu § 1–126), în 14 capitole: Erstes Kapitel. *Von den Buchstaben und von ihrer Aussprache* (p. 1–13, cu § 1–3); Zweytes Kapitel. *Von der Bildung oder Entstehungsart der Wörter* (p. 14–19, cu § 4–9); Drittes Kapitel. *Von der Redetheilen, oder der Eintheilung der Wörter* (p. 20–24, cu § 10); Viertes Kapitel. *Von den Hauptwörtern* (p. 24–39, cu § 11–21); Fünftes Kapitel. *Von den Beschaffenheitswörtern* (p. 40–56, cu § 22–29); Sechstes Kapitel. *Von den Geschlechtswörtern* (p. 57–65, cu § 30–36); Siebentes Kapitel. *Von den Eigenschaftswörtern* (p. 66–74, cu § 37–44); Achtes Kapitel. *Von den Zahlwörtern* (p. 74–79, cu § 45–52); Neuntes Kapitel. *Von den Personwörtern* (p. 79–101, cu § 53–77); Zehentes Kapitel. *Von den Zeitwörtern* (p. 101–215, cu § 78–112); Eilftes Kapitel. *Von den Bindewörtern* (p. 216–218, cu § 113–114); Zwölftes Kapitel. *Von den Verhältnisswörtern* (p. 218–222, cu § 115–121); Dreyzehentes Kapitel. *Von den Emfindungswörtern* (p. 223–225, cu § 122–124); Vierzehntes Kapitel. *Von der Zusammensetzung der Wörter* (p. 225–226, cu § 125–126); *Zweyter Abschnitt. Von der Wortfügung oder Syntax* (p. 226–308, cu § 127–213), în 15 capitole: I. *Von der Verbindung einzelner Wörter mit einander.* Erstes Kapitel. *Von dem Gebrauch des Geschlechtswortes* (p. 237[!]–229, cu § 128–129); Zweytes Kapitel. *Vom Gebrauch des Hauptwortes in Verbindung mit einem andern* (p. 229–234, cu § 130–132); Drittes Kapitel. *Vom Gebrauch des Eigenschaftswortes in Verbindung mit dem Hauptworte* (p. 234–236, cu § 133–135); Viertes Kapitel. *Von dem Gebrauche der Zahlwörter* (p. 236–239, cu § 136–138); Fünftes Kapitel. *Von dem Gebrauche der Personwörter* (p. 239–246, cu § 139–150); Sechstes Kapitel. *Vom Gebrauch der Zeitwörter* (p. 247–259, cu § 151–160); Siebentes Kapitel. *Von der Verbindung der Zeitwörter, unter einander* (p. 259–260, cu § 161–162); Achtes Kapitel. *Von der Verbindung der Zeitwörter mit den Hauptwörtern* (p. 261–269, cu § 163–169); Neuntes Kapitel. *Vom Gebrauch der Beschaffenheitswörter* (p. 269–273, cu § 170–174); Zehendes Kapitel. *Vom Gebrauch der Verhältnisswörter* (p. 273–277, cu § 175–176); Eilftes Kapitel. *Vom Gebrauch der Bindewörter* (p. 278–282, cu § 177–180); Zwölftes Kapitel. *Vom Gebrauch der Empfindungswörter* (p. 282–283, cu § 181–182); Dreyzehentes Kapitel. *Eintheilung der Wortfolge* (p. 283–294, cu § 183–194); Vierzehntes Kapitel. *Von der Eintheilung der Sätze und vom Periodenbau* (p. 295–299, cu §195–198); Fünfzehntes Kapitel. *Von dem figürlichen Ausdruck* (p. 299–308, cu § 199–213). *Zweyter Theil von der Fertigkeit richtig zu schreiben, oder von der*

Rechtschreibung (p. 309–329, cu § 214–225), în 4 capitole: Erstes Kapitel. *Allgemeine Regeln derselben* (p. 309–311, cu § 214–215); Zweytes Kapitel. *Besondere Regeln, die Rechtschreibung einzelener Buchstaben betreffend* (p. 311–318, cu § 216–218); Drittes Kapitel. *Von der Theilung der Silben und zusammengesetzter Wörter* (p. 318–320, cu § 219–222); Viertes Kapitel. *Von den Schreibzeichen und üblichen Abkürzungen der Wörter* (p. 320–329, cu § 223–225); *Druckfehler* (p. [330]); *Endungs = Tabelle. Die regelmässigen Zeitwörter betreffend* (tabelele).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1115, p. 373–374; Clemens 1836; Iarcu 1873, p. 26; Petrik I, p. 425; Veress 1931, II, p. 229–230; Veress 1932, p. 607; Cărăbaș 1939, p. 78; Teodorescu 1960, p. 350; Seche 1966, p. 27; Bahner 1967, p. 43; Popovici 1972, p. 299; Mosora, Hanga 1991, p. 215; Chindriș 2003, p. 716; Andriescu 2013/B, p. 68; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1115. Cartea conține erori de paginație.

1821. ***Culegere a multor rugăciuni***, Buda, 1821.

Culeagere | a | multor rugăciuni | pentru | treaba pruncilor celor românești | neuniți carii învață. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universita|tei Ungurești, | 1821.

Collection of Many Prayers [Culegere a multor rugăciuni]. *This textbook was meant for Romanian students of Oriental denomination in Transylvania. It taught them religion. It was printed at Buda, Hungary in 1821.*

Format. In 8°; 16 f. + o planșă. Tipar negru, cu 23 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlu încadrat în chenar; frontispiciu cu un copil care își pune pe cap o coroană de flori (f. tt); gravură în aramă: Isus Hristos binecuvântând pruncii (planșă plasată între f. tt. și f. 2); frontispiciu cu cruce, 3 globuri și volute vegetale (f. 2r); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Rugăciunea de dimineaţă* (f. 2r–5r); *Simvolul pravoslavnicii credințe* (f. 5r–8v); *Rugăciunea înaintea measii* (f. 9r–v); *Rugăciunea înaintea cinii* (f. 9v–10r); *Rugăciunea spre somn* (f. 10r–12v); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu, ce s-au dat lui Moisi pre doao table* (f. 13r–16r).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV III, nr. 1118, p. 374; CAL 1833, f. 39r; Teodorescu 1960, p. 350; Cartea B. 1972, p. 190.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1118.

1821. Constantin Diaconovici-Loga, ***Chemare la tipărirea cărţilor românești,*** Buda, 1821.

Chiemare | la | tipărirea cărţilor romanești | și | versuri pentru îndreptarea ti|nerilor, | făcute | de | Constantin Diaconovici Loga, | al școalelor preparande romanești din Arad | profesor. | În Buda. | Cu tipariul Crăieștii Universităţi a Ungariei. | 1821.

Constantin Diaconovici-Loga, ***Call to Printing Romanian Books [Chemare la tipărirea cărţilor românești]****. Constantin Diaconovici's manifesto impelled to cultural emancipation of Romanians through the printing of books. Constantin Diaconovici-Loga was a professor from*

Arad, Transylvania. The print also includes a number of 49 inspirational poems intended for young people in schools. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.

Format. In 16°; 30 p + o planșă. Tipar negru, cu 29 rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu cărți și instrumente de scris pe o consolă (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Înștiințare* (p. 3); *În școalele aceste preparande, următoarele învățeturi se propun, precum întâiu din învățetura legii creștinești* (p. 4–5); *Acum, cu acest prilej, se va tipări* (p. 6); [*Aceste temeiuri în mai sus-zisa carte puse*] (p. 7); *Chiemare la tipărirea cărţilor romanești. Fraților și iubiţi fii ai neamului romanesc!* (p. 8–14); *Versuri pentru îndreptarea tinerilor* (p. 16–30), cuprinzând 49 de poezii; *Împărțirea ceasurilor și a învățăturilor după carea învățătoriul unui oraș sau sat are a învăța tinerimea* (planșa).

Depozit. BAR; OSzK; ÖNb; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1119, p. 376–380; BRV IV, p. 305–306; Iarcu 1865, p. 31; Dianu 1869, p. 131; Iarcu 1873, p. 26; Philippide 1888, p. 158; Gaster 1891, p. 234–235; Vuia 1896, p. 131; Ghibu 1916, p. 240–242; Botiș 1922, p. 390; Primi gramatici 1923, p. 48; Gram. 1923, p. 48; Veress 1931, II, p. 231; Cosma 1933, p. 14; Suciu 1940, p. 69; Școala 1959, p. 299; Teodorescu 1960, p. 350; Munteanu 1962, p. 55, 166, 119–121, 231–236; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 28–30, 34; Școala 1970, p. 126–129; Loga 1971, p. 37; Nicolescu 1971, p. 160, 231–236; Ghișe, Teodor 1972, p. 234–235; Popovici 1972, p. 271; Chindriș 2003, p. 701, 717; Andriescu 2013/B, p. 67–68.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1119/D2.

1821. ***Istoria biblicească***, Buda, 1821.

Istoria | biblicească | cu | întrebări și răspunsuri, întru acest chip | așezată | pentru folosul | școalelor românești | celor din | Țeara Ungurească | și din părțile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Chesaro-Crăiestei și | Apostoliceștei Măriri. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universitatei | Ungurești, 1821.

Biblical History [Istoria biblicească]. *This public Biblical History is devided into 20 chapters. It summarizes some important episodes from the Old and New Testaments. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.*

Format. In 8°; 56 p. Tipar negru, cu 27 rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Cap 1. *Pentru facerea lumii* (p. 3–6); Cap 2. *De păcatul omului celui dintâiu* (p. 6–8); Cap 3. *De potop și de leagea firească* (p. 9–13); Cap 4. *De Avraam și de ceialalți strămoși* (p. 14–16); Cap 5. *De robiia Eghiptului și de Paști* (p. 16–18); Cap 6. De *călătoriia israilteanilor prin pustie* (p. 18–21); Cap 7. *De legătura lui Dumnezeu cu israilteanii făcută* (p. 22–24); Cap 8. *De închinăciunea idolilor* (p. 25–26); Cap 9. *De David și de Mesia* (p. 26–28); Cap 10. *De despărțirea samarineanilor* (p. 28–30); Cap 11. *De proroci* (p. 30–32); Cap 12. *De robiia Babilonului* (p. 32–34); Cap 13. *Despre statul jidovilor după robiia Babilonului* (p. 34–36); Cap 14. *De nașterea lui Isus Hristos* (p. 37–41); Cap 15. *De Ioann Botezătoriul* (p. 41–42); Cap 16. *De chiemarea apostolilor* (p. 43–44); Cap 17. *De propoveduirea lui Isus Hristos* (p. 44–48); Cap 18. *De patimile și de moartea lui Isus Hristos* (p. 48–51); Cap 19. *De înviiarea lui Isus Hristos* (p. 51–53); Cap 20. *De pogorârea Duhului Sfânt preste apostoli* (p. 54–56).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1123, p. 382; CAL 1825; CAL 1832, p. 31; CAL 1833, f. 39v; Teodorescu 1960, p. 350; Cartea B. 1972, p. 191.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1123.

1822. Constantin Diaconovici-Loga, ***Gramatica românească,*** Buda, 1822.

Gramatica | romanească | pentru | îndreptarea tinerilor, | acum | întâia oară lucrată | prin | Constantin Diaconovici Loga, | al școlelor preparande românești din Arad | profesor. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universiteţii Ungariii, | 1822.

Constantin Diaconovici-Loga, ***Romanian Grammar [Gramatica românească]****. This is one of the most important Romanian grammar books from the beginning of Romanian modern philology. It was meant for scholarly young Romanians. It was printed at Buda, Hungary, in 1821.*

Format. In 8°; [8] f. + XVI p.+ 206 p. + [5] f. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coroană de lauri așezată pe o carte deschisă (f. tt); frontispiciu alcătuit din 2 scuturi heraldice deasupra carora este plasată o coroană (p. 1); frontispiciu cu cărți și glob pământesc (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Budae 11 Martii 1822. Imprimatur Georgius Petrovits m.p., librorum censor" (f. [1v]); *Măriii Sale, de înalt și bun gen născutului domn Urozie Nestorovici, al C.C. și Apostoliceștei Maiestate Consiliar, al școlelor naţiii românești și sârbești marelui inspector, precum și al școlelor preparande acelor românești din Arad și acelor Sârbești din Sombor director, iară al măritei deputaţii fundusurile aceloraș școle ocârmuitore, purtătoriu de presidium!* (f. [2r]); *Măriia Ta, Domnule Crăiesc Consiliar, Domnule mie Părtinitoriu Patron!* (f. [3r–8v]), semnată „Preaumilit șerb, Constantin Diaconovici Loga profesor"; *Cuprinderea celor ce se află în Gramatica romanească. Gramatica romanească are cinci părți* (p. I–XVI); *Gramatica sau învățetura grăirii* (p. 1–2); *Partea întâia. Orthoepia sau grăirea dreaptă* (p. 3–3 [!]), cu 3 capitole: Cap I. *De cunoașterea literilor* (p. 3–8); Cap al II-lea. *De silabire sau slovire* (p. 8–10); Cap al III-lea. *De cetire* (p. 10–3[!]); Partea a dooa. *Ortografia sau scrisoare dreaptă* (p. 14–32), cu 3 capitole: Cap I. *De întrebuinţarea literilor* (p. 14–23); Cap al II-lea. *De despărţirea literilor în silabe* (p. 23–24); Cap al III-lea. *De întrebuinţarea semnelor.* (p. 25–32); Partea a treia. *Etimologhia sau deducerea cuvintelor* (p. 33–157), cu 9 capitole: *De părţile grăirii declinătore* (p. 34–146); Cap I. *De articul* (p. 34–37); Cap al II-lea. *De nume* (p. 37–67); Cap al III-lea. *De pronume* (p. 68–81); Cap al IV-lea. *De verburi* (p. 82–144); Cap al V-lea. *De participu* (p. 145–146); *De părţile grăirii ceale nedeclinătore sau care nu se apleacă.* (p. 146–157); Cap al VI-lea. *De adverbii* (p. 146–151); Cap al VII-lea. *De preposiţe* (p. 151–153); Cap al VIII-lea. *De cujugţii* (p. 153–155); Cap al IX-lea. *De interjeţie* (p. 156–157); Partea a patra. *De sintaxă* (p. 158–200), cu 8 capitole: Cap I-iu. *De sintaxa articulului* (p. 164–166); Cap al II-lea. *De sintaxa numelui* (p. 167–174); Cap al III-lea. *De sintaxa pronumelui* (p. 175–184); Cap al IV-lea. *De sintaxa verburilor* (p. 184–193); Cap al V-lea. *De sintaxa adverbiilor* (p. 194–195); Cap al VI-lea. *De sintaxa prepositelor* (p. 195–197); Cap al VII-lea. *De sintaxa cujugţelor* (p. 197–199); Cap al VIII-lea. *De sintaxa interjeţelor* (p. 200); Partea a cincea. *Prosodia (măsura tonului)* (p. 201–206); *Îndreptarea smintelor care prin tipărire au întrat în Grammatică* (f. [1r–v]); *Însemnarea d. d. prenumeranţi* (f [2r–5v]).

Depozit. BACJ; BAR; BNR; BCUCJ; OSzK; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1155, p. 395–399; Pop 1838, p. 94; Catalogus 1841, p. 35; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 31; Gârleanu 1865, p. 137 (26); Iarcu 1873, p. 26; Hasdeu 1879, p. 615, Vuia 1896, p. 131; Rosetti 1897, p. 64; Botiș 1922, p. 350; Gram. 1923; Cosma 1933, p. 14; Primii gramatici 1923, p. 1–26; Suciu 1940, p. 69, 71–75; Bugariu 1942, p. 71; Beju 1956, p. 126; Școala 1959, p. 257, 299; Teodorescu 1960, p. 350; Munteanu 1962, p. 165–166; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 30–32; Hâncu 1965, p. 110; Loga 1971, p. 37, 39–44; BALRL 1972, p. 25; Nicolaescu 1971, p. 160, 236–239; Cartea B. 1972, p. 192; Popovici 1972, p. 271–271; Ghișe, Teodor 1972, p. 236–237; Bodinger 1976, p. 355; Bocșan 1978, p. 168; CRV 1985, p. 284–285; Braunstein 1981, p. 91; Mosora, Hanga 1991, p. 217–218; Chindriș 2003, p. 717; Mălinaș 2007, p. 145; Tatay 2009/A, p. 304, 306; Urs 2011, p. 648–649; Andriescu 2013/B, p. 69–71; Andriescu, Borș 2013, p. 199–201.

Observații. Exemplar de referință; BACJ, cota CRV 1239. Cartea cconține erori de paginație.

[**1822.**] Kovács Mihály, ***Întru primejdioasa întâmplare a morţii…*,** Buda, [1822].

[Titlu Planșa 1:] Întru primejdioasa întâmplare | a morţii ceii fără de veaste, ajutătoare tablă | întâia, | scrisă în limba ungurească | de doctorul d. Mihail Covaci.

[Titlu Planșa 2:] Întru primejdioasa întâmplare | a morţii fără de veaste, | ajutătoare tablă | a doao.

Kovács Mihály, ***In the Event of Critical Death ... [Întru primejdioasa întâmplare a morţii…]*** *It is the Romanian translation of Mihály Kovács' work, A hirtelen halál veszedelmeiben valáó segedelem, which was published at Rozsnyó, Hungary, in 1820. The Hungarian doctor writes about the first aid that could be given to those in danger of death. It was printed at Buda, Hungary, in 1822.*

Format. 2 planșe; dimensiuni 39 × 50 cm. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Cuprins. Planșa 1: I. *Cum trebuie pre cel înnecat în apă iarăși a-l înviia*; *Îndreptare pentru doctori;* II. *Cum trebuie pre cel înghețat a-l înviia*; III. *Cum trebuie pre cel spânzurat a-l înviia*; *Îndreptare pentru doctori*; IV. *Cum trăbuie pre oamenii cei înnecați de abure de fum din cărbuni sau de alte mirosuri (spirituri) a-i înviia*; Planșa 2: I. *Despre mușcătura de câne turbat*; II. *Despre otrevit; Ajutorinţă împotriva ciumei*. III. *Cum poţi scăpa de ciumă*; IV. *Cum trebuie omul cel sănătos să-și ţină trupul ca să nu ciumeze*; V. *Ce e de lucrat când au căpătat careva ciuma*; VI. *Când se va arde cineva cu foc sau se va pârli, sau se va opări cu apă caldă sau cu altceva*; VII. *Cum trebuie, pre cei loviți de tresnet, a-i învia*; VIII. *Ce trebuie a face când tună în nori.*

Depozit. BUB; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1157, p. 400–401; Veress 1931, II, p. 235; Râpă-Buicliu 2000, p. 422; Andriescu 2013/B, p. 71–81.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota: Nr. inv. De 4 μ 132.

1822. ***Povăţuire către aritmetică,*** Buda, 1822.

Povăţuire | către | arithmetică | sau | învăţătura numerilor | spre folosul | școalelor românești | celor din | Ţeara Ungurească | și din părţile ei împreunate. | Cu milostiva

îngăduință a Împărăteștei și Chesaro-|Crăieștei și Apostoliceștei Măriri. | În Buda, | tipărită cu cheltuiala Crăieștei Tipografii a | Universitatei Ungurești, 1822.

Teaching Arithmetic [Povăţuire către aritmetică]*. It is the new Edition of an official Mathematics textbook. It was intended for primary pupils in Romanian schools from Hungary. It was printed at Buda, Hungary, in 1822.*

Format. In 8°; 102 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Întrare* (p. 3–13); Cap I. *Despre patru lucrări sau speţiiasuri în numeri neotărâți* (p. 13–36), cuprinzand: 1. *Adaogerea* (p. 13–17); 2. *Subtracţia sau scoaterea* (p. 17–21); 3. *Înmulțirea (multiplicația)* (p. 21–26); 4. *Împarțirea (divizia)* (p. 26–36); Cap II. *Despre numerii cei otărâți* (p. 36–52), cuprinzând: 1. *Tâlcuire* (p. 36–39); 2. *Catastihul sau catalogul celor întră români mai obicinuite monete, măsuri și povări sau greutați, împreună cu despărțirile lor* (p.39–43); *Ceale în Țeara Turcească obicinuite* (p.43); 2. *Despărțirea* (p.44); 3. *Reducerea* (p.44–45); 4. *Regule despre patru speţiesuri în numeri otărați* (p. 45–52); Cap III. *Despre fracții (frângeri)* (p. 53–66), cuprinzând: 1. *Împărțirea fracțiilor* (p. 53–54); 2. *Schimbarea fracțiilor* (p. 55–57); 2. [!] *Desfacerea sau resoluția fracțiilor* (p. 58); 3. *Strămutarea fracțiilor* (p. 58–59); 4. *Reducerea fracțiilor* (p. 59–60); 5. *Aflarea numitorului celui de obște* (p. 60–62); 6. *Patru speţiesuri ale arithmeticei în fracții* (p. 63–66); Cap IV. *Despre regula de tri* (p. 67–84), cuprinzând: 1. *Tâlcuirea* (p. 67–68); 2. *Rânduiala închieturilor* (p. 68–69); 3. *Seamnele prin care se cunoaşte de ce fealiu e regula de tri* (p. 69–70); *3*. [!] *Lucrarea* (p. 71–77); *4*. *Proba* (p. 77–78); *Despre reducerea regulei de tri ceii înduplicate în simplă* (p. 79–81); *Întrebuințarea regulei de tri la socotirea cametilor neiemurilor (arânzilor) chiriilor și altor lucruri de folos* (p. 81–84); *Adaogere* (p. 85–90); Nro I. *Tăbliţa addiției* (p. 91); Nro. II. *Tăbliţa subtracții* (p. 92–93); Nro. III. *Tăbliţa multiplicației* (p. 94); Nro. IV. *Tăbliţa diviziei* (p. 95–97); *Însemnare* (p. 98–102).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK.

Referinţe. BRV III, nr. 1162, p. 402–403; BRV IV, p. 310; CAL 1832, p. 31; CAL 1833, f. 39r; Iarcu 1865, p. 31; Gârleanu 1865, p. 405 (24); Iarcu 1873, p. 26; Crișan 1933, p. 12–17; Bodinger 1976, p. 356; Teodorescu 1960, p. 350; Cartea B. 1972, p. 192; Mosora, Hanga 1991, p. 219; Chindriș 2003, p. 721.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1162. Cartea conține erori de paginație.

1823. Andreas Clemens, ***Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch-Walachisches Wörterbuch,*** Buda, 1823.

Kleines | Walachisch-Deutsch | und | Deutsch-Walachisches | Wörterbuch. | Verfasst | von | Andreas Clemens | Evangelischem Pfarrer in Brenndorf bey Kronstadt in | Siebenbürgen. | Hermannstadt u. Kronstadt 1823, | bey W. H. Thierry, Buch- und Kunsthändler, | Ofen, | gedruckt mit königl. ung. Universitäts-Schriften.

Andreas Clemens, ***Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch Walachisches Worterbuch.*** *It was a New Edition of the lexicographic work completed by Andreas Clemens in 1821. The lettered Transylvanian Saxon wished for good communication between the Romanians and the Transylvanian Saxons from the Principality. It was printed at Buda, Hungary, in 1823.*

Format. In 8°; 440 p. Tipar negru, cu 32 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Budae die 27. Febr. 1822. Admittitur al typum per Georgium Petrovics m. p. librorum censor" (p. 2); I. *Walachisch = Deutsches Wörter = Buch* (p. 3–190[!]); II. *Deutsch = Walachisches Wörter = Buch* (p. 191 [!]–440 [!]); „Budae die 27. Februarii 1822. Admittitur al typum per Georgium Petrovics m. p. libr. censor" (p. 440).

Depozit. BAR; BCUCJ; BBSB; OSzK; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 1179, p. 412; Iarcu 1873, p. 27; Petrik I, p. 425; Veress 1931, II, p. 237; Veress 1932, p. 607; Popovici 1972, p. 299; Pascu 1976, p. 135; Mosora, Hanga 1991, p. 220; Chindriș 2003, p. 716; Mălinaș 2007, p. 144; Andriescu, Borș 2013, p. 206.

Observaţii. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1179 dublet 1. Cartea conține erori de paginaţie: p. 158 e numerotată 168, continuând greșit paginaţia.

1823. Andreas Clemens, ***Walachische Sprachlehre …***, Buda, 1823.

Walachische | Sprachlehre | für | Deutsche, | nebst einem kleinen | Walachisch-Deutsch | und | Deutsch-Walachischen | Wörterbuche [!]. | Verfasst | von | Andreas Clemens | Evangelischem Pfarrer in Brenndorf bey Kronstadt in | Siebenbürgen. | Hermannstadt u. Kronstadt 1823, | bey W. H. Thierry, Buch- und Kunsthändler. | Ofen, | gedruckt mit königl. hung. Universitäts-Schriften.

Andreas Clemens, ***Walachische Sprachlehre für Deutsche …*** *This book is the ninth systematic Romanian grammar that was intended for Transylvanian Saxons. It was carried out by Andreas Clemens, a lettered Transylvanian Saxon. The emancipated Transylvanian ethnic group took an interest in Romanian. Hence, its importance for economic, cultural and social activity was acknowledged within the Principality. It was printed at Buda, Hungary, in 1823.*

Format. In 8°; XII p. + 330 p. + 2 tabele. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu înfățișând 2 amoraşi lângă un stup, unul încoronându-l cu lauri pe celălalt, semnat „Gritner" (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Budae die 27. Febr. 1822. Admittitur ad typum per Georgium Petrovics m.p. librorum censorem" (p. II); *Vorbericht* (p. III-VIII); *Inhalt. Erster Theil. Von der Fertigkeit richtig zu reden* (p. IX–XII); 225 de paragrafe, organizate în 2 părți: *Erster Theil von der Fertigkeit richtig zu reden* (p. 1–308, cu & 1–213), împărțită în două: *Erster Abschnitt. Von den Wörtern, als Redetheilen, ihrer Bildung, Biegung und Zusammensetzung* (p. 1–226 cu & 1–126), în 14 capitole: Erstes Kapitel. *Von den Buchstaben und von ihrer Aussprache* (p. 1–13, cu § 1–3); Zweytes Kapitel. *Von der Bildung oder Entstehungsart der Wörter* (p. 14–19, cu § 4–9); Drittes Kapitel. *Von der Redetheilen, oder der Eintheilung der Wörter* (p. 20–24, cu § 10); Viertes Kapitel. *Von den Hauptwörtern* (p. 24–39, cu § 11–21); Fünftes Kapitel. *Von den Beschaffenheitswörtern* (p. 40–56, cu § 22–29); Sechstes Kapitel. *Von den Geschlechtswörtern* (p. 57–65, cu § 30–36); Siebentes Kapitel. *Von den Eigenschaftswörtern* (p. 66–74, cu § 37–44); Achtes Kapitel. *Von den Zahlwörtern* (p. 74–79, cu § 45–52); Neuntes Kapitel. *Von den Personwörtern* (p. 79–101, cu § 53–77); Zehentes Kapitel. *Von den Zeitwörtern* (p. 101–215, cu § 78–112); Eilftes Kapitel. *Von den Bindewörtern* (p. 216–218, cu § 113–114); Zwölftes Kapitel. *Von den Verhältnisswörtern* (p. 218–222, cu § 115–121); Dreyzehentes Kapitel. *Von den Emfindungswörtern* (p. 223–225, cu § 122–124); Vierzehntes Kapitel. *Von der Zusammensetzung der Wörter* (p. 225–226, cu

§125–126); *Zweyter Abschnitt. Von der Wortfügung oder Syntax* (p. 226–308, cu & 127–213), în 15 capitole: I. *Von der Verbindung einzelner Wörter mit einander.* Erstes Kapitel. *Von dem Gebrauch des Geschlechtswortes* (p. 237–229, cu § 128–129); Zweytes Kapitel. *Vom Gebrauch des Hauptwortes in Verbindung mit einem andern* (p. 229–234, cu § 130–132); Drittes Kapitel. *Vom Gebrauch des Eigenschaftswortes in Verbindung mit dem Hauptworte* (p. 234–236, cu § 133–135); Viertes Kapitel. *Von dem Gebrauche der Zahlwörter* (p. 236–239, cu § 136–138); Fünftes Kapitel. *Von dem Gebrauche der Personwörter* (p. 239–246, cu § 139–150); Sechstes Kapitel.*Vom Gebrauch der Zeitwörter* (p. 247–259, cu § 151–160); Siebentes Kapitel. *Von der Verbindung der Zeitwörter, unter einander* (p. 259–260, cu § 161–162); Achtes Kapitel. *Von der Verbindung der Zeitwörter mit den Hauptwörtern* (p. 261–269, cu § 163–169); Neuntes Kapitel. *Vom Gebrauch der Beschaffenheitswörter* (p. 269–273, cu § 170–174); Zehendes Kapitel. *Vom Gebrauch der Verhältnisswörter* (p. 273–277, cu § 175–176); Eilftes Kapitel. *Vom Gebrauch der Bindewörter* (p. 278–282, cu § 177–180); Zwölftes Kapitel. *Vom Gebrauch der Empfindungswörter* (p. 282–283, cu § 181–182); Dreyzehentes Kapitel. *Eintheilung der Wortfolge* (p. 283–294, cu § 183–194); Vierzehntes Kapitel. *Von der Eintheilung der Sätze und vom Periodenbau* (p. 295–299, cu §195–198); Fünfzehntes Kapitel. *Von dem figürlichen Ausdruck* (p. 299–308, cu § 199–213). *Zweyter Theil von der Fertigkeit richtig zu schreiben, oder von der Rechtschreibung* (p. 309–329, cu & 214–225), în 4 capitole: Erstes Kapitel. *Allgemeine Regeln derselben* (p. 309–311, cu § 214–215); Zweytes Kapitel. *Besondere Regeln, die Rechtschreibung einzelener Buchstaben betreffend* (p. 311–318, cu § 216–218); Drittes Kapitel. *Von der Theilung der Silben und zusammengesetzter Wörter* (p. 318–320, cu § 219–222); Viertes Kapitel. *Von den Schreibzeichen und üblichen Abkürzungen der Wörter* (p. 320–329, cu § 223–225); *Druckfehler* (p. [330]); *Endungs = Tabelle. Die regelmässigen Zeitwörter betreffend* (tabelele).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 1178, p. 410–411; Clemens 1836; Iarcu 1873, p. 27; Veress 1931, II, p. 237; Cartea B. 1972, p. 192; Popovici 1972, p. 299; Bodinger 1976, p. 361; Mosora, Hanga 1991, p. 220; Chindriș 2003, p. 716; Andriescu, Borș 2013, p. 205.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 1178. Cartea conține erori de paginaţie.

1823. *Învăţătură pentru lucrătorii de tabac în Ţara Ungurească și Galiţia,* Buda, 1823.

Învăţătură | pentru | lucrătorii | de | tăbacă | în | Ţara Ungurească | și | în | Galiţia. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei din | Peșta, 1823.

Teachings for Tabacco Growers in Hungary and Galicia [Învăţătură pentru lucrătorii de tabac în Ţara Ungurească și Galiţia]*. The book comprises official directions specific to the Enlightenment, which were intended for tobacco growers. The industrial aspect was new and profitable for the economy of the Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1823.*

Format. In 8°; 56 p. + o anexă. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Luare-aminte!* (p. 3–4); Întâia tăiare. *Despre lipse, abuzuri, sau necuviinţi, ce să află la fabricile de tăbacă în Ţara Ungurească și în Galiţia* (p. 5–12) cu 10 §; A doao tăiare. *Despre semănarea seminţelor de tăbacă și până la răsedirea (împlântarea plantelor) mlădiţelor* (p. 12–22) cu 6 §; A treia tăiare. *De la resedirea mlădiţelor (plantelor) până la desfrunzirea lor* (p. 22–40)

cu 12 §; A patra tăiare. *Pentru lucrarea tăbacului după culegere până la ajungerea cea deplin a fi bun și curat de vinzare* (p. 40–51) cu 7 §; *Arătarea lucrurilor pentru lucrătorii de tăbacă, care se cuprind întru această învățătură* (p. 52–56); *Punerea înainte a colibii întărite prin închieturi și legături, spre uscarea și coacerea frunzelor de tăbacă, cari într-aceea stare puindu-să, să nu să poată prin vânt strica și rumpe.* Schița de construcție are următoarea legendă: *Dovedirea: A. Temeliia stratului de colibă; B. Stâlpu în lungime, care la nru. 1 spre terie cu doao caferi însămnate, și la nru. 2. cu tinți să întărește; C. Stâlpu în sus spre a cuii tărie îs caferi la nru. 2 însămnați* (Anexă).

Depozit. BAR; BCUCJ; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1182, p. 413–414; CAL 1833, f. 39v; Gârleanu 1865, p. 1 (7); Iarcu 1873, p. 27; Petrik II, p. 230; Veress 1931, II, p. 237; Bodea 1956, p. 91; Teodorescu 1960, p. 350; Mosora, Hanga 1991, p. 221; Lumperdean 1999, p. 131; Tatay 2011, p. 248–249; Andriescu 2013/B, p. 82; Andriescu 2013/D, p. 75; Tatay 2013/A, p. 22.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1182.

1823. Mitterpacher Lajos, ***Învățătură despre cultura sau creșterea frăgarilor și a viermilor de mătase***, Buda, 1823.

Învățetură | despre | cultura sau creșterea | frăgarilor | și a | vermilor de mătasă | pentru | întrebuințarea școlelor naționale, | de | arhimandritul | Ludvig Miterpaher. | Unterricht über Seiden-Bäumer Cultur. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universiteții din Pesta. | 1823.

Ludovic Mitterpacher, ***Teachings for Mulberry Growers and Silkworm Breeders [Învățătură despre cultura sau creșterea frăgarilor și a viermilor de mătase]****. The book contains a Romanian translation of Ludwig (Lajos Ljudevit) Mitterpacher' s A szederjfa és a selyembogár neveléséről szóló oktatás, which was printed at Pest, in 1805. Ludwig Mitterpacher was a Hungarian botanist and agronomist with Croat and German origins. The Hungarian version had been translated by Spécz Antal from German. The work is specific to the Enlightenment and guides the silkworm breeders, which was important for the textile industry in the Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1823.*

Format. In 8°; 60 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*)**.**

Cuprins. „Budae die 6. Septembris 1823. Imprimatur Antonius Tumara m. p. censor" (p. 2); *Îndreptare despre creșterea frăgarilor și a vermilor de mătasă, pentru întrebuințarea școlelor naționale* (p. 3–6), cu § 1–3 fără titlu; Partea întâia (p. 7–26), cu § 4–24, cuprinzând: *Despre creșterea frăgarilor* (p. 7), cu § 4, fără titlu; *Întâia parte despre creșterea frăgarilor. Pentru producerea frăgarilor din sămânță* (p. 8–14), cu § 5–11, intitulate astfel: 5. *Cum se pote căpăta semânță bună de semănat fregarii?* (p. 8–9); 6. *Ce fealiu de loc pofteaște frăgariul?* (p. 6); 7. *Când trebuie sămănată semânța de frăgari?* (p. 6–7); 8. *Cum trebuie să se tocmească pământul de sămănat?* (p. 8); 9. *Cum sămănăm această semânță?* (p. 11–12); 10. *Cum am putea noi face ca sămânța mai curund să răsară?* (p. 12–13); 11. *Cum trebuie să pășim cu frăgarii în școla lor, unde au ieșit din semânță?* (p. 14–15); *Despre mutarea frăgarilor din școla de semânță în școla pamarie* (p. 14–20), cu paragarfele 12–17, intitulate astfel: 12. *Când trebuie mutați frăguții în școla pomarie?* (p. 14–15); 13. *Cum trebuie gătit locul acestu de transplăntat?* (p. 15); 14. *Cum transplăntărim frăguții în școla pomarie?* (p. 16–17); 15. *Cum trebuie pomuții aceștea grijiți în cei doi ani dintâiu în școala*

pomarie? (p. 17–18); 16. *Cum, în al treilea ann, trebuie păşit cu aceşti pomuţi?* (p. 18–19); 17. *Cum avem a păşi mai departe în al patrălea ann?* (p. 19–20); *De trasplântarea frăgarilor la locul cel de stătut şi de purtarea de grijă de dânşii* (p. 20–26), cu § 18–24, intitulate astfel: 18. *Acum putem şi e de lipsă ca să mutăm frăgarii din şcola pomarie la locul cel de stătut. Ce loc le mai place frăgarilor?* (p. 20–21); 19. *Cum trebuie tocmit pământul?* (p. 21–22); 20. *Când şi cum transplântăm frăgarii în loc deşchis?* (p. 22); 21. *Cum trebuie să păşim cu frăgarii, fiind la locul lor cel de stătut?* (p. 22–23); 22. *Cum se pot aduce frăgarii la mai bun feliu prin oltoire şi oculaţie?* (p. 23–24); 23. *Cum trebuie păşit cu frăgarii cei puşi în formă de tufă sau de spalir?* (p. 24–25); 24. *Ce feliu de beteşuguri pot avea frăgarii?* (p. 25–26); Partea a doo (p. 26–60), cu § 25–61, cuprinzând: I. *Pentru cultura sau creşterea vermilor de mătasă* (p. 26–29), cu § 25–27, intitulate astfel: 25. *Care loc este mai amăsurat pentru creşterea vermilor de mătasă?* (p. 26–27); 26. *Cum trebuie locul creşterii vermilor de mătasă să fie întocmit?* (p. 27–28); 27. *Care sânt deprinderile ceale mai de chepetenie la creşterea vermilor de mătasă?* (p. 29); *Deprindere la izbucnirea vermilor din semânţă sau ouţe* (p. 29–39), cu § 28–38, intitulate astfel: 28. *Care sânt seamnele de a cunoşte semânţa cea mai bună a vermilor de mătasă?* (p. 29–30); 29. *Ori bine va fi să ne căştigăm semânţa din ţeri streine?* (p. 30); 30. *În ce timp ouţele trebuie să se pună, ca să izbucnească vermuţii dintr-însele?* (p. 30–31); 31. *Pentru ce desvălirea vermuţilor de mătase ar fi păgubitore, deacă s-ar întârziia?* (p. 31–32); 32. *Cum trebuie păstrată semânţa pe iarnă?* (p. 32); 33. *Cum trebuie să păşim când se pun ouţele, ca să izbucnească vermuţii dintr-însele?* (p. 32–33); 34. *Cum trebuie vermuţii cei ieşiţi să se porte la locul lor cel statornic?* (p. 33–34); 35. *Ce se înţeleage prin somnul vermuţilor de mătasă?* (p. 34–35); 36. *Ce feliu de scădeare ar urma de acolo, de se vor hrăni laolaltă vermuţii care în deschilinite zile s-au născut?* (p. 35–36); 37. *Cum putem aicea aduce ajutoriu?* (p. 36–37); 38. *Cum se pote face aceasta mai uşor şi mai bine?* (p. 37–39); II. *Despre măsura căldurii ceii de lipsă* (p. 39–41), cu § 39–40, intitulate astfel: 39. *Ce stâmpărământ al aerului poftesc vermuţii cei de mătasă* (p. 39–40); 40. *Potu-se vermuţii de mătasă să se crească cu folos mare, de va fi căldura cu mult mai mare decât ce au fost până aci?* (p. 40–41); III. *De nutrirea vermilor de mătasă* (p. 41–48), cu § 41–47, intitulate astfel: 41. *Ce feliu de nutreţ trebuie dat la vermuţi, de după deschilinita a lor vârstă* (p. 41–42); 42. *Când şi ce frunze trebuie să se dea la mâncare* (p. 42); 43. *Cum trebuie frunzele înainte gătite?* (p. 43); 44. *Ce însuşiri trebuie să aibă aceste frunze?* (p. 43–44); 45. *De câte ori nutrim vermuţii de mătasă peste zi?* (p. 44–46); 46. *Cum trebuie cruţaţi frăgarii?* (p. 46–47); 47. *Cum se pote creaşte vermuţii numai pe lângă lăstari tineri sau tufari de frăgari?* (p. 47–48); IV. *Purtarea de grijă pentru curăţenie* (p. 48–52), cu § 48–52, intitulate astfel: 48. *Pentru ce trebuie curăţit aşternutul vermuleţilor de mătasă* (p. 48–49); 49. *De câte ori trebuie aşternutul vermuţilor curăţit?* (p. 49); 50. *Cum păşim la curăţeniia aceasta?* (p. 50); 51. *Cum trebuie să purtăm grijă de curăţeniia aerului?* (p. 50–51); 52. *În ce chip se curăţă aerul?* (p. 51–52); V. *Despre întogmirea celor de lipsă, pe când se apopie timpul vermuţilor de a torce şi a se învăli* (p. 52–60), cu § 53–61, intitulate astfel: *53. Ce feliu de târşi sau crengi uscate are fi mai bune de a întocmi colibă pentru învălitura vermuţilor* (p. 52–53); 54. *Cum trebuie făcută coliba aceasta a vermuţilor* (p. 53–54); 55. *Cum se întocmeşte şezământul unde au vermuţii de a se învăli?* (p. 54–55); 56. *Care sânt semnele de a cunoşte când au ajuns vermuţii la vârsta cea coptă de a se învăli?* (p. 55–56); 57. *Cum îi purtăm la locul învălirii lor?* (p. 56–57); 58. *După culeagere, ce avem de a face cu vermuţii acesti învăliţi?* (p. 57); 59. *În ce chip ucid fluturii, fiind încă în galetele sale închişi* (p. 58); 60. *Ce vom face mai departe cu aceste galete* (p. 59); 61. *Cum trebuie să păşim cu vermuţii cei lângezi sau betegi?* (p. 60).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK.

Referinţe. BRV III, nr. 1180, p. 412; CAL 1833, f. 39v; Iarcu 1865, p. 31; Gârleanu 1865, p. 1 (14); Iarcu 1873, p. 26; Bodea 1956, p. 91; Teodorescu 1960; p. 350; Bodinger 1976, p. 360; Mosora, Hanga 1991, p. 223; Lumperdean 1999, p. 131; Chindriş 2003, p. 719.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 1180.

1823. Ioan Thomici, ***Cultura albinelor***, Buda, 1823.

Cultura albinelor | sau | învăţătura | despre ţinearea stupilor în | magaţinuri. | Pentru toate părţile, | după care de la 25 de matche bune, întru un | timp de mijloc, bun pentru albini, o | sută; iară întru unul bun şi mănos de | miare, doo sute de florinţi, în bani de | convenţie se poate căpăta, şi toate | matchele iarăşi întregi şi în bună stare | rămânea. | Tradusă şi prin iscusinţa din mai mulţi | ani cercată, şi pentru folosul | de comun întocmită, | prin | Ioann Thomici, protopresviterul Caranse|beşului şi al C. Consistorii al | Verşeţului assessor. | La Buda, | cu tipariul Crăieştei Universitate din Pesta, | 1823.

Ioan Thomici, ***Beekeeping [Cultura albinelor]****. It is a translation that includes instructions for bee keepers. The original author has not been identified so far. Beekeeping was specific to the Enlightenment and had an economical interest for the Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1823.*

Format. In 8°; o gravură + 180 p. ([I]-VIII şi 9–180) + [2] f. + o planşă. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Portretul lui Ioan Thomici, semnat: „Lith. bey Jos. Szakmárey in Ofen"; frontispiciu cu un stup (p. III); o gravură în aramă cu componentele stupului, semnată „Lehnhardt sc. Pest" (planşa); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Leaneşule, mergi la albină şi vei vedea cât iaste de lucrătoare şi cât de curat lucru face; ale căriia ostăneală împăraţii şi proştii le aduc spre sănătate, şi de toţi iaste mărită şi iubită; măcar că iaste şi slabă de puteare, ci pentru înţelepciune, cinstindu-o, o au luat înainte" din „Pild. cap 6, viers 8" (p. II); „Budae, die 17 novemb. 1823. Imprimatur Georgius Petrovics m. p. libror censor." (p. II); *Înainte-cuvântare* (p. III -VIII); 48 de paragrafe, împărţite astfel: Capul întâiu. *Preste tot de comun arătare despre albini şi însăşiile lor* (p. 9–31), cu § 1–4: § 1. *Despre ceale trei plase de albini ce se află în fieştecare stup* (p. 9); § 2. *Despre crăiţă sau mama albinelor* (p. 10–18); § 3. *Despre trântori* (p. 18–20); § 4. *Despre albinele ceale lucrătoare* (p. 20–31); Capul al doilea. *Despre locul cel bun spre ţinerea stupilor* (p. 31–65), cu § 5–14: § 2. [!]. *Despre alegerea locului pentru stupină* (p. 31–35); § 6. *Despre facerea unei stupini regularnice* (p. 35–40); § 7. *Despre facerea unei stupini proaste* (p. 40–41); § 7 [!]. *Despre aşezarea stupinei la locul său* (p. 41–42); § 9. *Despre lăcaşurile albinelor si folosul de la ţinerea stupilor în magaţinuri* (p. 43–47); § 10. *Despre facerea magaţinurilor* (p. 47–51); § 11. *Despre fudurile care sânt de lipsă să aibă fieştecare stup în magaţinuri ţinut* (p. 51–54); § 12. *Despre facerea magaţinurilor de paie* (p. 54–56); § 13. *Despre facerea unui magaţin de uiagă, pentru privirea la lucrul albinelor şi pentru petrecanie şi desfătare* (p. 56–59); § 14. *Despre alte unealte şi scule trebuincioase sau îndămânealnice la ţinerea stupilor* (p. 59–65); Capul al treilea. *Despre grijirea stupilor de la începutul primăvării, până după treacerea roirii* (p. 65–140), cu § 15–37: § 15. *Despre mutarea albinelor din coşniţi obicinuite în magaţinuri* (p. 65–69); § 16. *Despre ceale ce trebuie luat în seamă la cumpărarea şi mutarea stupilor din altă parte aduşi* (p. 69–71); § 17. *Despre aşezarea stupilor în stupină* (p. 72–74); § 18. *Despre hrănirea flămândelor albini* (p. 74–75); § 19. *Cu ce feliu de hranişte şi cum se cade a se hrăni albinele flămânde* (p. 75–81); § 20. *Despre rătezarea stupilor în primăveară* (p. 82–84); § 21. *Capitalnică luare de seamă la mai departe grijirea de albini, în primăveară şi preste tot* (p. 84–86); § 22. *Despre seamnele prin care se poate cunoaşte de au albinele mumă au*

nu? (p. 86–88); § 23. *Despre ajutoriul albinelor celor sărace de crăiță* (p. 88–91); § 24. *Despre albinele ceale jefuitoare* (p. 92–93); § 25. *Despre seamnele prin care se pot cunoaște albinele ceale jefuitoare dintră cealealalte* (p. 93–95); § 26. *Despre mijlocirile spre apărarea stupilor de albinele jefuitoare* (p. 95–99); § 27. *Despre alți nepriiateni ai albinelor și mijlocirile împrotiva lor* (p. 100–104); § 28. *Despre grijirea stupilor în veară și înmulțirea lor prin roire firească* (p. 104–109); § 29. *Despre regulele pentru a putea ținea stupii săi buni și putearnici la vită* (p. 109–110); § 30. *Despre modul a opri roirea stupilor cea preste regulă pornită* (p. 110–114); § 31. *Despre seamnele gătirii roiului de roire și când va să iasă roiul* (p. 114–117); § 32. *Despre ieșirea si așezarea roiului* (p. 117–120); § 33. *Despre prinderea roiului și așezarea lui în magaținuri* (p. 120–126); § 34. *Despre roii carii doi deodată se întâmplă a ieși, ce trebuie lucrat?* (p. 127–128); § 35. *Despre măiestria a face ca stupii să nu mai roiască și să se dezveață albinele de la roire* (p. 128–131); § 36. *Despre facerea unui roiu cu meșteșug* (p. 131–137); § 37. *Despre subpunerea magaținurilor în veară și ce trebuie luat seama la această lucrare* (p. 137–140); Capul al patrulea. *Despre grijirea stupilor după roire, până în viitoarea primăveară* (p. 140–159), cu § 38–42: § 38. *Despre grijirea stupilor în toamnă, când albinele scot trântorii săi afară* (p. 140–143); § 39. *Despre săcerișul stupilor* (p. 143–147); § 40. *Despre luarea magaținurilor cu miare de la stupi, în toamnă sau oricând* (p. 147–150); § 41. *Despre așezarea și grijirea stupilor preste iarnă, până în primăveară* (p. 150–155); § 42. *Despre betejugurile albinelor și leacul împrotiva acelora* (p. 156–159); Capul al cincelea. *Despre stoarcerea miarei și a cearei și întrebuințarea șerbetului spre folos bun* (p. 160–180), cu § 43–48: § 43. *Despre aleagerea fagurilor și stoarcerea miarei* (p. 160–164); § 44. *Despre întrebuințarea șerbetului pentru casă* (p. 164–167); § 45. *Despre fiarberea, stoarcerea și închiegarea cearei* (p. 167–170); § 46. *Despre păstrarea miarei și a cearei* (p. 170–173); § 47. *Despre nălbirea sau albirea cearei* (p. 174–175); § 48. *Despre acul albinelor și leacul pentru umflătura din înfigarea lui pornită* (p. 175–180); *Scurtă arătare. Despre ceale ce se cuprind în capetele și paragrafurile cărții aceștia* (p. [181–184]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; ÖNb; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1191, p. 429; Iarcu 1865, p. 31; Gârleanu 1865, p. 1 (25); Iarcu 1873, p. 26; Precup 1929; Suciu 1940, p. 80; Bodea 1956, p. 97; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 111–112; Cartea B. 1972, p. 196; Bodinger 1976, p. 361; Pascu 1976, p. 136–137; Mosora, Hanga 1991, p. 224; Lumperdean 1999, p. 131; Râpă-Buicliu 2000, p. 425; Chindriș 2003, p. 703; Tatay 2011, p. 247–248; Urs 2011, p. 650; Șerbănescu 2012, p. 113–116; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borș 2013, p. 210–212; Mârza, Bogdan 2013, p. 181; Tatay 2013/A, p. 22.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1313. Portretul lui Ioan Thomici se află doar în exemplarul de la BASB.

1823. Ioan Thomici, ***Cultura bombiţelor***, Buda, 1823.

Cultura bombițelor | sau | învățătura | despre ținerea și creașterea omidelor sau | goangelor de mătasă, ca o adeogare, | mult folositoare, lângă ținerea stu|pilor în magaținuri, | tradusă după manipulația cea mai noao și îndre|ptată a domn. Iosif Blașcovici, | al cultivirei mătasei director, și pentru | lăcuitorii din Crăimea Ungurească, și | pentru shoalele românești din ți|nutul ei întocmită | prin | Ioann Thomici, | protopresviterul Caransebeșului și al C. | Consistorii al Verșețului assessor. | De cultura bombicum.| La Buda, | cu tipariul Crăieștei Universitate din Pesta, | 1823.

Ioan Thomici, ***Silkworm Breeders [Cultura bombiţelor]****. The book was inspired by Ludwig (Lajos Ljudevit) Mitterpacher's work, A szederjfa és a selyembogár neveléséről szóló oktatás,*

which was printed at Pest, in 1805. Ludwig Mitterpacher was a Hungarian botanist and agronomist with Croat and German origins. He comprised some knowledge intended for silkworm breeders while the luxury textile industry was developing within the Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1823.

Format. In 8°; 70 p. ([I]-VIII și 9–70). Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Budae die 21 Novembris. 1823. Imprimatur Georgius Petrovics m. p. libror censor." (p. II). *Înainte-cuvântare* (p. III-VIII); *Întâia despărțire. Despre semănarea, creașteră, împlântarea (sădirea) și ținerea frăgarilor în bună stare* (p. 9–23), cu 15 capitole: 1. *La ținerea și creașterea bombițelor, ce iaste de lipsă mai nainte a se lua în seamă?* (p. 9–10); 2. *De unde se poate căpăta semință bună sau plante (sade) de feliu bun de frăgari albi pentru hrănirea bombițelor?* (p. 10–11); 3. *Ce plasă de pamânt cer frăgarii?* (p. 11); 4. *Cum trebuie grijită semința frăgarilor?* (p. 11–12); 5. *Cum lipsește a fi grijit pământul întru carele semința aceasta are a se semăna?* (p. 13); 6. *În acealea doao straturi, cum să poate semăna semința?* (p. 13–14); 7. *Până când au să stea plantele în stratul acesta și cum să se caute?* (p. 14); 8. *Ce trebuie lucrat cu plantele aceastea după treacerea a doi ani?* (p. 14–15); 9. *Când și cum să se pună plantele (sadele) în gropile rădsadniței?* (p. 15–16); *10. Cât și cum au a se griji premutatele plante în răstaniță?* (p. 17–18); 11. *În ce loc și cum au plantele a se împlanta la locul ce au de-a pururea a sta?* (p. 19–20); 12. *Cum, de aci înainte, în toate timpurile au a se griji frăgarii?* (p. 20–21); 13. *Nu s-ar putea și prin oltănire a se înmulți și îmbuni frăgarii?* (p. 21); 14. *Cum se pot creaște frăgarii pre șanțuri, în loc de gardă, sau în șpalire?* (p. 21–22); *15. Care sânt beteșugurile frăgarilor?* (p. 22–23); A doao despărțire. *Despre cultura bombițelor* (p. 24–70), cu 10 paragrafe și 35 de capitole (unele numerotate greșit), fiecare purtând titlu: 1. *La cultura bombițelor, ce iaste de lipsă a se lua în seamă?* (p. 23–24); § 1. *Despre casa sau locul în care bombițele au a se crește* (p. 24–25), cu 2 capitole: 2. *Care loc iaste mai bun pentru creșterea bombițelor* (p. 24–25); 3. *Cât de largă și înaltă să fie soba în carea bombițele a unui lot de semință ușor să se poată creaște?* (p. 25); § 2. *Despre unealtele la ținerea bombițelor trebuincioase* (p. 26–31), cu 4 capitole: 4. *Cum trebuie să fie polițele și așternuturile pre care au bombițele a se creaște?* (p. 26–27); 5. *Cum au a se face polițele?* (p. 27–28); 6. *Cum se pot face așternuturile de trestie?* (p. 28–30); 7. *Ce feliu de mașină trebuie la clocirea oaălor bombițelor?* (p. 30–31); § 3. *Despre semință și clocirea ei, și despre aducerea bombițelor ca întru asemenea vrâstă să se poată creaște* (p. 32–43), cu 8 capitole: 8. *De unde se poate căpăta bună semință și pre ce se cunoaște bunătatea ei?* (p. 32); 9. *Când iaste timpul cel mai bun pentru clocirea seminței?* (p. 33); 10. *Cum se poate cloci semințe, ca bombițele la aseamenea vrâstă să se aducă?* (p. 34–35); 11. *Pentru ce iaste de lipsă și cum se pot aduce bombițele ca să se crească în asemenea vrâstă?* (p. 35–36); 12. *Pre ce seamne să poate cunoaște semința că e clocită și ce lipsește atuncea a lucra?* (p. 36–37); 13. *Ce lipsește a lucra cu bombițele, când încep a ieși din semința cea clocită?* (p. 37–39); 14. *Cum trebuie pașit acuma cu bombițele, pentru ca la o aseamenea vrâstă să înceapă a creaște?* (p. 39–42); 15. *Mai iaste ceva a se lua în seamă până la întâia adormire a bombițelor?* (p. 42–43); § 4. *Despre somnul sau dormirea bombițelor* (p. 43–45), cu 2 capitole: 16. *Ce iaste somnul bombițelor si de câte ori adorm eale până la închiderea lor?* (p. 43–44); 17. *Cum se aduc bombițele, prin fireasca adormire, ca într-o aseamenea vrâstă se crească?* (p. 44–45); § 5. *Despre hrănirea bombițelor* (p. 42–52), cu 5 capitole: 18. *Ce trebuie luat în seamă preste tot, la hrănirea cea cu folos a bombițelor?* (p. 45–47); 19. *Cum trebuie hrănite bombițele deosebi, în fieștecare period al deșteptării lor?* (p. 47–48); 20. *Cum se pot culeage frunzele frăgarilor, ca pomul să nu se vatăme, și frunzele să fie pentru hrănirea bombițelor?* (p. 48–50); 21. *Pentru câte zile se poate culeage frunze și cum a se ținea ca să nu se strice, ci, la lipsă, cu dânsele, bombițele să se poată hrăni?* (p. 50–51); 22. *În timpul slotoși sau*

uscăcioși, ori potu-se cu folos bombițele creaște? (p. 51–52); § 6. *Despre gradul căldurii ce are a se ținea în vreamea creașterii bombițelor* (p. 52–53), cu 1 capitol: 23. *În care grad al căldurii au bombițele pănă la închiderea lor a se ținea?* (p. 52–53); § 7. *Despre ținerea curățeniei în sobă și pre așternuturile bombițelor* (p. 53–58), cu 5 capitole: 24. *Cum se poate ținea curățenia în soba bombițelor?* (p. 53–54); 25. *Când sânt bombițele destul crescute, ca să se poată muta de pre hartii negri pre așternuturi?* (p. 54); *26. Cum se poate face mutarea aceasta?* (p. 55); *27. Cum se pot curăți paturile sau așternuturile de baligă?* (p. 47 [!]–34 [!]); *28. De câte ori lipsește așternuturile a se curăți de la o deșteptare din somn pănă la o adormire a bombițelor?* (p. 34 [!]–58); § 8. *Despre slobozirea aerului la bombițe* (p. 58–59), cu 1 capitol: 29. *Iaste de lipsă și când a se slobozi aer curat la bombițe?* (p. 58–59); §9. *Despre închiderea bombițelor* (p. 59–68), cu 5 capitole: 30. *Socotind de la ieșirea bombițelor din seminț, la câte zile după aceaea încep bombițele a se închide?* (p. 59); 31. *Pre ce seamne se pot cunoaște bombițele că vreu să se închide?* (p. 59–60); 32. *Cum trebuie să se facă paturile pentru închiderea bombițelor?* (p. 60–65); 32 [!]. *Cum se pot ucide fluturii în galete, ca să nu poată ieși afară?* (p. 65–66); 33 [!]. *Cum se poate căpăta semința de bombițe de la ale sale galete?* (p. 66–68); § 10. *Despre betejugurile și vrăjmașii bombițelor* (p. 68–70), cu 1 capitol: 54 [!]. *Care sânt betejugurile si vrăjmașii bombițelor și cum se poate apăra de acealea?* (p. 68–70).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1192, p. 430; Suciu 1940, p. 80; Bodea 1956, p. 91; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 112; Cartea B. 1972, p. 196; Bodinger 1976, p. 362; Pascu 1976, p. 137; Mosora, Hanga 1991, p. 224; Lumperdean 1999, p. 131; Râpă-Buicliu 2000, p. 425; Tatay 2011, p. 247–248; Șerbănescu 2012, p. 113–116; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borș 2013, p. 212–213.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1192. Cartea conține erori de paginație.

1824. *Apostolicească carte a preasfințitului Evlavie VII pontif*, Buda, 1824.

Apostolicéscă carte |a | presànțitului | Evlavie papă al' VII. | in quare se afuriseste societatea de obste | a | carbonarilor. | În Buda, | cu typariul Kreestei Uneversitate Unguresti din Peste, | 1824.

The Apostle Book of the Eminent Evlavie VII Pontiff [Apostolicească carte a preasfințitului Evlavie VII pontif]. *The brochure was published using the Latin alphabet and it included a curse work for the members of the secret Italian Carbonari revolutionary society. Printed in Buda, in Hungary, in 1824.*

Format. In 2º; [3] f. Tipar negru, pe 2 coloane, cu 39 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste.

Cuprins. *Evlavie episcopul, serbul` serbilor lui Dumnedeu, spre vecinica a lucrului pomenire* (f. [2r–3v]).

Depozit. OSzK.

Referințe. Roșu 1957, p. 379–384; Dudaș 1979, p. 363–365; Râpă-Buicliu 2000, p. 135; Poptămaș 2008, p. 70; Andriescu 2013/D, p. 75.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 601844. Textul este scris cu alfabet latin.

1824. *Calendar*, Buda, 1824.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1824, | carele e bisect și se cuprinde din | 366 de zile, | întocmit | pre gradurile și clima Țării Ungurești | a Marelui Prințipat al Ardealului, a Ță|rii Romanești și a Moldovei. | Areată | zilele, duminecele, sărbătorile și septă|mânile calendariului vechiu și a celui nou, | părțile și timpurile anului, schimbarea lu|nei, răsărirea soarelui, ghenealoghia Au|striei, târgurile și alte folositoare lucruri. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1824 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. Thus, one may read some chapters about the genealogy and extended family of the Imperial House of Austria. It was printed at Buda, Hungary, in 1824.*

Format. In 8°; 40 f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Stemă (f. tt.); titlul în chenar; fiecare pagină este încadrată în chenar.
Cuprins. *Hronologhia* (f. [2r]); *Pashaliia pre anul acesta, 1824* (f. [2v]); *Sărbătorile și alte zile preste an schimbătoare* (f. [2v]); *Reschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însămnări* (f. [3r]); *Luna ianuarie*(f. [3v–4r]); *Luna fevruarie* (f. [4v–5r]); *Luna martie* (f. [5v–6r]); *Luna aprilie* (f. [6v–7r]); *Luna maiu* (f. [7v–8r]); *Luna iunie* (f. [8v–9r]); *Luna iulie* (f. [9v–10r]); *Luna august* (f. [10v–11r]); *Luna septemvrie* (f. [11v–12r]) *Luna octovrie* (f. [12v–13r]); *Luna noiemvrie* (f. [13v–14r]); *Luna dechemvrie* (f. [14v–15r]); *Adaogere la Calendariu. Despre stăpânitoriul anului acestuia bisect, 1824* (f. [15v]); *Despre iarnă* (f. [15v–16r]); *Despre primăveară* (f. [16r]); *Despre veară* (f. [16r]); *Despre toamnă* (f. [16r]); *Despre eclipsuri sau întunecimile soarelui și a lunei* (f. [16v–17r]); *Scurtă ghenealoghie a Casei Austriei* (f. [17r–20r]), cuprinzând: *Împăratorul Austriei* (f. 17r–v); *Pruncii Împărăției Sale din a doao cununie* (f. [17v–18r]); *Frații și surorile Împărăției Sale* (f. [18r–19v]); *Unchii și mătușele a Împărăției Sale* (f. [19v–20r]); *Alți împărați și crai în Europa* (f. [20r–v]); *Vredniciile duhovnicești a sfintei Besesearici a Răsăritului de leagea grecească drept credincioasă din Țeara Ungurească și din cealelalte împreunate părți* (f. [21r–22v]), cuprinzând: *Arhiepiscopul și mitropolitul* (f. [21r]); *D. d. episcopi* (f. [21r–v]); *D. d. arhimandriți* (f. [21v–22v]); *Însemnarea târgurilorcelor din Țeara Ungurească, Țeara Ardealului și din Bănat* (f. [23r–31v]); *Niște mâncări. Prin îndemnarea unor iubitori de mâncări bune, s-au așezat aceaste următoare fierturi, adecă:* (f. [32r–39r]): A. *Zămuri (Suppe)* (f. [32r–33v]): 1. *Zamă de pâne* (f. [32r]); 2. *Zamă cu găliușche de butur* (f. [32v]); 3. *Zamă cu găliușche mari (cnedle) de lardie (clisă)* (f. [32v–33r]); 4. *Zamă din ficați și mațe de pește* (f. [33r]); 5. *Zamă din verdețuri (Kräutersuppe)* (f. [33r–v]); B. *Assieturi sau mâncări care se pot mânca și în septămâna albă* (f. [33v–34v]): 1. *Mere de pământ (Erdäpfel, crunpiri) în lapte* (f. [33v]); 2. *Oao umplute* (f. [33v–34r]); 3. *Melci umpluți* (f. [34r–v]); C. *Sosuri* (f. [34v–35r]): 1. *Sos de crastaveți acri* (f. [34v]); 2. *Alt sos aseamenea* (f. [34v]); 3. *Sos de cren (irian) cu jemle* (f. [34v–35r]); 4. *Sos de ceapă* (f. [35r]); D. *Fierturi mestecate și verdețuri* (f. [35r–36r]): 1. *Mazere verde* (f. [35r–v]); 2. *Fasole verde* (f. [35v]); 3. *Colrabe albe prejite* (f. [35v–36r]); 4. *Varză albă umplută* (f. [36r]); E. *Alte fierturi mestecate de carne* (f. [36v–37r]): 1. *Pui tineri de găline cu sos din mere de paradis (Paradeisäpfelsoss)* (f. [36v]); 2. *Pui de porumbi prejiți* (f. [36v–37r]); F. *Mâncări de aluat* (f. [37r–38r]): 1. *Plăcintă sucită de oriz (Reis Strudl)* (f. [37r]); 2. *Polentă (coleașă) italienească* (f. [37r–v]); 3. *Pancove (Schneballen)* (f. [37v–38r]); 4. *Cuglhupf* (f. [38r]); G. *Mâncări de poame* (f. [38v–39r]): 1. *Mere fripte umplute cu vișini* (f. [38v]); 2. *Prune uscate fripte* (f. [38v]); *Porumbi (columbi) fripți*

umpluți (f. [38v–39r]). *Foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul, la întrebuințarea economiei* (f. [39v]); „Budae die 30 Iunii 1823 Imprimatur. Georgius Petrovics m. p. censor librorum" (f. [40r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1204, p. 433–434; Teodorescu 1960, p. 350; Tomescu 1957, p. 74–76, 120; Răduică 1981, p. 209; Faiciuc 2011, p. 25.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1204.

1824. *Catehism sârbesc, românesc și nemțesc*, Buda, 1824.

Katihisisъ | malyj | ili | sokraštennoe pravoslavnoe | ispovjadanje grečeskago neunitskago | zakona, vo upotreblenje | neunitskija | slaveno-serbskija | junosti, | sočinenъ, | i ot neunitskago episkopskago vъ Kar|lovcě 1774 lěta | deržannago Sinoda potverjdenъ. | Sъ dozvoleniemъ pravitelsvujuštihъ. | Vă Budině. | Pismeny Kral: Vseučilišta Peštanskago, | 1824.

Catihisis | mic | sau | scurtă pravoslavnică | mărturisire a legii grecești | neunite, pentru treaba | pruncilor celor neuniți romă|nești făcută, | și de la neunitul episcopescul, în Car|loveț, la anul 1774, | ținutul Sinod întărit. | Cu davoirea Stăpănitorilor. | În Buda. | Cu tipariul Crăeștei Universitate din Pești. | 1824.

Kleiner | Katechismus | oder | kurze, und ächte Bekenntniss der griechischen | nicht unirten | Religion, | zum Gebrauche der nicht unirten | slawonisch-serbischen und walachischen Jugend, | verfasset, | und von dem im Jahre 1774 in Carlowiz | abgehaltenen nicht unirten bischöflichen Synodus | bestättiget. | Cum permissu Superiorum. | Ofen, | gedruckt, mit k. Ung. Universitäts-Schriften. | 1824.

Serbian, Romanian and German Catechism [Catehism sârbesc, românesc și nemțesc]. *This catechetical religious textbook includes questions and answers in three languages. It was intended for students of Eastern denomination. It was printed at Buda, Hungary, in 1824.*

Format. In 8°; de 291 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Textul sârbesc și românesc se află pe pagina din stânga, dispus pe 2 coloane (29 de rânduri pe coloana plină), iar pe pagina din dreapta (19 rânduri la pagina plină) se află textul în germană.

Ornamentație. Câte o gravură mică pe fiecare foaie de titlu, reprezentând un stup (fila în sârbă și germană) și un coș cu flori (fila în română); frontispiciu reprezentând Sfânta Treime (p. 4); frontispiciu reprezentând o femeie alături de un copil care plutesc pe nori, fiind înconjurați de diverse obiecte: o cruce, o ancoră, tablele legii etc (p. 5); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Vstuplenie* (p. 4–10) / *Întrare* (p. 4–10) / *Eingang* (p. 5–11); Čast 1. *O veari* (p. 12–144) / Partia 1. *Pentru credință* (p. 12–144) / Erster Theil. *Von dem Glauben* (p. 13–145), cuprinzând VII paragrafe: § I. *O Edinomъ Bogu vo Světěj Trojcě* (p. 22–36); / § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 22–36); § 1. *Von einem Dreyeinigen Gott* (p. 23–37); § II. *Pervij členъ veary. O Bogu Otcu Sozdatelju* (p. 36–52); / § II. *Întăia încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Tatăl Făcătoriul* (p. 36 –52); / § 2. *Der erste Absatz des Glaubens. Von Gott Vater dem Schöpfer* (p. 37–53); § III. *Vtorij členъ veary. O Bogu Synu Iskupitelju* (p. 52–88); / § III. *A doao încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Fiiul Răscumpărătoriul* (p. 52- 88); / § 3. *Der zweyte*

Absatz des Glaubens. Von Gott dem Sohne dem Erlöser (p. 53–89); § IV. *Osmyj členъ věry. O Bogu Duhu Utěšitelju* (p. 90- 104); / § IV. *A opta închietură a credinții. Pentru Dumnezeu Duhul Mângâitoriul* (p. 90- 104); / § 4. *Der achte Absatz des Glaubens. Von Gott dem Geiste dem Tröster.* (p. 91–105); § V. *Devętij členъ věry. O sveatě i i saborněi Cerkvi* (p. 104–114); / § V. *A noao închietură a credinții. Pentru sfânta și sobornicească biserică* (p. 104–114); / § 3. [!] *Der neunte Absatz des Glaubens. Von der heil. und katholischen Kirche* (p. 105 – 115); § VI. *Desętyj členъ věry. O opravdanij, i dobryhъ dělahъ* (p. 116- 182[!]); / § VI. *A zeacea închietură a credinții. Pentru îndreptare și faptele ceale bune* (p. 116- 128[!]); / § 6. *Der zehente Absatz des Glaubens. Von der Rechtfertigung, und von den guten Werken* (p. 117- 129); § VII. *Edannadesetyj členъ věry. O četyrehъ poslědnyhъ* (p. 130- 144); / § VII. *A unsprezeacea închietură a credinții. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 130–144); / § 7. *Der eilfte Absatz des Glaubens. Von den vier lezten Dingen* (p. 131- 145); Častъ 2. *O ljubvi* (p. 146- 218); / Partea 2. *Pentru dragoste* (p. 146–218) / Zweyter Theil. *Von der Liebe* (p. 147–219), cu trei pragrafe: § I. *Perva tablica. O ljubvi kъ Bogu. Perva zapovědъ* (p. 158- 170); / § I. *Întăia tablă. Pentru dragostea către Dumnezeu. Întăia poruncă* (p. 158- 170); § I. *Die erste Tafel. Von der Liebe Gottes. Erstes Geboth* (p. 159- 171); § II. *Druga tablica. O ljubvi so bližnemu. Pęta zapovědъ* (p. 172- 192); / § II. *A doao tablă. Pentru dragostea cea către aproapele. A cincea poruncă* (p. 172- 192); / § II. *Die Zweyte Tafel. Von der Liebe des Nächften. Das Fünfte Geboth* (p. 173- 193); § 4. [!] *O grěšěhъ* (p. 192–218); / § III. *Pentru păcate* (p. 192- 218); / § III. *Von den Sünden* (p. 193–219); Čast 3. *O nadeždi* (p. 220- 228) / Partea 3. *Pentru nădeajde* (p. 220- 228) / Der dritte Theil. *Von der Hoffnung* (p. 221–229), cu trei pragrafe: § I. *O molitvě vo obšte* (p. 228- 236); / § I. *Pentru rugăciune de obște* (p. 228–236); / § I. *Von dem Gebethe insgemein* (p. 229- 237); § II. *O molitvě gospodnej* (p. 236- 266); / § II. *Pentru rugăciunea domnească* (p. 236–266); / § II. *Von dem Gebethe des Herrn* (p. 237–267); § III. *O devętihъ blaženstvahъ* (p. 266- 290); / § III. *Pentru ceale noao fericiri* (p. 266- 290); / § III. *Von den neun Seligkeiten* (p. 267–291).

Depozit. BCUB.

Referințe. Iarcu 1865, p. 32; Iosipescu 1957, p. 134–136; Cartea B. 1972, p. 196; Poenaru 1973, p. 136.

Observații. Exemplar de referință: BCUB cota II 09 / 202, inv. Cvr. 3103. Cartea conține erori de paginație. Descriere făcută de domnul Doru Bădără.

1824. Pavel Kengyelácz, ***Istoria universală*** (trad. Ioan Theodorovici), Partea I, Buda, 1824.

Istoria universală | sau | a toată lumea. | După întocmirea d. Pavel Chenghelaț, arhiman|dritul Mănăstirei Sfântului Gheorghie în | Bănat, acum întâia oară pre limba | romanească prefăcută și așezată | de | Ioann Theodorovici, | la Besearica Greco-Românească din Pesta paroh | și al cinstitelor Consistorii din Buda | și Verșeț assessor. | Partea I. | Cu o mapă despre Pământul Făgăduinței sau Palestina. | Historia Universalis. Pars I. | La Buda, | cu tipariul Crăiestei Universitate din Pesta, | 1824.

Pavel Kengyelácz, ***Universal History*** *(translated by Ioan Theodorovici)* ***[Istoria universală]*** *(trad. Ioan Theodorovici). It is a translation of a Universal History that was written by Pavel Kengyelácz, a Serbian cleric and, later, a Bishop. The Universal History is a historiographic work of Biblical inspiration, which was anterior to scientific historiography that started from the creation of the world. It is a precursor to modern Biblical stories, which would merge Biblical*

data with those of archaeology and of positive documents. It was printed at Buda, Hungary, in 1824.

Format. In 8°; [7] f. + 390 p. + [8] f. + o hartă. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. *Harta Palestinei*. Există 2 variante: una cu litere latine, alta cu slove chirilice. Cea din urmă este semnată „Prixner Jun. Sculp. Pest. Anno 1824" și are următoarea explicație: „Palestina sau Pământul Făgăduinței, carea arată nu numai țările ceale vechi, Iuda și Israil, în XII seminții ale lui Iacov împărțite, ci și starea acelora întru deschilinite timpuri și întâmplările din S. Scriptură însemnate. Întocmită prin I. Teodorovici, parohul românesc din Pesta"; Esop de vorbă cu animalele (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Budae die 9. Februarii 1824. Imprimatur Georgius Petrovics m. p. librarum censor" (f. [1v]); *De bun ghen născutului domn Athanasie Grabovski domnului de – și în Apadia, la Mărita Deputație carea administrează fundusurile shoalelor naționale în Crăimea Ungariei, de leagea Răsăritului neunită, de la locul cel mai înalt, alesului condeputat* (f. [2r]); *De bun ghen născute Domnule!*, semnată „Ioan Teodorovici, paroh" (f. [3r–4v]); *Înainte-cuvântare*, semnată „Autorul" (f. [5r–7r]); *Scurtă arătare despre pământul lui Israil sau al Iudeii* (p. 1–24), în 4 §; *Întrare* (p. 25–34), în 5 §; Capul întâiu. *Despre facerea lumii și despre ghenul omenesc de comun* (p. 35–61), în 15 §; *De la vărsarea apei ceii de a toată lumea până la mestecarea limbilor și răsfirarea oamenilor preste tot pământul. De la anul 2262 până la 2710. Period de 448 ani (1556 până la 1809)* (p. 61–65), în 3 §; *De la Turnul Vavilonului sau de la împărțirea limbilor și răsfirarea oamenilor preste tot pământul până la nașterea lui Avraam, tatăl evreilor, de la anul 2710, până la 3323 de la Facerea lumii. Period de 613 ani (1809 până la 1947), înainte de Nașterea lui Hristos 2798 de ani* (p. 65–73), în 3 §; Cap al doilea. *Despre evrei sau despre iudeii cei din Israil* (p. 73–390), despărțit astfel: Întâia despărțire. *De la nașterea lui Avraam, tatăl evreilor, până la Moisi, detătoriul de leage. De la facerea lumii 3323, până la 3759. Period de 436 de ani înainte de nașterea lui Hristos 2185 (1947 până 2373)* (p. 73–106), în 11 §; A doao despărțire. *De la nașterea lui Moisi până la Saul, întâiul împărat al israilteanilor, 3759 până 4389 de la facerea lumii. Period de 630 de ani înainte de nașterea lui Hristos 1749* (p. 107–155), în 19 §; A treie despărțire. *De la Saul, întâiul împărat al israilteanilor, până la întoarcerea lor din sclavia (robiia) Vavilonului, 4389 până la 4972 de la facerea lumii. Period de 583 de ani, mai nainte de nașterea lui Hristos 536 (2916 până 5446)* (p. 155–231), în 40 de §; A patra despărțire. *De la întoarcerea israilteanilor din sclavia Vavilonului până la nașterea lui Hristos; De la anul 4972 până la 5508. Period de 536 de ani (3446 până 3983) după Petavie* (p. 232–313), în 12 §; A cincea despărțire. *De la nașterea lui Hristos până la timpurile noastre, de la anul 1 până 1824* (p. 313–390), în 10 + 12 paragrafe în cadrul paragrafului 10; *Însemnare a d. d. prenumeranți* (f. [1r–7v] de la sfârșit); *Smintealele tipariului* (f. [8r–v] de la sfârșit).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1210, p. 436–438; BRV IV, p. 315–316; CAL 1830, f. 40r; CAL 1833, f. 40r; Iarcu 1865, p. 32; Iarcu 1873, p. 27; Iorga 1920, p. 128–129; Lupaș 1930, p. 159–165; Bodea 1956, p. 100; Teodorescu 1960, p. 350; Cotoșman 1964, p. 596–597; Hâncu 1965, p. 114; Cartea B. 1972, p. 200; Bodinger 1976, p. 364–365; Suciu 1977, p. 164–165; CRV 1985, p. 289; Mosora, Hanga 1991, p. 227–228; Râpă-Buicliu 2000, p. 427; Chindriș 2003, p. 718; Tatay 2009/A, p. 306; Andriescu, Borș 2013, p. 216–217; Mârza, Bogdan 2013, p. 233.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1210. Calendarul din 1833 (f. 40r) și Iarcu (1865, p. 32; 1873, p. 27) vorbesc despre *Istoria sfântă a Pământului Făgăduinței*.

1824. Toma Popovici, ***Tristă cuvântare la îngroparea strălucitului și înalt învățatului domn Naum Petrovici ...*,** Buda, 1824.

Tristă cuvântare | la îngroparea | strelucitului și înalt învăţatului domn | Naum Petrovici, | la Mărita Deputăţie carea administrează fundusurile shoalelor naţionale de leagea | Răsăritului neunită în Crăimea Ungariei, | casse-perţeptor, | alcătuită și zisă prin | Thoma Popovici, | auzitoriu gheometriei, | și | cu cheltuiala celui învăpăiat de zelu roman, | de bun ghen născutul domn | Athanasie Grabovschi, | domnul de – și în Apadia, precum și, la mai sus Mărita Deputăţie, ales | condeputat, | în tip. dată. Anul 1824, 3 avgust. | La Buda, | cu tipariul C. Universitate din Pesta, 1824.

Toma Popovici, ***Sad Speech at the Burial of Luminous High Scholar Naum Petrovici ... [Tristă cuvântare la îngroparea strălucitului și înalt învățatului domn Naum Petrovici ...]*** *It is a small printed publication that comprises the obituary written for an important employee of Romanian and Serbian education in Hungary, Naum Petrovici. It was printed at Buda, Hungary, in 1824.*

Format. In 4°; 5 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornametație. Frontispiciu cu craniu peste oase încrucișate și, deasupra, clepsidra (f. tt.); frontispiciu înfățișând un coșciug lângă care plâng două personaje: o femeie și un copil (p. 3).

Cuprins. [3 *Motto-uri:*] „Pulvis et umbra sumus"; „Unda omnibus enaviganda, sive reges, sive imopes erimus Coloni. Horatius" și „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului, așa va înflori. Psalmul 102, s. 15" (p. 2); [*Până unde vei mai întinde poterile tale?*] (p. 3–5).

Depozit. BAR; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1215, p. 444; Teodorescu 1960, p. 350; Bocșan 1977/A, p. 370; Bocșan 1979, p. 370; Râpă-Buicliu 2000, p. 427; Andriescu, Borș 2013, p. 217–218.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1215. Bocșan (1977/A, p. 370) susține că autorul este Damaschin Bojincă.

1824. ***Sholasticescul fruct al tinerimei române,*** Buda, 1824.

Sholasticescul fruct | al | tinerimei romane | din | libera crăiască cetate | Pesta, | carele | în cursul de veară l-au făcut | și la | publica examenare, | în 2 septemvrie annul 1824, | s-au arătat. | Classificaation der Walachischen Schuljugend in Pesth. | La Buda, | cu tipariul C. Universitatei din Pesta, 1824.

Grades of Romanian Students [Sholasticescul fruct al tinerimei române]*. It is a printed booklet that contains the results obtained at the finals of a summer course by Romanian students from Pest. It was printed at Buda, Hungary, in 1824.*

Format. In 4°; [4] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste.

Cuprins. „Budae die 8. Septembris 1824. Imprimatur. Georgius Petrovics. m. p. librorum censor" (f. [1v]); *Înalta stăpânire a sholelor naționale* (f. [2r]); *Însemnarea învățeturilor care la toate trei classe întru acest curs de vară s-au predat* (f. [2v–3r]); *Classificația sau compăna despre sporiul și dighitatea tinerimei sholastice întru învățeturi și în portarea cea bonă* (f. [3v]); *Orația,*

înainte de ecsamen (în română și în germană) (f. [4r]); *Oraţia, după ecsamen* (în română și în ungurește) (f. [4v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1218, p. 444; Teodorescu 1960, p. 350.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1218.

1825. Zaharia Carcalechi, ***Carte de mână împreună cu Calendar***, Buda, 1825.

Carte de mână | împreună cu | Calendariul | pre anul | 1825, | carele se cuprinde din 365 de zile, | cum și | ghenealoghia | a împăraţilor, crailor și a prinţi|pilor din Europa, și alte folo|sitoare lucruri și istorii. | Cu cinci icoane. | Prin Zaharia Carcalechi, ferlegherul cărţilor. | Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungar.

Zaharia Carcalechi, ***Booklet with Calendar [Carte de mână împreună cu Calendar]****. This authored calendar was designed as a book. Its forepart includes calendar information. Then, there is a great number of alternative texts on historical, religious and moral topics, together with short stories from literary genre. It was printed at Buda, Hungary, in 1825.*

Format. In 8°; 112 p. (numerotate de la p. 40) + [4] f. Tipar negru și roșu, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un palmier sub care este așezat Hermes, alături de diverse obiecte, încadrat într-un chenar de compoziție tipografică (c 1); ilustrație cu următorul text explicativ: „Donau-Eșinghen, în Herţogtumul Baden, satul de unde izvorește Dunerea” (c 2); gravură reprezentând capul lui Ianus (f. tt.); frontispicii cu reprezentarea celor 4 anotimpuri: iarna (p. 5), primăvara (p. 11), vara (p. 18), toamna (p. 25); stemă (f. [1r] de la final); peisaj marin cu o coloană rostală, lângă care sunt depozitate lăzi (c 4).

Cuprins. *Hronologhia* (p. 2); *Pashaliia pre anul acesta, 1825* (p. 3); *Sărbătorile preste an schimbătoare* (p. 3); *Reschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însemnări* (p. 4); *Despre iarnă* (p. 5); *Luna ianuarie* (p. 6–7); *Luna fevruarie* (p. 8–9); *Luna martie* (p. 10, 12); *Despre primăveară* (p. 11); *Luna aprilie* (p. 13–14); *Luna maiu* (p. 15–16); *Luna iunie* (p. 17, 19); *Despre veară* (p. 18); *Luna iulie* (p. 20–21); *Luna august* (p. 22–23); *Luna septemvrie* (p. 24, 26); *Despre toamnă* (p. 25); *Luna octovrie* (p. 27–28); *Luna noiemvrie* (p. 29–30); *Luna dechemvrie* (p. 31–32); *Adaogere la Calendariu* (p. 33–34), cuprinzând: *Despre stăpănitoriul anului acestuia, 1825* (p. 33); *Despre întunecimi sau eclipsurile soarelui și a lunei* (p. 33–34); *Hronologhia sfințită după socoteala Besearicii Răsăritului* (p. 35–38); *Ghenealoghia a Casei Austriei* (p. 39–54); *Scurtă arătare despre om și despre întocmirile lui, așezată de dom. doctoru Alexandru Theodori* (p. 55–77); *Câteva cuvinte despre făt sau prunc și despre viața lui* (p. 77–80); *Istorii mici* (p. 81–86); *Niște fabule* (p. 86–89); *Niște poveaţi* (p. 89–95); *Alte pilde* (p. 96); *Firești cugetări despre fapturile omului* (p. 97–98); *Târgurile din Ţeara Ungurească și din Ardeal* (p. 99–103); *Vreo câteva târguri a ţării din afară* (p. 103); *Înștiințare pentru Bibliotheca Romanească către romanii din prinţipaturile Valahiei și a Moldaviei*, semnată „Zaharia Carcalechi” (p. 104–112); *Proben aus der Schriftgiesserey der Königlichen Ungarischen Universitäts Buchdruckerey zu Ofen. Mit Schriften der königl. Universitäts – Buchdruckerey. 1824* (f. [1r] de la final); *Griechiesche Schriften* (f. [1v–2r] de la final); *Russische oder Civil Schriften* (f. [2v–3r] de la final); *Însemnarea cărţilor ce se află de vindut în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariii din Buda* (f. [3v–4r] de la final); „Imprimatur Budae 8 Octobr. 1824. Georgius Petrovics m. p. libr. censor” (f.[4v] de la final); *Cuprinderea cărţii* (c 3).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK; BVAUGL.

Referințe. BRV III, nr. 1235, p. 458–459; Iarcu 1865, p. 32; Iarcu 1873, p. 27; Veress 1932, p. 611; Tomescu 1956, p. 118–119; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 115; Filip 1970, p. 98; Mosora, Hanga 1991, p. 230; Chindriș 2003, p. 716; Tatay 2009/A, p. 303; Tatay 2010, p. 164; Faiciuc 2011, p. 25; Tatay 2011, p. 353–360.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1235.

1825. *Catehism mic,* Buda, 1825.

Catihisis | mic | sau | scurtă mărturisire pravoslavnică | pentru | shoalele neunite românești ceale din Țeara | Ungurească și din părțile ei | împreunate. | Cu milostiva îngăduință a Împărăteștei, Chesaro-Crăie|ștei și Apostoliceștei Măriri. | În Buda. | Tipărit cu chieltuiala Crăieștei Tipografii | a Universitatei Ungurești, | 1825.

Small Catechism [Catehism mic]*. The religious textbook was designed for Romanian students in Orthodox schools from Hungary within the Habsburg Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1825.*

Format. In 8°; 79 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); un frontispiciu înfățișând o arhitravă împodobită cu flori și ghirlande, semnată „Gritner" (p. 3); alt frontispiciu, dintr-o panglică spiralată (la p. 74); vinietă înfățișând un amoraș care îmbrățișează un palmier (p. 79); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Întrare* (p. 3–5), având ca *motto*: „Veniți, fiilor, ascultați-mă pre mine, frica Domnului voiu învăța pre voi. Psalm. 33, s. 12"; Partea I. *Pentru credință* (p. 5–41), cuprinzând: § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 7–11); § II. *Întâia încheietura credinții. Pentru Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul* (p. 12–16); § III. *A doa încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 16–17); *A treia încheietură a credinții. Pentru întruparea Domnului* (p. 17–19); *A patra încheietură a credinții. Pentru patimile și moartea lui Hristos* (p. 19–22); *A cincea încheietură a credinții. Pentru Înviiarea lui Hristos* (p. 22); *A șasa încheietură a credinții. Pentru Înălțarea Domnului* (p. 23); *A șaptea încheietură a credinții. Pentru a doa venire a Domnului* (p. 24–26); § 4. *A opta încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu, Duhul Mângăitoriul* (p. 26–30); § V. *A noaoa încheietură a credinții. Pentru sfânta și soborniceasca bisearică* (p. 30–33); § VI. *A zecea încheietură a credinții. Pentru îndreptare și faptele ceale bune* (p. 33–37); § VII. *A unsprezeacea încheietură a credinții. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 37–40); *A doasprezeace încheietură a credinții* (p. 40–41). Partea II. *Despre dragoste* (p. 41–61), cuprinzând: § I. *Întăia tablă. Pentru dragostea către Dumnezeu* (p. 45–48), cu o dezvoltare a primelor 4 din cele 10 porunci; § II. *A doao tablă. Pentru dragostea cea către aproapele* (p.49–54), cu o dezvoltare a ultimelor 6 din cele 10 porunci; § III. *Pentru păcate* (p. 55–61). Partea III. *Pentru nădeajde* (p. 61–79), cuprinzând: § I. *Pentru rugăciune de obște* (p. 63–65); § II. *Pentru rugăciunea Domnului* (p. 65–73); § III. *Pentru ceale noao fericiri* (p. 73–74); *Scurtă tâlcuială a celor noao fericiri evanghelicești* (p. 75–79).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1238, p. 459–460; Teodorescu 1960, p. 350; Mosora, Hanga 1991, p. 231; Chindriș 2003, p. 716.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1238.

1825. *Lexiconul de la Buda,* Buda, 1825.

Lesicon | românescu-lătinescu-ungures|cu-nemtescu, | quare | de mai multi autori, in cursul a trideci si | mai multor ani s'au lucratu. | Seu | Lexicon | Valachico-Latino-Hungarico-|Germanicum | quod | a pluribus auctoribus decursu triginta et | amplius annorum elaboratum est. | Budae, | typis et sumtibus Typographiae Regiae Universitatis Hungaricae, | 1825.

***Lexicon of Buda [Lexiconul de la Buda]**. It was the first great lexicographic work in Romanian culture. The **Lexicon of Buda** crowned almost a century of research and partial works in the field, which had been carried out by Romanian scholars from Transylvania within a cultural movement known as Transylvanian School. Some scholars consider this work to be the terminus of the Enlightenment. It was printed at Buda, Hungary, in 1825.*

Format. In 8°; 8 + VIII + 103 + 771 p. Tipar negru, cu 52 de rânduri pe pagină (la dicționar).

Ornamentație. Gravură înfățișând un chioșc (care adăpostește un stup) de flori și verdeață (f. tt.); frontispiciu înfățișând un raft de bibliotecă cu cărți, suluri de manuscrise și un glob geografic (p. 1 a celei de a treia numerotări); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Prima numerotare: *Typographia Regia Budensis Lectori benevolo salutem!* (p. 3–4); *Crâiésca Typografie din Buda. Binevoiitoriului cetitoriu, sanitate!* / *Crăiasca Tipografie din Buda. Binevoitoriului cetitoriu, sănătate!*, cu textul pe două coloane, tipărit cu litere latine pe coloana stângă și cu slove chirilice pe coloana dreaptă (p. 5–8, prima numerotare). A doua și a treia numerotare: *Ortographia Romana sive Latino-Valachica, una cum clavi, qua penetralia originationis vocum reserantur* (p. I-VIII și 1–103), cuprinzând: *Praefatio* (p. III-VIII, a doua numerotare); Caput I. *De literis generatim*, cu 15 paragrafe (p. 1–14); Caput II. *De literis speciatim*, cu 21 de paragrafe (p. 12–48): § 1. *De litera A* (p. 12–13); § 2. *De litera B* (p. 13–15); § 3. *De litera C* (p. 15–17); § 4. *De litera D* (p. 17–19); § 5. *De litera E* (p. 19–23); § 6. *De litera F* (p. 23–24); § 7. *De litera G* (p. 24–26); § 8. *De litera H* (p. 26–27); § 9. *De litera I* (p. 27–30); § 10. *De litera L* (p. 30–31); § 11. *De litera M* (p. 32–33); § 12. *De litera N* (p. 33–34); § 13. *De litera O* (p. 34–36); § 14. *De litera P* (p. 36–37); § 15. *De litera Q* (p. 37–38); § 16. *De litera R* (p. 39–40); § 17. *De litera S* (p. 40–43); § 18. *De litera T* (p. 43–44); § 19. *De litera U* (p. 45–46); § 20. *De litera X* (p. 46–48); § 21. *De litera Z* (p. 48); Caput III. *De diphthongis*, cu 2 paragrafe (p. 49–50): § 1. *De numero diphthongorum* (p. 49); § 2. *De pronunciatione diphthongorum* (p. 49–50); Caput IV. *De accentibus* (p. 50–51); Caput V. *De apostropho* (p. 51–52); Caput VI. *De divisione syllabarum* (p. 52–53); *Dialogu pentru inceputul limbei romana. Intra nepotu si unchiu* / *Dialogu pentru începutul limbei română. Întră nepotu si unchiu*, cu textul pe două coloane, tipărit cu litere latine pe coloana stângă și cu slove chirilice pe coloana dreaptă (p. 54–190 [!]); *Extractus observationum ad pronunciationem quarundam literarum pertinentium* (p. 103). A patra numerotare: [Dicționarul propriu-zis] cu literele A-Z (p. 1–771): *A* (p. 1–41); *B* (p. 41–77); *C* (p. 77–162); *D* (p. 162–203); *E* (p. 203–207); *F* (p. 208–230); *G* (p. 231–250); *H* (p. 250–269); *I* (p. 269–331); *J* (p. 332–339); *L* (p. 339–365); *M* (p. 365–410); *N* (p. 410–452); *O* (p. 453–475); *P* (p. 475–567); *Q* (p. 567–571); *R* (p. 571–600); *S* (p. 601–691); *T* (p. 692–729); *U* (p. 730–741); *V* (p. 742–765); *Z* (p. 766–771).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; ÖNb; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1240, p. 460–464; Petrik II, p. 583; CAL 1825; Clemens 1836, f. lim 3r–v; Gârleanu 1865, p. 55 (3); Iarcu 1865, p. 32; Iarcu 1873, p. 27; Márki 1881, p. 43; Marienescu 1883, p. 38–40; Philippide 1888, p. 57, 156; Densușianu A. 1894, p. 244; Densușianu A. 1896/A; Radu

1924, p. 2; Simonescu 1940, p. 260; Pascu 1927, p. 187, 265–171; Veress 1931, II, p. 244; Veress 1932, p. 601, 607; Școala 1959, p. 219–226, 298; Teodorescu 1960, p. 350; Hâncu 1965, p. 115; Seche 1966, p. 22–33; Pervain, Protase, 1970, p. 11–22; Școala 1970, III, p. 172–192; Nicolescu 1971, p. 240–242; Pervain 1971, p. 113–127; Cartea B. 1972, p. 201–202; Ghișe, Teodor 1972, p. 54; Popovici 1972, p. 258–260; Protase 1973, p. 136–137; Bodinger 1976, p. 370–371; Pascu 1976, p. 139; Pervain 1977, p. 151; Chindriș 1980, p. 203, 206; Furdui 1980, p. 159; Braunstein 1981, p. 94; CRV 1985, p. 297–298; Köpeczi 1983, p. 31; Mosora, Hanga 1991, p. 231–233; Mălinaș 1993, p. 114; Râpă-Buicliu, 2000, p. 429; Chindriș 2003, p. 701, 718; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160; Chindriș 2007, p. 27; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 211–213; Matei 2009/A, p. 296; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 235; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 10; Urs 2011, p. 665; Andriescu, Borș 2013, p. 219–221.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 720. Cartea conține erori de paginație. O echipă de cercetare condusă de Maria Albu a finalizat în anul 2007 digitizarea *Lexiconului*, rezultatul proiectului aflându-se pe site-ul BCUCJ.

1825. Paris Mumuleanu, ***Plângerea și tânguirea Valahiei*,** Buda, 1825.

Plăngerea și tănguirea | Valahiei | asupra | nemulțemirii streinilor ce au | derăpănat-o. | La Buda, | cu tipariul Crăieștei Universitate din Pesta, | 1825.

Paris Mumuleanu, ***Complaint and Lamentation of Wallachia [Plângerea și tânguirea Valahiei]****. It is a small book of pre-Romantic poems. The author personified Wallachia, i.e. the entire country, and complained that it (she) received wandering strangers from everywhere in its (her) bosom. But, they were not thankful and turned out to be infamous persons, robbers, traitors and destroyers of the adoptive country. It was printed at Buda, Hungary, in 1825.*

Format. In 8°; 16 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură înfățișând o urnă așezată pe un capitel doric (f. tt.).

Cuprins. „Budae die 22 Martii 1825. Imprimatur Georgius Petrovics m. p., censor librorum" (p. 2); *Plăngerea și tănguirea Valahiei asupra nemulțemirii streinilor carii au derăpănat-o. S-au tipărit în anul trecut* (p. 3); *Plăngerea și tănguirea Valahiei asupra nemulțemirii streinilor ce au derăpănat-o* (p. 5–16), cuprinzând: *Pentru nedreptatea ce i s-au făcut* (p. 5–8); *Blăstem asupra mulțemirii lor* (p. 8–10); *Rugăciune* (p. 10–13); *Sfătuiri cătră pământeni* (p. 13–16).

Referințe. BRV III, nr. 1243, p. 476; Pumnul 1862, p. 332–341; Eliade 1905, p. 284–286; Chendi 1909, p. 12.

Observații. Exemplar de referință; BAR, CRV 1243.

1826. ***Calendar***, Buda, 1826.

Calendariu | pe | anul | de la Hristos | 1826, | carele se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pre gradurile și clima Țarii Ungurești, | a Marelui Prințipat al Ardealului, a Ță|rii Românești și a Moldaviei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și septă|mânile calendariului vechiu și a celui nou, | părțile și timpurile anului, schimbarea lu|nei, răsărirea soarelui, ghenealoghia Casii Au|striei, târgurile și alte folositoare lucruri. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1826 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.*

Format. In 8°; [40] f. Tipar negru și roșu, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); titlul încadrat în chenar; paginile încadrate în chenar simplu.

Cuprins. „Budae die 30 Iunii 1825 Imprimatur. Georgius Petrovics m. p. censor librorum" (f. [1v]); ... <Luna mai> (f. [5v–6r]); *Luna iunie* (f. [6v–7r]); *Luna iulie* (f. [7v–8r]); *Luna avgust* (f. [8v–9r]); *Luna septemvrie* (f. [9v–10r]); *Luna octovrie* (f. [10v–11r]); *Luna noiemvrie* (f. [11v–12r]); *Luna dechemvrie* (f. [12v–13r]); *Adaogere la Calendariu* (f. [13v–14v]), cuprinzând: *Despre stăpânitoriul anului acestuia, 1825* [!] (f. [13v]); *Despre iarnă* (f. [13v]); *Despre primăveară* (f. [14r]); *Despre veară* (f. [14r]); *Despre toamnă* (f. [14r]); *Despre întunecimile sau eclipsurile soarelui și a lunei* (f. [14v]); *Scurtă ghenealoghie a Casei Austriei. Împăratorul Austriei* (f. [15r–18v]); *Vredniciile duhovnicești a sfintei Besearici a Răsăritului de leagea grecească drept credincioasă din Țeara Ungurească și din cealelalte împreunate părți* (f. [19r–20v]), cuprinzând: *Arhiepiscopul și mitropolitul* (f. [19r]); *D. d. episcopi* (f. [19r–v]); *D. d. arhimandriți* (f. [19v–20v]); *Însemnarea târgurilor celor din Țeara Ungurească, Țeara Ardealului și celor din Bănat* (f. [21r–29r]); *Vreo câteva târguri în părți din afară* (f. [29r–v]); *În Țara Românească* (f. [29v]); *În Bucovina* (f. [29v]); *Niște învățături moralnice* (f. [30r–31r]), cuprinzând: I. *Nestatorniciia* (f. [30r–31v]); II. *Slăbiciunea* (f. [32r–33r]); *Niște anecdote* (f. [33v–34v]), cuprinzând 9 pragrafe; *Cel de căpetenie al postelor curs prin Țara Ungurească, Ardeal și Țeara Românească* (f. [35r–36r]); *Cel de rând al postelor curs* (f. [36v–38r]); *Foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și chieltuialelor preste tot anul, la întrebuințarea economiei* (f. [38v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1269, p. 485; Márki 1881, p. 96; Tomescu 1957, p. 120; Teodorescu 1960, p. 350; Faiciuc 2011, p. 25.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1269. Este consemnat cu creionul pe Calendar că lipsesc f. 2–5. Foile sunt numerotate cu creionul în functie de această afirmație, începând cu fila 6. Dacă ar fi așa, atunci luna ianuarie ar începe pe fila 1v (acolo aveam deja rezoluția de imprimare). Este limepede însă că lipsesc mai multe pagini. Cuprinsul este făcut după numerotarea cu creionul, întrucât nu se știe câte file lipsesc.

1826. Dinicu Golescu, ***Adunare de pilde bisericești și filosofești,*** Buda, 1826.

Adunare | de pilde | bisericești și filosofești, | de întâmplări vrednice de mirare, de bune gân|duri și bune neravuri, | de fapte istoricești și anecdote, | tălmăcite de pre limba grecească în cea | românească | de Constantin din Golești, | deosibită în trei părți și dată în tipar. | Moralische Samlungen aus der Kirchengeschichte und gemein-|nüssige Sasse aus der Philosophie. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungur., | 1826.

Dinicu Golescu, ***Collection of Religious and Philosophic Parables [Adunare de pilde bisericești și filosofești]****. It is a collection of moral teachings. It was translated from a Greek original by one of the most important Romanian pre-Romantic writers, Constantin Golescu, whose literary name was Dinicu Golescu. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.*

Format. In 8°; VIII p.+ 416 p. + [7] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stup de nuiele în fața unor copaci (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Adunare de folositoare învățături* (p. I); *Iubite cetitoriule* (p. V-VIII); *Partea întâi* (p. 1–124); *Întrebarea lui Omir pentru peaște* (p. 124); *Partea de al doilea* (p. 125–186); *Cuvântarea lui Xenofon pentru iconomie.* Cap 1 (p. 186–194); Cap 2. *Critovul* (p. 194–200); Cap 3 (p. 200–206); Cap 4 (p. 206–214); Cap 5 (p. 214–219); Cap 6. *Critovul* (p. 220–224); Cap 7. (p. 225–236); Cap 8. *Soc.* (p. 236–244); Cap 9. *Socrat* (p. 244–250); Cap 10. *Socrat* (p. 250–254); Cap 11. *Socrat* (p. 254–262); Cap 12. *Socrat* (p. 263–268); Cap 13. *Socrat* (p. 269–272); Cap 14. *Socrat* (p. 272–275); Cap 15. *Socrat* (p. 275–279); Cap 16. *Ishomah* (p. 279–283); Cap 17. *Ish.* (p. 283–289); Cap 18. *Soc*. (p. 290–295); Cap 19. *Socrat* (p. 295–301); Cap 20. *Socrat* (p. 302–310); Cap 21. *Socrat* (p. 310–314); *Povățuirea a lui Socrat către Dimonic, întâia cuvântare* (p. 314–319), cu § 1–8; *Învățături moralicești* (p. 319-), cu § 9–84; *Îndemnătoare la virtute și la iubirea de învățătură* (p. 338–342), cu § 85–89; Partea al treilea. *Iubire de patrie și neiubire de căștig* (p. 343–375), cu 17 §; *Pilde spre credință* (p. 375), cu 7 §; *Părintească și fiiască iubire* (p. 382–385) cu 1 §; *Iubire de fiu* (p. 385–396), cu 8 §; *Iubire frățească* (p. 396–397), cu 2 §; *Iubire de soție* (p. 397–402), cu 7 §; *Mulțămirea* (p. 403–407), cu 3 §; *Credința cea ferbinte* (p. 407–413), cu 6 §; *Nebăgarea în samă de bogăție* (p. 413–415), cu 1 §; *În ce chip oamenii cei din vechime întrebuința bogățiia* (p. 415–416), cu 2 §; *Îndreptarea greșalelor orthograficești din tipariu ale aceștii cărți* (f. [1r–7v]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1274, p. 489–491; CRV 1985, p. 300; Mosora, Hanga 1991, p. 235–236; Tatay 2009/A, p. 309; Andriescu 2013/B, p. 84–85.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ (Inst. de lingv.), cota nr. fr. 1932.

1826. Dinicu Golescu, ***Adunare de tractaturile ...,*** Buda, 1826.

Adunare |de | tractaturile | ce s-au urmat între puternica | împărăție a Russiii și Nalta Poartă, | încă acelea numai care sânt pe seama | prințipatului Valahiii și | Moldaviii. | Începute de la pacea ce s-au săvâr|șit la Cainargic, în anul 1774, și | până la cea de acum de la Acherman, 1826. | Tălmăcite | de | Constandin Radovici din Golești, | marele logofăt de Țara de Jos al prințipatului Valahiii. | Friedens Tracktaten. | La Buda, | în Crăia. Tipogr. a Univers. Ungar., | 1826.

Dinicu Golescu, ***Discourse Collection [Adunare de tractaturile]****. The same pre-Romantic author, Dinicu Golescu, translated and published very important diplomatic documents concerning the consequences of the wars between Russia and the Ottoman Empire. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.*

Format. In 8°; 88 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Element tipografic alcătuit din două mâini împreunate ieșind din nori (f. tt.); un putto timpanist (p. 7); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Binele ce caută spre folosul obștii, fie cât de mic, este cu mult mai folositoriu de obște decât cel mai mare bine ce caută numai spre folosul personale" (p. 2); „Budae die 12 Januar 1827. Imprimatur G. Petrovits m. p. librorum censor" (p. 2); *Către cititor!* (p. 3–6); *Tractaturile ce ș-au luat săvârșire la împăciuirea ce s-au urmat întră preaputernica împărăție*

a toată Russia și a Naltii Porți Turcești, care s-au săvârșit la tabăra oștirilor aproape de satul Cainargic în anul 1774, iulie 10 (p. 7–15); *Capetele de învoiri cerute la anul 1783, dechemvrie 28* (p. 15–18); *Tractaturile ce s-au săvârșit la împăciuirea ce s-au făcut la anul 1793, dechemvrie 29* (p. 19–25); *Hathumaiun* (p. 25–88).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1275, p. 491; Filip 1970, p. 99; CRV 1985, p. 300; Tatay 2009/A, p. 310.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1275.

1826. Dinicu Golescu, ***Însemnare a călătoriii meale,*** Buda, 1826.

Însemnare | a călătoriii meale, | Constandin Radovici | din Goleşti, | făcută | în anul 1824, 1825, 1826. | Reise beschreibung von Const. Golesti. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungar., | 1826.

Dinicu Golescu, ***My Trip Journal [Însemnare a călătorii meale]****. It was the first book in Romanian pre-Romantic literature that contained notes on a journey through Western Europe. Due to the tone of the narration, Dinicu Golescu proved to be a pro-European enthusiast. The main idea of the journal was that the writer would have liked to see the "wonders" of Western civilization in his own country, too. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.*

Format. In 8°; 237 p. + [3] p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un stup de albine și o carte pe care se poate citi „Ora et labora" (f. tt.); frontispiciu cu două aripi de palat, între care se înalță două obeliscuri (p. 11); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Însemnare a călătoriii ce am făcut eu, Constandin Golescu, coprinzătoare de câte orașe am văzut, și într-însele orice vrednic de însemnare, cum și prin sate sau pre drumuri, orice deosibit lucru am văzut. Așijderea și deosibirea neamurilor și a semănăturilor, cum și apele, și poștele, și orice obiceiu și faptă bună am văzut, spre folosul naţiii meale am însemnat, arătând și urmările ceale reale ce cunosc că să urma în patria noastră, carele nelipsind, hotărât, nici noi cinste, nici norodul fericire nu putem dobândi* (p. 2); *Cătră cititor* (p. 3–10); *Kronștatd, ce-i zic româneaște Brașov* (p. 11–15); *Făgăraș* (p. 15–16); *Avric* (p. 16–17); *Ermanștad. Sibiul* (p. 17–19); *Milembah. Sas Seabeș* (p. 19); *Carlsburg. Beligrad* (p. 19); *Torda* (p. 20); *Clauzenburg. Cluju* (p. 20–22); *Grosvardain. Oradia Mare* (p. 22–24); *Pești* (p. 24–30); *Ofen. Buda* (p. 30–32); *Naidorf* (p. 32–33); *Raab* (p. 33); *Viselburg* (p. 33–34); *Aghenburg* (p. 34); *Prezburg. Pojonu* (p. 34–37); *Vienna. Beciul* (p. 38–69); *Clasi* (p. 69–72); *Folx Garten* (p. 72); *Paradais Garten* (p. 72); *Prater* (p. 73–74); *Belvedere, ce să tălmăcește frumoasă vedeare* (p. 75–80); *Șennbrun, fântâna cea frumoasă* (p. 80–85); *Laxemburg* (p. 85–88); *Au – Garten* (p. 88–89); *Dornbah* (p. 89); *Kalenberg și Leopoldberg* (p. 89–90); *Baden* (p. 91); *Elenatal* (p. 91–126); *Trieşti* (p. 126–134); *Veneţiia* (p. 134–142); *Padul* (p. 142–144); *Viţenţia* (p. 144–147); *Verona* (p. 147–150); *Bresţia* (p. 150); *Milanu* (p. 150–156); *Paviia* (p. 156–157); *Cremona* (p. 158); *Mantul* (p. 158–237); *Arătare despre cele ce să coprind în călătoria ce am făcut în anul 1824. 1825. 1826* (p. [238–239]); „Budae die 2 Septemb. 1826. Imprimatur. G. Petrovits m. p. librorum censor" (p. [240]).

Depozit. BACJ; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1276, p. 492–495; Filip 1970, p. 99; CRV 1985, p. 301; Tatay 2009/A, p. 309; Tatay 2010, p. 167–168; Tatay 2011, p. 360–361; Urs 2011, p. 671–672; Andriescu 2013/B, p. 85–87; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borș 2013, p. 226–227.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1308.

1826. Gheorghe Lazăr, ***Povățuitorul tinerimii către adevărata și dreapta citire,*** Buda, 1826.

Povățuitoriul | tinerimei | cătră | adevărata și dreapta cetire. | Întru acest chip acum întâia oară lucrat | de | d. Lazăr, fostul profesor al înal|telor școale românești din București, | și | acum întâiași dată tipărit cu toată chel|tuiala | preacinstitului, preacredinciosului și de mă|rit neam născutului d. d. Grigorie de | Băleanu, marelui dvornic al prințipatului | Valahiei. | Unterricht für die Jugend. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universit. Ungariei, | 1826.

Gheorghe Lazăr, ***Reading Guide Book for Young People [Povățuitorul tinerimii către adevărata și dreapta citire].*** *It was a common textbook intended for the first modern Romanian school in Bucharest, which was founded by Gheorghe Lazăr himself – a man of culture and an educator. The book had a complex content: the first knowledge of grammar and some moralizing didactic texts of the era. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.*

Format. In 8°; 112 p. (numerotate de la p. 20). Tipar negru și roșu, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un stup de albine (f. tt.); vinietă cu doi copii așezați la masa de studiu, sub care se află globul pământesc (p. 39); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Budae din 5 Octobr. 1826. Imprimatur Georgius Petrovics m. p. libror. censor" (p. 2); *Preavrednicului și de mărit neam născutului domn Grigorie de Băleanu, marelui dvornic al prințipatului Valahiei, s-au închinat această carte* (p. 3); *Preavrednice și de mărit neam născute boeriule!*, semnată „Preaumilită slugă, Zaharie Carcalechi, ferlegherul C. Tipografii din Buda" (p. 5–12); *Procuvântare. Iubiților și fraților miei Romani!*, semnată „de Lazar, dascălul școalelor romanești din București" (p. 13–19); *Forma tipăritelor litere* (p. 20); *Între numărul literelor să află sunătore* (p. 21); *Îndeletnicire în silabire* (p. 21–39), cu 18 paragrafe, ultimele 2 cu titlu: 17. *Semnele care se întrebuințează spre ajutoriul dreptei cetiri* (p. 35); 18. *Îndeletnicire în cetire* (p. 36–39); *Rugăciunile pruncilor* (p. 40–41); *Simvolul pravoslavnicii credințe* (p. 41–42); *Pilde morale* (p. 42–47); *Învățeturi morale* (p. 47–81), de la p. 50–81, cu 12 paragrafe, ultimul având titlu: § 12. *Învățetură despre creștere, despre darurile naturei (firei) și dispre îndreptarea moralului* (p. 65–81); *Fabulă. Grierușul și furnicile* (p. 81–83); *Ascultare folositore* (p. 84); *Furul cel mic* (p. 84–85); *Luați aceasta aminte, maicelor și pruncilor* (p. 85–86); *Gazda tâlharilor* (p. 86–87); *Pruncul cel dezmierdat* (p. 87); *Leul și măgariul* (p. 88–92); *Pentru superstiție (sau credință deșartă)* (p. 92–94); *Fata cea înțeleaptă* (p. 94–95); *Pentru ispovedanie* (p. 95–97); *Leul și șoarecele* (p. 97–99); *Calul și cocișul* (p. 99–100); *Cerbul și puiul lui* (p. 100–101); *Musca* (p. 101–103); *Pentru clacă* (p. 103–104); *Pentru rătăcire* (p. 104–106); *Fabulă. Doi câni* (p. 106–108); *Rugăciuni la începutul shoalei* (p. 109); *La sfârșitul sholei* (p. 109); *Scrierea numărului* (p. 110–111); *Tablă pithagoricească* (p. 112).

Depozit. BAR; BCUCJ; BVAUGL; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1279, p. 499–503; BRV IV, p. 316; Pop 1838, p. 94; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 32; Iarcu 1873, p. 27; Philippide 1888, p. 190; Ghibu 1916, p. 97–113; Teodorescu 1960, p. 351; Hâncu 1965, p. 119; Școala 1970, III, p. 193–198; BALRL 1972, p. 26; Cartea B. 1972, p. 207; Popovici 1972, p. 341; Pârnuță 1973, p. 126–130; CRV 1985, p. 303; Mosora, Hanga 1991, p. 238; Mălinaș 1993, p. 116; Andriescu 2013/B, p. 87–88; Andriescu 2013/D, p. 76.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 1279/1.

1826. *Octoih cu Catavasier*, Buda, 1826.

Octoih | cu | Catavasieriu, | întâia oară întru acest chip aşezat şi tipărit, | după rânduiala Besearicii Răsăritului, | sub | stăpânirea prealuminatului şi stă|pânitoriului împărat şi craiu | Franţisc întâiul, | cu blagosloveniia Exţelenţiei Sale, prea|osfinţitului domn | Stefan Stratimirovici, | arhiepiscopul şi mitropolitul Besearicii Răsă|ritului din Carloveţ. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pesta, | la anul de la Hristos 1826. Indictul 14.

Hymn Book and Irmologion [Octoih cu Catavasier]. *It includes the texts of two books of Church ritual: a Hymn Book – a liturgical book of great importance in the Eastern Church, which comprises hymns that are sung in eight melodic styles that are repeated in cycles of eight weeks, thus covering the entire ecclesiastic year, and an Irmologion – an altar book that is specific to the same Church and that comprises prayers and hymns from various religious services, such as: Vespers, Matins, Liturgy etc. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.*

Format. In 4°; [8] f.+141 f. Tipar negru şi roşu, cu text pe două coloane (f. 1–129), cu 31 de rânduri la coloană.

Ornamentaţie. Foaia de titlu încadrată într-un chenar lat, ornamental, deosebit de elegant, compus tipografic. Gravuri în lemn: „S. Ioannu Damasch<in>" (f. [8v]) şi David (f. 129v [!]). Frontispicii: Sfânta Treime încadrată în decor vegetal (f 1r); cruce surmontată unui glob, flancată de elemente vegetale (f. 5r, 17r, 28r, 39r, 49r, 59v); cruce pe solzi, flancată de elemente vegetale (f. 8v, 24v, 32r); cruce flancată de elemente vegetale cu mărgeluţe la capete (f. 12v, 21r, 43v, 49v [!], 52r [!], 56r [!], 130r [!]); cruce flancată de elemente vegetale (f. 21r; 54r [!]); iniţiale în roşu (*passim*); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Înalt reverinţatului şi preaosfinţitului domn Iosif de Putnic, drept credinciosului episcop al Pacraţului, iară al văduvitei eparhii a Aradului administrator ş.a., precum şi al preaveneratului Apellatorium asesor* (f. [2r]); *Presosfinţite domnule episcope, domnule prea îndurate patrone!*, (f. [3r–4v]), semnată: „prea umilit şerb, Constantin Diaconovici Loga, al Şcoalelor Preparande Pedagoghiceşti din Arad a naţiii romaneşti senior profesor" şi datată: „În Arad, la 21 maiu 1826"; *Cuvânt-înainte. Onoraţi şi iubiţii mei cetitori!* (f. [5r–6r]), semnat „Constantin Loga" şi datat „În Arad, la 21 maiu 1826"; *Scara Octoihului şi a Catavasiilor, carea arată unde trebuie căutate cântările Octoihului mic şi ale Catavasiilor, cu ceale ce s-au mai adaos la acest Irmologhion* (f. [6v–8r]); *Începerea Octoihului. Glas 1. Sâmbăta seara. La vecerniia cea mare. După Psalmul de seară şi obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am. Stihirile Învierii. Glas 1* (f. 1r–4v); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. La Doamne, strigat-am. Stihirile Învierii. Glas 2* (f. 5–8r); *Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare. La Doamne, strigat-am către Tine. Stihirile Învierii. Glas 3* (f. 8v–12r); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. La Doamne, strigat-am către Tine. Stihirile Învierii. Glas 4* (f. 12v–16v); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. Stihirile Învierii. Glas 5* (f. 17r–20v); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. La Doamne, strigat-am. Stihirile Învierii. Glas 6* (f. 21r–24r); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. La Doamne, strigat-am. Stihirile Învierii. Glas 7* (f. 24v–27v); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. La Doamne, strigat-am. Stihirile Învierii. Glas 8* (f. 28r–31v); *Sveatilnele Învierii acelor 11 evanghelii* (f. 32r–37r); *Podobiile la opt glasuri* (f. 37r–38v); *Rânduiala vecerniei* (f. 39r–43r); *Rânduiala s liturghii* (f. 43v–48v); *Troparele cu*

bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna (f. 49r–v [!]); *Catavasii la Naşterea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 49v [!]–51v [!]); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (f. 52r [!]–53v); *Slujba cea mare la sfinţirea apei* (f. 54r [!]–55v [!]); *Catavasii la Întâmpinarea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 56r -v[!]); *Catavasiile Bunei Vestiri a Născătoarei de Dumnezeu* (f. 57r [!]–58r [!]); *Catavasii la Dumineca Florilor* (f. 58r [!]–59v [!]); *Slujba în sfânta și luminata zi a Paștilor* (f. 59v [!]–63r [!]); *Catavasii la Înălţarea Domnului și la Pogorârea Duhului Sfânt* (f. 63r [!]–65r [!]); *Catavasii la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu* (f. 65v [!]–66v [!]); *Catavasii la Înălţarea cinstitei cruci* (f. 66v [!]–69r [!]); *Troparele și condacele ceale de obște ale sfinţilor, preste tot anul* (f. 69r [!]–72r [!]); *Bogorodicinele troparelor ce se cântă preste tot anul la vecernie și la utrenie* (f. 72v [!]–77v [!]); *Începutul Troparelor și Condacelor* (f. 77v [!]–81v [!]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (f. 82r [!]–85v); *Însemnare cum se cetesc evangheliile voscresnelor de la Dumineca tuturor sfinţilor până la Dumineca vameșului și a fariseului, în toţi anii* (f. 85v [!]–86r); *Minologhion adecă Sinaxariu, cu ajutoriul lui Dumnezeu, a tot anul* (f. 86v [!]–129v [!]); *Polieleul ce se cântă la sărbătorile ceale mari* (f. 130r [!]); *Orânduiala rugăciunilor de mulţemire* (f. 140r [!]–141r [!]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; OSzK; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1284, p. 514–515; Cipariu 1855/A; Vuia 1896, p. 132; Iorga 1906, p. 174; Gram. 1923, p. 49; Veress 1932, p. 596; Roșu 1941, p. 40; Bugariu 1942, p. 71; IBR 1958, p. 366; Teodorescu 1960, p. 351; Cotoșman 1964, p. 599–600; Liţiu 1968, p. 472; Nicolescu 1971, p. 160; Cartea B. 1972, p. 205–206; Pascu 1976, p. 140; Furdui 1978; Ţigu 1978, p. 86–90; Mosora, Hanga 1991, p. 237; Mălinaș 1993, p. 117; Andea 1996, p. 87, 92, 173; Râpă-Buicliu 2000, p. 435; Chindriș 2003, p. 720; Cereteu 2009, p. 251; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 239; Nuţiu 2009/A, p. 275; Cereteu 2011, p. 211–212; Tatay 2011, p. 134–135; Tatay 2011/A, p. 118–120; Urs 2011, p. 672; Andriescu 2013/B, p. 88–90; Andriescu, Borș 2013, p. 231–234.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 1284. Cartea conţine erori de paginaţie (între filele 47 și 48 este o filă nenumerotată).

1826. T. Thornton, ***Starea de acum … a prinţipatelor Valahiei și Moldaviei …***, Buda, 1826.

Starea de acum, | din | oblăduirea gheograficească, orăşe|nească și politicească, a prinţipa|turilor | Valahiei și a Moldaviei, | după îngrijirile făcute de o lăcuire de | ani cinci-sprezeace, atât în Ţarigrad, cât și | în Împărăţia Turcească. | De | Tomas Thornton | englezul, sol fiind la Ţarigrad, tipărită la | Paris în anul 1812, | iar acum | tălmăcită în limba romanească și dată la tipariu, spre | cunoștinţa neamurilor acestor doao prinţipaturi, de un | roman poftitoriu de îndreptarea neravurilor neamului ro|manesc și a sa luminare, spre mărire și buna fericire. | Die dermalige geographisch-bürgerlich-und politische Lage der Fürstenthümer Walachen und Moldau. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungar., | 1826.

T. Thornton, ***Present State of … Wallachia and Moldavia Principalities [Starea de acum … a principatelor Valahiei și Moldaviei …]****. It is the translation of a book section: Present State of Turkey or Description of Political, Civil and Religious Constitution, Government and Laws, of the Ottoman Empire..., written by English diplomat, Thomas Thornton (1738–1769) and printed at London in 1807. The title includes a part entitled Geographical, Political and Civil*

State of Moldavia and Wallachia Principalities. Nevertheless, the Romanian version was based on a French one, which was printed at Paris, in 1812. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.

Format. In 8°; [1] f.+ XVI + 99 p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu mic cu un stup de albine (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Budae din 18 August 1826. Imprimatur G. Petrovits m. p. censor librorum" (f. tt. v); *Iubite cetitoriule!* (p. I–XVI); *Moldavia și Valahia* (p. 3–20); *Dachia* (p. 20–99).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1291, p. 518–523; Filip 1970, p. 100; CRV 1985, p. 305; Mosora, Hanga 1991, p. 238; Urs 2011, p. 673; Andriescu 2013/B, p. 90; Andriescu, Borș 2013, p. 234–235.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1250.

1826. *Tipicon,* Buda, 1826.

Tipiconul, | întâia oară întru chip așezat și tipărit, | după rânduiala Besearicii Răsăritului, | supt | stăpânirea prealuminatului și stă|pânitoriului împărat și craiu | Franțisc întâiul, | cu | blagosloveniia Exțelenției Sale, prea|osfințitului domn | Stefan Stratimirovici, | arhi-episcopul și mitropolitul Besearicii Răsă|ritului din Carloveț. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei din Pesta, | la anul de la Hristos 1826. Indictul 14.

***Typikon [Tipicon]**. This religious altar book includes indications concerning the canonical progression of both hymns and readings from holy books during church services. It was printed at Buda, Hungary, in 1826.*

Format. In 4°; 73 f. + [3] f. Tipar negru și roșu, pe două coloane (între f. 3–49; restul pe toată lățimea feței), cu 31 de rânduri pe coloană.

Ornamentația. Titlul încadrat de un chenar elegant, de rafinată compoziție tipografică. Frontispicii: gravură înfățișând pe Isus Hristos binecuvântând și ținând steagul Învierii în mâna stângă, încadrat în motive florale masive (f. 2r); frontispiciu cu crucea la mijloc, flancată de motive grafice (f. 3r, f. 18v, 31v, 34r, 41r, 50r, 55r); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Tipiconul. Tipicon se numește cartea aceaea ce cuprinde rânduiala cetirii și a cântării, adecă: când și ce trebuie în besearică a ceti și a cânta* (f. 2r–v); Cap 1. *De privighiere sau bdeanie* (f. 3r–6r); Cap 2. *Slujba sfântului având polieleu, de se va întâmpla în zi de duminecă* (f. 6r–7r); Cap 3. *Slujba sfântului neavând polieleu, ci numai stihiri pe 6 cu slavoslovie mare, de se va întâmpla în zi de duminecă* (f. 7r–v); Cap 4. *Despre canoane preste toată septemâna* (f. 7v–8v); Cap 5. *Despre sveatilne preste toată septemâna* (f. 8v); Cap 6. *Despre tropare și condace, cum se cântă preste toată septămâna, afară de duminecă* (f. 8v–10r); Cap 7. *Despre slujba sâmbetei, la vecernie, utrenie și la liturghie* (f. 10r–11r); Cap 8. *Având sfântul polieleu, de se va întâmpla sâmbăta, slujba lui se pune așa* (f. 11r–12r); Cap 9. *Cum trebuie să se pună rânduiala înainte prăznuirii, fiind zi de Duminecă* (f. 12r–13r); Cap 10. *Cum trebuie să se pună rânduiala praznicului Născătoarei de Dumnezeu cu a Învierii în zi de duminecă* (f. 13r–v); Cap 11. *Cum trebuie să se pună slujba în zi de duminecă, fiind după prăznuire* (f. 13v–14r); Cap 12. *Cum trebuie să se pună slujba înainte sau după prăznuire, în cealelalte zile ale septămânii, afară de duminecă* (f. 14r–15r); Cap 13. *Cum trebuie să se pună slujba ieșirii praznicului cu a Învierii, fiind duminecă* (f. 15r–v); Cap 14. *Cum trebuie să se pună slujba ieșirii praznicului în cealelalte zile ale*

septămânii, afară de duminecă (f. 15v); Cap 15. *Despre slujba sfinţilor părinţi, în patru dumineci preste ani* (f. 16r–v); Cap 16. *Despre catavasii preste tot anul* (f. 16v–17r); Cap 17. *Despre catavasii, în cât ţine Triodul şi Penticostariul* (f. 17r–v); Cap 18. *Despre polieleu, adecă când să se cânte psalmul 134, Lăudaţi numele Domnului, şi Psalmul 135, Mărturisiţi-vă Domnului* (f. 17v–18r); Cap 19. *Arătare: când se cântă Ceaea ce eşti mai cinstită decât heruvimii şi, iarăşi, când nu se cântă* (f. 18r); *Tipiconul Triodului în Postul cel Mare sau Păresimi* (f. 18v–31v), cuprinzând: Cap 20. *Dumineca seara* (f. 18v–24r); Cap 21. *Despre toate duminecele Păresimilor, cum se pune slujba Învierii cu a Triodului* (f. 24r–26v); *Despre bdeanie (privighiere)* (f. 26v–28r); Cap 22. *Rânduiala în Sâmbăta Stâlpărilor a dreptului Lazar* (f. 28r–31v); *Tipiconul despre sfinţii şi sărbătorile care întră în Postul cel Mare, şi rânduiala lor se pune dimpreună cu a Triodului* (f. 32r–33v); *Tipiconul Penticostariului, adecă a cincizecilor* (f. 34r–40r); *Tipicul despre sfinţii şi serbătorile care cad de la Paşti până la Dumineca tuturor sfinţilor, cum trebuie să se pună rânduiala lor dimpreună cu a serbătorilor din Penticostariu* (f. 40r–v); *Învăţătură despre hramuri* (f. 41r–48r), cu 17 capitole fără titluri; *Despre hramurile sfinţilor, care se vor întâmpla din sfânta şi luminata zi a Paştilor, până la Dumineca tuturor sfinţilor* (f. 48r–49v), cu capitolele 18–24; *Arătare despre Indict, Pashalie, şi despre schimbarea lunei* (f. 50r–51r); *Indictul pe trei sute cincizeci de ani, arătând cheia slovelor Pashaliei de la anul 1826, până la anul 2176* (f. 51v–54v); *Pashalie, după cheia slovelor* (f. 55r–32v); *Schimbarea lunei* (f. 63r–64r); *Ramurile rudeniilor. Care sânt de sânge, de cuscrie, de botez şi rudenia feciorilor de suflet, unde se arată spiţele, adecă: la carea spiţă se poate face împreunarea nuntei şi, iară, la carea nu se poate face, şi iaste întocmită după aşezământul sfintei Besearicii noastre a Răsăritului* (f. 64v–65r); *Însemnarea nuntelor după rândul sfinţilor* (f. 65v–73); *Scara Tipiconului, carea arată cum se pune slujba besearicii preste tot anul* (cele 3file nenumerotate).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BVAUGL; BUB; BASB.

Referinţe. BRV III, nr. 1292, p. 523; Roşu 1941, p. 58, 71; IBR 1958, p. 366; Teodorescu 1960, p. 351; Cotoşman 1964, p. 600–602; Hâncu 1965, p. 120; Cartea B. 1972, p. 208; Pascu 1976, p. 140; Furdui 1978; Ţigu 1978, p. 80; Mosora, Hanga 1991, p. 238; Mălinaş 1993, p. 118; Andea 1996, p. 27, 92; Râpă-Buicliu 2000, p. 437; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 240; Urs 2011, p. 673; Andriescu 2013/B, p. 91–93; Andriescu 2013/D, p. 75; Andriescu, Borş 2013, p. 235–237.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 838.

1827. *Calendar,* Buda, 1827.

Calendariu | pe | anul | de la H ristos | 1827, | carele se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pre gradurile şi clima Ţarii Ungureşti, | a Marelui Prinţipat al Ardealului, a Ţă|rii Româneşti şi a Moldaviei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile şi septă|mânile calendariului vechi şi a celui nou, | părţile şi timpurile anului, schimbarea lu|nei, răsărirea soarelui, ghenealoghia Casii Au|striei, târgurile şi alte folositoare lucruri. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gureşti.

Calendar [Calendar]. *This is the 1827 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included other useful information for a heterogeneous audience. Thus, one may read some interesting news about: fair days, saving money, reducing expenses and health care. It was printed at Buda, Hungary, in 1827.*

Format. In 8°; [40] f. Tipar negru şi roşu, cu maximum 30 rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); titlul încadrat în chenar; foile sunt încadrate și ele în chenar.

Cuprins. „Budae die 30 Iunii 1826 Imprimatur. Georgius Petrovics m. p. censor librorum" (f. tt. v); *Hronologhia* (f. [2v]); *Pashaliia la anul acesta, 1827* (f. [2v]); *Sărbătorile și alte zile preste an schimbătoare* (f. [2v]); *Reschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însemnări* (f. [3r]); *Luna ianuarie* (f. [3v–4r]); *Luna fevruarie* (f. [4v–5r]); *Luna martie* (f. [5v–6r]); *Luna aprilie* (f. [6v–7r]); *Luna maiu* (f. [7v–8r]); *Luna iunie* (f. [8v–9r]); *Luna iulie* (f. [9v–10r]); *Luna avgust* (f. [10v–11r]); *Luna septemvrie* (f. [11v–12r]); *Luna octovrie* (f. [12v–13r]); *Luna noiemvrie* (f. [13v–14r]); *Luna dechemvrie* (f. [14v–15r]); *Adaogere la calendariu* (f. [15v–16r]), cuprinzând: *Despre stăpânitoriul anului acestuia, 1827* (f. [15v]), *Despre iarnă* (f. [15v]), *Despre primăveară* (f. [15v–16r]), *Despre veară* (f. [16r]), *Despre toamnă* (f. [16r]); *Despre întunecimi sau eclipsurile soarelui și a lunei* (f. [16v]); *Scurtă ghenealoghie a Casei Austriei* (f. [17r–20r]); *Alți împărați și crai în Evropa* (f. [20r–v]); *Vredniciile duhovnicești a sfintei Besearici a Răsăritului de leagea grecească drept credincioasă din Țeara Ungurească și din cealelalte împreunate părți* (f. [21r–22v]); *Însemnarea târgurilor celor din Țeara Ungurească, Țeara Ardealului și din Bănat* (f. [23r–31r]); *Vreo câteva târguri în țări din afară* (f. [31r–v]), cuprinzând și *În Țara Românească* (f. [31v]), *În Bucovina* (f. [31v]); *Leac folositoriu împotriva gălbezii oilor* (f. [32r–34r]); *Dumnezeiasca leage* (f. [34v–36r]); *Pilde după adeveririle colonilor* (f. [36v]); *Anecdot* (f. [36v]); *Cel de căpetenie al postelor curs prin Țara Ungurească, Ardeal și Țeara Romnească* (f. [37r–38r]); *Cel de rând al postelor curs* (f. [38v–40r]); *Foarte folositoare tabelă, carea arată împărțirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul, la întrebuințarea economiei* (f. [40v]).

Depozit. BAR (fotocopie); BNR.

Referințe. Poenaru 1974, p. 63, 67.

Observații. Exemplar de referință: BNR, cota PR XIX-I–9.

1827. Ioan Thomici, ***Scurte învățături pentru creșterea și buna purtare a tinerimii române,*** Buda, 1827.

Scurte învăţături | pentru creșterea și buna pur|tare a tinerimei romană, | precum și | niște alease cânturi besearicești, și | unele cuvioase și desfătătoare lu|mești, | întocmite de | Ioann Thomici, | protopresviterul Caransebeșului, al | cinstitului consistorium eparhial|nic| din Verșeţ assessor și preste | shoalele ceale din districtul său | director, | cu chieltuiala de bun ghen născutului domn | Athanasie Grabovschi | de Apadia. | La Buda, | cu tipariul C. Universitate din Pesta, | 1827.

Ioan Thomici, ***Short Teachings for Good Rearing of Romanian Young People [Scurte învăţături pentru creșterea și buna purtare a tinerimii române]****. Ioan Thomici was a famous professor. The first part contains guidance for young people about good behavior in society. The second part comprises a section of the repertoire of hymns sung in the Eastern Church. The publication was printed at Buda, Hungary, in 1827.*

Format. In 12º; X p. + 122 p. + [1] f. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un peisaj dintr-un port în care se află cutii, un cocoș, coloană rostală, o ancoră ș. a. (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Imprimatur Pestini die 23-a Septembris 1827. Joannes Theodorovits m.p. G.n.u.r. parochus Pestiensis, venerabilis Consistorii assessor, et librorum Valachicorum Int. R. censor"

(p. II); *De bun ghen născutului domn Athanasie Grabovschi* (p. III); *Domnule prea onorate, patron bun adevărate!*, versuri semnate „Ioann Thomici" (p. V–X); *Învățături despre buna creștinătate și despre buna purtare a sholarilor*, cu 3 paragrafe: § I. *Despre buna creștinătate*, cu 13 subcapitole fără titlu (p. 1–17); § II. *Despre buna purtare în soțietatea omenească*, cu 5 subcapitole (p. 18–44): 1. *Despre îmbrăcăminte* (p. 18–20); 2. *Despre preumblare* (p. 20–22); 3. *Despre disputație* (p. 22–32); 4. *Despre mâncare* (p. 32–37); 5. *Despre amiciție (prietenie)* (p. 37–44); § III. *Despre cântarea beseariceasc*ă, cu următoarele subcapitole (p. 45–122): *Cântări besericești la Nașterea Domnului Isus Hristos* (p. 47–49); *La Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 49–51); *La Întâmpinarea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 51–52); *La Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu* (p. 52–54); *La Dumineca Florilor* (p. 54–56); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 56–59); *La Sf. M. Mucenic Gheorghie* (p. 59–60); *La Înălțarea lui Isus Hristos* (p. 60–61); *La Pogorârea Duhului Sfânt* (p. 61–63); *La Sfinții Apostoli Petru și Pavel* (p. 63–65); *La schimbarea la față a lui Hristos* (p. 65–66); *La Adormirea Născătoarei de Dumnezeu* (p. 66–67); *La Nașterea Născătoarei de Dumnezeu* (p. 68–69); *La Înălțarea cinstitei cruci* (p. 69–70); *La Întrarea în besearică a Născătoarei de Dumnezeu* (p. 70–71); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 71–80); *Priceastna duminecii* (p. 80–83); *Când se îmbracă arhiereul* (p. 84–86); *La un opăț sau nuntă* (p. 86–93); *Cântarea bunului împăratului nostru Franț I-iul și milostivei împărăteasi noastre Carolina, care-l cântă supușii lor la zioa nașterii lor și la alte prilejuri* (p. 94–96); *Cântări cu steaoa la zioa Nașterii lui Isus Hristos* (p. 97–102); *Cântări* (p. 102–113); *Alte cântări* (p. 113–122); *Însămnarea vorbelor celor streine care, în cărticica aceasta, tot cu aceleaș adevărate romanești vorbe (în limba românească aflătoare) s-au schimbat, precum urmează* (p. [123–124]).

Depozit. BAR; BCUCJ; ÖNb.

Referințe. BRV III, nr. 1326, p. 554–556; Suciu 1940, p. 80; Teodorescu 1960, p. 351; Cartea B. 1972, p. 214; Bocșan 1978, p. 168; Mosora, Hanga 1991, p. 241; Chindriș 2003, p. 703.

Observație. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1326.

1827. Sava Tököly, ***Arătarea că vlahii sau românii nu-s de viță romani,*** Buda, 1827.

Erweis | dass die Walachen nicht römischer | Abkunft sind | und | dies nicht aus ihrer italienisch-slavischen | Sprache folgt | mit | mehreren Gründen vermehrt und in die walachiche | Sprache übersezt durch S. T. | Arătarea | că vlahii sau rumânii nu-s de viță | romani | și | că rădăcină aceaea din limba lor | slavenească mestecată cu talia|nească nu se urmează. | Din | limbă neamțască pre cea rumânească întoarsă | și cu mai multe mărturie înmulțită, | prin S. T. | Ofen | gedruckt mit k. ung. Universitäts-Schriften 1827. | Zu finden bey I. Eggenberger Buchhändler in Pesth.

Sava Tököly, ***Proof that Wallachians or Romanians are not Roman [Arătarea că valahii sau românii nu-s de viță romani]****. The book is hostile. Sava Tököly, the Hungarian writer with Serbian origins, intended to give prove that Romanians were not Roman and their language was a mixture of Italian and Slavic. It was printed at Buda, Hungary, in 1827.*

Format. In 8°; 184 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină. Pagina din stânga are textul în limba germană, iar cea din dreaptă în limba română, cu slove chirilice.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Nec ego omni lectori, lector, nec mihi quisque placet. / Nici eu la tot cititoriu, nici tot cititoriul mie va o place" (p. 2); *Den Guten Walachen. / La rumâni buni* (p. 3); *Vorrede*

(p. 4–18) / *Cuvântul-înainte!* (p. 5–19); *Erweis dass die Walachen nicht römischer Abkunft sind und dies nich aus ihrer italienisch-slavischen Sprache folgt* (p. 20–162) / *Arătarea cum că rumânii nu-s de rădăcină romani, şi rădăcină aceasta nu se pote arăta din limba lor slavenească cu talianească mestecată* (p. 21–163); *Anhang* (p. 162–182) / *Adogarea* (p. 163–183); „Manuscriptum parte sui Germanica revisum – Omiss. del. imprimatur 1827, Drescher m. p. Manuscriptum hoc Valachicum ex Germanico transversum, parte sui Valachica revisum, omissis deletis imprimatur. Pestini die 12 Junii 1827. Ioannes Theodorovits m. p. G. n. u. R. parochus Pestiensis, assessor consistorialis, et librorum Valachicorum int. censor." (p. 182); *Fehler lies* / *Greaşalea întomnite* (p. 183–184).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referinţe. BRV III, nr. 1327, p. 556–560; Veress 1931, II, p. 239; Teodorescu 1960, p. 351; Cartea B. 1972, p. 214; Popovici 1972, p. 246; Mosora, Hanga 1991, p. 241; Andriescu 2013/D, p. 76.

Observaţie. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 1327. Nu este vorba propriu-zis despre o carte românească veche, dar pentru că în ea se face vorbire în mod profund subiectiv despre români şi pentru că a suscitat reacţii, s-a încetăţenit includerea ei în Bibliografia românească veche.

1828. Teodor Aron, ***Scurtă apendice la Istoria lui Petru Maior***, Buda, 1828.

Scurtă apendice | la | Istoria | lui | Petru Maior, | carea, | prin adevărate mărturisiri a mai | multor scriitori vechi, începutul ro|mânilor din romani adevăraţi la | mai mare lumină îl pune. | Ţesută | de | Theodor Aaron. | Kurzer Auhang zur Walachischen Geschichte des Peter | Major. | La Buda, | cu tipariul C. Universităţi din Pesta, | 1828.

Teodor Aron, ***Brief Appendix to Petru Maior's History [Scurtă apendice la Istoria lui Petru Maior]****. The book was written by one of Petru Maior's disciples. Admittedly, Petru Maior was a great historian and representative of the Enlightenment. The author's intention was to fill in the History of Romanians' Beginning in Dacia [Istoria pentru începutul românilor în Dachia] with some data. Teodor Aron mostly emphasized the idea that the Romanian people was formed both in the North and in the South of the Danube. It was printed at Buda, Hungary, in 1828.*

Format. In 8°; 79 p. (numerotate de la pagina 16). Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „A Istoriii lauda cea mai mare e adevărul"; / „Ho anthropos evergeticos pefiche.", din „M. Antoninos" / „Omul e născut spre a face bine." din „M. Antoninus" (p. 2); *Preacinstitului şi de bun ghenu născutului domnului domn Athanasie Grabovski de Apadia, precum şi la Mărita Deputaţie carea administrează fundusurile naţionale de legea grece<ască> alesului condeputat ş.a., a sciinţelor marelui Meţenas şi părtinitoriu spre cunoascerea patronii, cu umilite blăndeaţe încredinţată* (p. 3); *De mare laudă, prea vrednice Domnule!*, (p. 5–8), semnată „Autorul"; *Cătră cetitoriu* (p. 9–10); *Prologul cărţei* (p. 11–14); *Marginile Dachiei Vechi după Ptolomeiu* (p. 15–16); Cap I. *Romanii în Dachia Veache cătră anul 360* (p. 17–38), cu 5 paragrafe: § 1 (p. 17–19); § 2. *În zilele lui Valent* (p. 19–23); § 3. *Şi în zilele lui Teodosius cel Tinăr, Dachia Veache avea lăcuitori romani* (p. 23–32); § 4. *Nedreaptă a unora despre români păreare* (p. 32–34); § 5. *Cătră anul 578, urme de romanii lăcuitori dincoace de Dunăre* (p. 35–38); Cap II. *Împărtăşirea romanilor dincoace de Dunăre cu a celor dincolo niceodată n-au fost împedecată*

(p. 38–52), cu 4 paragrafe: § 1. (p. 38–40); § 2. *Dachia iară în mâna romanilor* (p. 40–41); § 3. *Soartea romanilor (sau românilor) în Dachia supt stăpânirea hunilor* (p. 41–44); § 4. *Între ghepide și avari, până la suta a șeaptea* (p. 45–52); Cap III. *Nemărginita mulţime a poporului roman care, după Traian, Aurelian, și mai cu seamă după Constantin cel Mare, lăcuia lângă Dunăre, naşterea românilor din romani adevăraţi o face de crezut* (p. 53–73), cu 5 paragrafe: § 1. *Romanii sau românii lângă Dunăre* (p. 53–58); § 2. *Romanii sau romînii în Thrația de la anul 274 până după anul 450* (p. 58–62); § 3. *Mulțimea românilor în dreapta Dunării între anii 491 și 568* (p. 62–69); § 4. *Și în suta a șeaptea, osebit popor roman dincolo de Dunăre* (p. 69–71); § 5. *Încă puțintele despre causele care îndemna pe romani de la apus a treace la răsărit și a se așeza în dreapta Dunării* (p. 71–74); Cap IV. *Românii nu pot să fie viță de dachi, nice de slavi, cu atâta mai puțin bulgari, ci numai curați romani* (p. 74–79), cu 3 paragrafe: § 1. (p. 74–76); § 2. *Nice șlavi* (p. 76–78); *§ 3. Cu atâta mai puțin sânt românii bulgari* (p. 78–79); „Imprimatur. Pestini die 24-a Aprilis 1828. Joannes Theodorovits m.p. G. n. u. R. parochus Pestiensis, venerabilis Consistorii assessor et librorum Valachicorum Int. R. censor" (p. 79).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; ÖNb; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1355, p. 566–568; Gârleanu 1865, p. 165 (5); Iarcu 1865, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Pușcariu 1889–1897, II, p. 375; Katalog 1896, p. 1; Rosetti 1897, p. 5; Veress 1931, II, p. 257–258; Veress 1932, p. 608; Lupaș 1930, p. 166–170; Teodorescu 1960, p. 351; Hâncu 1965, p. 122; BALRL 1972, p. 27; Cartea B. 1972, p. 215; Popovici 1972, p. 246; Bodinger 1976, p. 388; Pascu 1976, p. 145; Bocșan 1978, p. 168; Mosora, Hanga 1991, p. 242; Chindriș 2003, p. 700, 714; Mălinaș, Călușer 2006, p. 159–160; Urs 2011, p. 680–681; Andriescu, Borș 2013, p. 249–251.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 325.

1828. Damaschin T. Bojincă, ***Răspundere desgurzătoare,*** Buda, 1828.

Respundere | desgurzătoare | la | cărtirea cea în Hale, în anul 1823, sub titula: | Erweis, das die Walachen nicht römischer ubkunft sind. | (adecă arătare cum că românii nu sânt viţă | de romani), de c. consiliar de * făcută, | la care se adausă arătarea cu scriptori vered|nici de credinţă întărită, cum că românii | sânt adevăraţi strănepoţi a romanilor. | Întâiu latinesce ţesută, iară acuma în limba | daco-romanească preîntoarsă tot de ace|laș autor, | Damaschin Th. Bojâncă, | la Înalta Tablă Cr. a Ungarii jurat notaroș. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Unguresci | din Pesta, 1828.**

Damaschin T. Bojincă, ***Disgusted Reaction [Răspundere desgurzătoare]****. The book contains a polemic response to Sava Tököly's denigrating work, Proof that the Wallachians or Romanians are not Roman [Arătarea că valahii sau românii nu-s de viță romani], 1827. Damaschin T. Bojincă demonstrated that all Petru Maior's allegations and conclusions in his History of Romanians' Beginning in Dacia [Istoria pentru începutul românilor în Dachia] coincided with the historical truth. It was printed at Buda, Hungary, in 1828.*

Format. In 8°; 120 p. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un copilaș având pana de scris într-o mână și caduceul în cealaltă, alături de niște cărți, semnat „Gritner" (p. 11); ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Vis Consilii expers mole ruit sua", din „Horațius" / „Tot lucrul fără socotință de sine singur se surupă", din „Horațiu" (p. 2); *Prefaţie,* semnată „Autoru" (p. 3–10); [*Verednicul de aducere aminte Petru Maior ...*] (p. 11–99); *Apendice prin carea se vădeaște descălecarea*

românilor de astăzi din Dachia de la romanii cei prin împăratul Traian, din Împărăţia Romană în Dachia, aduși (p. 99–120); „Imprimatur Pestini die 23-a Novembris 1827. Joannes Theodorovits m. p. G. n. u. R. parochus Pestiensis, Venerabilis Consistorii assessor, et librorumValachicorum Int. R. censor" (p. 120).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1357, p. 569–571; Cipariu 1855/A; Pop 1838, p. 96; Petrik I, p. 333; Iarcu 1865, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Marienescu 1883, p. 33–34; Akantisz 1922, p. 84; Pascu 1927, p. 230–232; Veress 1931, II, p. 258–259; Lupaș 1930, p. 171–174; Suciu 1940, p. 275; Beju 1956, p. 126; Școala 1959, p. 300; Teodorescu 1960, p. 351; Hâncu 1965, p. 123; Filip 1970, p. 102–103; Școala 1970, III, p. 207–210; Nicolescu 1971, p. 152; Cartea B. 1972, p. 218–219; Bocșan 1973, p. 207–218; Protase 1973, p. 301; Bodinger 1976, p. 392–393; Bocșan 1978, p. 3–23, 150; CRV 1985, p. 315; Mosora, Hanga 1991, p. 242–243; Chindriș 2007, p. 52; Urs 2011, p. 681; Andriescu 2013/D, p. 76; Andriescu, Borș 2013, p. 251–252; Mârza, Bogdan 2013, p. 142.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 320.

1828. ***Calendar***, Buda, 1828.

Calendariu | pre | anul de la Cristos | 1828, | quarele este visectu și se cuprinde din | 366 de dile. | In Buda, | cu tipariul Crăiescei Tipografii a Univer|sitatei Ungaresci din Pesta.

Calendar [Calendar]. *This is the 1828 Edition of the Romanian official calendar printed at Buda. Unlike previous Editions, it was written with Latin letters. From the point of view of the content, it was poorer than traditional Cyrillic Editions. It was printed at Buda, Hungary, in 1828.*

Format. In 16°; 46 p. (numerotate numai de la pagina 33) + 1 f. Tipar negru și roșu, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu doi porumbei (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Virtue Bgsi Decreti Excelsi Consilii Regii Lottlis Hungarici Datto 27-mae Novembris 1827, nro 31294 praesens Graeco-Valachicum Calendariu latinis literis imprimendum admittitur. Budae 7-a Decembr. 1827. Antonius Nagy m. p. librorum censor et revisor. Omissis deletis. Imprimatur Joannes Theodorovits m. p. Gr. n. u. ritus parochus Pestiensis, assessor consistorialis et librorum Valachicorum Reg. Inter. censor"(p. 2); *Chronologia* (p. 3); *Serbitorile și alte dile insemnate schimbatore* (p. 4); *Despre patru tempuri ale anului* (p. 5–6); *Despre eclipsuri seu intunecimile sorelui și a lunei* (p. 6–7); *Pătrarele lunei* (p. 7); *Ianuarie* (p. 8–9); *Februarie* (p. 10–11); *Martie* (p. 12–13); *Aprilie* (p. 14–15); *Maiu* (p. 16–17); *Iunie* (p. 18–19); *Iulie* (p. 20–21); *Avgustu* (p. 22–23); *Septemvrie* (p. 24–25); *Octovrie* (p. 26–27); *Noiemvrie* (p. 28–29); *Decemvrie* (p. 30–31); *Scurta genealogie a Curtii Austriei* (p. 32–33); *Tergurile quele de frunte in Ungaria* (p. 43–44); *Quateva terguri de caputenie a țerilor din afare* (p. 45–46); *Scurta previdere* (f. de la sfârșit).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1359, p. 572; Iarcu 1865, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Simonescu 1940, p. 261; Tomescu 1957, p. 121; Teodorescu 1960, p. 351; Mosora, Hanga 1991, p. 243; Chindriș 2003, p. 715; Faiciuc 2011, p. 25.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1359.

1828. ***Învăţătură despre cultura sau lucrarea cânepii***, Buda, 1828.

Învăţătură | despre | cultura | sau | lucrarea cânepei. | Anweisung zum hanfbaue, walachisch. | În Buda, | cu tipariul Crăieştei Tipografii a Universi|tatei din Pesta, |1828.

Teaching about Growing Hemp [Învăţătură despre cultura sau lucrarea cânepii]*. This small print is specific to the Enlightenment. It comprises economic tips and instructions about cultivating and pre-industrial processing the hemp. It was printed at Buda, Hungary, in 1828.*

Format. In 8º; 47 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Gravură înfăţişând 3 femei care lucrează cânepa într-un atelier (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Înainte-cuvântare* (p. 3–12); Întâia parte. *Despre semănarea cânepei* (p. 13–26), cuprinzând 4 subcapitole*: Întâia despărţire. Haracterul şi însuşirea cânepei* (p. 13–16); *A doao despărţire. Rândul şi semănarea cânepei* (p. 16–23); *A treia despărţire. Pentru creaşterea sau hrana (nutrirea) cânepei* (p. 23–24); *A patra despărţire. Despre culeagerea cânepei* (p. 24–26); A doua parte. *Despre murarea cânepei* (p. 27–41), cuprinzând 3 subcapitole: *Întâia despărţire. Mijlocirea smoală – gommicescul clei a-l despărţi, sau a-l desbina (auflösen)* (p. 28–29); *A doao despărţire. Despre punerea cânepei în apă* (p. 29–35); *A treia despărţire. Despre murarea (Gährung) cânepei* (p. 36–41); A treia parte. *Despre înainte gătirea cânepei sau a fuiorului* (p. 41–47), cuprinzând 3 subcapitole: *Întâia despărţire. Despre despărţirea fuiorului de pozderii* (p. 41–44); *A doao despărţire. Despre subtilitatea (Verfeinerung) fuiorului* (p. 44); *A treia despărţire. Pentru albirea fuiorului* (p. 44–47).

Depozit. BAR; OSzK; BUB.

Referinţe. BRV III, nr. 1363, p. 577–578; Petrik II, p. 230; Veress 1931, II, p. 260; Bodea 1956, p. 91; Teodorescu 1960, p. 351; BALRL 1972, p. 28; Lumperdean 1999, p. 131; Chindriş 2003, p. 718; Andriescu 2013/B, p. 93.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1363.

1828. Samuil Micu, ***Cuvântare despre posturi,*** Buda, 1828.

Cuvăntare | despre | posturile Besearicii greceşti | a Răsăritului, | mai întâi pre limba grecească scrisă, | iară acuma scoasă pre limba ro|mânească. | Cu blagosloveniia purtătoriului pravoslaviei, | preasfinţitului mitropolit a Ungrovla|hiei Anastasie, tipărită. | Betrachtungen über die Fasten. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universităţii Ungu|reşti din Peşta, în anul de la Hristos 1828.

Samuil Micu, ***Speech on Lents [Cuvântare despre posturi]****. This is the Romanian version of a remarkable book that had been printed in Latin by Samuil Micu: Disertatio de jejuniis Graecae Orientalis Ecclesiae. Conscripta ab Samuele Klein de Szád, Dioecesis Fagarasiensis in Transilvania. Viennae, typis Josephi nob. de Kurzbek. MDCCLXXXII. The content is totally specific to the Oriental Church. Although the book had been written by a Romanian Greek-Catholic, it was accepted by the Orthodox people in the Principality of Wallachia and printed as a Romanian translation. It was printed at Buda, Hungary, in 1828.*

Format. In 8°; 96 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu linear la p. 3.

Cuprins. *Carte pentru posturile Besearicii grecești a Răsăritului* (p. 3–96); „Budae 12-a Aprilis 1825. Imprimatur Antonius Tumara m. p., librarum censor" (p. 96).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1364, p. 578; Cipariu 1855/A; Pop 1838, p. 94–95; Iarcu 1865, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Iorga 1906, p. 176; Meteș 1936, p. CV; Teodorescu 1960, p. 351; Ciulei 1963, p. 510; Hâncu 1965, p. 123; Cartea B. 1972, p. 220; Bodinger 1976, p. 410; Mosora, Hanga 1991, p. 243–244; Chindriș 2001, p. 289; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 7, 97–124; Urs 2011, p. 682–683; Andriescu, Borș 2013, p. 252–253.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 357.

1828. *Semnul simțirii ...*, Buda, 1828.

Semnu'l sénțirii | si | pofta ténerimei romane academicesci din Pesta | la dio nomelui | de bon genu nascutului domnu | Athanasiu Grabovszky | de si în Apadia, | prequum si la Marita Deputatio, | quarea admini|streada Fundusurile Scolelor Nationale de lege | Gr. N. Unită, alesului condeputatu si alt. | In 18 ianuariu 1828 aduse. | In Buda, | cu tipariul Craiescii Universitate din Pesta, | 1828.

The Sign of Pathos … [Semnul simțirii ...]. *The brochure includes praising verses, dedicated to Atanasie Grabovski as it was the practices of that time, a rich merchant from Pest who was also the curator of the Romanian school in the capital of Hungary. Printed in Buda, in Hungary, in 1828.*

Format. In 8°; 7 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând o liră, o coroană de lauri ș.a. (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Vive diu felix! Sint candida fata Tua!" (p. 2); „Pestini die 8. Januarii 1828. Imprimatur Joannes Theodorovits m. p. G. n. u. R. parochus Pestiensis, Venerabilis Consistorii assessor Consistorialis, et librorum Valachicorum R. Int. censor" (p. 2); poezie în versuri, fără strofe [*Romu'l erà urditoriu'l…*] (p. 3–7).

Referințe. Tatay 2014, p. 103–104.

Depozit. OSzK.

Observații. OSzK, cota Kng 1828, in 8°/1 (cutia 186).

1829. *Biblioteca românească*, Partea I, Buda, 1829.

Bibliotecă | romanească | sau | adunări de multe lucruri folositoare, | întocmită | în 12 părți, întâia oară tălmăcită de preaînvățați | bărbați | și tipărită | pentru neamul românesc | prin | Zaharie Carcalechi, | izvoditoriul acestei biblioteci. | Partea I. | Cu închipuirea prințipului Dimitrie Cantemir. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, 1829.

Romanian Library*, Part I* ***[Biblioteca românească****, Partea I]. The book undertook Zaharia Carcalechi's initiative from 1821 when he started a cultural magazine. It had the classical*

status of a periodical publication and would occur in following years. The historical publication referred to Romans' ancient past – Romanians' ancestors. As a special trait, Romanian Library comprises Dimitrie Cantemir's first biography – the European-class Romanian scholar. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.

Format. In 4º; [4] f. + 56 p.+ o litografie legată între p. 26–27. Tipar negru, cu 35 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile sunt încadrate în chenar de compoziție tipografică; frontispiciu cu Titan (c. 1); vinietă cu țărm de mare (c. 4); portretul litografiat al lui Dimitie Cantemir, cu textul: „Prin Biblioteca lui Zaharie Carcalechi", realizat de Constantin Lecca; gravură cu o muză care citește (f. tt.); frontispiciu cu textul „Ora et labora" (f. [3r]); frontispiciu cu o muză, alături de statui, un stup, ruinele unui templu roman (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Coprinderea părții I-a* (c. 2); [*Motto:*] „Precum pământul cel mai bun, fără de cultură (lucrare), nu poate fi roditoriu, așa și mintea fără de învățătură" din „Cițero, 2, Tușcul" (f. tt. v); „Pestini die 28-a Augusti 1828. Imprimatur Joannes Theodorovits m. p. G. n. u. R. parochus Pestiensis, Venerabilis Consistorii assessor Consistorialis, et librorum Valachicorum R.. Int. censor" (f. tt. v); *Cătră preaosfințitul părinte și de Dumnezeu alesul mitropolit, Domnul Dionisie, cu smerită aplecăciune se închină această parte a bibliotecii. Preaosfințite domnule!*, semnată „Cel mai smerit și supus serb Zaharie Carcalechi, izvoditoriul Bibliotecii" (f. [2r–v]): *Cătră cetitori* (f. [3r–v]); *Cuprinderea Bibliotecii va urma întru această formă*, semnată „Supus serb neamului meu, izvoditoriul Bibliotecii"(f. [3v]); *Prefație la istoria românilor*, semnată „Pre autorul Damaschin Th. Bojâncă, la Înalta Tablă Crăiască a Ungariei jurat notarius" (f. [4r–v]). *Istoria românilor (prin domnul Damaschin T. Bojâncă, la Înalta Tablă Crăiască a Ungariei jurat notarius, tradusă)* (p. 1–26) cuprinzând: Partea I. (p. 1–10), împărțită astfel: *Craiul Romulus* (p. 1–2); *Facerea cetatei Roma* (p. 2–3); *Craiul II. Numa Pompilius* (p. 3–4); III. *Tulus Hostilius* (p. 4–7); IV. *Ancus Martius* (p. 7); V. *Tarcvinius Priscus* (p. 8–9); VI. *Servius Tulius* (p. 9); VII. *Luțius Tarcvinius Superbus* (p. 10); Partea a doua. *Cuprinde de istoria romanilor de la scoaterea crailor și așezarea consulilor, până la începutul împăraților, adecă anul de la facerea Romei 245, până la anul 725 sau până la anul 28 înainte de Hristos* (p. 10–26)*; Luare-aminte* (p. 26). *Viața lui Dimitrie Cantemir, domnului Moldaviei și prințip în Împărăția Rusească* (p. 27–38); *Învingerea (încredințarea) despre sine singur a unui lord șoticesc* (p. 38–40); *Testamentul (diata) unui jidov bogat, anume Pinedo din Amsterdam* (p. 40–41); [Despre alte testamente din epocă] (p. 41–46); *Un testament capriții*os (p. 46–47); *Stângerea Împărăției Grecești* (p. 47); [Știri, informații, curiozități] (p. 47–5); *Pedeapsa camătarnicilor (celor ce iau interes mare)* p. 50–51; *Prețul mărfurilor în bani de argint și trecerea banilor* (p. 52); *Prenumeranții sau, mai drept zis, iubitorii de luminarea neamului românesc din București, arătați după A. B*, în număr de 126 (p. 53–56).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1410, p. 618–619; Pop 1838, p. 97; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 33, 34; Iarcu 1873, p. 29; Iorga 1906, p. 19; Gram. 1923, p. 55; Bodea 1956, p. 100; Teodorescu 1960, p. 351; Ciulei 1963, p. 511; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 20; Tomescu 1968, p. 118; Cartea B. 1972, p. 225; Papadima 1975, p. 253; Bodinger 1976, p. 398–399; Pascu 1976, p. 147; Bocșan 1978, p. 168; Köpeczi 1983, p. 33; Ursuțiu 1983; CRV 1985, p. 319; Mosora, Hanga 1991, p. 247–248; Tatay 2009. p. 369–371; Tatay 2009/A, p. 306–307; Tatay 2011, p. 250–259, 363–366; Andriescu 2013/B, p. 93–95.

Observații. Exemplare de referință: BCUCJ, cota BRV 1410/1 (Partea I) (fără portretul lui Cantemir și fără coperta III-IV). BAR, cota CRV 1410/1 (Partea I) are portretul lui Cantemir, dar nu are coperțile originale.

1829. *Bibliotecă românească,* Partea a II-a, Buda, 1829.

Bibliotecă | romanească | sau | adunări de multe lucruri folositoare, | întocmită | în 12 părţi, întâia oară tălmăcită de preaînvăţaţi bărbaţi | şi tipărită | pentru neamul romanesc | prin | Zaharie Carcalechi, | izvoditoriul acestei Biblioteci. | Partea II. | Cu închipuirea prinţipului Radu Şerban. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, 1829.

***Romanian Library**, Part II **[Bibliotecă românească**, Partea a II-a]. It is the second part of "Romanian Library" magazine, which continues Romans' history – Romanians' ancestors. Afterwards, it evokes a part of Romanian medieval history – Radu Șerban's reign – Michael the Brave's heir to the throne of Wallachia. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 4°; [2] f. + 64 p. Tipar negru, cu 35 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Coperţile sunt încadrate în chenar de compoziţie tipografică. Frontispiciu cu Titan (c. 1); Vinietă cu ţărm de mare (c. 4); portretul litografiat al lui Radu Șerban, cu textul: „Prin Biblioteca lui Zaharie Carcalechi", realizat de Constantin Lecca; frontispiciu cu muză care citeşte (f. tt.); frontispiciu cu o muză, cu textul „Natura docet", alături de un stup şi alte unelte necesare în agricultură (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Coprinderea părţii II-a* (c. 2); [*Motto:*] „Faptele laudă pre om, iar mărirea deşartă îl dărăpănează" (f. [1v]); *Preastrălucitului şi de mărit neam născutului domn Grigorie de Băleanu, cu smerită aplecăciune, se închină această parte a Bibliotecii. Preastrălucite domnule!* (f. [2r–v]); *Păşire mai departe în istoria românilor* (p. 1–27), cu subcapitolele: *De la trimiterea lui Coriolan în ecsilium până la alegerea a zece bărbaţi (dechemviri)* (p. 1–4); *Despre alegerea dechemvirilor (a zece bărbaţilor)* (p. 4–7); *Despre creşterea puterei romanilor în Italia* (p. 7–8); *Censura poporului şi preţuirea averilor* (p. 8–9); *Despre bătăile tarentine* (p. 9–12); *Întroducere spre bătăile puniceşti* (p. 12); *Forma stăpânirei a Carteghenei* (p. 12)*; Smintele în forma stăpânirei* (p. 12–13); *I bătaie punică şi urmările ei* (p. 14); *Romanii încep şi pe mare a se bate* (p. 14–18); *A doa bătaie punică. Această bătaie mai minunate fapte ne arată* (p. 18–21); *Bătaia de la Kana, la anul 537 de la F. R.* (p. 21–26); *Încheierea păcii şi sfârşitul bătăii punice a II* (p. 27); *Istoria lui Radu Şerban, prinţipului Ţării Româneşti, din familia Basarabilor, carele au domnit de la anul 1602 până la 1610, pe scurt dedusă de Dam. Boj.* (p. 27–36); *O istoriuţă carea este tipărită în limba nemţească în Calendariul de la Caşovia din anul 1828, iară acum românește preîntoarsă prin Dam. Bojâncă* (p. 37–49); [4 ştiri] (p. 50); *Un ajutoriu pentru boala podagriei* (p. 50); *Pentru durere de dinţi* (p. 50); [o ştire] (p. 50); *Istoria lumii pe scurt, de la zidirea ei până în anu acesta. Istoria popoarelor şi a staturilor – Istoria culturii. Scurtă cuprindere şi arătări hronologhice (după ani) (aşezate românește de Dam. Bojâncă)* (p. 51–54), cuprinzând: *Întâia epohă. Cea mai veche istorie până la Ţirus. De la 2000 până la 555 înainte de Hristos* (p. 51–54); *Înştiinţare. Fiindcă încă nu avem bună şi sigură înştiinţare de la toate porturile (limanurile) mării cum petrece corespondeţia în neguţătorie, ca se nu greşim, nu arătăm în partea aceasta, ci în a 3 parte pe larg vom îndrepta* (p. 55); *Prenumeranţii sau iubitorii de luminarea neamului românesc din Unagaria şi alte ţări după A. B.*, în număr de 322 (p. 56–64); *Înştiinţare*, semnată „Zaharia Carcalechi" (coperta III); [Anunţ redacţional despre prenumerare], semnat „Izvoditoriul Bibliotecii" (c. 4).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS.

Referinţe. BRV III, nr. 1410, p. 618–619; Pop 1838, p. 97; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 33, 34; Iarcu 1873, p. 29; Iorga 1906, p. 19; Gram. 1923, p. 55; Bodea 1956, p. 100; Teodorescu 1960, p. 351; Ciulei 1963, p. 511; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 20; Tomescu 1968, p. 118;

Cartea B. 1972, p. 225; Papadima 1975, p. 253; Bodinger 1976, p. 398–399; Pascu 1976, p. 147; Bocșan 1978, p. 168; Köpeczi 1983, p. 33; Ursuțiu 1983; CRV 1985, p. 319; Mosora, Hanga 1991, p. 247–248; Tatay 2009, p. 369–371; Tatay 2009/A, p. 306–307; Tatay 2011, p. 250–259, 363–366.

Observații. Exemplare de referință: BCUCJ, cota BRV 1410/1 (Partea a II-a) (nu are coperta III-IV) și BRV 1410 (Partea a II-a) (nu are p. 55–56). Portretul lui Radu Șerban l-am aflat doar în George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Milano, 1980, fig. la p. 173.

1829. Moise Bota, ***Versuri îndemnătoare…***, Buda, 1829.

Versuri | indemna'tóre | ca'tre | deprinderè | ténerimei roma'neschi | intru inva'tzeturi, | ca un dar de gratulatie pe auritu' annu nou | M. DCCC. XXIX, | de | Moysi Bota, | fostu' inva'tzetoriu roma'nesc in Lippova, lucrate shi typa'rite. | Glückswünsche auf das goldene Jahr 1829. | In Buda. | Cu literile Cra'eshtei Tipografii a Universitatei Ungureshti din Pest'.

Moise Bota, ***Advisory Lyrics [Versuri îndemnătoare …]****. The book contains didactic lyrics that are addressed to Romanian young people from schools in Banat. The work is interesting for its spelling, which is another proof of Romanians' constant concern for writing their language with Latin alphabet. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 4°; 48 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Textul este tipărit pe două coloane: limba română, caractere latine (pe stânga) și limba română, caractere chirilice (pe dreapta).

Ornamentație. Vinietă cu liră (p. 52).

Cuprins. [*Motto:*] „Fiiule, din tinereațele tale aleage învățetura și până la adânci bătrâneațele tale vei afla înțelepciune." din „Sirah. c. 6., v. 18" (p. 2); „Iară înțelepciunea au scos din nevoi pre cei ce i-au servit ei." din „Solomon, c. 10., v. 9." (p. 2). *De nobil shi heroiu gen na'scutului domn Joann Kövér de Réthát in luminatu' comitat al Temessului spre Processul Temess Domnului Föszolga – Biró, ca unui adeva'rat PATRON iubitoriu de infrumusetzare' fericirii genului Roman'* (p. 3); *De nobil shi heroiu gen na'scute domnule Fö – Szolga – Biró, Domnule mie Gratios' Patrone!* (p. 5); *Scurta previdere despre intzelegerea pronuntie in legtoria (cetirea) cartii acesthia, dupa modu' fratilor nostri italieni; cu stremoshestile litere in ante puse* (p. 7); *Cuve'nt' in ante*, semnat „Autoru' "(p. 9–10); *Prejudecare. La sórtea omeneasca'* (p. 11–20), poezie de 45 de strofe, a câte 7 versuri fiecare; *Fabula traiului he'rciogilor de ca'mp pistritzi shi a celor lungi in coda cu a epurilor casnici (de casa)* (p. 21–36), poezie de 74 de strofe, a câte 7 versuri fiecare (mai puțin ultima, care are 5 versuri); *Ca'nta'ri de salutare. Ca'ntare intru dignitatea Illuminatziei la zioa nashterii Inaltziei Sale impe'ratului Austriei, craiului Ungariei etc. Frantz I-iu, cea ce prin activitate spectabilului domn Szolga Biró Joann Kövér de Réthat, in Lippova, in 12/24 februarie 1828 – triumfand in sáltare cu jocuri desfatate tzinuta, shi de tenerimé romana scholastica intru sclipire Illuminatziei in sunet cantata; carea prin Curiru' Unguresc in Novélele din Viena sub Nro. 18-ce Annu 1828 s-au scris* (p. 37–38), poezie de 7 strofe, a câte 7 versuri fiecare; *Ca'ntecul adeva'ratzilor strenepotzi romani* (p. 39–41), poezie de 11 strofe, a câte 7 versuri fiecare; *Ca'ntecul poporului roma'n* (p. 41–42), poezie de 8 strofe, a câte 7 versuri fiecare; *Ca'ntarea inva'tze'torilor systhematiceshti* (p. 42–44), poezie de 7 strofe, a câte 7 versuri fiecare; *Ca'ntarea patrionatului popor roma'nesc* (p. 44–45), poezie de 48 de versuri; *Ca'nte'ri la mai alesul tenerimei scholastice roma'neshti din Lippova* (p. 45–46), poezie de 11 strofe, a câte 4 versuri fiecare; *Alte ca'ntare* (p. 46–48), poezie de 10 strofe,

a câte 4 versuri fiecare; *Alta ca'ntare* (p. 48), poezie de 28 de versuri; *Ca'ntecul despa'rtzirii celor duoi iubitzi* (p. 49), poezie de 4 strofe, a câte 6 versuri fiecare; *Ca'ntarea jura'me'ntului dragostei ca'tra formosa lelitze* (p. 49–50), poezie de 6 strofe, a câte 3 versuri fiecare; *Ca'ntarea inpa'ca'ciunii cu lelishoara* (p. 50–51), poezie de 6 strofe, a câte 4 versuri fiecare; *Ca'ntecul va'ere'rii dreptului in patria streina* (p. 51–52) poezie de 44 de versuri.

Depozit. BAR; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1411, p. 619–621; BR 1830; Dianu 1869/A, p. 67; Pop 1875–1876, p. 124–125; Iarcu 1965, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Icoane 1929; Veress 1931, II, p. 263–264; Veress 1932, p. 605; Simonescu 1940, p. 261; Teodorescu 1960, p. 351; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 20; BALRL 1972, p. 28; Bodinger 1976, p. 399; DLR 1979, p. 120–121; Mosora, Hanga 1991, p. 248; Andriescu, Borș 2013, p. 256–257.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1411.

1829. *Calendar*, Buda, 1829.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1829, | carele să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pre gradurile și clima Țării Ungurești, | a Marelui Prinţipat al Ardealului, a Ţă|rii Romanești și a Moldaviei. | Areată | zilele, duminecile, sărbătorile și septă|mânile calendariului vechiu și a celui nou, | părțile și timpurile anului, schimbarea lu|nei, răsărirea soarelui, ghenealoghia Casii Au|striei, târgurile și alte folositoare lucruri. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1829 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar, but it also included apocryphal texts related to Jesus Christ's earthly existence. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 8°; [40] f. Tipar negru și roșu (pentru partea calendaristică) și negru în rest, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar de compoziţie tipografică. Pe foaia de titlu, stema imperială. Toate paginile sunt încadrate în chenar linear. Frontispicii și viniete simple (*passim*).

Cuprins. *Hronologhia* (f. [2r]); *Pashaliia la anul acesta, 1829* (f. [2v]); *Sărbătorile și alte zile preste an schimbătoare* (f. [2v]); *Reschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însemnări* (f. [3r]); *Luna ianuarie* (f. [3v–4r]); *Luna fevruarie* (f. [4v–5r]); *Luna martie* (f. [5v–6r]); *Luna aprilie* (f. [6v–7r]); *Luna maiu* (f. [7v–8r]); *Luna iunie* (f. [8v–9r]); *Luna iulie* (f. [9v–10r]); *Luna august* (f. [10v–11r]); *Luna septemvrie* (f. [11v–12r]); *Luna octovrie* (f. [12v–13r]); *Luna noiemvrie* (f. [13v–14r]); *Luna dechemvrie* (f. [14v–15r]); *Adaoagere la Calendariu* (f. [15v–16v]), cuprinzând: *Despre iarnă* (f. [15v]), *Despre primăveară* (f. [16r]), *Despre veară* (f. [16r]), *Despre toamnă* (f. [16r]) și *Despre întunecimile sau eclipsurile soarelui și a lunei* (f. [16v]); *Scurtă ghenealoghie a Curții Austriei* (f. [17r–20v]); *Vrednicile duhovnicești a Sfintei Besearici a Răsăritului de leagea grecească drept credincioasă din Țeara Unguréască și din cealelalte împreunate părți* (f. [21r–22v]); *Însemnarea târgurilor celor din Țeara Unguréască, Țeara Ardealului și celor din Bănat* (f. [23r–31r]); *Vreo câteva târguri din țări din afară* (f. [31r–v]), cuprinzând și *În Țara Românească* (f. [31v]), și *În Bucovina* (f. [31v]); *Doao neprețuite scrisori, adecă: 1. Scrisoarea lui Avgar, craiul Edesiei, cătră Mântuiroriul Isus Hristos, Carele S-au arătat în trup omenesc în părțile Ierusalimului.*

2. Scrisoarea Mântuitoriului Isus Hristos cătră Avgar, craiul Edesiei (f. [32r–33r]); *Înștiințarea lui Lentul, proconsulul Iudeiei cătră senatul Romei, pentru fața și forma Mântuitoriului Isus Hristos* (f. [33r–v]); *Nește ecsemple morale* (f. [34r–36v]), cuprinzând: *Despre bărbăție* (f. [34r–v]), *Despre îndestulare* (f. [34v–35r]), *Despre măsura sau cumpătul vieții* (f. [35r–36v]); *Anecdote* (f. [37v–38v]); *Un flaster pentru orbanț (Rodlauf), bubă și alte umflături* (f. [38r]); *Însemnarea cărților celor românești ce se afle de vindut la Crăiasca Tipografie în Buda a Universitatei Ungurești din Pesta* (f. [39r–40r]); *Aceaaste următori cărți se află la lăcașul autorului lor, Ioan Teodorovici, parohul romanesc din Pesta, consistorialnic asesor și a cărților românești int. cră. ținzor* (f. [40r]); *Foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și a chieltuialelor preste tot anul, la întrebuințarea economiei* (f. [40v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1413, p. 622; Catalogus 1830, f. 110v; Iarcu 1865, p. 34; Tomescu 1957, p. 120–121; Teodorescu 1960, p. 351.

Observații. Exemplar de referință; BAR, cota CRV 1413.

1829. *Calendar*, Buda, 1829 (editor Ștefan P. Neagoe).

Calendariu | romanescu | pe | anu-l de la Cristos | 1829, | quare se cuprinde din 365 de | die-le și este aquum a duė orâó | într' aquestu modu lucratu de | Stefanu P. Niagoe, | invetiatoriu scolei romanesci din Pesta. | În Buda, | cu tipariu Cr. Tipografii tipăritu. | Scris de S. P. Niagoe. Scobit d. L. Colman.

Calendar *(Editor Ștefan Neagoe)* ***[Calendar]*** *(editor Ștefan Neagoe). This is a second type of Romanian calendar that was published at Buda, in 1829. The calendar and the informative parts are very rich, but the work is mostly valuable for its highly developed section that includes the theory of Romanian spelling with Latin letters. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 12°; [2] f. + 128 p. (numerotate doar de la p. 32) (între ele se mai află 12 pagini goale pentru notițe, la fiecare lună, iar între p. 38 și 39 se află o litografie) + 16 p.+ 4 f. Tipar negru și roșu, cu maximum 24 de rânduri la pagină. Tiparul este cu litere latine, mai puțin de la pagina 38–128 (prima numerotare), unde textul este cu litere latine pe stânga și cu slove chirilice pe dreapta, și 2–15 (a doua numerotare), unde textul este cu litere latine pe stânga și în limba germană pe dreapta.

Ornamentație. Litografie cu Ianus așezat pe un scaun, în fundal un munte, pe care trudește un om, iar la bază cu următoarele versuri: „Cu rebdare, serguintia / Și indemnu, afl a sperintia / Amor și prin petr'a resbate, / La țera cu bonitate! / Asie și romanu ori quare / Indemne-se la luminare!" (f. [1v], c. 4); titlul este decorat cu linii curbe și semnat în partea de jos: „Scris de S. P. Niagoe". „Scobit d. L. Colman"; litografie cu o gospodărie unde cântă un cocoș pândit de o vulpe, în timp ce un câine îl apară, însoțită de următorul text explicativ: „Din întunerecu lumină" (o filă prinsă între p. 38 și 39, c. 1). Dintre cele 4 file de la sfârșit, cea de-a doua e semnată: „S. d. S. P. Neg", iar a treia: „Scris de S. P. Neagoe" „Scobit de L. Colman"; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Prima numerotare: *De bunu genu nășcutu-lui domnu Geeorgiu Mucio, localului directoru a Scole-i Romanesci și Grecesci din Pesta, qua adeverâtu-lui patronu al aquestui Calendariu cu cuvènciósă plecâciune se dedică* (p. 1–2); *Cronologia* (p. 3); *Serbitorile și alte dile preste anu insemnate schimbătóre* (p. 4); *Sóre-le cu a sŭa-le Planete* (p. 5); *Duó-spre-dece zodii ale ceriu-lui* (p. 5); *Pătrare-le lune-i* (p. 5); *Planeta domnitóre* (p. 5); *Despre patru tèmpuri ale*

anu-lui (p. 6–7); *Despre eclipsuri séu intunecimi-le sóre-lui și a lune-i* (p. 7); *Ianuariu* (p. 8–9); *Februariu* (p. 10–11); *Martiu* (p. 12–13); *Aprilie* (p. 14–15); *Maiu* (p. 16–17); *Iuniu* (p. 18–19); *Iuliu* (p. 20–21); *Augustu* (p. 22–23); *Septembrie* (p. 24–25); *Octobrie* (p. 26–27); *Noembrie* (p. 28–29); *Decembrie* (p. 30–31); *Terguri-le quele de fronte in Ungaria, Transilvania și Banatu* (p. 32–36); *Quâteva terguri de câpûtenie a țeri-loru din afarò* (p. 36–37); *Quânteva terguri din Țéra Turciască de quea parte de Dunâre* (p. 37); *Dialogu séu vorbire intre invețiătoriu și scolariu despre romani si români séu daco-romani* (p. 38–119); *Statistica Daco-Romani-loru și a Serbi-loru în quele trei Diecesi: Arad, Tëmèsóra și Verșeti* (p. 120–121); *O istorie* (p. 122–123); *Epigrame monologe* (p. 124–128). A doua numerotare: *Scurtă ortografie a linbei daco-romană cu stremoșescile litere / Kurz verfaste Ortographie der Daco-Romanischen Sprache mit Latainischen Buchstaben. 1829* (p. 1); *Ortografia linbei daco-romană cu stremoșescile litere latinesci / Ortographie der Daco-Romanischen Sprache mit latainischen Buchstaben* (p. 2/3–12/13), cuprinzând: I. *Despre vocale* / I. *Von der Selbstlautern* (p. 4/5–6/7); II. *Despre consonante* / II. *Von der Mitlautern* (p. 8/9–12/13); *Cheia ortografiei* / *Ortographie Schlüssel* (p. 14 /15); „Virtute Benign Gratiosi Decreti Excelsi Consilii Hungarici ddto 27-ae Novembris 1827, Nro 31294 ad Petitum Georgii Mutso Scholae Graeco-Valachicae Pestiensis Directoris, Calendarium latinis Literis imprimendum admittitur. Pestini 13-a Octobris 1828. Joannes Theodorovits m. p. G. n. u. Ritus parochus Pestiensis ad assumptam, assessor consistorialis, et librorum Valachicorum Reg. Inter. censor" (p. 16). Cele patru file de la sfârșit conțin literele latine și propoziții în română cu litere latine.

Depozit. BAR; BCUCJ; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1414, p. 623–624; BR 1830; Iarcu 1873, p. 29; Iorga 1906, p. 22–23; Veress 1932, p. 610; Tomescu 1957, p. 122; Teodorescu 1960, p. 351; BALRL 1972, p. 28; CRV 1985, p. 320; Mosora, Hanga 1991, p. 248; Faiciuc 2011, p. 93; Tatay 2011, p. 259–269; Andriescu 2013/B, p. 95–96; Andriescu 2013/D, p. 76; Mârza, Bogdan 2013, p. 75.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1414. Cele 16 p. de la sfârșit reprezintă Gh. Mutso, *Ortografia limbei daco-romane*, Buda, 1829 (BAR, cota 1422).

1829. *Cântare episcopului Maxim Manuilovici*, Buda, 1829.

Cuvântarea | și | cântarea | carea s-au făcut la așteptarea și întâmpinarea | Înalt Preaosfinției Sale, | a | domnului episcop | Maxim Manuilovici, | în Caransebeș, în 19 Iulie 1829. | Prin | I<oan> Th<omici>, p<rotopopul> C<aransebeșului>. | Gefang für Herrn Bischof Maxim Manuilovics. | În Buda, | cu tipariul Crăiestei Tipografii a Universi|tatei din Pești, 1829.

Praise for Bishop Maxim Manuilovici [Cântare episcopului Maxim Manuilovici]. *It was a provincial encomiastic book that came out on the occassion of a Bishop's visit in Caransebeș, Banat. It was printed in Buda in Hungary, in 1829.*

Format. In 8°; 6 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Porumbel cu o ramură de măslin în cioc (f. tt.); frontispiciu cu Isus cuvântând apostolilor (p. 3).

Cuprins. *Înalt preaosfințite Domnule Arhipăstoriule!* (p. 3–4); *Cântarea*, de 4 strofe a câte 8 versuri fiecare (p. 5–6).

Depozit. BAR (fotocopie „după originalul trimis de BCUCJ",așa cum se precizează pe fotocopia de la BAR; la BCUCJ, acum nu se mai găsește); Muzeul Național din Budapesta (după precizarea din BRV III, p. 624, dar acum nu a mai fost gasită).

Referințe. BRV III, nr. 1415, p. 624; Veress 1931, II, p. 279; Teodorescu 1960, p. 351; Tatay 2012, p. 98.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1415 (fotocopie).

1829. Ioan Ciocârlan, ***Carmen illustrissimo … Iosepho Putnik***, Buda, 1829.

Carmen | illustrissimo ac reverendissimo | domino domino | Iosepho Putnik, | episcopo Temessiensi | plurium I<nclitum> Comitatuum assessori | dum | a sua Sacratissima Maiestate | e | Pakraczіensi ad hunc transfertur | Episcopatum | devote per | Ioannem Csokerlyan | Absol. Theologum sacratum. | Budae | Typis Typogr. Reg. Universitatis Hungaricae | 1829.

Ioan Ciocârlan, ***Carmen illustrissimo… Josepho Putnik****. These are Latin encomiastic lyrics dedicated to Orthodox Bishop Iosif Putnik, on the occasion of his inauguration as Bishop at Timișoara. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 8°; [4] f. Tipar negru, cu 10 rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu o liră sprijinită de un coș cu flori (f. [2r]); vinietă cu coș cu flori (f. [4r]).

Cuprins. [7 versuri] din „Horaț. L. I. Ode XXVI" (f. [1v]); [42 de versuri] (f. [2r]-[4r]).

Depozit. BAR (copie); BASB; BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1416, p. 624–625; Teodorescu 1960, p. 351; Andriescu, Borș 2013, p. 257.

Observații. Exemplar de referință: BASB, cota CRV 1416.

1829. Ioan Ciocârlan, ***Declamatio Stephano Stratimirovit*****,** Buda, 1829.

Declamatio | Excellentissimo, Illustrissimo | ac | Reverendissimo Domino | Stephano Stratimirovits | de Kulpin, | Orientalis Ecclesiae | Archiepiscopo Carlovicziensi, | nec non | in | provinciis Austriacis | Illyricae et Valachicae nationis | metropolitae | insignis Leopoldi Ordinis Magnae Crucis equiti, S. C. R. et A. | Maiestatis Intimi Status | Consiliario | etc. etc. etc. | Domino benigno gratiosissimo | devotissime oblata | per | Ioannem Csokerlyan | absolutum theologum. | Albo-Ecclesiis die 1 Februarii MDCCCXXIX. | Budae | Typis Regiae Universitatis Hungaricae.

Ioan Ciocârlan, ***Declamatio Stephano Stratimirovit.*** *These Latin encomiastic lyrics are dedicated to Serbian Archbishop Ștefan Stratimirovici, the supreme leader of the Orthodox Church on the part of Serbia that was part of the Habsburg Empire, which also assumed canonical jurisdiction over Romanians in Banat. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 4°; 6 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un corn al abundenței și cu o harpă (p. 3); ornamente tipografice modeste.

Cuprins. [*Motto:*] „Sermo meus, et praedicatio mea, non in persvasibilibus humanae sapientiae verbis; sed in ostensione spiritus, et virtutis" din „I. Corint. c. 2. v. 4" (p. 2); textul propriu-zis al declamației [*Illuxit nobis tandem diu ac anxie optatus …*] (p. 3–6).

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1417, p. 625; Petrik I, p. 472; Veress 1931, II, p. 265–266; Teodorescu 1960, p. 351.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 1829, in 4º (cutia 194). Veress (1931, II, p. 265–266) spune ca autorul e sârb, și nu român. BRV-ul (III, nr. 1417, p. 625) îl contrazice.

1829. Johann Gottlieb Heineccius, ***Filosofia cuvântului și a năravurilor*** (trad. Eufrosin Dimitrie Poteca), Buda, 1829.

Filosofia | cuvântului și a năravurilor, | adecă | logica și ithica | elementare, | cărora să pune înainte istoria filoso|ficească. | Scrise întâiu latinește de lăudatul profesor io. | Gottlieb Ainechie, fiind în cathedra filos. | din Alla, apoi traduse în limba elinească | de | dumnealui marele ban | Grigorie Brâncoveanul, | iar acum în limba românească, | de | Eufrosin Dimitrie Poteca, | ierom. și profesor de filosofie de la București, spre | povățuire la leţiile sale de filosofie. | Logica und Moral – Philosophie walachisch. | La Buda. | În Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei. | 1829.

Johann Gottlieb Heineccius, ***Philosophy of Word and Manners*** *(translated by Eufrosin Dimitrie Poteca).* ***[Filosofia cuvântului şi a năravurilor]*** *(trad. Eufrosin Dimitrie Poteca). It is the Romanian translation of Johann Gottlieb Heineccius' mostly significant discourse entitled Elementa philosophiae rationalis et moralis, quibus praemissa historia philosophica, which was printed at Amsterdam, in 1728. Johann Gottlieb Heineccius, a German jurist, wrote the discourse in Latin. However, the translation was not done from Latin.* ***Philosophy of Word and Manners*** *was translated on the basis of a Greek version from Wallachia, which had been written by Grigore Brâncoveanu. The Greek version was taken into consideration by one of the first Romanian philosophers, Eufrosin Poteca, when he translated the work in discussion. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 8º; [24] f. + 398 p. Tipar negru, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu doi copii la masa de studiu (c. 1); ornament tipografic cu stup și cu carte deschisă pe care se poate citi proverbul „Ora et labora"; frontispiciu cu o muza așezată pe un sacun, cu o carte în poală și cu o oglindă în mână (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Fericit este omul carele au aflat înțelepciunea" (f. [1v]); *Dumnealor preacinstiţilor, prealuminaţilor și prealăudaţilor bărbaţi ai Țării Rumânești! Marelui ban, domnului mieu, Constantin Bălăceanul, m. vornic Gheorgache Golescul și m. logofeţi Alexandru Filippescul și Nestor, bunilor patrioţi și iubitorilor de științe, efori ai școalelor și c. l.* (f [2r]); [*Aceasta este cartea cea filosoficească*] (f. [2r–5v]), semnată „Euf. ierm. Poteca"; *Precuvântare a scriitoriului către iubitoriul de învățătură cetitoriu* (f. [6r–13v]); *Către fiii românilor! Euf. Poteca. ierm. Întroducere la Filosofie sau leţie începătoare* (f. [14r–24v]); *Istoria filosofica* (p. 1–54), cuprinzând 4 capitole: Cap 1. *De filosofie în generale, adecă preste tot* (p. 1–5), cu § 1–10; Cap 2. *De filosofia cea după spunere* (p. 5–14), cu § 11–35; Cap 3. *De filosofia elinilor* (p. 15–43), cu § 36–99; Cap 4. *De cea din mijlocul veacului si noo filosofie* (p. 44–54), cu § 100–123; *Împlinire la elementurile de istoria filosofilor.* Cap 1. *Pantheismul* (p. 55–69), cu 7 §; *Elementuri de logică* (p. 70–196), cuprinzând 4 capitole: Cap 1. *De firea și așăzarea loghicii* (p. 70–72), cu § 1–6; Cap 2. *De firea minţei omenești*. (p. 72–112), cuprinzând 5 părți: Partea 1. *De lucrările minţei* (p. 72–77), cu

§ 7–20; Partea 2. *De înțelegeri sau de idei* (p. 78–85), cu § 21–34; Partea 3. *De hotărâri și despărțiri* (p. 85–91), cu § 35–48; Partea 4. *De judecăți și de propoziții sau spuneri* (p. 92–101), cu § 49–72; Partea 5. *De cuvântare sau silloghismu* (p. 102–112), cu § 73–92; Cap 3. *De adevăr și de minciună împotivitoare lui* (p. 112–142), cuprinzând 3 părți: Partea 1. *De adevăr în generale (preste tot)* (p. 112–122), cu § 93–112; Partea 2. *De adevărul și minciuna curată* (p. 122–131), cu § 113–129; Partea 3. *De adevărul de crezut* (p. 131–142), cu § 130–158; Cap 4. *Mijloace prin care ar putea cineva să afle, și altora să împărtășască adevărul* (p. 143–196), cuprinzând 4 părți: Partea 1. *Cum ar putea cineva să afle adevărul prin cugetare* (p. 143–153), cu § 159–180; Partea 2. *Cum ar putea cineva să vâneze adevărul prin tâlcuire* (p. 153–168), cu § 181–207; Partea 3. *Cum ar putea cineva să caute adevărul vorbitorește (prin dispute)* (p. 168–182), cu § 208–231; Partea 4. *Cum ar putea cineva să comunice altora adevărul lămurit* (p. 183–196), cu § 232–256; *Elementuri de filosofia morale* (p. 197–348), cuprinzând 4 capitole: Cap 1. *De firea și starea filosofiei morale* (p. 197–201), cu § 1–9; Cap 2. *De natura morale a omului* (p. 201–255), cuprinzând 4 părți: Partea 1. *De minte* (p. 201–214), cu § 10–43; Partea 2. *De trup* (p. 214–224), cu § 44–67; Partea 3. *De deosebite năravuri și răotăți ale oamenilor* (p. 225–240), cu § 68–106; Partea 4. *De semnile și haractirii năravurilor și ale patimilor* (p. 241–255), cu § 107–136; Cap 3. *De marginea fericirii spre carea să silește omul* (p. 256–306), cuprinzând 3 părți: Partea 1. *De bun și de rău preste tot* (p. 256–268), cu § 137–161; Partea 2. *De bunul cel înalt* (p. 269–287), cu § 162–204; Partea 3. *De efecturile (sau rodurile) bunului celui preaînalt* (p. 288–306), cu § 205–248; Cap 4. *Mijloace prin care ar putea cineva să ajungă la adevărata fericire* (p. 307–348), cuprinzând 3 părți: Partea 1. *De a te cunoaște pre sine* (p. 307–315), cu § 249–263; Partea 2. *Cum ar putea cineva să ia sfat de adevărată îndreptare* (p. 315–327), cu § 264–281; Partea 3. *De războiul spre carele iubitoriul de înțelepciune și de virtute este datoriu să se gătească* (p. 327–348), cu § 282–318; *Al lui Eufr. Poteca. ierom. și profes. de filos. cuvântul ce s-au zis la zioa Nașterii Mântuitoriului nostru Isus Hristos la Curte, înaintea domnului Grigorie Ghica VVd. a preasfințitului părinte Grigorie, mitropolitului Ungrovlahiei, și a toată preacinstita boierime la anul 1827. Acest cuvânt au fost primit cu plăcere de obște. Preaînălțate Doamne!* (p. 349–357); *A lui Euf. ierom. Poteca. Acest cuvânt s-au spus la examenul public în Școala de la Sf. Sava, în 20 iunie 1827, fiind de față și Măria Sa, domnul Grigorie Ghica vvd., și Preasf. Sa, mitropol. Grigorie, și o mulțime de boieri mari și mici. Preaînălțate doamne și preacinstiți boieri!* (p. 358–367); [Erată] (p. 368); *Tabla cărții aceștia* (p. 369–389 [!]); „Pestini die 14-a Octobris 1828. Imprimatur Ioannes Theodorovits m. p. G. n. u. R. parochus Pestiensis ad assumptam, assessor consistorialis, et librorum Valachicorum Reg. Int. censor" (p. 398).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1420, p 628–630; Filip 1970, p. 105; CRV 1985, p. 321; Mosora, Hanga 1991, p. 249–250; Tatay 2009/A, p. 310; Urs 2011, p. 684; Andriescu 2013/D, p. 76; Andriescu, Borș 2013, p. 257–260.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 308. Cartea conține erori de paginație.

1829. Petru Moaler, ***Simvolul plinelor de bucurie simțiri,*** Buda, 1829.

Simvolul | plinelor de bucurie simțiri, | carele | tinerimea academică romană din Pesta | (prin patronimea | preacinstitului și de nobil gen născutului D. | Athanasie Grabovschi de Apadia, | acelui | cu învăpăiată dorire spre cultura numelui românesc cuprins, precum și | la Mărita Deputație, carea administreasă fundusurile shoalelor | naționale de l. g. n. u. alesului condeputat ș. a.) | preastrălucitului și preasfințitului d. | Nestor Ioanovici, |

din mila lui Dumnezeu în eparhia arădană cu vrednicie | alesului d. L. g. n. U. episcop, precum și în luminatul | comitat al Aradului assessor și a., cu ocasia așeză|rii sale în scaunul episcopesc, din ini|mă fiiască și umilită îl întinde. | În Buda, | cu tipariul Crăiescii Universitate din Pesta, | 1829.

Petru Moaler, ***Symbol of Rejoicing Soul [Simbolul plinelor de bucurie simțiri]****. This encomiastic work was written when Bishop Nestor Ioanovici was initiated as Orthodox Bishop at Arad. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 4°; 14 p. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu cu instrumente muzicale (p. 3).
Cuprins. [*Motto:*] „Nu din datină, ci din însași înnăscuta legea firei ne îndemnăm și ne învățăm întru întimpinarea celui decăt noi mai bătrăn cu anii, mai mare cu sufletul, mai înțelept cu mintea, mai putearnic cu fapta, mai înalt cu starea, cu umilință fiască a ieși: acestuia a ne supune, pre acesta a-l asculta și întru toate, în scopul urmării fericirei noastre făcute demăndăciuni, cuviincioasă obedință a-i arăta", semnat „Autorul" (p. 2); [*Motto:*] „Sine quantocyus per Ora hominum ferantur, iisdemque quibus lingua romana, spatiis pervagentur et celebrentur. Magna et jam longa est Exspectatio Tui quam frustrari adhuc, et differe non debes", din „C. Plinius Caecilius Secundus" (p. 2); [*Motto:*] „Lasă cât mai curănd, prin gurile oamenilor, ale tale prea vreadnice fapte a se purta, și, în toate locurile, unde este linba romană, a se vesti și răsuna; mare și îndelungată este acum așteptarea ta, prin carea pre noi încă mai departe a amăgire și, din zi în zi, a o mănare nu trebuiești", semnat „Caius Plinius Cecilius al doilea" (p. 2); [*Ce mutare văd în tine astăzi preaiubită ghintă romană?*] (p. 3–14), semnat „Petru Moaler".
Depozit. BAR; BASB.
Referințe. BRV III, nr. 1433, p. 661–662; Veress 1931, II, p. 280–281; Teodorescu 1960, p. 351; Andriescu, Borș 2013, p. 260–261.
Observații. Exemplar de referință; BAR, cota CRV 1433.

1829. Gheorghe Mutso, ***Ortografia limbei daco-romane***, Buda, 1829.

Scurtă | ortografie | a | linbei daco-romană | cu | stremoșescile latinesci litere. | Kurz verfasste | Ortographie | der | Daco-Romanischen Sprache | mit | Latainischen Buchstaben | 1829.

Gheorghe Mutso, ***Daco-Roman Orthography [Ortografia limbii daco-romane].*** *This Romanian-German booklet belongs to Gheorghe Mutso – the director of the Romanian-Greek School in Pest. He was the maternal uncle of the future Metropolitan in Sibiu, Andrei Șaguna. The present contribution falls among the works dedicated to Romanian writing with Latin letters. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 32°; 16 p. Tipar negru. Text în română, cu caractere chirilice, pe pagina din stânga, în germană, pe pagina din dreapta.
Cuprins. *Ortografia linbei daco-romană cu stremoșescile litere latinesci* / *Ortographie der Daco-Romanischen Sprache mit latainischen Buchstaben* (p. 2/3–12/13), cuprinzând: I. *Despre vocale* / I. *Von den Gelbstlautern* (p. 4/5–6/7); II. *Despre consonante* / II. *Von den Mitlautern* (p. 8/9–12/13); *Cheia ortografiei* / *Ortographie Schlüssel* (p. 14 /15); „Virtute Benign Gratiosi

Decreti Excelsi Consilii Hungarici ddto 27-ae Novembris 1827, Nr^{o} 31294 ad Petitum Georgii Mutso Scholae Graeco-Valachicae Pestiensis Directoris, Calendarium latinis Literis imprimendum admittitur. Pestini 13-a Octobris 1828. Joannes Theodorovits m. p. G. n. u. Ritus parochus Pestiensis ad assumptam, assessor consistorialis, et librorum Valachicorum Reg. Inter. censor" (p. 16).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1422, p. 630–631; Simonescu 1940, p. 260; Râpă-Buicliu 2000, p. 445.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1422. Se găsește uneori și legată la Calendariul lui Șt. Neagoe, Buda, 1829, de exemplu la BAR, cota CRV 1414.

1829. Moise Suciu, ***Semnul bucuriei și a poftei inimii*****,** Buda, 1829.

Semnul | bucuriei și a poftei inimei, | carele, | prin osebita jertvire | a | preaonoratului și de bun ghen născutului domn | Athanasie Pliufa, | acelui | ce cu nespusă mare spre cultura neamului românesc aprindere iaste aţi|ţat, precum și în tractul orașului Ghiula a shoalelor de leagea | G. n. u. loc. director ș.a., | preastrălucitului și preasfinţitului domn | Nestor Ioanovici, | din mila lui Dumnezeu în eparhia Aradului cu vrednicie ale|sului de leagea G. n. u. episcop, precum și în luminatul Co|mitat al Aradului assessor ș.a., cu ocazia așezării sale | în scaunul episcopesc din inimă fiască și umilită, | îl întinde | Moisie Suciu, | în preluminata a Sciinţelor Universitate Pestană I-lui anu al | legilor auzitoriu. | În Buda, | cu tipariul Crăiescii Universitate din Pesta, | 1829.

Moise Suciu, ***Symbol of Rejoicing Soul Wish [Semnul bucuriei și a poftei inimii]****. This encomiastic work was written when Bishop Nestor Ioanovici was initiated as Orthodox Bishop at Arad. It was printed at Buda, Hungary, in 1829.*

Format. In 4°; 10 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu o muză, alături de statui, un stup, ruinele unui templu roman (p. 3). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Bătrâni, tineri, mari, mici a aplecare / Capetele voastre celui mai mare / Vă învăţaţi, căci dănsul luminare / Vrea să vă aducă și stămpărare", semnat „Autorul" și „Jure solennis mihi, sanctiarque / Pene natali proprio, quod ex hac / Luce Mecaenas meus ad fluentes / ordinat annos", din „Horatius Ode XI. V. 16–19" (p. 2); poezie de 50 de strofe a câte 4 versuri (p. 3–10).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1432, p. 660–661; Pop 1838, p. 97; Iarcu 1865, p. 34; Iarcu 1873, p. 29; Ciuhandu 1929, p. 30; Veress 1931, II, p. 281–282; Teodorescu 1960, p. 351.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1432.

1830. ***Bibliotecă românească***, Partea a III-a, Buda, 1830.

Bibliotecă | romanească | sau | adunări de multe lucruri folositoare, | întocmită | în 12 părţi, întâia oară tălmăcită de preaînvăţaţi bărbaţi | și tipărită | pentru neamul romanesc | prin | Zaharie Carcalechi, | izvoditoriul acestei Biblioteci. | Partea III. | Cu închipuirea prinţipului Mihai și iroului. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, 1830.

***Romanian Library**, Part III **[Bibliotecă românească**, Partea a III-a]. It is the third part of "Romanian Library" new series. The content relates Romans' history up to Marius' death. Afterwards, it evokes Michael the Brave's reign in Wallachia and his death by treason. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In 4°; [2] f. + 60 p. Tipar negru, cu 35 rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile sunt încadrate în chenar de compoziție tipografică. Frontispiciu cu Titan (c. 1); vinietă cu țărm de mare (c. 4); portretul litografiat al lui Mihai Viteazul, cu textul „Prin Biblioteca lui Zaharie Carcalechi", realizat de Constantin Lecca; frontispiciu cu o muză care citește (f. tt.); frontispiciu cu reprezentarea Dreptății (p. 1).

Cuprins. *Coprinderea cărții a III* (c. 2); [*Motto:*] „Nu este în lume mai nesuferit rău decât bogatul cel fără de minte" (f. [1v]); *Preastrălucitului și de mărit neam născutului domn Alecsandru de Filipescu, cu smerită aplecăciune se închină această parte a Bibliotecii. Preastrălucite domnule!*, semnată „Zaharie Carcalechi" (f. [2r–v]); *Conținerea istoriei românilor (mai departe lucrată de T. Bojincă, j. a Țării U. advocat)* (p. 1–24), cuprinzând următoarele: *Căderea Cartaghenii. Roma supune națione streine de la f. R. 552 până la 620* (p. 1); I. *Bătaia machedonică cu Filip craiul* (p. 2–3); *Țensoru Cato* (p. 3–4); *Bătaia punică. III. Romanii sparg Cartaghena, Corintul și Numația* (p. 4–8); *Tărimea și esercitația îndelătnicirea soldaților romani* (p. 8); *Darurile și pedepsele bătăliilor* (p. 9); *Curețenia de moral (năravurilor) înmulți populația* (p. 9); *Multe vestale frâng sfânta făgăduință de mânăstire* (p. 9–10); *Tribunatul lui Tiberius și a lui Caius Grahus* (p. 10–12); *Soartea Corneliei, mumei ucișilor frați Tiberius și Caius Grahus* (p. 12); *Bătaia cu Iugurta* (p. 12–14); *Bătaia cu cimbrii și teutonii, la an de la f. R. 641* (p. 14–15); *La anul 664 se rădicară 8 tribusuri nove* (p. 15); *Despre bătăile civile. Surparea republicii de la anul R. 665–724. Marius și Silla încep bătaia civilă (între cetățeni)* (p. 16–18); *Taberile lui Silla în Grecia – Mitridates, înfricoșatul ostaș (vrăjmaș) a Romei* (p. 18–21); *Întoarcerea lui Silla, dictatura și moartea lui* (p. 21–22); *Moartea lui Marius și a lui Carbo* (p. 23–24); *Bătaia sertorică* (p. 24); *Cuvânt ce s-au zis la deschiderea școalei naționale din Bucurtești, în 1827 sep. 15, de d. Simeon Marcovici, profesor de matematică în numita școală. Preacinstiților boeri și preaiubiților ceilalți ascultători* (p. 25–31); *Cuvântare de rugăciune a nației romanești cătră strălucitii boieri a Țerii Romanești și a Moldaviei, întocmită de Emanuel Gojdu, jurat a Unagriei, la Tabla Cr. advocat* (p. 31–36); *Vestitele fapte și perirea lui Mihai Viteazul, prințipului Țării Romanești, pe scurt deduse de D. Bojincă. Mihai Viteazul, prințipul Țării Romanești, au domnit de la a. 1593 până la 1601 19 august* (p. 36–56); *Urmarea istoriei popoareleor și a staturilor. Istoria culturii* (p. 57–60), cuprinzând și *A doa epohă. De la Țirus păn' la Alecsandru. 555 păn la 333 nainte de Hristos* (p. 59–60); *O rugăciune către iubitorii de Bibliotecă românească*, semnată „Zaharie Carcalechi" (c. 3); [Anunț redacțional despre prenumerare], semnat „Izvoditoriul Bibliotecii" (c. 4).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1410, p. 618–619; Pop 1838, p. 97; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 33, 34; Iarcu 1873, p. 29; Iorga 1906, p. 19; Gram. 1923, p. 55; Bodea 1956, p. 100; Teodorescu 1960, p. 351; Ciulei 1963, p. 511; Popeangă, Găvănescu, Țârcovnicu 1964, p. 20; Tomescu 1968, p. 118; Cartea B. 1972, p. 225; Papadima 1975, p. 253; Bodinger 1976, p. 398–399; Pascu 1976, p. 147; Bocșan 1978, p. 168; Köpeczi 1983, p. 33; Ursuțiu 1983; CRV 1985, p. 319; Mosora, Hanga 1991, p. 247–248; Tatay 2009, p. 369–371; Tatay 2009/A, p. 306–307; Tatay 2011, p. 250–259, 363–366; Andriescu, Borș 2013, p. 284–286.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1410 (Partea a III-a). Portretul lui Mihai Viteazul nu a fost găsit în exemplarele consultate de noi. El există în colecția de stampe a

BCUCJ. Este identificabil datorită inscripției din partea inferioara: „Prin biblioteca lui Zaharie Carcalechi”.

1830. *Bibliotecă românească*, Partea a IV-a, Buda, 1830.

Bibliotecă | romanească | sau | adunări de multe lucruri folositoare, | întocmită | în 12 părți, întâia oară tălmăcită de preaînvățați bărbați | și tipărită | pentru neamul românesc | prin | Zaharie Carcalechi, | izvoditoriul acestei Biblioteci. | Partea IV. | Cu închipuirea prințipului Ștefan celui Mare. | La Buda, | în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, 1830.

***Romanian Library**, Part IV **[Bibliotecă românească**, Partea a IV-a]. It is the fourth part of "Romanian Library" new series. The content relates Romans' history up to Octavian Augustus' reign. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In 4°; [2] f.+ 68 p. Tipar negru, cu 35 rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile sunt încadrate în chenar de compoziție tipografică. Frontispiciu cu Titan (c. 1); Vinietă cu țărm de mare (c. 4); portretul litografiat al lui Ștefan cel Mare, cu textul „Prin biblioteca lui Zaharie Carcalechi”, realizat de Constantin Lecca; frontispiciu cu o muză care citește (f. tt.); frontispiciu cu o muză, alături de statui, un stup, ruinele unui templu roman (p. 1); vinietă cu motivul clepsidrei înaripate ș. a. (p. 32); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Coprinderae cărții* (c. 2); [*Motto:*] „Fiindcă nu ne-am născut numai pe seama noastră, fiindcă o parte din noi o cere patria, iar altă parte cere rudele și prietenii, așa dar trebuie, având firea ca pe un îndreptătoriu, să contribuim spre obștescul folos și să ținem conlegată politicească însoțire cu deopotrivă ajutoare, cu dare, cu luare, cu cuvinte și cu orice poate fiecare”, din „Țițero” (f. tt. v); *Preaosfințitului și de Dumnezeu alesului mitropolit a prințipatului Moldaviei, domnului Veriamin, cu smerită aplecăciune se închină această parte a Bibliotecii*. *Preaosfințite domnule!*, semnată de Zaharie Carcalechi (f [2r–v]); *Conținerea istoriei romanilor (mai departe lucrată de Dam. Bojincă, jur. a Țării U. advocat)* (p. 1–32), cuprinzând următoarele: *Urmarea bătăliei sertoriane* (p. 1); *Nobila purtare a lui Sertorius* (p. 1–2); *Bătaia cu sclavii* (p. 2–3); *La anul 686 învinsă el pre tâlharii mării* (p. 3–4); *Capetul bătăii mitridatice* (p. 4–5); *Purtarea lui Pompeius la această ocasie* (p. 6–7); *Conjurația lui Catilina* (p. 7–11); *Cuprinderea Galiei, pricirea între Pompeius și Țesar, bătaia civilă. Faptele lui Țesar în Galia* (p. 12–13); *Nobila purtare a învingătoriului Țesar* (p. 14); *Bătaia alecsandrineană* (p. 14–15); *Țesar se face domn cu putere nemărginită preste stat* (p. 15–16); *Iulius Țesar îndreaptă calendariul* (p. 16–17); *Conjurația lui Cassius și a lui Brutus* (p. 17–18); *Uciderea lui Țesar* (p. 18–19); *Antonius rădică pre popor asupra ucizătorilor lui Țesar* (p. 19–20); *Octavianu se arată de moștenitoriu a lui Țesar* (p. 20–21); *La anul 770 de la f. R. se făcu un triumvirat* (p. 21–22); *Acești triumviri (trei bărbați) gonesc pre ucizetorii de Țesar* (p. 22–23); *Tabăra triumvirilor asupra lui Brutus și Cassius* (p. 23–24); *Noavă cruzime a lui Octavianus* (p. 24–32); *Dialog între doi tineri românești* (p. 33–40); [Anunț] (p. 40); *Călătoria lui Martineli la Paris (întâia oară dată la lumină de Zaharie Carcalechi)* (p. 41–55); *Legatele* (p. 55–56); *Urmarea istoriei popoarelor și a staturilor* (p. 57–58); *Nește gâcituri* (p. 59); *Prețul mărfurilor în bani de argint și trecerea banilor* (p. 60); *Domnii, la Biblioteca romană, din Arad prenumerați* [Lista prenumeranților] (p. 61–68); *Însemnarea cărților care de la an 1829 până acuma au ieșit, noaă cunoscute* (c. 3); [Anunț redacțional], semnat „Izvoditoriul Bibliotecii” (c. 4).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1410, p. 618–619; Pop 1838, p. 97; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 33, 34; Iarcu 1873, p. 29; Iorga 1906, p. 19; Gram. 1923, p. 55; Bodea 1956, p. 100; Teodorescu 1960, p. 351; Ciulei 1963, p. 511; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 20; Tomescu 1968, p. 118; Cartea B. 1972, p. 225; Papadima 1975, p. 253; Bodinger 1976, p. 398–399; Pascu 1976, p. 147; Bocșan 1978, p. 168; Köpeczi 1983, p. 33; Ursuțiu 1983; CRV 1985, p. 319; Mosora, Hanga 1991, p. 247–248; Tatay 2009. p. 369–371; Tatay 2009/A, p. 306–307; Tatay 2011, p. 250–259, 363–366; Andriescu, Borș 2013, p. 285–286.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1410/2 (Partea a IV-a), fără portretul lui Ștefan cel Mare, care se găsește în exemplarul păstrat la Biblioteca Astra din Sibiu.

1830. Damaschin T. Bojincă, ***Diregătoriul bunei creșteri***, Buda, 1830.

Diregătoriul | bunei creștere | spre îndreptarea multor părinți și bun | folosul tinerimei romane, | țesut | de | Damaschin T. Bojâncă, | în Crăimea Ungariei și alăturatele ei părți | jurat advocat. | Directorium bonae educationis. | În Buda, | la Crăiasca Tipografia Universitatei Ungurești, 1830.

Damaschin T. Bojincă, ***Governor of Politeness [Dregătorul bunei creșteri].*** *The book is a discourse on moral philosophy. It is divided into four sections and it sums up all the obligations and duties that parents and children have inside the family and at school. These moral and didactic precepts are illustrated by literary examples taken from the Antiquity and the Middle Ages. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In 8°; XVI + 228 p. + [11] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile 1 și 4, cu ornamente și frontispicii; frontispiciu cu o carte deschisă pe care se află o coroană de flori; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Mult folositoriului și împărţitoriului de luminare Reghiului Coleghiu Preparandicesc din Arad se dedică aceasta cărticică cu cea mai umilită reverință* (p. III); *Inclite Reghiu Coleghiu a muselor romane*! / *Inclytum Regium Collegium Musarum Romanarum!* (p. IV–XVI), în română (pe pagina din stânga) și în latină (pe pagina din dreapta); *Prefație* (p. 1–15) semnată „D. Bojincă"; [*Motto:*] „Sciința aduce cinste la tot omul, aur e la nobil, argint la cetățeanul. Tronul împăraților prin ea luminează, corona crailor prin ea s' vederează. Sfânta lege prin ea se păzește, moralitatea numai prin ea crește." (p. 16); *Întroducere* (p. 17–24); Despărţirea I. (p. 24–97), cuprinzând: Cap I. *Despre datorinţele mamelor* (p. 24–41); Cap II. *Despre datorinţele amânduror părinţilor cu care sânt ei obligaţi a creşte şi a griji pre pruncii sei* (p. 41–61); *Arătare generală cum trebuie a păși cu pruncii întru buna creștere* (p. 61–76); *În timpul scolăriei* (p. 76–79); *Despre crescătorii de casă* (p. 79–91); *Scurte regule care sânt de lipsă în tot crescătoriul* (p. 91–94); *Cuvântare cătră tinerime. Iubită tinerime romană!* (p. 95–97). Despărţirea II. *Datorinţele pruncilor cătră părinți* (p. 98–144), cuprinzând 8 datorințe cu exemple de personalitați: *Întâia datorință* (p. 99); *Cleovis și Viton* (p. 99–100); *Alfonsu al IX-lea* (p. 101–103); *Toma Moru* (p. 104–105); *A doao datorință* (p. 105); *Sem și Iafet* (p. 105–107)*; Alecsandru cel Mare* (p. 107–108)*; A trea datorință* (p. 108); *Eliseiu* (p. 108–109)*; Tovie cel tinăr* (p. 109–111)*; Caius Marcius Coriolanus* (p. 111–114)*; Titus Chesariul romanilor* (p. 114–115)*; Harenius Decius* (p. 115–116)*; A patra datorință* (p. 116) *Fiiul lui Cresu* (p. 117–118)*; Țimon* (p. 119–120)*; Antigonu Gonatac* (p. 120–122)*; Anfinomu și Anapu* (p. 122–123)*; Ioan al doilea, craiul Portugaliei* (p. 123–127)*; Fiiul cel generos* (p. 127–129)*; Fugașul*

din dragostea fiasca (p. 129–131)*; A cincea datorință* (p. 131); *Avel* (p. 131–132)*; Epaminondas* (p. 132–133)*; A șeasa datorință* (p 133); *Iosif eghipteanul* (p. 134–135)*; Numa Pompilius* (p. 135–136)*; A șeaptea datorință* (p. 137); *Marcus Aurelius* (p. 137–138)*; A opta datorință* (p. 139); *Ioan Electorul din Brandeburg* (p. 139–140); *Adaugere* (p. 140); *Avsalom* (p. 140–144). Despărţirea III. *Datorinţele pruncilor cătră învăţători* (p. 144–158), cuprinzând 2 datorințe cu exemple de personalități: *Întâia datorință* (p. 145); *Eliseiu* (p. 146–147); *Eșinec* (p. 147–148); *Plato* (p. 148–149); *Dioghenes* (p. 149–151); *A doa datorință* (p. 151–152); *Pitagoras* (p. 152–153); *Alecsandru cel Mare* (p. 153–154); *Fridericu al II. Craiul Borusiei* (p. 155–156); *Marcus Aurelius* (p. 156–158). Despărţirea IV. *Datorinţele pruncilor cătră sine înseși* (p. 158–228), cuprinzând: *Istoria lui Cain* (p. 182–195); *Istorii pentru buna creștere interesate. Amicul adevărat e de mai mare preț și mai mult ajunge decât toate bunătățile lumești* (p. 196–204); *O istorie adevărată, spre ferirea femeilor tinere povestită* (p. 204–225); *Linguşirea* (p. 225–228); *Nomele d. d. prenumeranti aşedaţi dopă A. B. C.* (primele 10 foi nenumerotate de la urmă); *Înștiințare* (f. [11] de la urmă).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1472, p. 674–679; Dianu 1869, p. 1; Iarcu 1873, p. 30; Pușcariu 1889–1897, II, p. 376; Iorga 1906, p. 23; Teodorescu 1960, p. 351; Popeangă, Găvănescu, Ţârcovnicu 1964, p. 20, 70; Hâncu 1965, p. 126; Nicolescu 1971, p. 153; Cartea B. 1972, p. 225–226; Popovici 1972, p. 299; Papadima 1975, p. 252; Bodinger 1976, p. 404–405; Bocșan 1978, p. 98–114, 150; Herseni 1980, p. 168–170; Braunstein 1981, p. 103; Miskolczy 1983, p. 305–306; CRV 1985, p. 322–323; Mosora, Hanga 1991, p. 252–253; Tatay 2009/A, p. 307; Urs 2011, p. 686; Andriescu 2013/B, p. 96–97; Andriescu 2013/D, p. 76; Andriescu, Borș 2013, p. 265–267.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1472. Cartea conține erori de paginație.

1830. *Calendar*, Buda, 1830.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1830, | carele să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pre gradurile și clima Ţării Ungurești | a Marelui Prinţipat al Ardealului, a Ţă|rii Romanești și a Moldaviei. | Areată | zilele, duminecile, sărbătorile și septă|mânile calendariului vechiu și a celui nou, | părțile și timpurile anului, schimbarea lu|nei, răsărirea soarelui, ghenealoghia Casii Au|striei, târgurile și alte folositoare lucruri. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universitatei Un|gurești.

Calendar [Calendar]. *This is the 1830 Edition of a periodical popular publication, with special prominence among Romanians within the Habsburg Empire and with extended issue. It was designed under the pretext of an annual calendar. However, this Edition also includes many other information of general interest. The special part of this Calendar describes some of the biggest churches from Europe and Constantinople. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In 8°; [40] f. Tipar negru și roșu, pentru partea calendaristică, și negru în rest, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt); titlu încadrat în chenar de compoziție tipografică. Toate paginile sunt încadrate în chenar simplu.

Cuprins. *Hronologhia* (f. [2r]); *Pashaliia la anul acesta 1830* (f. [2v]); *Sărbătorile și alte zile preste an schimbătore* (f. [2v]); *Reschirarea seamnelor, haractirilor și ale altor însemnări* (f. [3r]); *Luna ianuarie* (f. [3v–4r]); *Luna fevruarie* (f. [4v–5r]); *Luna martie* (f. [5v–6r]); *Luna aprilie* (f. [6v–7r]); *Luna maiu* (f. [7v–8r]); *Luna iunie* (f. [8v–9r]); *Luna iulie* (f. [9v–10r]); *Luna avgust*

(f. [10v–11r]); *Luna septemvrie* (f. [11v–12r]); *Luna octovrie* (f. [12v–13r]); *Luna noiemvrie* (f. [13v–14r]); *Luna dechemvrie* (f. [14v–15r]); *Adaogere la calandariu* (f. [15v]); *Despre iarnă* (f. [15v]); *Despre primăveară* (f. [16r]); *Despre veară* (f. [16r]); *Despre toamnă* (f. [16r]); *Despre întunecimile sau eclipsurile soarelui și a lunei* (f. [16v]); *Scurtă ghenealoghie a Curții Austriei* (f. [17r–20v]); *Vredniciile duhovnicești a sfintei Besearici a Răsăritului de leagea grecească drept crdincioasă din Țeara Ungurească și din cealelalte împreunate părți* (f. [21r–23r]), cuprinzând: *Arhiepiscopul și mitropolitul* (f. [21r]); *D. d. episcopi* (f. [21r–22r]); *D. d. arhimandriți* (f. [22r–23r]); *Însemnarea târgurilor celor din Țeara Ungurească, Țeara Ardealului și celor din Bănat, după calendariul nostru* (f. [23v–31v]); *Vreo câteva târguri în părți din afară* (f. [31v–32r]); *În Țara Românească* (f. [32r]); *În Bucovina* (f. [32r]); *Moral* (f. [32v–35v]), cuprinzând: *Noaptea și dimineața* (f. [32v–33v]); *Ghinda, semința de stejariu (copaciu)* (f. [33v–35v]); *Lucruri vrednice de aducere aminte. Besearicile ceale mai mari în Europa pe scurt însemnate* (f. [35v–37v]), cuprinzând: 1. *Besearica Sfântului Petru în Roma* (f. [36r]); 2. *Besearica Sfântului Pavel în London* (f. [36r–v]); 3. *Besearica lui Isaac în Petersburg* (f. [36v–37r]); 4. *Besearica Sofiei în Constantinopol* (f. [37r]); 5. *Domo sau besearica lui Carol în Mailand (Milano)* (f. [37r–v]); 6. *Besearica Sfântului Stefan în Vienna* (f. [37v]); *Niște sentențiі morale* (f. [38r–39r]), cuprinzând: *Despre îndurare* (f. [38r]); *Despre mulțămire* (f. [38v]); *Despre resipire* (f. [39r]); *Însemnarea cărților celor românești ce se află de vândut la Crăiasca Tipografie în Buda a Universitatei Ungurești din Pesta* (f. [39v–40r]); *O foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și chieltuialelor preste tot anul, la întrebuințarea economiei* (f. [40v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1474, p. 680–681; Tomescu 1957, p. 76, 121; Teodorescu 1960, p. 351.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1474.

1830. *Calendar*, Buda, 1830 (editor Ștefan P. Niagoe).

Calendariu | romanescu | pe | anul de la Cristos | 1830, | quare se cuprinde din 365 de | diele și este aquum a trea ora | într-aquestu modu lucratu de | Stefanu P. Niagoe | invetiatoriu Scolei Romanesci din Pesta. | În Buda, | cu tipariu Cr. Tipografii tipăritu. | Scris d. S. P. Niagoe, scobit d. L. Colman.

Calendar *(Editor Ștefan Neagoe)* ***[Calendar]*** *(editor Ștefan Neagoe). This is a second type of Romanian calendar that was published at Buda, in 1830. The calendar and the informative parts are very rich, but the work is mostly valuable for John Hunyadi's biography (he had Romanian origins). He was the Governor of Hungary and the father of Hungarian King Matthias Corvinus. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In 12°, o planșă + [9] f. + 141 p. (numerotate doar de la p. 30) + [1] f. Tipar negru și roșu, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură în metal cu portretul lui *Joan Corvinus de Huniad*, semnată „Scob. de Lehnhardt in Pesta" (planșa de la început); foaia de titlu e semnată: „Scris d. S. P. Niagoe" și „Scobit d. L. Colman"; 2 litografii: gravură cu Ianus însoțit de un țăran român, în fundal un munte pe care trudește un om, iar la bază cu următoarele versuri: „Cu rabdare, serguintia / Afla Amorul sperintia, / Si prin petra a strabate / La Țerra cu bonitate! / Așie și Romanul ori quare / Caute a sua luminare!" (c. 1) semnată: „Litog. de J. Höschl in Pesta No. 24" și o gravură cu textul „Din intunerec la lumină", cu următoarele versuri: „Vulpea: Cocoșule vecinu măretiu / Place la

noi la ospetiu. / Cocosul: De ti-ar fi credinţa tare / A! Quum ti coda mare. / Cânele: Ham! Tu que Gâlinarii sapi / Neque'n Servia nu-mi scapi!" (c. 4).

Cuprins. *Spectabili și de bunu genu născutului Domnu Emanuel Gozsdu, juratului a Ungarie, advocatu de Cr. Tabla, qua unui pre zelosu patriota și nationalista cu umilita plecaciune se dedica* (f. [2r]); *Spectabile și de bunu genu nascute Dómne!*, semnată „Niagoe", cu litere latine pe stânga și cu slove chirilice pe dreapta (f. [2v–7r]); *Precuventare cotra prevrednigii nationalisti d. d. prenumeranți!*, semnată „Autorul", cu litere latine pe stânga și cu slove chirilice pe dreapta, cu excepția ultimei pagini, care are textul pe coloane (f. [7v–9v]); *Cronologia* (p. 1); *Paschalia pe anul aquesta, 1830* (p. 2); *Serbitorile și alte dile preste anu schimbătóre* (p. 2); *Soarele cu a suale planete* (p. 3); *Duospredece zodii ale ceriului* (p. 3); *Planeta domnitóre* (p. 3); *Despre patru tèmpuri ale anului* (p. 3–4), cuprinzând: *Despre érnă* (p. 3); *Despre primavéră* (p. 4); *Despre véră* (p. 4); *Despre tómnă* (p. 4); *Despre eclipsurile (intunecimile) sórelui și a lunei* (p. 5); *Luna ianuariu* (p. 6–7); *Luna februariu* (p. 8–9); *Luna martiu* (p. 10–11); *Luna aprilie* (p. 12–13); *Luna maiu* (p. 14–15); *Luna iunie* (p. 16–17); *Luna iulie* (p. 18–19); *Luna augustu* (p. 20–21); *Luna septembrie* (p. 22–23); *Luna octobrie* (p. 24–26); *Luna nouembrie* (p. 26–27); *Luna decembrie* (p. 30–31); *Schimbarea patråreloru și a tèmpului in fiesce quare luna* (p. 30–35); *Tèrgurile quele de fronte in Ungaria, Transilvania și Banatu* (p. 36–41); *Quateva terguri de cåpitenie a țerriloru din afarò* (p. 41–42); *Quanteva terguri din Țerra Turciască de quea parte de Dunare* (p. 42); *Scurta biografie a lui Joan Corvinus de Huniad* (p. 43–141), cuprinzând *Descrierea nascerii și a eroiesciloru fapte a multu vestitului și de tótå Europa minunatului erou Joan Corvinus de Huniad. Trradusă de D. Bojinca* (p. 44–94), cu litere latine pe stânga, cu slove chirilice pe dreapta; *Faptele lui Joan Corvinus* (p 94–141), cu litere latine pe stânga, cu slove chirilice pe dreapta; *Cheia ortografiei* (p. [142]); *Ortographie-schlüssel* (p. [143]); *Luare-aminte*, semnată „Niagoe" (p. [144]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BASB.

Referințe: BRV III, nr. 1475, p. 680–681; BR 1830; Pop 1838, p. 97; Iarcu 1865, p. 34; Gârleanu 1865, p. 481 (14); Iarcu 1873, p. 30; Lupaș 1930, p. 175–180; Albu 1943, p. 569–616; Tomescu 1957, p. 122; Teodorescu 1960, p. 351; Bocșan 1978, p. 49–58; Răduică 1981, p. 215; Mosora, Hanga 1991, p. 253–254; Faiciuc 2011, p. 93; Tatay 2011, p. 259–269; Andriescu, Borș 2013, p. 267–268.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1475/2 (Inv. C. 1415). Există exemplare care au reproduse și în interior cele 2 litografii de pe coperți.

1830. Leopold Chimani, ***Pruncii cei părăsiți*** (trad. Ioan Theodorovici), Buda, 1830.

Pruncii cei părăsiți, | ajutoriului lui Dumnezeu și purtării de | grijă a unei bătrâne și credincioasă | crescătoare încredințati. | Istorie franțozască | adevărată și morală, | după forma legii ceii creștinești, spre în|dreptarea tinerimei întocmită | de | Leopold Șimani, | și acum în limba romanească așăzată | de | Ioan Theodorovici, | la besearica greco-romanească din Pesta ac|tual paroh, consistorialnic assessor și a | cărților romanești int. crăiesc țenzor | și corector. | Cu o figură în aramă tăiată. | Die verlassenen kinder. | În Buda, | cu Tipariul Crăiestei Tipografii a Universi|tatei din Pesta, 1830.

Leopold Chimani, ***Abandoned Infants*** *(translated by John Theodorovici)* ***[Pruncii cei părăsiți]*** *(trad. Ioan Theodorovici). It is the Romanian translation of Leopold Chimani's Die verlassenen kinder, which was printed at Vienna, in 1815. Leopold Chimani (1774–1844) was an Austrian*

educator and author of books for pupils. The translator was Ioan Theodorovici, a Romanian Orthodox priest from Pest. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.

Format. In 8°; [1] f. + 155 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură în aramă, cu următorul text explicativ: „În Răseritul soarelui mulţămește Berghere și pruncii marelui Dumnezeu pentru norocoasa scăpare din cetatea Marseile. Foaia 81", semnată „Lehnhardt sc." (f. [1v], în fața f. tt.); frontispiciu dreptunghiular cu stup de albine și doi copii, unul dintre ei încoronându-l pe celălalt cu lauri (p. 7); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *De bun ghen născuţilor prunci a domnului Constantin Grabovschi domnului de– și în Apadia, întru semn de onoraţie dedică această cărticică. Autorul* (p. 3); *Preaiubiţilor fii sufleteşti*!, semnează „Sufletesc părinte, Ioan Teodorovici" (p. 5–6); *Domnul Difont* (p. 7–11); *Șerbilor (slugilor) se cuvine resplătire* (p. 11–13); *Credincioasa șerbă* (p. 14–15); *Grija șerbei de prunci* (p. 16–18); *Mulţămirea pruncilor* (p. 18–19); *Familie vreadnică de cinste* (p. 19–20); *Bucurii și patimi* (p. 21–23); *Stricăcioase învăţături* (p. 24–25); *Lipsa despre adevărata creștinească leage* (p 25–27); *Tireniia a poporului celui turbat* (p. 27–30); *Fuga a oamenilor celor buni* (p. 30–34); *Domnul Difont se gată pentru fugă* (p. 34–37); *Chiemarea lui Difont înaintea judecăţii* (p. 37–39); *Planul pentru fugă* (p. 39–41); *Înaintea cășii se face tropot și chiot* (p. 41–42); *Domnul Difont se află în mare primejdie* (p. 42–46); *Surpătorii întră în casă* (p. 46–48); *Berghere înșală pre rebelianţi* (p. 48–52); *Berghere află loc de scăpare* (p. 52–56); *Sfatul cel bun* (p. 56–58); *Berghere înaintea judecăţii rebelianţilor* (p. 58–62); *Bucurii și grijă* (p. 62–66); *Noao agonisire* (p. 66–68); *Dorul pruncilor de părinţi* (p. 68–70); *Pășirea prin bună băgare de seamă a Bergherei cu pruncii!* (p. 70–72); *Lipsa și ajutoriul* (p. 72–74); *Primăveara deșteaptă în Berghere poftă și cugetare pentru fugă* (p. 74–76); *Gătirea pentru fugă* (p. 76–78); *Credincioasa prietenă* (p. 78–79); *Despărţirea de cetate* (p. 79–82); *Greotatea călătoriei* (p. 82–84); *Adele capătă în betejug ajutoriu* (p. 84–86); *Altă grijă* (p. 87–88); *Florile se vind* (p. 88–91); *Prelungirea călătoriei către Tulon* (p. 91–93); *Întâlnirea fără de veaste* (p. 94–96); *Sfatul* (p. 96–98); *De unde bani pentru călătorie pe mare*? (p. 98–99); *Un cunoscut* (p. 99–101); *Facere de bine pentru faceri de bine* (p. 101–104); *Încheiarea călătoriei către Tulon* (p. 104–106); *Berghere la poarta cetăţii* (p. 106–108); *Berghere la domnul Levrier* (p. 108–109); *Păscarii se tocmesc* (p. 109–112); *Călătoriia către corabiia anglizască* (p. 112–115); *Primirea în corabiia cea anglizască* (p. 115–117); *Predarea voiei lui Dumnezeu* (p. 117–119); *Călătoriia pre mare* (p. 119–121); *Berghere află pre un patriot (ţăran)* (p. 121–123); *Lăcuinţa lor în Falmut* (p. 123–125); *Călătoriia către London* (p. 125–127); *Neașteptată cercetare* (p. 127–130); *Bucuroasa iarăși înpreunare* (p. 130–132); *Mulţămirea părinţilor* (p. 132–135); *Fuga domnului Difont către Italia* (p. 135–138); *Călătoriia către Ghibraltar* (p. 138–140); *Fortuna pe mare* (p. 141–144); *Bucuroasa înștiinţare* (p. 144–146); *Familiarnice întâmplări* (p. 146–149); *Întoarcerea înapoi din Anglia către Franţia* (p. 149–151); *Mulţămirea pentru făcuta pruncilor șerbire* (p. 152–153); *Preţul cinstei* (p. 154–155); *Încheiare* (p. 155).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1499, p. 709–710; BR 1830; CAL 1833, f. 40r; Iarcu 1865, p. 34; Iarcu 1873, p. 30; Bogdan-Duică 1933, p. 149–150; Teodorescu 1960, p. 351; Bodinger 1976, p. 408; Mosora, Hanga 1991, p. 256–257; Tatay 2011, p. 136–138; Andriescu 2013/B, p. 98–99; Andriescu, Borș 2013, p. 277–278; Mârza, Bogdan 2013, p. 181.

Observație. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1499/2.

1830. *Datorinţele supuşilor către monarhul lor*, Buda, 1830.

Datorinţele | subpuşilor | către | monarhul lor, | pentru folosul | şcoalelor romaneşti | celor din | Ţeara Ungurească | şi din părţile ei împreunate. | Cu milostiva îngăduinţă a Împărăteştei | Chesaro-Crăieştii şi Apostoliceştei Măriri. | Nelegată, cu 10 creiţ<ari>. | În Buda. | Tipărită cu cheltuiala Crăieştei Tipografii a | Universităţei Ungureşti. 1830.

The Duties of the Subjects to Their Monarch [Datorinţele supuşilor către monarhul lor]. *The print includes the most important rules of conduct for the citizens of the Empire, both in times of peace and in times of war, applied to both civilians and soldiers. Printed in Buda, in Hungary, in 1830.*

Format. In 8°; 55p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.
Ornamentaţie. Stema cu vulturul bicefal (f. tt); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–6); Cap I. *Despre stăpânire* (p. 7–12); Cap II. *Despre putearea stăpânirei* (p. 12–16); Cap III. *Despre datorinţele subpuşilor (subdiţilor) în commun* (p. 17–23); Cap IV. *Despre cinstea carea trebuie subpuşii se o areate către stăpânitoriul lor* (p. 23–27); Cap V. *Despre credinţa subpuşilor carea trebuie să o aibă către stăpânitoriul său* (p. 28–30); Cap VI. *Despre plecăciunea subpuşilor carea trebuie să o aibă către stăpânitoriu* (p. 30–33); Cap VII. *Despre datorinţele subpuşilor în vreame de pace* (p. 33–35); Cap VIII. *Despre datorinţele subpuşilor în vreame de războiu* (p. 35–39); Cap IX. *Despre datorinţele ostaşilor* (p. 39–43); Cap X. *Despre călcarea jurământului întră ostaşi* (p. 43–46); Cap XI. *Despre pedeapsa dezerterilor* (p. 46–51); Cap XII. *Despre dragostea către patrie* (p. 51–55).
Depozit. BAR (copie–1481A), BVAUGL.
Referinţe. Hâncu 1965, p. 130; Poenaru 1973, p. 160.
Observaţii. Exemplar de referinţă: BVAUGL, cota CRV 1–101.

1830. *Măsuri împotriva holerei*, Buda, 1830.

Îndreptarea | deregătoriilor de ţinerea sănătăţii | de grije purtătoare | şi a feţelor pe lângă | contumaţii slujitoare, | cum s-ar putea marjinile hotarelor în Monarhiia Austriii | apăra, | ca, în biruinţa muscanului prin ţeri de obşte epidemiţe | stăpânitoare, | boala cholera | să nu poată străbate, au, de s-ar întâmpla să străbată, | lăţirea ei a o împedeca.

Measures against Cholera [Măsuri împotriva holerei]. *The medical print contained measures meant to minimize the effects of an outbreak of cholera, which affected Transylvania and Hungary in a disturbing way, in 1830 and 1831. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In folio; [9] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentaţie. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Cuprindere scurtă* (f. [2r]); I. *Împotriva boalei cholera care epidemiţe, adecă legându-să de om, şi aşa lăţându-să stăpâneaşte de lipsă es toate aceale despre ţinerea sănătăţii date afară rânduiale în lucrare a le lua, care înpotriva lipitoarelor boale de ciumă de obşte stau în sus* (f. [2v–3r]), cu § 1–3; II. *Împedecarea intrării boalei până când iaste în vecinele ţări* (f. [3r–v]), cu § 4; III. *De cumva cholera în marjinile hotarelor a Monarhiei Austriei s-ar arăta, cum trebuie lăţirea ei a o înpedeca* (f. [3v–7r]), cu § 5–22; IV. *Lecuirea boalei cholera* (fila [7r–9r]), cu § 23–36.

Depozit. BASB.
Referințe. Poenaru 1973, p. 160–161; Andriescu, Borș 2013, p. 288.
Observații. Exemplar de referință: BASB, cota CRV 1526b.

1830. Eftimie Murgu, ***Widerlegung der Abhandlung …***, Buda, 1830.

Widerlegung | der | Abhandlung,| welche unter dem Titel vorkommt: | Erweis, dass die Wallachen nicht | römischer Abkunft sind, und diess nicht aus ihrer | italienisch-slavischen Sprache folgt. Mit | mehreren Gründen vermehrt, und in die | walachische Sprache übersetzt durch S. T. | in Ofen 1827 | und | Beweis, | dass die Wallachen der Römer unbezweifelte Nach- | kömmlinge sind; wozu mehrere zweckmässige kurze | Abhandlungen; endlich eine | Anmerkung | über die in dem Anhange vorkommende Antikritik desselben S. T. beygefügt werden. | Verfasst | von E. Murgu. | Ofen, | gedruckt mit königl. ung. Universitäts-Schriften 1830.

Eftimie Murgu, ***Widerlegung der Abhandlung …*** *The book contains a polemic response to Sava Tököly's denigrating work, Proof that the Wallachians or Romanians are not Roman [Arătarea că valahii sau românii nu-s de viță romani], 1827. Murgu demonstrated that all Petru Maior's allegations and conclusions in his History of Romanians' Beginning in Dacia [Istoria pentru începutul românilor în Dachia] coincided with the historical truth. Eftimie Murgu's book is a powerful image rectifier for overseas and it counters Sava Tököly's hostile claims with modern arguments. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In 8°; XX p. + 156 p. + 2 planșe. Tipar negru, cu 44 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Titlul de pe copertă este încadrat în chenar cu elemente vegetale; ornament constituti dintr-un vas antic, încadrat în același chenar alcătuit din elemente vegetale (c. 4); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Vorrede* (p. III–X); *Kurze Anmerkung. Uiber S. T. Vorrede* (p. XI–XX); [*Folgendermassen fängt S. T. seinen feyn wollenden Erweis …*] (p. 1–142); *Anmerkung. Uiber die im Anhange vorkommende Antikritik desselben S. T.* (p. 143); *Die Druckfehler* (p. 156 r); *Romanische Tänze* (planșa 1–2).
Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; ÖNb; BUB; BASB.
Referințe. BRV III, nr. 1490, p. 693–698; Petrik II, p. 797; Iorga 1906, p. 24; Lupaș 1930, p. 182–184; Veress 1931, II, p. 283; Cosma 1933, p. 23; Murgu 1969, p. 91–438; Bocșan 1973, p. 363–382; Protase 1973, p. 302; Bodinger 1976, p. 406–407; Furdui 1980, p. 160; Sziklay 1983, p. 48; Mosora, Hanga 1991, p. 256; Chindriș 2003, p. 702; Chindriș 2007, p. 53; Urs 2011, p. 687–688; Urs 2012, p. 127; Andriescu 2013/B, p. 97–98; Andriescu 2013/D, p. 76; Andriescu, Borș 2013, p. 273–274.
Observație. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 648. Cartea conține erori de paginație.

1830. Nicolae Nicolau, ***Învățături și îndemnuri***, Buda, 1830.

Nicolae Nicolau, ***Teachings and Admonitions [Învățături și îndemnuri].*** *The print includes teachings and advice with the purpose of educating the citizens of Wallachia (Muntenia). Printed in Buda, in Hungary, in 1830.*

Format. In 8°; 10 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu simplu (p. 1).

Cuprins. *Cinstiți lăcuitori ai Țărei Românești și mie frați în Hristos!* (p. 1–10), semnat la sfârșit „Nicolae Nicolau, școlarhu scoalei de la Goleşti".

Depozit. BNR; BAR (copie).

Referințe. Părnuță 1969, p. 100–101; Poenaru 1973, p. 161.

Observații. Exemplar de referință: BNR, cota 1492 A. Exemplarul nu are foaie de titlu.

1830. Pavel Vasici-Ungurean, ***Anthropologia sau scurta cunoștință despre om*****,** Buda, 1830.

Anthropologhia | sau | scurta cunoștință | despre om | și despre însușirile sale, | întocmită și întru acest rând adusă | de | Pavel Vasici-Ungurean, | al mediținei auzitoriu. | Anthropologie. | În Buda, | La Crăiasca Tipografia Universitatei Ungurești, | 1830.

Pavel Vasici-Ungurean, ***Anthropology or Short History of Man [Anthropologia sau scurta cunoştinţă despre om]****. The book was the first attempt for an anthropology discourse in Romanian culture. It was written by Pavel Vasici, a doctor and a scientist. Anthropology or Short History of Man included about all knowledge in the field of anthropology at the time. It was printed at Buda, Hungary, in 1830.*

Format. In 8°; XVI p. + 286 p. + [13] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un bărbat care realizează experimente, alături de el observându-se toiagul lui Asclepios și portretul lui Galenus; frontispiciu cu un bust de copilaș cu mâinile împreunate pentru rugăciune (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Si quid novisti rectius istis, Candidus imperti; si non, his utere mecum." din „Horațius" / „De ai cunoscut ceva mai drept decât acestea, slobod împărțaște; iară de nu, întrebuințează acestea cu mine" din „Horațiu" (p. II); *Strălucitului și înalt învățatului domn Andrei Vasici-Ungurian, prin Țara Ungurească și ținuturile cu dânsa legate jurat al causelor advocat, precum și la Cinstitul Maghistrat al Vârșeţului v<ice> notariu* (p. III), *Bunului său Meţenas și frate se dedică această carte* (p. IV); *Frate!* (p. V–XII), datată: „Pești, în 1 septemvrie 1829" și semnată „Iubit frate Pavel"; *Cuvânt-înainte* (p. XIII–XIV); *Istoria omului* (p. 1–38), cu § 1–29; Partea I. *Despre funcţiile veghetative individuale* (p. 38–149), în 8 capitole: Capul I. *Despre poftirea mâncării și beuturei* (p. 39–54), cu § 31–38; Capul II. *Despre râjnirea nutreţului* (p. 54–74), cu § 39–47; Capul III. *Despre sorbire și asămănare* (p. 74–78), cu § 48–50; Capul IV. *Despre cercuirea sângelui* (p. 78–97), cu § 51–61; Capul V. *Despre răsuflare* (p. 98–117), cu § 62–69; Capul VI. *Despre sângerime și nutrire* (p. 118–120), cu § 70–71; Capul VII. *Despre stoarcere* (p. 121–141), cu § 30 [!]–84; Capul VIII. *Despre căldura animală* (p. 142–149), cu § 85–87; Partea II. *Despre funcţiile animale individuale* (p. 149–234), în 6 capitole: Capul I. *Despre sistema nervoasă* (p. 150–161), cu § 89–97; Capul II. *Despre sensu sau simțire* (p. 161–189), cu § 98–115; Capul III. *Despre mișcarea de voie* (p. 190–196), cu § 116–119; Capul IV. *Despre glăsuire și vorbire* (p. 196–208), cu § 120–126; Capul V. *Despre somn și privegheare* (p. 209–220), cu § 127–132; Capul VI. *Despre constituţie și temperamenturi* (p. 221–234), cu § 133–140; Partea III. *Despre funcţiile veghetative secsuale* (p. 255–276), în 7 capitole: Capul I. *Despre părţile naşterii* (p. 238–251), cu § 143–147; Capul II. *Despre funcţiile părţilor naşterii* (p. 251–256), cu § 148–149; Capul III. *Despre zămislire*

și facerea fătului (p. 257–261), cu § 150–151; Capul IV. *Despre viața fătului* (p. 261–364 [!]), cu § 152; Capul V. *Despre îngreonare și naștere* (p. 364 [!]–267), cu § 153–156; Capul VI. *Despre lăptire* (p. 268–269), cu § 157–158; Capul VII. *Despre vârstele omului* (p. 269–276), cu § 159–165; *Apendice. Despre suflet* (p. 276–285); *Smintele care prin tiparire au întrat și afara de multe interpuncții și legatuințele cuvintelor reale sânt* (p. [286]); *Numele d. d. prenumeranți așa în rând așezate, precum sânt trimise de la d. d. culegători* (f. [1r–13r]); *Cătră d. d. de titula sa vreadnici prenumeranți!* (f. [13v]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BVAUGL; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1503, p. 711–712; BR 1830; Popp 1839, p. 97; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 34; Dianu 1869, p. 39; Gârleanu 1865, p. 261 (8); Iarcu 1873, p. 29; Crăiniceanu 1907, p. 30, 355; Veress 1931, II, p. 283; Bodea 1956, p. 102; Teodorescu 1960, p. 351; Munteanu 1962, p. 26–27; Hâncu 1965, p. 127–130; Filip 1970, p. 108; BALRL 1972, p. 30; Cartea B. 1972, p. 229; Bodinger 1976, p. 409; Pascu 1976, p. 149; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 48; Herseni 1980, p. 212–215; Braunstein 1981, p. 104; CRV 1985, p. 326; Mosora, Hanga 1991, p. 259; Tatay 2009/A, p. 307; Tatay 2010, p. 168–169; Urs 2011, p. 706; Andriescu 2013/B, p. 99–100; Andriescu, Borș 2013, p. 283–284.

Observație. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 874. Cartea conține erori de paginație.

8. TIPOGRAFIA DIN CERNĂUȚI

1804. ***Catehism mic***, Cernăuți, 1804.

Catihisis mic | sau | perelipsis pravoslavnicii mârturisiri | legii grecești a soborniceștii | și | apostoleștii | Besericii Răsăritului spre între|buninţare neuniților tineri | slavieni și moldoveni, | care de sfințitul neunitul episcopesc sinod | în Carloveți la anul 1774 s-au întărit | și | acum cu pozvolenie înalt slăvitului scaun | a țării prin înaltul guberniumicescul de|cret din 17 septemvrii 1802. Nro. 27111 | și cu diorthosire și prefacere în limba | țării prin purtare de grijă și întocmire a | consistoriumului K. K. Bucovinii de iznoavă | s-au tipărit. | În Cernăuți, | la tipografie lui Petru Ecard, 1804.

Katihisis | malyj | ili | sokraštennoe pravoslavnoe ispovědanie | grečeskago zakona sobornoj | i apostolskoj | cъrkvi vostočnoj, vo upotreblenie | neunitskija slaveno-illiričeskija | i | moldavskija junosti | iže o stago neunitskago episkopskago sy|noda vъ Karlovcě 1774 lěta | potverždenъ, | nyněže sъ dozvoleniemъ vysokoslavnago | pravlenija zemli črezъ vysočajšij guberni|alyj decretъ ot 17 septemvrija 1802 | goda nro. 27111. Staraniemъ Konsistorij | K. K. Bukoviny, i na zemskij jazykъ perevedenъ i v novo pečati predanъ, | v typografij Petra Ekarda v Černovcěhъ, | 1804 lěta.

Der Kleine | Katechismus, | oder | Grundlage zu dem rechtglaubigen | Bekentnisse der griechischen | Religion | der | allgemein-apostolisch-morgenländischen Kirche | zum Gebrauche der moldauisch- und slavisch-nicht | unirten | Jugend, | welcher von dem Hochwürdig-nicht unirten bi- | schöflichen Sinodus zu Karlowitz im Jahre | 1774 bestättiget, | und | ist mit Bewilligung der hochlöbl. Landestelle mittelst | hoher Verordnung vom 17. Sept. 1802. Zahl 27111. | mit Verbesserung und Uebersetzung in die Landes- | sprache unter Aufsicht, und Fürsorge des Konsistori- | ums der k. k. Bukowina, neuerdings gerdukt wor- | den. | Czernowitz 1804, | gedrukt bei Petrus Eckhardt, Buk. Kreis-Buchdr.

Small Catechism [Catehism mic]. *This religious textbook was intended for Orthodox pupils in the province of Bucovina within the Habsburg Empire. The text was printed in three languages: Romanian, Slavonic and German. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1804.*

Format. In 8°; 319 p. + [2] f. Text românesc și slavonesc pe 2 coloane pe pagina din stânga, și nemțesc pe cea din dreapta. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Întrare* / *Vstuplenie* (p. 4–12) / *Eingang* (p. 5–13); Partea 1. *Pentru credință* / Časti 1. *O věrě* (p. 12–160) / Erster Theil. *Von dem Glauben* (p. 13–161), cu următoarele diviziuni: I §. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* / I §. *O edinomъ Bozě vъ Světěj Trojcě* (p. 24–40) / I §.

Von einem Dreyeinigen Gott (p. 25–41); II §. *Întăia închietura credinții. Pentru Dumnezeu Tatăl Făcătoriul* / II §. *Pervyj členъ věry. O Bozě Otcě Sozdatelě* (p. 40–56) / II §. *Der erste Absatz des Glaubens. Von Gott Vater dem Schöpfer* (p. 41–57); § III. *A dooa închietură a credinții. Pentru Dumnezeu Fiiul Răscumpărătoriul* / III §. *Vtoryj členъ věry. O Bozě Syně Skupitelja* (p. 58- 60) / § III. *Der zweyte Absatz des Glaubens. Von Gott dem Sohne, dem Erlöser* (p. 59–61); *A treia închietură a credinții. Pentru întruparea Domnului* / *Tretyj členъ věry. O voploštenij Gospodni* (p. 62–70) / *Dritter Absatz des Glaubens. Von der Meschwerdung Christi* (p. 63–71); *A patra închietură a credinții. Pentru patimile și moartea lui Hristos* / *Četvertyj členъ věry. O strastehъ i smerti Hristovoj* (p. 72–80) / *Der vierte Absatz des Glaubens. Von dem Leiden und dem Tode Christ* (p. 73–81); *A cincea închietură a credinții: Pentru înviiarea lui Hristosă* / *Piatyj členъ věry. O voskresenij Hristovomъ* (p. 82–84) / *Der fünfte Absatz des Glaubens. Von der Auferstehung Christ* (p. 83–85); *A șasea închietură a credinții. Pentru Înălțarea Domnului* / *Šestyj členъ věry. O voznesenij Gospodni* (p. 84–88) / *Der sechste Absatz des Glaubens. Von der Himmelfahrt Christi* (p. 85–89); *A șaptea închietură a credinții. Pentru a dooa venire a Domnului* / *Sedmyj členъ věry. O vtoromъ prišetvij Gospodni* (p. 90–100) / *Der siebente Absatz des Glaubens. Von der zweyten Ankunft des Herrn* (p. 91–101); § IV. *A opta închietură a credinții. Pentru Dumnezeu duhul măngăitoriul* / § IV. *Osmyj členъ věry. O bozea duhu utěšitelě* (p. 100–116) / § IV. *Der achte Absatz des Glaubens. Von Gott dem Geiste, dem Tröster* (p. 101–117); § V. *A nooa închietură a credinții. Pentru sfânta și sobornicească besearică* / § V. *Deviatyj členъ věry. O světoj i sobornoj cerkvě* (p. 118–128) / § V. *Der neunte Absatz des Glaubens. Von der heil. und katholischen Kirche* (p. 119–129); § VI. *A zecea închietură a credinții. Pentru îndreptare și faptele bune* / § VI. *Desjatyj členъ věry. O opravdanij i dobrihъ dělahъ* (p. 130–144) / § VI. *Der zehnte Absatz des Glaubens. Von der Rechtfertigung und von den guten Werken* (p. 131–145); § VII. *A unsprezeacea închietură a credinții. Pentru ceale patru de pre urmă* / § VII. *Edannadesjatyj členъ věry . O četirehъ poslědnyhъ* (p. 144–154) / § VII. *Der eilfte Absatz des Glaubens. Von den vier lezten Dingen* (p. 145–155); *A doaosprezeace închietură a credinții* / *Dvanadesjatyj členъ věry* (p. 154–160) / *Der zwölfte Absatz des Glaubens* (p. 155–161). Partea 2. *Pentru dragoste* / Časti 2. *O ljubvi* (p. 162–242) / Zweyter Theil. *Von der Liebe* (p. 163–243), cu următoarele diviziuni: § I. *Întăia tablă. Pentru dragostea cătră Dumnezeu* / § I. *Pervaja scrijal. O ljubvi kъ Bogu* (p. 176–190) / § I. *Die erste Tafel. Von der Liebe Gottes. Erstes Geboth* (p. 177–191), cuprinzând poruncile 1–4; § II. *A doao tablă. Pentru dragostea cea cătră aproapele* / § II. *Vtoraja tablica. O ljubvi k bližnemu* (p. 192–214) / § II. *Die zweyte Tafel. Von der Liebe des Nächsten* (p. 193–215), cuprinzând poruncile 5–10; § III. *Pentru păcate* / § III. O greaseahă (p. 214–242) / § III. *Von den Sünden* (p. 215–243). Partea 3. *Pentru nădeajde* / Časti 3. O nadeždě (p. 244–319) / Der dritte Theil. *Von der Hoffnung* (p. 245–318), cu următoarele diviziuni: § I. *Pentru rugăciune de obște* / § I. *O molitvě vo obšte* (p. 254–262) / § I. *Von dem Gebete insgemein* (p. 255–263); § II. *Pentru rugăciunea Domnească* /. § II. *O molitvě Gospodnej* (p. 262–297[!]) / § II. *Von dem Gebete des Herrn* (p. 263–298 [!]); § III. *Pentru ceale noao fericiri* / § III. *O devjatyhъ blaženstvahъ* (p. 297 [!]–319 [!]) / § III. *Von den neun Seligkeiten* (p. 298[!]–318[!]); „Acest de iznoavă tipărit Catihisis s-au tălmăcit și s-au diorthosit prin Stefan Athanasievici, întâiul slavenesc și moldovenesc canțelist al Consistoriumului C. C. Bucovinii" (p. 319 [!]); *Pogrěšnosti. Greșalele* (f. [1–2]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 666, p. 448; Mosora, Hanga 1991, p. 145; Râpă-Buicliu 2000, p. 354; Urs 2011, p. 519.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1158.

1804. *Octoih*, Cernăuți, 1804.

Octoihos, | adecă | osmoglasnic | extractiv din Octoihosul cel mare | a Sfântului Ioan Damashin, | care prin blagoslovenie priimirii | sfintei | sobornicești și apostolești | Besearici a Răsăritului | cu sfințenie întărit fiind, | acum de iznoavă s-au tipărit | în anul de la Adam 7312, | iară de la nașterea Mântuitoriului Hristos, 1804. | În tipografie C. C. Bucovinii. | La Cernăuți, | prin tipograful Petru Ecard.

Hymn Book [Octoih]. *This liturgical book of great importance for the Eastern Church comprises religious hymns that are sung in eight melodic methods and repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1804.*

Format. In 4º; [2] f + 162 p. + [1] p. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu Sf. Ioan Damaschin, semnată „M. F." (f. 2v); frontispiciu cu un peisaj marin, flancat de 2 putii, totul încadrat în chenar dreptunghiular; vinietă cu urnă (p. 35); frontispiciu cu ochiul lui Dumnezeu înscris într-un triunghi (p. 36); vinietă cu motive vegetale stilizate (p. 88, 162); vinietă cu fântână arteziană flancată de pomi (p. 137, 150, 159); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Pildele învățăturii către cetitoriu* (f. 1v–2r); *Osebită învățătură pentru paza omului* (f. 2r); *Octoihos sau opt glasuri. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 1–18); *Glas 2. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 19–35); *Glas 3. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 36–52); *Glas 4. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 53–70); *Glas 5. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 71–88); *Glas 6. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 89–104); *Glas 7. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 105–120); *Glas 8. Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare* (p. 121–137); *Sfetealnele Învierii* (p. 138–150); *Începutul podobiilor glasurilor* (p. 151–159); *Axioanele praznicilor* (p. 160–162); *Pricestnile preste săptămână* ([1] p.).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 670, p. 450; Zugrav 1974; Mosora, Hanga 1991, p. 146; Râpă-Buicliu 2000, p. 356; Mârza, Bogdan 2013, p. 185.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 670.

1807. *Carte de pravilă*, Cernăuți, 1807.

Partea I
Carte | de | pravilă | ce cuprinde legele | asupra | faptelor răle și a călcărilor grele | de poliție. Parte întâi. | Cernăuți. | S-au tipărit la Petru Echard, privileghiet | tipograf a Bucovinii, la anul | 1807.

Partea a II-a
Carte | de | pravilă | asupra | grelilor călcări a politicești lor | orânduieli atingătoare | de poliție. | 2. | Parte a doaoă. | Cernăuți. | S-au tipărit la Petru Echard, privileghiet | tipograf a Bucovinii, la anul | 1807.

Code of Laws [Carte de pravilă]. *This two-part work includes a collection of laws. It is a sort of a penal code. Some researchers consider that Romanian scholar Ioan Budai-Deleanu from Transylvania translated the text. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1807.*

Format. 2 vol., in 8°; [6] f. + 362 p.+ [3] f. + o tabelă (vol. I) şi [1] f + 235 p. + [5] p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Vinietă cu fântână arteziană flancată de pomi (p. 362, vol. I şi 235, vol. II); vinietă cu puti şi fânână arteziană (p. [3] de la sfârşitul vol. II); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Partea 1. [*Noi, Franţiscul al doile ...*] (f. [2r–6v]); *Întruducere pentru obiectul sau materia acestui aşezământ a legilor pedepsitoare* (p. 1–6); Partea 1. *Pentru criminaluri, adecă fapte înrăotăţite de criminal* (p. 7–362), cuprinzând 2 despărţiri, fiecare cu mai multe capitole: Împărţirea I. *Pentru crimine sau criminaluri, adecă fapte reale de criminal şi hotărâtele pedepse asupra lor* (p. 9–133), cu 28 de capitole: Cap I. *Pentru criminaluri sau fapte de criminal îndeobşte şi preste tot* (p. 11–18), cu § 1–8; Cap al II. *Pentru certarea sau pedeapsa criminalurilor preste tot* (p. 18–34), cu § 9–35; Cap a III. *Pentru împrejurările împreunătoare* (p. 35–36), cu § 36–38; Cap IIII. *Pentru împrejurările uşurătoare* (p. 37–39), cu § 39–40; Cap V. *Cum trebuie a întrebnici la hotărârea pedepsii împrejurările îngrăunătoare şi uşurătoare* (p. 40–44), cu § 41–49; Cap VI. *Pentru deosăbite fealiuri de criminal* (p. 45–47), cu § 50–51; Cap al şeptelea. *Pentru hainia maiestatului, adecă a domniii şi a ţării (Perduellio)* (p. 47–52), cu § 52–60; Cap a optălea. *Despre răzvrătirea şi răscoală* (p. 52–56), cu § 61–69; Cap a noaolea. *Puternicia publecă* (p. 56–63), cu § 70–82; Cap a zecilea. *Despre întoarcerea unui surgunit (întoarcerea din urgie)* (p. 63–64), cu § 83–84; Cap al unsprezecilea. *Despre urmaria a diregătoriii (întrebnicirea dregătoriii la rău)* (p. 64–68), cu § 85–91; Cap a doisprezecilea. *Despre schimosiria hârtiilor publice de credit (pentru viclenirea hârtiilor de credit a statului)* (p. 69–74), cu § 92–102; Cap a treisprezecilea. *Despre faceria banilor mincinoşi* (p. 74–76), cu § 103–106; Cap a patrusprezecilea. *Despre turburarea relighiii* (p. 77–78), cu § 107–109; Cap a cincisprezecilea. *Despre curvie cu sila (năsâlnică) şi alte fapte ruşinate* (p. 79–81), cu § 110–116; Cap a şesăsprezecilea. *Pentru ucigăria precugetată şi necugetată* (p. 82–87), cu § 117–127; Cap a şeaptesprezecilea. *Despre stricăciunea rodului de pântece* (p. 88–89), cu § 128–132; Cap a optsprezecilea. *Despre părăsirea (aruncarea de la sine) a pruncului mic* (p. 90–91), cu § 133–135; Cap a noaosprezecilea. *Despre rănire şi altă vătămare trupască* (p. 92–94), cu § 136–139; Cap a doaoăzecilea. *Despre duelu sau războiu între doi* (p. 94–96), cu § 140–146; Capu doaoăzecilea şi unul. *Despre aprindere (supunere de foc)* (p. 97–100), cu § 147–150; Cap a doaoăzeci şi doilea. *Despre furtuşaguri şi vicleşuguri (pentru furatul şi vicleniri)* (p. 101–110), cu § 151–168; Cap a doaoăzeci şi treilea. *Pentru tălhărie* (p. 110–113), cu § 169–175; Capu a doaoăzeci şi patrălea. *Despre înşălăciune* (p. 113–119), cu § 176–184; Capu a doaoăzeci şi cincilea. *Pentru bigamia sau îndoită cununie* (p. 120–121), cu § 185–187; Capu a doaoăzăci şi şăsilea. *Despre clivetire* (p. 121–122), cu § 188–189; Cap a doaoăzăci şi şăptile. *Despre ocroteala şi îndemnarea dată făcătorilor de criminal* (p. 123–129), cu § 190–200; Capu a doaoăzăci şi optălea. *Despre stingerea faptelor de criminal şi a pedepsilor* (p. 129–133), cu § 201–210. Despărţire II. *Despre legiuita urmare la fapte de criminal* (p. 134–362), cu 19 capitole: Capu întăiu. *Despre judecata faptelor de criminal* (p. 135–143), cu § 211–225; Capu al doilea. *Despre cercetarea faptei de criminal şi oblicirea lucrului* (p. 143–158), cu § 226–257; Capu al treilea. *Despre cercetare şi vinovăţirea legiuită a unei fapte de criminal* (p. 159–172), cu § 258–280; Capu al patrălea. *Despre prinderea şi cercetarea de obşte a vinovăţitului* (p. 173–186), cu § 281–306; Capu al cincilea. *Despre temniţa cercetării* (p. 186–202), cu § 307–333; Capu al şasilea. *Despre proţăsu de cercetarea de rănd* (p. 203–211), cu § 334–347; Capu al şeptilea. *Despre cercetarea de rănd a robului* (p. 211–230), cu § 348–373; Capu al optălea. *Despre cercetarea marturilor* (p. 231–239), cu § 374–386; Cap al noaolea. *Despre înfăţoşarea vinovatului cu marturi* (p. 239–244), cu § 387–395; Cap al zăcilea. *Despre puterea dovezilor* (p. 244–262), cu § 396–414; Capu

al unsprezăcilea. *Despre hotărire* (p. 262–278), cu § 415–444; Capu al doaăsprezăcilea. *Despre înștiințare și împlinire judecății* (p. 278–291), cu § 445–461; Cap al trisprezăcea. *Despre recursu* (p. 292–299), cu § 462–470; Cap al patrusprezăcea. *Despre cercetarea de iznoavă pentru împrejurârile noao* (p. 300–309), cu § 471–481; Cap a cincisprezecilea. *Despre urmarea asupra celor înstreinați și acelor fugari* (p. 310–323), cu § 482–499; Capu al șăsăsprezăcilea. *Despre ștandreht (judecata) pe loc* (p. 323–332), cu § 500–513; Capu al șăptesprezăcilea. *Despre întoarcerea pagubii și facerea destul* (p. 333–341), cu § 514–525; Capu al optsprezăcilea. *Despre cheltuielile de criminal* (p. 341–346), cu § 526–539; Capu al noaoăsprezăcilea. *Despre împreunarea judecătorilor de criminal și a judecătorilor mai mari în trebi de criminal* (p. 347–362), cu § 540–557; *Curgerea* ([3] f); *Tabela judecătorie de criminal de la Cernăuți pe șvertu de la 1 ghenarie la sfărșitu lui martie 1804* (tabelul). Partea II. *Partea al doilea despre călcări grele de poliție și despre chipul urmării* (p. 1–235), cuprinzând 2 despărțiri, fiecare cu mai multe capitole: *Despărțirea dintâiu despre călcări grele de poliție și despre pedepsirea lor* (p. 3–148), cu 14 capitole: Cap întâiu. *Despre călcări grele de poliție de obște* (p. 5–8), cu § 1–7; Capu al doilea. *Despre pedepsile de obște a călcărilor grele de poliție* (p. 9–18), cu § 8–27; Capu al triilea. *Despre pedepsirea celor fără vârstă* (p. 18–20), cu § 28–32; Capu al patrălea. *Despre multe feliur de călcări grele de poliție* (p. 21–22), cu § 33–36; Capu al cincilea. *Despre călcări grele de poliție asupra siguranții legăturii publice a statului și asupra liniștii publice* (p. 23–41), cu § 37–71; Capu al șasălea. *Despre călcări de poliție înprotiva așăzământului și orânduelilor ce sânt spre ocrotirea liniștii de obște* (p. 41–51) cu § 72–85; Capu al șaptilea. *Despre călcări grele de poliție asupra dătorilor unei diregătorii publeci* (p. 51–52), cu § 86–88; Capu al optălea. *Despre călcări grele de poliție care vatămă siguranția vieții* (p. 53–80), cu § 89–146; Capul al noaole. *Despre călcări grele de poliție împotriva sănătății* (p. 81–89), cu § 147–160; Capu al zecele. *Despre celelalte călcări grele de poliție care aduc stricăciune sau primejdie întregimii trupului* (p. 90–102), cu § 161–183; Capu al unsprezăcilea. *Despre călcări grele de poliție împrotiva siguranții de avere* (p. 103–125), cu § 184–233; Capu al doisprezăcilea. *Despre călcări grele de poliție împrotiva siguranții cinstei* (p. 125–131), cu § 234–244; Capu al triisprezăcelea. *Despre călcări grele de poliție împrotiva năravurilor celor bune de obște* (p. 131–146), cu § 245–269; Capu al patrusprezăcele. *Despre călcări grele de poliție și a pedepsilor lor* (p. 146–148), cu § 270–275. *A doao despărțire despre urmare la călcări grele de poliție* (p. 149–235), cu 7 capitole: Cap întâiu. *Despre judecata a călcărilor celor grele de poliție* (p. 151–158), cu § 276–292; Capu al doilea. *Despre urmărirea călcărilor grele de poliție și oblicirea faptei* (p. 159–168), cu § 293–314; Capu al triile. *Despre cercetare și ispitire a vinovâțitului* (p. 168–187), cu § 315–349; Capu al patrălea. *Despre dovezi legiuite* (p. 188–200), cu § 350–377; Capu al cincilea. *Despre hotărăre* (p. 201–213), cu § 378–408; Capu al șasăle. *Despre recursi și cerere de miluire* (p. 214–222), cu § 409–432; Capu al șeptilea. *Despre vestirea și împlinirea hotărării* (p. 223–235), cu § 433–459; *Perelipsis ce să află în parte a doao* ([1–5] p.).

Depozit. BAR; BNR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 714, p. 497; Lungu 1978, p. 257–258; Mosora, Hanga 1991, p. 155–156; Mitu 1996, p. 135–136; Râpă-Buicliu 2000, p. 364.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 714.

1808. Anton de Marki, ***Estract din gramatica germano-română***, Cernăuți, 1808.

Auszug | aus der für | Normal- und Hauptschulen | vorgeschriebenen deutschen | Sprachlehre | in | deutscher und wallachischer Sprache, | enthaltend das Wichtigste der deutschen und walla|chischen Sprache, dann die Uibereinstimmung | oder Abweichung

der letztern von | der erstern. | Zum Gebrauche | derjenigen | welche die deutsche oder wallachische Sprache zu | erlernen Lust haben, nach den in der besagten | deutschen Sprachlehre | vorkommenden Paragraphen kurz und fasslich verfasst. | Tschernowitz | gedruckt bey Petrus Eckhardt k. k. Buckowiner Kreis-Buchdrucker. | 1808.

Anton de Marki, ***Extract from German-Romanian Grammar [Estract din gramatica germano-română]****. Under the terms of multilingualism in the Habsburg Empire – in general, and in Bukovina – in particular, the issuing of a bilingual German-Romanian grammar was a natural thing. In 1784 Anton de Marki, the author, founded the normal school in Czernowitz. Then, he has administered it for several years. Romanian was also taught there. Afterwards, Anton de Marki became an inspector of popular schools in Bukovina. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1808.*

Format. In 8°; [5] f. + 1 tabel (legat între p. 2 și 3) + 719 p. + [7] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Vorrede* (f. [2r]-[5r]), semnată „Anton de Marki"; Tabelle (tabelul); *Einleitung Zur deutschen und wallachischen Sprachlehre* (p. 1); Erster Theil. *Anweisung richtig zu sprechen* (p. 1–310), cuprinzând: Erster Abschnitt. *Von der Bildung der Wörter oder Etymologie* (p. 1–4); Erstes Kapitel. *Von den Buchstaben und ihrem Laute* (p. 1–3); Zweytes Kapitel. *Von der Bildung der Wörter* (p. 3–4); Drittes Kapitel. *Von dem Tone der Sylben und Wörter* (p. 4); Zweyter Abschnitt. *Von den Wörtern, als Redetheilen und ihrer Biegung* (p. 5–486), cuprinzând: Erstes Kapitel. *Allgemeine Betrachtungen der Redetheile* (p. 5–15); Zweytes Kapitel (p. 15–18); Drittes Kapitel (p. 19–33); Viertes Kapitel (p. 33–39); Fünftes Kapitel. *Von den Zahlwörtern* (p. 39–45); Sechstes Kapitel. *Von den Fürwörtern* (p. 45–53); Siebentes Kapitel (p. 53–159); Achtes Capitel. *Von dem Nebenworte* (p. 160–167); Neuntes Kapitel. *Von dem Vorworte* (p. 167–178); Zehntes Kapitel. *Von dem Bindworte* (p. 178–183); Eilftes Kapitel. *Von dem Empfindungsworte* (p. 183–184); *Gedoppelt alphabetisches Verzeichniss, oder wallachisch-deutsch alphabetisches Verzeichniss der Hauptwörter ...* (p. 185–289); *Anmerkungen* (p. 289–292); *Anhang Von den Verkleinerungs- und Vergrösserungswörtern / Despre cuvintele înmicșorătore și înmăritore* (p. 292–306); *Nun folget das Verzeichniss* (p. 306–329); *Vorerinnerung zu dem Verzeichnisse der Zeitwörter* (p. 329–350); *Verzeichniss der Zeitwörter in wallachischer und deutscher Sprache, in welchem...* (p. 350–478); *Anmerkungen zu dem vorhergegangenen Verzeichnisse der wallachischen Zeitwörter* (p. 478–486); Dritter Abschnitt. *Von der Wortfügung (Syntaxis)* (p. 487–561[!]): Erstes Kapitel. *Von der Verbindung einzelner Wörter mit einander* (p. 487–533); Zweytes Kapitel. *Von der Wortfolge, oder der Ordnung wie die Wörter in der Rede auf einander folgen* (p. 533–550); Drittes Kapittel. *Von den Sätzen und ihrer Verbindung zu einer Periode (Redefolge.)* (p. 552[!]–555[!]); Viertes Kapitel. *Von der Zusammenziehung der Sätze Partizipial (Constructionen.)* (p. 555[!]–561[!]); Zweyter Theil. *Von der Rechtschreibung oder Orthographie* (p. 563[!]–719[!]), cuprinzând: Erstes Kapitel. *Erklärung und Grundsätze der Rechtschreibung* (p. 563[!]–565[!]); Zweytes Kapitel. *Von dem Gebrauche grosser Anfangsbuchstaben* (p. 565[!]–571) [!]; Drittes Kapitel. *Von dem richtigen Gebrauche einzelner Wörter und Buchstaben* (p. 572[!]–618[!]); Viertes Hauptstück. *Von dem Gebrauche der verdoppelten Selbst- und Mitlaute* (p. 618[!]–634[!]); Fünftes Hauptstück. *Von der Theilung der Wörter in Sylben* (p. 634[!]–638[!]); Sechstes Hauptstück. *Von den Unterscheidungszeichen (Interpunctionen)* (p. 638[!]–653[!]); *Anhang* (p. 654[!]–658[!]); *Alphabetisches Verzeichniss* (p. 658[!]–687[!]); *Verzeichniss* (p. 687[!]–694[!]); *Kun folger das Verzeichniss* (p. 695[!]–719[!]); *Inhalt des ersten Theils* (f. [1r]-[2v]); *Verbesserung der Druckfehler* (f. [2v]-[7r]).

Depozit. BAR; BVAUGL.

Referințe. BRV IV, p. 128; Paşchivschi 1924; Hâncu 1965, p. 76–78; Poenaru 1973, p. 267–268; Râpă-Buicliu 2000, p. 368; Mălinaș 2007, p. 144.

Observații. Exemplar de referință: BVAUGL, cota CRV II–63. Cartea conține erori de paginație.

1810. Anton de Marki, ***Estract din gramatica germano-română***, Cernăuți, 1810.

Auszug | aus der für | Normal- und Hauptschulen | vorgeschriebenen deutschen | Sprachlehre | in | deutscher und wallachischer Sprache, enthaltend | das Wichtigste der deutschen und wallachischen Sprache, | dann die Uibereinstimmung oder Ab|weichung der letztern von | der erstern. | Zum Gebrauche | derjenigen | welche die deutsche oder wallachische Sprache zu er|lernen Lust haben, nach den in der besagten | deutschen Sprachlehre | vorkommenden Paragraphen kurz und fasslich verfasst. | Tschernowitz | gedruckt bey Petrus Eckhardt k. k. Buckowiner Kreis-Buchdrucker. | 1810.

Anton de Marki, ***Extract from German-Romanian Grammar [Estract din gramatica germano-română]****. Under the terms of multilingualism in the Habsburg Empire – in general, and in Bukovina – in particular, the issuing of a bilingual German-Romanian grammar was a natural thing. In 1784 Anton de Marki, the author, founded the normal school in Czernowitz. Then, he has administered it for several years. Romanian was also taught there. Afterwards, Anton de Marki became an inspector of popular schools in Bukovina. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1810.*

Format. In 8°; [5] f. + 1 tabel + 719 p. + [7] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Vorrede* (f. [2r–5r]), semnată „Anton de Marki"; Tabelle (tabelul); *Einleitung Zur deutschen und wallachischen Sprachlehre* (p. 1); Erster Theil. *Anweisung richtig zu sprechen* (p. 1–561[!]), cuprinzând: Erster Abschnitt. *Von der Bildung der Wörter oder Etymologie* (p. 1–4); Erstes Kapitel. *Von den Buchstaben und ihrem Laute* (p. 1–3); Zweytes Kapitel. *Von der Bildung der Wörter* (p. 3–4); Drittes Kapitel. *Von dem Tone der Sylben und Wörter* (p. 4); Zweyter Abschnitt. *Von den Wörtern, als Redetheilen und ihrer Biegung* (p. 5–486), cuprinzând: Erstes Kapitel *Allgemeine Betrachtungen der Redetheile* (p. 5–15); Zweytes Kapitel (p. 15–18); Drittes Kapitel (p. 19–33); Viertes Kapitel (p. 33–39); Fünftes Kapitel. *Von den Zahlwörtern* (p. 39–45); Sechstes Kapitel. *Von den Fürwörtern* (p. 45–53); Siebentes Kapitel (p. 53–159); Achtes Capitel. *Von dem Nebenworte* (p. 160–167); Neuntes Kapitel. *Von dem Vorworte* (p. 167–178); Zehntes Kapitel. *Von dem Bindworte* (p. 178–183); Eilftes Kapitel. *Von dem Empfindungsworte* (p. 183–184); *Gedoppelt alphabetisches Verzeichniss, oder wallachisch-deutsch alphabetisches Verzeichniss der Hauptwörter ...* (p. 185–289); *Anmerkungen* (p. 289–292); *Anhang Von den Verkleinerungs- und Vergrösserungswörtern / Despre cuvintele înmicșorătore și înmăritore* (p. 292–306); *Nun folget das Verzeichniss* (p. 306–329); *Vorerinnerung zu dem Verzeichnisse der Zeitwörter* (p. 329–350); *Verzeichniss der Zeitwörter in wallachischer und deutscher Sprache, in welchem...* (p. 350–478); *Anmerkungen zu dem vorhergegangenen Verzeichnisse der wallachischen Zeitwörter* (p. 478–486); Dritter Abschnitt. *Von der Wortfügung (Syntaxis)* (p. 487–561 [!]): Erstes Kapitel. *Von der Verbindung einzelner Wörter mit einander* (p. 487–533); Zweytes Kapitel. *Von der Wortfolge, oder der Ordnung wie die Wörter in der Rede auf einander folgen* (p. 533–550); Drittes Kapittel.

Von den Sätzen und ihrer Verbindung zu einer Periode (Redefolge.) (p. 552 [!]–555 [!]); Viertes Kapitel. *Von der Zusammenziehung der Sätze Partizipial (Constructionen.)* (p. 555 [!]–561 [!]); Zweyter Theil. *Von der Rechtschreibung oder Orthographie* (p. 563 [!]–719 [!]), cuprinzând: Erstes Kapitel. *Erklärung und Grundsätze der Rechtschreibung* (p. 563 [!]–565 [!]); Zweytes Kapitel. *Von dem Gebrauche grosser Anfangsbuchstaben* (p. 565 [!]–571 [!]); Drittes Kapitel. *Von dem richtigen Gebrauche einzelner Wörter und Buchstaben* (p. 572 [!]–618 [!]); Viertes Hauptstück. *Von dem Gebrauche der verdoppelten Selbst- und Mitlaute* (p. 618 [!]–634 [!]); Fünftes Hauptstück. *Von der Theilung der Wörter in Sylben* (p. 634 [!]–638 [!]); Sechstes Hauptstück. *Von den Unterscheidungszeichen (Interpunctionen)* (p. 638 [!]–653 [!]); *Anhang* (p. 654 [!]–658 [!]); *Alphabetisches Verzeichniss* (p. 658 [!]–687 [!]); *Verzeichniss* (p. 687 [!]–694 [!]); *Kun folger das Verzeichniss* (p. 695 [!]–719 [!]); *Inhalt des ersten Theils* (f. [1r–2v]); *Verbesserung der Druckfehler* (f. [2v–7r]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 780, p. 25; Pașchivschi 1924; BRV IV, p. 288; Iftinichi 1962, p. 221; Mosora, Hanga 1991, p. 166; Râpă-Buicliu 2000, p. 370; Mălinaș 2007, p. 144; Urs 2011, p. 569.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 780. Cartea conține erori de paginație.

1812. *Cartea legilor*, Cernăuți, 1812.

Partea I
Cartea | legilor | pravililor | de obște părgărești | pentru | toate țările moștenitoare nemțăști | a monarhiei austricești. | Partea întăi. | Cernăuți. | S-au tipărit la Petru Echard, privileghiet | tipograf a Bucovinii, la anul 1812.

Partea a II-a
Cartea | legilor | pravililor | de obște părgărești | pentru | toate țările moștenitoare nemțăști | a monarhiei austricești. | Partea II. | Cernăuți. | S-au tipărit la Petru Echard, privileghiet | tipograf a Bucovinii, la anul 1812.

Partea a III-a
Cartea | legilor | pravililor | de obște părgărești | pentru | toate țările moștenitoare nemțăști | a monarhiei austricești. | Partea III. | Cernăuți. | S-au tipărit la Petru Echard, privileghiet | tipograf a Bucovinii la anul 1812.

***Code of Laws [Cartea legilor]**. This three-part work includes a collection of laws. It is a sort of a penal code. Some researchers consider that Romanian scholar Ioan Budai-Deleanu from Transylvania translated the text. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1812.*

Format. In 8°; [4] f. + 115 p. (partea I); [1] f. + 410 p. (partea a II-a); [1] f. + 56 p.+ [3] f. (partea a III-a). Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (pe fiecare din cele 3 f. tt.), având în centru inițialele *F. I.*; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Partea I. *Noi Franț întăile, din mila lui Dumnezeu, împăratul Austriii, craiul Ungariii și a Bohemiii, marile prințip în Austria ș.c.l.* (f. [2r–4v]), semnată „Franț", apoi urmează: „Alois Graf fon Ugarte, întăile crăiescu de Bohemia și de prințipatul Austria canțler. Franț graf fon Voina, după prenaltă porunca Măririi Sale Ioan Nepomuc, baron f. Gaizleri" (f. [4v]); *Întroducere*

despre legile (pravilile) părgărești piste tot (p. 1–5), cu § 1–14; Partea întăi. *Despre dreptatea persoanilor* (p. 6–115), cuprinzând 4 capitole: Cap întăi. *Despre dreptățile de ființile și potrivirile persoanei atingătoare* (p. 6–16), cu § 15–43; Cap al doilea. *Despre dreptate căsătoriii* (p. 17–55), cu § 44–136; Cap al treilea. *Despre dreptățile între părinți și între prunci* (p. 56–75), cu § 137–186; Cap al patrălea. *Despre epitropii și curatele* (p. 76–115), cu § 187–284. Partea a II-a: Partea a doălea a cărții legilor (pravililor) părgărești. *Despre dreptatea lucrurilor* (p. 1–410), cuprinzând următoarele: *Despre lucruri și dreaptă împărțirea lor* (p. 1–9), cu § 285–308; *Împărțirea întăiu a dreptății lucrurilor* (p. 10–227), cu capitolele 1–16: Cap întăiu. *Despre stăpănire* (p. 10–26), cu § 309–352; Cap al doilea. *Despre dreptatea averii* (p. 27–36), cu § 353–379; Cap al treilea. *Despre agonisirea averii prin proprietate* (p. 37–46), cu § 380–403; Cap al patrălea. *Despre agonisirea averii prin creștere* (p. 46–53), cu § 404–422; Cap al cincilea. *Despre agonisirea averii prin danie* (p. 54–62), cu § 423–446; Cap al șăsilea. *Despre dreptatea zălogului* (p. 62–71), cu § 447–471; Cap al șăptilea. *Despre slujbe* (p. 72–95), cu § 472–530; Cap al optălea. *Despre dreptatea clironomiii* (p. 95–102), cu § 531–551; Cap al noaoălea. *Despre voia de mai di pe urmă piste tot și despre testamenturi osibit* (p. 102–120), cu § 552–603; Cap al zăcilea. *Despre clironomii următori și fidei comisi* (p. 121–137), cu § 604–646; Cap al unsprezăcilea. *Despre danii* (p. 138–157), cu § 647–694; Cap al doisprezăcilea. *Despre micșorarea și stricarea testamentului* (p. 157–169), cu § 695–726; Cap al treisprezăcilea. *Despre urmarea clironomiii legiuite* (p. 170–188), cu § 727–761; Cap al patrusprezăcilea. *Despre partea îndătorită de clironomie și despre socoteala în partea de clironomie* (p. 188–201), cu § 762–796; Cap al cincisprezăcilea. *Despre luarea clironomii la stăpănire* (p. 202–214), cu § 797–824; Cap al șăsăsprezăcilea. *Despre averea de obște și alte dreptăți de lucruri* (p. 214–227), cu § 825–858. Partea a doaoălea. Împărtășirea a doaoălea. *Despre dreptățile lucrurilor persoanei* (p. 227–410), cuprinzând capitolele 17–30: Cap al șăptesprezăcilea. *Despre contracturi piste tot* (p. 227–258), cu § 859–937; Cap al optsprezăcilea. *Despre danii* (p. 258–265), cu § 938–956; Cap al noaoăsprezăcilea. *Despre contractul dării supt pază* (p. 265–271), cu § 957–970; Cap al doaoăzăcilea. *Despre contractul împrumutării* (p. 271–275), cu § 971–982; Cap al doaoăzăcilea și unu. *Despre contractul dării împrumut* (p. 276–282), cu § 983–1001; Cap al doaoăzăci și doilea. *Despre plenipotență și despre alte chipuri a purtării de grija trebilor* (p. 283–299), cu § 1002–1044; Cap al doaoăzăci și treilea. *Despre contract de schimbare* (p. 300–303), cu § 1045–1052; Cap al doaoăzăci și patrălea. *Despre contract de cumpărătură* (p. 303–316), cu § 1053–1089; Cap al doaoăzăci și cincilea. *Despre ținerea contracturilor și besmeturilor de emfiteuzie* (p. 316–340), cu § 1090–1150; Cap al doaoăzăci și șăsilea. *Despre contracturile răsplătirii pentru faceri de slujbe* (p. 340–348), cu § 1151–1174; Cap al doaoăzăci și șăptilea. *Despre contractul stăpănirii de obște a moșiilor* (p. 349–364), cu § 1175–1216; Cap al doaoăzăci și optălea. *Despre contracturili căsătorii* (p. 365–383), cu § 1217–1266; Cap al doaoăzăci și noaoălea. *Despre contracturi de noroc* (p. 383–392), cu § 1267–1292; Cap al treizăcilea. *Despre dreptatea împlinirii pagubii și a facerii destul* (p. 393–410), cu § 1293–1341. Partea a III-a. Partea al treilea a cărții pravililor părgărești. *Despre hotăririle de obște dreptății persoanilor și a lucrurilor* (p. 1–45), cuprinzând 4 capitole: Cap întăiu. *Despre întărirea dreptăților și a legăturilor* (p. 1–12), cu § 1342–1374; Cap al doilea. *Despre schimbarea dreptăților și a lăgăturilor* (p. 12–23), cu § 1375–1410; Cap al treilea. *Despre stăngerea dreptăților și legăturilor* (p. 24–37), cu § 1411–1450; Cap al patrălea. *Despre întărziere și trăgănare* (p. 37–56), cu § 1451–1502; *Cuprindere* (f. [1r–3r]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 803, p. 55; BRV IV, p. 289; Georgescu 1960, p. 100–103; Mosora, Hanga 1991, p. 168–169; Râpă-Buicliu 2000, p. 373.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 803/1.

1816. ***Pravila căsătoriei***, Cernăuți, 1816.

Pravila | sau lege | a căsătoriei | pentru | toate țările nemțăști moștinitoare | a monarhiei austricești, | care, scoțindu-să din carte legilor sau pra|vililor de obște părgărești sau țivilești, | s-au tipărit spre întrebuințarea a du|hovnicilor osebit, sub privi|ghiere publică. | Cernăuți. | S-au tipărit la Petru Echard, privileghiet | tipograf a Bucovinii, la anul 1816.

Code of Laws for Marriage [Pravila căsătoriei]*. The writing comprises the rules to be kept when founding a family. They were drawn from the Book of Laws, therefore, from the civil code of 1812. It was printed in Czernowitz, in Bukovina, in 1816.*

Format. In 4°; 41 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Despre pravila sau dreptu a căsătoriei. Capu al doile a părții întăi a cărții pravililor de obște părgărești* (p. 3–41) cu 93 §.
Depozit. BAR; BCUCJ.
Referințe. BRV IV, p. 146; Mosora, Hanga 1991, p. 188.
Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CRV 929 E.

1820. Theodor Racoce, ***Crestomaticul românesc***, Cernăuți, 1820.

Chrestomati|cul | românescu | sau | adunare a tot feliul de isto|rii și alte făptorii scoa|se din autorii di pe | osebite limbi, | pe anul | 1820. | Parte întăia. | S-au tălmăcitu de cătră Theodor | Racoce, c. c. tălmăci a guber|niii de Galițiia, | Cernăuț. | S-au tipărit și să află la Petru | Ecart, tipograf craisului Bucovinei.

Theodor Racoce, ***Crestomaticul românesc [Romanian Anthology].*** *It is a Romanian publication that comprises a magazine of culture. It resembles another publication, Romanian Library [Biblioteca românească], which was accomplished by Zaharia Carcalechi at Buda, in 1821. Then, the initiative was renewed in 1829–1830 and it consisted of four parts. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1820.*

Format. In 8°; 195 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Zuma sau descoperire a scorțișoarei vindecătorii de friguri, adecă a Hinei* (p. 3–53); *Sofronim: Greaca noao. S-au tălmăcit de pe grecie de cătră dumnealui Iordachie Slătineanul, vel. paharnic în București* (p. 54–74); *Socratis Mainomenos sau diialoghii a lui Dioghen de la Schiope din Viland* (p. 74–95); *Povești din Eliian. Cum au smerit Socratis trufiia ucenicului său Alcneiiad* (p. 96); *Filosofu Antistenes, și ucenicul Dioghenes* (p. 96–97); *Liniștea filozofului Anaxagoras la moartea fiilor săi* (p. 97–98); *Aseamenea pilda lui Xenofon* (p. 98); *Mare sufleției lui Fochion* (p. 98–99); *Din Lergius* (p. 99); *Din Plutarh. Credința unui câine* (p. 100–101); *Din un grădinariu să face craiu* (p. 101–102); *Baba cea dărză* (p. 102); *Limba* (p. 103); *Din Afteneu, măncătoriul cel mare* (p. 103); *Din Stobeu. Obicieaiurile noroadelor* (p. 104); *Îngropăciunea persianilor și a eghipteanilor* (p. 104–105); *Galactofaghii sau măncătorii de lapte* (p. 105–106); *Din Diodor de la Sichiliia, rara pildă a prietinșugului* (p. 106–107); *Din Poliian Muțius Ștevola* (p. 107–108); *Din*

Luchiian. Filosoful Menipus și Mercur întru împărăției umbrelor, adecă a morților (p. 109–111); *Haron, Menipus și Mercur* (p. 111–115); *Din Ștelin. Povești despre Petru cel Mare, împăratul Rosiei* (p. 115–124); *Despre zămislirea și nașterea împăratului Petru celui Mare* (p. 125–131); *Marea vetejie a lui Petru celui Mare în vederata primejdie, la însoțirea lui Sicheli și Sucavin cu cătanele ce să numea Strileții* (p. 131–138); *Din Maisner. Văduva de la Zera* (p. 139–150); *Din Maisner. Ețelin* (p. 151–195).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1067, p. 327; Bălan 1925–1926, p. 349–370; Teodor Bălan, 1930; Tomescu 1968, p. 108; Pervain 1971, p. 215; Popa, Tașcu 1980, p. 31–32; Mitu 1996, p. 136, 139; Râpă-Buicliu 2000, p. 416; Tatay 2009/A, p. 308; Tatay 2011, p. 377.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1067.

1823. *Octoih*, Cernăuți, 1823.

Octoihos, | adecă | osmoglasnic | extractiv din Octoihosul cel | mare a Sfântului | Ioan Damashin, | care prin blagoslovenie priimi|rii sfintei | soborniceștii și aposto|liceștii besearici a | Răsăritului | cu sfințenie întărit fiind. | Cernăuț. | S-au tipărit și să află la | Petru Ecard, tipograful | Craisului Bucovinei. 1823.

Hymn Book [Octoih]. *This liturgical book of great importance for the Eastern Church comprises religious hymns that are sung in eight melodic methods and repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. It was printed at Czernowitz, Bukovina, in 1823.*

Format. In 8°; [1] f. + 200 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Xilogravură cu Fecioara Maria cu Pruncul, semnată „Ierei Mihail" (Strilbițki) (f. liminară); ornament tipografic cu urnă și elemente vegetale (p. 3, 200); vinietă cu ghiveci de flori (p. 167); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Crucea lumii păzitoare* (p. 2); *Octoihos sau opt glasuri. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 1, Strana întâi* (p. 3–24); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 2.* (p. 24–43); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 3.* (p. 43–63); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 4.* (p. 63–85); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 5.* (p. 86–107); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 6.* (p. 108–127); *Sâmbătă seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 7.* (p. 128–147); *Sâmbăta seara, la vecerniia cea mare. După obiciunuita Cathismă, stihirile, Glas 8.* (p. 147–167); *Sfitealnele Învierii* (p. 168–184); *Începutul podobiilor glasurilor* (p. 185–196); *Axioanele praznicilor* (p. 197–200); *Pricestnile preste săptămână* (f. [1 r–v] de la sfârșit); *Pildele învățăturii către cetitoriu* (f. [2 r–v] de la sfârșit); *Osebită învățătură pentru paza omului* (f. [2v–3r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV IV, p. 152; Marian 1900, p. 37–38; Poenaru 1973, p. 298–299; Zugrav 1974, p. 101; Râpă- Buicliu 2000, p. 426; Mârza, Bogdan 2013, p. 265.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1202A.

1829. *Poruncă a C. C. sfatului de războiu celui de curte*, Cernăuți, 1829.

Verordnung | des kaiserl. königl. Hofkriegsrathes | an sämmtliche Militär-General Commanden, das Marine-Ober-|Commando, und das Festungs-Commando zu Mainz.

Poruncă | a C. C. Sfatului de războiu | celui de curte, cătră toate comandele mili|tereşti cele gheneralnice, cătră mai mare co|mando de corăbierie şi cătră comando de ce|tatea la Mainţ.

Instruction | für die | respicirenden kaiserl. königl. Kriegs-Commissäre | in den Invaliden-Häusern. | Mit den Mustern A, B und C; | dann mit der | Instruction für die anweisenden Kriegs | Commissariate | ausser den Invaliden-Häusern, | und | mit den Formularien zu den Patental- und Vorbehalts-Urkunden belegt. | Czernowitz. | Gedrukt bei Peter Eckhardt, k. k. Bukowinaer-Kreisbuchdrucker. | 1829. (f. [9v])

Instrucţie | pentru | privighitori c. c. comisari de războiu | întru casele de invalizi | cu formulariuri A, B şi V, | împreună cu | instrucţie pentru comisari de | războiu care dau asignaţii | afară de casele invalizilor | şi | cu formulariuri de urici patentalnice şi de urici popririi. | În Cernăuţ, | tipărit la Peter Echard tipograful a c. c. ţănutului Bucovinii, | 1829. (f. [10r])

Command of the C. C. for the war council of the Court [Poruncă a C. C. sfatului de războiu celui de curte]. *The print is an instruction of the War Council of the Viennese Court containing regulations on the administration of asylums for war invalids. Printed in Cernăuți, Bukovina, in 1829.*

Format. In folio; [62] f. Tipar negru cu maximum 42 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Stema cu vulturul bicefal (f. [9v], [10r]); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Haupt-Inhalt* (f [10v]); *Cuprinderea peste tot* (f. [11r]); *Instruction für die in den Militär-Invaliden-Häusern zur Respicirung angestellten C. C. feldkriegscommissariatischen Beamten, in Hinsicht auf die von ihnen auszuübende Controlle über den Stand und die Verpflegung der zu dem Geschäftskreise eines Invaliden-Hauses gehörigen Patental-Invaliden* (f. [13v]); *Instrucţie pentru diregători aşezaţi în slujba a c. c. comisariatului de războiu, spre privighierea întru case a invalizilor oşteneşti, întru privirea la control, ce are să se facă de cătră dânşii asupra stării şi hranii invalizilor patentalnici care să cuvin la ocolul a trebilor unii case de invalizi* (f. [14r]); *Anhang. In Betreff der Patental- und Vorbehalts-Urkunden* (f. [32v]); *Adaosu. Despre urici patentalnice şi de poprirea* (f. [33r]); *Formular A. Invaliden-haus zu… Liquidirungs- und Anweisungs-Protokoll des Respicirenden vom Jahre 1828 angefangen* (f. [35v]); *Formular A. Casa invalizilor la... Protocol de licvidaţie şi de asignaţie a previghitoriului, începutul de la anul 1828* (f. [36r]); *Formular B. Anweisung. Formular B. Asignaţie* (f. [38v]); *Formular C. Verzeichniss für den die Hand-Casse führenden Officier, über die täglich gezahlten Patental-Invaliden-Gebühren fur den Monath … Formular V. Izvodu pentru ofiţerul purtător visterie de mâna, asupra leafii plătite invalizilor patentalnici în toate zile pentru lună …* (f. [39r]); *Beylage D. Instruction für die in den Provinzen der österreichischen Monarchie ausser den k. k. Militär-Invaliden-Häusern angestellten k. k. feldkriegs-commissariatischen Beamten, in Hinsicht auf die Standes-Evidenthaltung der Patental-Invaliden*

und auf das bey der Anweisung ihres systemmässigen Gehaltes zu beobachtende Verfahren (f. [40v]); *Alăturarea D. Instrucție pentru diregători a k.k. comisariatului de războiu, care în țări a Monarhii austriacești afară din K.K. case a invalizilor oștinești sânt în slujbă spre a ține vederat samă a invalizilor patentalnici, și spre păzitoare urmare la asignație a leafii care după sistema li să cuvine* (f. [41r]); *Inhalt der vorstehenden Instruction* (f. [50v]); *Cuprinderea aceștii înainte stătătoarii instrucție* (f. [51r]); *Formular F. Patental-Verpflegungs-Urkunde* (f. [52v]); *Formular E. Uric de îndestularea patentalnică* (f. [53r]); *Beschreibung der Person* (f. [55v]); *Închipuirea persoanii* (f. [56r]); *Formular. Zahlungsbegen für den Patental-Invaliden … Formular. Coală de plată a leafii pentru invalidul patentalnic…* (f. [57r]); *Formular F. Vorbehalts-Urkunde für den k.k. Invaliden* (f. [59v]); *Formular F. Uric de poprire pentru c.c. invalidul …* (f. [60r]); *Beschreibung der Person* (f. [61v]); *Închipuirea persoanei* (f. [62r]).

Depozit. Biblioteca Mănăstirii Dragomirna.

Referințe. Cârlan 1980; Râpă-Buicliu 2000, p. 139; Mitric 2005, p. 296–300.

Observații. Exemplar de referință: Dragomirna, cota V–37.

9. TIPOGRAFIA DIN CLUJ

1703. ***Catehism*** (traducere de G. Buitul), Cluj, 1703.

Catechismus | szau | summá kredinczéi ka|tholicsést. | R. P. Petri Canisii. | Doctor Szkrip: szvent den | rendul Szociéy luy Issus. | Entorsz pré limbá Ru<m>enászke, | dé R. P. Buitul Gsurgs, | Doct: Szkrip: szvente den ácselás | rend. | Akum de isznove tiperit ku | oszirdie R. R. P. P. Szociéy luy Issus | si inkinát entru csinszte | Ilustrissimi si Reverendissimi | Athanazie, | den | milá luy Dumnezeo, si szkaunuluy | Aposztelészk Archi-Episcopuluy de Czárá Ardaluluy, asisdire si szvet|nic maj din leuntru al ennelczátu|luj emperat. | Tiperit en Klus en anul | Domnului 1703.

Catechism [Catehism]*. (Translated by G. Buitul). The book exposes religious subjects in a popularizing style, in a catechetical (dialogue) form. The purpose of the book is to edify Greek Catholic believers on a diversity of subjects and religious practices to their common wellbeing. Printed in Cluj, Transylvania, in 1703.*

Format. In 12º; 60 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice florale și linii. Două ornamente realizate din șiruri de semne tipografice, între care se află citatul redat mai jos (p. 2). Un șir de semne tipografice cu rol de frontispiciu (p. 52). Vinietă dintr-o împletitură stilizată (p. 60). Inițiala *A* ornată (p. 3).

Cuprins. *Philip. 2. V. 10: En numélè luy Issus tót sénuntyélé sze sze plecsé á ácselorá kárisz en csér, pré pement si szupt pement* (p. 2); *Catechismus, adeketé summa szkurte a enveczeturiei krestinest.* Parte d'entey. *Dészpré krédincze si pérczilé krédinczіéy* (p. 3–14); A doa parte. *Deszpré nédesdé si rugecsuné* (p. 14–20); A trea parte. *Dészpré drágoszté si cselé dzecsé poruncs* (p. 20–32); A patra parte. *De<sz>pre szvinczéniy* (p. 32–40); A csincsa parte. *De<sz>pre dereptéczilé viécziéy kréstinést* (p. 40–52); *Rugecsune de tote dzilele* (p. 52–60).

Depozit. BUB; BAR (fotocopie după exemplarul de la BUB).

Referințe. BRV, I, nr. 138, p. 447; BRV, IV, nr. 138, p. 218; Pop 1838, p. 38; Szabó 1879–1898, II, p. 586; Veress 1931, p. 152–153; Teodorescu 1960, p. 351.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 138. Este scris în limba română, cu alfabet latin și cu ortografie maghiară.

1730. Illia Andrei, ***Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium***, Cluj, 1730.

Ortus | et | progressus | variarum in Dacia | Gentium ac religionum | cum principibus ejusdem | Laureato Honori | Perillustrium Reverendorum, | Nobilium, Excellentium ac

Doctissi|morum DD. AA. LL. et Philosophiae | Neo-Magistrorum | cum in Alma Regio-Princip. Acad. S. J. | Claudiopolitana Suprema Phil. Laurea | condecorarentur | per | R. P. Andream Illia | e Societate Jesu | AA. LL. et Philosophiae Doctorem | ejusdemque professorem ordinarium | nec non Incl. Facultatis Philosoph. | p. t. Seniorem. | Ab oratoria Facult. Claudiopol. oblatus. | Anno MDCCXXX mense Augusto Die ... | Claudiopoli Typis Academ. Soc. Jesu.

Illia Andrei, ***Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium.*** *A historical book is two parts. The first part presents the peoples living on the territory of Transylvania and their beliefs, the second part presents the Princes of Transylvania and the kings who influenced the fate of the Principality. Printed in Cluj, Transylvania, in 1730.*

Format. In 12°; [3] f. + 159 [–160] p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispicii: un șir de semne tipografice florale (f. [3r], p. 85, p. [169]); trei șiruri de semne tipografice (p. 1). Viniete: motive vegetale stilizate (p. 84, 159); două semne tipografice cu rol de vinietă (p. [169]). Inițiala A ornată cu motive florale, în chenar (p. 1). Numerotarea paginilor este încadrată între două semne tipografice florale.

Cuprins. *Perilustres, Reverendi, Nobiles Excellentes ac doctissimi D. D. Neo-Doctores* (f. [2r–v]); *Ad Lectorem* (f. [3r–v]); *Pars prima. Ortus & Progressus variarum in Dacia Gentium, ac Religionum*. § I. *De Iudaeorum in Transylvaniam adventu* (p. 1–3); § II. *Origo & Progressus Zingarorum in Dacia* (p. 3–4); § III. *Ortus & Propagatio Valachorum in Transylvania* (p. 4–13); § IV. *Antiquitas Religionis Catholicae in Transylvania* (p. 13–20); § V. *Primus Arianorum in Transylvaniam adventus* (p. 20–21); § VI. *Origo & propagatio Lutheranorum in Transylvania* (p. 21–34); § VII. *Ortus & propagationis Unitariorum modus & occasio* (p. 34–41); § VIII. *Initia & progressus Calvinianorum in Dacia* (p. 41–48); § IX. *Ingressus Anabaptistarum in Transylvaniam* (p. 48–51); § X. *Sabbathariorum in Transylvania origo* (p. 51–53); § XI. *Armenorum in Transylvaniam adventus & ad Religionem Catholicam conversio* (p. 53–61); § XII. *Origo Bulgarorum in Dacia & facta per eos Religioni Catholicae accessio* (p. 61–66); § XIII. *Ingressus Societatis Iesu in Transylvaniam & varia ejusdem fortuna* (p. 66–77); § XIV. *De secta Pietistarum & Indifferentium* (p. 77–84); *Pars secunda. Principes Transylvaniae ab Anno 1571. Stephanus Bathori* (p. 85–93); *Christophorus Bathori* (p. 94–99); *Sigismundus Bathori* (p. 99–107); *Rudolphus II* (p. 107–110); *Andreas Bathorius Cardinalis* (p. 110–112); *Stephanus Botskai* (p. 113–115); *Sigismundus Rakoczi* (p. 115–116); *Gabriel Bathori* (p. 116–119); *Gabriel Bethlen* (p. 119–123); *Catharina Brandeburgica et Stephanus Bethlen* (p. 123–124); *Georgius Rakoczi I* (p. 125–126); *Georgius Rakoczi II* (p. 126–128); *Franciscus Redei et Georgius Rakoczi II* (p. 129–130); *Acacius Barcsai et Georgius Rakoczi II* (p. 131–134); *Acacius Barcsai et Joannes Kemeny* (p. 134–135); *Joannes Kemenyius et Michael Apaffi* (p. 136–139); *Michael Apaffi I* (p. 139–144); *Michael Apaffi II* (p. 145–147); *Leopoldus Magnus* (p. 147–151); *Josephus* (p. 151–153); *Carolus Romanorum Imperator VI Rex Ungariae III. Princeps Transylvaniae I* (p. 154–159); *Nomina offerentium* (p. [160]).

Depozit. BACJ; OSzK.

Referinţe. Petrik, II, p. 207; Benkö, 1778, II, 449; Veress 1931, I, p. 179–180.

Observaţii. Exemplar de referință: BACJ, cota F. 45972; OSzK, cota 219224. La BACJ se află patru exemplare la cotele: U 53317; F45972; F 46280; F 31370. Exemplarul de la cota F 45972 are toate cele 160 de pagini. Celelalte exemplare au numai 85 de p., reprezentând numai prima parte a cărții.

1737. Ladislau Dobra, ***Aureum Philosophiae caelestis Compendium,*** Cluj, 1737.

Aureum | Philosophiae | Caelestis | Compendium, | Circulus Menstruus | Primum in Gallia editum. | Dein saepius repressum | nunc verò iterum | dum in Alma Regio-Principali Soc. Jesu | Academia Claudiopolitana Annô | MDCCXXXVII. | Theses ex Universa Logica | Nobilis, ac Eruditus Dominus | Ladislaus Dobra de Zalathna, | è Convictu Nobilium | Publice propugnaret. PRAESIDE R. P. LADISLAO NEDECZKY | è SOC. JESU, A.A. L.L., et Philosophiae | Doctore, ejusdemque Professore | Ordinario. | Auditoribus distributum. | Claudiopoli, Typis Acad. S. J. Anno 1737.

Ladislau Dobra, ***Aureum Philosophiae caelestis Compendium.*** *The book is a collection of Christian meditations divided for days, containing ideas about Paradise, Hell, punishment, sin, God, angels, the love of Christ, the love of one's fellows. Printed in Cluj, Transylvania, in 1737.*

Format. In 16°; [11] p. + 67 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, maximum 33–34, la pagină plină.

Ornamente. Frontispicii: trei șiruri de semne tipografice, diverse combinaţii (p. [3], [9]); un șir de semne tipografice spiralate (*passim*); un șir de semne florale (p. 61, 62); două șiruri de semne tipografice (p. 57). Vinietă din motive florale stilizate (p. [11]). Iniţiale ornate în negru (p. [3], [9]).

Cuprins. Dedicaţie către Petru Dobra: *Sub gratiosissimis auspiciis spectabilis ac perillustris domini domini Petri Dobra de Zalathna, sacrae caesareae regiaeque Majestatis Causarum fiscalium in Transylvania directoris & c. domini domini et fratris colendissimi* (versoul foii de titlu); *Spectabilis ac Perillustris Domine!* (p. [3]-[6]), semnată „Clientem infimum Ladislaum Dobra"; *Theses Logicae* (p. [7]-[8]); *Lectori* (p. [9]-[11]); *Christianarum cogitationum decreta. In sigulos mensis dies distributa. I. Dies. De Fide* (p. 1–2); *II. Dies. De Fine hominis* (p. 2–3); *III. Dies. De Morte* (p. 3–5); *IV. Dies. De Judicio ultimo* (p. 5–6); *V. Dies. De Paradiso* (p. 6–7); *VI. Dies. De Inferno* (p. 7–8); *VII. Dies. De Poenarum aeternitate* (p. 8–10); *VIII. Dies. De memoria praesentiae divinae* (p. 10–11); *IX. Dies. De sui ipsius dissidentia* (p. 11–12); *X. Dies. De horrore pecati* (p. 12–13); *XI. Dies. De cura suae salutis* (p. 13–15); *XII. Dies. De conversione ad Deum minime differenda* (p. 15–17); *XIII. Dies. De spernendis hominum judiciis* (p. 17–18); *XIV. Dies. De usu Divinae gratiae* (p. 18–19); *XV. Dies. De usu temporis* (p. 19–20); *XVI. Dies. De Sacramentorum usu* (p. 20–21); *XVII. Dies. De adorabili Missae Sacrificie* (p. 21–23); *XVII [!]. Dies. De Eleemosyna* (p. *23–24); XIX. Dies. De exempli officio* (p. 25–26); *XX. Dies. De Tolerantia* (p. 26–27); *XXI. Dies. De conformatione voluntatis propria cum divinae* (p. 27–28); *XXII. Dies. De statuenda in Deo fiducia* (p. 29); *XXIII. Dies. De Amore in Deum* (p. 30–31); *XXIV. Dies. De Amore in Christum Jesum* (p. 31–32); *XXV. Dies. De Amore in Proximos* (p. 32–33); *XXVI. Dies. De inimicis diligendis* (p. 33–34); *XXVII. Dies. De Christi Jesu imitatione* (p. 35–36); *XXVIII. Dies. De peculiari erga Deiparam pietate* (p. 36–38); *XXIX. Dies. De S. Josephi cultu singulari* (p. 38–39); *XXX. Dies. De peculiari cultu Sanctorum Angelorum* (p. 39–40); *XXXI. Dies. De ardore Divini obsequii* (p. 40–42); *Dictamina Caelestis Philosophiae* (p. 42-44); *Approbatio,* care indică originalul prelucrat de Dobra: *Christianarum Cogitationum menstruum circulus,* Paris, 1671 (p. 44); *Index capitum seu dierum* (p. [45]); *Facile certumque praesidium adversus omne peccatum et stimulus ad omnem virtutem. Memoria novissimorum. Memorare novissima tua et in aeternum non peccabis. Eccli. 7. v. 40. Praxis: per modum brevis rosarii. Quod dictam Sententiam et praefata tantum quinque Verba complectitur* (p. [46]); *Notabilia* (p. 47–49); *I. Mortem memorare et vanitati valedices* (p. 49); II. *Judicium memorare et Saeculum fugies* (p. 50); *III. Inferos memorare* (p. 50–51);

IV. Coelum memorare (p. 51–52); *V. Aeternitatem memorare* (p. 52–53); *I. Mortis memoria. Virtutis fundamentum* (p. 53); *II. Judicii memoria. Animum instaurat* (p. 53–54); *III. Inferorum memoria. Pias lacrymas elicit* (p. 55); IV. *Coeli memoria. Vires addit animosq; fortiter agendi et patiendi quaelibet ardua* (p. 55–56); *V. Aeternitatis memoria. Immutat at vitae statum* (p. 56–57); *Consideratio pro deliberantibus de vitae statu* (p. 57–61); *Speculum pro sui cognitione R. P. Roberti Sottwelli Societatis Jesu* (p. 61–62); *Infelix ac triste alphabetum Funestissimorum foeda Libido. Ex parte Animae* (p. 62–65); *Alphabetum damnorum. Ex parte corporis* (p. 65–67); *Affectus Ignatiani* (p. 67).

Depozit. BACJ.

Referințe. Chindriș 2003, p. 642.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota C. 59209.

1738. Petrus Dallyai, ***Synopsis vitae Sancti Francisci Salesii***, Cluj, 1738.

Synopsis vitae | Sancti | Francisci | Salesii, | Episcopi, & Principis Ge|bennensium. | Dum | in Alma, ac Regio-Principali Soc. Jesu | Academia Claudiopolitana | positiones universae philosophiae | publicè propugnaret | nobilis, ac eruditus | D. Petrus Dallyai. | AA. LL. & Philosophiae Baccalaureus, nec | non pro suprema ejusdem Laurea Can|didatus, è Sem. S. Josephi. | Praeside | R. P. Nicolao Janosi | è Societ. Jesu AA. LL. & Philosophiae | Doctore, ejusdémque Professore ordi|nario, & p. t. Seniore, | auditoribus oblata. | Annô Salutis MDCCXXXVIII. | Mense ... die... | Claudiopoli Typis Academicis Soc. Jesu.

Synopsis Vitae Sancti Francisci Salesij *represents student Petru Dallyai's diploma license. It treated the life, work and religious endeavour of Saint Francis de Sales. It was publicly defended at the Catholic Theological Faculty in Cluj. It was printed at Cluj, Transylvania, 1738.*

Format. In 8°; [4] f. + 190 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispicii: dreptunghi din motive fitomorfe (f. [2r]); șir de semne tipografice florale (p. 1, 167). Viniete: compoziţie din motive florale (f. [4v]); compoziţii din semne tipografice florale (p. 178). Două iniţiale ornate cu motive fitomorfe, I la (f. [2r], C, la p. 1). Ornamente tipografice despărţitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. [Dedicaţie:] *Divo Josepho, Virginis Matris Mariae sponso Virgineo, olim in terris numinis in similitudinem hominum facti altori, nutritio: nunc autem Seminarii juvenum sub cura sociorum Jesu Claudiopoli, imo omnium toto orbe Christi prvulorum tutelari patrono, fautorique beneficentissimo* (f. [1v]); *Sanctissime Patrone!,* dedicaţie semnată „Petrus Dallyai è Sem. S. Josephi" (f. [2r]-[3v]); *Theses ex universa philosophia* (f. [4r–v]); *Synopsis vitae Sancti Francisci Salesij, Episcopi & Principis Gebennensis. Pars prima*. Caput I. *Genus* (p. 1–3); Caput II. *Ortus, baptismus* (p. 3–5); Caput III. *Verba Francisci prima: et illustria in eodem quaeque, ad annum usque aetatis suae decimum sextum* (p. 5–11); Caput IV. *Lutetiam Parisiorum mittitur* (p. 11–15); Caput V. *Tentationem gravissimam Deiparae ope superat* (p. 16–18); Caput VI. *Patavium migrat: qualitereo loco se gesserit ab anno aetatis decimo octavo, usque ad vigesimum quartum* (p. 18–27); Caput VII. *Revalescit: capessit doctoratum: quam religiosè se Romae et Laureti gesserit in Sabaudiam rediens* (p. 27–34); Caput VIII. *Franciscum in Sabaudiam redeuntem parentes de conjugio interpellant: ipse oblatam dignitatem ecclesiasticam acceptat* (p. 34–38); Caput IX. *Initiatur Sacris Ordinibus: concionem primam habet ad populum, confraternitatem paenitentium S. Crucis instituit* (p. 38–44); Caput X. *Sacerdos factus ad sacrificandum primòse comparat* (p. 44–46); *Vitae S. Francisci Salesij*

pars secunda. Acta apud Antuates. Caput I. *Missio ad haereticos* (p. 46–51); Caput II. *In arce Alingiana sacrificat: Tononi praedicat Verbum Dei: privatos quosdam instituit* (p. 52–55); Caput III. *In ejus caput conjuratur, gravia incommoda tolerat* (p. 55–64); Caput IV. *In pervigilio Corporis Christi noctu insigni favore dignatur illum Deus, quid inde sit fecutum* (p. 64–67); Caput V. *Multos ad orthodoxam fidem reducit, eosdemque magno labore instituit* (p. 67–69); Caput VI. *Colloquia cum Calvinisticis ministris nectit; unum ex eis convertit* (p. 70–73); Caput VII. *Davulium ad fidem orthodoxam reducit: cum ministrorum uno disputationem init* (p. 73–76); Caput VIII. *Taurini rem catholicam agit: potissimum Tononi restitui sacra curat* (p. 76–83); Caput IX. *Catholicorum rituum usum instaurat Tononi, ibidem sacrificat nocte Natalitia Domini, tum efficaci exhortatione ad rectam fidem reducit plurimos* (p. 83–86); *Vitae S. Francisci Salesij pars tertia. Intervallum complectens intermedium ab expeditione Gebennensi ad inaugurationem usque episcopalem*. Caput I. *Mandat Summus Pontifex, accuret conversionem Theodori Bezae: cum eo in colloquium venit saepius* (p. 86–96); Caput II. *Parochos constituit, orationes horarum quadraginta indicit, cruces ad Gebennae muros postliminio erigit* (p. 96–100); Caput III. *Anecij moribundus constituit lue infectis ministrare. Tononum reversus denuò cum haereticis dimicat* (p. 100–104); Caput IV. *Cardinalem Medicaeum salutat: reducit ad sanctam fidem plurimos: Crucem Tononi coram duce Sabaudiae erigit* (p. 104–107); Caput V. *Quae, duce adhuc aliquantum Tononi remorante, ibidem gesta sint* (p. 107–112); Caput VI. *Coadjutoris Episcopi Gebennensis dignitatem defugit, donec aliud ipsi â DEO significatum est: et gravi morbo conflictatur* (p. 112–116); Caput VII. *Romam proficiscitur: de theologia eruditissime respondet, ejus missio apostolica declaratur* (p. 116–121); Caput VIII. *Sabaudiam repetens, mandata â duce accipit: capitur Antuates inter, et Anecium: Catholicorumque animas erigens, Paraecias quinque et triginta restituit* (p. 121–124); Caput IX. *Salesij pater emoritur: praedicat ipse fructu ingenti: parochos aliquot suis quemque locis restituit* (p. 125–127); Caput X. *Lutetiae singularem sui opinionem concitat pietatis, charitatisque exercitijs* (p. 128–132); Caput XI. *Ad fontem bellaqueum coram Rege christianissimo concionatur. Regis in ipsum benevolentia, dignitatesque delatae, sed repudiate* (p. 132–139); *Vitae S. Francisci Salesij pars quarta. Ab ejus consecratione ad instituonem usque Ordinis visitationis*. Caput I. *Redit in Sabaudiam: audito in itinere decessoris obitu, consistit in Salesiano castello, ad urgendam consecrationem* (p. 139–143); Caput II. *Consecratur in episcopum; intellectuali visione illum dignatur DEUS: ex ea pij motus complures profecti* (p. 144–146); Caput III. *Vestitûs Francisci ratio: domestica disciplina* (p. 146–152); Caput IV. *In Sacris Ordinibus, et beneficijs conferendis cautela. Salucias, Gexium, et Tononum petens plurima operatur. Sixiensem abbatiam reformat* (p. 152–157); Caput V. *Divione conciones habet per Adventum, et Quadragesimam; fructus excursionis* (p. 157–160); Caput VI. *Patribus Fuliensibus abbatiam abundantiae attribuit: magnificas conditiones â rege christianissimo propositas repudiat: in Rupensi oppidulo conciones habet feliciter* (p. 160–162); Caput VII. *Visitat dioecesim: Camber j conciones Quadragesimales habet: item Anecij. Philotheam, librum de amore DEI, aliosque edit; Mater ejus obit* (p. 162–166); *Vitae S. Francisci Salesij pars quinta. Acta S. Francisci usque ad obitum*. Caput I. *Ordinem Visitationis B. MARIAE instituit. Charitas, et zelus in excipiendis confessionibus* (p. 167–171); Caput II. *Beneficia in egentes* (p. 171–175); Caput III. *Exagitatur per calumnias* (p. 175–178); Caput IV. *Rejectus a concionibus aliquando dicendis patienter fert. Parisijs ingenti cum plausu concionatur* (p. 179–182); Caput V. *Discessum è vita praesentiens, testamentum condit: confert se Avenionem; Lugduni in morbum incidit* (p. 182–185); Caput VII [!]. *Morbum mors consecuta* (p. 186–188); Caput VII. *Quaedam mortem subsecuta recensentur* (p. 188–190).

Depozit. BACJ; OSzK.

Referințe. Veress 1931, nr. 373, p. 198–199; Petrik V, p. 482; Răduţiu 1978, p. 311–322; Chindriș 1986–1987, p. 281; Râpă-Buicliu 2000, p. 81–82; Chindriș 2003, p. 642–643 și 717; Chindriș, Iacob 2007, p. 139; Urs 2011, p. 242–243.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 1436.

1744. *Bucoavnă*, Cluj, 1744.

Bucovnă | ce are în sine deprinderea | învăţăturii copiilor la | carte şi Simvolul cre|dinţii creştineşti, zeace | porunci ale Legii Vechi | şi ale cei Noao, şap|te taine ale Beseare|cii Răsăritului | iproci, | acum a doa oră tipărită în Cluj, cu | tipariul cinstitii Academii, | de Mihai Becicherechi, | anul Domnului | 1744.

Spelling Book [Bucoavnă]. *Elementary school textbook in Romanian with Cyrillic letters for children of Greek Catholic Romanian families. It is an attempt to deepen the Catholic faith beginning with childhood, because this faith was progressing amongst Romanians from Transylvania much below the expectations of those who accomplished the union with the Church of Rome in 1700. Printed in Cluj, Transylvania, in 1744.*

Format. In 8°; [22] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri pe pagină.

Ornamentaţie. Gravură reprezentând icoana plângătoare a Maicii Domnului de la Cluj (f. tt. r). Frontispiciu din şir de semne tipografice florale (f. [5r], [5v], [6r], [7v], [8r], [10v], [13v]. Viniete: împletitură stilizată (f. [10r]); vrejuri stilizate în forma unui ornament triunghiular cu vârful în jos (f. [21r]); două flori cu frunze stilizate (f. [22v]).

Cuprins. [Alfabetul chirilic] (f. [2r]); *Slovele mai mici* (f. [2r]); *Glasnicele* (f. [2r]); *Difthonghii* (f. [2r]); *Neglasnicele* (f. [2r]); *Glasnică cu neglasnică. Sillave. Consonante* (f. [2v]); *Şi cealealalte de rănd* (f. [3r]); *Neglasnice cu difthonghii* (f. [3v]); *Aşişdirea şi cealealalte toate, pre rând* (f. [3v–4r]); *Doao neglasnice cu difthonghii* (f. [4r–v]); *Între doao glasnice, o neglasnică* (f. [4v]); *Însemnare pentru cum să cade a slovni slovele ce au desupra titlă* (f. [5r–v]); *Prosodiile ortografiii* (f. [5v–6r]); *Rugăciunea când va să înceapă copilul a învăţa* (f. [6r]); *Rugăciunea dimineţii* (f. [6r–7v]); *Mărturisirea pravoslavnicii credinţă, dată într-acesta chip la întâiul în Necheia Săbor a toată lumea şi al doilea în Ţarigrad* (f. [7v–8r]); *Simvol. Preos<fe>štenjago Athanasija patriarha Alexandrijskago* (f. [8r–10r]); *Zeace porunci* (f. [10v–12r]); *Şase săvărşiri ale Legii Noao ce plinesc poruncile Legii Vechi, Math. gl. 5, sh. 21* (f. [12r–13r]); *Întrebăciune: căte taine sănt ale Legii Noao carele ţine Beseareca Răsăritului cea pravoslavnică* (f. [13v–21r]); *Trei fapte bune* (f. [21v–22r]); *Şapte păcate de moarte* (f. [22v]).

Depozit. BCUCJ (Exemplarul se află la Institutul de Lingvistică din Cluj-Napoca, cota CN-U 16A (Fr. 73); OSzK.

Referinţe. Pop 1838, p. 38; Ghibu 1975, p. 250; Magyarország Bibliographiája 1989, p. 91; Mosora-Hanga 1991, p. 57; Pavel 1998–1999, p. 226–228; Chindriş 2001, p. 274; Pavel 2007, p. 32–37; Andriescu 2013, p. 75–77.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U 16A (Fr. 73). Această ediţie este tipărită în limba română, cu litere chirilice.

1744. *Bucoavnă*, Cluj, 1744.

Bucovnă | ce are în sine deprinderea | învăţăturii copiilor la | carte şi Simvolul cre|dinţii creştineşti, zeace | porunci ale Legii Vechi | şi ale cei Noao, şap|te taine ale Beseare|cii Răsăritului | iproci, | acum a doa oră tipărită în Cluj, cu | tipariul cinstitii Academii, | de Mihai Becicherechi, | anul Domnului | 1744.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was an elementary school textbook written in Romanian with Cyrillic and Latin orthography. At the same time, it was composed for the children in Romanian Greek-Catholic families. It was an attempt to deepen the influence of Catholicism even since childhood. In Transylvania Catholicism registered a progress that was far below the expectations of those who had instrumented the Union with the Church of Rome in 1700. It was printed in Cluj, Transylvania, in 1744.*

Format. In 8°; [24] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri pe pagină.

Ornamentaţie. Gravură reprezentând icoana plângătoare a Maicii Domnului de la Cluj (f. tt. r). Frontispiciu din şir de semne tipografice florale (f. [7r], [16v]). Vinietă din vrejuri stilizate în ornament triunghiular cu vârful în jos (f. [24r]).

Cuprins. [Alfabetul chirilic şi literele corespondente din alfabet latin] (f. [1v]); *Slovele mai mici. Litterae minores* (f. [1v]); *Glasnicele. Vocales* (f. [2r]); *Difthonghi. Diphtongi* (f. [2r]); *Neglasnicele. Consonantes* (f. [2r]); *Glasnică cu neglasnică, sillave. Vocalis cum consonante sillaba* (f. [2r–3r]); *Şi cealealalte de rănd. Si cselelalte de rend* (f. [3r–v]); *Neglasnice cu difthonghii. Neglasnicse ku dyphthongii* (f. [4r]); *Aşişdirea şi cealealalte toate, pre rând. Asisdire si cselelalte toate, pre rend* (f. [4r–5r]); *Doao neglasnice cu difthonghii. Doao neglasnicse ku dyphtongii* (f. [5r–v]); *Între doao glasnice, o neglasnică. Entre doao glasnice, o neglasnike* (f. [5v–7r]); [Tabelul cifrelor chirilice şi corespondentele lor arabe] (f. [7r]); *Însemnare pentru cum să cade a sloveni slovele ce au desupra titlă* (f. [7r–8v]); *Orecăte întrebări foarte de lipsă şi de folos* (f. [9r–10v]); *Închinăciunea îngerului* (f. [10v–11r]); *Mărturisirea pravoslavnicii credinţă dată într-acesta chip la întâiul în Necheea Săbor a toată lumea şi al doilea în Ţarigrad* (f. [11r–v]); *Simvol. Preos<fe>štenjago Athanasija patriarha Alexandrijskago* (f. [11v–13v]); *Zeace porunci* (f. [13v–15r]); *Şase săvărşiri ale Legii Noao ce plinesc poruncile Legii Vechi, Math. gl. 5, sh. 21* (f. [15r–16v]); *Întrebăciune: căte taine sănt ale Legii Noao, carele ţine Besearеca Răsăritului cea pravoslavnică; Răspuns: 7* (f. [16v–24r]).

Depozit. BACJ.

Referinţe. BRV, II, nr. 235, p. 79; BRV, IV, nr. 235, p. 240; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 21; Iarcu 1873, p. 11; Philippide 1888, p. 151; Vuia 1896, p. 103–104; Veress 1910, p. 44; Iorga 1915, II, p. 87; Precup 1915, nr. 114–115, p. 2–3; Ghibu 1916, p. 18–21; Lupeanu-Melin 1929, p. 14; Albu, 1944, p. 310; Naghiu 1944, p. 310; Teodorescu 1960, p. 311; Petrik V, p. 82; Ghibu 1975, p. 250; Bucoavna 1988, p. 35, 89, 98–100, 112; 121–263; Mosora, Hanga 1991, p. 57; Gherman 1995, p. 67–70; Chindriş 2001, p. 274; Pavel 2007, p. 32–37; Urs 2011, p. 255–256.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, CRV 240. Textul este tipărit în paralel cu slove chirilice şi cu litere latine, în ortografie maghiarizantă.

1757. Teodor Aron, ***Doctrina Christiana***, Cluj, 1757.

Doctrina | Christiana | dum | Assertiones | philosophicas | in Alma, ac Regio-Principali | Academia Claudiopolitana | Publice propugnaret | Perilustris, ac Eruditus | Dominus | Theodorus Aaron | de Bisztra, | è Conv. Nob. | ex Praelectionibus | R. P. Ladislai Dobra, è Soc. | Jesu, A.A. L.L. et Philos. Doct. ejus | demque Profess. emeriti. | R. P. Mathiae Geiger, è Soc. | Jesu, AA. LL. et Philos. Doct. Mathe | seos Profess. Publ. Ord. | R.P. Stephani Biro, è Soc. | Jesu, AA. LL. et Philos. Doct. Ethices | et J. N. Profess. Publ. Ord. | Auditoribus oblata. | Anno 1757 die ... Mense ... . Claudiopoli, typis Academicis Soc. Jesu.

Teodor Aron, ***Doctrina Christiana****. It is a work by Teodor Aron of Bistra, the younger brother of Greek Catholic Bishop Petru Pavel Aron. The text is partially identical to the one published in the same year by the Bishop in Blaj, in Latin. It is a Latin variant of the Christian Teachings, printed in Blaj in three editions between 1755 and 1756 and it contains the Romanian Greek-Catholic doctrine. Printed in Cluj, Transylvania, in 1757.*

Format. In 16°; [5] f. + 195 p. + [3] p. Tipar negru, cu două tipuri de caractere, cu 20, respectiv, 28 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Frontispicii: două șiruri de semne tipografice florale (p. 1, 124, 192, p. [1]); un șir de semne tipografice florale (p. 38, 46, 56, 61, 80, 89, 91, 97, 101, 118, 173); trei șiruri de semne tipografice florale (p. 139). Inițiala L ornată în negru (f. [2r]). Viniete: coroană de lauri care are în mijloc emblema lui Isus Hristos: „IHS“ (f. [5v]); buchet de flori stilizat (p. 138); înger zburând cu flori în mâini (p. 190); două păsări care ciugulesc dintr-o vază cu flori (p. 195); compoziție în formă de cruce din semne tipografice florale (p. [3]).

Cuprins. Dedicație către Ignațiu Iosif Bornemisza, directorul Tezaurariatului: *Sub Gratiosissimis auspiciis Excellentissimi Illustrissimi Domini Domini Ignatii Josephi Bornemisza, L. B. De Kaszon, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Status, et Excelsi Regii in Transylvania Gubernii Consiliarii Actualis Intimi. Ac per eundem Principatum, Partesque reapplicatas Thesaurarii Regii, Rerumque Cameralium Supremi Directoris, Sacrae Unitate Religionis Protectoris etc. etc.*" (versoul foii de titlu); *Assertiones ex philosopphia. Logica et Ars cogitandi* (f. [2r]-[3v]); *Ex Mathesi* (f. [3v]-[4r]); *Ex Ethica* (f. [4r]-[5v]); *Doctrina Christiana per Questiones, et Responsiones.* Caput I. *De signo sanctae crucis* (p. 1–4); Caput II. *De Deo uno et trino* (p. 4–7); Caput III. *De creatione mundi* (p. 7–8); Caput IV. *De creatione hominis* (p. 8–11); Caput V. *De peccato originali* (p. 11–13); Caput VI. *De adventu redemptoris* (p. 13–15); Caput VII. *De Messia ipso* (p. 16–17); Caput VIII. *De vita Christi* (p. 17–22); Caput IX. *De morte Christi et quid contigerit a morte illius* (p. 22–25); Caput X. *De ascensione Christi et missione Spiritus Sancti* (p. 25–28); Caput XI. *De ecclesia seu congregatione fidelium?* (p. 28–32); Caput XII. *De signis verae ecclesiae* (p. 32–34); Caput XIII. *De communione sanctorum* (p. 34–35); Caput XIV. *De remissione peccatorum* (p. 36–37); Caput XV. *De morte et judicio* (p. 37–38); Caput XVI. *De oratione* (p. 38–45); Caput XVII. *De praeceptis divinis* (p. 46–48); Caput XVIII. (p. 49); Caput XIX. (p. 49–50); Caput XX. (p. 51–52); Caput XXI. (p. 52–53); Caput XXII. (p. 53–54); Caput XXIII. (p. 54); Caput XXIV. (p. 54–55); Caput XXV. (p. 55); Caput XXVI. (p. 55–56); Caput XXVII. *De praeceptis ecclesiae* (p. 56–60); Caput XXVIII. *De gratia divina* (p. 60–61); Caput XXIX. *De sacramentis* (p. 61–62); Caput XXX. *De baptismo* (p. 63–65); Caput XXXI. *De confirmatione* (p. 65–66); Caput XXXII. *De sacramento SS. Eucharistiae* (p. 66–70); Caput XXXIII. *De sacramento poenitentiae* (p. 70–75); Caput XXXIV. *De canone poenitentiae* (p. 75–78); Caput XXXV. *De extrema unctione* (p. 78–80); Caput XXXVI. *De vita christiana* (p. 80–89); Caput XXXVII. *De fructibus Spiritus S.* (p. 89–90); Caput XXXVIII. *De donis Spiritus Sancti* (p. 90–91); Caput XXXIX. *De beatitudinibus* (p. 91–95); Caput XL. *De operibus misericordiae* (p. 95–96); Caput XLI. *De consiliis evangelicis* (p. 97–100); Caput XLII. *De peccatis* (p. 101–104); Caput XLIII. *De peccatis capitalibus* (p. 104–112); Caput XLIV. *De peccatis in Spiritum Sanctum* (p. 112–117); Caput XLV. *De peccatis in coelum clamantibus* (p. 117–118); Caput XLVI. *De quinque sensibus* (p. 118–123); *Appendix* (p. 124–138); *Colloquium Discipuli cum Magistro de Sacra Unione* (p. 139–172); *Additamentum* (p. 173–190); *Epistola Clementis XI. Pont. Max. Ad Cardinalem Kolonitz Primatem Hungariae*, datată „Romae & c. die nona Maii 1705. Pontificatus Nostri Anno Quinto" (p. 191–195); *Index* (p. [1–3]).

Depozit. BACJ; OSzK.

Referinţe. Petrik I, p. 1; Bianu 1926, p. 15; Veress 1931, I, p. 234; Pâclișanu 1934, p. 107; Teodorescu 1960 A, p. 1047, 1049; Chindriș 2003, p. 643–644.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota C. 54883.

1764. Illia Andrei, ***Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium*,** ed. a II-a, Cluj, 1764.

Ortus | et | progressus | variarum | in | Dacia | Gentium ac Religionum | cum | Principibus | ejusdem. | Primum | in Liceum datus | Anno Millesimo septingen|tesimo trigesimo. | Nunc denuo recusus. | Claudiopoli | Typis Academicis Societatis Jesu. | Anno MDCCLXIV.

*Illia Andrei, **Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium.** The second edition of a historical book which was originally printed also in Cluj in 1730. It consists of two parts, the first one presents the peoples living on the territory of Transylvania and their beliefs, the second part presents the Princes of Transylvania and the kings who influenced the fate of the Principality. Printed in Cluj, Transylvania, in 1764.*

Format. In 8°; [6] f. + 188 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispicii: gravură dreptunghiulară reprezentând două buchete de flori, între care se află un altul situat pe un postament (f. [3r]); compoziție realizată din motive geometrice stilizate, având în centru un buchet de flori, iar pe lateral jertfelnice (f. [6r]); dreptunghi realizat din mai multe șiruri de semne tipografice (p. 1); dreptunghi realizat din semne tipografice (p. 101). Inițiala A ornată (p. 1, 101). Viniete: vas cu flori (p. 100); motiv vegetal stilizat (p. 188). Numerotarea paginilor este încadrată între două semne tipografice florale.

Cuprins. *Assertiones ex universa Philosophia quas in Alma ac Regio-Principali Soc. JESU. Universitate Claudiopolitana Anno Salutis MDCCLXXI mense septemb. publice propugnandas suscepit Perillustris ac Perdoctus Dominus Josephus Szebeni...* (f. [2r]); *Virgini immaculatae in ortu, inviolatae in partu quae grandi privilegio...* (f. [2v]); *Ex Logica et metaphysica* (f. [3r–v]); *Ex physica generali* (f. [3v–4r]); *Ex physica particulari* (f. [4r–4v]); *Ex ethica* (f. [4v–5r]); *Ex mathesi* (f. [5r–5v]); *Ad Lectorem* (f. [6r–v]); *Pars prima. Ortus & progressus variarum in Dacia Gentium ac Religionum.* §. *I. De Judearum in Transylvaniam adventu* (p. 1–3); §. *II. Origo et Progressus Zingarorum in Dacia* (p. 3–4); §. III. *Ortus et Propagatio Valachorum in Transylvania* (p. 5–15); §. IV. *Antiquitas Religionis Catholicae in Transylvania* (p. 15–23); §. V. *Primus Arianorum in Transylvaniam adventus* (p. 24–25); §. VI. *Origo et propagatio Lutheranorum in Transylvania* (p. 25–40); §. VII. *Ortus et propagationis Unitariorum modus et occasio* (p. 40–48); §. VIII. *Initia et progressus Calvinianorum in Dacia* (p. 48–56); §. IX. *Ingressus Anabaptistarum in Transylvaniam* (p. 57–60); §. X. *Sabbathariorum in Transilvania origo* (p. 61–62); §. XI. *Armenorum in Transylvaniam adventus et ad Religionem Catholicam conversio* (p. 62–72); XII. *Origo Bulgarorum in Dacia et facta per eos Religioni Catholicae accessio* (p. 72–78); §. XIII. *Ingressus Societatis Jesu in Transylvaniam et varia ejusdem fortuna* (p. 78–91); §. XIV. *De secta Pietistarum et Indifferentium* (p. 91–100); Pars secunda. *Principes Transylvaniae ab Anno 1571. Stephanus Bathori* (p. 101–111); *Christophorus Bathori* (p. 111–117); *Sigismundus Bathori* (p. 118–128); *Rudolphus II* (p. 128–131); *Andreas Bathorius Cardinalis* (p. 131–134); *Stephanus Botskai* (p. 134–137); *Sigismundus Rakoczi* (p. 137–138); *Gabriel Bathori* (p. 138–142); *Gabriel Bethlen* (p. 142–146); *Catharina Brandeburgica et Stephanus Bethlen* (p. 147–148); *Georgius Rakoczi I* (p. 149–150); *Georgius Rakoczi II* (p. 151–153); *Franciscus Redei et Georgius*

Rakoczi II (p. 153–155); *Acacius Barcsai et Georgius Rakoczi II* (p. 156–159); *Acacius Barcsai et Joannes Kemény* (p. 159–161); *Joannes Kemenyius et Michael Apaffi* (p. 162–165); *Michael Apaffi I* (p. 166–172); *Michael Apaffi II* (p. 172–175); *Leopoldus Magnus* (p. 175–180); *Josephus* (p. 180–183); *Carolus Romanorum Imperator VI. Rex Ungariae III. Princeps Transilvaniae I* (p. 183–188).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. Petrik, V, 1971, p. 215.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota C.V. 4713.

1768. *Cântece câmpenești cu glasuri românești*, [Cluj], 1768.

Kintyets | kimpenyesty | ku |glazurj | rumunyesty, | fekutye gye-un holtyej kimptyián' | pintru vojá | fetyilor, nyevesztyilor, | s. tselora kuj sze potrivészk, si ku áltzi-|sze izbesk. | Tipirt in ányi Domnuluj-|o mnyije, septye-szutye, sáse-|zéts, si vopt.

Rustic Songs with Romanian Voices [Cântece câmpenești cu glasuri românești]. *It is an anonymous printed matter that contains love poems written in verses of folk inspiration. The book is written in Romanian with Latin letters, but with rebarbative Hungarian spelling, with many wrong or distorted words. Part II of the work includes a series of love poems in Hungarian. It is one of the oldest books of poetry in Romanian culture. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1768.*

Format. In 8º; [16] f. Tipar negru, cu 29 și 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornament tipografic din 7 mici elemente așezate în piramidă, în josul foii de titlu. Frontispicii din șiruri de motive geometrice și florale stilizate (f. [2r], [12r], [16r]). Paginile au la mijloc, sus, mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. Două specificări: „Pintru kíntátu máły lyeznye, szint multye szloavje, gyin kuvintye leszátye, szkrisze numáj dupe voroave, nu fije kíntetorji tserketorj greselyilor, potusze in multye forme kinta" și „Jeu liám fekut, jeu liám, si pusz in szkriszoarje / Lá dragosztye pene jeram in prinszoarje" (f. tt. v); *Kintyeku tseluje kárje zátse gye drágosztye* (f. [2r–v]); *Horjá fetyi betrinyi* (f. [2v–3v]); *Horjá nyevesztyi tineri fetyijá szapominyindu* (f. [3v–4r]); *Feptura unuje* (f. [4r–v]); *Je zue bune gyelá dregutzá pornyind gyakásze* (f. [4v–5v]); *Tseluje tsinye ij ku dragutzá intrun szát* (f. [5v–6r]); *Kintyek dupe ibovnyiká szkepáte* (f. [6r–v]); *Horja nyevesztyi trejind reu cu berbátu* (f. [6v–7v]); *Tseluje tsinye szent szoare pintru ávutzije in printru ke ji drége* (f. [7v–8v]); *Tseluye kárja sze plinzse printru-szon-surat* (f. [8v–9r]); *Kerorá lye plák fetyilye si rumuntsije* (f. [9r–10r]); *Mutind zuártélyu* (f. [10r–v]); *Tsinye szkápe vetsin bun* (f. [10v–11r]); *Vájetátu fomeji ádukind ámintye gye fetyije* (f. [11r–11v]); *Egy magyar ének ugyan oláh notára* (f. [12r–13r]); *Más enek magyar nótára mellyben a' legény bútsúzik, a' leány vagy aszszony marasztya, egy másnak felelvén* (f. [13r–15v]); *Magyar ének, keserves magyar nótára, mellyben a' ki az, sirassia magát* (f. [15v–16r]); *Más. Sziv élesztö orvosság* (f. [16r–v]).

Depozit. BACJ; BAR.

Referințe. BRV, IV, nr. 142, p. 83–86; Teodorescu 1960, p. 351; Tomescu 1968, p. 95; Gáldi 1971, p. 112; Petrik V, p. 256; Popovici 1972, p. 446; Furdui 1974, p. 103; Râpă-Buicliu 2000, p. 280–281; Cântece 2008; Urs 2011, p. 355.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 574. Din compararea foii de titlu a exemplarului de referință cu a celui folosit la BRV, rezultă că tipăritura a avut două tiraje, cu foaie de titlu deosebită.

1768. Silvius Tannoli, ***Poemation de ortu, et progressu ...***, Cluj, 1768.

Poemation | de | ortu, | et | progressu | Incl. Militiae Limitaneae | Valachicae | in | M. Principatu | Transilvaniae. | Claudiopoli, | typis Academicis Soc. Jesu, anno MDCCLXVIII.

*Silvius Tannoli, **Poemation de ortu et progressu ...** It is a poem written by an Italian, Antonio Cosimelli, in Latin. He signed Poemation de ortu et progressu ... with the pseudonym Silvius Tannoli, while working as an imperial officer in Transylvania within the Romanian border regiment that had been founded by Empress Maria Theresa by recruiting peasants in the north-eastern limit of the Principality. They are relatively successful lines that try to highlight the benefits of the military enlistment of Romanians, which, in fact, was done with great opposition and sacrifices on behalf of those recruited. First Edition. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1768.*

Format. In 4°; [12] f. Tipar negru, cu 15 rânduri la pagină.
Ornamentație. Un șir de semne tipografice spiralate și o compoziție din alte semne tipografice florale, având în centru o cruce iradiind, iar deasupra o stemă (f. tt.). Frontispiciu: un dreptunghi ce conține compoziții din semne tipografice floral-geometrice și medalioane cu o stemă (f. [2r]). Vinietă dintr-o compoziție floral-geometrică (f. [12v]). Inițiala U ornată (f. [2r]). Filele au în partea de sus trei mici ornamente tipografice.
Cuprins. *Secunda legio Valachica sub Carolo barone Enzenbergio*, conținând 309 versuri latinești, semnate la sfârșit: „Canebat comes Silvius Tannoli" (f. [2r–12v]).
Depozit. BCUCJ.
Referințe. Cornides 1792, p. 165; Veress 1931, I, p. 264; Chindriș 1981/A; Mosora, Hanga 1991, p. 86; Chindriș 2003, p. 637, 650–653; Chindriș, Iacob 2010, p. 186–220; Chindriș, Iacob, 2013, p. 607–630.
Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 363/D. Acest exemplar este unicat până la această dată.

1774. Avram Meheși, ***Assertiones theologicae***, Cluj, 1774.

Assertiones | theologicae | ex tractatibus | de incarnatione verbi, an|gelis beatitudine, | et | actibus humanis | quas | in alma ac regio principa|li Universitate | Claudiopolitana | Anno salutis MDCCLXXIV | mense Augusto Die | Publice propugnavit | Reverendus ac eximius Dominus | Abrahamus Mehesi | sacrosanctae theologiae auditor | emeritus graeci ritus unitorum Dioe|cesis Fogarasiensis Presbyter. | Claudiopoli | Typis Coll. Reform. Anno. 1774.

*Avram Meheși, **Assertiones theologicae.** It was a diploma license that, according to the fashion of the era, was publicly defended by Avram Meheși, a Romanian student at the Faculty of Catholic Theology in Cluj. The themes were: the incarnation of the Word, angelic happiness and human facts. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1774.*

Format. In 8°; [8] f. Tipar negru, cu 27, 28 și 29 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Un șir de semne tipografice (f. tt.). Inițiala *O* ornată în negru (f. [3r]).

Cuprins. *Sub Praesidio Adm. Reverendorum ac Clarissimorum Dominorum Iosephi Béla ss. Theologiae & Sacrorum Canonum Doctoris approbati proto notarii apostolici Districtus Marusiensis archi-diaconi parochi Hodosiensis & in praedicta Universitate ss. theologiae professoris primarii. Et Pauli Székelly Aa. LL. & philosophiae doctoris ss. theologiae bacalaurei Districtus Kükellöiensis archi-diaconi parochi Abosfalvensis nec non in laudata Universitate ss. theologiae professoris secundarii* (f. tt. v); *Coram Reverendissimo ac Clarissimo Domino Michaele Benkö De All-Torja Ecclesiae Cathedralis Albensis Transilvaniensis Canonico SS. Theologiae Doctore approbato, Districtus Kolosiensis Archi-Diacono, Liberae Regiaeque Civitatis Claudiopolitanae Parochoo, Archivi Conventus B. M. V. de Kolos Monostra Conservatore, nec non Almae, ac Regio-Principalis Universitatis Claudiopolitanae Directore sub Munificentissimis auspiciis Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Domini Gabr. Gregorii Major De Szarvad, Dei & Apostolicae Sedis Gratia Graeci Ritus Catholicorum in Magno Transilvaniae Principatu, partibusque eidem adnexis Episcopi Fogarasiensis, Sacrae Caesareae & Apostolico Regiae Majestatis Status Consiliarii Actualis Intimi & c. & c. Domini Praelati & Mecoenatis sui Gratiosissimi* (f. [2r–v]); *Excelentissime, Illustrissime, ac Reverendissime Domine Praesul, Domine Praelate, ac Mecoenas Munificentissime*! (f. [3r–5v]); *Assertiones de incarnatione verbi divini* (f. [6r–7v]); *De angelis, actibus humanis et beatitudine* (f. [7v–8v]).

Depozit. BCUCJ; BASB; OSzK.

Referințe. Naghiu 1945, p. 500–503; Poenaru 1973, p. 56–57, nr. 53; Mosora, Hanga 1991, p. 92; Chindriș 2003, p. 719; Andriescu, Borș 2014, p. 92–93.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 387/A. Este coligat în vol. II din *Sancti Patris nostri Joannis Damasceni ... Opera philosophica et theologica ...*, Blaj, 1763, între filele nenumerotate 3–4.

1784. Mihail Maior, ***Positiones ex scientiis politico cameralibus***, Cluj, 1784.

Positiones | ex | scientiis politico cameralibus, | quas | coram | Illustrissimo | Domino Domino | Comite | Ioan. Nep. Csáki | de Keresztszeg | Sac. Caes. Reg. et Apost. Maiest. | Camer. Incl. Com. Colos. Supre|mo Com. nec non Universitatis | Claudiopolitanae | Directore Regio | Materiam Tentaminis Substernit | nobilis, ac Perdoctus Dominus | Michael Maior de Ditsö Sz. | Márton. | In Politico auditorio. | Mense augusto Die | anno MDCCLXXXIV. | Typis Episcopalibus.

*Mihail Maior, **Positiones ex scientiis politico cameralibus**. The brochure represents Mihail Maior (Petru Maior's brother)'s university degree thesis in political science and it includes "propositions", that is statements about issues formulated in that time's style from Politia, Commericali and Scientia aerariali. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1784.*

Format. In 8°; [11] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, maximum 26.

Ornamentație. O linie dublă îngroșată (f. tt.). Linie dublă îngroșată cu rol de vinietă (f. [4v]). Compoziție ornamentală din motive florale și geometrice cu rol de vinietă (f. [4v]).

Cuprins. *Positiones ex scientiis politico cameralibus. Ex prolegomenis politiae. Positio I* (f. [2r]); *Ex politia* (f. [2r–4v]); *Ex commercialis* (f. [5r–7v]); *Ex scientia aerariali* (f. [8r–11v]). Textul se încheie cu precizarea „Imprimatur Sibinii die 8 Aug 1780".

Depozit. BACJ.

Referințe. Magyarország Bibliographiája 1989, p. 416.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota R 135198. Este teza de licenţă a lui Mihail Maior, fratele lui Petru Maior, în Științele politice și cuprinde „propoziţii", adică enunţări de probleme în stilul epocii, din *Politia, Commerciali* și *Scientia aerariali.*

1784. Mihail Maior, Samuel Bltsek, ***Positiones ex universo iure patrio ...***, Cluj, 1784.

Positiones | ex Universo | Iure Patrio Transilvanico | excerptae, | quas | coram | Illustrissimo | Domino Domino | Comite | Ioan. Nep. Csáki | de Keresztszeg | Sac. Caes. Reg. et Apost. Maiest. | Camer. Incl. Com. Colos. Supre|mo Com. nec non Universitatis | Claudiopolitanae | Directore Regio | publice disputaverunt | perillustres ac excel. Domini | Michael Maior de Ditső Sz. | Márton. | Samuel Betsek de Kolosvár. | Iuris patrii auditores emeriti | in facultatis iuridicae auditorio. | Mense Augusto Die | Anno MDCCLXXXIV. | Typis Episcopalibus.

Mihail Maior, Samuel Bltsek, ***Positiones ex universo jure patrio ...*** *The brochure represents a graduation thesis in juridical science belonging to Mihail Maior and Samuel Bltsek and it includes "propositions", that is statements about issues inherent to this specific field formulated in that time's style: Jure publico Transilvaniae, Jure privato Transilvaniae. It was printed at Cluj, Transilvania, in 1784.*

Format. In 8°; [1] f. + 56 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, predominant 22–23.

Ornamentaţie. Linie dublă îngroșată (f. tt.). Frontispiciu dreptunghiular, conținând în interior semne tipografice și o stemă care înfățișează un vultur cu două capete, ținând în gheare două săbii. Stema este surmontată de o coroană (f. [1r]). Prima literă a textului, *I*, este în dublu chenar din semne tipografice, deasupra căruia se află o coroană (f. [1r]). Linie dublă îngroșată, cu rol de frontispiciu (p. 4, 6, 32). Paginile au în partea superioară, la mijloc, câte cinci semne tipografice florale, așezate în linie.

Cuprins. *Positiones ex parte prima theoretica iuris patrii Transilvanici. Ex prolegomenis I* (p. 1–4); *Ex iure publico Transilvaniae* (p. 4–6); *Ex iure privato Transilvaniae* (p. 6–32); *Ex parte practica* (p. 32–56). La sfârșitul textului se face precizarea: „Imprimantur Cibinii die 8 men. Aug. A. 1780. Anton Horváth de M. Sákod registrator Gubernialis et Conmiss. Libr. Censoriae actuar".

Depozit. BACJ.

Referinţe. Magyarország Bibliographiája 1989, p. 418.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota R 125424.

1791. ***Supplex Libellus Valachorum***, Cluj, 1791.

Supplex Libellus | Valachorum | Transsilvaniae | iura tribus receptis nationibus communia | postliminio sibi adseri | postulantium. | Cum notis historico-criticis | I. C. E. | civis Transsilvani. | Claudiopoli. | Sumptibus et typis Martini Hochmeister, Caes. Reg. Dicast. Typographi & pr. | Bibliopolae MDCCXCI.

Supplex Libellus Valachorum. *Second Edition of famous vindicative document belonging to the*

Romanians in Transylvania, Supplex Libellus Valachorum, submitted to the imperial authority in Vienna in 1791. It was composed in order to obtain legitimate rights within the framework of the Principality. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1791.

Format. In 4°; 59 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 31).

Ornamentaţie. Gravură redând un copil care citește într-un decor baroc din elemente naturale, savante și calofile (f. tt.). Frontispicii: șir de elemente florale (p. 3); motive fitomorfe atașate pe o panglică (p. 7). Vinietă redând un înger pe nori care poartă în mâna dreaptă o trâmbiță, iar în stânga coroane de flori pe care le împarte unor copii (p. 59).

Cuprins. [*Motto:*] „Non potest videri desiisse habere, qui nunquam habuit". Reg. Iur. 208 in Digest; [Aprobarea cenzurii:] „Imprimatur. C. Eszterházi. m.p. Claudiopoli, die 10 August. 1791" (p. 2); *Praefatio Editoris* (p. 3–6); *Dive Caesar Auguste!* (p. 7–59).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BBAI; MO; BGȘBH; BASB; BMSB; BDAS; OSzK; BUB.

Referințe. BRV, II, nr. 548, p. 343–344; SQ 1791, p. 311–312; Budai-Deleanu 1791; Micu 1791; Papiu Ilarian 1851, p. 83–95; Iarcu 1873, p. 18; Philippide 1888, p. 181; Petrik III, p. 463; Veress 1910, p. 70; Pâclișanu 1915, p. 23; Bianu 1926, p. 17; Expoziţia 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 55–56; Veress 1931, nr. 760, p. 76–77; Teodorescu 1960, p. 351; Prodan 1967; Școala 1970, I, p. 117–137; Duţu 1972, p. 39; Popovici 1972, p. 215; Bodinger 1976, p. 185; Pervain 1977, p. 141–142; Bica 1980, p. 245; Furdui 1980, p. 161; Popa 1980, p. 106; CRV 1985, p. 142; Mosora, Hanga 1991, p. 117; Mălinaș 1993, p. 79–80; Prodan 1998, *passim*; Florescu 2000, p. 276; Chindriș 2003, p. 722; Chindriș 2007, p. 36–37; Dudaș 2007, II, p. 225; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 10–11; Popa 2010, p. 15; Urs 2011, p. 435–438; Chindriș, Iacob 2012, p. 23; Urs 2012, p. 123; Andriescu 2013/B, p. 14–15.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 633.

1793. Ioan Molnar Piuariu, ***Paraenesis ad auditores chirurgiae***, Cluj, 1793.

Paraenesis | ad auditores | chyrurgiae | in lyceo regio academico | claudiopolitano | habita | a | Ioanne Molnar | de Müllersheim | de | morbis & medicina oculorum | professore publico | quum primum sua collegia | ordiretur | anno MDCCXCI | mense Novembri. | Claudiopoli. | Typis Martini Hochmeister Caes. Reg. Priv. Dicast. | Typograph. & Bibliopolae 1793.

Ioan Molnar Piuariu, ***Paraenesis ad auditoris chirurgiae.*** *The book contains the advice of the famed doctor Ioan Molnar Piuariu to future surgeons who studied at the Royal Academy of Cluj. Printed in Cluj, Transylvania, 1793.*

Format. In 8°; 13 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, între 24 și 27 de rânduri.

Ornamentaţie. Frontispiciu realizat dintr-o gravură dreptunghiulară, înfățișând, într-o sferă tăiată bipolar, trei copii care citesc într-o bibliotecă (p. 3). Vinietă reprezentând un amoraș înconjurat de cărți, stând pe iarbă și ținând într-o mână o liră, iar în cealaltă o coroniță din flori.

Cuprins. *Imprimatur 5-ta Ianuarii 1793. Claudiopoli, C. Ioannes Nepon, Esterházy m.p.* (f. tt. v); *Aestimatissimi Auditores!* (p. 3–13).

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 240, p. 109; SI, II, 1793, nr. 36, p. 284; Győry 1910, p. 204; Veress 1924–1925, p. 570; Bologa 1927, p. 25–27; Veress 1931, p. 88, nr. 791; Petrik, II, 1890, p. 778; Teodorescu 1960, p. 351–352; Nicolescu 1971, p. 178; Popa 1976, p. 39, 212; Pervain 1977, p. 143.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 201.443.

1803. *Învăţătură a vindeca boala sfranţului*, Cluj, 1803.

Învăţătură | adevărată pre scurt | a vindeca boala | sfranţului, | după | experienţiia| și ispitirile ceale | mai noao. | Cluj, | în Chesaro-Creiasca privileghiata tipo|grafia a lui Ioann Bart, | 1803.

Teaching to Heal the Syphilis Disease [Învăţătură a vindeca boala sfranţului]. *A print of the Enlightenment, the writing was one of those that had been imposed and financed by the Vienna imperial authority. It concerned various aspects of social and economic life in the Empire. This edition was meant for the Romanians and it referred to the danger represented by syphilis, a disease that ravaged in the context of the Napoleonic wars. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1803.*

Format. In 8°; [3] f. + 38 p. Tipar negru, cu 14 și 20 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornament tipografic sugerând o suliță (f. tt.). Frontispiciu dintr-un ornament tipografic sugerând o suliță (f. [2r], p. 1, 18, 20, 21, 24). Vinietă dintr-un ornament tipografic sugerând o suliță (p. 2, 8). Inițială ornată în negru (f. [2r]). Paginile au în partea de sus ornamente tipografice florale și spiralate.

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [2r–3v]); Cartea dintâia. *Învăţătura norodului celui de rând.* Partea întâia (p. 1–2); *Seacţiia 1. Zemislirea boalei sfranţului, urmările ei prin care s-au arătat afară* (p. 3–4); *Seacţiia 2. Despre leţirea boalei sfranţului și cum să se poată omul feri de dânsa* (p. 5–8); *Seacţiia 3. Despre boala dragostei cea din loc osebit* (p. 9–17); *Despre dobă* (p. 18–20); *Despre umflătura boașelor* (p. 20–21); *Despre bubele sfranţului* (p. 21–23); Partea a doao (p. 24–38).

Depozit. BACJ; BASB; Biblioteca Județeană Mureș; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 663, p. 447; Pop 1838, p. 33; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Krafft 1905, p. 18 (195); Bologa 1927, p. 29; Bărbulescu 1960, p. 551–552; Teodorescu 1960, p. 344; Poenaru 1973, p. 257–258, nr. 663; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Râpă-Buicliu 2000, p. 353–354; Chindriș 2003, p. 718; Maria 2011, p. 100–102, 252, 270, 285, 296; Popa 1976, p. 211; Urs 2011, p. 516.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 603.

1803. *Ode ... domino Ioanni Bob ... episcopo Fogarasiensi*, Cluj, 1803.

Ode | Excellentissimo, Illustrissimo | ac Reverendissimo Domino Domino | Ioanni Bab | de Kápolnak-Monostor | Dei et Apostolicae Sedis Gratia | per Transilvaniam | Graeci Ritus Unitorum | Episcopo | Fogarasiensi | S. C. R. AP. Majestatis Status | Consiliario actuali intimo | dum | Claudiopoli erectam impensis suis | Ecclesiam Die 28 Augusti anni 1803. | Sacro Ritu consecraret | oblata. | Claudiopoli | Impress. Typis Collegii Reform.

Ode ... domino Joannis Bob ... episcopo Fagarasiensi*. It is a Latin Ode that was dedicated to*

Romanian Eastern Catholic Bishop Ioan Bob from Blaj, on the occasion of the opening of the church which he had built with his own money. The church was located in the sophisticated Hungarian citadel of Cluj. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1803.

Format. In 8°; [3] f. Tipar negru, cu 8 și 12 rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu din motive florale (f. [2r]). Vinietă reprezentând un buchet de flori, încadrat într-un medalion din motive florale (f. [3v]). Prima literă a textului, E, ornată prin încadrarea într-o gravură (f. [2r]). Filele au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. [Ergo secundis venit Etesiis ...] (f. [2r–3v]).

Depozit. BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 284, p. 119 și 161; Teodorescu 1960, p. 352; Mosora, Hanga 1991, p. 144–145; Chindriș 2003, p. 721.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 665/A.

1805. Ștefan Crișan (Körösi), ***Orthographia Latino-Valachica***, Cluj, 1805.

Orthographia | Latino-|Valachica. | Claudiopoli, | Impress. Typis Coll. Reformatorum. | Anno 1805.

Ștefan Crișan (Körösi), ***Orthographia Latino-Valachica.*** *The linguistic work was written in Latin. The author tried to establish spelling rules for writing in Romanian with Latin letters, in a period when the issue of Romanian spelling was a topical subject and when several scholars tried to eliminate Cyrillic letters when writing in Romanian. The large demonstrative appendix transliterates the translation of Salomon Gessner' Der erste Schiffer, a German-speaking writer. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1805.*

Format. In 8°; [1] f. + 10 p. + [1] f. + 37 p. + [1] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 32).

Ornamentație. Gravuri: compoziție florală stilizată, având în mijloc un soldat înarmat, așezat pe un soclu (f. tt.); compoziție florală rotundă, având în centru un buchet de flori (f. [1r], numerotarea a II-a). Ornament tipografic sugerând o suliță (f. tt.); 3 șiruri de semne tipografice florale (f. tt. v). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o săgeată (p. 1, numerotarea I); dreptunghi având în centru doi porumbei, înconjurați de motive florale stilizate (p. 1, numerotarea a II-a). Viniete: motive florale stilizate în formă de cruce (p. 10, numerotarea I); compoziție din motive florale, având în centru o pasăre (p. 37); semne tipografice florale (p. [1]). Inițiala V ornată prin alăturarea acesteia unui ornament din motive florale sugerând litera C sau un detaliu arhitectonic (f. [1v], numerotarea a II-a). Inițiala T ornată prin încadrarea într-o gravură reprezentând un peisaj urban (p. 1, numerotarea a II-a). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. [*Motto:*] „Ut silvae foliis pronos mutantur in annos, / Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas. / Multa renascentur, quae jam cecidere cadentque, / Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus, / Quem penes arbitrium est, & jus et norma loquendi.", [din] „Horat. de arte Poët." (f. tt. v). Numerotarea I: *Recta ratio litteris Latinis Valachice scribendi.* I. *De vocalibus* (p. 1–5); II. *De consonantibus* (p. 5–7); III. *De variatione consonarum, pro diversa ratione dialectorum* (p. 7–10); Numerotarea a II-a: *Luntrea de antea intórsa dòpa Gesner in Romanie pr' in S. Ch.* (f. [1r]); [Cuvânt-înainte] *Romane!* (f. [1v]); *Luntre a de antea.* Cant. I (p. 1–20); Cant. II (p. 20–37); [Erată] (p. [1]).

Depozit. BACJ; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 684, p. 462–463; Iarcu 1865, p. 27; Cipariu 1866, p. 317–321; Cipariu 1870, p. 705–710, 745–750; Iarcu 1873, p. 21; Philippide 1888, p. 55–56, 153, 188; Petrik II, p. 947; Densușianu A. 1894, p. 260; Densușianu A. 1896/C, p. 35; Siegescu 1906, p. 99; Veress 1910, p. 93; Pascu 1927, p. 31–32; Suciu 1930, p. 50; Veress 1931, II, p. 143–144 (923); Bogdan-Duică 1933, p. 165–168; Blédy 1960, p. 71; Teodorescu 1960, p. 352; Seche 1966, p. 23–24; Nicolescu 1971, p. 157–158; Popovici 1972, p. 131, 263; Furdui 1980, p. 158; Mosora, Hanga 1991, p. 148; Râpă-Buicliu 2000, p. 360; Chindriș 2003, p. 721; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160–161; Dudaș 2007, II, p. 359; Mălinaș 2007, p. 145; Urs 2011, p. 538; Urs 2012, p. 124.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 363–364. La Mălinaș, Călușer 2006, p. 160–161, se precizează ca an de apariție 1806.

1808. Vasilie Pop, ***Elegia ... Georgio Banffi***, Cluj, 1808.

Elegia | Excellentissimo | ac | illustrissimo domino | comiti | Georgio Bánffi | L. B. de Losontz | S. C. R. et a. M. Camerario status | actualis intimo consiliario in | signis ordinis sancti regis | Stephani magnae crucis | equiti. | Magni Principatus Transilvaniae | partiumque eidem reaplicatarum | Gubernatori Regio | et regni ejusd. magni Principatus | Gubernii Praesidi. | Devotissimo animo oblata | die onomastico | a Basilio Papp | Seniore Logico | et in Regio Seminario S. Josephi Alumno | anno aerae christianae | quo: | pax tranquilla poli sic ut sol, fulgeat ipsi | sitque Comes Lubricis quels libet illa Viis | Claudiopoli. | Typis Coll. Reformatorum 1808.

Vasilie Pop, ***Elegia ... Georgio Banffi.*** *An encomiastic poem written by the author when he was a student at the Academic College of Cluj, in the honour of Count George (György) Bánffy. Printed in Cluj, Transylvania, in 1808.*

Format. 16 × 11 cm; 4 f. Tipar negru.

Cuprins. Versuri în hexametri dedicate contelui Gheorghe (György) Bánffy.

Referințe. BRV, IV, nr. 324, p. 128–129; Mușlea 1928–1930, p. 90–91; Veress 1931, II, p. 165, nr. 965; Teodorescu 1960, p. 352; GBC, III, 1976, p. 68.

Observații. Exemplarul citat în literatura de specialitate ca existând în Biblioteca Muzeului Ardelean nu a putut fi identificat. Descrierea de față a fost preluată din BRV, IV, p. 128–129, nr. 324 și din Mușlea 1928–1930, p. 90–91.

1808. Vasilie Pop, ***Elegia ... Carolo Michaeli Moger***, Cluj, 1808.

Elegia | qua | spectabili ac clarissimo | viro | Carolo Michaeli Moger | in | Lyceo Regio Claudiopolitano | Chymiae Metallurgiae, Historiae Naturalis | et Technologiae | Professori | publico ordinario | parentat | Basilius Papp Senior | Pius Defuncti | Discipulus & in Regio S. Jos. Seminario Alumnus, | anno Aerae Christianae 1808. | Claudiopoli. | Typis Coll. Reformatorum 1808.

Vasilie Pop, ***Elegia ... Carolo Michaeli Moger.*** *It is a laudative poem that was written by the author while he was a student at the Academic High School in Cluj. It was composed in honor*

of his deceased teacher, Carol Michael Moger. On the occasion, Vasilie Pop declared he had been Carol Michael Moger's disciple. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1808.

Format. In 8°; [4] f. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete. Două șiruri din linii duble cu rol de chenar (f. tt. v). Frontispiciu dintr-un șir de semne tipografice (f. [2r]). Inițiala I ornată (f. [2r]). Vinietă dintr-un potir încadrat de motive florale (f. [4r]). Filele au în partea de sus mici ornamente tipografice floral-geometrice.

Cuprins. „Non solet Ingeniis summa nocere dies". Ovidius. Potest imprimi. Claudiopoli 25-ta Martii. 1808. Mártonfi (f. tt. v); [*Intueor patrii dum tristia fata Lycei ...*] (f. [2r–4r]).

Depozit. BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 323, p. 128; Mușlea 1928–1930, p. 90; Teodorescu 1960, p. 352; GBC, III, 1976, p. 68; Mosora, Hanga 1991, p. 161; Chindriș 2003, p. 721.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 754/A.

1809. Vasilie Pop, ***Elegia ... Emerico Wass***, Cluj, 1809.

Elegia | quam | Illustrissimo Comiti | Emerico Wass | de Czege | e Lyceo Regio | Claudiopolitano terminatis | maxima cum laude Studiis | Excedenti cecinit | Basilius Papp | Philosophiae etc. in alterum Annum | Auditor. | Claudiopoli | Anno Aerae Christianae | MDCCCIX. | Impres. Typis Coll. Reformatorum 1809.

*Vasilie Pop, **Elegia ... Emerico Wass**. It is a laudative poem that was written by the author while he was a student at the Academic High School in Cluj. It was composed in honor of Emeric Wass, a student, when he became a graduate. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1809.*

Format. In 4°; [6] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 16).

Ornamentație. Pe foaia de titlu, două ornamente tipografice sugerând o suliță cu două capete. Două șiruri din semne tipografice cu rol de chenar (f. tt. v). Șir din semne tipografice florale și un ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete, ambele cu rol de frontispiciu (f. [2r]). Vinietă înfățișând un buchet de flori încadrat într-un chenar floral-geometric (f. [6r]). Inițiala M ornată (f. [2r]). Filele au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. „Quem super notas aluére ripas Fervet Laurea donandus Apollinari" Horatius. Imprimatur Claudiopoli. 19-iia Junii 1809. Mártonfi m.pr. (f. tt. v); [Majorum solito concurrunt justa sequendo ...] (f. [2r–6r]).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV, IV, nr. 331, p. 130; Mușlea 1928–1929, p. 91–92; Teodorescu 1960, p. 352; GBC, III, p. 68; Mosora, Hanga 1991, p. 164.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 774/A.

1810. Vasilie Pop, ***Elegia ad inclytos Status et Ordines ...***, Cluj, 1810.

Elegia | ad | Inclytos Status et Ordines Trium | Nationum Magni Principatus | Transilvaniae | Partiumque eidem Reannexarum | Claudiopoli | ad publica negetia tractanda | congregatos. | Per | Basilium Papp, | juris naturae, publici, gentium, civilis | Romani theoretici

patriae et cet. | Auditorem Claudiopoli anno Aerae Christianae MDCCCX. | Impr. Typis Coll. Reformatorum 1810.

Vasilie Pop, ***Elegia ad inclytos Status et Ordines ...*** *It is a laudative poem that was written by the author while he was a student at the Academic High School in Cluj. It was dedicated to the feudal Parliament of Transylvania, during a meeting of that political and administrative forum held at Cluj in 1810. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1810.*

Format. In 8°; [7] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 18).

Ornamentaţie. Ornament tipografic sugerând o suliţă (f. tt.); 2 ancadramente din motive tipografice (f. tt. v); linie ondulată cu rol de frontispiciu (f. [2r]). Filele au în partea de sus mici ornamente florale.

Cuprins. [*Motto:*] „... fuit haec prudentia semper / ... dare jura ... / ... leges incidere ligno / Sic honor, et nomen ... venit." Horatius; [aprobarea cenzurii:] „Imprimatur. Claudiopoli 23. Julii 1810. Mártonfi" (f. [1v]); [*Illustres Themidos ...*] (f. [2r–7r]).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BBAI.

Referinţe. BRV, IV, nr. 334, p. 131; Mușlea 1928–1929, p. 93; Veress 1931, II, p. 176, nr. 993; Teodorescu 1960, p. 352; Bica 1980, p. 247; Mosora, Hanga 1991, p. 167; Urs 2011, p. 571.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 1291. Cele 29 de note ample care însoţesc cele 124 de versuri ale elegiei conţin referinţe mitologice, geografice şi istorice.

1814. Ioan Lemeni, ***A nagy vatsora,*** Cluj, 1814**.**

A' | nagy vatsora | mellyről | a' | K. Akademia templomában | Ur Nap' után való | vasárnap | megszóllott | Lemény János, | az Egygyesült Görög Szertartáson lévő Kolo'svári Fő Esperest, és Plébánus. | 1814. | Kolo'svart | Nyomtattatott a' K. Lyceum betüivel. | 1814.

Ioan Lemeni, ***A nagy vatsora.*** *It was a sermon about the Last Supper. It was printed in Hungarian and it was uttered in the same language by Ioan Lemeni, in the church of the Academic High School in Cluj. At that time Ioan Lemeni was the Eastern Catholic Archpriest in Cluj and the future Bishop of the Uniates at Blaj, Transylvania. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1814.*

Format. In 8°; 35 p. Tipar negru, cu 26 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornamente tipografice lineare sugerând o suliţă (f. tt.). Linie dublă cu rol de frontispiciu (p. 3). Vinietă dintr-un ornament linear, sugerând o suliţă (p. 35). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. [*Motto:*] „Es elküldé a' Szolgáját a' Vatsorának orájan meg-mondani a' hivatalosoknak hogy el-jönnének, mert már mindenek el-készittettek." Luk. 14, V. 17 (p. 3); [Introducere] (p. 3–7); *Elsö rész* (p. 8–15); *Második rész* (p. 15–31); *Bé-Fejezés* (p. 32–35).

Depozit. BACJ.

Referinţe. Bogdan-Duică 1924, nr. 4, p. 46; Furdui 1974, p. 104; Chindriș 2003, p. 644; Urs 2011, p. 597.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 555.

1817. Ladislau Vaida, ***Dictiones duae***, Cluj, 1817.

Dictiones duae | quarum priorem | die 21-a Februarii 1817. dum ad supplendam juris pa|trii ac criminalis in Lyceo Regio Claudiopolitano | per interventam medio tempore mortem | Spectabilis ac Clarissimi Domini, | Joannis Baptistae Winkler | in vacantiam recidentem cathedram | admoveretur; | posteriorem vero | die 3-a Augusti ejusdem anni terminatis praelectionibus, | juris utriusque anni auditoribus | Ladislaus Vajda, de Sóós-Mező | gubernialis regestrans et juris patrii ac | criminalis supplens professor | dixit, | et | pius in magistrum, suosque collegas animus C. C. Josephi, | et Francisci de Bethlen, hujus primum, illius vero | secundum in annum jurium auditorum | proelo submitti curavit. | Claudiopoli. | Typis Lycei Regii, 1817.

Ladislau Vaida, ***Dictiones duae.*** *The publication contains two of Ladislau Vaida's theses, a professor at the Academic High School in Cluj. They were written on two occasions that occurred at that institution, that is two changes of personnel, which Ladislau Vaida has also benefited from. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1817.*

Format. In 4°; [9] f. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornament tipografic linear sugerând o suliță (f. tt.). Frontispiciu dintr-un ornament tipografic sugerând o suliță (f. [2r], [3r]). Viniete: ornament tipografic linear sugerând o suliță (f. [2v]); o liră pe o consolă (f. [9v]).

Cuprins. [Aprobarea cenzurii:] „Imprimatur. Claudiopoli die 9-na Octobris a. 1817. Stephanus Halmágyi de Étfalva Secretar in Transylvania gubernialis actual intimus m.p." (f. [1v]); [*Gratiosa haec Excelsi Regii Gubernii ordinatio ...*], prefață nesemnată (f. [2r–v]); *Charissimi auditores!* (f. [3r–9v]).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BUB.

Referințe. BRV, III, nr. 956, p. 196; Petrik III, p. 735; Teodorescu 1960, p. 352; Bodinger 1976, p. 319; Mosora, Hanga 1991, p. 196; Chindriș 2003, p. 723; Dudaș 2007, II, p. 451; Urs 2011, p. 618.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 611.

1822–1823. Ioan Bob, ***Dicționar român-latin-maghiar***, vol. I-II, Cluj, 1822–1823.

Tom I

Dictionariu | rumanesc, lateinesc | si unguresc, | dein orenduiala Excellentii Sale, | preosfintitului | Ioan Bobb, | vladeicul Fagarasului, asediat | si cu venitu cassi clerului typarit | in doao tomuri. | Tom I, |A-L. | In Clus, | cu typariul Typografii Collegiumului Reformatilor, | prin Stephan Török, 1822.

Tom II

Dictionariu | rumanesc, lateinesc | si unguresc, | dein orenduiala Excellentii Sale, | preosfintitului | Ioan Bobb, | vladeicul Fagarasului, asediat | si cu venitu cassi clerului typarit | in doao tomuri. | Tom II, |M-Z. | In Clus, | cu typariul Typografii Collegiumului Reformatilor, | prin Stephan Török, 1823.

Ioan Bob, ***Romanian-Latin-Hungarian Dictionary [Dicționar român-latin-maghiar].*** *It is*

a mostly important lexicographic trilingual writing that was completed by anonymous authors. It came into being by order of the Eastern Catholic Bishop in Transylvania, Ioan Bob. The writing was traditionally entitled "Ioan Bob's Dictionary". It was printed at Cluj, Transylvania, in 1822–1823.

Format. In 8°; în 2 vol.; [2] f. + 656 p. (vol. I) și [1] f. + 576 + [1] f. (vol. II). Tipar negru, pe două coloane, cu 36 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Tom. I. Ornamente tipografice lineare (f. tt. r–v). Frontispicii din semne tipografice lineare (f [2r], f. [2v], p. 1). Vinietă dintr-un ornament tipografic sugerând o suliţă (f. [2v]). Iniţiala A ornată (p. 1). Tom. II. Ornamente tipografice lineare (f. tt.). Frontispiciu dintr-un șir de semne tipografice stelate (p. 1). Viniete dintr-un ornament tipografic sugerând o suliţă (p. 576, f. [1v] de la sfârșit).

Cuprins. Tom I. [*Motto:*] „Lexicon hoc poterit multum relevare studentes / Qui linguas has tres discere plene volunt" (f. [1v]); *Cuvent innainte*, semnat „Vladeica Ioan Bob m.pr." (f. [2r]); [*Literele lateinesthi in cuvintele Rumanesthi ...*] (f. [2v]); *Dictionarium Valachico-Latinum et Hungaricum* (p. 1–656). **Tom II.** [De la litera M, „Mac"...] (p. 1–576); *Errata emendanda* (f. [1r–v]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; ILCJ; IICJ; BBSB; BCUIS; BBAI; BIGB; OSzK, BUB.

Referințe. BRV, III, nr. 1150, p. 391–393; Gârleanu 1865, p. 55; Cipariu 1866, p. 328; Iarcu 1873, p. 26; Petrik I, 304; Philippide 1888, p. 57 și 156; Katalog 1896, p. 142; Akantisz 1922, p. 84; Veress 1931, II, nr. 1141, p. 235; Teodorescu 1960, p. 352; Hâncu 1965, p. 110; Seche 1966, p. 28–30; Nicolescu 1971, p. 239, 240; Popovici 1972, p. 298; Bodinger 1976, p. 354; Pascu 1976, p. 135; Bica 1980, p. 249–250; Furdui 1980, p. 147; CRV 1985, p. 284; Mosora, Hanga 1991, p. 216–217; Buciumeanu 1996, p. 265; Chindriș 2003, p. 715; Dudaș, 2007, II, p. 460; Urs 2011, p. 640–648; Urs 2012, p. 126; Andriescu 2013/B, p. 81–82.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 270/I-II. În unele exemplare, *Errata emendanda* (f. nenumerotată r–v, la sfârșitul volumului II) se află după foaia de titlu a aceluiași volum.

1830. Ladislau Vaida, ***Az Erdélyi polgári, magános, törvények historiaja***, Cluj, 1830.

Az | Erdélyi polgári, | magános, | törvények' | historiaja. | Irta | Sóósmezei Vajda László | Gubernialis Concipista Tekintetes Nemes | Belső Szólnok Vármegyének Tábla-Bírá|ja és a' Kolo'svári Királlyi Lyceumban | a' Hazai és Büntető Törvényeknek | ideig-való | Tanitója. | Kolo'sváron, 1824ben. | Nyomt. a' királlyi lyceum Betüivel, | 1830.

*Ladislau Vaida, **Az Erdélyi polgári magános törvények historiaja**. It is an important discourse on the history of public law in Transylvania. It was designed to serve as a course at the Faculty of Academic High School in Cluj. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; [15] f. + 450 p. + [1] f. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornament tipografic linear simplu (f. tt.), întrebuinţat atât ca frontispiciu (f. [2r], f. [9r], p. 1, f. [1r] de la sfârșit), cât și ca vinietă (f. [8v], f. [15r], p. 240, 450).

Cuprins. [Aprobarea cenzurii:] „Admittitur. Claudiopoli Die 19ª Martii 1827. C. Ladislaus Lázár m. p. cons. gubernialis" (f. [1v]); *Kegyes Olvasó* (f. [2r–8v]); *Bévezetés A'Hazai Törvények' Historiájába* (f. [9r–15r]); *Bévezetés A'Hazai Törvények' Historiájába* (p. 1–5); *Első Szakasz. Erdélynek Szent István Király által lett elfoglalásáig való állapottyáról* (p. 5–20); *Második Szakasz. Erdélynek a' Magyar Országi Királlyok alatt való állapottyárol, vagy-is 1002-dik Esztendőtöl fogva 1541-kig való Kormányja módjáról* (p. 20–33); I. *Szent Istvánról* (p. 33–41); II. *Német Péterről* (p. 41–42); III. *Aba királyról* (p. 43); IV. *Első András* (p. 43–45); V. *Első Béláról* (p. 45); VI. *Salamonról* (p. 46–47); VII. *Első Geyzáról* (p. 47); VIII: *Szent Lászlóról* (p. 47–48); IX. *Kálmánról* (p. 49–50); X. *Második Istvánról* (p. 50–51); XI. *Második, vagy-is Vak-Béláról* (p. 51–52); XII. *Második Geyzáról* (p. 53–54); XIII. *Harmadik Istvánról* (p. 54–56); XIV. *Harmadik Béláról* (p. 56–58); XV. *Imréról* (p. 58–59); XVI. *Harmadik Lászlóról* (p. 59); XVII. *Második Andrásról* (p. 59–72); XVIII. *Negyedik Béláról* (p. 72–85); XIX. *Ötödik Istvánról* (p. 85–86); XX. *4-dik vagy Kun Lászlóról* (p. 86–93); XXI. *Harmadik Andrásról* (p. 93–104); XXII. *Ventzelről* (p. 104–105); XXIII. *Bavariai Ottoról* (p. 105–106); XXIV. *Robert Károlyról* (p. 106–117); XXV. *Első, vagy-is nagy Lajosról* (p. 117–140); XXVI. *Máriáról* (p. 140–143); XXVII. *Kis Károlyról* (p. 143); *Mária Másodszor* (p. 144–146); XXVIII. Sigmondról (p. 146–185); XXIX. *Albertról* (p. 185–187); *Er'sébeth Özzvegy Királynéról* (p. 187–188); XXX. *Első Ulaszlóról* (p. 188–189); XXXI. *Posthumus Lászlóról* (p. 189–198); XXXII. *Hunyadi Mátyásról* (p. 199–213); XXXIII. *Második Ulászlóról* (p. 213–235); XXXIV. *Második Lajosról* (p. 236); XXXV. *Zápollya Jánosról* (p. 237–239); XXXVI. *Első Ferdináng* (p. 239–240); *Harmadik Szakasz. Erdélyről a' Nemzeti fejedelmek alatt* (p. 241–246); I. *I'sábella Királynéról, és Zápollya 'Sigmondról* (p. 246–274); II. *Báthori Istvánról* (p. 274–277); III. *Báthori Kristofról* (p. 277–287); IV. *Báthori, Sigmond, Báthori András, Mihály Vajda, Básta György, és Székely Mó'sesről* (p. 287–302); V. *Botskai Istvánról* (p. 302–304); VI. *Rákotzi' Sigmondról* (p. 304); VII. *Báthori Gáborról* (p. 305–309); VIII. *Bethlen Gáborról* (p. 309–312); IX. *Brándenburgiai Katalinról* (p. 312–313); X. *Bethlen Istvánról* (p. 313–314); XI. *Első Rákótzi Györgyról* (p. 314–319); XIII. *2-dik Rákótzi Györgyről* (p. 319–322); XIII. *Rhédei Ferentzről* (p. 322–323); XIV. *Bartsai Ákosról és Kemény Jánosról* (p. 323–327); XV. *Apafi Mihályról* (p. 327–403); *Negyedik Szakasz. Erdélyről a' Felséges Austriai Ház alatt. Első Lepolidról, és Első Jó'sefról* (p. 403–405); *Hatodik Károly Császárról* (p. 405–412); *Mária Theresiáról* (p. 412–422); *A' Continua Táblákról* (p. 422–423); *A' Katonaságról* (p. 423–440); *Második Jó'sefről* (p. 440–448); *Második Leopoldról* (p. 448–449); *Mostan Ditsőségesen Uralkodó Felséges Első Ferentz Fejedelmünkről* (p. 449–450); *Az I-sö Darabban lévö Hibák' jobbitása* (f. [1r]).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BUB; MTAK; ÖNb; O. SzK.

Referințe. BRV, III, nr. 1501, p. 711; Teodorescu 1960, p. 352; Furdui 1980, p. 162; Mosora, Hanga 1991, p. 258; Râpă-Buicliu 2000, p. 447; Chindriș 2003, p. 703; Urs 2011, p. 690–693.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 638.

1830. Ladislau Vaida, ***Az Erdélyi polgári magános törvényekkel való esmeretségek***, vol. I-III, Cluj, 1830.

Vol. I

Az | Erdélyi polgári | magános | törvényekkel | való | esmeretségek' | első könyve. | A'Jószágoknak megszerzése', és | megatartása' | módjairól | írta | Sóósmezei Vajda László | Gubernialis Concipista, Tekintetes Nemes | Belső Szólnok Vármegyének Tábla-Bírá|ja, és a' Kolo'svári Királlyi Lyceumban | a' Hazai, és Büntető Törvényeknek | ideig-váló | Tanitója | 1824ben. | Kolo'sváron | A' Királlyí Lyceum' Betüivel, | 1830.

Vol. al II-lea

Az | Erdélyi polgári | magános | törvényekkel | való | esmeretségek' | Második könyve. | A' Törvénykezés' rendében elé-ke|rülhető Személyekről. | Írta | Sóósmezei Vajda László | Gubernialis Concipista, Tekintetes Nemes | Belső Szólnok Vármegyének Tábla-Bírá|ja, és a' Kolo'svári Királlyi Lyceumban | a' Hazai, és Büntető Törvényeknek | ideig-váló | Tanitója | 1824^{ben}. | Kolo'sváron | A' Királlyí Lyceum' Betüivel, | 1830.

Vol. al III-lea/1

Az | Erdélyi polgári | magános | törvényekkel | való | esmeretségek' | Harmadik könyve. | A' perlekedés rendéről, 'S Abban | elé-kerülö törvényes lépések|ről, és menedékekről | Első rész, | A' perlekedés' rendében elé-kerülő | törvényes lépésekről | írta | Sóósmezei Vajda László | Gubernialis Concipista, Tekintetes Nemes | Belső Szólnok Vármegyének Tábla-Bírá|ja, és a' Kolo'svári Királlyi Lyceumban | a' Hazai, és Büntető Törvényeknek | ideig-váló | Tanitója | 1824^{ben}. | Kolo'sváron | A' Királlyí Lyceum' Betüivel, | 1830.

Vol. al III-lea/2

Az | Erdélyi polgári | magános | törvényekkel | való | esmeretségek' | Harmadik könyve. | A' perlekedés rendéről, 'S Abban | elé-kerülö törvényes lépések|ről, és menedékekről | Második rész, | A' törvényes menedékekről | írta | Sóósmezei Vajda László | Gubernialis Concipista, Tekintetes Nemes | Belső Szólnok Vármegyének Tábla-Bírá|ja, és a' Kolo'svári Királlyi Lyceumban | a' Hazai, és Büntető Törvényeknek | ideig-váló | Tanitója | Kolo'sváron 1824^{ben}. | Nyomt. a' Királlyí Lyceum' Betüivel, | 1830.

*Ladislau Vaida, **Az Erdélyi polgári magános törvényekkel való esmeretségek.** It is an initial academic discourse on public law in Transylvania and the author's principal writing. Moreover, it is one of the most interesting works of its kind in the history of pre-modern principality. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; în 3 volume; [16] f. + 314 p. + [1] f. (vol. I); [8] f. + 138 p. + [1] f. + 24 p. (vol. II); [10] f. + 295 p. + [1] f. (vol. III/1); [8] f. + 245 p. + [1] f. (vol. III/2). Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Vol. I: Ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete, întrebuinţat atât ca frontispiciu (f. [2r], p. 1), cât şi ca vinietă (f. [11r], f. [16v], p. 88, p. 314). Vol. II: Ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete, întrebuinţat atât ca frontispiciu (f. [2r], p. 1), cât şi ca vinietă (f. [4v], f. [8r], p. 138, p. 1, numerotarea a II-a). Vol. III/1: Ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete, întrebuinţat atât ca frontispiciu (f. [2r], p. 1), cât şi ca vinietă (f. [10r], p. 295). Vol. III/2: Ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete, întrebuinţat atât ca frontispiciu (f. [2r], p. 1, f. [1r] de la sfârşit), cât şi ca vinietă (f. [3r], f. [5r], p. 245).

Cuprins. Vol. I. [Aprobarea cenzurii:] „Admittitur. Claudiopoli Die 19^{-a} Martii 1827. C. Ladislaus Lázár m.p. Cons. Gubernialis." (f. tt. v); *Az Erdélyi magános törvényeknek esmeretségébe való, bévezetés* (f. [2r–v]); *Elsö rész. A'Praescriptiokról. I. Fő Czikkely. A' Praescriptionak előre való esmeretségeiről, és azoknak megállitásokról* (f. [3r]); *II. Fő czikkely. A' Praescriptio' feltételeiről* (f. [3v]); *III. Fő czikkely. A' Praescriptio' munkálkodásairól* (f. [3v–4r]); *Második Rész. Az Adományokról, vagy-is Donátiókról. Bé-vezetés* (f. [4r–v]); *Első Fő Czikkely. A' Donátiónak közönséges Rendszabásairól* (f. [4v]); *II. Fő czikkely. A' Privilegialis Donatiok' munkálkodásaikról* (f. [4v–5r]); *III. Fő Czikkely. A' Jus Regium czim alatt nyert Donátiókról* (f. [5r–v]); IV. *Fő czikkelly.*

A' Magva-szakadtság' Titulussán nyert Donatiokról (f. [5v–6r]); V. *Fö czikkely. A' nova Donatiokról* (f. [6r–v]); VI. *Fö czikkely. A'Hitetlenség, vagy-is Nota Titulussa alatt nyert Fejedelmi Adományokról* (f. [6v–7r]); VII. *Fö czikkely. A' Fejedelmi egyezés mellett nyert Donatiokról* (f. [7r–v]); VIII. *Fö czikkely. A' béiktatásról, vagy-is Státutioról* (f. [7v–8r]); *Harmadik Rész. A' Contractusokról* (f. [8r–v]); I. *Fö czikkely. A' Contractusnak erejéröl* (f. [8v]); II. *Fö czikkely. A'Transactiokról* (f. [8v]); III. *Fö czikkely. Az adás, és vevésröl, vagy-is Emtio, Venditioról* (f. [9r]-[10r]); VI. *Fö czikkely. A'Csere-vásárokról, vagy-is Cambiumokról* (f. [10r]); V. *Fö czikkely. A'Zálagokról* (f. [10v]); VI. *Fö czikkely. Az adósságokról* (f. [10v–11r]); VII. *Fö czikkely. A'több Contractusokról* (f. [11r]); *Negyedik rész. A' Successiókról.* I. *Fö czikkely. A'Successióról közönségesen* (f. [11v]); II. *Fö czikkely. A' Successio' Principiu-mairól* (f. [11v]); III. *Fö czikkely. A'Testamentumból való Successioról* (f. [11v–12r]); IV. *Fö czikkely. A'Legalis Successióról* (f. [12v–13v]); V. *Fö czikkely. A'külömbözö Atyafiság' ágazattyaira-nézve külömbözö Successionak módjairól* (f. [13v–15r]); VI. *Fö czikkely. Az Özvegyek' Jussairól* (f. [15r–v]); VII. *Fö czikkely. A'Szomszédok', és Szomszéd Falúbélieknek egy más-között való Jussaikról* (f. [15v–16r]); VIII. *Fö czikkely. A'Fiscus' Successiojáról* (f. [16r]); IX. *Fö czikkely. A'Földes-Uraknak Jobbágyol' Jovaiban-való Successioról* (f. [16r]); X. *Fö czikkely. Az Osztályokról, vagy-is Divisiokról* (f. [16r–v]); XI. *Fö czikkely. A'Határ-jegyekröl* (f. [16v]); *Az Erdélyi magános törvényeknek esmeretségébe való, bévezetés* (p. 1–23); *Elsö rész. A'Praescriptiokról. I-sö. Fő Czikkely. A' Praescriptionak előre való esmeretségeiről, és azoknak megállitásokról* (p. 23–36); *II. Fő czikkely. A' Praescriptio' feltételeiről* (p. 36–46); *III. Fő Czikkely. A' Prescriptio' munkálkodásairól* (p. 46–50); *Második Rész. Az Adományokról, vagy-is Donátiókról. Bé-vezetés* (p. 51–56); *Első Fő Czikkely. A' Donátiónak közönséges Rendszabásairól* (p. 56–60); *II. Fő czikkely. A' Privilegialis Donatiok' munkálkodásaikról* (p. 61–67); *III. Fő Czikkely. A' Jus Regium czim alatt nyert Donátiókról* (p. 67–75); *IV. Fő czikkelly. A' Magva-szakadtság' Titulussán nyert Donatiokról* (p. 75–81); *V. Fö czikkely. A' nova Donatiokról* (p. 81–88); VI. *Fö czikkely. A'Hitetlenség, vagy-is Nota Titulussa alatt nyert Fejedelmi Adományokról* (p. 89–96); VII. *Fö czikkely. A' Fejedelmi egyezés mellett nyert Donatiokról* (p. 96–101); VIII. *Fö czikkely. A' béiktatásról, vagy-is Státutioról* (p. 102–114); *Harmadik Rész. A' Contractusokról* (p. 115–121); I. *Fö czikkely. A' Contractusnak erejéröl* (p. 122–124); II. *Fö czikkely. A'Transactiokról* (p. 125–128); III. *Fö czikkely. Az adás, és vevésröl, vagy-is Emtio, Venditioról* (p. 128–146); VI. *Fö czikkely. A'Csere-vásárokról, vagy-is Cambiumokról* (p. 146–152); V. *Fö czikkely. A'Zálagokról* (p. 152–156); VI. *Fö czikkely. Az adósságokról* (p. 156–167); VII. *Fö czikkely. A'több Contractusokról* (p. 167–177); *Negyedik rész. A' Successiókról.* I. *Fö czikkely. A'Successióról közönségesen* (p. 177–183); II. *Fö czikkely. A' Successio' Principiu-mairól* (p. 183–187); III. *Fö czikkely. A'Testamentumból való Successioról* (p. 187–210); IV. *Fö czikkely. A'Legalis Successióról* (p. 210–241); V. *Fö czikkely. A'külömbözö Atyafiság' ágazattyaira-nézve külömbözö Successionak módjairól* (p. 241–272); VI. *Fö czikkely. Az Özvegyek' Jussairól* (p. 273–284); VII. *Fö czikkely. A'Szomszédok', és Szomszéd Falúbélieknek egy más-között való Jussaikról* (p. 284–288); VIII. *Fö czikkely. A'Fiscus'Successiojáról* (p. 288–292); IX. *Fö czikkely. A'Földes-Uraknak Jobbágyol' Jovaiban-való Successioról* (p. 292–294); X. *Fö czikkely. Az Osztályokról, vagy-is Divisiokról* (p. 294–308); XI. *Fö czikkely. A'Határ-jegyekröl* (308–314); *A II-dik darabban lévö Hibák' jobbitása* (f. [1r] de la sfârșit). Vol. II. „Admittitur. Claudiopoli Die 19-a Martii 1827. C. Ladislaus Lázár m.p. Cons. Gubernialis." (f. tt. v); *A' Törvényes Praxisról: nevezet szerént pedig, a' Törvénykezés' rendjében elékerülhetö Személlyekről. I. Fö czikkely. Az Itélő Székekről közőnségesen* (f. [2r–v]); II. *Fö czikkely. A'Bíróról* (f. [2v]); III. *Fö czikkely. A'Fel-peresről* (f. [2v]); IV. *Fö czikkely. Az Alperesröl* (f. [3r]); *V. Fö czikkely. A' Perben avatkozóról vagy-is Ingerensról* (f. [3r]); VI. *Fö czikkely. A'Szavatyos, és Szavatyosságról, vagy-is az Evictor, és Evictioról* (f. [3r–v]); VII. *Fö czikkely. Az Ügy-védlőröl, vagy-is Procurátorról, avagy Advocatusról* (f. [3v–4v]); VIII. *Fö czikkely. A'Tellyes hatalmú Személlyesröl, vagy-is Plenipotentiariusról* (f. [5r–v]); IX.

Fö czikkely. A'Fiscalis Directorról (f. [5v]); X. *Fö czikkely. A'Regiusokról* (f. [5v–6r]); XI. *Fö czikkely. A'Tanú bizonyságokról* (f. [6r–v]); XII. *Fö czikkely. Az Attyai Hatalomról* (f. [6v–7r]); XIII. *Fö czikkely. A'Tutorságról* (f. [7r–8r]); *A' Törvényes Praxisról: nevezet szerént pedig, a' Törvénykezés' rendjében elékerülhetö Személlyekről. I. Fö czikkely. Az Itélő Székekről közőnségesen* (p. 1–9); II. *Fö czikkely. A'Biróról* (p. 9–17); III. *Fö czikkely. A'Fel-peresről* (p. 17–21); IV. *Fö czikkely. Az Alperesröl* (p. 22–25); *V. Fö czikkely. A' Perben avatkozóról vagy-is Ingerensról* (p. 26–33); VI. *Fö czikkely. A'Szavatyos, és Szavatyosságról, vagy-is az Evictor, és Evictioról* (p. 33–44); VII. *Fö czikkely. Az Ügy-védlőröl, vagy-is Procurátorról, avagy Advocatusról* (p. 44–66); VIII. *Fö czikkely. A'Tellyes hatalmú Személlyesröl, vagy-is Plenipotentiariusról* (p. 66–75); IX. *Fö czikkely. A'Fiscalis Directorról* (p. 75–76); X. *Fö czikkely. A'Regiusokról* (p. 76–94); XI. *Fö czikkely. A'Tanú bizonyságokról* (94–106); XII. *Fö czikkely. Az Attyai Hatalomról* (p. 106–117); XIII. *Fö czikkely. A'Tutorságról* (p. 117–138); *Az III-dik darabban lévö Hibák jobbitása* (f. [1r], numerotarea a II-a); *Az Elöfizetök' nevei azon rendel a' mint az elöfizetést a' Méltóságos Gubernialis Taxatoratushoz, vagy a' Méltóságos Provincialis Cassához bészólgáltatták. Kolo'svárt* (p. 1–4, numerotarea a II-a); *Balásfalváról* (p. 4–7, numerotarea a II-a); *Abrudbányáról* (p. 7–17, numerotarea a II-a); *Nagy Szebenben* (p. 18–24, numerotarea a II-a). Vol. III/1. *Harmadik könyv. A' Perlekedés' rendjéről, és az emben elékerülő Törvényes menedékekröl. Bévezetés* (f. [1r]); *Első Rész. A' Perlekedés' rendében elé-kerülö törvényes lépésekröl közönségesen. Első Fö-Czikkely. A' Keresetekröl, vagy-is Actiokról közönségesen* (f. [2r–3r]); II. *Fö-Czikkely. A' Perekről közönségesen* (f. [3r]); III. *Fö Czikkely. A' Perhez való készülletekról, és a' Perek' kezdetekre szükséges lépésekről* (f. [3v–4r]); I. *Fö Czikkely. A' Pert késleltető módokról* (f. [4r–5r]); V. *Fö Czikkely. A'Törvényes Kifogásokról* (f. [5r–v]); VI. *Fö Czikkely. A' Bé-bizonyitásról, és erre szólgáló Eszközökről* (f. [5v–9v]); VII. *Fö Czikkely. A'Pert béfejező Tárgyakról* (f. [9v–10r]); *Harmadik könyv. A' Perlekedés' rendjéről, és az emben elékerülő Törvényes menedékekröl. Bévezetés* (p. 1–3); *Első Rész. A' Perlekedés' rendében elé-kerülö törvényes lépésekröl közönségesen. Első Fö-Czikkely. A' Keresetekröl, vagy-is Actiokról közönségesen* (p. 3–30); II. *Fö-Czikkely. A' Perekről közönségesen* (p. 30–36); III. *Fö Czikkely. A' Perhez való készülletekról, és a' Perek' kezdetekre szükséges lépésekről* (p. 37–76); IV. *Fö Czikkely. A' Pert késleltető módokról* (p. 76–90); V. *Fö Czikkely. A'Törvényes Kifogásokról* (91–118); VI. *Fö Czikkely. A' Bé-bizonyitásról, és erre szólgáló Eszközökről* (p. 118–263); VII. *Fö Czikkely. A'Pert béfejező Tárgyakról* (p. 263–295); *A IV-dik Darabban lévö Hibák' jobbitása* (f. [1r–v] de la sfârșit). Vol. III/2. *A' Harmadik könyvnek második része. A' Törvényes Menedékröl, Bévezetés* (f. [2r]); *Első Szakasz. Első Fö Czikkely. A' Törvényes parantsolatoknak közönséges esmmeretségeikről* (f. [2r–v]); II. *Fö Czikkely. A' Fejedelmi parantsolatoknak kezdetekről, vagy-is Praeambulumokról különösön* (f. [2v]); III. *Fö Czikkely. Az Expositioról* (f. [3r]); Második szakasz. A' Törvényes menedékekröl különösön. Első *Fö Czikkely. A' Törvényes* menedékekröl *közönségesen* (f. [3v]); *Második Fö Czikkely. A'Kereset' letételéről, vagy-is (Causae Depositioról)* (f. [3v]); III. *Fö Czikkely. A'Prohibitáról* (f. [4r]); IV. *Fö Czikkely. A' Simplex Inhibitioról* (f. [4r]); V. *Fö Czikkely. A'Supervenientiáról* (f. [4r–5r]); VI. *Fö Czikkely. A'Novumokról közönségesen, és különösön a' Novumnak uradalmon belől alkalmaztatható Nemeiről* (f. [5v–6r]); VII. *Fö Czikkely. A'Repulsioról, vagy-is a' viszsza-üzésről* (f. [6r–v]); VIII. *Fö Czikkely. A'Procuratori meghivásról, vagy-is revocatioról* (f. [6v–7r]); IX. *Fö Czikkely. Az Appellatioról* (f. [7r–8v]); X. *Fö Czikkely. A'Novum Gratiosumról* (f. [8v]); *A' Harmadik könyvnek második része. A' Törvényes Menedékröl, Bévezetés* (p. 1–2); *Első Szakasz. Első Fö Czikkely. A' Törvényes parantsolatoknak közönséges esmmeretségeikről* (p. 2–15); II. *Fö Czikkely. A' Fejedelmi parantsolatoknak kezdetekről, vagy-is Praeambulumokról különösön* (p. 15–24); III. *Fö Czikkely. Az Expositioról* (p. 24–50); Második szakasz. A' Törvényes menedékekröl különösön. Első *Fö Czikkely. A' Törvényes* menedékekröl *közönségesen* (p. 51–54); *Második Fö Czikkely. A'Kereset' letételéről, vagy-is (Causae Depositioról)* (p. 54–59); III. *Fö Czikkely. A'Prohibitáról* (p. 59–63);

IV. *Fö Czikkely. A' Simplex Inhibitioról* (p. 63–69); V. *Fö Czikkely. A'Supervenientiáról* (p. 69–91); VI. *Fö Czikkely. A'Novumokról közönségesen, és különösön a' Novumnak uradalmon belől alkalmaztatható Nemeiről* (p. 91–114); VII. *Fö Czikkely. A'Repulsioról, vagy-is a' viszsza-üzésről* (p. 114–125); VIII. *Fö Czikkely. A'Procuratori meghivásról, vagy-is revocatioról* (p. 125–142); IX. *Fö Czikkely. Az Appellatioról* (p. 142–176); X. *Fö Czikkely. A'Novum Gratiosumról* (p. 176–245); *Az V-dik Darabban lévö Hibák' jobbitása* (f. [1r] de la sfârşit).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BCUIS; BBSB; OSzK; ÖNb; BUB; MTAK.

Referințe. BRV, III, nr. 1502, p. 711; Petrik III, p. 735; Bodinger 1976, p. 408; Pascu 1976, p. 149; Teodorescu 1960, p. 352; Furdui 1980, p. 162; Mosora, Hanga 1991, p. 258; Râpă-Buicliu 2000, p. 448; Chindriș 2003, p. 703, 723; Boantă 2009, p. 156–158; Urs 2011, p. 693–703; Urs 2012, p. 127.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 639/I-III.

1830. Ladislau Vaida, ***Positiones ex Praxi Judiciaria***, Cluj, 1830.

Positiones | ex | Praxi judiciaria, | jure item criminali, | et stylo judiciali, |quas | in Regio Lyceo Claudiopolitano | Semestri altero | anni 1830 | Mense Augusto | Examini publico subtraverunt | D. D. Jurium alterum in annum Auditores. | Claudiopoli | Typis Lycei Regii.

*Ladislau Vaida, **Positiones ex Praxi Judiciaria**. It is a work by the famous lawyer and professor from Cluj, Ladislau Vaida, who authored many law treaties and courses. In this case, the work is an interesting exam programme for the year 1830, the last year of professorship for Vaida at the Piarist Academic College in Cluj. Printed in Cluj, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; [8] file. Tipar negru, cu 33 rânduri la pagină. Titlul cules cu mai multe tipuri de litere.

Ornamentaţie. Frontispiciu dintr-un ornament tipografic modest (f. [2r]). Vinietă de compoziţie tipografică (f. [8r]).

Cuprins. Pe versoul foii de titlu, lista studenţilor care urmează să fie examinaţi. *Positiones ex Praxi Judiciaria Transsilvanica. a) De Personis Judiciariis* (f. [2r–3r]); *b) De actionibus* (f. [3r–4r)]; *c) De Jure remediis* (f. [4r–5r]); *Ex Jure Criminali* (f. [5r–7r]); *Ex Stylo Judiciali* (f. [7v–8r]).

Depozit. BCUCJ (unicat).

Referințe. Sch. Tr. 1830, p. 188–189; Chindriș 2003, p. 641.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, inv. 21.588/1969.

1830. Ladislau Vaida, ***Synopsis historiae juris Transsilvanici***, Cluj, 1830.

Synopsis | historiae juris | Transsilvanici, | in | usum | auditorum suorum | per | Ladislaum Vajda | de Sóósmező | concipistam gubernialem juris patrii et cri|minalis in Lyceo Regio Claudiopolitano | suplentem professorem | concinnata. | Anno 1826. | Claudiopoli. | Typis Lycei Regii 1830.

*Ladislau Vaida, **Sinopsis historiae juris Transilvanici**. It is a compendium on the history of Transylvanian law. It was designed as a textbook for the students of the Faculty of Law at the*

Academic High School in Cluj, where Ladislau Vaida was a professor. It was printed at Cluj, Transylvania, in 1830.

Format. In 8°; [8] f. + 330 p. + [2] f. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornament tipografic linear sugerând o suliță cu două capete (f. tt.). Același ornament cu rol de frontispiciu (f. [6r], f. [7r], f. [9r] și f. [1r] de la sfârșit), dar și de vinietă (f. [6v], f. [8r], p. 16, p. 330, f. [2r] de la sfârșit).

Cuprins. [Aprobarea cenzurii:] „Imprimatur. Claudiopoli die 24ª Augusti 1830. Nicolaus, episcopus Transsilvaniae" (f. tt. v); [Dedicație către baronul Ioan Jósika] (f. [2r]); *Excellentissime ac Illustrissime Domine liber baro, Excelsi Regii Gubernii praeses ordinarie! Domine Domine ac Patrone Gratiosissime*!, datată și semnată: „Claudiopoli. 11 Novembr. 1830. devotissimus cliens Ladislaus Vajda m.pr." (f. [3r–5r]); *Lector benevole!* (f. [6r–v]); *Conspectus totius operis* (f. [7r–8v]); *Introductio in historiam juris Transsilvanici* (p. 1–4); *Periodus prima. Exhibens Transsilvaniam usque Sanctum Stephanum* (p. 4–16); *Periodus secunda. Exhibens Transsilvaniam sub regibus Hungariae usque ad separationem, seu ab anno 1002 usque annum 1541* (p. 17–50); *Periodus tertia. Exhibens Transilvaniam sub nationalibus principibus ab anno 1541 usque annum 1699* (p. 50–107); *Periodus quarta. Exhibens Transsilvaniam sub Augusta Domo Austriacae* (p. 107–133); *Appendix I. De regum coronatione, regni clenodiis, et baronibus. Sectio I. De coronatione* (p. 134–138); *Sectio II-a. De clenodiis regni* (p. 139–140); *Sectio III. De regni baronibus* (p. 140–144); *Sectio IV-a. De inauguratione principum nationalium* (p. 144–148); *Appendix II. De religione* (p. 148–166); *Appendix III. Contenta Andreani privilegii Saxonibus dati* (p. 167–168); *Appendix IV. De antiqua colonorum sorte, et urbarialibus praestationibus* (p. 169); *Caput I-mum. De colonorum urbarialibus praestationibus sub antiquis regibus* (p. 169–175); *Caput II. De sorte colonorum post annum 1541* (p. 175–182); *Caput III. De colonis in Transsilvania post separationem* (p. 182–195); *Caput IV-um. De sorte praestationibusque colonorum sub haereditario Augustae Domus Austriacae glorioso regimine regulatis* (p. 195–202); Iª *Sectio de robottis* (p. 202–204); *Sectio II. De censibus et praestationibus urbarialibus* (p. 204–205); *Sectione III. Beneficia recensita sunt, quod* (p. 205–206); *Sectione IV. Adnotata objecta his absolvuntur:* (p. 206–207); *Appendix V. De tributis* (p. 207–223); *Appendix VI. De vectura salis* (p. 223–225); *Appendix VII. Exhibens mutationes in ordine administrandae justitiae et forma processuum intervenientes* (p. 225); *Sectio I. De judiciis ex toto sublatis* (p. 225–256); *Sectio II. De citationibus* (p. 256–279); *Sectio III. De probationum speciebus sublatis* (p. 279–310); *Sectio IV. De terminis causarum* (p. 310–315); *Sectio V. De remediorum ortu, et progressu* (p. 315–323); *Sectio VI. De foris judiciariis* (p. 323–330); *Errata* (f. [1r–2r]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BBAI; BGȘBH; BJGCBN; ÖNb; OSzK; BUB; MTAK.

Referințe. BRV, III, nr. 1500, p. 710; Petrik III, p. 736; Veress 1931, II, p. 285–286; Teodorescu 1960, p. 352; Bodinger 1976, p. 408; Pascu 1976, p. 147–148; Bica 1980, p. 250–251; Furdui 1980, p. 162, 146; Mosora, Hanga 1991, p. 258–259; Mălinaș 1993, p. 122; Chindriș 2003, p. 703, 723; Dorobont 2006, p. 258–259; Urs 2011, p. 703–706; Urs 2012, p. 128.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota 641.

10. TIPOGRAFIA DIN KALOCSA

1769. ***Evanghelie,*** Kalocsa, 1769.

Evangelie | la toate | duminics și szerbetorj | peszte tot anul, | karele | ku ëndemnàreâ pre csinsztitej si szlevitej | doâmnej consiliariczej | Margaritej Tomejan | szpre limbe Remlenászke' au telmecsuit și, dirépt veszelia | jéj szufléczászké, ku orthografie Ungurászke' la tipar | au dat | P. David Biro de la Szfënt Petru den Rëndul | Piarisztilor. | La Kolócza: | ku tipárul Piarisztilor, la anul MDCCLXIX.

Gospel [Evanghelie]*. The book contains the gospels read every Sunday and high day throughout the year. The Romanian texts are written in Latin characters with Hungarian orthography. Printed in Kalocsa, in Hungary, in 1769.*

Format. In 4º; 76 p. + [3] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând o carte așezată pe un stativ elegant decorat cu elemente vegetale (f. tt.); frontispiciu și ornament ce înconjoară litera *E*, compuse din ornamente tipografice (p. 3); vinietă alcătuită din instrumentele patimilor: năframa Veronicăi, coroana de spini, trestia, buretele etc. (p. 76); frontispiciu compus din ornamente tipografice (p. [77]); vinietă comusă din ochiul lui Dumnezeu care emană raze, înscris într-un medalion circular, la rândul său înscris într-un decor vegetal (p. [79]).

Cuprins. *Praefatiuncula ad lectionem Evanghelii* (p. 2); *Oratio ante Concionem* (p. 2); *Dominica I. Adventus. Luc. 21. v. 25.* (p. 3); *Dominica II. Adventus. Matt. II. v. 2.* (p. 4); *Dominica III. Adventus Joan. I. v. 19.* (p. 4–5); *Dominica IV. Adventus. Luc. 3. v. 1* (p. 5); *In Nativitate Domini Luc. 2. v. 1. En ziôa de Krêcsún* (p. 6); *In Festo S. Stephani Proto Martyris. En ziúa lui Szsënt Sztefán Proto Mucsenik. Matt. 23 v. 34.* (p. 7); *In Festo S. Joannis Evangelistae. En ziôa lui Szsënt Joán Evangelisztuluj, Joan. 21. v. 21.* (p. 7–8); *In Festo Innocentium. En ziôa Mucsenicsilor Nevinovácz. Matt. 2. v. 13* (p. 8); *Tejérêa ëmpreszúr a Domnuluj. Luc. 2. v. 21.* (p. 9); *In Epiphania Domini. Matt. 2. v. 1. La Bobotéz* (p. 9–10); *Dominica infra Octavam Epipha. Luc. 2. v. 42.* (p. 10–11); *Dominica II post Epiphaniam. Joan. 2. v. 1.* (p. 11–12); *Dominica III post Epiphaniam. Matt. 8. v. 1.* (p. 12–13); *Dominica IV post Epiphaniam. Matt. 8. v. 23.* (p. 13); *Dominica V post Epiph. Matt. 13. v. 24.* (p. 13–14); *Dominica VI post Epiphaniam. Matt. 13. v. 31.* (p. 14); *Dominica in Septuagesima. Matt. 20. v. 1.* (p. 15–16); *Dominica in Sexagesima. Luc. 8. v. 4.* (p. 16); *Dominica in Quinquagesima. Luc. 18. v. 31.* (p. 17); *Dominica I Quadragesimae. Matt. 4. v. 1.* (p. 17–18); *Dominica II Quadragesimae. Matt. 17 v. 1.* (p. 18–19); *Dominica III Quadragesimae. Luc. II. v. 14.* (p. 19–20); *Dominica IV Quadragesimae. Joan. 6. v. 1.* (p. 20–21); *Dominica Passionis. Joan. 8. v. 46.* (p. 21–22); *Dominica Palmarum. Matt. 21. v. 1.* (p. 22–23); *Dominica Resurrectionis. Marc. 16. v. 1. La Pastj* (p. 23–24); *Feria II. Paschae. Luc. 24. v. 13. A dôae zi de Pastj* (p. 24–25); *Feria III Paschae. Luc. 24. v. 36. A trêa zi de Pastj* (p. 25–26); *Dominica in Albis. Joa. 20. v. 19.*

(p. 26–27); *Dominica II post Pascha. Joa. 10. v. 12.* (p. 27–28); *Dominica III. Post Pascha. Joa. 16. v. 16.* (p. 28); *Dominica IV. Post Pascha. Joa. 16. v. 5.* (p. 29); *Dominica V. Post Pascha. Joa. 16. v. 23.* (p. 29–30); *Die Rogationum. Luc.: II. v. 5. Za[!] Ziôa Krucij* (p. 30–31); *La Iszpász. Mar. 16. v. 14.* (p. 31); *Dominica infra Octavam Ascensionis. Joa. 15. v. 26.* (p. 32); *La Ruszalie. Joa. 14. v. 23.* (p. 32–33); *A dôao zi de Ruszálie. Joa. 3. v. 16.* (p. 33); *A tréa zi de Ruszálie. Joan. 10. v. 1.* (p. 34); *En Ziôa pre szfentej Troiczej. Matt. 28. v. 18.* (p. 34); *Dominica I post Pentecosten. Luc. 6. v. 36.* (p. 35); *La zsója vérde. Joa 6. v. 55.* (p. 35–36); *Dominica infra Octavam Corporis Christi. Luc. 14. v. 16.* (p. 36); *Dominica III post Pentec. Luc. 15. v. 1.* (p. 37); *Dominica IV post Pentecosten. Luc. 5. v. 1.* (p. 37–38); *Dominica V post Pentecosten. Matt. 5. v. 20.* (p. 38–39); *Dominica VI post Pentecosten. Mar. 8. v. 1.* (p. 39); *Dominica VII post Pentecosten. Matt. 7. v. 15.* (p. 40); *Dominica VIII post Pentecosten. Luc. 16. v. 1.* (p. 40–41); *Dominica IX post Pentec. Luc. 19. v. 42.* (p. 41); *Dominica X post Pentec. Luc. 18. v. 9.* (p. 42); *Dominica XI post Pentecosten. Mar. 7. v. 31.* (p. 42–43); *Dominica XII post Pentec. Luc. 10. v. 23.* (p. 43–44); *Dominica XIII post Pentec. Luc. 17 v. 11.* (p. 44); *Dominica XIV post Pentec. Matt. 6. v. 24.* (p. 45); *Dominica XV post Pentec. Luc. 7. v. 11.* (p. 46); *Dominica XVI post Pentec. Luc. 14. v. 1.* (p. 46–47); *Dominica XVII post Pentec. Matt. 22. v. 35.* (p. 47–48); *Dominica XVIII post Pentec. Matt. 9. v. 1.* (p. 48); *Dominica XIX post Pentec. Matt. 22. v. 1.* (p. 48–49); *Dominica XX post Pentec. Joan. 4. v. 46.* (p. 49–50); *Dominica XXI post Pentec. Matt. 18. v. 23.* (p. 50–51); *Dominica XXII post Pentec. Matt. 22. v. 15.* (p. 51); *Dominica XXIII post Pentec. Matt. 9. v. 18.* (p. 52); *Dominica XXIV e ultima post Pentec. Matt. 24. v. 15.* (p. 52–54); *Evangelie pe Szerbetórj. La Szënt Andréj. Mat. 4. v. 18.* (p. 54); *La Zemeszlira Majkij Precsesztéj. Mat. I. v. 1.* (p. 54–55); *La Szsënt Ftóma. Ioa. 20. v. 24.* (p. 55–56); *La Numele luj Iszusz káute Evangelie la Tejérêa ëmprezsúr. Pag. 7. La Obratyéna luj Szsënt Pável. Matt. 19 v. 27.* (p. 56); *In purificatione B. V. M. La ëntráre* á *Majkij Précszesztéj ën beszérike'. Luc. 2. v. 22* (p. 57); *La szfënt Matstia. Mat. 11. v. 25.* (p. 57–58); *La Sz. Josif. Matt. I. v. 18.* (p. 58); *In Annunciatione B. V. M. La bune vesztíreâ Majkij Precsesztéj Luc. I. v. 26.* (p. 58–59); *La szsënt Adalbert: Joa. 15. v. 1.* (p. 59–60); *La Sz. Georgi Den ziao luj sz. Adalbert. La Sz. Filíp si Jákov. Ioa. 14 v. 1.* (p. 60–61); *La Aflárea' Krucsij. Ioa. 3. v. 1.* (p. 61–62); *La Nástereâ lui Sz. Joán Botezetórul. Luc. I. v. 57.* (p. 62); *La Sz. Ladislai. Luc. 12. v. 35.* (p. 63); *La Sz. Pétru si Pavel. Matt. 16. v. 13.* (p. 63–64); *La Pohodéneâ Majkij Precsesztij. Luk I. v. 39.* (p. 64); *La Sz. Maria Magdalena. Luc. 7. v. 36.* (p. 64–65); *La Sz. Jákov. Matt. 20. v. 20.* (p. 65–66); *La Szfënta Ana. Matt. 13. v. 44.* (p. 66–67); *Szkimbâre la facze luj Iszusz Hrisztosz. Matt. 17. v. 1.* (p. 67); *La Sz. Lavrentie. Joa. 12. v. 24.* (p. 67–68); *La Marie Máre. Luc. 10. v. 38.* (p. 68); *La Sz. Sz<t>efan, krájul Ungurilor. Luc. 19. v. 12* (p. 68–69); *La Sz. Vartoloméj. Luc. 6. v. 12.* (p. 69–70); *La Nastereâ Majkij Precseztej: ka la Lemeszlíra [!]. Pag. 45. La Enelczìmeâ szsëntej Hrucsij. Joa. 12. v. 31.* (p. 70); *La Sz. Matstéj. Matt. 9. v. 9.* (p. 70–71); *La Sz. Mihail Arhangel. 18. v. 1.* (p. 71–72); *La Sz. Szimon si Juda. Joa 15. v. 17.* (p. 72); *La Tocz Szfëncz. Matt. 5. v. 1.* (p. 73); *La Sz. Emerik, ka la sz. Ladislaj. La Szënt Martin. Luc. II. v. 33.* (p. 73–74); *La Szsënta Eliszafta, ka la szsënta Ana. La szsënta Katalína. Matt. 25. v. 1.* (p. 74–75); *La Zioa mórczilor. Ioa 5. <v> 25.* (p. 75); *La zioâ Beszericsej. Luc. 19 v. 1.* (p. 75–76); *Subnectuntur ea Quae in Sacramento Baptisimi et Matrimonii Lingua Vernacula tractatur* (p. [77]-[79]).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzKB.

Referințe. BRV II, nr. 365, p. 191–192; Veress 1910, p. 50; Bianu 1926, p. 15; Expoziția 1926, p. 15; Veress 1931 I, p. 266; Petrik V, p. 143; Mosora, Hanga 1991, p. 88; Râpă-Buicliu 2000, p. 283; Chindriș 2003, p. 717.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 365.

11. TIPOGRAFIA DIN KARLOWITZ

1778. Zaharia Orfelin, ***Slavenskaja i valahijskaja kalligrafija,*** Karlowitz, 1778.

Slavenskaja i valahijskaja | kalligrafija | ili |nastavlenie kъ pravilnomu pisaniju, | vo upotreblenije učaščyjasja malyhъ školahъ sla|veno-serbskija i valahijskija junosti, sočinilъ, napisalъ i rězalъ | Zaharia Orfelinъ. | Cesaro-Kralevskihъ Vienskihъ Akademej Hudožestvъ členъ, | vъ Karlovcě Sremskomъ, 1778.

Zaharia Orfelin, ***Slavenskaja i valahijskaja kalligrafija.*** *The print contains 17 plates with the rules of Slavonic and Romanian calligraphy and orthography that Romanian and Serbian school children must learn and respect. Printed in Karlowitz, Serbia, in 1778.*

Format. 17 planșe caligrafice; 39 × 24 cm. Tipar negru.

Ornamentație. Gravură în metal care încadrează titlul, compusă din elemente vegetale stilizate și obiecte: compas, echer, foarfecă, călimară, cărți, pană de scris, tablă de scris, iar în partea de sus, central, prevăzută cu un cartuș baroc în care se înscrie un triunghi, desigur simbolul Divinității, semnată „Cěna Krajcarъ" (f. tt.); Gravură în metal înfățișând penițe (planșa 2); gravură în metal înfățișând un bărbat așezat la masa de scris, îmbrăcat într-un costum tipic secolului al XVIII-lea; într-un alt plan este supradimensionată mâna sa cu penița de scris, călimara și cu o coală de hârtie (fila 3); gravuri în metal înfățișând modele de litere și de scriere (filele 5–17).

Cuprins. *Perpendikularnoe perъ položenije k nastavleniju zarězanija (*planșa 2); I. *Certy ili časti slovъ*. II. *Složenije slovъ izъ častej* (planșa 5); I. *Slova cělaja.* II. *Slogi stročnyje* (planșa 6); I. *Slogi pismenъ stročnihъ sъ vněstročnymi.* II. *Rečenija bez začalnyhъ slovъ* (planșa 7); I. *Časti i složenije slovъ začalnyhъ*. II. *Rečenija sъ pismeni začalnymi* (planșa 8); *Priměrъ sočinenija* (planșa 9); *Propisъ školskij valahijskimъ slogomъ* (planșa 10); *Priměrъ cělago sočinenija* (planșa 11); *Časti i složenije slovъ pisanija kanc. minejskago* (planșa 12); *Tri alfavita slovъ minejskihъ podzačalnyhъ* (planșa 13); *Tri alfavita slovъ minejskihъ podzačalnyhъ* (planșa 14); *Novaja Valahiskaja Kancellaria* (planșa 15); *Vol'noe valahijskoe pisanije* (planșa 16); *Pisanije kratkoe* (planșa 17).

Depozit.OSzK.

Referințe. Kostić 1915, p. 155–165; Petrovic 1928, p. 263–266; Elian, 1957; Mihailović 1964, p. 147–148; Vârtosu 1968, pl. XXIX–XLI; Râpă-Buicliu, 2000, p. 109–110; Chindriș 2003, p. 721.

Observații. Exemplar de referință: OszK, cota 502181, din care lipsesc filele 2 (este reprodusă în Vârtosu, 1968, p. XXX) și 4.

12. TIPOGRAFIA DIN LIOV (LEMBERG)

1789. *Obșteniască giudecătorească rânduială de criminal*, Liov, 1789.

Obșteniască | giudecătorească | rânduială | de | criminal. | Liov, | s-au tipărit în tipografia pilăreștilor cliro|nomi, la anu 1789.

Allgemeine | Kriminal- | Gerichtsordnung. | Lemberg, | gedrukt bei die Pillerischen Erben. | 1789.

Public Judiciary for Criminals [Obșteniască giudecătorească rânduială de criminal]. *This legal work contains: a classification of illegal acts, the way these acts are judged, as well as details about detention conditions for the punished ones. It was printed at Lviv, Galicia (today Ukraine), in 1789.*

Format. In 8°; [8] f. + 431 p. + 1 tabel. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină. Text românesc pe pagina din stânga și nemțesc pe cea din dreapta.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. 1v; f. 2r); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Noi, Iosăv al Doilea, din mila lui ...* (f. [2v–4v]) / *Wir Joseph der Zweyte, ...* (f. [3r–5r]); *Cuprinderea, adecă scară* (f. [5v–7v]) / *Inhalt* (f. [6r–8r]); Cap dintăiu. *Pentru privederea asopra faptelor de criminal, pentru descoperirea și prinderea celor cu fapte de criminal* (p. 2–28) / Erstes Hauptstück. *Von der Aufmerksamkeit auf Kriminalverbrechen, Entdeckung und Anhaltung der Kriminalverbrecher* (p. 3–29), cu § 1–19; Cap al doilea. *În ce chip să cerceteze dregătoria mai înainte însuș feliul faptii* (p. 28–48) / Zweites Hauptstück. *Wie die eigentliche Beschafenheit der That (Corpus delicti) vorläufig von der Obrigkeit zu erheben ist* (p. 29–49), cu § 20–37; Cap al trilea. *Cum este a face cercetare de obște* (p. 50–70) / Drittes Hauptstück. *Von dem summarischen Verhöre* (p. 51–71), cu § 38–50; Cap al patrulea. *Pentru a trimete vinovatu la giudecătoria de criminal* (p. 70–86) / Viertes Hauptstück. *Von der Ablieferung an das Kriminalgericht* (71–87), cu § 51–57; Cap al cincilea. *Pentru temniță* (p. 88–116) / *Fünftes Hauptstück. Von den Gefängnissen* (p. 89–117), cu § 58–76; Cap al șasălea. *Cum este de obște a urma cu cei de criminal* (p. 118–142) / Sechstes Hauptstück. *Von dem Kriminalverfahren überhaupt* (119–143), cu § 77–93; Cap șapte. *Cum este a urma la cercetare asopra robilor* (p. 142–180) / Siebentes Hauptstück. *Von Verhörung des Gestellten* (143–181), cu § 94–115; Cap al optulea. *Pentru dovada prin mărturisire* (p. 180–186) / Achtes Hauptstück. *Von dem Beweise durch Geständniss* (p. 181–187), cu § 116–121; Cap al noaălea. *Pentru dovada faptii prin marturi* (p. 188–212) / Neuntes Hauptstück. *Von dem Beweise des Verbrechens durch Zeugen* (p. 189–213), cu § 122–142; Cap al zecelea. *Pentru dovada faptii prin asemenirea peristasurilor* (p. 214–226) / Zehntes Hauptstück. *Von dem Beweise des Verbrechens aus dem Zusammentreffen der Umstände* (p. 215–227), cu § 143–148;

Cap al unsprăzecelea. *Pentru dovada nevinovățiii* (p. 228–236) / Eilftes Hauptstück. *Von dem Beweise der Unschuld* (p. 229–237), cu § 149–157; Cap al doisprăzecelea. *Pentru hotărârea de criminal* (p. 236–266) / Zwölftes Hauptstück. *Von dem Kriminalurtheile* (p. 237–267), cu § 158–179; Cap trisprăzece. *Pentru vestirea și împlinitul hotărârii* (p. 268–286) / Dreyzehntes Hauptstück. *Von Kundmachung und Vollziehung des Urtheils* (p. 269–287), cu § 180–192; Cap patrusprăzece. *Pentru a cere ca să fie cercetată hotărârea la înalte locuri* (p. 286–296) / Vierzehntes Hauptstück. *Von dem Rekurse* (p. 287–297), cu § 193–200; Cap cincisprăzece. *Pentru iertarea pedepsii* (p. 298–304) / Fünfzehntes Hauptstück. *Von der Begnädigung* (p. 299–305), cu § 201–206; Cap șasăsprăzecelea. *Cum este a urma asopra celor fujiți și asopra celor ce nu sintu față* (p. 304–328) / Sechzehntes Hauptstück. *Von dem Verfahren wider Flüchtige und Abwesende* (p. 305–329), cu § 207–222; Cap șaptesprăzece. *Pentru a face cercetată de al doilea pentru peristasuri ce s-au aflat noaă* (p. 328–346) / Siebzehntes Hauptstück. *Von Wiederaufnehmung der Untersuchung wegen vorkommender neuen Umstände* (p. 329–347), cu § 223–237; Cap optsprăzece. *Pentru urmarea giudecății de criminal, care îndată să fac după ce să prinde vinovatu* (p. 346–364) / Achzehntes Hauptstück. *Von dem standrechtlichen Verfahren* (p. 347–365), cu § 238–249; Cap noaăsprăzece. *Pentru înplinitu pagubii și pentru facere de îndestul* (p. 366–380) / Neunzehntes Hauptstück. *Von der Entschädigng und Genugthuung* (p. 367–381), cu § 250–261; Cap doazeci. *Pentru orânduiala care este a face cu familia, cu averea robului sau acelui ce s-au hotărât la pedeapsă* (p. 380–388) / Zwanzigstes Hauptstück. *Von den Vorkehrungen in Absicht auf die Familie und das Vermögen des Untersuchten oder Verurtheilten* (p. 381–389), cu § 262–268; Cap doazeci și unu. *Pentru cheltuielele de criminal* (p. 390–402) / Einundzwanzigstes Hauptstück. *Von dem Kriminalkosten* (p. 391–403), cu § 269–283; Cap doaăzeci și doi. *Pentru dinpreună înțelejerea și unirea jiudecătorilor de criminal întră sine și întră judecătoria de criminal* (p. 402–430) / Zweyundzwanzigstes Hauptstück. *Von dem Zusammenhange der Kriminalgerichte unter sich und mit den Kriminalobergerichten* (p. 403–431), cu § 284–304; *Tabellă de criminal de la giudecătoria ocolului untărvienărvald la Austria supt ens naiștat pă șvertu anului de la zi a iulie pănă la svărșitul lui august 1788* / *Kriminaltabelle von dem Kriminalgerichte des Viertel Unterwienerwaldes in Oesterreich unter der Ens zu Neustadt. Für das Quartal vom 1ten Iunius bis letzten August 1788* (tabela de la sfârșit).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 528, p. 330; Georgescu 1960, p. 101; Mitu 1996, p. 132; Mosora, Hanga 1991, p. 115; Râpă-Buicliu 2000, p. 327.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 528. Râpă-Buicliu (2000, p. 327) atribuie traducerea lui Ioan Budai-Deleanu, alături de G. Oeschner și T. Moldovan.

1793. *Învățătură pentru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, Liov, [1793].

Învățătură | pentru | sămănătorii | de | tăbac din | Bucovina. | În Liov, | cu tipariu lui Piller.

Teachings for Tabacco Growers in Bucovina [Învățătură pentru lucrătorii de tăbac din Bucovina]*. This advisory work comprises instructions for tobacco growers. It is part of a broad series of small works that was initiated and imposed by the authority of Vienna, for the purpose of practical orientation of citizens within the entire Empire. The series was published in all national languages. Some researchers consider that the translation was done by Romanian scholar from Transylvania, Ioan Budai-Deleanu. It was printed at Lviv, Galicia (today Ukraine), in 1793.*

Format. In 8°; 86 p. + [3] f. + 1 planșă. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu casă (f. tt.); frontispiciu cu vrej vegetal și un vultur mic (p. 5); gravură în metal, nesemnată, cu următoarea explicație *Obrăzuirea șoprurilor prin închieri și legături întărite spre uscarea și coacerea frunzelor de tăbac, prin carii aceale șopruri la acea stare să pun, cât nice un vânt nu le poate prăvăli* (planșă); ornamente tipografice modeste (*passsim*).

Cuprins. *Prolog* (p. 3–4); Cap întâiu. *Lipse și reale obiciaiuri care să află la sămănarea tăbaculuiîn Bucovina* (p. 5–19), cu 10 §; Cap 2. *Păntru sămănătura sămânții tăbacului până la strămutarea răsadului* (p. 19–34), cu 6 §; Cap 3. *De la răsădire până la culegere* (p. 35–65), cu 12 §; Cap 4. *Pentru lucrarea tăbacului după cules până la prefacerea lui spre vânzare* (p. 65–86), cu 7 §; *Scara pentru lucrurile ce să află întru învățătura sămănătorilor de tăbac* (f. [1r–2v]); *Cuvinte prin tipariu greșite și aici îndreptate* (f. [3r–v]).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. Pașchivschi 1924/A; Mosora, Hanga 1991, p. 120; Râpă-Buicliu 2000, p. 117.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 540/A. Datată 1793 de către V. Pașchivschi. Traducerea ar fi făcută de Ioan Budai-Deleanu, potrivit unei comunicări susținute de Nicolae A. Ursu în decembrie 1979, la Cluj (Râpă-Buicliu 2000, p. 117).

1794. Nils Nyström, ***Mijlociri … pentru stingerea focului***, Liov, 1794.

Neuentdeckte Mittel | Feuersbrünste | mit | Zuverlässigkeit | zu löschen. | Vom | Herrn Apotheker Nils Nyström, | zu Norköping in Schweden. | Aus dem Schwedischen übersetzt. | Lemberg, | gedruckt mit Pillerschen Schriften 1794.

Mijlociri noao aflate | pentru | stângerea | focului, | cu bună samă | descoperite | de la Nils Nistrem, | apothecariul din Norcheping, | în Șveția. | Tălmăcit din limba șvețască în | nemțască și moldovenească. | În Liov, | cu tipariu lui Piller, | 1794.

*Nils Nyström, **Aids … for Fire Extinction [Mijlociri … pentru stingerea focului]**. This advisory book comprises instructions for firefighting. It is part of the same series of small works, which was initiated and imposed by the authority of Vienna, for the purpose of practical orientation of citizens within the entire Empire. The series was published in all national languages. The text is bilingual: German and Romanian. It was printed at Lviv, in Galicia (today Ukraine), in 1794.*

Format. In 8°; 71 p. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Eine hier in der Stadt neuerlich ausgekommene Feuersbrunst …*] (p. 4–56) / [*Aprinderea de foc ce s-au întâmplat …*] (p. 5–57); *Abschrift* (p. 56–70) / *Pilde* (p. 57–71).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 580, p. 367; Mitu 1996, p. 152–153; Râpă-Buicliu 2000, p. 335.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 580.

1804. *Învățătura despre sămănare inului*, Liov, 1804.

Unterricht | über | den Flachsbau, | für | Böhmen, Mähren, | und | Schlesien. | Herausgegeben | von | der königl. ökonomisch-patriotischen | Gesellschaft in Böhmen. | Im Jahre 1804. | Lemberg, | gedruckt bei Joseph Johann Piller.

Învățătura | despre | sămănare inului | pentru | Bohemia, Moravia | și | Silezia. | S-au dat | în | Bohemia de C. economicească | patrioțască soțietate. | În anul 1804. | S-au tipărit la Iosef Ioan | Piler, în Liov.

***Teaching about Seeding Flax [Învățătura despre sămănare inului]**. This advisory book comprises instructions about flax cultures. It is part of a broad series of small works, which was initiated and imposed by the authority of Vienna, for the purpose of practical orientation of citizens within the entire Empire. The series was published in all national languages. The text is bilingual: German and Romanian. Some researchers consider that the translation was done by Romanian scholar from Transylvania, Ioan Budai-Deleanu. It was printed in Lviv, Galicia (today Ukraine), in 1804.*

Format. In 8º; 61 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină. Text nemțesc pe pagina din stânga și românesc pe cea din dreapta.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Unterricht über den Flachsbau, für Böhmen, Mähren, und Schlesien* (p. 4–10) / *Învățătură despre sămănare inului pentru Bohemia, Moravia și Silezia* (p. 5–11); *Von Bestellung des zum Flachsbau tauglichen Bodens* (p. 12–16) / *Despre întocmire pământului ca să fie bun spre sămănare inului* (p. 13–17); *Von Erzieglung, oder Beischaffung eines guten, zum Flachsbau dienlichen Leinsaamens* (p. 16–28) / *Despre grijă, cum să capătă sămânță de inu bună de sămănat* (p. 17–29); *Von der Saat, Wachsthum, Reifung und Erndte des Flachses* (p. 28–46) / *Despre sămănatu, creștere, coacere și culesul inului* (p. 29–47); *Erklärung des Entwurfs zur Errichtung einer Flachsdörre, nebst einem Gemeinbackofen, und einer dabei befindlichen Wohnung* (p. 48–54) / *Tălcuirea planului spre facere usucătoriii de inu, împreună cu cuptoriu de obște de copt pâne, și cu un lăcașu care să află* (p. 49–55); *Erklärung der Numern und Buchstaben in dem Bauentwurfe* (p. 56–58) / *Tălcuire numerilor și leterilor a planului* (p. 57–59); *Besondere Anmerkungen* / (p. 58–60) / *Osăbite luvări în samă* (p. 59–61).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV IV, p. 120; Mitu 1996, p. 133; Râpă-Buicliu 2000, p. 358.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 667/A. Mihai Mitu (1996, p. 133) susține că traducătorul este Ioan Budai-Deleanu.

13. TIPOGRAFIA DIN ORADEA

1804. Gheorghe Șincai, ***Elegia a XXV-a***, Oradea, 1804.

Elegia XXV | nobilis Transilvani, Georgii Sinkai de Ea|dem, AA. LL. Philos. et SS. Theol. | Doctoris Romani, in Magno Transilvaniae | Principatu scholarum vernacularum Vala|chico-Catholicarum emeriti directoris, da|ta ad auctorem Orodiadis, Magno-Va|radino ipso festo die S. Michaelis Archan|geli a. 1803 ex episcopali Darabanthia|no tusculano.

*Gheorghe Șincai, **The 25th Elegy [Elegia a XXV-a]**. This Latin poem was composed by a well-known coryphaeus of Transylvanian Enlightenmnet, Gheorghe Șincai. It was printed in the Second Volume of an encomiastic anthology, Orodias, which was written by Ladislau Nagy of Peretsen from Oradea. Șincai's Elegy is conclusive with regard to the author's profound Latin culture and it represents a retrospective of his own existence, of his own elegy. Nevertheless, it was not a vaunt. Șincai tried to justify a lifetime that had reached its age climax in exile and poverty. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1804.*

Format. In 8°; 11 p. [numerotate de la 189 la 199, deoarece se află în partea a II-a a lucrării lui Ladislau Nagy de Peretsen, *Orodias*, I-III, Oradea, 1804]. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.
Cuprins. [*Nomine non solo* …] (p. 189–199).
Depozit. BACJ.
Referințe. Cipariu 1841, p. 330–331; Cipariu 1855, p. 273–277; Cipariu 1868; Papiu Ilarian 1869, p. 106–126; Șincai 1940; Duicu 1983, p. 135–140; Chindriș 1989, p. 401–433; Mălinaș 1993, p. 84; Dudaș 1996, p. 151; Chindriș 2001, p. 179–212; Dudaș 2007, II, p. 311; Urs 2011, p. 526; Chindriș, 2010, p. 179–212.
Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 770.

1807. Demetriu Kovács, ***Carmen … Samueli Vulcan***, Oradea, 1807.

Carmen | illustrissimo, ac reverendissimo | domino | Samueli Vulkán| Dei gratia | episcopo | Magno-Varadinensi | Graeci Ritus Catholico, | dum ex auspicatissima sui inauguratione | ad suam sedem episcopalem rediret, | a | Demetrio Kováts | secundum in annum SS. Theologiae | auditore | Graeci-ritus catholico | in perpetuam grati animi tesseram | Dicatum: | Anno, quo | Gallica Dispersos relevabant arma Polonos: | Plangebant Domito Prvssica Castra solo. | Sumtibus F. B. | Magno-Varadini, | Typis Antonii Gottlieb Maramarosiensis.

Demetriu Kovács, ***Carmen … Samueli Vulcan.*** *The booklet contained encomiastic lyrics that were dedicated to Samuel Vulcan, the Bishop of Oradea. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1807.*

Format. In 4º; 8 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Gravură înfățișând o mitră și alte însemne episcopale (f. tt.); frontispiciu cu motive vegetale stilizate (p. 3); vinietă cu carte deschisă pe care este așezată o coroană de lauri (p. 8); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.
Cuprins. Poezie în versuri [*Thura liquate Deo! Sunt reddita Gaud a Nobis*] (p. 3–8)**.**
Depozit. BDO; OSzK.
Referințe. BRV II, nr. 717, p. 498; Pascu 1927, p. 99–100; Veress 1910, p. 99; Veress 1931, II, p. 158; Teodorescu 1960, p. 356; Papadima 1975, p. 125; Dudaș 1996, p. 153.
Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 1808, in 4º, (cutia 119).

1807. ***Ode Honoribus ... Samuelis Vulcan*****,** Oradea, 1807.

Ode | honoribus | illustrissimi, ac reverendissimi domini | Samuelis Vulcán | cum | supremam pastoralem dignitatem | in | alma Dioecesis M. Varadinensi Graeci Ritus Catholica | communi applausu adiret | dicata | a Jos. Eöszy professore human. literar. R. P. O. | Magno-Varadini anno 1807 | Magno-Varadini, | Typis Antonii Gottlieb Maramarossiensis.

Ode Honoribus ... Samuelis Vulcan*. It is a brochure that contains professor Jos. Eöszy's poems dedicated to Samuil Vulcan, Greek Catholic Bishop of Oradea. Printed in Oradea, Transylvania, in 1807.*

Format. In 4º; 7 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu cu mitră, cruce, carte și sceptru (f. tt.); frontispiciu cu un coș de flori încadrat de două urne fumegânde, totul încadrat într-un decor baroc (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. Poezie în limba latină de 20 de strofe, a câte 4 versuri (3 lungi și unul scurt) [*Doctor argutae fidicen Thaliae …*] (p. 3–7);
Depozit. OSzK.
Referințe. Tatay 2014, p. 99–100.
Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota Kny. 1807, in 4º/1 (cutia 115).

1807. ***Öröm éneke Vulkán Sámuel Ö Nagyságához***, Oradea, 1807.

A' | Nagy-Váradi görög | eggyesült megyének | öröm éneke | Vulkán Sámuel | Ö Nagyságához, | midőn | püspöki székébe, | Szent Jakab havának 11-kén | pompásson béve|zettetett | 1807. | Nagy-Váradon, | Máramarossi Gottlieb Antal' betűivel.

Öröm éneke Vulkán Sámuel Ö Nagyságához. *The encomiastic poem ("song of joy") consisted of 40 Hungarian lines that were dedicated to Samuil Vulcan of the "Greek-Catholic Province of Oradea-Mare", on the occasion of his inauguration as Bishop of Oradea. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1807.*

Format. In 8°; [2] f. Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Motive tipografice modeste pe foaia de titlu și ca frontispiciu al textului.

Cuprins. [*Motto*:] „Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late / Fortunae secura nitet, nec fascibus ullis / Eligitur, plausuve petit clarescere vulgi, / Nil opis externae cupiens, nil indiga ludis." Claudianus de Mallii Teodori Consulatu (f. tt. v); 40 de versuri în limba maghiară (f. [2r–v]).

Depozit. BACJ; BUB.

Referințe. Veress 1931, II, p. 157–158; Chindriș 1986–1987, p. 284–285; Chindriș 2003, p. 645–646; Dudaș 1996, p. 153; Urs 2011, p. 553.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 711. Andrei Veress (1931, II, p. 157) spune că autorul ar fi Varga Márton, dar Ioan Chindriș (2003, p. 646) îl contrazice convingător, susținând că autorul ar trebui căutat printre români, și nu printre ungurii din părțile orădene, cunoscuți drept calviniști foarte riguroși.

1807. ***Propemticon ... Samuelis Vulkán ...***, Oradea, 1807.

Propemticon | honoribus | illustrissimi, ac reverendissimi | domini | Samuelis Vulkán | episcopi | Magno-Varadinensis Graeci Ritus | Catholici, | cum solemnem sui consecrationem | ab | excellentissimo, illustrissimo, ac reverendissimo | domino | Joanne Babb | episcopo Fogarasiensi, S. C. R. et Apost. Mattis. | intimo status consiliario, | Die VII Junii MDCCCVII. | Balásfalvae suscepturus, | in Transylvaniam proficisceretur, debita cum veneratione | dicatum | A. T. P. V. C. | Magno Varadini | typis Antonii Gottlieb Maramarosiensis.

Propemticon ... Samuelis Vulkán ... *It is a brochure that contains a farewell speech held in the honour of Samuil Vulcan by the Bishop of Făgăraș, Ioan Bob. Printed in Oradea, Transylvania, in 1807.*

Format. In 4°; 8 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu înfățișând o mitră și alte însemne episcopale (p. 3); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. [*Motto*:] „Immunis aram si tetigit Manus, / Non sumptuosa blandior Hostia / Mollibit aversos Penates / Farre pio, et Saliente mica." Horatius, lib. 3, oda 23 (f. tt. v); poezie de 148 de versuri (p. 3–8).

Depozit. BACJ; BAR (fotocopie); OSzK (in cutia 115, et V).

Referințe. BRV II, nr. 725, p. 504; BRV IV, p. 281; Petrik III, p. 148; Veress 1910, p. 100; Teodorescu 1960, p. 356; Dudaș 1996, p. 152; Urs 2011, p. 553.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota. CRV 767.

1807. ***Salutatio … Samuelem Vulcan***, Oradea, 1807.

Salutatio | qua | illustrissimum, ac reverendissimum | dominum | Samuelem Vulkan, | Divina Providentia | Magno-Varadinensem Graeco-Catholicum | episcopum, | ipsa festivae praesuleae inaugurationis celebritate | humillime venerabatur | Iuventus regio-episcopalis domestici | Seminarii. | Anno MDCCCVII. mense Iunio, die [29-a v. S] | Magno-Varadini, | Typis Antonii Gottlieb Maramarossiensis. | 1807.

***Salutatio ... Samuelem Vulcan**. The text is a welcoming speech offered by the youth of the Episcopal seminar in honour of the Bishop of Oradea, Samuil Vulcan. Printed in Oradea, Transylvania, in 1807.*

Format. In 4°; 8 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu cu mitră, cruce, carte și sceptru (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. Scrisoare de dedicație în proză [*Gaudium, quo aequus amplissimorum Meritorum...*] (p. 3–5); Salutația în versuri [*Quartus iam in numeros Praesul venit ...*] (p. 6–8).
Depozit. BDO; OSzK.
Referințe. BRV II, nr. 728, p. 504–505; Veress 1910, p. 101; Pascu 1927, p. 100; Veress 1931, II, p. 157; Dudaș 1996, p. 153.
Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota Kny. 1807, in 4°/1 (cutia 115).

1808. ***Cântarea nemeșilor români***, Oradea, 1808.

Cantarea | nemesilor romani, | quand' s'áu ásiediát | in | scáunul ádministrátorii | fóspanesti | preluminátul | domn | Ludovic Rhédei | c.c. cameráriu, shi á cetei | S. Leopold viteáz. | In 28 márthie, 1808. | In Orádeá Mare. | Cu typáriul lui Joánn Fránciscu Tichy. | 1808.

***Song of Romanian Commoners [Cântarea nemeșilor români].** This six-page booklet comprises 24 Romanian lyrics that were dedicated to Ludovic Rhédei, when he was chaired as a prefect. The text was written with Latin letters and the etymological spelling was specific to Transylvanian School. Some Hungarian traits were added. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; 6 p. Tipar negru, cu 10 rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu cu diferite instrumente muzicale așezate pe un capitel de coloană (p. 3); mici ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.
Cuprins. [*Motto:*] „Generosa in ortus Semina exurgunt suos." Seneca (f. tt. v); 24 de versuri (p. 3–6).
Depozit. BACJ.
Referințe. Márki 1881, p. 96; Veress 1931, II, p. 167; Papadima 1975, p. 125; Chindriș 1986–1987, p. 285; Dudaș 1996, p. 153–154; Chindriș 2003, p. 646; Urs 2011, p. 555.
Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 712.

1808. Demetriu Kovács, ***Öröm versek … Kornély János***, Oradea, 1808.

Öröm versek | mellyeket, | midőn | fő tisztelendő | Kornély János | úr | Nagy-Váradi görög-katolikus kanonokká | neveztetett, | méltó tisztelettel | bé mutatott | Kováts Demeter | felszentelt papp. | Anno 1808. | Nagy-Váradon, | Tichy János Ferentz' betűivel 1808.

*Demetriu Kovács, **Öröm versek … Kornely Janos.** The poem consists of 24 encomiastic Hungarian lyrics that were dedicated to author Ioan Corneli, on the occasion of his inauguration as a canon priest. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1808.*

Format. In 4°; [2] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu motive vegetale stilizate (f. [1v]); ornamente tipografice modeste pe pagina de titlu și la p. 4.

Cuprins. Poezie cu 24 de versuri (f. [2r–v]).

Depozit. OSzK.

Referințe. Veress 1931, II, p. 167–168; Dudaș 1996, p. 154.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 1808, in 4 (cutia 119).

1808. Nicolae Horga Popovici, ***Spre bucurie***, Oradea, 1808.

Szpre bukurie | márelui | si prea vrednikului | ál Boros Jenöului | domnului | Atzél Stefán, | inperátestilor sztepaniri | táinelor szfetnik | si kurtzi | referendár,| asisdere krutsimits a'Szfen|tului Stefán krái vitiáz,| si áfletorülui szát | Gurba Sztátornik Mostyán | din ánnul 1808. Vremelnik. | In Orádeá Máre, | Cu tipariul lui Joánn Franciscu Tichy. | 1808.

Nicolae Horga Popovici, ***Let's be Merry! [Spre bucurie]****. This 10-stanza encomiastic poem was written by scholar priest Nicolae Horga-Popovici. It was dedicated to baron Ștefan Atzel when Ineu became one of his possessions. Ștefan Atzel's views were specific to the Enlightenment. Thus, it was hoped that he would be more empathic with the needs of Romanian serfs. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; 6 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu compus dintr-un stativ elegant pe care sunt așezate diverse obiecte, printre care distingem o trompetă, o liră, o vioară ș.a., semnat „H" (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto*:] „O Melibaee Deus nobis haec otia fecit" din „Virgilii Eccologa 1" (p. 2); poezie cu 10 strofe a câte 5 versuri fiecare, cu excepția celei din urmă, care are doar 4 versuri (p. 3–6) semnată la sfârșit „Plekatul poftitor tsel mai mik szluga si vetsinul Nikolaje Horga Szőllősi Plébános Arad Vármegy".

Depozit. OSzK.

Referințe. Veress 1931, II, p. 168–169; Lupaș 1963, p. 264; Arădeanul 1976, p. 502; Dudaș 1981, p. 104; Dudaș 1996, p. 154–155.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 1808, in 8° (cutia 118).

1808. Thaddaeus Patonyi de Szeged, ***Contra-Disquisitio***, Oradea, 1808.

Thaddaei Patonyi | de Szeged | A. A. L. L. et philosophiae | lectoris, ac eruditae Societa|tis Botanicae Altenburgensis | membri ord. min. conv. | Contra-Disquisitio. | Num | in Philosophia eadem – doctrinae capita tractari, et sic eadem | philosophia quod omnes partes | in scholis gymnasiis, et Academiis | Romano-Catholicis, Augustanis, | ac Reformatis, salva religione | doceri possit? | Magno-Varadini, | Typis Joannis Francisci Tichy, | 1808.

Thaddaeus Patonyi of Szeged, ***Contra-Disquisitio.*** *The work contains a research that discusses whether philosophy can be taught in Greek Catholic, Augustan and Reformed gymnasia without prejudicing religion. Printed in Oradea, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; [10] f. + p.V–XIV + 238 p. + [1] f. Tipar negru, cu 36 de rânduri la pagină.

Ornamentație. O vinietă (p. 1).

Cuprins. [Epistolă dedicatorie a lui Thaddaeus Steph. Patonyi către Ludovicus Rhédei de kis Rhéde, comite suprem al Comitatului Bihor] (f [2–10v]); *Ad lectorem* [Epistolă către cititor nesemnată, datată „XVII Cal. Octob. Anno MCCCV V. Aradiensis"] (p.V–XIV); [LVII paragrafe, cuprinzând scurte dezbateri filosofice pe diverse teme] (p. 1–238); *Ad Clarissimum Virum Thaddaeum Patonyi Contra-Disquisitonis Autorem Ord. Min. Conv. / Ladislaus Nagy de Peretsen I Comitatus Aradiensis iuras et I Duc. Erud. Societat. Mineral. et Phys. Ienensis Membrum* (p. 233–235) (versuri în limba latină). *Ad eundem / Cl. D. Michael Mixo in Reg. Mai Gymn. Arad Humaniorum Literarum Senior Professor* p. 236–238 (versuri în limba latină); *Errata* (f. [1r]).

Depozit. ANAR; OSzK.

Referințe. CRV 1985, p. 207.

Observații. Exemplar de referință: ANAR, cota inv. 7438. Descriere realizată de doamna Rodica Colta.

1808. ***Versuri de bucurie***, Oradea, 1808.

Versiuri de bucurie, | quand | preluminátul domnul domn | Ludovic Rhedei | de Kis-Rhede, | c. c. cámerárius shi á cetei S. Leopold Viteáz, | sáu inaltiát lá diregatoriá administratoriei Főispánesci | maritei Vármégii Biharii, | inchináte | de scholárii romanesci | a Orádiei Mári | 28. Mártie 1808. | Cu tipáriul lui Micháil Szigethy.

Lyrics of Joy [Versuri de bucurie]. *This encomiastic poem was dedicated to Ludovic Rhédei when he became the prefect of Biharia District. The text was written with Latin letters and the etymological spelling was specific to Transylvanian School. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1808.*

Format. In 4°; 6 p. Tipar negru, cu 22 rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu liră și trompete (f. tt.); frontispiciu dreptunghiular cu 2 muze (p. 3).

Cuprins. *Motto* (p. 2); versuri (p. 3–6).

Depozit. OSzK.

Referințe. Veress II 1931, p. 167; Dudaș 1996, p. 154.

Observații. OSzK, cota 1808, in 4° (cutia 119).

1808. Samuil Vulcan, ***Orație***, Oradea, 1808.

Igaz hazafi | Méltóságos kis Rhédei | Rhédei Lajos | Ő Nagyságának, | Sz. Leopold' kis keresztje' érdemes | vitézzének, | császári, 's királyi kamarás | úrnak, | midőn nemes Bihar vármegye' kormányozó|jának 1808-dikban kineveztetett, | valóságos képét rajzoló | magyar dal, | mellyet énekelt | Varga Márton | a' természeti tudományoknak, és a' mezzei | gazdaságnak királyi rendes tanítója. | Nagy-Váradon, | nyomtatódott nemes Szigethy Mihály | Cs. és Kir. Privil. Könyvnyomtató' Betüivel.

Samuil Vulcan, ***Oration [Oraţie]****. It contains encomiastic verses by Samuil Vulcan dedicated to Lajos Rhédey on his appointment as governor of Bihor County. Printed in Oradea, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; 8 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentaţie. Frontispiciu dreptunghiular reprezentând o muză în zbor, deasupra pământului (p. 3); ornamente tipografice modeste despărţitoare de capitole (*passim*).
Cuprins. [*Motto* în maghiară din „Ányós"] (p. 2); Poezie în versuri [Győzött Hazádhoz vonzni szokott igaz …] (p. 3–6); *Melly tapsoló örömmel fogadta az egész Publikum a' Váradra megérkezett Méltóságos Kormányozó Urat, tudva vann. A' Vármegye Deputátussainak Orátora Méltóságos Vulkán Sámuel Úr ő Nagysága, a'mint megjegyezhettem, szép deák beszédjének majd nem illyen magyar értelme, 's lelke vólt: Méltóságos Kormányozó Úr. Cs. Apostoli Királyi Felségnek Kamarássa, Sz. Leopold Keresztjének Érdemes Vitézze!* (p. 6–8).
Depozit. OSzK.
Referinţe. Veress 1931, II, p. 167; Dudaş 1996, p. 155.
Observaţii. Exemplar de referinţă: OSzK, cota 1808, in 8° (cutia 118).

1809. ***Ode … Samueli Vulkan***, Oradea, 1809.

Ode | illustrissimo, ac reverendissimò | domino | Samueli Vulkán | Magno-Varadinensi | Greco-Catholico | episcopo. | Scripsit | Occasione nominis sui | onomastici | Antonius Svaiger | in Regio Districtuali Nobilium Convictu | M. Varadinensi Cameradae Humani|starum Praefectus Ordinarius | 1809. | Magno Varadini, | Typis Joannis Francisci Tichy.

Ode … Samueli Vulkan*. The odes were composed by Anton Svaiger for Samuil Vulcan's name day. Printed in Oradea, Transylvania, in 1809.*

Format. In 8°; 4 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentaţie. Frontispiciu simplu format din elemente vegetale (p. 3); ornamente tipografice modeste pe foaia de titlu şi la sfârşit.
Cuprins. Poezie de 48 de versuri, în limba latină [*Nuper sub tacitae nube Modestiae …*] (p. 3–4).
Depozit. OSzK.
Referinţe. Tatay 2014, p. 101–102.
Observaţi. Exemplar de referinţă: OSzK, cota 1809, in 8° (cutia 123).

1813. ***Şematism greco-catolic***, Oradea, 1813.

Catalogus | venerabilis | cleri | almae dioecesis | graeco-catholicae | M. Varadinensis | pro anno | MDCCCXIII.

Greek-Catholic Schematism [Şematism greco-catolic]*. The print included systematic lists of structures and of persons from administrative, clerical and military institutions. It underlined the trend of the Austrian regime towards hierarchy and efficiency. Schematisms, as periodical*

publications, originated in old Calendars and took their title and presentation form. The transition from a Calendar to a Schematism was accomplished when the former included various extra data for the public. Unlike East-European Orthodox spirituality, where the Calendars became literary magazines, the Central Catholic Empire imposed a pragmatic Calendar, which mostly provided administrative data. Schematisms may be found only within Transylvanian area of Romanian culture. The present text belongs to Samuil Vulcan from Oradea, a beloved Bishop scholar and a patron of Transylvanian School. He is also known as the first public mirror of the Bishopric in Oradea. In addition, the present Schematism is considered a true pioneer for the entire literature of Romanian Schematisms in 19th-century Transylvania. The most systematic ones, that is, with regular occurrence, were published in Oradea. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1813.

Format. In 16º; 67 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu tablele legii flancate de 2 cruci (coperta 1); frontispiciu dreptunghiular ce are în mijloc o urnă din care pleacă vrejuri vegetale (p. 5); cartuș cu stema Ungariei (coperta IV); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Sub gubernio illustrissimi, ac reverendissimi domini Samuelis Vulcan miseratione divina Græci ritûs catholicorum episcopi Magno-Varadinensis* (p. 3); *Venerabile Capitulum* (p. 5–8); *Canonici honorarii* (p. 8); *Officium dioecesanum* (p. 9–12); *Series Archi-Diaconatuum & Districtuum vice-arhi-diaconalium, parochiarum item, et cooperaturarum* (p. 13–55); *Regio episcopale seminarium domesticum M. Varadinense* (p. 58–60); *Pie in Domino Obierunt* (p. 61); *Index I. Nominum* (p. 62–65); *Index II. Parochiarum* (p. 66–67).

Depozit. OSzK.

Referințe. Chindriș 1997, p. 215–229; Chindriș 1998, p. 227–244; Chindriș 2003, p. 658–683, 690, 695; 715.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota P. 28/1813.

1819. *Șematism și Calendar*, Oradea, 1819.

Schematismus | venerabilis | cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro | Anno Domini | 1819. | Magno-Varadini, Typis Johannis Tichy.

Calendariu | pe | annu de la Christos | 1819. | Aréta' | dilele, duminecile, serbâtorile, si | septâmânele, precum a calendariu|lui vechiu, asia si a quelui nouu; | pârtile annului, schimbarea Lunei. | In Oradé Mare, | cu typariu lui Joan Tichy.

***Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]**. This printed work illustrates the connection between a Schematism and a Calendar. As regular publications, Schematisms originated in Calendars. The former took the name and the design of the latter. The transition was completed when the Calendar included a broader spectrum of public knowledge. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1819.*

Format. In 8º; [1] f. + 78 p. (numerotate numai de la 32 la 74). Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornament înfățișând o carte deschisă cu o cunună de flori așezată deasupra (coperta 1, f. [1]); ornament înfățișând o gospodărie rurală (p. 1); ornament înfățișând o liră încununată de raze, pe un suport de flori (coperta 4); frontispiciu dintr-o linie spiralată de uz

tipografic (p. 31); fragmente din aceeași linie spiralată ca ornamente, în partea superioară a paginilor (p. 31–78).

Cuprins. *Serbatorile si altele que suntu schimbatóre* (p. [2]); *Partile anului* (p. [2]); *Despre eclipsuri séu intunecimile Sórelui si a Lunei* (p. [3]); [Partea calendaristică] (p. [4–27]); *Schematismus venerabilis cleri Dioecesis Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum pro Anno Domini 1819* (p. [29–78]); *Sub gubernio illustrissimi & reverendissimi domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [30]); *Venerabile Capitulum* (p. [31]–32); *Officium Dioecesanum* (p. 33–35); *Officia in Re literaria gerentes e gremio cleri dioecesani* (p. 35–36); *Series Districtum vice-archi-diaconalium, & Parochiarum* (p. 37–70); *Summa Animarum omnium intra Ambitum Dioecesis M. Varadinensis existentium* (p. 71–72); *Clerus junior* (p. 72–74); I. *Index personarum* (p. [75–76]); II. *Index parochiarum* (p. [77–78]).

Depozit. BACJ; OSzK.

Referințe. Furdui 1974, p. 105; Răduică 1981, p. 651–652; Chindriș 1986–1987, p. 277; Chindriș 2003, p. 638–640, 722; Urs 2011, p. 627.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 388.

1820. Ioan Corneli, ***Tabla cibeti***, Oradea, 1820.

Ioan Corneli, ***Tabla cibeti.*** *It is a page that was attached at the end of the First Volume of Institutiones arithmeticae in usum gymnasiorum et scholarum grammaticarum (Buda, 1793) – a textbook that included the old Pythagorean table of multiplication. It was made of columns that consisted of numbers and the text was written into Romanian with Latin letters. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1820.*

Format. Este o singură pagină care conține un tabel cu două coloane, împărțite în mai multe sectore inegale. Tipar negru.

Ornamentație. Are două linii în partea de jos, la mijloc.

Cuprins. Pe stânga: *Odata 1 è 1 / de 2 ori 2 sunt 4…..*; *de 3 ori 3 sunt 9…*; *de 4 ori 4 sunt 16….*; Pe dreapta: *de 5 ori 5 sunt 25…*; *de 6 ori 6 sunt 36…*; *de 7 ori 7 sunt 49…*; *de 8 ori 8 sunt 64…*; *de 9 ori 9 sunt 81….*; *de 10 ori 10 sunt 100*; *de 10 ori 100 sunt 1 000*; *de 10 ori 1000 sunt 10 000*; *de 1 000 de ori 1 000 sunt 1 000 000.*

Depozit. BGȘBH.

Referințe. Mălinaș 1993, p. 111; Mălinaș 2003, p. 99–100.

Observații. Exemplar de referință: BGȘBH. Este legată la sfârșitul primei părți din *Institutiones arithmeticae in usum gymnasiorum…*, 1793, Buda; cota I. 1.364. Alfabetul folosit este cel latin.

1820. ***Șematism și Calendar***, Oradea, 1820.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro | Anno bissextili | a | Christo nato | MDCCCXX. | Magno-Varadini, typis Johannis Tichy.

Calendariu | pe | annu visectu | de la | nascere lui Christos | 1820. | Quare aréta' | dilele, dominecile, serbâtorile, si | septâmânele, a Calendariului vechiu, | și nouu, pârtile annului, și schim|baré Lunei. | In Oradé Mare, | cu tipariu lui Joan Tichy.

***Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]**. It is the 1820-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible by adding the dates of information avizau the reader audiences broader spectrum of knowledge. It was printed at Oradea in Transylvania, in 1820.*

Format. In 8°; 76 p. + [2] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Urnă (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Observatie pe annu visectu 1820* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insemnate schimbatóre* (p. [4]); *Partile annului* (p. [5]); *Despre eclipsurile Sórelui si a Lunei* (p. [5]); [*Lunile annului*] (p. [6–29]); *Schematismus Venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum pro Anno Domini 1820* (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi & reverendissimi domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensi Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum* (p. [33]–34); *Officium dioecesanum* (p. 35–37); *Officia in Re literaria gerentes e Gremio Cleri Dioecesani* (p. 37–38); *Series Archi-Diaconatuum, Districtuum vice-archi-diaconalium, parochiarum, et cooperaturarum* (p. 39–103), cuprinzând 5 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Magno-Varadinensis* (p. 39–45); II. *Archi-Diaconatus Districtuum Gyres, & Partium Banaticorum* (p. 46–51); III. *Archi-Diaconatus Districtuum Farnos & Lunka* (p. 51–57); IV. *Archi-Diaconatus Districtuum Belenyes & Sebeskörös* (p. 58–65); V. *Archi-Diaconatus Districtum Lakság & Vasad* (p. 66–72); *Summa animarum omnium intra ambitum dioecesis M. Varadinensis Existentium* (p. 73–74); *Clerus Junior* (p. 74–75); *In dioecesi Magno-Varadinensis sic descripta numerantur* (p. 76); I. *Index personarum* (p. [77–78]); II. *Index parochiarum* (p. [79]-[80]).

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1325, p. 347; Catalogus 1830, p. 116; Tomescu 1957, p. 125; Dudaș 1996, p. 158–159; Chindriș 2003, p. 722.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota P.28/1820.

1822. *Șematism și Calendar*, Oradea, 1822.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro anno | a | Christo nato | MDCCCXXII. | Magno-Varadini, | Typis Joannis Tichy.

Calendariu | pe | annu de la Christos | 1822. | Quare aréta' | dilele, dominecile, serbâtorile si | septâmânele a Calendariului vechiu | si nouu; pârtile annului, si schimbare | a Lunei. | In Orade Mare, | cu typariu lui Joan Tichy.

***Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]**. It is the 1822-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible by adding the dates of information avizau the reader audiences broader spectrum of knowledge. It was printed at Oradea in Transylvania, in 1822.*

Format. In 8°; [1] f. + 80 p. (numerotate numai p. de la 34 la 80) + [4] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Cartea are coperțile originale, învelite în mătasă albastră; coperțile, foile de titlu și partea calendaristică au chenare compuse din ornamente tipografice; ornament tipografic înfățișând un amoraș ce ține o cunună de lauri în mâna dreaptă, iar în stânga, o liră (coperta 1); frontispiciu cu amoraș cu un porumbel (p. [3]); ornament tipografic înfățișând un amoraș ce ține în mâna stângă caduceul, iar cu dreapta scrie cu o pană, semnat „Gritner" (coperta 4); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Observație pe annu 1822* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insemnate schimbatóre* (p. [4]); *Pártile annului* (p. [5]); [*Lunile annului*] ([6–29]); *Venerabilis Clerus Dioecesis Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum pro Anno Domini 1822* (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi & reverendissimi domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensi Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum* (p. [33]–34); *Officium Dioecesanum* (p. 35–37); *Officia in Re literaria gerentes e Gremio Cleri Dioecesani* (p. 38); *Series Archi-Diaconatuum Districtuum vice-archi-diaconalium, Parochiarum, et Cooperaturarum* (p. 39–75), cuprinzând 5 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Cathedralis* (p. 39–48); II. *Archi-Diaconatus Banaticus* (p. 49–51); III. *Archi-Diaconatus Berettyóiensis* (p. 52–59); IV. *Archi-Diaconatus Crisianus* (p. 60–68); V. *Archi-Diaconatus Laksaghiensis* (p. 69–75); *Summa Animarum omnium intra Ambitum Dioecesis Magno-Varadinensis existentium* (p. 76); *Emeriti, ac Deficientes Animarum Curatores* (p. 77); *Clerus Junior* (p. 77–78); *Regio-Episcopale Seminarum Domesticum Magno-Varadinense* (p. 79); *In Dioecesi Magno-Varadinensisi descripta numerantur* (p. 80); I. *Index personarum* (p. [81–82]); II. *Index parochiarum* (p. [83–84]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 1163, p. 403; Tomescu 1957, p. 125; Teodorescu 1960, p. 356; Mosora, Hanga 1991, p. 219; Mălinaș 1993, p. 112–113; Dudaș 1996, p. 159–160; Sana 2012, p. 313, 324.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1163.

1823. Petru Ioanovici, ***Ode gratulatoria … Samueli Vulcan***, Oradea, 1823.

Ode | gratulatoria novi anni | quam | illustrissimo, ac reverendissimo | domino | Samueli Vulcan | divina providentia episcopo G. Ritus | Catholicorum Varadinensi | profunda cum veneratione offert | Petru Joannovics | A.A. L.L., et Philosophiae Doctor, in praesens in | Regia Scientiarum Academia Magno-Vara|dinensi Jurisprudentiae primum in Annum | Auditor. | Anno quo: | Varadini Magnificam Eiusdem Episcopi Eccle|siam Cathedralem sua decorabat | pictura. | Grande decus serbis, insignis gloria nostra! | Nostra aevi Raphael Arsa Theodorovics. | Magno-Varadini, | tipis Joannis Tichy.

Petru Ioanovici, ***Ode gratulatoria ... Samueli Vulcan****. The brochure contains Petru Ioanovici's verses dedicated to Samuil Vulcan, Greek Catholic Bishop of Oradea on New Year's Eve. Printed in Oradea, Transylvania, in 1823.*

Format. In 8°; [3] f. Tipar negru, cu 12 rânduri la pagină.

Ornamentație. Un frontispiciu dreptunghiular având în centru un medalion rotund cu reprezentarea unui chip feminin (f. [2r]); o vinietă reprezentând un amoraș cu coroană de lauri în mâna dreaptă și în stânga o liră, iar la picioare o carte (f. [3v]); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Dii Tibi annos: a Te nam cetera sumes; Sint modo virtuti tempora longa Tuae* din *P. Ovidius Naso Epistolarum ex Ponto L. II. Ep. I. Vers. 53–54*; *Imprimatur M. Varadini die 8-a Ianuarii 1823. Ladislaus Gedeon m. p. Reg. Distr. Libr. Revisor* (f. tt. v); poezie în limba latină, de 9 strofe a câte 4 versuri fiecare [*Tristibus fatis abiit gravatus ...*] (f. [2r–3v]).

Depozit. BAR (fotocopie); BNR.

Referințe. Veress 1931, II, p. 257; Bărbulescu 1962, p. 388; Poenaru 1973, p. 132–134; Dudaș 1996, p. 160**.**

Observații. Exemplar de referință: BNR, cota CRV 1188A.

1823. Constantin Popescu, ***Ode … Josephi Vurum***, Oradea, 1823.

Ode | honoribus | illustrissimi, ac reverendissimi| domini | Josephi Vurum | divina providentia | episcopi | almae dioecesis | Magno-Varadinensis | S. C. R. et A. M. Consil. | dum | festam nominis sui | coleret diem | humillime oblata | a Popeszku Constantino, | 2-um in Annum Philosophiae Auditore. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy.

Constantin Popescu, ***Ode ... Josephi Vurum****. The brochure contains the author's verses dedicated to the Bishop of Oradea, Iosif Vurum, on his name day. Printed in Oradea, Transylvania, in 1823.*

Format. In 8º; 6 pag. Tipar negru, cu maximum 16 rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu mitră, cruce, carte și sceptru (f. tt.); frontispiciu cu două cornuri ale abundenței, unite de o coroană de lauri, semnat „Gritner" (p. 3); vinietă reprezentând un înger în zbor cu un coș cu flori în mână (p. 6); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Incipiens; – Tuis a fascibus omnia cepi Fataque debebo posteriora Tibi" din „Claudianus" (p. 2); *Imprimatur. M. Varadini die 16-a Martii 1823. Ladislaus Gedeon m. p. Reg. Distr. Libr. Revisor* (p. 2); poezie de 12 strofe a câte 4 versuri fiecare (p. 3–6).

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1188, p. 428; Petrik III, p. 123; Veress 1931, II, p. 237; Teodorescu 1960, p. 356.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota Kny. 1823, in 8º/1(cutia 165).

1823. Ladislau Vaida, ***Dictiones quinque***, Oradea, 1823.

Dictiones | quinque | quas | in auditorio facultatis juridicae | Lycaei Regii Claudiopolitani | diversis occasionibus | auditoribus suis | dixit | Ladislau Vajda de Soosmező, | actualis concipista gubernialis, juratus fori utriusque | per Magnum Transylvaniae Principatum, partesque | eidem reapplicatas advocatus, Inclyti Comitatus | Szolnok Interioris tabulae judiciariae assessor, et | juris patrii, et criminalis, item styli juridici sup|plens professor. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy. 1823.

Ladislau Vaida, ***Dictiones quinque****. The work contains five speeches held by Ladislau Vaida on different occasions at the royal high school in Cluj. Printed in Oradea, Transylvania, in 1823.*

Format. In 4º; 55 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. O imagine convențională cu un amoraș înconjurat de flori, încununându-se cu o cunună de flori, semnată „Gritner" (f. tt.); frontispiciu din motive florale de uzanță tipografică (p. 3); modeste ornamente tipografice, în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Imprimatur M. Varadini die 12-a Junii 1823. Ladislaus Gedeon m. p. reg. distr. libr. revisor* (f. tt. v); Dictio I. *Quae cum aditu cathedrae juris patrii die 21. Februarii 1817. In juris auditorio praesente Admodum Reverendo, et Eximio Patre Alexio Szabo e scholis piis physicae professore, et hoc tempore lycei prodirectore, ac introductore commissario dicta est* (p. 3–4); Dictio II. *Die 3-tia Augusti 1817. habita monita divi protoregis ad S. ducem Emericum Decretorum Libro 1-o data, juris auditoribus, cumprimis cursui litterario finem imponentibus applicita continens* (p. 4–17); Dictio III. *Die 2-a Augusti 1818 dicta exordio ab adjunctis temporis petito, monita e definitione justitiae tripartiti prologiali titulo 2-o contenta, desumta exhibens* (p. 17–32); Dictio IV. *Anno 1819 die 5 Augusti dicta, exordio ab utilitate societatis civilis deprompto. Monita e definitione legis prologialis tit. 6. §. 3. explanata deducta continet* (p. 32–42); Dictio V. *Die 20-a Augusti 1820. habita, exordio, a rationibus, quae gentes ad ineundas civiles societates compulerunt, sumpto. Virtutem veram sequendam commendat, atque ad hanc ducentia media, Domini timorem, – otii fugam, – verecundiam, – sinceritatem – mansuetudinem, – et misericordiam proponit* (p. 42–55).

Depozit. BACJ; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1194, p. 430; Catalogus 1830, p. 15; Petrik III, p. 735; Teodorescu 1960, p. 356; Mosora, Hanga 1991, p. 224–225; Chindriș 2003, p. 727; Urs 2011, p. 657.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 677.

1823. Samuil Vulcan, ***Altuirea vărsatului de vacă***, Oradea, 1823.

Samuil Vulcan, | cu daru lui Dumnedeu, Greco-Ca|tholicu episcopu a Oradii Mari. | Iubitilor în Christos frati si fii, proto|popilor, parochilor, administratorilor si | capellanilor a eparchiei nóstre! Daru vóâ de la Dumnedeu si pace, si de la noi,| pârintéscâ binecuvêntare!

Samuil Vulcan, ***Vaccination against Cow-Pox [Vaccinarea vărsatului de vacă]****. This 7-page booklet contains an advisory literature that was typical to the Enlightenment. The authorities in Vienna encouraged it. The author sought to improve the fight against smallpox through vaccination. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1823.*

Format. In 12°; 7 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Cuprins. [*Inaltul' Consilium cunoscêndu cum chê altuirea vêrsatului de vacâ ...*] (p. 1–7); „În Oradé Mare, cu typariu lui Joan Tichy 1823" (p. 7).

Depozit. BAR (fotocopie); BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1194a, p. 717; Teodorescu 1960, p. 356; Andriescu, Borș 2013, p. 213–214.

Observații. Exemplar de referință: BASB, cota CRV 1194a.

1824. ***Șematism și Calendar***, Oradea, 1824.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci Ritus Catholicorum | pro anno | bissextili | 1824 | Magno-Varadini, | Typis Joannis Tichy.

Calendariu | pe | annu visect | 1824. | Quare aréta' | dilele, dominecile, serbâtorile, si | septimânele a Calendariului vechiu |si nouu, pârtile annului si schim|baré Lunei. | In Orade Mare, | cu typariu lui Joan Tichy.

Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]. *It is the 1824-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible by adding the dates of information avizau the reader audiences broader spectrum of knowledge. It was printed at Oradea in Transylvania, in 1824.*

Format. In 8°; 80 p. (numerotate numai de la 34 la 80) + [4] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile, foile de titlu și partea calendaristică sunt încadrate în chenare compuse din ornamente tipografice; ornament înfățișând un amoraș cu un porumbel (coperta 1); ornament cu o liră încununată cu raze (coperta 4); frontispiciu înfățișând un amoraș lângă o vază mare de flori în decor campestru-livresc (p. [3]); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Observație pe annu visect 1824* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insémnate schimbatóre* (p. [4]); *Partile annului* (p. [5]); [*Lunile annului*] ([6–29]); *Venerabilis Clerus Dioecesis Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum pro Anno Bissextili MDCCCXXIV* (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi et reverendissimi domini domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensi Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum* (p. [33]–34); *Officium Dioecesanum* (p. 35–37); *Officia in Re literaria gerentes e Gremio Cleri Dioecesani* (p. 38); *Series archi-Diaconatuum Districtuum vice-archi-diaconalium, Parochiarum, et Cooperaturarum* (p. 39–74 [!]), cuprinzând 5 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Cathedralis* (p. 39–48); II. *Archi-Diaconatus Banaticus* (p. 49–51); III. *Archi-Diaconatus Berettyóiensis* (p. 52–59); IV. *Archi-Diaconatus Crysianus* (p. 60–68); V. *Archi-Diaconatus Laksaghiensis* (p. 69–74 [!]); *Summa Animarum omnium intra Ambitum Dioecesis Magno-Varadinensis existentium* (p. 76); *Emeriti, ac Deficientes Animarum Curatores* (p. 77); *Clerus Junior* (p. 77–78); *Regio-Episcopale Seminarum Domesticum Magno-Varadinense* (p. 79); *In Dioecesi Graeco-Catholica Magno-Varadinensis descripta reperiuntur universim* (p. 80); *I. Index personarum* (p. [81]-[82]); *II. Index parochiarum* (p. [83–84]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 1217, p. 444; Tomescu 1957, p. 125; Teodorescu 1960, p. 356; Mosora, Hanga 1991, p. 229; Mălinaș 1993, p. 113; Sana 2012, p. 313, 324.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1217.

1824. Samuil Vulcan, ***Cartea … către cler și popor***, Oradea, 1824.

Cartea | preluminatului episcop | grecô-catholicu | a Oradiei Mari, | Samuil Vulcan, | cotrâ clerul' si poporul' quelor septedeci | si dóe de parochii, quare, in XX se|ptemvrie 1824, de Eparchia Mun|caciului s'au despreunatu, | si eparchiei sàle | s'au adausu. | In Oradea Mare, | cu typariu lui Joan Tichy.

Samuil Vulcan, ***Book … for Clergy and People [Cartea … către cler și popor]***. *The booklet includes Samuil Vulcan's pastoral letter (Greek-Catholic Bishop of Oradea). It was addressed to*

the clergy and the people of those seventy-two parishes that had disunited from the Bishopric of Muncaci and had united with the Bishopric of Oradea. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1824.

Format. In 8°; 16 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. O imagine înfățișând o carte deschisă pe care este așezată o cunună de lauri (f. tt.); frontispiciu tipografic convențional (p. 3); vinietă modestă (p. 16); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Episcop Samuil. Clerului si poporului quelor septe deci si dóe de parochii, quare, din Eparchia Muncaciului, eparchiei sale s'au adaugatu, daru si pace dela Dumnedeu Tata'l si dela Domnul' nostru Isus Christos; érô dela Noi, archireéscâ benecoventare!* (p. 3–16).

Depozit. BACJ; BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1219, p. 445; Cipariu 1855, p. 191; Iarcu 1873, p. 27; Teodorescu 1960, p. 356; Urs 2011, p. 663.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 676.

1825. *Șematism și Calendar*, Oradea, 1825.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro Anno | a Christo Nato | MDCCXXV. | Incorporationis vero septuaginta duarum | Parochiarum anno I. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy.

Calendariu | pre | annu dela Christos | 1825. | Quare aréta', | dilele, dominecile, serbatorile, si | septimanile a Calendariului vechiu |si nouu, partile anului si schimba|rea Lunei. | In Orade Mare, | cu tipariu lui Joan Tichy.

Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]*. It is the 1825-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible by adding the dates of information avizau the reader audiences broader spectrum of knowledge. It was printed at Oradea in Transylvania, in 1825.*

Format. In 8°; 113 p. (numerotate doar de la 34 la 113) + [7] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile, foile de titlu și partea calendaristică sunt încadrate în chenare compuse din ornamente tipografice; ornament înfățișând un amoraș cu un porumbel (coperta 1); frontispiciu înfățișând un amoraș care își așază pe cap o coroană de flori semnat „Gritner" (p. [3]); ornament cu doi copii într-un peisaj livresc-campestru (coperta 4); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Insemnari pre anul' 1825* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insemnate schimbatóare* (p. [4]); *Partile anului* (p. [5]); [*Lunile annului*] (p. [6–29]); *Venerabilis Clerus Almae Dioecesos Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum Anno Domini MDCCXXV* (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi & reverendissimi domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensi Graeci Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum Cathedralis Ecclesiae Magno-Varadinensis Graeci Ritus Catholicorum* (p. [33]–34); *Venerabile Consistorium Episcopale*

(p. 35–37); *Officia in Re literaria gerentes e Gremio Cleri Dioecesani* (p. 38); *Series archi-Diaconatuum, Districtuum vice-archi-diaconalium, Parochiarum, et Cooperaturarum* (p. 39–106), cuprinzând 5 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Cathedralis* (p. 39–48); II. *Archi-Diaconatus Banaticus* (p. 49–51); III. *Archi-Diaconatus Berettyóiensis* (p. 52–60); IV. *Archi-Diaconatus Crysianus* (p. 61–70); V. *Archi-Diaconatus Laksaghiensis* (p. 71–106); *Conspectus Summarius* (p. 107); *Emeriti, ac Deficientes Animarum Curatores* (p. 108); *Clerus Junior* (p. 108–110); *Regio-Episcopale Seminarium Domesticum M.-Varadinense* (p. 111); *Summarius Elenchus* (p. 112–113); I. *Index personarum* (p. [114–117]); II. *Index parochiarum* (p. [118–120]).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV IV, p. 153, 162; Teodorescu 1960, p. 356; Mosora, Hanga 1991, p. 234.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, CRV 1246 A.

1827. Dimitrie Hosszu, ***Versuri către episcopul Nicolae Kovács***, Oradea, 1827.

Marirei suale | pre-osantitului si pre-luminatului | Domn –" | Nicolae Kováts | episcopului diecesei Belgradu|lui, in Marele Principat –" Ardeal –" smeritul, si umilitul fiu | Dimitrie Hosszu, | parochul din Sállyi á Diecesei Ora|diei Mare Graeco-Catholicâ. | In Oradea Mare, | cu typariu lui Joan Tichy, 1827.

Dimitrie Hosszu, ***Lyrics for Bishop Nicolae Kovács [Versuri către episcopul Nicolae Kovács]****. The booklet includes encomiastic lyrics that were dedicated to Bishop Nicolae Kovács. It was written by Dimitrie Hossu, a prodigious versifier from the North-Western part of the Romanian space, for whom poetry was not an opportunity, but a vocation. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1827.*

Format. In 8°; 6 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu mitră, cruce, carte și sceptru (f. tt.); frontispiciu cu cărți și stup de albine (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. 2 *mottouri*: din „3 Reg. 11", respectiv „Berzsenyi" și *Imprimatur M. Varadini die 11-a Junii 1827. Ladislaus Gedeon m. p. Reg. Distr. Libr. Revisor* (p. 2); versuri (p. 3–6).

Depozit. BAR (fotocopie); BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1308, p. 534–535; BRV IV, p. 316; Veress 1931, II, p. 250; Teodorescu 1960, p. 356.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Miscellanea in 8° 159 No. 57.

1827. Moise Sora Noac, ***Isitirion … Francisco Laicsák***, Oradea, 1827.

Isitirion, | quod | illustrissimo ac reverendissimo | domino | Francisco Laicsák, | episcopo M. Varadinensi, | dum | e Dioecesi Rosnaviensi veniret | Varadinum Ingressuro | obtulit | Moyses Noak de V. Hunyad, | Dioec. Gr. C. M. Varad. Alumnus. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy, 1827.

Moise Sora Noac, ***Istirion … Francisco Laicsák.*** *The booklet contains eighty encomiastic lines that were dedicated by scholar Moise Sora Noac to Laicsák Ferencz, the Roman-Catholic Bishop of Oradea. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1827.*

Format. In 8°; 7 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste.

Cuprins. 2 *mottouri* din „Tob. XI. 6" și „Job. XLII. 11" (p. 2); *Imprimatur M. Varadini die 5-a Novembris 1827. Ladislaus Gedeon m. p. Reg. Distr. Libr. Revisor* (p. 2); 80 de versuri, dispuse în 20 de strofe a câte 4 versuri (p. 3–7).

Depozit. BAR (fotocopie); BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1319, p. 544–545; BRV IV, p. 317; Petrik II, p. 884; Veress 1931, II, p. 252; Teodorescu 1960, p. 356.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Miscellanea in 8° 153 No. 8/a.

1827. Moise Sora Noac, ***Ode … Samuelis Vulcan***, Oradea, 1827.

Ode | Amplissimis Honoribus | illustrissimi, ac reverendissimi | domini domini | Samuelis Vulcan | episcopi | Magno Varadinensis Graeci Ritus Ca|tholicorum, vere Patris Dioeceseas, | Recurente XIII Cal. Sept. | fausta onomasi | patroni sui benignissimi, | in clientelaris Gratitudinis | tesseram | a | Moyse Noák de V. Hunyad, | Praefatae dioeceseos Alumno et SS. Theologiae, | in Seminario L. R. ad B. M. V. Elysabeth | Visitantem, in Annum primum Auditore | absoluto. | Oblata | Magno-Varadini. | Typis Joannis Tichy 1827.

Moise Sora Noac, ***Ode … Samuelis Vulcan.*** *The booklet contains sixty encomiastic lines that were dedicated by scholar Moise Sora Noac to Samuil Vulcan, the Greek-Catholic Bishop of Oradea. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1827.*

Format. In 8°; 7 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. 4 *mottouri* în latină, din: „Jan. Pan. Ep.", „I. C. Laz.", „P. Seb. Labe." și „Noác" (p. 2); *Imprimatur M. Varadini die 16-a Julii 1827. Ladislaus Gedeon m. p. Reg. Distr. Libr. Revisor* (p. 2); 60 de versuri (p. 3–7).

Depozit. BAR (fotocopie); BUB.

Referințe. BRV III, nr. 1320, p. 545–546; BRV IV, p. 317; Veress 1931, II, p. 252.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Miscellanea in 8° 153 No. 28.

1827. ***Șematism și Calendar***, Oradea, 1827.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro anno | a | Christo nato | MDCCCXXVII.| Incorporationis 72 Parochiarum Anno III. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy.

Calendariu | pre | anu de la Christos | 1827. | Quare aréta' | dilele, duminecele, serbatorile, | si septimanile, a Calendariului | vechiu si nouu; pârtile annului, | si schimbarea Lunei. | In Oradea Mare, | cu typariu lui Joan Tichy.

Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]. *It is the 1827-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that*

is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible when extra public data were added to the Calendar. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1827.

Descriere. In 8°, de 109 p. (numerotate numai de la 34 la 109) + 6 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile, foile de titlu și partea calendaristică sunt încadrate în chenare compuse din ornamente tipografice; un frontispiciu înfățișând un amoraș cu un porumbel (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Paschalie pre anul' aquesta 1827* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insemnate schimbatóre* (p. [4]); *Partile annului* (p. [5]); *Despre eclipsurile Sórelui si a Lunei* (p. [5]); [*Lunile annului*] (p. [6–29]); *Venerabilis Clerus Almae Dioecesos Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum Anno Domini MDCCXXVII* (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi et reverendissimi domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensi Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum Cathedralis Ecclesiae Magno-Varadinensis Graeci Ritus Catholicorum* (p. [33]–35); *Venerabile Consistorium Episcopale* (p. 35–38); *Officia in Re literaria gerentes e Gremio Cleri Dioecesani* (p. 38–39); *Series archi-Diaconatuum, Districtuum vice-archi-diaconalium, Parochiarum, et Cooperaturarum* (p. 40–103), cuprinzând 6 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Cathedralis* (p. 40–49); II. *Archi-Diaconatus Banaticus* (p. 50–52); III. *Archi-Diaconatus Berettyóensis* (p. 53–59); IV. *Archi-Diaconatus Crysianus* (p. 60–69); V. *Archi-Diaconatus Lakságiensis* (p. 70–77); VI. *Archi-Diaconatus Szathmariensis* (p. 78–103); *Conspectus Summarius Status Animarum Totius Dioeceseos* (p. 104); *Emeriti ac deficientes Animarum Curatores* (p. 105); *Clerus junior* (p. 105–106); *Regio-Episcopale Seminarium Domesticum Magno-Varadinense pro Saeculari Juventute Valachica per suam Majestatem Sacratissimam fundatum* (p. 107); *Summarium Elenchus* (p. 108–109); I. *Index personarum* (p. [110–113]); II. *Index parochiarum* (p. [113–115]).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1325, p. 554; Tomescu 1957, p. 125; Teodorescu 1960, p. 356; Mosora, Hanga 1991, p. 241; Mălinaș 1993, p. 120–121; Chindriș 2003, p. 722; Sana 2012, p. 313, 324.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1325.

1828. Dimitrie Hosszu, ***Vale Syntagma … Josephi Vurum***, Oradea, 1828.

Vale | Syntagma | [cuvânt suprimat de cenzor], illustrissimi, | et | reverendissimi | domini | domini | Josephi Vurum, | antea Varadinensis, nunc | vero Nitriensis episcopi | Regii Consiliarii | honoribus | adornavit | Demetrius Hosszu | parochus Graeco-Catholicus Sállyiensis; | ductu filialis observatione. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy, 1828.

Dimitrie Hosszu, ***Vale Syntagma … Josephi Vurum.*** *The booklet includes twenty-eight encomiastic lyrics that were dedicated by Dimitrie Hosszu (a Greek-Catholic priest) to Joseph Vurum (a Roman-Catholic Bishop of Oradea). It was printed at Oradea, Transylvania, in 1828.*

Descriere. In 8°; 6 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu înfățișând mitra, crucea, sceptrul (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. 2 *mottouri* în latină, din „Liranus Sup. 1. Reg. 15" și „Num. 20" (p. 2); *Imprimatur M. Varadini die 11-a Junii 1827. Ladislaus Gedeon m. p. Reg. Distr. Libr. Revisor* (p. 2); 28 de versuri dispuse în 7 strofe (p. 3–6).

Depozit. BAR (fotocopie); BUB, OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1367, p. 593; BRV IV, p. 317; Veress 1931, II, p. 257.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Miscellanea in 8° 153 No. 1.

1828. *Șematism și Calendar*, Oradea, 1828.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro Anno | a Christo nato | MDCCCXXVIII | Incorporationis 72 Parochiarum Anno IV. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy.

Calendariu | pre | anu de la Christos | 1828. | Quare aréta' | dilele, duminecile, serbatorile | si septimanile a Calendariului | vechiu si nouu, pârtile anu|lui si schimbarea Lunei. | In Oradea Mare, | cu tipariu lui Joan Tichy.

***Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]**. It is the 1828-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible when extra public data were added to the Calendar. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1828.*

Descriere. In 8°; 114 p. (numerotate numai de la 34 la 114) + [6] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile, foile de titlu și partea calendaristică sunt încadrate în chenare tipografice; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Paschalie pre anul' aquesta 1828* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insemnate schimbatóare* (p. [4]); *Partile anului* (p. [5]); [*Lunile annului*] (p. [6–29]); *Venerabilis Clerus Almae Dioeceseos Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum Anno Domini MDCCXXVIII* (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi et reverendissimi domini Samuelis Vulcan, divina providentia episcopi Magno-Varadinensi Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum Cathedralis Ecclesiae Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [33]–34); *Canonici honorarii* (p. 35); *Venerabile Consistorium Episcopale* (p. 36–38); *Officia in Re literaria gerentes e Gremio Cleri Dioecesani* (p. 39–40); *Series archi-Diaconatuum, Districtuum vice-archi-diaconalium, Parochiarum, et Cooperaturarum* (p. 44–108), cuprinzând 6 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Cathedralis* (p. 41–52); II. *Archi-Diaconatus Banaticus* (p. 53–56); III. *Archi-Diaconatus Berettyóensis* (p. 57–64); IV. *Archi-Diaconatus Crysianus* (p. 65–74); V. *Archi-Diaconatus Lakságiensis* (p. 75–83); VI. *Archi-Diaconatus Szathmáriensis* (p. 84–108); *Conspectus Summarius Status Animarum Totius Dioeceseos* (p. 109); *Emeriti ac deficientes Animarum Curatores* (p. 110); *Clerus junior* (p. 110–111); *Regio-Episcopale Seminarium Domesticum Magno-Varadinense pro Saeculari Juventute Valachica per suam Majestatem Sacratissimam fundatum* (p. 1112); *Summarium Elenchus* (p. 113–114); I. *Index personarum* (p. [115–118]); II. *Index parochiarum* (p. [118–120]).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV III, nr. 1378, p. 603; Tomescu 1957, p. 126; Mosora, Hanga 1991, p. 246; Sana 2012, p. 313, 324–325.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1378.

1829. *Șematism și Calendar*, Oradea, 1829.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro anno | a Christo nato | MDCCCXXIX.| Incorporationis 72 Parochiarum Anno V | Magno-Varadini, | typis C. R. Pr. Bibliographiae Tichyanae.

Calendariu | pre | anu de la Christos | 1829. | Quare aréta' | dilele, dominecile, serbatorile | si septimanile a Calendariului | vechiu si nouu, partile anului | si schimbarea Lunei. | Si numera dile 365.| In Oradea Mare, | cu tipariu lui Joan Tichy.

***Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]**. It is the 1828-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible when extra public data were added to the Calendar. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1829.*

Descriere. In 8°; 113 p. (numerotate doar de la 34 la 113) + [6] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile, foile de titlu și partea calendaristică sunt încadrate de chenare alcătuite din ornamente tipografice; frontispiciu înfățișând un copil cu un porumbel (coperta 1); frontispiciu circular înfățișând o mitră (p. 1); ornament tipografic înfățișând un templu circular (coperta 4); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Paschalie pre anul' aquesta 1829* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insemnate schimbatóre* (p. [4]); *Partile anului* (p. [5]); *Patrarele Lunei* (p. [5]); [*Lunile annului*] (p. [6–29]); *Venerabilis Clerus Almae Dioecesos Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum Anno Domini MDCCCXXIX* (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi ac reverendissimi domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensi Graeci Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum Cathedralis Ecclesiae Magno-Varadinensis graeci ritus catholicorum* (p. [33]–34); *Canonici honorarii* (p. 35); *Venerabile Consistorium Episcopale* (p. 36–38); *Publica Officia Re literaria gerentes e Gremio Cleri Dioecesani* (p. 39); *Series archi-Diaconatuum, Districtuum vice-archi-diaconalium, Parochiarum, et Cooperaturarum. Item: Nomina Archi-Diaconorum, vice-archi-diaconorum, parochorum et cooperatorum in Dioecesi Magno-Varadinensi G. R. C. existentium* (p. 40–107), cuprinzând 6 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Cathedralis* (p. 40–50); II. *Archi-Diaconatus Banaticus* (p. 51–54); III. *Archi-Diaconatus Berettyóensis* (p. 55–63); IV. *Archi-Diaconatus Chrysianus* (p. 64–73); V. *Archi-Diaconatus Lakságiensis* (p. 74–82); VI. *Archi-Diaconatus Szathmáriensis* (p. 83–107); *Conspectus Summarius Status Animarum Totius Dioeceseos* (p. 108); *Emeriti ac deficientes Animarum Curatores* (p. 109); *Clerus junior* (p. 109–110); *Regio-Episcopale Seminarium Domesticum Magno-Varadinense pro Saeculari Juventute Valachica per suam Majestatem Sacratissimam fundatum* (p. 111); *Summarius Elenchus* (p. 112–113); I. *Index personarum* (p. [114–117]); II. *Index parochiarum* (p. [117]-[119]).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV III, nr. 1431, p. 660; Tomescu 1957, p. 126; Teodorescu 1960, p. 356; Mosora, Hanga 1991, p. 252; Chindriș 2003, p. 722.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1431.

1830. Moise Sora Noac, ***Heroicon … Alexandro ab Hohenlohe***, Oradea, 1830.

Heroicon | Acrostichio-Echonicum | celsissimo ac reverendissimo | domino principi | Alexandro | ab | Hohenlohe | de Waldenburg et Schillinga, | Cathedralis ecclesiae M. Varadinensis | canonico, insignis ordinis Bavarici S. Georgii, | ordinis item equestris melitensis | equiti, | Venerabilis Consistorii Episcopalis Ma|gno Varadinensis, et Inclity Comita|tus Bihariensis tabulae judiciariae | assessori, | XV. Calend. April. | Festivam Onomasin recolenti | oblatum. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy, | 1830.

Moise Sora Noac, ***Heroicon … Alexandro ab Hohenlohe.*** *The brochure includes seventy-one encomiastic verses dedicated by the scholar Moise Sora Noac to prince Alexandro of Hohenlohe, an important public figure of that time. It was printed at Oradea, Transylvania in 1830.*

Descriere. In 8º; 6 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu dreptunghiular ce are în centru un cerc în care un personaj e încununat cu lauri de către altul (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Motto* din „Horatius Carm. Lib. I. Od. XXXII" și *Imprimatur M. Varadini 28 Februarii 1830. Ladislaus Gedeon m. p. Reg. Distr. Libr. Revisor* (p. 2); 71 de versuri semnate la sfârșit „Cecinit M. Noak" (p. 3–6).

Depozit. BAR (fotocopie); OSzK; BUB.

Referințe. BRV IV, p. 158; Petrik II, p. 884.

Observații. Exemplar de referință: BUB, cota Miscellanea in 8º 153 No. 32.

1830. ***Șematism și Calendar***, Oradea, 1830.

Schematismus | Venerabilis | Cleri | Dioecesis | Magno-Varadinensis | Graeci-Ritus Catholicorum | pro anno | a Christo nato | MDCCCXXX. | Incorporationis 72 Parochiarum Anno VI. | Magno-Varadini, | typis Joannis Tichy.

Calendariu | pre anu'l | de la Christos | 1830. | Quare aréta' | dilele, dominecile, serbatorile | si septimanile a Calendariului | vechiu si nouu, partile anului | si schimbarea Lunei, | si numera dile | 365.| In Oradea Mare, | cu tipariu lui Joan Tichy.

Schematism and Calendar [Șematism și Calendar]. *It is the 1830-Edition of a popular periodical publication that illustrates the connection between a Schematism and a Calendar, that is, the former, as a regular publication, is based on the latter. Primarily, a Schematism had the same title and description as a Calendar. The transition was possible when extra public data were added to the Calendar. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1830.*

Descriere. In 8º; 114 p. (numerotate de la 33 la 114) + [6] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Coperțile, foile de titlu și partea calendaristică au chenare compuse din ornamente tipografice; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Paschalie pre anul' aquesta 1830* (p. [4]); *Serbatorile si alte dile insemnate schimbatóre preste anu* (p. [4]); *Partile anului* (p. [5]); *Despre eclipsuri seu intunecimile Sorelui si a Lunei* (p. [5]); *Patrarele Lunei* (p. [5]); [*Lunile annului*] (p. [6–29]); *Venerabilis Clerus Almae Dioecesis*

Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum pro Anno Domini MDCCCXXX (p. [31]); *Sub gubernio illustrissimi ac reverendissimi domini Samuelis Vulcan divina providentia episcopi Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum* (p. [32]); *Venerabile Capitulum* (p. [33]–34); *Canonici honorarii* (p. 35); *Officium Dioecesanum et Venerabile Consistorium Episcopale* (p. 36–38); *Publica Officia in Re litteraria gerentes e gremio Cleri Dioecesani* (p. 39); *Series archi-Diaconatuum, Districtuum vice-archi-diaconalium, Parochiarum, et Cooperaturarum* (p. 40–108), cuprinzând 6 arhidiaconate: I. *Archi-Diaconatus Cathedralis* (p. 40–50); II. *Archi-Diaconatus Banaticus* (p. 50–53); III. *Archi-Diaconatus Berettyóensis* (p. 54–62); IV. *Archi-Diaconatus Chrysianus* (p. 63–73); V. *Archi-Diaconatus Lakságiensis* (p. 74–83); VI. *Archi-Diaconatus Szathmáriensis* (p. 83–108); *Conspectus Summarius Status Animarum totius Dioecesis* (p. 109–110); *Clerus junior* (p. 110–111); *Regio-Episcopale Seminarium Domesticum Magno-Varadinense pro Saeculari Juventute Valachica per suam Majestatem Sacratissimam fundatum* (p. 112); *Summarius Elenchus* (p. 113–114); I. *Index personarum* (p. [115–118]); II. *Index parochiarum* (p. [118–120]).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV IV, p. 162; Teodorescu 1960, p. 356; Mosora, Hanga 1991, p. 256.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1526A.

1830. Silvius Tannoli, ***Poëmation de Secunda Legione Valachica***, Oradea, 1830.

Poëmation | de | Secunda | Legione Valachica | sub | Carolo | Barone | Enzenbergio. | Magno-Varadini, | excusum in officina typographica Joannis Tichy,| 1830.

*Silvius Tannoli, **Poëmation de Secunda Legione Valachica**. The volume includes the 3rd Edition (Cluj, 1768; Sibiu, 1768) of a poem written by Silvius Tannoli, the literary pseudonym of Italian officer Antonio Cosimelli. Silvius Tannoli was born at Rome, in 1723 and he spent most of his life and career in the Second Regiment of the Romanian border in Transylvania, which had been established by Maria Theresa in 1762. The poem is nothing more than an illustration of the efforts that the "romulizi" (as he called the Romanians) applied in order to tame wild nature from Rodna, through: large infrastructure works, preparation of soil for agriculture, creation of an urban habitat. Therefore, it was a hymn dedicated to European civilisation, which Cosimelli experienced in his country of origin. It was printed at Oradea, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; 120 pag. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamentație tipografică minimală.

Cuprins. *Ad Auctorem*, poezie de 20 versuri, semnată „Zacarias de Nenel" (p. 2); textul poemei propriu-zise, de 309 versuri (p. 3–16), semnat: „Comes Silvius Tannoli". *Reflexiones IX ad Poëmation de secunda Legione Valachica, sub Carolo Barone Enzenbergio, positae* [o istorie a celui de al II-lea Regiment românesc de graniță din Năsăud, scrisă de juristul clujean Ladislau Vaida] (p. 17–118), cu următoarea structură: *Lectori benevolo S. P. D.* (p. 18); IX capitole fără titluri (p. 19–97); *Sed quaeres fortasse quae ratio sit, quod Valachi ad parem cum tribus principalibus Nationibus culturae gradum non pervenerint?* (p. 97–118); *Ad Samusium de Ponte Ilvensi, Caroli Baronis Enzenbergii Jussu constructo,* poezie de 18 versuri (p. 119); *Excellentissimo comiti Andreae ab Hadik, supremo per Transilvaniam armorum praefecto etc. Secundam Legionem Valachicam primum perlustranti, milites ejusdem Legionis*, poezie de 12 versuri, semnată: „C. Silvius Tannoli" (p. 120). În partea de jos a ultimei pagini e aprobarea cenzurii: „*Imprimatur. M. Varadini 20 Sept. 1830. Ladislaus Gedeon m. p. reg. distr. libror. revisor*".

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; ÖNb; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1496, 706–707; BRV IV, p. 321; Cipariu 1855, p. 141; Petrik III, p. 115; Iorga 1906, p. 24; Veress 1931, II, p. 285; Moisil 1939, p. 447–481, 451–452; Teodorescu 1960, p. 356; Școala 1970, III, p. 228–229; Bodinger 1976, p. 405; CRV 1985, p. 326; Mosora, Hanga 1991, p. 257; Mălinaș 1993, p. 121; Râpă-Buicliu 2000, p. 447; Chindriș 2003, p. 703; Boantă 2009, p. 153–156; Chindriș, Iacob 2010, p. 186–220; Urs 2011, p. 689; Urs 2012, p. 127; Andriescu, Borș 2013, p. 276–277.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 371.

14. TIPOGRAFIA DIN PESTA

1808. Gheorghe C. Roja, ***Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre***, Pesta, 1808.

Untersuchungen | über die | Romanier | oder | sogenannten Wlachen, | welche jenseits der Donau wohnen; | auf alte Urkunden gegründet | von | Georg Constantin Rosa | Zuhörer der Physiologie und Geburtshülfe auf | der medizinischen Universitäts Fakultät | zu Pesth in Hungarn. Exetaseis | peri tōn | onomazomenōn Vlahōn | hosoi katoikousin antiperan tou Dounaveōs, epi pa|laiōn martyriōn tethemeliōmenai | para | Geōrgiou Kōnstantinou Rozia | Akroatou tēs Fysiologias, ke Mammikēs en tō tēs Ia|trikes sholeiō, merei tou en tē kat'Ouggarian Eleutheroupolei Pesē keimenou Pandidaktēriou. | Pesth, | gedruckt bey Mathias Trattner. | 1808.

Gheorghe C. Roja, ***Research concerning Romanians from Beyond the Danube [Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre]****. The work was written both in German and in Greek by doctor Gheorghe Roja who was influenced by the representatives of the Enlightenment in Transylvania. He scholarly developed the idea that the Aromanians had Roman origins and, thus, they were part of the Romanian nation. It was printed at Budapest, Hungary, in 1808.*

Format. In 8°; [1] f. + 159 p. + 1 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină. Text nemțesc pe pagina din stânga, grecesc, pe cea din dreapta (p. 2–151).

Ornamentație. Gravură în aramă cu temă antică (f. [1v]); ornamente tipografice modeste în partea de sus a paginii și la sfârșit de capitol (*passim*).

Cuprins. *Non cuivis Lectori Auditorive placebo* din Owenus Epigr. 124 (p. 2); / *Den thelō enarezēsō eis kathe Anagnōsēs kai Akroatēn* (p. 3); *Vorrede* (p. 4–6) / *Prooimion* (p. 5–7); *Einleitung* (p. 8–18) / *Proeisōdiō dēs diatrivē* (p. 9–19); *Erster Abschnitt. Von der richtigen Benennung meiner Nation* (p. 20–48) / *Tmēma prōton. Peri tēs alēthous onomasias tou Genous mou* (p. 21–49) cu § 1–10; *Zweyter Abschnitt. Von dem ersten Wohnsitze der Romanier und deren wahren Ursprunge* (p. 50–98) / *Tmēma deuteron Peri tēs prōtēs katoikias tōn Rōmaiōn kai tēs alētous proagōgēs tōn* (p. 51–99) cu § 11–21; *Dritter Abschnitt. Ven einigen Kriesthaten der Romanier* (p. 100–122) / *Tmēma triton Peri tinōn polemikōn ergōn tōn Rōmaiōn* (p. 101–123) cu § 22–33; *Vierter Abschnitt. Von der Natur-Anlage der Romanier* (p. 124–146 [!]) / *Tmēma tetarton Peri tēs fysikēs epitēdeiotētos tōn Rōmaiōn* (p. 125–129 [!]) cu § 34–41; *Inhalt* (p. 146–148) / *Pinax* (p. 147–149); *Hoi Kyrioi syndromitai* (p. 150–159); *Druckfehler Ferbesserungen* (p. [160]).

Depozit. BACJ; BAR; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 753, p. 537–538; BRV IV, p. 284; Bianu 1926, p. 17. Râpă-Buicliu 2000, p. 368; Urs 2011, p. 557; Andriescu, Borș 2013, p. 86.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 366.

1812. Toma Costin, ***Discussio descriptionis Valachorum*,** Pesta, 1812.

Discussio | descriptionis | Valachorum Transylvanorum | editae | Patrioticis Paginis | (Vaterländische Blätter) | Nris. 83. 84. 85. Viennae 1811. | Auctore I. G. | Pesthini, | typis Matthiae Trattner. | 1812.

*Toma Costin, **Discussio descriptionis Valachorum**. This 17-paragraph polemic writing was edited in Latin by Toma Costin. The author was a young Romanian intellectual from Transylvania. He was influenced by the ideology of the Enlightenment, which was specific to Transylvanian School. Samuil Vulcan, a Greek-Catholic Bishop of Oradea and a culture patron, urged Toma Costin to publish two writings (1812) that resembled Supplex Libellus Valachorum (1791). They corresponded efficiently. Costin's intention was to counteract numerous attacks of Hungarian authors and foreigners who were vassals to Hungarian nationalist ideology. Romanians' origin, history, ethno-spirituality and language had been acted on the offensive. The target of the polemic is "statistician" Márton Schwartner, a professor at the University of Pest who caricatured the Romanian people both in his discourse entitled Statistik des Königreichs Ungern (printed at Buda, between 1809 and 1811, in three Volumes and two Editions) and in his ethnohistoric discourse entitled Beytrage zur siebenbürgische Etnographie. 2. Walahen (in „Vaterländische Blätter für den österreichischen Raiserstaat" magazine, 1811). It was printed at Pest, Hungary, in 1812.*

Format. In 8°; 48 p. Tipar negru, cu 33 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, o gravură în medalion rotund înfățișând un jertfelnic pe care arde un foc (gravură în alb pe negru); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto*] din „Helv. Tom. VII. p. 135". Polemică expusă în 17 paragrafe, cu 29 note de subsol (p. 3–47); *Errata corrige* (p. [48]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BUB; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 805, p. 56; Sartori 1830, p. 151; Bodinger 1976, p. 266; Mălinaș 1993, p. 98; Chindriș 2001, p. 213–224; Chindriș 2003, p. 716–717; Mălinaș, Călușer 2006, p. 159; Urs 2011, p. 579–580; Andriescu 2013/B, p. 45–46; Andriescu, Borș 2013, p. 107–108.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 347.

1812. Toma Costin, ***Észrevételek ... Schwartner Márton ... az oláhokról tett jegyzésekre***, Pesta, 1812.

Észrevételek | Tekéntetes | Schwartner Márton | úr' | magyar ország | statistikájában | az | oláhokról | tett | jegyzésekre. | Pesten, | Trattner Mátyás' betüivel 1812.

*Toma Costin, **Észrevételek ... Schwartner Márton ... az oláhokról tett jegyzésekre**. This is the Hungarian version of Toma Costin's previous work, **Discussio descriptionis Valachorum**. The author primarily aimed at a foreign audience. Consequently, he chose to transmit his message in small books with such shape and style that would facilitate the reading. Both writings (the one in Latin – Discussio and the one in Hungarian – Észrevételek) defended the identity of the Romanian people. The following names are also important in this matter: Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ioan Budai-Deleanu, Teodor Aron, Damaschin Bojincă, Eftimie Murgu and others. It was printed at Pest, Hungary, in 1812.*

Format. In 8°; 23 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. [*Kiadván Schwartner Márton Pesti* ...] semnată la sfârșit „G. Erdélybôl" (p. 3–23).
Depozit. BACJ; OSzK.
Referințe. BRV III, nr. 806, p. 56; Maior 1816, p. 16; Sartori 1830, p. 151; Pop 1838, p. 15; Mălinaș 1993, p. 99; Chindriș 2001, p. 213–224; Chindriș 2003, p. 717; Urs 2011, p. 580.
Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 368. Acțiune polemică împotriva lucrării lui Schwartner Márton, profesor universitar din Pesta, *Statistik des Königreichs Ungarn,* apărută într-o „vermehrte und verbesserte auflage" la Buda, ad vol. I, în 1809 la Buda (vol. II-III în 1810–1811). Lucrarea lui Schwartner a avut un oarecare răsunet în Europa, prin ediția franceză: *Statistique du royaume de Hongrie,* apărută la Frankfurt pe Main în 1813–1814, în traducerea lui N. Wachen. Broșura lui Toma Costin are 22 de note de subsol cu textul mai lung decât polemica însăși. Cartea este semnată la sfârșit: „G. Erdélyböl". Paterintatea autorului, apud Maior 1816, p. 16: „Auctor hujus opusculi fuit juvenis Valachus, Thomas Kosztin, Nobilis de Gaura" și Sartori 1830, p. 151.

1815. Petru Maior, ***Reflexiones in responsum ...***, Pesta, 1815.

Reflexiones | in | responsum | Domini recensentis Viennensis | ad animadversiones | in | recensionem historiae | de | origine Valachorum | in Dacia. | E | Valachico in Latinum | translatae. | Pesthini, typis Joan. Thom. Trattner.

Petru Maior, ***Reflexiones in responsum ...*** *Petru Maior wrote the present polemic writing against a famous Slavist, Bartolomeu Kopitar (1780–1844), who was a Slovene from Superior Carniola. The Slavist from Vienna read Petru Maior's History with the best of intentions. He even wrote a few observations and gathered them in a large-sized initial review and, then, published them in a Viennese literary magazine "Wiener allgemeine Literaturzeitung": Vallachische Literatur (1813, no. 98, Col. 1551–1565). Petru Maior wrote a first polemic answer for the review: Animadversiones in Recensionem Historiae de origine Valachorum in Dacia. E Valachico in Latinum conversae. Budae, typis Regiae Universitatis Pestiensis, 1814. Bartolomeu Kopitar did not respond publicly, but he wrote a private letter. On the other hand, Petru Maior was a choleric person and he had a public response: the above-mentioned booklet. It was printed at Budapest, Hungary, in 1815.*

Format. In 8º; 38 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. [*Nactus Responsum Domini Recensentis Vienensis*] (p. 3–38).
Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BASB.
Referințe. BRV III, nr. 880, p. 122–123; Cipariu 1855, p. 189; Marinescu 1883, p. 31–33; Philipp 1888, p. 184; Pascu 1927, p. 186; Veress 1931, II, p. 197; Teodorescu 1960, p. 356; Nicolescu 1971, p. 164; Popovici 1972, p. 245; Protase 1973, p. 256–258, 373; Mălinaș 1993, p. 104; Mălinaș, Călușer 2006, p. 159; Urs 2011, p. 602; Andriescu, Borș 2013, p. 145.
Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 349.

1816. Gheorghe Montan, ***Gespräch zwischen,*** Pesta, 1816.

Gespräch | zwischen einem Fremden aus der Türkey | und | einem Pesther Bürger. | Als | ein Denkmahl froher Emfindungen | für | die merkwürdigen Thaten | und | um die walachische Nation erworbenen Verdienste | des Hochwohlgebohrnen Herrn | Urosius Nestorovits | königl Raths | und der | G. n. U. Schulen Ober-Schul-Inspektors | dargebracht | von | Georg Mantan | Lehrer der walachischen Normal-Schulen | zu Pesth. | Pesth, 1816. | Gedruckt bei Johann Thomas Trattner.

Gheorghe Montan, ***Gespräch zwischen****. This is the German version of a small encomiastic writing that was dedicated to an imperial councillor of Hungarian schools. It was conceived as a dialogue between a citizen from Pest and a foreigner from the Turkish Empire. The writing was also printed in Romanian at Buda, in the same year. It was printed at Pest, Hungary, in 1816.*

Format. In 8°; 14 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Vorrede. Geneigter Leser!* (p. 3–4); *Der Pesther zu dem Fremden* (p. 5–14).
Depozit. BAR; OSzK.
Referințe. BRV III, nr. 915, p. 154–155; Teodorescu 1960, p. 356; Chindriș 2003, p. 720.
Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 915. Ediția germană a cărții lui Montan, *Străinul în Pesta*, Buda, 1816.

1827. Damaschin T. Bojincă, ***Animadversio in dissertationem Hallensem***, Pesta,1827.

Animadversio | in | Dissertationem Hallensem | sub Titulo: | Erweiss dass die Walachen nicht | Römischer Abkunft sind etc. | vom f. Rath von* 1823 editam. | Cui adnectitur fidedignis Scriptoribus fulta | Probatio, | Valachos esse veros | Posteros Romanorum. | Authore | Damasceno Th. Bozsinka. | 1827. | Pestini, | Typis Ludovici Landerer de Füskút.**

Damaschin T. Bojincă, ***Animadversio in dissertationem Hallensem****. This polemic work was written by Damaschin Bojincă who was a chief representative of the cultural movement in Banat. The dominant idea, on which the author brilliantly built his polemic with Sava Tököly, was the following: Romanians' Roman ancestry. It was printed at Pesta, Hungary, in 1827.*

Format. In 8°; 56 p. + 2 p. Tipar negru, cu 36 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Chenar compus din ornamente tipografice (C1, C4); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. „Vis consuli expres mole ruit sua" din Horatius (p. 2); [*Piae memoriae D. Petrus Major, de Ditső Szent-Marton ...*] (p. 3–56); *Errata corrige* (p. [57]-[58]).
Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.
Referințe. BRV III, nr. 1300, p. 527; Petrik I, p. 333; Veress 1931, II, p. 251; Suciu 1940, p. 274; Școala 1959, p. 300; Teodorescu 1960, p. 356; Bahner 1967, p. 36; Nicolescu 1971, p. 152; Cartea B. 1972, p. 210; Popovici 1972, p. 246; Bocșan 1973, p. 363–382; Protase 1973, p. 301; Bocșan

1978, p. 150; Furdui 1980, p. 157; Mosora, Hanga 1991, p. 239; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160; Urs 2011, p. 673–674; Urs 2012, p. 126–127.

Observații. Eemplar de referință: BACJ, cota CRV 475. Ripostă polemică la lucrarea ungurului Sava Tököly, apărută la Halle în 1823. Bojincă a tipărit lucrarea și în română, la Buda, în 1828.

1827. Ioan Constantin, ***Kurze Erklärung der ...***, Pesta, 1827.

Vol. I
Kurze Erklärung | der | Lateinischen Sprachlehre, | verdeutsch | von | Johann Konstantin. | Erster Theil. | Zweyte verbesserte, und vermehrte Ausgabe. | Pesth, mit Ludwig v. Landerer'schen Lettern. | 1827.

Vol. al II-lea
Kurze Erklärung | der | Lateinischen Sprachlehre, | verdeutscht | von | Johann Konstantin. | Zweyter Theil. | Pesth, mit Ludwig v. Landerer'schen Lettern. | 1827.

Ioan Constantin, ***Kurze Erklaerung der ...*** *It is an elementary Latin grammar textbook in two volumes, containing elements of orthography and morphology. The second volume almost identically revisits the contents of the first volume, with the exception of the last section, which contains a selection of Phaedrus' fables. Printed in Pest, in Hungary, in 1827.*

Format. 2 vol., in 8°; 88 p. + [1] p. (vol. I) și 184 p. (vol. II). Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Vol. I. *Einleitung in die lateinische Sprachlehre* (p. 3); Erster Abschnitt. *Von der Rechtlesung* (p. 3–6); Zweyter Abschnitt. *Von der Rechtschreibung* (p. 6–11); Dritter Abschnitt. *Von der Wortforschung* (p. 12–88), cuprinzând 8 capitole: Erstes Capitel. *Von dem Nennworte* (p. 13–36); Zweytes Capitel. *Von dem Fürworte* (p. 36–41); Drittes Capitel. *Von dem Zeitworte* (p. 42–63); Viertes Capitel. *Von dem Mittelworte* (p. 64–67); Fünftes Capitel. *Von dem Vorworte* (p. 67); Sechstes Capitel. *Von dem Nebenworte* (p. 68–72); Siebentes Capitel. *Von dem Zwischenworte* (p. 72–74); Achtes Capitel. *Von dem Bindeworte* (p. 74–88); *Errata* (pagina nenumerotată de la sfârșit). Vol. II. *Einleitung in die lateinische Sprachlehre* (p. 3); Erster Abschnitt. *Von der Rechtlesung* (p. 3–5); Zweyter Abschnitt. *Von der Rechtschreibung* (p. 6–11); Dritter Abschnitt. *Von der Wortforschung* (p. 12–171), cuprinzând 8 capitole: Erstes Capitel. *Von dem Nennworte* (p. 17–75); Zweytes Capitel. *Von dem Fürworte* (p. 76–81); Drittes Capitel. *Von dem Zeitworte* (p. 81–123); Viertes Capitel. *Von dem Mittelworte* (p. 124–126); Fünftes Capitel. *Von dem Vorworte* (p. 127–128); Sechstes Capitel. *Von dem Nebenworte* (p. 128–132); Siebentes Capitel. *Von dem Zwischenworte* (p. 133–134); Achtes Capitel. *Von dem Bindeworte* (p. 134–171); *Errata* (p. 172); *Phädrus auserlesene Fabeln* (p. 173–184).

Depozit. BACJ (fotocopie); OSzK.

Referințe. Petrik II, p. 441; Szinnyei 1903, VI, col. 929; Veress 1931, II, p. 253.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 242126. Prima parte a volumului al II-lea reproduce aproape în întregime volumul I.

1829. *Oratio Maximo Manuilovici*, Pesta, 1829.

Oratio inauguralis | quae | Illustrissimo ac Reverendissimo Domino | Maximo Manuilovits | Dei Gratia Neoelecto Episcopo G. R. n. U. Versetzensi, | dum | Via inauguralis Solennitatis Gubernacula sacrae | Provinciae capesseret | Filiali cum devotione | Offertur | per | Petrum Maller, | in Universitate Hung. Pestiensi I-um in Annum Jurisprudentiae auditorem | die 9-a Augusti 1829. | Pestini. Typis Josephinae Patzko.

***Oratio Maximo Manuilovici**. The text belongs to Petru Maller, a first year student in Pest, studying jurisprudence. It represents a keynote lecture held in honour of Maxim Manuilovici, Bishop of Vršac / Vârșeț and administrator of the Eparchy of Arad. Printed in Pest, in Hungary, in 1829.*

Format. In 4°; [4] f. Tipar negru, cu 43 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un copil care ține într-o mână o coroană de lauri, iar cu cealaltă se sprijină de o liră, profilat pe un peisaj compus dintr-un palat ș.a., semnat „Gritner" (f. [2r]); vinietă alcătuită dintr-un templu circulat care plutește pe nori, semnat „Gritner" (f. [4v]); alte ornamente tipografice modeste pe foaia de titlu.

Cuprins. *Motto* din „Propheta" (f. tt. v); Textul propriu-zis al Orației [*Tandem tamen perpetui duratori squaloris, ac neglectus…*] (f. [2r–4v]).

Depozit. OSzK.

Referințe. Veress 1931, II, p. 280.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 1829, in 4° (cutia 194).

15. TIPOGRAFIA DIN RÂMNIC

1724. *Ceasoslov*, Râmnic, 1724.

Ceasoslov | care cuprinde în sine toată | slujba de zi și de noapte, | acum într-acest chip aș|ă|zat și tipărit. | În sfânta episcopie a Rim<nicului>, | cu porunca și toată chiel|tuiala, la facerea tipogra|fiei de nou și la tipări|rea aceștii cărți, a preasfin|țitului și de Dumnezeu | iubitoriul chir Damaschin, | episcopul Rimnicului. | În anul de la nașterea lui Hristos 1724, avgust 26, de Ilie Cernavodeanul.

***Breviary [Ceasoslov]**. A prayer book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Râmnic, Wallachia, in 1724.*

Format. In 8°; [10] f. + peste 577 p. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravura *Sfântul Nicolae* (f. tt. v), însoțită de textul: „Sfântului Nicolae acest dar tipograful închină" și de versurile: „Ție, dintr-ale tale, / Nicolae Sfinte, / Acest odor aducem / Cu suflet fierbinte, / Tinde-ți, dar, sfânta mână / Și-l primește, / Și cu rugăciunea ta / Pre noi ne păzește". Frontispicii: șir de semne tipografice (f. [2r], p. 54, 213, 333, 349, 388, 405, 437, 469); șir de semne tipografice, alt tip (f. [10r], p. 78, 144, 198, 234, 411, 448); gravură dreptunghiulară având în centru un medalion cu Isus Hristos, ținând într-o mână globul pământesc, peste care tronează crucea, iar cu cealaltă mână binecuvântează. Medalionul este mărginit de motive florale (p. 1); șir de semne tipografice, alt tip (p. 7, 129, 155, 171, 255, 323, 368, 397, 418, 426, 477); șir de semne tipografice, diferit de cele anterioare (p. 84, 236, 309, 453, 472, 505). Viniete: împletitură stilizată (f. [9v], p. 128, 308, 504); un semn tipografic ([10v]); două mici semne tipografice (p. 6, 143, 170); patru semne tipografice (p. 83, 404, 468); un mic semn tipografic, diferit de cel anterior (p. 476). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Predoslovie către pravoslavnicii cititori* (f. [2r–9v]); *Însemnare pentru ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [10r–v]); *Ceasoslovul, cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprinde toată slujba, după rânduiala sfintelor și cinstitelor mănăstire ale Ierusalimului. Sculându-te din somn, te depărtează de pat și zi ...* (p. 1–6); *Începerea Polunoștnițîi <de toate zilele>* (p. 7–54); *Începutul, cu Dumnezeu, a polonoștnițîi cei de sâmbătă* (p. 54–78); *Altă polonoștniță, a duminecii* (p. 78–83); *Începutul utreniii* (p. 84–128); *Începutul lui pervii ceas* (p. 129–143); *Începutul lui tretii ceas* (p. 144–155); *Șăstii ceas* (p. 155–170); *Începutul obeadnițîi* (p. 171–198); *Deviatii ceas* (p. 198–213); *Începutul vecerniei* (p. 213–234); *Rugăciunea measii* (p. 234–235); *Începutul, cu Dumnezeu, al pavecerniții ceii mici* (p. 236–255); *Începutul, cu Dumnezeu, al pavecerniții ceii mari* (p. 255–308); *Minologhion, adecă sinaxar, cu ajutoriul lui Dumnezeu, a tot anul. Luna lui septemvrie* (p. 309–323); *Luna lui octovrie* (p. 323–333); *Luna lui noiemvrie* (p. 333–349); *Luna lui decemvrie* (p. 349–367); *Luna lui ianuarie* (p. 368–388); *Luna lui fevruarie* (p. 388–397); *Luna lui martie* (p. 397–404); *Luna lui aprilie*

(p. 405–411); *Luna lui mai* (p. 411–418); *Luna lui iunie* (p. 418–426); *Luna lui iulie* (p. 426–436); *Luna lui avgust* (p. 437–448); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 448–452); *Troparele Învierii la opt ceasuri, împreună cu bogorodicinele și cu ipacoi ale lor și cu condacele* (p. 453–468), *Troparele Învierii ce să cântă după fericiți cei fără prihană în cale, în toate duminecile preste tot anul* (p. 469–471); *Troparele peste toată săptămâna* (p. 472–476); *Canon de rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 477–504); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 505–574-?); *Pashalia* (p. 577-?).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV, IV, nr. 58, p. 47; Pavel 1980, p. 239/5; Mosora, Hanga 1991, p. 45; Florescu 1998, p. 82, 110; Râpă-Buicliu 2000, p. 234–235; BRV 2004, p. 183–184; Pavel 2007, p. 29–30. Teodorescu 1961, p. 182.

Observații. Exemplare de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 185/A și cota BRV 185/A–1 dublet.

1724. Damaschin (episcop de Râmnic), ***Învățături despre șapte taine***, Râmnic, 1724.

Damaschin (Bishop of Râmnic), ***Teachings About the Seven Sacraments [Învăţături despre şapte taine]****. The print is a compendium in which the Bishop of Râmnic illustrates the seven dogmatic sacraments of the Christian Church. Printed in Râmnic, Wallachia, in 1724.*

Format. În 8º; 55 p. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispicii; șir de semne tipografice (p. 3, 7, 24); alt șir de semne tipografice, de alt tip (p. 14, 18, 44); alt șir de semne tipografice, diferit de primele două (p. 31, 51). Vinietă înfățișând o împletitură stilizată (p. 55). Paginile au în partea de sus mici semne tipografice cu rol ornamental.

Cuprins. *Damaschin, cu mila lui Dumnezeu, ep<is>copul Rimnicului, cucearnicilor preoți carii vă aflați în eparhia smereniei noastre, tuturor de obște m<o>l<i>tvă și blagoslovenie vă trimitem* (p. 3–6); *Pentru taina sfântului botez* (p. 7–13); *Pentru taina sfântului mir* (p. 14–17); *Pentru taina rânduialei preoției* (p. 18–24); *Pentru taina sfintei ispovedanii sau a pocăinței* (p. 24–31); *Pentru taina sfintei cuminecături* (p. 31–43); *Pentru taina nunții sau a căsătoriei carea să face pre leage* (p. 44–48-?); *Pentru taina sfântului maslu* (p. 51–55).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV, II, nr. 185, p. 22–23; BRV, IV, nr. 185, p. 224; Mosora, Hanga 1991, p. 45; Teodorescu 1961, p. 180; Florescu 1998, p. 110; Râpă-Buicliu 2008, p. 234.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 185. Din exemplarul de referință lipsesc p. 1–2, 49–50. Nu se cunoaște foaia de titlu.

1725. ***Psaltire***, Râmnic, 1725.

Psaltirea | proorocului și împăratului | David, | acum într-acest chip a doao | oară tipărită | în sfânta Episcopie a Râm<nicului>, | cu porunca și cu toată che|ltuiala a preasfinţitului | și de Dumnezeu iubitoriului | chir Damaschin, episcopul | Râmnicului, | în anul de la Naşterea lui Hristos | 1725, ian. 19, | de Ilie Cernavodeanul.

Psalter [Psaltire]*. The second edition of the Psalm Book, printed by Bishop Damaschin in Râmnic, Wallachia, in 1725.*

Format. In 8°; [1] f. + peste 248 f. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: *David prorocul*, semnată „P. R". (f. tt. v). Frontispicii: două şiruri de semne tipografice (f. 1r); un şir de semne tipografice (f. 9r, 18r, 30r, 40v, 50v, 64r, 75v, 85v, 96v, 108v, 123r, 133r, 143r, 152v, 163r, 171r, 182v, 190v, 201v, 209v, 210v, 232r, 232v, 233r, 234r, 234v, 235r, 236r, 236v, 238r, 239r, 239v, 240r, 241r, 241v, 242r, 242v, 244r, 245r); o linie cu rol de frontispiciu (f. 237r, 237v, 243r, 244v). Viniete: semne tipografice aşezate în formă de cruce (f. 8v, 96r); două semne tipografice (f. 29v, 162v, 209r, 231v); împletitură stilizată (f. 122v, 142v, 210r). Iniţială în chenar din semne tipografice (f. 1r). Colontitlurile se află între două semne tipografice.

Cuprins. *Psalmii lui D<a>v<i>d proroculuı şi împăratului* (f. 1r–210r); *Cântarea lui Moisi după ce s-au afundat Faraon* (f. 210v–231v); *Pentru polieleu* (f. 232r–245r); *Pripealele* (f. 245r–248v-?).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV, II, nr. 186, p. 23; BRV, IV, nr. 186, p. 225; Pop 1838, p. 73; Teodorescu 1961, p. 184; Florescu 1998, p. 82, 110; Florescu 2000, p. 101–102; BRV 2004, p. 100.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 186.

1726. *Întâia învăţătură pentru tineri*, Râmnic, 1726.

Pervoe učenije | otrokomъ | v nemže bukvy i slogi. | Taže | kratkoe tolkovanije zakonnago de|sjatoslovija molitvy Gospodnja simvola | veary i devjati blaženstvъ. Nape|čatasja že poveleniemъ i blagoslo|veniemъ i vsjakimъ iždiveniem pre|čestnějšago i preosfeštennějšago | gospodna Mojseja Petroviča Pravoslav|nago arhiepiskopa i mitropolita Beligrada i innyhъ stranъ | vъ episkopij Rymničeskoj. | Lěto Gospodne: 1726. | Ilia ot Cernavody tipografъ.

First Teaching for Young People [Întâia învăţătură pentru tineri]. *It was the first book printed for Serbians at Râmnic. Thus, it demonstrated that printing attended Serbian people's needs. The text was bilingual (both in Serbian and Romanian). The First Edition was printed at Râmnic, Wallachia, in 1726.*

Format. In 8°; [6] f. + 129 f. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispicii: două şiruri de semne tipografice (f. tt. r, f. [2v], [5r], f. 1v, 2r); gravură dreptunghiulară, înfăţişând pe Isus Hristos în medalion central, înconjurat de motive florale (f. [1v]); un şir de semne tipografice (f. [2r], f. 75v, 84v, 85r, 85v, 86r, 98v, 99r, 126v, 127r). Viniete: împletitură stilizată (f. [4v]); două semne tipografice florale (f. 1r, 128v); un semn tipografic floral (f. 129r).

Cuprins. *Stihi služenni* (f. [1v–2r]); *Predoslovie* (f. [2v] -[4v]); *Načalnoe učenie* (f. [5r]-f. 1v); *O zakoně Boži iže vъ desjatoslovij* / *Pentru leagea lui Dumnezeu carea iaste în ceale zeace cuvinte* (f. 1v/2r–3v/4r); *Tolkovanije pervyja zapovědi* / *Tălcuiala poruncii cei dintâi* (f. 4v/5r–8v/9r); *Tolkovanije vtoryja zapovědi* / *Tălcuiala poruncii a doao* (p. 8v/9r–13v/14r); *Tolkovanije tretija zapovědi* / *Tălcuiala poruncii a treia* (f. 13v/14r–17v/18r); *Tolkovanije 4-ja zapovědi* / *Tălcuiala a poruncii a patra* (f. 17v/18r–24v/25r); *Tolkovanije 5-ja zapovědi* / *Tălcuiala poruncii a cincea* (f. 24v/25r–36v/37r); *Tolkovanije 6-ja zapovědi* / *Tălcuiala poruncii a şasea* (f. 36v/37r–40v/41r); *Tolkovanije 7-ja zapovědi* / *Tălcuiala poruncii a şaptea* (f. 40v/41r–43v/44r); *Tolkovanije osmyja zapovědi* / *Tălcuiala poruncii a opta* (f. 43v/44r–58v/59r); *Tolkovanije 9-ja zapovědi* /

Tălcuiala poruncii a noao (f. 58v/59r–64v/65r); *Tolkovanije 10-ja zapovědi* / *Tălcuiala poruncii a zeacea* (f. 64v/65r–68v/69r); *Věděnija obšte kъ vъ zakonu* / *Înștiințările de obște* (f. 68v/69r–75v/76r); *Tolkovanije molitvy Gospodni: Oče naš*ă / *Tălcuiala rugăciuniii Domnului, Tatăl nostru* (f. 75v/76r–84v/85r); *Zdě prilagaetsja pozdravlenije Arhagglskoe pre: t-ěn D-vě B-cě* / *Aici se adaoge închinăciunea arhanghelului către sfânta Fecioară, Născătoarea de Dumnezeu* (84v/85r–85v/86r); *Simvolъ světyja pravoslavnaja věry tolkovanijemъ izjasnenij* / *Simvolul sfintei pravoslavnicii credințe prin tâlcuială luminată* (f. 85v/86r–98v/99r); *Kratkoe tolkovanije blaženstvъ evangelskihъ* / *Tălcuială pe scurt pentru fericirile Evangheliei* (f. 98v/99r–125v/126r); *Voprosy obštij o blaženstvahъ* / *Întrebare de obște pentru fericiri* (f. 126v/127r–128v/129r).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, II, nr. 193, p. 29–32; BRV, IV, p. 233, nr. 193; Bogdan 1960, p. 166–168; Florescu 1998, p. 110; Râpă-Buicliu 2000, p. 235–236; Avram 2009, p. 278.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 193 și CRV 193, dubletul 1.

1730. *Molitvelnic*, Râmnic, 1730.

M<o>l<i>tv<en>ic, | acum într-acest chip tipărit | în sfânta Episcopie a Rimnicului, cu nevoința și cu toată chiel|tuiala a preasfințitului și | de Dumnezeu iubitoriului | chir Inochentie, | episcopul Rimnicului, | în anul de la nașterea lui Hristos | 1730 fev. 1, | de Ieremiia Atanasievici.

Prayer Book [Molitvelnic]. *Also known as Euchologion [Evhologhion], it is the most complete prayer book in the Eastern Church. It comprises texts used on all life occasions of Christian community. It was printed at Râmnic, Wallachia, in 1730.*

Format. In 8°; [10] f. + 510 p. + [1] f. Tipar negru și roșu, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul într-o gravură de tip portic, prezentând în partea superioară trei medalione: în centru, Isus Hristos, în dreapta, Fecioara Maria, în stânga, Sfântul Ioan. Cele două coloane care susțin porticul sunt împodobițte cu motive florale și viță-de-vie. Ornamentul foii de titlu este semnat de Ieremiia Atanasievici. Gravuri în text: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); reprezentarea tainei botezului (p. 32); reprezentarea tainei cununiei (p. 59); reprezentarea tainei maslului (p. 88); reprezentarea tainei pocăinței (p. 489). Frontispicii: șiruri de semne tipografice (f. [4v], [8v], p. 175, 258, 309, 335, 419, 470, 496); gravură dreptunghiulară înfățișând trei medalione: Isus Hristos, în centru, Fecioara Maria, în dreapta, Sfântul Ioan, în stânga (p. 1, 194); șir de semne tipografice cu rol de frontispiciu (p. 6, 8, 14, 16, 20, 46, 49, 52, 58, 75, 76, 87, 191, 322, 323, 332, 360, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 372, 374, 375, 376, 381, 384, 387, 389, 391, 403, 432, 437, 454, 462, 463, 464, 466, 467, 481, 492, 490, 494, 495, 510, f. [1r]); gravură dreptunghiulară din motive florale dirijate în stânga și în dreapta (p. 21, 139, 173, 192, 133, 325). Viniete: cap de înger înaripat (f. [2r], p. 510); triunghi cu vârful în jos realizat din motive zoomorfe și florale ([10v], p. 58, 257); compoziție din două semne tipografice (p. 174, 418, 495); compoziție din semne tipografice în forma sfintei cruci (p. 308); triunghi cu vârful în jos realizat din motive florale stilizate (p. 324, 436); pătrat realizat din motive florale stilizate (p. 334); împletitură stilizată (p. 488, f. 1r de la sfârșit). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Stihuri politice 14 închinate Sfântului și făcătoriului de minuni Nicolae* (f. [1v–2r]); *Stihuri închinate presfințitului arhiepiscop și mitropolit al Belgradului* (f. [3r]); *Stihuri politice iubitoriului de Dumnezeu episcop al Rimnicului, al chesariceștii Valahii* (f. [3v]); *Predoslovie, adecă*

cuvăntu-înainte (f. [4v–7r]); [*Iară acum, fraţilor, de voi veni către voi ...*] (f. [8r]); *Mărturie cum că nu iaste oprit a sluji liturghie fieştece pravoslavnic în limba sa* (f. [8r]); *Pinaxă, adecă însemnare de ceale ce să află într-acest M<o>l<i>tvenic* (f. [8v–10v]); *Evhologhion, adecă Molitvenic care cuprinde în sine toată treaba besearecii ce să cuvine preoţilor dată întâi de la sfinţii apostoli, după aceaea, de la sfinţii de Dumnezeu purtătorii părinţi întocmită la toate trebile. Rănduiala în zioa dentăi, dacă naşte muiarea pruncul* (p. 1–6); *Rugăciunea la însemnarea pruncului* (p. 6–8); *Rugăciunea ce să ceteaşte după patruzeci de zile muierii ce au născut* (p. 8–14); *Rugăciunea când lapădă muiarea, adecă când stărpeaşte de-ş leapădă pruncul* (p. 14–16); *Canoanele sfinţilor apostoli şi ale sfinţilor părinţi pentru sfântul botez* (p. 16–20); *Rănduiala sfăntului botez, pe scurt* (p. 20–21); *Rugăciunea la facerea oglaşenicului, adecă la cel chemat spre botez* (p. 21–31); *Rănduiala sfăntului botez* (p. 32–49); *Rugăciunea la tunderea părului* (p. 49–51); *Rănduiala ce să face la logodnă* (p. 52–58); *Rănduiala cununiei* (p. 59–75); *Capete pentru a dooa nuntă* (p. 75–76); *Rănduiala la a dooa nuntă* (p. 76–87); *Rănduiala sfântului maslu* (p. 88–137); *Rănduiala os<fe>ştaniei cei mici* (p. 138–153); *Rănduiala os<fe>ştaniei cei mari* (p. 154–172); *Rănduiala la facerea rasoforului* (p. 173–174); *Rănduiala chipului celui mic, adecă al mantiei* (p. 175–191); *Rănduiala pogrebaniei mireanilor* (p. 192–232); *Rănduiala pogrebaniei călugărilor* (p. 233–257); *Rănduiala pogrebaniei preoţilor şi a diaconilor mireani* (p. 258–308); *Rănduiala pogrebaniei pruncilor celor mici* (p. 309–322); *Învăţătură cum trebui a să cânta parastasul* (p. 323–324); *Rănduiala la ieşirea sufletului* (p. 325–331); *Rugăciunea pentru sufletul cel osândit* (p. 332); *Altă rugăciune pentru cela ce pătimeşte îndelun<g> să moară* (p. 332–334); *Rănduiala în Dumineca pogorărei Duhului Sfănt* (p. 335–360); *Rănduiala carea să face de să va întâmpla să cază orifieştece spurcat în fântâna cu apa* (p. 360–362); *Rănduiala care să face de să va întâmpla să cază ceva spurcat sau necurat de curând în vasul cu vinul sau cu untul de lemn, sau miiare sau cu altceva* (p. 362–364); *Rugăciunea la temeliia casei* (p. 364); *Rugăciunea la vasul cel spurcat* (p. 365); *Rugăciunea pentru grăul carele să spurcă sau făina sau alt fealiu* (p. 365–366); *Rugăciunea când va să între cineva în casă noao* (p. 366–367); *Rănduiala carea să face la temelia besearecii* (p. 367–368); *Rugăciunea la deschiderea besearecii spurcate de păgâni, încă şi de eretici* (p. 368–370); *Rugăciunea ce să face la deşchiderea besearecii întru care s-au întâmplat de au murit vreun om dă năpraznă sau şi când au murit vreun dobitoc, sau au fătat dobitoc în besearică* (p. 370–372); *Rugăciunea la aducerea părgă de poame* (p. 372); *Rugăciunea pentru ceia ce să pocăiesc* (p. 372–374); *Rugăciunea la toată neputinţa* (p. 374–375); *Rugăciune la săparea fântânei* (p. 375–376); *Rugăciunea la blagosloveniia vinului* (p. 376); *Rănduiala carea să face la holde sau la vie, sau la grădină, de să va întâmpla să se strice de gadini sau de alte jigănii şi de lăcuste, de gândaci iproci* (p. 376–381); *Rugăciunea la bolnavul ce nu poate dormi* (p. 381–384); *A celui întru sfinţi părintelui nostru Ioann, arhiep<i>scopul Ţ<a>rigradului, Zlatoust, cuvânt de învăţătură în sfânta şi Marea Joi* (p. 384–387); *A celuia dintru sfinţi pări<n>telui nostru Ioann, arhi<e>p<i>scopul Ţ<a>rigradului, Zlatoust, cuvânt de învăţătură în sfânta şi Marea Dumineca a Paştilor* (p. 387–389); *Rugăciunea pentru casă ce să supără de duhuri reale* (p. 389–391); *Rănduială cu rugăciune pentru cei ce să turbură de duhuri necurate şi să bântuiesc* (p. 391–403); *Rugăciunile, adecă blestemele ale Marelui Vasilie către cei ce pătimesc de la diavoli şi la toată neputinţa* (p. 403–418); *Rugăciuni la neploare* (p. 419–432); *Rugăciunea la toată litiia* (p. 432-); *Rugăciunea la rană de moarte, ad<i>că la boală de ciumă* (p. 437–454); *Rănduiala ce să face când să va întâmpla foarte degrab celui bolnav să i să dea priceştanie* (p. 454–462); *Rugăciune la blagosloveniia colivii întru pomenirea tuturor sfinţilor* (p. 462–463); *Rugăciune la blagosloveniia sălciii în Dumineca Florilor* (p. 463–464); *Rugăciune la blagosloveniia brânzei şi a oaolor în sfânta şi Marea Dumineca a Paştilor* (p. 464–466); *Rugăciunea la gustarea strugurilor* (p. 466); *Molitva celuiia ce va să să călătorească în cale* (p. 466–467); *Rugăciuni de iertăciuni la tot blestemul şi afurisaniia la mort* (p. 467–470); *Rănduiala lui Metodie, patriarhul Ţ<a>rigradului,*

pentru ceia ce din lepădarea a osebite feațe și vârste la pravoslavnica și adevărata credinţă să întorc (p. 470–481); *Rănduiala la preotul carele să ispiteaște în vis* (p. 481–488); *Învățătură pe scurt pentru ispovedanie* (p. 489–492); *Rugăciune pentru ceia ce sânt întru blestemuri și pre sineș cu jurământ s-au legat* (p. 492–493); *Rugăciune la dezlegarea de blestem* (p. 493–494); *Rugăciuni la împăcarea celor ce au fostu învrăjbiți* (p. 494); *Rânduială la facerea de frați duhovnicești* (p. 494–495); *Când face cruce preotul la patima boalei cu sfânta copie, zice aceste tropare* (p. 495); *Canon de rugăciune cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 496–510); <Epilogul cărţii> (p. 510); [*Să să știe și aceasta că de vei cerceta ...*] (f. [1r]).

Depozit. BCUCJ; BAR; BACJ; BGTK; BIGB.

Referințe. BRV, II, nr. 200, p. 36–41; Filip 1970, p. 48–49; Mureșianu 1985, p. 168; Mosora, Hanga 1991, p. 47; Buciumeanu 1996, p. 211–212; Florescu 1998, p. 82, 83, 110; Râpă-Buicliu 2000, p. 237; Teodorescu 2005, p. 102; Teodorescu 2006, p. 67; Dudaș 2007, p. 285–286; Urs 2011, p. 233; Filip 2013, p. 61–62; Mârza, Bogdan 2013, p. 30.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 200.

1731. *Ceasoslov*, Râmnic, 1731.

Ceasoslov | ce are în sine slujba de zi | și de noapte, | acum într-acesta chip | tipărită | în sfânta Episcopie a Râm<nicului>, | cu nevoința și cu toată | cheltuiala a preasfințitului | și de Dumnezeu iubitoriului | chir Inochentie, | episcopul Râmnicului, | leat 1731, iulie 1, | de Ieremiia Athanasievici.

Breviary [Ceasoslov]*. A prayer book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Râmnic, Wallachia, in 1731.*

Format. In 8°; [196] f. Tipar negru, cu 17 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în ornamente de compoziție tipografică. Gravuri: reprezentarea lui Iisus Hristos pe tron, având în dreapta pe Maica Domnului și în stânga pe Sfântul Ioan Evanghelistul (f. tt. v); reprezentarea Maicii Domnului cu Pruncul (f. 147v).

Cuprins. *Începutul vecerniei* (f. [1v–13v]); *Începutul utreniei* (f. [13v–33r]); *Începutul lui pervâi ceas* (f. [33v–40v]); *Începutul lui treti ceas* (f. [41r–47r]); *Începutul lui șesti ceas* (f. [47r–53r]); *Începutul lui deviatâi ceas* (f. [53r–59v]); *Începutul obeadniții* (f. [60r–68v]); *Începutul pavecerniții cei mari* (f. [69r–96v]); *Pavecernița cea mică* (f. [96v–99v]); *Polunoștnița în toate zilele* (f. [100r–119r]); *Polunoștnița sâmbetei* (f. [119r–129v]); *Troparele Troicinice* (f. [129v–130v]); *Troparele Voscrâseniii* (f. [130v–139r]); *Troparele cu bogorodnicinele și cu condacele peste toată săptămâna* (f. [139v–145r]); *Ceasurile de ziua Sfintelor Paști* (f. [145r–146v]); *Cinstitul paraclis al Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (f. [148r–168r]); *Sinaxarul celor 12 luni* (f. [168v–196r]).

Depozit. BAR (copie după BNR); BNR; DPCNB.

Referințe. Poenaru 1973, p. 17–20; Florescu 1998, p. 83, 110; BRV 2004, p. 184–185; Dudaș 2007, p. 287.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota 201A. Pentru completarea descrierii s-a întrebuințat și exemplarul prezentat de Poenaru 1973, p. 17–20. Textul este în slavonă, iar tipicul, sinaxarul și paraclisul, în limba română.

1731. *Triod*, Râmnic, 1731.

Triodion, | acum întâi într-acest chip | tipărit | în sfânta Ep<i>scopie a Rimnicului | și desăvârșit, mai luminat în lim|ba rumânească așezat, | cu nevoința și cu toată chieltuiala a | preasfințitului și de Dumnezeu | iubitoriului | chir Inochentie, | ep<is>copul Rimnicului, | în anul de la Hristos 1731, iulie 20.

Triodion [Triod]. *This Christian ritual book contains the hymns and prayers that are uttered during the ten weeks of the Great Lent. It was printed at Râmnic, Wallachia, in 1731.*

Format. In folio; [3] f. + 420 f. + [1] f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 40 de rânduri pe coloană.

Ornamentație. Titlul încadrat într-o gravură de tip portic, care redă în partea de sus imaginea Sfintei Treimi, mărginită de Fecioara Maria (stânga) și Ioan Botezătorul (dreapta). Jos, la baza gravurii, se află trei registre ce înfățișează pe Sfântul Nicodim (stânga), Sfântul Nicolae (centru) și pe Sfântul Grigorie Decapolitul (dreapta). Cele două coloane cuprind, de sus în jos, în registre separate, pe Arhanghelul Mihail, Apostolul Petru, Sfântul Vasilie, Ioan Zlatoust (stânga) și pe Arganghelul Gavriil, Apostolul Pavel, Sfântul Grigorie Bogoslovul, Sfinții Împărați Constantin și Elena (dreapta). Gravura *Sfântul Nicolae* (f. tt. v), însoțită de „Stihuri politice închinate Sfântului și făcătoriului de minuni Nicolae" și „Ție dintr-ale ale ierarșe sfinte / Acest odor aducem cu suflet fierbinte, / Tinde-ți, dar, sfânta mână și-l priimește / Și cu rugăciunea ta pre noi ne păzește". Gravuri în text: *Vameșul și fariseul* (f. 1r); *Răstignirea lui Isus* (f. 158r, 308v,); *Învierea lui Lazăr* și *Intrarea Domnului în Ierusalim*, cuprinse într-un singur registru (f. 258r, 269v); gravură realizată din patru registre, înfățișând scenele *Învinuirea lui Iosif de către soția lui Faraon*, *Vinderea lui Iosif de către frații săi*, *Tălmăcirea viselor de către Iosif în temniță*, *Întâlnirea lui Iosif cu frații săi în Egipt* (f. 278v); *Pilda celor zece fecioare* (f. 286r); *Spălarea picioarelor lui Isus* (f. 291r); *Cina cea de taină*, în medalion rotund, înconjurată de motive florale (f. 298v); Frontispicii: gravură ce conține trei medalioane, înconjurate de motive florale, înfățișând pe Isus Hristos la mijloc, flancat în partea stângă de Sfântul Apostol Pavel, iar în partea dreaptă de Sfântul Apostol Ioan (f. 1r); un șir de semne tipografice (f. [1v] de la sfârșit); două șiruri de semne tipografice (f. [2r], [3v], 12r, 42r [!], 133r, 269r, 380v, f. [1r] de la sfârșit); gravură ce înfățișează un motiv floral ce se revarsă dinspre mijloc înspre stânga și dreapta (f. 20r [!], 236r, 355r, 357r, 393v, 343v); gravură ce înfățișează trei medalioane, așezate pe un fond realizat din motive florale, cel central conținându-l pe Isus Hristos, cel din stânga pe prorocul Moisi și cel din dreapta pe prorocul Ilie (f. 49v [!], 105v, 189v); gravură înfățișând pe Fecioara Maria cu Pruncul, în medalion central, mărginit de motive florale și zoomorfe (f. 227v [!]); gravură înfățișând coborârea lui Isus de pe cruce, în medalion central, mărginit de motive florale (f. 327v); *Așezarea Domnului în mormânt*, în medalion central, mărginit de motive florale (f. 331r). Viniete: gravură în forma unui triunghi cu vârful în jos, reprezentând două capete de înger, mărginite de motive vegetale stilizate. Gravura este semnată „Demiter 7238" (f. [3r], 42v [!], 105r, 227r [!], 257v, 330v, 354v, 380r, f. [1r] de la sfârșit); cap de înger înaripat, cu aură și lănțișor cu cruce (f. [3v], 18v [!], 132v, 343r); compoziție ornamentală în forma unui triunghi cu vârful în jos, realizat din motive vegetale și zoomorfe (f. 7r, 268v); șiruri din diverse ornamente tipografice, despărțitoare de capitole. Inițiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea superioară două mici ornamente tipografice. Textul este încadrat în chenar din linii.

Cuprins. *Predoslovie, adecă cuvânt-înainte* (f. [2r–3r]); [Citate din Sfânta Scriptură] (f. [3v]); *Triodion, adecă trei cântări cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprind întru sine slujba ce i să cuvine.*

Dumineca întru carea să citeaşte sfinţita şi sfânta Evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului (f. 1r–7v); *Dumineca întru carea să citeaşte sfinţita şi sfânta Evanghelie a pildei fiiului celui curvariu* (f. 7v–11v); *În sâmbăta lăsatului de carne. Facem pomenire tuturor celor din veac adormiţi, pravoslavnicilor creştini, părinţilor şi fraţilor noştri, vineri seara...* (f. 12r–18v [!]); *Dumineca lăsatului de carne. Sâmbătă seara, la vecernie, după Psalmul cel de începătură* (f. 18r [!]–18v [!]); *La utrenie* (f. 20r [!]–24v [!]); *La hvalite, stihirile Învierii din Octoih* (f. 25r [!]- 25v [!]); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am cătră tine* (f. 25v [!]); *În lunea brânzii, la utrenie* (f. 26r [!]–27v [!]); *Luni seara, la Doamne, strigat-am cătră tine* (f. 27v [!]); *În marţa brânzei, la utrenie* (f. 27v [!]–29r [!]); *Marţi seara, din începutul vecerniei* (f. 29r [!]–29v [!]); *În miercurea brânzei, polunoştnița cu metaniile ei* (f. 29v [!]–34r [!]); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am cătră tine* (f. 34r [!]–35r [!]); *Joi, la utrenie* (f. 35r [!]–37r[!]); *Întru aceeaşi joi, a brânzii, seara* (f. 37r [!]); *În vinerea brânzii, la utrenie* (f. 37r [!]–41r [!]); *Întru aceeaş vineri a brânzii, cetim ceasurile cu metanii* (f. 41r [!]–41v [!]); *Sâmbătă, în săptămâna brânzii* (f. 42r [!]–43r [!]); *În sâmbăta brânzii, la utrenie* (f. 43r [!]–49r [!]); *Dumineca lăsatului de brânză* (f. 49v [!]–50r [!]); *La utrenie* (f. 50v [!]–55r [!]); *Întru aceeaşi duminecă a brânzii, seara* (f. 56v [!]–57v); *Începutul sfântului şi Marelui Post, luni întâia săptămână* (f. 57v–65r); *Luni, întâia săptămână, seara* (f. 65r–71v); *Marţi, întâia săptămână, la utrenie* (f. 71v–74r); *Marţi seara, la Doamne, strigat-am* (f. 74r–75v); *Marţi, întâia săptămână, la pavecerniţă* (f. 75v–78v); *Miercuri, întâia săptămână, la utrenie* (f. 78v–80v); *Miercuri, întâia săptămână, seara* (f. 80v–83r); *Miercuri, întâia săptămână, la pavecerniţă* (f. 83r–86r); *Joi, întâia săptămână, la utrene* (f. 86v–88r); *Joi seara, după Psalmul cel de începătură* (f. 88r–89v); *Joi, întăia săptămână, la pavecerniţă* (89v–93r); *Vineri, întâia săptămână, la utrenie* (f. 93r–95v); *Vineri seara, după Psalmul cel de început* (f. 95v–99v); *Sămbătă, întâia săptămână a sfântului post, la utrene* (f. 99v–105r); *Dumineca cea dintâiu a sfântului post, întru carea să pomeneaşte pravoslaviia, obicinuita bdenie, sâmbătă seara, la vercerniia cea mică* (f. 105v–106r); *La vecerniia cea mare* (f. 106r–107r); *La utrenie, la Dumnezeu es<te> Domnul* (f. 107r–112r); *Duminecă seara, după Psalmul cel de început* (f. 112r–v); *Luni, a doao săptămână, la utrene* (f. 112v–115r); *Luni seara, după Psalmul cel de începere* (f. 115r–116r); *Marţi, în săptă<mâ>na a doao, la utrenie* (f. 116v–118v); *Marţi, a doa săptămânî, seara, la Doamne, strigat-am cătră tine* (f. 118v–119v); *Miercuri, a doao săptămână, la utrene* (f. 119v–121v); *Miercuri, a doao săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 121v–122v); *Joi, a doao săptămână a sfântului post, la utrene* (f. 122v–125r); *Joi, a doao săptămână, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 125r–126v); *Vineri, a doao săptămână, la utrene* (f. 126v–128v); *Vineri seara, a dooa săptămână, la Doamne, strigat-am* (f. 128v–129v); *Sămbătă, a doao săptămână, la utrene* (f. 130r–132v); *Duminecă a 2 a sfântului post* (f. 133r–133v); *La utrene* (f. 133v–138r); *Duminecă seara, după Psalmul cel de începătură* (f. 138r–138v); *Luni, a treia săptămână, la utrene* (f. 138v–141r); *Luni, a treia săptămână, seara* (f. 141r–142r); *Marţi, a treia săptămână, la utrene* (f. 142v–144v); *Marţi, a treia săptămână, seara* (f. 144v–145v); *Miercuri, a treia săptămână, la utrene* (f. 145v–148r); *Miercuri, a treia săptămână, seara* (f. 148r–149r); *Joi, a treia săptămână, la utrene* (f. 149r–151r); *Joi, a treia săptămână, seara* (f. 151r–152v); *Vineri, a treia săptămână, la utrene* (f. 152v–155r); *Vineri seara, obicinuita stihologhie, la Doamne, strigat-am* (f. 155r–155v); *Sămbătă, a treia săptămână, la utrene* (f. 156r–157v); *Dumineca a treia a sfântului post prăznim închinarea cinstitei şi de viiaţă făcătoarei cruci. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (f. 158r–158v); *Sămbătă seara, la bdenie* (f. 158v–159v); *La utrene, după cei 6 psalmi, Dumnezeu es<te> Domnul* (f. 159v–165r); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (f. 165r–165v); *Luni, a patra săptămânăm, la utrene* (f. 165v–167v); *Luni seara, la Doamne, strigat-am cătră tine* (f. 168r–169r); *Marţi, a patra săptămănă, la utrene* (f. 169r–171r); *În marţea săptămănii din mijloc, seara, la Doamne strigat-am* (f. 171v–172v); *În miercurea săptămânii din mijloc, la utrene* (f. 173r–177r); *Miercuri seara, în*

săptămâna cea din mijloc, la Doamne, strigat-am (f. 177v–178v); *Joi, în săptămâna cea din mijloc, la utrene* (f. 178v–180v); *Joi, în săptămâna cea din mijloc, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 180v–181v); *Vineri, în săptămână din mijloc, la utrene* (f. 181v–186r); *Vineri, în săptămână din mijloc, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 186v–187r); *Sâmbătă, a patra săptămână, la utrene* (f. 187r–189r); *Dumineca a patra a sfântului post. Sâmbătă seara* (f. 189v–190r); *La utrene, după obicinuita urmare...* (f. 190r–193r); *Duminecă seara, după Psalmul cel de începătură, la Doamne, strigat-am* (f. 193v–194r); *Luni, a cincea săptămână, la utrene* (f. 194r–196r); *Luni, a cincea săptămână, seara* (f. 196r–197r); *Marți, a cincea săptămână, la utrene* (f. 197r–199r); *Marți, a cincea săptămână, seara* (f. 199r–200v); *Miercuri, a cincea săptămână, la utrene* (f. 200v–203r); *Miercuri seara* (f. 203r–206r); *Joi, a cincea săptămână a sfântului post* (f. 206r–220r); *Joi seara, după Psalmul cel de începătură* (f. 220r–222r); *Vineri, a cincea săptămână, la utrene* (f. 222r–224r); *Vineri seara* (f. 224r–227r [!]); *Sâmbătă, a cincea săptămână, la utrene* (f. 227v [!]–235v); *Dumineca a cincea a sfântului post* (f. 236r–236v); *La utrene, după toată rânduiala cea obicinuită...* (f. 236v–240r); *Duminecă seara, la Doamne, strigat-am* (f. 240r–240v); *Luni, a Stâlpărilor, la utrene* (f. 240v–242v); *În lunea Stâlpărilor, seara* (f. 242v–244r); *Marțea Stâlpărilor, la utrene* (f. 244r–246v); *Marți seara* (f. 246v–247v); *În miercurea Stâlpărilor, la utrene* (f. 247v–250r); *Miercuri seara* (f. 250r–251v); *În joia Stâlpărilor, la utrene* (f. 251v–254r); *Joi seara* (f. 254r–255r); *Vineri a Stălpărilor, la utrene* (f. 255r–257v); *Vineri, a șasea săptămână a Florilor. La vecernie, obicinuita catismă ...* (f. 258r–260r); *Întru această vineri, la pavecerniță* (f. 260r–273r [!]); *În sâmbăta sfântului și dreptului Lazăr, la polonoștniță* (f. 273r [!]–273v [!]); *La utrenie, la Dumnezeu e Domnul* (f. 273v [!]–268v); *Sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mică* (f. 269r); *În sâmbăta Stâlpărilor, seara, la vecerniia cea mare* (f. 269v–271v); *În Duminica Florilor, la utrenie* (f. 271v–275v); *În Dumineca Florilor, seara, la Doamne, strigat-am* (f. 275v–276r); *Duminecă seara, la pevecerniță* (f. 276r–277v); *În sfânta și marea luni, la utrenie* (f. 277v–278v); *Sinaxariu. Stihuri asupra lui Iosif cel Frumos* (f. 278v–282r); *În sfânta și marea luni, seara, după Psalmul cel de începătură* (f. 282r–284r); *În sfânta și marea luni, seara, la pavecerniță* (f. 284r–285r); *În sfânta și marea marți, la utrene* (f. 285v–286r); *Sinaxariu în sfânta marțea cea mare. Stihuri* (f. 286r–288r); *Întru această sfântă și mare marți seara, după Psalmul cel de începătură* (f. 288r–289r); *În sfânta și marea marți, la pavecerniță* (f. 289r–290v); *În sfânta și marea miercuri, la utrenie* (f. 290v–291r); *Sinaxari în sfânta și marea miercuri. Pentru muiarea cea curvă carea au uns pre Domnul cu mir* (f. 291r–295r); *În sfânta și marea miercuri, seara, după Psalmul cel de începătură* (f. 295r–297r); *Iară pavecernița o cetim în pridvor* (f. 297r–298v); *În sfânta și Marea Joi, la utrenie* (f. 298v–303v); *În sfânta și Marea Joi, seara* (f. 304r–306r); *Rânduiala ce să face la sfânta și dumnezeiasca spălare a picioarelor, în Joia cea Mare* (f. 306r–308r); *Slujba sfintelor și mântuitoarelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos în sfânta și Marea Joi, seara* (f. 308v–313r); *Sinaxariu întru sfânta și Marea Vineri a sfintelor patimi ale Domnului nostru Isus Hristos* (f. 313r–317r); *Învățătura ceasurilor ale sfintei și Marei Vineri ...* (f. 317r–327r); *În sfânta și Marea Vineri, seara, la al zecelea ceas din zi* (f. 327v–330v); *În sfânta și Marea Sâmbătă, toacă la al șaptelea ceas din noapte și începem utrenia după obiceaiu și după cei 6 psalmi, ecteniia cea mare, la Dumnezeu e Domnul* (f. 331r–343r); *În sfânta și Marea Sâmbătă, seara, la al zecelea ceas din zi ...* (f. 343v–354v); *Cântări Troicinice pe 8 glasuri, care cântăm în Postul cel Mare și în celelalte posturi ...* (f. 355r–356v); *Stihire de umilință cu seadealne și cu mucenicine la toate glasurile care să cade să se cânte în sfântul și Marele Post* (f. 357r–380r); *Joi, la canonul cel mare. Viiața Sfintei maicei noastre Mariei Eghipteanca ...* (f. 380v–388v); *Istorie de folos din scripturi vechi așezată ...* (f. 388v–393r); *Tipic din capetele lui Marco cum să cântă împreună cu Triodul* (f. 393v–420v); <Epilog> (f. [1r]).

Depozit. BCUCJ; BAR; BACJ; BMSB; BASDJ; BGTK; BMDV; MOC; ANC; CCC; CMB.

Referințe. BRV, II, nr. 204, p. 42–45; BOR, 1891, p. 127; Teodorescu 1961, p. 184; Filip 1970, p. 49; Basarab 1978, p. 27–38; CRV 1985, p. 47–48; Mureșianu 1985, p. 203, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 48; Basarab 1998, p. 69–70; Florescu 1998, p. 82, 83, 110; Florescu 2000, p. 103–109; Râpă-Buicliu 2000, p. 238; Mitric 2005, p. 69; Teodorescu 2005, p. 103; Dudaș 2007, p. 289–296; Vesa 2008, p. 47; Avram 2009, p. 279; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 238; Urs 2011, p. 234–235; Filip 2013, p. 62–63.

Observaţii. Exemplare de referință: BACJ, cota CRV 58; BAR, cota CRV 204; BCUCJ, cota BRV 204; BMSB, cota V/103. Cartea conține erori de paginație.

1733. *Liturghier*, Râmnic, 1733.

Sfintele și dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților no|ștri, a lui Ioann Zlatoust, a lui Vasilie | cel Mare și a Prejdesfeșteniii, | acum întru acestași chip tipărite | rumâneaște | în sfânta Episcopie a Rimnicului, | cu nevoința și cu toată chieltuiala | a preasfințitului și de Dumnezeu | iubitoriului | chir Inochentie, | episcopul Rimnicului. | Luna lui dechemvrie 1, | la anul de la Hs. 1733.

Missal [Liturghier]. *This altar book includes the texts of the three Orthodox liturgies: John Chrysostom, Basil the Great and Gregory the Theologian. Also called The Divine Liturgy of the Presanctified Gifts, it also includes prayers for various liturgical occasions. It was printed at Râmnic, Wallachia, in 1733.*

Format. In 4º; [2] f. + 269-[270] p. Tipar negru și roșu, cu 24 de rânduri la pagină plină. Textul în chenar de linii.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din linii și împletituri stilizate, surmontat de un frontispiciu din motive florale. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, datată *Ano 3115* (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu, însoţit de Fecioara Maria și Ioan Evanghelistul, în triplu chenar din semne tipografice și linii (p. 50, 230); *Închipuirea sfântului discos* (p. 60); *Sfântul Ioan Zlatoust,* în chenar din linii și semne tipografice, semnată „Mihai" (f. nenumerotată, verso, dintre p. 70 și 71); *Sfântul Vasilie*, în chenar din linii și semne tipografice, semnată „MI" (p. 128); *Sfântul Grigorie,* în chenar din linii și semne tipografice, semnată și datată „Mihail Râm. 1733" (p. 194). Frontispicii: șiruri de semne tipografice (f. [2]r, p. 127, 185); compoziție florală (p. 1 și 231); dreptunghi înfățișând pe Fecioara Maria cu Pruncul Isus, în medalion central, mărginit de Sfânta Parascheva și de Sfântul Ioan Botezătorul, în alte două medalioane (p. 12, 51); dreptunghi înfățișându-i pe Isus Hristos, Fecioara Maria și Sfântul Ioan în trei medalione, în chenar de linii și semne tipografice (p. 71, 129, 195); un șir de semne tipografice (p. 30, 189, 217, 220, 222, 223, 224, 225, 227 și [270]). Viniete: împletituri din motive florale stilizate (f. [2v]), motive zoomorfe între motive florale stilizate (p. 48, 229, [270]), semne tipografice (p. 112, 126, 184), împletituri stilizate (p. 126); cap de înger (p. 127), compoziție florală stilizată și cap de înger (p. 193). Alte ornamente: cap de înger între semne tipografice în formă de cruce (p. 49,) compoziție florală stilizată și cap de înger între semne tipografice în formă de cruce (f. nenumerotată, recto, dintre p. 70 și 71). Se întâlnesc șiruri de semne tipografice despărţitoare de texte. Inițiale ornate în roșu (*passim*) și o singură inițială ornată în negru (p. 51). Colontitlurile sunt încadrate între semne tipografice.

Cuprins. *Pinax, adecă însemnare de ceale ce să află într-această Liturghie* (f. [2]r); *Rănduiala diaconiei, adecă cum slujaște diaconul cu preotul la vecerniia cea mare, la utrenie și la liturghie, tocmită de sfinţitul și al lumii patriarh chir Felothii* (p. 1–11); *Rugăciunile care le ceteaște preotul la*

vecernie (p. 12–30); *Rânduiala utreniii* (p. 30–48); *Rănduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii, carea să face așa în beseareca cea mare și la Stagora* (p. 51–70); *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 71–126); [Învățătură pentru dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Vasilie cel Mare] (p. 127); *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Vasilie cel Mare* (p. 129–184); *Învățătură pentru dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeșteniii* (p. 185–193); *Dumnezeiasca liturghie a Prejdesfeșteniii* (p. 195–217); *Opusturile prazdnicilor celor dumnezeiești ce să zic la vecernie, la utrenie și la liturghie, după rânduială* (p. 217–220); *Opusturile peste săptămână ce să zic la vecernie, la utrenie și la liturghie* (p. 220–221); *Vozglașeniile în zioa Sfintelor Paști, la canon, după fieștecare peasnă* (p. 222–223); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 223–224); *Rugăciunea la blagosloveniia sălciii* (p. 224–225); *Rugăciunea la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 225–226); *Altă rugăciune la blagosloveniia brânzii și a oaolor* (p. 226); *Rugăciunea la gustarea strugurilor* (p. 227); *Ecteniile ce să zic la morți* (p. 227–229); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 231–269); [Notificarea tipografului] (p. 270).

Depozit. BCUCJ; BAR; BACJ; BVAUGL; MOC.

Referințe. BRV, II, nr. 208, p. 48; Hâncu 1965, p. 28–29; Alicu 1979, p. 795; Mureșianu 1985, p. 285; Mosora, Hanga 1991, p. 49–50; Florescu 1998, p. 82, 83, 84, 110; Florescu 2000, p. 110; Râpă-Buicliu 2000, p. 233; Dudaș 2007, p. 310–311; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Urs 2011, p. 236–237.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 115 și BCUCJ, cota CN-U BRV 208/1. După p. 70 se află o f. nenumerotată, care are pe verso gravura Sf. Ioan Zlatoust.

1734. ***Catavasier***, Râmnic, 1734.

Catavasiiariu | rumânesc, acum întru | acest chip tipărit | în sfânta Episcopie a | Rimnicului, cu osâr|diia preasfințitu|lui și de Dumnezeu | iubitoriului chir | Inochentie, | episcopul Rimnicului. Leat 1734.

Irmologion [Catavasier]. *This is an altar book that is specific to the Eastern Church. It includes prayers and hymns from various religious services, such as: Vespers, Matins, Mass etc. It was printed at at Râmnic, Wallachia, in 1734.*

Format. In 8°; 320 f. Tipar negru, cu 10 rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, în partea de sus, șir din semne tipografice florale. Gravuri: *Nașterea lui Hristos*, semnată „Mih." și însoțită de legenda „Hristos să naște din Fecioară pe diiavolul jos oboară". (f. tt. v). Frontispicii: șiruri de semne tipografice (f. 2r, 3r, 17r, 18r, 35v, 44v, 64v, 65r, 90r, 91r, 97r, 98r, 111v, 118v, 134r, 142r, 146r, 158v, 167r, 176r, 221r, 232v, 128r); șir de semne tipografice (f. 31v, 34v, 43r, 117v, 133r, 149r, 156v, 166v, 178r, 181r, 182v, 186r, 188r, 193v, 196v, 200v, 260v, 266v, 276r, 290r, 292r, 312r, 320v). Inițiale în chenar din semne tipografice (f. 3r) și inițiale ornate (f. 18v, 45r). Viniete: compoziție în formă de cruce din semne tipografice (f. 16v, 232r); semn tipografic floral stilizat (f. 89v, 90v); semne tipografice în forma unui triunghi cu vârful în jos (f. 111r, 141v, 145v).

Cuprins. *La Nașterea Domnului nostru Isus Hristos tropariu* (f. 2r–v); *Catavasii <la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos>* (f. 3r–16v); *La Botezul Domnului nostru Isus Hristos, tropari*u (f. 17r–v); *Catavasii la <Botezul Domnului nostru Isus Hristos>* (f. 18r–31v); *Stihuri la sfințirea apei* (f. 31v–34r); *La Streteniia Domnului nostru Isus Hristos, tropariu* (f. 34v–35r); *Catavasii <la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos>* (f. 35v–42v); *În Dumineca Florilor, tropariu*

(f. 43r–44v); *Canon. <Catavasiile Florilor>* (f. 44v–64r); *La Înviiarea Domnului nostru Isus Hristos, tropariu* (f. 64v); *Canonul Paștilor. <Catavasiile Paștilor>* (f. 65r–89v); *La joia Înălțării Domnului nostru Isus Hristos, tropariu* (f. 90r–v); *Catavasii <la joia Înălțării Domnului nostru Isus Hristos>* (f. 91r–97r); *În Dumineca pogorârei Duhului Sfânt, tropariu* (f. 97r–v); *Catavasii <la Pogorârea Duhului Sfânt>* (f. 98r–111r); *La Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, la vecernie* (f. 111v–117v); *Tropariu <la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu>* (f. 117v–118v); *Catavasii <la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu>* (f. 118v–127v); *Catavasii <ale> Preasfintei Născătoare de Dumnezeu* (f. 128r–133r); *La înălțarea cinstitei cruci, tropariu* (f. 133r–v); *Catavasii <la înălțarea cinstitei cruci>* (f. 134r–141v); *Tropare și condace împărătești și la sfinții mari* (f. 142r–200v); *Podobiile pe 8 glasuri* (f. 200v–221r); *Rânduiala dimineții* (f. 221r–232r); *Cântarea lui Moisi* (f. 232v–260r); *Slavosloviia cea mare* (f. 260v–266r); *Rânduiala sfintei liturghii* (f. 266v–301v); *Cântări veselitoare* (f. 301v–312r); *Prevelicul care zic preoții la colivi și la mease la praznice* (f. 312r–320r); <Epilog> (f. 320v).

Depozit. BAR; BACJ.

Referințe. BRV, II, nr. 210, p. 49; Teodorescu 1961, p. 181; Florescu 1998, p. 84, 110; BRV 2004, p. 154; Urs 2011, p. 237.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 210 și CRV 210, Dubletul 2. În BRV (II, nr. 210, p. 49) se spune că tipăritura are peste 320 de file, dar fila 320v conține epilogul și nu are custode, ceea ce poate însemna că numărul total de file este 320.

1734. *Întâia învățătură pentru tineri*, ed. a III-a, Râmnic, 1734.

Pervoe učenije | otrokomъ | vъ nemъ že bukvy i slo|gi taže. | Kratkoe tolkovanije zakon|nago desjatoslovija molitvy | Gospodni. Simvola věry. | I devjati blaženstvъ. | Poveleniem i blagosloveniemъ | i vsjakimъ iždiveniemъ. | Preosfeštennějšago. | Gospodna, Gospodna. Vikentija Ioannoviča | pravoslavnago arhiepis|kopa i mitropolita | Bělgradskago | i sovětnika cesarskago. | Napečatasja vъ episcopij Rymničescoj | lěto Gospodne. 1734 | m<e>s<ě>ca sep.

First Teaching for the Youth [Întâia învățătură pentru tineri]. *The print is another edition of a textbook in Slavonic created with the purpose of initiating young Serbians in the main elements of Christian faith, once again proving the way in which the printing press in Râmnic served the Serbian people. Printed in Râmnic, Wallachia, in 1734.*

Format. In 8°; [10] f. + 78 f. Tipar negru, cu 16 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Frontispicii: două șiruri de semne tipografice (f. [2r]); un șir de semne tipografice (p. 1, f. 45v, 51v, 52r, 60r). Vinietă din trei semne tipografice (f. [10v], f. 78r). Inițiala *B* ornată în negru (f. 52r). Filele au în partea de sus câte trei semne tipografice.

Cuprins. *Predoslovie obšte ko vsěmъ pravoslavnimъ* (f. [2r–4v-?]); [?] (f. [?–6r–8r]); *Azъ a, buchi b, vědi v...* (f. [8v-?]); [?] (f. [?–10r]); *Čislo crkovnoe* (f. [10r]); *Imena prosodijamъ* (f. [10v]); *O zakoně B<o>ži iže. Vъ desjatoslovij* (f. 1r–5v); *Tolkovanije vtorija zapovědi* (f. 5v–8r); *Tolkovanije tretija zapovědi* (f. 8r–10v); *Tolkovanije 4-ja zapovědi* (f. 10v–14v); *Tolkovanije 5-ja zapovědi* (f. 14v–22r); *Tolkovanije 6-ja zapovědi* (f. 22r–24v); *Tolkovanije 7-ja zapovědi* (f. 24v–25v); *Tolkovanije osmija zapovědi* (f. 26r–35v); *Tolkovanie 9-ja zapovědi* (f. 35v–39r); *Tolkovanije 10-ja*

zapovědi (f. 39r–45v); *Tolkovanije. Molitvy Gospodni Očen<a>šъ. Očen<a>šъ iže esi nanvsěh* (f. 45v–46r); *Da svjatitsja imja tvoe* (f. 46r–v); *Da prijdetъ crstvie tvoe* (f. 46v–47r); *Da budetъ volja tvoja jako na ibsi i na zemli* (f. 47r); *Hleabъ našъ nasuštnij dažd namъ dnes* (f. 47v–49r); *Ine bvedi nasъ vъ iscušenije* (f. 49r–50r); *No izbavi nasъ ot lukavago* (f. 50r–51r); *Zdea prilagaetsja* (f. 51v); *Simvolъ sveatyja pravoslavija. Věri, tolkovanijemъ izjasnennij* (f. 52r–59v); *Kratkoe tolkovanije blaženstvъ evangelskihъ* (f. 60r–v); *Blaženi nnštii ahomъ* (f. 60v–63r); *Blaženi plačuštij* (f. 63r–64v); *Blaženi krptcij* (f. 64v–67r); *Blaženi alčuštij i pročaia* (f. 67v–69r); *Blaženi milostivij* (f. 69r–71r); *Blaženi čistij serdcemъ* (f. 71r–73r); *Blaženi mirotvorci* (f. 73r–76v); *Voprosъ obšti o blaženstva* (f. 76v–78r).

Depozit. BMSB.

Referințe. BRV, IV, nr. 68, p. 52–54; Turdeanu 1939, p. 187; Râpă-Buicliu 2000, p. 239. Florescu 1998, p. 110.

Observații. Exemplar de referință: BMSB, cota I 17. Conţinutul foii de titlu se întinde și pe f. [1v]. Din exemplarul de referință lipsesc f. [5] și [9] liminare.

1736. ***Acatist***, Râmnic, 1736.

Acatistul | Preasfintei Născătoare | de Dumnezeu și cu alte | rugăciuni, | acum într-acestaș chip | tipărit în sfânta | Episcopie a Râmnicului, | cu porunca și cu toată | cheltuiala a preacinstitu|lui Sfințiii Sale, | părintelui chiriu chir | Climent | Ipopsifios al Râmnicului, | în anul de la Hristos 1736.

Akathist [Acatist]*. It is a ritual book used in the Eastern Christian Church that contains religious hymns and prayers dedicated to the Holy Trinity, the Saviour, the Virgin Mary and to other saints, for the redemption and protection of the believers. Printed in Râmnic, Wallachia, in 1736.*

Format. In 8°; 280 f. Tipar negru și roșu, cu 14 rânduri la pagină. Textul este încadrat în chenar din semne tipografice.

Ornamentație. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, semnată „MR” (f. tt. v); reprezentarea Bunei Vestiri (f. 33v); *Învierea lui Isus Hristos*, semnată „Mihai Râm.” (f. 57r); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul, însoțită de legenda: „Bucură-te, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară Marie, ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine” (f. 68v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu (f. 2v, 118v, 165v); reprezentarea simbolului împărtășaniei, însoțită de textul „Eu sânt pâinea vieții care s-a pogorât din ceriu; de va mânca cineva din pâinea aceasta, va fi viu în veci” (f. 149v); *Sfântul Grigorie Decapolitul*, în chenar din semne tipografice, semnată „Mih.” (f. 232v). Frontispicii: dreptunghi ce conține în centru un medalion cu Isus Hristos, înconjurat de motive florale (f. 9r, 224r). Vinietă reprezentând un cap de înger (f. 135v). Inițiale ornate în roșu (f. 3v, 6r, 9r, 30v, 34r, 80v, 98v, 104r, 136r, 138r, 150r, 166r, 170v, 175v, 183r, 197r, 198v, 205r, 218v, 224r, 231v, 243r).

Cuprins. *Însămnare pentru ceale ce să află în acest Acatist* (f. 2r); *Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria* (f. 3r–20r); *Canon de mulțumire cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, căruia întru facerea elinească semnare de pre margini iaste întru acesta chip* (f. 20v–30r); *Molitva cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu după a șasea peasnă, înaintea condacelor și icoaselor, închinându-te să zici cu lacrămi* (f. 30v–32v); *Condac* (f. 32v–33r); *Acatistul Bunei Vestiri* (f. 34r–54v); *Molitvă* (f. 55r–56r); *Molitvă cătră Domnul Isus Hristos* (f. 57r–68r); *Cinstitul paraclis al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, facerea lui*

Teostrict monahul, (f. 69r–70v); *Canon de rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (f. 70v–91v); *Rugăciunea către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare* (f. 92r–97v); *Molitvele spre somn* (f. 98r–118r); *Molitvele dimineții* (f. 119r–135v); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (f. 136r–149r); *Canonul către sfânta cuminecătură* (f. 150r–165r); *Molitva dintâiu a sfântului Vasilie celui Mare* (f. 166r–170v); *Molitva a doaoa a Sfântului părintelui nostru Ioan Zlatoust* (f. 170v–174r); *Molitva a treia a Sfântului Ioan Damaschin* (f. 174r–175r); *Molitva a patra a Sfântului Simeon Metafrast* (f. 175v–183r); *Molitva a cincea a Sfântului Simeon Metafrast* (f. 183r–194r); *Molitva a șasea a Sfântului Vasilie cel Mare* (f. 194r–196v); *Molitva a șaptea a Sfântului Vasilie cel Mare* (f. 197r–198v); *Molitva a opta a Sfântului Simeon Bogoslovul cel Nou* (f. 198v–205r); *Molitva a nooa a Sfântului Ioan Zlatoust* (f. 205r–206r); *Molitva a zecea a Sfântului Ioan Zlatoust* (f. 206r–207r); *Molitva a 11-a tot a aceluia* (f. 207v–209r); *Molitva a 12-a a Sfântului Ioan Damaschin* (f. 209r–210v); *Molitva a 13-a a Sfântului Ioan Zlatoust* (f. 210v–211v); *Stihurile lui Metafrast* (f. 211v–214v); *Molitvă de mulțămire a Marelui Vasilie* (f. 215r–217r); *Molitva a 2-a a aceluiași* (f. 217r–218r); *Molitva a 3-a a Sfântului Ioan Zlatoust* (f. 218r–218v); *Molitva a patra a lui Metafrast, cu stihuri* (f. 218v–220v); *Molitva a 5-a a Sfântului Chiril de la Alexandria* (f. 220v–221v); *Molitva a 6-a către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (f. 221v–223v); *Molitvă către Dumnezeu Savaot* (f. 224r–231v); *Molitva către Născătoarea de Dumnezeu, scoasă din slovenie* (f. 231v–232r); *Cinstitului paraclis al sfântului și preacuviosului părintelui nostru Grigorie Decapolit* (f. 233r–253v); *Slujba din toate zilele* (f. 254r–280r); *Tipăritu-s-au acest Acatistiariu și cu alte rugăciuni ce cuprinde în sine, prin diortosirea lui Lavrentie, ieromonahul de la Hurezi* (f. 280v).

Depozit. DJCOT; MBVL; MOC.

Referințe. Șandru 1947, p. 144; Poenaru 1973, p. 21–23; Florescu 1980, p. 491–494; Florescu 1998, p. 83, 84, 110; Teodorescu 1998, p. 29–30; Florescu 2000, p. 110–111; Teodorescu 2006, p. 9–10.

Observaţii. Exemplar de referință: DJCOT, nr. inv. 103 (provenit de la parohia Sfântul Nicolae din Obrocari Slatina). Au fost consultate și exemplarele de la MBVL, precum și cel descris de Poenaru 1973, p. 21–23.

1736. *Psaltire*, Râmnic, 1736.

Psaltirea | proorocului și împăratului | David, | acum într-acest chip a treia | oară tipărită, | în sfânta Episcopie a Rim<nicului>, | cu porunca și cu toată chiel|tuiala a preacinstitului Sfin|țiii Sale, părintelui chiriu | chir Climent, | ipopsifios al sfintei | Episcopii a Rimnicului, | în anul de la Nașterea lui Hristos | 1736, aprilie 14, | de Dimitrie Pandovici.

***Psalter [Psaltire]**. It is the third edition of the Psalm Book, printed by Bishop Clement in Râmnic, Wallachia, in 1736.*

Format. In 8°; [1] f. + 280 f. Tipar negru, cu 16 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravura *Prorocul David*, semnată „P. R". (f. tt. v). Viniete la f. 170v și 280v. Conține mai multe ornamente de compoziție tipografică.

Cuprins. *Psalmii lui D<a>v<i>d, proorocului și împăratului* (f. 1r–235r); *Cântarea lui Moisi după ce s-au afundat Faraon* (f. 235v–259v); *Pentru polieleu ce să cântă la praznicele dumnezeiești și la ale Născătoarei de Dumnezeu și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (f. 259v–274v); *Pripealele la praznicele dumnezeiești* (f. 275r–280r).

Depozit. Exemplar identificat în localitatea Peșteana din Țara Hațegului de Eugen Pavel și descris în lucrarea citată mai jos.

Referințe. Patachi 1960, p. 282–287; Papp 1968, p. 539–549; Poenaru 1973, p. 20; Mureșianu 1985, p. 276; Florescu 1998, p. 84, 110; Râpă-Buicliu 2000, p. 243; BRV 2004, p. 101; Pavel 2007, p. 14–15, 160, 161, 162; Mârza, Bogdan 2013, p. 220.

Observații. Exemplarul de referință este cel descris de Pavel 2007, p. 14–15, 160, 161, 162. Pe f. 280v se află nota corectorului: „Tipăritu-s-au aceaste Psaltiri prin osteneala diortosirii popei Ivan Făgărășanul". Cartea conține erori de paginație. Exemplarele despre care vorbește Papp (1968, p. 539–549) nu aparțin acestei ediții, întrucât ediția existentă la BACJ are numai 246 de file (vezi descrierea acestei ediții la Urs 2011, p. 712–714). Considerăm că această ediție trebuie să conțină în forma sa completă mai mult de 280 de file, întrucât finalul pare că e impropriu sfârșitului Psaltirilor.

1737. *Antologhion*, Râmnic, 1737.

Anthologhion | ce să zice | Floarea cuvintelor, | care cuprinde întru sine rânduiala dumnezeiești|lor praznice și ale stăpânei, de Dumnezeu | Născătoare și pururea Fecioare Mariei, și | ale sfinților celor numiți ce să prăznuiesc peste | an, și ale sfinților de obște în fieștecare zi. | Acum întâi tipărit rumânește supt | stăpânirea preaînălța-tului maiestat împă|rat al Romei, | Carol al șaselea, | fiind drector Țărâi Ardealului și Vala|hiei Ecțelenției Sa, grof de Vales, | cu blagosloveniia și cu toată chieltuiala prea|sfințitului și de Dumnezeu iubitoriului | chir Climent, | episcopul Râmnicului. | Și s-au tipărit în sfânta Episcopie a Râmnicului, | la anul de la facerea lumii 7245, | iară de la Nașterea lui Hristos 1737, | întâia zi a lui avgust, | de Dimitrie Pandovici tipograful.

Antologhion. *Also known as The Flower of Words [Floarea cuvintelor], this ecclesiastical book includes biographies of Saints. Thus, it is read at feasts of Saints. It was printed at Râmnic, Wallachia, in 1737.*

Format. In folio; [4] f. + 605 f. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu 43 rânduri pe coloană.

Ornamentație. Foaia de titlu, realizată dintr-o gravură de tip portic, redă în mijloc, sus, Sfânta Treime, flancată de o parte și de cealaltă de Apostolul Petru și de Fecioara Maria, respectiv de Sfântul Ioan Botezătorul și Apostolul Pavel. Pe cele două coloane laterale se află 12 medalione cu sfinți, astfel: Sofronie patriarhul, Gherman patriarhul, Vizantie, Andrei Piru, Chiprian episcopul, Metodie patriarhul (stânga) și Ioan Damaschin, Anatolie patriarhul, Theofan monah, Andrei Criteanul, Theodor Studitul, Iosif monah (dreapta). Gravuri: *Sfântul Nicolae*, mărginit de 12 scene din viața sa (f. tt. v, f. 187r [!]); reprezentarea *Isus în templu la 12 ani*, semnată „Mihai Ath. Râm." și datată „1737" (f. [4v]); *Peacuviosul Simeon Stâlpnicul* (f. 1r); *Nașterea Născătoarei de Dumnezeu* (f. 16r); *Înălțarea cinstitei cruci*, semnată „Mihai Râmnic." și datată „1736" (f. 32v); *Sfântul Ioan Evanghelistul* semnată „Mh." (f. 49r); *Preacuvioasa Parascheva*, mărginită de 9 scene din viața sa, semnată „Michael" (f. 79v [!]); *Sfântul Dimitrie,* semnată „Mih." (f. 96r [!]); *Soborul sfinților îngeri*, gravură datată „MDCCXXXVI" (f. 115r [!]); *Sfântul Ioan Zlatoust* semnată „Mih." (f. 124v [!], 367v [!]); *Sfântul Grigorie Decapolitul*, semnată „Mi." (f. [143]r); *Intrarea în biserică a Maicii Domnului* (f. 150r [!]); *Sfântul Apostol Andrei* semnată „Mihai" (f. 163v [!]); *Sfântul Sava*, semnată „M. R." (f. 180v [!]); *Nașterea lui Isus Hristos*, semnată „Mihai Ath." (f. 254r [!]);

reprezentarea *Tăierii împrejur* (f. 274v [!]); *Sfântul Vasilie Velichi*, semnată „Mih. Ath." (f. 279r [!]); reprezentarea *Botezului Domnului* semnată „M. A." (f. 309v [!]); *Sfântul Teodosie* (f. 327r [!]); *Cuviosul Antonie* (f. 338v [!]); *Sfântul Athanasie și Sfântul Chiril, patriarhii Alexandriei*, semnată „M. A." (f. 344v [!]); *Cuviosul Evthimie* (f. 350r [!]); *Sfântul Grigorie Bogoslovul*, semnată „M. A." (f. 361r [1]); *Sfântul Ioan Zlatoust, Sfântul Vasilie Velichi, Sfântul Grigorie Bogoslovul*, semnate „Mih.", „Mih. Ath." și „M. A." (f. 375v [!]); reprezentarea *Întâmpinării Domnului*, semnată „Mihai" (f. 387v [!]); reprezentarea *Sfinții 40 de mucenici*, semnată „Mi. Ath." (f. 409r [!]); reprezentarea *Bunei Vestiri* (f. 418v [!]); *Sfântul Mare Mucenic Gheorghe,* semnată „Mih. Ath." (f. 429v [!]); *Sfinții Constantin și Elena, mama sa* (f. 453r [!]); *Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul*, semnată „Mih. Ath." (f. 476v [!]); *Întemeierea bisericii creștine prin cei 12 apostoli*, semnată „Mihai Ath." (f. 485v [!], 483r [!]); *Prorocul Ilie* (f. 511r [!]); *Schimbarea la față,* semnată „Mihai Ath. Râm." (f. 539r [!]); *Adormirea Maicii Domnului,* semnată „Mih." (551r [!]); reprezentarea *Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul* (f. 562r [!]). Frontispicii: șiruri de semne tipografice (f. [2r], [3r], [4r]); dreptunghi având în centru pe Isus împreună cu apostolii Pavel și Ioan, în trei medalioane, însoțite de motive florale (f. 1r); dreptunghi de compoziție florală (f. 60r [!], 106v [!], 174r [!], 274r [!], 384r [!], 408v [!], 428r [!], 444r [!], 463v [!], 497r [!], 528v [!], 574r [!]). Viniete: împletitură stilizată (f. [1v], [3v], 48r [!], 59v [!], 132r [!], 174r [!], 201r [!], 264r [!], 403r [!], 573v [!]); compoziție floală stilizată (f. [4r], 383v [!], 573r [!]); motive zoomorfe și fitomorfe stilizate (f. 15v, 159r [!], 408r [!]); heruvimi în ansamblu floral, semnată și datată „Demiter 7238" (f. 32r, 79r [!], 173v [!], 186v [!], 408r [!], 427v [!], 443v [!], 496v [!], 528r [!]). Inițiale ornate în roșu (*passim*). Șiruri de semne tipografice despărțitoare de texte. Colontitlurile se află între semne tipografice.

Cuprins. *Stihuri politice închinate Sfântului și făcătoriului de minuni Nicolae* (f. tt. v); *Preadoslovie, adecă cuvânt-înainte* (f. [2r–3v]); [Stihuri din Sfânta Scriptură] (f. [4r]); *Antologhion, adecă Floarea cuvintelor, cu Dumnezeu sfântul, carele cuprinde în sine toată slujba praznicilor dumnezeiești și ale sfintei Născătoarei de Dumnezeu și a altor sfinți ce să prăznuiesc și a sfinților de obște. Luna lui septemvrie* (f. 1r–60v); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui octovrie. Luna lui octovrie* (f. 60r [!]–106r [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui noiemvrie. Luna lui noiemvrie* (f. 106v[!]–173v [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui dechemvrie. Luna lui dechemvrie* (f. 174r [!]–273v [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al lunii lui ianuarie. Luna lui ianuarie* (f. 274r [!]–383v [!]); *Luna lui fevruarie* (f. 384r [!]–408r [!]); *Luna lui martie* (f. 408v [!]–427v [!]); *Luna lui aprilie* (f. 428r [!]–443v [!]); *Luna lui mai* (f. 444r [!]–463r [!]); *Luna lui iunie* (f. 463v [!]–496v [!]); *Luna lui iulie* (f. 497r [!]–528r [!]); *Luna lui avgust* (f. 528v [!]–573r [!]); [*La această sfântă carte ce s-au tipărit acum de iznoavă pre limba noastră rumânească ...*] (f. 573v [!]); *Începutul, cu Dumnezeu sfântul, al slujbelor de obște ce să cântă la unul sau la mulți sfinți, după rânduială* (f. 574r [!]–605r [!]).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BMDV; BIGB; MOC; BGȘBH; CMB; BMSB; BASVL.

Referințe. BRV, II, nr. 215, p. 52–53; Șandru 1947, p. 143, 144; Basarab 1978, nr. 1–3, p. 27–38; CRV 1985, p. 51–52; Mureșianu 1985, p. 131; Mosora, Hanga 1991, p. 50–51; Mălinaș 1993, p. 42; Buciumeanu 1996, p. 212–213; Basarab 1998, p. 71–72; Florescu 1998, p. 84, 85, 86, 87, 110; Florescu 2000, p. 111–113; Râpă-Buicliu 2000, p. 244; Mitric 2005, p. 71; Teodorescu 2005, p. 104–106; Teodorescu 2006, p. 13; Dudaș 2007, p. 313–320; Urs 2011, p. 239–242; Mârza, Bogdan 2013, p. 31.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 7. Cartea conține erori de paginație.

1737–1749. Clement (episcop de Râmnic), ***Învățături în Postul Mare,*** Râmnic, 1737–1749.

Climent | <cu> mila lui Dumnezeu | episcopul Râmnicului, | Noul Severin.

Clement (Bishop of Râmnic), ***Teachings in Lent [Învățături în Postul Mare].*** *It is a print with a didactic-catechetical purpose that contains the teachings of the hierarch regarding the ways in which the Orthodox believers from the diocese must fast and the way in which they must behave while fasting. Printed in Râmnic, Wallachia, in 1737–1749.*

Format. In 8°; peste [14] f. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu din două şiruri de semne tipografice (f. [1r]; [6r]). Vinietă din semne tipografice, aşezate în formă de cruce (f. [5v]). Iniţiala *D* în chenar, ornată cu motive vegetale (f. [6v]).

Cuprins. *Climent, <cu> mila lui Dumnezeu, episcopul Râmnicului, Noul Severin, molitvelor voastre, tuturor cucearnicilor preoţi din eparhiia smereniii noastre ...* (f. [1r]); *A una* (f. [1r–v]); *A doao* (f. [2r]); *A treia* (f. [2r–v]); *A patra* (f. [2v–3r]); *A cincea* (f. [3r–v]); *A şasea* (f. [3v]); *A şaptea* (f. [3v–4r]); *A opta* (f. [4r–v]); *A noao* (f. [4v]); *A unsprăzeace* [!] (f. [4v–5r]); *A unsprăzeace* (f. [4v–5r]); *A unsprezeace* (f. [5r]); *A doosprezeace* (f. [5r–v]); *Climent, cu mila lui Dumnezeu, episcopul Râmnicului, tuturor celor ce vă aflaţi în eparhiia smereniei noastre, cuvioşilor igumeni, cucearnicilor preoţi, cinstiţilor boiari ...*(f. [6r–14v]); [*După aceasta, poruncim voao, preoţilor de pe la besearici, să cetiţi învăţătura aceasta prin toate besearicile, învăţând oamenii cum vor posti şi cum vor treace curgerea sfântului post ...*] (f. [14v]).

Depozit. BCUCJ; BAR (copie fotografică după exemplarul de la BCUCJ, cota 215B).

Referinţe. BRV, IV, nr. 72, p. 54; Florescu 1998, p. 110.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota BRV 262/A. Cele 14 file nu sunt numerotate. Sunt numerotate numai cele două caiete din care fac parte filele. Primele 7 file aparţin caietului 1, iar celelate 7 file aparţin caietului 2. Exemplarul descris nu are foaia de titlu, prima filă fiind fila 1 din caietul 1. Este posibil să nu fi avut foaie de titlu, ci să fi fost tipărită ca o foaie volantă, mai extinsă, care a fost trimisă preoţilor pentru scopuri didactico-catehetice, fiind în fapt un fel de cuvântare pastorală. În privinţa numărului total de file, având în vedere indicaţiile care se dau preoţilor pe fila 14v, considerăm că numărul filelor lipsă nu poate fi mai mare de 1–2 file. Că este cuvântare pastorală pare să arate şi indicaţia că ea se adresează numai preoţilor din Eparhia Râmnicului, practică obişnuită în cazul acestei categorii de texte.

16. TIPOGRAFIA DIN SIBIU

1696. ***Ceasloveţ***, Sibiu, 1696.

Ceasloveț | care are întru sin<e> slujbele | de noapte și de zi | supt biruința putearnicului și încununatului | Iosif Leopold, craiul Budii și Țării Ungureșt<i> și Ardealului. | Tipăritu-s-au în vestita | cetate a Sibiiului, | anii Domnului 1696.

Small Breviary [Ceasloveţ]. *This is a religious book, which includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1766.*

Format. In 8°; [4] f. + 330 f. + [2] f. Tipar roșu și negru, cu 13 rânduri la pagină. Textul este încadrat în chenar din semne tipografice.

Ornamentaţie. Titlul, în chenar dublu din semne tipografice. Frontispicii: două șiruri de semne tipografice florale stilizate (f. 1r); un șir de semne tipografice florale stilizate (f. 37r, 107v, 127r, 132v, 145v [!], 236v [!], 259r [!], 262v [!], 272r [!], 281v [!], 289r [!], 311r [!], 315r [!], 322v [!], 325r [!]); două șiruri se semne tipografice florale stilizate, alt tip (f. 53v, 90r, 97v, 194r [!], 211v [!], 245r [!], 293r [!], 297r [!]); șir de semne tipografice (f. 81v, 116v, 171v [!], 180r [!], 184r [!], 186r [!], 230r [!], 255r [!], 330v [!]). Inițiala *P* ornată în negru (f. [1v]); inițială ornată în roșu (f. 106r, 119v, 162v [!]); inițiale în chenar roșu, din semne tipografice florale (*passim*). Viniete: compoziție din semne tipografice (f. [1v]); compoziție dreptunghiulară din semne tipografice (f. 53r, 81r, 191r [!], 226r [!], 244r [!], 288v [!], f. [2r]); compoziție din patru semne tipografice (f. 132r, 181v [!], 244r [!], 296v [!], 310v [!]). Colontitlurile sunt încadrate între două semne tipografice.

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (f. [1v–4v]); *Începutul polunoștniței* (f. 1r–36v); *Polunoștnița care să ceteaște sâmbătă* (f. 37r–53r); *Începutul itrosului* (f. 53v–81r); *Începutul lui pervi ceas* (f. 81v–90r); *Începutul al tre<i>le<a> ceas* (f. 90r–97v); *Începutul lui șesti ceas* (f. 97v–107v); *Înceaperea obeadniței* (f. 107v–116v); *Începutul al 9 ceas* (f. 116v–126v); *Începutul vecerniei* (f. 127r–132r); *Începutul pavecerniței mici* (f. 132v–145v [!]); *Începutul pavecerniței mari* (f. 145v [!]–171v [!]); *Troparele Învierii* (f. 171v [!]–184v [!]); *Aceaste stihiri de pocăință ce să zic dumeneca lăsării de brănză* (f. 184v [!]–186r [!]); *Troparele și condacile și bogorodicinele zilelor* (f. 186r [!]–191r [!]); *Ceasurile în zuoa de Paști și în toată săptămâna Învierii* (f. 191v [!]–194r [!]); *Cinstitul paraclis cătră Preasfânta Despuitoarea noastră Născătoare de Dumnezău* (f. 194r [!]–211r [!]); *Rugăciunile cătră dumnezăiasca cumenecătură* (f. 211v [!]–226r [!]); *Rugăciunile după cumenecătură* (f. 226v [!]–230r [!]); *Rugăciunile de sara* (f. 230r [!]–236v [!]); *Rugăciunile dimineţii* (f. 236v [!]–244r [!]); [*Pre tine pravoslavnice cetitoriu*] (f. 244v [!]); *Luna lui septemvrie* (f. 245r [!]–255r [!]); *Luna lui octovrie* (f. 255r [!]–259r [!]); *Luna lui noiemvrie* (f. 259r [!]–262v [!]); *Luna lui dechevrie* (f. 262v [!]–272r [!]); *Luna lui ghenuarie* (f. 272r [!]–281r [!]); *Luna lui fevruarie* (f. 281v [!]–288v

[!]); *Luna lui martie* (f. 289r [!]–292v [!]); *Dumeneca a șasea, a Florilor* (f. 293r [!]–296v [!]); *În sfânta și Marea Dumenecă a Paștilor, la utrănie* (f. 297r [!]–310v [!]); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos* (f. 211r [!]–215r [!]); *Luna lui aprilie* (f. 215r [!]–217v [!]); *Luna lui mai* (f. 218r [!]–219r [!]); *Luna lui iunie* (f. 219v [!]–222v [!]); *Luna lui iulie* (f. 222v [!]–225r [!]); *Luna lui avgust* (f. 225r [!]–230v [!]); *Scara pre scurt a slujbelor ce-s scrise într-acest Ceasloveţ* (f. 330v [!]-f. [2r]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ.

Referințe. BRV, I, nr. 101, p. 339–340; BRV, IV, nr. 101, p. 207; Mosora, Hanga 1991, p. 32; Râpă-Buicliu 2000, p. 208; BRV 2004, p. 180–181; Dudaș 2007, I, p. 164–168; Urs 2011, p. 153–155.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 591 și 592. Cartea conţine erori de paginație.

1768. Silvius Tannoli, ***Poemation de Secunda Legione Valachica***, ed. a II-a, Sibiu, 1768.

Poemation | de | Secunda Legione | Valachica | sub | Carolo | barone | Enzenbergio. | Cibinii Transilvaniae | excudebat Samuel Sárdi. Anno MDCCLXVIII.

*Silvius Tannoli, **Poemation de Secunda Legione Valachica.** It is a poem written in Latin by Antonio Cosimelli, an Italian, while he was acting as an imperial officer in Transylvania. It was signed with a pseudonym: Silvius Tannoli. Cosimelli activated within a Romanian border regiment that had been founded by Empress Maria Theresa by recruiting peasants in the north-eastern bordering area of the Principality. These quite successful lines try to highlight the profits made by Romanians on fulfilling the military service. In fact, it was a proceeding defined by a long opposition and tributes on the part of those recruited. This writing is actually the second edition of another one that was published at Cluj in the same year: Poemation de ortu et progressu Incl. Militiae Limitaneae Valachicae in M. Principatu Transilvaniae. Its title has been changed. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1768.*

[Tiraj I]

Format. In 4°; [14] f. Tipar negru, cu 15 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Un ornament grafic, puţin obișnuit, sugerând un sfeșnic floral cu 3 braţe (f. tt.). Frontispiciu dintr-o triplă bordură din elemente ornamentale tipografice (f. [3r]). Vinietă din semne tipografice (f. [13r]). Paginile au la mijloc, sus, mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Ad Auctorem!*, dedicaţie în 20 de versuri semnată „Canebat Zacarias de Nevel” (f. [1v]); *Lectori benevolo Samuel Sárdi typographus Cibiensis S. P. D.*, prefaţă datată în august 1768 (f. [2r–v]); [*Undique praeruptis, quá Dacia vergit ad Arcton*], poema propriu-zisă, de 309 versuri (f. [3r–13r]); *Ad Samusium de Ponte Ilvensi Caroli Baronis Enzenbergii Jussu constructo*, odă de 18 versuri (f. [13v–14r]); *Excellentissimo Comiti Andreae ab Hadik, supremo per Transylvaniam Armorum Praefecto etc. Secundam Legionem Valachicam primum perlustranti ostilites ajusdem Legionis*, poezie de 12 versuri, semnată „Canebat Comes Silvius Tannoli” (f. [14r–v]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB.

Referințe. Bichigeanu 1924–1925; Veress Endre, 1931, p. 264, nr. 523; Moisil 1939; Petrik, IV, 1971, p. 26; Furdui 1974, p. 103; Pascu 1976, p. 61–62; Mosora-Hanga 1991, p. 86; Petrik, III, p. 115; Urs 2011, p. 351–352.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota 1272.

[Tiraj II]

Format. In 4°; [12] f. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Un ornament grafic puţin obişnuit, sugerând un sfeşnic floral cu 2 braţe (f. tt.). Frontispicii: o triplă bordură din elemente ornamentale tipografice (f. [3r]). Vinietă din 5 steluţe aşezate în triunghi descendent (f. [12r]). Paginile au la mijloc, sus, ornamente identice din patru semne tipografice.

Cuprins. *Ad Auctorem,* dedicaţie în 20 de versuri semnată „Canebat Zacarias de Nevel" (f. [1v]); *Lectori benevolo Samuel Sárdi typographus Cibiniensis S. P. D.*, prefaţă datată august 1768 (f. [2r–v]); [*Undique praeruptis, quá Dacia vergit ad Arcton*], poema propriu-zisă, de 309 versuri (f. [3r–11v]); *Ad Samusium de ponte Ilvensi Caroli baronis Enzenbergii jussu constructo*, odă de 18 versuri (f. [11v–12r]); *Excellentissimo comiti Andreae ab Hadic, supremo per Transylvaniam armorum praefecto &c. Secundam Legionem Valachicam primum perlustranti milites ejusdem Legionis*, poezie de 12 versuri, la sfârşitul căreia se află semnătura: „Canebat comes Silvius Tannoli" (f. [12v]).

Depozit. BACJ; BCUCJ.

Referinţe. Şotropa 1975, p. 21, 155; Filipoiu 1980; Chindriş 1981/A; Mosora, Hanga 1991, p. 86–87; Chindriş, Iacob 2010, p. 186–220; Urs 2011, p. 351–352; Chindriş, Iacob, 2013, p. 607–630.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota 1017.

1780. Samuel Kuall, ***Jalele păcurarilor*** ..., [Sibiu, 1780].

Saele ale pakvrarilor en Ardialu | lunge szikriiu | maitsii Therezii.

Samuel Kuall, ***Complaints of the shepherds [Jalele păcurarilor ...]****. Verses in Romanian written with Hungarian orthography at the end of the book of Johann Strevei (Seivert), An Dacien. Bey dem Tode Marien Theresiens. Der Grossen 1780. Von Johann Stevei. Hermannstadt. Druckts Petrus Barth, Buchdrucker und Kaiserb. Königl. priv. Bukhhandler. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1780.*

Format. In 8°; [2] f. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Linie îngroşată la începutul textului (f. [1r]).

Cuprins. *Saele ale pakvrarilor en Ardialu lunge szikriiu maitsii Therezii. Lázár* (f. [1r–v]); *Bukur* (f. [1v]); *Lázár* (f. [1v]); *Bukur* (f. [2r]); *Lázár* (f. [2r]); *Bukur schi Lázár* (f. [2r]); *Lázár* (f. [2v]); *Bukur* (f. [2v]); *Bukur schi Lázár* (f. [2v]).

Depozit. BBSB; OSzK.

Referinţe. Sulzer 1782, p. 26–31; Cipariu 1869–1871, p. 689–691; Veress 1931, p. 308–310; Popovici 1972, p. 446; Pascu 1976, p. 71–72; Maria 2011, p. 9, 244, 266, 281, 293.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BBSB, cota Tr. XVIII. 245. (Este coligat cu cotele Tr. XVIII. 240–252). *Jalele păcurarilor* conţine versuri româneşti, scrise cu ortografie maghiară, la sfârşitul cărţii lui Johann Strevei (Seivert), *An Dacien. Bey dem Tode Marien Theresiens. Der Grossen 1780*. Von Johann Stevei. Hermannstadt. Druckts Petrus Barth, Buchdrucker und Kaiserb. Königl. priv. Bukhhandler.

1781. Ioan Molnar Piuariu, ***Ode întru pomenirea Mariei Tereza***, Sibiu, 1781.

Ode | entru pomenìrja Muteri | tsei dja pururja | a | Augúsztei | Marjej Theresjej. | Dultsj au fòszt iszvòarele apelor jei ... . Sibiu, | typerit la Martin Hochmeister, 1781, aprilie 3.

Ioan Molnar Piuariu, ***Odes in Memory of Maria Theresa [Ode întru pomenirea Mariei Tereza]****. It is a laudative writing that was probably rhymed when Empress Maria Theresa died in 1780. Nevertheless, it was published at Sibiu, Transylvania, one year later, in 1781. The publication is also important from a philological point of view, thanks to the German spelling applied to the Romanian writing accomplished with Latin letters.*

Format. In 8°; [4] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 16).

Ornamentaţie. Un motiv grafic ornamental înfăţişând un buchet stilizat, sub care se află o linie dublă (f. tt.). Frontispiciu fastuos, înfăţişând un amoraş pe o piramidă floral-stilizată (f. [2r]). La sfârşitul textului, vinietă dintr-o împletitură stilizată (f. [4v]). Strofele poemei sunt despărţite de mici motive grafice, reprezentând o coroană regală stilizată.

Cuprins. [*Muselor, enke tot gleszuitzj* ...], poemă alcătuită din 75 de versuri albe, împărţite în 15 strofe, cu număr inegal de versuri (f. [2r–4v]).

Depozit. BAR (copie fotografică); BCUCJ; BBSB; BBAB.

Referinţe. BRV, II, nr. 449, p. 273; BRV, IV, nr. 449, p. 262; MH 1781, p. 340; Sulzer 1781–1782, III, p. 31–35; Cipariu 1869–1871, p. 691–692; Veress 1910, p. 54; Pascu 1927, p. 30; Veress 1931, II, p. 1; Tomescu 1968, p. 118; Petrik V, p. 359; Popovici 1972, p. 445–446; Pascu 1976, p. 74; Popa 1976, p. 211; Dunăreanu, Popa 1979, p. 17; Bica 1980, p. 244–245; Popa 1980, p. 76; Mosora, Hanga 1991, p. 101; Râpă-Buicliu 2000, p. 300.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 449.

1783. ***Abecedar*****,** Sibiu, 1783.

ABC | sau | Bucoavna | spre folosul | scolelor niamului romanesc. | ABC | oder | Namenbüchlein | zum Gebrauche | der | National-Schulen | in dem | Grossfürstenthum Siebenbürgen. | Mit ihrer Röm. kaisl. königl. apost. Majestät | allergnädigster Freyheit. | Herrmannstadt. Gedruckt bey Martin Hochmeister kaisl. königl. priv. | Buchdrucker und Buchhändler, 1783.

Spelling Book [Abecedar]*. Bilingual, Romanian-German school book for Romanian elementary school children, written in the Orthodox environment of Sibiu, following the tradition of textbooks with secular content. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1783.*

Format. In 8°; 103-[104] [!] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, maximum 32 şi 34 (exemplu p. 92 şi 93). Scriere cu alfabet latin şi gotic.

Ornamentaţie. Viniete: compoziţie din semne tipografice florale (p. 15); altă compoziţie din semne tipografice florale în forma unui romb (p. 45 [!]); trei ghivece de flori, aşezate pe o consolă (p. 100 [!]). Paginile au în partea de sus două mici ornamente tipografice.

Cuprins. § I. *Slovele rômânesthi cele mici* (p. 2–3); *Slovele rômânesthi cele mari* (p. 2–3); Buchstaben in Handschriften (p. 2–3); § II. (p. 4–6); § III. (p. 6); § IV. (p. 7); [§ V.] (p. 8–11); § III. [!] (p. 11–12); § IV. [!] (p. 12–15); § V. [!] (p. 16/17–18/19); § VI. [!] (p. 18/19–20/25 [!]); § VII. [!] *Cuvéntari scurte. Pruncul de lucruri cercatoriu* / *Kleine Erzählungen. Das neugierige*

Kind (p.20/25 [!]–26 [!]/27 [!]); *Pruncul cu evlávie* / *Das fromme Kind* (p. 28 [!]/29 [!]–30 [!]/31 [!]); *Pruncul strângatoriu* / *Das haushalterische Kind* (p. 30 [!]/31 [!]–32 [!]/33 [!]); *Mumá si pruncul* / *Die Mutter und das Kind* (p. 32 [!]/33 [!]–36 [!]/37 [!]); *Pruncá zaluda* / *Das aufrichtige Kind* (p. 36 [!]/37 [!]); *Pául si Fratila* / *Paul und Franz* (p. 38 [!]/39 [!]); *Frátii quárii nu se întielleg lá olálta* / *Die ungleichen Bruder* (p. 38 [!]/39 [!]–40 [!]/41 [!]); *Typul sáu fátiá însála* / *Das Bild oder der Schein betrugt* (p. 40 [!]/41 [!]); *Fátá buna* / *Die gute Magd* (p. 42 [!]/43 [!]); *Slugá buna* / *Der gute Knecht* (p. 44 [!]/45 [!]); *Pruncul facatoriu de bine* / *Das wohlthätige Kind* (p. 46 [!]/47 [!]); *Fiul multiamitoriu* / *Der dankbare Sohn* (p. 46 [!]/47 [!]); *Veciná pizmosa* / *Die neidische Nachbarinn* (p. 48 [!]/49 [!]); *Pretenul lá lipsá* / *Der Freund in der Noth* (p. 48 [!]/49 [!]–50 [!]/51 [!]); *Tátul si fiul* / *Der Vater und der Sohn* (p. 50 [!]/51 [!]–52 [!]/53 [!]); *Serácul datatoriu* / *Der wohlthätige Arme* (p. 52 [!]/53 [!]); *Hotiul mithitel* / *Der kleine Dieb* (p. 54 [!]/55 [!]); *Diácul lenes si reu* / *Der nachlässigen boshafte Gehulfknab* (p. 54 [!]/55 [!]–56 [!]/57 [!]); *Diácul bun* / *Das gute Schulkind* (p. 56 [!]/57 [!]–60 [!]/61 [!]); *Daicutiá Serácu* / *Das arme Kindermägdchen* (p. 60 [!]/61 [!]); *Slugá rea* / *Der bose Knecht* (p. 62 [!]/63 [!]); *Streini* / *Die Fremden* (p. 62 [!]/63 [!]–64 [!]/65 [!]); *Lucratorii* / *Die Taglöhner* (p. 64 [!]/65 [!]–66 [!]/67 [!]); *Plugáriul bun* / [*Kaspar wurde durch den Ackerbau ...*] (p. 66 [!]/67 [!]–68 [!]/69 [!]); *Homul blând* / *Der Sanftmüthige* (p. 68 [!]/69 [!]); *Prostii rei* / *Die bosen Bauern* (p. 68 [!]/69 [!]–70 [!]/71 [!]); *Primitoriul de furi* / *Der Hehler* (p. 70 [!]/71 [!]–72 [!]/73 [!]); *Humul fatiárnic* / *Der Heuchler* (p. 72 [!]/73 [!]–74 [!]/75 [!]); *Pastoriul* / *Der Hirt* (p. 74 [!]/75 [!]); *Ce e prea multu nu e sánatos* / *Was Zuviel ist ungesund* (p. 76 [!]/77 [!]–78 [!]/79 [!]); *Despre folosul celor mái mári* / *Vom Nutzen der Obrigkeit* (p. 78 [!]/79 [!]–84 [!]/85 [!]); *Despre insotire, stepânie, legi si cátáne* / *Von der Gesellschaft, der Obrigkeit, von Gesetzen und Soldaten* (p. 84 [!]/85 [!]–96 [!]/97 [!]); *Cuvinte românesthi, ungaresthi si nemtiesthi* / *Valachisch, Ungrisch und Deutsche Wörter* (p. 96 [!]–99 [!]); *Sumer, A numerá* / *Zahl Zählen* (p. 99 [!]–100 [!]); *Tátal nostru* (p. 101 [!]); *Nascatore de Dumnezeu* (p. 101 [!]); *Crez intr-unul Dumnezeu* (p. 101 [!]–102 [!]); *Das Gebeth des Herrn* (p. 103 [!]); *Der Englische Gruss* (p. 103 [!]); *Die zwolf Artikel des christlichen Glaubens* (p. 103 [!]–104 [!]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, II, nr. 458, p. 279; Veress 1910, p. 54; Ghibu 1916, p. 42–50; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 19, 26, 146, 171, 279; Albu 1944, p. 263, 274, 320; IBR 1958, p. 368–369; Protopopescu 1966, p. 108–112; Petrik, V, 1971, p. 427; Dunăreanu-Popa 1979, p. 17; Râpă-Buicliu 2000, p. 302.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 458. Cartea conține erori de paginație.

1783. *Pilde filosofești*, [Sibiu], 1783.

Pilde | filosofești,| scoase din limba cea pro|astă grecească pre limba | românească, în a|nul 1783.

Philosophical Parables (Pilde filosoficești). *This book comprises a large number of judgements, proverbs and sayings. They were translated into Romanian from an unspecified Greek edition. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1783.*

Format. In 8°; [1] f. + 118 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ținută grafică modestă. Titlul în chenar din linii și semne tipografice. La mijloc, sus, deasupra chenarului, imaginea unei coroane arhierești. Frontispiciu dintr-o compoziție florală și din semne tipografice (p. 1). Inițială ornată în negru (p. 1).

Cuprins. *Pilde filosofești de pe limba cea proastă grecească tălmăcite rumâneaște* (p. 1–118).

Depozit. BAR; BCUIS.

Referințe. BRV, II, nr. 460, p. 280; Bodinger 1976, p. 159–160; Râpă-Buicliu 2000, p. 302; Maria 2011, p. 88, 244, 266, 281, 293.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 460.

1786. *Pustia dragoste*, Sibiu, [1786].

Pustia dragostje.

***Deserted love [Pustia dragoste]**. A poem written with Latin letters and Hungarian orthography dedicated to Martin Hochmeister Junior, an important personality of Sibiu. Printed in Sibiu, Transylvania, 1786.*

Format. [1] f. Tipar negru.

Ornamentație. Textul este încadrat într-un chenar din semne tipografice și linii. În fruntea textului se află un ornament realizat din ramuri de viță-de-vie răsucite pe o tijă. La sfârșitul textului se află o compoziție ornamentală, realizată din două semne tipografice cu rol de vinietă. Prima literă a textului, *N*, este așezată pe o pancartă susținută de un înger. Cele trei strofe sunt separate de trei grupuri de câte trei steluțe.

Cuprins. *Pustia dragostje* (f. [1r]). Conține trei strofe a câte 4 versuri, scrise cu alfabet latin și ortografie maghiară, fiind un epitalam dedicat lui Martin Hochmeister junior. Versurile sunt semnate „S. L.”.

Depozit. ANSB.

Referințe. BRV, II, nr. 508, p. 315; Iorga 1901, II, p. 469; Veress 1910, p. 62; Veress 1931, II, p. 43, nr. 667; Petrik, V, 1971, p. 413; Dunăreanu, Popa 1979, p. 18. Popa 2010/B, p. 43.

Observații. Exemplar de referință: ANSB, în Colecția *Acte fasciculare,* F (Cultură), nr. 3 ff. 81–83, f. 83v.

1788. *Bucoavnă*, Sibiu, 1788.

Bucoavnă | pentru | pruncii cei ru|mânești carii să | află în mare Prinţipa|tum Ardealului. | În Sibii, | la Petru Bart | tipograful, 1788.

ABC | oder | Namenbüchlein | zum Gebrauche | der | walachischen Jugend im Grossfürstenthum Sieben|bürgen. Herrmannstadt, | gedruckt bei Petrus Barth Buchdruckern, | u. k. k. privil. Buchhändlern | 1788.

***Spelling Book [Bucoavnă].** This textbook was used for Romanian beginners. It includes basic religious knowledge about the Eastern Church. Its title is a traditional one. The present Edition is bilingual, both in Romanian and German. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1788.*

Format. In 8°; 94 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, maximum 29.

Ornamentație. Foile de titlu în chenare din semne tipografice, având fiecare câte un mic ornament din semne tipografice și câte un șir, de asemenea, tot din semne tipografice. Șir de

semne tipografice cu rol de frontispiciu (p. 88, 89). Șir de semne tipografice cu rol de ornament despărţitor de capitole (p. 33). Viniete: compoziţie floral modestă (p. 24); compoziţie din semne tipografice (p. 82); două semne tipografice deasupra cărora se află o coroana regală (p. 83); doi iepuri pe pajişte (p. 86); două cărţi închise, aşezate una peste alta, alături de care se află instrumentele de scris (p. 87). Paginile au în parte de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. § I. *Tipărite și scrise de mână, mici și mari slove pre rând* (p. 4–5); § II. I. [Ba, be, bi, bau, bei] / § II. [Ba, be, bi, bi, bo, bu, bea, bă, bâ] (p. 6/7–8/9); 2. [Bad, bub, baum, der, das, für, fiel] / 2. [Az, am, ac, an, ar, as, aș] (p. 8/9); 3. [Bleib, draht, fromm, glied, kleid, kreis] /3. [Boi, voi, goi, doi, joi, lui, cui] (p. 10/11); 4.[Brunst, christ, dringst, fleucht, freund] / 4. [Bla, dra, spa, cre, tra, fri, bre] (p. 10/11); 5. [Ba, bar, bart, barst, bargst, brauchst] / 5. [Stran, strei, spre, scru, stre, stra] (p. 10/11); 6. [Bri, brin, bring, bringt, bringst, brichst] / [Blând, veac, gem, domn, joi] (p. 12/13); § III. I. [Ta-pfer-keit, Mun-ter-keit, Hei-ter] / § III. I. [So-crul, lo-trul, no-stru, lu-cru] (p. 12/13); 2. [Stär-ker, Ver-sam-ler, Er-lö-ser] / 2. [An-na, Sar-ra, man-na, ol-tariu] (p. 12/13–14/15); 3. [An-na, Sar-ra, man-na, al-tar] /3. [O-mul, a-pa, ce-riul, a-min] (p. 14/15); 4. [Win-ter, Dunst, Meer, Kraft] /4. [Avra-am, Mo-av, No-e, Isra-il] (p. 14/15); 5. [Abra-ham, Mo-ab, No-ach, Is-ra-el] / 5. [Pre-otul, mu-e-rea, domni-ia] (p. 16/17); 6. [Ge-schenk, Erschei-nung, Entfer-nung] /6. [Voi, noi, doi, lui] (p. 16/17); 7. [Para-diess, Bienen-schwarm, Schweiss, Dung]/7. [Datoriu, da-tori, toţu] (p. 16/17); 8. [Mainer, deiner, seiner] /8. [Domni-ei, stăpâni-ei, trufi-ei] (p. 18/19); 9. [Engel, englisch, Erzengel] / 9. [D-omnul, D-umnezeul, D-uhul] (p. 18/19); 10. [Gottesgebährerinn, Herr, Gnade] /10. [Oprirea, o-trava, o-staşul] (p. 18/19); § IV. I [Himmelfahrt, aufwachsen, anwachsen] / § IV. I. [Des-părţirea, răs-plătirea] (p. 18/19); § V. [A, a; b, be weich; c, ce; d, de weich] / § V. [Az, a; Buche, b; Vede, v; Glagol, g] (p. 20/21); § VI. *Namen der Ton und Untertheilungszeichen* / § VI. *Numele prosodiilor* (p. 20/21–22/23); § VII. [Mein Kind!, hal-te dich an Gott] / § VII. [Fi-iu-le! Li-peș-te-te de D-umne-zeu] (p. 22/23–24/25); [Mein Kind! fürchte Gott] / [Fi-iu-le! Te-me-te de D-umnezeu] (p. 26/27); [Fürchte Gott thu recht und scheu niemanden] / [Teme-te de D-umnezeu, fă ce e drept...] (p. 28/29–32/33); *Das aufrichtige Kind* / *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 32/33–34/35); *Der kleine Dieb* / *Furul cel mic* (p. 34/35–36/37); *Der Hehler* / *Gazda lotrilor* (p. 36/37); *Zuviel ist ungesund* / *Tot ce iaste peste măsură nu iaste sănătos* (p. 36/37–38/39); § VIII. *Kurze Erzählungen. Vom Aberglauben*/*Scurte povești. Pentru credința deșartă* (p. 38/39–42/43); *Von der Beicht/Pentru ispovedanie* (p. 42/43–46/47); *Von der Robat* / *Pentru clacă* (p.46/47–48/49); *Von irrigen Meinungen* / *Pentru rătăcire* (p. 48/49–52/53); *Das arbeitsame Kind* / *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 52/53); § IX. *Tabelle. Von der Erkenntniss der Buchstaben* / § IX. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 52/53–62/63); § X. *Tabelle von dem Buchstabiren* / § X. *Însemnarea slovnirii* (p. 62/63–68/69); § XI. *Tabelle von dem Lesen* / § XI. *Însemnarea cetirii* (p. 70/71–82/83); *Anhang. I. Von dem Gebrauche der grossen und kleinen Buchstaben* / *Adaogere.* I. *Pentru întrebuinţarea slovelor sau literilor celor mari și mici* (p. 84/85–86/87); § XII. *Zahlen* / § XII. *Pentru numere* (p. 88/89–92/93); *Das Einmaleins* (p. 94).

Dpozit. BAR.

Referințe. BRV, II, nr. 519, p. 324; Veress 1910, p. 63; Ghibu 1916, p. 55–59; Pascu 1927, p. 279; Iorga 1928, p. 124; Gáldi 1941, p. 12; Albu 1944, p. 263, 325; IBR 1958, p. 369; Munteanu 1962, p. 137; Protopopescu 1966, p. 114–115; Petrik V, p. 82; Dunăreanu, Popa 1979, p. 19; Râpă-Buicliu 2000, p. 325; BRV 2004, p. 131–132; Giura 2008, p. 82; Maria 2011, p. 65–68, 70, 71, 117, 152, 163, 244, 266, 281, 293.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 519.

1789. *Catehism mic*, Sibiu, 1789.

Catihisis | mic | sau | scurtată pravoslavnică | mărturisire a legii gre|cești neunite | pentru trebuința prunci|lor celor neuniți rumâ|nești făcută | și de la neunitul episcopescul, | în Carloveț, la anul 1774, ținutul | sinod întărit și cu întărirea | arhiepiscopului și metro|politului tipărit. | Să vinde, fără legătură, cu 11 creiț. | Sibii, la Petru Bart, chesarocrăiescul pri|veligheatul tipograf a cărților celor sho|lasticești neunite rumânești. |1789.

Kleiner | Katechismus | oder | kurze und ächte Bekenntniss der griechi|schen nicht unirten | Religion. | Zum Gebrauche der nicht unirten wal|lachischen Jugend. | Verfasset, und von dem im Jahre 1774 in Car|lowiz abgehaltenen nicht unirten bischöflichen | Sinodus bestättiget: und nun mit Gutheissen | des Erzbischofs und Metropoliten aufgelegt. | Kostet ungebunden 11 kr. | Herrmannstadt | bey Petrus Barth k. k. privil. Buchdrucker der nicht unir|ten Walachischen Schulschriften. | 1789.

Small Catechism [Catehism mic]. *This bilingual writing (in Romanian and German) enlarges upon religious themes in a catechetical (dialogued) manner. The purpose of this popularizing work relies in explaining the great diversity of religious themes and practices to Orthodox believers, for the benefit of the people. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1789.*

Format. In 8°; 163 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, între 26 și 32 de rânduri.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un mic ornament floral. Frontispicii: două șiruri de semne tipografice spiralate, avânt între ele, la mijloc, o cruce (p. 3); compoziție vegetală stilizată (p. 5); șiruri de semne tipografice (p. 154, 155). Viniete: compoziție vegetală pe care se află o carte deschisă (p. 163 [!]); buchet de flori stilizat (p. 163). Paginile conțin în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Întrare / Eingang* (p. 4/5–8/9); Partea 1. *Pentru credință / Erster Theil* (p. 8/9–14–15); *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* / § I. *Von einem Dreieinigen Gott* (p. 14/15–22–23); *Întâia încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Tatăl Făcătoriul* / § II. *Der erste Absaz des Glaubens. Von Gott Vater dem Schöpfer* (p. 22/23–30/31); § III. *A doao încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Fiiul Răscumpărătoriul* / § 3. *Der zweyte Absaz des Glaubens. Von Gott dem Sohne, dem Erlöser* (p. 30/31–32/33); *A treia încheietură a credinței. Pentru întruparea Domnului/Dritter Absatz des Glaubens* (p. 32/33–36/37); *A patra încheietură a credinței. Pentru patimile și moartea lui Hristos / Der vierte Absatz des Glaubens. Von dem Leiden und dem Tode Christi* (p. 38/39–42/43); *A cincea încheietură a credinței. Pentru Învierea lui Hristos / Der fünfte Absatz des Glaubens. Von der Auferstehung Christi* (p. 42/43–44/45); *A șasea încheietură a credinței. Pentru înălțarea Domnului / Der sechste Absatz des Glaubens. Von der Himmelfahrt Christi* (p. 44/45–46/47); *A șaptea încheietură a credinței. Pentru a doao venire a Domnului / Der siebente Absatz des Glaubens. Von der zweiten Ankunft des Herrn* (p. 46/47–52/53); *A opta încheietură a credinței. Pentru dumnezeiescul Duh, mântuitoriul* / § 4. *Der achte Absaz des Glaubens. Von Gott dem Geist, dem Tröster* (p. 52/53–60/61); § 5. *A noao încheietură a credinței. Pentru sfânta și sobornicească besearecă/Der neunte Absatz des Glaubens. Von der heil. u. katholischen Kirche* (p. 60/61–64/65); § 6. *A zecea încheietură a credinței. Pentru îndreptare și pentru fapte bune* / § 6. *Der zehente Absatz des Glaubens. Von der Rechtfertigung und von den guten Werken* (p. 66/67–72/73); § VII. *A unsprăzecea încheietură a credinții. Pentru cele patru de pre urmă* / § 7. *Der eilfte Absatz des Glaubens. Von den vier letzten Dingen* (p. 72/73–78/79); *A*

doasprăzeace încheietură a credinţii / Der zwölfte Absatz des Glaubens (p. 78/79–80/81); Partea 2. *Pentru dragoste / Zweiter Theil. Von der Liebe* (p. 82/83–88/89); § I. *Întăia tablă. Pentru dragostea către Dumnezeu. Întâia poruncă* / § I. *Die erste Tafel. Von der Liebe Gottes. Erstes Geboth* (p. 88/89–90/91); *A doao poruncă / Das zweyte Gebot* (p. 90/91); *A treia poruncă / Das dritte Geboth* (92/93–94/95); *A patra poruncă / Das vierte Geboth* (p. 94/95–96/97); § II. *A doao tablă. Pentru dragostea cea către aproapele. A cincea poruncă* / § II. *Die zweite Tafel. Von der Liebe des Nächsten. Das fünfte Geboth* (p. 96/97–100/101); *A șasea poruncă / Das sechste Geboth* (p. 100/101); *A șaptea poruncă / Das siebente Geboth* (p. 100/101–102/103); *A opta poruncă / Das achte Geboth* (p. 102/103–104/105); *A noao poruncă / Das neunte Geboth* (p. 104/105–105/106); *A zecea poruncă / Das zehente Geboth* (p. 105/106–108/109); § III. *Pentru păcate* / § III. *Von den Sünden* (p. 1098/109–122/123); Partea 3. *Pentru nădejde / Der dritte Theil. Von der Hoffnung* (p. 122/123–126/127); § I. *Pentru rugăciune de obște* / § I. *Von dem Gebethe insgemein* (p. 128/129–132/133); § II. *Pentru rugăciune* / § II. *Von dem Gebethe des Herrn* (p. 132/133–134/135); I. *Predislovia* / I. *Die Vorrede* (p. 134/135–136/137); *Întâia cerere / Erste Bitte* (p. 136/137–138/139); *A doao cerere / Zweite Bitte* (p. 138/139); *A treia cerere / Dritte Bitte* (p. 138/139–140/141); *A patra cerere / Vierte Bitte* (p. 140/141–142/143); *A cincea cerere / Fünfte Bitte* (p. 142/143–144/145); *A șasea cerere / Sechste Bitte* (p. 144/145–146/147); *A șaptea cerere / Siebente Bitte* (p. 146/147–148/149); *Hotărâre / Der Beschluss* (p. 148/149–150/151); § III. *Pentru cele noao fericiri* / § III. *Von den neun Seligkeitn* (p. 150/151–152/153); *Scurtă tălcuială a celor noao fericiri evangheliceşti* (p. 154/155–162 [!]/163).

Depozit. BAR; BCUCJ (Institutul de Lingvistică Cluj, cota V. 311); BASB.

Referințe. BRV, II, nr. 523, p. 327; Philippide 1888, p. 148; Veress 1910, p. 68; Pascu 1927, p. 279, 299; Albu 1944, p. 325, 326; IBR 1958, p. 369; Protopopescu 1966, p. 129; Petrik V, 91; Dunăreanu, Popa 1979, p. 19; Mosora, Hanga 1991, p. 114; BRV 2004, p. 171–172; Giura 2008, p. 82; Maria 2011, p. 66, 75, 244, 266, 281, 293; Andriescu, Borș 2014, p. 158–159.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 523. Pagina 1 este albă și precedă prima foaie de titlu. Pagina 162 este numerotată 163. Exemplarul de la BCUCJ nu conţine p. 163.

1789. ***Ducere de mână ... către aritmetică***, Sibiu, 1789.

Ducere de mână sau pová|ţuire către |arithmetică | sau socoteală | pentru întrebuinţarea pruncilor | rumânești celor neuniți ce să | învaţă în școalele ceale mici. | Îndreptată în limba românească prin Di|mitrie Eustatievici, directorul a | școalelor neunite naţionalicești | din Ardeal. | Să vinde fără legătură cu 15 creiţ. | Sibii, la Petru Bart, chesaro-crăiescul, pri|veleghiatul tipograf a cărţilor celor sho|lasticești neunite rumănești. | 1789.

Anleitung | zur | Rechenkunst | zum Gebrauche | der in den Trivialschulen lernenden | nicht unirten Walachischen | Jugend. | Verbessert in der Walachischen Sprache durch Demetri|us Eustatievits der nicht unirten Siebenbürgischen Na|tionalschulen Direktor. K. K. Normalschule. | Kostet ungebunden 15 kr. | Hermannstadt, | bey Petrus Barth k. k. privil. Buchdrucker der nicht unir|ten Walachischen Schulschriften | 1789.

Companion to arithmetic [Ducere de mână... către aritmetică]*. Bilingual, Romanian-German textbook of arithmetic for the use of Romanian Orthodox elementary school children in Transylvania. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1789.*

Format. In 12°; 152 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină, maximum 29, la pagină plină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu în limba română, o gravură cu un copilaș între flori. Frontispicii: dreptunghi realizat din diverse semne tipografice, surmontate de o coroană (p. 4, 5); dreptunghi din semne tipografice și linii, având în interior trei coroane (p. 16, 17); șir din semne tipografice (p. 134, 135) . Viniete: buchet de flori stilizat (p. 14); candelabru stilizat (p. 15).

Cuprins. *Tabelicească cuprinderea a aritmeticii sau a cărții de socoteală* / Tabellarischer Inhalt des Rechenbuches (p. 4/5–14/15); *Ducere de mână cătră aritmetică. Povețuire.* §. I. *Tâlcuirea cea înainte mergătoare* / Anleintung zur Rechentunst. Einleitung. §. I. Vorläufige Erklärungen (p. 16/17–20/21); §. II. *Pentru numărare* / §. II. Vom Numeriren oder Zählen (p. 20/21–22/23); §. III. *Pentru semnele numerilor* / §. III. Von den Zeichen der Zahlen (p. 22/23–30–31); §. IV. *Pentru zicerea și scriere<a> numerilor* / §. IV. Vom Aussprechen und Anschreiben der Zahlen (p. 32/33–40/41); Capu întâi. *Pentru ceale obicinuite patru șpețiesă ale aritmeticii întru numere întregi de același feliu*. 14. *Pentru addiție sau adunare* / Erstes Hauptstück. Von den gewöhnlichen vier Rechungsarten in ganzen Zahlen gleicher Gattung. §. I. 14. Vom Addiren oder Zusammenzählen (p. 40/41–46/47); §. II. 15. *Pentru subtracție sau scoatere* / §. II Vom Subtrahiren oder Abziehen (p. 46/47–54/55); §. III. 16. *Pentru multiplicație sau înmulțire* / §. III. Vom Multipliziren oder Vervielfältigen (54/55–66/67); §. IV. 17. *Păntru divizie sau împărțire* / §. IV. 17. Vom Dividiren oder Abtheilen (p. 66/67–83/84); §. V. *Probele acestor patru feluri de sicoteală a aritmăticii ceale ce aimintrelea și șpețiesă să numesc* / §. V. 18. Von den Proben dieser vier Rechnungsarten welche auch sonst Species genannt werden (p. 84/85–88/89); Al doile capu. *19. Pentru numerile ceale numite. §. I. Povățuire*a / Zweytes Hauptstück. 19. Von den sogenannten Zahlen. §. I. Einleitung (p. 88/89); I. *Monetele* / I. Münzen (p. 90/91–92/93); II. *Măsurile* / II. Maassen (p. 92/93–96/97); III. *Măsura* / III. Gewicht (p. 96/97); I. *Monetele ceale obi<ci>nuite în Țara Turcească* / Die im ottomanischen Gebiethe gewöhnliche. I. Münzen (p. 96/97–98/99); *II. Măsure și cumpene* / II. Maasse und Gewichte (p. 98/99); *În Țara Turcească cel obicinuit preț a oreșcărora monete împărătești* / Der im ottomanischen Gebiethe gewöhnliche Werth einiger kais. königl. (p. 98/99); 20. *Pentru rezoluție sau dezlegare* / §. II. 20. Vom Resolviren oder auflösen (p. 98/99–106/107); *Întru măsura ceaea ce iaste în Țara Turcească* (p. 106/107–110/111); §. III. 21. *Pentru reducție* / §. III. Vom Reduciren (p. 110/111–114/115); *Alta întru monetele turcești* / Ein anderes in türkischen Münzen (p. 114/115–118/119); 22. *Pentru adiție* / Vom Addiren (p. 118/119–120/121); *Altă pildă* / Ein anderes (p. 120/121–122/123); §. V. 29. *Pentru subtracție* / §. V. 23. Vom Subtrahiren (p. 122/123–124/125); *Altă pildă* / Ein anderes (p. 124/125–126/127); *Altă pildă* / Ein anderes (p. 126/127–128/129); *24. Pentru multiplicație* / §. VI. 24. Vom Multipliciren (p. 128/129–130/131); *§. VII. 25. Pentru divizie* / §. VII. 25. Vom Dividiren (p. 130/131–132/133); Al treilea capu. *Pentru oarecare seamne și pentru regula de trei. §. I. 26. Pentru oareșcare seamne ce s-au priimit întru aritmetică* / Drittes Hauptstück. Von einigen Zeichen und der Regel detri. §. I. 26. Von einigen in der Rechenkunst angenommenen Zeichen (p. 134/135–136/137); §. II. 27. *Pentru dreaptă regula de trei, regula de tri directa* / §. II. 27. Von der geraden Regel detri, regula de tri direkta (p. 136/137–146/147); §. III. 29. *Pentru regula de tri întoarsă, regula de trei invers* (p. 146/147–150/152).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, IV, nr. 221, p. 104–105; Pervain 1958, p. 38; Protopopescu 1966, p. 133; Petrik V, 1971, p. 129; Dunăreanu-Popa 1979, p. 19; Râpă-Buicliu 2000, p. 326; Maria 2011, p. 66, 76–77, 244, 266, 281, 293.

Observaţii. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 524A. Pagina 152 este de fapt 151.

1789. *Preoția sau îndreptarea preoților*, Sibiu, 1789.

Preoția | sau | îndreptarea preoților, | care s-au tipărit acuma de | nou, în zilele preablagocestivului, ma|relui monarhului și preaosfințitului, | și întru tot milostivului împăratu|lui Romii, Iosif al doilea, domn domn, | fiind gubernator Țării Ardealului | Exțelența domnului Gheorghie graf Ban|fi, în vreamea aceasta nefiind episcop | neunit în Ardeal, fiind vicariuș cle|rului neunit ci<nstitul> Ioan Popovici de Hon|dol, și cu blagosloveniia ci<nstitului> Conzi|storium. | S-au tipărit în vestita cetate crăiască | a Sibiiului, la tipograful neuniți|lor, Petru Bart, în anul 1789.

Învățătură | cătră | preoți și diia|coni, adecă sfătuire cum să cade preotul | și diiaconul să slujască în sfânta | bisearică pentru lucrarea cea sfân|tă a cei dumnezeiești liturghii | și cum să îndrepteaze întâmplările cea|le ce să întâmplă fără de veaste, | și îndoirea la această sfântă slujbă. | Tâlmăcită de pre limba slovonească | și cercetată de preasfințitul întâiu | patriiarh al Țarigradului, chiriu | chir Calinic, | și dată în tipariu pentru folosul | și îndreptarea preoților, | întâiu în Beci, la a. 1786, iară acum în Sibii, | la a. 1789.

Priesthood or Guiding the Priests [Preoția sau îndreptarea preoților]. *It is a methodological guidebook meant for Orthodox priests in Transylvania. It was drafted by anonymous authors during the period following The Edict of Tolerance by Emperor Joseph II in 1781. The Edict specified that the Orthodox confession was instated in equal rights to the Uniate one. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1789. A previous edition had come out at Vienna in 1786.*

Format. In 8°; [16] f. + 79 p. Tipar negru, cu litere de două feluri și cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispicii: dreptunghi înfățișând buchete de flori, alături de motive florale stilizate (f. [3r], p. 1); linie orizontală triplă (f. [13r]); linie orizontală dublă (f. [14v]); Viniete: compoziție alcătuită din instrumente de scris și motive vegetale (f. [14r]); segment de linie cu rol de vinietă (p. 40); buchete de flori stilizate (p. 77); buchet de flori, într-o compoziție floral-geometrică stilizată (p. 79). Inițiale ornate în negru (p. 1, 78).

Cuprins. [*Această sfântă carte ce să chiamă Îndreptarea preoților...*], aprobarea tipăririi, semnată „Prin noi, Ioan Popovici, vicariuș neuniților" (f. [1v]); *Învățătură cătră preoți și diiaconi* (f. [2r]); *Preadoslovie,* semnată „Dascalul Radul Duma, cântărețul bisericii Brașovului, leat 1789" (f. [3r–12v]); *Scara* (f. [13r–14r]); *Calinic, mai întâiu patriarhul Țarigradului, celor ce să va întâmpla a ceti această carte. Preacucearnicilor preoți și tuturor slujitorilor ai lui Dumnezeu, iubiților frați ai smereniii noastre întru Duhul Sfânt, dar de sus spre lucruri mântuitoare* (f. [14v–16v]); *Didascalie sau învățătură cătră preoți, cătră diiaconi.* Capul 1. *Pentru mai nainte gătirea preotului și a diiaconului pentru slujba dumnezeieștii liturghii* (p. 1–23); Capul 2. *Pentru vreamea dumnezeieștii liturghii* (p. 23–24); Capul 3. *De lucrurile care să cade a le păzi preotul mai înainte de liturghie și după liturghie* (p. 24–26); Capul 4. *Pentru sfintele vase care sânt de trebuință la dumnezeiasca liturghie* (p. 27–30); Capul 5. *Pentru materiia tainei acestui trup al lui Hristos Dumnezeu* (p. 30–31); Capul 6. *Pentru materiia sângelui lui Hristos Dumnezeu* (p. 31–32); Capul 7. *Pentru oareșcare întâmplări ce să întâmplează la dumnezeiasca liturghie, la materiia și la săvârșirea ei, și la slujitorii ei* (p. 33–37); Capul 8. *Pentru ceale ce să întâmplă la materiia sângelui lui Hristos* (p. 37–40); Capul 9. *Pentru întâmplările sfintelor daruri celor sfințite și săvârșite* (p. 41–42); Capul 10. *Pentru întâmplările ce să întâmplă la preotul ce slujaște liturghie ca un somn* (p. 42–61); Capul. 11. *Cum să cade a să păzi dumnezeieștile taine pentru cei bolnavi* (p. 61–66); Capul 12. *Pentru darea, paza și închinăciunea dumnezeieștilor taine* (p. 67–77); *Rugăciune cătră Domnul nostru Isus Hristos* (p. 78–79).

Depozit. BAR; BCUCJ; BMSB; BCUIS.

Referințe. BRV, II, nr. 529, p. 330–331; Pop 1838, p. 31; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 17; Pușcariu 1889–1897, II, p. 373; Vuia 1896, p. 103; Micu 1910, p. 28; Veress 1910, p. 69; Albu 1944, p. 229, 325; Beju 1956, p. 125; Petrik V, p. 406; Bodinger 1976, p. 182; Dunăreanu, Popa 1979, p. 19; Mosora, Hanga 1991, p. 114–115; Maria 2011, p. 78–79, 244, 266, 281, 293.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 529. Cartea are două pagini de titlu.

1790. *Ceasoslov*, Sibiu, 1790.

Ceasoslov | întru mărirea sfintei de o ființă | făcătoarei de viiață și nedes|părțitei Troiți, Tatălui, | Fiiului și Duhului Sfânt, | cu îngăduința | preaînălțatului împărat | Iosif al doilea | și cu blagoslovenia | preaosfințitului domnului Ghera|sim Adamovici, episco|pului neuniților de leagea | grecească al Ardealului, | s-au tipărit întru acest | chip. | Sibii, în Chesaro-Crăiasca rumânească | privilegăluită a Răsăritului Tipo|grafie a lui Petru Bart, la anul | de la facerea lumii 7298, iară | de la Nașterea lui Hristos, 1790.

Breviary [Ceaslov]. *This religious book includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1790.*

Format. In 8°; [4] f. + 663 p. Tipar negru, cu litere de trei dimensiuni și cu 18, respectiv 26 de rânduri, la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); reprezentarea Bunei Vestiri, însoțită de textul „Bucură-te ceaea ce ești lăcaș bucuriei, că numai ție uniia ți se cade să te bucuri" (f. [2v]); reprezentarea lui *Isus Hristos Împărat ceresc*, în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Isuse, Fiul lui Dumnezeu, izbăvește-ne de rău!" (f. [4r], p. 481 [!]); reprezentarea Sfântei Treimi, în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Pre Tatăl și pre Fiiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită" (f. [4v], p. 375 [!],); reprezentarea Trisaghionului, în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Sfânt, Sfânt, Sfânt e Domnul Savaot. Plin iaste ceriul și pământul de mărirea Lui. Osanna întru cei din nălțime. Blagoslovit e Cela ce vine întru numele Domnului, Osanna întru cei din nălțime!" (p. 551 [!]); *Izvorul cel de viață dătător*, în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Bucură-te ceaea ce ții pre Cela ce ține toate și ești lăcaș bucuriei, că numai ție uniia să cade să te bucuri". Gravura este semnată „D. F" (p. 567 [!]); *Fecioara Maria cu Pruncul* (p. 589 [!]); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, în potir, în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Gustați și vedeți că Hristos Domnul iaste, Carele să jărtvuiaște în păhar, sfințind pre ceia ce să împreună cu Dânsul". Gravura este semnată „D. F." (p. 592 [!]); Frontispicii: dreptunghi având în centru un medalion, mărginit de motive florale (p. 1); șir din semne tipografice (*passim*). Viniete: cap de înger (p. 225, 270 [!], 418 [!], 515 [!], 528 [!], 550 [!], 590 [!]); coroană arhierească, însoțită de semne tipografice florale (p. 480 [!], 566 [!], 641 [!]); buchet de flori așezat într-o vază de forma unui corn (p. 660 [!]). Inițiala *P* ornată în negru (p. 1).

Cuprins. *Către pravoslavnicii cetitori,* prefață semnată „Al pravoslaviei voastre bun voitoriu, Petru Bart, priveleghiatul tipograf al neuniților din Ardeal, la Sibii" (f. [2r]); *Scară* (f. [3r–v]); *Ceasoslovul, cu Dumnezeu cel sfânt, carele cuprinde toată slujba după rânduiala sfintelor și*

cinstitelor mănăstiri ale Ierusalimului (p. 1–7); *Înceaperea Polunoștniții* (p. 7–58); *Începutul, cu Dumnezeu, al Polonoștniții cei de sâmbătă* (p. 58–83); *Altă polonoștniță a duminecii* (p. 84–89); *Începutul utreniii* (p. 89–140); *Începutul lui pervii ceas* (p. 140–155); *Începutul lui treti ceas* (p. 156–167); *Începutul lui ștstii ceas* (p. 167–183); *Începutul obeadniții* (p. 183–210 [!]); *Deveatii ceas* (p. 210 [!]–225 [!]); *Începutul vecerniei* (p. 226 [!]–248 [!]); *Rugăciunea measii* (p. 248 [!]–249 [!]); *Începtul, cu Dumnezeu, al pavecerniții cei mici* (p. 250 [!]–270 [!]); *Începtul pavecerniții ceii mari* (p. 271 [!]–325 [!]); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 325 [!]–340 [!]); *Rugăciunile dimineții* (p. 340 [1]–352 [!]); *Rugăciune în toate dimineţile, când să scoală creștinul din somn* (p. 352 [!]–372 [!]); *Minologhion, adecă sinaxar cu ajutoriul lui Dumnezeu a tot anul. Luna lui septemvrie* (p. 376 [!]–386 [!]); *Luna lui octovrie* (p. 387 [!]–392 [!]); *Luna lui noiemvrie* (p. 392 [!]–402 [!]); *Luna lui dechemvrie* (p. 402 [!]–418 [!]); *Luna lui ianuarie* (p. 419 [!]–436 [!]); *Luna lui fevruarie* (p. 436 [!]–444 [!]); *Luna lui martie* (p. 444 [!]–452 [!]); *Luna lui aprilie* (p. 452 [!]–455 [!]); *Luna lui maiu* (p. 456 [!]–459 [!]); *Luna lui iunie* (p. 460 [!]–464 [!]); *Luna lui iulie* (p. 464 [!]–470 [!]); *Luna lui avgust* (p. 470 [!]–480 [!]); *Troparele și condacele Triodului și ale Penticostariului* (p. 482 [!]–505 [!]); *În sfânta și marea zi a Paștilor* (p. 506 [!]–515 [!]); *Ceasurile Paștilor* (p. 516 [!]–527 [!]); *Troparele Învierii* (p. 528 [!]–539 [!]); *Troparele Învierii ce să cântă după f<e>riciții cei fără prihană în cale* (p. 539 [!]–541 [!]); *Alte tropare ale morților* (p. 541 [!]–543 [!]); *Troparele zilelor* (p. 544 [!]–550 [!]); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 552 [!]–566 [!]); *Cinstitul paraclis către Preasânta Născătoarea de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie, facerea lui Theostirist Monahul* (p. 568 [!]–590 [!]); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 592 [!]–637 [!]); *Rânduiala mărturisirii* (p. 637 [!]–641 [!]); *Pashaliia* (p. 642 [!]–660 [!]); *Însemnare cum să cetesc Evangheliile Voscreasnelor de la Dumineca Tuturor Sfinților, până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, peste toți anii* (p. 661 [!]–663 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BMSB; BCUIS; BMTM; BBSB; BBSB; BVAUGL.

Referințe. BRV, II, nr. 534, p. 334–335; Pop 1838, p. 31; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, p. 107; Pascu 1927, p. 300; Albu 1944, p. 326; Beju 1956, 125; Hâncu 1965, p. 57; Petrik V, p. 92; Bodinger 1976, p. 182; Pascu 1976, p. 79–81; Țigu 1978, p. 86; Dunăreanu, Popa 1979, p. 20; Mureşianu 1985, p. 166, 204; Mosora, Hanga 1991, p. 115; Andea 1996, p. 91; Râpă-Buicliu 2000, p. 327; BRV 2004, p. 203–204; Dudaș 2007, II, p. 223; Tatai 2007, p. 12–21, 79–87; Giura 2008, p. 82; Oros 2008, p. 27; Oros 2010, p. 39; Tatay 2010/A, p. 36; Maria 2011, p. 49–50, 51, 113, 115, 244, 281, 266, 293; Urs 2011, p. 431–433; Mârza, Bogdan 2013, p. 109.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 694; BCUCJ, cota CN-U BRV 534 şi cota CN-U BRV 534/1; BMSB, exemplarul de la Parohia Cristian. Cartea conţine erori de paginaţie.

1790. Dimitrie Eustatievici, ***Dezvoaltele și tâlcuitele Evanghelii***, Sibiu, 1790.

Dezvoaltele și tălcuitele | Evanghelii, | a | dumineciloR, a sărbăto|rilor și a oareșcărora | zile, | spre trebuința | cateheților și a dascalilor | neuniți ce să află în Mare | Prințipatul Ardealului, | prin Dimitrie Evstathiovici, directoriul școale|lor neunite naționalicești, în limba rumăneas|că puse și întocmite, | cu blagoslovenia preaosfințitului domnului Ghera|sim Adamovici, episcop neuniților, în Ardeal. | Să vinde fără legătură cu 14 creițari. | Sibii, la Petru Bart, chesaro-crăiescul | privilegheatul tipograf a cărților celor | sholasticești neunite românești, | 1790.

Dimitrie Eustatievici, ***Extended and Moral Gospels [Dezvoaltele și tâlcuitele Evanghelii].*** *The writing is a guidebook for Orthodox priests in Transylvania. It specifies the order in which*

the Gospels are read during the religious service throughout one year. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1790.

Format. In 8°; [7] f. + 178 p. + 1 tabel. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Un clișeu în formă de pecete cu cuvintele „K. K. Normalschule" (f. tt. v). Frontispicii: dreptunghi cu un medalion în centru, flancat de motive florale (f. [1r]); dreptunghi înfățișându-l în centru pe prorocul David în genunchi, cântând la harpă, iar în cele două extremități fiind reprezentați niște copaci și un palat (p. 1); șir de semne tipografice florale (p. 166 [!]). O singură vinietă, realizată din motive florale (p. 178 [!]). Inițiale ornate în negru (*passim*). Paginile au în partea de sus, la mijloc, semne tipografice ornamentale.

Cuprins. *Înainte-cuvăntare* (f. [1r–6v]); *I Parte a Evangheliilor dumineciлor și sărbătorilor și a oareșcărora altor zile* (f. [7r]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, la liturghie, sfânta Evanghelie de la Ioann, cap I, stih I. 14.* (p. 1–5); *Întru sfânta și Marea Duminecă a Paștilor, la vecernie, Evanghelia de la Ioann, cap 20, stih 19. 31., și duminecă după Paști, Evangheliia, la liturghie, de la Ioann, cap 20, stih 19. 31.* (p. 5–8); *Luni după Paști, la liturghie, Evanghelia de la Ioann, cap 1, stih 19.* (p. 9–12); *Marți după Paști, la liturghie, Evanghelia de la Luca, cap 24, stih 13. 35.* (p. 12–16); *Marți, a doao săptămână după Paști, Evangheliia de la Ioann, cap 3, stih 16. 21.* (p. 16–19); *Luni, a 3 săpătămână după Paști, Evangheliia de la Ioann, cap 4, stih 46. 58.* (p. 19–26); *Luni, a patra săptămână după Paști, Evangheliia de la Ioann, cap 6, stih 56. 60.* (p. 26–29); *Evangheliia, luni și marți, a cincea săptămână după Paști, de la Ioann, cap 8* (p. 29–33); *Marți, a șaptea săptămână după Paști, Evangheliia de la Ioan, cap 16, stih 5. 15.* (p. 33–35 [!]); *Joi, a șaptea săptămână după Paști, Evangheliia de la Ioann, cap 15, stih 23. 30.* (p. 36 [!]–39 [!]); *Marți, în săptămâna cea dintâiu după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 5, stih 1. 13.* (p. 39 [!]–44 [!]); *Miercuri, în săptămâna cea dintâiu după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 6, stih 20. 24.* (p. 44 [!]–48 [!]); *Marți, a doao săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 7, stih 15. 21.* (p. 48 [!]–51 [!]); *Luni, a patra săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 11, stih 2. 10.* (p. 51 [!]–55[!]); *Duminecă, a treia săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 6, stih 24. 33.* (p. 55 [!]–59 [!]); *Evangheliia, la dumineca a patra după Rusalii, de la Mathei, cap 8, stih 13* (p. 59 [!]–61 [!]); *Marți, a șasea săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 13, stih 24. 30.* (p. 61 [!]–65 [!]); *Miercuri, a șasea săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 13, stih 31. 35.* (p. 65 [!]–68 [!]); *Luni, a șaptea săptămână după Paști, Evangheliia de la Ioann, cap 16, stih 23. 31.* (p. 68 [!]–72 [!]); *Miercuri, a șaptea săptămână după Paști, Evangheliia de la Ioann, cap 16, stih 16. 22.* (p. 72 [!]–75 [!]); *Dumineca a opta după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 28; Miercuri, a cincea săptămână după Paști, Evangheliia de la Ioann, cap 6, stih 1. 15.* (p. 75 [!]–78 [!]); *Dumineca a noao după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 8, stih 23. 27.* (p. 78 [!]–80 [!]); *Sâmbătă, a treiasprezeace săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 22, stih 15. 25.* (p. 80 [!]–83 [!]); *Joi și vineri, a unsprezeacea săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, cap 24, stih 15. 45.* (p. 84 [1]–88 [!]); *Miercuri, a unsp<r>ezeace după Rusalii, Evangheliia de la Mathei, zac. 96* (p. 89 [!]–91 [!]); *Vineri, a șaisprezeace săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Marco, cap 8, stih 1. 9.* (p. 91 [!]–94 [!]); *Dumineca a optsprezeace după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 5, stih 1. 11.* (p. 94 [1]–98 [!]); *Miercuri, a optsprezece săptămână după Rusalii, Evangheliia de la Luca, zaceal 12, de la Mathei, cap 4, stih 1. 2.* (p. 98 [1]–102 [!]); *Dumineca a doaozeci după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 7, stih 11. 16.* (p. 102 [1]–105 [!]); *Dumineca a doaozeci și una după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 8, stih 4. 15.* (p. 105 [!]–108 [!]); *Duminecă a doaozeci și cinci după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 1, stih 23. 37.* (p. 109 [!]–112 [!]); *Miercuri, a 23 de săptămâni după*

Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 11, stih 5. 13. 14. (p. 113 [!]–116 [!]); *Miercuri, a 26 de săptămâni după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 15, stih 1. 11.* (p. 116 [!]–119 [!]); *Joi, a 26 de săptămâni după Rusalii, Evangheliia de la Luca cap 16, stih 1. 9.* (p. 120 [!]–122 [!]); *Duminecă, a 28 de săptămâni după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 14, stih 16. 32.* (p. 122 [!]–125 [!]); *Duminecă, a 29 de săptămâni după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 18, stih 11. 16.* (p. 125 [!]–128 [!]); *Luni, a 28 și 29 de săptămâni după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 19, stih 41. 47.* (p. 128 [!]–131 [!]); *Sâmbătă, a 30 de săptămâni după Rusalii, Evangheliia de la Luca, cap 14, stih 2. 11.* (p. 132 [!]–134 [!]); *Miercuri, a 33 de săptămâni după Rusalii, Evangheliia de la Marco și de la Mathei, cap 22, stih 34. 46.* (p. 134 [!]–138 [!]); *Sâmbătă, în săptămâna lăsatului mâncării de carne, Evangheliia de la Luca, cap 21, de la stih 25 până la 33* (p. 139 [!]–142 [!]); *Dumineca, a doao săptămână a sfântului post, Evangheliia de la Marco, zace. 7 și de la Mathei, cap 9, stih 1. 8.* (p. 142 [!]–145 [!]); *Sâmbătă, a patra săptămână a sfântului post, Evangheliia de la Marco, cap 7, stih 31. 37.* (p. 146 [!]–148 [!]); *În sfânta și marea zi, sâmbătă, la liturghie, Evangheliia de la Mathei, cap 16, stih 1. 7. și voscreasna 2, de la Marco, zace. 70* (p. 151 [!]); *Pomenirea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, Evangheliia de la Mathei, cap 16, stih 13. 16.* (p. 151 [!]–154 [!]); *La Buna Vestire a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la utrenie, Evangheliia de la Luca, cap 1, stih 39. 44.* (p. 154 [!]–157 [!]); *La Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu, Feciorei Mariei, Evangheliia, la liturghie, de la Luca, cap 1, stih 26. 28.* (p. 157 [!]–159 [!]); *Dumineca a șasea, a Florilor, la utrene, Evangheliia de la Mahei, cap 21, stih 1. 9.* (p. 160 [!]–163 [!]); *La Adormirea Născătoarei de Dumnezeu, Fecioarei Mariei, Evangheliia de la Luca, cap 1, stih 38. 43.* (p. 163 [!]–165 [!]); *Vrednice învățături de ale credinței* (p. 166 [!]); I. *Pentru Dumnezeu* (p. 166 [!]–168 [!]; II. *Pentru Dumnezeu Tatăl* (p. 168 [!]); III. *Pentru Isus Hristos* (p. 169 [!]–172 [!]); IV. *Pentru Sfântul Duh* (p. 172 [!]–173 [!]; V. *Pentru bisearică* (p. 173 [!]–174 [!]); VI. *Alte adevăruri* (p. 174 [!]–178 [!]; *Însemnează unde stă la Evanghelii* (p. 178 [!]). Tabelul care urmează după p. 178 [!] conţine *Tabelaricească așezare a Evangheliii în sfânta și Marea Sâmbătă*, *Tabela anumitei așezeri, după methodul slovelor,* și *Tâlcuirea*.

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUIS; BITSB; BCUCJ; BVAUGL; BDAS.

Referințe. BRV, II, nr. 536, p. 335–337; Pop 1838, p. 31; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 18; Pușcariu 1889–1897, II, p. 373–374; Vuia 1896, p. 102; Krafft 1905, p. 18; Iorga 1906, p. 17; Veress 1910, p. 69; Ghibu 1916, p. 237–238; Pascu 1927, p. 279; Albu 1944, p. 287–288; IBR 1958, p. 369; Pervain 1958, p. 38; Hâncu 1965, p. 57; Petrik V, p. 121; Pușcariu 1971, p. 206; Bodinger 1976, p. 183; Dunăreanu, Popa 1979, p. 20; CRV 1985, p. 139; Mosora, Hanga 1991, p. 115–116; BRV 2004, p. 89–90; Mitric 2005, p. 177; Dudaș 2007, II, p. 223; Avram 2009, p. 280; Maria 2011, p. 79, 244, 266, 281, 293; Urs 2011, p. 433–434.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 157. Cartea conține erori de paginație.

1791. *Feliul a tuturor slovelor românești ...*, Sibiu, 1791.

Fealiul | a tuturor slovelor | rumănești | care să află | în | tipografiia lui | Petru Barth | în Sibii. | Specimen | Characterum | Wallachicorum | existentium | in | Typographia| Petri Barth. | Cibinii, 1791.

The forms of all Romanian letters ... [Feliul a tuturor slovelor românești ...]. *The print is a sample book of Romanian letters of the typography of Petru Barth, used for printing commissions. Printed in Sibiu, Transylvania, 1791.*

Format. In 4°; [4] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Textul este încadrat în chenar din semne tipografice.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Câte un mic ornament grafic realizat din semne tipografice, la finalul textului: f. [1v], [2r–v] și [3r–v].

Cuprins. *Musirt Wallachisch Buchstaben* (f. [1v]); *Doppelt tertia musirt Wallach*. (f. [2r]); *Doppel mittel versalien* (f. [2v]); *Text walachisch* (f. [3r]); *Mittel walachisch* (f. [3v]); *Eine andere* (f. [3v]); *Cicero wallachisch* (f. [4r]); *Cicero graecum* (f. [4r]).

Depozit. ANSB.

Referinţe. Râpă-Buicliu 2000, p. 117; Popa 2010, p. 52; Popa 1983, p. 336; Maria 2011, p. 245.

Observaţii. Exemplar de referință: ANSB, în col. Acte fasciculare, F I 11. Fila [4r] este albă.

1791. *Psaltire*, Sibiu, 1791.

Psaltirea | prorocului și împăratului | David, acum într-acestași | chip tipărită, în zilele prea|înălțatului împărat | Leopold al doilea, | și cu blagoslovenia preaosfințitului domnului | Gherasim Adamovici, | episcopul neuniților de leagea gre|cească neunită al Ardealului. | Sibii, | în Chesaro-Crăiască Rumâneasca privileghia|tă a Răsăritului Tipografie a lui | Petru Bart, la anul de la facerea | lumii 7299, iară de la Naștera | lui Hristos, 1791.

The Psalter [Psaltire]. *It is the first edition of The Psalter written in Romanian. It was achieved within the Orthodox environment from Transylvania after The Edict of Tolerance by Emperor Joseph II in 1781. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1791.*

Format. In 4°; [4] f. + 244 p. Tipar negru, pe două coloane, cu 34 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul în chenar de tip portic, realizat din semne tipografice. Gravuri: *David proroc* (f. [4v]; *Isus Hristos, arhiereu*, în chenar din semne tipografice (p. 158); *Izvorul cel de viață dătător*, în chenar din semne tipografice florale (p. 226); reprezentarea Maicii Domnului cu Pruncul în brațe (p. 238). Frontispicii: linie orizontală din semne tipografice spiralate (f. [1v], [2r], [3r], p. 159, 185, 203, 227); compoziție floral-geometrică stilizată (p. 1). Viniete: reprezentarea unui copac înfrunzit (f. [1v]); coroană arhierească (p. 71, 78, 97, 111, 134, 172); cap de înger (p. 173); buchet de flori stilizat (p. 184, 224); compoziție floral-geometrică stilizată, surmontată de o coroană regală (p. 202); alt tip de compoziție florală stilizată, surmontată de o coroană (p. 244). Linii orizontale din diferite semne tipografice, despărţitoare de capitole (*passim*). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Cătră pravoslavnicii cetitori*, semnată „Al Pravoslaviei Voastre bun-voitoriu, Petru Bart, priveleghiatul tipograf al neuniților din Ardeal, la Sibiiu” (f. tt. v); *Predoslovie*, semnată „Al tuturor fierbinte rugătoriu cătră Dumnezeu” (f. [2r–v]); *Învățătură cum să citește* [!] *Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [2r–4r]); *Psaltirea proroculuі și împăratului David* (p. 1–157); *Cântarea lui Moisi* (p. 159–172); *Pentru polieleu* (p. 172); *Pripealele* (p. 173–184); *De la facerea a toată făptura și de la Adam, omul cel întâiu zidit, întoarcerea indictionului 1532 de ani al 14* (p. 185–202); *Pashalia* (p. 203–224); *Nașterea lunilor* (p. 233); *Cinstitul paraclis* (p. 227–239); *Nume jidovești care le pomenește David la psalmii lui, tălcuite, cu istoriia lor* (p. 239–243); *Aicea însemnăm psalmii cei ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. 243); [*Această carte ce să numește Psaltire*] (p. 243–244).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUB; BBSB; BASB; BMSB; BCUIS; BDAS; BASAR; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 546, p. 342; Pop 1838, p. 31; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 18; Krafft 1905, p. 18 (188); Iorga 1906, p. 47; Veress 1910, p.70; Akantisz 1922, p. 81; Pascu 1927, p. 300; Albu 1944, p. 326; Petrik V, p. 63; Cartea B. 1972, p. 100; Bodinger 1976, p. 185; Pascu 1976, p. 81; Dunăreanu, Popa 1979, p. 20; CRV 1985, p. 141; Mosora, Hanga 1991, p. 117; Chindriș 2003, p. 721; BRV 2004, p. 117–118; Dudaș 2007, II, p. 224; Tatai 2007, p. 22–24, 88–90; Maria 2011, p. 52–53, 115, 117, 245, 268, 282, 294; Urs 2011, p. 434–435; Andriescu, Borș 2014, p. 160–166.

Observații. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 546.

1792. ***Acatist***, Sibiu, 1792.

Acatist | al preasfintei Născă|toarei de Dumnezeu și al|te acatiste și rugăciuni | foarte de folos, | cu blagosloveniia preaosfin|țitului domnului d<omn> | Gherasim Adamovici, | ep<i>sco<p> neun<iți>lor al Ardeal<ului>. | Sibii, | în tipografiia a lui Petru | Bart, tipograful neu|niților, anul 1792.

Akathist [Acatist]. *This ritual book is specific to the Eastern Church and includes religious hymns, chants and prayers dedicated to the All-Holy Trinity, the Virgin Mary, the Saviour and to other Saints, for protection and deliverance of believers who pray. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1792.*

Format. In 8º; [4] f. + 622 p. Tipar negru și roșu, cu 18 rânduri la pagină. Textul în chenar din semne tipografice.

Ornamentație. Gravuri în text: *Sfântul Nicolae* (f. [1v], p. 384); reprezentarea lui Isus Hristos, Împărat ceresc (f. [4r], p. 68, 122, 322); reprezentarea Trisaghionului (f. [4v], p. 494); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic (p. 162); *Buna Vestire* (p. 232); *Fecioara Maria cu Pruncul* (p. 299); *Izvorul cel de viață dătător* (p. 435). Frontispicii: dreptunghi din semne tipografice, în interiorul căruia se află o coroană mărginită de două cercuri realizate din semne tipografice florale (p. 1); linie orizontală din semne tipografice, cu rol de frontispiciu (p. 26, 146, 248, 258, 270, 295, 305, 307, 331, 518, 611); dreptunghi cu ochiul lui Dumnezeu, mărginit de motive florale (p. 69, 123, 233, 321, 385, 436, 466, 512, 547, 576); linie din semne tipografice spiralate (p. 163, 177). Viniete: cap de înger pe două semne tipografice florale (f. [3v], p. 67, 575); compoziție din semne tipografice, sugerând trei lumânări, între care se află două cruci (p. 121); cap de înger (p. 161); coroană regală (p. 269); coroană arhierească (p. 546, 613). Textul este încadrat în chenar din semne tipografice.

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru acest Acatist* (f. [2r–3v]); Rugăciunile dimineții (p. 1–26); *Rugăciunile preste săptămână de toate zilele* (p. 26–67); *Rugăciunile dumnezeiești slujbi* (p. 69–121); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos*, (p. 123–146); *Rugăciunea către Dumnezeu Savaoth, scoasă de pe grecie, foarte de folos* (p. 146–161); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 163–177); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 177–231); *Acathistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 233–321); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos, cel preadulce* (p. 323–383); *Acathistul Sfântului Nicolae* (p. 385–435); *Rânduiala paraclisului al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 437–465); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieții omului, facerea lui Ioann Monahul, cel cu piciorul negru...* (p. 466–493); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții* (p. 495–512); *Slujba din toate zilele* (p. 512–546);

Rugăciunile celor ce merg spre somn (p. 547–570); *Rugăciunile measii* (p. 570–575); *Adunarea celor 12 luni de preste an cu mâna anului care arată zioa duminecii* (p. 576–611); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 611–613); *Pashaliia* (p. 614–617); *Nașterea lunilor* (p. 618–621); <Epilog> (p. 622).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUB; BCUIS; BASB; BVAUGL; BIGB; BMSB; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 550, p. 345; Veress 1910, p. 70; Akantisz 1922, p. 81; Beju 1956, p. 125; IBR 1958, p. 369; Hâncu 1965, p. 58; Petrik V, p. 18; Cartea B. 1972, p. 100; Bodinger 1976, p. 185; Dunăreanu, Popa 1979, p. 20; Mosora, Hanga 1991, p. 117; Buciumeanu 1996, p. 232; Chindriș 2003, p. 714; BRV 2004, p. 19; Dudaș 2007, II, p. 225; Tatai 2007, p. 25–26, 91–92; Moașa Nazare 2009, p. 141; Tatay 2010/A, p. 36; Maria 2011, p. 56–57, 115, 245, 267, 282, 294; Urs 2011, p. 438; Andriescu, Borș 2014, p. 167–168.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 804; BCUCJ, cota BRV 550; BAR, cota CRV 550, Dubletul 3.

1792. ***Bucoavnă,*** Sibiu, 1792.

Bucoavnă | pentru | învățătura pruncilor, | ce cuprinde întru sine rân|duiala vecerniei și a u|treniii, și a sfintelor | liturghii, cu preceasnele de | preste săptămână și la | praznice împărătești, grecea|ște și rumânească. | Sibii, în Chesaro-Crăiasca pri|vileghiata a Răsăritului Tipo|grafie a lui Petru Bart, la | anul de la facerea lumii 7300, | iară de la Hristos 1792.

Spelling Book [Bucoavnă]. *Textbook for the use of Romanian primary school children, based on minimal religious knowledge of the Eastern Christian Church, traditionally entitled Bucoavnă. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1792.*

Format. In 8°; 64 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri pe pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din trei șiruri de semne tipografice. Tot pe foaia de titlu se află un cap de înger, dedesubtul căruia este un triunghi descendent, realizat din semne tipografice florale. Frontispicii din semne tipografice. Paginile au în partea de sus trei mici ornamente tipografice.

Cuprins. [Literele alfabetului chirilic] (p. 2–5); [Silabisire în diverse combinații de consoane și vocale] (p. 3–5); *Rânduiala vecerniei* (p. 5–18); *Rânduiala utreniei* (p. 19–30); *Rânduiala sfintei si dumnezeieștii liturghii* (p. 31–57); *Aceastea să cantă când să îmbracă arhiereul* (p. 57); *Ceale zeace porunci* (p. 58–60); *Șapte daruri ale Duhului Sfânt. Isaia. cap. 11, stih 2* (p. 60–61); *Trei fapte bune ale bogosloviei* (p. 61); *Trei învățături ale Evangheliii* (p. 61); *Șapte taine ale besearicii* (p. 61); *Patru bunătăți ale sufletului* (p. 61); *Patru bunătăți ale trupului* (p. 61); *Șapte pacate de moarte* (p. 61); *Șapte faceri de bine împotriva acestora* (p. 62); *Ceale 12 roduri ale milosteniii după cum scrie la Mateiu, cap. 35* (p. 62–63); *Cum se face semnul crucii* (p. 63–64).

Depozit actual. MUAI.

Referințe. Maria 2011, p. 70, 72, 115, 116, 245, 267, 282; Bogdan 2014, p. 79–95.

Observații. Exemplar de referință: MUAI, cota CVR 632. Această *Bucoavnă* a fost reeditată în tipogrfia sibiană în 1795, 1803 și în 1808.

1792. Dimitrie Eustatievici, ***Scurt izvod pentru scrisori***, Sibiu, 1792.

Scurt izvod | pentru | lucruri de obște și dechilin, în scri|sori de multe chipuri, | de pre limba slovenească, pre limba ru|mânească scos și întocmit, spre | folosul pruncilor neuniți, | prin | Dimitrie Evstathievici, | directorul școalelor neunite na|ționalicești, în M<are> P<rincipatul> Ardealului. | Să vinde, fără legătură, cu 9 creițari. | Sibii, în Chesaro-Crăiasca Rumânească pri|vileghiata a Răsăritului Tipografie a lui | P<e>tru Bart, 1792.

Dimitrie Eustatievici, ***Brief Collection of Letters [Scurt izvod pentru scrisori].*** *The book was unique in Old Romanian culture because of its special content. Under the terms of the Habsburg-type legislation, administration and justice, the author placed standard models for a large number of civil acts at the disposal of Romanian citizens of the Empire. It was an important proceeding, which faciliteted the relations with the imperial institutions. At the same time the book also contained a number of models for private letters and records, for the most common situations. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1792.*

Format. In 8°; [1] f. + 124 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Un clișeu în formă de pecete cu cuvintele „K. K. Normalschule" (f. tt.). Frontispiciu din șiruri de semne tipografice florale (p. 1). Linii despărțitoare de capitole (*passim*). O vinietă minusculă, înfățișând un cap de înger cu aripi (p. 15, 32, 48, 71, 90, 102). Paginile au la mijloc, sus, mici ornamente grafice.

Cuprins. Despărțirea cea dintăi. *Pentru încheieri dechilin. 1. Contract* (p. 1–2); 2. *Contract de năiem* (p. 3–4); 3. *Contract de năiem* (p. 5–6); 4. *Tocmeală* (p. 6–7); 5. *Contract de facerea casii* (p. 7–8); 6. *Contract de cumpărare* (p. 8–10); 7. *Contract de tovărășie* (p. 10–11); 8. *Contract de căsătorie* (p. 12–13); 9. *Zapis sau obligație* (p. 13–14); 10. *Obligație* (p. 15); 11. *Obligație* (p. 16); 11. *Obligație* (p. 16); 12. *Obligație* (p. 16–17); 13. *Cvitanție* (p. 17); 14. *Cvitanție* (p. 18); 15. *Reţepise (adeverință de priimire)* (p. 18); 16. *Conto* (p. 19); 17. *Adeverire pentru un bun zălogit* (p. 19–20); 18. *Revers* (p. 20–21); 19. *Scrisoare de slobozire* (p. 21); 20. [*Arătătoarea aceștiia N. N. la mine, cel mai jos iscălit...*] (p. 21–22); 21. [*Arătătoriul aceștiia, Petru N. din Torda...*] (p. 22); 22. *Pasoș (Petrecătoare scrisoare)* (p. 22–23); 23. *Carte de plenipotenție* (p. 23); 24. *Scrisoare de dăruit* (p. 24); 25. *Atestat (mărturisanie sau mărturisire)* (p. 24–25); 26. *Testimonie a dascalilor celor de obște* (p. 25); 27. *Testimonie* (p. 26); 28. *Testimonie* (p. 26–27); 29. *Scrisoare de la meșteșug, care maistoriu (meșteri) de la sate pot da ucenicilor săi* (p. 27–28); 30. *Testament (sau diiată)* (p. 28–32); 31. *Testament a unuia om privat* (p. 33–34); 32. *Altă pildă* (p. 34–36); A doao despărțire. *Pentru scrisori de rugare*. 1. *Oareșcare tânăr ce au isprăvit (sau au săvârșit) învățăturile școalii să roagă ca să fie în cantelarie acțesist* (p. 37–38); 2. *Oareșcare învățătoriu să roagă pentru mărirea plății sale* (p. 38–40); 3. *Oareșcare preot mirenesc (lumesc) ceare parohiia cea văduvă* (p. 40–41); 4. *Oareșcare student să roagă ca să se priimească în starea preoțească* (p. 41–42); 5. *A voastră mărire* (p. 43); 6. *Altă pildă. A voastră mărire* (p. 43–44); A treia despărțire. *Pentru scrisori de trimitere.* 1. *Preaiubite frate Alexie* (p. 45–46); 2. *Răspuns. Din inimă, preaiubite fratele mieu Grigorie* (p. 46–47); 3. *Rugăciune a unuia student la un baron pentru ajutorință de chivernisală* (p. 47–48); 4. *Scrisoare a unuia inșpetoriu cătră prințipalul său întru care arată nenorocoasa întâmplare* (p. 49–50); 5. *Un priiatin înștiințează pre priiatinul său pentru sporiul ostenealii sale, prin care au împăcat pre el cu tată-său* (p. 50–52); 6. *Înștiințare la un obrist pentru o grădină* (p. 52–53); 7. *Plecarea și mișcarea sau defăimarea fiiului celui rătăcit înaintea părintelui său* (p. 53–57); 8. *Prea dragule jupâne vecine* (p. 57); 9. *Îndemnarea sau sfătuirea*

părintelui către fiiul său (p. 58–59); 10. *Dezvinuire pentru întârziiată scrisoare* (p. 59–60); 11. *Un soţ (priiaten) poftește altui soţ al său norocire la călătorie* (p. 90–91); 12. *Mulţămire pentru arătata facere de bine* (p. 61); 13. *Prea iubită soră!* (p. 62); 14. *Deșteptare către isteţie* (p. 62–63); 15. *Gratulaţie la Anul Nou* (p. 63–64); 16. *Răspuns* (p. 64–65); 17. *Mulţămită pentru o milă căștigată* (p. 65–67); 18. *Preamilostive jupâne părinte!* (p. 67–68); 19. *Răspuns* (p. 68); 20. *Nestatornice priiatene!* (p. 69); 21. *Răspuns* (p. 69–70); 22. *Înaltcinstit domnule (sau doamne sau domn)!* (p. 70–71); 23. *Scrisoarea a unuia neguţătoriu către altul pentru priimirea a unuia slujitoriu la neguţătorie* (p. 72–73); 24. *Scrisoare prietinească* (p. 73–74); 25. *Răspuns* (p. 74–75); 26. *Scrisoare măngăitoare* (p. 76); 27. *Prea dragule priiatine sau prea vreadnicule priiatine!* (p. 77); 28. *Scrisoare poftitoare de bună norocire* (p. 78–79); 29. *De bun neam născute, doamne laitnant* (p. 79–80); 30. *Răspuns* (p. 80–81); 31. *Spre dobândita iară sănătate* (p. 81–82); 32. *Înalt cinstite domnule!* (p. 82–83); 33. *Prea vreadnice priiatine!* (p. 83–84); 34. *Scrisoare de gratulaţie la Paști, la Exţelenţiia Sa, domnul arhiepiscopul și mitropolitul* (p. 84–86); 35. *La un arhimandrit sau egumen* (p. 86–87); 36. *De cinste prea vreadnicilor părinţi!* (p. 87–89); 37. *Al mieu prea scump priiatine!* (p. 89); 38. *Răspuns* (p. 90); 39. *La Anul Nou* (p. 91–92); 40. *La părinţi* (p. 92–93); 41. *Înalt cinstite jupâne taică* (p. 93–94); 42. *De cinstire prea vreadnicilor părinţi* (p. 94–95); 43. *Prea iubiţilor părinţi!* (p. 95–96); 44. *Prea dragilor părinţi* (p. 96–97); 45. *Scrisori neguţetorești* (p. 97–98); 46. *De bun și cinstit neam născute jupâne!* (p. 98–99); 47. *Sibii, 10 fevruarie 1788* (p. 99–100); 48. *Răspuns* (p. 100–101); 49. *Viena, 29 fevruarie 1788* (p. 101–102); 50. *În Viena, 10 martie 1788* (p. 103); 51. *Tereziianopol, 13 martie 1788* (p. 103–104); 52. *Plenipotenţie sau carte dătătoare puteare deplin* (p. 105–106); 53. *Vecsel scrisoare* (p. 106); 54. *Petervaradin, 10 aprilie 1788. De flr. 1000. – – – corrent* (p. 107); A patra despărțire. *Pentru tituluşuri*. 1. [*Împăratului tituluș să dă...*] (p. 108–109); 2. *Pentru tituluşurile duhovnicești* (p. 110); 3. [*Tituluşurilor încă următoare adăogătoare nume să adaogă...*] (p. 111); 4. [*Când să vorbeaște de împăratul, craiul, prinţipul, ștatsministrul atunci trebuie a zice...*] (p. 111–112); 5. *Încuiarea sau sfârșitul scrisorii trebuie să fie cu tituluşul asemene* (p. 113–114); 6. *La a sa împărătească mărire* (p. 114–122); 6 [!]. *La partea duhovnicească a Besearicii Răsăritului* (p. 122–123).

Depozit. BAR; BACJ; BMSB; BCUIS; BITSB.

Referințe. BRV, II, nr. 555, p. 349; Pop 1838, p. 32; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 18; Veress 1910, p. 71; Pascu 1927, p. 279, 299; Albu 1944, p. 289, 326–327; Beju 1956, p. 125; Pervain 1958, p. 38; Munteanu 1962, p. 159; Protopopescu 1966, p. 132; Școala 1970, I, p. 138–140; Nicolescu 1971, p. 176; Pervain 1971, p. 206; Petrik V, p. 143; Bodinger 1976, p. 410; Dunăreanu, Popa 1979, p. 20; Mitric 2005, p. 178; Maria 2011, p. 79–80, 245, 267, 282, 294; Urs 2011, p. 440.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 158.

1792. Dimitrie Eustatievici, ***Sinopsis, adecă cuprindere în scurt a ... Bibliei***, Sibiu, 1792.

Sinopsis, | adecă cuprindere în scurt | a Cei Vechi și a Cei Noao Scripturi, | adecă a Bibliii, | spre trebuința | a școalelor neunite naţionalicești din | Mare Principatul Ardealului. | Acum întâi în limba rumânească pus și a|șezat prin Dimitrie Eustatievici, | directorul școalelor neunite | naţionalicești în M<arele> P<rincipat> Ardeal. | Să vinde, fără legătură, cu 11 creiţari. | Sibii, în Chesaro-Crăiasca Rumânească | privileghiată a Răsăritului Tipografie | a lui Petru Bart. 1792.

Dimitrie Eustatievici, ***Synopsis, or short summary of the Bible [Sinopsis, adecă cuprindere în scurt a ... Bibliei]****. The book is a biblical compendium for the use of Orthodox school children in Transylvania, authored by Dimitrie Eustatievici, headmaster of Orthodox schools of Transylvania. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1792.*

Format. In 8°; [1] f. + 168 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, maximum 25.

Ornamentaţie. Frontispiciu din două şiruri de semne tipografice (p. 1). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice. Iniţiala *T* ornată în negru (p. 1).

Cuprins. I. Parte. *Pentru faptele legii, a Testamentului celui Vechi.* Capul cel dintâi. §. *I. Pentru Dumnezeu* (p. 1–5); §. 2. *Pentru facerea omului* (p. 5–9); §. 3. *Ţinearea sau păzirea lui Noe şi a casii lui* (p. 9–10); Al doilea cap. §. I. *Pentru norodul lui Dumnezeu* (p. 10–11); §. 2. *Pentru dumnezeieştile descoperiri* (p. 11–13); §. 3. *Pentru Moisí, scriitoriul cel dintâi a faptelor* (p. 13–16); Al treilea cap. §. I. *Pentru leage şi pentru zeace porunci* (p. 17); §. 2. *Pentru cuprinderea celor zeace porunci* (p. 18–21); §. 3. *Pentru călcarea legii şi pentru pedeapsele ceale ce au urmat de acolo* (p. 22–24); Al patrulea cap. §. I. *Pentru luarea pământului celui blagoslovit* (p. 25–29); Partea a doao. *Pentru faptele Legii a Testamentului Nou.* Capul cel dintâi. §. I. *Isus Hristos vine în lume* (p. 30–31); §. 2. *Naşterea lui Isus Hristos să face cunoscută* (p. 31–34); §. 3. *Botezul lui Isus Hristos de la Ioan* (p. 34–35); Al doilea cap. §. I. *După Isus Hristos mulţi urmează, aceştia sânt mărturiile învăţăturii şi faptelor Lui* (p. 35–36); §. 2. *Multe fealiuri de lucruri care au făcut Isus Hristos care arată şi dovedesc că El iaste Dumnezeu* (p. 36–38); §. 3. *Învăţăturile Mântuitoriului nostru* (p. 38–40); §. 4. *Povaţă către rugăciune* (p. 40–41); §. 5. *Vestirea patimii şi morţii Mântuitoriului nostru şi pricínile spre aceasta* (p. 42–43); Al treilea cap. §. I. *Isus prin umblarea Sa dă pilde de învăţătură* (p. 43); §. 2. *Mărturisirile, adecă arătările şi dovedirile, Mântuitoriului nostru* (p. 44–51); Al patrulea cap. §. I. *Multe fealiuri de oameni credea în Isus, dar cei mai mulţi nu-L cunoştea de Messiia* (p. 52–53); §. 2. *Au urât pre Isus* (p. 53–54); §. 3. *Pre Isus vinde Iuda şi în grădină Îl prind* (p. 54–55); §. 4. *Mincinoasă vinovăţie asupra lui Isus* (p. 56–57); §. 5. *Isus să osândeaşte nesocotind la nevinovăţiia Sa, spre moarte I să face judecată şi moare pre cruce* (p. 57–58); §. 6. *În ce chiar s-au cuprins moartea lui Isus şi pentru ce atâta de mult au pătimit* (p. 58–60); §. 7. *Minunile la moartea lui Isus* (p. 60–61); Al cincilea cap. §. I. *Isus învііază din morţi* (p. 62); §. 2. *Isus să arată ucenicilor, învaţă pre ei şi-i trimite pre ei să înveaţe şi să boteaze* (p. 63); §. 3. *La porunca cea de a boteza au învăţat Isus că trei feaţe dumneze<ie>şti sânt* (p. 64–65); §. 4. *Doao prea vreadnice rândueli, adecă porunci ale Mântuitoriului nostru* (p. 65–66); §. 5. *Hristos întemeiază Bisearica* (p. 66); §. 6. *Hristos se înalţă la ceriuri* (p. 67); §. 7. *Hristos trimite pre Sfântul Duh* (p. 68); Al şaselea cap. §. I. *Apostolíi să duc în lume* (p. 68–70); §. 2. *Unii scriu învăţăturile lor, şi şi aceia care ei de la Hristos văzuse şi auzise* (p. 70–71); §. 3. *Cuprinderea scrisorilor apostolilor* (p. 71–73); §. 4. *Povăţuirea către facerea de bine şi către mântuire* (p. 74); §. 5. *Povăţuirea pentru păzirea datoriilor către cei mai mari* (p. 75–76); §. 6. *Tot fealiul de porunci care vin înainte în scripturile apostolilor* (p. 76–78); Partea a triia. *Oareşîce pentru cartea cea cuprinzătoare învăţătura legii şi pentru mărturisirea legii.* Capul cel dintăi. §. I. *Pentru Biblie* (p. 78–86); *Adaogere. 27 de cărţi ale Sfintei Scripturi din ceale ce la fieştecare cuprindere pre scurtă să pune urmează în următoarea rânduială una după alta. La Testamentul cel Vechi fac începutul* (p. 87–128); *Testamentul cel Nou să înceape cu Evangheliia lui Mathéi, aceasta iaste cartea a 46 a Bibliii* (p. 129–168[!].

Depozit. BCUIS.

Referinţe. BRV, II, nr. 543, p. 340; Veress 1910, p. 70; Ghibu 1916, p. 238–240; Pascu 1927, p. 279; Albu 1944, p. 288–289; IBR 1958, p. 369; Pervain 1958, p. 38; Pervain 1971, p. 206; Petrik V, 1971, p. 482; Bodinger 1976, p. 190; Dunăreanu-Popa 1979, p. 20; CRV 1985, p. 141;

Râpă-Buicliu 2000, p. 329; BRV 2004, p. 126; Vesa 2008, p. 49; Maria 2011, p. 70, 115, 246, 267, 282, 294.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUIS, cota BRV I. 22. Cartea conține erori de paginație. În unele dintre sursele bibliografice de mai sus se indică 1791 ca an de apariție, dar corect este 1792, conform exemplarului de referință.

1793. *Calendar*, Sibiu, 1793.

Călindari | rumânesc vechi | pă anul de la Hristos | 1793, | care să cuprinde din 365 de zile, | pă Ardeal și pă alte învecinate locuri | întocmit. | Arătare de ceale ce să află întru acest călindari: | cele 12 luni, săptămânile, | duminicile, | sărbătorile, | schimbarea vremii, | răsărirea și apunerea soarelui, | evangheliile duminecilor, | târgrile de peste tot anul, | învăţături și povestiri pentru treacerea din vreame foarte folositoare și ciudate. | Cu slobozeniia înălţatului Crăiescului Gubernii a tot Ardealului. | Sibii, | în tipografiia a lui Petru Bart, tipograful neuniţilor.

***Calendar [Calendar]**. The 1793 edition of a periodical publication which was particularly popular among the Romanians in the Habsburg Empire and which had a long standing publication. It was conceived as an annual calendar, but the work is much more complex, including a considerable amount of useful information for the readers. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1793.*

Format. In 8°. Considerăm că exemplarul complet avea [12] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină.

Ornamentaţie. Foaia de titlu în chenar din semne tipografice florale și linii. Chenar din mai multe rânduri de semne tipografice (f. [12v]).

Cuprins. *Arătarea Pashaliei pă anul acesta* (versoul copertei 1); *Socoteala anului pă anul 1793* (f. tt. v); *Hronologhicească arătare pă acest an* (f. tt. v); *Însem<narea celor 12 zodii ale cerului*, *însemnarea celor 7 planeturi*, *însemnarea fertalelor lunii*, *însemnarea slovelor ce s-au întâmplat de s-au pus la zilele lunilor de preste an* (f. [2r]); *Luna lui ianuarie are zile 31. Numele sfinţilor* (f. [2v]); *Luna lui fevruarie are zile 28. Numele sfinţilor* (f. [3r]); *Luna lui martie are zile 31. Numele sfinţilor* (f. [3v])>; *Luna lui aprilie are zile 30. Numele sfinţilor* (f. [4r]); *Luna lui mai are zile 31. Numele sfinţilor* (f. [4v]); *Luna lui iunie are zile 30. Numele sfinţilor* (f. [5r]); *Luna lui iulie are zile 31. Numele sfinţilor* (f. [5v]); *Luna lui august are zile 31. Numele sfinţilor* (f. [6r]); *Luna lui septemvrie are zile 30. Numele sfinţilor* (f. [6v]); *Luna lui octomvrie are zile 31. Numele sfinţilor* (f. [7r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30. Numele sfinţilor* (f. [7v]); *Luna lui dechemvrie are zile 31. Numele sfinţilor* (f. [8r]); *Pentru împărţirea anului 1793* (f. [8v]); *Pentru primavară* (f. [8v]-<[9r]); *Pentru vară*; *Pentru toamnă*; *Pentru iarnă*; *Pentru eclipsis, adecă întunecarea soarelui și a lunii*; *Însemnarea târgurilor din Ţara Ardealului care să fac preste an* (f. [9r–9v]); *Învăţături* (f. [9v]>-[10r]); *Arătări de vreo câteva meșteșuguri. Cositoriul să-l faci tare și aseamenea argintului* (f. [10r–v]); *O apă să faci ca să poţi polei arama și fierul întocma ca cu aur* (f. [10v]); *Cum să meșteșugești ca să poată fugi cocoșul fript din tipsie sau din blid* (f. [10v]); *Cu aur și cu argint să poţi scrie fără mare cheltuială* (f. [10v]); *Cerneală frumoasă, roșie să faci* (f. [10v]); *Cerneală bună, verde să faci* (f. [10v]); *Cerneală frumoasă, vânătă să faci* (f. [10v]); *Pasări să prinzi cu mâna* (f. [10v–11r]); *Peștii să-i prinzi cu mâna* (f. [11r]); *Chiţoranii și șoarecii să-i gonești* (f. [11r]); *Purecii să-i gonești* (f. [11r]); *Niște gâcitori* (numerotate de la 1 la 15) (f. [11r–v]); *Deslușirea*

gâcitorilor (f. [12r]); *În limba rumânească așezat prin osârdiia Radului Tempea, fostului diacon la Brașov* (f. [12r]); *Însemnarea cărţilor celor rumâneşti ce să află în tipografia lui Petru Bart* (se redau 11 titluri, apărute între 1788 și 1792) (f. [12v]); *Însemnare la vreadnicii cetitori* (f. [12v]).

Depozit. BASB.

Referințe. Tomescu 1957, p. 57, 109; Nicola 1968, p. 261; Avram 1974, p. 79–82; Dunăreanu 1970, p. 239; Răduică 1981, p. 220; Maria 2011, p. 102–105, 246, 267, 282, 294; Maria 2013, p. 38; Andriescu, Borș 2014, p. 183–185.

Observaţii. Exemplar de referință: BASB, cota CRV 560 bis. Exemplarul de referință conține numai [9] file, și anume: foaia de titlu, filele [4–8] și [10–12]. Așadar, lipsesc filele [2–3] și [9]. Conținutul acestora din urmă a fost completat între croșete, după modelul *Calendarului* de Sibiu din 1794. Filele păstrate sunt legate defectuos.

1793. *Mâna lui Damaschin*, Sibiu, 1793.

Mâna lui Damaschin, | acum | întâi întru acest chip pe | înțeles așezată, cu multe | alte adaose rânduieli | îmbogățită | și | tipărită, pentru folosul de | obște al pravoslavnicilor, | de Besearica Răsăritu|lui. | Sibii, | la anul de la Hristos 1793.

Damascus' Hand [Mâna lui Damaschin]. *It is a medieval-type work that includes practical guidance for calendar and astronomical calculations that are accomplished by using the fingers of one hand. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1793.*

Format. In 8°; [5] f. + 74 p. + [1] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 36).

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravura *Sfântului Ioan Damaschin*, semnată „Dimitrie Finta" (f. [1r]). Un singur frontispiciu din semne tipografice (f. [4r]). Vinietă dintr-un segment de linie orizontală (f. [4v], p. 7, 45, 47 [!], 50 [!], 51 [!], 53 [!], 55 [!], 56 [!], 60 [!], 70 [!], 71 [!], 72 [!], 73 [!], 74 [!]). Paginile au, în partea superioară, mici semne tipografice florale.

Cuprins. *Cuvânt-înainte despre mâna lui Damaschin*, semnat „Ioann Halmaghi, vicareș" (f. [2r–4v]); Cap 1. *Deprindere către mâna lui Damaschin* (p. 1–2); Cap 2. *Despre crugul soarelui cu mâna anului, adecă șăptariul sau, cum să zice, bruţelatul* (p. 3–8); Cap 3. *Despre crugul lunii cu slovele lui Damaschin* (p. 9–10); Cap 4. *Îndreptare către folosul mânii lui Damaschin* (p. 11–27); Cap 5. *Despre alt folos al mânii lui Damaschin în rândul trebilor celor bisericești* (p. 27–39); Cap 6. *Despre al treilea folos al mânii lui Damaschin* (p. 39–45); În continuare, patru tabele cifrice pentru calculul Pashaliei: *Tabla 1* (p. 46–52 [!]); *Tabla 2* (p. 53 [!]–55 [!]); *Tabla 3* (p. 56 [!]–65 [!]); *Tabla 4* (p. 66 [!]–37 [!]); [Erată:] *Smintealele așa le îndreptează* (f. [1r–v]).

Depozit. BAR; BACJ; BASB; BCUB; BCUIS; BMSB; BCUCJ; BVAUGL; BGTK.

Referințe. BRV, II, 565, p. 354–355; Kodrescu 1875, p. 335; Veress 1910, p. 72; Beju 1956, p. 125; IBR 1958, p. 369; Hâncu 1965, p. 59; Filip 1970, p. 66–67; Petrik V, p. 324; Cartea B. 1972, p. 101; Bodinger 1976, p. 191; Dunăreanu, Popa 1979, p. 20; Mosora, Hanga 1991, p. 120; Cereteu 2009, p. 244; Maria 2011, p. 50–51, 246, 267, 282, 294; Urs 2011, p. 445–446; Filip 2013, p. 81; Andriescu, Borș 2014, p. 179–178.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 565. Cartea conține erori de paginație.

1794. *Calendar*, Sibiu, 1794.

Cărindariu | rumânesc pe anul | de la Hristos | 1794, | care să cuprinde din 365 de zile, | pe Ardeal și pe alte înve|cinate locuri întocmit. | Arătare de ceale ce să află în cărindariu: | ceale 12 luni, | săptămânile, | duminecile, | sărbătorile, | fârtaiele lunii cu schimbarea vremii, | răsărirea și apu|nerea soarelui, | evangheliile dumi|necilor cu glasul | și cu vos-creazna, | târgurile peste an, | învățături și po|vestiri pentru | treacerea din vrea|me foarte folositoare și ciudate. | Sibiiu, | la Petru Bart, tip<ograful> neun<iților>.

***Calendar [Calendar]**. The 1794 edition of a periodical publication which was particularly popular among the Romanians in the Habsburg Empire and which had a long standing publication. It was conceived as an annual calendar, but the work is much more complex, including a considerable amount of useful information for a mixed public. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1794.*

Format. In 8°; [24] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină, maximum 29, la pagină plină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar din linii și semne tipografice. Textul în chenar din linii.

Cuprins. *Socoteala anului pe anul 1792* (f. [1v]); *Arătarea Pashaliii pe anul acesta* (f. [1v]); *Hronologhicească arătare pe acest an* (f. [1v]); *Însemnarea celor 12 zodii ale cerului* (f. [2r]); *Însemnarea celor 7 planeturi* (f. [2r]); *Însemnarea fertalelor lunii* (f. [2r]); *Însemnarea slovelor ce s-au întâmplat de s-au pus la zilele lunilor de preste an* (f. [2r]); *Luna lui ianuarie are zile 31. Numele sfinților* (f. [2v–3r]); *Luna lui fevruarie are zile 28. Numele sfinților* (f. [3v–4r]); *Luna lui martie are zile 31. Numele sfinților* (f. [4v–5r]); *Luna lui aprilie are zile 30. Numele sfinților* (f. [5v–6r]); *Luna lui mai are zile 31. Numele sfinților* (f. [6v–7r]); *Luna lui iunie are zile 30. Numele sfinților* (f. [7v–8r]); *Luna lui iulie are zile 31. Numele sfinților* (f. [8v–9r]); *Luna lui august are zile 31. Numele sfinților* (f. [9v–10r]); *Luna lui septemvrie are zile 30. Numele sfinților* (f. [10v–11r]); *Luna lui octomvrie are zile 31. Numele sfinților* (f. [11v–12r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30. Numele sfinților* (f. [12v–13r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31. Numele sfinților* (f. [13v–14r]); *Adăogire la cărindariu pe anul acesta 1794, care cuprinde în sine 365 de zile. Despre anul acesta preste tot* (f. [14v]); *Pentru primăvară* (f. [14v–15r]); *Pentru vară* (f. [15r]); *Pentru toamnă* (f. [15r]); *Pentru iarnă* (f. [15r–v]); *Pentru eclipsis, adecă întunecarea soarelui și a lunii* (f. [15v–16r]); *Însemnarea târgurilor din Țara Ardealului care să fac preste an. În luna lui ianuarie* (f. [16r–16v]); *În luna lui fevruarie* (f. [16v]); *În luna lui martie* (f. [16v]); *În luna lui aprilie* (f. [16v–17r]); *În luna lui maiu* (f. [17r]); *În luna lui iunie* (f. [17r–v]); *În luna lui iulie* (f. [17v]); *În luna lui avgust* (f. [17v]); *În luna lui septemvrie* (f. [17v]); *În luna lui octomvrie* (f. [18r]); *În luna lui noiemvrie* (f. [18r]); *În luna lui dechemvrie* (f. [18r]); *Învățături politicești. De înțelepciune în petreacere* (f. [18v–21v]); *De înțelepciune în vorbă* (f. [21v–22r]); *De cuviința care să cade a o ținea când ești cu alții* (f. [22v–23v]); *Arătări de vreo câteva meșteșuguri* (f. [23v–24v]).

Depozit. BVAUGL; BAR (copie după BVAUGL); MMIRS.

Referințe. BRV, II, nr. 571, p. 358; BRV, IV, nr. 571, p. 268; Veress 1910, p. 73; Dunăreanu 1970, p. 239; Tomescu 1957, p. 57, 58, 59 (facsimilul foii de titlu), 109; IBR 1958, p. 369; BALL 1972, p. 15; Hâncu 1965, p. 59–60; Petrik V, 1971, p. 88; Răduică 1981, p. 220–221; Lupan 1982, p. 521; Maria 2011, p. 102–105, 246, 267, 282, 294.

Observații. Exemplar de referință. BVAUGL, cota I 31.

1794. *Ceasoslov*, [Sibiu, 1794].

***Breviary [Ceasoslov]**. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1794.*

Format. In 12°; [2] f. + 429-[430] p. Tipar negru, cu litere de trei tipuri; 18 rânduri la pagină plină, cu litere de dimensiuni mari.

Ornamentaţie. Gravuri în text: reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice, însoțită de legendele: „Trei sânt carii mărturisesc în ceriu: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei una sânt. Ioann, cap. 1" și „Pre Tatăl și pre Fiiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită"; reprezentarea lui Isus Hristos, Împărat ceresc, însoțită de legenda: „Isus, Fiiul lui Dumnezeu, izbăvește-ne de cel rău" (p. 330 [!]); *Izvorul cel de viață dătător*, semnată „D. F.", gravură însoțită de legenda „Bucură-te, ceaea ce ții pre Cela ce ține toate! Și ești lăcaș bucuriei, că numai ție uniia să cade să te bucuri" (p. 384 [!]); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic în chenar din semne tipografice, gravură însoțită de legenda „Gustați și vedeți că Hristos Domnul iaste carele să jărtvuiaște în păhar, sfințind pre ceia ce să împreună cu Dânsul" (p. 402 [!]). Frontispicii: șir de semne tipografice (p. 1, 25, 124, 194 [!], 218 [!], 262 [!], 286 [!], 288 [!], 331 [!], 385 [!], 403 [!], 426 [!]). Vinietă înfățișând două cărți, unelte de scris, la care sunt alăturate și câteva ramuri înfrunzite (p. 430 [!]). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–25); *Începutul utreniii* (p. 25–68); *Începutul lui pervi ceas* (p. 68–84); *Începutul lui tretii ceas* (p. 84–95); *Începutul lui ștästii ceas* (p. 95–109); *Începutul lui devetii ceas* (p. 110–124); *Începutul obedniții* (p. 124–143); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 143–194 [!]); *Începutul pavecerniții cei mici* (p. 194 [!]–218 [!]); *Polunoștnița în toate zilele* (p. 218 [!]–261 [!]); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 262 [!]–285 [!]); *Polunoștnița duminecii* (p. 286[!]–287[!]); *Sinaxarul celor 12 luni* (p. 288 [!]–329 [!]); *Troparele și condacele Triodului și ale Pentecostariului ce să încep de la Dumineca vameșului și a fariseului până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 331 [!]–352 [!]); *Troparele Învierii* (p. 352 [!]–364 [!]); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 365 [!]–369 [!]); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 370 [!]–382 [!]); [*Acest sfânt și cinstit Paraclis...*] (p. 383 [!]); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 385 [!]–401 [!]); *Slujba sfintei pricistanii* (p. 403 [!]–421 [!]); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Dumineca tuturor sfinților până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. 422 [!]–425 [!]); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 426 [!]–427 [!]); *Pashaliia* (p. 428 [!]–429 [!]); <*Epilogul cărții*> (p. 430 [!]).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV, IV, nr. 244, p. 110; Petrik V, 1971, p. 92; Dunăreanu-Popa 1979, p. 21; BRV 2004, p. 207–208; Maria 2011, Maria 2011, p. 50–52, 60, 246, 267, 282, 294; Maria 2012, p. 30.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 573A. Din exemplarul de referință lipsește prima filă liminară, adică foaia de titlu. Cartea conține erori de paginație. Pagina 430 e nenumerotată.

1794. Dimitrie Iercovici, ***Istoria a Alexandrului celui Mare***, Sibiu, 1794.

Istoriia | a Alexandrului | celui Mare din Machedoniia | și a lui Darie din Per|sida împăraților. | Cu învoirea celor mai mari, | s-au tipărit în tipografiia lui Petru | Bart din Sibii, la anul Domnului | 1794.

Dimitrie Iercovici, ***History of Alexander the Great [Istoria lui Alexandru cel Mare].*** *This is actually a popular novel that was processed into Romanian. The novel had an old origin and was widely spread within the European Middle Ages. The writing describes Alexander the Great's life and wars. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1794.*

Format. In 8°; [9] f. + 277 p. + [4] f. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlu în chenar din semne tipografice spiralate, cu o gravură la mijlocul foii, care înfăţişează un buchet de flori pe o consolă. Frontispicii: dreptunghi din semne tipografice, conţinând în interior semne tipografice şi un pătrat în care se află o coroană regală, iar deasupra pătratului se află o coroană arhierească (p. 1); semne tipografice, sugerând un dreptunghi, deasupra căruia se află o cruce iradiind (p. [1]); şir de semne tipografice spiralate (f. [1r] de la sfârşit); compoziţie din semne tipografice (f. [2v] de la sfârşit). O singură iniţială ornată în negru (p. 1). Filele [1–9] conţin în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Exelenţiia Ta, grof Esterhazi, ai Crăieştii Gubernii sfeatnicule şi povăţuitoriule ai comisiii cercetătorei de cărţi, mie milostiv D. şi voitoriu de bine!*, cerere de aprobare a tipăririi, semnată „Cu totul supus Dimitrie Iercovici, a prea înălţatei Gubernii din Prinţipatul Ardealului translator" (f. [2r]); *Fiind încredinţarea numitului translator înaintea mea priimită, de care nici o îndoială nu am, să se tipărească am învoit, aprobare de tipărire*, semnată „Grof Ioann Nepomuţei Esterhazi de Galanta" (f. [2v]); *Cătră cetitoriul,* prefaţă semnată „De binevoitoriu Dimitrie Iercovici, al Crăieştii din Mare Prinţipat al Ardealului Gubernii translator" (f. [3r–9v]); *Istoria despre marele Alexandru împărat, într-aceaea vreame, când era cursul lumii cinci mii doao sute şi cincizeci de ani* (p. 1–12); *Început despre naşterea lui Alexandru Machedon* (p. 12–21); *Începuiu de calul lui Alexandru, Ducipal, cum s-au născut* (p. 22–38); *Atuncea să umplu lui Alexandru şaptesprăzeace ani* (p. 38–42); *Începuiu de Darie împărat* (p. 42–50); *Începuiu de războiul lui Alexandru Machedon* (p. 50–144); *Începuiu de al doilea războiu* (p. 144–188); *Începuiu despre războiul lui Por împărat* (p. 188–277); *Arătări de vreo câteva doftorii şi meşteşuguri* (f. [1r–2r]); *Scară de ceale ce să află întru această Alexandrie* (f. [2v–4r]); [*Această carte, Alexandriia, ...*] (f. [4v] de la sfârşit).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BCUIS; BVAUGL.

Referinţe. BRV, II, nr. 577, p. 361–365; Pop 1838, p. 32; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 26; Bibliografie 1870; Hasdeu 1886–1887, I, col. 858–861; Krafft 1905, p. 18 (189); Cartojan 1910, p. 81–82; Veress 1910, p. 73–74; Bianu 1926, p. 17; Expoziţia 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 300; Cartojan 1929–1938, I, p. 224; Veress 1931, II, p. 94 (nr. 804); Albu 1944, p. 289; Bodea 1956, p. 95, 98; CPLR 1963, I, p. 3–108; Hâncu 1965, p. 60; Protopopescu 1966, p. 177; Ţepelea 1964, p. 605–613; Ţepelea 1967, p. 9; Tomescu 1968, p. 115; Şcoala 1970, I, p. 185–195; Petrik V, p. 223; Bodinger 1976, p. 413–414; Moraru, Velculescu 1976, p. 95; Pascu 1976, p. 84; DLR 1979, p. 30; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Dudaş 1981, p. 102; Mosora, Hanga 1991, p. 123; Râpă-Buicliu 2000, p. 334–335; Maria 2011, p. 84–85, 247, 267, 283, 294; Urs 2011, p. 449.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 577 şi BACJ, cota CRV 225. Există exemplare în care, pe fila unde apare numele lui Simion Pantea, ca iniţiator şi finanţator al acestei ediţii, sunt tipărite versuri cu numele zeţarilor şi ale diortositorilor Mihail Dir şi Radu Rogojanul. A se vedea, în acest sens, exemplarul păstrat la BBSB.

1794. *Psaltire*, Sibiu, 1794.

Psaltirea | prorocului și împăratului | David, | tipărită în zilele prealumi|natului și preaînălţatu|lui împărat | Franţiscus al doilea | și cu blagosloveniia | preaosfinţitului domnului d. | Gherasim Adamovici, | episcopului neuniţilor de leagea | grecească în Mare | Prinţipatul Ardealului. | Sibii, | în tipografiia lui Petru Bart, | de la Naşterea lui Hristos 1794.

***Psalter [Psaltire]**. Another edition of the Psalm Book is Romanian, written in the Orthodox environment of Transylvania. Besides the text of psalms, the book also contains indications on how to read the psalms during Lent and in the course of the year. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1794.*

Format. In 12°; [1] f. + peste 356 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: *David proroc*, în care David cântă la harpă într-un cadru de tip portic, gravură nesemnată (f. tt. v); *Izvorul cel de viaţă dătător*, în chenar din semne tipografice spiralate, semnată „D. F." și însoţită de textul „Bucură-te ceaea ce ţii pre Cela ce ţine toate și eşti lăcaș bucuriei, că numai ţie uniia ţi să cade să te bucuri" (p. 334); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 355). Frontispicii: gravură dreptunghiulară, având în centru un medalion mărginit de motive vegetale (p. 1); un șir de semne tipografice (p. 269, 298, 299, 330). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile se află între două mici semne tipografice. Viniete: cap de înger (p. 37, 108, 329); segment de linie cu rol de vinietă (p. 268).

Cuprins. *Psalmii lui David, prorocului și împăratului* (p. 1–268); *Cântarea lui Moisi, după ce s-au afundat Faraon* (p. 269–298); *Pentru polieleu* (p. 298–299); *Pripealele* (p. 299–325); *Pashaliia* (p. 326–327); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 328–329); *Învăţătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 330–333); *Învăţătură cum să ceteaște Psaltirea preste tot anul* (p. 333); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 335–336–337–356-?).

Depozit. BMSB.

Referinţe. Maria 2011, p. 54, 56, 139, 250, 251, 271, 272, 286, 287, 298.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BMSB, cota I/152. Din exemplarul de referinţă lipsesc p. 23–24, 335–336, 357-?. Se pare că după această ediţie s-a imprimat și cea din 1799, întrucât corespunde întru totul cu aceasta din punctul de vedere al formatului cărţii, al numărului de pagini și al distribuţiei conţinutului. Această constatare ne-a ajutat să completăm conţinutul paginilor 335–336. La ediţia din 1794 Pascalia începe cu anul 1795, dar pe foaia de titlu este anul 1794.

1794. *Specimen characterum latinorum* ..., Sibiu, 1794.

Specimen | characterum | latinorum | in | typographia | Petri Barth | una cum modulis fusoriis | existentium. | Cibinii, | MDCCXCIV.

***Specimen characterum latinorum ...** The print is a sample book of Romanian letters of the typography of Petru Barth, used for printing commissions. Printed in Sibiu, Transylvania, 1794.*

Format. In 4°; [4] f. Tipar negru, cu 11, 9 și 12 rânduri la pagină. Textul, în chenar din semne tipografice, este imprimat numai pe rectoul filelor.

Ornamentaţie. Titlul în dublu chenar din linii şi semne tipografice, deasupra căruia se află o coroană arhierească. Linie din semne tipografice cu rol de ornament despărţitor de capitole (f. [2r], [3r]). Viniete: cap de înger (f. [2r]); mici semne tipografice deasupra cărora se află o coroană regală (f. [3r]); segment de linie din semne tipografice stelate (f. [4r]).

Cuprins. V. *Doppel Tertia Versalien* (f. [2r]); VI. *Doppel Mittel Versalin* (f. [2r]); VII. *Musirte Doppel M* [...] (f. [3r]); VIII. *Musirte Text Versalin* (f. [3r]); XIII. *Doppel Mittel Cursiv* (f. [4r]); XIV. *Eine Ander* [...] *Doppel Mitte* [...] (f. [4r]).

Depozit. BACJ.

Referinţe. Urs 2011, p. 450; Urs 2013, p. 89–90.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 795. Având în vedere faptul că fila a doua care s-a păstrat începe cu capitolul V şi că lipsesc capitolele IX–XIII, care urmează după fila a treia a tipăriturii, deducem că lipsesc 2 file după foaia de titlu, precum şi două file după a treia filă păstrată. Ultima filă păstrată (a patra) se încheie cu capitolul XIV, fără a putea şti dacă aceasta este sau nu ultima filă a tipăriturii.

1795. ***Bucoavnă,*** Sibiu, 1795.

Bucoavnă păntru învăţătura pruncilor ... Hermanstadt 1795.

Spelling Book [Bucoavnă]. *Textbook for the use of Romanian primary school children, based on minimal religious knowledge of the Eastern Christian Church, traditionally entitled Bucoavnă. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1795.*

Format. In 8°; 64 p. Tipar negru.

Cuprins. *Cele 44 de litere româneşti; Rânduiala vecerniei; Rânduiala utreniei; Rânduiala Liturghiei; Cele zece sfinte porunci* (fără explicaţii); *Cele 7 daruri ale Spiritului Sfânt după profetul Isaia, cap. 11, v. 2* (fără explicaţii); *Trei fapte bune ale binecuvântării dumnezeieşti. 1 Corint., cap. 13, v. 13* (fără explicaţii); *Cele trei învăţături ale Evangheliei* (fără explicaţii); *Cele 7 sacramente ale bisericii; Cele 4 însuşiri bune ale sufletului; Cele 4 însuşiri bune ale corpului; Cele şapte păcate capitale; Cele şapte virtuţi opuse acestora; Doisprezece lucrări bune, după Matei cap. 25, v. 35* (toate, fără explicaţii); *Cum se face semnul sfintei cruci* (explicat în detaliu).

Referinţe. BRV, II, nr. 584, p. 374; „SQ" V, 1797, p. 385; Petrik V, 1971, p. 82; Ghibu 1916, p. 67–68; Albu 1944, p. 328; Ghibu 1975, p. 70; IBR 1958, p. 369; Protopopescu 1966, p. 116; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Maria 2011, p. 70, 71, 72, 166, 167, 247, 268, 283.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Cuprinsul a fost preluat din „SQ" V, 1797, p. 385 şi de la Ghibu 1975, p. 70. Este tipărită numai în limba română.

1795. ***Înştiinţarea Soţietăţii Filosofeşti din Ardeal***, [Sibiu, 1795].

Reminder of Transylvanian Philosophical Society [Înştiinţarea Soţietăţii Filosofeşti din Ardeal]. *This brochure promotes a work of philosophy and morality. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1795.*

Format. In 8°; [5] f., fără titlu. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri (între 22 şi 28) la pagină. Textul încadrat în chenar din semne tipografice.

Ornamentație. Gravură cu rol de frontispiciu, înfățișând zidurile unei cetăți, cu porțile deschise (f. [1r]). Vinietă reprezentând poarta deschisă a zidului de cetate care apare în frontispiciul dinainte, cu vedere în curtea cetății (f. [5v]).

Cuprins. *Înștiințare* (f. [1r–4r]); *Aici arătăm scara după cum vor urma învățăturile filosofești și moraln<i>cești pre rând tipărite* (f. [4r–5v]). Textul *Înștiințării* este semnat de „Soțietatea Filosofească a neamului rumânesc, în Mare Prințipatul Ardealului". (f. [5v]).

Depozt. BAR.

Referințe. BRV, II, nr. 589, p. 376; Râpă-Buicliu 2000, p. 337; Maria 2011, p. 247.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 589.

1795. *Pilde filosofești*, Sibiu, 1795.

Pilde filosofești | tipărite în zilele preaînălța|tului și prealuminatului | împărat | Franțiscus al doilea, | cu blagosloveniia iubitoriului de | Dumnezeu domnului domn | Gherasim Adamovici, | episcop neunit de leagea gre|cească în Marele Prințipat | al Ardealului. | Sibii, | în tipografiia lui Petru Bart, 1795.

Philosophical Parables [Pilde filosofice]. *The work represents a translation of the philosophical parables from spoken Greek into Romanian. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1795.*

Format. In 8°; [1] f. + 112 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Frontispiciu din combinații de semne tipografice (p. 1). Inițiala *F* ornată în negru (p. 1).

Cuprins. *Pilde filosofești de pe limba cea proastă grecească tălmăcite rumânește* (p. 1–112).

Depozit. BAR; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 590, p. 376; SQ, V, 1795, p. 384; Veress 1910, p. 74; Pascu 1927, p. 298; IBR 1958, p. 369; Petrik V, p. 390; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Râpă-Buicliu 2000, p. 337; Chindriș 2003, p. 721; Popa 2010, p. 16; Maria 2011, p. 88, 247, 268, 283, 294.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 590.

1795. *Viața și pildele lui Esop*, Sibiu, 1795.

Viiața | și pildele preaînțeleptului | Esop, | acum întâiași dată tipărite, | în zilele prealuminatului și | preaînălțatului împărat | Franțiscus al doilea | și cu slobozeniia înălțatului Cră|iescului Guberniu a tot Ardealului. | În Sibii, la Petru Bart, 1795.

Aesop's Life and Parables [Viața și pildele lui Esop]. *This writing represents the Romanian translation of Aesop's life, parables and teachings. Aesop was a famous fabulist of the Antiquity. The First Edition was printed at Sibiu, Transylvania, in 1795.*

Format. In 8°; [1] f. + 62 f. nenumerotate. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 35 și 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentându-l pe Esop povestind animalelor, însoțită de legenda „Ezop basnotvoreț" (f. [1v]). Titlul în chenar din semne tipografice. Frontispicii: șir de semne tipografice spiralate, având în centru o cruce (f. 1r); șir de semne tipografice florale (f. [29r]).

Cuprins. *Viiața preaînțeleptului și minunatului Esop, carele au fost de neamul lui frânc, din Țara Frâncească...* (f. [2r–28r]); *Pildele lui Esop. Ce au grăit pentru tot feliul de dobitoace și pentru paseri zburătoare* (f. [29r–62v]).

Depozit. BAR; BBSB; BCUB.

Referințe. BRV, II, nr. 591, p. 376; BRV, IV, nr. 591, p. 270–271; SQ, V, 1795, p. 384; Veress 1910, p. 74; Cartojan 1929–1938, II, p. 262, 266–267; Berechet 1938; Chițimia 1956, p. 19, 24–26; CPLR 1963, I, p. 111–234; Halima 1963, p. 93–200; Tomescu 1968, p. 115; Școala 1970, I, 196–206; Petrik V, p. 542; Cartea B. 1972, p. 109–110; Papadima 1975, p. 94–95; BALAV 1976, p. 224–228; Pascu 1976, p. 86; CLR 1979, p. 336–337; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Popa 2010, p. 16; Maria 2011, p. 86, 114, 247, 268, 283, 294.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 591.

1796. *Alegere din toată Psaltirea*, Sibiu, 1796.

Aleagere | din toată | Psaltirea, | carea s-au întocmit în limba elineas|că de preaînvățatul dascal chir | Neofit Peloponisios, | iară acum s-au tălmăcit româneaște și | s-au tipărit prin osârdia celor ce | s-au îndemnat a să osteni ca să fie | pentru folosul | neamului românesc, | cu slobozeniia înălțatului Crăiescului | Gubernii a tot Ardealului. | Sibii, | la Petru Bart, 1796.

Texts Taken from The Psalter [Alegere din toată Psaltirea]. *The book contains texts of piety selected from The Psalter. They were translated into Romanian for the Orthodox believers from Transylvania. The endeavour was accomplished by the Greek scholar Neofit Peloponesios. The book was printed at Sibiu, Transylvania, in 1796.*

Format. In 12°; [8] f. + 92 p. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravuri: reprezentarea Sfintei Treimi, având în partea de jos înscris un *motto* din Ioan, cap 1: „Trei sânt carii mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei Unul sânt". (f. [8v], p. 64). Frontispicii: șir din semne tipografice (f. [3r], p. 71); dreptunghi conținând ochiul lui Dumnezeu și motive vegetale (p. 1). Vinietă: cap de înger (p. 63, 87). Inițiale ornate în roșu (*passim*). Filele liminare conțin în partea superioară mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru această carte* (f. [2r–v]); *Predoslovie* (f. [3r–8r]); *Slavoslovie* (p. 1–10); *Starea întâiu* (p. 10–17); *Starea a doao* (p. 18–28); *Cearere* (p. 28–41); *Starea întâiu a cearerii* (p. 41–52); *Starea a doao (*p. 52–60); *Iarăș slavoslovie* (p. 61–63); *Troparele Sfintei Troiță de dimineața* (p. 65–71); *Închinăciuni în toate zilele, care să cade la fieștecare creștin a le zice când va vrea să doarmă* (p. 71–87); *Rugăciune pentru cei ce vor să se călătoarească ori în ce cale* (p. 88); *Rugăciunile measii* (p. 89–92).

Depozit. BAR; ÖNb.

Referințe. BRV, II, 597, p. 384; Pop 1838, p. 32; Cipariu 1855/A; Veress 1910, p. 77; Albu 1944, p. 328; IBR 1958, p. 369; Hâncu 1965, p. 64; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Chindriș 2003, p. 702; BRV 2004, p. 120; Maria 2011, p. 53–54, 114, 248, 268, 283, 294.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 597.

1797. *Bucoavnă*, Sibiu, 1797.

Bucoavnă | pentru | pruncii | cei românești | carii să află | în Marele Prințipat | al | Ardealului. | Acum a doao oară tipărită și îndreptată. | S-au tipărit în Sibiiu, în tipografiia lui | Petru Bart, cu priv<ilegiul> Împărățeșt<ii> | Crăiești<ii> | Măriri. | 1797.

Spelling Book [Bucoavnă]. *This is a textbook used in Romanian schools for beginners. It includes basic religious knowledge about the Eastern Church. Its title is a traditional one. The Second Edition was printed at Sibiu, Transylvania, in 1797.*

Format. In 8°; 69 p. Tipar negru, cu litere de mai multe mărimi și cu 23 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Inițială ornată (p. 2). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.
Cuprins. § I. [Literele alfabetului chirilic] (p. 2–4); § II. *Ba, be, bi, bo, bu, bea, bă, bâ, bia* (p. 5–8); § III. 1. [Ro-stul, lo-trul, no-stru, lu-cru] (p. 8–12); § IV. [Des-părțirea, răs-plătirea, des-plinirea] (p. 12); § V. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 13–21); § VI. *Însemnarea slovenirii* (p. 22–27); § VII. *Însemnarea cetirii* (p. 28–39); *Adaogere* (p. 40–44); § VIII. [Fi-iu-le! li-pe-ște-te de Dum-ne-zeu] (p. 44–49); *Pruncul cel cu inima dreptă* (p. 49–50); *Furul cel mic* (p. 50–51); *Gazda lotrilor* (p. 51–52); *Tot ce este peste măsură nu este sănătos* (p. 52–53); § IX. *Scurte povești pentru credința deșartă* (p. 53–56); *Pentru ispovedanie* (p. 56–58); *Pentru clacă* (p. 58–59); *Pentru rătăcire* (p. 59–61); *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 61–62); *Paguba din prostie, adecă din neștiință* (p. 62–65); § X. *Pentru numere* (66–68); *O dată unul* (f. 69).
Depozit. BAR.
Referințe. BRV, II, nr. 607, p. 393; BRV, IV, nr. 607, p. 272; Krafft 1905, p. 190; Veress 1910, p. 78; Ghibu 1916, p. 78; Albu 1944, p. 329; Protopopescu 1966, p. 117; Pascu 1976, p. 88; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; BRV 2004, p. 133; Maria 2011, p. 65, 67, 248, 268, 283, 294.
Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 607.

1797. *Catehism mic*, Sibiu, 1797.

Catihism | mic | sau | scurtată pravoslavnică mărtu|risire a legii grecești ne|unite, | pentru trebuința pruncilor ce|lor neuniți româ|nești făcută | și de la neunitul, episcopescul, în Carloveț, la a|nul 1774, ținutul sinod întărit, și cu în|tărirea arhiepiscopului și metropoli|tului tipărit. | Să vinde legat cu 13 creițari. | S-au tipărit în Sibiiu, în tipografiia lui | Petru Bart, cu priv<ilegiul> Împărățeșt<ii> Crăiești<ii> Măriri, 1797.

Small Catechism [Catehism mic]. *It is a religious textbook that was drawn up catechetically for the Orthodox pupils from Transylvania. The book is part of a cycle that was imposed by the Serbian Patriarchate from Carloviț upon Orthodox Romanians. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1797.*

Format. In 8°; 1 f. + 94 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ținută grafică modestă. Un clișeu în formă de pecete cu cuvintele „K. K. Normalschule" (f. tt.). Segment de linie cu rol de vinietă (p. 43, 73, 94). Paginile au în partea de sus o linie orizontală terminată la cele două extremități cu câte un semn tipografic, sugerând o suliță cu două capete.

Cuprins. *Întrare* (p. 1–3); Partea 1. *Pentru credinţă* (p. 3–7); § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiţă* (p. 7–12); § II. *Întâia încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul* (p. 12–17); § III. *A doao încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 17–18); *A treia încheietură a credinţei. Pentru întruparea Domnului* (p. 18–21); *A patra încheietură a credinţei. Pentru patimile şi moartea lui Hristos* (p. 21–24); *A cincea încheietură a credinţei. Pentru înviiarea lui Hristos* (p. 24–25); *A şasea încheietură a credinţei. Pentru înălţarea Domnului* (p. 25–26); *A şaptea învăţătură a credinţei. Pentru a doao venire a Domnului* (p. 27–30); § IIII. *A opta încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu, Duhul Mântuitoriul* (p. 30–35); § V. *A noao încheietură a credinţei. Pentru sfânta şi sobornicească bisearică* (p. 35–38); § VI. *A zeacea încheietură a credinţei. Pentru îndreptare şi pentru faptele bune* (p. 39–43); § VII. *A unsprezeacea încheietură a credinţei. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 44–47); *A duoasprezeacea încheietură a credinţii* (p. 47–49); Partea 2. *Pentru dragoste* (p. 49–53); § I. *Întâia tablă. Pentru dragostea cătră Dumnezeu* (p. 53–58); § II. *A duoa tablă. Pentru dragostea cea cătră aproapele* (p. 58–65); § III. *Pentru păcate* (p. 65–73); Partea 3. *Pentru nădeajde* (p. 74–76); § I. *Pentru rugăciune de obşte* (p. 76–78); § II. *Pentru rugăciune deosebi* (p. 78–88); § III. *Pentru ceale noo fericiri* (p. 88–90); *Scurtă tălcuială a celor noo fericiri evangheliceşti* (p. 90–94).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV, IV, nr. 255, p. 112; Petrik V, p. 91; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; BRV 2004, p. 172; Maria 2011, p. 76, 248, 268, 283, 295.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 608A.

1797. Pietro Metastasio, ***Ahilefs la Schiro*** (trad. Iordache Slătineanul), Sibiu, 1797.

Ahilefs | la Schiro. | Fapta lui chir Metastazie, | cesaricescului poetic, | acum întâiu tălmăcită de pe | grecie de cătră dumnealui | Iordache Slătinean, | vel. păharnic | în Bucureştii Ţării Rumuneşti, la a. 1797, | iară | la sfârşit s-au adăugat istoria lui | Sofronim, greca noao. | S-au tipărit în Sibiiu, în tipografiia lui Martin | Hohmaister, cu priv<ilegiul> Împereteşt<ii> Crăieşt<ii> Măriri.

Pietro Metastasio, ***Achilles at Schiro [Ahilesfs la Schiro].*** *It is a translation from Greek to Romanian of Pietro Metastasio's play, Achille in Sciro. In fact, it was the first encounter between the Romanian public and the work belonging to a writer from the Court of Viennese emperors. Moreover, similar to other works, Achilles at Schiro was a typographical assignment carried out from outside the Habsburg Empire, no matter whether it was about the typography from Sibiu, or about the one from Buda. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1797.*

Format. In 8°; [5] f. + 120 p. Tipar negru, cu caractere de două tipuri şi cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 24).

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, o gravură reprezentând un copil ce poartă o coroană de flori pe cap, aşezat pe o pajişte şi înconjurat de flori. Gravuri: cuplu şezând într-un foişor, cu semnătura „H. Benedict Sc." şi numerotată „No. 1" (f. situată înaintea p. 1); soldaţi plecând la război, în decor natural, semnată „H. Benedict Sc." şi numerotată „No. 2" (f. situată între p. 34 şi 35); doi soldaţi privind marea de pe mal, semnată „H. Benedict Sc." şi numerotată „No. 3" (f. situată între p. 68 şi 69); întâlnirea dintre doi regi, semnată „H. Benedict Sc." şi numerotată „No. 4". Frontispicii: războinic aşezat pe un podium şi înconjurat de arme (f. [2r]); tijă orizontală, împodobită spiralat cu flori (p. 1); consolă pe care este aşezată o carte deschisă, o cunună

de lauri și flori (p. 99). Viniete: ghirlandă de flori (f. [5r]); gravură reprezentând o consolă pe care sunt așezate flori și instrumente muzicale (p. 96); farfurie cu fructe (p. 120). Iniţială ornată în negru (p. 1).

Cuprins. *Cătră iubitorii de citanie* (f. [2r–v]); *Pricină* (f. [3r–5r]); *Obrazile comediii* (f. [5v]); *Ahilefs la Schira.* Fapta 1. *Perdeaoa 1.* (p. 1–6); *Perdeaoa 2. Nearh, cu cei de sus* (p. 6–8); *Perdeaoa 3. Nearh și iarăș Ahilefs* (p. 8–11); *Perdeaoa 4. Nearh și apoi Odisef și Arcadie, din corăbii* (p. 11–14); *Perdeaoa 5. Odisef și Arcadi* (p. 14–15); *Perdeaoa 6. Odisef singur* (p. 15–16); *Perdeaoa 7. Licomid și Deidamiia* (p. 16–17); *Perdeaoa 8. Deidamiia și apoi Afilefs* (p. 18–21); *Perdeaoa 9. Odisef și cei din sus-zișii* (p. 21–23); *Perdeaoa 10. Odisef, apoi Arcadie* (p. 23–25); *Perdeaoa 11. Nearh și cei din sus* (p. 25); *Perdeaoa 12. Arcadie singur* (p. 25–26); *Perdeaoa 13. Arătare de veselie la palatul lui Licomind* (p. 26–29); *Perdeaoa 14. Ahilefs, Deidamiia și Theagheni* (p. 29–34); Fapta 2. *Perdeaoa 1. Zidiri joscioare împodobite cu idoli care închipuiescu biruinţele lui Iraclis* (p. 35–37); *Perdeaoa 2. Ahilefs, d'oparte, și cei din sus* (p. 37–40); *Perdeaoa 3. Licomid și cei mai sus-zișii* (p. 40–41); *Perdeaoa 4. Licomid, Ahilefs și apoi Nearh* (p. 41–44); *Perdeaoa 5. Ahilefs și Nearh* (p. 44–48); *Perdeaoa 6.* (p. 48–59); *Perdeaoa 8. Ahilefs și Odisef cu Arcadi, deoparte* (p. 59–63); *Perdeaoa 9. Nearh și cei din sus* (p. 63–64); *Perdeaoa 10. Nearh și apoi Deidamiia* (p. 64–65); *Perdeaoa 11. Deidamiia, apoi Theagheni* (p. 65–68); *Perdeaoa 12. Theagheni singur* (p. 68); Fapta 3. *Perdeaoa 1. Pridvoarăle palatelor împărătești ce sânt asupra mării, corăbii puţin departe de liman. Odisef și Ahilefs îmbrăcat cu cele ostășești* (p. 69–72); *Perdeaoa 2. Arcadi cu grab și cei dăn sus* (p. 72–74); *Perdeaoa 3. Deidamiia și cei din sus* (p. 74–84); *Perdeaoa 4. Ahilefs, Deidami, apoi Nearh* (p. 85–87); *Perdeaoao 5. Deidami și Nearh* (p. 87–88); *Perdeaoa 6. Nearh singur* (p. 88–90); *Perdeaoa 7. Polat împărătesc cu multă adunare de curteani* (p. 90–93); *Perdeaoa cea după urmă. Odisef și apoi Deidamia, și, în urmă, toţi* (p. 93–96); *Aici urmează Istoria lui Sofronim, greaca noao* (p. 97); *Sofronim, greaca noao. Predoslovie* (p. 99–100); *Istoria* (p. 100–120).

Depozit. BACJ; BCUCJ.

Referințe. BRV, II, nr. 611, p. 394; Bianu 1926, p. 17; Oprescu 1942, p. 217; Mosora, Hanga 1991, p. 131–132; Dudaș 2007, II, p. 245; Moașa Nazare 2009, p. 142; Popa 2010, p. 16–17; Maria 2011, p. 90; Urs 2011, p. 469; Popa 2015/A, *passim*.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 611.

1797. Radu Tempea, ***Gramatică românească***, Sibiu, 1797.

Grammatică | românească, | alcătuită | de | Radu Tempea, | directorul școlelor neunite | naționalicești, prin Mare|le Prinţipat al Ar|dealului, | cu slobozeniia celor mai mari. | Sibii, | în tipografia lui Petru Bart, | 1797.

Radu Tempea, ***Romanian Grammar [Gramatică românească].*** *It is a discourse on Romanian grammar. It was written under Orthodox influences in Transylvania, as a qualitative reply to works of the same kind that had been carried out by the Uniates in the Principality. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1797.*

Format. In 8°; [8] f. + 218 p. + [1] f. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu se află o mică compoziţie oranamentală ce redă imaginea unei case și a unui turn în decor natural. Frontispicii: o consolă pe care se află un copil cu o coroană de flori, așezat între două turnuri împodobite cu ghirlande din flori și frunze (f. [2r]);

două ramuri înflorite, prinse la mijloc cu o fundă, ale cărei panglici se termină în spirale (p. 1). O singură vinietă care redă imaginea unui copil care șade în iarbă și ține în mâini doi porumbei, alături de el aflându-se o carte deschisă (p. 218 [!]). Paginile au în partea de sus, la mijloc, mici ornamente în formă de săgeată, ascuțită la ambele capete.

Cuprins. *Cuvântare-înainte*, semnată „Radul Teampe" (f. [2r–6r]; *Cuprinderea* (f. [6v–8v]); *Gramatică românească*. § 1. *Ce să înțeleage prin măiestria grăirii românești sau gramatică?* (p. 1); § 2. *Pentru slovele ceale de acum românești* (p. 2–4); § 3. [*Din glasnice și neglasnice să naște sillava*] (p. 4); § 4 [*Din sillave să face cuvântul*] (p. 4); § 5. [*Din cuvinte să face vorba*] (p. 5); § 6. *Împărțirea gramaticii românești* (p. 5–6); Partea întâi. *Etimologhia sau învățătura cuvintelor deosebi*. § 7. *Pentru părțile vorbii de obște* (p. 6); Cap 1. *De articuli*. § 8. [*Articulul este cuvânt ...*] (p. 7); § 9. [*Căderi (casus) la români sânt numai patru ...*] (p. 7); § 10. *Împărțirea articulilor* (p. 8); § 11. [*Numeri sânt duoi...*] (p. 8); § 12. [*Articulul nehotăritoriu ...*] (p. 8–9); § 13. *Aplecarea (declinație) articulilor nehotărâtoare, singure* (p. 9–10); § 14. *Aplecarea articulilor nehotărâtoare, cu nume încheiați* (p. 11); § 15. [*Articulul hotărâtoriu ...*] (p. 12–13); § 16. *Aplecarea articulilor hotărâtoare de sine* (p. 14–15); § 17. *Aplecarea articulilor hotărâtoare cu nume încheiați* (p. 15); Cap 2. *De nume*. § 18. *Împărțirea numelor* (p. 16–18); § 19. *De numele bărbătesc* (p. 19–20); § 20. *De numele fămeiești* (p. 20–21); § 21. *Aplecarea sau declinația numelui bărbătesc cu articulul hotărâtoriu* (p. 21–24); § 22. *Aplecarea numelui fămeiesc cu articulul hotărâtoriu* (p. 24–25); § 23. *Aplecarea numelui starnic cu mutarnic* (p. 26–30); § 24. *De facerea numărului multoratec din cel singuratec* (p. 30–32); § 25. *De facerea numelor multoratice care sânt starnice din cădearea cea dintâiu a numerului singuratec* (p. 32–60); § 26. *De facerea feliului fămăiesc din bărbătesc* (p. 61–63); § 27. *De creașterea (nomina augmentativa) sau scăderea (nomina diminutiva) numelor* (p. 63–64); § 28. *De comparații* (p. 64–76 [!]); Cap 3. *De pronomen*. § 29. *Ce este pronomen sau pronume* (p. 77 [!]–78 [!]); § 30. *Pronominile personale (pronomina personalia)* (p. 78 [!]–81 [!]); § 31. *Pronominile stăpânitoare (pronomina possessiva)* (p. 81 [!]–83 [!]); § 32. *Pronomenile arătătoare (pronomen demonstrativum)* (p. 84 [!]–87 [!]); § 33. *Pronominile întrebătoare (pronomina interogativa)* (p. 88 [!]–90 [!]); § 34. *Pronominile răducătoare (pronomina relativa)* (p. 90 [!]–92 [!]); § 35. *Pronominile neînsușite (pronomina impropria)* (p. 92 [1]–95 [1]); § 36. *De numeri (numerii)* (p. 96 [!]–101 [!]); Cap 4. *De verburi sau graiuri (de verbo)*. § 37. *Verbul ce este* (p. 102 [!]–103 [!]); § 38. *Părțile verbului* (p. 103 [!]–107 [!]); § 39. *De aplecarea verburilor regulare (verba regularia)* (p. 107 [1]–108 [!]); § 40. *Aplecarea verbului ajutătoriu (verbum auxiliare) cu verbul „sânt"* (p. 109 [!]–118 [!]); § 41. *Aplecarea verburilor regulare* (p. 119 [!]–150 [!]); § 42. *De verburile passive (verba passiva) și aplecarea lor* (p. 150 [1]–155 [!]); § 43. *De verbul neutru (verbum neutrum) și aplecarea lui* (p. 155 [!]); § 43 [!]. *De verbul deponent (verbum deponens) și aplecarea lui* (p. 156 [!]); § 45. *De verburile nefățești (verba impersonalia)* (p. 156 [!]–159 [!]); Cap 5. *De participii (de partițipiis)* (p. 159 [!]–160 [!]); § 46. 1. *Ce este partițipia?* (p. 160 [!]); 2. *Feliurile partițipiilor* (p. 160 [!]); Cap 6. *De propoziții sau puneri înainte (de prepoziționibus)*. § 47. *Tâlcuirea prepozițiilor* (p. 161 [!]–163 [!]); Cap 7. *De adverbii (de adverbiis)*. § 48. *Ce sânt adverbiile?* (p. 163 [!]–169 [!]); Cap 8. *De coniuncții (de coniuncțione*). § 49. *Ce este coniuncția?* (p. 169 [!]–190 [!]); Cap 9. *De interiecții*. § 50. *Ce este interiecția?* (p. 171 [!]–172 [!]); Partea a duoa. Cap 1. *De sintaxis* (p. 172 [!]); § 51. *De sintaxisul articurilor* (p. 172 [!]–176 [!]); Cap 2. *De sintaxisul numelor și al pronumelor*. § 52. *Sintaxisul numelor* (p. 176 [!]–181 [!]); § 53. *Sintaxisul pronumelor* (p. 181 [!]–183 [!]); Cap 3. *De sintaxisul verburilor*. § 53 [!]. *Sintaxisul verburilor* (p. 183 [!]–192 [!]); Cap 4. *De sintaxisul adverbiilor* (p. 192 [!]); Cap 5. *De prepoziții* (p. 193 [!]); Partea a treiia. *De orthografie sau dreapta scrisoare* (p. 194 [!]–218 [!]; *Îndreptarea greșalelor tipariului* (f. [1r–v]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUB; BCUIS; BCUCJ; BASB; BVAUGL; BAIS; BIGB; BAC; MO; BDAS; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 612, p. 394–397; Pop 1838, p. 32; Cipariu 1855/A; Gârleanu 1865, p. 139; Iarcu 1865, p. 26; Cipariu 1866, p. 307; Papiu Ilarian 1869, p. 71–74; Cipariu 1870, p. 626, 644–646; Iarcu 1873, p. 19; Philippide 1888, p. 54, 153; Densușianu A. 1894, p. 260; Vuia 1896, p. 106; Krafft 1905, p. 18 (191); Veress 1910, p. 79; Ionașcu 1914, p. 45–53; Akantisz 1922, p. 82; Bianu 1926, p. 17; Expoziţia 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 26–27, 279; Veress 1931, p. 107 (835); Gáldi 1941, p. 3; Albu 1944, p. 294–300, 329; Bodea 1956, p. 98; Școala 1959, p. 232–242, 299; Munteanu 1962, p. 159–161, 220–222; Hâncu 1965, p. 64; Bahub 1967, p. 46; Tomescu 1968, p. 113; Școala 1970, I, p. 211–220; Nicolescu 1971, p. 187, 194–199; Petrik V, p. 515; BALRL 1972, p. 16; Cartea B. 1972, p. 112–113; Popovici 1972, p. 263–266; Bodinger 1976, p. 207; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Furdui 1980, p. 161; Brameștein 1981, p. 58–59; CRV 1985, p. 161; Mosora, Hanga 1991, p. 132; Buciumeanu 1996, p. 236; Florescu 2000, p. 292; Chindriș 2003, p. 722; Mitric 2005, p. 192–193; Dudaș 2007, II, p. 245; Mălinaș 2007, p. 144; Avram 2009, p. 280; Maria 2011, p. 77–78, 114, 115, 248, 268, 283, 295; Urs 2011, p. 469–470; Urs 2012, p. 124; Andriescu, Borș 2014, p. 199–201.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 334. Cartea conține erori de paginație.

1798. *Începuturile istoriei de obște*, Sibiu, 1798.

Începuturi temeinice | ale | istoriii de obște. | Istorii vechi. | Partea dintăiu. | Sibii, | în tipografiia lui Petru Bart, | 1798.

Beginnings of Universal History [Începuturile istoriei de obște]. *This writing of universal history intends to include the history of Antiquity. This first part comprises only the history of ancient Egypt. The exegesis assumes that its writer is Ioan Piuariu Molnar, a remarkable Romanian man of culture from the Enlightement and also an ophthalmologist of the Imperial Court in Vienna. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1798.*

Format. In 4º; 1–24-[?] p. Tipar negru, cu 29 și 30 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, o mică gravură ce reprezintă o consolă pe care se află globul pământesc, un sceptru arhieresc, cărţi, două trompete, toate înconjurate de motive florale.

Cuprins. *Izvoară mijlocitoare, alease spre mai bună pleroforie a istoriei eghiptenești* (p. 3–4); *Luări aminte de obște preste noroadele ceale vechi* (p. 5–7); *Eghiptenii.* Cap I. *Vechile istorii ale Eghipetului* (p. 7–13); Cap II. *Forma ocărmuirii și legile eghiptenilor* (p. 14–22); Cap III. *Relighia, adecă credința și năravurile eghiptenilor* (22–24-?).

Depozit. BAR (copie după exemplarul de la BCUCJ); BCUCJ.

Referințe. BRV, IV, nr. 258, p. 112–113; Pumnul 1864, p. 17–20; Lacea 1922–1923, p. 800; Iorga 1925, p. 381–383; Petrik V, p. 219; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Mosora, Hanga 1991, p. 133; Râpă-Buicliu 2000, p. 343; Maria 2011, p. 98–99, 249, 268, 283, 295.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 617/A. Exemplar incomplet. La paginile 3–4, lipsește partea de sus din exemplarul de referință, astfel că nu se poate ști dacă acolo este sau nu vreun frontispiciu; la pagina 4 nu știm, de asemenea, dacă textul se întrerupe și începe alt capitol sau nu.

1798. *Liturghier*, Sibiu, 1798**.**

[Foaia de titlu I]
Sfintele | și | dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților noștri, | a lui | Ioann Zlatoust, | a lui | Vasilie cel Mare, | a lui | Prejdeos<fe>șteniii, | tipărite în zilele preaînălțatului împărat | Franțiscus al doilea. | Cu slobozeniia înălțatului Crăiescului Gubernii a tot Ardealului, | s-au tipărit în Sibii, în tipografiia lui Petru Bart, | 1798.

[Foaia de titlu II]
Sfânta | și | dumnezeiasca | liturghie | întru mărirea Sfintei, de o ființă, de viiață făcătoarei și nedespărțitei Troiță, Tatălui și Fiiului și Sfântului Duh, | în vreamea preaosfințitului împăratului | Franțiscus al duoilea, | fiind gubărnator Țării Ardealului Exelența Sa, domnul grof | Gheorghie Banfi. | Cu slobozeniia înălțatului Crăiescului Gubernium | s-au tipărit în Sibii, în tipografiia lui Petru Bart, | 1798.

Liturgy [Liturghier]. *This altar book contains the texts of the three liturgies belonging to the Orthodox Church: John Chrysostom's, Basil the Great's and St. Gregory the Dialogist's (also entitled* ***The Divine Liturgy of the Presanctified [Liturghia darurilor mai înainte sfințite]****). It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1798.*

Format. In 4°; [2] f. + 336 p. Tipar negru și roșu, cu 24 de rânduri la pagină și cu litere de două dimensiuni.

Ornamentație. Titlul, în chenar simplu, de compoziție tipografică. Gravuri: reprezentarea proscomidiei, în chenar din semne tipografice florale (p. 68); *Sfântul Ioan Zlatoust*, în chenar din semne tipografice florale (p. 78); *Sfântul Vasilie cel Mare*, în chenar din semne tipografice florale (p. 134); *Sfântul Grigorie Dvoeslovu*, în chenar din semne tipografice florale (p. 188). Frontispicii: linie orizontală din semne tipografice spiralate (f. [2r], [2v], p. 214, 278); frontispiciu laic, înfățișând doi sfincși față-n față (p. 1); dreptunghi cu Isus Hristos în mijloc, iar la margini apostolii Pavel și Ioan (p. 13, 38, 61, 79, 135, 189, 233,); linie orizontală din semne tipografice (p. 181, 183, 187, 216, 218, 219, 220, 221, 224, 225, 228, 231, 261, 266, 330). Viniete: doi porumbei în cuib (p. 77); buchet de flori stilizat (p. 265). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Însemnare pentru ceale ce să află întru această carte* (f. [2r–v]); *Rânduiala vecerniei ceii mici* (p. 1–2); *Rânduiala vecerniei cei mari, ce să face bdenie totă noptea utreniia Învierii* (p. 2–12); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–37); *Rânduiala utreniei* (p. 38–60); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii, carea să face așa în bisearica cea mare și la Stagora* (p. 61–77); *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 79–133); *Dumnezeiasca liturghie a celui dintru sfinți părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul de la Chesariia Capadochiei* (p. 135–180); *Învățătură pentru dumnezeiasca liturghie a Prejdeos<fe>șteniii* (p. 181–187); *Învățătură pentru sfărâmarea sfântului agneț* (p. 187); *Dumnezeiasca liturghie a Prejdeos<fe>ștenniii* (p. 189–213); *Arătare pentru oarecare îndreptări la slujirea liturghiei Prejdeosfești*eniia (p. 214–216); *Rânduiala blagosloveniei colivei* (p. 216–218); *Molitva la blagosloveniia sălciei în Dumineca Florilor* (p. 218–219); *Molitva la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și luminata Duminecă a Paștilor* (p. 219–220); *Molitva la gustarea strugurilor în șase zile ale lui avgust* (p. 220); *Rânduiala cutiei, adecă a colivei ce să face întru pomenirea celor adormiți, la liturghie* (p. 221–224); *Învățătură cum să cade a zice otpusturile la praznice dumnezeiești și a Maicii lui Dumnezeu, și preste tot anu* (p. 224–225); *Otpusturile praznicilor celor domnești, ce să zic la vecernie, la utrenie și la liturghie, după rânduială, la Nașterea lui Hristos* (p. 225–228); *Otpusturile zilii în totă săptămâna, după obiceaiul sfintei*

Bisearici a Răsăritului (p. 228–231); *Vosglașeniile în Dumineca cea luminată a Paștilor, după fieștecare peasnă, la canon* (p. 231–232); *Rânduiala sfintei priceștanii* (p. 233–265); *Sinaxariu* (p. 266–278); *Adunare pentru ceareri de bună trebuință la vreame de nevoie, ce s-ar întâmpla* (p. 278–329); *Aicea arătăm pentru slujirea sfintei și dumnezeiești liturghii, în ce vreame este datori preotul a o săvârși* (p. 330–334); *Rugăciune, facerea lui chir Ioann Vrotopola, marele doftor Chirchira, carea să ceteaște cu bună umilință și cu lacrămi, la ceia ce degrab' cad în neputință și să bântuiesc de duhuri necurate, scoasă de pre elinie pre românie* (p. 334–336).

Depozit. BAR; BACJ; BAIS; BCUCJ; BASB; BCUB; BBSB; BCUIS; BMSB; BMDV; BNRM; BGȘBH; BASDB; MUAI.

Referințe. BRV, II, nr. 615, p. 403; Pop 1938, p. 71–72; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 19; Veress 1910, p. 80; Beju 1956, p. 125; IBR 1958, p. 369; Petrik V, p. 464; Cartea B. 1972, p. 113; Bodinger 1976, p. 208; Pascu 1976, p. 89; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Braunstein 1981, p. 59; CRV 1985, p. 162; Mureșianu 1985, p. 127, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 133; Mălinaș 1993, p. 82–83; Radosav 1995, p. 49, *passim*; Andea 1996, p. 23, *passim*; Basarab 1998, p. 96–97; Râpă-Buicliu 2000, p. 342; Dudaș 2007, II, p. 246–255; Tatai 2007, p. 27–32, 93–97; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 34; Cereteu 2009, p. 244; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 234; Cereteu 2011, p. 130; Maria 2011, p. 58, 114, 15, 249, 269, 283, 295; Urs 2011, p. 470–471; Andriescu, Borș 2014, p. 201–204.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 615. Această ediție a *Liturghierului* de Sibiu are două foi de titlu, cu conținut diferit. Descrierea s-a făcut după exemplarul cu prima foaie de titlu. Exemplarul cu cea de a doua foaie de titlu se poate vedea la BASB (vezi Andriescu, Borș, 2014, p. 201–204).

1799. *Ceaslov,* [Sibiu, 1799].

***Breviary [Ceaslov]**. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1799.*

Format. In 8°; peste 428 p. Tipar negru, cu caractere de două dimensiuni, cu 18, respectiv 26 de rânduri la pagină.

Ornamente. Gravuri în text: reprezentarea lui Isus Hristos, Împărat ceresc (p. 330); *Izvorul cel de viață dătător*, semnată „D. F." (p. 384); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, semnată „D. F." (p. 402). Inițiale ornate, viniete și frontispicii.

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–25); *Începutul utreniei* (p. 25–68); *Începutul lui pervii ceas* (p. 68–84); *Începutul lui tretii ceas* (p. 84–95); *Începutul lui șăstii ceas* (p. 95–109); *Începutul lui devetii ceas* (p. 110–124); *Începutul obeadniții* (p. 124–143); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 143–194); *Începutul pavecerniței cei mici* (p. 194–218); *Polunoștnița în toate zilele* (p. 218–261); *Polunoștnița a sâmbetii* (p. 262–285); *Polunoștnița a duminecii* (p. 286–287); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 288–329); *Troparele și condacele triodului și ale pentecostariului ce să încep de la Dumineca vameșului și a fariseului până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 331–352); *Troparele Învierii* (p. 352–364); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 365–369); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 370–382); [*Acest sfânt și cinstit Paraclis ...*] (p. 383); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 385–401); *Slujba sfintei pricistanii* (p. 403–421); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Dumineca tuturor sfinților până la a cincea duminecă din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. 422–425); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 426–427); *Pashaliia* (p. 428–429); <Epilogul cărții> (p. 430).

Depozit. MUAI.

Referințe. Bogdan 2014, p. 79–95.

Observații. Exemplar de referință: MUAI, cota CVR 627. Exemplarul de referință conține p. 5–20, 25–410, 413–428. Datarea s-a făcut conform Pascaliei. Considerăm că ediția de față este o reeditare a celei din 1794, care conține [2] f. + 430 p., fiind descrisă mai sus. Din acest motiv, conținutul ediției din 1799 s-a completat tacit după cea din 1794.

1799. Giulio Cesare Croce della Lira, ***Bertoldo și Bertoldino***, Sibiu, 1799.

Viiaţa | lui | Bertoldo | și a lui | Bertoldino, | feciorului lui, | dinpreună și a lui | Cacasino, | nepotului lui, | acum întâiu culeasă din cărţi isto|riceşti foarte desfă|tătoare. | Sibii, | în tipografiia lui Petru Bart, | 1799.

Giulio Cesare Croce della Lira, ***Bertoldo and Bertoldino [Bertoldo și Bertoldino].*** *It is a translation of Giulio Cesare Croce della Lira's popular novel entitled Le piacevoli e ridicole simplicita di Bertoldino figliolo della astuto ed accorto Bertoldo, con le sottili ed agrute riposte della Marcolja sua madre e moglie di esso Bertoldo (a baroque title). The translation was accomplished into Romanian by an anonymous author. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1799.*

Format. In 8°; [3] f. + 44 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Compoziţie florală în forma unei acolade cu deschiderea în jos (f. [2r]); Frontispiciu înfăţișând un dreptunghi având în centru portretul unei femei în medalion, peste care este așezată o eșarfă, înnodată simetric spre capete și pe ale cărei falduri, tot simetric, se află două buchete de flori (p. 1). Iniţială ornată în negru (f. [2r]).

Cuprins. *Istoria acestui romant* (p. [2r–3v]); *Romantul* (p. 1–44).

Depozit. BAR; BIGB.

Referințe. BRV, II, nr. 618, p. 410–411; BRV, IV, nr. 618, p. 272; Pop 1838, p. 32; Iarcu 1865, p. 26; Iarcu 1873, p. 19; Philippide 1888, p. 156; Gaster 1891, II, p. 169–171; Veress 1910, p. 80; Pascu 1927, p. 301; Cartojan 1929–1938, p. 365, 373–374; CPLR 1963, I, p. 235–256; Tomescu 1968, p. 115; Petrik V, p. 104; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; Popa 1980, p. 145; Buciumeanu 1996, p. 236; BRV 2004, p. 213; Maria 2011, p. 88–89, 249, 269, 284, 295.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 618.

1799. ***Psaltire***, Sibiu, 1799.

Psaltirea | proroculuĭ | și împăratului | David, | tipărită în zilele prealuminatu|lui și prea-înălţatului | împărat | Franţiscus al duoilea. | Sibii, | în tipografiia lui Petru Bart, | de la naștерea lui Hristos 1799.

Psalter [Psaltire]. *Another edition of the Psalm Book is Romanian, written in the Orthodox environment of Transylvania. Besides the text of psalms, the book also contains indications on how to read the psalms during Lent and in the course of the year. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1799.*

Format. In 12°; [1] f. + peste 354 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 26 de rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar linear și semne tipografice. Gravuri: David Proroc (f. tt. v); *Izvorul cel de viață dătător*, în chenar din semne tipografice spiralate și însoţită de textul „Bucură-te ceaea ce ţii pre Cela ce ţine toate și eşti lăcaș bucuriei, că numai ţie uniia ţi să cade să te bucuri". Gravura este semnată „D. F." (p. 334). Frontispicii: dreptunghi cu ochiul lui Dumnezeu, în centru, mărginit de motive vegetale (p. 1); un șir de semne tipografice (p. 269, 298, 299, 330, 335); Viniete: cap de înger (p. 37, 108); segment de linie cu rol de vinietă (p. 268); coroană episcopală (p. 329). Inițiale ornate în negru (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate de două mici semne tipografice florale.

Cuprins. *Psalmii lui David, proorocului și împăratului* (p. 1–268); *Cântarea lui Moisi, după ce s-au afundat Faraon* (p. 269–298); *Pentru polieleu* (p. 298–299); *Pripealele* (p. 299–325); *Pashaliia* (p. 326–327); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 328–329); *Învăţătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 330–333); *Învăţătură cum să ceteaște Psaltirea preste tot anul* (p. 333); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu* (p. 335–354-?).

Depozit. BAR; BMSB.

Referințe. BRV, II, nr. 623, p. 416; Veress 1910, p. 81; Ghibu 1916, p. 239; IBR 1958, p. 369; Petrik V, 1971, p. 63; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; BRV 2004, p. 122; Dudaș 2007, II, p. 256–257; Maria 2011, p. 54, 249, 269, 283, 295.

Observaţii. Exemplar de referință: BAR, cota CRV I 623 și BMSB, cota I/56. Aceasta este, după câte se vede, o reeditare a ediției din 1794, întrucât corespunde cu aceasta din punctul de vedere al formatului cărții, al numărului de pagini și al organizării conținutului în carte.

1800. Friedrich Christian Baumeister, ***Legile firei, itica și politica sau filosofia cea lucrătoare*** (trad. Samuil Micu), Sibiu, 1800.

[Titlul părţii I]
Legile firei, | ithica și politica | sau | filosofiia | cea lucrătoare, | în patru părţi împărţită și în|tru acest chip așezată pre lim|ba românească. | Partea întăia.| Sibii, | în tipografiia lui Petru Bart, | 1800.

[Titlul părţii a II-a]
Filisofiia | cea lucrătoare | a | rănduialelor dreptului | firei. | Partea a dooa. | Cu slobozeniia înălţatului Crăiescului Gubernii, |Sibii, | în tipografiia lui Petru Bart, | 1800.

Friedrich Christian Baumeister, ***Natural Laws, Ethics and Politics or Philosophy of Action*** *(translated by Samuil Micu)* ***[Legile firei, ithica și politica sau filosofia cea lucrătoare]*** *(trad. Samuil Micu). It is an incomplete translation of Friedrich Christian Baumeister's work, Institutiones philosophiae rationalis methodo Wolfii conscriptae. It was the first encounter between the Romanian reader and Christian Wolff's rationalist philosophy, by his disciple, Baumeister. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1800.*

Format. In 8°; 428 p., împărţite în două părţi: partea I (§ 1–60), p. 1–176 și partea a II-a (§ 61–178), p. 177–428. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu a ambelor părţi se află o mică gravură cu imaginea unui copil ce șade în iarbă și ţine în mâini doi porumbei, alături de el aflându-se o carte deschisă. Un singur frontispiciu reprezentând o consolă pe care se află un copil cu o coroană de flori, așezat între două turnuri împodobite cu ghirlande din flori și frunze (p. 3). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. [Partea I] *Cuvânt-înainte* (p. 3–10); Cap 1. *De lucrările și de faptele omenești, și de osibirea lor* (p. 11–65); Cap 2. *De detorie* (p. 66–89); Cap 3. *De leagea firii* (p. 89–103); Cap 4. *De pedeapse și de plată* (p. 103–109); Cap 5. *De vârtute și de păcat, și de fericirea omului* (p. 110–121); Cap 6. *De cunoștiință* (p. 121–158); Cap 7. *De împutăciune* (p. 158–176); [Partea a II-a] *Cuvânt-înainte* (p. 179–184); Cap 1. *De deregătoriile care sântem detori să le facem către Dumnezeu* (p. 184–228); Cap 2. *De deregătoriile omului către sine* (p. 228–232); Cap 3. *De deregătoriile ceale către minte* (p. 232–235); Cap 4. *De deregătoriile ceale către voie* (p. 236–238); Cap 5. *De deregătoriile ceale către trup* (p. 238–249); Cap 6. *De deregătoriile omului ceale către sine, în cât e la statul cel din afară* (p. 249–267); Cap 7. *De deregătoriile ceale către alții, preste tot sau de obște* (p. 268–278); Cap 8. *De deregătoriile ceale către prieteni și către vrăjmași* (p. 278–287); Cap 9. *De deregătoriile care să cade să le ținem către ceale ce avem și stăpânim* (p. 288–305); Cap 10. *De deregătoriile oamenilor în vorbă și în tomneale, adecă în contracturi* (p. 305–332); Cap 11. *De căsătorie și de deregătoriile ei* (p. 333–360); Cap 12. *De soțietatea părințască și de deregătoriile părinților și ale fiilor* (p. 360–385); Cap 13. *Ce deregătorii sântem detori să facem celor ce împărățesc și stăpânesc, adecă părinților patriei* (p. 386–401); Cap 14. *De soțietatea stăpânească și de deregătoriile stăpânilor și ale slujilor* (p. 401–410); Cap 15. *De deregătoriile către alții, care se zic că nu sânt desăvârșit* (p. 410–428).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BCUB; BCUIS; BVAUGL; BASIS.

Referințe. BRV, II, nr. 625, p. 417; Șincai 1803, p. 117; Pop 1838, p. 32; Pumnul 1864, p. 21; Iarcu 1865, p. 26; Papiu Ilarian 1869, p. 119; Iarcu 1873, p. 19; Grama 1884, p. 202; Philippide 1888, p. 149, 176; Densușianu A. 1894, p. 240; Iorga 1906, p. 17; Veress 1910, p. 81; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 106; Meteș 1936, p. CVI; Mladin, Vlad, Moisiu 1957, p. 31; Școala 1959, p. 295; Munteanu 1962, p. 128–134; Hâncu 1965, p. 66; Școala 1970, I, p. 250–271; Cartea B. 1972, p. 119; Ghișe, Teodor 1972, p. 62–100; Papadima 1975, p. 14–15; Bodinger 1976, p. 214–215; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Chindriș 1980, p. 204; CRV 1985, p. 165; Mosora, Hanga 1991, p. 136; Râpă-Buicliu 2000, p. 345; Chindriș 2007, p. 58; Dudaș 2007, II, p. 280; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 212; Boantă 2009, p. 150; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 14; Maria 2011, p. 99–100, 250, 269, 284, 295; Urs 2011, p. 477.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 331/I-II.

1801. Ioan Barac, ***Arghir și Elena***, Sibiu, 1801.

Istorie | despre | Arghir | cel frumos | și despre | Elena | cea frumoasă și pustii|tă crăiasă, | adecă | o închipuire supt care să înțele|ge luarea Țării Ardealului prin | Traian, chesariul Romaniei. | Cu blagosloveniia celor mai mari. | Sibii, în tipografiia lui Petru Bart, | 1801

Ioan Barac, ***Arghir and Helena [Arghir și Elena].*** *The book comprises the first and most well-known writing belonging to Ioan Barac, the Transylvanian translator and poet:* ***History of Handsome Arghir and Beautiful Helena, a Desolate Empress*** **[*Istorie despre Arghir cel frumos și despre Elena cea frumoasă și pustiită crăiasă*]***. It is actually an adaptation of Árgirus históriája, written by Gyergyai Albert, a Hungarian writer. Ioan Barac presents an allegory of Dacia having been conqured by Traian. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1801.*

Format. In 12°; 2 f. + 104 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni: litere mai mici, pentru *Înainte-cuvântare*, litere mai mari, pentru textul propriu-zis, cu 16 rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un brad și două segmente de linie, dintre care unul este dublu. Frontispicii: ornament în forma unei suliţe cu două capete (f. [2r]); ornament din motive

florale în forma unei acolade cu deschizătura în jos (p. 1). Viniete: reprezentarea unei fântâni arteziene (p. 75); reprezentarea unui castel (p. 92); compoziţie din motive florale, dirijate în forma unei acolade pe care este aşezată o inimă arzând, în centrul căreia este înscrisă o carte deschisă (p. 104). Segment de linie ce însoţeşte titluri din cuprins (f. [2r], p. 1, 38, 76, 93) Paginile au în partea de sus trei mici semne tipografice florale.

Cuprins. *Înainte-cuvântare*, semnată „Ioan Popovici Bărac, dasc. norm. neunit în Avrig" (f. [2r–v]); *Întâia parte* (p. 1–37); *A dua parte* (p. 38–75); *A treia parte* (p. 76–92); *A patra patre* [!] (p. 93–104).

Depozit. BBSB.

Referinţe. BRV, II, nr. 631, p. 421–422; Pop 1827, p. 116; Pop 1838, p. 32; Iarcu 1873, p. 19; Hasdeu 1886–1887, II, col. 1602–1606; Philippide 1888, p. 156, 192; Milian 1893, p. 118–121; Densuşianu A. 1894, p. 278; Krafft 1905, p. 18 (193); Veress 1910, p. 83; Densuşianu A. 1920, p. 128; Pascu 1927, p. 301; Veress 1931, II, p. 123–124 (874); Bogdan-Duică 1933, p. 33–43; Hasdeu 1936, p. 69–75; Gáldi 1939, p. 6 şi pass.; Bărbulescu 1960, p. 557; Tomescu 1968, p. 115; Gáldi 1971, p. 112–113; Popovici 1972, p. 454, 457–461; Poenaru 1974, p. 63; Papadima 1975, p. 157–160; Pascu 1976, p. 91; BALRV 1976, p. 174–179; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Râpă-Buicliu 2000, p. 349; Maria 2011, p. 90, 250, 269, 284, 295.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BBSB, cota CRV I 183.

1801. Samuil Micu, ***Acatist***, Sibiu, 1801.

Acathist | sáu cárte | cu múlte rugatsúni | pentru evláviea | fiesteqvarui crestin. | Acum | într'acest chíp ashezata dela parintele | Sámuil Klán delá Szád, | jeromanach din Monastirea SSS. Tróitze | din Bláju. | Sibii, | cu typariul lui Martin Hochmeister, | typographul chaes. craiesco-dicast., 1801.

Samuil Micu, ***Akathist [Acatist].*** *It is a book of piety specific to the Eastern Church, including religious hymns, chants and prayers to the most Holy Trinity, Christ, the Messiah, Virgin Mary and other Saints, for protection and deliverance of believers who pray. Typically,* ***an akathist*** *is not an authored book. Contrary to this, the one in discussion was authored by the Eastern Catholic monk from Blaj, Samuil Micu. He was a well-known philologist who intended to put Romanian writing with Latin letters, together with an etymological spelling, into practice. Thus, he wanted to stress the Latin origin of Romanian language. It is one of the most important books of Old Romanian culture, within the scope of the dispute concerning the Romanian orthography. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1801.*

Format. In 12°; XVII p. + [11] p. + 197 p. + [2] p. Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ţinută grafică modestă. Titlul în chenar din semne tipografice; o cruce stilizată, în partea de jos a chenarului (f. tt.). Şiruri din diverse semne ornamentale tipografice cu rol de frontispicii (p. 1, 19, 35, 48, 66, 69, 90, 101, 126, 137, 162, 183).

Cuprins. *Catra cetitoriu* (p. III–XVII); *Adunárea célor doaosprazéce lúni de preste ánn* (p. [1–8]); [*Paschálie ...*] (p. [9–11]); *Rugatsúni de dimineátza* (p. 1–17); *Rugatsúne catra Nascatoarea de Dumnezeu* (p. 18); *Cánonul acáthístului spre láudaa Preasfíntei Nascatóarei de Dumnezéu* (p. 19–35); *Canon de umilíntza al acatístului catra Domnul nóstru Isus Hristos* (p. 35–47); *Paráclisul sáu rugaciúne de mangaére catra Preasfanta de Dumnezeu Nascatoare* (p. 48–65); *Rugatsúne catra Preasfanta de Dumnezéu Nascatoárea* (p. 66–69); *Cánon de rugatsúne*

catra angerul cel pazitóriu al vietzii omului (p. 69–77); *Rugatsúne catra angerul pazítoríul viétzii omului* (p. 78–79); *Cánon de rugatsúne catra sfantul al qvarui núme pórtzi* (p. 79–89); *Cánon de rugatsúne catra sfanta a qvarii núme pórtzi* (p. 90–101); *Cánon de rugatsúne catra tótzi sfíntzii* (p. 101–111); *Cánon de rugatsúne pentru céi mórtzi* (p. 111–120); *Rugatsúne pentru cei rapossátz* (p. 120–125); *Rugatsúni ináinte de marturissírea pecátelor* (p. 126–136); *Shépte psálmi de pocaíntza* (p. 137–147); *Rugatsúni ináinte de cuminecatura* (p. 147–159); *Rugatsúni dupa cumenecatura* (p. 159–162); *Alte rugatsúni de múlte trébi* (p. 162–180); *Rugatsunile mésii ináinte de pranz* (p. 180–183); *Rugatsúni de sára* (p. 183–197); *Index sau scara celor ce se cuprind intr'aceasta carte* (p. [1–2]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BASB; BBSB; ÖNb.

Referințe. BRV, II, nr. 633, p. 425–429; Cipariu 1870–1871, p. 761–765; Iarcu 1873, p. 20; Philippide 1888, p. 56, 176; Gaster 1891, p. 183–188; Densușianu A. 1894, p. 105; Veress 1910, p. 83; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 28–29; Mladin, Vlad, Moisiu 1957, p. 58–59; Școala 1959, p. 295; Munteanu 1962, p. 135; Școala 1970, I, p. 272–276; Nicolescu 1971, p. 174, 216–221; Popovici 1972, p. 199, 251; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Pascu 1979, p. 91–92; 106; Mosora, Hanga 1991, p. 138; Chindriș 2001, p. 290; Chindriș 2003, p. 702; Buzași 2006, p. 32–33; Nuțiu 2009/A, p. 262; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 9, 291–292; Urs 2011, p. 479–480.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 633.

1801. ***Psaltire***, Sibiu, 1801.

Psaltirea | proroculuí | și | împăratului | David. | Sibii, | tipărită la Petru Bart, | 1801.

Psalter [Psaltire]. *This Romanian edition of the Psalter was brought into being within Transylvania's Orthodox environment. Its Table of Contents differs from previous Psalters that were printed in the same centres. However, two essential chapters remained constant:* ***The Psalms and Song of Moses [Cântarea lui Moise]****. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1801.*

Format. In 12°; [1] f. + 382 p. Tipar negru, cu 22 și 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din linii și semne tipografice. Gravură înfățișându-i pe Fecioara Maria și Pruncul (p. 381). Frontispicii: dreptunghi având în centru ochiul lui Dumnezeu, mărginit de motive florale (p. 1); șir de semne tipografice (p. 301, 332, 333, 370, 375). Viniete: segment de linie (p. 300, 381); ornament sugerând o suliță cu două capete (p. 369). Inițială ornată în negru (p. 1).

Cuprins. *Psalmii proroculuí și împăratului David* (p. 1–300); *Cántarea lui Moisi* (p. 301–332); *Pentru polieleu* (p. 332–333); *Pripealele* (p. 333–369); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 370–374); *Molitvele după scularea din somn* (p. 375–379); *Rogăciune preacuratei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 380–381); *Rogăciunea pentru cei ce vor să se călătoreascâ ori în ce cale* (p. 382).

Depozit. BAR; BCUIS; BIGB.

Referințe. BRV, II, nr. 641, p. 431; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 20; Veress 1910, p. 84; Ghibu 1916, p. 239; Bodinger 1979, p. 414; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Buciumeanu 1996, p. 238; Maria 2011, p. 54, 249, 250, 269, 284, 295.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 641.

1802. ***Acatist***, Sibiu, 1802.

Acathist | cu multe alease | rugăciuni | pentru | evlaviia fieștecăruia | creștin. | Sibii, | tipărit la Ioann Bart, | 1802.

Akathist [Acatist]. *This ritual book specific to the Eastern Church includes prayers, hymns and other religious texts of piety that were practiced by the faithful. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1802.*

Format. In 8°; [2] f. + 314 p. Tipar negru, cu 18 și 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Pe foaia de titlu, un ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete, o linie dublă și o coroană. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos pe norii cerului (p. 64, 105, 164); Isus Hristos într-un potir, în compoziție ovală, imagine înconjurată de inscripția: „Eu sânt pâinea cea vie care s-a pogorât din ceriu (Ioan)" (la mijloc, sus); „cela ce mănâncă trupul Mieu" (în partea stângă) „și bea sângele Mieu" (în partea dreaptă) „are viața veacinică, și Eu voi învia pre el în zioa cea de apoi. (Za 20)" (la mijloc, jos). În cele patru colțuri ale cadrului gravurii, imaginile în oval vertical a patru sfinți: Iacov „fratele Domnului", Vasilie cel Mare, Ioan Gură de Aur, Grigorie Dialogul (p. 138); *Izvorul cel de viață dătător* (p. 222). Frontispicii: ornament linear care sugerează o suliță cu două capete (f. [2r]); șir de semne tipografice în chenar din linii (p. 1, 165, 256, 278); șir de semne tipografice (p. 27, 61, 107, 122, 135, 158, 169, 211, 227, 251, 272, 274, 307); dreptunghi conținând ochiul lui Dumnezeu, mărginit de motive florale (p. 65, 139, 223). Viniete: ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete (p. 63, 137, 250); cap de înger (p. 100, 303); semne tipografice florale (p. 191, 208, 265, 309); coroană (p. 220); compoziție florală din semne tipografice surmontată de o coroana (p. 221, 255); cruce din semne tipografice (p. 277); semne tipografice spiralate (p. 306). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru acest Acathist* (f.[2r–v]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–27); *Rugăciunile peste săptămână de toate zilele* (p. 27–61); *Altă rugăciune către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, foarte de folos tuturor creștinilor* (p. 61–62); *Rugăciune pentru cei ce vor să se călătorească ori în ce cale* (p. 62–63); *Rugăciunile dumnezeieștii slujbi* (p. 65–105); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 107–121); *Rugăciunile mai nainte de ispovedanie* (p. 122–135); *Învățătură pentru ispovedanie* (p. 135–137); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 139–158); *Rugăciunile după sfânta cuminecătură* (p. 158–163); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 165–169); *Canon de umilință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 169–211); *Rugăciune de umilință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 211–221); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 223–227); *Canon* (p. 227–250); *Rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 251–255); *Rugăciunile spre somn* (p. 256–272); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 272–273); *Rugăciunile measii* (p. 274–277); *Adunarea a celor 12 luni de preste an cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 278–306); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 307–309); *Pashalia* (p. 310–314).

Depozit. BAR.

Referințe. Chindriș 2004, p. 36–39.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 655B.

1802. ***Acatistul și Paraclisul sfintei cruci***, Sibiu, 1802.

Acathistul și Paraclisul | sfintei | cruci, | tălmăcit din limba elinească în | românească de dumnealui | Gheorghie Nicolau | din Brașov, | și acum întâiaș dată dat în tipariu, | cu cheltuiala Domniei Sale, | hagiul Constandin Popp. | Sibii, | în tipografiia românească a lui Ioann Bart, | 1802.

The Akathist to the Holy Cross and the Paraklesis to the Holy Cross [Acatistul și Paraclisul sfintei cruci]. *It is a combination of two books of piety specific to the Eastern Church, The* ***Akathist [Acatistul]*** *and* ***The Paraklesis [Paraclisul].*** *They include religious hymns, praises and prayers dedicated to some saints or sacred symbols, for deliverance and protection of the faithful who pray. The book was printed at Sibiu, Transylvania, in 1802.*

Format. In 4º; [4] f. + 40 p. + [1] f. Tipar roșu și negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar de compoziție tipografică. Pe foaia de titlu, un ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete. O gravură reprezentând răstignirea lui Hristos, însoțită de textele: „Întru acest semn vei birui" și „Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și sfântă învierea Ta a cântăm și o slăvim"(f. [4v]). Frontispicii: ornament tipografic linear (p. 1); șir de semne tipografice spiralate (p. 32, f. [1r] de la sfârșit). Vinietă reprezentând un buchet de flori încadrat între motive florale stilizate (p. 40). Inițială ornată în roșu (p. 1, 31, 36).

Cuprins. *Preacinstite chirie chir hagi Constandin Popp*!, prefață datată și semnată „Brașov, în 15 iulie 1801. Slugă mai mică Gheorghe Nicolau" (f. [2r–3r]); *Preacinstite Domnia Ta hagiule Popp Constandine*!, prefață datată și semnată „Sibii, în 11 martie 1802. Spre slujbă gata, Radul Teampea, al școalelor neunite naționalicești prin Marele Prințipat al Ardealului director" (f. [3v–4r]); *În vinerea lăsatului de carne, carea este înaintea duminecii a doao venirii lui Isus Hristos, să cântă slujba acathistului cinstitei și de viață făcătoarei cruci* (p. 1–31); *Slujba paraclisului de obște al cinstitei și de viață făcătoarei cruci a lui Isus Hristos, Dumnezeului nostru* (p. 32–40); Tropariu, glas 1. *Podobie prealăudaților mucenici. După cântarea grecească să potriveaște* (f. [1r]).

Depozit. BAR; BASB; BCUCJ; BBSB; BMSB.

Referințe. BRV, II, nr. 643, p. 432–433; BRV, IV, nr. 643, p. 273; Veress 1910, p. 85; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Pascu 1927, p. 298; Beju 1956, p. 126; Pascu 1976, p. 92; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Mosora, Hanga 1991, p. 139–140; Dudaș 2007, II, p. 282; Maria 2011, p. 91, 250, 269, 284, 295.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 643.

1802. ***Calendar***, Sibiu, 1802.

Calendari | românesc | vechi a lui Iulian | pă anul de la Hristos | 1802, | care să cuprinde din 365 de zile, | pă Ardeal și pă alte învecinate locuri întocmit, | lângă care s-au mai adăogat calendariul | nou nemțesc a lui Gregorian. | Sibii, | în Chesaro-Creiasca privileghiata Tipografiia a lui Ioan Bart.

Calendar [Calendar]. *The 1802 edition of a periodical publication which was particularly popular among the Romanians in the Habsburg Empire and which had a long standing publication. It was conceived as an annual calendar, but the work is much more complex,*

including a considerable amount of useful information for the readers as well as simple moralizing literary texts addressed to a mixed public. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1802.

Format. In 4°; [14] f. Tipar negru, cu textul în chenar din semne tipografice.

Ornamentație. Coperta 1, exterior, conține titlul în chenar din semne tipografice și o gravură reprezentând un astronom privind prin ochean. Reprezentări ale lunilor zodiacului în chenar din semne tipografice (f. [1v], [2v], [3v], [4v], [5v], [6v], [7v], [8v], [9v], [10v], [11v], [12r]). Viniete: segment de semne tipografice (f. [2r]); cap de înger înaripat ([4r]); compoziție în formă de cerc din semne tipografice florale (f. [7r]); compoziție din patru semne tipografice florale (f. [8r], [13r]); coroană regală ([9r]); compoziție din semne tipografice peste care se află o coroană ([12r]); compoziție din motive florale și geometrice stilizate (coperta 2, exterior).

Cuprins. *Arătare de cele ce să află întru acest Calendari* (coperta 1, interior); *Socoteala anului pe anul 1802* (coperta 1, interior); *Arătarea Pashaliei pe anul acesta* (coperta 1, interior); *Hronologhicească arătare pe acest an* (coperta 1, interior); *Însemnarea celor 12 zodii ale ceriului* (f. [1r]); *Soarele cu cele 7 planete* (f. [1r]); *Însemnarea fârtalelor lunii* (f. [1r]); *Însemnarea slovelor ce s-au pus la zilele lunilor de preste an* (f. [1r]); *Luna lui ianuarie are zile 31* (f. [1v–2r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [1v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [1v–2r]); *Răsărirea soarelui* (f. [2r]); *Învățături despre moral, adecă despre năravurile cele bune și înțelepciune* (f. [2r]); *Regula sanității* (f. [2r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [2r]); *Gâcitoare* (f. [2r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [2v–3r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [2v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [2v–3r]); *Răsărirea soarelui* (f. [3r]); *Învățături despre moral și înțelepciune* (f. [3r]); *Regula saniteții* (f. [3r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [3r]); *Gâcitoare* (f. [3r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [3v–4r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [3v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [3v–4r]); *Răsărirea soarelui* (f. [4r]); *Învățături despre moral și înțelepciune* (f. [4r]); *Regula sanității* (f. [4r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [4r]); *Gâcitoare* (f. [4r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [4v–5r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [4v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [4v–5r]); *Răsărirea soarelui* (f. [5r]); *Învățături moralicești și înțelepțitoare* (f. [5r]); *Regula sanității* (f. [5r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [5r]); *Gâcitoare* (f. [5r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [5v–6r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [5v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [5v–6r]); *Răsărirea soarelui* (f. [6r]); *Învățături despre moral și înțelepciune* (f. [6r]); *Regula saniteții* (f. [6r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [6r]); *Gâcitoare* (f. [6r]); *Luna lui iunie are zile 30* (f. [6v–7r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [6v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [6v–7r]); *Răsărirea soarelui* (f. [7r]); *Învățături despre moral și înțelepciune* (f. [7r]); *Regula sanității* (f. [7r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [7r]); *Gâcitoare* (f. [7r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [7v–8r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [7v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [7v–8r]); *Răsărirea soarelui* (f. [8r]); *Învățături despre moral și înțelepciune* (f. [8r]); *Regula sanității* (f. [8r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [8r]); *Gâcitoare* (f. [8r]); *Luna lui avgust are zile 31* (f. [8v–9r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [8v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [8v–9r]); *Răsărirea soarelui* (f. [9r]); *Învățături despre moral și înțelepciune* (f. [9r]); *Regula sanității* (f. [9r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [9r]); *Gâcitoare* (f. [9r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [9v–10r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [9v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [9v–10r]); *Răsărirea soarelui* (f. [10r]); *Învățături moralicești și înțelepțitoare* (f. [10r]); *Regula sanității* (f. [10r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [10r]); *Gâcitoare* (f. [10r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [10v–11r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii* (f. [10v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [10v–11r]); *Răsărirea soarelui* (f. [11r]); *Învățături despre moral și înțelepciune* (f. [11r]); *Regula saniteții* (f. [11r]); *Târguri din Țare Ungurească și Bănat* (f. [11r]); *Gâcitoare* (f. [11r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [11v–12r]); *Socotința vremii despre fărtalele lunii*

(f. [11v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [11v–12r]); *Răsărirea soarelui* (f. [12r]); *Învăţături despre moral şi înţelepciune* (f. [12r]); *Regula saniteţii* (f. [12r]); *Târguri din Ţare Ungurească şi Bănat* (f. [12r]); *Gâcitoare* (f. [12r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [12v–13r]); *Socotinţa vremii despre fărtalele lunii* (f. [12v]); *Târgurile din Ardeal* (f. [12v–13r]); *Răsărirea soarelui* (f. [13r]); *Învăţături despre moral şi înţelepciune* (f. [13r]); *Regula sanităţii* (f. [13r]); *Târguri din Ţare Ungurească şi Bănat* (f. [13r]); *Gâcitoare* (f. [13r]); *Adaogere pă anul de obşte 1802* (f. [13v–14r]); Urmează 86 de versuri cu titlul păstrat parţial: *Su[...] <ursul ş>i puşcaşul* (f. [13v–14r]); *[...] <ca>re arată împărţala veniturilor şi a cheltuielelor [...]* (coperta 2, interior); *Însemnarea cărţilor româneşti ce să află în vivlioteca lui Ioan Bart* (coperta 2, exterior); *Deslușirea ghicitorilor* (coperta 2, exterior).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV, II, nr. 646, p. 434; Tomescu 1957, p. 60–61, 109–110; Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 250, 269, 284, 295; Maria 2012, p. 30.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 646.

1802. ***Ceasoslov***, Sibiu, 1802.

Ceasoslov, | acum |întru acestaşi chip | tipărit | supt stăpânirea prealuminatului şi | preaînălţatului | împărat | Franţiscus | al | duoilea. | Sibii, | în tipografia a lui Ioan Bart, | 1802.

Breviary [Ceasoslov]*. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1802.*

Format. In 8°; [2] f. + 347 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni şi cu 19 şi 20 de rânduri la pagina scrisă cu litere mari.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte". (f. tt. v); reprezentarea Sfintei Treimi în chenar din linii, însoţită de textul „Pre Tatăl şi pre Fiiul şi pre Sfântul Duh, Troiţa cea de o fiinţă şi nedespărţită." (f. [2v]); reprezentarea lui Isus Hristos, Arhiereu ceresc, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăveşte-ne de cel rău". (p. 264); *Izvorul cel de viaţă dătător*, semnată „D. F.", în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Bucură-te ceea ce ţii pre Cela ce ţine toate şi eşti lăcaş bucuriei, că numai ţie uniia să cade să te bucuri". (p. 308); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, semnată „D. F.", în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Gustaţi şi vedeţi că Hristos Domnul este Carele să jărtfuiaşte în păhar, sfinţind pre ceia ce să împreună cu Dânsul". (p. 324). Frontispiciu dintr-un şir din semne tipografice (p. 1, 227, 229, 265, 309, 325). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniei* (p. 20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui ştăstii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniţii* (p. 99–114); *Începutul pavecerniţii cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniţii cei mici* (p. 153–172); *Polunoştniţa în toate zilele* (p. 173–207); *Polunoştniţa sâmbetii* (p. 208–227); *Polunoştniţa duminecii* (p. 227–228); *Sinaxarul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele şi condacele Triodului şi ale Penticostariului ce să încep de la Dumineca vameşului şi a fariseului până la Duminica tuturor sfinţilor* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele şi condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele şi condacele sfinţilor de obşte* (p. 296–306); [*Acest sfânt şi cinstit Paraclis ...*] (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare ce să*

cântă la toată scârba sufletului (p. 309–323); *Slujba sfintei pricistanii* (p. 325–339); *Rugăciunea în toată dimineața* (p. 340–341); *Rugăciunea în toată seara* (p. 341–342); *Însemnare cum să cetesc Evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinților până la a cincea duminică din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. 342–344); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 345); *Pashaliia* (1802–1830) (p. 346–347).

Depozit. MBVL.

Referinţe. BRV, IV, p. 117, nr. 272; Teodorescu 2008/A, p. 42–44; Maria 2011, p. 250.

Observaţii. Exemplar de referinţă: MBVL, nr. inventar 566.

1802. *Istoria Sindipii filosofului*, Sibiu, 1802.

Istoria | Sindipii | filosofului, | care mai întâi s-au întors din | limba persască în elinească, | iară acuma | din limba elinească prefă|cută în rumânească, | dată în tipariu cu cheltuiala lui Simeon Pantea | din satul Sălcioa de pe Ariași. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1802.

History of Sindipa, the Philosopher [Istoria Sindipii filosofului]. *This is the first publication of a popular novel that was translated from Greek into Romanian. Previously, it had many manuscript versions, starting with 1703 and it was copied by Costea, the cantor at Șchei Church in Brașov. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1802.*

Format. In 8°; [2] f. + 140 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, un mic ornament floral. Frontispiciu reprezentând un vultur ce șade pe o tijă înflorată (p. 1). Inițială ornată în negru (p. 1). Segment de linie cu rol de vinietă (p. 109).

Cuprins. *Cuvânt-înnainte* (f. [2r]); *Cuprinderea aceștii istorii* (f. [2v]); *Cartea filosofului* (p. 1–13); *Întâiul filosof vine la împăratul* (p. 14); 1. *Pildă a acestui filosof* (p. 14–19); *A duoa pildă* (p. 19–22); *Cugetul acestui filosof* (p. 22–23); *Pilda muierii* (p. 23–24); *Al duoilea filosof* (p. 24–25); *Întâia pildă* (p. 26–28); *A duoa pildă* (p. 29–32); *Muierea* (p. 32); *Pilda* (p. 32–36); *Al treilea filosof* (p. 37); *Pilda* (p. 37–39); *Muiarea* (p. 39–44); *Al patrulea filosof* (p. 44–45); *Pilda* (p. 45–47); *A duoa pildă* (p. 48–55); *Muiarea* (p. 56); *Pildă* (p. 57–58); *Al cincilea filosof* (p. 58); *Întâia pâldea* [!] (p. 58–60); *A duoa pildă* (p. 60–68); *Muiarea* (p. 69); *Pildă* (p. 69–72); *Al șaselea filosof* (p. 72–73); *Întâia pildă* (p. 73–75); *A duoa pildă* (p. 75–77); *Muiarea* (p. 77–78); *Faptele ei* (p. 78–80); *Al șeaptelea filosof* (p. 80–81); *Întâia pildă* (p. 81–104); *Pilda fiiului împăratului* (p. 104–109); *A duo pildă a fiiului împăratului* (p. 110–124); *Porunca împăratului spre omorârea vicleanei și spurcatei muieri* (p. 125–126); *Pilda muierii* (p. 127–131); *Pilda filosofului Sindipei* (p. 131–137); *A duoilea* (p. 137–138); *Al treilea* (p. 138); *Al patrulea* (p. 138); *Al cincelea* (p. 138–139); *Al șaselea* (p. 139); *Al șaptelea* (p. 139); *Al optulea* (p. 140); *Al noolea* (p. 140); *Al zecilea cap* (p. 140).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referinţe. BRV, II, nr. 649, p. 434–435; Pop 1838, p. 33; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, 27; Iarcu 1873, p. 20; Philippide 1888, p. 156; Gaster 1891, II, p. 188–190; Veress 1910, p. 86; Pascu 1927, p. 301; Cartojan 1929–1938, I, p. 291–292; CPLR 1963, p. 351; Tomescu 1968, p. 115; Școala 1970, I, p. 297–310; Moraru, Velculescu 1978, p. 434; DLR 1979, p. 783–784; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; CRV 1985, p. 170; Mosora, Hanga 1991, p. 140; Maria 2011, p. 89, 250, 269, 284, 295.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 649.

1802. ***Stihuri cătră hagi Constandin Pop***, Sibiu, 1802.

Stihuri cătră dumnealui | hagi Constandin Popp | despre | Acathistul și Paraclisul | sfintei | cruci, | care, din râvna cea creștinească, l-au dat | în tipariu spre a să împărți în dar | pravoslavnicilor bisericii | neunite. | Annul 1802, mai 21.

Poetry Dedicated to Hagi Constandin Pop [Stihuri cătră Hagi Constandin Pop]. *This encomiastic poetry was dedicated to a rich merchant from Sibiu. He was one of the protectors of Romanian culture within the Transylvanian Orthodox environment from the beginning of the 19th century. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1802.*

Format. In 4°; [2] f. Tipar negru, cu textul în chenar din linii și semne tipografice și cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din motive florale. Pe foaia de titlu se află un ornament sugerând o suliță cu două capete. Frontispiciu dintr-o cruce flancată de doi îngeri (f. [2r]). Vinietă dintr-un șir de semne tipografice (f. [2r]).

Cuprins. [*Constandin și cu Elena au aflat cinst<ita> cruce*] (f. [2r]).

Depozit. BAR; BDAS.

Referințe. BRV, IV, nr. 275, p. 117; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Râpă-Buicliu 2000, p. 351; Maria 2011, p. 91, 251, 270, 284, 295.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 653A.

1802. ***Viiața și pildele lui Esop***, Sibiu, 1802.

Viiața | și | pildele | preaînțeleptului | Esop, | tipărite în zilele prealuminatului | și preaînălțatului împărat | Franțiscus al doilea. | Sibii, | în tipografiia a lui Ioann Bart, | 1802.

Aesop's Life and Parables [Viața și pildele lui Esop]. *This writing represents an edition different from the one in 1795 of the Romanian translation of Aesop's life, parables and teachings. Aesop was a famous fabulist of the Antiquity. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1802.*

Format. In 8°; 48 p. + [40] f. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente în forma unei săgeți cu două capete (f. tt. r, p. 3). Ornament în forma unei săgeți cu două capete întrebuințat ca frontispiciu (f. [2r]). Inițială ornată în negru (f. [2r]). Viniete: ornament în forma unei săgeți cu două capete (f. [1r]); ornament în forma unei săgeți cu două capete, realizat din semne tipografice (f. [40r]). Filele nenumerotate conțin în partea superioară două mici semne tipografice florale.

Cuprins. *Viiața lui Esop* (p. 3-f. [1r]); *Pildele și învățăturile lui Esop*. 1. *Vulturele și vulpea* (f. [2r–v]); 2. *Vulturele și rudașca* (f. [2v–3v]); 3. *Privighitoarea și coroiul* (f. [3v–4r]); 4. *Vulpea și țapul* (f. [4r]); 5. *Vulpea și leul* (f. [4v]); 6. *Mâța și cocoșul* (f. [4v–5r]); 7. *Vulpea* (f. [5r–v]); 8. *Vulpea și rugul* (f. [5v]); 9. *Vulpea și crocodelul* (f. [5v–6r]); 10. *Cocoșii și potârnichea* (f. [6r]); 11. *Vulpea* (f. [6v]); 12. *Cărbunariul și nălbitoriul* (f. [6v]); 13. *Pescarii* (f. [7r]); 14. *Iaptătoriul sau care să laudă pre sine* (f. [7r–v]); 15. *Cel ce făgăduiește ce nu poate* (f. [7v–8r]); 16. *Vicleanul* (f. [8r]); 17. *Pescarii* (f. [8v]); 18. *Înșelătoriul* (f. [8v–9r]); 19. *Broaștele* (f. [9r]); 20. *Bătrânul și moartea* (f. [9v]); 21. *Bătrâna și doftoriul* (f. [9v–10r]); 22. *Păsărariul și șarpele* (f. [10r–v]); 23. *Vânătorii și brebul* (f. [10v–11r]); 24. *Văduva și găina* (f. [11r]); 25. *Mâța și șoarecii* (f. [11r–v]);

26. *Vulpea și maimuța* (f. [11v–12r]); 27. *Delfinul cu un peaște mare* (f. [12r–v]); 28. *Bucătariul și cânele* (f. [12v–13v]); 29. *Cânele și lupul* (f. [13r–v]); 30. *Cânele și cocoșul* (f. [13r–14r]); 31. *Leul și broasca* (f. [14r]); 32. *Leul, măgariul și vulpea* (f. [14r–v]); 33. *Leul și ursul* (f. [14v–15r]); 34. *Furnica și porumbița* (f. [15r–v]); 35. *Bolnavul și doftorul* (f. [15v–16r]); 36. *Grădinariul și măgariul* (f. [16r–v]); 37. *Slujnicile și cocoșul* (f. [16v–17r]); 38. *Mâța* (f. [17r]); 39. *Muștele* (f. [17r–v]); 40. *Țapul și lupul* (f. [17v–18r]); 41. *Racul și vulpea* (f. [18r]); 42. *Omul necărturariu* (f. [18r–v]); 43. *Hoții și cocoșul* (f. [18v–19r]); 44. *Corbul și șarpele* (f. [19r]); 45. *Porumbii și cioara* (f. [19r–v]); 46. *Cioara* (f. [19v–20r]); 47. *Doi bozi* (f. [20r]); 48. *Lupul și oaia* (f. [20r–v]); 49. *Iepurii și vulturii* (f. [20v]); 50. *Furnicile* (f. [20v–21r]); 51. *Mâța și liliacul* (f. [21r–v]); 52. *Păsărariu și o pasere* (f. [21v]); 53. *Călătoriul* (f. [21v–22r]); 54. *Copilul și mumă-sa* (f. [22r–v]); 55. *Păcurariul* (f. [22v–23r]); 56. *Rodiile și rugul* (f. [23r]); 57. *Guzul și mumă-sa* (f. [23v]); 58. *Doi măgari* (f. [23v–24r]); 59. *Măgariul* (f. [24r–v]); 60. *Ciobanul și oile* (f. [24v]); 61. *Măgariul și vulpea* (f. [25r]); 62. *Măgariul și broaștăle* (f. [25r–v]); 63. *Măgariul și corbul* (f. [25v]); 64. *Călătorii* (f. [26r]); 65. *Măgariul și vulpea* (f. [26r–27v]); 66. *Găina și rânduraoa* (f. [26v]); 67. *Cămila* (f. [26v–27r]); 68. *Șarpele* (f. [27r]); 69. *Porumbul* (f. [27v]); 70. *Porumbița și cioara* (f. [27v–28r]); 71. *Fata și mumă-sa* (f. [28r]); 72. *Pescarii* (f. [28v]); 73. *Măgariul și calul* (f. [28v–29r]); 74. *Omul și uriiașul* (f. [29r–v]); 75. *Vulpea și vierul* (f. [29v–30r]); 76. *Omul* (f. [30r–v]); 77. *Doi câni* (f. [30v–31r]); 78. *Pescariul* (f. [31r–v]); 79. *Corbul și mumă-sa* (f. [31v]); 80. *Văcariul* (f. [31v–32r]); 81. *Furnicile și greierul* (f. [32r–v]); 82. *Vulturul și săgetătoriul* (f. [32v]); 83. *Viiarmele și vulpea* (f. [32v–33r]); 84. *Omul și găina* (f. [33r]); 85. *Leul și vulpea* (f. [33v]); 86. *Grădinariul și șarpele* (f. [33v–34r]); 87. *Lupul și baba* (f. [34r–v]); 88. *Țapul și lupul* (f. [34v–35r]); 89. *Mușcoiul* (f. [35r]); 90. *Trâmbițașul și ostașii* (f. [35v]); 91. *Mojneagul* (f. [35v–36v]); 92. *Cerbul* (f. [36v]); 93. *Leul și gliganul* (f. [37r]); 94. *Leul și vulpea* (f. [37r–v]); 95. *Copilul și mumă-sa* (f. [37v]); 96. *Copilul și scorpiia* (f. [37v–38r]); 97. *Corbul și vulpea* (f. [38r]); 98. *Cerbul* (f. [38r–v]); 99. *Vrăjitoriul* (f. [38v–39r]); 100. *Cânele* (f. [39r]); 101. *Cămila* (f. [39r–v]); 102. *Grădinariul și șarpele* (f. [39v]); 103. *Cocoșii* (f. [39v–40r]); 104. *Boii* (f. [40r]); 105. *Măgariul* (f. [40r–v]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS.

Referințe. BRV, IV, nr. 274, p. 117; Cartojan 1929–1938, II, p. 266–267; Berechet 1938, p. 141; Chițimia 1956, p. 19, 26; CPLR 1963, I, p. 111–234; Moraru, Velculescu 1976, p. 224–228; Bodinger 1976, p. 221–222; DLR 1979, p. 336–337; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Dudaș 1981, p. 102–103; Mosora, Hanga 1991, p. 141; Maria 2011, p. 87, 251, 270, 284, 295.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 648A.

1803. ***Acatist***, Sibiu, 1803.

[Tiraj I]
Acatist | cu multe alease | rugăciuni | pentru | evlaviia fieștecăruia | creștin. | Sibii, | tipărit la Ioann Bart, | 1803.

[Tiraj II]
Acatist | cu multe alease | rugăciuni | pentru | evlavia fieștecăruia | creștin. | Sibii, | tipărit la Ioan Bart, | 1803.

Akathist [Acatist]*. It is a ritual book used in the Eastern Christian Church that contains religious hymns and prayers and various other texts of piety practiced by the believers of this church. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1803.*

Format. Tirajul I: In 12°; [4] f. + 405 p. Tipar negru și roșu, cu 19 rânduri la pagină. Tirajul II: In 12°; [2] f. + peste 314 p. Tipar negru.

Ornamentație. Tiraj I. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v, p. 304); *Izvorul cel de viață dătător*, semnată „D. F.". (f. [4v] și p. 222); reprezentarea lui Isus Hristos (p. 64, 106, 165); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, semnată „D. F.". (p. 138); reprezentarea Trisaghionului (p. 280). Frontispiciu dintr-o gravură dreptunghiulară ce înfățișează frunze stilizate, având la mijloc ochiul lui Dumnezeu (p. 65, 139, 223). Inițiale ornate (p. 1, 65, 135, 139, 256, 305).

Cuprins. Tiraj I. *Scară de cele ce se află întru acest Acatist* (f. [2r–4r]); *Rugăciunile dimineții*. *Rugăciune către Dumnezeu Cuvântul* (p. 1–6); *Altă rugăciune* (p. 7–13); *Rugăciunea 1* (p. 14); *Rugăciunea a 2* (p. 14–15); *Rugăciunea a 3* (p. 15–16); *Rugăciunea a 4* (p. 16–18); *Rugăciunea a 5* (p. 18–20); *Rugăciunea a 6* (p. 20–22); *Rugăciunea a 7* (p. 22–23); *Rugăciunea a 8-a către sfântul înger, păzitoriul omului* (p. 23–25); *Rugăciunea a 9-a către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 26–27); *Rugăciunile peste săptămână de toate zilele* (p. 27–61); *Rugăciunea de marți* (p. 37–43); *Rugăciunea de miercuri* (p. 43–46); *Rugăciunea de joi* (p. 46–47); *Rugăciunea de vineri* (p. 49–55); *Rugăciunea de sâmbătă* (p. 56–61); *Altă rugăciune către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, foarte de folos tuturor creștinilor* (p. 61–62); *Rugăciunea pentru cei ce vor să se călătorească ori în ce loc* (p. 62–63); *Rugăciunile dumnezeiești slujbe* (p. 65–105); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 107–121); *Rugăciunile mai nainte de ispovedanie* (p. 122–135); *Învățătură pentru ispovedanie* (p. 135–137); *Slujba sfintei cuminecături* (p. 139–145); *Rugăciunea Marelui Vasilie* (p. 145–147); *Rugăciunea Sfântului părintelui nostru Ioan Gură de Aur* (p. 147–151); *Rugăciunea Sfântului Ioan Damaschin* (p. 151–152); *Altă rugăciune* (p. 153–155); *Rugăciunea Sfântului Ioan Damaschin* (p. 155–156); *Altă rugăciune* (p. 156–158); *Rugăciune după sfânta cuminecătură* (p. 158–163); *Acatistul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 165–221); *Rânduiala Paraclisului a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreme de nevoie. Rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 223–251); *Rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 251–255); *Rugăciunile spre somn. Rugăciunea 1, către Dumnezeu Tatăl* (p. 256–258); *Rugăciunea 2* (p. 258–259); *Rugăciunea 3, către Preasfântul Duh* (p. 260–263); *Rugăciunea 4* (p. 263); *Rugăciunea 5* (p. 264); *Rugăciunea 6* (p. 265); *Rugăciunea 7, către îngerul păzitoriu* (p. 266–269); *Închinăciunea din toate zilele, când se cuvine a dormi* (p. 270–272); *Rugăciunea care se zice în toate zilele ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 272–273); *Rugăciunile mesii* (p. 274–277); *La închinarea icoanei lui Hristos* (p. 278–279); *Rugăciunea către Dumnezeu Savaot, scoasă de pre grecie, foarte de folos* (p. 289–297); *Altă rugăciune ce se cetește după pravila călugărului către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 298–303); *Acatistul Sfântului Nicolae* (p. 305–356); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții* (p. 357–375); *Alte rugăciuni de multe trebi. Rugăciune când ai gânduri urâte* (p. 376–378); *Rugăciune pentru hrană și pentru cele de trebuință* (p. 378–380); *Cântare jalnică către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare* (p. 381–384); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa dumineci*. *Luna lui septemvrie* (p. 367–369); *Luna lui octomvrie* (p. 370–372); *Luna lui noiemvrie* (p. 372–374); *Luna lui dechemvrie* (p. 374–376); *Luna lui ianuarie* (p. 377–379); *Luna lui fevruarie* (p. 379–381); *Luna lui martie* (p. 381–383); *Luna lui aprilie* (p. 384–386); *Luna lui mai* (p. 386–388); *Luna lui iunie* (p. 388–390); *Luna lui iulie* (p. 390–392); *Luna lui august* (p. 393–395); *Pashalia* (1803–1853) (p. 396–402); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 403–405). Tiraj II. Cuprinsul tirajului II este identic cu cel al tirajului I până la pagina 277. De la pagina 278 înainte, acesta este următorul: *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa dumineci*. *Luna lui septemvrie* (p. 278–280); *Luna lui octomvrie* (p. 281–283); *Luna lui noiemvrie* (p. 283–285); *Luna lui dechemvrie* (p. 285–287);

Luna lui ianuarie (p. 288–290); *Luna lui fevruarie* (p. 290–292); *Luna lui martie* (p. 292–294); *Luna lui aprilie* (p. 295–297); *Luna lui mai* (p. 297–299); *Luna lui iunie* (p. 299–301); *Luna lui iulie* (p. 301–303); *Luna lui august* (p. 304–306); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 307–309); *Pashalia* (1803) (p. 310–314).

Depozit. Referințele bibliografice indică existența acestui Acatist la BAR și la Biblioteca Centrală de Stat din București. În pofida căutărilor noastre, cartea nu a fost identificată.

Referințe. BRV, IV, nr. 282, p. 118; Simonescu 1955, p. 253; Bărbulescu 1962, p. 936–399; Poenaru 1973, p. 252–255; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Maria 2011, p. 56, 251, 270, 284, 296.

Observaţii. Descrierea celor două tiraje a fost preluată de la Poenaru 1973, p. 252–255. Tirajul I conține erori de paginație.

1803. *Alfavita sufletească*, Sibiu, 1803.

Întru | slava Sfintei cei de o fiinţă | și nedespărţitei Troiţe, | Tatălui | și Fiiului, și Sfântului Duh. | Alfavita | sufletească, | care s-au tipărit în zilele preaînălţatului | împărat al romanilor, | Franţisc al duoilea, | fiind gubărnator Ţării Ardealului Exelenţia | Sa, d. d. grof | Gheorghie Banfii [!], | cu blagoslovenia cinstitului Conzistoriumului | al neuniţilor, | fiind vicariș clerului | Ioann Popovici | de Hondol. | Sibii, | în Chesaro-Creiasca privigheliiata [!] Tipografiia | a lui Ioann Bart, | 1803.

The Spiritual Spelling Book [Alfavita sufletească]. *It is a book with the specific of a textbook of Christian Ethics intended for a very wide audience. The chapters of the book are moral conclusions based on the norms of Christian faith reflected in the biblical texts and the writings of the Fathers of the Church. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1803.*

Format. In 4º; [8] f. + 267 p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină și cu textul în chenar din semne tipografice.

Ornamentaţie. Titlul în chenar de compoziţie tipografică. Gravuri: *Izvorul cel de viaţă dătătoriu*, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Bucură-te, ceaea ce ţii pre Cela ce ţine toate", semnată „D. F." (f. tt. v); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice spiralate (p. 1). Frontispicii: linie orizontală din diverse semne tipografice, întrebuinţată mai ales ca ornament despărţitor de capitole (*passim*); dreptunghi cu ochiul lui Dumnezeu, mărginit de motive vegetale, în chenar din semne tipografice (p. 76, 153, 233). Viniete: linie orizontală, sugerând o suliţă cu două capete (f. [2r], p. 6, 12, 223); piramidă din ghinde, așezată pe un postament din semne tipografice (f. [8v]); cruce din coroane arhierești (p. 75); piramidă din semne tipografice stelate, având la bază două șiruri de alte semne tipografice (p. 130); segment de linie din semne tipografice spiralate (p. 179, 219, 267); cruce din semne tipografice spiralate (p. 237). Inițiale ornate în negru (p. 1, 76, 80, 153, 233). Paginile au în partea superioară mici semne tipografice, reprezentând un cap de înger.

Cuprins. [*Dându-să mie spre revizie această carte numită Alfavita sufletească ...*], aprobarea de tipărire, semnată „Ioann Popovici, vicariș clerului neuniţilor" (f. [2r]); *Însemnarea capetelor care se află în cartea aceasta* (f. [2v–4r]); *Pentru ce să cade a ne bucura numai întru Domnul, iară nu pentru lucrurile ceale stricăcioase ale aceștii lumi* (f. [4v–8v]); *Alfavita sufletească.* Partea cea dintâi. Cap 1. *Pentru neînţeleagerea și cea de tot necunoștinţă a lui Adam, carea s-au făcut luișі întâiu pricină de căderе* (p. 1–6); Cap 2. *Pentru ce să cuvine cu înţelepciune a lucra și a păzi poruncile Domnului* (p. 7–12); Cap 3. *Pentru că, cine nu lucrează cu înţelepciune și nu o curăţește*

pre dânsa, are înţelepciune nedreaptă şi neadevărată (p. 13–19); Cap 4. *Că până întru atâta osteneală şi nevoinţă este cineva pentru lucrarea cea duhovnicească, până când nu va veni întru luminarea cunoştinţii* (p. 19–26); Cap 5. *Pentru că întru toate să cuvine a urma cunoştinţii şi înţeleagerii, decât trupul<u>i celui dobitocesc* (p. 26–30); Cap 6. *Pentru că să cuvine mai întâiu a cinsti postul şi a avea la toate înfrânare* (p. 30–35); Cap 7. *Pentru ca să nu ne robim cu desfătările ceale dulci ale trupului, ci pururea să căutăm mângâiarea cea sufletească întru Domnul* (p. 35–40); Cap 8. *Pentru că de-a pururea întru toate să cuvine a urma înţelepciunii, iară nu dobitoceştilor pohte trupeşti* (p. 41–47); Cap 9. *Pentru ca să nu ne rănim cu feaţele şi să nu ne robim cu pohta cea trupească* (p. 47–50); Cap 10. *Pentru ca să nu ne supunem cugetelor curviei, nici poftelor celor scârnave* (p. 51–59); Cap 11. *Pentru că n-au fost din început omului pofta cea trupească, ce, din călcarea de poruncă a lui Adam, neamului nostru s-au întâmplat* (p. 59–68); Cap 12. *Pentru ca să nu-ş lipească omul inima sa către lucrurile ceale de acum şi să nu caute odihnă şi mângâiare întru dezmierdările ceale pământeşti, fără numai întru sângur Domnul Dumnezeu pururea să caute* (p. 68–75); *Alfavita cea sufletească.* Partea a doao. Cap 1. *Pentru ca să ne păzim în toate lucrurile de mărirea şi lauda deşartă* (p. 76–84); Cap 2. *Pentru ca să nu să bucure omul de cinste foarte şi de mărirea omenească, că sânt amăgitoare* (p. 85–91); Cap 3. *Pentru ca să nu ne mândrim nici cu un lucru în lumea aceasta* (p. 91–100); Cap 4. *Pentru că întru toate, totdeauna, să cuvine a ne smeri înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor* (p. 100–109); Cap 5. *Pentru ca să nu ţi să pară pentru tine nici cât de puţin ceva* (p. 109–117); Cap 6. *Pentru ca să nu osândeşti pre altcineva, ci mai vârtos să-ţi vezi răutăţile tale* (p. 117–124); Cap 7. *Pentru ca să ne păzim de râs şi de vorbile ceale deşarte şi de cimpoieşituri* (p. 124–130); Cap 8. *Pentru ca să ne căim totdeauna şi să plângem pentru greşalele noastre, întru această vale a plângerei* (p. 131–139); Cap 9. *Pentru ca să ne aducem aminte totdeauna de moarte şi să nu ne înşelăm cu lucrurile ceale stricăcioase ale aceştii lumi* (p. 139–145); Cap 10. *Pentru că în lumea aceasta nu este nici un lucru de odihnă, numai întru sângur Domnul Dumnezeu este odihnă veacinică* (p. 145–152); *Alfavita cea sufletească.* Partea a treia. Cap 1. *Pentru ca să nu fim iubitori de argint ci să avem nădeajde numai spre sângur Dumnezeu* (p. 153–159); Cap 2. *Pentru ca să nu pizmuieşti asupra cuiva, nici pentru vreun lucru a lumii aceştiia* (p. 159–165); Cap 3. *Pentru ca să nu ne mâniem asupra cuiva şi să fim aducători aminte de răutate* (p. 165–171); Cap 4. *Pentru ca să nu te scârbeşti foarte, fiind întru scârbe* (p. 172–179); Cap 5. *Pentru că toţi sfinţii întru scârbe şi întru necaz ş-au chieltuit toată viaţa lor* (p. 180–190); Cap 6. *Pentru ca să răbdăm vitejeşte toate ceale ce ne vin asupra noastră* (p. 190–198); Cap 7. *Pentru ca să nu ne lenevim, ci pururea să fim priveghitori întru lucrurile lui Dumnezeu* (p. 198–208); Cap 8. *Pentru ca să nu ne lenevim, nici să ne mâhnim, ci totdeauna să fim cu inimă bună, zioa şi noaptea, şi să ne grijim de sine* (p. 208–219); Cap 9. *Pentru ca să ne deşteptăm noi totdeauna cu îndurarea inimii şi cu căldură către Domnul* (p. 220–223); Cap 10. *Pentru ca să avem toată dorirea noastră către Dumnezeu şi cu dragoste să ne lipim către Dânsul* (p. 224–227); Cap 11. *Pentru ca să avem dragoste către însuşi Dumnezeu şi nimic să nu cinstim mai întâi mai mult decât dragostea Lui* (p. 227–232); *Stihosloviia cea dintâi. De strigare cu dragoste către Dumnezeu* (p. 233–237); *Stihosloviia a doao. A vorbirii cu dragoste către Dumnezeu* (p. 238–243); *Stihosloviia a treia. A strigării cu dragoste către Dumnezeu* (p. 244–252); *Stihosloviia a patra. Strigare cu dorire către Dumnezeu* (p. 253–260); *Stihosloviia a cincea către Domnul, foarte cu dorire şi cu mulţemire pentru facerea de bine a Lui. Mulţemeşte Domnului că te-au făcut pre tine* (p. 260–267).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BAIS; BASB; BCUIS; BBSB; BMSB; BVAUGL; BGTK; BMDV; BIGB; BDAS.

Referinţe. BRV, II, nr. 656, p. 443; Pop 1838, p. 33; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Philippide 1888, p. 153; Krafft 1905, p. 18 (196); Veress 1910, p. 88; Oprescu 1942, p. 128; Cândea 1955, p. 262; Beju 1956, p. 126; Hâncu 1965, p. 66, 68; Brătulescu 1966, p. 631;

Filip 1970, p. 72; Poenaru 1973, p. 256; Bodinger 1976, p. 222–224; Pascu 1976, p. 95; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Braunstein 1981, p. 63; CRV 1985, p. 170–172; Mosora, Hanga 1991, p. 141–142; Andea 1996, p. 178; Buciumeanu 1996, p. 239–240; Basarab 1998, p. 97–98; Râpă-Buicliu 2000, p. 352; BRV 2004, p. 21–22; Mitric 2005, p. 205; Teodorescu 2006, p. 11–12; Dudaș 2007, II, p. 302; Maria 2011, p. 81, 251, 270, 284, 296; Urs 2011, p. 515–516; Filip 2013, p. 87.

Observații. Exemplare de referință: BACJ, cotele CRV 1157 și CRV 1338, precum și. BCUCJ, cota CN-U BRV 656 și 656/1. Exemplarele consultate prezintă unele diferențe.

1803. *Bucoavnă*, Sibiu, 1803.

Bucoavnă | pentru învățătura | pruncilor, | ce cuprinde întru sine rân|duiala vecerniii și a utreniii | și a sfintelor liturghii, cu | priceasnele de preste săptămână | și la praznice împărătești, gre|cește și românește, și ceale | zeace porunci ale lui Dumnezeu, | și alte învățături bisericești. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1803.

Spelling Book [Bucoavnă]. *This is a textbook used in Romanian schools for beginners. It includes religious knowledge about the Eastern Church, regarding the order of divine services, the ten commandments and the teachings of the Church. Its title is a traditional one. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1803.*

Format. In 8º; 64 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 25 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice în formă de spirală. Pe foaia de titlu, un semn ornamental în forma unei săgeți cu două capete. Paginile 2–4 au în partea de sus, în locul colontitlului, patru semne tipografice. Inițială ornată în negru (p. 2). Frontispicii: șir de semne tipografice spiralate (p. 5, 61); șir de semne tipografice, alt tip (p. 58); șir de semne tipografice, diferit de precedentele (p. 64). Vinietă dintr-o mică coroană episcopală.

Cuprins. [Literele alfabetului chirilic] (p. 2); [Silabisire] (p. 3–5); *Rânduiala vecerniii* (p. 5–18); *Rânduiala utreniii duminecii și la praznicile ceale mari* (p. 19–30); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 31–57); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 58–60); *Învățături bisericești* (p. 61–63); [*În ce chip să cade creștinului pravoslavnic a-ș face semnul Sfintei Cruci*] (p. 64).

Depozit. BASB.

Referințe. BRV, IV, nr. 283, p. 119 și 161; Bărbulescu 1960, p. 551; Poenaru 1973, p. 256; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Maria 2011, p. 70, 71, 251, 270, 284, 296; Andriescu, Borș 2013, p. 41–42.

Observații. Exemplar de referință: BASB, cota CRV 283 IV. Este incert dacă p. 64 este ultima pagină a cărții. Bibliografia de specialitate nu vorbește despre alt număr de pagini.

1803. *Calendar*, Sibiu, 1803.

Calendari | românesc | vechi a lui Iulian | pă anul de la Hristos | 1803, | care să cuprinde din 365 de zile, | pă Ardeal și pă alte învecinate locuri întocmit, | lângă care s-au mai adăogat calendariul | nou nemțesc a lui Gregorian. | Sibii, | în Chesaro-Creiasca privilegiiata Tipografiia a lui Ioann Bart.

Calendar [Calendar]. *It was a popular calendar that was conceived under the pretext of a yearbook. This printed publication differs from the other old calendars known for approaching the months of the year from three points of view: strictly calendar data, moral teachings meant to be followed for each month and health care rules. At the end of the calendar there is some necessary information for the readers' everyday economic life. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1803.*

Format. In 8°; [30] f. Tipar negru, cu 38 de rânduri la pagină. Textul în chenar din semne tipografice.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenar de compoziţie tipografică. Pe foaia de titlu, o gravură ce reprezintă un astrolog la masa de lucru, privind printr-un ochean, și un ornament tipografic ce sugerează o suliţă cu două capete. Gravură reprezentându-l pe Jupiter (f. [26v]). Frontispicii din ornamente tipografice lineare, sugerând o suliţă cu două capete (f. [2r], [26v], [27r], [29v]). Viniete: ornament tipografic linear, sugerând o suliţă cu două capete (f. [2r], [6r], [20r]); compoziţie floral-geometrică stilizată în forma unui triunghi ascendent (f. [30v]). Semnele zodiacale în chenar de compoziţie tipografică (f. [2v], [4r], [6v], [8v], [10v], [12v], [14v], [16v], [18v], [20v], [22v], [24v].

Cuprins. *Arătare de cele ce să află întru acest calendari* (f. [1v]); *Socoteala anului pe anul 1803* (f. [1v]); *Arătarea Pashaliei pe anul acesta* (f. [1v]); *Hronologhicească arătare pe acest an* (f. [1v]); *Însemnarea celor 12 zodii ale ceriului* (f. [2r]); *Soarele cu ceale 7 planete* (f. [2r]); *Însemnarea fertalelor lunii* (f. [2r]); *Anul Nou* (f. [2r]); *Luna lui ianuarie are zile 31* (f. [2v]; [4r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [4r]); *Regula sanităţii* (f. [4r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [4v]; [6r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [6r]); *Regula sanităţii* (f. [6r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [6v]; [8r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [8r]); *Regula sanităţii* (f. [8r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [8v]; [10r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [10r]); *Regula sanităţii* (f. [10r]); *Luna lui mai are zile 31* (f. [10v]; [12r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [12r]); *Regula sanităţii* (f. [12r]); *Luna lui iunie are zile 30* (f. [12v]; [14r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [14r]); *Regula sanităţii* (f. [14r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [14v]; [16r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [16r]); *Regula sanităţii* (f. [16r]); *Luna lui august are zile 31* (f. [16v]; [18r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [18r]); *Regula sanităţii* (f. [18r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [18v]; [20r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [20r]); *Regula sanităţii* (f. [20r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [20v]; [22r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [22r]); *Regula sanităţii* (f. [22r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [22v]; [24r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [24r]); *Regula sanităţii* (f. [24r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [24v]; [26r]); *Învăţături moralicești și înţelepţitore* (f. [26r]); *Regula sanităţii* (f. [26r]); *Adaogere pă anul de obște 1803* (f. [26v–28r]); *Anecdote* (f. [28r–29r]); *Coţca cea spuitore de adevăr* (f. [29v]); *Tabellă care arată împărţala veniturilor și a cheltuielelor peste tot anul la întrebuinţarea economiii* (f. [30r]); *Însemnarea cărţilor românești ce să află în vivliopola lui Ioann Bart* (f. [30v]); *Deslușirea ghicitorilor* (f. [30v]).

Depozit. BCUCJ; BBSB.

Referinţe. BRV, II, nr. 658, p. 444–445; Philippide 1888, p. 158; Tomescu 1957, p. 110; Dunăreanu 1970, p. 240; Pascu 1976, p. 95–96; Popa 1977, p. 420–421; Răduică 1981, p. 220; Mosora, Hanga 1991, p. 142; Râpă-Buicliu 2000, p. 352; Faiciuc 2011, p. 30–31; Maria 2011, p. 102–105, 252, 270, 284, 296; Maria 2012, p. 30.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U Mss. 863.

1803. *Catavasier grecesc și românesc*, Sibiu, 1803.

Catavasieri | grecesc | și | românesc. | Acum tipărit în zilele | preaînălțatului împăratului | nostru, | Franțisc al duoilea, | prin slobozenia cinstitului Conzistorium | al neuniților. | Sibii, în tipografiia lui Ioann Bart, | 1803.

Greek and Romanian Irmologion [Catavasier grecesc și românesc]. *This is one of the basic books of religious services in the Eastern Church. Similar to the Hymn Book, the present writing summarizes the so-called irmoi, i.e. the first verses or stanzas of a hymn, systematized in equal textual sequences as length. Like the Hymn Book, the Irmologion can be used in every ecclesiastical circumstance. The Edition also includes texts in Greek of the Hymn Book in its first part, while the title is written in Romanian. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1803.*

Format. In 8°; [4] f. + 3 [!] + 232 p. Tipar roșu și negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 28).

Ornamentație. Titlul în chenar de compoziție tipografică, în interiorul căruia se află un medalion cu ochiul lui Dumnezeu și strângerea a două mâini, precum și două linii orizontale inegale, sugerând o suliță cu două capete. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, având dedesubt, ca *motto*, cuvintele: „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte!" (f. tt. v); *Izvorul cel de viață dătător* (f. [4v], p. 44, 188). Frontispicii: linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (f. [2r], [2v], [3r]); șir de semne tipografice (p. 3, 10, 12, 18, 20, 22, 24, 30, 36, 37, 45, 51, 58, 61, 65, 76, 86, 101, 106, 126, 127, 153, 175, 184, 202, 221). Viniete: linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (p. 1 [!], p. 43, 187, 201, 226, 228). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. [*Cetind eu această numită carte Catavasiiari ...*], aprobarea tipăririi, datată și semnată: „Sibii, în 18 martie 1803. Ioann Popovici, gheneral vicariș" (f. [2r]); *Însămnarea celor ce să află întru acest Catavasieri* (f. [2v–4r]); *Tropariul Nașterii* (f. [4v]); Între p. 3–45 se află catavasiile în limba greacă, dar cu titlul în limba română, astfel: *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 3–6); *Tropariul Botezului, glas 1* (p. 6); *Catavasii la Botezul Domnului Hristos* (p. 6–9); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 10–12); *La Învierea Domnului Hristos, tropariul glas 5* (p. 12); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 12–18); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Hristos* (p. 18–20); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 20–22); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 22–23); *Tropari la zioa crucii, glas 1* (p. 23); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 24–25); *Troparele Învierii, glas 5* (p. 26–28); *Bogorodicina ce să cântă după hvalite* (p. 28); *Slavosloviia* (p. 29–30); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 30–35); *Priceasnele de preste toată săptămâna* (p. 35); *Rânduiala liturghiei a Marelui Vasilie* (p. 36–37); *Rânduiala sfintei liturghii a Prejdes<fe>șteniii* (p. 37–38); *Irmoasele ce să cântă la masă* (p. 38–43). De la p. 45 încep textele liturghice în limba română, astfel: *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 45–51); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 51–58); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 58–60); *Catavasii la Blagovești și la alte praznice ale Preacestii* (p. 61–65); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 65–75); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 76–84); *Aprile 23, la Sfântul Mucenic Gheorghie* (p. 84–85); *Mai 21, la Sfinții Împărați Constandin și Elena* (p. 85–86); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 86–90); *La dumineca a șaptea după Pași, a sfinților părinți* (p. 90–91); *La Sfânta Troiță, la vecernie* (p. 91–93); *Iunie 24, la Nașterea Sfântului Ioann Prediteci* (p. 93–95); *La Sfinții Apostoli Petru și Pavel, la vecerniia cea mare* (p. 95–97); *Avgust 6, la Preobrajeniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 97–98); *Avgust 15, la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la vecerniia cea mare* (p. 98–100); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 101–104); *Septemvrie 8, la Nașterea sfintei de Dumnezeu Născătoare*

(p. 105–106); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 106–109); *Octomvrie 14, la preapodobna Paraschiva* (p. 110–111); *Octomvrie 26, la Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 111–113); *Noiemvrie 8, la Săborul Îngerilor* (p. 113–115); *Noiemvrie 21, la Văvedeniia Preasfintei Născătoare de Dumnezeu* (p. 115–116); *Dechemvrie 6, la Sfântul Nicolae* (p. 116–118); *Rânduiala utreniii, duminecă dimineața, după canon Troicinic* (p. 118–125); *Rânduiala utreniei praznicilor sfinților* (p. 126–127); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 127–137); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 137–140); *Stihurile vecerniii cei mari pe glasul carele va fi* (p. 140–143); *De aicea să încep cântările ceale veselitoare, polihronizmos, adecă gratuluire pentru mitropolitul, când râdică păharul* (p. 143–147); *Podobiile glasurilor* (p. 147–152); *Polieleul care să cântă la praznicele împărătești și ale sfinților* (p. 153–156); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice împărătești și la al Născătoarei de Dumnezeu și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 156); *Pripealele la praznicele împărătești și la toți sfinții care au polieleu, facerea lui Filothei Monahul* (p. 156–175); *Cântarea lui Moisi, după ce s-au afundat Faraon, de la Ieșire, cap 15* (p. 175–184); *Prevelicul* (p. 184–187); *Rănduiala a celui de obște paraclisului* (p. 189–201); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 202–221); *Pashaliia* (p. 222–225); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 226); *Prochimenele zilelor* (p. 227–228); *Rugăciunea la blagosloveniia colivei* (p. 229); *Aicea, la sfârșitul cărții, am pus și stihirile ce le cântă copiii când umblă cu steaoa în seara Nașterii lui Hristos, și, cetitoriule, ce vei ceti și cu poetica vei socoti, și, de nu vor veni la număr bine, să știi că noi, precum le-am găsit, așa le-am și tiperit, după cum s-au obicinuit a să cânta, iar n-am mai umblat a le numera* (p. 230–231); *Orație* (p. 231–232); *Orație către ai casii în care vei mearge* (p. 232).

Depozit. BAR; BITSB; BCUIS; BCUCJ; BIGB; MOC.

Referințe. BRV, II, nr. 659, p. 445; Kodrescu 1876, p. 95; Veress 1910, p. 89; Pascu 1927, p. 300; Minea 1929–1931, p. 379; Oprescu 1942, p. 129; Tomescu 1968, p. 127; Bodinger 1976, p. 224–226; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Mosora, Hanga 1991, p. 142–143; Andea 1996, p. 21, 160; Buciumeanu 1996, p. 240; Florescu 2000, p. 305; Mitric 2005, p. 205; Maria 2011, p. 60–61, 115, 252, 270, 285, 296.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 659 și BCUCJ, cota CN-U BRV 659/1. Paginile 1–2 sunt omise din numerotare.

1803. *Învățătură pentru facerea răvașelor*, Sibiu, 1803.

Învățătură | foarte folositoare | pentru | facerea răvașelor sau scrisoarelor, | instanțiilor, contracturilor, die|ților sau testamenturilor și | darea titulelor fieștecăruia | stat, și altele. | Sibii, | în tipografiia a lui Ioann Bart, | 1803.

How to Write Letters [Învățătură pentru facerea răvașelor]. *The content of this work is deeply laic and of the enlightenment type. It comprises forms and samples of editting some civil writings related to numerous social relations, as well as indications, accompanied by specific examples, concerning private petitioner letters, or even intimate ones, which may be written by common citizens. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1803.*

Format. In 8°; [1] f. + 124 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Trei ornamente tipografice care sugerează o suliță cu două capete (f. tt.). Frontispiciu din două șiruri de semne tipografice florale (p. 1). Viniete: cap de înger (p. 15, 32, 48, 71, 90, 102); segment de linie (p. 36, 107). Linii simple, despărțitoare de capitole (*passim*). Paginile au în partea de sus mici semne tipografice florale.

Cuprins. Despărțirea cea dintăi. *Pentru încheieri dechilin*. 1. *Contract* (p. 1–2); 2. *Contract de năiem* (p. 3–4); 3. *Contract de năiem* (p. 5–6); 4. *Tocmeală* (p. 6–7); 5. *Contract de facerea casii* (p. 7–8); 6. *Contract de cumpărare* (p. 8–10); 7. *Cont<r>act de tovărășie* (p. 10–11); 8. *Contract de căsătorie* (p. 12–13); 9. *Zapis sau obligație* (p. 13–14); 10. *Obligație* (p. 15); 11. *Obligație* (p. 16); 12. *Obligație* (p. 16–17); 13. *Cvitanție* (p. 17); 14. *Cvitanție* (p. 18); 15. *Rețepise (adeverință de primire)* (p. 18); 16. *Conto* (p. 19); 17. *Adeverire pentru un bun zălogit* (p. 19–20); 18. *Revers* (p. 20); 19. *Scrisoare de slobozire* (p. 21); 20. [*Arătătoarea aceștiia NN. la mine ...*] (p. 21); 21. [*Arătătoarea aceștiia pentru N. din ...*] (p. 22); 22. *Pasoș (petrecătoare scrisoare)* (p. 22–23); 23. *Carte de plenipotență* (p. 23); 24. *Scrisoare de dăruit* (p. 24); 25. *Atestat (mărturisanie sau mărturisire)* (p. 24–25); 26. *Testimonie a dascalilor celor de obște* (p. 25); 27. *Testimonie* (p. 26); 28. *Testimonie* (p. 26–27); 29. *Scrisoare de la meșteșug care maistoriu (meșteri) de la sate pot da ucenicilor săi* (p. 27–28); 30. *Testament (sau diiată)* (p. 28–32); 31. *Testament a unuia om privat* (p. 33–34); 32. *Altă pildă* (p. 34–36); A doao despărțire pentru scrisori de rugare. 1. *Oareșcare tânăr ce au isprăvit (sau au săvârșit) învățăturile școalii să roagă ca să fie în canțelarie acțesist* (p. 37–38); 2. *Oareșcare învățătoriu să roagă pentru mărirea plății sale* (p. 38–39); 3. *Oareșcare preot mirenesc (lumesc) ceare parohiia cea văduvă* (p. 40–41); 4. *Oareșcare student să roagă ca să se priimească în starea preoțească* (p. 41–42); 5. *A voastră mărire* (p. 43); 6. *Altă pildă. A voastră mărire* (p. 43–44); A treia despărțire. *Pentru scrisori de trimitere. 1. Preaiubite frate Alexie* (p. 45–46); 2. *Răspuns. Din inimă, preaiubite fratele mieu Grigorie* (p. 46–47); 3. *Rugăciune a unuia ucenic (student) la un baron pentru ajutorință de chivernisală* (p. 47–48); 4. *Scrisoare a unuia inșpetoriu cătră prințipalul său întru care arată nenorocoasa întâmplare* (p. 49–50); 5. *Un priiatin înștiințează pre priiatinul său pentru sporiul ostenealii sale, prin care au împăcat pre el cu tată-său* (p. 50–52); 6. *Înștiințare la un obrist pentru o grădină* (p. 52–53); 7. *Plecarea și mișcarea sau defăimarea fiiului celui rătăcit înaintea părintelui său* (p. 53–57); 8. *Preadragule jupâne vecine!* (p. 57); 9. *Îndemnarea sau sfătuirea părintelui cătră fiiul său* (p. 58–59); 10. *Dezvinuire pentru întârziiată scrisoare* (p. 59–60); 11. *Un soț (priiaten) pofteaște altui soț al său norocire la călătorie* (p. 60–61); 12. *Mulțămire pentru arătata facere de bine* (p. 61); 13. *Preaiubită soră!* (p. 62); 14. *Deșteptare cătră isteție* (p. 62–63); 15. *Gratulație la Anul Nou* (p. 63–64); 16. *Răspuns* (p. 64–65); 17. *Mulțămită pentru o milă căștigată* (p. 65–76 [!]); 18. *Preamilostive jupâne părinte!* (p. 76[!]–68); 19. *Răspuns* (p. 68); 20. *Nestatornice priiatene!* (p. 69); 21. *Răspuns* (p. 69–70); 22. *Înalt cinstit domnule (sau doamne sau domn)!* (p. 70–71); 23. *Scrisoarea a unuia neguțătoriu cătră altul pentru priimirea a unuia slujitoriu la neguțătorie* (p. 72–73); 24. *Scrisoare prietinească* (p. 73–74); 25. *Răspuns* (p. 74–75); 26. *Scrisoare măngăitoare* (p. 76); 27. *Preadragule priiatine sau preavreadnicule priiatine!* (p. 77); 28. *Scrisoare poftitoare de bună norocire* (p. 78–79); 29. *De bun neam născute doamne laitnant* (p. 79–80); 30. *Răspuns* (p. 80–81); 31. *Spre dobândita iară sănătate* (p. 81–82); 32. *Înalt cinstite domnule!* (p. 82–83); 33. *Preavreadnice priiatine!* (p. 83–84); 34. *Scrisoare de gratulație la Pași, la Exțelențiia Sa, domnul arhiepiscopul și mitropolitul* (p. 84–86); 35. *La un arhimandrit sau egumen* (p. 86–87); 36. *De cinste preavreadnicilor părinți!* (p. 87–89); 37. *Al mieu preascump priiatine!* (p. 89); 38. *Răspuns* (p. 90); 39. *La Anul Nou* (p. 91–92); 40. *La părinți* (p. 92–93); 41. *Înalt cinstite jupâne taică* (p. 93–94); 42. *De cinstire preavreadnicior părinți* (p. 94–95); 43. *Preaiubiților părinți!* (p. 95–96); 44. *Preadragilor părinți!* (p. 96–97); 45. *Scrisori neguțetorești* (p. 97–98); 46. *De bun și cinstit neam născute jupâne!* (p. 98–99); 47. *Sibii, 10 fevruarie 1788. De bun și cinstit neam născute jupâne!* (p. 99–100); 48. *Răspuns* (p. 100–101); 49. *Viena, 29 fevruarie 1788. Înalt cinstite jupâne!* (p. 101–102); 50. *În Viena, 10 martie 1788* (p. 103); 51. *Tereziianopol, 13 martie 1788. Înalt cinsite jupâne!* (p. 103–104); 52. *Plenipotență sau carte dătătoare puteare deplin* (p. 105–106); 53. *Vecsel scrisoare* (p. 106–107); A patra despărțire pentru titulușuri. 1. *Împăratului tituluș să dă: împărătească mărire* (p. 108–109); 2. *Pentru titulușurile*

duhovnicești (p. 110); 3. *Tituluşurilor încă următoare, adăogătoare nume să adaogă* (p. 111); 4. *Când să vorbeaşte de împăratul, craiul, prinţipul, ştatsministrul, atuncea trebuie a zice* (p. 111–112); 5. *Încuiarea sau sfârşitul scrisorii trebuie să fie cu tituluşul aseamene* (p. 113–114); 6. *La a sa împărătească mărire* (p. 114–118); *La viţeşpanul* (p. 119–122); *La partea duhovnicească a Besearicii Răsăritului* (p. 122–124).

Depozit. BAR; BCUCJ; BVAUGL; ÖNb; OSzK.

Referinţe. BRV, II, nr. 661, p. 445; Pop 1838, p. 33; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Philippide 1888, p. 150; Veress 1910, p. 89; Hâncu 1965, p. 66, 68; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Mosora, Hanga 1991, p. 143; Chindriş 2003, p. 718; Maria 2011, p. 80, 252, 270, 285, 296.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 661.

1804. *Ceasoslov*, Sibiu, 1804.

Ceasoslov, | acum | întru acestaşi chip | tipărit, | în zilele prealuminatului şi | preaînălţatului | împărat | Franţiscus | al duoilea. Sibii, în tipografia lui Ioan Bart, 1804.

***Breviary [Ceasoslov]**. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1804.*

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu caractere de două mărimi, cu 19 şi 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Tot pe foaia de titlu se află un ornament reprezentând un copil ţinându-se de un palmier. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu (p. 264); *Izvorul cel de viaţă dătător*, semnată „D. F." (p. 308); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, semnată „D. F." (p. 324); Reprezentarea Sfintei Treimi (p. 382); Iniţiale simple şi ornate în chenar (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniei* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui ştästii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–99); *Începutul obedniţii* (p. 99–114); *Începutul pavecerniţii cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniţii cei mici* (p. 153–173); *Polunoştniţa în toate zilele* (p. 173–208); *Polunoştniţa sămbetii* (p. 208–227); *Polunoştniţa duminecii* (p. 227–229); *Sinaxarul celor 12 luni* (p. 229–265); *Troparele şi condacele Triodului şi ale Penticostariului, ce să încep de la Dumineca vameşului şi a fariseului până la Duminica tuturor sfinţilor* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele şi condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele şi condacele sfinţilor de obşte* (p. 296–306); [*Acest sfânt şi cinstit Paraclis ...*] (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–322); *Rugăciunea Maichei Preacistii* (p. 322–325); *Slujba sfintei pricistanii* (p. 325–340); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–381); *Rănduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinaşilor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinţilor până la a cincea duminică din Postul cel Mare, preste toţi anii* (p. 390–392); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia* (1804–1831) (p. 394–395).

Depozit. Parohia „Sfinţii Mihail şi Gavril" din Slătioara. Nr. inventar: 6586; Parohia „Sfântul Nicolae" din Broşteni. Nr. inventar: 249.

Referințe. Mitric 2005, p. 209–211; Maria 2011, p. 51–52, 252, 271, 285, 296; Maria 2013, p. 38.

Observații. Descrirea s-a făcut după exemplarul descris de Mitric, p. 209–211, după exemplarul de la parohia „Sfinții Mihail și Gavril" din Slătioara. Nr. inventar: 6586.

1804. Michael Neustädter, ***Cuvânt pe scurt spre ultuirea vărsatului de vacă,*** Sibiu, 1804.

Cuvânt pe scurt | despre ultuirea | vărsatului | de vacă | spre întărirea inimii | pentru toți părinții din Ardeal, | așezat | de | Mihail Naiștetter, | sfeatnicul de sfatul sănătății, proto|medicul în Marele Prințipat al Ardea|lului și doftorul de rând în Sibii. | Sibii, | la Ioann Bart, în Chesaro-Crăiescul privileghiatul Dicasterialicescul Tipograf, | 1804.

Michael Neustädter, ***Short description of the vaccination of smallpox [Cuvânt pe scurt spre ultuirea vărsatului de vacă].*** *A book of popularization containing instructions for fighting the smallpox, justified by the interest of the Viennese Court in having healthy citizens. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1804.*

Format. In 8°; 63 p. Tipar negru, cu 9 și 26 de rânduri pe pagină plină.

Ornamentație. Două ornamente în formă de suliță cu două capete (f. tt.). Un șir de semne tipografice, reprezentând un vrej spiralat pe tijă, cu rol de frontispiciu (p. 3). Ornament în forma unui sulițe cu două capete (p. 62). Paginile conțin în partea de sus două semne tipografice, identice cu cele din șirul de mai sus.

Cuprins. [*Cum că fieștece lucru nou, în cât să atinge de folosul lui ...*] (p. 3–7); [*Am socotit a fi de lipsă să fac mai înainte această mică însemnare ...*] (p. 7–8); [*De când această foarte folositoare aflare pentru tot neamul omenesc ...*] (p. 8–10); [*Cine nu va creade cum că după această de obște înțeleagere ...*] (p. 10–12); [*În vreamea de acum, mulțămită lui Dumnezeu, nu să află nici o țară ...*] (p. 12); [*În Ardeal încă, batăr că urmările ceale folositoare ...*] (p. 12–17); [*După socoteala care mai în multe sute de ani s-au făcut ...*] (p. 17–20); [*De vro câțva ani, în osăbite părți ...*] (p. 20–21); [*Un doftor anglicesc, Iener, fu luătoriu aminte despre această arătare ...*] (p. 21–23); [*Ultuirea vărsatului de vacă foarte curând o au trecut din Anglia în Franția ...*] (p. 24–26); [*În Șveția, de obște, s-au lățit ultuirea vărsatului de vacă ...*] (p. 26–27); [*În Ghermaniia, orașele Viena și Hanovera au avut norocire ...*] (p. 27–28); [*În orașul Hanovera s-au însoțit îndată doi cinstiți doftori ...*] (p. 28); [*Așișderea, îndreptătorii din ținuturile Borusiei ...*] (p. 29); [*Aseaminea și Russia, întru acest obiectum...*] (p. 29–30); [*În Dania, spre organizația ultuirii vărsatului de vacă ...*] (p. 30); [1. *Cum că ultuirea vărsatului de vacă cu adevărat este pază ...*] (p. 30); [2. *Cum că ultuirea vărsatului de vacă ...*] (p. 31); [3. *Cum că sănătatea celuia în care s-au făcut ultuirea ...*] (p. 31); [*Mai mulți doftori au luat în minte ...*] (p. 31); [*Murirea acelora în carii s-au făcut ultuirea ...*] (p. 31–32); [5. *Cum că ultuirea vărsatului firesc după lucrarea ...*] (p. 32); [6. *Fiind comisionul deplin încredințat ...*] (p. 32); [7. *Cum că materia vărsatului de vacă ...*] (p. 32–33); [*După această aci adusă istoricească arătare ...*] (p. 33); [*Și în Țara Ardealului curând s-au lățit veastea aceștii folositoare aflări ...*] (p. 33–37); [*După așa multe pilde numai pe scurt aduse înainte ...*] (p. 37–38); [1. *Acesta nu-i nici un temeiu împotruiva lucrului ...*] (p. 38–39); [2. *Omul nu trebuie să treacă pre Dumnezeu și nici să fie prea înțelept ...*] (p. 39–41); [3. *Acesta-i lucru nefiresc a treace o boală de la un dobitoc la oameni ...*] (p. 41–42); [4. *Lucrul încă e prea nou ...*] (p. 42–43); [5. *Fi-va și în clima noastră, adecă...*] (p. 43–44); [6. *Nu-i slobod a face din prunci sănătoși bolnavi ...*] (p. 44–45); [7. *Să aduce*

boală noao în lume ...] (p. 45–46); [8. *Dară este lucru adeverit cum că ultuirea vărsatului de vacă ...*] (p. 46–47); [*Ce să atinge de experiențiia carea despre vărsatul cel pruncesc ...*] (p. 47–48); [*Dară oare ceale până acum făcute experienții ...*] (p. 48); [*Și ceale acum mai sus numite, într-adins făcute ispite ...*] (p. 48–49); [9. *Cea de multe ori făcută ultuire fără de bună urmare ...*] (p. 49–50); [*Dară de n-ar fi nici aceasta ...*] (p. 50–51); [*Dacă vărsat neadevărat, prin întâmplatre, vărsare avem ...*] (p. 51–52); [*Aceastea sânt împotrivirile ceale mai ...*] (p. 52–53); [*Încă mai aducem înaainte ...*] (p. 53); [*Nu fieștecarele, în care s-au ultuit vărsatul de vacă, ...*] (p. 53–54); [*Paza cea deplin împotriva vărsatului omenesc ...*] (p. 54–55); [*Este vărsat de vacă adevărat și neadevărat ...*] (p. 55); [*Vărsatul cel neadevărat de vacă răsare dacă ...*] (p. 55–57); [*Mai pe urmă, ar fi lucru fără înțelepciune ...*] (p. 57–59); [*Mai încolo, ce să atinge de osebirea celui adevăra t...*] (p. 59–60); [*Cum că adevărat materie a vărsatului de vacă ...*] (p. 60–62); <*Ad*>*aogere* (62–63).

Deținător actual. BAR.

Referințe. BRV II, p. 450, nr. 669; BRV IV, p. 273, nr. 273; Pop 1838, p. 33; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 21; Trausch 1873, p. 19; Philippide 1888, p. 150; Krafft 1905, p. 18; Bologa 1927, p. 29; Veress 1931, p. 140; Izsák 1968, p. 77–78; Școala 1970, p. 310–316; Cernovodeanu, Poenaru 1974, p. 643–646; Popa 1976, p. 130, nota 51; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Maria 2011, p. 100–101, 253, 271, 285, 296.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 669. Din exemplarul de referință lipsește p. 63, conținutul acesteia fiind completat între croșete.

1804. *Psaltire*, Sibiu, 1804.

Psaltirea | prorocului | și | împăratului | David, | tipărită | în zilele prealuminatului și | preaînălțatului | împărat | Franțiscus | al | duoilea. | Sibii, | în tipografiia lui Ioan Bart, | 1804.

Psalter [Psaltire]. *It is another Romanian edition of The Psalter, accomplished within the Transylvanian Orthodox environment. In addition to the text of the psalms, the book also includes indications and prayers specific to various religious services. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1804.*

Format. In 8°; 286 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar din semne tipografice spiralate. Gravuri: *David proroc* (f. tt. v); *Izvorul cel de viață dătătoriu*, în chenar dintr-un brâu răsucit, cu trei coroane arhierești, în exteriorul chenarului, în partea de sus a paginii, iar în partea de jos, în chenar, cu legenda: „Bucură-te, ceaea ce ţii pre Cela ce ţine toate și ești lăcaș bucuriii, că numai ție uniia ți să cade să te bucuri.” (p. 270); Maica Domnului cu Pruncul (p. 286 [!]). Frontispicii: dreptunghi ce îl înfățișează în centru pe prorocul David în genunchi, cântând din harpă, iar în cele două extremităţi fiind reprezentaţi niște copaci și un palat (p. 1); linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (p. 11, 20, 31, 42, 52, 65, 77, 87, 97, 109, 123, 134, 144, 154, 173, 185, 204); linie orizontală din semne tipografice (p. 164, 193, 212, 214, 239, 240, 241, 242, 243–253–258–261, 266, 269, 274,); trei șiruri de semne tipografice (p. 271) Viniete: buchet de flori (p. 213); segment de linie din semne tipografice (p. 263, 286 [!]). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice. Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Psalmii lui David prorocului și împăratului* (p. 3–213); *Cântarea lui Moisi* (p. 214–237); *Pentru polieleu* (p. 237–238); *Pripealele la praznicele ceale dumnezeiești și la toți sfinții*

carii au polieleu, facerea lui Ioann Monahul (p. 238–261); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 262–263); *Pashaliia* (p. 264–265); *Învăţătură cum să ceteaşte Psaltirea în sfântul şi Marele Post* (p. 266–268); *Învăţătură cum să ceteaşte Psaltirea preste tot anul* (p. 269); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 271–286 [!]).

Depozit. BAR; MOC.

Referințe. BRV, II, nr. 672, p. 451; Veress 1910, p. 90; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Florescu 2000, p. 316; Maria 2011, p. 54–55, 252, 253, 271, 285, 296.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 672. Cartea conţine erori de paginaţie.

1805. *Ceasoslov*, Sibiu, 1805.

Ceasoslov, | acum | întru acestași chip | tipărit, | în zilele prealuminatului și | preaînălțatului | împărat | Franțisc | al | duoilea. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1805.

Breviary [Ceasoslov]. *This is a religious book, which includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1805.*

Format. In 8°; [2] f. + 393-[394–395] p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni, cu 19 și cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Pe foaia de titlu, o gravură care înfăţişează o consolă pe care se află un copil ţinând în braţe un mănunchi de flori. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Arhiereule Nicolae preasfinte, caută spre noi cu milă fierbinte” (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos, Arhiereu ceresc, în chenar din semne tipografice, cu legenda: „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăveşte-ne de cel rău” (p. 264); *Izvorul cel de viaţă dătător*, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Bucură-te, ceaea ce ţii pre Cela ce ţine toate şi eşti lăcaş bucuriei, că numai ţie uniia să cade să te bucuri” (p. 308); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Gustaţi şi vedeţi că Hristos Domnul este carele să jărtfuiaşte în păhar, sfinţind pre ceia ce să împreună cu Dânsul” (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice şi însoţită de legenda „Pre Tatăl şi pre Fiiul şi pre Sfântul Duh, Troiţa cea de o fiinţă şi nedespărţită” (p. 382). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o suliţă (f. [2r], p. 1, 12, 54, 66, 75, 87, 99, 114, 153, 173, 208, 227, 325, 339, 340, 383); şir din semne tipografice (p. 1); ornament tipografic spiralat (p. 20, 229, 352, 362, 386, 390, 393); şir din semne tipografice, altul (p. 265, 309). Viniete: ornament tipografic sugerând o suliţă (f. [2v], 263, 323, 381, 392); compoziţie din semne tipografice (p. 393). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniei* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui ştăstii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniţii* (p. 99–114); *Începutul pavecerniţii cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniţii cei mici* (p. 153–172); *Polunoștnița în toate zilele* (p. 173–207); *Polunoștnița sămbetii* (p. 208–227); *Polunoștnița duminecii* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Penticostariului ce să încep de la Dumineca vameșului și a fariseului până la Duminica tuturor sfinților* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 296–306); [*Acest sfânt și cinstit Paraclis ...*] (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare ce*

să cântă la toată scârba sufletului (p. 309–323); *Slujba sfintei pricistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinașilor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinților până la a cincea duminică din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia* (p. 394 [!]–395 [!]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, II, nr. 679, p. 455; Veress 1910, p. 91; Oprescu 1942, p. 130; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Râpă-Buicliu 2000, p. 358; Cereteu 2009, p. 244; Moașa Nazare 2009, p. 141; Maria 2011, p. 51–52, 253, 271, 285, 296.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 679. După pagina 393, urmează două pagini numerotate greșit, 264 și 365, care conţin Pascalia. Întrucât, din punctul de vedere al conţinutului și prin comparaţie cu celelalte ediţii ale *Ceaslovului* tipărit la Sibiu, Pascalia urmează firesc în conţinutul ediţiei descrise, am rectificat numerotarea celor două pagini care conţin Pascalia, cu 394 și 395.

1805. ***Penticostar***, Sibiu, 1805.

Penticostarion | ce cuprinde întru sine slujba ce i să cu|vine, din sfânta și luminata Du|minecă a Paștilor până la Du|mineca tuturor sfinţilor. | Acum | întru acestași chip | tipărit | în zilele prealuminatului | și preaînălţatului | împărat | Franţiscus | al | duoilea, | cu slobozenia ci<nstitului> Conzistorium Neunit din Ardeal. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1805.

Pentecostarion [Penticostar]*. It is an altar book that includes altar services starting from the first day of Easter until the first Sunday after Pentecost. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1805.*

Format. In folio; [1] f. + 362 p. Tipar negru și roșu, pe două coloane, cu litere de două dimensiuni și cu 41 și 50 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat într-o gravură ce înfăţișează un portic. Gravuri întrebuinţate ca frontispicii: *Învierea lui Hristos*, semnată „G. F. Sc." (p. 1); *Duminica Thomii*, semnată „G. F." (p. 41); *Duminica mironosiţelor* (p. 70); *Duminica slăbănogului* (p. 105); *Duminica samarinencii* (p. 147); *Duminica orbului* (p. 177); *Înălţarea lui Isus Hristos* (p. 204); *Când s-au arătat Isus lui Petru din Alexandria* (p. 225); *Pogorârea Duhului Sfânt* (p. 259); *Duminica tuturor sfinţilor* (p. 292); Triptic cu Isus Hristos, Sf. Nicolae și Maria (p. 312). Șiruri de semne tipografice cu rol de frontispicii (p. 68, 69, 103, 104, 123, 145, 146, 175, 176, 203, 223, 224, 258, 290); Viniete: cruce din semne tipografice florale (p. 40); segment de linie din semne tipografice (p. 291). Linii orizontale sugerând o săgeată cu două capete, despărţitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al Penticostariului, carele cuprinde în sine toate slujbele ce i să cuvin. Să înceape din sfânta și marea Duminecă a Paștilor, dimineața, și să sfârșească până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 1–13); *Întru sfânta și marea Duminecă a Paștilor, la liturghie* (p. 13–17); *În sfânta și marea Duminecă a Paștilor, seara, la vercernie* (p. 17–19); *Luni, în săptămâna cea luminată, la utrenie* (p. 19–20); *Luni, în săptămăna cea luminată, seara* (p. 20–22); *Marţi, în săptămăna cea luminată, la utrenie* (p. 22–23); *Marţi, în săptămăna cea luminată, seara* (p. 23–24); *Miercuri, în săptămăna cea luminată, la utrenie* (p. 24–25); *Miercuri, în săptămăna cea luminată, seara* (p. 25–26); *Joi, în săptămăna cea luminată, la utrenie* (p. 26–27);

Joi, în săptămăna cea luminată, seara (p. 27–30); *Vineri, în săptămăna cea luminată, la utrenie* (p. 30–36); *Vineri, în săptămăna cea luminată, seara* (p. 36–37); *Sâmbătă, în săptămăna cea luminată, la utrenie* (p. 37–39); *Dumineca Antipasha, carea este pipăirea Sfântului și slăvitului Apostol Thomei. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 39–40); *La vecerniia cea mare* (p. 41–44); *În dumineca Thomei, la utrenie* (p. 44–51); *Întru aceaeași duminecă, seara* (p. 50–51); *Luni, a doao săptămână, la utrenie* (p. 51–54); *Luni, a doao săptămână, seara* (p. 54–55); *Marți, a doao săptămână, la utrenie* (p. 55–56); *Marți, a doao săptămână, seara* (p. 56–57); *Miercuri, a doao săptămână, la utrenie* (p. 57–59); *Miercuri, a doao săptămână, seara* (p. 59–60); *Joi, a doao săptămână, la utrenie* (p. 60–61); *Joi, a doao săptămână, seara* (p. 61–62); *Vineri, a doao săptămână, la utrenie* (p. 62–64); *Vineri, a doao săptămână, seara* (p. 64–65); *Sâmbătă, a doao săptămână după Paști, la utrenie* (p. 65–68); *Dumineca a treia după Paști, a sfintelor muieri mironosițe și a dreptului Iosif. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 68–69); *La vecerniia cea mare* (p. 69); *Stihirile samoglasnice ale mironosițelor* (p. 70–73); *Duminică, a treia săptămână după Paști, la utrenie* (p. 73–85); *Întru aceaeași duminecă, seara* (p. 85–87); *Luni, a treia săptămână după Paști, la utrenie* (p. 87–88); *Luni, a treia săptămână, seara* (p. 88–89); *Marți, a treia săptămână după Paști, la utrenie* (p. 89–91); *Marți, a treia săptămână, seara* (p. 91–92); *Miercuri, a treia săptămână după Paști, la utrenie* (p. 92–94); *Miercuri, a treia săptămână, seara* (p. 94–95); *Joi, a treia săptămână după Paști, la utrenie* (p. 95–97); *Joi, a treia săptămână după Paști, seara* (p. 97–98); *Vineri, a treia săptămână după Paști, la utrenie* (p. 98–99); *Vineri, a treia săptămână, seara* (p. 100–101); *Sâmbătă, a treia săptămână după Paști, la utrenie* (p. 101–103); *Dumineca a patra după Paști, a slăbănogului. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 103); *La vecerniia cea mare* (p. 104–106); *Duminecă, a patra săptămână după Paști, la utrenie* (p. 106–117); *Întru aceaeași duminecă, seara* (p. 117–118); *Luni, a patra săptămână după Paști, la utrenie* (p. 118–119); *Luni, a patra săptămână după Paști, seara* (119–120); *Marți, a patra săptămână, la utrenie* (p. 120–123); *Miercuri, a patra săptămână după Paști, înjumătățirea a cincizeci de zile* (p. 123–126); *În miercurea înjumătățării, la utrenie* (p. 126–136); *În miercurea înjumătățării a cincizeci de zile, seara* (p. 136–138); *Joi, a patra săptămână după Paști, la utrenie* (p. 138–139); *Joi, a patra săptămână după Paști, seara* (p. 139–140); *Vineri, a patra săptămână după Paști, la utrenie* (p. 140–142); *Vineri, a patra săptămână după Paști, seara* (p. 142–143); *Sâmbătă, a patra săptămână după Paști, la utrenie* (p. 143–145); *Dumineca a cincea după Paști, a samarineancii. Sâmbătă, la vecerniia cea mică* (p. 145–146); *La vecerniia cea mare* (p. 146–149); *Duminecă, a cincea după Paști, la utrenie* (p. 149–160); *Întru aceaeași duminecă a samarineancii, seara* (p. 160–161); *Luni, a cincea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 161–163); *Luni seara, a înjumătățării* (p. 163–164); *Marți, la utrenie* (p. 164–165); *Marți, a cincea săptămână după Paști, seara* (p. 166); *Miercuri a cincea săptămână după Paști, seara* (p. 166–167); *Joi, a cincea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 167–169); *Joi, a cincea săptămână după Paști, seara* (p. 169–170); *Vineri, a cincea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 170–172); *Vineri, a cincea săptămână după Paști, seara* (p. 172–173); *Sâmbătă, a cincea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 173–174); *Dumineca a șasea după Paști, a orbului. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 175–176); *La vecerniia cea mare* (p. 176–180); *Duminecă, a șasea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 180–190); *Întru aceaeași duminecă, a șasea săptămână după Paști, seara* (p. 190–191); *Luni, a șasea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 191–193); *Întru aceaeași luni, seara* (p. 194–195); *Marți, a șasea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 195–197); *Marți, a șasea săptămână după Paști, seara* (p. 197–199); *Miercuri, a șasea săptămână după Paști. Otdaniia praznicului Paștilor, la utrenie* (p. 199–203); *Miercuri, a șasea săptămână după Paști, seara, prăznuim Înălțarea Domnului și Dumnezeului și Mântuitoriului nostru, Isus Hristos. La vecerniia cea mică* (p. 203–204); *La vecerniia cea mare* (p. 204–208); *În joia Înălțării, la utrenie* (p. 208–219); *Întru aceaeași joi, a Înălțării, seara* (p. 219–220); *Vineri, a*

șasea săptămână după Paști, la utrenie (p. 220–221); *Vineri, a șasea săptămână după Paști, seara* (p. 221–222); *Sâmbătă, a șasea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 222–223); *Dumineca a șaptea după Paști, a sfinţilor părinţi trei sute optsprezeace, celor din Nicheia, de la sfântul Săbor cel dintâiu. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 223–224); *La vecerniia cea mare* (p. 224–229); *Duminecă, a șaptea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 229–240); *Întru aceaeași duminecă, seara* (p. 240–241); *Luni, a șaptea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 241–242); *Luni, a șaptea săptămână după Paști, seara* (p. 242–243); *Marţi, a șaptea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 243–244); *Marţi, a șaptea săptămână după Paști, seara* (p. 244–245); *Miercuri, a șaptea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 245–246); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am* (p. 246–247); *Joi, a șaptea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 247–248); *Vineri seara, a cincizeci de zile* (p. 248–251); *Sâmbătă, a șaptea săptămână după Paști, la utrenie* (p. 251–258); *Dumineca a cincizecilea. Sâmbătă seara, la vecerniia cea mică* (p. 258–259); *La vecerniia cea mare* (p. 259–262); *Dumineca a cincizeci, la utrenie* (p. 262–271); *Întru această duminecă a cincizeci de zile, seara* (p. 271–279); *Întru aceaeași luni, a cincizecilea, la utrenie* (p. 279–282); *Luni seara, la Doamne, strigat-am* (p. 283); *Marţi, la utrenie* (p. 283–284); *Marţi seara, la Doamne, strigat-am* (p. 284–285); *Miercuri, la utrene* (p. 285–286); *Miercuri seara, la Doamne, strigat-am* (p. 286–287); *Joi, la utrenie* (p. 287); *Joi seara, la Doamne, strigat-am* (p. 288–289); *Vineri, la utrenie* (p. 289–290); *Întru aceaeași vineri, seara* (p. 290); *Dumineca tuturor sfinţilor. Sâmbătă seara, la verceniia cea mică* (p. 290–291); *La vecerniia cea mare* (p. 292–297); *Dumineca tuturor sfinţilor, la utrene* (p. 257–311); *Tripeasniţele, facerea lui Iosif* (p. 312–362).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BASB; BBSB; BCUCJ; ICSUC; BMSB; MNAM; BUSM; MOC.

Referințe. BRV, II, nr. 685, p. 463; Pop 1838, p. 33; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 21; Veress 1910, p. 93; Oprescu 1942, p. 131; Bodinger 1976, p. 232; Pascu 1976, p. 101; Dunăreanu, Popa 1979, p. 23; Mureșianu 1985, p. 133, *passim*; Mosora, Hanga 1991, p. 148–149; Radosav 1995, p. 15, *passim*; Andea 1996, p. 25, *passim*; Florescu 2000, p. 369–372; Râpă-Buicliu 2000, p. 360; Mitric 2005, p. 219–220; Teodorescu 2006, p. 85; Dudaș 2007, II, p. 354–359; Tatai 2007, p. 33–47, 98–108; Oros 2008, p. 27; Cereteu 2009, p. 244–245; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 238; Oros 2010, p. 39; Cereteu 2011, p. 145–146; Maria 2011, p. 63–64, 253, 271, 285, 296; Urs 2011, p. 538–539; Mârza, Bogdan 2013, p. 114.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 120.

1805. ***Psaltire***, Sibiu, 1805.

Psaltirea | prorocului | și | împăratului | David, | acum | a doaoa oară tipărită | în zilele prealuminatului și prea|înălţatului | împărat | Franţiscus | al | duoilea. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1805.

Psalter [Psaltire]. *It is a precise reprinting of The Psalter that appeared at Sibiu, Transylvania, in 1791. The endeavour was accomplished in 1805.*

Format. In 4º; [4] f. + 230 p. Tipar negru, pe două coloane, cu 34 și 35 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul este încadrat în chenar dublu linear, cu ornamente florale. Gravuri: *David proroc*, însoţită de textul „Mâinile meale au făcut organul, și deagetele meale au alcătuit Psaltirea” (f. [4v]); *Isus Hristos Arhiereu*, în chenar din semne tipografice (p. 152); *Izvorul cel de viiaţă dătător*, în chenar din semne tipografice (p. 215); *Maica Domnului cu Pruncul Isus* (p. 226). Frontispiciu dintr-o gravură ce-l înfăţișează pe prorocul David în genunchi, cântând

din harpă, iar în cele două extremităţi fiind reprezentaţi nişte copaci şi un palat (p. 1). Linii orizontale, reprezentând o suliţă cu două capete sau alte semne tipografice, întrebuinţate ca frontispicii, ca elemente ornamentale despărţitoare de capitole și ca viniete (*passim*). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Către pravoslavnicii cetitori* (f. [1v]); *Predoslovie la toată persona ce să va îndeletnici la cetirea psalmilor, dând cea întru Hristos îmbrăţișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea*, semnată „Al tuturor fierbinte rugătoriu către Dumnezeu" (f. [2r–v]); *Învăţătură cum să cetește Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [3r–4r]); *Psaltirea proorocului și împăratului David* (p. 1–151 [!]); *Cântarea lui Moisi* (p. 153 [!]–165 [!]); *Pentru polieleu* (p. 165 [!]); *Pripealele* (p. 166 [!]–176 [!]); *De la facerea a toată făptura și de la Adam, omul cel întâiu zidit, întoarcerea indictionului 1532 de ani al 14* (p. 177 [!]–194 [!]); *Pashalia* (p. 195 [!]–213 [!]); *Naşterea lunilor* (p. 214 [!]); *Cinstitul Paraclis* (p. 216 [!]–227 [!]); *Nume jidovești care le pomenește David la Psalmii lui, tâlcuite cu istoria lor* (p. 227 [!]–230 [!]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BAIS; BBSB; BITSB; BCUIS; BMSB; MOC; ICSUC.

Referințe. BRV, II, nr. 686, p. 463; Iarcu 1873, p. 21; Veress 1910, p. 93; Beju 1956, p. 126; Bodinger 1976, p. 232–233; Pascu 1976, p. 102; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Mosora, Hanga 1991, p. 149; Florescu 2000, p. 372–373; Râpă-Buicliu 2000, p. 360; Mitric 2005, p. 220; Teodorescu 2006, p. 89; Dudaș 2007, II, p. 360; Maria 2011, p. 54, 253, 271, 284, 296; Urs 2011, p. 539.

Observații. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CRV 686 și BACJ, cota CRV 1159. Cartea conține erori de paginație.

1806. Vasilie Aron, ***Versuri veselitoare la ziua numelui ... lui Ioan Bob***, Sibiu, 1806.

Verșuri | veselitoare | la | zioa numelui | Exţellenţiei Sale, domnului | domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului | și | a preaînaltei Chesaro-Crăieștii Mărimi | dinlontru sfeatnic al statului. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart.

Vasilie Aron, ***Elative Verses at Ioan Bob's Name Day [Versuri veselitoare la ziua numelui ... lui Ioan Bob].*** *It is a book of laudative poetry dedicated to the Eastern Catholic Bishop from Blaj, Ioan Bob, on his name day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1806.*

Format. In 8°; 16 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Pe foaia de titlu, o gravură înfăţișând un amoraș între flori și un ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete. Frontispiciu înfăţișând o jerbă din motive florale (f. [2r]). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. „Vive Decus Patriae! praesentem transige laetus Lucem, quae redeat semper amica Tibi! Hancque renascentem quoties celebrabis; Eandem Sidera laeta probent, signaque fausta notent". Michael Tertina. In Regiae Magno-Varadiensis Academiae Archi-Gymnasio Humaniorum Litterarum Professor Publicus Ordinarius (f. tt. v); *Exţellenţia ta, prealuminate doamne, mie milostiv stăpân!*, versuri datate și semnate „Sibii, 7 zile ianuarie 1806, mai mic și mai plecat fiu sufletesc Vasilie Aaron, jurat în Marele Prinţipat al Ardealului procurator" (p. 3–16).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV, IV, nr. 305, p. 124; Teodorescu 1960, p. 349; Popovici 1972, p. 447; Veress 1931, II, p. 149 (935); Papadima 1975, p. 125; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Mosora, Hanga 1991, p. 150; Dudaș 2007, II, p. 362; Popa 2010/A, p. 146; Maria 2011, p. 91–92, 254, 271, 286, 297;

Popa, Popa 2011, p. 194–198; Aaron 2012, p. XIV; Aaron 2013, p. 22–32; Popa 2013, p. 7, 22–32, 52.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 708/B.

1806. *Evangheliar*, Sibiu, 1806.

Sfânta | și | dumnezeiasca | Evanghelie. | Acum | întru acestași chip | tipărită, | în zilele prealuminatului | și preaînălţatului | împărat | Franţiscus | al | duoilea, | cu slobozenia ci<nstitului> Conzistorium Neunit din Ardeal. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1806.

***Gospel [Evangheliar]**. It is an altar book that contains the four known Gospels, notes about reading the Gospel texts on different occasions, together with data concerning the Evangelists' lives. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1806.*

Format. In folio; 278 p.; numerotarea începe la p. 7. Tipar negru și roșu, pe 2 coloane, cu 40 de rânduri la coloană.

Ornamentaţie. Titlul încadrat într-o compoziţie ornamentală de tip portic, realizată din elemente tipografice. În partea de sus a compoziţiei, sub curbura arhivoltei și deasupra titlului, o gravură de dimensiuni mici înfăţișând un amoraș care ţine în braţe cornul abundenţei. Gravuri: *Isus Hristos arhiereu*, încadrat în mai multe chenare din semne tipografice (f. tt. v); *Sfântul Evanghelist Mathei*, semnată „Ioan Zu.", gravură însoţită de textul „O, Mathee Liviiane, / Pierzătoriul dogmelor celor vicleane, / Ţie, dintr-ale tale Mathee sfinte, / Acest odor aducem suflet fierbinte" (p. [6]); *Sfântul Evanghelist Marcu*, semnată „Ioan Zugrav", însoţită de textul „O, Marco Apostole preasfinte, / N-ai pregetat prin cuvinte" (p. 32); *Sfântul Evanghelist Luca*, gravură nesemnată, însoţită de textul „O, Luco prealăudate, întru toate ai pus nevoinţă / Ca să ne scoţi pre noi la credinţă". (p. 86); *Sfântul Ioan Theol<ogul>*, nesemnată, însoţită de textul „Ioane preafericite, / Al lui Hristos apostol iubite, / Că Domnul cel preaputernic / Te-au ales ca pre un vrednic, / Ca pre creștini să-i întărești / Și pre eretici să-i smerești." (p. 154). Frontispiciu gravură înfăţișând în medalion oval pe Isus Hristos, încadrat de apostolii Petru și Pavel, într-o compoziţie floral bogată (p. 7, 33, 87, 155, 208, 264). Viniete: șir de semne tipografice florale (p. [5], p. 85); buchet de flori stilizat (p. 30, 278 [!]); buchet de flori stilizat, într-o compoziţie floral-geometrică (p. 84); compoziţie florală (p. 152); compoziţie floral-geometrică, susţinând o coroană regală (p. 207); compoziţie florală în forma unei acolade cu deschidere în jos (p. 263); Ornamente grafice despărţitoare de capitole și iniţiale ornate în roșu (*passim*). Paginile au în partea de sus mici ornamente grafice.

Cuprins. *Înștiinţare pentru cetaniia Evangheliilor preste tot anul, de unde să înceape și unde să săvârșesc* (p. [3]); *Învăţătură pentru Evangheliia hananeiancii și pentru săptămânile după botez* (p. [3–4]); *De aci să înceape, de la Dumineca Rusalelor înainte, Mathei și Luca, cum arată înainte, până la lăsatul postului de Paști, de săptămâna brânzii; de acii să încep Evangheliile lui Marco* (p. [5]); *Viaţa Sfântului Evanghelist Mathei, din Sofronie* (p. [5]); *În sfânta și Marea Duminecă a Paștilor* (p. 7–30); *Viaţa Sfântului Marco Evanghelist, din Sofronie* (p. 31); *A lui Teofilat, episcopul Bulgariei, tâlcuire de viiaţa Sfântului Evanghelist Marco* (p. 31); *Luni, în săptămâna dintâiu după Rusalii* (p. 33–84); *Viaţa Sfântului Evanghelist Luchei, din Sofronie* (p. 85); *Luni, a optasprezeace săptămână după Rusalii* (p. 87–152); *Viaţa Sfântului Ioann, din Sofronie* (p. 153); *Viiaţa lui Ioann Evanghelistul, din tâlcuirea cea pre scurt a lui Dorotheu, mucenicului și episcopul Tirilor*

(p. 153); *Sâmbătă, în săptămâna cea dintâiu a sfântului post* (p. 155–207); *Minologhion întru care să cuprinde orânduiala Evangheliilor pre luni* (p. 208–263); *Evangheliile de obște la zilele sfinților carii n-au evanghelii de rând la Minologhion, adecă la orânduiala lunilor* (p. 264–278).

Depozit. BAR; BACJ; BMSB; BBSB; BCUIS; MOC; BMSP; BASGJ.

Referințe. BRV, II, nr. 699, p. 485; BRV, IV, nr. 699, p. 276–278; Pop 1838, p. 33; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 21; Kodrescu 1875, p. 191; Krafft 1905, p. 18 (198), 20 (219); Iorga 1906, p. 262; Veress 1910, p. 97; Balaur 1934, p. 198–199; David 1934, p. 788, nr. 20; Bran 1935; Pop 1938, p. 74; Bodinger 1976, p. 237–238; Pascu 1976, p. 103–104; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; CRV 1985, p. 198; Mureșianu 1985, p. 178, 180; Radosav 1995, p. 33; Andea 1996, p. 36, 75, 162; Florescu 2000, p. 377–378; Râpă-Buicliu 2000, p. 361; Mitric 2005, p. 224–225; Teodorescu 2006, p. 44; Dudaș 2007, II, p. 364–368; Tatai 2007, p. 48–52, 109–112; Oros 2008, p. 27; Cereteu 2009, p. 245; Marinescu, Mischevca 2010, p. 28; Oros 2010, p. 39; Maria 2011, p. 63–64, 253, 271, 286, 297; Urs 2011, p. 545; Mârza, Bogdan 2013, p. 162.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 699.

1806. ***Psaltire***, Sibiu, 1806.

Psaltirea | proorocului | și | împăratului | David, | tipărită | în zilele prealuminatului și | preaînălțatului | împărat | Franțiscus | al | duoilea. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1806.

Psalter [Psaltire]. *It is a precise reprinting of The Psalter that appeared at Sibiu, Transylvania, in 1804. The endeavour was accomplished in 1806.*

Format. In 8°; 288 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar tipografic din panglici împletite. Gravuri: *David proroc*: psalmistul în haine împărătești, strunind lira, în decorul unui portal de cetate (f. tt. v); *Izvorul cel de viiață dătătoriu*: Maica Domnului cu Pruncul Isus în brațe, în tron ceresc, având dedesubt legenda: „Bucură-te, ceaea ce ții pre Cela ce ține toate și ești lăcaș bucuriii, că numai ție uniia ți să cade să te bucuri" (p. 270); Maica Domnului cu Pruncul Isus în brațe (p. 288). Frontispicii: gravură care-l înfățișează în centru pe prorocul David în genunchi, cântând din harpă, iar în cele două extremități fiind reprezentați niște copaci și un palat (p. 3); compoziție elegantă din elemente ornamentale tipografice (p. 271). Viniete: gravură înfățișând cornul abundenței (p. 213) și compoziții tipografice (p. 269 și 288). Elemente ornamentale tipografice despărțitoare de capitole, sugerând o suliță cu două capete, în alternanță cu șiruri de alte semne tipografice (*passim*). Inițiale ornate în negru (*passim*). Fiecare pagină are la mijloc, sus, mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. *Psalmii lui David proorocului și împăratului* (p. 3–213); *Cântarea lui Moisi* (p. 214–237); *Pentru polieleu* (p. 237–238); *Pripealele la praznicele ceale dumnezeiești și la toți sfinții carii au polieleu, facerea lui Ioann Monahul* (p. 238–261); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 262–263); *Pashaliia* (p. 264–265); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 266–268); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea preste tot anul* (p. 269); *Cinstitul paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 271–288).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BITSB; BMSB.

Referințe. BRV, II, nr. 704, p. 486; BRV, IV, 704, p. 278–280; Iorga 1906, p. 77; Veress 1910, p. 98; Beju 1956, p. 126; Brătulescu 1966, p. 630; Pascu 1976, p. 105; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Râpă-Buicliu 2000, p. 362; Maria 2011, p. 54–55, 254, 271, 285, 297; Urs 2011, p. 548.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 360. Conţine greşeli de paginaţe.

1806. *Slujba Sfântului Nifon*, Sibiu, 1806.

Slujbă | la | pomenirea celui întru sfinţi părintelui nostru | Nifon, | patriarhul Ţarigradului, | carea acum s-au tâlmăcit dupre ellinie pre limba rumânească | şi s-au dat în tipariu | prin osârdiia şi chieltuiala smeritului | episcop | al Argeşului, | chir | Iosif, | la anii de la Hristos 1806. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1806.

***Saint Nikon`s Service [Slujba Sfântului Nifon]**. It is a book of piety that was written in an Orthodox environment. It was dedicated to Saint Nikon, Patriarch of Constantinople during the paleochristian period. The book was translated from Greek. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1806.*

Format. In 4°; [2] f. + 56 p. + [4] f. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni şi cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, o compoziţie ornamentală de dimensiuni mici alcătuită din imaginea unei călimări cu o pană, a două cărţi şi a unui sul de hârtie, toate însoţite de elemente vegetale. Frontispicii: şir de semne tipografice (f. [1r], p. 6); frontispiciu dreptunghiular care conţine în centru imaginea unei vaze cu flori, mărginită de câte două motive floral-geometrice şi antropomorfe (p. 1). O singură vinietă redând imaginea unui turn înflorat (p. 5). Iniţiale ornate în negru (*passim*). Paginile au în partea de sus, la mijloc, semne tipografice cu rol decorativ.

Cuprins. *Înainte-cuvântare*, prefaţă semnată „Al Pravoslaviei Voastre, cu totul doritoriu de amândoao fericirile, smeritul episcop al Argeşului, Ioasif" (f. [1r–v]); *Luna lui avgust, în 11 zile, pomenirea celui întru sfinţi părintelui nostru Nifon, patriarhul Ţarigradului. La vecerniia cea mică* (p. 1–5); *La vecerniia cea mare* (p. 6–19); *La utrenie* (p. 20–22); *Canoanele* (p. 23–38); *Întru această lună, în 11 zile, pomenirea celui întru sfinţi părintelui nostru Nifon, patriarhul Ţarigradului: stihuri* (p. 38–56); *Cătră Sfântul Nifon, tropare de laudă, glas 8* (f. [1r]); *Cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, tropare de laudă, glas 8* (f. [1v–4v]).

Depozit. BAR; BACJ; BAIS; BDAS; BGTK; BAC.

Referinţe. BRV, II, nr. 706, p. 487–488; Filip 1970, p. 73; CRV 1985, p. 198; Florescu 2000, p. 380; Maria 2011, p. 63–65, 254, 271, 286, 297; Urs 2011, p. 548; Filip 2013, p. 88.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 1167.

1807. *Acatist*, Sibiu, 1807.

Acathist | al | Preasfintei | Născătoarei de Dumnezeu | şi alte | acathiste şi rugăciuni | foarte de folos. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1807.

***Akathist [Acatist]**. It is a ritual book used in the Eastern Christian Church that contains religious hymns and prayers dedicated to the Holy Trinity, the Saviour, the Virgin Mary and to other saints, for the redemption and protection of the believers. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1807.*

Format. In 12°; [2] f. + 499 p. Tipar negru şi roşu, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice (f. tt. v; p. 319); reprezentarea lui Isus Hristos, Împărat ceresc (p. 54, 99, 266); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic (p. 134); *Buna Vestire* (p. 192); *Fecioara Maria cu Pruncul* (p. 247); *Izvorul cel de viață dătător* (p. 361); Frontispicii: dreptunghi, cu ochiul lui Dumnezeu și motive florale, în chenar din semne tipografice (p. 1, 55, 100, 193, 267, 320, 362); șir din semne tipografice (p. 21, 135, 147, 205, 214, 223, 244, 252, 254, 273, 385, 407, 420, 446, 467, 494); reprezentarea Trisaghionului (p. 406); Viniete: linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (p. 98); cap de înger (p. 123, 265, 318).

Cuprins. *Scară* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–21); *Rugăciunile preste săptămână de toate zilele* (p. 21–47); *Rugăciunea din toate zilele către Născătoarea de Dumnezeu* (p. 48–52); *Altă rugăciune către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, foarte de folos tuturor creștinilor* (p. 52–53); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătorească ori în ce cale* (p. 53); *Rugăciunile dimineții slujbii* (p. 55–98); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 100–113); *Rugăciuni mai înainte de ispovedanie* (p. 113–127); *Altă rugăciune ce să cetească, după pravila călugărului, către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 127–133); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 135–147); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 147–191); *Acathistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 193–265); *Acatistul Domnului nostru Isus Hristos, cel preadulce* (p. 268–318); *Acathistul Sfântului Nicolae* (p. 320–360); *Rânduiala praclisului al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 362–384); *Canon de rugăciune către îngerul, păzitoriul vieții omului, facerea lui Ioann Monahul, cel cu piciorul negru* (p. 385–405); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții ...* (p. 407–420); *Slujba din toate zilele* (p. 420–445); *Rugăciunile celor ce merg spre somn* (p. 446–463); *Rugăciunile measii* (p. 463–466); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 467–494); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 494–495); *Pashaliia* (p. 496–499).

Depozit. BAR; BCUCJ; BGȘBH; BIGB; MOC.

Referințe. BRV, II, nr. 711, p. 493; Veress 1910, p. 99; Oprescu 1942, p. 135; Dunăreanu, Popa, 1979, p. 24; Mosora, Hanga 1991, p. 155; Mălinaș 1993, p. 90; Buciumeanu 1996, p. 244; Florescu 2000, p. 380; Dudaș 2007, II, p. 370; Maria 2011, p. 56–57, 254, 272, 286, 297.

Observaţii: Exemplar de referință: BAR, cota CRV 711 și BCUCJ, cota CN-U BRV 711 și 711a.

1807. Vasilie Aron, ***Piram și Tisbe***, Sibiu, 1807**.**

Perirea a doi iubiți, | adecă | jalnica întâmplare | a lui Piram și Tisbe, | cărora s-au adeogat mai pe urmă nepo|trivita iubire a lui | Echo cu Narțis, | scrise în versuri, | prin | Vasilie Aaron, | jurat în Marele Prințipat al Ardealului | procurator, alcătuite, și acum, întâia | dată, cu a aceluiaș cheltuială tipărite, | cu slobozenia celor mai mari. | Se află de vândut la numitul procuror, în Sibii. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1807.

Vasilie Aron, ***Pyramus and Thisbe [Piram și Tisbe].*** *The book includes a popular versification of two motifs taken from Ovid's Metamorphoses: the legend about the unhappy love that flourished between young Pyramus and Thisbe and the story of Narcissus who fell in love with his own image. The style of the book is accesible to a very wide audience. The author's momentum could be explained in the context of some Western adaptations of The Metamorphosis, like the Spanish writer Luis de Góngora y Argote's Fábula de Píramo y Tisbe printed in 1618. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1807.*

Format. In 8°; 52 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Un ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete (f. tt.). Frontispicii din semne tipografice care sugerează o suliţă cu două capete (p. 3, 5, 33). O singură vinietă dintr-un ornament tipografic, sugerând o suliţă cu două capete (p. 32). Paginile au în partea de sus mici semne tipografice.

Cuprins. *Iubite cetitoriu*, prefaţă datată şi semnată „Sibii, 1 fevruarie 1807. De bine voitoriu Vasilie Aaron, procurator" (p. 3–4); *Perirea lui Piram și a lui Tisbe* (p. 5–32); *Echo pe Narțis iubește* ... (p. 33–52).

Depozit. BCUCJ; BIGB; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 709, p. 492; Iarcu 1865, p. 28; Bariţ 1877, p. 277; Gaster 1883, p. 148–149; Philippide 1888, p. 191; Densușianu A. 1894, p. 278; Veress 1910, p. 99; Densușianu A. 1920, p. 122–127; Akantisz 1922, p. 83; Pascu 1927, p. 301; Călinescu 1941, p. 76–78; Lascu 1943, p. 402–437; Iorga 1969, II, p. 380–383; Ivașcu 1969, p. 331–332; Piru 1970, II, p. 126–134; Popovici 1972, p. 447–453; Lungu 1978, p. 400; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Mosora, Hanga 1991, p. 154–155; Buciumeanu 1996, p. 243; Chindriș 2003, p. 714; Dudaș 2007, II, p. 369; Maria 2011, p. 93–94, 154, 255, 272, 286, 297; Popa, Popa 2011, p. 230–241; Aaron 2012, p. XIV; Aaron 2013, p. 80–90; Popa 2013, 7–8, 77–112.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 709. Pop (1838, p. 33) consideră că anul de apariție este 1808. Popa (2013, p. 80 și 88) prezintă ordinea edițiilor și opiniile referitoare la data de apariție a acestora.

1807. Vasilie Aron, ***Versuri în cinstea lui Samuil Vulcan***, Sibiu, 1807.

Versuri | veselitóre i'ntru csinté préluminatului si préosfinczitului | domn | Samoil Vulcan, | episcopului graeco-catholicesc | al | Ora'diei-Mare, | quand la annul 1807, in luna lui mai, prin | Exeellencia Sa | Ioann Babb, | episcopul Fogaraschului, | s-au sfintzit episcop in Blas. | Sibii, | i'n typographia lui Ioann Barth, 1807.

Vasilie Aron, ***Lyrics in Samuil Vulcan' Honor [Versuri în cinstea lui Samuil Vulcan].*** *The laudative lines were dedicated to Samuil Vulcan, the Romanian scholar from Transylvania, on the occasion of his consecration as a Uniate bishop at Oradea. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1807.*

Format. In 8°; 18 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ţinută grafică modestă. Foaia de titlu are ca ornament grafic o minusculă coroană regească. Frontispicii din linii orizontale, sugerând o suliţă cu două capete (p. 3, 5, 15). Vinietă dintr-o linie orizontală, sugerând o săgeată cu două capete (p. 14). Paginile au la mijloc, sus, mici ornamente grafice.

Cuprins. *Qualiter sequentes versiculi litteris Latinis deducti legi debeant?* (p. 3–4); *Préosfinzit dómne si préluminate, mie milostiv patron i'ntru tóte!* (p. 5–14); *Ode* (p. 15–18); La sfârşitul cărţii, închinarea „Pe li'nga' care su'nt i'n vrémé tóata sluga' plecata'. Vasilie Aron, iurat i'n Marele Principat al Ardélului procurator" (p. 18).

Depozit. BAR; BACJ; BASB.

Referințe. BRV, II, nr. 730, p. 506; BRV, IV, nr. 730, p. 281–283; Pop 1838, p. 33; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 21; Philippide 1888, p. 157; Krafft 1905, p. 22 (240); Pascu 1927, p. 100;

Simonescu 1940, p. 258; Școala 1970, II, p. 22–28; Veress 1931, II, p. 154–156 (948); Petrik V, p. 7; Popovici 1972, p. 447; Papadima 1975, p. 125–126; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Dudaș 2007, II, p. 369; Popa 2010/A, p. 146; Maria 2011, p. 255; Popa, Popa 2011, p. 198–210; Urs 2011, p. 549; Aaron 2012, p. XV; Aaron 2013, p. 32–44; Popa 2013, p. 7, 32–44, 61–70.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 336.

1807. *Catehism mic*, Sibiu, 1807.

Catihisis | mic | sau | scurtată pravoslavnică mărtu|risire a legii grecești ne|unite | pentru trebuința pruncilor celor | neuniți românești făcută | și de la neunitul episcopescul, în Carloveț, la anul | 1774, ținutul sinod întărit și cu întă|rirea arhiepiscopului și metropolitu|lui tipărit. | S-au tipărit în Sibii, în tipografiia lui Ioann Bart, | cu priv<ilegiul> Împărăteștii Crăiești Măriri, | 1807.

Small Catechism [Catehism mic]*. The book exposes religious subjects in a popularizing style, in a catechetical (dialogue) form. The purpose of the book is to edify Greek Catholic believers on a diversity of subjects and religious practices to their common wellbeing. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1807.*

Format. In 8°; 78 p. Tiapar negru, cu 29 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, trei ornamente tipografice în forma unei săgeți cu două capete. Frontispicii: două ornamente tipografice în forma unei sulițe (p. 3). Vinietă dintr-un ornament în forma unei sulițe cu două capete (p. 48, 74). Numerotarea paginilor este încadrată între două semne tipografice florale.

Cuprins. *Intrare* (p. 3–5); Partea 1. *Pentru credință* (p. 5–7); §. I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 8–11); §. II. *Întâia încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul* (p. 12–16); §. III. *A doao încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 16); *A treia încheietură a credinței. Pentru întruparea Domnului* (p. 17–19); *A patra încheietură a credinței. Pentru patimile și moartea lui Hristos* (p. 19–21); *A cincea încheietură a credinței. Pentru Înviiarea lui Hristos* (p. 22); *A șasea încheietură a credinței. Pentru Înălțarea Domnului* (p. 22–23); *A șaptea încheietură a credinței. Pentru a doao venire a Domnului* (p.23–26); §. IIII. *A opta încheietură a credinței. Pentru Dumnezeul Duh Măntuitoriul* (p. 26–30); §. V. *A noao încheietură a credinței. Pentru sfânta și sobornicească bisearică* (p. 30–33); §. VI. *A zecea încheietură a credinței. Pentru îndreptare și pentru fapte bune* (p. 33–37); §. VII. *A unsprezeacea încheietură a credinței. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 37–39); *A duoasprezeacea încheietură a credinții* (p. 40–41); Partea 2. *Pentru dragoste* (p. 41–44); §. I. *Întâia tablă. Pentru dragostea cătră Dumnezeu* (p. 45–48); §. II. *A duoa tablă. Pentru dragostea cea cătră aproapele* (p. 49–54); §. III. *Pentru păcate* (p. 54–61); Partea 3. *Păntru nedeajde* (p. 61–63); §. I. *Pentru rugăciune de obște* (p. 63–72); §. III. *Pentru ceale noo fericiri* (p. 73–74); *Scurtă tâlcuială a celor noo fericiri evanghelicești* (p. 74–78).

Depozit. MAIEH.

Referințe. Pavel 1980, p. 236–237; Basarab 2000, 338; Pavel 2007, p. 17–18; Maria 2011, p. 76, 254, 272, 286, 297; Maria 2013, p. 39.

Observații. Exemplar de referință: MAIEH, nr. inv. 505. Din exemplarul de referință lipsesc p. 65–66.

1807. *Ceasoslov*, Sibiu, 1807.

Ceasoslov, | acum | întru acestași chip tipărit, | în zilele prealuminatului și prea|înălțatului | împărat | Franțiscus | al | doilea. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart. | 1807.

Breviary [Ceasoslov]. *Religious book that includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1807.*

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de trei dimensiuni, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); Isus Hristos Arhiereu, binecuvântând cu o carte în mână (p. 264); *Izvorul cel de viață dătător*, semnată de „D. F." (p. 308); Maica Domnului cu Pruncul Isus (p. 323); Isus Hristos euharistic, semnată de „D. F." (p. 324); *Sfânta Treime*, însoțită de legenda „Pre Tatăl și pre Fiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită" (p. 382). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scara de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Rânduiala vecerniei* (p. 1–20); *Rânduiala utreniei* (20–54); *Începutul lui pervâi ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretâi ceas* (p. 66–75); *Începutul lui șestâi ceas* (p. 75–87); *Începutul lui deseatâi ceas* (p. 87–98); *Rânduiala obeatniții* (p. 99–114); *Rânduiala pavecerniții mari* (p. 114–153); *Rânduiala pavecerniții mici* (p. 153–172); *Polunoșnița* (p. 173–228); *Sinaxarul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Penticostarului, ce să încep la Dumineca vameșului și a fariseului, până la Duminica tuturor sfinților* (p. 265–306); *Poezie la cinstitul Paraclis* (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 309–322); *Rugăciune a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 322–323); *Slujba sfintei precestanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinașilor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinților până la a cincea duminică din postul cel mare, preste toți anii* (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashalia pe anii 1807–1835* (p. 394–395).

Depozit. BCUIS; BMSB; MOC; MI; ASGJ.

Referințe. BRV, II, nr. 716, p. 498; BRV, IV, nr. 716, p. 281; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 21; Iorga 1906, p. 57; Popa 1930–1931, p. 184; Bodinger 1976, p. 244–245; Bărbulescu 1960, p. 553–556; Poenaru 1973, p. 264–266; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; CRV 1985, p. 199–200; Florescu 2000, p. 380; Maria 2011, p. 51–52, 254, 272, 286, 297.

Observații. Exemplar de referință: BCUIS, cota RV I–123. În descrierea formei complete s-a întrebuințat și descrierea făcută de Poenaru 1973, p. 264–266. Cartea conține erori de paginație.

1807. *Liturghier*, Sibiu, 1807.

Sfintele | și | dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților noștri, | a lui | Ioann Zlatoust, | a lui | Vasilie cel Mare, | a lui | Prejdeos<fe>șteniii, | a doa oară tipărită | în zilele preaînălțatului împărat | Franțiscus al duoilea, | cu slobozeniia înălțatului Crăiescului Gubernii a tot Ardealului. | S-au tipărit în Sibii, în tipografiia lui Ioann Bart, | 1807.

Missal [Liturghier]. *This book includes the texts of the three liturgies specific to the Orthodox Church: John Chrysostom, Basil the Great and Gregory the Theologian. It also includes other prayers for various liturgical occasions. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1807.*

Format. In 4°; [2] f. + 316 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar de compoziție tipografică florală, conținând în interior o linie orizontală ce sugerează o suliță cu două capete. Gravuri: reprezentarea sfintei proscomidii, în chenar (p. 63); *Sfântul Ioan Zlatoust* (p. 73); *Sfântul Vasilie cel Mare* (p. 126) și *Sfântul Grigorie Dvoeslovu* (p. 176). Frontispiciu dreptunghiular reprezentând o vază cu flori în centru și doi sfincși în cele două extremități (p. 1); frontispiciu cu trei medalione de compoziție florală, cu Iisus Hristos la mijloc, flancat de apostolii Pavel și Ioan (p. 13, 36, 57, 74, 127, 177, 217). Viniete: împletitură stilizată (f. [2v]); linie orizontală sugerând o suliță cu două capete (p. 12, 35, 56, 72, 125, 216, 316). Șiruri de semne tipografice despărțitoare (f. [1r–v], 169, 175, 199, 201, 202, 203, 205, 208, 209, 212, 215, 248, 260, 289, 292, 304, 310). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Însemnare pentru ceale ce să află întru această carte* (f. [2r–v]); *Rânduiala vecerniei cei mici* (p. 1–2); *Rânduiala vecerniei cei mari ce să face bdenie toată noaptea utreniia Învierii* (p. 2–12); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–35); *Rânduiala utreniei* (p. 36–56); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii, carea să face așa în bisearica cea mare și la Stagora* (p. 57–72); *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 74–125); *Dumnezeiasca liturghie a celui dintru sfinți părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul de la Chesariia Capadochiei* (p. 127–169); *Învățătură pentru dumnezeiasca liturghie a Prejdeos<fe>șteniii* (p. 169–175); *Învăţătură pentru sfărâmarea sfântului agneț* (p. 175); *Dumnezeiasca liturghie a Prejdeos<fe>ștenniii* (p. 177–198); *Arătarea pentru oarecare îndreptări la slujirea liturghiei Prejdeosfeștenna* (p. 199–200); *Rânduiala blagosloveniei colivei* (p. 201–202); *Molitva la blagosloveniia sălciei în Dumineca Florilor* (p. 202–203); *Molitva la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și luminata Duminecă a Paștilor* (p. 203–204); *Molitva la gustarea strugurilor în șase zile ale lui avgust* (p. 205); *Rânduiala cutiei, adecă a colivei, ce să face întru pomenirea celor adormiți, la liturghie* (p. 205–208); *Învăţătură cum să cade a zice otpusturile la praznice dumnezeiești și a Maicii lui Dumnezeu, și preste tot anul* (p. 208–209); *Otpusturile praznicilor celor dumnezeiești ce să zic la vecernie, la utrenie și la liturghie, după rânduială* (p. 209–212); *Otpusturile zilii în toată săptămâna, după obiceaiul sfintei Bisearici a Răsăritului* (p. 212–215); *Vosglașeniile în Dumineca cea luminată a Paștilor, după fiștecare peasnă, la canon* (p. 215–216); *Rânduiala sfintei priceștanii* (p. 217–247); *Sinaxariu* (p. 248–259); *Adunare pentru ceareri de bună trebuință, la vreame de nevoie ce s-ar întâmpla* (p. 260–309); *Aicea arătăm pentru slujirea sfintei și dumnezeieștii liturghii, în ce vreame este datori preotul a o săvârși* (p. 310–314); *Rugăciune, facerea lui chir Ioann Vrotopola, marele doftor Chirchira, carea să ceteaște cu bună umilință și cu lacrămi, la ceia ce degrab cad în neputință și să bântuiesc de duhuri necurate, scoasă de pre elinie pre românie* (p. 314–316).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BNRM; BGȘBH; BASBC; BASDJ; OSzK.

Referințe. BRV, IV, nr. 315, p. 126; Roșu 1925, p. 111; Filimon 1929–1930, p. 385; Balaur 1934, p. 19; Solomon 1941, p. 347–352; Dunăreanu, Popa 1975, p. 24; CRV 1985, p. 203–204; Mosora, Hanga 1991, p. 157; Mălinaș 1993, p. 90–91; Radosav 1995, *passim*; Andea 1996, p. 22, *passim*; Chindriș 2003, p. 719; Mitric 2005, p. 229; Dudaș 2007, II, p. 375; Cereteu 2009, p. 245; Cereteu 2011, p. 150; Maria 2011, p. 59, 60, 114, 115, 255, 272, 286, 297; Urs 2011, p. 552.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 952.

1807. *Viaţa și pildele lui Esop*, Sibiu, 1807.

Viiața | și | pildele | preaînțeleptului | Esop, | tipărite în zilele prealuminatului | și preaînălțatului împărat | Franțiscus al doilea. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1807.

Aesop's Life and Parables [Viața și pildele lui Esop]. *This writing represents an edition that is different from those in 1795 and 1802. It is a Romanian translation of Aesop's life, parables and teachings. Aesop was a famous fabulist of the Antiquity. The First Edition was printed at Sibiu, Transylvania, in 1807.*

Format. In 8°; 136 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente în forma unei săgeți cu două capete (f. tt. r; p. 3, 45). Vinietă din semne tipografie în forma unei săgeți cu două capete (p. 136). Inițială ornată în negru (p. 45).

Cuprins. *Viiața lui Esop* (p. 3–53); *Pildele și învățăturile lui Esop*. 1. *Vulturele și vulpea* (p. 54–55); 2. *Vulturele și rudașca* (p. 55–57); 3. *Privighitoarea și coroiul* (p. 57–58); 4. *Vulpea și țapul* (p. 58–59); 5. *Vulpea și leul* (p. 59); 6. *Mâța și cocoșul* (p. 60); 7. *Vulpea* (p. 61); 8. *Vulpea și rugul* (p. 61–62); 9. *Vulpea și crocodelul* (p. 62); 10. *Cocoșii și potârnichea* (p. 63); 11. *Vulpea* (p. 63–64); 12. *Cărbunariul și nălbitoriul* (p. 64); 13. *Pescarii* (p. 64–65); 14. *Iaptătoriul sau care să laudă pre sine* (p. 65–66); 15. *Cel ce făgăduiește ce nu poate* (p. 66); 16. *Vicleanul* (p. 66–67); 17. *Pescarii* (p. 67–68); 18. *Înșelătoriul* (p. 68–69); 19. *Broaștele* (p. 69); 20. *Bătrânul și moartea* (p. 69–70); 21. *Bătrâna și doftoriul* (p. 70–71); 22. *Păsărariul și șarpele* (p. 71–72); 23. *Vânătorii și brebul* (p. 72–73); 24. *Văduva și găina* (p. 73); 25. *Mâța și șoarecii* (p. 73–74); 26. *Vulpea și maimuța* (p. 74–75); 27. *Delfinul cu un peaște mare* (p. 75–76); 28. *Bucătariul și cânele* (p. 76–77); 29. *Cânele și lupul* (p. 77–78); 30. *Cânele și cocoșul* (p. 78–79); 31. *Leul și broasca* (p. 79–80); 32. *Leul, măgariul și vulpea* (p. 80–81); 33. *Leul și ursul* (p. 81–82); 34. *Furnica și porumbița* (p. 82); 35. *Bolnavul și doftorul* (p. 83–84); 36. *Grădinariul și măgariul* (p. 84–85); 37. *Slujnicile și cocoșul* (p. 85–86); 38. *Mâța* (p. 86); 39. *Muștele* (p. 86–87); 40. *Țapul și lupul* (p. 87–88); 41. *Racul și vulpea* (p. 88–89); 42. *Omul necărturariu* (p. 89–90); 43. *Hoții și cocoșul* (p. 90); 44. *Corbul și șarpele* (p. 90–91); 45. *Porumbii și cioara* (p. 91–92); 46. *Cioara* (p. 92); 47. *Doi bozi* (p. 92–93); 48. *Lupul și oaia* (p. 93–94); 49. *Iepurii și vulturii* (p. 94); 50. *Furnicile* (p. 94–95); 51. *Mâța și liliacul* (p. 95–96); 52. *Păsărariu și o pasere* (p. 96); 53. *Călătoriul* (p. 96–97); 54. *Copilul și mumă-sa* (p. 97–98); 55. *Păcurariul* (p. 98–99); 56. *Rodiile și rugul* (p. 99–100); 57. *Guzul și mumă-sa* (p. 100); 58. *Doi măgari* (p. 100–101); 59. *Măgariul* (p. 101–102); 60. *Ciobanul și oile* (p. 102–103); 61. *Măgariul și vulpea* (p. 103); 62. *Măgariul și broaștăle* (p. 103–104); 63. *Măgariul și corbul* (p. 104–105); 64. *Călătorii* (p. 105); 65. *Măgariul și vulpea* (p. 105–106); 66. *Găina și rânduraoa* (p. 106); 67. *Cămila* (p. 107); 68. *Șarpele* (p. 107–108); 69. *Porumbul* (p. 108); 70. *Porumbița și cioara* (p. 108–109); 71. *Fata și mumă-sa* (p. 109–110); 72. *Pescarii* (p. 110); 73. *Măgariul și calul* (p. 110–111); 74. *Omul și uriiașul* (p. 111–112); 75. *Vulpea și vierul* (p. 112–113); 76. *Omul* (p. 113–114); 77. *Doi câni* (p. 114–115); 78. *Pescariul* (p. 115–116); 79. *Corbul și mumă-sa* (p. 116); 80. *Văcariul* (p. 117); 81. *Furnicile și greierul* (p. 117–118); 82. *Vulturul și săgetătoriul* (p. 118–119); 83. *Viiarmele și vulpea* (p. 119); 84. *Omul și găina* (p. 119–120); 85. *Leul și vulpea* (p. 120–121); 86. *Grădinariul și șarpele* (p. 121–122); 87. *Lupul și baba* (p. 122–123); 88. *Țapul și lupul* (p. 123); 89. *Mușcoiul* (p. 123–124); 90. *Trâmbițașul și ostașii* (p. 124–125); 91. *Mojneagul* (p. 125–127); 92. *Cerbul* (p. 127); 93. *Leul și gliganul* (p. 127–128); 94. *Leul și vulpea* (p. 128); 95. *Copilul și mumă-sa* (p. 129); 96. *Copilul și scorpiia* (p. 129–130); 97. *Corbul și vulpea* (p. 130); 98. *Cerbul* (p. 131); 99. *Vrăjitoriul* (p. 131–132); 100. *Cânele* (p. 132); 101. *Cămila* (p. 133); 102. *Grădinariul și șarpele* (p. 133); 103. *Cocoșii* (p. 134); 104. *Boii* (p. 134); 105. *Măgariul* (p. 135–136).

Depozit. BAR; BCUB.

Referințe. BRV, IV, nr. 317, p. 126–127; Cartojan 1929–1938, II, p. 266–267; CPLR 1963, I, p. 111–234; Cartea B. 1972, p. 135; Moraru, Velculescu 1976–1978, p. 224–228; DLR 1979, p. 336–337; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Maria 2011, p. 87, 255, 272, 286, 297.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 717A.

1808. Vasilie Aron, ***Cântare jalnică,*** Sibiu, 1808.

Cântare jalnică | la | îngropăciunea măritului și de | bun neam născut neguțitori | Hajii | Constantin Pop, | prin | Vasilie Aaron, | jurat în Marele Prinţip<at> | al Ardealului procurator | și alcătuit. | Sibii, | tipografia a lui Ioann | Bart [1808, octombrie 20].

Vasilie Aron, ***Lament [Cântare jalnică]****. The text consists of 156 verses for the funeral of an important merchant of the time, Constantin Pop. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1808.*

Cuprins. Conține 156 de versuri, după care textul este localizat și datat: „Sibii, 20 octombrie 1808". Urmează încă o strofă de patru versuri, care încheie conținutul *Cântării jalnice*.

Depozit. BVAUGL.

Referințe. Pălțănea 1979, p. 51, nr. 147; Pălțănea 1987–1988, p. 672–675; Râpă-Buicliu 2000, p. 123; Maria 2011, p. 91, 255, 272, 287, 297; Popa 2013, p. 7, 48–51, 74–76.

Observaţii. S-a păstrat numai într-o copie efectuată la Lipova, în Banat, de Gheorghe Gheorghevici, după data de 25 iunie 1814. Copia se păstrează într-un manuscris miscelaneu existent la BVAUGL, cota Ms. II/2, f. 63–67.

1808. Vasilie Aron, ***Patima și moartea lui Isus Hristos***, Sibiu, 1808.

Patima | și | moartea | Domnului și Mântuitoriului | nostru | Isus Hristos, | de | Vasilie Aaron, | în | Marele Prințipat al Ardealului | jurat procurator, | în | verșuri alcătuită de nou, prin același | îndreptată, și acum a doao oară, | cu a mai multora cheltuiale, | tipărită. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1808.

Vasilie Aron, ***Christ's Vicarious Suffering and Death [Patima și moartea lui Isus Hristos].*** *These lyrics represent a Romanian folk translation of the well-known Biblical epic entitled Per Messias, which was written by Friedrich Gottlieb Klopstock, the German mannerist poet. It was a first meeting between the Romanian readers and the uncrowned king of German poetry from late 18th century. This book had an impressive public impact and it was printed at Sibiu, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; p. VIII + 360 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul încadrat în chenar floral geometric de compoziție tipografică, conținând în interior două linii orizontale care sugerează o suliță cu două capete; fiecare din cele patru ungiuri ale chenarului se închide cu o coroană arhierească. Gravuri: *Îngroparea lui Hristos*, semnată „Iarăși: Ioan Popovici" (p. II); reprezentarea lui Isus Hristos pe Muntele Măslinilor, însoțită de versurile: „Isus înălțat în munte / Să roagă cu lacrămi crunte / Cerescului său Părinte, / Să iaie spre El aminte". (p. VIII); reprezentarea ispitirii lui Iuda, însoțită de versurile „Dracii, plini de îngrozire / De a lui Hristos venire, / Să socotesc: ce să facă? / Pre Iuda spre ei îl pleacă". (p. 22); reprezentarea aţâţării norodului de către Caiafa, însoţită de versurile „Caiiafa săbor adună, / Cei adunaţi denpreună / Să aţiţă cu cumplire / Spre a lui Isus perire". (p. 60); reprezentarea Cinei celei de Taină, însoţită de versurile „Iată, o dulce Hristos! / Vine Iuda Ticălos! / Cina Ta cea de pre

urmă / Lucruri preamărite curmă”! (p. 98); reprezentarea lui Isus în grădina Ghetsimani, însoţită de versurile „Lucru nemaiauzit! / Cel ce toate au zidit / Cu mintea să Se-ngrozască / După firea omenească”! (p. 142); reprezentarea prinderii lui Isus, însoţită de versurile „Cel ce cu un cuvânt poate / Prăpădi câte sânt toate / Din a jidovilor ură / Să prinde de-a Sa făptură”. (p. 182); reprezentarea lui Isus în faţa lui Pilat, însoţită de versurile „Pilat, văzând că nu poate / Nimic cu realele gloate, / Să spală pe mâini şi zice: / Toate spre-a voastră cerbice”, gravură semnată „Ioan Zug” (p. 222); reprezentarea răstignirii lui Hristos, însoţită de versurile „O, dulcele mieu Isuse, / Ocărât pre cruce puse / De neamul cel tirănesc! / Dă-mi gând să mă pocăiesc”. (p. 258); reprezentarea lui Isus răstignit între cei doi tâlhari, însoţită de versurile „Cel ce numai cu cuvântul / Făcu ceriul şi pământul / Stă pre cruce răstignit, / Lucru nemaiauzit!” (p. 296); reprezentarea punerii în mormânt a lui Isus Hristos, însoţită de versurile „O, dulcele mieu Isuse, / O, Fiiu în mormânt nou puse! Învii şi mie t-arată! / Zice Fecioara curată!” (p. 334). Toate gravurile se află în chenare din diverse semne tipografice ornamentale. Frontispicii: o consolă pe care se află un copil cu o coroană de flori, aşezat între două turnuri împodobite cu ghirlande din flori şi frunze (p. V); gravură cu o femeie şi un copil stând lângă un sicriu, pe care este reprezentat semnul morţii (p. VII); două ramuri înflorite, legate la mijloc cu o panglică în formă de fundă, terminată în spirală (p. 23, 61, 99, 143, 183, 223, 259, 297, 335); o pasăre aşezată pe o tijă împodobită cu flori în spirală (p. 342); Viniete: corabie pe mare (p. 21); capişte (p. 59, 257); castel unit de două turnuri printr-un pod (p. 97); consolă pe care sunt situate globul pământesc, cărţi, un toiag arhieresc, două trâmbiţe şi flori (p. 141); compoziţie florală stilizată (p. 181); compoziţie redând un mormânt, semnul morţii, precum şi uneltele specifice morţii şi îngropării (p. 221, 295, 341); compoziţie ornamentală realizată dintr-o inimă în care este înscrisă o carte, aşezate pe un motiv floral (p. 360). Iniţiale ornate în negru (p. 1, 23, 61, 99, 143, 183, 223, 259, 297, 335, 342). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice.

Cuprins. [*Păcătoasă fire! Stăi şi socoteaşte* ...], 8 versuri, în două strofe nesemnate (p. IV); *Către cetitoriu*!, prefaţă semnată „Vasilie Aaron, jurat procurator” (p. V-VII); Cap 1. *Isus să suie în Muntele Olivetului, îngerul vesteşte în limbi venirea Lui, Isus doarme în vale, îngerul Îi umbrează* (p. 1–21); Cap 2. *Spaima şi turburarea dracilor în iad, înţelegând venirea Messiei, ca să strice putearea iadului. Diavolul să arată în vis lui Iuda în formă de părinte şi îl înşală* (p. 23–59); Cap 3. *Caiafa şi Filo, în săbor, fac sfat să ucigă pre Hristos. Gamaliel, Iosif şi Nicodim stau împrotivă. Iuda Îl vinde în bani lui Caiafa* (p. 61–97); Cap 4. *Cina cea mai de pre urmă* (p. 99–141); Cap 5. *Turburarea lui Isus, vrând a lua moarte pentru neamul omenesc* (p. 143–181); Cap 6. *Isus Să prinde, plânsul lui Petru* (p. 183–221); Cap 7. *Ceaealaltă întâmplare a lui Isus Hristos până la răstignire* (p. 223–257); Cap 8. *Isus să răstigneaşte în Golgotha, lângă Dânsul doi tălhari. Tânguirea Evii. Orion duce pre Iuda şi-i arată pre Hristos răstignit, îi arată raiul unde era să meargă, mai pre urmă îl aruncă în iad* (p. 259–295); Cap 9. *Plângerea lui Petru şi vorbirea cu doi din Ierusalim, cu Levii* [!]*, cu Andrei şi cu Iosif, cu Nicodim şi cealelalte* (p. 297–333); Cap 10. *Iosif din Arimathea şi cu Nicodim îngroapă pre Hristos. Tânguirea preacuratei Fecioarei Mariei* (p. 335–341); *Tânguirea preacuratei Fecioarei Mariei văzând pre Hristos mort, luat de pre cruce jos* (p. 342–360).

Depozit. BAR; BACJ; BBSB; BCUIS; BCUB; BCUCJ; BVAUGL; BIGB; BAC.

Referinţe. BRV, II, nr. 732, p. 520–522; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Pumnul 1862, p. 382–396; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 22; Philippide 1888, p. 157, 191; Densuşianu A. 1894, p. 278; Rosetti 1897, p. 13; Kraft 1905, p. 19 (201); Veress 1910, p. 101; Bianu 1926, p. 17; Expoziţia 1926, p. 17; Oprescu 1942, p. 138–139; Grămadă, Protase 1958, p. 63; Hâncu 1965, p. 76; Cartea B. 1972, p. 136; Bodinger 1976, p. 249; Pascu 1976, p. 106–107; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Mosora, Hanga 1991, p. 158–159; Buciumeanu 1996, p. 244; Florescu 2000, p. 381; Râpă-Buicliu 2000, p. 366; Tatai 2007, p. 53–64, 113–123; Maria 2011, p. 93–94, 256, 273, 287, 297; Popa, Popa

2011, p. 263–273; Urs 2011, p. 553–554; Aaron 2012, p. XVII–XXII; Mârza, Bogdan 2013, p. 231; Popa 2015, *passim*.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 765.

1808. *Bucoavnă*, Sibiu, 1808.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor, | ce cuprinde întru sine rându|iala vecerniii și a utreniei | și a sfintelor liturghii, cu | priceasnele de preste săptămâ|nă și la praznice împărătești, | grecească și românească, și | ceale zeace porunci ale | lui Dumnezeu, și al|te învățături bisericești, | Sibii, în tipografia lui Ioann Bart, | 1808.

Spelling Book [Bucoavnă]. *It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. The title was traditional: Bucoavnă. The present edition also includes Greek fragments written with Cyrillic letters. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; 64 p. + [2] f. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice florale cu câte o coroană arhierească în cele patru colțuri. Frontispicii: șir de semne tipografice înfățișând segmente de steluțe și linii împletite (p. 58); imaginea unei funii florale cu ochiurile deschise (p. 61); pasăre șezând pe o tijă împodobită spiralat cu flori (p. 64). O singură vinietă redând o coroană arhierească (p. 64). Ornamente tipografice despărțitoare de capitole (p. 5, 15, 53, 57). O singură inițială ornată în negru (p. 2). Paginile au în partea de sus, la mijloc, mici ornamente.

Cuprins. [Literele alfabetului chirilic] (p. 2); [Exmple de silabe] (p. 3–5); *Rănduiala vecerniii* (p. 5–18); *Rănduiala utreniii dumineci și la praznicele ceale mari. Duminecă dimineața, după Troicinic* (p. 19–30); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 31–57); *Aceastea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 57); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 58–60); *Învățături bisericești. Șapte daruri ale Duhului Sfânt* (p. 61); *Trei fapte bune ale bogosloviei* (p. 61); *Trei învățături ale Evangheliii* (p. 61); *Șapte taine ale bisearicii* (p. 61–62); *Patru bunătăți ale sufletului* (p. 62); *Patru bunătăți ale trupului* (p. 62); *Șapte păcate de moarte* (p. 62); *Șapte faceri de bine împrotiva acestora* (p. 62–63); *Ceale 12 roduri ale milosteniei* (p. 63); *Mai sânt încă și aceastea* (p. 63); *În ce chip să cade creștinului pravoslavnic a ști face semnul sfintei cruci* (p. 64); § X. *Pentru numere* (f. [1r–2r]); *O dată unul* (f. [2v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, II, nr. 734, p. 525; Veress 1910, p. 102; Ghibu 1916, p. 80–81; Poenaru 1974, p. 62; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Maria 2011, p. 70, 72–73, 255, 272, 286, 297.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 734.

1808. *Catavasier grecesc și românesc*, Sibiu, 1808.

Catavasieri | grecesc | și |românesc, | tipărit | în zilele preaînălțatului îm|păratului nostru, | Franțisc al doilea. | Prin slobozenia cinstitului Conzisto|riu al ne|uniților. Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1808

Book of Greek and Romanian Katavasiae [Catavasier grecesc și românesc]. *It is one of the*

fundamental books for the religious ceremonies of the Eastern Christian Church. Similar to the Octoechos, this book gathers the so-called Irmoi, the first verses or stanzas of a religious hymn, structured in equal-length text sequences. Like in the Octoechos, the Katavasia book can be used in any circumstances during the religious practice. The edition also contains in the first part the Greek texts of the Katavasiae, with Romanian titles. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1808.

Format. In 8°; 240 p. Tipar negru și roșu, cu 27–28 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlul în dublu chenar din semne tipografice. Tot pe foaia de titlu, un medalion rotund cu ochiul lui Dumnezeu, sub care se află imaginea unei strângeri de mâini. De asemenea, tot aici se află și un ornament de forma unei suliţe cu două capete. Pe versoul foii de titlu, gravura *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, însoţită de textul „Arhiereule Nicolae preasfinte, caută spre noi cu milă fierbinte". Gravuri în text: *Izvorul cel de viaţă dătător*, în chenar din semne tipografice, însoţită de Troparul Naşterii, glas 4, în limba greacă, scris cu alfabet chirilic. Gravura este semnată „D. F." (p. 8, 50, 194); La pagina 50, gravura este însoţită de Troparul Naşterii. La pagina 194, textul care însoţeşte gravura este: „Bucură-te ceaea ce ţii pre Cela ce ţine toate şi eşti lăcaşi bucuriei, că numai ţie uniia ţi să cade să te bucuri". Frontispicii: un șir de semne tipografice (*passim*); două ramuri înfrunzite, așezate în *x*, legate cu o fundă ale cărei panglici se termină în spirală (p. 4); gravură dreptunghiulară, înfățișând pe David Prorocul, în templu, înghenunchiat în faţa altarului de jertfă (p. 9); două linii, dintre care una este îngroșată (p. 18, 24, 195, 226); un porumbel cu aripile deschise șezând pe o tijă, în jurul căreia se află un șir de flori (p. 51); două șiruri de semne tipografice (p. 64, 67, 71, 82, 107, 149); Viniete: compoziţie vegetală, stilizată în forma unei acolade cu deschizătura în sus, peste care se află o inimă arzând, care are înscrisă o carte descrisă (p. 7, 238); buchet de flori așezat într-o vază de forma unui corn (p. 193); ghiveci de flori așezat peste o compoziţie vegetală în forma unei acolade cu deschizătura în sus (p. 207); foișor deschis, prevăzut cu coloane, destinat ca altar de jertfe (p. 227). Inițiale ornate în roșu (*passim*). Colontitlurile sunt încadrate între două semne tipografice.

Cuprins. [*Citind eu această numită carte ...*], cuvânt-înainte datat „Sibii, în 18 martie, 1803" și semnat „Ioann Popovici, m. p., gheneral vicareși" (p. 3); *Însemnarea celor ce să află întru acest Catavasieri* (p. 4–7); Între p. 9–49 se află catavasiile în limba greacă, dar cu titlul în limba română, astfel: *Catavasii la Naşterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 9–12); *Tropariul Botezului, glas 1* (p. 12); *Catavasii la Botezulu Domnului nostru Isus Hristos* (p. 12–15); *Stihurile ce să cântă la sfinţirea apei, glas 8* (p. 16); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 16–18); *La Învierea Domnului Hristos, tropariu, glas 5* (p. 18); *În sfânta şi luminata zi a Paştilor* (p. 18–24); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 24–26); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 26–28); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 28–29); *Tropariu la zioa crucii, glas 1* (p. 29); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 30–31); *Troparele Învierii, glas 5* (p. 32–33); *Bogorodicina ce să cântă după hvalite* (p. 34); *Slavoslovia* (p. 35–36); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 36–41); *Priceasnele de preste toată săptămâna* (p. 41); *Rânduiala Liturghiei a Marelui Vasilie* (p. 42–43); *Rânduiala Sfintei Liturghii a Prejde<sfe>șteniii* (p. 43–44); *Irmoasele ce să cântă la masă, glas 1* (p. 44–49). De la p. 51 încep textele liturgice în limba română, astfel: *Catavasii la Naşterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 51–57); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 57–64); *Catavasii la Stretenia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 64–66); *Catavasii la Blagovești și la alte praznice ale Preacestii* (p. 67–71); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 71–80); *Întru sfânta și marea luni, și marți, și miercuri, la alliluia, tropariu, glas 8* (p. 80); *În sfânta și marea joi și vineri, la alliluia, tropariu glas 8* (p. 80); *În sfânta și marea vineri la stihoavnă* (p. 81); *În sfânta și marea sâmbătă la pogrebanie, adecă la blajeni neporocini* (p. 81); *În sfânta și luminata zi a Paștilor, la Învierea Domnului nostru Isus Hristos, tropariu, glas 5* (p. 82–90); *Aprilie 23, la Sfântul Mucenic Gheorghie*

(p. 90–91); *Mai 21, la Sfinţii Împăraţi Constandin şi Elena* (p. 91–92); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos şi la Sfânta Troiţă* (p. 92–96); *La dumineca a şaptea după Paşti, a sfinţilor părinţi* (p. 96–97); *La Sfânta Troiţă, la vecernie* (p. 97–99); *Iunie 24, la Naşterea Sfântului Ioann Predetici* (p. 99–101); *La Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, la vecerniia cea mare* (p. 101–103); Avgust 6, *la Preobrejeniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 103–104); *Avgust 15, la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la vecerniia cea mare* (p. 104–106); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 107–110); *Septemvrie 8, la Naşterea sfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 111–112); *Catavasii la zioa crucii* (p. 112–115); *Octomvrie 14, la preapodoabna Paraschiva* (p. 116–117); *Octomvrie 26, la Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 117–119); *Noiemvrie 8, la Săborul îngerilor* (p. 119–121); *Noiemvrie 21, la Văvedeniia Preasfintei Născătoare de Dumnezeu* (p. 121–122); *Dechemvrie, în 6, la Sfântul Nicolae* (p. 122–124); *Rânduiala utreniii, duminecă dimineaţa, după canon Troicinic* (p. 124–131); *Rânduiala utreniei praznicilor sfinţilor* (p. 132–133); *Rânduiala sfintei şi dumnezeieştii liturghii* (p. 133–143); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 143–146); *Stihurile vecerniii ceii mari pe glasul carele va fi* (p. 146–148); *De aicea să încep cântările ceale veselitoare, polihronismos, adecă gratuluire pentru mitropolitul când râdică păharul* (p. 149–153); *Podobiile glasurilor* (p. 153–158); *Polieleul care să cântă la praznicele împărăteşti şi al<e> sfinţilor* (p. 159–162); *Pentru Polieleu ce să cântă la praznice împărăteşti şi la ale Născătoarei de Dumnezeu, şi la ale altor sfinţi mari ce să prăznuiesc* (p. 162); *Pripealele la praznicele împărăteşti şi la toţi sfinţii care au polieleu, facerea lui Filothei Monahul* (p. 162–181); *Cântarea lui Moisi, după ce s-au afundat Faraon, de la Ieşire, cap 15* (p. 181–190); *Prevelicul* (p. 190–193); *Rănduiala a celui de obşte Paraclis* (p. 195–207); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 208–227); *Pashaliia* (p. 228–231); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 232); *Prochimenele zilelor* (p. 233–234); *Rugăciunea la blagoslovenia colivei* (p. 237); *Aicea, la sfârşitul cărţii, am pus şi verşul ce-l cântă copiii, când umblă cu steaoa în seara Naşterii lui Hristos, şi, cetitoriule, ce vei ceti şi cu poetica vei socoti şi, de nu vor veni la număr bine, să ştii că noi, precum le-am găsit, aşa le-am şi tipărit, după cum s-au obicinuit a să cânta, iară n-am umblat a le număra* (p. 236–238); *Oraţie!* (p. 239–240).

Depozit. BMSB; MOC; OSzK.

Referinţe. BRV, IV, nr. 321, p. 127–128; Parhomovici 1925, p. 15; Dunăreanu 1970, p. 240; Dunăreanu-Popa 1979, p. 25; Florescu 2000, p. 381; Chindriş 2003, p. 716; Mitric 2005, p. 231; Maria 2011, p. 60–61, 115, 255, 272, 287, 297.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BMSB, cota I/62.

1808. ***Octoihul cel mic***, Sibiu, 1808.

Ceale | opt glasuri | sau | Octoihul | cel mic, | cu | orânduiala vecerniei, liturghiei, | împreună glasurile cu podobiile, | catavasiile, irmoasele, polieleul, pri|pealele cu sveatilnele şi voscrea|snele de preste tot anul. | Tipăritu-s-au cu cheltuiala lui Simeon | Pantea din Sălcio. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1808.

Small Hymn Book [Octoihul cel mic]. *This liturgical book of great importance for the Eastern Church comprises religious hymns that are sung in eight melodic methods and repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°; 351-[352] p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu (p. 2). Frontispicii: dreptunghi care înfățișează pe David rugându-se în templu, având alături harpa, sceptrul și coroana regală (p. 3, 198, 336); două ramuri înflorite, legate la mijloc cu o panglică ce se termină în spirală (p. 8, 74, 105, 122, 154, 193, 280); tijă înflorată în spirală, la mijlocul căreia se află un vultur cu aripile deschise (p. 21, 87, 137, 152, 182, 216, 273, [352]); șir de semne tipografice (*passim*); două ramuri înfrunzite, legate la mijloc cu o panglică terminată în spirală (p. 53, 89, 168, 196, 225, 254, 303); compoziție florală în forma unei acolade cu deschizătura în jos (p. 102, 119, 166, 206, 297); dreptunghi înfățișând un medalion cu portretul unei femei, peste care este petrecută o panglică înflorată (p. 139); consolă pe care se află două turnuri înflorate, iar între ele, un copil ce ține o coroană de flori (p. 184, 219, 240). Viniete: consoloă pe care se află globul pământesc, un sceptru arhieresc, cărți și trâmbițe, toate înconjurate de motive florale (p. 7, 104, 224); compoziție florală pe care se află o inimă arzând, în interiorul căreia este înscrisă o carte deschisă (p. 52, 86, 151, 192, 306); reprezentarea unui altar de jertfă (p. 88, 215, 239); copil șezând în iarbă alături de cărți și de doi porumbei (p. 101, 136, 153, 302); compoziție florală stilizată pe care este așezat un ghiveci cu flori (p. 118); buchet de flori stilizat (p. 181); segment de linie din semne tipografice (p. 349). Inițiale ornate în negru (*passim*). Paginile au în partea de sus mici semne tipografice ornamentale.

Cuprins. *Cu Dumnezeu cel sfânt, cântarea lui Ioann Damaschin a opt glasuri, întocmită de Ioann Cucuzel. Sâmbătă seara* (p. 3–7); *La vecernie. Glas 1* (p. 8–20); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 21–52); *Rânduiala liturghiei* (p. 53–73); *La vecernie. Glas 2* (p. 75–79); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 79–86); *La liturghie, blajeniile* (p. 87–88); *La vecernie. Glas 3* (p. 89–93); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 94–101); *La liturghie, blajeniile* (p. 102–104); *La vecernie. Glas 4* (p. 105–110); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 111–118); *La liturghie, blajeniile* (p. 119–121); *La vecernie. Glas 5* (p. 122–128); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 128–136); *La liturghie, blajeniile* (p. 137–138); *La vecernie. Glas 6* (p. 139–1144); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 144–151); *La liturghie, blajeniile* (p. 152–153); *La vecernie. Glas 7* (p. 154–158); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 159–165); *La liturghie, blajeniile* (p. 166–167); *La vecernie. Glas 8* (p. 168–172); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 173–181); *La liturghie, blajeniile* (p. 182–183); *Podobiile la opt glasuri* (p. 184–192); *Pripealele troicinicelor* (p. 193–195); *Troparele Învierii ce să cântă în toate duminecile preste tot anul* (p. 196–197); *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 198–205); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 206–213); *La osfeștenia cea mare* (p. 214–215); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 216–218); *Catavasii la Blagovești̦enii și la alte praznice ale Preacestii* (p. 219–224); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 225–236); *În sfânta și marea luni și marți și miercuri, la alliluiia, tropariu, glas 8* (p. 236); *În sfânta și marea joi și vineri la alliluia, tropariu glas 8* (p. 237); *În sfânta și Marea Vineri, seara, la stihoavnă* (p. 237–238); *În sfânta și Marea Sâmbătă la pogrebanie* (p. 238–239); *Catavasii în sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 240–250); *Aprilie 23, la Sfântul Mucenic Gheorghe* (p. 250–252); *Mai 21, la Sfinții Împărați Constantin și Elena* (p. 252–253); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 254–259); *La dumineca a șaptea după Paști, a sfinților părinți* (p. 259); *La Sfânta Troiță, la vecernie* (p. 260–263); *Iunie 24, la Nașterea Sfântului Ioan Preditici* (p. 263–265); *La Sfinții Apostoli Petru și Pavel, la vecernia cea mare* (p. 265–268); *Avgust 6. La Schimbarea la față a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 268–270); *Avgust 15. La Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la vecerniia cea mare* (p. 270–272); *Catavasii la Adormirea Preaceestii* (p. 273–278); *Septemvrie 8. La Nașterea Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 278–279); *Catavasii la cinstita cruce* (p. 280–285); *Octomvrie 14. La Preapodoabna Parascheva* (p. 285–287); *Octomvrie 26. La Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 287–289); *Noiemvrie 8. La Săborul îngerilor* (p. 290–292); Noiemvrie 21. *La Aducerea în bisearică a Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 292–294);

Dechemvrie 6. La Sfântul Nicolae (p. 294–296); *De aici să încep cântările ceale veselitoare, polihronizmos, adecă gratulurile pentru metropolitul, când rădică păharul* (p. 297); *Irmoase sau cântări veselitoare* (p. 298–302); *Polieleul care să cântă la praznice împărătești și ale sfinților* (p. 303–306); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice împărătești și la ale Născătoarei de Dumnezeu și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 307–308); *Pripealele la praznice împărătești și la toți sfinții carii au polieleu, facerea lui Timothei Monahul* (p. 308–335); *Începutul sveatilnelor a voscreasnelor* (p. 336–349); *Pashalia* (p. 350–351); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. [352].

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 745, p. 534; BRV, IV, nr. 745, p. 283; Mureșianu 1985, p. 130, 269; Mosora, Hanga 1991, p. 160–161; Chindriș 2003, p. 721; Dudaș 2007, II, p. 381; Maria 2011, p. 111, 255, 256, 273, 287, 297.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 745 și BAR, cota CRV 745.

1808. *Sinopsis, adecă cuprindere în scurt a ... Bibliei*, Sibiu, 1808.

Sinopsis, | adecă | cuprindere în scurt | a Cei Vechi și a Cei Noao Scripturi, | adecă învățăturile Mântuitoriului nostru a | Bibliii. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1808.

Synopsis, that is... The Bible Abridged [Sinopsis, adecă cuprindere în scurt a ... Bibliei]. *The book has two parts: Old Testament and New Testament. Therefore, it is a summary of the most important events recorded in the Bible. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1808.*

Format. In 8°, 1 f. + 168 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 25).

Ornamentație. Frontispiciu din două șiruri de semne tipografice (p. 1). Linie orizontală dublă cu rol de frontispiciu (p. 78, 87). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice. Inițiala *T* ornată în negru (p. 1).

Cuprins. I. Parte. *Pentru faptele legii, a Testamentului celui Vechi.* Capul cel dintâi. *§. I. Pentru Dumnezeu* (p. 1–5); §. 2. *Pentru facerea omului* (p. 5–9); §. 3. *Ținerea sau păzirea lui Noe și a casii lui* (p. 9–10); Al doilea cap. §. I. *Pentru norodul lui Dumnezeu* (p. 10–11); §. 2. *Pentru dumnezeiești descoperiri* (p. 11–13); §. 3. *Pentru Moisi, scriitoriul cel dintăi a faptelor* (p. 13–16); Al treilea cap. §. I. *Pentru leage și pentru zeace porunci* (p. 17); §. 2. *Pentru cuprinderea celor zeace porunci* (p. 18–21); §. 3. *Pentru călcarea legii și pentru pedeapsele ceale ce au urmat de acolo* (p. 22–25); Al patrulea cap. §. I. *Pentru luarea pământului celui blagoslovit* (p. 25–29); Partea a doao. *Pentru faptele legii a Testamentului Nou.* Capul cel dintăi. §. I. *Isus Hristos vine în lume* (p. 30–31); §. 2. *Nașterea lui Isus Hristos să face cunoscută* (p. 31–34); §. 3. *Botezul lui Isus Hristos de la Ioann* (p. 34–35); Al doilea cap. §. I. *După Isus Hristos mulți urmează, aceștia sânt mărturiile învățăturii și faptelor lui* (p. 35–36); §. 2. *Multe fealiuri de lucruri care au făcut Isus Hristos, care arată și dovedesc că El iaste Dumnezeu* (p. 36–38); §. 3. (p. 38–40); §. 4. *Povață cătră rugăciune* (p. 40–41); §. 5. *Vestirea patimii și morții Mântuitoriului nostru și pricinile spre aceasta* (p. 42–43); Al treilea cap. §. I. *Isus prin umblarea Sa dă pilde de învățătură* (p. 43); §. 2. *Mărturisirile, adecă arătările și dovedirile Mântuitoriului nostru* (p. 44–51); Al patrulea cap. §. I. *Multe fealiuri de oameni credea în Isus, dar cei mai mulți nu-L cunoștea de Messiia* (p. 52–53); §. 2. *Au urât pre Isus* (p. 53–54); §. 3. *Pre Isus vinde Iuda și în grădină Îl prind* (p. 54–55); §. 4. *Mincinoasă vinovăție asupra lui Isus* (p. 56–57); §. 5. *Isus să osândească nesocotind la nevinovățiia Sa, spre moarte I să face judecată și moare pre cruce* (p. 57–58); §. 6. *În ce chiar s-au cuprins*

moartea lui Isus și pentru ce atâta de mult au pătimit (p. 58–60); §. 7. *Minunile la moartea lui Isus* (p. 60–61); Al cincilea cap. §. I. *Isus înviiază din morți* (p. 62); §. 2. *Isus să arată ucenicilor învață pre ei și-i trimite pre ei să înveațe și să boteaze* (p. 63); §. 3. *La porunca cea de a boteza au învățat Isus că trei feațe dumnezeiești sânt* (p. 64–65); §. 4. *Doao prea vreadnice rânduieli, adecă porunci ale Mântuitoriului nostru* (p. 65–66); §. 5. *Hristos întemeiază bisearica* (p. 66); §. 6. *Hristos se înalță la ceriuri* (p. 67); §. 7. *Hristos trimite pre Duhul Sfânt* (p. 68); Al șaselea cap. §. I. *Apostolii să duc în lume* (p. 68–70); §. 2. *Unii scriu învățăturile lor, și și aceia care ei de la Hristos văzuse și auzise* (p. 70–71); §. 3. *Cuprinderea scrisorilor apostolilor* (p. 71–73); §. 4. *Povățuirea cătră facerea de bine și cătră mântuire* (p. 74); §. 5. *Povățuirea pentru păzirea datoriilor cătră cei mai mari* (p. 75–76); §. 6. *Tot fealiul de porunci care vin înainte în scripturile apostolilor* (p. 76–78); Partea a triia. *Oareșce pentru cartea cea cuprinzătoare, învățătura legii și pentru mărturisirea legii.* Capul cel dintăi. §. I. *Pentru Biblie* (p. 78–87); *Adaogere* (p. 87–168 [!]).

Depozit. BAR; BBSB; BMSB; BCUIS; OSzK.

Referințe. BRV, II, nr. 752, p. 537; Bodinger 1976, p. 254; Pascu 1976, p. 110; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Chindriș 2003, p. 722; Maria 2011, p. 80, 256, 273, 287, 297.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 752 și BASB, cota CVR I. 155. Cartea conține erori de paginație.

1809. *Ceaslov*, Sibiu, 1809.

Ceaslov, | acum | într-acestași chip | tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei, | Franțisc | întâilea. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1809.

***Breviary [Ceaslov]**. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1809.*

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 20 și 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Pe foaia de titlu, un buchet de flori, un șir de semne tipografice și un segment de linie. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte" (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu ceresc în chenar din semne tipografice, cu legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăvește-ne de cel rău" (p. 264); *Izvorul cel de viață dătător*, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Bucură-te ceea ce ții pre Cela ce ține toate și ești lăcași bucuriei, că numai ție uniia să cade să te bucuri" (p. 308); reprezentarea Maicii Domnului cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Gustați și vedeți că Hristos Domnul iaste, Carele să jărtfuiaște în păhar, sfințind pre ceia ce să împreună cu Dânsul" (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice, cu legenda „Pre Tatăl și pre Fiiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o mărim" (p. 382). Frontispicii: două ramuri înflorite, legate cu o fundă terminată în spirală (f. [2r]); dreptunghi cu un medalion central, înconjutat de motive florale (p. 1); linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (*passim*); tijă înflorată în spirală, pe care se află un porumbel (p. 208, 229); șir din semne tipografice (p. 227, 232, 252, 254, 256, 258, 275, 282, 290, 296, 386); ornament tipografic floral, asemenea unei acolade cu deschizătura în jos (p. 309); Viniete: copil cu porumbei, șezând pe iarbă (f. [2v], p. 263); ghiveci cu glori așezat pe o

compoziţie florală (p. 323); ornament tipografic sugerând o suliţă (p. 339, 392); segment de linie (p. 381). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui ştästii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniţii* (p. 99–114); *Începutul pavecerniţii cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniţii cei mici* (p. 153–172); *Polunoştniţa în toate zilele* (p. 173–207); *Polunoştniţa sămbetii* (p. 208–227); *Polunoştniţa duminecii* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele şi condacele Triodului şi ale Penticostariului ce să încep la Dumineca vameşului şi a fariseului, pănă la Dumineca tuturor sfinţilor* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele şi condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele şi condacele sfinţilor de obşte* (p. 296–306); [*Acest sfânt şi cinstit paraclis ...*] (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei pricistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineţii* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tâlcuirea ocinaşelor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinţilor până la a cincea duminică din Postul cel Mare, preste toţi anii* (p. 390–392); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashalia* (p. 394–395).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; MOC; MO; MUAI; BMDV; BŞCM.

Referinţe. BRV, III, nr. 759, p. 4; Oprescu 1942, p. 148; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Cipariu 1855/A; Mureşianu 1985, p. 226; Mosora, Hanga 1991, p. 162–163; Basarab 1998, p. 100–101; Florescu 2000, p. 394; Mitric 2005, p. 323; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 35–36; Cereteu 2011, p. 154; Maria 2011, p. 51–52, 256, 273, 298; Urs 2011, p. 559–560.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 759 şi BACJ, cota CRV 716.

1809. Gheorghe Haines, ***Învăţătură cătră dascalii normaliceşti***, Sibiu, 1809.

Învăţătură | cătră dascalii normaliceşti | a şcoalelor neunite | din | Mare Prinţipatul Ardealului, | în dar închinată şi alcătuită prin al acelor şcoale director, | Gheorghie Haines, întâiul asesor Conzistoriumului | şi fostul preot de oaste la Beniovschii, | al 31 reghement pedestru de linie, | cu slobozeniia înălţatului Creiescului Gubernium dd^to^ 26 ianuarie, | annul 1809, supt numărul 333. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1809.

Gheorghe Haines, ***Knowledge for Primary Teachers [Învăţătură cătră dascalii normaliceşti].*** *This methodical textbook was written for primary teachers from Orthodox schools in Transylvania. The work also hints at some problems related to writing in Romanian, by doubling some Cyrillic and Latin texts with Hungarian and German spelling. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1809.*

Format. In 4°; 23 p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pagina de titlu simplă, fără ornamente. Frontispicii: imaginea unei funii florale cu ochiurile deschise, întreruptă la mijloc de două paranteze care închid un semn de exclamare (p. 2, 3); linie orizontală, sugerând o suliţă cu două capete (p. 18). Paginile au în partea de sus câte un segment din funia florală cu ochiurile deschise.

Cuprins. [*Motto*:] „De va fi ochiul tău curat, tot trupul va fi luminat. Iară de va fi ochiul tău viclean, tot trupul va fi întunecat. Math., cap 6, stih 22 şi 23” (p. 2); „De va fi òkjül téu kurát, tót

trúpul va fi luminát. Jare de va fi òkjül téu va fi vikléan, tót trúpul va fi entunekát. Mathey, cap 6, sztich 22 si 23" (p. 3); [*Iubiților miei dascali!...*] / [*Iübítzilor mjéy dászkaly!...*] (p. 2–3–16–17); *Dascalul către ucenici / Dászkalul ketre utsenítsy* (p. 16–17); *Ucenicii care au învățat mulțămesc / Utsenítsiy káre au envetzát multzemészk* (p. 16–17); *Aicea s-au însemnat slovele ceale latinești cu numele lor* (p. 18); A. *După ungurie* (p. 18–19); B. *După nemție* (p. 19–23); *Despre acțenturi* (p. 23); [Literele majuscule și minuscule ale alfabetului latin].

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, III, 762, p. 5; BRV, IV, nr. 762, p. 284; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 22; Philippide 1888, p. 150; Krafft 1905, p. 19 (204); Ghișe, Teodor 1972, p. 239; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Maria 2011, p. 73, 256, 273, 287, 298.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 762.

1809. ***Liturghier***, Sibiu, 1809.

Sfintele | și | dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților noștri, | a lui | Ioann Zlatoust, | a lui | Vasilie cel Mare, | a | Prejdeos<fe>ștenniii, | a treia oară tipărită, | în zilele preaînălțatului împărat al | Austriii, | Franțisc | întâilea, | cu slobozeniia înălțatului Crăiescului Gubernium a tot Ardealului. | S-au tipărit în Sibii, în tipografiia lui Ioann Bart, | 1809.

Missal [Liturghier]. *This book includes the texts of the three liturgies specific to the Orthodox Church: John Chrysostom, Basil the Great and Gregory the Theologian. It also includes other prayers for various liturgical occasions. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1809.*

Format. In 4°; [2] f. + 316 p. Tipar roșu și negru, cu 35 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Pe foaia de titlu, un ornament care sugerează o suliță cu două capete și segmente de linii. Gravuri: reprezentarea sfintei proscomidii, în chenar din semne tipografice (p. 57); *Sfântul Ioan Zlatoust*, în chenar din semne tiopografice (p.73); indicații tipiconale referitoare la folosirea sfântului agneț, în chenar din semne tipografice (p. 113); *Sfântul Vasile cel Mare*, în chenar din semne tipografice (p. 126); *Sfântul Grigorie Dvoeslovu*, în chenar din semne tipografice (p. 176). Frontispicii: șir de semne tipografice (f. [2r], [2v], p. 169, 172, 175, 199, 201, 202, 203, 205, 208, 209, 212, 215, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 268, 276, 280, 284, 289, 292, 304, 300, 314); ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (f. [2r], p. 1, 199,); dreptunghi care înfățișează doi sfincși față-n față, între care se află motive florale și un ghiveci cu flori (p. 1); dreptunghi care-L înfățișează pe Isus Hristos în medalion central, mărginit de Sfântul Pavel și de Sfântul Ioan (p. 13, 36, 64, 74, 127, 177, 217). Viniete: compoziție floral-geometrică stilizată (f. [2v]); ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 12, 35, 56, 72, 125, 216, 316). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Însemnare pentru ceale ce să află întru această carte* (f. [2r–v]); *Rânduiala vecerniei cei mici* (p. 1–2); *Rânduiala vecerniei cei mari ce să face bdenie toată noaptea utreniia Învierii* (p. 2–12); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–35); *Rânduiala utreniei* (p. 36–56); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii carea să face așa în bisearica cea mare și la Stagora* (p. 57–72); *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 74–125); *Dumnezeiasca Liturghie a celui dintru sfinți părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul de la Chesariia Capadociei* (p. 129–169); *Învățătură pentru dumnezeiasca Liturghie a Prejdeosfeșteniii* (p. 169–175); *Învățătură pentru*

sfărâmarea sfântului agneţ (p. 175); *Dumnezeiasca Liturghie a Prejdeosfeştenniii* (p. 177–198); *Arătarea pentru oarecare îndreptări la slujirea Liturghiei Prejdeosfeștenia* (p. 199–200); *Rânduiala blagosloveniii colivei* (p. 201–202); *Molitva la blagosloveniia sălciei în Dumineca Florilor* (p. 202–203); *Molitva la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și luminata duminecă a Paștilor* (p. 203–204); *Molitva la gustarea strugurilor în șase zile ale lui avgust* (p. 205); *Rânduiala cutiei, adecă a colivei, ce să face întru pomenirea celor adormiți la liturghie* (p. 205–208); *Învăţătură cum să cade a zice opusturile la praznice domnești și a Maicii lui Dumnezeu și preste tot anul* (p. 208–209); *Opusturile praznicilor celor domnești ce să zic la vecernie, la utrenie și la liturghie, după rânduială* (p. 209–212); *Opusturile zilii în toată săptămâna, după obiceaiul sfintei Bisearici a Răsăritului* (p. 212–215); *Vosglașeniile în Dumineca cea luminată a Paștilor, după fieștecare peasnă, la canon* (p. 215–216); *Rânduiala sfintei priceștanii* (p. 217–247); *Sinaxariu* (p. 248–259); *Adunare pentru cearери de bună trebuinţă la vreame de nevoie ce s-ar întâmpla* (p. 260–309); *Aicea arătăm pentru slujirea sfintei și dumnezeiești liturghii, în ce vreame iaste datori preotul a o săvârși* (p. 310–314); *Rugăciune, facerea lui chir Ioann Vrotopola, marele doftor Chirchira, carea să ceteaște cu bună umilinţă și cu lacrămi, la cei ce degrab cad în neputinţă și să bântuiesc de duhuri necurate, scoasă de pre elinie pre românie* (p. 314–316).

Depozit. BAR; BBSB; BMSB; BNRM; MOC, MO.

Referinţe. BRV, III, nr. 764, p. 5–6; Krafft 1905, p. 19 (203); Pascu 1976, p. 110; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 43–44; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Mureșianu 1985, p. 206; Florescu 2000, p. 394; Râpă-Buicliu 2000, p. 369; Dudaș 2007, II, p. 396; Cereteu 2011, p. 154; Maria 2011, p. 59, 60, 114, 115, 256, 273, 287, 298.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 764.

1809. Dimitrie Vaida, ***Orationes***, Sibiu, 1809.

Orationes | quarum | primam clerus Graeco Catholicus major Dioe|cesis Fogarasiensis occasione installationis cano|nicorum, et publicatarum aliarum fundationum | per | Excellentissimum, | Illustrissimum ac Reverendissimum | dominum | Ioannem Babb, | de | Kapolnak Monostor | factarum anno 1807. die 13 Iulii obtulit. | Alteram quam clerus Graeco Catholicus iunior | ejusdem Dioecesis Fagarasiensis in suo auditorio, | dum scilicet idem praelaudatus Excellentissimus Do|minus praesul Sacratissimae Caesareo Regiae, Apo|stolicae Majestatis Status consiliarius in congressu | magnatum Claudiopoli 25 Aprilis anno 1809. | Acciperet insignia eminentis Ordinis Leopol|di in signum suae in praesulem exhiben|dae gratitudinis dixit. | Sibinii. | Typis Ioannis Barth. | 1809.

Dimitrie Vaida, ***Orationes.*** *The book contains two laudatory speeches dedicated to a well-known Greek-Catholic Bishop, Ioan Bob from Blaj, Transylvania. The first speech was uttered at the installation of the capitulum and the canons at Blaj, in 1807. The second one was delivered when Bishop Ioan Bob was decorated with the Leopold Order, in 1809. The title sheet does not betray any author. Thus, the students in Theology from Blaj were credited with the two speeches. Nevertheless, the historical and literary tradition, together with a part of the exegezei awarded them to Professor Dimitrie Vaida from Blaj. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1809.*

Format. In 8°; 50 p. Tipar negru, cu 28 și 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Un șir de semne tipografice florale și o linie orizontală care sugerează o săgeată cu două capete (f. tt.). Frontispicii lineare, sugerând o săgeată cu două capete (p. 3, 5, 7,

36). Segment de linie cu rol de vinietă la (p. 50). Fiecare pagină are, în partea de sus, câte un mic ornament tipografic.

Cuprins. „Ad perennem Excellentissimi, ac imitatione dignissimi praesulis memoriam imprimantur. Claudiopoli 14 Martii 1809. J. Martonffj m.p. praeses censurae" (p. 2); *Typographus ad lectorem benevolum*! (p. 3–4); *Ad authorem*, poezie semnată „Basilius Aaron, juratus causarum fori utriusque procurator", conținând 32 de versuri în limba latină (p. 5–6); I. *Oratio* (p. 7–35); II. *Oratio* (p. 36–50).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBAI.

Referințe. BRV, III, nr. 772, p. 15; Cipariu 1855/A; Pascu 1927, p. 72; Patachi 1960, p. 286; Bica 1980, p. 247; Mosora, Hanga 1991, p. 165; Urs 2011, p. 566; Popa 2013, 7, p. 45–48, 71–73.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 554.

1810. ***Acatist***, Sibiu, 1810.

Acatistul | Preasfintei | Născătoarei de Dumnezeu | și alte | acatiste și rugăciuni | foarte de folos. | Sibii, | în Tipografiia lui Ioan Bart, |1810.

Akathist [Acatist]. *This ritual book is specific for the Eastern Church and it includes religious hymns, praises and prayers to the Most Holy Trinity, the Saviour, the Virgin Mary and to other saints, for deliverance and protection of the faithful who pray. It was printed at Sibiu, in Transylvania, 1810.*

Format. In 12º; [2] f. + 475 p. Tipar roșu și negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri în text: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice (f. [1v], p. 294,); reprezentarea lui Isus Hristos pe norii cerului, în chenar din semne tipografice (p. 48, 88, 244,); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, în chenar din semne tipografice (p. 120); reprezentarea Bunei Vestiri (p. 174); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 227); *Izvorul cel de viață dătător*, semnată „D. F." (p. 336); reprezentarea Trisaghionului, în chenar din semne tipografice (p. 382). Frontispicii: dreptunghi cu ochiul lui Dumnezeu în centru, înconjurat de motive florale și încadrat în chenar din semne tipografice (p. 1, 49, 89, 121, 175, 245, 295, 337); șir de semne tipografice cu rol de frontispiciu (p. 19, 44, 102, 108, 117, 178, 195, 204, 231, 233, 251, 300, 307, 361, 380, 396, 401, 403, 418, 440, 468); compoziție din motive florale stilizate în forma unei acolade cu deschizătura în jos (p. 133, 187, 224, 383, 423, 444). Viniete: coroană regală (p. 47, 132, 223); ghiveci de flori așezat pe o compoziție florală stilizată (p. 119, 173, 360); o carte înscrisă într-o inimă înflăcărată, așezată pe o compoziție florală stilizată (p. 293); ornament în forma unei săgeți cu două capete (p. 335, 381); copilaș așezat pe o compoziție florală stilizată (p. 422). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Scara* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–19); *Rugăciunile preste săptămână de toate zilele* (p. 19–43); *Rugăciunea mai înainte de mărturisire* (p. 44–45); *Altă rugăciunea către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, foarte de folos tuturor creștinilor* (p. 46); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătoarească ori în ce cale* (p. 46–47); *Rugăciunile dumnezeiești liturghii* (p. 49–87); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 89–102); *Rugăciunea mai înainte de ispovedanie* (p. 102–107); *Rugăciunea către Dumnezeu Savaoth, scoasă de pre grecie, foarte de folos* (p. 107–117); *Cum trebuie creștinului înaintea ispovedaniei către duhovnic să grăiască* (p. 117–119*); Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 119–132); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 133–173); *Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 175–243); *Acatistul*

Domnului nostru Isus Hristos, cel preadulce (p. 245–293); *Acatistul Sfântului Nicolae* (p. 295–335); *Paraclisului Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 337–360); *Canon de rugăciune cătră îngerul, păzitoriul vieții omului, facerea lui Ioann Monahul, cel cu piciorul negru* (p. 361–381); *Canon de rugăciune ce să cântă cătră puterile cerești și cătră toți sfinții...* (p. 383–396); *Slujba din toate zilele* (p. 396–422); *Rugăciunile celor ce merg spre somn* (p. 423–440); *Rugăciunile measii* (p. 440–444); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 444–468); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei care s-au așezat pe 40 de ani* (p. 468–469); *Pashaliia* (p. 470–475).

Depozit. BAR; BASB; BCUIS; BMSB; MOC; BMSP.

Referințe. BRV, III, nr. 775, p. 21; Krafft 1905, p. 10 (206); Oprescu 1942, p. 149–150; Bodinger 1976, p. 259; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Florescu 2000, p. 396; Mitric 2005, p. 234; Marinescu, Mischevca 2010, p. 31; Maria 2011, p. 56–57, 257, 273, 287, 298.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 775.

1810. *Bucoavnă*, Sibiu, 1810.

Bucoavnă | pentru | pruncii | cei românești, | carii să află | în Marele Prințipat | al | Ardealului. | S-au tipărit în Sibii, în tipografia lui | Ioann Bart, cu priv<ilegiul> Împărățeștii | Crăiești Măriri, | 1810.

Spelling Book [Bucoavnă]. *This Romanian textbook for beginners was written within the Orthodox environment in Sibiu. Its content was laic. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1810.*

Format. In 8°; 64 p. + [2] f. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Două linii orizontale care sugerează o suliță cu două capete (f. tt.). Același ornament este folosit ca frontispiciu (p. 49, 50, 51, 53, 55, 58), dar și ca vinietă (p. 39). Inițială ornată în negru (p. 2). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. § I. [Alfabetul chirilic, de tipar și de mână] (p. 2–4); § II. 1. [Silabe și cuvinte] (p. 5–8); § III. 1. [Cuvinte despărțite în silabe] (p. 8–12); § IV. 1. [Cuvinte derivate] (p. 12); § V. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 13–21); § VI. *Însemnarea slovnirii* (p. 22–27); § VII. *Însemnarea cetirii* (p. 28–39); *Adaogere.* I. *Pentru întrebuințarea slovelor sau a literelor celor mari și mici* (p. 40–41); II. *Pentru slovele care sânt la făptură deosebite, iar în respundere tot un sunet au* (p. 42–44); § VIII. [*Fi-iu-le! li-pe-ște-te de Dum-ne-zeu*] (p. 44–49); *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 49–50); *Furul cel mic* (p. 50–51); *Gazda lotrilor* (p. 51–52); *Tot ce este peste măsură nu este sănătos* (p. 52–53); § IX. *Scurte povești. Pentru credința deșartă* (p. 53–55); *Pentru ispovedanie* (p. 55–58); *Pentru clacă* (p. 58–59); *Pentru rătăcirea* (p. 59–61); *Paguba din prostie, adecă din neștiință* (p. 61–64); § X. *Pentru numere* (f. [1r–2r]); *O dată unul* (f. [2v]).

Depozit. BAR.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 786.

1810. *Calendar*, Sibiu, 1810.

Calendar [Calendar]. *The 1810 edition of a periodical publication which was particularly popular among the Romanians in the Habsburg Empire and which had a long standing publication.*

It was conceived as an annual calendar, but the work is much more complex, including a considerable amount of useful information for the readers. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1810.

Format. In 8°. Considerăm că un exemplar complet a avut [24] f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri pe pagină, maximum 29, la pagină plină.

Ornamente. Câteva mici ornamente deasupra sau sub numele subtitlurilor.

Cuprins. <? (f. [1r–2r]); *Luna lui ianuarie* (f. [2v]>-[3r]); *Însemnarea târgurilor din Ţara Ardealului și târgurilor de căpetenie din Ţara Ungurească și din Banat, care să fac preste ani* (f. [3r]); *Luna lui fevruarie are zile 28* (f. [3v–4r]); *În 2 la Haţeg, la Eţel, la Tășnad ...* (f. [4r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [4v–5r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [5v–6r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [6v]-<[7r]); *Luna lui iunie* (f. [7v]>-[8r])>; *Luna lui iulie are zile 31* (f. [8v–9r]); *Luna lui august are zile 31* (f. [9v–10r]); *Luna lui septembrie are zile 30* (f. [10v–11r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [11v–12r]); *Luna lui noiemvrie are zile 30* (f. [12v–13r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [13v]-<[14r]);? (f. [14v])>); *Despre iarnă. Primăvara* (f. [15r]); *Vara. Toamna* (f. [15v]; *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunii* (f. [16r]); *Despre unele obiceaiuri ale românilor din Ardeal* (f. [16v–22v]); <*De la*> *Sibii până la Bistriţa* [coloana 1], <*De la*> *Sibii până la Braşov* [coloana 2] (f. [23r]); *De la Sibii până la Temișoară și mai încolo, până la Beciu, sânt poștele următoare* (f. [23v]); <? (f. [24r–v])>.

Depozit. BCUIS.

Referințe. Ionescu 1912, p. 142; Dunăreanu 1970, p. 240; Bodinger 1977; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 257, 273, 287, 298; Maria 2013, p. 38.

Observaţii. Exemplar de referință: BCUIS, cota RV I–171. Exemplarul de referință este incomplet și conține [19] f., corespunzătoare conținutului prezentat mai sus. Pornind de la Calendarul tipărit la Sibiu în 1794, a fost reconstituit conținutul ediției de față, astfel că cele [19] f. corespund filelor [3–6, 8–13, 15–23], ceea ce ar însemna că din numărul total de file lipsesc filele [1–2, 7, 14, 24]. Intervenția noastră în reconstituirea cuprinsului este marcată prin croșete.

1810. *Istoria lui Alexandru*, [Sibiu], 1810.

Istoriia | lui | Alexandru, | acum | a doao oară tipărită, | la anul 1810.

History of Alexander [Istoria lui Alexandru]. *This work is actually a popular novel that was rethought. The novel had an old origin and a wide spread within the European Middle Ages. The life and wars of Alexander the Great are described herein. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1810.*

Format. In 8°; 3 f. + 218 p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice, în interiorul căruia se află un ornament linear, sugerând o suliţă cu două capete și o compoziţie floral stilizată, pe care este așezat un ghiveci cu flori. Frontispicii: compoziţie lineară, împodobită cu flori și îngroșată în trei trepte, pe partea din mijloc șezând un înger (f. [2r]); o gravură barocă amplă, în forma unui scrin alungit, deasupra căruia, la mijloc, sunt înfățișate două cornuri ale abundenței încoronate de o coroană regală, iar pe lateralele scrinului, imaginate sub formă de coloane pătrate, se află un stup de albine (stânga) și un vas în formă de potir (dreapta) (p. 1). Viniete: două ramuri cu flori, adunate într-un buchet încrucișat (f. [3v]); linie orizontală, spiralată la mijloc, sugerând o suliţă cu două capete (p. 218). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să află întru această Alexandrie* (f. [2r–3r]); *Istoriia despre marele Alexandru, împăratul într-aceaea vreame când era cursul lumii cinci mii doao sute și cincizeci de ani* (p. 1–10); *Început despre nașterea lui Alexandru Machedon* (p. 10–17); *Început de calul lui Alexandru, Ducipal, cum s-au născut* (p. 17–30); *Atuncea să umplu lui Alexandru șaptesprăzeace ani* (p. 30–33); *Început de Darie împăratul* (p. 33–40); *Început de războiul lui Alexandru Machedon* (p. 40–114); *Început de al doilea război* (p. 114–148); *Început despre războiul lui Por împărat* (p. 148–218).

Depozit. BAR; BCUB; BBSB; BIGB.

Referințe. BRV, III, nr. 777, p. 22; Iarcu 1865, p. 28; Philippide 1888, p. 157; Krafft 1905, p. 19 (205); Cartojan 1910, p. 6; Pascu 1927, p. 300; Hâncu 1965, p. 81; Cartea B. 1972, p. 142–143; Pascu 1976, p. 111; Moraru, Velculescu 1976–1978, p. 95–104; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Buciumeanu 1996, p. 246; Avram 2009, p. 280; Maria 2011, p. 85–86, 257, 273, 287, 298.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 777. Este considerat Sibiul ca loc de apariție, deși din foaia de titlu nu reiese acest lucru.

1810. Ioan Molnar Piuariu, ***Deutsch-Walachische Sprachlehre***, Sibiu, ed. a II-a, 1810.

Deutsch-Walachische | Sprachlehre. | Verfasset | von | Johann Molnar | v. Müllersheim | k. Landes Augenarzt im Großfürsten|thum Siebenbürgen und öffentlicher Leh|rer der Augenkrankheiten an der Uni|versität zu Klausenburg. | Zweyte vermehrte und verbesserte Auflage. | Hermannstadt | bei Martin Hochmeister k. k. priv. Buchdrucker | und Buchhändler | 1810.

Ioan Molnar Piuariu, ***Deutsch-Walachische Sprachlehre****. This book represents the reprinting of a work about Romanian grammar. That work had been written in German by one of the most representative Romanian supporters of the Enlightenment, Ioan Molnar Piuariu, an oculist of the Imperial Court in Vienna. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1810.*

Format. In 8°; [8] f. + 413 p. + [84] p. Tipar negru.

Ornamentație. Pe foaia de titlu se află un ornament floral și trei linii orizontale, dintre care cea de sus sugerează o suliță cu două capete. Frontispiciu înfățișând o scenă școlară (p. 1). Linii orizontale și segmente de linii întrebuințate ca frontispicii, ca ornamente despărțitoare de capitole și ca viniete (*passim*). Viniete: reprezentarea a două case (p. 320 [!]); vas roman decorat pe o farfurie și motive florale (p. 360 [!]). Paginile au în partea de sus două segmente de linie dublă.

Cuprins. *Dem Hochgebornen Herrn Herrn Grafen Georg Banffi von Losonz Seiner kaiserl. Majestät geheimen wirklichen Dienst-Kämmerer des St. Stephans Ordens Commandeur und königl. Gubernator des Großfürstenthums-Siebenbürgen. Meinem gnädigsten Gönner* (f. [2r]); *Euere Excellenz* (f. [3r–v]); *Vorrede* (f. [4r–6v]); *Inhalt* (f. [7r–8v]); *Deutsch-Walachische Sprachlehre.* Erster Theil. *Von der Rechtschreibung.* Erstes Kapitel. *Von der Aussprache der Buchstaben* (p. 1–5); Zweytes Kapitel. *Von den Tonzeichen, oder Accentibus* (p. 5–6); *Drittes Kapitel. Von der Veränderung der Buchstaben* (p. 7–12); Zweyter Theil. *Von der Wortforschung (Etymologia).* Erstes Kapitel. *Von den Artikeln (de Articulis)* (p. 13–16); Zweytes Kapitel. *Von dem Nennworte (de Nomine)* (p. 16–22); Drittes Kapitel. *Von dem unbestimmten Artikel* (p. 22–29); Viertes Kapitel. *Von den Geschlechtern der Nominum* (p. 29–31); Fünftes Kapitel. *Von der Bildung des Nominativi Plurialis aus dem Nominativo Singularis* (p. 31–32); Sechstes Kapitel. *Wie der Pluralis Substantivorum aus der Endigung des Nominativi zu machen sey* (p. 33–88); Siebentes Kapitel.

Von der Bildung des Foeminini aus dem Masculino (p. 89–90); Achtes Kapitel. *Von der Bildung der Verkleinerungs- und Vergrösserungs Wörter Diminutivorum et Augumentativorum* (p. 90–91); Neuntes Kapitel. *Von der Steigerung Comparatio* (p. 91–108); Zehntes Kapitel. *Von den Fürwörtern, Pronominibus* (p. 109–122); Eilftes Kapitel. *Von den Zahlen, de Numeris* (p. 122–125); Zwölftes Kapitel. *Von den Hilfswörtern de Verbis Auxiliaribus* (p. 126–138); Dreizehntes Kapitel. *Von den Conjugationibus Verborum Regularium* (p. 138–199); Vierzehntes Kapitel. *Von den Verbis Passivis, Reciprocis und Irregularibus* (p. 199–226); Fünfzehntes Kapitel. *Worin die bekanntesten Verba moglichst angeführt sind. Die beistehenden Ziffer deuten an zu welcher Conjugation das Verbum gehöre* (p. 226–277); Sechzehntes Kapitel. *Von den Nebenwörtern Adverbiis* (p. 277–296 [!]); Siebenzehntes Kapitel. *Von den Vorwörtern De Praepositionibus* (p. 296 [!]–298 [!]); Achzehntes Kapitel. *Von den Verbindungs-Wörtern. De Conjunctionibus* (p. 298 [!]–300 [!]); Neunzehntes Kapitel. *Von den Zwischenwörtern. De Interjectionibus* (p. 301 [!]–302 [!]); Dritter Theil. *Von der Wortfügung. De Syntaxi* (p. 303 [!]–313 [!]); Zweites Kapitel. *Von den Verbis der Syntax* (p. 313 [!]–319 [!]); Drittes Kapitel. *Von den Adverbiis der Sintaxis* (p. 319 [!]); Viertes Kapitel. *Von den Praepositionibus* (p. 319 [!]–320 [!]); *Sammlung einiger deutsch walachischen Wörter* (p. 321 [!]–360 [!]); *Einige Redensarten, um sich über verschiedene Gegenstände auszudrücken* (p. 361 [!]–385 [!]); *Niște povestiri / Einige Erzählungen* (p. 387 [!]–396 [!]); *Stil trebincesc, cărți și alte însămnări aseamenea / Geschäftsstyl, Briefe und andere dergleichen Aufsätze* (p. 396 [!]–413 [!]); *Deutsches Register* (p. [1–84]).

Depozit. BAR; BACJ; BAIS; BBSB; BCUB; BCUCJ; BIGB; BASAR; OSzK.

Referințe. BRV, III, nr. 781, p. 27; Molnar 1822, f. [44r]; Clemens 1836, f. [3r]; Iarcu 1865, p. 28; Iarcu 1873, p. 22; Philippide 1888, p. 153; Petrik II, p. 778; Veress 1931, II, p. 178 (997); Pascu 1927, p. 285; Nicolescu 1971, p. 178; Cartea B. 1972, p. 143; Popovici 1972, p. 273; Pascu 1976, p. 114; Popa 1976, p. 211; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Braunstein 1981, p. 69; CRV 1985, p. 212; Mosora, Hanga 1991, p. 166–167; Buciumeanu 1996, p. 246; Chindriș 2003, p. 720; Urs 2011, p. 570–571.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 508. Cartea conține erori de paginație.

1811. *Ceasoslov*, Sibiu, 1811.

Ceasoslov, | acum | într-acestași chip tipărit | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei, | Franțisc | întâiul. | Sibii, | în tipografia lui Ioann B**art, | 1811.**

***Breviary [Ceasoslov]**. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1811.*

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de trei dimensiuni, cu 20 de rânduri la pagină pentru literele de dimensiuni mari și cu 29 de rânduri, pentru literele de dimensiune mijlocie.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, cu textul „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte" (f. liminară [1v]); *Fecioara Maria cu Pruncul* (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, însoțită de textul „Gustați și vedeți că Hristos Domnul iaste, Carele să jărtfuiaște în păhar, sfințind pre ceia ce să împreună cu Dânsul". Gravura este semnată „D. F." (p. 324); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu, însoțită de textul „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, izbăvește-ne

de cel rău" (p. 264); *Izvorul cel de viiață dătător*, în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Bucură-te ceaea ce ţii pre Cela ce ţine toate și ești lăcașì bucuriei, că numai ţie uniia să cade să te bucuri". Gravura este semnată „D. F." (p. 308); reprezentarea Sfintei Treimi, însoțită de textul „Pre Tatăl și pre Fiiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o mărim" (p. 382); Frontispicii: gravură dreptunghiulară, cu motive florale și cu un medalion central (p. 1); două ramuri înfrunzite, așezate în × și legate cu o fundă, ale cărei panglici se termină în spirală (f. liminară [2r]); ornament de forma unei săgeți cu două capete (p. 20, 54, 75, 87, 114, 153, 229, 237, 240, 249, 290, 309, 325, 340, 352, 362, 383); ornament de forma unei săgeți spiralate cu două capete (p. 66, 99, 173, 231, 292, 393); două ramuri cu flori și frunze, așezate în × și legate cu o fundă, ale cărei panglici se termină în spirală (p. 208); un șir de semne tipografice (p. 227, 247, 252, 254, 256, 258, 263, 275, 282, 296, 307, 386, 390); trei linii suprapuse, cea din mijloc îngroșată (p. 234); o singură linie (p. 260); Viniete: copilaș șezând, având în mâini și împrejurul său flori (f. liminară [2v]); compoziție din motive florale, peste care se află un ghiveci cu flori (p. 263, 323); ornament de forma unei săgeți cu două capete (p. 339); buchet de flori (p. 381); segment de linie (p. 392). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui șestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniții* (p. 99–114); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniții cei mici* (p. 153–172); *Polunoștnița în toate zilele* (p. 173–207); *Polunoștniţa sâmbetii* (p. 208–227); *Polunoștniţa dumineciì* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Pentecostariului ce să încep de la Dumineca vameșului și a fariseului, până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 265–275); *În sfânta și marea zi a Paștilor* (p. 275–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 296–306); [*Acest sfânt și cinstit Paraclis ...*] (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei, ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei pricistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–362); *Rugăciune în toate dimineţile când să scoală creștinul din somn* (p. 362–381); *Rănduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tâlcuirea ocinașelor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Dumineca tuturor sfinților până la a cincea duminecă din Postul Mare, preste toți anii* (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia* (p. 394–395).

Depozit. BMSB; OSzK.

Referințe. Poenaru 1973, p. 112–113, nr. 120; Poenaru 1974, p. 67; 716; Dunăreanu-Popa 1979, p. 25; Chindriș 2003, p. 716; Maria 2011, p. 51–52, 257, 274, 288, 298; Mârza, Bogdan 2013, p. 109.

Observaţii. Exemplare de referinţă: BMSB, cota I 142; BMSB, cota I 134 și OSzK., cota 825672.

1811. Polizois Kontos, ***Învățături de multe ştiinţe*** (trad. Nicodim Greceanu), Sibiu, 1811.

Învăţături | de multe | ştiinţe | folositoare copiilor creştineşti, cei ce vor vrea să în|veaţe şi să ştie dumnezeiasca Scriptură, | aşezate | de dascalul Polizon Contu ioannitul şi | tipărite în Vienna, 1806, | iar acum tălmăcite dupre cea grecească pre limba românească, cu o|sârdia şi osteneala smeritului arhimandrit chir | Nicodim Greceanul, cu a căruia cheltuia|lă s-au

și tipărit spre folosul neamului | românesc, îndreptându-să prin cerceta|rea preasfinţitului episcop al | Argeșului, | chir Iosif. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1811.

Polizois Kontos, ***Teachings of Many Sciences*** *(translated by Nicodim Greceanu) /* ***Învăţături de multe ştiinţe*** *(trad. Nicodim Greceanu)***.** *It is an untechnical book, compiled for the youth, with a religious and laic content, including knowledge of: church history, the science of the Holy Scripture, Christian and laic ethics, profane sciences, and all these, at the level of the era. It is a translation of Polizois Contu`s Greek textbook. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1811.*

Format. In 4°; [4] f. + 157 p. + [3] p. Tipar negru, cu 30 și 31 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice florale. Frontispicii: linie orizontală, îngroșată la mijloc, cu rol de frontispiciu (p. 1, p. [1]); frontispiciu dreptunghiular cu imaginea unei vaze cu flori, în mijloc, mărginită de două buchete de flori (p. 3); șiruri de semne tipografice cu rol de frontispicii (p. 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13,); frontispiciu dreptunghiular, având în centru un medalion, mărginit de motive florale (p. 15). Viniete: compoziţie din semne tipografice și litere (p. 157); linii orizontale simple sau îngroșate (*passim*). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Motto* din Solomon, cap 9, stih 6; cap 10, stih 5 din Iisus Sirah, cap 26 din Isocrat (f. tt. v); *Cătră preaosfinţitul episcop al Argeșului, chir Ioasif, smerită închinăciune!*, prefaţă semnată „Preaplecat întru Hristos și osârdnic slugă, Nicodim Grecean, arhimandrit" (f. [2r–v]); *Preacuviosului arhimandrit chir Nicodim, după cea în Hristos sărutare arhierească, blagoslovenie trimitem*, altă prefaţă, semnată „Al Preacuvioșiei Tale rugătoriu cătră Dumnezeu și osârdnic spre slujbă sm<eritul> episcop al Argeșului, Iosif" (f. [3r–4v]); *Începutul, cu Dumnezeu, azbuchilor românești* (p. 1–2); *Rugăciunile utreniii* (p. 3–5); *Simvolul credinţei* (p. 5–6); *Rugăciunile copiilor* (p. 7–9); *Rugăciune înaintea prânzului* (p. 9–10); *Rugciune înaintea cinei* (p. 10–11); *Ceale noao porunci ale besearicii* (p. 11–12); *Fapte ale bunătăţii și ale iubirii de oameni* (p. 12–13); *Păcatele ceale de moarte și împrotivirile lor* (p. 13–14); *Aleageri din Sfânta Scriptură cu întrebări și răspunsuri. Starea 1. Cuprinzând, de la facerea lumii până la potop, ani 2262* (p. 15–20); *Starea 2. Carea cuprinde ani 1207. De la potop până la chemarea lui Avraam* (p. 20–21); *Starea 3. Cuprinzând, de la chiemarea lui Avraam până la ieșirea norodului israiltenesc, ani 425* (p. 22–25); *Starea 4. Începându-se de la ieșirea fiilor lui Israil din Eghipet, până la zidirea besearicii lui Solomon ce au trecut ani șase sute unul* (p. 25–28); *Starea 5. Începându-se de la zidirea besearicii lui Solomon până la mutarea Vavilonului, coprinzându-se ani patru sute doaozeci și patru* (p. 28–30); *Starea 6. Începându-se de la mutarea Vavilonului până la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos, cuprinde ani 589* (p. 30–32); *Starea 7. Pentru nașterea Domnului nostru Isus Hristos, pentru moarte, pentru învieare și înălţarea lui, coprinzând ani 33* (p. 32–34); *Pentru Dumnezeu* (p. 35–39); *Pentru Isus Hristos* (p. 39–44); *Pentru învăţătura sfinţilor apostoli și lăţimea credinţei cei creștinești și pentru stricarea Ierusalimului, coprinzându-se ani optzeci* (p. 44–46); *Pentru cărţile Vechiului Testament* (p. 47–48); *Pentru cărţile Noului Testament* (p. 48); *Pentru facerea lumii* (p. 49–54); *Pentru om* (p. 55–57); *Pentru suflet* (p. 57–61); *Pentru ţinerea de minte sau aducerea aminte* (p. 61–63); *Pentru simţirile omului* (p. 64–68); *Pentru cea mai adevărată poruncă a lui Dumnezeu și pentru cei ce nu o păzesc pre ea* (p. 69–77); *Pentru pravila cea firească* (p. 77–80); *Pentru judecători și pentru nedrepăţi, și pentru dragoste* (p. 81–84); *Pentru obiceaiurile ceale mai bune și mai trebuincioase* (p. 85–101); *Ceale adevărate, bune obiceaiuri, adecă blândeaţe ale creștinului cătră ceaialalţi oameni* (p. 101–104); *Pentru bunătăţile ceale vremealnice și ceale veacnice* (p. 104–110); *Pentru neputinţele trupului și pentru dietă* (p. 111–114); *Pentru ceriu* (p. 114–121); *Pentru pământ și pentru dobitoace* (p. 121–125); *Pentru saduri* (p. 126–128); *Pentru metaluri* (p. 129–133); *Pentru mare* (p. 133–142); *Pentru rotocolul pământului, părţile lui sau, pre scurt,*

geografie (p. 142–147); *Pentru atmosferă, adecă văzduh* (p. 147–152); *Pentru împărăţiile Evropei* (p. 152–157); [*Cel ce s-au ostenit la tâlmăcire*] (p. [1]); *Pinax, adecă scară de ceale ce să află într-această carte* (p. [2–3]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BGTK; BIGB; BDAS; OSzK.

Referinţe. BRV, III, nr. 791, p. 41–45; Filip 1970, p. 77; CRV 1985, p. 214–215; Mosora, Hanga 1991, p. 168; Buciumeanu 1996, p. 247; Chindriş 2003, p. 721; Maria 2011, p. 74, 257, 274, 288, 298; Urs 2011, p. 573; Filip 2013, p. 92.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 1180.

1811. *Psaltire*, Sibiu, 1811.

Psaltirea | proorocului | şi | împăratului | David, | în | zilele preaînălţatului | împărat | Franţisc | întâilea | tipărită. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1811.

Psalter [Psaltire]. *This is another Edition of the Book of Psalms. It was written in Romanian, within the Transylvanian Orthodox environment. In addition to Psalms, the book also includes indications and prayers from various religious services. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1811.*

Format. In 4°; [4] f. + 228 p. Tipar negru şi roşu, cu textul pe două coloane, cu 34 de rânduri pe coloană.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice, cu o linie despărţitoare în interiorul chenarului, care sugerează o suliţă cu două capete. Gravuri: *David proroc*, în chenar dublu din semne tipografice, însoţit de textul „Mâinile meale au făcut organul, şi deagetele meale au alcătuit Psaltirea." (f. [4v]); *Isus Hristos Arhiereu*, în chenar din semne tipografice florale (p. 150); *Izvorul cel de viiaţă dătător*, în chenar din semne tipografice florale (p. 213); Frontispicii: şir de semne tipografice (f. [2r]), întrebuinţat şi ca element ornamental despărţitor de capitole (*passim*); linie orizontală, sugerând o suliţă cu două capete (f. [2r], [3r], p. 214), întrebuinţată şi ca element ornamental despărţitor de capitole, *passim*; gravură cu David îngenuncheat, având alături lira, sceptrul şi coroana regală (p. 1); şir de semne tipografice spiralate (p. 175). Viniete: semne tipografice spiralate (p. 174, 193); linie orizontală, sugerând o suliţă cu două capete (p. 149 şi 192). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Predoslovie la toată persona ce să va îndeletnici la cetirea psalmilor, dând cea întru Hristos îmbrăţişare, rog pre acelaşi dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea* (f. [2r–v]); *Învăţătură cum să ceteaşte Psaltirea în sfântul şi Marele Post* (f. [3r–4r]); *Psaltirea proorocului şi împăratului David* (p. 1–149); *Cântarea lui Moisi* (p. 151–163); *Pentru polieleu* (p. 163); *Pripealele* (p. 164–174); *De la facerea a toată făptura şi de la Adam, omul cel întâiu zidit, întoarcerea indictionului 1532 de ani al 14* (p. 175–192); *Pashalia* (p. 193–211); *Naşterea lunilor* (p. 212); *Cinstitul paraclis* (p. 214–225); *Nume jidoveşti care le pomeneaşte David la psalmii lui, tălcuite cu istoriia lor* (p. 225–228); *Aicea însemnăm psalmii cei ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. 228).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BMSB.

Referinţe. BRV, III, 798, p. 54; BRV, IV, nr. 798, p. 289; Iorga 1906, p. 201; Oprescu 1942, p. 154; Corfus 1975, p. 225; Cioroiu, Mocanu 1978, p. 101; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Mureşianu 1985, p. 130; Mosora, Hanga 1991, p. 168; Dudaş 2007, II, p. 410; Urs 2009, p. 388–390; Maria 2011, p. 54, 257, 273, 287, 298; Urs 2011, p. 576–577.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 798 şi BACJ, cota CRV 616.

1812. ***Catavasier grecesc și românesc***, Sibiu, 1812.

Catavasier | grecesc | și | românesc,| tipărit | în zilele preaînălțatului | împăratului nostru, | Franțisc întâiul, | Sibii, | în Tipografia lui Ioann Bart, | 1812.

Book of Greek and Romanian Katavasiae [Catavasier grecesc și românesc]*. It is one of the fundamental books for the religious ceremonies of the Eastern Christian Church. Similar to the Octoechos, this book gathers the so-called Irmoi, the first verses or stanzas of a religious hymn, structured in equal-length text sequences. Like in the Octoechos, the Katavasia book can be used in any circumstances during the religious practice. The edition also contains in the first part the Greek texts of the Katavasiae, with Romanian titles. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1812.*

Format. In 8°; 274 + [1] f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri, maximum 27–28, la pagină plină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un chenar din semne tipografice, în interiorul căruia se află două ornamente în forma unei sulițe cu două capete și un medalion. Medalionul redă ochiul lui Dumnezeu, deasupra a două mâini strânse, iar pe marginea interioară a medalionului se află spirale așezate în ordine descrescătoare, de jos în sus. Tot pe foaia de titlu se află două ornamente sub forma unei sulițe cu două capete. Gravuri: *Izvorul cel de viață dătător*, în chenar din semne tipografice, semnată de „D. F.", însoțită de Troparul Nașterii, glas 4. (p. 2, 54, 224; la p. 2 troparul este în limba greacă cu caractere chirilice, la p. 54 în limba română, iar la p. 224 se află textul „Bucură-te ceea ce ţii pre Cela ce ţine toate și eşti lăcaşi bucuriei, că numai ţie uniia ţi să cade să te bucuri"). Frontispicii: reprezentarea profetului David, rugându-se în templu, în fața altarului de jertfă (p. 3); două ramuri înflorite, legate cu o panglică terminată în spirală (p. 55). Șiruri de semne tipografice și linii simple sau duble cu rol ornamental, despărțitor de capitole (*passim*). Viniete: ornament tipografic reprezentând o suliță cu două capete (p. 53, 274); vază cu flori stilizată (p. 223); buchet de flori (p. 240); amoraș pe pat de flori (p. 262). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. Între p. 3 și 53 se află catavasiile în limba greacă, dar cu titlul în limba română, astfel: *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 3–7); *Tropariul Botezului,* glas 1 (p. 7); *Catavasii la Botezulu Domnului nostru Isus Hristos* (p. 7–11); *Stihurile ce să cântă la sfințirea apei, glas 8* (p. 11–12); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 12–14); *La Învierea Domnului Hristos*, *tropariul glas 5* (p. 14); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 14–22); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 22–24); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 24–26); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 27–28); *Tropariu la Zioa Crucii, glas 1* (p. 29); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 29–31); *Troparele Învierii, glas 5* (p. 31–34); *Stihurile de la cisneaișuiu* (p. 34–35); *Bogorodicina ce să cântă după hvalite* (p. 35); *Slavoslovia* (p. 35–37); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 37–41); *Blajeniile* (p. 41–42); *Priceasnele de preste toată săptămâna* (p. 43); *Rânduiala Liturghiii a Marelui Vasilie* (p. 44–45); *Rânduiala sfintei Liturghii a Prejdesfeșteniii* (p. 45–47); *Irmoasele ce să cântă la masă, glas 1* (p. 47–53). De la p. 55 încep catavasiile în limba română, după cum urmează: *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 55–62); *Catavasii la Botezulu Domnului nostru Isus Hristos* (p. 62–71); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 71–74); *Catavasii la Blagovești*enii *și la alte praznice ale Preacestii* (p. 74–79); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 79–91); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 92–102); *Aprilie 23, la Sfântul Mucenic Gheorghe* (p. 102–103); *Mai 21, la Sfinții Împărați Constandin și Elena* (p. 103–104); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 105–109); *La Dumineca a șaptea după Paști, a sfinților părinți* (p. 110); *La Sfânta Troiță, la vecernie* (p. 110–113); *Iunie, 29, la Nașterea*

Sfânt<ului> Ioann Predetici (p. 113–115); *La Sfinții Apostolii Petru și Pavel, la vecerniia cea mare* (p. 115–118); *Avgust 6. La Preobrejeniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 118–119); *Avgust 15, la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la vecerniia cea mare* (p. 120–122); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 122–127); *Septemvrie 8, la Nașterea sfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 127–128); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 129–133); *Octomvrie 14, la Preapodoabna Paraschiva* (p. 133–135); *Octomvrie 26, la Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 135–137); *Noiemvrie 8, la Săborul îngerilor* (p. 138–140); *Noiemvrie 21, la Văvedeniia Preasfintei Născătoare de Dumnezeu* (p. 140–141); *Dechemvrie, în 6, la Sfântul Nicolae* (p. 141–144); *Rânduiala utreniii, duminecă dimineața, după canon Troicinic* (p. 144–153); *Rânduiala utreniei praznicilor sfinților* (p. 153–154); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 154–166); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 166–169); *Stihurile vecerniii ceii mari pe glasul carele va fi* (p. 170–172); *De aicea să încep cântările ceale veselitoare, polihronismos, adecă gratuluire pentru mitropolitul când râdică păharul* (p. 173–178); *Podobiile glasurilor* (p. 178–184); *Polieleul care să cântă la praznicele împărătești și al sfinților* (p. 185–188); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice împărătești și la al Născătoarei de Dumnezeu și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 188); *Pripealele la praznicele împărătești și la toți sfinții care au polieleu, facerea lui Filothei Monahul* (p. 189–208); *Cântarea lui Moisi, după ce s-au afundat Faraon, de la Ieșire, cap 15* (p. 208–219); *Prevelicul* (p. 219–223); *Rănduiala a celui de obște Paraclis* (p. 225–240); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa dumineciі* (p. 241–262); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 263); *Pashaliia* (1813–1870) (p. 264–267); *Prochimenele zilelor* (p. 268–269); *Rugăciunea la blagoslovenia colivei* (p. 270); *Aicea, la sfârștul cărții, am pus și verșul cel ce-l cântă copiii, când umblă cu steaoa în seara Nașterii lui Hristos ...* (p. 271–272); *Orație* (p. 273); *Orație cătră ai casii în care vei mearge* (p. 273–274); *Însămnarea celor ce să află întru acest Catavasier* (f. [1r–v]).

Depozit. BCUCJ; BAR; ASSB.

Referințe. BRV, III, nr. 804, p. 56; Mosora, Hanga 1991, p. 169; Râpă-Buicliu 2000, p. 373–374; Maria 2011, p. 61, 115, 258, 274, 288, 298.

Observații. Exemplare de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 804; ASSB, cota II/9828; BAR, cota CRV 843A.

1812. ***Psaltire*,** Sibiu, 1812.

Psaltirea | proroculuі | și | împăratului | David. | Sibiu, | în privileghiiata tipografie a lui Ioann Bart, | 1812.

Psalter [Psaltire]. *This is another Edition of the Book of Psalms. It was written in Romanian, within the Transylvanian Orthodox environment. In addition to Psalms, the book also includes indications and prayers from various religious services. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1812.*

Format. In 8°; 288 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, o compoziție ornamentală formată din motive vegetale, o inimă arzând și un ornament care sugerează o suliță cu două capete. Gravuri: *Prorocul David* (f. tt. v); reprezentarea prorocului David rugându-se în templu în fața altarului de jertfă (p. 3); *Izvorul cel de viață dătător,* semnată „D. F." și însoțită de legenda: „Bucură-te ceaea ce ții pre Cela ce ține toate și ești lăcaș bucuriii, că numai ție uniia ți să cade să te bucuri" (p. 270); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 288). Un frontispiciu din două ramuri înflorite, legate la

mijloc cu o fundă, terminată în spirală (p. 262). Șir de semne tipografice şi ornamente în formă de suliţă cu două capete, întrebuinţate ca frontispicii și ca ornamente despărţitoare de capitole (*passim*). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Psalmii proorocului și împăratului David* (p. 3–213); *Cântarea lui Moisi* (p. 214–237); *Pentru polieleu* (p. 237–238); *Pripealele* (p. 238–261); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 262–263); *Pashaliia* (p. 264–265); *Învăţătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 266–268); *Învăţătură cum să ceteaște Psaltirea preste tot anul* (p. 269); *Cinstitul paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 271–288).

Depozit. BAR; BCUB; BASB.

Referințe. BRV, IV, nr. 362, p. 135; Parhomovici 1925, p. 11; Bratu 1957, p. 670–671; Cartea B. 1972, p. 149; Dunăreanu, Popa 1979, p. 26; Cereteu 2009, p. 246; Roman-Negoi 2009, p. 344; Maria 2011, p. 54–55, 257, 258, 274, 288, 298.

Observaţii. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 811A; BCUCJ, cota BRV 362 și BASB, cota CRV 362 IV.

1814. ***Liturghier***, Sibiu, 1814.

Sfintele | și | dumnezeieștile | liturghii | a celor dintru sfinți părinților noștri, | a lui | Ioann Zlatoust, | a lui | Vasilie cel Mare, | a | Prejdeosfeșteniii, | tipărită în zilele preaînălțatului | împărat al Austriii, | Franțisc | întâilea, | cu slobozeniia înălțatului Crăiescului Gubernium a tot Ardealului. | S-au tipărit în Sibii, în tipografiia lui Ioann Bart, | 1814.

Missal [Liturghier]. *This book includes the texts of the three liturgies specific to the Orthodox Church: John Chrysostom, Basil the Great and Gregory the Theologian, also called The Divine Liturgy of the Presanctified Gifts. Like other Romanian Missals of the same date, it also included many other prayers, specific indications and hymns. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1814.*

Format. In 4°; [2] f. + 316 p. Tipar negru și roșu, cu litere de două dimensiuni şi cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 25).

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: reprezentarea proscomidiei (p. 64); *Sfântul Ioan Zlatoust*, în chenar din semne tipografice florale (p. 73); *Sfântul Vasilie cel Mare*, în chenar din semne tipografice florale (p. 126); *Sfântul Grigorie Bogoslovul*, în chenar din semne tipografice florale (p. 176). Frontispicii: șir de semne tipografice (f. [2r], [2v], p. 169, 175, 202, 203, 205, 208, 209, 212, 215, 248, 249, 250, 251, 252, 253–260, 268, 276, 280, 284, 289, 292, 297, 304, 310, 314); linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (f. [2r], p. 1); frontispiciu laic, înfățișând doi sfincși față-n față (p. 1); dreptunghi cu Isus Hristos în mijloc, iar la margini, apostolii Pavel și Ioan (p. 13, 36, 57, 74, 127, 177, 217). Viniete: buchet de flori într-o compoziție floral-geometrică (f. [2r]); linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (p. 12, 56, 72, 125, 216, 316). Iniţiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Însemnare pentru ceale ce să află întru această carte* (f. [2r–v]); *Rânduiala vecerniei cei mici* (p. 1–2); *Rânduiala vecerniei cei mari, ce să face bdenie totă noaptea utreniia Învierii* (p. 2–12); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–35); *Rânduiala utreniei* (p. 36–56); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii, carea să face așa în bisearica cea mare și la Stagora* (p. 57–72); *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 75–125); *Dumnezeiasca liturghie a celui dintru sfinți părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul de la Chesariia Capadochiei* (p. 127–169); *Învăţătură pentru dumnezeiasca Liturghie a Prejdeosfeșteniii* (p. 169–175); *Învăţătură pentru*

sfărâmarea sfântului agneţ (p. 175); *Dumnezeiasca liturghie a Prejdeosfeșteniii* (p. 177–198); *Arătare pentru oarecare îndreptări la slujirea Liturghiei Prejdeosfeșteniia* (p. 199–200); *Rânduiala blagosloveniei colivei* (p. 201–202); *Molitva la blagosloveniia sălciei în Dumineca Florilor* (p. 202–203); *Molitva la blagosloveniia cărnurilor în sfânta și luminata Dumineca a Paștilor* (p. 203–204); *Molitva la gustarea strugurilor în șase zile ale lui avgust* (p. 205); *Rânduiala cutiei, adecă a colivei, ce să face întru pomenirea celor adormiți, la liturghie* (p. 205–208); *Învățătură cum să cade a zice opusturile la praznice dumnezeiești și a Maicii lui Dumnezeu și preste tot anul* (p. 208–209); *Opusturile praznicilor celor domnești ce să zic la vecernie, la utrenie și la liturghie, după rânduială, la Nașterea lui Hristos* (p. 209–212); *Opusturile zilii în totă săptămâna, după obiceai<u>l sfintei Bisearici a Răsăritului* (p. 212–215); *Vosglașeniile în dumineca cea luminată a Paștilor, după fieștecare peasnă, la canon* (p. 215–216); *Rânduiala sfintei priceștanii* (p. 218–247); *Sinaxariu* (p. 249–259); *Adunare pentru ceareri de bună trebuință la vreame de nevoie ce s-ar întâmpla* (p. 260–309); *Aicea arătăm pentru slujirea sfintei și dumnezeiești liturghii, în ce vreame este datori preotul a o săvârși* (p. 310–314); *Rugăciune, facerea lui chir Ioann Vrotopola, marele doftor Chirchira, carea să cetească cu bună umilință și cu lacrămi, la ceia ce degrab cad în neputință și să bântuiesc de duhuri necurate, scoasă de pre elinie pre românie* (p. 314–316).

Depozit. BAR; BBSB; BASB; BMSB; BITSB; BMDV; BDAS; MOC; ANC.

Referințe. BRV, III, nr. 853, p. 105; Iarcu 1873, p. 23; Oprescu 1942, p. 160; Beju 1956, p. 126; Pascu 1976, p. 119; Dunăreanu, Popa 1979, p. 26; CRV 1985, p. 235; Mureșianu 1985, p. 127, *passim*; Andea 1996, p. 85; Basarab 1998, p. 107–108; Florescu 2000, p. 434–435; Râpă-Buicliu 2000, p. 383; Mitric 2005, p. 250; Teodorescu 2006, p. 49–50; Dudaș 2007, II, p. 431; Cereteu 2009, p. 246; Maria 2011, p. 59, 60, 114, 117, 258, 274, 288, 299.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 853.

1815. Vasilie Aron, ***Leonat și Dorofata***, Sibiu, 1815.

Vorbire | în versuri de glume | întră | Leonat, | beţivul om din Longobarda, | și întră | Dorofata, | muiarea sa. | Prin | Vasilie Aaron, | juratul procurator, alcătuite, acum de nou re|videluite, îndreptate, mai înmulțite și a | doa oară tipărite. | În Sibii | s-au tipărit, în tipografia lui Ioann Bart, | 1815.

Vasilie Aron, ***Leonat and Dorofata [Leonat și Dorofata]****. This first edition of a writing belonging to the Enlightenment is based on the vice of drinking without measure. The two quarrelling partners, Leonat, the drunkard from Longobarda, and Dorofata, his wife, are having an interminable dialogue, which is specific to the naive theatre. Their speeches are moralizing. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1815.*

Format. In 8°; [2] f. + 36 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină, între 25 și 28 la pagină plină. Literele sunt de două dimensiuni: mai mici pentru prefață, mai mari pentru versuri.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, un ornament în forma unei sulițe cu două capete. Tot pe foaia de titlu, încă două segmente de linie, dintre care unul este îngroșat. Frontispicii: ornament simplu, în forma unei sulițe cu două capete (f. [1v]); două ramuri înfrunzite, așezate în formă de *x* și legate cu o fundă care se termină în spirală (p. 1). Paginile au în partea de sus, în locul colontitlului, câte un segment de linie îngroșat.

Cuprins. *Iubite cetitoriu*, prefață datată „Sibii, 15 aprilie 1815” și semnată „De bine voitoriu Vasilie Aaron, jurat în M. Prinţipat al Ardealului, procurator” (f. [2r–v]); *Bărbatul.* [*Amar și*

dureare mie!] (p. 1–3); *Muiarea*. [*Lucru jealnic! Şi tâmplare*] (p. 3–4); *Bărbatul.* [*O amar! O, vai de mine!*] (p. 4–5); *Muiarea*. [*Nu te năcăji, bărbate!*] (p. 5–6); *Bărbatul.* [*Oh! vai! ticăloasă minte!*] (p. 6–8); *Muiarea*. [*Lucru vreadnic de mirare!*] (p. 8–9); *Bărbatul.* [*Firea strigă ce ei place*] (p. 9); *Muiarea*. [*Adevărat es<te> că firea*] (p. 9–10); *Bărbatul.* [*Ha! Ha! Iubită soţie!*] (p. 10–11); *Muiarea*. [*Să ferească Dumnezeu*] (p. 11–12); *Bărbatul.* [*Iubita mea porumbiţă!*] (p. 12–13); *Muiarea*. [*Batăr de ai bea o dată!*] (p. 13); *Bărbatul.* [*O, iubită Dorofată!*] (p. 14); *Muiarea*. [*Dumnezeu sfânt să ferească*] (p. 15); *Bărbatul.* [*Porumbiţa mea iubită!*] (p. 15–16); *Muiarea*. [*Gătlejul tău scânteiază*] (p. 16); *Bărbatul.* [*Pentru că am beut vin*] (p. 17); *Muiarea*. [*Ardă tot gâtlanul tău!*] (p. 17); *Bărbatul.* [*Muiare! ce eşti nebună!*] (p. 17–18); *Muiarea*. [*O, netreabnice cuvinte!*] (p. 18–19); *Bărbatul.* [*De copii ce mie-mi pasă?*] (p. 19); *Muiarea*. [*O, vai, părinte de lemn!*] (p. 19–20); *Bărbatul.* [*Ticăloasa mea soţie!*] (p. 20); *Muiarea*. [*Al tău gâtlan să pleznească*] (p. 20); *Bărbatul.* [*Du-te, dragă porumbiţă!*] (p. 21); *Muiarea*. [*O, vulpe, o, lup viclean!*] (p. 21–22); *Bărbatul.* [*Te de rea, de veninată*] (p. 22–23); *Muiarea*. [*Cum să nu mă obidez?*] (p. 23–25); *Bărbatul.* [*Spune, latră câte-ţi place*] (p. 26–27); *Muiarea*. [*Mâncă, bea, te veseleaşte*] (p. 27); *Bărbatul.* [*Fire-aş gol, mie ce-mi pasă?*] (p. 27–29); *Muiarea*. [*Ucigă-te crucea, drace!*] (p. 29–30); *Bărbatul.* [*De iernat ce grijesc eu?*] (p. 30–31); *Muiarea*. [*De-ar fi bătut Dumnezeu!*] (p. 31–32); *Bărbatul.* [*Dorofata mea iubită!*] (p. 32–34); *Muiarea*. [*De cârjmă [!] parte să ai*] (p. 34–35); *Bărbatul.* [*O, iubita mea borească!*] (p. 35–36); *Muiarea*. [*Face-voi, iubit bărbate!*] (p. 36).

Depozit. BACJ; BBSB; BAC.

Referinţe. BRV, III, nr. 869, p. 115; Pop 1827, p. 116; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 29; Iarcu 1873, p. 24; Philippide 1888, p. 156–157; Densuşianu A. 1894, p. 278; Gaster 1896, p. 350; Rosetti 1897, p. 14; Pascu 1927, p. 301; Tomescu 1968, p. 116; Popovici 1972, p. 450; Furdui 1974, p. 104–105; Papadima 1975, p. 156; Pascu 1976, p. 121–123; Florescu 2000, p. 436; Râpă-Buicliu 2000, p. 386; Popa 2010/A, p. 148; Maria 2011, p. 92–93, 258, 275, 288, 299; Popa, Popa 2011, p. 284–297; Urs 2011, p. 599; Aaron 2012, p. XIV; Maria 2012, p. 30; Aaron 2013, p. 113–127; Popa 2013, p. 8, 113–143.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BBSB, cota CVR I 140.

1815. ***Bucoavnă,*** Sibiu, 1815.

Bucoavnă | pentru | pruncii | cei româneşti | carii să află | în Marele Prinţipat | al | Ardealului, | tipărită în Sibii, în tipografiia lui Ioan | Bart, cu priv. Împărăteştii Crăieştii | Măriri, | 1815.

Spelling Book [Bucoavnă]. *Textbook for the use of Romanian primary school children, written in the Orthodox environment of Sibiu, following the tradition of secular textbooks. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1815.*

Format. In 8°; 96 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină, maximum 23 la pagină plină.

Ornamentaţie. Mic ornament tipografic în forma unei sulițe cu două capete (p. 45, 71, 79, 83, 87). Paginile au în partea de sus un mic cerc, mărginit de patru linii.

Cuprins. [Literele alfabetului chirilic] (p. 2–4); § II. *Silabe cu neglasnice şi glasnice slove* (p. 5–6); 2. *Silabe cu glsnice şi neglasnice* (p. 6); 3. *Silabe cu neglasnice şi doao îndoite glasnice* (p. 6–7); 4. *Silabe cu doao neglasnice şi una glasnică* (p. 7–8); 5. *Silabe cu trei neglasnice şi cu una glasnică* (p. 8); 6. *Silabe cu o glasnică, cu una sau şi mai multe neglasnice* (p. 8–9); § III. 1.

Silabe cu o neglasnică sau și mai multe întră doao glasnice (p. 9–10); 2. *Silabe cu trei neglasnice întră glasnice* (p. 10); 3. *Silabe cu doao de un fealiu și mai multe fealiuri neglasnice întră glasnice* (p. 10–11); 4. *Silabe cu doao de un fealiu și mai multe fealiuri glasnice* (p. 11–12); 5. *Silabe cu îndoit glasnice* (p. 12); 6. *Cuvinte cu silabe ce să pun în sfârșit* (p. 12–13); 7. *Cuvinte cu titla scrise* (p. 13); § IV. *Cuvinte cu silabe ce să pun înainte* (p. 13); Cap 1. *Despre cunoașterea literelor* (p. 14); I. *Numărul literelor* (p. 14); II. *Împărțirea literelor* (p. 4–19); III. *Răspunderea tuturor literelor* (p. 20–23); Cap. II. *Despre silabizație (Slov'nire)* (p. 24–30); Cap III. *Despre cetire* (p. 31); I. *Ce iaste cetirea?* (p. 31); II. *Ce iaste punerea?* (p. 31–32); III. *Seamnele carii vin înainte în cetire și-n scrisoare* (p. 32–40); *Glasurile care să le întrebuințăm la cetire* (p. 40–42); V. *Reguli de a ceti bine* (p. 42–43); VI. *Despre tonul silabelor și cuvintelor* (p. 44); *Adaogire. Despre scrisoare* (p. 45); Cap I. *Despre întrăbuințarea slovelor celor mari* (p. 45–47); Cap II. *Despre slovele ceale glasnice care în făptură sânt osăbite, iară în răspundere tot un son (sau ton) au* (p. 47–51); Urmează 42 de maxime care încep cu cuvintele „Teame-te de Dumnezeu, fă ce iaste bine..." (p. 52–57); Urmează o poezie de 24 de versuri care începe cu versul „Fă ce socotești că-i bine" (p. 57–59); *Pruncul cel cu inima deșartă* (p. 59–60); *Furul cel mic* (p. 60–61); *Luați aceasta aminte maicilor și pruncilor* (p. 61–62); *Gazda lotrilor* (p. 63); *Tot ce iaste preste măsură nu iaste sănătos* (p. 63–64); *Pruncul cel mincinos* (p. 64–65); O fabulă. Leul și măgariul (p. 66); *Învățătură* (p. 66–71); *Scurte povești. Pentru supearștiție sau credința deșartă* (p. 71–73); *Fata cea înțeleaptă* (p. 74–77); *Pentru ispovedanie* (p. 77–79); *Pentru clacă* (p. 79–80); *Pentru rătăcire* (p. 81–82); *Pruncul cel iubitoriu de osteneale* (p. 83); *Pagubă din prostie, adecă din neștiință* (p. 83–86); *Doi câini* (p. 87); *Învățătură* (p. 87–90); *Niște reguli despre sănătate* (p. 90–92); *Pentru numere* (românești, arabești, latinești) (93-<95); *O dată unul* (p. 96)>.

Depozit. BVAUGL.

Referințe. Hâncu 1965, p. 90, nr. 204; Poenaru 1973, p. 118, nr. 127; Păltănea 1987–1988, p. 669–671; Popa 1996, p. 229–232; Râpă-Buicliu 2000, p. 394; Maria 2011, p. 65, 67–69, 258, 274, 288, 299.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BVAUGL, cota I 62. Paginile 93–94 nu sunt numerotate. În exemplarul de referință lipsesc p. 1–2, 15–16, 81–82, 95–96. Conținutul acestora a fost completat tacit după ediția din 1797. Conținutul foii de titlu a fost preluat de la Popa 1996, p. 232. Dacă ediția de față a urmat întocmai conținutul celei din 1797, înseamnă că textul de pe p. 95–96 trebuie să se încheie cu *O dată unul*. Hâncu (1965, p. 90, nr. 204) și Poenaru (1973, p. 118, nr. 127) au identificat-o ca fiind de Brașov. Fotocopiile exemplarului identificat de Liliana Popa și descris la Popa 1996, p. 229–232, donate de Domnia Sa Arhivelor Statului Sibiu, Bibliotecii Astra Sibiu și Casei Teutsch din Sibiu, nu au putut fi identificate.

1816. ***Ceasoslov***, Sibiu, 1816.

Ceasoslov, | acum | într-acestași chip tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei, | Franțisc | întâilea. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1816.

Breviary [Ceasoslov]. *This religious book includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1816.*

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 20 și 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Pe foaia de titlu, trei ornamente tipografice care sugerează o suliţă cu două capete. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte" (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos, Arhiereu ceresc, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăveşte-ne de cel rău" (p. 264); *Izvorul cel de viaţă dătător*, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Bucură-te ceea ce ţii pre Cela ce ţine toate şi eşti lăcaşi bucuriei, că numai ţie uniia să cade să te bucuri" (p. 308); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Gustaţi şi vedeţi că Hristos Domnul este Carele Să jărtfuiaşte în păhar, sf<i>nţind pre ceia ce să împreună cu Dânsul" (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Pre Tatăl şi pre Fiiul, şi pre Sfântul Duh, Troiţa cea de o fiinţă şi nedespărţită să o mărim" (p. 382). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o suliţă (f. [2r], p. 20, 54, 66, 75, 87, 99, 114, 153, 173, 208, 227, 229, 234, 237, 240, 247, 249, 252, 254, 258, 260, 265, 275, 282, 292, 296, 307, 309, 322, 325, 340, 352, 362, 383, 386, 390, 393); dreptunghi având în centru un medalion rotund, mărginit de motive florale (p. 1); şir din semne tipografice (p. 386). Viniete: ornament tipografic sugerând o suliţă (f. [2v], p. 323); buchet de flori stilizat (p. 263); segment de linie (p. 339, 381, 392). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui şestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniţii* (p. 99–113); *Începutul pavecerniţii cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniţii cei mici* (p. 153–172); *Polunoştniţa de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoştniţa sâmbetii* (p. 208–227); *Polunoştniţa duminecii* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele şi condacele Triodului şi ale Penticostarului ce să încep de la Dumineca vameşului şi fariseului până la Duminica tuturor sfinţilor* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele şi condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele şi condacele sfinţilor de obşte* (p. 296–306); *Acest sfânt şi cinstit Paraclis* (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei precistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineţii* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinaşilor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinţilor până la a cincea duminică din Postul Mare, preste toţi anii* (p. 390–392); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia* (p. 394–395).

Depozit. BAR; BMSB.

Referinţe. BRV, III, nr. 904, p. 140–141; Oprescu 1942, p. 168; Dunăreanu, Popa 1979, p. 26; Maria 2011, p. 51–52, 259, 275, 288, 299.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 904.

1816. ***Viaţa şi pildele lui Esop***, Sibiu, 1816.

Viiaţa | şi | pildele | preaînţeleptului | Esop. | Sibii, | în tipografiia lui Ioan Bart, | 1816.

Aesop's Life and Parables [Viaţa şi pildele lui Esop]. *This writing represents an Edition of the Romanian translation of Aesop's life, parables and teachings, which is different from those from 1795, 1802 and 1807. Aesop was a famous fabulist of the Antiquity. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1816.*

Format. In 8°; 132 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Frontispiciu în forma unei sulițe cu două capete (p. 3, 59). Paginile au în partea de sus mici semne tipografice.

Cuprins. *Viiața lui Esop* (p. 3–58); *Pildele și învățăturile lui Esop*. 1. *Vulturele și vulpea* (p. 59–60); 2. *Vulturele și rudașca* (p. 60–62); 3. *Privighitoarea și coroiul* (p. 62); 4. *Vulpea și țapul* (p. 63); 5. *Vulpea și leul* (p. 63–64); 6. *Mâța și cocoșul* (p. 64–65); 7. *Vulpea* (p. 65); 8. *Vulpea și rugul* (p. 65–66); 9. *Vulpea și crocodelul* (p. 66); 10. *Cocoșii și potârnichea* (p. 66–67); 11. *Vulpea* (p. 67); 12. *Cărbunariul și nălbitoriul* (p. 67–68); 13. *Pescarii* (p. 68); 14. *Iaptătoriul sau care să laudă pre sine* (p. 69); 15. *Cel ce făgăduiaște ce nu poate da* (p. 69–70); 16. *Vicleanul* (p. 70); 17. *Pescarii* (p. 71); 18. *Înșelătoriul* (p. 71–72); 19. *Broaștele* (p. 72); 20. *Bătrânul și moartea* (p. 72–73); 21. *Bătrâna și doftoriul* (p. 73–74); 22. *Păsărariul și șarpele* (p. 74–75); 23. *Vânătorii și brebul* (p. 75); 24. *Văduva și găina* (p. 75–76); 25. *Mâța și șoarecii* (p. 76–77); 26. *Vulpea și maimuța* (p. 77–78); 27. *Delfinul cu un peaște mare* (p. 78–79); 28. *Bucătariul și cânele* (p. 79); 29. *Cânele și lupul* (p. 79–80); 30. *Cânele și cocoșul* (p. 80–81); 31. *Leul și broasca* (p. 81–82); 32. *Leul, măgariul și vulpea* (p. 82–83); 33. *Leul și ursul* (p. 83); 34. *Furnica și porumbița* (p. 83–84); 35. *Bolnavul și doftorul* (p. 84–85); 36. *Grădinariul și măgariul* (p. 85–86); 37. *Slujnicile și cocoșul* (p. 86–87); 38. *Mâța* (p. 87); 39. *Muștele* (p. 87–88); 40. *Țapul și lupul* (p. 88–89); 41. *Racul și vulpea* (p. 89); 42. *Omul necărturariu* (p. 89–90); 43. *Hoții și cocoșul* (p. 90–91); 44. *Corbul și șarpele* (p. 91); 45. *Porumbii și cioara* (p. 91–92); 46. *Cioara* (p. 92); 47. *Doi boji* (p. 92–93); 48. *Lupul și oaia* (p. 93); 49. *Iepurii și vulturii* (p. 93–94); 50. *Furnicile* (p. 94); 51. *Mâța și liliacul* (p. 95); 52. *Păsărariu și o pasere* (p. 95–96); 53. *Călătoriul* (p. 96); 54. *Copilul și mumă-sa* (p. 97); 55. *Păcurariul* (p. 97–98); 56. *Rodiile și rugul* (p. 98–99); 57. *Guzul și mumă-sa* (p. 99); 58. *Doi măgari* (p. 99–100); 59. *Măgariul* (p. 100–101); 60. *Ciobanul și oile* (p. 101); 61. *Măgariul și vulpea* (p. 102); 62. *Măgariul și broaștele* (p. 102–103); 63. *Măgariul și corbul* (p. 103); 64. *Călătorii* (p. 103–104); 65. *Măgariul și vulpea* (p. 104); 66. *Găina și rândureaoa* (p. 105); 67. *Cămila* (p. 105); 68. *Șarpele* (p. 106); 69. *Porumbul* (p. 106); 70. *Porumbița și cioara* (p. 107); 71. *Fata și mumă-sa* (p. 107–108); 72. *Pescarii* (p. 108); 73. *Măgariul și calul* (p. 109); 74. *Omul și uriiașul* (p. 109–110); 75. *Vulpea și vierul* (p. 110–111); 76. *Omul* (p. 111–112); 77. *Doi câni* (p. 112–113); 78. *Pescariul* (p. 113–114); 79. *Corbul și mumă-sa* (p. 114); 80. *Văcariul* (p. 114–115); 81. *Furnicile și grăurușul* (p. 115–116); 82. *Vulturul și săgetătoriul* (p. 116); 83. *Vearmele și vulpea* (p. 116–117); 84. *Omul și găina* (p. 117); 85. *Leul și vulpea* (p. 117–118); 86. *Grădinariul și șarpele* (p. 118–119); 87. *Lupul și baba* (p. 119–120); 88. *Țapul și lupul* (p. 120); 89. *Mușcoiul* (p. 120); 90. *Trâmbițașul și ostașii* (p. 121–122); 91. *Mojneagul* (p. 122–124); 92. *Cerbul* (p. 124); 93. *Leul și gliganul* (p. 124–125); 94. *Leul și vulpea* (p. 125); 95. *Copilul și mumă-sa* (p. 125–126); 96. *Copilul și scorpiia* (p. 126); 97. *Corbul și vulpea* (p. 126–127); 98. *Cerbul* (p. 127–128); 99. *Vrăjitoriul* (p. 128); 100. *Cânele* (p. 128–129); 101. *Cămila* (p. 129); 102. *Grădinariul și șarpele* (p. 129–130); 103. *Cocoșii* (p. 130); 104. *Boii* (p. 131); 105. *Măgariul* (p. 131–132).

Depozit. BAR; BASB; BVAUGL.

Referințe. BRV, III, nr. 924, p. 161–162; BRV, IV, nr. 924, p. 302; Cartojan 1929–1938, II, 266–267; CPLR 1963, I, p. 111–234; Hâncu 1965, p. 96; Moraru, Velculescu 1976–1978, p. 224–228; DLR 1979, p. 336–337; Dunăreanu, Popa 1979, p. 26; Maria 2011, p. 87, 259, 275, 289, 299.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 924.

1817. *Catavasier grecesc și românesc*, Sibiu, 1817.

Catavasier | grecesc| și | românesc, | tipărit în zilele preaînălțatului | împăratului nostru, | Franțisc întâiul. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1817.

***Greek and Romanian Book of Katavasiae [Catavasier grecesc și românesc]**. This is one of the basic books of religious services specific to the Eastern Church. This book is similar to the Hymn Book and summarizes the so-called irmoi, i.e. the first verses or stanzas of hymns, systematized in textual sequences of equal length. Lice the Hymn Book, the Irmologion can be used at each ecclesiastical service. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1817.*

Format. In 8°; 270 p. + [1] f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 28).

Ornamentație. Titlul în chenar de compoziți tipografică, în interiorul căruia se află un medalion cu ochiul lui Dumnezeu și strângerea a două mâini, precum și două linii orizontale, sugerând o suliță cu două capete. Gravuri: *Izvorul cel de viață dătător* (f. tt. v; p. 54, 224). Frontispicii: gravură înfățișându-l pe prorocul David îngenuncheat în fața jertfelnicului, alături de el aflându-se lira, coroana regală și sceptrul (p. 3); linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (p. 7, 12, 27, 29, 31); linie dublă cu rol de frontispiciu (p. 22, 24, 35, 45, 62, 71, 74, 79, 92, 105, 122, 129, 144, 145, 154, 173, 225, 241, 268); șir de semne tipografice (p. 37, 43, 102, 103, 110, 115, 118, 127, 133, 135, 138, 140, 149, 153, 166, 170, 178, 185, 188, 208, 219, 263, 270); ornament din ramuri legate cu panglică spiralată (p. 55); ornament floral în forma unei acolade (f. [1r]). Viniete: linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (p. 53); vas simbolic cu flori stilizate (p. 223 [!], 240); copil așezat în iarbă, alături de doi porumbei și de o carte deschisă (p. 262). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. Între p. 3 și 53 se află catavasiile în limba greacă, dar cu titlul în limba română, astfel: *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 3–7); *Tropariul botezului, glas 1* (p. 7); *Catavasii la Botezulu Domnului nostru Isus Hristos* (p. 7–12); *Catavasii la Streteniia Domnului Hristos* (p. 12–14); *La Învierea Domnului Hristos, tropariul glas 5* (p. 14); *În sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 14–22); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 22–24); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 24–26); *Catavasiile Născătoarei de Dumnezeu* (p. 27–29); *Tropariul la Zioa Crucii, glas 1* (p. 29); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 29–31); *Troparele Învierii, glas 5* (p. 31–35); *Bogorodicina ce să cântă după hvalite* (p. 35); *Slavosloviia* (p. 35–37); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 37–42); *Priceasnele de preste toată săptămâna* (p. 43); *Rânduiala Liturghiii a Marelui Vasilie* (p. 44–45); *Rânduiala sfintei Liturghii a Prejdesfețeniii* (p. 45–47); *Irmoasele ce să cântă la masă* (p. 47–53). De la p. 55 încep textele liturgice în limba română, astfel: *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 55–62); *Catavasii la Botezulu Domnului nostru Isus Hristos* (p. 62–71); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 71–74); *Catavasii la Blagovești și la alte praznice ale Preacestii* (p. 74–79); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 79–91); *În sfânta și luminate zi a Paștilor* (p. 92–102); *Aprile 23, la Sfântul Mucenic Gheorghe* (p. 102–103); *Mai 21, la Sfinții Împărați Constandin și Elena* (p. 103–104); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 105–109); *La dumineca a șaptea după Pași, a sfinților părinți* (p. 110); *La Sfânta Troiță, la vecernie* (p. 110–113); *Iunie 29 [!], la Nașterea sfânt<ului> Ioann Predetinici* (p. 113–115); *La Sfinții Apostoli Petru și Pavel, la vecerniia cea mare* (p. 115–118); *Avgust 6. La Preobrejeniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 118–119); *Avgust 15, la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la vecerniia cea mare* (p. 120–122); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 122–127); *Septemvrie 8, la Nașterea sfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 127–128); *Catavasii la Zioa Crucii* (p. 129–133); *Octomvrie 14, la Preapodoabna Paraschiva* (p. 133–135); *Octomvrie 26, la Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 135–137); *Noiemvrie 8, la Săborul îngerilor* (p. 138–140); *Noiemvrie 21, la Văvedeniia Preasfintei Născătoare de Dumnezeu* (p. 140–141); *Dechemvrie 6, la Sfântul Nicolae* (p. 141–144); *Rânduiala utreniii, duminecă*

dimineaţa, după canon Troicinic (p. 144–153); *Rânduiala utreniei praznicilor sfinţilor* (p. 153–154); *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii* (p. 154–166); *Priceasnele preste toată săptămâna* (p. 166–169); *Stihurile vecerniii ceii mari pe glasul carele va fi* (p. 170–172); *De aicea să încep cântările ceale veselitoare, polihronismos, adecă gratuluire pentru mitropolitul când râdică păharul* (p. 173–178); *Podobiile glasurilor* (p. 178–184); *Polieleul care să cântă la praznicele împărătești și al sfinţilor* (p. 185–188); *Pentru Polieleu ce să cântă la praznice împărătești și la al Născătoarei de Dumnezeu și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 188); *Pripealele la praznicele împărătești și la toți sfinții care au polieleu, facerea lui Filothei Monahul* (p. 189–208); *Cântarea lui Moisi, după ce s-au afundat Faraon, de la Ieșire, cap 15* (p. 208–219); *Prevelicul* (p. 219–123 [!]); *Rănduiala a celui de obște Paraclisului* (p. 225–240); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 241–262); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 263); *Pashaliia* (p. 264–267); *Prochimenele zilelor* (p. 268–269); *Rugăciunea la blagoslovenia colivei* (p. 270); *Însămnarea celor ce să află întru acest Catavasier* (f. [1r–v]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUB; BBSB; BITSB; BGTK; BȘCM; BDAS; MOC.

Referințe. BRV, III, nr. 935, p. 183; Cipariu 1855/A; Parhomovici 1925, p. 15; Pascu 1927, p. 300; Oprescu 1942, p. 174; Filip 1970, p. 88; Cartea B. 1972, p. 170; Pascu 1976, p. 126; Dunăreanu, Popa 1979, p. 26; CRV 1985, p. 252; Mosora, Hanga 1991, p. 191; Florescu 2000, p. 457; Râpă-Buicliu 2000, p. 394; Mitric 2005, p. 264–265; Teodorescu 2006, p. 27–28; Cereteu 2009, p. 245; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 245; Cereteu 2011, p. 178; Maria 2011, p. 61, 115, 259, 275, 289, 299; Filip 2013, p. 104.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 935.

1817. [***Ceasoslov,*** Sibiu, 1817].

Breviary [Ceasoslov]*. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1817.*

Format. In 8°; conține p. 1–80, 83–380, 383–395. Tipar negru, cu litere de trei dimensiuni, cu 20 de rânduri la pagină pentru caracterele mari, respectiv 29 și 30 pentru caracterele mijlocii, la pagină plină.

Ornamentaţie. Gravuri: reprezentarea lui Isus Hristos, Arhiereu ceresc, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăveşte-ne de cel rău” (p. 264); *Izvorul cel de viaţă dătător*, în chenar din semne tipografice spiralate, însoţită de legenda „Bucură-te ceea ce ţii pre Cela ce ţine toate şi eşti lăcaşi bucuriei, că numai ţie uniia să cade să te bucuri” (p. 308); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, în chenar din semne tipografice spiralate, însoţită de legenda „Gustaţi şi vedeţi că Hristos Domnul iaste Carele să jărtfuiaşte în păhar, sfinţind pre ceia ce să împreună cu Dânsul” (p. 324). Frontispicii: dreptunghi având în centru un medalion rotund, mărginit de motive florale (p. 1); ornament tipografic sugerând o suliţă (p. 20, 54, 66, 75, 87, 99, 114, 153, 173, 208, 227, 229, 231, 234, 237, 240, 247, 249, 252, 254, 256, 258, 260, 265, 290, 292, 296, 307, 309, 325, 340, 352, 362, 383, 386, 390, 393); un șir din semne tipografice (p. 386). Viniete: ornament tipografic sugerând o suliţă (p. 323, 339, 392); vas cu flori stilizat (p. 263). Linie dublă, despărțitoare de capitole (275, 282, 322). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui șestii ceas* (p. 75–80–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniții* (p. 99–113); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 114–153);

Începutul pavecerniţii cei mici (p. 153–172); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoștnița sămbetii* (p. 208–227); *Polunoștnița duminecii* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Penticostarului ce să încep de la Dumineca vameșului și fariseului până la Duminica tuturor sfinților* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele și condacele sfinţilor de obște* (p. 296–306); [*Acest sfânt și cinstit Paraclis*] (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei, ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei precistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–381); *Rănduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinașelor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinţilor până la a cincea duminică din Postul Mare, preste toți anii* (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia* (începe cu anul1817) (p. 394–395).

Depozit. BASB.

Referințe. Maria 2011, p. 51–52, 259, 275, 289, 299; Maria 2013, p. 38.

Observații. Exemplar de referință: BASB, cota BRV 904. Din exemplarul de referință lipsesc filele liminare, p. 81–82 și 381–382. Paginile 135–138 sunt legate după 139–142. Considerăm că și această ediție trebuie să fi avut în forma completă [2] f. + 395 p., ca și celelalte ediții ale *Ceaslovului* de Sibiu. Datarea s-a făcut după Pascalie și după diferențele de ornamentație față de ediția certă din 1816, descrisă mai sus. Pe cele două file liminare lipsă trebuie să se fi aflat *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]). Conținutul paginilor lipsă a fost completat tacit.

1817. *Psaltire*, Sibiu, 1817.

***Psalter [Psaltire]**. Another edition of the Psalm Book is Romanian, written in the Orthodox environment of Transylvania. Besides the text of psalms, the book also contains indications on how to read the psalms during Lent and in the course of the year. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1817.*

Format. In 8°; 288 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 28 de rânduri la pagină plină, la textul scris cu litere de dimensiuni mari.

Ornamentație. Gravuri în text: *Izvorul cel de viață dătător*, semnată „D. F.", gravură însoțită de textul „Bucură-te ceea ce ţii pre Cela ce ţine toate și eşti lăcaș bucuriei, că numai ţie uniia ţi să cade să te bucuri"; reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul în brațe (p. 288). Frontispicii: gravură înfățișându-l pe David rugându-se în templu, în faţa altarului (p. 3); două ramuri înflorite, legate cu o fundă terminată în spirală (p. 262). Inițiale ornate în negru (*passim*). Linii ornamentale despărțitoare de catisme, realizate din semne tipografice sau din ornamente care înfățișează o suliță cu două capete în diverse forme.

Cuprins. *Psalmii proorocului și împăratului David* (p. 3–213); *Cântarea lui Moisi* (p. 214–237); *Pentru Polieleu* (p. 237–238); *Pripealele la praznicile ceale dumnezeiești și la toți sfinții carii au Polieleu, facerea lui Ioann Monahul* (p. 238–261); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 262–263); *Pashalia,* pe anii 1817–1845 (p. 264–265); *Învățătură cum să cetească Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 266–268); *Învățătură cum să cetească Psaltirea preste tot anul* (p. 269); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 271–288).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; MOC; ANC.

Referințe. Bratu 1957/A, p. 743; Poenaru 1973, p. 120–122; Dunăreanu-Popa 1979, p. 26; Mosora, Hanga 1991, p. 194–195; Florescu 2000, p. 462; Maria 2011, p. 54–55, 259, 275, 289, 299; Urs 2011, p. 616.

Observaţii. Exemplare de referinţă: BAR, cota CRV 944A şi BCUCJ, cota BRV 967/A. Nu se cunosc exemplare cu foaie de titlu (p. 1–2). Datarea s-a făcut după Pascalie.

1818. ***Bucoavnă,*** Sibiu, 1818.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea | slovelor la slovenire și la | cetanie, cât și la rânduiala | vecerniei, utreniei și | a sfintei liturghii. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1818.

Spelling Book [Bucoavnă]. *School textbook destined to Romanian pupils attending beginning levels edited in an Orthodox environment in Sibiu. It was printed at Sibiu, Transylvania in 1818.*

Format. In 16°; 94 p. Tipar negru.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, trei ornamente în forma unei sulițe cu două capete. Gravură reprezentând Învierea Domnului (f. tt. v).

Cuprins. La p. 88–90 se află două poezii. Prima urmează după „Rugăciunea carea o cetește toată ceata scolasticească" și este o poezie de 8 versuri; a doua este dimpreună cu o rugăciune, „Mulțămita cetei scolasticești", și conține tot 8 versuri. Textul se încheie cu *Arătarea numerilor* și *O dată unul*.

Referinţe. BRV, III, nr. 973, p. 215–216; Ghibu 1916, p. 81–83; Oprescu 1942, p. 179; Cartea B 1972, p. 170; Dunăreanu, Popa 1979, p. 26; Maria 2011, p. 70, 72–73, 275, 289, 299, 259.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Descrierea s-a făcut după exemplarul prezentat în literatura de specialitate, existent până în anul 1989 la BCUB. Ghibu (1916, p. 81–83) publică foaia de titlu și gravura de pe versoul acesteia, precum și cele două poezii.

1818. ***Catehism mic***, Sibiu, 1818.

Catihismul | mic | sau | scurtată pravoslavnică mărtu|risire a legii grecești ne|unite | pentru trebuința pruncilor celor | neuniți românești făcut | și de la neunitul, episcopescul, în Carloveț, la anul | 1774, ținutul sinod întărit și cu întă|rirea arhiepiscopului și metropolitu|lui tipărit. | S-au tipărit la Sibiiu, în tipografiia lui Ioann Bart, | cu priv<ilegiul> Împărățeșt<ii> și Crăieșt<ii> Măriri, | 1818.

Small Catechism [Catehism mic]. *This writing enlarges upon popularizing religious themes in a catechetical (dialogued) manner. The purpose of this work relies in explaining the great diversity of religious themes and practices to Orthodox believers, for the benefit of the people. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1818.*

Format. In 8°; 79 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu un ornament care sugerează o suliță cu două capete. Frontispiciu dintr-un ornament care sugerează o suliță cu două capete (p. 3, 5, 8, 12, 75). Vinietă dintr-un ornament care sugerează o suliță cu două capete (p. 45, 70). Paginile au în partea de sus mici semne tipografice.

Cuprins. *Întrare* (p. 3–5); Partea 1. *Pentru credință* (p. 5–7); § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 8–12); § II. *Întâia încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul*

(p. 12–16); § III. *A douo încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 16–17); *A treia încheietură a credinţei. Pentru întruparea Domnului* (p. 17–19); *A patra încheietură a credinţei. Pentru patimile şi moartea lui Hristos* (p. 20–22); *A cincea încheietură a credinţei. Pentru Înviiarea lui Hristos* (p. 22–23); *A şasea încheietură a credinţei. Pentru Înălţarea Domnului* (p. 23–24); *A şaptea încheietură a credinţei. Pentru a doao venire a Domnului* (p. 24–26); § IIII. *A opta încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu Duhul Mântuitoriul* (p. 27–30); § V. *A noo încheietură a credinţei. Pentru sfânta şi sobornicească bisearică* (p. 31–34); § VI. *A zeacea încheietură a credinţei. Pentru îndreptare şi pentru faptele bune* (p. 34–37); § VII. *A unsprezeacea încheietură a credinţei. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 38–40); *A doosprezeacea încheietură a credinţii* (p. 40–42); Partea 2. *Pentru dragoste* (p. 42–45); § I. *Întâia tablă. Pentru dragostea către Dumnezeu* (p. 46–49); § II. *A duoa tablă. Pentru dragostea cea către aproapele* (p. 50–55); § III. *Pentru păcate* (p. 55–62); Partea 3. *Pentru nădeajde* (p. 62–64); § I. *Pentru rugăciune de obşte* (p. 64–66); § II. *Pentru rugăciune deosebi* (p. 66–73); § III. *Pentru ceale noo fericiri* (p. 74–75); *Scurtă tălcuială a celor noo fericiri evangheliceşti* (p. 75–79).

Depozit. BCUCJ.

Referinţe. Pavel 1980, p. 237; Mosora, Hanga 1991, p. 196; Pavel 2007, p. 18–19; Maria 2011, p. 75–76, 259, 275, 289, 299; Maria 2013, p. 39.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ (exemplarul se află la Biblioteca Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" din Cluj-Napoca, cota V. 22).

1819. *Cărticica năravurilor bune pentru tinerime*, Sibiu, 1819. Traducere de Moise Fulea.

Cărticica | năravurilor | bune | pentru | tinerime, | acum | întâiu de pre nemţie pre românie | întoarsă. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1819.

Booklet of Good Manners for the Youth [Cărticica năravurilor bune pentru tinerime]. *The work is one of archpriest Moise Fulea's contributions to the development of the Orthodox confessional education in Transylvania. It was the first translation from German into Romanian of such teachings that young people have to follow in order to enjoy both the health of the body and that of the soul. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1819.*

Format. In 8°; [3] f. + 146 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, o gravură ce înfăţişează un vas cu flori şi două ornamente tipografice, sugerând o suliţă cu două capete. Frontispicii: două ornamente tipografice, sugerând o suliţă cu două capete (f. [2r]); dreptunghi care înfăţişează un peisaj riveran cu o casă seniorială de o parte a râului şi o casă ţărănească pe ţărmul din planul apropiat, lângă care pescuieşte un om (p. 1). Vinietă dintr-un ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete (f. [3v], p. 119, p. 146). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Cuprindere* (f. [2r–3v]); [*Nu prea de multă vreame dragii miei prunci!*] (p. 1–4); *Intâiul dialog de seară. Despre deregătoriile către sine însuşi* (p. 5–41); *A II dialog de seara. Despre deregătoriile către alţii* (41–70); *A III dialog de seara. Despre datoriile însoţirei* (p. 71–119); *A IV dialog de seara* (p. 120–146).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUB.

Referinţe. BRV, III, nr. 1035, p. 293; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 30; Iarcu 1873, p. 25; Philippide 1888, p. 151; Ghibu 1916, p. 259–261; Oprescu 1942, p. 183; Duţu 1965,

p. 122; Duțu 1968, p. 283; Cartea B. 1972, p. 182; Duțu 1972, p. 38; Popovici 1972, p. 299; Papadima 1975, p. 252–253; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Mosora, Hanga 1991, p. 204; Râpă-Buicliu 2000, p. 405; Maria 2011, p. 260; Maria 2012, p. 30.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 1035.

1819. *Ceasoslov*, Sibiu, 1819.

Ceasoslov, | acum | într-acestași chip tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei | Franțisc | întâilea. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1819.

Breviary [Ceasoslov]. *This religious book includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1819.*

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 20 și 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Pe foaia de titlu, un ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete și două segmente de linie. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte" (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu ceresc în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăvește-ne de cel rău" (p. 264); *Izvorul cel de viață dătător* în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Bucură-te ceea ce ții pre Cela ce ține toate și ești lăcași bucuriei, că numai ție uniia să cade să te bucuri" (p. 308); reprezentarea Maicii Domnului cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Gustați și vedeți că Hristos Domnul iaste, Carele Să jărtfuiaște în păhar sfințind pre ceia ce să împreună cu Dânsul" (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Pre Tatăl și pre Fiiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o mărim" (p. 382). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete (*passim*); dreptunghi cu un medalion central, înconjutat de motive florale (p. 1); linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (*passim*); șir din semne tipografice (p. 386). Viniete: ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (f. [2v], p. 381, 392); ghiveci cu flori stilizat (p. 263); segment de linie (p. 339). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utrenii* (p. 20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui șestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniții* (p. 99–113); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniții cei mici* (p. 153–172); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 208–227); *Polunoștnița duminecii* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Pentecostarului ce să încep de la Dumineca vameșului și fariseului, până la Duminica tuturor sfinților* (p. 265–282); *Triparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 296–306); [*Acest sfânt și cinstit paraclis...*] (p. 307); *Cinstitul paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei precistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tâlcuirea ocinașelor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc*

evangheliile Învierii de la Dumineca tuturor sfinților până la a cincea duminecă din Postul Mare, preste toți anii (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia* (p. 394–395).

Depozit. BAR; BBSB.

Referințe. BRV, III, nr. 1036, p. 294; Pascu 1976, p. 131; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Maria 2011, p. 51–52, 260, 276, 289, 299.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1036.

1820. Vasilie Aron, ***Anul cel mănos***, Sibiu, 1820.

Anul cel mănos, | bucuria lumei, | un cântec în stihuri îndemânatece în | care aflătoarele stări a știutelor | patru tâmpuri ale anului celui | înfrumseţat cu roduri bu|ne să cuprind, | prin | Vasilie Aaron, | juratul în Marele Prințipat al Ardealului pro|curator, alcătuit și acuma întâia da|tă tipărit. | Sibii, | în privileghiata tipografie a lui Ioann Bart, | 1820.

Vasilie Aron, ***Fruitful Year [Anul cel mănos]****. The booklet comprises a didactic and bucolic poem, in which the poet celebrates the field works and the cycle of nature, while inventorying elements of fauna and flora, like in a stilted poem. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1820.*

Format. În 12°; [2] f. + 26 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, patru ornamente sugerând o suliță cu două capete. Frontispicii simple din motive tipografice sugerând o suliță cu două capete (p. 1). Vinietă din linie scurtă, îngroșată la mijloc (p. 30). Paginile au în partea de sus, la mijloc, două ornamente tipografice.

Cuprins. [*Turturica și porumbul*], poezie de 6 versuri (f. tt. v); *Cuvânt-înainte*, semnat „Vasilie Aaron" (f. [2r–v]); [*Drăgălașă primăvară!*], poema propriu-zisă (p. 1–26).

Depozit. BAR; BBSB; BCUIS; BGTK; BIGB; MO.

Referințe. BRV, III, nr. 1062, p. 324–325; Pop 1827, p. 116; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 25; Philippide 1888, p. 157, 191; Densușianu A 1894, p. 278, 306, 320; Rosetti 1897, p. 14; Grămadă, Protase 1958, p. 51; Ivașcu 1967, p. 89; Filip 1970, p. 93; Școala 1970, III, p. 109–125; Papadima 1975, p. 153–154; Bodinger 1976, p. 339; Pascu 1976, p. 132; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Popa 1980, p. 52; Buciumeanu 1996, p. 262; Florescu 2000, p. 474; Maria 2011, p. 95–96, 260, 276, 289, 299; Popa, Popa 2011, p. 298–307; Aaron 2012, p. XV; Aaron 2013, p. 144–167; Popa 2013, p. 8, 144–180.

Observații. Exemplar de referință: BAR. Cota CRV 1062.

1820. ***Calendar***, Sibiu, 1820.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1820, | care iaste bisect și să cuprinde | din 366 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Marelui Prințipat al | Ardealului și a altor țări învecinate. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart.

Calendar [Calendar]*. The 1820 edition of a periodical publication which was particularly popular among the Romanians in the Habsburg Empire and which had a long standing publication. It was conceived as an annual calendar, but the work is much more complex, including a considerable amount of useful information for the readers as well as simple moralizing literary texts addressed to a mixed public. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1820.*

Format. In 8°; [24] f. Tipar negru și roșu cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravură reprezentând un astronom privind printr-un ochean (f. tt. r).

Cuprins. *Ghenealoghia Chesaro-Crăieștii stăpânitoare Curți Austriacești* (f. [1v–3v]); *Socoteala pe anul bisect 1820* (f. [3v]); *Însemnarea celor 12 zodii ale ceriului* (f. [4r]); *Soarele cu ceale 10 planete* (f. [4r]); *Pătrarele lunii* (f. [4r]); *Însemnarea slovelor ce s-au pus la zilele lunilor de preste an* (f. [4r]); *Luna lui ianuarie are zile 31* (f. [4v–5r]); *Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat* (f. [5r]); *Luna lui fevruarie are zile 29* (f. [5v–6r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [6r]); *Luna lui martie are zile 31* (f. [6v–7r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [7r]); *Luna lui aprilie are zile 30* (f. [7v–8r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [8r]); *Luna lui maiu are zile 31* (f. [8v–9r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [9r]); *Luna lui iunie are zile 31* (f. [9v–10r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [10r]); *Luna lui iulie are zile 31* (f. [10v–11r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [11r]); *Luna lui august are zile 31* (f. [11v–12r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [12r]); *Luna lui septemvrie are zile 30* (f. [12v–13r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [13r]); *Luna lui octomvrie are zile 31* (f. [13v–14r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [14r]); *Luna lui noiemvrie are zile 31* (f. [14v–15r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [15r]); *Luna lui dechemvrie are zile 31* (f. [15v–16r]); [*Însemnarea târgurilor din Ardeal și a târgurilor de căpetenie din Țara Ungurească și din Bănat*] (f. [16r]); *Adaogere la calendariul de pre anul bisect 1820* (f. [16v–17r]); *A doo adaogere* (f. [17v–18v]); *Vro câteva anecdote* (f. [19r–23r]); *De la Sibii până la Timișoară și mai încolo, până la Beciu sânt poștele următoare* (f. [23v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV, III, nr. 1066, p. 327; Tomescu 1957, p. 58, 61–62, 110–111; Dunăreanu 1970, p. 241; Răduică 1981, p. 221; Dudaș 2007, II, p. 458–459; Maria 2011, p. 102–105, 260, 276, 289, 300; Maria 2012, p. 30.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1066. Conținutul filei 14 a fost completat tacit, fiind indicat de curgerea firească a lunilor. Ultima filă a exemplarului descris este 23v, ceea ce înseamnă că fila 24 lipsește, iar conținutul ei este necunoscut.

1820. Moise Fulea, ***Bucoavnă ... cu slove românești și latinești***, Sibiu, 1820.

Bucoavnă | sau | cărticică de nume | pentru | trebuința pruncilor românești neuniți | din Ardeal, | de pre nemție pre românie acum întâiu întoarsă. | Bucoavne'| szau | ke'rticsike' de nume | pentru trebuintza pruntsilor romaenesti neunitzi | din Ardeal, | de pre nemtzie pre romaenie akum antaeu entoarsze'. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1820.

Moise Fulea, ***Spelling Book... with Romanian and Latin Letters [Bucoavnă... cu slove românești și latinești].*** *It was a textbook written for Romanian pupils in primary classes at Transylvanian schools. It was meant to teach them reading and writing in Romanian. The textbook was a literally translation after a German one circulating in the Saxon area of*

Transylvania. The author, Moise Fulea, wrote it with dual spelling, both Cyrillic and Latin, on pages facing each other. The book is an experiment different from the tradition of those Romanian textbooks existing up to that date. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1820.

Format. In 8°; 105 p. + [6] p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Paginile au în partea de sus, la mijloc, mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Forma literelor mici tipărite / Forma literelor mitsi tiperite* (p. 2/3); [Silabisire] (p. 2/3–8/9); [Forma literelor mari] (p. 10/11); [Silabisire] (p. 10/11–14/15); 18. [*Ju-pâ-nul da-scal mă do-je-nea-şte ...*] / 18. [*Zsu-pae-nul da-szkal me' do-zse-nea-ste ...*] (p. 14/15–16/17); 19. [*Mai-că mea mă-tu-ră în toa-te zi-le-le în ca-să ...*]/19. [*Mai-ke' mea me'-tu-re' en toa-te zi-le-le en ka-sze' ...*] (p. 16/17–18/19); 20. [*Un prunc a-re în con-hă pu-ţin lucru ...*] / 20. [*Un prunk a-re en kon-he' pu-tzin lu-kru ...*] (p. 18/19–20/21); 21. [*Eu văd cu ochii ...*] / 21. [*Eu ve'd cu okii ...*] (p. 20/21); 22. [*Eu auz cu urechile ...*] / 22. [*Eu auz ku urekile ...*] (p. 20–21); 23. [*Eu miros cu nasul ...*] / 23. [*Eu mirosz ku naszul ...*] (p. 22–23); 24. [*Pre limbă şi cu ceriul gurii sâmţ bucatele ...*] / 24. [*Pre limbe' si ku cserül gurii szaemtz bukatele ...*] (p. 22–23); 25. [*Eu sâmţ preste tot trupul ...*] / 25. [*Eu szaemtz preszte tot trupul ...*] (p. 22/24); 26. [*Eu mă duc bucuros în şcoală ...*] / 26. [*Eu me duc bucurosz en Skoale' ...*] (p. 24/25); 27. [*Eu povestesc dragilor miei părinţi ...*] / 27. [*Eu poveszteszk dradsilor miei pe'rintzi ...*] (p. 24/25–54/55); *Forma literilor scrise mici şi mari/Forma literelor szkrisze mitsi si mari* (p. 56/57); [*Taică mieu şi maică mea mă îngăduiesc ... / Taike' mieu si Maike' mea me' enge'dueszk ...*] (p. 58/59–104–105); *Cuprindere / Kuprindere* (p. [1/2]-[5/6].

Depozit. BAR; BACJ; BDAS; BMS; MO.

Referinţe. BRV, III, nr. 1072, p. 330; Pop 1838, p. 34; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 26; Philippide 1888, p. 155; Ghibu 1916, p. 89; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; CRV 1985, p. 276; Florescu 2000, p. 480; Maria 2011, p. 69, 73–74, 260, 276, 289, 300; Urs 2011, p. 634–635.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 849.

1820. *Învăţătură theologhicească despre năravuri şi datoriile oamenilor creştini*, I-III, Sibiu, 1820.

Învăţătură | theologhicească | despre | năravurile şi detoriile | oamenilor creştini. | Pentru trebuinţa | candidaţilor de preoţie neuniţi, | acum întâia oară | tipărită, cu blagosloveniia Preaosfinţiii Sale, | domnului | Vasilie Moga, | episcopului de legea grecească neunită | din Ardeal. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1820.

Theological Teaching about Bad Habbits and Christian People's Obligations [Învăţătură theologhicească despre năravuri şi datoriile oamenilor creştini]. *This textbook was probably compiled by professor Ioan Moga, in accordance to a similar Western textbook. It is composed of three parts: the first one deals with issues of moral theology, the second one – Christian duties in relation to God, to oneself and ones neighbor, and the third one – methods of increasing the virtue. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1820.*

Format. In 8°; [8] f. + 100 p. [partea I]; [2] f. + 308 p. [partea a II-a]; [2] f. + 36 p. + 21 p. [partea a III-a]. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni şi cu 25 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornamente tipografice simple, constând din linii îngroşate la mijloc sau întrerupte de cruciuliţe, întrebuinţate ca frontispicii, semne despărţitoare de părţi sau capitole şi ca viniete (*passim*). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice florale.

Cuprins. [*Motto* din Matei, cap 19, stih 17] (f. [1v]); *Scară sau cuprinderea lucrurilor* (f. [2r–7v]); *Mai nainte gătiri și temeiuri a moralului preste tot și a moralului creștinesc deosebi* (f. [8r–v]). Partea I. Cap I. *Despre moral preste tot*. §.1. *Cea dintâi de lipsă cunoștință despre orânduita omului* (p. 1–2); §. 2. *Ființa omului* (p. 2–3); §. 3. *Hotărârea orânduitei omului mai de aproape* (p. 3–4); §. 4. *Hotărârea fericirii* (p. 4–6); §. 5. *Firea moralicească a omului* (p. 6–7); §. 6. *Lucrurile moralicești* (p. 7–10); §. 7. *Hotărârea moralului* (p. 10–11); §. 8. *Despre legi și despre îndetorire* (p. 11–17); §. 9. *Detoriia* (p. 17–18); §. 10. *Colizia detoriilor* (p. 18–22); §. 11. *Despre cunoștință* (p. 22–25); §. 12. *Învățătură deosebi despre cunoștință* (p. 25–32); §.13. *Despre vârtute* (p. 32–38); §. 14. *Despre păcat* (p. 38–44); §. 15. *Despre împutare, cu treaptele ei* (p. 44–55); Cap II. *Despre moralul creștinesc deosebi* (p. 56); §. 1. *Hotărârea moralului creștinesc* (p. 56–59); §. 2. *Vârtutea după învățătura creștinească nu e cu firească, ci cu veacinică fericire împreunate* (p. 59–61); §. 3. *Învățătura creștinească porunceaște ca oamenii să viețuiască în pace și dragoste unul către altul* (p. 61–62); §. 4. *Împărăţiia lui Dumnezeu după învățătura creștinească* (p. 63–65); §. 5. *Vrednicia omului după învățătura creștinească* (p. 65–67); §. 6. *Voia lui Dumnezeu e fundameantul moralului creștinesc* (p. 67–68); §. 7. *Dragostea e leagea cea dintâiu și de temeiu a creștinătății* (p. 68–71); §. 8. *Moralul creștinesc e mai de frunte decât cel filosoficesc* (p. 71–72); §. 9. *Izvoarele cunoștinții moralului creștinesc* (p. 72–74); §. 10. *Învățătura moralului iaste de lipsă* (p. 75–76); Cap III. *Despre statul moralicesc al omului* (p. 77–78); §. 1. *Firească a omului stricăciune* (p. 78–80); §. 2. *Urmările stricăciunii firești* (p. 80–81); §. 3. *Agonisita stricăciune a omului* (p. 82); §. 4. *Treacere către ceale următoare* (p. 82–83); §. 5. *În ce stă îndreptarea*? (p. 83–85); §. 6. *Câtu-i de lipsă îndreptarea creștinească* (p. 86); §. 7. *Treaptele îndreptării creștinești* (p. 86–89); §. 8. *Viața noao* (p. 89–90); §. 9. *Faptele pocăinții* (p. 90–94); §. 10. *Facerea destul* (p. 94–95); §. 11. *Îndreptarea și pocăința cât trebuie să țină* (p. 95–96); §. 12. *Întârziiarea cu îndreptarea* (p. 96–100). Partea II. *Moralul creștinesc* (f. [1r]-[2v]); Închietura I. *Despre detoriile către Dumnezeu.* §. 1. *Despre cinstirea lui Dumnezeu preste tot* (p. 1–3); §. 2. *Cinstirea lui Dumnezeu în înțăles mai strâns* (p. 3–6); Cap I. *Cinstirea lui Dumnezeu din lăuntru* (p. 6); §. 1. *Cunoașterea lui Dumnezeu* (p. 6–10); §. 2. *Hotărârea credinții* (p. 10–11); §. 3. *Detoriia a creade* (p. 11–14); §. 4. *Stârnirea credinții* (p. 14–16); §. 5. *Însușirile sau proprietățile credinții creștinești* (p. 16–17); §. 6. *Adevăratei credință și detorii a creade să împrotiveaște* (p. 17–23); §. 7. *Nădeajdea* (p. 23–24); §. 8. *Detoriia și îndemnul a ne încredința spre Dumnezeu* (p. 25–27); §. 9. *Stârnirea sau înnoirea încredințării spre Dumnezeu cu mijlocirile sale* (p. 27–28); §. 10. *Proprietățile încredințării spre Dumnezeu* (p. 28–30); §. 11. *Urmările adevăratei încredințări spre Dumnezeu acestea sânt* (p. 31–36); §. 12. *Adevăratei încredințări spre Dumnezeu să împrotiveaște* (p. 37–40); §. 13. *Iubirea creștinească* (p. 40–42); §. 14. *Stârnirea și înnoirea dragostii către Dumnezeu* (p. 42–43); §. 15. *Proprietățile iubirii către Dumnezeu* (p. 43–46); §. 16. *Închinăciunea lui Dumnezeu detornică, frică fiască și cuceriia către tot ce e sfânt* (p. 46–49); §. 17. *Umilirea înaintea lui Dumnezeu și ascultarea* (p. 49–50); §. 18. *Detoriia a mulțămi lui Dumnezeu* (p. 51–52); §. 19. *Detoriia a urma lui Dumnezeu și lui Isus Hristos* (p. 52–54); §. 20. *Evlaviia* (p. 54–57); Cap II. *Cinstirea lui Dumnezeu din afară* (p. 57–58); §. 1. *Arătarea de cinste către Dumnezeu din afară* (p. 58–60); §. 2. *Cinstirea lui Dumnezeu de obște și împreună* (p. 60–67); §. 3. *Mărturisirea credinții* (p. 67–75); §. 4. *Râvna pentru cinstirea lui Dumnezeu* (p. 75–77); §. 5. *Jurământul* (p. 77–87); §. 6. *Sărbarea duminecii și a sărbătorilor* (p. 87–91); Închietura II. *Detoriile către noi* (p. 92); Cap I. *Simțirile dreapte către noi* (p. 92); §. 1. *Cum trebuie să fie întocmită iubirea de noi înșine* (93–100); §. 2. *Lăpădarea de sine și a sa însuș ocârmuire* (p. 101–106); Cap II. *Dreapta purtare din afară către noi înșine* (p. 106); §. 1. *Grija pentru fericirea noastră preste tot* (p. 107–109); §. 2. *Grija pentru suflet* (p. 109–116); §. 3. *Grija pentru trup și fericirea trupească* (p. 116–117); §. 4. *Grija pentru viață* (117–131); §. 5. *Grija pentru sănătate* (p. 131–139); §. 6. *Grija pentru poleirea trupului* (p. 139–145); §. 7. *Contenirea* (p. 145–152); §. 8. *Lucrarea* (p. 153–158); §.

9. *Curăţia* (p. 158–168); §. 10. *Întrebuinţarea cuviincioasă a veseliilor trupeşti* (p. 168–171); §. 11. *Grija pentru bunurile pământeşti* (p. 171–181); Inchietura III. *Detoriile către de-aproapele* (p. 182–183); Cap I. *Sâmţirile dreapte către alţi oameni*. §. 1. *Hotărârea simţirilor dreapte către de-aproapele şi împărţirea lor* (p. 183–184); §. 2. *Fiinţa iubirii către de-aproapele* (p. 184–185); §. 3. *Îndemnurile spre iubirea de-aproapelui* (p. 185–190); §. 4. *Însuşirile iubirii către de-aproapele* (p. 190–192); §. 5. *Ramurile sau urmările iubirii de-aproapelui* (p. 193–203); §. 6. *Treaptele iubirii de-aproapelui* (p. 203–206); Cap II. *Dreapta purtare din afară către alţii preste tot* (p. 206–208); §. 1. *Grijea pentru binele sufletesc al altor oameni* (p. 209–220); §. 2. *Grija pentru viaţa şi sănătatea de-aproapelui* (p. 220–227); §. 3. *Grija pentru cinstea şi numele bun al de-aproapelui* (p. 227–233); §. 4. *Grija pentru fericirea vremelnică a de-aproapelui* (p. 233–254); §. 5. *Iubirea de pace şi blândeaţele* (p. 254–259); §. 6. *Detoriile către cei morţi* (p. 259–267); §. 7. *Detoriile către ţară sau patrie* (p. 267–270); Cap III. *Cuviincioasa purtare din afară către alţii deosebi sau detoriile însoţirilor* (p. 270–271); §. 1. *Soţietatea casnică* (p. 271–272); §. 2. *Soţietatea căsătoriilor* (p. 272–282); §. 3. *Soţietatea părinţilor şi a fiilor* (p. 282–290); §. 4. *Soţietatea stăpânilor şi a slugilor* (p. 291–296); §. 5. *Soţietatea ţărănească* (p. 296–301); §. 6. *Soţietatea biseariceasc*ă (p. 301–308). Partea III. *Învăţătura despre mijlocirile spre vârtute* (f. [1r–2v]); Cap I. *Mijlocirile vârtuţii mincinoase* (p. 1); §. 1. *Asprimea către sine însuş afară din măsură* (p. 1–5); §. 2. *Pusniciia* (p. 5–7); §. 3. *Evlaviia mincinoasă* (p. 7–8); Cap II. *Despre mijlocirile spre vârtute adevărate* (p. 9); §. 1. *Rugăciunea* (p. 9–17); §. 2. *Postul* (p. 17–21); §. 3. *Ispitirea sa însuşi* (p. 21–25); §. 4. *Slujba dumnezeiască de obşte* (p. 25–26); §. 5. *Împărtăşirea cu s. cuminecătură* (p. 26–28); §. 6. *Întrebuinţarea S. Scripturi* (p. 29); §. 7. *Aducerea aminte de moarte* (p. 29–36); *Spiţele rudeniii de sănge* (p. 1–4); *Despre rudeniia de cuscrie* (p. 5–18); *Despre rudeniia de botez* (p. 19–21).

Depozit. BAR; BACJ; BAIS; BMSB; BASB; BBSB; BITSB; BCUCJ.

Referinţe. BRV, III, nr. 1075, p. 332; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 25; Philippide 1888, p. 149; Beju 1956, p. 126; Pascu 1976, p. 132–133; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Braunstein 1981, p. 88; Mosora, Hanga 1991, p. 211–212; Râpă-Buicliu 2000, p. 416; Mitric 2005, p. 279; Dudaş 2007, II, p. 459; Mircea, Dreghiciu 2008, p. 38; Maria 2011, p. 82–83, 260, 276, 289, 300; Urs 2011, p. 635–637.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 500.

1821. ***Acatist***, Sibiu, 1821.

Acathistul | Preasfintei | Născătoare de Dumnezeu | şi alte | acathiste şi rugăciuni | foarte | evlavnice şi de folos. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1821.

Akatist [Acatist]. *It is a ritual book specific to the Eastern Church that includes prayers, hymns and other religious texts of piety practiced by the faithful. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1821.*

Format. In 12°; [2] f. + 427 p. Tipar negru şi roşu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, două linii orizontale, sugerând o suliţă cu două capete. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. [1v], p. 266); Isus Hristos, Împărat ceresc (p. 44, 80, 220); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic (p. 108); reprezentarea Bunei Vestiri (p. 156); *Fecioara Maria cu Pruncul* (p. 205); *Izvorul cel de viaţă dătători* (p. 304); reprezentarea Trisaghionului (p. 344). Frontispicii: dreptunghi reprezentând ochiul lui Dumnezeu, mărginit de motive florale (p. 1, 45, 81, 109, 157, 221, 267, 305); linie orizontală, sugerând o suliţă cu două capete (p. 18, 92,

97, 168, 184, 202, 278, 325, 362, 379, 398,); șir de semne tipografice (p. 41, 106, 160, 170, 175, 208, 210, 219, 227, 271, 342, 356, 360, 376, 394, 420); motive florale așezate în acoladă (p. 120 și 345). Viniete: linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (f. [2v], p. 265, 303, 343). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Scara* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineții* (p. 1–17); *Rugăciunile preste săptămână de toate zilele* (p. 18–40); *Rugăciunea mai înainte de mărtirisire* (p. 41–42); *Altă rugăciunea către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, foarte de folos tuturor creștinilor* (p. 42–43); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătoarească ori în ce cale* (p. 43); *Rugăciunile dumnezeiești liturghii* (p. 45–79); *Canon de pocăință către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 81–92); *Rugăciuni mai înainte de ispovedanie* (p. 92–96); *Altă rugăciune* (p. 97); *Rugăciunea către Dumnezeu Savaoth, scoasă de pre grecie, foarte de folos* (p. 97–106); *Cum trebuie creștinului înaintea ispovedaniei către duhovnic să grăiască* (p. 106–107*); Aici să numești păcatele tale. După ce-ț vi-i mărturisi toate păcatele, să zici* (p. 107); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 109–119); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 120–155); *Acathistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 158–219); *Acatistul Domnului nostru Isus Hristos, cel preadulce* (p. 221–265); *Acathistul Sfântului Nicolae* (p. 267–303); *Paraclisului Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, ce să cântă la toată scârba sufletului și la vreame de nevoie* (p. 305–324); *Canon de rugăciune către îngerul, păzitoriul vieții omului, facerea lui Ioann Monahul, cel cu piciorul negru* (p. 325–343); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toți sfinții ...* (p. 345–356); *Slujba din toate zilele* (p. 356–378); *Rugăciunile celor ce merg spre somn* (p. 379–394); *Rugăciunile measii* (p. 394–397); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa duminecii* (p. 398–420); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei care s-au așezat pe 40 de ani* (p. 420–421); *Pashaliia* (p. 422–427).

Depozit. BAR; BCUCJ; BBSB.

Referințe. BRV, III, nr. 1110, p. 369; Oprescu 1942, p. 187; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Mosora, Hanga 1991, p. 214; Mitric 2005, p. 280; Maria 2011, p. 56–58, 260, 276, 289, 300.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1110.

1821. Vasilie Aron, ***Istoria lui Sofronim și a Haritei***, Sibiu, 1821.

Istoria | lui | Sofronim și a Haritei | cei frumoase, | fiicei lui Aristef, mai-marelui din | Milet, | prin | Vasilie Aaron, | jurat procurator, în verșuri alcătuită, și a|cuma întâiu tipărită. | Sibiiu, | în tipografia lui Ioan Bart, | 1821.

Vasilie Aron, ***History of Sofronim and Haritei [Istoria lui Sofronim și a Haritei].*** *This is Vasilie Aron's most successful book that was published during his life. It comprises a versified Romanian translation of Florian's novel entitled Sophronyme. The story of the triumph of permanent love also circulated in a neo-Greek version within our country, towards the end of the 18th century. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1821.*

Format. In 8°; [4] f. + 46 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 28).

Ornamentație. Ținută grafică modestă. Pe foaia de titlu, două linii orizontale, sugerând o suliță cu două capete, dintre care cea de sus este prezentă și pe f. [2r]. Acest din urmă element ornamental este întrebuințat și ca vinietă la p. 46.

Cuprins. [*Multe lucruri să văd reale*], poezie de 8 versuri, nesemnată (f. [1v]); *Cuvânt-înainte,* semnat „Vasilie Aaron" (f. [2r–4v]); [*Într-un veac când partea lumei cea mai mare ...*], poema propriu-zisă (p. 1–46).

Depozit. BAR; BACJ; BJCJ; BBSB; BCUIS; BCUB; BIGB; BAC; MO; OSzK.

Referințe. BRV, III, nr. 1109, p. 366–369; Pop 1827, p. 116; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 26; Philippide 1888, p. 158, 191; Rosetti 1897, p. 14; Akantisz 1922, p. 84; Ivașcu 1967, p. 95–98; Tomescu 1968, p. 116; 155–156; Școala 1970, III, 143–154; BALRL 1972, p. 24; Cartea B. 1972, p. 189; Popovici 1972, p. 450; Papadima 1975, p. 126; Bodinger 1976, p. 349; Pascu 1976, p. 132; Școala 1977, p. 30–32, 187; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Buciumeanu 1996, p. 264; Florescu 2000, p. 485; Râpă-Buicliu 2000, p. 419; Chindriș 2003, p. 714; Maria 2011, p. 95–96, 261, 276, 290, 300; Popa, Popa 2011, p. 311–319; Urs 2011, p. 638; Aaron 2012, p. XV; Urs 2012, p. 126; Aaron 2013, p. 181–189; Popa 2013, p. 8, 181–234.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1109. Unele exemplare din această tipăritură nu arată locul tipăririi, ci se specifică publicarea lor „În tipografia lui Gheorghie de Clozius". Dintre acestea, unele poartă mențiunea autorului („Prin Vasilie Aaron, jurat procurator, în verșuri alcătuită), altele nu. Edițiile de la Clozius au pe pagina de titlu o vinietă ce reprezintă o persoană, care fie cântă la liră, fie scrie la tablă. Pentru acestea din urmă, a se vedea exemplarele existente la BAR, cotele CRV 1109A și CRV 1109B, precum și exemplarele de la BACJ, cotele CRV 319, CRV 628 și CRV 737.

1821. ***Bucoavnă***, Sibiu, 1821.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor, | ce cuprinde în sine rânduiala vecerniii și | a utreniii și a sfintelor liturghii, cu | priceasnele de preste săptămână și la praz|nice împărătești, grecească și românească, | și ceale zeace porunci ale lui | Dumnezeu, și alte învățături | bisericești. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1821.

Spelling Book [Bucoavnă]. *This is a Romanian textbook for beginners, based on minimal religious knowledge about the Eastern Church. Its traditional title is Bucoavnă. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1821.*

Format. In 8°; [1] f. + 57 [–58] p. + [2] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar de compoziție tipografică. Pe foaia de titlu, două ornamente tipografice care sugerează o suliță cu două capete. Frontispiciu dintr-un ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 3, 11, 14, 24, 41, 44, 48, [58], f. [1r] de la sfârșit). Inițiale ornată în negru (f. [1v], p. 3). Viniete: ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 57, [58]); segment de linie (p. 47, f. [2r]). Paginile 1–2 și f. [1r–2r] au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. [Alfabetului chirilic] (f. [1v]-p. 2); *Rânduiala vecerniii* (p. 3–13); *Rânduiala utreniei dumineci și la praznicile ceale mari* (p. 14–24); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 24–47); *Învățături bisericești care trebuie să le știe și să le zică în toate zilele creștinii* (p. 48–57); *Învățătură* (p. 58); *Pentru numere* (f. [1r–2r]); *O dată unul* (f. [2v]).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. Nistor 1977, p. 321–324; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Mosora, Hanga 1991, p. 214; Maria 2011, p. 70, 260, 276, 290, 300.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 1114/A.

1821. Vasilie Pop, ***Despre apele minerale***, Sibiu, 1821.

Despre | apele minerale | de la | Arpătac, Bodoc | și | Covasna | și despre | întrebuințarea acelorași în deschilinite | patimi. | Scrisă pentru binele comun | prin | Vasilie Popp, | a frumoaselor învăţături a filosofiei și a me|dicei doftor. | Sibii, în tipografiia lui Ioan Bart, | 1821.

Vasilie Pop, ***On Mineral Waters [Despre apele minerale].*** *It is a medical work, in which the author, a physician, speaks about the therapeutic properties of mineral waters from Apătac, Bodoc and Covasna. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1821.*

Format. In 8°; [2] f. + 36 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 22).

Ornamentaţie. Frontispiciu dintr-un ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 1, 4, 12, 13, 17, 22, 26). Vinietă dintr-un ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 36). Paginile au la mijloc, sus, mici ornamente tipografice.

Cuprins. I. *Introducere* (p. 1–3); II. *Cum și în câte chipuri lucrează apele minerale în trupul omului?* (p. 4–11); III. *Despre putearea tămăduitoare a apelor minerale peste tot* (p. 12–13); IV. *Ce trebuie făcut înainte de a mearge la băi și în ce vreame trebuie mers?* (p. 13–16); V. *Apa Apătacului* (p. 17–21); VI. *Apa de la Bodoc* (p. 22–26); VII. *Apa Covasnii* (p. 26–36).

Depozit. BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV, III, nr. 1126, p. 382; BRV, IV, nr. 1126, p. 306; Crăiniceanu 1821, p. 28; Pop 1838, p. 34; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 26; Philippide 1888, p. 155; Bologa 1927, p. 30, 68; Mușlea 1928–1929, p. 101 ș. u.; Rusu 1935; Bodea 1956, p. 96; Nicolescu 1971, p. 178; Veress 1931, II, p. 231 (1130); Papadima 1975, p. 254–255; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Mosora, Hanga 1991, p. 215; Maria 2011, p. 102, 261, 276, 290, 300; Andriescu, Borș 2013, p. 197–198.

Observaţii. Exemplare de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 1126 și BASB, cota CRV 1126.

1822. ***Ceasoslov***, Sibiu, 1822.

Ceasoslov, | acum | într-acestași chip tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei, | Franțisc | întâilea. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1822.

Breviary [Ceaslov]. *This religious book includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1822.*

Format. In 8°; 2 f. + 395 p. Tipar negru, cu 20 și 29 de rânduri la pagină și cu litere de trei dimensiuni.

Ornamentaţie. Titlul în chenar din semne tipografice. Pe foaia de titlu, două ornamente tipografice sugerând o suliță cu două capete. Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte” (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăveaşte de cel rău” (p. 264); *Izvorul cel de viiaţă dătător*, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Bucură-te ceea ce ţii pre Cela ce ţine toate și eşti lăcaş bucuriei, că numai ţie uniia să cade să te bucuri” (p. 308); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul Isus (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, în chenar

din semne tipografice, însoţită de legenda „Gustaţi şi vedeţi că Hristos Domnul iaste, Carele Să jărtfuiaşte în păhar, sfinţind pre ceia ce să împreună cu Dânsul" (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Pre Tatăl şi pre Fiiul şi pre Sfântul Duh, Troiţa cea de o fiinţă şi nedespărţită să o mărim" (p. 382). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete (f. [2r], p. 20, 54, 66, 75, 87, 99, 114, 153, 173, 208, 227, 229, 231, 234, 237, 240, 247, 249, 252, 254, 256, 258, 260, 265, 275, 282, 292, 296, 307, 309, 322, 325, 340, 352, 362, 381, 383, 386, 390, 393); dreptunghi în chenar din semne tipografice, având în centru un medalion, mărginit de motive florale (p. 1). Viniete: ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete (f. [2v], p. 323, 339, 392); ghiveci cu flori stilizat (p. 263). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–19); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui şestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniţii* (p. 99–113); *Începutul pavecerniţii cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniţii cei mici* (p. 153–172); *Polunoştniţa de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoştniţa sămbetii* (p. 208–227); *Polunoştniţa duminecii* (p. 227–228); *Sinaxarul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele şi condacele Triodului şi ale Penticostarului ce să încep de la Dumineca vameşului şi fariseului până la Duminica tuturor sfinţilor* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele şi condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele şi condacele sfinţilor de obşte* (p. 296–306); *Acest sfânt şi cinstit paraclis* (p. 307); *Cinstitul paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei precistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineţii* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinaşilor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinţilor până la a cincea duminică din Postul cel Mare, preste toţi anii* (p. 390–392); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashalia* (p. 394–395).

Depozit. BAR; BACJ; BGŞBH.

Referinţe. BRV, III, nr. 1154, p. 395; Oprescu 1942, p. 190; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Mălinaş 1993, p. 111–112; Dudaş 2007, II, p. 459–460; Maria 2011, p. 51–52, 261, 277, 290, 300; Urs 2011, p. 648.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota 1154.

1822. Ioan Molnar Piuariu, ***Wörterbüchlein Deutsch und Wallachisches / Vocabular nemţesc şi românesc***, Sibiu, 1822.

Wörterbüchlein | Deutsch und Wallachisches / Vocabularium | nemţesc şi românesc. | Hermannstadt | Im Verlag bey Martin v. Hochmeister. | Tipărit în Sibii la c. c. privilegiatul tipograf | Mártin Hohmeister, unde | şi de vânzare să află. | 1822

Ioan Molnar Piuariu, ***German and Romanian Vocabulary [Wörterbüchlein Deutsch und Wallachisches/Vocabular nemţesc şi românesc].*** *This bilingual lexicographic work is important for Romanian language. It was composed by ophthalmologist Ioan Piuariu Molnar within Transylvanian Orthodox environment. Actually, it was a good response to works of the same kind that were accomplished by the Uniates from the Principality. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1822.*

Format. In 8°; [2] f. + 184 p. + [44] f. Tipar negru.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, un șir de semne tipografice stelate și trei linii orizontale, dintre care cea de sus sugerează o săgeată cu două capete. Ornamente tipografice din linii cu rol de frontispicii. (f. [2r] și p. 1). Segment de linie cu rol de vinietă (p. 184).

Cuprins. *Vorrede des Herausgebers* (f. [2r–v]); *Wörterbüchlein / Vocabularium* (p. 1–181); *Deutsch und Wallachische Benennung der Ortschaften Siebenbürgens* (p. 182–184); *Wallachisches Register Zu den deutsch-wallachischen Vocabularium / Reghister românesc adăugat vocabulariumului celui nemțesc și românesc* (f. [1r–43v]); *Verzeichniß der Sprachlehren welche zu Hermannstadt in der v. Hochmeisterischen Verlagshandlung um beygesetzte billige Preise in W. W. zu haben sind* (f. [44r]); *Ferners hat die Presse daselbst eben verlassen: Siebenbürgische Provinzial-Blätter. Fünfter Band* (f. [44v]).

Depozit. BAR; BACJ; BAIS; BCUIS; BCUCJ; BASB; BBSB; BGTK; BIGB.

Referințe. BRV, III, nr. 1159, p. 401–402; Molnar 1822, f. [44r]; Gârleanu 1865, p. 55; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 26; Bologa 1927, p. 27; Hâncu 1965, p. 110–111; Seche 1966, p. 28; Filip 1970, p. 95; Bodinger 1976, p. 355–356; Pascu 1976, p. 134–135; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Braunstein 1981, p. 91; Veress 1931, II, p. 234 (1138); Mosora, Hanga 1991, p. 218; Buciumeanu 1996, p. 265; Dudaș, 2007, II, p. 460; Urs 2011, p. 649–650; Filip 2013, p. 112.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 378.

1823. *Catehism mic,* Sibiu, 1823.

Catihismul | mic | sau | scurtată pravoslavnică mărtu|risire a legii grecești ne|unite | pentru trebuința | pruncilor celor | neuniți românești făcut | și de la neunitul episcopescul, în Carloviț, la anul | 1774, ținutul sinod întărit și cu întă|rirea arhiepiscopului și metropolitu|lui tipărit. | S-au tipărit la Sibiu în tipografiia lui Ioan Bart | cu priv<ilegiul> Împărăteșt<ii> Măriri, | 1823.

Small Catechism [Catehism mic]*. The book exposes religious subjects in a popularizing style, in a catechetical (dialogue) form. The purpose of the book is to edify the children of Greek Catholic believers on a diversity of subjects and religious practices to their common wellbeing. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1823.*

Format: In 8°; 79 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Ornament în forma unei sulițe cu două capete (f. tt.). Ornament tipografic înfățișând o suliță cu două capete, întrebuințat ca frontispiciu (p. 3, 55, 75). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Intrare* (p. 3–5); Partea 1. *Pentru credinţă* (p. 5–7); § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiţă* (p. 8–12); § II. *Întâia încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu Tatăl Făcătoriul* (p. 12–16); § III. *A doao încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu Fiiul Răscumpărătoriul* (p. 16–17); *A treia încheietură a credinţei. Pentru întruparea Domnului* (p. 17–19); *A patra încheietură a credinţei. Pentru patimile și moartea lui Hristos* (p. 20–22); *A cincea încheietură a credinţei. Pentru Înviiarea lui Hristos* (p. 22–23); *A șasea încheietură a credinţei. Pentru Înălţarea Domnului* (p. 23–24); *A șaptea încheietură a credinţei. Pentru a doao venire a Domnului* (p. 24–26); § IV. *A opta încheietură a credinţei. Pentru Dumnezeu Duhul Mântuitoriul* (p. 27–30); § V. *A noo încheietură a credinţei. Pentru sfânta și sobornicească bisearică* (p. 31–34); § VI. *A zeacea încheietură a credinţei. Pentru îndreptare și pentru faptele bune* (p. 34–37); § VII. *A unsprăzeacea încheietură a credinţei. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 38–40); *A doosprezeacea încheietură a credinţii* (p. 40–42); Partea 2.

Pentru dragoste (p. 42–45); § I. *Întâia tablă. Pentru dragostea către Dumnezeu* (p. 46–49); § II. *A duoa tablă. Pentru dragostea cea către aproapele* (p. 50–55); § III. *Pentru păcate* (p. 55–62); Partea 3. *Pentru nădeajdea* (p. 62–64); § I. *Pentru rugăciune de obște* (p. 64–66); § II. *Pentru rugăciune deosebi* (p. 66–73); § III. *Pentru ceale noo fericiri* (p. 74–75); *Scurtă tălcuială a celor noo fericiri evangheliceşti* (p. 75–79).

Depozit. BMSB, cota I/141.

Referințe. Burcin 1983, p. 114; Maria 2011, p. 76, 261, 277, 290, 300; Maria 2013, p. 39.

Observaţii. Exemplar de referință: BMSB, cota I/141. Din exemplarul de referință lipsesc p. 15–16, 79. Completarea conținutului acestora s-a făcut tacit, după edițiile din 1818 și 1827.

1823. Ioan Molnar Piuariu, ***Deutsch-Wallachische Sprachlehre*,** ed. a III-a, Sibiu, 1823.

Deutsch-Walachische | Sprachlehre. | Verfasset | von | Johann Molnar v. Müllersheim | vormahligen k. Landes Augenarzt im Gross | fürstenthum Siebenbürgen und öffentlichen | Lehrer der Augenkrankheiten an der | Universität zu Klausenburg. | Dritte verbesserte Auflage. | Hermannstadt | bei Martin v. Hochmeister k. k. priv. Buchdrucker | und Buchhändler | 1823.

*Ioan Molnar Piuariu, **Deutsch-walachische sprachlehre**. This book is actually the Third Edition of a work about Romanian grammar that was written in German by one of the most representative Romanian enlightener, Ioan Molnar Piuariu, an ophthalmologist of the Imperial Court in Vienna. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1823.*

Format. In 8°; [4] f. + 413 p.+ [84] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 35).

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, o consolă pe care este așezat un glob geografic, sceptru arhieresc, două trâmbițe și diferite elemente florale. La p. 1, un frumos frontispiciu dreptunghiular având în centru, în medalion oval-orizontal, un amoraș cu lira în mâna stângă și cu o cunună de lauri în dreapta, într-un peisaj clasic, cu un palat în partea dreaptă și o localitate urbană în fundal. Alte frontispicii din linii tipografice (f. [2r], [3r], p. 13, 303 [!], 321 [!], 361 [!], 386 [!], 387 [!], 396 [!], 397 [!], p. [1]). Viniete: diverse segmente de linie (f. [4v], p. 12, 385 [!], p. [84]); imaginea a două case (p. 302 [!]); vas roman (p. 320 [!]); un coș cu spice și semințe de cereale (p. 360 [!]). Fiecare pagină are la mijloc, sus, câte un ornament tipografic din fragmente de linie dublă.

Cuprins. *Vorrede* (f. [2r–v]); *Inhalt* (f. [3r–4v]); *Deutsch-Walachische Sprachlehre. Erster Theil. Von der Rechtschreibung. Erstes Kapitel. Von der Aussprache der Buchstaben* (p. 1–5); *Zweytes Kapitel. Von den Tonzeichen, oder Accentibus* (p. 5–6); *Drittes Kapitel. Von der Veränderung der Buchstaben* (p. 7–12); *Zweyter Theil. Von der Wortforschung (Etymologia). Erstes Kapitel. Von den Artikeln (de Articulis)* (p. 13–16); *Zweytes Kapitel. Von dem Nennworte (de Nomine)* (p. 16–22); *Drittes Kapitel. Von dem unbestimmten Artikel* (p. 22–29); *Viertes Kapitel. Von den Geschlechtern der Nominum* (p. 29–31); *Fünftes Kapitel. Von der Bildung des Nominativi Plurialis aus dem Nominativo Singularis* (p. 31–32); *Sechstes Kapitel. Wie der Pluralis Substantivorum aus der Endigung des Nominativi zu machen sey* (p. 33–88); *Siebentes Kapitel. Von der Bildung des Foeminini aus dem Masculino* (p. 89–90); *Achtes Kapitel. Von der Bildung der Verkleinerungs-und Vergrösserungs-Wörter Diminutivorum et Augumentativorum* (p. 90–91); *Neuntes Kapitel. Von der Steigerung (Comparatio)* (p. 91–108); *Zehntes Kapitel. Von den Fürwörtern, Pronominibus* (p. 109–122); *Eilftes Kapitel. Von den Zahlen*

(de Numeris) (p. 122–125); *Zwölftes Kapitel. Von den Hilfswörtern (de Verbis Auxiliaribus)* (p. 126–138); *Dreyzehntes Kapitel. Von den Conjugationibus Verborum Regularium* (p. 138–199); *Vierzehntes Kapitel. Von den Verbis Passivis, Reciprocis und Irregularibus* (p. 199–226); *Fünfzehntes Kapitel. Worin die bekanntesten Verba möglichst angeführt sind. Die beistehenden Ziffer deuten an zu welcher Conjugation das Verbum gehöre* (p. 226–277); *Sechzehntes Kapitel. Von den Nebenwörtern (Adverbiis)* (p. 277–296 [!]); *Siebenzehntes Kapitel. Von den Vorwörtern. De Praepositionibus* (p. 296 [!]–298 [!]); *Achzehntes Kapitel. Von den Verbindungswörtern. De Conjunctionibus* (p. 298 [!]–300 [!]); *Neunzehntes Kapitel. Von den Zwischenwörtern. De Interjectionibus* (p. 301 [!]–302 [!]); *Dritter Theil. Von der Wortfügung. De Syntaxi* (p. 303 [!]–313 [!]); *Zweytes Kapitel. Von den Verbis der Syntax* (p. 313 [!]–319 [!]); *Drittes Kapitel. Von den Adverbis der Sintaxis* (p. 319 [!]); *Viertes Kapitel. Von den Praepositionibus* (p. 319 [!]–320 [!]); *Sammlung einiger walachischer dann deutscher Wörter* (p. 321 [!]–360 [!]); *Einige Redensarten, um sich über verschiedene Gegenstände auszudrücken* (p. 361 [!]–385 [!]); *Niște povestiri / Einige Erzählungen* (p. 386 [!]–395 [!]); *Stil trebnicesc, cărți și alte însămnări aseamenea / Geschäftsstiel, Briefe und andere dergleichen Aufsätze* (p. 396 [!]–413 [!]); *Deutsches Register* (p. [1–84]).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BBSB; BBAI.

Referințe. BRV, III, nr. 1186, p. 427; Iorga 1906, p. 18; Hâncu 1965, p. 111; Popovici 1972, p. 273; Pascu 1976, p. 136; Popa 1976, p. 211; Haţeganu 1977, p. 377; Bica 1980, p. 250; Mosora, Hanga 1991, p. 223; Râpă-Buicliu 2000, p. 425; Dudaș, 2007, II, p. 462–463, 464; Urs 2011, p. 655–657.

Observații. Exemplar de referinţă: BACJ, cota CRV 503.

1824. *Istoria lui Alexandru,* [Sibiu], 1824.

Istoria | lui | Alexandru, | acum a doao oară tipărită. | La anul 1824.

The History of Alexander [Istoria lui Alexandru]*. It is a Romanian edition of an old popular novel, widely distributed during the European Middle Ages, depicting the life and wars of Alexander the Great. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1824.*

Format. In 8º; 3 f. +188 p. +26 p. Tipar negru.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice florale.

Cuprins. *Scara de ceale ce să află întru această Alexandrie* (f. [2r–3v]); [Textul Alexandriei] (p. 1–188); *Vrednica de însemnare întâmplare a patru corăbieri rușești carii au fost strâmtorați de iarnă în Ostrovul Spițberg la anul 1743 și, până la scăparea lor, au lăcuit acolo întră sălbatece șasă ani și trei luni* (p. 1–23); [Versuri] (p. 24–26).

Referințe. BRV, III, p. 435–436, nr. 1209; Maria 2011, p. 86, 96, 97, 261, 277, 290, 300.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1209.

1824. *Istoria lui Alexandru,* [Sibiu], 1824.

The History of Alexander [Istoria lui Alexandru]*. It is a Romanian edition of a popular novel, widely distributed during the European Middle Ages, depicting the life and wars of Alexander the Great. This edition is different from the other two printed in the same year. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1824.*

Format. In 8°; 188 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Cuprins. [Textul Alexandriei] (p. 3–166); *Vrednica de însemnare întâmplare a patru corăbieri ruseşti* ... (p. 167–187); [Versuri] (p. 187–188).

Referințe. Filip 1970, p. 96–97; Poenaru 1973, p. 299, nr. 1209; Maria 2011, p. 86, 277, 287, 298; Filip 2013, p. 113.

Observații. Exemplar de referință: BGTK. Din exemplarul de referință lipsesc p. 1–2. Este o ediție diferită de celelalte două din același an.

1824. *Istoria lui Alexandru,* [Sibiu], 1824.

The History of Alexander [Istoria lui Alexandru]*. It is a Romanian edition of a popular novel, widely distributed during the European Middle Ages, depicting the life and wars of Alexander the Great. This edition is different from the other two printed in the same year. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1824.*

Format. In 8°; 204 p.

Cuprins. [Textul Alexandriei] (p. 1–181); *Vrednica de însemnare întâmplare a patru corăbieri ruseşti* ... (p. 182–204).

Referințe. BRV IV, p. 315; Maria 2011, p. 86; Filip 2013, p. 113.

Observații. Exemplar de referință: BAR. Exemplarul de referință nu conține foaia de titlu. Numerotarea paginilor s-a făcut cu cifre arabe. Este o ediție diferită de celelalte două din același an.

1825. *Ceaslov*, Sibiu, 1825.

Ceaslov, | acum | întru acest chip tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei, | Franțisc | întâilea. | Sibiiu, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1825.

Breviary [Ceaslov]*. A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1825.*

Format: In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de trei dimensiuni și cu 20 și 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar de compoziție tipografică. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); *Isus Hristos Arhiereu* (p. 264); *Izvorul Tămăduirii*, semnată „D. F." (p. 308); Maica Domnului cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, semnată „D. F." (p. 324); *Sfânta Treime* (p. 382). Vinietă vas cu flori stilizate.

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui șestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniții* (p. 99–113); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniții cei mici* (p. 153–172); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 208–226); *Polunoștnița dumineci* (p. 227–228); *Sinaxarul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Penticostarului, ce să încep de la Dumineca vameșului și fariseului până la Duminica tuturor*

sfinților (p. 265–292); *Troparele Triodului* (p. 265–275); *Troparele Penticostarului* (p. 275–282); *Trioparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 296–306); *Acest sfânt și cinstit Paraclis* (p. 307); *Cinstitul Paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei precistanii* (p. 325–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tâlcul ocinașelor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinților până la a cincea duminică din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashalia (1825–1855)* (p. 394–395).

Referințe. Bratu 1957/A, p. 745; Poenaru 1973, p. 137–140; Dunăreanu-Popa 1979, p. 28; Teodorescu 2006, p. 34; Dudaș 2007, II, p. 469–471; Maria 2011, p. 51–52, 262, 277, 290, 300.

Observaţii. Descrierea s-a făcut după Poenaru 1973 (p. 137–140), care a văzut exemplarul existent atunci la Biblioteca Centrală de Stat din București, cota CRV 1239A.

1825. *Psaltire*, Sibiu, 1825.

Psaltirea | prorocului | și | împăratului | David. | Sibii, | în privileghiata tipografiia a lui Ioann Bart, | 1825.

***Psalter [Psaltire]**. Another edition of the Psalm Book is Romanian, written in the Orthodox environment of Transylvania. Besides the text of psalms, the book also contains indications on how to read the psalms during Lent and in the course of the year. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1825.*

Format: In 8°; 288 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, un vas cu flori stilizat și un ornament în formă de suliță cu două capete. Gravuri: *David Proroc* (p. 2); *Izvorul cel de viață dătător*, în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Bucură-te ceaea ce ții pre Cela ce ține toate. Și ești lăcaș bucuriei, că numai ție uniia ți se cade să te bucuri" (p. 270); *Maica Domnului cu Pruncul* (p. 288). Frontispicii: proroc David rugându-se în templu (p. 3); ornament în forma unei săgeți cu două capete (p. 11, 20, 31, 42, 52, 65, 77, 87, 97, 109, 123, 134, 144, 154, 164, 173, 185, 193, 204, 212, 214, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 249, 250, 252, 253, 257, 266, 269, 271, 274); două ramuri stilizate, legate cu o panglică (p. 262). Inițiale ornate în negru (p. 3, 11, 20, 31, 42, 52, 65, 77, 87, 97, 109, 123, 134, 144, 154, 164,173, 185, 193, 204, 212, 214, 271, 280, 286).

Cuprins. *Psalmii prorocului și împăratului David* (p. 3–213); *Cântarea lui Moisi* (p. 214–237); *Pentru polieleu* (p. 237–238); *Pripealele la praznicile ceale dumnezeiești și la toți sfinții carii au Polieleu, facerea lui Ioann Monahul* (p. 238–261); *Învățătură pentru înțelesul pashaliei* (p. 262–263); *Pashalia,* pe anii 1825–1853 (p. 264–265); *Învățătură cum să cetească Psaltirea în sfântul și marele post* (p. 266–268); *Învățătură cum să cetească Psaltirea preste tot anul* (p. 269); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 271–288).

Depozit. BAR; BMSB; BGȘBH, cota 2/P97; II 106636; BVAUGL; Ö.Nb.

Referințe. Patachi 1960, p. 286; Poenaru 1973, p. 140; Dunăreanu-Popa 1979, p. 28; Pavel 1979/A, p. 315–316; Pavel 1980, p. 237–238; Andea 1996, p. 71; Râpă-Buicliu 2000, p. 432; Dudaș 2007, II, p. 474; Pavel 2007, p. 19–20; Maria 2011, p. 54–55, 261, 277, 290, 300.

Observaţii. Exemplar de referinţă: Ö.Nb., cota 38. H. 135. Vezi Biblioteca digitală europeană, la adresa: http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ176144601.

1826. *Ceasoslov*, Sibiu, 1826.

Ceasoslov, | acum | întru acest chip tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei, | Franțisc | întâilea. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1826.

Breviary [Ceasoslov]. *A religious book that includes prayers and religious hymns used in the Oriental Church at certain times of day. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1826.*

Format. In 8°; 2 f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de trei dimensiuni, cu 20 de rânduri pe pagină plină, pentru textul scris cu literele mari, și cu 29 de rânduri la pagină plină, pentru textul scris cu litere mijlocii.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu, în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăvește de cel rău" (p. 264); *Izvorul cel de viiață dătător*, în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Bucură-te ceaea ce ții pre Cela ce ține toate și ești lăcaș bucuriei, că numai ție uniia să cade să te bucuri". Gravura este semnată „D. F." (p. 308); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul Isus (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Gustați și vedeți că Hristos Domnul iaste Carele Să jărtfuiaște în păhar, sfințind pre ceia ce să împreună cu Dânsul." Gravura este semnată „D. F." (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice, însoțită de legenda „Pre Tatăl și pre Fiiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o mărim" (p. 382). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete (*passim*); dreptunghi în chenar din semne tipografice, având în centru un medalion, mărginit de motive florale (p. 1). Viniete: ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete (f. [2v], p. 392); ghiveci cu flori stilizat (p. 263); segment de linie cu rol de vinietă (p. 323, 339, 381). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul lui șestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniții* (p. 99–113); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniții cei mici* (p. 153–172); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoștnița sâmbetii* (p. 208–226–227); *Polunoștnița duminecii* (p. 227–228); *Sinaxarul celor 12 luni* (p. 229–258–259–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Pentecostariului ce să încep de la Dumineca vameșului și fariseului, până la Duminica tuturor sfinților* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 296–306); [*Acest sfânt și cinstit paraclis*] (p. 307); *Cinstitul paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–310–311–323); *Slujba sfintei precistanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–362); *Rugăciunea în toată dimineața, când să scoală creștinul din somn* (p. 362–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinașilor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Duminica tuturor sfinților până la a cincea duminică din Postul cel Mare, preste toți anii* (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashalia* (p. 394–395).

Depozit. BBSB; MCDRD; BMDV; MMIRS.

Referințe. Pascu 1976, p. 146; Pavel 1980, p. 238; Lupan 1982, p. 522–523; Basarab 1998, p. 112; Pavel 2007, p. 20–21; Maria 2011, p. 51–52, 262, 278, 290, 300; Maria 2013, p. 38.

Observații. Exemplare de referință: BBSB, cota CVR I 106; MCDRD, nr. inventar c. 6088.

1826. Moise Fulea, ***Bucoavnă***, Sibiu, 1826.

Bucoavnă | sau | cărticică de nume | pentru | trebuința pruncilor românești neuniți | din Ardeal, | de pre nemție pre românie acum întâiu întoarsă. | Bukoavne' | szau | ke'rticsike' de nume | pentru | trebuintza pruntsilor rumaenesti neunitzi | din Ardeal, | de pre nemtzie pre romaenie akum entaeu' entoarsze'. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bárt, 1826.

*Moise Fulea, **Spelling Book [Bucoavnă]**. This is a textbook for Orthodox beginners in Transylvanian schools. It teaches the pupils how to read and write in Romanian. It is a literally translation of a German textbook from Saxonic Transylvania. The author, Moise Fulea, used a dual spelling (Cyrillic and Latin) that was displayed on simultaneous pages. It is an experiment different from the tradition of Romanian textbooks up to that date. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1826.*

Format. In 8°; 105 p. + [6] p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe foaia de titlu, trei ornamente tipografice care sugerează o suliță cu două capete. Frontispiciu dintr-un ornament tipografic, care sugerează o suliță cu două capete (p. [1], [2]). Viniete: segment de linie (p. 8, 9, 54, 55, [5], [6]); ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 104, 105). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. I. *Forma literelor mici tipărite* / I. *Forma literelor mitsi tipe'rite* (p. 2/3); [Silabisire] (p. 2/3–8/9); [Forma literelor mari] (p. 10/11); [Silabisire] (p. 10/11–14/15); 18. [*Ju-pâ-nul da-scal mă do-je-nea-ște ...*] / 18. [*Zsu-pae-nul da-szkal me' do-zse-nea-ste ...*] (p. 14/15–16/17); 19. [*Mai-că mea mă-tu-ră în toa-te zi-le-le în ca-să ...*] / 19. [*Mai-ke' mea me'-tu-re' en toa-te zi-le-le en ka-sze' ...*] (p. 16/17–18/19); 20. [*Un prunc a-re în con-hă pu-țin lucru ...*] / 20. [*Un prunk a-re en kon-he' pu-tzin lu-kru ...*] (p. 18/19–20/21); 21. [*Eu văd cu ochii ...*] / 21. [*Eu ve'd cu okii ...*] (p. 20/21); 22. [*Eu auz cu urechile ...*] / 22. [*Eu auz ku urekile ...*] (p. 20–21); 23. [*Eu miros cu nasul ...*] / 23. [*Eu mirosz ku naszul ...*] (p. 22–23); 24. [*Pre limbă și cu ceriul gurii sâmț bucatele ...*] / 24. [*Pre limbe' si ku cserül gurii szaemtz bukatele ...*] (p. 22–23); 25. [*Eu sâmț preste tot trupul ...*] / 25. [*Eu szaemtz preszte tot trupul ...*] (p. 22–23); 26. [*Eu mă duc bucuros în școală ...*] / 26. [*Eu me duc bucurosz en Skoale'...*] (p. 24–25); 27. [*Eu povestesc dragilor miei părinți ...*] / 27. [*Eu poveszteszk dradsilor miei pe'rintzi ...*] (p. 24/25–54/55); *Forma literilor scrise mici și mari / Forma literelor szkrisze mitsi si mari* (p. 56/57); [*Taică mieu și maică mea mă îngăduiesc ... / Taike' mieu si Maike' mea me' enge'dueszk ...*] (p. 58/59–104–105); *Cuprindere / Kuprindere* (p. [1/2–5/6].

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV, III, nr. 1268, p. 484; Mosora, Hanga 1991, p. 235; Maria 2011, p. 73–74, 262, 277, 290, 301.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 1268.

1826. Nicolae Maniu Montan, ***Orthoepia***, Sibiu, 1826.

Orthoepia | Latina, Latino-Valachica, | Hungarica, Germanica, | et | Serbo-Valachica. | Juxta | gustum hodiernae | paedagogicae | in | novum ordinem composita | a | Maniu Montan Nicolao | absoluto theologo Viennensi, et in | primaria regia normalia schola | Balásfalvensi primae clas|sis magistro. | Cibinii | typis Martini de Hochmeister, Caes. Reg. | priv. Typograph., et biblliop. | 1826.

Nicolae Maniu Montan, ***Orthoepia****. It was an innovative work in Old Romanian culture. The title was confusing; actually, the author developed some spelling and ortographic issues regarding Latin, Hungarian, German and Romanian. The last one was considered in two variants: the graphics with Latin letters, on one hand, and Cyrillic, on the other hand. In addition to the author's theories, eloquent texts for the other languages are brought in question, as for German, the text is a manuscript. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1826.*

Format. In 8°; 120 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Cuprins. [*Motto:*] „A! tu non merito primas hucusque tenebas, / Attamen hem quantum stabile semper eras!" (f. tt. v); „Potest imprimi", Claudiopoli die 10 Octobris 1825. Joannes Szabó m. p. revisor (f. tt. v); *Praefatio generalis* (p. 3–6); *Orthographia Latina. Praefatio* (p.7); § 1. [Literele alfabetului latin] (p. 7); § 2. [Diftongii latini] (p. 8–10); § 3. *Usus diphtongorum* (p. 10); § 4. *Exceptiones* (p. 10); § 5. [Exemple de cuvinte formate] (p. 10–12); § 6. *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.* (p. 12–19), cu următoarele diviziuni: *Oratio Dominica* (p. 12); *Salutatio angelica* (p. 12); *Symbolum SS Apostolorum* (p. 13); *Decem praecepta Dei* (p. 13–14); *Quinque praecepta ecclesiae* (p. 14); *Septem Sacramenta* (p. 14); *Modus ministrandi, et respondendi sacerdoti* (p. 15–19); *Manuscriptum Latinum* (p. 20–24), cu următoarele diviziuni: § 1. [Literele latine și exemple de propoziții] (p. 20); § 2. [Literele majuscule latine și cifrele de la 1 la 10] (p. 21); *Fabula I. Gallina, et pulli* (p. 21–22); *Fabula II. Vulpes, et larva* (p. 22–23); *Fabula III. Cicada, et fornica* (p. 23–24); *Orthographia Latino-Valachica* (p. 25–36), cu următoarele diviziuni: *Praefatio* (p. 25–27); § 1. [Alfabetul latin folosit în scrierea limbii române] (p. 28); § 2. [Exemple de silabe] (p. 28–30); § 3. *Îmbinarea diftongilor* (p. 30); § 4. *Deschiliniri* (p. 30); § 5. [Exemple de cuvinte formate] (p. 30–32); § 4. [!] *În numele Tatălui și a Fiiului și a Sântului Duch. Amin.* (p. 33); *Rugăciunea Domnului* (p. 33); *Închinăciunea angerească* (p. 33); *Symbolul credintiei* (p. 33–34); *Déce porunci ale lui Dumneḑeu* (p. 34–35); *Quinqui porunci a Săntei Besérici* (p. 34–35); *Șépte sacramente a Săntei Besérici* (p. 35); *Rugaciune de dimineatia* (p. 35–36); *Rugaciune de sara* (p. 36); *Manuscriptum Latino-Valachicum* (p. 37–42), cu următoarele diviziuni: *Praefatie* (p. 37–39); § 1. [Alfabetul latin folosit în scrierea limbii române. Litere minuscule] (p. 39); Darea I. *A ave omenie e mare avére oricui* (p. 39); § 2. [!] *Somnu și miscarea e ca și mancarea* (p. 39); § 3. [!] *Omul herșit cu avére mare e ca hel cu cal bun nesciend umbla călare* (p. 39); § 4. [!] *Jug, gingină, cóquere, popor, ajung* (p. 39); § 5. [!] *Am fost suspinat pentru sufletele vóstre* (p. 39); § 2. [Alfabetul latin folosit în scrierea limbii române. Litere majuscule] (p. 40), cu următoarele diviziuni: *Fabula I. Găina și puii* (p. 40–41); *Fabula II. Vulpea și larva* (p. 41); *Fabula III. Griuruș și furnica* (p. 41–42); *Orthographia Latino-Hungarica* (p. 43–53) cu următoarele diviziuni: *Jegyzés* (p. 43); § 1. [Literele alfabetului maghiar] (p. 43); § 2. [Exemple de silabe și de cuvinte] (p. 44–46); § 3. [Exemple de cuvinte despărțite în silabe] (p. 46–48); § 4. Atyánk, és Fiunak, és Szent Lélek Istennek nevében Amen. (p. 49), cu următoarele diviziuni: *Az Ur Imádság*a (p. 49); *Az Angyali Idvezlet* (p. 49); *Az Apostoli Hit-Vallás* (p. 49–50); *Az Istennek tiz Parantsolati* (p. 50); *Az Anyaszentegyház öt Parantsolati* (p. 50–51); *A' hét Szentségek* (p. 51); *Iskola előtt való imádság* (p. 51–52); *Iskola után való Imádság* (p. 52); *Asztali Áldás* (p. 53); *Háláadás Asztal után* (p. 53); *Manuscriptum Lationo-Hungaricum* (p. 54–60), cu următoarele diviziuni: § 1. [Literele mici de mână ale alfabetului maghiar] (p. 54); *Gyakorlás* (p. 54); § 2. [Literele majuscule de mână ale alfabetului maghiar] (p. 55); *Egésségtelen a mi sok* (p. 55–56); *A Felsőségnek Használól* (p. 56–59); *A' Pásztor Ember* (p. 59–60); *Orthographia Latino-Germanica* (p. 61–70); cu următoarele diviziuni: *Anmerkung* (p. 61); § 1. [Literele majuscule și minuscule ale alfabetului gotic] (p. 61–62); § 2. [Exemple de silabe și de cuvinte] (p. 62–64); § 3. *Uibung der Diphtongen* (p. 64); § 3. *Ausnahmen* (p. 64); § 5. [Exerciții cu cuvinte despărțite în silabe] (p. 65–66); *Im Namen Gottes*

des Vaters, und des Sohnes, und des heiligen Geistes. Amen (p. 67); *Das Gebet des Herrn* (p. 67); *Der Englische Gruss* (p. 67); *Das Apostolische Glaubensbekentniss* (p. 67–68); *Die zehen Gebote Gottes* (p. 68); *Die fünf Gebote der Kirche* (p. 68–69); *Die sieben Sakramente* (p. 69); *Das fromme Kind* (p. 69–70); *Gebeth eines Weisen* (p. 70); *Manuscriptum Latino-Germanicum* (p. 71–80), cu următoarele diviziuni: § 1. [Literele mici de mână ale grafiei germane] (p. 71); *I. Uibung. Einen an was immer erinnern* (p. 71); § 2. *Allentalben will er von dir etwas bekommen* (p. 71); § 3. *Junge papagei, Xerxes, weissagen*; § 4. *Die guten Kinder sind die Freude der Aeltern* (p. 72); § 5. *Gesundheit ist besser als Reichtum und Tugend gilt mehr als Klugheit* (p. 72); § 2. [Literele majuscule de mână ale grafiei germane] (p. 72); *All zu viel ist ungesund* (p. 72–74); *Vom Mussen der Obrigkeit* (p. 74–78); Der Hirt (p. 78–80); *Orthographia Serbo-Valachica* (p. 81–91), cu următoarele diviziuni: *Însemnare* (p. 81); § 1. [Literele majuscule și minuscule ale alfabetului chirilic] (p. 81–82); § 2. [Exemple de silabe] (p. 82–84); § 3. *Îndreptarea diphtonghilor* (p. 84); § 4. [Exemple de cuvinte despărțite în silabe] (p. 84–86); § 5. *În numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh. Amin.* (p. 87–91), cu următoarele diviziuni: *Doamne miluiaște, de trei ori. Tatăl nostru* (p. 87–88); *Simvolul credinții* (p. 88–89); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 89); *Cinci porunci ale sfintei besearici* (p. 89–90); *Șeapte taine ale sfintei besearici* (p. 90); *Pruncul iubitoriu de știință* (p. 90–91); *Manuscriptum Serbo-Valachicum* (p. 92–98), cu următoarele diviziuni: [*Introducere*] (p. 92); [Literele mici de mână ale alfabetului chirilic] (p. 93); Lucrarea I. *Copilul bun la tot omul e iubit* (p. 93); II. *Ce șmeag va căpăta oala ca noaă, pe acela el va avea și ca veache* (p. 93); III. *Ce năravuri va căpăta omul în tinereață, acealia va ținea și la bătrâneață* (p. 93); IV. *Psaltirea lui David cuprinde știință și poezie foarte frumoasă* (p. 93); § 2. [Literele mari de mână ale alfabetului chirilic] (p. 94); [Vasilie să îndeamnă de a mearge la școală, Antonie spune lui Vasilie cum să poartă el la școală] (p. 94–97); *Un păcurariu* (p. 97–98); *Vocabularium Latinum, Valachicum, Hungaricum, et Germanicum* (p. 99–116); *Tabula nominum numeralium cum suis notis* (p. 117–119); *Tabula multiplicationis* (p. 120).

Depozit. BAR; BACJ; BCUIS; BCUCJ; BBSB; BASB; BGȘBH.

Referințe. BRV, III, nr. 1281, p. 507–511; Cipariu 1866, p. 328; Ghibu 1916, p. 77, 95–97; Veress 1931, II, p. 247 (nr. 1181); Simonescu 1940, p. 260; Bodinger 1976, p. 377; Pascu 1976, p. 140; Dunăreanu-Popa 1979, p. 28; Mosora, Hanga 1991, p. 237; Mălinaș 1993, p. 116–117; Râpă-Buicliu 2000, p. 434; Dudaș 2007, II, p. 477; Urs 2011, p. 672.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 386.

1826. *Octoihul cel mic*, Sibiu, 1826.

Ceale | opt glasuri | sau | Octoihul | cel mic, | cu | orânduiala vecerniei, liturghiei, împreună | glasurile cu podobiile, catavasiile, irmoasele, | polieleul, pripealele cu svetilnele și vo|screasile de preste tot anul. | Sibii, | în Tipografia lui Ioann Bart, | 1826.

Small Hymn Book [Octoihul cel mic]. *This liturgical book of great importance for the Eastern Church comprises religious hymns that are sung in eight melodic methods and repeated in cycles every eight weeks, covering the entire ecclesiastical year. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1826.*

Format. In 8°; 319 [–320] p. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Compoziție ornamentală realizată din motive florale pe care se află o inimă în interiorul căreia este înscrisă o carte deschisă (f. tt.); trei ornamente tipografice care înfățișează o

suliță cu două capete (f. tt.). Gravură înfățișându-l pe Isus Hristos Arhiereu în chenar din semne tipografice (f. tt. v). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete (*passim*). Viniete simple din segmente de linii sau dintr-un ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (*passim*). Ambele ornamente întrebuințate ca frontispicii sunt întrebuințate și ca ornamente despărțitoare de capitole și paragrafe (*passim*).

Cuprins. *Cu Dumnezeu cel sfânt, cântarea lui Ioann Damaschin a opt glasuri, întocmită de Ioann Cucuzel. Sâmbătă seara* (p. 3–6); *La vecernie. Glas 1* (p. 7–12); *Prochimenele zilii* (p. 12–18); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 19–47); *Rânduiala liturghiei* (p. 48–53); *Stihirile blajenilor* (p. 53–62); *Priceasnele preste săptămână* (p. 62–63); *Priceasnele la praznice* (p. 63–66); *La vecernie. Glas 2* (p. 67–71); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 71–78); *La liturghie, blajeniile* (p. 78–79); *La vecernie. Glas 3* (p. 80–84); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 84–91); *La liturghie, blajeniile* (p. 91–93); *La vecernie. Glas 4* (p. 94–99); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 99–106); *La liturghie, blajeniile* (p. 106–108); *La vecernie. Glas 5* (p. 109–114); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 114–122); *La liturghie, blajeniile* (p. 122–123); *La vecernie. Glas 6* (p. 124–128); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 128–135); *La liturghie, blajeniile* (p. 135–136); *La vecernie. Glas 7* (p. 137–141); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 141–147); *La liturghie, blajeniile* (p. 147–149); *La vecernie. Glas 8* (p. 150–154); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 154–161); *La liturghie, blajeniile* (p. 162–163); *Podobiile la opt glasuri* (p. 164–171); *Pripealele Troicinicelor* (p. 172–174); *Troparele Învierii ce să cântă în toate duminecile preste tot anul* (p. 175–176); *Catavasii la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 177–184); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 185–193); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 194–196); *Catavasii la Blagovești și la alte praznice ale Preacestii* (p. 197–201); *Catavasii la Dumineca Florilor* (p. 202–214); *Catavasii în sfânta și luminata zi a Paștilor* (p. 215–227); *Catavasii la Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos și la Sfânta Troiță* (p. 228–232); *La Dumineca a șaptea după Paști, a sfinților părinți* (p. 232–233); *La Sfânta Troiță la vecernie* (p. 233–236); *Iunie 24. La Nașterea Sfântului Ioann Prediteci* (p. 236–237); *La Sfinții Apostoli Petru și Pavel, la vecerniia cea mare* (p. 238–240); *Avgust 6. La Schimbarea la față a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 240–242); *Avgust 15. La Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la vecerniia cea mare* (p. 242–244); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 245–249); *Septemvrie 8. La Nașterea Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 249–250); *Catavasii la cinstita cruce* (p. 251–255); *Octomvrie 14. La Preapodoabna Parascheva* (p. 255–257); *Octomvrie 26. La Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 257–259); *Noiemvrie 8. La Săborul îngerilor* (p. 259–261); *Noiemvrie 21. La Aducerea în bisearică a Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 262–263); *Dechemvrie 6. La Sfântul Nicolae* (p. 263–266); *De aici să încep cântările ceale veselitoare, polihronizmos, adecă gratuluire pentru metropolitul, când rădică păharul* (p. 267); *Irmoase sau cântări veselitoare* (p. 268–272); *Polieleul care să cântă la praznice împărătești și ale sfinților* (p. 273–276); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice împărătești și la ale Născătoarei de Dumnezeu, și la ale altor sfinți mari ce să prăznuiesc* (p. 277–278); *Pripealele la praznice împărătești și la toți sfinții carii au polieleu, facerea lui Timothei Monahul* (p. 278–304); *Începutul sveatilnelor, a voscreasnelor* (p. 305–317); *Pashaliia* (p. 318–319); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. [320]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUB; BCUIS; BMSB; BGȘBH.

Referințe. BRV, III, nr. 1285, p. 516; Oprescu 1942, p. 196; Beju 1956, p. 126; Cartea B. 1972, p. 206; Bodinger 1976, p. 377; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28; Mosora, Hanga 1991, p. 237; Mălinaș 1993, p. 118; Teodorescu 2006, p. 79; Dudaș 2007, II, p. 496; Maria 2011, p. 262.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1285.

1826. *Psaltire*, Sibiu, 1826.

Psaltirea | proorocului | și | împăratului | David, | în | zilele preaînălțatului | împărat | Franțisc întâilea | tipărită. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1826.

Psalter [Psaltire]. *This is another Edition of Romanian Psalter that was achieved within Orthodox environment in Transylvania. In addition to psalms, the book also includes indications and prayers from various religious services. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1826.*

Format. In 4°; [4] f. + 228 p. Tipar negru, pe două coloane, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar de compoziție tipografică. Gravuri: *David Proroc*, însoțită de textul: „Mâinile meale au făcut organul și degetele meale au alcătuit psaltirea" (f. [4v]); *Isus Hristos Arhiereu* (p. 150); *Izvorul cel de viață dătător* (p. 213); *Maica Domnului cu Pruncul* (p. 224). Frontispicii: linie orizontală, sugerând o suliță cu două capete (f. [2r], [3r], [3v], 151, 175, 214); gravură înfățișându-l pe David îngenunchеat în templu, având alături lira, coroana regală și sceptrul (p. 1); șir din semne tipografice (p. 193). Viniete: linie orizontală, sugerând o săgeată cu două capete (p. 149, 192); buchet de flori într-o compoziție floral-geometrică (p. 174). Inițiale ornamente în negru (*passim*).

Cuprins. *Predoslovie la toată persona ce să va îndeletnici la cetirea psalmilor, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre același dătătoriu de haruri a-i dărui toată fericirea*, semnată: „Al tuturor fierbinte rugătoriu către Dumnezeu" (f. [2r–v]); *Învățătură cum să cetească Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [3r–v]); *Rânduială cum să cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [3v]-[4r]); *Psaltirea proorocului și împăratului David* (p. 1–149); *Cântarea lui Moisi* (p. 151–163); *Pentru polieleu* (p. 163); *Pripealele la praznicile ceale dumnezeiești și la toți sfinții carii au polieleu, facerea lui Filothei Monahul* (p. 164–174); *De la facerea a toată făptura și de la Adam, omul cel întâiu zidit, întoarcerea indictionului 1532 de ani al 14* (p. 175–192); *Pashalia* (p. 193–211); *Nașterea lunilor* (p. 212); *Cinstitul Paraclis* (p. 214–225); *Nume jidovești care le pomenește David la psalmii lui, tălmăcite cu istoriia lor* (p. 225–228); *Aicea însemnăm psalmii cei ce să cetesc la vreame de primejdie* (p. 228).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BGȘBH, ÖNb.

Referințe. BRV, III, nr. 1288, p. 518; Cipariu 1855/A; Oprescu 1942, p. 196; Hâncu 1965, p. 120; Bodinger 1976, p. 378; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28; CRV 1985, p. 305; Mosora, Hanga 1991, p. 238; Mălinaș 1993, p. 119; Chindriș 2003, p. 702; Teodorescu 2006, p. 92; Dudaș 2007, II, p. 496–498; Maria 2011, p. 54, 262, 277, 290, 300.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1288.

1827. *Catehism mic*, Sibiu, 1827.

Catehismul | mic | sau | scurtată pravoslavnică mărtu|risire a legii grecești ne|unite, | pentru trebuința pruncilor celor | neunuiți românești făcut, | și de la neunitul episcopescul, în Carloveț, la anul | 1744, ținutul sinod întărit, și cu întă|rirea arhiepiscopului și metropolitu|lui tiparit. | S-au tipărit la Sibiiu, în tipografiia lui Ioann Bart, | cu priv<ilegiul> Împărățeștii Crăiești<ii> Măriri, | 1827.

Small Catechism (Catehism mic). *This writing enlarges upon religious themes in a catechetical (dialogued) manner. The purpose of this popularizing work relies in explaining the great diversity*

of religious themes and practices to Orthodox believers' children, for the benefit of the people. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1827.

Format. In 8°; 79 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu linear, sugerând o suliță cu două capete (p. 3, 75). Vinietă din segment de linie (p. 45, 49, 79). Paginile au în partea de sus mici ornamente tipografice.

Cuprins. *Intrare* (p. 3–5); Partea 1. *Pentru credință* (p. 5–7); § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 8–12); § II. *Întâia încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul* (p. 12–16); § III. *A doao încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 16–17); *A treia încheietură a credinței. Pentru întruparea Domnului* (p. 17–19); *A patra încheietură a credinței. Pentru patimile și moartea lui Hristos* (p. 20–22); *A cincea învățătură a credinței. Pentru Învііarea lui Hristos* (p. 22–23); *A șasea încheietură a credinței. Pentru Înălțarea Domnului* (p. 23–24); *A șaptea învățătură a credinței. Pentru a doao venire a Domnului* (p. 24–26); § IV. *A opta încheietură a credinței. Pentru Dumnezeu Duhul Mântuitoriul* (p. 27–30); § V. *A noao încheietură a credinței. Pentru sfânta și sobornicească bisearică* (p. 31–34); § VI. *A zeacea încheietură a credinței. Pentru îndreptare și pentru faptele bune* (p. 34–37); § VII. *A unsprezeacea încheietură a credinței. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 38–40); *A duoasprezeacea încheietură a credinții* (p. 40–42); Partea 2. *Pentru dragoste* (p. 42–45); § I. *Întâia tablă. Pentru dragostea cătră Dumnezeu* (p. 46–49); § II. *A duoa tablă. Pentru dragostea cea cătră aproapele* (p. 50–55); § III. *Pentru păcate* (p. 55–62); Partea 3. *Pentru nădejde* (p. 62–64); § I. *Pentru rugăciune de obște* (p. 64–66); § II. *Pentru rugăciune deosebi* (p. 66–73); § III. *Pentru ceale noao fericiri* (p. 74–75); *Scurtă tălcuială a celor noo fericiri evanghelicești* (p. 75–79).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV, III, nr. 1303, p. 529; CAL 1833, p. 39; Iarcu 1865, p. 33; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28; Mosora, Hanga 1991, p. 239; Maria 2011, p. 75–76, 263, 278, 290, 301.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1303.

1827. *Liturghier*, Sibiu, 1827.

Sfintele și dumnezeieștile | liturghii | a celor | dintru sfinți părinților noștri, | a lui | Ioann Zlatoust, | a lui | Vasilie cel Mare, | a Prejdeos<fe>ștenniii. | Tipărită în zilele preaînălțatului | împărat al Austrii, | Franțisc | întâilea. | Cu slobozeniia înălțatului Crăiescului Gubernium a tot Ardealului. | S-au tipărit în Sibii, în tipografiia lui Ioann Bart, | 1827.

Missal [Liturghier]. *This altar book includes the texts of the three liturgies specific to the Orthodox Church: John Chrysostom, Basil the Great and Gregory the Theologian, also called The Divine Liturgy of the Presanctified Gifts. It was printed at Sibiu, Transylvania, 1827.*

Format. In 4°; [2] f. + 316 p. Tipar negru și roșu, cu litere de două dimensiuni și cu 25 de rânduri la pagină, pentru textele scrise cu litere mari.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri: reprezentarea imaginii Proscomidiei, în chenar din semne tipografice (p. 64); *Sfântul Ioan Zlatoust* (p. 73); *Sfântul Vasile cel Mare* (p. 126); *Sfântul Grigorie Dvoeslovu* (p. 176). Frontispicii: șir de semne tipografice florale (f. [2r]); ornament tipografic cu rol de frontispiciu, sugerând o suliță cu două capete (p. 1); dreptunghi conținând trei medalioane, reprezentând pe Isus Hristos (central), Sfântul Pavel (stânga) și Sfântul Ioan (dreapta), mărginite de elemente florale (p. 13, 36, 57, 74, 127, 177,

217, 249–260, 268, 276, 280, 288, 292, 297, 304, 314). Viniete: compoziţie floral-geometrică stilizată (f. [2v]); ornament tipografic sugerând o suliţă cu două capete (p. 12, 35, 56, 72, 125, 216, 316). Şir de semne tipografice despărţitor de capitole (p. 169, 172, 175, 201, 202, 203, 205, 208, 209, 212, 215,). Iniţiale ornate în roşu (*passim*).

Cuprins. *Însemnare pentru cele ce să află întru această carte* (f. [2r–v]); *Rânduiala vecerniei cei mici* (p. 1–2); *Rânduiala vecerniei cei mari ce să face bdenie toată noaptea utreniia Învierii* (p. 2–12); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–35); *Rânduiala utreniei* (p. 36–56); *Rănduiala sfintei şi dumnezeieştii liturghii carea să face aşa în bisearica cea mare şi la Stagora* (p. 57–72); *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioann Zlatoust* (p. 74–125); *Dumnezeiasca Liturghie a celui dintru sfinţi părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul de la Cesariia Capadociei* (p. 127–169); *Învăţătură pentru dumnezeiasca Liturghie a Prejdeosfeşteniii* (p. 169–175); *Învăţătură pentru sfărâmarea sfântului agneţ* (p. 175); *Dumnezeiasca Liturghie a Prejdeos<fe>ştenniii* (p. 177–198); *Arătarea pentru oarecare îndreptări la slujirea Liturghiei Prejdeos<fe>şteniia* (p. 199–200); *Rânduiala blagosloveniei colivei* (p. 201–202); *Molitva la blagosloveniia sălciei în Dumineca Florilor* (p. 202–203); *Molitva la blagosloveniia cărnurilor în sfânta şi luminata duminecă a Paştilor* (p. 203–204); *Molitva la gustarea strugurilor în şase zile ale lui avgust* (p. 205); *Rânduiala cutiei, adecă a colivei, ce să face întru pomenirea celor adormiţi, la liturghie* (p. 205–208); *Învăţătură cum să cade a zice opusturile la praznice dumnezeieşti şi a Maicii lui Dumnezeu şi preste tot anul* (p. 208–209); *Opusturile praznicilor celor dumnezeieşti ce să zic la vecernie, la utrenie şi la liturghie, după rânduială* (p. 209–212); *Opusturile zilii în toată săptămâna, după obiceaiul sfintei Biserici a Răsăritului* (p. 212–215); *Vozglaşeniile în Dumineca cea Luminată a Paştilor, după fieştecare peasnă, la canon* (p. 215–216); *Rânduiala sfintei priceştanii* (p. 217–247); *Sinaxariu* (p. 248–259); *Adunare pentru cearere, de bună trebuinţă la vreame de nevoie ce s-ar întâmpla* (p. 260–309); *Aicea arătăm pentru slujirea sfintei şi dumnezeieştii liturghii, în ce vreame este datoriu preotul a o săvârşi* (p. 310–314); *Rugăciune, facerea lui chir Ioann Vrotopola, marele doftor Chirchira, carea să ceteaşte cu bună umilinţă şi cu lacrămi, la cei ce degrab cad în neputinţă şi să bântuesc de duhuri necurate, scoasă de pre elinie pre românie* (p. 314–316).

Depozit. BAR; BCUIS; BBSB; BASB; MOC; ANC.

Referinţe. BRV, III, nr. 1315, p. 538–539; Oprescu 1942, p. 198; Bodinger 1976, p. 383; Pascu 1976, p. 140; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28; CRV 1985, p. 311–312; Florescu 2000, p. 505–506; Râpă-Buicliu 2000, p. 440; Teodorescu 2006, p. 52; Maria 2011, p. 59, 114, 115, 263, 278, 291, 301.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1315.

1827. *Psaltire*, Sibiu, 1827.

Psaltirea | prorocului | şi | împăratului | David. | Sibiiu, | în privilegiata tipografiia a lui Ioann Bart, | 1827.

***Psalter [Psaltire]**. Another edition of the Psalm Book is Romanian, written in the Orthodox environment of Transylvania. Besides the text of psalms, the book also contains indications on how to read the psalms during Lent and in the course of the year. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1827.*

Format. In 8°; 288 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni, cu 28 de rânduri la pagină pentru textul tipărit cu litere mari.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu se află un ghiveci cu flori stilizat şi două ornamente în forma unei sulițe cu două capete. Gravuri: *Prorocul David* (p. 2); *Izvorul cel de viiață dătător*, semnată „D. F.", în chenar din semne tipografice, însoțită de textul „Bucură-te ceea ce ții pe Cela ce ține toate și ești lăcași bucuriei, că numai ție uniia să cade să te bucuri". (p. 270); Fecioara Maria cu Pruncul (p. 288). Frontispicii: gravură dreptunghiulară reprezentând pe prorocul David în templu rugându-se (p. 3); ornament sugerând o suliță cu două capete (*passim*); două ramuri înflorite, legate cu o fundă, terminată în spirală (p. 261). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Psalmii prorocului și împăratului David* (p. 1–213); *Cântarea lui Moisi* (p. 214–237); *Pentru polieleu* (p. 237–238); *Pripealele* (p. 238–261); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 262–263); *Pashalia* (p. 264–265); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (p. 266–268); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea preste tot anul* (p. 269); *Cinstitul Paraclis către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (p. 271–288).

Depozit. BAR; BNR.

Referințe. Poenaru, 1973, p. 152–154; Poenaru 1974, p. 67; Dunăreanu-Popa 1979, p. 28; Maria 2011, p. 54–55, 263, 277, 291, 301.

Observaţii. Exemplare de referință: BNR, cota CR XIX 471; BAR, cota CRV 1324A. Pascalia începe cu anul 1825.

1828. Pierre Blanchard, ***Cele dintâi cunoștințe*** (trad. Grigore Pleșoianu), [Sibiu], 1828.

Cele dintâiu | cunoștin|țe pentru trebuința | copiilor | care încep a citi, | traduse din franțozește și adăogate | de | Grigorie P. Pleșoianul, | profesorul de împrumutata îmvățătură [!] al | Școalelor Naționale | din Craiova. | 1828.

Pierre Blanchard, ***The First Knowledge*** (translated by Grigore Pleșoianu) ***[Cele dintâi cunoștințe]*** (trad. Grigore Pleșoianu). *This is a translation of Pierre Blanchard's Prèmieres connaisances a l'usage des enfants qui commencent a lire. The textbook includes various knowledge about religion, catechism, cosmography, geography, natural sciences, history etc. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1828.*

Format. In 4º; 158 p. + [3] f. Paginile 1–8 sunt notate cu cifre romane, după care se continuă numerotarea cu cifre arabe.Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 25 de rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu se află două ornamente de mărimi diferite, în forma unei sulițe cu două capete. Medalion înflorat cu inițialele „G. P.", numele traducătorului fiind scris în întregime și pe aceste două inițiale: *Gregoire Plechoian*, medalion datat 1828 (p. II). Frontispicii: gravură dreptunghiulară, înfățișând facerea lumii, gravură semnată *Gritner* (p. 9); ornament în forma unei sulițe cu două capete (*passim*). Viniete: ornament în forma unei sulițe cu două capete (p. VIII, 18, f. [1v], [3v]). Conține 5 gravuri, situate pe versoul unor file nenumerotate, rectoul acestora fiind alb. Aceste 5 gravuri sunt inserate în corpul cărții, astfel: *Dumnezeu face dobitoacele* (înaintea foii de titlu); *Soarele și depărtarea planeților de la el* (între p. 10 și 11); *Patrupedele, sburătoarele, peștii, târâtoare și gângănii* (între p. 40 și 41); *Ovrei, eghiptean, grec, roman* (între p. 92 și 93); Figurile zeilor (între p. 108 și 109).

Cuprins. *Motto*: „Ferice de aceia care se desfătează învățând" (Fenelon) (p. II); Înștiințarea „Câte nu vor avea această subtînsemnare sânt ale celui ce calcă dreptul traducătorului" (p. II); *Preacinstitului și nobilului patron, dumnealui marele logofăt al Țării de Sus, Alecsandru Ghica,* text

semnat de Grigorie P. Pleșoianul (p. III-IV); *Precuvântare*, semnată „Traducătorul" (p. V-VI); *Înștiințarea autorului*, semnată P. Blanchard (p. VII-VIII); *Către copiii ce încep a citi* (p. VIII); *Dumnezeu, Făcătorul a toate lucrurile* (p. 9–11); *Universul au lumea* (p. 11–12); *Soarele* (p. 12–14); *Stelele* (p. 14–16); *Planeții* (p. 16–18); *Pământul* (p. 19–22); *Luna* (p. 22–24); *Eclipsul lunii și al soarelui* (p. 24–26); *Elementurile* (p. 26); *Focul* (p. 26–27); *Aerul* (p. 27–28); *Apa* (p. 28–29); *Norii* (p. 29–31); *Ploaia* (p. 31); *Zăpada și grindina* (p. 32); *Roa* (p. 32–33); *Trăsnetu și fulger* (p. 33–34); *Curcubeul* (p. 34–35); *Vulcan au cutremur al pământului* (p. 35–36); *Marea* (p. 36–37); *Omul* (p. 37–38); *Oameni cu deosebite fețe* (p. 39–40); *Vitele* (p. 40–41); *Patrupede* (p. 41); *Sburătoare au păsări* (p. 41–46); *Peștii* (p. 46–49); *Târâtoare au șărpi* (p. 50–52); *Insecte au gângănii* (p. 52–55); *Vegetale au saduri* (p. 56–59); *Minerale au pământale* (p. 59); *Fierul* (p. 59–61); *Arama* (p. 61–62); *Cositorul* (p. 62); *Plumbul* (p. 62–63); *Argintul* (p. 63); *Aurul* (p. 64); *Ecsplicație de oarecare ziceri întrebuințate în geografie* (p. 65–66); *Cele patru conținuturi ale lumii* (p. 66–68); *Cele mai dintâiu popoare și orașe ale Europii* (p. 69); *Țara Rumânească* (p. 69–70); *Mehedințul* (p. 70–71); *Doljul* (p. 71); *Romanații* (p. 72); *Vâlcea* (p. 73); *Gorjul* (p. 73); *Țara Rumânească a mare* (p. 73–74); *Ilfovul* (p. 74–75); *Moldova* (p. 75–77); *Turcia europenească* (p. 77); *Italia* (p. 77–78); *Spaniea* (p. 78); *Portugaliea* (p. 78); *Franța* (p. 78–79); *Olanda au Locurile de Jos* (p. 79); *Elveția* (p. 80); *Ghermaniea* (p. 80); *Austriea* (p. 80); *Ungaria* (p. 80); *Polonia* (p. 81); *Prusia* (p. 81); *Rusiea* (p. 81–82); *Norvegiea* (p. 82); *Sveția* (p. 82); *Danimarca* (p. 82); *Englitera* (p. 82–83); *Cele dintâiu popoare și orașe ale Asiii* (p. 83–85); *Cele dintâiu popoară și orașe ale Africii* (p. 85–88); *Cele dintâiu popoare și orașe ale Americii* (p. 88–93); *Popoarele ale mai vestite din vechime* (p. 93–102); *Idee repede despre istoriea rumânilor* (p. 102–109); *Religiea grecilor și a romanilor au mitologiea* (p. 109–118); *Împărțirea timpului* (p. 118–122); *Cele dintâiu limbi din vechime* (p. 122–124); *Cele dintâiu limbi care sânt acum* (p. 124–126); *Oarecare începuturi de grammatică* (p. 126–128); *Substantivu au numele* (p. 128–130); *Pronumele* (p. 130); *Adjectivul* (p. 130–131); *Articolul* (p. 131–132); *Verbul* (p. 132–136); *Prepoziția* (p. 136–137); *Adverbul* (p. 137); *Conjungativul* (p. 137–138); *Interjecția* (p. 138); *Frasul* (p. 138–139); *Desp<r>e proză și versuri* (p. 139–141); *Pentru soțietate* (p. 141–146); *Pentru științe și meșteșuguri* (p. 146–148); *Cele dintâiu datorii ale copiilor* (p. 148); *Datoriile voastre către Dumnezeu* (p. 148–149); *Datoriile voastre către părinți* (p. 149–151); *Datoriile voastre către învățătorii* [!] *voștri* (p. 151–153); *Fiți cucernici înaintea persoanelor mai în vârstă decât voi* (p. 153–154); *Fiți cinstiți și plăcuți către cei deopotrivă cu voi* (p. 154); *Povățuiți-vă după sfaturile părinților și ale învățătorilor* [!] *voștri* (p. 154–155); *Oarecare regule de politețe pentru copii* (p. 155–158); *Tablă de câte se cuprind într-această carte* (f. [1r–v]); *Catalog de numele preacinstitelor persoane ajutătoare la tipărirea aceștii cărți* (f. [2r–3v]).

Depozit. BAR; BACJ; MOC; CCC; MO.

Referințe. BRV, III, nr. 1377, p. 600–603; Florescu 2000, p. 512–513; Urs 2011, p. 681–682.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1377.

1828. ***Bucoavnă***, Sibiu, 1828.

Bucoavnă | pentru | pruncii | cei românești | carii să află | în Marele Prințipat | al | Ardealului. | Tipărită în Sibii, în tipografia lui Ioann | Bart, cu priv<ilegiul> Împărăteștii Crăiești | Măriri. | 1828.

Spelling Book [Bucoavnă]*. Textbook for the use of Romanian primary school children, based on minimal religious knowledge of the Eastern Christian Church, traditionally entitled Bucoavnă. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1828.*

Format. In 8°; de 92 + [2] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole și însoțitoare de numere de pagină (*passim*).

Cuprins. § *I. Forma tipăritelor și scriselor litere* (p. 2–4); § II. (p. 5–9), cuprinzând: 1. *Silabe cu neglasnice și glasnice slove* (p. 5–6); 2. *Silabe cu glasnice și neglasnice* (p. 6); 3. *Silabe cu neglasnice, și doao îndoite glasnice* (p. 6–7); 4. *Silabe cu doao neglasnice și una glasnică* (p. 7–8); 5. *Silabe cu trei neglasnice și cu una glasnică* (p. 8); 6. *Silabe cu o glasnică, cu una sau și mai multe neglasnice* (p. 8–9); § III. (p. 9–13), cuprinzând: 1. *Silabe cu o neglasnică sau și mai multe întră doao glasnice* (p. 9–10); 2. *Silabe cu trei neglasnice întră glasnice* (p. 10); 3. *Silabe cu doao de un fealiu și mai multe fealiuri neglasnice întră glasnice* (10–11); 4. *Silabe cu doao de un fealiu și mai multe fealiuri glasnice* (p. 11–12); 5. *Silabe cu îndoite glasnice* (p. 12); 6. *Cuvinte cu silabe ce să pun în sfârșit* (p. 12–13); 7. *Cuvinte cu titla scrise* (p. 13); § IV. *Cuvinte cu silabe, ce să pun înainte* (p. 13); Cap 1. *Despre cunoașterea literelor* (p. 14–23), cuprinzând: I. *Numărul literelor* (p. 14); II. *Împărțirea literelor* (p. 14–19); III. *Răspunderea tuturor literelor* (p. 20–23); Cap II. *Despre silabizație (slov'nire)* (p. 24–30), cuprinzând și *Reguli despre împărțirea literelor în silabe* (p. 26–30); Cap III. *Despre cetire* (p. 31–44); *Adaogere. Despre scrisoare* (p. 45–59), cuprinzând: Cap I. *Despre întrăbuințarea slovelor celor mari* (p. 45–47); Cap II. *Despre slovele ceale glasnice, care pre unde să pot pune în cuvinte, despre I și I și despre O* (p. 47–49); Exemple de cuvinte despărțite în silabe (p. 49–50); Exemple de cuvinte scrise de mână, despărțite în silabe (p. 51); [*Teame-te de Dumnezeu, fă ce iaste bine ...*] (p. 52–57); [*Fă ce socotești că-i bine …*] (p. 57–59); *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 59–60); *Furul cel mic* (p. 60–61); *Luați aceasta aminte, maicilor și pruncilor* (p. 61–62); *Gazda lotrilor* (p. 63); *Tot ce iaste preste măsură nu iaste sănătos* (p. 63–64); *Pruncul cel mincinos* (p. 64–65); *O fabulă. Leul și măgariul* (p. 66-); *Învățătură* (p. 66–71); *Scurte povești* (p. 71–92), cuprinzând: *Pentru supearștiție sau credința deșartă* (p. 71–73); *Fata cea înțăleaptă* (p. 74–77); *Pentru ispovedanie* (p. 77–79); *Pentru clacă* (p. 79–80); *Pentru rătăcire* (p. 81–82); *Pruncul cel iubitoriu de osteneale* (p. 83); *Paguba din prostie, adecă din neștiință* (p. 83–86); *Doi câni* (p. 87); *Învățătură* (p. 87–90); *Niște reguli despre sănătate* (p. 90–92); *Pentru numere* (f. [1r–2r]); *O dată unul* (f. [2v]).

Depozit. OSzK.

Referințe. BRV, III, nr. 1358, p. 571; Pop 1838, p. 35; Iarcu 1865, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Ionescu 1912, p. 137; Ghibu 1916, p. 80; Dunăreanu-Popa 1979, p. 28; Râpă-Buicliu 2000, p. 441; Chindriș 2003, p. 715; Maria 2011, p. 65, 278, 291, 301, 263.

Observații. Exemplar de referință**:** OSzK, cota 325252.

1828. Ion Heliade Rădulescu, ***Gramatica românească***, [Sibiu], 1828.

Gramatică | românească | de | d. I. Eliad, | dată la tipar cu cheltuiala | d. coconului Scarlat Roset. | 1828.

Ion Heliade Rădulescu, ***Romanian Grammar [Gramatica românească].*** *This discourse on Romanian grammar was produced by Ion Heliade Rădulescu, a brand personality of Romanian culture in Wallachia. It put its mark on the evolution and unification of Romanian literary language in the first half of the 19th century. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1828.*

Format. In 4°; XXXIV p. + 166 p. + [1] f. Tipar negru, cu 33 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe coperta 1r, în chenar de compoziţie tipogarfică, se află un înger înaripat care împarte coroane la doi copii, iar pe coperta 2v, în chenar identic, se află o liră într-o rozetă din motive vegetale. Pe foaia de titlu, o consoloă pe care se află o liră, înconjurată de flori. Frontispiciu dintr-un ornament care sugerează o suliță cu două capete (p. III, p. 1, 73, 124, 129, 147). Linie simplă, despărțitoare de capitole (*passim*). Viniete: segment de linie (p. 72, 82, 123, 128, 146, f. [1]v); ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. XXXIV, p. 166).

Cuprins. *Către dumnealui marele vornic Gheorghe Golescu și către dumnealor domnii profesori ai Școalelor Naționale din București*, prefață semnată „Al dumneavoastră conlucrător și frate I. E."(p. III-IV); *Prefață* (p. V–XXXIV); *Grămmatică rumânească. Ce este gramatica și în câte se împarte?* (p. 1–9); Cap I. *Pentru substantiv* (p. 9–18); Cap II. *Pentru pronume* (p. 18–21); Cap III. Pentru *adjectiv* (p. 22–32); Cap IV. *Pentru articolul* (p. 32–37); Cap V. *Pentru verbu* (p. 37–68); Cap VI. *Pentru partițipie* (p. 68); Cap VII. *Pentru prepoziții* (p. 68–70); Cap VIII. *Pentru adverbu* (p. 70–71); Cap IX. *Pentru conjugativ* (p. 71–72); Cap X. *Pentru interiecție* (p. 72); Partea a doua. *Sintacs* (p. 73); Cap I. *Sintacsul substantivului* (p. 73–74); Cap II. *Sintacsul pronumelui* (p. 75–78); Cap III. *Concordența adjectivelor cu substantivele* (p. 78–82); Cap IV. *Sintacsul articolului* (p. 83–84); Cap V. *Sintacsul verbului* (p. 84–97); Cap VI. *Sintacsul partițipiii* (p. 97–99); Cap VII. *Sintacsul prepoziziiloru [!]* (p. 99–109); Cap VIII. *Sintacsul adverbului* (p. 110–112); Cap IX. *Sintacsul conjugativului* (p. 112–115); Cap X. *Pentru interecție sau sintacsul ei* (p. 115); Cap XI. *Deprindere asupra analisului grămmăticesc* (p. 116–123); Partea a treia. *1. Pentru construcție* (p. 124–125); 2. *Deprindere asupra construcțiii* (p. 126–128); Partea a patra. *1. Pentru propoziții* (p. 129–140); 2. *Deprindere asupra analisului loghicesc* (p. 141–146); Partea a cincea. *Pentru ortografie*. Cap I. *Ce este ortografia?* (p. 147–149); Cap II. *Pentru litere, relația și pronunția lor* (p. 149–154); Cap III. *Întrebuințarea literilor celoru mari* (p. 154–155); Cap IV. 1. *Pentru sillabe* (p. 155–156); 2. *Pentru regula sillavelor* (p. 156–157); Cap V. *Pentru semnele zicerilor sau prosidie* (p. 157–160); Cap VI. *Pentru puntuație* (p. 160); 1. *Pentru virgulă* (p. 160–163); 2. *Pentru punt și virgulă au semicolon* (p. 163–164); 3. *Două punturi* (p. 164); 4. *Pentru puntu* (p. 165–166); 5. *Pentru punturi* (p. 166); *Erata* (f. [1r–v]).

Depozit. BCUCJ; BDAS.

Referințe. BRV III, nr. 1366, p. 579–593; Valeria Guțu Romalo 1980, *passim*; CRV 1985, p. 317; Mosora, Hanga 1991, p. 244–245; Râpă-Buicliu 2000, p. 441.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 1366.

1829. ***Acatist***, Sibiu, 1829.

Acathistul | Preasfintei | Născătoarei de Dumnezeu | și alte | acathiste și rugăciuni | foarte | evlavnice și de folos. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1829.

Akathist [Acatist]. *This ritual book is specific to the Eastern Church and includes religious hymns, chants and prayers dedicated to the All-Holy Trinity, the Virgin Mary, the Saviour and to other Saints, for protection and deliverance of believers who pray. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1829.*

Format. In 12°; [2] f. + 427 p. Tipar negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Ornament care sugerează o suliță cu două capete și un segment de linie din semne tipografice spiralate (f. tt.). Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v, p. 266); reprezentarea lui Isus Hristos pe nori binecuvântând cu dreapta, în stânga ținând globul încoronat de cruce

(p. 44, 80, 220); Isus Hristos în potir, ca simbol al cuminecăturii, cu legenda: „Eu sunt pâinea cea vie care s-a pogorât din ceriu", într-un chenar care are în colţuri medalioanele sfinţilor Iacov, Vasilie cel Mare, Ioan Zlatoust și Sfântul Grigorie (p. 108); reprezentarea Bunei Vestiri (p. 156); reprezentarea Maicii Domnului cu pruncul Isus în braţe (p. 205); *Izvorul cel de viiaţă dătător* (p. 304); reprezentarea apoteozei Domnului, cu legenda „Sfânt, sfânt, Domnul Savaot" (p. 344). Frontispicii: ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (f. [2r], p. 1, 18, 41, 45, 81, 92, 97, 106, 109, 157, 160, 168, 202, 208, 210, 219, 221, 267, 271, 278, 325, 345, 356, 360, 362, 376, 379, 394, 398, 420); dreptunghi conținând ochiul lui Dumnezeu în medalion, încadrat în compoziţie grafică florală, cu inscripţia „Ὁ ΘΕΟΣ" (p. 1, 45, 81, 109, 157, 221, 267, 305); ornament floral stilizat în forma unei acolade cu deschizătura în jos (p. 120); șir de semne tipografice (p. 227). Viniete: ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (f. [2v], 119, 265, 343,). Inițiale ornate în roșu (*passim*).

Cuprins. *Scară* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineţii* (p. 1–17); *Rugăciunile preste săptămână de toate zilele* (p. 18–40); *Rugăciunea mai înainte de mărturisire* (p. 41); *Rugă<ciunea> către Născ<ătoarea> de Dumnezeu* (p. 42); *Altă rugăciune către Preasfânta de Dumnezeu Născătoare, foarte de folos tuturor creștinilor* (p. 42–43); *Rugăciunea pentru cei ce vor să călătorească ori în ce cale* (p. 43); *Rugăciunile dumnezeieștii liturghii* (p. 45–79); *Canon de pocăinţă către Domnul nostru Isus Hristos* (p. 81–107); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 109–119); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 120–155); *Acathistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 157–219); *Acathistul Domnului nostru Isus Hristos cel preadulce* (p. 221–265); *Acathistul Sfântului Nicolae* (p. 267–303); *Paraclisul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (p. 305–324); *Canon de rugăciune către îngerul păzitoriul vieții omului* (p. 325–343); *Canon de rugăciune ce să cântă către puterile cerești și către toţi sfinţii* (p. 345–356); *Slujba din toate zilele* (p. 356–378); *Rugăciunile celor ce merg spre somn* (p. 379–397); *Rugăciunile mesii* (p. 394–397); *Adunarea celor 12 luni de preste an, cu mâna anului, care arată zioa Duminecii* (p. 398–420); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei, care s-au așezat pe 40 de anni* (p. 420–421); *Pashaliia* (p. 422–427).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS; BBSB; BASB; BMDV; MO.

Referințe. BRV, III, nr. 1407; p. 611; Oprescu 1942, p. 201; Bodinger 1976, p. 397–398; Pascu 1976, p. 145–146; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28; Mosora, Hanga 1991, p. 246; Basarab 1998, p. 113; Florescu 2000, p. 513; Râpă-Buicliu 2000, p. 442; Mircea, Dreghiciu 2009, p. 235; Maria 2011, p. 56–48, 263, 278, 291, 301.

Observaţii. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 1407; BCUCJ, cota CN-U BRV 1407.

1829. Vasilie Aron, ***Patima și moartea lui Isus Hristos*,** ed. a III-a, Sibiu, 1829.

Patima | și | moartea | Domnului și Mântuitorului | nostru | Isus Hristos. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1829.

Vasilie Aron, ***Christ's Vicarious Suffering and Death [Patima și moartea lui Isus Hristos].*** *These lyrics represent a Romanian folk translation of the well-known Biblical epic entitled Per Messias, which was written by Friedrich Gottlieb Klopstock, the German mannerist poet. It was a first meeting between the Romanian readers and the uncrowned king of German poetry from late 18th century. This book had an impressive public impact and it was reprinted at Sibiu, Transylvania, in 1829.*

Format. In 8°; [3] f. + 373 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Două ornamente care sugerează o suliţă cu două capete (f. tt.). Gravuri: reprezentarea lui Isus Hristos alături de ucenicii săi în apropierea unei cetăți (f. [1v]); reprezentarea lui Isus Hristos pe Muntele Măslinilor, însoţită de versurile: „Isus înălţat în munte / Să roagă cu lacrămi crunte / Cerescului său Părinte / Să iaie spre El aminte" (f. [3v]); reprezentarea ispitirii lui Iuda, însoţită de versurile „Dracii plini de îngrozire/De a lui Hristos venire / Să socotesc ce să facă? / Pre Iuda spre ei îl pleacă" (versoul filei dintre p. 22 și 23); reprezentarea aţâţării norodului de către Caiafa, însoţită de versurile „Caiiafa săbor adună,/Cei adunaţi dempreună / Să aţiţă cu cumplire / Spre a lui Isus perire" (versoul filei dintre p. 62 și 63); reprezentarea Cinei celei de taină, însoţită de versurile „Iată, o dulce Hristoas! / Vine Iuda ticălos! / Cina Ta cea de pre urmă / Lucruri preamărite curmă!" (versoul filei dintre p. 100 și 101); reprezentarea lui Isus în grădina Ghetsimani, însoţită de versurile „Lucru nemaiauzit! / Cel ce toate au zidit / Cu mintea să se-ngrozască / După firea omenească!" (versoul filei dintre p. 144 și 145); reprezentarea prinderii lui Isus, însoţită de versurile „Cel ce cu un cuvânt poate / Prăpădi câte sânt toate / Din a jidovilor ură / Să prinde de-a Sa făptură" (versoul filei dintre p. 186 și 187); reprezentarea lui Isus în fața lui Pilat, însoţită de versurile „Pilat văzând că nu poate/Nimic cu realele gloate / Să spală pe mâini și zice: / Toate spre a voastră cerbice" (versoul filei dintre p. 228 și 229); reprezentarea răstignirii lui Hristos, însoţită de versurile „O, dulcele mieu Isuse, / Ocărât pre cruce puse / De neamul cel tirănesc! / Dă-mi gând să mă pocăiesc" (versoul filei dintre p. 266 și 267); reprezentarea lui Isus răstignit între cei doi tâlhari, însoţită de versurile „Cel ce numai cu cuvântul / Făcu ceriul și pământul / Stă pre cruce răstignit / Lucru nemaiauzit!" (versoul filei dintre p. 306 și 307); reprezentarea punerii în mormânt a lui Isus Hristos, însoţită de versurile „O, dulcele mieu Isuse, / O, fiiu în mormânt nou puse, / Învii și mie t-arată! / Zice Fecioara curată!" (versoul filei dintre p. 346 și 347). Toate gravurile se află în chenare din diverse semne tipografice ornamentale. Frontispicii: ornament care sugerează o suliță cu două capete (p. 1, 23, 63, 101, 145, 187, 229, 267, 307, 347, 354). Viniete: ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 22, 62, 100, 144, 186, 228, 266, 306, 346, 353, 373). Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice.

Cuprins. [*Păcătoasă fire, stăi și socoteaște*], 8 versuri, în două strofe nesemnate (f. [2v]); Cap 1. *Isus Să suie în muntele Olivetului. Îngerul vestește în limbi venirea Lui. Isus doarme în vale. Îngerul Îi umbrează* (p. 1–22); Cap 2. *Spaima și turburarea dracilor în iad, înțelegând venirea Messiei, ca să strice putearea iadului. Diavolul să arată în vis lui Iuda în formă de părinte și îl înșală* (p. 23–62); Cap 3. *Caiafa și Filo, în săbor, fac sfat să ucigă pre Hristos. Gamaleil, Iosif și Nicodim stau împrotivă. Iuda îl vinde în bani lui Caiafa* (p. 63–100); Cap 4. *Cina cea mai de pre urmă* (p. 101–144); Cap 5. *Turburarea lui Isus, vrând a lua moarte pentru neamul omenesc* (p. 145–186); Cap 6. *Isus Să prinde, plânsul lui Petru* (p. 187–228); Cap 7. *Ceaealaltă întâmplare a lui Isus Hristos până la răstignire* (p. 229–266); Cap 8. *Isus Să răstigneaște în Golgotha, lângă Dânsul, doi tâlhari. Tânguirea Evii. Orion duce pre Iuda și-i arată pre Hristos răstignit, îi arată raiul unde era să meargă, mai pre urmă îl aruncă în iad* (p. 267–306); Cap 9. *Plângerea lui Petru și vorbirea cu doi din Ierusalim, cu Levii, cu Andrei și cu Iosif, cu Nicodim și cealelalte* (p. 307–346); Cap 10. *Iosif din Arimathia și cu Nicodim îngroapă pre Hristos. Tânguirea preacuratei Fecioarei Mariei* (p. 347–353); *Tânguirea preacuratei Fecioarei Mariei văzând pre Hristos mort, luat de pre cruce jos* (p. 354–373).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUB; BBSB; BMSB; BCUIS; BGTK.

Referințe. BRV, III, nr. 1406, p. 611; Iarcu 1865, p. 33; Iarcu 1873, p. 29; Oprescu 1942, p. 247; Hâncu 1965, p. 123; Filip 1970, p. 104; Cartea B. 1972, p. 221–222; Bodinger 1976, p. 396; Pascu 1976, p. 145; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28; Mosora, Hanga 1991, p. 246; Râpă-Buicliu 2000,

p. 442; Mitric 2005, p. 295; Maria 2011, p. 94, 263, 278, 291, 301; Popa, Popa 2011, p. 273–278; Tatai-Baltă 2012, p. 101–103; Filip 2013, p. 121–122.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1406 şi BCUCJ (exemplarul se află la Biblioteca Institutul de Lingvistică „Sextil Puşcariu" Cluj-Napoca, cota L. 727).

1829. *Ceasoslov*, Sibiu, 1829.

Ceasoslov, | acum | întru acest chip tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului | şi preaînălţatului împărat | al Austriei, | Franţisc | întâilea. | Sibiiu, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1829.

Breviary [Ceasoslov]. *Religious book that includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1829.*

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni şi cu 20 şi 29 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Titlu în chenar din linii şi semne tipografice. Gravuri: *Sfântul Nicolae* (f. tt. v); *Isus Hristos Arhiereu*, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăveaşte-ne de cel rău" (p. 264); *Izvorul cel de viiiaţă dătător*, în chenar din semne tipografice, însoţită de textul „Bucură-te ceea ce ţii pe Cela ce ţine toate şi eşti lăcaşi bucuriei, că numai ţie uniia să cade să te bucuri", gravură semnată „D. F." (p. 308); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, în chenar din semne tipografice, însoţită de textul „Gustaţi şi vedeţi că Hristos Domnul iaste, Carele Să jertfujiaşte în păhar, sfinţind pre ceia ce să împreună cu Dânsul", gravură semnată „D. F.". (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice, însoţită de textul „Pre Tatăl şi pre Fiiul şi pre Sfântul Duh, Troiţa cea de o fiinţă şi nedespărţită să o mărim" (p. 382). Frontispiciu din frunze stilizate (p. 1). Vinietă reprezentând un vas cu flori stilizat (p. 263). Iniţiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul <lui> şestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniţii* (p. 99–113); *Începutul pavecerniţii cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniţii cei mici* (p. 153–172); *Polunoştniţa de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoştniţa sămbetii* (p. 208–227); *Polunoştniţa duminecii* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele şi condacele Triodului şi ale Pentecostarului, ce să încep de la Dumineca vameşului şi a fariseului, până la Dumineca tuturor sfinţilor* (p. 265–282); *Troparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele şi condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele şi condacele sfinţilor de obşte* (p. 296–306); [*Acest sfânt şi cinstit paraclis ...*] (p. 307); *Cinstitul paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei pricestanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineţii* (p. 352–381); *Rânduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tâlcuirea ocinaşelor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Dumineca tuturor sfinţilor până la a cincea duminecă din postul mare, preste toţi anii* (p. 391–392); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia (1829–1857)* (p. 394–395).

Depozit. BAR.

Referinţe. Poenaru 1973, p. 155–158; Poenaru 1974, p. 67; Dunăreanu-Popa 1979, p. 28; Maria 2011, p. 51–52, 263, 278, 291, 301.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1416A.

1829. Grigore Pleșoianu, ***Abecedar francezo-românesc*,** ed. a II-a, [Sibiu], 1829.

Abeţedar | franţezo-romanesc | pentru tineri începători, | acum întâiu cules şi într-acestaşi chip cu | rumâneşte întocmit | de | G. Pleşoianul, | profesorul de î. î. al Şcoalelor Naţionale | din Craiova. | A doă ediţie. | Se vând la libreria lui Gheorghe Petrovici din | Bucureşti, lângă Bărăţie. | 1829.

Grigore Pleșoianu, ***French-Romanian Spelling Book [Abecedar francezo-românesc].*** *This textbook for beginners includes both the alphabet and conversation patterns, small cautionary stories, with religious and educational purposes. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1829.*

Format. In 8°; 55-[56] p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu 22 de rânduri pe coloană, textul franţuzesc pe stânga, iar cel românesc pe dreapta.

Ornamentaţie. Pe coperta 1r, în chenar din motive florale, se află un soldat înconjurat de patru copii care culeg fructe dintr-un copac. Pe coperta 2v, în chenar identic cu cel de pe coperta 1r, se află o consolă pe care sunt aşezate cărţi şi instrumente de scris. Sub acestea se află, pe o movilă, un coif, două scuturi şi armele de luptă ale unui ostaş. Pe foaia de titlu se află un segment de linie şi un ornament tipografic care sugerează o suliţă cu două capete. Două şiruri de semne tipografice cu rol de chenar şi un ornament care înfăţişează un medalion înflorat cu iniţialele „G. P." (f. tt. v). Frontispiciu dintr-un ornament care sugerează o suliţă cu două capete (p. 28). Segment de linie despărţitor de capitole (*passim*).

Cuprins. „Numai copiii care se silesc la învăţătură sânt iubiţi de părinţii lor şi de toţi oamenii"; „Oricâte abeţedare nu vor avea această subtînsemnare sânt fără voia mea". (f. tt. v); *Prefaţă*, semnată „G. Pleşoian" (p. 3–4); [Literele mari ale alfabetului latin] (p. 5); *Mai mici* (p. 6); *Dintr-acestea, glasnice sânt* (p. 6); *Şi neglasnice* (p. 6); *Literile astea* (p. 7); *Diftongi şi triftongi* (p. 7–8); *Sillabe* (p. 8–9); *Ziceri* (p. 9); *Frasuri simple* (p. 9–10); *Frasuri compuse* (p. 11–12); *Mic dicsioner* (p. 12–28); *Entretiens faciles / Convorbiri lesnicioase* (p. 28–45); *Vro câteva istorioare* (p. 46–55); *Cărţile ce s-au lucrat în Şcoala Naţională a Craiovii şi s-au dat la lumină* (p. [56]); *Cărţile ce să află în Şcoala Naţională a Craiovii, traduse şi compuse, gata a se da la lumină cu acest fel de litere* (coperta 2r).

Depozit. BCUCJ.

Referinţe. BRV, III, nr. 1426, p. 648–649; Oprescu 1942, p. 246; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28; Mosora, Hanga 1991, p. 252.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 1426.

1829. Grigore Pleșoianu, ***Izvoade de scrisoare frumoasă au caligrafie ...*** [Sibiu], 1829.

Izvoade | de | scrisoare frumoasă au | caligrafie | rumânească, franţuzească, rusească, nemţască şi grecească | de | G. Pleşoianu. | Se vând la libreria d. George Petrovici din Bucureşti, lângă Bărăţie. | 1829

Grigore Pleșoianu, ***Standard Aesthetic Writing or Calligraphy ... [Izvoade de scrisoare frumoasă au caligrafie ...].*** *The work is a guide of calligraphy, whose author intends to teach*

students the technique of beautiful writing, which primarily depends on the correct position of the body at the writing table. Interesting enough, the guide is addressed equally to those who write in Romanian, in French, in Russian, in German and in Greek. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1829.

Format. În format oblong, cu 23 de file litografiate, pe verso albe.

Ornamentaţie. Pe coperta 1, exterior, un chenar din semne tipografice florale. Gravura *Ţinerea trupului* (f. 3r). Pe coperta 2, exterior, se află, în chenar din aceleaşi semne tipografice, o gravură înfăţişând un zeu care împarte dreptatea, ţinând în mână o balanţă şi fiind înconjurat de mai multe obiecte simbolice, flori, fructe şi un leu. Această gravură este însoţită de patru versuri: „Fără dreptate / Nici zeul nu poate / Ca să cârmuiască / Sistema soreasc㔝.

Cuprins. Titlu interior: *Isvoade de scrisoare frumoasă au caligrafie rumânească, f. r, n. şi g. de G. Pleşoianul, profesor de î. î. al Şcoalelor Naţionale din Craiova cu cheltuiala d. coconului Scarlat Roset. 1829* (f. [1r]); *Înştiinţare*, semnată de G. Pleşoianul (f. 2r); *Povăţuire pentru ţânerea trupului asupra scrisului* (f. 4r); *Ecserziţii* [!] *pregătitoare* (f. 5r); *Proporţia literilor* (f. 5r); *Literile rumâneşti* (f. 6r); *Literile plecate* (f. 7r); *Mai mici* (f. 7r); *Literile rutunde* (f. 7r); *Mai mici* (f. 7r); [*Frica lui Dumnezeu este începutul şi temeiul înţelepciunii ...*] (f. 8r); [*Nu tribuie să lăudăm pe oameni după cinstea rangurilor ...*] (f. 9r); [*Întrebând solii persieneşti pe senatorii romaneşti de ce mănâncă din vase proaste ...*] (f. 10r); [*Sânt foarte răi şi haini ţăranii aceia care ...*] (f. 11r); *Iată câteva isvoade după scrisoarea şi îmvăţătura* [!] *de mai nainte* (f. 12r–13r); *Literile franţuzeşti* (f. 14r–15r); *La crainte de Dieu est le commencement de la sagesse ...* (f. 15r–16r); [*Aristotel dit que pour devenir habile dans quelque professions ...*] (f. 16r); [*Le seul bien qui ne peut nous ...*] (f. 17r); *Literile ruseşti* (f. 18r); *Mai mici* (f. 19r); [*Воское на ...*] (f. 19r); *Literile nemţeşti* (f. 20r); *Süsser ist es dem, der ein Mannesherz im Büsen Trägt seinem...* (f. 21r); *Literile greceşti* (f. 22r); *Mai mici* (f. 23r); ’[Αρχὴ σοφίας, φοβός Κυρίου] (f. 23r).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV, III, nr. 1429, p. 659; Oprescu 1942, p. 246.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1429.

1830. Vasilie Aron, ***Anul cel mănos***, Sibiu, 1830.

Anul cel mănos, | bucuria lumei, | un cântec în stihuri îndemânatece, în | care aflătoarele stări a ştinţelor | patru tâmpuri ale anului celui | înfrumseţat cu roduri bu|ne să cuprind, | prin Vasilie Aaron, | jurat în marele prinţipat al Ardealului pro|curator alcătuite şi în versuri scrise. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, 1830.

Vasilie Aron, ***Fruitful Year [Anul cel mănos].*** *This booklet contains a different Edition of the didactic and bucolic poem. Vasilie Aron celebrates the villatic chores, the cyclical flow of seasons and elements of fauna and flora, in a sort of sententious lyric poetry. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; 30 p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Pe foaia de titlu, două ornamente sugerând o suliţă cu două capete. Frontispicii simple din motive tipografice sugerând o suliţă cu două capete (p. 3 şi 5). Vinietă din linie scurtă, îngroşată la mijloc la (p. 30).

Cuprins. [*Turturica și porumbul*], poezie de 6 versuri (f. tt. v); *Cuvânt-înainte*, semnat de autor (p. 3–4); [*Drăgălașă primăvară!*], poema propriu-zisă (p. 5–30).

Depozit. BAR; BCUCJ; BCUIS.

Referințe. BRV, III, nr. 1467, p. 672; Iarcu 1865, p. 34; Iarcu 1873, p. 30; Bodinger 1976, p. 404; Dunăreanu, Popa 1979, p. 29; Mosora, Hanga 1991, p. 252; Maria 2011, p. 95, 263, 279, 291, 301; Popa, Popa 2011, p. 307–308; Aaron 2013, p. 165–166; Popa 2013, p. 8, 144–180.

Observații. Exemplar de referinţă: BAR; cota CRV 1467.

1830. Vasilie Aron, ***Leonat și Dorofata***, Sibiu, 1830.

Vorbire | în versuri de glume | întră | Leonat, | beţivul om din Longobarda, | și întră | Dorofata, | muiarea sa. | Sibiiu, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1830.

Vasilie Aron, ***Leonat and Dorofata [Leonat și Dorofata]****. This is another Edition of the writing belonging to the Enlightenment that is based on the vice of drinking without measure. The two quarrelling partners, Leonat, the drunkard from Longobarda, and Dorofata, his wife, are having an interminable dialogue, which is specific to the naive theatre. Their speeches are moralizing. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8º; 35 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 28).

Ornamentație. Două ornamente lineare, sugerând o suliță cu două capete (f. tt.). Frontispiciu linear din semne tipografice terminate în săgeţi (p. 3).

Cuprins. *Bărbatul.* [*Amar și dureare mie!*] (p. 3–5); *Muiarea*. [*Lucru jealnic și tâmplare!*] (p. 5–6); *Bărbatul.* [*O, amar! o, vai de mine!*] (p. 6); *Muiarea*. [*Nu te năcăji, bărbate!*] (p. 6–7); *Bărbatul.* [*Oh! vai! ticăloasă minte!*] (p. 7–9); *Muiarea*. [*Lucru vreadnic de mirare!*] (p. 9–10); *Bărbatul.* [*Firea strigă ce ei place*] (p. 10); *Muiarea*. [*Adevărat e că firea*] (p. 10–11); *Bărbatul.* [*Ha! Ha! Iubita soţie!*] (p. 11–12); *Muiarea*. [*Să ferească Dumnezeu!*] (p. 12–13); *Bărbatul.* [*Iubita mea porumbiţă!*] (p. 13); *Muiarea*. [*Batăr de ai vrea odată!*] (p. 13–14); *Bărbatul.* [*O, iubită Dorofată!*] (p. 14–15); *Muiarea*. [*Dumnezeu sfânt să ferească*] (p. 15); *Bărbatul.* [*Porumbiţa mea iubită!*] (p. 15–16); *Muiarea*. [*Gătlejul tău scânteiază*] (p. 16); *Bărbatul.* [*Pentru că am beut vin*] (p. 16); *Muiarea*. [*Ardă tot gâtlanul tău!*] (p. 17); *Bărbatul.* [*Muiare, ce ești nebună!*] (p. 17–18); *Muiarea*. [*O, netreabnice cuvinte!*] (p. 18); *Bărbatul.* [*De copii ce mie-mi pasă?*] (p. 18); *Muiarea*. [*O vai! Părinte de lemn!*] (p. 19); *Bărbatul.* [*Ticăloasa mea soţie!*] (p. 19); *Muiarea*. [*Al tău gâtlan să plesnească*] (p. 19–20); *Bărbatul.* [*Du-te, dragă porumbiţă!*] (p. 20); *Muiarea*. [*O, vulpe! O, lup viclean!*] (p. 20–21); *Bărbatul.* [*Te de rea, de veninată*] (p. 21–22); *Muiarea*. [*Cum să nu mă obidez?*] (p. 22–24); *Bărbatul.* [*Spune, latră câte-ţi place*] (p. 24–25); *Muiarea*. [*Mâncă, bea, te veselească!*] (p. 25); *Bărbatul.* [*Fire-aș gol, mie ce-mi pasă?*] (p. 26–27); *Muiarea*. [*Ucigă-te cruce, drace!*] (p. 27–28); *Bărbatul.* [*De iernat ce grijesc eu?*] (p. 28–29); *Muiarea*. [*De-ar fi bătut Dumnezeu!*] (p. 29–30); *Bărbatul.* [*Dorofata mea iubită!*] (p. 31–32); *Muiarea*. [*De cârjmă parte să ai*] (p. 32–33); *Bărbatul.* [*O, iubita mea borească!*] (p. 33–34); *Muiarea*. [*Face-voiu, iubit bărbate!*] (p. 34–35).

Depozit. BAR; BGTK; BIGB.

Referințe. BRV, III, nr. 1468, p. 672; Philippide 1888, p. 156–191; Hâncu 1965, p. 125; Filip 1970, p. 106; Școala 1970, III, p. 230–234; Dunăreanu, Popa 1979, p. 29; Buciumeanu 1996, p. 277; Maria 2011, p. 92–93, 264, 279, 291, 301; Popa, Popa 2011, p. 284–285; Maria 2012, p. 30; Aaron 2013, p. 113–115; Filip 2013, p. 123–124; Popa 2013, p. 8, 113–143.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1468.

1830. Vasilie Aron, ***Piram și Tisbe***, ed. a III-a, Sibiu, 1830.

Perirea a doi iubiți, | adecă | jalnica întâmplare | a lui | Piram și Tisbe, | cărora s-au adeogat mai pe urmă | nepotrivita iubire a lui | Echo cu Narțis. | Prin | Vasilie Aaron, | jurat în marele prințipat al Ardealului pro|curator, alcătuite și în versuri scrise. | Sibiiu, | în Tipografiia lui Ioann Bart, 1830.

Vasilie Aron, ***Piram and Tisbe [Piram și Tisbe]****. The book includes another Edition of the widely accessible popular-style versification, which was based on two motifs from Ovid's Metamorphoses: the legend about the unhappy love of young and Tisbe Piram and the story of narcissus, the one in love with their own chip. Author's momentum can be explained in the context of Western processing from Metamorphosis, as is that of the Spanish writer Luis de Góngora y Argote: Fábula de Píramo y Tisbe, printed in 1618. It was printed in Sibiu, in Transylvania, 1830.*

Format. In 8°; 52 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Două ornamente sugerând o suliță cu două capete (f. tt.). Frontispicii: ornament sugerând o suliță cu două capete (p. 3, 5, 33). Vinietă din același ornament grafic ce sugerează o suliță cu două capete (p. 32 și 52).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–4); *Perirea lui Piram și a lui Tisbe* (p. 5–32); *Echo pe Narțis iubește și mai pe urmă de dragostea lui să face stan de peatră. Narțis, văzându-și fața sa în apă, pe sine însuși să îndrăgește, moare și să face o floare care aseamenea să numește narțis* (p. 33–52).

Depozit. BAR; BCUB; BGTK.

Referințe. BRV, III, nr. 1469, p. 672–673; Filip 1970, p. 106; Școala 1970, III, 219–228; Cartea B. 1972, p. 224; Papadima 1975, p. 126, 154–155; Dunăreanu, Popa 1979, p. 29; Maria 2011, p. 93, 264, 279, 291, 301; Popa, Popa 2011, p. 239; Aaron 2013, p. 89–90; Filip 2013, p. 124; Popa 2013, p. 7–8, 77–112.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1469. Există și exemplare cu titlu prescurtat: **Perirea a doi iubiți, | adecă | jalnica întâmplare | a lui | Piram și Tisbe, | cărora s-au adeogat mai pe urmă | nepotrivita iubire a lui | Echo cu Narțis. | Sibiiu, | în Tipografiia lui George de Clozius** (cf. BRV, III, p. 672–673, nr. 1469).

1830. Ioan Barac, ***Arghir și Elena***, Sibiu, 1830.

Istoriia | preafrumosului | Arghir | și a preafrumoasei | Elena | cea măiastră și cu părul de aur, | adecă | o închipuire supt carea să înțeleage luarea | Țării Ardealului prin Traian, chesariul | Râmului. |Sibiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, |1830.

Ioan Barac, ***Arghir and Helena [Arghir și Elena].*** *The book comprises a new Edition of the first and most well-known writing belonging to Ioan Barac, the Transylvanian translator and poet:* ***History of Most Handsome Arghir and Most Beautiful Helena [Istoria preafrumosului Arghir și a preafrumoasei Elena]****. It is actually an adaptation of Árgirus históriája, written*

by Gyergyai Albert, a Hungarian writer. Ioan Barac presents an allegory of Dacia having been conqured by Traian. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.

Format. In 12°; [2] f. + 104 p. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Trei linii orizontale, sugerând o suliță cu două capete (f. tt.). Frontispicii: linie orizontală, sugerând o săgeată cu două capete (f. [2r]); frontispiciu linear din semne tipografice, terminate în două săgeți (p. 1, 41, 80, 96). Vinietă din linie orizontală, sugerând o săgeată cu două capete (p. 79, 95, 104).

Cuprins. *Înainte-cuvântare*, semnată „Ioann Bărac, dasc. norm. neun. în Brașov" (f. [2r–v]); Întâia parte. [*Te visaiu mișcând din buză*] (p. 1–39); A doao parte. [*Tânărul dacă porneaște*] (p. 40–79); A treia parte. [*A doao zi când să scoală*] (p. 80–95); A patra parte. [*De mână întră în casă*] (p. 96–104).

Depozit. BAR; BGTK; BUC.

Referințe. BRV, III, nr. 1471, p. 673–674; Pop-Reteganul 1886; Paşchievski 1924, p. 435–500; Colan 1928–1929, p. 10–24; Bogdan-Duică 1933, p. 33–43; Filip 1970, p. 107; Popovici 1972, p. 453–461, 489–493; Papadima 1975, p. 157–163; DLR 1979, p. 74–76; Dunăreanu-Popa 1979, p. 29; Florescu 2000, p. 517; Maria 2011, p. 90, 264, 279, 291, 301; Filip 2013, p. 124.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 1471.

1830. *Bucoavnă*, Sibiu, 1830.

Bucoavnă | pentru | învăţătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoaşterea slove|lor, la slovenire şi la cetanie, cât | şi la rânduiala vecerniei, | utreniei | şi a sfintei liturghii. | Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, 1830.

***Spelling Book [Bucoavnă]**. It was a textbook meant for Romanian pupils in primary classes. It was based on minimal religious knowledge specific to the Eastern Church. The title was traditional: Bucoavnă. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; 76 p. + [2] f. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni şi cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispicii din semne tipografice alăturate, terminate în săgeţi ascuţite (p. 39, 59, 44, 62, 66, 67, 70, f. [1v]). Viniete redând semne tipografice alăturate, terminate în săgeţi ascuţite (p. 66, 76). Gravură reprezentând Sfânta Treime, în chenar din semne tipografice, însoţită de legenda „Pre Tatăl şi pre Fiiul şi pre Sfântul Duh, Troiţa cea de o fiinţă şi nedespărţită să o lăudăm" (p. 12). O singură iniţială ornată în negru (p. 2).

Cuprins. § I. [Alfabetului chirilic] (p. 2–4); § II. 1. [Ba be bi bï bo bu bea bă bâ bia] (p. 5–8); § III. 1. [Rost-ul lo-trul no-stru lu-cru] (p. 8–11; § IV. [De-spăr-ţi-re ră-splă-ti-rea de-spli-ni-rea] (p. 11); *Rănduiala vecerniei* (p. 13–26); *Rănduiala utreniii duminecii şi la praznicele ceale mari. Dumineca dimineaţa, după Troicinic* (p. 26–38); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 39–59); *Priceasnele praznicelor* (p. 59–66); *Aceastea să cântă când să îmbracă arhiereul* (p. 66); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 67–69); *Învăţături bisericeşti* (p. 70–71); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele ca să dobândim sfârşit bun vieţii noastre* (p. 72); *Rugăciunile measii* (p. 72–73); *Rugăciuni pentru şcoală* (p. 74–76); [În ce chip să cade creştinului pravoslavnic a şti face semnul sfintei cruci] (f. [1r]); *Arătarea numerilor* (f. [1v–2r]); *O dată unul* (p. [2v]).

Depozit. BAR; BBAI; BASIS.

Referințe. BRV, III, nr. 1473, p. 680; Dunăreanu, Popa 1979, p. 29; Bica 1980, p. 250; CRV 1985, p. 323; Florescu 2000, p. 518; Maria 2011, p. 70–73, 263, 279, 291, 301.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1473.

1830. ***Calendar***, Sibiu, 1830.

Calendariu | pe anul de la Hristos | 1830, | carele să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Marelui Prinţipat al | Ardealului și a altor ţări învecinate. | Sibiiu, | în Tipografia lui Ioan Bart.

Calendar [Calendar]*. The 1830 edition of a periodical publication which was particularly popular among the Romanians in the Habsburg Empire and which had a long standing publication. It was conceived as an annual calendar, but the work is much more complex, including a considerable amount of useful information for the readers as well as simple moralizing literary texts addressed to a mixed public. Printed in Sibiu, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; [24] f. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Cuprins. *Ghenealogia Chezaro-Crăieștii stăpânitoare Curți Austriacești* (f. 1v–3v); *Socoteala pe anul 1830* (f. 3v–4v); *Cele 12 luni ale anului* (f. 4v–16r); *Adăogire la calendarul anului de obște 1830* (f. 16v–17r); *Despre regent, anotimpuri, eclipse. A doua adăogare* (f. 17v–23r); *Anecdote, pilde din cartea lui Iesus Sirah, versurile lui Opiț, despre jocul românilor, fabule, epigrame. Poștele de la Sibiu până la Timișoara* (f. 23v–24v); *Tabelele de venituri și cheltuieli* (f. 24v).

Depozit. BAR.

Referințe. Tomescu 1955, p. 260–261; Tomescu 1957, p. 58, 62–63, 111; Dunăreanu 1970, p. 242; Poenaru 1973, p. 158–159; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 264, 279, 291, 301; Maria 2012, p. 30.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota P. I 4893.

1830. Stanciu Căpăţâneanu, ***Biblioteca desfătătoare și plină de învățături***, [Sibiu], 1830.

Bibliotecă | desfătătoare și plină de | învățătură, | tradusă din franţuzește | de | S. Căpățineanu. | 1830.

Stanciu Căpăţâneanu, ***Biblioteca desfătătoare și plină de învățături [A Delightful Library with Plenty of Teachings]****. The work represents a translation from French. It was accomplished by a Professor at National School in Craiova (Oltenia). The work comprises four moralizing tales, which were translated from Pascal, Boileau, Voltaire and Montesquieu. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; 96 p. + [2] f. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornament înfățișând un ghiveci cu flori și două ornamente sugerând o suliță cu două capete (f. tt.). Frontispicii: șir din semne tipografice (p. 3, 6, 33, 82, 90); ornament sugerând o suliță cu două capete (f. [1r], [1v]). Viniete: ornament sugerând o suliță cu două capete (p. 81, 89); segment de linie (f. [2v]).

Cuprins. *Cele ce cuprinde această Bibliotecă* (p. 2); *Precuvântare*, semnată „Traducătorul” (p. 3–5); *Janot și Colen. Istorie adevărată și morală* (p. 6–32); *Școala părinților* (p. 33–81); *În ce chip trebuie să se poarte cei mari și cei bogați* (p. 82–89); *Nebuneasca mândrie pentru neam, noblețe sau evghenie* (p. 90–96); *Cărțile pentru care am cerut ajutor și prenumerație sânt cele următoare* (f. [1r–v]); *Numele cinstiților prenumerați sânt cele următoare* (f. [1v–2v]).

Depozit. BCUCJ; BDAS.

Referințe. BRV, III, nr. 1478, p. 681–683; Mosora, Hanga 1991, p. 254.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 1478.

1830. Stanciu Căpățâneanu, ***Mitologie,*** [Sibiu], 1830.

Mitologhie | pe limba românească, | care arată toți zeii și zeițele vechimii | grecești și romanești cu aligoriile lor des|legate în înțelesuri de învățături firești și | moralicești, cu 63 de icoane, | de | Stanciu Căpățineanul, | profesorul Școalelor Naționale | din | Craiova. | 1830.

Stanciu Căpățâneanu, ***Mythology [Mitologie].*** *This is a translation accomplished by Professor Stanciu Căpățâneanu from National School in Craiova (Oltenia). He made usage of the traits of the Enlightenment, in order to give instructional readings to his contemporaries and to improve Romanian literary language. The readers found out about Greek and Roman gods. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; [1] f. + 118 p. + [1] f. Tipar negru, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe f. [1r], imaginea unui glob pământesc, înconjurat de un șarpe. Gravură reprezentând un înger pe norii cerului, care împarte coroane de lauri copiilor (f. tt.). Gravuri: conține 19 tablori, cu următorul conținut: Tabloul 1, *Haosul* (între p. 6 și 7); Tabloul 2 conține patru registre, cu titlurile: *Noe*, *Nuna*, *Saturn*, *Rea* (între p. 8 și 9); Tabloul 3 conține patru registre, cu titlurile: *Ocean*, *Tetis*, *Neptun*, *Latona* (între p. 16 și 17); Tabloul 4 conține patru registre, cu titlurile: *Apolon*, *Diana*, *Pluton*, *Prozertina* (între p. 22 și 23); Tabloul 5 conține patru registre, cu titlurile: *Temis*, *Minerva*, *Vulcan*, *Venus* (între p. 28 și 29); Tabloul 6 conține patru registre, cu titlurile: *Amorul*, *Grațiile*, *Orora*, *Iris* (între p. 36 și 37); Tabloul 7 conține patru registre, cu titlurile: *Hereus*, *Amfitrite*, *Proteus*, *Pan* (între p. 40 și 41); Tabloul 8 conține patru registre, cu titlurile: *Eol*, *Zefir*, *Feronia*, *Flora* (între p. 46 și 47); Tabloul 9 conține patru registre, cu titlurile: *Bacus*, *Seres*, *Pales*, *Pamona* (între p. 52–53); Tabloul 10 conține trei registre, cu titlurile: *Dria*, *Amadria*, *Orea*; *Napea*, *Lemonia*, *Melia*; *Nereia*, *Potamia*, *Naia*; Tabloul 11, *Muzele,* conține trei registre, cu titlurile: *Clio*, *Melpomena*, *Talia*; *Euterpia*, *Terpsihora*, *Erato*; *Caliopa*, *Urania*, *Polinimia* (între p. 60 și 61); Tabloul 12 conține patru registre, cu titlurile: *Genius*, *Penate*, *Mercur*, *Promiteus* (între p. 64 și 65); Tabloul 13 conține patru registre, cu titlurile: *Ercul*, *Hebea*, *Ganimed*, *Psișe* (între p. 74 și 75); Tabloul 14 conține patru registre, cu titlurile: *Esculap*, *Orfeu*, *Momus*, *Faeton* (între p. 88 și 89); Tabloul 15 conține patru registre, cu titlurile: *Nemesis*, *Mars*, *Erobu*, *Noaptea* (între p. 96 și 97); Tabloul 16 conține patru registre, cu titlurile: *Somnul*, *Morfeu*, *Ursitorile*, *Moartea* (între p. 102 și 103); Tabloul 17, *Iadurile* (între p. 110 și 111); Tabloul 18, *Tartarul* (între p. 112 și 113); Tabloul 19, *Olimbul* (între p. 116 și 117). Frontispicii dintr-un ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 3, 5, f. [1r]). Viniete: ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 2, 7); segment de linie (p. 15, 45).

Cuprins. [*Numele cinstiților și iubitorilor de bine* ...] (f. tt. v); *Către cetitori*, prefață semnată „Al dumneavoastră totdauna lucrător S. Căpățineanu" (p. 3–4); *Întroducere* (p. 5–7); *Caosul sau Haosul* (p. 7–8); *Joe sau Zeu* (p. 8–11); *Juna* (p. 12–13); *Saturn au Cronos* (p. 13–15); *Rea* (p. 16–17); *Oceanul* (p. 17–18); *Tetis* (p. 18); *Neptun*, *Posidon* (p. 19–20); *Latona* (p. 21–23); *Apolon*, *Soarele* (p. 23–24); *Diana* (p. 24–26); *Pluton* (p. 26–28); *Prozerpina* (p. 28–29); *Temis* (p. 29–30); *Minerva* (p. 30–33); *Vulcan* (p. 33–34); *Venus au Vinerea* (p. 34–36); *Amorul* (p. 36–37); *Grațiile* (p. 37–38); *Orora sau Ziora* (p. 39–40); *Ira sau Iris* (p. 40–41); *Nereu* (p. 41–42); *Amfitrita* (p. 42–44); *Proteu* (p. 44–45); *Pan* (p. 46–47); *Eol* (p. 47–48); *Zefirul* (p. 48–49); *Feronia* (p. 49–50); *Flora* (p. 51); *Bacus* (p. 52–54); *Ceres* (p. 54–57); *Pales* (p. 57–58); *Pomona* (p. 58–59); *Nimfele* (p. 59–61); *Muzele* (p. 61–63); *Genius* (p. 63–65); *Lari și Penate sau Penați* (p. 65–66); *Mercur* (p. 66–70); *Promiteus* (p. 70–75); *Ercul* (p. 75–84); *Heba sau Ebeia* (p. 84–85); *Ganimed* (p. 85–86); *Psihe* (p. 86–89); *Esculap* (p. 89–90); *Orfeu* (p. 90–94); *Momus* (p. 94–95); *Faeton* (p. 95–96); *Nemesia* (p. 96–98); *Mars* (p. 98–100); *Ereb* (p. 100–101); *Noaptea* (p. 101–102); *Somnul* (p. 102–103); *Morfeu* (p. 103); *Ursitorile* (p. 103–104); *Moartea* (p. 104–110); *Câmpiile Eliseești* (p. 110–113); *Tartarul, Averna sau Iadul* (p. 113–117); *Olimpul* (p. 117–118); *Înștiințare*, semnată „S. Căpățineanu" (f. [1r]).

Depozit. BAC; BCUCJ; BJCJ; MO; ANC.

Referințe. BRV, III, nr. 1479, p. 683–685; Oprescu 1942, p. 248; Mosora, Hanga 1991, p. 254; Florescu 2000, p. 518.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota CN-U BRV 1479.

1830. *Ceasoslov*, Sibiu, 1830.

Ceasoslov, | acum | întru acest chip tipărit, | supt | stăpânirea prealuminatului și | preaînălțatului împărat al | Austriei, | Franțisc întâilea. Sibiiu, | în tipografiia lui Ioann Bart, | 1830.

Breviary [Ceasoslov]. This religious book includes prayers and hymns that are uttered in the Eastern Church at certain times of the day. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.

Format. In 8°; [2] f. + 395 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu 20, respectiv 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul în chenar din semne tipografice spiralate. Două ornamente tipografice care sugerează o suliță cu două capete și două segmente de linie (f. tt.). Gravuri: *Sfântul Nicolae*, în chenar din semne tipografice și însoțită de legenda „Arhiereule Nicolae preasfinte, / Caută spre noi cu milă fierbinte!" (f. tt. v); reprezentarea lui Isus Hristos Arhiereu ceresc în chenar din semne tipografice și însoțită de legenda „Isuse, Fiiul lui Dumnezeu, / Izbăvește-ne de cel rău" (p. 264); *Izvorul cel de viață dătător* în chenar din semne tipografice și însoțită de legenda „Bucură-te ceea ce ții pre Cela ce ține toate și ești lăcaș bucuriei, că numai ție unuia [!] să cade să te bucuri" (p. 308); reprezentarea Maicii Domnului cu Pruncul (p. 323); reprezentarea lui Isus Hristos în potir, în chenar din semne tipografice și însoțită de legenda „Gustați și vedeți că Hristos Domnul iaste, Carele Să jărtfuiaște în păhar sfințind pre ceia ce să împreună cu Dânsul" (p. 324); reprezentarea Sfintei Treimi, în chenar din semne tipografice și însoțită de legenda „Pre Tatăl și pre Fiiul și pre Sfântul Duh, Troița cea de o ființă și nedespărțită să o mărim" (p. 382). Frontispicii: ornament tipografic sugerând o suliță cu două capete (*passim*); dreptunghi cu un medalion central, înconjurat de motive florale (p. 1). Viniete: ornament din motive vegetale

(f. [2v]); ornament tipografic care sugerează o suliță cu două capete (p. 392); ghiveci cu flori stilizat (p. 263); segment de linie (p. 339, 381). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Scară de ceale ce să cuprind întru acest Ceasoslov* (f. [2r–v]); *Începutul vecerniei* (p. 1–20); *Începutul utreniii* (20–54); *Începutul lui pervii ceas* (p. 54–66); *Începutul lui tretii ceas* (p. 66–75); *Începutul șestii ceas* (p. 75–87); *Începutul lui devetii ceas* (p. 87–98); *Începutul obedniții* (p. 99–113); *Începutul pavecerniții cei mari* (p. 114–153); *Începutul pavecerniții cei mici* (p. 153–172); *Polunoștnița de toate zilele* (p. 173–207); *Polunoștnița sămbetii* (p. 208–227); *Polunoștnița duminecii* (p. 227–228); *Sinaxariul celor 12 luni* (p. 229–263); *Troparele și condacele Triodului și ale Pentecostarului, ce să încep de la Dumineca vameșului și a fariseului, până la Dumineca tuturor sfinților* (p. 265–282); *Triparele Învierii* (p. 282–292); *Troparele cu bogorodicinele și condacele preste toată săptămâna* (p. 292–296); *Troparele și condacele sfinților de obște* (p. 296–306); [*Acest sfânt și cinstit paraclis ...*] (p. 307); *Cinstitul paraclis al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei, ce să cântă la toată scârba sufletului* (p. 309–323); *Slujba sfintei pricestanii* (p. 325–339); *Molitvele celor ce merg spre somn* (p. 340–352); *Rugăciunile dimineții* (p. 352–381); *Rănduiala mărturisirii* (p. 383–386); *Tălcuirea ocinașelor* (p. 386–389); *Însemnare cum să cetesc evangheliile Învierii de la Dumineca tuturor sfinților până la a cincea duminecă din Postul Mare, preste toți anii* (p. 390–392); *Învățătură pentru înțelesul Pashaliei* (p. 393); *Pashaliia* (p. 394–395).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BJCJ; BAC.

Referințe. BRV, III, nr. 1481, p. 687–688; BRV, IV, nr. 484, p. 158; Iarcu 1873, p. 30; Oprescu 1942, p. 203; Cartea B. 1972, p. 226; Dunăreanu, Popa 1979, p. 29; Mosora, Hanga 1991, p. 254–255; Florescu 2000, p. 519; Teodorescu 2006, p. 35; Maria 2011, p. 51–52, 264, 279, 291, 301.

Observații. Exemplare de referință: BAR, cota CRV 1481 și BCUCJ, cota CN-U BRV 1481.

1830. Montesquieu, ***Mărimea romanilor***, [Sibiu], 1830. Traducere de Stanciu Căpățâneanu.

Mărimea romanilor | sau | băgare de samă | asupra pricinilor înălțării și | căderii lor, | de Monteschiu, | și | tradusă din franțozește | de | Stanciu Căpățineanul, | profesor Școalelor Naționale | din Craiova. | 1830.

Montesquieu, ***Growth of the Romans [Mărimea romanilor].*** *In the same spirit of the Enlightenment, with the goal of providing his contemporaries with instructional lectures, as well as to improve Romanian literary language, Professor Stanciu Căpățâneanu from National School in Craiova (Oltenia) translated Considérations sur les causes de la grandeur des Romains et de leur décadence by Montesquieu. The French writer offered a true model of political and philosophical history. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.*

Format. In 8°; 241-[242] p. + [1] f. Tipar negru, cu 30 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Pe coperta originală, 1r, se află, așezate pe o movilă, un coif, două scuturi, o spadă și o secure. Acestea, alături de titlul cărții, se află într-un chenar din semne tipografice. Ornament care sugerează o suliță cu două capete (f. tt.). Frontispiciu dintr-un ornament care sugerează o suliță cu două capete (p. 3, 5, [242]). Viniete: segment de linie (p. 16, 177, 195, 207); ornament care sugerează o suliță cu două capete ([f. 1v]).

Cuprins. „Băgând sama la cele trecute, scoatem cea mai bună învățătură d-a ne îndrepta la cele d-acum și la cele viitoare" (p. 2); *Andiprefață* (p. 3–4); *Băgare de samă asupra pricinilor înălțării și căderii romanilor.* Cap I. *Despre începutul Romei și răsboaiele sale* (p. 5–16);

Cap II. *Pentru meșteșugul războiului la romani* (p. 17–23); Cap III. *Ce fel putură romanii să se mărească* (p. 24–28); Cap IV. 1. *Despre goli*. 2. *Despre Pirus*. 3. *Alăturarea Catarghei ș-a Romei*. 4. *Răsboiul lui Anibal* (p. 28–42); Cap V. *Despre starea Greciii, a Macedoniii, a Siriii și a Eghiptului, după împilarea sau smerirea cartaghenezilor* (p. 42–57); Cap VI. *Despre purtarea cu care romanii suppuseră noroadele* (p. 57–73); Cap VII. *Ce fel putu Mitridat să li se împotrivească* (p. 73–77); Cap VIII. *Pentru dihoniile ce nu se curmară din Roma* (p. 77–86); Cap IX. *Doă pricini ale pierderii Romei* (p. 86–93); Cap X. *Despre stricarea (corruption) romanilor* (p. 94–98); Cap XI. 1. *Pentru Silla*. 2. *Pentru Pompeiu și Cezar* (p. 99–123); Cap XIII. *August* (p. 123–133); Cap XIV. *Tiberie* (p. 134–140); Cap XV. *Pentru împărații după Caius Caligula, până la Antoninus* (p. 141–153); Cap XVI. *Pentru starea împărățiii de la Antonin până la Probus* (p. 153–168); Cap XVII. *Schimbare în împărăție* (p. 168–177); Cap XVIII. *Macsime noă ce luară romanii* (p. 178–186); Cap XIX. 1. *Mărimea lui Atila*. 2. *Pricina întemeierii varvarilor*. 3. *Cuvântul pentru ce Împărăția d-Apus căzu mai întâiu* (p. 186–195); Cap XX. 1. *Biru<i>nțele lui Iustinian*. 2. *Cârmuirea lui* (p. 196–207); Cap XXI. *Nerânduieli ale Împărățiii Răsăritului* (p. 208–214); Cap XXII. *Slăbiciunea Împărățiii Răsăritului* (p. 214–231); Cap XXIII. 1. *Cuvânt pentru ce se ținu Împărăția Răsăritului*. 2. *Stricarea ei* (p. 231–241); *Tablă de cele ce să cuprind într-această carte* (p. [242]-f. [1]v).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BAC; MO; ANC.

Referințe. BRV, III, nr. 1489, p. 692–693; Mosora, Hanga 1991, p. 256; Florescu 2000, p. 523; Urs 2011, p. 687; Filip 2013, p. 125.

Observații. Exemplar de referinţă: BCUCJ, cota CN-U BRV 1489.

1830. ***Octoihul cel mic***, Sibiu, 1830.

Ceale opt glasuri | sau | Octoihul | cel mic, | cu | orânduiala vecerniei, liturghiei, împreună | glasurile cu podobiile, catavasiile, irmoasele, | polieleul, pripealele cu sveatiliele și vo|screasnele de preste tot anul. | Sibiiu, | în tipografia lui Ioann Bart, | 1830.

Small Hymn Book [Octoihul cel mic]*. Liturgical book of great importance to the Eastern Christian Church, containing religious hymns interpreted in eight melodic modes repeated in cycles of eight weeks each, covering the entire religious year. Printed in Sibiu, Transylvania, 1830.*

Format. In 8°; 320 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 29).

Ornamentație. Trei ornamente în formă de suliță cu două capete (f. tt.). Gravura *Isus Hristos Arhiereu,* în chenar din semne tipografice (p. 2). Frontispicii: linie orizontală, sugerând o suliţă cu două capete (*passim*). Viniete: linie orizontală, sugerând o suliţă cu două capete (p. 6, 174, 267, 276, 304); segment de linie orizontală, cu rol de vinietă (*passim*); segment de linie, sugerând o ramură înfrunzită la ambele capete (p. 273, 317).

Cuprins. *Cu Dumnezeu cel sfânt, cântarea lui Ioann Damaschin a opt glasuri, întocmită de Ioann Cucuzel. Sâmbătă seara* (p. 3–6); *La vecernie. Glas 1* (p. 7–12); *Prochimenele zilii* (p. 12–18); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 19–40); *Duminecă, înaintea sveatilnii, să cântă* (p. 40–44); *Slavoslovia cea mare* (p. 44–47); *Rânduiala liturghiei* (p. 48–53); *Stihirile blajenilor* (p. 53–62); *Priceasnele preste săptămână* (p. 62–63); *Priceasnele la praznice* (p. 63–66); *La vecernie. Glas 2* (p. 67–71); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 71–78); *La liturghie, blajeniile* (p. 78–79); *La vecernie. Glas 3* (p. 80–84); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 84–91); *La liturghie, blajeniile* (p. 91–93); *La vecernie. Glas 4* (p. 94–99); *Duminecă dimineața, la utrenie* (p. 99–106); *La*

liturghie, blajeniile (p. 106–108); *La vecernie. Glas 5* (p. 109–114); *Duminecă dimineaţa, la utrenie* (p. 114–122); *La liturghie, blajeniile* (p. 122–123); *La vecernie. Glas 6* (p. 124–128); *Duminecă dimineaţa, la utrenie* (p. 128–135); *La liturghie, blajeniile* (p. 135–136); *La vecernie. Glas 7* (p. 137–141); *Duminecă dimineaţa, la utrenie* (p. 141–147); *La liturghie, blajeniile* (p. 147–149); *La vecernie. Glas 8* (p. 150–154); *Duminecă dimineaţa, la utrenie* (p. 154–161); *La liturghie, blajeniile* (p. 162–163); *Podobiile la opt glasuri* (p. 164–171); *Pripealele Troicinicelor* (p. 172–174); *Troparele Învierii ce să cântă în toate duminecile preste tot anul* (p. 175–176); *Catavasii la Naşterea Domnului nostru Isus Hristos* (p. 177–184); *Catavasii la Botezul Domnului nostru Isus Hristos* (p. 185–193); *Catavasii la Streteniia Domnului nostru Isus Hristos* (p. 194–196); *Catavasii la Blagoveştenii şi la alte praznice ale Preacestii* (p. 197–201); *Catavasii la dumineca Florilor* (p. 202–214); *Catavasii în sfânta şi luminata zi a Paştilor* (p. 215–227); *Catavasii la Înălţarea Domnului nostru Isus Hristos, la Sfânta Troiţă* (p. 228–232); *La Dumineca a şaptea după Paşti, a sfinţilor părinţi* (p. 232–233); *La Sfânta Troiţă, la vecernie* (p. 233–236); *Iunie 24, la Naşterea Sfântului Ioan Preditici* (p. 236–237); *La Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, la vecerniia cea mare* (p. 238–240); *Avgust 6. La Schimbarea la faţă a Domnului nostru Isus Hristos* (p. 240–242); *Avgust 15. La Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, la vecerniia cea mare* (p. 242–244); *Catavasii la Adormirea Preacestii* (p. 245–249); *Septemvrie 8. La Naşterea Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei* (p. 249–250); *Catavasii la cinstita cruce* (p. 251–255); *Octomvrie 14. La Preapodoabna Parascheva* (p. 255–257); *Octomvrie 26. La Sfântul Marele Mucenic Dimitrie* (p. 257–259); *Noiemvrie 9. La Săborul îngerilor* (p. 259–261); *Noiemvrie 21. La Aducerea în bisearică a Preasfintei de Dumnezeu Născătoare* (p. 262–263); *Dechemvrie 6. La Sfântul Nicolae* (p. 263–266); *De aici să încep cântările ceale veselitoare, polihronizmos, adecă gratulurile pentru metropolitul, când rădică păharul* (p. 267); *Irmoase sau cântări veselitoare* (p. 268–272); *Polieleul care să cântă la praznice împărăteşti şi ale sfinţilor* (p. 273–276); *Pentru polieleu ce să cântă la praznice împărăteşti şi la ale Născătoarei de Dumnezeu şi la ale altor sfinţi mari ce să prăznuiesc* (p. 277–278); *Pripealele la praznice împărăteşti şi la toţi sfinţii care au polieleu, facerea lui Timothei Monahul* (p. 278–304); *Începutul sveatilnelor a voscreasnelor* (p. 305–317); *Pashaliia* (p. 318–319); *Învăţătură pentru înţelesul Pashaliei* (p. 320).

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BUC; BMSB.

Referinţe. Bratu 1957/A, p. 746; Poenaru 1973, p. 161–163; Dunăreanu-Popa 1979, p. 29; Florescu 2000, p. 523; Râpă-Buicliu 2000, p. 448; Maria 2011, p. 264; Urs 2011, p. 688.

Observaţii. Exemplare de referinţă: BACJ, cota CRV 813; BNR, cota CR XIX 238.

1830. Teodor Pop, ***Trista predică la îngroparea episcopului Ioan Bob***, Sibiu, 1830.

Trista predica | care, | la îngroparea Ecţelentiii Sale, | prealuminatului şi preamăritului domn | Ioann Bobb | de Kapolnak Monostor, | al pre|înaltului stat dinluntru craiesc consiliar, al stre|lucitului ord. înalţiatului imperator Leopold co|mendator, în M. Prinţipat al Ardealului şi a părţilor | împreunate, greco-catolic | episcop al Fagarăşului, | întru vecinică pomenire a prebunului episcop şi părinte din fiească | dragoste, în luna lui octombrie, la 7 zile 1830, | în s. mânăstire | a Blajului s-au cuvântat | prin Theodor Pap de Ujfalău, | canonic primiţerius al S. Scripturi, | clerului tener professor şi paroh, | în oraşul Blaj, | 1830.

Teodor Pop, ***Sad Sermon Uttered at Bishop Ioan Bob's Burial [Trista predică la îngroparea episcopului Ioan Bob]****. The booklet includes the sermon uttered by Canon Teodor Pop,*

Professor of Biblical Studies at the Theological Faculty in Blaj, at the funeral of the Uniate Bishop in Transylvania, Ioan Bob. It was printed at Sibiu, Transylvania, in 1830.

Format. In 4°; [2] f. + 20 p. + 7 p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni și cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Linii orizontale cu rol de frontispicii (p. 1, numerotarea I) sau viniete (p. 20).

Cuprins. *Imprimatur revidente Reverendissimo Joanne Lemeny, qui idem censet. Balasfalvae 16 Decembris 1830. Demetrius Cajam m. p. Vicarius capitularis* (f. tt. v); *Ecțelența Sa, preamăritul, prealuminatul și preaosfințitul domn domn Ioann Bobb de Kapolnak Monostor* (f. [2r–v]). Numerotarea I: *Și au chemat Iacob pre feciorii săi și le-au zis lor: eu mă voiu pune la norodul mieu, îngropați-mă cu părinții miei. Și întinzându-și picioarele sale pre pat au murit. Facere, cap 49, stih 1. 29. 33* (p. 1–3); Partea întie (p. 4–8); Partea a doa (p. 8–20). Numerotarea a II-a: *Testamentum prin care Ecțelența Sa Ioann Bobb, episcopul Fagarașului, toate averile sale, după moarte, le lasă clerului său, din limba latină spre mai mare înțeleagere întors pe romanie de A. S.* (p. 1–7).

Depozit. BAR; BACJ; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV, III, nr. 1493, p. 700; Pop 1838, p. 49–50; Iarcu 1865, p. 34; Iarcu 1873, p. 30; Iorga 1906, p. 23–24; Georgescu 1934, p. 20; Dunăreanu, Popa 1979, p. 29; Mosora, Hanga 1991, p. 256; Urs 2011, p. 688–689.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 298. La pagina 20 este menționat locul tipăririi: *Sibii*, tipărit în tipografia și cu slovele lui Martin Hohmeister.

17. TIPOGRAFIA DIN ȘUMULEU-CIUC

1719. Ioan Caian Valachus (culegător), ***A keresztény katholikusok ...***, Șumuleu-Ciuc, 1719.

[Partea I]
Cantionale | catholicum. | Régi, és Uj, Deák, és Magyar Aitatos | egyházi | enekek, | dicsiretek, soltárok, es lytaniak: | Kikkel a'Keresztények Esztendő-által-valo Templo|mi Solennitásokban, Processiókban, Halottas Temetese|ken, és más aitatosságokban szoktanak élni. | Most masodszor | a'Méltósagos, és Nagysagos | Martonffi Geőrgy | Karcz-falvi Zászlós-Ur, és Erdélyi Püspök, N. | Fejér-Vármegye Fő-Ispánnya, Fölséges Regium-Guber|niumbéli eggyik Tanács-Urnak & c. Istenes költségével, | ki-nyomtattatott. | Mellyet | Ez elött Seraficus Sz. Ferencz Szerzetéből-való Pá|ter F. Kajoni Janos szorgalmatos múnkával | egyben-szedett vólt. | Mostan pedig P. F. Sz. Miklosi Gaspar Er|dély Custodia Custóssának parancsolattyából P. F. Ba|las Agoston Theologus-által a'fogyatkozásokból meg|jobbittatván, és némelly Deák, s'Magyar Enekek ki|hagyattatván, újjak tétettenek hellyekben és Istennek| dicsiretére, s' a' Keresztények lelki vigasztalására új|jonan ki-bocsáttatott. | Pars prima. | Superiorum permissu. | A Csiki Sarlós B. A. Kalastromába nyomtattatott 1719.

[Partea a II-a]
Cantionale | catholicum. | Régi és Uj, Deák és Magyar | egyházi | énekek, | dicsiretek, soltárok, es lytaniak. | Kikkel a'Keresztények Esztendó-által-való Tem|plomi Solennitásokban, Processiókban, Halottas te|metéseken, és más aitatosságokban szoktanak | élni. | Most másodszor | meg-jobbitatván újolag ki-bocsáttat|tak. | Pars II. | Superiorum permissu. | A' Csiki Sarlós Boldog-Aszszony kalastromában.

[Partea a III-a]
Mors. Memorare novissima tua | et in aeternum non peccabis. | Emlekezzél-meg a'te utólsó dólgaidról, és | örökké nem vétkezel. | Temetéskor, és Halottaknál-való | enekek. | Kikkel a'Keresztények Esztendő-által-való | Templomi-Solennitásokban, Precessiókban, | Halottas temetéseken, és más aitatossá|gokban, szoktanak élni. | Most másodszor | meg-jobbittatván újolag ki-|bocsáttattak. | Pars III. | Superiorum permissu. | A' Csiki Sarlos Boldog Aszszony Kalastromában.

Ioan Caian Valachus (compiler), ***The Christian Catholics ... [A keresztény katholikusok ...].*** *The print contains religious songs in Latin and Hungarian sung at mass throughout the year and at funerals, compiled by Father Ioan Caian Valachus of the Order of St. Francis. Printed in Șumuleu-Ciuc, Transylvania, in 1719.*

Format. In 4º; [8] f. + p. 1–432 (partea I); p. 433–549 (partea a II-a); p. 550–705 + [25] p. (partea a III-a). Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină, maximum 33–36, la pagină plină.

Ornamentație. Titlurile celor trei părți se află în chenare din semne tipografice. Compoziție din semne tipografice, în forma unui triunghi cu vârful în jos (f. tt., partea a II-a); simbolul morții, craniu pe cele două oase așezate în X (f. tt., partea a III-a). Blazon în chenar din semne tipogrfice, însoțit de textul: „Qui sibi Petra triplex vult? / Quid sine selle columba? / Ramus olive quid? / Quid mitra, quidque pedum? / Non nisi sunt solidae pacis tua signa Georgi Martonffi praesul: Qui sine felle regis" (f. tt. v, partea I). Frontispicii: șiruri de semne tipografice (f. [2r], [4r–v] [5r–v], [6r], [7r], p. 1, 4, 31, 71, 78, 87, 180, 196, 202, 214, 218, 228, 251, 285, 355, 362, 378, 414, 434, 487, 541, p. 551, 626, 645, 677, p. [22]); un șir de semne tipografice (f. [8v], p. 386, p. 633 a părții a III-a). Viniete: compoziție din semne tipografice (f. [6v], p. 18, 70, 76, 126, 152, 160, 330, 344, 361, 625, 679, p. [1]); doi îngeri, șezând față în față (f. [8r]); compoziție din motive vegetale în forma unui triunghi cu vârful în jos, desfășurată în forma unui fluture cu aripile deschise (p. 30, 77, 213); compoziție din motive vegetale în forma unui triunghi cu vârful în jos, desfășurată în forma unui fluture cu aripile deschise, alt tip (p. 77, 438); copilaș cu flori în mâini, având în spate un triunghi cu vârful în jos, realizat din motive florale (p. 86); împletitură stilizată (p. 195); împletitură stilizată în forma unui triunghi cu vârful în jos (p. 201, p. [21]); compoziție din semne tipografice în forma unui romb (p. 227, 413, 549, p. [25]); ornament din motive vegetale în forma unui triunghi cu vârful în jos, diferit de celelalte (p. 432). Inițiale ornate în negru (*passim*).

Cuprins. *Ajanlolevel. A'Meltosagos, és nagysagos Martonffi Geörgy Karcz-falvi Zászlós urnak ...*, datată „Kólt a'Csiki Kalastromban, 12 Aprilis 1719" (f. [2r–3v]); *Licentia reverendissimi patris v-comissarii generalis cismontanae reformatae familiae Ordinis Minorum* (f. [4r]); *Facultas illustrissimi ac reverendissimi domini ordinarii Transylvaniensis* (f. [4v]); *Approbatio*, datată „10 April. MDCCXIX" (f. [5r]); *Censura*, datată „Die 5 martii. Anno 1719" (f. [5v]); *Benevolo lectori, salutem ab authore salutis* (f. [6r–v]); *Principia cantus* (f. [7r–8r]); *Scala musicalis* (f. [8v]); *Cantus de adventu Domini* (p. 1–30); *Cantus de nativitate Domini nostri Iesu Christi* (p. 31–70); *Novus annus* (p. 71–77); *Epiphania Domini* (p. 78–86); *Cantus quadragesi* (p. 87–180); *Cantus de resurrectione Domini* (p. 180–195); *Cantus de ascensione Domini* (p. 196–201); *Cantus de Spiritu Sancto* (p. 202–213); *In solemnitate ss. corporis Christi* (p. 214–217); *Cantus de sacrosancta Trinitate* (p. 218–227); *De dulcissimo nomine Iesu* (p. 228–250); *De sanctissimo eucharistiae sacramento* (p. 251–284); *Cantus de Beata Virgine Maria* (p. 285–354); *De angelis* (p. 355–361); *De apostolis* (p. 362–377); *De ss. martyribus* (p. 378–385); *De ss. confesoribus* (p. 386–413); *De sacris virginibus* (p. 414–432); *Cantus de tempore* (p. 434–486); *Szent David Soltari* (p. 487–549); *Cantus funebres* (p. 551–625); *Iudicium* (p. 626–633); *De coelesti gloria* (633–644); *Dominica ad vesperas* (p. 645–677); *Processiokra-valo litaniak* (p. 677–705); *Index alphabeticus* (p. [1–21]); *Octo tonos servant psalmi generaliter omnes* (p. [22–25]).

Depozit. BACJ; OSzK; BNC.

Referințe. Veress 1931, p. 164–165; Râpă-Buicliu 2000, p. 70–71.

Observații. Exemplar de referință: BNC, cota: 66E317 (Národni knihovna CR Historické fondy).

https://books.google.cz/books?vid=NKP:1002284194&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false.

1805. Ioan Caian Valachus (culegător), ***A keresztény katholikusok ...***, Șumuleu-Ciuc, 1805.

A'keresztény | katholikusok | egyházi | énekes könyve. | Mellyel | Egész Esztendő által Vasárnapokan, Űnnep|napokan, Temetéseken, és más áitatosságokan | szoktanak élni, | És a' melly | Először Seraficus Sz. Ferentz Szerzetéből való | P. F. Kájoni János | Szorgalmatos munkájával egybe szedettetvén, és világosságra | botsáttatván, | Az után | 1719ben ugyan azon Szerzetbéli | P. F. Balás Ágoston által, | Sok jobbitásokkal újjonan ki adattatván, | Most harmadszor, ugyan azon Szerzetbéli | P. F. Andrási Rafael által | Újj rendbe szedettetett, és különös Királlyi, Tsászári Kegye|lem, 's Püspöki engedelem mellet ki nyomtattatott. | A'Csik Somlyai Klastrom' Betüivel. 1805.

Ioan Caian Valachus (compiler), ***The Christian Catholics ... [A keresztény katholikusok ...]****. The print is the third edition of a book of songs for Sundays and feast days throughout the year and funerals, compiled and printed for the first time by the diligent work of Ioan Căian, and re-published with several improvements in 1719. Printed in Șumuleu-Ciuc, Transylvania, in 1805.*

Format. In 8°; [8] f. + 376 p. + [12] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină, maximum 34, la pagină plină.

Ornamentaţie. Frontispicii: compoziție din motive florale, având în centru un vas cu flori și fructe (p. 1); șir din semne tipografice cu rol de frontispiciu (f. [1r] de la sfârșit); șir dublu din semne tipografice cu rol de frontispiciu (f. [5r] de la sfârșit). Viniete: cap de femeie (f. [4v]); compoziție din motive florale (p. 137); compoziție din motive floral-geometrice, pe care sunt așezate trei vase cu flori (p. 376); un vas cu flori între doi copăcei (f. [4v] de la sfârșit); compoziție din motive vegetale, având în centru un vas cu flori, așezat pe un postament (f. [12v]); segment de linie din semne tipografice cu rol de vinietă (p. 247, 254, 294, 368). Șir din semne tipografice, despărțitoare de capitole (p. 30, 33, 43, 78, 97, 102, 166, 173, 177, 182, 205, 284, 293, 307, 312, 322, 343). Primele 4 file nenumerotate de la sfârșit conțin în partea de sus câte un șir de semne tipografice. Inițială precedată de un mic ornament reprezentând un copilaș cu o ghirlandă de flori în mâini, șezând pe o frunză (p. 1).

Cuprins. „Psallite Deo nostro, – – psallite sapienter". Psalm. 46. „Énekellyetek a'mi Istenűnknek, énekellyetek bőltsen". (f. [1v]); *Privilegium PrivativumSacrae Caesarea-Regiae & Apostolicae Maiestatis* (f. [2r–v]); *Adprobatio excellentissimi Domini ordinarii* (f. [3r–v]); *Facultas admodum r. patris ministri provincialis* (f. [4r–v]); *Nagy méltóságú, és fő tisztelendő csik mind szenti. Mártonfi Josef úrnak Isten', és az Apostoli Szék' Kegyelméből az Erdéllyi nagy Fejedelemség püspökének a'tsászári, és királlyi felség', nem külömben a'felséges királlyi fő kormány szék' Valóságos Belső Titkos tanátsossának ő excellentziájának* (f. 5r); *Kegyelmes Urunk!* (f. [6r–7v]); *A'Kegyes Olvasóhoz, és Éneklőhőz* (f. [8r–v]); *A'szent mise alatt mondatni szokott énekek az Esztendőnek minden részeiben* (p. 1–30); *Prédikátzió előtt, és után való Énekek* (p. 30–33); *Adventi Énekek* (p. 34–43); *Karátsoni Énekek* (p. 43–67); *Újj Esztendőre való Énekek* (p. 67–70); *Viz-Kereszt Napjára való Énekek* (p. 71–78); *Viz-Kereszt Nap útánra való Kűlömbbféle Énekek* (p. 78–97); *Nagy, Bőjtre való Énekek* (p. 97–166); *Húsvéti Énekek* (p. 166–170); *Úrúnk Jesus Menybe menetele Napján* (p. 171–173); *Pűnkösdi Énekek* (p. 173–177); *A' Tellyes Szent Háromságról való Énekek* (p. 177–182); Az *Imádandó Óltári nagy Szentségről való Énekek* (p. 182–205); *Az Úr Jésus Kristusról, szentséges nevéről, szine' változásáról, és szent keresztéről* (p. 205–209); *Jesus Szentséges Neve Napján* (p. 209); *Urúnk Jesus Szine változásáról* (p. 210); *A'*

Szent Kereszt érdeméről, és ditsiretéről (p. 210–212); *Szent Kereszt fel-találásáról* (p. 212–213); *Szent Kereszt Fel-Magasztalásáról* (p. 213); *Az Isten Szent Ánnyáról, Bóldogságos Szüz Máriáról való Énekek* (p. 214–247); *A' Szent Angyalokról-való Énekek* (p. 248–254); *A' Sz. Apostolokrol, és Evángelistákrol való Énekek* (p. 255–264); *A'Szent Martyrokról* (p. 265–272); *A'Szent Confessorokról* (p. 273–284); *A'Szent Szűzekről, és özvegyekről* (p. 284–293); *Minden Szentekről* (p. 293–294); *Kűlőmbbféle Énekek* (p. 295–312); *Szent Dávidnak hét Penitentzia tartó Zsóltári* (p. 312–322); *Halotti Énekek* (p. 322–343); *Kűlőmbféle állapotokhoz alkalmaztatott Halotti Énekek* (p. 343–368); *Cantiones latinae. Ex antiquo Cantionali excerptae & ad novi Cantionalis calcem adjectae, in gratiam eorum, qui his delectantur* (p. 369–376); *A'Főbb Tárgyoknak. Mutató Táblája* (f. [1r–4v]); *Az Énekeknek Betűk szerént való Lajstroma* (f. [5r–12v]).

Depozit. BACJ.

Referințe. Râpă-Buicliu 2000, p. 121.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota U 69558. Este coligat cu lucrarea *K. Kántorok' Tzeremoniás Könyve,mellyben a'katholikus kántorok egyházi szolgálat tételek, A'R. Katholika Anyaszentegyháznak A'külsö Isteni Tiszteletben bé vett Szertartása szerént Serfikus Szent Ferentz forossabb Rendén lévö P. F. Andrási Rafael altal újj rendbe szedettetvén, Tóldalékúl Az Egyházi Énekes Kőnyvhőz ragasztatott, És Különös Tsászári Királlyi Kegyelem, 's Püspöki Engedelem mellett ki nyomtattatott. A' Csik Somlyai Klastrom' Betüivel. 1805.*

1806. Ioan Caian Valachus (culegător), ***A keresztény katholikusok ...***, Șumuleu-Ciuc, 1806.

A'keresztény | katholikusok | egyházi | énekes könyve. | Mellyel | Egész Esztendő által Vasárnapokan, Űnnepnapokan, Temetéseken, és más áitatosságokan | szoktanak élni, | És a'melly | Először Seraficus Sz. Ferentz Szerzetéből való | P. F. Kájoni János | Szorgalmatos munkájával egybe szedettetvén, és világosságra | botsáttatván | az után | 1719ben ugyan azon Szerzetbéli | P. F. Balás Ágoston által | sok jobbitásokkal ujjonnam ki adattatván, | Most harmadszor, ugyan azon Szerzetbéli | P. F. Andrási Rafael által | Újj rendbe szedettetett, és különös Tsászári Királlyi Kegye|lem, 's Püspöki engedelem mellett ki nyomtattatott. | A'Csik Somlyai Klastrom' Betüivel. 1806.

Ioan Caian Valachus (compiler), ***The Christian Catholics ... [A keresztény katholikusok ...]****. The print is the third edition of a book of songs for Sundays and feast days throughout the year and funerals, compiled and printed for the first time by the diligent work of Ioan Căian, and re-published with several improvements in 1719. Printed in Șumuleu-Ciuc, Transylvania, in 1806.*

Format. In 8°; [8] f. + 376 p. + [12] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri pe pagină, maximum 34, la pagină plină.

Ornamentație. Frontispicii: compoziție din motive florale, având în centru un vas cu flori și fructe (p. 1); șir din semne tipografice cu rol de frontispiciu (f. [1r] de la sfârșit); șir dublu din semne tipografice cu rol de frontispiciu (f. [5r] de la sfârșit). Viniete: compoziție din motive florale (p. 137); compoziție din motive floral-geometrice, pe care sunt așezate trei vase cu flori (p. 376); un vas cu flori între doi copăcei (f. [4v] de la sfârșit); compoziție din motive vegetale, având în centru un vas cu flori, așezat pe un postament (f. [12v]); șir din semne tipografice cu rol de vinietă (f. [4v]); segment de linie din semne tipografice cu rol de vinietă (p. 247, 254, 294,

368). Șir din semne tipografice, despărțitoare de capitole (p. 30, 33, 43, 78, 97, 102, 166, 173, 177, 182, 205, 284, 293, 307, 312, 322, 343). Primele 4 filele nenumerotate de la sfârșit conțin în partea de sus câte un șir de semne tipografice. Inițială precedată de un mic ornament reprezentând un copilaș cu o ghirlandă de flori în mâini, șezând pe o frunză (p. 1).

Cuprins. „Psallite Deo nostro, – – psallite sapienter". Psalm. 46. „Énekellyetek a'mi Istenűnknek, énekellyetek bőltsen". (f. [1v]); *Privilegium PrivativumSacrae Caesarea-Regiae & Apostolicae Maiestatis* (f. [2r–v]); *Adprobatio excellentissimi Domini ordinarii* (f. [3r–v]); *Facultas admodum r. patris ministri provincialis* (f. [4r–v]); *Nagy méltóságú, és fő tisztelendő csik mind szenti. Mártonfi Josef úrnak Isten', és az Apostoli Szék' Kegyelméből az Erdéllyi nagy Fejedelemség pűspőkének a'tsászári, és királlyi felség', nem külömben a'felséges királlyi fő kormány szék' Valóságos Belső Titkos tanátsossának ő excellentziájának* (f. 5r); *Kegyelmes Urunk!* (f. [6r–7v]); *A'Kegyes Olvasóhoz, és Éneklőhőz* (f. [8r–v]); *A'szent mise alatt mondatni szokott énekek az Esztendőnek minden részeiben* (p. 1–30); *Prédikátzió előtt, és után való Énekek* (p. 30–33); *Adventi Énekek* (p. 34–43); *Karátsoni Énekek* (p. 43–67); *Újj Esztendőre való Énekek* (p. 67–70); *Viz-Kereszt Napjára való Énekek* (p. 71–78); *Viz-Kereszt Nap útánra való Kűlömbbféle Énekek* (p. 78–97); *Nagy, Bőjtre való Énekek* (p. 97–166); *Húsvéti Énekek* (p. 166–170); *Úrúnk Jesus Menybe menetele Napján* (p. 171–173); *Pűnkösdi Énekek* (p. 173–177); *A' Tellyes Szent Háromságról való Énekek* (p. 177–182); Az *Imádandó Óltári nagy Szentségről való Énekek* (p. 182–205); *Az Úr Jésus Kristusról, szentséges nevéről, szine' változásáról, és szent keresztéről* (p. 205–209); *Jesus Szentséges Neve Napján* (p. 209); *Urúnk Jesus Szine változásáról* (p. 210); *A' Szent Kereszt érdeméről, és ditsiretéről* (p. 210–212); *Szent Kereszt fel-találásáról* (p. 212–213); *Szent Kereszt Fel-Magasztalásáról* (p. 213); *Az Isten Szent Ánnyáról, Bóldogságos Szüz Máriáról való Énekek* (p. 214–247); *A' Szent Angyalokról-való Énekek* (p. 248–254); *A' Sz. Apostolokrol, és Evángelistákrol való Énekek* (p. 255–264); *A'Szent Martyrokról* (p. 265–272); *A'Szent Confessorokról* (p. 273–284); *A'Szent Szűzekről, és őzvegyekről* (p. 284–293); *Minden Szentekről* (p. 293–294); *Kűlőmbbféle Énekek* (p. 295–312); *Szent Dávidnak hét Penitentzia tartó Zsóltári* (p. 312–322); *Halotti Énekek* (p. 322–343); *Kűlőmbféle állapotokhoz alkalmaztatott Halotti Énekek* (p. 343–368); *Cantiones latinae. Ex antiquo Cantionali excerptae & ad novi Cantionalis calcem adjectae, in gratiam eorum, qui his delectantur* (p. 369–376); *A'Főbb Tárgyoknak. Mutató Táblája* (f. [1r–4v]); *Az Énekeknek Betűk szerént való Lajstroma* (f. [5r–12v]).

Depozit. BACJ; OSzK.

Referințe. Veress 1931, p. 149–150.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota R 85119. Este coligat cu lucrarea *K. Kántorok' Tzeremoniás Könyve,mellyben a'katholikus kántorok egyházi szolgálat tételek, A'R. Katholika Anyaszentegyháznak A'külsö Isteni Tiszteletben bé vett Szertartása szerént Serfikus Szent Ferentz forossabb Rendén lévö P. F. Andrási Rafael altal újj rendbe szedettetvén, Tóldalékúl Az Egyházi Énekes Kőnyvhőz ragasztatott, És Különös Tsászári Királlyi Kegyelem, 's Püspöki Engedelem mellett ki nyomtattatott. A' Csik Somlyai Klastrom' Betüivel. 1806.*

18. TIPOGRAFIA DIN TIMIȘOARA*

1827. Dimitrie P. Tirol, ***Banatskij almanahъ***, Timișoara, 1827.

Banatskij | almanahъ | za godinu | 1827. | Dimitriemъ P. Tirolomъ | sastavlěnъ. | Prva godina. | U | Temišvaru.

Dimitrie P. Tirol, ***Banatskij almanahъ****. The print represents the equivalent of Romanian Calendars that were published mostly at Buda and Sibiu. Consequently, in addition to specific information, they include numerous useful data. It was printed at Timișoara, in Banat, 1827.*

Format. In 12°; 178 p. + [13] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Coperta 1 originală conține titlul cărții, însoțit de anul de apariție, într-un chenar din motive florale. Foaia de titlu este precedată de o gravură ce reprezintă o femeie lângă un palmier, sprijinită de un postament, ținând în mâna stângă un blazon. Frontispicii: ornament de forma unei sulițe cu două capete, având rol de frontispiciu (p. [17], 27, 37, 39, 42, 46, 50, 66, 73, 80, 83, 105, 108, 115, 139, 151, 157, 166, f. [1r], [3r]). Viniete: coș cu flori (p. 72, 104, f. [12r],); ornament de forma unei sulițe cu două capete, având rol de vinietă (p. 79, 114, 142, 168); coș cu flori, alt tip (82, 120, f. [12v]); ornament de forma unei sulițe cu două capete, alt tip (p. 107, 136, 165). Coperta 2 originală conține același chenar din motive florale, în interiorul căruia se află continuarea textului de pe coperta 1: „U Budimu pismeny Kralěvskogъ Universiteta Peštanskogъ". Sub text se găsește o tolbă cu săgeți și o ramură înfrunzită.

Cuprins. *Kalendarъ za godinu 1827* (p. [1–3]); *Pashalija* (p. [4]); *Znacy měsečny Četvrtij* (p. [4–16]); *Uvědomlenie o godini* 1827 (p.[17]–26); *Rodoslovie sadašni vladětelja u Evropi. A. Carstva.* 1. *Avstria* (p. 27–31); 2. *Rossia* (p. 31–32); 3. *Turska* (p. 32); *B. Kralěvstva* (p. 33–37); V. *Suvereni kralěvskoga čina* (p. 37–39); G. *Hercogskij suvereni* (p. 39–42); D. *Landgrafnyj suverenъ* (p. 42); E. *Knezovskij suvereni* (p. 42–45); *Vyša duhovna dostojnstva vostočne crkve* (p. 46–49); *Naznačeně trgova ili vašara* (p. 50–60); *Statističeskij pregledъ Evrope* (f. [1r-v] ce urmează după p. 60); *Asiatisčeske države* (p. 61–62); *Afrikanske države* (p. 62–63); *Amerikanske države* (p. 64); *Australia* (p. 65); *Pregledъ čeloga světa* (p. 65); *Spisakъ država po hasselu* (p. 66–72); *Pregledъ različny naroda na zemli.* A. *Kavkaske fele ljudi ima 437 147 000* (p. 73–75); B. *Mongolske fele ljudi ima 388 853 700* (p. 76–78); V. *Malajske fele ljudi ima 32 500 000* (p. 78); G. *Etiopske fele ljudi ima 69 633 300* (p. 78); D. *Amerikanske fele ljudi ima 10 287 000* (p. 79); *Rekapitulacia* (p. 79); *Lětočislenyj spisakъ madarski kraleva* (p. 80–82); *Istoričesko opisanie Banata po Grizelinu* (p. 83–104); *Statističeskij spisakъ Banata* (p. 105–107); *Nešto za mužeskij polъ* (p. 108–114); *Supružestvo na sely* (p. 115–120); *Pustaja slučaja radi* (p. 121–136); *Směsice* (p. 137); *Poučenija.*

* În bibliografia de specialitate (BRV, II, nr. 343, p. 164–166) se mai menționează pentru acest centru tipografic și *Îndreptarea păcătosului*, numai că această carte a fost „întru folos așezată în Temișvarul Banatului, la anul 1765", dar s-a tipărit la Iași. Prin urmare, nu se justifica includerea ei în acest repertoriu.

Laskatelstvo (p. 139–142); *Zatočenie, robstvo, smrt'* (p. 142–149); *Cělomudrie* (p. 150); *Priměčanija o buzijaškimъ cělitelnymъ istočnicyma po g. dr. Čokrlěnu* (p. 151); *Tabli izěvlějua častice iz koj voda cělitelny istočnika Buzijaški sostoi se i to po měri Peštanskoj koja 23 100 gr. čiste vode sadržava* (p. 152/153–156); *Otměne i geografičeske dostopametnosti* (p. 157–165); *Šarada* (p. 166–168); *Logogrifъ* (p. 168–170); *Dosetke i pripovědčice* (p. 171–178); *Sadržanie* (f. [1r–2v]); *Gospoda prenumeranti* (f. [3r–12r]); *Pogreške* (f. [12v]); *Budae die 28. Julii 1826, admittitur ad typum. per Georgium Petrovics m. p. Librorum Censorem* (f. [13r]).

Depozit. Biblioteka Matice Srpske.

Referințe. Novacović, 1869, p. 149; Caragioiu 1980, p. 46–47; Râpă-Buicliu 2000, p. 136–137.

Observaţii. Exemplar de referință: Biblioteka Matice Srpska, cota RPSR I 20/1827. Pagina 138 este albă. La finalul textului se află o hartă intitulată *Riperia ili Dakia Nabrežna*. Primele 16 pagini sunt nenumerotate, dar ele sunt avute în vedere la numerotarea paginilor. Textul este în limba sârbă.

1828. Dimitrie P. Tirol, ***Banatskij almanahъ***, Timișoara, 1828.

Banatskij | almanahъ | za godinu | 1828. | Dimitriemъ P. Tirolomъ | sastavlěnъ | Prva godina. | U | Temišvaru.

Dimitrie P. Tirol, ***Banatskij almanahъ****. The print represents the equivalent of Romanian Calendars that were published mostly at Buda and Sibiu. Consequently, in addition to specific information, they include numerous useful data. It was printed at Timișoara, in Banat, 1828.*

Format. In 12°; 233 p. + [29] p. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină plină.

Ornamentaţie. Coperta 1 originală conține titlul cărții, însoțit de anul de apariție, într-un chenar din motive florale. Foaia de titlu este precedată de o gravură ce reprezintă un asalt dintr-o bătălie. Frontispicii: ornament de forma unei sulițe cu două capete, având rol de frontispiciu (p. [17], 39, 41, 61, 91, 95, 128, 145, 159, 161, 163, 179, 189, 220, 225, p. [1], [4], [23], [28]). Viniete: ornament de forma unei sulițe cu două capete, având rol de vinietă (p. 127, 144, 188, 196, 219, 233, p. [3], [26], [29]); un snop de grâu, alături de uneltele de lucru (p. [27]).

Cuprins. *Kalendarъ za godinu 1828* (p. [1–3]); *Pashalija* (p. [4]); *Znacy měsečny Četvrtij* (p. [4–16]); *Astrologičesko uvědomlenie o godini* 1828 (p.[17]–26); *Rodoslovie sadašni vladětelě u Evropi. A. Carstva.* 1. *Avstria* (p. 27–31); 2. *Rossia* (p. 31–32); 3. *Turska* (p. 32); *B. Kralěvstva* (p. 33–36); V. *Suvereni kralěvskoga čina* (p. 37–39); G. *Hercogskij suvereni* (p. 39–42); D. *Landgrafnyj suverenъ* (p. 41); E. *Knezovskij suvereni* (p. 42–44); *Vyša duhovna dostojnstva vostočne crkve* (p. 45–48); *Naznačenie trgova* (p. 49–60); *Statistika Avstrijskogъ carstva* (p. 61–67); *Državno bogatstvo* (p. 67–68); *Naslědstvene Mad'arske države* (p. 68–78); *Pregledъ u Rusji jivěgъ naroda*. A. *Slavena u 7 porekla ima 53 678 000* (p. 79); B. *Germana u 2 porekla ima 421 500* (p. 79); V. *Finskogъ naroda u 13 porekla ima 2 901 700* (p. 80); *G. Kavkaskogъ naroda (u Asji) u 6 porekla ima 926 500* (p. 80); D. *Tatarskogъ naroda u 10 porekla ima 2 168 620* (p. 80–81); E. *Mongolskogъ naroda u 3 porekla ima 206 500* (p. 81); J. *Mand'urskogъ naroda ima 50 000* (p. 81); Z. *Samoedskogъ naroda u 13 porekla ima 57 000* (p. 81); I. *Eskimojskogъ naroda u 7 porekla ima 80 750* (p. 82); I. *Kamčadalskogъ naroda (u Asji) u 3 porekla ima 9 500* (p. 82); K. *Indijskogъ naroda (u Ameriki) u 2 porekla ima 20 000* (p. 82); L. *Različnogъ naroda u 14 porekla ima 742 800* (p. 82–83); *Recapitulacia* (p. 83); *Pregledъ slavenskogъ naroda u Evropi jivěgъ*. I. *Kolěnosrodni i edinozemcy* (p. 84–86); *Rekapitulacia* (p. 86–87); II. *Podanicy* (p. 87–89); III. *Ispovědateli edne*

religie (p. 89–90); *Lětočislenyi spisakъ srbski vladětelja* (p. 91–94); *Istoričesko opisanie Banata po Grizelinu (produženie)* (p. 95–127); *Ženska dražest'* (p. 128–134); *Sovětъ otčinъ* (p. 135–144); *Dokazatelstvo, da obyčna slabost' i sъ najbolimъ nravama ukrašene žene do crnoga prestuplenija prevariti može* (p. 145–158); *Karakterъ otceubistva* (p. 159–160); *Směsice* (p. 161); *Daj nosi vol'no, srebro i zlato na čest roda! Od te dobytěešъ krasniju svetlost' ty, cenu ono. Svetič* (p. 162); *Poučenija. O načinu sebe ljubeznymъ na světu učiniti* (p. 163–166); *O blagočnomъ obhoždeniju* (p. 166–167); *Kako se valja u sreěj ili nesreěj vladati* (p. 167–169); *Čestnost'* (p. 170–172); *O upotrebleniju nauke* (p. 172–174); *Dobrodětel'* (p. 174–175); *Mala nauka* (p. 175–176); *Spomenъ na grobu* (p. 176); *Turski stihovi* (p. 177–178); *Otměne i geografičeske dostopametnosti* (p. 179–188); *Pametodostojna pisma* (p. 189–196); *Knižestvo srbsko* (p. 197–219); *Šarada* (p. 220–221); *Logogrifъ* (p. 221–224); *Dosetke i pripovědčice* (p. 225–233); *Sadržanie* (p. [1–2]); *Směsice* (p. [2]-[3]); *Gospoda prenumeranti* (p. [4–23]); *Dodatakъ* (p. [23–27]); *Pogreške* (p. [28]); *Budae die 25 Septembris 1827, Omissis deletis. Imprimatur. Ioannes Vitcovits m.p. gr. n. u. Ritus parochus Budensis et interimalis Librorum Illyricorum ac Graecorum R. Censor.* (p. [29]).

Depozit. Biblioteka Matice Srpske.

Referințe. Novacović, 1869, p. 149; Caragioiu 1980, p. 46–47; Râpă-Buicliu 2000, p. 136–137.

Observații. Exemplar de referință: Biblioteka Matice Srpska, cota RPSR I 20/1828. La finalul textului se află o hartă intitulată „Zemljaobraženie Banata i ograničeny preděla", semnată tot de Dimitrie P. Tirol. Primele 16 pagini sunt nenumerotate, dar ele sunt avute în vedere la numerotarea paginilor. Textul este în limba sârbă.

19. TRNAVA (SÂMBĂTA MARE)

1726. *Catechism sau Învățătură creștinească*, Trnava, 1726.

Catechismuș | sau | Învățătură creștiniască, | în folosul niamului rusescu | din Țara Unguriască. | Dată afară | prin | osărdia și ostenela Măriii Salea, | domnului d. Ioan Iosif | Decamilis, | ipiscupul Sevastului și al Munca|ciului iproci, | cinului preoțescu unit din legia grecească | vicariș apostolicescu, în Țara Ungu|riască, sfintei și înălțatei Înpărățiii | Rămului sfetnicu, | iară acum, | în folosul niamului rumănescu, în limba | rumănieaască întoarsă și tipărită. | Sâmbăta Mare, în Tipografia Academi|cească, anul de la Hristos 1726.

Catechism or Christian teaching [Catehism sau Învățătură creștinească]. *The book exposes religious subjects in a popularizing style, in a catechetical (dialogue) form. The purpose of the book is to edify Greek Catholic believers on a diversity of subjects and religious practices to their common wellbeing. Printed in Trnava, present-day Slovakia, in 1726.*

Format. In 8°; [1] f. + 396 p. + [7] f. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispicii compuse din ornamente tipografice (p. 1, 14, 19, 179, 309); vinietă compusă din 3 îngeri care susțin un medalion cu monograma lui Isus: IHS (p. 13; f. [7v]); vinietă alcătuită din 2 flori (p. 18, 178, 308); vinietă de formă aproximativ triunghiulară alcătuită din vrejuri de flori (f. [4v]); ornamente tipografice la numărul paginii, în partea de sus.

Cuprins. *Cuvântu către preoți* (p. 1–13); *Ce tribuie să facă preoții cându or vre să de această învățătură poporănilor?* (p. 14–18); *Învățături creștinești* (p. 19–396), cuprinzând 5 capitole: Cap întăiu. *De credință și credeiul apostolilor* (p. 19–91); Cap al doile. *De nădejde și de rugăciunea Domnului* (p. 91–108); Cap al treile. *De libovă sau de dragoste și de zece porunci* (p. 108–178); Cap al patrule. *De tainele sfintei beserici* (p. 179–308); Cap al cincilea. *În care multe întrebări să dezleagă* (p. 309–396); *Scara lucrurilor ce să coprind într-această cărțălăruie* (f. [1r–4v]); *Greșelele așa le îndereptiază* (f. [5r–7v]).

Depozit. BACJ; BAR; OSzKB; ANBC.

Referințe. Pop 1838, p. 92; BRV II; nr. 190, p. 27; Bianu 1926, p. 15; BRV IV, p. 225–233; CRV 1985, p. 45; Catehism 1726; Chindriș 2003, p. 716; Urs 2011, p. 226.

Exemplar de referință. BACJ, cota CRV 1015.

20. TIPOGRAFIA DIN VENEȚIA

1802. Marlianus Ambrosius, ***Theatron Politikon*** (trad. N. Mavrocordat), Veneția, 1802.

Theatron | Politicon | Metaglottisthen | ec tes latiniches is ten hemeteran | Haplen dialecton. | Para tu hipselotatu, che sofotatu | avthentu tes Ungrovlahias, | Nicolau tu Mavrocordatu | Nin | ec tritu tipis ecdothen. | Enetiesi 1802. | Para pano Theodosiu to ex Ioanninon. | Con licenza de' Superiori.

Marlianus Ambrosius, ***Theatron Politikon****. The work contains Nicolae Mavrocordat's translation from Latin of a political play which describes the duties of a leader and his role in the community. Printed in Venice, in Italy, in 1802.*

Format. In 8°; [4] f. + 504 p. Tipar negru, cu 37 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură elegantă cu motive vegetale; frontispiciu cu flori încadrate într-un frumos decor, flancat de capete de copii (f. 2r); vinietă cu flori (f. 2v); frontispiciu cu flori într-o glastră, încadrate într-un frumos decor (f. 3r); vinietă cu un copilaș (f. 4v); frontispiciu cu motivul scoicii, flancat de flori (p. 1); ornamente tipografice la început sau sfârșit de capitol.

Cuprins. *To filanagnoste* (f. [2r–v]); *Pinax tes paruses vivlu* (f. [3r–4v]); *Theatron Politicon Is to hopion periehete acrives simvule, ti prepi na came, che apo ti na apehe. Ho hegemon* (p. 1–504), cuprinzând 30 de capitole: Chefaleon proton. *Ho hegemon hreozi na perase zoen timian, che hi hipecoi prepei na acoluthesun avto hosan ho ischios to Cormi* (p. 1–16); Chefaleon devteron. *Eheto sinicon ten Diceosinen ho Hegemon che anthesi to vasilion avtu dia hronu* (p. 16–36); Chefaleon triton. *Stereoma ezi tes vasilias he tu Hegemonos epiichia* (p. 37–59); Chefaleon tetarton. *Spudazeto ho hegemon mallon filisthe, he foveros ine, che platinthesete endoxos he vasilia avtu* (p. 59–85); Chefaleon pempton. *Ton hegemonon he catasasis copis che chindinis hipochite, tigarun epagripnin ofilusi* (p. 86–106); Chefaleon ecton. *He ergegorsis tu hegemonos soteria esi tu lau* (p. 107–120); Chefaleon evdomon. *He tu hegemonos siope, tes diicheseos esi psihe* (p. 120–127); Chefaleon ordoon. *Tu hegemonos he encratia, evdemonia tes vasilias hiparhi* (p. 127–147); Chefaleon ennaton. *Iconomus ei licrinia che sinesi checosmemenus eheto ho hegemon, che to mnemosinon avtu is evlogian eze* (p. 147–178); Chefaleon decaton. *En te epitelesi ton disheron pragmaton, arizus simvulus, hos filacas tes vasilias, anazetito ho hegemon, che platinthesete he epicratia avtu* (p. 178–211); Chefaleon decaton proton. *Ho hegemon hos pater fortia epititheto metria tis lais, che eze en irene ho topos avtu* (p. 211–224); Chefaleon decaton devteron. *Tus ecdothentas nomus epiterito ho hegemon, che en ofthalmis panton hevresi harin* (p. 224–235); Chefalon decaton triton. *Ta politica dicea tis thiis nomis hipotitheto ho hegemon, che lepsete evlogian para chiriu* (p. 236–249); Chefalon decaton tetarton. *Doxa tu hegemonos ezi, to filattin ten Pizin, to de me terin, adoxia megize* (p. 249–265); Chefalon decaton pempton. *Sinezefgmenen to crati tes*

exusias exeto ho hegemon ten spuden ton grammaton, che endoxon eze to onoma avtu (p. 266–278); Chefalon decaton hecton. *Tus hrezoteti, che sofia protefontas agathopiito ho hegemon, che eze ti onoma avtu evlogemenon* (p. 278–299); Chefaleon decaton hevdomon. *Tas hieras vivlus epimelos anaginoscheto ho hegemon, che catefthinthesete he vasilia avtu* (p. 299–319); Chefaleon decaton ogdoon. *Sinexos dianoito ho hegemon, hoti anthropos ezi, dia ton uranon gegennemenos, che tote udenos axia hegesete ta ev to cosmo timomena* (p. 319–337); Chefaleon decaton ennaton. *Radia che acolitos ezo pros ton Hegemona he prosodos, che panta ta ethne megalinusin avton* (p.338–342); Chefaleon icoston. *Ton ohleron psithirizon tus logus me acueto radios ho hegemon, che eze to Vasilion avtu en irene* (p. 343–349); Chefaleon icoston proton. *Tus colacas, hos limeonas tes Vasilias misito ho hegemon, che endoxon eze to onoma avtu* (p. 349–362); Chefaleon icoston devteron. *Ton pizon filon che en ananches dochimasthenton me oligorito ho hegemon, alla filotimito avtus meta pothu, che asfales eze he vasilia avtu* (p. 362–370); Chefaleon icoston triton. *Epi tas evtihias me megalofronito ho hegemon, che u salefthesete he vasileia avtu* (p. 370–389); Chefaleon icoston tetarton. *En tis atichemasi me catapipteto ho hegemon, che fovethesonte avton panta ta ethne* (p. 389–396); Chefaleon icoston pempton. *En tes ananches ton peneton sibathes ezo ho hegemon, che plethinthesonte ta hiparhonta avtu* (p. 397–408); Chefaleon icoston ecton. *Aogizestho cath'hecazen ho hegemon, mellin en vrahi cataliin ton vion, che diascorpisi panta tes hiperefanias ta chimata* (p. 409–436); Chefaleon icoston evdomon. *Ten evsevian, che ton thion fovon eheto en te cardia ho hegemon, che to sperma avtu evlogethesete para Chiriu* (p. 436–462); Chefaleon icoston ogdoon. *Hipo ten cratean hira tu theu hipoclinato ho hegemon ...*(p. 462–476); Chefaleon icoston ennaton. *Tus hierus liturgus tu theu met'evlavias timato ho hegemon, che exanthesi hos crinon he vasilia avtu* (p. 477–498); *Chefaleon tricoston. Hi ten evsevian agapesantes, epi poli, che evtihos evasilevsan...* (p. 499–504).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 655, p. 443; Râpă-Buicliu 2000, p. 350.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 655.

1802. Daniil, ***Învățătură întroducătoare***, [Venetia], 1802.

Isagogiche | Didascalia | Perihusa Lexicon Tetraglosson ton tessaros chi-|non Dialecton, eti tes haples Romeches, tes | en Misia Vlahiches, tes Vulgariches, | che tes Alvanitiches. | Sintithisa men en arhe harin evmathias ton Filologon al|loglosson neon para tu Edisimotatu, che Logiotatu Di|dascalu, Ikonomu, che Hierochericos Chiriu Daniel tu ec | Moshopoleos. Callinthisa de che epavxenthisa te pro|stheche tinon hriodon che perirgias axion, che evla|vos afirothisa to Panirotato, che Logiotato | Metropolite Pelagonias, Hipertimo, che E|xarho pases Vulgariches Machedonias Chirio | Chirio Nectario | to ec Muntanion | U che tis analomasi topis ecdedote di'ofelian | ton Eparhioton avtu evlavon Hristianon. | En eti soterio aov. 1802.

*Daniil, **Introductory [initiatory] Teachings [Învățătură întroducătoare].** The work contains a dictionary and texts in four languages designed for those who wished to learn Romanian, Bulgarian and Albanian. Printed in Venice, in Italy, in 1802.*

Format. In 4°; [4] f. + 92 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu elemente vegetale (f. tt.); frontispicii compuse din ornamente tipografice; chenare simple la fiecare pagină.

Cuprins. *Stihi Mihael Shina os ec tes* (f. [1v]); *Eteron tetrastihon* (f. [1v]); *To panirotato, logiotatote, che sevasmiotato moi despote che metropolite agio Pelagonias Chirio Chirio Nectario semnat Iconomos che hierocherix Daniel Mihale Adame Hatse ho Moshopolites* (f. [2r–v]); *Stihi apli cata alfaveton anepigrafi* (f. [3r–v]); *Is ton panierotaton agion Pelagonias Chirion Chirion Nectarion* (f. [4r]); *Semiose, hoti to paron tetraglosson lexicon sinetethe monon ...* (f. [4v]); *Arhe tu tetraglossu lexicon* (p. 1–36) tipărit pe 4 coloane în cele 4 limbi; *Evlogemena che filomathe tecna ton Hrizianon* (p. 37–39); *Meros proton Didascalia Hristianiche* (p. 39–53); *Meros devteron Peri stihiodon arhon tes fisiches* (p. 54–59); *Arhe ton epistolicon haracteron* (p. 60–71); *Meros triton Peri ton tessaron idon tes arithmetiches* (p. 72–83); *Hi heortazomoni hagii tu holu oniavtu* (p. 84–90); *Gramma ontalteriodes didomonon para ton arhireon is tus Pnevmaticus* (p. 90–91); *Tipos cata ton opion grafusin hi pnevmatici pateres is echinon hopu melli na hierothe* (p. 91); *Semiosis tu tipu ton sizaticon grammaton didomonon para ton Arhireon is tus neohirotonetus hieris* (p. 91); *Sel. Pariramata* (p. 92).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 654, p. 439–443.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 654. Texte în 4 limbi (p. 1–36): „romanica simplă, română din Mesia, bulgară și albaneză".

21. VIENA

1752. Petru Pavel Aron, ***Flosculus veritatis***, 1752, Viena.

Flosculus | veritatis | de | ecclesiarum | Unione, | ex variis | Orientalis Ecclesiae | libris, | studio P. P. Ord. | D. Basilii Magni | Balasfalvensium, | prius | Valachico idiomate collectus | et typis Balasfalvae datus; | nunc verò | Eorundem opera | in Latinum versus. | Viennae Austriae, Typis Joan Ignatii Heyinger, Archi-Episcopalis Aulae | & Universitatis Typographi, Anno 1752.

Petru Pavel Aron, ***Flosculus veritatis****. The print is a Latin version of the work printed in 1750 in Blaj, entitled Floarea adevărului (The flower of truth). Bishop Petru Pavel Aron loved this work, and after he was elected in Blaj and summoned to the capital of the Empire, during his stay in Vienna he translated it in Latin and printed it at his own cost. The fate of the Latin edition is strange, having been subjected to the entangled politics of both Vienna and the Vatican. Before its distribution, it was "blocked", prohibited, as commanded by Maria Theresa. The first reference to the prohibition to distribute the book printed in Vienna is made in Aron's letter to the Roman Catholic Bishop of Oradea on 30 December, complaining that the work that had been "translated into Latin during our stay in Vienna" was being "oppressed by the same enmity" and that it had not "earned its right to see daylight in society", namely to be distributed. Printed in Vienna, in Austria, in 1752.*

Format. In 4°; [1] f. + 54 p. Tipar negru și roșu, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Portretul Mariei Tereza, semnat „Mart: de Maylens pinae" „K. L. Schmitur sc. Viennae" (p. 1); frontispiciu cu cap de om, flancat de doi copilași și elemente vegetale (p. 9); vinietă elegantă cu elemente vegetale (p. 16); vinietă în formă de fluture (p. 34); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Augustissimae et Invictissimae Romanorum Imperatrici Mariae Theresiae Hungariae, Bohemiae &c. &c. Reginae Archi-Duci Austriae, Duci Burgundiae, Transylvaniae Principi, &c. &c. D. D. D.* (f. tt. v); A*ugustissima Imperatrix ac Regina Invictissima, Domina, & Princeps Clementissima!* (p. 3–5), semnat „Monasterium S.S. Triados Ord. D. Basilii Magni Balasfavens. in Transylvania"; *Admonitio* (p. 6); *Praefatio ad Lectorem* (p. 7); *Censura* (p. 8); *Prologus* (p. 9–16); *Articulus Primus. Ostenditur Romanum Pontificem esse visibile totius Ecclesiae Caput, suppremum Pastorem, ac Judicem* (p. 17–25); *Articulus Secundus. Ostenditur Spiritum Sanctum tertiam in Trinitate Personam a Patre, Filioque procedere* (p. 26–34); *Articulus Tertius. Ostenditur panem azimum sufficientem esse materiam Sacramenti Eucharistiae* (p. 35–40); *Articulus Quartus. Ostenditur praeter Coelum, sedem Beatorum, § Infernum, carcerem damnatorum; tertium dari locum, in quo Animae nondum expiatae detinentur, § purificantur* (p. 41–54.)

Depozit. BNR; BSB.

Referințe. Catalogus 1830, f. 97v–98; Grama 1884, p. 206; Bunea 1902, p. 357, 358, 369; Pascu 1927, p. 11; Pâclișanu 1934, p. 107; Teodorescu 1960, p. 1045; Poenaru 1973, p. 39–40; Zgraon 1993, p. 171–173; Râpă-Buicliu 2000, p. 262.

Observații. Exemplar de referință: BSB, cota 4º Polem 3361/6.

1763. Nicolaus Olahus, ***Hungaria et Atila sive de originibus gentis*,** Viena, 1763.

Nicolai Olahi | Metropolitae Strigoniensis | Hungaria et Atila | sive | de originibus gentis, regni | Hungariae situ habitu opportunita|tibus et rebus bello paceqve | ab Atila Gestis | Libri duo | nunc primum ex codice caesareo | Olahi manu emendato con|iunctium editi. | Vindobonae, | typis Ioannis Thomae Trattner | Caes. Reg. Aulae Typogr. et Bibliop. | MDCCLXIII.

Nicolaus Olahus, ***Hungaria et Atila sive de originibus gentis****. It is the publication of writings about the history of Hungary, written between 1536 and 1537 by the Humanist scholar of Romanian origin, Nicolaus Olahus, who held various functions in the Kingdom of Hungary, including the position of Archbishop of Esztergom (Strigonium). Printed in Vienna, Austria, in 1763.*

Format. In 8º; [6] f. + 258 p. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură în metal reprezentând diverse personaje adunate în jurul hărții Ungariei, cu următorul text în partea de jos: *Florebit. Studiis. Cultior. Illa. Meis* (f. tt.); frontispicii, viniete sau litere compuse din ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Ad lectorem Nicolaus Olahus* (f. [2r–v]); *Adamus Franciscus Kollarius Pannonius Neosoliensis Lectori Hungaro S. P. D.* (f. [3r–6v]); *Nicolai Oláhi. Hungariae. Liber I. Origines Scytharum & Chorographica descriptio Regni Hungariae* (p. 1–95), cu 19 capitole: Caput I. *De Scythia vetere & Originibus Scytharum* (p. 1–6); Caput II. *De Bellis & Propaginibus Scytharum* (p. 6–9); Caput III. *De Hunnis & horum Adventu in Europam* (p. 9–13); Caput IV. *De Nomine, Situ & maioribus Hungariae Fluuiis* (p. 13–18); Caput V. *De Hungaria Occidentali, Regia Buda & huius Bibliotheca* (p. 18–23); Caput VI. *De Urbibus, Castris & Oppidis in Budae vicinia* (p. 24–30); Caput VII. *De reliquis Ulterioris Hungariae Urbibus & Opportunitatibus* (p. 31–35); Caput VIII. *Continuatio Descriptionis Hungariae Ulterioris* (p. 35–39); Caput XI. *De Secunda Hungariae Parte, citra & ultra Sauum sita* (p. 39–41); Caput X. *De Tertia Hungariae Parte, quae Danubium & Tibiscum interiacet* (p. 41–49); Caput XI. *De Residua eiusdem Hungariae parte* (p. 49–54); Caput XII. *De Hungaria Trans-Tibiscana* (p. 54–59); Caput XIII. *De Moldavia* (p. 59–60); Caput XIV. *De Transylvania* (p. 60–65); Caput XV. *Continuatio Descriptionis Transylvaniae* (p. 66–69); Caput XVI. *De reliqua, ultra & infra Tibiscum, Hungaria* (p. 70–73); Caput XVII. *De Provincia Themesiensi & huius vicinia* (p. 73–80); Caput XVIII. *De Hungariae Opportunitatibus variis* (p. 80–87); Caput XIX. *De Residuis Hungariae Commoditatibus* (p. 87–95); *Nicolai Oláhi. Hungariae. Liber II. Atila. Siue de initiis Atilani per Pannonias Imperii & rebus bello ab eodem gestis* (p. 96–195), cu 18 capitole: Caput I. *Hunni, duce Atila, Tibiscum transeunt; cum Maternico & Detrico, siue Theoderico primum prospere, deinde infeliciter pugnant* (p. 96–100); Caput II. *Hunni caesos ultima in pugna socios Scythico more terrae mandant; Theodoricum & Maternum recedentes insequuntur; commissoque tertium praelio internecione delent* (p. 101–103); Caput III. *Atila ab Hunnis Rex eligitur; eius corporis animique habitus & Regni fines proferendi studium* (p. 104–108); Caput IV. *Atila complures provincias armis subigit; regno deinde suo legibus*

exculto, atque idcirco pellectis plurimis in societatem suam populis, bellum & arma in Germaniam, Burgundiam & Gallias transfert (p. 108–113); Caput V. *Atila partem exercitus tertiam ad fines Hispaniae populandos incaute mittit; Theodorici, Hispaniarum & Galliae Aquitanicae Regis, societatem armorum frustra sollicitat. Aetii patricii, Imp. Valentiniani Ducis, patria, virtus & fortuna* (p. 114–118); Caput VI. *Atila contra Theodoricum & Aetium cum exercitu profectus, vaticinio eremitae cuiusdam christiani & aruspicum etiam suorum portentis ab ineundo infelici praelio frustra deterretur; parique successu operientem in campis Catalaunicis Aetium eludere tentant* (p. 119–124); Caput VII. *Adlocutio Atilae ad milites ante praelium in campis Catalaunicis commissum; acierum descriptio, pugnae item atrocissimae & cladis plane memorabilis utrinque acceptae* (p. 125–134); Caput VIII. *Trasimundus, Regis Theodorici filius, necem patris vindicaturus, castra Hunnorum inuadere meditatur, a quo proposito Aetii oratione, simulata beniuolentia composita, auersus domum reuertitur: a cuius abitu & Aetius & hi populi, qui Romanis auxilio venerant, alius alio dilabuntur* (p. 134–143); Caput IX. *Aetio & Trasimundo recedentibus incredibilis Atilae arrogantia; Marti pro more sacrificio facto, Trecas versus cum exercitu proficiscitur & Diui Lupi Trecarum antistitis prudentia pietateque flexus eidem urbi parcit, persimilis Atilae clementia in multierculam quandam cum numerosa prole eius iras fugientem, Rhemos urbem obsidet; Rhemensium ad Nicasium, eius urbis antistitem, supplex oratio* (p. 143–150); Caput X. *Divi Nicasii ad Rhemenses responsum; Eutropiae eius sororis in confessione Christi fidei constantia & in defendenda aduersus barbaros virginitate fortitudo; prodigia caelestia utriusque martyrium subsequuta* (p. 150–156); Caput XI. *Atila, Gyula duce, Coloniam urbem obsidet; diuae Ursulae, Brittannorum Regis filiae, cum XI virginum millibus, Romae, pietatis ergo videndae desiderium incredibile & martyrium. Atila celebratis in Thuringis diuersarum gentium comitiis, ac Britannis, aliisque populis imperio suo adiunctis in Hungariam reuertitur* (p. 157–160); Caput XII. *Sicambriam reuersus Atila, Budam germanum suum, se absente res nouas molientem, insidiis adortum trucidat. Budensis arcis initia pariter fabulosa. Hunni populis in Hungaria suis graues, solum vertere multos cogunt, Cursus publici veredariorum Atilae institutum* (p. 161–163); Caput XIII. *Sicambriae, Atilae regiae, origo; Catalaunicam cladem ulturus Atila, Italiam inuadere, mortuo Aetio, meditatur; eius ad milites sociosque suos eam ob rem Oratio; in Italiam cum exercitu abit; Atilana, ut hic fertur, urbis Venetae initia* (p. 163–170); Caput XIV. *Caeso Romanorum exercitu, Aquileiae urbem triennio Atila obsidet; ob penuriam commeatuum & difficultatem expugnandae urbis maximam, despondentem animos militem exemplo suo ad constantiam animat; ex abitu ciconiae auis, pullos suos implumes turris culmine exportantis, augurio capto, urbem impetu inuadit capitque. Dignae cuiuspiam, faeminae, pudicitia plane memorabilis* (p. 170–175); Caput XV. *Aequata solo Aquileia, Concordiam, Vincentiam, Mediolanum & caeteras Italiae urbes partim ui, partim deditione capit; Romanae urbi Leonis summi Pontificis, Rauennae vero Ioannis Praesulis Arriani precibus permotus parcit. Apuliam, Calabriam & Zowaro duce depopulatur* (p. 176–183); Caput XVI. *Arianos Rauennenses cum Episcopo Atila delet; in Hungariam cum exercitu redeunti, Honoria, Valentiniani Imperatoris soror, connubium offert; Africam ac reliquas orbis plagas armis inuadere meditatur; Mycoltham, Bactrianorum Regis filliam uxorem ducit & primis in amoribus vivere desinit; prodigia, quae hoc eius fatum praedicere sunt visa* (p. 184–191); Caput XVII. *Atila vita functo, Chaba & Aladaricus filii atrocissimo praelio de Imperio decernunt; victus ad extremum Chaba, cum LV. millibus Hunnorum ad Imp. Honorium, auunculum suum, abit; apud quem tredecim annos commoratus, in auitas Scythiae oras commigrat* (p. 192–194); Caput XVIII. *Reliquiae Hunnorum Siculi Transylvaniae; eorum mores, leges, consuetudines; omnes ingenui haberi volunt; patriae libertatisque incredibile Studium* (p. 194–198). De la p. 199 la 244 este altă lucrare: *Nicolai de Rosenberg. Equitis Poloni de situ, moribus et diuersitate Scythicarum gentium. Libelus Singularis*. *Index* (p. 245–258).

Referințe. Cipariu 1870; Szinnyei 1903, col. 1270; Veress 1931, I, p. 249–250; Olahus 1938; Râpă-Buicliu 2000, p. 100.

Depozit. BAR; BCUCJ.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota II–36170.

1771. *Bucvar,* Viena, 1771.

Bucvar | sau începere de învăţătură | celor ce vor să înveaţe carte | cu slove slovenești. Tipăritu-s-au | în chesaro-crăiasca cetatea Beci, | în privileghiiata Tipografie a Prea|nălţatii Chesaro-Crăieștii Curți, | prin chir Iosif Lavrentie | Curţbec. Anul 1771, luna av|gust, 27.

Spelling Book [Bucvar]. *This textbook for primary pupils was based on minimal religious knowledge of the Eastern Church. It was printed at Vienna, Austria, in 1771.*

Format. In 8°; 62 f. Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând-o pe Maica Domnului cu Pruncul în brațe (f. tt. v); frontispicii de compoziție tipografică: f. 2r, 5r, 8r, 16v, 24v, 27r–v, 42r, 43v, 47v, 49r, 51r, 53r, 55r, 57r, 59r, 61r. Viniete din gravuri florale adecvate (f. 24r și 27r) și din mici, dar elegante ornamente tipografice, la f. 50v, 52r, 54v, 58v și la sfârșit. Ornamente tipografice despărțitoare de capitole (*passim*). Inițiale ornate în negru: f. 2r, 8v, 10r, 12r, 14r.

Cuprins. *Predoslovie către buni credincioșii părinți, către hrănitori, către ispravnici, către stăpâni și către toți ceialalți ce au nume părintesc preste copiii cei mici* (f. 2r–4v); *Buchi sau slove* (f. 5r–6v); *Alcătuire însămnată din trei slove* (6v); *Alcătuire numelor după azbuchi* (f. 6v–7v); *Rugăciunea de dimineață* (f. 8r–16r); *Rugăciunea înaintea mesii* (f. 16v–18r); *Rugăciunea spre somn* (f. 18r–21r); *Zece porunci ale lui Dumnezeu ce s-au dat lui Moisi pre doao table* (f. 21r–22r); *Șapte taine a Legii Noao* (f. 22v); *Patru fapte bune ale Evangheliei* (f. 22v); *Șapte daruri a Sfântului Duh* (f. 22v); *Rodurile Sfântului Duh* (f. 22v); *Șapte lucruri ale milosteniei trupești* (f. 23r); *Șapte lucruri ale milosteniei duhovnicești* (f. 23r); *Șapte păcate de moarte* (f. 23v); *Noao fericiri evanghelești* (f. 23v); *Cinci simțiri trupești* (f. 23v); *Cinci simțiri sufletești* (f. 24r); *Patru cele mai de pre urmă și vreadnice de pomenire* (f. 24r); *Simvol a celui dintru sfinți părintele nostru Athanasie, patriarhul Alexandriei* (f. 24v–26r); *Pentru Hristos* (f. 26r–v); *Numărul* (f. 27r); *Cinstitul Paraclis* (f. 27v–41v); *Sinaxariu celor 12 luni* (f. 42r–62v).

Depozit. BACJ; BAR.

Referințe. BRV II, nr. 374, p. 195; Micu 1910, p. 20, 23–24; Ghibu 1916, p. 30–34; Bianu 1926, p. 15; Expoziția 1926, p. 15; Pascu 1927, p. 277; Albu 1944, p. 315–316; Elian 1957, p. 184; IBR 1958, p. 368; Protopopescu 1966, p. 99–100; Tomescu 1968, p. 94; Corfus 1975, p 154; Zgraon 1976, p. 44–45; Bocșan 1977/A, p. 365–366; Suciu 1977, p. 136; Bocșan 1979, p. 365–366; Popa 1980, p. 75; Râpă-Buicliu 2000, p. 284; Urs 2011, p. 358–359.

Observații. Exemplarede referință: BAR, cota CRV 374 (lipsă f. 61–62) și BACJ, cota CRV 208 (lipsă f. tt., f. 4, 62). Cartea conține erori de paginație.

1773. Anton Ruschitzka, ***Predigt von der Einigkeit im Christenthume über Johann 17. 20, 21***, Viena, 1773.

Predigt | von der | Einigkeit im Christenthume | über | Johann 17, 20, 21. | Gehalten | in der kaiserl. königl. Hofkapelle, | als der hochwürdigste Bischof von Fogarasch, | Gabriel Gregorius Major von Szarvad, | des heiligen Basilius Ordens, | vormals in den orientalischen Sprachen kaiserl. königl. Bücherrichter, | feyerlich eingeweihet worden ist, | in Gegenwart Ihrer kaiserl. königl. apostol. Majestät, | der Kaiserinn, Königinn, | und der allerhöchsten Herrschaften, | am 4ten Maymonate 1773, | an welchem die orientalische Kirche das Gedächtniss des heiligen Blutzeugen | Georgius feyert. | Von | Anton Ruschitzka, | Priester aus dem Priesterhause seiner hochfürstl. Eminenz, der Hofrath Schwand|nerischen Stiftung an der St. Peterskirche Stiftherrn und Dechant, in dem erz- | bischöflichen Priesterhause der geistlichen Beredsamkeit Lehrer. | Wien, | gedruckt bey Joseph Kurzböck, kaiserl. königl. Illyrisch – und orientalischen Hof|buchdruckern und Buchhändlern.

Ruschitzka Anton, ***Predigt von der Einigkeit im Christenthume über Johann 17. 20, 21****. The sermon of Anton Ruschitzka delivered on 4 May 1773 in the chapel of the Viennese Court, in the presence of Maria Theresa, on the occasion of the ordination of Grigore Maior as Bishop of the Greek Catholic Eparchy of Alba Iulia and Făgăraș. Printed in Vienna, Austria, in 1773.*

Format. In 4°; 56 p. Tipar negru, cu 33 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu alcătuit dintr-un fronton baroc surmontat de 2 putti (p. 3); un putto care sprijină o carte împodobește prima litera a textului (p. 3); vinietă cu coș cu flori care se răstoarnă (p. 56); de la p. 4 la 56, fiecare pagină are, în partea de sus, un ormanet compus dintr-un medalion în care se înscrie capul unui savant, medalion flancat de două cornuri ale abundenței; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Vater! Ich bitte für diejenigen, die an mich glauben werden, damit sie alle eins seyn, wie du, Vater, in mir, und ich in dir. (Johann 17. Kap. 20, 21. V.)* (p. 3); [*Man wird sich nicht leicht etwas rührenders vorstellen* ...] (p. 3–5); *Erster Theil* (p. 6–21); *Zweyter Theil* (p. 21–56).

Depozit. OSzK.

Referințe. Catalogus 1803, p. 484; Petrik III, p. 259; Mârza 2013, p. 15.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 409379.

1773. Anton Ruschitzka, ***Predika od jedinstva u ...,*** Viena, 1773.

Predika | od | jedinstva u kerstjanstvu | sverhu | Evan. Joan Pog. 17. Red. 20. 21 | rečena | u Cesaro. Kral. Pridvorskoj Kapelli, | na svečanom Posvešteniju Vysoko-Poštovanoga Episkopa | Fogaraškoga, | Gabrijla Grigoria Majora ot Sarvada, | reda Svetoga Basilia | pria u Istočnima Jezycihъ Cesarskogъ-Kraljavskogъ | Knjigъ suditelja, | pridъ Nja Cesarsko-Kraljavskimъ i Apostolskimъ | veličanstvomъ, | Cesarice, Kralice, | i poglavite Gospode, | 4 danъ miseca Svibnja 1773. | U koi Cerkva istočna po staromъ kalendaru uspomenu Svetoga Mučenika | Gheorghia obslužavaše. | Po | Antunu Rušicki | popu iz duhovničke kujae njiove Visoko Princ. Emin. Vijanika švanderiansko | Dobročinstva kodъ cerkve S. Petra Nadarniku i Decanu, i u Arcibiskupovoj | Duhovnikahъ kujai svetogъ skladnogovorenja učitelju. | Izъ Nimačkoga na Illirički jezikъ prevedena | po |

Adamu Thadi Blagoeviču odъ Valpova, | Cesarsko-Kraljavskihъ Dvorskihъ Deputaciahъ Illiričke i Saniteta Zasada Piscu | i Cančelisti. | U Beču | Štampana Kodъ Josipa Kurcbeka Cesarsko-Kraljavskogъ illiričkogъ i istočnogъ štampa|ra i knjigъ tryca.

Anton Ruschitzka, ***Predika od jedinstva u ...*** *The sermon of Anton Ruschitzka delivered on 4 May 1773 in the chapel of the Viennese Court, in the presence of Maria Theresa, on the occasion of the ordination of Grigore Maior as Bishop of the Greek Catholic Eparchy of Alba Iulia and Făgăraș. The version in Slavonic. Printed in Vienna, Austria, in 1773.*

Format. In 4°; 139 p. Tipar negru, cu textul pe două coloane, cu 22 de rânduri la textul cu litere latine și cu 23 la cel cu slove chirilice. E aceeași limbă, slavonă, doar alfabetul e diferit.

Ornamentație. Frontispiciu elegant baroc alcătuit din motive vegetale (p. 3); ornamente pentru prima literă cu care începe fiecare din cele 2 coloane (p. 3); vinietă alcătuită din motive vegetale stilizate (p. 139); ornamente tipografice în partea de sus a paginii (*passim*).

Cuprins. *Otče!... Molimъ za one, koj u mene věrovali budu, dabi svi jedno bilyi, kakonosi ti otče u meni, a ja u tebi. Jo. g.17, reda. 20, 21* (p. 3); [*Ništase takvog lasno* ...] (p. 3–139).

Depozit. OSzK.

Referințe. Catalogus 1803, p. 484; Petrik III, p. 259.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota Past. 1457a. Cartea conține erori de paginație. A doua foaie de titlu este în slavonă, cu slove chirilice. Transcrierea s-a făcut după textul redactat cu slove chirilice.

[1774]. *Catehism sârbesc, românesc și nemțesc*, Viena, [1774].

Katihisisъ | malyj | ili | sokraščennoe pravoslavnoe | ispovjadanije grečeskago neunitskago | zakona, vo upotreblenije | neunitskija | slaveno-serbskija | junosti, | sočinen, | i ot neunitskago episkopskago vъ Karlovcja | 1774 lěta | deržannago Sinoda potveržденъ. | Sъ dozbolenijemъ pravitelsvujuštihъ. | Napečatanъ i obrjatajetsja vod Iosifa Kurcbek, | cesaro-kralev. illiričes. i vostočnago | tipografa. Vo Viennja.

Catihisis | mic | sau | scurtată pravoslavnică | mărturisire a legii grecești | neunite, pentru treaba | pruncilor celor neuniți rumă|nești făcut, | și de la neunitul episcopescul, în Carlo|veț, la anul 1774, | ținutul sinod întărit. | Cu dovoirea stăpânitorilor. | S-au tipărit și să află la Iosif Curțbecul, | chesaro-crăiesc illiricescul și a Răsăritului | tipograf, în Beci.

Kleiner | Katechismus | oder | kurze und ächte Bekenntniss der griechischen | nicht unirten | Religion. | Zum Gebrauche der nicht unirten slavonisch | servischen und wallachischen Jugend. | Verfasset, und von dem im Jahre 1774 in | Carlowiz abgehaltenen nicht unirten bischöflichen | Synodus bestättiget. | Cum permissu Superiorum. | Gedruckt und zu finden bey Joseph Kurzböck k. k. | illyrisch- und orientalischen Hofbuchdruckern und | Buchhändlern in Wien.

Serbian, Romanian and German Catechism [Catehism sârbesc, românesc şi nemţesc]. *This catechetical religious textbook includes questions and answers in three languages. It was intended for students of Eastern denomination. It was printed at Vienna, Austria, in 1774.*

Format. In 8°; 331 p. Tipar negru, cu litere de diferite dimensiuni și cu număr variabil de rânduri la pagină. Cele trei titluri ocupă fiecare câte o pagină: sârbesc (p. 1), românesc (p. 2) și nemțesc (p. 3). Textul este dispus astfel: pe pagina din stânga, textul sârbesc și românesc, pe 2 coloane despărțite de o linie, iar pe pagina din dreapta, textul nemțesc, cu caractere gotice mult mai mari.

Ornamentație. Frontispicii: compoziție amplă simbolizând inima lui Isus sub razele divine, într-un cadru impresionant de simboluri și ornamente vegetale (p. 4); numele prescurtat al lui Isus (ISHS), deasupra căruia este o coroană, iar în cele două părți, doi îngerași (p. 5); viniete din gravuri înfățișând compoziții florale de tip baroc (p. 330, 331); ornamente tipografice în formă de funie împletită în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Vstuplenie* (p. 4–12) / *Întrare* (p. 4–12) / *Eingang* (p. 5–13); Čast 1. *O věry* (p. 12–158) / Partea 1. *Pentru credință* (p. 12–158) / Erster Theil. *Von dem Glauben* (p. 13–159), cuprinzând 7 paragrafe: § I. *O jedinomъ Bogu vo světěj Trojcě* (p. 24–38); / § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 24–38); § 1. *Von einem Dreyeinigen Gott* (p. 25–39); § II. *Pervyj členъ věry. O Bogu Otcu Sozdatelju* (40–56); / § II. *Întăia încheietura credinții. Pentru Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul* (40–56); / § 2. *Der erste Absatz des Glaubens. Von Gott Vater dem Schöpfer* (41–57); § III. *Vtoryj členъ věry. O Bogu Sinu Iskupitelju* (p. 58–100); / § III. *A doaa încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 58–100); / § 3. *Der zweyte Absatz des Glaubens. Von Gott dem Sohne dem Erlöser* (p. 59–101); § IV. *Osmyj členъ věry. O Bogu Duhu Utěšitelju* (p. 100–114); / § IV. *A opta încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Duhul Măngăitoriul* (p. 100–114); / § 4. *Der achte Absatz des Glaubens. Von Gott dem Geiste dem Tröster.* (p. 101–115); § V. *Devetij členъ věry. O světoj i sabornoj crkvi* (p. 116–126); / § V. *A noa încheietură a credinții. Pentru sfânta și sobornicească bisearică* (p. 116–126); / § 5. *Der neunte Absatz des Glaubens. Von der heil. und katholischen Kirche* (p. 117–127); § VI. *Desetyj členъ věry. O opravdanij i dobryhъ dělahъ* (p. 128–142); / § VI. *A zeacea încheietură a credinții. Pentru îndreptare și faptele bune* (p. 128–142); / § 6. *Der zehente Absatz des Glaubens. Von der Rechtfertigung, und von den guten Werken* (p. 129–143); § VII. *Edannadesetyj členъ věry. O četyrehъ poslednyhъ* (p. 142–158); / § VII. *A unsprezeacea încheietură a credinții. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 142–158); / § 7. *Der eilfte Absatz des Glaubens. Von den vier lezten Dingen* (p. 143–159); Čast 2. *O ljubvi* (p. 160–240); / *Partea 2. Pentru dragoste* (p. 160–240) / *Zweyter Theil. Von der Liebe* (p. 161–241), cu nouăsprezece alineate numerotate, în toate cele trei limbi, și trei pragrafe: § I. *Prva tablica. O ljubvi kъ Bogu. Prva zapovědъ* (p. 174–188); / § I. *Întăia tablă. Pentru dragostea cătră Dumnezeu. Întăia poruncă* (p. 174–188); § I. *Die erste Tafel. Von der Liebe Gottes. Erstes Geboth* (p. 175–189); § II. *Druga tablica. O ljubvi so bližnemu. Peta zapovědъ* (p. 190–212); / § II. *A doao tablă. Pentru dragostea cea cătră aproapele. A cincea poruncă* (p. 190–212); / *§ II. Die Zweyte Tafel. Von der Liebe des Nächften. Das Fünfte Geboth* (p. 191–213); § III. *O grěšehъ* (p. 212–240); / § III. *Pentru păcate* (p. 212–240); / § III. *Von den Sünden* (p. 213–241); *Čast 3. O nadeždi* (p. 242–330) / *Partea 3. Pentru nădeajde* (p. 242–330) / *Der dritte Theil. Von der Hoffnung* (p. 243–331), cu șapte alineate numerotate, în toate cele trei limbi, și trei pragrafe: § I. *O molitvě vo obšte* (p. 252–260); / § I. *Pentru rugăciune de obște* (p. 252–260); / § I. *Von dem Gebethe insgemein* (p. 253–261); § II. *O molitvě Gospodnij* (p. 260–298); / § II. *Pentru rugăciunea domnească* (p. 260–298); / § II. *Von dem Gebethe des Herrn* (p. 261–299); § III. *O devetihъ blaženstvahъ* (p. 298–330); / § III. *Pentru ceale noao fericiri* (p. 298–330); / § III. *Von den neun Seligkeiten* (p. 299–331).

Depozit. BACJ; BAR; BNR; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr. 385, p. 205; Petrik II, p. 338; Micu 1892; Micu 1910, p. 20; Bianu 1926, p. 15; Wolf 1956, p. 72; Mihailovici 1964, p. 131; Hâncu 1965, p. 42; Stoica 1969, p. 202; Gavrilovič

1974, p. 162–163 (stabilește data apariției); Suciu 1977, p. 136; Radu-Onciulescu 1976, p. 208; Bocșan 1979, p. 336.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 385. În BRV (II, nr. 385, p. 205) se precizează că acest *Catehism* a apărut după anul 1774, când a fost aprobat de sinodul de la Karlovitz, și înainte de 1784, când apare o ediție datată, doar în românește și nemțește. Tot aici se emite ipoteza existenței a trei astfel de ediții, una dintre ele fiind datată în 1777 (vezi infra, *Cărți cu existență incertă*).

1774. Anton Ruschitzka, ***Sermo de concordia in populo christiano secundum Joann. 17. 20, 21***, Viena, 1774.

Antonii Ruschitzka presbyteri,| decani beneficiatorum curatorum | ad S. Petrum, Archiepiscopalis sacerdotum | collegii eloquentiae sacrae professoris. | Sermo | de | concordia in populo christiano, | secundum Joan. 17. 20. 21. | dictus IV. Maji anno reparatae salutis 1773. | Quo die orientalis Ecclesia S. Georgii Martyris | memoriam celebrat, | in capella caes. reg. aulica, | praesente | Augustissima, | summisque principibus, | dum | reverendissimus, ac illustrissimus | Fogaraschiensis episcopus | Gabriel Gregorius Major | de | Szarvat, | ordinis S. Basilii, in orientalibus nuper | Caes Reg. librorum censor, solenni ritu | consecraretur | e | Germanico sermone in Latinum translatus. | Viennae, | typis Josephi Kurzböck, Caes. Reg. Aul. Illyrico-|Orient. nec non Incl. Inf. Austr. Ordin. Typogr. & Bibliop. 1774.

Anton Ruschitzka, ***Sermo de concordia in populo christiano secundum Joann.*** *The work speaks about peace among Christians, referring to verses 20–21 of chapter 17 of the Gospel of John. Printed in Vienna, Austria, in 1774.*

Format. In 4º; 54 p. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu reprezentând o grădină frumoasă (p. 3); un înger care citește dintr-o carte împodobește prima litera a textului (p. 3); vinietă cu motive vegetale stilizate (p. 54); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Pater! ... rogo pro eis, qui crediturі sunt in Me, ut omnes unum sint, sicut Tu, Pater in Me, et Ego in Te. Joan. cap. 17., v. 20 & 21" (p. 3); [*Non facile quidquam cogitari poterit, Augusta!*] (p. 3–5); *Pars prima* (p. 5–20); *Pars altera* (p. 21–54).

Depozit. OSzK.

Referințe. Catalogus 1803, p. 483–484; Petrik III, p. 259; Mârza 2013, p. 15.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 409464. Cartea conține erori de paginație.

1775. Bruz Ladislau, ***Dissertatio inauguralis de gramine mannae sive festuca fluitante,*** Viena, 1775.

Dissertatio | inauguralis | de | gramine mannae | sive | festuca fluitante | quam | annuente inclyta Facultate Medica | in | antiquissima ac celeberrima | Universitate Vindobonensi | publicae disquisitioni submittit | Ladislaus Bruz, | Transylvano-Hungarus | disputabitur | in Universitatis Palatio | Die [24] Mensis Aprilis MDCCLXXV | Viennae | Typ. Ioan. Thom. Nob. de Trattnern, | Sac. Caes. Reg. Aulae Typogr. et Bibliof. | MDCCLXXV.

Bruz Ladislau, ***Dissertatio inauguralis de gramine mannae sive festuca fluitante.*** *The work speaks about the plants that grow in Hungary, their name, origin, time of crop, cultivation, uses. Printed in Vienna, Austria, in 1775.*

Format. In 8°; 48 p. + [1] p. + 1 planșă. Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură în aramă, înfățișând iarba grasă, semnată „Sc. Mich. D. Ajtai Wienna 1775"; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Deus producit foenum iumentis et herbam seruituti hominum. Psalm 103. 14* (p. 2); *Illustrissimo ac Magnifico Domino Ludovico e Comitibus de Bethlen, literarum literatorumque maecenati patrono suo gratiosissimo* (p. 3); *De gramine mannae sive festuca fluitante* (p. 5–40), cuprinzând: *Naturae in Hungariae. Regno divitiae* (p. 5–12), cu § I-IX; *Plantae Descriptio* (p. 12–16), cu § X–XIII; *Sexus determinatio* (p. 16–19), cu § XIV–XVI; *Nomen genericum* (p. 19–20), cu § XVII; *Denominationis ratio* (p. 20–23), cu § XVIII–XIX; *Differentia* (p. 23–25), cu § XXI [!]; *Locus natalis* (p. 25–27), cu § XXI–XXII; *Origo* (p. 27–28), cu § XXIII; *Fructificationis tempus* (p. 28–29), cu § XXIV; *Cultura* (p. 29–34), cu § XXV–XXVII; *Analysis chemica* (p. 35–36), cu § XXVIII–XIX; *Vires herbae granique* (p. 36), cu § XXX; *Usus graminis oeconomicus* (p. 37–38), cu § XXXI; *Usus grani culinaris* (p. 38–39), cu § XXXII–XXXIII; *Admonitio* (p. 39–40), cu § XXXIV; *Explicatio iconis* (p. 41); *Casus Practici* (p. 42–43); *Casus I* (p. 43–44); *Casus II* (p. 44–45); *Theses practico-medicae* (p. 46–48); *Menda sic emenda* (p. nenum).

Referințe. Petrik I, p. 348.

Depozit. OSzK; ÖNb; BNCF.

https://archive.org/stream/bub_gb_kMXBPy3i5EYC#page/n51/mode/2up

Observații. Exemplar de referină: OSzK, cota Mat. Med. 575.

1777. *Ducere de mână către aritmetică*, Viena, 1777.

Ducere de măna | către | arithmetica | sau socoteala, | pentru traba pruncilor rumăneaști celor ne|uniților ce să învață în școle ceale | mice. | Să vinde fără lăgătură cu 15 creiț<ari>. | Cu dovoirea stăpănitorilor. | Tipărită în împărățitoare cetatea Beci, la Iosif | de Curțbec, illiricesc de Curtea tipograful și văn|zător de c<ă>rți, în anul | 1777.

Anleitung | zur | Rechenkunst | zum Gebrauche | der in den Trivialschulen lernenden | nicht unirten Walachischen | Jungend. | Kostet ungebunden 15 kr. | Mit Erlaubniss de Obern. | Gedruckt in der Kaiserl. Rezidenzstadt Wien, bey | Joseph Edlen von Kurzbeck, k. k. Illyrichen Oriental | Hofbruchdrucker und Buchhändler | 1777.

Guidebook to arithmetic [Ducere de mână către aritmetică]*. It is an official Romanian-German bilingual arithmetic textbook, commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of the Romanian Orthodox schools in the Habsburg Empire. Printed in Vienna, in Austria, in 1777.*

Format. In 8°; 151 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Pe pagina din stânga este textul românesc, iar pe cea din dreapta este textul nemțesc.

Ornamentație. Gravuri, pe cele 2 foi de titlu, reprezentând câte un copil; frontispiciu dreptunghiular reprezentând un copil între vrejuri de vegetație, semnat „F. G." (p. 4); frontispiciu reprezentând motive vegetale stilizate (p. 5); vinietă cu vază cu flori (p. 14); vinietă cu flori

(p. 15); frontispiciu reprezentând un coș cu flori flancat de două urne fumegânde (p. 16); frontispiciu dreptunghiular cu motive vegetale stilizate (p. 17); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor (*passim*).

Cuprins. *Pinax, adeacă înseamnare de ce să află în cartea aceasta de socoteala* (p. 4–14); / *Tabellarischer Inhalt des Rechenbuches* (p. 5–15); *Ducere de măna cătră arithmetica* (p. 16–150) / *Anleitung zur Rechenkunst* (p. 17–151), cuprinzând: *Întrarea* (p. 16–38) / *Einleitung* (p. 17–39), cu 4 paragrafe: [§ 1]. *Tălcuieliile înnaintea mergătoare* (p. 16–20) / § I. *Vorläufige Erklärungen* (p. 17–21); § II. *Pentru numerare* (p. 20–22) / § II. *Vom Numeriren oder Zählen* (p. 21–23); § III. *Pentru sămneale numerilor* (p. 22–30) / § III. *Von den Zeichen der Zahlen* (p. 23–31); § IV. *Pentru zicere și scriare numerilor* (p. 32–38) / § IV. *Vom Aussprechen und Anschreiben der Zahlen* (p. 33–39); Cap întăi. *Pentru ceale obicinuite patru șpeție ale arithmeticii întru numere întregi de acelaș feliul* (p. 40–88) / Erstes Hauptstück. *Von den gewöhnlichen vier Rechnungsarten in ganzen Zahlen gleicher Gattung* (p. 41–89), cu 5 paragrafe: [§ I] *Pentru addiție sau adunarea* (p. 40–46) / § I. *Vom Addiren oder Zusammenzählen* (p. 41–47); § II. *Pentru subtracție sau scoteare* (p. 46–54) / § II. *Vom Subtrahiren oder Abziehen* (p. 47–55); § III. *Pentru multiplicație sau înmulțire* (p. 54–64) / § III. *Vom Multipliziren oder Vervielfältigen* (p. 55–65); § IV. *Pentru divizie sau împărțirea* (p. 66–84) / § IV. *Vom Dividiren oder Abtheilen* (p. 67–85); § V. *Pentru probe acestora patru a socotealii sau arithmeticii feliurilor, ceale ce amintrelea și șpeție să numesc* (p. 84–88) / § V. *Von den Proben dieser vier Rechnungsarten, welche auch sonst Species genannt werden* (p. 85–89); Al doilea cap. *Pentru numerile ceale numite* (p. 88–132) / Zweytes Hauptstück. *Von den sogenannten Zahlen* (p. 89–133), cu 7 paragrafe: § I. *Întrarea* (p. 88–98) / § I. *Einleitung* (p. 89–99); § II. *Pentru rezoluție sau dezleagare* (p. 98–110) / § II. *Vom Resolviren oder Auflösen* (p. 99–111); § III. *Pentru reducție* (p. 110–118) / § III. *Vom Reduciren* (p. 111–119); § IV. *Pentru addiție* (p. 118–122) / § IV. *Vom Addiren* (p. 119–123); § V. *Pentru suptracție* (p. 122–128) / § V. *Vom Subtrahiren* (p. 123–129); § VI. *Pentru multiplicație* (p. 128–130) / § VI. *Vom Multipliciren* (p. 129–131); § VII. *Pentru divizie* (p. 130–132) / § VII. *Vom Dividiren* (p. 131–133); Al treilea cap. *Pentru oarecare sămneale și pentru regula de tri* (p. 134–150) / Drittes Hauptstück. *Von einigen Zeichen und der Regel detri* (p. 135–151), cu 3 paragrafe: § I. *Pentru oarecare sămneale ceale ce s-au primit* (p. 134–136) / § I. *Von einigen in der Rechenkunst angenommenen Zeichen* (p. 135–137); § II. *Pentru regulă diraptă de tri, regula de tri directa* (p. 136–146) / § II. *Von der geraden Regel detri, Regula detri direkta* (p. 137–147); § III. *Pentru regulă întoarsă a de tri, regugula de tri inversa* (p. 146–150) / § III. *Von der verkehrten Regel detri, Regula detri inversa* (p. 147–151).

Depozit. BAR; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr. 400, p. 219; BRV IV, p. 256; Pop 1838, p. 98; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 24; Iarcu 1873, p. 15; Philippide 1888, p. 149; Vuia 1896, p. 107; Micu 1910, p. 24; Ghibu 1916, p. 37; Expoziția 1926, p. 15; Bianu 1926, p. 15; Pascu 1927, p. 277; Crișan 1933, p. 2; Ionescu 1935, p. 20–24; Albu 1944, p. 318–319; Munteanu 1962, p. 127, 139; Mihailovici 1964, p. 141; Hâncu 1965, p. 43; Protopopescu 1966, p. 132; Tomescu 1968, p 94; Zgraon 1976, p. 45; Bocșan 1978, p. 156; Bocșan 1979, p. 366; Popa 1980, p. 75.

Observații. Exemplar de referință: BVAUGL, cota CRV I–15. Munteanu (1962, p. 127, 139) spune că e tradusă în românește de bănățeanul Teodor Iancovici de Mirivo după cartea lui J. Felbiger.

1777. *Ducerea de mână către cinste și dreptate,* Viena, 1777.

Ducerea de măna | cătră cinsta și dreptatea, | adecă | la copiii rumunești neuniți, cei | ce în școle ceale mici să învață spre | cetanie rănduită | cartea. | Cu dovoirea

stăpănitorilor. |Tipărită în împărăţitoare cetate Beci, la Iosif | de Curţbec, tipograful iliricesc a | Răsăritului de Curte, în anul | 1777.

Anleitung | zur | Rechtschaffenheit | oder | das für die in den Trivialschulen | lernende slavonisch-serviche nicht unirte | Jungend bestimmte | Lesebuch. | Mit Erlaubniss der Obern. | Gedruckt in der Kaiserl. Residenzstadt Wien bey Joseph Edlen | von Kurzböck k.k. illyrisch-orientalischen Hofbuchdrucker | und Buchhändler. | 1777.

Handbook of Honor and Justice [Ducere de mână către cinste şi dreptate]*. It is an official Romanian-German civil education textbook, commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of the Romanian Orthodox schools in the Habsburg Empire. The example texts are written on mirroring pages in Romanian and German. Printed in Vienna, Austria, in 1777.*

Format. In 8°; 263 p. Textul românesc în stânga, cel nemţesc în dreapta. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu cu floare (p. 2); frontispiciu cu 2 crenguţe de măslin prinse cu o panglică (p. 3); vinietă cu un coş cu flori (p. 115); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Cuprinsul] (p. 4); [Inhalt] (p. 5); *Tabla deasupra partia întăia* (p. 6–10) / *Tabelle über das erste Stück* (p. 7–11); Întăia partia. *Pentru ceale ce sânt datori ucenicii să înveaţe în şcoală şi cum să să ţină ei frumos în şcoală* (p. 12- 34) / Erstes Stück. *Von Dem, was Schüler in Schulen lernen, und wie sie sich in der Schule rechtschaffen bezeigen sollen* (p. 13–35), cu următoarele capitole: *Întrarea pentru şcolă* (p. 12) / *Einleitung von der Schule* (p. 13); Cap întăiu. *Pentru buna norocire* (p. 12–18) / Erstes Hauptstück. *Von der Glückseligkeit* (p. 13–19); Al doile cap. *Pentru sufletul omului* (p. 18–24) / Zweytes Hauptstück. *Von der Seele des Menschen* (p. 19–25); *Cuvăntarea.* Cap întăiu. *Pentru ceale ce să înveaţe ucenicul în şcolă* (p. 24–30) / *Abhandlung.* Erstes Hauptstück. *Von dem was Schüler in den Schulen lernen* (p. 25–31); Al doile cap. *Pentru ceale ce ucenicul în şcolă să înveaţe* (p. 30–34) / Zweytes Hauptstück. *Von dem was Schüler in der Schule lernen sollen* (p. 31–35); *Tabla despre a daoa partia pentru bun năravu* (p. 34–38) / *Tabelle über das Zweyte Stück, von der Sittsamkeit* (p. 35–39); Partia a doa. *Pentru bun năravu sau cinsta şi direptate omului, în gândurile şi faptele sale, şi în purtare sa* (p. 40–102) / Zweytes Stück. *Von der Sittsamkeit oder Rechtschaffenheit eines Menschen in seinen Gesinnungen, Handlungen und in seiner Aufführung.* (p. 41–103), cu următoarele diviziuni: *Întrare* (p. 40–44) / *Einleitung* (p. 41–45); *Cuvăntarea.* Cap întăiu. *Pentru gândurile de cinste care să aibă tot omul* (p. 44–52) / *Abhandlung.* Erstes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Gesinnungen, die man haben soll* (p. 45–53); Al doile cap. *Pentru faptele de cinste cătră Domneazău* (p. 52–54) / Zweytes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen in Absicht auf Gott* (p. 53–55); Al triile cap. *Pentru faptele de cinste cătră alţ* (p. 54–62) / Drittes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen andern* (p. 55–63); Al patrele cap. *Pentru fapteale de cinste cătră sine însă* (p. 62–70) / Viertes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen sich selbst* (p. 63–71); Al cincele cap. *De ce să să păzască omu de cinste* (p. 70–90) / Fünftes Hauptstück. *Von dem was ein rechtschaffener meiden muss* (p. 71–91); Al şasele cap. *De ceale ce sânt ale ţinearii frmoase* (p. 90–98) / VI. Hauptstück. *Von dem, was zur Artigkeit gehöret* (p. 91–99); Al şaptele cap. *Pentru ceale ce sânt încă ale ţinearii bune* (p. 98–102) / Siebentes Hauptstück. *Von Dem, was noch sonst zur Artigkeit gehöret* (p. 99–103); *Tabla deasupra a treia partea cărţii spre cetanie rânduită* (p. 104–114) / *Tabelle über das dritte Stück des Lesebuches* (p. 105–115); A treia partia: *Cărţi pentru cetanie rănduită. Pentru soţie, întru care oamenii să treiască de la Dumneazeu sănt rănduiţ, şi pentru datoriile a soţiei* (p. 116–202) / Drittes Stück: *des Lesebuches. Von der Gesellschaft darin die Menschen zu leben von Gott bestimmet sind, und*

von den gesellschaftlichen Pflichten (p. 117–203), cu următoarele diviziuni: *Povețuire pentru soție de obștea* (p. 116–118) / *Einleitung. Von der Gesellschaft überhapt* (p. 117–119); Cap întăiu. *Pentru chiline feliuri de soție* (p. 118–160) / Erstes Hauptstück. *Von den verschiedenen Arten der Gesellschaften* (p. 119–161); Al doile capu. *Mijlocire prin care împărați procopsesc buna norocire a soției oreșenilor* (p. 160–178) / Zweytes Hauptstück. *Mittel, dadurch Regenten die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördern* (p. 161–179); Al treile cap. *Încăieturile a soției oreșenilor, cum procopsesc împromut buna norocire lor cu dechiline învățăturile, vreadniciile și cu îndeletniciile lor* (p. 178–192) / Drittes Hauptstück. *Wie die Mitglieder der bürgerlichen Gesellschaft durch verschiedene Wissenschaften, Geschicklichkeit und Gewerbe ihre wechselweise Glückseligkeit befördern* (p. 179–193); Al patrele cap. *Cugetare desupra chiline fepturile, desupra plecăciunile și lucrurile oamenilor prin care procopsesc buna norocire a soției oreșenilor* (p. 192–202) / *Viertes Hauptstück. Betrachtungen über die verschiedenen Geschöpfe, über die Neigungen, und Arbeiten der Menschen dadurch die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördert wird* (p. 193–203); *Tabla de asupra povețuire către meșteșugul de ținearea cășii* (p. 202–206) / *Tabelle über die Anleitung zur Haushaltungskunst* (p. 203–207); A patra partia*: Cărți de cetanie. Pentru meșteșugul de ținearia cășii* (p. 200–232) / Viertes Stück *des Lesebuches. Von der Haushaltungskunst* (p. 207–233), cu următoarele diviziuni: Cap întăiu. *Ce e ținearia cășii, pornirea și dischilinarea* (p. 206–210) / Erstes Hauptstück. *Was Haushalten sey, dessen Absicht und Verschiedenheit* (p. 207–211); Al doile capu. *Ce să ceare ca să ținem bine casa și să chivernisim* (p. 210–222) / Zweytes Hauptstück. *Was erfordert werde um wohl Haus zu halten, oder zu wirthschaften* (p. 211–223); Al triile cap. *Lipse și greșalele lăngă chivernisala cășii* (p. 222–230) / Drittes Hauptstück. *Mangel und Fehler beym Haushalten* (p. 223–231); Al patrele cap. [*Oarecare învățăturile pentru țineria căsii* ...] (p. 230–232) / Viertes Hauptstück. *Einige Erinnerungen für die Haushälter* (p. 231–233); *Tabla peste a cincea partia cărții de cetanie* (p. 232–238) / *Tabelle über das fünfte Stück des Lesebuches* (p. 233–239); A cincea partia *cărții de cetanie. Pentru stare săteanilor* (p. 238–262) / Fünftes Stück *des Lesebuches. Vom Bauernstande* (p. 239–263), cu următoarele diviziuni: *Povețuire* (p. 238–240) / *Einleitung* (p. 239–241); Cap întăiu. *Pentru folosurile ceale ce stare săteanilor aduce la soție oreșenilor* (p. 240–242) / Erstes Hauptstück. *Von den Vortheilen welche der Bauernstand der bürgerlichen Gesellschaft gewähret* (p. 241–243); Al doile capu. *Pentru lipse și stricăciuniile ceale ce să află lăngă stare săteanilor* (p. 242–250) / Zweytes Hauptstück. *Von den Mängeln und Gebrechen, die man bey dem Bauernstande findet* (p. 243–251); Al treile cap. *Pentru greutețile și sarcinile cinului săteanilor* (p. 250–254) / Drittes Hauptstück. *Von den Beschwerden und Lasten des Bauernstandes* (p. 251–255); Al patrele cap. *De unde veniră greutețile cinului săteanilor* (p. 254–260) / Viertes Hauptstück. *Woher die Beschwerden des Bauernstandes gekommen sind* (p. 255–261); Al cincele cap. *Temeile către măngăiarea chinului săteanilor lăngă greutețiile sale* (p. 262) / Fünftes Hauptstück. *Gründe zur Beruhigung des Bauernstandes bey seinen Beschwerden* (p. 263).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 409, p. 222; Micu 1910, p. 24–25; Ghibu 1916, p. 37, 243–258, 244–245; Expoziția 1926, p. 15; Bianu 1926, p. 15; Bodea 1956, p. 88; Munteanu 1962, p. 90–91; Mihailovici 1964, p. 142; Protopopescu 1966, p. 120–127; Tomescu 1968, p. 94–95; Ghișe, Teodor 1972, p. 238; Duțu 1972, p. 32; Zgraon 1976, p. 45; Bocșan 1978, p. 156; Bocșan 1979, p. 366; Popa 1980, p. 75; Mosora, Hanga 1991, p. 96.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 409.

1779. Samuil Micu, ***Carte de rugăciuni*,** Viena, 1779.

Carte | de | rogacioni | pentru | evlavia homului | chrestin. | In Vienna | typarita la Joseph Nob. de | Kurzbek, annu'l Incarnatii | Domnului MDCCLXXIX.

*SamuilMicu, **Prayer book [Carte de rugăciuni]**. It is the first contribution made by the representatives of the Transylvanian School in the field of Romanian orthography using the Latin alphabet. The author, the Enlightenment scholar SamuilMicu, elaborated his orthography system used in this book on the etymological principle, which he would also present in Elementa linguae daco-romanaesivevalachicae one year later, also printed in Vienna. This was the beginning of etymologism in Romanian orthography, which would culminate as well as decline during the following century, through the activity of the Latinists. Printed in Vienna, Austria, in 1779.*

Format. In 12°; [1] f. + 87 p. + [3] f. Tipar negru, ținută deosebit de elegantă, cu 20 rânduri, literă aldină, la pagină.

Ornamentație. Foaia de titlu și toate celelalte pagini și file sunt încadrate în chenar frumos, de compoziție tipografică; un ornament grafic înfățișînd un soclu pe care strălucește *Ochiul Domnului* înconjurat de raze (f. tt.); frontispiciu reprezentând o compoziție florală ce încadrează un potir încoronat (p. 1); vinietă micuță (p. 84); o vinietă înfățișând un vas de marmură în care se varsă elemente vegetale (p. 87); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Rogacioni de demanetia* (p. [1]–23); *Rogacioni de sera* (p. 24–42); *Rogacione la anger pazitoriul vietii* (p. 42–44); *Paraclissul Nascatorei de Dieu* (p. 44–46); *Canon* (p. 47–67); *Rogacioni inainte de marturissirea pecatelor* (p. 68–72); *Rogacioni dupe mărturissire a pecatelor* (p. 73–74); *Rogacioni inainte de cumenecatura* (p. 75–77); *Rogacione a S. M. Vasilie* (p. 77–79); *Rogacione a S. Ioann cu Gura de Aur* (p. 80–81); *Rogacione a Santului Ioann Damaschin* (p. 81–84); *Rogacioni dupe cumenecatura* (p. 85–87); faimoasele reguli ortografice, primele din cultura noastră, referitoare la *Littere le Romanilor cele vechi:* întâi se înșiră literele majuscule, apoi cele minuscule, după care se dau indicații de folosire a fiecărei litere în scris (f. [1r–2v]); *Diphtongi* (f. [3r]) și *De Aphostrophe* (f. [3r–v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 418, p. 229–230; Notitia 1870, p. 760; Densușianu A. 1894, p. 105; Micu 1910, p. 25; Bianu 1926, p. 16; Expoziția 1926, p. 16; Pascu 1927, p. 18, 22–26, 44, 105; Georgescu 1934, p. 29; Mladin, Vlad, Moisin 1957, p. 58; Școala 1959, p. 294; Protopopescu 1966, p. 107; Bahner 1967, p. 40; Școala 1970, I, p. 57–59; Nicolescu 1971, p. 173; Ghișe, Teodor 1972, p. 36; Popovici 1972, p. 198, 204, 246–247; Papadima 1975, p. 62, 233; Popa 1980, p. 75; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 173–186.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 418.

1780. Samuil Micu, Gheorghe Șincai, ***Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae***, Viena, 1780.

Elementa | linguae | Daco-Romanae, | sive | Valachicae. | Composita | ab | Samuele Klein de Szad, | Ord. S. Basilii M. in Collegio Graeci | ritus catholicorum | Vindobonensi | ad S. Barbaram Ephemerio. | Locupletata vero, et in hunc | ordinem redacta | a | Georgio

Gabriele Sinkai, | ejusdem ordinis, AA. LL. Phil. | et SS. TH. D. | Vindobonae, | Typ. Josephi Nob. de Kurzböck. | MDCCLXXX.

Samuil Micu, Gheorghe Șincai, ***Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae.*** *The present work is the first Romanian systematic printed grammar, which was written in Latin. The foreword reveals the authors' intention: to improve the mother tongue – an extremely important matter for the time. In addition, the work had an incomparably greater circulation than the one preserved in manuscript. Then, as it was written in Latin – the cult language in Catholic countries –, it could have also been understood by foreigners, and Romanian language could have been acknowledged as a Roman language. It was printed at Vienna, Austria, in 1780.*

Format. In 8°; [5] f + 100 p. Tipar negru, litere de două dimensiuni, cu 21, respectiv 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Mic ornament floral (f. tt.); frontispiciu elegant înfățișând un suport pentru flori (p. 1); viniete: amoraș cu o carte în mână (f. [5v]); ghirlande de flori (p. 9, 70); doi arbori stilizați (p. 86); buturugă (p. 100).

Cuprins. *Georgius Gabriel Sinkai Candido Lectori S. P. D.* (f. [2r]-[5v]); *Elementorum linguae Daco-Romanae sive Valachicae*. Pars prima. *De orthographia* (p. 1–9), cu 3 capitole: Caput 1: *De litteris Daco-Romanis, earumque pronuntiatione*, cu § 1–3 (p. 1–8); Caput II. *De diphthongis, earumque pronuntiatione*, cu § 4 (p. 8–9); Caput III. *De apostrophe, sive abbreviatione*, cu § 5 (p. 9); Pars II. *De etymologia* (p. 10–60), cu 17 capitole: Caput I. *De articulo*, cu § 1–3 (p. 10–13); Caput II. *De nomine*, cu § 4 (p. 13–15); Caput III. *De declinatione substantivi cum adjectivo*, cu § 5–7 (p. 15–18); Caput IV. *De generibus nominum*, cu § 8 (p. 18–19); Caput V. *De formatione nominativi pluralis a singulari*, cu § 9–13 (p. 20–24); Caput VI. *De formatione nominum foeminorum a masculinis*, cu § 14 (p. 24–25); Caput VII. *De augmentanda et diminuenda significatione nominum*, cu § 15 (p. 25); Caput VIII. *De comparationibus*, cu § 16 (p. 25–26); Caput IX. *De pronominibus*, cu § 17–23 (p. 26–32); Caput X. *De numeris*, cu § 24–26 (p. 33–34); Caput XI. *De verbis auxiliaribus*, cu § 27–28 (p. 34–37); Caput XII. *De conjugationibus verborum regularium*, cu § 29 (p. 37–52); Caput XIII. *De verbis passivis, reciprocis, et irregularium speciem praeseferentibus*, cu § 30–33 (p. 52–53); Caput XIV. *De adverbiis*, cu § 34–32 [!] (p. 53–57); Caput XV. *De praepositionibus*, cu § 33 [!]–36 [!] (p. 58–59); Caput XVI. *De conjunctionibus*, cu § 37 [!] (p. 59–60); Caput XVII. *De interjectionibus*, cu § 38 [!] (p. 60); Pars III. *De syntaxi* (p. 61–70), cu 4 capitole: Caput I. *De syntaxi articulorum*, cu § 1–4 (p. 61–62); Caput II. *De syntaxi nominum, et pronominum*, cu § 5–6 (p. 62–65); Caput III. *De syntaxi verborum*, cu § 7 (p. 66–70); Caput IV. *De syntaxi adverbiorum, praepositionum, conjunctionum, et interjectionum*, cu § 8 (p. 70); *Appendix. De formandis Daco-Romanis vocibus a Latinis*, cu § 9–10 (p. 71–75); *Vocabullar romanesc si latenesc. Vocabularium Daco-Romanum, et Latinuum* (p. 76–86); *Forme de vorbit despre lucrurile celle, ce mai adeseori ven in cuventare. Modi loquendi de iis rebus, quae saepius veniunt in sermonem* (p. 87–100).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 430, p. 251–253; Sulzer 1781–1782, II, p. 152–156; Șincai 1803, p. 117, 197; Clemens 1836, f. lim. p. 2v; Cipariu 1855, p. 217; Pumnul 1864, p. 21; Cipariu 1866, p. 307–312; Papiu Ilarian 1869, p. 15, 48–53, 86–88; Cipariu 1869–1871, p. 564–570, 587–594, 603–609, 682; Iarcu 1865, p. 24; Iarcu 1873, p. 15; Hasdeu 1879, p. 614; Petrik II, p. 408; Densușianu A. 1984, p. 259; Philippide 1888, p. 52–53, 152, 175; Vuia 1896, p. 104–105; Micu 1910, p. 25; Akantisz 1922, p. 80; Bianu 1926, p. 16; Expoziția 1926, p. 16; Pascu 1927, p. 22, 105; 146, 171–172; Galdi 1941, p. 3; Albu 1944, p. 249, 274; Bahner 1967, p. 40–48; Duțu 1968, p. 303; Școala

1970, I, p. 60–73; Nicolescu 1971, p. 173, 186; BALRL 1972, p. 13; Ghișe, Teodor 1972, p. 13–14, 53, 132; Popovici 1972, p. 204, 247–251; Bodinger 1976, p. 146; Pascu 1976, p. 69; Chindriș 1980, p. 202–203; Popa 1980, p. 76; Anghelescu 1983, p. 287; Mosora, Hanga 1991, p. 98; Mălinaș 1993, p. 72–73; Râpă-Buicliu 2000, p. 294; Chindriș 2003, p. 702, 719; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160; Chindriș 2007, p. 19; Horhoi, Oancea-Raica 2007, p. 211–212; Mălinaș 2007, p. 144; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 7, 187–195; Urs 2011, p. 379; Chindriș, Iacob 2012, p. 11.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 579.

1781. *Bucvar,* Viena, 1781.

Bucvariu | pentru | pruncii ceii rumâ|nești carii să află în Cră|iia Ungurească și hota|rele ei împreunate. | Cu dovoirea stăpânitor|ilor. | S-au tipărit în Beci, la Iosif de | Curțbec, Răsăritului tipograf de | la curtea, la anul 1781.

Spelling Book [Bucvar]. *Romanian-German bilingual primer-type textbook commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of Romanian schools of all faiths in the Habsburg Empire. It was printed in Vienna, Austria, in 1781.*

Format. In 8°; cel puțin 42 p. + [2] f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este încadrat în chenar de compoziție tipografică. În partea de sus a paginilor sunt mici elemente de decor.

Cuprins. *Tipărite și scrise de mână* ... (p. 2-?); ...; [Exemple de propoziții] (p. ?–17); *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 17–18); *Furul cel mic* (p. 18–19); *Gazda lotrilor* (p. 19); *Tot ce iaste peste măsură nu iaste sănătos* (p. 19–20); § VIII. *Scurte poveaști pentru credința îndeșartă* (p. 20–27), cuprinzând: *Pentru ispovedanie* (p. 22–24); *Pentru clacă* (p. 24–25); *Pentru rătăcirea* (p. 25–26); *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 26–27); § IX. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 27–31); § X. *Însemnarea slovinirii* (p. 32–35); § XI. *Însemnarea cetirii* (p. 35–42); § XI. […] (p. 43-?); *Grecești / arapești / latinești* (f. [2 r]); *O dată unul* (f. [2 v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 443, p. 270; Pop 1838, p. 98; Cipariu 1855/A; Cipariu 1869–1871, p. 685; Iarcu 1865, p. 24; Iarcu 1873, p. 16; Philippide 1888, p. 152; Vuia 1896, p. 104; Micu 1910, p. 25; Ghibu 1916, p. 39–42; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 277; Meteș 1936, p. CVI; Gáldi 1941, p. 12; Albu 1944, p. 319–320; IBR 1958, p. 368; Protopescu 1966, p. 101, 102–107; Bocșan 1977/A, p. 367; Bocșan 1978, p. 156, 160; Bocșan 1979, p. 367.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota 443. Exemplarul are lipsă p. 3–13 și 43 de la sfârșit. Dintre cele 2 file de la sfârșit, o are doar pe a doua. BRV (II, nr. 443, p. 270) precizează că ar fi existat un exemplar și la Blaj, în biblioteca canonicului Ioan Micu Moldovan.

1781. *Culegere a multe rugăciuni*, Viena, 1781.

Culleagere | a | multe rugăciuni pentru | treaba pruncilor celor ru|mânești neuniți, carii | învață. | Cu dovoirea stăpânitori|lor. | S-au tipărit în Beci, la Iosif de | Curțbec, Răsăritului tipograf de la | curtea, la anul 1781.

Collection of prayers [Culeagere a multe rugăciuni]. *It is a piety textbook designed for the*

students of the Orthodox schools from the Habsburg Empire, containing the minimal amount of prayers practiced in these schools, which later became habitual in the lives of the Orthodox Christians. Printed in Vienna, Austria, in 1781.

Format. In 8°; [1] f. + minimum 14 și maximum 15 f. Tipar negru, cu 16 rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul este cuprins într-un chenar alcătuit din ornamente tipografice; frontispiciu floral mic (f. tt.); frontispiciu dreptunghiular format din linii paralele, meandre și ghirlande florale (f. 2r); vinietă mică (f. 13r); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Rugăciunea de dimineață* (f. 2r–6r); *Simvol al Pravoslavnicii credințe* (f. 6v–10v); *După aceasta, cântarea opustului a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* (f. 10v–11v); *Rugăciunea înaintea mesii* (p. 11v–12r); *Rugăciunea înaintea cinii* (f. 12r–13r); *Rugăciunea despre somn* (f. 13v–16v).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. CAL 1807, f. 23v; CAL 1809, f. 20v; Micu 1910, p. 25–26; Micu 1910/A, p. 25; Mihailovici 1964, p. 156–157; Bocșan 1979, p. 367; Chindriș 1986–1987, p. 283–284; Mosora, Hanga 1991, p. 100; Chindriș 2003, p. 644–645.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 449A. Fila 16 provine de la altă ediție. Ea poate fi din edițiile cu același titlu și conținut apărute la Buda în anii 1799, 1815, 1821.

1781. Samuil Micu, ***Dissertatio canonica de matrimonio***, Viena, 1781.

Dissertatio | canonica | de matrimonio | juxta disciplinam | Graecae Orientalis Ecclesiae. | Ab | Samuele Klein de Szád, | Dioeceseos Fogarasiensis in Tran|sylvania praesbytero, et in Seminario | Generali Caesareo-Regio Graeco-Ca|tholicorum Vindobonensi ad | S. Barbaram studiorum | praefecto, | conscripta. | Vindobonae. | Typis Josephi Nob. de Kurzbeck. | MDCCLXXXI.

Samuil Micu, ***Dissertatio canonica de matrimonio.*** *This is one of scholar Samuil Micu's theses. It is specific to the Enlightenment. Thus, from the point of view of the Oriental Church, it clarified a theological issue of great social impact: Christian marriage. It was printed at Vienna, Austria, in 1781.*

Format. In 8°; 154 p. + [5] p. Tipar negru, cu litere de două dimensiuni, cu 27 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Ornament grafic din două motive care stilizează flori și frunze răsucite pe un cui (f. tt.); frontispiciu cu o tăblie de marmură pe care vrejuri florale se unduiesc în formă de valuri și susţin piramidal un paner cu fructe deasupra căruia stă o pasăre (p. 3); frontispiciu cu coș cu fructe și frunze, flancat de un buchet de flori la stânga și de o ramură cu poame la dreapta, lucrate în gravură fină (p. 21); frontispiciu modest, din motive grafice de compoziţie tipografică (p. [1]); vinietă cu soclu încadrat de flori și ramuri (p. 154); vinietă cu vază de marmură și o ramură alături (p. [4]). Inițială ornată în mod original (p. 3). Alte ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Ad lectorem* (p. 3–20); *Dissertatio de matrimonio juxta disciplinam Orientalis Ecclesiae* (p. 21–154), cuprinzând: I. *Praemonitio* (p. 21–22); II. *Matrimonio sponsalia praemittuntur* (p. 22); III. *Definitio sponsalium* (p. 22–23); IV. *Probatur haec definitio* (p. 23–24); V. *Etiam lege civili hoc confirmatum est* (p. 24–26); VI. *Sponsalia contrahere non possunt* (p. 26–27);

VII. *Contrahere ea possunt* (p. 27–28); VIII. *Etiam inter absentes per procuratorem* (p. 28); IX. *Quid requiritur in sponsalibus* (p. 29); X. *Requiritur liber consensus* (p. 30); XI. *Error impedit* (p. 30); XII. *An conditio sponsalibus adhibenda* (p. 30–31); XIII. *Causae, propter quas sponsalia dissolvuntur* (p. 31–32); XIV. *De donis et expensis rescindentium sponsalia* (p. 33); XV. *De clericorum sponsalibus* (p. 33–34); XVI. *De impedimentis affinitatis, quae sponsalia irritant* (p. 34–35); XVII. *Quando legi debet officium inarhationis* (p. 35–36); XVIII. *De matrimonio* (p. 36–37); XIX. *Definitio matrimonii* (p. 37); XX. *Est simul sacramentum* (p. 37–38); XXI. *Idem* (p. 38); XXII. *An possit matrimonii contractus sine sacramento esse* (p. 38–39); XXIII. *Matrimonium est triplex* (p. 39); XXIV. *Matrimonium legitimum* (p. 39); XXV. *Legitimum et ratum, quod mutuo consensu initur* (p. 40); XXVI. *Consensus clarus sit* (p. 40); XXVII. *Etiam per procuratorem potest iniri matrimonium* (p. 41); XXVIII. *An conditio admitti possit* (p. 42); XXIX. *De nuptiis liberorum invitis parentibus* (p. 42–43); XXX. *Monitum salutare* (p. 43–44); XXXI. *De proclamationibus* (p. 44–45); XXXII. *Quomodo praeparandi ad coronationem accedentes* (p. 45–46); XXXIII. *De matrimonio clandestino* (p. 46–47); XXXIV. *Quid tenendum de matrimonio clandestino* (p. 47–48); XXXV. *Impedimenta matrimonii* (p. 48–49); XXXVI. *Ecclesia potest statuere impedimenta matrimonii* (p. 49); XXXVII. *An etiam imperantes principes* (p. 50); XXXVIII. *An et modo principes hoc faciant* (p. 50); XXXIX. *An et consuetudine induci possint* (p. 51); XL. *Sunt autem impedientia* (p. 51); XLI. *Sacratum tempus* (p. 51–52); XLII. *Quae sunt illa sacrata tempora* (p. 52–53); XLIII. *Luctus* (p. 53–54); XLIV. *Vetitum* (p. 54–55); XLV: *Sponsalia* (p. 55); XLVI. *Votum* (p. 55–61); XLVII. *Quid faciendum cum voto castitatis ineunti matrimonium* (p. 62); XLVIII. *Ordo* (p. 62–63); XLIX. *Matrimonium post ordinem illicitum sed validum* (p. 63–64); L. *Impedimenta dirrimentia* (p. 64–65); LI. *Error* (p. 65–66); LII. *Dementia* (p. 66–67); LIII. *Ebrietas* (p. 67–68); LIV. *Conditio* (p. 68); LV. *Cognatio* (p. 68–69); LVI. *Cognatio ex Adrogatione* (p. 69–70); LVII. *De necessitudine per consanguinitatem* (p. 70–71); LVIII. *De ascendentibus et descendentibus* (p. 71); LIX. *De gradibus consanguinitatis* (p. 72); LX. *Gradus consanguinitatis* (p. 73–74) [schiță cu gradele de rudenie]; LXI. *Explicatio figurae* (p. 74–76); LXII. *De affinitatibus* (p. 77); LXIII. *Affinitas primae classis* (p. 77–78); LXIV. *Lex* (p. 78–79); LXV. *Affinitas secundae classis* (p. 79–80); LXVI. *Gradus sextus, quando non prohibetur* (p. 80); LXVII. *Gradus septimus prohibetur* (p. 81); LXVIII. *Quid sit confusio nominum* (p. 81–83); LXIX. *Affinitas tertiae classis* (p. 83–85); LXX. *De affinitate ex baptismo* (p. 85–86); LXXI. *Lex* (p. 86–88); LXXII. *De affinitate ex adoptione* (p. 88–89); LXXIII. *Honestas publica seu quasi affinitas* (p. 89); LXXIV. *Crimen* (p. 90); LXXV. *Cultus disparitas* (p. 90–91); LXXVI. *Vis et metus* (p. 91–92); LXXVII. *Metus reverentialis* (p. 92–93); LXXVIII. *Indicia matrimonii violenti* (p. 93); LXXIX. *Metus justus* (p. 93–94); LXXX. *Monitum* (p. 94–95); LXXXI. *Ligamen* (p. 95); LXXXII. *Impotentia, quae matrimonium dirimit* (p. 95–96); LXXXIII. *Vera impotentia* (p. 96); LXXXIV. *Perpetua et immedicabilis* (p. 96–97); LXXXV. *Antecedens* (p. 97); LXXXVI. *Consequens* (p. 97); LXXXVII. *Modo legitimo probata* (p. 97–98); LXXXVIII. *Tum demum nullitas declaratur* (p. 98); LXXXIX. *Si dubia sit impotentia* (p. 98–99); XC. *Juramentis deciditur* (p. 99); XCI. *Aetas immatura* (p. 100); XCII. *Inconvenientia aetatis* (p. 100–101); XCIII. *Raptus* (p. 101–103); XCIV. *De matrimonio cum impedimento dirrimente contracto quando revalidetur* (p. 103–111); XCV. *De dispensationibus* (p. 112); XCVI. *Causae dispensationum* (p. 112–113); XCVII. *Cui dispensare competit* (p. 114–116); XCVIII. *Quando non datur dispensatio* (p. 116–117); XCIX. *Causae propter quas sit divortium* (p. 117–118); C. *Causae ob quas uxor a marito divortiatur* (p. 118–119); CI. *Aliae causae divortii* (p. 119–120); CII. *Alia scitu necessaria ad divortium* (p. 121); CIII. *De iis, quae judiicium consequuntur* (p. 121–122); CIV. *Causae, ob quas non sit divortium* (p. 122–123); CV. *Solvitur matrimonium* (p. 124); CVI. *De dote et donis occasione divortii* (p. 124–125); CVII. *De adulterio* (p. 126–140); CVIII. *Quis divortii absoluti, etiam quoad thorum ordinarius judex* (p. 140–141);

CIX. *De muliere ad secundas nuptias transire volente, cujus maritus in expeditione, vel peregrinatione est* (p. 142–143); CX. *Leges* (p. 143–144); CXI. *De iis foeminis, quae per quinque aut septem annos maritos exspectant* (p. 144–146); CXII. *De captivis maritis* (p. 146); CXIII. *De primis nuptiis clericorum* (p. 146–147); CXIV. *De episcopis* (p. 147); CXV. *De bigamis non ordinandis* (p. 147–149); CXVI. *De clericis majoribus, qui secundam uxorem ducunt* (p. 149–151); CXVII. *De sacerdote poenitente propter bigamiam* (p. 152); CXVIII. *De tertiis nuptiis* (p. 152–153); CXIX. *De quartis nuptiis* (p. 153–154); *Index paragraphorum* (p. [1–5]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 447, p. 272–273; Șincai 1803, p. 116–117; Pumnul 1864, p. 21; Iarcu 1865, p. 24; Cipariu 1866, p. 312; Iarcu 1873, p. 16; Grama 1884, p. 202; Philippide 1888, p. 175; Akantisz 1922, p. 21; Bianu 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 18, 105; Meteș 1936, p. CV; Mladin, Vlad, Moisin 1957, p. 61; Nicolescu 1971, p. 173; Ghișe, Teodor 1972, p. 36; Popovici 1972, p. 198; Popa 1980, p. 76; Mosora, Hanga 1991, p. 100; Chindriș 2001, p. 287–288; Chindriș 2003, p. 719; Chindriș, Iacob 2010/A, p. 7; Urs 2011, p. 390–391; Urs 2012, p. 123.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 221.

1782. Samuil Micu, ***Dissertatio de jejuniis Graecae Orientalis Ecclesiae***, Viena, 1782.

Dissertatio | de | jejuniis | Graecae | Orientalis Ecclesiae. | Conscripta | ab | Samuele Klein | de Szád, | Dioecesis Fogarasiensis | in Transilvania. | Viennae, | Typis Josephi Nob. de Kurzbek. | MDCCLXXXII.

Samuil Micu, ***Dissertatio de jejuniis Graecae Orientalis Ecclesiae.*** *It is the second thesis that was written by the hieromonk from Blaj. It was specific to the Enlightenment. Thus, from the point of view of the Oriental Church, it clarified a theological issue of great social impact: the functions established by the Church. The work is still a benchmark for our theological literature. It is the first exegesis that a Romanian wrote on the theological subject concerning the functions in the Oriental Church. It was printed at Vienna, Austria, in 1782.*

Format. In 8°; 128 p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu înfățișând un coș cu fructe și frunze, flancat de un buchet de flori la stânga și de o ramură cu poame la dreapta, lucrate în gravură fină (p. 3); ornamente tipografice modeste în partea de sus a paginii.

Cuprins. [*Motto:*] „Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas: exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem: exalta, noli timere. Isaie, cap. 40. v. 9"; „In voce exultationis adnuntiate: auditum facite hoc, et efferte illud usque ad extrema terrae. Apud eundem c. 48. v. 20"; „Qui manducat, non manducantem non spernat, et qui non manducat, manducantem non judicet. Rom., C. 14. v. 3" (p. 2); *Dissertatio de jejuniis Graecae Ecclesiae* (p. 3–128) [studiul despre posturile Bisericii Răsăritene se desfășoară în 49 de capitole, fără titlu și fără număr].

Depozit. BACJ; BAR; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 451, p. 274; BRV IV, p. 263; Șincai 1803, p. 117; Pop 1838, p. 95; Pumnul 1864, p. 21; Cipariu 1866, p. 312; Iarcu 1873, p. 16; Grama 1884, p. 202; Philippide 1888, p. 175; Petrik II, p. 408; Pascu 1927, p. 18, 105; Mladin, Vlad, Moisin 1957, p. 62; Nicolescu 1971, p. 173; Ghișe, Teodor 1972, p. 36; Mălinaș 1993, p. 76; Chindriș 2003, p. 719; Urs 2011, p. 398.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CVR 227.

1784. *Catehism mic*, Viena, 1784.

Catihisis | mic | sau | scurtată pravoslovnică | mărturisire a legii grecești | neunite, pentru treaba | pruncilor celor neuniți | rumănești făcută, | și de la neunitul episcopescul, în Carlo|veț, la Anul 1774, | ținutul sinod întărit, și acum a doao | oară, cu întărirea arhiepiscopului și me|tropolitului tipărit. | În împărătească cetate Vienna, la boieriul Iosif | de Curțbec, al Răsăritului tipograf, 1784.|

Kleiner | Katechismus | oder | kurze, und ächte Bekenntniss der griechischen | nich unirten | Religion. | Zum Gebrauche der nicht unirten slavonisch | servischen und wallachischen Jugend. | Verfasset, und von dem im Jahre 1774. in Car|lowiz abgehaltenen nicht unirten bischöflichen Sy|nodus bestättiget: und nun mit Gutheissen | des Erzbischofs und Metropoliten auf|gelegt. | Wien. | Bei Joseph Edlen von Kurzbeck, kais. königl. Hof- | buchdrucker Gross- und Buchhändler. | 1784.

Small Catechism [Catehism mic]. *It is a Romanian-German bilingual religious textbook, designed for the students of the Orthodox schools under the influence and control of the Serbian Diocese of Carlovit, who arrogated their competence over the Romanians in Banat and Transylvania. Printed in Vienna, Austria, in 1784.*

Format. In 8°; 163 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispicii de compoziție tipografică, cel din stânga, cu reprezentarea unei cruci, cel din dreapta, cu reprezentarea ochiului lui Dumnezeu înscris în triunghi, flancat de doi copii (p. 4, 5); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor (*passim*).

Cuprins. *Întrare* (p. 4–8) / *Eingang* (p. 5–9); Partea 1. *Pentru credință* (p. 8–80) / Erster Theil. *Von dem Glauben* (p. 9–81), cuprinzând următoarele: § I. *Pentru unul Dumnezeu în Sfânta Troiță* (p. 14–20) / § 1. *Von einem Dreyeinigen Gott* (p. 15–21); § II. *Întăia încheietura credinții. Pentru Dumnezeu Tatăl, Făcătoriul* (p. 22–30) / § 2. *Der erste Absaz des Glaubens Von Gott Vater dem Schöpfer* (p. 23–31); § III. *A doa încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Fiiul, Răscumpărătoriul* (p. 30–52) / § 3. *Der zweyte Absatz des Glaubens. Von Gott dem Sohne, dem Erlöser* (p. 31–53); § 4. *A opta încheietură a credinții. Pentru Dumnezeu Duhul măngăitoriul* (p. 52–58) / § 4. *Der achte Absaz des Glaubens Von Gott dem Geist, dem Tröster* (p. 53–59); § V. *A noa încheietură a credinții. Pentru sfânta și sobornicească bisearică (*p. 60–64) / § 5. *Der neunte Absatz des Glaubens. Von der heil. und katholischen Kirche* (p. 61–65); § VI. *A zecea încheietură a credinții. Pentru îndreptare și faptele bune* (p. 65 [!]–72) / § 6. *Der zehente Absatz des Glaubens. Von der Rechtfertigung, und von den guten Werken* (p. 67–73); § VII. *A unsprezeacea încheietură a credinții. Pentru ceale patru de pre urmă* (p. 72–80) / § 7. *Der eilfte Absatz des Glaubens. Von den vier letzten Dingen* (p. 73–81); Partea 2. *Pentru dragoste* (p. 82–122) / Zweyter Theil. *Von der Liebe* (p. 83–123), cuprinzând următoarele: § I. Întăia tablă. *Pentru dragostea cătră Dumnezeu* (p. 88–96) / § I. Die erste Tafel. *Von der Liebe Gottes* (p. 89–97); § II. A doao tablă. *Pentru dragostea cea cătră aproapele* (p. 96–108) / § II. Die zweyte Tafel. *Von der Liebe des Nächsten* (p. 97–109); § III. *Pentru păcate* (p. 108–122) / § III. *Von den Sünden* (p. 109–123); Partea 3. *Pentru nădeajde* (p. 122–162) / Der dritte Theil. *Von der Hoffnung* (p. 123–163), cuprinzând următoarele: § I. *Pentru rugăciune de obște* (p. 128–132) / § I. *Von dem Gebethe insgemein* (p. 129–133); § II. *Pentru rugăciunea* (p. 132–150) / § II. *Von dem Gebethe des Herrn* (p. 133–151); § III. *Pentru ceale noao fericiri* (p. 150–152) / § III. *Von den neun Seligkeiten* (p. 151–153); *Scurtă tălcuială a celor noao fericiri evanghelicești* (p. 154–162) / *Kurze Erklärung der neun evangelischen Seligkeiten* (p. 155–163).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 470, p. 286–287; CAL 1825; CAL 1832, p. 31; Micu 1910, p. 26; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 277, 279, 299; Albu 1944, p. 320; Protopopescu 1966, p. 129;

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 470. Cartea conține erori de de paginație. Lipsește pagina 163.

1784. Simeon Maghiar, ***Cuvântare despre taina preoţiei*****,** Viena, 1784.

Cuvântare | despre taina preoției, | carea | cu prilejul liturghiei | cei dintâi ce au slujit | c<institul> p<ărinte> Ioann Ghirtai, | parohușul în Sâmbăceag, | s-au zis | în biserica cathedralnică | grecesco-pravoslavnică | a Orăzii Mari, | prin c<institul> p<ărinte> Simeon Maghiar, | prefectușul școalelor, | în 21 de zile a lui martie, anul 1784. | În împărătească cetate Vienna, la boieriul Iosif de Curțbec, | al Răsăritului tipograf, 1784.

Simeon Maghiar, ***Discourse on the sacrament of priesthood [Cuvântare despre taina preoţiei]****. The brochure contains the speech delivered by Simeon Maghiar in the Orthodox cathedral in Oradea on the topic of priesthood, during the first ceremony held by the parish priest IoanGhirtai of Sâmbăceag. Printed in Vienna, in Austria, in 1784.*

Format. In 4º; 15 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Un frontispiciu dreptunghiular având în mijloc un cerc flancat de elemente vegetale, în care este desenată o grădină cu un palat în planul îndepărtat, semnată „Gritner f.". Vinietă compusă din obiecte simbolice și flori (p. 15); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Și va fi lui făgăduința preoției veacinică, care să apropie de Domnul în sfintele sfinților. Cartea numerilor, cap 25, stih. 13.* (p. 3–15), cuprinzând 17 paragrafe numerotate și două nenumerotate.

Depozit. BCUCJ.

Referințe. BRV IV, nr. 182, p. 97, 160–161; Dudaș 1979, p. 374; Mosora, Hanga 1991, p. 106; Râpă-Buicliu 2000, p. 310.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 482A.

1784. ***Ortografie sau scrisoare dreaptă*****,** Viena, 1784.

Orthografie| sau | scrisoare dreaptă | pentru | folosul școalelor | neamnicești. | S-au tipărit în împărătească cetate Vi|enna prin boieriul Iosif Curțbec, tipo|graful cărților illiricești, | anul 1784.

[Orthography or correct writing] Ortografie sau scrisoare dreaptă*. It is a textbook about Romanian writing designed for beginners. Printed in Vienna, Austria, in 1784.*

Format. In 8º; 22 p. Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul e încadrat în chenar simplu; frontispiciu cu urnă și vrej vegetal (p. 3); vinietă cu floare (p. 22); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Scrisoare dreaptă. Tâlcuire* (p. 3); Cap întâiu. *Despre buna întocmire a slovelor întru scrisoarea sillavelor și a cuvintelor* (p. 3–15), cuprinzând 5 părți: Tăiare I. *De buna întocmire a slovelor* (p. 4–7); Tăiare II. *Pentru întocmirea slovelor celor mari. Slovele cele mari le întocmim* (p. 7–8); Tăiare III. *Pentru întocmirea slovelor celor ce sânt asemene și aproape de o sunare* (p. 9–11); Tăiare IV. *Pentru întocmirea slovelor ce sânt însemnate deasupra* (p. 11–13); Tăiare V. *Pentru ținearea slovelor celor ce sânt de lipsă și pentru lăsarea afară a celor ce nu sânt de trebuință* (p. 14–15); Cap al doilea. *Pentru buna despărțire a silabelor întru cuvinte* (p. 15–16); Cap al treilea. *Pentru buna întocmire a semnelor celor osebitoare* (p. 16–22).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 477, p. 292; Vuia 1896, p. 106; Micu 1910, p. 26; Pascu 1927, p. 278; Simonescu 1940, p. 259; Gáldi 1941, p. 491; Albu 1944, p. 321; Protopopescu 1966, p. 131; Zgraon 1976, p. 45; Bocșan 1978, p. 156; Mosora, Hanga 1991, p. 108; Râpă-Buicliu 2000, p. 308.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 477.

1784. Nicolae Oţălea, ***Alese fabule*,** Viena, 1784.

Alease fabule. | Acum întâiu pre limba | rumănească înturnate | de Nicolae Oțelea, | practicantu crăieștilor de cămară venituri | din Denta. | S-au tipărit în Beci, la Iosif de Curțbec, | al Răsăritului tipograf de la curte, | la anul 1784.

Nicolae Oţălea, ***Selected fables [Alese fabule]****. The book marks two important events: it is the first publication of belles lettres of the Romanian Enlightenment in Transylvania, previously dominated by works of history, religion and linguistics, thus breaking a tradition with an incrustation tendency; secondly, it takes the beginnings of Romanian fable literature thirty years earlier, originally set to 1814, when DimitrieȚichindeal's work,* ***Filosoficești și politicești prin fabule moralnice învățături [Philosophical and political teachings through moral fables]*** *appeared in Buda. NicolaeOţălea's work is constructed as an analogy, a compilation of 90 fables selected from the works of many authors, his obvious intention having been to educate and moralise his fellows so that they would become more educated, inclined to contribute to the wellbeing of the community, thus renouncing their bad habits, their vain beliefs, their unchristian impulses that do not honour civilised men. A series of vices are thus refuted, such as avarice, deceit, greed, flattery, lying, lust for success, waste, parsimony, theft, revenge, desire for another's fortune, betrayal, jealousy, discord, lack of mercy, contentiousness, enmity, etc. Printed in Vienna, in Austria, in 1784.*

Format. In 8°; 128 p. Tipar negru, cu 23 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu floare (f. tt.); frontispiciu cu urs la stupul de albine (p. 5).

Cuprins. *Cuvânt-înainte* (p. 3–4), semnat „Nicolae Oțălea practicantu crăieștilor de cămară venituri a deregătoriii Denta"; 90 de fabule numerotate de la 1 la 90: *Alease fabule. Fedru, cătră aceia ce fabulele urăsc, dimpreună iaste și în loc de cuvânt-înainte* (p. 5–8); A 2 fabulă. *De vulpe și de țap* (p. 8–9); A 3 fabulă. *De vulpe și de leopard* (p. 9–10); A 4 fabulă. *De asin (măgariu) și de lup* (p. 10–11); A 5 fabulă. *De vulpe și de leu* (p. 12); A 6 fabulă. *De un asin și de un cal* (p. 12–13); A 7 fabulă. *De o cerboaică și de un leu* (p. 14); A 8 fabulă. *De asin, leu și de cocoș* (p. 15); A 9 fabulă. *De un câne, de un cocoș și de o vulpe* (p. 16–17); A 10 fabulă. *De un urs și de un leu* (p. 17–18); A 11 fabulă. *De un puiu de cerb și de un cerb* (p. 18–19); A 12 fabulă. *De un țăran și de prunci săi* (p. 19–20); A 13 fabulă. *De doi câni* (p. 21–22); A 14 fabulă. *De o cerboaică și de o viță* (p. 22–23);

A 15 fabulă. *De leu, lup și de vulpe* (p. 23–25); A 16 fabulă. *De asin și de vulpe* (p. 25–26); A 17 fabulă. *De un om și de un satir (măscărici)* (p. 26–27); A 18 fabulă. *De lupi izgoniți* (p. 27–29); A 19 fabulă. *De asin, vulpe și leu* (p. 29–30); A 20 fabulă. *De un părinte și de fiii lui* (p. 30–31); A 21 fabulă. *De mâță și hârciogi* (p. 31–33); A 22 fabulă. *De cămilă* (p. 33); A 23 fabulă. *De miel și de lup* (p. 34–35); A 24 fabulă. *De lup și de o muiare veache* (p. 35–36); A 25 fabulă. *De un lup și de un cap* (p. 36–37); A 26 fabulă. *De leu și de alte fieri* (p. 37–38); A 27 fabulă. *De un asin și de un gligan* (p. 38–39); A 28 fabulă. *De o măiemucă care s-au făcut Cupido sau zău iubirei* (p. 39–41); A 29 fabulă. *De broască și de bou* (p. 41–42); A 30 fabulă. *De un țăran și de un miel* (p. 42–44); A 31 fabulă. *De un șearpe și de pilă* (p. 44–45); A 32 fabulă. *De un câne și de un fur* (p. 45–46); A 33 fabulă. *De un asin și de un corb* (p. 46–47); A 34 fabulă. *De un leu bătrân* (p. 47–48); A 35 fabulă. *De un lup și de un miel* (p. 49–50); A 36 fabulă. *De un ied și de un lup* (p. 50–51); A 37 fabulă. *De un orb și de un șearpe* (p. 51–53); A 38 fabulă. *De un leu și de șoarece* (p. 53–54); A 39 fabulă. *De cioară și de oaie* (p. 55); A 40 fabulă. *De câne și de umbra lui* (p. 56–57); A 41 fabulă. *De un părinte și de fiii săi* (p. 57–59); A 42 fabulă. *De cerb și de oaie* (p. 59–60); A 43 fabulă. *De un câne bătrân și de stăpânu său* (p. 60–61); A 44 fabulă. *De un vighitoriu și de fiii săi* (p. 62–64); A 45 fabulă. *De o măiemucă și de a ei doi pui* (p. 64–65); A 46 fabulă. *De un lup și de o dropie* (p. 65–66); A 47 fabulă. *De un om care priiatinii săi ș-au cercat* (p. 66–68); A 48 fabulă. *De un păsărariu și de o mierlă* (p. 68–69); A 49 fabulă. *De un corb și de o vulpe* (p. 69–71); A 50 fabulă. *De o văduvă și de slujnicele sale* (p. 71–72); A 51 fabulă. *De un vrăjitoriu* (p. 72–74); A 52 fabulă. *De lup și de vulpe* (p. 74–75); A 53 fabulă. *De un om bătrân care au chiemat moartea* (p. 75–77); A 54 fabulă. *De miel și de lup* (p. 77–78); A 55 fabulă. *De vulpe și de stârc* (p. 78–80); A 56 fabulă. *De o fămeaie și de un doftor* (p. 80–81); A 57 fabulă. *De cal și de asin* (p. 82–83); A 58 fabulă. *De miercure* (p. 83–85); A 59 fabulă. *De cerb și de boi* (p. 85–86); A 60 fabulă. *De graure și de cucu* (p. 86–88); A 61 fabulă. *De un cerb* (p. 88–89); A 62 fabulă. *De leu și de vulpe* (p. 90–91); A 63 fabulă. *De bărbat și de muiare* (p. 91–92); A 64 fabulă. *De o vulpe fără coadă* (p. 92–93); A 65 fabulă. *De leu, asin și vulpe* (p. 94–95); A 66 fabulă. *De miel și de lup* (p. 95–96); A 67 fabulă. *De un prunc și de un fur* (p. 96–97); A 24 [!] fabulă. *De o turturea și de un golumb sălbatec* (p. 98–99); A 69 fabulă. *De un scump* (p. 100–101); A 70 fabulă. *De mânzu asinului și de lupi* (p. 101–102); A 71 fabulă. *De un pescariu* (p. 103–104); A 72 fabulă. *De vulpe și de țăran* (p. 104–105); A 73 fabulă. *De un lup și doi câni* (p. 106–107); A 74 fabulă. *De un păsărariu și de o potârnice sau prepeliță* (p. 107–108); A 75 fabulă. *De un țăran și de un stârc* (p. 108–109); A 76 fabulă. *De un leu și de o capră* (p. 109–110); A 77 fabulă. *De vinere și de o mâță* (p. 110–111); A 78 fabulă. *De un leu și de un taur* (p. 112–113); A 79 fabulă. *De un beat și de muiarea sa* (p. 113–114); A 80 fabulă. *De o vulpe și de un țăran* (p. 115); A 39 [!] fabulă. *De doi priiatini și de un urs* (p. 116–117); A 82 fabulă. *De gligan și asin* (p. 117–118); A 83 fabulă. *De un cocoș și de mâță* (p. 118–119); A 84 fabulă. *De un iepure și de o vulpe* (p. 120); A 85 fabulă. *De doi giuni și de un cuhariu* (p. 121–122); A 86 fabulă. *De doi porci* (p. 122–123); A 87 fabulă. *De oaie și de păcurariu* (p. 123–124); A 88 fabulă. *De leu, asin și de alte fiiare* (p. 124–125); A 89 fabulă. *De vulture, mâță și gligan* (p. 125–127); A 90 fabulă. *De iepuri urându-și viiața* (p. 127–128).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. Popa 1978; Popa 1980, p. 68–69, 76–86; Popa 1985; Mosora, Hanga 1991, p. 104; Râpă-Buicliu 2000, p. 114.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 474A (fără f. tt. Un exemplar complet se află la Cluj, în posesia prof. univ. dr. Mircea Popa).

1784. Theofan Procopovi, ***Preascurtă arătare pentru Dumnezeu*,** Viena, 1784.

Întru mărirea | Sfintei de o fiin|ței, de viiață făcătoarei și nede|spărțitei Troițe, Tatălui și | Fiului și Sfântului Duh. | S-au tipărit această carte ce să zi|ce Prescurtă arătare, întâi, pentru | Dumnezău, a doao, pentru socotința | lui Dumnezău, | cu toată osârdiia și chieltuiala Sfinției | Sale, părintelui Constantin Șubonă, parohul | cetății Temișorii. | Întoarsă de pre limba sloveniască pre | limba rumânească, la anul | 1784, august 30, | în Temișoara. | S-au tipărit în împărateasca cetate Vi|enna prin boieriul Iosif Curțbec, ti|pograful cărților illiricești.

[Al doilea titlu, pe foaia următoare:]

Prescurtată arătare, | întâi, | pentru Dumnezău. | Ce și cum, și cât iaste Dumne|zăul nostru. | A doa arătare, | pentru socotința lui Dumne|zău, | care o are Dumnezău către toată fă|ptura Sa, iară mai vârtos către omu, | pentru a lui veacinică mântuire. | A treia, | pentru legea lui Dumnezău, | către care tot omul iaste datoriu | a-și îndreptă viața sa, ca să nu să lip|sască de viața veacinică. | Pusă înainte spre folos | nu numai pruncilor celor tineri, nu|mai și bărbaților amândurora părți|lor. Iară mai osăbită acelor cari | nu pot lesne pre largă a să îndeletnicie | în învățătura cuvântării de Dumnezău.

Theofan Procopovi, ***Short testimony for God [Preascurtă arătare pentru Dumnezeu]****. It is a religious work authored by Constantin Șuboi, a Romanian Orthodox priest from Timișoara, translated from Serbian and printed at his own cost in Vienna, in Austria, in 1784.*

Format. In 8°; 142 p. + 1 f. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu elemente vegetale (p. 11); frontispiciu din elemenete tipografice (p. 86, 133); vinietă cu floare (p. 142); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Înainte-cuvântare* (p. 5–8); *Prescurtă arătare întâia. Pentru Dmnezeu chiiar ce și cum și cât iaste Dumnezeul nostru* (p. 11–33); *Prăscurtă arătare a doao. Pentru socotința lui Dmnezeu, precum o are Dumnezeu către toată făptura sa, iară mai vârtos către om pentru a lui veacinică mântuire* (p. 34–85); *Prescurtă arătare a treia. Pentru leagea lui Dumnezeu către care tot omul iaste datori a-ș îndrepta viața sa, ca să nu să lipsască de viața veacinică* (p. 86–132); *Scurtă învățătură pentru înpreunarea trupului și a sângelui Domnului nostru Iisus Hristos* (p. 133–142).

Depozit. BAR; BCUCJ; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 479, p. 294; CAL 1807, p. 23v; CAL 1809, f. 20v; CAL 1817, f. 48r; CAL 1825; Pop 1838, p. 99; Cipariu 1855/A; Dianu 1869, p. 439; Iarcu 1865, p. 24; Iarcu 1873, p. 16; Vuia 1896, p. 111–112; Micu 1910, p. 26; Akantisz 1922, p. 91; Bugariu 1942, p. 32–34; Pascu 1927, p. 298; Cosma 1933, p. 11; Albu 1944, p. 324; IBR 1958, p. 368; Poenaru 1973, p. 222; Suciu 1977, p. 137; Bocșan 1977/A, p. 368; Bocșan 1979, p. 368; Hâncu 1965, p. 50; Mosora, Hanga 1991, p. 108; Chindriș 2003, p. 721.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 479. Lipsește ultima foaie nenumerotată, care cuprinde *foia șiru greșelilor îndreptate*. Nici exemplarul din Ungaria, cu cota Rc 228 (cota veche Tod. 5062), nu are ultima pagina.

1785. *Bucvar*, Viena, 1785.

ABC | oder | Namenbüchlein, | zum Gebrauche | der | walachischen Jugend im Königreiche | Hungarn, und den dazu gehörigen | Theilen. | Mit Erlaubniss der Obern. | Wien, | bey Joseph Edlen von Kurzbeck k. k. Hofbuch- | drucker Gross- und Buchhändler. | 1785.

Bucvariu | pentru | pruncii cei rumâ|nești carii să află în Cră|iia Ungurească și hota|rele ei împreunate. | Cu dovoirea stăpânitori|lor. | În Vienna, | La Iosif nobil de Curțbec, împără<tesc> ș<i> | cră<iesc> de Curte, a neuniților rumâni și a | sârbilor, tipograf și vânză|tor de c<ă>rți, în anul 1785.

***Spelling Book [Bucvar]**. It is an official Romanian-German bilingual primer-type textbook, commissioned by the imperial authority in Vienna, for the use of the Romanian schools of all faiths in the Habsburg Empire. Printed in Vienna, in Austria, in 1785.*

Format. In 8°; 89 p. + [2] f. pliate, scrise doar pe o parte, pereche cu p. 4–5, echivalente ale textului de pe pag. 4–5, în germană. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Cele două foi de titlu sunt încadrate în chenar de compoziție tipografică. Ornamente tipografice modeste pe foile de titlu și în partea de sus a paginilor.

Cuprins. § I. *Tipărite și scrise de mână, mici și mari slove, pre rând* (p. 4–5) / § I. *Die Buchstaben des Deutschen Alphabets nach der gewöhnlichen Ordnung* (fețele scrise ale celor 2 foi pliate); § II. [Exemple de silabe, de cuvinte, în germană și în română] (p. 6–12) / (p. 7–13); § III. [Exemple de cuvinte despărțite în silabe, în germană și română] (p. 12–18) / (p. 13–19); § IV. [Alte exemple de cuvinte] (p. 18) / (p. 19); § V. [Alte exemple de cuvinte] (p. 20) / (p. 21); § VI. *Namen der Ton- und Untertheilungszeichen* (p. 20–22) / § VI. *Numele prosodiilor* (p. 21–23); § VII. [Text cu toate cuvintele despărțite în silabe, exemplu de text scris de mână, alte propoziții] (p. 22–32) / (p. 23–33); *Das aufrichtige Kind* (p. 32–34) / *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 33–35); *Der kleine Dieb* (p. 34–36) / *Furul cel mic* (p. 35–37); *Der Hehler* (p. 36) / *Gazda lotrilor* (p. 37); *Zuviel ist ungesund* (p. 36–38) / *Tot ce iaste peste măsură nu iaste sănătos* (p. 37–39); § VIII. *Kurze Erzählungen* (p. 38–52) / § VIII. *Scurte povești* (p. 39–53), cuprinzând: *Vom Aberglauben* (p. 38–42) / *Pentru credința în deșartă* (p. 39–43); *Von der Beicht* (p. 42–46) / *Pentru ispovedanie* (p. 43–47); *Von der Robat* (p. 46–48) / *Pentru clacă* (p. 47–49); *Von irrigen Meynungen* (p. 48–50) / *Pentru rătăcirea* (p. 49–51); *Das arbeitsame Kind* (p. 50–52) / *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 51–53); § IX. *Tabelle von der Erkenntniss der Buchstaben* (p. 52–60) / § IX. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 53–61); § X. *Tabelle von dem Buchstabiren* (p. 62–68) / § X. *Însemnarea slovinirii* (p. 63–69); § XI. *Tabelle von dem Lesen* (p. 68–78 [!]) / § XI. *Însemnarea cetirii* (p. 69–81); § XII. *Zahlen* (p. 82–86) / § XII. *Pentru numere* (p. 83–87); *Das Einmaleins* (p. 88) / *O dată unul* (p. 89).

Depozit. ANBV.

Referințe. Ghibu 1916, p. 40; Stoide 1957, p. 157–166; Poenaru 1973, p. 68; Bocșan 1978, p. 156.

Observații. Exemplar de referință: ANBV, Cota I 1333. Cartea conține erori de paginație.

1785. D. N. Darvari, ***Gramatica germană foarte exactă***, Viena, 1785.

Grammatiche | ghermanicke | Acrivestate | Ec diaforon paleonte che neoteron | Singrafeon epimelos sillehthisa, che | is ten kinoteran ton nin Hellenon | Dialecton dia chinen Ofelian

| evmethodos ectethisa | hipo | Demetriu Nicolau tu Darvareos | Dapane Patriche. | En Viene tes Ausrias | en te Tipografia Iosepu tu Vaumiseru | eti 1785.

D. N. Darvari, ***A very accurate German grammar [Gramatica germană foarte exactă]****. The work is a very accurate grammar of German, covering aspects of orthography, prosody, etymology and syntax, a vocabulary, and also some dialogues. Printed in Vienna, Austria, in 1785.*

Format. In 8°; [11] f. + 480 p. Tipar negru, cu 35 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu înfățișând viță-de-vie cu struguri (f. [2r]); ornamente tipografice despărțitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. *Proimion* (f. [2r–6v]); *Pinax* (f. [7r–10v]); *Grammatichi ghermanichi* (f. [11r]); *Gramatichi ghermanichi acrivestati* (p. 1–364), împărțită astfel: *Isagoghi* (p. 1–2); Meros 1. *He orthografia.* (p. 3–33); Meros 2. *He prosodia* (p. 34–43); Meros 3. *He etimologhia* (p. 43–256); Meros 4. *He sintaxis* (p. 256–364); *Lexicon ghermanico-romecon* (p. 365–399); *Dialogi Ghermanico-romechi* (p. 399–434); *Silloghi tinon eclecton parimion* (p. 435–445); *Epitomi ton Epictitu Dogmaton* (p. 446–470); *Epistoli parenetichi Filu tinos tina arharion Pragmatevtin* (p. 470–479); *Paradrome* (p. 480).

Referințe. Serafinceanu, 1960, p. 1128; Poenaru 1973, p. 70; Bodinger, 1981, p. 777–778.

Depozit. BCUIS, cota CRV-II–330.

1785. *Ducere de mână către aritmetică,* Viena, 1785.

Ducere de măna | către | arithmetica | sau socoteala | pentru treaba pruncilor rumăneşti ne|uniţ, ce să învaţă în şcoalele ceale | mici. | Să vinde fără legătură cu 15 creiţ<ari>. | Cu dovoirea stăpănitorilor. | Tipărită în împărăţitoare cetate Vienna la Iosif | nobâl de Curţbec, de Curte tipograful văn|zător de cărţi, în anul | 1785.

Anleitung | zur| Rechenkunst. | Zum Gebrauche | der in den Trivialschulen lernenden | nicht unirten Walachischen | Jugend. | Kostet ungebunden 15 kr. | Mit Erlaubniss der Obern. | Wien, | bey Jopeph [!] Edlen von Kurzbeck, k. k. Hofbuch-|drucker Gross- und Buchhändler. | 1785.

Companion to arithmetic [Ducere de mână către aritmetică]*. It is an official Romanian-German bilingual textbook of arithmetic, commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of the Romanian Orthodox schools in the Habsburg Empire. Printed in Vienna, in Austria, in 1785.*

Format. In 8°; 151 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Textul românesc se află pe pagina din stânga, iar cel nemțesc pe cea din dreapta.

Ornamentație. Două frontispicii distincte compuse din ornamente tipografice (p. 2, p. 3); frontispiciu cu coș cu flori flancat de două urne și de elemente vegetale (p. 4); frontispiciu compus din trei urne unite între ele de vrejuri vegetale stilizate (p. 5); vinietă cu două mere (p. 14); vinietă cu frunze stilizate (p. 15); frontispiciu cu elemente vegetale stilizate și cu două fântâni arteziene la margini (p. 16); frontispiciu cu o fântână arteziană flancată de doi pești și alte elemente vegetale stilizate (p. 17); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Pinax, adecă însămnare de ce să află în cartea aceasta de socoteala* (p. 4–14); *Tabellarischer Inhalt des Rechenbuches* (p. 5–15); *Ducere de măna către arithmetica* (p. 16–150) /

Anleitung zur Rechenkunst (p. 17–151), cuprinzând: *Întrarea* (p. 16–40) / *Einleitung* (p. 17–41), cu 4 paragrafe: [§1] *Tălcuielile înaintea mergătoare* (p. 16–20) / § I. *Vorläufige Erklärungen* (p. 17–21); § II. *Pentru numerare* (p. 20–22) / § II. *Vom Numeriren oder Zählen* (p. 21–23); § III. *Pentru sămneale numerilor* (p. 22–30) / § III. *Von den Zeichen der Zahlen* (p. 23–31); § IV. *Pentru zicere și scriare numerilor* (p. 32–40) / § IV. *Vom Aussprechen und Anschreiben der Zahlen* (p. 33–41); Cap întăi. *Pentru ceale obicinuite patru șpețiesă ale arithmeticii întru numere întregi de acelaș feliul* (p. 40–88) / Erstes Hauptstück. *Von den gewöhnlichen vier Rechnungsarten in ganzen Zahlen gleicher Gattung* (p. 41–89), cu 5 paragrafe: [§ I] *Pentru addiție sau adunare* (p. 40–46) / § I. *Vom Addiren oder Zusammenzählen* (p. 41–47); § II. *Pentru subtracție sau scoteare* (p. 46–54) / § II. *Vom Subtrahiren oder Abziehen* (p. 47–55); § III. *Pentru multiplicație sau înmulțire* (p. 54–64) / § III. *Vom Multipliziren oder Vervielfältigen* (p. 55–65); § IV. *Pentru divizie sau împărțirea* (p. 66–84) / § IV. *Vom Dividiren oder Abtheilen* (p. 67–85); § V. *Pentru probe acestora patru a socotealii sau arithmeticii feliurilor, ceale ce amintrelea și șpețies să numesc* (p. 84–88) / § V. *Von den Proben dieser vier Rechnungsarten, welche auch sonst Species genannt werden* (p. 85–89); Al doilea cap. *Pentru numerile ceale numite* (p. 88–132) / Zweytes Hauptstück. *Von den sogenannten Zahlen* (p. 89–133), cu 7 paragrafe: § I. *Întrarea* (p. 88–98) / § I. *Einleitung* (p. 89–99); § II. *Pentru rezoluție sau dezleagare* (p. 98–110) / § II. *Vom Resolviren oder Auflösen* (p. 99–111); § III. *Pentru reducție* (p. 110–118) / § III. *Vom Reduciren* (p. 111–119); § V [!] *Pentru addiție* (p. 118–122) / § VI. [!] *Vom Addiren* (p. 119–123); § V. *Pentru suptracție* (p. 122–128) / § V. *Vom Subtrahiren* (p. 123–129); § VI. *Pentru multiplicație* (p. 128–130) / § VI. *Vom Multipliciren* (p. 129–131); § VII. *Pentru divizie* (p. 130–132) / § VII. *Vom Dividiren* (p. 131–133); Al treilea cap. *Pentru oarecare sămneale și pentru regula de tri* (p. 134–150) / Drittes Hauptstück. *Von einigen Zeichen und der Regel detri* (p. 135–151), cu 3 paragrafe: § I. *Pentru oarecare semneale ceale ce s-au primit* (p. 134–136) / § I. *Von einigen in der Rechenkunst angenommenen Zeichen* (p. 135–137); § II. *Pentru regulă direaptă de tri, regula de tri directa* (p. 136–146) / § II. *Von der geraden Regel detri, Regula detri direkta* (p. 137–147); § III. *Pentru regulă întoarsă a de tri, regula de tri inversa* (p. 146–150) / § III. *Von der verkehrten Regel de tri, Regula de tri inversa* (p. 147–151).

Depozit. BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 489, p. 305–306; CAL 1807, f. 22v; CAL 1809, f. 20r; Pascu 1927, p. 18, 277; Albu 1944, p. 323; Protopopescu 1966, p. 132–135; Bocșan 1978, p. 156; CRV 1985, p. 134; Mosora, Hanga 1991, p. 109–110.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 489.

1785. *Învățături creștinești,* Viena, 1785.

Întru mărirea Sfintei | de | o ființei, | de | viață făcătoarei și nedespărțitei Troițe, | Tatălui și Fiiului și Sfântului Duh, | s-au tipărit aceaste Învăță|turi creștinești foarte | de folos. | Scoase de pre limba grecească pre limba | românească, pentru folosul de obște. | Supt stăpânirea întru tot prealuminatului | împăratului și craiului, domnului Iosif | al doilea, cu blagosloveniia preaosfinți|tului arhiepiscopului și mitropolitului | slaveno-serbăscului și românescului | domnului | Moisei Putnic. | Iară cu toată osârdiia și chieltuiala Sfinției | Sale, părintelui Constantin Șubon, neu|nitei legi grecești preotului și slo|bodului crăiescului oraș al Te|mișorii paroh. | Tipărită în împărățitoare cetate Vienna, la Iosif | nobil de Curțbec, de Curte tipograful și vân|zătoriu de cărți, în anul 1785.

Christian Teachings [Învăţături creştineşti]. *It is another religious work that contains basic knowledge on the Christian faith, authored by the Romanian Orthodox priest from Timişoara, Constantin Şuboi; it was translated from Greek and printed at his own cost in Vienna, in Austria, in 1785.*

Format. In 8°; [6] f. + 256 p. + [1] f. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Frontispiciu alcătuit din urnă pe care se află divese obiecte (caduceu, carti, compas, glob pământesc etc.), în mijlocul unui decor vegetal stilizat (f. [2r]); frontispiciu cu 3 coşuri, în cel din urmă aflându-se flori (p. 1); vinietă cu urnă cu flori (f. nenum. v. de la sfârşit); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Înainte-cuvântare către cetitori* (f. [2r–4v]); *Capetele câte să află întru această cărticică* (f. [5r–6v]); *Învăţături creştineşti folositoare de suflet fieştecăruia creştin* (p. 1–256), cuprinzând 39 de capitole: *Pentru credinţă*. Cap 1. (p. 1–14), cu 7 paragrafe; *Pentru care săvârşit s-au zidit omul*. Cap 2. (p. 14–20), cu 4 paragrafe; *Pentru defăimarea lumii*. Cap 3. (p. 20–24), cu 4 paragrafe; *Pentru moarte*. Cap 4. (p. 25–30), cu 4 paragrafe; *Pentru judeţul cel de apoi*. Cap 5. (p. 30–35), cu 4 paragrafe; *Pentru munca de veaci.* Cap 6. (p. 36–41), cu 4 paragrafe; *Pentru văcuirea muncilor iadului*. Cap 7. (p. 41–47), cu 6 paragrafe; *Pentru raiu*. Cap 10 [!]. (p. 48–52), cu 5 paragrafe; *Pentru că păcătosul necinsteaşte pre Dumnezeu înaintea lui, când face păcatul.* Cap 9 [!] (p. 53–61), cu 4 paragrafe; *Pentru păcatul*. Cap 11. (p. 62–66), cu 4 paragrafe; *Pentru pocăinţă*. Cap 12. (p. 66–72), cu 7 paragrafe; *Pentru că păcătosul nu i să cade ca să depărteaze vreamea mântuirii sale*. Cap 13. (p. 73–79), cu 6 paragrafe; *Pentru că creştinul iaste datoriu ca să zică adevărul fără frică şi cu îndrăzneală*. Cap 14. (p. 79–84), cu 4 paragrafe; *Pentru că nu să cade să se nădăjduiască omu spre sine*. Cap 15. (p. 84), cu 3 paragrafe; *Pentru că creştinul nu să cade să-ş treacă vreamea lui în deşărt*. Cap 16. (p. 87–90), cu 4 paragrafe; *Pentru dar*. Cap 17. (p. 90–96), cu 6 paragrafe; *Pentru priimirea darului*. Cap 18. (p. 97–100), cu 4 paragrafe; *Pentru dumnezăiasca liturghie*. Cap 19. (p. 101–110), cu 9 paragrafe; *Pentru priimirea tainelor*. Cap 20. (p. 110–114), cu 5 paragrafe; *Pentru milostenie.* Cap 21. (p. 115–119), cu 4 paragrafe; *Pentru cum să cade a face neştine milosteniia*. Cap 22. (p. 120–127), cu 7 paragrafe; *Pentru zminteală.* Cap 23. (p. 127–140), cu 5 paragrafe; *Pentru răbdarea*. Cap 24. (p. 141–144), cu 4 paragrafe; *Pentru ca să cade omul să-şi supuie voia întru voia lui Dumnezeu*. Cap 25. (p. 144–148), cu 5 paragrafe; *Pentru nădeajdea cea către Dumnezeu*. Cap 26 (p. 149–153), cu 4 paragrafe; *Pentru dragostea cea către Dumnezeu*. Cap 27. (p. 153–158), cu 6 paragrafe; Cap 28. (p. 159–163), cu 4 paragrafe; *Pentru dragostea carea iaste către aproapele*. Cap 29. (p. 163–166), cu 4 paragrafe; *Pentru dragostea carea iaste către vrăjmaşi*. Cap 30. (p. 166–170), cu 4 paragrafe; *Pentru că acela carele va să-şi izbândească spre vrăjmaşul lui cade în multe răutăţi*. Cap 31. (p. 170–179), cu 11 paragrafe; *Pentru urmarea Domnului nostru Isus Hristos*. Cap 32. (p. 180–186), cu 5 paragrafe; *Pentru că viaţa Fiului Lui Dumnezeu să cade să fie chip vieţii şi săvârşirea creştinului*. Cap 33. (p. 187–194), cu 6 paragrafe; *Carele chiiamă a fi adevărat ucenic şi următoriu lui Hristos*? Cap 34. (p. 194–201), cu 6 paragrafe; *Pentru ca să cade să slujim lui Dumnezeu cu mare căldură.* Cap 35. (p. 201–205), cu 5 paragrafe; *Pentru evlaviia cea către sfânta Fecioară şi Născătoare de Dumnezeu*. Cap 36. (p. 205–210), cu 4 paragrafe; *Pentru rugăciune: ce iaste rugăciunea şi cum să cade creştinului să se roage*. Cap 37. (p. 210–225), cu 11 paragrafe; *Pentru arhiereii şi nastavnicii bisericii, adecă pentru diregătoriia păstorilor*. Cap 38. (p. 226–243), cu 7 paragrafe; *Pentru afurisanie: ce va să zică afurisanie şi cum să cade să se facă şi când*. Cap 39. (p. 243–156 [!]), cu 9 paragrafe; *Sfârşit şi lui Dumnezeu mărire* (f. nenumerotată de la sfârşit).

Depozit. BAR; BNR; BCUCJ; OSzK.

Referinţe. BRV II, nr. 491, p. 306–307; Micu 1910, p. 27; Akantisz 1922, p. 91; Pascu 1927, p. 298; Suciu 1940, p. 41; Bugariu 1942, p. 34–35; Albu 1944, p. 323, 324–325; IBR 1958, p. 368;

Hâncu 1965, p. 51; Protopopescu 1966, p. 119; Cartea B. 1972, p. 94; Corfus 1975, p. 163; Pascu 1976, p. 77; Bocșan 1977/A, p. 368; Suciu 1977, p. 137; Bocșan 1979, p. 368; Mosora, Hanga 1991, p. 110; Chindriș 2003, p. 718.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 491. Cartea conține erori de paginație (paginile 255 si 256 sunt notate 155 și 156).

1785. Ioan Molnar, ***Economia stupilor*,** Viena, 1785.

Economiia | stupilor, | acum | întâi izvodită și dată | de | Ioan Molnar, | doftorul de ochi în Marele Prințipat | al Ardealului. | Cu privileghiumul Împărăteștii și Crăieștii Măriri. | În Vienna, | la Iosif nobil de Curțbec, împără. și cră.| de Curte a neuniților rumâni și a sâr|bilor tipograf și vânzător de cărți, | în anul 1785.

*Ioan Molnar, **The Economy of Beehives [Economia stupilor]**. It is an agricultural textbook in the Enlightenment manner of that time. It was authored by an Enlightenment scholar from Transylvania, ophthalmologist Ioan Molnar, who spread his knowledge of beekeeping. In a simple style, the book presents knowledge accepted by the politics of Vienna regarding the possibilities of streamlining the economy in the Empire. It contains not only theoretical knowledge, but also practical instructions. Printed in Vienna, in Austria, in 1785.*

Format. In 8°; 188p. + [10] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând o urnă (f. tt.); frontispicii: doi copilași cu un sul desfăcut și alte obievte în jur (p. 13); urs care vrea să fure mierea unui stup de albine (p. 19); flori (p. 99); viniete: coș (p. 18); fructe și albine (f. [9v] de la sfârșit); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Mergi la albină și vei cunoaște cât iaste de lucrătoare și ce agoniseală cuvioasă face, a căriia osteneală împărații și proștii le aduc spre sănătate, iubită fiind de toți, și pentru înțelepciunea, cinstindu-o, o au luat înainte", din *„Pildele lui Solomon, cap 7, stih 8"* (p. 2); *Exelenții sale, prealuminatului domn Samoil, liber baron de Bruchental...* (p. 3–4); *Prea alesule și prea luminate doamne!* (p. 5–11), semnat „Ioan Molnar"; *Cătră cetitori* (p. 13–18); *Învățătura theoretică* (p. 19–98), cuprinzând 13 părți cu învățăturile 1–39: Partea 1. *Despre theoriia stupilor și învățătura ce iaste de lipsă să știe stupariul* (p. 19–32), cu *Învățăturile 1–7*: Învățătura 1. *Despre albinele ceale lucrătoare* (p. 19–20); Învățătura 2. *Despre părțile albinelor celor lucrătoare preste tot* (p. 20–22); Învățătura 3. *Despre mădulările capului* (p. 22–24); Învățătura 4. *Despre părțile trunchiului* (p. 24–26); Învățătura 5. *Despre aripile și picioarele albinelor* (p. 27–28); Învățătura 6. *Despre făptura trântorilor* (p. 28–29); Învățătura 7. *Despre chipul matcei* (p. 30–32); Partea 2 (p. 33–42), cu *Învățăturile 8–11*: Învățătura 8. *Despre zămislirea și prăsirea albinelor* (p. 33–36); Învățătura 9. *Despre trântori și despre matce care să prăsăsc din oaăle albinelor* (p. 36–39); Învățătura 10. *Despre căsuța matcei cei adevărate* (p. 39–40); Învățătura 11. *Despre plodirea matcei* (p. 41–42); Partea 3 (p. 43–49), cu *Învățăturile 12–16*: Învățătura 12. *Despre zidirea fagurilor* (p. 43–46); Învățătura 13. *Despre schimbarea fagurilor* (p. 46); Învățătura 14. *Despre prefacerea mierei* (p. 46–47); Învățătura 15. *Despre hrana clociturii a albinelor* (p. 47–48); Învățătura 16. *Despre așăzarea mierei* (p. 48–49); Partea 4 (p. 49–56), cu *Învățăturile 17–19*: Învățătura 17. *Despre coșnițăle albinelor* (p. 49–52); Învățătura 18. *Despre folosul coșnițălor celor de scânduri* (p. 53–54); Învățătura 19. *Despre coșnițăle ceale de curpen și de răchită* (p. 54–56); Partea 5 (p. 56–66), cu *Învățăturile 20–23*: Învățătura 20. *Despre stupini* (p. 56–58); Învățătura 21. *Despre*

stupina cea de scânduri (p. 58–61); Învățătura 22. *Despre stupina cea de gard* (p. 62–63); Învățătura 23. *Cum să cuvine ca să se așeaze coșnițăle* (p. 63–66); Partea 6 (p. 66–74), cu *Învățăturile 24–25*: Învățătura 24. *Despre oaăle ceale de matcă și ale albinelor* (p. 66–71); Învățătura 25. *Despre matcele ce ies cu roiul* (p. 72–74); Partea 7 (p. 75–80), cu *Învățăturile 26–29*: Învățătura 26. *Despre seamnele roilor* (p. 75–76); Învățătura 27. *Despre seamnele gătirei roilor* (p. 76–77); Învățătura 28. *Despre seamnele ceale adevărate în ce zi va să iasă roiul* (p. 77–78); Învățătura 29. *Despre seamnele ceale mai de pre urmă întru care ceas iase roiul* (p. 79–80); Partea 20 [!]. (p. 80–84), cu *Învățăturile 30–31*: Învățătura 30. *Despre luarea aminte după ce au ieșit roiul* (p. 80–82); Învățătura 31. *Pentru pricinile pribegirei și a întoarcerii roilor iarăș îndărăpt* (p. 82–84); Partea 9 (p. 85–86), cu *Învățătura 32*: *Despre cunoștința matcei cei plodite* (p. 85–86); *Partea 10* (p. 87), cu *Învățătura 33*: *Despre boalele matcelor* (p. 87); Partea 11 (p. 88–92), cu *Învățăturile 34–36*: Învățătura 34. *Despre seamnele coșnițălor care nu au primăvara matcă* (p. 88–89); Învățătura 35. *Despre semnele ceale de vară ale coșnițălor care nu au matcă* (p. 89–90); Învățătura 36. *Despre seamnele ceale de toamnă ale coșnițălor care nu au matcă* (p. 91–92); Partea 12 (p. 92–94), cu *Învățătura 37*: *Despre seamnele roilor celor ce n-au matcă* (p. 92–94); Partea 13 (p. 94–98), cu *Învățăturile 38–40*: Învățătura 38. *Despre învățătura cum să se știe a aleage primăvara stupii cei buni* (p. 94–95); Învățătura 39. *Despre învățătura cum să cunoști vara stupii cei buni* (p. 95–96); Învățătura 40. *Despre seamnele din care să cunoști toamna stupii cei buni* (p. 96–98); *Învățătura practicească* (p. 99–188), cuprinzând 16 părți, cu *Învățăturile 41–84*: Partea 1 (p. 99–104), cu *Învățăturile 41–43*: Învățătura 41. *Despre învățătura practicească și cum trăbuiaște stupariului, după temeiurile theorii, a purta grijă de albine* (p. 99–101); Învățătura 42. *Despre așăzarea coșnițălor primăvara, când că scot* (p. 101–102); Învățătura 43. *Despre rătezarea fagurilor, primăvara* (p. 102–104); Partea 2 (p. 105–112), cu *Învățăturile 44–45*: Învățătura 44. *Despre hrana stupilor celor slabi* (p. 105–107); Învățătura 45. *Despre mierea care să dă stupilor spre hrană* (p. 108–112); Partea 3 (p. 112–118), cu *Învățăturile 46–48*: Învățătura 46. *Despre albinele ceale prădătoare* (p. 112–113); Învățătura 47. *Despre pricinile prin care să îndeamnă albinele a prăda* (p. 113–114); Învățătura 48. *Despre mijlocirea prin care să pot împiedeca albinele ceale prădătoare* (p. 115–118); Partea 4 (p. 119–128), cu *Învățăturile 49–54*: Învățătura 49. *Despre mișlocirile prin care să ajută coșnițăle ceale fără de matcă* (p. 119–120); Învățătura 50. *Despre învățătura cum să se dea altă matcă* (p. 120–121); Învățătura 51. *Despre mijlocirea cum să se dea faguri cu oaă sau clocitură stupului ce nu pre are matcă* (p. 121–123); Învățătura 52. *Despre împreunarea coșnițăi cei fără de matcă cu alta ce are matcă* (p. 124–125); Învățătura 53. *Despre stupii cei ce nu voiesc a roi* (p. 125–126); Învățătura 54. *Despre albinele care au viețuit multă vreame fără de matcă și nu primesc matca care o dai lor* (p. 127–128); Partea 5 (p. 128–136), cu *Învățăturile 55–58*: Învățătura 55. *Despre boalele albinelor* (p. 128–129); Învățătura 56. *Despre urdinarea albinelor* (p. 129–130); Învățătura 57. *Despre bubatul albinelor* (p. 131–132); Învățătura 58. *Despre putrejunea fagurilor și a clociturii* (p. 132–135); Partea 6 (p. 136–138) cu *Învățătura 59*: *Despre vermi și alte jivini cari să prăsăsc între faguri* (p. 136–138); Partea 7 (p. 139–155), cu *Învățăturile 60–67*: Învățătura 60. *Despre înmulțirea roilor* (p. 139–140); Învățătura 61. *Despre roii cei firești* (p. 140–141); Învățătura 62. *Despre mijlocirea punerii împotriva pribegirii roiului* (p. 142–144); Învățătura 63. *Despre roii care s-au amestecat unii cu alții* (p. 145–147); Învățătura 64. *Despre matce, cum să le desparți din roii care s-au împreunat* (p. 147–149); Învățătura 65. *Despre folosul despărțirii roilor* (p. 149–152); Învățătura 66. *Cum să desparți roii care s-au împreunat* (p. 152–153); Învățătura 67. *Despre roiul cari ș-au pierdut matca (Învățătura 25)* (p. 153–155); Partea 8 (p. 155–160), cu *Învățăturile 68–70*: Învățătura 68. *Despre unealtele care sânt de lipsă stupariului a le avea la îndemână* (p. 155–157); Învățătura 69. *Despre învățătura cum să prinzi roiul* (p. 157–158); Învățătura 70. *Despre grijirea matcelor celor care voiești să le scoți din iarnă* (p. 159–160); Partea 9 (p. 160–164), cu *Învățăturile 71–72*: Învățătura

71. *Despre folosul roilor celor făcuți cu meșteșugire* (p. 160–161); Învățătura 72. *Despre învățătura care arată cum și când să se facă roii cei meșteșugiț* (p. 161–164); Partea 10 (p. 165–168), cu *Învățăturile 73–75*: Învățătura 73. *Despre împiedecarea roilor* (p. 165–166); Învățătura 74. *Învățătură cum să se așeaze coșnițăle una pre alta* (p. 166–167); Învățătura 75. *Despre anii cei neroditori* (p. 167–168); Partea 11 (p. 168–171), cu *Învățăturile 76–77*: Învățătura 76. *Despre înmulțirea și strângerea cearii și a mierei* (p. 168–169); Învățătura 77. *Învățătură cum să lipească fagurii în coșnița întru care vei să prinzi roiul* (p. 170–171); Partea 12 (p. 171–174), cu *Învățăturile 78–79*: Învățătura 78. *Despre pășunea de toamnă* (p. 171–172); Învățătura 79. *Despre carul în care porți stupii într-alt hotar* (p. 172–174); Partea 13 (p. 174–176), cu *Învățătura 80*: *Despre rătezarea fagurilor cea de toamnă* (p. 174–176); Partea 14 (p. 177–184), cu *Învățăturile 81–82*: Învățătura 81. *Învățătură cum să se scoață albinele toamna din coșnița care voiești a lua mierea și să nu omori albinele* (p. 177–181); Învățătura 82. *Cum să iai fagurii cei cu miere din coșnițăle ceale de rudă ca să nu omori albinele* (p. 181–184); Partea 15 (p. 184–186), cu *Învățătura 83*: *Despre așăzământul coșnițălor spre iarnă* (p. 184–186); Partea 16 (p. 186–188), cu *Învățătura 84*: *Despre simțirile albinelor* (p. 186–188). *Cuprinderea theoreticească a învățăturilor ce să află întru această carte* (f. [1r–9v]); *Marginea rându. Cetește îndreptate* (f. [10r]).

Depozit. BAR; BNR; BCUCJ; BBSB; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 493, p. 307–309; BRV IV, p. 264; Vuia 1896, p. 107; Crăiniceanu 1907, p. 13; Micu 1910, p. 27; Ghibu 1916, p. 236; Pascu 1927, p. 277, 282–283; Veress 1931, II, p. 39; Vicoreanu 1931, p. 131–134; Lupaș 1939, p. 653–697; Albu 1944, p. 322; Munteanu 1962, p. 168–169, 223–224; Nicolescu 1971, p. 178; BALRL 1972, p. 14; Popovici 1972, p. 275; Pascu 1976, p. 77–78; Popa 1976, p. 211–213; Zgraon 1976, p. 45; Școala 1977, p. 120; Popa 1980, p. 76; Mosora, Hanga 1991, p. 110; Lumperdean 1999, p. 106–109; Râpă-Buicliu 2000, p. 314; Chindriș 2003, p. 702.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 493.

1785. Mihai Roșu, ***Carte trebuincioasă pentru dascăli,*** 2 vol., Viena, 1785.

vol. I

Cartea | trebuincioasă | pentru | dascalii | școlelor de jos românești neunite. | În | chiesarocrăieștile țări de moștenire. | Partea întâi. | Cu voia celor mai mari, | în Vienna, | la Iosif nobil de Curțbec, c.c. al Curții | tipograf, | 1785.

Nothwendiges | Handbuch | für | Schulmeister | der wallachischen nicht unirten | Trivial Schulen | in den | Kais. Königl. Erblanden. | Erster Theil | Mit Erlaubniss der Obern. | Wien, | bei Joseph Edlen von Kurzbek k. k. Hofbuchdrucker | Gross und Buchändler | 1785.

vol. al II-lea

Cartea | trebuincioasă | pentru | dascalii | școlelor de jos românești neunite. | În | chiesarocrăieștile țări de moștenire. | Partea a doa. | Cu voia celor mai mari, | în Vienna, | la Iosif nobil de Curțbec, c.c. al Curții | tipograf, | 1785.

Nothwendiges | Handbuch | für | Schulmeister | der wallachischen nicht unirten | Trivial Schulen | in den | Kais. Königl. Erblanden. | Zweiter Theil. | Mit Erlaubniss der Obern. | Wien, | bei Joseph Edlen von Kurzbek k. k. Hofbuchdrucker | Gross und Buchändler | 1785.

Mihai Roşu, ***Handbook for teachers [Carte trebuincioasă pentru dascăli]****. It is a voluminous Romanian-German bilingual work which constitutes a deontological code for the teachers in the Romanian Orthodox schools. Its author was a professor in a normal school, a theologian and a writer and he was concerned with the emancipation of the Romanians in Banat. In an annexe ("Adăosătură"), the author also mentions the rules of conduct for students. Printed in Vienna, in Austria, in 1785.*

Format. 2 vol, in 8°; [12] f. + 253 p. (vol. I) şi 319 p.+ 6 planşe legate în carte în diverse locuri (vol. II). Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină românească şi cu 29 la pagină nemţească.

Ornamentaţie. frontispiciu cu 2 putii care zboară pe un vrej de trandafiri (f. [2]v); frontispiciu cu un copilaş care stă aplecat pe un glob pământesc (f. [3]r); ornamente tipografice.

Cuprins. [vol. I]. *Înainte-cuvântare* (f. [2v–7v]) / *Vorrede* (f. [3r–8r]); *Scara cărţii* (f. [8v–11v]) / *Inhalt des Handbuches* (f. [9r–12r]); *Partea întâi*. *Erster Theil* (p. 1–253), cuprinzând 5 capitole: Partea întâie. *Pentru învăţători sau dascali*. Cap I. *Pentru averile trebuincioase a unui dascal sau cum trebuie să fie un dascal* (p. 2–38) / Erster Theil. *Von den Lehrern*. *I. Hauptstück*. *Von nothwendigen Eigenschaften der Lehrer* (p. 3–39), cu 9 părţi: Tăiarea I. *Învăţătorii trebuie să-şi cunoască datoriile sale* (p. 2–6) / I. Abschnitt. *Lehrer müssen die Pflichten ihres Standes kennen* (p. 3–7), cu 4 §; Tăiarea a II. *Învăţătorii trebuie să fie din sine plecaţi cu voinţa a plini datoriile cinului lor* (p. 6–10) / II. Abschnitt. *Lehrer müssen geneigt seyn, die Pflichten ihres Standes zu erfüllen* (p. 7–11), cu 6 §; Tăiarea a III. *Teamerea de Dumnezeu şi cuviosiia este cea de întâiu aveare (lucru) a unui dascal de şcoale. El trebuie să fie un drept şi înbunătăţit creştin* (p. 10–16) / III. Abschnitt. *Frömmigkeit ist die erste Eigenschaft eines Schulmeisters, er muss ein rechtschaffener Christ seyn* (p. 11–17), cu 2 §; Tăiarea a IV. *A doaoa aveare ce să ceare de la un dascal este dragostea cătră ucenicii săi* (p. 16–20) / VI. [!] Abschnitt. *Die zweyte Eigenschaft ist die Liebe zu seinen Schülern* (p. 17–21), cu 2 §; Tăiarea a V. *A treia aveare este isteaţa deşteptare* (p. 20–22) / V. Abschnitt. *Die dritte Eigenschaft, Munterkeit* (p. 21–23), cu 2 §; Tăiarea a VI. *A patra aveare, răbdarea* (p. 22–28) / VI. Abschnitt. *Die vierte Eigenschaft, Geduld* (p. 23–29), cu 3 §; Tăiarea a VII. *A cincea: avearea, îndestularea sau mulţămirea cu puţin* (p. 30–32) / VII. Abschnitt. *Die fünfte Eigenschaft, Genügsamkeit* (p. 31–33), cu 3 §; Tăiarea a VIII. *A şasa aveare este sâlinţa* (p. 32–36) / VIII. Abschnitt. *Die sechste Eigenschaft, Fleiss* (p. 33–37), cu 2 §; Tăiarea a IX. *A şeaptea aveare sufletească este cuviicioasa purtare sau bunele năravuri* (p. 38) / IX. Abschnitt. *Die siebente Eigenschaft, Sittsamkeit* (p. 39) cu 2 §; Cap II. *Pentru ştiinţele sau ceaea ce dascalii înbunătăţiţi şi vreadnici trebuie să ştie* (p. 40–78) / II. Hauptstück. *Von den Wissenschaften rechtschaffener Schulmeister* (p. 41–79), cu 10 părţi: Tăiarea I. *Dascalii de şcoale trebuie să cunoască ceale întiiu scoposuri a învăţării* (p. 40–42) / I. Abschnitt. *Schulmeister müssen die Hauptabsichten des Unterrichts kennen* (p. 41–43), cu 2 §; Tăiarea II. *Cine este drept înbunătăţit creştin şi bun cetăţean* (p. 42–46) / II. Abschnitt. *Wer ein rechtschaffener Christ und guter Bürger sey* (p. 43–47), cu 3 §; Tăiarea a III. *Care fealiu de oameni sânt treabnici* (p. 46–48) / III. Abschnitt. *Welcherlei Menschen brauchbare Leute sind* (p. 47–49), cu 2 §; Tăiarea IV. *Cum poate un dascal să facă pe ucenicii săi înţălegători (cuminte)* (p. 48–52) / IV. Abschnitt. *Wie ein Schulmann die Schüler vernünftig machen kann* (p. 49–53), cu 2 §; Tăiarea a V. *Care să chiamă sârguitoriu şi cum trebuie să să obicinuiască a fi sâlitoriu şi a lucra* (p. 52–54) / V. Abschnitt. *Wer arbeitsam heisse und wie man zur Arbeitsamkeit gewöhnen könne* (p. 53–55), cu 3 §; Tăiarea VI. *Dascalii trebuie să facă pre tineri şi cu năravuri bune* (p. 54–58) / VI. Abschnitt. *Schulleute müssen die Jugend auch gesittet machen* (p. 55–59), cu 2 §; Tăiarea a VII. *Dascalii trebuie să ştie ei însuş foarte cu temeiu şi aşa de deplin fieştece lucru ce ei învaţă, pe cât să ceare la întâmplările şi*

slujba lor, și să poată săvârși aceaea la care ei să apucă sau povățuiesc pe alții (p. 58–64) / VII. Abschnitt. *Schulleute müssen selbst jede Sache, in der sie unterrichten, recht gründlich und so ausführlich wissen, als für ihre Umstände nöthig ist und das ausüben können, dazu sie anführen* (p. 59–65), cu 5 §; Tăiarea a VIII. *Dascalii de școale trebuie săție rânduială la învățătură, să să sârguiască a da învățătură pe înțăles și a cruța vreamea pe cât să poate* (p. 64–68) / VIII. Abschnitt. *Schulleute sollen im Lehren Ordnung halten, sich der Deutlichkeit befleissen und die Zeit, so viel sich thun lässt, ersparen* (p. 65–69), cu 3 §; Tăiarea a IX. *Învățătura trebuie să să facă ușoară, plăcută și nu preste trebuință rea* (p. 68–72) / IX. Abschnitt. *Das Lernen muss leicht, angenehm und nicht mühsamer als nöthig ist, gemacht werden* (p. 69–73), cu 3 §; Tăiarea a X. *La învățătură nu trebuie să să caute numai ținearea aminte, ci și înțăleagerea și depreună a face voia aplecată a urma bunei învățături* (p. 72–78) / X. Abschnitt. *Bey dem Unterrichte muss man nicht blos auf das Gedächtniss, sondern auch auf den Verstand sehen und den Willen geneigt machen, gute Lehren zu befolgen* (p. 73–79), cu 4 §; Cap III. *Pentru ceale ce un dascal este datoriu peste tot, atât întru deregătoriia sa, cum și la învățătură să păzască* (p. 80–96) / III. Hauptstück. *Von dem, was ein Schulmeister überhaupt in seinem Amte und beym Unterrichten zu beobachten hat* (p. 79–97), cu 3 părți: Tăiarea I. *Ce trebuie să facă un dascal înainte de școală* (p. 80–86) / I. Abschnitt. *Was ein Schulmeister vor der Schule thun soll* (p. 81–87), cu 5 §; Tăiarea a II. *Purtarea dascalului în vreamea școalei* (p. 86–92) / II. Abschnitt. *Das Verhalten des Schulmeisters während der Schule* (p. 87–93), cu 1 §; Tăiarea a III. *Pentru rugăciunea care să face când să înceape școala* (p. 92–96) / III. Abschnitt. *Vom Beten, womit die Schule angefangen wird* (p. 93–97), cu 3 §; Cap IV. *Pentru lucrurile care dascalii de școale mai au încă a păzi, pentru ca să poată purta deregătoriia lor după scopos și spre cel adevărat binele tinerilor* (p. 98–230) / IV. Hauptstück. *Von Dingen, die Schulleute noch sonst zu beobachten haben, um ihrem Amte zweckmässig und zum wahren besten der Jugend vorzustehen* (p. 99–231), cu 6 părți: *Întruducere, sau mai nainte vorbă de ceale ce au să să zică la tăierile următoare* (p. 98–100) / *Einleitung* (p. 99–101); Tăiarea I. *Cum trebuie un dascal să-ș dobândească de la ucenici supusa ascultare și cinstitoare sfială și să să facă iubit și temut* (p. 100–118) / I. Abschnitt. *Wie ein Schulmann bei seinen Schülern sich Gehorsam und Ansehen verschaffen, sich beliebt und furchtbar machen solle* (p. 101–119), cu 9 puncte; Tăiarea a II. *Dascalii trebuie săție pre ucenicii săi întru bună dichisire, să aibă dreapte preceaperi de dichisirea școalelor și să să poarte înțălepțește la sfătuiri, înștiințări sau învățări de pază, înfricări și pedeapse* (p. 118–140) / II. Abschnitt. *Schulleute müssen ihre Schüler in guter Zucht halten, von der Schulzucht aber richtige Begriffe haben und sich beim Ermahnen, Warnen, Drohen und Strafen weislich verhalten* (p. 119–141), cu 11 puncte; Tăiarea III. *Pentru purtarea dascalului cu copiii după a fieștecăruia preceapere, fire, purtare, vârstă, după fealiu de parte bărbătească și femeiască* (p. 140–176) / III. Abschnitt. *Von dem Bezeigen der Schulleute bei Kindern von verschiedener Fähigkeit, Gemüthsbeschaffenheit, Aufführung, von verschiedenem Alter und Geschlechte* (p. 141–177), cu 14 puncte; Tăiarea a IV. *Dascalii trebuie să să înveațe pre ucenicii săi a avea ură de minciuni și de amegituri și a avea dragoste către adevăr și către cinste; așijderea, să-i povățuiască la înbunătățire și la întregimea de cinste, să le însufle și începuturi care ducu la căștigarea acestui scopos și să le facă cunoscute pricinele îndemnătoare, după care cineva trebuie să să poarte* (p. 178–194) / IV. Abschnitt. *Lehrer müssen ihren Schülern Abscheu vor dem Lügen und Betrügen, Liebe aber zur Wahrheit und Ehre beibringen; ingleichen sie zur Rechtschaffenheit und Ehrlichkeit leiten, ihnen auch Grundsätze, welche zu Erlangung dieses Endzwecks dienlich sind, einflössen und die Bewegungsgründe bekannt machen, nach welchen man sich verhalten muss* (p. 179–195), cu 12 puncte; Tăiarea a V. *Dascalii sânt datori a îndrepta și purtarea din afară a tinerilor. Ei trebuie să povățuiască pre tineri, ori de ce stare ei să fie, la bune năravuri, la țeremonii sau evghenie, adecă la paza bunei-cuvințe la vorbă, la shime și cucernicii, și la toată purtarea lor către alții*

(p. 196–230) / V. Abschnitt. *Schulleute sind auch schuldig das äusserliche Bezeigen der Jugend zu bessern; sie müssen Schüler jedes Standes zur Sittsamkeit, Artigkeit, oder Höflichkeit, das ist, zu Beobachtung der Wohlanständigkeit in Worten, Gebärden und in ihrem ganzen Verhalten gegen andere anleiten* (p. 197–231), cu 18 puncte; Cap a V. *Învățătură pentru dascali* (p. 230–252) / V. Hauptstück. *Instruktion für Lehrer* (p. 231–253), cu 25 §. **[vol. II].** Partea a II-a. *Pentru ceale ce sânt de învățat și pentru chipul învățării* (p. 2–258) / Zweyter Theil. *Von den Lehrgegenständen und der Lehrart* (p. 3–259), cuprinzând 15 capitole: Cap I. *Pentru învățarea laolaltă* (p. 2–16) / I. Hauptstück. *Vom Zusammenunterichten* (p. 3–17), cu 3 părți: Tăiarea I. *Ce să înțăleage prin învățarea dinpreună sau laolaltă* (p. 2–6) / I. Abschnitt. *Was unter dem Zusammenunterrichten verstanden werde* (p. 3–7), cu 2 §; Tăiarea a II. *Cum trebuie a fi la darea de învățătură laolaltă sau dinpreună* (p. 6–12) / II. Abschnitt. *Wie bei dem Zusammenunterrichten zu verfahren sey* (p. 7–13), cu 3 §; Tăiarea a III. *Folosul dării de învățare laolaltă și împreună cu toți* (p. 12–16) / III. Abschnitt. *Nutzen des Zusammenunterrichtens* (p. 13–17), cu 5 §; Cap a II. *Pentru cunoașterea slovelor* (p. 16–50) / II. Hauptstück. *Vom Buchstabenkennen* (p. 17–51), cu 5 părți: Tăiarea I. *Purtarea la cunoașterea slovelor* (p. 16–26) / I. Abschnitt. *Verfahren bey dem Buchstabenkennen* (p. 17–27), cu 9 §; Tăiarea a II. *Pomăniri cătră învățătoriul* (p. 26–28) / II. Abschnitt. *Erinnerungen an die Lehrer* (p. 27–29), cu 1 §; Tăiarea a III. *Pentru trebuința sau folosul tăbliții slove* (p. 28–42) / III. Abschnitt. *Von dem Gebrauche des Buchstabentäfleins* (p. 29–43), cu 4 §; Tăiarea IV. *Pentru schimbarea slovelor și arătarea seamenelor de deosăbire* (p. 42–46) / IV. Abschnitt. *Von dem Verändern der Buchstaben und Angeben der Merkmale* (p. 43–47), cu 3 §; Tăiarea V. *Pentru dreapta pronunțiație (grăire) a slovelor* (p. 46–50) / V. Abschnitt. *Von der richtigen Aussprache der Buchstaben* (p. 47–51), cu 4 §; Cap III. *Tabeallă sau tablă pentru cunoașterea slovelor* (p. 50–60) / III. Hauptstück. *Tabelle von Erkenntniss der Buchstaben* (p. 51–61); Cap IV. *Tabellă de slovnire* (p. 60–66) / IV. Hauptstück. *Tabelle vom Buchstabiren* (p. 61–67); Cap V. *Pentru slovnire* (p. 66–92) / V. Hauptstück. *Vom Buchstabiren* (p. 67–93), cu 6 părți: *Întroducere* (p. 66–70) / *Einleitung* (p. 67–71), cu 4 §; Tăiarea I. *Pentru tabla slovnirii și metahirisirea ei* (p. 70–76) / I. Abschnitt. *Von der Buchstabirtafel und deren Gebrauche* (p. 71–77), cu 2 §; Tăiarea a II. *Pentru metahirisirea sau obicinuința cărții de alfavit sau azbucoavnei* (p. 76–80) / II. Abschnitt. *Von dem Gebrauche des Namenbüchleins* (p. 77–81), cu 2 §; Tăiarea a III. *Tâlcuirea tabellelor pentru cunoașterea slovelor și pentru slovnire* (p. 80–82) / III. Abschnitt. *Das Abhandeln der Tabellen von Erkenntniss der Buchstaben und von dem Buchstabiren* (p. 81–83), cu 4 §; Tăiarea a IV. *Pentru slovnirea de rost și pentru citirea celor slovnite* (p. 84) / IV. Abschnitt. *Von dem Auswendigbuchstabiren und Lesen des Buchstabirten* (p. 85), cu 2 §; Tăiarea a V. *Pentru lucrurile care încă sânt de a să lua în samă la cetire* (p. 86–92) / V. Abschnitt. *Von Dingen, die sonst noch bei dem Buchstabiren zu beobachten sind* (p. 87–93), cu 4 §; Cap a VI. *Tabellă pentru cetire* (p. 92–104) / VI. Hauptstück. *Tabelle vom Lesen* (p. 93–105); Cap VII. *Pentru cetire* (p. 104–142) / VII. Hauptstück. *Vom Lesen* (p. 105–143), cu 8 părți: Tăiarea I. *Înainte gătire la cetit și ce trebuie a face când să face într-adevăr cetire* (p. 104–108) / I. Abschnitt. *Vorbereitung zum Lesen und was bei dem wirklichen Lesen zu thun sey* (p. 105–109), cu 2 §; Tăiarea a II. *De e de cetit* (p. 108) / II. Abschnitt. *Was zu lesen* (p. 109), cu 1 §; Tăiarea a III. *Pentru cetirea depreună* (p. 110–112) / III. Abschnitt. *Vom Zusammenlesen* (p. 111–113), cu 2 §; Tăiarea VI [!]. *Chipul la cetirea depreună* (p. 112–124) / IV. Abschnitt. *Das Verfahren bei dem Zusammenlesen* (p. 113–125), cu 12 §; Tăiarea a V. *Pentru folosul cetirii depreună* (p. 124–128) / V. Abschnitt. *Vom Nutzen des Zusammenlesen* (p. 125–129), cu 5 §; Tăiarea IV. *Purtarea la cetirea sângurată sau la cetirea de unul câte unul* (p. 128–130) / VII. Abschnitt. *Das Verfahren bei dem einzeln Lesen* (p. 129–131), cu 3 §; Tăiarea a VII. *Pentru cetirea de scrisoare* (p. 132–138) / VII. Abschnitt. *Vom Lesen des Geschriebenen* (p. 133–139), cu 6 §; Tăiarea a VIII. *Pentru greșelile la cetire și îndreptarea lor* (p. 138–142) / VIII. Abschnitt. *Von*

den Fehlern beim Lesen und ihrer Verbesserung (p. 139–143), cu 2 §; Cap VIII. *Pentru învățarea de rost* (p. 142–152) / VIII. Hauptstück. *Vom Auswendiglernen* (143–153), cu 2 părți: *Întroducere* (p. 142–144) / *Einleitung* (p. 143–145), cu 1 §; Tăiarea I. *Pentru chipul învățării de rost* (p. 144–152) / I. Abschnitt. *Von dem Verfahren beim Auswendiglernen* (p. 145–153), cu 12 §; Cap a IX. *Pentru tabelle* (p. 154–182) / IX. Hauptstück. *Von Tabellen* (p. 155–183), cu 5 părți: Tăiarea I. *Tâlcuirea tabellelor* (p. 154–156) / I. Abschnitt. *Beschreibung der Tabellen* (p. 155–157), cu 1 §; Tăiarea a II. *Pentru ceale ce sânt de trebuință la o tabellă bună* (p. 156–160) / II. Abschnitt. *Von den Eigenschaften einer guten Tabelle* (p. 157–161), cu 4 §; Tăiarea a III. *Pentru forma din afară a tabellelor* (p. 160–170) / III. Abschnitt. *Von der äusserlichen Gestalt der Tabellen* (p. 161–171), cu 6 §; Tăiarea a IV. *Pentru metahirisirea tabellelor* (p. 170–176) / IV. Abschnitt. *Vom Gebrauche der Tabellen* (p. 171–177), cu 7 §; Tăiarea a V. *Pentru folosul tabellelor* (p. 176–182) / V. Abschnitt. *Von dem Nutzen der Tabellen* (p. 177–183), cu 8 §; Cap X. *Pentru întrebare cercetătoare* (p. 182–198) / X. Hauptstück. *Vom Ausfragen* (p. 183–199), cu 3 părți: Tăiarea I. *Tălmăcirea întrebării de cercare* (p. 182–184) / I. Abschnitt. *Beschreibung des Ausfragens* (p. 183–185), cu 2 §; Tăiarea a II. *Chipul facerii întrebăciunilor* (p. 184–196) / II. Abschnitt. *Das Verfahren beim Ausfragen* (p. 185–197) cu 5 §; Tăiarea a III. *Pentru folosul aceștii întrebări cercetătoare* (p. 196–198) / III. Abschnitt. *Vom Nutzen des Ausfragens* (p. 197–199), cu 2 §; Cap a XI. *Pentru scrisu* (p. 198–224) / XI. Hauptstück. *Von dem Schreiben* (p. 199–225), cu 7 părți: Tăiarea I. *De obște pentru scriere* (p. 198–202) / I. Abschnitt. *Von dem Schreiben überhaupt* (p. 199–203), cu 5 §; Tăiarea a V [!]. *Pentru metahirisirea povețuirei învățătoare și a prubelor* (p. 202–208) / II. Abschnitt. *Von dem Gebrauche der Anleitung und der Muster* (p. 203–209), cu 4 §; Tăiarea III. *Pentru scrierea de prube și împărțirea prubelor de scrisoare* (p. 208–214) / III. Abschnitt. *Von dem Vorschreiben und Austheilen der Vorschriften* (p. 209–215), cu 2 §; Tăiarea IV. *Pentru îndreptarea sau dreagerea celor scrise* (p. 214–216) / IV. Abschnitt. *Von dem Verbessern des Geschriebenen* (p. 215–217), cu 2 §; Tăiarea a V. *Oareșcare însemnări (aduceri aminte) pentru învățătoriu* (p. 216–218) / V. Abschnitt. *Verschiedene Anmerkungen für den Lehrer* (p. 217–219), cu 2 §; Tăiarea a VI. *Cum trebuie să să aducă școlarii acolo ca să scrie rânduri aseamenea* (p. 218–220) / VI. Abschnitt. *Wie die Schüler dahin zu bringen sind, dass sie gleiche Zeilen schreiben* (p. 219–221), cu 2 §; Tăiarea VII. *Pentru tăiarea peanelor sau condeaielor și pentru cerneală* (p. 220–224) / VII. Abschnitt. *Vom Federschneiden und der Dinte* (p. 221–225), cu 5 §; Cap XII. *Pentru aritmetică sau învățătura numerilor și a socotealelor* (p. 224–234) / XII. Hauptstück. *Vom Rechnen* (p. 225–235), cu 2 părți: Tăiarea I. *Ce este mai vârtos de a învăța coală din aritmetică* (p. 224–226) / I. Abschnitt. *Was in Schulen eigentlich vom Rechnen zu lehren sey* (p. 225–227), cu 1 §; Tăiarea a II. *Cum trebuie dascalii să înveațe pe școlarii lor numărarea (aritmetica)* (p. 226–234) / II. Abschnitt. *Wie die Lehrer ihren Schülern das Rechnen beibringen sollen* (p. 227–235) cu 8§; Cap a XIII. *Pentru cântare* (p. 234–244) / XIII. Hauptstück. *Vom Singen* (p. 235–245), cu 3 părți: Tăiarea I. *Pentru cântare preste tot* (p. 234–236) / I. Abschnitt. *Vom Singen überhaupt* (p. 235–237), cu 2 §; Tăiarea a II. *Cum trebuie a să urma la cântare* (p. 238–242) / II. Abschnitt. *Wie beim Singen zu verfahren sey* (p. 239–243), cu 7 §; Tăiarea a III. *Pentru folosul cântării* (p. 242–244) / III. Abschnitt. *Von dem Nutzen des Singens* (p. 243–245), cu 2 §; Cap XIV. *Pentru povețuirea către înbunătățire* (p. 244–248) / XIV. Hauptstück. *Von der Anleitung zur Rechtschaffenheit* (p. 245–249), cu 2 părți: Tăiarea I. *Pentru trebuința și folosul aceștii povețuiri* (p. 244–246) / I. Abschnitt. *Von der Nothwendigkeit und Nützlichkeit dieser Anleitung* (p. 245–247), cu 2 §; Tăiarea a II. *Pentru întrebnicirea aceștii învățări povețuitoare* (p. 246–248) / II. Abschnitt. *Von dem Gebrauche dieser Anleitung* (p. 247–249), cu 2 §; Cap XV. *Pentru învățătura la limba nemțască* (p. 248–258) / XV. Hauptstück. *Von der Anleitung zur deutschen Sprache* (p. 249–259), cu 2 părți: Tăiarea a I. *Cum trebuie a să deprinde copiii la limba nemțască, întru aceale locuri unde nu să vorbeaște*

nemțească (p. 248–254) / I. Abschnitt. *Wie der Jugend an Orten, wo man nicht deutsch spricht, die deutsche Sprache beizubringen ist* (p. 249–255), cu 6 §; Tăiarea a II. *Folosul limbii nemțăști* (p. 254–258) / II. Abschnitt. *Nutzen der deutschen Sprache* (p. 255–259), cu 5 §; *Adăosătură. Pentru multe alte porunci spre ținearea în bună stare a școalelor* (p. 260–318) / *Anhang. Von verschiedenen Vorschriften zur Aufrechthaltung des Schulwesens* (p. 261–319), cuprinzând 3 capitole: Cap I. *De pravili de școale pentru școlari* (p. 260–292) / I. Hauptstück. *Von Schulgesetzen für die Schüler* (p. 261–293), cu 3 părți: I. *Cum trebuie să să poarte școlarii către Dumnezieu și către besearică* (p. 260–272) / I. *Wie sich die Schüler gegen Gott und in der Kirche verhalten sollen* (p. 261–273); II. *Cum trebuie să meargă școlarii la școală. Cum trebuie să să poarte în școală și cum trebuie să meargă din școală* (p. 272–286) / II. *Wie die Schüler in die Schule gehen, allda sich verhalten und aus der Schule gehen sollen* (p. 273–287); III. *Cum trebuie să să poarte școlarii întru cealelalte prilejuri, afară de școală și besearică* (p. 288–292) / III. *Wie die Schüler ausser der Schule und Kirche sich im übrigen zu betragen haben* (p. 289–293); Cap a II. *Pentru mathime și pentru catalogu mathimelor* (p. 292–300) / II. Hauptstück. *Von den Lektionen und Lektionskatalogen* (p. 293–301), cu 2 §; Cap a III. *Pentru examenul de școală* (p. 300–318) / III. Hauptstück. *Von den Schulprüfungen* (p. 301–319), cu 4 părți: Tăiarea I. *Pentru scoposul examenului de școală* (p. 300–302) / I. Abschnitt. *Von der Absicht der Schulprüfungen* (p. 301–303), cu 2 §; Tăiarea a II. *Cum trebuie să să rânduiască examenele, ca să poată judeca cei ce sânt la examen de sporiul școlarilor* (p. 301 [!]–306) / II. Abschnitt. *Wie die Prüfungen einzurichten sind, dass die Anwesenden den Fortgang der Schüler beurtheilen können* (p. 306 [!]–307), cu 3 §; Tăiarea III. *Pentru chipul examenului* (p. 308–310) / III. Abschnitt. *Von der Prüfungsart* (p. 309–311), cu 3 §; Tăiarea IV. *Ce este de a păzi la începutul examenului și la însuș examen, și cine trebuie să întreabe pe școlari* (p. 310–318) / IV. Abschnitt. *Was beim Anfange der Prüfung und bei der Prüfung selbst zu beobachten ist und wer die Schüler befragen solle* (p. 311–319), cu 8 §; *Tăblița azbucească* / *ABC Täflein* (între p. 24–25); [Alfabetul chirilic] (între p. 84–85); *Tabella de frunte pentru Catehismu* (între p. 164–165); *Haupttabelle vom Katechismus* (între p. 164–165); A. *Numele a școlarilor* / *Catalogu a școlarilor care cum să poartă în luna ..., în anu...*(între p. 294–295); A. *Namen der Schuler* / *Verzeichniss über den Fleiss der Schüler im Monat ..., im Jahre ...* (între p. 294–295); B. *Numele școlarilor* (între p. 298–299); B. *Namen der Schuler* (între p. 298–299).

Depozit. BAR; BNR; BCUCJ; BCUIS.

Referințe. BRV II, nr. 485, p. 302–304; CAL 1807, f. 23r; CAL 1809, f. 20r; CAL 1817, f. 47v; CAL 1825; Pop 1838, p. 48, 99; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 17; Vuia 1896, p. 107–111; Micu 1910, p. 26–27; Ghibu 1916, p. 236, 240; Pascu 1927, p. 277; Cosma 1933, p. 10; Bălan 1935, p. 286; Suciu 1940, p. 40–41; Bugariu 1942, p. 35–37; Albu 1944, p. 321–323; Beju 1956, p. 125; Protopopescu 1966, p. 94, și *passim*; Școala 1970, I, p. 111–116; Ghișe, Teodor 1972, p. 238; Popovici 1972, p. 261; Poenaru 1973, p. 223; Bodinger 1976, p. 168–169; Zgraon 1976, p. 46; Bocșan 1978, p. 156; Bocșan 1979, p. 368; Popa 1980, p. 75; Mosora, Hanga 1991, p. 109; Râpă-Buicliu 2000, p. 297.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 485. Traducerea e făcută de Teodor Iancovici (Bocșan 1978, p. 156). Cartea conține erori de paginație. La BAR, la cota CRV 485A, se află vol. II al acestei cărți, cu o altă foaie de titlu:

De lipsă | cărticea | pentru | învățătoriu | a neuniților rumănești mai mici școle | în | împără. și crăieștile țări. | Partea a doua. | Să vinde, nelegată, 45 de cr<eițari>. | Cu permisu celor mai mari. | În Viena. | La Iosif nobil de Curțbec, împără. și cră. | de Curte a neuniților români și a | sârbilor tipograf și vănzătoriu de c<ă>rti. | În anul 1785.

Nothwendiges | Handbuch | für | Schulmeister | der wallachischen nicht unirten | Trivial Schulen | in den | Kais. Königl. Erblanden. Mit Erlaubniss der Obern. | Wien, | bei Joseph Edlen von Kurzbeck k. k. Hofbuchdrucker Gross- | und Buchhändler | 1785.

1786. Nichita Horvat, ***Sermo seu verum seculum pacis ...,*** Viena, 1786.

Sermo | seu | verum seculum | pacis, | concordiae, atque unitatis, | in | commodum | cunctorum Christi fidelium, maxime popu|li Graeci ritus uniti et disuniti. | Authore | Niceta Horvath | ecclesiarca ecclesiae cathedralis grae|co-catholicae Magno-Varadinensis. | Viennae, | Typis Josephi Nob. de Kurzbek. | 1786.

Nichita Horvat, ***Sermo seu verum seculum pacis ...*** *It is the Latin version of a Christian dissertation which appeared in Romanian one year later in Vienna and in which the author, the Greek Catholic canon priest from Oradea, NichitaHorváth, militates in favour of the unity between the Romanian Orthodox and Greek Catholic flock, thus showing an unusual ecumenism. Printed in Vienna, in Austria, in 1786.*

Format. In 8º; 4 f. + 87 p. + [1] f. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Mică gravură alcătuită din fructe (f. tt); frontispiciu dreptunghiular reprezentând un copil care îl încununează pe altul (p. 1); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Ad lectorem* (f. [2r–3v]); *Index* (f.[4r–v]); *Sermo de pace, concordia, atque unitate* (p. 1–87), cuprinzând 9 paragrafe: § 1. *Inductio materiae* (p. 1–6); § II. *Puncta discrepantiam inter Unitos et non Unitos Causantia* (p. 6–8); § III. *Dilucidatio puncti primi* (p. 9–13); § IV. *Dilucidatio puncti secundi* (p. 13–25); § V. *Dilucidatio puncti tertii* (p. 25–33); § VI. *Dilucidatio puncti quarti* (p. 33–49); § VII. *Consensus utrisque Ecclesiae orientalis atque occidentalis* (49–57); § VIII. *Intensus amor Unitarum, Disunitos ad concordiam a matre Ecclesiae desideratum adducendi* (p. 57–69); § IX. *Motiva pacis, concordiae, atque Unitatis* (p. 69–87).

Depozit. OSzK.

Referințe. Petrik II, p. 172; Veress 1931, II, p. 44.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 311533.

1787. [Ioan Budai-Deleanu], ***Carte de obște***, Viena, 1787.

Allgemeines | bürgerliches | Gesetzbuch. | Erster Theil. | Wien, | gedruckt bey Joseph Edlen von Kurzbeck kaiserl. | königl. Hofbuchdrucker Gross und Buch|händler. | 1787.

Carte de obște | care | cuprinde în sine toate pravilile | cetățănești. | Partea întâie. | Tipărită în Vienna cu tipariul lui Iosifu | nobil de Curțbecu, împărătescul și crăie|scul al Curții tipografu, | 1787.

[Ioan Budai-Deleanu], ***Civil law [Carte de obște]****. A bilingual juridical text in Romanian and German. Some researchers have attributed its Romanian translation to the Enlightenment scholar Ioan Budai-Deleanu. Like other writings of Budai-Deleanu, this was also part of his official obligations as an official in the Empire's legal apparatus. Printed in Vienna, Austria, in 1787.*

Format. In 8º; [6] f. + 337 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Textul în limba germană este pe pagina din stânga, iar cel în limba română, pe cea din dreapta.

Ornamentație. Stema Imperiului Habsburgic (ambele f. tt.); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. [Decretul lui Iosif al II-lea de la 1 ianuarie 1787] (f. [2v–6r]); [*Erstes Hauptstück...*] (p. 2–38) / [*Capu întâiu ...*] (p. 3–39), cu 27 §; Zweytes Hauptstück. *Von den Rechten der Unterthanen überhaupt* (p. 38–48) / Capu al doilea. *Pentru drepturile ceale de obște ale supușilor* (p. 39–49), cu 9 §; Drittes Hauptstück. *Von den Rechten zwischen Eheleuten* (p. 50–194) / Capu a treilea. *Pentru drepturile căsătoriților* (p. 51–195), cu 126 §; Viertes Hauptstück. *Von den Rechten zwischen Aeltern und Kindern* (p. 194–228) / Capu a patrulea. *Pentru drepturile între părinți și fii* (p. 195–229), cu 32 §; Fünftes Hauptstück. *Von den Rechten der Waisen und anderer, die ihre Geschäfte selbst nicht besorgen können* (p 228–336) / Cap a cincea. *Pentru drepturile copiilor rămași fără părinți și ale altora care nu-ș potu purta de grijă la trebile lor* (p. 229–337), cu 98 §.

Depozit. BNR.

Referințe. Râpă-Buicliu 1985, p. 173–174; Râpă-Buicliu 2000, p. 115; Chindriș, Iacob, 2012, p. 70, 80.

Observații. Exemplar de referință: BNR, cota CR XVIII-I–182. Lipsesc paginile 1–4.

1787. Ioan Gianeti, ***Refutarea tratatului lui Ocellus despre natura Universului***, 1787

Cata Ocellu | peri tes | tu pantos fiseos | ponema | te efgenezate arhontos mega | Clotsiare | Ioannu Tsanetu | afierothen | to | Ipselotato, Efsevesato che Galeno | tato, Afthente che hegemoni pases | Ungrovlahias | Chirio Chirio | Ioanne Nicolao Petru | Mavrogene | Theorethen che acribos diorthothen | para | Georgiu Vedoth | En Vienne tes Ausrias 1787. | Para Iosepo Vavmistero.

Réfutation | du | traité | d' Ocellus | de la | nature de l'Univers | Ouvrage | de Jean Zanetti clutschiar,| dédié | à son Altesse Sérénissime | Nicolas Mavrogenes, | prince regnant de Vallachie. | Revu et corrigé | par | mons. George Vindoti. | Vienne D'Autriche, 1787, | chez Joseph de Baumeister.

*Ioan Gianeti, **A refutation of Ocellus' Treaty Regarding the Nature of the Universe [Refutarea tratatului lui Ocellus despre natura Universului].** It is the first polemic philosophical work published in a Western language by someone from Wallachia, clucer (court official responsible for the Court provisions) IoanGeanetu, dedicated to the Prince of Wallachia, NicolaeMavrogenes. The work was printed in Greek and French in Vienna, in Austria, in 1787.*

Format. In 8º; [4] f. + 302 p. (notate doar de la p. 18 la 301). Tipar negru, cu 21 de rânduri la pagină, în greacă, și cu 24 de rânduri la pagină, în franceză.

Ornamentație. Două frontispicii dreptunghiulare, semnate în stânga jos „Gritner", reprezentând: un templu grec cu coloane, un pod și alte elemente (p. 24); diverse obiecte așezate pe o consolă și flancate de două coloane, între care se disting: globul pământesc, cărți, o trâmbiță, un caduceu etc. (p. 25); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *To Ipselotato, Evsevesato che Evgenesato hemon afthente Chirio Chirio Ioanne Nicolao Petru Mavrogene, Voevoda che hegemoni pases Ungrovlahias ten edafiean proschinesin* (f. [2v]) / *A son Altesse Monsegneur Nicolas Mavrogenes, principe regnant de Vallachie* (f. [3r]); [*Emellen*

ara, Efsevesate Hegemon, eparesa cata Ocelle ...] (f. [2v]–6) / [*Ce Traité contre Ocellus* ...] (f. [3r]–7), semnat: „Ioannes Tsanetu megas Clotziares”/ „Le très humble, & très obeiffant serviteur Jean Zanetti clutschiar”; *Ioanni* (p. 8); *Epigramma eroelehion*, semnat: „Theodoros, hosos holos che allos si” (p. 9); *To Flosofon perifanezato chirio Ioanne megalo Klotsiare evprattein*, semnat „Sevastias Daniel ho Patmios” (p. 10–14); [*Anegnothi para* ...], datat și semnat „1787 Noemv. 7. Ho Ungrovlahias Grigorios” (p. 15); *Proimion* (p. 16–22) / *Avant-propos* (p. 17–23); *Cata Ocellu peri tes tu pantos fiseos* (p. 24–300) / *Réfutation du traité d' Ocellus de la nature de l'Univers* (p. 25–301), cuprinzând următoarele capitole: *Chefaleon, iten tmema 1. te Ocelle* (p. 24–122) / *Chapitre, ou section I d'Ocellus* (p. 25–123), cu 9 subcapitole: [Chefaleon 1] (p. 24–42) / [Chapitre I] (p. 25–43); *Chefaleon 2* (p. 42–52) / *Chapitre II* (p. 43–53); *Chefaleon 3* (p. 52–58) / *Chapitre III* (p. 53–59); *Chefaleon 4* (p. 60–64) / *Chapitre IV* (p. 61–65); *Chefaleon 5* (p. 64–72) / *Chapitre V* (p. 65–73); *Chefaleon 6* (p. 72–80) / *Chapitre VI* (p. 73–81); *Chefaleon 7* (p. 80–88) / *Chapitre VII* (p. 81–89); *Chefaleon 8* (p. 88–100) / *Chapitre VIII* (p. 89–101); *Chefaleon 9* (p. 100–122 [!]) / *Chapitre IX* (p. 101–113); *Chefaleon 10* (p. 114–122) / *Chapitre X* (p. 115–123); *Chefaleon 2. It en tmema 2. te Ocelle* (p. 122–194) / *Chapitre, ou section II d'Ocellus* (p. 123–195), cu 9 subcapitole: *Chefaleon 1* (p. 122–128) / *Chapitre I* (p. 123–129); *Chefaleon 2* (p. 128–138) / *Chapitre II* (p. 129–139); *Chefaleon 3* (p. 138–144) / *Chapitre III* (p. 139–145); *Chefaleon 4* (p. 146–152) / *Chapitre IV* (p. 147–153); *Chefaleon 5* (p. 152–156) / *Chapitre V* (p. 153–157); *Chefaleon 6* (p. 156–166) / *Chapitre VI* (p. 157–167); *Chefaleon 7* (p. 166–172) / *Chapitre VII* (p. 167–173); *Chefaleon 8* (p. 172–180) / *Chapitre VIII* (p. 173–181); *Chefaleon 9* (p. 182–194) / *Chapitre IX* (p. 183–195); *Chefaleon 3. It en tmema 3. te Ocelle* (p. 196–300) / *Chapitre, ou section III d'Ocellus* (p. 197–301) cu 17 subcapitole: *Chefaleon 1* (p. 196–204) / *Chapitre I* (p. 197–205); *Chefaleon 2* (p. 204–208) / *Chapitre II* (p. 205–209); *Chefaleon 3* (p. 210–212) / *Chapitre III* (p. 211–213); *Chefaleon 4* (p. 214–224) / *Chapitre IV* (p. 215–225); *Chefaleon 5* (p. 224–228) / *Chapitre V* (p. 225–229); *Chefaleon 6* (p. 228–234) / *Chapitre VI* (p. 229–235); *Chefaleon 7* (p. 236–238) / *Chapitre VII* (p. 237–239); *Chefaleon 8* (p. 238–244) / *Chapitre VIII* (p. 239–245); *Chefaleon 9* (p. 246–250) / *Chapitre IX* (p. 247–251); *Chefaleon 10* (p. 252–258) / *Chapitre X* (p. 253–259); *Chefaleon 11* (p. 258–262) / *Chapitre XI* (p. 259–263); *Chefaleon 12* (p. 262–264) / *Chapitre XII* (p. 263–265); *Chefaleon 13* (p. 264–274) / *Chapitre XIII* (p. 265–275); *Chefaleon 14* (p. 276–282) / *Chapitre XIV* (p. 277–283); Chefaleon 15 (p. 282–292) / Chapitre XV (p. 283–293); *Chefaleon 16* (p. 292–296) / *Chapitre XVI* (p. 293–297); *Chefaleon 17* (p. 296–300) / *Chapitre XVII* (p. 297–301); *Fautres à corriger* (p. [302]).

Depozit. BACJ, BAR, BCUIS.

Referințe. BRV II, nr. 518, p. 322–324; BRV IV, p. 267; Bodinger, 1976, p. 177; Urs 2011, p. 429.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1132.

1787. Nichita Horvat, ***Poslanie sau dreaptă oglindă a păcii, dragostii și unimii***, Viena, 1787.

Poslanie | sau | dreaptă oglindă | a | păcii, dragostii și unimii, | prin carele, cu dreapte dovediri, cei uniți să mân|tuiesc de hulele carele lor li să aruncă, iară neu|nții, nici iritici a fi, nici shismatici mai ales | în neamul românesc a nu să putea aieve | zice, să arată. | Acum | întâi tipărită în împărăteasca cetate Vienna, prin cin|stitul și de neamu Iosiv de Curțbec, tipograful | împărătesc, la anul de la Hs. 1787, | pentru a neamului rumânesc folos și mângăiare.

Nichita Horvat, ***Letter or Precise Reflection of Peace, Love and Union [Poslanie sau dreaptă oglindă a păcii, dragostii și unimii]****. It is an ecumenical Christian thesis, which advocates the unity between Orthodox Romanians and Greek-Catholic ones, since they are all one and the same denomination. One year earlier, the work had been printed in Vienna, too. Nevertheless, it was written in Latin and it had a slightly different text: Sermo seu verum seculum pacis, concordiae, atque unitatis in commodum punctorum Christi fidelium maxime populi Graeci ritus uniti et disuniti. It was printed at Vienna, Austria, in 1787.*

Format. In 4°; [8] f. + 174 p. + 2 p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu amplu dintr-o gravură de convenție tipografică, înfățișând o ghirlandă de trandafiri într-un cadru oval-orizontal, din elemente florale (p. 1); vinietă din linii tipografice (p. 70, 138); vinietă reprezentând un copil alături de vrejuri de flori și de ruinele unei coloane (p. 174); ornamente tipografice simple în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Celor ce s-ar întâmpla a ceti, pravoslavnici creștini, bucurie și spăsănie* (f. [2r–8r]); *Descoperirea puntumurilor carele aduc dejghinare* (p. 1–8); Cap 1. *Pentru punctumul cel dintâiu, adecă cum că Duhul Sfânt purceade de la Tatăl și de la Fiiul sau prin Fiiul, ca dintr-un izvor* (p. 9–26); Cap 2. *Pentru al doilea punctum, carele iaste despre cinstea și putearea patriarhului Romei Vechi* (p. 26–54); Cap 3. *Pentru al treilea punctum, adecă cum că pânea azimă este destulă materie a sfintii cuminecături, și așa cum că, la lătini, în pâne azimă să preaface trupul Domnului Hristos, precum la noi în pâne dospită să preface* (p. 55–70); Cap 4. *Pentru al patrulea punctum, carele dintru aceastea să cuprinde: sufletele drepților sânt în ceriu și vădu pre Dumnezeu. Acelora ce moru în păcat de moarte, nepocăiți, sânt în iad, de unde, prin rugăciunile și milosteniile și alte fapte bune ale viilor, nu să potu ajuta și slobozi. Iară acelora ce moru în păcat mic lezne iertătoriu sau, de-au și fost în păcat de moarte, s-au pocăit, dară n-au plinit canonul, sânt într-un loc, unde până la vreame să muncesc, de unde prin rugăciunile, milosteniile și alte fapte bune ale viilor să pot ajuta și slobozi* (p. 71–109); Cap 5. *Pentru păciuirea Bisericilor Răsăritului și Apusului, din care să arată cum că una pre alta nici odinioară nu s-au defăimat, nu s-au osândit, ci pururea într-o dragoste, pace și unime împreunate au fost* (p. 110–138); Cap 6. *Pentru îndreptarea neamului românesc, prin care să arată cum că neamul românesc, batăr cât să zice neunit, dar nici eritic, nici aiavea shismatic cu cuviință nu să poate zice* (p. 139–152); Cap 7. *Pentru păzirea păcii, dragostii și a unimii din care să dovedește câtu-i de lipsă pacea, dragostea și unimea, nu numai spre câștigarea binelui acestui vremealnic, ci și a binelui sufletesc* (p. 153–174); *Însemnarea celor ce să cuprindu întru această carte* (p. [175]); *Carele smeritul între preoți, eclisiarh Nechita Horvat a besearicii catedralnice episcopiei Orăzii Mari de leage grecească, o închină neamului său românesc* (p. [175]); *Cele smintite ... îndreptate* (p. [176]).

Depozit. BACJ; BAR (fotocopie); BCUIS.

Referințe. BRV II, nr. 512, p. 317; BRV IV, p. 265–266; Iorga 1906, p. 16; Micu 1910, p. 28; Bodinger 1976, p. 178; Mălinaș 1993, p. 79; Râpă-Buicliu 2000, p. 322; Urs 2011, p. 427–428.

Observații. Exemplar de referință: BCUIS (lipsă p. 91–94). Exemplarul de la BACJ, cota CRV 311, are și mai multe pagini lipsă.

1787. ***Rânduială judecătorească***, Viena, 1787.

Allgemeine | Gerichtsordnung | für | Böheim, Mähren, Schlesien, Oe|sterreich ob und unter der Ennss | Steyermarkt, Kärnter, Krain, | Görz, Gradiska, Triest, Tyrol, | und die

Vorlanden. | Wien | gedruckt bey Joseph Edlen von Kurzbek k.k. Hof|buchdrucker Gross- und Buchhändler. | 1787.

Rânduială | judecătorească | de obște | pentru | Bohemie, Moravie, Silesie, Austrie | de jos de Enț și de sus de Enț, din|preună cu hotarăle ei împreunată, | și pentru Stirie, Carinthie, Car|niolie, Gorița, Gradisca, Tri|estu și Tirol. | În Vienna, | la Iosif nobil de Curzbec, împără. și cră. de Curte a neuniților rumâni și a sârbilor tipograf | și vânzătoriu de cărț, în anul 1787.

***Standing Court Legal Ordinary [Rânduială judecătorească]**. This bilingual legal writing was worded in German and in Romanian. Some researchers considered that its Romanian translation was done by Ioan Budai-Deleanu, a supporter of the Enlightenment. He also wrote other writings with legal content. He had to fulfill official obligations because he was an employee in the judicial apparatus of the Empire. It was printed in Vienna in Austria, in 1787.*

Format. In 8°; [10] f. + 407 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, cu textul german pe pagina din stânga, iar cel românesc pe pagina din dreapta.

Ornamentație. Stema Imperiului Habsburgic (f.tt. [1v]; f.tt. [2r]); steme ale unor provincii de coroană, cu rol de frontispiciu (p. 2, 3).

Cuprins. [Decretul lui Iosif al II-lea cu data de 1 mai 1781] (f. [2v–6r]); *Inhalt* (f. [6v–9v]) / *Izvodul sau scara despre ceale ce să cuprindu în cartea aceasta* (f. [7r–10r]); Erstes Kapitel. *Von dem gerichtlichen Verfahren überhaupt* (p. 2–16) / Capul dintâiu. *Despre proțesul judecătorescu în toate pricinile de judecată* (p. 3–17), cu § 1–16; Zweytes Kapitel. *Von dem mündlichen Verfahren* (p. 18–34) / Capul al doile. *Despre proțesul ce să spune din gură* (p. 19–35), cu § 17–33; Drittes Kapitel. *Von dem schriftlichen Verfahren* (p. 34–56) / Capul al treile. *Despre proțesul în scrisu* (p. 35–57), cu § 34–57; Viertes Kapitel. *Von Vertretungen* (p. 56–60) / Capul al patrule. *De vechilicuri* (p. 57–61), cu § 58–61; Fünftes Kapitel. *Von der Widerklage* (p. 60–62) / Capul al cincile. *Despre jalobile asupra jeluitoriului* (p. 61–63), cu § 62; Sechstes Kapitel. *Von der Befugniss und Schuldigkeit zu klagen und sich zu vertheidigen* (p. 62–64) / Capul al șeasăle. *Despre volniciia și datoria jeluirii și pre sine a să apăra* (p. 63–65), cu § 63–65; Siebentes Kapitel. *Von dem eigentlichen Aufforderungsprozesse* (p. 66–70) / Capul al șeaptele. *Despre proțesul adevăru a jalbelor acelora cu care ceare oarecine pă altul la judecată, când s-ar fi lăudatu în ceva asupra lui* (p. 67–71), cu § 66–71; Achtes Kapitel. *Von der Aufforderung bei einem vorzunehmenden Baue* (p. 70–72) / Capul al optule. *Despre sorocire sau chiemarea acelora care potu avea ceva împrotivă când ar vrea oarecine a zâdi în vreun locu* (p. 71–73), cu § 72; Neuntes Kapitel. *Von dem Konkursprozesse* (p. 72–102) / Capul al noaolea. *Despre proțesul concursului* (p. 73–103), cu § 73–99; Zehentes Kapitel. *Von dem Rechnungsprozesse* (p. 104–106) / Capul al zeacele. *Despre proțesul socotelelor* (p. 105–107), cu § 100–103; Eilftes Kapitel. *Von dem Beweise* (p. 108–110) / Capul al unsprăzecele. *Despre dovadă* (p. 109–111), cu § 104–106; Zwölftes Kapitel. *Von dem Beweise durch Eingeständniss* (p. 110–112) / Capul al doisprezeacele. *Despre dovadă prin mărturisire* (p. 111–113), cu § 107–110; Dreyzehntes Kapitel. *Von dem Beweise durch briefliche Urkunden* (p. 112–136) / Capul al treisprăzeacele. *Despre dovada prin scrisoare de încredințare* (p. 113–137), cu § 111–135; Vierzehntes Kapitel. *Von dem ordentlichen Beweise durch Zeugen* (p. 138–170) / Capul al patrusprăzeacele. *Despre dovada ordinarie prin marturi* (p. 139–171), cu § 136–175; Fünfzehntes Kapitel. *Von dem Beweise zum ewigen Gedächtnisse* (p. 172–176) / Capul al cincispreazecele. *Despre dovada spre vecinică pomenire* (p. 173–177), cu § 176–181; Sechszentes Kapitel. *Von dem summarischen Beweise durch Zeugen* (p. 176–180)

/ Capul al șeasăspreazecele. *Despre dovada sumarie prin marturi* (p. 177–181), cu § 182–186; Siebenzehntes Kapitel. *Von dem Beweise durch Kunstverständige* (p. 182–194) / Capul al șeptespreazecele. *Despre dovada prin cunoscători de lucru sau meșterșug* (p. 183–195), cu § 187–202; Achtzehntes Kapitel. *Von dem Beweise durch den Haupteid* (p. 196–202) / Capul al optspreazecele. *Despre dovada prin jurământ de frunte* (p. 197–203), cu § 203–211; Neunzehntes Kapitel. *Von dem Erfüllung- und Ableinungseide* (p. 204–206) / Capul al noaăsprezeacele. *Despre jurământul plinitoriu și curățitoriu* (p. 205–207), cu § 212–213; Zwanzigstes Kapitel. *Von dem Schätzungseide* (p. 206–210) / Capul al doăzecile. *Despre jurământul prețuitoriu* (p. 207–211), cu § 214–218; Ein und zwanzigstes Kapitel. *Von der eidlichen Angabe* (p. 212) / Capul al doaăzecile și unu. *Despre punere la jurământ a aceluie care arată și mărturiseaște vreo avere sau datorie* (p. 213), cu § 219–220; Zwey und zwanzigstes Kapitel. *Von den Eiden insgemein* (p. 214–226) / Capul al doaăzecile și doi. *Despre jurământurile de obște* (p. 215–227), cu § 221–237; Drey und zwanzigstes Kapitel. *Von Inrotulirung der Akten* (p. 226–232) / Capul al doaăzecile și trei. *Despre înrotulație actelor: adecă facere izvodului judecătoresc de scrisorile ce au dat îmbe perțile la judecată* (p. 227–233), cu § 238–246; Vier und zwanzigstes Kapitel. *Von den Urtheilen* (p. 234–238) / Capul al doaăzecile și patru. *Despre sentenții sau hotăriri judecătorești* (p. 235–239), cu § 247–251; Fünf und zwanzigstes Kapitel. *Von der Appellazion und Revision, dann der Nullitätsklage* (p. 240–254) / Capul al doaăzecile și cinci. *Despre apelație și revisie și jaloba nullității, adecă că judecătorul n-au urmat la judecată după pravilă și rânduială* (p. 241–255), cu § 252–267; Sechs und zwanzigstes Kapitel. *Von Versuchung der Güte* (p. 254–256) / Capul al doaăzecile și șesă. *Despre săvârșire învoirii pretinoase* (p. 255–257), cu § 268–269; Sieben und zwanzigstes Kapitel. *Von Schiedrichtern* (p. 258–262) / Capul al doaăzecile și șepte. *Despre acee pă care perțile ei aleg de bunăvoie ca pă judecători în vreo treabă* (p. 259–263), cu § 270–274; Acht und zwanzigstes Kapitel. *Von dem Arreste* (p. 262–268) / Capul al doaăzăcile și optu. *Despre arestu* (p. 263–269), cu § 275–282; Neun und zwanzigstes Kapitel. *Vom Verbote auf fahrende Güter* (p. 268–276) / Capul al doaăzăcile și noaoă. *Despre oprire averilor mișcătoare* (p. 269–277), cu § 283–291; Dreyssigstes Kapitel. *Von Sequestrazionen und anderen mittlerweiligen Vorkehrungen* (p. 276–282) / Capul al treizecile. *Despre secvestrații (adecă dare ceva supt paza și ocrotire altuie) și alte asemene rânduieli judecătorești pă vremea în care să caută judecata* (p. 277–283), cu § 292–297; Ein und dreyssigstes Kapitel. *Von der Exekuzion* (p. 282–330) / Capul al treizecile și unu. *Despre execuție* (p. 283–331), cu § 298–352; Zwey und dreyssigstes Kapitel. *Von Stillständen und von Behandlung der Gläubiger* (p. 332–338) / Capul al treizecile și doi. *Despre moratorio (adecă vremea care să dă de la judecătoriu detornicilor, ca întru acee vremea să nu să asuprească) și de tocmală cu încrezetorii* (p. 333–339), cu § 353–361; Drey und dreyssigstes Kapitel. *Von Abtretung der Güter* (p. 338–346) / Capul al treizecile și trei. *Despre lăsare averii datornicilor la încrezetori* (p. 339–347), cu § 425 [!]–370; Vier und dreyssigstes Kapitel. *Von der Einsetzung in den vorigen Stand* (p. 348–352) / Capul al treizecile și patru. *Despre punere în stare care cineva au avut mai înainte* (p. 349–353), cu § 371–375; Fünf und dreyssigstes Kapitel. *Von den Ferien* (p. 352–358) / Capul al treizecile și cinci. *Despre feeriile, adecă vremile în care nu să fac judecăți* (p. 353–359), cu § 376–383; Sechs und dreyssigstes Kapitel. *Von Zustellung der gerichtlichen Verordnungen* (p. 358–370) / Capul al treizecile și șesă. *Despre trimitere poruncilor judecătorești* (p. 359–371), cu § 384–397; Sieben und dreyssigstes Kapitel. *Von Gerichtsunkösten* (p. 370–378) / Capul al treizecile și șepte. *Despre cheltuielele judecății* (p. 371–379), cu § 398–409; Acht und dreyssigstes Kapitel. *Von den Advokaten* (p. 378–398) / Capul al treizecile și opt. *Despre advocați* (p. 379–399), cu § 410–429; Neun und deissigstes Kapitel. *Von dem Richter* (p. 398–406) / Capul al treizeci și noaăle. *Despre judecătoriul* (p. 399–407), cu § 430–437.

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 513, p. 317; Micu 1910, p. 28; Istoria 1968, p. 69; Popovici 1972, p. 260; Zgraon 1976, p. 46; Popa 1980, p. 76; Mosora, Hanga 1991, p. 112; Râpă-Buicliu 2000, p. 323; Urs 2011, p. 426; Chindriș, Iacob 2012, p. 16.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 156. În unele surse bibliografice, lucrarea este atribuită lui Ioan Budai-Deleanu (Istoria 1968, p. 69).

1787. Ienăchiță Văcărescu, ***Gramatica românească***, ed. a II-a, Viena, 1787.

Observații | sau | băgări dă seamă asupra reguleloru | grammaticii rumânești, | adunate și alcătuite dă dumnealui | Iannache Văcărescul, | cel dă acum dicheofulax a bisericii cei mari a | Răsăritului | și mare vistieru a prințipatului Valahiei. | Tipărită acum întru al doilea rându | în Vienna Austriei, | la | Iosifu noblu de Curțbec, împărătescul și crăies|cul al Curții tipografu și bibliopolu, | 1787.

Ienăchiță Văcărescu, ***Romanian Grammar [Gramatica românească]****. It is the Second Edition of an important grammar work (First Edition, Râmnic, 1787). It is important because the author tried to create a Romanian linguistic terminology. Thus, he borrowed Italian terms, since Italian is closely related to Romanian. It was printed at Vienna, Austria, in 1787.*

Format. In 4º; 1 f. tt. + 184 p.+ 2 f. Tipar negru, litere de diferite dimensiuni, cu maximum 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Consolă pe care este așezată o floare (f. tt.); frontispiciu cu doi amorași care țin între ei o ghirlandă (p. 1); vinietă din linii tipografice (p. 181); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Gramatică rumânească.* Carte dintâiu (p. 1–108), cuprinzând 10 părți: Partea dântâiu. *Ce iaste grammatica? Și pentru împărțala slovelor, și păntru părțile cuvântului* (p. 1–9); Partea a doao a cărții dintâiu. *Păntru articol sau încheiere* (p. 9–16); Partea a treia a cărții dântâiu. *Păntru nume* (p. 16–29); Partea a patra a cărții dântâiu. *Pentru pronume* (p. 29–74 [!]); *Păntru verbi sau graiuri*. Partea a cincea a cărții 1 (p. 74 [!]–95); *Păntru părtășire și gerundii*. Cartea 1, partea a șasă (p. 95–97); *Păntru propoziție sau propunere*. Cartea 1, partea a șaptea (p. 98–93 [!]); Cartea 1, partea a optu. *Adverbiu* (p. 93 [!]–105); Cartea 1, partea a noao. *Păntru congiunție* (p. 105–107); Cartea 1, partea a zece. *Dă interiețione* (p. 107–108). *Gramatică românească.* Cartea a II. *Păntru pronunție, orthografie, păntru construțione, adică sindaxis și păntru poetică sau facere dă stihuri* (p. 109–184), cuprinzând 4 părți: Partea 1. *Păntru pronunție și orthografie* (p. 109–119); A cărții a 2, partea a 2. *Păntru prosodie, frasis, idiotizmă sau obiceiu* (p. 119–122); A cărții a doao, Partea a treia. *Păntru construțione sau alcătuire* (p. 123–165); A cărții a doao, partea a patra. *Păntru poetică* (p. 165–184); *Scară* (f. [1r–2r]).

Depozit. BACJ; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 517, p. 322; Ivașcu 1969, p. 334; Anghelescu 1983, p. 287; Mosora, Hanga 1991, p. 113; Mălinaș 2007, p. 144; Urs 2011, p. 426–427.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 321. Cartea conține erori de paginație.

1788. *Ducere de mână către aritmetică*, Viena, 1788.

Ducere de măna | cătră | arithmetica | sau socoteala, | pentru treaba pruncilor rumăneaşti celor | neuniţi ce să învaţă în şcolele ceale mici. | Să vinde fără lăgătură cu 15 creiţ<ari>. | Cu dovoirea stăpănitorilor. | Tipărită în împărăţitoare cetate Vienna, la | Iosifă nobâl de Curţbec, de Curte tipo|graful şi vănzător de cărţi, în anul | 1788.

Anleitung | zur | Rechenkunst. | Zum Gebrauche | in den Trivialschulen lernenden | nicht unirten Walachischen | Jugend. | Kostet ungebunden 15 Kr. | Mit Erlaubniss der Obern | Gedruckt in der Kaiserl. Residenzstadt Wien bey | Joseph Edlen v. Kurzböck k.k. illyrisch-orientalischen | Hofbuchdrucker Gross und Buchhändler. | 1788.

***Companion to arithmetic [Ducere de mănă către aritmetică]**. It is an official Romanian-German bilingual arithmetic textbook, commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of the Romanian Orthodox schools in the Habsburg Empire. Printed in Vienna, in Austria, in 1788.*

Format. In 8°; 151 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Textul românesc se află pe pagina din stânga, iar cel nemțesc pe cea din dreapta.

Ornamentație. Ornament vegetal simplu (f. tt. rom.); copil aflat lângă un pom, semnat „Gritner" (f. tt. germ., adică p. 3); frontispiciu cu trei coșuri de flori (p. 4); frontispiciu cu cornul abundenței (p. 5); frontispiciu dreptunghiular cu motive vegetale și romburi (p. 16); frontispiciu cu un ornament baroc, avand în mijloc o grădină (p. 17); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Pinax, adeacă însămnare de ce să află în cartea aceasta de socoteala* (p. 4–14); / *Tabellarischer Inhalt des Rechenbuches* (p. 5–15); *Ducere de măna cătră arithmetica* (p. 16–150) / *Anleitung zur Rechenkunst* (p. 17–151), cuprinzând: *Întrarea* (p. 16–40) / *Einleitung* (p. 17–41), cu următoarele paragrafe: [§ I.] *Tălcuielile înnaintea mergătoare* (p. 16–20) / § I (p. 17–21); § II. *Pentru numărare* (p. 20–22) / § II. *Vom Numeriren oder Zählen* (p. 21–23); § III. *Pentru sămneale numărilor* (p. 22–30) / § III. *Von den Zeichen der Zahlen* (p. 23–31); § IV. *Pentru zicerea și scriarea numerilor* (p. 32–40) / § IV. *Vom Aussprechen und Anschreiben der Zahlen* (p. 33–41); Cap întăi. *Pentru ceale obicinuite patru ş̦peţ̦iesă ale arithmeticii întru numere întregi de acelaș feliul* (p. 40–88) / Erstes Hauptstück. *Von den gewöhnlichen vier Rechnungsarten in ganzen Zahlen gleicher Gattung* (p. 41–89), cu 5 paragrafe: [§ I.] *Pentru addiție sau adunarea* (p. 40–26[!]) / § I. *Vom Addiren oder Zusammenzählen* (p. 41–47); § II. *Pentru subtracție sau scoteare* (p. 26 [!]–54) / § II. *Vom Subtrahiren oder Abziehen* (p. 47–55); § III. *Pentru multiplicație sau înmulțire* (p. 54–64) / § III. *Vom Multipliziren oder Vervielfältigen* (p. 55–65); § IV. *Pentru divizie sau împărțirea* (p. 66–84) / § IV. *Vom Dividiren oder Abtheilen* (p. 67–85); § V. *Pentru probe acestora patru a socotealii sau arithmeticii feliurilor, ceale ce amintrelea și ş̦peţ̦ies să numesc* (p. 84–88) / § V. *Von den Proben dieser vier Rechnungsarten, welche auch sonst Species genannt werden* (p. 85–89); Al doilea cap. *Pentru numerile ceale numite* (p. 88–132) / Zweytes Hauptstück. *Von den sogenannten Zahlen* (p. 89–133), cu 7 paragrafe: § I. *Întrarea* (p. 88–98) / § I. *Einleitung* (p. 89–99); § II. *Pentru rezoluție sau dezleagare* (p. 98–110) / § II. *Vom Resolviren oder Auflösen* (p. 99–111); § III. *Pentru reducție* (p. 110–118) / § III. *Vom Reduciren* (p. 111–119); § V [!]. *Pentru addiție* (p. 118–122) / § IV. *Vom Addiren* (p. 119–123); § V. *Pentru suptracție* (p. 122–128) / § V. *Vom Subtrahiren* (p. 123–129); § VI. *Pentru multiplicație* (p. 128–130) / § VI. *Vom Multipliciren*(p. 129–131); § VII. *Pentru divizie* (p. 130–132) / § VII. *Vom Dividiren* (p. 131–133); Al treilea cap. *Pentru oarecare sămneale și*

pentru regula de tri (p. 134–150) / Drittes Hauptstück. *Von einigen Zeichen und der Regel de tri* (p. 135–151), cu 3 paragrafe: § I. *Pentru oarecare sămneale cealea ce s-au primit* (p. 134–136) / § I. *Von einigen in der Rechenkunst angenommenen Zeichen* (p. 135–137); § II. *Pentru regulă diraptă de tri, regula de tri directa* (p. 136–146) / § II. *Von der geraden Regel detri, Regula de tri direkta* (p. 137–147); § III. *Pentru rigulă întoarsă a de tri, regugulla de tri inversa* (p. 146–150) / § III. *Von der verkehrten Regel de tri, Regula de tri inversa* (p. 147–151).

Depozit. BAR, cota 519A (fotocopie); BVAUGL.

Referințe. Hâncu 1965, p. 52–54; Poenaru 1973, p. 80–81; Poenaru 1974, p. 62.

Observații. Exemplar de referință: BVAUGL, cota CRV I–25. După unele păreri, traducătorul ar fi Dimitrie Eustatievici Brașoveanul.

1788. *Ducere de mână către cinste și dreptate*, Viena, 1788.

Ducerea | de mână | cătră cinsta și dreptate | adeacă | la copii rumăneaști neuniți cei | ce în școle ceale mici să învață spre | cetanie rănduită | cartea. | Cu dovăirea stăpânitorilor. | În Vienna | la Iosif nobil de Curțbec împără. și crăiesc de Curte și a | neuniților români și a sârbilor tipograf și vânzător de cărți. | În anul 1788.

Handbook of Honor and Justice [Ducere de mână către cinste și dreptate]*. It is an official bilingual Romanian-German civil education textbook, commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of the Romanian Orthodox schools in the Habsburg Empire. The example texts are written on mirroring pages in Romanian and German. It was printed in Vienna, Austria, in 1788.*

Format. In 8°; 263 p. Tipar negru, cu 33 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste pe foaia de titlu, în partea de sus a paginilor și, uneori, la sfârșit de capitole.

Cuprins. [Cuprinsul] (p. 4); / [Inhalt] (p. 5) [cum foaia de titlu în germană lipsește, cuprinsul în germană s-a precizat prin analogie cu alte ediții ale lucrării, de exemplu, ediția din 1793, BRV, cota CRV 563]; *Tabla despre partea întâia* (p. 6–10) / *Tabelle über das erste Stück* (p. 7–11); Întăia partea. *Pentru ceale ce sânt datori ucenicii să înveațe în școală și cum să să țină ei cu omenie formos în școală* (p. 12- 34) / Erstes Stück. *Von Dem, was Schüler in Schulen lernen, und wie sie sich in der Schule rechtschaffen bezeigen sollen* (p. 13–35), cu următoarele capitole: *Întrarea pentru școlă* (p. 12) / *Einleitung von der Schule* (p. 13); Cap întăiu. *Pentru norocosă fericirea* (p. 12–18) / Erstes Hauptstück. *Von der Glückseligkeit* (p. 13–19); Al doile cap. *Pentru sufletul omului* (p. 18–24) / Zweytes Hauptstück. *Von der Seele des Menschen* (p. 19–25); *Cuvăntarea.* Cap întăiu. *Pentru ceale ce să înveațe ucenicul în școlă* (p. 24–30) / *Abhandlung.* Erstes Hauptstück. *Von dem was Schüler in den Schulen lernen* (p. 25–31); Al doile cap. *Pentru ceale ce ucenicul în școlă să înveațe* (p. 30–34) / *Zweytes Hauptstück. Von dem was Schüler in der Schule lernen sollen* (p. 31–35); *Tabla despre a daoa partea pentru bun năravu* (p. 34–38) / *Tabelle über das Zweyte Stück, von der Sittsamkeit.* (p. 35–39); Partea a doa. *Pentru bun năravu sau cinsta și direptatea omului, în gânduri fapte și întru purtare sa* (p. 40–102) / Zweytes Stück. *Von der Sittsamkeit oder Rechtschaffenheit eines Menschen in seinen Gesinnungen, Handlungen und in seiner Auffführung.* (p. 41–103), cu următoarele diviziuni: *Întrare* (p. 40–44) / *Einleitung* (p. 41–45); *Cuvântarea.* Cap întăiu. *Pentru gândurile de cinste care să aibă tot omul* (p. 44–52) / *Abhandlung.* Erstes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Gesinnungen, die man haben soll* (p. 45–53); Al doile cap. *Pentru faptele de cinste*

către Dumneazău (p. 52–54) / Zweytes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen in Absicht auf Gott* (p. 53–55); Al triile cap. *Pentru faptele de cinstă către alții* (p. 54–62) / Drittes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen andern* (p. 55–63); Al patrele cap. *Pentru fapteale de cinste către sine însuș* (p. 62–70) / Viertes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen sich selbst* (p. 63–71); Al cincele cap. *De ce să să păzască omu de cinste* (p. 70–90) / Fünftes Hauptstück. *Von dem, was ein rechtschaffener meiden muss* (p. 71–91); Al șasele cap. *De ceale ce sânt ale țineariі formoase* (p. 90–98) / VI. Hauptstück. *Von dem, was zur Artigkeit gehöret* (p. 91–99); Al șaptele cap. *Pentru ceale ce sânt încă ale țineariі bune* (p. 98–102) / Siebentes Hauptstück. *Von Dem, was noch sonst zur Artigkeit gehöret* (p. 99–103); *Tabla de asupra a treia partea cărții spre cetanie rânduită* (p. 104–114) / *Tabelle über das dritte Stück des Lesebuches*(p. 105–115); A treia partea cărții pentru cetanie rânduită. *Pentru soție întru care oamenii să treiască de la Dumneazău sânt rânduiț și pentru datoriile a soției* (p. 116–202) / Drittes Stück des Lesebuches. *Von der Gesellschaft darin die Menschen zu leben von Gott bestimmet sind, und von den gesellschaftlichen Pflichten* (p. 117–203), cu următoarele diviziuni: *Povețuire. Pentru soție de obștea* (p. 116–118) / *Einleitung. Von der Gesellschaft überhapt* (p. 117–119); Cap întăiu. *Pentru chiline feliuri de soție* (p. 118–160) / Erstes Hauptstück. *Von den verschiedenen Arten der Gesellschaften* (p. 119–161); Al doile capu. *Mijlocire prin care împărații procopsesc buna norocire a soției oreșenilor* (p. 160–178) / Zweytes Hauptstück. *Mittel, dadurch Regenten die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördern* (p. 161–179); Al treile cap. *Încăieturile a soției oreșenilor, cum procopsesc împromut buna norocire lor cu dechiline învățăturile, vreadniciile și cu îndeletniciile lor* (p. 178- 192) / Drittes Hauptstück. *Wie die Mitglieder der bürgerlichen Gesellschaft durch verschiedene Wissenschaften, Geschicklichkeit und Gewerbe ihre wechselweise Glückseligkeit befördern* (p. 179–193); Al patrele cap. *Cugetare despre chiline fepturile, despre plecăciunile și lucrurile oamenilor prin care procopsesc soție oreșenilor* (p. 192–202) / Viertes Hauptstück. *Betrachtungen über die verschiedenen Geschöpfe, über die Neigungen, und Arbeiten der Menschen dadurch die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördert wird* (p. 193–203); *Tabla deaspre povețuire către meșteșugul de ținearea căsii* (p. 202–206) / *Tabelle über die Anleitung zur Haushaltungskunst* (p. 203–207); A patra partea cărții de cetanie. *Pentru meșteșugul de ținearea căsii* (p. 200–232) / Viertes Stück des Lesebuches. *Von der Haushaltungskunst* (p. 207–233), cu următoarele diviziuni: Cap întăiu. *Ce e ținearea căsii, pornirea și dischilinarea* (p. 206–210) / Erstes Hauptstück. *Was Haushalten sey, dessen Absicht und Verschiedenheit* (p. 207–211); Al doile capu. *Ce să ceare ca să ținem bine casa și să chivernisim* (p. 210–222) / Zweytes Hauptstück. *Was erfordert werde um wohl Haus zu halten, oder zu wirthschaften* (p. 211–223); Al triile cap. *Lipse și greșalele lângă chivernisala căsii* (p. 222–230) / Drittes Hauptstück. *Mangel und Fehler beym Haushalten* (p. 223–231); Al patrele cap. [*Ținerea căsii ...*] (p. 230–232) / Viertes Hauptstück. *Einige Erinnerungen für die Haushälter* (p. 231–233); *Tabla peste a cincea parte cărții de cetanie* (p. 232–238) / *Tabelle über das fünfte Stück des Lesebuches* (p. 233–239); A cincea partea cărții de cetanie. *Pentru stare săteanilor* (p. 238–262) / Fünftes Stück des Lesebuches. *Vom Bauernstande* (p. 239–263), cu următoarele diviziuni: *Povețuire* (p. 238–240) / *Einleitung* (p. 239–241); Cap întăiu. *Pentru folosurile ceale ce stare săteanilor aduce la soție oreșenilor* (p. 240–242) / Erstes Hauptstück. *Von den Vortheilen welche der Bauernstand der bürgerlichen Gesellschaft gewähret* (p. 241–243); Al doile capu. *Pentru lipse și stricăciunile ceale ce să află lângă starea săteanilor* (p. 242–250) / Zweytes Hauptstück. *Von den Mängeln und Gebrechen, die man bey dem Bauernstande findet* (p. 243–251); Al treile cap. *Pentru greutețile și sarcinile cinului săteanilor* (p. 250–254) / Drittes Hauptstück. *Von den Beschwerden und Lasten des Bauernstandes* (p. 251–255); Al patrale cap. *De unde veniră greutețile cinului săteanilor* (p. 254–260) / Viertes Hauptstück. *Woher die Beschwerden des Bauernstandes gekommen sind* (p. 255–261); Al cincele cap. *Temeile către măngăiarea chinului săteanilor lângă*

greuteţile sale (p. 262) / Fünftes Hauptstück. *Gründe zur Beruhigung des Bauernstandes bey seinen Beschwerden* (p. 263).

Depozit. BAR (fotocopie); BVAUGL.

Referinţe. BRV II, nr. 520, p. 324; BRV IV, p. 267; Micu 1910, p. 29; Pascu 1927, p. 278; Hâncu 1965, p. 52, 55; Bodea 1956, p. 88; Bocşan 1978, p. 156; Bocşan 1979, p. 368;

Observaţii. Exemplar de referinţă: cota BVAUGL, cota CRV I–26. Lipseşte foaia de titlu în limba germană.

1788. Ioan Molnar Piuariu, ***Deutsch-Walachische Sprachlehre***, Viena, 1788.

Deutsch-Walachische | Sprachlehre. | Verfasset | von | Johann Molnar, | königl. Landes Augen Arzt im Grossfür- | stenthum Siebenbürgen. | Wien, | bei Joseph Edlen von Kurzbek k. k. Hofbuchdrucker, | Gross- und Buchhändler. | 1788.

Ioan Molnar Piuariu, ***Deutsch-Walachische Sprachlehre****. It is a work of Romanian grammar. It was written in German by Ioan Piuariu Molnar, one of the most representative Romanian supporters of the Enlightenment. Piuariu Molnar was an oculist at the Imperial Court of Vienna. It was printed at Vienna, Austria, in 1788.*

Format. In 8°; [8] f. + 445 p. + [40] f. Tipar negru, cu maximum 30 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Imagine cu un copilaş sădind un pom (f. tt.). Frontispiciu cu imagine dintr-o gravură care compune majuscula A, din elemente geometrice şi florale (p. 1). Viniete cu imagini de amoraşi în diverse ipostaze: (p. 330; 351); vinietă înfăţişând un coş cu fructe (p. 398); vinietă înfăţişând un coş cu fructe aşezat pe un capitel de coloană dorică (p. 429); ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Dem Hochwohlgebohrnen Herrn, Herrn Grafen Georg Banffi von Losonz Seiner kaiserl. Majestät geheimen wirklichen Dienst-Kammerer, des S. Stephans Ordens Commandeur und königl. Gubernator des Grossfürstenthums Siebenbürgen. Meinem gnädigsten Gönner* (f. [2r]); *Euere Excellenz Hochgeborner Graf!* (f. [3r–v]), datat „Wien den 23 May 1788" şi semnat „Johann Molnar"; *Vorrede* (f. [4r–6v]); *Inhalt* (f. [7r–8v]); *Deutsch-Walachische Sprachlehre.* Erster Theil. *Von der Rechtschreibung* (p. 1–14), cuprinzând trei capitole: Erstes Kapitel. (p. 1–6), cuprinzând: § 1. *Von der Aussprache der Buchstaben* (p. 1–2); § 2. *Von der Bedeutung der Buchstaben* (p. 2–6); Zweytes Kapitel (p. 6–7), cu § 3. *Von den Tonzeichen, oder Accentibus* (p. 6–7); Drittes Kapitel (p. 8–14), cu § 4. *Von der Veränderung der Buchstaben* (p. 8–14); Zweyter Theil. *Von der Wortforschung (Etymologia)* (p. 15–330), cuprinzând 19 capitole: Erstes Kapitel (p. 15–19), cu § 1. *Von den Artikeln (De articulis)* (p. 15); § 2. *Von dem bestimmten Artikel* (p. 15–17); § 3. *Die Abänderung des bestimmten Artikels (Declinatio articuli definiti)* (p. 17–19); Zweytes Kapitel (p. 19–26), cu § 4. *Von dem Nennworte (De nomine)* (p. 19–26); Drittes Kapitel (p. 26–33), cu § 5. *Von dem unbestimmten Artikel* (p. 26–28); § 6. *Von der Declination des Substantivi mit dem Adjectivo* (p. 28–33); Viertes Kapitel (p. 34–36), cu § 7. *Von den Geschlechtern der Nominum* (p. 34–36); Fünftes Kapitel (p. 36–38), cu § 8. *Von der Bildung des Nominativi Pluralis aus dem Nominativo Singularis* (p. 36–38); Sechstes Kapitel (p. 38–104), cu § 9. *Wie der Pluralis Substantivorum aus der Endigung des Nominativi zu machen sey* (p. 38–104); Siebentes Kapitel (p. 104–105), cu § 10. *Von der Bildung des Foeminini aus dem Masculino* (p. 104–105); Achtes Kapitel (p. 106), cu § 11. *Von der Bildung der Verkleinerungs- und Vergrösserungs Wörter Diminutivorum et Augmentativorum* (p. 106); *Neuntes Kapitel* (p. 106–126), cu § 12. *Von der*

Steigerung Comparatio (p. 106–126); Zehntes Kapitel (p. 126–141), cu § 13. *Von den Fürwörtern / Pronominibus* (p. 126–130); § 14. *Von den Pronominibus Demonstrativis* (p. 130–135); § 15. *Von den Pronominibus Interogativis* (p. 135–137); § 16. *Von den Relativis* (p. 137); § 17. *Von den Pronominibus Impropriis* (p. 137–141); Eilftes Kapittel (p. 141–144), cu § 18. *Von den Zahlen, De Numeris* (p. 141–144); Zwölftes Kapitel (p. 145–158), cu § 19. *Von den Hilfswörtern / De verbis auxiliaribus* (p. 145–158); Dreizehntes Kapitel (p. 158–223), cu [§ 20.] *Von den Conjugationibus Verborum Regularium* (p. 158–223); Vierzehntes Kapitel (p. 223–253), cu § 20 [!]. *Von den Verbis Passivis, Reciprocis und Irregularibus* (p. 223–239); § 21 [!]. *Von den Verbis Irregularibus* (p. 239–253); Fünfzehntes Kapitel (p. 253–311), intitulat *Worin die bekanntesten Verba möglichst angeführt sind. Die beistehenden Ziffer deuten an zu welcher Conjugation das Verbum gehöre*; Sechzehntes Kapitel (p. 312), intitulat *Von den Nebenwörtern / Adverbiis*; *Siebenzehntes Kapitel* (p. 323–324), cu § 22 [!]. *Von den Vorwörtern / De praepositionibus* (p. 323–324); Achtzehntes Kapitel (p. 325–328), cu § 23 [!]. *Von den Verbindungs-Wörtern / De conjunctionibus* (p. 325–328); Neunzehntes Kapitel (p. 328–330), cu § 24 [!]. *Von den Zwischenwörtern / De interjectionibus* (p. 328–330); Dritter Theil. *Von der Wortfügung / De Syntaxi* (p. 331–351), cuprinzând 4 capitole: Erstes Kapitel (p. 331–342), cu § 1. *Von den Artickeln der Syntax* (p. 331–342); Zweites Kapittel (p. 342–350), cu § 2. *Von den Verbis der Syntax* (p. 342–350); Drittes Kapitel (p. 350), cu § 3. *Von den Adverbiis der Syntaxis* (p. 350); *Viertes Kapitel* (p. 350–351), cu § 4. *Von den Praepositionibus* (p. 350–351); *Sammlung einiger deutsch-walachischen Wörter* (p. 352–398), cuprinzând 26 de părți, fiecare având numele scris în trei feluri (română cu chirilice, română cu latine și germană): I. *Despre Dumnezeu și despre duhuri / Von Gott und von den Geistern* (p. 352–354); II. *Despre lume și despre stihii / Von der Welt und den Elementen* (p. 354–356); III. *Despre pământ / Von der Erde* (p. 356–357); IV. *Despre mări și alte ape / Von dem Meer und anderen Wässern* (p. 358); V. *Despre vreame / Von der Zeit* (p. 358–359); VI. *Patru vremi ale anului / Die vier Jahrszeiten* (p. 359); VII. *Numele lunilor / Die Namen der Monate* (p. 359–361); VIII. *Despre om și despre mădulările omului / Von dem Menschen und den Gliedern des Menschen* (p. 362–366); IX. *Despre scăderile omului / Von den Mängeln der Menschen* (p. 367); X. *Despre veșminte bărbătești / Von den Kleidern der Mannspersonnen* (p. 367–369); XI. *Despre veșmintele muierești / Von den Kleidern der Weibspersonen* (p. 369–370); XII. *Despre casă și despre părțile ei / Vom Hause und den Theilen des Hauses* (p. 370–373); XIII. *Despre lucrurile din casă / Vom Haussrath* (p. 373–375); XIV. *Ce să află în cuhnă / Was man in der Kuchel findet* (p. 375–377); XVI. [!] *Ceale ce trebuiesc la așternutul mesei / Was zum Tischdecken gehöret* (p. 377–378); XVI. *Despre mâncare și beutură / Vom Essen und Trinken* (p. 378–383); XVII. *Ce să află în pivniță / Was sich im Keller befindet* (p. 383–384); VIII. [!] *Despre scrisoare / Von der Schreibart* (p. 384–385); XIX. *Despre țări / Von den Ländern* (p. 385–387); XX. *Numele neamurilor / Die Geschlechts Namen* (p. 387–388); XXI. *Despre întâmplările boalelor / Von den Zufällen der Krankheiten* (p. 389–390); XXII. *Despre rudenii / Von Anverwandten* (p. 390–391); XXIII. *Despre vredniciile preoțești / Von den Geistlichen Würden* (p. 391–392); XXIV. *Despre vredniciile lumești / Von den weltlichen Würden* (p. 392–393); XXV. *Despre dregătoriile judecești și politicești / Von den Gerichts- und Polizei-Aemtern* (p. 393–394); XXVI. *Despre știință și meșteșuguri / Von den Künsten und Gewerben* (p. 394–398); *Einige Redensarten um sich über verschiedene gegenstände auszubrücken. / Nește dialoguri pentru a cuvânta despre multe feliuri de stări înainte* (p. 399–429), cuprinzând cincisprezece părți fără titlu; de la p. 430, textul e în 2 limbi: în românește pe stânga și în germană pe dreapta, astfel: *Nește povestiri* (p. 430–438) / *Einige Erzählungen* (p. 431–439), cuprinzând zece texte fără titlu; *Stil trebnicesc, cărți și alte însămnări aseaminea* (p. 440–442) / *Geschäftsstyl, Briefe und andere dergleichen Aufsätze* (p. 441–445), cuprinzând cinci texte cu titlu; *Deutsches Register* (p. [446–525].

Depozit. BACJ; BNR; BAR; BCUCJ; BCUIS; BVAUGL; OSzK; ÖNb; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 521, p. 324–326; Clemens 1821, p. IV; Clemens 1836, f. lim. 3r; Iarcu 1865, p. 25; Cipariu 1866, p. 305–307; Cipariu 1869–1871, p. 625–628; Iarcu 1873, p. 17; Hasdeu 1879, p. 614; Philippide 1888, p. 54, 152–153, 188; Petrik II, p. 778; Densușianu A. 1894, p. 260; Urechia 1901, IV, p. 90–91; Crăiniceanu 1907, p. 13; Micu 1910, p. 29; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Pascu 1927, p. 26, 172, 283; Veress 1931, II, p. 53; Gáldi 1941, p. 3; Școala 1959, p. 265, 300; Albu 1944, p. 325; Hâncu 1965, p. 55–57; Protopopescu 1966, p. 44; Bahner 1967, p. 42–43; Duțu 1968, p. 324; Nicolescu 1971, p. 178; Cartea B. 1972, p. 98; Popovici 1972, p. 272; Bodinger 1976, p. 179–180; Școala 1977, p. 120; Furdui 1980, p. 160; Popa 1980, p. 76; Mosora, Hanga 1991, p. 113; Râpă-Buicliu 2000, p. 325; Chindriș 2003, p. 702, 720; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160; Mălinaș 2007, p. 144; Urs 2011, p. 426–428; Urs 2012, p. 123; Andriescu, Borș 2014, p. 154–155.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 484.

1788. ***Pravilă de obște*****,** Viena, 1788.

Pravilă | de | obște | asupra | faptelor reale și a pedepsi|rii lor. | Tipărită în Vienna, cu tipariul lui Iosifu | noblu de Curțbecu, împărătescul și | crăiescul al Curții tipografu, | 1788.

Civil law [Pravilă de obște]*. It is a juridical work that contains a collection of laws, similar to a penal code. The translation of the text was assigned by some of the researchers to the Romanian scholar from Transylvania, IoanBudai-Deleanu. Printed in Vienna, in Austria, in 1788.*

Format. In 8°, de 7 f. + 145 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal, la bază cu inițialele „J. P.”; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Decretul lui Iosif al II-lea din 13 ianuarie 1787] (f. [2r–4]v); *Scara* (f. [5r–6v]); Partea întâie. *Pentru faptele reale crimenelești și pedeapsele crimenelești* (f. 7r-p. 68 [!]), cuprinzând 7 capitole, cu 184 §: Capu întiiu. *Pentru faptele reale ceale osânditoare spre moarte, sau criminale* (p. 1–6), cu §1–9; Capu al doilea. *Pentru pedeapsele criminale* (p. 6–24), cu §10–39; Capu al treilea. *Pentru faptele reale criminale care atingu nemișlocitu pe domnul țării și statul* (p. 24–47), cu § 40–88; Capu al patrulea. *Pentru faptele reale care atingu nemișlocit viața omului și siguriința trupului* (p. 47–65), cu § 89–125; Capu al cincilea. *Pentru faptele reale crimănlești care atingu nemișlocitu bunul nume sau ipolipsiia și slobozia* (p. 65–76), cu § 126–147; Capu al șaselea. *Pentru faptele reale crimănlești ce atingu averile și drepturile* (p. 77–93), cu § 148–177; *Capu a șeaptelea. Pentru șteargerea faptelor reale și a pedeapsălor* (p. 94–68[!]) cu §178–184; Partea a doao. *Pentru faptele reale politicești și pedeapsele politicești* (99–145), cuprinzând 5 capitole cu 82 §: Capu întâiu. *Pentru faptele politicești* (p. 101–103), cu §1–5; Capu al doilea. *Pentru pedeapsele politicești* (p. 103–111), cu § 6–18; *Capu a treilea. Pentru faptele reale politicești care vieții și sănătății cetățeanilor aducu primejdie și pagubă* (p. 111–118), cu §14 [!]–28; Capu al patrulea. *Pentru fapte reale prin carele să asuprescu averile sau drepturile cetățeanilor* (p. 119–136), cu § 29–60; Capu a cincilea. *Pentru faptele reale care povețuiescu spre stricarea bunelor năravuri* (p. 136–145), cu §61–82.

Depozit. BAR; BNR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 522, p. 326–327; BRV IV, p. 277; Pop 1838, p. 99; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 17; Philippide 1888, p. 152; Iorga 1906, p. 16; Micu 1910, p. 29; Akantisz

1922, p. 91: Berechet 1933–1934, p. 584–585; Berechet 1937, vol. I, p. 197; Cotoșmanu 1964, p. 604; Hâncu 1965, p. 55; Protopopescu 1967, p. 94–96; Cartea B. 1972, p. 99; Popovici 1972, p. 260; Bodinger 1976, p. 180; Zgraon 1976, p. 46; Mosora, Hanga 1991, p. 113; Râpă-Buicliu 2000, p. 325; Chindriș 2003, p. 702, 721.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 522. Cartea conține erori de paginație. Traducerea îi este atribuită lui Ioan Budai-Deleanu (Protopopescu 1967, p. 94–96).

1789. *Scurtă învățătură părinților duhovnicești*, Viena, 1789.

Scurtă | învățătură | părinților |duhovnicești. | S-au tipărit în Beciu, | în tipografia lui Iosif de Curțbec, la anul 1789.

***Short Teachings for the Spiritual Fathers [Scurtă învățătură părinților duhovnicești]**. The work is meant to be a deontological guide for the priest who must know how to professionally handle the sacrament of confession, being a friend to all people, whom he approaches and whose trust he must earn. Printed in Vienna, in Austria, in 1789.*

Format. In 4°; 16 p. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.

Ornamentație. Un element grafic compus din motive vegetale stilizate (f. t.); frontispiciu cu un medalion în care se află Iisus Hristos biruitor, încadrat de elemente vegetale (p. 3).

Cuprins. [*Duhovnicescul părinte, carele primește descoperirile cugetelor ...*] (p. 3–4); 1. [*Pentru aceasta datoriu iaste el ca un tată …*] (p. 5); 2. [*Toată știința lui ca a unui doftor ...*] (p. 6–7); 3. [*Când zicem că duhovnicul trebuie …*] (p. 7–9); 4. [*Încă mai iaste datoriu părintele …*] (p. 9–10); 5. [*Dintru acestea urmează precum …*] (p. 10–11); 6. [*Să vorbească că iaste rușine …*] (p. 11–12); 7. [*De să va întâmpla ca să audă de la cel …*] (p. 12–13); 8. [*Nimica mai puțin și aceasta să atinge…*] (p. 13–14); *9.* [*Încă și aceasta să nu lase…*] (p. 14); *10.* [*Mai pre urmă, când va vrea să-l sloboază…*] (p. 15–16).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 530, p. 332; Micu 1910, p. 29; Albu 1944, p. 324; IBR 1958, p. 368; Bocșan 1979, p. 368;

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 530.

1790. *Bucvar*, Viena,1790.

ABC | oder | Namenbüchlein, | zum Gebrauche | der | walachischen Jugend im Königreiche | Hungarn, und den dazu gehörigen | Theilen. | Mit Erlaubniss der Obern. | Wien, | bey Joseph Edlen von Kurzbeck k. k. Hofbuch- | drucker Gross- und Buchhändler. | 1790.

Bucvariu | pentru | pruncii cei rumâ|nești carii să află în Cră|iia Ungurească și hota|rele ei împreunate. | Cu dovoirea stăpânitori|lor. | În Vienna, | La Iosif nobil de Curțbec, înpără<tesc> ș<i> | cră<iesc> de Curte, a neuniților rumâni și a | sârbilor, tipograf și vănză|tor de c<ă>rți. În anul 1790.

***Spelling Book [Bucvar]**. Official primer-type bilingual textbook in German and Romanian, commissioned by the imperial authority of Vienna, for the use of Romanian schools of any*

confession in the Habsburg Empire, written following the tradition of secular textbooks. Printed in Vienna, Austria, in 1790.

Format. In 8°; 89 pag. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Cele două foi de tilu sunt încadrate în chenar de compoziție tipografică. Ornamente tipografice modeste pe foile de titlu și în partea de sus a paginilor.

Cuprins. § I. *Tipărite și scrise de mână, mici și mari slove, pre rând* (p. 4–5); § II. [Exemple de silabe, de cuvinte, în germană și în română] (p. 6–12) / (p. 7–13); § III. [Exemple de cuvinte despărțite în silabe, în germană și română] (p. 12–18) / (p. 13–19); § IV. [Alte exemple de cuvinte] (p. 18) / (p. 19); § V. [Alte exemple de cuvinte] (p. 20) / (p. 21); § VI. *Namen der Ton- und Untertheilungszeichen* (p. 20–22) / § VI. *Numele prosodiilor* (p. 21–23); § VII. [Text cu toate cuvintele despărşite în silabe, exemplu de text scris de mână, alte propoziții] (p. 22–32) / (p. 23–33); *Das aufrichtige Kind* (p. 32–34) / *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 33–35); *Der kleine Dieb* (p. 34–36) / *Furul cel mic* (p. 35–37); *Der Hehler* (p. 36) / *Gazda lotrilor* (p. 37); *Zuviel ist ungesund* (p. 36–38) / *Tot ce iaste peste măsură nu iaste sănătos* (p. 37–39); § VIII. *Kurze Erzählungen* (p. 38–52) / § VIII. *Scurte poveași* (p. 39–53), cuprinzând: *Vom Aberglauben* (p. 38–42) / *Pentru credința îndeșartă* (p. 39–43); *Von der Beicht* (p. 42–46) / *Pentru ispovedanie* (p. 43–47); *Von der Robat* (p. 46–48) / *Pentru clacă* (p. 47–49); *Von irrigen Meynungen* (p. 48–50) / *Pentru rătăcirea* (p. 49–51); *Das arbeitsame Kind* (p. 50–52) / *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 51–53); § IX. *Tabelle von der Erkenntniss der Buchstaben* (p. 52–60) / § IX. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 53–61); § X. *Tabelle von dem Buchstabiren* (p. 62–68) / § X. *Însemnarea slovinirii* (p. 63–69); § XI. *Tabelle von dem Lesen* (p. 68–80) / § XI. *Însemnarea cetirii* (p. 69–81); § XII. *Zahlen* (p. 82–86) / § XII. *Pentru numere* (p. 83–87); *Das Einmaleins* (p. 88) / *O dată unul* (p. 89).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 533, p. 334; CAL 1807, f. 22v; CAL 1809, f. 20r; Micu 1910, p. 29; Ghibu 1916, p. 59–60; Pascu 1927, p. 277; Albu 1944, p. 326; IBR 1958, p. 368; Protopopescu 1966, p. 115–116; Bocșan 1978, p. 156; Bocșan 1979, p. 368.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 533.

1790. *Învățătură pentru tăbăcari,* Viena, 1790.

Învățătură | pentru | tăbăcari | a | Țări Ungurești | și a | Galițiii.| În Vienna,| la Iosif Curțbec, |1790.

Teachings for tobacco cultivators [Învățătură pentru tăbăcari]. *The present book is part of the official Enlightenment regulations designed for tobacco cultivators, a new industry in the Empire, profitable for the state finances. Printed in Vienna, in Austria, in 1790.*

Format. In 8°; 64 p. + [3] f. + 1 tabelă (legată la începutul textului). Tipar negru, cu 25 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând un postament elegant pe care se află flori; frontispiciu cu o urnă (p. 3); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Luarea aminte!* (p. 3–4); Întâiu paragraf. *Lipsă, abuzuri sau necuviinți, ce să află la fabrici de tăbacă în Țara Ungurească și în Galiție* (p. 5–14), cu 10 §; Al doilea paragraf. *Despre sămânarea sămânții de tăbacă și până la răsădirea mlediților* (p. 15–26), cu 6 §; Al treilea paragraf.

De la răsădirea mlediţelor până la desfrunzirea lor (p. 27–48), cu 12 §; Al patrelea paragraf. *Despre lucrarea tăbacu, după săcerișu lui până când au ajuns a fi bun negoț și prisne sau curată tăbacă* (p. 49–64), cu 7 §; *Însămnarea lucrurilor pentru lucrătorii de tăbacă, cari întru aceasta învățătură să cuprind* (f. 1r–3v). Tabela are următorul titlu: *Punerea înainte a colibii întărite prin închieturi și legături spre uscarea și coacerea frunzelor de tăbacă, cari, într-aceea stare puindu-să, să nu să poată prin vânt strica și rump,* iar schiţa de construcţie are următoarea legendă: *Dovedirea:* A. *Temelia stratului de colivă;* B. *Stâlpu în lungime, care la nru. 1 spre terie cu doao caferi însămnate, și la nru. 2. cu tinți să întărește;* C. *Stâlpu în sus spre a cuii tărie îs caferi la nru. 2 însămnați.*

Referințe. Petrik II, p. 220; Chindriș 2003, p. 686–687, 691, 718.

Depozit. OSzK.Cota V Oec. 921.

1791. Manuil Anton, ***Tropaion ...,*** Viena, 1791.

Tropeon | tes | orthodoxu pisteos | ponema | Antoniu Manuel | tu en | Moldovlahia | megalu serdare hrematisantos. | Ta men en to chimeno metafrathenta ex Italicu, ta de en | sis semiomasi sillehthenta ec diafron ecclesiasicon che exoiericon sin|grafeon, che prosfios efarmothenta pros apodixin tes evsevias | che aneresin ton flenafon dissebon. | Nin proton tipis ecdothen, dapane te afte che afierothen | To panevgenesta to arhonti | Megalo Spathare, Chirio, Chirio | Ioanne Vacaresculo. | Sindrome de che filono spede, te timiotatu en Pragmateftes | Chiriu | Demetriu Pavlu | Evtatridu, tes en epiro protefeses poleos | Ioanninon. | En Vienne tes Auztrias 1791. Ec tes Tipografias Iosef tu Vavmausteru.

Manuil Anton, ***Tropaion ...*** *It is a print in Greek which analyses the specificity of Orthodox faith, with reference to the sacred texts on the creation of the world, Noah, the history of ancient sacred writings. The work was dedicated to Mr Văcărescu. Printed in Vienna, Austria, in 1791.*

Format. In 4º; 24 p. (numerotate cu cifre grecești) + 292. p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu un cadru baroc ce are în mijloc un copil (p. 1 din a doua numărătoare); un ornament amplu însoțește litera *O* (p. 1); vinietă cu cornul abundenței (p. 291); ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. *Panevgenestate che efergeticotate mo chirie* (p. 3–8); *To evgenestato che ellogimotato, arhonti megalo, serdare, chirio Antonio Manuel* (p. 9–10); *Epigramma* (p. 11); *Proimion* (p. 12–24); Chefaleon 1: *Historia hiera he cione peri Demiurgias to Cosmo* (p. 1–10); Chefaleon 2: *Zetite, an ho epi to Noe cataclismos egeneto pancosmios* (p. 10–20); Chefaleon 3: *Pragmatia peri ton simbolon, tes Threscias, ton theon che ton Miserion ton ethnicon* (p. 21–68); Chefaleon 4: *Didascalia peri ton baseon tes Hrisianices piseos* (p. 69–85); Chefaleon 5: *Antizasis ton asebon* ... (p. 86–116); Chefaleon 6: *Peri psihes* (p. 117–130); Chefaleon 7: *Antizasis ton asebon* ... (p. 131–158); Chefaleon 8: *Peri tes hieras historias tes paleas hagias grafes* ... (p. 158–170); Chefaleon 9: *Antizasis ton asebon* ... (p. 170–178); Chefaleon 10: *Antizasis ton asebon* ... (p. 178–199); Chefaleon 11: *Antizasis ton asebon* ... (p. 199–207); *Antizasis ton asebon* ... (p. 208–215); Chefaleon 12: *Antizasis ton asebon* ... (p. 215–223); Chefaleon 13: *Antizasis ton asebon* ... (p. 224–239); Chefaleon 14: *Antizasis ton asebon* ... (p. 239–260); *Idu tina Sibillon peri Hrizu che peri ton avtu thavmaton* (p. 261–271); *Epilogos ton semiomaton* ... (p. 272–277); *Pinax ton en te metafrasi emperihomenon* (p. 278–282); *Pinax ton semiomaton* (p. 283–291); [Erată] (p. 292).

Depozit. BCUCJ.

Referințe. Erbiceanu 1903, p. 152–153; Mosora, Hanga 1991, p. 117;
Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 549A.

1792. *Bucvar*, Viena, 1792.

Bucvariu | pentru | pruncii cei rumâ|nești carii să află | în Crăiia Ungurească și ho|tarele ei împreunate.| Cu dovoirea stăpânitorilor, | în Viena, | la j<upân> Stefan de Novacovici, | în Slaveno-Serbească, Românească și Limbi|lor ai Resăritului privileg. Tipografie,| 1792.

***Spelling Book [Bucvar]**. It is an official Romanian-German bilingual primer-type textbook, commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of the Romanian schools of all faiths in the Habsburg Empire, structured according to the traditional secular textbooks. Printed in Vienna, in Austria, in 1792.*

Format. In 8°; 46 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste la sfârșit de capitole (*passim*).
Cuprins. § I. *Tipărite și scrise de mână, mici și mari slove, pre rând* (p. 2–3); § II. [Litere, silabe, cuvinte monosilabice] (p. 4–7); § III. [Cuvinte din două sau din mai multe silabe] (p. 7–10); § IV. [Alte despărțiri de cuvinte] (p. 10); § V. [Alte cuvinte] (p. 11); § VI. *Numele prosodiilor* (p. 11–12); § VII. (p. 12–20), cuprinzând: [Text cu toate cuvintele despărțite în silabe, scris cu slove de tipar și de mână] (p. 12–14); [Exemple de propoziții] (p. 4 [!]–17); *Pruncul cel cu inima dreaptă* (p. 1718); *Furul cel mic* (p. 18–19); *Gazda lotrilor* (p. 19); *Tot ce iaste peste măsură nu iaste sănătos* (p. 19–20); § VIII. *Scurte povești pentru credința îndeșartă* (p. 20–27), cuprinzând: *Pentru ispovedanie* (p. 22–24); *Pentru clacă* (p. 24–25); *Pentru rătăcirea* (p. 25–26); *Pruncul cel iubitoriu de osteneală* (p. 26–27); § IX. *Însemnarea cunoașterii slovelor* (p. 27–31); § X. *Însemnarea slovinirii* (p. 32–35); § XI. *Însemnarea cetirii* (p. 35–42); § XII. *Pentru numere* (p. 43–45); *O dată unu* (p. 46).
Depozit. OSzK.
Referințe. Andriescu 2013, p. 75–76.
Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota L. Lat. f. 525. Cartea conţine erori de paginație.

1792. *Ducerea de mănă cătră frumoasa scrisoare*, Viena, 1792.

Ducerea de mănă | cătră | frumoasa scrisoare românească | pentru | întrebuințare școlelor ce|lor națională nici rumânești. | În Vienna, | ja j<upân> Stefan de Novacovici, | în slaveno-sârbeasca rumâneasca și a limbi|lor Răsăritului privileghiata Ti|pografie. | 1792.

***Hand holding towards fine writing [Ducerea de mănă cătră frumoasa scrisoare]**. The work is a calligraphy guide, meant to teach the students the art of fine handwriting. Printed in Vienna, in Austria, in 1792.*

Format. In 8°; [8] f. + o tabelă trasă după o placă de metal. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Frontispiciu cu un copilaș încolăcit de un copăcel (f. tt); frontispiciu modest (f. [2]r).

Cuprins. *Însămnarea Ducerii de mână cătră scrisoarea frumoasă* (f. [2r–3r]) cuprinzând: I cap. *Pentru gătirea cătră scrisoare* (f. [2r]); II cap. *Pentru scrisoarea rumânească cu mână* (f. [2r–3r]); *Ducerea de mână cătră scrisoarea frumoasă. Tâlcuirea* (f. [3v–8v]), cuprinzând: *Întâiul cap* (f. [3v–4v]); *Al doilea cap pentru scrisoarea rumânească* (f. [5r–8v]).

Depozit. BCUCJ; BAR.

Referințe. BRV II, nr. 554, p. 349; Vuia 1896, p. 106–107; Micu 1910, p. 30; Pascu 1927, p. 278; Albu 1944, p. 326; Elian 1957, p. 187; Protopopescu 1966, p. 130; Mosora, Hanga 1991, p. 118.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 554.

1793. *Adunarea cazaniilor*, Viena, 1793.

Întru mărirea Sfintei de o ființei, de viiață făcătoarei | și nedespărțitei Troiții, Tatălui și Fiiului și Sfântului Duh, | s-au tipărit cartea aceasta, | Adunarea cazaniilor | a | multora fealiuri de cuvinte învățătoare | de | năravuri bune, | la dumineci și sărbători prăznuitoare, | în trei părți | deosebi | cuprinzându-să. | Cu slobozeniia celor mai mari | și cu blagosloveniia pravoslavnicului | arhiepiscopului și mitropolitului | Carlovețului. | Întru împărățitoarea cetatea Beciului, | în tipografiia de bun neam născutului Stefan de Novacovici, la | anul de la facerea lumii 7301, iar de la nașterea lui Hristos 1793 a indictionului 11.

***Collection of Homilies [Adunarea cazaniilor]**. This spiritual teaching book contains Sunday sermons or homilies, which define the Gospel. They are read in all Sundays. It was printed at Vienna, Austria, in 1793.*

Format. In folio; [5] f. + 94 f. + 84 [!] f. (de fapt, 88) + 87 f. Tipar negru, cu 40 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul cules cu litere în două culori, negru și roșu, este încadrat în chenar de compoziție tipografică. Gravură cu Hristos biruitor asupra morții (f. tt., prima numărătoare: f. 1r). Frontispiciu vegetal, cu o cruciuliță în mijloc (prima numărătoare: f. [3r]; a treia numărătoare: f. 2r); frontispiciu vegetal, la mijloc cu un glob pe care e surmontată o cruce (a doua numărătoare: f. 1r); viniete: Maica Domnului cu Pruncul Isus în brațe (f [5v]); templu antic deasupra căruia arde o flacară, semnat „Gritner" (prima numărătoare: f. 94v); buchet de flori (a doua numărătoare: f. 84v[!]; a treia numărătoare: f. 87r); litere ornate (*passim*); ornamente tipografice despărțitoare de capitole și mici ornamente tipografice în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *Partea întâia a Cazaniilor, adecă a învățăturilor bisearicești ceale ce, de la Anul Nou până la Pogorârea Sfântului Duh, în toată dumineca au a să ceti* (f. [2r]–94v), cuprinzând: *După titul. Pravoslavnicilor și binecredincioșilor fiilor bisericii lui Domnezeu, bucurie!* (f. [3r–5v]); *La Anul Nou. Pentru deschilinirea între curgerea vremilor și între curgerea anilor noștri și a lucrurilor, adecă a faptelor* (f. 1r–3r); I. *La Dumineca pentru Zachei. Căuta să vază pre Isus cine iaste. Luca. 19. 3. Pentru aceasta, cum putem noi să vedem pre Dumnezeu* (f. 3r–5r); II. *La Dumineca pentru Zachei. Căuta să vază pre Isus. Luc. 19. 3. Pentru aceasta, pentru ce săntem noi datori, afară de toate, a căuta pre Isus.* (f. 5v–8r); I. *La Dumineca vameșului și a fariseului. Tot cel ce să înalță smeri-să-va, și cel ce să smerește înălța-se-va. Luc. 18. 14. Pentru deschilinirea între mândrie și între smerenie* (f. 8r–10v); II. *La Dumineca vameșului și a fariseului. Nu sânt ca ceialalți oameni. Luc. 18. 11. Pentru chipul acela, cum să să poată feri omul de mândrie* (f. 10r–13r); I. *La Dumineca*

fiiului celui curvari. Un om avea doi feciori. Luc. 15. 11. Pentru deschilinirea între oamenii cei buni și răi (f. 13r–15v); II. *La Dumineca fiiului celui curvariu. De va vrea neștine voia lui să facă, cunoaște-va pentru învățătură, care iaste de la Dumnezeu. Ioan. 7. 17. Pentru deschilinirea între înțelepciunea trupească și duhovnicească* (f. 15v–18r); I. *La Dumineca lăsatului de carne. Cine să va rușina de Mine și de cuvintele Meale în ruda aceasta preacurvare și păcătoasă, și Fiiul Omenesc să va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu îngerii Săi. Marc. 8. 38. Pentru înfricoșata judecată* (f. 18v–21r); II. *La Lăsatul de carne. Va veni Fiiul Omenesc întru slava Lui. Math. 25. 31. Despre aceasta, ce feli de folos iaste pentru noi ca să fim încredințați precum va fi judecată faptelor omenești* (f. 21r–23v); III. *La Lăsatul de carne. Pentru muierea curvă și pentru pocăința ei* (f. 23v–24v [!]); I. *La Dumineca lăsatului de brânză. Pentru folosul postului* (f. 26r–28r); II. *La Lăsatul de brânză. Pentru folosul postului* (f. 28r–30v); III. *La Lăsatul de brânză. Și în toată vreamea înaintea de ispovedanie, apropiindu-să creștinii către ispovedanie. Pocăiți-vă, că s-au apropiat împărăția ceriului! Math. 3, stih 2. În ce să cuprinde adevărata pocăință* (f. 30v–33r); I. *La săptămâna cea dintâi a Postului celui Mare. Despre aceaea ce să cade cu isteție a păzi folosul cel dobândit de la post* (f. 33r–34r); II. *La Dumineca întâi a Marelui Post. Ravvi! Tu ești Fiiul lui Dumnezeu, Tu ești împăratul lui Israil. Ioan. 1. 49. Despre aceasta precum datoriu iaste creștinul a avea cunoștință desăvârșit întru credința sa și precum săvârșirea ei să cuprinde întru faptele ceale bune împreunate cu credința* (f. 34v–37r); I. *La a doao duminecă a Marelui Post. Veniră la El, aducând pre slăbânogul purtându-se de patru; zise slăbânogului: Fiiule, iartă-ți-să ție păcatele tale, scoală și ia-ți patul tău și du-te la casa ta! Marco. 2. 3. și 11. Despre aceaea, cât iaste păcatul de greu și cum iaste de lesne a dobândi de la Domnezeu iertare* (f. 37r–39r); II. *La a doao duminecă a Marelui Post. Despre aceaea, în ce să cuprinde postul* (f. 39r–41r); I. *La a treia duminecă a Marelui Post. Cine va vrea după Mine să vie, să să leapede de sine și să ia crucea sa. Marco. 8. 34. Despre aceaea, în ce să cuprinde adevărat lăpădarea de sine singur* (f. 41r–43r); II. *La a treia duminecă a Marelui Post. Despre aceaea, precum noi mai mult sântem datori a ne griji pentru suflet decât pentru trup* (f. 43r–45r); I. *La a patra duminecă a Marelui Post. Acest feli cu nimica nu poate să iasă fără numai cu rugăciunile și și cu postul. Despre aceaea, în ce să cuprinde adevărul rugăciunii* (f. 45v–48r); II. *La a patra săptămână a Marelui Post. Pentru oprirea sau contenirea patimilor* (f. 48r–50r); II [!]. *La a cincea săptămână a Marelui Post. Nu știți ce cereți. Marc. 10. 38. Despre aceaea, ce sântem datori a ceare de la Dumnezeu și cu ce feli de chip* (f. 50r–52v); II. *La a doao* [!] *duminecă a Marelui Post. Despre aceaea, ce feli de bărbăție de deșteptare de râvnă și de silință datori iaste a avea creștinul* (f. 52v–54r); I. *La Dumineca Florilor. Ziceț featei Sionului: Iată, împăratul tău vine ție blând. Pentru ființa leagii și Evangheliii* (f. 54v–56v); II. *La Dumineca Florilor. Despre aceaea, cum să cade a petreace Săptămâna cea Mare* (f. 56v–58v); I. *La Joia cea Mare. Pentru sfânta priceaștenie, adecă pentru împărtășirea sfântelor taine* (f. 58v–60r); II. *La Joia Mare și în toată altă vreame. Pentru aceaea, cum să cade a ne găti către cuminecătura sfintelor taine* (f. 60v–62r); *La sfânta și Marea Vineri. Când luo oțetul, Isus zise: «Săvârșitu-s-au» și, plecând capul, au dat duhul. Ioan. 19. 30. Pentru săvârșirea faptelor căutării și grijii Mântuitoriului pentru neamul omenesc* (f. 62v–64r [!]); I. *La Dumineca Sfintelor Pași. Adecă la Înviiare. Pentru roadele Înviiarii lui Hristos* (f. 64r [!]–65v [!]); II. *La sfânta Înviiare. Pentru roadele Înviiarii și cum să cade a prăznui această zi* (f. 65v [!]–67v [!]); *La Dumineca Thomi. Veni Isus și stătu în mijloc, și zise lor: «Pace voao!». Ioan. 20. 19. Despre aceaea, precum viiața pacinică a lumii aceștiia și a aceaialalte întohmește fericirea noastră, dară neînvoirea și învrăjbirea înmulțesc nenorocirea* (f. 67v [!]–70r [!]); *La Dumineca mironosițelor. Foarte de dimineață, întru una a sâmbetelor, veniră la mormânt, răsărind soarele. Marco. 16. 2. Despre aceaea, precum că noao nu ni să cade să lăsăm faptele ceale bune, măcar de ar fi și nescai împiedecări acelora* (f. 70r [!]–72v [!]); *La Dumineca slăbănogului. Doamne! Om nu am. Ioan. 5. 7. Despre aceaea, precum nădeajdea spre om iaste înșelătoare, iar*

numai spre Domnezeu nădeajdea iaste tare și statornică (f. 73r [!]–75r [!]); *La Dumineaca samarineancii. Tot cel ce va bea din apa aceasta iar va însătoșa, iar carele va bea din apa carea voi da Eu lui nu va însătoșa în veac. Ioan. 4. 13. Desprea aceaea, precum nici un feli de fericire alta nu iaste, afară de Domnezeu* (f. 75r [!]–77r [!]); *La Dumineca pentru orbul. Dă mărire lui Domnezeu, noi știm că omul acesta păcătos iaste; de iaste păcătos nu știu, una știu, că, orb fiind, acuma văz. Ioan. 9. 24. Pentru osândire și rea hulire* (f. 77r [!]–80v); I. *La Înălțarea Domnului. Pentru rai. Veniți să ne suim la muntele Domnului, în casa Domnezeului lui Iacov* (f. 80v–83r); II. *La Înălțarea Domnului. Despre aceaea, cum vom putea noi deșchide și închide ușa ceriului sau a raiului* (f. 83r–85r); *La Dumineca a șaptea după Înviiare. Ca să fie una ca și noi. Ioan 17. 11. Despre aceaea, precum gâlcevurile, vrăjbile și împărecherile omenirii și creștinătății nu să cuvin* (f. 85r–87r); II. *În Dumineca a șaptea după Înviiare. Părinte sfinte, păzește pre ei întru numele Tău, pre carii ai dat mie, ca să fie una ca și noi. Ioan. 17. 11. Pentru învoirea cea sufletească creștinească de a fi omul creștinul cu o inimă și cu un suflet către aproapele său* (f. 87v–90r); I. *La Dumineca Rosaliilor, adecă la Pogorârea Sfântului Duh. Math. 11. 25. Mărturisecu-mă Ție, Părinte, Domnul ceriului și al pământului, că ai ascuns această de înțelepți și de înțelegători și le-ai arătat pruncilor. Despre aceaea, precum mintea omenească datoare iaste a da loc credinții, adecă a să supune credinții* (f. 90r–92v); II. *La Pogorârea Sfântului Duh. Pentru lucrările Sfântului Duh* (f. 92v–94v). *A doao parte a Cazaniilor, adecă a cuvintelor de învățătură bisericești, ceale ce, de la săptămâna cea dintâi până la săptămâna treizeaci și una, după Pogorârea Duhului Sfânt, dumineca au a să ceti* (f. 1r–84v), cuprinzând: *La Dumineca tuturor sfinților sau la Lăsatul de carne de postul Apostolilor Petru și Pavel. Pentru prăznuirea sfănților. Tot carele va mărturisi pre Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voiu și Eu pre el înaintea Tatălui Mieu celui din ceriuri. Math. 10. 32* (f. 2r–4v); *La a doao duminecă după Pogorâre, adecă după Rosalii, zise lor: «veniți după Mine și voiu face pre voi păscari de oameni!», carii, numaidecât lăsând mrejile, mearseră după El. Math. 4. 19. Pentru mai înainte rânduire* (f. 4v–7v); I. *La dumineca a treia după Pogorâre. Nimeni nu poate sluji la doi domni, că sau pre unul va urî, sau pre altul va îndrăgi. Math. 8. 24. Pentru învoirea între bisearică și între obște* (f. 7v–10v); *La dumineca a treia după Pogorâre. Math. 6. 32. Știe Tatăl vostru din ceriu că vă trebuiesc acestea. Pentru mai naintea grijea lui Domnezeu* (f. 10v–13r); *La dumineca a patra după Pogorâre. Zise Isus sutașului: Pasă (du-te sau mergi) și cum ai crezut fie ție, și să vindecă feciorul lui într-acel ceas. Math. 8. 13. Despre ce sântem datori noi a ruga pre Domnezeu* (f. 13v–16r); *La dumineca a cincea după Pogorâre. Întempinară pre El doi îndrăciți, ieșind dintru mormânte, foarte răi. Math. 8. 28. Pentru beție, cât iaste de păgubitoare* (f. 16r–18r); *La dumineca a șasea după Pogorâre. Iată unii din cărturari ziseră întru eiș: «Acesta blastemă.» Math. 9. 3. Pentru răvna creștinească* (f. 18r–20r); *La dumineca a șaptea după Pogorâre. Pentru zavistie, adecă pizmă. Să mirară mulțimea zicând că niciodată nu s-au arătat așa întru Israil iară fariseii uniți zicea: cu stăpânul dracilor scoate dracii. Math. 9. 33* (f. 20r–22v); *La dumineca a opta după Pogorâre. Văzu gloată multă și i să făcu milă de ei. Math. 14. 14. Pentru milosârdiia, îndurarea și mila către cei ticăloși și săraci* (f. 23r–25r); *La dumineca a noao după Pogorâre. Îndrăzniți că Eu sânt, nu vă teameți. Math. 14. 27. Pentru pricinile teamerii și turburării* (f. 25r–27v); *La dumineca a noao [!] după Pogorâre. Să întristară foarte. Math. 17. 23. Despre aceaea, precum, afară de Domnezeu și de curata cunoștința sufletului, nimica pre noi a ne veseli nu poate, nici așa a ne întrista, ca păcatul* (f. 27v–30v); *La dumineca a unsprezeacea după Pogorâre. Așa și Tatăl Mieu cel ceresc va face voao. Math. 18. 35. Pentru răsplătirea lui Domnezeu, adecă pentru izbânda lui Domnezeu* (f. 31r–34r); I. *La dumineca a doaosprezeacea după Pogorâre. Învățătoriule bune, ce bine voiu face ca să aib viiața veacinică? Math. 19. 16. Pentru urmările creașterii cei reale a pruncilor* (f. 34r–36r); II. *La dumineca a doaosprezeacea după Pogorâre. Zise Lui tânărul: toate aceaste le-am păzit din tinereațele meale. Math. 19. 20. Pentru pravilele (îndreptările) creașterii*

(f. 36v–38v); *La dumineca a treisprezeacea după Pogorâre. Pre cei răi rău îi va pierde, și viia o va da altor lucrători. Math. 21. 41. Pentru dreapta judecată* (f. 39r–40 [!]); *La dumineca a patrusprezeacea după Pogorâre. Iară ei, nebăgând în seamă, mearseră unul la țarină, iară altul la neguțătoriia sa. Math. 22. stih 5. Despre aceaea, precum nimica nu iaste mai înfricoșat decât a să depărta omul de la Domnezeu* (f. 40r [!]–43r [!]); *La dumineca a cincisprezeacea după Pogorâre. Întru aceaste două porunci toată leagea și prorocii atârnă. Math. 22. 40. Despre aceaea, precum să cade a face bine altora, pentru dragostea lui Domnezeu* (f. 43r [!]–45r [!]); *La dumineca a șaisprezeacea după Pogorâre. Un om mergând departe chemă slugile sale și deade lor avearile sale și unuia îi deate cinci talanți, altuia doi, iară altuia unul, fieștecăruia după putearea lui, și să duse numaidecât. Math. 25. 14. 15. Despre aceaea, cum să cade a să folosi omul cu darurile lui Domnezeu* (f. 45r [!]–47v [!]); *La dumineca a șaptesprezeacea după Pogorâre. O, muiare, mare e credința ta, fie ție cum voiești! Math. 15. 28. Pentru osebirile credinții cei evanghelicești* (f. 47v [!]–49v [!]); *La dumineca a optsprezeacea după Pogorâre. Șezând, învăța din corabie pre noroadele. Luc. 5. 3. Despre aceaea, precum nimica nu iaste mai de trebuință nici mai de folos omului afară de cuvântul lui Domnezeu* (f. 50r [!]–52r [!]); *La dumineca a noaosprezeacea după Pogorâre. Fiți miloși precum și Tatăl vostru milos iaste. Luc. 6. 36. Pentru milă, milostivire și îndurare* (f. 52v [!]–36v [!]); *La dumineca a doaozeacea după Pogorâre. Iată, să scoate afară un mort, unul născut fiiul mumei lui, și ea era văduvă, și mulțime multă din oraș cu ea. Luc. 7. 12. Pentru moarte* (f. 37r [!]–56r [!]); *La dumineca a doaozeaci și una după Pogorâre. Sămânța iaste cuvântul lui Domnezeu. Luc. 8. 11. Despre aceaea, pentru ce să asemânează cuvântul lui Domnezeu sămânții* (f. 56r [!]–58r [!]); *La dumineca a doaozeaci și doao după Pogorâre. Fiiule, adu-ți amine că ț-ai luat tu binele tău în viiața ta și Lazar, așișderea, răul! Luc. 16. 25. Pentru răsplătire ceaea ce fi și pentru bine, și pentru rău* (f. 58r [!]–60v [!]); *La dumineca a doaozeaci și treia după Pogorâre. Pentru oamenii cei răi și țiitori în minte de rău. Întâmpină pre el un om din oraș carele avea draci de multă vreame. Luca. 8. Stih 27* (f. 60v [!]–62v [!]); *La dumineca a doaozeaci și patra după Pogorâre. Iară El, scoțind pre toți afară și apucând pre ea de mână, strigă zicând: «Fetișoară, scoală!», și să înturnă sufletul ei, și au înviiat îndată. Luc. 8. 54. Pentru slava putearii credinții* (f. 63r [!]–65r [!]); *La dumineca a doaozeaci și cincea după Pogorâre. Cine iaste aproapele Mieu. Luc. 10. Stih 29. Pentru dragostea către patrie (țara unde să naște cineva)* (f. 65r [!]–67v [!]); *La dumineca a doaozeaci și șasea după Pogorâre. Ce voiu face: că nu am unde aduna rodurile meale. Luc. 12.17. Pentru hotarăle poftei omenești* (f. 68r[!]–70v[!]); *La dumineca a doaozeaci și șaptea după Pogorâre. Șase zile sânt întru carele să cade a lucra. Deci, întru aceastea viind, vă veți vindeca, și nu în zioa sâmbetii. Luc. 13. 14. Despre aceaea, cum să cade noao a cinsti sărbătorile* (f. 71r [!]–74r [!]); *La dumineca a doaozeaci și opt după Pogorâre. Despre aceaea, precum carii sânt vreadnici sau nu să abată (depărteaze) de la datoriile cele ce se pun pre ei, iară, carii nu sânt harnici, să nu caute aceaea* (f. 74r [!]–77r [!]); *La dumineca a doaozeaci și noao după Pogorâre. Iară unul dintr-înșii, văzând că s-au vindecat, să înturnă cu glas mare slăvind pre Dumnezeu, și căzu cu fața la picioarele Lui mulțămind Lui. Luc 17. Stih 15. Pentru mulțămirea către Dumnezeu* (f. 77r [!]–80r [!]); *La dumineca treizeacea după Pogorâre. El auzând acestea forte să întristă, că era bogat foarte. Luca 18. 23. Despre aceaea, precum deșertăciunea, în carea pre omul bagă bogăția, ascunde de la el fericirea* (f. 80r [!]–82r [!]); *La dumineca a treizeaci și una după Pogorâre. Cei ce mergea înainte certa pre el, să tacă. Luc. 18. 39. Noi datori sântem atâta a ne sili și a griji de buna norocirea fieștecăruia, cât și de a noastră* (f. 82v [!]–84v [!]); *A treia parte a Cazaniilor bisericești. Ceale ce de la Dumineca strămoșilor, la toate sărbătorile ceale domnești și la sărbătorile ceale osebite ale sfinților, a să ceti sânt de trebuință* (f. 1r–87r), cuprinând: *La dumineca strămoșilor. Mulți chiemați, iară puțini aleși. Luc. 14. 24. Pentru lucrările chiemării dumnezeiești și a darului* (f. 2r–4r); *La dumineca înaintea Nașterii lui Hristos. Cartea Nașterii lui Iisus Hristos, fiiul lui David, fiiul lui Avraam. Mth. 1. 1. Pentru vechimea*

credinții cei adevărate (f. 4r–7r); *La zioa Nașterii lui Hristos, Mântuitoriului nostru. Nu vă teamereți, că iată vă vestesc voao bucurie mare. Luca. 2. 10* (f 7r–9r); *La dumineca după Nașterea lui Hristos. Scoală și ia Coconul și pre maica Lui, și te du în pământul lui Israil, că au murit cei ce căuta sufletul Coconului. Math. 2. 20. Despre aceaea, precum că Dumnezeu izbăvește pre robii săi de la nevoi* (f. 9r–11v); *La dumineca înaintea Botezului Domnului nostru Iisus Hristos. Gătiți calea Domnului și direapte faceți cărările Lui, Marc. 1. 3. Despre aceaea, precum nu să cade noao a treace cu vedearea și păcatele ceale mici* (11v–14r); *La sfântul Botezul Domnului nostru Iisus Hristos. Pentru tăinuitoarea lucrarea botezului nostru și pentru îndatoririle (legăturile) noastre* (14v–16r); *La dumineca după Botez. Pocăiți-vă că s-au apropiat împărățiia ceriurilor! Math. 4. 17. Pentru îndurarea lui Dumnezeu către păcătoși* (f. 16r–18r); *La dumineca înaintea Înălțării cinstitei Cruci. Nu au trimes Dumnezeu pre Fiiul Său în lume ca să judece lumea, ce ca să mântuiască lumea pentru El. Ioan. 3. 17. Pentru roadele îndurării dumnezeiești și a păcatului* (18v–21r); *La zioa Înălțării Dumnului. Gândirile despre patimile lui Hristos* (21v–24r); *La dumineca după Înălțarea Crucii Domnului nostru Iisus Hristos. Cine să va rușina de mine și de cuvintele meale în neamul sau ruda aceasta preacurvare și păcătoasă, și Fiiul Oamenesc să va rușina de El când va veni întru slava Tatălui Său cu îngeri cei sfinți. Marc. 8. s. 38. Despre sfatul cel oamenesc și dreaptă a lui Dumnezeu judecată* (24r–27v); *La aducerea în biserecă a Feciorei Mariii, Maicii lui Dumnezeu. Psal. 44. 14. Ascultă, fiică, și vezi, și pleacă urechiia ta și uită norodul tău, și casa părintelui tău, și va pofti împăratul bunătatea ta. Despre aceaea, ce sântem noi datori din tinereațele noastre lui Dumnezeu și cum trebuie să ne lipim de dânsul, și cum trebuie să-i slujim* (f. 27v–30v); *La Întâmpinarea Domnului. Facerea. 46. 30. Acum slobezează pre robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace, că văzură ochii miei mântuirea Ta. Luca. 2. s. 30. Despre aceaea, cum că moartea nu spăimântează pre omul cel drept* (f. 30v–34r); *La Buna Vestire a sfintei Stăpânii noastre și Preacuratei Feciorii Mariei. Despre mântuirea păcătosului cu venirea Mântuitoriului nostru* (f. 34r–36v); *La Preaobrajenie sau, cum să zice, Schimbarea feații Domnului nostru Iisus Hristos. Despre împărățiia cea cerească* (f. 36v–39r); *La Adormirea Preasfintei Fecioarii Mariii. N-au murit fata, ce doarme. Math. 9. 24. Despre asemănare între moartea celor dreapții și între somn sau dormire* (f. 39v–42v); *La zioa Nașterii Preasfintei Fecioarii Mariii. Cu ce fealiu de învățături duhovnicești și învățături de năravuri bune trebuie să ne aducem aminte de zioa nașterii noastre* (f. 42v–45r); *La zioa Sfântului Petru Apostol. Și voiu da ție cheile împărăției ceriurilor. Math. 16. 19. Despre putearea a lega și a dezlega* (f, 45v–47v); *La zioa Nașterii a Sfântului Ioann, Înainte-Mergătoriul, adecă în zioa Sunzuanelor. Despre iubirea de trudă* (f. 47v–50v); *În zioa Tâierii capului Sfântului Ioann, Înainte-Mergătoriului. Deacă umplu Ioann calea, zicea. Fap. 13. 25. Despre slobodă defăimarea păcătosului* (f. 51r–53v); *La praznicul Sfinților Arhangheli. Cela ce face pre îngerii săi duhuri și pre slujitorii săi pară de foc. Evrei. c. 1. s. 4. Despre slujba îngerilor și cum că sântem datori, după plăcearea lor, a face și a ne purta* (f. 53v–56v); *La zioa unui apostol. Despre datoriia cea apostolicească și cum trebuie urmat după dânsa* (f. 57r–60r); *Cuvânt în zioa Sfintului a lui Hristos Nicolae. Teame-te de Dumnezeu, fiiule, și de împăratul, și nici unuia să nu fii neascultători. Pild. lui Solom. Cap. 24. 21. Despre datorința suppușilor către împăratul său* (f. 60r–63r); *La zioa unui sfânt. Zice lui Simon Petru Iisus: «Simon Iona, iubești-mă?», Ioan. 21. 15. Despre cei ce întră la vrea o chemare sau la vrea o datorie, cum că datoriia lor iaste a iubi nu numai pre acela care le-ar fi încredințat lor vrea o slujbă, ce și pre cei lor încredințați cu dânsa* (f. 63v–66v); *Cazania a doao, în zioa sfântului ce să prăznuiaște astăzi. Eu sânt păstoriul cel bun. Ioan. 10. 14. Despre datoriia păstorilor celor bisericești și pământești* (f. 67r–69v [!]); *Cazanie la zioa unui mucenic, mare mucenic sau s. mucenic. Sfec. 6. 10. Deci, fraților miei, întăriți-vă întru Domnul și întru tăriia vârtutei Lui* (f. 69v[!]–72v); *Cazania a doao, la zioa unui mucenic sau s. mucenic. Cum trebuie să urmăm mucenicilor și în ce să cuprinde urmarea aceasta* (f. 72v–74v); *Cazaniia întâiu, la sfințirea*

bisericii sau hramului. Domne, cine va lăcui în lăcașul Tău?, Psal. 14. 1. Cu ce fealiu de chip și cum lăcuiaște Dumnezeu în bisearica spre cinstea Lui sfințită, jertvuită și rădicată? Să auzim (f. 74v–77v); *Cazania a doao, la sfințirea bisericii. Despre aceaea, pentru ce să zidesc bisearecile* (f. 77v–81r); *Cazania în vreame de seacetă sau în vreamea cea ploioasă, sau în alte vremi de nevoi. Drept ce fealiu de pricină, de să trimit omului în viiața aceasta de la Dumnezeu multe fealiuri de pedeapse* (f. 81r–83v); *Cazaniia la îngropăciunea unui mort. Fericiți cei morți, cei ce întru Domnul mor. De acum așa zice duhul ca să să odihnească de ostănealele lor. Apocal. 14. 13. Despre ceaea ce căștigăm noi prin moarte în viiața cea de veaci* (f. 84r–85v); *Învățătură sau îndreptare carea trebuie să spuie preotul nașului sau la nașa după botezarea pruncului. Binecredinciosule și de Hristos iubitoriule nașule sau nașă* (f. 86r–86v); *Îndreptare sau învățătură cătră cei ce să căsătoresc* (f. 86v–87r).

Depozit. BACJ; BAR; BNR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BASB.

Referințe. BRV II, nr. 558, p. 350–351; CAL 1807, f. 23r; CAL 1833, f. 39v; Pop 1838, p. 99; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Dianu 1869, p. 429; Iarcu 1872, p. 18; Iorga 1906, p. 38; Micu 1910, p. 30; Pascu 1927, p. 278, 299; IBR 1958, p. 368; Hâncu 1965, p. 58; Nicola 1965, p. 772; Cartea B. 1972, p. 101; Bodinger 1976, p. 190; Colta 1978, p. 689; Mureșianu 1978, p. 72; Țigu 1978, p. 81, 88; Bocșan 1979, p. 369; CRV 1985, p. 146; Mosora, Hanga 1991, p. 118–119; Radosav 1995, p. 46; Andea 1996, p. 56, 185; Râpă-Buicliu 2000, p. 331; Chindriș 2003, p. 714; Cereteu 2009, p. 247; Cereteu 2011, p. 123; Tatay 2011, p. 334; Urs 2011, p. 443–444; Andriescu, Borș 2014, p. 171–177; Cereteu 2016, p. 69–70.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1134. Cartea conține erori de paginație.

1793. *Ceasoslov*, Viena, 1793.

Întru mărirea Sfintei de | o ființă și nedespărțitei | Troiță, a Tatălui și a Fiiului, și a | Sfântului Duh, cartea aceasta, | Ceasoslovu, | întru care să cuprinde rându|iala, cum să cuvine a să cânta | ceasurile cu troparele și cu altele, după | obiceaiu sfârșituri ș.c. S-au dat la | tipariu cu blagosloveniia a arhiepiscopului și | mitropolitului din Carloveț, în Sloveno-|Sârbeasca, Rumâneasca, și a Limbilor Răsă|ritului Tipografie. | În Vienna Austriei, în anul de la zidirea | lumii 7301, iară de la Nașterea Domnului | cea după trup 1793, indictul 11, cu | îngăduința celor mai mari.

***Breviary [Ceasoslov]**. It is a religious book that contains prayers and religious hymns used in the Eastern Christian Church at certain times of day. Printed in Vienna, in Austria, in 1793.*

Format. In 8°; [5] f + 148 f. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu Isus Hristos într-un medalion oval prins într-un decor vegetal (f. tt.); frontispiciu cu glob pământesc care are surmontată o cruce și este flancat de un decor vegetal (f [2r], 54v); mână care binecuvântează (f. [2r]); frontispiciu cu Isus Hristos pe tron, binecuvântând cu mâna dreaptă (f. 1r); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Veache tradiție sau înveațătură* ...] (f. [2r–5v]); *Ceasoslovul, cu Dumnezeul cel Sfânt, carele cuprinde toată slujba, după rânduiala sfintelor și cinstitelor mănăstiri ale Ierusalimului* (f. 1r–3v); *Înceaperea polunoștinții* (f. 4r–16r); *Începutul, cu Dumnezeu, a polunoștinții ceii de sâmbătă* (f. 16r–18v); *Altă polunoștință a duminecii* (f. 18v–21r); *Începutul utreniii* (f. 21r–41v); *Începutul lui pervii ceas* (f. 42r–48v); *Începutul lui tretii ceas* (f. 49r–54r); *Șăstii ceas* (f. 54v–61v); *Începutul obeadinții* (f. 61v–74r); *Deviati ceas* (f. 74r–80r [!]); *Începutul vecerniei* (f. 80r [!]–89v

[!]); *Rugăciunea measii* (f. 89v [!]–90r [!]); *Începutul, cu Dumnezeu, al pavecerniței cei mici* (f. 90v [!]–99r [!]); *Începutul pavecerniții ceii mari* (f. 99v [!]–122v [!]); *Troparele Învierii* (f. 122v [!]–130r [!]); *Troparele Învierii ce să cântă după „fericiți cei fără prihană în cale"* (f. 130r [!]–131v [!]); *Troparele cu bogorodicinele și condacele, preste toată săptămâna* (f. 131v [!]–135v [!]); *Cinstitul paraclis* (f. 135v [!]–148r [!]).

Depozit. BAR (fotocopie); BVAUGL; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 561, p. 352–353; BRV IV, p. 268; Pop 1838, p. 47; Moldovan 1913, p. 180; Pascu 1927, p. 278; Albu 1944, p. 327; Șandru 1947, p. 154; Mihailovici 1964, p. 264; Hâncu 1965, p. 58–59; Poenaru 1973, p. 244; Bocșan 1979, p. 369; Chindriș 2003, p. 716.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota RC 234 (cota veche R. Ny. Cyr., Tod. 5069). Cartea conține erori de paginație (2 foi sunt numerotate cu numarul precedent, iar numărătoarea continuă apoi normal, fiind, de fapt, 150 f.).

1793. *Ducere de mână către cinste și dreptate*, Viena, 1793.

Ducerea de mână | cătră cinsta și direptatea, | adeacă | la copii rumâneaști neuniți, cei ce în școlele | ceale mici să învață spre cetanie | rănduită | cartea. | Cu dovoirea stăpânitorilor. | În Vienna, | la Stefan de Novacovici, | în Sloveno-Serbeasca, Rumâneasca și a Limbi|lor Resăritului privileghiată Tipografie, | 1793.

Anleitung | zur | Rechtschaffenheit, | oder | das für die in den Trivialschulen ler | nende slavonisch-serbische nicht unirte | Jungend bestimmte | Lesebuch. | Mit Erlaubnis der obern. | Wien, | bei Stephan Edlen von Novakovics, | k. k illyrisch- und walachischen Hofbuckdrucker | 1793.

***Handbook of Honor and Justice [Ducere de mână către cinste și dreptate]**. It is an official Romanian-German civil education textbook, commissioned by the imperial authority in Vienna for the use of the Romanian Orthodox schools in the Habsburg Empire. The example texts are written on mirroring pages in Romanian and German. Printed in Vienna, Austria, in 1793.*

Format. In 8°; 259 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină. Textul în limba română, pe pagina din stânga, cel în limba germană, pe pagina din dreapta.

Cuprins. [Cuprinsul] (p. 4) / [Inhalt] (p. 5); *Tabla despre partea întâia* (p. 6–10) / *Tabelle über das erste Stück* (p. 7–11); Întăia partea. *Pentru ceale ce sânt datori ucinici să învețe în școală și cum să să țină ei cu omenie în școală* (p. 12- 30) / Erstes Stück. *Von Dem, was die Schüler in den Schulen lernen, und wie sie sich in der Schule rechtschaffen bezeigen sollen* (p. 13–31), cu următoarele capitole: *Întrarea pentru școlă* (p. 12) / *Einleitung von der Schule* (p. 13); Cap întăiu. *Pentru norocosă fericirea* (p. 12–16) / Erstes Hauptstück. *Von der Glückseligkeit* (p. 13–17); Al doilea cap. *Pentru sufletul omului* (p. 18–22) / Zweytes Hauptstück. *Von der Seele des Menschen* (p. 19–23); *Cuvăntarea.* Cap întăiu. *Pentru ceale ce să învețe ucenicul în școlă* (p. 22–28) / *Abhandlung.* Erstes Hauptstück. *Von dem was die Schüler in den Schulen lernen* (p. 23–29); Al doile cap. *Pentru ceale ce ucenicul în școlă să învețe* (p. 28–30) / Zweytes Hauptstück. *Von dem was die Schüler in der Schule lernen sollen* (p. 29–31); *Tabla despre a daoa partea pentru bun năravu* (p. 32–36) / *Tabelle über das Zweyte Stück, von der Sittsamkeit.* (p. 33–37); Partea a doa. *Pentru bun năravu sau cinsta și direptate omului, în gânduri fapte și întru purtarea sa* (p. 38–98) / Zweytes Stück. *Von der Sittsamkeit oder Rechtschaffenheit eines Menschen in seinen Gesinnungen,*

Handlungen und in seiner Aufführung. (p. 39–99), cu următoarele diviziuni: *Întrare* (p. 38–42) / *Einleitung* (p. 39–43); *Cuvântarea.* Cap întâiu. *Pentru gândurile de cinste care să aibă tot omul* (p. 42–50) / *Abhandlung*. Erstes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Gesinnungen, die man haben soll* (p. 43–51); Al doile cap. *Pentru fapteale de cinste către Dumneazeu* (p. 50–52) / Zweytes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen in Absicht auf Gott* (p. 51–53); Al triile cap. *Pentru faptele de cinstă către alții* (p. 52–60) / Drittes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen andere* (p. 53–61); Al patrele cap. *Pentru fapteale de cinste către sine însuș* (p. 60–68) / Viertes Hauptstück. *Von rechtschaffenen Handlungen gegen sich selbst* (p. 61–69); Al cincele cap. *De ce să să păzască omu de cinste* (p. 68–86) / Fünftes Hauptstück. *Von dem was ein Rechtschaffener meiden muss* (p. 69–87); Al șasele cap. *De ceale ce sânt ale ținearii formoase* (p. 86–94) / Sechstes Hauptstück. *Von dem, was zur Artigkeit gehöret* (p. 87–95); Al șaptele cap. *Pentru ceale ce sânt încă ale ținearii bune* (p. 94–98) / Siebentes Hauptstück. *Von Dem, was noch sonst zur Artigkeit gehöret* (p. 95–99); *Tabla de asupra a treia partea cărții spre cetanie rânduită* (p. 100–101) / *Tabelle über das dritte Stück des Lesebuches* (p. 101–111); A treia partea cărții pentru cetanie rânduită. *Pentru soție întru care oamenii să treiască, de la Dumneazeu, sânt rânduiț și pentru datoriile a soției* (p. 112–194) / Drittes Stück des Lesebuches. *Von der Gesellschaft darinn die Menschen zu leben von Gott bestimmet sind, und von den gesellschaftlichen Pflichten* (p. 113–195), cu următoarele diviziuni: *Povețuire pentru soție de obștea* (p. 112–114) / *Einleitung. Von der Gesellschaft überhapt* (p. 113–115); Cap întâiu. *Pentru chiline feliuri de soție* (p. 114–154) / Erstes Hauptstück. *Von den verschiedenen Arten der Gesellschaften* (p. 115–155); Al doile capu. *Mijlocire prin care împărații procopsesc buna norocire a soției orășenilor* (p. 154–170) / Zweytes Hauptstück. *Mittel, dadurch Regenten die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördern* (p. 155–171); Al triile cap. *Încăieturile a soției orășenilor, cum procopsesc împromut buna norocire lor cu dechiline învățăturile, vreadniciile și cu îndeletniciile lor* (p. 170–184) / Drittes Hauptstück. *Wie die Mitglieder der bürgerlichen Gesellschaft durch verschiedene Wissenschaften, Geschicklichkeit und Gewerbe ihre wechselweise Glückseligkeit befördern* (p. 171–185); Al patrele cap. *Cugetare despre chiline fepturile, despre plecăciunile și lucrurile oamenilor prin care procopsesc soție orășenilor* (p. 184–194) / Viertes Hauptstück. *Betrachtungen über die verschiedenen Geschöpfe, über die Neigungen, und Arbeiten der Menschen dadurch die Glückseligkeit der bürgerlichen Gesellschaft befördert wird* (p. 185–195); *Tabla despre povețuire către meșteșugul de ținearea căsii* (p. 194–196) / *Tabelle über die Anleitung zur Haushaltungskunst* (p. 195–197); A patra partea cărții de cetanie. *Pentru meșteșugul de ținearea căsii* (p. 198–222) / Viertes Stück des Lesebuches. *Von der Haushaltungskunst* (p. 199–223), cu următoarele diviziuni: Cap întâiu. *Ce e ținearea căsii, pornirea și dischilinarea* (p. 198–202) / Erstes Hauptstück. *Was Haushalten sey, dessen Absicht und Verschiedenheit* (p. 199–203); Al doile capu. *Ce să ceare ca să ținem bine casa și se chivernisim* (p. 202–214) / Zweytes Hauptstück. *Was erfordert werde um wohl Haus zu halten, oder zu wirthschaften* (p. 203–215); Al triile cap. *Lipse și greșalele lângă cavernisala căsii* (p. 214–220) / Drittes Hauptstück. *Mangel und Fehler beim Haushalten* (p. 215–221); Al patrele cap. [*Țiitoriu căsii poate lângă lucrul să fie vesel ...*] (p. 220–222) / Viertes Hauptstück. *Einige Erinnerungen für die Haushälter* (p. 221–223); *Tabla peste a cincea parte cărții de cetanie* (p. 224–230) / *Tabelle über das fünfte Stück des Lesebuches* (p. 225–231); A cincea partea cărții de cetanie. *Pentru stare săteanilor* (p. 230–258) / Fünftes Stück des Lesebuches. *Vom Bauernstande* (p. 231–259), cu următoarele diviziuni: *Povețuire* (p. 230–232) / *Einleitung* (p. 231–233); Cap întâiu. *Pentru folosurile ceale ce stare săteanilor aduce la soție orășenilor* (p. 232–234) / Erstes Hauptstück. *Von den Vortheilen welche der Bauernstand der bürgerlichen Gesellschaft gewähret* (p. 233–235); Al doile capu. *Pentru lipse și stricăciunile ceale ce să află lângă starea săteanilor* (p. 236–242) / Zweytes Hauptstück. *Von den Mängeln und Gebrechen, die man bey dem Bauernstande findet* (p. 237–243);

Al treile cap. *Pentru greutețile și sarcinile cinului săteanilor* (p. 242–246) / Drittes Hauptstück. *Von den Beschwerden und Lasten des Bauernstandes* (p. 243–247); Al patrele cap. *De unde veniră greutețile cinului săteanilor* (p. 246–156 [!]) / Viertes Hauptstück. *Woher die Beschwerden des Bauernstandes gekommen sind* (p. 247–257); Al cincele cap. *Temeile către măngăiarea cinului săteanilor lăngă greutețile sale* (p. 156 [!]–258) / *Fünftes Hauptstück. Gründe zur Beruhigung des Bauernstandes bey seinen Beschwerden* (p. 257–259).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV II, nr. 563, p. 353; Pascu 1927, p. 278; Albu 1944, p. 327; Bodea 1956, p. 88; Andea 1996, p. 27.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 563.

1793. *Psaltire,* Viena, 1793.

Întru mărirea Sfintei de o | ființă și nedespărțitei Troi|ță, a Tatălui și a Fiiului, și a sfântului | Duh, cartea aceasta | Psaltirea, | întru care să cuprind cathismele, | cântările, și psalmii aleși, îm|preună cu rânduielele lor și c.l., s-au | dat la tipariu cu blagosloveniia a arhiepisco|pului și mitropolitului din Carloveț, | în Slaveno-Sârbeasca, Rumâneasca și a Lim|bilor Răsăritului Typografie. | În Vienna Austriei, în anul de la zidirea lu|mii 7301, iară de la nașterea Domnului cea | după trup, 1793. Indictul 11. Cu | îngăduința celor mai mari.

Psalter [Psaltire]*. It is a book that contains, besides the texts of the psalms, certain methodological aspects that indicate the moments within the ceremonies when the sequences of Biblical psalms must be used. Printed in Vienna, in Austria, in 1793.*

Format. In 8°; [8] f. + 179 f. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Titlul încadrat în chenar simplu de compoziție tipografică, cu un frontispiciu cu Isus Hristos sub linia de sus a chenarului; frontispiciu cu glob, cruce și motive vegetale (f. [2r], p. 1); gravură înfățișându-l pe regele profet David cântând la harpă, semnată „Usod? Tzelter? 1793" (f. [8v]); inițială ornată la p. 1; ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Predoslovie. La toată persoana ce să va îndeletnici la cetirea psalmilor, dând cea întru Hristos îmbrățișare, rog pre acelaș Dătătoriu de daruri a-i dărui toată fericirea,* semnată: *Al tuturor fierbinte rugătoriu către Dumnezeu* (f. [2r–4r]); *Învățătură cum să ceteaște Psaltirea în sfântul și Marele Post* (f. [4v–6r]); *Rănduială cum să cade a ceti Psaltirea deosebi* (f. [6v–7v]); *Psaltirea proorocului și împăratului David* (f. 1r–148v), cu cele 20 de cathisme; *Cântarea lui Moisi* (f. 149r–160v); *Pentru polieleu* (f. 161r); *Pripealele la praznicele ceale dumnezeiești și la toți sfinții carii au polieleu. Facerea lui Filothei monahul* (f. 161v–174r); *Istorie. Nume jidovești care le pomenește David la Psalmii lui, tălcuite, cu istoria lor* (f. 174r–179r.)

Depozit. BAR (fotocopie); BCUCJ; BVAUGL.

Referințe. BRV II, nr. 568, p. 356; BRV IV, p. 268; Micu 1910, p. 30; Pascu 1927, p. 278; Albu 1944, 327–328; IBR 1958, p. 368; Mihailovici 1964, p. 256; Cotoșman 1964, p. 605; Hâncu 1965, p. 59; Bocșan 1979, p. 369; Mosora, Hanga 1991, p. 121; Mălinaș 1993, p. 81; Tatay 2011, p. 93, 161.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 568. Cartea conține erori de paginație.

1794. *Calendar*, Viena, 1794.

Clendariu, | la anul | de la Naşterea lui Hristos | 1794, | cari e | prost, | cuprinzând în sine 365 de zile. | Făcut | spre | întrebuinţarea norodului sloveno-sărbesc şi rumânesc, | cari se află în ţinuturile Chesariu-Creieşti a leagii Răsăritului. | În Vienna, | la Slaveno-Sărbeasca-Romaneasca privileghiata Tipografie. Legat, | stă cu 12 creiţari.

Calendar. *It is a popular periodical publication, conceived as an annual calendar, but it also contains other information that was useful for a mixed public: trading days, currency value etc. Printed in Vienna, in Austria, in 1794.*

Format. In 4º; [27] f., din care 5 albe, intercalate, pentru notiţe. Tipar negru şi roşu, cu maximum 38 de rânduri la pagină.

Ornamentaţie. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.); toate filele, inclusiv cea de titlu, sunt încadrate în chenar de compoziţie tipografică.

Cuprins. *Nainte ştiinţare* (f. [2r]); *De planeta răgnătoriu* (f. [2r]); *De iarnă* (f. [2r]); *De primavara* (f. [2r]); *De vara* (f. [2v]); *De toamnă* (f. [2v]); *De întunerecături* (f. [2v]); *Numărarea annilor* (f. [2v]); *Luna lui ianuarie* (f. [3r]); *Luna lui fevruarie* (f. [3v]); fila 4 e goală; *Luna lui martie* (f. [5r]); *Luna lui aprilie* (f. [5v]); fila 6 e goală; *Luna lui mai* (f. [7r]); *Luna lui iunie* (f. [7v]); fila 8 e goală; *Luna lui iulie* (f. [9r]); *Luna lui august* (f. [9v]); fila 10 e goală; *Luna lui septemvrie* (f. [11r]); *Luna lui octomvrie* (f. [11v]); fila 12 e goală; *Luna lui noiemvrie* (f. [13r]); *Luna lui dechemvrie* (f. [13v]); *Ghenealoghia sau cartea naşterii a împăraţilor şi crailor carii treiesc acuma în Europa* (f. [14r–15v]); *Însemnarea arhiereilor a legii Răsăritului în ţinuturile Chesaro-Crăieşti* (f. [15v]); *Însemnarea d. arhimandriţilor* (f. [15v–16r]); *Personale a Înălţatei Canţellariei Ungareşti de Curte* (f. [16r–v])*; Consiliiu Crăire-Ungaresc Loculţineţ* (f. [17r–18r]); *Însemnarea târgurilor mari (nundinelor) în ţinutul a Cr. Împ., afară de pământul ungaresc, când se fac şi cât treiesc* (f. [18r]); *Târgurile (nundinele) carii se fac în Ungaria, adecă în pământul ungaresc, Banat, Sream Slavonie, şi se urmesc dupea Azhuche* (f. [18 v–19 v]); *Cei doi excessuri a Amerii. O istoriolă adevărată supra cele doao ieşiri din măsură a iubirii, tradusă de pre alte limbi* (f. [19v–25v]); *Tablă pentru banii cei buni de aur, carii trec* (f. [26r]); *Tablă pentru banii cei buni de argint, carii trec* (f. [26v]); *Tablă pentru măreşi şi petaci, cătă 5 într-o mănă socotind, de la 1 pănă la 10 000* (f. [27r]); *Tablă foarte folositoare pentru slugi, năimitori, chirie, interes şi celelalte ce se dau şi se primesc în căsătorie* (f. [27v]).

Depozit. BAR.

Referinţe. BRV II, nr. 572, p. 358; Iorga 1906, p. 17; Micu 1910, p. 30; Pascu 1927, p. 278; Tomescu 1957, p. 63–65, 108; IBR 1958, p. 368; Ursu 1963; Nicolescu 1971, p. 161; Zgraon 1976, p. 47; Bocşan 1977/A, p. 369; Bocşan 1977/B, p. 490; Čurcič, Olar, 1982, p. 126–127; Râpă-Buicliu 2000, p. 333.

Observaţii. Exemplar de referinţă: BAR, cota CRV 572. Se păstrează şi coperta 1, care are titlul: *Calendariu la anul de la Naşterea lui Hristos 1794*, încadrat într-un chenar decorat cu panglică şi flori. Râpă-Buicliu (2000, p. 333) zice, după Ursu (1963), că „traducător editor este cărturarul bănăţean Paul Iorgovici". Zgraon (1976, p. 47) susţine că formatul este in folio şi că ar avea 38 p., în vreme ce Čurcič, Olar (1982, p. 126–127) vorbesc despre existenţa a 2 calendare de format diferit.

1794. [Samuil Micu], ***Razsuždenie o postahъ vostočnyja cerkve*,** Viena, 1794.

Razsuždenie | o | postahъ | vostočnyja cerkve. | Vъ Viennĕ, | Tipomъ G. Stefana Novakoviča. | 1794.

[Samuil Micu], ***Razsuždenie o postahъ vostočnyja cerkve.*** *It represents the Serbian version of* ***Dissertatio de jejuniis Graecae Orientalis Ecclesiae*** *– written in Latin by Samuil Micu, a Romanian scholar who was a supporter of Transylvanian Enlightenment.* ***Dissertatio de jejuniis Graecae Orientalis Ecclesiae*** *was also printed at Vienna, in 1782 (12 years earlier). It was printed at Vienna, Austria, 1794.*

Format. In 8°; [1] f. + 66 p., în slavo-sârbă. 2 tiraje. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Tiraj I: ornament floral rectangular (f. tt.); Tiraj II: ornament cu o vază cu flori (f. tt.). Tiraj I și II: Frontispiciu compus dintr-o linie mai groasă suprapusă uneia mai subțiri (p. 1).
Cuprins. [3 *mottouri*] (f. [1v]); *Razsuždenie o postahъ vostočnyja cerkve* (p. 1–66).
Referințe. Novacović 1869, 36; Ruvarac, 1911, p. 603–604; Popović 1924, p. 56–60; Mihailović 1964, p. 274–275; Ghișe, Teodor, 1972, p. 36–37; Čurčič, Olar 1982, p. 126–128; Râpă-Buicliu 2000, p. 117–118.
Depozit. ULB, MSL, NULZ (tiraj I) și MSL (tiraj II).
Observații. Exemplar de referință: MSL, cota P18 Cp II 19.1. (tiraj I); MSL, cota P18 Cp II 19.3 (tiraj II). Cartea a apărut, așadar, în două tiraje, între acestea existând numai mici diferențe de ornamentație (vezi supra). Sursa utilizată de traducător este: Samuil Micu, *Dissertatio de jejuniis Graecae Orientalis Ecclesiae*, Viena, 1782 (BRV II, nr. 451, p. 274; vezi și aici, supra).

1795. Demetri Karakasse (Dimitrie Caracaș), ***Medici Poemata Medica* (*Poeme medicale*)**, Viena, 1795.

Demetriu | Caracasse | Iatrofilosofu | che iatru tes poleos Vucuresi che te en | tavte Nosocomiu te ep'onomati te | agie Panteleemonos | Piematia iatrica | Aper ho avtos che is ten Latinida fonen me|tenence. | En Vienne, tes Austrias 1795. | En te Elleniche Tipografia Georgiu Ventotu.

Demetrii | Karakasse | Medicinae Doctoris | Urbis Bukurestensis atque Nosocomii, quod in ea|dem sancti Panteleëmonis nuncupatur. | Medici | poemata medica |quae idem ipse et in Latinum sermonem soluta ora|tione transtulit. | Viennae 1795. | Impressum in Typographia Graeca Georgii Ventoti.

Demetri Karakasse, ***Medici Poemata Medica*** *[Dimitrie Caracaș,* ***Poeme medicale].*** *The print contains five medical poems translated into Latin by the author himself. The poems are about doctors, patients, illness and health, mentioning Hyppocrates, the father of medicine. Printed in Vienna, Austria, in 1795.*

Format. In 8°; [4] f. + 246 p. + [2] f. Tipar negru, cu 26 de rânduri la pagină. Text paralel, în greacă și latină, cu mici excepții.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. „Hipselotate, sofotate, theosevestate che megaloprepestate Chirie, Chirie Ioanne Alexandre Constantinu Muruze vivoda authenta che hegemon pases Ungrovlahias"(f. [3r]); [*Emellen ara, Hipselotate che emfronestate hegemon…*] *semnat de „Demetrios ho Caracasses*" (f. [3r]-p. [4]); [*Diaferi de en avteisi (tis nesemasi)...*] (p. 5); *Prologos* (p. 6–12) / *Prefatio* (p. 7–13); *Piemation iatricon 1* (p. 14–30) / *Poëmatum medicorum I* (p. 15–31); *Piemation iatricon 2. Hion apologeticon; He methodos hippocratios ten polifarmachias anerusa catahresin* (p. 32–130) / *Poëmatum medicorum II. Tanquam apologeticum; vel methodus hipocratica, quae abusum multorum medicamentorum tollit* (p. 33–131); *Piemation iatricon 3. Me din eghirin tis hipo ton nosematon checratemenis e antipraxis tes fiseos* (p. 312[!]–140) / *Poëmatum medicorum III. Non sunt aggredienti qui a morbis confecti sunt; sive naturae repugnantia* (p. 133–141); *Piemation iatricon 4. He periorismos tes flevotomias en tis oxesi nosemasi* (p. 142–164) / *Poëmatum medicorum IV. Quod usum venae sectionis in morbis acutis limitibus determinant* (p. 143–165); *Piemation iatricon 5. Hippogipes e piretos he mitriateos* (p. 166–194) / *Poëmatum medicorum V. Equo percussus; vel febris semitertiana* (p. 167–197 [!]); *Tu avtu piematia epimicta e diaforon hipotheseon* (p. 199–246), cuprinzând: *Prologos* (p. 201–202); *Himnos Hicheterios* (p. 203–209); *Is ton panierotaton ellogimotaton che sebasmiotaton episcopon rimnicou Chirion Chirion Filareton Epigramma* (p. 209–213); *Paramitheticon e peri theias is anthropus pronias Enidi epistoles* (p. 214–216); *Hipselotate che Sofotate* (p. 217); *Is ton hipselotaton, sofotaton, evsevestaton che megaloprepestaton Chirion Chirion Ioannen Alexandron Ioannou Hipselanten vivodan ...* (p. 218–225); *Is ton hipselotaton, sofotaton che sevestaton Chirion Chirion Ioannen Nicolaon Caratsian vivodan ...* (p. 226–227); *Tu Hipselotatu, theosevestatu te che megaloprepestatu Chiriu Chiriu Ioannu Mihael Constantinu Sutsu voevoda, authentu che Hegemonos pases Ungrovlahias* (p. 228–229); *Is Ton Hipselotaton, sofotaton, theosevestaton che megaloprepestaton Chirion Chirion Ioannen Alexandron Constantinu Muruzen vivodan, authenten che hegemona pases Hungrovlahias* (p. 230–233); *Idullion gamelion* (p. 234–236); *Epigrammata encomiastica* (p. 237–243); *Epitafia* (p. 243–246). *Paroramata* (f. [1r]-[1v]); *Errata* (f. [2r–v]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ.

Referințe. BRV II, nr. 592, p. 377; Mosora, Hanga 1991, p. 127; Urs 2011, p. 456.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 683. Cartea conține erori de paginație.

1797. *Slujba Sf. Visarion, editată cu cheltuiala și îngrijirea marelui vornic al Valahiei, Ioan Florescu*, Viena, 1797.

Acoluthia | tu en haghiis patros hemon | Vessarionos tou Tavmaturgou | He to proton men eis fos fanisa epi tou aidimu afthentu Ioannu | Conzantinu Vassarava Voevoda pases Ungrovlahias. To devteron | de epi tu aidimu afthentu kai egemonos pases Ungrovlahias, | chiriu chiriu Ioannu Scarlatu Ghica Voevoda. Ta nin to triton | ecdidete eis tipon dapane kai analomasi tu evgenezatu | arhontos chiriu chiriu | Ioannu Floresculu | megalu vornicu tes Vlahias | Prozithenton en avte, ton troparion tes Hipsoseos, tu Stafru, tu Parakletiku | Canonos tu en haghiis patros hemon Vessarionos, psallomenu eis pasan anancen | dinon, eperias kai limu, kai tu Encomiu pros ton Haghion, e mallon ipin | ta para tu Haghiu dihthenta thavmata. | Vienne 1797 | Para Markid. Puliu.

The mass of St Vissarion, published with the expenses and care of the great vornic of Wallachia, Ioan Florescu [Slujba Sf. Visarion, editată cu cheltuiala și îngrijirea marelui vornic al Valahiei, Ioan Florescu]*. The brochure contains the mass of St Vissarion, printed with the expenses of vornic Ioan Florescu of Wallachia. Printed in Vienna, Austria, in 1795.*

Format. 210 × 250 mm.; [4] f. + 48 p. + 1 fila legată între p. 32 și 33. Tipar negru și roșu, cu 42 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând potirul, flancat de cărți și cruci (f. tt.); portretul Sfântului Visarion (f. [4v]); frontispiciu reprezentându-l pe Isus într-un medalion oval, înscris într-un decor vegetal (p. 1); vinietă reprezentând un stativ elegant (p. 32); frontispiciu cu elemente vegetale (p. 35); vinietă cu flori (p. 40); vinietă cu urnă (p. 48). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Poezie] (f. tt. v); *To evgenestato arhonti megalo vornico tes Ungrovlahias chirio, chirio Ioanne Florescolu, ten en haghio pnevmati ec psihes hemon evhen kai tapinin proschinesin* (f. [2r–3r]), semnat „Diapiri evhete kai hipeni tes hieras mones dusicu Kathenumenos kai hi sin emi Pateres kai Adelfi"; *Tis entevzomenis filevsevesi kai orthodocsis chrizianis higiian kai para theu soterian* (f. [3v–4r]); *Mini septembrio* (p. 1–22); *Prooimion* (p. 23–32); *Kanon paracleticos is pasan anancen dinonte, kai eperias, maliza ten tu limu, psallomenos to en haghiis patri hemon Vessarioni to Hierarhe Larisses kai thavmaturgo* (p. 33); *Stihi is ton haghion* (p. 34); *Evlogesantos tu Hieros, legomen to, Chirie isaceson …* (p. 35–40); *Encomion* (p. 41–48).

Referințe. BRV I, p. 463; Erbiceanu 1903, p. 165; Hâncu 1965, p. 64–65; Poenaru 1973, p. 96; Mosora, Hanga, 1991, p. 131; Râpă-Buicliu 2000, p. 341.

Depozit. BCUCJ; BVAUGL.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 612A.

1797. Constantin Ucuta, ***Noua pedagogie*,** Viena, 1797.

Nea pedagogia | eti | Alfavetarion | Evcolon | tu mathin ta nea pedia ta romano-vla|hica grammata is cinen hresin ton Ro|mano-vlahon | nin proton | sinetethe che ediorthothe | para tu edesimotatu en hirevsin | Chirio Chirio | Constantinu | tu Icuta, Moshopolitu, Hartofilacos | protopapa en te Posnania tes | mesembrines Prusias. | Che di'avtu harin edothe is tipon dia | cavhema tu Genus. | En Vienne 1797 | Tipis ton Marchidon Puliu.

Constantin Ucuta, ***New pedagogy [Noua pedagogie]****. The brochure contains introductory notions to Greek grammar, exemplified with fragments of the psalms or other religious texts. Printed in Vienna, Austria, in 1797.*

Format. In 8°; [2] f. (titlul este față în față cu gravura) + [28] f. Tipar negru, cu 17 rânduri la pagină.

Ornamentație. Pagini încadrate în chenar tipografic; gravură înfățișând Sfânta Treime (f. 2r); mână care binecuvântează (f. [8r]).

Cuprins. *Ha nciuvesetorrue*(f. [1r–5v]), [*AVGDEZHThIKLMNCs...*] (f. [6r–28v]).

Referințe. BRV II, nr. 613, p. 398–402; Papahagi 1909, p. 55–102; Bianu 1926, p. 17;

Depozit. BAR.

Observații. Exemplar de referință: BAR. cota CRV 613.

1798. D. N. Darvari, ***Introducere în limba elină*** (trad. Alex Elian), Viena, 1798.

Isagoge | is | ten hellenichen glossan. | Perihusa | diaforus Hellenicus Dialogus pani Ofeli | mus is tris hecatontadas dieremenus | sinarmothisa | para | Demetriu Nicolau tu

Darvareos | tu ec Clisuras tes Machedonias | pros hresin | ton Protopiron tes Hellados fones | che ecdothisa | hipo | tu timiotatu Avtadelfu avtu | Ioannu Nicolau | tu Darvareos | En Vienne tes Auztrias | En te Tipografia Georgiu Vendote | 1798.

D. N. Darvari, ***Introduction to the Greek language*** *(translated by Alex Elian)* ***[Introducere în limba elină]*** (trad. Alex Elian). *It is a work in which the author exemplifies the Greek langauge through dialogues between characters discussing childhood, God, trees, plants, crops, or Greek mythology. Printed in Vienna, Austria, in 1798.*

Format. In 8°; [8] f. + 258 p. + [3] f. Tipar negru, cu 32 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentând un portret înscris într-o cunună (f. tt.); frontispiciu cu motivul panglicii, semnat „Grit" (f. [6r]); frontispiciu cu motive grecești și vegetație, semnat „Gritner" (p. 1); vinietă (p. 258); frontispiciu cu un coș de flori așezat pe o consolă elegantă, semnat „Gritner" (f. [1r] de la final).

Cuprins. [*Motto:*] „I gar chen che smicron epi smicro catathio, che thama tu th'erdis, tahacen mega che to genito", din „Hesiodos Erga che Hemerae, zih. 359–360" (f. tt. v); *Tis entevxomenis herin* semnat *En Vienne tes Auztrias 1798. Fevruariu 16. Demetrios Nicolau ho Darbaris* (f. [2r–5r]); *Is ton Ellogimotaton Chiriu. Demetrion Nicolau ton Darvarin* (f. [5v]); *Epideper entinhanontes prosagorefin alleles iothamen, che ta tes prosegorias evniante ticti ...* (f. [6r–8v]); *Hellenicon dialogon hecatontas 1*, cuprinzând: Decas 1: *peri tes matheseos ton grammaton* (p. 1–8), Decas 2: *Peri tes egerseos ec tu hipne, che tu acratismatos* (p. 9–14), Decas 3: *Peri tes fiteseos es to Didascalion* (p. 14–19), Decas 4: *Peri sholazicon pragmaton* (p. 20–26), Decas 5: *Peri peripatu che allon tinon* (p. 26–34), Decas 6: *Peri tes apo ton mathematon sholes* (p. 35–42), Decas 7: *Peri agonon tinon ce pedion* (p. 42–50), Decas 8: *Peri Efohias che Peripatu* (p. 51–59), Decas 9: *Peri epischepseos* (p. 59–71), Decas 10: *Peri diaforon pragmaton* (p. 71–82); *Hellenicon dialogon hecatontas 2*, cuprinzând: Decas 1: *Peri theu* (p. 83–88), Decas 2: *Peri evsevias* (p. 89–97), Decas 6 [!]: *Peri anatrofes* (p. 97–111), Decas 4: *Peri heothinon pragmaton* (p. 112–118), Decas 5: *Peri sholazicon pragmaton* (p. 119–124), Decas 6: *Peri arizu* (p. 124–129), Decas 7: *Peri grafes* (p. 129–134), Decas 8: *Peri diaforon pragmaton* (p. 135–139), Decas 9: *Peri areton che cacion* (p. 140–145), Decas 10: *Peri dipnu* (p. 145–150); *Hellenicon dialogon hecatontas 3*, cuprinzând: Decas 1: *Peri tes pedias che ton meron avtes (p. 151–170),* Decas 2: *Peri tinon arheon andron* (p. 170–183), Decas 3: *Peri ton mithologumenon theon ton Hellenon* (p. 184–193), Decas 4: *Peri ton nomizomenon heroon ton Hellenon* (p. 193–204), Decas 5: *Peri arheon pragmaton* (p. 204–213), Decas 6: *Peri efevreseon tinon pragmaton* (p. 214–221), Decas 7: *Peri tetrapodon zoon che becton* (p. 222–230), Decas 8: *Peri ptenon che entomon* (p. 230–238), Decas 9: *Peri fiton, dendron che ton carpon tes ges* (p. 238–247), Decas 10: *Peri diaforon ethicon pragmaton* (p. 247–258); *Pinax ton en toide to vivlio periehomenon Hellenicon dialogon* (f. [1r–2r]); *Semiosis* (p. [2v]); *Idesis* (p. [3r]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV IV, nr. 259, p. 113.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 617A.

1800. Nicolae Mavrocordat, ***Filotheou Parerga. Nun proton tipothenta,*** Viena, 1800.

Filotheu | parerga | Nin | proton | tipothenta. | En Vienne tes Auzrias | Para to Frants Antonio Shremvl, | 1800.

Nicolae Mavrocordat, ***Filotheou Parerga. Nun proton tipothenta.*** *The print is a philosophical novel, written when Prince Mavrocordat was in Transylvania. Printed in Vienna, Austria, in 1800.*

Format. In 8°; 147 p. + [1] p. Tipar negru, cu 22 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură rotundă înfățișând doi soldați (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Tis entevxomenis*, semnat „Gregorios Hierod. ho Conzantas" (p. 3–8); *Extrait d'une Lettre de Monsieur l'Abbé Bignon, Bibliothequaire du Roi de France a son Exellence Monsieur le Marquis de Bonnac Ambassadeur Extraordinaire de S. M. T. C. à la Cour de Constantinople. Á Paris le 10me May 1720* (p. 9–10) / *Apospasma mias epistoles tu Abba Vinion vivliothecariu tu Vasileos tes Gallias, pros ton exohotaton Marchezon Vonnac, ectacton presvin en te avle tes Conzantinupoleos, hetis egrafe en Parisiis to 1720 Maiu 10* (p. 11–12); *Filotheu parerga* (p. 13–147), cuprinzând: *Thima 1* (p. 13–63); *Aposemiosis nthike che politiche is ton vion tu sofu thalu* (p. 63–72); *Is ton vion tu Solonos* (p. 72–88); *Ho Dizihes Cornelios Iakovo ev prattein* (p. 88–103); *Peri Ethon, Pathon, che Haracteron* (p. 104–114); *Cata atheon che disidemonon* (p. 114–119); *Peri Morias* (p. 119–123); *Peri Praotetos che Avzerotetos* (p. 124–128); *Frontismata ta peri epiicus hermenias ton anthropu chinematon che praxeon* (p. 128–147); *Epidiorthosis* (p. nenumerotată).

Depozit. BAR.

Referințe. Ghinis, Mexas 1959, p. 8; Camariano 1941–1942, p. 241–242; Dimaras 1977, p. 263–282; Bouchard 1982, p. 237–246; Bouchard 1983, p. 107–116; Râpă 1985, p. 136; Râpă-Buicliu 2000, p. 119–120.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota I–113927.

1803. Zenobie C. Pop, ***Metrica*****,** Viena, 1803.

Zenobiu K. Pop | Metriches | Vivlia 2 | Est quadam prodire tenus, si non datur ultra. Q. Hor. Flac. Epist. Lib. I. I. V. 32 | En Bienne | 1803.

Zenobie C. Pop, ***Metrica****. The work analyses several literary genres, such as tragedy and comedy, with examples; it also includes an appendix about the epos, elegy, iambic verse and epigram. Printed in Vienna, Austria, in 1803.*

Format. In 8°; [8] f. + CXXV p. + 515 p. + 62 p. + [6] f. Tipar negru, cu maximum 26 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Portretul lui Lambru Fotiade, semnat „C. R. Schindelmayer", cu un text în limba greacă, tradus astfel: „Lambru Fotiade, din Ianina, profesorul gimnaziului domnesc din București, la 50 de ani" și cu versuri din Pindar (f. [1v]); gravură compusă din două medalioane care îi reprezintă pe Homer și pe muza sa, He poetice, semnată „C. R. Schindelmayer sc." (f. tt.); alte gravuri reprezentâdu-i pe Menandros (p. LXXXVI), Filemon, Posidippos (p. LXXXXVII), Demeter (p. CXVIII), Zeus (p. 236), Alceos (p. 366), Anacreon (p. 367), Arizofanes (p. 368), Evripides (p. 373), Pindaros (p. 378), Sapfo Lesvis alături de muză, Mitile Neon (p. 380); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Dedicație:] „To sofologiotato didascalo tu en Vucureziis hegemonicu gimnasiu chirio mo chirio Labro Fotiade to ex Ioanninon, patri, efergete, to peri Metriches sintagma Isoviu evgnomosines tecmerion tapinos anatithesin" din „*Zenobios Conzantinu Pop*" (f. [3r]); *Efergeta* datată și semnată „En Vienne 1803 cata mena martion Ho sos Z. (f. [4r- 6v]); Pinax chefaledes

tes vivlu" (f. [7r- 8v]); *Prolegomena* (p. I-CXXV), cuprinzând *Tis entevxomenis filellesi* (p. III–XXXIX); *Peri tragodias* (p. XL-LV); *Prologos ton Hichetidon Evripidu Ethra* (p. LV-LXXIV); *Peri comodias* (p. LXXIV–XCIII); *Peri Sillon* (XCIII–XCVI); *Peri Ilarotragodias* (p. XCVII); *Peri himnon* (p. XCVII-CXXV); *Metriches Vivlion 1* (p. 1–515) cuprinzând *Hronos ezi metron to lamvanomenon en to proferethe ten sillaven* (p. 3–103) cuprinzând 13 capitole; *Pinax ton macrotonos lamvanomenon dihronon* (p. 107–205); *Metriches Vivlion 2 Meros 1* (p. 207–388); *Metriches Vivlion 2 Meros 2* (p. 389–465); *Critiche epitheorie is ten metrichen* (p. 467–515) cuprinzând *Critiche epitheorie is ten metrichen* (p. 469–515); *Parartema peri elus, elegiu, iambicu che epigrammatos* (p. 1–62), cuprinzând *Parartema 1 Peri etus* (p. 3–16); *Peri elegiu* (p. 16–20); *Peri tu iambicu* (p. 20–28); *Peri epigrammatos* (p. 29–37); *Vivlon tinon is to parartema ananceon semiosis* (p. 38–41); *Prosthece tines is ten Vivlon is ta prolegomena* (p. 42–62); *Paroramata* (f. [2r–6r]).

Depozit. BACJ; BAR.

Referințe. BRV III, nr. 665, p. 448; Urs 2011, p. 523.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 665 (nu conține portretul din fața foii de titlu) și BAR, cota CRV 665 (nu conține cele 6 foi nenumerotate de la sfârșit, dintre care prima e albă).

1805. Polizois Kontos, ***Imn lui Const. Alexandru Ypsilanti Voievod*,** Viena, 1805.

Himnos | is ton hipselotaton, sofotaton, theoseve|staton che megaloprepestaton Ioannen | Constantinon Alexandru | Hipselanten | Voevodan | che hegemona pases | Hungrovlahias. | Sintethas che zihurgethis en Vukorezio para | tu en Hirevsin Ellogimu Didascalu | Polizoe Contu | tu ex Ioanninon. | En Vienne 1805.

Polizois Kontos, ***Imn lui Const. Alexandru Ypsilanti Voievod*** *(Hymn to Voivode Const. Alexandru Ypsilanti) The brochure contains one single hymn dedicated to Voivode Ypsilanti, describing events connected to his rule. Printed in Vienna, Austria, in 1805.*

Format. In 4°; [10] f. Tipar negru, cu 19 rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură în culori reprezentând doi îngeri care zboară deasupra unui oraș. Unul trâmbițează, iar altul ține în mână o carte pe care se poate citi: „In Legibus Salus". În partea dreaptă se observă o coroană de lauri de care atârnă stemele țărilor române (f. [3r]). Ornamente tipografice modeste pe foaia de titlu și la sfârșit.

Cuprins. [Epigramă închinată autorului:] *Epigramma is ton heroicon himnon tu ellogimu didascalu Polizoe Contu tu ex Ioanninon*, semnată „Ludobicos Bramer" (f. tt. v); [Închinare a autorului adresată domnitorului:] *Prosfonesis*, semnată: „Ho en Hierevsin elahizos Polizoes Contu" (f. [2r]); [*Tipt'ara m'en Dachie theneos molpes chen amerdis …*] (f. [3r–10v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV IV, 299, p. 122.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 688A.

1806. Mihail Cantacuzino, ***Istoria Țării Românești*,** Viena, 1806.

Historia | tes | Vlahias | politiche che geografiche | apo tes arheotates avtes catazaseos heos te 1774 etus. | Nin proton filotimo dapane ecdothisa | ton | timiotaton che filogenon avtadelfon | Tunusle | En Vienne tes Austrias | Para Georgio Vendote 1806.

Mihail Cantacuzino, ***History of Wallachia [Istoria Ţării Româneşti]****. The work contains the history of Wallachia from a political and geographic point of view until the year 1774. It mentions the Roman period with the passage to Vlahs and the period of Constantin Mavrocordat and the other voivodes. Printed in Vienna, Austria, in 1806.*

Format. In 8°; VIII p. + 368 p. + 71 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu cu portretul unui savant înscris într-un medalion flancat de frunze (p. 1 din prima numărătoare cu cifre arabe); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Tah' avrion esset'amino" (p. II); *Pinax chefaledes* (p. III-VIII); *Historia tes Vlahias* (p. 1–367), cuprinzând 64 de capitole; „Telos tes historias tes Vlahias" (p. 368); *Parartema tu avtu singrafeos is ten historian tes Dachias* (p. 1–71), cuprinzând: Tillos 1. *Peri pricos* (p. 1–7); Tillos 2. *Peri cleronomias* (p. 7–11); Tillos 3. *Peri engies ginecos che enexiraseos pragmaton avtes* (p. 11–12); Tillos 4. *Peri trimirias* (p. 12–19); Tillos 5. *Peri protimeseos* (p. 19–23); Tillos 6. *Peri catsivelon* (p. 23–27); Tillos 7. *Peri exodon is prica* (p. 27–28); Tillos 8. *Peri hotarnitsias* (p. 28–30); Tillos 9. *Peri tocon* (p. 31–33); Tillos 10. *Peri becilidon* (p. 33); Tillos 11. *Peri gentichiu* (p. 34–71).

Depozit. BACJ; BAR; OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 707, p. 488–490; CRV 1985, p. 199; Râpă-Buicliu 2000, p. 362; Chindriș 2003, p. 718; Urs 2011, p. 542.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 651. Râpă-Buicliu (2000, p. 362) spune că cele 71 de pagini de la sfârșit ar fi altă lucrare: „un supliment juridic…al cărui autor a fost recent identificat corect de profesorul Valentin Al. Georgescu ca fiind o versiune redusă după *Mic manual de legi*, București, 1780, întocmit de juristconsultul Mihail Fotino". Valentin Al. Georgescu, *Legiuirile în Țara Românească*, în *Istoria dreptului românesc*, vol. II, Partea I, Editura Academiei, București, 1984, p. 79, nota 23.

1806. Nicolae Constantin Caragea, ***Gramatica limbii franceze*****,** Viena, 1806.

Grammatiches | Galliches | Acrives Didascalia | tu | hipselotatu theosevestatu | che | Sofotatu | avthentu che hegemonos | pases | Ugrovlahias | Chiriu chiriu | Ioannu | Nicolau Constantinu | Caratsa | En Vienne tes Austrias | En te Helleniche tipografia Georgiu Vendotu | 1806.

Nicolae Constantin Caragea, ***French Grammar [Gramatica limbii franceze].*** *The work is a grammar of French treating introductory notions to language, and also the noun, the pronoun, the verb, and other elements of morphology and syntax. Printed in Vienna, Austria, in 1806.*

Format. In 8°; 8 p. (numerotate cu cifre grecești) + 472 p. (notate până la 461). Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu dreptunghiular înfățișând doi copii care au așezată la picioarele lor o coroană (p. 1, a doua numărătoare). Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Peri tes hiles tes pragmatias* (p. 3–8, prima numărătoare); *Grammatiches Galliches.* Meros 1. *Periehon ta prota zihia che ta tu logu mere.* Chefaleon 1: *Hermenia tu alfavetu* (p. 1-p.49); Chefaleon 2: *Peri ton meron tu logu* (p. 49–67); Chefaleon 3: *Peri onomatos, des nomes* ... (p. 67–95); Chefaleon 4: *Peri antonimion, des Pronoms* ... (p. 96–142); Chefaleon 5: *Peri rematos, des Verbes* (p. 143–279); Chefaleon 6: *Peri metohon. Des participes* (p. 279–292); Chefaleon 7: *Peri*

protheseos. Préposition (p. 293–303); Chefaleon 8: *Peri epirrematos. De l'Adverbe* (p. 303–310); Chefaleon 9: *Peri sindesmu. De la Conjonction* (p. 310–325); Meros 2: *Peri sintaxeos che orthografia.* Chefaleon 1: *Tosavta moi sporaden irete en to proto meri peri sintaxeos ...* (p. 326–329); Chefaleon 2: *Peri orthografias* (p. 329–360); Chefaleon 3: *Peri tonon. Des Accents* (p. 360–363); Chefaleon 4: *Peri stigmon che heteron semion* (p. 363–368); Chefaleon 5: *Peri apangelias. De la Prononciation* (p. 368–379); Chefaleon 6: *Aposemiosis ananchee ...* (p. 379–410); Chefaleon 7: *Ec ton tu grammaticu Wally peri sintaxeos* (p. 410–443); Chefaleon 8: *Peri tinon onomaton ...* (p. 443–461); *Pinax* (p. [462–466]); *Panoramata* (f. [467–472]).

Referințe. BRV IV, p. 125, 161; Mosora, Hanga 1991, p. 150.

Depozit. BCUCJ.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 708A.

1807. G. Haines, ***Verschuri la statua lui Iosif II*,** Viena, 1807.

Verschury | de laude en limba romaneaske | la | statua | a | imperatuluy | Ioseph II. | Kare la Anno | 1807, | en tsetate Vienna, la Josephplatz s-au aschezat. | Vienna. [Titlul continuă pe verso] **S-au fakut prin | Georgie Haines, | proto-presviter la Districtul Caroni de religia | gretsaske ne-unite schi fostul capelan de | oaste Benjovsky al 31. Infanterie Re|gement de linie dela Transilvania.**

Gheorghe Haines, ***Verses for the statue of Joseph II [Versuri la statuia lui Iosif II]****. It contains encomiastic poetry dedicated to Emperor Joseph II. Printed in Vienna, in Austria, in 1807.*

Format. In 8°; f. [2]. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Frontispiciu (f. [2r]) și vinietă (f. [2v]) realizate din motive ornamentale tipografice.

Cuprins. 46 de versuri cu număr fluctuant de silabe, în ortografie latină maghiarizantă: „Laudate Josephe Imperate! etc. ...".

Depozit. BAR, OSzK.

Referințe. BRV II, nr. 719, p. 499.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 719.

1808. Heineccius, ***Elemente de filosofie, logică și etică*,** Viena, 1808.

[Prima foaie conține un titlu scurt]:
Io. Gottl. Ainecciu | Stihia | logiches che ethiches filosofias | on proegite | Istoria filosofias.

Stihia | tes | logiches che ethiches | filosofias | on proegite | historia filosofias | evngrafenta men evmethodos | hipo | Iō. Gottl. Enekkiu | tu pericleezate nomicu che en Halle holar|hesantos. | Metafrathenta de filoponos ec tes Latinidos is ten | Hellada fonen | hipo | tu evgenestatu | Arhontos megalu vornicu chiriu | Gregoriu Vrancovanu Vassarava | hu che filotimo ecdothenta dapane, nemonte dorean pasi tis | filomathesi. | En Vienne tes Austrias | En te tipografia Georgiu Vendotu. | 1808.

Heineccius, ***Elements of philosophy, logic and ethics [Elemente de filosofie, logică și etică].***

The work discusses aspects of philosophy, logic and ethics, preceded by the history of philosophy. Printed in Vienna, Austria, in 1808.

Format. In 8°; [2] f. + 28 p. (cu cifre grecești) + 330 p. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole.
Cuprins. [*Motto* din Paroim. 3] (f. [2v]); Numărătoarea cu cifre grecești: [Dedicație:] *To evgenezato arhonti megalo mpano chirio, mo chirio Manuel Vrancovano to filozorgotato mo patri ten hichen proscinesin* de către *Gregorios Vrancovanos* (p. 1–2); *Tis entevxomenis eu prattin* de către *N. Decas ho ecdotes* (p. 3–11); *Proimion tu siggrafeos* (p. 12–28); Numărătoarea cu cifre latine: *Historia filosofiche* (p. 1–56), cuprinzând Chefaleon 1. *Peri tes filosofias en geni* (p. 1–4), Chefaleon 2. *Peri tes cata paradosin filosofias* (p. 4–13), Chefaleon 3. *Peri tes ton Hellenon filosofias* (p. 13–44), Chefaleon 4. *Peri tes cata ton meson eona che veas filosofias* (p. 44–56); *Ho pragmatiodes elencos* (p. 57–71); *Io. Gott. Enekkiu Stixia tes logiches* (p. 73–189), cuprinzând *Ton tes logiches filosofias Stihion ho chefaledes elenhos* (p. 74); *Stihia logiches* cuprinzând: Chefaleon 1. *Peri fiseos che sizaseos tes logiches* (p. 75–78), Chefaleon 2. *Peri fiseos tu anthropinu Noos* (p. 78–110), Chefaleon 3. *Peri alethias che tu anticimenu avte psevdis* (p. 111–135), Chefaleon 4. *Di on antis hevri che allis epicinose ten alethian* (p. 135–179); *Ho pragmatiodes elencos* (p. 180–189); *Stihia tes ethiches filosofias Io. Gott. Enekkiu* (p. 191–314), cuprinzând *Ton tes ethiches filosofias Stihion ho chefaleodes alehhos* (p. 192), *Stihia tes ethiches filosofias* chefaleon 1. *Peri fiseos che sizaseos tes ethiches filosofias* (p. 193–196), Chefaleon 2. *Peri fiseos anthropu ethiches* (p. 197–240), Chefaleon 3. *Peri tes acras evdemonias ef'en spevdi ho anthropos* (p. 241–280), Chefaleon 4. *Di on antis pros ten alethe evdemonian eficito* (p. 281–314); *Ho pragmatiodes elenhos* (p. 315–329); *Paroramaton tu tipe diorthosis* (p. 330); *En tis sholiis* (p. 330).
Depozit. BACJ, BAR.
Referințe. BRV II, nr. 754, p. 538; CRV 1985, p. 206–207.
Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1170.

1808. Gheorghe Lazăr, ***Versuri la logodna lui Francisc I,*** Viena, 1808.

Versury | de laude in limba daco romaneaske | la | logodirea | prea eneltzatuluy nostru milostiv imperat, stepen | schi tayke | Frantzi I | ku | Ludovica, | prea eneltzata milostiva impereteasse, stepene | schi mayka noastre, | kary, la annul | 1808, | zmerit asse alketui s-au indreznit. | Vienna. | Szau typerit ku slovele lui Girold.

Gheorghe Lazăr, ***Verses for the engagement of Francis I [Versuri la logodna lui Francisc I]****. It contains encomiastic verses dedicated to an event, the engagement of Emperor Francis I to Empress Ludovika. Printed in Vienna, in Austria, in 1808.*

Format. In 4°; 7 p. Tipar negru, cu 18 rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste.
Cuprins. „Prin Georgie Lazar askultetoriul S. S. Theologiy intral dojlea ann, despre partea Cleruluy romanesk neunit din M. Principat al Transylvaniy, in prea vestita Universitate de la Vienna" (p. 2); 14 (p. 3) + 18 (p. 4–6) + 10 (p. 7) versuri pe pagină. Ele formează un acrostih în pătrat explicat de autor astfel: *Szlovele tseale mary deprin kapetile versurilor schi tseale mary de prin misloc trebue de osseby se se tseteaske in dsoss. Litterae majores deorsum legendae* (p. 3). Acrostihurile sunt în latinește, nemțește și ungurește: *Vivas Austriae Imperator ac Avguste*

Fraancisc cum tua electa consorte Ludovica, laetissime. / Es lebe der Kaiser und die neue Kaiserinn. / Elien a felseges Csaszar urunk Ferentz zsokaig.

Depozit. BAR.

Referințe. Philippide 1888, p. 190; Pușcariu 1889–1897, I, p. 30–34; BRV II, nr. 742, p. 531–532; Bianu 1926, p. 17; Expoziția 1926, p. 17; Veress 1931, II, p. 168.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota BRV 742.

1808. Zaharia Marsudi, ***Visul și moartea Mariei Ghica,*** Viena, 1808.

Oniron | e thanatos tes aidemu | Marias Ncica | is vivlia dio | piethen | Hipo Zahariu Mavrude. | En Vienne tes Austrias | Tipis Vendotiis | 1808.

Zaharia Marsudi, ***The Dream and the Death of Maria Ghica [Visul și moartea Mariei Ghica]****. The work represents the dream and the death of Maria Ghica, being dedicated to the high councillor Constantin Golescu. It was printed in Vienna, Austrian, in 1808.*

Format. In 8°; 115 p. Tipar negru, cu 20 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole.

Cuprins. [*Motto:*] „Singrafin ezin ariza cleptin met'effias. Ecdidin de ectithethe is monu tas ikias. Hora selida hecazen tu kath'hemas Maliza eonos" (p. 2); *To filo Stefano Commeta* (p. 3–5); *To Zaharia Mavrude* (p. 6–8); *To evgenezato arhonti megalo stolnico chiriomi chirio Constantino Golesculo* (p. 9–10), semnat „Z. M."; *Vivlion proton* (p. 11–40); *Vivlion devteron* (p. 41–95); *Nostalgia e perigrafe ton cata ten Saratan Abelonon* (p. 97–114); *Ezasihon is to televtenon tu to piemation* (p. 114–115).

Depozit. BAR; BVAUGL.

Referințe. Hâncu 1965, p. 80; Poenaru 1973, p. 107.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 743 B.

1810. Gheorghe Lazăr, ***Versuri la logodirea marelui Napoleon,*** Viena, 1810.

Versuri | in limba romaneaskae | la |logodirea | marelui Napoleon | ku | Ludovica | archiduca Austriii, | II Martie 1810, | prin | Georgie Lázár. | Vers |en langue valaque | á l'occasion du mariage | de | Napoleon le Grand | avec | Louise, | archiduchesse d'Autriche, | par George Lázár.

Gheorghe Lazăr, ***Verses for the engagement of the great Napoleon [Versuri la logodirea marelui Napoleon]****. It contains encomiastic verses dedicated to an event, the engagement of Emperor Napoleon to Ludovika, Archduchess of Austria. Printed in Vienna, in Austria, in 1810.*

Format. In 8°; 11 × 18 cm., [4] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Modeste ornamente tipografice (*passim*).

Cuprins. Câte 2 strofe a câte 4 versuri, traduse apoi și în franceză, se află pe fiecare din cele 2 pagini: „Sabia fok și armă / ..." (p. [3]); Decsi neamurile toate / ... (p. [4]); „Vienne de l'imprimérie de Thad. De Schmidbauer" (p. [4]).

Depozit. BAR (fotocopie); BBSB.

Referințe. Constantinescu 1973; Pascu 1976, p. 112–114.
Observații. Exemplar de referință: BBSB, cota CRV II–316.

1811. Gheorghe Constantin Roja, ***Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis***, Viena, 1811.

Oratio | de praestantia | praxeos medicae rationalis, | occasione collocatae in auditorio practico | effigiei, | illustrissimi, celeberrimi ac doctissimi | J. V. nobilis ab Hildenbrand, | sac. caes. reg. apo. maje. consiliis, prax. Clin. Path. Et | ther. Spec. In antiquiss. Celeb. Univ. Viennensi prof. P. O. Reg. | britt. Goetting. Agad. Scien. Societat. Sydenham. Hallensis, | et phys. Med. Erlangensis sod. Etc. | publice habita | a | Georgio Const. Rózsa, Vallacho Voscopolitano ex. Maced. | medic. cand. anni 5-ti. | Viennae Austriae. MDCCCXI. Ex typographia Antonnii de Haykul.

Gheorghe Constantin Roja, ***Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis.*** *The work is a discourse on the practice of medicine. Printed in Vienna, Austria, in 1811.*

Format. In 4°; 16 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. [*Motto:*] „Quare medico et praeceptiori plus quiddam debeo? Quia ex Medico et praeceptore in amicum transeunt ...", din „Senecca de Benef. L. VI. cap. 16"; [*Si vera felicitas, quae mortalibus in hac vita contingere potest, Vir Illustrissime…*] (p. 3–16).
Depozit. BCUCJ**.**
Referințe. BRV IV, p. 133, 162; Mosora, Hanga 1991, p. 168.
Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 800B.

1812. Gheorghe Constantin Roja, ***De luxu in medicamentis***, Viena, 1812.

Dissertatio | inauguralis | De | luxu in medicamentis, | ejus fontibus et damno. | Quam authoritate et consensu | Illustrissimi ac Magnifici Domini Praesi|dis et Directoris, nec non Clarissimorum | D. D. Professorum,| pro Doctoris Medicinae laurea rite adipiscenda | in Antiquissima, ac Celeberrima Universitate | Vindobonensi | publicae Jatrosophorum disquisitioni submittit | Georgius Const. Rósa, | Vallachus Voscopolitanus | ex Maced. | In Theses calci operis adnexas disputabitur in | Universitatis Palatio die ... Mensis | Aprilis 1812. | hora... | Viennae Typis Antonii de Haykul. | M.DCCC.XII.

Gheorghe Constantin Roja, ***De luxu in medicamentis.*** *It is a dissertation on medicines, their origin, and also the damage they can cause. Printed in Vienna, Austria, in 1812.*

Format. In 8°; 64 p. Tipar negru, cu 33 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. [*Motto:*] „Ad morbos propulsandos non multis et multiplicibus sed admodum paucis selectis natura opus habet remediis" din „Frid. Hoffm. Diss. Phys. Med. De medic. Selectis" (p. 2); [Dedicație:] „Viro perillustri, celeberrimo ac doctissimo J. Val. nobili ab Hildenbrand…", (p. 3); [*Cui potium hasce Pieridum primitias commendem Vir Perillustris!…*] semnată și datată:

„Dabam Viennae die 18 Mensis Martii 1812. Observantia adstrictissimo Georgio Rósa" (p. 5–8); *Prooemion* (p. 9–10); *Notiones praeviae* (p. 11–17); Caput Primum. *De Fontibus Luxus in medicamentatis* (p. 18–34), cuprinzând 3 părți: I. *Indicatio injusta* (p. 13–23); II. *Prava medicaminum selectio* (p. 23–33); III. *Inepta praescribendi Ratio* (p. 33–34); Caput Secundum. *De Damno luxus in medicamentatis* (p. 35–61), cuprinzând 3 părți: *I. Damnum ex luxu in medicamentis generatim* (p. 38–46); II. *Damnum ex luxu in peregrimis remediis promanans* (p. 46–50); III. *Damnum ex luxu in medicamentis compositis et inepte mixtis proflnens* (p. 50–61); *Theses defendendae* (p. 62–64).

Depozit. BDO; Wellcome Library, Londra.

Referințe. BRV III, nr. 812, p. 61; Munteanu 2002, p. 39.

Observații. Exemplar de referință: Wellcome Library, Londra, cota 44566A.

1812. C. Vardalah, ***Fizica experimentală,*** Viena, 1812.

Fisiche | Piramatiche | periectiche | ton neoteron efevreseon. | Singrafisa che ecdothisa | Hellenisti | Harin ton arharion | hipo | tu en Vucureziis | arhididascalu | Constantinu Vardalahu | tu | Egiptiu | En Vienne tes Austrias | Cata to tipografion Leopoldu tu Grund | 1812

C. Vardalah, ***Experimental physics [Fizica experimentală]****. The work treats experimental physics from the point of view of heat, air, statics, optics, water, astronomy and the planets. Printed in Vienna, Austria, in 1812.*

Format. In 8º; [6] f. + 773 p. + [8]f. + 4 planșe. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Planșa 1 reprezintă diverse instrumente. Planșele 2–4 reprezintă figuri geometrice. Ornamente tipografice modeste despărțitoare de capitole.

Cuprins. *Pinax chefaleodes* (f. [2r–3v]); *Proimion*, semnat „Constantinos ho Vardalahos" (f. [4r–6v]); Chefaleon 1: *Peri fisiches che ton genicon idioteton ton somaton* (p. 1–26); Chefaleon 2: *Peri efelchiseos che ton hemikon singenion* (p. 27–44); Chefaleon 3: *Peri ton haplon en geni usion che idios peri tu thermantiku* (p. 45–117); Chefaleon 4: *Sinehia ton haplon usion* (p. 118–204); Chefaleon 5: *Sinehia ton haplon usion* (p. 205–264), Chefaleon 6 (p. 265–299); Chefaleon 7: *Peri ton oxeon che calicon aeron* (p. 300–317); Chefaleon 8: *Peri ton hidrogonicon pnevmaton* (p. 318–326); Chefaleon 9: *Peri ton diorganismenon somaton* (p. 327–345); Chefaleon 9 [!]: *Peri ton zoon. Sinthesis ton meron tu zou* (p. 346–354); Chefaleon 10 [!]: *Peri tu atmosfericu aeros che ton fisicon avtu idioteton* (p. 355–396); Chefaleon 11 [!]: *Peri tu aeros hos geines atmosferas theorumenu che peri ton ananceon organon dia ten catametresin tes avtu thlipseos* (p. 397–442); Chefaleon 12 [!]: *Peri tu ehu* (p. 443–473); Chefaleon 13 [!]: *Peri tu hidatos* (p. 474–517); Chefaleon 14 [!]: *Peri tes elektriches hiles* (p. 518–592); Chefaleon 15 [!]: *Peri tes atmosferiches electriches, en ho che peri Meteoron* (p. 593–618); Chefaleon 16 [!]: *Peri tu fisicu che tehnetu magnetismu* (p. 619–632); Chefaleon 17 [!]: *Peri tes haples che sinthetu chineseos, che peri ton hosa empodizun ten sinehian tes* (p. 633–641); Chefaleon 18 [!]: *Peri metadoseos tes chineseos che ton etion, ta hopia metavallun ten tavtes dievthinsin* (p. 642–647); Chefaleon 19 [!]: *Peri varitetos ton somaton che peri tes tahinomenes che bradinomenes kineseos che peri tes chineseos tes dia checlimenon epipedon* (p. 648–652); Chefaleon 20 [!]: *Peri campiles chineseos* (p. 653–655); Chefaleon 21 [!]: *Peri statiches, egun peri isorropias che peri mehanon* (p. 656–663); Chefaleon 22 [!]: *Peri hidrostatiches, ehun peri thlipseos, che isorropias ton revston* (p. 664–671); Chefaleon 23 [!]: *Peri hidrauliches, egun peri chineseos ton revston* (p. 672–676); Chefaleon 24 [!]: *Peri fotos en geni che peri optiches, catoptriches che*

dioptriches (p. 677–689); Chefaleon 25 [!]: *Peri horaseos* (p. 690–696); Chefaleon 26 [!]: *Peri ton hromaton* (p. 697–701); Chefaleon 27 [!]: *Peri astronomias* (p. 702–733); Chefaleon 28 [!]: *Peri ton planeton* (p. 734–773); *Hoi filomathis chirio sindromete* (f. 1r–4v); *Pinax pragmatiodes* (f. [5r–8v]).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 819, p. 71; BRV IV, p. 295; CRV 1985, p. 228.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 819. Primele 6 file sunt numerotate cu cifre grecești astfel: f 2v=10; f. 3r–v=11–12; f. 4v=4; f. 5r–v=5–6; f. 6r–v=7–8.

1813. Mihail G. Boiagi, ***Gramatica macedoromână,*** Viena, 1813.

Grammatiche | Romaniche, | efi | Machedonovlahiche | shediasthisa che proton is fos ahthisa | hipo | Mihael G. Voiatse, | didascalou tes entavtha aploelleniches | sholes. | Romanische, | oder | Macedonowlachische | Sprachlehre. | Verfasst und zum ersten Mahle herausgegeben | von | Michael G. Bojadschi, | öffentlichen griechischen Lehrer der hiesigen | National-Schule. | En Vienne tes Austrias, | en te tipografia tu Ioannu Snirer, | 1813.

Mihail G. Boiagi, ***Macedo-Romanian grammar [Gramatica macedoromână].*** *A Macedo-Romanian grammar textbook structured according to morphological classes (nouns, declension, numerals, pronouns, verbs); this information is presented through some dialogues at the end in Romanian, Greek and German. Printed in Vienna, Austria, in 1813.*

Format. In 8º; 16 p. (cu cifre grecești) + 228 p. (de fapt, sunt doar 208 p, pentru că p. 177 e numerotată greșit 197 și continuă așa) + [2] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Dimidium facti, qui caepit, habet: sapere aude. Incipe*din *Horat* (p. 2); *To evgenestato Chirio Demetrio Nicolao Nitta / Dem Hochedelgebohrnen Herrn Demeter Nicolaus Edlen von Ritta* (p. 3); *Evgenestate prostata*! / *Hochedelgebohrner Gönner!* (p. 5–8), semnată de Boiagi; *Poimion* / *Vorrede* (p. 9–16); *Romaniche, eti Machedonovlahiche grammatiche.* Meros 1 / *Romanischer, oder Macedonowlachische Sprachlehre.* Erster Theil. (p. 1–15), cuprinzând 3 capitole; Meros 2: *Peri etimologias* / Zweyter Theil. *Von der Wortforschung.* (p. 16–128), cuprinzând 18 capitole; Meros 3: *Stihia tes glosses* / Dritter Theil. *Anfangsgründe der Sprach.* (129–144), cuprinzând 8 capitole; *Romanogrecogermanichi dialogi* / *Romanische, griechische u. deutsche Gespräche* (p. 145–211[!]); *Fabule, ica Paramithe shi Istorii alepte* (p. 212 [!]–228 [!]), conținând 40 de titluri; *Pinax* / *Inhalt* (f. [1r–2v]).

Referințe. BRV III, nr. 822, p. 72–76; Bianu 1926, p. 17; Mosora, Hanga 1991, p. 172; Chindriș 2003, p. 700; Urs 2011, p. 590.

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; ÖNb.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 352. Cartea conține erori de paginație.

1813. Vasilie Pop, ***Elegia de laudibus medicinae,*** Viena, 1813.

Elegia | de laudibus Medicinae | quam | Illustissimo ac Magnifico Domino Praesi|di, et Directori, item Clarissimis D. D. | Professoribus, totique Inclytae Facultati | Medicae Vindobonensi. | Novo anno | Muneris instar | Animo devotissimo | abtulit | L. Basilius Papp

| Transilvanus Mezö-Keménytelkiensis, in Antiquissima, | ac celeberrima Universitate Vindobonesi Psycholagiae et | Chemiae Ordinarius Auditor | Illustrissimo Comiti Joanni Nemes de Hidvég | Caesareo Ephebo et in Caesarea Regia Nobili|um Academia Theresiana Jurium in alterum | Annum Auditori, Dilectissimo Musarum Amico | in parennis observantiae tesseram | dedicata. | Viennae | Anno aerae Christianae | MDCCCXIII.

Vasilie Pop, ***Elegia de laudibus medicinae****. The brochure is a laudatory poem to medicine. Printed in Vienna, Austria, in 1813.*

Format. In 16º; 14 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. „*... dat medicina Salutem Quaequae juvans monstrat, quaequae sit herba nocens. Ovidius.*" (p. 2); *Ilustrissime Comes* (p. 3–4), semnată „Tuus, Humillimus servus Author"; Poema de 120 de versuri, însoțită de 39 de note de subsol (p. 5–14).
Depozit. BAR; BCUCJ; ÖNb.
Referințe. BRV IV, nr. 370, p. 136–137; Muşlea 1828–1829, p. 94–95; Papadima 1975, p. 254; Mosora, Hanga 1991, p. 173; Chindriș 2003, p. 702; Cândea 1955, vol. I, p. 96.
Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 842/A.

1814. Mihail Partsulla, ***Gramatica franceză*****,** Viena, 1814.

Grammatiche | galliche | thoretiche che practiche | harin | ton hosi cataginonte is ta prota zihia | tes che is ten avtes entelian | sinerasthisa che sintahthisa | hipo | Mihael P. P. Stefanu Partsulla | tu ec Cleisuras tes Machedonias | che | tipis ecdothisa | tis idiis analomasin | epi tu hipselotatu che theosevezatu avthentu che hegemonos | pases Hungrovlahias | Chiriu Chiriu | Ioonnu Caratsa | En Vienne tes Austrias | Ec tes Tipografias Ioan. Varth. Tsbechiu | 1814.

Mihail Partsulla, ***French Grammer Book [Gramatica franceză].*** *The work represents a French grammar book treating introductory language notions, as well as elements about the noun, the pronoun, the verb and other morphological and syntactic notions. It was printed in Vienna, Austria, in 1814.*

Format. In 4º; 16 p. + 490 p. + [3] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. [Dedicație:] „To panierotato che theoprovleto metropolite hagio Ungrovlahias chirio chirio Nectario semnată de Mihael Pappa Stefanu Partsulla ho ec Cleisuras" (p. 3–7); *Prologos* (p. 8–14); *Pinax chefaleodes* (p. 15); *Grammatiche galliche. Proton catholicon chefaleon. Peri tes proforas* (p. 1–29); *Deuteron catholicon chefaleon. Peri ton diaforon meron tu logu* (p. 29–53); *Peri ton usiazicon onomaton* (p. 54–74); *Triton chefaleon. Peri tu pithetu* (p. 74–92*); Peri ton antonimion (pronom)* (p. 92–164); *Pempton chefaleon. Peri tu rematos* (p. 164–275); *Hecton chefaleon. Peri ton metohon* (p. 275–279); *Hevdomon chefaleon. Peri tu epirrematos* (p. 279–294); *Ogdoon chefaleon. Peri ton protheseon* (p. 294–307); *Ennaton chefaleon. Peri ton sindesmon* (p. 307–313*); Decaton chefaleon. Peri ton morion e ton epifonematon* (p. 314–315); *Hendecaton chefaleon. Peri tes tu logu sintaxeos* (p. 315–322); *Dodecaton chefaleon. Peri ton tu logu pathon* (p. 322–328); *Silloge lexeon hopu ine he pleon sinithismene is ten homilian* (p. 329–458); *Silloge gallichismon*

tinon che fraseon (p. 459–469); *Silloge diaforon epizolon* (p. 470–484); *Eclecte che azie sintomi historie* (p. 485–490); *Catalogos ton filagathon che filogallon sindrometon* (f. [1r–3v]).

Referințe. BRV III, nr. 864, p. 111; BRV IV, p. 299.

Depozit. BAR.

Observație. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 864. Dedicată mitropolitului Ungrovlahiei, Nectarie.

1814. Vasilie Pop, ***Elegia Caesari Augusto Francisco I*,** Viena, 1814.

Elegia | quam | Caesari Augusto | Francisco Primo | Austriae Imperatori, Hungariae, Bohemiae, etc. | Regi Apostolico Domino suo Clementissimo. | Dum 16. Junii pompa triumphalin Viennam ingrederetur, | sub | Nomine Europae, quae ejus victricibus armisa jugo, sub quo tam diu | genuit, nunc denum libertata est | Laurea instar | Devoto animo gratulabundus offerebat | Ladislaus Basil. Papp | Transilvanus Mezö-Keménytelkiensis in celeberrima et antiquissima | Universitate Vindobanensi Medicinae III. Anno Candidatus. | Anno Aerae christianae, | MDCCCXIV, | Viennae.

*Vasilie Pop, **Elegia Caesari Augusto Francisco I**. The elegy in the honour of the Emperor was written on the occasion of his triumphant entry to Vienna. Printed in Vienna, Austria, in 1814.*

Format. In 4º; 8 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Cuprins. „*Jane fac aeternos pacem pacisque Ministros. Ovid. Vastor.*" (p. 2); Poema de 186 de versuri, cu 11 note însemnate de la *a* la *l*. (p. 3–8). Pe coperta 4: „Viennae Typis Austrii de Haykul 1814".

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; ÖNb; BBSB.

Referințe. BRV IV, nr. 383, p. 139; Mușlea 1928–1929, p. 96; Veress 1931, II, p. 196; GBC III, p. 68; Mosora, Hanga 1991, p. 179; Râpă-Buicliu 2000, p. 129; Chindriș 2003, p. 702.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 866B. Bibliografia de specialitate vorbește despre o ediție din 1819, dar este o greșeală.

1815. Constantin Vardalah, ***Arta retoricei*,** Viena, 1815.

Retoriche tehne | Sintahthisa harin tes Elleniches | Neoleas | Afierothisa de tis | Eclamprotatis | che | Perivleptis | Chiriu Chiriu | Georgii | che | Constantini Caratsa | tes agathes Ellenon elpisi, | para | Constantinu Vardalahu | tou Egiptiu. | En Vienne. | Ec tes Tipografias tu Ioannou Snirer. | 1815.

*Constantin Vardalah, **The art of rhetoric [Arta retoricei].** The work is a textbook of rhetoric on two levels, a concise theoretical one, and a much ampler practical one, discussing issues like invention, disposition, declamation. Printed in Vienna, Austria, in 1815.*

Format. In 8º; [3] f. + 36 p. (cu cifre grecești) + 486 p. + [5] f. Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice simple despărțitoare de capitole.

Cuprins. *Eclamprotati che perivlepti!*, semnat „En Vucurestiis 1815 Maiou 1 Constantinos Vardalahos" (f. [2r–3v]); *Prolegomena*, semnat „1813 Dechemvriou 3 Vucurezion Constantinos

Vardalahos" (p. 1–36, cifre grecești); *Tehnes Retoriches. Meros Proton.Theoreticon* (p. 1–68); *Tehnes Retoriches. Meros Devteron. Practicon* (p. 69–381); *Tehnes Retorikes. Meros Devteron. Vivleon Deuteron. Peri hevreseos* (p. 382–448); *Tehnes Retoriches. Meros Devteron. Vivleon Triton. Peri diatheseos* (p. 449–471); *Tehnes Retoriches. Meros Devteron. Vivleon Tetarton. Peri hipokriseos* (p. 472–486); *Pinax Chefaleodes* (f. [1r–2v]); *Paroramata* (f. [3r]); *Ta onomata ton filomathon sindrometon* (f. [4r–5r]).

Depozit. BAR

Referințe. BRV IV, nr. 397, p. 144; CRV 1985, p. 242.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 894A.

1817–1818. D. N. Darvari, ***Istoria universală*** (2 volume), Viena, 1817–1818.

Vol. I

Sintomos | Geniche Historia | is dio tomus dieremene | sillehthisa | ec paleon te che neoteron Singrafeon | pros hresin | ton spovdazonton neon | hipo | Demetriu Nicolau Darvareos | che ecdothisa | dapane Avtadelfon Darvareon | Ioannu che Marcu | Tomos 1 | periehon | ten Historian ton paleon endoxon ethnon. | En Vienne tes Austrias. | Para to tipografo Chirio A. Avculo. | 1817.

Vol. al II-lea

Sintomos | Geniche Historia | is dio tomus dieremene | sillehthisa | ec paleon te che neoteron Singrafeon | pros hresin | ton spudazonton neon | hipo | Demetriu Nicolau Darvareos | che ecdothisa | dapane Avtadelfon Darvareon | Ioannu che Marcu | Tomos 2 | periehon | ten Historian ton nin cratunton ethnon. | En Vienne tes Austrias. | Para to tipografo Chirio A. Avculo. | 1818.

D. N. Darvari, ***Universal history [Istoria universală].*** *A two-volume work which analyses chronologically the most important regions of the world. The first volume focuses especially on the ancient history of Greece and Italy, and the second on other regions of the world starting from Europe and reaching to Ethiopia, China and India. Printed in Vienna, Austria, in 1817–1818.*

Format. In 8°; vol. I: [1] f. + 10 p. (notate cu cifre grecești) + 364 p.; vol. II: [1] f. + 6 p. (notate cu cifre grecești) + 348 p. + [1] f. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. Vol. I. [*Motto:*] „Ten catholu Historian hronon martira, fos alethias, arheotetos angelon, che didascalon viu prosipon tis uk an tu alethus diamarti" (f. tt. v); *Pinax chefaleodes ton periehomenon Historion en to Proto Tomo tes paruses Genichis Historias* (p. 1–2, cifre grecești); *Tis entevxomenis herin!*, semnat „Vienne te 25 Dechemvriu 1817 Demetrios Nicolau ho Darvaris" (p. 3–10, cifre grecești); *Isagoge is ten Genichen Historian* (p. 1–18); *Sintomos Geniche historia tomos 1. Periehon ten Historian ten paleon endoxon ethnon* (p. 19–364), cuprinzând: *Historia ton Hevreon* (p. 19–31); *Historia ton Vavilonion* (p. 31–36); *Historia ton Assirion* (p. 36–40); *Historia ton Medon* (p. 41–43); *Historia ton Lidon* (p. 43–46); *Historia ton Person* (p. 46–56); *Historia ton Finicon* (p. 56–61); *Historia ton Egiption* (p. 61–70); *Historia ton Carhedonion* (p. 70–80); *Historia ton Hellenon* (p. 80–141); *Historia ton Machedonon* (p. 141–162); *Historia ton Siracusion* (p. 162–167); *Historia ton Romeon* (p. 167–244); *Historia tu Anatolicu vasiliu* (p. 245–280); *Historia tu Diticu vasiliu* (p. 280–284); *Historia ton Dacon* (p. 284–290); *Historia ton Hunnon*

(p. 290–293); *Historia tu Persicu vasiliu* (p. 293–299), *Historia ton Aravon* (p. 299–304); *Historia ton Ostrogotthon* (p. 304–307); *Historia ton Longovardon* (p. 308–311); *Historia ton Visigotthon* (p. 311–314); *Historia ton Vandalon* (p. 314–318); *Historia ton Avaron* (p. 318–322); *Historia ton Vulgaron* (p. 322–342); *Historia ton Servon* (p. 342–355); *Historia ton Stavroforon* (p. 355–359); *Historia ton Mogolon* (p. 360–364); *Telos tu protu tomu. Paroramata* (p. 364). Vol. II. [*Motto:*] „Ta men pale genomena agnosin amathia. Ta de enezota holos me idene moria" (f. tt. v); *Tis entevxomenis herin!*, semnat „Vienna te 15 Martiu 1818, Demetrios Nicolau ho Darvaris" (p. 1–6, cifre grecești); *Sintomos Geniche historia tomos 2. Periehon ten Historian ton nin cratunton ethnon* (p. 1–339), cuprinzând: *Historia tes Germanias che Idieteros tes Austrias* (p. 1–67); *Historia ton henomenon te Austria topon* (p. 67–74); *Historia tes Voemias che Moravias* (p. 74–79); *Historia tes Ungrias che Transilvanias* (p. 79–86); *Historia tes Rossias* (p. 86–114); *Historia tes Turchias* (p. 114–128); *Historia tes Gallias* (p. 128–162); *Historia tes Hispanias* (p. 163–178); *Historia tes Portogallias* (p. 178–183); *Historia tes Anglias* (p. 184–212); *Historia tes Prussias* (p. 213–224); *Historia tes Polonias* (p. 224–234); *Historia tes Suechias* (p. 234–246); *Historia tes Danias* (p. 246–256); *Historia tes Hollandias* (p. 256–266); *Historia tes Helvetias* (p. 266–273); *Historia tes Italias* (p. 273–281); *Historia tes Venetias* (p. 281–286); *Historia tes Genuas* (p. 286–287); *Historia tes Toscanas* (p. 287–292); *Historia tes Lucas* (p. 292–294); *Historia tes Papiches Epicratias* (p. 294–299); *Historia tes Democratias tu Hagiu Marinu* (p. 300); *Historia tes Neapoleos* (p. 301–308); *Historia tes Sardinias* (p. 308–311); *Historia tes Melites e Maltas* (p. 312–314); *Historia tes Ragusianes Democratias* (p. 314–315); *Historia tes Heptanesu Democratias* (p. 315–320); *Historia tes Livies e tes Varvarias* (p. 320–325); *Historia tes Ethiopias* (p. 325–327); *Historia tes Horasan che ton Perix Topon* (p. 327–330); *Historia tes Indias* (p. 330–335); *Historia tes Chinas* (p. 335–339); *Telos tu devteru tomu. Paroramata* (p. 339); *Pinax Hronologicos ton axiologoteron simvevecoton tu anthropinu geni* (p. 340–348); *Pinax Chefaleodes* (f. nenum. r–v de la sfârșit).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 958, p. 198.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 958.

1817. (Grigorie ierodiacon), ***Combaterea dialogurilor lui Neofit Duca*,** Viena, 1817.

Antirresis | is tus en to | Vivliario | tu | Eshinu proscollethentas Dialogus tu didascalu | Neofitu Duca, | dia | martirion ton hagion che theoforon pateron hemon, | is hon tus logus pizefevn en to tes Pizeos hiero | Simvolo homologumen, is mian hagian, catholichen che | apozolichen Ecclesian pizefontes. Epiede he is av|ten pizis is ton Theon anagete cata to, i epi|zefete Mosei, epizefete an emoi, peri gar emu echinos egrapse. | 1817.

[Hyerodeacon Grigorie], ***Refutation of the dialogues of Duca the Neophite [Combaterea dialogurilor lui Neofit Duca].*** *The work is the refutation of the dialogues of Duca the Neophite with the help of the works of the Church Fathers. Printed in Vienna, Austria, in 1817.*

Format. In 8°; 61 p. Tipar negru, cu 27 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Ec prosopu ton hagion Pateron. Ha che lalumen, uc en didactis anthropines Sofias logis, all'en didactis Pnevmatos Hagiu. 1 pros Corinth. chef. 2, 13" (p. 2); *Panierotati arhieris, tes hieras hemon pisteos prostate che hipermahi* (p. 3–6); [*Proteron aposhisthisa he ditiche Ecclesia …*] (p. 7–61).

Depozit. BAR.
Referințe. BRV III, nr. 961, p. 200.
Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 961.

1817. Vasilie Pop, ***De funeribus plebeis Daco-Romanorum***,Viena, 1817.

Disertatio | inauguralis historico-medica | de | funeribus | plebeis Daco-Romanorum | sive | hodiernorum Valachorum | et | quibusdam circa ea abusibus, | perpetuo respectu habito ad veterum Romanorum funera, | quam authoritate et consensu | Illustrissimi ac Magnifici Domini praesidis et directoris, | spectabilis domini decani, nec non clarissimorum | D. D. professorum | pro doctoris medici laurea rite adipiscenda in antiquissima | ac celeberrima Universitate Vindobonensi publicae disquisitioni | submittebat | Ladislaus Basilius Papp, | Transylvanus, AA. LL. et philospph. doctor, et linguae Valachicae interpres | aulicus. | In theses calci operis adnexas disputabitur in Universitatis Palatio | die XIV, Mensis Julii, MDCCCXVII | hora ... | Viennae, MDCCCXVII.

Vasilie Pop, ***De funeribus plebeis Daco-Romanorum.*** *The work (About Common Funerals at Daco-Romanians and Nowaday Romanians and about Some Superstitions [Despre înmormântările comune la daco-români sau la românii de astăzi și despre unele superstiții]) includes a detailed description of Romanian funeral customs in Transylvania. It was written by Vasilie Pop, the well-known scholar who was a supporter of the Enlightenment. He was also a Doctor in Philosophy and in Medical Sciences. It was printed at Vienna, Austria, in 1817.*

Format. In 4°; [2] f. + 56 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină (maximum 41).
Ornamentație. Tipar simplu, cu câteva ornamente tipografice liniare pe foaia de titlu și despărțitoare de capitole.
Cuprins. [*Motto:*] „Non sepultorum causa, sed virorum iuventa est sepultura: ut scilicet corpora et visu et odore foedata moverentur. Annaeus Seneca Philos. Oper. Tom. II" (f. [1v]); Viro Excellentissimo ac Illustrissimo comiti Adamo Nemes de Hidvég ... [începutul formulei de adresare] (f. [2r]); *Excellentissime ac Illustrissime comes! Maecenas amplissime!*, semnată „Cultori devotissimo Ladislao Basil. Papp." (p. 1–2); *Praefatio* (p. 3–4); *Epistola* [mic capitol care cuprinde două scrisori în limba latină către Vasilie Pop, de la Simeon Brán din Oradea] (p. 5–6) și de la Petru Maior (p. 6–7); *Conspectus totius operis* (p. 8); *Praevia quaedam* (p. 9–10), cu capitolele I-III și §1–4: Caput I. *Succinta origo Valachorum* (p. 9), cu § 2; Caput II. *De idea Valachorum circa animam* (p. 10), cu § 3; Caput III. *De singulari Valachorum erga defunctos reverentia* (p. 10), cu § 4; Pars prima. *Generalia complectens* (p. 11–16), cu capitolele IV-VII și § 5–20: Caput IV. *De sepulture in genere* (p. 11), cu § 5; Caput V. *De quibusdam barbarorum sepeliendi ritibus* (p. 11–12), cu § 6–9; Caput VI. *De finalibus sepulturae causis in genere* (p. 13–15), cu § 10–16; Caput VII. *De finalibus sepulturae causis in specie* (p. 15–16), cu § 17–20; *Pars secunda. Specialia complectens* (p. 17–55), cu capitolele VIII–XXXIII, cu § 21–94: Caput VIII. *De animo Valachorum in articulo mortis* (p. 17–18), cu § 21–22; Caput IX. *De cereolis, qui moribundis in manu asservari solent* (p. 18), cu § 23; Caput X. *De claudendis oculis* (p. 18–21), cu § 24–28; Caput XI. *De lotione* (p. 21–22), cu § 29–32; Caput XII. *De vestitione* (p. 15–16), cu § 33–37; Caput XIII. *De naulo* (p. 24–25), cu § 38–40; Caput XIV. *De collocatione* (p. 26), cu § 41; Caput XV. *De expositione* (p. 26–27), cu § 42; Caput XVI. *De conclamatione* (p. 27–28), cu § 43–45; Caput XVII. *De impositione in feretrum* (p. 28), cu § 46; Caput XVIII. *De pervigilio* (p. 29–30), cu § 47–48; Caput XIX. *De precibus* (p. 30–31), cu § 49–52;

Caput XX. *De eleemosynis* (p. 32–34), cu § 53–58; Caput XXI. *De pulsu aeris campani* (p. 34), cu § 59; Caput XXII. *De osculis, quae non tantum morientibus dantur, sed etiam in feretro positis, et in sepulchrum jam jam ponendis* (p. 35–36), cu § 60–61; Caput XXIII. *De luctu* (p. 36–39), cu § 62–68; Caput XXIV. *De iis quae aguntur, dum cadaver e domo effertur* (p. 40), cu § 69; Caput XXV. *De iis, qui ad funus conveniunt* (p. 40–41), cu § 70–71; Caput XXVI. *A quibus et quomodo cadaver fertur* (p. 41–44), cu § 72–76; Caput XXVII. *De coemeteriis* (p. 44–46), cu § 71 [!]–79; Caput XXVIII. *De sepulchris* (p. 47), cu § 80; Caput XXIX. *De magnitudine sepulchri* (p. 47–48), cu § 81; Caput XXX. *De ornamentis sepulchrorum* (p. 48–50), cu § 82–85; Caput XXXI. *De religione sepulchrorum* (p. 50), cu § 86; Caput XXXII. *De situ cadaverum in sepulchris* (p. 51–52), cu § 87; Caput XXXIII. *De epulis feralibus* (p. 52–55), cu § 88–94; *Theses dependendae* (p. 56).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BBSB; ÖNb.

Referințe. BRV II, nr. 943, p. 188; BRV IV, p. 303; Iorga 1901, p. 325–326; Crăiniceanu 1907, p. 28; Bologa 1927, p. 67; Mușlea 1928–1929, p. 121–143; Catalogus 1930, p. 27; Veress 1931, II, p. 217–218; Gáldi 1940, p. 50; Bodea 1956, p. 96; Nicolescu 1971, p. 178; Protase 1973, p. 139–141; Papadima 1975, p. 251, 254–255; Pascu 1976, p. 128; Furdui 1980, p. 143, 160; Mosora, Hanga 1991, p. 194; Chindriș 2003, p. 702; Urs 2011, p. 608.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 452. În exemplarul de referință, ziua nu este precizată.

1818. ***Elogiu principelui Ioan Gheorghe Caragea***, Viena, 1818.

Encomion | che | psihofeles provlema | is ton Hipselotaton, che Evseve- | zaton Hegemona | Ungrovlahias | Chirio Chirion | Ioannen Georgion Caratsa | En Vienne tes Auzrias | Ec tes Tipografias Ioannou Varth. Zvehiu | 1818.

Eulogy to Prince Ioan Gheorghe Caragea [Elogiu principelui Ioan Gheorghe Caragea]. Laudatory verses for the rule of Prince Caragea, emphasizing his qualities. Written in 1817. Printed in Vienna, Austria, in 1818.

Format. In 8°; [16] p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Portret înscris într-o cunună de lauri (f. tt.); frontispiciu reprezentând un înger care trâmbițează (p. [3]); ornamente tipografice modeste între poezii.

Cuprins. [Dedicație:] *Stihurgia* (p. [3]); volumul cuprinde patru poezii fără titlu, cu număr variabil de strofe, fiecare strofă a câte 4 versuri: [Poezia 1] (p. [3–8]), de 18 strofe; [Poezia 2] (p. [8–9]), de 5 strofe; [Poezia 3] (p. [10–11]), de 7 strofe; [Poezia 4] (p. [12–13]), de 4 strofe; [Poezia 5] (p. [13–16]), de 11 strofe.

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 994, p. 250.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 994.

1818–1819. Dionisie Fotino, ***Istoria Daciei*** (3 vol.), Viena, 1818–1819.

Vol. I

Historia | tes pale Dachias, ta nin Tran|silvanias, Vlahias, che Mol|davias | Ec diaforon paleon che neoteron singrafeon | siveranisthisa | para | Dionisiu Fotinu | Tomos 1 | In

magnis voluisse sat est. | En Vienne tes Austrias | Ec tu Tipografiu Io. Varthol. Svechiu | 1818.

Vol. al II-lea
Historia | tes pale Dachias, ta nin Tran|silvanias, Vlahias, che Mol|davias | Ec diaforon paleon che neoteron singrafeon | siveranisthisa | para | Dionisiu Fotinu | Tomos 2 | In magnis voluisse sat est. | En Vienne tes Austrias | Ec tu Tipografiu Io. Varthol. Svechiu | 1818.

Vol. al III-lea
Historia | tes pale Dachias, ta nin Tran|silvanias, Vlahias, che Mol|davias | Ec diaforon paleon che neoteron singrafeon | siveranisthisa | para | Dionisiu Fotinu | Serdaru | Tomos 3 | In magnis voluisse sat est. | En Vienne tes Austrias | Ec tu Tipografiu Io. Varthol. Svechiu | 1819.

Dionisie Fotino, ***History of Dacia [Istoria Daciei].*** *A print in three volumes treating the history of the three Romanian principalities, presented from a political and geographical perspective since the times of ancient Dacia. Printed in Vienna, Austria, in 1818–1819.*

Format. In 8°; Vol. I: [3] f. + 320 p. + [1] p.; Vol. II: [2] f. + 568 p. + [3] f.; Vol. III: [10] f. + 588 p. + 38 p. (numerotate doar de la 10 la 37). Tipar negru, cu 29 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Fiecare volum are în fața titlului o gravură în metal reprezentând: *Stemele unite ale Moldovei și Munteniei surmontate de Dumnezeu Tatăl*, cu următorul text explicativ: „Tropeon orthodoxias, cata dismenon ehdron, simvolon klinon Vlahias, fer' is ramfos thon eavron. Os che Cheras thou simvolu Moldavias anupsi, Tas th'Ehemonias sozei, amfotheras authopsi", semnată „Eharahthe hipo Karl Nevclis" (vol. I); *Stemele unite ale Moldovei și Munteniei surmontate de doi îngeri care cântă din trâmbițe,* semnată „Eharahthe hipo Karl Nevclis"(vol. II); *Stemele județelor Olteniei și Munteniei*, semnată „Eharahthe hipo Karl Nevclis"(vol. III). Ornamente tipografice despărțitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. Vol. I. *Paroramata* (p. 1); *Pros tus filogenis che Filistoras* (p. 3–10); *Afierosis* (p. 11–12); *Pinax chefaleodes ton en te vivlo emperiehomenon Meros 1* (p. 13–39); *Epigramma Tu edesimologiotatu chiriu P. Polizoe Contu* (p. 40); *Geniche historia tes pale Dachias, tanin Transilvanias, Vlahias che Moldavias. Meros 1* (p. 41–129); *Geniche historia tes pale Dachias, tanin Transilvanias, Vlahias che Moldavias. Meros 2* (p. 130–169); *Geniche historia tes pale Dachias, tanin Transilvanias, Vlahias che Moldavias. Meros 3* (p. 170–320). Vol. II. *Genice istoria tes Vlahias che Moldavias* (p. 1–586); P*inax ton Hegemonon tes Vlahias* (f. [1r–3r]); *Paroromata* (f. [3v]). Vol. III. *Catalogos ton filocalon che filomuson sindrometon* (f. [3r–10r]); *Geniche historia tes Vlahias che Moldavias. Meros 4* (p. 1–152); *Acrivesate geografiche che politiche perigrafe tes egemonias tes Vlahias. Meros 5* (p. 153–184); *Politiche dieresis tes Vlahias. Meros 6* (p. 185–342); *Meros 7. Peri tu tropu tes diadohes che diikeseos ton ehemonon* (p. 343–404); *Meros 8* (p. 405–568); *Meros 9. Periclepsis geografiche che politiche tes ehemonias Moldoves* (p. 569–588); *Chefaleodes pinax ton emperiehomenon en to trito tomo* (p. [1–9]); *Elenhos (o Ellenicos arithmos deli ton tomon, o de aravicos ten Selida)* (p. 10–37); *Paroramata* (p. [38]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; BASB (vol I).

Referințe. BRV III, nr. 996, p. 251–258; Filip 1970, p. 91; Poenaru 1973, p. 292; Bodinger 1976, p. 327; CRV 1985, p. 268–269; Mosora, Hanga 1991, p. 198–199; Râpă-Buicliu 2000, p. 400–401; Urs 2011, p. 622–624; Andriescu, Borș 2013, p. 173.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 1220.

1818. Dionisie Fotino, ***Neos Erotocritos*** (2 vol.), Viena, 1818.

Vol. I
Neos | Erotocritos | para | Dionisiu Fothinu | Tomos prothos | En Vienne 1818 | Ec tu Hirsfeldiu Tipografiu

Vol. al II-lea
Neos | Erotocritos | para | Dionisiu Fothinu | Tomos devtheros | En Vienne 1818 | Ec tu Hirsfeldiu Tipografiu.

Dionisie Fotino, ***Neos Erotocritos.*** *The print is a translation of a literary work very popular in European culture by Dionisie Fotino, a Greek historian settled in Wallachia as professor and secretary of Voivode Ioan Caragea. This literary work was also very popular in Romanian society, proved by this Greek translation. The work was later translated in verses into Romanian by Anton Pann, disciple of Dionisie Fotino, in five volumes printed in Sibiu in 1837. Printed in Vienna, Austria, in 1818.*

Format. In 8°. Vol. I: [1] f. + 309 p. + [1] f. + 4 gravuri în metal legate între foi; Vol. II: [4] f. + 384 p. + [1] f.+ 4 gravuri în metal legate între foi. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură reprezentându-l pe zeul Eros înconjurat de trei fete care îi oferă ghirlande de flori, semnată „Agg. Kaoufman egr. – T. Mandas esh. – Iunge eharaxe" (pe ambele foi de titlu); doi copii, deasupra cărora se deschide o cunună mare de flori în care se află titlul (c. 1 a ambelor volume); copil parțial dezbrăcat care cântă la liră (c. 4 a ambelor volume). Câte 4 gravuri în metal în fiecare volum: Vol. I: *Erotocrit și Polidor luptându-se cu străjerii palatului*, semnată „T. Mandas esh. – X. Befer eharaxe" (între p. 50 și 51); *Aretusa și doica sa Frosina*, semnată „Leop. Leip eshd. – Ios. Iunge eharaxe" (între p. 104 și 105); *Erotocrit închinându-se lui Eraclie și Artemiei*, semnată „Leop. Leip eshd. – Ioan. Iareos eharaxe" (între p. 130 și 131); *Aretusa încununându-l pe Erotocrit*, semnată „Leop. Leip eshd. – Ioan. Iareos eharaxe" (între p. 306 și 307); Vol. II: *Erotocrit și Aretusa*, semnată „T. Mandas eshd – Ios. Iunge. eharaxe" (între p. 108 și 109); *Mânia lui Eraclie împotriva Aretusei*, semnată „T. Mandas eshd – Ios. Iunge. eharaxe" (între p. 172 și 173); *Eraclie și Artemi întâmpinându-o pe Aretusa*, semnată „Leopilip eshd. – Ios. Iunge. eharaxe" (între p. 350 și 351); *Eraclie și Artemi binecuvântându-o pe Aretusa și Erotocrit*, semnată „Leopileip eshd. – Ioan. V. Pfither eharaxe" (între p. 374 și 375).

Cuprins. Vol. I. *Neos Erotocritos* (p.–1–309), cuprinzând: *Pros tis filogenis anagnostas* (p. 3–8), semnat „Dionisios Fotinos ho ec paleon patron tes en Peloponneso Aheas"; *Ta prosopa aper omilin* (p. 9–10); *Neos Erotocritos.* Meros 1 (p. 11–139); *Neos Erotocritos.* Meros 2 (p. 140–309); *Tipicon paroramaton epidiorthosis* (fila nenumerotată recto). Vol. II. *Catalogos ton filocalon che filomuson sindrometon* (f. [2r–4v]); *Neos Erotocritos* (p. 1–384), cuprinzând *Neos Erotocritos.* Meros 3 (p. 3–32); *Erotapocrisis. Nicta 11* [!] (p. 33–47); *Nicta 2. Erotapocrisis* (p. 48–57); *Nicta 3. Erotapocrisis* (p. 58–100); *Nicta 1. Tu Arravonos* (p. 101–111); *Nicta 2. O poietes* (p. 112–115); *Vradia 3 Erotapocrisis* (p. 116–134); *Eleinologia* (p. 135–150); *Neos Erotocritos. Meros 4* (p. 151–267); *Neos Erotocritos. Meros 5* (p. 268–287); *I arhontes pros ten areten* (p. 288–355); *Exomolohesis erotocritu* (p. 356–384) compuse toate din mai multe poezii; *Tipicon Sfalmaton, che paroramaton epidiorthosis* (fila nenumerotată recto).

Depozit. BACJ (vol II), BAR.
Referințe. BRV III, nr. 997, p. 258–262; Râpă-Buicliu 2000, p. 401–402; Urs 2011, p. 624.
Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 997.

1818. Atanasie Hristopul, ***Versuri și proză*****,** Viena, 1818.

Lirica | tu arhontos logodelu | chiriu | Athanasiu Hristopulu | neozi metatupodenta | En Vienne 1818 | Para to Tipogr. Sniref.

Atanasie Hristopul, ***Verses and prose [Versuri și proză]****. A print of several, thematically organized poems on erotic or Bacchic subjects, dedicated to the sun, the soul, the loved one or to time. It also presents the Trojan war through the characters of Agamemnon, Nestor, Patroclus, Achilles and Ulysses. Printed in Vienna, Austria, in 1818.*

Format. In 8°; 239 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.
Ornamentație. Gravură care îl prezintă pe Cupidon primind niște săgeți de la Venus (f. tt.); ornamente tipografice modeste (*passim*).
Cuprins. *Stefanoma* (p. 3); *Proscalesma* (p. 4); *Apologia* (p. 5); *Erotica* (p. 7–113); *Bachica* (p. 114–130); *Athanasiu Hristopulu Drama heroicon* (p. 131–220), cuprinzând *Heroes* (p. 133–136); *To drama hipothetete is to paralion tes Troados, hopu etan ho Hellenicos navzathmos. Che he men 1 che 3 che 4 schene hipothetete is ten schenen tu Ahilleos, he de 2 is ten tu Agamemnonos* (p. 137–220); *Stihurgiche* (p. 221–239).
Depozit. BAR.
Referințe. BRV III, nr. 999, p. 270.
Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 999.

1818. ***Legiuirea lui Caragea*****,** Viena, 1818.

Nomothesia | tu | Hipsclotatu che evsevezatu, authentu | che egemonos pases Ungrovlahias | Chiriu, Chiriu | Ioannou Georgiu Caratsa | Voevoda. | En Vienne, tes Austrias. | En te Tipografia tu Ioannu Vartholomeu Tsvechiu, | 1818.

Caragea's Law [Legiuirea lui Caragea]*. This print is the first code of law of Wallachia, issued by the Phanariote Voivode Ioan Gheorghe Caragea, trying to line up with legal innovations of European countries. The book contains norms of civil law, penal law, of procedure, and some dispositions of commercial law. The Romanian version was printed in Bucharest in the same year. Printed in Vienna, Austria, in 1818.*

Format. p. 1–4 + [1] f.+ p. 132 + [4] f. + 1 planșă legată între p. 88 și 89. Tipar negru, cu 30 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Stema domnească cu județele (f. tt.); portretul lui Caragea semnat „Blao Hefel ehar en Viennē 1818", sub care se află stema sa cu inscripția „Io. Gr. Cr. Vv. 1812", însoțite de următorul text: „Tovd' epe ec tomathos ri miliha i denu lasi | pantho o avton orosi diacrinon ta demizas | erhomenon d'ana azu, theon os ilasconthe | andi milihie meta de prepo agromenisin. | Eiod" (f. [1v]); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *Pros tus anageostas*(p. 3–4); *Himnos* (p. 1–4); *Ioannes Georgiu Caratsas Voevodas Elei theu avthentes che egemon pases Ungrovlahias* (p. 5–7); *Tmema 1: Peri proseton,* cu 8 capitole (p. 9–15); *Tmema 2: Peri pragmaton,* cu 3 capitole (p. 16–23); *Tmema 3*, cu 23 de capitole (p. 24–84); *Tmema 4,* cu 5 capitole (p. 85–104); *Tmema 5,* cu 11 capitole (p. 105–113); *Tmema 6: Dicanion,* cu 4 capitole (p. 114–132); *1 Pinax chefaleodes ton en te vivlo periexomenon* (f. [1r–2v]); *2 Pinax ton en te vivlo periehomenon cat' alfaveton* (f. [3r–4r]); *Aniontes* (planșa dintre p. 88–89).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ, BCUIS.

Referințe. BRV III, nr. 1000, p. 271; Filip 1970, p. 91; Bodinger 1976, p. 324; Mosora, Hanga 1991, p. 200–201; Râpă-Buicliu 2000, p. 402–403; Urs 2011, p. 626.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota 1323.

1818. Polizois Kontos, ***Învățătură variată*,** Viena, 1818.

Pichile | Didascalia, | etoi | Alfavetarion eumathias. | En hi hevrisconte mathemata Ofelima Hina | didasconte ta is Turchian micra | pedia ton Hrizianon. | Filoponos singrafenta para tu en Hierevsin | Ellogimu Didascalu | Polizoe Contu | tu ex Ioanninon. | Nin triton meta prosthekes pollon axiologon tes | Fisiches, che Geografias, che Etikes, para tu | avtu Singrafeos ecdidonte. His prosetethe che | sintomos arithmetiche pros hresin ton pedion. | Dia ten anellipe didascalian ton pedion ton | Hrizianon pragmatevton. | En Vienne tes Austrias | Ec tu Tipografiu tu Ioan. Varthol. Svechiu | 1818.

Polizois Kontos, ***Varied teachings [Învățătură variată]****. The work contains elements of history, geography, arithmetic, as well as notions about man, the soul, God, Christ, the world and the sky. Printed in Vienna, Austria, in 1818.*

Format. In 8°; [1] f. + 230 p. Tipar negru, cu 33 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [Dedicație:] *Panagiotate che pansevasmie despota*, semnat „Ho tapinos dd. Polizoes Hi. Contos" (p. 1–2); *Entimotate che prosfilezate moi chirie Georgie Manicate Safranu* (p. 3–4); *Pros tus filogenis anagnozas*, semnat „Ho en hirevsin elahizos Polizoes Contu ho ex Ioanninon" (p. 5–14); *Ta ikositessara grammata diaforos gegrammena* (p. 15–21); *Prosevhe tu orthu* (p. 21–24); *To hieron simvolon* (p. 24–29); *Prosevhe pro tu gevmatos* (p. 29–31); *Erga tes agathotetos che filantropias* (p. 31–34); *Epitome Tes Hieras Historias Periodos prote* (p. 35–40); *Periodos devtera* (p. 40–42); *Periodos trite* (p. 42–46); *Periodos tetarte* (p. 46–49); *Periodos pempte* (p. 49–51); *Periodos hecte* (p. 51–53); *Periodos hevdome* (p. 53–56); *Periodos ogdoe* (p. 56–59); *Peri ton vivlion tes paleas diatheches* (p. 59–60); *Peri ton vivlion tes neas diatheches* (p. 61–191); *Che Ehiche ottave is ten planen che mateoteta tu Cosmu* (p. 192–198); *Evntomos arithmetike dia ta is Turchian micra Sholia* (p. 199–230), cuprinzând: *Pithagoricos pinax* (p. 200–201); *Peri ton tessaron idon tes arithmetiches* (p. 202–227), cu 5 capitole: Chef. 1. *Peri prostheseos eti athrismu, e sovmmarismu* (p. 202–206); Chef. 2. *Peri afereseos eti hifilmu* (p. 206–210); Chef. 3. *Peri pollaplasiasmu* (p. 210–215); Chef. 4. *Peri diereseos eti merismu* (p. 215–224); Chef. 5. *Peri tes dochimes ton tessaron idon tes arithmetiches* (p. 224–227); *Heteron paradigma entehnon* (p. 227–230).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1002, p. 279–281.

Observații. Exemplar de referință: BAR cota CRV 1002.

1819. Vasile Gergely de Ciocotiș, ***Omul de lume*,** Viena, 1819.

Omu de lume | séu | Sontice Regule Cuviêntiei, gratiei, mai | alesului modu a vietiei, și a adeveratelor | blândeţiê spre întribiuntiarea tenerimei | Romanesci | acum | întêa pe linba daco-romanâ | tradusu și adausu | de Vasilie Gergely de Csokotis, | theologu absolutu din diecesul Munca|ciului în Convictul' impêratescu | din Vienna. | Cu spesele domnului Georgie | Const. Darvar. | În Vienna, 1819. | În Tipografia lui Dimitrie Davidovics.

*Vasile Gergely of Ciocotiș, **A Man of the World [Omul de lume]**. The book also contained an "added" translation of the work Der Man von Welt, authored by the German Enlightenment scholar Gottfried Immanuel Wenzel. The interest for the book of Vasile Gergely of Ciocotiș from Maramureș region is motivated by the paragraphs that he had processed and added in order to offer a publication that would answer the needs and aspirations of his compatriots, thus transforming it into a manifest of Romanian revival. Printed in Vienna, in Austria, in 1819.*

Format. In 8°; XVI p. + 149 p. + [2] p. Tipar negru, cu 31 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. [*Motto:*] „Multora nu voiu plâce, mai multora voiu plâce" (p. II); „Domnului Georgie Constantin Darvar, născutu în Clisura de Macedonia, acum cetetienescu negutiâtoriului și avuitoriului a mai multe case de Vienna, ferbênte zelosului spre cultura romane nätiei sale, cu innalta pretinire închinatu" (p. III); *Mult onorate domnule!* (p. V-VI), semnată Vasile Gergely; *Scurtă indireptare a dicerei aforă, seu pronuntiatei Litereloru daco-romanesci* (p. VII–X); *Brevis notitia pronuntiationis litterarum Daco-Romanorum, séu hodiernorum Valachorum sie dictorum* (p.XI- XVI); *Cuvêntu in nainte* (p. 1–5); *Gâtire in nainte indreptâtore* (p.6–14); Ruptura de antêa. *Însusirile din afărâ que infrumsetiasá pe ómu intunrupt la tóte societâtiile vietii* (p. 15–112), cuprinzând: I. *Frumsetia trupului* (p. 15–30); II. *Cultura façiei și a câutârêi* (p. 30–37); III. *Culturà stârii și a clátirei trupului* (p. 37–50); IV. *Bunacuviéntiâ haineloru* (p. 50–59); V. *Omenie și gratia* (p. 60–69); VI. *Cultura linbei și a graiului* (p. 69–95); VII. *Cântarea și saltulu* (p. 95–97); *Regulele cantarei frumósâ* (p. 97–101); VIII. *Despre complemente* (p. 101–105); VI. [!] *Vestméntul'*(p. 105–111); X. *Indregirea casei* (p. 112); Ruptura a doá. *Însușirile quale din afarâ quarele esórnâ pe omeni in unele stâri inprejuru a vieţii sociale* (p. 113–149), cuprinzând: *Regule cum sî se pórte omu la gustare de demineatia* (p. 113–115); XII. *Quum sî se pórte omu la prândiu* (p. 115–127); XIII. *Purtarea în societate* (p. 127–136); XIV. *Despre visitatii* (p. 136–139); XV. *Îndreptârile portului întrâquei mari* (p. 139–145); XVI. *Indreptare pe scurtu spre bine cuviòsă petrecere cu partea femeiéscâ și v'o quâteva regule pentru damele* (p. 145–149); *Scurta însemnarea lucruriloru în cărticica aqueasta cuprinse* (p. [150–151]).

Depozit. BAR; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1043, p. 309–312; Pumnul 1865, p. 33–37; Márki 1880, p. 75; Gáldi 1940, p. 50; Munteanu 1962, p. 119, 170–171; Piru 1964, p. 161; Piru 1967, p. 3; Duțu 1965, p. 122; Duțu 1968, p. 313–314; Cioculescu 1969, p. 8; Școala 1970, III, p. 98–108; BALRL 1972, p. 23; Cartea B. 1972, p. 183; Duțu 1972, p. 38–39, 116; Popovici 1972, p. 273–274, 299; Ghișe, Teodor 1972, p. 240; Papadima 1975, p. 253; Popa 1980, p. 65; Mosora, Hanga 1991, p.207; Andriescu, Borș 2013, p. 182–183.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 1043. În privința izvorului folosit de traducător, părerile sunt împărțite: traducere după Adolf von Knigge, *Über den Umgang mit Menschen*, Hanovra, 1788 (Piru 1964, p. 161; Piru 1967, p. 3; Papadima, 1975, p. 253); prelucrare

după Adolf Knigge, *Über den Umgang mit Menschen*, Viena, 1797 (Duțu 1965, p. 122; Duțu 1968, p. 313–314; Duțu 1972, p. 380); adaptare după G. J. Wenzel, *Der Mann von Welt*, 1817 (Cioculescu 1969, p. 8; Ghișe, Teodor 1972, p. 240).

1821. Mihail G. Boiagi, ***Scurtă gramatică neogrecească,*** Viena, 1821.

Kurzgefasste | Neugriechische Sprachlehre, | nebst | einer Sammlung der nothwendigsten Wörter, einer Auswahl von freundschaftlichen Gesprächen, Re|densarten, Sprüchwörtern und Leseübungen. | Sintomos | Grammatiche | tes grechiches glosses | harin tes neoleas ton en te Epicratia tu Chesaros | hevriscomenon Grecon | hipo | Mihael G. Biatse | En Vienne tes Austrias | Ec tes Tipografias D. Davidoviche | 1821.

Mihail G. Boiagi, ***Short Neo-Greek grammar [Scurtă gramatică neogrecească]****. A work of grammar dedicated to Ioan Caragea, analyzing elements of Greek morphology, followed by a religious dictionary containing the most frequent words. Completed with dialogues and reading exercises. Printed in Vienna, Austria, in 1821.*

Format. In 8°; XXIV p. + 380 p. + [2] f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Textul coperților este încadrat îm chenar de compoziție tipografică. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *To entimotato filogenestato che filomuso Chirio Ioanne G. Carzia, to ec klisuras tes Machedonias evergeth tu genus* (p. III); *Entimotate Kyrie*, datat „1820" (p. V-VIII); *Dem Hochverehrten, um seine Landsleute und die Wissenschaften höchst verdienten Herrn Johann G. Karsia, in Klisura in Macedonien, dankbar gewidmet.*(p. IX); Hochverehrter Herr! (p. XI–XIV), semnată și datată „Wien den I. November 1820. Der Verfasser"; *Vorrede* (p. XV–XVI); *Anfangsgründe* (p. XVII–XXIV); *Erstes Kapitel* (p. 1–57) conținând 7 §; *Zweytes Kapitel* (p. 58–74) conținând § 8; *Drittes Kapitel* (p. 75–111), conținând § 9–11; *Viertes Kapitel* (p. 112–140), conținând § 12–16; *Fünftes Kapitel* (p. 141–142), conținând § 17; *Sechtes Kapitel* (p. 143–151), conținând § 18; *Siebentes Kapitel* (p. 152–154), conținând § 19; *Silloge ton ananceotaton onomaton. Sammlung der nothwendigsten Nennwörter* (p. 155–230), cu 40 de subcapitole; *Silloge ton ananceotaton epitheton che rematon. Sammlung der nothwendigsten Bey- und Zeitwörter* (p. 231–253), cu 13 subcapitole; *Progimnasias is ten meta ton filon Sinomilian. Vorübungen zu freundschaftlichen Gesprächen* (p. 254–313), cu 45 de subcapitole; *Silloge tinon fraseon che idiotismon. Sammlung einiger Redensarten und Idiotismen* (p. 314- 342); *Tines demodis parimie. Einige gemeine Sprüchwörter* (p. 343–348); *Simnasmata is ten anagnosin. Leseübungen* (p. 349–352); *Esopii mithi / Aesopische Fabeln* (p. 353–366); *Tessara Idillia ec ton tu Gessneru / Vier Idyllen von Gessner* (p. 367–380); *Druckfehler* (f. [1r–v]); *Nachricht für den Buchbinder* (f. [2v]); *Bey Michael Lechner Universitäts – Buchhändler in Wien ...* (c. 4).

Referințe. Mosora, Hanga 1991, p. 214; Chindriș 2003, p. 701; Urs 2011, p. 639–640.

Depozit. BACJ; BCUCJ; ÖNb.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 524. Este prima ediție a Gramaticii neogrecești a lui Boiagi, neînregistrată în BRV. Adesea, cercetătorii o confundă cu cea de-a doua ediție, din 1823, care se regăsește și în BRV la nr. 1195.

1821. [Atanasie Hristopulos], ***Der neue griechische Anakreon*,** Viena, 1821.

Der neue | griechische Anakreon. | Ho Neos | Hellenicos Anacreon | Ins Teutsche übersetzt | von | Anastassio Emmanuel Pappa | aus Macedonien | En Vienne, 1821 | Ec tes Tipografias tu Demetriu Davidoviche.

[Atanasie Hristopulos], ***Der neue griechische Anakreon.*** *The book is a bilingual (Greek and German) edition of the work of the Greek poet Anacreon, who dedicated his poetry to will, body, moon, the night, and melody, study or commandment. Printed in Vienna, Austria, in 1821.*

Format. In 8°; [1] f. + XXIII p. + 237 p. Tipar negru, cu maximum 21 de rânduri la pagina în limba greacă și maximum 21 de rânduri la pagina în limba germană.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste între poezii și în partea de sus a paginilor.

Cuprins. *An die hochgeschätzte Republick der teutschen Philologen* (p. I–XXIII); *Herotica. Liebes-Gedichte* (p. 1–188), cuprinzând: *Prosfonema* (p. 2) / *Zueignung* (p. 3); *Psaltes* (p. 4–8) / *Der Sänger* (p. 5–9); *Himnos* (p. 8–10) / *Lobgesang* (p. 9–11); *Fantasma* (p. 10–14) / *Die Erscheinung* (p. 11–15); *Anchidoforos* (p. 14–18) / *Der Splitterträger* (p. 15–19); *Setevmata* (p. 20- 22) / *Die Bogenschüsse* (p. 21–23); *Ancalesma* (p. 22–24) / *Die Anklage* (p. 23–25); *Sinomosia* (p. 24–26) / *Die Verschwörung* (p. 25–27); *Ancathomenos* (p. 28–30) / *Der von Dorner Verwundete* (p. 29–31); *Pietes* (p. 30–34) / *Der Dichter* (p. 31–35); *Sinidos* (p. 34–36) / *Das Bewusstseyn* (p. 35–37); *Apofase* (p. 38) / *Der Entschluss* (p. 39); *Thelese* (p. 38–40) / *Der Wille* (p. 39–41); *Desimo* (p. 42–44) / *Das Anbinden* (p. 43–45); *Anixe* (p. 46–48) / *Der Frühling* (p. 47–49); *Filevma* (p. 48–52) / *Der Schmaus* (p. 49–53); *Paleses* (p. 52–56) / *Der Ringer* (p. 53–57); *Soma* (p. 56–58) / *Der Körper* (p. 57–59); *Apotheose* (p. 58–60) / *Die Vergötterung* (p. 59–61); *Halisos* (p. 62–64) / *Die Kette* (p. 63–65); *Nihta* (p. 64–66) / *Die Nacht* (p. 65–67); *Fencari* (p. 66–68) / *Die Luna* (p. 67–69); *Filemata* (p. 68–70) / *Die Küsse* (p. 69–71); *Avge* (p. 72–74) / *Aurora* (p. 73–75); *Conopas* (p. 74–76) / *Die Mücke* (p. 75–77); *Canari* (p. 76–80) / *Der Kanarien-Vogel* (p. 77–81); *Taxidevtra* (p. 82–84) / *Die Reisende* (p. 83–85); *Pothos* (p. 84–86) / *Das Verlangen* (p. 85–87); *Aedoni* (p. 86–90) / *Die Nachtigall* (p. 87–91); *Helios* (p. 90–92) / *Die Sonne* (p. 91–93); *Flofera* (p. 92–96) / *Die Flöte* (p. 93–97); *Nanurisma* (p. 96–98) / *Das Eia Poleia (puppeia) (oder das Wiegenlied)* (p. 97–99); *Agripnia* (p. 100–102) / *Die Schlaflosigkeit* (p. 101–103); *Hipnos* (p. 102–104) / *Der Schlaf* (p. 103–105); *Petinos* (p. 104–106) / *Der Hahn* (p. 105–107); *Parapona* (p. 106–108) / *Die Klage* (p. 107–109); *Threnos* (p. 108–110) / *Der Jammer* (p. 109–111); *Psihe* (p. 112–114) / *Die Seele* (p. 113–115); *Feme* (p. 114–116) / *Das Gerücht* (p. 115–117); *Antamose* (p. 116–120) / *Das Wiedersehen* (p. 117–121); *Hares* (p. 120–122) / *Die Grazien* (p. 121–123); *Antiflogizico* (p. 122–124) / *Das Antiphlogistische* (p. 123–125); *Haritodotra* (p. 126–128) / *Die Grazien-Theilende* (p. 127–129); *Colibezes* (p. 128–130) / *Der Schwimmer* (p. 129–131); *Lissa* (p. 132) / *Die ansteckende Wuth* (p. 133); *Pelaletes* (p. 134–136) / *Der Wettrennende* (p. 135–137); *Cavvalares* (p. 136–140) / *Der Reiter* (p. 137–141); *Hrisos cheros* (p. 140–142) / *Die goldene Zeit* (p. 141–143); *Sintrofi* (p. 144–146) / *Die Gesellschafter* (p. 145–147); *Metania* (p. 146–148) / *Die Busse* (p. 147–149); *Tora* (p. 150–152) / *Das Jetzo* (p. 151–153); *Frontides* (p. 152–154) / *Die Sorgen* (p. 153–155); *Himonas* (p. 154–158) / *Der Winter* (p. 155–159); *Evthimia* (p. 158–160) / *Der Frohsinn* (p. 159–161); *Taburi* (p. 160–162) / *Das Tampur* (p. 161–163); *Paretese* (p. 162–164) / *Die Entsagung* (p. 163–165); *Dora* (p. 166–168) / *Die Geschenke* (p. 167–169); *Apozatra* (p. 168–170) / *Die Rebellin* (p. 169–171); *Simbule* (p. 172) / *Der Rath* (p. 173); *Hamilla* (p. 174) / *Der Kusstreit* (p. 175); *Crise* (p. 176) / *Der Richterspruch* (p. 177); *Simvivasmos* (p. 178–180) / *Uebereinkunft* (p. 179–181); *Parimia* (p. 180) / *Das Sprichwort* (p. 181); *Geramata* (p. 182–184) / *Das Alter* (p. 183–185); *Paregoria* (p. 184–186) / *Der Trost* (p. 185–187); *Bachica.*

Bachica (p. 189–237) cuprinzând următoarele: *Varellotheche* (p. 190–192) / *Die Weinfassammlung* (p. 191–193); *Evhe* (p. 192–194) / *Der Wunsch* (p. 193–195); *Catara* (p. 196) / *Betheurung* (p. 197); *Macarioteta* (p. 198–200) / *Die Glückseligkeit* (p. 199–201); *Methisi* (p. 200–202) / *Der Rausch* (p. 201–203); *Cherasma* (p. 202–204) / *Das Einschenken* (p. 203–209 [!]); *Litania* (p. 204–206) / *Die Litanei* (p. 209 [!]–207); *Adiaforia* (p. 206–210) / *Die Gleichgültigkeit* (p. 207–211); *Fagopoti* (p. 210–212) / *Der Schmaus* (p. 211–213); *Parachinese* (p. 212–214) / *Die Aufforderung* (p. 213–215); *Melodia* (p. 216–218) / *Die Melodie* (p. 217–219); *Monomahia* (p. 218–220) / *Der Zweikampf* (p. 219–221); *Spude* (p. 222–224) / *Der Studium* (p. 223–225); *Vathracos* (p. 224–226) / *Der Frosch* (p. 225–227); *Ataraxia* (p. 226–228) / *Die Sorglosigkeit* (p. 227–229); *Trigos* (p. 228–230) / *Die Weinlese* (p. 229–231); *Gemato* (p. 230–232) / *Das Volle* (p. 231–233); *Potera* (p. 232–234) / *Das Glas* (p. 233–235); *Prosage* (p. 234–236) / *Der Befehl* (p. 235–237).

Depozit. BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1130, p. 386.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota BRV 1130.

1823. *Anastasimatariu*, Viena, 1823.

Anastasimatariu | bisericesc | după aşăzământul sistimii cei noao. | Acum | întâiaşi dată tipărit, în zilele prealuminatului | şi preaînălţatului nostru domn | Io Grigorie Dimitrie Ghica Voievod, | întru întâiul an al domniei sale, | cu voia şi blagosloveniia Preaosfinţiei Sale, părintelui | mitropolit a toată Ungrovlahiia, | chirio chir | Grigorie. | Alcătuită după cel grecesc pre limba romanească de smeritul | Macarie ieromonahul, | portarie al sfintei Mitropolii a Bucureştilor, dascalul şcoalei | de musichie. | Viena, 1823.

***Anastasimatariu**. This ritual book is specific to the Eastern Church. It comprises the Resurrection service from Vespers and Matins on eight voices. It is the first Romanian Anastasimatar, which originated in the Greek one (by hieromonk Macarie, Bucharest, 1820). It was printed at Vienna, Austria, in 1823.*

Format. In 4º; [4] f. + 300 p. + [1] f. Tipar negru şi roşu, cu număr varaiabil de rânduri la pagină: 30 de rânduri la pagină de text şi 24 de rânduri la partea de notaţie muzicală.

Ornamentaţie. Titlu încadrat în chenar amplu din motive tipografice; fiecare pagină încadrată în chenar simplu, din acelaşi tip de motive; gravură în metal, *Învierea lui Isus Hristos*, semnată „J. Seher sc." (după f. [4v]); frontispiciu vegetal (f. [2r]); frontispiciu cu urnă din care se desprind vrejuri vegetale (p. 1, 33, 65, 99, 135, 173, 207, 239); vinietă cu floare (p. 64, 98, 134); vinietă cu volute (p. 172, 206, 238, 300); alte ornamente tipografice despărţitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. *Preaosfinţitului, preaînţeleptului şi de Dumnezeu alesului arhiepiscop şi mitropolit a toată Ungrovlahiia, chirio chir Grigorie, preacinstit şi exarh plaiurilor, moştenitoriul scaunului Chesariei Capadochiei şi al mieu preamilostiv stăpân, ceale de slugă, cucernice şi prea plecate închinăciuni*, semnat „Macarie ieromonahul, portarie al sfintei Mitropolii a Bucureştilor, dascalul şcoalei de musichie" (f. [2r–3v]); [*Motto:*] „Cântaţi Domnului cântare noao, laudă Lui în biserica cuvioşilor." din „David, Psalm 140, 8" (f. [4v]); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului întâiu* (p. 1–32); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului al doilea* (p. 33–64); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului al treilea* (p. 65–98 [!]); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului al patrulea* (p. 97–134); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului al cincilea* (p. 135–172);

Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului al șaselea (p. 173–206); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului al șaptelea* (p. 207–238); *Începutul, cu Dumnezeu cel sfânt, al glasului al optulea* (p. 239–300); *Îndreptarea a oarecărora treceri cu vederea ce s-au făcut în așezarea alcătuirii* (f. [1]).

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BASB (CRV 1529).

Referințe. BRV III, nr. 1183, p. 414–417; CRV 1985, p. 286; Mosora, Hanga 1991, p. 221–222; Cereteu 2009, p. 247; Urs 2011, p. 646–648; Andriescu, Borș 2013, p. 206–207.

Observație. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 998. Cartea conține erori de paginație.

1823. Mihail G. Boiagi, ***Scurtă gramatică neogreceasc*ă,** Viena, 1823.

Sintomos | Grammatiche | tes grechiches glosses | harin tes neoleas ton en te Epicratia tu Chesaros | hevriscomenon Grecon | hipo | Mihael G. Biatse | En Vienne tes Austrias | Ec tes Tipografias D. Davidoviche | 1823.

Mihail G. Boiagi, ***Short Neo-Greek grammar [Scurtă gramatică neogreceasc*ă*].*** *Another edition of the work of grammar dedicated to Ioan Caragea, analyzing elements of Greek morphology, followed by a religious dictionary containing the most frequent words. Completed with dialogues and reading exercises. Printed in Vienna, Austria, in 1823.*

Format. In 8°; XXIV p. + 380 p. + 2 f. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Textul coperților este încadrat îm chenar de compoziție tipografică. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *To entimotato filogenestato che filomuso Chirio Ioanne G. Carzia, to ec klisuras tes Machedonias evergeth tu genus* (p. III); *Entimotate Kyrie*, datat „1820" (p. V-VIII); *Dem Hochverehrten, um seine Landsleute und die Wissenschaften höchst verdienten Herrn Johann G. Karsia, in Klisura in Macedonien, dankbar gewidmet.*(p. IX); Hochverehrter Herr! (p. XI–XIV), semnată și datată „Wien den I. November 1820. Der Verfasser"; *Vorrede* (p. XV–XVI); *Anfangsgründe* (p. XVII–XXIV); *Erstes Kapitel* (p. 1–57), conținând 7 §; *Zweytes Kapitel* (p. 58–74), conținând § 8; *Drittes Kapitel* (p. 75–111), conținând § 9–11; *Viertes Kapitel* (p. 112–140), conținând § 12–16; *Fünftes Kapitel* (p. 141–142), conținând § 17; *Sechtes Kapitel* (p. 143–151), conținând § 18; *Siebentes Kapitel* (p. 152–154), conținând § 19; *Silloge ton ananceotaton onomaton. Sammlung der nothwendigsten Nennwörter* (p. 155–230), cu 40 de subcapitole; *Silloge ton ananceotaton epitheton che rematon. Sammlung der nothwendigsten Bey- und Zeitwörter* (p. 231–253), cu 13 subcapitole; *Progimnasias is ten meta ton filon Sinomilian. Vorübungen zu freundschaftlichen Gesprächen* (p. 254–313), cu 45 de subcapitole; *Silloge tinon fraseon che idiotismon. Sammlung einiger Redensarten und Idiotismen* (p. 314- 342); *Tines demodis parimie. Einige gemeine Sprüchwörter* (p. 343–348); *Simnasmata is ten anagnosin. Leseübungen* (p. 349–352); *Esopii mithi / Aesopische Fabeln* (p. 353–366); *Tessara Idillia ec ton tu Gessneru / Vier Idyllen von Gessner* (p. 367–380); *Druckfehler* (f. [1r–v]); *Nachricht für den Buchbinder* (f. [2v]); *Bey Michael Lechner Universitäts – Buchhändler in Wien ...* (c. 4).

Referințe. BRV III, nr. 1195, p. 431; Mosora, Hanga 1991, p. 214; Chindriș 2003, p. 701; Urs 2011, p. 639–640.

Depozit. BAR; Columbia University Library.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1195.

1823. *Irmologhion*, [Viena], 1823.

Irmologhion | sau | Catavasieriu musicesc, | care | cuprinde în sine catavasiile praznicilor împărătești | și ale Născătoarei de Dumnezeu, ale Triodului și ale | Penticostariului, precum să cântă în sfânta lui | Hristos Dumnezeu beserica cea mare. | Acum | întâiași dată tipărită în zilele prealuminatului și preaînălța|tului nostru domn și ighemon a toată Ungrovlahiia, | Io Grigorie Dimitrie Ghica Voievod, | întru întâiul an al domniei sale, | cu voia și blagosloveniia preaosfințitului mitropolit a toată Ungrovlahiia, | chirio chir | Grigorie. | Alcătuită romanește pre așăzământul sistimii ceii noao, dupre cel | grecesc, de smeritul | Macarie Ieromonahul, | portarie al sfintei Mitropolii a Bucureștilor, dascălul școalei | de musichie. | 1823.

Irmologhion. *This ecclesiastic book of psaltic music is specific to the Orthodox Church. It includes specific irmoi of canons that are used at holidays during the entire year. They are arranged by voices. It was composed by hieromonk Macarie who used a Greek model. It was printed at Vienna, Austria, in 1823.*

Format. In 4°; XIV p. + 220 p. Tipar negru și roșu, cu număr variabil de rânduri la pagină: 36 de rânduri la pagină de text și 26 de rânduri la partea de notație muzicală.

Ornamentație. Titlu încadrat în chenar amplu din motive tipografice; fiecare pagină încadrată în chenar simplu, din același tip de motive; frontispiciu cu o muză înaripată, flancată de vrejuri vegetale (p. 1); vinietă cu liră (p. 220); alte ornamente tipografice despărțitoare de capitole (*passim*).

Cuprins. *Cinstitului și în Hristos iubit patriot cântărețului roman, cea în Hristos îmbrățișare*, semnat „Macarie ieromonahul, portarie al sfintei Mitropolii a Bucureștilor, dascălul școalei de musichie" (p. I–XIV); *Catavasii la adormirea Preasfintei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Mariei* (p. 1–7); *Catavasii la Nașterea Domului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 8–19); *Catavasii la Închinarea cinstitei și de viiață făcătoarei Crucii* (p. 20–24); *Catavasii la sfânta și luminata zi a Învierii Domului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 24–31); *Catavasii la Dumineca Sfântului, slăvitului și întru tot lăudatului Apostol Thomii* (p. 31–36); *Catavasii la Botezul Domnului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 37–48); *Catavasii ce să cântă în Duminica fiiului celui curvariu* (p. 48–52); *Catavasii la Întimpinarea Domnului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 52–59); *Catavasii la Buna Vestire a sfintei preacuratei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei* (p. 59–65); *Catavasii la sfânta și dumnezeiasca Schimbare la față a Domnului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 66–70); *Catavasii la duminica întâiu a sfântului post* (p. 70–74); *Catavasii la Duminica stâlpărilor* (p. 74–81); *Catavasii la sfânta Înălțare a Domnului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 81–87); *Alte catavasii la Înălțarea Domnului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Isus Hristos* (p. 87–93); *Catavasii ce să cântă în dumineca dintâiu a Triodului* (p. 93–97); *Catavasii ce să cântă în dumineca lăsatului de carne* (p. 97–101); *Catavasii la Duminica Rusaliilor* (p. 101–105); *Catavasii la Înălțarea cinstitei și de viiață făcătoarei Cruci* (p. 105–112); *Catavasii în Sâmbăta Sfântului și dreptului Lazar* (p. 112–117); *Catavasii în Miercurea Înjumătățării Praznicului* (p. 117–122); *La canonul pavicerniții Sfântului și dreptului Lazar* (p. 122–125); *În sfânta și marea luni, la utrenie* (p. 125–128); *În sfânta și marea luni, tripesnețul* (p. 128–135); *În sfânta și marea marți, la utrenie* (p. 135–138); *În sfânta și marea marți, tripesnețul* (p. 138–141); *În sfânta și marea miercuri, la utrenie* (p. 141–144); *În sfânta și marea miercuri, la utrenie, tripesnețul* (p. 144–151); *În sfânta și Marea Joi, la slujba sfintelor patimi, tripesnețul* (p. 151–161); *În sfânta și Marea Sâmbătă, la utrenie* (p. 161–163); *În sfânta și*

Marea Sâmbătă, canonul sfintei casiei (p. 163–189); *Podobiile de la vecernie, pe mare, precum să cântă în sfânta lui Dumnezeu biserica cea mare* (p. 189–209); *Podobii ce să cântă la utrenie, pe sedelne* (p. 209–220).

Depozit. BACJ; BCUCJ; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1184, p. 417; Poenaru 1973, p. 295; CRV 1985, p. 286–287; Mosora, Hanga 1991, p. 222; Urs 2011, p. 654–655; Andriescu, Borș 2013, p. 280–283.

Observații. Exemplar de referință: BAR, cota CRV 1184. La BASB există un exemplar cu foaie de titlu diferită:

Irmologhion | sau | Catavasieriu musicesc | care | cuprinde în sine catavasiile praznicilor înpărătești | și ale Născătoarei de Dumnezeu, ale Triodului, și ale | Penticostariului, precum să cântă în sfânta lui | Hristos Dumnezeu beserica cea mare. | Acum | întâiași dată tipărită în zilile prealuminatului și preaînălța|tului nostru domn, | Ioann Sandul Sturza Voievod, | întru întâiul an al domniei sale. | Cu voia și blagosloveniia Preaosfinției Sale, | părintelui arhiepiscop și mitropolit al Moldaviei, | chirio chir | Veniamin. | Alcătuită românește pre așăzământul sistimii cei noao, dupre cel | grecesc, de smeritul | Macarie ieromonahul, | portarie al sfintei Mitropolii a Bucureștilor, dascălul școalei | de musichie. | 1823.

Rezultă de aici că au existat 2 tiraje, unul pentru Moldova și unul pentru Țara Românească, în timpul celor doi domnitori pomeniți pe foaia de titlu: Grigore Dimitrie Ghica (1755–1834) a fost domn al Țării Românești (30 iunie 1822 – 29 aprilie 1828), iar Ioan Sandu Sturdza (1762–1842) a fost domn al Moldovei (21 iunie 1822 – 5 mai 1828).

1823. *Teoreticon*, Viena, 1823.

Theoriticon | sau | privire cuprinzătoare a meșteșugului musichiei biseri|cești, după așăzământul sistimii ceii noao, | acum | întâiași dată tipărit în zilele prealuminatului | și preaînălțatului nostru domn, | Io Grigorie Dimitrie Ghica Voievod, | întru întâiul an al domniei sale, | cu voia și blagosloveniia Preaosfinției Sale, părin|telui mitropolitul a toată Ungrovlahiia, | chirio chir | Grigorie. | Tălmăcită din grecește pre limba romanească de smeritul | Macarie ieromonahul, | portarie al sfintei Mitropolii a Bucureștilor, dascalul școalei | de musichie. | Vienna, 1823.

***Teoreticon**. This ecclesiastic book of psaltic music is specific to the Orthodox Church. It was translated from Greek by hieromonk Macarie. It was printed at Vienna, Austria, in 1823.*

Format. In 4°; [2] f. + 30 p.+ 6 planșe. Tipar negru și roșu, cu 34 de rânduri la pagină plină.

Ornamentație. Titlu încadrat în chenar amplu din motive tipografice; fiecare pagină încadrată în chenar simplu, din aceleași motive; frontispiciu cu urnă din care se desprind motive florale (p. 1); frontispiciu floral (p. 25); vinietă cu inima aprinsă a lui Isus Hristos (p. 24); vinietă florală (p. 30); liră din care se desprind ramuri cu frunze de stejar, ca frontispiciu la fiecare dintre cele șase planșe.

Cuprins. *Cinstiților dascali ai sistimii de musichiia cea noao bisericească, Costache și Grigorie, bucurați-vă în Domnul*, semnată „Macarie ieromonahul, portarie al sfintei Mitropolii a Bucureștilor, dascalul școalei de musichie" (f. [2r–v]); Cap 1. *Pentru feliurimea bunei viersuiri* (p. 1–3); Cap 2. *Pentru haractirurile glasurilor* (p. 3–4); Cap 3. *Pentru alcătuirea haractirurilor*

(p. 4–6); Cap 4. *Pentru paralaghie* (p. 6–7); Cap 5. *Pentru înființarea bunei viersuiri* (p. 7–10); Cap 6. *Pentru ipostasurile care n-au vremi, ci numai lucrare* (p. 10–11); Cap 7. *Pentru feliurimea întimpinărilor glasurilor în haractiriuri* (p. 11–12); Cap 8. *Pentru ifesis și diesis* (p. 12–13); Cap 9. *Pentru glasurile bisericești* (p. 13–14); Cap 10. *Pentru glasul întâiu bisericesc* (p. 14–15); Cap 11. *Pentru glasul al doilea* (p. 16); Cap 12. *Pentru glasul al treilea* (p. 17); Cap 13. *Pentru glasul al patrulea* (p. 18); Cap 14. *Pentru glasul al cincilea* (p. 18–19); Cap 15. *Pentru glasul al șaselea* (p. 19–20); Cap 16. *Pentru glasul al șaptelea* (p. 21); Cap 17. *Pentru glasul al optulea* (p. 21–22); Cap 18. *Pentru fthorale* (p. 22–23); Cap 19. *Pentru mărturii* (p. 23–24); *De trebuință lucru am socotit că iaste ca să adaog aici la sfârșit, pentru noii începători, pe scurt, numai acelea ce fac trebuință, ca să le înveațe mai nainte de a înceape să cânte tonurile scării* (p. 25–30), cuprinzând: *Lucrarea tripliei* (p. 26); *Lucrarea lui psifiston* (p. 27); *Lucrarea lui omalon* (p. 27); *Lucrarea andichenomiii cu gorgon* (p. 27); *Lucrarea variei* (p. 28); *Lucrarea lui gorgon cu iporroi și cu andichenoma* (p. 28); *Lucrarea lui psifiston cu iporroi și cu gorgon* (p. 28–29); *Lucrarea lui argon* (p. 29); *Lucrarea cremamenii, adecă a atârnatei* (p. 29); *Paralaghie alergătoare* (p. 29–30); *Scara întâiu a tonurilor diiatonicești* (planșa I); *Scara a doa a diiatoniceștilor tonuri în starea și ființa ei ...* (planșa a II-a); *Scara a treia hromaticească ... + Scara a patra a aceștii fthora armonicească ...* (planșa a III-a); *Scara a cincea a glasului al treilea armonicească ... + Scara a șasea cea din diiatonicească ... + Scara a șaptea a aceștii fthora armonicești ... + Scara a opta a semnilor ce să chiiamă ifesis ...* (planșa a IV-a); *Scara a noaă cea din hromaticească împreunată cu diiatomnicească ... + Scara a zecea cea întru tot hromaticească ... + Scara a unsprezecea a ceștii fthora hromaticească* (planșa a V-a); *Scara a doasprezecea diiatonicească a glasului al optulea ... + A treisprezecea din cea după trifonie scară ... + A patrusprezecea cea din glasul al optulea fthornicească ... + Scara a cincisprezecea a acestor semne ...* (planșa a VI-a).

Depozit. BACJ; BAR.

Referințe. BRV III, nr. 1185, p. 425; Filip 1970, p. 96; Poenaru 1973, p. 296; CRV 1985, p. 287; Râpă-Buicliu 2000, p. 424; Cereteu 2009, p. 247; Cereteu 2011, p. 206–207; Urs 2011, p. 655.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 999.

1826. Ioan Alexi, ***Grammatica Daco-Romana***, Viena, 1826.

Grammatica | Daco-Romana | sive | Valachica | latinitate donata, aucta, ac in hunc | ordinem redacta | opera et studio | Joannis Alexi | clerici Almae Dioeceseos G. R. C. Magno-Varadinensis | in Caesareo Regio Convictu Viennensi alumni | theologi absoluti. | Viennae, | apud | bibliopolam Josephum Geistinger. | 1826.

Ioan Alexi, ***Daco-Roman Grammar [Grammatica Daco-Romana]****. This Romanian grammar was written in Latin by Ioan Alexi, a scholar priest who supported the Enlightenment. He convinced the scholars of the time that Romanian had Roman origins and it could represent the starting point in studying other Roman languages. It was printed at Vienna, Austria, in 1826.*

Format. In 8°; XX p. + 347 p. Tipar negru, cu număr variabil de rânduri la pagină, maximum 41.

Ornamentație. Coperțile originale ale cărții sunt de culoare gri. Pe coperta 1 e titlul, fără locul și anul apariției, în aceeași tehnoredactare. Coperțile 1 și 4 au un cadru-oglindă de 17, 9 × 10,2 cm, realizat din motive elegante de compoziție tipografică. Pe coperta 4 se indică locul și anul apariției, exact ca pe foaia de titlu. Ornamente tipografice alcătuite din linii simple, la unele pagini, ca frontispicii sau despărțitoare de capitole.

Cuprins. *Praefatio ad candidum lectorem* (p. III-VIII); *Conspectus Grammaticae Daco-Romanae sive Valachicae* (p. IX–XX); *Grammatica Daco-Romana sive Valachica* (p. 1–347), cuprinzând: *Grammaticae Daco-Romanae sive Valachicae* Pars Prima. *De orthoepia, et ortographia* (p. 3–23), în 6 capitole, cu 9 paragrafe: Caput I. *De literis Daco-Romanis, earumque pronunciatione generatim* (p. 3–4), cu § 1–2; Caput II. *De literis speciatim* (p. 4–18), cu § 3–4; Caput III. *De diphtongis* (p. 19–20), cu § 5–6; Caput IV. *De accentibus* (p. 21), cu § 7; Caput V. *De apostropho* (p. 21–22), cu § 8; Caput VI. *De divisione syllabarum* (p. 22–23), cu § 9; Pars Secunda. *Etymologia* (p. 24–175), în 10 capitole, numerotate greșit, cu 66 paragrafe (+ 1 tab. al conjugărilor, între p. 96 și 97): Caput I. *De partibus orationis lingvae Daco-Romanae* (p. 24), cu § 1; Caput II. *De orationis partibus flexibilibus* (p. 24–29), cu § 2–6; Caput III. *De nomine* (p. 29–60), cu § 7–23; Caput III [!]. *De pronomine* (p. 60–76), cu § 24–33; Caput IV [!]. *De verbis* (p. 76–156), cu § 34–53; Caput V [!]. *De participio* (p. 156–158), cu § 54–57; Caput VI [!]. *De adverbiis* (p. 158–166), cu § 58–60; Caput VII [!]. *De praepositionibus* (p. 167–169), cu § 61–62; Caput VIII [!]. *De conjunctionibus* (p. 169–172), cu § 63–64; Caput IX [!]. *De interjectionibus* (p. 173–175), cu § 65–66; Pars tertia. *De syntaxi* (p. 176–221), în 8 capitole + un *Apendice*, cu 35 paragrafe: Caput I. *De syntaxi articulorum* (p. 176–179), cu § 1–4; Caput II. *De syntaxi nominum* (p. 179–187), cu § 5–11; Caput III. *De syntaxi pronominum* (p. 187–196), cu § 12–19; Caput IV. *De syntaxi verborum* (p. 196–211), cu § 20–28; Caput V. *De syntaxi adverbiorum* (p. 212–213), cu § 29; Caput VI. *De syntaxi praepositionum* (p. 213–215), cu § 30; Caput VII. *De syntaxi conjunctionum* (p. 215–217), cu § 31–32; Caput VIII. *De syntaxi interjectionum* (p. 217–218), cu § 33; *Appendix. De prosodia* (p. 218–221), cu § 34–35; *Vocabulariu romanescu si latinescu. Vocabularium Daco-Romanum, et Latinum* (p. 222–269), împărțit în două: mai întâi, 32 de categorii de noțiuni românești traduse în latină (p. 222–246), după care: *Quaedam adjectiva magis familiaria, et magis usitata* (p. 247–269), după alfabet; *Dialogi séu forme de vorbitu despre lucrurile quele, que mai adese ori vin 'inainte. Dialogi, seu modi loquendi de iis rebus, quae saepius occurunt* (p. 270–313), cu 20 de dialoguri tematice; *Glume si istorii iscusite. Joci, et narratiunculae exquisitae* (p. 313–318), cu 24 de povestiri, numai în limba română; *Fabulele lui Esopu quele mai alese. Fabulae Aesopi selectiores* (p. 319–336), cu 42 de fabule urmate de morală, numită „învățătură", numai în limba română; *Errata* (p. 337–338); *Index nominum D. D. praenumerantium* (p. 339–347). Lista prenumeranților, împărțită pe țări (Austria, Ungaria, Transilvania, Bucovina), apoi pe orașe (Viena, Arad, Oradea, Pesta, Vârșeț, Alba-Iulia, Blaj, Sibiu, Cluj), cuprinde 164 de nume. Între prenumeranți: Gheorghe Asachi, Mihail Boiagi, Dimitrie Constantini, C. Diaconovici-Loga, Alexandru Gavra, Samuil Vulcan, Alexandru Dobra, Ioan Theodorovici, Ludovic Schedius, Athanasie Grabovski, Emanoil Gojdu, Paul Iorgovici, Ioan Lemeni, Dimitrie Căian Junior, Timotei Cipariu, Ladislav Vaida.

Depozit. BACJ; BAR; BCUCJ; BCUIS; OSzK; BASB.

Referințe. BRV III, nr. 1266, p. 482–484; Iarcu 1865, p. 32; Cipariu 1866, p. 328; Gârleanu 1869, p. 139; Iarcu 1873, p. 27; Hasdeu 1879, p. 614; Marienescu 1883, p. 37; Petrik I, p. 47–48; Densușianu A. 1894, p. 261; Rosetti 1897, p. 8; Filip 1970, p. 98; Cartea B. 1972, p. 202; Popovici 1972, p. 272; Pascu 1976, p. 139–140; Bodinger 1976, p. 372–373; Furdui 1980, p. 157; Mosora, Hanga 1991, p. 234; Mălinaș 1993, p. 114–115; Mălinaș, Călușer 2006, p. 160; Mălinaș 2007, p. 116–139; Urs 2011, p. 667–669; Andriescu, Borș 2013, p. 223–225.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 470. Exemplarul descoperit de Bogdan Andriescu la OSzK și BASB conține o anexă nenumerotată (intercalată între paginile 96 și 97): *Tabella quator Conjugationum Regularium, prout etiam Temporum in escu. Tempora Simplicia*, nemenționată de BRV.

1826. Alexandru Theodori (alias Theodorovici), ***Dissertatio inauguralis medica de valetudine literatorum***, Viena, 1826.

Dissertatio | inauguralis medica | de |valetudine literatorum | quam | consensu et auctoritate | excellentissimi ac illustrissimi domini | Praesidis et Directoris | perillustris ac spectabillis domini decani | nec non | clarissimorum D. D. Professorum | pro | doctoris medicinae laurea | summisque in medicina honoribus ac privilegiis | rite ac legitime obtinendis | in antiquissima ac celeberrima Universitate Vindobonensi | publicae disquistione submittit | Alexan. Theodori alias Teodorovits | daco-romanus | AA. LL. Et Philosophiae Doctor. | In theses adnexas disputabitur in Universitatis Palatio | die ... Mensis Augusti anni MDCCCXXVI | Vindobonae | excudebat J. P. Sollinger | MDCCCXXVI.

Alexandru Theodori (alias Theodorovici), ***Dissertatio inauguralis medica de valetudine literatorum****. A medical dissertation discussing the health of the literati. Printed in Vienna, Austria, in 1826.*

Format. In 8°; 46 p. + [1] f. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Cuprins. „Perillustri ac spectabili domino Georgio Simoni Equiti Sina de Hodos et Kisdia statui inferioris Austriae ....” (p. 3); „Viro humnitate ac benevolentia insigni, patrono et fautori aestummatissimo, tenues has pagellas velut literarum academicarum primitias in tesseram venerationis culturusque perennis offert ac consecrat”, semnat „Auctor” (p. 4); *Prooemium* (p. 5–6); textul propriu-zis al cărții, cuprinzând 22 de paragrafe fără titlu: *§ 1.* (p. 7–8); *§ 2.* (p. 8); *§ 3.* (p. 8–10); *§ 4.* (p. 10–12); *§ 5.* (p. 12–13); *§ 6.* (p. 13–14); *§ 7.* (p. 14–16); *§ 8.* (p. 16–17); *§ 9.* (p. 17–18); *§ 10.* (p. 18–19); *§ 11.* (p. 19–20); *§ 12.* (p. 20); *§ 13.* (p. 21); *§ 14.* (p. 21–24); *§ 15.* (p. 24–27); *§ 16.* (p. 27–31); *§ 17.* (p. 31–34); *§ 18.* (p. 34–36); *§ 19.* (p. 36–39); *§ 20.* (p. 39–44); § *21.* (p. 44–46); *§ 22.* (p. 46); *Literatura* (f. [1r–v]), cuprinzând *Auctores monographi* (f. [1r]) și *Theses* (f. [1v]).

Depozit. OSzK; ÖNb.

Referințe. Petrik III, p. 630; Crăiniceanu 1907, p. 30; Samarian 1928–1938, II, p. 176; Râpă-Buicliu 2000, p. 136; Chindriș 2003, p. 703.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota Path. 4632.

1826. Mihail Zotta, ***De colica saturnina*****,** Viena, 1826.

Dissertatio | inauguralis-medico-practica | de | colica saturnina, | quam consensu et auctoritate | excellentissimi ac illustrissimi domini | praesidis et directoris, | perillustris ac spectabilis domini decani | nec non | clarissimorum D. D. professorum, | pro | doctoris medicinae laurea rite obtinenda | in antiquissima ac celeberrina Universitate Vindobonensi | publicae disquisitori submittit | Michael de Zotta, | Bucovinus. | In theses adnexas disputabitur in Universitatis aedibus | die ... mensis Augusti MDCCCXXVI | Vindobonae, | Typis Antonii Pichlen | 1826.

Mihail Zotta, ***De colica saturnina.*** *A medical dissertation on colic, analyzing its symptoms and proposing therapy and diet. Printed in Vienna, Austria, in 1826.*

Format. In 8°; 38 p. (notate la început cu cifre romane și apoi, cu arabe). Tipar negru, cu 34 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste, la început și la sfârșit de capitol.

Cuprins. [*Motto*] din „Philipp Carl Hartmann" (p. II); *Prooemium* (p. III-IV); *Colicae in Genere definitio* (p. 5–6), cu § 1–3; *Conspectus historicus* (p. 6–7), cu § 4; *Symptomatologia* (p. 7–16), § 5–13; *Aetiologia* (p. 16–23), cu § 14–18; *Prognosis* (p. 23–24), cu § 19; *Therapia* (p. 24–32), cu § 20–23; *Diaeta et Regimen* (p. 32–33), cu § 24; *Cura convalescentiae* (p. 33–35), cu § 25; *Auctores* (p. 36–37); *Theses* (p. 38).

Depozit. BCUIS; OSzK; ÖNb.

Referințe. Serafinceanu 1960, p. 1136; Poenaru 1973, p. 143; Bodinger, 1976, p. 379–380.

Observații. Exemplar de referință: OSzK, cota 239345.

1827. Iosif Molnar, ***Betrachtungen über die … österreichischen Sparkasse,*** Viena, 1827.

Betrachtungen | über die | mit der ersten österreichischen Sparkasse | vereinigte | allgemeine Versorgungsanstalt, | aus ihrem | würdigsten und folgenreichsten Gesichtspunkte | als | moralisches Wohlthätigkeits – Institut. | Zur | Beherzigung meiner Waffengefährten | der k. k. österreichischen Armee | dargestellt | von | Joseph Molnar von Müllersheim, | Platz – Oberlieutenant bey dem k. k. Platz – Commando in Wien. | Wien. |Gedruckt und im Verlage bey Carl Gerold. | 1827.

Iosif Molnar, ***Betrachtungen über die … österreichischen Sparkasse.*** *A work of popularization of the oldest Austrian credit institution and pension fund, presenting its statutes, rules and administrative organization. Printed in Vienna, Austria, in 1827.*

Format. In 8°; XXII p. + 118 p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină.

Ornamentație. Ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. *An meine Waffengefährten der k. k. österreichischen Armee* (p. III–XII); *Parallele des Kriegerstandes gegen jeden andern Staatsbürger unsers Kaiserstaates* datat „Wien, in Dezember 1826", semnat „Joseph Molnar von Müllersheim" (p. XIII–XXII); *Statuten.* Erster Abschnitt. *Einrichtung der Anstalt*, cuprinzând § 1–46 (p. 1–79); *Reglement.* Zweyter Abschnitt. *Von der Verwaltung der Anstalt*, cuprinzând § 47–64 (p. 80–98); *Administration der ersten österreichischen Sparkasse und allgemeinen Versorgungsanstalt* (p. 99–100); *Erste Abtheilung.* (p. 101–102); *Zweyte Abtheilung.* (p. 103–105); *Schluss-Betrachtung dieses Institutes von seiner moralischen Seite.* (p. 106–114); *Inhalt* (p. 115–118).

Depozit. ÖNb.

Referințe. BRV IV, p. 155; Petrik II, p. 778; Veress 1924–1925, p. 571–572.

Observații. Exemplar de referință: ÖNb, cota 38.L.38. Prezentare monografică a Institutului General de Pensii din Viena, primul de acest fel, înființat la 12 februarie 1825 de autorul lucrării, care este fiul lui Ioan Piuariu Molnar, doctor de ochi și mare om de cultură iluminist. Din prefață reiese că autorul a întemeiat această instituție la 12 februarie 1825, recomandând civililor și militarilor să se înscrie, avantajul fiind acela că, prin mici cotizații, li se asigura plata regulată a pensiilor și a rentelor.

CĂRȚI CU EXISTENȚĂ INCERTĂ*

TIPOGRAFIA DIN ABRUD

1778. *Osmoglasnic,* Baia (Abrud), 1778.

Referinţe. BRV, IV, nr. 166, p. 93; Gherman 1940, p. 432; Teodorescu 1960, p. 343.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Gherman (1940, p. 432) spune că a fost tipărit de Eustatie Popovici în 1778, la Baia (Abrud), dar nu indică alte referinţe.

TIPOGRAFIA DIN BLAJ

1743. *Penticostar,* Blaj, 1743.

Referinţe. Radosav, 1995, p. 51; Andea, 1996, p. 51.
Observaţii. Întrucât se acceptă în unanimitate faptul că tipografia din Blaj a început să funcţioneze din 1747, considerăm că această ediţie nu a existat, fiind o citire greşită a anului sau a locului de imprimare.

1743. *Strastnic,* Blaj, 1743.

Referinţe. Vesa 2008, p. 47.
Observaţii. Întrucât se acceptă în unanimitate faptul că tipografia din Blaj a început să funcţioneze din 1747, considerăm că această ediţie nu a exista, fiind o citire greşită a anului sau a locului de imprimare.

1747. *Triod,* Blaj, 1747.

Referinţe. BRV, IV, nr. 98, p. 68; Bran 1935, p. 3; Șandru, 1947, p. 154; Teodorescu, 1960, p. 343; Teodorescu, 1960A, 1044; Petrik V, 1971, p. 528; Socolan 1983, p. 160–161; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 44; Mircea, 2008, p. 147–148.

* În această secțiune sunt incluse cărțile menționate în diferite surse bibliografice, dar a căror existență nu poate fi susținută cu certitudine. Unele dintre acestea nu s-au tipărit, înregistrarea lor în bibliografia de specialitate datorându-se interpretării eronate a unor slovo-cifre sau tipăririi greșite a anului pe pagina de titlu, în vreme ce existența altora este atestată documentar, dar nu se cunosc exemplare.

Observaţii. Șandru (1974, p. 154) pune la îndoială existenţa acestei cărţi, spunând că ea nu a existat, deoarece în acest an tipografia de la Blaj nu funcţiona. Consideră că este vorba despre o confuzie care se face cu ediţia de București din același an. Mircea (2008, p. 147–148) susține de asemenea că lucrarea nu a existat.

1747–1750. *Psaltire,* Blaj, 1747–1750.

Referințe. Papp 1968, p. 539–549; Mircea 2008, p. 147, 149, 198; Urs 2011, p. 712–714.
Observaţii. Mircea (2008, p. 147 și 149) consideră posibilă tipărirea acestei *Psaltiri*. Papp (1968, p. 539–549) susţine că cele două exemplare ale *Psaltirii* existente la BACJ, cotele CRV 576 și CRV 585, ar fi ale *Psaltirii* de Blaj, tipărită între 1747 și 1750, aceasta fiind prima ediţie. Încercările noastre de a identifica cele două Psaltiri prezentate de Papp au condus la concluzia că ele aparţin unei ediţii neidentificate de Râmnic, deoarece tiparul întrebuinţat la realizarea Psaltirilor în discuție este specific acestui centru.

1750–1752. *Bucoavnă,* Blaj, 1750–1752.

Referințe. Bunea 1902, p. 328, 358, 364; Ghibu 1916, p. 31–32; Albu 1944, p. 112; Naghiu 1944, p. 310; Teodorescu, 1960A, p. 1045–1046; Poenaru 1973, p. 37; Poenaru 1974, p. 62; Ghibu 1975, p. 47; Pâclișanu 1991–1993, p. 64; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 53; Mircea 2008, p. 157–158.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1750. *Catavasier,* Blaj, 1750.

Referințe. Cipariu 1855/A; Patachi 1960, p. 286; Poenaru 1973, p. 38; Mircea 2008, p. 157.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Este menţionat în lista de cărţi din bisericile greco-catolice ale vicariatului de Haţeg, întocmită în 1857 de Ștefan Moldovan pe seama lui Timotei Cipariu. Lista e redată de Liviu Patachi în *Cărţi vechi româneşti în Ţara Haţegului de pe o listă din 1857*, în „Studii și cercetări de bibliologie", III, 1960, p. 286.

1751. *Liturghii,* Blaj, 1751.

Referințe. Radosav, 1995, p. 42.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1751. *Minei,* Blaj, 1751.

Referințe. BRV, IV, nr. 106, p. 71; Cipariu 1855/A; Iorga 1906, p. 115; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 147–148; Brătulescu 1960, p. 299; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1056; Petrik V, 1971, p. 324; Chindriș 1986–1987, p. 288; Mircea 1988, p. 223 ș.u.; Andea 1996, p. 53, 60, 101, 109, 111, 151, 181, 182; Mircea 2008, p. 167–169, 201–202, 258–259.

Observaţii. Această ediţie nu a existat. Într-adevăr, în unele exemplare, cifra zecilor **п҃** e redată greșit prin **н҃**, dar este, de fapt, ediția din 1781. Conţinutul foii de titlu, atât în exemplarele datate corect 1781, cât și în cele datate greșit 1751, precizează clar că este vorba de prima ediţie a acestei cărţi, adică cea din 1781. De asemenea, la exemplare datate greșit trebuie avut în vedere și faptul că personajele istorice în timpul cărora este tipărită cartea nu corespund cu anul de tipărire, ceea ce demonstrează că la tipărire a fost imprimat greșit 1751 în loc de 1781, confuzie întâlnită frecvent atât în tipărirea acestor slovo-cifre, cât și în citirea lor.

1752. ***Catavasier***, Blaj, 1752.

Referinţe. Andea 1996, p. 48; Mircea 2008, p. 169.
Observaţii. Considerăm că această ediție nu a existat, ci este o citire greșită a anului sau a locului de tipărire.

1752. ***Ceaslov,*** Blaj, 1752.

Referinţe. Filimon 1929–1930, p. 379–380; Naghiu 1944, p. 310; Mircea 2008, p. 158.
Observaţii. Mircea (2008, p. 158) afirmă că aceasta este ediţia din 1751, a cărei tipărire s-a încheiat în 1752.

1752–1753. ***Liturghie,*** Blaj, 1752–1753.

Referinţe. Bunea 1902, p. 358; Naghiu 1944, p. 310; Teodorescu 1960 A, p. 1046; Mircea 2008, p. 167, 169.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Teodorescu (1960 A, p. 1046), deși apreciază temeinicia celor afirmate de Bunea, se îndoiește de existența acestei ediții.

1752. ***Octoih,*** Blaj, 1752.

Referinţe. BRV, IV, p. 71, nr. 107; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 148; Teodorescu 1960, p. 343; Mircea 2008, p. 169.
Observaţii. Șandru (1947, p. 148) susține că nu pare verosimil ca acesta să fi existat. Nu se cunosc exemplare. Considerăm că este o citire greșită a anului de tipărire, fiind vorba, în fapt, despre ediţia din 1792.

1753. Petru Pavel Aron, ***Floarea adevărului,*** Blaj, 1753.

Referinţe. Racotă 1946, p. 37.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Este vorba, probabil, despre ediţia din 1750.

1753. *Catehismulul cel mare,* Blaj, 1753.

Referinţe. BRV, II, nr. 287, p. 123; Iarcu 1873, p. 12; Gaster 1896, p. 308; Bălan 1915, p. 139; Pascu 1927, p. 11; Iorga 1938, p. 247, 440; Albu 1944, p. 311; Teodorescu 1960, p. 343; Chindriș 1980, p. 193; Mircea 2008, p. 170; Raţiu f. a. p. IX.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă incertă. Este posibil să fie o citire eronată, 1753, în loc de 1783.

1753–1754. *Dialogos [ucenicul cu dascălul]*, Blaj, 1753–1754.

Referinţe. Bunea 1902, p. 358; Teodorescu 1960 A, p. 1046; Poenaru 1973, p. 42; Mircea 2008, p. 176–177, 178.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Este posibil să fi apărut în acest interval de timp două ediţii imprimate, poate, în limba română, dar și în latină. Considerăm că acest titlu poate fi identic cu textul *Dialogos ucenicul cu dascalul*, tipărit în ediţiile din 1755 și 1756 ale *Învăţăturii creștinești* de la Blaj, fiind preluat, probabil, dintr-o ediţie anterioară, de sine stătătoare.

1753. *Triod,* Blaj, 1753.

Referinţe. Șandru 1947, p. 151; Teodorescu 1960, p. 343.

Observaţii. Șandru (1947, p. 151) pune la îndoială existenţa cărţii. Nu se cunosc exemplare.

1754. *Bucoavnă,* Blaj, 1754.

Referinţe. Pâclișanu 1991–1993, p. 64–65; Mircea 2008, 181.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Pâclișanu (1991–1993, p. 64–65) susţine că aceasta trebuie să fie ediţia I a Bucoavnelor de Blaj.

1754. *Învăţătură creștinească,* Blaj, 1754.

Referinţe. Bunea 1902, p. 358; Akantisz 1922, p. 77; Naghiu 1943, p. 599; Racotă 1946, p. 37.

Observaţii. Este, de fapt, ediţia din 1755, pe a cărei foaie de titlu scrie că este ediţia I (tirajul I). Tipărirea ei a început, probabil, în 1754 și s-a încheiat în 1755.

1755. *Psaltire,* Blaj, 1755.

Referinţe. Pâclișanu 1934, p. 105–106; Teodorescu 1960 A, p. 1043–1044; Poenaru 1973, p. 46; Andea 1996, p. 211; Mircea 2008, p. 159, 177.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Aceasta ar urma să fie ediţia I, după spusele lui Teodorescu (1960/A, p. 1043–1044).

1756. *Antologhion,* Blaj, 1756.

Referinţe. Teodorescu 1960, p. 343.
Observaţii. Nu a existat. Este greşeală de citire a locului de tipărire, întrucât nu se cunoaşte vreo ediţie a Antologhionului care să fi apărut la Blaj.

1756. *Evanghelie,* Blaj, 1756.

Referinţe. Cipariu 1855/A; IBR 1958, p. 363.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1756. *Evhologhion,* Blaj, 1756.

Referinţe. Pâclișanu 1934, p. 107, nr. 6 (în raportul directorial din 30 ianuarie 1772); Teodorescu 1960A, p. 1047; Oros 2010, p. 27.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Probabil este o citire greșită a anului, în realitate, ediţia fiind din 1757.

1757. *Apostol,* Blaj, 1757.

Referinţe. Șandru 1947, p. 150; Teodorescu 1960, p. 343.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Șandru (1947, p. 150) susține că nu ar fi existat, fiind o confuzie cu ediţia din 1767.

1757. *Evanghelie,* Blaj, 1757.

Referinţe. Teodorescu 1960A, p. 1053.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Teodorescu (1960 A, p. 1053) consideră că nu a existat.

1757. *Învăţătură creştinească,* Blaj 1757.

Referinţe. Mircea 2008, p. 178–179.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Mircea (2008, p. 178–179) afirmă că în 1757 a fost tipărită la Blaj şi o ediţie românească a *Doctrinei Christiana*.

1758. *Strastnic,* Blaj, 1758.

Referinţe. Andea 1996, p. 166.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1759. ***Datoriile preoţilor,*** Blaj, 1759.

Referinţe. Pâclișanu 1934, p. 107; Teodorescu 1960A, p. 1048; Poenaru 1973, p. 47; Râpă-Buicliu 2000, p. 268; Mircea 2008, p. 183.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Nu se cunoaște exact titlul. Este cuprinsă în raportul directorului tipografiei din 30 ianuarie 1772. Zenovie Pâclișanu, folosind acest raport, transcrie următorul titlu în latinește: *Obligatio pastoralis sacerdotum circa legitimam ordinum susceptionem munus praedicanti, divina celebrandi et sacramenta administrandi et castitatem sacerdotum in Graecarum Ecclesia cum brevi scitu necessariorum ex positione anno 1759 edita*. Mircea (2008, p. 183) afirmă că este identică cu *Păstoriceasca datorie*, Blaj, 1759. Pentru că a intrat în circuitul ştiinţific şi cu acest titlu, ar trebui consemnată ca atare, specificându-se indentitatea dintre cele două titluri.

1760. ***Evanghelie,*** Blaj, 1760.

Referinţe. Teodorescu 1960A, p. 1053.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Teodorescu (1960 A, p. 1053) susţine că aceasta nu a existat.

1760. ***Instrucţiunile vicarului P. P. Aaron către cler despre ascultarea de cei mai mari,*** Blaj, 1760.

Referinţe. Pâclișanu 1934, p. 107; Naghiu 1944, p. 311; Teodorescu 1960 A, p. 1049.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1761. Petru Pavel Aron, ***Adevărata mângâiere în vremi de lipsă,*** Blaj, 1761.

Referinţe. BRV, II, nr. 324, p. 154; Popp 1838, p. 47; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 22; Iarcu 1873, p. 13; Grama 1884, p. 201; Nilles 1885, II, p. 605; Gaster 1896, p. 302–303; Șematism 1900, p. 28; Iorga 1901, II, p. 63 și 331; Bunea 1902, p. 359 și 370; Iorga 1906, XIII, p. 11–12; Iorga 1908–1909, II, p. 139; Pascu 1927, p. 12; Pâclișanu 1934, p. 107; Drăganu 1938, p. 57; Iorga 1938, VII, p. 253; Racotă 1946, p. 38; Teodorescu 1960, p. 343; Petrik V, 1971, p. 17; Pleșa 1972, p. 786; Pascu 1976, p. 54; Chindriș 1980, p. 193; Răduţiu-Gyémánt 1981, p. 80–81; Chindris 2001/A, p. 277–278; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Mircea 2008, p. 188–189.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Aceasta este varianta românească a *Epistolei consolatoria*, Blaj, 1761. Indicația dată de Chindriș (2001/A, p. 277–278) face, de fapt, referire la ediția latinească, *Epistola consolatoria*, Blaj, 1761.

1761. ***Catavasier,*** Blaj, 1761.

Referinţe. Radosav 1995, p. 52.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1762. *Octoih,* Blaj, 1762.

Referinţe. BRV, IV, nr. 127, p. 79; Popa 1932–1938, p. 78; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960A, p. 1055–1056; Petrik V, 1971, p. 358; Mircea 2008, p. 204.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1762. *Penticostar,* Blaj, 1762.

Referinţe. BRV, IV, nr. 128, p. 79; Iorga 1906, p. 130; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1051–1052; Petrik V, 1971, p. 383; Mircea 2008, p. 204.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă îndoielnică, contrazisă de celelalte ediţii certe: 1768, 1786, 1808. Teodorescu (1960 A, p. 1051–1052) este de părere că ar putea fi vorba de o greşeală de tipar, fiind trecut anul 1762, în loc de 1768.

1762. *Psaltire,* Blaj, 1762.

Referinţe. Andea 1996, p. 138.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1763. *Apostol,* Blaj, 1763.

Referinţe. Andea 1996, p. 185.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1763. *Catehism mic,* Blaj, 1763.

Referinţe. Pâclișanu 1934, p. 107; Naghiu 1943, p. 599–600; Naghiu 1944, p. 312; Teodorescu 1960A, p. 1048; Poenaru 1973, p. 48; Mircea 1982/A, p. 690, 693 ș.u.; Mircea 1982/B, p. 690, 693; Mircea 2008, p. 204, 249.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Poenaru (1973, p. 48) susține că tipăritura este pomenită în raportul directorului tipografiei din 30 ianuarie 1772. Considerăm însă că este identic cu *Învățătură creștinească*, Blaj, 1763, de mai jos, întrucât referinţele bibliografice sunt aceleaşi. Gabriela Mircea susține că nu este identic, fiind vorba de altă tipăritură.

1763. *Învăţătură creştinească,* Blaj, 1763.

Învăţătură creştinească ca mai bine să se deprindă etc., sub preacinst. Petru Pavel Aron, ep<isco>pul Făgăraşului, în Blaj, 1763.

Format. In 8°.
Referinţe. Catalogus B. 1830, 112v; Pâclișanu 1934, p. 107; Naghiu 1943, p. 600; Naghiu 1944, p. 312; Teodorescu 1960A, p. 1048–1049; Poenaru 1973, p. 48.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. E amintită în mai multe locuri: a) hotărârile Sinodului Greco-Catolic de la Năsăud, din 29 decembrie 1769: „*Învăţătura creştinească*, la Blaj, în anul 1763, tipărită, toţi preoţii să şi-o câştige, să o procitească etc."; b) la un sinod ţinut în 30 ianuarie, acelaşi an, în satul Iaşi din Făgăraş: „Preoţii să aibă cartea de *Învăţătură creştinească* tipărită la Blaj, în anul 1763 etc."; c) într-o scrisoare a lui Atanasie Rednic, din 3 iulie 1766, adresată preoţilor: „Fiecare preot să citească şi să tălmăcească *Învăţătura creştinească* pe scurt, aşezată aci, de la Christos 1763, tipărită" (Pâclişanu 1934, p. 107).

Existenţa ediţiei contravine numerotării tradiţionale a ediţiilor apărute anterior. Tipografia din Blaj, enumerându-şi ediţiile, le datează astfel: 1755, 1756, 1804, 1815. Dan Simonescu (BRV IV, p. 73 şi 160) dă o altă enumerare: ediţiile I şi II ar fi în 1755, iar ediţia a III-a, în 1756. Ediţia din 1804 este interpretată, în foaia de titlu, ca fiind a treia. Daca dovezile înşirate mai sus confirmă existenţa cărţii, înseamnă că numerotarea ediţiilor este greşită. Consider că este identică cu *Catehism mic*, Blaj, 1763, de mai sus.

1764. Petru Pavel Aron, ***Instituţiile doctrinei creştine,*** Blaj, 1764.

Institutiones doctrinae christianae (Valachicae), Balasfalvae, **1764.**

Referinţe. BRV, IV, nr. 129, p. 79; Katona 1778, p. 931; Nilles 1885, II, p. 605; Veress 1931, p. 299; Naghiu 1944, p. 312; Petrik V, 1971, p. 17; Teodorescu 1960, p. 343; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 45; Mircea 2008, p. 205.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1764. ***Evanghelie,*** Blaj, 1764.

Referinţe. Iarcu 1865, p. 23; Iarcu 1873, p. 13.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1764. ***Penticostar,*** Blaj, 1764.

Referinţe. Andea 1996, p. 139.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. În BRV (IV, nr. 130, p. 80) se vorbeşte de un *Penticostar* tipărit în 1764, fără a se indica locul de apariţie, şi îl citează pe Iorga (1906, p. 80).

1765. ***Apostol,*** Blaj, 1765.

Referinţe. Pop 1938, p. 35, 57–58, 145; Şandru 1947, p. 150; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960 A, p. 1054.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1765. *Euhologhion,* Blaj, 1765.

Referinţe. BRV, IV, nr. 132, p. 80; Iorga 1906, p. 125; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1047; Petrik, V, 1971, p 144; Andea 1996, p. 46; Mircea 2008, p. 217.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1765. *Liturghie,* Blaj, 1765.

Referinţe. Cipariu 1855/A; Oros 2008, p. 31.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1765. *Penticostar,* Blaj, 1765.

Referinţe. Andea 1996, p. 76.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1766. *Antologhion,* Blaj, 1766.

Referinţe. BRV, IV, nr. 135, p. 82; Bârlea 1909, p. 154; Moldovan 1913, p. 206; Bran 1935, p. 3; Pop 1938, p. 145; Șandru 1947, p. 140; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1053–1054; Petrik V, 1791, p. 34; Poenaru 1973, p. 203–204; Mircea 2008, p. 217.
Observaţii. Teodorescu (1960/A, p. 1053–1054) afirmă că acesta nu a existat, deoarece la Blaj nu s-a tipărit niciodată vreun *Antologhion*, prin urmare, este o confuzie cu *Antologhionul* de Râmnic, tipărit în 1766.

1766. *Apostol,* Blaj, 1766.

Referinţe. BRV, IV, nr. 136, p. 82; Iorga 1906, p. 73, 114, 169; Bârlea 1909, p. 3, 7, 27, 36, 45, 142, 154–155, 165, 195, 208; Moldovan 1913, p. 55, 89, 100, 130, 134, 206, 228, 229; Bran, 1935, p. 3, nr. 41; Șandru 1947, p. 150; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1054–1055; Petrik V, 1791, p. 63; Andea 1996, p. 41; Oros 2008, p. 31.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1766. *Evanghelie,* Blaj, 1766.

Referinţe. BRV, IV, nr. 137, p. 82; Bârlea 1909, p. 16, 46; Moldovan 1913, p. 89, 149; Bran 1935, p. 3, nr. 43; Șandru 1947, p. 149; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1053; Petrik, V, 1971, p. 63; Radosav 1995, p. 18; BRV 2004, p. 85–86; Dudaș 2007, II, p. 53; Oros 2008, p. 31.
Observaţii. Șandru (1947, p. 149) afirmă că nu a existat, ci este o confuzie cu ediția din 1765. Teodorescu (1960A, p. 1053) susține, de asemenea, că nu a existat, fiind confundată cu ediția de București.

1766. *Liturghie,* Blaj, 1766.

Referințe. Cipariu 1855/A.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1766. *Molitvenic,* Blaj, 1766.

Referințe. Dudaș 1992, p. 176, nota 172; Mircea 2008, p. 218.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1766. *Octoih,* Blaj, 1766.

Referințe. BRV, IV, nr. 138, p. 82; Moldovan 1913, p. 229; Bran 1935, p. 3, nr. 42; Șandru 1947, p. 140; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1053; Petrik, V, 1971, p. 358; Poenaru, 1973, p. 210; Socolan 1983, p. 166–167; Mircea 2008, p. 218.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Edițiile certe (1760, 1770, 1783, 1792, 1825) îi contrazic existența. Teodorescu (1960A, p. 1053) consideră că nu a existat, fiind o eroare de citire a anului 1766 sau o greșeală de tipar.

1766. *Penticostar,* Blaj, 1766.

Referințe. Teodorescu 1960, p. 343; Socolan 1983, p. 167; Mircea 2008, p. 218.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1766. *Teologie morală,* Blaj, 1766.

Referințe. Dudaș 1992, p. 183, nota 309; Mircea 2008, p. 218.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1768. *Apostol,* Blaj, 1768.

Referințe. Radosav 1995, p. 18, 65.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1768. *Catavasier,* Blaj, 1768.

Referințe. Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 150–151; Teodorescu 1960/A, p. 1053; Oros 2008, p. 31.
Observații. Șandru (1947, p. 150–151) susține că nu a existat. De aceeași părere este și Teodorescu (1960A, p. 1053).

1768. *Evanghelie,* Blaj, 1768.

Referinţe. Roşu 1941, p. 73–74.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1769. *Ceaslov,* Blaj, 1769.

Referinţe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă posibilă, după numerotarea ediţiilor cunoscute: 1751, 1766, 1778, 1786.

1769. *Penticostar,* Blaj, 1769.

Referinţe. BRV, IV, nr. 146, p. 88; Iorga 1906, p. 194; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 151; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1051; Petrik V, 1971, p. 383.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Șandru (1947, p. 151) se îndoiește de existența ei. Teodorescu (1960A, p. 1051) susține că nu a existat.

1770. *Evanghelie,* Blaj, 1770.

Referinţe. Pop 1938, p. 12–13, 69; Radosav 1995, p. 17, 72; Andea 1996, p. 139, 148.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

[1772]. *Gramatica italo-valachia,* Blaj, [1772].

Referinţe. Pâclișanu 1934, p. 107; Teodorescu 1960/A, p. 1049; Poenaru 1974, p. 62; Pâclișanu 1991–1993, p. 125; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 53; Mircea 2008, p. 230–231.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Raportul din 30 ianuarie 1772 al directorului tipografiei, cercetat de Zenovie Pâclișanu, se încheie cu precizarea că e dată la tipar și această lucrare care „et nondum perfecta finita". Nu există alte informații. Se consideră că a fost tipărită.

1772. *Octoih,* Blaj, 1772.

Referinţe. Cânda 1984, p. 598; Oros 2008, p. 31.
Observaţii. Această ediție nu a existat.

1773. *Ceaslov,* Blaj, 1773.

Referinţe. Poenaru (1973, p. 55) îl citează după Patachi 1960, p. 286; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 25–26. Este menționat în lista de cărți din bisericile greco-catolice ale vicariatului de Hațeg, întocmită în 1857 de Ștefan Moldovan, pe seama lui Timotei Cipariu.

Observaţii. Consider că este identic cu *Polustavul* din 1773.

1774–1777. *Alphabeta latina,* Blaj, 1774–1777.

Referinţe. Mircea 2008, p. 248, 262.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare, dar tipărirea s-a efectuat în intervalul 1774–1777, fiind confirmată de surse documentare.

1774. *Ceaslov,* Blaj, 1774.

Referinţe. Cipariu 1855/A; Patachi 1960, p. 286; Poenaru, 1973, p. 57.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1774. *Evhologhion,* Blaj, 1774.

Referinţe. Vesa 2008, p. 51.
Observaţii. Această ediție nu a existat. Probabil este vorba și aici despre o eroare de citire a anului sau despre o greșeală de tipar, în realitate, fiind ediția din 1784.

1774. *Minologhion,* Blaj, 1774.

Referinţe. Pop 1938, p. 75, 145.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1774. *Strastnic,* Blaj, 1774.

Referinţe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă îndoielnică; o contrazice numerotarea ediţiilor certe: 1753, 1773, 1800, 1804, 1817.

1775. *Catavasier,* Blaj, 1775.

Referinţe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă îndoielnică; o contrazice numerotarea ediţiilor certe: 1762, 1769, 1777, 1793, 1824.

1775. *Evanghelie,* Blaj, 1775

Referinţe. Cipariu 1855/A; Pop 1938, p. 67, 91, 145; Iorga 1906, p. 52; Iorga 1908, p. 109.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă îndoielnică; o contrazice numerotarea ediţiilor certe din 1765, 1776, 1817.

1776. *Apostol,* Blaj, 1776.

Referinţe. BRV, IV, nr. 158, p. 92; Popa 1930–1931, p. 255; Teodorescu 1960, p. 343.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Probabil este o citire greșită a anului.

1776. *Catavasier,* Blaj, 1776.

Referinţe. BRV, IV, nr. 159, p. 92; Bârlea 1909, p. 131, 199–200; Moldovan 1913, p. 142; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 152; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960 A, p. 1052–1053; Petrik V, 1971, p. 91.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Teodorescu (1960 A, p. 1052–1053) afirmă că acesta nu a existat, ci este o eroare de citire a anului.

1776. *Ceaslov,* Blaj, 1776.

Referinţe. Iarcu 1873, p. 15.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1776. *Liturghier,* Blaj, 1776.

Referinţe. BRV, IV, nr. 160, p. 92; Cipariu 1855/A; Bran 1935, p. 3, nr. 6; Șandru 1947, p. 151; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1056; Petrik V, 1971, p. 300; Radosav 1995, p. 28; Andea 1996, p. 145.
Observaţii. Nu a existat. Teodorescu (1960/A, p. 1056) enumeră următoarele ediţii: I –1756, II – 1775 și III – 1805, ceea ce înseamnă că în 1776 nu s-a tipărit un *Liturghier* la Blaj. Șandru (1947, p. 151) pune la îndoială existenţa acestei tipărituri, considerând că este vorba despre o confuzie cu ediţia din 1775.

1776. *Strastnic,* Blaj, 1776.

Referinţe. Andea 1996, p. 139.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1778. *Penticostar,* Blaj, 1778.

Referinţe. Radosav 1995, p. 46.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1778. *Psaltire,* Blaj, 1778.

Referințe. Andea 1996, p. 183.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1779. *Catavasier,* Blaj, 1779.

Referințe. Cipariu 1855/A.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Existență îndoielnică; o contrazice numerotarea ediților certe: 1762, 1769, 1777, 1793, 1824.

1779. *Liturghier,* Blaj, 1779.

Referințe. Teodorescu 1960, p. 343; Radosav 1995, p. 74.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1780. *Minei,* Blaj, 1780.

Referințe. Popa 1931, p. 408.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1780. *Penticostar,* Blaj, 1780.

Referințe. BRV IV, p. 93, nr. 168; Bran, 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 152; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1050–1051; Petrik, V, 1971, p. 383; Andea 1996, p. 162.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Șandru (1947, p. 152) susține că tipăritura a existat, iar *Penticostarul* din 1780, tipărit, cel mai probabil, la București (descris în BRV, II, p. 269, nr. 439), trebuie considerat a se fi tipărit la Blaj, și nu la București. Teodorescu (1960/A, p. 1050–1051), combătându-l pe Șandru, susține că nu a existat, fiind vorba de o singură tipăritură, realizată la București, și nu la Blaj.

1780. *Triod,* Blaj, 1780.

Referințe. BRV, IV, nr. 169, p. 94; Bran 1935, p. 3, nr. 9; Șandru 1947, p. 141; Teodorescu 1960, p. 343; Teodorescu 1960/A, p. 1052; Petrik V, 1971, p. 528; Radosav 1995, p. 76; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 44.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Teodorescu (1960/A, p. 1052) susține că nu a existat.

1781. *Antologhion,* Blaj, 1781.

Referințe. Radosav 1995, p. 51, 64.

Observaţii. Este posibil să fie identic cu *Minologhionul* din 1781.

1782. *Apostol,* Blaj, 1782.

Referinţe. Andea 1996, p. 168.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1782. *Euhologhion,* Blaj, 1782.

Referinţe. Bârlea 1909, p. 210; Șandru 1947, p. 141; Teodorescu 1960/A, p. 1047; Poenaru 1973, p. 63.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Teodorescu (1960/A, p. 1047) susține că această ediție nu a existat.

1783. *Apostol,* Blaj, 1783.

Referinţe. Cândea 1984, p. 593; Oros 2008, p. 31.
Observaţii. Nu a existat. Menționarea acestei ediții se datorează citirii greșite a anului: 1783, în loc de 1767.

1783. *Catavasier,* Blaj, 1783.

Referinţe. Iarcu 1873, p. 18.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1783. *Gramatica româno-latină,* Blaj, 1783.

Referinţe. Iarcu 1873, p. 16.
Observaţii. Am interpretat-o ca fiind identică cu *Prima principia latinae grammatices* (Blaj, 1783) a lui Șincai și l-am înregistrat pe Iarcu (1873, p. 16) la referinţele acestei tipărituri.

1783. *Strastnic,* Blaj, 1783.

Referinţe. Cipariu 1855/A; Radosav 1995, p. 65, 90.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1785. *Liturghier,* Blaj, 1785.

Referinţe. Andea 1996, p. 153–154.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1785. *Rânduială pentru școli,* Blaj, 1785.

Referințe. Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 17.
Observații. Este posibil să fie foaie volantă.

1786. *Învățătură creștinească,* Blaj, 1786.

Referințe. BRV, II, nr. 502, p. 313; Vuia 1896, p. 102; Naghiu 1943, p. 600; Naghiu 1944, p. 317; Teodorescu 1960, p. 344; Protopopescu 1966, p. 129; Mircea 2008, p. 282.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Mircea (2008, p. 282) susține că nu există.

1786. *Liturghie,* Blaj, 1786.

Referințe. Cipariu 1855/A; Teodorescu 1960, p. 344; Radosav 1995, p. 75; Andea 1996, p. 90, 91.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1786. *Penticostar,* Blaj, 1786.

Referințe. BRV, IV, nr. 197, p. 100; Teodorescu 1926, p. 158–159; IBR 1958, p. 363; Teodorescu 1960, p. 344; Petrik V, 1971, p. 383; Mircea 2008, p. 282.
Observații. Titlul integral al tipăriturii indicate în BRV (IV, nr. 197, p. 100) este identic cu titlul *Penticostarului* de Blaj din 1768. Comparația dintre exemplarul din 1768 și celelalte date ale descrierii din BRV (IV, nr. 197, p. 100) arată că acestea sunt, de asemenea, identice. De asemenea, datele istorice din titlu nu sunt conforme cu realitatea, întrucât Maria Tereza moare la 29 noiembrie 1780, iar cartea, dacă a apărut în 1786, nu a fost tipărită în timpul ei. Din aceste motive considerăm că *Penticostarul* de Blaj, tipărit în 1786, nu a existat, menționarea lui datorându-se unei erori care s-a produs fie dintr-o greșeală de tipar, fie dintr-o lecțiune greșită a anului, adică 1786, în loc de 1768. Referințele bibliografice indică BAR ca depozit pentru *Penticostarul* din 1786. Căutările noastre în această bibliotecă nu au identificat un *Penticostar* din 1786, ci unul din 1768. Acest lucru pare să confirme confuzia (1768, nu 1786).

1787. *Abecedar normatic românesc,* Blaj, 1787.

Referințe. Ghibu 1975, p. 152; Tatai-Baltă, Mircea 1988, p. 365–384; Mircea 1997, p. 335–340; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 53; Mircea 2008, p. 304–305.
Observații. Nu se cunosc exemplare, dar ediția este atestată de surse documentare.

1788. *Abecedar normatic românesc,* Blaj, 1788.

Referințe. Ghibu 1975, p. 152; Tatai-Baltă, Mircea 1988, p. 365–384; Mircea 1997, p. 330; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 53; Mircea 2008, p. 304–305.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare, dar ediţia este atestată de surse documentare.

1788. *Ceaslov,* Blaj, 1788.

Referințe. Cipariu 1855/A; Patachi 1960, p. 286; Poenaru, 1973, p. 80.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1789. *Euhologhion,* Blaj, 1789.

Referințe. BRV, IV, nr. 223, p. 106; Bârlea 1909, p. 38; Bran 1935, p. 3, nr. 47; Șandru 1947, p. 141; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1047; Petrik V, 1971, p. 144.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Șandru (1947, p. 141), presupunând că ar fi vorba despre o greșeală de transcriere sau de tipar (1789, în loc de 1784), consideră că ar putea fi *Euhologhionul* din 1784. Teodorescu (1960 A, la p. 1047) nu acceptă existenţa acestei ediţii, susţinând că poate fi confuzie cu ediţia de București sau cu ediţia de Blaj din 1784, cum crede și Șandru.

1790. *Apostol,* Blaj, 1790.

Referințe. Andea 1996, p. 153.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1790. *Octoih,* Blaj, 1790.

Referințe. Andea 1996, p. 125.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1792. *Euhologhion,* Blaj, 1792.

Referințe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1793. *Ceaslov,* Blaj, 1793.

Referințe. BRV, II, nr. 562, p. 353; Pop 1838, p. 47; Iarcu 1865, p. 25; Iracu 1873, p. 18; Veress 1910, p. 73; Georgescu 1934, p. 8; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1057; Brătulescu 1962, p. 393–396; Petrik V, 1971, p. 92; Poenaru 1973, p. 245; Socolan 1983, p. 55, 57, 59; Mureșianu 1985, p. 256, 260; Radosav 1995, p. 64; 56; Andea 1996, p. 44; 59, 28, 24, 110, 160; Florescu 2000, p. 283; BRV 2004, p. 205; Mircea 2008, p. 310–311.

Observaţii. Cu toate că în BRV au poziţii diferite, considerăm că *Ceaslovul* (Blaj, 1793) și *Polustavul* (Blaj, 1793) reprezintă una și aceeaşi carte.

1793. *Molitvelnic,* Blaj, 1793.

Referințe. Cipariu 1855/A; Patachi 1960, p. 286; Poenaru, 1973, p. 93; Andea 1996, p. 110.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1794. *Penticostar,* Blaj, 1794.

Referințe. Andea 1996, p. 154.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1796. *Strastnic,* Blaj, 1796.

Referințe. Teodorescu 1960, p. 344; Radosav 1995, p. 57–58.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1797. *Catavasier,* Blaj, 1797.

Referințe. BRV, IV, nr. 254, p. 112; Bran 1935, p. 3, nr. 23; Șandru 1947, p. 155; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1053; Petrik V, 1971, p. 91.

Observații. Șandru (1947, p. 155) afirmă că nu a existat, fiind confundat cu *Catavasierul* de la Blaj din 1793. Teodorescu (1960 A, p. 1053) susține, de asemenea, că nu a existat.

1798. *Molitvelnic,* Blaj, 1798.

Referințe. Andea 1996, p. 153.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1800. *Octoih,* Blaj, 1800.

Referințe. Andea 1996, p. 121.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1800. *Orologhion,* Blaj, 1800.

Referințe. Andea 1996, p. 107.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1800. *Strastnic,* Blaj, 1800.

Referințe. BRV, IV, nr. 265, p. 115–116; Cipariu 1855/A; Krafft 1905, p. 29 (512); Roșu 1925,

nr. 7, p. 111; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1057–1058; Petrik V, 1971, p. 477; Cânda 1983, p. 564–565; Mureşianu 1985, p. 65, 136; Dudaş 1990, p. 282–283; Radosav 1995, p. 48, 86; Andea 1996, p. 70, 151; Leu 1996, p. 299–300; Râpă-Buicliu 2000, p. 347–348; Dudaş 2007, II, p. 257–258; Oros 2008, p. 31; Cereteu 2011, p. 135–136; Mircea 2008, p. 318–320.

Observaţii. Această ediţie nu a existat. Exemplarele descrise ca fiind din 1800 sunt, în realitate, exemplare ale ediţiei din 1804.

1801. ***Apostol,*** Blaj, 1801.

Referinţe. BRV, IV, nr. 269, p. 116; Bârlea 1909, p. 118; Moldovan 1913, p. 223; Bran 1935, p. 3, nr. 48; Şandru 1947, p. 153; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1055; Radosav 1995, p. 76.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Teodorescu (1960 A, p. 1055) consideră că s-a citit greşit 1801, în loc de 1802.

1801. ***Evanghelie,*** Blaj, 1801.

Referinţe. Radosav 1995, p. 51.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1801. ***Liturghie,*** Blaj, 1801.

Referinţe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1801. ***Penticostar,*** Blaj, 1801.

Referinţe. Radosav 1995, p. 94.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1802. ***Catavasier,*** Blaj, 1802.

Referinţe. BRV, II, 647, p. 434; Pop 1838, p. 48; Iarcu 1865, p. 20, 27; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1053.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1804. ***Ceaslov,*** Blaj, 1804.

Referinţe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă probabilă.

1804. *Triod,* Blaj, 1804.

Referințe. BRV, IV, nr. 292, p. 120; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 141; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1052; Poenaru 1973, p. 262; Andea 1996, p. 125; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 44.

Observații. Nu se cunosc exemplare. Mârza, Dreghiciu, Mircea (2007, p. 44) cred că nu a existat.

[1805–1806]. *Meșteșugul zidirii și al stingerii focului,* [Blaj sau Cluj, 1805–1806].

Referințe. BRV, IV, nr. 297, p. 121; Dumitrescu 1912, p. 316; Veress 1931, II, p. 150, nr. 937; Mircea 2008, p. 325.

Observații. În BRV (IV, nr. 297, p. 121) se dau toate informațiile cunoscute de autorii acestei lucrări despre această carte care urma a fi tipărită, spunând că nu sunt siguri dacă lucrarea a fost publicată și precizând că nu cunosc exemplare. Aceiași autori fac trimitere la un alt loc din BRV (IV, nr. 309 și 313), unde este prezentată o foaie volantă care anunță publicarea cărții. La numărul 297, titlul cu care urma să apară cartea este redat cu alfabet chirilic. În transcriere latină, acesta este următorul: *Luminată învățătură despre cel mai lesne, tare și și stătătoriu împotriva focului meșteșug al zidirii, care numai din păreți de pământ și din coperișuri de paie stă spre ajutoriul și folosul obștii, dimpreună cu 22 de icoane*. La numărul 309, unde este descrisă *Înștiințarea* de tipărire a cărții, titlul acesteia este dat cu litere latine și ortografie maghiară, astfel: *Lumináte entvetzeture deszpre tsel mai liesne, táre schi sztetetorio empotriva fokului meschteschug ál zidirii, káre numái din peretzi de pemunt schi din koperischuri den pae szte. Szpre asutoriol schi foloszul obstii din preune ku 22 de ikoane. (De Baronul Ioachim Bedeus von Schaarberg)*. Cartea urma să aibă, conform descrierii de la nr. 297, trei părți, împărțite în mai multe subdiviziuni, după cum urmează: Partea 1. *Despre gătirea ziduirilor celor de pământ sau despre zidirea după modrul așa-numit pizee*; Partea 2. *Despre pizeele cele noao sau despre gătirea cărămizilor celor de pământ, după cum în păreți găuri în forma coveții, stâlpi rătunzi și voltiri de pământ și acoperișuri de zid de pământ fără de niciun lemn să se poată face*; Partea 3. *Despre coperișul de pae, așa-zise havaner, sau despre nearzătoarele șindili de pae. Înștiințarea* s-a tipărit la *Martin Hohmaister*, *la Cluj*, iar vânzarea cărții urma să se facă *la Bolta cea de cărți în Blaj, a lui Martin Hohmaister*. Din aceste motive am trecut ca loc posibil de tipărire cele două localități: Blaj și Cluj. Este posibil ca lucrarea prezentată în BRV (IV, nr. 297, p. 121) să nu fi fost, într-adevăr, publicată. Mircea (2008, p. 325) susține că aceasta este foaie volantă și că nu a fost tipărită la Blaj, ci la Sibiu sau la Cluj.

1805. *Molitvelnic,* Blaj, 1805.

Referințe. Andea 1996, p. 134.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1806. *Abecedar*, Blaj, 1806.

Referințe. Mircea 2008, p. 327.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1807. *Euhologhion,* Blaj, 1807.

Referințe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1807. *Penticostar,* Blaj, 1807.

Referințe. Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, 20.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1808. *Ceaslov,* Blaj, 1808.

Referințe. BRV, II, nr. 737, p. 526; Pop 1838, p. 47; Cipariu 1855/A; Georgescu 1934, p. 8; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1057; Haţeganu, 1976, p. 237–238; Radosav 1995, p. 58; Andea 1996, p. 27; 162; Haţeganu, Lupan, 1979, p. 403; Mârza, Dreghiciu, Mircea 2007, p. 26–27; Mircea 2008, p. 327.

Observaţii. Acest Ceaslov are în BRV poziţie diferită faţă de *Polustavul* din 1808. Cu toate acestea, considerăm că este identic cu *Orologhionul* (Blaj, 1808) şi cu *Polustavul* (Blaj, 1808).

1808. *Orologhion,* Blaj, 1808.

Referințe. Andea 1996, p. 76, 77, 88, 89, 188.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Considerăm că este identic cu *Polustavul* (Blaj, 1808) şi cu *Ceaslovul* (Blaj, 1808).

1808. *Psaltire,* Blaj, 1808.

Referințe. BRV, IV, nr. 325, p. 129; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 141; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1044; Theodorescu 1961, p. 524; Poenaru 1973, p. 268; Mircea 2008/A, p. 35; Râpă-Buicliu 2000, p. 369.

Observaţii. Nu a existat. Șandru (1947, p. 138–156) consideră că este o semnalare eronată, iar Teodorescu (1960/A, p. 1044) susține că se confundă cu *Psaltirea* (Blaj, 1809). Theodorescu (1961, p. 524) este de părere că este o semnalare eronată a lui Bran (1935, p. 3) și că, în realitate, cartea aceasta nu s-a tipărit.

1809. *Abecedar,* Blaj, 1809.

Referințe. Mircea 2008, p. 329–330.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1809. *Liturghie,* Blaj, 1809.

Referințe. Andea 1996, p. 97.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1809. *Molitvelnic,* Blaj, 1809.

Referințe. Patachi 1960, p. 286; Poenaru, 1973, p. 107.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1809. *Polustav,* Blaj, 1809.

Referințe. Florescu 2000, p. 395.
Observații. Această ediție nu a existat. Exemplarele menționate de Florescu (2000, p. 395) aparțin ediției *Polustavului* tipărit la Blaj în 1808.

1809. *Teologie pastorală,* Blaj, 1809.

Referințe. Patachi 1960, p. 286; Poenaru, 1973, p. 108.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1810. *Strastnic,* Blaj, 1810**.**

Referințe. Cândea 1984, p. 593; Oros 2008, p. 31.
Observații. Această ediție nu a existat.

1812. *Apostol,* Blaj, 1812.

Referințe. Iorga 1906, p. 195; Popa 1930–1931, p. 313; BRV, IV, nr. 360, p. 134; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1055.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Considerăm că este o citire greșită a anului.

1812. *Liturghier,* Blaj, 1812.

Referințe. Andea 1996, p. 185.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1813. *Abecedar,* Blaj, 1813.

Referințe. Mircea 2008, p. 339–340.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1813. ***Apostol,*** Blaj, 1813.

Referinţe. Bărnuțiu, 1998, p. 342; Oros 2008, p. 31.
Observaţii. Această ediție nu a existat.

1813. ***Liturghier,*** Blaj, 1813.

Referinţe. Cânda 1982, p. 397; Cânda 1984, p. 900; Oros 2008, p. 31.
Observaţii. Această ediție nu a existat.

1814. ***Catavasier,*** Blaj, 1814.

Referinţe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1815. ***Ceaslov,*** Blaj, 1815.

Referinţe. Mircea 2008, p. 342–343.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1815. ***Evanghelie,*** Blaj, 1815.

Referinţe. Cipariu 1855/A.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1815. ***Strastnic,*** Blaj, 1815.

Referinţe. Radosav 1995, p. 19.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1817. ***Liturghii,*** Blaj, 1817.

Referinţe. BRV, III, nr. 952, p. 194; Popa 1930–1931, p. 313; Teodorescu 1960, p. 344; Teodorescu 1960/A, p. 1046; Socolan 1983, p. 54, 87; CRV 1985, p. 255; Mircea 2008, p. 346. Oros 2008, p. 31.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Exemplarele indicate în referințe nu aparțin acestei ediții.

1817. *Penticostar,* Blaj, 1817.

Referințe. Teodorescu 1960, p. 344.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1817. *Triod,* Blaj, 1817.

Referințe. Radosav 1995, p. 58.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1818. *Apostol,* Blaj, 1818.

Referințe. Cânda 1984, p. 593; Cânda 1985, p. 618; Mircea 1996, p. 19–32, 86; Oros 2002, p. 367–382; Oros 2008, p. 31.
Observații. Această ediție nu a existat.

1819. *Ceaslov,* Blaj, 1819.

Referințe. Cipariu 1855/A; Patachi 1960, p. 286; Poenaru, 1973, p. 126.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1820. *Evanghelie,* Blaj, 1820.

Referințe. Andea 1996, p. 173.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1821. *Apostol,* Blaj, 1821.

Referințe. Cipariu 1855/A.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1821. *Strastnic,* Blaj, 1821.

Referințe. Cipariu 1855/A.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1824. *Acatistier,* Blaj, 1824.

Referințe. Radosav 1995, p. 53.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1826. *Liturghier,* Blaj, 1826.

Referințe. Andea 1996, p. 93.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1828. *Octoih,* Blaj, 1828.

Referințe. Radosav 1995, p. 48.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1829. *Octoih,* Blaj, 1829.

Referințe. Andea 1996, p. 92.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

TIPOGRAFIA DIN BRAȘOV

1731. *Calendar*, Brașov, 1731.

Referințe. Tempea 1899, p. 100; Tempea 1969, p. 132; Răduică 1981, p. 200–201.
Observații. Nu se cunoaște vreun exemplar din această tipăritură. Tempea (1899, p. 100) îl pomenește primul, iar ceilalți preiau informația de la el.

1737. *Calendar*, Brașov, 1737.

Referințe. BRV IV, p. 54; Tartler 1918, p. 194; Pascu 1927, p. 298; Bogdan-Duică, 1929, p. 76–78; Lacea 1929–1930, p. 358–359; Tomescu 1957, p. 21, 100–101; Teodorescu 1960, p. 345; Tempea 1969, p. 132, 156–157, 160, 176; Răduică 1981, p. 201.
Observații. Nu se cunoaște vreun exemplar din această tipăritură.

[1772]. *Calendar*, Brașov, ante 1772.

Referințe. Micu 1910, p. 24; Poenaru 1973, p. 54–55; Stoide 1956, p. 132–142.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Un decret al Mariei Tereza din 1772, adresat Guberniului Transilvaniei, pomenește de „diverse specii de cronologie sau, în limba vlahică, calendare, date la lumină în Bulgarseg, suburbia orașului Brașov". Dispune confiscarea calendarelor, ca factori de propagare a superstițiilor, iar două exemplare cere să fie trimise la Viena. Magistrul Brașovului raportează executarea dispoziției.

1811. *Bucoavnă*, Brașov, 1811.

Bucoavnă pentru învățătura pruncilor de a să deprinde atât la cunoașterea slovelor, la slovenire și la cetanie, cât și la rânduiala vecerniei, utreniei și a sfintei liturghii. Tipărită cu toată cheltuiala d<u>mnealor fraților Constandin și Ioann Boghici. În priveleghiata tipografie din Brașov. Prin tipograful Fridrihi Herfurt, 1811.

Format. In 16°; 84 p. Tipar negru, cu 24 de rânduri la pagină.
Ornamentație. Gravură reprezentând *Învierea Mântuitorului* (p. 12).
Cuprins. Textul începe pe versoul foii de titlu, și până la p. 11 sunt exerciții de alfabet. De la p. 13 urmează rânduiala vecerniei, utreniei, liturghiei, zece porunci, învățături bisericești și diferite rugăciuni. La p. 82–84 sunt cifrele românești și latinești și tabla înmulțirii.
Referințe. BRV IV, nr. 342, p. 132; Berechet 1938/A; Teodorescu 1960, p. 345; Moașa Nazare 2007, p. 317; Moașa Nazare 2009, p. 140.
Observații. În BRV (IV, nr. 342, p. 132) se precizează că era un exemplar în Biblioteca Institutului de Istoria Vechiului Drept Românesc din Iași (descriere făcută după BRV IV, care urmează sursa Berechet 1938/A).

1811. *Ceaslov*, Brașov, 1811.

Referințe. BRV IV, p. 132; Balaur 1934, p. 19.
Observații. Exemplar de referință: Biserica din Marinci din Basarabia (descriere făcută după BRV IV, p. 132, care urmează sursa Balaur 1934, p. 19).

1812. Ioan Barac, ***Arghir și Elena*,** Brașov, 1812, ed. IV.

Istoriia | prea frumosului | Arghir | și a | prea frumoasei | Elena | cea măiastră și cu părul de aur, | adecă o închipuire, supt carea să | înțelege luarea Țării Ardealului | prin Traian, chesarul Râmului. | Acum a doa ora de autorul îndreptată, | cu slobozeniia celor mai mari, | tipărită | cu toată cheltuiala dumnialor fraților Costandin și Ioann Boghici, | în privileghiiata tipografie din | Brașov. | Tip. Schobeln, 1812.

Referințe. BRV III, nr. 801, p. 55; Gross 1886, p. 102; Petrik II, p. 239; Pascu 1927, p. 301; Banciu 1930, p. 294; Teodorescu 1960, p. 345; Moraru, Velculescu 1976, p. 175.
Observații. Descrierea după BRV (III, nr. 801, p. 55), după semnalarea lui Gross (1886, p. 102).

1814. *Bucoavnă*, Brașov, 1814.

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea slovelor, la slovenire și la cetanie, cât și la rânduiale<le> vecerniei, utreniei | și a sfintei liturghii. | Tipărită cu cheltuiala dumne<ealor> fraților | Constandin și Ioann Boghici. | În Privileghiata tipografie din | Brașov, | prin tipograful Fridrichi Herfurt, 1814.

Format. In 8°; 81 p.+ [3] p.

Depozit. „Muzeul tiparului", Târgoviște.

Referințe. Simonescu, Petrescu 1972, p. 103–104; Râpă-Buicliu 2000, p. 126; Moașa Nazare 2007, p. 317; Moașa Nazare 2009, p. 140.

Observații. Exemplar de referință: „Muzeul tiparului", Târgoviște, nr. inv. 75/1274. În urma cercetărilor inteprinse la Complexul Muzeal Național „Curtea Domnească", în data de 27 iunie 2016, exemplarul nu a mai fost găsit în fondurile bibliotecii. Descriere făcută după Râpă-Buicliu (2000, p. 126), care preia informația de la Simonescu, Petrescu (1972, p. 103–104).

[1816]. ***Bucoavnă*****,** f.l., f.a. [Brașov, 1816? sau 1822?].

Bucoavnă | pentru | învățătura | pruncilor | de a să deprinde atât la cunoașterea | slovelor, la slovenire și la | cetanie, cât și la rânduiala | vecerniei, utreniei și | a sfintei liturghii. | Brașov, | s-au tipărit în tipografia domnului | Franțisc de Șobeln.

Format. In 8°; 81 p. + minimum [3] p. Număr variabil de rânduri la pagină.

Ornamentație. Gravură cu *Sfânta Treime*, semnată „M. A." (p. 12); gravură reprezentând un copilaș (f. tt.); vinietă cu case și turn (p. 11); ornamente tipografice modeste (*passim*).

Cuprins. § I. [Arătarea slovelor] (p. 2–4); § II. [Primele silabe și cuvinte] (p. 5–8); § III. [Despărțirea cuvintelor în silabe] (p. 8–11); *Rânduiala vecerniei* (p. 13–26); *Rânduiala utreniei* (p. 26–39); *Rânduiala sfintei liturghii* (p. 39–66); *Această să cântă când să înbracă arhiereul* (p. 67); *Zeace porunci ale lui Dumnezeu* (p. 68–70); *Învățături bisericești* (p. 71–73); *Rugăciunea carea să zice în toate zilele, ca să dobândim sfârșit bun vieții noastre* (p. 73–74); *Rugăciunea mesii* (p. 74–76); *Rugăciuni pentru școală* (p. 77–80); *Tatăl nostru* (p. 80); *În ce chip se cade creștinul pravoslavnic a-și face semnul sfintei cruci* (p. 81); *Arătarea numerilor slovenești, arapești <și> latinești* (p. [82–83]); *O dată unul* (p. [84]).

Depozit. BAR, BVAUGL.

Referințe. Ghibu 1916, p. 89–93; Banciu 1930, p. 294; Hâncu 1965, p. 90; Poenaru 1973, p. 118; Moașa Nazare 2007, p. 317.

Observații. BAR, cota CRV 1171A. Descrierea de pe site-ul bibliotecii (http://aleph500.biblacad.ro:8991/F/9TJED75LJVXUP2YUY9UTI6SKT9G757RB6A49L3K8D65PJRB5BD–12290?func=full-set-set&set_number=007515&set_entry=000001&format=999) dă ca an de apariție 1822, fără ca acesta să fie menționat pe foaia de titlu. BVAUGL, cota CRV I–62. Hâncu (1965, p. 90) dă ca an de apariție 1816, fără ca anul să fie menționat pe foia de titlu. Tot el susține că exemplarul se încheia cu *Pentru numere*, bănuind că ar fi trebuit să mai fie și tabla înmulțirii. Desigur, cele 2 supoziții se datorează celor 2 ediții cunoscute de *Bucoavnă*, apărute la Brașov în 1816 (nr. 900 din BRV III) și 1822 (nr. 1151 din BRV III).

TIPOGRAFIA DIN BUDA

1793. ***Catehism*****,** Buda, 1793.

Referințe. Veress 1932, p. 594; Király 1983, p. 42.

1795. ***Cazanie***, Buda, 1795.

Cazanie la toată Duminica și alte zile de sărbătoare.

Format. In folio.
Referințe. Veress 1932, p. 595.

1805. Dimitrie Ţichindeal, ***Calea spre mântuire*****,** Buda, 1805.

Referințe. Veress 1982, nr. 34, 39, 54, 56; Domokos 1983, p. 294; Râpă-Buicliu 2000, p. 122.

1806. ***Catehism mic*****,** Buda, 1806.

Format. In 8°.
Referințe. Veress 1982, nr. 119, 125, 161; Râpă-Buicliu 2000, p. 122.
Observații. Tipografia Universității anunța Consiliul Locumtenențial, într-o scrisoare din 16 august 1806, în legătură cu reimprimarea *Catehismului* (editat înainte la Blaj). Ioan Molnar Piuariu, într-o scrisoare din 21 octombrie 1806, cere tipografiei 100 de exemplare din *Catehism*. Într-un Catalog din 1807/1808 se menționează „Catehismul mic …1806".

1806. Grigore Obradovici, ***Versuri funebre pentru episcopul Șacabent al Varșeţului*****,** Buda, 1806.

Referințe. Veress 1982, nr. 119, 125, 161; Râpă-Buicliu 2000, p. 122.
Observații. O scrisoare atestă imprimarea acestei tipărituri.

1809. ***Însemnarea puselor înainte învăţături*****,** Buda, 1809.

Însemnarea puselor înainte învățături care 31 de școlari, în Școala Normală a nației românești din Pești, prin cursul de iarnă, de la Constantin Diaconovici Loga învățătorul au învățat, și acum, la publica examinare, în luna lui aprilie în 24 de zile anul 1809, înainte de prânz de la 9 până la 12 ceasuri, s-au arătat. În Buda, 1809. La Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești.

Format. In 4°; 10 p.
Cuprins. *Persoanele cele de stare a aceștii Scoală Națională: crăiescu districtual inspector Gheorghie de Piș. Local-director, Ioan Dr. Boráros, și catehet, Ioan Teodorovici, parohul locului* (p. 2); Materiile tratate: I. *Din învățătura creștinească*. II. *Din lecțiile românești*. III. *Din istoria Bibliei*. IV. *Din învățătura limbii românești*. V. *Din limba nemțească*. VI. *Din limba ungurească: cei de la Psaltire de la § IV cetesc până la Dialogul: A Gazdálkodó Gyermek*. VII. *Din cartea de mână cătră cinste*. VIII. *Din socoată sau aritmetică. Din scrisoarea românească și a altor limbi* (p. 3–5); O *orație*, înainte de examen, românește și nemțește, si una, după examen, românește și ungurește (p. 7–10). Clasificația cu litere latine cu numele școlarilor pe clase: Psaltire, Ceaslov și Începători.

Referințe. BRV IV, nr. 330, p. 130; Veress 1931, II, p. 173; Teodorescu 1960, p. 349; Popeangă 1974, p. 260; Dudaș 1979, p. 362; Râpă-Buicliu 2000, p. 124.

Observații. Veress (1931, II, p. 173) afirmă că a găsit cartea la Muzeul Național din Budapesta. Fondul acestuia se află astăzi la OSzK, dar nu am găsit tipăritura.

1810. ***Calendar***, Buda, 1810.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1810, | carele să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Țării Ungurești | și a Prinţipatului Ardealului, Țării | Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și se|ptămânile calendariului vechiu și acelui | nou, tâmpurile anului, schimbarea și | plinirea lunii și târgurile. | În Buda. | Tipărit în Crăiasca Tipografie a Univer|sității Ungurești.

Format. In 8°; [40] f. Tipar negru și roșu.

Cuprins. Partea calendaristică; *Istorii și învățaturi din scriptorii cei profani sau mirenești a romanilor celor vechi: Pentru bărbăție; Cele grele se fac ușoare cu răbdare; Uită-te la necazurile altora, ca mai cu liniște să porți ale tale; Mâniia e nebunie curată; A se mănii cel ce pedepseste tocma nu se cuvine; Nice pre vrajmași nu se cade să ne mâniem; Mâniia nu se poate învinge pre sine; În multe tipuri lipsește a îngrădi mâniia; Pre lingari să nu-i ascultăm;* [Poezie de 28 de strofe a câte 4 versuri despre cucerirea Daciei de către Traian].

Referințe. BRV III, nr. 776, p. 21–22; Tomescu 1957, p. 113; Teodorescu 1960, p. 349; Cartea B. 1972, p. 142.

Observații. Exemplar de referință: Biblioteca domnului N. Ionescu, București, pe timpul BRV (III, nr. 776, p. 21–22). În 1972 exista în colecția BCUB, incomplet și legat cu cel din 1814.

1810. Constantin Diaconovici-Loga, ***Însemnarea puselor înainte învățături ...*** sau ***Anuar școlar II***, Buda, 1810.

Însemnarea puselor înainte învățături care 30 de școlari, în Școala Normală a nației românești din Pești, prin cursul de vară, de la Constantin Diaconovici Loga învățătorul au învățat, și acum, la publica examinare, în luna lui septembrie în 7 zile anul 1810, înainte de prânz de la 9 până la 12 ceasuri, s-au arătat. În Buda, 1809. La Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești.

Referințe. Popeangă 1974, p. 260; Dudaș 1979, p. 362; Râpă-Buicliu 2000, p. 124.

1811. ***Calendar***, Buda, 1811.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1811, | carele să cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Țării Ungurești | și a Prinţipatului Ardealului, Țării | Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminecile, sărbătorile și se|ptămânile calendariului vechiu și acelui | nou, tâmpurile anului, schimbarea și | plinirea lunii și târgurile. | În Buda. | Tipărit în Crăiasca Tipografie a Univer|sității Ungurești.

Format. In 8°; [40] f.

Cuprins. [Partea calendaristică]; *Istorii și invățături din scriptorii cei profani, mai vârtos a romanilor celor vechi, prestrăluciților strămoșilor noștri*; *Nemica nu e mai dulce viței omenești decât fiii*; *Pre fii pentru folosul patriei se cade a-i învăța bine*; *A se învăța bine fiii din pruncie, foarte folosește spre toată viiața; Datina romanilor celor vechi întru creștere pruncilor; Cei ce învețâ tinerimea foarte de mare folos sânt publicului (obștei); Școlarul să fie mulțemitoriu către învățătoriu; Învățătoriul nici să aibă greșele, nici să le sufere; A părinților asupra fiilor asprime; Dragostea pări(n)ților către fii; Ale sale deregătorii sânt căsătoriților de la natură împărțite; Muiare să o alegi din năravuri;* 2 poezii de felicitare pentru Dimitrie Bandi și un „Gheorghe", „ce-ți iaste din părinți numele Ce(a)pă" (Cepescu).

Referințe. BRV III, nr. 788, p. 30–31; Tomescu 1957, p. 113; Teodorescu 1960, p. 349.

Observații. Exemplar deținut cândva în Biblioteca domnului N. Ionescu, București (BRV III, nr. 788, p. 30–31).

1811. ***Didahiile singure***, Buda, 1811.

Referințe. Patachi 1960, p. 286; Poenaru 1973, p. 113–114.

Observații. Poenaru (1973, p. 113–114) preia informația de la Patachi (1960, p. 286), iar Patachi, dintr-o lista din 1857, întocmită de Ștefan Moldovan pe seama unei consemnări a lui Timotei Cipariu.

1813. Constantin Diaconovici-Loga, ***Caractere caligrafice*****,** (Buda?), 1813.

Caractere caligrafice pentru școalele poporale.

Referințe: BRV IV, nr. 369; p. 136; Botiș 1922, p. 390; Gram. 1923, p. 47; Suciu 1940, p. 69; Teodorescu 1960, p. 349; Loga 1971, p. 37.

Observații. BRV (IV, nr. 369; p. 136) preia informația de la Botiș (1922, p. 390).

1814. ***Calendar***, Buda, 1814.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1814, | care se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pre gradurile și clima Țării Ungu|rești și a Prințipatului Ardealului, | Țării Românești și a Moldovei. | Arată | zilele, duminicele, sărbătorile și | septămânile calendarului vechiu și a ce|lui nou, timpurile anului, schimbarea | și plinirea lunii și târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografie a Universității | Ungurești.

Format. In 8°; [33] f.

Cuprins. *Hronologhie*; *Despre eclipsuri sau întunecarea soarelui și a lunei*; Calendarul celor 12 luni; *Însemnarea târgurilor din Țeara Ungurească, Țeara Ardealului și din Bănat* (p. ?); *Cel de căpetenie al poștelor curs prin Țeara Ungurească, Ardeal și Țeara Românească* (p. ?); *Foarte folositoare tabelă carea arată împărțirea veniturilor și a cheltuialelor preste tot anul la întrebuințarea economiei* (p. ?); *Tabla. Din florinți ungurești a face florinți nemțești sau zloți* (p. ?); *Vreo câteva anecdote* (p. ?); *Alte povestiri* (p. ?).

Referințe. Philippide 1888, p. 158; Bobulescu 1920, p. 48–50; Iosipescu 1957, p. 134–135; Cartea B. 1972, p. 156; Poenaru 1973, p. 116; Poenaru 1974, p. 63; Râpă-Buicliu 2000, p. 126.

Observații. Exemplar de referință: în 1972 exista în colecția BCUB, legat cu cel din 1810. Descriere preluată de la Poenaru 1973, p. 116. Poenaru (*loc. cit.*), apud Iosipescu (1957, p. 134–135), vorbește despre acest calendar ca existând în BCUB (a ars, probabil, în 1989).

1815. Anton de Marki, ***Arătare a slovelor,*** Buda, 1815.

Anton de Marki, Arătare a slovelor, a împărţirii lor, a semnelor, a lungirii și a scurtării, a semnelor tonului, a împărţirii cuvintelor și a despărţirii lor în silabe, a semnelor, a tonului de cuvânt și a vorbei, și a semnelor de deosebire, Buda, 1815.

Referințe. *Românii* 1906, p. 5; Loghin 1926, p. 16; Iacobescu 1993, p. 327; Tatay 2011, p. 436.

[1817]. ***Caligrafia românească prin Heinrich Țezar,*** Buda, 1817 sau 1819.

Caligrafia | românească | prin Heinrich Țezar. | În Buda. | La Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungurești.

Format. Format oblong, de 12 tabele litografiate, opera lui Fr. Karacs. Pe foile 11 și 12 se vede însemnat anul 1817. O chitanță de pe foaia10 poartă data de 30 ianuarie 1819, data exactă a tipăririi.

Referințe. BRV III, nr. 934, p. 183; BRV IV, p. 303; Veress 1931, II, p. 225.

Observații. BRV (III, nr. 934, p. 183) dă ca an de apariție 1817, iar BRV (IV, p. 303), 1819. În privința deținătorului actual al cărții, în BRV III (*loc. cit.*) se spune că BAR deține cartea, iar în BRV IV (*loc. cit.*) se precizează contrarul. Veress preia informația după BRV III (*loc. cit.*). În urma cercetărilor recente efectuate la BAR, nu s-a găsit această carte în fondurile bibliotecii.

1817. ***Registru pentru nașteri, botezuri și decese***, Buda, 1817.

Registru pentru nașteri, botezuri și decese, Buda, Tip. Universității din Pesta, 1817.

Referințe. Veress 1982, p. 284; Râpă-Buicliu 2000, p. 127.

1817. Dimitrie P. Tirol, ***Oda na tezoimenie***, Buda, 1817.

Oda na tezoimenije blagopočitenno-rognago gospodara Dimitria Antonoviča, v znak emu iskrenije liubovi prinošena i posvjaščenna D<imitrie> T<irol>, MDCCCXVI, u Temišvaru, v Budine pismeny kral vseuč Peštanskog, 1817.

Format. In 8º; 2 f.

Referințe. Novacović 1869, p. 284; Râpă-Buicliu 2000, p. 127.

1821. Zaharia Columb, ***Gramatica limbii germane***, Buda, 1821.

Gramatică teoret<ică> și pract<ică> de limb<a> germ<ană>, Buda.

Referințe. BRV III, nr. 1117, p. 374; Iarcu 1865, p. 31; Iarcu 1873, p. 26; Philippide 1888, p. 155; Teodorescu 1960, p. 350.

Observații. BRV (III, nr. 1117, p. 374) preia informația de la Iarcu (1873 p. 26), specificând totodată: „N'am văzut exemplare".

1821. ***Inventaria bibliopolae W. H. Thierry*****,** Buda, 1821.

Format. In 4º; 20 coli.

Referințe. Veress 1982, nr. 373, 379; Râpă-Buicliu 2000, p. 135.

1823. ***Calendar*****,** Buda, 1823.

Calendariu | pe | anul de la Hristos | 1823, | carele se cuprinde din 365 de zile, | întocmit | pe gradurile și clima Ungariei, a Ma|relui Prințipat al Ardealului, a Țărei | Românești și a Moldovei. | Areată | zilele, duminecile, sărbătorile și | septămănile, precum a calendariului celui | vechiu, așa și a celui nou, părțile anului, | schimbarea lunei și târgurile. | În Buda, | la Crăiasca Tipografiă a Universitatei | Ungurești.

Format. In 8°, Tipar negru și roșu (titlul și partea calendaristică). 2 file incomplete, deteriorate.

Ornamentație. Stema cu vulturul bicefal (f. tt.). Chenar în jurul foii de titlu.

Cuprins. *Lauare de seamă pe ani* (f. tt. v); *Sărbătorile și alte zile din an schimbătoare* (f. tt. v); [… *25. Buna Vestire* …] A doua pagină din luna martie (fila 2r.); [… *2. Părintele Tit* ...] Pagina 1 din luna aprilie (fila 2v.)

Depozit. BACJ.

Referințe. Râpă-Buicliu 2000, p. 135; Faiciuc 2011, p. 25; Urs 2011, p. 650–651.

Observații. Exemplar de referință: BACJ, cota CRV 935. Se mai păstrează doar foaia de titlu și un fragment dintr-o pagină.

1823. ***Ceaslov*****,** Buda, 1823.

Format. In 8º; după exemplarul incomplet, are foile 10–24 și 1 foie nenumerotată.

Ornamentație. Are inițialele împodobite, frontispicii și viniete simple; în BRV (IV, p. 311), este reprodusă o frumoasa cruce alcătuită din motive florale, jerbe, iar deasupra, ochiul lui Dumnezeu, gravură existentă în *Ceaslov*.

Referințe. BRV III, nr. 1177, p. 410; BRV IV, p. 310–311; CAL 1825; CAL 1832, p.32; Teodorescu 1960, p. 350; Bocșan 1978, p. 168.

Observații. BRV (IV, 310–311) precizează că există un exemplar la BAR. Nu este în catalogul de CRV de pe site, și nici măcar în catalogul lor intern.

1824. C. Diaconovici-Loga, ***Abecedar sau bucvar sârbesc*,** Buda, 1824.

Referințe. Botiș 1922, p. 158, 390; Gram. 1923, p. 43–48; BRV III, nr. 1206, p. 434; Teodorescu 1960, p. 350; Veress 1982, nr. 438, 439; Râpă-Buicliu 2000, p. 427.

Observații. În BRV (III, nr. 1206, p. 434), citim următoarele: „N-am văzut exemplare. Amintit în „Foaia diecezană", Caransebeș 1923, nr. 22, pag. 2–3 (și extras: *Primii gramatici români bănățeni* .., Caransebeș 1923, p. 43 și 48). Se zice că a apărut, unul pentru școlile orășenești, altul pentru cele sătești; ca an de tipărire se admite 1824, dar se amintește și părerea despre anul 1822. Dr. Teodor Botiș, *Istoria școalei normale (Preparandiei) ... din Arad* (Arad, 1922, p. 158), spune că *Abecedarele* este o traducere după un *Bucvar* sârbesc, găsit în arhiva inspectorului Nestorovici, făcută din îndemnul aceluiaș inspector (*ibidem*, v. și p. 390)."

1825. ***Articulii cei de obște pentru soțietățile și țehurile de supt Crăimea Ungariei*,** Buda, 1825.

Format. In folio.
Referințe. Catalogus 1841, p. 6; Dudaș 1979, p. 368; Râpă-Buicliu 2000, p. 136.
Observații. Ediția a doua a cărții din 1813.

1825. Petru Maior, ***Orthographia Romana*,** [Buda, 1825].

Observații. Nu se cunosc exemplare. La Petrik (II, p. 947), ea figurează ca existentă, cu datele: 8°; VIII p. + 103 p. *Orthographia* lui Petru Maior din 1819 (vezi aci, supra, Tipografia din Buda) a fost retipărită ca introducere la *Lexiconul de la Buda* (vezi aci, supra, Tipografia din Buda). Este posibil să se fi scos și exemplare independente de dicţionar. Este sigur că, la retipărirea din 1825, studiul lui Maior a avut cel puțin 3 variante (trasuri) tipografice. Faptul reiese din compararea celor 3 exemplare din *Lexicon* existente la BCUCJ (cota BRV 1240, 1240 D. și Sion 1222). Detaliile pentru analiză le oferă situația tipografică a *Dialogului pentru începutul limbei română* (p. 54–102) și a ultimei pagini, 103. Exemplarul Sion 1222 are frontispiciul de la p. 54 format din 29 de ornamente tipografice mărunte, așezate în linie (cruciuliţe cu braţe trilobate), între care, după ornamentul 15 din stânga, intervine – eroare tipografică? – un semn de exclamare (!). Cele 2 variante ale dialogului, cu ortografie latină și chirilică, sunt așezate în coloane paralele, despărţite de o linie la mijloc. Pagina 102 este numerotată greșit: 190. Custodele de la aceeași pagină este: EXTRA-. Această situaţie grafică corespunde întru totul cu aceea a celor trei exemplare pe care aceeași bibliotecă le posedă din ediția 1819 a *Orthographiei* (cota BRV 1039, 1039A și 1039D.). Exemplarele BRV 1240 și 1240 D. au frontispiciul de la p. 54 altminteri: 29 din aceleași ornamente, dar multe îngroșate, și, în plus, fără semnul exclamării, existent în exemplarele Sion 1222 și BRV 1039, 1039A și 1039D. În locul liniei de despărţire a celor două variante din *Dialog*, sunt 2 linii paralele. Astfel, se detașează deocamdată 2 trasuri tipografice ale *Ortografiei române* de la începutul *Lexiconului* din 1825. Dar cele două exemplare (1240 și 1240D.) diferă, la rândul lor, între ele. În exemplarul 1240, de la p. 97 la p. 102, una dintre liniile cu pricina dispare, rămânând una singură. Același fenomen se întâmplă și la exemplarul 1240D., dar la alte pagini: 81–96. Apoi, acest din urmă exemplar se detașează în continuare atât de exemplarele analizate ale ediției din 1819 (care până acum se credea că a fost reprodusă anastatic în 1825!), cât și de cele pe care le cunoaștem de la începutul *Lexiconului.* Astfel, cifra paginii 102

este corectă, iar custodele paginii este scurtat: EX. Ceva mai mult, de la p. 103 a acestui exemplar lipsește custodele obișnuit – și logic! –, prezent la celelalte exemplare: *A partic,* care este incipitul Lexiconului propriu-zis. Concluzia logică este că acest exemplar al *Orthographiei*, ca și altele cu aceleași caractere au putut fi tipărite și în vederea unei circulații independente de *Lexicon*, de care nu este condiționat prin custode. La nevoie, ele au fost legate și ca introduceri la marea operă lexicografică, dar au putut circula și ca ediție 1825 a *Orthographiei.*

1826. *Strastnic*, Buda, 1826.

Referințe. BRV IV, nr. 460, p. 154; Popescu 1919, p. 78; Teodorescu 1960, p. 351.
Depozit. În 1919 exista la biserica din Bocșa Montană, după cum afirmă Popescu (1919, p. 78).

1826. Dimitrie P. Tirol, ***Banatskij almanah*,** Buda, 1826.

Banatskij almanah za godinu 1827 Dimitrjem P. Tirolom sastavlén. Prva godina. U. Temišvaru [Budae, Tipografia Universității din Pesta] [1826] [tipograf Ioannes Vitković], ed. I, sârbă.

Format. In 8°; 178 p. + [11] f.
Referințe. Novacović, 1869, p. 144; Râpă-Buicliu 2000, p. 136.
Observații. Deși pe ea scrie Timișoară, ar fi, de fapt, de Buda.

1830. *Octoih*, Buda, 1830.

Referințe. Veress 1932, p. 596; BRV III, nr. 1491, p. 698; Teodorescu 1960, p. 351.
Observații. BRV (III, nr. 1491, p. 698) preia informația de la Veress (1932, p. 596), care susține că, în 1829, Constantin Diaconovici-Loga a comandat o nouă ediție din *Octoih* cu un tiraj de 500 de exemplare, dar și această ediție s-a vândut curând.

TIPOGRAFIA DIN CLUJ

1746. *Elementa puerilis institutionis ...,* Cluj, 1746.

Referințe. BRV, IV, p. 58, nr. 91; Bogdan 1938, p. 9–10; Teodorescu 1960, p. 351.
Observații. Conform criteriilor de selecție a cărților românești vechi, această tipăritură nu a intrat în prezentul Repertoriu, fiind scrisă în latină și slavonă, sub patronajul episcopului rutean Mihail Manuil Olșavski. BRV (IV, p. 58, nr. 91) a introdus-o în cuprinsul său doar pentru că se adresa românilor ortodocși din Transilvania.

TIPOGRAFIA DIN KARLOWITZ

1758. Movilă Petru, ***Ortodoxia homologia*,** ed. Zaharia Orfelin, 1758, Karlowitz.

Referințe: Râpă-Buicliu 2000, p. 89.

TIPOGRAFIA DIN ORADEA

1802. Ignatie Darabant, ***Tentamen publicum*,** Oradea, 1802.

Referințe: Dudaș 1996, p. 150.

1828. Petru Ioanovici, ***Ode … Samueli Vulcan***, Oradea, 1828.

Ode gratulatoria novi anni quam Ill. ac Rev. Domino Samueli Vulcan episcopo G. ritus catholicorum Varadinensi profunda cum veneratione offert anno quo: Varadini magnificam eiusdem episcopi ecclesiam cathedralem sua decorabat pictura grande decus Serbis, inignis gloria nostra! Nostri aevi Raphael Arsa Theodorovics Petrus Ioannovics. | Magno Varadini, typis Ioannis Tichy.

Descriere. In 8º; 3 f.
Depozit. Muzeul Național din Budapesta.
Referințe. Veress 1931, II, p. 257.
O**bservații.** Exemplar de referință. OSzK a preluat fondul Muzeului Național, dar cartea nu a fost găsită în fondurile bibliotecii.

1829. Moise Sora Noac, ***Elegia … Joanni Delinger*,** Oradea, 1829.

Elegia Rev. Domino Joanni Delinger, abbati B. M. V. de Tormova ... 6 Id. Febr. onomatisanti oblata a Moyse Noak. Magno-Varadini, 1829. Typis Tipographicae Tychianae.

Descriere. In 8º; 2 f.
Referințe. BRV III, nr. 1424, p. 633; Petrik II, p. 884; Veress 1931, II, p. 265; Teodorescu 1960, p. 356.
Observații. Petrik (II, p. 884) nu spune unde se află cartea, iar ceilalți au preluat informația de la el.

TIPOGRAFIA DIN RÂMNIC

1724. ***Psaltire,*** Râmnic, 1724.

Referințe. Teodorescu 1961, p. 184; Pavel 2007, p. 15.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1726. *Întâia învățătură pentru tineri,* ed. a II-a, Râmnic, 1727.

Format. 73 f.
Ornamentație. Viniete pe f. 1r, 1v, 5r, 9r.
Referințe. BRV, IV, nr. 64, p. 51; Turdeanu 1939, p. 187; Bogdan 1960, p. 168; Florescu 1998, p. 110; Râpă-Buicliu 2000, p. 236–237.
Observații. Nu au fost identificate exemplare; existența ei este confirmată de ediția a III-a din 1734.

1731. *Antologhion,* Râmnic, 1731.

Referințe. Teodorescu 1961, p. 180.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Probabil că nu a existat.

1731. *Octoih,* Râmnic, 1731.

Referințe. Filimon 1927–1928, p. 606; Chindriș 2003, p. 720.
Observații. Această ediție nu a existat. Exemplarul descris de Filimon (1927–1928, p. 606) aparține ediției de București din același an, ediție descrisă în BRV II (p. 41–42, nr. 202) și în BRV IV (p. 52, nr. 66). Eroarea vine dintr-o formulare imperfectă din articolul lui Filimon (1927–1928, p. 606), unde s-a scris greșit *Râmnic*, în loc de *București*. Exemplarul indicat ca existând la OSzK aparține tot ediției de București.

1735. *Triod,* Râmnic, 1735.

Referințe. BRV, IV, nr. 69, p. 54; Bran 1935, p. 3; Șandru 1947, p. 144; Teodorescu 1961, p. 184–185; Florescu 1998, p. 110.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Este posibil ca această ediție să nu fi existat, fiind și în acest caz o citire greșită a anului de imprimare.

1736. *Antologhion,* Râmnic, 1736.

Referințe. Teodorescu 1961, p. 180; Florescu 1998, p. 110 (dă numai titlul cu anul de apariție în paranteză și atât).
Observații. Nu se cunosc exemplare. Nu credem să fi existat această ediție. Este posibil să se fi confundat cu ediția din 1737, a cărei tipărire începe în 1736, după cum ar putea fi o citire greșită a locului de imprimare.

TIPOGRAFIA DIN SIBIU

1709. ***Catehism catolic cu litere latine,*** Sibiu, 1709.

Referințe. BRV, I, nr. 156, p. 480; Maria 2011, p. 8.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1753. ***Catavasier,*** Sibiu, 1753.

Referințe. Andea 1996, p. 70.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1761. ***Octoih,*** Sibiu, 1761.

Referințe. Radosav 1995, p. 99.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1768. ***Triod,*** Sibiu, 1768.

Referințe. Andea 1996, p. 71.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1774. ***Catehism,*** Sibiu, 1774.

Referințe. Patachi 1960, p. 286; Poenaru 1973, p. 57; Dunăreanu, Popa 1979, p. 17.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1776. ***Ceaslov,*** Sibiu, 1776.

Referințe. Andea 1996, p. 71.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

[1790]. Dimitrie Eustatievici, ***Metod pentru trebuința dascălilor,*** Sibiu, ante 1790.

Referințe. Eustatievici 1790, f. 2v; Maria 2011, p. 79, 245, 266, 281, 293; Maria 2012, p. 29.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1791. ***Ceaslov,*** Sibiu, 1791.

Referințe. Cipariu 1855/A; Patachi 1960, p. 286; Poenaru, 1973, p. 89; Dunăreanu-Popa 1979, p. 20; Maria 2011, p. 49, 50, 51, 132, 163, 245, 266, 282, 293.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

[1971]. ***Psaltire,*** Sibiu, ante 1791.

Referințe. Maria 2011, p. 53, 245, 266, 282, 293; Maria 2012, p. 30.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1792. ***Cărindariu rumănescu,*** Sibiu, 1792.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Răduică 1981, p. 220–221; Maria 2011, p. 102–105.
Observații. A fost tipărit la Petru Bart. Nu se cunosc exemplare.

[1792]. Dimitrie Eustatievici, ***Extract din cartea Metodului pentru trebuința dascălilor,*** Sibiu, ante 1792.

Referințe. Calendar 1793, f. 12v; Pervain 1958, p. 381–382; Avram 1974, p. 79–82; Maria 2011, p. 79, 246, 267, 282, 294; Maria 2012, p. 29.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1795. ***Cărindariu rumănesc,*** Sibiu, 1795.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 239; Maria 2011, p. 102–105, 247, 268, 283, 294.
Observații. A fost tipărit la Petru Barth. Nu se cunosc exemplare.

1796. ***Cărindariu rumănesc,*** Sibiu, 1796.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 239; Maria 2011, p. 102–105, 248, 268, 283, 294.
Observații. A fost tipărit la Petru Barth. Nu se cunosc exemplare.

1797. ***Acatistul Născătoarei de Dumnezeu,*** Sibiu, 1797.

Referințe. BRV, II, nr. 605, p. 390; Iorga 1908, p. 211; Petrik V, 1971, p. 18; Dunăreanu, Popa 1979, p. 21; BRV 2004, p. 19; Maria 2011, p. 56, 248, 268, 283.
Observații. Exemplarul citat de Iorga (1908, p. 211) ca existând la Mănăstirea Dobrovăț nu mai este aici și nu s-a putut identifica prezența lui în altă parte.

1797. *Cărindariu rumănesc,* Sibiu, 1797.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. BRV, II, nr. 608, p. 393; S.Q. V, 1797, p. 376–389; Tomescu 1957, p. 109; Dunăreanu 1970, p. 239; Petrik V, 1971, p. 84; Pervain 1977, p. 144; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 248, 268, 283, 295; Maria 2012, p. 30.
Observații. A fost tipărit la Petru Bart. Nu se cunosc exemplare.

1798. *Cărindariu rumănesc,* Sibiu, 1798.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 239; Maria 2011, p. 102–105, 248, 268, 283, 295.
Observații. A fost tipărit la Petru Barht. Nu se cunosc exemplare.

1798. *Evanghelie,* Sibiu, 1798.

Referințe. Andea 1996, p. 108.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1799. *Cărindariu rumânesc,* Sibiu, 1799.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 239; Maria 2011, p. 102–105, 249, 269, 283, 295.
Observații. A fost tipărit la Petru Barth. Nu se cunosc exemplare.

1800. *Cărindariu rumănesc,* Sibiu, 1800.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 239; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 249, 269, 284, 295; Maria 2012, p. 30.
Observații. A fost tipărit la Petru Bart. Existența acestei tipărituri este atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 239).

1801. *Cărindariu rumânesc,* Sibiu, 1801.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Maria 2011, p. 102–105, 250, 269, 284, 295.
Observații. A fost tipărit la Petru Barth. Nu se cunosc exemplare.

1802. *Bucoavnă de liturghie,* Sibiu, 1802.

Referințe. BRV, II, nr. 645, p. 433; Pop 1838, p. 33; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 27; Iarcu 1873, p. 20; Ghibu 1916, p. 79–80; Dunăreanu, Popa 1979, p. 22; Maria 2011, p. 71–72; Maria 2012, p. 30–31.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1802. *Liturghie,* Sibiu, 1802.

Referințe. Basarab 1978, p. 30; Maria 2011, p. 59, 149, 164, 250, 270, 284, 295; Maria 2012, p. 30.

Observații. În pofida cercetărilor noastre în inventarul cărților românești vechi de la Mitropolia Ortodoxă a Clujului, nu s-a putut identifica exemplarul indicat de Basarab (1978, p. 30).

1803. Vasilie Aron, ***Vorbire în versuri ... Leonat și Dorofata,*** Sibiu, 1803.

Referințe. Gaster 1883, p. 168–169; Maria 2011, p. 92, 252, 270, 285, 296; Maria 2012, p. 30. Popa 2013, p. 8, 113–143.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1804. *Calendari românesc,* Sibiu, 1804.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 252, 270, 285, 296; Maria 2012, p. 30.

Observații. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare. Existenţă atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 240).

1805. *Calendari românesc,* Sibiu, 1805.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 253, 271, 285, 296; Maria 2012, p. 30.

Observații. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare. Existenţă atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 240).

[1805–1809]. *Rugăciuni de obște,* [Sibiu sau Blaj, 1805–1809].

Format. In 8°; [2] f. Tipar negru.

Referințe. Dudaș 1979/A, p. 353, 355; Dudaș 2007, II, p. 360; Mircea 2008, p. 326.

Observații. DPCNBH.

1806. Vasilie Aron, ***Versuri veselitoare la ziua numelui ... lui Ioan Bob***, Sibiu, 1806.

Verșuri | veselitoare | la | zioa numelui | Exţellenţiei Sale, domnului | domn | Ioann Bobb, | vlădicul Făgărașului | și |a Preaînaltei Chesaro-Crăieștii Mărimi | dinlontru sfeatnic al statului. | Sibii, | în tipografia lui Ioann Bart.

Format. In 8°; 16 p. Tipar negru.

Referințe. BRV, IV, nr. 306, p. 124; Veress 1910, p. 94–95; Veress 1931, II, p. 149, nr. 935 (dă foaia de titlu); Teodorescu 1960, p. 359; Popovici 1972, p. 447; Papadima 1975, p. 125; Dunăreanu, Popa 1979, p. 24; Dudaș 2007, II, p. 362; Maria 2011, p. 91–92, 271, 286, 297; Popa 2013, p. 23.

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Această ediție ar fi redactată cu alfabet latin. Veress (1931, II, p. 149, nr. 935) dă în facsimil două foi de titlu, una cu slove chirilice, cealaltă cu alfabet latin, numai că modul în care se prezintă grafia și ortografia paginii cu litere latine nu convinge.

1806. ***Calendari românesc,*** Sibiu, 1806.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 254, 271, 286, 297; Maria 2012, p. 30.

Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare. Existenţă atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 240).

1807. ***Calendari românesc,*** Sibiu, 1807.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 254, 272, 286, 297; Maria 2012, p. 30.

Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare. Existenţă atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 240).

1808. ***Calendari românesc,*** Sibiu, 1808.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Tomescu 1957, p. 57; Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 255, 272, 286, 297; Maria 2012, p. 30.

Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare. Existenţă atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 240).

1808. Ioan Molnar Piuariu, ***Povăţuire cu pracsis către sporirea stupilor,*** Sibiu, 1808.

Povățuire cu pracsis cătră sporirea stupilor, Sibiiu, 1808.

Referințe. BRV, II, nr. 748, p. 535; BRV, IV, nr. 748, p. 284; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A;

Iarcu 1865, p. 28; Cipariu 1870, I, p. 626; Iarcu 1873, p. 22; Philippide 1888, p. 150; Iorga 1901, p. 289; Crăiniceanu 1907, p. 13; Pascu 1927, p. 285; Vicoreanu 1931, p. 131–134; Lupaș 1939, p. 653–697; Bodea 1956, p. 95; SA 1959, p. 265; Nicolescu 1971, p. 178; Popovici 1972, p. 275; Popa 1976, p. 211; Dunăreanu, Popa 1979, p. 25; Maria 2011, p. 97–98, 256, 273, 287, 297.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1809. *Calendari românesc,* Sibiu, 1809.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 256, 273, 287, 297; Maria 2012, p. 30.

Observații. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare. Existenţă atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 240).

1811. *Calendari românesc,* Sibiu, 1811.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Răduică 1981, p. 221; Maria 2011, p. 102–105, 257, 273, 287, 298; Maria 2012, p. 30.

Observații. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare. Existenţă atestată de documente de arhivă indicate de Dunăreanu (1970, p. 240).

1812. *Calendari românesc,* Sibiu, 1812.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 240; Maria 2011, p. 102–105, 258, 271, 288, 298.

Observații. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1812. *Viața și pildele lui Esop,* Sibiu, 1812.

Referințe. Maria 2011, p. 87, 258, 274, 288, 298.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1813. *Calendari românesc,* Sibiu, 1813.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 258, 274, 288, 298.

Observații. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1813. ***Molitvelnic,*** Sibiu, 1813.

Referinţe. Maria 2011, p. 63, 257, 274, 288, 298.
Observaţii. Exemplarul indicat de Maria (2011, p. 63) la parohia Racoviță (Sibiu) nu a fost identificat.

1813. ***Octoih mic,*** Sibiu, 1813.

Referinţe. Maria 2011, p. 62, 150, 258, 274, 288, 298.
Observaţii. Exemplarul de la Biblioteca Județeană Bacău, citat de Maria 2011 la paginile indicate mai sus, a fost identificat, dar aparține ediției din 1833, fiind vorba de o citire greșită a anului de apariție.

1813. ***Penticostar,*** Sibiu, 1813.

Referinţe. Oros 2008, p. 27; Maria 2011, p. 64, nota 541.
Observaţii. Această ediție nu a existat.

1814. ***Calendari românesc,*** Sibiu, 1814.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referinţe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 258, 274, 288, 298.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1815. ***Calendari românesc,*** Sibiu, 1815.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referinţe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 258, 274, 288, 298.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1815. Moise Fulea, ***Bucoavnă,*** Sibiu, 1815.

[Bucoavnă | sau | cărticică de nume | pentru | trebuința pruncilor românești neuniți | din Ardeal, | de pre nemție pre românie acum întâiu întoarsă. | Bukoavne | szau | kerticsike de nume | pentru | trebuinza pruntsilor romaenesti neunitzi | din Ardeal, | de pre nemtzie pre romaenie akum aentaeu aentoarsze. | Sibii, | în tipografiia lui Ioann Bart. 1815.]

Format. In 8°; 105 p. + [6] p. Tipar negru, cu 28 de rânduri la pagină plină. Tipar chirilic și latin. Pe paginile pare, textul cu alfabet chirilic, iar pe cele impare, textul cu alfabet latin, cu ortografie maghiară.
Ornamentaţie. Ornament în formă de suliță cu două capete, cu rol de frontispiciu (p. [1] și [2] de la sfârșit); ornament în formă de suliță cu două capete, simplu, de dimensiuni mai mici,

cu rol de vinietă (p. 104 și 105); segment de linie, tot cu rol de vinietă (p. [5] și [6] de la sfârșit); Paginile au în partea superioară mici ornamente tipografice.

Cuprins. <*Forma lite*>*rilor tipărite* (p. 3); *Silabizare I. Unisilabe. § 1. De o consunântă cu o vocală* (p. 4-?–9); 10. [*A, B, V, G* ...] (p. 10); 11. [*Ac, arc, blând, bun* ...] (p. 10); 12. [*A-re, a-min, ba-lă* ...] (p. 10-?); [*?-Eu vreau a en-ve'-tza tse tre-bu-e* ...] (p. ?–19); 20. [*Un prunk a-re en konhe' pu-tzin lu-kru* ...] (p. 19); 21. [*Eu văd cu ochi* ... / 21. *Eu ve'd cu okii* ...] (p. 20/21); [22. *Eu aud cu urechile*... / 22. *Eu auz ku urekile* ...] (p. 20–21); [23. *Eu miros cu nasul* ... / 23. *Eu mirosz ku naszul* ...] (p. 22–23); [24. *Pre limbă și cu ceriul gurii sâmț bucatele* ... / 24. *Pre limbe' si ku cserül gurii szaemtz bukatele* ...] (p. 22–23); [25. *Eu sâmț preste tot trupul* ... / 25. *Eu szaemtz preszte tot trupul* ...] (p. 22–23/24–25); [27. *Eu povestesc dragilor mei părinți* ... / 27. *Eu poveszteszk dradsilor miei pe'rintzi* ...] (p. 24/25–34-?–37–38–54/55); *Forma literilor scrise mici și mari / Forma literelor szkrisze mitzi si mari* (p. 56–57); [*Taică mieu și maică mea mă îngăduiesc* ... / *Taike' mieu si Maike' mea ne' enge'dueszk* ...] (p. 58/59–104–105); *Cuprindere / Kuprindere* (p. [1/2]-[5/6].

Depozit. BCUCJ; BAR (fotocopie după BCUCJ).

Referințe. BRV, III, nr. 876, p. 117–118; BRV IV, nr. 876, p. 300; Pop 1838, p. 34; Cipariu 1855/A; Iarcu 1873, p. 23, Philippide 1888, p. 155; Gaster 1896, p. 2–3 și 358; Asociația 1903, p. 158, nr. 41; Ghibu 1916, p. 86–88; Dunăreanu, Popa 1979, p. 26; Păltănea 1987–1988, p. 671; Mosora, Hanga 1991, p. 181; Popa 1996, p. 229–231; Maria 2011, p. 67–69.

Observații. Exemplar de referință: BCUCJ, cota BRV 876. Din exemplarul de referință lipsesc p. 1–2, 5–8, 11–18, 35–36. Mosora, Hanga (1991, p. 181) susțin că ediția de față este identică cu ediția din 1826, motiv pentru care am preluat titlul acestei ediții și l-am redat întocmai în paranteze pătrate, modificând anul 1826 în 1815. De asemenea, pe foaia de titlu a ediției din 1820 și a celei din 1826 se precizează că este „acum întâiu întoarsă". Textul este în limba română, cu caractere chirilice (stânga) și cu alfabet latin și ortografie maghiară (dreapta).

1816. *Calendari românesc,* Sibiu, 1816.

Referințe. Tomescu 1955, p. 258–260; Tomescu 1957, p. 105; Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2013, p. 38. Maria 2011, p. 258.

Observații. Exemplarele indicate în diferite surse biliografice (BRV, IV, nr. 407, p. 146; Bodinger 1976, p. 294; Basarab 1992–1994, p. 334–335; Morărescu 1997, p. 168–169; Faiciuc 2011, p. 31; Maria 2011, p. 102–105, 258, 275, 288, 299; Urs 2011, p. 606) aparțin ediției de București, și nu celei de Sibiu.

1816. *Cărticica năravurilor bune,* Sibiu, 1816.

Referințe. Albu 1971, p. 82; Maria 2011, p. 82, 259, 275, 289, 299.

Observații. Nu se cunosc exemplare.

1817. *Calendari românesc,* Sibiu, 1817.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.

Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 259, 275, 289, 299.

Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

[1817/1818.] ***Minei,*** Sibiu, ante 1817/1818.

Referinţe. Maria 2012, p. 30.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existenţă incertă.

1818. ***Calendari românesc,*** Sibiu, 1818.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referinţe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 259, 275, 289, 299.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

[1819. ***Acatist,*** Sibiu, 1819].

[Acathistul | Preasfintei | Născătoarei de Dumnezeu | şi alte | acatiste şi rugăciuni foarte evlavnice | şi de folos. | Sibii, | în tipografiia lui Ioan Bart, | 1819.]

[**Format.** [2] f. + 427 p. Tipar negru.]
Ornamentaţie. [Titlul în chenar din semne tipografice. Gravuri în text: *Sfântul Nicolae* în chenar din semne tipografice (f. [1v]); reprezentarea lui Isus Hristos pe norii cerului, în chenar din semne tipografice (precedă *Rugăciunile dumnezeieştii liturghii*, *Canonul de pocăinţă către Domnul nostru Iisus Hristos* şi *Acatistul Domnului*); reprezentarea lui Isus Hristos euharistic, în chenar din semne tipografice (precedă *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură*); reprezentarea Bunei Vestiri (precedă *Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu*); reprezentarea Fecioarei Maria cu Pruncul (apare în conţinutul rugăciunilor Acatistului Preaceştii); *Izvorul cel de viaţă dătător*, semnată „D.F." (precedă Paraclisul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu); reprezentarea Trisaghionului, în chenar din semne tipografice (precedă Canonul de rugăciune către puterile cereşti).]
Cuprins. [*Scara* (f. [2r–v]); *Rugăciunile dimineţii* (p. 1); *Rugăciunea în toate dimineţile când se scoală creştinii din somn* (p. 6); *La ceasuri de zi şi de noapte* (p. 13); *Rugăciuni rânduite în fieştecare zi* (p. 18); *Rugăciuni către Născătoarea de Dumnezeu pe toate zilele* (p. 39); *Rugăciuni înainte de mărturisire* (p. 41); *Altă rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu foarte de folos* (p. 42); *Rugăciune pentru cei ce vor să călătoarească* (p. 43); *Rugăciuni intrând în biserică* (p. 45); *Începerea rugăciunei sfintei liturghii* (p. 46); *Tatăl nostru cu tâlc* (p. 66); *Rugăciune după isprăvirea dumnezeieştii slujbe către Preasfânta de Dumnezeu Născătoarea* (p. 76); *Rugăciune după dumnezeiasca slujbă de mulţumită* (p. 77); *Înainte de ieşirea din biserică* (p. 78); *La închinarea icoanelor* (p. 79); *Canon de pocăinţă* (p. 81); *Rugăciuni mai înainte de ispovedanie* (p. 92); *Rugăciune către Dumnezeu Savaot* (p. 97); *Ispovedania* (p. 106); *Pravila către dumnezeiasca cuminecătură* (p. 109); *Canonul către sfânta cuminecătură* (p. 120); *Rugăciuni la sfânta cuminecătură* (p. 134); *După sfânta cuminecătură* (p. 150); *Acatistul Preaceştii* (p. 157); Mărturisirea sau Simbolul credinţei, cu tâlcul său, care se împarte în 12 încheieturi (p. 160); *Acatistul lui Hristos* (p. 221); *Acatistul Sfântului Nicolae* (p. 267); *Paraclisului Preaceştii* (p. 305); *Canon către înger, păzitoriul vieţii omului* (p. 325); *Canon către toţi sfinţii* (p. 345); *Slujba de toate zilele* (p. 356); *Apostolul şi*

evanghelie la toată cererea (p. 378); *Rugăciunile spre somn* (p. 379); *Rugăciunile measii* (p. 394); *Adunarea celor 12 luni de preste an* (p. 398); *Învățătura Pashaliei* (p. 420); *Pashaliia* (p. 422); *Naşterea lunilor* (p. 426).]

[**Referințe.** Beju 1967, p. 83, 95–96; Poenaru 1973, p. 125–126; Dunăreanu, Popa 1979, p. 27; Maria 2011, p. 56–58, 259, 276, 289, 299.]

Observaţii. Nu se cunosc exemplare. Existența ediției din 1819 este dedusă din corecturile efectuate pe un exemplar aparținând ediției din 1810, păstrat la BMSB, cota CVR I/123, după care s-a reconstituit forma descrisă aici. Signatura cu litere și cifre chirilice din 1810 este corectată cu litere latine și cifre arabe, iar paginația cu cifre chirilice este corectată cu cifre arabe. *Scara* este idicată cu paginație scrisă de mână. La corectare au fost păstrate toate gravurile. Exemplarul existent la BMSB, cota indicată mai sus, provine din arhiva Editurii Kraft & Drotlef din Sibiu, succesorii lui Ioan Bart, și poartă titlul *Original zum Akatist*, 1819, nr. 206.

1819. ***Calendari românesc,*** Sibiu, 1819.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 259, 276, 289, 299.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1820. Moisi Bota, ***Abecedar cu litere latine,*** Sibiu, 1820.

Referințe. Maria 2011, p. 74, 75, 260, 276, 289, 299; Maria 2012, p. 30.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1821. ***Calendariu pe anul 1821,*** Sibiu, 1821.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 261, 276, 290, 300.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1822. ***Calendariu pe anul 1822,*** Sibiu, 1822.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 261, 277, 290, 300.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

[**1822.**] Ioan Molnar Piuariu, ***Elementa gramaticae Latinae,*** Sibiu, [1822].

Format. In 8°.
Referințe. BRV, III, nr. 1158, p. 401; Molnar 1822, f. [44r]; Râpă-Buicliu 2000, p. 422.
Observaţii. Nu se cunosc exemplare.

1823. ***Calendariu pe anul 1823,*** Sibiu, 1823.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 261, 277, 290, 300.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1824. ***Calendariu pe anul 1824,*** Sibiu, 1824.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 261, 277, 290, 300.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1825. ***Calendariu pe anul 1825,*** Sibiu, 1825.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 261, 277, 290, 300.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1826. ***Calendari pe anul 1826,*** Sibiu, 1826.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 261, 277, 290, 300.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1827. ***Calendariu pe anul 1827,*** Sibiu, 1827.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 262, 278, 290, 301.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1828. ***Calendariu pe anul 1828,*** Sibiu, 1828.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nenumerotate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 263, 278, 291, 301.
Observaţii. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

1828. ***Învăţătură despre firea lăcustelor celor umblătoare şi prăpădirea lor,*** Sibiu, 1828.

Învăţătură despre firea lăcustelor celor umblătoare și prăpădirea lor, întru deosăbitele lor prefaceri și împeliţeri întemeiată etc., Sibiu, la Martin Hochmeister, 1828.

Format: In 8°.
Referințe. BRV, III, nr. 1373, p. 594; Catalogus 1830, f. 112v; Pop 1838, p. 35; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 33; Ionescu 1912, p. 143; Dunăreanu, Popa 1979, p. 28. Maria 2011, p. 101, 263, 278, 291, 301.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1829. *Calendariu pe anul 1829,* Sibiu, 1829.

Format. Scriere chirilică. Filele sunt nepaginate.
Referințe. Dunăreanu 1970, p. 241; Maria 2011, p. 102–105, 263, 278, 291, 301.
Observații. Este tipărit la Ioan Barth. Nu se cunosc exemplare.

TIPOGRAFIA DIN TIMIȘOARA

1784. *Întru mărirea sfintei ...,* Timișoara, 1784.

Referințe. Iarcu 1865, p. 24; Iarcu 1873, p. 16.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

1790. *Cele șapte taine,* Timișoara, 1790.

Referințe. BRV, II, nr. 535, p. 335; Cipariu 1855/A; Iarcu 1865, p. 25; Iarcu 1873, p. 18; Vuia 1896, p. 102; Albu 1944, p. 326; Petrik, V, 1971, p. 92; Râpă-Buicliu 2000, p. 327.
Observații. Nu se cunosc exemplare.

TIPOGRAFIA DIN TRNAVA (SÂMBĂTA MARE)

1696. *Catehism catolic*, Sâmbăta Mare, 1696.

Referințe. BRV I, nr. 100, p. 339; Nilles, 1885, p. 372; Veress 1931, I, p. 137; Catehism, 1726, p. 8–11 (demonstrează că nu există exemplare cunoscute azi).

TIPOGRAFIA DIN VIENA

1770. *Bucvar*, Viena, 1770.

Referințe. BRV IV, nr. 148, p. 88; Moga 1940, p. 587–589, 592.
Observații. Este vorba despre un manual slavo-rus despre neuniți, confiscat de autorități pentru că din simbolul credinței se omisese „Filioque". Exemplarele confiscate se află „și azi în depozit". Nu există exemplare.

1770. ***Carte de rugăciuni*****,** Viena, 1770.

Referințe. Micu 1910, p. 24.

1770. ***Psaltire*****,** Viena, 1770.

Referințe. Micu 1910, p. 24.
Observații. În sursa bibliografică citată supra se precizează: „Afară de aceste două producte literare se mai pomenesc a mai exista încă două producte literare din anul 1770: *Carte de rugăcione*, Viena 1770 și *Psaltirea*, Viena 1770, însă nu se știe dacă ar fi și în limba românească, căci până acuma nu s-a putut descoperi".

1771. Petru Movilă, ***Orthodoxos homologia*****,** Viena, 1771.

Format. In 8°; [6] f. + 336 p.
Referințe. Legrand 1928, p. 143; Papadopoulus 1984, nr. 4560; Râpă-Buicliu 2000, p. 105.

1772. ***Pascalie,*** Viena, 1772.

Referințe. Micu 1910, p. 21, 24.

1774. ***Abecedar*** **(*Bucvar*),** Viena, 1774.

Referințe. Micu 1910, p. 21, 24.

1775. (Mihail Roșu), ***Învățături creștinești*****,** Viena, 1775.

Întru Mărirea Sfintei de o ființei de viață făcătoarei și nedespărțitei Troițe, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. S-au tipărit aceste învățături creștinești foarte de folos, scoase de pre limba grecească pre limba românească, pentru folosul de obște. Sub stăpânirea întru tot prealuminatului împaratului și craiului domnului Iosif al II. Cu blagoslovenia preasfințitului arhiepiscopului și mitropolitului slaveno-serbescului și românescului popor domnului Moise Putnic. Iară cu toată osârdia și cheltuiala Sfinției Sale, părintelui Constantin Șuboniu, neunitei legi grecești preotului slobodului crăiescului oraș a Timișoarei paroh. Tipărită în împărățitoarea cetate Viena, la Iosif, nobil de Kurzbek, de curte tipograful și vânzătoriul de cărți, în anul 1775.

Referințe. BRV IV, nr. 155, p. 91–92; Vuia 1896, p. 112; Cosma 1933, p. 10–11.
Observații. Titlul foarte asemănător cu cel al ediției din 1785. Dacă este o greșeală la Vuia (1896, p. 112), atunci aceasta a fost preluată de BRV (IV, nr. 155), care preia informația de la cel dintâi.

1777. *Bucvar*, Viena, 1777.

Bucvariu pentru pruncii cei românești care se află în Crăiasca Țară și hotarăle ei împreunate. Beciu, 1777.

Referințe. BRV II, nr. 402, p. 219; Popp 1934, p. 98; Vuia 1896, p. 104; Micu 1910, p. 24; Ghibu 1916, p. 37; Pascu 1927, p. 277; Galdi 1941, p. 12; Albu 1944, p. 318; Wolf 1956, p. 72; Mihailovici 1964, p. 136; Protopopescu 1966, p. 101; Tomescu 1968, p. 94; Bocșan 1977, p. 370; Bocșan 1979, p. 366, 371; Popa 1980, p. 75.

Observații. Ar fi existat la Blaj, în bilbioteca personală a canonicului I. M. Moldovan.

1777. *Catechism sârbesc, românesc și nemțesc*, Viena, 1777.

Referințe. BRV II, nr. 405, p. 220; BRV IV, p. 256–257; Micu 1892, p. 1012; Micu 1894, p. 168; Vuia 1896, p. 102; Ghibu 1916, p. 37; Pascu 1927, p. 277; Albu 1944, p. 316–317; Iosipescu 1957, p. 136; Mihailović 1964, p. 131–132; Protopopescu 1966, p. 129–130; Stoica 1969, p. 202, 210; Poenaru 1973, p. 215; Bocșan 1977, p. 486; Bocșan 1978, p. 156; Gavrilovici 1978, p. 358–368; Dudaș 1979, p. 371–373; DLR 1979, p. 817; Popa 1980, p. 75; Suciu, Constantinescu 1980, p. 351–367; Râpă-Buicliu 2000, p. 287–288; Urs 2011, p. 366–367.

Observații. În BRV (IV, p. 256–257) se precizează că nu se cunosc exemplare complete, cu foaie de titlu. Există 2 tipuri: unul de 319 p., altul de 331 p., cu mici diferențe de dispunere a textelor pe coloane, pe limbi și în aritmetică. Poenaru (1973, p. 215) susține că a găsit un exemplar complet în Biblioteca Facultății de Istorie, din București, dar că pe cele 3 foi de titlu nu se menționează anul, iar localitatea apare doar pe foaia în limba română. Consultând cartea (cota CR II–1155) în luna iunie a anul 2016, am descoperit că locul apariției apare pe toate cele 3 foi de titlu, exemplarul de la Biblioteca Facultății de Istorie din București fiind identic cu cel descris de noi la cota CRV 385. Râpă-Buicliu (2000, p. 287–288) afirmă că ediția cu 319 p. este de fapt tipărită la Cernăuți, în 1804, așa cum dovedește colofonul, idee cu care suntem de acord. Tot el susține că paternitatea îi revine arhimandritului sârb Jovan Rajić, care l-a redactat în limba sârbă. Traducerea din sârbă în română a fost făcută de Dimitrie Eustatievici Grid (7 capitole) și de Nicolae Stoica din Hațeg (2 capitole de la final), care, de altfel, a și revizuit întreg textul. Traducerea din sârbă în germană îi aprține lui Teodor Iancovici de Mirievo. Râpă-Buicliu propune unirea celor 2 poziții din BRV (II nr. 385 și 405), completate de Poenaru (1973, p. 215). Tot el susține că editarea Catehismului s-a făcut înainte de 2 noiembrie 1776, dovadă fiind un document din februarie 1777, prin care se atestă că Nicolae Stoica de Hațeg primea de la Vichentie, mitropolitul de la Karlovac, 30 de exemplare din tiraj, și un document din 2 noiembrie 1776 (Suciu, Constantinescu 1980, p. 351–367), despre organizarea învățământului școlar din Banat și utilizarea Catehismului trilingv, editat deja în 10 000 exemplare.

1777. *De lipsă cărticea*, Viena, 1777.

Referințe. Micu 1910, p. 25.

Observații. Se cunoaște ediția din 1785.

1777. *Metodul,* Viena, 1777.

Referințe. Micu, 1910, p. 10,25;

1780. Ioan Raici, ***Katechism*,** Viena, 1780.

Referințe. Micu 1910, p. 20.

1781. Petru Movilă, ***Mărturisirea ortodoxă / Pravlosavnoe ispovedanie*,** Viena, 1781.

Extras din **Bukvar radi upotreblenija serbskogo junošestve v' Hungarskom' kral'evstave i prisovokuplennyh' emu predelah', v' Vienne, 1781.**

Format. In 8°, slavo-sârbă.
Referințe. Novacović 1869, p. 18; Râpă-Buicliu, 2000, p. 111.

1782. *Ducere de mână către aritmetică,* Viena, 1782.

Referințe. BRV II, nr. 452, p. 274; Philippide 1888, p. 149; Micu 1910, p. 26; Pascu 1927, p. 277; Bolca 1934, p. 31; Albu 1944, p. 323; Protopopescu 1966, p. 132; Dudaș 1979, p. 373; Râpă-Buicliu 2000, p. 301.

1783. *Ducere de mână către cinste,* Viena, 1783.

Referințe. Bodea 1956, p. 88.

1784. Simeon Maghiar, ***Calligraphia pro linguis Germanica et Walachica*,** ed. II, Viena, 1784.

Referințe. Gáldi 1941, p. 495; Elian 1957, p. 180; Protopopescu 1966, p. 130–131; Râpă-Buicliu 2000, p. 114

1785. *Catehisis mic*, Viena, 1785.

Catihisis | mic | sau | scurtată pravoslovnică | mărturisire a legii grecești neunite, pentru treaba | pruncilor celor neuniți | rumânești făcută, | și de neunitul episcopescul, în Carlo|veț, la anul 1774, | ținutul Sinod întărit, și acum a doo | oară, cu întărirea arhiepiscopului și| metropolitului, tipărită. | În împărătească cetate Vienna, la Boieriul Iosif | de Kurțbek, al Răsăritului tipograf, 1785.|

Kleiner | Katechismus | oder | kurze, und achte Bekenntniss der griechi|schen nich unirten

| Religion. | Zumm Gebrauche der nicht unirten | wallachischen Jungend. | Verfasset, und von dem imb Jahre 1774. In Carloviz abgehaltenen nicht unirten bischaflichen Sy|nodus bestüttiget: und mit Gutheissen | des Erzbischop und Metropoliten auf-gelegt. | Wien. | Bei Joseph Edlen von Kurzbeck, kais. könige. | Hof-buchdrucker Gross-und Buchhändler. | 1785.

Format. In 8°; 163 p.
Referințe. BRV II, nr. 486, p. 304; CAL 1807, f. 23r; CAL 1809, f. 20v; Micu 1910, p. 27; Protopopescu 1966, p. 129; Bocșan 1979, p. 367.
Observații. Exemplarul exista, înainte de perioada comunistă, în BDO.

1785. ***Ducere de mână către cinste*****,** Viena, 1785.

Ducerea de mână | cătră cinsta și dreptatea la copiii rumunești neuniți, cei | ce în școle ceale mici să învață spre | cetanie rănduită | cartea. | Cu dovoirea stăpânitorilor. | În Vienna, | .... în anul 1785.

Anleitung | zur | Rechtschaffenheit, | oder | das für die in den Trivialschulen [ler- | nende slavonisch-serbische nicht unirte | Jungend bestimmte] | Lesebuch. | Mit Erlaubnis der obern. | Wien, | bei Stephan Edlen von Kurtzbeeck | ... | 1785.

Format. 10 × 16cm; 263 p. Textul românesc pe pagina pară, textul nemțesc pe pagina impară.
Cuprins. *Ucenicul în școală*; *Pentru bun năravu ... sau cinstea omului*; *Pentru chiline feliurile de soție starelor și meșteșugurilor*; *Ținerea căsii*; *Pentru stare sătenilor*.
Referințe. Simonescu 1955, p. 250; Poenaru 1973, p. 71; Poenaru 1974, p. 62; Bocșan 1978, p. 156.
Observații. Exemplar la Gustav Finkelstein, anticar din București, în 1955.

1786. Simeon Maghiar, ***Grammatica Valachica*****,** Viena, 1786.

Referințe. Bolca 1934; Gáldi 1941, p. 495; Protopopescu 1966, p. 131; Râpă-Buicliu 2000, p. 114.

1786. Simeon Maghiar, ***Carte de ABC spre folosul școlilor neamnicești*****,** [Viena], 1786.

Referințe. Protopopescu 1966, p. 114, 131, Râpă-Buicliu 2000, p. 114

1786. ***Preoția sau îndreptarea preoților*****,** ed. I, Viena, 1786.

Referințe. BRV II, nr. 506, p. 315; Micu 1910, p. 28; Albu 1944, p. 345.

Observații. Nu s-au văzut exemplare. În ediția a doua a acestei cărți se precizează, la sfârșitul titlului al doilea: „…și dată în tipariu, pentru folosul și îndreptaré preoțiloru, întâiu în Beci, la a. 1786, iară acumu în Sibii, la a. 1789".

1787. ***Scurtă învățătură,*** Viena, 1787.

Scurtă | învățătură | părinților | duhovnicești | * | S-au tipărit în Beciu, | în tipografia lui Iosif de Kurțbeck, la anul 1787.

Format. In 4°; 16 p. Tipar negru.
Referințe. BRV II, nr. 514, p. 317; Micu 1910, p. 29; Albu 1944, p. 324; IBR 1958, p. 368; Bocșan 1977, p. 368; Bocșan 1979, p. 368; Râpă-Buicliu 2000, p. 324.
Observații. Se afla cândva în biblioteca vicarului Vasile Mangra din Oradea.

1791. ***Irmologhion*****,** Viena, 1791.

Referințe. Radosav 1995, p. 39.

1794. ***Kleiner Katechismus*****,** Viena, 1794.

Referințe. Petrik II, p. 338.

1795. Ioan Molnar Piuariu, ***Economia stupilor*****,** Viena, 1795.

Referințe. BRV IV, p. 111.
Observații. *Catalogul Bibliotecii și alu Museului diecesanu din Lugosiu* (nr. 1396 din 1888, p. 96) menționa această carte. Ar fi ediția a doua, după cea din 1785. În urma cercetărilor întreprinse recent la Lugoj, nu s-a găsit o asemenea carte.

1815. ***Biblie*****,** Viena, 1815.

Format. In 8°, de 415 p. (în limba română).
Referințe. Pleșa 1996, p. 439–440; Râpă-Buicliu 2000, p. 126.
Observații. Pleșa (1996, p. 439–440) scrie un articol despre restaurarea acestei cărți, care se găsea pe atunci în colecția privată a familiei Ionuț Pop (Cluj-Napoca).

1822. (Uroș Ștefan Nestorovici), ***Gheografia sau <descrierea> vieții Mântuitorului nostru Isus Hristos*****,** [Viena sau Buda?], 1822.

(Uroș Ștefan Nestorovici trad.), ***Gheografia sau <descrierea> vieții Mântuitorului nostru***

***Isus Hristos*, acuma de pre limba sârbească pe limba românească întoarsă [Viena sau Buda?], 1822.**

Format. Peste 24 de coli.
Referințe. Cotoșman 1958, p. 125; Râpă-Buicliu 2000, p. 135.
Observații. Traducere realizată de Uroș Ștefan Nestorovici.

FĂRĂ LOC

1765–1770. *Carte de rugăciuni*, [Ardeal, 1765–1770].

Kéntek én kare kresstinul s'éndéamne la kredinczé, la nedeażde ssi la dragoste kétre Dumnjezéu.

Cuprins. Conform descrierii din BRV (IV, p. 80), după titlu urmează un *Kéntek én lauda Presvéntej Vérgurey Mériej.*
Referințe. BRV, IV, p. 80, nr. 131.
Observații. Nu se cunosc exemplare. Este o carte de rugăciuni în versuri, cu conținut catolic.

[1800–1809]. *Istoria lui Alexandru cel Mare, s. l.,* [1800–1809].

Format. 16,7 × 10 cm; 3–98 p. Tipar negru.
Depozit. BVAUGL; BAR, cota I 625 A (fotocopie după BVAUGL).
Referințe. Hâncu 1965, p. 80; Poenaru 1973, p. 98; Maria 2011, p. 85.
Observații. Exemplar de referință: BVAUGL, cota CRV I–50.

1809. *Istoria lui Alexandru cel Mare, s. l.,* 1809.

Format. [1] + 277 p. + [9] p. Tipar negru.
Referințe. BRV, III, nr. 763; BRV, IV, p. 285; Hâncu 1965, p. 80; Maria 2011, p. 85.
Observații. Exemplar de referință: BVAUGL, cota CRV I–49.

[1820]. *Istoria lui Alexandru cel Mare, s. l.,* post 1820.

Format. In 8°; 181 p. Tipar negru.
Referințe. Maria 2011, p. 86.
Observații. Este incert Sibiul ca loc de apariție.

Reprezentarea cronologică a cărții românești vechi din Imperiul Habsburgic (1691–1830)

Secolul al XVII-lea

1691

-

1692

-

1693

-

1694

-

1695

-

1696

[!]* *Catehism catolic*, Trnava (Sâmbăta Mare), p. 986.
Ceasloveț, Sibiu, p. 683–684.

1697

-

1698

-

1699

Bucoavnă, Bălgrad, p. 175.
Chiriacodromion, Bălgrad, p. 176–178.

1700

-

Secolul al XVIII-lea

1701

-

1702

Bárány László Pál, *Pânea pruncilor,* Bălgrad, p. 178–179.

1703

Catehism (traducere G. Buitul), Cluj, p. 603.

1704

-

1705

-

1706

-

1707

-

1708

-

* Cărțile marcate astfel au existență incertă.

1709

[**!**] *Catehism catolic cu litere latine*, Sibiu, p. 975.

1710

-

1711

-

1712

-

1713

-

1714

-

1715

-

1716

-

1717

-

1718

-

1719

Ioan Caian Valachus (culegător), *A keresztény katholikusok* ..., Șumuleu-Ciuc, p. 831–832.

1720

-

1721

-

1722

-

1723

-

1724

Ceasoslov, Râmnic, p. 666–667.

Damaschin (episcop de Râmnic), *Învățături despre șapte taine*, Râmnic, p. 667.

[**!**] *Psaltire*, Râmnic, p. 973–974.

1725

Psaltire, Râmnic, p. 667–668.

1726

Catehism sau Învățătură creștinească, Trnava (Sâmbăta Mare), p. 839.

[**!**] *Întâia învățătură pentru tineri,* ediţia a II-a, Râmnic, p. 974.

Întâia învățătură pentru tineri, Râmnic, p. 668–669.

1727

-

1728

-

1729

1730

Andrei Illia, *Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium*, Cluj, p. 603–604.

Molitvelnic, Râmnic, p. 669–671.

1731

[**!**] *Antologhion*, Râmnic, p. 974.

[**!**] *Calendar*, Brașov, p. 963.

Ceasoslov, Râmnic, p. 671.

[**!**] *Octoih*, Râmnic, p. 974.

Triod, Râmnic, p. 672–675.

1732

-

1733

Calendar, Brașov, p. 336–337.

Liturghier, Râmnic, p. 675–676.

1734

Catavasier, Râmnic, p. 676–677.

Întâia învățătură pentru tineri, ediţia a III-a, Râmnic, p. 677–678.

1735

Nicolaus Olahus, 1. *Hungaria sive de originibus gentis …* 2. *Compendiarum aetatis suae Chronicon*, Bratislava, p. 362–363.
[!] *Triod*, Râmnic, p. 974.

1736

Acatist, Râmnic, p. 678–679.
[!] *Antologhion*, Râmnic, p. 974.
Psaltire, Râmnic, p. 679–680.

1737

Antologhion, Râmnic, p. 680–681.
[!] *Calendar*, Braşov, p. 963.
Clement (episcop de Râmnic), *Învăţături în Postul Mare* (1737–1749), Râmnic, p. 682.
Ladislau Dobra, *Aureum Philosophiae caelestis Compendium,* Cluj, p. 605–606.

1738

Petrus Dallyai, *Synopsis vitae Sancti Francisci Salesii*, Cluj, p. 606–608.

1739

-

1740

-

1741

-

1742

-

1743

[!] *Penticostar*, Blaj, p. 939.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 939.

1744

Bucoavnă, Cluj, p. 608.
Bucoavnă, Cluj, p. 608–609.

1745

-

1746

[!] *Elementa puerilis iustitutionis*..., Cluj, p. 972.

1747

[!] *Psaltire* (1747–1750), Blaj, p. 940.
[!] *Triod*, Blaj, p. 939–940.

1748

-

1749

-

1750

[!] *Bucoavnă* (1750–1752), Blaj, p. 940.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 940.
Floarea adevărului, Blaj, p. 181.

1751

Ceasoslov, Blaj, p. 182–183.
[!] *Liturghii*, Blaj, p. 940.
[!] *Minei*, Blaj, p. 940–941.

1752

[!] *Catavasier*, Blaj, p. 941.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 941.
Petru Pavel Aron, *Flosculus veritatis*, Viena, p. 843–844.
[!] *Liturghie* (1752–1753), Blaj, p. 941.
[!] *Octoih*, Blaj, p. 941.

1753

[!] Petru Pavel Aron, *Floarea adevărului*, Blaj, p. 941.
[!] *Catavasier*, Sibiu, p. 975.
[!] *Catehismul cel mare*, Blaj, p. 942.
Ceasoslov, Blaj, p. 183–185.
[!] *Dialogos [ucenicul cu dascălul]*, (1753–1754), Blaj, p. 942.
Strastnic, Blaj, p. 186–187.
[!] *Triod*, Blaj, p. 942.

1754

[!] *Bucoavnă*, Blaj, p. 942.
[!] *Învăţătură creştinească*, Blaj, p. 942.

1755

Învăţătură creştinească, ediţia I, Blaj, p. 187–188.
[!] *Psaltire*, Blaj, p. 942.

1756

[!] *Antologhion*, Blaj, p. 943.

Bucoavnă, Blaj, ediţia a II-a, p. 189–190.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 943.
[!] *Evhologhion*, Blaj, p. 943.
Învăţătură creştinească, ediţia a II-a, Blaj, p. 190–191.
Liturghier, Blaj, p. 191–192.

1757

[!] *Apostol*, Blaj, p. 943.
Petru Pavel Aron, *Doctrina christiana*, Blaj, p. 192–194.
Teodor Aron, *Doctrina Christiana*, Cluj, p. 609–611.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 943.
Evhologhion, Blaj, p. 194–195.
[!] *Învăţătură creştinească*, Blaj, p. 943.

1758

[!] Petru Movilă, *Ortodoxia homologia* (ediţie Zaharia Orfelin), Karlowitz, p. 973.
Psaltire, Blaj, p. 195–196.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 943.

1759

Petru Pavel Aron, *Bucoavnă,* Blaj, p. 196–197.
Petru Pavel Aron, *Păstoriceasca datorie*, Blaj, p. 197–198.
[!] *Datoriile preoţilor*, Blaj, p. 944.

1760

Petru Pavel Aron, *Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învăţătură a Bisericii Răsăritului*, Blaj, p. 198–199.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 944.
[!] *Instrucţiunile vicarului P. P. Aaron către cler despre ascultarea de cei mai mari*, Blaj, p. 944.
Octoih, Blaj, p. 199–201.
Votiva apprecatio, Blaj, p. 201–202.

1761

[!] Petru Pavel Aron, *Adevărata mângâiere în vremi de lipsă*, Blaj, p. 944.
Petru Pavel Aron, *Epistola consolatoria*, Blaj, p. 202–203.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 944.
[!] *Octoih*, Sibiu, p. 975.

1762

Petru Pavel Aron, *Exordium Synodi Florentinae*, Blaj, p. 203–204.
Petru Pavel Aron, *Începerea, aşezământul şi iscăliturile Soborului de la Florenţa,* Blaj, p. 204–205.
Catavasier, Blaj, p. 205–206.
[!] *Octoih*, Blaj, p. 945.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 945.
[!] *Psaltire*, Blaj, p. 945.

1763

Acatistier, Blaj, p. 206–208.
[!] *Apostol*, Blaj, p. 945.
[!] *Catehism mic*, Blaj, p. 945.
Joannes Damascenus, *Opera philosophica et theologica*, vol. I-II, Blaj, p. 208–212.
[!] *Învăţătură creştinească*, Blaj, p. 945–946.
Nicolaus Olahus, *Hungaria et Atila sive de originibus gentis*, Viena, p. 844–846.

1764

[!] Petru Pavel Aron, *Instituţiile doctrinei creştine*, Blaj, p. 946.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 946.
Andrei Illia, *Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium*, ediţia a II-a, Cluj, p. 611–612.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 946.
Psaltire, Blaj, p. 212.

1765

[!] *Apostol*, Blaj, p. 946.
[!] *Carte de rugăciuni* (1765–1770), Ardeal, p. 992.
[!] *Euhologhion*, Blaj, p. 947.
Evanghelie, Blaj, p. 213–214.
[!] *Liturghie*, Blaj, p. 947.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 947.

1766

[!] *Antologhion*, Blaj, p. 947.
[!] *Apostol*, Blaj, p. 947.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 947.
[!] *Liturghie*, Blaj, p. 948.
[!] *Molitvenic*, Blaj, p. 948.
[!] *Octoih*, Blaj, p. 948.
Orologhion, Blaj, p. 214–215.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 948.
[!] *Teologie morală*, Blaj, p. 948.

1767

Apostol, Blaj, p. 215–216.

1768

[!] *Apostol*, Blaj, p. 948.

[!] *Catavasier*, Blaj, p. 948.
Cântece câmpenești cu glasuri românești, Cluj, p. 612.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 949.
Penticostar, Blaj, p. 216–219.
Sanctorum Parentium nostrorum Pachomii Aegyptiaci Dorothei Thebani, et Theodori Studitae Ascetica, Blaj, p. 219–220.
Silvius Tannoli, *Poemation de ortu, et progressu ...*, Cluj, p. 613.
Silvius Tannoli, *Poemation de Secunda Legione Valachica*, ediţia a II-a, Sibiu, p. 684–685.
[!] *Triod*, Sibiu, p. 975.

1769

Catavasier, Blaj, p. 221–222.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 949.
Evanghelie, Kalocsa, p. 630–631.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 949.

1770

[!] *Bucvar*, Viena, p. 986–987.
[!] *Carte de rugăciuni*, Viena, p. 987.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 949.
Octoih, Blaj, p. 222–224.
[!] *Psaltire*, Viena, p. 987.

1771

Bucvar, Viena, p. 846.
[!] Petru Movilă, *Orthodoxos homologia*, Viena, p. 987.
Triod, Blaj, p. 224–226.

1772

[!] *Calendar* (ante 1772), Braşov, p. 963.
[!] *Gramatica italo-valachia*, Blaj, p. 949.
[!] *Octoih*, Blaj, p. 949.
[!] *Pascalie*, Viena, p. 987.

1773

[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 949–950.
Polustav, ediţia a IV-a, Blaj, p. 226–227.
Psaltire, Blaj, p. 227–228.
Anton Ruschitzka, *Predigt von der Einigkeit im Christenthume über Johann 17, 20, 21*, Viena, p. 847.
Anton Ruschitzka, *Predika od Jedinstva ú ...*, Viena, p. 847–848.
Strastnic, Blaj, p. 228–229.

1774

[!] *Abecedar* (*Bucvar*), Viena, p. 987.
Acatistier, Blaj, p. 229–230.
[!] *Alphabeta latina* (1774–1777), Blaj, p. 950.
[!] *Catehism*, Sibiu, p. 975.
Catehism sârbesc, românesc și nemțesc, Viena, p. 848–850.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 950.
[!] *Evhologhion*, Blaj, p. 950.
Avram Meheși, *Assertiones theologicae*, Cluj, p. 613–614.
[!] *Minologhion*, Blaj, p. 950.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 950.
Anton Ruschitzka, *Sermo de concordia in populo christiano secundum Joann. 17. 20. 21*, Viena, p. 850.

1775

Bruz Ladislau, *Dissertatio inauguralis de gramine mannae sive festuca fluitante*, Viena, p. 850–851.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 950.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 950–951.
Liturghier, Blaj, p. 230–231.
[!] Mihail Roșu, *Învățături creștinești*, Viena, p. 987–988.

1776

[!] *Apostol*, Blaj, p. 951.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 951.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 951.
[!] *Ceaslov*, Sibiu, p. 975.
Evanghelie, Blaj, p. 231–232.
[!] *Liturghier*, Blaj, p. 951.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 951.

1777

Arhieraticon, Blaj, p. 233.
[!] *Bucvar*, Viena, p. 988.
Bucoavnă, Blaj, p. 233–234.
Catavasier, Blaj, p. 235–236.
[!] *Catechism sârbesc, românesc și nemțesc*, Viena, p. 988.
[!] *De lipsă cărticea*, Viena, p. 989.
Ducere de mână către aritmetică, Viena, p. 851–852.
Ducerea de mână cătră cinsta și dreptatea, Viena, p. 852–854.
[!] *Metodul*, Viena, p. 989.

1778

Ceasoslov, Blaj, p. 236–237.

Zaharia Orfelin, *Slavenskaja i valahijskaja kalligrafija*, Karlowitz, p. 632.
[!] *Osmoglasnic,* Baia (Abrud), p. 939.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 951.
[!] *Psaltire*, Blaj, p. 952.

1779

[!] *Catavasier*, Blaj, p. 952.
[!] *Liturghier*, Blaj, p. 952.
Samuil Micu, *Carte de rugăciuni*, Viena, p. 855.

1780

Alfavita, Blaj, p. 237.
Catehismul cel mare, Buda, p. 364–365.
Catehismul cel mic, Buda, p. 365–366.
Catehismul pentru învățătura tinerilor, Buda, p. 366–367.
Întrebări și răspunsuri despre unire, Blaj, p. 238.
Psaltire, Blaj, p. 238–239.
Samuel Kuall, *Jalele păcurarilor ...*, Sibiu, p. 685.
Samuil Micu, Gheorghe Șincai, *Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae*, Viena, p. 855–857.
[!] *Minei*, Blaj, p. 952.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 952.
[!] Ioan Raici, *Katechism*, Viena, p. 989.
[!] *Triod*, Blaj, p. 952.

1781

[!] *Antologhion*, Blaj, p. 952–953.
Bucvar, Viena, p. 857.
Culegere a multe rugăciuni, Viena, p. 857–858.
Samuil Micu, *Dissertatio canonica de matrimonio*, Viena, p. 858–860.
Minologhion, Blaj, p. 239–241.
Ioan Molnar Piuariu, *Ode întru pomenirea Mariei Tereza*, Sibiu, p. 686.
[!] Petru Movilă, *Mărturisirea ortodoxă / Pravlosavnoe ispovedanie*, Viena, p. 989.

1782

[!] *Apostol*, Blaj, p. 953.
[!] *Ducere de mână către aritmetică*, Viena, p. 989.
[!] *Euhologhion*, Blaj, p. 953.
Samuil Micu, *Dissertatio de jejuniis Graecae Orientalis Ecclesiae*, Viena, p. 860.

1783

Abecedar, Sibiu, p. 686–687.
[!] *Apostol*, Blaj, p. 953.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 953.
[!] *Ducere de mână către cinste*, Viena, p. 989.
[!] *Gramatica româno-latină*, Blaj, p. 953.
Octoih, Blaj, p. 241–243.
Pilde filosofești, Sibiu, p. 687–688.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 953.
Gheorghe Șincai, *ABC sau Alfavit*, Blaj, p. 243–244.
Gheorghe Șincai, *Catehismul cel mare*, Blaj, p. 244–245.
Gheorghe Șincai, *Prima principia Latinae grammatices,* Blaj, p. 245–247.

1784

Ioan Bob, *Cuvânt în ziua instalației*, Blaj, p. 247.
Catehism mic, Viena, p. 861–862.
Evhologhion, Blaj, p. 247–249.
[!] *Întru mărirea sfintei ...*, Timișoara, p. 986.
[!] Simeon Maghiar, *Calligraphia pro linguis Germanica et Walachica*, ediţia a II-a, Viena, p. 989.
Simeon Maghiar, *Cuvântare despre taina preoției*, Viena, p. 862.
Mihail Maior, *Positiones ex scientiis politico cameralibus*, Cluj, p. 614–615.
Mihail Maior, Samuel Bltsek, *Positiones ex universo jure patrio ...*, Cluj, p. 615.
Samuil Micu, *Propovedanie sau învăţături la îngropăciunea oamenilor morți*, Blaj, p. 249–250.
Ortografie sau scrisoare dreaptă, Viena, p. 862–863.
Nicolae Oţălea, *Alese fabule*, Viena, p. 863–864.
Theofan Procopovi, *Preascurtă arătare pentru Dumnezeu*, Viena, p. 865.

1785

Bucvar, Viena, p. 866.
[!] *Catehisis mic*, Viena, p. 989–990.
D. N. Darvari, *Gramatica germană foarte exactă*, Viena, p. 866–867.
Ducere de mână către aritmetică, Viena, p. 867–868.
[!] *Ducere de mână către cinste*, Viena, p. 990.
Învățături creștinești, Viena, p. 868–870.
[!] *Liturghier*, Blaj, p. 953.
Ioan Molnar, *Economia stupilor*, Viena, p. 870–872.
[!] *Rânduială pentru școli*, Blaj, p. 954.
Mihai Roșu, *Carte trebuincioasă pentru dascăli*, Viena, p. 872–878.
Gheorghe Șincai, *Îndreptare către aritmetică*, Blaj, p. 250–251.

1786

Acatist, Blaj, p. 251–252.
Ceasoslov, Blaj, p. 252–253.
Nichita Horvath, *Sermoseu verum seculum pacis...*, Viena, p. 878.
[!] *Învățătură creștinească*, Blaj, p. 954.
[!] *Liturghie*, Blaj, p. 954.
[!] Simeon Maghiar, *Carte de ABC spre folosul școlilor neamnicești*, Viena, p. 990.
[!] Simeon Maghiar, *Grammatica Valachica*, Viena, p. 990.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 954.
[!] *Preoția sau îndreptarea preoților*, ediția I, Viena, p. 991.
Psaltire, Blaj, p. 253–254.
Pustia dragoste, Sibiu, p. 688.

1787

[!] *Abecedar normatic românesc*, Blaj, p. 954.
Ioan Budai-Deleanu, *Carte de obște*, Viena, p. 878–879.
Ioan Gianeti, *Refutarea tratatului lui Ocellus despre natura Universului*, Viena, p. 879–880.
Nichita Horvat, *Poslanie sau dreaptă oglindă a păcii, dragostii și unimii*, Viena, p. 880–881.
Rânduială judecătorească, Viena, p. 881–884.
[!] *Scurtă învățătură*, Viena, p. 991.
Ienăchiță Văcărescu, *Gramatica românească*, ediția a II-a, Viena, p. 884.

1788

[!] *Abecedar normatic românesc*, Blaj, p. 954–955.
Bucoavnă, Sibiu, p. 688–689.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 955.
Ducere de mână cătră aritmetică, Viena, p. 885–886.
Ducere de mână către cinste și dreptate, Viena, p. 886–888.
Ioan Molnar Piuariu, *Deutsch-Walachische Sprachlehre*, Viena, p. 888–890.
Pravilă de obște, Viena, p. 890–891.

1789

Catehism mic, Sibiu, p. 690–691.
Ducere de mână... cătră aritmetică, Sibiu, p. 691–692.
[!] *Euhologhion*, Blaj, p. 955.
Obșteniască giudecătorească rânduială de criminal, Liov, p. 633–634.
Preoția sau îndreptarea preoților, Sibiu, p. 693–694.
Scurtă învățătură părinților duhovnicești, Viena, p. 891.

1790

[!] *Apostol*, Blaj, p. 955.
Bucvar, Viena, p. 891–892.
Ceasoslov, Sibiu, p. 694–695.
[!] *Cele șapte taine*, Timișoara, p. 986.
Dimitrie Eustatievici, *Dezvoaltele și tâlcuitele Evanghelii*, Sibiu, p. 695–697.
[!] Dimitrie Eustatievici, *Metod pentru trebuința dascălilor* (ante 1790), Sibiu, p. 975.
Învățătură pentru tăbăcari, Viena, p. 892–893.
[!] *Octoih*, Blaj, p. 955.

1791

Acatist, Blaj, p. 254–255.
Manuil Anton, *Tropaion...*, Viena, p. 893–894.
[!] *Ceaslov*, Sibiu, p. 975–976.
Feliul a tuturor slovelor româneșt..., Sibiu, p. 697–698.
[!] *Irmologhion*, Viena, p. 991.
Psaltire, Sibiu, p. 698–699.
[!] *Psaltire* (ante 1791), Sibiu, p. 976.
Supplex Libellus Valachorum, Cluj, p. 615–616.

1792

Acatist, Sibiu, p. 699–700.
Bucoavnă, Sibiu, p. 700.
Bucvar, Viena, p. 894.
[!] *Cărindariu rumănescu*, Sibiu, p. 976.
Ducerea de mănă cătră frumoasa scrisoare, Viena, p. 894–895.
[!] *Euhologhion*, Blaj, p. 955.
[!] Dimitrie Eustatievici, *Extract din cartea Metodului pentru trebuința dascălilor*, Sibiu, p. 976.
Dimitrie Eustatievici, *Scurt izvod pentru scrisori*, Sibiu, p. 701–702.
Dimitrie Eustatievici, *Sinopsis, adecă cuprindere în scurt a ... Bibliei*, Sibiu, p. 702–704.
Octoih, Blaj, p. 255–257.

1793

Adunarea cazaniilor, Viena, p. 895–900.
Bucoavnă, Blaj, p. 257–258.
Calendar, Sibiu, p. 704–705.
Catavasier, Blaj, p. 258–259.
[!] *Catehism*, Buda, p. 965.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 955.

Ceaslov, Viena, p. 900–901.
Ducere de mână către cinste și dreptate, Viena, p. 901–903.
Învățătură pentru sămănătorii de tăbac din Bucovina, Liov, p. 634–635.
Mâna lui Damaschin, Sibiu, p. 705.
[!] *Molitvelnic*, Blaj, p. 956.
Ioan Molnar Piuariu, *Paraenesis ad auditoris chirurgiae,* Cluj, p. 616–617.
Polustav, Blaj, p. 260–261.
Psaltire, Viena, p. 903.

1794

Calendar, Sibiu, p. 706.
Calendar, Viena, p. 904.
Ceasoslov, Sibiu, p. 707.
Dimitrie Iercovici, *Istoria a Alexandrului celui Mare*, Sibiu, p. 707–708.
[!] *Kleiner Katechismus*, Viena, p. 991.
[Samuil Micu], *Razsuždenie o postahß vostočnyja cerkve*, Viena, p. 905.
Nils Nyström, *Mijlociri… pentru stingerea focului*, Liov, p. 635.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 956.
Psaltire, Sibiu, p. 709.
Specimen characterum latinorum..., Sibiu, p. 709–710.

1795

Biblia, Blaj, p. 261–263.
Bucoavnă, Sibiu, p. 710.
[!] *Cazanie*, Buda, p. 966.
[!] *Cărindariu rumănesc*, Sibiu, p. 976.
Înștiinţarea Soţietăţii Filosofești din Ardeal, Sibiu, p. 710–711.
Demetri Karakasse (Dimitrie Caracaș), *Medici Poemata Medica* (*Poeme medicale*), Viena, p. 905–906.
[!] Ioan Molnar Piuariu, *Economia stupilor*, Viena, p. 991.
Pilde filosofești, Sibiu, p.
Viața și pildele lui Esop, Sibiu, p. 711–712.

1796

Alegere din toată Psaltirea, Sibiu, p. 712.
[!] *Cărindariu rumănesc*, Sibiu, p. 976.
Polizois Kontos, *Comoara gramaticii* (1796–1797), vol. I-II, Buda, p. 367–369.
Samuil Micu, *Teologie morală*, partea I-II, Blaj, p. 263–265.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 956.
Gheorghe Șincai, *Alfavit sau bucoavnă*, Blaj, p. 265–266.

1797

ABC sau Bucoavnă, Buda, p. 369–370.
[!] *Acatistul Născătoarei de Dumnezeu*, Sibiu, p. 976.
Bucoavnă, Sibiu, p. 713.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 956.
Catehism mic, Sibiu, p. 713–714.
[!] *Cărindariu rumănesc*, Sibiu, p. 977.
Pietro Metastasio, *Ahilefs la Schiro* (traducere Iordache Slătineanul), Sibiu, p. 714–715.
Vasile Nemeș, *Catehismul cel mare*, Blaj, p. 266–267.
Slujba Sf. Visarion, editată cu cheltuiala și îngrijirea marelui vornic al Valahiei Ioan Florescu, Viena, p. 906–907.
Radu Tempea, *Gramatică românească*, Sibiu, p. 715–717.
Constantin Ucuta, *Noua pedagogie*, Viena, p. 907.

1798

[!] *Cărindariu rumănesc*, Sibiu, p. 977.
D. N. Darvari, *Introducere în limba elină* (traducere Alex Elian), Viena, p. 907–908.
Ducere de mână către cinste și dreptate, Buda, p. 370–372.
[!] *Evanghelie*, Sibiu, p. 977.
Începuturile istoriei de obște, Sibiu, p. 717.
Katalogß slaveno-serbskihß i valahijskihß knigß, Buda, p. 372.
Liturghier, Sibiu, p. 718–719.
[!] *Molitvelnic*, Blaj, p. 956.
Ioan Molnar Piuariu, *Retorică*, Buda, p. 373–374.

1799

Friedrich Christian Baumeister, *Logica* (traducere Samuil Micu), Buda, p. 375–376.
Catehism mic, Buda, p. 376.
[!] *Cărindariu rumânesc*, Sibiu, p. 977.
Ceaslov, Sibiu, p. 719–720.
Culegere a multor rugăciuni, Buda, p. 376–377.
Evangheliile, Buda, p. 377–379.
Paul Iorgovici, *Observații de limba românească*, Buda, p. 379–380.
Giulio Cesare Croce della Lira, *Bertoldo și Bertoldino*, Sibiu, p. 720.
Psaltire, Sibiu, p. 720–721.

1800

Friedrich Christian Baumeister, *Legile firei, itica și politica sau filosofia cea lucrătoare* (traducere Samuil Micu), Sibiu, p. 721–722.
[!] *Cărindariu rumănesc*, Sibiu, p. 977.
Cântecul celui ce bolește de dragoste, Buda, p. 380.
[!] *Istoria lui Alexandru cel Mare* (1800–1809), p. 992.
Nicolae Mavrocordat, *Filotheou Parerga. Nun proton tipothenta*, Viena, p. 908–909.
Claude-François-Xavier Millot, *Istorie universală* (traducere Ioan Molnar Piuariu), tom I, Buda, p. 381–383.
[!] *Octoih*, Blaj, p. 956.
[!] *Orologhion*, Blaj, p. 956.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 956–957.
Triod, Blaj, p. 267–269.

Secolul al XIX-lea

1801

[!] *Apostol*, Blaj, p. 957.
Ioan Barac, *Arghir și Elena*, Sibiu, p. 722–723.
[!] *Cărindariu rumânesc*, Sibiu, p. 977.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 957.
[!] *Liturghie*, Blaj, p. 957.
Samuil Micu, *Acatist*, Sibiu, p. 723–724.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taina botezului*, Blaj, p. 271.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taina maslului*, Blaj, p. 274–275.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taina mirului*, Blaj, p. 272.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taina pocăinței*, Blaj, p. 272–274.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taina preoției*, Blaj, p. 275–277.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taine peste tot*, Blaj, p. 270.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taina căsătoriei*, Blaj, p. 277–278.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 957.
Povățuire către cinste și dreptate, Buda, p. 383.
Psaltire, Sibiu, p. 724.

1802

Acatist, Sibiu, p. 725.
Acatistul și Paraclisul sfintei cruci, Sibiu, p. 726.
Marlianus Ambrosius, *Theatron Politikon* (traducere N. Mavrocordat), Veneția, p. 840–841.
Apostol, Blaj, p. 278–279.
[!] *Bucoavnă de liturghie*, Sibiu, p. 978.
Calendar, Sibiu, p. 726–728.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 957.
Ceasoslov, Sibiu, p. 728–729.
Daniil, *Învățătură întroducătoare*, Veneția, p. 841–842.
[!] Ignatie Darabant, *Tentamen publicum*, Oradea, p. 973.
Istoria Sindipii filosofului, Sibiu, p. 729.
[!] *Liturghie,* Sibiu, p. 978.
Samuil Micu, *Teologie dogmatică și morală despre taina euharistiei*, Blaj, p. 279–281.
Dosithei Obradovici, *Sfaturile înțelegerii sănătoase* (traducere Dimitrie Țichindeal), Buda, p. 383–384.
Psaltire, Buda, p. 384–385.
Stihuri către hagi Constandin Pop, Sibiu, p. 730.
Viiața și pildele lui Esop, Sibiu, p. 730–731.

1803

Acatist, Sibiu, p. 731–733.
Alfavita sufletească, Sibiu, p. 733–735.
[!] Vasilie Aron, *Vorbire în versuri ... Leonat și Dorofata*, Sibiu, p. 978.
Bucoavnă, Sibiu, p. 735.
Bucvar, Buda, p. 385–386.
Calendar, Sibiu, p. 735–736.
Catavasier grecesc și românesc, Sibiu, p. 737–738.
Învățătură a vindeca boala sfranțului, Cluj, p. 617.
Învățătură pentru facerea răvașelor, Sibiu, p. 738–740.
Ode ... domino Ioanni Bob ... episcopo Fogarasiensi, Cluj, p. 617–618.
Zenobie C. Pop, *Metrica*, Viena, p. 909–910.

1804

[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 978.
Catehismul cel mare, ediția a III-a, Blaj, p. 281–283.
Dimitrie Căian junior, *Teologie dogmatică* (1804–1811), vol. I-III, Blaj, p. 284–290.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 957.
Ceasoslov, Sibiu, p. 740–741.
Catehism mic, Cernăuți, p. 590–591.
Învățătura despre sămănare inului, Liov, p. 636.

Minei (1804–1805), vol. I-XII, Buda, p. 386–396.
Michael Neustädter, *Cuvânt pe scurt spre ultuirea vărsatului de vacă*, Sibiu, p. 741–742.
Octoih, Cernăuți, p. 592.
Psaltire, Sibiu, p. 742–743.
Strastnic, Blaj, p. 283–284.
Ștefan Stratimirovici, *Învățătură de bubatul de vacă*, Buda, p. 396–397.
Gheorghe Șincai, *Elegia a XXV-a*, Oradea, p. 637.
Gheorghe Șincai, *Epistola ad Ioannem Lipszky*, Buda, p. 397–398.
[!] *Triod*, Blaj, p. 958.

1805

Vasilie Aron, *Patimile și moartea lui Isus Hristos*, Brașov, p. 337–338.
Ioan Barac, *Arghir și Elena*, Brașov, p. 338.
Ioan Bob, *Carte de învățături creștinești* (1805–1806), vol. I-III, Blaj, p. 290–296.
Bucoavnă, Brașov, p. 338–339.
Ioan Caian Valachus (culegător), *A keresztény katholikusok...*, Șumuleu-Ciuc, p. 833–834.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 978.
Ceasoslov, Sibiu, p. 743–744.
Ștefan Crișan (Körösi), *Orthographia Latino-Valachica*, Cluj, p. 618–619.
Datorințele supușilor către monarhul lor (traducere Grigorie Obradovici), Buda, p. 398.
Polizois Kontos, *Imn lui Const. Alexandru Ypsilanti Voievod*, Viena, p. 910.
[!] *Meșteșugul zidirii și al stingerii focului* (1805–1806), Blaj sau Cluj, p. 958.
Minei, vol. I-XII, Buda, p. 398–408.
[!] *Molitvelnic*, Blaj, p. 958.
Grigorie Obradovici, *Povățuirea către învățătura socoatei sau aritmetica*, Buda, p. 408–409.
Octoih mic, Brașov, p. 339–340.
Onomasticon … principis Josephi, Buda, p. 409–410.
Penticostar, Sibiu, p. 744–746.
Psaltire, Sibiu, p. 746–747.
[!] *Rugăciuni de obște* (1805–1809), Sibiu sau Blaj, p. 978.
Gheorghe Șincai, *Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae*, Buda, p. 410–411.
[!] Dimitrie Țichindeal, *Calea spre mântuire*, Buda, p. 966.

1806

[!] *Abecedar*, Blaj, p. 958.
Adplausus … Samueli Vulkán, Buda, p. 411–412.
Vasilie Aron, *Versuri veselitoare la ziua numelui ... lui Ioan Bob*, Sibiu, p. 747–748.
[!] Vasilie Aron, *Versuri veselitoare la ziua numelui ... lui Ioan Bob*, Sibiu, p. 979.
Ioan Caian Valachus (culegător), *A keresztény katholikusok ...*, Șumuleu-Ciuc, p. 834–835.
Calendar, Buda, p. 412–413.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 979.
Mihail Cantacuzino, *Istoria Țării-Românești*, Viena, p. 910–911.
Nicolae Constantin Caragea, *Gramatica limbii franceze*, Viena, p. 911–912.
[!] *Catehism mic*, Buda, p. 966.
Ceasoslov, Brașov, p. 340–342.
Datorințele supușilor către monarhul lor, Buda, p. 413.
Evangheliar, Sibiu, p. 748–749.
*Istoria bibliceasc*ă, Buda, p. 413–414.
Învățătură creștinească sau Catehismul cel mare, Buda, p. 414–416.
Samuil Micu, *Istoria, lucrurile și întâmplările românilor pre scurt* (1806–1807), Buda, p. 416–417.
Samuil Micu, *Prospect pentru dicționarul latin-român-german-maghiar,* Buda, p. 418.
[!] Grigore Obradovici, *Versuri funebre pentru episcopul Șacabent al Varșețului*, Buda, p. 966.
Povățuire către aritmetică, Buda, p. 419.
Psaltire, Sibiu, p. 749–750.
*Regulele școlastice*ști, Buda, p. 419–420.
Slujba Sfântului Nifon, Sibiu, p. 750.
Gheorghe Șincai, *Povățuire către economia de câmp*, Buda, p. 420–421.

1807

Acatist, Buda, p. 421–422.
Acatist, Sibiu, p. 750–751.
Vasilie Aron, *Piram și Tisbe*, Sibiu, p. 751–752.
Vasilie Aron, *Versuri în cinstea lui Samuil Vulcan*, Sibiu, p. 752–753.
Calendar, Buda, p. 422–423.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 979.
Carte de mână pentru bine orânduita economie (traducere Grigorie Obradovici), Buda, p. 423–424.
Carte de pravilă, Cernăuți, p. 592–594.
Catehism mic, Brașov, p. 342.
Catehism mic, Sibiu, p. 753.
Ceasoslov, Buda, p. 424–425.
Ceasoslov, Sibiu, p. 754.
[!] *Euhologhion*, Blaj, p. 959.
Floarea darurilor, Brașov, p. 343.

G. Haines, *Verschuri la statua lui Iosif II*, Viena, p. 912.
Nicolae Horga-Popovici, *Oglindă arătată omului înțelept*, Buda, p. 425–426.
Demetriu Kovács, *Carmen … Samueli Vulcan*, Oradea, p. 637–638.
Liturghier, Blaj, p. 296–297.
Liturghier, Sibiu, p. 754–755.
Ode Honoribus ... Samuelis Vulcan, Oradea, p. 638.
Öröm éneke Vulkán Sámuel Ö Nagyságához, Oradea, p. 638–639.
Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu, Brașov, p. 344.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 959.
Polustav, Buda, p. 426–427.
Propemticon ... Samuelis Vulkán ..., Oradea, p. 639.
Psaltire, Brașov, p. 344–345.
Salutatio … Samuelem Vulcan, Oradea, p. 639–640.
Viața și pildele lui Esop, Sibiu, p. 755–757.

1808

Vasilie Aron, *Cântare jalnică*, Sibiu, p. 757.
Vasilie Aron, *Patima și moartea lui Isus Hristos*, Sibiu, p. 757–759.
Ioan Bob, *Înștiințare*, Blaj, p. 298.
Mihail G. Boiagi, *Umnaja nastavlenija ili nravoučitelnaja pravila*, Buda, p. 427–428.
Bucoavnă, Brașov, p. 345.
Bucoavnă, Sibiu, p. 759.
Bucvar, Buda, p. 428.
Calendar, Buda, p. 429.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 979.
Catavasier grecesc și românesc, Sibiu, p. 759–761.
Cântarea nemeșilor români, Oradea, p. 640.
[!] *Ceaslov*, Blaj, p. 959.
Epitomul sau scurte arătări pentru sânta besearică (traducere Dimitrie Țichindeal), Buda, p. 429–430.
Floarea darurilor, Brașov, p. 345–346.
Fundamentalnice legi pentru granița militărească, Buda, p. 430–431.
Heineccius, *Elemente de filozofie, logică și etică*, Viena, p. 912–913.
Nicolae Horga Popovici, *Spre bucurie*, Oradea, p. 641.
Demetriu Kovács, *Öröm versek … Kornély János*, Oradea, p. 640–641.
Gheorghe Lazăr, *Versuri la logodna lui Francisc I*, Viena, p. 913–914.
[!] Ioan Molnar Piuariu, *Povățuire cu pracsis către sporirea stupilor,* Sibiu, p. 979–980.
Anton de Marki, *Estract din gramatica germano-română*, Cernăuți, p. 594–596.
Zaharia Marsudi, *Visul și moartea Mariei Ghica*, Viena, p. 914.
Dositei Obradovici, *Adunare de lucruri moralicești* (traducere Dimitrie Țichindeal), Buda, p. 431.
Octoihul cel mic, Sibiu, p. 761–763.
Ode ... Samueli Vulkan, Oradea, p.
[!] *Orologhion*, Blaj, p. 959.
Thaddaeus Patonyi de Szeged, *Contra-Disquisitio*, Oradea, p. 641–642.
Penticostar, Blaj, p. 298–301.
Polustav, Blaj, p. 302–303.
Vasilie Pop, *Elegia ... Carolo Michaeli Moger*, Cluj, p. 619–620.
Vasilie Pop, *Elegia ... Georgio Banffi*, Cluj, p. 619.
Nicolae Horga Popovici, *Spre bucurie*, Oradea, p.
[!] *Psaltire*, Blaj, p. 959.
Psaltire, Buda, p. 431–432.
Sinopsis, adecă cuprindere în scurt a ... Bibliei, Sibiu, p. 763–764.
Gheorghe C. Roja, *Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre*, Pesta, p. 660.
Gheorghe Șincai, *Hronica românilor* (1808–809), Buda, p. 432–433.
Triod, Blaj, p. 303–306.
Versuri de bucurie, Oradea, p. 642.
Samuil Vulcan, *Orație*, Oradea, p. 642–643.

1809

[!] *Abecedar*, Blaj, p. 959.
Ioan Barac, *Arghir și Elena*, Brașov, p. 346–347.
Ioan Bob, *Forma clerului și a păstorului bun*, Blaj, p. 306–308.
Calendar, Buda, p. 433–434.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 980.
Ceaslov, Sibiu, p. 764–765.
Györfy Andreas, *Ad Sabbam*, Buda, p. 434–435.
Gheorghe Haines, *Învățătură către dascalii normalicești*, Sibiu, p. 765–766.
Instrucție pentru școlile românești din Banat, Buda, p. 435.
[!] *Istoria lui Alexandru cel Mare*, p. 992.
[!] *Însemnarea puselor înainte învățături*, Buda, p. 966–967.
[!] *Liturghie*, Blaj, p. 960.
Liturghier, Sibiu, p. 766–767.
Petru Maior, *Didahii*, Buda, p. 435–436.
Petru Maior, *Propovedanii*, Buda, p. 436–438.
[!] *Molitvelnic*, Blaj, p.960.
Ode ... Samueli Vulkan, Oradea, p. 643.

[!] *Polustav*, Blaj, p. 960.
Vasilie Pop, *Elegia ... Emerico Wass*, Cluj, p. 620.
Psaltire, Blaj, p. 308–309.
Gheorghe Constantin Roja, *Măiestria ghiovăsirii românești cu litere latinești*, Buda, p. 438–439.
[!] *Teologie pastorală*, Blaj, p. 960.
Dimitrie Vaida, *Orationes*, Sibiu, p. 767–768.

1810

Acatist, Sibiu, p. 768–769.
Bucoavnă, Sibiu, p. 769.
[!] *Calendar*, Buda, p. 967.
Calendar, Sibiu, p. 769–770.
[!] Constantin Diaconovici-Loga, *Însemnarea puselor înainte învățături ... sau Anuar școlar II*, Buda, p.967.
Istoria lui Alexandru, Sibiu, p. 770–771.
Însemnarea puselor înainte învățături, Buda, p. 439–440.
Carol Filibért de Lastririe, *Învățătura despre bumbac*, Buda, p. 440–441.
Gheorghe Lazăr, *Versuri la logodirea marelui Napoleon*, Viena, p. 914–915.
Petru Maior, *Predici* (1810–1811), părţile I-III, Buda, p. 441–444.
Anton de Marki, *Estract din gramatica germano-română*, Cernăuți, p. 596–597.
Ioan Molnar Piuariu, *Deutsch-Walachische Sprachlehre*, Sibiu, ediţia a II-a, p. 771–772.
Octoihul mic, Brașov, p. 347.
Vasilie Pop, *Elegia ad inclytos Status et Ordines ...*, Cluj, p. 620–621.
Psaltire, Brașov, p. 347–348.
Rânduiala sfântului maslu, Brașov, p. 348–349.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 960.

1811

Ioan Barac, *Gratulație către episcopul Vasile Moga*, Brașov, p. 349.
Ioan Bob, *Cuvânt păstoresc*, Blaj, p. 309–310.
[!] *Bucoavnă*, Brașov, p. 964.
[!] *Calendar*, Buda, p. 967–968.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 980.
[!] *Ceaslov*, Brașov, p. 964.
Ceasoslov, Buda, p. 444–445.
Ceasoslov, Sibiu, p. 772–773.
Chemare la cercare a tinerimii, Buda, p. 445.
[!] *Didahiile singure*, Buda, p. 968.
Ducerea de mână către frumoasa scrisoare românească, Buda, p. 445–446.
Evhologhion, Brașov, p. 349–351.
Ștefan Ghiing, *Doftorie împotriva gălbezii oilor*, Buda, p. 446.
Polizois Kontos, *Învățături de multe științe* (traducere Nicodim Greceanu), Sibiu, p. 773–775.
Grigorie Obradovici, *Îndemnare către învățătură tinerimei cei românești*, Buda, p. 447.
Octoih, Buda, p. 447–449.
Psaltire, Sibiu, p. 775.
Gheorghe Constantin Roja, *Oratio de praestantia praxeos medicae Rationalis*, Viena, p. 915.
Tratat despre locurile teologice, Blaj, p. 310–311.

1812

[!] *Apostol*, Blaj, p. 960.
[!] Ioan Barac, *Arghir și Elena*, ediţia a IV-a, Brașov, p. 964.
Ioan Bob, *Cuvânt în ziua instalației*, Blaj, p. 311.
Calendar, Buda, p. 449.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 980.
Cartea legilor, Cernăuți, p. 597–598.
Catavasier grecesc și românesc, Sibiu, p. 776–777.
Toma Costin, *Discussio descriptionis Valachorum*, Pesta, p. 661.
Toma Costin, *Észrevételek ... Schwartner Márton ... az oláhokról tett jegyzésekre*, Pesta, p. 661–662.
Descripție despre trista ucidere a grofului Ricaldi și a familiei lui, Buda, p. 449–450.
Evanghelie, Buda, p. 450–451.
Fr. Heintl, *Învățătură pentru prăsirea pomilor*, Buda, p. 451.
Thomas de Kempis, *De urmarea lui Hristos*, Blaj, p. 311–314.
[!] *Liturghier*, Blaj, p. 960.
Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, p. 452–454.
A. L. Mikan, *Pentru facerea zahărului*, Buda, p. 454–455.
Johann Nepomuc Neuhold, *Învățătură de a face sirop și zăhar,* Buda, p. 455.
Psaltire, Sibiu, p. 777–778.
George Constantin Roja, *De luxu in medicamentis*, Viena, p. 915–916.
Ușa pocăinței, Brașov, p. 351–353.
C. Vardalah, *Fizica experimentală*, Viena, p. 916–917.
[!] *Viața și pildele lui Esop*, Sibiu, p. 980.
Viața și pildele preaînțeleptului Esop, Buda, p. 456–457.

1813

[!] *Abecedar*, Blaj, p. 960–961.

[!] *Apostol*, Blaj, p. 961.
Mihail G. Boiagi, *Gramatica macedoromână*, Viena, p. 917.
Johann Burger, *Dissertaţie … despre zahăr,* Buda, p.
Calendar, Buda, p. 457–458.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 980.
Cei de obște articuli pentru soţietăţile și ţehurile de supt crăimea Ungariei, Buda, p. 458–459.
[!] Constantin Diaconovici-Loga, *Caractere caligrafice*, Buda, p. 968.
[!] *Liturghier*, Blaj, p. 961.
Petru Maior, *Istoria bisericii românilor*, Buda, p. 459–461.
Ludovic Mitterpacher, *Învăţătură despre agonisirea viţei-de-vie și despre măiestriia de a face vin, vinars și oţet* (traducere Petru Maior), Buda, p. 461–462.
[!] *Molitvelnic*, Sibiu, p. 981.
Gh. Montan, *Versuri la Naștera Domnului*, Buda, p. 462–463.
Dositei Obradovici, *Îndreptări moralicești, tinerilor foarte folositoare* (traducere Dimitrie Ţichindeal), Buda, p. 463.
[!] *Octoih mic*, Sibiu, p. 981.
[!] *Penticostar*, Sibiu, p. 981.
Vasile Pop, *Elegia de laudibus medicinae,* Viena, p. 917–918.
Psaltire, Buda, p. 463–464.
Șematism greco-catolic, Oradea, p. 643–644.
Ioan Theodorovici-Nica, *Cântare despre începutul și starea de astăzi a românilor*, Buda, p. 464.
Ioan Theodorovici-Nica, *Moralnice sentenţii sau folositoare pilde*, Buda, p. 465–466.
Triod, Blaj, p. 314–316.
Dimitrie Ţichindeal, *Arătare despre starea acestor noao întroduse sholasticești instituturi ale naţiei românești, sârbești și grecești*, Buda, p. 466–467.
Dimitrie Vaida, *Cuvântări în cinstea Excelenţei Sale Ioan Bob*, Blaj, p. 316–317.

1814

Apostol, Blaj, p. 317–318.
[!] *Bucoavnă*, Brașov, p. 964–965.
Bucvar, Buda, p. 467.
[!] *Calendar*, Buda, p. 968–969.
Calendar pe 100 de ani, Buda, p. 467–469.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 981.
[!] *Catavasier*, Blaj, p. 961.
Claude Fleury, *Catehismul cel mic istoricesc* (traducere Vasile Colosi), Buda, p. 469–470.
Geografia sau scrierea pământului (1814–1815), vol. I-II, Buda, p. 470–473.
Întâmplările războiului francezilor, Buda, p. 473.
Ioan Lemeni, *A nagy vatsora,* Cluj, p. 621.
Liturghier, Sibiu, p. 778–779.
Petru Maior, *Animadversiones*, Buda, p. 474.
Petru Maior, *Răspuns la cârtire*, Buda, p. 474–475.
Polieleul (îngrijit de Ioan Teodorovici), Buda, p. 475–476.
Mihail Partsulla, *Gramatica franceză*, Viena, p. 918–919.
Vasile Pop, *Elegia Caesari Augusto Francisco I*, Viena, p. 919.
Scurtă arătare despre luarea Parisului și alte întâmplări, Buda, p. 476.
Trista întâmplare a cetăţii Dresda, Buda, p. 476–477.
Dimitrie Ţichindeal, *Fabule*, Buda, p. 477–479.

1815

Vasilie Aron, *Leonat și Dorofata*, Sibiu, p. 779–780.
[!] *Biblie*, Viena, p. 991.
Napoleon Bonaparte, Buda, p. 479–480.
Bucoavnă, Sibiu, p. 780–781.
Calendar, Buda, p. 480–481.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 981.
Catehismul cel mare, Blaj, p. 318–320.
[!]*Ceaslov*, Blaj, p. 961.
Culegere a multor rugăciuni, Buda, p. 481.
[!] *Evanghelie*, Blaj, p. 961.
Evhologhion, Blaj, p. 320–322.
[!] Moise Fulea, *Bucoavnă*, Sibiu, p. 981–982.
Instrucţie pentru școlile românești în Bănat, Buda, p. 481–482.
Istoria biblicească, Buda, p. 482.
Petru Maior, *Reflexiones in responsum ...,* Pesta, p. 662.
[!] Anton de Marki, *Arătare a slovelor (a împărţirii lor, a semnelor, a lungirii și a scurtării a semnelor tonului, a împărţirii cuvintelor și a despărţirii lor în silabe, a semnelor, a tonului de cuvant și a vorbei și a semnelor de deosebire),* Buda, p. 969.
Gheorghe Munteanu, *Cheia prieteșugului celui adevărat*, Buda, p. 482–483.
Paraclisul Sfântului Haralambie, Brașov, p. 354.
Naum Petrovici, *Versuri celui de înalt și bun neam născutului domnului Uroș Stefan Nestorovici*, Buda, p. 483.
Johann Daniel Friedrich Rumpf, *Arătarea stăpânirii și a caracterului lui Alexandru I*, Buda, p. 484.

Sfatul maicii către … tinerime, Buda, p. 484–485.
[!] *Strastnic*, Blaj, p. 961.
Ioan Tincovici, *Cântări dumnezeiești*, Buda, p. 485–486.
Ioan Tincovici, *Înțelepte învățături*, Buda, p. 486–487.
Constantin Vardalah, *Arta retoricei*, Viena, p. 919–920.
Vrednica de pomenire biruință, Buda, p. 487–488.

1816

Acatist, Blaj, p. 322–323.
Apocalipsul sau descoperirea Sfântului Apostol Ioan, Buda, p. 488.
Ioan Bob, *Cuvânt păstoresc*, Blaj, p. 323–324.
Bucoavnă, Brașov, p. 354–355.
[!] *Bucoavnă* (1816/1822), Brașov, p. 965.
Calendar, Buda, p. 489.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 982.
Johann Heinrich Campe, *Descoperirea Americii,* vol. I, Buda, p. 489–490.
Catehism mic, Buda, p. 490–491.
[!] *Cărticica năravurilor bune*, Sibiu, p. 982.
Ceasoslov, Sibiu, p. 781–782.
Floarea adevărului și *Păstoriceasca poslanie*, Blaj, p. 324–325.
Învățătură pentru ferirea și doftorirea bolilor ... ale vitelor, Buda, p. 491–492.
Petru Maior, *Contemplatio*, Buda, p. 492.
Gheorghe Montan, *Gespräch zwischen,* Pesta, p. 663.
Gheorghe Montan, *Străinul în Pesta*, Buda, p. 492–493.
Naum Petrovici, *Versuri celui de bun neam născutului domnului Atanasie Grabovschi*, Buda, p. 493.
Povățuire către aritmetică, Buda, p. 494.
Pravila căsătoriei, Cernăuți, p. 599.
Psaltire, Brașov, p. 355–356.
Reguli școlare, Buda, p. 494–495.
Strastnic, Buda, p. 495–496.
Ioan Teodorovici Nica, *Rânduiala sfințirii apei cei mici*, Buda, p. 496–497.
Triod, Buda, p. 497–498.
Viața și pildele lui Esop, Sibiu, p. 782–783.

1817

Frățilă Bene, *Vărsatul cel mântuitor*, Buda, p. 498–499.
Jean-Pierre [François] Blanchard, *Plutarh nou*, vol. I, Buda, p. 499–500.
Bucoavnă, Blaj, p. 325–326.
Bucoavnă, Brașov, p. 356–357.
Calendar, Buda, p. 500–501.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 982–983.
[!] *Caligrafia românească prin Heinrich Țezar,* Buda, p. 969.
Zaharia Carcalechi, *Genealogia împăraților și crailor din toată Europa. Calendar*, Buda, p. 501–502.
Catavasier grecesc și românesc, Sibiu, p. 783–785.
Ceasoslov, Sibiu, p. 785–786.
Culegere a multor rugăciuni, Buda, p. 502–503.
D. N. Darvari, *Istoria universală* (1817–1818), vol. I-II, Viena, p. 920–921.
Datorințele presbiterilor parohiali, Buda, p. 503–504.
Diariu sau zioariu, Buda, p. 504–505.
Evangheliar, Blaj, p. 326–327.
Genealogie și Calendar (editor Zaharia Carcalechi), Buda, p. 505–506.
(Grigorie ierodiacon)*, Combaterea dialogurilor lui Neofit Duca*, Viena, p. 921–922.
[!] *Liturghii*, Blaj, p. 961.
[!] *Minei* (ante 1817/1818), Sibiu, p. 983.
[!] *Penticostar*, Blaj, p. 962.
Vasilie Pop, *De funeribus plebeis Daco-Romanorum*,Viena, p. 922–923.
Psaltire, Buda, p. 506.
Psaltire, Sibiu, p. 786–787.
[!] *Registru pentru nașteri, botezuri și decese*, Buda, p. 969.
Strastnic, Blaj, p. 327–328.
[!] Dimitrie P. Tirol, *Oda na tezoimenie*, Buda, p. 969.
[!] *Triod*, Blaj, p. 962.
Ladislau Vaida, *Dictiones duae*, Cluj, p. 622.
Voltaire, *Tragedia lui Orest* (traducere Alexandru Beldiman), Buda, p. 506–507.

1818

[!] *Apostol*, Blaj, p. 962.
Bucoavnă, Sibiu, p. 787.
Calendar (editor Zaharia Carcalechi), Buda, p. 507–508.
[!] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 983.
Catavasier, Buda, p. 508–509.
Catehism mic, Sibiu, p. 787–788.
Constantin Diaconovici-Loga, *Ortografia sau dreapta scrisoare pentru îndreptarea scriitorilor limbii românești*, Buda, p. 511.

Dimitrios Darvaris, *Mai nainte gătire spre cunoștința de Dumnezeu* (traducere Eufrosin Dimitrie Poteca), Buda, p. 510–511.
Elogiu principelui Ioan Gheorghe Caragea, Viena, p. 923.
Dionisie Fotino, *Istoria Daciei* (1818–1819), vol. I-III, Viena, p. 923–925.
Dionisie Fotino, *Neos Erotocritos*, vol. I-II, Viena, p. 925–926.
Petru Furdui, *Vérsu Cotránczi*, Abrud, p. 174.
Salomon Gessner, *Moartea lui Avel* (traducere Alexandru Beldiman), Buda, p. 512.
Atanasie Hristopul, *Versuri și proză*, Viena, p. 926.
Polizois Kontos, *Învățătură variată*, Viena, p. 927.
Legiuirea lui Caragea, Viena, p. 926–927.
Manuductor pentru învățătorii sholasticești, Buda, p. 512–515.
François de Salignac de la Mothe-Fénelon, *Întâmplările lui Telemah, fiului lui Ulise (Odisseus)* (traducere Petru Maior), tomul I, Buda, p. 515–516.
Psaltire, Buda, p. 516–517.
Peter Villaume, *Pedagogia și metodica* (traducere Naum Petrovici), Buda, p. 517–518.

1819

Acatist, Buda, p. 518–519.
[**!**] *Acatist*, Sibiu, p. 983–984.
Jean-Pierre [François] Blanchard, *Plutarh nou*, vol. I-II, Buda, p. 520–521.
Calendar, Buda, p. 522.
[**!**] *Calendari românesc*, Sibiu, p. 984.
Cărticica năravurilor bune pentru tinerime, Sibiu, 1819, p. 788–789.
[**!**] *Ceaslov*, Blaj, p. 962.
Ceasoslov, Sibiu, p. 789–790.
Vasile Gergely de Ciocotiș, *Omul de lume*, Viena, p. 928–929.
Petru Maior, *Ortographia Romana sive Latino-Valachica,* Buda, p. 523.
Gheorghe Montan, *Kurzgefasste Geschichte der Wlachischen Nazion in Dacien und Macedonien*, Buda, p. 523–524.
Naum Petrovici, *Neujahrs Geschenk*, Buda, p. 524–525.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 644–645.

1820

Vasilie Aron, *Anul cel mănos*, Sibiu, p. 790.
[**!**] Moisi Bota, *Abecedar cu litere latine,* Sibiu, p. 984.
Calendar, Buda, p. 525.
Calendar, Sibiu, p. 790–791.
Ioan Corneli, *Tabla cibeti,* Oradea, p. 645.
[**!**] *Evanghelie*, Blaj, p. 962.
Moise Fulea, *Bucoavnă... cu slove românești și latinești*, Sibiu, p. 791–792.
[**!**] *Istoria lui Alexandru cel Mare* (post 1820), p. 992.
Învățătură theologhicească despre năravuri și datoriile oamenilor creștini, I-III, Sibiu, p. 792–794.
Psaltire, Brașov, p. 357.
Theodor Racoce, *Crestomaticul românesc*, Cernăuți, p. 599–600.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 645–646.
Voltaire, *Tragedia lui Orest* (traducere Alexandru Beldiman), Buda, p. 525–526.

1821

Acatist, Sibiu, p. 794–795.
[**!**] *Apostol*, Blaj, p. 962.
Vasilie Aron, *Istoria lui Sofronim și a Haritei,* Sibiu, p. 795–796.
Bibliotecă românească (editor Zaharia Carcalechi), Buda, p. 526–527.
Mihail G. Boiagi, *Scurtă gramatică neogrecească*, Viena, p. 929.
Bucoavnă, Sibiu, p. 796.
Calendar, Buda, p. 527–528.
Calendar, Buda, p. 528–529.
[**!**] *Calendariu pe anul 1821*, Sibiu, p. 984.
Andreas Clemens, *Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch Walachisches Wörterbuch,* Buda, p. 529.
Andreas Clemens, *Walachische Sprachlehre für Deutsche …*, Buda, p. 530–531.
[**!**] Zaharia Columb, *Gramatica limbii germane*, Buda, p. 970.
Culegere a multor rugăciuni, Buda, p. 531.
Constantin Diaconovici-Loga, *Chemare la tipărirea cărților românești,* Buda, p. 531–532.
Atanasie Hristopulos, *Der neue griechische Anakreon*, Viena, p. 930–931.
[**!**] *Inventaria bibliopolae W. H. Thierry*, Buda, p. 970.
Istoria biblicească, Buda, p. 532–533.
Vasilie Pop, *Despre apele minerale*, Sibiu, p. 797.
[**!**] *Strastnic*, Blaj, p. 962.

1822

Ioan Bob, *Dicționar român-latin-maghiar* (1822–1823), vol. I-II, Cluj, p. 622–623.

Bucoavnă, Brașov, p. 357–358.
[!] *Calendariu pe anul 1822*, Sibiu, p. 984.
Ceasoslov, Sibiu, p. 797–798.
Constantin Diaconovici-Loga, *Gramatica românească,* Buda, p. 533–534.
Kovács Mihály, *Întru primejdioasa întâmplare a morții…*, Buda, p.
[!] Ioan Molnar Piuariu, *Elementa gramaticae Latinae,* Sibiu, p. 984.
Ioan Molnar Piuariu, *Wörterbüchlein Deutsch und Wallachisches / Vocabular nemțesc și românesc*, Sibiu, p. 798–799.
[!] Uroș Ștefan Nestorovici, *Gheografia sau <descrierea> vieții Mântuitorului nostru Isus Hristos*, Viena sau Buda, p. 992.
Povățuire către aritmetică, Buda, p. 534–535.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 646–647.

1823

Anastasimatariu, Viena, p. 931–932.
Mihail G. Boiagi, *Scurtă gramatică neogrecească*, Viena, p. 932.
Bucoavnă, Blaj, p. 329–330.
[!] *Calendar*, Buda, p. 970.
[!] *Calendariu pe anul 1823*, Sibiu, p. 985.
Catehism mic, Sibiu, p. 799–800.
[!] *Ceaslov*, Buda, p. 970.
Andreas Clemens, *Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch-Walachisches Wörterbuch,* Buda, p. 535–536.
Andreas Clemens, *Walachische Sprachlehre…*, Buda, p. 536–537.
Petru Ioanovici, *Ode gratulatoria … Samueli Vulcan*, Oradea, p. 647–648.
Irmologhion, Viena, p. 933–934.
Învățătură pentru lucrătorii de tabac în Țara Ungurească și Galiția, Buda, p. 537–538.
Mitterpacher Lajos, *Învățătură despre cultura sau creșterea frăgarilor și a viermilor de mătase*, Buda, p. 538–540.
Ioan Molnar Piuariu, *Deutsch-Wallachische Sprachlehre*, ediția a III-a, Sibiu, p. 800–801.
Octoih, Cernăuți, p. 600.
Constantin Popescu, *Ode … Josephi Vurum*, Oradea, p. 648.
Teoreticon, Viena, p. 934–935.
Ioan Thomici, *Cultura albinelor,* Buda, p. 540–541.
Ioan Thomici, *Cultura bombițelor,* Buda, p. 541–543.
Ladislau Vaida, *Dictiones quinque*, Oradea, p. 648–649.
Samuil Vulcan, *Altuirea vărsatului de vacă*, Oradea, p. 649.

1824

[!] *Acatistier*, Blaj, p. 962.
Apostolicească carte a preasfințitului Evlavie VII pontif, Buda, p.
Petre Berovici, *Bucoavnă bulgărească*, Brașov, p. 358–359.
[!] *Calendariu pe anul 1824*, Sibiu, p. 985.
[!] Constantin Diaconovici-Loga, *Abecedar sau bucvar sârbesc*, Buda, p. 971.
Calendar, Buda, p. 544–545.
Catavasier, Blaj, p. 330–331.
Catehism sârbesc, românesc și nemțesc, Buda, p. 545–546.
Istoria lui Alexandru, Sibiu, p. 801.
Istoria lui Alexandru, Sibiu, p. 801–802.
Istoria lui Alexandru, Sibiu, p. 802.
Pavel Kengyelácz, *Istoria universală* (traducere Ioan Theodorovici), Partea I, Buda, p. 546–547.
Paraclisul Sfântului Haralambie, Brașov, p. 359.
Toma Popovici, *Tristă cuvântare la îngroparea strălucitului și înalt învățatului domn Naum Petrovici ...*, Buda, p. 548.
Sholasticescul fruct al tinerimei române, Buda, p. 548–549.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 649–650.
Samuil Vulcan, *Cartea … către cler și popor*, Oradea, p. 650–651.

1825

[!] *Articulii cei de obște pentru soțietățile și țehurile de supt crăimea Ungariei*, Buda, p. 971.
[!] *Calendariu pe anul 1825*, Sibiu, p. 985.
Zaharia Carcalechi, *Carte de mână împreună cu Calendar*, Buda, p. 549–550.
Catehism mic, Buda, p. 550.
Ceaslov, Sibiu, p. 802–803.
Lexiconul de la Buda, Buda, p. 551–552.
[!] Petru Maior, *Orthographia Romana*, Buda, p. 971–972.
Paris Mumuleanu, *Plângerea și tânguirea Valahiei*, Buda, p. 552.
Octoih, Blaj, p. 331–333.
Psaltire, Sibiu, p. 803.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 651–652.

1826

Ioan Alexi, *Grammatica Daco-Romana*, Viena, p. 935–936.
Bucoavnă, Brașov, p. 359–360.
Calendar, Buda, p. 552–553.
[**!**] *Calendari pe anul 1826*, Sibiu, p. 985.
Ceasoslov, Brașov, p. 360–361.
Ceasoslov, Sibiu, p. 804.
Moise Fulea, *Bucoavnă*, Sibiu, p. 805.
Dinicu Golescu, *Adunare de pilde bisericești și filosofești*, Buda, p. 553–554.
Dinicu Golescu, *Adunare de tractaturile ...*, Buda, p. 554–555.
Dinicu Golescu, *Însemnare a călătorii meale*, Buda, p. 555–556.
Gheorghe Lazăr, *Povățuitorul tinerimii către adevărata și dreapta citire*, Buda, p. 556–557.
[**!**] *Liturghier*, Blaj, p. 963.
Nicolae Maniu Montan, *Orthoepia*, Sibiu, p. 805–807.
Octoih cu Catavasier, Buda, p. 557–558.
Octoihul cel mic, Sibiu, p. 807–808.
Psaltire, Sibiu, p. 809.
[**!**] *Strastnic*, Buda, p. 972.
Alexandru Theodori (alias Theodorovici), *Dissertatio inauguralis medica de valetudine literatorum*, Viena, p. 937.
T. Thornton, *Starea de acum … a prințipatelor Valahiei și Moldaviei...*, Buda, p. 558–559.
Tipicon, Buda, p. 559–560.
[**!**] Dimitrie P. Tirol, *Banatskij almanah*, Buda, p. 972.
Mihail Zotta, *De colica saturnina*, Viena, p. 937–938.

1827

Damaschin T. Bojincă, *Animadversio in dissertationem Hallensem*, Pesta, p. 663–664.
Calendar, Buda, p. 560–561.
[**!**] *Calendariu pe anul 1827*, Sibiu, p. 985.
Catehism mic, Sibiu, p. 809–810.
Dimitrie Căian, *Predică despre statul milităresc*, Blaj, p. 333–334.
Ioan Constantin, *Kurze Erklärung der ...*, Pesta, p. 664.
Dimitrie Hosszu, *Versuri către episcopul Nicolae Kovács*, Oradea, p. 652.
Liturghier, Sibiu, p. 810–811.
Iosif Molnar, *Betrachtungen über die … östrreeichshen Sprkasse*, Viena, p. 938.
Ioan Prale, *Psaltirea în versuri*, Brașov, p. 361.
Psaltire, Sibiu, p. 811–812.
Moise Sora Noac, *Isitirion … Francisco Laicsák*, Oradea, p. 652–653.
Moise Sora Noac, *Ode … Samuelis Vulcan*, Oradea, p. 653.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 653–654.
Ioan Thomici, *Scurte învățături pentru creșterea și buna purtare a tinerimii române*, Buda, p. 561–562.
Dimitrie P. Tirol, *Banatskij almanahß*, Timișoara, p. 836–837.
Sava Tököly, *Arătarea că vlahii sau românii nu-s de viță romani*, Buda, p. 562–563.

1828

Teodor Aron, *Scurtă apendice la Istoria lui Petru Maior*, Buda, p. 563–564.
Pierre Blanchard, *Cele dintâi cunoștințe* (traducere Grigore Pleșoianu), Sibiu, p. 812–813.
Damaschin T. Bojincă, *Răspundere desgurzătoare*, Buda, p. 564–565.
Bucoavnă, Sibiu, p. 813–814.
Calendar, Buda, p. 565.
[**!**] *Calendariu pe anul 1828*, Sibiu, p. 985.
Catehismul cel mare, Blaj, p. 334–335.
Ion Heliade Rădulescu, *Gramatica românească*, Sibiu, p. 814–815.
Dimitrie Hosszu, *Vale Syntagma … Josephi Vurum*, Oradea, p. 654–655.
[**!**] Petru Ioanovici, *Ode … Samueli Vulcan*, Oradea, p. 973.
[**!**] *Învățătură despre firea lăcustelor celor umblătoare și prăpădirea lor,* Sibiu, p. 985–986.
Învățătură despre cultura sau lucrarea cânepii, Buda, p. 566.
Samuil Micu, *Cuvântare despre posturi*, Buda, p. 566–567.
[**!**] *Octoih*, Blaj, p. 963.
Semnul sențirii..., Buda, p. 567.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 655–656.
Dimitrie P. Tirol, *Banatskij almanahß*, Timișoara, p. 837–838.

1829

Acatist, Sibiu, p. 815–816.
Vasilie Aron, *Patima și moartea lui Isus Hristos*, ediția a III-a, Sibiu, p. 816–818.
Bibliotecă românească, Partea I, Buda, p. 567–568.
Bibliotecă românească, Partea a II-a, Buda, p. 569–570.

Moise Bota, *Dedicaţie la instalarea lui Nestor Ioanovici*, Arad, p. 180.
Moise Bota, *Versuri îndemnătoare …*, Buda, p. 570–571.
Calendar (editor Ștefan P. Neagoe), Buda, p. 572–573.
Calendar, Buda, p. 571–572.
[!] *Calendariu pe anul 1829*, Sibiu, p. 986.
Cântare episcopului Maxim Manuilovici, Buda, p. 573–574.
Ceasoslov, Sibiu, p. 818–819.
Ioan Ciocârlan, *Carmen illustrissimo… Iosepho Putnik*, Buda, p. 574.
Ioan Ciocârlan, *Declamatio Stephano Stratimirovit*, Buda, p. 574–575.
Johann Gottlieb Heineccius, *Filosofia cuvântului și a năravurilor* (traducere Eufrosin Dimitrie Poteca), Buda, p. 575–576.
Petru Moaler, *Simvolul plinelor de bucurie simţiri*, Buda, p. 576–577.
Gheorghe Mutso, *Ortografia limbei daco-romane*, Buda, p. 577–578.
[!] *Octoih*, Blaj, p. 963.
Oratio Maximo Manuilovici, Pesta, p. 665.
Grigore Pleșoianu, *Abecedar francezo-românesc*, ediţia a II-a, Sibiu, p. 819.
Grigore Pleșoianu, *Izvoade de scrisoare frumoasă au caligrafie* ..., Sibiu, p. 819–820.
Poruncă a C. C. sfatului de războiu celui de curte, Cernăuți, p. 601–602.
[!] Moise Sora Noac, *Elegia … Joanni Delinger*, Oradea, p. 973.
Moise Suciu, *Semnul bucuriei și a poftei inimii*, Buda, p. 578.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 656.

1830

Vasilie Aron, *Anul cel mănos*, Sibiu, p. 820–821.
Vasilie Aron, *Leonat și Dorofata*, Sibiu, p. 821–822.
Vasilie Aron, *Piram și Tisbe*, ediţia a III-a, Sibiu, p. 822.
Ioan Barac, *Arghir și Elena*, Sibiu, p. 822–823.
Bibliotecă românească, Partea a III-a, Buda, p. 578–580.
Bibliotecă românească, Partea a IV-a, Buda, p. 580–581.
Damaschin T. Bojincă, *Diregătoriul bunei creșteri*, Buda, p. 581–582.
Bucoavnă, Sibiu, p. 823–824.
Calendar (editor Ștefan P. Niagoe), Buda, p. 583–584.
Calendar, Buda, p. 582–583.
Calendar, Sibiu, p. 824.
Stanciu Căpăţâneanu, *Biblioteca desfătătoare și plină de învăţături*, Sibiu, p. 824–825.
Stanciu Căpăţâneanu, *Mitologie*, Sibiu, p. 825–826.
Ceasoslov, Sibiu, p. 826–827.
Leopold Chimani, *Pruncii cei părăsiţi* (traducere Ioan Theodorovici), Buda, p. 584–585.
Datorinţele supușilor către monarhul lor, Buda, p. 586.
Măsuri împotriva holerei, Buda, p. 586–587.
Montesquieu, *Mărimea romanilor* (traducere Stanciu Căpăţâneanu), Sibiu, p. 827–828.
Eftimie Murgu, *Widerlegung der Abhandlung…*, Buda, p. 587.
Nicolae Nicolau, *Învăţături și îndemnuri*, Buda, p. 587–588.
[!] *Octoih*, Buda, p. 972.
Octoihul cel mic, Sibiu, p. 828–829.
Teodor Pop, *Trista predică la îngroparea episcopului Ioan Bob*, Sibiu, p. 829–830.
Moise Sora Noac, *Heroicon … Alexandro ab Hohenlohe*, Oradea, p. 657.
Șematism și Calendar, Oradea, p. 657–658.
Silvius Tannoli, *Poëmation de Secunda Legione Valachica*, Oradea, p. 658–659.
Ladislau Vaida, *Az Erdélyi polgári magános törvényekkel való esmeretségek*, vol. I-III, Cluj, p. 624–628.
Ladislau Vaida, *Az Erdélyi polgári, magános, törvények historiaja*, Cluj, p. 623–624.
Ladislau Vaida, *Positiones ex Praxi Judiciaria*, Cluj, p. 628.
Ladislau Vaida, *Synopsis historiae juris Transsilvanici*, Cluj, p. 628–629.
Pavel Vasici-Ungurean, *Anthropologia sau scurta cunoștinţă despre om*, Buda, p. 588–589.

REPREZENTAREA CARTOGRAFICĂ A CENTRELOR TIPOGRAFICE

LIOV

CERNĂUȚI

TRNAVA

VIENA

BRATISLAVA

PESTA

BUDA

ORADEA

CLUJ

ȘUMULEU CIUC

KALOCSA

ABRUD

BLAJ

ARAD

ALBA IULIA

BRAȘOV

VENEȚIA

TIMIȘOARA

SIBIU

KARLOWITZ

RÂMNIC

AUSTRIAN EMPIRE,

BY J. ARROWSMITH.

London Publd 15 Febr 1842 by J. Arrowsmith 10 Soho Square.

CUPRINS

INTRODUCERE.....5

INTRODUCTION.....65

METODOLOGIA ALCĂTUIRII REPERTORIULUI.....130

BIBLIOGRAFIE.....135

DEPOZITE.....170

CENTRE TIPOGRAFICE.....173

1. Tipografia din Abrud.....174
2. Tipografia din Alba Iulia (Bălgrad).....175
3. Tipografia din Arad.....180
4. Tipografia din Blaj.....181
5. Tipografia din Brașov.....336
6. Tipografia din Bratislava.....362
7. Tipografia din Buda.....364
8. Tipografia din Cernăuți.....590
9. Tipografia din Cluj.....603
10. Tipografia din Kalocsa.....630
11. Tipografia din Karlowitz.....632
12. Tipografia din Liov (Lemberg).....633
13. Tipografia din Oradea.....637
14. Tipografia din Pesta.....660
15. Tipografia din Râmnic.....666
16. Tipografia din Sibiu.....683
17. Tipografia din Șumuleu-Ciuc.....831
18. Tipografia din Timișoara.....836
19. Tipografia din Trnava (Sâmbăta Mare).....839
20. Tipografia din Veneția.....840
21. Tipografia din Viena.....843

CĂRȚI CU EXISTENȚĂ INCERTĂ.....939

REPREZENTAREA CRONOLOGICĂ A CĂRȚII ROMÂNEȘTI VECHI DIN IMPERIUL HABSBURGIC (1691–1830).....993

REPREZENTAREA CARTOGRAFICĂ A CENTRELOR TIPOGRAFICE.....1012